

A Ch'añ Biblia D'a Chuj San Mateo

Santa Biblia

SOCIEDAD BÍBLICA DE GUATEMALA

Las ilustraciones por Horace Knowles

©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972,
se encuentran en las páginas: 5, 14, 102, 133, 137,
157, 206, 229, 233, 279, 286, 302, 328, 340, 466,
467, 598, 634, 658, 800, 815, 838, 932, 933, 1109,
1122, 1132, 1201, 1281, 1284, 1326, 1378, 1390,
1425, 1437, 1475, 1483, 1556, 1581, 1613, 1677,
1770, 1782, 1827, 1835, 1849, 1873, 1887.

Las ilustraciones por Horace Knowles

©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972,
las adiciones y modificaciones por Louise Bass
©The British & Foreign Bible Society, 1994,
se encuentran en las páginas: 30, 168, 1608

La ilustración usada con el permiso de

©David C. Cook Publishing Co., 1978,
se encuentra en la página: 1650.

Biblia en Chuj de San Mateo Ixtatán
Primera Edición 6M

©Sociedad Bíblica de Guatemala, 2007
11 Calle 6-67, Zona 9
Guatemala, Centro América

Impreso en Corea del Sur 2007

A Stzolał Juntzañ Libro D'a Yol Ch'añ Biblia

<i>Título</i>	<i>Abreviatura</i>	<i>Página</i>
A Ch'añ Antiguo Testamento		
Génesis	Gn	1
Éxodo.	Ex	87
Levítico	Lv	157
Números.	Nm	205
Deuteronomio	Dt	267
Josué	Jos	323
Jueces	Jue	361
Rut	Rut	402
1 Samuel	1S	409
2 Samuel	2S	463
1 Reyes	1R	509
2 Reyes	2R	561
1 Crónicas	1Cr	613
2 Crónicas	2Cr	661
Esdras.	Esd	718
Nehemías.	Neh	733
Ester	Est	756
Job.	Job	769
Salmos	Sal	815
Proverbios	Pr	934
Eclesiastés	Ec	977
Cantares	Cnt	990
Isaías.	Is	998
Jeremías	Jer	1090
Lamentaciones	Lm	1185
Ezequiel	Ez	1194
Daniel	Dn	1271
Oseas	Os	1297
Joel.	Jl	1312
Amós	Am	1318
Abdías.	Abd	1329
Jonás	Jon	1331
Miqueas.	Mi	1335
Nahum	Nah	1344

<i>Título</i>	<i>Abreviatura</i>	<i>Página</i>
Habacuc	Hab	1348
Sofonías	Sof	1353
Hageo	Hag	1358
Zacarías	Zac	1361
Malaquías	Mal	1375

A Ch'añ Nuevo Testamento

San Mateo	Mt	1383
San Marcos	Mr	1452
San Lucas	Lc	1494
San Juan	Jn	1561
Los Hechos	Hch	1612
Romanos	Ro	1680
1 Corintios	1Co	1708
2 Corintios	2Co	1735
Gálatas	Gá	1752
Efesios	Ef	1762
Filipenses	Fil	1772
Colosenses	Col	1779
1 Tesalonicenses	1Ts	1786
2 Tesalonicenses	2Ts	1792
1 Timoteo	1Ti	1795
2 Timoteo	2Ti	1803
Tito	Tit	1809
Filemón	Flm	1813
Hebreos	He	1815
Santiago	Stg	1835
1 Pedro	1P	1842
2 Pedro	2P	1850
1 Juan	1Jn	1855
2 Juan	2Jn	1862
3 Juan	3Jn	1864
Judas	Jud	1866
Apocalipsis	Ap	1869

Diccionario	1899
Mapas	1909

A Tas Yaj Ch'añ Biblia

A Ch'añ Biblia tic, cha macañ yaj ch'añ. Jun macañ ch'añ scuchan Antiguo Testamento, axo junxo macañ ch'añ scuchan Nuevo Testamento. A Ch'añ Antiguo Testamento, tz'ib'ab'ilcan ch'añ d'a ti' hebreo d'a peca' yuj eb' schecab' Dios. A tas syal ch'añ, aton yab'ixal tas ajnac yel yich yolyib'añq'uinal, tas ajnac scajnaj eb' b'ab'el anima d'a sat lum luum tic, tas nab'il yuj Dios d'a eb'. Syalpax ch'añ tas ajnac yel yich choñab' Israel yed' tas yaji.

Axo ch'añ Nuevo Testamento tz'ib'ab'il ch'añ d'a ti' griego. A tas syal ch'añ, aton yab'ilxal Jesucristo, yic yaljub'al, yic ix munlaji, yic ix chami, masanto ix pax d'a satchaani. Syalanpax yab'ixal eb' apóstol ch'añ, tas ajnac yel yich iglesia yed' tas ol aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic.

Axo eb' smunlaj d'a yic Sociedad Bíblica Unida, snib'ej eb' to a ch'añ Biblia tic tz'ac'ji traducir ch'añ d'a sti' junjun choñab'il anima, yic vach' syojtaquej slolonel Dios eb', icha syal Apocalipsis 1.3, xchi icha tic: “A eb' tz'avtani yed' eb' tz'ab'ani, tato sc'anab'ajej eb' tas syala', te vach' yic eb'”, xchi. Aneja' syalpaxcot d'a Apocalipsis 7.9 “Ix lajvi chi' ix vilani, mañxo jantacoc anima ayec' d'a yichañ Dios, b'aj c'ojanemi yed' d'a yichañ jun Calnel sb'i. A eb' chi', cotnac eb' d'a junjun nación, d'a junjun iñtilal, d'a junjun choñab' yed' d'a junjun ti'al. Mañxo jantacoc sb'isul eb'”, xchi.

Tato scavtej ch'añ, jantac tas tz'ilchaj cuj d'a yol ch'añ, sjacvi co pensar yuuj, sjelanb'i co pensar. Tato scac'och d'a co c'ol cavtan slolonel Dios tic, sco c'ayb'ani, sco c'anab'ajanpaxi, mañ jantacoc tas scojtaquejeli.

Ayic squilan ch'añ d'a juntac el, ay juntzañ letra ay d'a snañal ma d'a slajvub' junjun versículo. A juntzañ letra chi' sch'oxani to ay junoc lolonel, ma junoc versículo ajaltac snachajeli, yuj chi' syal co sayan quil d'a slajvub' junjun página, ata' syala' tas yaj jun lolonel chi', ma jun versículo chi'.

Ay pax juntzañ yechel anima ma tastac ayoch d'a yol ch'añ, yic vach' snachajel cuuj tas yed'nac juntzañ ab'ix chi'.

Axo d'a slajvub ch'añ Biblia tic ay jun yune' Diccionario, ay juntzañ b'i ma lolonel ay tas syalelc'ochi. Ata' aycani tas syalelc'och jun b'i, ma lolonel chi'. Añejtona', ay pax juntzañ mapa b'aj slajvic'och jun Diccionario chi', a juntzañ mapa chi', a sch'oxan b'ajtac scan junjun lugar ma junjun choñab sb'inaj d'a yol ch'añ Biblia tic. Sch'ox juntzañ lugar ma choñab' ec'nac d'a stiempoal Antiguo Testamento yed' pax juntzañ ec'nac d'a stiempoal Nuevo Testamento. Ay pax juntzañxo mapa sch'oxani b'aj scan choñab' Israel yed' b'aj scan co nación tic.

A Ch'añ

Antiguo Testamento

A Ch'añ Libro

GÉNESIS

Génesis sb'i jun libro tic. Génesis, syalelc'ochi “yichb'anil”. Aton jun b'ab'el libro tic d'a yol ch'añ Biblia. A tz'alan tas ajnac yel yich masanil tas. Syalcot yuj eb' anima, yuj masanil nación yed' tas ajnac yel yich choñab' Israel, aton jun choñab' sic'b'ilel yuj Dios. Ix tz'ib'chajcan jun libro tic ayic te tziytumxo eb' anima tz'ac'anoch juntzañ comon dios d'a sc'ool yed' tastac b'ob'il yuj Dios.

A jun libro tic, syalcoti to junñej Dios ay d'a junelñej, a b'ojinac masanil tastac. Syalcoti to a d'a yichb'anil chi' vach'ñej yac'an Dios yed' eb' anima. A eb' anima chi' yajal yaj eb' d'a yib'añ tastac ay d'a yolyib'añq'uinal tic. A eb' anima chi', junc'olal yajec' eb', tzalajc'olal pax yaj eb' tato sc'anab'ajej eb' tas syal Dios. Añejtona' syalcoti tas ajnac yel yich mul yed' yaelal janaccan d'a quib'añ, yujto a viñaj Adán yed' ix Eva, sc'ulejnac eb' tas sna' d'a yol yico', mañ sc'anab'ajejnacoc eb' tas yalnac Dios. Syalanpaxcot yuj tas ix yutej Dios scolan eb' anima d'a scal schucal.

A jun libro tic cha macañ yaji: B'ab'el macañ tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 11. Syalcot yuj tas ajnac sb'o yolyib'añq'uinal tic yed' oñ anima oñ tic yed' tas ajnac yel yich mul yed' yichb'anil yaelal. Syalanpaxcot yuj jun oval a' mucvajum yed' jun nivan torre scuchan Babel, syalelc'ochi to syalcot yab'ixal masanil nación. Axo schab'il macañ tz'el yich d'a capítulo 12 masanto d'a 50, syalcot yuj tas ajnac yel yich choñab' Israel. Elnac yich d'a viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob yed' d'a eb' yuninal viñaj Jacob chi', aton viñaj José yed' eb' yuc'tac. Syalanpaxcot yuj tas aj sb'atnaccan viñaj Jacob yed' eb' yuninal d'a Egipto. Ata' ochnac eb' yiñtilal viñaj Jacob chi' nivan nacional. Masanil jun libro tic syala' to añej Dios nivan yelc'ochi, a' sch'olb'itan eb' anima, syac'anoch syaelal eb' max c'anab'ajani. Palta a eb' sc'anab'ajani, scolji eb' yuuj. Aton tas tz'aj yel yich libro Génesis tic, syalcoti to a Dios b'ojinac masanil tastac, syalanpaxi to a Dios max yactejean stañvan eb' yicxo.

A yichb'anil smasanil

1 ¹ A d'a yichb'anil, a Dios ix b'oan satchaã yed' lum luum.
² A d'a jun tiempoal chi' malaj stzolal yaj jun yolyib'añq'uinal tic, tz'inan yilji. Toñej pañan ec' a a' d'a yib'añ luum. Q'ui'c'olinac yilji masanil d'a yib'añ a', axo Yespíritu Dios tz'ec' d'a yib'añ a' chi'.

³ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Ayocab' saquilq'uinal, xchi.

Icha chi' b'ian ix sacb'iq'uinal. ⁴ Ix yilan Dios to vach' jun saquilq'uinal chi', ix spojanel saquilq'uinal chi' d'a scal q'ui'c'alq'uinal. ⁵ A saquilq'uinal chi', c'ualil ix sb'iejcan yuuj, axo q'ui'c'alq'uinal chi', d'ac'valil ix sb'iejcani. Ix q'ui'c'b'iemi, ix sacb'i, ix eq'uel jun b'ab'el cu.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Ayocab' junoc tas scan d'a yib'añ sat luum tic yic spojan snañal a a', xchi.

7 Icha chi' b'ian, a Dios ix b'oan jun chi'. Cha macañ ix ajcanel a' chi' yuuj: Jun macañ a' ix can d'a sat lum tic, junxo macañ a' ix q'uecan d'a yib'añ. Ichaton chi' ix aji. 8 A jun ix can chi' "satchaañ" ix sb'iejcani. Ix q'ui'c'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' schab'il c'ual.

9 Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Junxoñejocab' tz'aj a' ay d'a yalañ satchaañ yic scheclajcan lum lum d'a taquiñal, xchi.

Ichaton chi' ix aji. 10 A b'aj ix checlajcan staquiñal chi', "luum" ix sb'iejcani, axo a' junñej ix aj chi', "mar" ix sb'iejcan a'. Axo ix yilan Dios chi', te vach' ix aji. 11 Ix lajvi chi' ix yalan icha tic: Pac'ocab' añ añc'ultac d'a sat lum lum yed' te te syac' sat. A d'a sat te' chi' yed' añ añc'ultac chi', ata' ay yiañil ato syala' tas macañil, xchi.

Ichaton chi' ix aji. 12 Ichaton chi' ix aj spac' añ añc'ultac d'a sat lum lum tic, aton añ añc'ultac yed' te te syac' sat ato syala' tas iñatil. Axo ix yilan Dios te vach' ix aji. 13 Ix q'ui'c'-b'ixiemi ix sacb'ixi, ix ec' yoxil c'ual.

14-15 Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Ayocab' juntzañ saquil-q'uinal d'a satchaañ yic syac' saquil-q'uinal d'a sat lum tic, yic sch'oxanel c'ualil yed' d'ac'valil, yic scheclaj junjun c'u, junjun ab'il yed' juntzañ tiempoal, xchi.

Ichaton chi' ix aji. 16 A Dios ix b'oan chab' nivac saquilq'uinal. A jun nivan sc'ac'al ix och yopisio d'a c'u-alil, axo jun quenñej sc'ac'al ix och yopisio d'ac'valil, aton c'u yed' q'uen uj. Ix sb'oanpax masanil q'uen c'anal. 17 Ix yac'anoch juntzañ saquilq'uinal chi' d'a satchaañ yic syac' yoc d'a sat lum tic 18 d'a c'ualil yed' d'ac'valil

yuj spojanpaxel saquilq'uinal d'a q'ui'c'alq'uinal. Ix yilan Dios chi' te vach' ix aji. 19 Ix q'ui'c'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' schañil c'ual.

20 Ix lajvi chi' ix yalanxi Dios icha tic: Pitzvocab' noc' noc', noc' ay d'a yol a' yed' masanil macañil noc' much tz'ec' jeñeñoc, xchi.

21 Ix sb'oan noc' nivac noc' Dios chi', noc' ay d'a yol a' mar yed' masanil macañil noc' noc' ay d'a yol a' chi' yed' masanil macañil noc' much. Axo ix yilani te vach' ix aji.

22 Ix yac'an svach'c'olal d'a yib'añ noc' noc' chi', ix yalan icha tic: Yune'ejocab' sb'a noc', q'uib'ocab' sb'isul noc', b'ud'jocab'el yol a' mar yuj noc'. Añejtona' noc' much, q'uib'ocab' sb'isul noc' d'a yolyib'añ-q'uinal tic, xchi. 23 Ix q'ui'c'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' yoil c'ual.

24-25 Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Pitzvocab' chaañ masanil macañ noc' noc' d'a sat lum tic, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum, xchi.

Ichaton chi' ix aji, ix sb'oan masanil macañil noc' noc' ay d'a sat lum tic. Ix yilani, te vach' ix aji.

26 Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: A ticnaic co b'oec anima icha oñ tic yic vach' tz'och eb' yajalil d'a yib'añ noc' chay ay d'a yol a' mar, d'a yib'añ masanil noc' much, d'a yib'añ noc' molb'etzal noc', d'a yib'añ noc' c'ultaquil noc' yed' pax d'a yib'añ noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum tic, xchi.

27 Ichato chi' ix b'oji eb' anima chi' yuj Dios, icha val Dios chi' ix aj eb'. Ix b'ojican viñ vinac yed' ix ix yuuj.

28 Ix lajvi chi' ix yac'an svach'-c'olal Dios d'a yib'añ eb'. Ix yalan d'a eb' icha tic: Aljocab' eyuninal, q'uib'ocab' e b'isul, b'ud'jocab'el sat lum lum tic eyuuj, ochañec yajalil d'a yol-yib'añq'uinal tic. Ochañec yajalil d'a yib'añ noc' chay ay d'a yoltac a a', d'a yib'añ noc' much sjeñvi yed' d'a yib'añ masanil noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum tic, xchi.

29 Ix lajvi chi', ix yalanxi d'a eb' anima chi' icha tic: A in svac' masanil macañil añ añc'ultac ay yñatil yed' masanil te te' syac' sat e lo'o yic syac' yip d'a e nivani. **30** Masanil noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc', noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum yed' noc' much, a in svac' añ añc'ultac yed' xiltac te te' svaeloc noc', xchi.

Icha chi' ix aji. **31** Ix yilanocho Dios, te vach' ix aj masanil tas ix sb'o'o. Ix q'uib'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' svaquil c'ual.

2 ¹⁻² D'a vague' c'ual ix sb'o sat-chañ Dios, lum lum yed' masanil tastac ay d'ay. Axo d'a yuquil c'ual, ix och vaan smunlaji. **3** Ix sic'anel jun yuquil c'ual chi' Dios, to yicñej tz'ajcani, yic tz'ochcan svach'iloc eb' anima, yujto a d'a jun c'u chi' ix b'oelc'och masanil tas ix sb'o chi'.

Ayec' viñ vinac d'a scal te' avb'en te' d'a Edén

4 Aton yab'ixal tas ix aj sb'o sat-chañ yed' lum lum tic. Ayic ix

sb'oan satchaah Jehová Dios yed' lum lum tic, **5** mantalaj junoc te te' ma junoc añ añc'ultac sq'uib'i, yujto mantalaj ñab' syac' d'a yib'añ lum yuj Jehová. Mantalaj pax mach smunlaj d'a sat lum. **6** Toñej xob'an-q'ueul a a' d'a sat lum yic sch'ayxi lum. **7** A d'a jun tiempoal chi', ix sb'o jun anima^a Jehová Dios. A spococal lum lum ix yac'lab'ej sb'oani. Ix lajvi chi', axo yic' ix spuoch d'a yol sñi'. Icha chi' ix aj spitzvi viñ anima chi'.

8 Ix yavej juntzañ avb'en te' Jehová Dios d'a jun lugar scuch Edén, d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ata' ix yac'canoch viñ vinac ix sb'o chi'. **9** Ix yac'an q'uib' masanil te te' te vach' yilji, mañxo jantacoc svach'il sat te' syac'a', te vach' sloji. A d'a snañal jun avb'en te' chi', ay jun te' tz'ac'an q'uinal, ay pax junxo te' tz'ac'an nachajel b'aj ay vach'il yed' chucal.

10 A d'a Edén chi', sq'ueul jun a a' tz'ac'anocho yal masanil te' avb'en te' chi'. Axo tz'el a' d'a Edén chi', chañe' tz'aj yel sc'ab' a'. **11** A jun a' b'ab'el, Pisón sb'i a', aton a' tz'ec' oyoyoc d'a yol lum scuch Havila b'aj ay q'uen oro. **12** A q'uen oro ay d'a jun lugar chi', te vach' q'ueen. Ay pax juntzañ te te' ay stzatajil te sumumi sjab'. Ay pax juntzañ q'uen q'ueen scuchan ónice te caro stojol. **13** Axo a' schab'il, Gihón sb'i a'. Aton a' tz'ec' oyoyoc d'a yol lum scuchan Cus.

14 Axo a' yoxil, Tigris sb'i a'. Aton a' tz'ec' oyoyoc d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a lum Asiria. Axo a' schañil, aton a' Éufrates.

^a 2.7 A “anima”, a d'a hebreo “Adán”. Adán syal d'a jun b'ab'el anima, yuj chi' ay b'aj syal Adán, ay pax b'aj syal Anima.

15 Ix yac'ancan viñ vinac Jehová Dios d'a scal te' avb'en te' d'a Edén chi' yic smunlaj viñ yic stañvanpax viñ. 16 Ix yalan Dios d'a viñ icha tic:

—Syal a lo'an sat te te' tic smasanil. 17 Axo pax te' tz'ac'an nachajel b'aj ay vach'il yed' chucal, mañ a lo sat te'. Tato ol a lo sat te' chi', d'a val yel ol ach chamoc, xchi Dios d'a viñ.

18 Ix yalanxi Jehová Dios icha tic: Mañ vach'oc yajec' viñ vinac tic sch'ocoj. Ol in b'o junoc yetb'eyum viñ to smoj val scolvaj yed'oc, xchi. 19 Masanil noc' noc' ix sb'o Dios d'a sat lum tic, noc' c'ultaquil noc' yed' masanil noc' much, ix ic'jib'at noc' yuj Dios d'a viñ vinac chi' yic say sb'i junjun noc' viñ. A sb'i junjun noc' ix say viñ, aton ix sb'iejcan noc'. 20 Ix say sb'i masanil noc' viñ, noc' c'ultaquil noc', noc' much yed' noc' mol-b'etzal noc'. Palta malaj junoc noc' d'a scal noc' chi' tz'acan tz'aj scolvaj yed' viñ. 21 Axo Dios ix ac'ancot jun nivan vayañ d'a viñ. Ayic chamnac el viñ svay chi', ix ic'jielta jun sb'aquil scostil viñ yuj Dios. Ix lajvi chi' ix smacanxi b'aj ix yiq'uelta jun b'ac chi'. 22 Aton sb'aquil scostil viñ chi' ix b'oji ixal yuj Dios. Ix lajvi chi', ix ac'jicanoch ix d'a yol sc'ab' viñaj Adán chi' yuj Dios. 23 Axo yic ix yilanocho ix viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Aton val jun tic val yel in b'aquil, in b'ac'chil, yujto a d'ayin ix elta yuj Dios. Yuj chi' "Ix"^b ol sb'iejcani, xchi viñ.

24 Yuj chi' a viñ vinac, ol yactejcan smam snun viñ yic junxoñej tz'ajcan viñ yed' ix yetb'eyum, junxoñej nivanil tz'ajcan eb' schavañil.

25 Malaj spichul eb' schavañil, palta max q'uixvilaj eb' d'ay junjun.

May sc'anab'ajej eb' tas ix yal Dios

3 1 A noc' chan, yelxo val te jelan noc' d'a yichañ masanil noc' c'ultaquil noc' ix sb'o Jehová Dios. Ix yalan noc' d'a ix ix:

—¿Tom yel ix yal Dios to max yal e loan sat masanil te' avb'en te' tic? xchi noc'.

2 Ix tac'vi ix d'a noc' icha tic:

—Masanil te' syal co loan sat, 3 añej jun te' ay d'a snañal te' avb'en te' tic, ix yal Dios to max yal-laj co loan sat te', ma co yamani, yic vach' max oñ chami, xchi ix.

4 Ix tac'vi noc' chan chi' d'a ix:

—Toñej syal Dios chi'. Mañ ol ex chamlaj. 5 Palta yojtac Dios, ayic ol e loan sat te' chi', ol tz'acvoc e pensar, lajan ol ex ajcan yed'oc, ol nachajel vach'il yed' chucal eyuuj, xchi noc' d'a ix.

6 Axo ix yilanocho sat te' chi' ix, te vach' am sloji, te vach' yiljiochi, ix snib'anocho ix, yic vach' stz'acviel spensar ix snaani. Yuj chi' ix sb'ixanelta jun sat te' chi' ix, ix sloan ix. Ix lajvi chi' ix yac'anpax ix d'a viñ yetb'eyum chi', ix sloanpax te' viñ yed' ix. 7 A d'a jun rato chi', ix nachajel yuj eb', ix yilanocho sb'a eb' to b'eranel eb', yuj chi' a xil te' higo ix smol eb', ix stz'isan eb' spichuloc, yic tz'och d'a snañal eb'. 8 Axo ix yab'an viñ vinac chi' yed' ix ix chi' to van yec' Jehová Dios d'a scal te avb'en te' chi' d'a yemxoc'ualil, yic sicxo c'u, ix el lemnaj eb' sc'ub'ejel sb'a d'ay d'a scal te avb'en te' chi'. 9 Axo ix avtaj viñ yuj Jehová Dios:

^b 2.23 A d'a hebreo "Ix" tz'alchaj d'a vinac, axo d'a ix "Ixaj" tz'alji.

A noc' chan (Gn 3.1-14)

—Ach Adán, ¿b'ajtil ayach eq'ui? xchi.

10 Ix tac'vi viñ:

—Ina vajec' tic, ix vab'i to van ec' d'a scal te' avb'en te' tic, ix in xiv-b'ati yujto b'erán in eli, yuj chi' ix in c'ub'ejel in b'a, xchi viñ.

11 Ix sc'anb'an Dios d'a viñ:

—¿Mach ix alan d'ayach to b'erán ach eli? Tope ix a lo sat te te', te' ix val d'ayach to max yal-laj a loani, xchi d'a viñ.

12 Ix tac'vixi viñ icha tic:

—A ix ix, ix ac' vetb'eyumoc, a ix, ix ac'an te' d'ayin, yuj chi' ix in lo te', xchi viñ.

13 Ix sc'anb'an Dios d'a ix:

—¿Tas yuj icha chi' ix a c'ulej? xchi.

Ix tac'vi ix:

—A noc' chan in ac'an musansatil, yuj chi' ix in lo te', xchi ix.

Ix yal Dios tas yaelal ol ic'an eb'

14 Yuj chi' ix yalan Jehová Dios d'a noc' chan chi':

—Yujto icha tic ix a c'ulej, yuj chi' tzach in catab'ejcan d'a scal masanil noc' molb'etzal noc' yed' noc' c'ul-taquil noc'. D'a junelñej a yalañ a c'ool ol ñervoc. A spococal lum lum ol a lo'o. **15** Ol vac'canoch ajc'olal d'a a cal yed' ix ix tic yed' masanil iñtilal

yed' pax yiñtilal ix. A yiñtilal ix chi' ol mac'anpoj a jolom. A ach xo, ol a chi yich yoc yiñtilal ix chi', xchi Jehová.

16 Ix yalanxi Dios d'a ix icha tic:

—Ol vac' a yaelal ayic yab'ix ach, axo yic ol aljoc une', ol vac'an nivtaj a yaelal chi'. Vach'chom ay yaelal ol ila', ol a nib'ejñejoch viñ etb'eyum. A viñ ol och ajaloc, xchi Dios.

17 Ix yalanpax Jehová Dios d'a viñaj Adán chi' icha tic:

—Yujto ix a c'anab'ajej ix etb'eyum tic a loan sat te te' ix vala' to max a lo'o, a ticnaic jun, uuj tzin catab'ejcan lum lum tic, yuj chi' d'a scal yaelal ol ach vaoc yacb'an ayach ec' d'a yolyib'añq'uinal tic. **18** Ol q'uib'chaañ te' q'uiix yed' añ añc'ul-tac ay sq'uixal d'a sat lum lum tic. A yuj juntzañ aval iñat ol ic'an yec' tiempo eyuuj. **19** Ol el alil a munlaji, icha chi' ol aj a va'i masanto ol ach meltzajxoc och luumal. Yujto d'a lum ix ach coti, lum ach taxoni, yuj chi' ol ach meltzajxoc och luumal, xchi Jehová d'a viñ.

20 Eva^c ix yac' viñaj Adán sb'ioc ix yetb'eyum chi', yujto d'a ix, ix pitzvi masanil anima. **21** A stz'umal noc' noc' ix sb'o Jehová Dios spichuloc viñ vinac yed' ix yetb'eyum, ix yac'anoch spichuloc eb'.

22 Ix yalan Jehová Dios: A ticnaic, icha oñ tic, icha chi' ix aj eb' anima. Tzaxo nachajel yuj eb' b'aj ay vach'il yed' chucal. Yuj chi' ay smay sloan sat te te' eb', aton te' tz'ac'an q'uinal yic pitzanñej eb' d'a masanil tiempo, xchi Dios.

23 Yuj chi' ix pechjielta eb' d'a Edén chi' yuj Jehová, ix ochcan viñaj

^c 3.20 A jun b'i scuch Eva, a d'a hebreo syalelc'ochi "Pitzan".

Adán chi' smunlaj d'a sat luum b'aj ix cot snivanil. **24** Ix lajvi yelcancot eb', ix ac'jicanoch juntzañ querubín yuj Jehová d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' jun q'uen espada tz'ititi yel sc'ac'al yec' oyoyoc, yic mañxa junoc mach syal yochi yic sloan sat te te' tz'ac'an q'uinal chi'.

A viñaj Caín yed' viñaj Abel

4 ¹ Ix yil-lan sb'a viñaj Adán yed' ix Eva, ix och ix yab'ixal. Ix alji jun yune' ix, ix yac'an ix scuch Caín. ^d Axo ix yalan ix: Toxo ix ja jun in vinac unin yujto a Jehová ix och ved'oc, xchi ix. ² Ix lajvi chi', ix aljipax viñaj Abel yuc'tac viñaj Caín. A viñaj Abel chi', moloj calnel ix sc'ulej viñ, axo pax viñaj Caín chi', ix munlaj viñ d'a sat lum luum.

³ Ix ec' junoc tiempoal, ay jun c'u ix yic'b'at silab' viñaj Caín d'a Jehová, aton tas ix yic' viñ d'a smunlajel. ⁴ Ix yic'anpaxb'at silab' viñaj Abel chi' d'a yichañ Jehová, aton noc' b'ab'el yune' calnel, noc' te b'aq'uech. Ix stzalaj Jehová yed' viñ yed' silab' ix yac' chi'. ⁵ Palta maj tzalajlaj Jehová yed' viñaj Caín yed' pax silab'. Yuj chi', ix te chichon sc'ol viñ, te ov ix aj sat viñ. ⁶ Axo ix yalan Jehová d'a viñ icha tic: ¿Tas yuj ste chichon a c'ool, te ovxoñej a sat? ⁷ Tato vach' tza c'ulej, tzalajc'olal am ayach eq'ui, palta to chuc ix a c'ulej, yuj chi' a a chucal chi', ayxoñejoch d'a ib'añ yic tzach em d'a chucal yuuj, palta tzato yal scan chucal chi' d'a yalañ uuuj, xchi Dios.

⁸ Ay jun c'u, a viñaj Caín ix avtan viñaj Abel yic sb'at eb' b'eyelec'. Ayic ayec' eb' b'aj ix c'och chi', ix b'at

jucnaj viñaj Caín d'a viñ yuc'tac chi', ix smac'anchamoc. ⁹ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an Jehová d'a viñaj Caín chi':

—¿B'ajtil ay viñ uc'tac aj Abel? xchi d'a viñ.

Axo ix tac'vi viñ:

—Mañ vojtaocclaj. ¿Tom yilumal viñ vaji? xchi viñ.

¹⁰ Ix yalanpax Jehová d'a viñ:

—¿Tas yuj icha chi' ix a c'ulej? A schiq'uil viñ uc'tac ix em d'a sat lum tic uuuj, ichato syal sb'a d'ayin to tzin b'o yaj ed'oc. ¹¹ A ticnaic, catab'il achxo, svic'canel opisio d'a sat lum luum tic, aton lum ix uc'anem schiq'uil viñ uc'tac ix a mac'cham chi'. ¹² Ayic ol ach munlaj d'a sat luum, malaj jab'oc tas ol ic'a', toñej ol ixtej a b'a, toñej ol ach comon b'eyec' d'a sat luum, xchi Dios d'a viñ.

¹³ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Te nivan jun yaelal scotcan tic d'a vib'añ, mañ ol techajlaj vuuj.

¹⁴ Ina ix iq'uel vopisio d'a sat lum tic, ix in ic'anel d'a ichañ d'a junel-ñej, toxoñej ol in comon b'eyec'oc. Yalxoñej mach ol in chalaj in b'a yed'oc, ol in smac'chamoc, xchi viñ d'a Dios.

¹⁵ Axo ix tac'vi Jehová:

—Maay. Tato ay junoc mach ol ach mac'anchamoc, a jun chi', uquel ol ec' spac d'ay, xchi d'a viñ.

Ix yac'anoch Jehová jun yechel viñaj Caín chi', yic vach' tato ay mach schalaj sb'a viñ yed'oc, max mac'jicham viñ yuuj. ¹⁶ Ix lajvi chi', ix el viñaj Caín b'aj ix lolon eb' chi', ix b'at cajnaj viñ d'a jun lugar scuch Nod, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Edén.

^d 4.1 A d'a hebreo a jun b'i Caín, lajan yalji yed' jun lolonel “ix ac'ji d'ayin”.

Eb' yiñtilal viñaj Caín

17 Ix yil-lan sb'a viñaj Caín yed' ix yetb'eyum, ix och ix yab'ixal. Ix alji jun yune' ix, Enoc ix sb'iej. Ix sb'oan jun choñab' viñaj Caín chi', axo sb'i yuninal viñ chi' ix yac'och sb'ioc.

18 A viñaj Enoc smam viñaj Irad. Axo viñaj Irad smam viñaj Mehujael, axo viñaj Mehujael smam viñaj Metusael, axo viñaj Metusael smam viñaj Lamec. 19 A viñaj Lamec chi', chavañ ix aj yetb'eyum viñ. Ay jun ix scuch Ada, axo junxo ix scuch Zila. 20 A ix Ada chi', ix alji jun svinac unin ix, Jabal ix sb'iej. Aton viñ ix b'ab'laj b'eyec' yed' spat mantiado yic smolan noc' snoc'. 21 A viñaj Jabal chi', ay jun yuc'tac viñ scuchan Jubal. A viñ ix b'ab'laj ac'an te' arpa yed' spu'an flauta. 22 Axo ix Zila chi', ix aljipax jun yune' ix, vinac unin, Tubal-caín ix sb'iej. B'oum q'ueen ix aj viñ. Ay tas ix sb'o viñ d'a q'uen bronze yed' d'a q'uen hierro. Ay jun ix yanab' viñ scuchan Naama.

23 Ay junel ix yal viñaj Lamec d'a eb' ix yetb'eyum icha tic:

Ex vetb'eyum, ach Ada yed' ach Zila, ab'ec tas ol vala': Ix in mac'cham jun viñ quelem, yujto in lajvi smac'an viñ.

24 Tato uquel spactzitaj yic viñaj Caín, oc in xom a in tic, 77-el ol pactzitaj d'a eb' tzin tzuntzani, xchi viñ.

Yuninal viñaj Adán ix alji sq'uexuloc viñaj Abel

25 Axo viñaj Adán ix alji junxo yuninal viñ yed' ix Eva. Set^e ix sb'iej

yuj ix snun chi'. Ix yalan ix icha tic: A Dios ix ac'an junxo vune' tic sq'uexuloc viñaj Abel mac'b'ilcham yuj viñaj Caín, xchi ix.

26 Axo viñaj Set chi', ix alji jun yuninal viñ, Enós ix yac' viñ sb'ioc. Atax d'a jun tiempoal chi', ix schael yich yalan sb'a eb' anima d'a Jehová.

Yiñtilal viñaj Adán

(1Cr 1.1-4)

5 ¹ Aton yab'ixal eb' yiñtilal viñaj Adán tic d'a stzolal. Ayic ix b'oji eb' anima yuj Dios, icha Dios ix aj eb'. ² Ix b'oji viñ vinac yed' pax ix ix, ix yac'anpax svach'c'olal d'a yib'añ eb'. Atax d'a jun c'u chi' ayic ix b'ojiel eb' yuuj, anima^f ix sb'iejcan eb' yuuj.

³ A viñaj Adán chi', 130 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji junxo yuninal viñ scuchan Set, lajan ix aj yed' smam chi'. ⁴ Ix lajvi chi', 800 ab'ilto ix yil viñaj Adán chi'. Ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ⁵ 930 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

⁶ A viñaj Set chi', 105 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Enós. ⁷ Ix lajvi chi', 807 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ⁸ 912 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

⁹ A viñaj Enós chi', 90 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Cainán. ¹⁰ Ix lajvi chi', 815 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ¹¹ 905 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

¹² A viñaj Cainán chi', 70 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Mahalalel. ¹³ Ix lajvi

^e 4.25 A d'a hebreo a jun b'i scuch Set, lajan yalji yed' jun lolonel "sq'uexul".

^f 5.2 Il nota d'a Génesis 2.7.

chi', 840 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. 14 910 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

15 A viñaj Mahalalel chi', 65 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Jared. 16 Ix lajvi chi', 830 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. 17 895 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

18 A viñaj Jared chi', 162 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Enoc. 19 Ix lajvi chi', 800 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. 20 962 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

21 A viñaj Enoc chi', 65 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Matusalén. 22 Yictax ix alji yuninal viñ chi', 300 ab'il ix sc'anab'ajej Dios viñ. D'a jun tiempal chi', ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. 23 365 ab'il ix yil viñ. 24 Ix sb'eyb'alej val viñ icha sgana Dios, yuj chi' ay jun c'u ix satem viñ, yujto a Dios ix ic'anb'at viñ yed'oc.

25 A viñaj Matusalén chi', 187 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Lamec. 26 Ix lajvi chi' 782 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. 27 969 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

28 A viñaj Lamec chi', 182 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal

viñ. 29 Noé^g ix sb'iej yuj viñ yujto ix yal viñ: A Jehová ix catab'an lum lum tic, yuj chi' te ya co munlaj d'a sat lum, palta a viñ unin tic ol ac'an snivanil co c'ool, xchi viñaj Lamec chi'. 30 Ayic toxo ix alji viñaj Noé chi', 595 ab'ilto ix yil viñaj Lamec chi', ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. 31 777 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

32 A viñaj Noé chi', 500 ab'il sq'uinal viñ ayic ix syamanoch yalji eb' yuninal viñ, aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet.

A schucal eb' anima

6¹ Ayic ix te q'uib' sb'isul eb' anima d'a sat lum tic, ay pax yisil eb' viñ vinac ix alji. 2 Axo eb' viñ yuninal Dios,^h ayic ix yilan eb' ix yisil eb' anima chi' eb' viñ, te vach' yilji eb' ix, ix laj sic'lan eb' viñ machtac eb' ix syic' eb' viñ. 3 Yuj chi' ix yal Jehová: Mañxo ol vac' sq'uinal eb' anima tic yuj spital. Chamelb'a anima yaj eb', yuj chi' axoñej 120 ab'il olto ec' eb' d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi.

4 Ayic ix b'eycot tiempo, ix yic'lan sb'a eb' viñ yuninal Dios yed' eb' ix yisil eb' anima chi', axo yuninal eb' scuch Nefilim.ⁱ A eb' chi' te tec'an eb', te b'inajnac eb' d'a pecatax chi'. 5 Ix yilan Jehová to yelc'olal sq'uib' schucal eb' anima d'a sat lum tic, to axoñej tas malaj svach'il ayec' d'a spensar eb'. 6 Yuj chi' ix yala': Octom

^g 5.29 A d'a hebreo a jun b'i scuch Noé, lajan yalji yed' jun lolonel "ic'oj ip".

^h 6.2 Mañ cojtacoc mach eb' scuch yuninal Dios. Ay eb' tz'alani to a eb' ángel emnac d'a ajmulal. Ay eb' tz'alani to a eb' yuninal eb' ayoch yajalil d'a jun tiempal chi'. Ay pax eb' tz'alani to a eb' yiñtilal viñaj Set. Tato a eb' yiñtilal viñaj Set chi' tz'alji yuninal Dios, axo eb' ix yisil eb' anima, a am eb' ix yisil eb' yiñtilal viñaj Caín.

ⁱ 6.4 Mañ cojtacoc tas syalelc'och Nefilim. A d'a castilla chael syala' to "gigante". Icha val to "b'inajnac", mato "jelan yac'an oval".

maj in b'olaj juntzañ anima tic. Te ya svab' yuj eb'. **7** Ol in satel juntzañ anima ix in b'o d'a sat luum tic yed' pax noc' molb'etzal noc', noc' c'ul-taquil noc' yed' noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum yed' pax noc' much. Ste tac val in c'ool yujto ix in b'o masanil juntzañ tic, xchi Dios.

8 Añej val viñaj Noé vach' d'a yichañ Jehová.

A te' nivan barco ix sb'o viñaj Noé

9 Aton yab'ixal viñaj Noé tic:

A viñaj Noé chi', te vach' ix yutej sb'a viñ d'a yichañ Dios, añej viñ vach' spensar d'a scal eb' anima d'a jun tiempoal chi'. Ix sb'eyb'alej viñ icha sgana Dios. **10** Ay oxvañ yuninal viñ, aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet.

11 Axo eb' anima, ix te chuch'i eb' d'a yichañ Dios, comonxoñej syixtej yetanimail eb', smil-lajcham sb'a eb'.

12 Ix yilan Dios to masanil anima ix te juvieli, axoñej ixtoj anima sc'ulej eb'. **13** Yuj chi' ix yal Dios d'a viñaj Noé chi': Toxo ix in na' to ol in satel masanil anima tic. Yujto axoñej ixtoj anima sc'ulej eb', yuj chi' ol in satel eb' yed' masanil yolyib'añq'uinal tic.

14 A ticaic, tza b'o junoc te' nivan barco. A te te' ay stzatajil, a te' tzac'och ste'aloc te'. Macquiltac tzutej yool te', vach' tzutej ac'anocho tzataj chi' b'aj snub'laj sb'a te'.

Tzac'och d'a spatic yed' d'a yool, yic vach' malaj b'aj ol och a' d'a yol te'.

15 135 metro tzutej sc'atul te', **22** metro yed' nañalxo tzutej sat te', **13**

metro yed' nañalxo steel te'. **16** Oxe' piso tzutej te'. Axo d'a sjajq'uec'och te', ata' scan jacan smasanil, nañal metro tz'ajcan schaañil, scanpax junoc spuetail d'a junoc pac'añ.

17 Yujto ol vac'cot jun oval a' yic smucan' sat luum tic, ol

b'ud'jocanel yuj a', axo satel jantac tas syic' yic' d'a yolyib'añq'uinal tic.

18 Añej ed'oc tzin b'ocan jun in trato tic. A d'a yol te' nivan barco chi' ol ach ochcan yed' ix etb'eyum, eb' uninal yed' pax eb' ix alib'. **19** Ol

ochpax noc' noc' eyed'oc, junjun mojañ noc' d'a junjun macañ ay d'a yolyib'añq'uinal tic, yic vach' ol col-chajcan noc' eyed'oc. **20** Chatacvañ noc' d'a junjun macañ tz'ochcani:

Noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ul-taquil noc' yed' noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum, yic vach' mañ ol satel noc'.

21 Ol a molancanoch jantac tas ol vajoc, yic vach' ay tas tze va yed' tas sva noc', xchi Dios d'a viñaj Noé chi'. **22** Ix sc'anab'ajan viñaj Noé chi' masanil tas ix yal Dios.

Jun a' oval a' mucvajum

7 **1** Axo yic ix c'och sc'ual sjavi jun oval a' mucvajum chi', ix yalan Jehová Dios d'a viñaj Noé chi' icha tic: Ochañ d'a yol te' nivan barco tic yed' ix etb'eyum, eb' uninal yed' eb' ix alib', yujto a achñej ix a c'anab'ajej d'ayin d'a scal masanil eb' anima d'a jun tiempoal tic. **2** Ic'och uc mojañoc noc' noc' syal yoch silab'oc siñuschaji, axo pax masanil noc' comon noc', junjunñej mojañ

^j **6.17** A d'a tic oval a' mucvajum scutej calani. Mañ yaxñiab'ocñejlaj jun yac'nac d'a jun tiempoal chi', yujto ay a a' q'uenaccot d'iñaj d'a yol luum, ay pax a' cotnac secnaj d'a satcha. A d'a castilla diluvio sb'i, axo d'a co ti', oval a' mucvajum. Ilpax Génesis 7.11.

noc' tz'ochi. **3** Ic'paxoch uc mojañoc junjun macañ noc' much, yic vach' max lajviel yiñtilal noc'. **4** Yic val ucub'ix ticaic, ol vaqu'em ñab'. Chavinac c'u, chavinac ac'val ol yac'a'. Icha chi' ol aj in satanel masanil tas ix vac' pitzvoc d'a sat lum tic, xchi Jehová d'a viñ.

5 Ichaton chi' ix aj sc'anab'ajan viñaj Noé masanil tas ix yal Jehová chi' d'ay. **6** Ayic ix ja jun oval a' mucvajum chi', 600 ab'il sq'uinal viñaj Noé chi'. **7** Ix ochcan viñ d'a yol te' nivan barco chi' yed' ix yetb'eyum, eb' yuninal yed' eb' ix yalib', yic scolchaj eb' d'a jun oval a' mucvajum chi'. **8** Ix ochpax noc' noc': Noc' syal yoch silab'il sñusji, noc' comon noc', noc' much yed' noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum. **9** Junjun mojañ ix aj sjavi noc' yic tz'och noc' d'a yol barco chi' yed' viñ, icha ix aj yalan Dios d'a viñ.

10 Axo d'a yuquil c'ual chi' ix javi secnaj jun oval a' mucvajum chi' d'a sat luum. **11** A val stz'acvi 600 ab'il sq'uinal viñaj Noé chi', yic 17 yoch schab'il ujal, ix q'ueul d'iñ-naj a' nivac a' d'a yol luum, ix cotpax secnaj a' nivac a' d'a satchaañ. **12** 40 c'ual, 40 ac'val ix yac' ñab' d'a sat luum tic. **13** A d'a sc'ual scot ñab' chi', ata' ochnaccan viñaj Noé d'a yol te' barco yed' oxvañ eb' yuninal viñ, aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet yed' ix yetb'eyum viñ yed' oxvañ eb' ix yalib' viñ. **14** Ayxo och masanil macañil noc' noc' yed' viñ, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc', noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum yed' pax noc' much. **15** Masanil noc' noc' syic' yic', chatacvañil ix aj sjavi noc' d'a viñaj

Noé chi' yic tz'ochcan noc' d'a yol te' barco chi', **16** jun noc' smam, jun noc' snun. Icha chi' ix aj yoch masanil macañil noc', icha ix aj yalan Dios d'a viñaj Noé chi'. Ix lajvi chi', a val Jehová ix macancan spuetail te' nivan barco chi'.

17-18 Chavinac c'ualxo sq'ue sib'ib'oc a a' chi', ix cuchjichañ te' barco chi' yuj a'. **19** Ix mucchaj jantac nivac vitz yuj a'. **20** Ix q'ueñej a', ay am uqueoc metro ix ec' a' d'a yib'añ lum nivac vitz. **21** Ichaton chi' ix aj scham masanil anima ay d'a yol-yib'añq'uinal tic yed' masanil noc' noc', noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum. **22** Masanil tastac syic' yic' d'a sat luum tic, pilan ix chameli. **23** Axoñej viñaj Noé yed' eb' ayoch yed' d'a yol te' barco chi' yed' noc' noc' ix colchaji. Axo anima smasanil, ix satel eb'. **24** Oye' ujal ix can pañan a' d'a yib'añ luum.

Ayic ix tupem a'

8 **1** Yujto naan viñaj Noé chi' yuj Dios yed' masanil noc' noc' ayoch yed' viñ d'a yol te' barco chi', yuj chi' ix ac'ljicot jun ic' te ov yuj Dios d'a yib'añ a a' chi', yic vach' stupem a'. **2** Ix macchaj masanil sjaj a a', a' sq'ueul d'a yol luum yed' jantac a' nivac a' scot sequecoc d'a satchaañ. Ix och vaan yac'an ñab'. **3** Oye' ujal ix can a', ix och ijan stupxiem a', c'ojanc'olal ix tupem a'. **4** **17** c'ualxo yoch yuquil uj, ix can b'ach-naj te nivan barco chi' d'a sjolom jun lum vitz d'a yol yic Ararat. **5** Numumi yem a a' chi'. A d'a b'ab'el c'ual yic lajuñexo ujal, chequelxo sjolom lum nivac vitz.

6 Axo yic ix ec' 40 c'ualxo, ix sjacan te' ventena viñaj Noé b'ob'il yuj d'a te' barco chi'. **7** Ix yactanelta jun noc' joj viñ, ix ec' jeñeñoc noc' stañvan stupem a' d'a sat luum. **8** Ix yactanpaxelta jun noc' uch viñ yic syil noc' tato taquiñxo sat luum. **9** Axo noc' uch chi', ix c'ochxi noc' d'a te' barco chi', yujto malaj b'aj syal scan vaan noc'. Te sib'anto ec' a' d'a sat luum chi'. Ix yac'anelta sc'ab' viñ yic schaanxioch noc' viñ d'a yol te' barco chi'.

10 Ixto stañvej uquexo c'ual viñaj Noé chi', ix yac'anelta noc' uch chi' viñ junelxo. **11** Numumixo sq'uic'b'i ix c'ochxi noc', ñac'b'ilxo jun te' xil olivo yaxxo yuj noc'. Icha chi' ix aj yojtacanel viñ to van stacji sat luum. **12** Uqueto c'u ix stañvej viñ, ichato chi' ix sjacanelta noc' viñ junelxo, palta majxo c'ochxoc'aj noc'.

13 601 ab'ilxo sq'uinal viñaj Noé chi', ayic ix tacjixi lum luum chi'. Ayic b'ab'el c'u yoch b'ab'el uj ix yic'anel yib'añ te' barco chi' viñ, axo ix yilan viñ to taquiñxo luum. **14** Axo d'a 27-xo c'ual yoch yic schab'il ujal, te taquiñxo luum. **15** Axo ix yalan Dios d'a viñ: **16** Elañcot d'a yol te' barco yed' ix etb'eyum yed' eb' uninal yed' eb' ix alib'. **17** Tzic'anelta masanil macañil noc' noc' ayoch ed'oc: Noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc', noc' tz'ec' ñerñionoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum. Unevocab' noc' yic sb'ud'jixi sat luum tic yuj noc', xchi Dios.

18 Ix lajvi chi', ix elta viñaj Noé chi' yed' ix yetb'eyum yed' eb' yuninal yed' eb' ix yalib' d'a yol te' barco chi'. **19** Ix elixta noc' noc' chi' smasanil d'a junjun macañ. **20** Ix lajvi

chi', ix sb'oan jun altar viñ d'a yichañ Jehová. Ix yic'ancot noc' molb'etzal noc' viñ yed' noc' much, aton noc' smoj yoch silab'il d'a Dios. D'a junjun macañ noc' chi' ix yic'anel junjun noc' viñ sñustz'a silab'oc d'a yichañ Jehová. **21** Te vach' s'jab' noc' silab' chi' ix yab' Jehová. Yuj chi' ix yalan icha tic: Mañxo ol in catab'ej lum luum tic yuj smul eb' anima, yujto yictax unin anima eb', añej chucal sgana eb' sc'ulej. Mañxa b'aq'uiñ ol in satel masanil tas pitzan, icha ix vutej d'a junel tic.

22 Yacb'an ayto ec' yolyib'añ-q'uinal tic, ol avchaj sat aval iñat, ol molchajpax sat. Ay stiempoal c'ac', ay stiempoal siic. Ay stiempoal ñab'il q'uinal, ay stiempoal varesma. Ay c'ualil, ay pax d'ac'valil, xchi Jehová.

A strato Dios yed' viñaj Noé

9 **1** Ix lolon Dios d'a viñaj Noé yed' d'a eb' yuninal viñ, ix yalani to ol yac' syaxil d'a yib'añ eb'. Ix yalan icha tic: Tzijtumocab' eyuninal tz'alji, b'ud'jocab' yolyib'añ-q'uinal tic yuj eb'. **2** Masanil noc' noc' ay d'a sat luum tic yed' noc' much yed' noc' ay d'a yol a' mar ol xiv noc' d'ayex. Masanil juntzañ noc' tic scan noc' d'a yol e c'ab'. **3** A ticnaic syal e chi'an masanil noc' noc' tic. A in svac' noc' d'ayex icha ix aj vac'an añ itaj e chi'a. **4** Palta ay jun tas mañ ol yal-laj e chi'ani, aton noc' chib'ej syuc' schiq'uil, yujto a d'a schiq'uil noc' chi' ay sq'uinal. **5** A in ol in ch'olb'itej eb' anima smilancham junoc yetanimail. A noc' noc' smilancham anima, ol miljocpaxcham noc'.

6 A mach smilancham yetanimail, anima pax ol milanchamoc,

yujto a ex anima ex tic, icha oñ tic, icha chi' ex cutej co b'oani.

7 Tzijtumocab' eyuninal tz'alji, b'ud'jocab'el yolyib'añq'uinal tic eyuuj, xchi Dios.

8 Ix yalanpax Dios d'a viñaj Noé yed' d'a eb' yuninal icha tic: **9** A tic-naic, svac'can jun in trato tic eyed'oc yed' masanil eb' eyiñtilal, **10** yed' masanil noc' noc' ix elta eyed'oc d'a yol te' barco tic: Noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' masanil noc' noc' ay d'a yol-yib'añq'uinal tic. **11** A jun in trato ol vac' eyed'oc tic, mañxo ol in q'uexa'. Mañxo ol in satel anima yed' noc' noc' yuj junoc oval a' mucvajum. Mañxo ol jax jun oval a' mucvajum yic satxiel sat luum tic, icha jun ix ec' tic. **12** Aton yechel in trato tic svac'can eyed'oc yed' masanil noc' noc' d'a masanil q'uinal. **13** Svac'och jun chapcan d'a cal asun, a jun chi', aton yechel in trato yed' yolyib'añ-q'uinal tic. **14** Ayic svac'ancot asun axo scheclaj jun chapcan chi' d'a scal, **15** ata' tzin nacot in trato ix vac' eyed'oc yed' noc' noc', yuj chi' mañxo ol ex in satel yuj junoc oval a' mucvajum. **16** Ayic svilan jun chapcan chi', tzin naancoti to ay jun in trato ix vac' d'a junelñej eyed'oc yed' masanil noc' noc' ay d'a yol-yib'añq'uinal tic. **17** Aton yechel in trato tic ix in b'o eyed'oc yed' jantac noc' noc', xchi Dios d'a viñaj Noé chi'.

A viñaj Noé yed' eb' yuninal

18 A eb' yuninal viñaj Noé ix elta d'a yol te' barco yed'oc: Aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet. Ay jun yuninal viñaj Cam chi' scuchan Canaán. **19** A eb' tic yuninal eb' viñaj

Noé, axo d'a yiñtilal eb' ix pitzvielta jantac choñab' ay d'a sat luum tic.

20 A viñaj Noé ix munlaj viñ d'a sat luum. A te' uva ix sb'ab'laj avej viñ. **21** Ay jun c'u ix yuc' yal sat te' uva chi' viñ, ix q'ue d'a sjolom viñ, ix satel sc'ool viñ yuuj. Ix squichel spichul viñ, ix can pac'jab' viñ d'a yol smantiado. **22** Axo ix yilan viñaj Cam, smam viñaj Canaán to b'eranel viñaj Noé chi', van stzetzan viñ smam viñ chi' ayic ix yalan viñ yab' eb' yuc'tac chi' schavañil. **23** Ayic ix yab'an eb' yuc'tac viñ chi', ix yac'ancot jun c'apac sámana eb' d'a sjolom sjeñjab'. Ix b'eyb'at eb' d'a spatic, ix ochc'och eb' b'aj ay smam chi', ix spichan viñ eb' d'a c'apac sámana chi'. Ch'oc b'aj q'uelanb'at eb' yic vach' max yil snivanil smam eb' chi'.

24 Axo yic ix nachajxi sc'ol viñaj Noé chi', ix yab'an viñ tas ix yutej sb'a viñaj Cam chi', aton viñ schab'il yuninal. **25** Yuj chi' ix yalan viñ icha tic:

Tzin catab'ejcan viñaj Canaán. Checab' emnaquil ol ajcan viñ d'a eb' yuc'tac, xchi viñ.

26 Ix yalanxi viñ icha tic: Yac'ocab' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'añ viñaj Sem, axo viñaj Canaán tz'ochcan schecab'oc viñ.

27 Nivanocab' tz'ajcan slum viñaj Jafet yuj Dios. Cajnajocab' Dios d'a scal yiñtilal viñaj Sem, axo viñaj Canaán tz'ochcan schecab'oc viñaj Jafet chi', xchi viñ.

28 Ayic ix lajvi yec' jun oval a' mucvajum chi', **350** ab'ilto ix ec' viñaj Noé chi', **29** yuj chi' **950** ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ.

A eb' yiñtilal viñaj Noé

(1Cr 1.5-23)

10 ¹ A yab'ixal eb' yiñtilal viñaj Noé tic: Aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet. Ayic ix lajvi yec' jun oval a' mucvajum chi', ix laj alji yuninal eb'.

² A sb'i eb' yuninal viñaj Jafet: Aton viñaj Gomer, viñaj Magog, viñaj Madai, viñaj Javán, viñaj Tubal, viñaj Mesec yed' viñaj Tiras. ³ A sb'i eb' yuninal viñaj Gomer: Aton viñaj Askenaz, viñaj Rifat yed' viñaj Togarma. ⁴ A sb'i eb' yuninal viñaj Javán: Aton viñaj Elisa, viñaj Tarsis, viñaj Quitim yed' viñaj Dodanim. ⁵ Aton eb' tic yiñtilal viñaj Jafet. Ix cajnaj eb' d'a stitac a' mar, junjun macañ yiñtilal eb' yed' smacb'en yed' sti' syala'.

⁶ A sb'i eb' yuninal viñaj Cam: Aton viñaj Cus, viñaj Mizraim, viñaj Fut yed' viñaj Canaán. ⁷ A sb'i eb' yuninal viñaj Cus: Aton viñaj Seba, viñaj Havila, viñaj Sabta, viñaj Raama yed' viñaj Sabteca. A sb'i eb' yuninal viñaj Raama: Aton viñaj Seba yed' viñaj Dedán. ⁸ A viñaj Cus ay yuninal viñaj Nimrod. A viñaj Nimrod chi' b'ab'el ix och yajalil d'a scal eb' choñab'. ⁹ Te julum noc' viñ d'a yichañ Jehová, yuj chi' ay jun lolonel d'a scal eb' anima tz'alan icha tic: Lajan viñ icha viñaj Nimrod, viñ te julum noc' d'a yol sat Jehová,^k xchi jun lolonel chi'. ¹⁰ A d'a sb'ab'elal, yajal yaj viñaj Nimrod d'a yib'añ Babel, Erec, Acad yed' Calne. A d'a yol smacb'en Sinar ata'

ay juntzañ choñab' chi'. ¹¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a Asiria. Ata' ix sb'o chañexo nivac choñab' viñ: Aton choñab' Nínive, Rehobot, Cala ¹² yed' Resén, aton jun choñab' ay d'a scal Nínive yed' Cala. A chañe' choñab' chi', junxoñej nivan choñab'il ix aji.

¹³ Axo d'a viñaj Mizraim ix cot eb' Ludim, eb' Anamim, eb' Lehabim, eb' Naftuhim, ¹⁴ eb' Patrusim, eb' Casluhim yed' eb' Caftorim. A d'a eb' chi' ix cot eb' filisteo.

¹⁵ A viñaj Canaán smam viñaj Sidón yed' viñaj Het. A viñaj Sidón chi', b'ab'el unin viñ. ¹⁶ A viñaj Canaán chi' smam icham eb' jebuseo, eb' amorreo, eb' gergeseo, ¹⁷ eb' heveo, eb' araceo, eb' sineo, ¹⁸ eb' arvadeo, eb' zemareo, eb' amateo. Ayic ix b'ey tiempo ix saclemcanb'at eb' cananeo chi'. ¹⁹ A sluum eb', tzato c'och d'a smojonal Sidón masanto d'a stojolal Gerar, masanto d'a Gaza. Scumlajxib'at luum d'a yol smacb'en choñab' Sodoma, Gomorra, Adma yed' Zeboim masanto sc'och lum d'a choñab' Lasa. ²⁰ Ata' ix cajnaj eb' yiñtilal viñaj Cam, junjun macañ yiñtilal eb' d'a yol smacb'en yed' sti' syala'.

²¹ Axo pax viñaj Sem, viñ b'ab'el vinac d'a viñaj Jafet, ay pax yuninal viñ. A oñ masanil oñ tic, yiñtilal oñ viñaj Heber, cotnac oñ d'a yiñtilal viñaj Sem.^l ²² A eb' yuninal viñaj Sem chi', aton viñaj Elam, viñaj Asur, viñaj Arfaxad, viñaj Lud yed' viñaj Aram. ²³ Axo eb' yuninal viñaj Aram, aton viñaj Uz, viñaj Hul, viñaj

^k 10.9 A jun lolonel julum noc' tz'alji d'a tic yuj viñaj Nimrod, a am anima smil viñ.

^l 10.21 A d'a tic syala' to a eb' israel a viñaj Heber viñ yiñtilal viñaj Sem, a viñ ay yiñtilal eb'.

Geter yed' viñaj Mas. **24** A viñaj Arfaxad ay yuninal viñaj Sala, axo viñaj Sala chi' ay yuninal viñaj Heber. **25** Axo viñaj Heber chi', chavañ yuninal viñ, Peleg sb'i jun viñ.^m A d'a yol stiempoal viñ tic ix pucaxcanb'at eb' anima d'a sat lum lum tic. Axo junxo viñ scuchan Joctán. **26** A viñaj Joctán chi' ay yuninal viñaj Almodad, viñaj Selef, viñaj Hazar-mavet, viñaj Jera, **27** viñaj Adoram, viñaj Uzal, viñaj Dicla, **28** viñaj Obal, viñaj Abimael, viñaj Seba, **29** viñaj Ofir, viñaj Havila yed' viñaj Jobab. Masanil eb' tic, a viñaj Joctán ay yuninal eb'. **30** Ix cajnaj eb' d'a lum scot d'a Mesa, masanto sc'och d'a Sefar d'a tzalquixtac d'a stojolal b'aj sjavi c'u. **31** Ata' ix cajnaj eb' yiñtilal viñaj Sem, junjun macañ yiñtilal eb' d'a yol smacb'en yed' sti' syala'. **32** Masanil juntzañ anima tic, a eb' yuninal viñaj Noé ay yiñtilal eb', junjun macañ yiñtilal eb' yed' smacb'en. Ayic ix lajvi yec' jun oval a' mucvajum chi', ix saclemcanb'at eb'. A d'a eb' tic ix pitzvi juntzañ nación ay d'a yolyib'añq'uinal tic.

A jun nivan torre scuchan Babel

11 ¹⁻² A d'a peca', ayic toxo ix ec' jun oval a' mucvajum chi', junñej ti'al syal eb' anima. Ayic van sb'at eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix c'och cajan eb' d'a jun nivan ac'lic d'a yol yic Sinar. Ata' ix cajnaj eb'. ³ Ay jun c'u ix yal-laj yab' eb' icha tic: Co b'oec lum ladrillo, sco mucan chacb'oc lum, xchi eb'. A lum ix yac'lab'ej eb' sq'uexuloc

A jun torre scuch Babel (Gn 11.4)

q'uen q'ueen. Axo spixul lum, ay jun sq'ueta d'a yol lum, te tat, axo stacji, te tzatz tz'aji, asfalto sb'i, a jun chi' ix yac'lab'ej eb'. ⁴ Ix lajvi chi', ix yalan eb' viñ icha tic: Caq'uec quip co b'oec junoc co nivan choñab'. Sco b'oanecpax junoc nivan torre, te chaañ tz'ajq'ue d'a satchaañ yic vach' tzoñ te b'inaji. Junxoñej scutej co b'a, mañ ol oñ saclemb'at d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi eb' viñ.

⁵ Axo Jehová ix emul yil jun choñab' yed' jun torre van sb'oan eb' chi'. ⁶ Ix yalan icha tic: Ix el yich jun munlajel yuj eb' anima tic. Malaj tas scachanoch vaan eb' viñ yic sb'oan eb' tas nab'il yuuj, yujto junñej choñab'il yaj eb', junñej ti' syal eb'. ⁷ A ticnaic, coñ emec d'a scal eb' yic sco somchitan sti' eb', yic vach' mañxo ol nachajel yuj eb' tastac syal junjun, xchi Jehová chi'.

⁸ Icha chi' ix aj saclemcanb'at eb' yuj Jehová d'a sat lum tic. Ix yactan eb' sb'oan jun choñab' chi'. ⁹ Aton ta' ix somchajcanb'at sti' eb' anima chi' yuj Jehová. Yuj chi' ix saclemcanb'at eb' d'a smasanil yolyib'añq'uinal tic. Yuj chi' Babelⁿ ix sb'iejcan jun choñab' chi'.

^m **10.25** A d'a hebreo, a jun b'i scuch Peleg, lajan yalji yed' jun lolonel pojlabjb'ail.

ⁿ **11.9** A d'a hebreo a jun lolonel "Babel", lajan yalji yed' jun lolonel "somchaji".

A eb' yiñtilal viñaj Sem

(1Cr 1.24-27)

10 Aton yab'ixal viñaj Sem tic: Schab'ilxo ab'il yec'b'at jun oval a' mucvajum chi', ayic 100 ab'ilxo sq'uinal viñaj Sem, ix alji jun yuninal viñ scuchan Arfaxad. **11** Ix lajvi chi', 500 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

12 35 ab'il sq'uinal viñaj Arfaxad chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Sala. **13** Ix lajvi chi', 403 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

14 30 ab'il sq'uinal viñaj Sala chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Heber. **15** Ix lajvi chi', 403 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

16 34 ab'il sq'uinal viñaj Heber chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Peleg. **17** Ix lajvi chi', 430 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

18 30 ab'il sq'uinal viñaj Peleg chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Reu. **19** Ix lajvi chi', 209 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

20 32 ab'il sq'uinal viñaj Reu chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Serug. **21** Ix lajvi chi', 207 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

22 30 ab'il sq'uinal viñaj Serug chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Nacor. **23** Ix lajvi chi' 200 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

24 29 ab'il sq'uinal viñaj Nacor chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Taré. **25** Ix lajvi chi', 119 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

26 70 ab'il sq'uinal viñaj Taré chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Abram. Ix lajvi chi', ix alji viñaj Nacor yed' viñaj Harán, aton eb' oxvañ yuninal viñaj Taré chi'.

A eb' yiñtilal viñaj Taré

27 Aton yab'ixal viñaj Taré tic: Aton viñ smam viñaj Abram, viñaj Nacor yed' viñaj Harán. A viñaj Harán chi' smam viñaj Lot. **28** Ix cham viñaj Harán chi' d'a choñab' Ur d'a yol yic Caldea, ayic mantzac cham viñaj Taré chi'. A b'aj aljinac viñ chi', ata' chamnacpax viñ.

29 Ix yic'lan sb'a viñaj Abram yed' ix Sarai. Axo viñaj Nacor ix yic'lañ sb'a yed' ix Milca, yisil viñaj Harán, snulej sb'a ix yed' ix Isca. **30** A ix Sarai chi' max unevilaj ix. **31** Ix el viñaj Taré chi' d'a choñab' Ur d'a yol yic Caldea, yic scotcan viñ d'a yol yic Canaán yalani. Ix yic'ancot viñ yuninal viñ yed'oc, aton viñaj Abram yed' pax viñaj Lot, aton yixchiquin viñ yuninal viñaj Harán chamnac. Ix yic'paxcot ix yalib' viñ, aton ix Sarai. Axo yic ix javi eb' d'a choñab' Harán, ix cajnajcan eb' ta'. **32** A d'a Harán chi' ix cham viñaj Taré chi'. 205 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ.

Ix sic'chajel viñaj Abram yuj Dios

12 ¹ Ayxotax yalan Jehová d'a viñaj Abram icha tic: Actejcan a lum tic yed' jantac eb' ay uj a b'a yed'oc yed' eb' ayec' d'a spat a mam, ol ach b'at d'a jun luum ol in ch'ox d'ayach. ² A iñtilal ol och nivac nacional vuuj, ol in ch'oxan in vach'-c'olal d'ayach. Yelxo val nivan ol aj a b'inaji, uuj ol scha vach'-c'olal masanil eb' anima. ³ Ol vac' in vach'-c'olal d'a eb' vach' syutej sb'a d'ayach, ol in

catab'ejpax eb' chuc syutej sb'a. Uuj-ñej ol vac' in vach'c'olal d'a yib'añ masanil eb' anima d'a yolyib'añ-q'uinal tic, xchi Jehová chi'.

4-5 Yuj chi' ix el viñaj Abram d'a yol yic Harán chi', icha ajnac yalan-can Jehová d'a viñ. **75** ab'il sq'uinal viñ ayic ix el viñ d'a yol yic Harán chi'. Ix yic'ancot ix yetb'eyum viñ yed'oc, aton ix Sarai. Ix yic'paxcot viñaj Lot viñ, aton viñ yunin viñ yuc'-tac viñ chamnac. Ix yic'paxcot eb' schecab' viñ yed' jantac tas ix aj d'a viñ ayic ix ec' viñ d'a Harán chi'. Icha chi' ix aj sja viñ d'a yol yic Canaán. **6** Ix cotñej viñ d'a yol yic Canaán chi' masanto ix javi viñ d'a Siquem b'aj ay jun te' ji d'a yol yic More. A jun te' chi' chajul yuj eb' cananeo cajan ta'. **7** Ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñaj Abram chi', ix yalan d'a viñ icha tic: Masanil jun luum tic ol vac' d'a eb' iñtilal, xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix sb'o jun altar viñaj Abram chi' d'a yichañ Jehová, yujto ata' ix sch'ox sb'a d'a viñ. **8** Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a tzalquixtac d'a snañal choñab' Betel yed' choñab' Hai. Ata' ix sb'oq'ue smantiado viñ. A choñab' Betel chi', a d'a stojolal b'aj tz'em c'u ay. Ata' ix sb'o junxo altar viñ yic syal sb'a viñ d'a Jehová. **9** Ix lajvi chi' c'ojanc'olal ix cotxi viñ masanto ix javi viñ d'a yol yic Neguev.

Ix b'at viñaj Abram d'a Egipto

10 A d'a jun tiempoal chi', ix ja jun nivan vejel d'a jun lugar b'aj ayec' viñaj Abram chi'. Yuj chi' ix b'at cajan viñ jun tiempoal d'a Egipto. **11** Ayic van sc'och viñ d'a Egipto chi', ix yalan viñ d'a ix yetb'eyum chi' aton ix Sarai: A ticnaic ay jun tas tzin na'a: A ach tic te vach' ilji. **12** Yuj

chi' ayic ol ach yilan eb' viñ aj Egipto tic, ol am yal eb' viñ icha tic: A ix tic yetb'eyum ton val viñ tic ix, yuj chi' co mileccham viñ yic scan ix qued'oc, xcham eb' viñ. **13** Yuj chi' sval d'ayach to vanab' ach alani, yic vach' xajan ol in aj yuj eb' viñ, mañ ol in smilcham eb' viñ uuj, xchi viñ d'a ix.

14 Ayic ix c'och viñ d'a Egipto chi', ix yilano eb' viñ cajan ta' to a ix Sarai chi' te vach' yilji ix. **15** Ix yilanpax eb' ay yopisio yed' viñ rey to te vach' yilji ix, ix b'at yalan eb' viñ d'a viñ rey chi'. Yuj chi' ix yic'an-b'at ix eb' viñ d'a spat viñ rey chi'.

16 Yuj ix Sarai chi', te xajan ix aj viñaj Abram yuj viñ rey chi'. Tzijtum noc' calnel, noc' vacax, noc' mam b'uru yed' noc' snun yed' noc' camello ix siaj d'a viñ yuj viñ rey chi'. Ay pax eb' viñ vinac yed' eb' ix ix, ix ac'ji schecab'oc viñ. **17** Palta yujñej ix, tzijtum yaelal ix javi d'a yib'añ viñ rey yed' eb' cajan yed' viñ d'a spat yuj Jehová. **18** Yuj chi' ix schec viñ rey chi' avtajcot viñaj Abram chi', ix yalan viñ icha tic: ¿Tas yuj icha tic tzin utej? ¿Tas yuj maj al d'ayin tato etb'eyum ix tic? **19** Ina ix ala' to anab' ix, yuj chi' ix in na to tz'och ix vetb'eyumoc. A ticnaic jun, ic'b'at ix, ixiquec, xchi viñ.

20 Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey chi' d'a eb' schecab' to tz'ic'jjiel viñaj Abram d'a yol smacb'en Egipto chi' yed' ix yetb'eyum yed' masanil tas ay d'a viñ.

Spojnac sb'a viñaj Abram yed' viñaj Lot

13 ¹ Ayic ix el viñaj Abram yed' ix yetb'eyum d'a Egipto chi' yed' masanil tas ay d'a viñ, ix meltzaj eb' d'a yol yic Neguev. Ix meltzajpax

viñaj Lot yed' eb'. **2** A viñaj Abram chi', te b'eyumxo viñ, ay q'uen oro, q'uen plata yed' jantac noc' noc' d'a viñ. **3** Ix elxi viñ d'a Neguev chi'. C'ojanc'olal ix c'ochxi viñ d'a yol yic Betel b'aj ec'nac d'a sb'ab'elal, aton d'a scal Betel yed' Hai. **4** Ata' b'ob'il-can jun altar yuj viñ d'a yalañtaxo. Ata' ix yalxi sb'a viñ d'a Jehová.

5 A viñaj Lot chi' junñej tz'ec' viñ yed' viñaj Abram chi'. Tzijtun pax noc' scalnel viñ yed' noc' svacax. Tzijtun pax eb' schecab' viñ. **6** Maxtzac yab'laj lugar b'aj sva noc' snoc' eb' chi' yujto te tzijtun noc'. Yuj chi', maxtzac yal-laj junñej tz'ec' eb'. **7** A eb' viñ stañvumal noc' smolb'etz noc' viñaj Abram chi', syac' oval eb' yed' eb' viñ stañvumal noc' yic viñaj Lot chi'. A d'a jun tiempoal chi', aytoec' cajan eb' cananeo yed' eb' ferezeo ta'. **8** Ay jun c'ual ix yal viñaj Abram d'a viñaj Lot chi' icha tic: Ina ayto cuj co b'a, mañ vach'oc tato scac' oval, vach'chom a eb' stañvumal noc' co molb'etzal noc' tic, mañ vach'oc tato syac' oval eb'. **9** Masanil jun lugar tic colan yaji. Syal a sic'lani b'ajtil tzach cani, yic vach' sco poj co b'a. Tato tzach elcan d'a yelc'och chi', a inxo tzin ochcan d'a yochc'och chi'. Tato tzach ochcan d'a yochc'och chi' jun, a inxo tzin elcan d'a yelc'och chi', xchi viñaj Abram chi' d'a viñ.

10 Ix b'at d'añan viñaj Lot chi' d'a jun nivan ac'lic ay d'a sti' a' Jordán masanto sc'och d'a choñab' Zoar. Te yax sat jun ac'lic chi' yuj a a' chi', lajan yilji icha jun avb'en te' b'ob'il yuj Jehová, icha yilji yol yic Egipto ix yil viñ. Ayic ix sb'oan strato viñaj Abram yed' viñaj Lot chi', manto satel-laj choñab' Sodoma yed' Gomorra yuj Jehová. **11** A jun ac'lic

d'a sti' a' Jordán chi' ix sic'canel viñaj Lot chi', ix b'at cajnaj viñ d'a stojolal b'aj sja c'u. Icha chi' ix aj spojlan sb'a viñaj Abram yed' viñaj Lot chi'. **12** Yuj chi' ix can viñaj Abram d'a yol smacb'en Canaán, axo pax viñaj Lot chi', ix cajnaj viñ d'a scal juntzañ choñab' d'a yac'lical sti' a' Jordán, d'a slac'anil choñab' Sodoma. **13** A d'a jun choñab' chi', te chuc sb'eyb'al eb' anima, mañ jantac chucal sc'ulej eb' d'a yichañ Jehová.

14 Ayic toxo ix b'at viñaj Lot chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Abram chi' icha tic: A ticnaic ilb'at d'a ichañ, d'a a patic yed' d'a a tz'eytac. **15** Masanil juntzañ luum van ilanb'at chi', svac' d'ayach d'a junelñej yed' d'a eb' iñtilal. **16** Icha val spococal lum luum, malaj mach syal sb'isani, icha chi' ol aj iñtilal. **17** A ticnaic q'ueañ vaan yic tza b'eytzitan yoc jun lum tic yed' sc'atul, yujto svac' jun luum tic d'ayach, xchi Jehová d'a viñ.

18 Ix lajvi chi' ix yic'anchaañ scampamento viñaj Abram chi', ix b'at cajnaj viñ d'a slac'anil juntzañ te' ji d'a yol smacb'en jun viñ scuch Mamre d'a slac'anil choñab' Hebrón. Ix sb'oan jun altar viñ b'aj syal sb'a d'a Jehová.

Ix colchajcanel viñaj Lot yuj viñaj Abram

14 ¹⁻² A d'a jun tiempoal chi', ix yac' oval cha macañ eb' viñ rey. Jun macañ eb' viñ: Aton viñaj Amrafel sreyal Sinar, viñaj Arioc sreyal Elasar, viñaj Quedorlaomer sreyal Elam yed' viñaj Tidal sreyal Goim. Junxo macañ eb': Aton viñaj Bera sreyal Sodoma, viñaj Birsasreyal Gomorra, viñaj Sinab sreyal

Adma, viñaj Semeber sreyal Zeboim yed' viñ sreyal Bela, aton jun choñab' Zoar ticnaic. **3** A ovañ eb' viñ rey chi' ix slajtiej sb'a eb' viñ, junxoñej ix yutej soldado eb' viñ d'a jun ac'lic scuch Sidim b'aj ay a' mar Muerto ticnaic. **4** A eb' viñ rey chi', slaj-chavilxo ab'il yajoch eb' viñ d'a yalañ smandar viñaj rey Quedorlaomer. Axo ix ec' junxo ab'il majxo yac'laj q'uen tumin eb' viñ syac'taxon d'a viñ. **5** Yuj chi' d'a junxo ab'il ix b'at viñ rey chi' yed' oxvañxo eb' viñ rey ayoch yed'oc d'a yol yic Astarot Karnaim. Ata' ix ac'ji ganar eb' refaíta yuj eb' viñ. Ix ac'jipax ganar eb' zuzita yuj eb' viñ d'a yol yic Ham. Ix ac'jipax ganar eb' viñ emita yuj eb' viñ d'a yol yic Save-quiriataim. **6** Ix ac'jipax ganar eb' horeo yuj eb' viñ d'a jun tzalan scuch Seir, ix pechji eb' masanto d'a jun ac'lic Parán, d'a slac'anil jun lum taquiñ luum. **7** Ayic ix meltzaxji viñaj rey Quedorlaomer yed' eb' viñ ayoch yed'oc, ix javi eb' viñ d'a En-mispat, añeja' jun lugar chi' scuchanpax Cades. Ix satel masanil tas ay d'a yol yic eb' amalecita yuj eb' viñ yed' tas ay d'a eb' amorreo ay d'a yol yic Hazezon-tamar.

8-9 Axo ovañ eb' viñ rey, aton viñ yic Sodoma, viñ yic Gomorra, viñ yic Adma, viñ yic Zeboim yed' viñ yic Bela, ix b'at eb' viñ d'a ac'lic Sidim. Ata' ix yac' oval eb' viñ yed' chañvañxo eb' viñ rey chi', aton viñaj Quedorlaomer, viñaj Tidal, viñaj Amrafel yed' viñaj Arioc. **10** A d'a yac'lical Sidim chi', tziytum b'ajtac sq'ueta jun asfalto te tzayayi. Yuj chi' ayic ix b'at viñ sreyal Sodoma yed' viñ yic Gomorra elelal, ay eb' soldado eb' ix b'atcan d'a scal asfalto chi', ay

juntzañxo eb' ix b'atcan elelal d'a jolomtac vitz.

11 A chañvañ eb' viñ rey ix ac'an ganar chi', ix b'at eb' viñ yiq'uelta masanil tas svaji yed' masanil tas te ay stojol d'a Sodoma yed' d'a Gomorra chi', ix b'at eb' viñ b'ian.

12 A viñaj Lot, sc'ab' yoc viñaj Abram, cajan d'a Sodoma chi', ix ic'jib'at viñ yuj eb' viñ yed' masanil tas ay d'ay. **13** Palta ay jun viñ ixto yac' ganar yeli, ix b'at yalan viñ d'a viñaj Abram viñ hebreo to ix ic'jib'at viñaj Lot chi'. A viñaj Abram chi' cajan viñ d'a slac'anil juntzañ te' ji d'a yol smac'b'en viñaj Mamre viñ amorreo, yuc'tac sb'a yed' viñaj Escol yed' viñaj Aner. A eb' chi' vach' yac'an eb' yed' viñaj Abram chi'.

14 Ayic ix yab'an viñaj Abram to ix ic'jib'at viñaj Lot chi', ix smolb'an masanil eb' schecab' viñ c'ayb'ab'il d'a oval, aton eb' ix alji d'a yol scuenta viñ, 318 eb' smasanil. Ix b'at eb' d'a spatic eb' chañvañ rey chi' masanto b'aj ay choñab' Dan ticnaic, ata' ix yamchaj eb' yuj eb'. **15** Axo d'ac'valil ix spojanb'at masanil eb' svinac viñaj Abram chi', ix och eb' viñ yac' oval yed' chañvañ eb' viñ rey chi'. Ix pechji eb' viñ yuj eb' viñ, masanto d'a Hoba d'a yichañb'at choñab' Damasco ix c'och eb' viñ. **16** Ix yic'anxiec' viñaj Abram jantac tastac ix yiq'uec' eb' chi', ix ec'xican viñaj Lot yed' masanil tas ay d'ay yed' pax eb' ix ix yed' juntzañxo eb' ix ic'jib'at yuj eb' viñ rey chi'.

Ix schalaj sb'a viñaj Melquisedec yed' viñaj Abram

17 Ayic toxo ix ac'ji ganar viñaj rey Quedorlaomer yed' eb' viñ rey ayoch yed'oc yuj viñaj Abram chi',

ix meltzajxi viñ yed' eb' ix colchaj-can chi' yuuj. Axo viñ sreyal Sodoma ix elta d'a yol b'e scha viñ d'a jun ch'olan scuch Save, Ch'olan yic eb' Rey sb'i paxi. **18** A viñaj Melquisedec, sreyal Salem, sacer-doteal Dios Axoñej Nivan Yelc'ochi, a viñ ix ac'an ixim pan yed' vino d'a viñaj Abram chi'. **19** Ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñ icha tic:

Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a ib'añ, aton Dios Axoñej Nivan Yelc'ochi, aton ix b'oan sat-chaañ yed' sat luum.

20 Aljocab' vach' lolonel d'a Dios ix ac'anoch eb' ajc'ol d'a yol a c'ab', xchi viñ d'a viñaj Abram chi'.

Ix lajvi chi', a jantac tastac ix yiq'uec' viñaj Abram d'a eb' viñ rey chi', ix yac'an sdiezmoal viñ d'a viñaj Melquisedec chi'. **21** Axo ix yalan viñ sreyal Sodoma d'a viñaj Abram chi' icha tic:

—Añej eb' anima tzac' meltzaj d'ayin, axo masanil tastac, canocab' d'ayach, xchi viñ.

22 Axo ix yalan viñaj Abram chi' icha tic:

—Toxo ix vac' in ti' d'a Jehová, aton Dios Axoñej Nivan Yelc'ochi, jun ix b'oan satchaañ yed' yol-yib'añq'uinal tic, **23** to malaj jab'oc tas scan d'ayin, malaj val jab'oc ch'al ma junoc ch'añal xañab' scan d'ayin, yic vach' mañ ol ala' to uuj tzin och b'eyumal. **24** Malaj jab'oc tas ix b'at viq'uec' tic tzin nib'ej scan d'ayin, añej tas ix sva eb' in checab'. Axo eb' ajun ved' tic, aton viñaj Aner, viñaj Escol yed' viñaj Mamre, a eb' viñ tic, schacab' yic eb' viñ.

A strato Dios yed' viñaj Abram

15 ¹ Ix lajvi juntzañ chi', ix lolon Jehová d'a viñaj Abram icha d'a vayichal, ix yalan icha tic:

—Ach Abram mañ ach xivoc, a in ol ach in colo', te nivan spac ol vac' d'ayach, xchi d'a viñ.

2-3 Ix tac'vi viñaj Abram icha tic:

—Ach Jehová Vajalil, ¿tas val yopisio jun spac chi' vuuj? Ojtac val to malaj junoc vuninal ix ac'a' yic ata' svac'xican jantac tas ay d'ayin, yuj chi' a junoc in checab' ol chaan-can masanil tas ay d'ayin, aton viñaj Eliezer aj Damasco, a viñ sat yaj d'a eb' in checab' smasanil, xchi viñ.

4 Ix yalanxi Jehová d'a viñ:

—Maay, a d'a junoc uninal ol canoc, mañoclay d'a viñ comon anima chi' ol canoc, xchi d'a viñ.

5 Ix lajvi chi', ix ic'jielta viñ yuj Dios d'a sti' smantiado, ix yalan d'a viñ icha tic:

—Q'ueañ q'uelan d'a satchaañ. B'isto juntzañ c'anal chi' naic, tato syal a b'isani. Ichaton chi' ol aj sb'isul eb' iñtilal, xchi d'a viñ. **6** Ix yac'och viñaj Abram chi' d'a sc'ool tas ix yal Jehová chi', yuj chi' vach' ix can viñ d'a yichañ. **7** Ix yalanxi Jehová icha tic:

—A in ton Jehová in ach viq'uelta d'a choñab' Ur d'a yol yic Caldea yic svac' jun luum tic d'ayach yic tziqiej, xchi d'a viñ.

8 —Palta ach Jehová Vajalil, ¿tas val tz'aj vojtcaneli tato sviquejcan jun luum tic? xchi viñaj Abram chi'.

9 Ix yalanxi Jehová:

—Ic'cot junoc noc' cob'es vacax d'ayin yed' junoc noc' chiva yed' junoc noc' ch'ac calnel, oxe' ab'il sq'uinal junjun noc'. Tzic'anpaxcot

junoc noc' cuvajte' yed' junoc noc'
paramuch, xchi d'a viñ.

10 Ix yic'cancot juntzañ noc' noc'
chi' viñ d'a yichañ Jehová chi', ix
lajvi chi' ix schapojan snañal junjun
noc' viñ. Jilip noc' ix can d'a stz'ey
jilipxo noc'. Axo noc' much chi', maj
schapojejlay snañal noc' viñ. **11** Tz'em
noc' ostoc d'a yib'añ noc', axo viñaj
Abram chi' spechan noc'. **12** Ayic
vanxo sq'uc'b'i, ix te sat sc'ol viñaj
Abram chi' svayi, ix ja jun nivan
xivelal d'a yib'añ viñ yuj jun nivan
q'uc'alq'uinal. **13** Ix lajvi chi' ix
yalan Jehová d'a viñ:

—Yovalil tzojtaquejeli to a eb'
iñtilal, ol b'atcan cajan eb' d'a
junocxo ch'oc choñab'il, ol ochcan
eb' checab'oc, chañe' ciento ab'il ol
ixtaj eb'. **14** Palta a in ol vac'och
yaelal d'a yib'añ jun choñab' b'aj
ayoch eb' checab'oc chi'. Slajvi chi',
ol elta eb' yed' jantac sb'eyumal.
15 Palta a ach tic junc'olal ol aj a
chami ayic ol ach och icham
vinaquil. **16** Chañ macaño iñtilal ix
eq'ui, ichato chi' ol meltzajxicot eb'
d'a tic, yujto manto tz'acvoc schucal
eb' amorreo d'a tic, xchi Jehová.

17 Ayic d'ac'valilxo, ix sch'oxan
sb'a jun c'ac' culcon sq'uei, b'acaqui
sq'ue stab'il. Tz'ec' d'a scal noc' noc'
chapo yaj chi'. **18** Aton d'a jun ac'val
chi' ix sb'o strato Jehová yed' viñaj
Abram chi', ix yalan icha tic:

—A jun luum tic ol vac' d'a eb'
iñtilal, schacot lum d'a jun
smelemal a' d'a yic Egipto, masanto
d'a a' Éufrates, **19** aton sluum eb'
ceneo, eb' cenezeo, eb' cadmoneo,
20 eb' hitita, eb' ferezeo, eb' refaíta,
21 eb' amorreo, eb' cananeo, eb'
gergeseo yed' eb' jebuseo, xchi d'a
viñ.

Yaljub'al viñaj Ismael

16 **1** A ix Sarai, yetb'eyum viñaj
Abram, max unevilaj ix,
palta ay jun ix scriada ix manb'il
yuuj, aton ix Agar, ix aj Egipto. **2** Ix
yalan ix Sarai d'a viñ yetb'eyum chi'
icha tic:

—Ina malaj vune' syac' Jehová,
yuj chi' tzin tevi d'ayach to tzach vay
yed' ix in criada tic, talaj tz'alji junoc
yune' ix yic tz'och vuneoc, xchi ix.

Ix sc'anab'ajan viñaj Abram tas ix
yal ix chi'. **3** Slajuñilxo ab'il ayec' eb'
d'a Canaán, ix yac'anocho ix scriada ix
chi' d'a yol sc'ab' viñ yetb'eyum chi',
yic tz'och ix schab'iloc yetb'eyum
viñ. **4** Ayic ix vay viñaj Abram yed' ix
Agar chi', ix scuchcanoch yune' ix.
Axo ix yab'an ix to yed'nacxo yune'
ix, ix spaticanel ix Sarai chi' ix, mañ-
xalaj tz'och ix d'a ix. **5** Ix lajvi chi', ix
yalan ix Sarai d'a viñaj Abram chi'
icha tic:

—Uujñej emnaquil tzin yutejcan ix
in criada tic. Tic pax ix vac' ix
etb'eyumoc, axo ticnaic yujto ix yab'
ix to yed'nacxo yune' ix, tzin
spaticanel ix. Vach' tzoñ sch'olb'itej
Jehová, ¿tom a ach ay a mul, mato a
in? xchi ix Sarai chi'. **6** Ix tac'vi viñaj
Abram chi' icha tic:

—A ix a criada tic, yol a c'ab'
ayoch ix. A ach tza na' tas tzutej ix,
xchi viñ d'a ix. Yuj chi' ix och ix
Sarai ajc'olal d'a ix masanto ix elta
ix. **7** Palta axo Yánel Jehová ix
schalaj sb'a yed' ix d'a tz'linan luum
d'a slac'anil jun a a' b'aj sb'atcan
sb'eal Sur d'a yol yic Egipto. **8** Ix
sc'anb'an d'a ix icha tic:

—Ach Agar, scriada ix Sarai, ¿b'aj-
til a petoj? ¿b'ajtil tzach b'ati? xchi
d'a ix.

—To tzin el d'a ix Sarai, ix in patrona, xchi ix.

⁹ Ix yalan Yángel Jehová chi' d'a ix icha tic:

—Meltzajañ d'a ix a patrona chi', emnaquil tzutej a b'a d'a ix, xchi d'a ix.

¹⁰ Ix yalanpax Yángel Jehová chi':

Ol vic'chaañ sb'isul iñtilal, malaj mach ol yal sb'isani.

¹¹ Ayxo unin ed'nac, yuj chi' ayic ol aljoc jun une' chi', Ismael^o ol ac' sb'iej, yujto ix yab' Jehová oc' yuj a cusc'olal.

¹² Icha noc' noc' te itz'at ol aj jun une' chi', icha junoc noc' caltacte'al b'uru. Ol yac' oval viñ yed' eb' anima, ol yac'anpax oval eb' anima yed' viñ. Ol caj-naj viñ b'aj syac' sgana, vach'-chom max schalaj sc'ol eb' ayto yuj sb'a chi' yed'oc, xchi jun ángel chi'.

¹³ Yujto ix lolon ix Agar chi' yed' Jehová, yuj chi' icha tic ix yac' ix sb'ioc Jehová chi': A Dios Tzin ilani. Ix yalan ix icha tic: Toton val yel ix vil Dios tzin ilani, xchi ix. ¹⁴ A a' uc'-b'ila' yic Dios Pitzan, Jun Tzin Ilani, icha chi' ix yac' ix sb'ioc jun a' uc'-b'ila' chi'. A d'a scal Cades yed' Bered, ata' ay a'. Ix lajvi chi' ix meltzajxi ix b'aj aytaxoneq'ui.

¹⁵ Ix alji jun yune' ix Agar yed' viñaj Abram chi'. Ismael ix yac' viñ sb'iej. ¹⁶ 86 ab'ilxo sq'uinal viñaj Abram chi' ayic ix alji viñaj Ismael chi'.

A circuncisión yechel strato Dios

17 ¹ Ayic 99 ab'il sq'uinal viñaj Abram ix sch'oxanxi sb'a Jehová d'a viñ, ix yalan icha tic:

—A in ton Dios in, syal vuj masanil, vach'ñej tzutej a b'a d'a vichañ. ² Ol vac' jun in trato ed'oc, tzijtum iñtilal ol eloc, xchi.

³ Ix lajvi chi' ix em ñojan viñaj Abram chi' d'a sat luum yacb'an van slolon Dios yed' viñ. Ix yalan icha tic:

⁴ —Aton jun in trato tic ol vac' ed'oc: Ol ach och smam yichamoc tzijtumal nación. ⁵ Mañxo ol a cuch Abram, palta Abraham xo^p ol a b'iej, yujto ol ach vac'och smam yichamoc tzijtumal nación. ⁶ Tzijtum ol aj vic'anchaañ sb'isul iñtilal, tzijtum nación ol pitzvoc yuj eb'. A d'a scal iñtilal chi', ay eb' rey ol elta. ⁷ A jun in trato svac' ed'oc tic yed' masanil eb' iñtilal chi' to a Diosal in, sDiosal in pax eb' iñtilal chi' d'a junelñej. ⁸ A ticnaic paxyalvum ach d'a lum Canaán tic, palta masanil luum tic ol vac' iquej yed' eb' iñtilal d'a junelñej, sDiosal in pax eb', xchi Jehová.

⁹ Ix yalanxi Dios d'a viñ:

—A achxo tic, c'anab'ajej jun in trato tic, yovalil sc'anab'ajej pax eb' iñtilal chi' ayic ol b'eyñejb'at tiempo. ¹⁰ A jun in trato van in b'oan tic eyed'oc to yovalil tze c'anab'ajej. Masanil eb' vinac unin, ochocab' yechel snivanil eb'. ¹¹ Yuj chi' ic'-jocab'el stz'umal sjolom svinaquil eb' e vinac unin. A jun chi' yechel in trato yaj eyed'oc. ¹²⁻¹³ Yucub'ixial yaj junjun vinac unin tz'och jun

^o 16.11 A Ismael syalelc'ochi, syab' Dios.

^p 17.5 A d'a hebreo, a jun b'i scuch Abram, “mamab'il nivan yelc'ochi”, icha chi' syalelc'ochi. Axo Abraham, syalelc'ochi “smam tzijtumal nación”.

yechel chi' d'a eb', vach'chom eyuninal ma yuninal eb' e checab'. Yovalil tz'ac'jipaxoch jun yechel chi' d'a eb' e checab', eb' manb'il d'a ch'oc choñab'il. Yovalil tz'och jun yechel chi' d'ayex, max yal yec'b'ati. Icha chi' b'ian, a jun in trato tic eyed'oc nivan chequel ol aj d'a e nivanil d'a junelñej. **14** Yalñej mach junoc vinac to malaj jun yechel chi' d'ay, yovalil tzeyiq'uel d'a e cal, yujto max sc'anab'ajej in trato ix vac' eyed'oc, xchi d'a viñ.

15 Ix yalanxi Dios d'a viñaj Abraham chi' icha tic:

—Ayic ol b'eyb'at tiempo tic, mañxo Sarai-oc ol sb'iej ix etb'eyum, palta Sara^q ol sb'iej ix. **16** Ol vac' in vach'c'olal d'a yib'añ ix, ol aljoc junoc uninal yed' ix. Val yel ol vac' in vach'c'olal d'a yib'añ ix. Nunab'il ol aj ix d'a tzijtumal nación. Tzijtum eb' viñ sreyal choñab' ol elta d'a scal yiñtilal ix chi', xchi.

17 Ayic ix yab'an jun chi' viñaj Abraham chi', ix em ñojan viñ d'a sat luum, ix och ijan viñ stzevaji, ix och ijan viñ snaub'tañani: ¿Tom olto aljoc vuninal? cien ab'ilxo in q'uinal, 90 ab'ilxo sq'uinal ix Sara, ¿tom olto val aljoc yune' ix? xchi viñ. **18** Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a Dios icha tic:

—Tzin c'an d'ayach, tzoc el val d'a a c'ool tzac' sq'uinal viñaj Ismael tic yic vach' ol elc'och viñ, xchi viñ.

19 Ix tac'vi Dios chi' d'a viñ icha tic:

—Toxo ix val d'ayach to ol aljoc junoc uninal yed' ix Sara. Isaac^r ol ac' sb'iej, aton yed' viñ ol vaq'uelc'och jun in trato tic d'a

masanil q'uinal yed' eb' yiñtilal viñ. **20** A pax viñaj Ismael jun, toxo ix vab' tas ix ala', ol vac' in vach'c'olal d'a yib'añ viñ, yuj chi' tzijtum ol aj yiñtilal viñ. Ol q'uib'chaañ sb'isul yiñtilal viñ. A d'a scal yiñtilal viñ chi', ol elta lajchavañ eb' nivac yajal. A yiñtilal viñ chi', nivac nación ol ajoc. **21** Palta a in trato ix vac' ed'oc, ol vaq'uelc'och yed' viñaj Isaac viñ uninal ol aljoc d'a ix Sara d'a junxo ab'il icha tiempo tic, xchi Jehová.

22 Ayic ix lajvi slolon Dios yed' viñ, ix paxq'uei. **23** Aton d'a jun c'u chi' ix schec viñaj Abraham ac'jioch jun yechel chi' d'a viñaj Ismael yed' d'a masanil eb' viñ schecab' viñ, eb' aljinac d'a yol scuenta viñ yed' masanil eb' viñ manb'il yuj viñ yed' masanil eb' cajan yed' viñ. Ix ac'jioch yechel eb' smasanil, icha ix aj yalan Dios d'a viñ. **24-25** A viñaj Abraham chi', 99 ab'il sq'uinal viñ, axo viñaj Ismael 13 ab'il sq'uinal viñ ayic ix ac'jioch jun yechel chi' d'a eb' viñ. **26** A d'a jun c'u chi' ix ac'jioch jun yechel chi' d'a eb' viñ schavañil **27** yed' d'a masanil eb' viñ ayec' yed' viñaj Abraham chi', eb' schecab' viñ aljinac d'a yol scuenta yed' eb' manb'il yuj viñ d'a juntzañxo ch'oc choñab'il.

Ix yac' sti' Dios

yac'an jun yuninal viñaj Abraham

18 ¹ Ix lajvi chi' ix sch'oxanxi sb'a Jehová d'a viñaj

Abraham d'a slac'anil juntzañ te' ji d'a yol yic viñaj Mamre. Chime'ualil am val c'ojanelta viñ d'a sti' sman-tiado. **2** Axo ix yilan viñ, liñjab' ec'

^q **17.15** Sara syalelc'ochi yisil rey.

^r **17.19** A Isaac syalelc'ochi “tzeej”.

oxvañ vinac d'a yichañb'at viñ. Ayic ix yilan eb' chi' viñ, ix b'at lemnaj viñ schacot eb', ix emc'och ñojnaj viñ d'a sat lum d'a yichañ eb'. **3** Ix yalan viñ icha tic:

—Ach mamin, tato vach' in tzila', tzin tevi d'ayach to mañ b'eñejoc tzex eq'ui. **4** Tañvejec, b'at vala' yic tz'ic'-chajcot jab'oc a a' yic tze b'iquel eyoc, tzeyic'an eyip d'a yich te te' tic. **5** Yacb'an ayex ec' d'a in tz'ey tic, tzin b'at vic'cot jab'oc tas ol e va, yic vach' tz'och eyip, ichato chi' ol ex b'atxoc, xchi viñ d'a eb'.

—Ixic an, xchi eb' d'a viñ.

6 Ix ochb'at lemnaj viñ d'a yol smantiado. Ix yalan viñ d'a ix Sara icha tic:

—Lem, ic'cot junoc coxtal ixim harina te vach', tza b'oan jantacoc pan staji d'a cal tzac'ac', xchi viñ d'a ix.

7 Ix b'at lemnaj viñ b'aj ay noc' svacax, ix b'at yic'ancot jun noc' quelem vacax viñ te vach', ix yac'an noc' viñ d'a jun viñ schecab' yic sb'o noc' viñ d'a elañichamel yic schichaj noc'. **8** Ix yic'ancot man-tequilla viñ yed' lech yed' noc' chib'ej ix b'ochaj chi', ix yic'anb'at viñ d'a yichañ eb' yic sva eb'. Yac-b'an van sva eb' chi', ix och tec'tec' viñ d'a stz'ey eb' d'a yich te te' chi'.

9 Ix sc'anb'an eb' d'a viñ icha tic:

—¿B'ajtil ayec' ix Sara ix etb'eyum? xchi eb'.

—Ayoch ix d'a yol co mantiado tic, xchi viñ d'a eb'.

10 Ix yalan junoc eb' icha tic:

—Yab' icha tic junab', svac'anxi a paxyal, ata' ol aljoc junoc yune' ix etb'eyum tic, vinac unin, xchi d'a viñ.

Yacb'an a ix Sara chi' van smaclan yab' ix tas syala', ayec' ix d'a sti'

smantiado eb' d'a spatic viñaj Abraham chi'. **11** A viñaj Abraham yed' ix Sara chi' te ichamtac animaxo eb'. A ix Sara chi' pecatax mañxalaj yechel unin syil ix, **12** yuj chi' toñej ix tzevaj ix d'a yol sc'ool. Ayic ix yab'an ix yalji jun chi', ix snaan ix icha tic: ¿Tasto val ol aj in nib'anoch jun tic, ina te chichim inxo, te ichamxo pax viñ vetb'eyum? xchi ix.

13 Yuj chi' ix yalan Jehová d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj toñej stzevaj ix etb'eyum chi'? ¿Tzam sna' ix yujto chichimxo ix maxtzac yal yalji junoc yune' ix? **14** ¿Tom ay tas ajaltac d'ayin tze na'a? Yab' icha tic junab', tzin jax junelxo, svac'anxi a paxyal. Ata' ol aljoc jun yune' ix Sara chi', vinac unin, xchi Jehová.

15 Ayic ix yab'an jun chi' ix Sara chi', ix te xiv ix, ix yalan ix icha tic:

—Malaj in tzin tzevaji, xchi ix.

Axo ix tac'vi Jehová d'a ix icha tic:

—Vojtac to ix ach tzevaji, xchi.

Ix tevi viñaj Abraham yuj choñab' Sodoma

16 Ix lajvi chi' ix b'at eb' oxvañ chi' d'a sb'eal Sodoma. Ix b'at viñaj Abraham yed' eb' yic stac'lanca sb'a eb' yed' viñ. **17** Ix yalan Jehová icha tic: Max yal-laj in c'ub'anel d'a viñaj Abraham tic tas toxo ol in c'ulej.

18 Ina to a viñ ol och smam yichamoc jun nivan nación te tec'an ol ajoc. Toxo ix vac' in ti' to yuj viñ ol scha' in vach'c'olal masanil nación d'a yol-yib'añq'uinal tic. **19** A in ix in siq'uelta viñ, yic vach' syalel in checnab'il viñ d'a masanil yuninal yed' eb' cajan yed'oc, yic vach' sc'anab'ajej eb' sb'eyb'alan masanil tas vach' yed' tojolal, yic vach'

svaq'uelc'och jantac in lolonel ix val d'a viñ, xchi Jehová. **20** Yuj chi' ix yalan d'a viñaj Abraham chi' icha tic:

—Masanil anima ay d'a Sodoma yed' d'a Gomorra, yalxoñej b'aj te chuc yel specal eb', axoñej val chucal sc'ulej eb'. **21** A ticnaic, tic tzin b'at vila', tato yel axoñej chucal chi' sc'ulej eb' icha tz'aj yalchaj chi' d'ayin yic ol vojtaquejeli tas yaji, xchi Jehová chi'.

22 Ay chavañ eb' b'eñej ix b'atcan d'a Sodoma, axo viñaj Abraham chi' ix loloncan viñ yed' Jehová. **23** Ix snitzanb'at jab'xo sb'a viñ d'a stz'ey Jehová chi', ix sc'anb'an viñ icha tic: ¿Tom ol a satel eb' anima malaj smul yed' eb' ay smul? **24** Q'uinaloc ay 50-oc eb' vach' d'a jun choñab' chi', ¿tom ol a satel eb'? ¿tom mañ ol ac' nivanc'olal yuj eb' 50 malaj smul chi'? **25** Mañ ol yal utan icha chi'. Tato tza satel eb' malaj smul yed' eb' ay smul chi', ichato lajan smul eb' smasanil syal chi'. Mañ utej icha chi'. A ach tic Juez ach d'a yolyib'añ-q'uinal tic, ¿tocval ol a c'ulej junoc tas mañ tojoloc? xchi viñ d'ay.

26 Ix tac'vi Jehová d'a viñ icha tic:

—Tato ay 50-oc eb' vach' d'a choñab' Sodoma chi', yuj eb' svac' nivanc'olal masanil eb' cajan d'a jun choñab' chi', xchi.

27 Ix yalanxi viñaj Abraham chi' icha tic:

—Ac' nivanc'olal d'ayin ach Vajalil yuj tas sval tic d'ayach, yujto a in tic, anima inñej. **28** Q'uinaloc ayxoñej ovañoc max tz'acvi 50 anima vach', ¿tom yujxoñej ovañ chi', tza satel jun choñab' chi' smasanil? xchi viñ.

Ix tac'vixi Jehová icha tic:

—Tato ay 45-oc eb' vach', max in satel-laj jun choñab' chi', xchi.

29 Ix yalanxi viñaj Abraham chi' icha tic:

—Q'uinaloc añej 40-oc eb' vach', xchi viñ.

—Yuj eb' 40 chi', mañ ol in satel-laj jun choñab' chi', xchi Jehová.

30 Ix yalanxi viñaj Abraham chi' icha tic:

—Ach Vajalil tzin tevi d'ayach, mocab' cot oval svalan d'ayach. Q'uinaloc añej 30-oc eb' vach' tz'ilchaj uuj, xchi viñ.

Ix tac'vixi Jehová chi' icha tic:

—A yuj eb' 30 chi', ol vac' nivanc'olal jun choñab' chi', xchi.

31 Axo viñaj Abraham chi' ix ochñej ijan viñ yalani:

—Mamin Vajalil, tzin tevi val d'ayach, ¿tas tzutej ta axoñej 20-oc eb' vach'? xchi viñ.

Ix tac'vixi Jehová chi' icha tic:

—A yuj eb' 20 chi', mañ ol in satel-laj jun choñab' chi', xchi.

32 Ix yalanxi viñaj Abraham chi':

—Ac'val nivanc'olal d'ayin ach Vajalil, mocab' cot oval d'ayin, axoñej junel tic tzin tevi d'ayach, mañxa tas ol vala': ¿Tas tzutej, q'uinaloc tato axoñej lajuñvañoc eb' vach' sb'eyb'al tz'ilchaj uuj? xchi viñ.

Ix yalanxi Jehová chi' icha tic:

—Q'uinaloc ay lajuñvañoc eb' vach' sb'eyb'al, mañ ol in satel-laj jun choñab' chi', xchi.

33 Axo ix lajvi slolon eb' chi', ix b'at Jehová, ix smeltzajcan viñaj Abraham chi' d'a smantiado.

Ix satel Sodoma yed' Gomorra yuj Dios

19 ¹ Ayic vanxo sq'ueic'b'i ix c'och chavañ eb' ángel chi' d'a choñab' Sodoma. A viñaj Lot c'ojanec' viñ d'a spuertail choñab'

chi'. Ix yilan viñ to van sja eb', ix q'ue vaan viñ b'at schacot eb'. Ix em ñojnaj viñ d'a yichañ eb'. **2** Ix yalan viñ:

—Ex mamin, tzin tevi d'ayex, coyec ved' d'a in pat. Ay a a' b'aj ol e b'iquel eyoc, ay pax b'aj vach' ol ex can d'a jun ac'val tic, axo q'uic'an spet ex b'ati, xchi viñ d'a eb'.

Ix tac'vi eb' icha tic:

—Yuj val dios d'ayach, palta a oñ tic ol oñ can d'a calle tic, a tic ol oñ vayoc, xchi eb'.

3 Palta ix och val tean viñaj Lot chi' d'a eb', masanto ix b'at eb' d'a spat viñ chi'. Axo ix c'och eb', ix sb'oan ixim pan viñ malaj yich sva eb', ix va eb' sic'lab'il.

4 Ayic mantzac vay eb', ix c'och masanil eb' viñ vinac cajan chi' ta', ix oymaj eb' viñ d'a spatictac spat viñaj Lot chi'. **5** Ix och ijan eb' viñ yavajoch d'a viñaj Lot chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—¿B'ajtil ayec' juntzañ eb' viñ vinac ix jacan d'a a pat tic d'a jun ac'val tic? Iq'uelta eb' viñ d'ayon yic squixtej eb', xchi eb' viñ.

6 Ayic ix yab'an juntzañ lolonel viñaj Lot chi', ix elta viñ yil eb' viñ. Vach' ix yutej viñ smacancanelta te' puerta chi' d'a spatic. **7** Ix yalan viñ:

—Ex vetanimail, tzin tevi d'ayex to mañ e c'ulej jun chucal chi'. **8** Ay chavañ eb' ix visil cob'estac, mantalaj vinac tz'ec' d'a spatic eb' ix, syal vic'anelta eb' ix d'ayex yic tze c'ulej icha e gana chi' yed' eb' ix. Palta a yed' eb' viñ tic, max yal-laj, yujto toñej ix jacan eb' viñ d'a in pat tic, xchi viñ d'a eb' viñ.

9 Ix yalan eb' viñ:

—Mañ ac'och a b'a, elañ d'a quichañ. A ach tic ch'oc choñab'il

ach, ¿tom a ach ijan tzala'? A ticaic ec'b'al ol ach quixtej d'a yichañ eb' viñ, xchi eb' viñ.

Ix och ijan eb' viñ yecanel viñaj Lot chi' yic sc'och eb' viñ d'a te' puerta chi', yic smac'anpoj te' eb' snaani. **10** Palta a chavañ eb' ángel chi', ix yaq'uelta sc'ab' eb' yic tz'ic'ji-och viñaj Lot chi' yuj eb' d'a yol pat chi', ix smacanelta te' puerta chi' eb'. **11** Ix yac'an q'uic'yatax eb' anima ayec' d'a patic pat chi' eb', eb' icham vinac yed' eb' quelemtac, ix te c'unb'i eb' sayanec' sti' te' pat chi'. **12** Ix lajvi chi', ix yalan eb' chavañ chi' d'a viñaj Lot:

—Tato ayto eb' ay uj a b'a yed'oc d'a tic, eb' viñ uninal, eb' ix isil, eb' a ñil', ma eb' a c'ab'oc, iq'uel eb' d'a tic. **13** Yujto ol co satel jun choñab' tic. Yujto ix te' q'uec'och schucal eb' d'a yichañ Jehová, yuj chi' oñ scheccoti yic tzul co satel juntzañ anima tic, xchi eb' ángel chi'.

14 Yuj chi', ix b'at viñaj Lot chi' yal d'a eb' viñ d'iñan yic'lan sb'a yed' eb' ix yisil chi', ix yalan viñ:

—Pilec eyip, coñ elec, yujto a jun choñab' tic ol satel yuj Jehová, xchi viñ d'a eb'.

Palta maj schalaj yab' eb' tas ix yal viñaj Lot chi'. Toñej spuchan viñ snaan eb'. **15** Palta axo yic vanxo sac-b'i, ix yalan eb' ángel chi' d'a viñaj Lot chi':

—Pil ip tato max yal a c'ol tzach satel yed' jun choñab' tic. Ic'b'at ix etb'eyum tic yed' eb' ix isil tic schavañil, xchi eb' d'a viñ.

16 Palta a viñaj Lot chi', max spil-laj yip viñ yeli. Yuj chi' a eb' ángel chi' ix quetzan sc'ab' eb' schañ-vañil, yic tz'ic'jriel eb', yujto tz'oc' sc'ol Jehová d'a eb'. Icha chi' ix aj

yic'jiel viñaj Lot yed' ix yetb'eyum yed' eb' ix yisil d'a yol choñab' chi'. 17 Ayic toxo ix el eb' d'a stiel choñab' chi', ix yalan junoc eb' ángel chi' d'a eb':

—Yelc'olal tzex b'ati, mañ ex mel-tzajcot q'uelan d'a e patic. Mañ ex och vaan e b'ey d'a jun ac'lic tic, q'ueañec d'a jolomtac vitz, tato max yal e c'ol tzex sateli, xchi d'a eb'.

18 Ix tac'vi viñaj Lot chi':

—Maay mamin, yuj val dios d'ayex. 19 Te nivanxo e vach'c'olal ix e ch'ox d'ayin, ina ix in eyiq'uelta yic max in chami. Palta max yal-laj in b'atcan d'a jolomtac vitz chi', tecan tzin yamchajc'och yuj jun yaelal chi', tzin chami. 20 A d'a slac'anil tic ay jun yune' choñab', tzam yal in b'atcan d'ay. ¿Tom max yala' tzin e chab'at ta' yic tzin col in b'a? Val yel yuneñej jun choñab' chi', xchi viñaj Lot chi'.

21 Ix yalan jun ángel chi':

—Toxo ix vab'i, yic'ocab' icha tzal chi'. Mañ ol in satel jun choñab' ix al chi'. 22 Elañchamel e b'ati, yujto malaj tas syal in b'oani ta maxto ex c'och ta', xchi jun ángel chi'.

Yuj chi' Zoar^s ix sb'iejcan jun choñab' chi'.

23 Ayic van sjavi c'u ix c'och viñaj Lot chi' d'a jun choñab' chi'.

24 Ix lajvi chi' ix yac'ancot c'ac' Jehovah yed' azufre d'a satchaañ d'a yib'añ choñab' Sodoma yed' Gomorra chi'. 25 Ix satel juntzañ choñab' chi' yed' masanil eb' cajan d'ay yed' masanil jun nivan ac'lic chi' yed' tas sq'uib' d'ay. 26 A ix yetb'eyum viñaj Lot chi', najat tzac'anto scot ix, ix meltzajxicanb'at

q'uelan ix d'a spatic. Ata' ix ochcan ix atz'amil.

27 Axo d'a yevial slolon viñaj Abraham yed' Jehovah, d'a q'uiñib'alil, ix b'at viñ b'aj lolon eb' chi'. 28 Axo ix yilan viñ to a Sodoma yed' Gomorra yed' masanil jun ac'lic chi', b'acaquixoñej sq'ue stab'il icha sq'ue stab'il junoc nivan horno. 29 Ayic ix satjiel juntzañ choñab' chi' yuj Dios d'a jun nivan ac'lic b'aj ix ec' cajan viñaj Lot chi', ix snaancot Dios tas ix sc'an viñaj Abraham, yuj chi' ix colchaj viñaj Lot chi' d'a scal jun nivan yaelal chi'.

A yiñtilal eb' moabita yed' eb' amonita

30 Ix lajvi chi', ix xiv viñaj Lot scajnaj d'a choñab' Zoar chi', yuj chi' ix q'uecan viñ d'a jolomtac vitz yed' eb' ix yisil schavañil, ix cajnaj eb' d'a yol jun q'uen ñaq'ueen. 31 Ay jun c'ual ix yal ix b'ab'el ix d'a ix snulej:

—A viñ co mam tic, te ichamxo viñ, malaj junoc vinac d'a jun lugar tic syal quic'lan co b'a yed'oc icha sb'eyb'al eb' anima. 32 Yuj chi' cac' yuc' añ viñ co mam tic, yic ol oñ vay yed' viñ, yic vach' ol can yiñtilal viñ qued'oc, xchi ix.

33 A d'a jun ac'val chi', ix yac' añ eb' ix yuc' viñ, ix q'ue añ d'a sjolom viñ. Yuj chi' a ix b'ab'el ix, ix vay yed' viñ. Maj yab' viñ janic' ix vay ix yed'oc, maj yab'pax viñ janic' ix q'uexvan ix d'a stz'ey. 34 Axo d'a junxo c'u ix yalan ix b'ab'el chi' d'a ix snulej chi':

—A q'uiq'ui d'ac'val ix in vay yed' viñ co mam tic, axo ticnaic cac'xi añ yuc' viñ yic vach' tzach vay yed' viñ yic ol can yiñtilal viñ qued' co

^s 19.22 A Zoar syalelc'ochi “Yuneñej”.

chavañil, xchi ix. **35** Yuj chi' d'a jun ac'val chi', ix yac'anxi añ eb' ix yuc' viñ smam chi', axo ix schab'il chi' ix vay yed' viñ. Palta a viñaj Lot chi', maj yab' viñ janic' ix vay ix yed'oc, maj yab'pax viñ janic' ix q'uexvan ix. **36** Icha chi' ix aj yochcan eb' ix yisil viñ chi' schavañil yab'ixal yuuj. **37** A ix b'ab'el, ix alji yune' ix, Moab ix yac' ix sb'iej, aton viñ aycan yiñtilal eb' moabita ticnaic. **38** Ix aljipax yune' ix schab'il chi', Ben-ammi, ix yac' ix sb'iej, aton viñ aycan yiñtilal eb' amonita ticnaic.

A viñaj Abraham yed' viñaj Abimelec

20 ¹ Ix el viñaj Abraham chi' d'a yol yic viñaj Mamre, ix b'atcan cajan viñ d'a yol yic Neguev d'a jun choñab' scuch Gerar. A d'a scal Cades yed' Shur, ata' ay Gerar chi'. ² Ayic ayec' viñ ta', ix yal viñ to mañ yetb'eyumoc ix Sara viñ, yanab' ix viñ yalani. A viñaj Abimelec sreyal Gerar chi', ix schec viñ ic'chajcot ix Sara chi' yic tz'och ix yetb'eyumoc yalani. ³ Ay jun ac'val, ix lolon Dios d'a viñ rey chi' d'a svayich icha tic: Ol ach chamoc, yujto a ix ix, ix ic'cot etb'eyumoc alani, ay yetb'eyum ix, xchi d'a viñ.

⁴ Palta manto vaylaj viñ yed' ix Sara chi', yuj chi' ix yalan viñ: Mamin, malaj in mul, ¿tom tzin a satel yed' in choñab' tic? ⁵ Yujto a viñaj Abraham chi' ix alan d'ayin to yanab' ix viñ. Ix yalanpax ix d'ayin: In nulej viñ, xchi ix. A in tic ix in c'ulej d'a smasanil in c'ool, mañoc chucal naan vuuj, xchi viñ rey chi'.

⁶ Ix tac'vi Dios d'a viñ: Vojtac to ix a c'ulej jun tic d'a stojolal, yuj chi' maj in cha a yam ix, yic vach' max

och a mul d'ayin. ⁷ A ticnaic, ac' meltzaj ix d'a viñ yetb'eyum chi', yujto in checab' yaj viñ. Syal slesalvi viñ uuj yic max ach chami. Palta tato max ac' meltzaj ix jun, val yel ol ach chamoc, ol champax jantac eb' cajan ed'oc, xchi Dios d'a viñ.

⁸ Axo ix q'uiñib'i, ix q'ue vaan viñ rey chi', ix yavtancot masanil eb' schecab' viñ, ix yalan viñ d'a eb' tas ix svayichej chi'. Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix te xiv eb'. ⁹ Ix lajvi chi' ix schecan viñ rey chi' avtaj viñaj Abraham chi', ix yalan viñ:

—¿Tas yuj icha tic ix in utej? ¿Tas in mul d'ayach, yuj chi' ijan tzic'cot jun nivan mul tic d'a vib'añ yed' d'a yib'añ jantac eb' in choñab' tic? Mañ vach'oc ix in utej. ¹⁰ ¿Tas ix a na' yuj chi' icha tic ix a c'ulej? xchi viñ rey chi'.

¹¹ Ix tac'vi viñaj Abraham chi' d'a viñ:

—A in naani to a d'a jun lugar tic malaj mach xiv d'a Dios. Q'uinoloc ay mach tzin mac'ancham yuj ix vetb'eyum tic in naani. ¹² Val yel vanab' ix, yisil ix viñ in mam, palta ch'oc snun ix, yuj chi' ix yal vic'lan in b'a yed' ix. ¹³ Ayic ix yalan Dios to tzin el d'a spat viñ in mam, ix in c'anan pavor d'a ix to sch'ox svach'c'olal ix d'ayin, yuj chi' yalñej b'aj tzoñ eq'ui, syal ix to vanab' ix, xchi viñaj Abraham chi'.

¹⁴ Ix yac'anxi meltzaj ix Sara chi' viñ d'a viñaj Abraham chi'. Ix ac'jipax noc' calnel, noc' vacax, eb' viñ checab' yed' eb' ix checab' d'a viñ yuj viñ rey chi'. ¹⁵ Ix yalanxi viñ rey chi' d'a viñ:

—Ina in macb'en tic, syal a sic'landi b'ajtil syal a cajnaji, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

16 Ix yalanpax viñ rey chi' d'a ix Sara:

—Ix vac' mil siclo q'uen plata d'a viñ a nulej tic, yic tz'och spacoc d'ayach, yic sco ch'oxaneli to malaj a mul ix ochi, yic vach' malaj mach syal yalan chucal d'a a patic, xchi viñ d'a ix.

17 Ix lajvi chi' ix lesalvi viñaj Abraham chi' d'a Dios yuj viñaj Abimelec chi'. Yuj chi' ix yic'xiel scatab' Dios chi' d'a yib'añ viñ yed' ix yetb'eyum yed' eb' ix schecab' viñ, yic tz'aljixi yune' eb' ix. **18** Ujto yuj-ñej ix Sara chi', mañxa junoc eb' ix ayec' d'a spat viñaj Abimelec chi' ixto unevi junoc tiempoal yuj Jehová.

Yaljub'al viñaj Isaac

21 ¹ Icha ix aj yalan Jehová Dios d'a ix Sara to ol aljoc junoc yune' ix, icha chi' ix aj yelc'ochi. ² Ix scuchoch yune' ix, ix alji ayic te icham vinacxo viñaj Abraham chi'. Ix alji jun svinac unin ix, icha val stiempoal alb'ilcan yuj Dios. ³ Isaac ix sb'iej yuj viñaj Abraham chi'. ⁴ Yucub'ixial yalji viñ unin chi', ix ac'jioch yechel strato Dios d'a snivanil viñ yuj viñaj Abraham chi' icha yaj yalan Dios d'a viñ. ⁵ Cien ab'ilxo sq'uinal viñaj Abraham chi' ayic ix alji viñaj Isaac. ⁶ Ix yalan ix Sara icha tic: Ix in yac' tzevaj co Mam Dios. Masanil eb' tz'ab'ani to ay vune', ol tzevajpax eb' ved'oc. ⁷ ¿Toc ay eb' anima ix alan d'a viñaj Abraham, tato olto vac' chunoc unin? Palta ixto alji vune' yed' viñ vach'chom icham vinacxo viñ, xchi ix Sara chi'.

Ix pechjielta ix Agar yed' viñaj Ismael

8 Ix q'uib' viñaj Isaac, ix el viñ d'a yim, yuj chi' ix yac'och jun nivan

q'uiñ viñaj Abraham chi'. ⁹ Axo ix yilan ix Sara to a jun yuninal viñaj Abraham yed' ix Agar, ix aj Egipto, sb'uchvaj d'a viñaj Isaac chi'. ¹⁰ Yuj chi' ix ac'ji sc'ol viñaj Abraham yuj ix Sara chi', ix yalan ix: Pechb'at ix criada tic yed' viñ yune' tic, yujto malaj in gana ol yic' yic viñ d'a tastac ol ac'can d'a viñ vune' aj Isaac tic, xchi ix.

11 A jun lolonel tic te ya ix och d'a viñaj Abraham chi', yujto yuninal pax viñaj Ismael chi' viñ. **12** Axo Dios ix alan d'a viñ: Mañ ach cus yuj viñ unin tic yed' pax ix a criada tic. C'anab'ajeñej tas syal ix Sara chi', yujto a d'a viñaj Isaac tic ol b'eyñej-b'at jantac iñtilal, icha ix aj valan d'ayach. **13** A pax viñ yune' ix criada chi' jun, a in ol in b'o jun nivan nación d'a yñtilal viñ yujto uninal pax viñ, xchi Dios.

14 Axo d'a junxo c'u te ac'valto, ix yic'ancot vael viñaj Abraham chi' yed' jun noc' tz'uum yed'tal a' b'ud'an, ix yac'an viñ scuch ix Agar chi', ix ac'jipax viñ yune' ix d'a yol sc'ab', ix tac'ajb'at eb' yuj viñ. Ix b'at ix, ix satb'eyec' ix d'a jun tz'inan luum d'a yol yic Beerseba. **15** Ayic ix lajvi a a' d'a yol noc' tz'um chi', ix yactancan viñ yune' ix chi' d'a yich jun te' yune' te'.

16 Najattac ix b'at ix, ix em c'ojan ix, yic vach' max yil ix scham viñ yune' chi' snaani. Ayic ix em c'ojan ix chi', ix q'ue sjaj viñ yoq'ui.

17 Ix yab'an Dios yoc' viñ, ato d'a satchaán ix lolonemta yángel Dios d'a ix Agar chi', ix yalani: Ach Agar, ¿tas tzach ic'ani? Mañ ach xivoc, a Dios toxo ix ab'an yel yav viñ une' chi' yoc' b'aj ix actejcan chi'. **18** Ixic b'at il viñ, tzic'anq'ue van viñ, tza montan

viñ, yujto a yed' yiñtilal viñ ol in b'o jun nivan nación, xchi.

19 Axo Dios ix ac'an yil jun sjaj a a' ix Agar chi', ix b'at ix, ix yac'an b'ud'joc noc' tz'uuum chi' ix d'a a', ix yac'an a' ix yuc' viñ yune' chi'.

20-21 A Dios ix och yed' viñaj Ismael chi', ix q'uib' viñ. Ix canñej viñ d'a jun tz'inan lum d'a yol yic Parán. Te julum noc' ix aj viñ. Axo ix snun viñ ix sayan jun ix aj Egipto yic'a'.

A strato viñaj Abraham yed' viñaj Abimelec

22 A d'a jun tiempoal chi', ix javi viñaj Abimelec d'a viñaj Abraham, ajun viñaj Ficol yajal yaj d'a eb' soldado yed' viñ. Ix yalan viñaj Abimelec d'a viñaj Abraham chi' icha tic:

—Ix quila' to a Dios ayñejoch ed'oc d'a masanil tas tza c'ulej.

23 Yuj chi' ac' a ti' d'ayin d'a yichañ Dios d'a jun lugar tic, to mañ ol ac' chucal d'ayin, d'a eb' vuninal yed' pax d'a eb' viñtilal. Tzac'an a ti' to vach'ñej ol utej a b'a d'ayin, icha ix vutej in b'a d'ayach. Icha pax chi' ol utej a b'a d'a eb' anima cajan d'a jun choñab' b'aj janac ach cajan tic, xchi viñ.

24 Ix tac'vi viñaj Abraham chi':

—Svac' in ti'.

25 Palta ay jun a' uc'b'ila' in chec joychajnac ix yiq'uec' eb' viñ a checab', xchi viñ d'a viñ. **26** Ix tac'-vixi viñaj Abimelec chi':

—Val yel mañ vojtaoc tas yaj jun chi', malaj tas tzal d'ayin, ato ticnaic svab'i. Mach am ix c'ulan jun chi', xchi viñ.

27 Yuj chi' ix yic'ancot noc' calnel viñaj Abraham chi' yed' noc' vacax, ix yac'an noc' viñ d'a viñaj Abimelec chi'. A d'a jun c'u chi' ix sb'ocan jun strato eb' chi' schavañil. **28** A viñaj Abraham chi' ix yiq'uelta ucvañ noc' cob'estac calnel viñ d'a scal noc' scalnel. **29** Yuj chi' ix sc'anb'an viñaj Abimelec chi':

—¿Tas yuj tziq'uelta noc' calnel chi'? xchi viñ.

30 Ix yalan viñaj Abraham chi' icha tic:

—Cha noc' d'ayin, a noc' sch'oxani to a in in joynac jun a' uc'b'ila' tic, xchi viñ.

31 Yuj chi' Beerseba^t ix sb'iejcan jun lugar chi', yujto ata' ix yac'can sti' eb' d'ay junjun.

32 Icha chi' ix aj sb'oancan jun strato eb' d'a Beerseba chi'. Ix lajvi chi' ix meltzaj viñaj Abimelec yed' viñaj Ficol d'a schoñab', aton schoñab' eb' filisteo. **33** A d'a Beerseba chi', ix yavej jun te te' viñaj Abraham scuch tamarisco. A d'a Beerseba chi' ix yal sb'a viñ d'a Jehová, aton Dios ayñejec' d'a junel-ñej. **34** Najtil ec'nac viñ d'a smacb'en eb' filisteo chi'.

Ix ac'ji proval viñaj Abraham yuj Dios

22 ¹ Ix lajvi yec' jun tiempoal, ix ac'ji proval viñaj Abraham yuj Dios, ix avtaj viñ, ix tac'vi viñ icha tic:

—Ina vajec' tic Mamin, xchi viñ.

2 Ix yalan Dios d'a viñ icha tic:

—Ic'b'at viñaj Isaac jun pitañ uninal te xajan uu, tzach b'at d'a lum Moriah. Ayic tzach c'och d'a

^t **21.31** Beerseba syalelc'ochi “uc'b'ila' b'aj ix yac' sti'” mato “uc'b'ila' yic ucvañ noc' noc’”.

sjolom lum tzalan ol in ch'ox d'ayach, ata' ol a ñustz'a viñ silab'il d'ayin, xchi Dios.

³ Axo d'a junxo c'u, te ac'valto ix q'ue vaan viñaj Abraham chi'. Ix yac'anocho stz'um noc' sb'uru viñ, ix xican te' sc'atzitzal jun silab' chi' viñ. Ix yic'anb'at viñaj Isaac yuninal yed' chavañ eb' schecab', ix b'at viñ yed' eb' d'a jun lugar ix yal Dios chi'.

⁴ Axo d'a schab'jial, najatto ix yilb'at lum tzalan chi' viñ. ⁵ Ix yalan viñ d'a eb' schecab' chi':

—Canañec d'a tic yed' noc' b'uru tic, a inxo yed' viñ vuninal tic, ol oñ b'at d'a chi', yic scaqu'em co b'a d'a co Mam Dios. Slajvi chi', ol oñ jax d'ayex, xchi viñ d'a eb'.

⁶ Ix lajvi chi' ix yac'an te' c'atzitz chi' viñ scuch viñaj Isaac chi', ix yic'anb'at scuchilub' viñ yed' sc'ac', ix b'at eb' schavañil. ⁷ Quenanto val sb'at eb', ix yalan viñaj Isaac chi' d'a viñ smam chi' icha tic:

—Mamin, xchi viñ.

—¿Tas xchi vuninal? xchi viñaj Abraham chi'.

—Ina qued'nac co c'atzitz yed' co c'ac', ¿b'aj ay pax noc' calnel ol och silab'il chi'? xchi viñ.

⁸ —Ach vuninal, a Dios ol ac'an noc', xchi viñ.

Ix b'eyñejb'at eb'. ⁹ Axo ix c'och eb' b'aj ix yal Dios chi', ix sb'oan jun altar viñaj Abraham chi', ix sb'oan-q'ue te' c'atzitz chi' viñ d'a yib'añ. Ix lajvi chi' ix tzuyan viñ yuninal viñ chi', ix yac'anq'ue viñ d'a yib'añ te' c'atzitz chi'. ¹⁰ Ix yic'ancot q'uen cuchilub' chi' viñ yic smilancham yuninal viñ chi' silab'il. ¹¹ Axo yán-gel Jehovah ix avajemta d'a satchaañ icha tic:

—Abraham, Abraham, xchi.

—¿Tas xchi Mamin? xchi viñ.

¹² Ix yalan jun ángel chi':

—Mañ ac'och a c'ab' a milancham viñ uninal chi'. Ix vojtaquejeli to ay

A viñaj Isaac d'a yib'añ altar (Gn 22.9)

velc'och d'a yol a sat, yujto maj a tenec' ac'an jun pitañ uninal chi' d'ayin, xchi yángel Jehová chi'.

13 Ix b'at q'uelnaj viñaj Abraham chi' d'a spatic, ix yilan viñ ayeec' jun noc' ch'ac calnel sud'ancan sch'ac d'a scal jun te' q'uiix. Ix b'at lemnaj viñ yic'cot noc', ix sñusan noc' viñ silab'il sq'uexuloc viñ yuninal chi'. **14** Ix yac'ancan sb'i jun lugar chi' viñ: A Jehová tz'ac'an tas tz'och cuuj. Yuj chi' syaliñej eb' anima icha tic: A d'a lum vitz a Jehová tz'ac'an tas tz'och cuuj, xchi eb'.

15 Ix yalanxiemta yángel Jehová chi' d'a viñ:

16 —A in ton Jehová in svala': Yujto ix a c'anab'ajej a c'ulan jun tic, maj a tenec' ac'an jun pitañ uninal d'ayin, yuj chi' svac' in ti', **17** d'a val yel ol vac' in vach'c'olal d'a ib'añ. Ol vac' q'uib' sb'isul iñtilal, icha q'uen c'anal d'a satchaañ, ma icha pax yarenail sti' a' mar. Añejtona' pax eb' iñtilal ol yac' ganar eb' ayoch ajc'olal d'a eb'. **18** Yujto ix a c'anab'ajej tas ix vala', yuj chi' masanil nación d'a yol-yib'añq'uinal tic ol scha in vach'c'olal yuj eb' iñtilal, xchi d'a viñ.

19 Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñaj Abraham chi' yed' viñ yuninal b'aj aycan chavañ eb' schecab', junxoñej ix aj smeltzaj eb' d'a Beerseba chi', ata' ix cajnajcan eb'.

Eb' yiñtilal viñaj Nacor

20 Ayic ix ec' jun tiempo, ix yab'an specal viñaj Abraham chi' to ayxo yuninal viñ yuc'tac viñ, aton viñaj Nacor yed' ix Milca. **21** A viñ sb'ab'el unin eb', Uz sb'i viñ. A viñ schab'il Buz sb'i viñ, axo viñ yoxil Kemuel sb'i viñ, aton viñ smam yichamcan eb' Aram. **22** Ix aljipax viñaj Quesed,

viñaj Hazo, viñaj Pildas, viñaj Jidlaf yed' viñaj Betuel. **23** Aton vajxacvañ eb' viñ tic yune' ix Milca yed' viñaj Nacor chi'. A viñaj Betuel chi', aton viñ smam ix Rebeca.

24 Ay juntzañixo eb' yuninal viñaj Nacor yed' junxo ix yetb'eyum scuch Reúma, aton viñaj Teba, viñaj Gaham, viñaj Tahas yed' viñaj Maaca.

A schamel ix Sara

23 ¹ A ix Sara 127 ab'il sq'uinal ix, ² ayic ix cham ix d'a choñab' Quiriat-arba, aton Hebrón d'a yol yic Canaán. Ix te oc' viñaj Abraham yuj schamel ix Sara chi', ix ochcan viñ d'a cusc'olal yuj ix. ³ Ix can snivanil ix yetb'eyum viñ chi', ix b'at viñ d'a eb' hitita cajan d'a jun lugar chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

4 —Vach'chom ch'oc choñab'il vajec' d'a e cal, palta elocab' d'a e c'ol tze choñ jab'oc in luum b'aj tzin muc snivanil ix vetb'eyum chi', xchi viñ d'a eb'.

5 Ix tac'vi eb' d'a viñ:

6 —Mamin, ab' tas ol cal d'ayach, a ach tic te nivan elc'och d'a co cal tic, yuj chi' syal a mucan a chamnac chi' b'aj te vach' d'a co campusante. Malaj junoc oñ max co cha a muc snivanil ix etb'eyum chi' d'a q'uen q'ueen joyb'ilel yool, xchi eb' d'a viñ.

7 Axo viñaj Abraham chi', ix q'ue liñan viñ, ix em ñojnaj viñ yic sch'oxan viñ to ay yelc'och eb' viñ d'a sat viñ. **8** Ix yalan viñ:

—Tato yel tz'el d'a e c'ol tzin muc snivanil ix vetb'eyum chi' d'a tic, alec d'a viñaj Efrón, yuninal viñaj Zohar ⁹ to schoñ q'uen ñaq'ueen viñ d'ayin d'a Macpela d'a stitac sluum

viñ. Ol in tup d'a viñ icha stojol yic sviquejcan jun lugar chi' b'aj tzin muc in chammac d'a e cal, xchi viñaj Abraham chi'.

10 Ayec' viñaj Efrón hitita chi' d'a scal eb'. Ix tac'vi viñ. Te chaañ ix yal viñ yic vach' syab' masanil eb' yetchoñab' molanec' chi' yed' eb' tz'och d'a yol choñab' chi'. Ix yalan viñ:

11 —Maay mamin, sval d'ayach to a jun ñaq'ueen yed' lum luum chi' toñej tzin siej d'ayach. Testigo tz'ajcan eb' vetchoñab' tic to toñej tzin siej jun lum chi' d'ayach. Muc ix etb'eyum chi' ta', xchi viñ. **12** Yuj chi' ix emxi ñojnaj viñaj Abraham chi' d'a yichañ eb' ayec' chi', **13** ix yalan viñ d'a viñaj Efrón d'a yichañ eb' smasanil:

—Ab' val tas sval d'ayach to tza cha stojol luum, ichato chi' ol in mucan ix vetb'eyum chi' ta', xchi viñ.

14 Ix tac'vi viñaj Efrón chi':

15 —Ab' jun mamin, 400 siclo q'uen plata stojol luum. Yujto a ach, svac' lum d'ayach icha jun stojol chi', toxoñej b'at a muc ix, xchi viñ.

16 Ix scha sc'ol stojol lum chi' viñaj Abraham icha ix yal viñ d'a yichañ masanil eb' viñ hitita chi'. Ix stupan lum viñ icha ix aj strato eb' chi'. **17** Icha chi' ix aj yochcan lum sluum viñaj Efrón chi' yicoc viñaj Abraham chi', lum Macpela d'a slac'anil lum yic viñaj Mamre, b'aj ay q'uen ñaq'ueen yed' te te'. Ix yiquejcan masanil juntzañ chi' viñ. **18** Ix yiquejcan lum viñaj Abraham chi' d'a yichañ masanil eb' viñ hitita molanec' ta'. Masanil eb' tz'och d'a spuertail choñab' chi', testigo pax ix ajcan eb' d'a jun trato chi'.

19 Ix lajvi chi', ix smucancan ix yetb'eyum viñ chi' d'a q'uen

ñaq'ueen d'a lum Macpela chi', d'a slac'anil slum viñaj Mamre d'a Hebrón d'a yol yic Canaán. **20** Icha chi' ix aj schoñancanel slum eb' viñ hitita yed' q'uen olan q'ueen d'a viñaj Abraham b'aj smuc schammac.

Ix saychaj ix yetb'eyum viñaj Isaac

24 ¹ Te icham vinacxo viñaj Abraham, axo Jehová ix yac' svach'c'olal d'a yib'añ viñ yed' d'a yib'añ masanil tas ay d'a viñ. **2** Ay jun schecab' viñ te ichamxo, sat yaj d'a juntzañix eb' schecab', ayoch yilumaloc masanil tastac ay d'a viñ. Ay jun c'ual ix avtaj viñ yuj viñaj Abraham chi', ix yalan viñ:

—Ac'och a c'ab' d'a yalañ in xub' tic, **3** tzac'an a ti' d'a yichañ Jehová Dios yajal satchaañ yed' yolyib'añ-q'uinal tic, to mañ ol a saylaj ix yetb'eyum viñ vuninal d'a scal eb' aj Canaán, b'aj cajan oñ tic, **4** palta d'a in choñab' tzach b'ati, b'at a say junoc ix yetb'eyum viñ d'a scal eb' in c'ab' voc, xchi viñ d'a viñ.

5 Ix tac'vi viñ schecab' viñ chi':

—Q'uinaloc max stac'cot sb'a ix ved'oc, ¿tas svutej? ¿Yovalil am svcic'-b'at viñ b'aj cotnac ach chi'? xchi viñ schecab' chi'.

6 Ix tac'vi viñaj Abraham chi':

—Maay, mañ ic'b'at viñ. **7** A Jehová sDiosal satchañ ix in ic'anelta b'aj ay spat in mam yed' d'a in choñab' b'aj ec'nac in. Ix yac'an sti' d'ayin yac'an jun lum tic d'a viñtilal. Añeja', a' ol checanb'at yángel ed'oc, yic vach' tzic'cot ix yetb'eyum viñ vuninal tic ta'. **8** Palta tato max yal sc'ol ix scot ed'oc jun, colan tzach ajcan d'a jun co trato scae' tic. Palta junelñej max yal-laj ic'anb'at viñ vunin tic ta', xchi viñ d'a viñ.

9 Ix lajvi chi', ix yac'anoch sc'ab' jun viñ checab' chi' d'a yalañ xub' viñaj Abraham chi', ix yac'an sti' viñ to ol sc'anab'ajej viñ masanil tas ix yal viñ spatrón chi'. **10** Ix lajvi chi', ix sic'anelta juntzañ silab' viñ d'a scal masanil tastac ay d'a viñ spatrón chi', juntzañ te vach'. Ix yic'anb'at lajuñ-vañ noc' camello viñ scuchumaloc, ix b'at viñ d'a choñab' b'aj ec'nac viñaj Nacor chamnac, d'a yol yic Mesopotamia.

11 Ayic ix c'och viñ checab' d'a stiel choñab' chi', yic vanxo sq'uic'-b'i, ix yic' yip viñ yed' noc' camello d'a sti' jun a' uc'b'ila'. A d'a jun hora chi' tz'ec' eb' ix cob'estac yic' yaal. **12** D'a jun rato chi', ix och ijan viñ slesalvi d'a Dios d'a spixan icha tic: Mamin Jehová, ach co Diosal yed' viñaj Abraham in patrón, tzin c'an d'ayach to vach'ocab' tz'elc'och jun in checnab'il tic, tza ch'oxan a vach'-c'olal d'a viñ in patrón chi'. **13** Tic tzin can d'a sti' jun a' uc'b'ila' tic, yac'b'an sja eb' ix cob'estac aj choñab' tic ul yic' yaal. **14** Elocab' d'a a c'ol to a junoc ix cob'es ol ja yic' yaal, ol val d'a ix icha tic: Tzin tevi d'ayach, iq'uemta a ch'ub' chi', tzac'an jab'oc a'al chi' vuc'u', xin cham d'a ix. Axo ol yalan ix: Uc' a', ol vac'anpax a' yuc' noc' a camello tic, xcham ix, aocab' ix chi' tza siq'ueli yic tz'och yetb'eyumoc viñaj Isaac a checab'. Icha chi' ol aj snachajel vuuj to ay a vach'-c'olal d'a viñ in patrón, xchi viñ checab' chi' d'a slesal.

15 Manto lajvilaj slesalvi viñ, ix yilan viñ scot jun ix cob'es, ayq'ue sch'ub' ix d'a sjolom sjeñjab', aton ix Rebeca yisil viñaj Betuel. A viñaj Betuel chi' yunecan viñ ix Milca yed' viñaj Nacor, viñ yuc'tac viñaj

Abraham. **16** A ix Rebeca chi' te vach' yilji ix, cob'es ton val ix, mantalaj junoc vinac sc'uman ix. Ix em ix b'aj ay a' uc'b'ila' chi' yic syic'q'ueta a' yaal ix, ix yac'an b'ud'joc sch'ub' ix chi'. Ayic van spax ix, **17** ix b'at lem-naj viñ checab' chi' stzac'vej ix, ix yalan viñ d'a ix icha tic:

—Tzin tevi d'ayach, ac' vuc' jab'oc a'al d'a yol a ch'ub' chi', xchi viñ d'a ix.

18 —Uq'uej a' mamin, xchi ix.

Elañchamel ix yaq'uem sch'ub' ix chi', ix yac'an a' ix yuq'uej viñ. **19** Ix lajvi yuc'an a' viñ, ix yalan ix icha tic:

—Syalpax vic'anqueta a' yuc' noc' a camello tic, ato syala' jantac syuc' noc', xchi ix.

20 Elañchamel ix sequem a' ix d'a yol jucub' b'aj syuc'taxon a' noc' noc'. Tziytum el ix yac' ix yic'an-q'ueta a' masanto ix yuc' a' noc' smasanil. **21** Axo viñ checab' chi' jun, toñej ix och q'uelan viñ d'a ix. Malaj tas ix yal viñ, añej to sna viñ yic syoj-taquejeli tas van sc'ulan Jehová yic vach' tz'elc'och jun schecnab'il chi'. **22** Axo ix lajvi yuc'an a' noc' camello chi', ix yic'anqueta jun q'uen oro viñ icha uchiquin, nañal siclo yalil, ix yac'anoch viñ d'a sñi' ix, ix yac'anpax chab' q'uen brazalete viñ d'a ix, nab'a oro q'ueen, ec'b'al 10 siclo yalil q'ueen. **23** Ix yalan viñ:

—Tzin tevi d'ayach to tzal d'ayin mach ayach yico', talaj colan tzoñ vaycan d'a spat viñ a mam chi' d'a jun ac'val tic, xchi viñ d'a ix.

24 Ix yalan ix:

—Yisil in viñaj Betuel, yuninal viñaj Nacor yed' ix Milca. **25** A d'a co pat colan tzex yayi. Ay pax tas ol sva noc' a camello tic, xchi ix.

26 Ix yab'an viñ checab' chi', ix em cumnaj viñ, ix yalan vach' lolonel viñ d'a Jehová, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. **27** Ix yalan viñ: Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal yed' viñaj Abraham in patrón. Yelton val ayñejoch Jehová yed' viñ, ayñej svach'c'olal d'a viñ, yuj chi' ix in scuchb'ej d'a yoltac b'e tic masanto d'a scal eb' sc'ab'yoc viñ in patrón chi', xchi viñ.

28 Axo ix Rebeca ix b'at lemnaj ix d'a spat snun, yic syalan masanil tas ix yal viñ checab' chi' d'ay. **29** Ay jun viñ snulej ix scuch Labán, elañichamel ix b'at lemnaj viñ b'aj ay a' uc'b'ila' chi' yic syic'cot viñ checab' chi'. **30** Ujto ix yiloch q'uen oro viñ, q'uen ayoch d'a siñi' ix yed' q'uen brazalet ayoch d'a sc'ab' ix yanab' chi', yuj chi' ix b'at viñ b'aj ayec' viñ schecab' viñaj Abraham chi' yed' noc' camello. **31** Ix yalan viñ d'a viñ checab' chi':

—Mamin, coñ ved'oc b'aj ay in pat, ujto ay svach'c'olal Jehová d'ayach. Max yal tzach can d'a tic. Toxo ix in b'o b'aj ol ach vayoc, ay pax b'aj vach' ol can noc' a camello tic, xchi viñ.

32 Ix lajvi chi', ix b'at viñ checab' chi' d'a spat viñ. Ix colvaj viñaj Labán chi' yic'anel yicatz noc' camello chi'. Ix yac'an va noc' viñ. Elañichamel ix yic'cot a a' viñ yic sb'ic'haj yoc viñ checab' chi' yed' eb' ajun yed'oc.

33 Ayic ix ac'ji va eb', ix yalan viñ checab' chi':

—Manto ol in valaj, yovalil ol val-can tas in checnab'il ved'nac, xchi viñ.

—Lolonañ an mamin, xchi viñaj Labán chi'.

34 Ix yalan viñ checab' chi':

—A in tic schecab' in viñaj Abraham. **35** Ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñ. B'eyum val viñ sic'lab'il. Ay noc' scalnel viñ, ay noc' svacax viñ, ay noc' scamello viñ, ay noc' sb'uru viñ, ay pax q'uen oro yed' q'uen plata d'a viñ. Ay pax eb' viñ schecab' viñ yed' eb' ix schecab' viñ. **36** Añejtona' ix Sara yetb'eyum viñ, yicxo val schichimal, ix alji jun yune' ix. Axo masanil tas ay d'a viñ in patrón chi', yicñejton viñ yuninal viñ chi'. **37** A viñ in patrón chi' ix yal viñ to svac' in ti' yic tzin c'anab'ajej schecnab'il. Ix yal viñ icha tic: Mañ ol yal-laj yic'lan sb'a viñ vuninal tic yed' junoc eb' ix aj Canaán b'aj ay oñ ec' tic. **38** Ujy chi', tzach b'at a say ix yetb'eyum viñ vuninal tic d'a scal eb' in c'ab' voc. Ata' tzach b'ati, xchi viñ d'ayin. **39** Ix valan d'a viñ in patrón chi': A junoc ix ix sb'at vic'cot chi', tato max stac'cot sb'a ix ved'oc, ¿tas vach' svutej? xin chi. **40** Ix tac'vi viñ d'ayin: A in tic, emnaquilñej svutej in b'a d'a Jehová. A' ol schecb'at yángel ed'oc yic vach'ñej ol aj yelc'och jun a checnab'il chi', yic tzic'ancot junoc ix yetb'eyum viñ vuninal tic d'a scal eb' in c'ab' voc. **41** Axoñej tato a eb' chi' max ac'an ix cob'es chi' d'ayach, colan ach b'aj ix ac' a ti' d'ayin, xchi viñ in patrón chi' d'ayin.

42 Icha chi' jun, ix in ja d'a sti' a' uc'b'ila' chi' ticnaic, ix in lesalvi d'a Dios icha tic: Ach Jehová co Diosal yed' viñaj Abraham in patrón, tato yel ayach och ved'oc, tato vach' ol elc'och jun in checnab'il tic, **43** tzin tevi d'ayach, yacb'an ayinec' d'a sti' a' uc'b'ila' tic, axo ol ajoc, to a ix cob'es ol ja ic'oj a', ol valan d'a ix: Tzin tevi d'ayach to tzac' vuc' jab'oc

a'al d'a yol a ch'ub' chi', xin cham d'a ix. **44** Axom ol yalan ix chi': Uc'a', svc'paxq'ueta a' yuc' noc' a camello tic, xchampax ix. Aton val ix chi' ix a siq'ueli yic tz'och yetb'eyumoc viñ yuninal viñ in patrón, xin chi d'a in lesal chi'. **45** Ayto val slajvi in lesal chi' d'a esalil, ix vilani, ix c'och ix Rebeca tic, ix em ix b'aj ay a' uc'-b'ila', ayq'ue sch'ub' ix d'a sjolom sjeñjab'. Ix valan d'a ix: Tzin tevi d'ayach, ac' vuc' jab'oc a'al chi', xin chi d'a ix. **46** D'a elañchamel ix yiq'uemta sch'ub' ix, ix yalan ix: Uq'uej a' mamin, yed' pax noc' a camello, ol vac'pax yuc'a' noc', xchi ix. Icha chi' jun, ix yac'an a' ix vuq'uej, ix yac'anpax a' ix yuc' noc' in camello chi'. **47** Ix in c'anb'an d'a ix: ¿Mach ayach yisil? xin chi d'a ix. Ix yalan ix d'ayin: Yisil in viñaj Betuel, yuninal viñaj Nacor yed' ix Milca, xchi ix. Ix vac'anoch jun q'uen icha uchiquin d'a sñi' ix, ix vac'anpaxoch junjun q'uen brazalet d'a junjun sc'ab' ix. **48** Ix lajvi chi' ix in em cumnajoc, ix valan in b'a d'a Jehová in Diosal yed' viñ in patrón d'a lesal, ix vac'an yuj diosal d'ay yujto ayñejoch ved'oc yic in cot d'a yol b'e. Vach'ñej ix aj in coti, yic tzul vic'an ix yetb'eyum viñ yuninal viñ in patrón d'a e cal a ex sc'ab' yoc ex viñ tic. **49** A ticnaic jun, lolonañec. ¿Vach'ñej am ol eyutej e pensar d'a viñ in patrón chi'? Tato maay jun, alecpax d'ayin, yic vach' snachajel vuuj tas tzin c'uulej, xchi viñ checab' chi'.

50 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Labán yed' viñaj Betuel:

—Masanil juntzañ tic ix cot d'a Jehová, a oñ tic mañxalaj tas vach' calan d'ayach. **51** Ina ix tic, ic'b'at ix,

b'atocab' ix yetb'eyumoc viñ yuninal viñ a patrón chi', icha val ix aj snaan Jehová, xchi eb'.

52 Axo yic ix yab'an viñ checab' chi' jun, ix em cumnaj viñ d'a yichañ Jehová, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. **53** Elañchamel ix yic'q'ueta jantac silab' viñ, aton q'uen oro, q'uen plata yed' pichul, ix yac'an viñ d'a ix Rebeca yed' d'a viñ snulej ix yed' pax d'a ix snun ix. **54** Ix lajvi chi', ix va viñ yed' eb' ajun yed'oc, ata' ix vaycan eb' d'a jun ac'val chi'. Axo yic ix q'ue vaan eb' d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u, ix yalan viñ checab' chi':

—A ticnaic jun, chequecb'at ix ved'oc d'a viñ in patrón, xchi viñ.

55 Ix tac'vi viñ snulej ix yed' ix snun ix chi', ix yalan eb':

—Canocab' jayeocxo c'ual ix qued'oc, ichato chi' ol b'at ix ed'oc, xchi eb' d'a viñ.

56 Axo ix tac'vi viñ checab' chi':

—Mañxo in eyamoch vaan. A Jehová ayñejoch ved'oc, yuj chi' vach' ix aj yelc'och jun in checnab'il tic. Chaec in pax d'a viñ in patrón, xchi viñ.

57 Ix yalan eb':

—Avtejeccot ix cob'es chi', ol cab'i tas xchi ix, xchi eb'.

58 Ix avtajcot ix Rebeca chi', ix sc'anb'an eb' d'a ix:

—¿Tzam yal a c'ol tzach b'at yed' jun viñ vinac tic? xchi eb'.

—I' syala', ol in b'atoc, xchi ix.

59 Ix lajvi chi', ix yac'anb'at ix Rebeca chi' eb' viñ yed' jun ix ix, ix ilan q'uib' ix yed' viñ checab' chi' yed' eb' yetb'eyum viñ yed'nac. **60** Ix yalan vach' lolonel eb' d'a ix Rebeca icha tic:

Yac'ocab' svach'c'olal Jehová
Dios d'a ib'añ, ol ach och

snunoc jantac smillonal anima.
A jantac eb' ol och ajc'olal d'a
eb' une' ol aljoc, ol can eb' d'a
yalañ yuj eb' une' chi', xchi eb'.

61 Ix lajvi chi', ix q'ue ix Rebeca
yed' eb' ix schecab' d'a yib'añ noc'
cammelto, ix och tzac'an eb' d'a spatic
viñ schecab' viñaj Abraham chi'.
Ichaton chi' ix aj yic'anb'at ix Rebeca
viñ checab' chi', ix b'at eb' b'ian.

62 Ayic van slac'anvi ja eb' d'a
Beerseba, a viñaj Isaac, toxo ix meltzaj
viñ d'a jun a' uc'b'ila' scuch A Dios
Pitzan Tzin Ilani. A d'a yol yic Neguev
cajan viñ. **63** Axo yic vanxo yem c'u,
van sb'eyec' viñ, van snaub'tañan viñ,
axo ix yilan viñ to ay juntzañ noc'
cammelto scoti. **64-65** Añejtona' ix
Rebeca, ix b'at q'uelan ix, ix yilanb'at
viñaj Isaac chi' ix. Ix sc'anb'an ix d'a
viñ checab' chi':

—¿Mach jun viñ vinac scot d'a
quichañ tic? xchi ix.

Ix yalan viñ checab' chi':

—Aton viñ in patrón chi', xchi viñ.
Yuj chi', ix yic'anemta smusil sat ix,
elañchamel ix emta ix d'a yib'añ noc'
cammelto chi'.

66 Ix yalan viñ checab' chi' d'a
viñaj Isaac tas ix aj yelc'och schec-
nab'il. **67** Ix ic'jib'at ix Rebeca yuj
viñaj Isaac d'a smantiado ix Sara, ix
snun viñ chamnac, ix yic'lan sb'a viñ
yed' ix. Te xajan ix Rebeca chi' yuj
viñ. Icha chi' ix aj yec' scusc'olal viñ
yuj schamel ix snun.

Eb' yuninal viñaj Abraham

yed' ix Cetura

(1Cr 1.32-33)

25 ¹ Ixto yic' junxo ix yet-
b'eyum viñaj Abraham chi'
scuchan Cetura. ² A eb' yuninal viñ ix
alji yed' ix, aton viñaj Zimram, viñaj

Jocsán, viñaj Medán, viñaj Madián,
viñaj Isbac yed' viñaj Súa. ³ A viñaj
Jocsán smam viñaj Seba yed' viñaj
Dedán. A pax eb' yiñtilal viñaj Dedán
jun, aton eb' asureo, eb' letuseo yed'
eb' leumeo. ⁴ Axo pax eb' yuninal
viñaj Madián chi', aton viñaj Efa,
viñaj Efer, viñaj Hanoc, viñaj Abida
yed' viñaj Elda. Masanil juntzañ eb'
tic yiñtilal viñaj Abraham chi' yed' ix
Cetura. ⁵ Ix yac' viñ masanil tas ay
d'ay smacb'enoc viñaj Isaac. ⁶ Axo
pax yune' juntzañxo eb' ix chi' jun,
axoñej silab' ix ac'chaj d'a eb' yuj
viñ. Ayic pitzanto viñ, ix och ijan viñ
schecancanel eb' viñ chi' viñ d'a
stz'ey viñaj Isaac chi'. Ix checjib'at
eb' viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

A schamel viñaj Abraham

⁷ A viñaj Abraham chi', 175 ab'il
sq'uinal viñ ayic ix cham viñ.

⁸ Ichamilxo ix ic'an scham viñ. ⁹ A
eb' yuninal viñ, aton viñaj Isaac yed'
viñaj Ismael xid' mucan viñ d'a q'uenn
olan q'ueen d'a Macpela, d'a slac'anil
lum sluum viñaj Mamre d'a lum
yiquejncac junel viñaj Efrón yuninal
viñaj Zohar, viñ hitita. ¹⁰ Aton lum
chi' manb'ilcan yuj viñaj Abraham
d'a eb' hitita. A b'aj mucb'il ix Sara,
ata' ix mucchaj viñaj Abraham chi'.

¹¹ Axo yic toxo ix cham viñ, ix
yac'ancot svach'c'olal Dios d'a yib'añ
viñaj Isaac. Ix can cajan viñ d'a
slac'anil a' uc'b'ila' scuchan A Dios
Pitzan Tzin Ilani.

Eb' yiñtilal viñaj Ismael

(1Cr 1.28-31)

¹² Aton yab'ixal eb' yiñtilal viñaj
Ismael yuninal viñaj Abraham yed' ix
Agar, ix aj Egipto, aton ix ec'nac cria-
dail d'a ix Sara. ¹³ Aton stzolal tic,

tas ix aj yalji eb': Viñaj Nebaiot, aton viñ b'ab'el unin chi', slajvi chi' viñaj Cedar, viñaj Adbeel, viñaj Mibsam, 14 viñaj Misma, viñaj Duma, viñaj Masa, 15 viñaj Hadar, viñaj Tema, viñaj Jetur, viñaj Nafis yed' viñaj Cedma. 16 Aton sb'i eb' lajchavañ yuninal viñaj Ismael tic. A sb'i eb' viñ chi' ix och sb'ioe sluum b'aj ix caj-naji. Junjun eb', yajal ix ajcan eb' d'a junjun choñab'. 17 A viñaj Ismael chi', 137 ab'il sq'uinal viñ, ayic ix cham viñ. 18 A masanil eb' yiñtilal viñ chi', ix c'ochcan cajan eb' d'a scal Havila yed' Shur, d'a yichañcot lum Egipto b'aj sb'at b'eal Asiria. Ata' ix cajnaj eb', vach'chom malaj sgana eb' sc'ab' yoc eb'.

Yaljub'al viñaj Jacob yed' viñaj Esaú

19 Aton yab'ixal viñaj Isaac yuninal viñaj Abraham: 20 40 ab'il sq'uinal viñaj Isaac chi' ayic ix yic'lan sb'a viñ yed' ix Rebeca yisil viñaj Betuel, yanab' viñaj Labán arameo, aton viñ cajan d'a Padán-aram. 21 A ix Rebeca chi' malaj yune' ix. Axo viñaj Isaac ix lesalvi d'a Jehová yic tz'ac'ji yune' eb' yuuj. Icha chi' jun, ix ab'ji slesal eb' yuj Jehová, ix och ix Rebeca yab'ixal. 22 A eb' unin chi', tiox eb'. Ix yac' oval eb' d'a yol sc'ool snun chi'. Yuj chi' ix sna' ix: ¿Tas yuj sja jun tic d'a vib'añ? xchi ix. Ix lajvi chi' ix b'at yalan sb'a ix d'a Jehová. 23 Ix tac'vi Jehová chi' d'a ix:

Chab' choñab'il ol aj yiñtilal eb' chavañ ed'nac chi'. Yictax

manto aljoc eb', ol och eb' ajc'olal d'ay junjun. Jun te ay yip, te tec'an d'a yichañ junxo. A viñ b'ab'el, ol can viñ d'a yalañ smandar viñ tzac'an, xchi d'a ix.

24 Ix c'och sc'ual yalji eb' yune' ix Rebeca chi', tiox eb' unin ix alji chi'. 25 A viñ b'ab'el ix alji, te chac tzeminac yilji viñ, te ay xil snivanil viñ, Esaú^u ix yac' eb' sb'iej viñ. 26 Tzac'an ix alji junxo yuc'tac chi', yub'yub' och d'a sjaj yoc viñaj Esaú chi', yuj chi' Jacob^v ix yac' eb' sb'iej. 60 ab'il sq'uinal viñaj Isaac chi' ayic ix alji eb' yune' ix Rebeca chi'.

Ix schoñb'at sderecho viñaj Esaú d'a viñ yuc'tac

27 Ix q'uib'ñej chavañ unin chi'. A viñaj Esaú pechoj noc' ix sc'ulej viñ. Añej caltac te' snib'ej viñ tz'eq'ui. Axo pax viñaj Jacob chi', malaj b'aj tz'ec' viñ d'a najat, ayñejec' viñ d'a scampamento. 28 Te xajan viñaj Esaú yuj viñaj Isaac chi' yujto snib'ej viñ schi noc' c'ultraquil noc' sja yuj viñ. Axo pax viñaj Jacob jun, te xajan viñ yuj ix Rebeca.

29 Ay jun c'ual, van stz'añan jun vael viñaj Jacob chi' ayic ix jax viñaj Esaú chi' b'eyelec' d'a caltac te', te ay svejel viñ. 30 Ix yalan viñ d'a viñaj Jacob chi': Ac' val jab'oc jun a vael chac yilji tic d'ayin, yujto tzin cham yuj vejel, xchi viñ.

(Yuj chi' Edom^w ix ac'ji sb'iej viñ.)

^u 25.25 A viñaj Esaú chi', scuchpax viñ Seir. A Seir, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "Te ay xiil".

^v 25.26 A Jacob d'a hebreo syalelc'ochi "A viñ syaman sjaj yoc" mato "Stoc' junoc tas yicoc".

^w 25.30 A Edom a d'a hebreo syalelc'ochi "Chacchac".

31 —D'a sb'ab'elal, ac'can a derecho yic b'ab'el vinaquil d'ayin, ichato chi' ol vac'ani, xchi viñaj Jacob chi'.

32 Ix yalanxi viñaj Esaú chi':

—Ina van in cham yuj vejel, yilxo jun in derecho yic b'ab'el vinaquil chi', ¿tas val ol och vuuj? xchi viñ.

33 —Ac'can a ti' d'ayin d'a jun rato tic, xchi viñaj Jacob chi'.

—Inye, xchi viñaj Esaú chi'. Ix yac'an sti' viñ yic sch'oxaneli to syac'can sderecho viñ yic sb'ab'el vinaquil d'a viñaj Jacob chi'.

34 Ix lajvi chi' ix yac'an ixim pan yed' jun plato vael viñaj Jacob chi' d'a viñ. Axo yic ix lajvi sva viñ, ix q'ue vaan viñ, ix b'at viñ. Malaj yel-c'och jun derecho yic b'ab'el uninal chi' d'a viñ.

Ix b'atcan viñaj Isaac d'a yol yic Gerar

26 ¹ A d'a junel ix ja jun nivan vejel d'a jun lugar chi', icha jun yac'nac d'a yol stiempoal viñaj Abraham. Yuj chi' ix b'atcan viñaj Isaac d'a yol yic Gerar, b'aj ayec' viñaj Abimelec sreyal eb' filisteo.

2 Ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ix yalani: Mañ ach b'at d'a Egipto, canañ b'aj sval d'ayach. **3** A ticnaic, vach' ajec' d'a jun lugar tic, ayinñej ec' ed'oc, ol in ch'oxñej in vach'c'olal d'ayach, yujto a jun lum tic ol vac' d'ayach smasanil yed' d'a masanil iñtilal, yic vach' tz'elc'och masanil tas valnaccan d'a viñ a mam aj Abraham. **4** Mañ jantacoc ol vutej eb' iñtilal, icha sb'isul q'uen c'anal d'a satchaan icha chi' ol aj eb'. Ol vac'an jun luum tic smasanil d'a eb'. Yujñej iñtilal chi' ol scha in vach'c'olal masanil nación, **5** yujto a viñ a mam aj Abraham chi', sc'anab'ajejnac viñ

tas valnac. Masanil in checnab'il, in ley yed' in c'ayb'ub'al vac'nac d'a viñ, sc'anab'ajejnac viñ, xchi Jehová d'a viñ.

6 Yuj chi' ix canñej viñaj Isaac chi' d'a Gerar chi'. **7** Axo yic ix sc'anb'an eb' viñ aj lugar chi' yuj ix yetb'eyum viñ, ix yal viñ to yanab' ix viñ. Ix xiv viñ yalani tato yetb'eyum ix viñ, yujto ix sna' viñ ta icha chi' smil-jicham viñ yuj eb', syic'anec' ix eb', yujto a ix Rebeca chi' te vach' yilji ix.

8 Ata' ix ec' tiempo yuj eb'. Ay jun c'ual ix yilelta viñ rey chi' d'a yol jun ventena to chelcheloch viñaj Isaac chi' d'a ix Rebeca ix yetb'eyum chi'.

9 Ix b'at checjicot viñ yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—Toxo ix vila' to etb'eyum ix ix tic, ¿icham chi', ma to maay? ¿Tas yuj ix ala' to anab' ix? xchi viñ.

Ix yalan viñaj Isaac chi':

—Ix in na' q'uinaloc tzin smilcham eb' aj choñab' tic yuj ix, xchi viñ.

10 Ix yalan viñ rey chi':

—¿Tas yuj icha chi' ix a c'ulej? Jab'xoñej maj oñ ac'b'at d'a yol sc'ab' chucal. Q'uinaloc ay junoc viñ ix vay yed' ix, uujñej am val tz'och co mul, xchi viñ.

11 Yuj chi', ix yalan viñ rey chi' d'a masanil choñab':

—Tato ay junoc mach stzuntzan jun viñ vinac tic, ma ix yetb'eyum viñ, ol miljocchamoc, xchi viñ.

12 D'a jun ab'il chi' ix avvi trigo viñaj Isaac d'a jun lugar chi'. Lajuñej quintal trigo ix yic' viñ d'a junjun almul iñiat, yujto ix yac' val svach'-c'olal Jehová d'a yib'añ viñ. **13** Yuj chi' mañ jantacoc ix aj sb'eyumal viñ. Mañ jantacoc tas ix yic' viñ. **14** Ix te aj noc' scalnel viñ, noc' svacax viñ yed' schecab' viñ. Yuj val chi' ix te

chichon sc'ol eb' viñ filisteo chi' d'a viñ. **15** Ayic pitzanto viñaj Abraham smam viñaj Isaac chi', ix sjoyancan juntzañ uc'b'ila' eb' schecab' viñ b'aj syuc'a' noc' smolb'etzel noc' chi'. Axo eb' viñ filisteo chi' ix b'ud'anxi juntzañ uc'b'ila' chi'. **16** Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Isaac chi':

—Elañ d'a tic, yujto ix a te iq'uej ipoc d'a quib'añ, xchi viñ.

17 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Isaac chi', ix c'och cajan viñ d'a sch'olanil yic Gerar. Ata' ix cajnaj viñ. **18** Ix sjoyanxi juntzañ a' uc'b'ila' chi' viñ, a' b'ob'ilcan yuj viñ smam viñ chi', aton juntzañ a' ix smuc eb' viñ filisteo ayic toxo ix cham viñ smam viñ chi'. A sb'i a' aycanoch yuj viñ smam viñ chi', añeja' ix yac'canoch viñ sb'ioe a'. **19** Ay jun c'ual, a eb' viñ schecab' viñaj Isaac chi', ipan sjoyan jun a' uc'b'ila' eb' viñ d'a ac'lic chi', axo ix aji, ix ilchaj jun sjaj a' yuj eb' viñ. **20** Axo juntzañxo eb' viñ tañvum calnel aj Gerar chi', ix yal eb' viñ to yic jun a' chi' eb' viñ, yuj chi' ix yac' oval eb' viñ yed' eb' viñ stañvumal scalnel viñaj Isaac chi'. Yuj chi' ix yac' sb'iej jun a' chi' viñaj Isaac Chaclajb'ail, yujto ix schaclaj sb'a eb' viñ yuj a'. **21** Ix lajvi chi', ix sjoyan junxo a' eb' viñ schecab' viñaj Isaac chi'. Añeja' ix schaclajxi sb'a eb' viñ yuj a'. Yuj chi' Ajc'olal ix sb'iejcan a' yuj viñaj Isaac chi'.

22 Ichato chi' ix b'at cajnaj viñaj Isaac chi' d'a najat. Ata' ix sjoyxi junxo a' uc'b'ila' viñ, palta mañxalaj oval yuj a', yuj chi' B'ecan ix sb'iejcan a' yuj viñ. B'ecan oñ yuj Jehová yic tzoñ q'uib'chaañ d'a lum tic, xchi viñ.

23 Ix lajvi yel viñaj Isaac chi' ta', ix c'och viñ d'a Beerseba. **24** A d'a

jun ac'val chi', ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ix yalani:

A in sDiosal in viñ a mam aj Abraham. Man ach xivoc, ayin och ed'oc. Yujñej to in checab' viñaj Abraham chi', yuj chi' ol vac' in vach'c'olal d'a ib'añ, mañ jantacoc ol aj vic'anchaañ sb'isul iñtilal, xchi d'a viñ.

25 Ata' ix sb'o jun altar viñaj Isaac chi', yic syal sb'a viñ d'a Jehová, axo scajnajcan viñ chi' ta'. Axo eb' schecab' viñ ix joyan junxo a' uc'b'ila' chi'.

Strato viñaj Isaac yed' viñaj rey Abimelec

26 Ay jun c'ual ix cot viñaj rey Abimelec d'a Gerar, ajun jun viñ yamigo viñ scuch Ahuzat yed'nac. Ajun pax viñaj Ficol yajal eb' soldado viñ yed'nac. Ix ulec' viñ lolonel yed' viñaj Isaac chi'. **27** Ix yalan viñaj Isaac chi' d'a eb' viñ:

—A ex tic, malaj tzin och eyuuj, ix in e pechel d'a sat e luum chi', ¿tasto yuj tzul in eyila'? xchi viñ d'a eb' viñ.

28 Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ:

—Toxo ix quila' to ayoch Jehová ed'oc, yuj chi' ix co na' to smoj sco b'o junoc co trato ed'oc. A jun trato ol co b'o chi', aton jun tic: **29** Malajocab' b'aq'uiñ tzoñ ixtej, yujto a oñ tic, maj cac' chucal d'ayach, a tas ix aji, to xajan ach cuuj, d'a junc'olalil ix ach co chequeli. Squila' to ayñej svach'c'olal Jehová d'a ib'añ, xchi eb'.

30 Ayic ix lajvi slolon eb', ix sb'oan jun nivan vael viñaj Isaac chi', ix va eb' d'a tzalaje'olal. **31** A d'a junxo c'u, ix q'ue van eb' d'a q'uiñib'alil, ix yac'lan can sti' eb' d'ay junjun. Ix lajvi chi' ix stac'lan can sb'a

eb' d'a junc'olal, ix paxb'at eb' d'a slugar.

32 Axo d'a jun c'u chi', ix ja eb' schecab' viñaj Isaac chi', ix ul yalan eb' d'a viñ to a d'a jun jul joyb'ilcan yuj eb' viñ, ayxo a a' d'a yool. **33** Yuj chi' Seba ix sb'iejcan jun a' uc'b'ila' chi' yuj viñaj Isaac chi', yuj chi' a jun choñab' ay chi' ta' añeja' scuch Beerseba.

34 40 ab'il sq'uinal viñaj Esaú ayic ix yic'lan sb'a viñ yed' ix Judit, yisil viñaj Beerí hitita. Ix yic'anpax ix Basemat viñ, yisil ix viñaj Elón, hitita paxi. **35** Ix ac'jioch scusc'olal viñaj Isaac yed' ix Rebeca yuj eb' ix chavañ chi'.

Ix yalcan vach' lolonel viñaj Isaac d'a yib'añ viñaj Jacob

27 ¹ Ix ec'ñej tiempo, ix icham-vinacax viñaj Isaac chi', max-tzac ujilaj yilan viñ. Ay jun c'ual ix yavtejcot viñaj Esaú viñ, aton viñ sb'ab'el yuninal viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—Ach vuninal, xchi viñ.

—¿Tas xchi mamin? xchi viñaj Esaú chi'.

2 —Tic val tzila' te icham vinac inxo. Mañ vojttacoc, q'uinaloc sja lemnaj in chamel q'uic'an chab'ej. **3** Yuj chi' tzin nib'ej tzach b'at a say junoc noc' d'a caltac te' yic tzic'cot in chi'a. Ic'b'at a jul-lab' yic tza jul junoc vico'. **4** Tza b'oan junoc in vael te vach', icha val in gana. Ayic toxo ix b'oi, tzic'ancot d'ayin. Yacb'an tzin va'i, ol valancan vach' lolonel d'a ib'añ yacb'an manto in chamoc, xchi viñ.

5 Axo ix Rebeca, ix yab' ix tas ix yal viñ d'a viñaj Esaú chi', yuj chi' ayic toxo ix b'at viñaj Esaú chi' d'a

caltac te' say schib'ej smam chi', **6** ix yalan ix d'a viñaj Jacob, viñ schab'il yune' ix:

—A ticnaic ach vune', ix vab' val yalan viñ a mam d'a viñ uc'tac aj Esaú icha tic: **7** Ixix say junoc c'ul-taquil noc' in chi'a, tza b'oan junoc in vael, te vach' tzutej. Yacb'an tzin va'i ol vac'ancan yaxilal d'ayach, ol valancan vach' lolonel d'a ib'añ d'a yichañ Jehová yacb'an manto in chamoc, xchi viñ a mam chi' d'a viñ. **8** Yuj chi' ach vune', c'anab'ajej val tas ol val tic. **9** Ixix b'aj ay noc' calnel, tzic'ancot chavañoc noc' yunetac chiva te vach', ol in b'oan junoc svael viñ a mam chi', te vach' ol vutej icha val tas snib'ej viñ. **10** A achxo ol ic'b'at d'a viñ. Ayic van sva viñ, ol yalancan vach' lolonel viñ d'a ib'añ yacb'an manto cham viñ, xchi ix.

11 Ix yalan viñaj Jacob d'a ix snun chi':

—A viñ vuc'tac chi', ay xil snivanil viñ, palta a in tic malaj in xiil.

12 Q'uinaloc ol in smaslej viñ in mam chi', ol nachajel yuj viñ, ol snaan viñ to toñej svixtej viñ, axo catab' ol cotcan d'a vib'añ, mañxoc yaxilal ol vic'cani, xchi viñ.

13 Ix tac'vi ix snun viñ chi' icha tic:

—Maay ach vune', tato ay catab' syalcan viñ, aocab' d'a vib'añ scotcani. A ticnaic, añej to tza c'anab'ajej tas svala'. Ixix, ic'cot chavañoc noc' yunetac chiva chi', xchi ix.

14 Ix b'at viñaj Jacob chi' yic'cot noc' yunetac chiva chi', ix yac'an noc' viñ d'a ix snun chi'. Vach' ix aj jun vael chi' yuj ix, icha val snib'ej viñaj Isaac chi'. **15** Ix lajvi chi', ix yic'anelta spichul viñaj Esaú chi' ix, viñ sb'ab'el yune' ix, juntzañ pichul

te vach', sic'b'ilb'at b'aj ay smantia-do, ix yac'anoch ix d'a viñaj Jacob viñ schab'il unin chi'. **16** Axo d'a stz'umal noc' chiva chi' ix spich sc'ab' viñ ix yed' sjaj viñ b'aj malaj xiil. **17** Ix yac'an ixim pan ix yed' vael ix sb'oc chi', ix yic'anb'at viñ.

18 Axo ix ochb'at viñ b'aj ayec' viñ smam chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mamin, xchi viñ.

—Oy, ¿mach ach ach vuninal? xchi viñaj Isaac chi'.

19 —A in Esaú in, a b'ab'el unin in. Toxo ix in b'oc a vael icha ix al d'ayin. Q'ueañ c'ojan, va'añ. Ab'lej val jab'oc noc' c'ultaquil noc' ix b'at in jul tic, tzalancan vach' lolonel d'a vib'añ, xchi viñ.

20 Ix sc'anb'an viñaj Isaac chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas val ix utej yamchaj noc' d'a elañchamel, ach vuninal? xchi viñ.

—A Jehová co Diosal ix och ved'oc, yuj chi' d'a elañchamel ix ilchaj noc' vuuj, xchi viñ.

21 Ix yalanpax viñaj Isaac chi' d'a viñ icha tic:

—Nitzcot a b'a d'a in tz'ey, ol ach in maslej, ta yel a ach ach vuninal Esaú, xchi viñ.

22 Ix snitzanoch sb'a viñ d'a stz'ey viñ smam chi', ix och ijan viñ smaslan viñ tato ay xiil viñ. Ix lajvi chi', ix yalan viñ smam viñ chi' icha tic: Icha val yoch sjaj viñaj Jacob svab'i, añej jun to ay xil a c'ab' svab'i icha val yic viñaj Esaú, xchi viñ. **23** Maj nachajel-laj yuj viñ smam viñ chi', yujto ay xiil sc'ab' viñ icha val yic viñaj Esaú chi', yuj chi' ix yalancan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñ. **24** Ix sc'anb'anxi viñaj Isaac chi' icha tic:

—¿Yel am val a ach, ach vuninal Esaú? xchi viñ.

—I, a in ton Esaú in, xchi viñaj Jacob chi'.

25 —Ach vuninal, ic'cot in vael chi' an, yacb'an tzin chi' noc' c'ultaquil noc' xid' ic'cot chi', ol valancan vach' lolonel d'a ib'añ, xchi viñ.

Ix yac'an viñaj Jacob svael viñ smam chi', ix yic'anpaxcot vino viñ, ix yuc'an viñ smam viñ chi'. **26** Ix yalan viñaj Isaac chi' icha tic:

—Nitzcot a b'a d'a in tz'ey ach vuninal, tza tz'ub'anelta in ti', xchi viñ. **27** Ix snitzanb'at sb'a viñaj Jacob chi', ix tz'ub'anelta sti' viñ smam viñ chi'. Ix suc'lan spichul viñ viñaj Isaac chi', ix yalan vach' lolonel chi' viñ d'a yib'añ viñ icha tic:

Icha sjab' añ añc'ultac ay d'a caltac te' tz'ac'ji syaxil yuj Jehová, icha val chi' sjab' viñ vuninal.

28 Ac'jocab' ñab' d'a yib'añ lum a luum yuj Dios yic te vach' ol aj sat avb'en. Mañxo jantacoc ixim trigo yed' vino ol ic'a'.

29 Tzijtun anima ol ach ac'an servil. Masanil nación ol yaqu'em sb'a d'ayach. Yajal ol ach aj d'a yib'añ eb' yñtilal viñ uc'tac. Ol yaqu'em sb'a eb' d'ayach. Ol can scatab' Dios d'a yib'añ eb' chuc syutej sb'a d'ayach, palta ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ eb' vach' syutej sb'a d'ayach, xchi viñ.

30 Axo yic ix lajvi yalancan masanil vach' lolonel chi' viñ d'a yib'añ viñaj Jacob chi', ato val yelta viñ chi' b'aj ayec' viñ smam chi', ix jax viñaj Esaú chi' julioj noc' chi'.

31 Ix sb'oan jun vael viñ te vach'. Ix lajvi chi' ix yic'anpaxb'at viñ d'a viñ smam chi', ix yalan viñ icha tic:

—Q'ueañ vaan mamin, tic in javi. Chi' noc' c'ultaquil noc' ix b'at vic'cot tic, tzalancan vach' lolonel chi' d'a vib'añ, xchi viñ d'a viñ smam chi'.

32 Axo ix sc'anb'an viñaj Isaac chi' icha tic:

—¿Mach ach? xchi viñ.

—A in ton Esaú in, a b'ab'el unin in, xchi viñ.

33 Ix te sat sc'ol viñaj Isaac chi', ix och ijan viñ slucloni, ix yalan viñ icha tic:

—¿Mach pax jun viñ ix b'at ic'an-cot noc' d'a sb'ab'elal jun, ix yic'an-cot jun vael chi' d'ayin? Toxo ix in va'i, ayic manto ach ja ach tic, yuj chi' toxo ix valcan in vach' lolonel d'a yib'añ viñ chi'. Toxonton a viñ ol chaan in vach'c'olal chi', xchi viñ.

34 Ayic ix yab'an viñaj Esaú tas ix yal viñ smam chi', ix el veq'uec'oc yav viñ yoq'ui, ix yalan viñ icha tic:

—Alpax vach' lolonel d'a vib'añ mamin, xchi viñ.

35 Ix yalan viñaj Isaac chi' icha tic:

—A viñ uc'tac ix ul in ixtanoc, toxo ix yic'b'at masanil vach' lolonel viñ ictaxon yaji, xchi viñ.

Axo ix tac'vi viñaj Esaú chi':

36 Te vach' val ochnaccan Jacob d'a viñ. Schaelalxo in yixtan viñ tic. D'a sb'ab'elal ix yiq'uec' in derecho viñ d'a yic in b'ab'el uninal, axo pax ticnaic syic'anpaxec' yaxilal viñ to victaxon yaj uuj. Mamin, ¿mañxom val junocxo yaxil ix a c'ub'ejan d'ayin? xchi viñ.

37 Ix yalan viñaj Isaac chi' d'a viñ:

—Ina ix vac' yopisio viñaj Jacob d'a ib'añ, masanil eb' iñtilal ol ochcan schecab'oc viñ. Añeja' toxo ix valcani to te vach' ol yac' ixim strigo viñ yed' svino. Mañxalaj tas vach' ach vutan ach vuninal, xchi viñ.

38 Ix teviñejoch viñaj Esaú chi' icha tic:

—Mamin, ¿mañxom val junoc vach' lolonel syal alancan d'a vib'añ jun? Alcan junocxo a vach' lolonel d'ayin, xchi viñ.

Ix elxi veq'uec'oc yav viñ yoq'ui.

39 Yuj chi' ix yalan viñaj Isaac chi' d'a viñ icha tic:

Te najat tzach elcan d'a sat lum lum yax sat yed' b'aj syac' ñab'.

40 Añej q'uen espada ol ac'och yipoc a c'ool, checab' ol ach ajcan d'a viñ uc'tac chi'. Axo yic ayxo ip jun, ol a col a b'a d'a viñ, xchi viñ.

Ix el viñaj Jacob d'a viñaj Esaú

41 Atax ta' ix chichoncanoch sc'ool viñaj Esaú d'a viñaj Jacob chi' yuj tas ix alchajcan d'a yib'añ viñ yuj smam chi'. Yuj chi' ix snaan viñaj Esaú chi' icha tic: Toxo ol cham viñ in mam tic, ol lajvoc chi' ol in milancham jun vuc'tac chi', xchi viñ.

42 Axo yic ix yab'an ix Rebeca tas van yalan viñaj Esaú chi', ix yavtan-cot viñaj Jacob chi' ix, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Ach vune', a viñaj Esaú viñ uc'-tac, sgana viñ ol ach smilchamoc yic syaq'uec' spac viñ d'ayach. **43** Yuj val chi', ab' val tas svala': Elañ d'a tic, tzach b'atcan d'a Harán, tzach aj yed' viñaj Labán viñ in nulej. **44** Tzach canñej yed' viñ junoc tiempoal masanto tz'ec' yoval sc'ool viñ uc'tac tic. **45** Axo yic ol sat d'a sc'ol viñ, ol valanb'at ab'i, ichato chi' ol ach paxta. Max yal in c'ool to junñej c'ual tzex cham e chavañil, xchi ix.

46 Ix lajvi chi', ix yalan ix Rebeca d'a viñaj Isaac icha tic:

—Tzin te cus yuj eb' ix hitita, eb' ix yetb'eyum viñaj Esaú tic. Yuj chi' tato syic'laj sb'a viñaj Jacob tic yed' junoc eb' ix hitita cajan d'a Canaán tic, vach' ama tato tzin chami, xchi ix.

28 ¹ Yuj chi' ix avtajcot viñaj Jacob yuj viñaj Isaac chi', ix och ijan viñ yalancan vach' lolonel d'a yib'añ viñ, ix yalancan jun checnab'il viñ d'a viñ icha tic: Malaj b'aq'uiñ ol ic' junoc ix etb'eyum d'a scal eb' ix aj Canaán tic. ² A d'a yol yic Padán-aram d'a spat viñ a mam icham aj Betuel tzach b'ati, tzic' a b'a yed' junoc eb' ix yisil viñaj Labán, snulej ix a nun. ³ Axo Dios Syal Yuj Masanil, ol yac' svach'c'olal d'a ib'añ, mañ jantacoc ol aj sb'isul iñtilal. A d'a scal eb' iñtilal chi' tzijtum nación ol pitzvoc. ⁴ Ol yac' svach'c'olal Dios d'ayach yed' masanil eb' iñtilal icha ix aj yac'ancan sti' yac'an d'a viñaj Abraham viñ co mam, yic vach' ol och jun luum b'aj ayoñ ec' tic icoc. A val Dios chi' aljinaccan d'a viñ co mam chi', xchi viñaj Isaac d'a viñaj Jacob chi'.

⁵ Ix lajvi chi', ix chechajcanb'at viñaj Jacob yuj viñaj Isaac d'a Padán-aram. Ix b'atcan viñ d'a spat viñaj Labán, yuninal viñaj Betuel arameo, snulej ix Rebeca, ix snun viñ yed' viñaj Esaú.

Ix och junxo yetb'eyum viñaj Esaú

⁶ Axo ix yab'an viñaj Esaú to ix yal vach' lolonel viñaj Isaac d'a yib'añ viñaj Jacob, ix schecanpaxb'at viñ d'a Padán-aram yic tz'och ix yetb'eyum viñ ta'. Ix yab'an viñ to ayic ix yalan vach' lolonel viñaj Isaac chi' d'a viñ, ix yalan viñ to max yal yic'-lan sb'a viñ yed' eb' ix aj Canaán

chi'. ⁷ Ix sc'anab'ajej viñaj Jacob sb'atcan d'a Padán-aram icha ix aj yalan viñ smam yed' ix snun. ⁸ Icha chi' ix aj snachajel yuj viñaj Esaú to a viñ smam viñ chi' max scha sc'ol eb' ix aj Canaán viñ. ⁹ Yuj chi', ix b'at viñ yil viñaj Ismael aton viñ yuc'tac viñ smam viñ chi'. Ix yic'an jun ix yisil viñaj Ismael chi' viñ, Mahalat sb'i ix, ix och ix yetb'eyumoc viñ yed' eb' ix aytaxoneq'ui. A ix Mahalat chi' ay jun viñ snulej ix scuchan Nebaiot.

Ix sch'ox sb'a Dios d'a viñaj Jacob

¹⁰ Ayic ix el viñaj Jacob d'a Beer-seba, ix b'at viñ d'a sb'eal Harán. ¹¹ Ix c'och viñ d'a jun lugar, yujto toxo ix em c'u, yuj chi' ata' ix vaycan viñ d'a jun ac'val chi'. Ayic toxo svay viñ, ix yic'ancot jun q'ueen viñ sc'añ jolomoc, ix ec' jichan viñ. ¹² A d'a jun ac'val chi', ix och jun svayich viñ, ix yilan viñ to ay jun b'e icha c'ooch. Schaq'ue d'a sat lum tic, masanto sq'uec'och d'a satchaah. Ix yilan viñ to a eb' yángel Dios sq'uei, tz'emta eb' d'a jun b'e chi'. ¹³ Ix yilanpax viñ to a Jehová liñanec' b'aj sq'uec'och jun b'e chi', ix yalan icha tic: A in ton Jehová sDiosal in viñ a mam icham aj Abraham yed' viñaj Isaac a mam. Ol vac' jun lum b'aj jichan ach ec' tic d'ayach yed' d'a masanil eb' iñtilal. ¹⁴ A iñtilal chi' mañ jantacoc ol aj sb'isul icha spococal lum luum. Ol pucaxcanb'at eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u, d'a stojolal norte yed' d'a sur. Masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic, ol scha svach'ilal eb' uuj yed' pax yuj iñtilal. ¹⁵ Ayin-ñej och ed'oc, ol ach in tañvejñej b'aj ol ach b'atoc, ol ach vic'an meltzaj d'a jun lum tic junelxo. Mañ ol ach

vactejanlaj, palta ol vaq'uelc'och b'aj ix vac' in ti' d'ayach, xchi.

16 Ayic ix el svayañ viñ, ix snaan viñ icha tic: D'a val yel ayec' Jehová d'a jun lugar tic, mañ vojtaocclaj, xchi viñ. 17 Ix xiv chaañ viñ, ix snaan viñ: Te ay smay jun lugar tic, spat Dios yaji, spuertail pax satcha'ñ yaji, xchi viñ.

18 Ayic ix sacb'i d'a junxo c'u, ix pet q'ue vaan viñ, ix yic'ancot q'uen q'ueen ix yac'och viñ sc'añ jolomoc chi, ix yac'ancanq'ue liñan q'uen viñ, ix can q'uen yecheloc, ix secanq'ue aceite viñ d'a yib'añ q'ueen. 19 A d'a jun lugar chi', ata' ay jun choñab' yictax peca', Luz sb'i, axo viñaj Jacob ix q'uexan sb'i, ix yac'an viñ scuch Betel.^x

20 Ata' ix yac'can sti' viñaj Jacob, ix yalan viñ icha tic: Tato a Dios ol in tañvanoc, ol ochñej ved'oc b'aj van in b'at tic, ol yac'ñej in vael yed' in pichul, 21 vach' in c'ool ayic ol in meltzajpaxcot d'a spat in mam, tato icha chi' a Jehová tic ol och in Dios-aloc. 22 A b'aj ix vavejcan q'uen q'ueen tic, icha spat Dios tz'ajcani, ol viq'uel sdiezmoal masanil tas ol yac' d'ayin, ol vac'an d'ay, xchi viñaj Jacob chi'.

Ix c'och viñaj Jacob d'a Harán

29 1 Icha chi' ix aj sb'atcan viñaj Jacob, ix c'ochcan viñ d'a slum eb' viñ cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

2 Ayic ix c'och viñ ta', ix yilanb'at jun a' uc'b'ila' viñ. A d'a slac'anil a' chi', ayec' ox umañ noc' calnel, yujto a a' syuc' noc', ay jun nivan q'uen ayoch smaculoc sti' a'. 3 Ayic

smolb'an sb'a masanil noc' calnel chi' ta', axo eb' viñ stañvan noc' tz'ic'anel q'uen smacul sti' a' chi', syac'an a' eb' viñ yuc' noc', slajvi chi' smacan-xican sti' a' eb'. 4 Ix sc'anb'an viñ d'a eb' tañvum calnel chi' icha tic:

—¿B'ajtil ayex ex vetanimail? xchi viñ.

—A d'a Harán ayoñ, xchi eb' viñ.

5 —¿Eyojtac am viñaj Labán yixchiquin viñaj Nacor? xchi viñ.

—Cojtacton viñ, xchi eb'.

6 —¿Vach' am sc'ol viñ eyila'? xchi viñ.

—Vach' sc'ol viñ. Ina a ix Raquel yisil viñ van scot yed' noc' scalnel chi', xchi eb' viñ.

7 Ix yalan viñaj Jacob chi' d'a eb' viñ:

—Ayto c'u, ¿tas yuj mañ toñejoc tzeyac' yuc'a' noc' e calnel tic, tze tañvan va jab'ocxo noc'? xchi viñ d'a eb' viñ.

8 Ix yalan eb' viñ:

—Max yal-laj, yovalil sco tañvej smolb'an sb'a noc' smasanil, ichato chi' ol quic'anel q'uen nivan smacul sti' a' tic, yic syal yuc'an a' noc' smasanil, xchi eb'.

9 Vanto slolon viñaj Jacob chi' yed' eb' viñ, ix ja ix Raquel yed' noc' yic viñ smam, yujto a ix stañvan noc'.

10 Ayic ix yilan viñ sja ix yed' noc' yic viñ smam chi', aton viñ snulej ix snun viñ, elañchamel ix b'at lemnaj viñ, ix yic'anel q'uen smacul sti' a' chi' viñ, ix yac'an yuc' a' noc' calnel chi' viñ. 11 D'a elañchamel ix yac'an stzatzil sc'ol ix Raquel chi' viñ, ix tz'ub'elta sti' ix viñ, ix oc'q'ue viñ.

12 Ix och ijan viñ yalan icha tic: Yune' in ix Rebeca, ix yanab' viñ a

^x 28.19 A d'a hebreo a Betel syalec'ochi “Spat Dios”.

mam, xchi viñ. Axo ix yab'an ix Raquel icha chi', ix b'at lemnaj ix yal d'a viñ smam chi'.

13 Axo ix yab'an viñaj Labán sb'inaj viñaj Jacob yune' yanab', ix b'at lemnaj viñ schacot viñ. Ix och lac'naj viñ d'a viñ, ix tz'ub'anelta sti' viñ, ix yic'anb'at viñ viñ d'a spat chi'. Ix och ijan viñaj Jacob chi' yalani tas ix aj scoti. **14** Ix yalan viñaj Labán chi' d'a viñ icha tic: Val yel te a oñto och ed'oc, xchi viñ.

Ix can viñaj Jacob scaj ix Raquel

Jun ujal ix can viñ yed' viñaj Labán chi'. **15** Ayic ix ec' jun uj chi', ix yalan viñaj Labán chi' d'a viñ icha tic:

—A ticnaic vach'chom ayto cuj co b'a, palta max yal-laj nab'añej ol ach munlaj d'ayin. Al d'ayin jantac ol ach in tupu', xchi viñ. **16** Ay chavañ yisil viñaj Labán chi': A ix b'ab'el, Lea sb'i ix, axo ix schab'il Raquel. **17** A ix Lea chi', icha yilji taxon eb' ix ix yilji ix, añej yol sat ix vach' yilji. Axo pax ix Raquel jun, te vach' yilji sat ix yed' snivanil smasanil. **18** Axo viñaj Jacob chi', ix can sgana viñ d'a ix Raquel chi', yuj chi' ix yal viñ icha tic:

—Tzin can uqueoc ab'il in caj ix Raquel, ix chab'il isil tic, xchi viñ.

19 Ix yalan viñaj Labán chi':

—Canañ, vach' ol vac' ix d'ayach, ¿tas gana ch'oc b'aj svac' ix? xchi viñ.

20 Icha chi' ix aj scajan uque' ab'il ix viñ. Maj yab' viñ yec' jun tiempoal chi', yujto te ay sgana viñ d'a ix.

21 Axo yic ix ec' uque' ab'il chi', ix yalan viñ d'a viñaj Labán chi' icha tic:

—A ticnaic, ix lajvi co trato yic tzin caj ix. Ac' ix vetb'eyumoc yic svic'an in b'a yed' ix, xchi viñ.

22 Axo viñaj Labán chi' ix avtan-cot masanil eb' cajan d'a slac'anil chi', ix yac'anocho sq'uiñal snupnajel ix yisil viñ chi'. **23** Ayic toxo ix q'ue ac'val ix yic'ancot ix Lea viñaj Labán d'a viñaj Jacob chi', ix vay viñ yed' ix. **24** Ix ac'ji jun scriada ix yuj viñaj Labán chi', a ix chi' Zilpa sb'i ix. **25** Ayic ix sacb'i, ix yilanelta viñaj Jacob chi' to a ix Lea ix vay yed' viñ, ix b'at yalan viñ d'a viñaj Labán chi' icha tic:

—¿Tas yuj icha tic ix in utej? A ix Raquel ix in caj d'ayach, ¿tas yuj tzin ixtej? xchi viñ.

26 Ix yalan viñaj Labán chi' d'a viñ icha tic:

—A co b'eyb'al d'a co cal tic, max yal-laj to a ix tzac'anto sb'ab'laj och viñ yetb'eyum d'a ix b'ab'el.

27 C'anab'ajejcan jun semana sq'uiñ nupnajel yic ix Lea tic, ol ic'anpax ix Raquel chi' tato tzac' a ti' a cajan uqueocxo ab'il ix d'ayin, xchi viñaj Labán chi'.

28 Ix schaan sc'ol viñaj Jacob jun lolonel chi'. Ix sc'anab'ajan jun semana q'uiñ nupnajel viñ yed' ix Lea chi'. Ix lajvi chi', ix yac'anpax ix Raquel viñaj Labán chi' yic tz'och ix yetb'eyumoc viñ. **29** Ix yac'anpax jun ix scriada ix Raquel chi' viñ aton ix Bilha. **30** Ix yic'lan sb'a viñaj Jacob yed' ix Raquel chi', yelxo val xajanab'il ix aj ix yuj viñ d'a yichañ ix Lea chi'. Yuj chi' uqueto ab'il ix scaj ix viñ.

Eb' yuninal viñaj Jacob

31 Ayic ix yilan Jehová to chab'-c'olab'il ix Lea chi', ix yac'an svach'-c'olal d'a yib'añ ix yic tz'aj yune' ix. Axo pax ix Raquel, malaj yune' ix.

32 Axo ix Lea chi', ix och ix yab'ixal,

ix alji jun yune' ix, Rubén^y ix yac' ix sb'iej, ix yalan ix: A Jehová ix yila' to paticab'il in el yuj viñ vetb'eyum, axo ticnaic xajan ol in yil viñ, xchi ix.

33 Ix lajvi chi' ix alji junxo yune' ix, Simeón^z ix yac' ix sb'iej, ix yalan ix icha tic: Ix yab' Jehová to chab'c'olab'il vaji, yuj chi' ix yac' junxo vune' tic, xchi ix.

34 Ix aljipax junxo yune' ix, Leví^a ix yac' ix sb'iej, ix yalan ix: A ticnaic junxoñej ol aj viñ vetb'eyum tic ved'oc, yujto oxvañxo vune' yed' viñ, xchi ix.

35 Ix alji junxo yune' ix, Judá^b ix yac' ix sb'iej, ix yalanpax ix: A ticnaic, svic'chaañ sb'i Jehová, xchi ix. Axoñej chi', ix och vaan yilan sat unin ix.

30 ¹ Axo ix Raquel chi' ix pitzvichaañ ajc'olal d'a spensar ix, ix och ix ajc'olal d'a ix Lea chi' yujto malaj yune' ix, ix yalan ix d'a viñ yetb'eyum chi' icha tic:

—Ac' vune'. Tato maay, tic tzin chami, xchi ix.

² Yuj chi' ix cot yoval viñaj Jacob, ix yalan viñ d'a ix icha tic:

—¿Tocval Dios in? A Dios chi' max ac'anlaj une' chi', xchi viñ. ³ Ix yalanxi ix d'a viñ:

—Vayañ yed' ix in criada Bilha, ayic ol ajoc yune' ix chi', icha val vune' ol ajoc, xchi ix.

⁴ Ix yac'an ix sriada ix chi' d'a viñ, ix yic'lan sb'a viñ yed' ix. ⁵ Axo ix alji jun yune' ix Bilha chi', ⁶ ix yalan ix Raquel icha tic: Dan^c ol sb'iej viñ unin tic, yujto ix yab' in lesal Dios, ix in sch'olb'itani, yuj chi' ix yac' jun unin tic d'ayin, xchi ix.

⁷ Ix lajvi chi', ix alji junxo yune' ix Bilha yed' viñaj Jacob chi'. ⁸ Ix yalanxi ix Raquel chi': A jun unin tic Neftalí^d ol sb'iej, yujto ix in telaj in b'a yed' ix in nulej ix Lea, axo ticnaic ix can ix yalañ vuuj, xchi ix.

⁹ Axo yic ix yilan ix Lea to mañ-xalaj yune' ix, ix yac'anpax ix sriada ix, aton ix Zilpa d'a viñaj Jacob chi'.

¹⁰ Ix alji jun yune' ix yed' viñ.

¹¹ —Vach' vico' yuj chi' Gad^e svac' sb'iej viñ unin tic, xchi ix Lea chi'.

¹² Ix lajvi chi', ix alji junxo yune' ix Zilpa chi' yed' viñaj Jacob chi'.

¹³ Ix yalanpax ix Lea chi' icha tic: Te tzalajc'olal vico', axo eb' ix vetixal ol alanoc to ay in tzalajc'olal, yuj chi' Aser^f ol sb'iej viñ unin tic, xchi ix.

¹⁴ Ay jun c'u ix b'at viñaj Rubén b'eyelec' d'a caltac te', ayic van sjoichhaj ixim trigo. Ata' ix ilchaj juntzañ sat añc'ultac yuj viñ to sloji, mandrágora^g sb'i. Ix yic'anb'at añ viñ

^y 29.32 A jun b'i scuch Rubén, a d'a hebreo syalelc'ochi “il jun vune”.

^z 29.33 A jun b'i scuch Simeón, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “syab'i”.

^a 29.34 A jun b'i scuch Leví, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “junxoñej tz'aji”.

^b 29.35 A jun b'i scuch Judá, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “tz'ic'jichaañ”.

^c 30.6 A jun b'i scuch Dan, a d'a hebreo syalelc'ochi “sch'olb'itaji”.

^d 30.8 A jun b'i scuch Neftalí, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “telajb'ail”.

^e 30.11 A jun b'i scuch Gad, a d'a hebreo syalelc'ochi “vach' vico”.

^f 30.13 A jun b'i scuch Aser, a d'a hebreo syalelc'ochi “tzalajc'olal”.

^g 30.14 Syac'och eb' anima d'a sc'ool tato a eb' ix ix max unevilaj sloan sat añ mandrágora tob' tz'alji yune' eb' ix.

d'a ix Lea, aton ix snun viñ. Axo yic ix yilan añ ix Raquel chi', ix yalan ix d'a ix Lea icha tic:

—Tzin tevi d'ayach to tzac' junoc añ mandrágora ix yic'cot viñ une' chi' d'ayin, xchi ix.

15 Ix yalan ix Lea chi' icha tic d'a ix:

—¿Tom mañ c'ocb'iloc ix iq'uec' viñ vetb'eyum, axo ticnaic, snib'ej a c'ol tza c'anec' añ mandrágora ix yic'cot viñ vune' tic? xchi ix.

—Ac' añ d'ayin, tato icha chi' syal svay viñaj Jacob ed'oc d'a jun ac'val tic, xchi ix Raquel chi'.

16 Axo yic van sq'uic'b'i ix jax viñaj Jacob d'a smunlajel, ix b'at ix Lea schacot viñ, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—A ticnaic ol ach vay ved'oc, d'a val yel ix vac' añ mandrágora ix yic'cot viñ vune' d'a ix in nulej ix Raquel a tojoloc, xchi ix.

Yuj chi' ix vay viñaj Jacob chi' yed' ix d'a jun ac'val chi'. **17** A Dios ix ab'an slesal ix, yuj chi' ix alji junxo yune' ix yed' viñ, yoil uninxo. **18** Ix yalan ix: Isacar^h ol sb'iej viñ unin tic, yujto ix spactzitej Dios d'ayin, yujto ix vac' ix in criada d'a viñ vetb'eyum, xchi ix.

19 Ix lajvi chi', ix alji junxo yune' ix yed' viñaj Jacob chi', aton svaquil unin eb'. **20** Ix yalan ix: Ix yac' Dios jun silab' mañxo jantacoc svach'il d'ayin, yuj chi' ol in sxajanej viñ vetb'eyum tic. Svaquilxo jun unin tic svil yed' viñ, yuj chi' Zabulónⁱ ol sb'iej, xchi ix. **21** Yicxo slajvub'al ix yilan sat jun ix unin ix, Dina ix yac' ix sb'iej.

22 Axo ix Raquel chi', ix nachajcot ix yuj Dios, ix ab'ji slesal ix yuuj, ix javi yune' ix. **23** Ayic ix alji jun sb'ab'el unin ix, ix yalan ix: A in q'uixvelal, toxo ix yiq'uel Jehová, yujto toxo ix yac' jun vune' tic. **24** Tzoc val el d'a sc'ool syac'pax junocxo vune', xchi ix. Yuj chi' José^j ix sb'iej jun unin chi' yuj ix.

Ix och oval d'a scal viñaj Jacob yed' viñaj Labán

25 Ayic toxo ix alji viñaj José, ix yalan viñaj Jacob d'a viñaj Labán icha tic:

—A ticnaic, cha in pax d'a in choñab'. **26** Ac' eb' vuninal yed' eb' ix vetb'eyum, c'ocb'ilocxob' in cajan eb' ix d'ayach, smojxo val tzin paxi. Ojtac val tas ix aj in munlaj d'ayach, xchi viñ.

27 Axo ix yalan viñaj Labán chi' d'a viñ icha tic:

—Maay, tzin tevi d'ayach to vach'-ñej ajec' ved'oc, yujto ix in naeli to uujñej ay svach'c'olal Jehová d'a vib'añ. **28** Al d'ayin jantac val tzach in tupu', xchi viñaj Labán chi'.

29 Ix yalanxi viñaj Jacob chi':

—Ojtac val tas ix aj in munlaj ed'oc yed' tas ix aj vilan noc' a molb'etzel noc' tic. **30** Ojtac to jayvaññej noc' a molb'etzel noc' tic ayic in janac, axo ticnaic toxo ix q'uib' sb'isul noc'. Atax val yic in janac chi' syamannacoch Jehová yac'an svach'c'olal d'a ib'añ. Axo ticnaic, ¿b'aq'uiñ ol in chael yich vilan vic yed' eb' ix vetb'eyum tic yed' eb' vuninal? xchi viñ.

^h **30.18** A jun b'i scuch Isacar, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “spac”.

ⁱ **30.20** A jun b'i scuch Zabulón, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “xajanab'il”.

^j **30.24** A jun b'i scuch José, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “tz'ac'ji stz'acub”.

31 —¿Jantac a tojol tza c'ana'? xchi viñaj Labán chi'.

—Malajocab' in tojol tzac'a', añejto svil jab'ocxo noc' a calnel tic, tato ol scha a c'ol tas ol vala'. **32** Cha in och d'a scal noc' a calnel yed' noc' a chiva ticnaic, yic tzin sic'anel masanil noc' tz'ib'iltac, noc' jasquiltac stz'ib'ul, noc' yunetac q'uiq'uiuc'. A noc' chi' ol och in tojolloc. **33** Yuj chi' jun, ayic tzach c'och il noc' a noc' chi', noc' svic' in tojolloc chi', icha chi' ol aj ilancot in tojolal. Tato a d'a scal noc' vic chi' ay noc' chiva, ma noc' calnel chi' mañ tz'ib'iltacoc, mato mañ q'uiq'uiuc'oc, van ach vel-c'an syal chi', xchi viñ.

34 —Vach'ocab'i. Scha in c'ol tas tzal chi', xchi viñaj Labán chi'.

35 Añejtona' d'a jun c'ual chi' ix sic'anel masanil noc' mam chiva tz'ib'iltac viñaj Labán chi' yed' noc' jasquiltac stz'ib'ul, noc' nun chiva soman jab'oc saquil yed' masanil noc' calnel q'uiq'uiuc' yilji, ix yac'an noc' viñ d'a eb' yuninal. **36** Ix yic'anb'at noc' eb' yuninal viñ chi' d'a najat, oxe' c'ual stec'nab'il b'aj ix can viñaj Jacob chi'. Ix canñej viñ stañvej juntzañxo noc' scalnel viñaj Labán chi'.

37 Elañchamel ix sna viñaj Jacob chi', ix stzepel sc'ab'tac te te' scuch álamo viñ, te' almendro yed' te' castaño. Tz'ib'iltac ix yutej te' viñ sjosan stz'umal. Ay sac yed' q'uiq'uiuc' ix aj yilji te' yuj viñ. **38-39** Ix yac'anoch juntzañ te' c'ab'tac te' chi' viñ d'a yichañ noc' calnel chi', b'aj syuc'a' noc', aton ta' stajni noc'. D'a yichañ noc' aypaxoch te te' tz'ib'iltac yilji chi', yuj chi' ayic tz'aj yune' noc', tz'ib'iltac yilji yune' noc' chi'. **40** A masanil noc' tz'ib'iltac tz'aj chi', ix sic'anel noc' viñ d'a scal noc' yic

viñaj Labán chi'. Icha chi' ix yutej viñ sic'anel noc' scalnel chi' d'a scal noc' yic viñaj Labán chi'. **41** Masanil noc' te vach', ayic stajni noc', syac'anoch te te' viñaj Jacob chi' d'a yichañ noc' b'aj xid'ec' noc' yuc'a', yic vach' syil te te' chi' noc' ayic stajni noc' chi'.

42 Axo yic sjavi noc' yatac val ay, max yaq'uem te te' chi' viñ d'a yichañ noc'. Yuj chi', a noc' tz'ontac yic viñaj Labán chi', axo noc' vach' yic viñaj Jacob chi'. **43** Icha chi' ix aj yoch viñaj Jacob chi' b'eyumal. Mañ jantacoc noc' svacax viñ, noc' scalnel viñ yed' noc' schiva viñ. Mañ jantacoc noc' scamello viñ yed' noc' sb'uru viñ yed' pax eb' viñ schecab' viñ yed' eb' ix schecab' viñ.

Ix sna viñaj Jacob tas ol aj yel d'a viñaj Labán

31 ¹ Ayic ix yab'an viñaj Jacob to a eb' viñ yuninal viñaj Labán, vanxo yalanq'ue eb' viñ icha tic: B'eyumxo viñaj Jacob tic yuj jantac tas ix yiq'uec' d'a viñ co mam, xchi eb' viñ. ² Ix nachajel yuj viñaj Jacob chi' to mañxo vach'oc snaan viñaj Labán chi' d'a spatic icha d'a yalañtaxo. ³ Axo Jehová ix alan d'a viñ icha tic: Meltzajañ d'a slum a mam icham b'aj ayec' eb' a c'ab' oc, ol in b'atñej ed'oc, xchi d'a viñ.

⁴ Ix lajvi chi' ix yac'anb'at sti' viñ d'a eb' ix yetb'eyum, aton ix Raquel yed' ix Lea, yic vach' scot eb' ix, sja eb' ix b'aj stañvi calnel viñ. ⁵ Ayic ix ja eb' ix, ix yalan viñ d'a eb' ix:

—Ex vetb'eyum, a ticnaic toxo ix vila' to a viñ e mam, chucxolaj in yilan viñ, mañ ichoc d'a yalañtaxo, palta a sDiosal viñ in mam, ayñej val och ved'oc. ⁶ A ex tic eyojtac val to ix in munlaj d'a viñ e mam d'a

svach'ilal d'a smasanil in c'ool. **7** Axo viñ icha val to tzin yixtej viñ, lajuñelxo ix sq'uex in tojol viñ, palta a Dios jun, max in xcha ixtajoc. **8** Ayic ix yalan viñ e mam chi': Ol ach in tup d'a noc' calnel, noc' tz'ib'iltac, xchi viñ, axo yic ix alji yune' noc', nab'a tz'ib'iltac yune' noc' ix alji. Ayic ix yilan viñ to icha chi', ix yalanxi viñ: A noc' jasquiltac stz'ib'ul ol vac' a tojoloc, xchi viñ, axo ix alji yune' noc', nab'a jasquiltac stz'ib'ul noc' yune' tz'alji. **9** Icha chi' ix aj yic'jiec' noc' smolb'etzel noc' viñ e mam chi' yuj Dios, ix yac'an d'ayin.

10 A junel ay jun in vayich, a ix vilani to van stajni noc'. Ix vilani to a noc' mam chiva ix tajni yed' noc' nunab'il chi', nab'a tz'ib'iltac noc', ay pax noc' jasquiltac stz'ib'ul. **11** Axo d'a jun in vayich chi', ix in yavtej Jun yángel Dios, ix in tac'vi d'ay: Oy, ina vajec' tic, xin chi d'ay. **12** Ix yalan d'ayin icha tic: Scham val ilani to a noc' smam stajni yed' noc' snun, tz'ib'iltac noc', jasquiltac pax stz'ib'ul noc', yujto ix vil masanil tas ix ach utaj yuj viñaj Labán. **13** A in Dios in tic, ix in ch'ox in b'a d'ayach d'a Betel, b'aj ix a seccanq'ue aceite d'a yib'añ q'uen q'ueen ix ac'canq'ue liñan, aton b'aj ix ac'can a ti' d'ayin. A ticnaic, actejan jun lugar tic, tzach pax d'a a luum b'aj aljinac ach, xchi Dios d'ayin, xchi viñaj Jacob chi' d'a eb' ix yetb'eyum chi'.

14 Ix tac'vi ix Raquel yed' ix Lea chi' d'a viñ icha tic:

—A oñ tic, mañxo jab'oc tas ol quic' d'a viñ co mam. **15** Yujto icha comon anima caj d'a viñ. Ina ix oñ schoñel viñ, ix slajanel co tojol chi' viñ, aton ix ac' d'a viñ yic ix quic'lan

co b'a ed'oc. **16** D'a val yel masanil b'eyumal ix yiq'uec' Dios d'a viñ co mam chi', quicxo yed' eb' cune'. Yuj chi' jun, masanil tas toxo ix yal Dios d'ayach, yic'ocab'i, xchi eb' ix.

Ix el viñaj Jacob d'a Padán-aram

17-18 Ix yac'an lista sb'a viñaj Jacob yic spaxta viñ d'a Canaán b'aj ayec' cajan viñ smam viñ, aton viñaj Isaac. Ix yac'anq'ue eb' yuninal viñ yed' eb' ix yetb'eyum viñ d'a yib'añ noc' camello. Ix yic'ancot masanil tastac viñ, ix b'at viñ yed' masanil noc' noc' ix yic' d'a spatic smunlajel d'a Padán-aram chi'. **19** Yac'an ayb'at viñaj Labán chi' d'a junxo lugar joxoj calnel, axo ix Raquel ix elc'ancot sdiosal viñ ayoch d'a yol spat. **20** Añeja' d'a jun tiempoal chi' ix el viñaj Jacob d'a elc'altac, majxo yalcen quicob'a viñ d'a viñaj Labán arameo chi'. **21** Icha chi' ix aj yic'an-cot masanil tastac viñ. D'a elañ-chamel ix ec'ta viñ b'aj ay a' nivan Éufrates, ix cotñej viñ d'a yichañ masanto ix javi viñ d'a juntzañ tzal-quixtac d'a yol yic Galaad.

Ix cot viñaj Labán d'a spatic viñaj Jacob

22 Schab'jialxo scot viñaj Jacob chi', ix yab'an viñaj Labán to ix cot viñ. **23** Axo viñaj Labán chi' ix ic'an-cot eb' sc'ab' yoc yed'oc, ix cot eb' syam viñ. Yicxo svac'jial chi' ix javi eb' d'a spatic viñ d'a juntzañ tzal-quixtac d'a yol yic Galaad. **24** A d'a jun ac'val chi', ix sch'ox sb'a Dios d'a viñaj Labán chi' d'a svayich. Ix yalan Dios d'a viñ icha tic: Scham val a naani tas ol al d'a viñaj Jacob chi'. Mañ comonoc ol ach lolonoc, xchi d'a viñ.

25 Axo d'a junxo c'u, ix yamchaj viñaj Jacob yuj viñaj Labán chi' d'a tzalquixtac d'a yol yic Galaad, d'a scampamento viñ. Ata' ix sb'opax scampamento viñaj Labán chi' yed' eb' viñ yed'nac chi'. **26** Ix och ijan viñaj Labán chi' yalanoch d'a sat viñaj Jacob chi' icha tic:

—¿Tas ix a c'ulej? ¿Tas yuj ix in ac'can musansatil? Elalxoñej ix utej ic'ancot eb' ix visil, ichato d'a scal oval ix yamchaj eb' ix uuj. **27** Majxo alcan jab'oc d'ayin. Mañxo jab'oc ix vab'i, tato maay, ix am ex in taq'uej-cot d'a tzalajc'olal, ix am och son yed' yunetac tañb'il yed' arpa ayic ex coti. **28** Maj in tz'ub'canelta sti' eb' ix visil yed' eb' viñ vi in chiquin. Ichato malaj jab'oc a pensar, yuj chi' icha chi' ix utej a b'a. **29** A in tic syal vac'an chucal d'ayex, tato syal in c'ool, palta a q'uiq'ui d'ac'val ix sch'ox sb'a sDiosal viñ a mam d'ayin, ix yalani: Scham val a naani tas ol al d'a viñaj Jacob chi'. Mañ comonoc tzach loloni, xchi d'ayin. **30** Tato tza te naejb'at b'aj ay viñ a mam, yuj chi' icha chi' ix a c'ulej, palta ¿tas yuj ix elq'uejcot juntzañ in diosal? xchi viñaj Labán chi'.

31 Ix tac'vi viñaj Jacob chi' icha tic:

—Ix in el d'ayach d'a elc'altac yujto ix in xivi. A ix aj in naani, talaj tzac' pural ic'ancanec' eb' ix isil tic d'ayin. **32** Tato a junoc eb' ayec' d'a tic b'aj ayec' a diosal chi', syaliñej schami. A eb' ayec' qued'oc tic syal yac'an testigoal eb'. Say ila', tato ay jab'oc a tastac ix vic'coti, syal ic'an-paxoc, xchi viñaj Jacob chi'.

Palta mañ yojtacoc viñaj Jacob chi' tato a ix Raquel ix elc'ancot sdiosal viñ smam chi'.

33 Ix ochb'at viñaj Labán d'a yol smantiado viñaj Jacob chi', ix ochpax viñ d'a smantiado ix Lea yed' d'a yic eb' ix chavañ criada, palta malaj tas ix ilchaj yuj viñ. Ix lajvi yelta viñ d'a yol smantiado ix Lea chi', ix ochxi viñ d'a yic ix Raquel. **34** Axo ix ix c'ub'an el juntzañ yechel chi' d'a yalañ stz'um noc' camello, ix emcan c'ojan ix d'a yib'añ. Ix ec'chaj viñaj Labán say d'a masanil mantiado, palta maj ilchajlaj sdiosal viñ chi' yuuj.

35 Ix yalan ix Raquel d'a viñ icha tic:

—Mamin, mocab' cot oval d'ayin, yujto max yal-laj in q'ue van d'a ichañ, yujto a ticnaic ya'ay in yuj sb'isul uj, xchi ix, toñej ix tz'ac yal ix.

Axo viñaj Labán jun, ix ec'chaj viñ say sdiosal chi', palta maj ilchajlaj.

36 Yuj chi' ix cot yoval viñaj Jacob, ix yalan viñ:

—¿Tas val in mul ix och d'ayach? ¿B'ajtil ay in mul chi' yuj chi' tzac' val och d'a a c'ool in a sayaneq'ui?

37 Masanil in c'ael tza say ila', ¿tas junoc ic ix ilchaj uj ticnaic? Ch'ox d'a yichañ eb' viñ ed'nac tic yed' d'a yichañ pax eb' viñ ved'nac tic, yic vach' a eb' viñ syal yalani mach oñ yel scala'. **38** A d'a 20 ab'il ix in mun-laj ed'oc, malaj val junoc noc' a cal-nel, malaj val junoc noc' smam a chiva ix in chib'ati, malaj val noc' snun toñej ix ec' sti'. **39** Malaj b'aj ix vic'cot jilipoc noc' a calnel ix chiji yuj noc' oques d'ayach, yujto a noc' satb'ati tzin tupoch noc' d'ayach. Vach'chom c'ualil ma d'ac'valil ix b'at noc' yuj elc'um, ina to ix a c'an stojol noc' d'ayin. **40** A d'a c'ualil, tzin te tz'a yuj c'ac', axo d'ac'valil, tzin potzel yuj siic, max ochlaj in

vayañ tz'ec' ac'val. **41** 20 ab'il ix in ec' ed'oc, palta ix vac'ñej techajoc. 14 ab'il ix in caj eb' ix isil tic, axo vaquexo ab'il jun, ix in munlaj yuj noc' a molb'etz, aton noc' ix ac' in tojoloc. Cotac scal ix in a q'uexañ tiej yuj in tojol. **42** Ta val mañ ayoc och Dios ved'oc, aton sDiosal viñ in mam icham aj Abraham, aton Dios b'aj slesalvipax viñ in mam aj Isaac, val yel, malaj am jab'oc tas d'a yol in c'ab' tzin paxta. Palta a Dios ix ilan in yaelal yed' tas ix aj yelc'och in munlajel, yuj chi' aton ix ach cachanoch vaan q'uiq'ui d'ac'val chi'.

Strato viñaj Jacob yed' viñaj Labán

43 Ix yalan viñaj Labán d'a viñaj Jacob chi' icha tic:

—Visil eb' ix tic, vi in chiquin pax eb' tic yed' noc' calnel tic, vic noc' smasanil. Masanil tas ayec' tic, vico'. Palta jun, ¿tasto val svutej eb' ix visil yed' yune' eb' ix? **44** Yuj chi', cotañ co b'o junoc co trato ticnaic yic ch'oxnab'il tz'ajcan d'a co cal co chavañil, xchi viñaj Labán chi'.

45 Ix yic'ancot jun q'uen q'ueen viñaj Jacob chi', ix yac'anq'ue liñan q'uen viñ yic ch'oxnab'il tz'aj q'ueen.

46 Ix yalan viñ d'a masanil eb' schecab' icha tic:

—Molb'ejec q'uen q'ueen, xchi viñ.

Masanil eb' ix molb'an q'ueen. Jun val juyañ ix yutej q'uen eb', ix va eb' d'a stz'ey q'ueen. **47** Ix yac'anoch viñaj Labán chi' sb'iej jun juyañ q'uen chi' d'a sti' eb' syala': Jegar Sahaduta^k Axo pax viñaj Jacob chi'

jun, Galaad ix yac' viñ scuch jun q'uen chi' d'a sti'.

48 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Labán chi' icha tic:

—A ticnaic, a jun juyañ q'ueen tic testigo tz'ajcan cuj co chavañil, xchi viñ. Yuj chi' Galaad sb'i jun lugar chi'. **49** Mizpa^l ix sb'iejpaxi yujto ix yal viñaj Labán chi' icha tic:

—A Jehová tzoñ ilan co chavañil yic mañxo ol yal quil-lan co b'a jun-jun oñ. **50** Tato ol ixtej eb' ix visil tic, mato ol a say juntzañocxo eb' ix ol och etb'eyumoc, vach'chom malaj mach tz'ac'an testigoal, palta a Dios testigo, xchi viñ.

51 Ix yalanpax viñ d'a viñaj Jacob chi':

—Ina q'uen b'ul q'uen tic yed' q'uen ix q'uecan liñan, aton val q'uen ix vac'can d'a co cal co nañal co chavañil. **52** A val q'uen tic tz'ac'an testigoal d'ayoñ to mañxo ol yal co c'axpitan jun mojon tic yic scac'an chucal d'ayoñ junjun oñ. **53** Aocab' sDiosal viñaj Abraham a mam icham yed' pax sdiosal viñaj Nacor in mam icham, aocab' tzoñ ilan co chavañil, xchi viñaj Labán chi'.

Ix lajvi chi' ix yac'an sti' viñaj Jacob chi' d'a sb'i Dios, aton Dios b'aj syaqu'em sb'a viñaj Isaac, viñ smam viñ. **54** Ix yac'an juntzañ silab' viñ d'a Dios d'a schon jun tzalan chi', ix yav-tancot eb' ajun yed'oc chi' vael. Masanil eb' ix va'i, a d'a chon tzalan chi' ix ec' ac'val yuj eb'.

55 Axo yic ix sach'i d'a junxo c'u, ix q'ue vaan viñaj Labán chi', ix tz'ub'ancan sti' eb' yixchiquin viñ

^k **31.47** A jun lolonel Jegar Sahaduta, a d'a arameo ay, axo pax d'a hebreo Galaad. A chab' lolonel tic lajan syalelc'ochi. A syalelc'ochi “jun juyañ yic ch'oxnab'il”.

^l **31.49** A jun lolonel Mizpa, a d'a hebreo syalelc'ochi “ilvajum”.

yed' eb' ix yisil viñ, ix yalancan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb', ix meltzaj viñ d'a spat yed' eb' ajun yed'oc.

Scha sb'a viñaj Jacob yed' viñaj Esaú

32 ¹ Ix lajvi chi', ix b'eycot viñaj Jacob chi'. Axo ix aji, ix schalaj sb'a viñ yed' juntzañ eb' yán-gel Dios. ² Ayic ix yilan eb' ángel chi' viñ, ix yalan viñ: Scampamento eb' yejército Dios jun tic, xchi viñ. Yuj chi' Mahanaim^m ix yac' viñ sb'iej jun lugar chi'.

³ Ix schecancot juntzañ eb' schecab' viñ d'a lum Seir, d'a yol yic Edom, yic scot eb' yal d'a viñ yuc'tac viñ, aton viñaj Esaú to vanxo scot viñ d'a yol b'e.

⁴ Ix yalan viñ d'a eb' schecab' chi' icha tic: Alec d'a viñ vuc'tac aj Esaú icha tic: A viñ uc'tac aj Jacob syac'och sb'a viñ d'a yalañ a mandar. Tzeyalanpaxi to a yed' viñaj Labán ix in ec' jun tiempoal tic. ⁵ A ticnaic ay noc' in vacax, noc' in calnel, noc' in chiva, noc' in b'uru. Ay eb' viñ in checab' yed' eb' ix in checab'. Sval-b'at jun ab'ix tic d'ayach mamin vuc'tac, yujto tzin nib'ej tzin och junc'olal ed'oc, xchicot viñaj Jacob, xe chi d'a viñ. ⁶ Axo yic ix jax eb' viñ checab' chi', ix yalan eb' viñ d'a viñaj Jacob icha tic:

—Toxo ix oñ xid'ec' d'a viñ uc'tac, tic van sja viñ ul ach scha'a. Chañe' ciento val vinac yed'nac viñ, xchi eb' viñ schecab' viñ chi'.

⁷ Ayic ix yab'an juntzañ chi' viñaj Jacob chi', ix xiv chañ viñ, ix te och viñ ile'olal. Ix lajvi chi' ix spojan b'at eb' anima viñ yed'nac. Cha macañ ix yutej viñ yed' noc' vacax, noc' calnel

yed' noc' camello. ⁸ Yujto ix sna viñ: Tato sjavi viñaj Esaú d'a junoc macañ, yacb'an syac' oval viñ yed'oc, axo junxo macañ syal yeli, xchi viñ. ⁹ Ix lajvi chi' ix lesalvi viñ icha tic: Ach Jehová in Diosal, sDiosal ach viñ in mam icham aj Abraham yed' viñ in mam aj Isaac. A ach ix ala' to tzin meltzajcot d'a in luum, d'a scal eb' in c'ab' voc. Ix alani to ayachñej och ved'oc yic vach'ñej tzin elc'ochi. ¹⁰ Te mañ in moxoc to tzin a xajanej, mañ in moxoc pax to ayñejoch a vach'c'olal ved'oc. Ayic vec'nac'b'at d'a yol a' Jordán, añej jun in c'ococh ved'nac, axo ticnaic, chab'xo campamentoal ix in elc'ochi, te ayxo tastac d'ayin. ¹¹ Tzin tevi d'ayach to tzin a col d'a yol sc'ab' viñ vuc'tac chi'. Tzin te xivi, quinaloc sja viñ d'ayin, smilancham eb' ix ix yed' eb' unin tic viñ. ¹² A ach ix ala' to vach'ñej ol in elc'och uuj. Ix alanpaxi to mañ jantacoc ol ajelc'och sb'isul viñtilal, icha val yarenail a' mar to max yal sb'ischaji, xchi viñ d'a slesal chi'.

¹³ A d'a jun ac'val chi', ix vaycan viñ ta'. Ayic ix sacb'i, a d'a scal masanil tas yed'nac viñ, ix siq'uel tastac viñ yic siej viñ d'a viñ yuc'tac chi': ¹⁴ 200 noc' nun chiva yed' 20 noc' mam chiva. 200 noc' nun calnel yed' 20 noc' ch'ac calnel. ¹⁵ 30 noc' nun camello yed' noc' yune' toto ix alji, 40 noc' nun vacax yed' lajuñvañ noc' toro, 20 noc' nun b'uru yed' lajuñvañ noc' mam b'uru. ¹⁶ D'a elañchamel ix yac' viñaj Jacob junjun macañ noc' d'a eb' viñ schecab', mac-quiltac ix yutej viñ, ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

^m 32.2 Mahanaim, syalelc'ochi “chab' campamento”.

—B'ab'lajañec yed' junjun macañ noc', najtic tzeyutej scal junjun macañ, xchi viñ.

17 A d'a viñ ed'jinac noc' b'ab'el, ix yal viñ icha tic:

—Ayic ol a chaan a b'a yed' viñ vuc'tac chi', tato sc'anb'ej viñ: ¿Mach a patrón? ¿B'ajtil tzach b'ati? ¿Mach yic noc' noc' ed'nac tic? tato xchi viñ d'ayach, 18 tzalan d'a viñ icha tic: Mamin Esaú, a juntzañ tic silab' viñaj Jacob a checab' d'ayach. Tzac'anpax viñ vuuj, xa chi, xchi viñaj Jacob chi'.

19 Icha chi' ix aj yalan viñ d'a viñ ed'jinac noc' schab'il macañ yed' d'a viñ ed'jinac noc' yoxil macañ. Icha chi' ix aj yalan viñ d'a masanil eb' viñ ed'jinac junjun macañ noc' noc' chi':

—Ayic ol e chalan e b'a yed' viñaj Esaú chi', jun lajanñej ol eyutej eyalani. 20 Tzeyalani: Tzac'an viñaj Jacob a checab' cuuj, xe chi, xchi viñ d'a eb' viñ schecab' chi'.

Icha tic ix yutej snaan viñaj Jacob chi': Tecan ol emta yoval sc'ol viñaj Esaú yuj in silab' ix vac' b'ab'laj d'a vichañ, ol vilan val och in b'a yed' viñ. Tato icha chi' tecan ol in scha viñ d'a vach'il, xchi viñ. 21 Yuj chi', ix schec b'ab'laj masanil silab' viñaj Jacob chi'. Axo viñ jun, ixto can junxo ac'val viñ d'a scampamento chi'.

Ix yac' oval viñaj Jacob yed' jun ángel

22-23 A d'a jun ac'val chi' ix q'ue van viñaj Jacob, ix yic'anb'at eb' ix yetb'eyum viñ schavañil yed' eb' ix chavañ criada yed' uxluchvañ

yuninal viñ, ix ec'ta eb' d'a sjayil jun a' scuchan Jaboc yed' masanil tastac yed'nac. 24 Axo yic ix can viñ sch'ocojil, ix yac'an oval viñ yed' jun vinac masanto ix sacb'i. 25 Axo jun vinac chi', ix yila' to max ac'ji ganar viñaj Jacob chi' yuuj, yuj chi' ix mac'jiel yacañil xub' viñaj Jacob chi' yuuj. Ix el chinnaj xub' viñ chi' ayic ix yac'an oval eb'. 26 Ix yalan jun vinac chi' d'a viñ icha tic:

—Actej in eli yujto vanxo sacb'i, xchi.

Ix yalan viñaj Jacob d'ay icha tic:

—Mañ ol ach vactejeli, tato mañ ol alcan junoc vach' lolonel d'a vib'añ, xchi viñ.

27 —¿Tas a b'i? xchi jun vinac chi' d'a viñ.

—Jacob in b'i, xchi viñ.

28 Ix yalan d'a viñ icha tic:

—A ticnaic mañxo Jacob-oc ol a b'iej, palta Israelxo,ⁿ yujto ix yal ac'an oval yed' Dios yed' pax anima, xchi.

29 —A ticnaic al d'ayin tas a b'i ach tic, xchi viñaj Jacob chi'.

Axo ix yalan jun vinac chi' icha tic:

—¿Tas yuj tza c'anb'ej in b'i? xchi.

Ata' ix yalcán vach' lolonel d'a yib'añ viñaj Jacob chi'. 30 Yuj chi' Peniel^o ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj viñaj Jacob chi', ix yalan viñ icha tic: Ix vil sat Dios, palta ina pitzan into, xchi viñ.

31 Vanxo yec'b'at viñaj Jacob d'a Peniel chi', ix javi c'u. Yujto ix el chinnaj xub' viñ, yuj chi' tz'em sb'ey viñ. 32 Yuj chi' a eb' yiñtilal Israel, max schilaj sch'añal sc'ojnub' xub'

ⁿ 32.28 A Israel, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel “syac' oval yed' Dios”.

^o 32.30 Peniel, a d'a hebreo syalelc'ochi “sat Dios”.

noc' noc' eb', yujto a d'a xub' viñaj
Jacob chi' yab'nac syail.

**Ix och viñaj Jacob junc'olal
yed' viñ yuc'tac**

33 ¹ Axo ix yilan viñaj Jacob to van sja viñaj Esaú yed' 400 svinac, ix spojanec' eb' unin viñ d'a scal eb' ix ix, aton ix Lea yed' ix Raquel yed' pax eb' ix chavañ scriada eb' ix. ² A eb' ix criada chi', ix b'ab'laj b'at eb' ix yed' yune' chi'. Ichato chi' ix b'at ix Lea yed' eb' yico'. Tzac'anto ix b'at ix Raquel yed' viñaj José. ³ D'a elañchamel ix b'ab'lajb'at viñaj Jacob d'a yichañ eb' ix. Uquel ix em ñojnaj viñ masanto ix c'och viñ d'a yichañ viñ yuc'tac chi'. ⁴ Ix javi lemnaj viñaj Esaú chi', ix och lac'naj viñ d'a sjaj viñ yuc'tac chi', ix och tz'ub'naj viñ d'a sti' viñ, ix oc' eb' viñ schavañil. ⁵ Ix lajvi chi' ix yilano eb' ix ix yed' eb' unin viñaj Esaú chi', ix sc'anb'an viñ icha tic:

—A juntzañ eb' tic, ¿mach ay yic eb'? xchi viñ.

—Vuninal eb', ix yac' Dios d'ayin yuj svach'c'olal, xchi viñaj Jacob chi'.

⁶ Ichato chi' ix snitzancot sb'a eb' ix criada yed' eb' yune' d'a yichañ viñaj Esaú chi', ix em ñojan eb' d'a sat lum. ⁷ Ix snitzanpaxcot sb'a ix Lea yed' eb' yune', ix empax ñojan eb'. Tzac'anto ix javi viñaj José yed' ix snun, aton ix Raquel, ix empax ñojan eb'. ⁸ Ix sc'anb'an viñaj Esaú d'a viñaj Jacob chi' icha tic:

—¿Tas tza na d'a yib'añ juntzañ noc' noc' ix in cha d'a yol b'e? xchi viñ.

—Ic yaj noc' smasanil yic tz'och junc'olal d'a co cal, xchi viñaj Jacob chi'.

⁹ —Maay vuc'tac, te tzijtum pax noc' vico', canocab' noc' ed'oc, xchi viñ.

¹⁰ Palta ix och ijan viñaj Jacob chi' yalan d'a viñ icha tic:

—Maay vuc'tac, tato vach' in d'a ichañ, cha juntzañ silab' svac' tic d'ayach, icha val to a Dios svilochi ayic tzach vilan tic, yujto d'a vach'-c'olalil ix in a cha'a. ¹¹ Tzin tevi d'ayach to tza cha juntzañ silab' ix vic'cot d'ayach, yujto a Dios ix el d'a sc'ol yac'an in b'eyumal tic, malaj jab'oc tas syac' palta d'ayin, xchi viñaj Jacob chi'.

Ix ochñej tean viñ d'a viñ yuc'tac chi', yuj chi' ix scha noc' silab' chi' viñ. ¹² Ix yalan viñaj Esaú chi' icha tic:

—A ticnaic, coyec. A in tzin b'ab'laj d'a eyichañ, xchi viñ.

¹³ Ix tac'vi viñaj Jacob chi':

—Ach vuc'tac, ojtac to a eb' unin, c'un sc'unb'i eb', tzin naanpax yuj noc' calnel yed' noc' vacax nenetacto yune', tato tzin pech noc' ay smay junñej c'ual scham noc' smasanil.

¹⁴ Yuj chi' vach' tzach b'ab'laj vuuj. A inxo tic, c'ojanc'olalñej ol in b'atoc, icha syal sb'ey eb' unin yed' noc' noc' tic. Olxo ach vilc'och d'a Seir, xchi viñ.

¹⁵ —Yic'ocab' icha tzal chi'. Syal scan jayvañoc eb' viñ in checab' tic yic scolvaj ed'oc, xchi viñaj Esaú chi'.

Palta ix yalan viñaj Jacob chi' icha tic:

—Maay, yuj val dios, mañ ac' pensar vuuj, xchi viñ.

¹⁶ A d'a jun c'u chi', ix meltzaj viñaj Esaú d'a lum Seir. ¹⁷ Axo viñaj Jacob, ix jacan viñ d'a jun ac'lic. Ata' ix sb'o spat viñ, ix sb'oanpax juntzañ yunetac lechpat viñ b'aj ix och noc'

smolb'etzal noc'. Yuj chi' Sucot ix yac' viñ sb'iej jun lugar chi'.^p

18 Ayic ix paxta viñaj Jacob d'a Padán-aram masanto ix javi viñ d'a yol yic Canaán, malaj tas ix ic'an viñ, vach' sc'ol viñ ix jaxi. Ix sb'oan scam-pamento viñ d'a yichañb'at choñab' Siquem. 19 100 q'uen plata ix yac' viñ yic smanan jun lum luum chi' viñ d'a eb' yuninal viñaj Hamor, viñ ix ic'anel yich choñab' Siquem. Ata' ix sb'oq'ue scampamento viñ. 20 Ix lajvi chi' ix sb'oanq'ue jun altar viñ, El-Elohe-Israel^q ix yac' viñ sb'iej.

A yab'ixal ix Dina

34 1 A ix yune' ix Lea yed' viñaj Jacob, aton ix Dina, ix b'at ix paxyal d'a scal eb' ix ix d'a Siquem chi'. 2 A viñaj Hamor heveo, yajal yaj d'a jun choñab' chi'. Ay jun yuninal viñ scuchan Siquem. Ayic ix yilanoch ix Dina viñaj Siquem chi', ix ixtaj ix yuj viñ d'a ac'b'il puralil. 3 Yujto te ay sgana viñ d'a ix, yuj chi' ix montaj ix yuj viñ d'a vach'il. 4 Ix yalan viñ icha tic d'a viñ smam chi':

—Mamin, octom b'at a c'an jun ix cob'es tic. In gana svic' in b'a yed' ix, xchi viñ.

5-8 Vach'chom ix yab' viñaj Jacob to toxo ix ixtaj ix yisil viñ yuj viñaj Siquem chi', malaj tas ix yal viñ masanto ix jax eb' yuninal viñ tañvoj calnel. A ix yab'an eb' viñ yuninal viñ chi' tas ix uji, ix meltzajcot eb' viñ, ix te cus eb' viñ. Ix cotpax yoval eb' viñ, yujto te q'uixvelal ix utaj eb' yiñtilal viñaj Israel, aton viñaj Jacob, yuj viñaj Siquem chi', yujto ix ixtaj ix yisil viñ. Mañ vach'oc tas ix sc'ulej

viñaj Siquem chi'. Axo viñaj Hamor chi' ix b'at lolon yed' viñaj Jacob chi'. Ix lolonpax viñ yed' eb' yuninal viñ, ix yalan viñ:

—A viñ vuninal aj Siquem te ay val sgana viñ d'a ix eyanab', yuj chi' elocab' d'a e c'ool yic syic'laj sb'a ix yed' viñ. 9 Ichato ol co c'ab'coquej co b'a. Ol quic'laj co b'a yed' eb' ix eyisil, a ex xo ol eyic'laj e b'a yed' eb' ix quico'. 10 Cajnajañec d'a co cal tic, colan tzex aj d'a sat co luum tic, aq'uecoch e choñ, manec e luum, xchi viñaj Hamor chi'.

11 Ix yalanpax viñaj Siquem chi' d'a viñ smam ix Dina chi' yed' d'a eb' viñ snulej ix:

—Yalñej tas tze c'an d'ayin ol vac' d'ayex. 12 Vach'chom nivan tas svac' d'a yib'añ tas syac'taxon eb' anima yed' pax tzijtumoc silab' syal vac'ani, palta malaj tz'ochi, añej tato scha e c'ool svic' in b'a yed' ix, xchi viñaj Siquem chi'.

13 Yujto toxo ix yixtej ix yanab' eb' viñ chi' viñ, ix tac'vi eb' viñ d'a chab'satil d'a viñ yed' d'a smam viñ chi'. 14 Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Max yal cac'an ix canab' tic d'a junoc vinac to mañ ac'b'iloc circuncidar, q'uixvelal tzoñ ajcan icha chi'. 15 Añej tato scha e c'ol icha caj a oñ tic, tecan am scac' ix d'ayex, yujto a oñ tic, circuncidado oñ. Tato syal e c'ool tzex ac'ji circuncidar yed' masanil eb' viñ vinac ay d'a e cal chi', 16 ichato chi' syal eyic'an eb' ix quisil a oñ tic, syalpax quic'an eb' ix eyico'. Ichato chi' syal caj d'a e cal, junxoñej choñab'il tzoñ aj eyed'oc. 17 Tato max scha e c'ol tze

^p 33.17 Sucot, a d'a hebreo syalelc'ochi “chej pat”.

^q 33.20 El-Elohe-Israel, a d'a hebreo syalelc'ochi “Dios, sDiosal Israel”.

c'anab'ajej jun circuncisión chi' jun, ol oñ el d'a tic, ol quic'anb'at ix canab' tic qued'oc, xchi eb' viñ.

18 Yuj chi' ix scha sc'ool viñaj Hamor yed' viñ yuninal tas ix yal eb' viñ chi'. 19 Majxo ec' val nivan tiempo, yujto ay sgana viñ d'a ix yisil viñaj Jacob chi'. A viñaj Siquem chi' añej viñ nivan yelc'och d'a scal eb' yuninal viñaj Hamor yed' d'a scal eb' sc'ab'yoc. 20 D'a elañchamel ix b'at viñ yed' viñ smam chi' d'a spuertail choñab' b'aj smolb'ej sb'a eb' anima, ix och ijan eb' yalan icha tic d'a eb' viñ vinac:

21 —A juntzañ vinac tic vach' spensar eb', ol cajnaj eb' d'a co cal tic, ol yac'anoch schoñ eb' d'a co choñab' tic. Te ay lum luum b'aj vach' yaj eb' viñ. Syal quic'an co b'a yed' eb' ix yisil eb' viñ, syalpax yic'an sb'a eb' viñ yed' eb' ix quico'. 22 Añej to snib'ej eb' viñ to co masanil a oñ vinac oñ tic, sco cha jun circuncisión icha yaj eb' viñ, icha chi' junñej choñab'il tzoñ aj yed' eb' viñ. 23 A masanil stastac eb' viñ yed' masanil noc' smolb'etzal noc' eb' viñ, quicxo smasanil, añej tato sco tac'vej d'a eb' viñ, yic vach' scan eb' viñ d'a co cal, xchi viñaj Hamor yed' viñaj Siquem chi'.

24 Masanil eb' viñ tz'acanco spensar ix scha sc'ol eb' viñ tas ix yal eb' chavañ chi', yuj chi' ix ac'ji circuncidar eb' viñ masanil. 25 Axo viñaj Simeón yed' viñaj Leví, yuninal viñaj Jacob, snulej ix Dina chi', ix b'at eb' viñ d'a choñab' chi' d'a schab'jial. Yacb'an yato ay eb' viñ vinac chi' yuj b'aj ix ac'ji circuncidar chi', ix c'och eb' viñ chavañ chi' d'a yol choñab' chi'. Ix och ijan eb' viñ smilancham eb' viñ

ya yaj chi' smasanil d'a q'uen espada, yujto mañ naanoc yuj eb' aj choñab' chi'. 26 Ix miljicham viñaj Hamor yed' viñaj Siquem yuj eb'. Ix lajvi chi' ix yic'anelta ix Dina eb' viñ d'a yol spat viñaj Siquem chi', ix paxta eb' viñ. 27 Ix lajvi chi' ix c'och masanil eb' viñ yuninal viñaj Jacob chi', ix yic'anelta masanil tas-tac ay d'a eb' chamnac chi' eb' viñ. Icha chi' ix aj spactzitan eb' viñ yuj b'aj ix itxaj ix yanab' chi'.

28 Masanil tas ay d'a yol choñab' chi' yed' tas ayel d'a najat ix yic'-b'at eb' viñ, noc' calnel, noc' vacax yed' noc' b'uru. 29 Ix yelc'anb'at eb' viñ masanil tas ay d'a yoltac pat, ix ic'jipaxb'at eb' cotac unin yed' eb' ix ix yuj eb' viñ. 30 Palta ix yalan viñaj Jacob d'a viñaj Simeón yed' d'a viñaj Leví chi' icha tic:

—Tic val a ex tzeyac' somchajel in c'ool. A ticnaic, masanil eb' viñ cajan d'a juntzañ lugar tic, aton masanil eb' viñ cananeo yed' eb' viñ ferezeo, ol te och chian sc'ool eb' viñ d'ayoñ. Tecan ol smolb'ej sb'a eb' viñ, ol yac'an oval eb' viñ qued'oc. Jayvañ-ñej co vinac ayec' qued'oc, tecan ol oñ smilcham eb' viñ co masanil, xchi viñaj Jacob chi'.

31 Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—¿Tom ay sleyal syixtej ix canab' tic viñ, syutan ix viñ icha junoc ix ajmul ix? xchi eb' viñ.

**Yac'nac svach'c'olal Dios
d'a yib'añ viñaj Jacob**

35 1 Ix yalan Dios d'a viñaj Jacob: Elañ d'a tic, ixic caj-najancan d'a Betel. Ata' tza b'oq'ue jun altar d'ayin. Ata' in ch'oxnac in b'a d'ayach ayic elnac d'a viñ uc'tac aj Esaú, xchi d'a viñ.

2 Ix yalan viñaj Jacob chi' d'a eb' ix yetb'eyum yed' d'a eb' yuninal yed' d'a masanil eb' viñ ajun yed'oc:

—Iq'uequel masanil juntzañ comon dios d'a e cal, tze b'icanel e b'a, tze q'uexanel e pichul e masanil. 3 Coyec elañchamel d'a Betel. Ata' ol in b'oq'ue jun altar yic svc'chaañ sb'i Dios, aton jun ix colvaj ved'oc ayic ay in och d'a ilc'olal yed' b'ajtac in eq'ui, xchi viñ.

4 Icha chi' ix aj yac'an juntzañ comon dios yed'nac eb' d'a viñaj Jacob yed' q'uen yuchiquin eb'. Axo viñ ix b'at mucanem d'a yich jun te' ji ayec' d'a slac'anil Siquem. 5 Ayic ix el eb' ta', a Dios ix ac'an xivc'olal d'a yib'añ masanil juntzañ choñab' ayec' d'a slac'anil chi', yuj chi' mañxalaj mach ix pechan eb'.

6 Ix c'och viñaj Jacob chi' yed' masanil eb' anima yed'nac d'a jun lugar scuch Luz, d'a yol yic Canaán. Añejtona' jun choñab' chi' scuchan Betel. 7 Ata' ix sb'oq'ue jun altar viñ, El-Betel' ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj viñ, yujto ata' ix sch'ox sb'a Dios d'a viñ ayic ix el viñ d'a viñ yuc'tac. 8 Añejtona' ata' ix cham ix Débora, aton ix ilannac q'uib' ix Rebeca. Ix smucanem ix eb' d'a yich jun te' ji d'a slac'anil Betel chi'. Axo viñaj Jacob chi' ix sayan sb'i jun lugar chi', Te' Ji yic Cusc'olal, xchi.

9 Ayic ix jax viñ d'a Canaán, spetoj viñ d'a Padán-aram, ix sch'oxanxi sb'a Dios d'a viñ, ix yalan vach' lolonel d'a yib'añ viñ. 10 Ix yalan icha tic:

A ach tic Jacob a b'i, palta a ticnaic, mañxo ichocta' ol a

b'iej, Israel ol a b'iejcani, xchi d'a viñ.

11 Ayic ix lajvi sq'uexan sb'i viñ chi', ix yalan d'a viñ icha tic: A in ton Dios in Syal Vuj Smasanil, mañ jantacoc ol aj uninal yed' iñtilal. A d'ayach ol pitzvoc jun nación, tzijtum choñab'il ol ajpax elc'ochi. D'a scal iñtilal chi' ay eb' ol och reyal.

12 A lum luum ix vala' to ol vac'-can d'a viñaj Abraham yed' d'a viñaj Isaac, svalpax ticnaic to ol vac'can d'ayach yed' d'a eb' iñtilal, xchi d'a viñ.

13 Ix lajvi chi' ix el Dios b'aj ix lolon yed' viñ. 14 Ix sayan jun nivan q'uen viñaj Jacob chi', nivan yaj c'atan q'ueen, ix sb'oancanq'ue liñan q'uen viñ b'aj ix lolon Dios yed'oc. Ix secanq'ue aceite yed' vino viñ d'a yib'añ q'ueen, yic syac' viñ silab'oc d'a Dios. 15 Betel ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj viñ.

A schamel ix Raquel

16 Ix lajvi chi' ix yactancan jun lugar chi' eb'. Ayto sc'och eb' d'a Efrata, ix alji jun yune' ix Raquel. 17 Yic val ayoch ix d'a ilc'olal yuj yab'an syail, axo ix vetz'vajum ix alani: Mañ ach xivoc, toxo ix alji junxo a vinac unin, xchi ix. 18 Palta ayic vanxo scham ix yuj jun unin chi', ix sayancan sb'i ix, Ben-oni ix sb'iejcani. Axo viñaj Jacob chi' jun, Benjamín^s ix yac' viñ sb'iej.

19 Ata' ix chamcan ix Raquel chi'. Ix mucchajcan ix d'a sb'eal Efrata,

^r 35.7 El-Betel, a d'a hebreo syalelc'ochi “sDiosal Betel”.

^s 35.18 Ben-oni, a d'a hebreo syalelc'ochi “vune' d'a scal in cusc'olal”. Axo Benjamín syalelc'ochi “vuninal yic in vach' c'ab'”, mato “vuninal sch'oxanel vip”.

aton jun lugar chi' scuch Belén tic-naic. **20** Ix sb'oanq'ue liñan jun cimiento viñaj Jacob d'a yib'añ b'aj ix mucchaj snivanil ix chi', aton jun chi' sch'oxancan b'ajtil mucan ix.

21 Ix b'atñej viñaj Israel chi', ix sb'oan scampamento viñ d'a yichañ-b'at Torre yic Edar. **22** Yacb'an cajan ec' eb' d'a jun lugar chi', axo viñaj Rubén, yuninal viñaj Israel chi' ix vay viñ yed' ix Bilha, schab'il yetb'eyum viñ smam chi'. Ix yab' viñaj Israel chi' tas ix sc'ulej viñ yunin chi'.

A eb' yuninal viñaj Jacob

(1Cr 2.1-2)

Lajchavañ eb' viñ yuninal viñaj Jacob chi': **23** A eb' viñ yuninal viñ yed' ix Lea: Aton viñaj Rubén, viñ b'ab'el unin, viñaj Simeón, viñaj Leví, viñaj Judá, viñaj Isacar yed' viñaj Zabulón. **24** Axo eb' viñ yuninal viñ yed' ix Raquel: Aton viñaj José yed' viñaj Benjamín. **25** Axo eb' yuninal viñ yed' ix Bilha, ix scriada ix Raquel: Aton viñaj Dan yed' viñaj Neftalí. **26** Axo pax eb' yuninal viñ yed' ix Zilpa, ix scriada ix Lea: Aton viñaj Gad yed' viñaj Aser. Aton eb' tic yuninal viñaj Jacob ix alji d'a Padán-aram.

Schamel viñaj Isaac

27 Ix b'at viñaj Jacob yil viñ smam, aton viñaj Isaac, cajan d'a lum Mamre, d'a choñab' Arba, Hebrón pax sb'i. Ata' ec'nac viñaj Abraham yed' viñaj Isaac chi'. **28** 180 ab'il sq'uinal viñaj Isaac chi' ayic ix cham viñ. **29** Te ichamxo viñ, axo viñaj Esaú yed' viñaj Jacob, aton eb' viñ yuninal viñ, a eb' viñ ix mucancan viñ.

Aton stzotal eb' yuninal viñaj Esaú

(1Cr 1.34-54)

36 ¹ Aton yab'ixal yiñtilal viñaj Esaú, Edom pax sb'i. ² Ix yic'laj sb'a viñaj Esaú yed' eb' ix aj Canaán: Aton yed' ix Ada, yisil viñaj Elón hitita yed' pax ix Aholibama yisil viñaj Aná, yixchiquin viñaj Zibeón heveo. ³ Ix yic'anpax ix Basemat viñ, ix yisil viñaj Ismael. Ay jun viñ snulej ix Basemat chi' scuchan Nebaiot. ⁴ A yune' ix Ada yed' viñaj Esaú, aton viñaj Elifaz. Axo pax ix Basemat ix alji yune' ix, aton viñaj Reuel. ⁵ Axo pax ix Aholibama ix alji eb' yune' ix: Aton viñaj Jesús, viñaj Jaalam yed' viñaj Coré. Aton eb' yuninal viñaj Esaú tic ix aj d'a yol yic Canaán, ayic cajantoc' viñ ta'.

⁶ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at eb' ix yetb'eyum viñaj Esaú chi' yed' eb' yuninal yed' masanil eb' cajanec' yed'oc. Ix b'at eb' d'a junxo lugar, yic tz'el viñ d'a stz'ey viñaj Jacob, viñ yuc'tac. Ix yic'anel masanil noc' smolb'etzal noc' viñ d'a Canaán chi'. ⁷ Yujto tzijtumxo tas ay d'a eb' viñ schavañil, yuj chi' max yal-laj junñej tz'aj eb' viñ, yujto max yab'laj lum luum b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb' viñ. ⁸ Yuj chi' ix b'at viñaj Esaú chi', ix b'at cajnaj viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Seir.

⁹ Aton tic yab'ixal eb' yiñtilal viñaj Esaú, aton eb' smam yicham eb' viñ edomita, eb' viñ ix cajnajec' d'a tzalquixtac d'a Seir. ¹⁰ Aton sb'i eb' yiñtilal viñaj Esaú: Viñaj Elifaz, yune' ix Ada, viñaj Reuel yune' ix Basemat. ¹¹ Aton eb' tic yuninal viñaj Elifaz: Viñaj Temán, viñaj Omar, viñaj Zefo, viñaj Gatam yed' viñaj Cenaz. ¹² Ay jun ix schab'il yetb'eyum viñaj Elifaz

chi', Timna sb'i ix. Ix alji jun yune' ix, Amalec ix yac' ix sb'iej. Aton eb' tic yixchiquin ix Ada, ix yetb'eyum viñaj Esaú. **13** A eb' yuninal viñaj Reuel: Viñaj Nahat, viñaj Zera, viñaj Sama yed' viñaj Miza, aton eb' tic yixchiquin ix Basemat, junxo ix yetb'eyum viñaj Esaú. **14** Aholibama sb'i junxo ix yetb'eyum viñaj Esaú chi', axo eb' yune' ix aton viñaj Jeús, viñaj Jaalam yed' viñaj Coré. A ix Aholibama chi' yisil ix viñaj Aná, yixchiquin viñaj Zibeón. **15** A eb' yajalil choñab' ix el d'a scal yiñtilal viñaj Esaú, aton eb' tic: A eb' ix el d'a yiñtilal viñaj Elifaz, b'ab'el yuninal viñaj Esaú: Aton viñaj Temán, viñaj Omar, viñaj Zefo, viñaj Cenaz, **16** viñaj Coré, viñaj Gatam yed' viñaj Amalec. A juntzañ eb' viñ yajal tic ix el d'a yiñtilal viñaj Elifaz d'a yol yic Edom. Masanil juntzañ eb' viñ tic, yixchiquin eb' viñ ix Ada. **17** A d'a scal eb' yuninal viñaj Reuel yuninal viñaj Esaú, a eb' ix och yajaliloc choñab': Aton viñaj Nahat, viñaj Zera, viñaj Sama yed' viñaj Miza. A eb' yajal tic ix el d'a yiñtilal viñaj Reuel d'a yol yic Edom. Masanil juntzañ eb' viñ tic, yixchiquin eb' viñ ix Basemat yetb'eyum viñaj Esaú. **18** A eb' yune' ix Aholibama yisil viñaj Aná, yetb'eyum viñaj Esaú, ix och yajaliloc choñab': Aton viñaj Jeús, viñaj Jaalam yed' viñaj Coré. **19** Masanil juntzañ eb' viñ yajal tic, yiñtilal eb' viñaj Esaú.

20 A eb' yuninal viñaj Seir horeo, a eb' cajan d'a jun lugar chi' ayic manto c'och viñaj Esaú: Aton viñaj Lotán, viñaj Sobal, viñaj Zibeón, viñaj Aná, **21** viñaj Disón, viñaj Ezer yed' viñaj Disán. Aton eb' tic yajalil choñab' d'a scal eb' horeo, eb' yiñtilal Seir, d'a yol yic Edom. **22** Axo

eb' yuninal viñaj Lotán, aton eb' tic: Viñaj Hori yed' viñaj Hemam. Timna sb'i ix yanab' viñaj Lotán chi'. **23** A eb' yuninal viñaj Sobal, aton eb' tic: Viñaj Alván, viñaj Manahat, viñaj Ebal, viñaj Sefo yed' viñaj Onam. **24** Eb' yuninal viñaj Zibeón, aton viñaj Aja yed' viñaj Aná. Ayic ix stañvan noc' sb'uru viñ smam viñaj Aná chi' d'a tz'inan luum, ix ilchaj jun sjaj a a' yuj viñ. **25** Axo viñaj Aná chi', ay jun yuninal viñ scuchan Disón, ay pax jun ix yisil viñ scuchan Aholibama. **26** A eb' yuninal viñaj Disón, aton eb' tic: Viñaj Hemdán, viñaj Esbán, viñaj Itrán yed' viñaj Querán. **27** A eb' yuninal viñaj Ezer, aton eb' tic: Viñaj Bilhán, viñaj Zaaván yed' viñaj Acán. **28** A eb' yuninal viñaj Disán, aton viñaj Uz yed' viñaj Arán.

29-30 A eb' yajalil choñab' d'a scal eb' horeo d'a yol yic Seir, aton eb' tic: Viñaj Lotán, viñaj Sobal, viñaj Zibeón, viñaj Aná, viñaj Disón, viñaj Ezer yed' viñaj Disán.

31 Aton eb' viñ tic ix yac' yajalil d'a Edom, ayic mantalay sreyal eb' israel. **32** A viñaj Bela, yuninal viñaj Beor aj Dinaba, ix yac' reyal viñ d'a Edom. **33** Ayic ix cham viñ, ix ochcan viñaj Jobab yuninal viñaj Zera aj Bosra reyal sq'uexuloc viñ. **34** Ayic ix cham viñaj Jobab chi', axo viñaj Husam aj Temán, ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. **35** Ayic ix cham viñaj Husam chi', axo viñaj Hadad yuninal viñaj Bedad aj choñab' Avit ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Aton viñ ix ac'an ganar eb' aj Madián d'a yol yic Moab.

36 Ayic ix cham viñaj Hadad chi', axo viñaj Samla aj Masreca ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. **37** Ayic ix cham viñaj Samla chi', axo viñaj Saúl aj choñab'

Rehobot ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. A jun choñab' Rehobot chi', a d'a sti' a' nivan Éufrates ay. **38** Ayic ix cham viñaj Saúl chi', axo viñaj Baal-hanán yuninal viñaj Acbor ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. **39** Ayic ix cham viñaj Baal-hanán chi', axo viñaj Hadad aj Pau ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Axo ix yetb'eyum viñaj Hadad chi', Mehetabel sb'i ix, yune' ix ix Matred, yixchiquin viñaj Mezaab.

40-43 Aton sb'i eb' yajalil choñab' ix el d'a yiñtilal viñaj Esaú tic: Viñaj Timna, viñaj Alva, viñaj Jetet, viñaj Aholibama, viñaj Ela, viñaj Pinón, viñaj Cenaz, viñaj Temán, viñaj Mibzar, viñaj Magdiel yed' viñaj Iram. Añejtona' a sb'i eb' ix och d'a junjun lugar b'aj ix ec' eb'. A viñaj Esaú chi' Edom pax sb'i viñ, aton smam yicham eb' edomita.

37 ¹ A viñaj Jacob ix canñej cajan viñ d'a Canaán b'aj ec'-nac cajan smam. ² Aton yab'ixal viñaj Jacob tic.

Svayich viñaj José

A viñaj José yuninal viñaj Jacob, 17 ab'il sq'uinal viñ, tañvoj calnel syac' viñ yed' eb' viñ yuc'tac. A eb' viñ yuc'tac viñ chi', aton eb' viñ yune' ix Bilha yed' ix Zilpa, eb' ix chab'il yetb'eyum viñaj Jacob. A viñaj José chi' tz'ic'ancot ab'ix d'a viñ smam tato mañ vach'oc syutej sb'a eb' viñ yuc'tac viñ chi'.

³ Te xajan viñaj José chi' yuj viñ smam d'a yichañ juntzañxo eb' viñ yuc'tac chi', yujto yolxo yicham-vinaquil ix alji viñ. Yuj chi' ix sb'oj jun spichul viñ, tz'ib'iltac yilji. ⁴ A ix yilan juntzañxo eb' viñ yuc'tac viñ chi' to yelxo val te xajan viñaj José chi' yuj viñ smam chi', ix te chichon

sc'ol eb' viñ d'a viñ, te chuc slolon eb' viñ d'a viñ.

5-8 Ay jun svayich viñaj José chi' ix ochi, ix yalan viñ d'a eb' viñ yuc'-tac chi' icha tic:

—Ab'ec val in vayich. Ix in vayichej to van co jochvi trigo, junjun oñ qued' junjun manoja quico'. D'a jun rato chi' ix q'ue liñan ixim vico' yed' ixim eyic chi', axo ixim eyic chi' ix em ñojan ixim d'a spatic yichañ ixim vic chi', xchi viñ.

Ix tac'vi eb' viñ yuc'tac viñ chi' icha tic:

—¿Am syalelc'och jun tzal chi' to ol ach och co reyaloc? ¿A ach am ol ala' tas ol co c'ulej? xchi eb' viñ. Ix te cot yoval eb' viñ yuj svayich viñ ix yal chi'.

⁹ Ix lajvi chi' ix och junxo svayich viñaj José chi', ix yalanxi viñ d'a eb' viñ yuc'tac chi' icha tic:

—Ay val junxo in vayich ix ochi. A d'a jun in vayich chi' ix vila', to a c'u yed' q'uen uj yed' uxluche' c'anal ix em ñojan d'ayin, xchi viñ.

¹⁰ Ayic ix yalan svayich viñ chi' d'a viñ smam yed' d'a eb' viñ yuc'tac chi', ix cot yoval viñ smam viñ chi, ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—¿Tas syalelc'och jun a vayich chi? ¿Tom ol in em ñojan yed' ix a nun yed' eb' viñ uc'tac tic d'a ichañ? xchi viñ.

¹¹ Icha chi' ix aj sq'ue vaan schichonc'olal eb' viñ yuc'tac viñ chi' d'a spatic, palta axo viñ smam viñ chi', ix snaub'tañej val viñ tas val syalelc'och jun svayich viñ chi'.

Ix choñjib'at viñaj José yuj eb' viñ yuc'tac

¹² Ay jun c'ual ix b'at eb' viñ yuc'-tac viñaj José chi' d'a Siquem say b'aj

vach' sva noc' scalnel viñ smam eb' viñ chi'. **13** Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Israel d'a viñaj José chi' icha tic:

—A ticnaic a eb' viñ uc'tac, a d'a Siquem ayec' eb' viñ tañvoj calnel, tzin nib'ej tzach b'at il eb' viñ, xchi viñ.

—Inye, ol in b'atoc, xchi viñaj José chi'.

14 —Vach' jun, ixic, yic vach' tzila' chajtil yaj eb' viñ yed' noc' calnel chi', tzul alan vab'i, xchi viñ smam viñ chi'.

D'a sch'olanil lum Hebrón ayec' viñaj José chi' ayic ix checjib'at viñ yuj viñ smam. Axo yic ix c'och viñ d'a yol yic Siquem, **15** ix ec'chaj viñ sayec' eb' viñ yuc'tac chi' ta'. Ay jun viñ vinac ix schalaj sb'a viñ yed'oc, ix sc'anb'an viñ vinac chi' icha tic:

—¿Tas tzec' a saya'? xchi viñ d'a viñaj José chi'.

16 —To tzin ec' in say eb' viñ vuc'tac. ¿Maj am ila' b'ajtil stañvej noc' calnel eb' viñ? xchi viñaj José chi'.

17 —Toxo ix b'at eb' viñ d'a tic. Ix vab' yalan eb' viñ: Vach' tzoñ b'at d'a Dotán, xchi eb' viñ ix vab'i, xchi viñ vinac chi'.

Ix b'atñej viñaj José chi', ix ilchaj eb' viñ yuc'tac viñ chi' yuj d'a Dotán chi'. **18** Ayic ix yilanb'at viñ eb' viñ d'a najat, ayto val sc'och viñ d'a eb' viñ, ix slajtian sb'a eb' viñ tas syutej eb' viñ smilancham viñ. **19** Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Ina sja viñ svayichani. **20** Co mileccham viñ, ol co julancanb'at viñ d'a yol junoc jul, ol calani to a am junoc noc' noc' chium anima ix chianb'at viñ. Ol quilan b'ian tas ol aj yelc'och juntzañ svayich viñ chi', xchi eb' viñ.

21 Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj Rubén, ix snaan viñ tas vach' syutej scolanel viñaj José chi' d'a yol sc'ab' eb' viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Maay, mañ co milecchamlaj viñ. **22** Mocab' och schamel viñ chi' co muloc. Añejto scaqu'em viñ d'a yol junoc yed'tal a' joyb'il d'a tz'inan lum tic. Mocab'a junoc oñ tz'och co c'ab' d'a viñ, xchi viñ.

Ix yal jun lolonel chi' viñaj Rubén chi', yujto snib'ej viñ scolcan viñaj José chi', yic vach' syac' meltzaj viñ viñ d'a viñ smam. **23** Axo ix c'och viñaj José b'aj ayec' eb' viñ yuc'tac chi', elañchamel ix tzac'jicot viñ yuj eb' viñ. Ix yic'anel spichul viñ eb' viñ ayochi, aton jun tz'ib'iltac yilji. **24** Ix lajvi chi' ix ac'jiem viñ yuj eb' d'a yol jun yed'tal a' jul yich, malaj a a' d'a yool. **25** Ix lajvi chi' ix em c'ojan eb' viñ vael.

Yacb'an chi' jun, ix yilan eb' viñ scot jun ñilañ eb' viñ ismaelita ix cot d'a Galaad. A perfume, bálsamo yed' mirra ayoch yib'añ scamello eb' viñ, sb'at eb' viñ schoñ d'a Egipto. **26** Ix yalan viñaj Judá d'a eb' yuc'tac chi' icha tic:

—¿Tas scac' ganar sco milancham viñ cuc'tac tic, sco c'ub'aneli to maj quila' b'aj ix cham viñ? **27** Vach' ama to sco choñb'at viñ d'a eb' viñ ismaelita van sja tic. Mocab' co milcham viñ yujto cuc'tac co b'a yed' viñ, xchi viñ.

Ix schaan sc'ol eb' viñ chi' tas ix yal viñaj Judá chi'.

28 Axo yic ix ec' eb' viñ aj Madián chi', elañchamel ix ic'chajqueta viñaj José d'a yol jun jul chi', ix schoñanb'at viñ eb' viñ d'a eb' viñ choñvajum chi'. **20** siclo plata ix yac' eb' viñ d'a

eb' viñ stojoloc. Icha chi' ix aj yic'-chajb'at viñaj José chi' d'a Egipto.

29 Ayic ix jax viñaj Rubén chi', ix b'at viñ yil d'a sti' jun jul chi', mañ-xalaj viñaj José chi' ayeq'ui. Ix sñic'-chitanb'at sjaj spichul viñ yuj scusc'olal. **30** Ix b'at lemnaj viñ d'a eb' viñ yuc'tac chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mañxo ayoquem viñ cuc'tac d'a jun jul chi'. ¿Tas vach' tzin c'ulej tic-naic? xchi viñ.

31 A d'a jun rato chi', ix smilan-cham jun noc' yune' chiva eb' viñ. Ix yic'anelta schiq'uil noc' eb' viñ, ix sb'oñanoch eb' viñ d'a spichul viñaj José chi'. **32** Ix yac'anb'at jun pichul chi' eb' viñ d'a viñ smam, ix yalan-b'at eb' viñ icha tic: Ix ilchaj jun pichul tic cuuj, ilnab'i talaj a spichul viñ uninal, xchib'at eb' viñ.

33 Ayic ix yilan viñaj Jacob, to aton spichul viñaj José, ix yalan viñ icha tic: Ay... aton val spichul viñ vuninal tic. Ay am val junoc noc' schi'an anima ix tzilchitanb'at viñ, ix schianb'at vuninal, xchi viñ. **34** Ix lajvi chi', ix sñic'chitanel spichul viñ, ix yac'anocho jun pichul viñ yic cus-c'olal. Te nivan tiempo ix oc' viñ yuj viñ yunin chi'. **35** Masanil eb' yuninal viñ yed' eb' ix yisil viñ, ix yac'lej eb' yac'an snivanil sc'ol viñ, palta max yal-laj sc'ol viñ tz'ac'ji snivanil sc'ool. Tz'oc'ñej viñ yuj viñ yuninal chi'. Ix yalan viñ icha tic: Ol te cusñej val in c'ool yuj viñ vuninal masanto ol in b'at b'aj ayec' viñ d'a scal eb' cham-nac, xchi viñ.

36 Axo eb' viñ aj Madián chi', ayic ix c'och eb' viñ d'a Egipto chi', ix schoñanxib'at viñaj José chi' eb' viñ d'a viñaj Potifar, yajal eb' stañvan viñ rey d'a Egipto chi'.

Viñaj Judá yed' ix Tamar

38 ¹ A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Judá ix spojel sb'a viñ d'a eb' yuc'tac, ix b'at cajnaj viñ d'a slac'anil jun viñ vinac scuchan Hira, aj choñab' Adulam. ² Ata' ix yiloch ix yisil jun viñ aj Canaán scuchan Súa viñ, ix yic'lan sb'a viñ yed' ix. ³ Ix scuchanoch yune' ix. Ayic ix alji yune' ix chi', Er ix sb'iej. ⁴ Ix lajvi chi' ix scuchanxioch yune' ix. Ayic ix alji yune' ix chi', Onán ix yac' ix sb'iej. ⁵ Ix scuchanoch junxo yune' ix. Ayic ix alji, Sela ix yac' ix sb'iej. A d'a Quezib ayec' viñaj Judá chi' ayic ix alji viñ unin chi'.

⁶ Axo yic ix quelemax viñaj Er b'ab'el unin chi', ix sayji yetb'eyum viñ yuj viñaj Judá chi', ix yic'an ix Tamar viñ. ⁷ Te chuc ix yutej sb'a viñaj Er chi' d'a yichañ Jehová, yuj chi' ix cham viñ yuuj. ⁸ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Judá d'a viñaj Onán icha tic:

—Ic'laj a b'a yed' ix yetb'eyum viñ uc'tac chamnac, tza c'anab'ajej co ley, ichato yiñtilal viñ uc'tac chi' ol elcan uuuj yed' ix, xchi viñaj Judá chi'.

⁹ Palta yojtac viñaj Onán chi' to a unin ol aljoc chi', mañ yicoc viñ ol aj yed' ix smu' chi', yuj chi' juntac el svay viñ yed' ix, axo yiñatil viñ syac'-canem viñ d'a sat luum yic max och ix yab'ixal, yic vach' max elcanlaj yiñtilal viñ yuc'tac viñ chi' snaani.

¹⁰ A tas ix sc'ulej viñ chi', chuc d'a sat Jehová, yuj chi' ix cham viñ. ¹¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Judá d'a ix yalib' chi' icha tic:

—A ticnaic vach' tzach paxcan yed' a mam a nun. Malaj junocxo vinac vach' tzic'a'. Ato yic ol c'och sq'uinal viñaj Sela vuninal, ichato

chi' ol yal ic'an a b'a yed' viñ, xchi viñaj Judá chi'.

Toñej ix yal viñ icha chi', q'uinaloc schampax viñaj Sela chi' snaan viñ, icha ix aj scham chavañ eb' viñ yuc'-tac. Icha chi' ix aj sb'at ix Tamar yic sacjnaj ix yed' smam snun.

12 Pecatax chi' ix cham ix yet-b'eyum viñaj Judá chi', ix yisil viñaj Súa. Ix lajvi yec'b'at scusc'olal viñ, ix b'at viñ d'a choñab' Timnat b'aj van sjoxchajel xil noc' scalnel, axo jun viñ yamigo viñ scuchan Hira ix b'at yuc'-levoc. 13 Axo yic ix yab'an specal ix Tamar to van sb'at viñaj Judá d'a Timnat yil sjoxchajel noc' scalnel, 14 d'a elañchamel ix yiq'uel spichul ix, aton c'apac syac'och eb' ix cham-nac yetb'eyum. Ix yac'anocho jun smusil sat ix, yic vach' malaj mach snaaneli tato a ix. Ix em c'ojan ix d'a stiel choñab' b'aj sc'och sb'eal choñab' Enaim, d'a sb'eal Timnat chi'. Ix sc'ulej jun tic ix, yujto ix nachajel yuj ix to a viñaj Sela ix q'uib'el viñ, palta maxto yic'laj sb'a viñ yed' ix.

15 Ayic ix yilanb'at ix viñaj Judá chi', ix snaan viñ to ajmul ix jun ix chi', yujto musab'il sat ix. 16 Ix el viñaj Judá chi' d'a yol b'e, ix b'at viñ yilb'at ix. Mañ yojtacoc viñ tato a ix yalib' viñ. Ix yalan viñ d'a ix icha tic:

—¿Max am yal a c'ool tzin vay ed'oc? xchi viñ.

—Tato syal in c'ool ¿tas junoc tzac' d'ayin? xchi ix.

17 —Ol vac'cot junoc yune' a chiva, xchi viñ d'a ix.

—Tzam yala', añej tato ay junoc tas tzac'can d'ayin ticnaic. Ayic sjavi noc' in yune' chiva chi', svac'anxi meltzaj d'ayach, xchi ix.

18 —¿Tas pax tza nib'ej svac'can d'ayach? xchi viñaj Judá chi'.

—Ac'can a sello yed' sch'añal yed' a c'ococh ed'nac, xchi ix.

—Syala', canocab'i, xchi viñ. Ix lajvi chi' ix vay viñ yed' ix, ix scuchancanoch yune' ix. 19 Ix lajvi chi', ix b'at ix, ix yic'anel smusil sat ix chi', ix yac'anxioch sc'apac ix syac'och eb' ix chamnac yetb'eyum.

20 Ayic ix c'och viñaj Judá b'aj ayec' noc' scalnel chi', ix schecancot viñ yamigo viñ, aton viñ aj Adulam, ix b'at yac'ancan noc' yune' chiva chi' viñ d'a ix ix chi' yic syic'paxta tas aycan chi' d'a ix yuj viñaj Judá chi' yalani, palta majxo ilchajlaj ix yuj viñ schecab' vin chi'. 21 Ix sc'an-b'anec' viñ d'a eb' aj choñab' chi' icha tic:

—¿B'ajtil ay jun ix ajmul ix d'a tic, jun ix tz'emñej c'ojan d'a sti' sb'eal Enaim tic? xchi viñ checab' chi'.

—Malaj junoc ix ajmul ix d'a tic, xchi eb' viñ.

22 Ix lajvi chi' ix meltzajxi viñ d'a viñaj Judá chi', ix yalan viñ:

—Majxo ilchajlaj ix vuuj, ix yal eb' viñ ayec' chi' ta' to malaj junoc ix ajmul ix b'aj ay eb' chi', xchi viñ.

23 Ix tac'vi viñaj Judá icha tic:

—Canocab' ix yed' juntzañ chi', yic vach' max el co q'uixvelal. Ix in c'anab'ajej, ix vac'anb'at noc' yune' chiva, añej to majxo ilchaj ix uuj, xchi viñ.

24 Yoxil xom ujal chi', ix b'at alchaj d'a viñaj Judá icha tic:

—A ix Tamar, ix alib', ay am mach ix sc'umej ix, yuj chi' yab'ixxo ix tic-naic, xchi eb' viñ d'a viñ.

Ix yalan viñ:

—Iq'uequel ix d'a stiel choñab' yic tze ñusantz'a ix, xchi viñ.

25 Ayic van yic'jielta ix yuj eb' viñ, ix yac'anb'at schecab' ix d'a viñaj Judá chi', ix yalan icha tic: A viñ ay yic juntzañ svac'b'at tic, aton viñ ay yic unin ved'nac tic. B'eyc'olej mach ay yic jun sello yed' sch'añal tic yed' jun c'ococh tic, xchib'at ix d'a viñ.

26 Ayic ix yilanocho viñaj Judá to yic masanil juntzañ chi' viñ, ix yalan viñ icha tic: A ix ix chi' vach' tas ix sc'ulej ix. A in chuc tas ix in c'ulej. Ay in mul. Maj vac'laj yic' sb'a ix yed' viñ vuninal aj Sela, xchi viñ. Yuj chi' maj ñusjitz'alaj ix. Majxo vaylaj viñ yed' ix junelxo.

27 Axo ix b'o sc'ol ix Tamar chi', tiox eb' unin ix alji chi'. 28 Ayic van yalji eb' unin chi', ayic ix elul sc'ab' jun b'ab'el, ix spixanocho jab' chach'al ix vetz'vajum d'a sjaj sc'ab' jun unin chi', ix yalan ix: Aton jun b'ab'el tic, xchi ix. 29 Palta ix yic'anxiocho sc'ab' jun nene' chi', axo junxo yuc'tac chi' ix alji sb'ab'elal, yuj chi' Fares^t ix sb'iej yuj ix vetz'vajum chi'. Ix yalan ix: ¿Tas yuj ix a b'ab'laj equejelta a b'a? xchi ix. 30 Ix lajvi chi' ix alji viñ nene' ayoch añ chach'al chi' d'a sjaj sc'ab', Zara^u ix sb'iej yuj ix.

**Yab'ixal viñaj José
yed' ix yetb'eyum viñaj Potifar**

39 1 Ayic ix c'och viñaj José yuj eb' viñ ismaelita d'a Egipto chi', ay jun viñ scuch Potifar ix mananel viñ. A jun viñ chi', nivan yopisio viñ d'a viñ sreyal Egipto, yajal yaj viñ d'a eb' soldado stañvan viñ rey chi'. 2 A Jehová ayoch yed' viñaj José chi', te vach'ñej yajec' viñ

d'a spat viñ spatrón chi'. 3 Ix nachajel yuj viñ spatrón viñ chi' to ay val och Jehová yed' viñ, vach'ñej tz'elc'och viñ d'a smasanil. 4 Yuj chi', te vach'ñej viñaj José d'a yichañ viñ spatrón chi'. Ix yac'och viñ viñ stañvumaloc spat yed' masanil tastac ay d'ay.

5 Yictax ix yac'anoch viñ viñaj Potifar chi' stañvumaloc spat chi', ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñaj Potifar chi' yed' masanil tas ay d'a viñ. Yujñej viñaj José chi' ix q'uechañ svach'c'olal d'a spat viñ yed' d'a najateli. 6 Ix canñej viñaj José chi' stañvumaloc smasanil, yuj chi' mañxalaj tas ix sna' viñaj Potifar chi', palta añej tas tz'aj sb'o svael viñ syila'.

Te vach' yilji viñaj José chi', te vach' pax snivanil viñ smasanil. 7 Ix ec' jab'oc tiempoal, axo ix yetb'eyum viñaj Potifar chi', ix te can sgana ix d'a viñaj José chi'. Ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Octom val syal a c'ool tzach vay ved'oc, xchi ix.

8 Te maj schalaj sc'ol viñaj José tas ix yal ix chi'. Ix yalan viñ icha tic:

—Maay, ojtac ach tic to ix in yac'och viñ etb'eyum stañvumaloc masanil stastac d'a tic. Ina mañxo jab'oc tas sna' viñ yuj masanil stastac yacb'an ay in eq'ui. 9 Malaj junocxo mach nivan yelc'och d'a vichañ d'a jun pat tic. Masanil stastac ayoch d'a yol in c'ab', añej d'ayach a ach tic, max yal-laj vac'anoch in c'ab', yujto yetb'eyum ach viñ in patrón, ¿tom ol yal in c'ulan jun nivan chucal, yic tz'och in mul d'a sat Dios? xchi viñ.

^t 38.29 Fares, a d'a hebreo syalelc'ochi “pojum b'e”.

^u 38.30 Zara, a d'a hebreo syalelc'ochi “chacchac”.

10 Ix ochñej ijan ix stevioch d'a viñ. Junjun c'u syal ix to svay viñ yed' ix, palta junelñej max ochlaj d'a sc'ol viñ svay yed' ix, max yalpaxlaj sc'ol viñ sc'och b'aj ayec' ix. **11** Ay jun c'u ix och viñaj José chi' d'a yol pat yic smunlaji, malaj junocxo mach ayeq'ui, añej ix. **12** Axo ta' ix och tzuctzuc ix d'a spichul viñ, ix yalan ix icha tic:

—Vayañ ved'oc, xchi ix.

Axo ix yab'an jun chi' viñ, ix spich'anel sb'a viñ d'a yol sc'ab' ix. Ix elta lemnaj viñ d'a ti pat, axo spichul viñ ix can d'a yol sc'ab' ix. **13** Ayic ix yilan ix to ix el lemnaj viñ, ix can spichul viñ d'a yol sc'ab' ix, **14** ix el yav ix, ix yavtancot eb' munlajvum ix d'a slac'anil pat chi', ix yalan ix:

—Ilec val jun viñ hebreo ix yic'cot viñ vetb'eyum tic. A viñ tic, snib'ej viñ tzin yixtej. Ix ochul lemnaj viñ d'a yol pat tic, snib'ej viñ svay ved'oc, palta chaañ ix el vav. **15** Ayic ix yab'an viñ yel vav chi', ix el lemnaj viñ, axoñej spichul viñ ix cani, xchi ix.

16 Ix sic'ancan jun spichul viñ chi' ix masanto ix jax viñ spatrón viñ chi' d'a spat. **17** Ix yalan ix icha ix aj yalan d'a sb'ab'elal chi':

—A viñ hebreo ix ic'cot checab'oc tic, ix ochul viñ d'a yol in cuarto, sgana viñ ix vay ved'oc. **18** Palta te chaañ ix el vav, yuj chi' ix el lemnaj viñ, axoñej spichul viñ ix yactejcan d'a tic. **19** Icha val chi' ix in yutej jun viñ a checab' tic, xchi ix. Axo viñ spatrón viñaj José chi', ix te cot yoval viñ sic'lab'il ayic ix yab'an viñ tas ix yal ix yetb'eyum chi'. **20** Ix schecan yamjoc viñaj José chi' viñ, ix yalan viñ to tz'och viñ d'a preso b'aj ayoch juntzañ eb' viñ d'a preso yuj viñ rey.

21 Palta ayñejoch Jehová yed' viñaj José chi', ix sch'oxñej svach'c'olal d'a viñ. Yuj chi' te vach' ix elc'och viñ d'a yol sat viñ tañvum preso chi'.

22 Axo viñ tañvum preso chi' ix ac'anoch viñ stañvumaloc eb' yet-presovumal chi'. Ix ac'jipaxoch viñ yilumaloc tastac ix sb'o eb' d'a preso chi'. **23** A viñ stañvumal preso chi', mañxalaj tas sna viñ, masanil tas aycanoch d'a yol sc'ab' viñaj José chi' yuj viñ. Yujto ayñejoch Jehová yed' viñ, yuj chi' vach'ñej ix elc'och smasanil.

Ix yal viñaj José tas syalelc'och chab' vayich

40 **1** Ix lajvi chi', ay chavañ vinac ix och preso: A jun viñ, yajal yaj viñ d'a eb' viñ tz'ac'an svino viñ rey, axo junxo viñ, yajal yaj viñ d'a eb' viñ b'oum pan sva viñ rey chi'. Ay smul eb' viñ ix och d'a viñ rey chi'. **2** Yuj chi' ix cot yoval viñ d'a eb' viñ. **3** Ix yalan viñ rey to tz'ac'ji-och eb' viñ d'a preso d'a spat viñ yajal d'a eb' soldado stañvan viñ, aton ta' aypaxoch viñaj José d'a preso. **4** Añeja' d'a yol sc'ab' viñaj José chi' ix can eb' viñ chavañ smunlajvum viñ rey chi' yuj viñ yajal preso chi' yic a viñ tz'ac'an servil eb' viñ. Ix can eb' viñ jun tiempoal d'a preso chi'.

5 Axo d'a jun ac'val ix och svayich eb' viñ chavañ chi', junjun vayich chi' ay syalelc'ochi. **6** Axo ix sacb'i ix c'och viñaj José yil eb' viñ. Ix yilan viñ to te ayoch eb' viñ d'a ilc'olal.

7 Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ:

—¿Tas yuj te cuseltac yilji e sat? xchi viñ d'a eb' viñ.

8 —Ay val co vayich ix och d'a jun ac'val tic, palta malaj mach d'a tic

tz'alan d'ayoñ tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ.

—¿Tom mañoc Dios syal yalani tas syalelc'och vayich? Alec d'ayin tas ix e vayichej chi', xchi viñaj José chi'.

9 Yuj chi' a viñ yajal yaj d'a eb' viñ tz'ac'an svino viñ rey, ix och ijan viñ yalan svayich chi' d'a viñaj José icha tic:

—A d'a in vayich, ix vil jun te' uva, **10** ay oxel sc'ab' te'. Ix vil sq'ueta svol, ix yac'an xumaquil, axo xumaquil chi', ix och b'uyan sat, te q'uiñxo. **11** A ix vilani to yamb'ilq'ue scopa viñ rey vuuj, ix vic'ancot sat te' uva chi', ix in pitz'anem yal d'a yol scopa viñ rey chi', ix vac'anocho d'a yol sc'ab' viñ, xchi viñ.

12 Ix yalan viñaj José d'a viñ icha tic:

—Ichaton tic syalelc'och a vayich chi': A oxel sc'ab' te' uva ix il chi', oxel c'ual syala'. **13** Ayic chab'ej tic-naic ol sb'eyc'olej a mul viñ rey chi'. Ol lajvoc chi' ol ach yac'anxioch viñ d'a a munlajel, ol ac'xi scopa viñ chi' icha d'a yalañtaxo. **14** Ayic ol elc'och jun sval tic, tzin a naancot d'a viñ rey chi', yic vach' tzin elpax d'a yol preso tic. Oc'ocab' a c'ol d'ayin. **15** A in tic ichato elc'ab'il in cot d'a scal eb' viñ hebreo. Mañ in mojoc ay in och d'a preso tic, yujto malaj jab'oc tas chuc ix in c'ulej, xchi viñaj José chi'.

16 Ayic ix yab'an viñ yajalil eb' viñ sb'oan ixim pan to a viñaj José vach' ix aj yalanel svayich viñ chi' viñ, ix yalanpax viñ icha tic:

—A in tic ix in vayichej to ayq'ue oxel mooch ixim pan d'a in jolom.

17 A d'a yol jun yune' mooch d'a jun yoxil ayq'ue d'a in jolom chi', tziytum macañil ixim pan ayem d'a yool yic sva viñ rey, palta axo noc' much ix

javi ix stzoc'anqueta ixim noc' d'a yol te' mooch chi', xchi viñ.

18 Ix yalanxi viñaj José d'a viñ icha tic:

—A tas syalelc'och a vayich chi', aton tic: A oxel mooch chi' sch'oxcot oxel c'ual. **19** Yuj chi' yic chab'ej tic-naic, ol sb'eyc'olej viñ rey tas yaj a mul. Slajvi chi' ol schecan viñ ic'-chajel a jolom, a a nivanil ol ac'joc-q'ue d'a schon jun te te', axo noc' ostoc ol ja schib'at a nivanil chi', xchi viñaj José chi' d'a viñ.

20 Schab'ljal val yalan svayich eb' viñ chavañ chi' viñaj José chi', ix yac'an sq'uiñal yab'ilal viñ rey. Ix yavtancot viñ masanil eb' viñ nivac vinac ayoch yajalil yed'oc. D'a yichañ eb' viñ nivac yajal chi' ix checji ic'-chajelta eb' viñ chavañ ayoch d'a preso chi'. **21** A viñ tz'ac'an svino viñ rey, ix ac'chajxioch viñ d'a smunlajel. **22** Axo viñ yajal yaj d'a eb' sb'oan ixim pan, ix yal viñ rey to smiljicham viñ icha val ix aj yalan viñaj José. **23** Palta majxo nachajcot viñaj José yuj viñ tz'ac'an svino viñ rey chi'.

Yalnac viñaj José tas syalelc'och svayich viñ rey

41 **1** Axo yic toxo ix ec'b'at chab' ab'il, ay jun ac'val ix och svayich viñ rey. Ix yil viñ to liñanec' viñ d'a sti' a' nivan Nilo. **2** A d'a yol a' chi', ix q'ueul ucvañ noc' vacax te vach', te b'aq'uech, sva noc' d'a sti' a' chi'. **3** Ix lajvi chi' ix q'ueul ucvañxo noc' vacax te chuclaj yilji, te b'ac, ix b'at noc' d'a slac'anil noc' b'aq'uech chi'. **4** Ix och ijan noc' b'ac chi' schianb'at noc' b'aq'uech chi'. Ix lajvi chi', ix el svayañ viñ rey chi'.

5 Ix vayxib'at viñ. Axo ix yilan viñ to ay jun pitañ ixim trigo ix q'uib'i,

uque' val ix aj sjolom ixim, te vach', b'ud'an val yuj sat. **6** Ix yilanpax viñ d'a spatictac ixim b'ab'el chi', ix elpaxcot uquexo jolom trigo te malaj sat, nab'a pach'uch'tac, malaj jab'oc svach'il. **7** A uque' jolom trigo te pach'uch'tac chi', a' ix c'uxanb'at ixim uque' te ay sat chi'.

Axo yic ix el svayañ viñ rey chi', ix nachajel yuj viñ to van svayichan viñ. **8** Axo ix sacb'i, te tacnaquel sc'ol viñ yuj svayich chi'. Ix schecan viñ avtaj-cot masanil eb' syal snaan el lolonel d'a Egipto yed' eb' te yojtac yalani. Ix och ijan viñ rey chi' yalan svayich chi' d'a eb', palta malaj junoc eb' syal yalani tas syalelc'och svayich viñ chi'. **9** Yuj chi' axo viñ yajal yaj d'a eb' tz'ac'an svino viñ rey chi' ix alan d'a viñ icha tic:

—Ato val ticnaic sja d'a in c'ool to ay jun in paltail ix vac'ochi. **10** Ayic ix cot oval d'ayin yed' viñ yajal eb' b'oum pan, ix oñ ac'och d'a yol sc'ab' viñ yajal eb' tzach tañvani, ix oñ och-can d'a preso. **11** Ay jun ac'val ix och co vayich co chavañil, junjun co vayich chi' ay syalelc'ochi. **12** Ata' ayec' jun viñ quelem hebreo, schecab'ejnac viñ yajal eb' viñ tzach tañvan chi'. Ix calan co vayich chi' d'a viñ. Te vach' ix yutej viñ yalan tas syalelc'och co vayich chi'. **13** Icha val ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix aj yelc'ochi. Ina ix in ochxi d'a in mun-lajel, axo junxo viñ ved'nac chi, ix ac'jiq'ue d'uñan snivanil viñ, xchi viñ yac'umal svino viñ rey chi'.

14 Ix lajvi yab'an jun ab'ix viñ rey chi', ix schecan viñ ic'jielta viñaj José d'a yol preso. Elañchamel ix b'at ic'chajelta viñ, ix yac'an jox-chajel sb'a viñ, ix sq'uexanel spichul viñ, ix b'at viñ d'a yichañ viñ rey

chi'. **15** Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Ay val jun in vayich. Malaj junoc eb' viñ ay d'a tic snachajel yuuj tas syalelc'ochi. Ix vab' specal tob' snachajel uuj tas syalelc'och vayich, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

16 —A jun chi' mañ yoloc vic snachajel vuuj, palta a Dios ol alanoc tas tz'elc'och a vayich chi' yic tz'och a vach'iloc, xchi viñaj José chi'.

17 Ix och ijan viñ rey yalan svayich d'a viñaj José chi' icha tic:

—A ix vilani to liñan in ec' d'a sti' a' Nilo. **18** D'a yol a' chi' ix q'ueul ucvañ noc' vacax te vach', te b'aq'uech. Ix vaec' noc' d'a stitac a' chi'. **19** Ix lajvi chi' ix q'uepaxul ucvañox noc' te b'ac, chuclaj yilji noc'. Manta b'aj svil junoc vacax chuclaj yilji icha noc' chi' d'a Egipto tic. **20** A ucvañ noc' b'ac chi', a noc' ix chianb'at ucvañ noc' b'aq'uech b'ab'el ix q'ueul chi'. **21** Ayic ix laj-viel noc' b'aq'uech schianb'at noc' b'ac chi', añaña b'ac ix ajcan noc', maj b'aq'uechb'oclaj jab'oc noc'.

Ix lajvi chi', ix el in vayañ. **22** Ix cotxi in vayañ, ix in vayichanxi. Ix vilani, ay jun pitañ ixim trigo uque' val sjolom ix yac'a', te b'ud'an yuj sat. **23** Ix lajvi chi' ix elpaxul uquexo sjolom, palta toñej pach'uch'tac, malaj sat. **24** Axo ixim chi' ix c'uxan-b'at ixim vach' ay sat chi'. Ix val in vayich tic d'a eb' viñ snachajel yuj yalani, palta malaj val junoc eb' viñ syal snachajel yuj tas syalelc'ochi, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

25 Ix yalan viñaj José chi' icha tic:

—Mamin rey, a chab' a vayich chi', junñej tas syalelc'ochi. A Dios ix ac'an a vayichej tas nab'il yuuj. **26** A val syalelc'och noc' ucvañ vacax

b'aq'uech chi', uque' ab'il sch'oxo'. Añeja' uque' sjolom ixim trigo te vach' chi', añejtona' chi' syala'. **27** A pax ucvañ noc' vacax te b'ac, chuclaj yilji ix q'ueul chi', añeja' uque' ab'il pax sch'oxo'. Añeja' ixim jolom trigo te pach'uch'tac, malaj jab'oc sat, uque' ab'il vejel syalelc'ochi. **28** A tas ix val d'ayach tic, ichaton chi' syalelc'och a vayich chi'. A Dios ix ac'an a vayichej tas nab'ilxo yuuj. **29** Ol ja uque' ab'il, te vach' ol aj sat avb'en d'a Egipto tic. **30** Ol lajvoc chi', ol ja uque' ab'il vejel. Ayic chi' mañxa mach ol naancot jantac sat avb'en ix yac' sobre d'a Egipto tic ayic yec'nac uque' d'a yalañtaxo, yujto a vejel chi' ol ixtancanb'at jun choñab' tic. **31** Te nivan vejel ol yutej sb'a. Mañxalaj b'aj ol checlaj jab'ocxo tas ix yac' sobre d'a jun tiempoal vach' ix ec' chi'. **32** Chael val ix aj yoch a vayich chi' yic vach' snachajel uj sic'lab'il to nab'ilxo yuj Dios to ol elc'och d'a elañchamel.

33 Yuj chi, vach' tato tza say junoc vinac te jelan, te ay spensar. Tzac'anoch viñ yajalil d'a yol nación tic. **34** Tza sayanpax jayvañocxo eb' viñ ol och yajalil, sb'at eb' viñ d'a masanil yol nación yic tz'ec' eb' viñ smol chab' almul d'a junjun quintal avb'en tz'el d'a sat luum chi' d'a junjun ab'il, masanto slajvi uque' ab'il ol ste aq'uej sat avb'en chi'. **35** Masanil jantac syac' sobre smolb'an eb' viñ chi', syac'can eb' viñ d'a yol a c'ab', sic'chajcanb'at d'a junjun choñab' d'a yol yic Egipto tic, yic vach' ay tas sva eb' anima. **36** Masanil tas ol sic'chajcanb'at chi', a' ol sva eb' anima ayic ol ja uque' ab'il vejel chi', yic vach' max ixtaxel jun choñab' tic yuj vejel, xchi viñaj José chi'.

Ix och viñaj José yajalil d'a Egipto

37 A jun ix yal viñaj José chi', ix scha sc'ol viñ rey yed' masanil eb' ayoch yajalil yed'oc. **38** Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' icha tic:

—Ma chequel tato ay b'aj ol chax junocxo vinac cuuj to ayoch Yespíritu Dios yed'oc icha val jun viñ tic, xchi viñ rey chi'.

39 Ix yalan viñ d'a viñaj José chi' icha tic:

—Malaj mach jelan, malaj mach ay spensar icha ach tic, yujto a Dios tz'ac'an ojtaquejel masanil juntzañ tic. **40** A ach ol ach ochcan yajalil d'a in despacho tic. Masanil anima ol c'anab'ajan tas ol ala'. A inxoñej nivan velc'och d'a ichañ, yujto rey in. **41** A in tzach vac'och gobernadoral d'a masanil yol yic Egipto tic, xchi viñ.

42 Ayic ix yalan jun lolonel chi' viñ, ix yic'anel scolc'ab' viñ ayoch d'a sc'ab' b'aj ayoch sello, ix yac'anoch viñ d'a sc'ab' viñaj José chi'. Ix schecan viñ rey chi' ac'jioch spichul viñaj José chi' to a lino te vach'. Tz'ac'jioch junoc cadena nab'a oro d'a sjaj viñ. **43** Ix checchajq'ue viñ d'a yol carruaje, aton jun schab'il yic viñ rey chi', ix schecan viñ to schecjiel eb' anima d'a yol b'e ayic tz'ec' viñaj José chi'. Icha chi' ix aj yochcan viñaj José chi' gobernadoral yed' yilumaloc masanil choñab' Egipto chi'.

44 Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey d'a viñaj José chi' icha tic:

—A in tic rey in, palta malaj junoc mach syal yalan d'a yol choñab' tic, tato mañoc ach tzala', xchi viñ.

45-46 Zafnat-panea ix yac' viñ rey sb'iej viñaj José chi', ix yac'an viñ

rey chi' yic'laj sb'a viñ yed' ix Asenat, yisil jun viñ Potifera sb'i, sacerdote yaj viñ d'a yol choñab' On. 30 ab'il sq'uinal viñaj José chi' ayic ix ic'-jib'at viñ d'a yichañ viñ rey chi'.

Ix lajvi chi', ix elta viñaj José chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix b'at viñ d'a yol masanil choñab' d'a yol yic Egipto chi'. 47 A d'a uque' ab'il, mañ jantacoc sat masanil avb'en ix yac'a'. 48 Masanil ixim trigo ix yac' sobre d'a uque' ab'il chi', ix sic'chajb'at ixim d'a junjun choñab' yuj viñaj José chi'. 49 Icha yarenail sti' a' mar, icha val chi' yilji ixim trigo ix molchaj yuj viñ. Te nivanxo ixim trigo chi', yuj chi' majxo echajlaj ixim, maxtzac yal-laj sb'ischaji.

50 Ayic manto el yich jun nivan vejel chi', chavañxo yuninal viñaj José yed' ix Asenat chi'. 51 A viñ b'ab'el unin, Manasés' ix yac' viñ sb'iej, ix yalan viñ: A Dios ix ac'an sat d'a in c'ol masanil syaelal ix ec'b'at d'a vib'añ yed' in cusc'olal yuj eb' ayto vuj in b'a yed'oc, xchi viñ.

52 Axo jun viñ schab'il unin, Efraín^w ix yac' viñ sb'iej, ix yalan viñ: A Dios ix ac'an svach'c'olal d'ayin d'a jun lugar b'aj ix vab' syaelal tic, xchi viñ.

53 Ix lajvi yec' uque' ab'il ayic mañ jantacoc svach'il ix aj sat avb'en d'a Egipto, 54 ix schaañel yich uque' ab'il vejel chi', icha ix aj yalan viñaj José. Ix japax nivan vejel d'a yol masanil nación d'a slac'anil chi'. Axo d'a masanil yol smacb'en Egipto ay tas sva eb' anima. 55 Axo yic ix em vejel chi', tzijtum eb' aj Egipto chi' sc'och d'a viñ rey c'anb'oj trigo. Syalan viñ rey chi' d'a eb': Ixiquec

d'a viñaj José. Masanil tas syal viñ a tze c'anab'ajej, xchi viñ d'a eb'.

56 Masanil yol yic Egipto chi' ayem vejel, yuj chi' ix jacvi masanil yed'tal b'aj sic'an ixim trigo yuj viñaj José chi', ix choñji ixim d'a eb' aj Egipto chi'. 57 Masanil juntzañxo nación ix ja manoj trigo d'a viñ yujto masanil b'aj ay vejel, mañxalaj tas sva eb' anima.

Ix c'och eb' yuc'tac viñaj José d'a Egipto

42 1 A viñaj Jacob cajan viñ d'a Canaán, ix yab' specal viñ to te ay ixim trigo d'a Egipto. Yuj chi' ix yal viñ d'a eb' viñ yuninal icha tic: ¿Tas tze c'ulej, toñej tzeyil-lajoch e b'a? 2 Ix vab' specal to te ay ixim trigo d'a Egipto. Ixiquec e man tas sco va yic vach' max oñ cham yuj vejel, xchi viñ.

3 Yuj chi', ix b'at lajuñvañ yuc'tac viñaj José manoj trigo d'a Egipto chi'. 4 Axo viñaj Benjamín, yuc'tac viñaj José chi', maj chajib'atlay viñ yuj viñaj Jacob chi', yujto ix sna' viñ: Ay talaj tas tz'ic'an viñ vuninal tic, xchi viñ. 5 Tzijtum juntzañxo eb' viñ manum trigo ix b'at yed' eb' viñ yuninal viñaj Israel chi', yujto d'a masanil yol yic Canaán chi', ix te em vejel.

6 A viñaj José yajal yaj d'a yol yic Egipto chi', a viñ tz'ac'anelta ixim trigo d'a eb' manvajum sc'och chi'. Ayic ix c'och eb' yuc'tac viñ chi' d'a yichañ, ix em ñojjab' eb' viñ d'a sat luum. 7 D'a jun rato chi, ix yiloch eb' yuc'tac viñaj José chi', palta axo ix yutej sb'a viñ ichato mañ yojtacoc viñ, ov ix yutej viñ slolon d'a eb' viñ:

^v 41.51 A Manasés, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "a tz'ac'an b'at satc'olal".

^w 41.52 Efraín, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "syac' syaxilal".

—¿B'ajtil ix ex cot a ex tic? xchi viñ.

—Aj Canaán oñ, to tzoñ javi manoj trigo, xchi eb' viñ.

8 Vach'chom a viñaj José chi' yoj-tac viñ to yuc'tac sb'a viñ yed' eb' viñ, axo pax eb' viñ jun, maj nachajel-laj yuj eb' viñ. **9** Ichato chi' ix snaancot viñaj José tas ix svayichej d'a yib'añ eb' viñ d'a yalañtaxo. Ix yalan viñ:

—A ex tic toñej tzul oñ eyileli, toñej tzex javi eyila' tato ay b'aj syal yochul eb' ajc'ol d'a yol jun choñab' tic, xchi viñ.

10 —Maay mamin, a oñ a checab' oñ tic, manoj trigoñej tzoñ javi. **11** A oñ tic junñej co mam, cuc'tacñej co b'a, vach'ñej co pensar, malaj b'aj toñej tzec' quileli, xchi eb' viñ.

12 —Val yel a ex tic toñej tzex ja eyilb'ati ta secojtac tz'ochul eb' ajc'ol d'a tic, xchi viñ.

13 Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—Maay mamin, a oñ a checab' oñ tic, lajchavañ oñ, cuc'tacñej co b'a, junñej co mam, cajan oñ d'a Canaán. A viñ cuc'tac tzac'an unin, aycan viñ yed' viñ co mam chi', ay junxo viñ, mañxo ayoc ec'laj viñ, xchi eb'.

14 —Val yel svala', a ex tic toñej tzex ja eyileli tas yaj d'a tic. **15** Ol to yal sb'a tas ol aj jun tic: Tzin loc sb'i viñ rey to mañ ol ex actajeloc tato mañ ol eyic'cot viñ eyuc'tac tzac'an unin chi'. **16** A ticnaic tzex b'at junoc ex eyic' viñ, a exxo tic ol ex canñej preso d'a tic, yic vach' squila' tato yel tzeyala'. Tato toñej tzeyala', toxo ix in loc sb'i viñ rey to toñej tzul oñ eyileli, xchi viñaj José chi.

17-18 Ix och eb' viñ preso yuj viñ. Ato d'a schab'jial chi' ix yalan viñaj José chi' d'a eb' viñ icha tic:

—A in tic tzin xiv d'a Dios. Tato tze c'anab'ajej jun tas sval tic, tzex colchajcani. **19** Tato yel vach' ex, jun-xoñej ex tzex can d'a yol preso tic, tzex b'at e masanil d'a e choñab' chi', tzeyic'anb'at ixim trigo sva eb' ix eyetb'eyum yed' eyuninal van scham yuj vejel chi'. **20** Slajvi chi', tzeyic'an-cot viñ eyuc'tac tzac'an unin chi'. Ichato chi' ol vilani tato yel tzeyala', mañ ol ex chamlaj, xchi viñaj José chi'.

Ichocab' ta', xchi eb' viñ. **21** Ix yalan eb' viñ d'ay junjun icha tic:

—A yuj tas cutejñac viñ cuc'tac, yuj chi' sja jun yaelal tic d'a quib'añ. Val yel te chuc cutejñac co b'a d'a viñ, mañ co chanacoc cab'i ayic stevinac viñ d'ayoñ to tz'oc' co c'ol d'a viñ, vach'chom quilnac to te cus-nac viñ, xchi eb' viñ.

22 Ix yalanpax viñaj Rubén d'a eb' viñ yuc'tac chi' icha tic:

—Valnac d'ayex to max eyutej e b'a d'a viñ icha chi', palta mañ e chanacoc eyab'i tas valnac chi'. A tic-naic, tic val scot d'a quib'añ yuj schamel viñ, xchi viñ.

23 Maj nachajel yuj eb' viñ tato van yab'an viñaj José tas syal eb' viñ chi', yujto d'a sti' eb' aj Egipto slolon viñ, añej to ay junoc mach tz'alaneli tas syal viñ. **24** Ix el viñaj José chi' d'a stz'ey eb' viñ, ix och ijan viñ yoq'ui. Ix jax viñ, ix lolonxi viñ yed' eb' viñ. Ix yic'anel viñaj Simeón viñ, d'a yichañ eb' viñ ix tzec'chajcan viñ. **25** Ix lajvi chi', ix yalan viñaj José chi' to tz'ac'ji b'ud'joc scoxtal eb' viñ, ix ac'jiem q'uen stumin eb' viñ d'a yol sti' scoxtal chi', ix ac'jib'at svael eb' viñ yic yol sb'e. Icha chi' ix sc'ulej viñ yed' eb' viñ. **26** Ix lajvi chi', ix

yac'anoch yicatz noc' sb'uru eb' viñ, ix paxta eb' viñ b'ian.

27 Axo ix c'och eb' viñ b'aj ol vayoc, ix sjacan scoxtal junoc eb' viñ yic syic'anqueta chab'oc strigo noc' sb'uru viñ chi' yalani. Axo ix yilan viñ to ayem q'uen tumin d'a yol sti' scoxtal, q'uen ix yac'lab'ej eb' viñ smanan ixim strigo chi'. 28 Ix yalan viñ d'a eb' viñ yuc'tac chi' icha tic:

—Ilecna'b'i, ix ac'jixi meltzaj q'uen in tumin. Ay val em q'uen d'a yol sti' in coxtal tic, xchi viñ.

Masanil eb' viñ ix ib'xiq'ue yuj xivelal, ix yalan eb' viñ icha tic:

—¿Tas yuj icha tic tzoñ yutej Dios? xchi eb' viñ.

29 Axo yic ix jax eb' viñ d'a yol yic Canaán chi', ix yalan eb' viñ d'a viñ smam tastac ix ec' d'a yib'añ. Ix yalan eb' viñ icha tic:

30 —A viñ ayoch yajalil d'a jun choñab' chi', te ov ix yutej viñ slolon d'ayoñ. Ix yalan viñ to toñej oñ xid' quilelta tas yaj schoñab' chi'. 31 Ix calani to vach' oñ, mañ chucoc co pensar tzoñ eq'ui, malaj b'aj toñej tzec' quilel tas yaj eb'. 32 Ix calani to lajchavañ co b'eyi, junñej co mam, jun viñ cuc'tac mañxo ayoquec'laj, axo viñ tzac'an unin, aycan viñ yed' viñ co mam d'a Canaán, xco chi' d'a viñ. 33 Ix lajvi chi', ix yalan viñ icha tic: Tato yel vach' ex, canocab' junoc viñ eyuc'tac d'a tic, tzeyic'anb'at jab'oc ixim trigo d'a eb' ix eyet-b'eyum yed' d'a eyuninal van scham yuj vejel chi'. 34 Slajvi chi', tzeyic'an-cot junxo viñ eyuc'tac tzac'an unin chi' vil d'a tic. Ichato chi' ol voj-tacaneli to mañ chucoc e pensar syal chi'. Masanto sjavi junxo viñ eyuc'tac tzac'an unin chi', ol in jacanelta viñ eyuc'tac ix can d'a preso tic, yic icha

chi' libre ex e b'eyeq'ui, xchi viñ, xchi eb' viñ.

35 Axo ix sjacan scoxtal eb' viñ chi', ix yilan eb' viñ to ayem junjun yunetac mucuc tumin yol sti' coxtal chi', aton q'uen tumin chi' ix yac'lab'ej eb' viñ smanan ixim trigo. Ix ac'chajxi meltzaj q'ueen. Ix te xiv chaañ eb' viñ, ix te xivpax viñ smam eb' viñ chi. 36 Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Te chuc tzeyutej e b'a d'ayin. Mañxo junoc vuninal scan eyuuj. Viñaj José, mañxo ayoquec'laj viñ, viñaj Simeón, ix can viñ d'a preso, e gana tzeyic'paxb'at viñaj Benjamín. A mach tz'ab'an syail, a in toni, xchi viñ.

37 Ix yalan viñaj Rubén d'a viñ smam chi' icha tic:

—Mañ ach xiv mamin. Ac'b'at viñ cuc'tac tzac'an unin tic qued'oc. A in svac' in b'a yuj viñ, tato mañxo ol jax viñ vuuj, vach'chom tza mac'cham chavañ vuninal tic yuj viñ, xchi viñ.

38 Ix tac'vi viñaj Jacob chi' icha tic:

—Mañ ol b'atlaj viñ vuninal tic eyed'oc, axoñej viñ ayec' ved'oc. Ina viñ yuc'tac viñ, chamnaxco viñ, talaj ay tas tz'ic'anpax junxo viñ tic d'a yol b'e, tic a ex val tzeyac'och e mul yic tzin cham yuj cuselal, xchi viñaj Jacob chi'.

Ix ic'jib'at viñaj Benjamín d'a Egipto

43 1 Te ov yac'an vejel d'a yol schoñab' eb' viñ. 2 Ix lajviel ixim trigo xid' yic' eb' viñ chi' svaan viñaj Jacob yed' yuninal, ix yalanxi viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ixiquecxi d'a Egipto, b'at manec jab'ocxo tas sco va'a, xchi viñ.

3 Ix yalan viñaj Judá icha tic:

—Te jichan ix yutej viñ schoñan ixim trigo chi' yalaní: Tato max eyic'-cot viñ eyuc'tac tzac'an unin chi', mañxo ol eyil in sat d'a tic, xchi viñ. **4** Yuj val chi', tato sb'at viñ cuc'tac tic qued'oc, tzoñ b'at manoj trigo chi'. **5** Tato max a chab'at viñ qued' jun, mañxo ol oñ b'atlaj, icha ix aj yalan viñ choñum trigo chi': Tato max eyic'cot viñ eyuc'tac tzac'an unin chi', mañxo ex javoclay d'a vichañ, xchi viñ.

6 Ix yalan viñaj Israel chi' icha tic:

—¿Tas yuj ix eyal d'a jun viñ chi' to ay junocxo eyuc'tac? Tzin eyac' val och d'a ilc'olal, xchi viñ.

7 Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—Ix sc'anb'ej viñ tastac caji, mach ayoñ yiñtilal. Ix sc'anb'anpax viñ tato aytoec' co mam, tato aytópax cuc'tac. Yuj chi' ix cal d'a viñ to aytoec' co mam, aytópax junxo cuc'tac. ¿Tocval cojtac tato ol yal viñ to squic'b'at viñ cuc'tac tic? xchi eb' viñ.

8 Ix yalanxi viñaj Judá d'a viñ smam chi':

—Tato max yal a c'ol tzoñ cham yuj vejel co masanil, chab'at viñ cuc'tac tic qued'oc. A in tzin tec'b'ej in b'a in tañvan viñ, tato icha chi', tic tzoñ b'at d'a elañchamel. **9** A in tzin tec'b'ej in b'a tato ay tas tz'ic'an viñ, tato mañxo ol ja viñ vuuj, te chuc ol in can d'a a sat. **10** Tato maj ec' co tiempo d'a tic, toxo ix cac' chaeloc naic, xchi viñ.

11 Ix tac'vi viñ smam eb' viñ chi' icha tic:

—Tato mañxa tas vach' scutej, yic'ocab' icha tzeyal chi', ixiquec. Iq'uecb'at jab'oc e silab' d'a viñ. A juntzañ tas vach' sq'uib' d'a tic, a' tzeyic'b'ati: Aton bálsamo, noc' yal-chab', perfume, mirra, te' nueces yed'

te' almendras. **12** Iq'uecb'at e tumin yic tze manan ixim trigo chi', tzeyic'anxib'at q'uen tumin ix yac' meltzaj eb' viñ d'ayex d'a sti' e coxtal chi', tecan toñej ix sat sc'ol eb' viñ, yuj chi' ayem q'ueen. **13** Iq'uecb'at viñ eyuc'tac tic, tzex b'atxi eyil viñ yajal chi'. **14** A Dios Syal Yuj Smasanil, a' ol och d'a spensar viñ yic ol actajel viñ eyuc'tac aj Simeón. Vach' ol aj smeltzajcot viñaj Benjamín tic eyed'oc. A inxo tic, tato tzin can mañ uninal, in canocab'i, ¿tasto val ol vutej? xchi viñ smam eb' viñ chi'.

15 Ix lajvi chi', ix yac'anem silab' eb' viñ chi' d'a yol scoxtal yed' q'uen tumin. Ix yic'anb'at viñaj Benjamín eb' viñ, ix b'atxi eb' viñ d'a Egipto chi'. Axo yic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñaj José, **16** ix yilan viñ to ajun viñaj Benjamín chi'. Ix yalan viñ d'a viñ yilumal spat icha tic:

—Ic'b'at juntzañ eb' viñ tic d'a in pat, tzac'an miljoccham junoc noc' vacax, yic sb'o junoc vael, to ol va eb' viñ ved'oc d'a chimc'ualil tic, xchi viñaj José chi'.

17 Ix lajvi chi', ix ic'jib'at eb' viñ yuj viñ ilum pat chi', ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal viñaj José chi'. **18** Ix te xiv chaañ eb' viñ yujto ix ic'chajb'at eb' viñ d'a spat viñ, ix yal-lan yab' eb' viñ icha tic:

—Chuc tas sna viñ d'a quib'añ. Tecan yuj q'uen tumin ix yac' meltzaj eb' viñ d'ayoñ, yuj chi' tzoñ ic'chaj-cot d'a tic. Tecan ol oñ yac'och viñ schecab'oc yed' noc' co chej tic, xchi eb' viñ.

19 Yuj chi', ayic ix c'och eb' viñ d'a spuetail pat chi', ix och tean eb' viñ d'a viñ yilumal te' chi'. **20** Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin, ina a oñ tic, ix oñ ulec' manoj trigo junel, **21** axo yic ix oñ meltzaji, ix oñ vay d'a yol b'e. Ayic ix co jacan co coxtal, ix quilani tz'acan yajem q'uen tumín d'a sti' co coxtal chi', aton q'uen ix co c'ana' ayic ix co manan ixim co trigo. Ix quic'anxi meltzaj q'uen tumín chi' ticnaic, tz'acan ol cutej cac'anxi q'uen d'ayach. **22** Mañ cojtacoc mach ix ac'anem q'uen d'a yol sti' co coxtal chi'. Ch'oc ix quic'paxcot q'uen stojol ixim ol co man chi' ticnaic, xchi eb' viñ.

23 Ix yalan viñ chi' icha tic:

—Mañ eyac' pensar yuj jun chi'. Mañ ex xivoc. A sDiosal e mam yed' ex paxi, a ix ac'anem q'uen d'a sti' e coxtal chi'. A in ix in cha q'uen tumín ix eyac' stojoloc ixim e trigo ix eyic' chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

Ix lajvi chi', ix ic'jielta viñaj Simeón d'a yol preso yuj viñ yilumal chi', ix elul viñ b'aj ayec' eb' yuc'tac chi'. **24** Ix ic'chajb'at eb' viñ smasanil yuj viñ d'a spat viñaj José chi', ix yac'an a a' viñ yic sb'iquel yoc eb' viñ, ix ac'jipax yañ schej eb' viñ. **25** Ix lajvi chi', ix yic'anqueta silab' eb' viñ d'a yol scoxtal ol yac' d'a viñaj José ayic ol c'och viñ d'a chim-c'ualil chi', yujto yojtacxo eb' viñ to ol va eb' viñ yed' viñ.

26 Axo ix c'och viñaj José chi', ix yac'an silab' eb' viñ chi' d'a viñ, ix em ñojjab' eb' viñ d'a sat lum d'a yichañ viñ. **27** Ix lajvi chi' ix sc'an-b'an viñ d'a eb' viñ tato vach'ñej sc'ol eb' viñ, ix yalan viñ:

—¿Janic' sc'ol viñ e mam, viñ te ichamxo ix eyal d'ayin? ¿Pitzan tom viñ? xchi viñ d'a eb' viñ.

28 Ix em ñojjan eb' viñ, ix yalan eb' viñ:

—A viñ co mam chi', aytoec' viñ, vach'to sc'ol viñ, xchi eb' viñ.

29 Axo ix yilanoch viñaj Benjamín viñ, aton viñ junñej snun viñ yed'oc, ix yalan viñ:

—¿A am viñ eyuc'tac tzac'an unin ix eyal tic d'ayin? xchi viñ.

—Aton viñ, xchi eb' viñ.

—Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a ib'añ, xchi viñ d'a viñaj Benjamín chi'.

30 Ix lajvi yalan jun chi' viñ, ix te sat val sc'ol viñ yilan viñ yuc'tac chi'. Ix och pitz'an d'a spixan viñ, ijan val ix oc' viñ. Elañchamel ix b'at lemnaj viñ d'a yol scuarto yic sb'at oc' ta'.

31 Axo yic ix ec'b'at scusc'olal viñ chi', ix sb'icanel sat viñ, ix elta viñ, ix yalan viñ d'a eb' schecab'. Iq'uequelta co vael chi' chinaic, xchi viñ.

32 Jun smexa viñaj José chi' sch'ocojil. Ch'oc junxo mexa b'aj ix och eb' viñ yuc'tac viñ chi', ch'oc pax junxo mexa b'aj sva eb' viñ aj Egipto chi', aton eb' svataxon yed' viñaj José chi', yujto a eb' viñ aj Egipto chi' ay yovalil tato junñej sva eb' viñ yed' eb' viñ hebreo chi'. **33** A eb' viñ yuc'tac viñaj José chi', d'a stzolal ix aj yac'jiem c'ojan eb' viñ yuj viñ schecab' viñaj José chi', ato syala' jantac sq'uinal junjun eb' viñ, yujto icha chi' ix aj yalan viñaj José chi'. Viñ b'ab'el masanto viñ tzac'an unin. Toxoñej ste sat sc'ol eb' viñ yil-lanoch sb'a. **34** A vael ay d'a smexa viñaj José chi', a' ix ac'ji d'a eb' viñ. Axo pax d'a viñaj Benjamín chi', oye'to macañ ec'b'al yic viñ ix ac'ji d'a yichañ yic juntzañxo eb' viñ chi'. Ichato chi' ix va eb' viñ, ix yuc'an vino eb' viñ d'a tzalajc'olal.

A scopa viñaj José

44 ¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj José d'a viñ yilumal spat:

—Ac' b'ud'joc scoxtal eb' viñ tic d'a ixim trigo, yalñej jantac syal yic'anb'at eb' viñ. Tzac'anpaxem q'uen tumin d'a yol sti' scoxtal junjun eb' viñ, aton q'uen b'aj sman ixim trigo chi' eb' viñ. ² Tzac'anpaxem q'uen in copa plata yed' q'uen tumin d'a yol sti' scoxtal viñ tzac'an unin, xchi viñ. Ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal viñaj José chi'. ³ Ayic ix ja copnaj yoc c'u d'a q'uiñib'alil, ix chaji mel-tzaj eb' viñ yed' noc' schej d'a schoñab'. ⁴ Quenanto val sb'at eb' viñ, ix yalan viñaj José d'a viñ yilumal spat chi' icha tic:

—Ixix tzac'an yuj eb' viñ chi'. Ayic syamchaj eb' viñ uuj, tzalani: ¿Tas yuj a svach'c'olal viñ in patrón, chucxo tzeyutej e pactzitancani? ¿Tas yuj ix eyelq'uejcot scopa viñ, aton jun nab'a plata, ⁵ jun scopa viñ b'aj syuc' svino, sc'ananpax viñ yic snaanel junoc lolonel? Te chuc ix eyutej e b'a a ex tic, xa chi d'a eb' viñ, xchi viñaj José chi'.

⁶ Ix b'at viñ yilumal spat viñaj José chi' b'ian. Axo yic ix yamchaj eb' viñ yuj viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha ix aj yalan viñaj José chi'.

⁷ Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ:

—Mamin, ¿tas yuj icha chi' tzutej alan d'ayon? ¿Tom malaj co pensar, yuj chi' ol quelq'uejcot junoc tasi?

⁸ Ina ato d'a Canaán cajan oñ. D'a sb'ab'el, a q'uen tumin ix checlaj d'a sti' co coxtal, ix quic'xicot q'ueen. ¿Tom ato val junoc plata ma oro yic viñ a patrón chi' ol quelq'uejcot d'a spat? ⁹ A junoc oñ b'aj scheclajelta q'uen copa chi' d'a yol scoxtal, vach'

tato smiljichamoc, a oñxo co masanil, tzoñ ochcan a checab'oc, xchi eb' viñ.

¹⁰ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Yic'ocab' icha tzeyal chi', palta añej viñ b'aj ol ilchajelta jun copa chi' vuuj, a viñ chi' ol ochcan in checab'oc. A exxo tic, e masanil libre ex, xchi viñ.

¹¹ D'a elañichamel ix yaq'uem scoxtal eb' viñ chi' smasanil, ix stijan sti' eb' viñ. ¹² Ix sayan yil masanil yoltac coxtal chi' viñ. D'a stzolal ix say yil viñ, ix sb'ab'laj sayej yil yic viñ b'ab'el vinac viñ masanto d'a viñ tzac'an unin. Axo d'a yol yic viñ tzac'an unin chi' ix q'ueta q'uen copa chi', aton viñaj Benjamín. ¹³ Ix och ijan eb' viñ sñic'chitan spichul yuj scusc'olal. Ix yac'anxioch yicatz noc' sb'uru eb' viñ chi', ix meltzajxi eb' viñ d'a spatic. ¹⁴ Ayto ec' viñaj José chi' d'a spat, ix c'och viñaj Judá yed' eb' yuc'tac chi', ix em ñojan eb' viñ d'a sat luum d'a yichañ viñ. ¹⁵ Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas yuj icha chi' tzeyutej e b'a? ¿Tom mañ eyojtacoc to a junoc vinac ay yopisio icha in tic, syal snachajel junoc tas yuuj? xchi viñ. ¹⁶ Ix tac'vi viñaj Judá icha tic:

—Mamin, ¿tasto val ol aj co tac'vi d'ayach? ¿Tasto ol cutoc quilanoch co b'a tato vach' oñ calani? Ay co mul d'a yichañ co Mam Dios, tic ayon ec' d'a ichañ. Syal tzoñ och a checab'oc yed' viñ b'aj ix ilchajelta q'uen copa chi', xchi viñ.

¹⁷ Ix yalanxi viñaj José chi' icha tic:

—Maay, añej viñ b'aj ix ilchajelta q'uen in copa chi', añej viñ scan in checab'oc. A exxo tic, meltzajañec d'a junc'olal b'aj ay viñ e mam, xchi viñ.

Ix tevi viñaj Judá yuj viñaj Benjamín

18 Ix snitz val b'at sb'a viñaj Judá d'a stz'ey viñaj José chi', ix yalan viñ:

—Mamin, tzoc el val d'a a c'ool svalan d'ayach tas in pensar. Tzin tevi d'ayach, mocab' cot oval d'ayin, vach'chom icha ach viñ rey. **19** A ach val ix a c'anb'ej d'ayoñ tato aytoec' viñ co mam a oñ tic, tato aytopax junoxo cuc'tac. **20** Yuj chi', ix calan d'ayach to aytoec' viñ co mam, añejto te icham vinacxo viñ. A junxo viñ cuc'tac tzac'an unin, d'a yicham vinaquilxo viñ co mam chi' ix alji viñ. Axo junxo viñ junñej snun viñ yed'oc, chamnacxo viñ, yuj chi' te xajan viñ yuj viñ co mam chi', yujto axoñej viñ. **21** A ach ix ala' to squic'-cot viñ, yic tzojtaquejel viñ. **22** Ix calan d'ayach to max yal sc'ol viñ co mam chi' tz'el'ta viñ d'a stz'ey, yujto ijanxo scham viñ yuj cusc'olal yalani tato tz'el viñ d'a stz'ey viñ. **23** Palta ix alpax d'ayoñ tato max quic'cot viñ, maxtzac yal co jax d'a ichañ alani.

24 Ayic ix oñ c'och d'a co pat chi', ix calan d'a viñ co mam chi' tas ix aj alan d'ayoñ. **25** Axo viñ ix alan d'ayoñ to tzoñ cotxi manoj trigo. **26** Ix calan d'a viñ icha tic: Max oñ b'atlaj tato max quic'b'at viñ cuc'tac tzac'an unin tic, yujto tato max b'at viñ qued'oc, maxtzac yal-laj co c'och d'a yichañ viñ yajal chi', xco chi. **27** Ix yalan viñ co mam chi' d'ayoñ: Eyojtac to chavaññej vuninal ix vil yed' ix vetb'eyum cham-nac. **28** Jun viñ junelñej b'atnaccani, mañxa b'aj ix vil sat viñ, ay am val junoc noc' noc' chium anima chi'an-nac'b'at viñ. **29** Tato tzeyic'xib'at junxo viñ tic, tato ay pax tas tz'ic'an viñ, eyuj am val tzin cham yuj cusc'olal, xchi viñ d'ayoñ.

30 Yuj chi', icha val to squinal viñ co mam chi' yajoch viñ vuc'tac tic.

Tato mañxo ol meltzaj viñ qued'oc **31** ol cham viñ co mam yuj cusc'olal, a oñ tic tz'och co mul. **32** A in ix in tec'b'ej in b'a yuj viñ d'a viñ in mam chi', ix valani: Tato mañxo ol jax viñ vuuj, te chuc tzin can d'a yol a sat d'a junelñej, xin chi d'a viñ in mam chi'. **33** Yuj val chi' tzin tevi d'ayach, tato syala', a in tzin can squexuloc viñ vuc'tac tic a checab'oc. Yuj chi' tzac-tejel viñ, spax viñ yed' eb' viñ vuc'tac tic. **34** Tato maay jun, ¿tasto val ol aj in b'at vil viñ in mam chi', tato mañoc jun viñ ved'oc? Mañ jab'oc syal in c'ol svil scusc'olal viñ in mam tato icha chi' tzuji, xchi viñaj Judá chi'.

Ix sch'oxel'ta sb'a viñaj José d'a eb' viñ yuc'tac

45 ¹ Majxo techaj yuj viñaj José chi', ijanxo tz'oc'q'ue viñ d'a yichañ masanil eb' viñ smunlajvum, yuj chi' te chaañ ix yal viñ: Elañec d'a tic, xchi viñ. Yuj chi' mañxo junoc eb' viñ munlajvum chi' ix can ta, ix yalan viñ d'a eb' viñ yuc'tac chi' to yuc'tac sb'a viñ yed' eb' viñ.

2 Ichato chi', ix oc'val viñ sic'-lab'il. Masanil eb' viñ aj Egipto ix ab'ani. Ix c'och specal jun chi' d'a spalacio viñ rey. **3** Ix yalan viñaj José chi' d'a eb' viñ yuc'tac chi' icha tic:

—A in ton tic José in, cuc'tac co b'a. ¿Yel am val to pitzanto viñ co mam chi'? xchi viñ.

Ix te xiv chaañ eb' yuc'tac viñ chi' d'a yichañ. Majxo yal-laj slolon eb' viñ yuj xivelal. **4** Ix yalan viñaj José chi:

—Sval d'ayex ticnaic, nitzeccot e b'a d'a in tz'ey tic, xchi viñ. Axo yic

ix snitzanb'at sb'a eb' viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—A in ton José in, vuc'tac in b'a eyed'oc. A in ton tic e choñnac in cot d'a eb' viñ ismaelita choñvajum d'a Egipto tic. **5** Palta mocab' chab'ax e c'ool, mocab' cot eyoval d'ayex jun-jun ex yuj b'aj in e choñnaccot chi'. Spensar Dios yaj jun chi' yic tzin b'ab'lajcot d'a eyichañ, yic tzijtum anima scolchaji, yuj chi' icha chi' ix aji. **6** Schab'ilto ab'il yel yich vejel d'a yolyib'añq'uinal tic. Oye'to ab'il ol yac'a', mañ ol yac' sat aval iñat, vach'chom ay mach ol avanoc, palta malaj jab'oc sat ol yac'a'. **7** B'ab'el ix in chejcicot yuj Dios yic ol ex in col-can d'a jun nivan vejel tic, yic vach' max satel eyiñtilal d'a yolyib'añ-q'uinal tic. **8** Yuj chi' a Dios checan-nac in cot d'a jun lugar tic, mañoquexlaj eyac'nac in coti. A Dios ix in ac'anochi yic svac' sna viñ rey, yic tzin ochpax yajalil d'a masanil tas ay d'a spat viñ yed' d'a masanil yol yic Egipto tic. **9** A ticnaic pilec eyip, ixic alec d'a viñ co mam chi' icha tic: Icha tic ix aj yalan viñaj José uninal: A Dios ix in ac'anoch yajalil d'a yol yic Egipto tic, yuj chi' cotañ d'a elañ-chamel, yic tzul in ilan d'a tic. **10** A d'a lum Gosén ol ach cajnajoc yic vach' d'a in lac'anil ol ach aj yed' masanil eb' uninal, eb' iachiquin yed' noc' a molb'etzal noc' yed' masanil tastac ay d'ayach. **11** Ol vac'an a vael yed' masanil eb' viñ vuc'tac yed' masanil eb' ayec' ed'oc, yujto oye'to ab'il ol yac' jun vejel tic. Yuj chi' mañ ol ach och meb'ail yed' masanil eb' ayec' ed'oc, xchi viñ, xe chi d'a viñ co mam chi'. **12** Testigo yaj viñ vuc'-tac aj Benjamín tic yed' ex pax tic, to a in val sval jun lolonel tic. **13** Alec

d'a viñ co mam chi' to a in tic te nivan velc'och d'a yol yic Egipto tic. Tzeyalan d'a viñ yuj masanil tastac ix eyil d'a tic. Yuj chi' ixiquec eyic'cot viñ co mam chi' d'a elañchamel, xchi viñaj José chi'.

14 Ix lajvi chi', ix b'at lac'naj viñaj José chi' d'a viñaj Benjamín chi', ix och ijan viñ yoq'ui. Añejtona' ix oc'-pax viñaj Benjamín chi'. **15** Ix lajvi chi', ix stz'ub'anelta sti' eb' viñ yuc'-tac viñ chi' smasanil. Ayic lac'lac' och viñ d'a eb' viñ, ix och ijan viñ yoq'ui. Ix lajvi juntzañ chi', ix stec'b'an sb'a eb' viñ slolon yed' viñ.

16 Ix c'och specal d'a spalacio viñ rey to yuc'tac sb'a viñaj José yed' eb' viñ ix c'och chi'. Ix te tzalaj viñ rey chi' yed' masanil eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ d'a spalacio chi' ayic ix yab'an eb'. **17** Ix yalan viñ rey d'a viñaj José chi' icha tic:

—Al d'a eb' viñ uc'tac chi', yac'ocab'och yicatz noc' schej eb' viñ yic smeltzaj eb' viñ d'a Canaán chi'. **18** Syic'ancot yetb'eyum eb' viñ yed' eb' yuninal yed' viñ a mam chi' d'ayin. A lum luum te vach' d'a Egipto tic ol vac' d'a viñ. **19** Al d'a eb' viñ to syic'b'at carreta eb' viñ d'a tic, yic vach' syic'cot yetb'eyum eb' viñ yed' eb' yuninal yed' viñ a mam chi'. **20** Mocab' yac' pensar eb' viñ yuj tastac ay ticnaic, yujto a tas vach' ay d'a Egipto tic, a' ol vac' d'a eb' viñ, xchi viñ rey chi'.

21 Icha chi' ix yutej eb' viñ yuninal viñaj Israel chi'. Axo viñaj José chi' ix ac'an carreta chi' d'a eb' viñ yed' tastac sva eb' d'a yol b'e icha ix yutej viñ rey yalani. **22** Ix ac'jipax pichul ac'to d'a eb' viñ yic tz'och sq'uex c'apacoc eb' viñ. Axo d'a viñaj Benjamín, 300 siclo plata ix ac'ji, ix

ac'jipax oye' mojañ spichul viñ. **23** Ix yac'anb'at lajuñvañ noc' b'uru viñaj José chi' d'a viñ smam. Te al ix ajb'at noc' yuj masanil tas vach' ay d'a Egipto chi'. Ix b'atpax lajuñvañxo noc' nun b'uru ix ic'anb'at ixim trigo yed' ixim pan yic sva viñ d'a yol b'e yic scoti. **24** Ayic ix stac'anb'at eb' yuc'tac viñaj José chi', ix yalan viñ:

—Mocab' eyac' oval d'a yoltac b'e, xchi viñ.

25 Ix el eb' viñ d'a Egipto chi', ix c'och eb' viñ d'a Canaán b'aj ay viñ smam chi'. **26** Axo ix yalan eb' viñ d'a viñ smam chi' to pitzanto viñaj José, to ayoch viñ schab'il yajalil d'a Egipto. Ix te sat sc'ol viñ yab'ani, maj schalaj viñ tas ix yal eb' viñ. **27** Palta ichato ix pitzvixi viñ ayic ix yab'an masanil tas ix yalcot viñaj José chi', ix yilanpaxoch jantac carreta ix yac'-cot viñ yic tz'ic'jib'at viñ. **28** Ichato chi' ix yalan viñ: C'ocb'ilñej ix vab'i to pitzanto viñ vuninal chi'. Ol b'at vil viñ yacb'an manto in chami, xchi viñ.

Ix c'och viñaj Jacob d'a Egipto

46 ¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Jacob yed' masanil eb' yico' yed' masanil tastac ay d'ay. Ayic ix c'och viñ d'a Beerseba, ix sñusan silab' viñ d'a sDiosal, aton sDiosal viñ smam viñ. **2** A d'a jun ac'val chi', ix lolon Dios d'a viñ d'a svayich, ix avtaj viñ yuuj:

—Jacob, xchi. Ix tac'vi viñ:

—Oy, ina vajec' tic Mamin, xchi viñ.

3 Ix yalan Dios d'a viñ icha tic:

—A in ton a Diosal in yed' viñ a mam, mañ ach xiv a b'at d'a Egipto chi'. Yacb'an ayex ec' ta' ol in b'o jun nivan choñab' d'a iñtilal. **4** Ol in

b'atñej ed'oc d'a Egipto chi', axo yic ol c'och stiempoal, ol in ochñej yed' eb' iñtilal ayic ol meltzajxicot eb' d'a jun lugar tic. Axo yic ol ach chamoc, a viñ uninal aj José chi', ayec' viñ d'a a tz'ey, xchi Dios d'a viñ.

5 Ix lajvi chi', ix ac'jiq'ue viñ yuj eb' viñ yuninal d'a yol carreta ix yac'-cot viñ sreyal Egipto chi'. Ix yac'anpaxq'ue eb' unin yed' eb' ix yetb'eyum eb' viñ. Ichato chi' ix el eb' viñ d'a Beerseba chi'. **6** Ix cot eb' viñ d'a Egipto, ix yic'ancot noc' scalnel eb' viñ yed' noc' svacax yed' masanil tastac ix yic' eb' viñ d'a Canaán chi'. **7** Ix yic'ancot masanil eb' viñ yuninal viñaj Jacob chi' yed' eb' ix yisil yed' eb' yixchiquin.

8-15 A eb' yñtilal viñ yed' ix Lea ix cot yed'oc d'a Egipto, **33** eb' d'a smasanil, ayoch eb' vinac yed' eb' ix ix sb'isuloc. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton eb' tic: Viñaj Rubén, aton viñ b'ab'el unin, viñaj Simeón, viñaj Leví, viñaj Judá, viñaj Isacar, viñaj Zabulón yed' ix Dina. A eb' tic ix alji ayic ayec' viñ d'a Padán-aram.

A eb' yuninal viñaj Rubén: Aton viñaj Hanoc, viñaj Falú, viñaj Hezrón yed' viñaj Carmi.

A eb' yuninal viñaj Simeón: Aton viñaj Jemuel, viñaj Jamín, viñaj Ohad, viñaj Jaquín, viñaj Zohar yed' viñaj Saúl, viñ yune' jun ix aj Canaán.

A eb' yuninal viñaj Leví: Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

A eb' viñ yuninal viñaj Judá: Aton viñaj Er, viñaj Onán, viñaj Sela, viñaj Fares yed' viñaj Zara. (A viñaj Er yed' viñaj Onán chi', chamnaxco eb' viñ d'a Canaán). A eb' yuninal viñaj Fares chi', aton viñaj Hezrón yed' viñaj Hamul.

A eb' yuninal viñaj Isacar: Aton viñaj Tola, viñaj Fúa, viñaj Job yed' viñaj Simrón.

A eb' yuninal viñaj Zabulón: Aton viñaj Sered, viñaj Elón yed' viñaj Jahleel.

16-18 A eb' yiñtilal viñaj Jacob chi' yed' ix Zilpa, 16 eb' d'a smasanil. A ix Zilpa chi', aton ix scriada ix Lea ix ac'ji yuj viñ sman, aton viñaj Labán. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton eb' tic: Viñaj Gad yed' viñaj Aser.

A eb' yuninal viñaj Gad: Aton viñaj Zifión, viñaj Hagui, viñaj Ezbón, viñaj Suni, viñaj Eri, viñaj Arodi yed' viñaj Areli.

A eb' yuninal viñaj Aser: Aton viñaj Imna, viñaj Isúa, viñaj Isúi, viñaj Bería yed' ix yanab' eb' viñ scuchan Sera. A eb' yuninal viñaj Bería chi', aton viñaj Heber yed' viñaj Malquiel.

19-22 A eb' yiñtilal viñaj Jacob chi' yed' ix Raquel, 14 eb' d'a smasanil. A eb' yuninal viñ yed' ix: Aton viñaj José yed' viñaj Benjamín.

A eb' yuninal viñaj José chi' yed' ix Asenat yisil viñaj Potifera sacerdote d'a choñab' On: Aton viñaj Manasés yed' viñaj Efraín, aton eb' ix alji d'a Egipto.

A eb' yuninal viñaj Benjamín chi': Aton viñaj Bela, viñaj Bequer, viñaj Asbel, viñaj Gera, viñaj Naamán, viñaj Ehi, viñaj Ros, viñaj Mupim, viñaj Hupim yed' viñaj Ard.

23-25 A eb' yiñtilal viñaj Jacob chi' yed' ix Bilha, ucvañ eb'. A ix Bilha chi', aton ix scriada ix Raquel ix ac'ji yuj viñaj Labán. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton eb' tic: Viñaj Dan yed' viñaj Neftalí.

A yuninal viñaj Dan chi', añej viñaj Husim.

A eb' yuninal viñaj Neftalí chi': Aton viñaj Jahzeel, viñaj Guni, viñaj Jezer yed' viñaj Silem.

26 66 eb' yiñtilal viñaj Jacob chi' d'a smasanil, aton eb' tic ajun yed' viñ ayic ix c'och viñ d'a Egipto. Aton val eb' tic yiñtilal viñ, ch'oc pax eb' ix alib'al. **27** Ch'oc pax yaj viñaj José yed' chavañ eb' yuninal ix alji d'a Egipto chi', yuj chi' 70 sb'isul viñaj Jacob chi' yed' eb' yiñtilal ayic ayxo-ec' viñ ta'.

28 Ix b'ab'lajb'at viñaj Judá yuj viñaj Jacob chi', yic sb'at viñ yal yab' viñaj José chi' to scot viñ chaval d'a yol yic Gosén. Axo yic ix c'och eb' d'a Gosén chi', **29** ix schecan viñaj José chi' ac'chaj lista scarruaje yic b'at schaan viñ smam viñ d'a Gosén chi'. Ayic ix c'och viñ d'a yichañ viñ smam chi', ix och lac'naj viñ d'a viñ. Te junip ix em ñojan viñ yoc' d'a sjolom sjeñjab' viñ smam chi'. **30** Axo ix yalan viñ smam viñ chi' icha tic:

—A ticnaic, tic val ix vilxioch a sat, tic val pitzan achto, junc'olalxo ol in cham ticnaic, xchi viñ.

31 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj José chi' d'a eb' viñ yuc'tac yed' d'a masanil eb' ayec' yed' viñ smam viñ chi':

—Tic tzin b'at val d'a viñ rey: Masanil eb' viñ vuc'tac yed' masanil eb' yiñtilal viñ in mam ay d'a Canaán, toxo ix ja eb' ved'oc.

32 Yed'nac masanil noc' scalnel eb', noc' svacax yed' masanil tas ay d'a eb', yujto a smunlajel eb' aton moloj calnel yed' moloj vacax, xin chama.

33 Yuj chi', ayic ol ex avtajb'at yuj viñ rey chi', ol sc'anb'an viñ d'ayex tas b'aj tzex munlaji, **34** tzeyalani to moloj calnel yed' moloj vacax tze c'ulej. Añej noc' calnel co molb'etz

yaji yictax oñ cotoch uninal icha val eb' co mam quicham, xe chi. Yuj chi' ol ex can d'a lum Gosén tic, yujto a eb' viñ aj Egipto tic ay yovalil tato junñej tz'aj eb' viñ yed' eb' viñ molum calnel, xchi viñaj José chi'.

47 ¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj José yal d'a viñ rey chi' icha tic: A viñ in mam yed' eb' viñ vuc'tac toxo ix javi eb' viñ d'a Gosén. Ix cot eb' viñ d'a Canaán, yed'nac noc' scalnel eb' yed' noc' svacax yed' masanil tas ay d'a eb', xchi viñ. ² Sic'b'ilxoel ovañ eb' viñ yuc'tac viñ chi' yuuj yic sb'at eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi' yic tz'ojtacajel eb' viñ yuj viñ. ³ Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas munlajelal syal eyuuj? xchi viñ.

Ix yalan eb' viñ:

—Mamin, a oñ a checab' oñ tic, molum calnel oñ icha eb' co mam quicham. ⁴ Ix oñ ja d'a jun lugar tic yujto a d'a Canaán b'aj cajan oñ te ay vejel, mañxa b'aj vach' sva noc' co calnel, yuj chi' tzoñ tevi d'ayach, comonoc scha a c'ol tzoñ cajnaj d'a lum Gosén, xchi eb' viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj José:

—Yacb'an ix ja viñ a mam yed' eb' viñ uc'tac ed'oc, ⁶ vach' tz'ajcan eb' viñ d'a tic. Ac' lum Gosén chi' d'a eb' viñ. A val luum chi' te vach' d'a yol yic Egipto tic, syal scajnaj eb' viñ ta'. Tato ay eb' viñ uc'tac chi' te jelan d'a iloj noc' chi', syal tzac'och eb' viñ yilumaloc noc' in molb'etzal noc', xchi viñ rey chi'.

⁷ Ix yic'anpaxb'at viñ smam viñaj José d'a yichañ viñ rey chi', yic vach' tz'ojtacajel viñ yuj viñ. Ichato chi' ix yac'an stzatzil sc'ol viñ rey chi' viñaj

Jacob chi'. ⁸ Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Jayexo ab'il a q'uinal? xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi viñaj Jacob chi' icha tic:

—Quenanto in q'uinal, añejanto 130 ab'il, toñej tzin b'eyeq'ui, palta d'a yataquil ix aj yec'b'at janic' tiempal tic vuuj. Manto c'ochlaj in q'uinal icha val ix aj yab'ilal eb' in mam vicham, xchi viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñ rey chi', ix elixta viñ d'a yol sdespacho viñ.

¹¹ Ichato chi', ix yac'an lum luum te vach' viñaj José d'a viñ smam yed' d'a eb' yuc'tac d'a yol yic Egipto chi', aton lum ay d'a slac'anil choñab' Ramesés, icha ix yutej viñ rey chi' yalani. ¹² Ayñejoch viñaj José chi' yac'an svael eb', ato syala' jantac sb'isul junjun eb'.

Ix yac'och jun ley viñaj José d'a Egipto

¹³ Ix te em vejel d'a masanil yol yic Egipto chi' yed' d'a yol yic Canaán, mañxalaj ixim trigo, junlajanxoñej van scham eb' anima yuj vejel. ¹⁴ Masanil q'uen stumin eb' aj Egipto yed' eb' aj Canaán chi', ix b'at yac'can eb' yuj ixim trigo. Masanil q'uen ix sic'b'at viñaj José d'a yol sdespacho viñ rey. ¹⁵ Axo yic ix lajviel q'uen tumin d'a Egipto yed' d'a Canaán chi', ix b'at yalan eb' viñ aj Egipto chi' d'a viñaj José icha tic:

—A ticnaic mamin, na'a tas tzoñ aji. Toxo ix lajvib'at q'uen co tumin, ac' tas sco va'a, yic vach' max oñ chami, xchi eb' viñ.

¹⁶ Ix tac'vi viñaj José d'a eb' viñ icha tic:

—Tato mañxa q'uen e tumin chi', iq'ueccot noc' e molb'etzal noc', syal

vac'an ixim e trigo sq'uexuloc noc', xchi viñ.

17 Yuj chi', a d'a jun ab'il chi', ix yac' noc' schej eb' viñ, noc' scalnel eb' viñ, noc' svacax eb' viñ yed' noc' sb'uru eb' viñ sq'uexuloc ixim trigo chi'. 18 A yuj noc' molb'etzel noc' ix ec' jun ab'il chi', palta añeja' ay vejel. Ix b'at yalanxi eb' viñ d'a viñaj José chi':

—Max yal-laj co c'ub'anel d'ayach mamin, mañxalaj q'uen co tumin, mañxa paxlaj noc' co molb'etzel noc', icxo noc' smasanil. Mañxa tas syal cac'an d'ayach, axoñej to scac'och co b'a yed' co luum d'a yol a c'ab'.

19 Colvajañ d'ayoñ, yic vach' max oñ chami, max canlaj co luum tic d'a ichñeja'. Vach' tzoñ a manel yed' luum, tzoñ canñej schecab'oc viñ rey, syiquejcanel lum luum viñ b'aj tzoñ munlaj chi'. Añej to tzac' ixim trigo co va'a yed' iñat scavej d'a sat luum, yic max oñ chami, yic max canpax tz'inan luum, xchi eb' viñ d'a viñaj José chi'.

20-21 Icha chi' ix yutej viñaj José smanancanel masanil lum luum d'a eb' viñ aj Egipto chi' yic tz'ochcan lum yicoc viñ rey. Yuj jun nivan vejel chi', ix schoñcanel sb'a eb' yed' sluum chi'. Masanil eb' ix ochcan schecab'oc viñ rey chi'. 22 Añej sluum eb' sacerdote maj smanel-laj viñaj José chi', yujto tz'ac'ji strigo eb' sva yuj viñ rey chi', yuj chi' malaj slum eb' viñ chi' ix schoñeli.

23 Ix yalan viñaj José chi' d'a eb' anima icha tic:

—A ticnaic yic exxo viñ rey yed' lum e luum, yujto ix ex in mancaneli. Iq'uecb'at ixim iñat, yic tzeyavej ixim. 24 Ato syala' jantac tzeyic' d'a luum, tzeyac'an chab' almul d'a

junjun quintal d'a viñ rey, axo d'a ixim vajxaque' almul, ata' ol elta ixim iñat ol eyavej, añejtona' ata' ol elta ixim ol e va yed' eyuninal yed' masanil mach ayec' eyed'oc, xchi viñ.

25 Yuj chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Te vach' a pensar mamin, uuj mañ ol oñ chamoc. A ticnaic, tic tzoñ ochcan schecab'oc viñ rey chi', xchi eb' viñ.

26 Ichaton chi' ix yutej viñaj José yac'an jun ley chi', chab' almul yic viñ rey d'a junjun quintal syac' eb' anima cajan d'a masanil yol yic Egipto chi'. Icha chi' ix ajcan jun ley chi'. Añej eb' viñ sacerdote max ac'anlaj stojol chi', yujto maj schoñel-laj slum eb' d'a viñ rey chi'.

Yalnaccan viñaj Israel yuj b'aj ol muchajoc

27 Masanil eb' yiñtilal viñaj Israel, ix can eb' d'a Egipto, ix smaccan lum luum eb' d'a Gosén. Ata' ix te q'uib'-chañ sb'isul eb'. 28 17 ab'il ix ec' viñaj Israel d'a Egipto chi', yuj chi', 147 ab'il sq'uinal viñ.

29 Ayic toxo val scham viñ syab'i, ix schecan viñ avtajcot viñaj José. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Tato xajan in val uuj, ac'och a c'ab' d'a yalañ in xub' tic, tzac'an a ti' d'a yichañ Dios to ol a c'anab'ajej tas ol val tic. Tzin tevi d'ayach to mañ ol in a muc d'a Egipto tic, 30 a d'a stz'ey b'aj mucan eb' in mam vicham, ata' tzeyic'b'at in nivanil tic, tze mucanem b'aj mucan eb' chi', xchi viñ.

—Icha chi' ol vutej mamin, xchi viñaj José chi'.

31 Ix yalanxi viñ to syac' sti' viñaj José chi' d'a Dios, ix yac'an sti' viñ

chi'. Ix lajvi chi' ix em ñojan viñaj Israel chi' d'a sjolom sch'at, ix yac'an yuj diosal viñ d'a Dios.

Yalnaccan vach' lolonel viñaj Jacob d'a yib'añ eb' yuninal viñaj José

48 ¹ Ix ec' jab'oc stiempoal, ix alchaj d'a viñaj José chi' to penaxoay viñ smam viñ. Yuj chi' ix b'at viñ yil viñ, ix yic'anb'at eb' yuninal viñ schavañil yed'oc, aton viñaj Manasés yed' viñaj Efraín. ² Ayic ix alchaj d'a viñaj Israel to toxo ix ja viñaj José chi' yila', ix yac' pural sb'a viñ sq'ue c'ojan d'a sti' sch'at. ³ Ix yalan viñ icha tic: —A Dios Syal Yuuj Masanil, a' ix sch'ox sb'a d'ayin d'a choñab' Luz, d'a yol yic Canaán. Ata' ix yal vach' lolonel d'a vib'añ, ix yalan icha tic: ⁴ Ab' jun, tzijtum sb'isul iñtilal ol vac'a'. A jantac iñtilal, tzijtum nación ol ajelc'ochoc. Ol vac'anpax jun lum tic d'ayach yed' d'a masanil eb' iñtilal chi', ol eyiquej lum d'a junel-ñej, xchi Dios chi'. ⁵ Yuj chi', a val chavañ uninal ix alji d'a Egipto tic ayic manto in javoc, aton viñaj Manasés yed' viñaj Efraín, victaxon yaj eb' viñ, icha vuninal tz'ajcan eb' viñ, icha val yaj viñaj Rubén yed' viñaj Simeón. ⁶ A jantacto eb' uninal toto ol aljoc, icxo ol aj eb', a d'a smacb'en chavañ eb' yuc'tac eb' tic ol yic' yic eb'. ⁷ Ayic in meltzajnac d'a Padán-aram, chamnaccan ix a nun d'a Canaán ayic manto in javilaj d'a Efrata. A d'a sb'eal Efrata chi' ix in muccan ix, xchi viñ. (A jun lugar chi' Belén sb'i ticnaic.)

⁸ Ix lajvi chi', ix b'at q'uelan viñaj Israel chi' d'a eb' viñ chavañ yuninal viñaj José chi', ix sc'anb'an viñ icha tic:

—A eb' viñ tic, ¿mach eb' viñ? xchi viñ.

⁹ —A eb' viñ vuninal ix yac' Dios d'ayin d'a Egipto tic, xchi viñaj José chi'. Ix lajvi chi, ix yalan viñ smam viñ chi':

—Elocab' d'a a c'ool, snitzocab'cot sb'a eb' viñ d'a in tz'ey tic yic vach' ol valcan vach' lolonel d'a yib'añ eb' viñ, xchi viñ.

¹⁰ Yujto te icham vinacxo viñaj Israel chi', maxtzac yal-laj yilan viñ. Yuj chi' ix nitzchajcot eb' viñ yuj viñaj José chi' d'a stz'ey viñ. Ix och lac'lac' viñ d'a eb' viñ, ix tz'ub'jielta sti' eb' viñ yuj viñ. ¹¹ Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a viñaj José icha tic:

—Te maxtzac in nalaj tato olto ach vila'. Tic val mañoc achñej tzato ach vila', palta ix el d'a sc'ol Dios to ixto val viloch eb' viñ uninal tic, xchi viñ.

¹² Ix lajvi chi', ix yic'anelta eb' viñ viñaj José chi' d'a scal yoc viñ smam chi', ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ smam chi. ¹³ Ix yic'anxib'at eb' viñ yuninal viñ chi': A viñaj Efraín d'a svach' viñ, axo viñaj Manasés d'a sq'uexañ viñ. Ix yic'anb'at eb' viñ b'aj ay viñ smam chi'. Yuj chi' a viñaj Efraín chi' ix can d'a sq'uexañ viñaj Israel chi', axo viñaj Manasés ix can d'a svach' viñ. ¹⁴ Ayic ix yac'anb'at sc'ab' viñ chi' d'a yib'añ eb' viñ, culus ix yutejb'at sc'ab' viñ chi' d'a yib'añ eb' viñ. Yuj chi', a svach' viñ ix c'och d'a yib'añ viñaj Efraín chi', axo sq'uexañ viñ ix c'och d'a yib'añ viñaj Manasés chi', vach'chom b'ab'el vinac viñaj Manasés chi'. ¹⁵ Ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñaj José chi', icha tic:

A Dios aton jun ix c'anab'ajaj yuj viñ in mam icham aj Abraham yed' viñ in mam aj

Isaac, a' tzin tañvani yictax ix in alji yed' pax ix in b'eyñejcoti.

- 16 A jun yángel Dios ix in colan d'a syaelal. Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a yib'añ eb' viñ chavañ tic, yujocab' eb' viñ tzin nachaj-coti, nachajocab'paxcot viñ in mam icham aj Abraham yed' viñ in mam aj Isaac. Tzijtum ol aj sb'isul yiñtilal eb' viñ chavañ tic d'a sat lum luum b'aj ol caj-najoc, xchi viñaj Israel chi'.

17 Max schalaj sc'ol viñaj José chi' to a d'a yib'añ viñaj Efraín chi' ix yac'q'ue svach' c'ab' viñ smam chi'. Yuj chi' ix yac'lej viñ yic'anel svach' c'ab' viñ smam chi' d'a yib'añ viñaj Efraín chi', ix yac'anq'ue viñ d'a yib'añ viñaj Manasés yalani.

18 Ix yalan viñ icha tic:

—Maay mamin, mañ ichocta' tzutej, a d'a viñ b'ab'el tic, ata' tzac'-q'ue a vach' c'ab', xchi viñ.

19 Maj yal-laj sc'ol viñ smam viñ chi', ix yalan viñ icha tic:

—Vojtacxo ach vuninal. A viñ tic, nivan choñab' ol aj yelc'och viñ d'a b'aq'uiñ, palta a viñ tzac'an tic yelxo val nivan ol aj yelc'och viñ d'a viñ b'ab'el tic, axo yiñtilal viñ, tzijtum nación ol ajelc'ochoc, xchi viñ.

20 Ix lajvi chi', ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' schavañil:

—Icha tic ol aj e b'inaj yuj eb' e c'ab' eyoc d'a b'aq'uiñ ayic ol snib'ej eb' yalan vach' lolonel d'a yib'añ junoc anima: Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a ib'añ, icha ix aj yac'an d'a viñaj Efraín yed' d'a viñaj Manasés, xcham eb', xchi viñaj Israel chi'.

A d'a aloj vach' lolonel chi', b'ab'el ix yac' b'inaj viñaj Efraín chi' viñ d'a yichañ viñaj Manasés chi'. 21 D'a

elañchamel ix yalanxi viñ d'a viñaj José chi':

—Ach vuninal, a in tic toxo ol in chamoc, palta ayñejoch Dios eyed'oc, ayñejpaxoch yed' eb' eyiñtilal. A ol ex ic'an meltzaj d'a slum co mam quicham. 22 Svac' junxo macañ mac-b'en d'ayach ec'to d'a yichañ yic eb' uc'tac, aton lum pac'an ix vic'canec' d'a eb' amorreo d'a scal oval, xchi viñaj Israel chi' d'a viñaj José chi'.

Slajvub' lolonel viñaj Jacob

49 1 Ix lajvi chi' ix yavtancot eb' yuninal viñaj Jacob chi' smasanil, ix yalan viñ: Ex vuninal, nitzeccot e b'a d'a in tz'ey. Ab'ec tas ol ex aj d'a yic b'aq'uiñ:

2 Nitzeccot e b'a d'a in tz'ey, ol valan d'ayex. Ab'ec tas ol val a in Israel e mam in tic:

3 Ach Rubén, a ach ton in b'ab'el unin ach, sch'oxel sb'a vip d'ayach. A ach tic toxonton ay a may, nivan elc'och d'a yichañ eb' uc'tac.

4 A ticnaic, mañxalaj ol aj elc'ochi, yujto lajan ach icha junoc eluma', yujto q'uixveltac ix in utej d'a in vaynub' ayic ix ach vay yed' ix schab'il vet-b'eyum.

5 A ach tic ach Simeón yed' ach tic Leví, eyuc'tac e b'a, a eyam-c'ab' yic oval ix eyac'lab'ej ayic ix e c'ulan chucal.

6 Junelñej malaj in gana tzin c'och b'aj tz'och e molchajel, yujto ayic ix cot oynaj ix eyila', ix e milcham anima. Ina ayic ix cot eyoval ix e mac'q'uichaj yoc noc' mam vacax.

7 Cotocab'can catab' d'a eyib'añ yuj yoval e jolom chi', ina mañ

- jab'oc tz'oc' e c'ool. Yuj chi' ol ex in saclemejcanb'at d'a scal eb' eyetchoñab' Israel.
- 8 Ach vuninal Judá, ol alchaj val vach' lolonel d'ayach yuj eb' uc'tac tic. Ol ach och b'inb'in d'a sjaj eb' ayoch ajc'olal d'ayach. Ol em ñojjab' eb' uc'-tac tic d'ayach.
- 9 Lajan ach val icha junoc noc' quelem choj, ayic slajvi schian-b'at junoc noc' noc' ix smila', spaxta d'a sñaq'ueen. Tz'em ñojan, tz'em cutzan d'a sat lum. Icha val junoc nivaquil choj, ¿mach val junoc ol stec'b'ej sb'a ach stzuntzani?
- 10 Malaj mach syal yic'anec' snivanil elc'ochi. Malaj mach syal yic'anec' a c'ococh d'a yol a c'ab', masanto ol ja jun Mach ay yico', jun mach to masanil nación ol c'anab'ajanoc.
- 11 Ol yetzb'anocho sb'uru d'a jun yib' te' uva yelxo val vach', ol sjuc'an spichul d'a yal uva.
- 12 A yol sat, te q'uic' yilji d'a yichañ vino, axo q'uen ye, yelxo val te sac d'a yichañ noc' lech.
- 13 A achxo tic ach Zabulón, a d'a sti' a' mar b'aj sc'och te' barco ol ach cajnajoc. A stz'acañil lum a luum, ol c'och d'a Sidón.
- 14 A achxo tic ach Isacar, lajan ach icha junoc noc' b'uru cuchum icatz syic' yip d'a yol macte'.
- 15 Ayic ol ilanochi to te vach' junoc lugar, vach' ol ie' ip ta', tzac'anocho yich a patic d'a yalañ icatz, mañxalaj tas tzala' tzach ochxoñejcan checab'oc.
- 16 A achxo tic ach Dan, a ach val ol a ch'olb'itej a choñab' icha val smojal tz'aj sch'olb'itaj junoc macañ eb' etisraelal.
- 17 A ach tic, lajan tzutej a b'a icha val junoc noc' ajavchan tz'ec' b'ac'ac'oc d'a ti b'e, to schiji yoc noc' chej yuj noc', yuj chi' sjul-canel noc' mach ayq'ue d'a yib'añ.
- 18 Mamin Jehová tzin tañvej in a colani.
- 19 A achxo tic ach Gad, sc'och eb' ajc'ol yac' oval ed'oc, palta slaj-vub'alxo ol ac' ganar eb'.
- 20 A achxo tic ach Aser, ol yac'ñej sobre tas ol a va'a. Ol ac'anpax tas ol sva eb' viñ rey.
- 21 A achxo tic ach Neftalí, libre aj icha junoc noc' cob'es c'ultaquil chej. A val vach' pensaril ol ala'.
- 22 A achxo tic ach José, lajan ach val icha junoc te te' ay d'a sti' junoc a a', ste el c'uyan, mañ jantacoc sat syac'a', sc'axpajec' sc'ab' d'a yib'añ smacte'al.
- 23 Te ajc'ol syutej sb'a eb' anima d'ayach, sjulvaj eb' yed' sjul-lab' d'ayach, tz'och val ijan eb' ach stzuntzani.
- 24 A ach tic, te ay val yip a c'ab', te vach' yaj a jul-lab' yuj val yip in Diosal Syalñej yuuj, aton Vilumal yed' in Columal a in Israel in tic,
- 25 yuj val yip in Diosal, aton ol ach colanoc. A Dios Syal Yuj Smasanil ol yac' svach'c'olal d'a ib'añ, aton ñab' scot d'a sat-chaañ yed' syaxil sat lum luum. Yuj svach'c'olal ol q'uib' sb'isul eb' uninal yed' noc' a molb'etzal noc'.
- 26 Ach José, masanil juntzañ vach' lolonel svalcan tic d'a ib'añ a in a mam in tic, yelxo val te nivan

yelc'och d'a yichañ vach'
lolonel ix yalcán in mam d'a
vib'añ, yelxo val nivan d'a
yichañ juntzañ vitz aytax ec' d'a
peca'. A masanil juntzañ tic
svalcan d'a ib'añ, to sic'b'ilach-
canel d'a scal eb' viñ uc'tac tic.

27 A achxo tic ach Benjamín, lajan
ach val icha junoc noc' oques te
ov. Ayic van sacb'i q'uinal schi-
anb'at schib'ej noc' smila', ayic
q'uic'b'alilxo spucanb'at tas tz'il-
chaj yuuj, xchi viñaj Israel chi'.

28 Aton val stzolal eb' lajchavañ
yuninal viñaj Israel tic. Masanil jun-
tzañ lolonel tic ix yal viñ ayic ix
yalancanel vach' lolonel viñ d'a
yib'añ junjun eb' viñ yuninal chi',
icha val smojal tas ol aj junjun eb'.

A schamel viñaj Jacob

29 Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb'
viñ yuninal chi': Toxo val ol in
chamoc, yuj chi' a b'aj mucb'il eb' in
mam vicham tzin e mucu', aton lum
manb'il d'a viñaj Efrón hitita **30** d'a
yol yic Canaán. A tas ix val tic,
syalelc'ochi, aton d'a q'uen olan
q'uen yic Macpela d'a slac'anil lum
yic viñaj Mamre, manb'ilcan yuj viñ
co mam quicham aj Abraham yic b'aj
smucchaj schamnac viñ. **31** Ata'
smucnaccan ix Sara viñ, aton ix yet-
b'eyum viñ. Ata' mucchajnacpax viñ.
Ata' mucanacan viñ co mam aj Isaac
yed' ix co nun ix Rebeca. Ata' in
mucnacpaxcan ix Lea. **32** A jun lum
chi' yed' q'uen olan q'uen chi', man-
b'ilcan d'a eb' viñ hitita, xchi viñ d'a
eb' viñ yuninal chi'.

33 Ix lajvi yalan viñ d'a eb' viñ
yuninal chi' yuj tas ol aj smucchaj
snivanil yuj eb' viñ, ix ec' jichan viñ,
ix cham viñ b'ian.

50 ¹ Ix b'at lac'naj viñaj José
chi' d'a snivanil viñ smam
chi', ix och ijan viñ yoq'ui, ix
stz'ub'anelta sti' viñ. ² Ix lajvi chi', ix
yalan viñ d'a eb' viñ smunlajvum to
syac'och remeyo eb' viñ d'a snivanil
viñ smam chi'. Ix ac'jiochi, yic vach'
max c'a snivanil viñ chi'. ³ **40** c'ual ix
yic'a' yic tz'ac'jioch remeyo chi'. **70**
c'ual ix cus eb' viñ aj Egipto chi' yuj
schamel viñaj Jacob chi'. ⁴ Ix lajvi **70**
c'ual chi', ix b'at lolon viñaj José chi'
yed' eb' viñ ayoch d'a yopisio yed'
viñ rey, ix yalan viñ:

—Tato vach' in d'a e sat, oc'ocab'
e c'ol d'ayin, b'at ex lolon d'a viñ rey
vuuj. ⁵ Yujto ayic toxo scham viñ in
mam, ix yalan viñ d'ayin to svac' in
ti' yic b'at in muccan viñ d'a jun b'aj
sb'onaccan d'a yol yic Canaán. Yuj
chi' tzin tevi to tzin b'at in muccan
viñ in mam chi'. Slajvi in mucanani,
tzin paxta, xchi viñaj José chi'.

⁶ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a viñ icha
tic:

—Ixix, ix muccan snivanil viñ a
mam chi', icha val ix aj alan chi' ayic
ix ac'an a ti' d'a viñ, xchi viñ.

⁷ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj José
chi' smuccan snivanil viñ smam chi'.
Masanil eb' ayoch d'a yopisio yed'
viñ rey d'a yol yic Egipto chi', ix b'at
eb' mucval yed' viñaj José chi'.

⁸ Masanil eb' ayec' d'a yol spat viñaj
José chi' ix b'ati. Ix b'atpax eb' viñ
yuc'tac viñ chi' yed' masanil eb' ayec'
d'a spat viñaj Jacob chi'. Axoñej eb'
cotac unin ix can d'a Gosén yed' pax
noc' noc'. ⁹ Ay pax mach yed'nac
scarruaje ix b'at mucval chi', ay pax
mach ayq'ue d'a yib'añ chej ix b'ati,
yuj chi' tzijtum anima ix b'at mucval
chi'. ¹⁰ Ayic ix c'och eb' d'a
Goren-ha-atad d'a slac'anil a' nivan

Jordán, ata' ix sch'ox val scusc'olal eb' mucvajum chi' masanil. Uque' c'ual ix oc' viñaj José yuj viñ smam d'a jun lugar chi'.

11 Ayic ix yilan eb' cananeo d'a jun lugar chi' tas ix yutej sb'a eb' aj Egipto yed' schamnac, ix yalan eb' icha tic: A eb' aj Egipto tic, te nivan syutej eb' yilvi ac'val yuj schamnac, xchi eb'. Yuj chi', Abel-mizraim^x ix yac' eb' sb'iej jun lugar chi'. A d'a slac'anil a' nivan Jordán ay jun lugar chi'.

12 Masanil tas ix sc'ancan viñaj Jacob d'a eb' yuninal, ix sc'anab'ajej eb' sc'ulani. **13** Ina to ix yic'b'at snivanil viñ eb' d'a yol yic Canaán. Ix smucancan eb' d'a q'uen olan q'ueen d'a Macpela, aton q'uen manb'ilcan yed' lum luum yuj viñaj Abraham d'a viñaj Efrón hitita. A jun chi' ix och scampusanteoc eb' viñ. A jun lum b'aj ay q'uen olan q'uen chi', a d'a slac'anil lum yic viñaj Mamre cham-nac ay. **14** Ix lajvi smucancan viñ smam viñaj José chi', ix paxta viñ yed' eb' viñ yuc'tac yed' masanil eb' viñ ajun yed'oc, ix c'ochxi eb' viñ d'a Egipto chi'.

Ix yac' snivanil sc'ol eb' viñ yuc'tac viñaj José

15 Ayic ix lajvi scham viñaj Jacob chi', ix och ijan eb' viñ yuc'tac viñaj José snaani, ix yalan eb' viñ: A tic-naic tecan ol cot yoval viñaj José tic d'ayoñ, tecan ol spactzitej viñ masanil tas cutejnac, xchi eb' viñ.

16 Yuj chi' ix yac'b'at sti' eb' viñ, ix yalan icha tic: Ayic manto cham viñ co mam, ix yalancan viñ to scal d'ayach icha tic: **17** Tzin tevi d'ayach to tzac' nivanc'olal d'a yib'añ eb' viñ

uc'tac tic, yuj tas chuc sc'ulejnac eb' viñ d'ayach. Icha chi' ix aj yalancan viñ. Yuj chi' a oñ schecab' oñ co Diosal yed' co mam chi', scalb'at d'ayach to tzoñ ac' nivanc'olal yuj jantac chucal co c'ulejnac d'ayach, xchib'at eb' viñ.

Ayic ix yalan schecnab'il eb' viñ checab' chi', ix oc'q'ue viñaj José chi'. **18** Axo ix c'och eb' viñ yuc'tac viñ chi' d'a yichañ, ix em ñojjab' eb' viñ d'a sat luum, ix yalan eb' viñ icha tic:

—A oñ tic cuc'tac, a checab' caji, xchi eb' viñ.

19 Ix tac'vi viñaj José chi' icha tic:

—Mañxo e na jun chi', max yal-laj vac'anoch in b'a sq'uexuloc Dios.

20 A ex val tic, te chuc e pensar, ix e c'ulan juntzañ chuc pensaril chi' d'ayin, palta a Dios ix q'uexan jun e chuc pensaril chi' d'a vach'il, yic tzij-tum eb' anima scolchajeli, ichaton van quilan tic. **21** Yuj chi', mañ ex och ilc'olal yuj jun chi'. Ol vilñej tas ol aj yec' eyuuj yed' eb' eyuninal, xchi viñ d'a eb' viñ.

Yuj chi', ix stzalajb'ixi sc'ol eb' viñ, yujto vach' ix yutej viñ slolon d'a eb' viñ.

A schamel viñaj José

22 Ixto ec' viñaj José yed' eb' sc'ab'yoc d'a Egipto chi'. **110** ab'il ix yil viñ. **23** Ixto val yil eb' schab'il yixchiquin viñaj Efraín viñaj José chi'. Icha pax chi' eb' yuninal viñaj Maquir, yuninal viñaj Manasés, ixto yil viñaj José yochcan eb' stz'acub'oc d'a yol spat.

24 Ay jun c'ual ix yal viñaj José chi' d'a eb' viñ yuc'tac icha tic: Toxo

^x **50.11** A Abel-mizraim, lajan yalji yed' jun lolonel “scusc'olal eb' aj Egipto”.

val ol in chamoc, palta a Dios ol och eyed'oc, ol ex yic'anel d'a jun lugar tic, ol ex yic'an meltzaj d'a lum luum yaltejnaccan d'a viñ co mam quicham aj Abraham yed' d'a viñ co mam quicham aj Isaac yed' pax d'a viñ co mam aj Jacob, xchi viñ. **25** Ix yalan viñ d'a eb' viñ sc'ab'yoc to syac' sti' eb' viñ d'a yichañ Dios, ix yalan viñ:

Val yel, a Dios ol ochñej eyed'oc. Ol colvajñej eyed'oc. A d'a jun tiempoal ayic ol ex b'at chi', tzeyic'b'at in nivanil tic, xchi viñ.

26 Ayic ix cham viñaj José chi' d'a Egipto, 110 ab'il sq'uinal viñ. Vach' ix aj yoch remeyo d'a snivanil viñ, ix ac'jiem viñ d'a yol scaxail d'a Egipto chi'.

A Ch'añ Libro

ÉXODO

Éxodo sb'i jun libro tic. Éxodo syalelc'ochi "tz'eli", yujto a tz'alancot yuj tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto, aton b'aj ec'nac eb' checab'vumal d'a jun tiempoal.

A jun libro tic, ox macañ yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 18. Syalcot yuj tas ajnac scolchajelta eb' israel yuj Dios d'a Egipto b'aj ayoch eb' checab'vumal yed' tastac ajnac sb'eycot eb' d'a lum taquiñ luum masanto javinac eb' d'a yich lum vitzal Sinaí. Axo schab'il macañ, tz'el yich d'a capítulo 19 masanto d'a 24. Syalcot yuj jun strato Dios ix sb'o yed' eb' schoñab', syalanpax yuj sc'ayb'ub'al tas syutej yic'an b'ey sb'a junjun anima yed' junjun macañ checnab'il. Axo yoxil macañ tz'el yich d'a capítulo 25 masanto d'a 40, syalcot tas ajnac sb'ochaj jun scaj nub' Dios b'aj yovalil tz'och eb' israel ejmelal d'a Dios. Syalpax yuj sleyal d'a yib'añ eb' sacerdote yed' tas tz'aj yoch eb' anima ejmelal d'a Dios.

Syalcot jun libro tic tas yutejnac Dios scolanelta eb' schoñab'. Ix yalan Dios to a jun schoñab' chi' yovalil c'anab'ajum syutej sb'a d'a schecnab'il Dios chi'. Ay jun schecab' Dios te nivan yelc'och sb'inaj d'a jun libro tic, aton viñaj Moisés. Aton viñ ix yac'lab'ej Dios ayic ix yic'anelta schoñab' d'a Egipto. Ay pax jun macañ c'ayb'ub'al te ojtacab'il aycan d'a jun libro tic, aton lajuñe' checnab'il tz'ib'ab'ilcan d'a capítulo 20.

Ya ec'nac eb' yiñtilal viñaj Jacob d'a Egipto

1 Aton sb'i eb' yuninal viñaj Israel tic, eb' ajun yed' viñ ayic sc'ochnac viñ d'a Egipto yed' yal yuninal junjun eb': **2** Aton viñaj Rubén, viñaj Simeón, viñaj Leví, viñaj Judá, **3** viñaj Isacar, viñaj Zabulón, viñaj Benjamín, **4** viñaj Dan, viñaj Neftalí, viñaj Gad yed' viñaj Aser. **5** Ay 70 sb'isul eb' yiñtilal viñaj Jacob chi' d'a smasanil. A viñaj José, aytaxon ec' viñ d'a Egipto chi'.

6 A viñaj José chi' yed' masanil eb' yuc'tac yed' eb' ajun yed' viñaj Jacob chi', junjunal ix laj chamel eb', **7** palta tzijtumto yiñtilal eb' ix elcani, ix te q'uib' sb'isul eb'. Yelxo val te ay smay ix aj eb'. Ix b'ud'jiel masanil yol yic Egipto chi' yuj eb'.

8 Nivanxo tiempo ayec' eb' ta', axo ix aji, ix och junxo viñ rey d'a Egipto chi'. Mañxo yojtacoc jab'oc yab'ixal viñaj José chi' viñ. Ix yalan viñ d'a smasanil eb' choñab': **9** Tzam eyil tic-naic te tzijtum ix aj juntzañ eb' israel tic, yelxo val ay smay eb' d'a quichañ. **10** A ticnaic yovalil sco na' tas tz'aj eb', yic vach' mañ ol te q'uib' sb'isul eb', yujto talaj ay b'aq'uiñ ay mach scot ul yac' oval d'ayon, syac'anoch sb'a eb' yed' eb' caje'ol chi', axo eb' viñ smolan sb'a yac'an oval chi' qued'oc. Tzam elcan eb' libre d'a tic, xchi viñ rey chi'.

11 Yuj chi', ix ac'jioch yilumal eb' israel chi', ix ac'jioch eb' d'a munlajel te ya. Ix chec'ji sb'o eb' juntzañ choñab' te nivac, aton Pitón yed' Ramesés. A d'a juntzañ choñab' chi' ix smolb'ej ixim trigo viñ rey.

12 Vach'chom te ya tz'ec' eb' israel yuj eb' aj Egipto chi', palta añeja' ste q'uib' sb'isul eb', yuj chi' ix te xiv eb' aj Egipto chi' d'a eb'.

13 Ix ac'jioch eb' d'a munlajel te ya. 14 Yelxo te ya tz'utaj eb' viñ d'a munlajel. Ix ac'chajoch eb' d'a tec'oj soc'om yed' b'o'oj xan. Mañocñej chi', ay eb' smunlajpax d'a avoj trigo yed' juntzañxo munlajel. Yelxo val ilb'ajc'ol tz'utaj eb'. 15 Ay val junxo ix utaj eb' yuj viñ rey chi'. Ay jun checnab'il ix yac' viñ d'a ix Sifra yed' d'a ix Fúa, aton eb' ix vetz'vajum yaj d'a scal eb' ix hebrea (ma eb' ix israel), ix yalan viñ icha tic:

16 —Ayc tzeyilan sb'o sc'ol eb' ix hebrea chi', tzañej val alji jun nene' unin chi', tzeyilani tato vinac, tze mac'chamoc. Tato ix, q'uib'ocab'i, xchi viñ.

17 Palta a eb' ix vetz'vajum chi', xiv eb' ix d'a Dios. Maj sc'anab'ajejlaj eb' ix icha ix yal viñ rey chi', toñej syiloch eb' ix ayic tz'alji eb' vinac unin chi'. 18 Ayic ix yab'an jun chi' viñ rey, ix avtaj eb' ix yuj viñ, ix yalan viñ d'a eb' ix:

—¿Tas yuj toñej tzeyiloch juntzañ vinac unin tz'alji chi'? xchi viñ d'a eb' ix. Yuj chi' ix yalan eb' ix:

19 —Mamin, mañ lajanoc eb' ix hebrea yed' eb' ix quetchoñab'. A eb' ix hebrea chi' te ay yip snivanil eb' ix, manto oñ c'ochlaj, sb'o sc'ol eb' ix, xchi eb' ix.

20 A yuj jun tas ix sc'ulej eb' ix vetz'vajum chi', ix te q'uib' sb'isul eb' israel. Yelxo val ay smay eb'. 21 Yujto ay yelc'och Dios d'a yol sat eb' ix vetz'vajum chi', yuj chi' ix yac' svach'c'olal Dios chi' d'a yib'añ eb' ix. 22 Ayic ix yilan viñ rey to max

yal-laj icha chi', ix yalan viñ d'a eb' yetchoñab' smasanil icha tic: Masanil eb' vinac unin tz'alji d'a scal eb' hebreo tic, tzeyumcanb'at eb' d'a yol a' Nilo. Tato ix unin jun, q'uib'ocab'i, xchi viñ.

A yaljub'al viñaj Moisés

2 1 A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ vinac d'a scal eb' yiñtilal viñaj Leví, ix yic' jun ix ix viñ, añeja' yiñtilal pax ix viñaj Leví chi'. Ay chavañ yune' eb'. 2 Ix alji junxo svinac unin ix, ix yilan ix to te vach' yilji, oxe' ujal ix sc'ub'ejel ix. 3 Axo yic majxo yal-laj sc'ub'anel jun nene' unin chi' ix jun, ix yic'ancot jun xuuc ix, ix yac'anoch juntzañ asfalto ix d'ay icha tzataj yic snub'laj sb'a, yic vach' max ochlaj a' d'a yool. Ix lajvi chi' ix yac'anem viñ nene' unin chi' ix d'a yool, ix b'at yac'ancan ix d'a scal juntzañ te te' icha te' aj d'a sti' a' nivan Nilo. 4 Axo jun ix yanab' viñ unin chi', najatto ix can ix yic syilb'at ix tas ol aj viñ.

5 Axo ix aji, ix c'och ix yisil viñ rey sb'ic sb'a d'a sti' a' chi'. Yacb'an van sb'eyec' eb' ix schecab' ix d'a stitac a' chi', ix yilanb'at ix d'a scal juntzañ te' icha te' aj chi' to ayec' jun te' xuuc ta', ix schecanb'at jun ix schecab' ix yic b'at yic'ancot jun xuuc chi'. 6 Ayic ix sjacan te' ix, ix yilan ix to nene' unin jun ayem d'a yool, van yoq'ui, yuj chi' ix oc' sc'ol ix d'ay, ix yalan ix:

—Yic am eb' ix hebrea jun unin tic, xchi ix.

7 Axo ix yanab' viñ unin chi', ix c'och ix d'a ix yisil viñ rey chi', ix yalan ix:

—¿Ma max yal a c'ol b'at vavtej junoc ix hebrea yic vach' syac'

chunoc jun nene' unin tic ix d'ayach? xchi ix.

8 —Ixíc, avtej junoc ix, xchi ix d'a ix unin chi'. Yuj chi' ix b'at ix yal d'a ix snun. Axo ix ja ix nunab'il chi', ix yalan ix yisil viñ rey chi' icha tic:

9 —Ic'b'at jun nene' unin tic, tzilan q'uib'oc, ol ach in tupu', xchi ix. Ix yic'anb'at viñ nene' unin chi' ix snun chi', ix sq'uib'tzitan viñ ix.

10 Axo yic vach'tacxo viñ, ix b'at ac'jican viñ yuj ix snun chi' d'a ix yisil viñ rey chi'. Axo ix yisil viñ rey chi', icha val yune' ix ix yutej viñ. Moisés ix yac' ix sb'ioc. Ix yalan ix icha tic:

—Ujto a d'a yol a a' ix vic'q'ueta jun unin tic, yuj chi' Moisés^a ol sb'iej, xchi ix.

Ix el viñaj Moisés d'a Egipto

11 Ayic tec'anxo viñaj Moisés chi', ix b'at viñ yil eb' yetisraelal chi', ix yilan viñ to te ya munlajel b'aj ayoch eb'. Van smac'jipax jun viñ yetchoñab' viñ yuj jun viñ aj Egipto ix yilan viñ. 12 Ix ec' q'ueleloc viñ, malaj mach van yilani. Yuj chi' ix smac'cham jun viñ aj Egipto chi' viñ, ix smucancanem viñ d'a scal q'uen arena. 13 Axo d'a junxo c'u ix b'atxi viñ yil eb' yetchoñab' chi', axo ix yilan viñ van yac'an oval chavañ eb' viñ yetchoñab' viñ chi'. Ix sc'anb'an viñ d'a viñ ix mac'vaj chi':

—¿Tas yuj tza mac' viñ etchoñab' tic? xchi viñ.

14 Ix tac'vi viñ chi':

—¿Mach ix ach ac'anoch yajalil, ma juezal d'a co cal tic? ¿Mato tza nib'ej tzin a mac'cham icha utej viñ

aj Egipto evi? xchi viñ. Ayic ix yab'an viñ tas ix yal viñ chi', ix xiv viñ, yujto ix nachajel yuj viñ to ix el specal to ix smac'cham viñ aj Egipto chi' viñ.

15 A ix yab'an specal jun chi' viñ rey, ix yac'anb'at sayumal viñaj Moisés chi' viñ yic smiljicham viñ. Yuj chi' ix b'at viñaj Moisés chi' elelal d'a yol yic Madián. Ayic ix c'och viñ d'a sti' jun a' uc'b'ila', ix em c'ojan viñ ta'.

16 Ay jun viñ sacerdote scuchan Reuel cajan d'a jun lugar chi', ay ucvañ yisil viñ. Ix xid'ec' eb' ix d'a a' uc'b'ila' chi', yic syac'an b'ud'joc te' jucub' eb' ix yic syuc' a' noc' scalnel viñ smam eb' ix chi'. 17 Ix javi jun-tzañ eb' viñ tañvum calnel, ix spechanel eb' ix eb' viñ ta'. Ix yilan viñaj Moisés, ix q'ue jucnaj viñ, ix b'at viñ scol eb' ix, ix yac'an a' viñ yuc' noc' scalnel eb' ix chi'. 18 Ayic ix c'ochxi eb' ix d'a viñ smam chi', aton viñaj Reuel,^b ix sc'anb'an viñ d'a eb' ix:

—¿Tas yuj ix pet ex jax ticnaic? xchi viñ.

19 Axo ix tac'vi eb' ix:

—Ay jun viñ aj Egipto ix oñ colan d'a eb' viñ tañvum calnel, ix yic'an-q'ueta a' viñ yuc' noc' co calnel tic, xchi eb' ix.

20 —¿B'ajtil ix can viñ eyuuj? ¿Tas yuj maj eyic'cot viñ d'a tic? Ixiquec elañchamel eyavtejcot viñ yic ol va viñ, xchi viñ mamab'il chi'.

21 Icha chi' ix aj sc'ochcan viñaj Moisés d'a spat viñaj Jetro chi'. Ayic ix ec'b'at jab'oc tiempo, ix yac'an jun yisil viñ yetb'eyumoc viñaj Moisés chi', aton ix Séfora. 22 Ix alji jun

^a 2.10 A jun sb'i scuch Moisés lajan yalji yed' jun lolonel "tz'ic'jiq'ueta".

^b 2.18 A viñaj Reuel tic, chab' oxé' tz'aj yalji d'a viñ. A d'a Éxodo 3.1 yed' d'a 18.1 syala' to Jetro sb'i viñ. Axo d'a Jueces 1.16 yed' d'a 4.11 syalpaxi to Hobab sb'i viñ.

yune' ix, Gersón^c ix yac' viñaj Moisés chi' sb'iej, ix yalan viñ: Ch'oc choñab'il vaj d'a jun lugar tic, xchi viñ.

23 Ayic ayxo tiempo yajec' viñ d'a Madián chi', ix cham viñ sreyal Egipto. Palta axo eb' israel añeja' yab'an syail eb' yujto checab' yaj eb' ta'. Ichato chi' b'ian, ix ab'ji scus-c'olal eb' yed' syaelal yuj Dios. **24** Ix ab'ji yoc' eb' yuuj, ix snaancot strato yed' viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. **25** Yuj chi' ix ilji syaelal eb' yuj Dios, ix oc' sc'ol d'a eb'.

Ix avtaj viñaj Moisés yuj Dios

3 ¹ A viñaj Moisés chi' tañvoj calnel ix yac' viñ yuj viñ siñi', aton viñaj Jetro, sacerdote d'a eb' aj Madián. Ay jun c'u ix b'at viñaj Moisés chi' tañvoj calnel, ix c'ax-pajec' viñ d'a tz'lnan luum masanto ix c'och viñ d'a yich jun lum vitz scuchan Horeb^d aton d'a jun lum vitz chi' b'aj ix sch'ox sb'a Dios d'a viñ.

2 Ata' ix sch'ox sb'a jun yángel Jehová d'a scal jun te' q'uiix ayoch sc'ac'al. Vach'chom te ov sq'ue tiñton sc'ac'al te', palta max tz'aemlaj te'.

3 Ix snaan viñaj Moisés chi': Te satub'tac yilji jun tic, tas yuj max tz'aem jun te' q'uiix chi'. Tecan b'at vila', xchi viñ.

4 Ayic ix yilan Jehová to van snitzancot sb'a viñ, ix avajelta d'a scal te' c'ac' chi':

—Moisés, Moisés, xchi.

—Oy, Mamin, xchi viñ.

5 Ix yalan Jehová:

—Mañ a nitzcot a b'a d'a tic. Iq'uel a xañab' yujto a jun lugar tic vico', a

in ayinec' d'ay. **6** A in tic, sDiosal in a mam, sDiosal in pax eb' a mam icham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, xchi.

Ayic ix yab'an viñaj Moisés icha chi', ix smacan sat viñ, yujto ix xiv viñ yoch q'uelan d'a Dios chi'. **7** Ix yalan Jehová chi' d'a viñ:

—Svil val to ilb'ajc'ol tz'utaj eb' in choñab' d'a Egipto. Yelxo val svab' yoc' eb' yuj tas tz'utaj yuj eb' ayoch yilumaloc. Vojtac to yelxo val ilb'aj-c'ol sc'ulej in choñab' ta'. **8** Yuj chi' ix in emuli, tzin colanel eb' d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto chi'. Ol viq'uel eb' d'a jun lugar chi', ol vic'anb'at eb' d'a junxo lum luum yelxo te vach', levan, te yax sat. A eb' cajan d'a sat jun luum chi', aton eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' pax eb' jebuseo. **9** Yel-c'olal sq'ue yav eb' in choñab' Israel stevi d'ayin, yujto te ya yaj eb' d'a choñab' Egipto chi'. **10** Yuj chi', tzach b'at ticnaic, tzach vac'b'at d'a yichañ viñ sreyal Egipto chi', yic sb'at ach lolonoc yed' b'at ic'anelta in choñab' d'a Egipto chi', xchi d'a viñ.

11 Ix yalan viñaj Moisés chi':

—¿Tas vaj a in tic, yuj chi' ol yal b'at in lolon d'a yichañ viñ rey chi', yic ol vic'anelta eb' vetchoñab' chi'? xchi viñ.

12 Yuj chi' ix tac'vixi Jehová icha tic:

—Mañ ac' pensar, a in ol in och ed'oc. Tic svac' junoc ch'oxnab'il d'ayach to a in tzach in checb'ati: Ayic toxo ix iq'uelta in choñab' d'a Egipto chi', ol ex ja eyaq'uem e b'a d'ayin d'a jun vitz tic, xchi.

^c 2.22 A Gersón, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "ch'oc choñab'il".

^d 3.1 A lum vitz scuchan Horeb, más ojtacab'il lum d'a junxo sb'i, aton Sinaí.

13 Ix tac'vixi viñaj Moisés chi' icha tic:

—A ol aj jun tic, q'uinaloc b'at in lolon d'a eb' vetisraelal, ol valan d'a eb' to a co Diosal yed' eb' co mam quicham, a ix in checancot d'ayex, ta xin chi d'a eb', axom ol yalan eb' d'ayin: ¿Tas sb'i jun mach tzal chi'? xcham eb' d'ayin. ¿Tas svutejpax tac'-voc in b'a? xchi viñ.

14 Yuj chi' ix tac'vi Jehová d'a viñ: A IN TIC AYIN TAXON EQ'UI. Icha tic tzutej alan d'a eb' etchoñab' chi': A jun mach A IN TON TIC sb'i, a' tzin checancot d'ayex, xa chi, xchi Jehová chi'.

15 Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñaj Moisés chi':

—Tzalpax d'a eb' etchoñab' chi' icha tic: A Jehová^e co Diosal yed' eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, a' ix in checancoti yic tzul in colvaj d'ayex, xa chi d'a eb'. A jun in b'i tic ay d'a junelñej, aton in b'i tic ol b'inaj yuj eb' eyiñtilal ayic ol b'eyñejb'atoc. **16** Ixic, tza molb'an eb' yichamtac vinaquil Israel, tzalani: A Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, a' ix sch'ox sb'a d'ayin, ix yalani to syila' tas tzex utaj d'a Egipto tic. **17** Ix yalan d'ayin to ol ex scolel d'a syaelal d'a tic, ol ex yic'anb'at d'a jun lum lum te vach', te ay syaxil sat, aton lum b'aj cajan eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' ferezeo yed' eb' jebuseo, xa chi d'a eb'. **18** Ol scha yab' eb' yichamtac vinaquil choñab' chi' tas ol ala', ol b'at och eb' ed'oc b'aj ay viñ sreyal Egipto chi'. Ol

alani: A Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic, a' ix sch'ox sb'a d'ayoñ. Yuj chi' tzoñ a chab'at d'a tz'inan lum yic scac' co silab' d'a co Diosal a oñ tic. **19** Vach'chom tzin chec al jun tic, palta vojta to mañ ol ex chajiel-laj yuj jun rey chi'. Añej d'a ac'b'il puralil ol aj ex schaanal viñ. **20** Yuj chi' ol in ch'ox val vipalil d'a viñ, ol vac' yaelal d'a yib'añ nación Egipto yuj tas satub'tac ol in c'ulej ta', axo eyactajelta chi' yuj viñ b'ian. **21** Yuj pax chi', a in ol vac'och d'a spensar eb' aj Egipto chi' yic nivan ol aj eyelc'och d'a yol sat eb'. Yuj chi' ayic ol ex el chi' nivan silab' eb' ol yac' d'ayex, mañ toñejoc ol e much' e c'ab' ol ex b'atoc. **22** Junjun eb' ix israel ol sc'an tastac ay d'a eb' ix aj Egipto cajan d'a slac'anil, ma yalñej mach ixal cajan ta', yic syac' plata eb', ma oro, ma pichul yic tzeyac'och yed' eyuninal. Icha chi' ol aj eyic'anb'at sb'eyumal eb' aj Egipto chi', xchi Jehová chi'.

4 ¹ Ix tac'vi viñaj Moisés d'a Jehová:

—Mañ ol yac'ochlaj eb' d'a sc'ool, mañ ol sc'anab'ajejlaj eb' tas ol vala', axom ol yutej eb' yalan d'ayin: Mato val yel ix sch'ox sb'a Jehová chi' d'ayach mato maay, scham eb' d'ayin, xchi viñ.

² —¿Tas jun ed'nac chi'? xchi Jehová d'a viñ.

—A te' in c'ococh, xchi viñ.

³ —Actejem te' d'a sat lum chi', xchi Jehová chi'. Ix yactanem te' sc'ococh viñ chi' d'a sat lum, elañ-chamel ix och te' chanil. Ayic ix yilan jun chi' viñaj Moisés chi', ix el lemnaj viñ. ⁴ Ix yalanxi Jehová d'a viñ:

^e 3.15 A Jehová lajan tz'aj stz'ib'chaj d'a hebreo yed' jun lolonel "A IN TON TIC".

—Yam sñe noc' chan chi', xchi. Ix syaman sñe noc' chi' viñ, ix ochxi sc'ocochoc viñ.

5 —Yuj tas toxo ix il tic, ol yac'och eb' d'a sc'ol to ix in ch'ox in b'a d'ayach, a in ton Jehová a Diosal in, sDiosal in pax eb' e mam eyicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, xchi. 6 Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñ:

—A ticnaic, aq'uem a c'ab' d'a sñi' a c'ool, xchi. Ix yac'anem sc'ab' viñ chi' d'a sñi' sc'ool, axo ix yic'anelta sc'ab' viñ chi', ayxo och yab'il lepra d'ay, toxoñej sacvequinac yilji icha q'uen cheev. 7 Ix yalanxi Jehová chi':

—Ac'xiem a c'ab' chi' d'a sñi' a c'ool, xchi. Ix yac'anxiem sc'ab' viñaj Moisés chi' d'a sñi' sc'ol chi', axo ix yic'anxiq'ueta sc'ab' viñ chi', te vach'xo icha val snivanil viñ smasanil. 8 Ix yalan Jehová:

—Tato max yac'och eb' anima chi' d'a sc'ol tas tzala', tato max sc'anab'ajej pax eb' yuj jun b'ab'el ch'oxnab'il tic, yuj jun schab'il ol yac'och eb' d'a sc'ool. 9 Palta tato max yac'och eb' d'a sc'ool, max schaanpax eb' yab' yuj chab' ch'oxnab'il tic, tzic'queta jab'oc a a' d'a a' nivan Nilo, tza secanem a' d'a sat lum, tzañej val em a' d'a sat lum chi', tz'och a' chic'al, xchi Jehová.

10 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Moisés chi' d'a Jehová icha tic:

—Ay, ach Mamin Vajalil. Comonoc mañoc in tzin a checb'ati, yujto yelxo val max yal-laj in loloni, mañocto tzalan d'ayin tic svalani, palta toxonton in c'olb'al, teveliñej syal in loloni, xchi viñ. 11 Ix tac'vi Jehová chi':

—¿Mach yuj syal slolon eb' anima tza na'a? ¿Tom mañ vujoc slolon eb'? Añejtona' in svac' chacañib'oc eb'

yed' eb' max yal sloloni yed' eb' max yal yilani. A in svac' yil eb' vach' yilani. 12 Yuj chi, ixic, ol in ochñej ed'oc ayic ol ach lolonoc. Añeja' in ol val tas ol ala', xchi Jehová chi'.

13 Ix tac'vixi viñaj Moisés chi', ix yalan viñ:

—Ay Mamin Vajalil, comonoc mañoc in tzin a checb'ati. Vach' tza say junocxo mach, xchi viñ.

14 Ix cot yoval Jehová d'a viñ ix yalani:

—A d'a Egipto chi', ata' ayec' viñ uc'tac aj Aarón, yññital viñaj Leví. Vojtac to b'ecan sc'ool viñ sloloni. Ol cot viñ ach scha'a. Ol te tzalaj viñ ayic ol ach yilani. 15 A ach ol ach lolon d'a viñ. Ol alani tas ol yutoc viñ sloloni. A inxo ol val d'ayex ayic van e lolon chi', ol vac'an e nael masanil tas ol e c'ulej. 16 A ach tzach lolon d'a viñaj Aarón chi' in q'uexuloc, axo viñ ol lolon d'a eb' choñab' a q'uexuloc. 17 Ic'b'at te' a c'ococh chi', yujto a te' ol ac'lab'ej ayic ol a ch'oxan juntzañ ch'oxnab'il ix val d'ayach.

Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés sb'at d'a Egipto

18 Ix meltzaj viñaj Moisés d'a spat viñ sñi', aton viñaj Jetro, ix yalan viñ:

—Ol in meltzaj d'a Egipto yic sb'at vilan eb' ayto vuj in b'a yed'oc, yic svila' tato pitzanto eb', xchi viñ.

—Ixix, tzil val a b'a d'a yoltac b'e, xchi viñaj Jetro chi'.

19 Ayic aytoec' viñaj Moisés d'a yol yic Madián chi', ix yalanxi Jehová d'a viñ:

—Ixix d'a Egipto, mañ ach xiv a b'ati, yujto chamnaxco eb' sgana ach smilanchamoc, xchi.

20 Ix yic'anb'at ix yetb'eyum viñaj Moisés yed' eb' yuninal, ix yac'anq'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' b'uru, ix b'at eb' d'a Egipto chi'. Yed'nac te' sc'ococh viñ, aton te' ix yal Dios to ol och yopisio yuj viñ. **21** Ix yalan Jehová d'a viñ:

—Ayic ol ach c'och d'a Egipto chi', naanñej uuj to ol a ch'ox juntzañ ch'oxnab'il te satub'tac d'a yichañ viñ rey, aton juntzañ ix vac' a c'ulej. Palta a in ol vac' pitb'ouel spensar viñ, yuj chi' mañ ol ex schael-laj viñ. **22** Slajvi chi', ol alan d'a viñ: Icha tic yalan Jehová: A jun choñab' Israel tic, icha val to sb'ab'el vuninal yaji. **23** Toxo ix val d'ayach to tza chab'at eb' vuninal tic yic tz'och eb' ejmelal d'ayin. Palta toxonton malaj a gana tzactejeli, yuj chi' ol in milcham viñ a b'ab'el unin, xchi Jehová, xa chi.

24 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Moisés d'a Egipto chi'. A d'a yoltac b'e b'aj d'iñan svay viñ yed' eb' ajun yed'oc, ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ijan ix miljicham viñ yuuj. **25** Elañchamel ix yic'cot jun cuchilub' ix Séfora, nab'a comon q'ueen, ix spolanel stz'umal sjolom svinaquil viñ yune' ix, ix sjulanoch ix d'a yoc viñaj Moisés chi', ix yalan ix: Yujto vetb'eyum ach, yuj chi' locan in d'a jun chic' tz'el tic, xchi ix. **26** Ix lajvi chi' majxo miljicham-laj viñ yuj Jehová.

27 Ix yalan Jehová d'a viñaj Aarón:

—Ixix b'at a cha viñ uc'tac aj Moisés d'a tz'inan luum, xchi d'a viñ. Yuj chi' ix cot viñaj Aarón scha viñaj Moisés chi' d'a jun vitz b'aj ix sch'ox sb'a Dios. Axo yic ix schalan sb'a eb' viñ, ix yac'lan stzatzil sc'ol eb' viñ, ix stz'ub'lanelta sti' eb' viñ. **28** Ix lajvi

chi', ix och ijan viñaj Moisés yalan d'a viñaj Aarón chi' masanil tas ix schec Jehová yala' yed' juntzañ ch'oxnab'il ix checchaj sch'ox viñ. **29** Ix b'at eb' viñ schavañil, ix smol-b'an eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel eb' viñ d'a Egipto chi'. **30** Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Aarón yalan d'a eb' smasanil tas ix yal Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix sch'oxanpax juntzañ ch'oxnab'il viñ yil eb' choñab' chi'. **31** Yuj chi', ix yac'och eb' d'a sc'ool tas ix yal eb' viñ. Ayic ix yab'an eb' to ix iljicot eb' yuj Jehová, yujto te ilb'ajc'ol tz'utaj eb', yuj chi' ix em ñojan eb' ejmelal d'a yichañ Jehová.

Lolonnac viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a viñ rey

5 ¹ Ayic ix lajvi yec'canb'at juntzañ chi', ix b'at lolon viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a yichañ viñ sreyal Egipto chi', ix yalan eb' viñ:

—Mamin rey, icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic d'ayach: Chab'at in choñab' d'a tz'inan luum yic tzin yic'anchaañ eb' yed' junoc q'uiñ, xchi Jehová, xchi eb' viñ.

2 Ix tac'vi viñ rey chi':

—Mañ vojttacoc jun Jehová tzeyal chi'. ¿Tas yuj tzin c'anab'ajej tas syala', tzin chaanb'at jun choñab' Israel tic? Max in chab'at-laj eb', xchi viñ.

3 Ix yalan eb' viñ:

—A co Diosal a oñ hebreo oñ tic, ix sch'ox sb'a d'ayoñ. Yuj chi' chaoñ-b'at d'a tz'inan luum yic b'at cac'an co silab' d'a Jehová co Diosal, oxel c'ual stec'nab'il b'aj ol oñ b'at chi'. Tato max oñ b'ati, axo talaj tz'ajji

tzoñ yac'ancham co Diosal chi' yuj junoc yaelal, ma yuj oval, xchi eb' viñ d'a viñ rey chi'.

4 Yuj chi' ix yalan viñ:

—¿Tas yuj tzeyiq'uec' tiempo d'a juntzañ eyetchoñab' tic d'a smun-lajel? A ex pax tic, ixiquec d'a e mun-lajel. 5 ¿Tom max eyila' to tziytum eb' eyetchoñab' d'a yol choñab' Egipto tic? ¿Tas yuj tzeyamoch vaan eb' d'a smunlajel? xchi viñ.

6 Añejtona' d'a jun c'ual chi' ix yalb'at viñ rey d'a eb' viñ yajal mun-lajel yed' pax d'a eb' viñ caporal icha tic:

7 —Mañxo eyac' añ ac yic sb'at d'a scal lum soc'om d'a eb' viñ israel chi', ichataxon tz'aji, palta to axo eb' viñ ol b'at sayan yico'. 8 Palta añeja' sb'isul lum xan chi' sb'o eb' viñ ichataxoni. Yujto sjaraganail eb' viñ tz'ic'ani, yuj chi' tziytum yavaj eb' icha tic: To tzoñ b'at cac' co silab' d'a co Diosal, xchi eb'. 9 Aq'uecch más munlajel d'a yib'añ eb', yic vach' mañxalaj stienpo eb' yab'an juntzañ esal lolonel tz'alchaj chi', xchib'at viñ rey chi'.

10 Yuj chi' ix yal eb' viñ aj Egipto ayoch yajal munlajel d'a eb' israel ayoch caporalil yic syal eb' d'a eb' munlajvum chi' icha tic:

—Toxo ix yal viñ rey to mañxo ol ac'chaj añ ac d'ayex. 11 A ticnaic a exxo ol b'at e say eyic ol e c'ana', palta añeja' sb'isul lum xan ol e b'o'o, xchi eb' viñ.

12 Icha chi' ix aj saclem eb' viñ israel d'a masanil yol yic Egipto sayoj yoc trigo yic sc'an eb' viñ sq'uexuloc añ ac chi'. 13 Vach'chom icha chi' ix aji, palta a eb' yajalil eb' caporal chi', syal eb' to añeja' sb'isul lum xan yovalil sb'o eb', icha sb'o

eb' ayic tz'ac'chaj añ ac d'a eb'.

14 Slaj mac'ji eb' israel ayoch d'a caporalil yuj eb' ayoch yajalilal d'a yib'añ eb' yuj viñ rey. Syalan eb' viñ icha tic d'a eb': ¿Tas yuj mañ tz'acanoc e b'o lum e xan evi yed' ticnaic ichataxon e b'oan lum? xchi eb' viñ yajalil eb' chi'.

15 Ix b'at eb' viñ caporal yal d'a viñ rey icha tic:

—Mamin rey ¿tas yuj ob'iltacxoñej tzoñ utej a oñ a checab' oñ tic?

16 Maxtzac ac'jilaj añ ac d'ayoñ yic tz'och scaloc lum co xan sco b'o'o, tob' yovalil tz'acan sco b'opax lum icha d'a yalañtaxo, tzoñ mac'ji. A oñ tic malaj co mul, palta a eb' viñ a checab' ay smul, xchi eb' viñ.

17 Ix tac'vi viñ rey chi':

—A ex tic yuj e jaraganail icha chi' tzeyala'. Tzoñ b'at cac' co silab' d'a Jehová, xe chi. 18 Ixiquec munlajel, vach'chom a ex tze say añ ac tzeyac'och d'a scal lum xan chi', añeja' icha sb'isul lum tze b'o'o, xchi viñ rey chi' d'a eb' viñ.

19 Yuj chi' a eb' viñ israel ayoch d'a caporalil chi', yelxo val ix chab'ax sc'ol eb' viñ, yujto ix alchaj d'a eb' viñ to añeja' sb'isul lum xan chi' sb'o eb' viñ d'a junjun c'u.

20 Ayic ix elta eb' viñ caporal chi' d'a yol sdespacho viñ rey chi', ix schalan sb'a eb' viñ yed' viñaj Moisés yed' pax viñaj Aarón, van stañvaj eb' viñ yuj eb' viñ. 21 Ix yalan eb' viñ caporal chi':

—Olxom yil Jehová tas ol ex yutoc, yujto a ex ay e mul, yuj chi' a viñ rey yed' eb' viñ ay yopisio yed' viñ, tzoñ syaj val eb' ticnaic. Ichato a ex ix eyac' q'uen espada d'a eb' viñ yic tzoñ smilancham eb' viñ, xchi eb' viñ.

A slesal viñaj Moisés

22 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Moisés d'a slesal:

—Mamin Jehová, ¿tas val yuj te ya tzutej eb' a choñab' tic? ¿Tas yuj ix in a checcoti? **23** Atax in xid'nac lolonel d'a viñ rey chi' uuj, yelxo val ilb'aj-c'ol tz'utaj eb' a choñab' tic yuj viñ, maxto ach colvajlaj jab'oc, xchi viñaj Moisés chi'.

6 ¹ Ix tac'vi Jehová: —Olto val ila' tas ol vutoc viñ sreyal Egipto tic. Yed' vipal ol ex yac-tanel viñ. A in ol vac' pural viñ, ol ex spechanel viñ d'a yol schoñab' tic, xchi.

Ix iptzitaj viñaj Moisés yuj Jehová

2 Ix lolonxi Jehová yed' viñaj Moisés, ix yalani:

—A inton Jehová in. **3** In ch'oxnac in b'a d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob, d'a in b'i, Dios Syal Yuj Smasanil. Palta a in b'i JEHOVÁ, maj vac'laj yojtaquejel eb' viñ tas syalelc'ochi. **4** In b'onac in trato yed' eb' viñ, vac'annac in ti' vac'an lum Canaán d'a eb' viñ, aton lum b'aj ec'lejnac cajan eb' viñ. **5** A ticnaic, toxo ix vila' to te ilb'ajc'ol tz'utaj eb' in choñab' d'a Egipto tic, yelxo val tz'ixtaj eb' d'a munlajel yuj eb' aj Egipto tic. Yuj chi', ix in nacot in trato yed' eb' e mam eyicham chi'. **6** A ticnaic, b'at al d'a eb' etisraelal chi': A Jehová tz'alan icha tic: A in Jehová in, ol ex in colel b'aj ayex och checab'oc tic, b'aj ilb'aj ex c'ol yuj munlajel d'a Egipto tic. Ol in ch'ox val vipalil, ol vac'anoch nivac yaelal d'a yib'añ jun choñab' tic. Icha val chi' ol aj ex in colanel d'a yol sc'ab' jun choñab' tic. **7** Ol ex och in

choñab'oc, a inxo ol in och e Dios-aloc. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in Jehová e Diosal in tzex in colel d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto tic b'aj ayex och d'a syaelal yuj munlajel. **8** Ol ex vic'anb'at d'a sat lum luum b'aj vac'nac in ti' vac'an d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob. A inxo Jehová in tic svalpax d'ayex to eyic ol aj luum, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

9 Masanil tas ix yal Jehová, a' ix yal viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal chi', palta maj schalaj yab' eb', yujto te somchajnaquel sc'ol eb' yuj syail munlajel. **10** Ix lajvi chi, ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

11 —Ixic al d'a viñ sreyal Egipto chi' to tzex yactejel viñ d'a sat sluum tic, xchi Jehová.

12 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'ay:

—Ina max schalaj yab' eb' vet-choñab' tas svala', ocxom val viñ rey, tom ol scha yab' viñ, ina to max val yal-laj in loloni, xchi viñ.

13 Yuj chi' ix checjib'at viñ yed' viñaj Aarón yuj Jehová yic b'at lolon eb' viñ d'a eb' yetisraelal yed' d'a viñ rey, yujto alb'ilxo d'a eb' to ol yiq'uelta eb' yetchoñab' eb' d'a Egipto chi'.

A eb' smam yicham viñaj Moisés

14 Aton sb'i eb' yajal d'a junjun macañil eb' yiñtilal Israel d'a stzolal: A viñaj Rubén sb'ab'el yuninal viñaj Israel. Axo eb' yuninal viñ, aton eb' tic: Viñaj Hanoc, viñaj Falú, viñaj Ezrón yed' viñaj Carmi. Aton eb' tic yajal yaj d'a scal junjun macañ yiñtilal viñaj Rubén chi'.

15 A eb' yuninal viñaj Simeón, aton eb' tic: Viñaj Jemuel, viñaj Jamín, viñaj Ohad, viñaj Jaquín,

viñaj Zohar yed' viñaj Saúl yune' jun ix aj Canaán. Aton eb' tic yajal yaj d'a scal junjun macañ yiñtilal viñaj Simeón chi'.

16 A viñaj Leví, 137 ab'il ix ec' viñ. A sb'i eb' yuninal viñ d'a stzolal aton eb' tic: Viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari. **17** A eb' yuninal viñaj Gersón, aton eb' tic: Viñaj Libni yed' viñaj Simeí. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ. **18** A viñaj Coat chi', 133 ab'il ix ec' viñ. A sb'i eb' yuninal viñ, aton tic: Viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel. **19** Eb' yuninal viñaj Merari, aton eb' tic: Viñaj Mahli yed' viñaj Musi. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ yiñtilal viñaj Leví yed' yuninal eb'.

20 A viñaj Amram ix yic'laj sb'a viñ yed' ix Jocabed yanab' viñ smam viñ, aton eb' ay yic viñaj Aarón yed' viñaj Moisés. A viñaj Amram chi' 137 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ.

21 A eb' yuninal viñaj Izhar, aton eb' tic: Viñaj Coré, viñaj Nefeg yed' viñaj Zicri.

22 A eb' yuninal viñaj Uziel, aton eb' tic: Viñaj Misael, viñaj Elzafán yed' viñaj Sitri.

23 A viñaj Aarón ix yic' sb'a viñ yed' ix Elisabet, yisil viñaj Aminadab, yanab' viñaj Naasón. Axo yuninal eb', aton eb' tic: Viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar.

24 Eb' yuninal viñaj Coré, aton eb' tic: Viñaj Asir, viñaj Elcana yed' viñaj Abiasaf. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ eb' yiñtilal viñaj Coré.

25 Axo viñaj Eleazar yuninal viñaj Aarón, ix yic' sb'a viñ yed' ix yisil viñaj Futiel. Ix alji jun yune' ix, aton viñaj Finees. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ eb' yiñtilal viñaj Leví.

26 Axo viñaj Aarón yed' viñaj Moisés sb'inaj d'a jun lista tic, aton d'a eb' viñ tic ix yal Jehová to a eb' viñ ol ic'anelta eb' israel d'a Egipto d'a stzolal. **27** Aton eb' viñ ix xid'ec' lolonel yed' viñ sreyal Egipto yic vach' syactejelta eb' choñab' israel chi' viñ.

Checjinac viñaj Moisés yed' viñaj Aarón

28 Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés d'a Egipto, ix yalani:

29 —A in ton Jehová in. Al d'a viñ sreyal Egipto masanil tastac sval tic d'ayach, xchi d'a viñ.

30 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' icha tic:

—Mamin, yelxo val max yal-laj in loloni, ¿tas val ol aj yab'an viñ rey tas ol vala'? xchi viñ.

7 **1** Ix yalan Jehová chi' d'a viñ: —Mañ ac' pensar, a ach tzach och d'a yichañ jun viñ rey chi' in q'uexuloc, axo viñ uc'tac aj Aarón ol lolon a q'uexuloc. **2** Masanil tas tzin chec ala', al d'a viñ uc'tac chi', axo viñ ol lolon d'a yichañ viñ rey chi' yic tzex yactanel viñ d'a smac'b'en tic. **3** A inxo ol vac' pitb'oquel spensar viñ rey chi' yic ol stec'b'ej sb'a viñ. Yuj chi' tzijtum tas satub'tac ol in ch'ox d'a Egipto tic. **4** Yujto mañ ol schalaj yab' viñ rey chi' tas ol eyala', yuj chi', a in ol in ch'ox val vipalil vac'an yaelal d'a Egipto tic. Icha chi' ol aj ex vic'anelta d'a stzolal a ex in choñab' Israel ex tic. **5** Ayic toxo ix in ch'ox vipalil chi', ayic toxo pax ex viq'uelta, ichato chi' ol nachajel yuj eb' aj Egipto tic to a in ton Jehová in, xchi d'a viñ.

6 Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés yed' viñaj Aarón tas ix yal Jehová. **7** A

viñaj Moisés chi', 80 ab'il sq'uinal viñ, axo viñaj Aarón chi', 83 ab'il sq'uinal viñ ayic ix lolon eb' viñ d'a yichañ viñ sreyal Egipto chi'.

A te' sc'ococh viñaj Aarón

8 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

9 —Tato sc'an viñ rey chi' yil junoc ch'oxnab'il, tzalan d'a viñaj Aarón tic to syactejem te' sc'ococh viñ d'a sat luum d'a yichañ viñ rey chi', ol och te' chanil, xchi d'a viñ.

10 Ix lajvi chi', ix b'atxi eb' viñ schavañil d'a viñ rey chi', ix sc'anab'ajan eb' viñ sc'ulan icha ix yal Jehová. Ix yactanem te' sc'ococh viñaj Aarón d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ masanil eb' ay yopisio yed' viñ, elañchamel ix och te' chanil.

11 Ayic ix yilan viñ rey icha chi', ix schec viñ avtaj eb' viñ aj Egipto, eb' viñ jelan yed' juntzañ yic yajb'alil, ix sc'ulan eb' viñ icha ix sc'ulej viñaj Aarón chi'. 12 Ix yactejpaxem sc'ococh eb' viñ d'a sat luum, ix och-pax chanil, palta ix turjib'at sc'ococh eb' viñ chi' yuj yic viñaj Aarón chi'.

13 Vach'chom icha chi' ix aji, palta mañ jab'oc ix scha yab' viñ rey chi'. Ix yac'ñej pitb'oquel spensar viñ icha ix aj yalan Jehová.

A a' ix och chic'al

14 Ix lajvi chi', ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Ix pitb'iel spensar viñ rey chi', maj actajel eb' in choñab' Israel yuj viñ. 15 Ayic sacb'inaj q'uic'an, tzex b'at d'a sti' a' nivan Nilo, tze tañvan sc'och viñ achanvel ta'. Tzeyic'anb'at te' c'ococh ix och chanil. 16 Ata' tzeyal d'a viñ icha tic: A Jehová co

Diosal a oñ hebreo oñ tic, a checan-nac oñ cot ul cal d'ayach to tzoñ actejel a oñ schoñab' oñ tic, yic b'at oñ och ejmelal d'ay d'a tz'inan luum. Palta masanto ticnaic mañ jab'oc tza cha ab'i. 17 Yuj chi' ix yalanxi to ay tas ol sch'ox ila' yic tzojtaquejeli to a Jehová chi' añejton Dios Aytaxoneq'ui. Ayic ol in mac'an sat a a' tic yed' te' in c'ococh yamb'ilq'ue vuj tic, ol och a' chic'al. 18 Masanil noc' chay ol chamoc, ol q'ue sjab' a', mañxo ol yal-laj eyuc'an jab'oc a' tic, xa chi d'a viñ rey chi'.

19 —Tzalpax d'a viñaj Aarón to syac'b'at te' sc'ococh viñ d'a yib'añ-tac sjaj a a' d'a Egipto tic: D'a yib'añ a' cotac yed' a' nivac melem yed' d'a yib'añ a' ñajab' toñej molan. Masanil a a' ay d'a yol yic Egipto tic ol laj och a' chic'al yed' masanil a' ayem d'a yol yed'tal yed' d'a yoltac jucub', xchi Jehová.

20 Icha val ix aj yalan Jehová chi', icha chi' ix yutej viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi'. Ix yic'anq'ue te' sc'ococh viñaj Aarón chi', ix smac'an sat a a' viñ d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ masanil eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ. D'a val jun rato chi' ix och a' chic'al.

21 Masanil noc' chay ay d'a yol a' Nilo chi', ix laj cham noc'. Ix q'ue sjab' a', majxo yal-laj yuc'an a' eb' aj Egipto chi'. Masanil a a' ay ta', chic'xoñej ix aj a'.

22 Icha pax chi' ix yutej eb' viñ ay d'a yol yic Egipto chi', yujto ay tas tzuji yuj eb' viñ yuj tas c'ayb'ab'il yuuj. Icha chi' ix aj spitaxi sb'a viñ rey icha ix aj yalan Jehová. Maj schalaj yab' viñ tas ix yal viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi'.

23 Malaj val jab'oc yelc'och tas ix yal

eb' viñ chi' d'a yol sat viñ rey chi', ix meltzaj viñ d'a sdespacho. **24** Masanil eb' anima d'a Egipto chi', ix sjoy a a' eb' yic syuq'uej d'a stitac a a' chi', yujto masanil a a' chi' maxtzac yal-laj yuc'ji.

Noc' pajtza'

25 Yucub'ixial yoch a' chic'al,

8 ¹ ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés icha tic:

—Ixíc, b'at il viñ rey chi', tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: Actejel eb' in choñab' yic b'at och eb' ejmelal d'ayin. **2** Tato mañ ol actejel in choñab' tic, ol vac'och yaelal d'a ib'añ, ol vac' pitzvoc'ue noc' pajtza' d'a masanil a macb'en tic. **3** Ol vac' pitzvoc noc' d'a yol a a' smasanil, ol laj och noc' d'a yol a despacho yed' b'aj tzach vayi. Ol laj q'ue noc' d'a sat a ch'at. Ol laj och noc' d'a yoltac spat eb' ay yopisio ed'oc, d'a yoltac spat masanil anima, d'a yoltac horno b'aj sb'o ixim pan tza va'a yed' d'a sattac ac'ante' b'aj syotz'chaj ixim pan chi'. **4** Ol laj q'ue noc' d'a ib'añ yed' d'a yib'añ eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a yib'añ masanil eb' etchoñab', xchi Jehová, xa chi d'a viñ rey chi'.

5 Ix lajvi chi', ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Al d'a viñaj Aarón to syac'b'at te' sc'ococh viñ d'a yib'añ smasanil a a': A cotac a' yed' a nivac ñajab', yic sq'ueta b'ulnaj noc' pajtza'. Ol majel yol yic Egipto tic yuj noc', xchi Jehová chi'.

6 Ix yac'anb'at te' sc'ococh viñaj Aarón chi' d'a yib'añ a a' chi'. Ix q'ueul b'ulnaj noc' pajtza' chi', ix majel masanil yoltac choñab' chi' yuj noc'. **7** Añeja' icha chi' ix yutejpax eb'

viñ ay tas tzuji yuuj yed' tas c'ay-b'ab'il yuj eb', ix japax noc' d'a yol choñab' chi' yuj eb'. **8** Ix laj te pucax noc', yuj chi' ix avtaj eb' viñ chavañ chi' yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—C'anec d'a Jehová, yic ol yiq'uel noc' pajtza' tic d'a co cal, ol vactanel e choñab' tic, yic sb'at eb' yac' silab' d'ay, xchi viñ rey chi'.

9 Ix tac'vi viñaj Moisés d'a viñ:

—A ach ol ala' b'aq'uiñ tzin lesalvi d'a Jehová yic syic'anel noc' pajtza' tic d'ayach yed' d'a eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a scal masanil anima yed' d'a yoltac e pat. Axoñej d'a yol a' Nilo ol can noc', xchi viñ.

10 —Q'uc'an, xchi viñ rey chi'.

Ix yalanxi viñaj Moisés chi':

—Icha chi' ol ajoc, yic ol ojtaquejeli to malaj junocxo lajan spoder icha Jehová co Diosal a oñ tic. **11** Icha chi' ol aj yel noc' d'a a despacho yed' d'a yol spat eb' ayoch yajalil ed'oc yed' d'a scal masanil anima. Ol canñej noc' d'a yol a' Nilo, xchi viñ.

12 Ix lajvi chi, ix elta eb' viñ chavañ chi' d'a yichañ viñ rey chi'. Ix sc'anax viñaj Moisés d'a Jehová to tz'el noc' pajtza' chi'. **13** Ix sc'anab'ajej Jehová tas ix sc'an viñ chi'. Ichato chi' ix laj och ijan scham masanil noc' pajtza' d'a yoltac pat, d'a amac' yed' d'a caltac te'. **14** Axo eb' anima ix laj molb'an noc' chamnac pajtza' chi' d'a junjun b'ulañ, chuclaj ix aj sjab' yuj noc'. **15** Ayic ix yilan viñ rey to mañxalaj yaelal ayoch d'a yib'añ viñ, ix yac'anxi pitb'oquel spensar viñ, icha val ix yutej Jehová yalani, maj sc'anab'ajejlaj viñ tas ix yal d'a eb' viñ chavañ chi'.

A noc' cotac us

16 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Al d'a viñaj Aarón to syic'chaan te' sc'ococh viñ, smac'an spococal lum lum viñ yed' te' yic smeltzajoch lum pococ chi' cotac usal d'a masanil yol yic Egipto tic, xchi.

17 Ichaton chi' ix yutej viñaj Aarón chi'. Ix smac'q'ue vaan lum pococ chi' viñ yed' te' sc'ococh, yuj chi' masanil lum pococ ay d'a yol yic Egipto chi', ix laj och lum cotac usal, ix och noc' d'a anima yed' d'a noc' noc'. **18** Añeja' eb' viñ ay tas tzuji yuj yalani, icha ix yutej viñaj Aarón chi' icha chi' ix yutejpax eb' viñ snaani. Ix snib'ej eb' viñ ix och lum pococ chi' cotac usal, palta maj yal-laj yuj eb' viñ. Ix chiji eb' anima yed' noc' noc' yuj noc' us chi'. **19** Yuj chi', ix yal eb' viñ ay tas tzuji yuj yalani d'a viñ rey chi':

—A jun tic, a Dios tz'utani, xchi eb' viñ.

Palta ix pitb'iel spensar viñ rey chi', icha val ix yutej Jehová yalani. Maj schalaj yab' viñ tas ix yal viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi'.

A noc' cach

20 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—A q'ui'c'an d'a sacb'inaji, sb'at viñ rey chi' d'a sti' a a', yuj chi' pet ex q'ue vaan, b'at eyalan d'a viñ: Icha tic yalan Jehová: Actejel eb' in choñab' yic tz'och eb' ejmelal d'ayin.

21 Palta tato mañ ol actejel eb', ol vac'cot junoc umañ noc' cach icha tab' d'a ib'añ, d'a yib'añ masanil eb' ay yopisio ed'oc yed' pax d'a yib'añ masanil a choñab'. Ol b'ud'joquel

masanil yol e pat yed' masanil sat lum yuj noc'. **22** Ayic ol ujoc jun-tzañ chi', mañxalaj junoc noc' cach chi' ol ec' d'a yol yic Gosén b'aj ayec' eb' in choñab'. Icha val chi' ol aj ojtaacaneli to a in Jehová in, Dios in d'a masanil yolyib'añq'uinal tic.

23 Ata' ol ojtaquejeli to ch'oc yel in choñab' tic d'a yichañ a choñab' chi' d'a yol in sat. A q'ui'c'an, max ec'b'at-laj saclemb'at noc' cach, xchi Jehová, xa chi d'a viñ rey chi'.

24 Icha chi' ix yutej Jehová. Ichaxo val tab' yec' noc' cach chi', ix och-c'och noc' d'a yol sdespacho viñ rey yed' d'a yoltac spat eb' ay yopisio yed' viñ yed' masanil d'a yol smac-b'en Egipto. Juneliñej ix yixtejb'at yol choñab' chi' noc'.

25 Ix lajvi chi', ix avtajxicot eb' viñ chavañ chi' yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—Ixiquec, ix aq'uec e silab' d'a e Diosal chi', palta mañ ex el d'a yol yic Egipto tic, xchi viñ.

26 Axo ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Max yal-laj icha chi', yujto a noc' noc' scac' d'a silab'il d'a Jehová co Diosal chi', nivan yel-c'och noc' d'a yol sat eb' etchoñab' tic. Yuj chi, tato syil eb' anima chi' co milancham noc' a oñ tic, val yel tzam oñ sjulq'uenej eb'. **27** Yuj chi', yovalil tzoñ b'at d'a tz'inan lum, oxe' c'ual stec'nab'il b'aj tzoñ b'at chi'. Ato ta' b'at cac' co silab' d'a Jehová co Diosal, icha ix yutej yalani, xchi viñ.

28 Ix yalanpax viñ rey chi':

—Syal e b'at d'a tz'inan lum chi', yic b'at eyac' e silab' d'a Jehová e Diosal chi', añej tato yel mañ najatoc tzex b'ati, tze c'anan d'a e Diosal chi' vuj a in tic, xchi viñ rey chi'.

29 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'a viñ:

—Añej val tzin el d'a tic, tzin c'anan d'a Jehová to a q'uic'an tz'el noc' cach tic d'ayach, d'a eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a masanil a mac-b'en tic. Palta mañxoocab' oñ ixtej, mañxaocab'pax tas ol al d'ayoñ ayic ol b'at cac'an co silab' d'a Jehová chi', xchi viñaj Moisés chi'.

30 Ixñej val elta viñaj Moisés d'a yol sdespacho viñ rey chi', ix sc'anan viñ d'a Jehová. **31** Ix yab'an Jehová tas ix sc'an viñ chi', ix yic'anel noc' cach d'a viñ rey chi' yed' d'a eb' ay yopisio yed' viñ yed' d'a masanil eb' anima. Mañxa junoc noc' ix cani.

32 Palta añeja' ix spitejxi sb'a viñ rey chi', maj chajiel-laj eb' israel chi' yuj viñ.

Yab'il ix q'ue d'a noc' molb'etzal noc'

9 **1** Ix lajvi chi, ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Ixíc d'a viñ rey chi', tzalan d'a viñ: Icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic: Chab'at in choñab' tic yic tz'och eb' ejmelal d'ayin. **2** Tato mañ ol a chab'at eb', tato ol a yamñejoch vaan eb', **3** ol cot voval, ol vac'anelta yab'il d'a noc' e molb'etzal noc', ol cham noc' yuj yab'il chi', aton noc' chej, noc' vacax, noc' camello, noc' b'uru, noc' calnel yed' noc' chiva. **4** Palta ol in ch'oxo' to ch'oc yel eb' israel d'a vichañ, yuj chi' malaj junoc noc' snoc' eb' ol chamoc, xchi Jehová, xa chi d'a viñ.

5 Ix yalancan sc'ual Jehová chi', ix yalani:

—A q'uic'an svac'cot jun yaelal chi', xchi.

6 Axo d'a junxo c'u chi', ix yac'an-cot yab'il Jehová d'a noc' noc' chi'.

Tzijtun noc' smolb'etzal noc' eb' aj Egipto chi' ix chami, axo pax eb' aj israel, malaj junoc noc' yic eb' ix chami. **7** D'a elañchamel ix b'at schecan iljoc viñ rey tato malaj noc' yic eb' israel chi' ix chami. Vach'-chom malaj junoc noc' ix chami, palta ix spitejxi spensar viñ rey chi', maj actajel eb' israel chi' yuj viñ.

A yab'il yaxc'a

8 Ix lajvi chi, ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón:

—Ixiquec, iq'ueccot junoc votz q'uen tic'aq'uil taañ d'a yol junoc horno. A ach tic ach Moisés tza tzipq'ue q'ueen d'a chaañ d'a yichañ viñ rey chi'. **9** Icha chi', ol saclem-canb'at q'uen icha pococ d'a masanil yol smacb'en Egipto, yuj q'ueen ol q'ue yab'il yaxc'a d'a masanil anima chi' yed' d'a noc' noc', xchi Jehová.

10 Ix lajvi chi, ix b'at viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yic'cot q'uen taañ d'a junoc horno, ix b'at eb' viñ yil viñ rey chi'. Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, ix stzipanq'ue q'ueen viñaj Moisés d'a chaañ. Ix lajvi chi', ix pitzviq'ue yab'il yaxc'a d'a masanil anima chi' yed' d'a masanil noc' noc'.

11 Axo eb' ay tas tzuji yuj yalani, majxo yal-laj sch'oxan sb'a eb' d'a yichañ viñaj Moisés chi', yujto ya ay eb' yuj yab'il yaxc'a icha yaj masanil eb' anima d'a Egipto chi'. **12** Ix pit-b'ixiel spensar viñ rey chi' yuj Jehová, maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ chavañ chi', icha ix yutej yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A q'uen sacb'at

13 Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés:

—Spet ex q'ue vaan q'uic'an, b'at ex lolon d'a viñi rey chi', tzeyalan d'a viñi: Icha val tic yalan Jehovah co Diosal a oñ hebreo oñ tic: Actejel eb' in choñab' yic b'at och eb' ejmelal d'ayin. **14** A d'a jun tiempal tic ol vac'cot juntzañ yaelal tic d'a ib'añ yed' d'a yib'añ eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a yib'añ eb' a choñab', yic vach' tzojtaquejeli to mañxa junoc mach lajan spoder icha in tic d'a yolyib'añquinal tic.

15 Tato syal in c'ool, tzin ch'ox vipalil d'ayach, svac'anoch yaelal d'a ib'añ yed' d'a yib'añ masanil eb' anima d'a a macb'en tic. Syal tzex in satel d'a yolyib'añquinal tic.

16 Ocxo, manto ol ach in satel-laj, yujto ix ach vac'och d'a opisio yuj in ch'oxanel in poder yuj tas ol ach vutoc, yic te nivan ol aj in b'inaj d'a scal masanil anima d'a yol-yib'añquinal tic. **17** Vach'chom tzij-tum yaelal tzin ch'ox ila', palta tza pitejñej a b'a, añeja' max actejel-laj in choñab' tic. **18** Yuj chi, a q'uic'an yab' val icha hora tic, svac'anem q'uen sacb'at d'a yib'añ choñab' tic. Mantalaj b'aj tz'em q'uen sacb'at yelxo val nivac icha q'uen tz'em chi' yictax ix el yich choñab' Egipto tic. **19** Yuj chi', al d'a eb' viñ a checab' to a masanil noc' molb'etzel noc' yed' masanil tas ay d'a scal a munlajel to tz'ochcan d'a yoltac lechpat, yujto ayic ol ja q'uen nivac sacb'at chi', masanil noc' noc' yed' masanil anima malaj yeñul, ol cham yuj q'ueen, xchi Jehovah, xa chi d'a viñ.

20 Ay eb' viñ ay yopisio yed' viñ rey, ix xivcanq'uei ayic ix yab'an eb' yuj tas ix yal Jehovah. Yuj chi, ix yac'-q'ue yeñul noc' smolb'etzel snoc' eb' viñ. Ix ochpaxcan masanil schecab'

eb' viñ d'a yoltac lechpat chi'. **21** Ay juntzañxo eb' maj yac'och d'a sc'ol tas ix yal Jehovah chi', ix can noc' smolb'etzel noc' yed' eb' schecab' eb' d'a ichñeja'. **22** Ix lajvi chi', ix yalan Jehovah d'a viñaj Moisés:

—Ic'chaañ a c'ab' yic tz'em q'uen nivac sacb'at d'a yib'añ masanil anima, d'a yib'añ masanil noc' noc' yed' d'a yib'añ masanil tas avab'il ay d'a yol smacb'en Egipto tic, xchi.

23 Yuj chi' ix yic'anchaañ sc'ococh viñaj Moisés chi', ix mac'vaj c'u, ix ec' copoljoc leb'lon, ix cot q'uen nivac sacb'at d'a masanil sat lum d'a yol yic Egipto chi' yuj Jehovah.

24 Maxtzac ochlaj vaan yem q'uen sacb'at yed' smac'vaj c'u yed' yec' copoljoc leb'lon. Malaj ton b'aj ix b'inaj yac'an juneloc sacb'at d'a yol yic Egipto d'a yalañtaxo icha jun oval sacb'at ix yac' chi'. **25** Masanil tastac ay d'a Egipto chi', ix ixtaxb'at yuj q'uen nivac sacb'at ix yac' chi'. Ix cham eb' anima yed' noc' noc' aycan d'a spatictac pat yed' masanil tastac ay d'a scaltac munlajel ix lajvicanel yuj q'ueen, yed' masanil te te' ix laj ixtaxcanb'at te'. **26** Axoñej d'a yol yic Gosén b'aj ayec' eb' israel, malaj val junoc c'otañ q'uen sacb'at chi' ix emi.

27 Yuj chi' ix schecan viñ rey avtajxicot eb' viñ chavañ chi', ix yalan viñ:

—Toxo ix nachajel vuuj ticnaic to a in ay in mul yed' in choñab' tic. Palta a Jehovah, te tojolñej syutej.

28 Toxo ix ec' yib'añ smac'vaj c'u yed' yem q'uen nivac sacb'at. Yuj chi', mañxo ol viq'uec' e tiempo, syal e b'at b'aj syal e c'ool, añej jun, comonoc tz'el d'a e c'ol tze c'an d'a Jehovah yic syiq'uel jun yaelal tic, xchi viñ rey chi'.

29 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'a viñ:

—Añej val tzin elcan d'a yol choñab' tic, tzin mojb'an in c'ab' in lesalvi d'a Jehová, tzin c'anan d'ay yic syactan yac'ancot q'uen sacb'at tic, yic mañxo ol mac'vaj c'u, yic vach' snachajel uuj to yic Jehová yaj masanil yolyib'añq'uinal tic. **30** Palta vojta sic'lab'il to a ach tic yed' eb' ay yopisio ed'oc, manta yelc'och Jehová Dios d'a yol e sat, xchi viñ.

31 A jantac tas avab'il, icha añ lino yed' ixim cebada, masanil ix ixtax-canb'ati, yujto a ixim cebada ayxo sat ixim, añeja' añ lino ayxo xumaquil añ. **32** Axo pax ixim trigo yed' ixim centeno, malaj tas ix ic'an ixim, yujto tzac'anxo tz'elul ixim.

33 Ayic ix lajvi slolon viñaj Moisés yed' viñ rey chi', ix el viñ d'a yol choñab' chi', ix yic'anchaañ sc'ab' viñ, ix lesalvi viñ d'a Jehová. A val d'a jun rato chi', ix vanaj yem q'uen sacb'at yed' ñab' yed' smac'vaj c'u.

34 Axo ix yilan viñ rey to maxtzac emlaj ñab', maxtzac emlaj q'uen sacb'at, mañxalaj c'u sc'añi, añeja' ix ochxi smul viñ, ix pitb'ixiel spensar viñ yed' eb' ay yopisio yed'oc. **35** Yuj chi', majxo actajel-laj choñab' Israel chi' yuj viñ, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Noc' c'ulub'

10 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Ix ic il viñ rey chi', ix vac' pitb'oquel spensar viñ yed' eb' ay yopisio yed'oc, yic vach' tzin ch'ox juntzañ tas satub'tac tic d'a scal eb', ² yic vach' syal eyalan d'a eb' eyuninal yed' d'a eb' eyi e chiquin masanil tastac ix aj vixtan eb' aj

Egipto tic yed' juntzañ satub'tac ix in c'ulej d'a scal eb'. Icha val chi' tz'aj eyojtaccaneli to a in ton Jehová in, xchi d'a viñ.

3 Ix lajvi chi', ix b'atxi viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi' yilxi viñ rey chi', ix yalan eb' viñ d'a viñ:

—Icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic: ¿Jantacto val tiempo ol a pitej a b'a, yic max iq'uem a b'a d'a vichañ? Actejel in choñab' yic b'at och eb' ejmelal d'ayin. **4** Tato manto ol a chab'at in choñab' tic, a q'uic'an svc'ancot noc' c'ulub' d'a yib'añ a choñab' tic. **5** Ol majel sat lum tic smasanil yuj noc'. Mañxa jab'oc luum ol checlajoc. Ol svach' c'uxejb'at noc' jantacto maj lajvoccanel yuj q'uen sacb'at chi' yed' masanil te te' satani ol sc'uxpaxb'at noc'. **6** Ol b'ud'joccanel yol a despacho yuj noc' yed' yoltac spat eb' ay yopisio ed'oc yed' masanil yoltac pat d'a yol yic Egipto tic. Malaj b'aj ix yil eb' e mam eyicham junoc icha tic yic-tax ix ja cajan eb' d'a jun lugar tic, xchi Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

Ayic ix lajvi yalan juntzañ tic viñ, ix elixta eb' d'a yol sdespacho viñ rey chi'. **7** Ix yalan eb' viñ ay yopisio yed' viñ rey chi':

—¿B'aq'uiñ ol yactej juntzañ vinac tic oñ stzuntzani? ¿Tas yuj max actejel jun choñab' chi' yic sb'at och

A noc' c'ulub' (Ex 10.4-5)

eb' ejmelal d'a Jehová sDiosal chi'?
¿Tom max nachajvalel jab'oc uuj, ina
toxo ix juvicanb'at co choñab' tic?
xchi eb'.

8 Yuj chi', ix avtajxicot eb' chavañ
chi' yuj viñ rey chi':

—Ixiquec yic b'at ex och ejmelal
d'a Jehová e Diosal chi', palta tzeyal-
can d'ayin machtac ex ol ex b'at chi',
xchi viñ.

9 Ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Co masanil ol oñ b'atoc. Ol
quic'b'at eb' cotac unin yed' eb'
icham anima, eb' viñ cuninal yed' eb'
ix quisil. Masanil noc' co calnel, noc'
co vacax yed' noc' chiva, masanil
noc' co molb'etzel noc' ol quic'b'ati,
ujto te nivan q'uiñ ol cutej quic'an-
chaañ Jehová co Diosal, xchi viñ.

10 Yuj chi' ix yalanxi viñ rey chi':

—Vach'chom ayoch Jehová e
Diosal chi' eyed'oc, ¿tzam e nalaj to
ol ex in chab'at yed' eyetb'eyum yed'
eyuninal? Mañ val jab'oc. Tob'an
chuc tas tze na'a. **11** A exñej vinac ex
tic b'at ex och ejmelal d'a e Diosal
chi', ina to a jun chi' tze c'ana', xchi
viñ.

Ix lajvi chi', ix pechjielta viñaj
Moisés yed' viñaj Aarón chi' d'a
yichañ viñ rey chi'. **12** Ix yalanxi
Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Ic'chaañ a c'ab' d'a yib'añ
choñab' Egipto tic, yic sjavi noc'
c'ulub' ul sc'uxb'at masanil tastac
ixto can yuj q'uen sacb'at chi', xchi.

13 Icha chi' ix aj yic'anchaañ
sc'ococh viñaj Moisés chi' d'a yib'añ
Egipto chi', ix yac'ancot jun nivan
oval ic' Jehová, ix cot d'a stojolal b'aj
sjavi c'u. Jun val c'u yed' jun ac'val
ix yac' jun oval ic' chi', axo d'a junxo
c'ual, a jun ic' chi' ix ic'ancot noc'
c'ulub' chi'. **14** Masanil yol yic Egipto

chi' ix majel yuj noc'. Malaj b'aj ix uji
juneloc yictax yalañtaxo, mañxa b'aj
olto ujoc icha junel tic. **15** Ix te majel
sat lum yuj noc'. Mañxo chequeloc
jab'oc luum. A jantacto tas ix can yuj
q'uen sacb'at, ix lajviel yuj noc'.
Mañxa jab'oc tas yaax yilji ix can yuj
noc' d'a yol yic Egipto chi', mañxa
pax sat te te' yed' schontac te'. Pilan
ix lajviel smasanil, axoñej ste'al ix
cani.

16 D'a elañchamel ix avtajxicot eb'
viñ chavañ chi' yuj viñ rey chi', ix
yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ix och in mul d'a sat Jehová e
Diosal yed' d'ayex. **17** Tzin tevi
d'ayex to tzeyac' nivanc'olal d'a in
patic yuj in mul tic, axoñej d'a junel
tic. Tze c'anan d'a Jehová e Diosal,
yic tz'el jun yaelal to ed'jinac chamel
ayec' d'a yol in macb'en tic, xchi viñ.

18 A val yic ix elta viñaj Moisés
d'a sdespacho viñ rey chi', ix lesalvi
viñ d'a Jehová. **19** Ix lajvi chi', ix
yac'ancot jun ic' Jehová te ov. A b'aj
sb'at c'u, ata' ix cot jun ic' chi'. Ix
b'atcan noc' c'ulub' chi' d'a yol a'
Chacchac Mar yuuj, mañxa junoc
noc' ix can d'a yol yic Egipto chi'.
20 Ix pitb'ixiel spensar viñ rey chi'
yuj Jehová, maj actajel-laj choñab'
Israel yuj viñ.

Ix q'uc'b'iq'uinal

21 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj
Moisés chi':

—A ticnaic, ic'chaañ a c'ab', yic
vach' sq'uc'b'iq'uinal d'a masanil yol
yic Egipto tic. Yelxo val to q'uc'al-
q'uinal ol ajoc, xchi d'a viñ.

22 Ix yic'anchaañ sc'ab' viñ chi', ix
ja jun nivan q'uc'alq'uinal d'a
masanil yol yic Egipto chi'. **23** Oxe'
c'ual ix q'uc'b'i, mañxa junoc eb'

syal yilanocheb' cajan d'a slac'anil, maxtzac yal-laj sb'eyec' eb'. Palta axo b'aj cajan eb' israel sacq'uinal.

24 Yuj chi', ix avtajxicot viñaj Moisés yuj viñ rey chi', ix yalan viñ:

—Syal b'at eyoch ejmelal d'a Jehová, iq'uecb'at eyetb'eyum yed' eyuninal. Añej to tzeyactejean masanil noc' e molb'etzal noc', xchi viñ.

25 Ix yalan viñaj Moisés chi': Yovalil tzoñ a chab'at yed' noc' co molb'etzal noc' chi', yujto a noc' co noc' chi' ol cac' co silab'oc d'a Jehová co Diosal. **26** Masanil noc' co noc' chi' ol quic'b'at qued'oc, mañxo junoc noc' ol cactejeani, yujto d'a scal noc' ol co siq'uel noc' ol cac' co silab'oc d'a Jehová co Diosal. Ayic manto oñ c'ochlaj ta', maxto nachajel-laj cuuj mach noc' ol cac' co silab'oc chi', xchi viñaj Moisés chi'.

27 Añeja' ix pitb'ixiel spensar viñ rey chi' yuj Jehová, yic max actajel eb' choñab' israel yuj viñ. **28** Yuj chi' ix yalanxi viñ rey chi' d'a viñaj Moisés chi':

—Elañ d'a vichañ. Mañxo a na'a to svil a sat junelxo d'a tic, yujto ta tzach javi junelxo d'a vichañ tic, a d'a jun c'ual chi' tzach chamxoñej, xchi viñ.

29 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' icha tic:

—Ichaton val tzal chi', mañxa b'aq'uiñ ol vil a sat junelxo, xchi viñ.

Ix yal Jehová to ol cham eb' b'ab'el unin

11 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Ol vac'cot junocxo yaelal d'a yib'añ viñ rey tic yed' d'a yib'añ masanil anima d'a yol yic Egipto tic.

Ol lajvoc yec' jun tic, mañ toñejoc ol ex actajel yuj viñ rey tic, palta to a val lac'an viñ ol ex pechanel d'a tic d'a junelñej. **2** Yuj chi' al d'a masanil eb' israel, eb' viñ vinac yed' eb' ix to sc'an q'uen oro eb' yed' q'uen plata d'a eb' aj Egipto cajan d'a slac'anil, xchi.

3 (Axo Jehová ix lolon d'a spensar eb' anima aj Egipto chi', yic syac'an svach'c'olal eb' d'a eb' israel. Añeja' eb' viñ ay yopisio yed' viñ rey, ix yalan eb' viñ to nivan yelc'och viñaj Moisés d'a yol sat eb' viñ. Añeja' icha chi' ix aj yalan masanil eb' anima d'a Egipto chi'.)

4 Ayic manto eltalaj viñaj Moisés chi', ix yalanxican viñ d'a viñ rey chi':

—Icha tic yalan Jehová: Ayic ol och chimilac'val, ol in ec' d'a masanil yol yic Egipto tic, **5** yic svac'ancham masanil eb' b'ab'el unin d'a junjun patil eb' aj Egipto. Ol schael yich d'a viñ a b'ab'el uninal, viñ d'iñan yochcan a q'uexuloc d'a a despacho tic, masanto schampax sb'ab'el unin eb' ix a checab' van scheni d'a q'uen cha'. Ol champax noc' sb'ab'el yune' noc' noc'.

6 A d'a masanil yol yic Egipto tic, mañxo jantacoc oq'uel ol ujoc, malaj b'aj ix uji d'a yalañtaxo, mañxa pax b'aj olto ujoc. **7** Axo eb' israel malaj tas ol ic'an eb', malaj pax tas ol ic'an noc' smolb'etzal noc' eb', yic tzeyoj-taquejeli to ch'oc yel eb' israel d'a yichañ eb' a choñab' d'a yol in sat a in Jehová in tic, xchi Jehová. **8** Ichato val chi' ol javoc juntzañ eb' viñ ay yopisio ed'oc yic ol ul in yilani, ol em cuman eb', ol yalan eb' d'ayin: Ixic yed' masanil mach tzac'anocheb' uuj, xcham eb'. Yuj chi', ato ta' ol oñ b'atoc, xchi viñaj Moisés chi'.

Yelxo val te yoval viñ ayic ix elixta viñ d'a yichañ viñ rey chi'.

9 Yalnacpax Jehovah d'a viñ:

—Mañton val ol schalaj yab' viñ rey tas ol eyala'. Yuj chi' tzijtumto tas satub'tac ol in c'ulej d'a Egipto tic, schinaccani.

10 A viñaj Moisés yed' viñaj Aarón ix laj sc'ulejñej eb' masanil tastac ix laj alchaj tic to satub'tac d'a yichañ viñ rey, palta toton val a Jehovah ix ac'anñej pitb'oquel spensar viñ rey chi', yuj chi' maj actajel eb' israel yuj viñ d'a yol smac'b'en chi'.

A q'uiñ yic ix el eb' israel d'a Egipto

12 ¹ Ix yalan Jehovah d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón d'a Egipto icha tic:

² A jun uj tic nivanocab' yelc'och d'ayex, b'ab'el uj d'a yol junjun ab'il tz'ajcani. ³⁻⁵ Alec jun checnab'il tic d'a masanil eb' eyetisraelal: A d'a slajuñil c'ual yoch jun uj tic, junjun vinac ol yic'cot junoc noc' yune' calnel, ma junoc noc' yune' chiva yic schi'an yed' masanil eb' cajan yed'oc. A noc' noc' chi' junjun ab'il ocab' sq'uinal noc', mocab'a jab'oc spaltail noc', añej to smam noc'. Tato mañ tzijtumoc anima d'a yol spat, max tzac'van eb' schi'an noc', syal yavtan viñ aj pat chi' mach cajan d'a slac'anil yic scolvaj eb' schi'an noc' yed'oc, to spucchajec' noc' ato syala' jantac sb'isul anima, ma jantac schi junjun eb'. ⁶ Tze sic'canel noc' masanto d'a 14 yoch jun uj tic. Tze milcham noc' d'a yemc'ualil d'a jun c'u chi'. ⁷ Junjun eb' aj pat chi' sb'oñoch schiq'uil noc' d'a smarcoal spuertail spat b'aj ol chijoc noc' chi', d'a te' yib'añ yed' d'a stz'eytac te'. ⁸ A d'a jun ac'val chi' ol schi noc'

chib'ej chi' eb' anima, palta toñej ol b'olchaj noc', ol schi añ itaj eb' c'a' yed' noc', axo ixim pan malaj yich ayb'at ol sva eb'. ⁹ Malaj jab'oc noc' tze chi d'a yaxto, mato tz'añb'il. Masanil noc' sb'olchaji. A sjolom noc', yoc noc' yed' yol sc'ol noc', b'olb'ilñej tz'aji, tze chi'ani.

¹⁰ Mañox eyac'can jab'ocxo noc' d'a junxo c'u. Tato ayto noc' max lajvi eyuj jun, tze ñuscantz'a noc'. ¹¹ Ayic ol ex va chi', tze'c'b'ilocab' e nañal, ayocab'och e xañab', yamb'ilocab'-q'ue e c'ococh eyuuj, d'a elañchamel ol aj e chi'an noc'. Aton ta' tzeyac'och q'uiñ, yic tzin eyic'an-chañ a in Jehovah in tic, yujto ol in ec' d'a stitac e pat. ¹² A in Jehovah in svala' to a val d'a jun ac'val chi' ol in ec' d'a yol yic Egipto smasanil, yic tzin mac'ancham masanil b'ab'el unin d'a junjun pat yed' noc' sb'ab'el yune' noc' noc'. Ol vac' checlajeloc to malaj yelc'och masanil sdiosal eb' aj Egipto chi'.

¹³ A schiq'uil noc' noc' chi', tze b'oñoch d'a spuertail sti' e pat b'aj cajan ex ec' chi'. A' ol ch'oxanoc to ayic ol in ec' in mac'cham masanil eb' b'ab'el unin yic eb' aj Egipto chi', malaj junoc ex ol ex chamoc. Ayic ol vilanoch chic' chi', b'eñej ol in ec'-b'atoc. ¹⁴ Aton val jun c'ual chi' nivan ol ajcan yelc'och d'ayex, tzeyac'anoch junoc nivan q'uiñ yic tzin eyic'anchañ a in Jehovah in tic. Masanil tiempo tze nacoti. Yed' eb' eyuninal ol snacot jun tic eb'. Ley tz'ajcan jun tic d'a e cal d'a masanil tiempo. ¹⁵ A ixim pan tze va d'a uque' c'u, mocab'a yich ayb'at d'a scal ixim. Yuj chi' a d'a sb'ab'el c'ual tzeyiq'uelta masanil yañal yich pan d'a e pat junjun ex. Tato ay junoc

mach svaan ixim pan ay yich d'a jun-tzañ c'ual chi', tze satel d'a e cal.
16 A d'a b'ab'el c'u tze molb'ej e b'a tzex och ejmelal d'ayin. Icha pax chi' tzeyutej d'a yuquil c'ual, añeja' tze molb'ejpax e b'a. A d'a chab' c'ual chi' malaj mach smunlaji, añej e b'oan va e b'a syala'. **17** Yovalil tze c'anab'ajej jun q'uiñ yic ixim pan malaj yich, yujto a d'a jun c'ual chi', stzolal ol ex viq'uelta e masanil d'a yol yic Egipto tic. Junjun ab'il tzeyac'och jun q'uiñ chi'. Ley ol ajcanoc, yovalil sc'anab'ajej eb' eyiñtilal yic ol b'eyñejb'atoc. **18** Tz'el yich e vaan ixim pan malaj yich chi' d'a 14 yoch b'ab'el uj d'a yemc'ualil masanto d'a 21 yoch jun uj chi' d'a yemc'ualil. **19** A d'a uque' c'ual chi' malaj junoc mach ayec' yich pan d'a spat. Tato ay junoc mach svaan ixim pan to ay yich d'a juntzañ c'ual chi', tze satel d'a e cal, vach'chom junoc ch'oc choñab'il cajanec' d'a e cal, ma junoc ex israel ex, satjieli. **20** Yuj chi' mañ e va tastac ayb'at yich b'aj cajan ex eq'ui, añej ixim pan malaj yich tze va'a, xa chi, xchi d'a viñ.

21 Ix avtaj eb' viñ yajalil choñab' d'a scal eb' yetisraelal yuj viñaj Moisés chi', ix yalan viñ: Ixiquec, tzeyiq'uelta junjunoc noc' quelemtac calnel, ma noc' chiva yic tze chi yed' eb' cajan eyed'oc d'a yol e pat. Tze milcham noc', ol e chi'an noc' d'a jun nivan q'uiñ ol ochoc. **22** Tze chaan schiq'uil noc' d'a yol junoc palan-gana. Tzeyic'ancot junoc tob'añ te c'ab'tac hisopo, tze lab'anem d'a scal schiq'uil noc' chi', tze b'oñanoch d'a smarcoal yib'añ e puerta yed' d'a stz'eytac. Malaj junoc ex tzex elta d'a yol spuertail e pat d'ac'valil. **23** Ayic ol ec' Jehová d'ac'valil chi', yic

smac'ancham eb' b'ab'el yuninal eb' aj Egipto, ol yilanoch chic' d'a spuertail e pat chi', b'eñej ol ec'b'atoc, mañ ol schaochlaj jun ángel ol mac'ancham eb' b'ab'el unin d'a yol e pat. **24** A jun checnab'il tic ol e c'anab'ajejñej, ol sc'anab'ajejñej eb' eyiñtilal, icha ley tz'ajcan d'a junel-ñej. **25** Vach'chom ayic ayexxo ec' d'a lum lum ix yac' sti' Jehová yac'an d'ayex, yovalil ol eyac'och jun q'uiñ tic. **26** Ayic ol sc'anb'an eb' eyuninal d'ayex: ¿Tas syalelc'och jun q'uiñ tic? tato xchi eb'. **27** A exxo tic ol eyal d'a eb' icha tic: A jun noc' calnel sco milcham tic, yic sq'uiñal yic sco naancot sc'ual ayic b'eñej ix ec' Jehová d'a sti' co pat ayic ix smac'ancham eb' b'ab'el yuninal eb' aj Egipto, axo d'a stitac co pat, b'eñej ix ec'b'ati. Icha val chi' ix yutej scolancanel cuninal Jehová d'a jun tiempoal chi', xe cham d'a eb', xchi viñaj Moisés chi'.

Ayic ix lajvi yalan juntzañ tic viñ, ix em cumuljoc eb' israel ejmelal d'a yichañ Jehová. **28** A val d'a jun rato chi' ix sc'anab'ajan eb' icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' yed' d'a viñaj Aarón.

A schamel eb' b'ab'el unin aj Egipto

29 A d'a chimilac'val, ix ec' Jehová smac'cham eb' b'ab'el unin d'a Egipto d'a junjun patil. Syalelc'ochi to ix cham jun sb'ab'el unin viñ rey, viñ d'iñan yochcan sq'uexuloc viñ d'a sdespacho, masanto ix champax sb'ab'el yuninal eb' viñ ayoch d'a preso. Añeja' icha chi' ix aj schampax sb'ab'el yune' noc' smolb'etzal noc' eb'. **30** Masanil eb' anima d'a Egipto ix q'ue vaan d'a jun ac'val chi'. Tz'oc' viñ rey yed' eb' ay yopisio yed'oc yed' eb' anima smasanil, yujto mañxa

junoc pat b'aj malaj chamnac. **31** A val d'a jun ac'val chi', ix avtaj viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—A ticnaic ixiquec, iq'uecb'at masanil eb' eyetchoñab', b'esequel e b'a d'a scal eb' vetchoñab' tic, sb'at eyac'anem e b'a d'a Jehová icha eyalan chi'. **32** Iq'uecb'at masanil noc' e molb'etzal noc': Noc' calnel, noc' vacax yed' noc' chiva, icha ix aj eyalan chi'. Ixiquec, tzex tevipax d'a Jehová vuuj, xchi viñ rey chi'.

33 Ajun eb' aj Egipto chi' ix checanel eb' israel, yic tz'el eb' d'a elañchamel d'a yol schoñab' eb' chi', yujto ix sna eb' talaj scham eb' smasanil. **34** A ixim harina ayxo och yalil, ayem d'a yol yed'tal, manto somchajb'atlaj yich pan d'a scal, toxoñej ix spichoch eb' d'a yol sávana yed' scajonal, ix yic'anb'at eb' d'a sjeñjab'. **35** Ix sc'anan q'uen oro, q'uen plata eb' israel chi' yed' pichul d'a eb' aj Egipto icha yalnac viñaj Moisés d'a eb'. **36** A Jehová ix q'uexan spensar eb' aj Egipto chi', yuj chi' vach'xoñej ix yutej sc'ol eb' d'a eb' israel chi'. Masanil tastac ix sc'an eb' israel chi' ix yac' eb'. Icha val chi' ix aj yic'anec' eb' israel tastac ay d'a eb'.

Ix el eb' israel d'a Egipto

37 Ix el eb' israel d'a Ramesés, ix c'och eb' d'a Sucot. Ay am 600 miloc eb' viñ stienpo val yoch d'a soldadoal, max ochlaj eb' ix ix yed' eb' cotac unin sb'isuloc. **38** Tzijtum noc' scalnel eb' ix yic'b'ati, noc' chiva yed' noc' vacax. Tzijtum pax anima ch'oc choñab'il ix b'at yed' eb'. **39** Mañ-xalaj tiempo yic ix sb'oan svael eb', yujto elañchamel ix pechjiel eb' yuj eb' aj Egipto chi', yuj chi' toxoñej ix

sb'ol ixim pan eb', aton ixim malaj yich yed'nac eb'.

40-41 A eb' israel schoñab' Jehová chi', 430 ab'il ec'nac eb' d'a Egipto chi'. A val d'a jun c'u yic ix tz'acvi 430 ab'ilxo yajec' eb' ta' ix el eb'.

42 A val d'a jun ac'val chi', ix munlaj Jehová yic syic'anelta schoñab'. Yuj chi' a d'a jun ac'val chi' d'a junjun ab'il, pitzan masanil eb' israel yic syic'anchaañ Jehová eb' d'a masanil tienpo.

Sleyal q'uiñ ayic ix el eb' israel d'a Egipto

43 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón:

A sleyal q'uiñ yic tze naancoti, ayic b'eñej ix in ec' d'a sti' e pat, aton svalcan d'ayex tic: Malaj junoc eb' ch'oc choñab'il syal schi'an noc' silab'. **44** A eb' e checab' manb'il eyuuj, syal schi'an noc' eb', añej tato ac'b'ilxo circuncidar eb'. **45** A pax junoc eb' anima ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, paxyalvum, ma munlajel syac' d'a e cal, max yal-laj schi'an noc' eb'. **46** Añej d'a yol pat b'aj sb'oji noc', añej ta' syal schiji noc'. Max yal-laj yic'jib'at noc' d'a junocxo pat, max yalpaxlaj smac'jipoj sb'aquil noc'. **47** A jun ley tic masanil eb' israel ol c'anab'ajanoc. **48** Talaj ay junoc ch'oc choñab'il snib'ej syac'och jun q'uiñ chi' d'a e cal yic tzin yic'an-chaañ, b'ab'el tz'ac'ji circuncidar eb' viñ vinac d'a jun patil anima chi'. Ichato chi' syal schi'an noc' yic jun q'uiñ chi' eb'. Ichato eyetchoñab' yaj eb'. A pax junoc viñ to manto ac'-b'iloc circuncidar jun, max yal-laj schi'an noc' silab' chi' viñ. **49** A jun ley tic, yovalil sc'anab'ajej eb' anima tz'alji d'a e cal yed' eb' anima ch'oc

choñab'il ayec' cajan d'a e cal, xchi Jehová.

50 Masanil tas ix checji yal viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi', ix sc'anab'ajej eb' anima chi'. 51 A val d'a jun c'ual chi', d'a stzolal ix aj yelta eb' israel yuj Jehová d'a yol smacb'en Egipto chi'.

13 1 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

2 Ch'oc tzeyiq'uel eb' b'ab'el vinac d'a e cal yic tzin yac' servil eb', yujto vic yaj eb' b'ab'el unin d'a scal eb' etchoñab'. Añeja' pax sb'ab'el yune' noc' e molb'etzal noc', vic yaji, xchi d'a viñ.

3 Yuj chi' ix yal viñaj Moisés d'a masanil eb' yetchoñab':

Yovalil sco naeccot jun q'uiñ tic d'a junjun ab'il, yuj co naancoti to a Jehová ix oñ ic'anelta yed' yipalil d'a yol yic Egipto, b'aj ayoñ och d'a checab'oc. Mocab' co va ixim pan ayb'at yich d'a scal. 4 A ticnaic, d'a jun uj Abib tic ix oñ el d'a Egipto tic.

5 Ayic ol oñ c'och yuj Jehová d'a lum luum yax sat, aton lum b'aj cajan eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, aton lum yal-nac Jehová d'a eb' co mam quicham to ol yac' d'ayoñ, añeja' d'a jun uj tic ol cac'och q'uiñ yic sco naancoti. 6 D'a uque' c'ual ol co va ixim pan malaj yich. Axo d'a yuquil c'ual chi', aton ta' tzoñ och ejmelal yuj quic'anchaãñ Jehová. 7 A d'a uque' c'ual chi', malaj ixim pan ayb'at yich ol co va'a. Mañ ol ilchaj yich pan d'a co pat, mañ ol ilchajpaxlaj d'a masanil yol co mac-b'en. 8 A d'a juntzañ c'ual chi', ol cal d'a eb' cuninal: A jun q'uiñ tic yic sco nacoti tas ix yutej Jehová sch'oxan svach'c'olal d'ayoñ, ayic ix oñ yic'anelta d'a Egipto, xco chama. 9 A

jun q'uiñ tic ol ch'oxaneloc to ch'oc queli, ichato ayoch junoc quechel d'a co c'ab', ma d'a snañal co sat. A yuj jun q'uiñ tic ol co nacoti to a Jehová ix oñ ic'anelta d'a Egipto yuj spoder, yuj chi' ol calñej sc'ayb'ub'al Jehová, ol co c'anab'ajanpaxi. 10 Yuj chi' junjun ab'il ol cac'och jun q'uiñ tic d'a jun uj tic.

11 Ayic ol oñ c'och yuj Jehová d'a lum sluum eb' cananeo, lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham yed' d'ayoñ, 12 ata' ol co sic'canel eb' co b'ab'el vinac unin yed' noc' vinac sb'ab'el yune' noc' co molb'etzal noc' yic scac' d'a Jehová. 13 Añejtona' ayic tz'alji sb'ab'el yune' noc' b'uru, tato vinac noc', syal yoch junoc noc' yune' calnel, ma junoc noc' yune' chiva sq'uexuloc noc'. Palta tato max ac'ji noc' calnel chi', smac'ji cañchaj sjaj noc' yune' b'uru chi'. Axo pax yuj eb' b'ab'el vinac unin, yovalil tz'ac'-chaj junoc noc' yune' calnel sq'uexuloc eb'. 14 Ayic ol sc'anb'an eb' eyuninal d'a b'aq'uiñ tas syalel-c'och juntzañ tic, tzealani: Sch'ox-nab'il yaj b'aj yic'nacoñelta Jehová yed' spoder d'a Egipto b'aj ayoñ och checab'oc. 15 A val yic ix pitb'iel spensar viñ rey, maj yal sc'ol viñ ix oñ yactejeji, axo Jehová ix mac'an-cham sb'ab'el unin eb' aj Egipto yed' sb'ab'el yune' noc' smolb'etzal noc' eb'. Yuj chi' a noc' sb'ab'el yune' noc' co molb'etzal noc' tic, sco milcham noc' silab'oc d'a Jehová. Scac'anpax junjun noc' sq'uexuloc eb' co b'ab'el unin, xe chi d'a eb'. 16 A jun tic ol ch'oxaneloc to ch'oc queli ichato ayoch junoc quechel d'a co c'ab', ma d'a snañal co sat. A yuuj ol co nacoti to a Jehová ix oñ ic'anelta d'a Egipto yuj spoder, xchi viñaj Moisés.

Jun nivan topaä asun yed' c'ac'

17 A ix yactanel eb' choñab' israel viñ rey d'a yol smac'b'en Egipto, maj ic'jib'atlaj eb' yuj Dios d'a sb'e eb' viñ filisteo, vach'chom d'iñan jun b'e chi', yujto ix sna'a to mañ vach'oc syac' oval eb' israel yed' eb', talaj sna mel-tzaj sb'a eb' d'a Egipto ayic ol yilan eb' to ay oval. **18** Yuj val chi', ix ec'ñej oyoyoc eb' yuj Jehová d'a tz'inan luum yed' d'a stitac a' Chacchac Mar.

Ayic ix el eb' d'a yol yic Egipto chi', yed'nac syame'ab' eb' yic oval. **19** Ix yalan viñaj Moisés to tz'ic'chajb'at snivanil viñaj José, yujto ayic pitzanto viñ yalannac viñ d'a eb' yetchoñab' to syac' sti' eb' to ol sc'ulej eb' d'a icha chi'. Yalnaccan viñ d'a eb': Val yel a Dios ol colvaj eyed'oc. Yuj chi', ayic ol ujoc jun tic, ol eyic'b'at in nivanil eyed'oc, xchinaccan viñ.

20 Ix el eb' israel chi' d'a choñab' Sucot, ix c'och eb' d'a choñab' Etam d'a stitac taquiñ luum. **21** A d'a c'u-alil, b'ab'el Jehová d'a yichañ eb', sch'oxan sb'a d'a jun topaä asun, a' sch'oxan b'e d'a eb'. Axo d'ac'valil, añeja' d'a jun asun chi' b'aj sch'ox sb'a Jehová, ayoch sc'ac'al jun asun chi' yic syac'an saquilqu'inal d'a eb' anima chi', yic vach' syal sb'ey eb' d'a c'ualil ma d'ac'valil. **22** A jun asun chi', b'ab'elñej sb'at d'a yichañ eb' israel d'a c'ualil, axo d'ac'valil ayoch sc'ac'al. Mañ val jab'oc ix el d'a yichañ eb'.

Ec'nac eb' israel d'a yol a' Chacchac Mar

14 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés:

² Al d'a eb' etchoñab' tic to smel-tzaj jab'oc eb' d'a spatic, sc'och eb'

d'a Pi-hahiro, d'a scal Migdol yed' a' mar, d'a yichañ Baal-zefón. A d'a slac'anil sti' a' mar chi' tze b'o e campamento. **3** Ol snaan viñ sreyal Egipto icha tic: A eb' israel mañ yojtacoc eb' b'ajtil sb'ati, ix b'atcan macan eb' d'a taquiñ luum, xcham viñ. **4** Yuj chi', ol vac'xi pitb'oquel spensar viñ, ol tzac'laj viñ d'a e patic. Yuj tas ol vutoc viñ rey yed' eb' soldado chi', ol chec-lajoc to te' nivan velc'ochi. Ol yoj-taquejpaxel eb' anima d'a Egipto chi' to a in Jehová in tic, a inñej Dios in, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'. Yuj chi' ix meltzaj jab'oc eb' israel d'a spatic. **5** Axo ix c'och specal d'a viñ rey to toxo ix el eb' israel chi', ix sna-anxi sb'a sc'ol viñ yed' eb' ay yopisio yed'oc, ix yalan eb': Mañxo jantacoc co quistalil, yuj chi' ix co chab'at eb' israel cac'umal servil, xchi eb'.

6 Yuj chi' d'a elañchamel ix schec viñ rey chi' to sb'ochaj scarruaje viñ yic oval yed' eb' soldado. **7** Masanil carruaje yic Egipto ix yic'cot viñ yed' 600 carruaje vach' d'a scal juntzañ chi', ajun eb' capitán yed' junjun scarruaje. **8** Ix pitb'i spensar viñ rey chi' yuj Jehová, yuj chi' ix tzac'laj viñ d'a spatic eb' israel chi'. Palta axo eb' israel chi', ayic ix elta eb' d'a yol smac'b'en Egipto chi' ix yic' val chaañ sb'a eb'.

9 Ix tzac'laj eb' aj Egipto d'a spatic eb' israel chi': Eb' soldado yed' noc' chej stoc'an carruaje yed' jantac anima ayoch d'a yol carruaje chi'. Ijan ix yamchaj eb' yuj eb' aj Egipto chi' d'a sti' a' mar d'a slac'anil Pi-hahiro, d'a yichañcot Baal-zefón yujto ata' ay scampamento eb' israel chi'. **10** Axo ix yilanb'at eb' israel to tzac'anxooch viñ rey yed' eb' soldado d'a spatic eb', ix xivq'ue eb', ix q'ue

yav eb' d'a Jehová. **11** Ix yalan eb' d'a viñaj Moisés chi':

—¿Tom malaj campusante d'a Egipto, yuj chi' a d'a jun lum taquiñ lum tic ix oñ ic'coti yic tzoñ cham d'a tic? ¿Tas val yuj ix oñ iq'uelta d'a Egipto? **12** Ixto cal d'ayach ayic ayoñto ec' ta' to mañ iq'uec' tiempo d'ayoñ. B'ecan co c'ol co munlaj d'a eb' aj Egipto chi'. Yelxo val vach' to d'a eb' aj Egipto chi' tzoñ munlajñej, d'a yichañ pax to d'a lum tz'inan lum tic tzul oñ chamoc, xchi eb'.

13 Ix tac'vi viñaj Moisés d'a eb' anima chi':

—Mañ ex xivoc, tec'b'ejec e b'a. Ol eyilnab'i tas ol yutoc Jehová scolvaj qued'oc ticnaic. Mañxa b'aj ol eyil juntzañ eb' aj Egipto tic, axoñej tic-naic tzeyil eb'. **14** Mocab' eyac' somchaj e pensar, yujto a Jehová ol ac'an oval eyuuj, xchi viñ.

15 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—¿Tas yuj tzach avaj d'ayin? Al d'a eb' etisraelal chi' to sb'eyñejb'at eb' d'a yichañ. **16** A tzex c'och d'a sti' a' mar chi', tzic'anchaañ te' a c'ococh, tzac'anb'at te' d'a yib'añ a', ol spojan sb'a a', ol checlajq'ue staquiñal lum b'aj ol ex ec' d'a yol a' chi'. **17** Ol vac'an pitb'oquel spensar eb' aj Egipto chi'. Ol tzac'laj eb' d'a e patic yalani. Yuj tas ol vutoc viñ rey yed' eb' soldado chi', eb' soldado yed' jantac carruaje yed' masanil chej yed'naccot viñ yed' eb' anima ajun yed' eb' chi', ol checlajoc to te nivan velc'ochi.

18 Ayic ol vac'an ganar eb' chi' smasanil, ichato val chi' ol yojtacanel eb' anima aj Egipto to a in Jehová in tic, a inñej Dios in, xchi Jehová.

19 A d'a jun rato chi', a Yángel Jehová yed' jun nivan topañ asun

b'ab'el d'a yichañ eb' israel chi', ix meltzaj d'a spatic eb', ix och d'a scal eb' yed' eb' aj Egipto chi'. **20** Yuj chi' yelxo val q'uic'q'uinal ix aj d'a yichañ eb' aj Egipto chi', axo pax d'a scal eb' israel chi', yelxo val sacq'uinal smasanil. Yuj chi' maj yamchajlaj eb' israel chi' yuj eb' aj Egipto d'a jun ac'val chi'. **21** Ix yac'anb'at sc'ab' viñaj Moisés d'a yib'añ a' mar chi'. Axo Jehová ix ac'ancot jun nivan ic' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Masanil d'a jun ac'val chi' te ov ic', yuj chi' ix poj snañal a' mar yuuj, ix checlaj staquiñal lum lum d'a snañal a'.

22 Te taquiñ jun b'e b'aj ix ec' eb' israel d'a yol a' mar chi'. A d'a scal b'aj cha macañ ix aj a' chi', ata' ix ec' eb', icha tz'alq'ueen ix aj yochcan vaan a' d'a stz'eytac jun b'e d'a snañal a' chi'.

23 Axo eb' aj Egipto yed' scarruaje viñ rey yed' masanil eb' yed'naccot scarruaje chi', ix cot eb' d'a spatic eb' israel d'a yol a' chi', masanto d'a snañal a' ix ochc'och eb'. **24** Ayic toxo sacb'i, a d'a scal c'ac' yed' d'a scal asun ix iljiemta eb' aj Egipto chi' yuj Jehová, ix ac'ji somchajb'at eb' yuuj. **25** Ix elta srudedail scarruaje eb', maxtzac yal-laj sb'ey eb', yuj chi' ix yalan eb':

—Elocoñec lemnaj d'a eb' israel tic, yujto a Jehová tz'ac'an oval qued'oc yuj eb', xchi eb'.

26 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Ac'xib'at a c'ab' d'a yib'añ a' mar yic syil-lajxi sb'a a' d'a yib'añ masanil eb' aj Egipto chi', d'a yib'añ scarruaje eb' yed' d'a yib'añ eb' ed'-jinac noc' schej, yic smucchajcan yuj a', xchi Jehová.

27 Ix yac'anxib'at sc'ab' viñaj Moisés chi' d'a yib'añ a' mar chi'.

Ayic ix sacb'i, ix yil-lajxi sb'a a' ichataxon yaji. A ix meltzaj eb' viñ aj Egipto chi' yalani, toxo pax ix yil-lajxi sb'a a' d'a yichañ eb', yuj chi' ix mucchajcanem eb' d'a yol a' yuj Jehová. **28** Icha chi' ix aj yil-lanxi sb'a a' ichataxon yaji. Yuj chi' a scarruaje eb' viñ yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ chej yed' masanil eb' soldado viñ rey ix b'at tzac'an yuj eb' israel chi', ix mucchajcan eb' d'a yol a'. Mañxo junoc ix cani. **29** Axo pax masanil eb' israel jun, te vach'ñej ix aj yec' eb' d'a yol jun b'e taquiñ d'a yol a' chi'. A d'a stz'eytac jun b'e chi', icha tz'alq'ueen ix aj yochcan vaan a'. **30** Aton d'a jun c'ual chi' ix colji eb' israel yuj Jehová d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto chi'. Jantac eb' soldado aj Egipto ix cham chi', ix ilji eb' yuj eb' israel d'a sti' a' mar chi'. **31** Icha val chi' ix aj yilan eb' israel jantac spoder Jehová ix sch'ox yuj satanel eb' aj Egipto chi', yuj chi' ix xiv eb', ix yac'an val och Jehová chi' eb' yipoc sc'ool, ix yac'anpaxoch viñaj Moisés eb' d'a sc'ool to schecab' Dios yaj viñ.

A sb'it viñaj Moisés

15 ¹ Ix lajvi chi', ix sb'itan jun b'it viñaj Moisés chi' yed' masanil eb' israel d'a yichañ Jehová, ix yalani:

Sco b'itej sb'i Jehová, yujto te satub'tac ix aj yac'an ganar oval. Ix mucchajcan noc' chej d'a yol a' mar yed' eb' viñ ed'-jinac noc'.

² A jun co b'it tic yic Jehová, yujto a co Columal yaji, yuj chi' squic'chaañ. Ol cal vach' lolonel d'a co Diosal, sDiosal pax eb' co mam quicham, yuj chi' smoj val quic'anchaañ.

³ Te jelan yac'an oval, Jehová ton val sb'i.

⁴ Ix mucchajcanem scarruaje viñ sreyal Egipto yed' eb' soldado d'a yol a' yuj Jehová. Yed' eb' capitán nivan yelc'ochi, ix b'atcan eb' d'a yich a' Chacchac Mar.

⁵ Icha val q'uen q'ueen ix aj sb'atcan eb' d'a yich a', ix mucchajcanem eb'.

⁶ Mamin Jehová, yelxo val ay a poder. Ix ac' ganar eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ.

⁷ A yed' a nivan poder ix a mac' telvoc eb' sgana syac' oval ed'oc. Ayic ix cot oval, icha val stz'ab'at añ ac, icha chi' ix aj slajvicanel eb' uuuj.

⁸ Yed' ipalil ix a pu'anb'at ic', yuj chi' ix spojb'at sb'a a' mar. Icha tz'alq'ueen ix ajcan a' d'a junjun stitac jun b'e taquiñ chi', icha val to tzatzxoñej ix ajcan a'.

⁹ Ix yalan eb' ajc'ol chi' icha tic: Ol oñ tzac'laj d'a spatic eb' masanto ol yal syamchaj eb' cuuj. Ol quic'anec' tastac ay d'a eb', ol co pucaneq'ui, ichato ol cac' b'ud'joc co c'ool yuuj. Ol quic'anq'ueta q'uen quespada d'a yol yatut, ol co satanel eb', xchi eb'.

¹⁰ Ayic ix a pu'anb'at ic' d'a yib'añ a' mar, ix mucchajcan eb' viñ yuj a', ix b'atcan eb' viñ d'a yich a' icha q'uen plomo.

¹¹ Mamin Jehová, malaj junoc dios syal slajb'an sb'a ed'oc. Nivan elc'ochi, yujto a achxoñej ochi. Mañxa junocxo mach syal sch'oxan milagro yed' tas satub'tac icha tza c'u lej.

¹² Ix a ch'ox a poder, ichato ix turjib'at eb' yuj a' mar.

- 13 Yuj a nivan vach'c'olal tzoñ a cuchb'an a oñ a choñab' oñ ix a colcanel tic. Yed' a poder tzoñ ic'anb'at d'a a cajnub' to ictaxon yaji.
- 14 Ayic ol yab'an jun tic juntzañxo nación, ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal, ol xivcanq'ue eb' filisteo.
- 15 A eb' yajalil eb' aj Edom, ol satcanb'at sc'ol eb'. A eb' yajal d'a Moab, ol lucloncan eb' yuj xivelal. Icha pax chi' eb' cananeo, ol laj sc'ub'ejel sb'a eb',
- 16 yujto ol te xivcanq'ue eb', ol sicb'ocanel eb'.
Mamin Jehová, icha q'uen q'ueen ol ajcan eb' yuj a poder, masanto ol oñ ec'b'at a oñ a choñab' oñ colb'ilel uj tic.
- 17 Mamin Jehová, ol oñ ic'b'at a oñ a choñab' oñ tic ed'oc d'a jun vitz to ic yaji, jun lugar to a ach ix a sic'caneli b'aj ol ach ajoc, aton jun a cajnub' to a nanaccani.
- 18 Ach Jehová, Rey ach d'a masanil tiempo, xchi eb' israel d'a sb'it.

A sb'it ix María

19 Ayic ix cot scarruaje viñ sreyal Egipto yed' juntzañ eb' ed'jinac noc' chej d'a yol a' mar, ix mucjicanem eb' d'a yol a' yuj spoder Jehová. Axo pax eb' israel jun, yelxo val vach' ix aj yec' eb' d'a yol jun b'e taquiñ d'a snañal a'. 20 Yuj chi', a ix María schecab' Dios, yanab' viñaj Aarón, ix yic'q'ue jun spandereta ix. Masanil eb' ix yetisraelal ix yed'nacq'ue spandereta eb' ix, ix q'ue cheneljoc eb' ix yed' ix. 21 Ix b'itan ix María d'a yichañ eb' ix icha tic:

Co b'itejec sb'i Jehová, yujto te satub'tac ix aj yac'an ganar oval. Ix mucchajcan noc' chej d'a yol a' mar yed' eb' viñ ed'jinac noc', xchi ix.

A jun a a' c'a'

22 Ix lajvi chi', ix yic'anel eb' israel viñaj Moisés d'a sti' a' Chachac Mar chi', ix cot eb' d'a taquiñ luum yic Shur. Oxe' c'ual ix b'ey eb', malaj b'aj ix ilchaj a a' yuj eb'. 23 Ix lajvi chi', ix javi eb' d'a jun scuch Mara. Ay jun a' ta', palta maj yal-laj yuc'an a' eb' yujto yelxo val te c'a' a', yuj chi' Mara ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj eb'.

24 Ix och ijan eb' anima chi' schichon sc'ol d'a spatic viñaj Moisés chi', ix laj yalan eb': ¿Tas ol cuc' tic-naic? xchi eb'. 25 Yuj chi', ix sc'anan scolval Jehová viñaj Moisés chi'. Axo Jehová chi' ix ch'oxan jun te te' d'a viñ, ix yac'anem te' viñ d'a yol a', ix b'o a' yuj te'.

Ata' ix yac' jun sley Jehová d'a eb' israel, yic syila' tato sc'anab'ajej eb'.

26 Ix yalan Jehová: Tato tze c'anab'ajej tas sval a in Jehová in tic, tze c'ulan tas syal in checnab'il yed' masanil in c'ayb'ub'al, mañ ol vac'-cotlaj ilya d'a eyib'añ icha juntzañ ix vac'cot d'a yib'añ eb' aj Egipto, yujto a in Jehová in tzex vañtej, xchi.

27 Ix lajvi chi', ix javi eb' d'a Elim b'aj ay lajchave' sjaj a a' yed' 70 te' palma. Ata' ix sb'oq'ue scampamento eb' d'a stitac a a' chi'.

A Dios ix ac'an maná sva eb'

16 1 Ix lajvi chi', ix el eb' israel d'a Elim chi', ix javi eb' d'a tz'inan lum yic Sin, d'a scal Elim yed' Sinaí. A d'a jun c'u chi' nañal schab'il

ujalxo yelta eb' d'a Egipto. **2** Ayic ayec' eb' ta', masanil eb' ix alub'-tañan d'a spatic viñaj Moisés yed' d'a spatic viñaj Aarón. **3** Ix yalan eb' icha tic:

—Comonoc ix el d'a sc'ol Dios to a d'a Egipto oñ chamcani. Ata' tzoñ em c'ojan d'a stz'ey lum chenal chib'ej, tzoñ va'i, masanto tzoñ te b'ud'ji. Palta a exxo tic ix oñ eyic'cot d'a taquiñ luum tic yic tzoñ cham co masanil yuj vejel, xchi eb'.

4 Yuj chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—A d'a satchaañ ol vac'cot tas ol e va'a. Junjun c'u ol b'at e molanq'ue tas ol e va'a, yuj chi' ol vila' tato ol e c'anab'ajej in checnab'il, mato maay. **5** Axo d'a svaquil c'ual, tze molancan-q'ue yic chab'oc c'ual, tze b'oancan yic jun c'u chi' yed' yic yuquil c'ual, xchi Jehová.

6 Ix yalan viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi' d'a eb' choñab':

—A d'a jun yemc'ualil tic ol eyoj-taquejeli to yel a Jehová ix ex ic'anelta d'a Egipto. **7** Axo d'a q'uiñib'alil ol eyilan stziquiquial, yujto ix yab'i tas ix eyutej e lolon d'a spatic. Palta a oñ tic, ¿toc ay quel-c'ochi, yuj chi' tzeyal co pecal? xchi eb' viñ.

8 Ix yalanpax viñaj Moisés chi':

—A d'a yemc'ualil tic ol yac' noc' chib'ej Jehová e chi'a. Axo d'a junjun q'uiñib'alil, ol yac'an e vael ato syala' jantac tze va'a, yujto ix yab'i tas tzeyalub'tañej d'a spatic. Vach'chom d'a co patic tzeyalub'tañej eyalani, palta malaj quele'och a oñ tic. Val yel a d'a spatic Jehová tzeyalub'tañej, xchi viñ.

9 A d'a jun rato chi' ix yal viñaj Moisés chi' d'a viñaj Aarón:

—Al d'a eb' smasanil to snitzcot sb'a eb' d'a yichañ Jehová, yujto ix yab'i tas ix yalub'tañej eb', xchi viñ.

10 A val yic van slolon viñaj Aarón d'a eb' yetisraelal chi', ix yilanb'at eb' d'a tz'inan luum, ix sch'oxanq'ue sb'a stziquiquial Jehová d'a scal jun topañ asun. **11** Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

12 —Ix vab' val tas ix yal eb' israel tic d'a in patic. Yuj chi' al d'a eb' to a ticnaic d'a q'uiñib'alil, ol vac' noc' schib'ej eb', axo sq'uiñib'i q'uiñ'an svac' tas sva eb', masanto sb'ud'ji val sc'ol eb'. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová.

13 A d'a jun yemc'ualil chi', ix javi ñilnaj noc' ub', ix majel b'aj ay scam-pamento eb' yuj noc'. Axo d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u, ix em yal ac'val d'a spatictac scampamento eb' chi'. **14** Ayic ix tacji yal ac'val chi', ay juntzañ tas te cotac ix can d'a sat luum, icha q'uen cheev yilji. **15** Mañ yojtacoc juntzañ chi' eb'. Ayic ix yilanocheb', ix yal-lan eb' d'ay jun-jun: ¿Tastaxlaj juntzañ tic? xchi eb'. Ix yalan viñaj Moisés:

—Aton e vael syac' Jehová tic.

16 Aton jun checnab'il ix yac' tic: Syal e molanchaañ d'a junjun c'u, icha jantac tz'och eyuj yuj jayvañ ex d'a yol e pat. Iq'uecq'ue junjunoc echlab' yic junjun anima, xchi viñ.

17 Ichaton chi' ix yutej eb' anima chi'. Ay mach nivan ix molanq'uei, ay pax mach quenñej. **18** Ato a yech-lab'il ix ac'chaji, maj yac' sobre d'a eb' nivan ix molanq'uei, añeja' c'oc-b'il ix yab'pax d'a eb' quenñej ix molanq'uei. Junjun mach ix smolq'ue jantac sva d'a junjun c'u.

19 Ix yalan viñaj Moisés d'a eb':

—Max yal-laj e molan can yic e q'ui c'an, xchi viiñ.

20 Ay mach maj c'anab'ajan laj tas ix yal viiñ, ix smolan can jab'ocxo yic sva eb' q'ui c'an yalani. A tas ix smolan eb' chi', ix och a'ayaxoc, ix q'ue sjab' d'a junxo c'u, yuj chi' ix cot yoval viñaj Moisés chi' d'a eb' maj c'anab'ajan chi'.

21 Junjun q'uiñib'alil smolan q'ue eb' jantac sva d'a jun c'u chi', axo yic sja yoc c'u tz'ulaxb'ati. **22** Axo d'a svaquil c'ual, junjuntó echlab' sobreal syic'q'ue eb' yic sva junjun eb', syalelc'ochi to chab'chab' echlab' yic junjun eb'. Axo eb' ayoch yajalil d'a scal eb' anima chi', ix b'at yal eb' d'a viñaj Moisés. **23** Yuj chi' ix yalan viiñ:

—A jun chi' a Jehová ix alani, yujto a q'ui c'an sc'ual ic'oj ip. A jun ic'oj ip chi' sc'ual yic tz'ic'jichaañ Jehová. Tze tz'añ can tas stz'añchaji yic tze va q'ui c'an, tze mayan can tas smaychaji, tze sic'ancan yic e q'ui c'an chi', xchi viiñ.

24 Ix sc'anab'ajan eb' anima tas ix yal viñaj Moisés chi'. Ix sic'ancan b'at masanil tas sva eb' d'a junxo c'u. Maj ixtaxb'atoc, maj ochpax a'ayaxoc.

25 Axo d'a junxo c'u, ix yalan viñaj Moisés chi':

—Vaec e vael can eyuj evi, yujto sc'ual ic'oj ip ticnaic, tze c'anab'ajej eyic'anchaañ Jehová. A d'a jun c'ual tic, malaj jab'oc tas tze va chi' tz'il-chaj eyuj d'a spatitac campamento tic. **26** Yujto añej d'a vaque' c'u d'a yol semana syal e molan tas tze va'a, axo d'a yuquil c'ual, mañxalaj tas sjavi, yujto sc'ual ic'oj ip, xchi viiñ.

27 Palta ay eb' ix b'at sayan yic d'a yuquil c'ual chi', palta malaj jab'oc tas ix ilchaj yuj eb'. **28** Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Yelxo val max e c'anab'ajej, ¿tom ol ex ochñej ijan e tenanec' in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al?

29 Naec val sic'lab'il, a in Jehová in sva la to yovalil tze c'anab'ajej sc'ual ic'oj ip. Yuj chi' a d'a svaquil c'ual, svac' vael d'a chab' c'ual, yuj chi' a d'a jun c'ual chi', vach'ñej eyajec' d'a yol b'ajtac ayex, malaj mach sb'at munlajel, xchi d'a viiñ.

30 Ichaton chi' ix aji, ix yic'an yip eb' anima d'a yuquil c'ual chi'.

31 Maná^f ix yac' eb' israel scuch juntzañ vael ix smol chi'. Sacsac yilji icha val sat añ culantro. Te chi' svaji, icha ixim c'oxox pan ayoch yalchab' d'ay.

32 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Moisés:

—Ix yal Jehová d'ayin icha tic: Siq'uecb'at junoc echlab' maná, yic ol yil eb' eyuninal d'a b'aq'uiñ. Ol yil e vael eb' ix vac' e va d'a lum tz'inan luum tic, ayic ix ex vic'anelta d'a Egipto, xchi Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

33 Yuj chi', ix yalan viiñ d'a viñaj Aarón:

—Ic'cot junoc chen, tzac'anem junoc echlab' maná d'a yool icha yalan Jehová. Slajvi chi', tza sic'ancan b'at d'a yichañ Jehová chi', yic vach' ol yil eb' quiñtilal, xchi viiñ.

34 Icha ix yutej Jehová yalan d'a viñaj Moisés chi', icha chi' ix yutej viñaj Aarón, ix sic'ancan b'at viiñ d'a stz'ey q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilcan strato Jehová.

^f 16.31 A jun lolonel Maná, a d'a hebreo syalelc'ochi “¿tas juntzañ tic?”

35 D'a 40 ab'il ix sva maná eb' israel, masanto ix c'och eb' d'a lum cajnub'al d'a smojonal Canaán.

36 A jun echlab' chi', Gomer sb'i, ay am nañaloc yoxil litro a a' tz'em d'a yool.

A a' ix elta d'a sat q'uen tenam

(Nm 20.1-13)

17 ¹ Masanil eb' israel ix el d'a lum tz'inan luum yic Sin, c'o'janc'olal ix aj sb'ey eb', ato syal tas tz'aj sch'oxan Jehová. Ix lajvi chi', ix javi eb' d'a Refidim, palta malaj a a' ta'.

² Yuj chi' ix cotxi yoval eb' d'a viñaj Moisés chi':

—A ticnaic, ac' a a' cuq'uej, xchi eb'.

—¿Tas yuj scot eyoval d'ayin?

¿Tas yuj tzeyac' proval Jehová? xchi viñ.

³ Palta axo eb' choñab' yelc'olal scham eb' yuj taquiñtial, yuj chi' ix q'ue yav eb' d'a viñaj Moisés chi', ix yalan eb':

—¿Tas yuj ix oñ iq'uelta d'a Egipto? ¿Tom yuj co cham yuj taquiñtial yed' eb' cuninal yed' pax noc' co molb'etzel noc'? xchi eb'.

⁴ Yuj chi' ix tevi viñaj Moisés chi' d'a Jehová icha tic:

—Mamin, ¿tas val svutej eb' anima tic? Ijan val tzin sjulq'uenej eb', xchi viñ.

⁵ Ix tac'vi Jehová d'a viñ:

—A ticnaic, b'ab'lajañ d'a yichañ eb' anima chi', tzic'anb'at jayvañoc eb' yichamtac vinaquil choñab' chi' ed'oc. Tzic'anpaxb'at te' a c'ococh, te' ac'lab'ejnac a mac'an sat a' Nilo. ⁶ A in ol in b'ab'laj d'a ichañ d'a q'uen tenam d'a Horeb, axo ol ach c'och ta', tza mac'an sat q'ueen yed' te' a

c'ococh chi', ol elul a' d'a sat q'ueen, ol yuc'an a' eb' anima chi', xchi d'a viñ.

Icha chi' ix yutej viñaj Moisés chi' d'a yichañ eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel. ⁷ Meriba ix yac' viñ sb'iej jun lugar chi', yujto chuc ix yal eb' d'a spatic viñ. Masah pax ix yac' viñ sb'iej, yujto ix yac' proval Jehová eb', ix yalan eb': Mato val ayec' Jehová d'a co cal, mato maay, xchi eb'.

Ix och oval yed' eb' amalecita

⁸ Ayic ayec' eb' israel d'a Refidim chi', ata' ix c'och eb' amalecita yac' oval yed' eb'. ⁹ Yuj chi' ix yal viñaj Moisés d'a viñaj Josué:

—Siqu'el jantacoc eb' co soldado yic sb'at eb' yac' oval yed' eb' amalecita. A q'uic'an tzin b'at d'a chon tzalan, ved'nac te' c'ococh, te' syac'lab'ej Dios, xchi viñ.

¹⁰ Ix sc'anab'ajan viñaj Josué chi', ix b'at yac'an oval viñ yed' eb' amalecita chi'. Axo viñaj Moisés chi' yed' viñaj Aarón yed' pax viñaj Hur, ix b'at eb' viñ d'a chon tzalan chi'.

¹¹ A syic'anq'ue sc'ab' viñaj Moisés d'a chaañ, scan eb' amalecita d'a yalañ yuj eb' israel. Axo syic'anxiem sc'ab' viñ, ijan scan eb' viñ israel d'a yalañ. ¹² Palta ste c'unb'i sc'ab' viñ sb'at jecan, yuj chi' ix say jun q'uen q'ueen viñaj Aarón yed' viñaj Hur chi'. A d'a yib'añ q'ueen ix em c'o'jan viñaj Moisés chi', axo eb' viñ ix yamanq'ue sc'ab' viñ chi', junjun eb' viñ d'a stz'eytac viñ masanto ix b'at c'u. ¹³ Icha chi' ix aj yac'an lajvoc eb' amalecita viñaj Josué chi'.

¹⁴ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Tz'ib'chajocab'can jun ab'ix tic yic ol nachajcotoc. Tzalanpax d'a

viñaj Josué chi' to a in ol in satel masanil eb' amalecita d'a junelñej, mañxa b'aj ol nachajcot eb', xchi d'a viñ.

15 Ix lajvi chi', ix sb'oanq'ue jun altar viñaj Moisés chi', ix yac'an viñ sb'iej icha tic: A Jehová b'ab'el cuuj d'a oval. 16 Ix yalan viñ icha tic:

Yujto ix yic'chaañ sc'ab' eb' yiñtilal viñaj Amalec yac'an oval yed' Jehová, yuj chi' ol yac'ñej oval Jehová yed' eb' aj Amalec d'a masanil tiempo, xchi viñ.

Ix ulec' viñaj Jetro yil viñaj Moisés

18 1 A viñaj Jetro, sñi' viñaj Moisés, sacerdote yaj d'a Madián. Ix yab' viñ jantac tas ix sc'ulej Dios yed' viñaj Moisés yed' pax choñab' Israel, ayic ix ic'jielta eb' yuuj d'a Egipto. 2 A viñaj Moisés chi', yac'nac meltzaj ix yetb'eyum viñ, aton ix Séfora yed' chavañ yuninal viñ d'a viñaj Jetro chi'. Ix chaji eb' yuj viñaj Jetro chi'. 3 (A viñ sb'ab'el unin viñaj Moisés chi', Gersón sb'i viñ, yujto ix yal viñ: Toñej tzin b'eyec' d'a scal eb' ch'oc choñab'il, xchi viñ. 4 Axo viñ schab'il scuch Eliezer, yujto ix yal viñ: Ayñejoch sDiosal in mam ved'oc, a ix in colanel d'a q'uen yespada viñ sreyal Egipto, xchi viñ.)

5 Axo ix yab'an viñaj Jetro to a d'a tz'inan luum ay scampamento viñaj Moisés chi', d'a yich vitz b'aj sch'ox sb'a Dios. Ata' ix b'at viñaj Jetro chi' yil viñ yed'nac ix Séfora yetb'eyum viñaj Moisés chi' viñ. Yed'nacpax eb' yuninal viñaj Moisés chi' viñ. 6 Ix yalanb'at viñ d'a viñaj Moisés chi':

—A in Jetro a ñi' in tic, van in c'och ach vila', ajun ix etb'eyum

ved'oc yed' pax eb' viñ eyuninal schavañil, xchib'at viñ.

7 D'a elañchamel ix elta viñaj Moisés scha viñ sñi' chi', ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ, ix stz'ub'anelta sti' viñ. Ix lajvi yac'lan stzatzil sc'ol eb', ix och eb' d'a yol smantiado viñaj Moisés chi'. 8 Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a viñ sñi' chi' tas ix utaj viñ sreyal Egipto yed' masanil eb' aj Egipto yuj Jehová ayic ix scolanel eb' choñab' israel. Ix yalanpax viñ yuj jantac yaelal ix yil yed' eb' anima chi' d'a yoltac b'e yed' tas ix aj scolji eb' yuj Jehová. 9 Ix te tzalaj sc'ol viñaj Jetro chi', a ix yab'an scolval Dios viñ d'a choñab' Israel, ayic ix scolanelta eb' d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto. 10 Ix yalan viñ:

—Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová, aton ix ex colanel d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto yed' d'a yol sc'ab' viñ rey, ix ex yic'anelta d'a yalañ smandar eb'. 11 A ticnaic sic'lab'il val snachajel vuuj to a Jehová yelxo val ec'al d'a yib'añ juntzañxo dios, yujto ix ex coljiel yuj d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto, vach'chom ix ste iq'uejchaañ sb'a eb' d'a yichañ, xchi viñaj Jetro chi'.

12 Ix lajvi chi', ix sñusan jun noc' silab' viñaj Jetro chi' d'a Dios, ix yac'anpax juntzañxo silab' viñ d'ay. Ix ja viñaj Aarón yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' b'aj ayec' viñ sñi' viñaj Moisés chi', ix va eb' d'a yichañ Jehová.

**Ix sic'jiel juntzañ eb' juez
yuj viñaj Moisés
(Dt 1.9-18)**

13 Axo d'a junxo c'ual, ix em c'ojan viñaj Moisés, ix och ijan viñ sch'olb'itan tastac yaj yoval eb'

choñab'. Pilan c'u ayec' eb' anima chi' d'a yichañ viñ. **14** Ayic ix yilan viñaj Jetro yuj tas syutej viñaj Moisés sb'oan yaj yoval eb' anima chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—¿Tas yuj icha chi' tzutej eb' anima tic? ¿Tas yuj a achñej tza b'o yaj yoval eb' smasanil? Ay eb' toñej tz'ec' tiempo d'ay, pilan c'u stañvej eb', xchi viñaj Jetro chi'.

15 Ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Sjavi eb' anima tic d'ayin yic tzin c'anb'an d'a Dios yuj eb'. **16** Ayic syac'an oval eb' sjavipax eb' d'ayin, tzin ch'olb'itan mach tz'ec' d'a yib'añ yed' mach yel syala', slajvi chi' svalan schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Dios d'a eb', xchi viñ.

17 Ix yalan viñ sñi' viñ chi':

—Mañ vach'oc icha tzutej chi'.

18 Tzach te c'unb'i, ste c'unb'ipax eb' anima tic. Yelxo tz'ec' yib'añ a munlaji, añejtona' mañ ol ach tzac'vanpaxlaj a ch'ocoj. **19** Ab' tas ol val d'ayach, a Dios ol colvaj ed'oc. A ach tzach och d'a yichañ Dios yuj eb' anima, tzalan d'ay yuj tastac sc'ulej eb'. **20** Vach' to tza c'ayb'ej eb' d'a sley Jehová, tzalani tas ol aj sb'eyb'at eb' yed' tas ol sc'ulej eb'. **21** A jun tas vach' tza c'ulej ticnaic to tza siq'uel jayvañoc eb' viñ ay xive'olal d'a Dios, eb' viñ jelan spensar, eb' viñ tojol spensar, eb' viñ mañ comonoc sc'ananel tumin d'a anima. Tzac'anoch yopisio eb' viñ d'a yib'añ junjunoc macañ anima. Ay eb' viñ tzac'och yajaliloc d'a junoc mil anima, ay pax eb' viñ tzac'och yajaliloc d'a junoc cien, ay pax eb' viñ añej d'a junoc 50 b'aj tzac'ochi, ay pax eb' viñ añej d'a lajuñvañoc b'aj tzac'ochi. **22** A eb' viñ tic ol b'oan yaj yoval eb' anima. Tato

quenñej yaj yoval anima chi', sb'o'ocab' yaj eb' viñ. Tato nivan yaj jun, yic'ocab'cot eb' d'a ichañ. Tato icha chi' ol utej, ol colvaj jab'oc eb' yic'anel jun munlajel tic d'a ib'añ. **23** Tato tza c'anab'ajej a c'ulan jun tic, tato schapax sc'ol Dios to icha chi' ol ajoc, icha chi' ol aj stechaj uuj. Añejtona' eb' anima tic ol meltzaj eb' d'a tzalajc'olal d'a yed'tal junjun, xchi viñaj Jetro chi'.

24 Ix sc'anab'ajan viñaj Moisés tas ix yal viñ sñi' chi'. **25** Yuj chi' ix sic'anel eb' te ay spensar viñ, eb' jelan d'a scal eb' yetchoñab', ix yac'anoch yopisio eb' viñ d'a yib'añ junjun mil anima, d'a yib'añ cien, d'a yib'añ 50 yed' d'a yib'añ lajuñvañ. **26** A eb' viñ chi' ayñejoch d'a yib'añ sch'olb'itan yaj eb' anima. A oval te nivan yaji, tz'ic'chajb'at d'a yichañ viñaj Moisés chi'. Axo pax oval quenñej yaj jun, a eb' viñ sb'oan yaji. **27** Ix stac'lancan sb'a viñaj Jetro yed' viñaj Moisés chi', ix pax viñ d'a schoñab'.

IX c'och eb' israel d'a Sinaí

19 ¹ A val stz'acvi yoxil ujal yel eb' israel d'a Egipto, ix ja eb' d'a taquiñ luum b'aj ay lum Sinaí, ² spetoj eb' d'a Refidim. A ix ja eb' ta' ix sb'oan scampamento eb' d'a yich vitz Sinaí. ³ Ix avtajq'ue viñaj Moisés yuj Jehová Dios d'a jolom vitz chi' yic slolon yed' viñ. Ix yalan icha tic:

—Al juntzañ lolonel tic d'a eb' yiñtilal viñaj Jacob, aton eb' etisraelal: ⁴ Scham val eyilan tas ix vutej eb' anima d'a Egipto yed' tas ix vutej ex vic'anelta, ayic ex vic'ancot b'aj ayex ec' tic. Ichato yib'añ sc'axil noc' nivac ch'acb'a ayexq'uei ayic ix ex ja d'a

tic. **5** Tato te c'anab'ajum tzeyutej e b'a d'ayin, tze c'anab'ajan in trato, in choñab' ex toni, sic'b'il ex el vuj d'a scal juntzañixo choñab'. Vic jun yol-yib'añqu'inal tic smasanil, **6** palta a exxo tic, jun choñab'il sacerdote tzex ajcani yic tzin eyac'an servil, jun choñab' anima to vicñej yaji, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

7 Ix lajvi chi', ix emixta viñaj Moisés d'a jolom vitz Sinaí chi', ix yavtancot eb' yichamtac vinaquil choñab' viñ. Ix och ijan viñ yalan tas ix yal Jehová chi'. **8** Masanil eb' israel ix tac'vi icha tic:

—Masanil tas schec Jehová co c'ulej, ol co c'ulejñej, xchi eb'. Ix lajvi chi', ix b'at yalanxi viñaj Moisés d'a Jehová tas ix yal eb' choñab' chi'.

9 Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñ:

—A ticnaic, ol in ch'ox in b'a d'ayach d'a scal jun nivan q'ueic'al asun, ol in lolon ed'oc, yic vach' ol yab' eb' anima, ol ach yac'anoch eb' d'a sc'ool d'a masanil tiempo, xchi. Ix yalanxi viñaj Moisés chi' d'a Jehová tas ix yutej yalan eb' choñab' chi'.

10 Ix yalanxi Jehová:

—Ixix, tzal d'a eb' anima to sacb'itej sb'a eb' ticnaic yed' q'ueic'an, sjuc'anel spichul eb' yujto ol och eb' ejmelal d'a vichañ. **11** Axo chab'ej tzin emuli, tzin ch'oxan in b'a d'a masanil choñab' d'a jolom vitz Sinaí. **12** Tzaqu'em yechel d'a yichtac vitz tic, tzalan d'a eb' to nivanocab' yel-c'och jun vitz tic d'a yol sat eb'. Max yal-laj sq'ueta eb' d'ay, max yal ste javi eb' d'a stz'ey, tato ay junoc mach sjavi d'a stz'ey, yovalil schami.

13 Malaj mach syal smac'ancham jun anima chi' yed' sc'ab'. Sjulq'uenaj chami, ma sjuljicham yed' jul-lab'. Taxoñej anima ma junoc noc' noc',

tojolñej schami. Ato ol puchaj sch'aac noc' calnel, ichato chi' syal snitzancot sb'a eb' anima d'a slac'anil lum vitz tic, xchi Jehová.

14 Ix lajvi chi', ix paxta viñaj Moisés d'a jolom vitz chi', ix ul yalan viñ d'a eb' israel chi' to sacb'itej sb'a eb', sjuc'anpaxel spichul eb'. **15** Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb':

—A ticnaic sacb'itejec e b'a, yujto tzex och ejmelal d'a Jehová chab'ej. Mañixo ex vay yed' eb' ix eyetb'eyum d'a chab' c'ual tic, xchi viñ d'a eb'.

16 Axo ix sacb'i d'a schab'jial, ix ec' copnaj leb'lon, ix mac'vaj c'u, ay jun nivan asun q'ueic' d'a jolom vitz chi'. Ix lajvi chi, ix yab'an eb' anima te chaañ ix oc' jun q'uen trompeta d'a jolom vitz chi'. Masanil eb' anima ayec' d'a yol campamento chi', ix xiv-q'ue eb'. **17** Ix lajvi chi', ix yic'anb'at masanil eb' anima viñaj Moisés chi' d'a spatiquel campamento chi', ix b'at schaan Dios eb', ix can oyan eb' d'a slac'anil yich lum vitz chi'. **18** Ix te q'ue stab'il lum vitzal Sinaí chi', ix emul Jehová d'a scal jun nivan c'ac'. Icha val sq'ue stab'il junoc horno, icha val chi' sq'ue stab'il, ix te ib'-xiq'ue jun vitz chi'. **19** Axo q'uen trompeta chi', juntac el spuji q'ueen, ste q'uechañ sjaj q'ueen. Aton ta' ix lolon viñaj Moisés yed' Jehová. Te chañ syutej tac'voc sb'a Jehová chi' d'a viñ.

20 A val d'a schañil sjolom lum vitz chi', ata' ix emul Jehová, ix yalan d'a viñaj Moisés chi' to sq'ue viñ b'aj ayec' chi', yuj chi' ix q'ue viñ. **21** Ix yalan Jehová d'a viñ:

—A ticnaic emañ d'a yich vitz chi', b'at alan d'a eb' anima to max ec'ta eb' in yil b'aj aycanem jun yechel, axo talaj tz'aji, tziytum eb' schami.

22 Añeja' eb' sacerdote tz'ochtaxon d'a in lac'anil, yovalil sacb'itej sb'a eb'. Tato maay, axo talaj tz'aji, svach' satel eb', xchi d'a viñ.

23 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'ay:

—A eb' choñab' chi', max yal-laj squeta eb' d'a lum vitz tic, yujto a ach ix ala' to tz'em yechel b'aj syal sjavi eb' yuj sch'oxani to nivan yelc'ochi, xchi viñ.

24 Ix yalanxi Jehová d'a viñ icha tic:

—Emañixi, axo tzach q'ueuli ed'-nacocab' viñaj Aarón. Axo eb' sacerdote yed' masanil eb' choñab', max c'axpajec'talaj eb' b'aj aycanem yechel chi' uuj, yic max javi eb' b'aj ayinec' tic, tato maay, xim mil-tachamlaj eb', xchi Jehová.

25 Ix emta viñaj Moisés chi', ix ul yalan viñ d'a eb' choñab' tas ix yal Jehová chi'.

A lajuñe' schecnab'il Jehová Dios

(Dt 5.1-21)

20 ¹ Ix lolon Dios d'a eb' israel, ix yalan d'a eb' icha tic:

² A in ton Jehová e Diosal in, ix ex viq'uelta d'a yol yic Egipto b'aj ayex och checab'oc, b'aj mañ eyicoc e b'a.

³ Malajocab' junocxo dios b'aj tzex och ejmelal, palta añejocab' d'ayin.

⁴ Mañ e b'o yechel junoc tas e diosaloc, junoc tas ay d'a satchaañ, tas ay d'a sat luum tic, ma tastac ay d'a yoltac a a'. ⁵ Mañ ex em ñojan d'ay, mañ eyac'paxem e b'a d'ay, yujto a in Jehová e Diosal in, ste cot voval d'ayex tato tzex och ejmelal d'a junocxo tasi. Ol vac'och syaelal eb' mamab'il malaj velc'och d'ay. Ol vac'anpax yaelal d'a yib'añ yuninal

eb', yixchiquin eb' yed' yiñtilal eb'.

⁶ Axo eb' tzin xajanani, eb' sc'anab'ajan in checnab'il, ol in xajanej eb' yed' eb' yiñtilal eb' yic ol b'eyñejb'atoc.

⁷ Mañ comonoc tze loc in b'i a in Jehová e Diosal in tic, ma tzeyac' b'inaj in b'i d'a junoc tas d'a ichñej ta', yujto ol vac' yaelal d'a mach icha chi' sc'ulej.

⁸ Nivanocab' yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ayex yuj in eyic'anchaañ.

⁹ Vaque' c'ual tzex munlaj d'a e munlajel, ¹⁰ axo d'a yuquil c'ual, sc'ual ic'oj ip. A jun c'u chi' vic yaji. Mañ ex munlaj d'a jun c'u chi' yed' eb' eyuninal, eb' eyisil, ma eb' viñ e checab', ma eb' ix e checab', ma noc' e molb'etzal noc', noc' smunlaji, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, mocab' munlaj eb'.

¹¹ Yujto a in Jehová in tic, d'a vaque' c'ual ix in b'o satchaañ yed' sat luum yed' a' mar yed' masanil tastac ay d'ay. Axo d'a yuquil c'ual, ix och vaan in munlaji, yuj chi' a jun yuquil c'ual chi' vic yaji, yuj yochpax e vach'iloc.

¹² Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat, yic vach' snajatb'i e q'uinal d'a sat lum luum ol vac' d'ayex.

¹³ Mañ e milcham eb' eyetanimail.

¹⁴ Mañ ex em ajmulal d'a yol sc'ab' eyetb'eyum junjun ex.

¹⁵ Mañ ex elc'anoc.

¹⁶ Mañ e naq'ue lolonel d'a spatic eb' eyetanimail.

¹⁷ Mañ e nib'ejoch spat eb' eyetanimail. Mañ e nib'ejpaxoch ix yetb'eyum eb', viñ schecab' eb', ma ix schecab' eb', noc' svacax eb', noc' sb'uru eb', ma junocxo tas ay d'a eb' eyetanimail chi', mañ e nib'ejochi, xchi Jehová.

**Ix xiv eb' israel a ix yab'an eb'
slonon Dios
(Dt 5.22-33)**

18 Masanil eb' israel ix yab' val eb' smac'vaj c'u. Ix yilan eb' yec' copol-joc c'ac', ix yab'anpax eb' te chaañ ix puji jun q'uen trompeta. Ix yilan val eb' sq'ue stab'il lum vitzal Sinaí, ix ib'xiq'ue eb' yuj xivelal, ix snitzanel sb'a eb'. **19** Yuj chi' ix yal eb' d'a viñaj Moisés:

—A ach tzach lolon d'ayoñ. Ol co c'anab'ajan tas ol yal Jehová Dios chi' d'ayach. Mocxob' lolon d'ayoñ, tato maay, ol oñ chamoc, xchi eb' anima chi'.

20 Ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Mañ ex xivoc, toñej tzulec' Dios chi' yic tzex yac'an proval, yic vach' ayñej e xive'olal d'ay, yic mañ ol och-ñej e mul, xchi viñ.

21 Yuj chi' a eb' choñab' chi', najat ayel eb', axo viñaj Moisés chi' ix snitzb'at sb'a viñ d'a slac'anil jun asun q'uic' b'aj ayec' Dios chi'.

A sleyal altar

22 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

Al juntzañ lolonel tic smasanil d'a eb' etisraelal: A ex tic ix eyila' chajtil ix vutej in lolonemta d'ayex d'a sat-chaañ. **23** Mañ e b'o q'uen oro ma q'uen plata e diosaloc yic b'aj tzex och ejmelal, icha tz'aj eyac'anem e b'a d'ayin. **24** B'oec junoc altar d'ayin, nab'a luum tzezac'och d'ay, yic b'aj tze ñustz'a noc' calnel, ma noc' vacax tzezac' silab'il d'ayin, ma b'aj tze ñustz'a ofrenda yic e junc'olal ved'oc. Yalñej b'aj ol in ch'ox d'ayex yic tzex och ejmelal d'ayin, ata' ol vac' in vach'c'olal d'a eyib'añ.

25 Tato a q'uen q'ueen tzezac'och d'a junoc altar chi', mañ e tzeylaj q'ueen, tato tzezac'och q'uen tzezb'il chi', mañ vach'oc d'a yol in sat. **26** A jun altar tze b'o chi', mañ eyac'och sc'o-ochal b'aj tzex q'uei, yic vach' max ilji e nivanil, xa chi d'a eb', xchi d'a viñ.

**Ley d'a yib'añ eb' checab'
(Dt 15.12-18)**

21 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi': A juntzañ ley tic ol al d'a eb' etchoñab' yic sc'anab'ajej eb':

2 Tato ay junoc viñ eyetchoñab' tze mana' yic tz'och e checab'oc, añej vaque' ab'il smunlaj viñ eyed'oc, axo d'a yuquil ab'il tzezac'anel viñ d'a libre, yicxo sb'a viñ. Malaj tumin syac' viñ yic tzezac'anel viñ d'a libre chi'. **3** Tato sch'ocojilñej viñ c'ochnac d'ayex, añeja' sch'ocojil viñ sb'ati. Tato ay ix yetb'eyum viñ yed'nac jun, añeja' syic'b'at ix viñ yed'oc. **4** Tato a ex ix e man viñ chi', a ex ix eyac'och yetb'eyum viñ, scan ix ix chi' yed' eb' unin eyed'oc, sch'ocoj viñ sb'ati.

5 Tato syal viñ checab' chi' jun: Malaj in gana tzin el d'a libre yujto xajan viñ in patrón yed' ix vetb'eyum yed' pax eb' vuninal vuuj, tato xchi viñ, **6** tzezc'b'at viñ d'a yichañ eb' yajal. Tz'och liñan viñ d'a smarcoal spuer-tail sdespacho eb' viñ yajal chi', tzezolán schiquin viñ d'a q'uen ol-lab', tz'ochcan yechel viñ to scan viñ eyed'oc d'a junelñej.

7 Tato ay junoc mach schoñel yisil d'a checab'oc, max yal-laj yac'jil eb' ix d'a libre ichoc eb' viñ vinac. **8** Tato a viñ spatrón ix chi' maj chaanlaj sc'ol yoch ix yetb'eyumoc icha yaj strato eb' yujto malaj sgana viñ d'a

ix, syal smanjixiel ix yuj junoc sc'ab'-yoc. Vach'chom malaj sgana viñ patrón chi' syic'laj sb'a yed' ix, palta max yal-laj schoñan ix viñ d'a junoc ch'oc choñab'il. **9** Tato a viñ patrón chi' smanan ix yic tz'och ix yet-b'eyumoc junoc yuninal, ichaocab' yisil syutej ix. **10** Palta tato a viñ spatrón ix chi' tz'ic'an ix yet-b'eyumoc, syic'an junocxo ix viñ, mocab' emnaquil tz'aj ix b'ab'el chi', palta yovalil syac' svael ix viñ yed' spichul ix, svaypax viñ yed' ix. **11** Tato max sc'anab'ajej viñ yac'an oxe' tastac tic, tz'actajel ix, mañxa pax tas stup ix yic tz'actajeli.

**Ley d'a yib'añ mach
scomon ac'an chucal**

12 A mach smilancham junoc anima, yovalil smiljipaxchamoc. **13** Palta tato mañ sc'anoc sc'ol ix mil-vaji, tato stiempoalxo scham jun anima chi', a in Jehová in ol val d'ayex b'aj ol b'at sc'ub'ejel sb'a jun mach ix milancham anima chi'. **14** Palta a mach scham val snaani smilancham yetanimail, vach'chom b'aj ay valtar sb'at scol sb'a, tz'ic'-chajelta, smiljichamoc. **15** A mach smac'an smam ma snun, yovalil schami. **16** Tato ay mach tz'elc'anb'at junoc anima, tato toxo ix schoñb'ati, ma aytoec' yed'oc, ayic syamchaj jun elc'um anima chi', yovalil schami. **17** A mach sb'ajan smam snun, mac'-jocab' chamoc.

18 Tato ay chavañoc syac' oval, tato ay junoc viñ slajvi yuj junxo viñ chi', taxoñej q'ueen syac'lab'ej viñ, ma yed' sc'ab', añejto max chami, palta te nivan ix aj yab'an syail, **19** axo d'a jayeoc c'ual tzaxo yal

yec'xi yed' sc'ococh. A viñ smac'vaj chi', yovalil stup viñ b'aj tz'añtaj viñ slajvi chi' yed' pax sc'u viñ, palta max ac'jiochljaj chamel d'a yib'añ viñ.

20 Tato ay junoc viñ patrón smac'an schecab' yed' te te', taxoñej vinac ma ix, axo tz'aji schami, yovalil tz'och chamel d'a yib'añ viñ. **21** Palta tato tzato ec' jun checab' chi' chab' oxeocxo c'ual, ichato chi' schami, maxtzac ac'jiochljaj chamel d'a yib'añ viñ patrón chi', yujto yic yaj jun schecab' chi'.

22 Tato ay chavañoc vinac van yac'an oval, syamchajc'och junoc ix ix to yab'ixxo d'a scal oval chi' yuj eb', tz'el unin chi' d'a spatic ix, palta malaj jab'oc tz'ic'an ix, a viñ tz'och smul chi' stupan jantac sc'an viñ yet-b'eyum ix, añejton pax a', ato syala' tas tz'aj sch'olb'itaj yuj eb' viñ juez. **23** Palta tato ay tas tz'ic'an ix jun, ato syala' tas tz'ic'an ix chi', icha pax chi' tz'utajpax viñ tz'och smul chi'. Tato scham ix, schampax viñ. **24** Tato tz'ixtax yol sat ix, ma q'uen ye ix, ma sc'ab' ix, ma yoc ix, **25** ta stz'a ix, ma slajvi ix, ma toñej syaxla' snivanil ix, añeja' icha val tz'utaj ix chi', icha val chi' tz'utajpax viñ vinac chi'.

26 Tato ay junoc mach smac'anpoj yol sat junoc viñ schecab', ma junoc ix schecab', tz'actajel viñ checab' ma ix checab' sq'uexuloc jun yol sat ix poj chi'. **27** Tato ay junoc mach smac'anel q'uen ye junoc schecab', tz'actajel jun checab' chi' sq'uexuloc q'uen ye chi'.

**Ley d'a yib'añ junoc chamel
mañ naanoc tz'ochi**

28 Tato ay junoc noc' toro stecan-cham junoc anima, yovalil sjuljicham noc', max chijilaj schib'ejal noc',

palta malaj tas tz'och d'a yib'añ viñ yajal noc' chi'. **29** Palta tato yojtac viñ yajal noc' chi' to ovtaxon noc' d'a anima, max yetzb'anpax noc' viñ, tato stecjicham junoc anima yuj noc', yovalil sjuljicham noc', schampax viñ yajal noc' chi'. **30** Tato schaji tupchaj jun chamel chi', stup viñ yajal noc' chi', ato syala' jantac sc'an eb' aj chamnac chi', tato icha chi' maxtzac chamlay viñ. **31** Aton val juntzañ ley tic tz'och yopisio tato ay junoc uninab'il ma isilab'il stecjicham yuj noc' vacax. **32** Tato a junoc viñ checab', ma junoc ix checab' stecjicham yuj noc', yovalil tz'ac'chaj 30 siclo q'uen plata d'a viñ spatrón jun checab' chi', sjuljipaxcham noc' vacax chi'.

33 Q'uinaloc ay junoc mach max smacchej sti' a' yuc'lab' a', ma sjoy junoc olan, max smacchejpax sti', sb'at junoc noc' vacax, ma junoc noc' b'uru d'a yool, **34** yovalil stup viñ ay yic jun olan chi' d'a viñ aj noc' chi', scan noc' ix cham chi' d'a viñ ay yic olan chi'.

35 Tato ay junoc noc' storo junoc mach stecancham noc' storo junocxo, yovalil schoñijiel noc' ix tecvaj chi', spucanec' q'uen stojol noc' chi' eb' d'a spatic. Añeja' spucpaxec' noc' ix tecjicham chi' eb'. **36** Tato yojtacxo viñ ay yic noc' ix tecvaj chi' to toxonton ov noc', max stañvanpax noc' viñ, yovalil syac' junocxo noc' viñ sq'uexuloc noc' ix cham chi', scan noc' chamnac chi' d'a viñ.

Ley d'a yib'añ tastac sq'uexchajxi

22 ¹ Tato ay junoc mach tz'elc'an junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, yic smilcham noc', ma yic schoñb'at noc', tato syamchaj

viñ d'a yelc'al chi', ovañxo sq'uexul noc' vacax chi' syac' viñ. Tato calnel noc' jun, chañvañxo pax sq'uexul noc' syac' viñ.

2-4 A junoc mach tz'elc'ani, yovalil stup tas syelq'uej chi'. Tato malaj stumin jun elc'um chi', yovalil schoñchajeli, axo d'a stojol b'aj schoñchaj chi', ata' stup tas syelq'uej chi'. Tato tz'ilchaj noc' noc' elc'ab'il chi', yovalil stupchaj noc', chavañxo tz'aj stupchaj noc', taxoñej junoc noc' vacax, ma junoc noc' b'uru, ma junoc noc' calnel. Tato tz'ilchaj junoc elc'um d'ac'valil, van yoch d'a junoc pat yic syelc'an junoc tas, tato smac'jicham yuj viñ aj pat chi', malaj tz'aji. Max ochlaj d'a spatic viñ smilvaj chi'. Tato d'a c'ualil tzuji jun, tz'och d'a spatic viñ smilvaj chi'.

5 Tato ay junoc mach stañvan va noc' smolb'etzel noc' d'a sluum, palta axo d'a scal yavb'en te' junocxo mach sc'och noc' vael chi', yovalil syac' sq'uexul mach ay yic noc' chi'. A val sat yavb'en te vach' syac' sq'uexuloc.

6 Tato ay junoc mach van sñusan spatan, tz'el c'ac' yuuj, stz'ab'at strigo junoc mach, vach'chom molb'ab'ilxo ixim, mato manto jochchaj-laj ixim, a mach tz'actanel c'ac' chi', yovalil stup smasanil tas tz'ab'at chi'.

7 Tato ay junoc mach syac'b'at stumin, ma junocxo tas ay stojol sic'b'at junocxo, axo tz'aji tz'elc'ajelta d'a yol spat viñ sic'jinac chi', tato tz'ilchaj viñ elc'um chi', cha macañxo tz'aj yac'an sq'uexul viñ. **8** Tato max yamchaj viñ elc'um chi' jun, tz'ic'chajb'at viñ aj pat chi' d'a yichañ viñ juez yic tz'ilji tato mañoc viñ ix yaman q'uen tumin chi', ma juntzañ tastac tz'ac'ji sic'canb'at viñ chi'.

9 Tato ay junoc anima smac'que junoc tas yicoc: Noc' vacax, noc' calnel, noc' b'uru, ma junoc pichul, ma junocxo tas toñej satb'ati, syalan junocxo to yico', tz'ic'chajb'at eb' chavañ chi' d'a yichañ eb' juez. A jun mach tz'esan chi', yovalil chab' tz'aj yac'an sq'uexul d'a mach ay yic chi'.

10 Tato ay junoc mach toñej syac'-can ab'enal junoc noc' b'uru, ma junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, ma yalñej tas molb'etzal noc' d'a junocxo mach, axo tz'aji, a noc' noc' chi' scham noc', ma slajvi noc', ma tz'elc'ajb'at noc'. Tato malaj mach tz'ilani, 11 syac' sti' viñ anima chi' d'a yichañ Jehová yed' d'a yichañ viñ ay yic noc' noc' chi' to mañoc viñ ix yaman noc'. Axo viñ ay yic noc' chi' schaan yab' tas ix yal viñ chi', yuj chi' max stuplaj noc' viñ. 12 Palta tato q'uelanoch viñ tz'elc'ajb'at noc', yovalil stup viñ d'a viñ yajal noc' chi'. 13 Tato schijib'at noc' yuj noc' choj, ma yuj noc' oques, yovalil syic'-cot jab'ocxo noc' viñ, yic vach' syil viñ yajal noc' chi'. Tato icha chi', max stuplaj noc' viñ.

14 Tato ay junoc mach sc'anan junoc noc' noc' smajnej: Noc' chej, noc' vacax, talaj scham noc', ma slajvi noc', palta max yil-laj viñ yajal noc' chi', yovalil stup noc' mach ix majnan chi'. 15 Palta tato q'uelanoch viñ yajal noc' chi' scham noc', max stuplaj noc' viñ smajnan noc' chi', yujto strato eb' yaji, añej smajananub'al noc' syac' viñ.

Juntzañxo ley

16 Q'uinaloc ay junoc vinac tz'ac'an musansatil junoc ix cob'es mantalaj b'aj ay strato, svay viñ yed' ix, yovalil syac' q'uen tumin viñ yic

stojoloc ix d'a smam ix, ichataxon b'eyb'al. Yovalil syic' ix viñ. 17 Tato max yal sc'ol smam ix to syic' jun viñ chi' ix, palta yovalil syac' q'uen tumin viñ d'a smam ix ix chi', ichataxon sb'eyb'al eb' anima a smoj-c'aj eb' ix cob'estac.

18 Masanil eb' ajb'aal, yovalil scham eb'.

19 Tato ay mach smulan yed' noc' noc', yovalil schami.

20 Tato ay mach syac' silab' d'a comon dios, to mañoc d'ayin a in Jehová in tic syac'a', yovalil smac'-jichamoc. 21 Mañ eyixtej eb' anima ch'oc choñab'il toñej ayec' d'a e cal, yujto ex ec'pax d'a ch'oc choñab'il d'a Egipto.

22 Mañ eyixtej eb' ix chamnacxo yetb'eyum, ma eb' unin mañxalaj smam. 23 Tato tzeyixtej eb', a d'ayin ol yal sb'a eb', ol vab' tas syal eb' chi' d'ayin. 24 Ol cot voval d'ayex, ol ex vic'anb'at d'a junoc oval. Icha chi' ol aj ex vac'anchamoc. Yuj val chi', a eb' ix eyetb'eyum scan eb' ix d'a mañ etb'eyumal, scanpax eb' eyuninal d'a meb'ail.

25 Tato tzeyac' q'uen tumin majanil d'a junoc eyetchoñab' meb'a' anima, mañ e c'an yune' q'uen d'ay icha syutej sb'a eb' tz'ac'antaxon q'uen majanil. 26 Tato syac'can junoc spichul, yujto smajnej q'uen tumin chi', tzeyac' meltzaj d'ay a tz'emxican c'u, 27 talaj añej jun spichul chi' syac'och yuj siic, añej syac'och d'ac'-valil. Yuj chi', tato syal sb'a d'ayin, d'a elañichamel tzin colvaj d'ay, yujto a in tic elañichamel tz'oc' in c'ol d'a anima.

28 Mañ eyal chucal lolonel d'a spatic eb' juez, ma d'a spatic viñ yajal e choñab'.

29 Mocab' najtilax eyic'ancot eyofrenda d'ayin, aton sb'ab'el sat eyavb'en.

A eb' e b'ab'el vinac unin tzeyac' eb' d'ayin. **30** Icha chi' tz'ajpax noc' b'ab'el yune' noc' e vacax yed' noc' e calnel. Scan uqueoc c'ual noc' yed' snun, axo d'a svajxaquil c'ual yalji noc', tzeyac'an noc' d'ayin.

31 Vic eyaj a ex tic. Yuj chi' mañ e chi' schib'ejal noc' noc' milb'il-cham yuj noc' c'ulthaquil noc', palta a d'a noc' tz'i' tzeyac' noc'.

Ley yuj tas tz'aj sb'o oval

23 ¹ Mañ eyal esal lolonel d'a spatic eb' eyetanimail. Mañ junñejoc tzeyutej e b'a yed' junoc mach chuc spensar yic tzeyac'anoche b'a testigoal d'a tas mañ yeloc.

² Mañ eyac'och e b'a yed' eb' sc'ulan chucal. Mañ eyac'och e b'a testigoal d'a es yed' eb' anima sc'ulan chucal. **3** Vach'chom meb'a' junoc anima, palta tato ay smul, mañ eyac' och e b'a yed'oc.

⁴ Tato a junoc viñ ayoch ajc'olal d'ayex ay junoc noc' svacax, ma noc' sb'uru satnacb'ati, tz'ilchaj noc' eyuuj, iq'uecb'at noc' d'a viñ.

5 Yoalil tzex colvaj d'a mach schichonoch sc'ol d'ayex. Tato tzeyila' to stelvi noc' sb'uru d'a yalañ yicatz, tzeyic'q'ue vaan noc' yed'oc.

⁶ Tato ay junoc anima meb'a' snib'ej sch'olb'itaj yaj yoval, mañ e tenec' d'ay. **7** Mañ e cha junoc esal lolonel d'a spatic junoc anima. Mañ eyac'och chamel d'a yib'añ junoc anima malaj smul, yujto a in ol vac' spac d'a mach icha chi' sc'ulej.

⁸ Mañ e cha q'uen tumin d'a elc'al-tac yic tze b'oan yaj junoc oval, yujto a yuj q'uen tumin chi' tzeyac'

musansatil e b'a, tze q'uexancan tas tojol d'a tas mañ tojoloc.

9 Mañ eyixtej anima ch'oc choñab'il, yujto a ex tic najtil ix ex ec' d'a ch'oc choñab'il d'a Egipto. Eyojtacxo syaelal tz'utaj anima d'a ch'oc choñab'il.

Yoalil scan lum luum junoc ab'il

10 Vaque' ab'il tzex munlaj d'a sat lum luum, tze molanq'ue sat tas tzeyavej. **11** Axo d'a yuquil ab'il, tzeyactancan luum. A jantacto tastac sq'uib'q'ue d'a sat luum, yicxo eb' meb'a' ayec' d'a yol e choñab' chi' yed' noc' c'ulthaquil noc'. Vach'chom te' eyuva ma te' eyolivo, mañxo e mesa'.

12 Vaque' c'ualñej tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual tzeyic'an eyip. Yed' pax noc' e vacax, noc' e b'uru yed' eb' e checab' tz'alji d'a yol e cuenta yed' eb' ch'oc choñab'il smun-laj eyed'oc syic'pax yip.

13 C'anab'ajejec masanil tas ix val tic d'ayex. Mañ eyal e b'a d'a juntzañ comon dios, mañ e locpax sb'i.

Oxe' nivac q'uiñ

(Ex 34.18-26; Dt 16.1-17)

14 Oxel tzeyac'och q'uiñ d'a yol junjun ab'il yic tzin eyic'anchaañ.

15 A d'a uj Abib tzeyac'och sq'uiñal ixim pan malaj yich, icha ix vutej valan d'ayex. D'a uque' c'ual tze va ixim pan malaj yich, yujto a d'a jun uj chi' ix ex elta d'a Egipto. Malajocab' junoc mach sja d'a vichañ tato malaj jab'oc yofrenda yed'nac.

16 Tzeyac'anpaxoch q'uiñ ayic tz'elul sb'ab'el sat tas tzeyavej. Añeja' tzeyac'anpaxoch junxo q'uiñ ayic slajvicanq'ue masanil sat tastac tzeyavej chi'.

17 A in Jehová e Yajalil in tic svala' to a d'a oxé' q'uiñ chi' yovalil sjavi masanil eb' viñ vinac d'a vichañ.

18 Ayic tzeyac'an noc' noc' silab'il d'ayin, mañ eyac'laj schiq'uul noc' yed' ixim pan ayb'at yich. Mañ e sic'-b'at xepual noc' silab' chi' d'a junocxo c'ual.

19 A val sb'ab'el sat eyavb'en vach' tz'el d'a sat lum luum, a' tzeyic'b'at d'a in cajnub', a in Jehová e Diosal in svala'.

Mañ e tz'añ noc' yunetac chiva d'a scal yal yim snun.

Jun yángel Jehová

20 Ol in checb'at jun vángel d'a eyichañ yic vach' tzex tañvaj yuj d'a voltac b'e, ol ex yic'anb'at d'a jun lugar b'aj vach'xo yaj vuuj, b'aj ol ex ajoc. 21 Scham val eyilani, mañ e pitej e b'a d'ay, palta tze c'anab'ajej tas syala'. Ichato a' ol munlaj in q'uexuloc, mañ ol ex yac'laj nivan-c'olal tato mañ ol e c'anab'ajej d'ay. 22 Tato tze c'anab'ajej d'ay, tze c'ulan tas syal d'a in q'uexuloc, ol in och ajc'olal d'a mach ayoch ajc'olal d'ayex. Ol in och tec'tec' d'a yichañ mach sgana stec'b'ej sb'a d'a eyichañ. 23 A jun vángel chi' ol b'ab'laj d'a eyichañ. Ol ex yic'anb'at d'a sat lum sluum eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' cananeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo. Junelñej ol in satcanel eb'. 24 Mañ ex em ñojan d'a yichañ sdiosal juntzañ choñab' chi'. Mañ ex empax cuman d'ay, mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al eb' choñab' chi' d'a eyic'anchañ sdiosal eb'. A tas smoj tze c'ulej, to tze mac'poj sdiosal eb' chi' yed' masanil q'uen q'ueen ayoch d'ay.

25 A inñej Jehová e Diosal in b'aj tzeyaqu'em e b'a. Tato icha chi' tzeyutej e b'a, ol vac' tas tze va'a yed' tas tzeyuq'uej. Najat pax ol viq'uel ilya d'a e cal. 26 Najat pax ol vutoc e q'uinal. A d'a yol junjun e choñab'il chi', malaj junoc ix ix toñej ol el yune', mañ junoc eb' ix to mañ ol unevoc.

27 Ol vac' xivq'ue sc'ol eb' anima tzex chacani. Ol vac' somchaj spensar eb' choñab' tzeyac' oval yed'oc yed' masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayex, ol el lemnaj eb' d'ayex. 28 Ol vac' somchaj sc'ol eb' eyajc'ool yuj xivelal ayic manto ex c'ochlaj, yuj chi' ol el lemnaj eb' heveo, eb' cananeo yed' pax eb' hitita d'ayex.

29 Mañ junocñej ab'il ol aj vic'anel eb' d'a eyichañ, yic vach' max ixtaxb'at lum luum yic mañ ol te q'uib'pax sb'isul noc' c'ultaquil noc' tz'ac'an chucal d'ayex.

30 C'ojanc'olalñej ol aj vic'anel eb' anima chi' d'a sat luum, masanto ayic ol q'uib' e b'isul, yic tze macan lum masanil. 31 Toxo ix vac'canem stz'acañil b'aj ol ec' lum e luum chi'. Schael yich b'aj ay a' Chacchac Mar, masanto sc'och d'a a' Éufrates, sb'atxoñej d'a a' mar Mediterráneo, masanto d'a taquiñ luum. Ol vac'anoch eb' cajan d'a sat luum chi' d'a yol e c'ab'. A exxo ol e pechel eb' d'a sat luum chi'.

32 Mañ val e b'o junoc e trato yed' eb', mañ ex ochpax ejmelal d'a sdiosal eb'. 33 Mañxo pax e chacan eb' d'a yol e choñab', yic vach' max ex scuchb'ej eb' e c'ulan chucal d'ayin. Tato tzeyaqu'em e b'a d'a sdiosal eb' chi', a ex val tzeyixtejb'at e b'a syal chi', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Strato Jehová yed' choñab' Israel

24 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Tzach q'ueta d'a lum vitz b'aj ayinec' tic yed' viñaj Aarón, viñaj Nadab yed' viñaj Abiú yed' pax 70-oc eb' yichamtac vinaquil e choñab'. A eb' chi' najatto scan eb' yaq'uem sb'a d'ayin. ² A achxoñej syal a q'uoul d'a in tz'ey, axo pax eb' viñ chi', max yal-laj sq'ueta eb' viñ yed' pax eb' choñab' max yal-laj sq'ueta eb' ed'oc, xchi d'a viñ.

³ Ix lajvi chi', ix emixta viñaj Moisés chi', ix yalan viñ d'a eb' anima tas leyal ix yac' Jehová yed' tas ix yutej yalani. Axo masanil eb' anima chi', junñej ix aj stac'vi eb'.

—Masanil tas ix yal Jehová chi', ol co c'anab'ajej, xchi eb'.

⁴ Ix lajvi chi', ix stz'ib'an viñaj Moisés masanil tas ix yal Jehová. Axo ix sacb'inaj d'a junxo c'u, ix q'ue vaan viñ, ix sb'oan jun altar viñ d'a yich vitz chi', ix yac'anq'ue liñan laj-chave' q'uen q'ueen viñ. A junjun q'uen q'ueen chi', junjun macañ yiñtilal Israel sch'ox q'ueen. ⁵ D'a elañchamel ix schecan juntzañ eb' viñ quelemtac vinac viñaj Moisés chi' yic smilan noc' toro eb' silab'oc yic stz'a d'a smasanil yed' juntzañixo silab' yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Jehová.

⁶ Axo viñaj Moisés chi' ix chaan nañal schiq'uul noc', ix yac'anem viñ d'a yol juntzañ yed'tal, axo nañalxo, ix stzicanoch viñ d'a altar chi'. ⁷ Ix yic'anq'ue viñ b'aj tz'ib'ab'il strato Dios, ix yavtan viñ d'a scal eb' choñab'. Ix lajvi yavtan viñ, ix yalan eb' choñab' chi' icha tic:

—Masanil tas syal Jehová, ol co c'anab'ajej, xchi eb'.

⁸ Ix lajvi chi', ix yic'ancot schiq'uul noc' viñ, aton ix yac'canem viñ d'a yol juntzañ yed'tal chi', ix stzicanb'at viñ d'a yib'añ eb' anima chi'. Ix yalan viñ icha tic:

—A jun chic' tic sch'oxani to tz'ochcan yopisio jun strato Jehová ix sb'o qued'oc tic, aton masanil tas ix yal d'ayoñ, xchi viñ.

⁹ Ix lajvi chi', ix q'uex viñ d'a lum vitzal Sinaí chi'. Ajun viñaj Aarón, viñaj Nadab, viñaj Abiú yed' pax 70 eb' yichamtac vinaquil choñab' ix q'ue yed' viñ. ¹⁰ Ata' ix yil sDiosal eb' viñ. A d'a yalañ yoc, toxoñej scopopi icha q'uen zafiro te vach' yilji, icha syaxil satchaañ. ¹¹ Malaj tas ix utaj eb' viñ yuj yipalil Dios. Ix yil Dios eb' viñ, ix va eb' viñ, ix yuc'an a' eb' viñ d'a yichañ.

**A viñaj Moisés d'a sjolom
lum vitzal Sinaí**

¹² Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Q'ueañcot d'a jolom vitz b'aj ayinec' tic, tza tañvan ta', ata' ol vac' chab' q'uen q'ueen d'ayach, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'ilocho juntzañ checnab'il vuuj, yic tz'och e c'ayb'ub'aloc, xchi d'a viñ.

¹³ Ix q'ue viñaj Moisés d'a lum vitz chi' yed' viñaj Josué viñ scolvaj yed' viñ. ¹⁴ Ayic manto b'atlaj viñ, ix yalan viñ d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' chi':

—Canañec d'a tic masanto ol oñ emxuloc. Ayec' viñaj Aarón yed' viñaj Hur eyed'oc. Tato ay tas e gana sb'oi, a eb' viñ tic ol b'oan d'ayex, xchi viñaj Moisés chi'.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix q'ue eb' viñ schavañil. D'a elañchamel ix och moynaj jun asun d'a lum vitz chi'.

16 Axo stziquiquial Jehová ix javi d'a yib'añ lum vitzal Sinaí chi', vaque' val c'ual ix och oyan asun d'a luum. Axo d'a yuquil c'ual ix avtajq'ue viñaj Moisés yuj Jehová d'a scal asun chi'. **17** Ix sch'ox sb'a stziquiquial Jehová d'a scal jun asun d'a lum vitz chi', d'a yichañ eb' choñab'. A stziquiquial chi', lajan yilji icha junoc c'ac' te ov stz'ab'at smasanil yuuj. **18** Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Moisés d'a scal jun asun chi'. Ix q'ue viñ d'a slajvub'alxo sjolom lum vitz chi'. 40 c'ual yed' 40 ac'val ix can viñ ta'.

Ofrenda tz'ac'ji yuj scajnub' Dios
(Ex 35.4-9)

25 **1** Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:
2 Al d'a eb' etisraelal to syac' junoc ofrenda eb' d'ayin. A jun ofrenda chi', tz'ic'jichaañ d'a scal eb' to tz'el val d'a sc'ol yac'ani. **3** A tastac ol ic'chajq'ue vaan chi', aton juntzañ tic: Q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce, **4** añ ch'al q'uic'-mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al, añ ch'al lino yelxo val vach', xil noc' chiva ch'alb'il, **5** stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac, noc' tz'uum te' lab'ab'i, pax te' acacia, **6** aceite sc'anji d'a candil, perfume, yaceiteal sat te' olivo sc'anji ayic sic'chaj-canoch junoc mach, ma junoc tas vicoc, incienso suc'uq'ui sjab', **7** q'uen cornalina yed' juntzañxo q'uen q'ueen te vach' yilji tz'och d'a c'apac schaleca viñ sat sacerdote yed' d'a c'apac ayoch d'a sñi' sc'ol spichul viñ. **8** Tze b'oan junoc in caj-nub', yic vach' tzin cajnaj d'a e cal. **9** Palta a b'aj ol in ec' cajan chi' yed' masanil tastac ol c'anchaj d'a yool,

yovalil ol e b'o icha val yaj yechel ol in ch'ox d'ayach.

Te' scaxail strato Jehová
(Ex 37.1-9)

10 B'oocab' junoc caxa, a te' acacia tz'och d'ay. Jun metro yed' 10 centímetro tz'aj sc'atul, 70 centímetro tz'aj sat, 70 centímetro pax tz'aj schaañil. **11** Tz'och q'uen oro te vach' d'a yool yed' d'a spatic, tz'och q'uen d'a stitac d'a yib'añ b'aj tzalanc'uei. **12** Sb'opax chañeoc q'uen argolla nab'a oro, tz'och d'a yoc schañil, chab' d'a junjun pac'añ. **13** Sb'ochaj-paxoch sb'achlab'il. A te' acacia tz'ochi, tz'ochpax q'uen oro d'a spatic te'. **14** Tz'ecchajec' te' d'a yol juntzañ q'uen argolla tz'och d'a spac'ultac te' caxa chi', aton yed' juntzañ te' chi' syal sb'achjiq'ue te' caxa chi'. **15** Scan te' d'a yol q'uen argolla ayoch d'a te' caxa chi', maxtzac ic'chajel-laj te'. **16** A d'a yol te' caxa chi' tzac'canem q'uen q'ueen b'aj ayoch in trato ol vac' d'ayach.

17 Sb'ochajpax smacul te' caxa chi'. Aton d'a smacul te' chi' stzicjec' chic' yic tz'ac'ji tup mul. A q'uen oro te vach' tz'och d'ay, jun metro yed' 10 centímetro tz'aj sc'atul, 70 centímetro tz'aj sat. **18** Axo d'a chab' stitac jun smacul chi', tz'och junjun yechel querubín, nab'a oro tz'aji, stenjib'o d'a q'uen martillo. **19** A jun smacul chi' yed' juntzañ yechel querubín chi', junñej tz'aji. Junjun juntzañ querubín chi' scan d'a junjun sti' jun smacul chi'. **20** D'añd'umb'a tz'aj juntzañ querubín chi', tz'em q'uelan d'a yib'añ jun smacul te' caxa chi'. Axo sc'axil, syil-laj sb'a sñi' d'a yib'añ smacul chi'. **21** A q'uen q'ueen b'aj ayoch in trato ol vac' chi'

d'ayach, a d'a yol te' caxa chi' ol ac'-canem q'ueen, ichato chi' tzac'anoch smacul te' chi'. **22** A d'a scal juntzañ yechel querubín ay d'a yib'añ smacul te' caxa chi', ata' ol in ch'ox in b'a d'ayach, ol vac' ojtaquejel smasanil checnab'il ol vac' a c'anab'ajej yed' eb' etisraelal.

**A smexail ixim pan tz'och
d'a yichañ Dios
(Ex 37.10-16)**

23 Sb'ochajpax junoc te' mexa, a te' acacia b'aj sb'o te'. 90 centímetro tz'aj sc'atul, 45 tz'aj sat, 65 tz'aj steel. **24** Tz'och q'uen oro d'a te', sb'opax junoc nab'a oro tz'ec' oyan d'a spatic te' yoc schañil. **25** Sb'opax-q'ue stitac te', tz'ec' oyan d'a yib'añ, uque' centímetro sq'uei, tz'och q'uen oro d'ay. **26** Sb'opax chañeoc argolla nab'a oro tz'och d'a schiquintac schañil. **27** A d'a slac'anil b'aj ayem stitac chi', ata' tz'och juntzañ q'uen argolla chi'. A d'a yol q'uen argolla chi' tz'ec' sb'achlab'il te', yic syal yic'chajb'at te' mexa chi'. **28** A te' sb'achlab'il te' mexa chi', a d'a te' acacia b'aj sb'o te', tz'ochpax q'uen oro d'a te'. **29** Sb'opax plato, nivac cuchara, xalu yed' uc'ab' b'aj schaji ofrenda a' yaji. Nab'a oro tz'och d'a juntzañ tic smasanil. **30** Sb'ojjem jun mexa chi' d'a vichañ, tz'em ixim pan vic yaj d'a yib'añ.

**Sb'achnub'al candil nab'a oro
(Ex 37.17-24)**

31 Sb'ochajpax junoc sb'achnub'al candil, nab'a oro tz'aji. A d'a q'uen martillo stenchaj b'o'oc. A sc'ojnub' b'aj tz'em b'achan yed' ste'al yed' pax scopail, icha sfloral tz'ajochi, junñej yaman tz'aji. **32** A d'a stz'eytac, oxox

sc'ab' tz'elta. **33** A d'a junjun sc'ab' tz'elta d'a jun ste'al chi', yovalil ay oxe' sfloral icha sfloral te' almendro. **34** Añeja' d'a jun ste'al chi', ay chañe' sfloral icha sfloral te' almendro chi'. **35** A d'a yalañ b'aj ayelta junjun sc'ab' chi', scan junjun sfloral. **36** A juntzañ sfloral yed' sc'ab' chi', junñej tz'aj yed' jun sb'achnub'al chi', nab'a oro tz'aji, stenjib'o d'a q'uen martillo. **37** Sb'ochajpax uque' candil, tz'ac'-chajem d'a yed'tal yic syac' saquil-q'uinal d'a yichañ. **38** A q'uen syamlab'il b'aj tz'ic'chajel stañil c'apac b'aj tz'och sc'ac'al yed' q'uen splatoal, nab'a oro tz'aji. **39** Tz'och oxeoc arroba oro d'a jun b'achnub' candil chi' yed' syamc'ab'il. **40** Scham val ilani to icha yaj yechel tzin ch'ox d'ayach d'a jolom vitz tic, icha chi' tz'aj sb'oi.

**A scajnub' Dios
(Ex 36.8-38)**

26 ¹ Tza b'oanpax in cajnub' d'a lajunñeoc jeñan c'apac c'apac nab'a lino b'ayb'il te vach'. Sb'ojioch yechel querubín d'a c'apac yuj junoc mach jalan sb'oani. A d'a añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ ch'al yax-maquinac yed' d'a añ chac ch'al sb'ojioch yechel querubín chi'. **2** Masanil juntzañ c'apac chi', lajan tz'aji: 12 metro yed' nañalxo tz'aj steel, chab' metro tz'aj sat. **3** Slajvi chi' stz'ischaj syam sb'a oyeoc jeñan c'apac, junxoñej tz'aji. Añeja' icha chi' tz'ajpax oyexo c'apac chi'. Chab' jeñan tz'ajcan c'apac. **4** Tz'ochpax xoyjab' ch'al q'uic'mutz'inac syamnub'oc d'a jun pac'añioc sti' jun jeñan c'apac b'ab'el. Añeja' icha chi' tz'ajpax junxo jeñan c'apac schab'il chi'. **5** A d'a c'apac b'ab'el jeñan yed' pax

d'a c'apac schab'il, yovalil sb'ochajoch xoyjab' 50-oc juntzañ ch'al q'uic'mutz'inac chi', yic vach' junxoñej tz'aj schalan sb'a c'apac schab'il. **6** Sb'opax 50-oc syamnub'al nab'a oro, yic syal syamlan sb'a c'apac schab'il jeñan, icha chi' tz'aj sb'oel junoc jeñan tz'och d'a yib'añ in cajnub'. **7** Sb'ochajpax uxluche'oc jeñan xil noc' chiva jalb'il yic sb'at d'a yib'añ c'apac ayoch d'a yib'añ in cajnub' chi'.

8 Masanil juntzañ chi', lajanñej tz'aji, 13 metro yed' nañalxo tz'aj steel, axo sat chab' metro tz'aji. **9** Slajvi chi', stz'ischaj syam sb'a oyeoc jeñan, junñej jeñan tz'ajcani. Stz'ischajpax syam sb'a vaquexo jeñan chi'. A jun svaquil jeñan, nañal spacchajemta d'a yichañ mantiado chi'. **10** Sb'ochajoch xoyjab' 50-oc syamnub'al d'a jun pac'añoc stitac jun b'ab'el jeñan, tz'ochpax 50-oc syamnub'al d'a jun pac'añoc sti' d'a jun schab'il jeñan. **11** Sb'opax 50-oc syamnub'al nab'a bronze, yic syal syamlan sb'a schab'il jeñan, yic junxoñej jeñan tz'ajcani. **12** Yujto uxluche' jeñan yaj xil noc' chiva chi', yuj chi' ayto nañalxo jeñan tz'emcan pacan d'a spatic yed' d'a yichañ. **13** A jun chi', ec'to jun metro steel d'a yichañ c'apac yalañ, nañal metro ec'to d'a junjun stitac, yic smuschaj stitac c'apac aycan d'a yalañ chi'. **14** Sb'ojipax stz'umal noc' calnel uc'-nac d'a chacchac, yic sq'ue d'a yib'añ jun jeñan xil noc' chiva chi' yed' junocxo macañ tz'uum te' lab'ab'i yic tz'och d'a yib'añ jun chi'.

15 Sb'ochajpax juntzañ te' marco yic tz'och d'a spatic in cajnub', liñan

tz'ajoch junjun te'. Masanil te', a te' acacia b'aj tz'elta te'. **16** Nañal yoil metro tz'aj steel junjun te', 65 centímetro tz'aj sat te'. **17** Scan chab'-chab'oc yoc te' b'aj tz'em liñan. Lajanñej tz'ajcan scal. Icha chi' tz'aj te' tz'och d'a spatic in cajnub' chi' smasanil. **18** Ayic sb'oel te' chi', 20 te' tz'och d'a stojolal sur, **19** sb'ojiem 40 sb'achnub' yich te' nab'a plata tz'aji, chab'chab' tz'ajcan d'a yalañ junjun te', junjun d'a junjun yoc te'. **20** Icha chi' tz'ajpax junxo pac'añ d'a stojolal norte, 20 pax te' sb'ojiochi. **21** Añeja' 40 sb'achnub' yich te' sb'oji, nab'a plata tz'aji, chab'chab' tz'emcan d'a yich junjun te'. **22** Axo d'a junxo pac'añ yol schiquin d'a stojolal b'aj tz'em c'u, vaque' te' sb'ojiochi. **23** Sb'opax chab'ocxo te', junjun te' tz'och d'a junjun yes-quinail jun pac'añ chi'. **24** A chab' te' marco chi', nub'ub'i tz'aj te', d'a yich masanto sq'uec'och b'aj syil-laj sb'a yuj junoc argolla, aton te' chi' tz'och d'a chab' yesquinail d'a jun pac'añ chi'. **25** A yuj chab'xo te' chi', vaj-xaque' tz'aj te' marco chi' d'a smasanil yed' 16 sb'achnub' yich te'. Chab'chab' sb'achnub' yich junjun te'. **26** Sb'ochajpax oyeoc te' regla tz'och d'a spatic te' marco d'a junoc pac'añ in cajnub'. A te' acacia sb'ochaj reglail chi'. **27** Sb'ochajpax oyeoc te' tz'och d'a junxo pac'añ. Añejtona' sb'ochaj oyeoc te' tz'och d'a jun pac'añ d'a spatic, d'a stojolal b'aj tz'em c'u. **28** A te' regla tz'ec' d'a snañal te' marco chi', sb'at te' d'a jun schiquin masanto sc'axpajec'-c'och te' d'a junxo schiquin. **29** Slajvi chi', tz'och q'uen oro d'a spatictac te' marco chi', tz'ochpax q'uen argolla nab'a oro b'aj tz'ec' te' regla chi'.

Tz'ochpax q'uen oro d'a te' regla chi'. **30** Sb'ochajq'ue in cajnub' icha yaj yechel tzin ch'ox d'ayach d'a jolom vitz tic. **31** Sb'ochajpax junoc c'apac cortina nab'a lino b'ayb'il. Sb'ojioch yechel querubín d'a c'apac yuj junoc mach jelan sb'oani. A d'a añ q'uic'mutz'inac ch'al, añ ch'al yaxmaquinac yed' pax añ chac ch'al sb'ojioch yechel querubín chi'. **32** Slajvi chi', sq'ue locan c'apac d'a chañe' te' oy ayq'ue q'uen gancho nab'a oro d'a schon. A te' oy chi' a te' acacia, yovalil tz'ochpax q'uen oro d'a spatic te', tz'empax te' d'a yib'añ chañe' sb'achnub' yich nab'a plata. **33** A jun c'apac cortina chi' smacan snañal jun lugar scuch Vic Yaji yed' junxo lugar scuch A Inñej Ay Vico'. Sq'ue locan c'apac d'a yalañ b'aj ayoch q'uen syamnub'al nab'a oro ayoch d'a yib'añ, axo d'a spaticoch c'apac cortina chi' tz'ac'-chajoch te' scaxail trato. **34** Slajvi chi', tza macan te' scaxail trato yed' smacul, tz'ochcan te' d'a jun lugar scuch A Inñej Ay Vico'. **35** A d'a yichañelta c'apac cortina chi', a d'a co vach' scan te' mexa yic ixim pan. Axo pax d'a co quexañ scan jun b'achnub' candil, q'uelc'umb'a tz'aj yed' te' mexa chi'.

36 Axo d'a sti' in cajnub' chi', ata' sb'ojioch junoc c'apac cortina nab'a lino b'ayb'il. Yed' añ q'uic'mutz'inac ch'al, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al sb'ochaj yelvanub' yuj junoc jelan sb'oani. **37** Sb'opax oye' te' oy d'a te' acacia, tz'och q'uen oro d'a spatic te'. Añejtona' tz'ochpax q'uen gancho nab'a oro d'a schon te' yic vach' sq'ue locan c'apac cortina chi'. Sb'ojipaxem oye' b'achnub' yich nab'a bronce b'aj tz'em te' oy chi'.

Jun altar nab'a bronce

(Ex 38.1-7)

27 ¹ Sb'ochajpax junoc altar d'a te' chemte' nab'a acacia, lajanñej tz'aj yechel schañil pac'añ. Chab' metro yed' 25 centímetro tz'aj junjun pac'añ, jun metro yed' 25 centímetro tz'aj schañil. ² Sb'ochajq'ue junjun sch'aac d'a junjun schiquintac. A juntzañ sch'aac chi' yaman tz'aj yed' jun altar chi', spichchaj te' d'a q'uen bronce. ³ Masanil jantac syam-c'ab'il altar chi', nab'a bronceocabi: Aton yed'tal b'aj tz'ic'chajel q'uen tic'aqu'il taañ, q'uen pala, q'uen nivac uc'ab', q'uen tenedor yed' pax yed'tal b'aj tz'em te' tzac'ac'. ⁴ Sb'opax junoc q'uen malla nab'a bronce, tz'ochpax junjun argolla bronce d'a junjun yesquinail q'ueen. ⁵ Tz'elc'och q'uen yesquinail chi' d'a spaticac jun altar chi' d'a yalañ jun oyanoch d'a stitac. A q'uen malla chi', d'a snañal jun altar chi' sb'ojjem q'ueen. ⁶ Sb'opax juntzañoc sb'achlab'il jun altar chi'. A te' acacia tz'ochi, tz'ochpax bronce d'a spatic te'. ⁷ A te' sb'achlab'il chi', yovalil tz'ec' te' d'a yol q'uen argolla ayoch d'a schab'il pac'añ yic vach' sb'ach-jib'ati. ⁸ A jun altar chi', olan tz'ajcan yool, icha yechel ix in ch'ox d'ayach d'a jolom vitz tic.

A yamaq'u'il scajnub' Dios

(Ex 38.9-20)

⁹ Sb'ochajpax c'apac cortina lino te vach' b'ayb'il, yic tz'och oyan smaculoc yamaq'u'il ay d'a spaticac in cajnub' chi'. A d'a jun pac'añ d'a stojolal sur, 45 metro tz'ajb'at d'iñan c'apac cortina chi'. ¹⁰ Tz'och 20 te' oy, 20 pax sb'achnub'al yich nab'a

bronce, axo d'a schon junjun te' oy chi', tz'em jun q'uen nab'a plata ayoch juntzañ argolla d'ay. **11** Icha pax chi' d'a stojolal norte, yovalil tz'ochpax c'apac cortina d'a sc'atul chi' smasanil. 45 metro tz'aji, 20 pax te' yoyal tz'ochi yed' 20 sb'achnub'al yich nab'a bronce, tz'em jun q'uen nab'a plata, ayoch juntzañ argolla d'ay d'a schon junjun te' oy chi'. **12** Axo d'a stojolal b'aj tz'em c'u, a c'apac cortina tz'och d'ay, 22 metro yed' nañalxo tz'aj sat yed' lajuñe' yoyal yed' pax lajuñe' sb'achnub'al yich. **13** Axo pax d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a jun amac' chi', 22 metro yed' nañalxo sat. Tz'ochpax c'apac cortina d'ay. **14** A d'a jun pac'añ sti' amac' chi', ay uque' metro c'apac cortina tz'ochi yed' oxo' yoyal yed' pax oxo' sb'achnub'al yich. **15** Añeja' d'a junxo pac'añ sti', ay pax uque' metro c'apac cortina tz'ochi, ay oxo' oy yed' oxo' sb'achnub'al yich. **16** Axo d'a sti' amac' chi', ata' sb'o'ji-och junoc c'apac cortina nab'a lino b'ayb'il, nañal sb'aluñil metro sat c'apac. Sb'o'ji yelvanub' c'apac yuj junoc jelan sb'oani. A d'a añ q'uic'-mutz'inac ch'al, añ ch'al yax-maquinac, añ chac ch'al sb'ochaj yelvanub' chi'. **17** Masanil te' oy d'a spatic yichañ amac' chi', tz'em q'uen q'ueen nab'a plata ayoch argolla d'ay d'a schon te'. Axo pax sb'achnub'al yich te', nab'a bronce. **18** A jun amac' chi', 45 metro sc'atul, 22 metro yed' nañalxo sat, lajanñej schapac'añil. Axo pax c'apac cortina ayq'ue d'a chaañ, chab' metro yed' 25 centímetro steel c'apac. A c'apac cortina chi', aton lino vach' b'ayb'il. Axo sb'achnub' yich te' oy chi', nab'a bronce. **19** Masanil yestacail in

cajnub' chi' yed' estaca ayoch d'a amac' chi', nab'a bronce tz'aji.

Aceite yic candil

(Lv 24.1-4)

20 Al d'a eb' etisraelal to syic'cot aceite eb', aton aceite vach' tz'el d'a sat te' olivo, yic vach' ayñej yaceiteal juntzañ candil. **21** A viñaj Aarón yed' eb' yuninal ayoch d'a yib'añ sb'o-anoch sc'ac'al candil chi', yic vach' copanel sc'ac'al d'a vichañ tz'ec' ac'-val d'a yol mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a d'a yichañelta c'apac cortina ayoch yeñuloc te' scaxail in trato. A jun tic, juneliñej ley tz'ajcan d'a e cal a ex israel ex tic yed' pax d'a eb' eyiñtilal.

A spichul eb' sacerdote

(Ex 39.1-31)

28 **1** Ix yalanpax Jehová icha tic: Avtej viñ uc'tac aj Aarón yed' eb' yuninal, aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. Tza siq'uel eb' viñ d'a scal eb' etisraelal, yic vach' tz'och eb' viñ sacerdoteal d'ayin. **2** Sb'ochaj spichul viñ uc'tac aj Aarón. Aton junoc pichul yicñej yopisio viñ yaji, yic vach' tz'aj yilji viñ, yic scheclajpaxeli to nivan yelc'och viñ. **3** Al d'a eb' te ay sjelanil, aton juntzañ eb' ix vac' sjelanil d'a b'o'oj c'apac, yic sb'oan spichul viñaj Aarón chi' eb', yic ol och viñ sacerdoteal d'ayin. **4** A juntzañ pichul sb'o chi', aton juntzañ tic: A c'apac smacul sñi' sc'ool yed' c'apac chaleca. Sb'opax jun pichul jucan yed' junxo pichul yelxo val te jucan ol och d'a yool, tz'och yelvanub'. Sb'opax sc'oxal sjolom sb'ac'-chajochi yed' stzec'ul snañal. Yuj chi', b'ochajocab' pichul to yicñej

yopisio viñaj Aarón chi'. Sb'ochajpax spichul eb' yuninal viñ chi', yic vach' tz'och eb' d'a yopisio d'a sacerdoteal d'ayin. **5** Ayic sb'ochaj juntzañ pichul chi', tz'och añ lino b'ayb'il, yovalil tz'och q'uen oro icha ch'al d'a scal yed' lana chac ch'al.

6 A jun chaleca chi', a añ lino b'ay-b'il sb'ochaj yuj junoc jelan sch'alvi, tz'och oro icha ch'al d'a scal yed' lana ch'al q'uic'mutz'inac, yax-maquinac yed' chacchac. **7** Tz'ec' b'ac'an sc'ab' d'a sjolom sjeñjab' yic syil-laj sb'a c'apac yichañ yed' c'apac spatic. **8** Sb'opax jun stzec'ul yic stzec'jioch jun chaleca chi', junñej tz'aj yed'oc. A jun stzec'ul chi', a añ lino b'ayb'il b'aj sb'oji. Tz'och q'uen oro icha ch'al d'a scal yed' lana ch'al q'uic'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac.

9 Tzac' b'o chab'oc cotac pachañ q'uen cornalina te vach'. A d'a q'uen tz'och sb'i eb' yuninal viñaj Israel. **10** Stzolal tz'aj yochi icha ix aj yalji eb', vaque' tz'och d'a junjun q'ueen. **11** A mach tz'ac'anoch juntzañ b'i chi' d'a q'ueen, aton junoc toxonton smunlaj d'a b'o'oj q'ueen, te vach' tz'aj sb'oi. Icha yajoch sletrail junoc sello, icha val chi' tz'ajoch b'i chi' d'a q'ueen. **12** A d'a c'apac sjolom sjeñjab' jun chaleca chi' tz'ac'jioch q'ueen. A yopisio juntzañ q'uen chi' yic snachajcot eb' yiñtilal Israel. Icha chi' tz'aj yic'anec' sb'i eb' israel chi' viñaj Aarón d'a sjolom sjeñjab' ayic tz'ochc'och viñ d'a vichañ yic tzin naancot eb'. **13** Sb'ochajpax chab' syamlab'il q'uen chi', nab'a oro tz'och d'ay. **14** Sb'ochajpax chab' cadena nab'a oro c'otzotzi tz'aj spach'uch'aji, tz'och d'a juntzañ syamlab'il chi'.

15 Axo c'apac yic sñi' sc'ool, tz'och yopisio yic snachajel tas in gana, lajan val tzutej icha val tz'aj sb'o chaleca chi'. A añ lino b'ayb'il tz'och d'ay, aton añ b'ob'il yuj junoc jelan sch'alvi. Tz'och q'uen oro icha ch'al d'a scal yed' lana ch'al q'uic'-mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac. **16** Cha pacañ tz'aji, lajanñej sat stitac schañil, 22 centímetro junjun stitac chi'. **17** Tz'och q'uen q'ueen te' vach' yilji d'a c'apac sñi' sc'ool chi', chañ tzol tz'ajoch q'ueen. A d'a b'ab'el tzol, tz'och junoc q'uen rubí, junoc q'uen crisólito yed' junoc q'uen esmeralda. **18** Axo d'a schab'il tzol, tz'och junoc q'uen granate, junoc q'uen zafiro yed' junoc q'uen jade. **19** Axo pax d'a yoxil tzol, tz'och junoc q'uen jacinto, junoc q'uen ágata yed' junoc q'uen amatista. **20** Axo pax d'a schañil tzol, tz'och junoc q'uen topacio, junoc q'uen cornalina yed' pax junoc q'uen jaspe. Masanil juntzañ q'ueen chi', oroñej syamlab'il tz'ochi. **21** Yovalil laj-chave' juntzañ q'ueen chi' sb'oi, yujto lajchave' sb'i eb' yiñtilal Israel. A d'a junjun q'uen q'ueen chi', ata' tz'och sb'i junjun macañ eb', icha yajoch sletrail junoc sello, icha val chi' tz'aj yoch b'i chi' d'a q'ueen.

22 A juntzañ q'uen cadena oro pach'uch'ab'il toxo ix b'inaji, aton q'uen tz'och yopisio d'a c'apac sñi' sc'ool. **23** Sb'ochajpax chab' argolla nab'a oro, tz'och d'a chab' schiquin c'apac sñi' sc'ol chi' d'a yib'añ. **24** Tz'och q'uen cadena oro chi' schab'il d'a chab' argolla chi'. **25** Tz'och chab' sñi' q'uen cadena chi' d'a q'uen syamlab'il q'uen q'ueen ayoch d'a sjolom sjeñjab' c'apac chaleca, yic scan c'apac sñi' sc'ol chi'

d'a yichañ. **26** Sb'opax chab' argolla nab'a oro, tz'och d'a chab' schiquin c'apac smacul sñi' sc'ol chi' d'a yalañ, junñej scan yed' jun chaleca chi'.

27 Sb'ochajpax chab' argolla oro, tz'och d'a sñitac c'apac tz'ec' d'a sjolom sjeñjab' c'apac chaleca d'a yichañ. Junñej scan q'uen yed' b'aj tz'emc'och stz'isul sti' c'apac chi', palta d'a yib'añq'ueta b'aj tz'ec' stzec'ul snañal c'apac chaleca, aton jun tzec'ul te vach' yilji. **28** Icha chi' schalan sb'a q'uen argolla yic c'apac sñi' sc'ool yed' q'uen yic c'apac chaleca chi'. A junoc añ ch'al pach'uch'ab'il q'uic'mutz'inac tz'och sch'añaloc yic syam sb'a, yic vach' a c'apac sñi' sc'ol chi' scan d'a yib'añ-q'ueta stzec'ul snañal c'apac chaleca chi', yic max yactej sb'a c'apac.

29 Yuj chi', ayic tz'och viñaj Aarón chi' d'a yol in cajnub' d'a vichañ yed'nac sb'i eb' yiñtilal Israel viñ, yic tzin nacot eb' d'a masanil tiempo, yujto ayoch sb'i eb' d'a c'apac smacul sñi' sc'ool. A yopisio c'apac smacul sñi' sc'ol chi', yic tz'ojtacajeli tas snib'ej in c'ool. **30** Tzac'paxoch q'uen Urim yed' q'uen Tumim d'a yol c'apac smacul sñi' sc'ol chi', yuj chi' yed'nac q'ueen viñaj Aarón d'a sñi' sc'ool ayic tz'och viñ d'a vichañ. Icha chi' tz'aj yic'anb'at juntzañ chi' viñ d'a vichañ, yic syal snachajeli tas snib'ej in c'ool sc'ulej eb' etchoñab'.

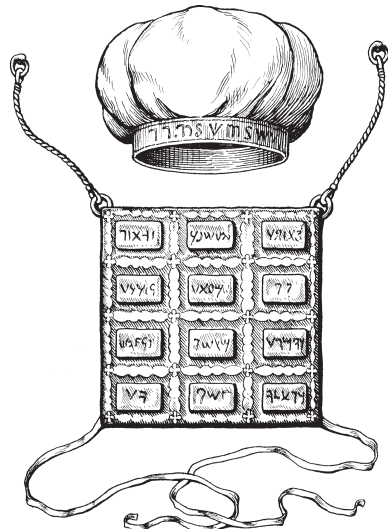
31 A junoc c'apac pichul jucan q'uic'mutz'inac, a tzac' b'ojoc, yic ol yac'och viñaj Aarón chi' d'a yol c'apac chaleca. **32** Scan yolani d'a snañal b'aj sq'ue sjolom viñ. A d'a stitac b'aj tz'olji sjaj c'apac chi', ata' tz'och junoc c'apac stz'uliloc sti', yic vach' max ñic'chaji. **33-34** A jun c'apac pichul jucan q'uic'mutz'inac

chi', tz'och yelvanub' c'apac d'a masanil stitac d'a yoctac. Icha sat te' granado yilji yelvanub' c'apac stitac tz'och chi'. Sb'oji yelvanub' c'apac chi' d'a lana ch'al q'uic'mutz'inac yed' lana ch'al yaxmaquinac yed' pax lana ch'al chacchac. Tz'ochpax yunetac campana nab'a oro d'a scal yechel sat te' granado d'a smasanil stitac chi'. **35** Ayic tz'och viñaj Aarón d'a vichañ d'a in cajnub', yovalil ayoch jun c'apac chi' yuj viñ yic sc'añ juntzañ yunetac campana ayoch d'a stitac c'apac chi', ayic tz'och viñ yed' pax yic tz'elta viñ, yic vach' max cham viñ.

36 Tzac'an b'ojoc junoc q'uen oro jaylechinac yelvanub'oc, tz'och juntzañ lolonel tic d'a q'ueen, icha junoc sello: Yicñej Jehová Yaji, xchi.

37 Tz'och jun q'uen oro jaylechinac chi' d'a snañal sat sc'ox viñaj Aarón chi', stzec'chajoch q'uen yed' junoc ch'al b'ayb'il q'uic'mutz'inac.

38 Yed'nacocab'ñej q'uen viñaj Aarón

Sc'ox vin sat sacerdote yed' q'uen q'ueen ayoch d'a sñi' sc'ol viñ (Ex 28.30)

d'a snañal sat yic tzin cha yofrenda eb' etchoñab' syac' d'ayin a in Jehová in tic, vach'chom mañ ichaoc d'a smojal syutej eb' yac'ani, palta yuj jun q'ueen chi', tzin cha yofrenda eb' chi'.

39 Tzac' b'ojoc junocxo c'apac pichul yelxo val te jucan. A lino vach' tz'och d'ay, lino pax junoc c'ox b'ay-b'il sb'oi. Añeja' c'apac tzec'ul, vach' tz'aj yochpax stz'ib'ul c'apac yuj junoc jelan stz'isani. **40** Tzac'pax b'ojoc spichul eb' yuninal viñaj Aarón chi', aton sjucan pichul eb', stzec'ul eb' yed' sc'ox eb'. Yic vach' yilji eb', yic nivan pax yelc'och eb'.

41 Icha chi' tzutej ac'anoch spichul viñ uc'tac aj Aarón chi' yed' eb' yuninal. Slajvi chi' tzac'anq'ue aceite d'a sjolom eb', yic tz'ochcan yopisio eb' d'a sacerdoteal d'ayin.

42 Tzac'anpax b'ojoc yol svex eb', tz'emc'och d'a xub' eb', sq'uepax-c'och d'a snañal eb', yic vach' tz'aj smuschaj snivanil eb'. Lino c'apac tz'och d'a yol svex eb' chi'

43 Syac'och c'apac yolvex chi' viñaj Aarón chi' yed' eb' yuninal ayic tz'och eb' d'a yol mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, ma ayic tz'och eb' d'a slac'anil altar d'a yol mantiado chi' ayic ayoch eb' d'a yopisio, yic vach' max och smul eb' yic max cham eb'. A jun tic, ley tz'ajcan d'a viñaj Aarón yed' d'a yiñtital d'a masanil tiempo.

**A tas tz'aj yoch eb' sacerdote
d'a yopisio
(Lv 8.1-36)**

29 ¹ Ix yalanxi Jehová: Ayic schaañel yich yopisio viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sacerdoteal d'ayin, aton juntzañ tic tza b'o yuj eb': Tzie'cot junoc noc' quelem

vacax yed' chavañoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail. **2** Yed' ixim harina yic trigo te vach', malaj yich sb'at d'a scal, aton d'a ixim tzac' b'ojoc ixim pan yed' c'oxox pan calab'il yed' aceite yed' pax c'oxox pan jay sb'oñchajoch aceite d'ay.

3 Slajvi chi' tz'em ixim d'a yol junoc yune' mooch, tzic'anb'at d'a in caj-nub' yed' noc' quelem vacax yed' pax chavañ noc' ch'ac calnel chi'. **4** Slajvi chi', tzic'anb'at viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a yichañ mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a. Ata' sb'iquel sb'a eb'.

5 Slajvi chi', tzic'anpaxb'at c'apac pichul yic sacerdoteal. Tzac'anoch c'apac d'a viñaj Aarón chi', aton c'apac pichul yelxo val te jucan yed' junxo c'apac jucan, c'apac chaleca yed' c'apac smacul sñil sc'ool, tzac'anoch stzec'ul snañal jun chaleca chi'. **6** Slajvi chi', tza b'ac'anoch sc'ox viñ d'a sjolom. A d'a snañal sat sc'ox viñ chi' tzac'och jun oro jay lechinac, aton sch'oxan yechel to vic yaj viñ.

7 Slajvi chi' tzic'ancot aceite sc'an-chaji ayic sic'chajel junoc mach tz'ochcan vicoc. Tzac'anq'ue d'a sjolom viñaj Aarón chi' yic tz'ochcan viñ sacerdoteal. **8** Slajvi chi', sjapax eb' yuninal viñ chi' d'a a tz'ey, tzac'anoch spichul eb' jucan. **9** Tza b'oanoch stzec'ul viñaj Aarón yed' eb' yuninal, tza b'oanq'ue sc'ox eb'. Ichaton chi' tz'aj yochcan yopisio eb' d'a masanil tiempo. **10** Slajvi chi', tzic'anb'at noc' quelem vacax d'a yichañ mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, yic vach' syac'q'ue sc'ab' viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sjolom noc'. **11** A d'a yichañ mantiado chi' tza milcham noc' d'a vichañ. **12** Tzie'anqueta jab'oc schiq'uil noc' yed' yiximal a c'ab', tza sucanoch d'a

sch'ac altar ayq'ue d'a schiquintac, axo masanil chic' scan chi', tza tob'-canec' d'a yichtac altar chi'. **13** Axo masanil xepu' ayoch d'a sch'añtza' noc' yed' d'a yib'añ seyub' noc' yed' pax d'a stut noc', tz'iq'ueli tza ñusan-tz'a d'a yib'añ altar. **14** Axo noc' chib'ej chi' yed' stz'umal noc', stza' noc', masanil juntzañ chi' tza ñustz'a d'a spatiquel campamento, yujto a jun noc' chi' silab' yaj yic tz'ac'ji tup mul.

15 Slajvi chi', tzic'ancot junoc noc' ch'ac calnel, syac'anq'ue sc'ab' viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi' d'a sjolom noc'. **16** Tza milancham noc', tza tzicanoch schiq'uul noc' d'a schañil pac'añ altar. **17** Slajvi chi', tza cotac xicanb'at noc', smaxchajel noc' yol sc'ool, noc' yoc, junñej tz'aj yed' noc' cotac xicab'il chi' yed' pax noc' sjolom. **18** Tza ñusantz'a noc' silab'il d'a yib'añ altar d'a vichañ yuj vic'-jichaañ, aton jun silab' sñusjitz'a smasanil, sumumi sjab' svab'i.

19 Slajvi chi', tzic'ancot junxo noc' calnel, syac'anq'ue sc'ab' viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sjolom noc', **20** tza milancham noc'. Tzic'anq'ue jab'oc schiq'uul noc', tza sucanec' d'a sjayil schiquin viñaj Aarón yed' eb' yuninal. Aton d'a schiquin eb' d'a svach'. Tza sucpaxec' jab'oc d'a smam sc'ab' eb' yed' d'a smam yoc eb' d'a svach'. Slajvi chi' tza tzican-canem masanil schiq'uul noc' ch'ac calnel chi' d'a spatictac altar chi'. **21** Axo schiq'uul noc' calnel ayoch d'a yib'añ altar chi' tzic'q'ue jab'oc, tza tzicanb'at d'a yib'añ viñaj Aarón yed' d'a spichul viñ yed' d'a yib'añ eb' yuninal viñ yed' pax d'a spatictac spichul eb'. Icha pax chi' tz'utaj acei-te sc'anchaji yic sic'chaj junoc mach

tz'ochcan vicoc. Icha val chi' tz'aj sic'chajcanel viñaj Aarón yed' eb' yuninal yed' spichul eb'.

22 Slajvi chi', tzic'anel xepu' ayoch d'a sñie noc' ch'ac calnel chi', d'a noc' sch'añtza' yed' d'a yib'añ seyub' noc', tzic'anpaxcot chab' noc' stut yed' pax xepu' ayoch d'ay yed' pax noc' sb'ac'-chil xub' d'a svach' yujto a jun noc' ch'ac calnel chi', aton noc' sc'anchaji yic tz'ochcan eb' sacerdote d'a yopisio. **23** Tzic'anpaxq'ueta ixim pan malaj yich, aton ixim ayem d'a yol mooch d'a vichañ, junoc ixim pan setan setan yaji, junoc ixim calab'il yed' aceite yed' junoc ixim c'oxox. **24** Masanil juntzañ chi' tzac'och d'a yol sc'ab' viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, sb'achchajoch d'a vichañ. **25** Slajvi chi', tzic'anec' d'a yol sc'ab' eb', tza ñusantz'a d'a yib'añ altar chi'. Junñej tz'aj stz'a yed' noc' ch'ac calnel van stz'a silab'il, sumumi sjab' svab'i. Sñusjitz'a jun ofrenda chi' yuj vic'jichaañ. **26** A noc' ch'ac calnel sc'anchaji ayic tz'och viñaj Aarón d'a yopisio, tzic'canel sñii' sc'ol noc'. Tza b'achanq'ue d'a vichañ a in Jehová in tic, yujto ic tz'ajcan jun macañ noc' chib'ej chi'.

27 Tza pojanel noc' sñii' sc'ol yed' noc' xub' ix a b'achq'ue d'a vichañ, aton yic noc' ix och yopisio ayic ix ochcan viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sacerdotéal. **28** A chab' macañ noc' chib'ej chi', yic viñaj Aarón yed' eb' yuninal tz'ajcani, aton ofrenda syac' eb' eyetisraelal. Aton chab' macañ noc' chi' syac' eb' d'ayin yofrendaoc yic junc'olal.

29-30 A spichul viñaj Aarón syac'och d'a yopisio, scanñej d'a eb' yiñtilal viñ. A junoc yiñtilal viñ scan d'a yopisio, ayic tz'och d'a yol

mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, yuj in yac'an servil d'a yol jun lugar A Inñej Ay Vico', añej juntzañ pichul chi' syac'och eb' d'a uque' c'ual ayic tz'ochcan eb' sacerdoteal.

31 Tzic'anpaxb'at noc' calnel ix b'inaji yic tz'ochcan yopisio eb'. A d'a jun lugar sic'b'ilpaxeli, ata' tza tz'añ noc'. **32** A viñaj Aarón yed' eb' yuninal schi'an noc' chib'ej chi', sva-anpax juntzañ ixim pan ayem d'a yol jun yune' mooch chi' d'a yichañ mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a. **33** Aton eb' schi'an noc' ix ac'ji yic tz'ac'ji tup schucal eb', aton yic ix sic'chajel eb' yed' schaancan yopisio eb' d'a sacerdoteal, palta malaj junoc ch'oc animail syal schi'an juntzañ chi', yujto vic yaji. **34** Tato ayto noc' chib'ej chi' yed' ixim pan chi' scan d'a jun c'u chi', tza ñuscantz'aoc. Malaj junocxo mach syal schi'ani ma svaani, yujto vic yaji.

35 Masanil juntzañ tic tza b'o d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal icha val tz'aj valan d'ayach tic. Uque' c'ual syic' yuj ac'ancanoch yopisio eb' chi'. **36** Junjun noc' quelem vacax tzac' silab'il d'a junjun c'u, yic tz'ac'ji lajvoc smul eb'. Icha chi' tz'aj a sac-b'itan altar d'a vichañ, tza sucan-paxoch aceite d'a yib'añ yic tz'ochcan yopisio. **37** Uque' c'ual tzac' silab' d'a yib'añ altar chi', yic tz'ac'ji lajvoc mul. Icha val chi' tz'aj yochcan jun altar chi' vicoc, tz'och d'a yopisio. Yalñej tastac tz'och tennaj d'a jun altar chi', vicxo tz'ajcani.

Ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u
(Nm 28.1-8)

38 Junjun c'u yovalil sñusji chavañ noc' calnel jun ab'il sq'uinal silab'il d'a yib'añ altar. **39** Jun noc' tza

ñustz'a d'a q'uiñib'alil, junxo noc' tza ñustz'a d'a yemc'ualil. **40** Tzac' chañeoc libra harina te vach' yed' noc' stz'a d'a q'uiñib'alil chi', tza calej ixim harina chi' yed' junoc litro aceite yic sat te' olivo, tza secanem junoc litro vino ofrendail. **41** Añeja' icha chi' tzutejpax junxo noc' calnel chi' d'a yemc'ualil, ixim harina yed' vino ofrendail. A juntzañ ofrenda sñusjitz'a chi', te sumumi sjab' svab'i. **42** A juntzañ silab' chi', ol sñusñejtz'a eb' d'a vichañ d'a masanil tiempo d'a stojolal sti' mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, ayic tzin lolon eyed'oc. **43** Ata' ol in ch'ox in b'a d'a eb' etisraelal, yuj chi' vic ol ajcan jun mantiado chi', yuj in tziquiquial. **44** A in val tzin sic'canoch jun mantiado chi' vicoc yed' yaltaril. Tzin sic'paxcanel viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi' yic tz'ochcan eb' sacerdoteal d'ayin. **45** Ol in cajnaj d'a scal eb' etisraelal, yujto e Diosal in. **46** Icha val chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová in sDiosal in eb' ed'oc, a in ix ex viq'uelta d'a Egipto yic tzin cajnaj d'a e cal, a in Jehová e Diosal in tic, xchi Jehová.

Jun altar yic incienso
(Ex 37.25-28)

30 ¹ Ix yalanxi Jehová: Ac' b'ojoc junoc altar b'aj stz'a incienso. A te' acacia tz'och d'ay. ² A sc'atul 45 centímetro tz'aji, 45 centímetro tz'ajpax sat, axo steel, 90 centímetro tz'aji. Añeja' sb'oq'ue sch'ac altar chi' d'a junjun schiquintac, yaman tz'aj yed' altar chi'. ³ Tz'och q'uen oro yelxo val vach' d'a altar chi': D'a yib'añ yed' d'a spatictac schañil pac'añ yed' d'a sch'aac chi', sq'uepax tzalan q'uen oro chi' d'a

A jun altar b'aj stz'a incienso (Ex 30.1; Lv 16.13)

yib'añ stitac. **4** A d'a yalañ stitac chi', ata' tz'och chab'chab'oc argolla nab'a oro d'a schab'il pac'añ. A d'a yool chi' tz'ec' te' sb'achlab'il yic syal sb'achchaji. **5** A te' b'achlab' chi', a te' acacia tz'ochi, tz'och q'uen oro d'a spatic te'. **6** Tzaq'uem jun altar chi' d'a yichañelta c'apac cortina ayoch yeñuloc scaxail in trato, aton te' caxa ay smacul b'aj tz'ac'ji tup mul. Ata' ol in ch'ox in b'a d'ayex. **7** A viñaj Aarón ol ñusantz'a incienso sumumi sjab' d'a yib'añ altar chi', junjun q'uiñib'alil ayic sb'ochajoch candil. **8** Sñusanpax viñ a tz'emxican c'u, aton d'a yorail yoch sc'ac'al candil. A jun tic ol ujocñej d'a vichañ ayic ol b'eyñejb'at tiempo. **9** Malaj junoc comon incienso ol ñusjoctz'a d'a yib'añ jun altar chi', malaj pax junoc silab', ofrenda d'a ixim trigo, ma ofrenda d'a yic secchajem vino ol sñuschaj d'ay. **10** Añej junel d'a yol

ab'il stzicoch chic' viñaj Aarón d'a sch'ac altar chi', aton schiq'uil noc' silab' smiljicham yuj yac'ji lajvoc mul. Junjun ab'il tzuji jun tic d'a masanil tiempo. A jun altar chi', vic yaji, xchi Jehová.

**A q'uen tumin syac' eb' viñ
vinac sb'ischaji**

11 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

12 Ayic ol ic'anchaañ sb'isul eb' etchoñab' israel chi', junjun eb' ol stup d'ayin yuj sq'uinal, yic malaj junoc ilya te ov ol javoc d'a yib'añ eb' to scham eb' yuuj, yuj b'aj sb'ischaj chi'. **13** Masanil eb' stz'ib'chaj chi', yovalil nañal siclo q'uen plata syac' eb' yic stupan eb' d'ayin, icha q'uen siclo sc'anchaj d'a in cajnub', aton 20 gera. **14** Masanil eb' stz'ib'chaj sb'i chi', aton eb' 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati, aton eb' chi'

tz'ac'an jun b'aj stupchaj chi' d'ayin.
15 Ayic stupan eb' chi' d'ayin yuj sq'uinal, vach'chom eb' b'eyum, ma eb' meb'a' lajanñej tz'aj yac'an eb'. Nañal siclo syac' junjun eb'. **16** Ichato chi' smolchaj masanil q'uen plata syac' eb' anima chi' stojoloc yuj sq'uinal. A d'a mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a tz'och yopisio q'ueen. A yuj chi', ol ex in nacoti, aton yuj tas tzeyac' yuj e q'uinal chi', xchi Jehová.

Jun q'uen palangana nab'a bronce
(Ex 38.8)

17 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

18-19 Ac' b'ojoc junoc q'uen nivan palangana yed' sb'achnub' yich, nab'a bronce tz'aji. A d'a scal snañal altar yed' mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a scan q'ueen. Sb'ud'chaj q'uen yed' a a'. Ata' syic'q'ueta a' viñaj Aarón yed' eb' yuninal yic sb'ican sc'ab' eb' yed' yoc. **20** Ayic tz'och eb' d'a yol mantiado, ma ayic sc'och eb' d'a altar yic sñusan yofrenda d'a vichañ, yovalil sb'ic sc'ab' eb' yed' yoc, yic max cham eb'. **21** A jun tic, ley tz'ajcan d'a yib'añ viñaj Aarón yed' yiñtilal, ayic ol b'ey-ñejb'at tiempo, xchi Jehová.

A aceite sc'anchaj
yic sic'chaj junoc anima
(Ex 37.29)

22 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

23 Sic'chajocab'el juntzañoc avb'en te' mañxo jantacoc svach'il sjab': Lajchaveoc libra stzatajil te' mirra te vach', vaqueoc libra canela, vaqueoc libra te' cálamó yelxo val vach', **24-25** yed' pax lajchaveoc libra te' casia. A echlab' sc'anchaj d'a

juntzañ chi', aton icha echlab' sc'an-chaj d'a in cajnub'. Scalaj juntzañ chi' yed' nañaloc schañil litro aceite yic te' olivo, icha val tz'aj sb'oan junoc b'oum perfume. Icha chi' tz'aj a b'oan aceite sc'anchaji a sic'chajel junoc mach ma junoc tas to vic tz'ajcani. **26** Succhajoch aceite chi' d'a mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, d'a te' caxa yic trato, **27** d'a te' mexa yed' d'a syamc'ab'il d'a sb'achnub' candil yed' syamc'ab'il, d'a altar yic incienso, **28** d'a altar b'aj stz'a silab' yed' syamc'ab'il yed' pax d'a jun q'uen nivan palangana yed' sb'achnub'al. **29** Icha chi' tz'aj a sic'an-canoch masanil juntzañ chi' yic vach' vic tz'ajcani. Masanil tastac tz'och tennaj d'ay, vicxo tz'ajcani.

30 A jun aceite chi' tza sucpaxoch d'a viñaj Aarón yed' pax d'a eb' yuninal viñ. Icha chi' tz'aj sic'chaj-canoch eb' sacerdoteal d'ayin.

31 Tzalan d'a masanil eb' etisraelal: Ayic ol b'eyñejb'at tiempo, aton jun aceite tic ol c'anchaj d'a tastac to vic ol ajcanoc. **32** Mañ comonoc succhajoch d'a junoc comon anima. Mañ comonoc sb'oji junocxo macañ aceite lajan yed' jun tic. A jun tic vic tz'ajcani, yuj chi' mañ comonoc tze yama'. **33** Tato ay junoc mach sb'oan junocxo macañ aceite lajan yed' jun tic, ma sucoch d'a junoc comon anima, a jun chi' yovalil tz'ic'jicanel d'a scal eb' yetchoñab', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

A jun incienso
(Ex 37.29)

34 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Ic'chajocab'cot masanil juntzañ tastac chi', lajanñej ol aj yechlab'il:

Stzatajil te' estacte, sjojal noc' mic' scuch uña, szatajil te' gálbano te vach' sjab' yed' pax szatajil te' incienso yelxo val te vach'. **35** A yed' juntzañ chi' tzac' b'ojoc incienso. Vach' tz'aj scalaji, icha val tz'aj sb'oji yuj junoc b'oum perfume. Vach' tz'aj sb'at yatz'amil, malajocab' spaltail, yujto vic yaji. **36** Choc' tz'aj stenjipoj jab'oc, tzac'anoch d'a yol mantiado d'a yichañ te' scaxail in trato b'aj tzin ch'ox in b'a d'ayex. A jun incienso chi', nivanocab' yelc'och d'a yol e sat. **37** Mañ e b'o junocxo icha val jun ix e b'o tic. Tze nacoti to a inñej ay vico'. **38** Tato ay junocxo mach sb'oan d'a yol yico', yic syab' sjab', a jun chi' tojoliñej yic'jicanel d'a scal eb' yetchoñab', xchi Jehová.

Eb' sb'oumal scajnub' Jehová

(Ex 35.30; 36.1)

31 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:
² Ab'i, a d'a scal yiñtilal viñaj Judá ix in sic'canel viñaj Bezaleel, yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur.
³ Toxo ix vac'och Vespíritu d'a viñ, yic jelan snaanel viñ, yic ol yal sb'o-anq'ue yaliñej tastac viñ. ⁴ Ol sna-anelta viñ sb'oan yechel jantac munlajel ol b'o'oc, icha d'a q'uen oro, d'a q'uen plata yed' d'a q'uen bronce, ⁵ yed' pax sb'oan q'uen q'ueen viñ vach' yilji, sb'oan te te' d'a yaliñej tas munlajelal. ⁶ Axo viñaj Aholiab, yuninal viñaj Ahisamac, yiñtilal viñaj Dan, a viñ ol colvaj yed' viñaj Bezaleel chi'. Masanil eb' aytaxon sjelanil, ix in vach' aq'uej sjelanil eb' yic a eb' ol b'oan masanil tastac sval tic d'ayach: ⁷ Aton c'apac mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, te' scaxail in trato yed' smacul b'aj tz'ac'ji tup mul,

masanil syamc'ab'il d'a yol mantiado chi', ⁸ te' mexa yed' jantac syam-c'ab'il, jun sb'achnub' candil nab'a oro yed' syamc'ab'il, jun altar b'aj sñuschaj incienso, ⁹ jun altar b'aj stz'a silab' yed' syamc'ab'il, jun nivan palangana yed' sb'achnub' yich, ¹⁰ c'apac pichul jalb'il nivan yel-c'ochi, aton spichul viñaj sacerdote Aarón yed' pax spichul eb' yuninal viñ, aton pichul sc'an eb' d'a yopisio. ¹¹ Sb'opax aceite eb' sc'anchaji ayic tz'ochcan junoc mach, ma junoc tas vicoc. Sb'opax incienso mañxo jantacoc svach'il sc'anchaj d'a in caj-nub'. A juntzañ chi', yovalil sb'o eb' icha val ix aj valan d'ayach, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Sc'ual ic'oj ip

(Ex 35.1-3)

¹² Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

¹³ Al d'a eb' etchoñab' to yovalil sc'anab'ajej jun sc'ual ic'oj ip eb', yujto vic yaji. Yujto a jun c'u chi' yechel in trato yajcanoch d'a co cal eyed'oc d'a masanil tiempo yic vach' tzeoyojaquejeli to a in Jehová in tic ix ex in sic'canel vicoc.

¹⁴ Nivanocab' yelc'och jun sc'ual ic'oj ip chi' d'a yol e sat. A mach max c'anab'ajan jun c'ual ic'oj ip chi', yovalil schami. Yaliñej mach smunlaj d'a jun c'u chi', yovalil schami.

¹⁵ Vaqueñej c'ual tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual, sc'ual ic'oj ip, vicñej yaji. Yaliñej mach smunlaj d'a jun c'u chi', tojoliñej schami. **16-17** Yuj chi', yovalil tze c'anab'ajej jun c'ual ic'oj ip chi'. A jun chi' yechel in trato tz'ajcan d'a masanil tiempo d'a co cal eyed'oc, yujto a in Jehová in d'a vaque' c'ual in b'onac satchaañ yed'

sat lum tic, axo d'a yuquil c'ual vochnac vaan in munlaji, vic'annac vip, xchi Jehová.

18 Ayic ix lajvi slolon Jehová yed' viñaj Moisés d'a jolom vitz Sinaí, ix yac'an chab' pachañ q'ueen d'a viñ, b'aj tz'ib'ab'ilocho strato, to a val Dios ix tz'ib'ani.

Jun yechel vacax nab'a oro
(Dt 9.6-29)

32 **1** Axo yic ix yilan eb' choñab' israel to a viñaj Moisés chi' añeja' max emxul-laj viñ b'aj ayec' eb' chi', ix smolb'an sb'a eb' smasanil, ix yalan eb' d'a viñaj Aarón:

—A ticnaic, co gana to tza b'o juntzañoc co diosal tzoñ cuchb'ani, yujto a viñaj Moisés, viñ ix oñ ic'anelta d'a Egipto, mañ cojtacoc tas ix ic'an viñ, xchi eb' choñab' chi'.

2 Ix tac'vi viñaj Aarón chi' d'a eb':

—A ticnaic, molb'ejecot masanil q'uen uchiquin nab'a oro yic eb' ix eyetb'eyum yed' yic eb' eyuninal, eb' ix eyisil, tzeyic'ancot d'ayin, xchi viñ.

3 Masanil anima ix yiq'uel yuchiquin, ix yic'ancot eb' d'a viñaj Aarón chi'. **4** Ix schaanec' viñ, ix yac'an ulax q'uen viñ d'a scal te' c'ac', ix yac'anem viñ d'a yol jun smoldeal, ix b'o jun yechel jun quelem vacax. Ix ochñej ijan viñ svach' b'oan jun yechel vacax chi'. Ix yalan eb' choñab' chi' smasanil:

—Ex quetchoñab' israel, a jun co diosal tic ix oñ ic'anelta d'a Egipto, xchi eb'.

5 Ayic ix yilan jun chi' viñaj Aarón chi', ix sb'oanq'ue jun altar viñ d'a yichañ jun yechel vacax chi', te chaañ ix yal viñ:

—A q'uic'an scac'och junoc nivan q'uiñ d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

6 Axo ix q'uiñib'i d'a junxo c'u, ix smolb'an sb'a anima smasanil, ix sñusan juntzañ silab' eb' yed' silab' yic junc'olal. Ix lajvi chi' ix em c'ojjab' eb', ix va eb', ix yuc'an a' eb'. Ix lajvi chi', ix q'ue b'ulnaj eb' schañalvi yed' sc'ulan chucal d'a yichañ sdiosal chi'. **7** Yuj chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Ixix, emañix yujto a eb' a choñab' ix iq'uelta d'a Egipto, toxo ix sjuel sb'a eb'. **8** Yelxo val d'a elañchamel ix yiq'uel sb'a eb' d'a tas ix vala'. D'a elañchamel ix sb'o jun yechel quelem vacax eb', syac'anem sb'a eb' ejmelal d'ay. Syac'an silab' eb', syalan eb': Ex quetchoñab' israel, a val jun co diosal tic ix oñ ic'anelta d'a Egipto, xchi eb'. **9** Toxo ix vila' to a juntzañ anima tic, yelxo val pit spensar eb'. **10** A ticnaic mañxo ach tevoc d'ayin yuj eb', scot val voval d'a juntzañ anima tic. Ol in satel eb' smasanil, añej ed'oc ol in b'o jun nivan nación yed' eb' iñtilal, xchi d'a viñ.

11 Axo viñaj Moisés chi', ix och ijan viñ sc'anan nivanc'olal d'a Jehová sDiosal yuj eb' schoñab', ix yalan viñ:

—Mamin Jehová, ¿tas val yuj scot yoval a c'ol d'a yib'añ a choñab' to a ach ix iq'uelta d'a Egipto yed' ipalil? **12** ¿Tas val yuj ol a cha ach yal eb' aj Egipto chucal? Ol am yal eb' icha tic: Tob'an chuc spensar Dios d'a eb', yuj chi' ix yiq'uel eb' d'a tic, sb'at smilancham eb' d'a jolomtac vitz, satjiel eb' yuuj d'a sat lum lum tic, xcham eb'. Yuj chi' comonoc max te cot yoval a c'ol d'a yib'añ eb', mocab' ac'och yaelal d'a yib'añ eb'. **13** Comonoc tza

nacot eb' a checab', aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel. A locnac a b'i ac'annac a ti' d'a eb', alannac icha tic: Ol vic'chaañ e b'isul yed' eyuninal. Lajan ol aj sb'isul eb' icha q'uen c'anal d'a sat-chaañ. Añeja' jun lum luum tic, toxo ix vala' to ol vac' d'a eyiñtilal d'a masanil tiempo, xa chinac d'a eb', xchi viñaj Moisés chi'.

14 Yuj chi' ix snaan Jehová to mañxo ol satel-laj schoñab' chi'. 15 Ix meltzajemta viñaj Moisés d'a jolom vitz chi', yed'nacxo chab' pachañ q'ueen viñ b'aj tz'ib'ab'ilocho checnab'il yuj Jehová, d'a schab'il pac'añ q'ueen. 16 A val Jehová ix b'oan q'uen q'ueen chi' schab'il, ix stz'ib'anocho letra chi' d'a q'ueen.

17 Axo yic ix yab'an viñaj Josué yel yav eb' anima, ix yalan viñ d'a viñaj Moisés chi':

—A val scab'an yel yav eb' anima chi', icha val to ayoch oval d'a yol campamento, xchi viñ.

18 Ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—A juntzañ av tz'och scab' chi', mañ avoc yic tzalaje'olal yic tz'ac'ji ganar junoc oval, mañ avocpax yic cusc'olal yic tz'ac'ji ganar anima yuj eb' ajc'ool, palta b'it tz'och svab'i, xchi viñ.

19 Axo yic ix javi viñaj Moisés chi' d'a slac'anil campamento chi', ix yilanocho jun yechel quelem vacax chi' viñ, axo eb' anima van schañalvi eb'. Ix te cot yoval viñ, ix syumanel q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilocho checnab'il chi' viñ, yuj chi' ix pojbat q'uen d'a yich vitz chi'. 20 Ix lajvi chi', ix b'at stzac'anelta jun yechel vacax chi' viñ, ix syumanocho viñ d'a scal c'ac'. Ix lajvi chi' ix smac'anpoj viñ, choc'xoñej ix aji, ix yac'anem viñ

d'a scal a a', ix schecan viñ yuc' eb' anima chi'. 21 Ix yalan viñ d'a viñaj Aarón chi':

—¿Tas yuj ach montaj yuj juntzañ anima tic ix a cuchb'an eb' sc'ulan jun nivan chucal tic? xchi viñ.

22 Ix yalan viñaj Aarón chi':

—Mamin, mocab' cot oval d'ayin, ojtac val sic'lab'il to a jun choñab' tic, sganañej eb' sc'ulan chucal. 23 A eb' ix alan d'ayin: B'o junoc co diosal tzoñ cuchb'ani, yujto a viñaj Moisés ix oñ ic'anelta d'a Egipto, ma chequel tas ix ic'an viñ, max jaxlaj viñ, xchi eb' d'ayin. 24 Yuj chi' ix valan d'a eb': Machtac ex ay q'uen oro d'ayex, ma q'uen uchiquin, iq'uequeli, tzeyic'ancoti, xin chi' d'a eb'. Ix lajvi chi', ix yic'ancot eb' d'ayin, ix vac'an ulax d'a cal c'ac', axo ix aji ix comon elta jun yechel vacax tic, xchi viñ d'a viñ.

25 Ix nachajel yuj viñaj Moisés chi' to a eb' anima chi', b'ecanxoñej sc'ol eb' yac'an q'uixvelal sb'a d'a yichañ eb' choñab' ayoch ajc'olal d'a eb', axo viñaj Aarón chi' maj scachoch vaan jab'oc eb' viñ. 26 Yuj val chi' ix och tec'tec' viñaj Moisés chi' d'a sti' campamento chi', ix yalan viñ:

—A ticnaic a mach syal sc'ol syac'och sb'a d'a yol sc'ab' Jehová, cotocab' d'a in tz'ey tic, xchi viñ.

Masanil eb' yetlevitail viñ, ix snitz-cot sb'a eb' d'a stz'ey viñ.

27 Ix lajvi chi', ix yalanpax viñ d'a eb':

—Ix schec Jehová co Diosal val d'ayex to junjun ex tzeyic'b'at eyespada, tzex b'at d'a campamento, tzex ec' d'a caltac mantiado, tze milan-cham eb' eyuc'tac, eb' eyamigo yed' eb' cajan d'a e lac'anil, xchi Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

28 Ix sc'anab'ajej checnab'il eb' viñ levita ix yac' viñ. Yuj chi', ay am oxec mil anima ix smilcham eb'.

29 Ix lajvi chi', ix yalanxi viñaj Moisés chi':

—A ticnaic ix eyac'och e b'a d'a yol sc'ab' Jehová, ina to a ex ix e milcham eyuninal yed' eyuc'tac. Yuj val chi', ol yac' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ, xchi viñ d'a eb'.

30 Axo d'a junxo c'u, ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' anima:

—Te nivan e mul ix ochi. A ticnaic tic tzin b'atxi d'a jolom vitz b'aj ayec' Jehová. Ata' ol in lolon yed'oc, talaj ol yac' lajvoc e mul chi' d'a eyib'añ, xchi viñ.

31 Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a jolom vitz b'aj ayec' Jehová chi'. Ix yalan viñ:

—Val yel Mamin, te nivan smul jun choñab' tic ix och d'a ichañ, ix sb'o jun sdiosal eb' oro yic syaqu'em sb'a eb' d'ay. **32** Yuj val chi' tzin tevi d'ayach to tzac' lajvoc smul eb' chi'. Tato max ac' nivanc'olal smul eb' chi' jun, tza sucsat in b'i d'a yol ch'añ libro b'aj tz'ib'ab'il sb'i eb' to icxo yaji, xchi viñ d'a Jehová.

33 Axo ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—A eb' tz'och smul d'ayin, aton eb' chi' tzin sucsat sb'i d'a yol ch'añ libro chi'. **34** Yuj chi' ixic, tzic'anb'at eb' choñab' chi' d'a jun lugar ix val d'ayach. A jun vängel ol b'ab'laj eyuuj, palta ol c'och sc'ual yic ol vac'anoch syaelal eb' anima tic yuj smul, xchi.

35 Ix lajvi chi', a Jehová ix ac'ancot jun nivan ilya to smilvaj d'a yib'añ eb' choñab' israel chi', yujto ix yac'och sb'a eb' sb'oan jun yechel vacax, aton jun ix sb'o viñaj Aarón chi'.

Ix te cus eb' choñab'

33 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—A ticnaic elañ d'a tic yed' eb' choñab' ix iq'uelta d'a Egipto, tzic'an-b'at eb' d'a sat lum luum valnac d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob to ol vac' d'a yiñtilal eb' viñ. ² A in ol in chec b'ab'laj jun vängel d'a eyichañ. A' ol ex cuchb'an-b'atoc. A juntzañ choñab'il anima, aton eb' cananeo, eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, ol viq'uel eb' d'a sat luum chi'. ³ Ixiquec d'a jun lum te yax sat chi', palta mañ ol in b'atlaj d'a e cal, yujto te pit ex, ay smay tzex in satel d'a voltac b'e, xchi Jehová.

⁴ Ayic ix yab'an eb' anima jun lolonel cuseltac yalji chi', ix och eb' d'a ilc'olal, mañxalaj mach ix yac'och yuchiquin yed' stoñ. ⁵ Yujto a Jehová ix alan d'a viñaj Moisés chi':

—Al d'a eb' etisraelal tic: A ex tic te pit ex. Tato tzin c'och d'a e cal junoc rato, ay smay tzex in sateli. A ticnaic iq'uequel eyuchiquin chi' yed' e toñ d'a e jaj chi', ol vilani tas ol ex vutoc, xa chi, xchi d'a viñ.

⁶ Yuj val chi', atax ix el eb' d'a yich vitz Horeb, mañxo junoc eb' ix yac'och stoñ yed' yuchiquin.

A b'aj sch'ox sb'a Jehová

⁷ Ix yac' b'ochajq'ue jun mantiado viñaj Moisés d'a stib'at campamento. Ix yac'an viñ scuch jun mantiado chi': D'a B'aj Sch'ox Sb'a Jehová. Tato ay junoc mach sb'at sc'anb'ej junoc tas d'a Jehová, yovalil sb'at d'a jun mantiado chi'. ⁸ Ayic sb'at viñaj Moisés d'a mantiado chi', tz'elta liñan eb' anima smasanil d'a stitac smantiado,

sb'at q'uelan eb' d'a viñ masanto tz'ochcan viñ d'a yol mantiado chi'.
9 Ayic tz'och viñ, tz'emul moynaj jun asun d'a sti' mantiado chi' yacb'an slolon Jehová yed' viñ. **10** A syilan eb' anima chi' yemul moynaj jun asun chi', tz'em ñojan eb' smasanil ejmelal d'a Jehová.

11 Q'uelc'umb'a val tz'aj Jehová slolon yed' viñaj Moisés chi', icha val tz'aj co lolon yed' junoc co vach'-c'ool. Slajvi slolon viñ yed' Jehová chi', sjax viñ d'a campamento. Palta axo viñ scolvaj yed' viñaj Moisés chi', aton viñaj Josué quelem vinac, yuninal viñaj Nun, scanñej viñ d'a yol mantiado chi'.

Ol b'atñej Jehová yed' eb' schoñab'

12 Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a Jehová:

—Mamin Jehová, a ach ix al d'ayin to a in tzin cuchb'ej jun a choñab' tic, palta maj al-laj d'ayin mach ol a chec colvaj ved'oc. Ix alani to ojtac in to ay a tzalajc'olal ved'oc alani. **13** Yuj chi', tato yel icha chi', ac' vojtaquejeli tas nab'il uuj, yic cham tzach vojtaquejeli, ol vac'anñej tzalajb'oc a c'ool. Ojtac val to a jun choñab' tzac'canoch d'a yol in c'ab' tic to a choñab' yaji, xchi viñ.

14 —A in val lac'an ol in b'at ed'oc, ol ex vac' cajnaj d'a junc'olal d'a lum luum chi', xchi Jehová d'a viñ.

15 Yuj val chi', ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Yel val Mamin, tato max ach b'at qued'oc, vach' to max oñ iq'uel d'a tic. **16** Tato max ach b'at qued' ticnaic, ¿tas val tz'aj yojtacajeli, tato ay a tzalajc'olal ved'oc yed' d'a eb' a choñab' tic? Tato ayachñejoch

qued'oc jun, ol checlajeloc to a choñab' ton caji, sic'b'il oñ el uuj d'a scal masanil choñab', xchi viñ.

17 —A juntzañ lolonel tzal tic ol in c'ulej, yujto te ay in tzalajc'olal ed'oc, vojta val a pensar sic'lab'il, xchi Jehová d'a viñ.

18 —Mamin, tzin tevi val d'ayach to tza ch'ox snivanil elc'och d'ayin, xchi viñ.

19 Ix tac'vi Jehová d'a viñ:

—Masanil in vach'c'olal ol in ch'ox d'ayach. A val d'a ichañ ol valel in vach'il to a in ton Jehová in, ol vac' in vach'c'olal d'a eb' b'aj syal in c'ol svac'a', ol oc' in c'ool d'a eb' b'aj syal in c'ool. **20** Palta sval d'ayach to mañ ol yal-laj och q'uelan d'a in sat, yujto malaj junoc mach syal yilan in sat. Tato tz'och q'uelan junoc mach d'ayin, elañ-chamel schami. **21** Ina d'a in lac'anil ay jun lugar b'aj ol yal a q'uecan liñan d'a yib'añ jun nivan q'ueen. **22** Ayic ol ec'b'at in tziquiquial ta', ol ach vac'anocho d'a yol spojelal q'uen q'ueen chi', ol ach in mac-chancanoch yed' in c'ab' yacb'an tzin ec'canb'ati. **23** Ayic ol lajvoc vec'cani, ol vic'anel in c'ab', axoñej in patic ol yal ilani, axo in sat mañ val jab'oc ol yal ilani, xchi Jehová.

A sq'uexul chab' pachañ q'uen q'ueen
(Dt 10.1-5)

34 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—A ticnaic a achxo ol a tzey chab'oc q'uen q'ueen, icha val q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal, aton q'uen ix a mac'pojoc. Ol in tz'ib'anxi-och d'a q'ueen, icha val tas ix in tz'ib'ejoch d'a q'uen b'ab'el chi'.

2 Tza b'oan a b'a d'a q'uiñib'alil

q'uic'an, tzach javi d'a vichañ d'a jolom vitz tic. **3** Malaj junoc mach syal sq'ueta ed'oc, malaj junoc mach syal yec' d'a spatictac lum vitz tic. Max yalpaxlaj yec' noc' calnel yed' noc' vacax vael d'a yichtac luum, xchi d'a viñ.

4 Ix lajvi chi, ix stzeyan chab' q'uen q'ueen viñ icha q'uen ix scha' d'a sb'ab'elal d'a Jehová. Axo d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u, ix yic'anb'at q'uen viñ, ix b'at viñ d'a jolom vitz Sinaí, icha val ix yutej Jehová yalan d'a viñ. **5** Ix lajvi chi', ix emul Jehová d'a stz'ey viñ d'a scal asun d'a jolom vitz chi', ix yalan sb'i d'a viñ. **6** Ix ec'-b'at Jehová d'a yichañ viñ, te chaañ ix yal icha tic:

—A in ton Jehová in. Jehová in b'i. Te vach' in c'ool, tz'oc' in c'ol d'a anima. Mañ elañchameloc scot voval. Te nivan tzin xajanej eb' anima, svac'ñejelc'och tas svala'. **7** A tas vach' valnaccan d'a eb' e mam eyicham, ol vac'ñejelc'och d'ayex a ex yiñtilexcan eb' tic d'a masanil tiempo. Svac'an nivanc'olal e chucal e mul yed' e pital. Palta max ec'-b'atlaj vac'an syaelal junoc mach yuj smul b'aj junelñej pit syutej sb'a d'ayin, svac'ñejcan yaenal d'a yib'añ yuninal yed' yixchiquin, masanto d'a schañil macañ yiñtilal, xchi Jehová.

8 D'a elañchamel ix em ñojan viñaj Moisés chi', ix emc'och snañal sat viñ d'a sat luum d'a yichañ Jehová chi', ix yalan viñ icha tic:

9 —Mamin Vajalil, tato yel tzach tzalaj ved'oc, tzach b'atñej qued'oc, vach'chom a jun choñab' tic te pit, palta ac' nivanc'olal co chucal tz'och d'a ichañ, tzoñ a chaancan a choñab'oc, xchi viñ.

Sb'oxi strato Jehová yed' eb' israel (Dt 7.1-5)

10 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Chaab' tas ol vala': A ticnaic, tzin b'ocan jun in trato tic d'a yichañ masanil eb' etchoñab'. Ol in b'o tas-tac te satub'tac to mantalaj b'aj tzuji d'a junocxo nación d'a yolyib'añ-q'uinal tic. Ol yil masanil eb' etchoñab' eb' ajun tic ed'oc tastac ol in c'ulej eyuuj, to satub'tac yilji.

11 C'anab'ajejec masanil tas svalcan tic d'ayex. A in ol viq'uel eb' amorrero, eb' cananeo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo d'a eyichañ. **12** Ayic ol ex c'och d'a sat lum luum chi', malajocab' b'aq'uiñ tze b'o junoc e trato yed' eb' anima ta'. Tato scan eb' d'a e cal, yel ol ex yixtejel eb'. **13** A val tas ol e c'ulej to ol e mac'poj yaltar eb' yed' yechel sdiosal eb'. Tze ch'acanel te te' yechel sdiosal eb' scuchan Asera. **14** Mañ ex lesalvoc d'a junoc comon dios, yujto a in Jehová in, yelxo val te ov in d'a juntzañ chi'. Yelxo val ste cot voval d'ayex tato tzex och ejmelal d'a junoc ch'oc diosal. **15** Mañ e b'olaj junoc e trato yed' eb' anima ayec' d'a sat lum chi'. Tato tze b'o e trato chi' yed' eb' axo yic tz'och eb' ejmelal d'a sdiosal chi', syac'an silab' eb' d'ay, tzex yavtej eb', tze vaan tas syac' eb' silab'oc chi'. **16** Talaj syic'laj sb'a yisil eb' yed' eb' eyuninal, axo yic tz'em ñojan eb' ix d'a sdiosal chi', scuchb'ajem ñojan eb' eyuninal chi' yuj eb' ix d'a juntzañ comon dios chi'. Tato icha chi' mañxalaj tz'aj velc'och d'a yol sat eb' eyuninal chi'.

17 Mañ e b'o junoc e diosal yed' q'uen q'ueen sb'ochaj d'a molde.

Q'uiñ tz'ec' d'a junjun ab'il*(Ex 23.14-19; Dt 16.1-17)*

18 Tze yac'och q'uiñ yic ixim pan malaj yich. Uque' c'ual tze va jun pan chi', icha val ix aj vac'an e c'ayb'ej. A stiempoal, chequel yajcani, aton uj Abib, yujto a d'a jun uj chi' elnaquex-cot d'a Egipto.

19 Masanil eb' b'ab'el vinac unin, vic yaj eb'. Vicpax sb'ab'el yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel yed' yune' noc' e chiva tato vinac. **20** Axo pax sb'ab'el yune' noc' e b'uru, syal yac'ji junoc yune' calnel sq'uexuloc noc'. Tato malaj junoc sq'uexul noc' tzeyac'a', yovalil smac'ji q'uichaj sjaj noc'. Añeja' pax yuj e b'ab'el vinac unin, yovalil tzeyac' junoc noc' yune' calnel sq'uexuloc. Malaj junoc mach sja d'ayin d'a q'uiñ tato malaj jab'oc yofrenda yed'nac.

21 D'a vaque' c'ual tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual tzeyic'an eyip, vach'chom stiempoal munlajel, ma stiempoal smolchajq'ue sat eyavb'en, yovalil tzeyic' eyip.

22 Tzeyac'och q'uiñ yic sb'ab'el sat ixim e trigo sc'anb'i, aton q'uiñ Pentecostés. Tzeyac'anpaxoch junxo q'uiñ yic slajviq'ue ixim yic lajvub' ab'il.

23 Masanil eb' vinac, yovalil oxel sjavi eb' d'a vichañ d'a yol junjun ab'il d'a juntzañ q'uiñ tic, a in Jehová e Diosal in tic svala'.

24 Ol viq'uel masanil juntzañxo nación d'a eyichañ, ol vac' levab'oc e luum. Malaj mach syal yic'anec' lum e luum chi', yacb'an ayec' eb' vinac d'a vichañ oxel d'a yol ab'il.

25 Ayic tzeyac'an e silab' d'ayin, mañ eyac' schiq'uil noc' noc' yed' ixim pan ayb'at yich d'a scal. A noc'

silab' yic jun q'uiñ yic tze naancoti ayic ex vic'annaquelta d'a Egipto, tato ayto noc' scani, mañ e sic'can-b'at d'a junxo c'u.

26 A sb'ab'el sat eyavb'en yovalil tzeyic'cot d'a in cajnub'.

Mañ e tz'añ noc' yunetac chiva d'a scal yal yim snun, xchi Jehová.

27 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi': Tz'ib'ej masanil juntzañ lolonel tic, yujto a ayoch yichb'aniloc in trato ix vac' ed'oc yed' pax eb' etchoñab', xchi.

28 A viñaj Moisés chi', 40 c'ual yed' 40 ac'val ix ec' viñ yed' Jehová d'a jolom vitz Sinaí. Malaj val jab'oc tas ix sva viñ, malaj pax jab'oc tas ix yuq'uej viñ d'a jun tiempool chi'. Ix stz'ib'anoch slolonelal strato Jehová yed' eb' choñab' israel d'a q'uen q'ueen, aton lajuñe' checnab'il.

Sveei yilji sat viñaj Moisés

29 Ix lajvi chi, ix emixta viñaj Moisés chi' d'a jolom vitz Sinaí chi', yed'nacxopax chab' pachañ q'uen q'ueen viñ, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'iloch checnab'il chi'. Mañ yojtacoc viñ tato toxoñej sveei yilji sat, yujto ix lolon viñ yed' Jehová.

30 Axo ix yilan viñaj Aarón yed' masanil eb' yetchoñab' to toxoñej sveei yilji sat viñ, ix te xivq'ue eb' smasanil sc'och d'a stz'ey viñ. **31** Ix yavtancot eb' anima chi' viñ, ichato chi' ix snitzanoch sb'a viñaj Aarón yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' d'a stz'ey viñ, ix lolon viñ d'a eb'.

32 Ix lajvi chi', ix snitzancot sb'a masanil eb' choñab', ix och ijan viñ yalan masanil checnab'il ix yac' Jehová d'a viñ, aton juntzañ ix b'at schaemta viñ d'a jolom vitz Sinaí chi'. **33** A ix lajvi slolon viñ d'a eb'

anima chi', ix smacan sat viñ d'a jun c'apac. **34** Axo yic tz'och viñ yic slolon yed' Jehová, syiq'uel jun c'apac chi' viñ. Axo tz'elxul viñ, syalanxi viñ d'a eb' choñab' tas checnab'ilal schec Jehová chi' yal d'a eb'. **35** Ayic van slolon viñ d'a eb' chi', syilan eb' to veei yilji sat viñ. Slajvi yalan schecnab'il Jehová viñ d'a eb', smacanxi sat viñ d'a jun c'apac chi'. Ato yic tz'och viñ lolonel d'a yichañ Jehová, syic'anxiel viñ.

Sleyal c'ual ic'oj ip

(Ex 31.12-17)

35 ¹ Ix smolb'ancot masanil eb' choñab' israel viñaj Moisés chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Ix yac' juntzañ checnab'il tic Jehová d'ayin, to ol e c'anab'ajej. ² Vaque' c'ual tzex munlaji, axo yuquil c'ual, yicxo Jehová yaji. E masanil d'a jun c'u chi' tzeyic' eyip, tzeyic'anchaañ Jehová. A mach smunlaj d'a jun c'u chi' yovalil schami. ³ Vach'chom e c'ac', max yal-laj eyac'anoch d'a jun c'ual chi' yaliñej b'aj cajan ex, xchi viñ.

Ofrenda yic scajnub' Dios

(Ex 25.1-9)

⁴ Ix yalanxi viñaj Moisés chi' d'a masanil eb' choñab' israel icha tic: A juntzañ tic ix yal Jehová: ⁵ Tzeyac' junoc ofrenda d'ay. A mach tz'el val d'a sc'ol yac'ani, syal yic'ancot q'uen oro, q'uen plata yed' q'uen bronce, ⁶ añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ yax-maquinac, añ chac ch'al, añ lino te vach' yed' xil noc' chiva b'ayb'il. ⁷ Syalpax eyic'ancot stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac, noc' tz'uuum te lab'ab'i yed' pax te' acacia. ⁸ Tzeyic'paxcot yaceiteal sat

te' olivo tz'em d'a yol candil, perfume sb'at d'a scal aceite tz'ac'jioch d'a junoc tz'ochcan yicoc Jehová, sb'atpax d'a scal incienso suc'uq'ui sjab'. ⁹ Tzeyic'paxcot q'uen cornalina yed' juntzañ q'uen q'ueen yelxo val vach' yilji tz'och yelvanub'oc schaleca viñ sat sacerdote, tz'ochpax yelvanub' jun smacul sñi' sc'ool viñ.

A slistail tastac ix b'ochaji

(Ex 39.32-43)

¹⁰ Masanil eb' viñ vinac jelan sb'oan tastac vach' yilji, cotocab' eb' viñ, yic sb'oan tas eb' viñ ix schec Jehová sb'oi: ¹¹ Aton mantiado scajnub' Jehová yed' pax juntzañ tz'och d'a yib'añ yed' pax sganchoal, smarcoal, sreglail, yoyal yed' sb'achnub'al yich. ¹² Sb'opax te' scaxail trato, sreglail tz'och sb'achlab'iloc, smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, junoc cortina tz'och smaculoc, ¹³ te' mexa yed' regla tz'och sb'achlab'iloc yed' pax syame'ab'il, ixim pan tz'ac'jioch d'a yichañ Jehová. ¹⁴ Sb'opax sb'achnub'al candil yed' masanil syame'ab'il yed' pax uque' candil yed' aceite tz'em d'a yol juntzañ candil chi'. ¹⁵ Sb'ojipax altar yic incienso, regla tz'och sb'achlab'iloc, aceite sc'anchaji yic tz'och d'a junoc tz'ochcan yicoc Jehová, incienso suc'uq'ui sjab', c'apac cortina yic smacul sti' scajnub' Jehová. ¹⁶ Sb'opax junoc altar b'aj stz'a silab', smallail jun altar chi' nab'a bronce yed' sreglail yed' masanil syame'ab'il. Sb'o jun palangana yed' sb'achnub'al. ¹⁷ Sb'opax c'apac cortina tz'ec' oyan d'a spatic yamaq'uul scajnub' Jehová chi' yed' yoyal yed' pax sb'achnub'al yich yed' c'apac cortina tz'och smaculoc sti' amac' chi'. ¹⁸ Sb'o

yestacail yed' sch'añal syamanem d'a spatictac jun scajnub' Jehová chi' yed' d'a yamaqu'il. **19** Sb'opax c'apac pichul jalb'il syac'och eb' sacerdote d'a yol scajnub' Jehová. Aton pichul syac'och viñaj sacerdote Aarón to yic'ñej yopisio viñ yaji yed' pax spichul eb' yuninal viñ, aton syac'och eb' a tz'och eb' d'a yopisio, xchi viñaj Moisés chi'.

A yofrenda eb' choñab'

20 Ix lajvi yalan masanil juntzañ chi' viñaj Moisés chi', ix b'at eb' smasanil d'a voltac smantiado. **21** A eb' ix el val d'a sc'ool, ix laj yac' silab' eb' yic sb'o'ji scajnub' Jehová, aton b'aj sch'ox sb'a yed' masanil tas tz'och yopisio yed' c'apac pichul yic yopisio eb' sacerdote. **22** Ix laj javi eb' viñ vinac yed' eb' ix ix yed' silab' d'a Jehová, ato syala' jantac ix el d'a sc'ol eb' yac'ani, ix ul yac'an eb' d'a viñaj Moisés chi'. Ix yic'ancot q'uen yelvanub' pichul eb', q'uen colc'ab', q'uen toñ, q'uen uchiquin yed' juntzañocxo nab'a oro. Ix yac'an eb' d'a Jehová. **23** Masanil eb' ay ch'al q'uic'mutz'inac d'ay, ch'al yax-maquinac, chac ch'al, lino te vach', xil noc' chiva b'ayb'il, stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac yed' pax noc' tz'uum te lab'ab'i, ix laj yic'cot eb' d'a Jehová. **24** Ay pax mach ix el d'a sc'ool yic'ancot q'uen plata yed' q'uen bronce yofrendaoc d'a Jehová. A eb' ay te' acacia d'ay, ix yic'paxcot te' eb', yic sc'anchaj te' d'a scajnub' Dios. **25** Axo eb' ix ix syal sb'oan añ ch'al, ix yic'cot ch'al q'uic'mutz'inac eb' ix, ch'al yax-maquinac, chac ch'al yed' lino te vach'. **26** Ay eb' ix ix jelan ix el val d'a sc'ool, ix och ijan eb' ix sb'oan xil

noc' chiva d'a ch'alil. **27** Axo eb' yichamtac vinaquil choñab', ix yic'cot q'uen cornalina eb' yed' pax juntzañox q'uen q'ueen te vach' yic tz'och yelvanub'oc schaleca viñ sat sacerdote yed' yochpax yelvanub'oc jun smacul sñi' sc'ool viñ. **28** Ix yic'paxcot perfume eb', aceite sc'anchaj d'a candil, aceite sc'anchaj d'a junoc tz'ochcan yicoc Jehová yed' incienso suc'luq'ui sjab'.

29 Masanil eb' choñab' israel, eb' viñ vinac yed' eb' ix ix to ix el val d'a sc'ool, ix yac' scolval eb' d'a masanil jun munlajel ix yal Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Eb' ix b'oan scajnub' Dios

(Ex 31.1-11)

30 Ix yal viñaj Moisés d'a masanil eb' yetchoñab': A Jehová toxo ix sic'anel viñaj Bezaleel, yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur, d'a yiñtilal Judá. **31** Ix yac'anoch Yespíritu Dios chi' d'a viñ yic syac'an sjelanil spensar viñ yed' yojtacanel viñ yic syal-pax snachajel yuj viñ **32** sb'oan yechel tas sb'o'o, icha d'a q'uen oro, q'uen plata yed' q'uen bronce. **33** Ix ac'jipax sjelanil viñ yic sb'oanpax q'uen q'ueen yelxo val vach', yic sb'oanpaxem yechel te te' yelxo val vach' tz'aji yed' yoch yelvanub' te'. **34** Ix yac'an sjelanil Jehová d'a viñ yed' d'a viñaj Aholiab, yuninal viñaj Ahisamac, d'a yiñtilal Dan, yic sc'ay-b'an juntzañox eb' scolvaj yed' eb'. **35** Ix ac'ji sjelanil eb' yuj Jehová, yic sb'oan masanil tastac eb' to yelxo val vach' yilji: Yic sb'oan yechel, yic sb'oanoch yelvanub' yed' añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ ch'al yax-maquinac, añ chac ch'al yed' lino ch'al te vach'. Ix ac'ji sjelanil eb'

sb'oan junoc tas vach' yed' sch'oxan yechel junocxo yalñej tas munlajelal.

36 ¹ Yuj chi' a viñaj Bezaleel, viñaj Aholiab yed' pax jun-tzañxo eb' viñ vinac ix ac'ji sjelanil yuj Jehová sb'oan tastac vach' yilji, a eb' viñ ol b'oan masanil tas tz'och yopisio d'a scajnub' Jehová icha ix aj yalani, xchi viñaj Moisés.

**Mañ jantacoc ofrenda
ix yic'cot eb' anima**

² Axo viñaj Moisés ix avtancot viñaj Bezaleel yed' viñaj Aholiab chi' yed' pax masanil eb' viñ ix ac'ji sjelanil spensar yuj Jehová yic sb'oan yalñej tastac vach' yilji, aton eb' tz'el d'a sc'ol scolvaj d'a jun munlajel chi'. ³ A eb' viñ chi' ix chaan masanil ofrenda ix yic'cot eb' choñab' israel d'a viñaj Moisés, yic tz'el yich munlajel yuj sb'o scajnub' Dios. Axo eb' tz'el val d'a sc'ol yac'an yofrenda, junjun q'uiñib'al syic'ancot yofrenda eb' chi'. ⁴ Axo eb' viñ munlajvum chi', ix yac-tejcan smunlajel eb' viñ, ix b'at eb' viñ yal d'a viñaj Moisés chi'. ⁵ Toxo ix ec' yib'añ yic'ancot yofrenda eb' anima, mañ ol lajvocla masanil tas ix yic'cot eb' tic d'a munlajel ix yal Jehová to sb'oi, xchi eb' viñ.

⁶ Ayic ix yab'an viñaj Moisés to icha chi', ix yalanel viñ d'a scal anima d'a campamento to maxtzac yic'cotlaj yofrenda eb' yuj sb'o scaj-nub' Dios. Icha chi' ix aj svanaj yic'ancot yofrenda eb' chi', ⁷ yujto toxo ix tz'acvi jantac tas ol och d'a scajnub' Dios, ayttopax tas olto canoc.

Ix b'ochajq'ue scajnub' Dios
(Ex 26.1-37)

⁸ A d'a scal eb' munlajvum chi', ata' ay eb' jelan spensar sb'oanq'ue

scajnub' Dios. Lajuñe' jeñan c'apac lino b'ayb'il sch'alil ix sb'o eb'. D'a añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ ch'al yax-maquinac yed' pax añ chac ch'al ix sb'o'och yechel querubín eb' d'a jun-jun jeñan lino chi'. ⁹ A junjun jeñan chi', 12 metro steel yed' nañalxo, chab' metro sat. Lajanñej ix aj yechel smasanil. ¹⁰ Oye' jeñan c'apac ix tz'ischaj yam sb'a yic junxoñej jeñan tz'aji. Añeja' icha chi' ix aj stz'ischaj syam sb'a oyexo jeñan. ¹¹ Ix lajvi chi', ix tz'ischajoch xoyjab' añ q'uic'-mutz'inac ch'al d'a sti' c'apac b'ab'el jeñan chi' yic syamnub'aloc. Añeja' icha chi' ix aj yochpax d'a sti' junxo schab'il jeñan chi'. ¹² Ix och xoyjab' 50 q'uic'mutz'inac ch'al d'a jun pac'añ sti', junjun jeñan c'apac lajan-ñej ix aj schalan sb'a c'apac. ¹³ Ix b'opax 50 q'uen syamnub'al nab'a oro yic syal yil-lan sb'a c'apac chab' jeñan chi' yic vach' junxoñej tz'ajcan c'apac. ¹⁴ Ix b'oxi uxluche' jeñan xil noc' chiva, yic a tz'och d'a yib'añ scajnub' Dios. ¹⁵ Ay 13 metro steel yed' nañalxo yed' chab' metro sat. Lajanñej ix aj yechel smasanil. ¹⁶ Ix tz'ischaj yam sb'a oye' jeñan yic jun-xoñej tz'aji. Ix tz'ischajpax syam sb'a vaquexo, yic junxoñej pax jeñan tz'aji. ¹⁷ Ix och xoyjab' 50 syam-nub'al d'a jun pac'añ sti' jun b'ab'el jeñan. Ix ochpax 50 syamnub'al d'a sti' junxo schab'il jeñan chi'. ¹⁸ Ix b'opax 50 syamnub' nab'a bronce, yic syil-laj sb'a chab' jeñan chi', yic jun-xoñej jeñan tz'aji.

¹⁹ Ix b'ojipax stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac, yic tz'em d'a yib'añ jun jeñan xil noc' chiva chi' yed' junxo macañ tz'uum te lab'ab'i yic tz'em d'a yib'añ jun jeñan stz'umal noc' ch'ac calnel chi'.

20 Ix sb'opax juntzañ te' marco eb', yic tz'och d'a spatic scajnub' Dios, liñan tz'ajoch junjun te'. Masanil te', a te' acacia b'aj ix el te'. 21 Nañal yoil metro steel junjun te' marco chi', axo slevanil sat te', 70 centímetro. 22 Ix can chab'chab' yoc junjun te' marco chi' yic tz'em liñan. Lajañej ix ajcan scal yoc te' chi'. Icha chi' ix aj te' marco chi' smasanil tz'och d'a spatic scajnub' Dios chi'. 23 Ay 20 te' ix sb'o eb' yic tz'och d'a stojolal sur. 24 Ix b'oji 40 q'uen plata sb'achnub'oc yich te' 20 chi' yuj eb', chab'chab' q'uen d'a yich junjun te', junjun q'uen d'a junjun yoc te'. 25 Añejtona' ix b'oji 20-xo te' marco chi' yic tz'och d'a jun pac'añxo, aton d'a stojolal norte. 26 Añeja' 40 q'uen plata ix b'o sb'achnub'oc yich te', yic chab'chab' q'uen tz'och d'a yich junjun te'. 27 Axo yic jun pac'añ yol schiquin d'a stojolal b'aj tz'em c'u, vaque' te' marco chi' ix b'oji. 28 Ix sb'opax chab' te' marco chi' eb' yic tz'och te' d'a junjun yesquinail jun pac'añ chi'. 29 A chab' te' marco chi', nub'ub'i ix aj te', d'a yich masanto sq'uec'och b'aj syil-laj sb'a yuj junoc argolla, aton te' chi' ix och d'a chab' yesquinail. 30 Vajxaque' te' marco ix b'oi yic tz'och d'a jun schiquin chi' yed' 16 sb'achnub'al yich nab'a plata, chab'chab' sb'achnub'al yich junjun te'. 31 Ix sb'oanpax oye' te' regla eb' d'a te' acacia, te' tz'och d'a spatic te' marco d'a junoc pac'añ cajnub' chi'. 32 Oye' pax te' yic tz'och d'a junxo pac'añ yed' oye' pax te' yic tz'och d'a junxo pac'añ d'a yol schiquin d'a spatic, d'a stojolal b'aj tz'em c'u. 33 A te' regla tz'och chi', a d'a snañal te' marco chi' tz'ec' junoc te' masanto

sc'expajec'c'och te' d'a junxo schiquin. 34 Ix och q'uen oro d'a spatitac te' marco chi'. Ix b'opax q'uen argolla nab'a oro b'aj tz'ec' te' regla chi'. Ix ochpax q'uen oro d'a spatitac te' regla chi'.

35 Ix sb'opax jun c'apac cortina eb' yed' añ lino. Ix b'ojioch yechel querubín d'a c'apac yuj junoc jelan sb'oani. A d'a añ ch'al q'uic'-mutz'inac, añ yaxmaquinac yed' añ chac ch'al ix b'ojioch yechel querubín chi'. 36 Ix sb'oan chañe' te oy eb' d'a te' acacia, ix yac'och q'uen oro eb' d'a spatic te'. Ix b'opax chañe' sb'achnub'al yich te', nab'a plata ix aji. Ix yac'anoch q'uen gancho nab'a oro eb' d'a schon te' yic sq'ue locan c'apac cortina chi'.

37 Ix sb'oanpax jun c'apac cortina eb' yic tz'och smaculoc mantiado chi'. A jun c'apac cortina chi' d'a añ lino ch'al ix sb'o eb'. Yed' añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac yed' añ chac ch'al, ix b'ochajoch stz'ib'ul yuj junoc jelan sb'oani. 38 Ix b'ojipax oye' te' oy, ix em q'uen oro d'a schon te' yed' pax sganchaal. Ix b'opax oye' sb'achnub'al yich te', nab'a bronce ix aji.

Ix b'ochaj te' scaxail trato (Ex 25.10-22)

37 1 Ix sb'oan te' scaxail strato Dios viñaj Bezaleel. A te' acacia ix och d'ay. Jun metro yed' 10 centímetro ix aj sc'atul, 70 centímetro ix aj sat. Añeja' 70 centímetro ix ajpax schaañil. 2 Ix och q'uen oro d'a yool yed' d'a spatic yed' d'a stitac tzalanq'uei. 3 Ix b'opax chañe' argolla nab'a oro tz'och d'a yoc schaañil, chab'chab' d'a junjun pac'añ. 4 Ix b'opax juntzañ te'

sb'achlab'il d'a te' acacia, ix ochpax q'uen oro d'a spatictac te'. **5** Ix lajvi chi', ix ecchajec' te' d'a yol q'uen argolla chi', yic vach' syal sb'achchaj te'.

6 Ix b'opax jun smacul nab'a oro b'aj tz'ac'ji tup mul, jun metro yed' 10 centímetro sc'atul, 70 centímetro sat. **7** Ay chab' yechel querubín nab'a oro tenb'il d'a q'uen martillo ix och d'a yib'añ jun smacul chi'. **8** Junñej ix aj jun smacul chi' yed' chab' yechel querubín chi', junjun ix can d'a stitac jun smacul chi', **9** d'añd'umb'a ix aji. Ix em q'uelan juntzañ querubín chi' d'a yib'añ smacul te' scaxail trato chi', axo sc'axil, syil-laj sb'a sñi' d'a yib'añ, ichato yeñul yaji.

Ix b'ochaj smexail ixim pan

(Ex 25.23-30)

10 Ix sb'opax jun te' mexa viñaj Bezaleel chi'. Añeja' te' acacia ix och d'a te'. 90 centímetro ix aj sc'atul, 45 centímetro ix aj sat, 70 ix ajq'ue steel. **11** Ix och q'uen oro d'a te', ix b'opax jun tz'ec' oyan d'a spatic yoc te' schañil, nab'a oro ix aji. **12** Ix b'opax q'ue stitac ix ec' oyan d'a yib'añ, uque' centímetro ix ajq'uei, ix och oro d'ay. **13** Ix b'opax chañe' argolla nab'a oro, ix och d'a te' yoc schañil d'a yesquinail. **14** Ix och juntzañ argolla chi' d'a slac'anil b'aj ayem stitac chi'. A d'a yol juntzañ chi' ix ec' te' sb'achlab'il yic syal yic'-chajb'at te' mexa chi'. **15** A te' sb'achlab'il chi', aton te' acacia, ix ochpax q'uen oro d'a spatictac te'. **16** Ix b'ochajpax syamc'ab'il nab'a oro sc'anchaj d'a jun mexa chi', aton juntzañ tic: Q'uen plato, nivac cuchara, xalu yed' uc'ab' b'aj schaji ofrenda a' yaji.

Ix b'ochaj sb'achnub' candil

(Ex 25.31-40)

17 Ix sb'opax jun sb'achnub' candil viñaj Bezaleel chi', nab'a oro ix aji, ix tenchaj d'a q'uen martillo. A sc'oj-nub' b'aj tz'em b'achan, ste'al yed' scopail icha sfloral, junñej yaman ix aji. **18** Oxox sc'ab' ix elta d'a stz'ey-tac. **19** Junjun juntzañ sc'ab' ayelta d'a ste'al chi', ay oxo' sfloral icha yic te' almendro. **20** A jun ste'al chi', ay pax chañe' sfloral icha yic te' almen-dro chi'. **21** A d'a yalañ b'aj ayelta chab'chab' sc'ab' chi', ay junjun sfloral. **22** A juntzañ sfloral yed' sc'ab' chi', junñej ix aj yed' sb'ach-nub'al chi'. A jun chi', nab'a oro ix aji, tenb'il d'a q'uen martillo. **23** Ix b'opax uque' candil, añejtona' ix b'opax q'uen q'ueen tz'ic'anel stañil c'apac b'aj tz'och sc'ac'al yed' splatoal. Nab'a oro ix aj smasanil. **24** A jantac q'uen oro ix och d'a jun b'achnub' candil chi' yed' syam-c'ab'il, oxo' arroba ix ochi.

Ix b'ochaj jun altar yic incienso

(Ex 30.1-5)

25 Ix sb'oanpax jun altar yic incienso viñaj Bezaleel chi' d'a te' acacia. Lajanñej ix aj d'a schañil pac'añ, 45 centímetro ix aji, axo pax steel, 90 centímetro ix ajq'uei. Ix b'opax juntzañ sch'aac d'a junjun yesquinail, yaman ix aj yed' jun altar chi'. **26** Ix och q'uen oro yelxo val vach' d'a yib'añ yed' d'a spatictac schañil pac'añ yed' d'a sch'aac chi'. Ix q'uepax tzalan q'uen oro chi' d'a yib'añ stitac. **27** A d'a yalañ stitac chi', ata' ix och chab'chab' argolla nab'a oro d'a schab'il pac'añ. Ix ec' te' sb'achlab'il d'a yool yic syal

sb'achchaji. **28** A te' sb'achlab'il ix och chi', aton te' acacia, ix ochpax q'uen oro d'a te'.

A tas tz'aj sb'o aceite sc'anchaji
(Ex 30.22-38)

29 Ix b'ojipax aceite sc'anchaji yic sic'chajel junoc mach, ma junoc tas tz'ochcan yicoc Dios. Ix b'opax incienso te vach', icha tz'aj sb'oan eb' b'oum perfume.

Ix b'ochaj jun altar nab'a bronce
(Ex 27.1-8)

38 ¹ Ix sb'oanpax jun altar viñaj Bezaleel chi', aton jun b'aj stz'a silab'. D'a te' acacia ix sb'o viñ. Lajaniñej ix aj yechel schañil pac'añ, chab' metro yed' 25 centímetro jun-jun pac'añ. Jun metro yed' 25 centímetro ix ajq'ue schaañil. ² Ix b'ojipaxq'ue chañe' sch'aac d'a schiquintac schañil, yaman ix aj yed' jun altar chi'. Ix pichchaj te' d'a q'uen bronce. ³ Masanil syamc'ab'il jun altar chi', nab'a bronce ix aji: Aton yed'tal b'aj tz'ic'chajel q'uen taañ, q'uen pala, q'uen nivac uc'ab', q'uen tenedor yed' yed'tal te' tzac'ac'. ⁴ Ix b'ojipax jun q'uen malla nab'a bronce, ix ac'jioch q'uen d'a yalañ sti' d'a yool. D'a snañal jun altar chi' ix och q'ueen. ⁵ Ix b'opax chañe' argolla nab'a bronce, ix och d'a junjun yes-quínail q'uen malla chi'. Ix elc'och q'uen d'a spatic jun altar chi', a d'a yol q'uen tz'ec' te' sb'achlab'il. ⁶ Ix b'opax sb'achlab'il jun altar chi' d'a te' acacia, ix ochpax q'uen bronce d'a spatictac te'. ⁷ Ix ecchajec' te' d'a yol q'uen argolla ayoch d'a stz'eytac jun altar chi' yic syal sb'achchaji. A jun altar chi', chemte' ix och d'ay, ix can yolaniñ d'a yool.

Ix b'oji jun nivan palangana nab'a bronce
(Ex 30.18)

8 A yed' q'uen nen nab'a bronce sc'an eb' ix ix ayoch yilumaloc sti' c'apac mantiado, a yed' q'uen ix sb'o jun nivan palangana viñaj Bezaleel yed' sb'achnub'al yich.

Ix b'oji yamaq'uul scajnub' Dios
(Ex 27.9-19)

9 Ix sb'opax c'apac cortina viñaj Bezaleel yic tz'och smaculoc spatictac amac' d'a scajnub' Dios. A d'a stojolal sur, ix och 45 metro c'apac cortina chi', aton ch'al lino b'ayb'il ayoch d'a c'apac. **10** Ix b'opax 20 yoyal yed' 20 pax sb'achnub'al yich nab'a bronce. Axo d'a schon te' ix em juntzañ q'uen q'ueen nab'a plata yed' yargollail. **11** Ix b'opax c'apac cortina yic stojolal norte, 45 metro c'apac yed' 20 oy yed' pax sb'achnub'al yich nab'a bronce yed' q'uen ayem d'a schon yoyal nab'a plata yed' yargollail. **12** Ix b'opax c'apac cortina yic stojolal b'aj tz'em c'u, 22 metro yed' nañalxo sat c'apac yed' lajuñe' yoyal yed' pax sb'achnub'al yich yed' q'uen ayem d'a schon yoyal nab'a plata yed' yargollail. **13** Añejtona' d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u, 22 metro yed' nañalxo sat, ix b'opax c'apac cortina yic tz'och d'ay. **14** A d'a jun pac'añ b'aj tzoñ ochi, ay uque' metro c'apac cortina ayochi yed' ox'e' yoyal yed' pax sb'achnub'al yich. **15** Axo pax d'a junxo pac'añ, ay pax uque' metro c'apac yed' ox'e' yoyal yed' pax sb'achnub'al yich. **16** Masanil juntzañ c'apac cortina chi', ch'al lino b'ayb'il ayoch d'a c'apac. **17** Masanil pax sb'achnub'al yich oy chi', nab'a

bronze ix aji. Axo q'uen ayem d'a schon oy chi' nab'a plata yed' yargollail. **18** A c'apac cortina ix och smaculoc sti' amac' chi', nañal sb'aluniil metro sat c'apac, axo steel c'apac, chab' metro yed' 25 centímetro. B'ob'ilpaxoch yelvanub' c'apac, jalb'il d'a añ ch'al q'uic'-mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al yed' pax lino ch'al b'ayb'il. Lajaniñej yed' masanil c'apac ayoch d'a amac'. **19** Ay chañe' yoyal yed' chañe' sb'achnub'al yich nab'a bronze, axo q'uen ayem d'a schon yoyal, nab'a plata yed' yargollail. **20** Masanil yestacail scajnub' Dios chi' yed' yic c'apac cortina ayoch d'a spatictac amac', nab'a bronze.

A q'uen q'ueen ix c'anchaj d'a scajnub' Dios

21 Ix yalanxi viñaj Moisés chi' to sb'o slistail jantac q'uen oro, q'uen plata yed' q'uen bronze ix och d'a scajnub' Jehová, aton b'aj sic'chaj scaxail trato. A eb' levita ix b'oan slistail chi'. A viñaj Itamar yuninal viñaj Aarón ix cuchb'an eb'. **22** A viñaj Bezaleel, yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur, yiñtilal Judá ix b'oan masanil tastac ix yal Jehová d'a viñaj Moisés to sb'oi. **23** Axo viñaj Aholiab yuninal viñaj Ahisamac, yiñtilal Dan ix colvaj yed' viñaj Bezaleel chi'. A viñaj Aholiab chi' tenum q'ueen viñ, jalum c'apac viñ, syalpax sb'oanoch yelvanub' yed' añ ch'al q'uic'-mutz'inac viñ, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al yed' añ lino ch'al te vach'.

24 Masanil q'uen oro ix c'anchaji yic ix b'o scajnub' Dios, d'a ofrendail ix aj smoljiem q'ueen. A q'uen oro chi', 21 quintal yed' 95 libraxo

q'ueen, icha yalil q'uen echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Dios.

25 Axo q'uen plata ix molchajemi, a ix ic'chajq'ue vaan sb'isul eb' anima, 75 quintal yed' chab'xo arroba q'ueen, icha yalil q'uen echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Dios.

26 Masanil eb' vinac ix tz'ib'chaji, eb' 20 ab'ilxo sq'uinal, 603 mil yed' 550 eb' d'a smasanil. Junjun eb' chi' nañal siclo plata ix yac' eb', icha yalil q'uen echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Dios. **27** A q'uen plata ix och d'a sb'achnub'al yich smarcoal yed' sb'achnub'oc yoyal b'aj tz'och c'apac cortina, 75 quintal q'ueen d'a smasanil. Masanil juntzañ q'uen plata chi' ix och d'a cien sb'achnub'al chi', syalelc'ochi 75 libra ix och d'a junjun. **28** A yed' chab'xo arroba plata chi' ix sb'o q'uen gancho viñaj Bezaleel ix och d'a te' oy yed' smacul sjolom oy chi' yed' q'uen argolla.

29 Masanil q'uen bronze ix ac'chaj ofrendail d'a Jehová, ay am 53 quintal yed' lajuñexo libra q'ueen. **30** A d'a q'uen bronze chi' ix b'o sb'achnub'al yich yoyal b'aj ix can sti' mantiado b'aj sch'ox sb'a Dios. Añejtona' d'a q'uen ix b'o jun altar nab'a bronze yed' pax smallail. Nab'a bronze smasanil syamc'ab'il jun altar chi', **31** yed' pax sb'achnub'al yich yoyal smacul spatictac amac' yed' yestacail oyanoch d'a scajnub' Dios yed' yestacail spatictac yamaq'uil cajnub' chi'.

Ix b'o spichul eb' viñ sacerdote (Ex 28.1-43)

39 ¹ A spichul eb' viñ sacerdote sc'an d'a yopisio d'a scajnub' Dios, jalb'il d'a lana ch'al q'uic'-mutz'inac, d'a ch'al yaxmaquinac

yed' d'a chac ch'al. 1x b'opax spichul viñaj Aarón yicñej yopisio yaji, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

2 Ayic ix b'o schaleca viñaj Aarón chi', ix och oro ch'al d'ay, lana ch'al q'uic'mutz'inac, yaxmaquinac, chacchac yed' añ lino ch'al b'ayb'il. 3 Ix sten q'uen oro eb', te jay ix aji. Ix lajvi chi' ix scotac polan q'uen eb', icha añ ch'al ix aj q'ueen yic syal sjalanb'at eb' d'a scal juntzañxo ch'al chi', aton sb'oji yuj eb' vach' sb'oani. 4 Ix sb'oan c'apac tz'ec' b'ac'an eb' d'a sjolom sjeñjab' jun chaleca chi', yic schalaj sb'a c'apac yichañ yed' c'apac spatic. 5 Ix sb'oanoch jun tze'c'ul eb' d'a jun chaleca chi', añej-paxa' ix och oro ch'al d'ay, lana ch'al q'uic'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac yed' pax añ lino ch'al b'ayb'il, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

6 Ix yac'anocho q'uen cornalina eb' d'a syamnub'al nab'a oro. Ayoch sb'i eb' yuninal viñaj Israel d'a q'ueen, icha yajoch sletrail junoc sello. 7 Ix yac'anocho q'uen viñaj Bezaleel d'a sjolom sjeñjab' jun chaleca chi', yic snajicot eb' yuninal viñaj Israel chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

8 Axo pax c'apac smacul sñi' sc'ol viñ, ix b'ojioch stz'ib'ul yuj junoc jelan sb'oani, icha yic c'apac chaleca: Ayoch oro ch'al d'ay yed' lana ch'al q'uic'mutz'inac, yaxmaquinac, chacchac yed' pax lino ch'al b'ayb'il. 9 Cha pacañ ix aji, lajanñej ix aj stitac schañil ayic pacb'ilxo. 22 centímetro junjun stitac chi'. 10 A jun chi', chañ tzol ix aj yoch q'uen q'ueen te vach' yilji d'ay. A d'a jun b'ab'el tzol, ayoch q'uen rubí, q'uen crisólito yed'

q'uen esmeralda. 11 Axo d'a schab'il tzol, ayoch q'uen granate, q'uen zafiro yed' q'uen jade. 12 Axo d'a yoxil tzol, ayoch q'uen jacinto, q'uen ágata yed' q'uen amatista. 13 Axo d'a schañil tzol, ayoch q'uen topacio, q'uen cornalina yed' q'uen jaspe. Axo q'uen oro ayoch syamlab'iloc juntzañ q'ueen chi'. 14 Lajchave' q'ueen, aton lajchave' sb'i eb' yuninal viñaj Israel. Junjun sb'i eb' lajchavañ chi' ayoch d'a q'ueen, icha yajoch sletrail junoc sello.

15 A d'a c'apac smacul sñi' sc'ol chi' ix b'ojioch juntzañ cadena nab'a oro pach'uch'ab'il. 16 Ix b'ojipax chab' syamlab'il d'a q'uen oro yed' chab' argolla nab'a oro. Ix och chab' argolla chi' d'a chab' schiquin c'apac smacul sñi' sc'ol chi' d'a yib'añ. 17 Ix ochpax chab' cadena oro d'a chab' argolla chi'. 18 A sñi' chab' cadena chi' ix och d'a chab' syamlab'il nab'a oro, ix och d'a chab' sjolom sjeñjab' c'apac chaleca d'a yichañ. 19 Ix b'opax chab'xo argolla nab'a oro, ix och d'a yol chab' schiquin c'apac smacul sñi' sc'ol chi' d'a yalañ, junñej ix aj yed' c'apac chaleca. 20 Ix b'oji chab'xo argolla nab'a oro, ix och d'a sñitac c'apac tz'ec' d'a sjolom sjeñjab' c'apac chaleca, tz'emc'och d'a yichañ. Junñej ix can yed' b'aj tz'emc'och stz'isul yed' d'a yib'añq'ueta b'aj tz'ec' stzec'ul c'apac chaleca chi'. 21 Ix lajvi chi', junxoñej ix ajem q'uen argolla ayoch d'a c'apac yed' q'uen ayoch d'a c'apac smacul sñi' sc'ol chi'. Ix tze'c'chaj syam sb'a q'uen d'a lana ch'al q'uic'mutz'inac, yic vach' a c'apac smacul sñi' sc'ol chi' scan d'a yib'añq'ue jun tze'c'ul ayoch d'a c'apac chaleca chi', yic vach' max yactej sb'a c'apac. Ix b'o icha ix aj

yalan Jehová d'a viñaj Moisés. **22** A jun c'apac pichul jucan ayoch d'a yol c'apac chaleca chi', ix jalchaj b'o c'apac yed' ch'al q'uic'mutz'inac.

23 Ix can yolanił sjaj c'apac d'a snañal, ix och stz'ulil sti' d'a sjaj chi' yic max ñic'chaji. **24** Ix och yelvanub' c'apac d'a stitac d'a yoctac, icha yechel sat te' granado, ix b'oji yed' lana ch'al q'uic'mutz'inac, yax-maquinac, chacchac yed' pax lino ch'al b'ayb'il. **25** Ix b'ochajpax yunetac campana, nab'a oro ix aji. Ix och d'a scal yechel sat te' granado ayoch d'a yoctac c'apac pichul chi', **26** syalelc'ochi, jun yechel sat te' granado chi', jun yune' campana, d'a stz'olal ix ajochi, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. Aton c'apac pichul jucan chi' sc'an viñaj Aarón ayic tz'och viñ d'a yopisio. **27** A c'apac spichul viñaj Aarón yelxo val te jucan c'apac yed' c'apac yic eb' yuninal viñ, nab'a lino ch'al jalb'il yuj junoc jalum c'apac, a ix och d'ay. **28** Añeja' ix b'ojipax c'apac c'ox sb'ac'chaji yed' pax juntzañxo sc'oxal yed' c'apac yolvex. Lino ch'al b'ayb'il ix och d'a juntzañ chi' smasanil. **29** Añeja' d'a jun tzec'ul, lino ch'al b'ayb'il ix och d'ay, ix b'ojioch yelvanub' yuj junoc jelan sb'oani. D'a añ lana ch'al q'uic'mutz'inac, yax-maquinac yed' chacchac ix b'ojioch yelvanub' chi', icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

30 Ix sb'oanpax jun yelvanub' nab'a oro eb', sch'oxnab'il yopisio d'a sat sacerdoteal, ix och juntzañ lolonel tic d'ay icha sello: Yicñej Jehová yaji, xchi. **31** Ix lajvi chi', ix och jun lana ch'al q'uic'mutz'inac d'ay, yic syal stzec'jioch jun yelvanub' chi' d'a snañal sat c'apac c'ox sb'ac'chajochi,

icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

Ix lajvi sb'ael scajnub' Dios

(Ex 35.10-19)

32 Icha chi' ix aj sb'ochajq'ue scajnub' Dios b'aj sch'ox sb'a. Icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi', icha val chi' ix aj sb'oan eb' israel chi'. **33** Masanil syamc'ab'il scajnub' Dios ix yic'cot eb' d'a viñaj Moisés chi', aton tic: Syamnub'al, smarcoal, sreglail, yoyal yed' pax sb'achlab'il yich. **34** C'apac c'apac tz'och d'a yib'añ, noc' tz'umal calnel uc'nac d'a chacchac, noc' tz'uum te lab'ab'i yed' pax jun c'apac cortina tz'och smaculoc te' scaxail trato. **35** Ix yic'anpaxcot te' caxa chi' eb' yed' te' regla tz'och sb'achlab'iloc yed' smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, **36** te' mexa yed' syamc'ab'il yed' ixim pan tz'och d'a yichañ Jehová. **37** Ix yic'anpaxcot jun sb'achnub' candil nab'a oro eb' yed' pax candil ayoch d'a yib'añ d'a stz'olal yed' masanil syamc'ab'il yed' aceite yic tz'och sc'ac'al candil chi'. **38** Ix yic'anpaxcot jun altar nab'a oro eb' yed' pax aceite sc'anchaji ayic sic'chajel junoc mach, ma junoc tas tz'ochcan yicoc Dios yed' incienso suc'uq'ui sjab', jun c'apac cortina yic smacul sti' mantia-do, **39** jun altar bronce yed' smallail to bronce paxi, sreglail tz'och sb'achlab'iloc, syamc'ab'il, jun palangana yed' pax sb'achnub' yich. **40** Ix yic'anpaxcot c'apac cortina eb', aton c'apac tz'och d'a spatictac amac' yed' yoyal yed' pax sb'achnub' yich, c'apac cortina tz'och d'a sti' amac' yed' pax sch'añal, yestacail d'a spatictac amac' chi' yed' masanil yamc'ab' sc'anchaj d'a scajnub'

Jehová b'aj sch'ox sb'a. **41** Ix yic'an-paxcot c'apac pichul eb', aton c'apac sc'an eb' sacerdote d'a yopisio d'a yol scajnub' Dios, aton pichul yic yopisio viñaj sacerdote Aarón yed' spichul eb' yuninal viñ syac'och d'a yopisio chi'. **42** Masanil ix sb'o eb' israel icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. **43** Ayic ix yilan viñaj Moisés chi' to icha chi' ix aj sb'oel yuj eb', ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb'.

A tas ix aj sb'oq'ue scajnub' Dios

40 ¹ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés, ix yalan d'a viñ icha tic:

² D'a b'ab'el c'ual yic b'ab'el uj, ata' sb'oq'ue in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ³ Slajvi chi', tz'ac'chajoch te' scaxail trato d'a yool chi', tz'ac'chajoch c'apac cortina smaculoc.

⁴ Tz'ac'chajpaxoch te' mexa yed' tas tz'em d'a yib'añ yed' sb'achnub' candil, tz'ochpax sc'ac'al candil chi'. ⁵ A d'a yichañ scaxail trato tz'och altar oro b'aj stz'a incienso, sloch'ajq'ue c'apac cortina d'a sti' mantiado chi'.

⁶ Sb'ochajpaxem jun altar b'aj stz'a silab' d'a yichañelta sti' mantiado chi'. ⁷ Tz'ac'chajem jun nivan palangana d'a scal mantiado yed' altar, tz'ac'ji b'ud'joc yed' a a'. ⁸ Slajvi chi', sb'ochajoch c'apac cortina smaculoc spatictac yamaq'uul, axo c'apac tz'och d'a sti' yamaq'uul chi' sq'uepax locan c'apac.

⁹ Tzic'ancot aceite sc'anchaji a sic'chajel junoc mach, ma junoc tas. Tza secanem d'a yib'añ in cajnub' yed' d'a masanil tastac ayoch d'a yool. Icha chi' tz'aj yochcan masanil syamc'ab'il d'a yopisio, yic vach' vicxo tz'ajcani. ¹⁰ Tza secanpaxem aceite chi' d'a yib'añ altar b'aj stz'a

silab' yed' masanil syamc'ab'il. Icha chi' tz'aj yochcan d'a yopisio, yuj chi' a jun altar chi' vicxo tz'ajcani. **11** Tza secanpaxem aceite chi' d'a yib'añ jun nivan palangana yed' sb'achnub'al yich yic vach' vicxo tz'ajcani.

¹² Slajvi chi', tzic'anb'at viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sti' mantiado chi', tza checan sb'ic sb'a eb' ta'. **13** Slajvi chi', tzac'anoch spichul viñaj Aarón chi' yic yopisio. Tzac'anoch aceite d'a viñ yic tz'ochcan yopisio viñ d'a sacerdoteal d'ayin. **14** Sjaxap eb' yuninal viñ chi' d'a a tz'ey, tzac'anoch spichul eb'.

15 Tzac'anpaxoch aceite d'a eb' icha tzutej viñaj Aarón chi', yic vach' tz'ochcan eb' sacerdoteal d'ayin. Tz'ac'jioch aceite chi' d'a eb' yic scan jun opisio chi' d'a yol sc'ab' eb', ol b'eyñejb'at d'a yiñtilal eb' d'a masanil tiempo, xchi Jehová.

16 Icha ix aj yalan Jehová, icha val chi' ix aj sb'oan viñaj Moisés chi'.

17 Ayic ix schaanel yich yic schab'il ab'il yelta eb' d'a Egipto, d'a val sb'ab'el c'ual yic b'ab'el uj ix b'ojiq'ue scajnub' Dios. **18** Ix yalan viñaj Moisés chi' to tz'ac'jiem q'uen sb'achnub'al yich, ix ac'jiem te' marco d'a yib'añ q'ueen, ix ac'-jipaxoch sreglail, ix ic'jiq'ue vaan te' oy d'a yib'añ sb'achnub'al ayxoem chi'. **19** Ix ac'jib'at jeñan c'apac mantiado d'a yib'añ scajnub' Dios chi', ix ac'jib'at juntzañxo d'a yib'añ mantia-do icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

20 Ix lajvi chi, ix yac'anem chab' pachañ q'uen q'ueen viñaj Moisés chi' d'a yol scaxail trato, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'iloch lajuñe' checnab'il. Ix yac'anoch te' sb'achlab'il te' caxa chi' viñ, ix yac'anpaxem smacul te'

viñ, aton b'aj tz'ac'ji tup mul. **21** Ix lajvi chi', ix ic'jib'at te' d'a yol scaj-nub' Dios, ix ac'jioch c'apac cortina d'a snañal yol scajnub' chi', yic tz'och smaculoc te' caxa chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñ. **22** Ix ac'-jipaxoch te' mexa d'a co vach' d'a yol mantiado b'aj sch'ox sb'a Dios. **23** Vach' ix aj yac'jiem ixim pan d'a sat te' mexa d'a yichañ Jehová, icha ix aj yalan d'a viñaj Moisés chi'.

24 Ix ac'jipaxoch q'uen sb'achnub' candil d'a co quexañ d'a yichañ mexa d'a yol mantiado b'aj sch'ox sb'a Dios. **25** Ix ac'jioch sc'ac'al can-dil d'a yichañ Jehová, icha ix aj yalan d'a viñaj Moisés chi'. **26** Ix ac'-jipaxoch altar oro d'a yichañelta c'apac cortina chi'. **27** Ix sñusantz'a incienso viñaj Moisés chi' d'a yib'añ altar chi', icha ix aj yalan Jehová.

28 Ix lajvi chi', ix ac'chajoch c'apac cortina smaculoc b'aj tz'och eb' sacerdote d'a yol cajnub' chi'. **29** Ix ac'chajem altar b'aj sñusjitz'a silab' d'a yichañelta sti' mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix lajvi chi' ix sñusantz'a noc' silab' viñaj Moisés chi' yed' ixim harina icha ix aj yalan Jehová.

30 Ix ac'jioch q'uen nivan palan-gana d'a scal mantiado yed' altar. Ix ac'ji b'ud'joc q'uen d'a a a' yic sb'ic sc'ab' eb' yed' yoc. **31** A d'a a a' chi' ix sb'ic sc'ab' viñaj Moisés chi' yed'

yoc. Añeja' pax viñaj Aarón yed' eb' yuninal sb'ic sc'ab' eb' yed' yoc, **32** ayic tz'och eb' d'a yol mantiado. Sb'icpax sc'ab' eb' yed' yoc chi' ayic tz'och eb' d'a altar, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

33 D'a slajvub'alxo ix b'ochajoch yamaq'uil spatic yichañ scajnub' Dios yed' altar. Ix lajvi chi' ix ac'chajoch c'apac c'apac smaculoc d'a sti' amac' chi'. Icha val chi' ix aj sb'ocanel masanil tas ix alchaj d'a viñaj Moisés chi' yuj Jehová.

**Ix och stziquiquial Jehová
d'a yib'añ scajnub'
(Nm 9.15-23)**

34 Ayic ix lajvi sb'oel smasanil, ix emul asun d'a yib'añ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová, ix em stziquiquial d'a yib'añ scajnub' chi' yed' d'a yool.

35 Yuj chi' maj yal-laj yoch viñaj Moisés d'a yool chi', yujto ayec' jun asun chi' d'a yib'añ, macb'il yool chi' yuj stziquiquial Jehová. **36** Ayic sq'ue vaan asun chi' d'a yib'añ scajnub' Jehová chi' syic'anq'ue vaan smantia-do eb' israel, sb'eyb'at eb'. **37** Tato max q'ue vaan asun chi' jun, max yic'-q'uelaj vaan scampamento eb', ato sq'ue vaan ichato chi' sb'at eb'. **38** Yal-ñej b'ajtil ayec' eb' israel d'a yol b'e, syil val jun asun chi' eb' d'a yib'añ scajnub' Jehová d'a c'ualil, axo d'ac'-valil ayoch sc'ac'al asun chi' syil eb'.

A Ch'añ Libro

LEVÍTICO

Levítico sb'i jun libro tic, yujto a' tz'alancot yuj eb' yiñtilalcan viñaj Leví, yoxil yuninal viñaj Jacob. A eb' yiñtilal Leví chi' añej eb' ay yalan yic smunlaj d'a scajñub' Dios. Scolvajpax eb' ayic tz'och eb' anima ejmelal d'a Dios chi'. A jun libro tic syalcot yuj sleyal tastac smoj sc'ulaj d'a scajñub' Dios chi' yed' tas mañ smojoc syic'och eb' sacerdote chi' d'a yichañ Dios. Syalanpaxcot yuj tas tz'aj sacb'itanxi sb'a eb' anima.

A tas nivan yelc'och d'a jun libro tic to a sDiosal eb' israel malaj jab'oc chucal d'ay. Snib'ej Dios chi' to vach' syutej sb'eyb'al eb' israel chi' yic malaj pax schucal eb'. Syalanpaxcoti tastac tz'aj yac'ji silab' yed' juntzañxo ofrenda tz'ac'ji d'a Dios, aton tic syal d'a capítulo 1 masanto d'a 8. Axo capítulo 9 yed' 10, a tz'alancot tas aj yochnac viñaj Aarón sacerdoteal.

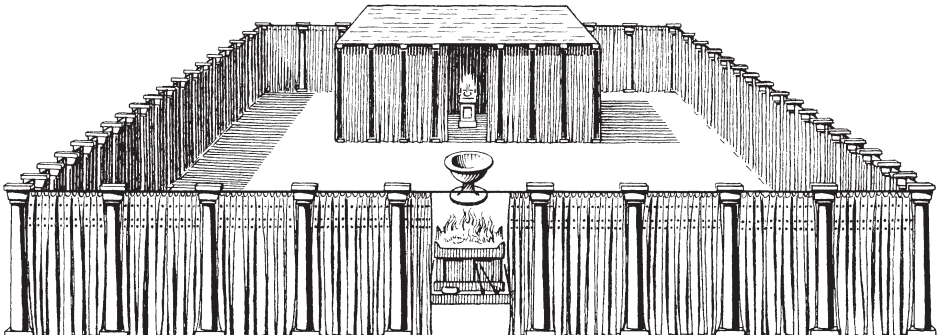
Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 15, ata' syal yuj juntzañ tas vach' yed' juntzañ tas mañ vach'oclej. Syalanpax yuj tas tz'aj sacb'itan sb'a eb' anima yuj juntzañ chucal sc'ulej. Axo d'a capítulo 16, ata' syal yuj tas tz'aj yac'ji lajvoc mul. Axo juntzañxo capítulo d'a jun libro tic, syalcot yuj juntzañxo ley yovalil sb'eyb'alaji yed' juntzañ q'uiñ yovalil syac'och eb' israel. Ay jun aycan d'a capítulo 19.18 to yovalil sco xajanej eb' ay d'a spatic schiquin co pat, aton jun chi' ix yalpax Jesús d'a San Mateo 22.39, te nivan yelc'och jun checnab'il chi'.

A juntzañ silab' stz'ab'at smasanil

1 ¹ Ix avtaj viñaj Moisés yuj Jehová d'a yol mantiado, ix schecan yal juntzañ checnab'il viñ d'a eb' yetisraelal.

² Yuj chi' ix yalan viñaj Moisés chi' icha tic: Tato ay junoc ex

tzeyic'cot junoc noc' noc' yic sñus-chajtz'a smasanil silab'il d'a Jehová, a d'a scal noc' e vacax, d'a scal noc' e calnel ma d'a scal noc' e chiva, ata' tzeyic'cot noc'. ³ Tato vacax noc' tze ñustz'a silab'il chi', yovalil a junoc noc' toro malaj spaltail tzeyic'coti. A jun silab' stz'ai, a jun chi' to stz'ab'at

A scajñub' Dios b'aj sch'ox sb'a (Lv 1.1)

noc' noc' chi' smasanil. A d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová, ata tzeyac'och silab' chi' yic vach' schaji yuj Jehová. **4** Yovalil tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc', yic schaji noc' yuj yac'ji lajvoc e mul. **5** A mach ay yic noc' chi', a smilancham noc' d'a yichañ Jehová, axo eb' sacerdote yuninal viñaj Aarón tz'ic'ancot schiq'uil noc', stzicanoch eb' d'a schañil pac'añ jun altar ayec' d'a yichañ mantiado. **6** Añeja' viñ ay yic noc' chi' spatz'anel noc', schoc' xicanb'at noc' viñ. **7** Axo eb' sacerdote yuninal viñaj Aarón chi', syac'q'ue te' c'atzitz eb' d'a yib'añ te' tzac'ac' d'a altar chi' yic sq'ue sc'ac'al. **8** Tz'ac'jiq'ue noc' chib'ej cotac xicab'il chi' d'a yib'añ te' c'atzitz chi' yed' noc' sjolom yed' noc' xepu' tz'ic'jiel d'a noc' yol sc'ool. **9** A mach tz'ac'an noc' silab' chi', yovalil a smaxan noc' yol sc'ool, sb'icanel noc' yoc, axo viñ sacerdote sñusantz'a jun silab' chi' smasanil d'a yib'añ altar. Suc'uq'ui sjab' jun silab' stz'a chi' syab' Jehová.

10 Tato calnel, ma chiva noc' tzeyac' silab'il chi', yovalil ch'aac noc', malajocab' jab'oc spaltail noc'. **11** A d'a stojolal norte d'a jun altar chi', ata' smiljicham noc' yuj mach tz'ac'an noc' chi' d'a yichañ Jehová. Axo eb' yuninal viñaj Aarón chi' stzicanoch schiq'uil noc' d'a schañil pac'añ jun altar chi'. **12** Slajvi chi' slaj cotac xicajb'at noc', axo viñ sacerdote tz'ac'anq'ue noc' cotac xicab'ilxo yaj chi' d'a yib'añ c'ac' d'a yib'añ altar yed' noc' sjolom yed' noc' xepu' tz'el d'a noc' yol sc'ool. **13** Axo jun mach tz'ac'an noc' silab' chi', yovalil a smaxan noc' yol sc'ool, sb'icanpaxel noc' yoc, axo viñ sacerdote sñusantz'a smasanil d'a yib'añ

altar. Suc'uq'ui sjab' jun silab' stz'a chi' syab' Jehová.

14 Tato much noc' silab' sñusjitz'a smasanil d'a yichañ Jehová, yovalil a junoc noc' paramuch yalñej tas macañil. **15** A viñ sacerdote tz'ic'ancot noc' silab' chi' d'a altar, stoc'anel sjolom noc' viñ, sñusjitz'a noc'. Axo schiq'uil noc', stzicoch viñ d'a spac'ul altar. **16** Tz'ic'jielta masanil yooch noc' yed' tas ay d'a yool, syumjicanb'at d'a stz'eyb'at altar d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton b'aj smolchaj q'uen tic'aq'uil taañ. **17** Slajvi chi' syamji sc'axil noc' yic sjeccchitanb'at jab'oc noc' viñ, palta max chab'axlaj snañal noc', sñusantz'a noc' viñ sacerdote d'a yib'añ te' c'atzitz ayq'ue d'a yib'añ altar chi'. Suc'uq'ui sjab' jun silab' stz'a chi' syab' Jehová.

Juntzañ tas svaji tz'ac'ji ofrendail

2 **1** Tato ay junoc ex tzeyic'cot ixim harina ofrendail d'a Jehová, a val ixim harina te vach' tzeyic'coti. A d'a yib'añ ixim chi' tzeyaqu'em aceite yed' incienso, **2** tzeyic'ancot d'a eb' sacerdote yiñtilal viñaj Aarón. A junoc eb' sacerdote ayoch d'a yopisio tz'ic'anq'ue junoc b'echañ ixim harina yed' aceite yed' pax masanil incienso. Slajvi chi' sñusjitz'a jun silab' chi' d'a yib'añ altar, yuj sch'oxchaji to a' silab' chi' yic Jehová yaji. Suc'uq'ui sjab' jun ofrenda chi' syab' Jehová. **3** Axo jab'oxo jun ofrenda chi' yicxo eb' viñ sacerdote yaji. Nivan yelc'ochi, yujto yetb'eyum sb'a yed' jun silab' sñusjitz'a d'a yichañ Jehová.

4 A tz'ac'ji junoc ofrenda c'anb'inac d'a yol horno, aocab' ixim harina te vach', malaj yich sb'at d'a scal. Syal pim tz'aj sb'oji, scalaj yed'

aceite, syalpax yoch d'a c'oxoxal to malaj yich, succhajec' aceite d'ay.

5 Tato a jun ofrenda chi' mayb'il d'a yol xalten, aocab' ixim harina yelxo val te vach', calab'il yed' aceite, palta mocab'a yich ayb'ati.

6 Scotac xepchitaji, slajvi chi' tz'och aceite d'ay, yujto ofrenda d'a tas svaji.

7 Tato tzeyac' junoc ofrenda tajinac d'a scal aceite, aocab' yed' ixim harina te vach', calab'il yed' aceite tzeyac'a'. 8 Ayic toxo ix b'uel jun ofrenda chi', tzeyic'ancot d'a Jehová, tzeyac'an d'a viñ sacerdote, axo viñ tz'ic'anb'at d'a altar. 9 Ata' siñustz'a jab'oc jun ofrenda chi' viñ yic ch'oxnab'il to a ofrenda chi' yic Jehová yaji. Suc'uq'ui sjab' jun silab' chi' syab' Jehová. 10 Axo jab'ocxo jun ofrenda chi', yic eb' sacerdote tz'ajcani. Nivan yelc'ochi, yujto yet-b'eyum sb'a yed' juntzañ ofrenda siñusjitz'a d'a yichañ Jehová.

11 Masanil juntzañ ofrenda tzeyac' d'a Jehová d'a tastac svaji, malajocab' yich ayb'at d'a scal. Max yal-laj siñusjitz'a tas silab'il d'a yichañ Jehová tato ayb'at yich pan, ma noc' yalchab' d'a scal. 12 Syal eyac'an ixim pan ayb'at yich d'a scal yed' tas ayb'at noc' yalchab' d'a scal d'a ofrendail a tz'ac'ji b'ab'el sat avb'en, palta max siñusjitz'alaj d'a yib'añ altar silab'il b'aj stz'a silab' suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

13 Masanil ofrenda tzeyac' d'a tas svaji, yovalil sb'at yatz'amil, malaj junoc ofrenda chi' to max b'at yatz'amil, yujto a atz'am atz'am chi' sch'oxanel co trato yed' co Diosal. Yuj chi' masanil ofrenda tzeyac' d'a tas svaji chi', ayñejocab'och yatz'amil.

14 Tato tzeyac' junoc ofrenda d'a Jehová d'a sb'ab'el sat eyavb'en, yovalil a jayeoc jolom trigo sc'anb'i d'a scal c'ac', yaxto val svuchchajeli. 15 A d'a yib'añ jun ofrenda chi', tzeyac'och aceite yed' incienso, yujto a ofrenda chi' a ixim trigo, ma ixim cebada. 16 A junoc viñ sacerdote siñusantz'a jab'oc ixim vuchb'ilel chi' yed' aceite yed' pax masanil incienso. A jab'oc chi' sch'oxani to a ofrenda chi' yic Jehová yaji.

A silab' yic junc'olal

3 1 Tato ay junoc ex tzeyac' junoc snun e vacax, ma junoc noc' toro silab'oc yic tze ch'oxani to ay e junc'olal yed' Jehová, yovalil tzeyic'cot noc' d'a yichañ Jehová. A jun noc' noc' chi' yovalil malaj jab'oc spaltail noc'. 2 Ayic tzeyac'an junoc ofrenda chi', tzeyic'b'at noc' d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ata' tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc', slajvi chi' tze milancham noc'. Axo junoc eb' viñ sacerdote stzicanoch schiq'uil noc' d'a schañil pac'añ altar.

3 Tato ay junoc ex tzeyac' junoc noc' silab' yic junc'olal, tzeyiq'uel junoc macañ d'a noc' silab' chi', yic siñusjitz'a d'a yichañ Jehová, aton juntzañ tic tzeyiq'ueli: Masanil xepu' ayoch d'a noc' yol sc'ool, 4 chab' stut noc' yed' xepual, xepu' ayoch d'a spatictac sb'auquil yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc'. 5 Axo junoc eb' viñ sacerdote siñusantz'a masanil juntzañ chi' silab'il d'a yib'añ junxo silab' van stz'a d'a yib'añ te' c'atzitz d'a yib'añ altar, suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

6 Tato tzeyac' junoc noc' calnel ma junoc noc' chiva d'a Jehová

silab'il yic tze ch'oxan e junc'olal yed'oc, syal eyac'an noc' ch'aac ma noc' snun, añej tato malaj jab'oc spaltail noc'. **7** Ayic tzeyac'an noc' calnel chi' silab'il d'a yichañ Jehová, **8** tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc'. Slajvi chi' tze milancham noc' d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Axo junoc eb' viñ sacerdote stzicanoch schiq'uil noc' d'a schañil pac'añ altar.

9 A junoc mach ex tzeyac' junoc noc' silab' chi', tzeyiq'uel junoc macañ d'a noc' yic sñusjitz'a d'a yichañ Jehová, aton juntzañ tic tz'ic'-jieli: Xepual sñe noc', vach' tz'aj yic'-jiel smasanil yed' xepu' ayoch d'a noc' yol sc'ool, **10** stut noc' yed' pax xepu' ayoch d'ay, xepu' ayoch d'a yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc', junñej tz'aj yic'jiel yed' noc' stut chi'. **11** Slajvi chi', axo viñ sacerdote sñusantz'a juntzañ chi' smasanil silab'oc d'a yichañ Jehová to icha junoc vael yaji.

12 Tato chiva noc' tzeyac' e silab'oc chi', tzeyic'cot noc' d'a yichañ Jehová. **13** Axo mach ex tzeyac' noc' chi', tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc', tze milancham noc' d'a yichañ mantiado. Axo eb' viñ sacerdote stzicanoch schiq'uil noc' d'a schañil pac'añ altar.

14-15 A ex mach ex tzeyac' junoc noc' silab' chi', tzeyiq'uel junoc macañ d'a noc', yic sñusjitz'a d'a yichañ Jehová, aton juntzañ tic: Masanil xepu' ayoch d'a noc' yol sc'ool, d'a spatictac sb'auil yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a spatic seyub' noc' yed' stut noc' schab'il yed' xepual. **16** Axo viñ sacerdote sñusantz'a juntzañ chi' smasanil d'a yib'añ altar, icha junoc

vael sñusjitz'aoc, suc'qu'ui sjab' syab' Jehová.

Masanil xepual noc' yic Jehová yaji. **17** Mañ e chi xepu' yed' pax schiq'uil noc'. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a junelñej yed' d'a eyiñtilal, yalñej b'ajtil ayex eq'ui, xa chi, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A silab' yuj yac'ji tup mul

4 ¹ **1** Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' to syal juntzañ checnab'il tic viñ d'a eb' yetisraelal. Yuj chi' ix yal viñ icha tic:

2 Tato ay mach tz'och smul, mañ sc'anoc sc'ool, sc'ulan tastac ay yovalil, ato a' syal schecnab'il Jehová, yovalil sc'anab'ajej masanil juntzañ tastac ol val tic:

3 Tato a viñ sat sacerdote tz'och smul ayic ayoch viñ d'a yopisio, a smul viñ chi' tz'empax d'a yib'añ eb' choñab', yovalil syac' junoc noc' quelem vacax viñ silab'oc d'a Jehová yuj smul chi'. A noc' vacax syac' viñ chi', a noc' malaj jab'oc spaltail.

4 Syic'ancot noc' viñ d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová.

Syac'anq'ue sc'ab' viñ d'a sjolom noc', smilancham noc' viñ d'a yichañ Jehová. **5** A viñ tz'ic'ancot jab'oc schiq'uil noc' syic'anoch viñ d'a yol mantiado chi'. **6** Syaq'uem yiximal sc'ab' viñ d'a scal schiq'uil noc' chi'.

Uquel stziquem viñ d'a yichañ Jehová d'a yichañelta c'apac cortina ayoch b'aj ay lugar Añej Jehová Ay Yico'. **7** Sucanoch jab'oc schiq'uil noc' chi' viñ d'a sch'ac altar yic incienso ayoch d'a yichañ Jehová d'a yol mantiado. Axo masanil chie' tzato can chi', seccanem viñ d'a yichtac yoc altar b'aj sñusjitz'a silab', aton jun ayem d'a yichañ mantiado chi'.

8 Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepu' d'a noc' yol sc'ool, 9 yed' chab' stut noc' yed' xepual yed' pax masanil xepual sb'aquil yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc', 10 icha val tz'aj yic'jiel d'a noc' vacax tz'ac'ji silab'oc yic sch'oxan junc'olal yed' Dios. Slajvi chi', sñusjitz'a d'a yib'añ altar.

11 Axo noc' stz'umal, noc' sb'ac'-chil, noc' sjolom, noc' xub', noc' yoc, masanil noc' yol sc'ool yed' masanil sch'añtza' noc', 12 syalelc'ochi masanil noc' silab' chi', tz'ic'jiel d'a junoc lugar to vach' yaj d'a spatiquel campamento, aton b'aj secchaj-taxonel q'uen tic'aq'uil taañ. Ata' sñusjitz'a noc' d'a yib'añ te' c'atzitz.

13 Tato co masanil a oñ choñab' israel oñ tic tz'och co mul, mañ sc'anoc co c'ool, malaj pax junoc oñ snachajel cuuj to mañ ichoc yalan schecnab'il Jehová ix co c'ulej, yuj chi' tz'och co mul, 14 ayic squilancot co b'a to ix och co mul, yovalil scac' junoc noc' quelem vacax silab'il co masanil yic tz'ac'ji tup co mul chi' d'a quib'añ. Squic'anb'at noc' d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová.

15 Ata' syac'q'ue sc'ab' eb' yichamtac vinaquil choñab' d'a sjolom noc' d'a yichañ Jehová, smiljicham noc' ta'.

16 Axo viñ sat sacerdote tz'ic'ancot jab'oc schiq'uil noc' chi' d'a yol junoc yed'tal syic'anocho viñ d'a yol mantiado, 17 slab'anem yiximal sc'ab' viñ d'a scal schiq'uil noc' chi' stzicanem uqueloc viñ d'a yichañ Jehová d'a yichañelta c'apac cortina. 18 Sucanec' jab'oc schiq'uil noc' chi' viñ d'a sch'ac altar b'aj stz'a incienso, aton ayec' d'a yichañ Jehová d'a yol mantiado chi'. Axo jantacto schiq'uil noc' tzato cani, stob'jicanec' d'a yich yoc

altar b'aj sñusjitz'a silab', aton jun ayec' d'a yichañ mantiado chi'.

19 Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepual noc' silab' chi', sñusjitz'a d'a yib'añ altar. 20 Syalelc'ochi, to icha val tz'aj noc' quelem vacax syac' viñ sat sacerdote yuj smul icha chi' tz'ajpax noc' tz'ac'ji chi' yuj smul eb' anima smasanil. Icha chi' syutej viñ sat sacerdote chi' sb'oan silab' yuj slajvicanel co mul d'a quib'añ a oñ tic. 21 Slajvi chi' tz'ic'jiel noc' silab' chi' d'a spatiquel campamento. Ata' sñusjitz'a noc', icha val tz'utaj noc' b'ab'el quelem vacax chi', yujto a jun silab' chi' tz'ac'ji yuj yac'ji lajvoc co mul co masanil.

22 Tato ay junoc viñ yajal tz'och smul, mañ sc'anoc sc'ol viñ yic sc'ulan tastac to mañ ichocta' yalan schecnab'il Jehová, 23 ayic snachajel yuj viñ to ix och smul viñ, yovalil syic'cot junoc noc' mam chiva viñ silab'il yuj smul ix och chi'. A noc' syic'cot viñ chi' a noc' malaj jab'oc spaltail. 24 Syac'q'ue sc'ab' viñ d'a sjolom noc', smilancham noc' viñ d'a yichañ Jehová, aton b'aj smiljixon noc' noc' sñusjitz'a silab'il, yujto silab' yuj smul viñ yaj noc'.

25 Axo junoc viñ sacerdote tz'ic'ancot schiq'uil noc' silab' chi', sucanoch viñ d'a sch'ac altar b'aj sñusjitz'a silab', axo jantacto chic' scani, stob'ancanec' viñ d'a yich yoc altar chi'. 26 Sñusjitz'a smasanil xepual noc' d'a yib'añ altar, icha val tz'aj silab' tz'ac'ji yuj sch'oxji junc'olal yed' Dios. Icha chi' syutej viñ sacerdote sb'oan jun silab' chi' yic tz'ac'ji tup smul jun viñ yajal d'a choñab' chi'.

27 Tato ay junoc comon anima tz'och smul, mañ sc'anoc sc'ool yic

sc'ulan tastac to mañ ichocta' yalan schecnab'il Jehová, **28** ayic snachajel yuuj to ix och smul, yovalil syic'cot junoc noc' nun chiva silab'il yuj smul ix och chi'. A noc' syic'cot chi', a noc' malaj jab'oc spaltail.

29 Syac'q'ue sc'ab' d'a sjolom noc', slajvi chi' smilancham noc' b'aj smiljitaaxoncham noc' noc' sñusjitz'a silab'il. **30** Axo junoc viñ sacerdote tz'ic'ancot schiq'uul noc', sucanoch viñ d'a sch'ac altar b'aj sñusjitz'a silab', axo jantacto schiq'uul noc' scani, stob'ancanec' viñ d'a yich yoc altar chi'. **31** Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepual noc' silab' chi', icha val tz'aj yic'jiel yic noc' silab' tz'ac'ji yuj sch'oxan sjunc'olal yed' Dios. Sñusjitz'a xepual noc' chi' silab'il d'a yichañ Jehová to suc'uu'ui sjab'. Icha chi' syutej viñ sacerdote sb'oan jun silab' chi' yic tz'ac'ji tup smul jun anima chi'.

32 Tato a noc' calnel syic'cot jun mach tz'ac'an jun silab' chi', a junoc noc' snun malaj jab'oc spaltail syic'coti. **33** Yovalil syac'q'ue sc'ab' d'a sjolom noc' calnel chi', smilancham noc' b'aj smiljitaaxoncham noc' noc' sñusjitz'aoc. **34** Axo junoc viñ sacerdote tz'ic'ancot schiq'uul noc', sucanoch viñ d'a sch'ac altar b'aj sñusjitz'a silab', axo jantacto schiq'uul noc' scani, stob'canec' viñ d'a yich yoc altar chi'. **35** Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepual noc' silab' chi', icha val tz'aj yic'jiel yic noc' silab' tz'ac'ji yuj sch'oxan sjunc'olal yed' Dios. Sñusjitz'a xepual noc' chi' d'a yib'añ altar, d'a yib'añ juntzañox silab' to stz'ataxon d'a yichañ Jehová. Icha chi' syutej jun viñ sacerdote sb'oan jun silab' chi' yic tz'ac'ji tup smul jun anima chi'.

A juntzañ mul smoj yac'ji silab' yuuj

5 ¹ Q'uinaloc ay junoc mach tz'av-taj yuj yalani ma yac'an tegtigoal sb'a d'a junoc tas ix yila', ma ix yab'i, palta tato max yalelta yuj tas ix yil chi', ma tas ix yab' chi', a jun chi' tz'och smuloc scanñej d'a yib'añ.

2 Añejtona' tato ay junoc mach syaman junoc tas mañ vach'oc icha yalan ley, tz'och smul. Q'uinaloc suquec' sb'a d'a snivanil junoc cham-nac noc', vach'chom caltacte'al noc', ma molb'etzal noc', ma junoc noc' tz'ec' ñerñonoc, a junoc mach icha chi' sc'ulej, mañ vach'oc tz'aji. Tz'och smul, vach'chom max yab'i tato ix suquec' sb'a d'a noc' chamnac noc' chi'.

3 Q'uinaloc ay mach syaman junoc tas tz'el d'a anima, mañ vach'oc tz'aj-can yuuj icha yalan ley, max nachajel yuj d'a jun rato chi', palta ayic snachajel yuuj, tz'och jun chi' smuloc.

4 Q'uinaloc ay junoc mach syac' sti' d'a yalxoñej tas lolonelal d'a elañ-chamel, tato max cham val snaani syac'an sti' chi', max yaq'uelc'och tas ix yal chi', palta ayic snachajel yuuj, toxo ix och juntzañ chi' smuloc.

5 A mach tz'och junoc smul d'a juntzañ tastac tic, yovalil scha smuloc, **6** syac'an junoc noc' nun calnel silab'oc yuj smul ix och chi', ma junoc noc' nun chiva. A jun silab' chi', sñustz'a viñ sacerdote yic slajvicanel smul jun anima chi'.

7 Tato malaj stumin jun anima chi' b'aj sman junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva chi', yovalil syic'cot chavañoc noc' paramuch, yalñej tas macañil d'a yichañ Jehová yuj smul ix och chi'. Jun noc' tz'och yuj smul

chi', junocxo noc' sñusjitz'a smasanil silab'il. **8** B'ab'el sñusjitz'a noc' tz'ac'ji yuj smul chi' yuj viñ sacer-dote, toñej sch'umjiel sjaj noc', palta max el-laj d'a junelñej. **9** Slajvi chi', sucjioch jab'oc schiq'uil noc' d'a spatictac altar, axo jantacto schiq'uil noc' scani, tz'ac'jicanoch d'a yich yoc altar chi', yujto silab' yuj mul yaji. **10** Axo junxo noc' schab'il chi', sñus-jitz'a noc' icha sleyal. Icha chi' tz'aj sb'oan silab' viñ sacerdote yuj slaj-vican smul jun anima chi'.

11 Tato malaj stumin jun anima chi' b'aj sman chavañoc noc' paramuch chi', yovalil syic'cot chañeoc libra ixim harina te vach', max b'atlaj aceite yed' incienso d'a scal, yujto ofrenda yuj mul yaji. **12** Yovalil syic'cot d'a viñ sacerdote, axo viñ tz'ic'ancot junoc b'echañ ixim harina chi' yic stz'a d'a yib'añ altar yuj sch'oxaneli to masanil jun ofrenda chi' yic Jehová yaji. Sñus-jitz'a d'a altar d'a yib'añ juntzañxo ofrenda van stz'a d'a yichañ Jehová. A jun ofrenda chi' yuj mul tz'ac'ji. **13** Icha chi' tz'aj sb'oan jun silab' chi' junoc viñ sacerdote yuj slajvicanel smul jun anima chi'. A jantacto scani, yicxo viñ sacerdote chi', icha sc'ulej yed' juntzañ vael tz'ac'ji d'a ofren-dail, xchi viñaj Moisés chi'.

A silab' tz'ac'ji yuj stupchaj mul

14 Ix schec Jehová yal viñaj Moisés chi' icha tic:

15 Q'uinaloc ay junoc mach max ic'ancot tastac yictaxon Jehová yaji, vach'chom mañ sc'anoc sc'ool tz'och smul. A jun anima chi' yovalil syic'-cot junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail, syac'an noc' silab'il d'a Jehová yuj smul chi'. Yovalil snaji

jantac stojol noc' ch'ac calnel chi' d'a q'uen plata, icha q'uen sc'anchaj d'a scajnub' Dios. **16** A jun anima chi' yovalil stup tastac yictaxon Jehová yaj maj yic'cot chi', syac'an jab'ocxo stojol d'a yib'añ juntzañ toxo ix yac' chi' d'a viñ sacerdote yed' noc' calnel tz'ac'ji d'a silab'il yuj smul chi'. Icha chi' tz'aj sb'oan silab' jun viñ sacer-dote yuj slajvicanel smul jun anima chi'.

17 Q'uinaloc ay junoc mach tz'och smul d'a checnab'il ix yac' Jehová vach'chom mañ sc'anoc sc'ool, a jun chi' ayxo och smuloc. **18** Yuj chi' syic'cot junoc silab' d'a junoc eb' viñ sacerdote yic stupan smul chi'. Syic'cot junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail. A viñ sacerdote chi' snaani to c'ocb'il syab' stojol noc' chi' d'a icha val stojol tas stupchaj chi', añeja' viñ sb'oan jun silab' chi'. Icha chi' tz'aj slajvicanel smul ix och chi'. **19** Aton silab' yuj stupchaj smul chi', yujto a jun anima chi' ay smul d'a yichañ Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

Silab' yuj ixtoj anima

6 ¹ Ix schec Jehová yal viñaj Moisés chi' icha tic:

² Q'uinaloc ay junoc mach tz'och smul d'a yichañ Jehová, yic syixtan yetanimail d'a junoc tas scan ab'enal d'ay, ma syel'quej junoc tasi, mato toñej sc'ub'ejeli, ³ mato sic' junoc tasi stec'b'an sb'a yalani to malaj tas syila', ma stec'b'an sb'a yalan junoc tas mañ yeloc, ma sc'ulej junocxo chucal sc'ulej eb' anima icha juntzañ tic, yovalil syac' junoc silab'. ⁴⁻⁵ Axo yic snachaji to ay smul d'a junoc jun-tzañ tic, yovalil syac'xi masanil stojol d'a mach ay yico', syac'an jab'ocxo

stojol^a d'a yib'añ juntzañ toxo ix yac' chi' d'a mach ay yico'. Syac'anpax junoc silab' d'a Jehová yuj smul tz'och chi'. **6** A silab' syac' chi', aton junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail, ma a tumin icha stojol junoc noc' ch'ac calnel chi' tz'ac'ji d'a viñ sacerdote. **7** Axo viñ tz'ac'anocho jun silab' chi' d'a yichañ Jehová yuj smul jun anima ix och chi', axo jun mul chi' slajvicanel d'a yib'añ, xchi viñaj Moisés chi'.

A tas tz'aj yac'ji silab' sñusjitz'a smasanil

8 Ix schec Jehová yal viñaj Moisés chi' icha tic:

9 Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal yuj tas tz'aj yac'ji jun silab' to sñusjitz'a smasanil d'a junjun yem-c'ualil. A noc' noc' sñusjitz'a smasanil d'a silab'il chi', yovalil ayq'ue noc' d'a yib'añ c'ac' tz'ec' ac'val yic stz'ab'at noc'. **10** Axo d'a junxo q'uiñib'alil, a junoc viñ sacerdote yovalil syac'och junoc spichul viñ te vach' yed' yol svex to lino. Slajvi chi', smolanq'ue stañil noc' noc' ix sñusjitz'a d'a yib'añ altar chi' viñ, syac'anem viñ d'a stz'eyb'at altar chi'. **11** Slajvi chi', sq'uexanel spichul viñ chi', sb'at yac'ancan stañil noc' silab' chi' viñ d'a jun lugar sic'b'ilel d'a spatiquel campamento. **12-13** A jun c'ac' ayoch d'a yib'añ altar chi', ayñejocab'och masanil tiempo, malajocab' b'aq'uiñ stupi. Yovalil tz'ac'jioch te' c'atzitz yuj eb' sacerdote d'a junjun q'uiñib'alil, aton d'a yib'añ c'ac' chi' tz'ac'jiq'ue noc' silab'

stz'a d'a junjun q'uiñib'alil. Ata' stz'apax xepual noc' silab' yic junc'olal.

A tas tz'aj yac'ji tas svaji d'a ofrendail

14 A juntzañxo checnab'il tz'alji tic, aton tas tz'aj yac'ji tas svaji d'a ofrendail: A viñ sacerdote tz'ac'an d'a Jehová d'a yichañ altar, **15** syic'ancot junoc b'echañ ixim harina yed' aceite, junñej tz'ajb'at yed' masanil incienso yic ofrenda chi', stz'a b'aj stz'ataxon ofrenda, yuj sch'oxani to a masanil jun ofrenda chi' yic Jehová yaji, te suc'uq'ui sjab' syab'i. **16-17** Axo jantacto ofrenda chi' scani, sb'olchaji, malaj yich pan sb'at d'a scal. Sva eb' viñ sacerdote d'a junoc lugar to yic Jehová yaji, aton d'a yamaq'uul mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. A juntzañ ofrenda chi', yicñej Jehová yaji, icha yaj silab' yuj yac'ji lajvoc mul, icha pax yaj silab' yuj stupchaj mul. Ix yac'can juntzañ ofrenda tic Jehová d'a eb' sacerdote d'a scal juntzañ ofrenda tz'ac'ji d'ay to sñusjitz'a d'a yib'añ altar. **18** A sleyal jun ofrenda chi' ol canñej d'a masanil tiempo. A ofrenda to yic Jehová yaji, sñusjitz'aoc, syalñej svaan masanil eb' vinac d'a yiñtilal viñaj Aarón. Yalñej tastac tz'och tenaj d'a juntzañ ofrenda chi' yic Jehová tz'ajcane, xchi viñaj Moisés chi'.

A yofrenda eb' sacerdote

19 Ix checji yal viñaj Moisés chi' yuj Jehová icha tic:

20 Aton jun ofrenda tic yovalil syac' viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a Jehová, d'a sc'ual sic'chajoch eb'

^a **6.4-5** A jab'ocxo stojol sb'inaj d'a tic, a d'a castilla syala' "la quinta parte". Syalelc'ochi q'uinaloc ovañ noc' calnel syiq'uec' junoc mach d'a junoc yetanimail yovalil syac'xi noc' ovañ chi', syac'anpax junocxo noc' d'a yib'añ noc' ovañ chi'.

d'a sacerdoteal: Chañe' libra ixim harina te vach', yujto ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji. Nañal tz'ac'ji d'a q'uiñib'alil, axo nañalxo, a d'a yemc'ualil tz'ac'ji d'a jun c'u chi'. **21** A d'a yol junoc xalten sb'o'ji jun ofrenda chi', vach' tz'aj sc'anb'i d'a scal aceite, slajvi chi' spojchaji, tz'ac'ji d'a ofrendail to suc'uq'ui sjab' syab' Jehová. **22** Icha chi' ol yutejñej junjun yiñtilal viñaj Aarón ol laj ochñej sq'uexuloc d'a sacerdoteal. Yicñej Jehová yaj jun ofrenda chi', yuj chi' sñusjitz'a smasanil d'a yichañ. **23** Masanil ofrenda syac' eb' sacerdote d'a tas svaji, yovalil sñusjitz'a smasanil. Malaj junoc mach syal svaani, xchi viñaj Moisés chi'.

A sleyal silab' yuj yac'ji tup mul

24 Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalani:

25 Al masanil juntzañ c'ayb'ub'al tic d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, yuj tas tz'aj sñusjitz'a silab' yuj yac'ji tup mul: A junoc noc' silab' tz'ac'ji yuj mul chi', yovalil smiljicham noc' d'a yichañ Jehová, d'a jun lugar b'ajtaxon smiljicham noc' sñusjitz'aoc. A jun silab' chi' yic Jehová yaji. **26** A viñ sacerdote tz'ac'an jun silab' yuj yac'ji tup mul chi', syal schi'an viñ d'a jun lugar yic Jehová yaji, aton d'a yamaq'uul mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. **27** Yalñej tastac tz'och tennaj d'a noc' chib'ej chi' yic Jehová tz'ajcani. Tato tz'och tzitnaj schiq'uul noc' d'a junoc pichul, yovalil sjuc'jiel d'a junoc lugar to yic Jehová yaji. **28** Añeja' lum chen b'aj stz'añji noc' silab' chi', yovalil smac'jipoj luum, palta ta a d'a yol junoc chen bronze stz'añji, añej

to sñicjiel smical, vach' tz'aj sb'icchaji.

29 A jun silab' chi' yic Jehová yaji. Yalñej mach junoc vinac d'a yiñtilal eb' sacerdote syal schi'ani. **30** Palta tato tz'ic'jicot schiq'uul d'a yol mantiado d'a jun lugar to yic Jehová yaji, yuj yac'ji tup mul, max yal-laj schiji noc'. A jun silab' chi' yovalil sñusjitz'a smasanil.

A sleyal silab' yuj stupchaj mul

7 **1** Yic Jehová yaj silab' tz'ac'ji yuj stupchaj mul. Aton val checnab'il yuj tas tz'aj yac'ji tic: **2** A junoc noc' noc' tz'ac'ji yuj stupchaj mul, yovalil smiljicham noc' b'aj schamtaxon noc' sñusjitz'aoc, axo schiq'uul noc' stzicjioch d'a schañil pac'añ altar. **3** Tz'ac'ji masanil xepual noc', aton xepu' ayoch d'a noc' sñe, d'a noc' yol sc'ool, **4** yed' noc' stut schab'il yed' xepu' ayoch d'a yich spatic noc' yed' pax xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc', junñej tz'aj yel yed' noc' stut chi'. **5** Axo junoc eb' sacerdote sñusantz'a juntzañ chi' d'a yib'añ altar silab'il to sñusjitz'a d'a yichañ Jehová yuj stojoloc mul. **6** Yalñej mach eb' vinac d'a yiñtilal eb' sacerdote syal schi'an jun silab' chi', palta añej d'a jun lugar to yic Jehová yaji, yujto a jun chi' nivan yelc'ochi.

7 A checnab'il yuj silab' yic stupchaj mul, lajanñej yed' yic silab' tz'ac'ji yuj mul. A noc' chib'ej yic juntzañ silab' chi', scan yicoc viñ sacerdote ix ac'anoch d'a yichañ Jehová. **8** Añejton pax a' stz'umal jun noc' silab' stz'a syac' eb' anima chi', yic viñ sacerdote chi' tz'ajcani. **9** Icha pax chi' masanil ofrenda sc'anb'i d'a horno, ma d'a yol xalten, ma staji d'a

yoltac nivac chen, yicñej jun viñ sacerdote tz'ac'anoch jun ofrenda chi' d'a yichañ Jehová. **10** Icha chi' tz'aj yac'ji masanil ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji, icha ixim trigo jaxb'il calab'il yed' aceite, mato c'anb'inac. A jun-tzañ chi' yicñej eb' yiñtilal viñaj Aarón, lajanñej tz'aj spucanec' eb' d'a spatic.

A sleyal silab' yic junc'olal

11 Aton val sleyal tas tz'aj yac'ji silab' d'a yichañ Jehová sch'oxan junc'olal yed'oc: **12** Tato a junoc noc' silab' chi' tz'ac'ji yuj ac'oj yuj diosal, tz'ac'jipax ixim pan malaj yich, scalaj yed' aceite yed' c'oxox pan tz'och aceite d'ay to malaj pax yich yed' juntzañ pan b'ob'il d'a ixim harina te vach' calab'il yed' aceite. **13** A yed' jun silab' chi', tz'ac'jipax ixim pan ay yich. **14** Tz'ic'jriel junoc pan, tz'ac'ji-och d'a yichañ Jehová. Slajvi chi' scan jun pan chi' d'a yol sc'ab' viñ sacerdote, aton viñ stzicanem schiq'uil noc' silab' chi'.

15 A noc' noc' tz'ac'ji silab'il yic sch'oxan junc'olal yed' Dios yuj ac'oj yuj diosal, a d'a jun c'ual tz'ac'ji noc' chi' schijicanb'ati, mañxa jab'oc noc' sic'ljicanb'at d'a junxo c'u. **16** A pax tato a jun silab' tz'ac'ji yujto yac'nac sti' mach yac'ani, ma toñej tz'el d'a sc'ol yac'ani, a juntzañ chi' schiji d'a jun c'ual chi', tato ayto noc' scani, syal schiji d'a junxo c'u. **17** Palta tato ayto noc' d'a schab'jial, ata' yovalil sñusjitz'a noc'. **18** Tato ay mach schi'an jun noc' silab' chi' d'a schab'jial, a jun silab' chi' maxtzac chajilaj, maxtzac ochpaxlaj yopisio. A jun chi' mañ vach'oc tz'ajcan d'a yol sat Jehová. Yuj chi' a mach schi'an jun chi', scan jun mul chi' d'a yib'añ.

19 Tato ay noc' chib'ej yic junoc silab' tic tz'och tennaj d'a junoc tas mañ vach'oc yaj icha yalan ley, maxtzac yal-laj schiji noc', palta to sñus-jitz'a noc'.

A mach vach' yaj icha yalan ley, syal schi'an juntzañ silab' chi'.

20-21 A junoc anima mañ vach'oc yaj icha yalan ley, yujto ix syam junoc tas to mañ vach'oc, vach'chom d'a anima scoti, ma junoc noc' noc', ma junocxo tas mañ vach'oc, tato a jun anima chi' schi'anpax noc' silab' yic junc'olal to yic Jehová yaji, a jun anima chi', mañxaocab' yalan yic d'a co cal, xchi viñaj Moisés chi'.

A sleyal d'a noc' xepu' yed' d'a chic'

22 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

23 Al masanil juntzañ tic d'a eb' etchoñab': Max yal-laj e chi'an xepual noc' noc', noc' vacax, noc' calnel, ma noc' chiva, **24** yed' pax xepual noc' noc' toñej syac'cham sb'a, ma noc' smiljicham yuj noc' caltacte'al noc'. Syal sc'anchaj d'a junocxo tasi, palta max yal-laj schiji.

25 Yalñej mach schi'an xepual noc' noc' to syal sñusjitz'a d'a ofrendail d'a Jehová, mañxaocab' yalan yic d'a co cal.

26 Yalñej b'ajtil ayex eq'ui, max yal tze chi' schiq'uil noc' noc', aton noc' nivac noc' yed' noc' much. **27** A junoc anima schi'an schiq'uil noc' noc' chi', mañxaocab' yalan yic d'a co cal, xa chi, xchi Jehová.

A tas syic' eb' sacerdote

28 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

29 Al jun checnab'il tic d'a eb' etchoñab': A junoc mach tz'ac'an

junoc silab' yic sch'oxan sjunc'olal yed' Jehová, yovalil syic'cot d'a yichañ. **30** A tz'ic'ancot jab'oc noc' sñusjitz'a d'a yichañ, aton xepual noc' yed' noc' sñi' sc'ool. A noc' sñi-sc'ol chi' sb'achhajoch d'a yichañ Jehová. **31** A noc' xepu' chi' sñusjitz'a d'a altar yuj junoc sacerdote, axo noc' sñi' sc'ool, yic viñaj Aarón yed' eb' yuninal yaj noc'. **32-33** A xub' noc' silab' chi' d'a svach' yic viñ sacerdote tz'ac'an schiq'uil noc' yed' xepual noc' d'a silab'il yuj junc'olal. **34** A noc' sñi' sc'ool sb'achhajec' d'a yichañ Jehová yed' noc' xub' d'a svach', a Jehová chi' tz'ac'an noc' d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yiñtilal d'a masanil tiempo. A juntzañ chi' yicñej eb' yaj d'a noc' silab' yic junc'olal syac' eb' israel chi'.

35 A d'a noc' silab' sñusjitz'a d'a yichañ Jehová, yac'nac noc' sñi' sc'ool yed' noc' xub' d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yiñtilal, atax d'a sc'ual a ix sic'chajcanoch eb' d'a sacerdotéal. **36** Atax d'a jun c'u chi' yal-naccani to yovalil tz'ac'ji juntzañ chi' d'a eb'. A jun checnab'il tic, yovalil sco c'anab'ajej d'a masanil tiempo yed' eb' quiñtilal d'a b'aq'uiñ.

37 Ichaton tic sleyal masanil juntzañ silab' tz'ac'ji d'a Dios: Aton silab' sñusjitz'a smasanil, ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji, silab' tz'ac'ji yuj mul yed' pax yuj stupchaj mul yed' junoc mach tz'ochcan yicoc Dios yed' silab' sch'oxan junc'olal yed' Dios. **38** A juntzañ ley tic ix yac' Jehová d'a viñaj Moisés d'a jolom vitz Sinaí d'a tz'inan luum, aton val d'a jun c'u chi' ix alchaji, to ol yac' silab' eb' israel d'a Jehová.

**Ix ochcan viñaj Aarón
yed' eb' yuninal sacerdotéal
(Ex 29.1-37)**

8 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: ² Ic'cot viñaj Aarón yed' eb' yuninal, tzic'anpaxcot spichul eb' syac'och d'a yopisio d'a sacerdotéal. Tzic'paxcot aceite sc'anchaji a sic'chajcanoch eb' d'a yopisio chi'. Tzic'paxcot junoc noc' quelem vacax ol ac'chaj silab'il yuj mul yed' chavañoc noc' ch'ac calnel yed' junoc yune' mooch ixim pan malaj yich. ³ Tza molb'an eb' etchoñab' smasanil d'a sti' mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, xchi d'a viñ.

⁴ Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés chi' icha val ix aj yalan Jehová, ix molchaj anima smasanil d'a sti' mantiado chi'. ⁵ Ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Aton juntzañ tic ix yal Jehová to ol co c'ulej, xchi viñ.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalan viñ to snitzcot sb'a viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a stz'ey. Ix b'icjiel eb' yuj viñ. ⁷ Ix lajvi chi', ix ac'jioch scamix viñaj Aarón chi' yed' stzec'ul yuj viñ yed' pax c'apac pichul jucan, c'apac chaleca yed' c'apac stzec'ul tz'is-b'ilocho yelvanub'. ⁸ Axo d'a spatic c'apac chi', ix yac'paxoch jun c'apac smacul siñisc'ol viñ, a d'a yol c'apac chi' ix yac'och q'uen Urim viñ yed' q'uen Tumim. ⁹ Ix lajvi chi' ix ac'jiq'ue sc'ox viñ, aton jun c'apac ix b'ac'jioch d'a sjolom viñ. Axo d'a snañal sat viñ, ix ac'jioch jun q'uen yelvanub' nab'a oro, aton sch'oxani to sic'b'ilocho viñ d'a sacerdotéal, icha val ix aj yalan Jehová.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix yic'anchaañ aceite viñaj Moisés chi', aton sc'anchaji a

sic'chajoch junoc mach, ma junoc tas tz'ochcan yicoc Jehová. Ix stzicanem viñ d'a yib'añ scajñub' Jehová yed' d'a yib'añ masanil tastac ayoch d'a yool chi'. Icha val chi' ix aj yochcan masanil tastac chi' yicoc Jehová.

11 Añeja' jun aceite chi', ix tziçjiem uquel d'a yib'añ altar yed' d'a yib'añ masanil syamc'ab'il, d'a yib'añ jun nivan palangana yed' sb'achñub' yich. Icha chi' ix aj yochcan yicoc Jehová.

12 Ix lajvi chi' ix yac'anpaxq'ue aceite viñaj Moisés d'a sjolom viñaj Aarón yuj yochcan viñ yicoc Jehová.

13 Ix yic'anpaxcot eb' yuninal viñaj Aarón chi' viñ d'a stz'ey. Ix ac'ljioch spichul eb' jucan, stzec'ul eb' yed' sc'ox eb' yuj viñ, icha val ix aj yalan Jehová.

14 Ix lajvi chi', ix yic'ancot noc' quelem vacax viñ, noc' ol och d'a silab'il yuj mul. A viñaj Aarón yed' eb' yuninal, ix yac'q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc'. 15 Ix lajvi chi' ix smilancham noc' viñ. Ix yic'anb'at schiq'uul noc' viñ, ix sucanoch viñ yed' yiximal sc'ab' d'a sch'ac altar ayq'ue d'a schiquintac schañil, yic vach' chab'il yuj Dios. Axo jantacto chic' ixto can chi', ix stob'canem viñ d'a yichtac altar chi'. Icha chi' ix aj yochcan yicoc Jehová, yic vach' slajvicanel chucal ta'.

16 Ix lajvi chi' ix yic'anelta masanil xepual noc' viñ ayoch d'a noc' yol sc'ool yed' d'a yib'añ seyub' noc', noc' stut schab'il yed' xepual ayoch d'ay. Masanil juntzañ chi' ix sñustz'a viñ d'a yib'añ altar. 17 Axo jantacto noc' vacax chi' ix cani, aton stz'umal noc' yed' sb'ac'chil noc' yed' sch'añtza' noc', ix ac'chajcanoch sc'ac'al d'a spatiquelta campamento, icha ix aj yalan Jehová.

18 Ix yac'anpax ic'jocot noc' calnel viñ sñusjitz'a smasanil silab'il. Axo viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi', ix yac'q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc'.

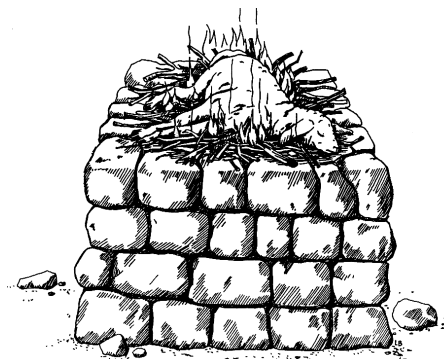
19 Ix lajvi chi' ix smilancham noc' viñaj Moisés chi', ix stzicanoch schiq'uul noc' viñ d'a schañil pac'añ altar. 20 Ix scotac xiquej noc' viñ, ix sñusantz'a sjolom noc' viñ yed' noc' choc' yaj chi' yed' sxepual noc'. 21 Ix lajvi chi' ix smaxan noc' yol sc'ool viñ yed' noc' yoc. Ix sñusantz'a noc' viñ smasanil silab'il d'a yib'añ altar. A jun ofrenda chi' te suc'uu'ui sjab' ix yab' Jehová, icha val ix aj yalani.

22 Ix lajvi chi' ix yac'an ic'jocot junxo noc' ch'ac calnel viñ yic sc'an-chaji yic tz'ochcan eb' d'a yopisio.

Axo viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi', ix yac'q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc'.

23 Ix lajvi chi', ix smilancham noc' viñ, ix yic'anb'at jab'oc schiq'uul noc' viñ, ix sucanoch viñ d'a sjayil schiquin viñaj Aarón d'a svach', d'a smam sc'ab' viñ d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc viñ d'a svach'.

24 Ix lajvi chi' ix yalan viñ to snitzcot sb'a eb' yuninal viñaj Aarón chi' d'a stz'ey, ix yac'anpaxoch schiq'uul noc' chi' viñ d'a sjayil schiquin eb' d'a svach' yed' d'a smam sc'ab' eb' d'a

A noc' silab' d'a yib'añ altar (Lv 8.21)

svach' yed' d'a yiximal smam yoc eb' d'a svach'. Ix lajvi chi' ix stzicanoch viñ jantacto chic' ixto can d'a schaail pac'añ altar.

25 Ix lajvi chi' ix yic'anelta xepu' viñ ayoch d'a noc' sñe yed' ayoch d'a noc' yol sc'ool, xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc' yed' noc' stut schab'il yed' xepu' ayoch d'ay yed' noc' xub' d'a svach'. **26** Ix yic'ancot jun yune' mooch ixim pan viñ malaj yich, ix yac'och viñ d'a yichañ Jehová. Ix yic'anqueta jun ixim pan chi' viñ d'a yol mooch chi' yed' junxo ixim calab'il yed' aceite yed' jun ixim c'oxox b'ob'il d'a ixim harina, ix yac'anqu'ue viñ d'a yib'añ noc' xepu' chi' yed' d'a yib'añ noc' xub' d'a svach'. **27** Ix lajvi chi' ix yac'an masanil juntzañ tic viñ d'a yol sc'ab' viñaj Aarón yed' eb' yuninal, yic sb'achanec' eb' d'a yichañ Jehová. **28** Ix lajvi chi' ix yic'anpaxec' masanil juntzañ chi' viñ d'a yol sc'ab' eb', ix sñusantz'a viñ smasanil d'a yib'añ altar yed' noc' silab' ix ñusjitz'a d'a yichañ Jehová, yuj sic'chajoch eb' d'a yopisio. Te suc'uq'ui sjab' ix yab' Jehová.

29 Ix yic'anpaxcot sñise'ol noc' calnel viñ ix ac'ji yuj sic'chajcanoch eb' d'a yopisio. Ix sb'achanoch eb' d'a yichañ Jehová. A jun chi' ix yic'can viñaj Moisés chi' icha ix aj yalan Jehová.

30 Ix lajvi chi', ix yic'ancot aceite viñ yed' chic' ayec' d'a yib'añ altar. Ix stzicanqu'ue viñ d'a yib'añ viñaj Aarón yed' d'a spichul. Ix tzicanpaxq'ue viñ d'a yib'añ eb' yuninal viñaj Aarón chi' yed' d'a spichul eb'. Icha chi' ix aj yochcan eb' yicoc Jehová yed' spichul smasanil.

31 Ix yalan viñ d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal chi': Tz'añjocab'

noc' chib'ej d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ata' tze chi noc' yed' ixim pan ayem d'a yol jun yune' mooch, aton ixim ix ac'ji yic tzex ochcan d'a eyopisio. Icha ix aj valani: A viñaj Aarón yed' eb' yuninal ol sva jun vael tic eb', xin chi, ix valani.

32 A jantacto mañ ol lajvoc noc' chib'ej chi' yed' ixim pan chi' eyuuj, ol e ñuscantz'aoc. **33** A d'a yichañ c'apac mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová, añej ta' tzex aj uqueoc c'ual masanto sc'och sc'ual eyochcan d'a eyopisio.

34 A ticnaic toxo ix b'o icha val ix aj schecan Jehová co c'ulej yic slajvicanel e mul. **35** Yuj chi' a d'a yichañ mantiado, ata' tzex can uqueoc c'ual yed' uqueoc ac'val. Tze c'anab'ajan masanil juntzañ schecnab'il Jehová yic vach' max ex chami, yujto icha chi' ix aj yalan Jehová chi' d'ayin, xchi viñ d'a eb'.

36 Icha chi' ix aj sc'anab'ajan viñaj Aarón yed' eb' yuninal masanil tas ix schec Jehová yal viñaj Moisés chi' d'a eb'.

Ix schael yich yopisio viñaj Aarón

9 ¹ D'a yevial slajvi uque' c'ual yochcan viñaj Aarón d'a yopisio chi', ix avtaj viñ yed' eb' yuninal yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' yuj viñaj Moisés.

2 Ix yalan viñ d'a viñaj Aarón chi': Ic'cot junoc noc' quelem vacax yic tz'och noc' silab'il yuj a mul yed' junoc noc' ch'ac calnel, aton noc' malaj jab'oc spaltail. Tza ñustz'a smasanil silab'il uuj, tzac'och noc' d'a yichañ Jehová.

3 Alpax d'a eb' quetisraelal to syic'cot junoc noc' mam chiva eb' silab'il yuj smul. Syic'anpaxcot junoc

noc' quelem vacax eb' yed' junoc noc' calnel, yuj sñusjitz'a noc' smasanil silab'il, jun ab'il sq'uinal junjun noc', malajocab' jab'oc spaltail noc'.

4 Syic'anpaxcot junoc noc' vacax eb' yed' junoc noc' ch'ac calnel smil-jicham d'a yichañ Jehová silab'il yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed'oc. Syic'anpaxcot junoc ofrenda eb' d'a tas svaji, calab'il yed' aceite, yujto ol sch'ox sb'a Jehová d'ayex ticnaic, xchi viñaj Moisés chi'.

5 Ix yic'ancot eb' d'a yichañ mantiado masanil tastac ix chec'ji yic'cot yuj viñaj Moisés chi'. Masanil choñab' ix javi molan, ix och liñjab' eb' d'a yichañ Jehová. 6 Axo ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' icha tic: Aton val juntzañ tic schec Jehová e c'ulej yic vach' ol sch'ox val stziquiquial d'ayex, xchi viñ.

7 Ix lajvi chi', ix yalanxi viñ d'a viñaj Aarón chi': Nitzcot a b'a d'a slac'anil altar tic, tzac'an noc' noc' silab'oc yuj a mul yed' noc' silab' sñusjitz'a smasanil. Icha chi' ol aj yac'ji lajvoc a mul. Tzac'anpax noc' silab' yuj yac'ji lajvoc co mul a oñ israel oñ tic, icha val ix aj yalan Jehová, xchi viñ.

8 Yuj chi' ix javi viñaj Aarón d'a slac'anil altar chi', ix smilancham noc' quelem vacax ix yac' viñ silab'il yuj smul chi'. 9 Ix lajvi chi' ix japax eb' yuninal viñ yed' schiq'uil noc' silab' chi', ix yac'anem yiximal sc'ab' viñ d'a scal chic' chi', ix sucanoch viñ d'a sch'ac altar chi'. Axo jab'ocxo chic' ixto can chi', ix seccanem viñ d'a yich altar chi'. 10 Ix lajvi chi' ix sñusantz'a smasanil xepual noc' viñ d'a yib'añ altar yed' pax stut noc' yed' xepual ayoch d'a yib'añ seyub' noc', aton noc' silab' yuj mul, icha ix

aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'. 11 Axo pax sb'ac'chil noc' yed' stz'umal, ix ñusjitz'a d'a spatiquel campamento.

12 Ix smilangepaxcham noc' silab' viñaj Aarón chi', noc' sñusjitz'a smasanil, axo eb' yuninal viñ ix ic'ancot schiq'uil noc', ix stzicanoch viñ d'a schañil pac'añ altar. 13 Ix lajvi chi', ix yic'anpaxcot sjolom noc' eb' yed' noc' ix xicchajb'at chi', ix sñusantz'a viñ d'a yib'añ altar chi'. 14 Ix maxchaj noc' yol sc'ool yed' noc' yoc, ix sñusanpaxtz'a viñ d'a yib'añ altar chi', d'a yib'añ noc' vanxo stz'a chi'.

15 Ix lajvi chi', ix yac'an silab' viñ yuj eb' yetchoñab'. Ix yic'ancot noc' chiva viñ, aton noc' silab' tz'ac'ji yuj smul eb' yetchoñab' chi'. Ix smilancham noc' viñ, ix yac'an noc' viñ silab'il icha ix yutej yac'an noc' b'ab'el chi'. 16 Ix lajvi chi', ix yac'an junxo noc' silab' viñ to stz'a smasanil icha sleyal. 17 Ix yac'anpax ofrenda viñ d'a tas svaji. Ix yic'b'at jun b'echañ ixim harina viñ, ix sñusantz'a viñ d'a yib'añ altar yed' silab' sñusjitz'a d'a junjun q'uiñib'alil.

18 Ix yac'anpax noc' vacax viñ yed' noc' ch'ac calnel ix yic'cot eb' yetchoñab' chi' silab'il yuj sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Dios. A eb' yuninal viñ ix ic'ancot schiq'uil noc', axo viñ ix tzicanoch d'a schañil pac'añ altar chi'. 19 Ix yac'anpax xepual noc' vacax eb' yed' xepual noc' ch'ac calnel chi', aton xepu' ayoch d'a sñe noc', d'a noc' yol sc'ool yed' d'a noc' stut yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc'. 20 Junñej ix aj noc' xepu' chi' yed' noc' sñi' sc'ool. Axo viñaj Aarón ix ñusantz'a noc' xepual chi' d'a yib'añ altar. 21 Axo pax noc'

sñisc'ol chi' yed' noc' xub' d'a svach',
toñej ix b'achjiec' d'a yichañ Jehová,
icha ix aj yalan viñaj Moisés chi'.

22 Ix lajvi chi' ix yic'anchaañ
sc'ab' viñaj Aarón chi', ix yalan vach'
lolonel viñ d'a yib'añ eb' yetchoñab'
chi'. Ayic toxo ix lajvi sñusantz'a
silab' viñ yuj mul yed' silab' sñus-
jitz'a smasanil yed' silab' yic sch'oxan
sjunc'olal yed' Dios, ix emixta viñ
b'aj ay altar chi'. **23** Ix lajvi chi' ix
och viñaj Moisés yed' viñ d'a man-
tiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Axo ix
elta eb' viñ, ix yalan vach' lolonel eb'
viñ d'a yib'añ eb' yetchoñab' chi'. Ix
lajvi chi' ix sch'oxan stziquiquial
Jehová d'a masanil eb' israel chi'.
24 Ix elta c'ac' d'a yichañ Jehová chi',
ix sñusantz'a noc' silab' yed' xepual
noc' ayq'ue d'a yib'añ altar, ix
tz'ab'at smasanil.

A ix yilan masanil jun chi' eb'
choñab' chi', ix el yav eb' d'a tzalaj-
c'olal, ix em ñojjab' eb', ix emc'och
snañal sat eb' d'a sat luum.

A schamel viñaj Nadab yed' viñaj Abiú

10 ¹ A viñaj Nadab yed' viñaj
Abiú, eb' viñ yuninal viñaj
Aarón, ix yic'cot junjun chaynub' yic
inciense eb' viñ, ix yac'anoch sc'ac'al
eb' viñ, ix yac'anpaxem inciense eb'
viñ d'a yib'añ, ix yac'anoch eb' viñ
d'a yichañ Jehová, to mañoclay ix
alani. ² Yuj chi' ix elta c'ac' d'a
yichañ Jehová chi' d'a eb' viñ, ix
tz'ab'at eb' viñ, ix cham eb' viñ d'a
yichañ Jehová chi'. ³ Ix lajvi chi', ix
yalan viñaj Moisés chi' d'a viñaj
Aarón:

—Aton jun tic syalelc'och slolonel
Jehová ix yala':

A yuj eb' tzin ac'an servil, ol in
ch'ox in b'a, to A inxoñej ochi.

A d'a masanil in choñab' ol in
ch'ox in tziqiquial, xchi
Jehová, xchi viñ.

Ix em numnaj viñaj Aarón chi',
mañxalaj tas ix yal viñ.

4 Ix lajvi chi', axo viñaj Moisés chi'
ix avtan viñaj Misael yed' viñaj
Elzafán, eb' yuninal viñaj Uziel
yicham viñaj Aarón chi', ix yalan viñ
d'a eb' viñ:

—Nitzecot e b'a a ex tic d'a sti'
mantiado b'aj ayec' snivanil eb' e
c'ab' eyoc chi', iq'uequel eb' d'a
spatiquel campamento, xchi viñ.

5 Ix javi eb' viñ, ix yic'anel eb'
chamnac chi' eb' viñ d'a spatiquel
campamento icha ix aj yalan viñaj
Moisés chi'. Aytooch spichul eb'
chamnac chi' d'ay, aton c'apac sc'an-
taxon eb' d'a yopisio.

A tas yovalil sc'ulej eb' sacerdote

6 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Moisés
d'a viñaj Aarón yed' d'a chavañxo eb'
yuninal viñ, aton viñaj Eleazar yed'
viñaj Itamar:

—Mañ eyiq'uel e c'ox ayq'ue d'a e
jolom, mañ e ñic'chitejb'at e pichul
yuj e ch'oxanel e cusc'olal. Axo talaj
tz'aji, tzex champaxi, axo scot yoval
sc'ol Jehová d'a quib'añ co masanil a
oñ israel oñ tic. Palta a masanil eb'
quetchoñab' tic syal yoc' sc'ol eb' yuj
mach ix satel Jehová yed' c'ac'.

7 Mañ ex elpax d'a yichañ mantiado
b'aj sch'ox sb'a Jehová yic vach' mañ
ol ex chamoc, a ex tic sic'b'il ex eli,
ac'b'iloce aceite to yic Jehová d'ayex,
xchi viñ. Icha val ix aj yalan viñaj
Moisés chi', icha chi' ix sc'ulej eb'.

8 Ix yalanpax Jehová d'a viñaj
Aarón chi' icha tic:

9 —Ayic ol ach och a ach tic, ma
eb' uninal d'a yol mantiado b'aj tzin

ch'ox in b'a, mañ eyuc' vino, ma tas-tac pajb'inacxo, axo talaj tz'aji tzex chami. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. **10** Mañ e c'ulej juntzañ chi' yujto yovalil snachajel eyuuj, tastac vach' icha yalan ley yed' tastac mañ vach'oc. **11** Yovalil tze c'ayb'ejpax eb' eyetchoñab' d'a juntzañ ley ix in chec yal viñaj Moisés d'ayex tic, xchi d'a viñ.

12 Ix lajvi chi' ix yalanpax viñaj Moisés chi' d'a viñaj Aarón yed' pax d'a eb' yuninal viñ, aton viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar:

—Iqu'eccot ixim harina ixto can d'a ofrenda ix tz'a d'a yichañ Jehová, tze b'oan ixim pan malaj yich d'a yichañ altar, yujto a jun ofrenda chi' yic Jehová yaji. **13** Tze vaan d'a junoc lugar to yic Jehová yaji, yujto a ofrenda sñusjitz'a d'a yichañ Jehová ic yaj yed' eb' uninal. Aton juntzañ tic ix alji d'ayin. **14** Axo pax noc' sñisc'ol sb'achchajec' d'a yichañ Jehová yed' noc' xub', tz'ic'-chajel noc', a juntzañ chi' eyictaxon yaji. Tza chi yed' eb' uninal yed' eb' isil d'a junoc lugar to vach' yaji icha syal ley, yujto a juntzañ chi' eyictaxon yaj d'a silab' sch'oxan sjunc'olal eb' quetchoñab' yed' Dios. **15** Yujto a noc' xub' tz'ic'jiel chi' yed' noc' sñisc'ol sb'achjiec' d'a yichañ Jehová, junñej tz'aj yac'ji yed' noc' xepu' sñusjitz'aoc. A cha macañ noc' chi', ic yed' eb' uninal d'a masanil tiempo icha ix aj yalan Jehová d'ayin, xchi viñaj Moisés chi'.

16 Ix sc'anb'anpax viñaj Moisés chi' yuj noc' chiva ix ac'ji silab'il yuj mul. Axo ix yalan eb' viñ to toxo ix sñustz'a noc' eb' viñ. Yuj chi' ix cot yoval viñ d'a viñaj Eleazar yed' d'a viñaj Itamar, ix yalan viñ icha tic:

17 —¿Tas yuj maj e chi noc' silab' d'a yamaqu'il scajñub' Jehová? A jun macañ silab' chi', yic Jehová yaji, yuj chi' ix ac'ji d'ayex, yuj e chi'an noc', yic tz'ic'jiel smul eb' molanec' d'a yichañ Jehová.

18 Yujto a schiq'u'il noc' silab' chi', maj ic'jib'at d'a yol scajñub' Jehová, yuj chi' yovalil to ix e chi noc' d'a yamaqu'il chi', icha ix aj valan d'ayex, xchi viñ.

19 Ix yalan viñaj Aarón icha tic:

—A ticaic ix yac' silab' eb' yuj smul yed' silab' to stz'a smasanil, vach'chom icha chi', palta ina val tas ix javi d'a vib'añ. Tato ix in chi noc' silab' ix ac'ji yuj mul chi', ¿tom chab'il in yuj Jehová tza na'? xchi viñaj Aarón chi'.

20 Ayic ix yab'an viñaj Moisés icha chi', ix schaan sc'ol viñ.

A noc' noc' schiji yed' noc' max chiji
(Dt 14.3-21)

11 **1** Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic:

2 Alec d'a masanil eb' eyetchoñab' to a d'a scal masanil noc' noc' ay d'a sat luum tic, aton juntzañ noc' tic syal e chi'ani: **3** Noc' sjax yañ cha xechañ yech. **4** Palta a juntzañxo noc' ol val tic, mañ ol yal-laj e chi'an noc', vach'chom sjax yañ noc', palta mañ cha xechañoc yech noc':

Noc' camello sjax yañ noc', palta mañ cha xechañoc yech noc', a noc' chi' max yal-laj e chi'an noc'.

5 Yed' pax noc' tejón, sjax yañ noc', palta tziytum yech noc', a noc' chi' max yal-laj e chi'an noc'.

6 Yed' pax noc' nivac chich, sjax yañ noc', palta tziytum yech noc', yuj chi' max yal-laj e chi'an noc'.

7 Yed' pax noc' chitam, vach'chom cha xechañ yech noc', palta max sjax-pax svael noc', yuj chi' max yal-laj e chi'an noc'.

8 Max yal e chi'an juntzañ noc' noc' chi', max yalpax eyaman noc' ayic toxo ix cham noc', yovalil tze na'a to mañ vach'oc noc' icha yalan ley.

9 Axo pax noc' ay d'a yoltac a a', noc' ay d'a yol a' mar, ma d'a yoltac a nivac a', syal e chi'an noc' ay sc'axil yed' stuminal spatic. 10 Axo pax noc' malaj sc'axil, malaj pax stuminal spatic, max yal-laj e chi'an noc'. A noc' chi' yajb'entac noc', vach'chom a d'a yol a' mar ma d'a yoltac a' ay noc'. 11 Yujto yajb'entac noc', mañ e chi noc', mañ eyampax noc' cham-nacxo. 12 Masanil noc' malaj sc'axil yed' stuminal spatic ay d'a yoltac a', yajb'entacocab' yaj noc' d'a yol e sat.

13 Añeja' pax d'a scal noc' much, mañ ol yal-laj e chi'an juntzañ noc' ol val tic,^b yujto mañ vach'oc noc': Icha noc' d'iv, noc' vacavoc, noc' ch'acb'a yic a a', 14 noc' xulem, noc' milano yed' masanil macañil noc' xulem chi', 15 yed' masanil macañil noc' joj, 16 noc' avestruz, noc' nivac tonton, noc' xaluñe yed' masanil macañil noc' ch'acb'a, 17 noc' cujub', noc' cormorán, noc' ibis, 18 noc' pech, noc' julum chay, noc' ostoc, 19 noc' cigüeña yed' masanil macañil noc' garza yed' noc' abubilla yed' noc' sotz'.

20 Añejtona' pax masanil noc' cotac noc' tz'ec' jeñeñioc d'a jun petañil sb'ey d'a sat luum, yajb'entacocab' noc' d'a yol e sat. 21 Axo

pax tato a noc' ay yip yoc sq'ue tz'itnajoc, vach'chom sjeñvi noc', sb'eypax noc' d'a sat luum, syal schiji noc'. 22 A d'a scal noc' chi' syal e chi'an smasanil macañil noc' c'ulub', noc' nivac c'ulub' yed' noc' chil.

23 Axo masanil juntzañxo noc' cotaquil noc' tz'ec' jeñeñioc, ma tz'ec' d'a sat luum tic, yovalil tzeyaj noc'.

24-28 Tato tze yam juntzañ noc' noc' sval tic ayic chamnacxo noc', mañ vach'oc tzex ajcani icha yalan ley, masanto sq'uic'b'iemi. Masanil noc' noc' ay yech palta mañ chaxechañoclay, max sjaxpax yañ, a juntzañ noc' chi' nachajocab' el eyuuj to mañ vach'oc noc'. Yalñej tas noc'al to chañe' yoc palta tziytum yech mocab' vach'oc noc' d'a yol e sat. Yuj chi' yalñej mach syaman junoc noc' noc' chi' tato chamnacxo noc', mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley. Icha pax chi' junoc mach tz'ic'anchaañ noc' chamnac noc' chi', yovalil sjuq'uel spichul, palta manto vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi. Mañ vach'oc juntzañ noc' chi' icha yalan ley.

29-30 Axo masanil noc' noc' tz'ec' d'a sat luum, nachajocab' el eyuuj to max yal schiji juntzañ noc' tic: Icha noc' c'uxum boton, noc' ch'oov, noc' c'oc'on yed' masanil macañil noc' pajtza' yed' masanil macañil noc' tz'ec' ñerñionoc ma tz'ec' jachjonoc: Aton noc' ayin, noc' lagarto, noc' patix yed' noc' tz'alajc'ab'.

31 A d'a scal masanil noc' noc', a juntzañ noc' tic, nachajocab' el eyuuj to mañ vach'oc noc' icha yalan ley, yuj chi' yalñej mach syaman noc'

^b 11.13-18 Ay juntzañ noc' much sb'inaj d'a tic, mañ cojtacoc val sic'lab'il tas muchal noc'.

ayic toxo ix cham noc', mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uiç'b'iemi.

32 Q'uinaloc ay junoc tas b'aj tz'em noc' chamnac noc' chi', a jun chi', mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley: Vach'chom a junoc te te', junoc pichul, junoc tz'uum, junoc coxtal, ma junoc yame'ab' yic mun-lajel, tato tz'em junoc noc' chamnac noc' chi' d'a yib'añ, yovalil slab'-chajem d'a scal a a'. Palta manto vach'oc tz'ajcani, masanto sq'uiç'b'iemi, ichato chi' vach' tz'ajcani.

33 Tato tz'em junoc noc' noc' chi' d'a yol junoc lum chen ayic toxo ix cham noc', a tas ayem d'a yol lum chi', mañ vach'oc tz'ajcani, axo jun chen chi', yovalil smac'jipoj luum.

34 Yalñej tas chib'il vailal yed' yal ayem d'a yol jun chen chi', ma uq'uem, mañ vach'oc tz'ajcani. 35 Yuj chi' tato tz'em junoc noc' chamnac noc' chi' d'a yib'añ junoc tasi, mañ vach'oc tz'ajcani, vach'chom a junoc horno, ma junoc yed'tal b'aj tz'och c'ac', yovalil spojjieli. A jun yame'ab' chi' mañxo vach'oc icha yalan ley, yuj chi' mañxo vach'oc pax d'a yol e sat.

36 Palta a sjaj a a', ma a' uc'b'ila' vach'chom tz'em noc' chamnac noc' d'a yol a', vach'ñej yaj a', añej jun mach tz'ic'anqueta noc' chamnac noc' chi' d'a yol a' mañ vach'oc tz'ajcani.

37 Q'uinaloc tz'em junoc noc' chamnac noc' chi' d'a yib'añ junoc macañ iñat tz'avchaji, a jun macañ iñat chi' max ixtaxel-laj. 38 Palta tato a jun macañ iñat lab'anxo, tz'em junoc chamnac noc' chi' d'a yib'añ, a juntzañ iñat chi' mañxo vach'oc tz'ajcani.

39 Q'uinaloc scham junoc noc' noc' to schiji, a mach syaman noc',

mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uiç'b'icanemi. 40 A mach schi'an sb'ac'chil noc' chammac noc' chi' yovalil sjuq'uel spichul, mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uiç'b'icanemi. A mach tz'ic'anelta junoc chammac noc' chi' yovalil sjuq'uel spichul, mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uiç'b'iemi.

41 Mañ e chi juntzañ noc' noc' sñervi, ma sjachvi d'a sat luum, yujto mañ vach'oc noc'.

42 Masanil noc' noc' sñervi, ma sjachvi d'a sat luum, vach'chom noc' sb'ey yed' schañil yoc, ma noc' tzij-tum yoc, masanil juntzañ noc' chi' mañ vach'oc noc' icha yalan ley, yuj chi' mañ e chi noc'. 43 Mañ e juel e b'a a ex tic yuj noc' noc' mañ vach'oc chi', yujto mañ vach'oc tzex ajcan yuj noc'. 44 A in ton Jehová e Diosal in, yuj chi' b'esequel e b'a d'a juntzañ mañ vach'oc chi', yujto vach' inñej, yuj chi' te max yal eyixtanb'at e b'a yed' juntzañ noc' chi'. 45 A in Jehová in, ix ex viq'uelta d'a Egipto, e Diosal in, yuj chi' te vach'ocab'ñej tzeyutej e b'a yujto vach' inñej.

46 Aton val masanil juntzañ checnab'il tic d'a masanil noc' noc', noc' much yed' masanil noc' noc' ay d'a yoltac a a' yed' masanil noc' tz'ec' jachachoc d'a sat luum tic, sval d'ayex 47 yic vach' snachajel eyuuj b'ajtil ay noc' vach' syal schiji yed' noc' mañ vach'oc max yal schiji, xchi Jehová, xe chi.

A tas tz'aj sacb'itan sb'a eb' ix ix tz'alji yune'

12 1 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés icha tic:

2 Al masanil juntzañ tic d'a eb' et-israelal: Tato a junoc ix ix tz'aj junoc

svinac unin, yovalil uque' c'ual mañ sacoc yaj ix icha sleyal, ichataxon yic syilan sb'islab' uj ix d'a juntac el. **3** D'a val yucub'ixial yaj jun vinac unin chi', tz'ac'ji circuncidar. **4** Axo pax ix nunab'il chi', 33 c'ualto mañ vach'oc tz'ajcan ix, ichato vanto sacb'itan sb'a ix, max yal-laj syaman junoc tas ix to vic yaji, max yalpax sb'at ix b'aj ay in cajnub' ayic manto tz'acvoc juntzañ c'ual chi'. **5** Palta tato ix unin tz'aj jun, 14 c'ual tz'eq'ui ayic manto sacoc yaj ix, ichataxon tz'aj d'a sb'islab' uj d'a juntac el, slajvi chi' 66 c'ual scan ix yic sacb'itan sb'a.

6 Ayic stz'acvi juntzañ c'ual yic sacb'itan sb'a ix yuj yune' ix alji chi', vach'chom vinac unin ma ix unin, yovalil syic'cot junoc noc' quelem calnel jun ab'il sq'uinal ix silab'il yed' junoc noc' yalñej macañil paramuch, syac' ix silab'il yuj yac'ji tup smul. A juntzañ chi' tz'ac'ji d'a junoc viñ sacerdote d'a yichañ mantiado. **7** Axo jun viñ sacerdote chi' tz'ac'an d'ayin silab'il yic vach' tz'ac'ji tup smul ix. Icha chi' tz'aj sacb'ixican ix.

Aton juntzañ sleyal tic ayic tz'alji vinac unin, ma ix unin.

8 Palta tato a ix nunab'il chi' malaj junoc noc' scalnel chi' syal yac'ani, syic'cot chavañoc noc' paramuch ix yalñej tas macañil, jun noc' stz'a silab'il, jun noc' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul. Axo junoc viñ sacerdote tz'ac'an silab'il yic vach' tz'ac'ji tup smul ix. Icha chi' tz'aj sacb'ixican ix, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A checnab'il d'a yib'añ yab'il lepra

13 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón:

² Tato ay junoc anima smalq'ue snivanil, ma sq'ue vochjab', ma chac

sulinac tz'aj yilji snivanil, talaj lepra jun yab'il chi', yovalil tz'ic'jicot d'a viñaj Aarón, ma d'a juntzañocxo eb' sacerdote yññtilal viñ. **3** Axo viñ sacerdote chi' tz'ilan jun yab'il chi'. Tato a xiil b'aj ay jun yab'il chi', sacxo, ma nivan chequel to mañocñej d'a stz'umal ay jun yab'il chi', palta julxo yich, a jun yab'il chi' lepraxo. Ayic toxo ix ilji jun anima chi' yuj viñ sacerdote, a viñ tz'alani to maxtzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal yetanimail.

4 Tato sacxo yilji stz'umal b'aj ay jun yab'il chi', palta to añej d'a stz'umal ayochi, mañ sacoc pax xiil chi' ta', yovalil smacchaj jun anima chi' yuj viñ sacerdote chi' uqueoc c'ual. **5** Axo slajvi uque' c'ual chi', sayjixi iljoc jun anima chi'. Tato a jun yab'il chi' añeja' max b'eyb'ati, smacchajxi uqueocxo c'ual. **6** Ayic slajvi uquexo c'ual chi', sayjixi iljoc jun anima chi' yuj viñ sacerdote chi'. Tato a jun yab'il chi' vanxo sateli, maxtzac b'eyb'at d'a stz'umal jun anima chi', ichato chi' syalan viñ sacerdote chi' to mañ lepraoc tz'ic'ani, comon yab'iliñej. Slajvi chi' sjuc'anel spichul jun penaay chi', vach'xo tz'ajxicani.

7 Palta tato a jun yab'il d'a snivanil junoc anima chi' sb'at leb'eb'oc, vach'chom toxo ix yal viñ sacerdote to mañ lepraoc, yovalil scotxi d'a viñ sacerdote chi' yic sayanxi yil viñ. **8** Tato a syilan viñ sacerdote chi' to van sb'at leb'eb'oc jun yab'il chi', syal viñ to a jun yab'il chi' lepra toni.

9 Tato ay junoc anima ay lepra d'ay, yovalil tz'ic'jicot d'a viñ sacerdote. **10** A viñ sacerdote chi' tz'ilani tato van smalq'uei, sacxo yilji sat

chi', vanxo pax sacb'i xiil d'a sat chi', chequelxo sb'ac'chil. **11** Tato icha chi', aton jun chi' scuchan lepra, cotac scal sch'oxanq'ue sb'a d'a stz'umal chi', yuj chi' syalan viñ sacerdote chi' to maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail. Mañxo yovaliloc smacchaj d'a uqueocxo c'ual.

12 Tato elañchamel sb'at leb'naj jun yab'il chi', smajel snivanil chi' yuuj, ato a' tz'aj yilanoche viñ sacerdote chi', **13** ayic slajvi yilan viñ, tato toxo ix majel snivanil chi', sacxoñej yilji jun anima chi', syalan viñ to mañxalaj smay. **14** Tato ay junoc c'ual scheclajq'ue sb'ac'chil d'a scal jun yab'il chi', maxtzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal eb' yetanimail. **15** Axo viñ sacerdote tz'ilani jun yab'il chi', tato ay b'aj tz'el tochnaj stz'umal ichñej ta', syalan viñ to lepra tz'ic'ani, maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail.

16 Palta tato sacb'ixiel b'aj ix el tochnaj chi', yovalil scot jun anima chi' d'a viñ sacerdote, **17** yic vach' say yil viñ. A viñ sacerdote chi' tz'ilani tato sacxo yilji jun yab'il chi', syalan viñ to mañxalaj smay jun yab'il chi'.

18 Tato ay mach ayq'ue junoc yab'il mal d'ay, stacjixiemi, **19** axo d'a sat chi' smali, sac yilji, ma chac sulinac yilji, a jun chi' yovalil scot d'a yichañ viñ sacerdote. **20** Axo viñ sacerdote chi' tz'ilani, tato mañiocñej d'a stz'umal ayoch jun yab'il chi', tato sacxo xiil d'a sat jun yab'il chi', a viñ tz'alani to lepra jun yab'il chi', yuj chi' maxtzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal eb' yetanimail. **21** Tato syil viñ sacerdote chi', to max sacb'ilaj xiil b'aj ay sat chi' to d'a

satiñej stz'umal ayochi, vanxo stacji, a jun anima chi' yovalil smacchaj uqueoc c'ual. **22** Ayic slajvi uque' c'ual chi', tato yelc'olalñej sb'at leb'eb'oc jun yab'il chi' d'a stz'umal jun anima chi', syalan viñ sacerdote chi' to lepra tz'ic'ani, maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail.

23 Palta tato max b'at leb'eb'oc jun yab'il chi', syalelc'ochi to añej sjech'al aycani, syalan viñ sacerdote chi' to mañxalaj smay jun yab'il chi'.

24 Q'uinaloc ay junoc mach ay yaxc'a d'a snivanil, tato scheclaj sb'ac'chil jun anima b'aj ay yaxc'a chi', axo d'a sb'ac'chil chi' scheclaj-paxq'ue junoc setañ saccac, ma chac sulinac to sb'at leb'eb'oc. **25** A viñ sacerdote tz'ilani, tato a xiil vanxo sacb'i, vanxo sb'at yich jun setañ b'aj ay sat chi', tato icha chi', lepra ix checlajq'ue b'aj ay yaxc'a chi', axo viñ sacerdote chi' tz'alani to maxtzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal eb' yetanimail. **26** Tato a syilan viñ sacerdote to malaj junoc xil van sacb'ieli, to mañ vanoc sb'at yich jun yab'il chi', palta to van stacjiami, yovalil smacchaj jun anima chi' d'a uqueoc c'ual. **27** Slajvi chi', sayanxi yil viñ sacerdote chi', tato toxo ix b'at leb'eb'oc d'a snivanil jun anima chi', syalan viñ to lepra tz'ic'ani, maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail. **28** Palta tato a b'aj setquixtac chi', vaanochi, vanxo sb'oxi, toñej smal yuj b'aj stz'ai, syalan viñ sacerdote chi' to a jun yab'il chi' malaj smay, añej sjech'al b'aj stz'a chi' scani.

29 Tato a d'a junoc vinac ma d'a junoc ix ix sq'ue yab'il yaxc'a d'a sjolom, ma d'a yuc'ti', **30** a viñ sacerdote yovalil sayan yil jun chi'. Tato a jun yab'il chi' van sb'at yich, mato

van sc'anb'iel xiil yuuj, syalan viñ sacerdote chi' to lepra jun ayoch chi' d'a jun anima chi'. **31** Palta tato max b'atlaj yich jun yab'il chi', mañ q'uic'oc val xiil b'aj ay yab'il chi', yovalil smacchaj jun anima chi' uqueoc c'ual. **32** Axo slajvi uque' c'ual chi', sayanxi yil viñ sacerdote chi', maxtzac b'atlaj leb'eb'oc jun yab'il chi', malaj yich, max c'an-b'iel-laj xiil, **33** syalan viñ to sjoxjiel stitac yab'il, palta max joxjiel-laj d'a sat yab'il, smacchaj uqueocxo c'ual jun anima chi'. **34** Axo yic toxo ix ec'-b'at uquexo c'ual chi', sayanxi yil viñ sacerdote chi'. Tato max b'at leb'eb'oc, max b'at yich yuuj, syalan viñ to malaj smay jun yab'il chi', añej to sjuq'uel spichul jun anima chi', vach' tz'ajxicani. **35** Palta tato ayic toxo ix alchaji to vach' sc'ol jun anima chi', sb'atxi leb'eb'oc jun yab'il chi', **36** yovalil sayxi yil viñ sacerdote chi'. Tato a jun yab'il chi' van sb'at leb'eb'oc d'a stz'umal, mañ yovalilloc c'an yilji xiil, lepra tz'ic'ani. **37** Palta tato vanxo stacji, q'uic' scotxi xiil, a viñ sacerdote chi' tz'alani to vach'xo sc'ol jun anima chi'.

38 Tato a junoc vinac ma junoc ix ix setquixtac sacsac d'a stz'umal, **39** a viñ sacerdote tz'ilan stz'umal chi', tato sactac val yilji, palta mañ copopioclaj, comon yab'il tz'ic'an jun anima chi' syal chi', malaj smay.

40-41 Tato ay junoc vinac sc'aj-b'anel xil sjolom ma añej d'a snañal sat sc'ajb'anel xiil, mañxalaj xiil scani, a jun chi' malaj smay.

42-44 Palta tato sq'ue junoc yab'il yaxc'a b'aj mañxalaj xiil chi', yovalil syil viñ sacerdote. Tato chac sulinac yilji jun yaxc'a chi' icha yab'il lepra, aton lepra ayoch d'ay. Syalan viñ

sacerdote chi' to a jun anima chi', maxtzac yal-laj yajec' d'a scal yetanimail yuj jun yab'il chi'.

45 A mach penaay yuj lepra, yovalil a pichul ñic'chimtac syac'ochi, malaj smusil sjolom syac'-q'uei, smusan nañaloc sat. Tato sb'at d'a scal anima, tz'el yav, syalan icha tic: Elañec, chuc vaji, chuc vaji, xchi. **46** Ayic ayoch jun yab'il chi' d'ay, yovalil sch'ocoj tz'aj d'a spatiquel campamento.

47 Ayic c'ustumtac yilji junoc pichul lana, ma lino, **48** yalñej tas macañil, pach'uch'ab'il, ma jalb'il, ma junoc tz'uum to yamc'ab' yaji, **49-50** tato yaax yilji, ma chacchac yilji juntzañ sc'ustumtaquil chi', aton jun macañ to tz'el leb'eb'oc. A jun chi' yovalil sch'oxji d'a viñ sacerdote yic syilan jun setañ sc'ustumtaquil chi' viñ, smacchaj jun chi' uqueoc c'ual. **51** Axo slajvi uque' c'ual chi', tz'iljixi. Tato toxo ix b'at leb'eb'oc d'a jun pichul chi', ma d'a junoc tz'um sc'anji chi', a jun chi' aton juntzañ c'ustumtac tz'el leb'eb'oc, a juntzañ yamc'ab' chi' ay smay. **52** Yalñej tas yamc'ab'il to ayxo jun chi' d'ay, yovalil süusjitz'a smasanil, yujto a jun chi' tzijtum tas syixtejb'ati. **53** Palta tato ayic syilan viñ sacerdote chi' to max b'eylaj juntzañ sc'ustumtaquil chi', **54** syalan viñ to sjuc'-chajel jun yamc'ab' chi', smacchajcan uqueocxo c'ual.

55 Ayic toxo ix juc'chajel jun yamc'ab' chi', ichato chi' syilanxi viñ sacerdote chi'. Tato max q'uexmaj yilji jun setañ sc'ustumtaquil chi', vach'chom max el leb'eb'oc, yovalil süusjitz'aoc, vach'chom a jun sc'ustumtaquil chi' ayoch d'a spatic ma d'a yool, yujto yelxo ay smay jun

chi'. **56** Tato a syilan viñ sacerdote chi' ayic toxo ix juc'chajel chi', vanxo satel jun sc'ustumtaquil chi', slod'-chajel b'aj ayoch chi'. **57** Palta tato scheclajxiq'ue sc'ustumtaquil jun chi', yovalil sñusjitz'aoc. **58** A juntzañ tas-tac b'aj satel juntzañ c'ustumtac chi' ayic sjuc'chajeli, yovalil sjuc'chajel junelxo, icha chi' syal sc'anchajxi.

59 Aton juntzañ checnab'il tic d'a c'ustum tz'och d'a junoc pichul pach'uch'ab'il, ma jalb'il, lana, ma lino, ma junoc tz'uum. Icha chi' tz'aj scheclajcaneli tato vach' yaji, mato mañ vach'oc yaji, xchi Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi'.

A checnab'il d'a eb' ec'nac lepra d'ay

14 ¹ Ix schec Jehová yal juntzañ ley tic viñaj Moisés, ix yalani:

2-4 Aton val jun ley tic sc'anab'ajej junoc anima ec'nac lepra d'ay: Ayic snaani to ix b'oxi sc'ool, yovalil syav-tej viñ sacerdote d'a spatiquel campamento chi' yic syilan viñ tato mañxa lepra chi' d'ay. Tato syil viñ sacerdote chi' to toxo ix el jun yab'il chi', schecan viñ ic'chajcot chavañoc noc' much d'a spitzanil, aton noc' vach' icha yalan ley. Scotpax jab'oc te' c'ute', lana ch'al q'uic' schaquil yed' te' hisopo. **5** Schecan miljoccham junoc noc' much chi' viñ sacerdote d'a yib'añ a a' ayem d'a yol junoc lum chen, aton a' scot b'aj sq'ueul sjaj junoc a a'. **6** Slajvi chi' tz'ic'jicot junxo noc' much chi' d'a spitzanil, te' c'ute' yed' lana ch'al q'uic' schaquil yed' te' hisopo, slab'chajem d'a scal schiq'uil noc' chamnacxo chi' calan yed' a a'. **7** Uquel stzicjioch d'a jun mach b'aj ec'nac jun yab'il chi',

syalan viñ sacerdote chi' to vach'xo jun anima chi'. Axo noc' much pitzan chi' tz'actajcanel noc'.

8 A jun mach tz'ilji to vach'xo, yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, sjoxanel xil sjolom smasanil, yic vach'xoñej tz'ajcani. Ichato chi' syalxo yoch d'a yol campamento, palta uqueto c'ual scan ichñej ta', maxto yal-laj yoch d'a yol b'aj cajan-taxoni. **9** Axo d'a yuquil c'ual chi', vach' tz'aj sjoxjiel sjolom. Vach' tz'aj sjoxanel xil sti' yed' sc'u sat yed' pax masanil xil ay d'a snivanil, sjuc'anel spichul, sb'icanpaxel sb'a. Icha chi' tz'aj sb'oxicani.

10 Axo d'a junxo c'u, syic'ancot chavañoc noc' quelemtac calnel yed' junoc noc' cob'es calnel, jun ab'il sq'uinal junjun noc', malaj jab'oc spaltail noc'. Scotpax nañal yuquil libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite, tz'ac'ji ofrendail yed' pax oxec octavo aceite. **11** Axo viñ sacerdote chi' schecanoch liñan jun anima yed' yofrenda chi' d'a yichañ Jehová d'a stielxo scajnob' b'aj sch'ox sb'a. **12** Slajvi chi', tz'ic'jicot jun noc' quelem calnel chi' yed' aceite, sb'ach-chajb'at d'a yichañ Jehová silab'il yuj smul jun anima chi'. **13** A b'aj scham-taxon noc' tz'ac'ji silab'il yuj mul yed' noc' silab' stz'a smasanil, ata' smiljicham noc' quelem calnel chi', yujto a noc' tz'ac'ji yuj mul, yic viñ sacerdote tz'ajcan noc', icha noc' tz'ac'ji yuj stupcanel mul, a juntzañ tic yic Jehová yaji.

14 Slajvi chi' a viñ sacerdote chi' tz'ic'ancot jab'oc schiq'uil noc' silab' yuj mul, sucanoch viñ d'a sjayil schiquin d'a svach' jun mach sb'oxi sc'ol chi', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc d'a svach'.

15 Syic'anpaxcot jab'oc aceite viñ sacerdote chi', secanem viñ d'a yol sc'ab' d'a sq'uexañ, 16 slab'anem jun sb'ab'el yiximal sc'ab' viñ d'a svach' d'a scal aceite, stziquem uqueloc aceite chi' viñ d'a yichañ Jehová.

17 A aceite tzato can d'a sc'ab' viñ sacerdote chi', sucoch viñ d'a jun anima ix b'oxi sc'ool chi', añeja' d'a sjayil schiquin d'a svach', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' pax d'a yiximal smam yoc d'a svach', aton b'aj ayxo och schiq'uil noc' silab' yuj smul.

18 Axo jab'ocxo aceite tz'ac'jicanq'ue d'a sjolom jun anima chi'. Icha chi' tz'aj stupcan smul d'a yichañ Jehová.

19 Slajvi chi' syac'anpax noc' silab' viñ sacerdote chi', aton noc' silab' yuj yac'ji tup mul. Icha chi' tz'aj stupcanel smul jun anima chi'. Slajvi chi', smiljicham noc' calnel stz'a smasanil silab'il. 20 Junñej tz'aj yac'jiq'ue noc' d'a yib'añ altar yed' ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji. Icha val chi' tz'aj stupcanel smul jun anima chi' d'a yichañ Jehová, sb'oxicani.

21 Tato meb'a' jun anima b'aj ix ec' jun yab'il chi', malaj stumin yic syac' noc' silab' sc'anchaj chi', añej junoc noc' quelem calnel syic'coti yic sb'achchajoch silab'il d'a yichañ Jehová yuj smul, chab'ñej libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite syac'a' yed' oxec octavo aceite.

22 Syic'paxcot chavañioc noc' paramuch yalñej tas macañil, ato a' jantac stzac'van smanani. Jun noc' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup smul, jun noc' siusjitz'aoc. 23 A d'a svajxaquil c'ual syic'ancot masanil juntzañ tic jun anima chi' d'a viñ sacerdote yic sacb'icaneli. A juntzañ tic tz'ac'jioch d'a yichañ Jehová d'a stielxo scajnub' b'aj sch'ox sb'a. 24 Slajvi chi'

syic'ancot jun noc' calnel viñ sacerdote yed' aceite chi', sb'achanec' viñ d'a yichañ Jehová d'a silab'il yuj yac'ji tup smul jun anima chi'.

25 Smilancham noc' quelem calnel chi' viñ, syic'anq'ue jab'oc schiq'uil noc' viñ, sucnoch viñ d'a sjayil schiquin jun anima chi' d'a svach', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc d'a svach'.

26 Slajvi chi' syac'anq'ue jab'oc aceite chi' viñ d'a yol sc'ab' d'a sq'uexañ. 27 Yed' sb'ab'el yiximal sc'ab' viñ d'a svach', stzicanem uqueloc aceite ayem d'a yol sc'ab' viñ chi' d'a yichañ Jehová. 28 Syac'-paxoch jab'oc aceite chi' viñ d'a schiquin jun anima chi' d'a svach', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc d'a svach', aton b'aj toxo ix och schiq'uil noc' silab' chi'. 29 Axo jab'ocxo aceite chi' scani, syac'q'ue viñ sacerdote chi' d'a sjolom jun anima chi', yic stupcanel smul d'a yichañ Jehová. 30 Slajvi chi', smilancham noc' paramuch chi' viñ sacerdote chi' schavañil. 31 A junoc noc' paramuch chi' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, axo junxo noc' siusjitz'aoc yed' pax ixim harina tz'ac'jipax d'a ofrendail. Icha chi' tz'aj stupcan smul jun anima ix b'oxi chi' d'a yichañ Jehová.

32 Aton sleyalil tic d'a junoc mach ix ec' lepra d'ay, yic tz'alchaji to ix sacb'ixicani tato max tzac'van yac'an juntzañ silab' icha val sleyalil, xchi Jehová.

A checnab'il yuj sacb'itaj yoltac te' pat

33 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón:

34 Ayic ayexxo ec' d'a lum Canaán, aton lum ol vac' eyicoc, talaj

svac'b'at junoc tas c'ustac yilji tz'el leb'eb'oc d'a yol e pat ta', **35** a mach ay yic te' pat chi' yovalil scot d'a junoc viñ sacerdote syalani: Ay jun-tzañ c'ustumtac yilji van yel leb'eb'oc d'a yol in pat, xchama.

36 Ayic manto och viñ sacerdote d'a yol pat chi', yovalil syal viñ to tz'elta masanil tastac ay d'a yol te', yic vach' max can juntzañ c'ael chi' d'a yol pat tato syal viñ sacerdote chi' to mañ vach'oc yaj jun pat chi'. Slajvi chi' tz'och viñ yil tas yilji jun c'ustum tz'el leb'eb'oc chi'.

37 Tato ayic syilanocho viñ to a d'a sattac pat chi' ay juntzañ nivac c'ustum leb'quiltac, yaax yilji, ma chac yilji, yelc'olal to sb'at d'a yol sattac pat chi', **38** axo tz'elxita viñ d'a yol te' pat chi', syalan viñ to smacchajcan te' uqueoc c'ual. **39** Ayic slajvi uque' c'ual chi', sb'atxi viñ sacerdote chi' yila'. Tato toxo ix te b'at leb'eb'oc jun sc'ustumtaquil chi' d'a sattac pat chi', **40** yovalil syal viñ sacerdote chi' to slipjielta masanil q'uen q'ueen b'aj toxo ix och juntzañ leb'quiltac chi', b'at yumchajcan d'a junoc lugar mañ vach'oc d'a stiel choñab'. **41** Syalanpax viñ to sjoschajel masanil sattac yol te' pat chi', axo masanil spococal tz'el d'a yool chi', sb'at yumchajcan d'a junoc lugar mañ vach'oc d'a stiel choñab'.

42 Ch'ocxo q'uen q'ueen tz'ochpaxcan sq'uexuloc q'uen tz'ic'chajelta chi', ch'ocxo lum luum tz'ochpax d'a sattac yol pat chi'.

43 Tato scheclajxiq'ue juntzañ c'ustum leb'quiltac chi' ayic toxo ix ic'jiel q'uen q'ueen chi' yed' toxo ix joschajel sattac pat chi', toxo ix ochpaxcan sq'uexul, **44** sb'at yilanxi viñ sacerdote chi'. Tato toxo ix el leb'eb'oc jun

sc'ustumtaquil chi', mañxo vach'oc tz'ajcan jun pat chi'. **45** Yuj chi', a jun pat chi' yovalil spojchajemi. Masanil te te', q'uen q'ueen yed' lum luum ayoch d'a jun pat chi', b'at ac'jican d'a junoc lugar to mañ vach'oc d'a stiel choñab'. **46** Yalñej mach tz'och d'a yol jun pat chi' d'a uque' c'ual ayic toxo ix yal viñ sacerdote to smacchajcani, mañ vach'oc tz'ajcani icha yalan ley, masanto d'a sq'uic'b'icanemi. **47** Yalñej mach sva'i, ma svay d'a jun pat chi', yovalil sjuq'uel spichul.

48 Palta tato ayic tz'och viñ sacerdote yil jun pat chi', syilan viñ to a juntzañ leb'quiltac chi' max b'eyb'ati yictax ix b'ojican yol te' pat chi', syal viñ to vach'xo jun pat chi'. **49** Yic sacb'ixican te' pat chi', tz'ic'jicot chavañoc noc' much yed' jab'oc te' c'ute' yed' lana ch'al q'uic' schaquil yed' te' hisopo. **50** Smilancham junoc noc' much chi' viñ sacerdote d'a yib'añ a a' ayem d'a yol jun lum chen, aton a' scot b'aj sq'ueul sjaj junoc a a'. **51** Slajvi chi' syic'anb'at te' c'ute' chi' viñ yed' te' hisopo yed' lana ch'al q'uic' schaquil yed' junxo noc' much pitzanto, slab'anem viñ d'a scal a a' calanxo yaj yed' schiq'uul noc' much ix miljicham chi' d'a yol lum chen chi'. Uquel stzicoch viñ d'a te' pat chi'. **52** Icha chi' tz'aj sacb'ixican jun te' pat chi' yuj schiq'uul noc' much chi' yed' a a' sq'ueul sjaj, yuj noc' much pitzanto, yuj te' c'ute', yuj te' hisopo yed' lana ch'al q'uic' schaquil. **53** Slajvi chi', tz'actajcanb'at jun noc' much pitzan chi' d'a stiel choñab'. Icha chi' tz'aj sc'anab'ajaj sleyalil d'a junoc pat, vach' tz'ajcani, xchi Jehová.

54-57 Aton juntzañ checnab'il tic d'a yib'añ lepra smalq'uei, mato d'a

yaxc'ail, mato d'a leb'quiltac saccac yilji, mato d'a juntzañ c'ustumtac d'a pichul yed' d'a spatictac te' pat. Icha chi' tz'aj snachajel tastac to mañ vach'oc yed' tastac to vach'. Aton d'a tic slajvican checnab'il d'a juntzañ tic.

Checnab'il yuj tas mañ vach'oc tz'el d'a eb' viñ vinac

15 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón ² to syal masanil juntzañ checnab'il tic eb' viñ d'a eb' yetisraelal. Yuj chi' ix yalan eb' icha tic: Tato ay junoc vinac ay junoc yab'il d'a snivanil, yuj chi' ay tas tz'el d'a svinaquil, a jun chi' mañ vach'oc yaji icha yalan ley. ³ Vach'chom tz'elñej juntzañ chi', ma ay b'aj tz'och vaan jayeoc c'ual tz'elxi, mañ vach'oc yaji, icha yalan ley.

⁴ Yalñej tas vaynub'al b'aj svay viñ vinac chi', ma yalñej tas c'oynub'al b'aj tz'em c'ojan viñ, mañ vach'oc tz'ajcani.

⁵ Yalñej mach syaman svaynub' jun vinac chi', yovalil sjuq'uel spichul sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

⁶ Yalñej mach tz'em c'ojan b'aj ix em c'ojan jun vinac chi', yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

⁷ Yalñej mach syaman junoc vinac ay tas tz'el d'ay, yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc yaji masanto sq'uic'b'iemi.

⁸ Tato a junoc vinac ay tas tz'el d'ay chi', stzub'anoch d'a junocxo anima, a jun anima b'aj ix och stzub' chi', yovalil sjuq'uel spichul,

sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

⁹ Tato a jun vinac ay tas tz'el d'ay chi' sq'ue d'a yib'añ chej, a stz'um noc' chi' mañ vach'oc tz'ajcani.

¹⁰ Yalñej mach syaman junoc tas b'aj tz'em c'ojan jun vinac to ay tas tz'el d'ay chi', mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

Yalñej mach tz'ic'anb'at junoc juntzañ tastac chi', yovalil sjuc' spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley masanto sq'uic'b'iemi.

¹¹ Tato a jun vinac ay tas tz'el d'ay chi', max sb'ic'claj sc'ab' syaman junocxo mach, a jun ix yamji yuj chi', yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

¹² Tato ay junoc chen syam jun vinac ay tas tz'el d'ay chi', yovalil smac'jipoj jun chen chi'. Tato a junoc te te' yamc'ab' yaj syam jun vinac chi', toñej sb'ic'chajel te'.

¹³ Tato sb'oxi sc'ol jun vinac chi, mañxa tas tz'el d'ay, yovalil stañvej uqueoc c'ual, ichato chi' scanxi vach'il d'a yichañ ley. Slajvi chi' sjuc'anel spichul, sb'ic'anel sb'a d'a a a' sq'ueul sjaj. Icha chi' tz'aj sb'oxicani, icha yalan ley. ¹⁴ Axo d'a svajxaquil c'ual, yovalil syic'cot chavañoc noc' paramuch yalñej tas macañil, scot d'a yichañ Jehová sc'och d'a stielxo scajnub' b'aj sch'ox sb'a, syac'an noc' d'a junoc viñ sacerdote. ¹⁵ Jun noc' syac' viñ sacerdote chi' silab'il yuj yac'ji tup smul jun anima chi', axo junxo noc' süus-jitz'aoc. A viñ sacerdote chi' tz'ac'anoch masanil juntzañ chi' d'a yichañ Jehová, yic sacb'ixican jun vinac ec'nac jun yaelal chi' d'ay.

16 Tato a junoc vinac toñej tz'el yiñatil, yovalil sb'iquel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley, masanto sq'ui'c'b'iemi.

17 Yalñej tas c'apaquil ma tz'uum b'aj ix och yiñatil jun vinac chi', yovalil sju'j'lieli, mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley masanto sq'ui'c'b'iemi.

18 Tato a junoc viñ vinac yed' junoc ix ix ay tas sc'ulej, yovalil sb'iquel sb'a eb', palta mañ vach'oc tz'ajcan eb', icha yalan ley masanto sq'ui'c'b'iemi.

A tas tz'aj eb' ix ix ay tas tz'el d'ay

19 Tato a junoc ix ix ayoch d'a stiempoal sb'islab' uj, mañ vach'oc laj yaj ix d'a uqueoc c'ual.

Yalñej mach syaman ix, mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley masanto sq'ui'c'b'iemi.

20 Yalñej tas vaynub'al b'aj tz'ec' jichan ix ayic ayoch ix d'a stiempoal chi', ma yalñej tas c'ojnub'al b'aj tz'em c'ojan ix, mañ vach'oc laj tz'ajcani.

21-23 Yalñej mach syaman b'aj ix ec' jichan ix chi', ma syaman junoc tas b'aj tz'em c'ojan ix, mañ vach'oc laj tz'ajcani. Yovalil sju'q'uel spichul, sb'icanel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'ui'c'b'iemi.

24 Tato ay junoc viñ vinac svay yed' ix, sb'oñchaj viñ yuj tas tz'el chi' d'a ix, mañ vach'oc laj tz'ajcan viñ d'a uque' c'ual, añejtona' mañ vach'oc tz'ajcan vaynub' b'aj svay viñ vinac chi'.

25 Tato ay junoc ix ix tz'ilan uj d'a mañ stiempoaloc, mato te nivan tiempo syac' ix yilani, a jun ix chi' mañ vach'oc tz'ajcan ix ayic ayto tas tz'el chi' d'a ix, icha val to aytooch ix d'a yilan uj.

26 Yalñej tas vaynub'al b'aj svay ix, ma c'ojnub' b'aj tz'em c'ojan ix ayic ayto tas tz'el chi' d'a ix, mañ vach'oc tz'ajcan juntzañ chi', ichato ayoch ix d'a sb'islab' uj chi'.

27 Yalñej mach syaman juntzañ tastac chi', mañ vach'oc laj tz'ajcani, yovalil sju'q'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'ui'c'b'iemi.

28 Ayic svanaj yilan uj ix chi', uque' c'ual stañvej ix, slajvi chi' sb'oxican ix, icha yalan ley. **29** Axo d'a svajxaquil c'ual, syic'ancot chavañoc noc' paramuch ix yalñej tas macañil, syic'ancot ix d'a junoc viñ sacerdote, d'a stielxo scajnub' b'aj sch'ox sb'a Jehová. **30** Jun noc' syac' viñ sacerdote chi' silab'il yuj yac'ji tup smul ix, axo junxo noc' sñusjitz'a noc'. Icha chi' tz'aj yac'anoch jun silab' chi' viñ sacerdote chi' d'a yichañ Jehová yic tz'ac'ji tup smul ix, yuj tas ix el d'ay.

31 Icha chi' tz'aj co sacb'itan co b'a a oñ israel oñ tic d'a tas tzoñ ic'ani, yic max quixtejel scajnub' Jehová ayec' d'a co cal tic, tato maay tzoñ chami, xchi viñaj Moisés chi'.

32 Aton juntzañ checnab'il tic d'a eb' vinac ay tas tz'el d'ay, ma toñej tz'el yiñatil, yuj chi' mañ vach'oc tz'ajcan yuuj **33** yed' d'a eb' ix ix ayoch d'a sb'islab' uj. A juntzañ checnab'il tic, yovalil sc'anab'ajaj yuj eb' ay syaelal icha chi', vinac, ma ix. Tz'ochpax jun ley chi' d'a yib'añ junoc vinac svay yed' ix ix to mañ vach'oc yaji, icha yalan ley.

A sc'ual yic tz'ac'ji tup mul

16 ¹ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés ayic ix lajvi scham chavañ eb' yuninal viñaj Aarón, yujto ix scomon nitzejb'at sb'a eb' d'a

slac'anil Jehová, 2 ix yalan d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Al d'a viñ uc'tac aj Aarón to max comon och viñ d'a yol in cajnub' d'a jun lugar Vicñej Yaji, aton jun lugar ay d'a spaticoch c'apac cortina. Max yal-laj scomon c'och viñ b'aj ay smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, aton smacul te' scaxail in trato, yic max cham viñ, yujto a in ol in ch'ox in b'a d'a scal asun d'a yib'añ smacul scaxail in trato chi'. 3 Ayic tz'och viñaj Aarón d'a yol jun lugar chi', yovalil syic'cot junoc noc' quelem vacax viñ yic tz'och silab'oc yuj smul yed' junoc noc' ch'ac calnel sñusjitz'a smasanil. 4 Syac'och spichul viñ nab'a lino, aton spichul viñ jucan, yol svex viñ, c'apac stzec'ul snañal viñ yed' sb'ac'ul sjolom viñ. A juntzañ pichul chi' te nivan yel'ochi, yuj chi' b'ab'el sb'iquel sb'a viñ ichato chi' syac'anoch viñ.

5 Axo eb' eyetisraelal syic'cot chavañoc noc' mam chiva eb' yic tz'ac'ji noc' silab'il yuj smul eb', syic'-paxcot junoc noc' ch'ac calnel eb' yic sñusjitz'aoc. 6 Syic'ancot noc' quelem vacax chi' viñaj Aarón chi' yic tz'och noc' silab'oc yuj smul. A jun noc' chi' yic noc' viñ, yuj yac'ji tup smul viñ yed' masanil eb' ayec' d'a yol spat. 7 Slajvi chi' syic'anpaxcot chavañ noc' mam chiva chi' viñ d'a yichañ in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. 8 Syac'anoch suerte viñ d'a yib'añ noc' chiva chi' schavañil: Jun noc' tz'ac'ji silab'oc d'ayin, axo junxo noc', tz'ac'chajcanoch mul d'a yib'añ noc', spechchajcanb'at noc' d'a tz'inan luum. 9 A noc' tz'em suerte d'a yib'añ to vico', syic'cot noc' viñaj Aarón chi' silab'oc yic stupcanel smul eb' israel. 10 Axo junxo noc' chiva

chi', d'a spitzanil noc' tz'och d'a vichañ, tz'actajcanoch mul d'a yib'añ noc', tz'actajcanb'at noc' d'a tz'inan luum syic'ancanb'at smul eb' israel chi' noc'.

11 Ayic listaxo yaj juntzañ tic smasanil, smilancham noc' quelem vacax viñaj Aarón chi', syac'an noc' viñ silab'il yic tz'ac'ji tup smul yed' smul masanil eb' ayec' yed' viñ d'a yol spat. 12 Slajvi chi', syic'ancot jun chaynub' yic incienso viñ, b'ud'an yed' stzac'aq'uul altar ay d'a vichañ yed' cha b'echañoc incienso suc'uq'ui sjab', syic'anoch viñ d'a yoloch c'apac cortina ayoch d'a snañal in cajnub'. 13 Syac'anem incienso chi' viñ d'a yib'añ tzac'ac' d'a vichañ, axo d'a yib'añ smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, aton smacul scaxail in trato, tz'och moyan stab'il incienso chi' yic vach' max cham viñ. 14 Syic'ancot jab'oc schiq'uul noc' quelem vacax chi' viñ, slab'anem yiximal sc'ab' viñ d'a scal chic' chi', stzicanb'at viñ d'a yib'añ smacul caxa chi' b'aj tz'ochc'och viñ chi', uquel stzicoch chic' chi' viñ d'a yichañ smacul chi'. 15 Slajvi chi', tz'elxita viñ, smilancham noc' chiva viñ, aton noc' tz'och silab'il yuj smul eb' israel, syic'anoch schiq'uul noc' viñ d'a yoloch c'apac cortina chi', stzicanpaxem schiq'uul noc' chi' viñ d'a yib'añ smacul caxa chi' yed' d'a yichañ, icha syutej schiq'uul noc' quelem vacax viñ d'a sb'ab'elal. 16 Icha val chi' syutej viñaj Aarón chi' sacb'itan jun lugar Vicñej Yaji yuj yalxoñej tas chucal yed' spitalil eb' israel tic. Icha chi' ol aj sac-b'ican masanil in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, aton jun ayec' eyed'oc d'a scal chucal tze c'ulej.

17 Malaj junoc mach ayec' d'a yol in cajnub' yac'b'an ayoch viñaj Aarón chi' d'a jun lugar Vicñej Yaji yic syac'an silab' viñ yic stup smul yed' smul masanil eb' ayec' yed' viñ d'a yol spat yed' smul eb' choñab' masanil. 18 Slajvi yelxita viñ, sacb'itan altar viñ ayec' d'a vichañ, aton b'aj sñusjitz'a silab', syic'anelta jab'oc schiq'uil noc' vacax chi' viñ yed' jab'oc yic noc' mam chiva, syac'anoch viñ d'a sch'ac altar ay d'a schiquin schañil. 19 Stzicanoch uquel schiq'uil noc' noc' chi' viñ yed' yiximal sc'ab' d'a yib'añ altar chi', icha chi' tz'aj sacb'itan altar chi' viñ yuj e mul a ex israel ex tic.

20 Slajvi sacb'ican jun lugar Vicñej Yaji, in cajnub' yed' pax altar yuj viñ, schecan viñ ic'joccot noc' mam chiva pitzan chi'. 21 Slajvi chi', syac'anb'at sc'ab' viñ schab'il d'a sjolom noc', tz'och ijan viñ yalanem smul yed' spitalil eb' yetchoñab' d'a yib'añ noc'. Icha chi' tz'aj scan smul eb' d'a yib'añ noc'. Axo jun viñ sic'b'ilxoel b'at ac'ancan noc' d'a tz'inan luum b'aj te najat. 22 Stijancanb'at noc' viñ ta', satcanb'at noc' d'a taquiñ lum chi'. Icha chi' tz'aj yic'jicanb'at smul choñab' Israel yuj noc', aton b'aj mañxalaj anima tz'eq'ui. 23 Slajvi chi' tz'ochixta viñaj Aarón d'a yol in cajnub' yic sq'uexanel spichul viñ ayochi, c'apac nab'a lino, c'apac ayoch yuj viñ a tz'ochta d'a yol jun lugar to Vicñej Yaji, syac'ancan c'apac viñ ta'. 24 Añeja' d'a yol in cajnub' chi' sb'iquel sb'a viñ, syac'anoch spichul viñ syac'taxonoch d'a yopisio. Slajvi chi', sñusantz'a silab' viñ, aton yic viñ yed' silab' yic eb' israel chi' smasanil. Icha chi' tz'aj stupcanel smul viñ yed' yic eb'

yetchoñab' chi'. 25 A jantac xepual noc' silab' yuj mul, sñusjipaxtz'a d'a yib'añ altar. 26 Axo viñ b'at ac'ancan noc' mam chiva d'a taquiñ lum chi', ayic sjax viñ, sjuq'uel spichul viñ, sb'icanpaxel sb'a viñ. Ichato chi' syal yochta viñ d'a yol campamento.

27 A noc' quelem vacax yed' noc' mam chiva smiljicham silab'il yuj stupcanel mul, aton noc' tz'ic'jicot schiq'uil d'a yol jun lugar to Vicñej Yaji, tz'ic'jicanb'at snivanil noc' d'a spatiquel campamento. Ata' sñusjitz'a noc' yed' stz'umal yed' masanil snivanil. 28 A viñ sñusantz'a noc' chi', yovalil sjuq'uel spichul viñ, sb'icanpaxel sb'a viñ, ichato chi' syal yochta viñ d'a yol campamento.

29 A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo ex israel ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. A d'a slajuñil c'ual d'a yuquil uj, tzex och d'a tze'ojc'olal, malaj mach smunlaj d'a jun c'ual chi', 30 yujto a jun c'ual chi', sc'ual yac'ji silab' yuj e mul yic vach' stupcanel e mul d'a vichañ. 31 A jun c'ual chi', sc'ual ic'oj ip tz'ajcani yed' tze'ojc'olal, ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. 32 A yuj chi' a ol cham viñ sat sacerdote, axo junoc eb' yuninal viñ tz'ochcan sq'uexuloc. Tz'ac'chaj'ue aceite d'a sjolom, tz'ac'jipax silab' yuj yochcan yopisio, syac'anoch spichul te nivan yelc'ochi. 33 A tz'ac'an silab' yic sacb'itan jun lugar to Vicñej Yaji, in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yed' altar. Syac'anpax silab' yic stup smul eb' sacerdote yed' ex israel ex tic. 34 A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. Junel tz'ac'ji silab' tic d'a yol junjun ab'il yic slajviel e mul a ex choñab' israel ex tic, xchi Jehová.

Icha val ix aj yalan Jehová, icha chi' ix yutej viñaj Moisés chi' yalani.

Junñej lugar b'aj syal yac'ji silab' d'a Dios

17 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal yed' d'a masanil eb' etchoñab' to in checnab'il juntzañxo tic:

³ Yalñej mach smilancham junoc noc' vacax, junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva silab'oc d'a spatiquel campamento, ma d'a yool, ⁴ palta max yic'cotlaj noc' d'a stielxo in caj-nub' b'aj tzin ch'ox in b'a, yovalil mañxa yalan yic d'a e cal. A jun chi' scotcan d'a yib'añ, yujto toñej stob'-canem schiq'uul noc' ta'. ⁵ Icha chi' tz'aj valani yic mantzac e comon milej noc' noc' silab'il d'a spatiquel campamento, palta to tzeyic'cot noc' d'a stiel in cajnub', axo junoc viñ sacerdote tz'ac'anoch noc' silab'il yic junc'olal d'a vichañ. ⁶ A viñ sacer-dote chi' stzicanoch schiq'uul noc' d'a spatictac altar d'a vichañ, aton d'a stielxo in cajnub', süustz'a xepual noc' viñ d'a vichañ, suc'uq'ui sjab' svab'i. ⁷ Mañxa b'aq'uiñ tzeyac' junocxo silab' d'a eb' enemigo, aton juntzañ b'aj ochnac ex ejmelal. Yuj-ñej juntzañ chi' ex juviel d'a vichañ. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo.

⁸ Yalñej mach eb' eyetisraelal, ma ch'oc choñab'il cajanec' d'a e cal, tato syac' junoc silab' stz'ai, ma yal-ñej tas silab'il, ⁹ palta to max yic'-cotlaj d'a stielxo in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yic tz'ac'ji d'ayin, a jun anima chi', mañxa yalan yic d'a e cal.

Ay yovalil schiji schiq'uul noc' noc'

¹⁰ Te ay val yoval in c'ol d'a yal-ñej mach eyetisraelal ma junoc ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal schi'an schiq'uul noc' noc'. A in val ol in och ajc'olal d'ay, ol in satanel d'a e cal.

¹¹ Yujto masanil noc' noc' yed' anima, a yuj schiq'uul pitzan, yuj chi' ix vala' to stob'jioch schiq'uul noc' d'a spatictac altar yic slajvicanel mul. Yujto a d'a schiq'uul noc' chi' ay sq'uinal yuj chi' syal yac'an tup mul chi'.

¹² Yuj chi' sval d'ayex israel ex tic to malaj junoc ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal syal schi'an schiq'uul noc' noc'. ¹³ Yalñej mach ex ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal syamchaj junoc noc' noc' yuuj, ma junoc noc' much, aton noc' toxonton schiji, yovalil syic'-canel schiq'uul noc', smucancan yed' lum luum. ¹⁴ Yujto a chic' chi' ic'an pitzan noc', yuj chi' sval d'ayex to max yal-laj schiji noc' chib'ej aytooch schiq'uul. Yalñej mach schi'ani, satjiel d'a e cal.

¹⁵ Yalñej mach ex, ma ch'oc choñab'il schi'an noc' chib'ej to toñej schami, mato smiljicham yuj junoc noc' chium noc', yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'i-emi. ¹⁶ Palta tato max sjuq'uel spichul, mato max sb'iquel sb'a, scan-ñej smul chi' d'a yib'añ, xa chi, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A juntzañ ic'lajb'ail ay yovalil

18 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al juntzañ checnab'il tic smasanil d'a eb' etisraelal:

A in Jehová e Diosal in. **3** Mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al eb' aj Egipto, aton jun choñab' b'aj ec'nac ex cajan.

Mañ e b'eyb'alejpax sb'eyb'al eb' aj Canaán, aton b'aj van ex vic'anb'ati.

4 C'anab'ajejec in checnab'il, tze c'anab'ajan e b'eyb'alan in c'ay-b'ub'al. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

5 B'eyb'alejec in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al. A mach ol c'anab'ajanoc, ol schañej sq'uinal yuu. A in ton Jehová in svala'.

6 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' junoc ix ix to ayto yuj sb'a yed'oc. A inton Jehová in svala'.

7 Malajocab' junoc mach syac' q'uixvelal smam, smulan yed' snun, yelxo val te chuc yujto snun ton val.

8 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' ix yetb'eyum smam yic max yac' q'uixvelal smam chi'.

9 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' yanab': Yanab' yuj smam, ma yuj snun, vach'chom d'a yol spat aljinac ix, mato ch'oc b'aj aljinac, mañ smojoc smulan yed' ix.

10 Malajocab' junoc viñ vinac syac' q'uixvelal sb'a smulan yed' ix yixchiquin, yixchiquin yuj yuninal, ma yuj yisil. Max yal-laj smulan yed'oc.

11 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' ix yune' ix yisil smam, yisil val smam chi', schab'il yanab' yaj ix, max yal-laj smulan yed' ix.

12 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' ix yanab' smam, yujto a' och smam chi' yed' ix.

13 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' ix snulej ix snun, yujto a' och ix snun viñ chi' yed' ix.

14 Malajocab' junoc viñ vinac syac' q'uixvelal yuc'tac smam smulan

yed' ix yetb'eyum viñ, yujto ichato ayto yuj sb'a yed' ix.

15 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' ix yalib', yujto yetb'eyum ix viñ yuninal viñ, max yal-laj smulan viñ yed' ix.

16 Malajocab' junoc viñ vinac syac' q'uixvelal yuc'tac yuj smulan yed' ix yetb'eyum viñ yuc'tac chi'.

17 Tato ay junoc viñ vinac tz'ic'an junoc ix ix, max yal-laj smulan viñ yed' ix yune' ix, to schab'il yisil yaj ix. Max yalpaxlaj smulan viñ yed' ix yixchiquin ix, yixchiquin yuj junoc viñ yune' ix, ma yuj junoc ix yune' ix. Yelxo val te chuc icha chi', yujto yic-ñej ix yaj eb' chi'.

18 Malajocab' junoc viñ vinac syic'q'ue snulej yetb'eyum, max yal-laj yic'ani yacb'an pitzanto ix yetb'eyum chi', yic vach' max och ajc'olal d'a scal eb' ix. **19** Malajocab' junoc viñ vinac ay tas sc'ulej yed' junoc ix ix ayic ayoch ix d'a stiem-poal yic sb'isan uj.

20 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' ix yetb'eyum junocxo vinac, mañ vach'oc scan eb' d'a yichañ ley.

21 Malajocab' junoc viñ vinac sñusantz'a junoc yuninal silab'oc d'a jun comon dios scuchan Moloc. Tato sc'ulej icha chi', malaj velc'och d'a yol sat. A in Jehová in sval tic.

22 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' junoc yetvinaquil, icha sc'ulej yed' junoc ix ix, a jun chi' te yajb'entac.

23 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' noc' noc', malajocab' junoc mach syixtejb'at sb'a d'a icha chi'. Malajocab' pax junoc ix ix smulan yed' junoc noc' noc', yujto yelxo val mañxo smojoc.

24 Malajocab' mach syixtejb'at sb'a yed' juntzañ tic, yujto a d'a smasanil juntzañ tic, syixtejb'at sb'a juntzañ anima ol viq'uel d'a eyichañ tic. 25 Yuj juntzañ chi', mañxo pax vach'oc yaj sluum eb', van vac'an yovalil d'a eb', van vac'an satjocpaxel eb' d'a sluum chi'. 26-28 Masanil juntzañ chi', sb'eyb'alej juntzañ anima cajan d'a jun luum chi', ayic manto ex c'och cajan a ex tic. Yuj chi' yelxo val mañ vach'oc yaj jun luum chi' yuj eb'. Palta a ex israel ex tic yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, yovalil tze b'eyb'alej, tze c'anab'ajan-pax in checnab'il tic. Mañ e c'ulej masanil juntzañ tastac mañ vach'oc sc'ulej eb' chi', yic vach' max ex sat-jipax el a ex tic d'a jun luum chi'. 29 A mach sb'eyb'alan juntzañ tastac yajb'entac chi', yovalil satjiel d'a e cal. 30 Yuj val chi' b'eyb'alejec in checnab'il, mañ e b'eyb'alej juntzañ b'eyb'al yajb'entac chi', aton juntzañ sb'eyb'alaji ayic manto ex c'ochlaj ta', mañ eyixtejb'at e b'a d'a icha chi'. A in Jehová e Diosal in svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A sleyal vach'ilal yed' tojolal

19 1 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

2 Al masanil juntzañ lolonel tic d'a eb' etisraelat:

Vach'ñej tzeyutej e b'a, yujto a in Jehová in tic vach' inñej.

3 C'anab'ajejec e mam e nun.

Tze c'anab'ajej sleyal juntzañ sc'ual ic'oj ip to vic yaji. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

4 Mañ eyac'och e pensar d'a juntzañ yechel comon dios, mañ e b'opaxq'ue q'uen q'ueen e diosaloc. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

5 Ayic tzeyac'an silab' yic e jun-c'olal ved'oc, tze c'anab'ajej val icha sleyal, yuj chi' ol in cha d'ayex. 6 A noc' schib'ejal noc' tzeyac' silab'il chi', tze chi noc' d'a sc'ual chi' yed' d'a junxo c'u. Tato ayto noc' scan d'a schab'jial, sñuschajtz'a noc'. 7 Tato tzato e chi noc' d'a schab'jial chi', chucxo d'a yol in sat, maxtzac in chalaj silab' chi' d'ayex. 8 A mach schi'an noc' d'a schab'jial chi', max tuplaj smul chi' d'a yib'añ, yujto comon ix yutej tastac to vic yaji. A jun mach chi', mañxalaj yalan yic d'a e cal.

9 Ayic tze molanq'ue sat tas tzeyavej d'a e luum, mañ pilanoc tzeyutej e molanq'ue d'a stitac, mañ ex ec' d'añañ e sic'anq'ue ixim jolom trigo scan eyuuj. 10 Ayic tze molan sat te' uva, mañ ex meltzaj e say eyil d'a schaelal, mañ e sic'q'ue sat sc'aj-b'anemi. A juntzañ chi' canocab'i, yicxo eb' meb'a' yed' eb' ch'oc choñab'il yaji. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

11 Mañ ex elc'anoc, mañ eyal esal lolonel, mañ eyac' musansatil eb' eyetanimail.

12 Mañ e loc in b'i d'a es. Tato icha chi' tze c'ulej ichato malaj vel-c'och d'ayex. A in ton Jehová in svala'.

13 Mañ comonoc tzeyixtej eb' eyetanimail, mañ e toq'uec' tastac ay d'a eb'. Mañ eyala' to ato q'uic'an tze tup sc'u eb' viñ e munlajvum smunlaj ticnaic.

14 Mañ e b'aj eb' chacañ, mañ eyaq'uem tas d'a yol sb'e eb' max uji yilani, palta ayocab' velc'och d'a yol e sat. A in ton Jehová in svala'.

15 Mañ e b'o tas mañ tojoloc ayic tze b'oan yaj junoc lolonel. Mañ

eyac'och e b'a yed' eb' meb'a', mañ eyac'paxoch e b'a yed' eb' nivac yel-c'ochi. Te tojolñej tzeyutej e b'oanel tas yaj eb'.

16 Mañ ex alvoc pecal d'a scal eb' eyetchoñab'.

Mañ e nachaañ esal lolonel d'a yib'añ junoc eyetanimail yic smil-jichamoc. A in ton Jehová in svala'.

17 Mocab' chichonoch e c'ol d'a junoc eyetanimail, palta vach' to tze cacha' tzeyac'an srazón yic vach' max cotcan d'a eyib'añ yed'oc.

18 Mañ e pac e b'a, mocab' chichonñejoch e c'ol d'a eb' eyet-choñab'. Tze xajanej eb' ay d'a spatic schiquin e pat icha tzeyutej e ya ilan e b'a. A in ton Jehová in svala'.

19 C'anab'ajejec juntzañ in chec-nab'il tic.

Mañ e cha tajnoc noc' e molb'etzal noc' yed' junocxo noc' noc' ch'oc yiñtilal.

Mañ e som eyiñat tzeyavej d'a e lum.

Mañ eyac'och c'apac pichul soman sch'alil yed' junocxo macañ añ ch'al.

20 Tato ay junoc ix schecab' junoc mach ayxo strato yed' junocxo viñ vinac, palta tato ay junocxo viñ smulan yed' ix, tz'ac'ji yovalil d'a eb' schavañil. Max miljichamlaj eb', yujto mantzac tupji yic tz'el ix d'a libre. 21 A viñ smulan yed' ix chi', yovalil syic'cot junoc noc' ch'ac cal-nel viñ silab'il yuj smul chi' d'a sti-elxo in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. 22 Smiljicham noc', axo junoc viñ sacerdote tz'ac'anoch noc' d'a vichañ, yuj stupchaj smul viñ chi'.

23 Ayic ol ex c'och d'a lum Canaán, ol eyavan masanil macañil te

avb'en te' syac' sat. Oxe' ab'il max eyamlaj junoc sat te' chi' yic tze loani, yujto ay yovalil d'a yol in sat. 24 Axo d'a schañil ab'il, masanil sat te' syac' chi', tzeyac' masanil d'ayin ofrendail yuj eyac'an yuj diosal, yujto vic yaj te' sat chi'. 25 Axo d'a yoil ab'il, eyicxo yaj sat te' chi' yic tze lo'o. Tato ol e c'anab'ajej sleyal tic, yelxo val ol yac' sat te'. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

26 Mañ e chi noc' chib'ej to max el schiq'uil.

Mañ eyac'och e b'a e naanel tas tzuji, mañ eyac'paxoch e b'a d'a ajchumal.

27 Mañ setansetanoc tz'aj sjoxjiei xil e jolom, mañ e joxpaxel xil e sat.

28 Mañ eyac' echnaj e b'a yuj cus-c'olal yuj junoc chamnac, mañ eyac'och yechel junoc tas d'a e nivanil. ^c A in ton Jehová in svala'.

29 Mañ eyac' q'uixvelal ix eyisil, tzeyac'anoch ix ajmul ixal d'a stem-plo juntzañ comon dios, yic vach' max ixtaxel sb'eyb'al eb' anima, yic max ixtaxpaxel e choñab' yuj ajmulal.

30 Yovalil tze c'anab'ajej sleyal juntzañ sc'ual ic'oj ip to vic yaji. Ayocab' yelc'och in cajnub' d'a yol e sat. A in Jehová in svala'.

31 Mañ ex b'at e c'anb'ej e b'a d'a eb' ajchum, ma d'a eb' sc'uman spixan eb' chamnac yalani, yic vach' max eyixtejb'at e b'a. A in Jehová e Diosal in svala'.

32 Q'ueañec liñan d'a yichañ eb' ichamtac anima, nivanocab' yelc'och eb' d'a yol e sat. Ayocab'pax velc'och d'a yol e sat. A in ton Jehová in svala'.

^c 19.28 A jun tic sb'eyb'al eb' aj Canaán yic sch'oxanel scusc'olal eb'.

33 Mañ eyixtej junoc anima ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. **34** Xajan tzeyutej eb', ichato eyetchoñab' eb'. Ya'ilejec eb', icha tz'aj eya'ílan e b'a. Tze nacoti to a ex tic najtil ec'nac ex d'a ch'oc choñab'il d'a yol yic Egipto. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

35 Mañ eyixtej eb' anima d'a tas tze choño', tz'acanocab' eyechlab' tzeyac'lab'ej, icha e ch'añ ayic tzeyechtan e luum ma juntzañxo echlab' tze c'ana'. **36** A e libra yed' eyal-mul tze c'ana', tz'acanocab'i. A in ton Jehová e Diosal in ix ex viq'uelta d'a Egipto, a in svala'.

37 Yuj val chi', yovalil tze c'anab'ajej in b'eyb'al yed' masanil in checnab'il tic. A in ton Jehová in svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A yaelal d'a yib'añ eb' mañ c'anab'ajumoc

20 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al masanil juntzañ checnab'il tic d'a eb' etisraelal:

Yalñej mach ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal tz'ac'an junoc yuninal silab'il d'a comon dios scuchan Moloc, a jun chi' yovalil sjulq'uenajcham yuj eb' yetchoñab'. **3** Scotpax voval d'a jun anima chi', tzin satel d'a scal eb' yetchoñab', yujto ix yixtejb'at in cajñub', ix in spaticaneli, yujto syac' yuninal silab'il d'a jun comon dios chi'.

4 Tato a eb' yetchoñab' toñej syilochi, max sjulq'uenajcham jun anima chi' eb', **5** a in val ol vac' yovalil d'a jun anima chi', d'a yetb'eyum, d'a yuninal yed' d'a masanil eb' cajan yed' d'a yol spat. Ol in satel eb' d'a scal eb' yetchoñab' yed' eb' syaq'uem

sb'a d'a comon dios Moloc chi' yed'oc. **6** Tato ay mach sb'at sc'anb'ej sb'a d'a eb' ajb'aal, ma d'a eb' sc'uman spixan eb' chamnac yalani, sc'anab'ajan tas syal eb' chi', ol vac' yovalil d'a jun anima chi', ol in satel d'a scal yetchoñab'.

7 Junelñej tzeyac'och e b'a d'a yol in c'ab', vach'ñej tzeyutej e b'a, yujto a in Jehová in tic, e Diosal in. **8** A val in b'eyb'al tze b'eyb'alej, tze c'anab'ajani, yujto a in Jehová in tzex vac'och vicoc.

9 Yalñej mach sb'aj smam snun yovalil schami, a val tz'ic'ancot schamel chi' d'a yib'añ.

10 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' ix yetb'eyum junoc yetanimail, yovalil scham jun vinac chi' yed' jun ix ix chi'.

11 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' ix yetb'eyum smam, syac' q'uixvelal smam chi'. A jun vinac chi' yovalil schami, schampax ix ix chi', a val eb' tz'ic'ancot schamel d'a yib'añ.

12 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' ix yalib', yovalil scham eb' schavañil, yujto yelxo val te chuc sc'ulej eb'. A val eb' tz'ic'ancot schamel d'a yib'añ.

13 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' yetvinaquil, icha sc'ulej yed' junoc ix ix, yovalil scham eb' schavañil. A val eb' tz'ic'ancot schamel d'a yib'añ, yujto yajb'entac tas sc'ulej eb' chi'.

14 Tato ay junoc viñ vinac tz'ic'an junoc ix ix, syic'anpaxq'ue snun ix ix chi' viñ, te chuc tas sc'ulej eb' chi', yuj chi' a jun viñ vinac chi' yed' chavañ eb' ix ix chi', siñsjitz'a eb'. Yuj chi' mañxa b'aj ol b'inaj jun b'eyb'al chi' d'a e cal.

15 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' junoc noc' noc', a viñ chi' yovalil scham viñ, schampax noc' noc' chi'.

16 Tato ay pax junoc ix ix smulan yed' junoc noc' noc', a jun ix chi' yovalil scham ix, schampax jun noc' noc' chi'. A val tz'ic'ancot schamel d'a yib'añ.

17 Tato ay junoc viñ vinac syic' yanab' yetb'eyumoc, yanab' yuj smam ma yanab' yuj snun, a chavañ eb' chi', d'a val yichañ eb' yetchoñab' eb' satjieli, yujto a mach smulan yed' yanab', yelxo val q'uixvelal tas sc'ulej eb' chi', yuj chi' a mach icha chi' sc'ulej, a smul chi' scotcan d'a yib'añ.

18 Tato ay junoc viñ vinac ay tas sc'ulej yed' junoc ix ix ayic ayoch ix sb'isan uj, malaj yelc'och d'a yol sat viñ tas tz'ic'an ix chi', b'ecanpax sc'ol ix sch'oxanel syaelal chi', yuj chi' mañxaocab' yalan yic eb' schavañil d'a e cal.

19 Malajocab' junoc viñ vinac smulan yed' yanab' smam, ma yed' snulej snun, yujto syac' sq'uixvelal viñ mach ayto yuj sb'a yed'oc. A yuj smul eb' chi' scot d'a yib'añ schavañil.

20 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' ix yetb'eyum viñ yuc'tac smam ma viñ snulej snun, syac' val q'uixvelal jun yicham chi', a yuj smul eb' chi' scot d'a yib'añ schavañil, yuj chi' smiljicham eb', malaj yiñtilal eb' scani.

21 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' ix yetb'eyum viñ yuc'tac, syac' q'uixvelal viñ yuc'tac viñ chi', a jun chi' yajb'entac, yuj chi' smiljicham eb', malaj yiñtilal eb' scani.

22 B'eyb'alejec in b'eyb'al, tze c'anab'ajan masanil in checnab'il tic

yic vach' mañ ol ex in satel d'a lum lum b'aj ol ex c'och cajan chi'.

23 Mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al eb' anima ol viq'uel d'a eyichañ chi'. A eb' chi', sb'eyb'alej masanil juntzañ chucal tic eb', yuj chi' tzin chaquel eb'. 24 A in val ix vac' in ti' to ol vac' eyiquejcan slum eb' chi' e macb'enoc, lum te yax sat.

A in Jehová e Diosal in, ex in sic' naquelta d'a scal juntzañixo choñab'. 25 Yuj chi' yovalil ay sq'uexañil noc' noc' vach' yed' noc' mañ vach'oc d'a yol e sat yed' d'a scal noc' much vach' yed' noc' mañ vach'oc. Yuj chi' mañ e juel e b'a d'a vichañ yuj e chi'an noc' noc' mañ vach'oc chi', noc' much, noc' sñervi, ma noc' sjachvi d'a sat lum tic, aton noc' ix vala' to mañ vach'oc. 26 Palta yovalil vach' tzeyutej e b'a d'a vichañ, yujto vach' inñej a in tic. A in Jehová in tic ix ex in siq'ueli, to ch'oc eyel d'a yichañ juntzañixo choñab', yic vach' in choñab' tzex aji.

27 Tato ay junoc viñ vinac ma junoc ix ix d'a e cal sc'uman spixan eb' chamnac yalani, yovalil sjul-q'uenajchamoc. A val tz'ic'ancot schamel chi' d'a yib'añ, xchi Jehová, xa chi, xchi d'a viñaj Moisés chi'.

A juntzañ checnab'il d'a eb' sacerdote

21 1 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Al d'a eb' sacerdote, eb' yiñtilal viñaj Aarón, mocab' c'och eb' d'a stz'ey junoc chamnac yic mañ chucoc scan eb' d'a yichañ ley, vach'chom ayto yuj sb'a eb' yed' jun chamnac chi'. 2 Añej tato a snun, ma smam, ma junoc yuninal, ma junoc yisil, ma junoc yuc'tac, 3 ma junoc yanab' eb' cob'es ayec' cajan yed'oc, a schami,

syal sc'och eb' d'a stz'ey jun chamnac chi'. **4** Palta max yal-laj sc'och eb' d'a stz'ey junoc chamnac sc'ab' yoc ix yetb'eyum eb'.

5 Mocab' sjoxel xil sjolom eb', mocab' sjoxpaxel xil sti' eb', mocab' yac'pax echnaj snivanil eb' yuj schamel junoc anima. **6** Palta vach'-ñejocab' syutej sb'a eb' yujto vicñej yaj eb'. Mocab' chucoc in b'inaj yuj eb', yujto a eb' sñusantz'a silab', syac'an ixim pan eb' ofrendail d'ayin, yuj chi' yovalil vach'ñejocab' syutej sb'a eb'.

7 Max yalpaxlaj yic'an junoc ix ajmul ix eb', ma junoc ix ix ayxo vinac ix ec' d'ay, ma junoc ix ix spucnac sb'a yed' yetb'eyum, yujto sic'-b'ilel eb' yic tz'ochcan vicoc.

8 Ch'ococab' yel eb' d'a yol e sat, yujto a eb' tz'ac'anoch ixim pan ofrendail d'a vichañ, yujto a in Jehová in vach' inñej, a in ix in sic'-canel eb' yic vach' tz'ajcan eb'.

9 Tato ay junoc eb' ix yisil junoc eb' sacerdote chi' tz'och d'a ajmul ixal, syac' q'uixvelal smam ix chi', yovalil sñusjitz'a ix.

10 A viñ sat sacerdote ix ic'-jiq'uechaan d'a scal eb' yuc'tac ayic ix ac'jiq'ue aceite d'a sjolom, ayic ix ac'chajoch spichul viñ te nivan yel-c'ochi, max yal-laj toxoñej sb'at tzican xil sjolom viñ, max yalpaxlaj sñic'anb'at spichul viñ yuj sch'oxanel scusc'olal. **11** Max yalpaxlaj sc'och viñ b'aj ayec' junoc chamnac, vach'-chom smam, ma snun yic max yixtejb'at sb'a viñ. **12** A yuj schamel eb' chi' max yal-laj yel viñ d'a in cajnub', max yalpaxlaj to syixtejb'at in caj-nub' chi' viñ, yujto ix ac'jioch aceite d'a viñ yic sic'chajcaneli, yic tz'ochcan vicoc. A in Jehová in svala'.

13 A viñ sat sacerdote, a junoc ix cob'es mantalaj vinac tz'ec' d'ay, a ix syic' viñ. **14** Max yal-laj yic'lan sb'a viñ yed' junoc ix chamnacxo yetb'eyum, ma yed' junoc ix spucnac sb'a yed' yetb'eyum, ma yed' junoc ix ayxo vinac tz'ec' d'ay, ma yed' junoc ix ajmul ix. Palta yovalil a junoc ix cob'es ix syic' viñ, junoc ix yetchoñab' viñ, **15** yic mañ malajoc tz'aj yelc'och eb' yuninal viñ d'a scal eb' yetchoñab', yujto a in Jehová in ix in sic'canel viñ, xchi Jehová, d'a viñaj Moisés chi'.

16 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

17 Al d'a viñaj Aarón: Ticnaic yed' d'a masanil tiempo, malaj junoc eb' yiñtilal viñ ay palta d'a snivanil ol yal yac'an yofrenda eb' yetchoñab' d'ayin. **18-20** Yuj chi' yel val malaj junoc ay spaltail snivanil chi' ol yal yoch d'a jun opisio chi': Aton eb' max yal yilani, eb' tz'em sb'eyi, eb' palta sñi' ma schiquin, eb' q'uichajnac xub' ma sc'ab', eb' ñojanemi sb'eyi, eb' tzapan steel yujto nenetac yoc eb' yed' sc'ab', eb' ayoch yaax d'a yol sat, eb' aycan sjech'al junoc yab'il d'ay, eb' ay yaxc'a d'a snivanil yed' eb' mac'b'ilpoj sñolob' sq'ueen.

21 Malaj junoc eb' yiñtilal viñaj Aarón chi' ay palta d'a snivanil syal yoch d'a vichañ yed' silab' to sñus-jitz'aoc. Tato ay palta d'a snivanil chi', max yal-laj yac'an ofrenda d'ayin. **22** Syal svaan juntzañ ofrenda chi' eb' yed' masanil juntzañ tastac to vic yaji, **23** palta max yal-laj yoch eb' d'a in cajnub', ma sc'och eb' d'a stz'ey altar, yic max yixtejb'at in caj-nub' chi' eb', yujto a in Jehová in, vic yaj juntzañ tastac chi', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

24 Yuj chi' masanil juntzañ tic ix yal viñaj Moisés d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal viñ yed' d'a masanil eb' yetisraelal.

**Eb' max yal-laj svaan ofrenda
tz'ac'ji d'a Jehová**

22 1 Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalani:

2 Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yiñtilal to sya'ilej val sb'a eb' yed' ofrenda syac' eb' eyetisraelal d'ayin, yic mañ chucoc tz'aj in b'inaj yuj eb'. A in val Jehová in svala'.

3 Al d'a eb' to a ticaic yed' d'a masanil tiempo, yaliñej mach junoc yiñtilal eb' tz'ic'ancot juntzañ silab' d'a vichañ, aton juntzañ syac' eb' eyetisraelal d'ayin, tato mañ vach'oc yaj jun tz'ic'ancot jun silab' chi' icha yalan ley, yovalil tz'ic'jiel d'a yopisio d'a vichañ. A in val Jehová in svala'.

4 Malaj pax junoc yiñtilal viñaj Aarón chi' syal svaan tastac to vic yaji tato ay lepra d'ay, ma ay tas tz'el d'a svinaquil, palta ato yic vach'xo yaji icha yalan ley, ichato chi' syal svaani.

Tato syam junoc tas to mañ vach'oc, junoc chamnac, ma junoc vinac tz'el yiñatil, mañ vach'oc tz'aj-cani. 5 Mañ vach'oc tz'ajcani tato syam junoc noc' noc' mañ vach'oc d'a yichañ ley, ma syam junoc anima mañ vach'oc pax yaj yuj yaliñej tasi. 6 Tato mañ vach'oc yaji, max yal-laj svaan junoc tas to vic yaji, masanto sb'iquel sb'a. 7 Ato yic tz'em c'u, vach'xo yaji. Ichato chi' tzaxo yal svaan masanil tas to vic yaji yujto yictaxon yaji. 8 A eb' yiñtilal viñaj Aarón chi' max yal-laj schi'an schib'ejal junoc noc' noc' eb', aton noc' toñej schami, ma noc' scham yuj

noc' caltacte'al noc', yic mañ chucoc scan eb'. A in Jehová in svala'.

9 Al d'a eb' to sc'anab'ajej in checnab'il eb', yic max och smul eb', yic max champax eb'. Tato malaj yel-c'och in checnab'il chi' d'a yol sat eb', scot juntzañ tic d'a yib'añ eb', yujto a in Jehová in ix in sic'canel eb'.

10 Malaj mach syal svaan tastac to vic yaji tato malaj yuj sb'a yed' eb' viñ sacerdote.

Eb' toñej ayec' posado d'a eb', ma eb' toñej smunlaj d'a eb', max yal-laj svaan eb'.

11 Tato ay junoc schecab' junoc viñ sacerdote manb'il yuuj, mato ay pax eb' tz'alji d'a yol scuenta viñ, a eb' chi' syal svaan eb' masanil tas to vic yaji.

12 Tato a ix yisil junoc viñ sacerdote syic' junoc vinac ch'oc yel d'a scal eb' sacerdote, maxtzac yal-laj svaan juntzañ ofrenda chi' ix, aton juntzañ tz'ac'ji d'a eb' viñ sacerdote chi'. 13 Palta tato chamnacxo viñ yet-b'eyum ix, mato spucnac sb'a ix yed' viñ yetb'eyum chi', malaj pax junoc yune' ix, meltzajnac ix yic scajnajxi ix yed' viñ smam chi', ichataxon ayic cob'esto ix, syal svaan svaal viñ smam ix chi'. Ato pax juntzañxo eb' mañ yiñtiloc eb' sacerdote, max yal-laj svaan eb'.

14 Tato ay junoc mach comonñej schi'an noc' chib'ej to vic yaji, tato mañ yojtacoc to vic yaji, yovalil syac' sq'uexul d'a jun viñ sacerdote chi', syac'an jab'ocxo d'a yib'añ jun ix yac' sq'uexul chi'. 15 Palta a eb' viñ sacerdote yovalil mañ comonoc scha' eb' viñ chijoc tastac syac' eb' eyet-choñab' d'ayin. 16 Tato ay junoc mach comonñej schi'an noc' chib'ej

vic yaj chi', mañ toñejoc syloch viñ sacerdote chi', palta yovalil a jun ix chi'an noc' chi', syac' noc' silab' yic spacoc jun smul chi', yujto a in Jehová in ix in sic'canel juntzañ noc' chib'ej chi' vicoc, xchi d'a viñ.

Sleyal yuj noc' noc' tz'ac'ji silab'il

17 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

18 Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal yed' d'a masanil eb' eyetisraelal masanil juntzañ tic: Tato ay ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, tzeyac' junoc noc' noc' yic sñusjitz'a silab'il d'ayin, vach'chom yuj b'aj ix eyac' e ti' eyac'ani, mato toñej tz'el d'a e c'ol eyac'ani,

19 yovalil a junoc noc' smam malaj jab'oc spaltail tzeyac'a' yic vach' tzin cha jun silab' chi'. A junoc noc' toro, ma junoc noc' ch'ac calnel, ma junoc noc' mam chiva tzeyac'a', **20** palta mañoc junoc noc' ayoch syab'il. Tato ya'ay noc', max in chalaj noc'.

21 Yaliñej mach ex tzeyac' junoc silab' yic junc'olal d'ayin, vach'chom yuj b'aj ix eyac' e ti' eyac'ani, ma toñej tz'el d'a e c'ol eyac'ani, yovalil a junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva, malaj spaltail tzeyac'a', yic vach' tzin cha d'ayex. **22** Mañ eyac' junoc noc' noc' penaay d'ayin, icha noc' malaj yol sat, noc' lajvinac, noc' q'uiich, noc' elnac junoc macañ snivanil, ma ay syaxc'ail, ma junoc yab'il d'ay. A juntzañ noc' icha chi', max yal-laj sñusjitz'a noc' d'a valtar. **23** A mach ex tz'el d'a e c'ol eyac'an junoc noc' silab' d'ayin, a junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel syal eyac'ani, vach'chom mañ lajanoc steel yoc noc'. Palta tato a junoc silab' ix eyac' e ti'

eyac'ani, max in chalaj noc' icha chi' yaji. **24** A junoc noc' lajvinac sq'ueen, ma pojnac, ma ic'b'ilél sq'ueen noc' chi', max yal-laj eyac'an noc' silab'il d'ayin. Mañ e b'eyb'alej eyac'an juntzañ noc' chi' silab'il d'ayin. **25** Mañ e cha juntzañ noc' noc' icha chi' d'a eb' ch'oc choñab'il yic tz'och silab'il d'ayin, yujto mañ tz'acanoc yaj noc', max in chapaxlaj noc', xchi d'a viñ.

26 Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñ:

27 Ayic tz'alji junoc noc' yune' vacax, ma junoc noc' yune' calnel, ma junoc noc' yune' chiva, uque' c'ual yovalil scan noc' yed' snun, axo d'a svajxaquil c'ual, tzaxo yal sñusjitz'a noc' silab'il d'a vichañ.

28 Max yal-laj juniñej c'ual tz'aj smiljicham junoc noc' snun yed' noc' yune'.

29 Tato tz'ac'ji junoc silab' d'ayin yuj ac'oj yuj diosal, ujocab' icha d'a sleyal yic vach' tzin cha'a. **30** Añej-tona', tze chib'at noc' d'a jun c'ual chi', max yal-laj scan noc' d'a junocxo c'u. A in Jehová in svala'.

31 B'eyb'alejec in checnab'il, tze c'anab'ajanpaxi. A in Jehová in svala'.

32 Mocab' chucoc tz'aj in b'inaj eyuuj, palta to tzin eyic'chaañ, yujto a in val ix ex in sic'caneli, **33** ix ex vic'anelta d'a Egipto yic tzin och e Diosaloc. A in Jehová in svala', xchi d'a viñ.

Juntzañ q'uiñ yic Jehová

(Nm 28.16-25)

23 **1** Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi': **2** Al d'a eb' etisraelal to a in sval icha tic:

A juntzañ q'uiñ tic, valnaccani to vicñej yaji, aton yic tze molb'an e b'a yic tzin eyic'anchaañ.

A Sc'ual ic'oj ip

3 Vaque' c'ual tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual maña junoc tas tze c'ulej. Tzeyic' eyip, tze molb'an e b'a eyoch ejmelal d'ayin yalñej b'aj ayex eq'ui. Aton jun c'ual ic'oj ip chi' vic-ñej yaji.

Q'uiñ snacot eb' israel ayic yelnaccot eb' d'a Egipto (Nm 28.16-25; Dt 16.1-8)

4 Aton juntzañ q'uiñ tic nivan yel- c'ochi yuj in eyic'anchaañ ayic tze molb'an e b'a eyoch ejmelal d'a sc'ual valnaccani.

5 A q'uiñ yic tze naancoti ayic ex vic'anelta d'a Egipto, tz'el yich d'a yemc'ualil d'a 14 yoch b'ab'el uj. Aton jun q'uiñ chi' tzeyac'ochi yic tzin eyic'anchaañ.

6 Axo d'a 15 yoch jun uj chi', tzeyac'anpaxoch q'uiñ yic ixim pan malaj yich yuj in eyic'anchaañ. Uque' c'ual añej ixim pan malaj yich tze va'a. **7** A val d'a sb'ab'el c'ual chi', tze molb'anocho e b'a ejmelal d'a vichañ. Malaj junoc macañ munlajel tze b'o d'a jun chi'. **8** A d'a uque' c'ual chi', tze ñusñejtz'a silab' d'ayin. A d'a yuquil c'ual tze molb'anocho e b'a ejmelal d'ayin. Malaj junoc macañ munlajel tze b'o'o, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Q'uiñ yic b'ab'el sat tas tz'avchaji (Nm 28.26-31)

9 Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Moisés chi':

10 Al d'a eb' etisraelal icha tic: Ayic ayexxo ec' d'a sat lum luum ol vac' chi' d'ayex, ayic ol e chaanel yich e jochan ixim e trigo, a jun b'ab'el manoja tze joch chi',

tzeyic'cot d'a eb' viñ sacerdote.

11 Axo d'a junxo c'u ayic slajvicanec' sc'ual ic'oj ip, syac'an eb' sacerdote chi' ofrendail tas tzeyac' chi', sb'achanocho e b'a vichañ, yic vach' tzin cha d'ayex. **12** A d'a sc'ual tzeyac' ixim e trigo chi' ofrendail d'ayin, ata' tze ñuspaxtz'a junoc noc' calnel silab'il d'a vichañ, noc' jun ab'il sq'uinal, mocab'a jab'oc spaltail noc'. **13** Tzeyic'anpaxcot lajuñeoc libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite, yic stz'a ofrendail to suc'lu'ui s'jab' svab'i. Tzeyac'anpax junoc litro vino ofrendail, secjiem d'a yib'añ juntzañ ofrenda chi'. **14** A ixim ac' trigo sjochchaj chi', max yal-laj e vaan ixim d'a panil. Max yalpaxlaj e b'olan ixim e c'uxu', ma eyax c'uxani, masanto d'a jun sc'ual a tzeyac'an ixim b'ab'el manoja ofrendail d'ayin e Diosal in. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a masanil tiempo yalñej b'aj ayex eq'ui.

15 Axo d'a junxo c'u ayic toxo ix lajvicanec' sc'ual ic'oj ip, ayic tzeyic'ancot jun manoja ixim trigo ofrendail, aton d'a jun c'u chi' tze b'is uque' semana. **16** Axo d'a junxo c'u, ma d'a 50 c'ual yic toxo ix tz'acvi uque' c'ual ic'oj ip chi', ata' tzeyac'-pax junocxo ofrenda d'a ixim trigo chi' d'ayin. **17** Tzeyic'cot chab'oc ixim pan ofrendail ichataxon ixim eyic tze va'a. Vajxaque' libra ixim harina te vach' tz'och d'a junjun ixim, ayocab' b'at yich d'a scal ixim. A ixim pan chi' sb'achjioch ixim d'a vichañ ofrendail d'a ixim b'ab'el tz'eluli yalñej b'aj cajan ex eq'ui. **18** Yed' ixim pan chi', syac' ucvañoc noc' quelemtac calnel eb' eyet-choñab', jun ab'il sq'uinal junjun noc' yed' jun noc' quelem vacax yed' pax

chavañoc noc' ch'ac calnel.
 Malajocab' jab'oc spaltail juntzañ
 noc' noc' chi'. A noc' chi' sñusjitz'a
 smasanil d'ayin Jehová in tic, juniñej
 tz'aj stz'a yed' ixim eyofrenda trigo
 yed' pax ofrenda d'a vino. A jun
 ofrenda stz'a chi' suc'uq'ui sjab'
 svab'i.

19 Tzeyac'anpax junoc noc' mam
 chiva silab'il yuj stupcanel e mul.
 Tzeyac'anpax chavañoc noc' calnel
 junjun ab'il sq'uinal ofrendail yuj e
 ch'oxanel e junc'olal ved'oc. 20 A viñ
 sacerdote sb'achanoch chavañ noc'
 calnel d'a vichañ a in Jehová in tic
 yed' ixim pan ix b'o d'a ixim trigo ix
 b'ab'laj jochchaji, a jun ofrenda chi'
 vic yaji, scan d'a viñ sacerdote chi'.

21 A d'a sc'ual jun q'uiñ chi' malaj
 junoc macañ munlajel syal e b'oani.
 Tze molb'anoch e b'a eyoch ejmelal
 d'ayin. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal
 yed' d'a scal eyiñtilal d'a masanil
 tiempo yalñej b'ajtil ayex eq'ui.

22 Ayic sc'och stiempoal e jochan
 ixim e trigo, mañ e sic'q'ue ixim scan
 d'a scal yoc yed' ixim ay d'a stitac,
 yujto a juntzañ chi' yic eb' meb'a'
 yaji yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a
 e cal. A in Jehová e Diosal in svala',
 xchi d'a viñ.

A q'uiñ yic q'uen trompeta

(Nm 29.1-6)

23 Ix yalanpax Jehová d'a viñaj
 Moisés chi' icha tic:

24 Al d'a eb' etchoñab' icha tic: A
 d'a sb'ab'el c'ual yic yuquil uj, tzeyic'
 eyip, tze molb'anoch e b'a ejmelal
 d'ayin, spuji q'uen trompeta yic tze
 naancot in vach'c'olal. 25 Yovalil tze
 ñustz'a junoc noc' silab' d'ayin. Malaj
 junoc ex tzex munlaj d'a jun c'u chi',
 xchi d'a viñ.

A q'uiñ yic tz'ac'ji tup mul

(Nm 29.7-11)

26 Ix yalanpax Jehová d'a viñaj
 Moisés chi' icha tic:

27 A d'a slajuñil c'ual yoch yuquil
 uj, aton d'a sc'ual yic tz'ac'jican laj-
 voc e mul, tze molb'ejoch e b'a
 ejmelal d'ayin. Tzex ochpax d'a
 tze'ojc'olal, tze ñusantz'a ofrenda
 silab'il d'ayin a in Jehová in tic.

28 Mañ ex munlaj d'a jun c'u chi',
 yujto a val d'a jun c'u chi' stupcanel e
 mul d'a vichañ a in Jehová e Diosal
 in tic. 29 Tato ay junoc mach max
 c'anab'ajan yoch d'a tze'ojc'olal d'a
 jun c'u chi', yovalil satjiel d'a e cal.
 30 Añejtona', yalñej mach smunlaj
 d'a jun c'u chi', tzin sateli.

31 Malaj junoc mach smunlaj d'a
 junoc yalñej tas munlajelal d'a jun
 c'u chi'. A jun tic ley tz'ajcan d'a e
 cal yed' d'a scal eb' eyiñtilal d'a
 masanil tiempo yalñej b'ajtil ayex
 eq'ui. 32 A jun c'u chi', aton val yic
 tzeyic'an eyip, yic tzex ochpax d'a
 tze'ojc'olal, tz'el yich d'a val
 sb'aluñil c'ual yoch uj d'a q'uic'b'alil,
 masanto d'a q'uic'b'alil d'a junxo c'u,
 xchi d'a viñ.

A q'uiñ yic chinama

(Nm 29.12-40)

33 Ix yalanpax Jehová d'a viñaj
 Moisés chi' icha tic:

34 Al d'a eb' etchoñab': Ayic 15
 yoch yuquil uj, tze chaan uque' c'ual
 sq'uiñal chinama yuj in eyic'anchaañ.

35 Tze molb'anoch e b'a ejmelal d'a
 b'ab'el c'u. A d'a jun c'ual chi', malaj
 junoc mach smunlaji. 36 A d'a uque'
 c'ual chi', junjun c'u tze ñusantz'a
 silab' d'ayin, axo d'a svajxaquil c'ual,
 tze molb'anoch e b'a ejmelal, tze

ñusantz'a silab', yujto in q'uiñ yaji, malaj junoc mach smunlaji. **37** (Aton d'a juntzañ q'uiñ tic tzin eyic'chaañ a in Jehová in tic. Tze molb'anoche e b'a ejmelal, tze ñusantz'a silab'. Ay silab' sñusjitz'aoc yed' ofrenda d'a tas svaji. Tz'ac'jipax vino silab'il yed' ofrendail. Junjun macañ juntzañ silab' tic tz'ac'ji, ato a' sc'ual alb'il-cani. **38** Ch'oc yel juntzañ silab' chi' d'a yichañ juntzañ tz'ac'ji d'a sc'ual ic'oj ip valnac. Ch'oc yel juntzañ silab' chi' d'a yichañ silab' tz'ac'-jitaxoni. Ch'oc yel pax d'a yichañ e silab' tzeyac' e ti' eyac'ani yed' d'a eyofrenda tz'el d'a e c'ol eyac'an d'ayin a in Jehová in tic.)

39 Axo d'a 15-xo yoch yuquil uj, ayic toxo ix molchaj sat avb'en tz'el d'a sat lum luum, tzeyac'anoche sq'uiñal d'a vichañ d'a uque' c'ual. A b'ab'el c'u, sc'ual ic'oj ip, añejtona' pax d'a yucub'ixial. **40** A d'a b'ab'el c'u chi', tzeyic'cot sattac te te' te vach', xiltac apac', sc'ab' te' tac'u ay d'a titac a' yed' sc'ab' juntzañxo te' c'ayum xiil yic tzeyac'anoche q'uiñ yic chinama. Icha val chi' tz'aj eyac'an tzalajb'oc e c'ol d'a uque' c'ual chi' d'a vichañ a in Jehová e Diosal in tic. **41** D'a yuquil uj d'a junjun ab'il, tzeyac'anoche jun q'uiñ chi' d'a uque' c'ual yuj in eyic'anchaañ. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal yed' d'a scal eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo. **42** A d'a uque' c'ual chi', e masanil a ex israel ex tic, yovalil tzex cajnaj d'a yoltac chinama, **43** yic vach' syojtaquejñejel eb' eyiñtilal b'aq'uiñ to a d'a yoltac chinama ix ex cajnaji ayic ix ex vic'anelta d'a Egipto. A in Jehová e Diosal in svalu', xchi d'a viñ.

44 Icha val chi' ix aj yac'an viñaj Moisés yojtacanel eb' choñab' israel

juntzañ nivac q'uiñ tz'ochi yuj yic'-jichaañ Jehová.

A aceite yic candil d'a scajnub' Dios (Ex 27.20-21)

24 ¹ Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Moisés chi'. ² Al d'a eb' etisraelal to syic'cot aceite eb' d'ayach, aton aceite te vach' yic sat te' olivo yic vach' ayñejoch sc'ac'al candil. ³ Axo viñaj Aarón sb'oanoch sc'ac'al, yic vach' ayñejoch sc'ac'al tz'ec' ac'val d'a vichañ b'aj ay in caj-nub' b'aj tzin ch'ox in b'a, d'a yichañelta c'apac cortina b'aj ay scaxail in trato. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a masanil tiempo. ⁴ Vach' tz'aj sb'ojioch juntzañ candil chi' d'a vichañ d'a yib'añ sb'achnub'al nab'a oro.

A ixim pan ayoch d'a yichañ Jehová

⁵ Tzeyic'cot ixim harina te vach', sb'o lajchaveoc ixim pan, chañe' libra ixim harina tz'och d'a junjun ixim. ⁶ Slajvi chi' tz'ac'chajq'ue ixim d'a sat jun mexa nab'a oro d'a vichañ, cha tzol tz'ajq'ue latz'an ixim, vactac ixim d'a junjun latz'an. ⁷ Tzac'an-paxem incienso te vach' d'a yib'añ junjun latz'an ixim pan chi'. A incienso chi' sñusjitz'a d'a vichañ, yic sch'oxani to vic yaj ixim pan chi'. ⁸ D'a junjun c'ual ic'oj ip tz'ac'jiem ixim pan chi' d'a vichañ, yuj sc'anab'ajan eb' etchoñab' israel in trato eyed'oc d'a masanil tiempo. Yovalil a ixim q'uixin tz'ac'jiemi. ⁹ Axo juntzañ ixim pan tz'ic'jiel chi', yic viñaj Aarón yed' eb' yiñtilal yaj ixim d'a masanil tiempo. A eb' chi' svaan ixim pan chi' d'a junoc lugar to vic yaji, yujto te nivan yelc'och ixim d'a scal juntzañxo silab' yictaxon eb'

sacerdote tz'ic'jiel d'a juntzañ ofrenda sñusjitz'a d'a vichañ, xchi Jehová chi'.

Scham eb' tz'alan chuc d'a sb'i Dios

10-11 Ay jun viñ aljinac d'a scal eb' israel chi', israel snun viñ, axo smam viñ aj Egipto. Selomit sb'i ix snun viñ chi', yisil viñaj Dibri, yiñtilal Dan. A jun viñ chi' ix yac' oval viñ yed' jun viñ mero val israel d'a campamento. A d'a jun oval chi', a viñ yune' ix israel chi' ix och smul viñ yujto ix yal chuc viñ d'a sb'i Jehová, yuj chi' ix ic'jicot viñ d'a yichañ viñaj Moisés. **12** Ix tañvaj viñ masanto ix yal Jehová tas yovalil tz'utaj viñ. **13** Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

14 Iq'uequelta viñ chuc ix alan chi' d'a yol campamento, axo masanil eb' ix ab'an tas ix yal viñ chi', yac'ocab'-q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom viñ, axo masanil eb' choñab' sjulq'uenancham viñ. **15-16** Al juntzañ tic d'a eb' et-israelal: A mach tz'alan chuc d'a in b'i a in Jehová e Diosal in tic, tz'och smul, yovalil sham yuj smul chi'. Masanil eb' yetchoñab' sjulanchamoc. Vach'chom ch'oc choñab'il, ma eyet-choñab', tato syal chuc d'a in b'i, yovalil tz'och chamel d'a yib'añ.

17 A mach smac'ancham junoc yetanimail, yovalil tz'ochpax chamel d'a yib'añ.

18 A mach smac'ancham noc' smolb'etzal noc' junocxo mach, yovalil añeja' noc' noc' chi' tz'ac'-jipax sq'uexuloc.

19 A mach smac'an junoc yetanimail, tato tz'echnaj yuuj, icha tas syutej chi', icha chi' tz'utajpaxi. **20** Tato sq'uichaj yuuj, yovalil smac'-jipax q'uichajoc. Tato tz'elta yol sat

yuuj, yovalil tz'elpaxcot yico', tato tz'el ye junoc mach chi' yuuj, yovalil tz'elpax yico'. Icha val tas syutej junoc anima chi', icha pax chi' tz'utajxi.

21 A mach smac'ancham noc' smolb'etzal noc' junocxo anima, yovalil syac' sq'uexul noc'. Palta a mach smac'ancham junoc yetanimail, a jun chi' yovalil schami.

22 Añeja' jun ley tic tz'och yopisio d'a eb' ch'oc choñab'il yed' d'a eb' choñab' israel. A in Jehová e Diosal in svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

23 Icha chi' ix aj yalan juntzañ chi' viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal, yuj chi' ix ic'jielta viñ ix alan chuc d'a sb'i Jehová chi' yuj eb' d'a spatiquel campamento. Ata' ix julq'uenajcham viñ. Ix sc'anab'ajej eb' sc'ulan icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Ab'il yic syic' yip lum lum

25 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a lum svitzal Sinaí icha tic:

2 Al masanil juntzañ tic d'a eb' etisraelal: Ayic ayexxo ec' d'a sat lum lum ol vac' d'ayex chi', yovalil ol yic' yip lum, yic tzin eyic'chaañ a in Jehová in tic. **3** Añej vague' ab'il tzex munlaj d'a sat e lum, axo d'a vague' ab'il chi' syal e mesan te' eyuva, tze molan sat. **4** Axo d'a yuquil ab'il, yovalil scan lum yic' yip sat yuj in eyic'anchaañ. Malaj jab'oc tas tzeyavej d'a jun ab'il chi', max yal-laj e mesan te' eyuva. **5** Max yal-laj e jochanq'ue vaan ixim trigo munil sq'uib'i, ayic toxo ix ec' stiempoal jochoj trigo. Max yalpaxlaj e molan sat te' eyuva chi' to maj e mesa',

yujto syic' yip lum d'a jun ab'il chi'.
6 Masanil tastac sq'uib' d'a sat lum d'a jun ab'il yic syic' yip lum chi', syal e vaani, syalpax svaan eb' anima eyed'oc, aton eb' viñ e checab', eb' ix e checab' yed' eb' smunlaj eyed'oc yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, **7** yed' pax noc' e molb'etzal noc' yed' noc' caltacte'al noc' ay d'a jun lugar chi'. Yuj chi', masanil tas sq'uib' d'a sat lum d'a jun ab'il chi', a' ol e va yed' noc' noc' chi'.

Jun ab'il yic nivan tzalajc'olal

8 Uquel sb'ischaj d'a uctac ab'il. A uque' ab'il chi' sb'ischaj d'a uquel, tz'elc'och d'a **49** ab'il. **9** Axo d'a slajuñilxo c'ual yoch yuquil uj, aton jun c'u ayic tz'ac'ji tup mul, ata' spuji q'uen trompeta d'a masanil yol e choñab'. **10** Axo ab'il **50**, a yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el masanil tas d'a libre. A d'a jun ab'il chi' tz'alchajel yuj yel anima masanil d'a libre d'a yol e choñab', aton eb' schoñnac sb'a checab'vumal, yic vach' spaxta eb' smasanil d'a scal sc'ab' yoc. Añej-tona' eb' schoñnaquel sluum scanxi lum yicoc eb'. **11** Axo jun ab'il **50** chi' eyic yaj a ex tic, yuj eyel d'a libre. A d'a jun ab'il chi', malaj tas tzeyavej, max e jochq'uelaj vaan ixim trigo toñej sq'uib'chaañ d'a ichñej ta'. Mañ e mes te' eyuva, mañ e molpax sat te'. **12** Nivanocab' yelc'och jun ab'il chi' d'a yol e sat. A tastac munil syac' d'a lum luum chi' tze va'a.

13 Ayic sc'och jun ab'il chi', junjun ex tze chaxi e lum e choñnaquel chi'. **14** Yuj chi', tato ayex tze choño', ma tze man e lum d'a junoc eyetanimail, mañ e na' eyac' ganar d'a spatic jun lum chi' junjun ex. **15** A mach smanan chi', yovalil stupu', ato syala'

jantac tiempoal ix ec'b'at yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tas d'a libre chi'. Axo mach schoñvaj chi', yovalil scha stojol luum, ato syala' jayeto ab'il ol molchaj sat tas avab'il yic ol jax junxo ab'il yic tz'el tas d'a libre chi'. **16** Ato syala', tato nivanto yab'ilal ol molchaj sat avb'en chi', icha chi' ol aj stupchaj d'ay. Tato quenxoñej yab'ilal jun, quenxoñej pax stojol lum ol ac'chaj d'ay, yujto a sat avb'en chi' schoñchaji, ato syala' jayeto ab'il smolchaji.

17 Mañ e comon sayej chajtil tz'aj eyac'an ganar d'a spatic eb' eyetanimail. Palta tze ch'oxeli to ay velc'och d'a yol e sat, yujto a in ton Jehová e Diosal in. **18** Scham val e c'anab'ajan in checnab'il yed' e b'ey-b'alan in b'eyb'al tic. Tato ol e c'anab'ajej, junc'olal ol ex ec' d'a sat lum luum chi'. **19** Te vach' ol aj sat tas ol eyavej d'a luum. Tzalajc'olal ol ex cajnaj d'a sat luum, ol eyab'lej sat tas ol eyavej chi' masanto ol ex b'ud'joc.

20 Talaj ol eyala': ¿Tasto ol cab'lej d'a yuquil ab'il chi', tato mañ ol oñ avalvoc, tato mañ ol yalpax co molan sat tas avab'il chi'? ta xe chi. **21** Mañ eyac' pensar, yujto ol vaq'uem in vach'c'olal d'a yib'añ tas tzeyavej d'a svaquil ab'il chi'. Ol ste aq'uej sat, yuj chi' a jun chi' c'ocb'il syab' eyab'-lan d'a oxeoc ab'il, **22** yuj chi' ol eyab'lej sat tas tzeyavej ol e molcan chi', yacb'an tzex avvi d'a svajxaquil ab'il. Olto eyab'lej tas molb'ab'il chi' eyuj yacb'an tz'elul sat tas tzeyavej d'a sb'alunil ab'il.

23 A lum luum chi', max yal-laj e choñanel lum d'a junelñej, yujto vic luum. A ex tic toñej paxyalvum eyaj d'a sat luum, majan lum eyaj d'ayin.

24 Tato ay junoc mach schoñel sluum, syal smananxiel slum chi' tato syal yuuj. 25 Tato ay junoc eyetchoñab' slajviel masanil tas ay d'ay, yuj chi' schoñb'at slum d'a junocxo, a junoc te ayto yuj sb'a yed' jun schoñan slum chi' syal smananxiel jun lum chi' b'aj schoñnac chi'.

26 Palta tato ay junoc mach mañ-xalaj junoc sc'ab' yoc syal smananel sluum chi', tato smolchaj stumin sch'ocoj, syal smananxiel sluum chi'. 27 Añej to snaji, jantacxo stiempoal schoñanel luum, syac'anxi meltzaj jantac q'uen tumin d'a viñ manjinac luum chi', ato syala' jantacto tiempo ayic ol ja jun ab'il yic tz'och q'uiñ yel tastac d'a libre, syic'anxi slum chi'. 28 Palta tato max aj q'uen tumin chi' yuuj yic smananxiel smacb'en chi', a lum sluum chi' scanñej lum d'a yol sc'ab' jun mach ix manan el chi', masanto sc'och junxo yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tas d'a libre. Ato ta' librexo luum, syic'anxican lum viñ ix choñan chi'.

29 Tato ay mach schoñan junoc spat d'a yol nivac choñab' ayoch smuroal, syal smananxieli ayic manto el-laj yab'ilal schoñaneli. 30 Palta tato maxto yal-laj smananel jun pat chi' ayic manto c'och jun ab'il chi', a jun pat chi', scanxoñej d'a viñ ix manan chi' d'a junelñej yed' d'a eb' yiñtilal. Maxtzac yal-laj yactajel d'a yab'ilal q'uiñ yic tz'el tas d'a libre. 31 A pax te' pat b'aj mañ ayococh smuroal choñab', lajanñej ichoc comon luum. Syal smanjixieli, ma yactajel d'a yab'ilal q'uiñ chi'.

32 Axo eb' levita, syal smananxiel spat eb' d'a yalñej tas tiempoal vach'-chom ay d'a yol smuroal schoñab' eb'. 33 Tato ay junoc levita max

yal-laj smananxiel spat d'a yol smacb'en schoñab', axo yic sjax yab'ilal yoch q'uiñ chi', syal yic'anxican spat chi', yujto a eb' levita chi' añej spat eb' ayoch smacb'enoc d'a voltac e choñab'. 34 A lum luum b'aj sva scalnel eb' levita d'a spatictac choñab' chi', max yal-laj schoñanel eb', yujto svalab' scalnel eb' yajcan yuj schoñab'.

35 Tato ay junoc eb' eyetchoñab' cajan d'a e lac'anil mañxalaj jab'oc tas ay d'ay, yovalil tzex colvaj d'ay yic vach' ayñejec' d'a e cal, icha tz'aj e colvaj d'a junoc ch'oc choñab'il sb'eyec' d'a e cal. 36 Mañ e c'an yune' e tumin, ma stupil tastac ix eyac' majanil d'a jun eyetchoñab' chi'. Añej to tze ch'oxo' to ay velc'och d'a yol e sat, yic vach' ayñejec' jun eyetchoñab' chi' eyed'oc. 37 Mañ e c'an yune' q'uen tumin tzeyac' majanil d'a jun eyetchoñab' chi', mañ e mac'paxq'ue stojol vael uq'uel tzeyac' sq'uexa'. 38 Yujto a in Jehová e Diosal in svalu', a in ix ex viq'uelta d'a Egipto yic svac' lum Canaan d'ayex yic tzin och e Diosaloc.

39 Tato ay junoc eyetchoñab' ayec' eyed'oc, mañxa jab'oc tas ay d'ay, yuj chi' schoñ sb'a d'ayex, mañ eyutoc icha junoc e checab' ch'oc choñab'il, 40 palta ichaocab' junoc munlajvum tzeyutej, ma icha junoc toñej sb'eyeq'ui. Syal smunlaj eyed'oc masanto sjax yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tas d'a libre. 41 Slajvi chi, tzaxo yal yel yed' yuninal d'a yol e pat, spax d'a scal eb' sc'ab' yoc b'aj aytaxon sluum. 42 Yujto a ex tic, in checab' eyaji. A in ix ex viq'uelta d'a Egipto, yuj chi' mañ smojoc to tzex choñchajel d'a checab'vumal. 43 Mañ te yajaloc tzeyutej e b'a d'a eb'

eyetisraelal schoñ sb'a d'ayex. Añej to ayocab' velc'och d'a yol e sat a in e Diosal in tic.

44 Tato e gana tze man e checab', vinac ma ix, syal e manan d'a scal juntzañxo nación d'a e lac'anil.

45 Syalpax e manan eb' ch'oc nacional ayec' d'a e cal, ma yuninal eb' ix alji d'a e cal, syal e manan eb' eyicoc d'a junelñej. 46 Axo yic tzex chami scan eb' yicoc eb' eyuninal. Syal yoch eb' chi' schecab'oc eb', palta malaj junoc eyetisraelal tic syal eyac'anoch e b'a yajalil d'a yib'añ, yujto eyetchoñab' eb'.

47 Tato ay junoc ch'oc choñab'il, ma junoc anima ayec' d'a e cal tic tz'och b'eyumal, axo junoc eyetchoñab' junñej cajan yed'oc tz'och meb'ail, schoñan sb'a d'a jun ch'oc choñab'il ayec' d'a slac'anil chi', ma d'a junocxo ayto yuj sb'a yed' jun ch'oc choñab'il chi', 48 syal smananxiel sb'a, mato smanjiel yuj junoc sc'ab' yoc, 49 ma yuj junoc to ayto yuj sb'a yed'oc. Tato tzaxo techaj yuj jun, syal smananel sb'a sch'ocojil.

50 Syic' scuenta eb' d'a yab'ilal ayic ix schoñanel sb'a chi', masanto sjax yab'ilal q'uiñ yic tz'el tas d'a libre. A stojol tz'ac'ji, ato syala' jantacxo yab'ilal chi'. Icha chi' tz'aj yic'anpax scuenta jantac tumin tz'och d'a spatic smunlajel, icha stojol sc'u eb' munlajvum. 51 Tato ayto sc'ochxi yab'ilal chi' jun, smananxiel sb'a, syac'an meltzaj jab'ocxo q'uen tumin, ato syala' jantac ix scha'a ayic ix schoñanel sb'a chi'. 52 Palta tato quenxoñej tiempo sc'och yab'ilal yic q'uiñ chi', axoñej jab'xo chi' stupu'.

53 Lajanocab' tz'utaj icha junoc eb' smunlaj d'a yab'ilal d'a junoc patrón, icha pax chi' tz'utaj yuj jun ch'oc

choñab'il chi'. Mañ e cha ixtaj jun eyetchoñab' chi' d'a eyichañ.

54 Tato max yal smananel sb'a jun, axo yic sc'och yab'ilal q'uiñ chi', ata' tz'actajel yed' eb' yuninal. 55 Yujto in checab' eyaj a ex israel ex tic, a in val ix ex viq'uelta d'a Egipto. A in ton Jehová e Diosal in svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Yaxilal d'a eb' sc'anab'ajani

(Dt 7.12-24; 28.1-14)

26 1 Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Moisés chi' yic syal viñ d'a eb' yetchoñab' icha tic: Mañ e b'o yechel juntzañ comon dios e diosaloc. Mañ e molb'ejq'ue q'uen q'ueen tz'alji macejal, ma q'uen q'ueen tzeyb'il ayoch juntzañ icha yechel d'ay. Mañ ex em ñojan ejmelal d'ay, yujto a in ton Jehová e Diosal in. 2 A sc'ual ic'oj ip ix val d'ayex, nivanocab' yelc'och d'a yol e sat. Nivanocab' pax yelc'och in cajnub' d'a yol e sat, a in val Jehová in svala'.

3 Tato ol e b'eyb'alejñej in c'ayb'ub'al, tze c'anab'ajan in checnab'il, 4 ol vac'b'at ñab' d'a stiempoal, axo yac'an sat te' eyavb'en te' yed' tas avab'il d'a lum luum chi'. 5 Vanto e tec'an ixim e trigo, toxo pax ix q'uiñb'i sat eyuva. Vanto e molan sat te' eyuva chi', toxo ix japax stiempo yavchaj trigo junelxo, yuj chi' ol ex vaoc, masanto ol ex b'ud'joc. Ol eyac' val tzalajb'oc e c'ol d'a yol e mach'en. 6 Te vach'xoñej ol ex ajec' ta'. Ol ex vay d'a junc'olal, malaj mach ol ex xib'tanoc. Ol ex in col d'a noc' chium noc' yed' d'a oval.

7 Ol el lemnaj eb' ayoch ajc'olal d'ayex, yuj eyespada ol cham eb', ol can teljab' eb' d'a eyichañ. 8 A d'a

ovañoc ex, ol el lemnaj 100-oc eb' ajc'ol chi'. Axo d'a junoc 100 ex, ol el lemnaj 10 miloc eb'. A eb' ajc'ol chi' ol cham eb' d'a eyichañ yuj eyespada. **9** Te vach'c'olal ol aj ex vilanochi. Ol vic' val chaañ e b'isul, ol vaq'uelc'och in trato eyed'oc. **10** Vanto e vaan ixim trigo molb'ilcan eyuj yictax junab'i, ol e b'esancanel ixim yic ol e latz'anpaxoch ixim ac'to chi'.

11 Ol in cajnajñej eyed'oc, mañ ol ex in chaquel-laj. **12** Ol in ajñiejec' d'a e cal. A in e Diosal in, a exxo tic in choñab' eyaji. **13** A in Jehová e Diosal in, ix ex viq'uelta d'a Egipto, yic vach' max ex canñej checab'oc ta'. A in ix viq'uel jun munlajel mañxo jantacoc syail ayoch d'a eyib'añ. Yuj val chi' mañxo ñojanoc ex emi tzex b'eyeq'ui.

A yaelal yuj pitalil

(Dt 28.15-68)

14 Palta tato a ex tic mañ ol e c'anab'ajej, mañ ol e b'eyb'alej in checnab'il, **15** tato ol e patiquejel in b'eyb'al tic, tato malaj yelc'och juntzañ in checnab'il tic d'ayex, tzeyix-tanb'at in trato ix in b'o eyed'oc, **16** a in pax tic, aton juntzañ tic ol in c'ulej eyed'oc: Ol vac'b'at xivc'olal d'a eyib'añ. Ol vac'b'at juntzañ yab'il mañxa yañal yed' c'ac'al yab'il ol cot d'ayex syixtan yol e sat, ol pax yip e nivanil. Nab'axoñej ol eyavej tastac, yujto a eb' ayoch ajc'olal d'ayex ol vaanb'at sat tas tzeyavej chi'. **17** Ol in och ajc'olal d'ayex, ol ex satel yuj eb' eyajc'ol chi'. Ol ex can d'a yalañ yuj eb'. Toxoñej ol ex el lemnajoc, vach'-chom malaj mach tzex pechani.

18 Tato añeja' max in e c'anab'ajej, vach'chom toxo ix javi juntzañ tic d'a eyib'añ, masñej ol q'uechaañ eyaelal

yuj yuj e mul. **19** Ol vac' lajvoquem eyac'umtaquil. Mañxo ol yac'laj ñab', yuj chi' mañxa tas ol yal sq'uib' d'a sat lum e lum chi'. **20** Nab'axoñej ol eyixtej e b'a e munlaji, mañxalaj tas ol q'uib' d'a sat lum lum chi'. Mañxo ol yac'pax sat te' eyavb'en te'.

21 Tato te pit ol eyutej e b'a d'ayin, mañ ol in e c'anab'ajejñej, ol te q'uechaañ yaelal d'a eyib'añ vuuj, ato syala' jantac e mul. **22** Ol vac'b'at noc' chium noc' d'a e cal, ol schian-b'at eyuninal noc' yed' noc' e mol-b'etzal noc', axo yemta e b'isul chi' yuj noc', yuj chi' mañxa mach ol b'eyec' d'a yoltac b'e.

23 Tato añeja' max e na e b'a yuj juntzañ chi', pitñej tzeyutej e b'a d'ayin, **24** a in xo, te nivan yaelal ol vac'b'at d'a eyib'añ yuj e mul chi'. **25** Ol vac'b'at oval d'ayex eyaelaloc, yuj in pacan d'ayex yujto max e c'anab'ajej in trato. Toxoñej ol ex b'at lemnaj e col e b'a d'a e choñab', palta ata' ol vac'b'at c'ac'al yab'il, icha chi' ol aj e can d'a yalañ yuj eb' viñ eyajc'ol chi'.

26 Ayic ol vic'anemta yel e vael, lajuñvañ val eb' ix ix, junñej ol sb'o svael d'a junoc c'ac'. Axoñej d'a ech-lab'il ol aj yec' e vael chi' d'a e patic. Ol ex vaoc, palta mañ ol ex b'ud'joclañ.

27 Vach'chom ix eyil juntzañ yaelal chi', palta tato añeja' max e na e b'a, añeja' tze pitejñej e b'a, **28** a in pax tic ol vac' yovalil d'ayex yed' val yoval in c'ool. Masñej ol q'uechaañ eyaelal vuuj yuj e mul. **29** Ichato val chi' ol e chianb'at eb' eyuninal yed' eb' eyisil. **30** Ol in pojem juntzañ lugar b'aj tzex och ejmelal d'a e diosal, ol in mac'poj eyaltar yic incienso. Ol in molb'eq'ue b'ulan e

nivanil d'a yib'añ juntzañ e diosal
mañ pitzanoc chi', yujto ol ex in
chaqueli. **31** Ol laj in jucanb'at e
choñab' yed' spatil e diosal chi'.
Mañxo ol in tzalaj yuj suc'uqu'ual
sjab' e silab'.

32 Ol vac' lajvoquem e choñab'
chi', axo eb' ajc'ol ol jacan cajan
d'ay, ol sat sc'ol eb' yilan jun chi'.

33 Ol ex vac'an saclem d'a scal
masanil nación. Tzac'an vespada d'a
e patic ol ex b'atoc. A e choñab' chi',
cuseltac ol ajcanoc, xivc'olaltac ol aj
sjuvicanb'ati. **34-35** Ichato val chi'
vach' ol aj scan lum sch'ocojil d'a
masanil tiempo ayic ayextoec' d'a
juntzañxo nación ayoch ajc'olal
d'ayex chi'. Icha val chi' ol aj yic'an-
can yip luum, icha stiempoal to maj
yic' yip lum eyuj d'a yalañtaxo ayic
ayex ec' cajan ta'.

36 A eb' eyiñtilal pitzanto b'aj ay
slugar eb' eyajc'ol chi', ol vac' val
och xivc'olal d'a yib'añ eb'. Ol el lem-
naj eb' ayic ol yab'an eb' yem c'otnaj
junoc te' xil te'. Ol el eb' ichato ay
junoc mach tzac'anocho yed' espada
d'a spatic eb'. Toxoñej ol comon tel-
voc eb', vach'chom malaj mach
spechan eb'. **37** Ol comon telvocb'at
junjun eb', ichato van yel eb' d'a
oval, vach'chom malaj mach spechan
eb'. Mañxalaj junoc eb' ol to stec'b'ej
sb'a d'a yichañ eb' ajc'ool. **38** Ol laj-
voquem eb' d'a scaltac juntzañ
nación chi', ichato a slugar eb' ajc'ol
chi' ol satanel eb'. **39** A mach d'a scal
eb' eyiñtilal pitzantocanec' d'a
schoñab' eb' eyajc'ol chi', ata' ol
cham eb' yujñej schucal, yuj pax
smul eb' smam yicham eb'.

40-41 Ayic toxo ix in och ajc'olal
d'ayex chi', ayic toxo pax ex vac'can-
b'at d'a schoñab' eb' eyajc'ool, yujto ix

e pitej e b'a d'ayin, tato ata' sna sb'a
sc'ol eb' eyiñtilal b'aj ix spitej sb'a eb'
chi' d'ayin, tato syaq'uem sb'a eb' d'a
vichañ yic syalanqu'eta smul eb' yed'
e mul a ex tic, **42** tato icha chi', ol in
naancot in trato vac'nac to ol vac' lum
luum d'a viñaj Jacob, d'a viñaj Isaac
yed' d'a viñaj Abraham. **43** Palta a d'a
yalañto chi', ol ex el d'a sat e luum
chi'. Ol can tz'inan luum, ol yic'an yip
luum ayic mañ ex ayoc ec' ta'. Tz'acan
ol aj e tupan el e mul, yujto ix e
patiquejel in b'eyb'al yed' in
checnab'il.

44 Vach'chom icha chi' tzex vutej,
ayic ayec' eb' eyiñtilal d'a schoñab'
eb' yajc'ol eb' chi', mañ ol in
patiquejel-laj eb'. Mañ ol in satel-laj
eb' yic mañ ol lajvoquec' in trato ix
vac' yed' eb' yujto a in Jehová in,
sDiosal in eb'. **45** Axo ol ajoc to yuj
svach'iloc eb', ol in nacot in trato ix
in b'o eyed'oc ayic ix ex vic'anelta
d'a Egipto. D'a val yichañ juntzañxo
choñab' ix ex viq'uelta, yic vach' tzin
och e Diosaloc. A in ton Jehová in
svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés
chi'.

46 Aton juntzañ b'eyb'al tic, chec-
nab'il yed' c'ayb'ub'al ix yac' Jehová
d'a jolom vitz Sinaí d'a viñaj Moisés
yic sc'anab'ajan eb' choñab' israel.

A sleyal ofrenda d'a Jehová

27 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj
Moisés chi' icha tic:

² Al juntzañ tic d'a eb' etisraelal:
Tato ay mach tz'ac'an sti' yac'an
junoc anima d'ayin Jehová in tic,
palta snib'ej smananel jun anima chi',
yovalil syac' stojol, stupu' icha yalan
jun lista tic, ³⁻⁴ icha echlab' sc'anchaj
d'a in cajnub': A eb' 20 ab'il sq'uinal
masanto d'a 60 ab'il, tato vinac,

yovalil tz'ac'ji 50 siclo q'uen plata stojoloc. Tato ix, 30 siclo plata syac'a'. ⁵ Axo yuj eb' oye' ab'il sq'uinal masanto d'a 20, tato vinac, 20 siclo q'uen plata syac'a'. Tato ix jun, 10 siclo q'uen syac'a'. ⁶ Axo yuj eb' unin jun ujal sq'uinal masanto d'a oye' ab'il, tato vinac, oye' siclo q'uen plata syac'a'. Tato ix jun, oxe' siclo q'uen syac'a'. ⁷ Axo yuj eb' icham anima ec'xo d'a 60 ab'il, tato vinac, 15 siclo q'uen plata syac'a', tato ix jun, 10 siclo q'uen syac'a'. ⁸ Tato ay junoc anima yelxo val meb'a' jun, max yal-laj yac'an icha sb'isul q'uen to chequel yaj chi', tz'ic'chajcot d'a yicha' junoc viñ sacerdote, snaji jantac val syal yac'ani.

⁹ Axo pax yuj noc' noc' to tz'ac'-jitaxon silab'il d'ayin, masanil noc' tz'ac'ji d'ayin chi', chequel tz'ajcan noc'. ¹⁰ Max yal-laj sq'uexji noc' yed' junocxo noc', vach'chom vach' noc', ma chuctac val noc'. Palta tato sq'uexji noc', a noc' sq'uexul chi', scanxoñej noc' yed' noc' chequel-taxon yaj chi'.

¹¹ Axo pax yuj junoc noc' noc' mañ vach'octaxon yoch silab'il d'ayin jun, a noc' chi' tz'ic'jicot d'a junoc viñ sacerdote, ¹² yic vach' snaji jantac stojol noc', ato syala' chajtil yilji noc'. Icha stojol noc' ix naji yuj viñ sacerdote chi', ichañej chi' tz'ajcan stojol noc' yic schoñchaj yuj yochcan stojol noc' yicoc in cajnub'. ¹³ Tato añeja' mach ay yic noc' chi' sgana smananpaxel noc' jun, yovalil syac' stojol noc' nab'ilxo chi', syac'an jab'ocxo más d'a yib'añ stojol noc' chi'. ¹⁴ Tato ay mach syac' spat

d'ayin, tato vach' yaji, mato chuctac val yaji, a junoc viñ sacerdote snaani jantac val stojol. Icha chi' tz'ajcan stojol chi' d'a junelñej. ¹⁵ Palta tato a mach ay yic jun pat chi' sgana smananeli, yovalil syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol ix najican chi', ichato chi' syic'anxi spat chi'.

¹⁶ Tato ay junoc mach syac' junoc macañ sluum d'ayin, a stojol lum lum chi' snaji, ato a' jantac sat tas tz'el d'a sat lum. Tato b'aluñe' arroba ixim cebada tz'elta d'a lum, 50 siclo plata stojol lum.^d ¹⁷ Tato tz'ac'ji lum lum chi' d'a yol yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tas d'a libre, scanxoñej stojol lum icha ix aj snajican chi'. ¹⁸ Palta tato ayic toxo ix lajviec' jun ab'il chi' tz'ac'ji lum, a viñ sacerdote syal snaani jantac q'uen plata syal yac'ji. Tz'ic'jiemta jab'oc stojol lum, ato syala' jayeto ab'il yic ol jax junxo ab'il q'uiñ chi'.

¹⁹ Tato a junoc mach ix yac' slum chi' d'ayin, sgana smananpaxeli, yovalil syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol nab'ilcani. Ichato chi' syal yic'anxican sluum chi'. ²⁰ Tato max smanel lum mach ix ac'an chi', palta to schoñb'at lum d'a junocxo anima, tato icha chi', maxtzac yal smananxiel lum. ²¹ Ayic scan lum lum chi' d'a libre d'a yab'ilal e chaan q'uiñ yic tz'el tas d'a libre, a jun lum chi', vic tz'ajcan lum, axo eb' sacerdote smac'b'enancan lum.

²² Tato ay mach syac' sti' yac'an junoc lum lum d'ayin to manb'il yuuj, mañ smac'b'enoctaxon yaji, ²³ a junoc viñ sacerdote snaan stojol yed' jun anima chi' masanto sjax yab'ilal

^d **27.16** Ay juntzañixo copia b'aj syala' to a jantac iñat tz'avchaj d'a sat lum, icha chi' stojol lum.

q'uiñ yic tz'el tas d'a libre. A d'a jun c'u chi' syac' stojol lum jun anima chi', ato a' jantac ix aj snaji, tz'och-can q'uen tumin chi' vicoc. **24** Axo yic sjax jun ab'il chi', smeltzajxi lum d'a mach ix choñan chi', syalelc'ochi aton jun mach aytaxon yic luum.

25 A stojol junoc tas sna eb' sacer-dote stupchaj icha q'uen tumin sc'an-chaj b'aj ay in cajnub'. **20** geras yalil junjun siclo q'uen plata.

26 A sb'ab'el yune' noc' vacax, ma noc' calnel, ma noc' chiva, victaxon yaj a in Jehová in tic. Malaj mach syal yac'an juntzañ noc' chi' yofrendaoc d'ayin yujto a sb'ab'el yune' noc' victaxon yaji. **27** Tato a sb'ab'el yune' junoc noc' to mañ vach'oc icha yalan ley, syal smanjixiel noc' yuj mach tz'ac'an chi', ato syal jantac stojol noc' ix naji, syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol chi'. Tato mañoc mach ay yic noc' chi' smananeli, añeja' icha stojol noc' nab'ilxo chi', syal schoñjriel yuj eb' sacerdote.

28 Yalñej tas tz'ac'ji d'ayin d'a junelñej, junoc anima, ma junoc noc' molb'etzal noc', ma junoc lum luum to smacb'entaxon yaj jun mach tz'ac'an chi', ma junocxo tasi, max

yal-laj schoñchaji, max yalpax sman-jiel yuj mach ix ac'ani. Vicxo yaj d'a junelñej. **29** Axo pax junoc anima toxonton ayoch chamel d'a yib'añ, max yal-laj smanjieli. A jun anima chi' yovalil tz'ochxoñej chamel chi' d'a yib'añ.

30 A sdiezmoal sat masanil tas tz'avchaj d'a sat lum luum tic, vach'-chom sat ixim, ma sat te te', victaxon yaji. **31** Tato ay junoc mach sgana smananel jun diezmo chi', yovalil syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol chi'.

32 Jun d'a lajlajuñvañ noc' vacax, ma noc' calnel, ma noc' chiva, aton noc' chi' scan d'a diezmoal d'ayin tato vach' noc', ma ay spaltail noc'.

33 Max yal-laj sic'laj noc', ma sq'uex-chaj noc' yed' junocxo noc' ch'oc yeli. Tato ay mach sgana sq'uexan noc', a noc' b'ab'el chi' yed' pax noc' tz'ac'ji sq'uexuloc noc' chi', scanxoñej noc' schavañil. Max yalpaxlaj sman-jiel noc', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

34 A d'a jolom vitz Sinaí ix yac' juntzañ checnab'il tic Jehová d'a viñaj Moisés chi', yic choñab' Israel yaji.

A Ch'añ Libro

NÚMEROS

Números sb'i jun libro tic, yujto a d'ay syalcot sb'isul eb' israel ayic yic'jinaquelta eb' yuj viñaj Moisés d'a Egipto. Ay pax junxo sb'isul eb' q'uenac vaan ayic 38 ab'ilxo yeq'ui ayic añeja' mantzac c'och eb' d'a lum Canaán. Toxo val sjavi eb' d'a lum d'iñan yac'ji d'a eb', spitannac sb'a eb' d'a Dios, yuj chi' 38 ab'il toxoñej ec'nac oyoyoc eb' d'a tz'inan luum. Axo yic stz'acvi 40 ab'il yelta eb' d'a Egipto chi', syamanoch eb' yoch d'a lum Canaán chi'. A jun libro tic syalpaxcot tastac sc'ulejñac eb' israel ayic yec'nac eb' 40 ab'il d'a lum tz'inan luum chi', ayic scotnac eb' d'a yich lum vitz Sinaí, masanto javinac eb' d'a smojonal lum luum yac'nac sti' Dios yac'an d'a eb'. Ayic scotnac eb' d'a yich lum vitz Sinaí chi', sjavinac eb' d'a lum Cades-barnea d'a lum Canaán chi'. Nañal eb' cajnajnaccan d'a sc'axepalec' a' Jordán, axo nañalxo eb' yac' lista sb'a yic tz'och d'a lum luum chi'.

A jun libro tic syalcot yab'ixal jun choñab'il anima te ay schab'c'olal, ay xivc'olal d'a yaelal sjavi d'a yib'añ. Jantac eb' te chuc yutejñac sb'a d'a Dios, te chuclaj yalnac eb' d'a viñaj Moisés, aton viñ sic'b'ilel yuj Dios yic scuchb'an eb'. Vach'chom te pit yutejñac sb'a eb', palta añeja' yac'nacñej svach'c'olal Dios d'a eb', tañvajnac eb' yuuuj. Sch'oxanpaxcan jun libro tic to te ay snivanc'olal viñaj Moisés, yujto a d'a Dios smunlaj viñ.

Ix ic'jichaañ sb'isul eb' israel d'a Sinaí

1 A d'a b'ab'el c'ual, d'a schab'il uj yic schab'il ab'il yelta eb' israel d'a Egipto, ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés d'a tz'inan lum Sinaí, aton b'aj ay scajnub' Jehová Dios b'aj sch'ox sb'a. Ix yalan icha tic:

2 Ic'chaañ sb'isul eb' vinac d'a scal eb' etchoñab' israel, ato syal junjun macañ yaj eb' aton eb' ayto yuj sb'a, yic vach' tz'ilji jantac eb' yed' tastac sb'i eb'. **3** Sb'ischaj eb' 20 ab'il sq'uinal, sb'eyñejb'ati, aton eb' smoj val sb'at d'a oval, tz'ac'chajoch eb' d'a macquiltaquil. Colvajocab' viñaj Aarón ed'oc, **4** yed' pax junjun yajalil junjun iñtilal. **5-15** Aton sb'i juntzañ eb' yajal yovalil scolvaj ed'oc tic:

A d'a yiñtilalcan viñaj Rubén, aton viñaj Elisur yuninal viñaj Sedor. A d'a yiñtilalcan viñaj Simeón, aton viñaj Selumiel yuninal viñaj Zurisadai. A d'a yiñtilalcan viñaj Judá, aton viñaj Naasón yuninal viñaj Aminadab. A d'a yiñtilalcan viñaj Isacar, aton viñaj Natanael yuninal viñaj Zuar. A d'a yiñtilalcan viñaj Zabulón, aton viñaj Eliab yuninal viñaj Helón. A d'a eb' yiñtilalcan viñaj José, a d'a eb' yic viñaj Efraín, aton viñaj Elisama yuninal viñaj Amiud, a d'a eb' yic viñaj Manasés, aton viñaj Gamaliel yuninal viñaj Pedasur. A d'a yiñtilalcan viñaj Benjamín, aton viñaj Abidán yuninal viñaj Gedeoni. A d'a yiñtilalcan viñaj Dan, aton viñaj Ahiezer yuninal viñaj Amisadai. A d'a yiñtilalcan viñaj

Ayec' eb' israel d'a yich lum vitz scuch Sinaí (Nm 1.1)

Aser, aton viñaj Pagiel yuninal viñaj Ocrán. A d'a yiñtilalcan viñaj Gad, aton viñaj Eliasaf yuninal viñaj Deuel. A d'a yiñtilalcan viñaj Neftalí, aton viñaj Ahira yuninal viñaj Enán, xchi Dios.

16 Aton juntzañ eb' yajal tic ix sic'-chajel d'a scal masanil yiñtilal Israel. 17-18 A d'a b'ab'el c'ual d'a schab'il ujal yic jun ab'il chi', ix smolb'ej juntzañ eb' viñ tic viñaj Moisés yed' viñaj Aarón, to satil tz'ajcan eb' viñ yuj Dios. Añeja' ix molb'ajpax masanil eb' choñab'. Icha chi' ix aj yic'jichaañ sb'isul eb' israel. D'a stzolal ix aj stz'ib'chaj sb'i eb', aton eb' 20 ab'il sq'uinal, sb'eyñejb'ati, ato a' smacañil d'a junjun iñtilal, 19 icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. A d'a tz'inan luum d'a Sinaí ix ic'-jichaañ sb'isul eb' chi'.

20-21 A d'a junjun iñtilal, d'a junjun macquiltaquil, ix ic'jichaañ sb'isul eb' chi'. Ix tz'ib'chaj sb'i eb' yed' sb'isul eb' vinac tz'acanxo

yab'ilal d'a 20 ab'il, yuj chi' aton val ix aj yelc'och tic:

A d'a yiñtilal viñaj Rubén, aton sb'ab'el yuninal viñaj Israel, 46 mil 500 eb' vinac smoj sb'at d'a oval.

22-23 A d'a yiñtilal viñaj Simeón, ay 59 mil 300.

24-25 A d'a yiñtilal viñaj Gad, ay 45 mil 650.

26-27 A d'a yiñtilal viñaj Judá, ay 74 mil 600.

28-29 A d'a yiñtilal viñaj Isacar, ay 54 mil 400.

30-31 A d'a yiñtilal viñaj Zabulón, ay 57 mil 400.

32-35 A d'a yiñtilalcan viñaj José: Ay 40 mil 500 d'a yiñtilal viñaj Efraín, ay pax 32 mil 200 d'a yiñtilal viñaj Manasés.

36-37 A d'a yiñtilal viñaj Benjamín, ay 35 mil 400.

38-39 A d'a yiñtilal viñaj Dan, ay 62 mil 700.

40-41 A d'a yiñtilal viñaj Aser, ay 41 mil 500.

42-43 A d'a yiñtilal viñaj Neftalí, ay 53 mil 400.

44 Aton ix aj yelc'och juntzañ sb'isul ix yic'chañ viñaj Moisés tic, viñaj Aarón yed' lajchavañxo eb' yajal yaj d'a scal eb' israel d'a junjun iñtilal. **45** Ix q'ue vaan juntzañ sb'isul chi' d'a junjun iñtilal, d'a junjun mac-quiltaquil. A eb' israel, 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati, aton eb' chi' smoj sb'at d'a oval. **46** A d'a smasanil ay 603 mil 550 eb'.

Ix ac'jioch yopisio eb' levita

47 A yiñtilal viñaj Leví, maj ac'ji-ochlaj eb' sb'isuloc, **48** yujto a Jehová ix alan d'a viñaj Moisés: **49** Ayic ol ic'anq'ue vaan sb'isul choñab' Israel tic, mañ ol ac'ochlaj yiñtilal viñaj Leví sb'isuloc. **50** Yujto a ex yiñtilalexcan viñaj Leví chi', ol ex och yac'umaloc servil in cajnub' b'aj ayec' scaxail in trato yed' masanil syame'ab'il. Añeja' ex ol eyic'ñej b'ey in cajnub' chi' yed' masanil syame'ab'il. Yoalil ol ex ajñej cajan d'a spatic yichañ in caj-nub' chi'. **51** Ayic tz'ic'jib'at d'a jun-tac el, a ex tze xuyemi, tze b'oanpaxq'ue b'aj sc'och chi'. Yalñej mach junoc anima mañ levitaoc sjavi d'a slac'anil jun in cajnub' chi', tojol-ñej schami. **52** Axo masanil jun-tzañxo yiñtilal Israel ol cajnaj icha d'a stzolal, junjun eb' ol aj d'a scam-pamento, d'a yalañ sbandera. **53** A exxo pax yiñtilal ex can viñaj Leví chi' jun, a d'a spatic yichañ in caj-nub' ol ex ajoc. A ex ol e tañvej, yic vach' max cot voval d'a in choñab' Israel, xchi Jehová.

54 Ix sc'anab'ajeb' eb' israel sc'ulan icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A stzolal yaj campamento

2 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic: **2** Ayic sb'oanq'ue scampamento eb' israel d'a junoc lugar, junjun tz'aj d'a yalañ sbandera yed' junjun mac-quiltaquil, yoalil najattac val tz'ajel eb' d'a spatic yichañ mantiado, aton b'aj tzin ch'ox in b'a.

3 A d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ata' tz'aj scampamento oxo' iñtilal ed'-jinac sbandera yiñtilal Judá. A eb' soldado yic yiñtilal Judá chi', a viñaj Naasón yuninal viñaj Aminadab ayoch yajaliloc eb'. **4** Ato a' yalan sb'isul, ay 74 mil 600 eb' soldado. **5** Junñej tz'aj scampamento yiñtilal Isacar yed' eb'. A viñaj Natanael yuninal viñaj Zuar ayoch yajaliloc eb'. **6** Ato a' yalan sb'isul, ay 54 mil 400 eb' soldado. **7** Ata' tz'ajpax scam-pamento yiñtilal Zabulón. A viñaj Eliab, yuninal viñaj Helón ayoch yajaliloc eb'. **8** Ato a' yalan sb'isul, ay 57 mil 400 eb' soldado. **9** Yuj chi' a b'aj ay scampamento yiñtilal Judá chi', ay 186 mil 400 eb' soldado, aton eb' b'ab'el sb'at d'a yichañ eb' choñab' israel.

10 Axo d'a stojolal sur, ata' tz'aj scampamento oxo' iñtilal ed'jinac sbandera yiñtilal Rubén. A eb' soldado yic yiñtilal Rubén chi', a viñaj Elisur yuninal viñaj Sedor ayoch yajaliloc eb'. **11** Ato a' yalan sb'isul, ay 46 mil 500 eb' soldado. **12** Junñej tz'aj scampamento yiñtilal Simeón yed' eb'. A viñaj Selumiel yuninal viñaj Zurisadai ayoch yajaliloc eb'. **13** Ato a' yalan sb'isul, ay 59 mil 300 eb' soldado. **14** Ata' tz'ajpax scam-pamento yiñtilal Gad yed' eb'. A viñaj Eliasaf yuninal viñaj Reuel

ayoch yajaliloc eb'. **15** Ato a' yalan sb'isul, ay 45 mil 650 eb' soldado.

16 Yuj chi' a b'aj ay scampamento yiñtilal Rubén chi', ay 151 mil 450 eb' soldado, aton eb' sb'ey d'a yic schab'il macañ.

17 Sb'atpax eb' levita d'a scal chañe' campamento. A eb' ed'jinac smantiadoal b'aj tzin ch'ox in b'a. A chañe' campamento chi', d'a stzotal tz'aj sb'eyi icha tas yajec' eb' d'a scampamento, junjun eb' d'a yalañtac sbandera.

18 Axo d'a stojolal b'aj sb'at c'u, ata' tz'aj scampamento oxex' iñtilal ed'jinac sbandera yiñtilal Efraín. A eb' soldado d'a yiñtilal Efraín chi', a viñaj Elisama yuninal viñaj Amiud ayoch yajaliloc eb'. **19** Ato a' yalan sb'isul, ay 40 mil 500 eb' soldado. **20** Junñej tz'aj yiñtilal Manasés yed' eb'. A viñaj Gamaliel yuninal viñaj Pedasur ayoch yajaliloc eb'. **21** Ato a' yalan sb'isul, ay 32 mil 200 eb' soldado. **22** Ata' tz'ajpax scampamento yiñtilal Benjamín. A viñaj Abidán yuninal viñaj Gedeoni ayoch yajaliloc eb'. **23** Ato a' yalan sb'isul, ay 35 mil 400 eb' soldado. **24** Yuj chi' a b'aj ay scampamento yiñtilal Efraín chi', ay 108 mil 100 soldado, aton eb' sb'ey d'a yoxil macañ.

25 Axo d'a stojolal norte, ata' tz'aj scampamento oxexo iñtilal ed'jinac sbandera yiñtilal Dan. A eb' soldado d'a yiñtilal Dan chi', a viñaj Ahiezer yuninal viñaj Amisadai ayoch yajaliloc eb'. **26** Ato a' yalan sb'isul, ay 62 mil 700 eb' soldado. **27** Junñej tz'aj scampamento yiñtilal Aser yed' eb'. A viñaj Pagiel yuninal viñaj Ocrán ayoch yajaliloc eb'. **28** Ato a' yalan sb'isul, ay 41 mil 500 eb' soldado. **29** Ata' tz'ajpax scampamento

yiñtilal Neftalí yed' eb'. A viñaj Ahira yuninal viñaj Enán ayoch yajaliloc eb'. **30** Ato a' yalan sb'isul, ay 53 mil 400 eb' soldado. **31** Yuj chi' a b'aj ay scampamento yiñtilal Dan chi', ay 157 mil 600 eb' soldado. Aton eb' sb'eyb'at d'a spatic sbandera yiñtilal Dan chi', aton eb' tzac'anto sb'ati, xchi Jehová.

32 A sb'isul eb' israel, ay 603 mil 550 eb' soldado d'a smasanil.

33 Palta maj och eb' yiñtilalcan viñaj Leví sb'isuloc, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

34 Ix sc'ulej eb' israel icha val ix aj yalan Jehová. Junñej ix aj eb' d'a yalañtac sbandera, ix b'eyb'at eb' d'a stzotal, ato syal junjun macquiltaquil.

A tas yovalil sc'ulej eb' levita

3 **1** Aton eb' yiñtilal viñaj Aarón yed' eb' yiñtilal viñaj Moisés tic, ayic ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a jolom vitz Sinaí. **2** A eb' yuninal viñaj Aarón chi': Viñaj Nadab b'ab'el vinac, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. **3** A eb' chañvañ tic, ix sic'jiel eb', ix ochcan yopisio eb' sacerdoteal. **4** Palta a viñaj Nadab yed' viñaj Abiú chi', ix cham eb' viñ d'a yichañ Jehová d'a tz'inan lum Sinaí, yujto ix yac'och jun c'ac' eb' viñ icha ofrenda d'a yichañ Jehová to mañ smojoc. Mantalaj yuninal eb' ta', yuj chi' axoñej viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar ix munlay sacerdoteal d'a yalañ smandar viñaj Aarón aton smam eb'.

5 Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalan icha tic:

6 Avtej masanil eb' viñ vinac d'a yiñtilal Leví, yic scolvaj eb' yed' viñaj sacerdote Aarón icha ol yal viñ. **7-8** A eb' chi' ayoch yopisio d'a yichañ

viñaj Aarón chi' yed' d'a yichañ choñab' d'a mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a. Stañvanpax masanil yamc'ab' yic mantiado chi' eb'. Icha chi' tz'aj yac'ji servil masanil choñab' Israel yuj eb' d'a masanil munlajel b'aj ay in cajnub'. **9** Ic'chajocab'el eb' levita d'a scal eb' eyetchoñab' smasanil yic vach' syac' servil viñaj Aarón eb' yed' d'a masanil yiñtilal viñ. **10** Añej d'a yib'añ viñ yed' yiñtilal tz'ochcan yopisio yac'an sacerdoteal. Tato ay junoc mach mañ yiñtiloc viñ chi' syecoch sb'a d'a jun opisio chi', yovalil schami, xchi d'a viñ.

Yic Jehová yaj eb' levita

11 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

12 Toxo ix ex in sic'canel a ex levita ex tic sq'uexuloc junjun eb' b'ab'el vinac unin d'a scal eb' etisraelal, yuj chi' vic eyaji. **13** Ayic ix vac'ancham masanil eb' b'ab'el vinac unin d'a Egipto, ix vac'can sb'ab'el vinac unin eb' etisraelal yic tz'ochcan vicoc, icha pax chi' noc' b'ab'el yune' noc' e molb'etzal noc' vic yaji. A in Jehová in svala', xchi d'a viñaj Moisés chi'.

A sb'isul eb' levita

14 Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a tz'inan luum Sinaí, ix yalani:

15 Ic'q'ue vaan sb'isul eb' etlevitail, icha junjun macquiltaquil, masanil eb' vinac d'a e cal. Tza chael yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, xchi Jehová. **16** Yuj chi' ix yic'-chaañ sb'isul eb' viñaj Moisés chi', icha ix aj yalan Jehová.

17 A eb' yuninal viñaj Leví: Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

18 Axo eb' yuninal viñaj Gersón chi': Aton viñaj Libni yed' viñaj Simeí, aton eb' viñ tic sb'inajñej d'a yiñtilal.

19 A eb' yuninal viñaj Coat: Aton viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel, aton eb' viñ tic sb'inajñej d'a yiñtilal.

20 A eb' yuninal viñaj Merari: Aton viñaj Mahli yed' viñaj Musi, aton eb' viñ tic sb'inajñej d'a yiñtilal. A eb' viñ tic, yajal yaj eb' viñ d'a jun-jun macañ yiñtilalcan viñaj Leví.

21 A eb' yiñtilalcan viñaj Gersón, cha macañ yaj eb', aton eb' yiñtilalcan viñaj Libni yed' eb' yiñtilalcan viñaj Simeí. **22** A sb'isul eb' vinac d'a smasanil, ix chajiel yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 7 mil 500. **23** Masanil eb' tic, a d'a stojolal b'aj tz'em c'u, d'a spatic scajnub' Jehová tz'aj scampamento eb'. **24** A pax mach yajal yaj d'a yiñtilalcan viñaj Gersón, aton viñaj Eliasaf yuninal viñaj Lael. **25** Aton eb' tz'ilan juntzañ smacul yib'añ scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a yed' c'apac cortina ayoch d'a sti' scajnub' chi', **26** c'apac scortinail amac' oyanoch d'a spatic scajnub' Jehová yed' b'aj ay altar, c'apac cortina ayoch d'a sti' amac' chi' yed' sch'añal ayoch d'a spatic syamc'ab'il.

27 A eb' yiñtilalcan viñaj Coat, chañ macañ yaj eb': Aton eb' yiñtilalcan viñaj Amram, eb' yiñtilalcan viñaj Izhar, eb' yiñtilalcan viñaj Hebrón yed' eb' yiñtilalcan viñaj Uziel. **28** A sb'isul masanil eb' vinac ix schael yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 8 mil 600 eb', aton eb' tz'ilan scajnub' Jehová.

29 Masanil eb' tic, a d'a stz'eyel scajnub' Jehová d'a stojolal sur tz'aj

scampamento eb'. **30** A yajalil jun-tzañ eb', aton viñaj Elizafán yuninal viñaj Uziel. **31** Aton eb' tic tz'ilan te' scaxail trato, te' mexa, sb'achnub' candil, chab' altar yed' masanil jantac syamc'ab'il sc'anchaj d'a yol scaj-nub' Jehová yed' pax c'apac cortina ayoch d'a yool.

32 A jun sat yajal yajoch d'a scal eb' levita chi', aton viñaj Eleazar yuninal viñaj sacerdote Aarón, a viñi tz'ilan masanil eb' smunlaj d'a scaj-nub' Jehová.

33 A eb' yiñtilalcan viñaj Merari, cha macañ yaj eb', aton eb' yiñtilalcan viñaj Mahli yed' eb' yiñtilalcan viñaj Musi. **34** A sb'isul masanil eb' vinac, tz'el yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 6 mil 200 eb'. **35** A yajalil eb', aton viñaj Zuriel yuninal viñaj Abihail. Tz'aj scam-pamento eb' d'a stz'eyel scajnub' Jehová d'a stojolal norte. **36** Aton eb' tic tz'ilan te' smarcoal, sreglail, yoyal, sb'achnub'al, masanil syam-c'ab'il, **37** yed' pax yoyal oyanoch d'a spatictac amac', sb'achnub'al, yes-tacail yed' masanil sch'añal.

38 Axo pax d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yichañb'at scajnub' Jehová tz'aj scampamento viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yed' eb' yuninal viñaj Aarón chi', aton eb' tz'ac'vi servil d'a yol scajnub' Jehová chi' yuj svach'iloc eb' israel. Tato ay junoc mach sc'och d'a slac'anil cajnub' chi' to mañ yopisiooc yaji, tojolñej schami.

39 Ayic ix yic'anchañ sb'isul eb' levita viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a stzolal icha ix aj yalan Jehová, a sb'isul eb' vinac d'a smasanil, ay 22 mil, tz'el yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati.

A sq'uexul eb' b'ab'el unin

40 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Ic'chaañ sb'isul yed' sb'i eb' b'ab'el vinac unin d'a scal eb' etchoñab', tz'el yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati. **41** A eb' levita tic, vic yaj eb' sq'uexuloc eb' b'ab'el unin chi'. Añeja' vicpax tz'ajcan masanil noc' smolb'etzal noc' eb' sq'uexuloc noc' sb'ab'el yune' noc' smolb'etzal noc' eb' israel tic. A in ton Jehová in svala', xchi d'a viñi.

42 Yuj chi' ix ic'jichaañ sb'isul masanil eb' b'ab'el vinac unin d'a scal choñab' Israel yuj viñaj Moisés chi', icha ix aj yalan Jehová. **43** Masanil eb' vinac unin jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 22 mil 273 eb'.

44 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

45 Ac'canoch eb' levita tic sq'uexuloc eb' b'ab'el vinac unin d'a scal choñab' Israel. Añeja' pax noc' smolb'etzal noc' eb' tz'ochcan sq'uexuloc noc' smolb'etzal noc' eb' yetisraelal, yujto vic yaj eb' levita tic. A in ton Jehová in svala'. **46-47** Palta ec'al sb'isul eb' b'ab'el unin d'a choñab' Israel d'a yichañ eb' levita chi', yuj chi' a d'a junjun eb' 273 b'ab'el unin syac' sobre chi', tza c'an oyeoc siclo q'uen plata, icha jantac yalil q'uen sc'anchaj d'a in cajnub', aton 20 geras yalil. **48** Tzac'an jun-tzañ q'uen tumin chi' d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, aton tz'och sq'uexuloc eb' b'ab'el unin syac' sobre chi', xchi Jehová.

49 Icha chi' ix aj smolanq'ue q'uen tumin viñaj Moisés ix och sq'uexuloc eb' b'ab'el unin d'a scal choñab' Israel syac' sobre chi'. **50** Ix molchaj

mil 365 siculo q'uen plata, icha jantac yalil q'uen sc'anchaj d'a scajnub' Jehová. **51** Ix lajvi chi', ix yac'an q'uen viñaj Moisés d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, icha ix aj yalan Jehová.

A yopisio eb' levita

4 ¹ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón, ix yalan icha tic:

² Ic'q'ue vaan sb'isul eb' yiñtilalcan viñaj Coat d'a stzonal d'a scal eb' levita, ³ aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50. Aton eb' tic smoj val smunlaj d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a.

⁴ A smunlajel eb' yiñtilalcan viñaj Coat chi', to a juntzañ tastac vicñej yaji, a stañvej eb', aton juntzañ tic: ⁵ Ayic sb'atxi eb' choñab', a ach ach Aarón yed' eb' uninal, tzeyiq'uel c'apac cortina ayoch smaculoc jun Lugar Vicñej Yaji, tze musan te' scaxail in trato d'a c'apac. ⁶ Axo d'a yib'añ tzeyac'b'at jun tz'uum te lab'ab'i smusiloc. Axo d'a yib'añ jun chi' tzeyac'b'at jun c'apac q'uic'-mutz'inac, tzeyac'anoch te' b'achlab' yic tz'ic'jib'ati. ⁷ Tzeyac'anpaxb'at jun c'apac q'uic'mutz'inac c'apac d'a sat mexa ay d'a vichañ, axo d'a yib'añ jun chi' tzeyaq'uem q'uen plato, juntzañ q'uen nivac cuchara, uc'ab' yed' juntzañ xalual vino tz'ac'ji d'a ofrendail yed' ixim pan tz'ac'-jitaxoni. ⁸ A d'a yib'añ masanil juntzañ chi' tzeyac'b'at jun chacchac c'apac, tze musan d'a jun tz'uum te lab'ab'i chi', tzeyac'anpaxoch te' b'achlab' yic tz'ic'jib'ati. ⁹ Tzeyic'anpaxcot junxo q'uic'mutz'inac c'apac, tze musan jun sb'achnub' candil yed' juntzañ candil chi', q'uen q'ueen

tz'ic'anel staañil c'apac c'apac b'aj tz'och sc'ac'al candil yed' platillo yed' masanil yed'tal sc'anchaj yed' aceite. ¹⁰ Masanil juntzañ chi' tze musej d'a jun noc' tz'uum te lab'ab'i, tzeyac'anq'ue d'a yib'añ te b'achlab'.

¹¹ Tzeyac'anpaxb'at junxo q'uic'-mutz'inac c'apac d'a yib'añ altar nab'a oro. Tze pichan d'a juntzañ noc' tz'uum lab'ab'i, tzeyac'anpaxoch ste'al yic sb'achchaji. ¹² Tze molanpax q'ue vaan masanil yamc'ab' sc'anchaj d'a yol in cajnub', tze pichanoch d'a yol jun q'uic'mutz'inac c'apac, tzeyac'anoch juntzañxo noc' tz'uum lab'ab'i d'ay, tzeyac'anq'ue d'a yib'añ te b'achlab'. ¹³ Yovalil tzeyiq'uel jantac q'uen taañ calan yed' xepu' stz'a d'a altar, slajvi chi' tze musan altar chi' d'a jun c'apac c'apac yaxmaquinac. ¹⁴ Axo d'a yib'añ tz'ac'jib'at masanil tastac sc'anchaj d'a altar chi': Aton yed'tal tzac'ac' yed' juntzañ q'uen tenedor, q'uen pala, q'uen nivac uc'ab' yed' juntzañxo yaliñej tas yamc'ab'il. A d'a yib'añ masanil juntzañ chi' tz'ac'jib'at noc' tz'uum te lab'ab'i, tzeyac'anpaxoch te' yic sb'achchaji. ¹⁵ Ayic slajvi e pichan masanil juntzañ tastac nivan yelc'och chi', vach'xo yaji yic tz'ic'jib'ati, scot eb' yiñtilalcan viñaj Coat yic syic'anb'at eb'. Masanil juntzañ tastac to vic yaj chi', max yal-laj syaman eb' yic max cham eb' yuu. Masanil jantac syamc'ab'il yic in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, a eb' yiñtilalcan viñaj Coat yovalil tz'ic'anb'ati. ¹⁶ A viñaj Eleazar, viñ uninal a ach sacerdote Aarón, a viñ tz'ilan tas yaj aceite yic candil, incienso vach' sjab', ofrenda yic ixim trigo to yovalil tz'ac'ji d'ayin yed' aceite sc'anchaji a sic'chajel junoc

mach, ma junoc tas tz'ochcan vicoc. A viñ stañvan in cajnub' yed' masanil syamc'ab'il, xchi Jehová.

17 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

18 Mocab' satel eb' yiñtilalcan viñaj Coat d'a scal eb' eyetlevitail.

19 Yic max javi chamel d'a yib'añ eb', yuj syaman eb' tastac to vicñej yaji, yovalil tze b'eyb'alej juntzañ tic: Ach Aarón yed' eb' uninal, yovalil tzex och yed' eb' d'a yol in cajnub'. A ex tzeyal d'a eb' tastac syic'b'at junjun eb'. 20 Yuj chi', max och eb' junoc rato yil tastac to vic yaji, yic max cham eb' yuuj, xchi Jehová.

21 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

22 Ic'chaañ sb'isul eb' yiñtilalcan viñaj Gersón d'a stzolal, 23 aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50, aton eb' smoj val smunlaj d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a.

24 Aton smunlajel eb' yiñtilalcan viñaj Gersón tic d'a mantiado chi': 25 A eb' yovalil tz'ic'anb'at c'apac smacul yib'añ in cajnub' yed' chab'xo jeñan smacul yib'añ, noc' tz'um lab'ab'i ayoch smaculoc yib'añ, c'apac cortina ayoch d'a smaculoc sti', 26 c'apac cortina ayoch d'a spatictac yamaqu'il in cajnub' b'aj ay altar, c'apac cortina ayoch b'aj ay sti' yamaqu'il chi' yed' syamc'ab'il yed' jantac sch'añal ayochi yic tz'och d'a yopisio. A eb' ayoch d'a yib'añ yilan juntzañ ix b'inaj tic. 27 A viñaj Aarón yed' eb' yuninal, a eb' scuchb'an masanil eb' yiñtilalcan viñaj Gersón chi' d'a munlajel sc'ulej yed' yic'anb'at tastac eb' to tz'ic'jib'ati. A eb' tic sch'oxan tastac syic'b'at junjun eb'.

28 Aton val yopisio eb' yiñtilalcan

viñaj Gersón tic ayic smunlaj eb' d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a.

Sc'anab'ajejocab' masanil tas syal viñaj Itamar eb', aton viñ yuninal viñaj sacerdote Aarón.

29 Ic'chaañ sb'isul eb' yiñtilalcan viñaj Merari d'a stzolal, 30 aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50, aton eb' smoj val smunlaj d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. 31 A smunlajel eb', aton yic'anb'at masanil ste'al mantiado chi' eb', aton smarcoal, sreglail, yoyal yed' sb'achnub'al, 32 masanil yoyal oyanoch d'a spatic-tac yamaqu'il in cajnub', sb'achnub'al yich, yestacail, sch'añal yed' masanil syamc'ab'il sc'anchaji. A ex tzeyala' tastac yovalil syic'b'at junjun eb'.

33 A jun munlajel tic scan d'a yol sc'ab' eb' yiñtilalcan viñaj Merari. A viñaj Itamar yuninal viñaj sacerdote Aarón, a viñ tz'alani tas sc'ulej eb', xchi Jehová.

34-48 A viñaj Moisés, viñaj Aarón yed' eb' yajalil choñab', a eb' ix ic'an-chaañ sb'isul eb' levita smoj val smunlaj d'a scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a, aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50. Aton eb' tic: Eb' yiñtilalcan viñaj Coat, viñaj Gersón yed' viñaj Merari. D'a stzolal ix ic'jichaañ sb'isul eb' icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A eb' yiñtilalcan viñaj Coat, icha stzolal, ay 2 mil 750 eb' d'a smasanil.

A eb' yiñtilalcan viñaj Gersón, icha stzolal, ay 2 mil 630 eb' d'a smasanil.

A eb' yiñtilalcan viñaj Merari, icha stzolal, ay 3 mil 200 eb' d'a smasanil.

Axo sb'isul eb' levita chi' ix yic'chaañ viñaj Moisés, viñaj Aarón yed' eb' yajal yaji, icha syal stzolal, aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50 to smoj val smunlaj d'a scajnub' Jehová

b'aj sch'ox sb'a, ay 8 mil 580 eb' d'a smasanil.

49 A jun sb'isul tic, ix ic'chajq'ue vaan, ix alchaj d'a junjun eb' tastac sc'ulej yed' tastac syic'b'ati, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

Ley d'a eb' anima mañ vach'oc yaji

5 **1** Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

2 Al d'a masanil eb' etisraelal to a eb' anima penaay yuj lepra, eb' tz'el yiñatil yuj junoc ilya ayoch d'ay, ma eb' syaman junoc chamnac, yovalil tz'ic'jiel eb' d'a spatiquel campamento. **3** Masanil juntzañ anima chi', tz'ic'jiel eb', eb' viñ vinac ma eb' ix ix, yic malaj tas mañ vach'oc d'a yol campamento b'aj ayinec' eyed'oc, xchi d'a viñ. **4** Ix sc'anab'ajej eb' israel yic'anelta juntzañ eb' anima chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A sleyal d'a spac syac' eb' ixtum anima

5 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

6 Al juntzañ tic d'a eb' etchoñab': Tato ay junoc vinac, ma junoc ix ix max in c'anab'ajani, syixtan yetanimail, van yoch smul. **7** Yovalil syojtaquejel spaltail chi'. Añejtona', yovalil syac'xi sq'uexul tastac ix yix-tejb'at chi', syac'an jab'ocxo d'a yib'añ stojol juntzañ chi'. **8** Tato toxo ix cham jun mach ix ixtajb'at tastac ay d'ay chi', mañxa pax junoc ayto yuj sb'a smoj schaan sq'uexul junoc tas chi', a jun chi', tz'ochcan vicoc, axo d'a yol sc'ab' eb' sacerdote scani. Añejtona' syac'anpax junoc noc' ch'ac calnel silab'il yic tz'ac'ji tup smul ix och chi'.

9 Masanil ofrenda syac' eb' etisraelal d'ayin, tz'ic'jib'at d'a eb' sacerdote. A juntzañ chi', yic eb' sacerdote chi' yaji. **10** Masanil tastac syac' junoc etisraelal d'ayin, tato tz'ac'ji d'a junoc viñ sacerdote, yic viñ tz'aj-cani, xchi d'a viñ.

A sleyal d'a yib'añ c'ac'alc'olal

11 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés **12** to syal juntzañ tic viñ d'a eb' yetisraelal: Talaj ay junoc vinac sna d'a spatic ix yetb'eyum to ay smul ix say d'a yol sc'ab', **13-14** to smulan ix yed' junoc vinac, palta max nachajel-laj yuj viñ tato toxo ix mulan ix, yujto max yal ix, malaj pax junoc mach ix ilan smulan ix. Mato ay pax junoc vinac toñej snaanq'ue icha chi' d'a spatic ix yetb'eyum chi', vach'chom malaj smul ix syac'och d'a yol sc'ab' viñ. **15** A d'a cha macañ lolonel icha chi', a viñ vinac chi', syal yic'anb'at ix yetb'eyum viñ d'a yichañ junoc viñ sacerdote. Syac'an chañeoc libra ixim harina cebada viñ ofrendail yuj ix, palta max secjiemlaj aceite d'a yib'añ ixim, max ac'jipaxlaj incienso yed' ixim, yujto a jun ofrenda chi', ofrenda yic c'ac'alc'olal, yopisio yic scheclajelta mul.

16 Axo viñ sacerdote chi' tz'alani to snitzcot sb'a ix ix chi', tz'ic'ji och ix d'a vichañ a in Jehová in tic. **17** Elañ-chamel syic'cot jab'oc a a' viñ sacerdote chi' d'a yol junoc lum uc'ab', aton a a' vicñej yaji. Syic'anpaxq'ue jab'oc pococ viñ, aton lum ay d'a in cajnub', syac'anb'at viñ d'a scal a a' chi'. **18** Tz'och liñan ix ix chi' yuj viñ sacerdote chi' d'a vichañ a in Jehová in tic, syic'anel sc'ox ix, tz'ac'-jipaxoch jun ofrenda yuj c'ac'alc'olal chi' d'a yol sc'ab' ix. Axo viñ

sacerdote chi' ed'jinacq'ue a a' c'a' tz'ic'ancot yaelal, **19** shecan viñ yac' sti' ix. Syalan viñ d'a ix icha tic: Tato yel maj ach mulan yed' junocxo vinac d'a yol sc'ab' viñ etb'eyum tic, malaj tas ol ach ic'anoc a ol uc'anem jun a a' c'a' ed'jinac yaelal tic. **20** Palta tato ix ach mulan yed' junocxo viñ vinac jun, ix och a mul d'a yol sc'ab' viñ etb'eyum, **21** a Jehová ol ach ac'an- canoch ch'oxnab'iloc d'a yichañ eb' etchoñab'. Ol ach b'inaj yuj eb' d'a chucal, ol malq'ue a c'ool, ol tacjoc yib' a xub'. **22** Aton val jun yaelal chi' ol javoc d'a ib'añ a ol uc'anem jun a a' tic, yujto a a' ed'jinac yaelal, xcham viñ sacerdote chi' d'a ix. Axo stac'vi ix ix chi': Ujocab' icha chi', xcham ix.

23 A juntzañ catab' chi', tz'ib'- chajocab'can yuj viñ sacerdote. Slajvi chi' sb'icanel viñ yed' a a' c'a' tz'em d'a yol uc'ab' chi'. **24** Slajvi chi' syuc'anem a' ix ix chi', axo yic slajvi yuc'an a' ix, scotcan yaelal d'a yib'añ ix. **25** Schaanec' ixim harina cebada ofrenda yuj c'ac'alc'olal viñ sacerdote chi' d'a yol sc'ab' ix. A jun ofrenda chi' sb'achoch viñ sacerdote chi' d'a vichañ a in Jehová in tic. **26** Syic'an- q'ue jun votzoc jun ofrenda viñ sacer- dote chi', sñusantz'a viñ d'a yib'añ altar yuj sch'oxancot masanil jun ofrenda chi'. Ayic toxo ix yuq'uej a a' c'a' chi' ix, **27** tato ay smul ix d'a yol sc'ab' viñ yetb'eyum chi', scot yaelal d'a yib'añ ix yuj a a' syuqu'em chi'. Smalq'ue sc'ool ix, stacji yib' xub' ix, tz'ochcan ix ch'oxnab'iloc yed' sb'inaj d'a chucal d'a scal choñab' chi'. **28** Palta tato yel malaj jab'oc smul ix, malaj jab'oc tas tz'ic'an ix, yuj chi' scheclajeli to malaj smul ix, syalñej yalji yune' ix.

29 Aton jun ley tic tz'och d'a yib'añ ix ix smulan d'a yol sc'ab' viñ yetb'eyum, yuj chi' tz'och viñ yet- b'eyum ix chi' d'a c'ac'alc'olal.

30 Tato ay junoc vinac toñej tz'ec' d'a yib'añ yac'an c'ac'alc'olal d'a ix yet- b'eyum, a jun vinac chi' yovalil syic'- cot ix yetb'eyum viñ chi' d'a vichañ a in Jehová in tic, yic sb'oan viñ sacer- dote chi' masanil tas syal jun ley tic.

31 Tato yel ay smul ix ix chi', a d'a yib'añ ix scan smul chi'. Axo d'a yib'añ viñ vinac chi' malaj tas scani, xchi Jehová.

A sleyal d'a eb' nazareo

6 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñañ Moisés chi' icha tic:

² Al juntzañ tic d'a eb' etchoñab': Tato ay junoc vinac ma junoc ix ix syac' sti' yac'anoch sb'a d'a yol in c'ab' d'a nazareoal, ³ maxtzac yal-laj yuc'an vino, ma yuc'an junocxo tas to pajb'inac. Maxtzac yalpax yuc'an vino ochnac vinagreal, ma vinagre pajb'inac. Max yalpax yuc'an yal sat uva, ma sloan sat, ma sloan sat d'a taquiñal. ⁴ A d'a jantac tiempo ix yac' sti' chi', mañ val jab'oc syal yab'lan masanil tastac tz'el d'a te' uva, vach'- chom sq'uenal ma stz'umal. ⁵ Max yalpax sjoxanel xil sjolom masanto slajvi jantac tiempo ix yac' sti' chi' d'ayin, schañej q'uib' xil sjolom yujto vic yaj a in Jehová in tic. ⁶ A d'a jun tiempoal chi', max yal-laj sc'och d'a stz'ey junoc chamnac, ⁷ vach'chom a smam, ma snun schami, ma junoc yuc'tac, ma junoc yanab', palta max yal-laj sc'och d'a stz'ey yic vach' max can d'a chucal icha yalan ley. Yovalil vach'ñej yaji yujto vic yaji. ⁸ A d'a masanil tiempo b'aj ix yac' sti' chi', junelñej vicñej yaji.

9 Talaj ay junoc mach junñej ayec' yed'oc schami, a xil sjolom to vic yaj chi', mañxo vach'oc tz'ajcan icha yalan ley. Yuj chi' ayic slajvi yec'b'at uqueoc c'ual ayic sb'oxican icha yalan ley, ichato chi' sjoxjiel xil sjolom chi'. **10** Axo d'a yucub'ixial, syic'anb'at chavañoc noc' paramuch yalñej tas macañil d'a junoc viñ sacerdote d'a yichañ in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a. **11** A viñ sacerdote chi' tz'ac'an junoc noc' chi' silab'il yuj smul jun anima chi'. Axo junxo noc' sñusjitz'a noc' smasanil silab'il. Icha chi' tz'aj yac'ji tup smul yuj b'aj ix cham jun anima chi' d'a stz'ey. A d'a jun c'u chi', a xil sjolom sq'uib'xi, vic tz'ajxicani. **12** Tz'elxi yich jun tiempoal b'aj ix yac' sti' d'ayin. A jantac tiempo ix ec'b'at d'a yalañtax chi', maxtzac ochlaj sb'isuloc, yujto a xil sjolom vic yaji, ix ixtaxeli. Añejtona' yovalil syic'paxb'at junoc noc' calnel jun ab'il sq'uinal silab'il d'a vichañ a in Jehová in tic yuj stupan tas ix sc'ulej chi'.

13 Ayic slajvi jantac tiempoal ix yac' sti' jun anima chi', yovalil sb'at d'a sti' in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a. **14** Ata' syac'och jun silab' d'a vichañ, sñusjitz'a smasanil, aton junoc noc' quelem calnel jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail. Añeja' syac'pax junoc noc' nun calnel jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail. A jun chi' silab' yaj yuj yac'ji tup mul. Tz'ac'ji junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail silab'il yic junc'olal. **15** Añejtona', yovalil syac' junoc yune' mooch ixim pan malaj yich, a ixim harina te vach' ayoch d'ay calab'il yed' aceite. Syac'pax ixim c'oxox pan malaj yich, ayoch aceite d'ay. Junñej tz'aj yac'an yed'

yofrenda d'a ixim trigo yed' vino d'iñantaxon yac'ani.

16 A junoc viñ sacerdote tz'ac'anoch jun silab' yuj mul chi' d'a vichañ a in Jehová in yed' silab' to sñusjitz'a smasanil. **17** Syac'anpax noc' calnel silab'il yic junc'olal. Junñej tz'aj yac'an yed' ixim pan malaj yich chi'. Syac'anpax ofrenda d'a ixim trigo yed' pax vino. **18** A jun ix yac' sti' d'a nazareoal chi', sjoxchajel xil sjolom. A d'a yichañ in cajñub' sjoxchajeli. Smolq'ue xil sjolom ayoch ch'oxnab'iloc to vic yaji, sñusjitz'a d'a cal c'ac', aton c'ac' b'aj stz'a silab' yic junc'olal. **19** Ayic slajvi sjoxjiel xil sjolom chi', a viñ sacerdote tz'ic'anq'ue sjeñjab' noc' calnel tajinacxo chi' yed' jun ixim pan malaj yich ayem d'a yol jun yune' mooch chi' yed' pax jun ixim c'oxox pan malaj yich, syac'anoch viñ masanil d'a yol sc'ab' jun ix yac'och sb'a nazareoal chi'. **20** Slajvi chi', sb'achanoch juntzañ chi' viñ sacerdote chi' d'a vichañ a in Jehová in tic. A juntzañ chi' sic'b'il el vicoc, yic eb' sacerdote chi' yaji yed' pax sñisc'ol noc' sb'achchajoch d'a vichañ, xub' noc' to sic'chajcaneli, yic viñ sacerdote chi' yaji. Ayic toxo ix lajvi masanil juntzañ chi', a jun yac'nacoch sb'a nazareoal chi', tzaxo yal yuc'an vino.

21 Aton juntzañ checnab'il tic d'a eb' nazareo: Tato ay junoc nazareo chi' syac' sti' yac'an junoc ofrenda ec'to d'a yichañtaxon sleyal, yovalil sc'anab'ajej sc'ulan icha b'aj ix yac' sti' chi', xchi Jehová.

A vach' lolonel syal eb' sacerdote

22 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

23 Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, ayic syalan vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' eyetisraelal, syal eb' icha tic:

24 Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ, tzex stañvani.

25 Ex yilocab'och Jehová d'a tzalajc'olal, sch'oxocab' svach'c'olal d'ayex.

26 Xajanocab' tzex yiloch Jehová, yac'ocab' junc'olal d'ayex, xchi-ocab' eb'.

27 Icha chi' ol yutej eb' in yac'an b'inaj d'a yib'añ eb' etisraelal. A inxo ol vac' in vach'c'olal d'a yib'añ eb', xchi d'a viñ.

Ofrenda yuj scajnuv' Jehová

7 1 Ayic ix lajvi sb'oanq'ue scajnuv' Jehová viñaj Moisés, ix yac'anocho aceite viñ d'ay yed' d'a masanil syamc'ab'il yed' d'a yib'añ altar yed' syamc'ab'il. 2 A d'a jun c'u chi' a eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal, aton eb' colvajnac yic'anchaah sb'isul eb' vinac, 3 ix yac' yofrenda eb' d'a Jehová: Vaque' carreta ayq'ue yeñul yib'añ yed' lajchavañ noc' mam vacax smunlaj ix yac' eb'. Syalel-c'ochi, junjun carreta d'a chatacvañ eb' yajal chi', junjun pax noc' vacax chi' d'a junjun eb'. Masanil juntzañ chi' ix yac'och eb' d'a yichañ scajnuv' Jehová.

4 Yuj chi' ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi': 5 Cha juntzañ carreta yed' juntzañ noc' vacax smunlaj chi', tzac'an d'a eb' levita yic sc'an eb' d'a munlajel d'a in cajnuv' b'aj tzin ch'ox in b'a, icha tastac munlajelal sc'ulej junjun eb', xchi d'a viñ.

6 Ix schaan juntzañ carreta chi' viñ, ix schaanpax noc' vacax smunlaj chi' viñ, ix spojanec' viñ d'a scal eb'

levita. 7 A d'a eb' yiñtilalcan viñaj Gersón, chab' carreta yed' chañvañ noc' vacax chi' ix yac' viñ, icha syal smunlajel eb'. 8 Axo d'a eb' yiñtilalcan viñaj Merari, chañe' carreta yed' vajxacvañ noc' vacax chi' ix yac' viñ, icha syal smunlajel eb' b'aj scuchb'aj yuj viñaj Itamar yuninal viñaj sacerdote Aarón. 9 Axo d'a yiñtilalcan viñaj Coat, malaj carreta, malaj pax noc' vacax ix ac'ji, yujto a eb' sb'achanb'at masanil yamc'ab' yic scajnuv' Jehová d'a sjolom sjeñjab'.

10 Ayic ix ac'jicanoch yopisio altar, ix yic'b'at yofrenda eb' yajal d'a junjun iñtilal d'a yichañ altar chi'. 11 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi': A d'a junjun c'u ch'occh'oc eb' yajal d'a junjun iñtilal ol yic'cot yofrenda yuj yochcan yopisio altar, xchi.

12-83 A d'a b'ab'el c'u, ix yic'ancot yofrenda viñaj Naasón yuninal viñaj Aminadab, yajal d'a yiñtilal Judá.

D'a schab'il c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Natanael yuninal viñaj Zuar, yajal d'a yiñtilal Isacar.

D'a yoxil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Eliab yuninal viñaj Helón, yajal d'a yiñtilal Zabulón.

D'a schaail c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Elisur yuninal viñaj Sedeur, yajal d'a yiñtilal Rubén.

D'a yoil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Selumiel yuninal viñaj Zurisadai, yajal d'a yiñtilal Simeón.

D'a svaquil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Eliasaf yuninal viñaj Deuel, yajal d'a yiñtilal Gad.

D'a yuquil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Elisama yuninal viñaj Amiud, yajal d'a yiñtilal Efraín.

D'a svajxaquil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Gamaliel yuninal viñaj Pedasur, yajal d'a yiñtilal Manasés.

D'a sb'aluñil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Abidán yuninal viñaj Gedeoni, yajal d'a yiñtilal Benjamín.

D'a slajuñil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Ahiezer yuninal viñaj Amisadai, yajal d'a yiñtilal Dan.

D'a yuxluchil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Pagiel yuninal viñaj Ocrán, yajal d'a yiñtilal Aser.

Axo d'a slajchavil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Ahira yuninal viñaj Enán, yajal d'a yiñtilal Neftalí.

Lajaniñej yofrenda junjun eb' viñ ix yic'coti. Aton junjun plato nab'a plata, 130 siclo yalil junjun yed' pax junjun q'uen nivac uc'ab' nab'a plata, 70 siclo yalil junjun, icha echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Jehová. A jun-tzañ yed'tal chi' te b'ud'an yuj ixim harina te vach' calab'il yed' aceite, aton syac' eb' d'a ofrendail. Ix yac'an-pax junjun q'uen nivac cuchara nab'a oro eb', 10 siclo yalil junjun, b'ud'an yed' incienso. Ix yac'anpax junjun noc' quelem vacax eb', junjun noc' ch'ac calnel, junjun noc' quelem calnel jun ab'il sq'uinal yic sñusjitz'a d'a silab'il. Ix yac'anpax junjun noc' mam chiva eb' yic tz'och silab'il yuj mul. Stzac'anilxo ix yac' silab' yic junc'olal eb', chavañ noc' toro, ovañ noc' ch'ac calnel, ovañ noc' mam chiva yed' pax ovañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal ix yac' junjun eb'.

84 Masanil ofrenda ix yac' eb' yajal yaj d'a yiñtilalcan Israel, ayic ix ochcan yopisio altar, aton juntzañ tic: Lajchave' q'uen plato nab'a plata, lajchave' uc'ab' nab'a plata yed' lajchave' nivac cuchara nab'a oro.

85 Junjun plato chi' 130 siclo yalil, junjun uc'ab' 70 siclo yalil, yuj chi' a q'uen plata chi' d'a smasanil, ay 2 mil

400 siclo yalil, icha echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Jehová. **86** Ay pax lajchave' q'uen nivac cuchara nab'a oro b'ud'an yuj incienso, 10 siclo yalil junjun, icha echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Jehová. A q'uen oro d'a smasanil, ay 120 siclo q'ueen.

87 A sb'isul masanil noc' noc' ix ñusjitz'a silab'il chi', aton tic: Lajchavañ noc' quelemtac vacax, lajchavañ noc' ch'ac calnel, lajchavañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal, ayñej ixim trigo tz'ac'ji ofrendail yed'oc yed' pax lajchavañ noc' mam chiva tz'ac'ji silab'il yuj mul. **88** Axo pax noc' noc' ix ac'ji silab'il yuj junc'olal, 24 noc' toro d'a smasanil, 60 noc' ch'ac calnel, 60 noc' mam chiva yed' 60 noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Aton masanil juntzañ ofrenda chi' ix ac'chaji ayic ix ochcan yopisio altar ayic toxo ix ochcan yicoc Jehová.

89 Ayic tz'och viñaj Moisés chi' d'a scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a yic slolon viñ yed' Jehová chi', syab' val viñ slolon Jehová yed'oc d'a snañal chab' yechel querubín ayoch d'a yib'añ b'aj tz'ac'ji tup mul, aton smacul scaxail trato.

Ix alchaj tas tz'aj yoch sc'ac'al candil

8 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: ² Al d'a viñaj Aarón to ayic ol yac'anoch sc'ac'al uque' candil viñ, a d'a yichañ sb'achnub' candil chi' syac' yoc, xchi d'a viñ. ³ Ix sc'anab'ajej viñaj Aarón chi' sb'oanoch sc'ac'al juntzañ candil chi' yic syac'an yoc d'a yichañ, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'. ⁴ A jun b'achnub' candil chi' nab'a oro, tenb'il d'a q'uen martillo, sb'at d'a yich masanto d'a sfloral d'a

schon. Ix b'oji jun b'achnub' candil chi' icha val yechel ix sch'ox Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Ix ochcan yopisio eb' levita

5 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

6 Ic'canel eb' levita d'a scal eb' eyetisraelal tic, tza sacb'itan eb' icha yalan ley. **7** Icha tic ol aj a sacb'itan eb': Tza tzicoch a a' d'a eb' yic sacb'ican eb', sjoxjiel masanil xil snivanil eb'. Slajvi chi', sjuc'an spichul eb'. Icha chi' tz'aj sacb'ican eb'. **8** Elañ-chamel tzic'cot junoc noc' quelem vacax yed' junoc echlab' ixim harina te vach', calab'il yed' aceite tz'ac'ji ofrendail d'a ixim trigo. Tz'ac'jipax junocxo noc' quelem vacax silab'il yuj mul. **9** Tzalan d'a eb' levita to sja eb' smasanil d'a slac'anil cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, tza molb'anpax masanil eb' eyetisraelal. **10** A eb' levita chi' tz'och eb' d'a vichañ. Axo ta' ol yac'-q'ue sc'ab' eb' eyetchoñab' d'a sjolom eb'. **11** A viñaj Aarón ol ac'anoch eb' levita chi' d'a vichañ a in Jehová in tic yofrendaoc eb' eyetisraelal chi'. Icha chi' ol aj scan eb' in yac'an servil. **12** Slajvi chi', syac'anq'ue sc'ab' eb' levita chi' d'a sjolom chavañ noc' quelemtac vacax chi'. Jun noc' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, axo junxo noc' sñusjitz'a smasanil silab'il d'ayin. Icha chi' tz'aj stupcanel smul eb'.

13 Slajvi chi' tzac'anoch eb' d'a yichañ viñaj Aarón yed' eb' yuninal yuj yac'-jican eb' d'ayin. **14** Icha chi' ol utoc ic'ancanel eb' d'a scal eb' eyetisraelal yic tz'ochcan eb' vicoc. **15** Ayic toxo ix lajvi sacb'ican eb' icha yalan ley yed' yac'jicanoch eb' d'a yol in c'ab', tzaxo yal sja eb' d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yic smunlaji. **16** Aton eb' tic vic

tz'ajcan d'a junelñej d'a scal eb' eyetisraelal sq'uexuloc eb' b'ab'el vinac unin. **17** Yujto vic yaj masanil sb'ab'el vinac yune' eb' ix eyetchoñab' tz'alji yed' pax sb'ab'el yune' noc' e molb'etzel noc' tato vinac noc'. Ayic ix in milancham masanil eb' b'ab'el unin d'a Egipto, ata' ix vac'can masanil eb' b'ab'el vinac unin yic tz'ochcan eb' vicoc. **18** Yuj chi' a eb' levita tic tzin cha sq'uexuloc eb' b'ab'el unin chi' tic-naic. **19** A in ix in sic'canel eb' levita tic d'a e cal a ex israel ex tic. Ix vac' eb' d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal viñ yic a eb' tzin ac'an servil e q'uexuloc d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yuj vac'an tup e mul d'a eyib'añ. A eb' sja d'a vichañ e q'uexuloc yic max ex chami tato tzex ja d'a stz'ey in cajnub', xchi Jehová.

20 Icha chi' ix aj sc'anab'ajan viñaj Moisés, viñaj Aarón yed' masanil eb' israel masanil tas ix yal Jehová d'a viñaj Moisés chi' yuj eb' levita. **21** Ix sacb'itan sb'a eb' levita chi', ix sjuc'anel spichul eb', axo viñaj Aarón ix ac'anoch eb' d'a yichañ Jehová d'a ofrendail. Ix yac'anpax silab' viñ yic stupcanel smul eb'. **22** Ayic ix lajvi juntzañ chi' smasanil, ix och eb' levita chi' b'aj ay scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a yic smunlaj eb' ta'. A viñaj Aarón yed' eb' yuninal scuchb'an eb'. Icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi', icha chi' ix aj sc'anab'ajan eb' sc'ulan yed' eb' levita chi'.

A stiempoal yic tz'ac'vi servil eb' levita

23 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

24 Ol och eb' levita d'a yopisio d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, ayic **25** ab'ilxo sq'uinal eb'. **25** Axo yic

slajvi 50 ab'il sq'uinal eb', tz'el eb' d'a yopisio d'a junelñej. **26** Ayic sc'och sq'uinal eb' d'a icha chi', syal scolvaj eb' yed' eb' smunlaj d'a mantiado chi', palta maxtzac munlaj eb' d'a smunlajel ichataxon ix sc'ulej. Icha chi' tzutej ac'anoch eb' levita d'a smunlajel, xchi d'a viñ.

Tz'och q'uiñ yic snaancot eb' israel a yelnac eb' d'a libre

9 ¹ Ayic ix lajvi yab'ilal yelta eb' israel d'a Egipto, yic b'ab'el uj d'a yol schab'il ab'il, ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a tz'inan lum Sinaí icha tic:

² Al d'a eb' etchoñab' israel to syac'och q'uiñ eb' yic snaancot eb' ayic yelnac eb' d'a libre ichataxon sc'ual to chequel yajcani. ³ Tzeyac'och jun q'uiñ chi' d'a jun c'u chi' ayic vanxo yem c'u, aton yic 14 yoch jun uj tic, tze c'anab'ajan masanil icha yajcan d'a sleyal, xchi d'a viñ.

⁴ Ichato chi' ix yalan viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal to tz'och jun q'uiñ chi'. ⁵ Ix yac'och jun q'uiñ chi' eb' d'a yemc'ualil d'a 14 yoch jun uj chi' d'a tz'inan lum Sinaí, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

⁶ Palta a d'a scal eb' chi', ay juntzañ eb' viñ mañ vach'oc yaj icha yalan ley, yujto ix syam junoc chamnac eb' viñ, maj yal-laj yac'anoch q'uiñ eb' viñ d'a jun c'ual chi'. Yuj chi' ix c'och eb' viñ d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón d'a jun c'u chi' yic sc'anb'an eb' viñ. ⁷ Ix yalan eb' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—A oñ tic ix co yam jun chamnac, yuj chi' mañ vach'oc caj icha yalan ley. ¿Tocval mañ ol chajoc cac' co-frenda d'a Jehová d'a jun c'u tic yed' masanil eb' quetchoñab'? xchi eb' viñ.

⁸ Ix tac'vi viñaj Moisés chi' icha tic: —Tañvejec, ol vab' tas xchi Jehová eyuuj, xchi viñ.

⁹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Al juntzañ tic d'a eb' etisraelal.

¹⁰ E masanil a ex tic yed' eb' eyiñtilal, yovalil tzeyac'och jun q'uiñ tic yic tze naancoti ayic vic'annac ex el d'a libre a in Jehová in tic. A mach mañ vach'oc yaj icha yalan ley, yujto ix syam junoc chamnac, ma eb' najat ayb'at d'a junoc b'aj schec sb'a, ¹¹ ol xo yac'och q'uiñ eb' d'a 14 yoch schab'il uj d'a yemc'ualil. Yovalil schi noc' silab' eb' yed' añ itaj c'a' yed' ixim pan malaj yich. ¹² Malaj jab'ocxo noc' scan yuj eb' d'a junxo c'ual, max smac'poj sb'aquil noc' eb'. Icha ix aj valani, icha val chi' tz'aj eyac'anoch q'uiñ chi'. ¹³ Palta tato ay mach max ac'anoch jun q'uiñ chi', vach'chom vach' yaj icha yalan ley, mato mañ ayocb'at d'a junoc b'aj schec sb'a, mañxaocab' yalan yic d'a e cal, yujto maj yac' yofrenda d'ayin d'a jun c'u to chequel yajcan chi', scan smul chi' d'a yib'añ.

¹⁴ Tato ay eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, sgana eb' syac'och jun q'uiñ chi' eyed'oc yic tzin yic'anchaañ, yovalil sc'anab'ajej eb' icha sleyal ix vala'. A ley ix vac' e c'anab'ajej chi', a' sc'anab'ajej pax eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan chi' d'a e cal, xchi d'a viñ.

A jun asun ayoch d'a yib'añ scajnub' Dios (Ex 40.34-38)

¹⁵ A d'a sc'ual ayic ix b'ojiq'ue scajnub' Jehová, syalelc'ochi aton Mantiado yic trato, ix och jun asun d'a yib'añ. Ayic ix emcan c'u, lajan ix aj

yilji icha c'ac', masanto ix sacb'i d'a junxo c'u. **16** Ichañej chi' ix aji. Ayñejoch jun asun chi' d'a yib'añ caj-nub' chi' a tz'ec' c'u, axo d'ac'valil ichato ayoch sc'ac'al jun asun chi'. **17** Ayic sq'ue vaan jun asun chi' d'a yib'añ cajnub' chi', sb'eyb'at eb' israel chi'. Axo b'aj tz'ochxi vaan, ata' sb'oxiq'ue scampamento eb'. **18** A Jehová sch'oxan d'a eb' tato sb'eyb'at eb', mato tz'och vaan eb'. A b'aj tz'och vaan jun asun chi' d'a yib'añ scajnub' Jehová, ata' scanñej eb'. **19** Tato nivan tiempo tz'och vaan jun asun chi', sc'anab'ajeb' eb' d'a Jehová scan ta'. **20** Tato jun chab'ñej c'ual tz'ec' jun asun chi' jun, icha chi' sc'ulejpax eb', slajvi chi' sb'eypaxb'at eb', icha tz'aj sch'oxan Jehová d'a eb'. **21** Ay b'aj junñej ac'val tz'ec' jun asun chi', axo d'a q'uiñib'alil sb'atxi, icha chi' tz'aj sb'eyxib'at eb'. Tato d'a c'ualil ma d'ac'valil sb'at jun asun chi', sb'atpax eb'. **22** Tato scanñej vaan jun asun chi' d'a yib'añ scajnub' Jehová chab'oc c'ual, ma junoc ujal, ma junoc ab'il, ata' scanñej eb', max b'atlaj eb'. Tato sb'atxi jun asun chi', sb'atxi eb'. **23** Masanto a' Jehová tz'alani, tz'och vaan eb'. Añeja' tz'alanpaxi, sb'atxi eb'. Ix sc'anab'ajejñej eb' d'a Jehová, icha ix aj yalan d'a viñaj Moisés chi'.

A juntzañ trompeta nab'a plata

10 ¹ Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalan icha tic: ² B'ochajocab' chab'oc q'uen trompeta nab'a plata, stenchaj d'a q'uen martillo. A juntzañ q'uen trompeta chi' spuchaji a tze molb'an eb' anima, ayic tzex b'eypaxb'ati. ³ A spuji chab' q'uen trompeta chi', masanil choñab' sja molan d'a ichañ b'aj ay in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ⁴ Palta tato

junñej q'uen spuji, añej eb' yajal yaj d'a junjun macañil iñtilal smolb'ej sb'a. ⁵ Tato junip syac' spuji q'uen trompeta chi', sq'ue vaan cam-pamento ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u b'aj ay in cajnub' syal chi'. ⁶ Axo yic spuchaj q'uen d'a schaelal sb'at eb' ayec' d'a stojolal sur. Yuj chi' a spuchaj q'uen trompeta d'a icha chi', ch'oxnab'il yaji ayic sb'eyb'at eb' choñab'. ⁷ Tato mañ junipoc syac' spuchaj q'ueen, syalelc'ochi to toñej smolb'aj anima. ⁸ A mach spu'an q'uen trompeta chi', aton eb' sacer-dote yñtil viñaj Aarón. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a masanil tiempo.

⁹ Tato ay eb' ajc'ol sjavi yac' oval d'ayex d'a yol e mach'en, tzex el eyac' oval chi' yed' eb', elañchamel spuchaj q'uen trompeta, yic tzex in nacot a in Jehová e Diosal in tic, tzex in colanel d'a eb' ajc'ol chi'. ¹⁰ Axo d'a sc'ual ay e tzalajc'olal, icha d'a sc'ual q'uiñ, ma d'a yic tz'alji q'uen uj, tze pu'an q'uen trompeta chi' yic tzeyac'an silab' stz'ai, ma silab' yic junc'olal. Icha chi' tzex in nacoti. A in ton Jehová e Diosal in tic svala', xchi d'a viñ.

Ix el eb' israel d'a Sinaí

¹¹ Ayic 20 yoch schab'il uj yic schab'il ab'il yelta choñab' Israel d'a Egipto, ix q'ue vaan jun asun d'a yib'añ cajnub' yic trato. ¹² Ichato chi' ix el eb' israel d'a tz'inan lum yic Sinaí, c'ojanc'olal ix b'eycot eb' masanto ix javi eb' d'a tz'inan lum yic Parán, yujto ata' ix och vaan jun asun chi'. ¹³ Sb'ab'elalto sb'ey eb' tic d'a stzolal icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. ¹⁴ B'ab'el eb' sol-dado ed'jinac sbandera yñtilal Judá. A viñaj Naasón yuninal viñaj

Aminadab ayoch yajaliloc eb'. 15 Axo d'a yichañ eb' soldado yic yiñtilal Isacar, ata' ayoch viñaj Natanael yuninal viñaj Zuar. 16 A viñaj Eliab yuninal viñaj Helón ayoch d'a yichañ eb' soldado yic yiñtilal Zabulón. 17 Ix lajvi chi', ix xuyanq'ue vaan scajnub' Jehová eb', axo eb' yiñtilalcan viñaj Gersón yed' eb' yiñtilalcan viñaj Merari ix ic'anb'ati, yujto a eb' ayoch d'a yib'añ yic'anb'eyoc.

18 Ichato chi' ix cot eb' soldado ed'jinac sbandera yiñtilal Rubén. A viñaj Elisur yuninal viñaj Sedeur ayoch yajaliloc eb'. 19 A viñaj Selumiel yuninal viñaj Zurisadai ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yiñtilal Simeón. 20 A viñaj Eliasaf yuninal viñaj Deuel ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yiñtilal Gad. 21 Tzac'anto scotpax eb' yiñtilalcan viñaj Coat. A eb' ed'jinac masanil syamc'ab'il scajnub' Jehová. Axo ix c'och eb', toxo ix b'ojiq'ue scajnub' Jehová chi'.

22 Ichato chi' ix cot eb' soldado ed'jinac sbandera yiñtilal Efraín. A viñaj Elisama yuninal viñaj Amiud ayoch yajaliloc eb'. 23 A viñaj Gamaliel yuninal viñaj Pedasur ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yiñtilal Manasés. 24 A viñaj Abidán yuninal viñaj Gedeoni ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yiñtilal Benjamín.

25 Slajvub'alxo masanil juntzañ soldado chi', ix cot eb' ed'jinac sbandera yiñtilal Dan. Aton eb' stañvan eb' choñab' d'a spatic chi'. A viñaj Ahiezer yuninal viñaj Amisadai ayoch yajaliloc eb'. 26 A viñaj Pagiel yuninal viñaj Ocrán ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yiñtilal Aser. 27 Axo viñaj Ahira yuninal viñaj Enán ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yiñtilal

Neftalí. 28 Icha chi' tz'aj stzolan sb'a eb' israel ayic sb'eyb'at eb'.

Ix b'at viñ sb'aluch viñaj Moisés yed'oc

29 Ay jun c'ual, ix yal viñaj Moisés d'a viñ sb'aluch, aton viñaj Hobab yuninal viñaj Ragüel aj Madián, viñ sñi' viñaj Moisés chi' icha tic:

—A oñ tic van co b'at d'a jun luum ix yac' sti' Jehová yac'an d'ayoñ. Coñ qued'oc, vach' ol ach quila', yujto ix yac' sti' Jehová oñ syailani, xchi viñaj Moisés chi'.

30 Palta ix yalan viñaj Hobab chi' icha tic:

—Maay, a in tic ol in paxcan d'a in choñab', b'aj ay masanil eb' in c'ab' voc, xchi viñ.

31 Ix yalanxi viñaj Moisés chi' d'a viñ:

—Mañ oñ actejcani, yujto a ach tic ojtac yec' masanil juntzañ lugar b'aj vach' coch vaan d'a tz'inan luum tic, a ach ol oñ a cuchb'ej. 32 Tato tzach b'at qued'oc, a tastac vach' ol yac' Jehová d'ayoñ, ol cac'pax ico', xchi viñ.

33 Ix lajvi chi', ix el eb' d'a Sinaí, aton jun tzalan b'aj ix sch'ox sb'a Jehová. Oxe' c'ual ix b'ey eb'. B'ab'el te' scaxail strato Jehová yuj eb', a sch'oxan junoc b'aj vach' syic' yip eb'. 34 Ayic sb'eyb'at eb', tz'och jun asun yic Jehová d'a yib'añ eb' d'a c'ualil. 35 Ayic tz'ic'jib'at te' caxa chi' syalan viñaj Moisés chi' icha tic:

Q'ueañ van Mamin Jehová.

Pech saclem eb' ayoch ajc'olal d'ayach. A eb' malaj sgana d'ayach, elocab' lemnaj eb' d'a ichañ, xchi viñ.

36 Ayic tz'och vaan te' caxa chi', syalanxi viñ icha tic:

Emañicot Mamin Jehová, ajañ d'a co cal a oñ israel mañxo jan-tacoc oñ tic, mañxo oñ b'ischaj-b'enoc, xchi viñ.

Chuc ix yal eb' israel d'a Dios

11 ¹ Ay jun c'u ix och ijan eb' israel yalan chucal lolonel d'a Jehová yuj yaelal tz'ec' d'a yib'añ eb'. A ix yab'an juntzañ lolonel chi' Jehová chi', ix te cot yoval d'a eb', ix yac'cot jun nivan c'ac' d'a scal eb', ix tz'ab'at eb' cajan d'a stitaquel campamento chi'. ² Ix q'ue yav eb' choñab' d'a viñaj Moisés chi', ix sc'anan scolval viñ eb'. Axo viñ ix c'anan d'a Jehová, ix tup jun c'ac' chi'. ³ Yuj chi' Tabera^a ix scuchcan jun lugar chi', yujto ata' ix yac' pitzvoc jun c'ac' chi' Jehová d'a scal eb'.

⁴ Tzijtun eb' ch'oc choñab'il ayxo och d'a scal eb' israel. A jun macañ anima chi', añej vael naan yuj eb'. Ajun pax eb' israel ix alub'tañani, ix oc'q'ue eb', ix yalan eb' icha tic: Comonoc val ay mach tz'ac'an jab'oc noc' chib'ej co chi'a. ⁵ Sco navalcoti to te ay noc' chay max co manlaj ix co chi' d'a Egipto. Ay pax añ pepino, te' melón, añ puerro, añ cebolla yed' añ axux, masanil juntzañ chi' ix cab'lelej. ⁶ Axo pax d'a tic, te mañxa jab'oc tas scab'lelej, toxoñej squixtej co c'ool co vaan jun maná tic, xchi eb'.

⁷ (A juntzañ maná chi', lajan yilji icha sat añ culantro, c'an yilji icha stzatajil te' taj. ⁸⁻⁹ Axo s'jab', lajan icha s'jab' ixim c'oxox pan sb'o yed' aceite. A tz'em yal ac'val, tz'emcan maná chi' d'a scampamento eb'. Ayic sacb'i tz'elta eb' anima chi' smol

yico', sjaxan chojoc eb', sb'oan eb' icha tz'aj sb'o ixim pan d'a horno. Ay b'aj stenpoj eb', stz'añan eb'.)

¹⁰ Ix yab' viñaj Moisés yoc' masanil eb' israel d'a sti' smantiado junjun. Ix te cot yoval Jehová, añeja' ix te ja schab'c'olal viñaj Moisés chi'.

¹¹ Ix yalan viñ d'a Jehová icha tic:

—¿Tas yuj tzac' vil yaelal a in a checab' in tic? ¿Tas val yoval a c'ol d'a in patic, yuj chi' tzac' jun choñab' tic in tañvej? ¹² Tocval mamab'il nunab'il vaji, yuj chi' tzala' to tzin chelb'at eb' icha junoc nene' unin d'a sat lum luum alnaccan d'a eb' co mam quicham. ¹³ ¿B'ajtil sb'at vic' noc' chib'ej svac' schi juntzañ anima tic? Tz'oc' val eb', tzul yalan eb' d'ayin: Ac'cot noc' chib'ej yic sco chi'a, xchi eb'. ¹⁴ Maxtzac yal-laj in tac'vanoch d'a vib'añ vic'anb'at jun choñab' tic. Icha junoc icatz te al, icha val chi' yaj svab'i. ¹⁵ Tato ol ac'ñej jun yaelal tic d'ayin, vach' ama tzin ac' chamoc. Tato xajan in uuj jun, iq'uinel d'a scal tzijtun yaelal tic, xchi viñ.

¹⁶ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—Molb'ej 70-oc eb' yichamtaç vinaquil choñab', eb' viñ nivac yel-c'och d'a scal eb' anima tzila', tzic'an-cot eb' viñ d'a sti' in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, tzin a tañvan ta' yed' eb' viñ. ¹⁷ Axo yic ol in c'ochoc, ol in lolon ed'oc. Ol viq'uel jab'oc espíritu ayoch d'ayach, ol vac'anocho d'a eb' viñ, yic vach' ol colvaj eb' viñ yilan eb' anima tic ed'oc, yic mañ a ch'ocojoc ol il eb'.

¹⁸ Slajvi chi', tzalan d'a eb' anima chi' to sb'o sb'a eb', yujto a q'uic'an

^a 11.3 A jun lolonel Tabera, a d'a hebreo syalelc'ochi, “tz'el c'ac'”.

schi noc' chib'ej eb' ix sc'an chi'.
 Toxo ix vab' yoc' eb', ix vab'an yalan
 eb': Comonoc ay jab'oc chib'ej sco
 chi'a. Te vach'ñej cajec' d'a Egipto,
 xchi eb'. Yuj chi' ol vac' noc' schib'ej
 eb' chi'. **19** Mañ junñejoc c'ual, mañ
 chab'oc c'ual, mañ oyeoc c'ual, mañ
 lajuñeoc c'ual, mañ junq'uiñoc,
20 palta jun ujal ol schi noc' chib'ej
 chi' eb'. Ol schi noc' eb' masanto ol
 xej eb' yuj noc'. Ol laj ja noc' d'a yol-
 tac sñi' eb', masanto ol syaj noc' eb'.
 Yujto emnaquiltac ix in yutej eb' a in
 Jehová in ayinec' d'a e cal. Tz'oc' eb'
 d'a vichañ syalan eb': ¿Tas yuj ix oñ
 iq'uelta d'a Egipto? xchi eb', xchi d'a
 viñ.

21 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' icha
 tic:

—Mamin Jehová, a eb' anima
 ved'nac tic, ay 600 mil eb' vinac
 stiempoal yoch soldadoal. Ch'oc pax
 yaj eb' ix ix yed' eb' cotac unin,
 tzalani to jun ujal ol ac' noc' chib'ej
 co chi'a. **22** ¿B'ajtil ol cot jantacoc
 noc' calnel yed' jantacoc noc' vacax
 sco milchamoc yic syab' schi'an jun-
 tzañ anima tic? Yed' pax cac'an noc'
 chay schi eb', vach'chom slajviq'ueta
 noc' smasanil d'a yol a' mar, añej-
 tona' max yab'laj noc', xchi viñ.

23 Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ
 icha tic:

—¿Am a naani to jab'ñej in poder?
 A ticnaic ol ila' tato ol elc'och icha
 sval tic, mato maay, xchi d'a viñ.

Ix scha yopisio 70 eb' ichamtac vinac

24 Ix lajvi chi', ix elta viñaj Moisés
 yal d'a scal eb' anima tas ix yal
 Jehová. Ix smolb'an 70 eb' yichamtac
 vinaquil choñab' viñ, ix och oyan eb'
 viñ d'a spatictac scajnub' Dios yuj
 viñ. **25** Ix lajvi chi', ix emul Jehová

d'a scal asun, ix lolon yed' viñaj
 Moisés chi'. Ata' ix ic'jiel jab'oc
 espíritu ayoch d'a viñ yuj Jehová, ix
 yac'anoch d'a eb' viñ 70 ichamtac
 vinac chi'. Ata' ix och ijan eb' viñ
 slolon icha eb' yalumalel slolonel
 Dios, palta añej junel chi' ix lolon eb'
 viñ icha chi'. **26** Ay chavañ eb' viñ
 ayoch sb'isuloc eb' viñ 70 chi', jun
 viñ scuch Eldad, axo junxo viñ
 scuchan Medad. A eb' viñ chavañ
 chi', ix can eb' viñ d'a campamento,
 maj b'atlaj eb' viñ d'a scajnub' Dios.
 Ajun pax eb' viñ ix chaan espíritu
 chi', ix och ijan eb' viñ yalanel
 slolonel Dios d'a campamento chi'.
27 Axo ix yab'an jun viñ quelem, ix
 b'at lemnaj viñ yal d'a viñaj Moisés
 chi' icha tic:

—A viñaj Eldad yed' viñaj Medad,
 van slolon eb' viñ b'aj ay cam-
 pamento, ichato yalumalel slolonel
 Dios eb' viñ, xchi viñ.

28 Yuj chi' a viñaj Josué yuninal
 viñaj Nun, viñ scolvaj yictax d'a
 squelemal yed' viñaj Moisés chi', ix
 yal viñ icha tic:

—Mamin Moisés, a ticnaic alb'ati
 to scachjioch vaan eb' viñ chi'
 sloloni, xchi viñ.

29 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' icha
 tic:

—¿Tom a gana a inñej nivan vel-
 c'och d'a scal eb' anima tic?
 Comonoc tz'el d'a sc'ol Jehová to
 syac' Yespíritu d'a masanil anima tic
 yic vach' tz'ochcan eb' schecab'oc,
 xchi viñ. **30** Ix lajvi chi', ix meltzaj
 viñ yed' eb' yichamtac vinaquil
 choñab' b'aj ay campamento chi'.

Ix ac'jicot noc' ub' yuj Jehová

31 Junanto val rato chi' ix cot jun
 ic' te ov d'a yol a' mar yuj Jehová,

axo jun ic' chi' ix ic'ancot noc' tzij-tumal much scuchan ub'. Ix em noc' d'a yol campamento yed' d'a spatictac, ay am junoc c'ual stec'nab'il spatictac campamento chi' b'aj ix c'och c'aman yem noc'. Junxoñej am val metro schaañil tz'ec' jeñeñoc noc' d'a yib'añ luum. **32** Masanil d'a jun c'u chi' yed' masanil jun ac'val yed' masanil d'a junxo c'u ix syam noc' eb' anima chi'. A mach quenñej noc' ix yamchaj yuu, ayñejam lajuñeoc b'ulañ noc' ix syama'. Masanil eb' anima ix och ijan sb'oan noc', ix yac'an tacjoc noc' eb' d'a spatictac campamento chi'. **33** Ayic van schi'an noc' ub' chi' eb', ix cot yoval sc'ol Jehová d'a eb', ix yac'ancot jun yaelal d'a yib'añ eb'. Te nivan eb' ix chami. **34** Yuj chi' ix scuchan jun lugar chi' Quibrot-hataava,^b yujto ata' ix mucchajcan eb' pec'chib'ej chi'.

35 Ix lajvi chi', ix el eb' d'a Quibrot-hataava chi', ix b'at eb', ix c'och eb' d'a jun lugar scuch Hazerot. Ata' ix cajnajcan eb' jun tiempoal.

Smul ix María yed' viñaj Aarón

12 ¹ Ix och ijan ix María yed' viñaj Aarón yalan specal viñaj Moisés, yujto yic'nac jun ix cusita viñ yetb'eyumoc. ² Añeja' ix yalanpax eb': Tocval añej d'a viñaj Moisés chi' slolon Jehová. Slolonpax d'ayoñ, xchi eb'. Palta ix yab' Jehová tas ix yal eb' chi'.

³ D'a val yel, añej viñaj Moisés te emnaquil syutej sb'a d'a scal eb' anima d'a yolyib'añiq'uinal tic. ⁴ Yuj chi', elañchamel ix yal Jehová d'a

viñaj Moisés, d'a viñaj Aarón yed' d'a ix María chi' icha tic: Cotañec eyoxvañil d'a sti' in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, xchi.

Yuj chi' ix c'och eb' yoxvañil. **5** Ix lajvi chi' ix emul Jehová d'a scal jun nivan asun, ix och moyan d'a sti' scajnub' chi', ix avtaj viñaj Aarón yed' ix María chi' yuu. Axo ix c'och eb' d'a yichañ, ix yalan icha tic: **6** Ab'ec val tas ol vala': Ayic svac'ancot junoc in checab' d'a e cal, a in tzin ch'ox in b'a d'ay, tzin lolonpax d'a vayichal d'ay. **7** Axo pax yed' viñ in checab' aj Moisés tic, mañ ichocta' svutej, yujto añej viñ c'anab'ajum syutej sb'a d'a scal eb' vic yaji.

8 Q'uelc'umb'a tzin aj yed' viñ tzin loloni, te jichichi tz'aj in loloni yed' in yilan viñ. Tato q'uelc'umb'a tz'aj in sat in lolon yed' viñ ¿tas val yuj tze tec'b'ej e b'a eyalan specal viñ? xchi d'a eb'.

⁹ Ix te cot yoval Jehová d'a eb', ix lajvi chi' ix b'ati. **10** Ayic ix q'ue vaan asun chi' d'a yib'añ scajnub' Dios, axo ix María chi' sacvequinac yilji snivanil ix yuj lepra. Ix och q'uelan viñaj Aarón chi' d'a ix, ix yilan viñ to ayxo och lepra d'a ix. **11** Yuj chi' ix yalan viñ d'a viñaj Moisés chi' icha tic: Mamin, ac' val nivanc'olal d'ayoñ, yujto yuj co mañ pensaril ix och co mul. **12** Comonoc tz'el d'a a c'ol max can ix icha junoc nene' unin chamnacxoxo ayic tz'alji, ixtaxnacxob'at snivanil, xchi viñaj Aarón chi'.

13 Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Moisés chi' yalan d'a Jehová: Mamin, tzin tevi d'ayach to tziq'uel jun ilya tic d'a ix vanab' tic, xchi viñ.

^b **11.34** A jun lolonel Quibrot-hataava, a d'a hebreo syalelc'ochi "b'aj smucchaj eb' pec'chib'ej".

14 Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ: Q'uinaloc tato a smam ix stzúb'anoch d'a sat, ¿tom max can ix q'uixvelal uqueoc c'ual? Ocxom yuj jun smul ix ix och tic, yovalil tz'el ix uqueoc c'ual d'a spatiquel campamento. Slajvi chi', schajixioch ix, xchi d'a viñ.

15 Yuj chi' uque' c'ual ix ic'jiel ix María chi' d'a spatiquel campamento chi'. Ayic ayelta ix d'a spatiquel campamento chi', maj b'eyb'atlaj eb' choñab' chi'. **16** Axo yic ix ochxi ix d'a yol campamento chi', ix el eb' choñab' chi' d'a Hazerot, ix b'at eb' d'a tz'inan luum d'a yol yic Parán.

Eb' lajchavañ ilum luum

(Dt 1.19-25)

13 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Ac'b'at jayvañoc eb' viñ vinac, yic sb'at eb' viñ yil lum Canaán, lum ol vac' d'ayex. Tza siq'uel junjunoc eb' viñ yajal yaj d'a junjun iñtilal, tza checanb'at eb' viñ, xchi d'a viñ.

³ Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés checanab'il ix yal Jehová chi'. Ix schecb'at eb' viñ ix siq'uel viñ chi', ix el eb' viñ d'a tz'inan lum d'a yol yic Parán, ix b'at eb' viñ yila' tas yilji lum Canaán chi'. Yajal yaj eb' viñ smasanil d'a scal eb' yetisraelal. ⁴ Icha tic sb'i eb' viñ yed' tastac yiñtilal: **5-15** A viñaj Samúa yuninal viñaj Zacur, d'a yiñtilal Rubén. A viñaj Safat yuninal viñaj Horí, d'a yiñtilal Simeón. A viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone, d'a yiñtilal Judá. A viñaj Igal yuninal viñaj José, d'a yiñtilal Isacar. A viñaj Oseas yuninal viñaj Nun, d'a yiñtilal Efraín. A viñaj Palti yuninal viñaj Rafú, d'a yiñtilal Benjamín. A viñaj Gadiel yuninal viñaj Sodi, d'a yiñtilal Zabulón. A viñaj Gadi yuninal viñaj

Susi, d'a yiñtilal José, syalelc'ochi d'a yiñtilal Manasés. A viñaj Amiel yuninal viñaj Gemali, d'a yiñtilal Dan. A viñaj Setur yuninal viñaj Micael, d'a yiñtilal Aser. A viñaj Nahbi yuninal viñaj Vapsi, d'a yiñtilal Neftalí. A viñaj Geuel yuninal viñaj Maqui, d'a yiñtilal Gad.

16 Aton sb'i eb' viñ ix schecb'at viñaj Moisés yil lum Canaán. (Ix q'uexvi sb'i viñaj Oseas yuninal viñaj Nun yuj viñaj Moisés chi', Josué ix sb'iejcan viñ yuj viñ.)

17 Ayic ix yac'anb'at eb' viñ ilum luum viñaj Moisés chi' d'a Canaán, ix yal viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ixiquec, a d'a Neguev tzex b'ati, tzex q'uec'och d'a tzalquixtac,

18 tzeyilani tas yilji luum. Tzeyilapaxi tas yilji anima cajan ta', tec'an am eb' mato maay. Scham eyilapaxi, tzijtum am eb' mato jayvaññej eb'. **19** Tzeyilani, voltac am mantiado cajan eb' anima chi' mato oyanoch muro d'a spatic schoñab' eb'. Tato vach' luum mato maay, **20** tato yax sat luum mato taquiñ. Tzeyilani tato ay ste'al luum. Tzeyac' eyip eyic'ancot sat tas avab'il d'a sat luum chi', tzeyic'cot jab'oc quila', xchi viñ d'a eb' viñ.

A d'a stiempoal sb'ab'el sat te' uva, ata' ix xid'ec' eb' viñ chi'. **21** Ix el eb' viñ d'a lum tz'inan lum yic Zin masanto ix c'och eb' viñ d'a Rehob d'a slac'anil Hamat. **22** Ix q'uec'och eb' viñ d'a Neguev masanto ix c'och eb' viñ d'a Hebrón. Ata' ay schoñab' viñaj Ahimán, viñaj Sesai yed' viñaj Talmi, yiñtilalcan viñaj Anac. A choñab' Hebrón chi', uquexo ab'il sb'oi ayic sb'onac choñab' Zoán d'a Egipto. **23** Ayic ix c'och eb' viñ d'a jun ch'olan scuch Escol, ata' ix xiquel

jun c'ojlab' sat te' uva eb' viñ, ix stzec'anocho eb' viñ d'a jun te te'. Chavañ eb' viñ ix ic'ancoti, ix yac'an-q'ue eb' viñ d'a sjolom sjeñjab'. Ix yic'anpaxcot sat te' granado eb' viñ yed' sat te' higo. ²⁴ Escol^c ix scuchcan jun ch'olan chi', yujto ata' ix xiquel jun c'ojlab' sat te' uva chi' eb' viñ ilum lumum chi'. ²⁵ Ix lajvi yilan lum lumum chi' eb' viñ d'a 40 c'ual, ix meltzaj eb' viñ ²⁶ d'a Cades, d'a tz'inan lum d'a yol yic Parán. Ata' ayec' viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yed' masanil eb' yetisraelal eb' viñ. Ix lajvi chi', ix och ijan eb' viñ yalani chajtil yilji lum lumum chi', ix sch'oxan sat te' avb'en te' ix yic'cot eb' viñ chi' d'a lumum. ²⁷ Ix yalan eb' viñ d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Toxo ix b'at quil lum lumum ix ala', val yel te vach' lumum, te yax sat lumum, ina sat tastac tz'el d'a sat lumum tic. ²⁸ Palta a eb' anima cajan ta' te tec'an eb', yelxo val nivac choñab' yilji schoñab' eb'. Ayoch smuroal spatictac schoñab' eb' chi'. Añejtona' ix quilpax eb' viñ vinac te chaañ steel, aton eb' yiñtilalcan viñaj Anac. ²⁹ A eb' amalecita cajan d'a sat lum Neguev, axo d'a siquil lum yed' d'a tzalquixtac, ata' cajan eb' hitita yed' eb' jebuseo yed' pax eb' amorreo. Axo pax d'a stitac a a' mar yed' d'a stitac a' Jordán, a eb' cananeo cajan d'ay, xchi eb' viñ.

³⁰ Ix yalan viñaj Caleb d'a masanil eb' israel liñanoch d'a yichañ viñaj Moisés chi' to numan tz'aj eb', ix yalan viñ icha tic:

—A ticnaic coyec, quicxo yaj lumum. Ol elñej eb' viñ chi' cuuj, xchi viñ.

³¹ Ix tac'vi juntzañ eb' viñ ix xid'ec' chi' icha tic:

—Mañ ol yal-laj cac'an oval yed' eb' choñab' chi' yujto te tec'an eb' d'a quichañ, xchi eb' viñ.

³² Ix yalan eb' viñ d'a scal eb' choñab' israel chi' to a jun lum lumum ix b'at yil eb' viñ chi' chuclaj lumum. Ix yalanpax eb' viñ:

—A lum xid' quil chi', scham anima yuj lumum. Masanil eb' anima ix quil ta', te nivac vinacñej eb'. ³³ Ix quilanpax eb' te chaañ steel, eb' yiñtilalcan viñaj Anac. A tzoñ och liñan d'a stz'ey eb', lajan tzoñ ajcan ichoc noc' chil d'a scal yoc eb'. Añeja' icha chi' tzoñ yutej yilanpaxoch eb', xchi eb' viñ.

Pit ix yutej sb'a eb' israel d'a Jehová
(Dt 1.26-33)

14 ¹ A ix yab'an juntzañ chi' eb' israel, ix q'ue yav eb' smasanil, oq'uelñej yaj eb' ix ec' jun ac'val chi'. ² Ix laj q'ue ñilnaja eb' yalan chucal lolonel d'a viñaj Moisés chi' yed' d'a viñaj Aarón, ix yalan eb' icha tic: Vach' am val tato a d'a Egipto oñ chamcani, ma jun d'a tz'inan lumum tic tzoñ chami. ³ ¿Tas yuj tzoñ yic'b'at Jehová d'a jun lumum lumum chi', a am yuj co cham d'a scal oval ta', yic scan eb' ix quetb'eyum yed' eb' cuninal d'a yol sc'ab' eb' cajan ta'? Yelxom val vach' tato tzoñ meltzaj d'a Egipto, xchi eb' israel chi'. ⁴ Ix lajvi chi', ix och ijan eb' smol alan icha tic: Co say junoc mach tzoñ cuchb'an meltzaj d'a Egipto, xchi eb'.

⁵ Yuj chi' ix em ñojan viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a sat lum d'a yichañ eb' anima chi' smasanil. ⁶ Axo

^c 13.24 A jun lolonel Escol, a d'a hebreo syalelc'ochi, “jun c'ojlab' sat te' uva”.

pax viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone, aton eb' viñ ix xid'ec' iloj luum chi', ix sñic'hitejel spichul eb' viñ yuj sch'oxanel scusc'olal. **7** Ix yalan eb' viñ d'a eb' anima smasanil icha tic:

—A lum luum ix b'at quil chi', te vach' luum. **8** Te yax sat luum. Tato tz'el d'a sc'ol Jehová scolvaj qued'oc, ol quic'ñej luum, a' ol ac'an lum d'ayoñ. **9** Yuj val chi', mañ eyiq'uel e b'a d'a spatic Jehová, mañ ex xiv d'a eb' anima ay d'a jun luum chi'. Icha co vaan junoc pan, icha chi' ol aj co satanel eb'. ¿Toc ay mach ol colan eb' d'ayoñ? A oñox pax tic ayoch Jehová qued'oc. Mañ ex xiv d'a eb', xchi eb' viñ.

10 Yuj chi' a eb' anima chi' ix yal eb' to sjulq'ueney eb' viñ chavañ chi' eb'. D'a val jun rato chi', d'a yichañ eb' choñab' smasanil, ix sch'ox sb'a Jehová yed' stziquiquial d'a sti' scajñub' b'aj sch'ox sb'a. **11** Ix yalan d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—¿B'aq'uiñ ol yactej juntzañ anima tic in spaticaneli? ¿B'aq'uiñ ol yactej eb' in schab'c'olani, tic val syil eb' jantac tas satub'tac ix in ch'ox d'a scal eb'? **12** A ticnaic ol vac'cot junoc nivan ilya d'a yib'añ jun choñab' tic yic sateli. A d'ayach ol el junoc choñab' vuuj to yelxo nivan, te tec'an ol aj d'a yichañ eb' choñab' tic, xchi d'a viñ.

13 Palta ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'a Jehová icha tic:

—Yojtac val eb' aj Egipto jantac a poder ayic ix elta eb' choñab' tic d'a scal eb'. Ayic ol yab'an eb' to tza satel eb' a choñab' tic, **14** ol yalan a pecal eb' d'a eb' anima ay d'a yol yic Canaán. A eb' chi', ix yab'pax eb' to a

ach Jehová ach tic, ayach ec' d'a co cal, q'uelc'umb'a tzach aj qued'oc tzach loloni. Ayachñej ec' d'a scal jun asun ayec' d'a quib'añ. D'a c'ualil ayachoch d'a scal jun nivan topañ asun chi', tzach b'eyñej d'a quichañ. Axo d'ac'valil, d'a scal jun nivan c'ac' ayachochi, tzach b'eyñej d'a quichañ a oñ a choñab' oñ tic. Masanil juntzañ tic ix yab' specal eb' aj Canaán chi', **15** palta tato junelñej tza satel eb' a choñab' tic, icha tz'aj satel junoc anima, axo eb' anima ol ab'an specal, tzijtum tas ol yal eb'. Olam yal eb' icha tic: **16** Maj yal-laj yic'jioch eb' anima yuj Jehová d'a sat lum b'aj ix yac' sti' yac'an d'a eb', yuj chi' ix satjiel eb' yuuj d'a tz'inan luum, xcham eb'.

17 Yuj chi', a ticnaic Mamin Jehová, tzin tevi d'ayach to tza ch'ox a poder, icha b'aj ix ac' a ti', ix alani **18** to max cotlaj oval d'a elañchamel, te xajan eb' anima uuuj, tz'ac'an nivanc'olal smul eb' chuc yed' eb' pit. Palta max ec'-b'atlaj ac'an syaelal junoc mach yuj smul b'aj junelñej pit syutej sb'a d'ayach, tzac'ñejcan yaelal d'a yib'añ yuninal yed' yixchiquin, masanto d'a schañil macañ yñitilal.

19 Ac' nivanc'olal smul juntzañ anima tic, icha val a nivan vach'c'olal d'a yib'añ eb', icha ix aj ac'an nivanc'olal eb' yictax oñ el d'a Egipto masanto ix oñ ja d'a tz'inan lum tic, xchi viñaj Moisés chi'.

**Ix ac'jioch yaelal d'a yib'añ israel
yuj Jehová
(Dt 1.34-40)**

20 Ix tac'vi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Ujocab'i, svac' nivanc'olal smul eb' anima tic icha val alan chi'.

21 Palta svac'och in b'a testigoal yed'

in poder te nivan yelc'ochi to chequel d'a masanil yolyib'añq'uinal, **22** vach'chom a jantac eb' tic ix yil in poder eb' yed' juntzañ tas satub'tac ix in b'o d'a Egipto yed' d'a tz'inan lum tic, palta ma chequel jayelalxo in yac'an proval eb', max sc'anab'ajejñej eb' tas svala'. **23** Yuj chi' mañ ol c'ochlaj eb' d'a lum ix vac' in ti' vac'an d'a smam yicham eb'. Malaj junoc eb' tzin paticanel tic ol c'och d'a sat luum. **24** Palta añej viñ in checab' aj Caleb ol c'och d'a sat luum chi', yujto c'anab'ajum viñ d'ayin, vach'ñej spensar viñ. A viñ ol mac-b'enan lum yed' eb' yuninal, aton lum ix xid' yil viñ chi'. **25** Cajan eb' amalecita yed' eb' cananeo d'a ch'ol-quixtac d'a lac'an tic, yuj chi' q'uic'an tzex meltzaji. Axo d'a tz'inan lum d'a stojolalb'at a' Chacchac Mar tzex b'ati, xchi Jehová chi'.

26 Ix yalanxi d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic:

27 —¿Jantacto tiempo ol techaj juntzañ anima malaj svach'il spensar tic vuuj? Ix vab' yalan in pecal eb'.

28 Ixiquec, alec d'a eb' icha tic: A in Jehová in, ix vac' in ti' to ol elc'och icha ix aj vab'an eyalan chi'.

29 Masanil eb' viñ vinac ec'xo sq'uinal d'a 20 ab'il, eb' viñ ix ic'-jiq'ue vaan slistail, aton eb' viñ ix alan chuc d'a in patic, ol cham eb' viñ. Ol can c'otjab' sb'auquil eb' d'a tz'inan lum tic. **30** Añej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun, ol och d'a lum luum ix vac' in ti' vac'an chi' d'ayex. A exxo e masanil, mach ex to chuc tas ix eyal d'a in patic, mañ ol ex ochlaj d'a lum. **31** A eb' eyuninal ix eyala' to ol ochcan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, a eb' ol vac'och d'a lum

luum maj schalaj e c'ol chi'. Ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' ta'. **32** A exxo pax tic jun, ol can e nivanil d'a tz'inan lum tic. **33** A eb' eyuninal tic, 40 ab'il ol ec' eb' tañvoj calnel d'a tz'inan lum tic, icha chi' ol aj stupanel e mul chi' eb', aton b'aj ix in e patiquejel chi', masanto ol ex cham-can d'a tic e masanil. **34** D'a 40 c'ual ix eyila' tas yilji lum xid' eyil chi', yuj chi' 40 ab'il ol och yaelal d'a eyib'añ, syalelc'ochi junjun ab'il d'a junjun c'u. Icha chi' ol aj eyojtaccaneli to svac' syaelal eb' tz'och ajc'olal d'ayin. **35** A in Jehová in tic svala', icha chi' ol vutoc d'ayex. Yujto ix e molb'ejoch e b'a ajc'olal d'ayin, yuj chi' a d'a tz'inan lum tic ol ex satcaneloc, xchi Jehová d'a eb' viñ.

Ix cham eb' ilum luum chuc spensar

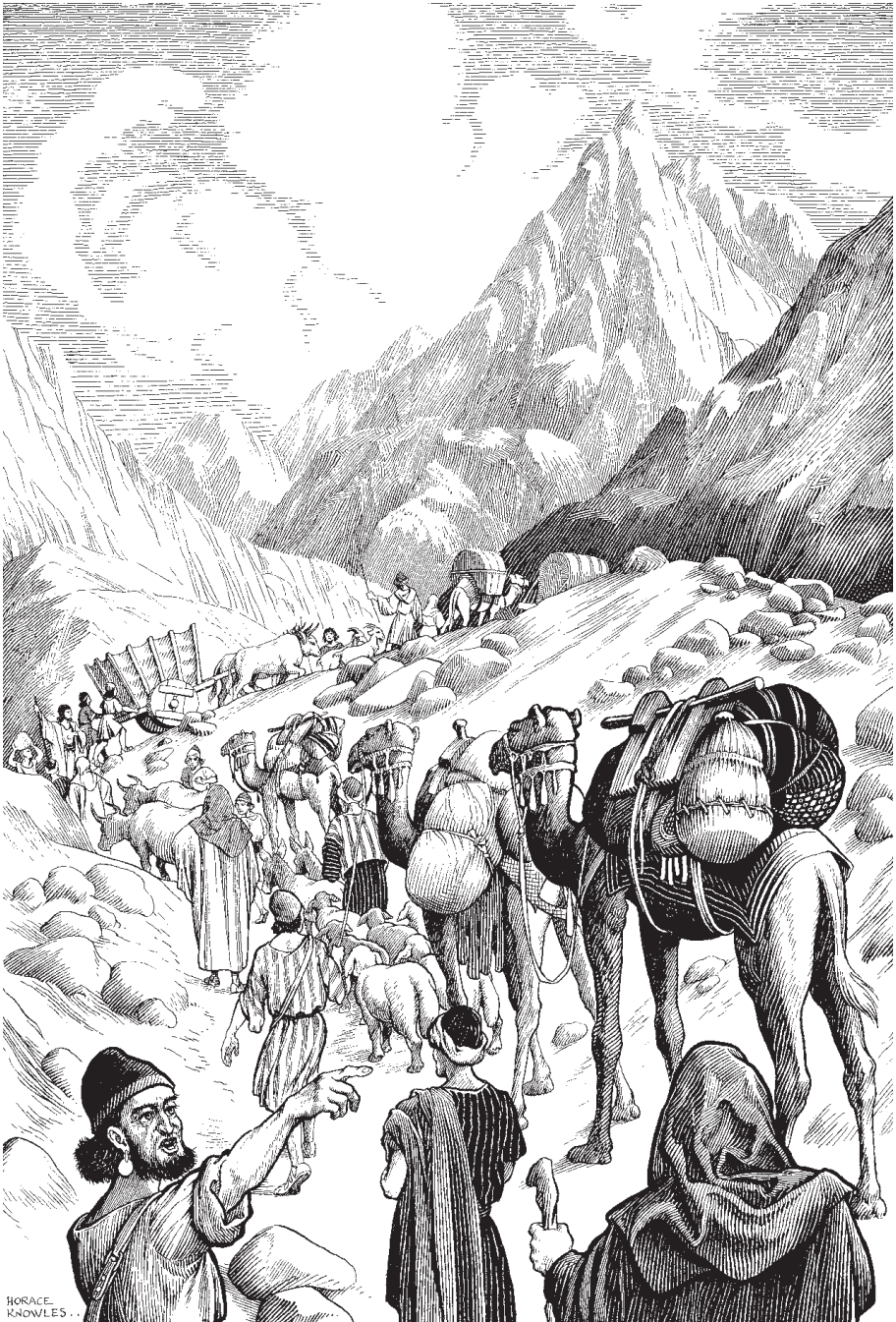
36-37 A eb' viñ ix xid'ec' iloj lum yuj viñaj Moisés chi', chucñej ix aj yalan eb' viñ tas yaj luum, yuj chi' ix b'uchvaj eb' anima d'a Jehová.

38 Axo Jehová ix ac'ancot jun ilya d'a yib'añ eb' viñ ilum luum chi', yuj chi' ix cham eb' viñ. Axoñej viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone maj chamlaj yuj jun ilya chi'.

Ix ac'ji ganar eb' israel d'a Horma (Dt 1.41-46)

39 Ayic ix yalan viñaj Moisés d'a eb' israel tas ix yal Jehová, masanil eb' ix cusq'ue sc'ool. **40** Axo ix sacb'i d'a junxo c'u, ix pet q'ue vaan eb', ix snaan eb' to sb'at eb' yac' oval yed' eb' anima cajan d'a tzalquixtac. Yuj chi' ix yal eb' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—A ticnaic, val yel coyec d'a sat lum b'aj ix yac' sti' Jehová to ol yac'

Sb'ey eb' israel d'a taquiñi luum (Nm 14.25)

d'ayoñ. Yeltoni ix och co mul, xchi eb'.

41 Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—¿Tas yuj tze tenec' tas ix yal Jehová? A jun tas tze na chi', mañ vach'oc ol elc'ochoc. **42** Mañ ex b'atoc, yujto mañ ol ochlaj Jehová eyed'oc, ol ex ac'joc ganar yuj eb' ajc'ool. **43** Maclab'ilexxo yuj eb' amalecita yed' eb' cananeo, to ol yac' oval eb' eyed'oc. Ol ex smilcham eb' yujto ix eyiq'uel e pensar d'a Jehová, yuj chi' mañxo ayocochlaj eyed'oc, xchi viñaj Moisés chi'. **44** Palta ix spitejñej sb'a eb', ix b'at eb' d'a tzal-quixtac. Axo te' scaxail strato Jehová yed' viñaj Moisés chi', maj eltalaj d'a yol campamento. **45** Ayic ix b'at eb' viñ chi', maclab'il sq'uec'och eb' viñ yuj eb' amalecita yed' eb' cananeo, yuj chi' ix yac' oval eb'. Axo ix aj, ix ac'ji ganar eb' israel, ix pechchaj eb' masanto d'a Horma.

A sleyal d'a yib'añ silab'

15 **1** Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalan icha tic:

2 Al juntzañ tic d'a eb' etisraelal: Ayic ol ex c'och d'a lum lum ol vac' d'ayex yic tzex cajanaj d'ay, **3-4** tato ayex tze ñustz'a junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva silab'il, mato yic tze c'anab'ajan b'aj tzeyac' e ti' eyac'ani, ma toñej tz'el d'a e c'ool, ma yuj junoc q'uiñ yuj chi' tzeyac'a', yovalil tzeyac'pax chab'oc libra harina te vach' calab'il yed' junoc litro aceite yed' silab' chi'. A jun silab' chi' te suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic. **5** A yed' juntzañ silab' toxo ix val chi' tzeyac' junoc litro vino ofrendail yed' junjun noc' calnel chi'. **6** Tato a junoc noc' ch'ac calnel tzeyac'

silab'il, tzeyac'pax vajxaqueoc libra harina scalaj yed' junoc litro aceite yed' jab'ocxo, **7** ec'topax jun litro vino tzeyac' yed'oc. Te suc'uq'ui sjab' jun ofrenda chi' svab'i. **8** Tato a junoc noc' quelem vacax tzeyac' silab'il to stz'ai, ma silab'il yic tze c'anab'ajej b'aj tzeyac' e ti', ma silab'il yic jun-c'olal, **9** tzeyac'pax lajchaveoc libra harina, chab'oc litro aceite **10** yed' pax chab'oc litro vino ofrendail yed'oc. A jun ofrenda chi' suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic. **11** Aton juntzañ tic yovalil tzeyac' yed' junjun noc' vacax chi', ma yed' junjun noc' ch'ac calnel, ma yed' junjun noc' yunetac calnel, ma yed' junjun noc' yunetac chiva. **12** Icha sb'isul noc' tzeyac' silab'il chi', icha pax chi' sb'isul juntzañxo ofrenda chi' tzeyac' yed'oc. **13** E masanil a ex israel ex tic, yovalil tze c'anab'ajej juntzañ ley tic smasanil ayic tze ñusantz'a eyofrenda suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic.

14 Tato ay junoc ch'oc choñab'il toñej sb'eyec' d'a e cal, mato cajan eyed'oc, tato sgana siñusantz'a junoc silab' to suc'uq'ui sjab' svab'i, yovalil sc'anab'ajej masanil sleyal icha tze c'anab'ajej a ex tic. **15** A jun ley chi' tz'och yopisio eyuuj yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan eyed' chi'. A jun ley chi' ol b'eyñejb'at d'a e cal d'a masanil tiempo. A ex tic yed' eb' ch'oc choñab'il, lajan eyelc'och d'a yol in sat a in Jehová in tic. **16** Jun-ñej ley eyic yaj yed' eb' ch'oc choñab'il chi', xchi Jehová.

17 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

18 Al juntzañ tic smasanil d'a eb' etisraelal: Ayic cajanexxo ec' d'a lum b'aj ol ex vic'b'ati, **19** a ixim trigo

syac' d'a lum luum chi' ol e va'a, yovalil tzeyic'canel jab'oc ixim d'a ofrendail yic tzeyac' d'ayin, **20** icha tz'aj yac'chaj ixim sb'ab'laj tec'jieli, icha chi' tz'aj eyac'an ixim d'ayin. Añejtona' tzeyac'pax jun b'ab'el pan sb'o d'a ixim harina yic ixim ac' trigo chi' ofrendail d'ayin. **21** A jun macañ ofrenda chi' ol eyac'ñej d'ayin a in Jehová in tic d'a masanil tiempo.

22 Talaj sb'at satc'olal eyuj e c'ulan junoc checnab'il ix val d'a viñaj Moisés tic d'a sb'ab'elal, **23** yuj chi' maxtzac e c'anab'ajej yed' pax eb' eyiñtilal ayic ol b'eyñejbatoc, aton tic ol e c'ulej; **24** Tato ay junoc checnab'il sb'at satc'olal eyuj e c'ulan e masanil, yovalil sñusjitz'a junoc noc' quelem vacax eyuj e masanil d'a silab'il to suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic yed' ixim trigo yed' vino tzeyac'taxon ofrendail yed' silab' chi', icha d'a sleyal. Tzeyac'an junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul. **25** Axo junoc viñ sacerdote sb'oan jun chi' eyuj e masanil ichataxon d'a sleyal yic stupcanel e mul d'a eyib'añ. A in ton svac' tupel e mul chi' yujto mañ sc'anoc e c'ool tze c'ulani, yujto ix eyac'pax silab' yuj e mul. **26** A yuj e silab' chi', stupcanel e mul chi' d'a eyib'añ a ex israel ex tic yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, yujto e masanil ix och e mul.

27 Palta tato junñej anima tz'och smul, yuj sb'at satc'olal yuuj sc'anab'ajan junoc checnab'il, a yuj smul chi', yovalil syac' junoc noc' cob'es chiva jun ab'il sq'uinal silab'il. **28** Axo junoc viñ sacerdote tz'ac'anoch jun silab' chi' d'a vichañ ichataxon d'a sleyal yuj smul jun anima ix och chi', ayic toxo ix ac'chaj

jun silab' chi', stupcanel smul jun anima chi' d'a yib'añ. **29** Añeja' jun ley chi' tz'och yopisio eyuuj yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, ayic tz'och e mul to mañ sc'anoc e c'ool.

30 Palta tato ay mach tz'och smul to sc'an sc'ool, vach'chom eyet-choñab', ma junoc ch'oc choñab'il, a d'ayin Jehová in tic tz'och smul yuj spitalil. Yuj chi' mañxaocab' yalan yic jun anima chi' d'a e cal. **31** Yujto ix spatiquejel in lolonel, ix stenane' in checnab'il, yuj chi' mañxaocab' yalan yic d'a e cal d'a junelñej, xchi Jehová.

Chamel yuj b'aj max c'anab'ajaj sc'ual ic'oj ip

32 Ayic ayec' eb' israel d'a tz'inan luum, ay jun viñ israel chi' van yec' c'atzitz d'a sc'ual ic'oj ip ix yilan eb'. **33** Ix ic'jib'at viñ d'a yichañ viñaj Moisés, d'a yichañ viñaj Aarón yed' d'a yichañ masanil eb' choñab' yuj eb' ix ilan chi'. **34** Ix tañvaj viñ yuj eb' yujto manto chequeloc tas ol utaj viñ. **35** Yuj chi' ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: A jun viñ tic yovalil ol cham viñ. Masanil eb' choñab' tic sjulq'uenan viñ d'a spatiquel campamento, xchi d'a viñ. **36** Yuj chi' ix yiq'uel viñ eb' d'a spatiquel campamento chi'. Ata' ix sjulq'uenejcham viñ eb' icha ix aj yalan Jehová.

Yelvanub' stitac pichul

37 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

38 Al juntzañ tic d'a eb' etisraelal: A ex tic yed' eb' eyiñtilal, yovalilocab' tz'och yelvanub' stitac e pichul. A juntzañ yelvanub' tz'och chi', a añ ch'al tze'c'b'il topan,

stz'ischajoch d'a e pichul chi' yed' añ ch'al q'uic'mutz'inac. **39** Ayic ol eyilanoj juntzañ yelvanub' chi', ol e naancot masanil checnab'il ix vala' to yovalil tze c'anab'ajej, yic vach' mañ ol ex cuchb'ajb'at d'a juntzañ tas malaj svach'il yuj e pensar, ma yuj tas e gana d'a yol eyico'. **40** Icha val chi' ol aj e naancot in checnab'il, ol e c'anab'ajani. Icha chi' ol aj eyac'anoch e b'a d'ayin to vic ex, a in e Diosal in. **41** A in Jehová e Diosal in ix ex viq'uelta d'a Egipto yic tzin och e Diosaloc, yuj chi' sval juntzañ tic d'ayex, xchi d'a viñaj Moisés chi'.

Ix och viñaj Coré ajc'olal d'a viñaj Moisés

16 ¹⁻² A viñaj Coré yuninal viñaj Izhar yiñtilalcan viñaj Coat, d'a yiñtilal Leví yed' oxvañxo eb' d'a yiñtilal Rubén, aton viñaj Datán, viñaj Abiram yuninal eb' viñaj Eliab yed' pax viñaj On yuninal viñaj Pelet, ix meltzajoch eb' viñ ajc'olal d'a viñaj Moisés. Ix stec'b'ej sb'a eb' viñ smolb'an 250-xo eb' yetisraelal. A eb' viñ ix yac'och sb'a chi', yajalil choñab' yaj eb' viñ, ayoch eb' viñ sb'isuloc eb' viñ tz'ac'an slajtial junoc lolonel d'a yol choñab' chi'. **3** Masanil eb' viñ chi' ix smolb'ej sb'a, ix b'at eb' viñ yil viñaj Moisés yed' viñaj Aarón, ix yalan eb' viñ d'a eb' viñ icha tic:

—C'ocb'ilxo eyic'anchaañ e b'a, yujto co masanil oñ a oñ tic, yicxo Jehová caji, aypaxec' d'a co cal co masanil. ¿Tas yuj tzeyac'och e b'a yajalil d'a quib'añ a oñ schoñab' oñ Jehová tic? xchi eb' viñ. **4** A ix yab'an juntzañ chi' viñaj Moisés chi', ix em ñojan viñ d'a sat luum. **5** Ix yalan viñ d'a viñaj Coré yed' d'a

masanil eb' viñ tzac'anoch yuj viñ chi' icha tic:

—Ato q'uic'an sch'ox Jehová d'ayoñ mach eb' yico'. Añej eb' sic'-b'ilél yuj ol yal yoch d'a stz'ey yac'an servil d'a altar. **6-7** A d'a q'uiñib'alil q'uic'an, tzeyic'cot e chaynub' yic incienso, tzeyac'anem tzac'ac' d'a yool yed' incienso, tzeyac'anoch d'a yichañ Jehová. A mach sic'canel Jehová chi', aton jun chi' sic'b'il-taxonel yuuj. C'ocb'ilxo eyic'anchaañ e b'a a ex ex vetlevitail tic, xchi viñ. **8** Ix yalanxi viñ d'a viñaj Coré chi' icha tic:

—A ex ex vetlevitail tic, ab'ec tas ol vala': **9** ¿Tom te jab'ñej yelc'och jun tic e naani, sic'b'il ex el yuj co Diosal d'a scal eb' quetchoñab', ix ex yac'anoch d'a slac'anil yic tze tañvej scajnub' yed' eyac'an servil eb' eyetchoñab'? **10** Ix el d'a sc'ool Jehová to tzex och d'a slac'anil, axo ticnaic e gana tzex ochxoñej sacerdotéal. **11** Val yel a viñaj Aarón malaj yelc'och viñ, ¿tas yuj tzeyal chucal lolonel d'a spatic viñ yed' masanil eb' ajun eyed' tic? A d'a Jehová chuc tzex loloni ayic tzeyalan chuc d'a spatic viñaj Aarón chi', xchi viñ. **12** D'a elañchamel ix schec viñaj Moisés chi' b'at ic'jocot viñaj Datán yed' viñaj Abiram yuninal viñaj Eliab, palta ix yalancot eb' viñ chi' icha tic:

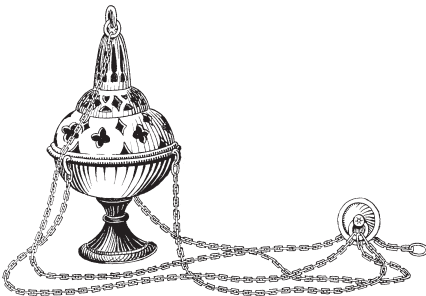
—Max oñ b'atlaj. **13** ¿Tom jab'ñej tas tzoñ utej? Ix oñ iq'uelta d'a Egipto b'aj te vach', mañ jantacoc tas ay d'a sat luum, ix oñ ic'ancoti yic tzoñ cham d'a tic. A gana to tzac'och a b'a yajalil d'a tic. **14** A ach tic mañoc d'a junoc lum luum te ay tas d'a sat b'aj ix oñ ic'coti, malaj jab'oc co luum tzac'a yic scavej jab'oc co

uva. ¿Tom te quistal oñ tzila'? Actejxo oñ ac'an musansatil. Mañ ol oñ b'atlaj cab' tas tzal chi', xchi eb' viñ. **15** Yuj chi', ix te cot yoval viñaj Moisés chi', ix yalan viñ d'a Jehová icha tic:

—Mañ a cha yofrenda eb' viñ chi'. A in tic, te malaj tas svutej eb' viñ, malaj junoc sb'uru eb' viñ sviq'ueq'ui, xchi viñ d'a Jehová. **16** Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ d'a viñaj Coré chi' icha tic:

—A ach tic a q'uic'an tzach och d'a yichañ Jehová yed' eb' viñ 250 ajun ed'oc. Añeja' pax viñaj Aarón, sc'ochpax viñ ta'. **17** A ach tic yed' viñaj Aarón chi', tzeyic'b'at e chaynub' yic incienso, tzeyac'anem incienso d'a yool. Añeja' icha chi' syutejpax eb' viñ ajun eyed'oc tic, tzeyac'anoch d'a yichañ Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

18 Axo d'a junxo c'u chi', ix yic'an-cot schaynub' eb' viñ chi', ix yac'anem tzac'ac' eb' viñ d'a yool yed' incienso. Ix smolb'anoch sb'a eb' viñ d'a stz'ey viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a sti' cajnub' b'aj sch'ox sb'a Jehová. **19** A viñaj Coré chi' toxo ix smolb'ejoch eb' viñ ajun yed'oc chi' d'a sti' scajnub' Dios, aton eb' viñ ayxo och ajc'olal d'a viñaj Moisés

A chaynub' yic incienso (Nm 16.18)

yed' d'a viñaj Aarón chi'. D'a val jun rato chi' ix sch'oxan stziquiquial Jehová d'a yichañ eb' choñab' chi' smasanil. **20** Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

21 —B'esequel e b'a d'a scal jun-tzañ anima tic. D'a jun rato tic ol in satel eb', xchi. **22** Yuj chi' ix em ñoj-jab' eb' viñ d'a sat luum, ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin, yajal aj d'a sq'uinal masanil anima, ¿tom tza satel masanil eb' anima tic yuj smul junoc? xchi eb' viñ. **23** Ix tac'vi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

24 —A ticnaic al d'a masanil eb' molanec' tic to sb'esel sb'a eb' smasanil d'a spatictac smantiado viñaj Coré, viñaj Datán yed' viñaj Abiram, xchi d'a viñ.

25 Ix q'ue vaan viñaj Moisés chi', ix b'at viñ b'aj ayec' viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi', ix b'at masanil eb' yichamtac vinaquil eb' israel yed' viñ. **26** Ix yalan viñ d'a masanil eb' choñab' chi' icha tic:

—B'esequel e b'a d'a smantiado jun macañ eb' anima chuc spensar tic. Malaj junoc tas ay d'a eb' tzeyama', tato maay, ol ex cham yuj syaelal smul eb', xchi viñ. **27** Yuj chi' ix sb'esel sb'a eb' anima smasanil d'a spatictac smantiado viñaj Coré, viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi'. A viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi', ix elta liñan eb' viñ d'a sti' smantiado yed' eb' ix yetb'eyum yed' eb' yuninal. **28** Ix och ijan viñaj Moisés yalan icha tic:

—Icha tic ol aj eyojtaccaneli to a Jehová schecan in c'ulej masanil jun-tzañ tic, mañ yoloc vic tzin c'ulej.

29 Tato ilya tz'ic'an scham eb' tic,

ichataxon tz'aj scham anima, syalel-c'ochi to mañoc Jehová tzin ac'anoch d'a jun opisio tic. **30** Palta tato ay junoc tas to mantalaj b'aj tzuji ol sc'ulej Jehová, ol spoj sb'a lum luum tic, axo eb' anima tic pitzanto eb' ol b'atcan eb' d'a yol luum yed' masanil tas ay d'ay. Tato icha chi' ol aj scham eb', ol eyojtaquejeli to ix spatiquejel Jehová eb', xchi viñ. **31** Ayic ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj Moisés chi', ix pax levnaj lum luum d'a yalañ eb' viñ chi'. **32** Ix emcan eb' viñ d'a yol luum yed' yalyuninal smasanil. Icha val chi' ix aj satel masanil eb' junñej ix aj spensar yed' viñaj Coré chi' yed' masanil tastac ay d'a eb'. **33** Pitzan eb' anima chi' smasanil ix b'atcan eb' d'a yol luum chi' yed' masanil tastac ay d'a eb'. Ix lajvi chi', ix snub'anxi sb'a luum. Icha chi' ix aj satcanel jun macañ anima chi' d'a scal eb' yetisra-elal. **34** Ayic ix yab'an eb' anima oyanec' d'a spatictac chi', ix el yav eb', ix b'at eb' elelal, ix yalan eb': Mocab' b'atpax levnaj lum d'a calañ a oñ tic, xchi eb'. **35** Añeja' ix yac'pax-cot c'ac' Jehová yic ix tz'apaxb'at eb' 250 ix ñusan incienso, aton eb' ix yac'och sb'a yed' viñaj Coré, viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi'. **36** Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

37 Al d'a viñaj Eleazar yuninal viñaj Aarón to syiq'uelta juntzañ schaynub' yic incienso eb' viñ ix tz'ab'at chi' viñ, aton juntzañ nab'a bronce. Slajvi chi' najat sb'at viñ stob'canel tzac'ac' ayem d'a yool. **38** A schaynub' yic incienso juntzañ anima ix cham yuj smul tic, vicxo ix ajcani, yujto ix c'anchaji a ix yac'an incienso eb' d'ayin. Yuj chi', a jun-tzañ yamc'ab' chi' tze b'ooch d'a

laminail yic tz'och smusiloc altar, yic vach' ayic syilanoch eb' israel, snaancot eb' tas ix aj scham eb' yuj schucal, xchi Jehová.

39 Ix smolb'ancot masanil chay-nub' yic incienso nab'a bronce viñaj sacerdote Eleazar chi', aton juntzañ ix sc'an eb' ix tz'ab'at yuj c'ac' chi', ix yalan viñ to tz'ac'ji ulaxoc, sb'oji d'a laminail yic tz'och smusiloc altar.

40 A jun tic ix cani yic snaancot eb' israel yed' yojtacanel eb' to añej eb' yiñtilalcan viñaj Aarón syal yoch d'a yichañ altar yic sñusan incienso eb' d'a yichañ Jehová. Tato ay junocxo comonñej sc'ulej icha chi', scham icha ix aj scham viñaj Coré yed' eb' ajun yed'oc. Icha val ix yutej Jehová yalan d'a viñaj Moisés, icha chi' ix sc'ulej viñaj Eleazar chi'. **41** Axo d'a junxo c'u, masanil eb' israel ix och ijan yavaj chaañ d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón, ix yalan eb' icha tic:

—A ex tic, ix e milcham eb' schoñab' Jehová, xchi eb'.

42 Ayic van smolb'an sb'a eb' choñab' smasanil d'a spatic viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi', ix b'at q'uelan eb' d'a scajnub' Dios. D'a val jun rato chi' ix och moynaj asun d'a scajnub' chi', ix sch'oxan stziquiquial Jehová. **43** Yuj chi', ix snitzanb'at sb'a viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a yichañ cajnub' chi'. **44** Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

45 —Elañec d'a stz'ey juntzañ anima tic, yujto a d'a jun rato tic ol in satel eb' d'a junelñej, xchi. Ixñej val yab' eb' viñ icha chi', ix em ñojjab' eb' viñ d'a sat luum. **46** Ix yalan viñaj Moisés d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

—Ic'cot a chaynub' yic incienso, tzac'an b'ud'joc yed' tzac'ac' ayec' d'a yib'añ altar. Tzac'anpaxem

inciensio d'a yool, tzach b'at d'a scal eb' anima d'a elañchamel. Tza c'anan nivanc'olal yuj smul eb', yujto toxo ix cot yoval Jehová. Toxo ix ja ilya yic scham anima smasanil, xchi viñ. **47** Ix sc'anab'ajan viñaj Aarón chi', elañchamel ix b'at lemnaj viñ d'a scal eb' anima b'aj ayec' molan chi'. A yuj jun ilya ix yac'cot Jehová chi' toxo ix yamchajoch scham anima. D'a val jun rato chi', ix yac'anem inciensio viñ yic tz'ac'ji nivanc'olal eb' anima chi' yuj Jehová. **48** Ix och viñ d'a scal eb' anima toxo ix chami yed' eb' pitzanto. Ichato chi' ix och vaan jun ilya chi'. **49** A d'a jun rato chi', 14 mil 700 eb' anima ix chami. Ch'oc pax yaj juntzañ eb' toxo ix cham yed' viñaj Coré yuj schucal. **50** Ato yic ix och vaan scham anima chi', ix mel-tzaj viñaj Aarón b'aj ayec' viñaj Moisés chi'.

Ix volan te' sc'ococh viñaj Aarón

17 ¹ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al d'a eb' viñ yajalil choñab' d'a junjun iñtilal to syic'cot junjunoc sc'ococh eb' viñ, syalelc'ochi to lajchave' te' scot d'a smasanil, tz'och sb'i junjun eb' viñ d'a te' sc'ococh chi'. ³ A te' yic yiñtilal Leví, a sb'i viñaj Aarón tz'och d'a te', yujto junjun sc'ococh eb' viñ yajalil junjun iñtilal ol cotoc. ⁴ Tzac'canoch te' d'a yichañ scaxail trato ay d'a yol in caj-nub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ⁵ Ata' ol vac' volan sc'ococh mach syal in c'ool to ol in sic'caneli, yuj chi' ol och vaan eb' anima tic yalan e pecal, xchi Jehová chi'.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Moisés d'a eb' viñ yajalil choñab' d'a junjun

iñtilal. Ix yac'an sc'ococh junjun eb' viñ d'a viñ, lajchave' te' d'a smasanil. Aypaxoch te' yic viñaj Aarón chi' d'a scal te'. ⁷ Ix yac'anocho te' c'ococh chi' viñaj Moisés chi' d'a yichañ Jehová d'a yol caj-nub' yic trato.

⁸ Axo d'a junxo q'uiñib'alil ix c'och viñ ta', ix yilanocho te' sc'ococh viñaj Aarón chi' viñ d'a yic yiñtilal Leví, toxo ix elta svol te', ayxo xumaquil yed' pax sat, q'uiñixo te' almendro chi'. ⁹ Ix lajvi chi', ix yic'anelta te' c'ococh chi' viñ d'a yichañ Jehová, ix sch'oxan te' viñ d'a masanil eb' yetisraelal. Axo ix lajvi yilan te' eb', ix yac'anxi junjun te' yic eb' viñ chi' viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñ icha tic: Ac'canoch te' sc'ococh viñaj Aarón d'a yichañ scaxail trato. Sic'canb'at te' ta' yic snacot juntzañ anima te pit tic. Yuj chi' ol yactej eb' yalan chucal lolonel d'ayin yic max cham eb', xchi d'a viñ.

¹¹ Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés sc'ulan masanil tas ix yal Jehová chi'. ¹² Axo ix yalan eb' choñab' chi' d'a viñ icha tic: Juneliñej chamnac oñxo el co masanil. ¹³ Tato jichan scham masanil eb' snitzcot sb'a d'a scaj-nub' Jehová, ol oñ cham co masanil syal chi', xchi eb'.

A yopisio eb' sacerdote yed' eb' levita

18 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Aarón icha tic:

Tato tz'och junoc palta d'a in caj-nub', a yaelal sja yuj jun chi', a d'a ib'añ yed' eb' uninal yed' d'a yib'añ eb' etlevitail sjavi. Palta a junoc pal-tail d'a eyopisio d'a sacerdoteal, añej d'a ib'añ yed' eb' uninal sjavi yaelal yuj jun chi'. ² Tzic'cot eb' etlevitail yic scolvaj eb' ed'oc ayic ayachoch

yed' eb' uninal d'a eyopisio d'a yol in cajnub' yic trato. **3** Aton eb' smunlaj ed'oc d'a in cajnub' chi', palta chequeliñej yaj yopisio eb'. Max yal-laj sjavi eb' d'a slac'anil altar, max yalpaxlaj syaman syame'ab'il in cajnub' chi' eb' yic vach' max cham eb' yed' ex pax tic. **4** Ajun eb' smunlaj eyed'oc, palta a ex tzeyala' tas sc'ulej eb' ayic sb'oan masanil smunlajel eb' d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. Malaj junocxo comon anima syal sja d'a e lac'anil. **5** A exñej tic ayoch d'a eyib'añ e b'oan masanil munlajel d'a in cajnub' yed' d'a altar yic mañxo ol cot voval d'a masanil eb' etchoñab'. **6** A in ix vic'canel eb' etlevitail d'a scal masanil eb' etisraelal. Ix vac'an eb' d'ayex yic smunlaj eb' eyed'oc d'a in cajnub'. **7** Palta a achñej yed' eb' uninal tzil munlajel b'aj ay altar yed' d'a spaticoch c'apac cortina. A juntzañ opisio chi' ix vala' to a exñej tic tzeyila', yujto a in ix vac' eyopisio. Tato ay junoc mach mañ ayococh sacerdoteal d'a yib'añ snitzanoch sb'a d'a slac'anil juntzañ yame'ab' chi', a jun chi' tojoliñej schami, xchi Jehová.

A sgasto eb' sacerdote yed' eb' levita

8 Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

A in svac' opisio a chaan masanil juntzañ ofrenda tz'ac'ji d'ayin yuj eb' etisraelal tic. Masanil tas syic'cot eb' chi' d'ayin, ic tz'ajcan yed' eb' uninal. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. **9** Masanil ofrenda tz'ac'ji d'ayin, a in svac' d'ayach yed' d'a eb' uninal, aton juntzañ max tz'alaj: Ofrenda yic ixim trigo, silab' yuj yac'ji tup mul yed' silab' yuj stupchaj mul. **10** Masanil eb' vinac d'a e

cal tic, syal schi'an juntzañ silab' chi' eb', añej d'a junoc lugar vic yaji, ata' schi eb'. Yovalil tze na'a to vic yaj juntzañ silab' chi'.

11 Svac'pax d'ayach yed' d'a ix etb'eyum yed' d'a eb' uninal juntzañ ofrenda syic'cot eb' etisraelal d'ayin, aton juntzañ sb'achchajoch d'a vichañ. A jun ley tic scan d'a masanil tiempo, yaliñej mach eb' ayec' cajan eyed'oc to vach' yaj icha yalan ley, syaliñej schi'an eb'. **12** A sb'ab'el sat tastac tz'avchaji aton syic'cot eb' etisraelal d'ayin d'a junjun ab'il, svac'canpax d'ayach: Aton aceite te vach', vino te vach' yed' ixim trigo te vach', **13** yed' pax sb'ab'el sat masanil te' avb'en te' syic'cot eb' d'ayin. A juntzañ chi' ic yaj yed' masanil eb' ayec' cajan ed'oc. Tato vach' yaj eb' icha yalan ley, syal svaan eb'. **14** Masanil ofrenda syac' eb' etisraelal d'ayin, icñej yaji.

15 Masanil eb' sb'ab'el vinac unin eb' etisraelal yed' pax sb'ab'el yune' noc' smolb'etzel noc' eb' syac' d'ayin, icñejpax yaji. Palta a yuj eb' b'ab'el vinac unin chi' yed' sb'ab'el yune' noc' noc' max ochtaxon silab'il, yovalil tz'ac'ji q'uen tumin sq'uexuloc. **16** Ayic junxo ujal yalji, tz'ac'ji q'uen tumin chi' sq'uexuloc. A yuj eb' unin chi', oye' siclo q'uen plata tz'ac'ji, icha q'uen sc'anchaj d'a in cajnub', 20 geras yalil. **17** Palta mañ a cha ac'joc tumin sq'uexuloc sb'ab'el yune' noc' vacax, noc' calnel yed' noc' chiva, yujto a juntzañ noc' chi', vic yaj noc'. Yovalil tze milcham noc', tze tzicanoch schiq'uul noc' d'a altar, axo xepual noc' tze ñustz'aoc yic tz'och d'a ofrendail to suc'uq'ui sjab' svab'i. **18** Ic tz'ajcan masanil schib'ejal noc' chi', icha ix aj vac'an

schib'ejal juntzañxo noc' silab' d'ayach, aton noc' ši'i' sc'ool sb'ach-chajq'ue d'a yichañ altar yed' sb'ac'-chil xub' noc' d'a svach'. **19** Masanil yofrenda eb' etisraelal syiq'ueli to vic yaji, svac' d'ayach yed' d'a ix etb'eyum yed' d'a eb' uninal. A jun tic, ley tz'ajcan d'a masanil tiempo, a in tzin b'ocan eyed'oc yed' masanil eyiñtilal, xchi d'a viiñ.

20 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Aarón chi':

A ach tic malaj lum luum ol a macb'enej d'a scal eb' etisraelal tic, yujto a in tic icha a macb'en vaji. **21** A eb' levita, a masanil sdiezmoal sat yavb'en eb' eyetisraelal, a ix vac' smacb'enej eb'. Aton ayoch stojoloc masanil smunlajel eb' d'a cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. **22** Axo masanil juntzañxo eb' etisraelal, max yal comonñej sjavi eb' d'a slac'anil cajnub' chi'. Tato icha chi' sc'ulej eb', tz'ochcan chamel d'a yib'añ eb' yuj smul chi'. **23** Yuj chi' añej eb' levita ay yalan yic yilan masanil tas yic in cajnub' chi'.

Tato tz'och junoc spaltail eb' d'a smunlajel chi', añej d'a yib'añ eb' scotcan yaelal. A jun tic ley tz'ajcan d'a masanil tiempo. A eb' levita malaj slum eb' ol scha d'a scal eb' eyetisraelal. **24** Yic eb' yaj masanil sdiezmoal tas syavej eb' eyetisraelal syac' d'ayin a in Jehová in tic. Yuj chi' ix vala' to malaj slum eb' ol scha'a, xchi d'a viiñ.

25 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés icha tic:

26 Al d'a masanil eb' levita to a in Jehová in sval icha tic: Ayic ol e chaan masanil sdiezmo eb' eyetisraelal, yovalil tzeyic'paxcanel sdiezmoal yic tzeyac'an d'ayin, yujto a juntzañ chi' ayoch e macb'enoc.

27 A jun diezmo tzeyac' chi', icha

sdiezmoal sat smunlajel eb' eyetisraelal syac'a'. **28** A d'a diezmo tze cha d'a eb' eyetisraelal chi', ata' tzeyic'paxel eyofrenda tzeyac' d'ayin. A d'a viñaj sacerdote Aarón tzeyac'a'. **29** Yuj chi' masanil tastac tz'ac'ji d'ayex, yovalil tzeyic'canel junoc macañ d'ay, tzeyac'an d'ayin. A jun macañ tzeyac' d'ayin chi', yovalil aton val svach'il.

30 Ayic toxo ix eyic'canel svach'il to vic yaj chi', axo jantacto scani, eyicxo tz'ajcani ichato a ex ay e munlajel. **31** Syalxo e vaan yed' eyal eyuninal yalxoñej b'aj cajan ex. E tojol yaj yuj b'aj tzex munlaj d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. **32** Ayic toxo ix eyic'canel jun macañ te vach' chi' d'ayin, tzaxo yal e vaan jantacto scan chi', malaj e mul tz'och yuj e vaani. A d'a icha chi', max eyixtej-b'atlay yofrenda eb' eyetisraelal to vic yaji. Yuj chi' maxtzac javilaj chamel d'a eyib'añ, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

A staañil noc' chacchac vacax

19 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic:

2 A in Jehová in svac' jun checnab'il tic. Alec d'a eb' eyetchoñab' to syic'cot junoc noc' cob'es chacchac vacax eb' malaj jab'oc spaltail, manto juneloc smunlaji. **3** A ex tic tzeyac' noc' d'a viñaj sacerdote Eleazar. Tz'ic'jliel noc' d'a spatiquel camamento, axo viñaj Eleazar chi' schecan miljoccham noc' d'a yichañ. **4** Syic'anq'ue schiq'uul noc' viiñ yed' yiximal sc'ab', stzicanb'at uqueloc viiñ d'a stojolal in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. **5** Slajvi chi', šiüsji'tz'a noc' vacax chi' smasanil d'a yichañ viiñ,

stz'umal noc', sb'ac'chil noc',
 schiq'uil noc' yed' yol sc'ool noc'.
6 Yacb'an van stz'a noc' chi' syic'an-
 paxq'ue te' c'ute' viñ sacerdote chi'
 yed' junoc sc'ab' te' hisopo yed' noc'
 chacchac lana, syac'anocho viñ
 smasanil d'a yol c'ac' b'aj van stz'a
 noc' chi'. **7** Slajvi chi, sjuc'anel
 spichul viñ, sb'icanpaxel sb'a viñ,
 tz'ochxi viñ d'a yol campamento chi',
 vach'chom manto vach'oc yaj viñ
 icha yalan ley masanto d'a yemc'u-
 alil. **8** Axo viñ ix ñusantz'a noc' vacax
 chi', sjuc'paxel spichul viñ, sb'ican-
 paxel sb'a viñ, palta manto vach'oc
 yaj viñ icha yalan ley masanto d'a
 yemc'ualil. **9** Axo junocxo viñ vinac
 vach' yaj icha yalan ley, a' viñ
 smolanq'ue staañil noc' vacax chi',
 sic'anb'at viñ d'a junoc lugar to vach'
 yaj d'a spatiquel campamento. A jun-
 tzañ taañ chi' sc'an eb' eyetisraelal
 ayic sb'oan a a' eb' sc'anchaji yic sac-
 b'itaj eb' icha yalan ley. Masanil jun-
 tzañ tic sc'ulaji yic syic'anel mul.
10 A mach ix molanq'ue juntzañ taañ
 chi', yovalil sjuq'uel spichul, sb'ican-
 paxel sb'a, palta manto vach'oc yaj
 icha yalan ley masanto d'a yemc'u-
 alil. A jun ley tic scanñej d'a junelñej,
 tz'och yopisio eyuuj a ex israel ex tic
 yed' yuj eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a
 e cal. **11** A mach syaman snivanil
 junoc chamnac, mañ vach'oc yaj d'a
 uque' c'ual icha yalan ley. **12** A d'a
 schab'jial syaman junoc chamnac chi'
 yed' d'a svac'jial, yovalil sacb'itej
 sb'a yed' a a' sc'anchaji yic sacb'i
 icha yalan ley, ichato chi' vach' tz'aj-
 cani. Tato max sacb'itej sb'a d'a
 schab'jial yed' d'a svac'jial, manto
 vach'oc syal chi'. **13** Yuj chi' a junoc
 mach syaman junoc chamnac, tato
 max sacb'itej sb'a, a jun chi' syixtejel

in cajnub'. Yuj chi' yovalil mañxa
 yalan yic d'a e cal d'a junelñej, yujto
 maj tzicjioch a a' chi' d'ay, yuj chi'
 mañ vach'oc yaj icha yalan ley.

14 Aton juntzañ sleyal tic d'a junoc
 mach scham b'aj ay scajnub': Yalñej
 mach tz'och ta', ma junoc ayec' ta',
 mañ vach'oc tz'ajcan d'a uque' c'ual.

15 Masanil chen to mañ vach'oc yaj
 smacji, mañxo vach'oc tz'ajcani.

16 Axo mach syaman junoc chamnac
 d'a stiel choñab', taxoñej mac'b'il-
 chamoc, ma toñej scham ichataxon
 tz'aj scham anima, mato syam

sb'aquil junoc chamnac, ma junoc
 b'aj smucchaj eb' chamnac, a jun chi'
 mañ vach'oc yaj d'a uque' c'ual. **17** A

yuj masanil juntzañ chi' tz'ic'chajq'ue
 jab'oc staañil noc' vacax tz'anac yuj
 yic'anel mul, tz'ac'chajem d'a yol
 junoc yed'tal, tz'ac'jiem a a' d'a
 yib'añ, aton a' sq'ueul sjaj. **18** Axo

junoc viñ vinac vach' yaj icha yalan
 ley, a viñ tz'ic'anq'ue junoc sc'ab' te'
 hisopo, slab'anem viñ d'a scal a a'
 chi', stzicanoch viñ d'a yib'añ jun caj-
 nub' chi' yed' masanil tas ay d'a yool
 yed' d'a yib'añ eb' anima ayec' ta',
 añejtona' stzicanpaxb'at viñ d'a

yib'añ mach ix yaman sb'aquil cham-
 nac, ma junoc b'aj smucchaj eb'
 chamnac chi', ma snivanil junoc

anima mac'b'ilchamoc, ma junoc
 toñej ix cham ichataxon tz'aj scham
 anima. **19** A jun anima vach' yaj chi',
 a' stzicanb'at a a' chi' d'a yib'añ eb'

mañ vach'oc yaj chi' d'a schab'jial
 yed' d'a svac'jial. Slajvi chi', a d'a
 svac'jial chi', sjuc'anel spichul eb',
 sb'icanpaxel sb'a eb' yic sacb'ican
 eb'. Icha chi' vach'xo tz'ajcan eb' d'a
 yemc'ualil. **20** Tato ay junoc anima
 max sacb'itej sb'a icha yalan ley,
 mañxaocab' yalan yic d'a e cal d'a

junelñej yujto syixtejb'at in cajnub'. Yujto maj tzicjioch a a' d'ay yic sacb'i, yuj chi' mañ vach'ocñej yaji. **21** A jun ley tic scanñej d'a junelñej: A mach stzicanoch a a' chi' d'a junocxo, yovalil sjuq'uel spichul. A mach syaman a a' tz'ac'an sacb'oc junoc mach chi', vach'xo tz'ajcan d'a yemc'ualil. **22** Masanil mach syamji yuj junoc anima mañ vach'oc yaji, ma junoc syaman junoc anima mañ vach'oc yaji, a jun chi' mañ vach'oc tz'ajcan icha yalan ley masanto d'a yemc'ualil, xchi Jehová.

A a' ix elta d'a sat q'uen tenam

(Ex 17.1-7)

20 ¹ A d'a b'ab'el uj, ix c'och eb' israel d'a tz'inan luum scuch Zin. Ix aj eb' jun tiempoal d'a yol yic Cades. Ata' ix cham ix María yanab' viñaj Moisés, ix mucchajcanem ix ta'.

² Yujto te malaj a a' syuc' eb' israel chi', yuj chi' ix q'ue yav eb' smasanil d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón. ³ Ix yalan eb' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Octom oñ chamcan yed' eb' quetchoñab' ix chamcan yuj Jehová.

⁴ ¿Tas yuj ix oñ eyic'cot d'a taquiñ luum tic? ¿Tom e gana tzoñ champax a oñ tic yed' noc' co molb'etzal noc'?

⁵ ¿Tas yuj ix oñ eyiq'uelta d'a yol yic Egipto, ix oñ eyic'ancot d'a jun lugar mañxo jantacoc schucal tic? A d'a tic max yac'laj ixim trigo, te' higo, te' uva, te' granado, malaj pax jab'oc a a' syal cuc'ani, xchi eb'. ⁶ Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi', ix snitzanel sb'a eb' viñ, ix b'at eb' viñ d'a sti' scajnub' Jehová. Ata' ix b'at

em ñojan eb' viñ d'a sat luum. Axo d'a jun rato chi' ix sch'ox sb'a stziquiquial Jehová d'a slac'anil eb' viñ. ⁷ Ix yalan Jehová chi' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

⁸ —Ic'b'at te' a c'ococh, tzalan d'a viñ uc'tac aj Aarón chi' to tz'och viñ ed'oc yic tze molanb'at eb' anima, tzex b'at b'aj ay jun q'uen nivan tenam. D'a yichañ eb' tzal d'a q'ueen to tz'elita a a' d'a sat q'ueen, axo d'a yichañ masanil eb' anima chi' ol elul a', ol yuc'an a' eb' yed' noc' smolb'etzal noc' chi', xchi Jehová.

⁹ Ix yic'anelta te c'ococh viñaj Moisés d'a yichañ Jehová icha ix aj yalani. ¹⁰ Ix smolb'anb'at eb' anima chi' eb' viñ d'a yichañ q'uen tenam chi'. Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' icha tic:

—Ab'ec, a ex to te pit ex tic:

¿Yovalil am val squiq'uelta a a' d'a sat q'uen tenam tic, scac'an a' eyuq'uej? xchi viñ. ¹¹ Ix lajvi yalan viñ icha chi', ix yic'anchaañ sc'ab' viñ, ix spajanoch chael te' sc'ococh viñ d'a sat q'uen tenam chi', ix elul chulnaj a a' chi'. Ix yuc'an a' eb' yed' noc' smolb'etzal noc' chi'. ¹² Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

—Yujto a ex tic max in eyac' val och d'a e c'ool, maj e ch'ox d'a yichañ eb' eyetchoñab' tic to A inxoñej Ochi, yuj chi' mañoc exlaj ol eyic'och eb' anima tic d'a sat lum luum chi' b'aj ix vala' to ol vac' d'ayex, xchi d'a eb' viñ. ¹³ Meriba^d ix sb'iejcan jun lugar chi', yujto ata' ix yalub'tañej eb' israel d'a spatic Jehová. Ix sch'oxan Jehová chi' to Axoñej Ochi.

^d **20.13** A jun lolonel Meriba, a d'a hebreo lajan icha jun lolonel “syalub'tañej”.

**Maj chajiec' eb' israel yuj
viñ sreyal Edom**

14 Ayic ayec' viñaj Moisés d'a Cades, ix schecanb'at jayvañ eb' viñ vinac viñ d'a viñ sreyal Edom yic b'at yalan eb' viñ icha tic: A oñ israel oñ tic, ayto kuj co b'a ed'oc, scalb'at d'ayach: Ojtac jantac syail ix quil d'a Egipto. **15** Añejtona' ojtacpaxi tas aj sc'ochnaccan eb' co mam quicham ta' d'a peca'. Axo d'a slajvub'alxo tic, ix yac' val och yaelal eb' viñ aj Egipto chi' d'a yib'añ eb' co mam quicham yed' d'a quib'añ. **16** Yuj chi' ix co c'an scolval Jehová qued'oc. Ix yab' yel cav, yuj chi' ix yac'ancot yángel yic ix oñ yic'anelta d'a Egipto chi'. A ticnaic ayoñ ec' d'a choñab' Cades b'aj ay smojonal a mach'en. **17** Yuj chi' scal d'ayach, tope val tz'el d'a a c'ool tzoñ a chaec' d'a yol a mach'en tic. Mañ ol oñ ec'laj d'a scal yavb'en eb' anima ay d'a yol a mach'en tic. Malaj a a' d'a eyuc'b'il a' ol cuq'uej. Añej d'a yol nivan b'e ol oñ b'atoc. Malaj b'aj ol oñ el b'esnaj d'a yol nivan b'e chi' masanto ol oñ c'axpajec' d'a yol a nación tic, xchib'at viñaj Moisés chi'. **18** Ix tac'vi viñ sreyal Edom chi' icha tic:

—Mañ ex c'axpajec' d'a yol in nación tic. Tato ol ex ec' d'a yib'añ, ol ex c'axpajec'oc, ol in elb'at d'a e patic yed' eb' in soldado, xchi viñ d'a eb'. **19** Ix yalanpax eb' israel chi' icha tic: —Maay, a oñ tic añej d'a yol nivan b'e ol oñ b'atoc. Tato ay b'aj ol cuq'uej a a' yed' noc' co molb'etzal noc' d'a eyuc'lab'a, ol co tup d'ayach. Añej val to co gana tzoñ c'axpajec' d'a a lugar tic d'a vach'il, xchib'at eb'. **20** Ix tac'vixi viñ sreyal Edom chi' icha tic:

—Malaj permiso e c'axpajec'ui, xchi viñ. Ix b'at viñ yed' masanil eb' soldado smac eb' israel chi'. Yed'nac syame'ab' eb' soldado chi' yic oval, te tec'anpax eb'. **21** Yuj chi' ix say junxo b'e eb' israel b'aj ix b'ati.

A schamel viñaj Aarón

22 Masanil eb' israel ix el eb' d'a Cades, ix cot eb' d'a stojolal lum vitzal Hor d'a sat smojonal Edom. **23** Ata' ix yal Jehová d'a viñaj Moisés yuj viñaj Aarón icha tic: **24** A ticnaic, toxo ol cham viñaj Aarón, mañ ol c'ochlaj viñ d'a sat lum ix vala' to ol vac' d'ayex, yujto a ex tic e chavañil ix e pitej e b'a d'a in checnab'il ix vac' d'ayex d'a sti' a' Meriba. **25** A ticnaic, ic'b'at viñaj Aarón chi' yed' viñ yuninal scuch Eleazar d'a jolom vitz Hor chi'. **26** Ata' ol iq'uel spichul viñaj Aarón chi' sc'an d'a sacerdoteal, tzac'ancanoch d'a viñaj Eleazar chi', yujto a viñaj Aarón chi' ol cham viñ ta', xchi d'a viñ. **27** Ix sc'anab'ajan viñaj Moisés tas ix yal Jehová chi', d'a val yichañ masanil anima ix ic'-jib'at viñaj Aarón yed' viñaj Eleazar chi' yuj viñ d'a jolom vitz Hor chi'. **28** Ata' ix yiq'uel spichul viñaj Aarón chi' viñ, ix yac'anoch viñ d'a viñaj Eleazar d'a jolom vitz chi'. Ata' ix chamcan viñaj Aarón chi'. Ix lajvi chi', ix emixta viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar chi'. **29** Axo ix yab'an masanil eb' israel to toxo ix cham viñaj Aarón chi', jun ujal ix och eb' d'a cusc'olal yuj viñ.

Ix yac' ganar lum Horma eb' israel

21 ¹ Ayic ix yab'an viñ sreyal eb' cananeo ay d'a Arad d'a yol yic Neguev to van scot eb' israel d'a yol b'e sc'och d'a Atarim, ix elta viñ

yac' oval yed' eb'. Ay eb' ix yamchaj yuj viñ ix yic'anb'at eb' viñ d'a preso. **2** Ix lajvi chi', ix yac'an sti' eb' israel d'a Jehová, ix yalan eb' icha tic: Tato ol ach colvaj qued'oc yic scac'an ganar jun nación chi', ol co satcanel junjun choñab' d'a yol smacb'en chi' d'a junelñej, xchi eb'. **3** Ix sc'anab'ajej Jehová scolvaj icha ix aj sc'anan eb' chi', yuj chi' ix yac' ganar eb' cananeo chi' eb'. Ix satcanel eb' cananeo chi' smasanil yed' schoñab'il, yuj chi' Horma^e ix sb'iejcan jun lugar chi'.

Jun yechel chan nab'a bronze

4 Ix el eb' israel d'a yich vitz Hor chi', ix ec' eb' d'a b'e tz'ec' d'a a' Chacchac Mar. Najat ix ec' yoy sb'a eb' yujto maj c'axpajec' eb' d'a lum Edom. Ayic ayoch eb' d'a yol b'e chi', ix chab'axq'ue sc'ool eb', **5** ix cot yoval eb' d'a Dios yed' d'a viñaj Moisés. Ix yalan eb' icha tic:

—¿Tas yuj ix oñ iq'uelta d'a Egipto? ¿Tom yuj co cham yuj vejel d'a taquiñ lum tic? Malaj tas sco va'a, malaj pax tas scuq'uej. Maxtzac techaj co vaan juntzañ chucal vael tic, xchi eb'. **6** Yuj val chi' ix ac'ljicot juntzañ noc' chan te ov yuj Jehová, yic schiji eb' anima chi' yuj noc'. Tzijtum eb' israel chi' ix cham yuj noc'. **7** Ayic ix yilan eb' icha chi', ix b'at yalan eb' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Toxo ix och co mul a oñ tic, ix cal chucal lolonel d'a Jehová yed' d'ayach. A ticnaic c'an d'a Jehová to syiq'uel noc' chan tic d'a co cal, xchi eb'.

Ix sc'anan viñaj Moisés chi' d'a Jehová to syac' nivanc'olal d'a yib'añ

eb' anima chi'. **8** Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—B'o junoc yechel chan d'a q'uen bronze icha yilji juntzañ noc' chi', tzac'anq'ue d'a schon junoc te te' chaañ steel, yic vach' ayic schiji eb' anima yuj noc' chan chi', tato sq'ue q'uelan eb' d'a jun yechel chan chi', maxtzac chamlay eb' yuj noc', xchi d'a viñ. **9** Ix sb'oan jun yechel chan nab'a bronze viñaj Moisés chi', ix yac'anq'ue viñ d'a schon jun te te'. Yuj chi' yaliñej mach schiji yuj noc' chan chi', sq'ue q'uelan eb' d'a jun yechel chan chi', sb'oxican eb'.

A tas ix aj yec' eb' israel d'a Moab

10 Ix b'eyñejcot eb' israel, ix javi eb' d'a Obot. **11** Ix elpax eb' d'a Obot chi', ix b'eyñejcot eb' d'a yichañ, ix javi eb' d'a lje-abarim d'a tz'lanan lum d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yol yic Moab. **12** Ix cotñej eb', ix javi eb' d'a jun a' eluma' scuch Zered. **13** Ix b'eyñejcot eb', ix javi eb' d'a sc'axepalb'at jun a a' scuch Arnón. A jun a a' chi' tz'ec' d'a tz'lanan lum d'a yol yic eb' amorreo. Aton jun a' chi' ayoch mojonal yuj eb' Moab yed' eb' amorreo chi'. **14** Aton juntzañ lugar chi' sb'inaj b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal oval yic Jehová, b'aj syal icha tic:

Oñ ec'ta d'a choñab' Vaheb d'a yol yic Sufá, d'a yoltac a' Arnón.

15 A jun pac'an d'a stitac a a' chi' ayoch smojonaloc yic Moab, sc'och d'a choñab' Ar, xchi.

16 Ix el eb' d'a a' Arnón chi', ix cotñej eb' masanto ix javi eb' d'a Beer. Aton ta' ay jun a' uc'b'ila' b'aj ix yal Jehová d'a viñaj Moisés icha

^e **21.3** A jun lolonel Horma, a d'a hebreo lajan yed' "satb'ileli".

tic: Molb'ej masanil anima, a in ol vac' a a' yuq'uej eb', xchi d'a viñ.

17 Aton d'a jun tiempoal chi' ix b'itan eb' israel icha tic:

Ix q'ueul a a' b'aj molan. Q'ue-ocab'cot b'urnaj a a'. To ol oñ b'itanec yuj a a' ix q'ueul b'urnaj tic.

18 A eb' viñ yajal ix joyanq'ueta a' yed' sc'ococh. A eb' viñ nivac yajal d'a yol schoñab', a yed' sc'ococh eb' viñ ix sjacq'ueta a a', xchi eb' d'a sb'it chi'.

Ix b'eyñejcot eb' d'a tz'inan lum masanto ix javi eb' d'a Matana.

19 Ix el eb' d'a Matana chi', ix javi eb' d'a Nahaliel. Ix el eb' d'a Nahaliel chi', ix javi eb' d'a Bamot.

20 Ix el eb' d'a Bamot chi', ix javi eb' d'a jun ch'olan ay d'a yol yic Moab, d'a stojolal lum nivac vitz d'a yol yic Pisga, aton ta' nivan chequel lum tz'inan lum.

**Ix ac'ji ganar viñaj rey Sehón
yuj eb' israel
(Dt 2.26-37)**

21 Ix yac'b'at schecab' eb' israel d'a viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, ix yalanb'at eb' icha tic: 22 ¿Tom max oñ a chaec' d'a yol a macb'en? Malaj jab'oc tas ol ec' co lob'at d'a scal eyavb'en yed' d'a scal eyuva, mañ ol cuc' a a' d'a eyuc'b'il a', añej d'a yol nivan b'e ol oñ ec'oc, xchi eb' checab' chi'.

23 Maj scha sc'ol viñaj Sehón chi' yec' eb' israel d'a yol smacb'en chi'. Añej to ix smolb'ej masanil eb' soldado viñ, ix elta viñ yac' oval yed' eb' d'a tz'inan lum, d'a Jahaza ix yac' oval eb'. 24 Ix yac'an oval eb' israel chi' yed' eb', ix ac'ji ganar viñaj Sehón yed' eb' soldado yuj

eb'. Ix ic'jiec' lum sluum eb' chi' yuj eb' israel chi'. Sb'atñej d'a sti' a' Arnón, masanto sc'och d'a sti' a' Jaboc, masanto b'aj tz'ec' smojonal sluum eb' amonita. A jun lum chi' te vach' yaj smacchaj yuj eb' amonita chi'. 25 Icha chi' ix aj yoch-can slum eb' amorreo yicoc eb' israel chi'. Ix cajnaj eb' israel d'a choñab' Hesbón yed' d'a juntzañxo choñab' ay d'a spatictac. 26 A Hesbón chi', aton jun choñab' b'aj ec'-nac viñaj Sehón sreyal eb' amorreo. A viñaj Sehón chi' ix yac'ñej oval viñ yed' eb' viñ sreyal Moab d'a yalañtaxo. Ix ic'jiec' jun macañ slum eb' yuj viñ sc'ochñej d'a a' Arnón. 27 Yuj chi' ix yal eb' slolon d'a poesía icha tic:

Cotañec d'a Hesbón, aton d'a schoñab' viñaj rey Sehón. B'oec-xiq'ue d'a schaelal, vach' tzeyutej e b'oanoch smuroal.

28 Ato d'a Hesbón, d'a schoñab' viñaj rey Sehón ix cot eb' ix ñusantz'a choñab' Ar d'a yol yic Moab yed' eb' nivac yajal yaj d'a jun choñab' d'a pac'an d'a yib'añq'ue a' Arnón.

29 Ex aj Moab, ob'iltac ex. Toxo ix ex lajviel ex schoñab' dios Quemos. Aton jun e diosal chi' maj yal-laj scolvaji, yuj chi' ix el lemnaj eb' soldado smasanil, axoñej eb' ix ix, ix can d'a yol sc'ab' viñaj rey Sehón.

30 Toxo ix lajviel yipalil choñab' Hesbón. Ix satel eb' ay d'a choñab' Dibón masanto ix satel eb' ay d'a Nofa yed' pax Medeba, xchi jun poesía chi'.

31 Icha chi' ix aj yic'ancan lum lum eb' israel macb'il yuj eb' amorreo.

Ix ac'ji ganar viñaj rey Og*(Dt 3.1-11)*

32 Ix lajvi chi' ix yac'anb'at schecab' viñaj Moisés d'a choñab' Jazer yic sb'eytzitej eb' tas yaji. Ix ac'ji ganar jun choñab' chi' yuj eb' israel yed' masanil juntzañ choñab' ay d'a spatictac. Ix pechjiel masanil eb' cajan ta' yuj eb', aton eb' amorreo. **33** Ix meltzaj eb', ix b'at eb' d'a stojolal lum Basán, palta ix elta viñaj Og sreyal Basán chi' yed' masanil eb' soldado yac' oval yed' eb' d'a Edrei. **34** Yuj chi' ix yal Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: Mañ ex xiv d'a viñaj Og chi', a in ol vac'och viñ yed' eb' soldado yed' smac'b'en tic d'a yol e c'ab'. Icha ix eyutej viñaj Sehón sreyal eb' amorreo ay d'a Hesbón, icha chi' ol eyutejpax viñaj Og tic, xchi d'a viñ. **35** Icha chi' ix aj scham viñaj Og yed' yuninal yed' masanil eb' soldado yuj eb' israel, mañxo junoc eb' ix cani. Ix ochcan sluum eb' yicoc eb' israel chi'.

**Ix avtajcot viñaj Balaam
yuj viñaj Balac**

22 **1** Ix lajvi chi', ix b'eyñejcot eb' israel chi', ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a lum ac'lic yic Moab d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán d'a satcot Jericó.

2 Ix yab'an viñaj Balac sreyal Moab yuninal viñaj Zipor, tas ix utaj eb' amorreo yuj eb' israel. **3** Yuj chi' ix xivchaañ viñ yed' eb' anima ay d'a Moab chi', yujto ix yil viñ to te tzij-tum eb' israel chi'. **4** Yuj chi' ix yal eb' anima ay d'a Moab chi' d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' Madián icha tic: Masanil juntzañ anima tic, ol oñ satel eb' d'a co luum tic. Icha tz'aj

slajviel añ añc'ultac yuj noc' vacax, icha chi' ol oñ yutoc eb', xchi eb'.

5 Yuj chi' ix yalan viñaj Balac chi' to sb'at cot jun viñ syaloch sb'a jelanil scuchan Balaam, yuninal viñaj Beor, cajan d'a Petor d'a sti' a' nivan Éufrates d'a scal eb' yetchoñab'. Ix schecanb'at eb' yichamtac vinaquil choñab' viñaj Balac chi', yic sb'at yal eb' d'a viñaj Balaam chi' icha tic: A d'a Egipto ix cot jun nivan choñab'il anima, toxo ix majel sat lum luum tic yuj eb', toxo ix javi eb' d'a co tz'ey.

6 Yuj chi' cotañ d'a elañchamel yic tzul a catab'an eb', yujto yelxo nivan sb'isul eb' d'a quichañ. Tato icha chi' tope ol yal vac'an ganar eb' yic tzin pechanel eb' d'a co lum tic, yujto voj-tac to a a catab' yed' a vach' lolonel tzala', tz'elñejc'ochi, xchib'at viñ.

7 Ix lajvi chi', ix b'at eb' yichamtac vinaquil choñab' Moab yed' eb' yichamtac vinaquil Madián b'aj ayec' viñaj Balaam chi'. Te nivan q'uen tumin ix yic'b'at eb' yic stupan scatab' viñ chi' eb'. Ix yalan schec-nab'il eb' ix yalb'at viñaj Balac chi'. **8** Ix yalan viñaj Balaam chi' d'a eb' icha tic:

—A ticnaic, canañec d'a tic, ato syal tas ol yal Jehová d'ayin d'a jun ac'val tic, ichato chi' svac'an spac e lolonel chi' q'ui'c'an, xchi viñ. Yuj chi' ix can eb' ichamtac vinac chi' yed' viñaj Balaam chi' d'a jun ac'val chi'. **9** Ix sch'oxan sb'a Dios d'a viñ, ix sc'anb'an d'a viñ icha tic:

—¿Mach juntzañ anima ayec' chi' d'ayach? xchi. **10** Ix tac'vi viñ:

—Checab' yaj eb' yuj viñaj Balac sreyal Moab yuninal viñaj Zipor, tzul yal eb' d'ayin, **11** tob' ay jun choñab'il anima ix cot d'a Egipto. Tob' toxo ix majel sat lum luum yuj

eb'. Sgana viñaj Balac chi' to tzin b'at d'a schoñab' viñ chi', yic sb'at in catab'ej jun choñab'il anima chi', yic vach' syal spechanel eb' viñ d'a yol smacb'en chi' yalani, xchi viñ d'a Dios chi'. **12** Ix yalan Dios chi' d'a viñ icha tic:

—Mañ ach b'at yed' eb' yic sb'at a catab'ej jun choñab'il anima chi', yujto a in val ix val vach' lolonel d'a eb', xchi d'a viñ. **13** Axo ix q'uiñib'i d'a junxo c'u, ix q'ue van viñaj Balaam chi', ix yalan viñ d'a eb' schecab' viñaj Balac chi' icha tic:

—A ticnaic, meltzajañec d'a e choñab' yujto toxo ix yal Jehová to max yal-laj in b'at eyed'oc, xchi viñ. **14** Ix meltzaj eb' d'a schoñab' b'aj ay viñaj Balac chi', ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—Maj stac'cotlaj sb'a viñaj Balaam chi' qued'oc, xchi eb'. **15** Maj schalaj yab' viñaj Balac chi', yuj chi' ix chec-jib'at juntzañxo eb' más nivac yopiso d'a yichañ eb' ix xid'ec' chi', ec'topax sb'isul eb' ix b'ati. **16** Yuj chi' ix b'atxi eb' yil viñaj Balaam chi', ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—Ix oñ scheccot viñaj Balac yuninal viñaj Zipor d'ayach, syalan viñ d'ayach icha tic: Malajocab' mach tzach cachanoch vaan a coti, **17** yujto ol ach vic' val chaañ, ol vac'an masanil tas ol a c'ana', añej to tza c'anab'ajej a cot a catab'ej juntzañ anima tic, xchi viñ, xchi eb'. **18** Ix tac'vipax viñaj Balaam chi' icha tic:

—Vach'chom b'ud'jinac yol spalacio viñ yuj q'uen oro, ma yuj q'uen plata, syac'an viñ smasanil d'ayin, max yal-laj in c'ulan tas scot d'a in pensar in tenanec' tas syal Jehová in Diosal. **19** Tato syal e canpax d'a jun ac'val tic, ol vab' tas ol

yutoc Jehová yalanxi d'ayin, xchi viñ. **20** Ix sch'oxanpax sb'a Jehová d'a viñ d'ac'valil chi', ix yalan d'a viñ:

—Yach'an to ix jax eb' viñ ach yic'b'ati, ixic yed' eb' viñ, palta añej val tas ol val d'ayach, añej b'at ala', xchi d'a viñ.

Scachnab'il viñaj Balaam yuj yángel Jehová

21 Axo yic ix q'uiñib'i, ix q'ue vaan viñaj Balaam chi', ix yac'anoch stz'um noc' snun b'uru viñ, ix b'at viñ yed' eb' viñ yichamtac vinaquil Moab chi'. **22** Ix q'ue viñ d'a yib'añ noc' sb'uru chi', ix b'at chavañ eb' schecab' viñ yed'oc. Axo Jehová ix cot yoval d'a viñ yujto ix b'at viñ. Axo yángel Jehová chi' ix och tec'tec' d'a yol b'e yic smacan b'e chi'.

23 Axo ix yilan noc' b'uru chi' to liñanoch jun yángel Jehová d'a nañal yol b'e, yed'nac jun espada, ix b'atcan noc' d'a caltac te'. Ix syamanoch viñaj Balaam chi' smac'an noc', yic tz'ochxi noc' d'a yol b'e chi'. **24** Ix ochxi liñan jun ángel chi' b'aj lod'an b'e d'a scal te' uva, latz'b'ilq'ue q'uen q'ueen smacteloc te' d'a titac b'e chi'. **25** Axo ix yilanxi noc' to liñanec' jun ángel chi' d'a nañal yol b'e chi', ix siñicanec' sb'a noc' d'a q'uen q'ueen ayoch d'a titac b'e chi'. Ix ñic-jiec' yoc viñaj Balaam chi' yuj noc' d'a q'ueen, ix ste mac'anxi noc' viñ.

26 Ix el yángel Jehová chi' ta', ix snitzanb'at sb'a d'a yichañb'ati, ix ochxi liñan b'aj te lod'an b'e, b'aj maxtzac yal yelcan junoc mach d'a titac b'e a schalan sb'a yed' junocxo mach. **27** Ix yilanxi noc' b'uru chi' to liñanec' jun ángel chi' d'a nañal yol b'e chi', toxoñej ix em lachnaj noc' d'a yalañ viñaj Balaam chi', yuj chi'

ix cot yoval viñ d'a noc', ix och ijan viñ smac'an noc' yed' sc'ococh. **28** A val d'a jun rato chi' ix lolonq'ue noc' yuj Jehová, ix yalan noc' d'a viñ icha tic:

—¿Tas ix ach vutej? Yoxelalxo in a mac'ani, xchi noc'.

29 —Yujto yelxo val tzin ixtej svab'i. Ayoc val ec' junoc q'uen espada d'a tic, val ticnaic tzach in tecchamoc, xchi viñ d'a noc'. **30** Ix tac'vi noc' d'a viñ icha tic:

—A in tic a chejintaxoni, tzach q'ueñej d'a vib'añ ayic tzach b'eyeq'ui, ojtac to malaj juneloc icha tic tzach vutej, xchi noc'.

—I' yel toni, xchi viñ. **31** Ix lajvi chi' axo Jehová ix ac'an yil jun ángel chi' viñ, ayec' d'a nañal yol b'e chi', ayoch q'uen espada d'a yol sc'ab'. Ixñej val yil jun ángel chi' viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ. **32** Ix yalan jun ángel chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj oxel ix a mac' noc' a b'uru tic? A in ix in och d'a ichañ ix in macan a b'e, yujto ix cot voval yujto ix ach cot yed' juntzañ anima tic. **33** Añej noc' b'uru tic ix in ilani, oxel ix elcan noc' d'a yol b'e. Tato maj sb'esel sb'a noc' d'a yol b'e chi', toxom ix ach cham vuj ticnaic, a pax noc' b'uru tic maj am chamlay noc', xchi jun ángel chi' d'a viñ. **34** Ix yalan viñ d'a yángel Jehová chi' icha tic:

—Ix och in mul d'ayach, mañ vojtcoc tato a ach tza mac in b'e tic, yuj chi' tato max scha a c'ol tzin b'ati, syal in meltzaji, xchi viñ. **35** Ix tac'vi jun ángel chi' d'a viñ icha tic:

—Syal a b'at yed' eb' anima tic, palta añej val tas ol val d'ayach, añej ol ala', xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix b'atñej viñ yed' eb' schecab' viñaj Balac chi'.

Ix cot viñaj Balac scha' viñaj Balaam

36 Axo ix yab'an viñaj Balac to van sc'och viñaj Balaam chi', ix cot viñ scha viñ d'a yol b'e d'a jun choñab' ay d'a yol yic Moab, d'a sti' a a' scuch Arnón, satxo smojonal ay. **37** Ix yalan viñaj Balac chi' icha tic:

—Yelc'olal val ach vavtej, ¿tas yuj ijan maj a tac'cotlaj a b'a? Tecan ix a na' to mañ ol in tzac'van vac'an jantac tas tza nib'ej, xchi viñ d'a viñ. **38** Ix tac'vi viñaj Balaam chi' icha tic:

—Mañ ac' pensar, ayinxo eq'ui, palta max yal-laj valani tastac tzin nib'ej svala', añej tastac schec Dios vala', añej ol vala', xchi viñ. **39** Ix lajvi chi', ix b'at viñ yed' viñaj Balac chi' d'a choñab' Quiriat-huzot.

40 Ata' ix schec viñaj Balac chi' mil-joccham noc' vacax yed' noc' calnel yic schi viñaj Balaam chi' yed' pax eb' ichamtac vinac schecab' viñaj Balac chi'. **41** Axo d'a junxo c'u, ix ic'jib'at viñaj Balaam yuj viñaj Balac chi' d'a jolom vitz scuch Bamot-baal, ata' syal yilanb'at janic'oc scam-pamento eb' israel eb' viñ.

23 ¹ Ix yalan viñaj Balaam d'a viñaj Balac chi' icha tic:

—Chec b'ochajq'ue uqueoc altar d'a tic, tza checan ic'chajcot ucvañoc noc' quelemtac vacax yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, xchi viñ. **2** Ix sc'anab'ajej viñaj Balac tas ix yal viñ chi', ix smol ac'an juntzañ silab' chi' eb' viñ schavañil, jun noc' quelem vacax yed' jun noc' ch'ac calnel d'a junjun altar. **3** Ix yalanxi viñaj Balaam chi' d'a viñaj Balac chi' icha tic:

—Canañ d'a stz'ey juntzañ silab' tic, ol b'at vila' tato sjavi Jehová yic slolon ved'oc, ol lajvoc chi' ol valan d'ayach tas val ol aj yalan d'ayin, xchi viñ.

Ix yal vach' lolonel viñaj Balaam d'a yib'añ eb' israel

Ix b'at viñ d'a jun nivan vitz malaj ste'al. **4** Ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ix yalan viñ d'ay icha tic:

—Ix in b'oq'ue uque' altar, ix vac'ancanq'ue junjun noc' vacax yed' junjun noc' ch'ac calnel d'a yib'añ junjun, xchi viñ. **5** Ix lajvi chi' ix yalan Jehová chi' tas ol aj slolon viñ. Ix yalan icha tic:

—Meltzajañ b'aj ayec' viñaj Balac chi', tzalan tas ix val tic d'ayach, xchi d'a viñ. **6** Ix meltzaj viñ, ix c'ochxi viñ b'aj aycan liñan viñaj Balac yed' eb' yichamtac vinaquil Moab d'a stz'ey silab' chi'. **7** Ix lajvi chi', ix och ijan viñ yalan icha tic:

Ayinec' d'a jun vitz d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yol yic Aram, ayic ix in yavtancot viñaj Balac sreyal Moab. Cotañ, tza catab'an eb' israel. Alcan chucal lolonel d'a yib'añ yñ-tilal viñaj Jacob chi', xchib'at viñ.

8 Palta, ¿tas val tz'aj in catab'an anima to mañoc Dios scatab'ani? ¿Tas val tz'aj vac'an chucal tato mañoc Jehová tz'ac'an chucal d'ay?

9 Te vach' vilanb'at jun choñab' chi' ayic aying'ue d'a schon jun q'uen q'ueen tic. Te vach' vilanb'at d'a jolom vitz b'aj ayinec' tic. A jun choñab' chi' ch'oc yajeli, max somb'atlaj sb'a d'a scal juntzañcho choñab'.

10 Lajanxo sb'isul jun choñab' chi' icha spococal lum luum, ¿tocval ay mach stzac'van sb'isan nañaloc eb'? Comonoc val a in tzin cham d'a junc'olal icha juntzañ anima to vach' spensar chi', xchi viñ d'a yichañ eb' viñ chi'.

11 Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj Balac chi', ix och ijan viñ yalanoch d'a sat viñaj Balaam chi' icha tic:

—¿Tas aji? A yuj a catab'an eb' ayoch ajc'olal tic d'ayin, yuj chi' ach vic'coti, palta axo vach' lolonel tzalcan d'a yib'añ eb', xchi viñ.

12 Ix tac'vi viñaj Balaam chi' icha tic:

—Yovalil a tas schec Jehová vala', a svala', xchi viñ.

13 Palta ix ochñej ijan viñaj Balac chi' yalan icha tic:

—Coñ ved' d'a junocxo lugar, b'aj janic'ñej syal quilan d'a stitac scam-pamento eb', a val ta' ol a catab'ej eb' in c'ana', xchi viñ.

14 Ix lajvi chi' ix ic'jib'at viñaj Balaam yuj viñaj Balac chi' d'a jun jacan d'a sjolom lum vitz Pisga. Ata' ix schec viñ b'ochajxiq'ue uque' altar, ix yac'anxi noc' vacax yed' noc' ch'ac calnel chi' viñ silab'il, junjun noc' d'a junjun altar. **15** Ix yalanxi viñaj Balaam chi' d'a viñaj Balac chi' icha tic:

—Canañ d'a stz'ey altar tic, yac-b'an b'at in lolon yed' Jehová, xchi viñ.

16 Ix sch'oxanxi sb'a Jehová chi' d'a viñ, ix yalani tas ol yutoc viñ yalani.

—Meltzajañ b'aj ayec' viñaj Balac chi', tzalan icha tz'aj valan tic d'ayach, xchi d'a viñ.

17 Ix meltzaj viñ b'aj aycan viñaj Balac yed' eb' ay yopisio aj Moab d'a stz'ey silab' chi', ix sc'anb'an viñaj Balac chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas ix aj yalan Jehová chi' d'ayach? xchi viñ.

18 Ix lajvi chi' ix och ijan viñ yalan icha tic:

19 Ach Balac yuninal viñaj Zipor, scham val ab'an tas ol vala': A Dios mañ lajanoc icha anima. Max yesejlaj, max ec'b'atlaj tas syala'. Tato ay junoc tas syala', tz'elñejc'ochi. Tato ay junoc tas syaltej, syac'ñej.

20 Ix yal Jehová d'ayin to sval vach' lolonel d'a yib'añ jun choñab' tic. Tato icha chi' tz'aj yalani, max yal-laj in q'uexani.

21 Malaj junoc yaelal syil Jehová to ol javoc d'a yib'añ choñab' Israel. Te vach' yic eb' yiñtilalcan viñaj Jacob. A Jehová sDiosal eb', a ayoch sreyaloc eb', ayñejpaxec' d'a scal eb'.

22 A Jehová ix ic'anelta eb' d'a Egipto. A Jehová ayoch yipoc sc'ol eb', icha noc' oval vacax a sch'aac ayoch yipoc sc'ool.

23 A d'a yiñtilalcan viñaj Jacob malaj yelc'och eb' naumel lolonel, malaj pax yelc'och eb' ajb'aal. A ticnaic yovalil tz'al-chaj d'a choñab' Israel icha tic: Tzijtum tas satub'tacxoñej yoch ix sc'ulej Jehová d'ay, xchi-ocab'i.

24 A jun choñab' tic syic'chaañ sb'a ichoc noc' choj te ay smay. Ayic toxo ix och sat noc' d'a junoc schib'ej, max och vaan noc' spechani masanto syam-chaji syuc'an schiq'uil noc', icha chi' yaj eb', xchi viñ.

25 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Balac chi' icha tic:

—Tato max yal a catab'an jun choñab' tic, mocab' alpaxcan vach' lolonel d'a yib'añ, xchi viñ.

26 Ix tac'vi viñaj Balaam chi' icha tic:

—¿Tom maj val d'ayach jun, to a tas ol schec Jehová vala', aton yovalil svala'? xchi viñ.

27 Ix lajvi chi', ix yalanxi viñaj Balac chi' icha tic:

—Cotañ, ol ach vic'b'at d'a junocxo lugar, talaj ata' ol scha' sc'ol Dios a catab'an eb' israel chi', xchi viñ.

28 Yuj chi' ix ic'jib'at viñ yuj viñaj Balac chi' d'a jolom vitz Peor, b'aj te chequel quilan masanil tz'inan luum.

29 Ayic ayec' eb' viñ ta', ix yalan viñ d'a viñaj Balac chi' icha tic:

—Chec b'ochajq'ue uqueocxo altar d'a tic in c'ana', tza checan miljoc-cham ucvañoc noc' quelemtac vacax yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, xchi viñ.

30 Ix schecan viñaj Balac b'ojoc uquexo altar chi' yic siusjitz'a jun-tzañ noc' chi' d'a yib'añ.

24 1 Axo yic ix nachajel yuj viñaj Balaam to scha sc'ol Jehová ayic syalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' israel, majxo b'atlaj viñ sc'anb'ej yab' icha ix yutej d'a sb'ab'elal, añej to ix b'at q'uelan viñ d'a tz'inan luum chi'. 2 Axo ix yilan-b'at choñab' Israel viñ, d'a stz'olal yaj junjun iñtilal eb' yed' scampamento, ix och Yespíritu Dios d'a viñ, 3 yuj chi' ix och ijan viñ yalan icha tic:

Aton in lolonel a in Balaam in tic, yuninal in viñaj Beor, jichichi tz'aj vilani.

4 Svab' tas syal Dios. Icha vayichal tz'aj vilan Dios Syal Yuj

Smasanil. Tzin ec' jichan, palta jacan in sat, te vach' vilani.

5 Ex israel yiñtilalcan viñaj Jacob, te vach' yilji e mantiado. Te vach' quilanb'at e campamento.

6 Icha val yaj stzonal te' palma, icha val chi' eyiljib'ati. Icha val sb'at tzololoc junoc tas tz'avchaj d'a sti' junoc a a', icha val chi' eyajemi. Icha te' áloes avab'il yuj Jehová, ma icha val yaj te' c'ute' d'a sti' a a'.

7 A b'aj ayec' choñab' Israel chi', mañxo jantacoc a a'. Vach'ñej yuc'an a' eb' yed' yac'anocho yalil tas syavej eb'. A sreyal eb' te ay smay d'a yichañ viñaj rey Agag. Te nivan yaj smac'b'en sreyal eb'.

8 A Jehová ix ic'anelta eb' d'a Egipto. A Jehová ayoch yipoc sc'ool eb', icha noc' oval vacax a sch'aac ayoch yipoc sc'ool. A choñab' Israel ol satanel eb' ayoch ajc'olal d'ay. Ol smac'poj sb'auquil eb' yajc'ol eb' chi'. Ol c'axpajec' sjul-lab' eb' d'a snivanil eb' yajc'ol chi'.

9 Lajan val eb' icha junoc noc' choj jichanec' svayi, malaj mach stec'b'ej sb'a stzuntzani. Ex israel, alchajocab' vach' lolonel d'a mach tz'alan vach' lolonel d'ayex, catab'ajocab' mach tzex catab'ani, xchi viñ.

Slajvub' slolonel viñaj Balaam

10 Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj Balac chi', ix te cot yoval viñ sic'lab'il, ix smuch'an jun sc'ab' viñ ix schuc'anocho viñ d'a yol junxo sc'ab' yuj yoval chi', ix yalan viñ icha tic:

—A yuj a catab'an eb' ajc'ol yajoch tic d'ayin ix ach vavtejcoti,

axo ticnaic yoxelalxo alan vach' lolonel d'a yib'añ eb'. 11 Te vach' ama tzach meltzaj d'a a pat d'a elañ-chamel. Toxo ix vala' to nivan tas ol vac' d'ayach, ol ach vic'anchaañ, palta max schalaj sc'ol Jehová to icha chi' tz'aji, xchi viñaj Balac chi'.

12 Ix tac'vixi viñaj Balaam chi' icha tic:

—Jichan ix aj valan d'a eb' a checab'. 13 Vach'chom b'ud'an a palacio yuj q'uen oro, ma yuj q'uen plata, tzac'an q'uen d'ayin, palta max yal-laj in q'uexan tas syal Jehová, max yal-laj vac'an vach'-c'olal, ma in catab'an b'aj scot d'a in c'ol in c'ulani, yujto a tas schec Jehová vala', aton yovalil svala'.

14 Vach' ol in meltzaj d'a in choñab'. Añej, ayic mantzac in b'ati, svalcan d'ayach tas ol utaj a choñab' tic yuj jun choñab'il anima chi' d'a b'aq'uiñ, xchi viñ.

15 Ix lajvi chi', ix och ijan viñ yalan icha tic:

Aton in lolonel a in Balaam in tic, yuninal in viñaj Beor, jichichi tz'aj vilani.

16 Svab' tas syal Dios Ec'to d'a yib'añ Smasanil, vojtao tas yaj spensar, svilanpax icha vayichal. A Dios Syal yuj Smasanil chi' tz'ac'an vojtaquejeli. Tzin ec' jichan, palta jacan in sat, te vach'ñej vilani.

17 Ay jun mach najatto ay, palta syal vilanb'ati. Ay jun rey ol checlajq'ue d'a scal eb' yiñtilal viñaj Jacob, tziqiqui yilji icha q'uen c'anal. A jun rey chi' ol yac' yajalil d'a scal eb' yiñtilal Israel. A' ol satanel choñab' Moab, a pax ol satanel eb' yiñtilalcan viñaj Set.

18 Ol can choñab' Edom d'a yalan yuuj, ol ochcan lum Seir chi' yicoc. A choñab' Israel ol yic' yip.

19 A d'a scal eb' yiñtilalcan viñaj Jacob ol elta jun mach ol och Yajalil. A' ol satanel jantacto mach ol can d'a yol jun choñab' chi', xchi viñ.

20 Ix lajvi chi' ix yilanb'at choñab' Amalec viñ, ix yalan viñ icha tic: A choñab' Amalec yelxo ay smay d'a yichañ juntzañxo choñab', palta ol satel d'a junel-ñej, xchi viñ.

21 Ix b'at q'uelan viñ d'a schoñab' eb' quenita, ix yalan viñ icha tic:

Ex quenita, vach'chom te ay smay e choñab' yic scolan sb'a, vach'chom d'a schontac q'uen nivac tenam tzeyac'q'ue e pat, 22 palta ol satcanel e choñab' chi', a jantac exto ol ex canoc, ol ex yic'canb'at eb' viñ asirio schecab'oc, xchi viñ.

23 Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ icha tic:

Ay, ¿tocval ayto mach ol canoc ayic ol sc'ulan juntzañ tic Dios?

24 Ay te' barco ol cot d'a Chipre, ol ja d'a sti' a' mar yic tzul yixtan choñab' Asiria yed' choñab' Heber, palta ol satjocpaxel eb' aj Chipre chi', xchi viñ.

25 Ix lajvi yalan juntzañ tic viñ, ix meltzaj viñ d'a schoñab', axo viñaj Balac ix meltzajxican viñ b'aj cajan.

Ochnac eb' israel ejmelal d'a yechel Baal-peor

25 1 Ayic ayec' eb' israel d'a Sitim, tziytum eb' viñ vinac ix mulan yed' eb' ix moabita. 2 Ix montajb'at eb' viñ yuj eb' ix b'aj

tz'och sq'uiñal sdiosal. Ix schi'an noc' chib'ej eb' viñ israel chi', noc' silab'ej eb' ix d'a sdiosal chi'. Ix ochpax eb' viñ ejmelal d'a sdiosal eb' ix chi'.

3 Icha chi' ix aj scuchb'ajb'at eb' viñ yoch ejmelal d'a jun yechel scuch Baal, sdiosal choñab' Peor, yuj chi' ix te cot yoval Jehová d'a choñab' Israel chi', 4 ix yalan d'a viñaj Moisés icha tic:

—Molb'ej masanil eb' ix cuchb'an-b'at eb' anima tic d'a juntzañ chucal chi', val d'a vichañ yed' d'a yichañ eb' etchoñab' tza d'uñb'ejq'ue eb'. Icha chi' ol aj sicb'iem yoval in c'ol d'a choñab' Israel tic, xchi d'a viñ.

5 Yuj chi' ix yalan viñaj Moisés d'a eb' yajalil choñab' chi' icha tic:

—Junjun ex d'a eyiñtilal tze milcham eb' viñ ix b'at och ejmelal d'a Baal, xchi viñ.

6 Junanto rato chi' ix ec'b'at jun viñ israel yed' jun ix aj Madián van yic'anb'at ix viñ d'a smantiado. Ix ec'b'at viñ d'a slac'anil scajñub' Jehová d'a yichañ viñaj Moisés yed' eb' anima molaneq'ui yic tz'oc' eb' d'a yichañ Jehová. 7 Ayic ix yilan viñaj Finees yuninal viñaj Eleazar, yixchiquincan viñaj Aarón viñ b'ab'el sat sacerdote, ix q'ue vaan viñ d'a scal eb' anima ayec' molan chi'. Ix yic'ancot slanza viñ, ix b'at tzac'an viñ yuj jun viñ israel yed' ix aj Madián chi', 8 masanto ix c'och viñ d'a yol smantiado viñ. Ix stecan c'ax-paj q'uen lanza chi' viñ d'a yol sc'ol viñ israel yed' ix aj Madián chi'. Icha chi' ix aj yoch vaan scham anima yuj jun ilya ix yac'cot Jehová d'a scal eb' israel chi'. 9 Ay 24 mil anima ix cham yuj jun ilya chi'.

10 Ix lajvi chi', ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

11 —A viñaj Finees ix ac'an sicb'oc yoval in c'ool, ix lajvi voval d'a yib'añ choñab' Israel tic, yapax ix yab' viñ ved'oc yujto ix sna viñ to a inñej nivan velc'ochi, yuj chi', tato mañ ichocta ix sc'ulej viñ, masanil am eb' anima tic ix sateli. **12-13** Yuj chi' al d'a viñ icha tic: Yujto ya ix ab' ved'oc, yujto ix a na' to a inñej nivan velc'ochi, yuj chi' ix ac' sicb'oquem yoval in c'ol d'a yib'añ eb' anima tic, yuj chi' ol in b'o in trato ed'oc yed' masanil eb' iñtilal, ol ochcan eb' sacerdoteal d'a masanil tiempo, xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Moisés chi'.

14 A jun viñ ix cham yed' ix aj Madián yuj viñaj Finees chi', Zimri sb'i viñ, yuninal viñaj Salu, yajal yaj d'a scal yñtilal Simeón. **15** Axo pax ix ix, ix cham chi', Cozbi sb'i ix, yisil ix viñaj Zur, yajal yaj d'a jun macañ anima d'a Madián.

16 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

17 —Aq'uec oval yed' eb' aj Madián, tze satanel eb', **18** yujto ix ex och d'a yol sc'ab' yaelal yuj eb' ayic ix ex yic'anb'at eb' eyoch ejmelal d'a sdiosal d'a Peor. Naeccoti tas ix ex yutej ix Cozbi, aton ix yisil jun viñ yajal yaj d'a eb', yuj chi' ix tecjicham ix d'a q'uen lanza, ayic ix vac'anb'at ilya d'a e cal, yujto tzijtum mach ix och ejmelal d'a sdiosal eb', xchi d'a viñ.

Ix ic'jichaañ sb'isul eb' israel junelxo

26 ¹ Ayic ix lajviec' jun ilya to scham anima chi' yuuy, ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Eleazar sat sacerdote

yuninal viñaj Aarón: **2** —Iq'uecchaañ sb'isul eb' israel d'a junjun macañil yaj eb', tz'el yich d'a eb' **20** ab'il sq'uinal stiempo val sb'at d'a oval, xchi d'a eb' viñ. **3** Ix smolb'an masanil eb' vinac viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar d'a yac'lical Moab, d'a sti' a' Jordán, d'a yichañcot Jericó, **4** yic stz'ib'chaj masanil eb' **20** ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'. Aton masanil eb' ix elta d'a Egipto: **5-7** A eb' yñtilalcan Rubén sb'ab'el yuninal viñaj Israel, ay **43** mil **730** eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yñtilal, aton tic: Viñaj Enoc, viñaj Falú, viñaj Ezrón yed' viñaj Carmi. **8** A viñaj Falú chi' ay yuninal viñaj Eliab, **9** axo pax viñaj Eliab ay yuninal viñaj Nemuel, viñaj Datán yed' viñaj Abiram, yichamtac vinaquil choñab' yaj eb'. Aton eb' junñej ajnac slajti' yed' viñaj Coré. Meltzajnacoch eb' ajc'olal d'a Jehová, d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón. **10** Palta paxnac levnañ lum lum, emnaccan eb' chavañ chi' d'a yol lum yed' viñaj Coré. Masanil eb' ochnac tzac'an yuj viñaj Coré chi' chamnac eb', aton eb' **250** chamnac yuj jun c'ac'. A juntzañ eb' chi' ochnac ch'ox-nab'iloc d'a eb' israel smasanil.^f **11** Axo pax eb' yñtilalcan viñaj Coré chi', maj satel-laj eb'.

12-14 Axo pax eb' yñtilalcan Simeón, ay **22** mil **200** eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yñtilal, aton tic: Viñaj Nemuel, viñaj Jamín, viñaj Jaquín, viñaj Zera yed' viñaj Saúl.

^f **26.9-10** A jun syal chi' d'a tic, syalpax d'a Números 16.23-35.

15-18 A eb' yiñtilalcan Gad, ay 40 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Zefón, viñaj Hagui, viñaj Suni, viñaj Ozni, viñaj Eri, viñaj Arod yed' viñaj Areli.

19-22 A eb' yiñtilal Judá, ay 76 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Sela, viñaj Fares yed' viñaj Zera. A eb' yuninal viñaj Fares sb'inajcan d'a yiñtilal: Viñaj Hezrón yed' viñaj Hamul. A pax eb' yuninal viñaj Judá ix cham d'a lum Canaán aton viñaj Er yed' viñaj Onán.

23-25 A eb' yiñtilalcan Isacar, ay 64 mil 300 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Tola, viñaj Fúa, viñaj Jasub yed' viñaj Simrón.

26-27 A eb' yiñtilalcan Zabulón, ay 60 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Sered, viñaj Elón yed' viñaj Jahleel.

28-34 Axo pax d'a yiñtilalcan José, chab' iñtilal yaj eb', aton yic Manasés yed' yic Efraín.

A eb' yiñtilalcan Manasés chi', ay 52 mil 700 eb' vinac d'a smasanil. A eb' sb'inajcan d'a scal junjun macañ yiñtilal viñ: Aton viñaj Maquir yed' viñaj Galaad yuninal viñaj Maquir chi' yed' pax eb' yuninal viñaj Galaad chi', aton viñaj Jezer, viñaj Helec, viñaj Asriel, viñaj Siquem, viñaj Semida yed' viñaj Hefer. (A viñaj Zelofehad yuninal viñaj Hefer, malaj yuninal viñ, añej eb' ix yisil viñ ay: Aton ix Maala, ix Noa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Tirsa.)

35-37 Axo eb' yiñtilalcan Efraín, ay 32 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Sutela, viñaj Bequer yed' viñaj Tahán. Ay jun yuninal viñaj Sutela chi' sb'inajcan d'a yiñtilal, aton viñaj Erán.

38-41 A eb' yiñtilalcan Benjamín, ay 45 mil 600 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Bela, viñaj Asbel, viñaj Ahiram, viñaj Sufam yed' viñaj Hufam. A eb' yuninal viñaj Bela sb'inajcan d'a yiñtilal, aton viñaj Ard yed' viñaj Naamán.

42-43 A pax eb' yiñtilalcan Dan, ay 64 mil 400 eb' vinac d'a smasanil. A viñ sb'inajcan d'a yiñtilal, aton viñaj Suham.

44-47 Axo pax yiñtilalcan Aser, ay 53 mil 400 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Imna, viñaj Isúi yed' viñaj Bería. A eb' yuninal viñaj Bería chi' sb'inajcan d'a yiñtilal: Aton viñaj Heber yed' viñaj Malquiel. (A viñaj Aser chi' ay jun ix yisil viñ scuchan Sera).

48-50 A eb' yiñtilalcan Neftalí, ay 45 mil 400 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yiñtilal, aton tic: Viñaj Jahzeel, viñaj Guni, viñaj Jezer yed' viñaj Silem.

51 Yuj chi' a sb'isul masanil eb' vinac yic choñab' Israel, ay 601 mil 730 eb' d'a smasanil.

Sleyal tas tz'aj spucchajec' lum luum

52 Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés, ix yalan icha tic:

53 Pucchajocab'ec' lum luum d'a scal junjun iñtilal ato syala' jantac

sb'isul junjun ix q'ue vaan. **54-56** D'a suerteal tz'aj spucchajec' luum d'a eb'. Nivan lum tzac' d'a eb' nivan sb'isul, quenñej lum tzac' d'a eb' quenñej sb'isul, xchi d'a viñ.

A sb'isul eb' levita

57 A eb' yuninal viñaj Leví sb'inajcan d'a yiñtilal: Viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari. **58** A eb' yixchiquin viñaj Leví chi' sb'inajcan d'a yiñtilal: Viñaj Libni, viñaj Hebrón, viñaj Mahli, viñaj Musi yed' viñaj Coré, aton eb' viñ tic yiñtilalcan viñaj Leví.

A viñaj Coat chi', aton viñ smam viñaj Amram. **59** A viñaj Amram chi' ix yic' sb'a yed' jun ix yiñtilalcan viñaj Leví chi', aton ix scuchan Jocabed. Ayic ayec' viñaj Leví chi' d'a Egipto ix alji ix. A viñaj Amram yed' ix Jocabed chi', aton eb' smam snun viñaj Aarón, viñaj Moisés yed' ix María. **60** Axo eb' yuninal viñaj Aarón, aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. **61** A viñaj Nadab yed' viñaj Abiú chi', ix cham eb' viñ yujto ix yac'och jun c'ac' eb' viñ mañ smojoc icha ofrenda d'a yichañ Jehová.

62 Masanil eb' vinac d'a yiñtilalcan viñaj Leví, aton eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 23 mil eb'. A eb' tic mañ ayococh eb' sb'isuloc juntzañxo eb' yetisraelal, yujto a eb' levita tic malaj smac'b'en eb' ol scha'a, ayic ol c'och eb' d'a lum Canaán.

63 Icha val chi' ix aj yelc'och sb'isul eb' israel ix ic'l'jichaañ yuj viñaj Moisés yed' viñaj sacerdote Eleazar d'a ac'lic d'a yol yic Moab, d'a sti' a' Jordán d'a yichañcot Jericó. **64** Masanil eb' chi', malaj

junoc eb' ix b'isji yuj viñaj Moisés yed' viñaj Aarón ayic ix yic'anchaañ sb'isul eb' viñ d'a sb'ab'elal d'a tz'inan lum Sinaí, **65** yujto ix yal Jehová to ol cham eb' d'a tz'inan lum chi'. Mañxa junoc eb' chi' ix cani, axoñej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun ix cani.

A smac'b'en eb' ix isilab'il

27 ¹ Ay jun viñ d'a yiñtilal Manasés scuch Zelofehad. Aton stzolal smam yicham viñ tic: Viñaj Hefer, viñaj Galaad, viñaj Maquir, viñaj Manasés yed' viñaj José. A viñaj Zelofehad chi' ay ovañ eb' ix yisil viñ: Aton ix Maala, ix Noa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Tirsá. ² A ovañ eb' ix snulej sb'a tic, ix b'at eb' ix b'aj ay cajnub' b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix yalan eb' ix d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj sacerdote Eleazar yed' d'a masanil eb' yajalil choñab' icha tic: ³ A viñ co mam a oñ tic, ix cham viñ d'a tz'inan lum, palta mañ locanoclay viñ yed' eb' yic viñaj Coré ix meltzajoch ajc'olal d'a Jehová. A viñ co mam chi' yujñej smul viñ d'a yol yico' ix cham viñ, malaj junoc yuninal viñ ix cani. ⁴ Palta mañ smojoc satcanel sb'i viñ d'a slistail quiñtilal, yujñej to malaj junoc yuninal viñ ix cani. Yuj chi' ol eyac' junoc macañ co luum d'a scal yic eb' viñ yuc'tac viñ co mam chi', xchi eb' ix. ⁵ Ix yalan viñaj Moisés masanil tas ix yal eb' ix ix chi' d'a Jehová. ⁶ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha tic: ⁷ A eb' ix yisil viñaj Zelofehad chi', yel syal eb' ix. Ol ac' junoc macañ sluum eb' ix d'a scal yic eb' viñ yuc'tac viñ smam eb' ix chi', axo eb' ix ol ic'ancan smac'b'en viñ

smam chi'. **8** Alpax d'a eb' etisraelal: Tato ay mach schami, malaj junoc yuninal vinac scani, a smacb'en syal scan d'a eb' ix yisil. **9** Palta tato malaj junoc yisil chi', a d'a junoc yuc'tac scan smacb'en chi'. **10** Tato malaj junoc yuc'tac chi' jun, a d'a eb' yuc'tac smam scan smacb'en chi'. **11** Tato a smam chi' malaj pax yuc'tac, a d'a junoc sc'ab' yoc, ata' scan smacb'en chi'. A jun tic ley tz'ajcan d'a scal choñab' Israel, icha tz'aj valan tic d'ayach, xchi Jehová chi' d'a viñ.

**Ochnac viñaj Josué sq'uexuloc
viñaj Moisés
(Dt 31.1-8)**

12 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Q'ueañ d'a jolom vitz Abarim, tzilancanb'at lum ol vac' d'a eb' etchoñab' tic. **13** Añej slajvi ilanb'at lum, ol ach chamoc, icha val ix aj scham viñ uc'tac aj Aarón, **14** yujto maj in e c'anab'ajej, maj in eyic'-chaañ d'a tz'inan lum yic Zin, ayic ix cot yoval eb' anima d'ayin. Maj e c'anab'ajej e ch'oxanel d'a yichañ eb' eyetchoñab' to A inxoñej Ochi ayic ix q'ue yav eb' sc'anan a a' yuq'uej, xchi d'a viñ. (Ix uji jun chi' b'aj ay a a' scuch Meriba d'a Cades, d'a lum tz'inan lum yic Zin.)

15 Ix yalan viñaj Moisés d'a Jehová chi' icha tic:

16 —Mamin Jehová, a ach tzac' sq'uinal masanil anima. A ticnaic ac'och a sat d'a junoc mach tz'och yajaliloc a choñab', **17** yic scuchb'ej-b'at eb' yic sb'atñej eb', yic max satec' eb' icha noc' calnel malaj stañvumal, xchi viñ.

18 Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—Te ay val och Vespíritu d'a viñaj Josué yuninal viñaj Nun, yuj chi' ac'-b'at a c'ab' d'a sjolom viñ. **19** D'a val yichañ viñaj sat sacerdote Eleazar yed' d'a yichañ masanil eb' anima, tzac'ancanoch yopisio viñ. **20** Ac'-canoch jab'oc opisio chi' d'a yib'añ viñ, yic vach' ol sc'anab'ajej masanil eb' anima tas ol yal viñ. **21** A d'a viñaj Eleazar ol yal viñ, axo viñaj Eleazar chi' ol c'anb'an d'ayin yuj viñ. A inxo Jehová in tic ol val yed' q'uen Urim tas ol yutej sb'a viñ. Axo viñ ol alan d'a eb' choñab' chi' tas ol aj eb', xchi Jehová chi'.

22-23 Yuj chi' ix ic'jib'at viñaj Josué chi' yuj viñaj Moisés d'a yichañ viñaj sacerdote Eleazar yed' d'a yichañ masanil eb' choñab'. Ix lajvi chi' ix yac'anb'at sc'ab' viñaj Moisés chi' d'a sjolom viñaj Josué chi', ix yac'ancan yopisio viñ, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

**Ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u
(Ex 29.38-46)**

28 **1** Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

2 Al jun checnab'il tic d'a eb' etchoñab' chi': A d'a stiempoal chequel yajcani, sc'anab'ajej eb' yac'an juntzañ ofrenda sñusjitz'a silab'il d'ayin, te suc'uq'ui sjab' svab'i, xchi d'a viñ.

3-8 Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' yetchoñab' chi' yuj juntzañ ofrenda yovalil sñustz'a eb' yuj yic'-jichañ Jehová. Junjun c'u sñusjitz'a chatacvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail. Jun noc' sñusjitz'a d'a q'uiñib'alil, axo junxo noc' d'a yemc'ualil. Yovalil tz'ac'ji chañe' libra ixim harina te vach', scalaj yed' junoc litro aceite

yic sat te' olivo ofrendail yed' junjun noc'. Tz'ac'jipax junjun litro vino yed' junjun noc' calnel chi', sec-chajem b'aj ay scajnuv' Jehová yuj yic'jichaañ. A d'a lum vitzal Sinaí ix schec Jehová ac'joc juntzañ silab' tic d'a junjun c'u, aton ofrenda suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

Ofrenda tz'ac'ji d'a sc'ual ic'oj ip

9 A d'a sc'ual ic'oj ip, yovalil syac' chavañocxo noc' quelemtac calnel eb', aton noc' jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail yed' vajxaque' libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite d'a ofrendail d'a ixim trigo. Tz'ac'jipax vino yed'oc, ichataxon tz'aj yac'ji. 10 Masanil juntzañ silab' chi' tz'ac'ji d'a sc'ual ic'oj ip, palta ch'oc yel d'a yichañ silab' tz'ac'jitaaxon d'a junjun c'u yed' pax vino tz'ac'jitaaxon yed'oc.

Ofrenda tz'ac'ji d'a junjun uj

11 A d'a b'ab'el c'ual yic junjun uj tzeyac' chavañ noc' quelemtac vacax silab'il yed' jun noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Masanil noc' tic, mocab'a jab'oc spaltail noc'. 12 A yed' junjun noc' vacax chi' tzeyac' lajchaveoc libra ixim harina te vach', tze calan yed' aceite. Axo yed' noc' ch'ac calnel chi' tzeyac' vajxaqueoc libra ixim harina te vach', calab'il yed' aceite. 13 Axo yed' junjun noc' quelemtac calnel chi', chañe' libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite tzeyac'a'. Aton jun ofrenda sñusjitz'a chi', suc'uq'ui sjab' syab' Jehová. 14 Axo vino tz'ac'jitaaxon d'a ofrendail, chab' litro tz'ac'ji yed' junjun noc' vacax chi', nañal schab'il litro d'a jun noc' ch'ac calnel chi', junjun litro d'a

junjun noc' quelemtac calnel chi'. Aton juntzañ ofrenda chi' yovalil tz'ac'ji d'a junjun uj d'a yol ab'il. 15 A yed' silab' sñusjitz'a chi', tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva d'a Jehová silab'il yuj mul yed' vino tz'ac'jitaaxon yed'oc.

Ofrenda tz'ac'ji d'a q'uiñ yic snacot eb' israel ayic yelnaccot eb' d'a Egipto (Lv 23.5-8)

16 D'a 14 yoch b'ab'el uj d'a yol ab'il, ata' tz'och q'uiñ yic tze naan-coti ayic eyelnac libre yuj Jehová. 17 Axo d'a 15 yoch uj chi', ata' tz'och uque' c'ual q'uiñ, aton ta' svaji ixim pan malaj yich. 18 A d'a b'ab'el c'u d'a uque' c'ual chi' tz'och jun nivan molanil yuj eyoch ejmelal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. 19 Chavañ noc' quelemtac vacax tz'ac'ji silab'il, jun noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel junjun ab'il sq'uinal. Masanil noc' chi', malajocab' jab'oc spaltail noc'. 20 A yed' juntzañ silab' chi' tz'ac'ji juntzañxo ofrenda tz'ac'jitaaxon yed'oc, ixim harina calab'il yed' aceite, tz'ac'ji icha tic: Lajchave' libra ixim yed' junjun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', 21 chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. 22 Tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva silab'il yuj mul yic stupcanel e mul d'a eyib'añ. 23 Masanil juntzañ chi' tz'ac'ji yed' jun silab' sñusjitz'a d'a q'uiñib'alil d'a junjun c'u. 24 Icha chi' tz'aj d'a junjun c'u d'a uque' c'ual q'uiñ chi'. Sñusjitz'a juntzañ ofrenda chi', suc'uq'ui sjab' syab' Jehová. Palta ch'oc pax yaj silab' tz'ac'jitaaxon d'a junjun c'u yed' pax vino tz'ac'jitaaxon yed'oc. 25 Axo d'a yuquíl

c'ual, tz'ochpax junxo nivan molanil yuj eyoch ejmelal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej.

Ofrenda sb'ab'el sat tastac tz'avchaji
(Lv 23.9-22)

26 Ayic toxo ix ec'b'at uque' semana yec' q'uiñ yic tze naancot eyelnac libre yuj Jehová, tzeyac'an eyofrenda yuj sb'ab'el sat eyavb'en tze molo'. Tze molb'ej e b'a e masanil yuj eyoch ejmelal d'a Jehová, malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. **27** Tzeyac'pax junoc silab' te vach' d'a Jehová suc'uq'ui sjab' syab'i: Chavañ noc' quelemtac vacax, junoc noc' ch'ac calnel, ucvañoc noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal, **28** yed' ixim harina te vach' calab'il yed' aceite tz'ac'-jitaxoni, lajchave' libra ixim yed' junjun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', **29** chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. **30** Tzeyac'anpax junoc noc' mam chiva silab'il yuj e mul. **31** A yed' juntzañ silab' chi' tz'ac'jiñej ofrenda d'a ixim harina yed' vino. Tzeyac'anpax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u. Masanil noc' tz'ac'ji chi', yovalil malaj jab'oc spaltail noc'.

Q'uiñ yic spuji q'uen trompeta
(Lv 23.23-25)

29 **1** A d'a b'ab'el c'ual yic yuquil uj, tze molb'ej e b'a yic tzex och ejmelal. A d'a jun c'ual chi' malaj junoc mach smunlaji. A jun c'ual chi', sc'ual yic spuji q'uen trompeta. **2** Tze ñusantz'a juntzañ silab' suc'uq'ui sjab' syab' Jehová: Jun noc' quelem vacax, junoc noc' ch'ac calnel

yed' ucvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi', malajocab' jab'oc spaltail noc'. **3** Tzeyac'anpax ixim harina calab'il yed' aceite tz'ac'jitaxon yed'oc, lajchave' libra ixim yed' jun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', **4** chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. **5** Tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva silab'il yic stupcanel e mul d'a eyib'añ. **6** Tz'ac'-jipax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun uj yed' pax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' ixim harina yed' vino tz'ac'-jitaxoni, icha val ix aj yalan Jehová. A juntzañ chi' aton ofrenda sñusji, te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

A jun sc'ual yic tz'ac'ji tup mul
(Lv 23.26-32)

7 D'a slajuñil c'ual yoch yuquil uj chi', tze molb'anpax e b'a yuj eyoch ejmelal, tzex och d'a tze'ojc'olal d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. **8** Tze ñusantz'a juntzañ silab' suc'uq'ui sjab' syab' Jehová, jun noc' quelem vacax, jun noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi' malajocab' jab'oc spaltail noc'. **9** Tzeyac'anpax ixim harina te vach', calab'il yed' aceite yed'oc, lajchave' libra ixim yed' jun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', **10** chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. **11** Tzeyac'anpax junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul. Tzeyac'anpax silab' tz'ac'ji d'a sc'ual yac'ji tup mul yed' pax silab' tz'ac'-jitaxon d'a junjun c'u, ixim harina yed' pax vino.

Ofrenda yic q'uiñ Chinama*(Lv 23.33-44)*

12 Añeja' d'a 15 c'ual yoch yuquil uj tze molb'ej e b'a eyoch ejmelal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. Uque' c'ual tzeyac'och q'uiñ yuj eyic'anchaañ Jehová. **13-34** A d'a junjun c'ual q'uiñ chi' tze ñusantz'a juntzañ noc' noc' d'a silab'il, te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová: Chavañ noc' ch'ac calnel yed' 14-oc noc' quelemtac calnel junjun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi' malajocab' jab'oc spaltail noc'. Yed' pax ixim harina calab'il yed' aceite tz'ac'ji ofrendail: Vaj-xaque' libra ixim yed' junjun noc' ch'ac calnel chi', chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. Tzeyac'anpax junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul yed' pax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' pax ixim harina yed' vino tz'ac'jitaxon yed'oc d'a ofrendail.

A yed' juntzañ noc' noc' chi', tzeyac'pax 13-oc noc' quelemtac vacax d'a b'ab'el c'u, 12-oc noc' d'a schab'il c'ual, 11-oc noc' d'a yoxil c'ual, 10-oc noc' d'a schañil c'ual, b'aluñvañoc noc' d'a yoil c'ual, vaj-xacvañoc noc' d'a svaquil c'ual, ucvañoc noc' d'a yuquil c'ual. A yed' junjun noc' quelemtac vacax chi' tz'ac'ji lajchaveoc libra ixim harina vach', calab'il yed' aceite. Stz'a juntzañ noc' chi' silab'il, te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

35 Axo d'a svajxaquil c'ual, tze molb'anocho e b'a eyoch ejmelal. Malaj munlajel tze c'ulej d'a jun c'ual chi'. **36** Tze ñusantz'a junoc noc' quelem vacax silab'il te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová yed' junoc noc'

ch'ac calnel yed' ucvañoc noc' quelemtac calnel junjun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi' malajocab' spaltail noc'. **37** Añej-tona' tzeyac'anpax ixim harina ofrendail yed' vino yed' noc' vacax chi', noc' ch'ac calnel chi' yed' pax noc' quelemtac calnel chi' icha yalan ley. **38** Tzeyac'an junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul yed' pax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' ixim harina yed' vino tz'ac'jitaxon yed'oc d'a ofrendail.

39 Aton juntzañ silab' tic yovalil tzeyac' d'a Jehová d'a juntzañ q'uiñ to chequel yaj sc'ual. A yed' juntzañ tic syal eyac'anpax ofrenda to ix eyac' e ti' eyac'ani, ma junoc ofrenda toñej tz'el d'a e c'ol eyac'ani. Syal eyac'an silab' to stz'ai, ixim harina, ma vino d'a ofrendail, ma silab' yic junc'olal.

40 Icha val chi' ix aj yalan viñaj Moisés d'a eb' israel masanil tas ix yal Jehová d'a viñ.

A sleyal b'aj scac' co ti'

30 ¹ Ix yalan viñaj Moisés d'a eb' yajal yaj d'a junjun yñ-tilal Israel icha tic:

² Ix yal Jehová tato ay junoc viñ vinac syac' sti' yac'an junoc tas d'a Jehová, mato syac' sti' d'a junoc tas ol sc'ulej, yovalil sc'anab'ajej sc'ulan tas ix yal chi'. Max yal sq'uexan tas ix yal chi'. ³ Tato a junoc ix cob'es aytoec' yed' smam, syac' sti' yac'an junoc tas d'a Jehová, mato syac' sti' d'a junoc tas mañ ol sc'ulej, ⁴ tato malaj tas syal viñ smam ix chi' ayic syab'an viñ to ay sti' ix ix yac'a', yovalil sc'anab'ajej ix sc'ulan b'aj ix yac' sti' chi'. ⁵ Palta tato a' viñ smam ix chi' tz'ac'an yovalil ayic syab'an viñ to ay

sti' ix ix yac'a', tato icha chi', mañox yovaliloc sc'ulej ix b'aj ix yac' sti' chi'. Maxtzac ac'jilaj pural ix yuj Jehová b'aj ix yac' sti' chi'.

6 Tato ay junoc ix ix syac' sti' d'a Jehová vach'chom ix cham val snani, ma jun elañchamel ix yal ix to sc'ulej junoc tasi, slajvi yac'an sti' ix chi' tz'och yetb'eyum ix, **7** tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix b'aj ix yac' sti' chi', malajñej tas syal viñ yuu, yovalil sc'anab'ajej ix b'aj ix yac' sti' chi'. **8** Palta tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix chi' jun, malaj sgana viñ, mañ yovaliloc sc'anab'ajej ix b'aj ix yac' sti' chi', max ac'jipaxlaj pural ix yuj Jehová sc'anab'ajani.

9 Tato a eb' ix chamnac yetb'eyum, ma eb' ix spucnac sb'a yed' yetb'eyum syac' sti' d'a junoc tas d'a Jehová, yovalil sc'anab'ajej eb' ix.

10 Tato a junoc ix ix ay yetb'eyum syac' sti' sc'ulan junoc tasi, mato syac' sti' d'a junoc tas mañ ol sc'ulej, **11** tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix chi', malajñej tas syal viñ, a ix chi' yovalil sc'anab'ajej ix b'aj ix yac' sti' chi'. **12** Palta tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix chi', tato malaj sgana viñ, mañ yovaliloc sc'anab'ajej ix sc'ulan b'aj ix yac' sti' chi'. Max ac'jilaj pural ix yuj Jehová sc'ulani.

13 A viñ etb'eyumab'il chi', syal yalan viñ tato syal sc'anab'ajan ix b'aj ix yac' sti' chi' mato maay.

14 Tato ayxo jun chab'oc c'ual yab'an jun chi' viñ, malajñejpax tas syal viñ, yovalil sc'anab'ajej ix sc'ulan b'aj ix yac' sti' chi'. **15** Tato ayic toxo ix ec' tiempo, ichato chi' syalan viñ to max sc'anab'ajej ix, axo d'a yib'añ viñ scan smul ix b'aj maj sc'anab'ajej sti' ix syac' chi', xchi Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

16 Aton juntzañ ley ix yal Jehová d'a viñaj Moisés yuj tas val tz'aj viñ vinac yed' ix yetb'eyum, ma eb' viñ mamab'il yed' eb' ix yisil cob'esto aytoec' yed'oc, tato syac' sti' eb' ix d'a Jehová.

Ix spac sb'a eb' israel d'a choñab' Madián

31 **1** Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés, ix yalan icha tic:

2 Al d'a eb' etisraelal to spac sb'a eb' d'a eb' aj Madián, slajvi chi' ol ach chamoc, xchi d'a viñ.

3 Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' yetchoñab' chi' icha tic:

—Aq'uec lista e b'a jayvañoc ex d'a oval, tze satanel eb' aj Madián yuj spactzitaj schucal eb' d'a Jehová.

4 Junjun iñtilal, mil vinac syac'b'at d'a oval, xchi viñ.

5 Yuj chi' ix sic'juel mil eb' soldado d'a junjun iñtilal. Ay 12 mil eb' d'a smasanil, yed'nacxoq'ue syamc'ab' junjun eb' yic oval. **6** Ichaton chi' ix aj schecjib'at eb' d'a oval yuj viñaj Moisés. Ix b'atpax viñaj Finees, yuninal viñaj sacerdote Eleazar yed' eb'. A viñ ed'jinac juntzañ yamc'ab' to yic Dios yaji yed' q'uen trompeta spuji yic tz'och eb' yac' oval. **7** Ix yac'an oval eb' yed' eb' madianita icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'. Ix smilancham masanil eb' viñ vinac eb'. **8** D'a scal eb' ix cham chi', ix cham viñaj Evi, viñaj Requiem, viñaj Zur, viñaj Hur yed' viñaj Reba, aton ovañ eb' viñ yajal d'a Madián. Ix champax viñaj Balaam yuninal viñaj Beor. **9** Ix ic'jicot masanil eb' ix aj Madián preso yuj eb' israel yed' masanil eb' scotac unin eb', noc' smolb'etzel noc' eb' yed' masanil tastac ay d'a eb'. **10** Ix

ñusjitz'a schoñab' eb' yed' scam-
pamento eb' yuj eb' israel chi'.

11 Masanil ix yiq'uec' eb' soldadoal
israel chi', eb' anima yed' masanil
noc' smolb'etzal noc' eb', **12** ix yic'cot
eb', ix yac'an eb' d'a viñaj Moisés, d'a
viñaj sacerdote Eleazar yed' pax d'a
eb' yetchoñab' eb'. A d'a yac'lical
Moab d'a sti' a' Jordán d'a yichañ
Jericó ayec' scampamento eb'.

13 Ix elta viñaj Moisés, viñaj sacer-
dote Eleazar yed' masanil eb' yicham-
tac vinaquil choñab' scha eb' d'a
spatiquel campamento chi'. **14** Palta
axo viñaj Moisés ix cot yoval viñ d'a
eb' ayoch yajalil d'a junjun mil yed'
d'a junjun cien eb' soldado ix meltzaj
d'a oval chi'. **15** Ix yalan viñ d'a eb'
icha tic:

—¿Tas yuj maj e milcham juntzañ
eb' ix ix tic? **16** A yuj tas ix yal viñaj
Balaam, a val eb' ix ix tic ix ic'anb'at
eb' quetisraelal d'a ajmulal. Ix och
smul eb' d'a Jehová yuj yoch eb'
ejmelal d'a comon dios Baal d'a Peor.
Yuj chi' tzijtum eb' ix cham yuj jun
ilya. **17** A ticnaic mileccham masanil
eb' vinac unin yed' masanil eb' ix ix to
ayxo vinac ix ec' d'a spatic. **18** Axo eb'
ix cob'estac mantalay vinac tz'ec' d'a
spatic, mañ e milcham eb' ix, canocab'
eb' ix eyed'oc. **19** E masanil mach ex ix
e milcham anima, ma ix eyam junoc
chamnac, canañec uqueoc c'ual d'a
spatiquel campamento. A ex tic yed'
eb' preso yaj eyuuj, yovalil tze b'iquel
e b'a d'a schab'jial yed' d'a svac'jial.
20 Tze juc'anel e pichul yed' masanil
tastac b'ob'il d'a noc' tz'uuum, ma d'a
xil noc' chiva yed' d'a te te', xchi viñ
d'a eb'.

21 Ix yalan viñaj sacerdote Eleazar
d'a masanil eb' ix xid'ec' d'a oval chi'
icha tic:

—Aton jun ley ix yac' Jehová d'a
viñaj Moisés tic: **22-23** A masanil tas-
tac to max tz'a yuj c'ac', icha q'uen
oro, q'uen plata, q'uen bronce, q'uen
hierro, q'uen estaño, ma q'uen
plomo, yovalil tz'ec' d'a cal c'ac',
slajvi chi' tze b'icanel d'a a a' sac-
b'itan tastac tz'och vicoc. A pax tas-
tac to stz'ab'at jun, añej yed' a a' chi'
tze sacb'itej. **24** Axo d'a svac'jial,
yovalil tze juq'uel e pichul, icha chi'
tz'aj e sacb'icaneli. Ichato chi' syal
eyoch d'a yol campamento, xchi
Jehová d'a viñaj Moisés, xchi viñaj
Eleazar chi'.

Ix pojchajec' tastac ix yic' eb' d'a oval

25 Ix yalan Jehová d'a viñaj
Moisés chi' icha tic:

26 A viñaj sacerdote Eleazar yed'
eb' yajal yaj d'a junjun macañil eb'
choñab', ol och eb' ed'oc yic tze b'is
eb' anima yed' masanil noc' noc' ix
yic'cot eb' d'a choñab' Madián.

27 Cha macañ tzeyutej. Tze pojanec'
junoc macañ d'a scal eb' soldado ix
xid'ec' d'a oval chi', axo junxo
macañ, spojchajec' d'a scal eb'
anima. **28** A d'a junjun macañ syic'
eb' soldado chi', junjun vic
tze yiq'uel d'a junjun 500 anima, d'a
junjun 500 noc' noc', vach'chom
noc' vacax, noc' b'uru, noc' calnel
ma noc' chiva. **29** A d'a viñaj sacer-
dote Eleazar tzac' juntzañ chi' icha
ofrenda d'ayin. **30** A d'a nañalxo yic
eb' anima chi', junjun tze yiq'uel d'a
junjun 50 eb' anima yed' d'a junjun
50 noc' noc', vach'chom noc' vacax,
noc' b'uru, noc' calnel, ma noc'
chiva ma yed' yalñej tas molb'etzal
noc'. Tzeyac' juntzañ noc' noc' chi'
d'a eb' levita aton eb' yilumal in
cajnub', xchi d'a viñ.

31 Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés yed' viñaj sacerdote Eleazar icha val ix aj yalan Jehová chi'. **32-35** Aton slistail masanil tastac ix yic'cot eb' soldado tic, ch'oc pax tastac ix yic' junjun eb': 675 mil noc' calnel, 72 mil noc' vacax, 61 mil noc' b'uru yed' 32 mil eb' ix cob'estac. **36** Yuj chi' nañal val juntzañ chi' ix yic' eb' soldado. 337 mil 500 noc' calnel ix yic' eb'. **37** A d'a juntzañ noc' chi', 675 noc' ix yac' eb' d'a Jehová. **38** A d'a 36 mil noc' vacax yic' eb' soldado, ix ac'ji 72 noc' d'a Jehová. **39** A d'a 30 mil 500 noc' b'uru yic' eb' soldado, ix ac'ji 61 noc' d'a Jehová. **40** A d'a eb' ix 16 mil cob'estac yic' eb' soldado, ix ac'ji 32 eb' ix d'a Jehová. **41** Masanil juntzañ chi' ix yac' viñaj Moisés d'a viñaj sacerdote Eleazar, aton tas to yic-taxon Jehová yaji, icha val ix aj yalan Jehová. **42-46** Icha val sb'isul ix yic' eb' soldado chi', icha chi' ix yac' viñaj Moisés d'a eb' anima chi': 337 mil 500 noc' calnel, 36 mil noc' vacax, 30 mil 500 noc' b'uru yed' 16 mil eb' ix cob'estac.

47 A d'a nañalxo chi', junjun ix yiq'uel viñaj Moisés d'a junjun 50. Lajanñej ix yutejpax eb' anima viñ yed' noc' noc'. Ix yac'an viñ d'a eb' levita smunlaj d'a scajnub' Jehová, icha val ix aj yalan Jehová chi'. **48** Axo eb' yajal yaj d'a junjun mil yed' d'a junjun cien eb' soldado chi', ix b'at eb' yal d'a viñaj Moisés. **49** Ix yalan eb' icha tic: A oñ tic ix co b'is eb' soldado ayoch d'a yol co c'ab', malaj junoc eb' ix satb'ati, tz'acanñej eb'. **50** Yed'nac masanil q'uen oro ix ilchaj yuj eb', q'uen brazaletes, pulseras, cole'ab', uchiquin yed' juntzañxo q'uen q'ueen vach' yilji. A juntzañ tic

scac' d'a Jehová, yujto ix colvaj qued'oc, yuj chi' ix oñ meltzaj co masanil, xchi eb'.

51 Ix schaan masanil q'uen oro chi' viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar d'a eb', aton masanil q'uen oro ayoch yelvanub'oc snivanil eb'. **52** Masanil q'uen oro ix yac' eb' yajal chi', oxe' quintal yed' 68 libra yalil q'ueen. **53** Junjun soldado ayñej jab'jab'oc tastac ix yic'a', aton tastac ix yic' eb' d'a eb' ajc'ol chi'. **54** Axo viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar chi' ix chaan q'uen oro ix yic'cot eb' yajal soldado chi'. Ix yic'anb'at q'uen eb' viñ d'a scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a, yic vach' snachajcot eb' israel yuj Jehová chi'.

Smach'en eb' yiñtilal Rubén

yed' eb' yic Gad

(Dt 3.12-22)

32 ¹ A eb' yiñtilal Rubén yed' eb' yic Gad mañixo jantacoc noc' smolb'etzal noc' eb'. Ayic ix yilan eb' to a lum scuchan Jazer yed' Galaad, te vach' lum yic smolji noc' noc', ² ix b'at eb' yil viñaj Moisés yed' viñaj sacerdote Eleazar yed' pax eb' yajalil choñab'. Ix yalan eb' icha tic d'a eb':

3-4 —Ilec val lum macb'il yuj juntzañ choñab' tic: Aton Atarot, Dibón, Jazer, Nimra, Hesbón, Eleale, Sebam, Nebo yed' Beón, te vach' sva masanil noc' molb'etzal noc' d'a juntzañ lum luum tic. Yuj scolval Jehová ix quic'-canec' luum yic tz'ochcan lum quicoc a oñ israel oñ tic. Eyojtacpaxi to ay juntzañ noc' noc' tic molb'il cuuj. ⁵ Yuj chi' tato vach' tze na'a, aq'uec juntzañ lum tic d'ayoñ, yic max oñ ec'can d'a sc'axepal a' Jordán, xchi eb'.

6 Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb':

—¿Tom e gana tzex can d'a tic yacb'an sb'at eb' quetchoñab' d'a oval? 7 ¿Tas yuj tzeyac' chab'axq'ue sc'ol eb' quetchoñab' yic max ec' eb' d'a jun lum yalnac Jehová to ol yac' d'a eb'? 8 Icha val tic yutej sb'a eb' co mam quicham ayic in checanb'at eb' yil luum ayic ayoñec' d'a Cades-barnea. 9 C'och eb' yil jun luum chi' masanto d'a sch'olanil a' Escol. Slajvi chi' yac'an chab'axq'ue sc'ol eb' quetisraelal eb' yic max och eb' d'a lum yac'nac sti' Jehová yac'an d'ayoñ. 10 Yuj val chi' cot yoval sc'ol Jehová d'a jun c'u chi', yuj chi' yac' sti' to 11 a eb' anima 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati ayic yel-naccot eb' d'a Egipto, mañ ol yil-laj lum eb', lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' yiñtilalcan viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, yujto mañ smasaniloc sc'ol eb' och tzac'an yuj tas yala'. 12 Añej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone yiñtilal viñaj Cenaz yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun, ol och d'a luum, aton eb' viñ c'anab'ajan d'a smasanil sc'ool tas yal Jehová chi'. 13 Cot yoval Jehová chi' d'ayoñ, yuj chi' 40 ab'il oñ ec' d'a tz'inan lum yuuj, masanto ix satel masanil eb' maj c'anab'ajani, mañxo junoc eb' ix cani. 14 A exxo tic, ex yiñtilal anima pit, e gana tze b'eyb'alej sb'eyb'al eb' co mam quicham chi' yic tze tzuntzanxicot yoval sc'ol Jehová d'a quib'añ. 15 Tato malaj e gana tzex och tzac'an yuj Jehová chi', ol ex yactejean d'a jun tz'inan luum tic yed' masanil jun choñab' tic. Eyuuj val ol oñ sateloc, xchi viñaj Moisés chi'. 16 Yuj chi', ix snitzanb'at sb'a eb' d'a stz'ey viñaj Moisés chi', ix yalan eb' icha tic:

—A val tas co gana, to sco b'oq'ue smacte' noc' co calnel yed' noc' co vacax d'a tic yed' choñab' yic eb' ix quetb'eyum yed' cuninal. 17 A oñxo tic ol cac' lista co b'a d'a oval. Ol oñ b'ab'laj d'a yichañ eb' quetchoñab' tic masanto ol yal quic'anb'at eb' d'a lum luum chi'. Axo eb' ix quetb'eyum yed' eb' cuninal ol can eb' d'a choñab' ayoch smuroal tic d'a jun-c'olal, yic vach' malaj tas tz'utaj eb' yuj eb' anima cajan d'a juntzañ choñab' tic. 18 Masanto ol yal scan eb' quetchoñab' tic d'a sat sluum ichato chi' ol oñ meltzajxicot d'a co pat tic. 19 Yujto a lum ay d'a jun c'axep tic quic tz'ajcan luum, aton d'a stojolal b'aj sjavi c'u tic, yuj chi' a d'a sc'axepalec' a' Jordán chi' mañ ol co chalaj lum co luum chi' a oñ tic, xchi eb'. 20 Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'a eb':

—Syal eyic'ancan luum tato tz'el-c'och icha val tas tzeyal chi', ol eyac'-ñej oval icha syal Jehová. 21 Tato e masanil a ex tic eyed'nac eyamc'ab' yic oval ol ex ec' d'a a' Jordán icha syal Jehová chi', tzex canñej ta' masanto syal yel eb' ajc'ol chi' eyuuj. 22 Ayic toxo ix eyic'canec' lum luum chi' yuj Jehová, ayic toxo pax ix ac'ji ganar eb' anima ta', ichato chi' ol ex meltzajoc. Icha chi' ol aj e c'anab'ajan b'aj tzeyac' e ti' d'a Jehová yed' d'a eb' eyetchoñab' tic. 23 Palta tato max e c'ulej icha chi' jun, a val ta' ol eyila' to ix och e mul d'a Jehová, ol c'och sc'ual ol yac'anoch yaelal d'a eyib'añ yuj e mul chi'. 24 B'oecq'ue e choñab' yuj eb' ix eyetb'eyum yed' eb' eyuninal, tze b'oan smacte' noc' e calnel chi', tze c'anab'ajan masanil tas tzeyal chi', xchi viñaj Moisés chi' d'a eb'.

25 Ix tac'vi eb' yiñtilalcan Rubén yed' eb' yiñtilalcan Gad icha tic:

—A oñ a checab' oñ tic, ol co c'anab'ajej masanil tas ix al chi'. 26 A eb' ix quetb'eyum yed' eb' co cotac unin yed' masanil noc' co molb'etzal noc', ol can d'a juntzañ choñab' d'a Galaad tic. 27 A oñxo tic jun, ol oñ b'at d'a oval b'aj ol yal sc'ol Jehová, icha val alan chi', xchi eb'. 28 Ix yalan viñaj Moisés d'a viñaj sat sacerdote Eleazar yed' d'a viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' d'a masanil eb' yajalil choñab' d'a junjun macañ yiñtilal Israel icha tic:

29 —Tato masanil eb' vinac d'a yiñtilal Gad yed' d'a yic Rubén lista yaj yac'an oval, ol ec' eb' eyed'oc d'a yol a' Jordán icha yalan Jehová, masanto ol eyic' lum luum chi', ichato chi' tzeyac'an lum Galaad tic smacb'enoc eb'. 30 Tato max b'at eb' d'a oval chi' eyed'oc jun, a d'a lum Canaán chi' ol yic' smacb'en eb' eyed'oc, xchi viñaj Moisés chi'.

31 Ix tac'vixi eb' yiñtilalcan Gad yed' eb' yic Rubén chi' icha tic:

—Ol co c'ulejñej masanil tastac schec Jehová co c'ulej. 32 Qued'nac co yamc'ab' yic oval ol oñ ec' d'a Canaán chi' icha syal Jehová, palta quic tz'ajcan lum luum d'a stojolal b'aj sjavi c'u tic, xchi eb'. 33 Yuj chi' a d'a eb' yiñtilalcan Gad yed' d'a eb' yic Rubén yed' d'a nañalxo eb' yiñtilalcan Manasés yuninal viñaj José, ix yac' lum viñaj Moisés chi', aton lum yic viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, lum yic viñaj Og sreyal Basán yed' jantac choñab' macb'il yuuj yed' jantac smacb'en ay d'a spatictac.

34 Axo eb' yiñtilalcan Gad ix laj sb'oxiq'ue choñab' Dibón eb' yed' Atarot, Aroer, 35 Atarot-sofán, Jazer,

Jogbeha, 36 Bet-nimra yed' Bet-arán. Ix yac'anoch smuroal eb', ix sb'oan-pax smacte' scalnel eb'. 37 Axo pax eb' yiñtilalcan Rubén, ix sb'oxiq'ue choñab' Hesbón eb', Eleale, Quiriataim, 38 Nebo, Baal-meón yed' Sibma. Ix sq'uexan sb'i juntzañ choñab' ix sb'oxiq'ue eb' chi'. 39 Axo pax eb' yiñtilal Maquir yuninal Manasés, ix ic'anpaxcan lum ay d'a Galaad. Ix yac' ganar eb' spechanel eb' amorreo ta'. 40 Icha chi' ix aj yac'an lum Galaad viñaj Moisés d'a eb' yiñtilal Maquir, yuj chi' ix cajnaj eb' ta'. 41 Axo pax viñaj Jair yiñtilalcan Manasés, ix yac' ganar juntzañ scampamento eb' amorreo eb', ix yac'an scuch eb' Havot-jair. 42 Axo jun viñ scuchan Noba yed' juntzañxo eb' ajun yed'oc, ix yac' ganar eb' aj Kenat eb' yed' juntzañxo choñab' ayoch d'a yol smacb'en. Ix yac'an viñ scuch Noba.

A tas ix aj sb'eycot eb' israel

33 1 Icha tic aj sb'eycot eb' israel, ayic yelta tzololoc eb' d'a Egipto. A viñaj Moisés yed' viñaj Aarón cuchb'an eb'. 2 Icha tas ix yal Jehová, ix stz'ib'ejcan viñaj Moisés tastac sb'i juntzañ lugar b'ajtac ix laj sb'o scampamento eb', b'ajtac ix laj ec' eb'. Icha tic aj quelta, xchi viñaj Moisés chi'.

3-4 A oñ israel oñ tic, oñ elta d'a Ramesés d'a yol yic Egipto d'a 15 yoch b'ab'el uj d'a yol ab'il. Aton d'a jun ac'val chi' sch'oxel Jehová to malaj yelc'och juntzañ sdiosal eb' aj Egipto chi', miljipaxcham masanil eb' sb'ab'el vinac unin eb' yuj Jehová chi'. Yacb'an van smucancan scham-nac eb' chi', quelta d'a yichañ eb' smasanil. Te ayxo quip, te c'ac'xo co

c'ool. **5** Ayic quel d'a Ramesés chi', co javi d'a Sucot.

6 Quelxi d'a Sucot chi', co javi d'a Etam d'a stitac tz'inan lum.

7 Co q'uexb'eancot co b'a d'a Pi-hahirost ay d'a stojolal b'aj sja c'u d'a Baal-zefón, coch vaan ta' d'a yichañ Migdol.

8 Quelxi d'a Pi-hahirost chi', co c'axpajec' d'a a' mar, co javi d'a tz'inan lum. Oxe' c'ual b'ey oñ d'a taquiiñ lum yic Etam co javi d'a Mara.

9 Quelxi d'a Mara chi', co javi d'a Elim b'aj ay lajchave' sjaj a a', ay pax 70 te' palma ta'. Ata' ochoñ vaan.

10 Quelxi d'a Elim chi', co javi d'a slac'anil a' Chacchac Mar.

11 Quelxi d'a a' Chacchac Mar chi', co javi d'a tz'inan lum Zin.

12-36 Ayic quel d'a tz'inan lum Zin chi', quec'ta d'a Dofca, d'a Alús yed' d'a Refidim, b'aj malaj a a' cuq'uej.

Quec'pax d'a tz'inan lum Sinaí, d'a Quibrot-hataava, d'a Hazerot, d'a Ritma, d'a Rimón-peres, d'a Limna, d'a Rissa, d'a Ceelata, d'a vitz Sefer, d'a Harada, d'a Macelot, d'a Tahat, d'a Tara, d'a Mitca, d'a Hasmona, d'a Moserot, d'a Bene-jaacán, d'a Hor b'aj ay vitzal Gidgad, d'a Jotbata, d'a Abrona, d'a Ezió-geber yed' d'a tz'inan lum Zin aton Cades.

37 Quelxi d'a Cades chi' co javi d'a svitzal Hor d'a smojonal Edom.

38 Ato a' aj yalan Jehová, q'ue viñaj sacerdote Aarón d'a jolom vitz Hor chi'. Ata' chamnaccan viñ. Cham viñ d'a sb'ab'el c'u yic yoil uj ayic **40** ab'il schajiel yich sb'ischaj sc'ual yic-tax quelnacta d'a Egipto.

39 Ay 123 ab'il sq'uinal viñaj Aarón chi' ayic schamnac viñ.

40 A viñ sreyal cananeo aj Arad cajan d'a Neguev d'a yol yic Canaán,

yab'nac val specal viñ tas ajnac co javi d'a jun lugar chi'.

41-44 Quelxi d'a vitzal Hor chi', quec' d'a Zalmona, d'a Punón, d'a Obot yed' d'a Ije-abarim d'a smojonal yic Moab.

45-47 Quelxi d'a Dibón-gad, quec' d'a Almón-diblataim yed' d'a svitzaltac yic Abarim, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Nebo.

48 Quelxi d'a svitzaltac yic Abarim chi', co javi d'a yac'lical Moab d'a sti' a' Jordán d'a yichañ Jericó. **49** A co campamento d'a sti' a' Jordán chi' b'atñej d'a Bet-jesimot masanto d'a Abel-sitim, d'a yac'lical Moab chi'.

Sleyal tas ol aj spojchajec' lum Canaán

50 A d'a yac'lical Moab d'a sti' a' Jordán, d'a yichañ Jericó, ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés, ix yalan icha tic:

51 Al juntzañ tic d'a eb' etchoñab': A val ol ex ec' d'a a' Jordán ayic ol ex och d'a lum Canaán chi', **52** tze pechel masanil eb' anima cajan d'a juntzañ nación chi'. Tze mac'anpoj masanil juntzañ yechel b'ob'il yuj eb', b'aj syal sb'a, aton q'uen comon q'uen tzeyb'il yuj eb', ma q'uen q'ueen b'ob'il d'a yol molde. Tze mac'anpoj juntzañ tas ay d'a juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och eb' ejmelal.

53 Ayic ol eyac'an ganar juntzañ nación chi', tze b'oanem cajan e b'a ta', yujto a in svac' d'ayex yic tzex cajnaj d'ay. **54** Palta yovalil d'a suerteal tz'aj e pojanec' lum, d'a scal junjun macañ, jun yic junjun iñtilal. A junoc macañ nivan sb'isul, nivan lum tz'ac'ji d'ay. Axo pax junoc quenñej sb'isul, quenñej pax lum tz'ac'ji d'ay. Junjun macañ scan b'aj syal suerte. **55** Ayic ol ex cajnaj ta',

tato mañ ol e pechel masanil eb' anima cajan d'a luum chi', ol ex yix-tej eb' icha junoc c'alem sb'at d'a yol e sat, ma icha junoc te' q'uiix sb'at d'a yol e b'ac'chil. **56** Ol javoc d'a eyib'añ vuuj tas d'iñantaxon sja d'a yib'añ eb', xchi Jehová chi' d'a viñ.

A smojonal choñab' Israel

34 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al juntzañ checnab'il tic d'a eb' etisraelal. Toxo val ol ex och d'a lum Canaán chi', eyic ol aj luum. Aton smojonal luum tic:

³ A smojonal lum d'a sur tz'ec' d'a tz'inan luum Zin d'a stitac lum yic Edom. Schael yich d'a stojolal sur d'a a' mar Muerto. ⁴ Sq'ueñej d'a sur chi' masanto d'a yich lum vitz Acrabim, tz'ec'ñejc'och d'a Zin masanto sc'och d'a Cades-barnea. Slajvi chi', sb'atñej-pax d'a Hasar-adar, masanto sc'och d'a Asmón. ⁵ Sb'atxi d'a Asmón chi' masanto sc'och d'a a' eluma' yic Egipto, slajvicanc'och d'a a' mar Mediterráneo. ⁶ A smojonal d'a stojolal b'aj sb'at c'u, aton a' mar Mediterráneo chi'. ⁷ Axo smojonal d'a norte, schael d'a a' mar Mediterráneo chi' masanto sc'och d'a jolom vitz Hor. ⁸ Tz'elxi d'a jolom vitz Hor chi' masanto b'aj tz'ochc'och sb'eal choñab' Hamat, masanto d'a Zedad. ⁹ Sb'at d'a Zedad chi', tz'ec' d'a Zif-rón masanto sc'och d'a Hazar-enán.

¹⁰ Axo smojonal d'a stojolal b'aj sjavi c'u, schael d'a Hazar-enán masanto sc'och d'a Sefam. ¹¹ Tz'elxi d'a Sefam chi', masanto sc'och d'a Ribla d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Aín. Slajvi chi' tz'emñej jun mojon chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' ñajab' Cineret, ¹² sb'atñej d'a a'

Jordán masanto sc'och d'a a' mar Muerto.

A masanil juntzañ chi', aton smojonal lum e luum chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'a viñ.

A tas ol aj spojchajec' lum luum

13 Ix yal juntzañ checnab'il tic viñaj Moisés d'a eb' israel:

Aton jun luum tic ol e pojec' d'a e patic, aton lum ix yal Jehová to ol spojchajec' d'a scal eb' nañal slajuñil eyiñtilal, yujto toxo ix schacan smac-b'en nañal yoxil iñtilal, **14-15** aton eb' yiñtilal Rubén yed' eb' yic Gad yed' nañalxo eb' yic Manasés. Toxo ix scha lum yic eb', aton lum ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán d'a yichañ Jericó, xchi viñaj Moisés chi'.

16 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

¹⁷ A eb' ol pojanec' lum luum chi' d'a e cal, aton viñ sacerdote Eleazar yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun.

18 Palta yovalil tzeyavtej junjunoc eb' yajal yaj d'a junjun eyiñtilal ayic spojchajec' luum chi'. **19** Aton eb' viñ tic yovalil ol avtajoc:

A d'a yiñtilal Judá, a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone.

20 Axo d'a yiñtilal Simeón, a viñaj Semuel yuninal viñaj Amiud.

21 Axo d'a yiñtilal Benjamín, a viñaj Elidad yuninal viñaj Quislón.

22 Axo d'a yiñtilal Dan, a viñaj Buqui yuninal viñaj Jogli, aton viñ yajal yaji.

23 Axo d'a yiñtilal Manasés yuninal viñaj José, a viñaj Haniel yuninal viñaj Efod, aton viñ yajal yaji.

24 Axo d'a yiñtilal Efraín yuninal pax viñaj José chi', a viñaj Kemuel

yuninal viñaj Siftán, aton viñ yajal yaji.

25 Axo d'a yiñtilal Zabulón, a viñaj Elizafán yuninal viñaj Parnac, aton viñ yajal yaji.

26 Axo d'a yiñtilal Isacar, a viñaj Paltiel yuninal viñaj Azán, aton viñ yajal yaji.

27 Axo d'a yiñtilal Aser, a viñaj Ahiud yuninal viñaj Selomi, aton viñ yajal yaji.

28 Axo d'a yiñtilal Neftalí, a viñaj Pedael yuninal viñaj Amiud, aton viñ yajal yaji, xchi d'a viñ.

29 Aton juntzañ eb' viñ tic ix schec Jehová spojec' lum Canaán d'a scal eb' yiñtilalcan Israel.

Smac'b'en eb' levita

35 **1** Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a yac'lical Moab, d'a sti' a' Jordán d'a yichañ Jericó, ix yalan icha tic:

2 Al d'a eb' etisraelal, a d'a lum sluum eb' ol scha chi', ata' ol yac' jayeoc choñab' eb' d'a eb' levita b'aj ol cajnajoc yed' pax lum colan d'a spatic yichañ junjun choñab' chi' b'aj ol va noc' smolb'etzal noc' eb' levita chi'.

3 A d'a juntzañ choñab' chi' ol cajnaj eb', axo d'a spatic yichañ ol va noc' smolb'etzal noc' eb'. **4** A lum colan d'a spatic yichañ juntzañ schoñab' eb' ol ac'joc chi', ayocab' 450 metro tz'el d'a spatictac. **5** Masanil jun lum chi', ay 900 metro d'a junjun pac'añ, lajanñej tz'aj sat d'a schañil pac'añ. Axo d'a snañal yol sc'ol luum, ata' aycan junjun choñab' chi'.

6 A d'a scal juntzañ choñab' tz'ac'ji d'a eb' levita chi', ayocab' vaqueoc choñab' b'aj syal b'at scolan sb'a junoc mach smac'ancham junoc anima. Ch'oc pax tzeyac' 42-ocxo

choñab' d'a eb'. **7** A d'a masanil, yovalil tz'ac'ji 48 choñab' d'a eb' levita chi' yed' slumal d'a spatictac b'aj sva smolb'etzal noc' eb'. **8** A d'a lum smac'b'en eb' yetisraelal eb' levita chi', ata' tz'elta juntzañ choñab' tz'ac'ji d'a eb'. Yuj chi' junjun iñtilal syac' jayeoc juntzañ choñab' chi'. A juntzañ eyiñtilal nivac sluum, tzijtum choñab' syac' eb' d'a eb' levita chi', axo juntzañ eyiñtilal quenñej sluum, quenñej choñab' syac' eb' d'a eb', xchi d'a viñ.

A choñab' b'ajtac scol sb'a eb' anima
(Dt 19.1-13; Jos 20.1-9)

9 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

10 Al jun tic d'a eb' etisraelal: Ayic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, ol ex och choñab'il d'a sat lum Canaán chi'. **11** Ol e siq'uel jayeoc choñab' b'aj ol yal scolan sb'a junoc mach smac'ancham junoc anima tato mañ sc'anoc sc'ool sc'ulani. **12** Ata' scol sb'a jun chi', vach'chom sayjiec' yuj junoc mach ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi', max yal-laj schami, tato maxto c'anb'aj d'ay yuj eb' yajal yaj d'a choñab' chi'. **13** A juntzañ choñab' b'aj scol sb'a eb' chi', vaque' choñab'il ol yil sb'a; **14** Oxe' scan d'a sc'axepalec'ta a' Jordán tic, oxe' pax scan d'a Canaán chi'. **15** A d'a vaque' choñab' chi', ata' scol sb'a eb' anima smac'ancham junoc anima, aton eb' eyetisraelal yed' eb' mañ eyet-choñab'oc ayec' cajan d'a e cal, ma eb' toñej tz'ec' posado. Ata' scol sb'a eb' tato mañ sc'anoc sc'ol eb' smac'ancham anima chi' eb'.

16-18 Tato ay junoc mach smac'ancham anima yed' junoc q'uen yam-c'ab' yic oval, ma yed' junoc

yaxq'ueen, ma yed' junoc te te', talaj scham jun anima chi' yuuj, a jun smac'vaj chi', mac'umcham anima toni, yovalil smac'jipax chamoc. **19** A junoc ayto yuj sb'a yed' viñ ix cham chi', a' smac'anpaxcham viñ ix mac'ancham jun anima chi' ayic schalan sb'a yed'oc.

20 Q'uinaloc ay junoc mach tz'ecanb'at poc'naj junoc anima yujto schichonoch sc'ol d'ay, ma syecanb'at junoc tas d'a yib'añ yuj yajc'olal, **21** mato smac'a' yujto yajc'ol sb'a eb', axo tz'aji scham jun anima chi', yovalil smac'jipaxcham jun ix mac'-vaj chi', yujto mac'umcham anima. Yuj chi' a junoc ayto yuj sb'a yed' viñ ix cham chi', a smac'anpaxcham jun mach smilvaj chi'. **22** Palta q'uinaloc ay junoc mach tz'ecan telvoc junoc anima, mañ sc'anoc sc'ool, tato malaj oval d'a scal eb', ma jun, syecanb'at junoc tas d'a yib'añ, **23** añejtona' tato maj yilpaxi, sjulanb'at junoc q'ueen axo d'a junoc anima sc'och q'ueen, scham yuuj, mañ yajc'oloc sb'a eb', mañ yujoc yac'an chucal d'ay yuj chi' icha chi' tz'aji. **24** Tato icha chi', sb'at scol sb'a jun anima chi' d'a junoc choñab' b'aj scol sb'a eb' anima chi'. Axo eb' anima b'aj snib'ej scol sb'a chi', a eb' tz'ic'anb'at b'aj ix och jun chamel chi'. Axo eb' anima cajan b'aj ix och chamel chi', a eb' sch'olb'itan jun ay smul chi' yed' jun ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi', icha yalan sleyal d'a yib'añ eb'.

25 A eb' yichamtac vinaquil choñab' b'aj ix b'at scol sb'a jun ix mac'ancham jun anima chi', a eb' scolan d'a yol sc'ab' viñ ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi'. Axo eb' tz'ic'an-xib'at d'a choñab' b'aj ix xid'ec' scol sb'a chi'. A jun chi' scanñej ta'

masanto scham viñ sat sacerdote sic'-b'ilocho d'a jun tiempoal chi'. **26** Palta tato tz'el d'a spatiquel choñab' b'aj ayec' scol sb'a chi', **27** tz'ilchajelta yuj jun mach ayto yuj sb'a yed' jun smac'-naccham chi', smac'jicham yuj jun tz'ilanelta chi', a jun smilvaj chi' max ochlaj smul. **28** Yuj chi' yovalil ayñejocab'ec' d'a yol choñab' chi' masanto scham viñ sat sacerdote, ichato chi' syal spax d'a schoñab'.

29 A juntzañ tic ley tz'ajcan d'a e cal yed' d'a scal eb' eyiñtilal, yalñej b'ajtl ol ex cajnajok.

30 Tato ay chavañoc, ma oxvañoc testigo d'a spatic junoc mach smac'ancham junoc anima, a jun chi' ay sleyal schami. Tato junñej testigo jun, max yal-laj schami. **31** Max yal-laj schaji q'uen tumin tato toxo ix och d'a yib'añ junoc mach to ix smac'cham junoc anima, yovalil schami.

32 Max yal-laj schaji q'uen tumin d'a junoc smac'ancham junoc anima yuj yel libre d'a choñab' b'aj ayec' scol sb'a chi', yic spax d'a schoñab' ayic manto cham viñ sat sacerdote.

33 Mañ eyixtejb'at lum luum b'aj ol ex cajnaj chi' yuj schiq'uil anima smac'jichamoc. Yuj chi' tato ay chic' tz'em d'a sat luum, malaj junoc tas syal yac'an tupoc, añej to scham jun ix mac'ancham anima chi'.

34 Yuj chi', mañ eyixtejb'at sat lum luum b'aj ol ex cajnaj chi', yujto a in Jehová in ayinec' d'a e cal a ex israel ex tic d'a sat lum luum chi', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Sleyal yuj smacb'en eb' ix ix

36 ¹ A eb' yichamtac vinaquil yaj d'a eb' yiñtilalcan Galaad, aton eb' yiñtilalcan viñaj Maquir yuninal viñaj Manasés,

yuninalcan viñaj José, ix ja eb' d'a yichañ viñaj Moisés yed' eb' yajalil choñab', ix yalan eb' icha tic:

2 —Ach mamin Moisés, a Jehová ix alani to ol a pojec' lum luum d'a co cal a oñ yiñtilal oñ Israel tic ato syala' b'aj ol quic' junjun oñ. Ix yalanpaxi to a jun macañ lum d'iñan ol yic' viñaj Zelofehad viñ cuc'tac chamnac, syal yac'ji lum d'a eb' ix yisil viñ. 3 Palta q'uinaloc a eb' ix chi' tz'ic'an eb' viñ vinac d'a junocxo iñtilal eb' quetisraelal, yuj chi' a lum chi' tzam el lum d'a yol smac'b'en quiñtilal tic, axom yec' lum d'a yol smac'b'en yiñtilal eb' viñ syic' eb' ix chi'. 4 Slajvi chi', axom yic sc'och yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tastac d'a libre, tzam canxoñej slum eb' ix chi' d'a yol smac'b'en junxo iñtilal chi', tz'elcan lum d'a yol co macb'en tic, xchi eb'. 5 Ix yalan viñaj Moisés d'a eb' icha ix aj yalan Jehová:

—A eb' viñ yiñtilalcan José, yel tas syal eb' viñ. 6 Yuj chi' a eb' ix yisil viñaj Zelofehad syal yic'an eb' ix yal-ñej mach b'aj scan sgana, añej to jun-ñejocab' yiñtilal eb' viñ yed' eb' ix. 7 Yujto a junjun macañ lum ol yic'can

junjun yiñtilal eb' israel chi', max yal-laj yic'jiec' lum yuj junocxo iñtilal eb', palta yovalil junjun iñtilal yed' sluum ol yic'cani. 8 Tato ay junoc ix ix yalxoñej tas iñtilal ay lum smac'b'en ix aycani, yovalil to a junoc viñ vinac añeja' yiñtilal ix chi' syic'a'. Icha chi' tz'aj yajec' junjun eb' d'a yol smac'b'en ol schacan smam. 9 Max yal-laj sb'at slum junoc iñtilal d'a junocxo iñtilal. Junjun yiñtilal eb' israel scanñej yed' smac'b'en ol scha'a.

10-11 Yuj chi', a eb' ix yisil viñaj Zelofehad chi': Aton ix Maala, ix Tirsa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Noa, ix sc'anab'ajej eb' ix sc'ulan icha ix yal Jehová d'a viñaj Moisés chi'. Yuj chi' a eb' viñ ayto yuj sb'a yed' smam eb' ix, a eb' viñ ix yic' eb' ix, 12 aton eb' yiñtilalcan Manasés yuninal viñaj José. Icha chi' ix aj scanñej smac'b'en eb' ix d'a yol smac'b'en yiñtilal b'aj cotnac smam eb' ix chi'.

13 Aton val juntzañ ley yed' chec-nab'il tic ix yac'can Jehová d'a viñaj Moisés yuj yalchaj d'a eb' israel, ayic ayec' eb' d'a yac'lical Moab, d'a sti' a' Jordán d'a yichañ Jericó.

A Ch'añ Libro

DEUTERONOMIO

Deuteronomio sb'i jun libro tic, syalelc'ochi, “syalcot ley junelxo”. A d'a jun libro tic tz'ib'ab'ilcan juntzañ tas nivan yelc'och yalnaccan viñaj Moisés d'a eb' israel ayic mantzac c'och eb' d'a lum Canaán. Syalanpaxcot juntzañ sc'ayb'ub'al Dios yed' masanil tas sc'ulejñac Dios chi' yed' eb' ayic yelnaccot eb' d'a Egipto. Syalpaxcot jaye' ab'il ec'nac oyoyoc eb' d'a lum tz'inan luum. A Dios mañ toñejoc scolnac eb' schoñab' sic'b'ilel yuj chi', palta yac'nacpax svach'c'olal d'a yib'añ eb' ayic yec'nac oyoyoc eb' d'a lum tz'inan luum chi'. Yuj chi' smoj val to xajan Dios chi' yuj eb', sc'anab'ajan eb' tas syala', syalan vach' lolonel eb' d'ay, yic syac'ñej svach'c'olal d'a eb'. Ay val jaye' versículo te nivan yelc'och d'a jun libro tic, aton d'a capítulo 6 versículos 4,5 yed' 6. Yalnacpaxcan Jesucristo yuj juntzañ versículo tic ayic sc'ayb'annac eb' anima to a juntzañ checnab'il tic te nivan yelc'ochi.

A d'a capítulo 1 masanto d'a 4, ata' syalcan viñaj Moisés tastac sc'ulejñac d'a tz'inan luum. Axo d'a capítulo 5 masanto d'a 26, ata' syalpaxcot schab'il macañ slolonel viñaj Moisés chi'. A juntzañ chi' cachnab'il yaji, a d'a lajuñe' checnab'il elnaccoti. Syalanpaxcoti tas yovalil sb'eyb'alej eb' israel ayic ol och eb' d'a lum Canaán, yic syicancan lum eb'. A d'a capítulo 27 yed' 28, ata' syal yuj svach'c'olal Dios scha eb'. Axo d'a capítulo 29 yed' 30, ata' syala' to tz'ac'b'ixi strato Dios yac'nac yed' eb' israel d'a lum vitzal Sinaí. Axo d'a capítulo 31 masanto d'a 34, ata' syal masanil slajvub' slolonel viñaj Moisés yalnaccan d'a eb' yetisraelal. Yalancan sb'a viñ d'a eb', yujto yojtaco viñ to toxo ol cham viñ. Axo viñaj Josué yac'canoch viñ sq'uexuloc d'a yopisio. Slajvi chi', sq'ue viñ d'a lum vitz scuch Nebo, ata' yilcanb'at lum Canaán viñ, axo ta' cham viñ.

B'ab'el lolonel ix yal viñaj Moisés

1 ¹⁻⁵ A juntzañ lolonel tic ix yal viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal ayic ayec' eb' d'a yol yic Moab, d'a slac'anil jun choñab' Zuf d'a tz'inan luum d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, aton d'a lum Arabá, aton lum ay d'a yichañ a' Chacchac Mar. Ayec' eb' d'a snañal choñab' Parán yed' juntzañcho choñab' tic, aton Tofel, Labán, Hazerot yed' Dizahab.

Ayic toxo ix satjiel chavañ eb' rey yuj viñaj Moisés yed' eb' soldado Israel, aton viñaj Sehón

sreyal eb' amorreo cajan d'a Hesbón yed' viñaj Og sreyal Basán cajan d'a Astarot yed' d'a Edrei, ata' yal viñaj Moisés chi' tas schec Jehová yal viñ d'a eb'.

Uxluche' c'ual stec'nab'il d'a lum vitz Horeb, sb'at d'a svitzal Seir masanto sc'och d'a Cades-barnea. Vach'chom icha chi', palta a d'a b'ab'el c'u yic yuxluchil uj yic stz'acvi 40 ab'il yelta eb' d'a Egipto, aton ta' ix yal viñaj Moisés tas syalelc'och juntzañ checnab'il yalnac Jehová d'a viñ yuj eb' schoñab'. Ix yalan viñ icha tic:

6 A Jehová co Diosal lolonnac d'ayoñ d'a lum vitz Horeb, yalannac icha tic: Nivanxo tiempo eyajec' d'a yichtac jun vitz tic. 7 A ticnaic, ixiquecxi, tzex b'atcan d'a lum svitzal yic eb' amorreo yed' d'a masanil yol smacb'en eb' d'a Arabá, d'a tzalquix-tac, d'a ch'olquixtac, d'a Neguev yed' d'a stitac a' mar, d'a lum yic eb' cananeo yed' d'a masanil yoltac yic Líbano masanto d'a a' nivan Éufrates, 8 yujto toxo ix vac' lum luum chi' d'a yol e c'ab'. Ochañec cajan d'ay yujto vac'nac in ti' vac'an lum d'a eb' e mam eyicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob yed' d'ayex yiñtilal ex eb', xchi Jehová d'ayoñ.

Ochnac yopisio eb' juez

(Ex 18.13-27)

9 A d'a jun tiempoal chi' valnac d'ayex: Mañ ol yal-laj ex vilan in ch'ocoj. 10 Tzijtum cuninal ix ac'ji yuj Jehová co Diosal, yuj chi' a val ticnaic, te nivan choñab'xo oñ aji, lajanxo co b'isul icha q'uen c'anal ay d'a satchaani to mañ b'ischajb'enoc. 11 Aocab' Jehová co Diosal, sDiosal pax eb' co mam quicham, a tz'ac'an q'uib' co b'isul d'a smilalxo, ec'b'al d'a yichañ icha co b'isul ticnaic. Yac'ocab' val svach'c'olal, icha val ix aj yac'an sti'. 12 Yuj chi' max yal-laj vuj in ch'ocoj ex vilani yed' in b'o-anel masanil oval yed' chaclajb'ail ay d'a e cal. 13 Yuj chi', siq'uequel eb' viñ te ay sjelanil d'a scal junjun iñtilal, aton eb' aj pensar, eb' ojtabac'ilxo to syal yuuj, a juntzañ eb' chi' ol vac'och eyajaliloc, xin chi.

14 Axo e tac'vi: Scha co c'ool masanil tas ix a na' chi', xe chi.

15 Icha chi' aj in sic'anel d'a scal

junjun eyiñtilal eb' viñ ay spensar, nivan yelc'ochi, vac'anoch yopisio eb' viñ yoch eyajaliloc: Ay eb' viñ vac'och yajalil d'a mil anima, d'a cien, d'a cincuenta yed' d'a lajuñvañ, slaj och eb' viñ yajalil chi' d'a yiñtilal. 16 Añejtona' vac'an juntzañ checnab'il tic d'a eb' eyajalil chi': Tzeyila' tato ay oval ma telajb'ail sq'ue vaan d'a scal eb' quetchoñab', tato ay tas ay d'a scal chavañoc eb', mato ay tas ay d'a scal junoc yed' junoc ch'oc choñab'il, vach'ñej tzeyutej e b'oan yaj d'a eb' d'a stojolal. 17 Ayic tze b'oan yaj d'a eb', malajocab' sq'uxañil eb' d'a yol e sat. Lajanñej tzeyutej d'a eb' emnaquiltac yed' d'a eb' nivac yel-c'ochi. Mocab'a junoc b'aj tzex xivi, yujto a jun eyopisio chi', mañ eyicoc, yujto ac'b'il d'ayex yuj Dios. Tato ay val tas te nivan yaj jun, tzeyic'cot d'ayin, a inxo ol in b'o yaj d'a eb', xin chi d'a eb'.

18 Ata' valnac masanil d'a eb' tas-tac yovalil sc'ulej eb'.

A eb' lajchavañ ilum luum

(Nm 13.1—14.4)

19 Ayic quel d'a lum vitz Horeb, co d'iñb'anb'at d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' amorreo, yuj co c'anab'ajan tas syal Jehová co Diosal. Te ay smay eyila' ayic oñ ec'ñej d'a jun nivan tz'linan lum chi', masanto oñ c'och d'a Cades-barnea. 20 Ata' val d'ayex to toxo oñ c'och d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' amorreo, aton jun chi' ol yac' Jehová co Diosal d'ayoñ. 21 Ochañec an, iq'uec ec' luum, cajnajañec ta', icha ix aj yalan Jehová d'ayoñ, aton co Diosal yed' eb' co mam quicham. Mañ ex xivoc, mocab' chab'axq'ue e c'ool,

xin chi. **22** A exxo tic ul eyal d'ayin: Te vach' ama tato ay jayvañoc oñ tzoñ b'ab'laj b'ati yic tzoñ b'at quil juntzañ choñab' chi', tzoñ paxta yic tzul calani tas b'eal b'aj ol oñ b'atoc yed' tas choñab'il b'aj ol oñ ochoc, xe chi.

23 A tas eyal chi', vach' vab'i. Yuj chi' in siq'uel lajchavañ vinac d'a e cal, junjun d'a junjun iñtilal.

24 Aton eb' chi' b'at d'a tzalquixtac, sc'och eb' d'a sch'olanil Escol, yec'-chaj eb' d'a juntzañ lugar chi'

smasanil. **25** Slajvi chi' yic'ancot eb' jab'oc sat tas avab'il d'a jun luum chi' d'ayoñ. A yuj tas yal eb' chi', yuj chi' nachajel cuuj to te vach' lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayoñ. **26** A exxo tic, maj yal e c'ol ex b'at d'a jun luum chi', palta to e tenec' tas yal Jehová co Diosal.

27 Axo b'aj ayex ec' chi', ex och ijan eyalan icha tic: A Jehová malaj sgana d'ayoñ, yuj chi' oñ yiq'uelta d'a Egipto yujñej oñ yac'anoch d'a yol sc'ab' eb' amorreo, yic tzoñ satanel eb'. **28** Axo ticnaic jun, ¿b'ajtil ol oñ b'atoc? A eb' quet-choñab' tz'alani to ata' ay eb' viñ vinac te tec'an, nivac vinac, chaañ steel eb' viñ d'a quichañ, nivac choñab' juntzañ schoñab' eb', te chaañ yajoch smuroal spatictac. Ix yilanpax juntzañ nivac vinac yiñtilal viñaj Anac eb'. A yuj masanil juntzañ chi', junelñej ix chab'axq'ue co c'ool, xe chi.

29 Ichato chi' in tac'vi: Mañ ex xiv yuj juntzañ chi'. **30** A Jehová co Diosal ol b'ab'laj d'a quichañ, a' ol ac'an oval cuuj, icha val tas ix aj quilan tas ix sc'ulej cuuj d'a Egipto, **31** yed' d'a tz'inan luum. Yed' val yipal oñ yic'ancot d'a yoltac b'e d'a

tz'inan lum chi', masanto ix yal co javi d'a tic, icha val junoc mamab'il to sya'ilej yal yuninal, xin chi.

32 Palta a ex tic maj eyac'och Jehová co Diosal d'a e c'ool. **33** A val Jehová chi' b'ab'el d'a quichañ. A d'ac'valil syac' saquilq'uinal d'ayoñ icha junoc c'ac', axo d'a c'uualil, sch'oxpax yed' jun asun b'aj tzoñ b'ati yed' b'aj tzoñ och vaan.

Cotnac yoval Jehová d'a eb' israel

(Nm 14.20-35)

34 Ayic yab'an Jehová tas eyal chi', te cot yoval, yac'an sti' icha tic:

35 Malaj val junoc juntzañ vinac te chuc spensar tic ol ilan lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a e mam eyicham. **36** Añej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone ol ilan luum, yuj chi' a d'a viñ yed' yiñtilal ol vac' lum xid' eyil chi', yujto ix sc'anab'ajej viñ yed' smasanil sc'ol tas ix vala', xchi Jehová chi'.

37 Eyuj val a ex tic, yuj chi' cot-pax yoval Jehová d'ayin, yalan d'ayin icha tic: Mañ ol ach ochpax-laj d'a luum a ach tic. **38** A viñaj Josué yuninal viñaj Nun scolvaj ed'oc, a viñ ol och a qu'uxuloc. Yuj chi' iptzitej viñ yujto a viñ ol ac'an jun luum chi' d'a eb' etisraelal tic, xchi d'ayin.

Yalanpax d'ayex icha tic: **39** Vach'-chom a ex tic tzeyac'och d'a e c'ool to ol ochcan eb' eyuninal checab'oc d'a eb' ajc'ool, palta a eb' eyuninal mantalay spensar chi', ol och eb' d'a jun luum chi'. A in ol vac' lum smac-b'enoc eb'. **40** Yacb'an manto elc'och-laj, meltzajañec d'a tz'inan luum, tzex b'atcan junelxo d'a b'e sc'och d'a a' Chacchac Mar, xchi Jehová chi' d'ayin.

Ac'b'il ganar eb' israel d'a Horma
(Nm 14.39-45)

41 A ex tic, eyal d'ayin icha tic: Ix och co mul d'a Jehová co Diosal, palta a ticnaic jun, coyec, caq'uec quip icha val ix aj yalan Jehová d'ayoñ, xe chi. Eyic'anb'at eyamc'ab' yic oval, a e naani to secojtac ol aj eyic'an lum tzalquixtac chi'. **42** Palta a Jehová alani to sval d'ayex: Mañ eyac' oval, mañ e tec'b'ej e b'a d'a eb' ajc'ool, axo talaj tz'aji tzex yac'an ganar eb', yujto mañ ol in b'atlaj eyed'oc, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

43 Vac' juntzañ chi' eyojtaquejeli, palta a ex tic maj e chalaj eyab'i. Axo aji, e tenec' tas yal Jehová chi', eyac'an icha e gana, q'ue ex d'a tzalquixtac chi'. **44** Yuj chi' a eb' amorreo cajan ta', elta eb' d'ayex icha noc' noc'al chab', masanto yal ex yac'an ganar eb' d'a Seir, c'ochñej eb' d'a Horma. **45** Axo yic ex meltzaj jun, och ex ijan eyoc' d'a yichañ Jehová, palta majxo tac'voclej d'ayex. **46** Yuj chi' te nivan tiempoal oñ ec' d'a yol smac'b'en Cades chi'.

A tas ujinac d'a tz'inan lum

2 **1** Slajvi chi', co b'at d'a tz'inan lum, d'a b'e sc'och d'a a' Chacchac Mar, icha val aj yalan Jehová d'ayin. Te nivan tiempoal oñ ec' d'a tzalquixtac d'a yol yic Seir.

2 Slajvi chi', yalan Jehová d'ayin:

3 Te nivan tiempo ex ec' oyoyoc d'a lum tzalquixtac tic. Ixiquecxi ticnaic d'a stojolal norte. **4** Al juntzañ checnab'il tic d'a eb' etchoñab' to a d'a yol yic eb' e c'ab' eyoc ol ex ec'oc, aton eb' yiñtilal viñaj Esaú, eb' cajan d'a Seir. A eb' chi' ol xiv eb'

d'ayex. Añej jun, tze tañvej val e b'a, **5** mocab' eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc slum eb' ol vac' d'ayex, yujto masanil lum tzalquixtac d'a yol yic Seir chi', yicñej lum eb' yiñtilal viñaj Esaú chi'. A in vac'nac lum d'a eb'. **6** Yuj chi' ol e man masanil tas ol e va d'a eb', ol e tup a a' ol eyuq'uej, xchi d'ayin.

7 A Jehová co Diosal chi' yac'nac val svach'c'olal d'a quib'añ d'a masanil tas co c'ulej. A d'a jun **40** ab'il tic, ayñejoch qued'oc, tzoñ stañvejñej b'aj tzoñ ec' d'a jun nivan tz'inan lum tic. Malaj b'aj ix yac' palta tas d'ayoñ yuu.

8 Icha chi' aj co cotñej d'a stitac sluum eb' co c'ab' coc, aton eb' yiñtilal viñaj Esaú cajan d'a Seir. Oñ cotcan d'a b'e tz'ec' d'a Arabá, scot d'a Elat yed' d'a Ezión-geber. Co meltzajpax d'a b'e tz'ec' d'a tz'inan lum d'a yol yic Moab. **9** Axo yalan Jehová d'ayin icha tic: Mañ e tzuntzej eb' moabita, yiñtilal viñaj Lot. Mañ eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc slum eb' d'a yol smac'b'en ol vac' d'ayex. A in vac'nac masanil smac'b'en viñaj Ar d'a eb', xchi d'ayin. **10** (Ata' cajan eb' emita d'a peca'. Te nivan choñab' yaj eb', chaañ steel eb', lajan val eb' icha eb' yiñtilal viñaj Anac. **11** Refaíta eb', icha eb' yiñtilal viñaj Anac chi', palta emita tz'aj yalan eb' moabita chi' d'a eb'. **12** A d'a masanil smac'b'en Seir, ata' ec'nac cajan eb' horeo. Axo eb' yiñtilal viñaj Esaú pechannaquel eb', satanel eb', axo eb' cajnajnac d'a slum eb' chi', icha ix co c'ulej a oñ israel oñ tic d'a lum lum ix yac' Jehová d'ayoñ.) **13** Axo aj jun, yalan Jehová: Ixiquec ticnaic, tzex ec' d'a yol a' taquĩñ melem scuchan Zered, xchi, yuj chi' oñ ec' ta'.

14 Atax d'a yic oñ ec' d'a Cades-barnea, masanto pax d'a jun c'u oñ ec'ta d'a yol a' taquiñ melem Zered chi', atax ta' ix ec' 38 ab'il, yuj chi' a masanil eb' viñ quetchoñab' stiendo sb'at d'a oval ayic quelta d'a Egipto, toxo ix cham eb' icha ajnac yac'an sti' Jehová. 15 A yoval sc'ol Jehová chi' ix cot d'a yib'añ eb', yuj chi' ix cham eb' smasanil.

16 Ayic mañxalaj junoc juntzañ eb' viñ vinac chi', 17 yalan Jehová d'ayin: 18 A ticnaic ec'añecb'at d'a smojonal yic Moab d'a choñab' Ar. 19 Palta ayic tze chalan e b'a yed' eb' amonita, eb' yiñtilal pax viñaj Lot, mañ e tzuntzej eb', mañ eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc e macb'en ol vac' ta', yujto vac'nacxo jun luum chi' smacb'enoc eb', xchi d'ayin. 20 (Añejtona', a jun luum chi' yic eb' refaíta d'a peca', yujto ec'nac cajan eb' ta', aton eb' scuchan zomzomeo yuj eb' amonita d'a peca'. 21 A jun chi', te nivan choñab', tziytum anima ay d'ay, te chaañ steel eb' icha eb' yiñtilal viñaj Anac. A Jehová ac'annac satel eb' yuj eb' amonita chi'. A eb' amonita chi' pechannaquel eb', scajnajnaccan eb' ta'. 22 Lajan val ajnac icha ajnac eb' yiñtilal viñaj Esaú, ayic sc'ochnac eb' d'a lum Seir. A Jehová ac'annac satel eb' horeo, scannacxoñej eb' yiñtilal viñaj Esaú d'a slum eb' chi'. 23 Icha pax chi' ajnac eb' aveo ayec' cajan d'a slac'anil Gaza. A eb' chi' satnaquel eb' d'a junelñej yuj eb' filisteo cotnac d'a Caftor. Icha chi' ajnac scajnajcan eb' filisteo chi' ta'.) 24 Yalanxi Jehová icha tic: Ixiquec, tzex c'ax-pajec' d'a a' taquiñ melem Arnón, ol vac'och eb' amorreo d'a yol e c'ab' yed' viñaj Sehón, cajan d'a Hesbón,

aton viñ sreyal eb'. Aq'uec oval yed' eb', tzeyic'anec' sluum eb'. 25 A val ticnaic tz'el yich vac'anoch junjun choñab' d'a yolyib'añquinal tic d'a xivc'olal d'ayex. Ayic ol yab'an e pecal eb', ol ib'xoq'ue eb', axoñej xivelal ol och d'a eb', xchi Jehová chi'.

Ac'jinac ganar viñaj rey Sehón
(Nm 21.21-30)

26 A d'a tz'inan luum yic Cademot, ata' in checcot juntzañ checab' d'a viñaj Sehón, aton viñ rey cajan d'a Hesbón, yic vach' syal juntzañ tic eb' d'a vach'ilal d'a viñ: 27 Sco nib'ej tzoñ ec' d'a yol a macb'en, añej d'a yol nivan b'e ol oñ ec'oc, malaj b'aj ol oñ comon b'atcan d'a yol a choñab' chi'. 28 Ol co tup tas ol cab'-lej yed' a a' ol cuq'uej. Añej to sco c'an d'ayach to tzoñ ec' d'a yol a macb'en chi', 29 masanto ol yal co c'axpaj d'a a' Jordán, ol oñ c'och d'a lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayoiñ, icha ix oñ yutej schaan ec'ta eb' yiñtilal viñaj Esaú cajan d'a Seir yed' eb' moabita cajanpax d'a Ar, xin chicot d'a viñ.

30 Palta a viñaj Sehón chi', maj yal-laj sc'ol viñ oñ scha ec'ta d'a yol smacb'en chi', yujto a Jehová co Diosal ix ac'an sc'ulej viñ yic malaj sgana viñ, yic scan eb' d'a yol co c'ab', icha chi' ix aji.

31 Yuj chi' yal Jehová d'ayin icha tic: A val d'a jun rato tic svac'och viñaj Sehón yed' smacb'en d'a yol e c'ab'. Ochañec ticnaic d'a yol smacb'en tic, yic tz'ochcan eyicoc, xchi d'ayin.

32 Ix elta viñaj Sehón chi' oñ scha yed' masanil soldado, yic syac' oval eb' qued'oc d'a Jahaza. 33 Axo

Jehová co Diosal ix ac'anoch viñ d'a yol co c'ab'. Ix co satanel viñ yed' yuninal yed' masanil schoñab'.

34 Masanil junjun choñab' d'a yol smacb'en viñ ix ac'jioch d'a yol co c'ab', ix co satancanel d'a junelñej. Ix co milcham eb' smasanil yed' eb' ix ix yed' masanil unin. Mañxo junoc pitzan ix can cuuj. **35** Añej juntzañ tastac ix quic'cani, aton masanil noc' noc' yed' juntzañ tas ix ilchaj cuuj d'a juntzañ choñab' ix co satel chi'. **36** Ix quiquej slum eb' chi' smasanil, scotñej d'a Aroer ay d'a spañanil stitac a' Arnón masanto d'a Galaad yed' masanil juntzañ choñab' ay d'a sch'olanil a' Arnón chi'. Mañxalaj mach ix stec'b'ej sb'a d'a quichañ, yujto a Jehová co Diosal ix ac'anoch eb' d'a yol co c'ab'.

37 Palta a oñ tic, maj oñ ochlaj d'a schoñab' eb' amonita ay d'a tzal-quixtac, ma pax d'a sti' a' Jaboc, icha val ix yutej yalan Jehová d'ayoiñ.

Ac'j'inac ganar viñaj Og sreyal Basán (Nm 21.31-35)

3 ¹ Ix lajvi chi', ch'ocxo junxo b'le ix quic'a', ix oñ b'atcan d'a Basán, palta a viñaj Og, sreyal jun choñab' chi', ix elta viñ yed' smasanil soldado yac' oval qued'oc d'a Edrei.

² Yuj chi', ix yalan Jehová d'ayin: Mañ ex xivoc, yujto a jun viñ chi' yed' soldado yed' schoñab' toxo ix vac'och d'a yol e c'ab' yic tze sataneli, icha ix eyutej viñaj Sehón sreyal eb' amorreo cajan d'a Hesbón, xchi d'ayin.

³ Icha chi' ix yutej Jehová co Diosal yac'an viñaj Og chi' yed'

schoñab' d'a yol co c'ab'. Ix co milancham eb' smasanil, mañxalaj junoc pitzan ix can cuuj. ⁴ Ix cac'an-pax ganar masanil junjun choñab' d'a yol smacb'en viñ. Mañxa junoc maj cac' ganar, syalelc'ochi, masanil yol yic Argob d'a yol smacb'en viñaj Og d'a Basán, 60 choñab' chi' smasanil. ⁵ Masanil juntzañ choñab' chi', te chaañ yajoch smuroal, spuertail yed' q'uen q'ueen c'atanoch syamnub'aloc spuertail chi'. Tziytum pax choñab' malaj smuroal ix co sateli. ⁶ Masanil juntzañ chi' ix co sateli, icha ix co c'ulej yed' viñaj Sehón sreyal Hesbón. Yuj chi' ix co satel masanil eb' viñ vinac yed' eb' ix ix yed' masanil eb' unin. ⁷ Axoñej noc' smolb'etzal noc' eb' cajc'ol chi' yed' masanil tastac ay d'a eb' ix quic'cani.

⁸ Icha val chi' ix aj yac'ji slum eb' amorreo d'a yol co c'ab' d'a jun tiempoal chi', aton eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, sb'atñej d'a a' taquiiñ melem Arnón, masanto sc'och d'a svitzal Hermón. ⁹ (A jun vitz chi' Sirión sb'i yuj eb' aj Sidón, axo eb' amorreo, Senir sb'i yuj eb'.) ¹⁰ Masanil juntzañ choñab' d'a yol smacb'en viñaj Og d'a Basán, ix cac' ganar, aton juntzañ choñab' d'a lum pañan, masanil d'a yol yic Galaad yed' Basán, masanto d'a Salca yed' Edrei. ¹¹ (Axoñej viñaj rey Og yiñtilal eb' anima chañ steel aycan d'a jun lugar chi'. A scaxail viñ yic smuquil, nab'a q'ueen. Chañe' val metro steel, quenxoñej mañ chab'oc metro sat, chequelto d'a choñab' Rabá d'a yol yic eb' amonita.)^a

^a **3.11** A jun lolonel sb'inaj d'a tic chab' tas syalelc'ochi, "scaxail chamnac" ma "ch'at".

**A smacb'en eb' ix can
d'a sc'axepal a' Jordán**
(Nm 32.1-42)

12 A lum luum ix co maccan d'a jun tiempoal chi', ix vac' lum yicoc eb' junjun choñab'il d'a yiñtilalcan Rubén yed' d'a eb' yiñtilalcan Gad, aton lum scotiñej d'a Aroer, d'a stitac a' taquiñ melem Arnón, masanto sjavi d'a snañal svitzal lum Galaad. **13** Axo janic'xo lum Galaad chi' jun, masanil lum Basán, aton smacb'en viñaj Og d'a yalañtaxo yed' pax lum Argob, ojtacab'il to slum eb' refaíta. A lum chi' ix vac' d'a nañal yiñtilalcan Manasés. **14** (A viñaj Jair, yiñtilal Manasés chi' ix ic'ancan lum Argob, masanto d'a smojonal lum Gesur yed' Maaca. Ix yac'anoch sb'i viñ d'a Basán chi', yuj chi' Havot-Jair ix sb'i-ejñejcani.) **15** A d'a viñaj Maquir ix vac' lum Galaad chi'. **16** Axo d'a yiñtilalcan Rubén yed' d'a yic Gad ix vac' lum ay d'a snañal Galaad yed' a' taquiñ melem Arnón. A d'a snañal yol ch'olan ay smojonal, masanto sc'och d'a a' taquiñ melem Jaboc, aton d'a smojonal yic eb' amonita. **17** A smojonal b'aj tz'em c'u, aton a' Jordán, sc'ochñej d'a a' ñajab' Cineret, masanto sc'och d'a a' mar yic Arabá, aton a' mar Muerto, aton d'a yich svitzal Pisga, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' mar Muerto chi'.

18 A d'a jun tiempoal chi', ix vac' juntzañ checnab'il tic d'a eb' yiñtilalcan Rubén, d'a eb' yic Gad yed' d'a nañalxo eb' yiñtilalcan Manasés. Ix valan icha tic: A Jehová co Diosal ix ac'an jun luum tic e macb'enoc. Axo masanil eb' viñ vinac syal yac'an oval d'a e cal, b'ab'lajocab' eb' viñ d'a yichañ eb' quetisraelal tic. **19** Axoñej

eb' ix eyetb'eyum yed' eb' eyuninal scan d'a e choñab' ix vac' chi' yed' noc' e molb'etzal noc'. Vojtac to tzij-tum noc' noc' molb'il eyuuj. **20** Colvajañec yed' eb' quetisraelal, masanto ol yic'can lum luum eb' ol yac' Jehová, aton d'a sc'axepalec' a' Jordán tic. Aton val yic ol yac'an sjunc'olal Jehová d'a eb', icha ix yutej yac'an d'ayex tic, ichato chi' ol yal e paxta d'a e lum ix vac' tic, xin chi' d'a eb'.

21 A d'a viñaj Josué ix vac' jun checnab'il tic: Ix quil val tastac ix sc'ulej Jehová co Diosal yed' chavañ rey tic. Icha chi' ol yutoc d'a masanil eb' rey d'a yoltac smacb'en b'aj ol ach ec'ñej. **22** Mañ ach xivoc, yujto a Jehová co Diosal ol ac'an oval cuuj, xin chi' d'a viñ.

**Maj chajiochljaj viñaj Moisés
d'a Canaán**

23 A d'a jun tiempoal chi' ix in tevi d'a Jehová, ix valan icha tic: **24** Mamin Jehová, a ach ix a chael yich a ch'oxani to te nivan elc'ochi, ix a ch'oxan a poder d'ayin a checab' in tic. Malaj junocxo Dios d'a sat-chaañ, ma d'a sat luum tic syal sc'ulan tastac satub'tac icha tza c'ulej tic. **25** Yuj chi' tzin tevi d'ayach to tzin a chaec' d'a junxo sc'axepalec' a' Jordán, yujto tzin nib'ej svil jun tzal-quixtac mañxo jantacoc svach'il yed' svitzaltac Líbano, xin chi. **26** Palta eyujñej ix cot yoval Jehová chi' d'ayin. Maj schalaj yab' tas ix in c'an chi' d'ay, palta ix yal d'ayin icha tic: C'ocb'ilxo chi', mañxo al jun lolonel chi' d'ayin. **27** Añej tzach q'ue d'a jolom vitz Pisga, scham val ilancan-b'at lum d'a norte, d'a sur, b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u, yujto mañxo

ol ach c'axpajec' d'a a' Jordán chi'.
28 Yuj chi' tza c'ayb'ej val viñaj
 Josué sic'lab'il, yujto a viñ ol cuch-
 b'an in choñab' tic. A viñ ol pojanec'
 jun lum tzilcanb'at tic, xchi Jehová
 chi' d'ayin.

29 Icha chi' ix aj co can d'a ch'olan
 d'a yichañ Bet-peor.

Ix yec viñaj Moisés sna eb' israel

4 ¹ A ticnaic jun, ex vetchoñab'
 Israel, ab'ec val checnab'il yed'
 b'eyb'al ol val d'ayex, yic tze
 c'anab'ajej yed' e b'eyb'alani, yic
 vach' ol yal eyoch d'a sat lum lum
 ol yac' Jehová co Diosal d'ayex,
 sDiosal pax eb' co mam quicham. Ol
 ex cajnajcan ta'. **2** Mañ ol eyac'och
 stz'acub' juntzañ lolonel ol val tic
 d'ayex, ma ol eyiq'ueli, palta to ol e
 c'anab'ajej schecnab'il Jehová co
 Diosal icha val tz'aj valan tic d'ayex.
3 Eyilnac val tas utajnac eb' ochnac
 ejmelal d'a jun dios Baal yic Peor, val
 d'a eyichañ satjinaquel eb' yuj
 Jehová. **4** A exxo pax tic ochnac ex
 tzac'an yuj Jehová, ina pitzan exto.
5 Scham val eyab'ancani to a c'ay-
 b'ub'al yed' checnab'il yic Jehová co
 Diosal svalcanel d'ayex, yic vach' ol e
 b'eyb'alej ayic ol e chaan lum lum
 chi' e macb'enoc. **6** Scham val e
 c'anab'ajan juntzañ checnab'il tic, yic
 ol checlajel d'a yichañ juntzañ nación
 to te jelan ex. Ayic ol yab'an juntzañ
 checnab'il tze c'anab'ajej tic eb', ol
 yalan eb' icha tic: Yelton val te jelan
 jun choñab' tic, nivan nación ton val,
 xcham eb'. **7** Malaj junocxo nivan
 nación ayec' sdiosal yed'oc, icha val
 yajec' Jehová co Diosal d'a co cal tic,
 scolvaj qued'oc ayic tzoñ avaj d'ay.
8 Malaj junocxo nación ay sc'ay-
 b'ub'al yed' schecnab'il tojol yaj icha

jun c'ayb'ub'al svalcanel d'ayex tic
 ticnaic. **9** Yuj chi', c'anab'ajejec,
 siq'ueccan d'a e pensar, yic vach'
 max b'at satc'olal eyuuj d'a tas ix
 eyila', mañ eyiq'uel juntzañ tic d'a e
 pensar yacb'an pitzan ex, tzeyalcan
 d'a eb' eyuninal yed' d'a eb' eyi e
 chiquin.

Lolonnac Dios d'a sjolom lum vitz Horeb

10 Naeccot d'a yic jun c'u ayic
 ayoñec' d'a yichañ Jehová co Diosal
 d'a lum vitz Horeb, ayic yalannac
 d'ayin icha tic: Molb'ej eb' etchoñab'
 smasanil yic vach' ol vac' yojtaquejel
 in lolonel eb', ol sc'ayb'ancan eb', yic
 vach' ay velc'och d'a yol sat eb' yac-
 b'an pitzan eb' d'a sat lum tic yed'
 sc'ayb'ancan yuninal eb', xchi Jehová
 chi' d'ayin. **11** Ayic ayoñec' d'a yich
 lum vitz chi', axo d'a lum sq'ue val
 c'ac' yed' sq'ue topan stab'il d'a
 chañ, q'uic'xoñej yilji satchaaj yuuj.
12 Lolonnac Jehová d'ayoñ d'a cal
 c'ac' chi'. Cab'nac val yoch sjaj
 sloloni, palta maj quilochlaj jab'oc.
13 Ayic yalannaccan strato qued'oc,
 yalnac to sco c'anab'ajej lajuñie' chec-
 nab'il stz'ib'ejnacoch d'a chab'
 pachañ q'uen q'ueen. **14** Yalannacpax
 Jehová d'ayin to tzex in c'ayb'ej d'a
 schecnab'il yed' d'a sc'ayb'ub'al chi',
 yic vach' tze c'anab'ajej e b'eyb'alan
 d'a sat lum lum ol e macb'enej d'a
 sc'axepalec' a' Jordán chi'.

Cachnab'il yic max och ejmelal d'a juntzañ yechel

15 Ayic slolonnac Jehová d'ayoñ
 d'a lum vitz Horeb chi', a d'a jun c'u
 chi', malaj junoc tas eyil d'a cal c'ac'
 chi'. **16** Naec val coti yic max eyixtej-
 b'at e b'a e b'oanq'ue junoc yechel

tas e diosaloc, yechel junoc vinac, ma yechel junoc ix ix, **17** ma yechel noc' noc' ay d'a sat luum tic, ma yechel noc' much, **18** ma yechel junoc noc' tz'ec' ñereroc, ma tz'ec' jachjon d'a sat luum tic, ma yechel noc' chay, ma junocxo noc' ay d'a yol a a'. **19** Añejtona' ayic tzex q'ue q'uelan d'a satchaañ tzeyilanq'ue c'u, q'uen uj yed' jantac q'uen c'anal yed' masanil tastac ay d'a satchaañ chi', tzeyil val e b'a, yic max och d'a e pensar to tzex och ejmelal d'ay, ma tzeyalan e b'a d'ay, yujto a Jehová Dios ix b'oan masanil juntzañ chi' yic tz'och yopisio d'a masanil choñab' ay d'a sat luum tic. **20** Palta a Jehová oñ ic'annaquelta d'a choñab' Egipto b'aj mañ jantacoc syaelal b'aj ayoñ ochi, ichato ayoñ och d'a scal junoc nivan c'ac' b'aj tz'ulax q'uen q'ueen. Oñ yiq'uelta yic vach' tzoñ och schoñab'oc, ichaton caj ticnaic. **21** Cotnac yoval Jehová chi' d'ayin eyuuj. Yalannac to mañxo ol in ec' d'a sc'axepal a' Jordán, mañxo ol in c'och d'a sat lum luum mañ jantacoc svach'il ol yac' e mac-b'enoc chi'. **22** Yuj chi', a d'a tic ol in chamoc, mañxo ol in c'axpajec'laj d'a a' Jordán chi'. A exxo tic, ol ex c'axpajec'oc, ol ex cajnaj d'a lum luum mañ jantacoc svach'il chi'. **23** B'at ta val strato Jehová co Diosal satc'olal eyuuj, aton strato ix yac' qued'oc. Malajocab' junoc yechel tze b'o'o, yic tzeyaloch e diosaloc, yujto ay yovalil yuj Jehová. **24** Scot yoval Jehová d'a mach tz'och ejmelal d'a junocxo tasi. A val yoval sc'ol lajan icha te' c'ac' stz'ab'at masanil tastac yuuj.

25 A ticnaic toxo ol ex c'och cajan d'a jun luum chi', palta ayic nivanxo

tiempo ayex ec' ta', ayic ayxo eyuninal yed' eyi e chiquin, tzeyil val e b'a, xe yixtejtab'atljaj e b'a tze b'o-anq'ue junoc yechel e diosaloc, tzeyac'anoch e mul d'a yichañ Jehová co Diosal. Tato icha chi', ol e tzun-tzejcot yoval sc'ool co Diosal chi'.

26 Svac'canoch satchaañ yed' sat luum tic testigoal, tato icha chi' ol e c'ulej, d'a val elañchamel ol ex satel d'a junelñej. Mañxo nivanoc tiempo ol ex ec' d'a sat luum chi', aton lum ay d'a sc'axepal a' Jordán chi'.

27 Axo jayvañoc ex olto ex canoc, ol ex saclemcanb'at d'a juntzañxo ch'oc nacional, ata' ol ex yac'canb'at Jehová. **28** Ata' ol eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios b'ob'il yuj eb' anima d'a te te' yed' d'a q'uen q'ueen, max yal-laj yilani, max yab'-laj, max yal-laj svaan junoc tasi, max yab'paxlaj jab'oc sjab' junoc tas.

29-30 Palta tato d'a scal eyaelal chi' sna sb'a e c'ool, tze naancoti to añej d'a Jehová co Diosal smoj eyac'anem e b'a, tato tzeyalxi e b'a d'ay, tze c'anab'ajan d'a smasanil e c'ool, tato icha chi', **31** mañ ol ex yac-tejcanlaj. Mañ ol ex satjiel yuj d'a junelñej, mañ ol b'at satc'olal strato yac'nac yed' eb' co mam quicham, yujto ayñej yoq'uelc'olal.

32 Naeccot juntzañ tiempoal ec'-nacb'at d'a peca', atax sb'oannac eb' anima co Mam Dios d'a yolyib'añ-q'uinal tic, b'at e c'anb'an b'aj sc'och c'aman yolyib'añq'uinal tic, tato ayxo b'aj ix uji, ma ayxo b'aj ix ab'chaj junoc tas te nivan yelc'och icha jun tzuji d'a co cal tic. **33** Malaj junocxo choñab' ix ab'an yoch sjaj co Mam Dios, yic slolonelta d'a cal c'ac', icha val aj cab'an a oñ tic, palta maj oñ champaxlaj. **34** Malaj junocxo dios

sic'anelta junoc choñab' d'a scal junocxo choñab' icha val ajnac oñ yic'anelta Jehová d'a Egipto yuj co vach'iloc. Quilnac val ayic sch'oxan jantac spoder yac'an oval cuuj, sch'oxannac juntzañ tas satub'tac yilji yed' yaelal yed' xivc'olal ayic oñ yic'anelta d'a Egipto chi'. **35** A juntzañ chi' ch'oxji val quila', yic scojtaquej val eli to malaj junocxo Dios, añejton val Jehová. **36** Ato d'a satchaañ cab'nac val sloloni, oñ sc'ayb'ani. Axo d'a sat lum tic, sch'oxnac nivac c'ac' d'ayoñ, cab'annac val slolonelta d'a cal c'ac' chi'. **37** A val Jehová xajanannac eb' co mam quicham, yuj chi' oñ sic'naccanel a oñ yiñtil oñ can eb'. Slajvi chi' oñ yic'anelta d'a Egipto, ayñej och qued'oc yed' val spoder. **38** Van satanel juntzañ nivac choñab' te ec'to yip d'ayoñ yic squiquejcan slum eb' chi', icha val van yuji ticnaic. **39** Yuj chi', canocab' d'a e pensar to añej Jehová Dios yaj d'a satchaañ yed' d'a sat lum tic, malaj junocxo. **40** Yuj chi' c'anab'ajejec sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il svalcanel d'ayex d'a jun c'u tic, yic vach' ol aj yec' tiempo eyuuj yed' eb' eyiñtilal. Ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum lum ix yac' Jehová d'ayex d'a junelñej, xchi viñaj Moisés d'a eb' choñab' israel.

**Choñab' b'aj scol sb'a eb'
smac'ancham junoc anima**

41 Ix sic'anel oxe' choñab' viñaj Moisés d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u. **42** Ata' syal scolan sb'a junoc mach smac'ancham junoc yetanimail to mañ sc'anoc sc'ool, malaj b'aj syac' oval yed'oc d'a yalañtaxo. A jun chi', syal scolan sb'a d'a junjunoc juntzañ choñab'

chi'. **43** A juntzañ choñab' chi', aton Beser d'a yac'lical tz'inan lum macb'il yuj eb' yiñtilalcan Rubén, Ramot d'a yol yic Galaad, macb'il yuj eb' yiñtilalcan Gad. Axo junxo, aton Golán, ay d'a yol yic Basán, macb'il yuj eb' yiñtilalcan Manasés.

44-45 (Aton val juntzañ checnab'il tic ix yal viñaj Moisés d'a eb' yetchoñab'. A jantac c'ayb'ub'al, cachnab'il yed' checnab'il tic ix yal viñ d'a eb' atax yelnaccot eb' d'a Egipto. **46** Ix yal juntzañ tic viñ ayic aytoec' eb' d'a ac'lic d'a yichañ choñab' Bet-peor, d'a slac'anil sti' a' Jordán, d'a lum macb'il yuj viñaj Sehón sreyal eb' amorreo. A viñaj Sehón chi', a d'a choñab' Hesbón ec'nac viñ. Ac'b'il ganar viñ yuj viñaj Moisés chi' yed' eb' yetchoñab' ayic ayxo yelta eb' d'a Egipto. **47** Icha chi' ix aj scan eb' israel d'a lum smacb'en viñaj Sehón chi' yed' d'a lum macb'il yuj viñaj Og sreyal Basán d'a yalañtaxo. A eb' tic sreyal eb' amorreo d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. **48** A lum chi' sb'atñej lum d'a choñab' Aroer d'a stitac a' Arnón, masanto d'a nivan vitz Sirión, añeja' scuchanpax Hermón. **49** Masanil smacb'en eb' chi', aton pañan ay d'a sti' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto sc'och lum d'a a' mar Muerto, aton d'a yich lum vitz Pisga.)

**A lajuñe' checnab'il
(Ex 20.1-17)**

5 ¹ Ix smolb'an masanil eb' yetisraelal viñaj Moisés, ix yalan viñ d'a eb':

Ex vetchoñab', ab'ec val ticnaic, ol valcan juntzañ cachnab'il yed' checnab'il d'ayex, yic scham val e c'ayb'ani yed' e b'eyb'alani.

2 A Jehová co Diosal yac'nac jun strato qued'oc d'a lum vitz scuchan Horeb. 3 Mañocñej yed' eb' co mam quicham yac'nac strato chi', palta yac'nacpax qued'oc co masanil a oñ molan oñ ec' tic. 4 A val Jehová lolonnac d'ayoñ d'a jolom vitz chi', cab'nac val tas yal chi' ayic slolonelta d'a cal c'ac'. 5 A in can in d'a e nañal yed' Jehová chi' yic sval d'ayex tas syala', yujto ex xivq'ue d'a jun c'ac' chi', maj ex q'ue d'a jolom vitz chi', yalan Jehová chi' icha tic:

6 A in Jehová e Diosal in, ex viq'uelta d'a Egipto b'aj ayex och checab'oc, mañ eyicoc e b'a.

7 Malajocab' junocxo dios b'aj tzex och ejmelal, palta añejocab' d'ayin.

8 Malajocab' junoc yechel junoc tas tze b'ooch e diosaloc, tas ay d'a sat-chaañ, tas ay d'a sat lum tic, ma tas-tac ay d'a yoltac a a'. 9 Mañ ex em ñojan d'ay, mañ eyaq'uem e b'a d'ay, yujto a in Jehová e Diosal in, ste cot voval d'ayex tato tzex och ejmelal d'a junocxo tasi. Ol vac'och syaelal eb' mamab'il malaj velc'och d'ay, ol vac'anpax yaelal d'a yib'añ yuninal eb', yixchiquin eb' yed' yiñtilal eb'.

10 Axo eb' tzin xajanani, sc'anab'ajan in checnab'il, ol in xajanej eb' yed' yiñtilal yic ol b'eyñejb'atoc.

11 Mañ comonoc tze loc in b'i a in Jehová e Diosal in tic, ma tzeyac' b'linaj in b'i d'a junoc tas d'a ichñej ta', yujto ol vac' yaelal d'a mach icha chi' sc'ulej.

12 Nivanocab' yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ayex yuj in eyic'anchaañ, icha ix aj valancan d'ayex. 13 Vaque' c'ual tzex munlaj d'a e munlajel. 14 Axo d'a yuquil c'ual, sc'ual ic'oj ip, vic yaji. Mañ ex munlaj d'a jun c'u chi', ma eb' eyuninal, eb' ix eyisil, eb' viñ

e checab', ma eb' ix e checab', noc' e vacax, noc' e chej, ma junocxo noc' e molb'etzal noc', ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, palta masanil eb' syic' yip eyed'oc.

15 Naeccoti to ec'naquex checab'-vumal d'a Egipto. A inxo Jehová e Diosal in tic vic'naquexelta yed' in poder. Yuj chi' svala' to tze c'anab'ajej sc'ual ic'oj ip.

16 Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat, icha val ix aj valan d'ayex, yic vach' ol najatb'oc e q'uinal, yic vach' ol ex ajec' d'a sat lum luum ol vac' chi' d'ayex.

17 Mañ e milcham eb' eyetanimail.

18 Mañ ex em ajmulal d'a yol sc'ab' eyetb'eyum junjun ex.

19 Mañ ex elc'anoc.

20 Mañ e naq'ue lolonel d'a spatic eb' eyetanimail.

21 Mañ e nib'ejoch ix yetb'eyum junocxo mach, spat, sluum, eb' viñ schecab', eb' ix schecab', noc' svacax, noc' sb'uru, ma junocxo tas ay d'a eb' eyetanimail chi', mañ e nib'ejochi, xchi Jehová d'ayoñ.

A xive'olal eb' choñab'

(Ex 20.18-26)

22 Aton val juntzañ checnab'il tic te chaañ ajnac yalanelta Jehová d'a scal jun nivan q'uic'al asun ayoch sc'ac'al, ayic molan oñ ec' co masanil d'a yich lum vitz chi'. Añej val juntzañ checnab'il tic yalnac, ichato chi' stz'ib'anocho d'a chab' pachaañ q'uen q'ueen, yac'an d'ayin. 23 Palta a exxo tic, ayic eyab'an yoch jun jaj chi' d'a scal q'uic'alq'uinal chi', eyilan sq'ue ñilñion c'ac' d'a lum vitz chi', masanil ex yajal eyaj d'a junjun eyiñtilal tic yed' eb' yichamtac vinaquil choñab', ex javi eyal d'ayin icha tic: 24 Val

yel, a Jehová co Diosal ix sch'ox val stziquiquial yed' yipalil d'ayoñ, ix cab' val slolon d'a scal c'ac'. A ticnaic toxo ix nachaj val el cuuj tob'an syal slolon Dios d'ayoñ anima oñ tic, palta ina maj oñ chamlaj. **25** ¿Tas yuj sco b'ec co b'a co cham yuj jun c'ac' to ayxo smay chi'? Tato ol cab' val yoch sjaj Jehová co Diosal junelxo, ol oñ chamoc. **26** Malaj val junoc anima syal yab'an yoch sjaj jun Dios pitzan d'a scal c'ac' icha ix cab' a oñ tic, yujto ay schamelal. **27** Vach' a ach tzach och d'a yichañ Jehová co Diosal chi' yic tzab'an masanil tas syala', slavi chi' tzalan d'ayoñ masanil tas syal chi', ol co c'anab'ajani, xe chi d'ayin.

28 Ayic van eyalan chi' d'ayin, van pax yab'an Jehová tas tzeyal chi', yuj chi' yal d'ayin: Toxo ix vab' tas syal jun choñab' tic, ix scha in c'ol tas ix yal eb'. **29** Comonoc ichañej tic spensar eb', ayñej vel-c'och d'a yol sat eb', sc'anab'ajanñej in checnab'il eb' yic vach' ol aj sb'eyñejb'at eb' yed' eb' yuninal d'a smasanil tiempo. **30** Yuj chi' al d'a eb' to smeltzaj eb' d'a scampamento. **31** A achxo tic, canañ ved' d'a tic, yujto ol val masanil in checnab'il d'ayach yed' in c'ayb'ub'al, ol a c'ayb'an eb' d'ay, yic vach' ol sb'eyb'alej eb' b'aj ay lum luum ol vac' chi' d'a eb', xchi Jehová chi' d'ayin. **32** Yuj chi' b'eyb'alejec masanil schecnab'il Jehová co Diosal. Mañ eyiq'uel d'a e pensar. **33** B'eyb'alejec b'eyb'al ix sch'oxcan Jehová co Diosal, yic te vach'xoñej ol aj e b'eyb'ati, ol

najatb'oc e q'uinal d'a sat lum luum ol yac' chi' d'ayex.

Jun checnab'il nivan yelc'ochi

6 ¹ Aton val juntzañ c'ayb'ub'al, checnab'il yed' cachnab'il tic ix schec Jehová co Diosal val d'ayex, yovalil ol e c'anab'ajej ayic ol eyic'an lum luum d'a sc'axepal a' Jordán. **2** C'anab'ajejec checnab'il sval tic d'ayex yed' eb' eyuninal yed' eb' eyi e chiquin, yic vach' ayñej yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat ayic ayex ec' d'a yolyib'añ-q'uinal tic. Tato icha chi', ol najatb'oc e q'uinal. **3** Yuj chi', ex vetchoñab' Israel, ab'ec, aq'uec val och d'a e c'ol e c'anab'ajan juntzañ checnab'il tic, yic te vach'ñej ol aj eyelc'ochi, te nivan choñab' ol aj e b'isul d'a sat lum luum yax sat chi', icha ix aj yalan Jehová co Diosal d'ayoñ, aton pax sDiosal eb' co mam quicham.

4 Ex vetchoñab' Israel, ab'ec val: Añej Jehová co Diosal, malaj val junocxo.

5 Tze xajanej Jehová co Diosal d'a smasanil e c'ool, d'a smasanil e pensar yed' d'a smasanil eyip.

6 A juntzañ lolonel sval tic d'ayex ticnaic, siq'ueccan d'a e pensar. **7** A juntzañ tic ol eyac'ñej sc'ayb'ej eb' eyuninal d'a junjun c'u. Tzeyalan d'a eb' ayic ayex ec' d'a e pat, ayic van e b'eyi, ayic tzex vayi yed' yic tzex q'ue vaan. **8** Tze tze'anocho juntzañ checnab'il tic d'a e c'ab' yed' d'a snañal e sat ichoc junoc yechel yic tze naan-coti.^b **9** Tze tz'ib'anpax och d'a yoyal

^b **6.8** A eb' israel d'a peca' chi', stz'is juntzañ noc' tz'uuum eb', axo juntzañ b'aj tz'ib'ab'iloch lajuñe' schecnab'il Dios syaq'uem eb' d'a yool, stzec'anocho eb' d'a snañal sat. Tz'ilchajpax jun tic d'a Ex 13.9,16; Dt 10.12,13; 11.13,18; Mt 23.5.

Jun tz'uum b'aj ayoch sley Dios (Dt 6.8)

sti' e pat yed' d'a spuertail smuroal e choñab'.

10 A Jehová co Diosal, a' ol ex ic'anb'at d'a jun luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. Ay val nivac choñab' mañ jan-tacoc svach'il d'a jun luum chi', mañoc ex e b'onac. **11** Ay val te' pat b'ud'an yuj tastac te vach', mañoc ex e b'ud'nac. Ay a' uc'b'ila' joyb'il, mañoc ex eyab'nac syail e joyani. Ay te' uva yed' te' olivo avab'il, mañoc ex eyavejnac. A juntzañ chi', toxoñej ol eyab'lej masanto syal e b'ud'ji.

12 Ayic ol ujoc juntzañ chi', b'at ta val Jehová satc'olal eyuuj. Naeccoti to a Jehová chi' ex ic'anelta d'a Egipto, b'aj ayex och checab'oc.

13 Ayocab' yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat. Añejocab' Jehová chi' tzeyac' servil, añejocab' sb'i tze loco' ayic tzeyac'an e ti' e c'ulan junoc tas.

14 Mañ ex och tzac'an d'a spatic sdiosal eb' anima cajan d'a e lac'anil chi', **15** yujto scot yoval Jehová co Diosal d'a juntzañ chi'. Ayec' Jehová

d'a co cal, axo talaj tz'aji, scot yoval sc'ool tzex sataneli, yujto max yal sc'ol scac'och co pensar d'a junocxo ch'oc diosal.

16 Mañ eyac' proval Jehová co Diosal, icha e c'ulejnac d'a Masah. **17** C'anab'ajejec val sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, aton val jantac schecnab'il ix yala'. **18** Vach'ñej tzeyutej e pensar yed' e b'eyb'al d'a yichañ Jehová, yic vach'ñej tzex elc'ochi. Ol eyiquej lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. **19** Ol el lemnaj eb' ajc'ol d'a eyichañ yuj Jehová, icha ix yutej yalani.

20 Tato sc'anb'ej eb' eyuninal d'a b'aqu'iñi: ¿Tas yuj sco c'anab'ajej juntzañ cachnab'il yed' checnab'il yalnac Jehová co Diosal? tato xchi eb'.

21 Tzeyalan d'a eb' icha tic: A oñ tic checab' caj d'a viñ sreyal Egipto d'a peca', axo Jehová ic'annac oñ elta yed' jantac yipalil. **22** A oñ tic quilnac val juntzañ tastac satub'tac yilji yed'nac yaelal yac'naccot Jehová chi' d'a yib'añ viñ sreyal Egipto chi' yed' d'a masanil schoñab' chi'. **23** Oñ yic'an-naquelta ta', oñ yic'annaccot d'a tic d'a lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. **24** Yuj chi' schecnac Jehová co Diosal to yovalil sco c'anab'ajej juntzañ checnab'il tic yuj co naancoti, yic vach'ñej co c'ool, vach'ñej ol aj yec' tiempo cuuj icha caj ticnaic. **25** Yuj chi', tato sco c'anab'ajej icha ajnac yalan Jehová chi', vach' oñ d'a yol sat, xe cham d'a eb'.

A schoñab' Jehová sic'b'ilel yuuj
(Ex 34.11-17)

7 **1** Ayic ol ex yic'anb'at Jehová d'a sat lum luum b'aj yac'nac sti' yac'an d'ayex, a' ol ic'anel uque' nación te nivac, te ay yip d'a

eyichañ, aton eb' hitita, eb' ger-geseo, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo. 2 Ayic ol yac'anoch juntzañ nación chi' Jehová d'a yol e c'ab', ol e satel eb' smasanil, mañ e b'o e trato yed' eb', mocab' oc' e c'ol d'a eb'. 3 Mañ eyac' yic'laj sb'a eb' ix eyisil yed' eb' viñ yuninal eb'. Mañ eyac'pax yic'laj sb'a eb' viñ eyuninal yed' eb' ix yisil eb', 4 axo talaj tz'aji, tz'ic'-jib'at eb' eyuninal chi' yuj eb' ix d'a spatic sdiosal, tz'och eb' ejmelal d'ay, yuj chi' scot yoval sc'ol Jehová, tzex satjiel yuj d'a elañ-chamel. 5 Tze satpaxel masanil sdiosal eb' b'aj slesalvi, yaltaril yed' q'uen q'ueen yed' te te' yechel Asera b'aj tz'och eb' ejmelal. Tze ñustz'a smasanil. 6 A oñ tic schoñab' oñ Jehová Dios, sic'b'il oñ elta yuj d'a scal masanil juntzañ nivac nación d'a sat lum luum tic, yic vach' yic-ñej Jehová chi' tzoñ ajcani.

A tas yovalil sc'ulej eb' israel

7 A val Jehová ix el d'a sc'ol ix oñ sic'aneli, mañ yujoc to nivan nación oñ, ina to jayvañ oññej d'a yichañ juntzañxo nación chi'. 8 Palta yujto xajan oñ yuuj yic vach' syaq'uelc'och sti' icha yutejñac yalan d'a eb' co mam quicham, yuj chi' oñ yiq'uelta d'a Egipto b'aj ayoñ och checab'oc, oñ yic'anelta yed' yipalil d'a yol sc'ab' viñ sreyal Egipto chi'. 9 Ojtaquejequeli to a Jehová co Diosal añej val Dios. Tz'elñejc'och tas syal d'a eb' xajanani, aton eb' sc'anab'ajan schecnab'il. Ayñej och yed' eb' yed' d'a eb' yiñtilal eb' yic ol b'eyñejb'atoc. 10 Syac'an spac d'a eb' schacaneli, elañchamel satel eb' yuuj. 11 Yuj chi', scham val e c'anab'ajan

masanil checnab'il yed' c'ayb'ub'al svalcanel tic d'ayex.

Syac' spac Jehová d'a eb' sc'anab'ajani (Lv 26.3-13; Dt 28.1-14)

12 Tato tze maclej val eyab' masanil juntzañ checnab'il tic, tze c'anab'ajani, ol yaq'uelc'och strato Jehová co Diosal yac'nac eyed'oc, ol ochñej eyed'oc icha ajnac yalan d'a eb' co mam quicham. 13 Ol ex sxajanej Jehová, ol yac'an svach'-c'olal d'a eyib'añ, ol yac'anpax q'uib' e b'isul. Ol yac'an svach'c'olal d'a yib'añ masanil tas ay d'ayex: D'a yib'añ eb' eyuninal, e trigo, e vino, eyaceite, noc' e vacax yed' d'a yib'añ noc' e calnel d'a sat lum luum b'aj yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. 14 Ay svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ d'a yichañ masanil juntzañxo choñab'. Malaj junoc ix ix to malaj yune', ma junoc vinac to malaj yuninal d'a yol e choñab' chi'. Malaj pax junoc noc' e molb'etzal noc' to mañ ol unevoc. 15 A Jehová ol ex colanel d'a jantac ilya icha val oval ilya eyilnac yec' d'a eb' aj Egipto. Añej d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayex ol em ilya chi' yuj Jehová. 16 Yuj chi' yovalil tze satel masanil juntzañ nación chi'. A Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' d'a yol e c'ab', mocab' oc' e c'ol d'a eb'. Mañ eyaq'uem e b'a d'a sdiosal eb' yic mañ ol ex yac' juvoquel eb'.

17 Vach'chom tze na' icha tic: A juntzañ nación tic te ay yip d'a quichañ, ¿tas val ol aj quic'anel d'a sat lum luum tic? vach'chom xe chi. 18 Palta mañ ex xiv d'a eb' anima chi'. Naeccoti tas yutejñac eb' anima Jehová d'a Egipto yed' sreyal. 19 A oñ tic quilnac val juntzañ tastac

satub'tac yilji yed'nac yaelal yac'nac-cot Jehová yed' val yipalil d'a yib'añ Egipto chi' ayic yic'annac oñ elta ta'. Icha chi' ol yutoc juntzañ choñab' b'aj tzex xiv chi'. **20** A Jehová ol ac'anb'at jun nivan yaelal d'a scal eb', masanto ol satel masanil eb' olto canoc yed' eb' olto sc'ub'ejel sb'a d'ayex. **21** Yuj chi', mañ ex xiv d'a eb' anima chi', yujto a Jehová co Diosal ayec' d'a co cal, te nivan spoder. **22** A ol ic'anel juntzañ nación chi' d'a eyichañ d'a c'o'janc'olal. Mañ jun-ñejoclay tiempo ol satel eb', yic vach' max te q'uib'chañ noc' chium noc' tzex chi'ani. **23** A Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' anima chi' d'a yol e c'ab', ol och eb' d'a xivc'olal masanto ol satel eb' eyuuj. **24** A Jehová ol ac'anoch sreyal eb' d'a yol e c'ab', ol e satanel eb', mañxa b'aj ol b'inaj eb' d'a yolyib'añq'uinal tic. Malaj mach ol yal scolan sb'a d'ayex, masanil mach ol e sateli. **25** Tze ñustz'a sdiosal eb'. Mañ eyiq'uel q'uen plata ma q'uen oro ayoch d'ay. Mañ e nib'ejochi yic vach' max ex telviel yuuj. Mañ eyixtejb'at e b'a, yujto a juntzañ chi' schacji yuj Jehová co Diosal. **26** Yuj chi', malaj junoc tas to yajb'ilel yuj Jehová tzeyic'b'at d'a e pat, yic vach' max ex sateli. Masanil juntzañ chi', aycot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ, yuj chi' yovalil tze yajcaneli.

Mañ yujocñej tas svaji ay co q'uinal

8 ¹ Scham val e c'anab'ajan masanil checnab'il svalcanel tic d'ayex, yic vach' ol ex elc'ochoc, ol te q'uib' e b'isul, ol eyiquejcan lum luum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham. ² Naeccot sic'-lab'il, 40 ab'il oñ ec' d'a taquiñ lum

yuj Jehová co Diosal. Ix yac'an co yaelal, oñ yac'an proval yic syila' tato sco c'anab'ajej schecnab'il, mato maay. ³ Ix quil syaelal yed' vejel yuj Jehová. Ix lajvi chi', ix yac'an maná co vaeloc, juntzañ vael to mañ cojtacoc, mañ yojtacocpax eb' co mam quicham. Icha chi' ix oñ yutej yic vach' scojtaquejeli to mañ yujocñej tas vaji ay co q'uinal, palta to yuj masanil tas syal Jehová. ⁴ A co pichul ix co c'an d'a 40 ab'il chi', maj laj-viel-laj, maj malq'uelaj coc co b'eyi. ⁵ Naec val to icha junoc uninab'il scachji yuj smam, icha chi' ix oñ yutejpax Jehová. ⁶ Yuj chi' yovalil tze c'anab'ajej schecnab'il Jehová, ochañec tzac'an yuuj, ayocab' yel-c'och d'a yol e sat. ⁷ Yujto a Jehová co Diosal van ex yic'anb'at d'a sat lum luum mañxo jantacoc svach'il, ay a a' ay sjaj yed' a a' scot d'a lum nivac vitz. ⁸ A d'a lum luum chi', te vach' tz'aj ixim trigo, ixim cebada, te' uva, te' higo, te' granado yed' te' olivo. Te ay pax noc' yal chab'. ⁹ Ayic ayexxo ec' d'a sat lum chi', mañ-xalaj tas tze na' yuj e vael yed' junocxo tasi. A d'a scal q'uen q'ueen ay ta', ay q'uen hierro, axo d'a lum vitz ay q'uen cobre. ¹⁰ Vach' ol ex va ta', yovalil ol eyac' yuj diosal d'a Jehová yujto vach' lum luum ol yac' chi' d'ayex.

Mocab' b'at Jehová satc'olal eyuuj

¹¹ Tze yil val e b'a, mocab' b'at Jehová co Diosal satc'olal eyuuj. Yovalil tze c'anab'ajej schecnab'il, sc'ayb'ub'al yed' scachnab'il svalcanel tic d'ayex. ¹² Ayic vach' ol ex vaoc, ol eyuc'an a', cajanexxopax d'a e pat te vach', axo talaj tz'aji sb'at Jehová satc'olal eyuuj. ¹³ Añejtona'

ayic ol te q'uib' sb'isul noc' e vacax, noc' e calnel, ayic te ayxo q'uen plata yed' q'uen oro d'ayex yed' jantacxo tastac, **14** axo talaj tz'aji tzeyic'an-chaañ e b'a, sb'atcan Jehová co Diosal sate'olal eyuuj, aton jun ic'an-nac oñ elta d'a Egipto b'aj ayoñ och checab'oc. **15** A Jehová chi' ix oñ cuchb'an d'a jun nivan tz'inan lum te ay smay, b'aj ay noc' chan te ov yed' noc' sinaan, b'aj malaj a a', palta a ix ic'anelta a a' d'a sat q'uen q'ueen yic scuc'ani. **16** Ix yac'an maná co va d'a tz'inan luum chi', jun vael to mañ yojtacoc eb' co mam quicham. Ix yac'och yaelal d'a quib'añ, ix oñ yac'an proval, yic vach' vach'xoñej tzoñ elc'och yuuj. **17** Ec'talaj d'a e pensar e naan icha tic: A jantac co b'eyumal tic, a yed' val co munlajel yed' quip ix quic'a', xe chi talaj. **18** Palta naec val to a Jehová co Diosal tz'ac'an e na' yed' eyip yic syal eyoch b'eyumal, yic vach' tz'elc'och strato yac'nac yed' eb' co mam quicham ichaton van quilan ticnaic.

19 Palta tato ol b'at Jehová co Diosal sate'olal eyuj jun, tato ol ex och tzac'an d'a spatic juntzañ comon dios, ol eyac'anem e b'a d'ay yed' eyem ñojan ejmelal d'ay. Tato icha chi' ol e c'ulej, a in svalcan d'ayex ticnaic, ol ex satjoquel yuj Jehová chi'. **20** Icha val ol aj satel juntzañ choñab' b'aj van eyic'jib'at chi' yuuj, icha val chi' ol aj e satel yuuj tato mañ ol e c'anab'ajej tas syala'.

Mañ yujoc svach'il Israel ix sic'jieli

9 ¹ Ab'ec val ex vetchoñab' Israel. Toxo ix c'och stieempoal yic tze c'axpitan a' Jordán, yic tze satanel juntzañ choñab' te nivac, te tec'an d'a eyichañ, te chaañ yajq'ue

smuroal. **2** A eb' anima cajan ta', chaañ steel eb', a viñaj Anac ay yiñtilal eb'. Ix eyab' yalji: ¿Mach val junoc syal stec'b'an sb'a d'a yichañ eb' yiñtilal viñaj Anac? xchi eb'.

3 Ojtaquejequel ticnaic to a Jehová co Diosal, a b'ab'el sb'at d'a eyichañ icha junoc c'ac' satanel masanil tastac. Ol ac'jococh eb' d'a yol e c'ab', yuj chi' ol e satñejel eb', ol e pechanel eb' d'a elañichamel, icha ix aj yalan Jehová. **4** Ayic toxo ix yiq'uel masanil eb' anima chi' Jehová d'a eyichañ, mañ e na' to yuj e vach'il, yuj chi' icha chi' ix aji. Palta yuj schucal juntzañ choñab' chi' ol ic'joquel eb' d'a eyichañ yuj Jehová. **5** Mañ yujoc e vach'il, mañ yujoc pax svach'il e b'eyb'al yuj chi' ol ex c'och cajan d'a sat luum. Palta yuj schucal juntzañ choñab' chi', ol satjocanel eb' d'a eyichañ, yic vach' tz'elcanc'och tas yalnac Jehová d'a eb' co mam quicham, aton d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob. **6** Ojtaquejequel an to mañ yujoc e vach'il syac' jun lum mañ jantacoc svach'il chi' Jehová d'ayex yic tzeyiquej, palta a ex tic junelñej te pit ex.

Ix spatiquejel Jehová eb' israel
(Ex 31.18—32.35)

7 Naeccoti, b'at talaj sate'olal eyuuj to e tzuntzejnaccot yoval Jehová d'a eyib'añ d'a tz'inan luum. Atax quelnaccot d'a Egipto masanto oñ javi d'a tic, te pitñej tzeyutej e b'a d'ay. **8** A d'a lum vitz Horeb e tzuntzejnac val cot yoval, yuj chi' snib'ej-nac ex sateli. **9** Ayic in q'ue d'a sjolom jun vitz chi' yuj in chaan chab' pachañ q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'iloch checnab'il, aton strato

Dios qued'oc, 40 c'ual yed' 40 ac'val eq'uin ta', malaj jab'oc tas in va'a, ma vuq'uej. **10** Slajvi chi', yac'an chab' pachañ q'uen q'ueen chi' Jehová d'ayin. A val Jehová chi' tz'ib'anoch schecnab'il chi' d'a q'ueen, juntzañ checnab'il yalnac d'a jolom vitz d'a cal c'ac' d'a jun c'u ayic molan oñ ec' ta'. **11** Ayic slajvi yec'canb'at 40 c'ual yed' 40 ac'val chi', yac'an chab' q'uen yic trato chi' d'ayin. **12** Yalan icha tic: Emañxi d'a elañchamel, yujto a jun choñab' ix iq'uelta d'a Egipto toxo ix sjuel sb'a. Max sc'anab'ajejlaj tas ix vala', toxo ix sb'o jun sdiosal eb' nab'a oro. **13** Toxo ix vila' to te pit jun choñab' tic. **14** Nitzel a b'a d'a vichañ, ol in satel juntzañ anima tic, mañxa b'aj ol b'inaj eb' d'a sat luum tic. Añej d'a iñtilal ol in b'o junoc nivan nación, te tec'an ol ajoc, tziytum ol aj sb'isul d'a yichañ juntzañ anima tic, xchi Jehová.

15 Vemxita d'a jolom vitz b'aj ñil-ñon sq'ue c'ac' chi', ved'nac chab' q'uen yic trato chi'. **16** Axo vemxuli, vilani to toxo ix och e mul d'a yol sat Jehová co Diosal, yujto e b'o jun yechel vacax e diosaloc. Jun val rato eyiq'uel e b'a d'a spatic checnab'il yal co Diosal chi' d'ayoñ. **17** Yuj chi', in poc'anem chab' pachañ q'uen q'ueen chi' d'a eyichañ, spojb'at q'ueen. **18** Slajvi chi' vemxi ñojan d'a yichañ Jehová d'a 40 c'ual yed' 40 ac'val. Maj in va jab'oc, maj vuq'uej jab'oc a' eyuuj, yuj chi' icha chi' in c'ulej, yujto te chuc e c'ulej, e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová. **19** Te xiv in yujto cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eyib'añ yic tzex sataneli. Palta jun, yab'to Jehová tas val d'ay junelxo

chi'. **20** Cotpax yoval d'a viñ vuc'tac aj Aarón, jab'xoñej maj satjoquel viñ yuuj. Palta tevi in yuj viñ yic tz'ac'ji nivanc'olal viñ. **21** Elañchamel in maqu'em vecnaj jun yechel vacax b'aj och e mul chi'. Elañchamel in yumb'at d'a cal c'ac'. Slajvi chi' in tenan pojoc, in tzipan-canb'at d'a yol a a' tz'emta d'a lum vitz chi'.

22 Icha chi' e c'ulejpax d'a Tabera, d'a Masah yed' d'a Kibrot-hataava. A val ta' e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová. **23** Aton yic yalan Jehová chi' d'ayoñ d'a Cades-barnea to tzoñ b'at quic' lum ix yac' d'ayoñ. Añejtona' ta' e tenec' tas yal co Diosal chi'. Maj eyac'ochlaj d'a e c'ool, maj e c'anab'ajej pax tas yala'. **24** Atax yic ex vojtaacaneli voch ijan vilani to te pitñej tzeyutej e b'a d'a Jehová. **25** Yujto maj e c'anab'ajej, yuj chi' yala' to ol ex sateloc, yuj chi' em in ñojan d'a yichañ d'a 40 c'ual yed' 40 ac'val chi'. **26** Valan d'ay icha tic: Mamin Jehová, mañ a satel jun a choñab' tic. A ach ix a colel yed' ipal, ix ic'anelta d'a Egipto yed' a poder. **27** Nacot tas alnaccan d'a eb' a checab', aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. A spital juntzañ anima tic yed' smul eb' yed' schuc pensaril eb', mañ a nacoti, **28** yic vach' max yal eb' anima b'aj ix oñ iq'uelta chi': Maj yal-laj yuj Jehová yic'anc'och jun choñab' chi' d'a lum b'aj yac'nac sti' yac'an d'a eb', añej to ix yic'b'at eb' yic b'at yac'ancham eb' d'a taquiñ luum yujto chacb'ilel eb' yuuj, xcham eb'. **29** Ac' nivanc'olal d'a jun choñab'il anima tic, yujto a choñab' yaji. A ach ix iq'uelta d'a Egipto yed' a poder, xin chi d'ay.

**Ix b'oxi sq'uexul chab' pachañ
q'uen q'ueen
(Ex 34.1-10)**

10 ¹ Yalanxi Jehová chi' d'ayin icha tic: Tzac' b'ojoc chab'oc pachañ q'uen q'ueen, icha q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal. Tzac' b'ojocpax junoc te' caxa, slajvi chi' tzach q'ueta d'a jolom vitz tic. ² Ol in tz'ib'anxioch lolonel ayoch d'a q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal, aton q'uen ix a mac'pojoc. Axo q'uen yic schaelal tic, ol em q'uen d'a yol te' caxa chi', xchi d'ayin.

³ Vac'an b'ojoc jun te' caxa chi', a te' acacia och d'a te'. Vac'an tzeychaj chab' q'uen q'ueen chi', vic'anqu'e q'ueen d'a jolom vitz chi'. ⁴ Stz'ib'anxioch lajuñe' schecnab'il Jehová chi' d'a q'ueen. Icha aj stz'ib'an q'uen d'a sb'ab'elal, aton juntzañ checnab'il yal d'ayoñ d'a scal c'ac' d'a jolom vitz ayic molanoñec' d'a yich vitz chi'. Yac'anxi q'ueen d'ayin. ⁵ Vemxita d'a jolom vitz chi' b'ian, vac'anem q'ueen d'a yol te' caxa chi', icha aj yalan Jehová chi' d'ayin. Ata' can-xoñej q'ueen.

⁶ (Ix el eb' israel d'a a' Beerot-bene-jaacán, ix javi eb' d'a Mosera. Ata' ix cham viñaj Aarón, ix mucji viñ ta'. Axo viñaj Eleazar, viñ yuninal viñ ix ochcan sq'uexuloc sat sacerdoteal. ⁷ Ix lajvi chi' ix elxi eb', ix javi eb' d'a Gudgoda. Ix elxi eb' ta', ix javi eb' d'a Jotbata. A d'a jun lugar chi' te ayñej a a'.

⁸ A d'a jun tiempoal chi' ix ac'ji-och yopisio eb' yiñtilalcan viñaj Leví yuj Jehová, yic syic'anb'at te' scaxail strato Jehová chi' eb', yic smunlajpax eb' d'a yichañ, yic syalanpax vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' anima d'a

sb'i Jehová chi'. Ichaton chi' sc'ulej-ñej eb'. ⁹ Yuj chi', a eb' yiñtilalcan viñaj Leví chi', maj schalaj smac'b'en luum eb', yujto a Jehová icha smac'b'en eb' yajcani, icha ix aj yalan Jehová.)

¹⁰ A d'a jun tiempoal chi', 40 c'ual 40 ac'val ayinec' d'a jolom vitz chi', icha in c'ulej d'a sb'ab'elal. Añeja' d'a junelxo chi' scha sc'ol Jehová yab'an tas svala', yuj chi' maj ex satjiel-laj yuuj. ¹¹ Yalan d'ayin icha tic: Ixíc, cuchb'ejb'at jun choñab' chi', yic b'at schaan lum luum eb' to ol yiquej, aton lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, xchi d'ayin.

A tas yovalil sc'anab'ajej eb' israel

¹² A ticnaic jun, ex vetchoñab' Israel, ¿tas snib'ej Jehová co Diosal d'ayoñ? Aton tic snib'ej d'ayoñ: Ayocab' yelc'och d'a yol co sat, sco c'anab'ajani, sco xajanani yed' coch ejmelal d'ay d'a smasanil co c'ool yed' d'a smasanil co pensar. ¹³ Tato sco c'anab'ajej masanil sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, vach'ñej ol oñ elc'och d'a smasanil. ¹⁴ Scham val e naani to a Jehová co Diosal, a' ay yic satchaañ yed' d'a yichañb'at satchañ chi'. A' ay pax yic lum luum tic yed' masanil tas ay d'a sat luum. ¹⁵ Yujto xajan eb' co mam quicham yuuj, yuj chi' ix sic'jicanel yiñtilal eb' yuuj, a oñ toni, ix oñ sic'jiel d'a scal juntzañ choñab' yuuj icha cajcan tic.

¹⁶ Naecñejcot jun trato sb'ol Jehová eyed'oc, mañxo e pitej e b'a d'ay. ¹⁷ Yujto a Jehová co Diosal, ec'to d'a yib'añ juntzañ comon dios, Yajal yaj d'a yib'añ eb' yajal, ayec' d'a yib'añ masanil tas, te ay spoder, sat co c'ool yuuj. Malaj sq'uexañil eb' anima d'ay. Max schalaj tumín yuj

sch'olb'itani, max schapax silab' yic smontaji. **18** Tz'oc' sc'ol d'a eb' meb'a' yed' d'a eb' ix ix chamnac yet-b'eyum. Xajanpax eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a co cal yuuj, yuj chi' tz'ac'ji svael eb' yed' spichul eb' yuuj. **19** Ichocab' ta' scutejpax co b'a, yujto ch'oc choñab'il ajnac oñ ec' cajan d'a yol yic Egipto.

20 Añejocab' Jehová co Diosal nivan yelc'och d'a yol co sat. Añej d'ay tzoñ och ejmelal, sco c'anab'ajanñej. Tato ay b'aj scac' co ti' d'a junoc tasi, añejocab' d'a sb'i Jehová chi' scala'. **21** Quiq'uecchañ Jehová co Diosal. Cuuj mañ jantacoc tas te satub'tac yilji ix sc'ulej icha val ix aj quilani. **22** Ayic sc'ochnac eb' co mam quicham d'a Egipto, 70-ñej sb'isul eb', axo ticnaic jun, a Jehová ix ac'an q'uib' co b'isul icha sb'isul q'uen c'anal d'a satchaani.

Nivan yelc'och Jehová

11 **1** Yoalil sco xajanej Jehová co Diosal, sco c'anab'ajan tas schec co c'ulej d'a masanil tiempo, aton sc'ayb'ub'al, schecnab'il yed' scachnab'il. **2** Sco naec ticnaic tas ix yutej Jehová oñ scachani. A oñ tic ix quila', mañoc eb' cuninal ix ilan tas ix sc'ulej Jehová chi'. A oñ val tic ix quila' jantac snivanil yelc'ochi yed' spoder yed' tas satub'tac ix sc'ulej. **3** Quilnac tas sc'ulejnac Jehová d'a viñ sreyal Egipto yed' d'a masanil eb' anima cajan ta'. **4** Quilnacpax tas sc'ulejnac yed' eb' soldado viñ rey chi' yed' jantac carruaje yed'nac noc' chej. Masanil juntzañ chi' mucchaj-naccanb'at yuj Jehová d'a yol a' Chacchac Mar ayic oñ spechan eb', yuj chi' a co Diosal chi' satannaquel eb' d'a junelñej. **5** Sco naecpaxcoti

jantac vach'il sc'ulejnac Jehová chi' d'ayoñ d'a tz'inan lum masanto oñ javi d'a tic. **6** Sco naanpaxcoti tas sc'ulejnac yed' viñaj Datán yed' viñaj Abiram yuninal viñaj Eliab, d'a yiñtilalcan Rubén. Spojnac sb'a lum lum d'a snañal co campamento, mucchajnaccanem eb' yed' masanil yuninal, masanil tas ay d'a eb', sman-tiado eb', schecab' eb' yed' noc' smol-b'etzal noc' eb'. Icha chi' ajnac satel eb' yuj Jehová d'a quichañ. **7** A oñ tic testigo oñ d'a masanil tas sc'ulej Jehová to satub'tac yilji.

A lum lum yac'nac sti' Jehová yac'ani

8 Yuj chi', c'anab'ajejec schecnab'il Jehová svac'can tic d'ayex, yic vach' tz'och val eyip tzex b'at cajan d'a sat lum lum van yoch eyicoc chi', **9** yic vach' pax najtil ol ex cajnaj d'a lum lum te yax sat chi', aton lum yac'-nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham yed' d'ayoñ a oñ yiñtilal oñ eb' tic. **10** A lum van yac'ji chi' d'ayex, mañ lajanoc lum icha lum Egipto b'aj oñ coti. A d'a Egipto chi' slajvi eyavan tas tzeyavej, tzeyac'anoch yalil icha b'aj tz'avchaj añ itaj. **11** A pax lum b'aj van e c'och chi' jun, ay svitzal lum. Ay pax spañanil lum, ayñejoch yal lum yuj ñab' syac' Jehová. **12** A jun lum chi' tañvab'il lum yuj Jehová, ayñejoch sat d'a lum tz'ec' ab'il.

13 Yuj chi', c'anab'ajejec schecnab'il Jehová, aton juntzañ van valan tic d'ayex. Tze xajanej Jehová co Diosal, tzeyaq'uem e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool yed' smasanil e pensar. **14** Tato icha chi', ol yac'ñej b'ab'el ñab' yed' slajvub'xo, yuj chi' te vach' ol aj sat eyavb'en, e trigo, te' eyuva yed' te' eyolivo. **15** Ay pax yax

añic'ultac ol sva noc' e molb'etzal noc', ol ste aq'uej sat tas ol eyavej yic vach' ay e vael. **16** Palta tzeyil val e b'a, yic malaj junoc mach tzex mon-tanb'ati yic tzeyic'anel e b'a d'a spatic Jehová, axo talaj d'a jun-tzañocxo comon dios tzex och ejmelal, tzex och tzac'an yuuj.

17 Tato icha chi', ol cot yoval sc'ol Jehová chi' d'ayex. Mañixo ol yac'laj ñab', mañixo ol yac'laj sat masanil eyavb'en, axo e cham yuj vejel d'a sat lum lum te yax sat van yac'an Jehová chi' d'ayex.

18 Scham val eyab'ancan juntzañ lolonel tic, tze sic'ancan d'a e pensar. Tzeq'uecoch d'a e c'ab' yed' d'a snañal e sat. **19** A juntzañ tic ol eyac' sc'ayb'ej eb' eyuninal d'a junjun c'u. Ayexñejoch eyalan d'a eb', ayic ayex ec' d'a e pat, ayic tzex b'ey d'a yoltac b'e, ayic tzex vayi, ayic pax tzex q'ue vaan. **20** Tze tz'ib'anoch d'a smarcoal spuertail e pat yed' d'a spuertailtac e choñab', **21** yic vach' ol najatb'oc e q'uinal yed' eb' eyuninal d'a sat lum lum yac'nac sti' Jehová co Diosal

yac'an d'a eb' co mam quicham. Ol ex cajnajñej ta' yacb'an ayec' sat-chaañ d'a yib'añ lum lum tic.

22 Tato tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcanel tic d'ayex, tze xajananpax Jehová co Diosal, tze c'ulan masanil tas syala', **23** ichato chi' b'ian, a Jehová chi' ol ic'anel juntzañ choñab' te nivac, te ay pax yip d'a eyichañ, a exxo ol ex cajnajcan d'ay. **24** Masanil lum b'aj ol ex ec'oc, eyic ol ajcan luum, sb'atñej lum d'a taquiñ lum masanto sc'och d'a Líbano. Sb'atñej lum d'a a' nivan Éufrates masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo. **25** Malaj mach ol yal stec'b'an sb'a d'a eyichañ. A Jehová ol ac'anoch nivac xivc'olal d'a scal anima b'aj ol ex ec'ñej, mañixo ol yal snaan eb' tas ol yutoc scolan sb'a eb' d'ayex icha ix aj yac'an sti' Jehová chi' d'ayoñ.

26 Ab'ec jun, a d'a jun c'u tic svac' e sic'lej, tom a svach'c'olal Jehová tze nib'ej mato a scatab'. **27** Ol e cha svach'c'olal Jehová co Diosal tato tze c'anab'ajej schecnab'il van valan tic

Lum vitz Ebal yed' lum vitz Gerizim (Dt 11.25)

d'ayex. **28** A yoval sc'ol ol cot d'a eyib'añ tato mañ ol e c'anab'ajej juntzañ checnab'il tic, tato tzeyiq'uel e b'a d'a Jehová, tzeyac'anoche e pensar d'a juntzañ comon dios to mañ eyoj-tacoc, tzeyac'anem e b'a d'ay.

29 Ayic toxo ix ex c'och d'a sat lum lumum chi' yuj Jehová co Diosal, aton jun lum van yac'an d'ayex, ol eyalanel vach' lolonel d'a yich lum vitz Gerizim yed' catab' lolonel d'a yich lum vitz Ebal. **30** A juntzañ lum vitz chi', a d'a yichañec' nivan b'e ay luum, tz'ec' d'a sc'axepalec' a' Jordán, d'a stojolal b'aj tz'em c'u, b'aj ay sluum eb' cananeo, eb' anima ay d'a yac'lical sti' a' nivan Jordán d'a yichañb'at Gilgal. Jun b'aj ay te' ji d'a yol yic More. **31** Vanxo sc'och stiempoal yic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, yic tz'ochcan lum lumum chi' eyicoc yuj Jehová co Diosal. Ayic toxo ix eyic' luum, axo e cajnaj d'a sat lumum chi', **32** tzeyac'och d'a e c'ool e b'eyb'alan masanil checnab'il svalcan tic d'ayex ticnaic.

Junñej scajñub' Dios

12 **1** Aton val juntzañ checnab'il yed' c'ayb'ub'al tic yovalil ol e b'eyb'alej ayic ayexxoec' d'a lum lumum ol yac' Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham eyiquej.

2 A eb' anima cajan d'a lum lumum chi', ch'oc sdiosal eb' b'aj syal sb'a. Ayic toxo ix eyiquejel lum sluum eb' chi', yovalil tze satel juntzañ yic lesal b'aj syal sb'a eb' d'a sdiosal, vach'-chom d'a jolomtac vitz yed' d'a tzal-quixtac yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil. **3** Tze mac'poj juntzañ yaltar eb', q'uen q'ueen yed' te te' b'ob'il sdiosaloc eb' scuchan Asera, aton b'aj syaqu'uem sb'a eb'. Tze ñusantz'aoc,

tze mac'anpoj sdiosal eb' chi', yic vach' mañxa b'aq'uiñ snachajcot d'a juntzañ lugar chi'.

4 Mañ ichoc tz'aj yoch eb' ejmelal d'a sdiosal chi', mañ ichocta tz'aj eyoch ejmelal d'a Jehová co Diosal. **5** A d'a jun lugar ol sic'canel Jehová d'a scal eyiñtilal to yic yaji, ata' ol b'at eyaq'uem e b'a d'ay. **6** Ol eyac'an e silab' stz'a smasanil yed' juntzañxo silab' yuj eyic'anchaañ Jehová. Ol eyac'anpax e diezmo, e colval yed' tas ix eyac' e ti' eyac'ani yed' eyofrenda to tz'el val d'a e c'ol eyac'ani. Añeja' ol eyac'anpax noc' sb'ab'el yune' e vacax yed' sb'ab'el yune' noc' e calnel. **7** Ata' ol ex va d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová yed' masanil eb' ay d'a yol e pat. Icha chi' ol aj e vaan tas tzeyic' d'a e munlajel a to syal svach'c'olal Jehová ol yac' d'ayex.

8 Ata' mañ ol e c'ulej icha tas sco c'ulej ticnaic, yujto a d'a tic yalñej tas sgana junjun anima, a sc'ulej. **9** Val yel manto ex c'ochlaj d'a lum lumum ol yac' Jehová d'ayex, ata' mañxalaj tas ol e na'a. **10** Vanxo sc'och sc'ual yic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, yic tzex c'ochcan d'a sat lum lumum ol yac' Jehová eyiquej. Ayic toxo ix ex colchajcanel d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayex, mañxa xivc'olal d'ayex ta'. **11** Axo jun lugar ol sic'canel Jehová yic tz'och yicoc, ata' ol eyac' masanil tas ix val d'ayex to ol e c'ulej. Ata' ol eyac' noc' silab' stz'ai yed' juntzañ silab' yuj eyic'anchaañ Jehová chi', e diezmo, e colval yed' eyofrenda sic'b'ilel eyuj b'aj ix eyac' e ti' eyac'ani. **12** Tzex te tzalaj d'a yichañ Jehová co Diosal yed' eb' eyuninal, eb' e checab' yed' eb' levita ol cajnaj d'a e cal. Yujto a eb' levita

chi' malaj smacb'en eb' ol scha eyed'oc d'a lum luum chi'.

13 Tzeyil val e b'a, mañ e comon ñusejtz'a noc' e silab' d'a yalñej tas lugaril e gana. 14 Añej d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová d'a scal e choñab' smasanil, ata' tzeyic'b'at e silab' yic tze ñusantz'aoc yed' e c'anab'ajan masanil tas svalcan tic d'ayex.

15 Ayic tze naanq'ue e chi'an noc' chib'ej, syal e milancham junoc noc' eyico' tze chi'an b'aj ayex ec' chi', ato syal tas syac' Jehová d'ayex. Vach'-chom ayex vach' eyaji, icha yalan ley, mato maay, syal e chi'ani, ichoc tz'aj e chi'an junoc noc' ch'ucul ma junoc noc' c'ultaquil chej. 16 Añej val schiq'uil noc' b'ian, mañ jab'oc syal e chi'ani, ma eyuc'ani, añej to tze tob'-canem d'a sat luum ichoc a'.

17 Max yal e va'an sdiezmoal e trigo d'a yol e choñab', ma sdiezmoal e vino, eyaceite, ma e chi'an noc' b'ab'el yune' e vacax yed' b'ab'el yune' e calnel, ma eyofrenda tzeyac' e ti' eyac'ani, ma e colval, ma eyofrenda tz'och b'achan d'a yichañ Jehová. 18 Añej d'a jun lugar ol sic'-canel Jehová co Diosal, ata' ol e chi' juntzañ silab' chi', ajun eb' eyal eyuninal eyed'oc yed' eb' e checab' yed' eb' levita ayec' d'a e cal. Ata' tzeyac' tzalajb'oc e c'ol d'a yichañ Jehová yuj tas syac' d'a e munlajel chi'. 19 Yach'an ayex ec' d'a jun luum chi', mocab' b'at eb' levita satc'olal eyuuj.

20 A val yic ol levanb'oc e luum yuj Jehová co Diosal d'a jantac yac'-nac sti' yac'ani, tato syal e c'ol ol e chi noc' chib'ej, ol yal e chi'an noc' d'a yalñej tas c'ual. 21 Tato najat cajan ex d'a jun lugar ol sic'canel

Jehová co Diosal b'aj tz'och ejmelal chi', syal e milancham noc' e vacax yed' noc' e calnel syac' Jehová chi' d'ayex b'aj cajan ex chi', tze chi'an noc' icha syal jantac snib'ej e c'ool, icha ix aj valan d'ayex. 22 Ichataxon tz'aj e chi'an yalñej tas macañil noc' c'ultaquil chej, icha chi' tz'ajpax e chi'ani, tato vach' eyaj icha yalan ley, mato maay, syalñej e chi'an noc'.

23 Palta max yal-laj e chi'an noc' chib'ej max el-laj schiq'uil, yujto a d'a schiq'uil noc' chi' ay sq'uinal. Max yal-laj e chi'an noc' chib'ej chi' yed' sq'uinal. 24 Añej to tze tob'canel schiq'uil noc' chi' d'a sat luum ichoc a' a'. 25 Mañ e chi'a, mañ eyuq'uej schiq'uil noc' noc' chi' yic vach'ñej ol ex ajelc'och yed' eyiñtilal yuj e c'anab'ajan Jehová. 26 A pax masanil tas to yicxo Dios yaj eyuuj jun yed' tastac toxo ix eyac' e ti' eyac'ani, yovalil tzeyic'b'at d'a jun lugar ol siq'uel Jehová. 27 A d'a yib'añ altar yic Jehová co Diosal, ata' tzeyac' noc' e silab' to stz'a smasanil schib'ejal yed' schiq'uil noc'. Axo pax junxo macañ noc' e silab' jun, syal e chi'an schib'ejal noc', añej val schiq'uil noc' stob'chajcanoch d'a yich altar d'a yichañ Jehová.

28 Scham eyab'ani yed' e c'anab'ajan masanil tas sval tic, yic vach' vach'ñej ol aj e b'eyb'at yed' eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo, yujto tze c'anab'ajej tas scha sc'ol Jehová co Diosal, tojol exñej d'a yol sat.

**Cachnab'il yic max och ejmelal
d'a comon dios**

29 Ayic ol satjoquel masanil juntzañ choñab' d'a eyichañ yuj Jehová co Diosal, a exxo ol ex cajnajcan d'a sat slum eb' chi'. 30 Scham val

eyilani, mañ ex b'at tzac'an d'a sb'ey-b'al eb' icha tz'aj yac'anem sb'a eb' d'a sdiosal. Mañ e c'anb'ej tas tz'aj yoch eb' ejmelal d'a sdiosal chi', yic vach' mañ ichocta tzeyutejpax e b'a. **31** Mañ ichoc syutej sb'a eb' chi', mañ ichoc chi' tzeyutej e b'a d'a Jehová co Diosal, yujto a masanil tas sc'ulej eb' chi' chachb'ilel yuuj. A juntzañ chi' aton sb'eyb'alej eb' anima chi' yic tz'och eb' ejmelal d'a sdiosal. Ay pax b'aj sñustz'a yal yuninal eb' silab'il d'a sdiosal chi'.

32 C'anab'ajejec e b'eyb'alan masanil tas svalcan tic d'ayex. Mañ eyiq'uel jab'oc, mañ eyac'paxoch stz'acub' juntzañ checnab'il tic.

13 ¹ Tzeyil val e b'a, talaj ay junoc mach sq'ue vaan d'a e cal schecab' Dios yalani, tz'och ijan yalani to ay tas ma vayich syila', ma sch'oxanel d'a e cal tastac to satub'tac yilji, ma ayocto syalan yuj junoc tas ol ujoc, ² tato c'ocb'il tz'elc'och tas syal chi' tz'och ijan yalan d'ayex icha tic: Cotañec, ay val juntzañxo dios mañ eyojtacoc, b'at oñ emec cuman d'a yichañ, tzoñ ochec ejmelal d'ay, tato xchi d'ayex, ³ mañ e cha eyab' juntzañ chi' d'ay. Yujto a Jehová co Diosal, sgana syila' tato yel tze xajanej yed' smasanil e c'ool yed' smasanil e pensar. ⁴ Ochañec tzac'an d'a spatic Jehová co Diosal, ayocab' yelc'och d'a yol e sat, c'anab'ajejec schecnab'il, ab'ec tas syala', ochañec ejmelal d'ay, junñejocab' eyaj yed'oc. ⁵ A jun anima syaloch sb'a schecab'oc Dios chi', mato syala' to ay tas syila', yovalil schami, yujto sgana tzex elcan d'a spatic Jehová. Snib'ej jun anima chi' tzex scuchb'ej yic tze pitej e b'a d'a Jehová co Diosal oñ colanelta d'a Egipto, b'aj ec'nac oñ checab'vumal.

Yuj chi' tze mac'cham jun anima chi', yic vach' satel jun chucal chi' d'a e cal.

6-11 Tato ay mach tzex cuchb'an-b'at d'a elc'altac eyoch ejmelal d'a sdiosal eb' anima cajan d'a e lac'anil, ma d'a najat, aton juntzañ b'aj max cal co b'a, mañ yalnacocpax sb'a eb' co mam quicham, mañ e cha eyab' d'ay. Aq'uecoch d'a yol sc'ab' eb' yajal yic schami. Mocab' oc' e c'ol d'ay, vach'chom eyuc'tac, ma eyuninal, ma eyisil, ma eyetb'eyum to xajanab'il eyuuj, ma a junoc te vach' eyac'an yed'oc, mañ e c'ub'ejeli. A ex tze b'ab'laj iq'uejq'ue q'uen q'ueen tze julanchamoc. Icha pax chi' syutej masanil eb' anima eyed'oc. Julq'uenajocab' chamoc, yujto sgana tzex yiq'uel d'a spatic Jehová co Diosal oñ ic'anelta d'a Egipto, b'aj ec'nac oñ checab'vumal. Ol yab' jun chi' eb' quetchoñab' smasanil, ol xiv eb', mañxo ol say mulan sb'a eb' icha juntzañ ix uji chi'.

12 Tato a d'a junoc juntzañ choñab' van yac'an Jehová co Diosal d'ayex yic tzex cajnaj d'ay, tzeyab' specal to **13** ay eb' max c'anab'ajan Dios, axo eb' scuchb'an sc'uloc eb' anima d'a jun choñab' chi' yoch ejmelal d'a comon dios b'aj max cal co b'a, **14** scham val e c'anb'anec' eyab'i. Tato yel ay mach van sc'ulan jun chucal chi' d'a e cal, **15** a masanil eb' cajan d'a jun choñab' chi', xic-jicham eb' yed' noc' smolb'etzel noc', tze satanel masanil tastac ay d'a jun choñab' chi'. **16** A b'aj smolb'ej sb'a eb' anima, ata' tze molb'ejoch masanil stastac eb', tzeyac'anoch sc'ac'al jun choñab' chi' yed' masanil stastac eb' chi' silab'oc yuj

eyic'anchaañ Jehová co Diosal. A jun choñab' chi', scanxoñej icha chi'. Mañxa b'aq'uiñ sb'ojixiq'uei.

17-18 A juntzañ tastac toxo ix alchaji to sateli, mañ eyama', yic vach' max cot yoval Jehová co Diosal d'ayex. Tato tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcan d'ayex tic, vach' tzeyutej e b'a d'a Jehová, ol yac' svach'c'olal d'ayex, ol yac'an q'uib' e b'isul icha ajnac yac'ancan sti' d'a eb' co mam quicham.

14 ¹ A oñ tic yuninal oñxo Jehová co Diosal. Mañ cac' echnaj co nivanil, mañ co joxpaxel xil co jolom d'a snañal co sat ayic scham junoc anima, ² yujto schoñab' Jehová co Diosal caji. A ix oñ sic'anel d'a scal juntzañxo choñab' d'a sat lum tic, yic tzoñ ochcan yicoc.

A noc' noc' schiji yed' noc' max chijilaj
(Lv 11.1-47)

³ Mañ e chi noc' noc' max chijilaj, noc' ay yovalil yuj Dios.

⁴ Aton noc' tic syal e chi'ani: Noc' vacax, noc' calnel, noc' chiva, ⁵ noc' ch'ucul, masanil macañil noc' c'ul-taquil chej yed' noc' caltacte'al chiva. ⁶ Syal e chi'an masanil noc' noc' sjax yañ, cha xechañ yech. ⁷ Axo pax noc' max yal-laj e chi'an jun, vach'chom sjax yañ noc' palta tato mañ cha xechañoc yech noc', aton noc' tic:

Noc' camello, noc' nivac chich yed' noc' tojolal chich. A juntzañ noc' tic mañ vach'oc noc', sjax yañ noc', palta mañ cha xechañoc yech noc'.

⁸ Yed' pax noc' chitam, cha xechañ yech noc', palta max sjaxlaj yañ noc'. A juntzañ noc' chi' yovalil tzeyoj-taquejeli to mañ vach'oc noc'. Mañ e chi noc', mañ eyam noc' ayic cham-nacxo noc'.

⁹ Axo pax masanil noc' ay d'a yol-tac a a', syal e chi'an noc' tato ay sc'axil noc' yed' stuminal spatic noc'.

¹⁰ A pax noc' malaj yic jun, mañ e chi noc'. Yovalil tzeyojtaquejeli to mañ vach'oc noc'.

¹¹ Ay pax noc' much syal e chi'ani, noc' vach' icha yalan ley. ¹² Palta ay juntzañ noc' max yal-laj e chi'ani: Noc' ch'acb'a, noc' vacavoc, noc' ch'acb'a yic a a', ¹³ noc' xulem, noc' milano, ¹⁴ yed' pax masanil macañil noc' joj, ¹⁵ noc' avestruz, noc' nivac cujub', noc' xaluñe yed' masanil macañil noc' ch'acb'a, ¹⁶ noc' tonton, noc' ibis yed' noc' pech, ¹⁷ noc' julum chay, noc' ostoc, noc' cor-morán, ¹⁸ noc' cigüeña, noc' abubilla yed' noc' sotz'.

¹⁹ Masanil noc' cotac noc' ay sc'axil tz'ec' d'a juntac petañil, mañ vach'oc noc'. Max yal-laj e chi'an noc'. ²⁰ Axo pax noc' cotac noc' to ay sc'axil alb'ilxo to vach', syal e chi'an noc'.

²¹ Mañ e chi' junoc noc' toñej scham d'a ichñejta', yujto a oñ tic sic'b'il oñ el yuj Jehová co Diosal. Palta syal eyac'an noc' d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal. A eb' chi' syal schi'an noc' eb'. Mato syal-pax e choñan noc' d'a eb' ch'oc choñab'il toñej sb'eyec' d'a e cal.

Mañ e tz'añ noc' yune' chiva d'a scal yal yim snun.

Checnab'il yuj diezmo

²² Junjun ab'il yovalil tzeyic'canel sdiezmoal sat eyavb'en yed' tastac tze mol sat. ²³ Tzeyic'anb'at sdiezmoal ixim e trigo, e vino yed' eyaceite. Tzeyic'anpaxb'at sb'ab'el yune' noc' e vacax yed' sb'ab'el yune' noc' e cal-nel d'a jun lugar ol siq'uel Jehová co

Diosal b'aj ol aj scajnu**b'**. Ata' ol e va juntzañ chi' d'a yichañ Jehová yuj eyic'anchaañ. **24** Tato a jun lugar b'aj ay scajnu**b'** chi', najat scan d'ayex, tato nivan svach'c'olal Jehová syac' d'ayex, max yal eyic'anb'at masanil e diezmo chi', **25** syal e choñaneli, axo stojol tzeyic'b'at d'a scajnu**b'** Jehová chi'. **26** Axo yed' stojol chi' syal e manan tas syal e c'ool: Noc' vacax, noc' calnel, vino, ma tas tz'uc'ji to pajxo, ma juntzañxo tas tze nib'ej, tzex va d'a tzalajc'olal yed' eyal eyuninal d'a yichañ Jehová. **27** A eb' levita cajan d'a e cal, tzeyavtej eb' vael eyed'oc, yujto mañ ol yic'laj sluum eb' smacb'enoc icha eyic a ex tic.

28 A slajvi junjun yoxil ab'il tzeyic'ancanel sdiezmoal sat eyavb'en yed' tas tze mol d'a jun ab'il chi'. Tze molb'ej d'a junoc lugar d'a yol e choñab' chi'. **29** A eb' levita to maj schalaj sluum smacb'enoc eyed'oc, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, ma eb' meb'a' mañxa smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum, syal svaan eb' tastac tze mol d'a e diezmo chi', tz'acan slaj yic' yic eb'. Tato icha chi' tze c'ulej, ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'añ masanil tastac tze c'ulej.

A jun ab'il yic tz'ac'ji lajvoc b'oc

15 ¹ D'a yuctaquil ab'il tzeyac-tan e c'anan meltzaj e tastac ayb'at majanil. ² A jun tic, icha tic yaji: Masanil mach to ay tas ix yac' majanil d'a junoc quetchoñab', mañ-xocab' sc'anb'ej, yujto a jun ab'il chi' ix yal Jehová to maxtzac yal-laj sc'anb'ajxi tas ayb'at majanil. ³ A d'a junoc ch'oc choñab'il syal e c'an-b'anxi tas ix eyac' majanil chi'. Axo

pax d'a junoc quetchoñab' jun, mañxo e c'anb'ej. ⁴ Tato ol e c'ulej icha chi', malaj mach ol b'at meb'ail d'a yib'añ d'a e cal, yujto ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ d'a lum luum ol yac' chi' d'ayex. ⁵ Tato ol e c'anab'ajej e b'ey-b'alan juntzañ checnab'il van valan-can tic d'ayex, ⁶ ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ, icha val ajnac yac'an sti', tziytum tas ol yal eyac'an majanil d'a juntzañxo nación. Palta a ex tic, mañoc exlaj ol e c'an tastac e majnej d'a eb'. Tziytum juntzañ nación ol eyac' yajalil d'a yib'añ, palta mañoclay eb' ol ac'an yajalil d'a eyib'añ.

⁷ Tato ay junoc eb' quetchoñab' tic meb'a' d'a e cal d'a junoc choñab' van yac'an Jehová d'ayex, mañ chucoc tzeyutej e c'ol d'a eb', palta tze col eb' d'a tas tz'och yuuj, ⁸ tze sian tastac d'a eb', tzeyac'an smajnej eb' tastac tz'och yuuj. ⁹ Tzeya ilej e pensar, xe natalaj icha tic: Mañxo ol vac'laj tas majanil, ina to lac'anxo sjavi yuquil ab'il, aton jun ab'il b'aj maxtzac c'anb'aj tastac ayb'at majanil, xe chitalaj. Max yal to chuc tzeyutej e c'ol d'a eb' meb'a' ay d'a scal eb' quetchoñab', quetalaj yav eb' d'a Jehová yuj e chucc'olal chi', yuj chi' tz'och e mul d'a Jehová. ¹⁰ Mocab' chucoc tzeyab'i tzex colvaj d'a eb', b'ecanocab' yel eyuuj, yujto a yuj tas vach' tze c'ulej chi', ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ ayic ol b'eyñejb'at tiempo. ¹¹ Ayñej eb' meb'a' d'a e cal, yuj chi' a in sval d'ayex to elb'enocab' eyuuj d'a eb' quetchoñab' van yab'an syail meb'ail d'a yol e choñab' chi'.

Ley yuj eb' checab'*(Ex 21.1-11)*

12 Tato ay junoc eb' quetisraelal, junoc vinac, ma junoc ix ix schoñji d'ayex tz'och checab'oc, vaqueñej ab'il tz'och e checab'oc, axo d'a yuquil ab'il jun, tzeyac'anel d'a libre. **13** Ayic tz'el d'a libre chi', max el-laj d'a ichñej ta'. **14** Palta nivanocab' tas tzeyac' d'ay: Noc' calnel yed' ixim trigo yed' vino. Syalelc'ochi to syic'-pax yic d'a masanil tas ix yac' Jehová co Diosal d'ayex. **15** Mocab' b'at sat-c'olal eyuuj to oñ ec'pax checab'-vumal d'a Egipto, palta a Jehová co Diosal oñ colanelta. Yuj chi' syac' jun checnab'il tic d'ayex ticnaic.

16 Palta tato a junoc eb' e checab' chi' max yal-laj sc'ol tz'el d'a libre, yujto xajan ex yuj eb' yed' eyal-eyuninal, yujto vach' yajec' eb' eyed'oc, **17** tato icha chi', tzeyic'cot junoc q'uen ol-lab' tzeyac'anoch chec'an eb' d'a spuetail e pat, tzeyolan schiquin eb' yed' q'ueen. Icha chi' tz'aj yochcan eb' e checab'oc d'a junelñej. Icha pax chi' tz'utaj eb' ix ix tz'ochcan checab'oc d'a junelñej. **18** Mocab' chucoc tzeyab'i ayic tzeyac'anel eb' e checab' chi' d'a libre, yujto vaque' ab'il ix ex yac' servil eb', nañalñej tze tup eb' d'a stojol junoc mach tz'acan scha stojol d'a junoc c'u. Axo Jehová co Diosal ol ac'an svach'c'olal d'a yib'añ masanil tas tze c'ulej.

Sic'chajel sb'ab'el yune' noc' noc' to vinac

19 Masanil sb'ab'el yune' noc' e vacax, ma noc' e calnel, tato vinac tze sic'caneli yic tz'ochcan yicoc Jehová co Diosal.

Mañ eyac' munlaj noc' b'ab'el yune' e vacax chi', mañ e joxpaxel xil noc' b'ab'el yune' e calnel chi'.

20 Junjunñej ab'il tze chi'an noc' yed' eyal eyuninal d'a yichañ Jehová co Diosal, d'a jun lugar ol siq'uel scaj-nub'oc. **21** Palta tato ay jab'oc spal-tail noc' jun, tato coxo yoc noc', mato chuclaj yol sat noc', ma mañ val vach'oc noc', mañ eyac' noc' silab'il d'a Jehová. **22** A noc' chi', syal e chi'an noc' b'aj cajan ex chi'. Yalñej mach syal schi'an noc', taxoñej vach' yaj eb', icha yalan ley, mato maay, ichataxon tz'aj e chi'an noc' c'ul-taquil chej, ma noc' ch'ucul. **23** Palta mañ e chi' schiq'uil noc', añej to tze tob'el d'a sat luum, icha tz'aj stob'-canb'at a a'.

Juntzañ q'uiñ d'a junjun ab'il*(Ex 23.14-17; 34.18-24)*

16 ¹ Ayic ayoch jun uj scuch Abib, ata' tzeyac'och q'uiñ yic tze vaan ixim pan malaj yich yuj eyic'anchaañ sb'i Jehová co Diosal, yujto a d'a jun ac'val d'a jun uj chi' yic'nac oñ elta Jehová d'a Egipto.

² A d'a sc'ual q'uiñ chi', ata' tzeyac' noc' vacax yed' noc' calnel silab'il d'a Jehová co Diosal, aton d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnub'oc.

³ A noc' noc' tzeyac' silab'il chi', tze chi noc', tze vaanpax ixim pan malaj yich, aton ixim tz'ac'an nachaj-cot yaelal, yujto elañchamelxoñej ajnac quelta d'a Egipto chi'. Yuj chi', masanil tiempo tze nañejcot jun c'u yic quelnaccot d'a Egipto chi'. ⁴ A d'a uque' c'ual chi', malajocab' jab'oc yich pan ayec' b'aj ol ex cajnaj chi'. Yed' pax noc' chib'ej tzeyac' silab'il d'a yemc'ualil d'a b'ab'el c'u, malaj

jab'oc noc' scan d'a yic q'uiñib'alil d'a junxo c'u. **5** A noc' e silab' yic q'uiñ chi', max yal-laj e milancham noc' d'a yaliñej tas choñab'il ol yac' Jehová co Diosal d'ayex. **6** Palta añej d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnub'oc, ata' tze milcham noc' d'a yemc'ualil ayic vanxo sb'at c'u, aton d'a jun hora chi' elnac oñ cot d'a Egipto. **7** A noc' chib'ej chi', tze b'ol noc', tze chi'an noc' d'a jun lugar ol siq'uel Jehová co Diosal yic tz'och scajnub'oc. Axo d'a junxo q'uiñib'alil, tzex meltzaj b'ajtac cajan ex. **8** A d'a vaque' c'ual chi', añej ixim pan malaj yich tze va'a. Axo d'a yuquil c'ual, tze molb'an e b'a yed' nivan tzalaj-c'olal yuj eyic'anchaañ Jehová co Diosal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc mach smunlaji.

9 Ayic tz'el yich sjochchaj ixim trigo, ata' schajiel yich sb'ischaj uque' semana. **10** Axo slajvi uque' semana chi', tz'ochpax q'uiñ yic slajvi jochoj trigo, yuj yic'jichaañ Jehová. Tzeyac'an eyofrenda to tz'el d'a e c'ol eyac'ani, ato syal jantac svach'c'olal Jehová co Diosal syac' d'ayex.

11 Tzeyac'och q'uiñ chi' d'a yichaañ Jehová chi' d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnub'oc. Ata' tze molb'ej e b'a yed' eb' eyal eyuninal yed' pax eb' tic: Eb' e checab', eb' levita cajan d'a e cal, eb' ch'oc choñab'il, eb' mañxa smam yed' eb' ix chamnac yetb'eyum ayec' cajan d'a e cal.

12 Naecpaxcot a ex tic to checab' ajnac ex ec' d'a Egipto. Yuj chi' tzeyil val tas tz'aj e b'eyb'alan masanil tas syal jun checnab'il tic.

Q'uiñ Chinama

13 Ayic toxo ix lajviec' jochoj trigo chi' jun yed' yic toxo ix lajvi e

pitz'anel yal sat eyuva, tzeyac'anoch uque' c'ual q'uiñ yic chinama.

14 Tzex tzalaj d'a jun q'uiñ chi' yed' eb' eyal eyuninal yed' pax eb' tic: Eb' e checab', eb' levita, eb' ch'oc choñab'il, eb' unin mañxalaj smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum ayec' cajan d'a e cal. **15** A jun q'uiñ chi', uque' c'ual tzeyac'ochi yuj eyic'anchaañ Jehová co Diosal, d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnub'oc, yic vach' ol yac' svach'c'olal Jehová chi' d'a yib'añ eyavb'en yed' d'a yib'añ e munlajel. Icha chi' ol aj eyec' d'a tzalajc'olal.

16 Masanil eb' viñ vinac, yovalil tz'och eb' viñ d'a yichaañ Jehová co Diosal d'a jun lugar ol siq'ueli, oxel tz'och eb' viñ d'a yol ab'il, aton d'a oxe' q'uiñ tic: Q'uiñ yic ixim pan malaj yich, q'uiñ yic slajvi jochoj trigo yed' q'uiñ chinama. Malaj junoc mach sc'och d'a yichaañ Jehová tato malaj yofrenda yed'nac, **17** palta jun-jun anima syic'b'at yofrenda, icha syal jantac svach'c'olal Jehová co Diosal syac' d'ay.

Sleyal tas tz'aj sch'olb'itaj d'a stojolal

18 Ol eyac'och eb' juez yed' eb' yajal d'a junjun choñab' ol yac' Jehová co Diosal d'a junjun eyiñtilal, yic vach' a eb' ol b'oan yaj d'a stojolal tastac sq'ue vaan d'a e cal.

19 Mocab' sq'uex tojolal eb' d'a mañ stojolaloc. Mocab' ch'occh'ococ eb' anima d'a yol sat eb', mocab' scha tumin eb' yic smontaj eb', yujto a q'uen tumin yic montub'al chi' tz'ix-tanel spensar eb' aj pensar. Añejtona' yuj q'uen tumin chi' sq'uex slolonel eb' tojol. **20** Añejocab' tojolal tze c'u lej, ayic ol ex ec' d'a sat lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex.

21 Ayic tze b'oan altar d'a Jehová co Diosal, mañ eyaq'uem junoc te te' yechel ix dios scuchan Asera d'a stz'ey chi'. 22 Mañ e b'opaxqu'ue chec'an junoc q'uen q'ueen yechel comon dios Baal ta', yujto yajb'ilel juntzañ chi' yuj Jehová co Diosal.

17 1 Mañ eyac' noc' vacax, ma noc' calnel silab'il d'a Jehová co Diosal tato ay spaltail snivanil noc', yujto chuclaj d'a Jehová tato icha chi' sco c'ulej.

2-3 Tato a d'a juntzañ choñab' ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, ol el specal to ay junoc vinac, ma junoc ix ix max c'anab'ajan strato Jehová chi', axo d'a juntzañ comon dios tz'och ejmelal, d'a c'u, d'a q'uen uj, ma d'a q'uen c'anal, aton juntzañ ix yal Jehová to max yal-laj coch ejmelal d'ay, 4 ayic tz'ab'chaj specal chi', scham val sb'eyc'olaji. Tato yel ix sc'ulej jun yajb'entac chi' jun anima chi', 5 yovalil tzeyiq'uel d'a stiel e choñab' yic tze julq'uenan-chamoc.

6 Palta max yal-laj yoch chamel d'a yib'añ jun anima chi' tato junñej testigo. Yovalil ay chavañoc, ma oxvañoc testigo, ichato chi' tz'och chamel chi' d'a yib'añ. 7 A eb' testigo chi' sb'ab'laj julanoch q'ueen d'a jun anima chi'. Ichato chi' sjulanoch q'ueen masanil eb' anima d'ay. Icha chi' tz'aj yel jun chucal chi' d'a e cal.

8 Tato ay junoc tas tz'ac'ji e ch'ol-b'itej yaji, palta tato max nachajel eyuuj tas tzeyutej e b'oan yaji, icha junoc oval yic chamel, ma yuj junoc mach slajvi, ma junocxo comon oval sq'ue vaan d'a e cal, tzex b'at d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová co Diosal scajnub'oc, 9 tze mol alej yed' eb' sacerdote yiñtilal Leví yed' eb' juez

ayoch d'a yopisio. A eb' chi' tz'alani tas tz'aj sb'oi. 10 A exxo tic tze c'anab'ajej tas tz'aj yalan eb' chi'.

11 Icha val tz'aj yalchaj chi', icha chi' tze c'ulej. Malaj val jab'oc tas tze q'uexa'. 12 Palta tato ay mach tz'ec' d'a yib'añ, scomon b'oan d'a yol yico', mañ ichoc ix aj yalan eb' sacerdote ay yopisio yuj Dios, mato max sc'anab'ajej pax tas ix yal viñ juez, a jun chi' tz'och chamel d'a yib'añ. Icha chi' tz'aj satel jun pital tz'och d'a tas syal eb' yajal chi' d'a e cal.

13 Ayic ol yab'an jun chi' eb' choñab', ol xiv eb', mañxo ol sc'ulej eb' icha chi'.

14 Ayic ayexxo och d'a sat lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ayic toxo ix eyac' ganar eyic'an luum, cajan exxo ta', talaj tze comon alej icha tic: Caq'uecoch junoc co reyal ol ac'an yajalil d'ayoñ, icha juntzañ choñab' ay d'a co lac'anil tic. Tato ol eyal icha chi', 15 a junoc quetchoñab' ol siq'uel Jehová co Diosal, a' ol eyac'och e reyaloc. Mañoc junoc ch'oc choñab'il ol eyac'och e reyaloc, yujto mañ quetchoñab'oc. 16 Palta a jun rey chi', mocab' tziytumoc noc' schej smolb'ej, mocab' schecb'at eb' vinac d'a Egipto yic sb'at eb' yic'cot jantacoc noc' chej ta', yujto a Jehová alannaccani to mañxa b'aq'uiñ tzex b'atxi d'a Egipto chi'. 17 Mocab' tziytumoc tz'aj eb' ix yetb'eyum, yic max juviel d'a yichañ Jehová yuj eb' ix. Mocab' ste molb'ej q'uen oro yed' q'uen plata.

18 Ayic tz'och jun rey chi' d'a yopisio, schec tz'ib'chajelta scopiail juntzañ sc'ayb'ub'al Dios tic, aton juntzañ ayec' d'a yol sc'ab' eb' sacerdote yiñtilalcan Leví. 19 Yovalil yed'-nacñej scopiail jun sc'ayb'ub'al Dios

tic, sc'ayb'an d'a junjun c'u, yic vach' ay yelc'och Jehová co Diosal d'a yol sat, ay pax yelc'och jun c'ayb'ub'al tic d'a yol sat, sb'eyb'alan tas syal juntzañ checnab'il tic. **20** Yic vach' max sna'paxi to nivan yelc'och d'a yichañ eb' quetchoñab', max yiq'uel sb'a d'a juntzañ schecnab'il Jehová tic. Icha chi' ol aj snajtilax yopisio yed' yiñtilal d'a e cal.

**A smacb'en eb' sacerdote
yiñtilalcan viñaj Leví**

18 ¹ A eb' sacerdote yiñtilalcan Leví yed' masanil eb' yet-levitail eb', malaj smacb'en lum eb' ol yic'a', icha juntzañxo eb' quet-israelal. A juntzañ silab' sñusjitz'a d'a Jehová ol schi eb', ma ol sva eb' yic ol ec' tiempo yuj eb'. A tas yic Jehová, a chi' yic eb'. ² Mañ ol scha slum eb' icha yic juntzañ eb' quet-choñab', yujto a tas yic Jehová, a ayoch smacb'enoc eb', icha ajnac yalan Jehová.

³ A tas yictaxon eb' sacerdote d'a noc' vacax yed' d'a noc' calnel syac' eb' anima silab'il, aton juntzañ tic: Sjeñjab' noc', sb'ac'chil sti' noc' yed' spimal stzucutz noc'. ⁴ Yic pax eb' yaj ixim b'ab'el trigo, b'ab'el vino, b'ab'el aceite yed' noc' b'ab'el lana tz'el d'a noc' calnel ayic sjoxchaj noc'. ⁵ Yujto a Jehová co Diosal ix sic'anel eb' yiñtilal Leví d'a scal masanil juntzañxo quiñtilal, yic syac' servil Jehová eb' d'a masanil tiempo.

⁶ Tato ay junoc levita d'a e cal, te ay sgana sb'at d'a jun lugar ix sic'-canel Jehová yic tz'och scajñub'oc yic b'at munlaj ta', ⁷ syal smunlaji. Lajan tz'aj icha eb' yetlevitail smunlaj ta', ⁸ schaan svael icha yic eb' chi', vach'-chom ay tas ay d'ay.

**Cachnab'il yuj sb'eyb'al
eb' ch'oc choñab'il**

⁹ Ayic ayexxoc' d'a lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al juntzañ eb' anima cajan ta'. ¹⁰ Malajocab' junoc ex tze ñustz'a eyuninal silab'il. Malajocab' junoc ex tzeyac' chum, ma tze naanel tastac ol ujoc, ma ajb'aalil, ¹¹ ma tze c'uman spixan eb' chamnac eyalani. ¹² Yujto a masanil eb' sc'ulan juntzañ chucal chi', te aycot yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ eb'. Yujto yuj juntzañ tas te chuc sc'ulej eb' chi', yuj chi' ol satjoquel eb' d'a eyichañ yuj Jehová chi'. ¹³ Yovalil te vach' tzeyutej e b'eyb'al d'a yichañ Jehová chi'.

Jun schecab' Jehová ol javoc

¹⁴ A eb' anima ay d'a juntzañ choñab' ol eyiquej chi', syac'och sc'ool eb' tas syal eb' ajchum yed' d'a eb' ajb'aal. A exxo jun, max schalaj sc'ol Jehová co Diosal tato icha chi' tze c'ulej. ¹⁵ A co Diosal chi' ol sic'anel junoc quetchoñab' tic schecab'oc, icha ix yutej in sic'anel a in tic. Yovalil ol e c'anab'ajej tas ol yala'. ¹⁶ Aton tic e c'annac d'a Jehová co Diosal ayic ayon ec' d'a lum vitz Horeb, d'a jun c'u a molan on ec' ta', eyalan icha tic: Mañxalaj co gana scab' sjaj Jehová co Diosal chi', ma quilan jun nivan c'ac' chi', yic vach' max on chami, xe chi. ¹⁷ Yuj chi' yal Jehová d'ayin icha tic: Vach' tas ix yal eb' anima chi'.

¹⁸ Ol vic'chañ junoc in checab' d'a e cal icha ach tic, junoc eyet-choñab'. A' in ol vac' yojtaquejel tas ol yala', ol yalan d'ayex masanil tas ol val chi'. ¹⁹ A mach max chaan

yab' tas ol in chec yal jun in checab' chi', yovalil ol vac' yovalil d'ay, yujto a jun in checab' chi' ol lolon in q'uexuloc.

20 Axo pax mach syaloch sb'a in checab'oc, palta malaj tas sval d'ay, ma jun, schecab' junocxo comon dios, a jun chi' yovalil schami, xchican Jehová chi'. **21** Palta tato a ex tic ol e na'a: ¿Tas val ol aj cojtacaneli tato mañoc Jehová schecan yal jun checab' chi'? tato xe chi. **22** Tato max elc'och tas syal jun syesejoch sb'a schecab'oc Jehová chi', snachajel eyuuj to mañoc Jehová tz'ac'an yala', añej d'a yol yic snaq'uei. Yuj chi' mañ ex xiv d'ay.

Juntzañ choñab' b'aj scol sb'a anima

(Nm 35.9-28; Jos 20.1-9)

19 ¹ Ayic toxo ix satel masanil juntzañ anima yuj Jehová co Diosal, toxo ix eyiquej schoñab' eb', slum eb' yed' spat eb'. ² A d'a scal juntzañ chi' ol e siq'uel oxeoc choñab' aton juntzañ ol yac' Jehová co Diosal eyicoc. ³ Oxe' macañ ol aj e pojan luum. A d'a snañaltac yol jun-jun macañ luum chi', ata' scan jun-junoc juntzañ choñab' chi'. Ol e b'oan sb'eal juntzañ choñab' chi', yic vach' yaliñej mach smac'ancham junoc yetanimail, syal sb'at scol sb'a d'a juntzañ choñab' chi'. ⁴ Añej mach smac'ancham junoc anima, tato mañ sc'anoc sc'ool, mañ yajc'olloc sb'a eb', ata' b'at scol sb'a, yic vach' max chami. ⁵ Q'uinaloc ay chavañoc eb' viñ sb'at c'atzitz, tato ay junoc eb' viñ tz'elta q'uen sch'acab', sva q'uen d'a junxo viñ chi', scham viñ, a viñ tz'elta q'uen sch'acab' chi' syal sb'at viñ scol sb'a d'a juntzañ choñab' chi'. ⁶ Q'uinaloc junñej choñab', najat

sb'at sb'eal, ay smay syamchaj viñ yuj junoc sc'ab' yoc viñ ix cham chi', smac'ancham viñ chi' yed' yoval sc'ool, palta mañ smojoc scham viñ, yujto toxonton mañ yajc'olloc sb'a eb' viñ. **7** Yuj chi' sval d'ayex to tze sic'-canel oxeoc choñab' b'aj syal scolan sb'a anima. **8-9** Tato ol e b'eyb'alejñej juntzañ checnab'il sval tic d'ayex, yujto tze xajanej Jehová co Diosal, tze c'anab'ajani, ol yac' lum luum chi' Jehová smasanil d'ayex, icha val ajnac yac'an sti' d'a eb' co mam quicham. Ayic ol levanb'oc lum e luum chi' yuj Jehová co Diosal, ol e sic'anel oxeocxo choñab' stz'acub'oc oxe' chequelxo yaj chi', aton b'aj syal e colan e b'a. **10** Icha chi' ol e c'ulej, yic vach' mañ comonoc ol cham junoc anima malaj smul d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, yic vach' max cotcan d'a eyib'añ yuj eb' anima scham chi'.

11 Q'uinaloc ay chavañoc eb' viñ toxon yajc'ol sb'a, a junoc viñ smaclan yec' junxo viñ chi' yic smac'ancham viñ, ayic smac'ancham viñ chi' viñ, sb'at viñ scol sb'a d'a junoc juntzañ choñab' chi'. **12** Tato icha chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil schoñab' viñ ix cham chi', a eb' viñ schecanb'at yamchaj viñ ix sb'at scol sb'a chi' ta', tz'ic'-jib'at viñ d'a schoñab' yic tz'ac'jioch viñ d'a yol sc'ab' junoc sc'ab' yoc viñ ix cham chi', yic smac'jipaxcham viñ. **13** Mañ eyac' nivanc'olal jun anima chi', yic vach' max can schamel junoc anima malaj smul d'a eyib'añ, yic vach' ol aj eyelc'ochi.

14 A d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, mañ e q'uex stz'acañil e lum aycanem yuj e mam eyicham yic tze toc'an ec' yic junocxo mach ay yic d'a stitac eyico'.

Ley d'a yib'añ eb' testigo tz'esani

15 Tato junñej testigo d'a spatic junoc anima tz'och smul, max yal-laj yoch d'a yib'añ. Masanto ay chavañoc, ma oxvañoc testigo, ichato chi' tz'och d'a yib'añ jun ay smul chi'.

16 Q'uinaloc ay junoc chuc spensar syic'chaañ junoc esal lolonel d'a spatic junoc mach yic syic'ancot d'a yib'añ. 17 Tato icha chi', yovalil tz'ic'jib'at eb' schavañil d'a yichañ Jehová, aton d'a yichañ eb' sacerdote yed' eb' juez ayoch d'a yopisio. 18 A eb' ayoch yajalil chi', a eb' sch'ol-b'itani tato yel jun lolonel chi', mato es syic'chaañ jun anima d'a spatic junxo chi'. 19 A d'a yib'añ jun tz'esani chi', ata' tz'ochcan jantac tas ix snib'ej yac'och d'a yib'añ junxo anima chi'. Icha chi' tz'aj slajvi jun esalvumal chi' d'a e cal. 20 Ayic ol yab'an jun chi' eb' anima, ol xiv eb', mañxo ol sc'ulej eb' icha chi'. 21 Mocab' oc' e c'ol d'a junoc esalvum chi'. Icha val tas sgana d'a spatic yetanimail chi', icha chi' tz'utaji. Tato sgana to smac'jicham jun yetanimail chi', ma tz'ic'jielta yol sat, ma smac'jiel ye, ma xic'jiel sc'ab', ma yoc, icha val sgana tz'utaj jun anima chi', icha chi' tz'utaji.

A sleyal yoch oval

20 1 Ayic tzex b'at oval, mañ ex xiv d'a eb' eyajc'ool chi. Vach'chom tzeyila' to ec'to sb'isul eb' d'ayex, nivanpax sb'isul noc' schej eb' yed' scarruaje eb' yic oval yed' soldado eb', mañ ex xivoc yujto a Jehová co Diosal ic'jinac oñ elta d'a Egipto, a' ol och eyed'oc. 2 Ayic manto c'och yorail yoch oval chi', a

viñ sacerdote tz'alan d'a eb' soldado icha tic: 3 Ab'ec ex vetchoñab', a tinaic toxo ol eyac' oval yed' eb' cajc'ool, mocab' chab'axq'ue e c'ool, mañ ex xivoc. Mañ ex ib'xocq'ue yuj xivelal, 4 yujto a Jehová co Diosal ayoch qued'oc. A ol ac'an oval yed' eb' cajc'ool chi', yuj chi' ol cac' ganar eb', xcham viñ.

5 Slajvi chi', syalan eb' yajalil eb' soldado icha tic: Tato ay junoc ex toto ix e b'oq'ue e pat, manto ex och-laj d'a yool, meltzajañec, q'uinaloc tzex cham d'a scal oval tic, ch'ocxo mach scajnajcan d'a yol e pat chi'. 6 Tato ay pax junoc mach d'a co cal tic ix yavej yuva, manta jab'oc sat smolo', meltzajocab' d'a spat. Q'uinaloc scham d'a scal oval tic, ch'ocxo mach smolan sat yuva chi'.

7 Tato ay junoc ex ayxo e trato e nupnaji, palta manto ex nupnajoc, meltzajañec yic tzex nupnaji. Q'uinaloc tzex cham d'a scal oval tic, ch'ocxopax mach snupnaj yed' ix ix chi', xcham eb'.

8 Slajvi chi' syalanpax eb' yajalil soldado chi': Tato ayex tzex xivi, meltzajañec d'a e pat, yic vach' malaj eb' schab'axq'ue sc'ool eyuuj, xcham eb'. 9 Ayic slajvi slolon masanil eb' yajal chi', tz'ac'jioch yopisio junjun cuchb'um d'a junjun macañ eb' soldado.

10 Tato tzex c'och d'a spatictac junoc choñab' yic tzeyac'an oval yed'oc, b'ab'el tzeyala': ¿E gana am junc'olal, mato oval? xe chi. 11 Tato a eb' ay d'a jun choñab' chi' sgana junc'olal, tzex schaanoch eb' d'a yol schoñab' chi', yovalil tzeyac' pural eb' yochcan e checab'oc. 12 Palta tato malaj sgana eb' yoch junc'olal eyed'oc jun, tato syal eb': Caq'uec oval, tato xchi eb', tzex oymaj d'a

spatictac schoñab' eb' chi', tzeyac'an oval. **13** Axo Jehová co Diosal ol ac'anocho eb' d'a yol e c'ab', ol e xicanham masanil eb' viñ vinac.

14 Axoñej eb' ix ix yed' eb' unin, noc' molb'etzal noc' yed' masanil tas ay d'a jun choñab' chi', eyic tz'ajcani. Tzex tzalaj yed' masanil tastac ol scha sc'ol Jehová co Diosal yic scan d'a yol e c'ab', aton masanil tas ol eyic' d'a eb' ajc'ool chi'. **15** Ichañej chi' ol e c'ulej yed' juntzañ nación najat ay b'aj ol ex cajnaj chi'. **16** Palta a juntzañ choñab' ay d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal eyiquej, mañxa junoc anima tzeyactejcani. **17** Ol e satel juntzañ eb' tic: Eb' hitita, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, icha val ajnac yalan Jehová. **18** Icha chi' tzeyutej eb', yic vach' max ex sc'ayb'ej eb' e b'eyb'alan juntzañ tas te chuc sc'ulej ayic syac'anem sb'a eb' d'a diosal. Tato tze c'ulej tas sc'ulej eb' chi', tz'och e mul d'a Jehová co Diosal.

19 Tato nivan tiempo tzex och oyan d'a spatictac junoc choñab', mañ e ch'aquel te te' sloji sat, yujto ol e lo sat te'. A te' avb'en te' chi', mañ animaoc te', max yal-laj scot te' d'ayex yac' oval eyed'oc. **20** A pax te' comon te' max loji sat jun, tze ch'aquel te' yic tz'och te' e tec'nub'oc d'a spatictac jun choñab' chi', masanto satel jun choñab' chi' eyuuj.

**A junoc mach mañ chequeloc
mach smac'anchamoc**

21 **1** Tato tz'ilchaj snivanil junoc anima d'a spatictaquel e choñab' d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal eyiquej chi', mañ chequeloc mach ix mac'anchamoc, **2** a eb' viñ juez yed' eb' viñ yichamtac vinaquil

juntzañ choñab' ay d'a slac'anil jun chamnac chi', a eb' tz'echtani mach junoc juntzañ choñab' chi' lac'an ay b'aj ix cham jun anima chi'. **3** Slajvi chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' ay d'a slac'anil chi', a eb' viñ tz'ic'anb'at junoc noc' cob'es vacax manta b'aj tz'och te' yugo d'ay, **4** syic'anem noc' eb' viñ d'a sch'olanil sti' junoc a' melem b'aj mantalaj mach smunlaji. Ata' smac'ji cañchaj sjaj noc' vacax chi'.

5 Axo eb' sacerdote yiñtilal Leví tz'och testigoal d'ay, yujto añej eb' sb'oan yaj oval yed' tastac chucal tzuji d'a scal e choñab', aton eb' sic'-b'ilel yuj Jehová co Diosal, ayoch eb' yac'an servil yed' yalan vach' lolonel d'a Jehová chi'. **6** Slajvi chi', masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' chi' sb'iquel sc'ab' eb' d'a yib'añ noc' cob'es vacax chamnacxo chi', **7** syalan juntzañ lolonel eb' icha tic: A oñ tic, mañoc oñ ix co mac'cham jun anima tic, mañ cojtacoc mach ix mac'anchamoc. **8** Mamin Jehová, ac' nivanc'olal d'a quib'añ, mocab' ac'-canoch schamel jun anima tic co muloc a oñ a choñab' oñ colb'il oñ tic uuj, xcham eb'. Icha chi' tz'aj sb'o yaj schamel jun chamnac chi'. **9** Tato icha chi' sc'ulej eb', mañxalaj yalan yic eb' d'a jun chamnac chi', yujto ix sc'anab'ajej eb' tas syal Jehová.

**Ley d'a yib'añ eb' ix ix tz'ic'jicot
d'a scal oval**

10 Ayic tzeyac'an oval yed' eb' ajc'ool, tato tzeyac' ganar eb' yuj Jehová co Diosal, tzeyic'ancot eb' e checab'oc. **11** Tato ay mach d'a e cal tz'ılanoch junoc ix ix te vach' yilji d'a scal eb', scan sgana d'a ix, syic'anb'at ix d'a spat, **12** ata' sjoxel xil sjolom

ix, syic'anel yech ix, **13** sq'uexchajel spichul ix ayochi ayic ix ic'jicot ix chi', scanñej ix d'a spat viñ vinac chi'. Jun ujal tz'oc' ix yuj smam snun. Slajvi chi', syic'an ix viñ yet-b'eyumoc. **14** Tato slajvi chi', mañxa sgana viñ d'a ix, syal yac'anel ix viñ d'a libre. Palta max yal-laj schoñjiel ix, ma yoch ix schecab'oc viñ, yujto toxo ix ixtaj ix yuj viñ.

Sleyal yic eb' b'ab'el uninab'il

15 Q'uinaloc ay junoc viñ vinac chavañ yetb'eyum, jun ix te xajan yuj viñ, axo junxo ix chacb'ilel yuj viñ. Tato tz'alji yune' eb' ix schavañil, tato a jun ix chacb'ilel chi' sb'ab'laj alji yune', **16** ayic sc'och sc'ual spojanec' stastac viñ, syac'an viñ d'a eb' yuninal, max yal-laj yoch yune' ix xajanab'il chi' b'ab'el uninal. Q'uinaloc icha b'ab'el unin syutej viñ, chuc sc'ulej viñ d'a viñ sb'ab'el unin yic ix chacb'ilel chi', yujto a viñ chi' yel b'ab'el unin yaj viñ. **17** Yovalil a viñ chi' b'ab'el unin yaji. A viñ schaan cha macañ smacb'en yic sb'ab'el uninab'il.

Yaelal tz'och d'a yib'añ eb' uninab'il te pit

18 Tato ay mach ay junoc yuninal te chuc, ma te pit, max sc'anab'ajej tas syal smam snun, vach'chom smac'ji, palta añeja' max sc'anab'ajej. **19** Tato icha chi', a eb' mamab'il nunab'il chi', yovalil syic'b'at jun yune' eb' chi' d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab', **20** syalan eb' icha tic: A val jun cune' tic, te pit, te chuc. Max oñ sc'anab'ajej, axoñej chucal sc'ulej, te b'uc'tzin, añej uq'uel añ syac'a', xcham eb'. **21** Tato icha chi', axo

masanil eb' viñ vinac d'a jun choñab' chi' sjulq'uenancham jun yune' eb' chi'. Icha chi' tz'aj yic'jiel jantac chucal ay d'a yol e choñab' chi'. Ayic syab'an jun chi' eb' quetchoñab' smasanil, sxivq'ue eb'.

Juntzañxo ley

22 Tato ay junoc vinac smac'-jicham yuj schucal, sq'ue locan d'a junoc te te', **23** a snivanil chi', max canlaj ta' tz'ec' ac'val, yovalil smuchaj d'a jun c'u chi', yic vach' max eyixtejb'at lum luum ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, yujto aycot scatab' Dios d'a yib'añ mach sq'ue locan d'a junoc te te' chi'.

22 **1** Tato ay junoc ex tzeyil satcan noc' svacax, ma scalnel junoc eb' eyetchoñab', mañ toñejoc tzeyilcan noc', palta to tzeyic'cot noc' d'a jun eyetchoñab' chi'. **2** Tato mañoc d'a e lac'anil cajan jun ay yic noc' chi', mato mañ eyojtacoc mach ay yic noc', tzeyic'cot noc', vach'ocab' tz'aj noc' d'a e pat chi' masanto sayjiec' noc' yuj viñ yajal noc' chi', ichato chi' tzeyac'an mel-tzaj noc' d'a viñ. **3** Icha pax chi' tze c'ulej yed' junoc noc' b'uru, ma junoc c'apac c'apac, ma junoc yaliñej tas satb'ati. Tato ay junoc ex tzeyila', mocab' toñejoc tzeyilcani.

4 Tato ay junoc ex tzeyil stelvi noc' sb'uru, ma noc' svacax junoc eyetchoñab' d'a yoltac b'e, mocab' toñejoc tzeyiloch eb', palta to tzex och yed' eb' eyic'anq'ue vaan noc'.

5 A eb' ix ix, max yal-laj sc'anan tastac sc'an eb' viñ vinac eb' ix, añeja' eb' viñ vinac max yalpaxlaj yac'anoch spichul eb' ix ix eb' viñ, yujto syajji mach icha chi' sc'ulej yuj Jehová co Diosal.

6 Tato ay junoc mach ex tzeyil junoc so' noc' much d'a yol b'e d'a sc'ab' junoc te te', mato sat luum ayemi, ayoch noc' snun chi' d'a yib'añ yune', ma d'a yib'añ sñolob', mañ eyic'b'at noc' snun chi' yed' yune' chi'. 7 Syal eyic'anb'at noc' yune' chi', axo noc' snun chi' tzeyac-tejcanb'at noc' yic vach' ol ex elc'ochoc, ol najatb'oc e q'uinal.

8 Tato ay junoc ex tze b'oq'ue junoc e pat, pañan tz'aj yib'añ, tzezaq'uec' oyan stitac d'a yib'añ chi' yic vach' malaj mach scot sutnajoc, schami, yic max cot d'a eyib'añ.

9 Mañ eyavej juntzañocxo tas d'a scal b'aj avab'il eyuva, talaj tz'ac'ji yovalil d'ayex, axo tz'aji malaj junoc macañ schaji e lo sat.

10 Ayic tzex munlaj yed' arado, mañ eyac'och te' yugo d'a junoc noc' vacax yed' d'a junoc noc' b'uru yic junñej smunlaj noc' schavañil.

11 Mañ eyac'och pichul jalb'il d'a noc' lana yed' lino.

12 Tze b'ooch chañeoc schional yelvanub'oc schiquintac e xotil.

Ley d'a yib'añ mul tz'ochi

13 Tato ay junoc vinac tz'ic'an junoc ix ix yetb'eyumoc, axo tz'aji maxtzac xajanej ix viñ, 14 syalan viñ to ay smul ix, snaanq'ue lolonel viñ d'a spatic ix, syalan viñ: Ix vic' jun ix ix tic, axo ix in vay yed' ix, ix vilani to mañxo cob'esoc'aj ix, xchi viñ.

15 Tato icha chi', axo smam snun ix cob'es chi' tz'ic'anb'at yechel yic scob'esal ix d'a yichañ sdespacho eb' viñ yichamtac vinaquil choñab'.

16 Syalan viñ smam ix chi' icha tic d'a eb' viñ: Ix vac' ix visil yet-b'eyumoc jun viñ tic. Axo ticnaic mañxa sgana viñ d'a ix, 17 tziytum tas

syal viñ. Tob' ay smul ix. Syalan viñ to mañxo cob'esoc ix, palta ina val sch'oxnab'il scob'esal ix tic, xchi viñ smam ix chi'. Ayic van yalan viñ icha chi', sch'oxan jun sávana viñ d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi'. 18 Axo eb' viñ syaman viñ vinac chi', smac'an viñ eb' viñ d'a noc' tz'uuum. 19 Slajvi chi' syac'an cien siclo q'uen plata viñ smultaoc, yujto syesejq'ue viñ d'a spatic jun ix cob'es israel, syalan viñ to ayxo smul ix. A jun tumin chi' tz'ac'ji d'a viñ smam ix cob'es chi'. Mañ yujoc chi' maxtzac yic' ix viñ, palta yovalil syic'ñej ix viñ masanto chamel.

20 Palta tato yel a junoc ix ix chi' mañxo cob'esoc ix ayic ix nupnaj ix, malaj yechel d'a ix, 21 tz'ic'jiel ix d'a sti' spat smam, sjulq'uenajcham ix yuj masanil eb' viñ vinac ay d'a jun choñab' chi', yujto ix yac'och jun nivan mul ix d'a e cal, syac'anpax q'uixvelal smam ix. Icha chi' tz'aj satel juntzañ chucal chi' d'a e cal.

22 Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' junoc ix ix ay yetb'eyum, tz'il-chajelta eb', scham eb' schavañil, icha chi' tz'aj satel jun chucal chi' d'a e cal.

23 Tato ay junoc ix cob'es ayxo strato snupnaji, axo tz'aji ay junocxo vinac tz'ixtan ix d'a yol junoc choñab', 24 tz'ic'jib'at eb' schavañil d'a yichañ despacho d'a choñab' chi'. Ata' sjulq'uenajcham eb' schavañil. Scham ix yujto maj el yav ix yic ay mach scolani. Schampax viñ vinac chi' yujto ix yixtej jun ix ayxo strato yoch yetb'eyumoc jun viñ yetvinaquil viñ. Icha chi' tz'aj satel jun chucal chi' d'a e cal.

25 Tato ay junoc ix ix ayxo strato yoch yetb'eyum, schalan sb'a ix yed'

junoc viñ vinac b'aj malaj anima, tz'ixtaj ix yuj viñ, tato icha chi', añej viñ vinac chi' schami yujto ix ac'ji pural ix yuj viñ. **26** Axo ix cob'es chi', malaj tas tz'alchaj d'a ix, yujto malaj smul ix, max yal-laj scham ix. A jun tas sc'ulej viñ vinac chi' lajan icha junoc viñ smac'cham junoc yetanimail, **27** yujto sch'ocoj ix ayec' b'aj malaj anima. Vach'chom tz'el yav ix, palta malaj mach scolán ix.

28 Tato ay junoc viñ vinac schalaj sb'a yed' junoc ix cob'es mantalaj mach ay strato yed'oc, syac'an pural viñ yixtan ix, tz'ilchajelta eb', **29** a viñ vinac chi' yovalil syac' 50 siculo q'uen plata viñ d'a viñ smam ix, yujto ix ac'ji pural ix yuj viñ. Yovalil syic'-xoñej ix viñ yetb'eyumoc, masanto chamel.

30 Malajocab' junoc mach tz'em ajmulal yed' ix yetb'eyum smam. Tato ay mach sc'ulan icha chi', malaj yelc'och smam d'a yol sat syal chi'.

A eb' anima tz'ic'jicanel d'a scal choñab'

23 ¹ Tato ay mach mac'b'ilpoj sñolob' sq'ueen, ma ic'b'ilel svinaquil chi', max yal-laj yoch d'a scal eb' yetisraelal ayic molanec' eb' yic'ancharañ Jehová.

² Añeja' junoc mitz' unin, malaj pax yalan yic yoch d'a scal eb' smol-b'ej sb'a yic syic'ancharañ Jehová. Añejtona' pax yiñtilal d'a b'aq'uiñ max yalpaxlaj yochi. ^c

³ A eb' amonita yed' eb' moabita, junelñej malaj yalan yic eb' yoch d'a scal b'aj molanec' eb' schoñab' Jehová, ma yiñtilal eb' d'a b'aq'uiñ.

4 Yujto ayic ix oñ ec'ta d'a yol smac'b'en eb', ayic ix oñ elta d'a Egipto, maj yac'laj jab'oc a' eb' cuq'uej, maj yac'paxlaj jab'oc co vael eb'. A tas ix sc'ulej eb' to ix stup viñaj Balaam yuninal viñaj Beor eb', ix cot viñ d'a Petor d'a yol yic Mesopotamia, yic tzul oñ scatab'ancan viñ. **5** Axo Jehová co Diosal, maj schalaj yab' tas ix yal viñaj Balaam chi', yuj chi' a catab' ijan ix yalcán viñ chi' d'a quib'añ, vach' lolonel ix aj yalancan viñ, yujto te xajan oñ yuj Jehová co Diosal. **6** Yuj chi' junelñej malajocab' b'aq'uiñ tzex och d'a junc'olal yed' eb'. Mañ e b'opax tas yuj svach'iloc eb'.

7 Palta axo pax eb' edomita, mañ e patiquejcanel eb', yujto ayto cuj co b'a yed' eb'. Mañ e patiquejpaxel eb' aj Egipto, yujto ec'nac oñ cajan jun tiempoal d'a yol smac'b'en eb'. **8** Ato eb' yixchiquin eb' ayxo yalan yic yoch d'a co cal b'aj sco molb'ej co b'a yuj quic'ancharañ Jehová.

Ley tas tz'aj sacb'itaj campamento

9 Ayic tzex b'at d'a oval yed' eb' eyajc'ool, ayic ayex ec' ta', mañ e c'ulej tas chach'ilel yuj Jehová.

10 Tato ay junoc viñ vinac tz'el yiñatil ayic vaynac, yovalil tz'elcan viñ d'a spatictac campamento tz'ec' c'u. **11** Axo d'a yemc'ualil, vach' syutej viñ sb'icanel sb'a, axo yic sq'uiç'b'i, tz'ochxican viñ d'a yol campamento chi'. **12** Yovalil junñej junoc b'aj d'a spatiquel campamento b'aj tzex tzaji. **13** Ayic tzex b'at tzajel, tzeyic'b'at junoc te te' d'a yol e pa, pach yaj sñi' te', tze joy junoc olan,

^c **23.2** A d'a hebreo syala': "Masanto d'a lajuñexo macañ iñtilal tz'eq'ui", xchi. Palta a jun tic syalpax elc'ochi, "d'a masanil tiempo".

Campamento (Dt 23.14)

tzex tzajiem d'a yool. Slajvi chi',
tzeyac'ancanq'ue lum luum d'a
yib'añ. **14** Yujto a Jehová co Diosal
ajun eyed'oc, yicñej yaj jun cam-
pamento chi'. A tzex tañvani, scolvaj-
pax eyed'oc yic tzeyac'an ganar eb'
eyajc'ol chi'. Max yal-laj to ay tas
chuclaj ay d'a e cal chi', talaj tz'el
Jehová chi' d'a e cal yuj jun chi'.

Juntzañixoy ley

15 Tato ay junoc checab' tz'el
elalal d'a spatrón, snib'ej tz'aj
eyed'oc, mañ eyac' meltzaj d'a
spatrón chi'.

16 Canocab' eyed'oc. Libre sic'lan
junoc choñab' b'aj sgana tz'aji.
Malajocab' mach stzuntzani.

17 Malajocab' junoc viñ vinac, ma
junoc ix ix d'a co cal syac'och sb'a

ajmulal yic tz'och ejmelal d'a juntzañ
comon dios. **18** A q'uen tumin syac'
ganar junoc ix ix, ma junoc viñ vinac
d'a spatic yajmulal, mañ e cha yac'
q'uen eb' b'aj syac' sti' yac'an d'a
Jehová, yujto a jun b'eyb'al chi' te
chach'ilel yuuj.^d

19 Ayic tzeyac'an q'uen tumin
majanil d'a junoc quetchoñab', mañ e
c'an yune' q'ueen, ma yalñej tastac,
mañ e c'an smajananub'al. **20** A d'a
junoc ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal
syal e c'anan smajananub'al junoc tas
tzeyac' smajnej. Axo d'a junoc quet-
choñab', mañ e c'ana', yic vach' ol
yac' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ
d'a sat lum luum ol eyiquej chi'.

21 Ayic tzeyac'an e ti' d'a Jehová
co Diosal, elañchamel tze c'anab'ajej,
yujto ol sc'anb'ej Jehová chi' d'ayex.

^d **23.18** A d'a hebreo syala' to "tz'i'", palta a jun tic syalelc'ochi eb' viñ vinac tz'em
ajmulal yuj yoch ejmelal d'a juntzañ comon dios.

Tato max eyac'a' tz'och e mul.

22 Tato malaj b'aj tzeyac' e ti' d'a Jehová chi' jun, malaj b'aj syal yoch e mul. **23** Tato ay b'aj tzeyac' e ti' eyac'an jun, yovalil tzeayaq'uelc'ochi, icha val tas tz'el d'a e c'ool.

24 Ayic tzex och d'a scal smunlajel junoc eb' quetchoñab', syal e loan sat yuva icha jantac snib'ej e c'ol e loani, palta max yal-laj eyic'anb'at jab'oc d'a yol e pa. **25** Tato tzex och d'a scal strigo junoc eb' quetchoñab', syal e c'utzanelta ixim sjolom e c'uxu', palta max yal-laj tze jochelta ixim yed' q'uen jochlab' trigo yic tzeyic'anb'ati.

Sleyal puclajb'a'il

24 ¹ Tato ay junoc viñ vinac syic'laj sb'a yed' junoc ix ix, axo tz'ec' jab'oc tiempo, ay tas syab' viñ d'a spatic ix, mañxalaj sgana viñ d'a ix, syal spucan sb'a eb', palta yovalil syac' yumal yic puclajb'a'il viñ d'a ix, slajvi chi' tz'elta ix d'a yol spat viñ chi'. ² Ayic toxo ix spuc sb'a ix yed' viñ, syal yic'an junocxo vinac ix. ³ Palta tato a junxo viñ syic' ix chi' schami, mato toñej mañxa sgana viñ d'a ix, syac'anpax yumal yic puclajb'a'il viñ d'a ix, spechanelta ix viñ d'a yol spat, ⁴ maxtzac yal-laj yic'an ix viñ b'ab'el yetb'eyum chi', yujto mañ vach'oc tato syic'xi ix viñ. Chucxo d'a yol sat Jehová co Diosal. Yuj chi' mañ eyixtejb'at lum luum ol yac' Jehová chi' eyiquej.

Juntzañxo ley

⁵ Tato ay junoc viñ vinac toto ix och yetb'eyum, max yal-laj sb'at viñ d'a oval. Max yalpaxlaj yoch viñ d'a junoc opisio. Jun ab'il libre tz'ajcan viñ d'a spat yic syac'an tzalajb'oc sc'ol viñ yed' ix yetb'eyum chi'.

⁶ Tato ay junoc mach smajnan tumin d'ayex, mañ e c'anec' smolino, ma scha' yuj smajananub'aloc. Tato icha chi' tze c'ulej, ichato tzeyamoch vaan sva'i.

⁷ Tato tz'ab'chaji to ay junoc viñ israel tz'elc'anb'at junoc yetchoñab' yic tz'och schecab'oc, ma yic schoñaneli, yovalil scham jun viñ elc'um anima chi', tz'el jun chucal chi' d'a e cal.

⁸ Tato ay mach b'aj spitzvichaañ jun yab'il scuchan lepra, yovalil sc'anab'ajej sleyal jun yab'il chi', icha tz'aj yalan eb' sacerdote, aton juntzañ ix valcan d'ayex. ⁹ Naeccoti tas sc'ulejnac ix María d'a yol b'e yuj Jehová co Diosal, ayic quelnaccot d'a Egipto.

¹⁰ Tato ay q'uen tumin tzeyac' smajnej junoc eyetanimail, mañ ex och d'a yol spat tzeyic'anelta junoc tas yic scan smajananub'aloc q'ueen. ¹¹ Palta to tzex can d'a sti' spat, tze tañvan yic'canelta tas ol yac' smajananub'aloc q'ueen chi' d'ayex. ¹² Tato te meb'a' jun anima b'aj ix eyac' q'uen tumin chi' majanil, tato a sc'apac aycan smajananub'aloc q'ueen, mañ eyamcan vanaj d'ay yic tz'ec' ac'val. ¹³ Ayic sq'uic'b'i tzeyac'an meltzajoc, q'uinaloc malaj tas sc'uej tz'ec' ac'val. Tato icha chi' tzeyutej, a jun anima chi' ol yal vach' lolonel d'a eyib'añ, vach' pax tzex can d'a yichañ Jehová co Diosal.

¹⁴ Mañ eyixtej eb' meb'a' smunlaj d'ayex, eb' eyetchoñab', ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. Tze tup eb' d'a jun c'u chi'. ¹⁵ Tze tup eb' e majan d'a junjun yemc'ualil, yujto yovalil sman eb' tas sva d'a jun c'u chi'. Tato maay, syal sb'a eb' d'a Jehová, axo yoch e mul d'a Jehová chi'.

16 Max yal-laj scham eb' mamab'il nunab'il yuj smul yuninal. Añeja' eb' uninab'il chi', max yalpaxlaj scham eb' yuj smul smam snun chi'.

17 Mañ e c'ulej tas mañ tojoloc d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, ma d'a eb' mañxa smam. Mañ e c'anec' sc'apac eb' ix ix chamnacxo yetb'eyum yuj smajananub'aloc junoc tas smajnej. 18 Mocab' b'at satc'olal eyuuj to ec'nac oñ checab'oc d'a Egipto, axo Jehová co Diosal oñ ic'anelta ta'. Yuj chi' sval d'ayex to tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il tic.

19 Tato ayic van e jochan ixim e trigo, sat e c'ool scan junoc manoja ixim d'a e patic, mañxo ex meltzaj eyic'cot ixim. Canocab' ixim ta', yic a eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal yed' eb' mañxa smam, ma eb' ix ix chamnac yetb'eyum, a eb' ol ec' sic'an ixim, yic vach' ol yac' svach'-c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ yed' masanil tas tze c'ulej.

20-21 Ayic tze b'ixan sat te' eyolivo yed' te eyuva, mañ pilanoc tzeyutej e molanel sat te' d'a sc'ab'. A te' scan chi', mañxo ex meltzaj e molel te'. Yicxo eb' ch'oc choñab'il, eb' mañxa smam yed' eb' ix chamnac yetb'eyum yaji. 22 Mocab' b'at satc'olal eyuuj to a ex tic ec'nac ex checab'oc d'a Egipto. Yuj chi' sval d'ayex to tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcan tic d'ayex.

25 1 Tato ay chavañoc anima syac' oval, yovalil sb'at eb' d'a yichañ eb' yajal, yic sb'oy yaj yoval eb' chi'. 2 Tato a viñ ay smul chi' smoj smac'ji, syalan viñ juez to tz'ec' jichan viñ d'a sat luum d'a yichañ. Smac'ji viñ ay smul chi' icha jantac smul chi'. 3 Ayic smac'ji viñ

chi', max yal-laj yec' d'a yib'añ 40 tz'uum tz'och d'a viñ. Tato tz'ec' d'a yib'añ, mañxalaj yelc'och viñ d'a yol sat anima syab'i.

4 Mañ eyac'och spail sti' noc' noc' stec'vi trigó.

Sleyal d'a yib'añ junoc viñ vinac syic' ix smu'

5 Tato ay chavañoc eb' viñ vinac yuc'tac sb'a, junñej patil b'aj ay eb' viñ, axo tz'aji scham junoc viñ, mantalaj yuninal viñ yed' ix yetb'eyum. A ix yetb'eyum viñ chi', max yal-laj yic'an junocxo ch'oc vinaquil ix. Palta a viñ yuc'tac viñ yetb'eyum ix ix cham chi', a viñ tz'ic'anxican ix. Icha chi' tz'aj sc'anab'ajan sleyal viñ yuj ix smu' chi'. 6 A sb'ab'el unin eb' sjavi, a sb'i viñ yetb'eyum ix chamnac chi' tz'och d'ay, yic vach' max satel sb'i viñ d'a scal co choñab'.

7 Palta tato malaj sgana viñ syic' ix smu' chi' jun, syal sb'at ix d'a yichañ eb' juez yed' d'a yichañ eb' yichamtac vinaquil choñab', syalan ix icha tic: A viñ in mu' malaj sgana viñ sb'inajcan viñ yuc'tac d'a scal co choñab'. Max stac'laj viñ vic'an in b'a yed'oc icha d'a sleyal, tato xchi ix.

8 Slajvi chi' tz'avtaj viñ yuj eb' yichamtac vinaquil choñab' chi', sc'anb'an eb' viñ d'a viñ. Tato max yal sc'ol viñ syic' ix smu' chi',

9 sc'och ix d'a stz'ey viñ d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi', syic'anel junoc xañab' viñ ix, stzub'anpax och ix d'a sat viñ, syalan ix: Icha tic tz'utaj eb' viñ malaj sgana syac'can b'inaj yuc'tac, xcham ix.

10 Yuj chi', a tz'aj sb'inaj yiñtilal viñ smu' ix chi' d'a scal co choñab', "yiñtil viñ ic'b'ilel xañab'", xcham eb' anima.

Juntzañxo ley

11 Tato ay chavañoc eb' viñ vinac van yac'an oval, s'javi ix yetb'eyum junoc viñ yic scolan viñ yetb'eyum ix chi' snaani, tato a svinaquil viñ van smac'lan sb'a yed' viñ yetb'eyum ix chi' syamchaj yuj ix, stoc'ancot viñ ix, **12** tato icha chi', mañxalaj nivan-c'olal, xicjiel sc'ab' ix.

13-14 Mañ e c'an echlab' mañ tz'acanoc ayic tzex choñvaji, ma ayic tzex manvaji, **15** palta to a val echlab' tz'acan, yic vach' ol najatb'oc e q'uinal d'a lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, **16** yujto malaj sgana co Diosal chi' d'a eb' max b'ey-b'alan tojolal.

Yovalil satjiel eb' amalecita

17 Naeccoti, tas oñ yutej eb' cajan d'a choñab' Amalec ayic ayoñec' d'a yoltac b'e ayic toxo oñ elta d'a Egipto. **18** Tze naanpaxcoti to malaj jab'oc xive'olal eb' d'a Dios. A eb' quetisraelal najat tzac'anto scot cuuj yuj c'unb'elal, ix laj miljicanham eb' yuj eb' aj Amalec chi'. **19** Yuj chi' ayic ol ex coljoquel yuj Jehová co Diosal d'a eb' ajc'ol oyanoch d'a spatictac lum lum ol ac'joc eyiquej chi', yovalil tze satel eb' yiñtil Amalec chi', mañxo ol b'inaj eb' d'a yolyib'añq'uinal tic d'a junelñej. Mocab' b'at satc'olal jun checnab'il tic eyuuj.

Ofrenda d'a b'ab'el sat tas tz'avchaji

26 **1** Ayic cajan exxo ec' d'a sat lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, **2** ayic tze molan b'ab'el sat eyavb'en d'a lum, tzeyic'anb'at d'a yol junoc mooch d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová yic

tz'och scajñub'oc. **3** Ata' tzex c'och d'a yichañ eb' viñ ayoch sacerdoteal d'a jun tiempoal chi', tzeyalan icha tic: A ticnaic, scal d'a yichañ Jehová co Diosal to cajan oñxo d'a sat lum lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, xe chi. **4** Axo junoc viñ sacerdote schaanec' jun mooch tzeyic'b'at chi', syac'anoch viñ d'a yichañ altar. **5** Slajvi chi' tzeyalan d'a yichañ Jehová co Diosal icha tic:

A eb' co mam quicham, arameo eb', jayvaññej sb'ey eb' yec'nac eb'. A yec'nac eb' chi', toñej sb'eyec' eb' d'a sat lum yed' noc' snoc'. Ijan chamnac eb' yuj vejel, yuj chi' b'atnac eb' d'a Egipto yed' jayvañ yuninal. Ata' ochnac eb' choñab'il, mañxo jantacoc ajnac sb'isul eb', te ay smay eb'.

6 Palta te ilb'ajc'ol utajnac eb' yuj eb' aj Egipto chi'. Yilnac val syaelal eb' ayic yac'jinacoch eb' d'a munlajel te ya.

7 Yuj chi', yalnac sb'a eb' d'a Jehová co Diosal, aton sDiosal eb' co mam quicham to scolvaj yed' eb'. Yab'nac Jehová chi' tas yalnac eb', yilannacpax munlajel te ya b'aj ayoch eb' chi'. Ilb'ajc'ol utajnac eb' b'aj ayoch checab'vumal.

8 Sch'oxannac spoder Dios to ayxo smay yilji, ayic yic'annac elta eb' d'a Egipto chi'. Satub'-tac yilji tas sch'oxnac, laj xivnac eb' aj Egipto chi' yuuj.

9 Oñ yic'ancot d'a sat jun lum lum te yax sat tic.

10 Yuj chi' jun, tic squic'cot b'ab'el sat cavb'en d'a sat lum lum ix yac' Jehová co Diosal d'ayoiñ, xe chi.

Slajvi eyalan juntzañ lolonel chi', tzeyac'anoch te' mooch chi' d'a yichañ Jehová co Diosal, tzex em cuman d'a yichañ. **11** Slajvi chi' tzex tzalaj val yed' eyal eyuninal yuj masanil tas ix yac' Jehová chi' d'ayex. Tzeyavtan cot eb' levita yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal.

A juntzañ Diezmo

12 A d'a junjun yoxil ab'il, tzeyac'an sdiezmoal masanil tas tzeyic' d'a tastac tzeyavej. Tzeyac'an d'a eb' levita, d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal yed' d'a eb' meb'a' unin yed' eb' ix ix chamnac yet-b'eyum, yic vach' ay tas sva eb' d'a e cal. **13** Junjunex tzezal d'a yichañ Jehová co Diosal icha tic:

Toxo ix vic'canel d'a in pat masanil tas to ic yaji, aton d'a tas ix vic' d'a in munlajel d'a sat lum lumum tic. Toxo ix vic'paxel yic eb' levita yed' yic eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a co cal, eb' meb'a' unin yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Toxo ix in c'anab'ajej masanil tas ix ala', malaj junoc a checnab'il tic sb'at sate'olal vuuj. Malaj junoc to max in c'anab'ajej.

14 Malaj val jab'oc juntzañ chi' ix in va d'a sc'ual ayic ayin och d'a cusc'olal yuj chamel yed' d'a sc'ual mañ vach'oc vaj icha yalan ley. Maj valtejoch d'a eb' chamnac. Ix in c'anab'ajej masanil tas ix ala'.

15 Iloñemta d'a satchaani, d'a lugar to ic yaji, ac' a vach'-c'olal d'a quib'ani a oñ a choñab' Israel oñ tic yed' d'a sat lum lumum te yax sat ix ac' d'ayoñ b'aj cajan oñ tic, icha

ajnac ac'an a ti' d'a eb' co mam quicham, xe chi.

Yic Jehová yaj choñab' Israel

16 A Jehová co Diosal ix alan masanil juntzañ checnab'il yic tze c'anab'ajej yed' e b'eyb'alani. Tze c'anab'ajej d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar. **17** Toxo ix eyal ticnaic to a Jehová e Diosal yaji. Ix eyac'an e ti' e c'anab'ajani, e b'eyb'alan schecnab'il, sc'ayb'ub'al yed' scachnab'il. **18** Axo pax Jehová tz'alani to a oñ israel oñ tic, schoñab'oñxo icha ajnac yalancani, yuj chi' yovalil sco c'anab'ajej schecnab'il. **19** A Jehová chi' ol ex ac'anoch d'a nivac choñab'il, ol ex b'inaj d'a vach'il, nivan ol aj eyel-c'och d'a yichañ juntzañxo nación sb'onac. Schoñab' ex paxi, sic'b'ilexpaxel yuuj, icha ix aj yalani, xchi viñaj Moisés chi'.

Q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilcan ley d'a yich lum vitz Ebal

27 ¹ A viñaj Moisés yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' ix alan juntzañ checnab'il tic d'a masanil eb' choñab':

A ticnaic, ol e c'anab'ajej masanil tas scalcan tic d'ayex. **2-4** Ayic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán yic ol ex och d'a sat lum lumum te yax sat ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, icha ajnac yac'an sti' d'a eb' co mam quicham, tze b'ocanq'ue juntzañ q'uen nivac q'ueen d'a yich lum vitz Ebal, tzeyac'anoch q'ueen taani d'a q'ueen. Tze tz'ib'ancanoch masanil juntzañ c'ayb'ub'al svalcan tic d'ayex d'a q'ueen. Tze c'ulej jun tic ayic ayexxoec' ta'. **5-6** Tze b'oanpaxq'ue junoc altar d'a Jehová co Diosal. A q'uen

q'ueen tzeyac'och chi' d'ay, mañ e mac'poj q'ueen, mañ e tzeypax tojol-b'oc q'ueen. A d'a yib'añ jun altar chi' tze ñustz'a silab' d'a Jehová co Diosal. 7 Tzeyac'anpax silab' sch'oxan e junc'olal yed' co Diosal chi'. Ata' tzex va d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová chi'. 8 B'at ta satc'olal eyuj e tz'ib'ancanoch masanil juntzañ checnab'il svalcan tic d'ayex d'a juntzañ q'uen b'aj ol eyac'och q'uen taañ chi'. Te vach' tzeyutej e tz'ib'ancanochi yic chequel, xchi viñaj Moisés chi'.

9 A viñaj Moisés, ajun eb' sacerdote yiñtilal Leví yed'nac viñ, ix yalanxi viñ d'a eb' choñab' chi' icha tic:

Ex vetisraelal, numan tzex aji, ab'ec val tas ol vala': A ticnaic toxo oñ och val schoñab'oc Jehová co Diosal. 10 Yuj chi' yovalil tze c'anab'ajej juntzañ checnab'il yed' juntzañ sc'ayb'ub'al Jehová svalcanel tic d'ayex, xchi viñ.

11 Añejtona' d'a jun c'u chi' ix yal-pax jun checnab'il tic viñaj Moisés d'a eb' yetchoñab' chi':

12 Ayic toxo ex c'axpajec' d'a a' Jordán, a eb' yiñtilalcan Simeón, Leví, Judá, Isacar, José yed' Ben-jamín, tz'aj eb' d'a yich vitz Gerizim, yic syal vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' choñab'. 13 Axo pax eb' yiñtilalcan Rubén, Gad, Aser, Zabulón, Dan yed' Neftalí, tz'aj eb' d'a yich lum vitz Ebal yic syalan catab' lolonel eb' d'a yib'añ eb' choñab'. 14 Axo eb' yiñtilal Leví, te chaañ syal juntzañ lolonel tic eb' d'a eb' yetisraelal icha tic:

15 Catab'il mach sb'oan junoc yechel comon dios d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen, syac'anoch d'a junoc lugar c'ub'eltac yic tz'och ejmelal d'ay. A juntzañ chi' yajb'ilel yuj

Jehová, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

16 Catab'il mach malaj yelc'och smam snun d'a yol sat, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

17 Catab'il mach sq'uexan stz'acañil sluum yic stoq'uec' sluum junocxo mach, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

18 Catab'il mach tz'ac'an musan-satil junoc anima max ujilaj yilani, axo d'a ch'oc b'eal scheccanb'ati, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

19 Catab'il mach sc'ulan tas mañ tojoloc d'a eb' ch'oc choñab'il, d'a eb' unin mañxa smam, ma d'a eb' ix ix chamnac yetb'eyum, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

20 Catab'il mach smulan yed' ix yetb'eyum smam, yujto a mach sc'ulan icha chi', syac' q'uixvelal smam chi', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

21 Catab'il mach smulan yed' noc' noc', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

22 Catab'il mach smulan yed' schab'il yanab', yanab' yuj smam ma yuj snun, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

23 Catab'il mach smulan yed' ix sñi', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

24 Catab'il mach smac'ancham junoc yetanimail d'a elc'altac, xcham

eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

25 Catab'il mach schaan tumin yic smac'ancham junoc anima malaj smul, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

26 Catab'il mach max c'anab'ajan masanil schecnab'il Dios, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

Yaxilal d'a yib'añ eb' c'anab'ajum

(Lv 26.3-13; Dt 7.12-24)

28 ¹ Tato yel tze c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová co Diosal svalcan tic d'ayex, te nivan ol aj eyelc'och yuj Jehová chi' d'a yichañ juntzañxo nación d'a yolyib'añquinal tic. ² Añejtona' tato tze c'anab'ajej Jehová co Diosal, ol e chapax masanil juntzañ yaxilal ol val tic: ³ Ol yac' svach'c'olal d'a eyib'añ d'a yol e choñab' yed' d'a e munlajel. ⁴ Ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ eb' eyuninal, d'a yib'añ tas tzeyavej, d'a yib'añ yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel yed' d'a yib'añ juntzañxo yune' noc' e molb'etzal noc'. ⁵ Ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ tas ol eyaq'uem d'a yol e mooch yed' d'a yib'añ tas tze va'a. ⁶ Ol yac'an svach'c'olal d'a eyib'añ b'ajtac tzex eq'ui yed' yic tzex mel-tzajxi d'a e pat.

⁷ A Jehová ol ac'anoch eb' eyajc'ol d'a yol e c'ab' ayic ol yac'an oval eb' eyed'oc. D'a stzolal ol aj scot eb' d'ayex, palta saclemnac ol aj yel eb' elelal d'ayex.

⁸ Ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'añ tastac tzeyic' d'a e munlajel yed' d'a yib'añ masanil tas tze c'ulej. Icha val chi' te tzalaje'olal

ol ex ajec' d'a sat lum luum ol yac' Jehová chi' d'ayex.

⁹ Tato tze c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová chi', tze b'eyb'alani, ol ex yalñejoch schoñab'oc to sic'b'ilex el yuuj, icha ajnac yalani.

10 Axo eb' anima d'a masanil nación d'a yolyib'añquinal tic, ol yojtaquejel eb' to sic'b'il ex el yuj Jehová, ol xiv eb' d'ayex. **11** A Jehová chi' ol ex xajananoc: Tzijtum ol aj eyuninal yed' yune' noc' e molb'etzal noc', jantac ol aj sat eyavb'en d'a lum luum yac'nac sti' d'a eb' co mam quicham to ol yac' d'ayex. **12** Ol yac'ancot ñab' d'a yib'añ lum luum tic d'a stiem-poal, icha jantac tz'och yopisio. Te vach'xoñej ol aj e munlajel. Masanil tastac ay d'ayex, ol te q'uib'chaañ, masanto ol yal eyac'an majanil d'a tzijtumoc nación. A exxo pax tic, malaj tas ol e c'an e majnej d'a junocxo mach. **13** Tato ol e c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová co Diosal, aton masanil juntzañ svalcan d'ayex ticnaic, sat ol ex aj d'a eb' ch'oc nacional chi', axo eb' spatitac ol ajcan eb'. Nivan ol aj eyelc'och d'a yib'añ eb'. Malaj b'aj ol ex ac'joc ganar yuj eb'. **14** Icha chi' ol ex ajoc, tato max eyiq'uel e b'a d'a spatic schecnab'il Jehová, tato max ex och tzac'an d'a spatic comon dios, yic tzeyac'anem e b'a d'ay.

Yaelal d'a yib'añ eb' pit

(Lv 26.14-46)

15 Palta tato mañ ol e c'anab'ajej masanil schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Jehová co Diosal, aton juntzañ van valan tic d'ayex, ol ja val juntzañ catab' tic d'a eyib'añ: **16** Te chuc eyic d'a yol e choñab' yed' d'a e munlajel. **17** Syalelc'ochi to malaj tas ol eyic'

d'a e munlajel chi', malaj pax tas ol e va'a. **18** Ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' eyuninal, malaj svach'il ol aj sat eyavb'en. Mañ ol q'uib' yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel, yune' noc' e chiva yed' masanil noc' e mol-b'etzal noc'. **19** Chuc eyic b'ajtacñej tzex eq'ui yed' yic tzex meltzajxi d'a e pat.

20 Ol yac'cot yaelal Jehová yed' ilc'olal d'a eyib'añ. Toxoñej ol ex somchajel d'a masanil tastac ol e c'ulej. Elañchamel ol ex satel yuj chucal tze c'ulej yuj eyactancan Jehová chi'. **21** A Jehová ol ac'ancot juntzañ ilya te ov d'a eyib'añ, masanto ol ex satel d'a sat lum luum b'aj ol ex cajnaj chi'. **22** Ol yac'paxcot yab'il yab'il Jehová chi' to ol ex cham yuuj, c'ac'al ilya te chuc yed' e malq'uei. Axo eyavb'en ol tac-joqueloc. Mañxo ol yac'laj ñab', taquiñ ol aj smasanil. Ol och tz'aub' d'a e munlajel masanto ol yal e sateli. **23** Mañxalaj ñab' ol cot d'a satchaañ. Mañxo ol yac'laj sat eyavb'en d'a lum luum chi'. **24** Mañxalaj ñab' ol yac'a'. Axoñej lum pococ yed' q'uen arena ol em yuj Jehová co Diosal, masanto ol ex sateloc. **25** A Jehová chi' ol ex ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' eyajc'ool. D'a stzolal ol aj e b'at d'a oval, axo ol ajoc, sacleminal ol aj eyel d'a eb'. Ol sat sc'ool masanil nación d'a yol-yib'añq'uinal tic ayic ol yab'an eb' tas ol ex ic'anoc. **26** A noc' ostoc yed' noc' caltacte'al noc' ol chianb'at e nivanil. Mañxalaj mach ol xib'tan noc' d'ayex.

27 A Jehová ol ac'an c'ab'at e nivanil yuj mal yab'il, icha val ajnac eb' aj Egipto. Ol q'uepax quisc'oy d'ayex yed' yaxc'a yed' q'uila yab'il, mañxalaj yañal juntzañ ilya chi'.

28 Ol ex quistalaxoc, ol somchajel e c'ool, mañxo ol yal-laj eyilani.

29 Toxoñej ol ex ec' machmon d'a chime'ualil, icha tz'aj yec' machmon eb' max ujitaxon yilani. Axo d'a masanil tas ol e c'ulej, mañxalaj tas ol elc'och d'a vach'il. Ol ex te ixtaxeloc. Ilb'ajc'olxoñej ol ex ajoc. Mañxalaj mach ol ex colanoc. **30** A mach ol sb'o strato snupnaj yed' junoc ix ix, ch'ocxo mach ol vay yed' ix. Ol e b'oq'ue junoc e pat, palta mañxo ol ex cajnaj d'a yool. Ol eyavej junoc eyuva, palta mañxo ol e lo sat. **31** D'a val eyichañ ol smilcham noc' e vacax eb' ajc'ool, palta mañ ol e chi' jab'oc schib'ejal noc'. D'a eyichañ ol yic'b'at noc' e b'uru eb', mañxo ol yac' meltzaj noc' eb' d'ayex. Ol yic'b'at noc' e calnel eb', mañxalaj mach ol yal scolancan noc' d'a eb'. **32** Eyichañ val ol b'atcan eb' eyuninal yed' eb' ix eyisil d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il. Toxoñej ol ex c'unb'oc e maclan sjax eb', palta mañxa jab'oc tas syal eyuuj. **33** A eb' anima mañ eyojtacoc, a eb' ol satanel masanil sat eyavb'en yed' jantac e munlajel. Ol ex ixtaj val, ob'iltac-xoñej ol ex ajoc. **34** Ayic ol eyilan masanil juntzañ chi', toxoñej ol ex quistalaxcanoc. **35** Ol yac' val cot yaelal Jehová d'a eyib'añ, ol q'ue yab'il yaxc'a d'a sjolom e penec, d'a e xub' yed' d'a masanil e nivanil. Mañxo ol añtaj jun ilya chi' eyuuj.

36 Ol ex ic'jocb'at yuj Jehová chi' yed' e reyal sic'b'iloch eyuuj d'a junoc nación to mañ eyojtacoc, mañ yojtacocpax eb' e mam eyicham. Ata' ol eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios b'ob'il d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen. **37** Ol sat sc'ol juntzañxo nación yab'an tas ol ex utajoc. Ol

aljoc e pecal, ol ex b'uchjoc yuj jun-
tzañ choñab' b'aj ol ex yic'b'at
Jehová chi'. **38** Te nivan iñiat ol
eyavej, palta jab'ñej sat ol e molo',
añej noc' c'ulub' ol c'uxanb'atoc.
39 Ol eyavej eyuva, ol e mesani, palta
mañ ol e b'ixlaj sat, malaj vino ol
eyuq'uej, añej noc' yaxtaj ol
lajaneloc. **40** Ay te' olivo d'a sat e
luum, palta malaj yaceiteal te' ol e
c'ana' yujto toñej ol c'ajb'anel sat te'.
41 Ay eyuninal, ay eyisil, palta mañ
ol ajlaj eb' eyed'oc, yujto ol ic'jocb'at
eb' d'a juntzañxo nación. **42** Masanil
te te' syac' sat d'a e choñab', pilan ol
lajvoquel te' yuj noc' c'ulub'. **43** A eb'
ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal,
nivanxo ol aj yelc'och eb' d'a
eyichañ, a exxo tic, mañxalaj ol aj
eyel'ochi yujto ol ex lajvoquemoc.
44 A eb' chi', ay tas ol yal yac'an eb'
majanil, palta a exxo tic, mañxalaj tas
d'ayex. A eb' sat ol aj d'ayex, a exxo
tic spatictaquil ol ex ajcanoc.
45 Masanil juntzañ yaelal tic ol ja
d'a eyib'añ. Ol eyab'xoñej syail
masanto ol yal e sateli, yujto maj e
c'anab'ajej masanil schecnab'il yed'
sc'ayb'ub'al Jehová co Diosal ix yac'
d'ayex. **46** A juntzañ yaelal tic sch'ox-
cot yoval sc'ol Dios d'ayex yed' d'a
eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo.
47 Yujto maj eyaq'uem e b'a d'a
Jehová co Diosal d'a tzalajc'olal yed'
d'a smasanil e c'ool ayic ix yac'an
svach'c'olal d'a eyib'añ, **48** yuj chi'
yovalil ol eyac' servil eb' ajc'ool ol
yac'cot d'ayex, ol eyab' syail vejel,
taquiñtial, mañ pichulal yed' masanil
yaelal. Ol eyab' val syail yuj eb' eyaj-
c'ool chi' masanto ol yal e sateli.

49 A eb' anima d'a junoc nación te
najat b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal
tic, a eb' ol yic'cot Jehová d'ayex,

yelc'olal ol aj scot eb' icha sjeñvi noc'
ch'ac'b'a. Ch'oc ti'al syal eb', mañ ol
eyab'laj tas ol yal eb'. **50** Te oval
anima eb'. Malaj yelc'och eb' icham
anima yed' eb' unin d'a eb'. **51** Ol
schib'at yune' noc' e molb'etzal noc'
eb', ol sloanb'at sat eyavb'en te' eb',
masanto ol ex ixtajval. Mañxalaj e
trigo, e vino, eyaceite, ma yune' noc'
e vacax yed' yune' noc' e calnel ol to
can yuj eb', añej to ol ex cham yuj
vejel.

52 Ol och oyan eb' ajc'ol chi' d'a
spatictac e choñab'. Ol javoc eb'
d'ayex masanto ol yal yem lañnaj
smuroal e choñab' chaañ yajq'uei
yed' b'aj scol sb'a eb' soldado ayoch
yipoc e c'ool. Masanil juntzañ
choñab' ol yac' Jehová co Diosal
d'ayex, ol laj yoymitej eb'. **53-55** Ayic
ol laj oymaj eb' ajc'ol chi' d'a e
choñab' chi', axo yuj vejel ol e chian-
b'at eyuninal yed' eyisil ix yac'
Jehová co Diosal. Vach'chom ay
junoc vinac d'a e cal te vach' syutej
sb'a, palta yuj vejel chi' ol schib'at
yuninal. Mañ ol yac' jab'oc d'a yuc'-
tac, d'a ix yetb'eyum to xajan yuuj
yed' d'a juntzañxo yuninal olto
canoc. **56-57** Vach'chom ay junoc ix
ix mañ comonoc syutej sb'a d'a e cal,
te b'eyum ix, malaj b'aj tz'em yoc ix
d'a sat luum, ayñejoch xañab' ix,
palta yujto mañxa tas sva ix yuj b'aj
oyanoch eb' ajc'ol d'a spatictac e
choñab' chi', ol schib'at yune' ix toto
tz'alji yed' smoj yune' chi'. Mañ ol
yac' jab'oc ix d'a viñ yetb'eyum, ma
d'a juntzañxo yune'.

58 A Jehová co Diosal te vach', te
ay smay, palta tato malaj yelc'och
d'ayex, mañ ol e b'eyb'alejpax
masanil juntzañ checnab'il tz'ib'ab'il-
can tic, **59** ol yac' val cot nivac yaelal

co Diosal chi' d'a eyib'añ yed' d'a yib'añ eyiñtilal. A val ilya te chuc ol yac' d'a eyib'añ to mañxalaj yañal. **60** Ol cot val juntzañ ilya d'a eyib'añ, icha val juntzañ ilya ic'annac eb' aj Egipto, aton juntzañ b'aj te xivnac ex. Mañxo ol el-laj juntzañ yaelal chi' d'a eyib'añ. **61** Ayto juntzañixo yaelal max b'inajlaj d'a juntzañ slolonel Dios tic ol javoc d'a eyib'añ yic tzex sateli. **62** A ex val tic ex vetisraelal, te nivanxo e b'isul, lajan exxo icha q'uen c'anal d'a satchaañ, palta ol ex sateloc. Mañxo nivanoc ol ajcan e b'isul, tato mañ ol e c'anab'ajej Jehová co Diosal. **63** Icha ix aj stzalaj sc'ol sch'oxan svach'c'olal d'ayoñ, ix yac'an q'uib' co b'isul, icha pax chi' ol aj stzalaj sc'ol yuj e sateli. Elañ-chamel ol aj ex yic'anxiel d'a lum luum b'aj toxo ol ex cajnaj tic. **64** A ex olto ex canoc, a Jehová ol ex sac-lemancanb'at b'ajtac slajvic'och yol-yib'añq'uinal tic. Ata' ol ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios b'ob'il d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen, aton comon dios b'aj max eyaq'uem e b'a, mañ yac'nacocpaxem sb'a eb' co mam quicham d'ay. **65** Ayic ayex ec' d'a juntzañ nación chi', mañ ol eyic' jab'oc eyip, malaj jab'oc tas b'aj ay eyalan eyico'. Yujto d'a xive'olal ol ex ajec' yuj Jehová ta', cuseltacxoñej ol aj yilji e sat yuj ilc'olal. **66** Xive'olal ol ex ajec' d'a masanil tiempo yuj e chamel. Ol ex te xiv d'a c'ualil yed' d'ac'valil. **67** Ol ex te xiv val sic'lab'il yuj juntzañ te ay smay ol eyila'. A d'a q'uiñib'alil ol eyala': Tzoc val q'uiç'-b'i, xe chama. Axo d'ac'valil ol eyalanxi: Tzoc sacb'i, xe chama. **68** Vach'chom ix yal Jehová to mañxa b'aq'uiñ tzex meltzaj d'a Egipto, palta a ol ex ac'anxib'at ta' d'a yol barco.

Ata' ol e choñoch e b'a schecab'oc eb' eyajc'ol chi', palta mañxalaj mach ol ex mananoc, xchi viñaj Moisés chi' d'a eb'.

29 ¹ A juntzañ lolonel yic trato ix schec Jehová yal viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal ayic ayec' eb' d'a yol smacb'en Moab. Stz'acub' sb'a juntzañ tic yed' trato ix sb'o Jehová yed' eb' d'a lum vitz Horeb.

Juntzañ cachnab'il

2 Ix smolb'ej masanil eb' yet-choñab' viñaj Moisés, ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

A ex tic, eyilnac val tas utajnac viñ sreyal Egipto yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' masanil smacb'en Egipto chi' yuj Jehová. **3** Testigo eyaj d'a juntzañ yaelal yed' tas satub'tac yilji sc'ulejncac Jehová chi'. **4** Palta masanto ticnaic maxto yac'laj eyoj-taquejeli tas syalelc'och juntzañ chi'. **5** 40 ab'il ix ex in cuchb'ej d'a taquiñ luum. A d'a jun tiempoal chi', maj lajvoquel-laj e pichul, maj lajvoquel-laj e xañab'. **6** Maj e valaj ixim pan, maj eyuc'laj vino, ma yal sat te' avb'en te' pajb'inac, yic vach' snachajel eyuuj to a Jehová aton co Diosal.

7 Ayic ix oñ javi d'a jun lugar tic, ix elta viñaj Sehón sreyal Hesbón yac' oval qued'oc yed' viñaj Og sreyal Basán, palta ix cac' ganar eb'. **8** Ix quic'ancan sluum eb', ix cac'an d'a eb' yiñtilal Rubén, d'a eb' yiñtilal Gad yed' d'a nañalxo eb' yiñtilal Manasés. **9** Yuj chi', c'anab'ajec e b'eyb'alan jun trato tic, yic vach'ñej ol aj eyelc'och d'a masanil tastac ol e c'ulej.

10 A ticnaic, tic val molan oñ ec' d'a yichañ Jehová co Diosal. Masanil eb'

yajal d'a eyiñtilal, eb' yichamtac vinaquil choñab', eb' ay yopisio yed' masanil eb' quetisraelal: **11** Eb' viñ vinac, eb' unin, eb' ix ix yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a co cal, aton eb' c'atzitzvum yed' eb' cuchum a', **12** molan oñ eq'ui yic vach' sco chacan strato Jehová co Diosal b'aj syac'can sti' d'ayoñ. **13** A val ticnaic scheclaj-caneli to tzoñ ochcan schoñab'oc Jehová co Diosal, axo tz'ochcan co Diosaloc, icha yutejnac yac'an sti' d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob, aton eb' co mam quicham. **14** Mañocñej qued' a oñ molan oñ ec' tic sb'o juntrato tic Jehová chi', **15** palta yed' pax eb' quiñtilal toto ol aljoc. **16** A ex tic eyoj-tac val sic'lab'il tas val aj quec'nac d'a Egipto yed' tas ajnac co c'axpajec'ta d'a yol smacb'en juntzañ nación d'a yoltac b'e. **17** Ata' quilnac juntzañ comon dios, juntzañ yechel nab'a te', nab'a q'ueen, nab'a plata yed' nab'a oro, te chuclaj sc'ulej juntzañ anima chi', ayic tz'och eb' ejmelal d'ay. **18** Comonoc malaj junoc anima d'a co cal tic, vinac, ma ix, ma junoc yiñtilal eb' quetchoñab' tz'actancan Jehová co Diosal, axo d'a sdiosal juntzañ nación chi' tz'och ejmelal. Tato icha chi' sc'ulej, lajan icha junoc yib' te' svolani, a svol chi' te c'a', scham anima yuuj. **19** Tato ay junoc mach d'a co cal tic te ñican syutej sb'a snaani, slajvi yab'an tas tz'ajcan juntrato tic, syalan icha tic: Vach'chom tzin pitej in b'a tzin c'ulan masanil tas snib'ej in c'ool, palta malaj tas ol in ic'anoc, tato xchi, ol cot yaelal d'a quib'añ co masanil vach'chom vach' oñ, ma chuc oñ. **20** Yuj chi' mañxo ol ac'joclaaj nivanc'olal jun anima chi' yuj Jehová, a yoval sc'ol ol javoc d'a yib'añ jun

anima chi'. A masanil juntzañ yaelal tz'ib'ab'ilcan tic, a' ol cot d'a yib'añ, ol satjocpaxel yiñtilal d'a sat lum lum tic yuj Jehová. **21** A Jehová chi' ol ic'anel jun anima chi' d'a scal masanil yiñtilal eb' quetisraelal, ol yac'anoch yaelal d'a yib'añ, yuj chi' masanil yaelal sb'inaj d'a trato b'aj tz'ib'ab'ilcan masanil ley, ol cot d'a yib'añ jun anima chi'. **22** A eb' eyiñtilal d'a b'aq'uiñ yed' juntzañxo anima ch'oc choñab'il ol cot d'a najat, ol yil val yaelal eb' yed' ilya ol yac'cot Jehová d'a yib'añ lum lum tic. **23** Ol yil eb' to a lum lum chi' tz'anac lum smasanil, añej q'uen azufre yed' atz'am atz'am ay d'a lum. Mañxalaj tas ol yal yavchaj d'a lum. Mañxalaj tas ol q'uib' d'a lum, vach'chom añ añc'ultac mañxo ol q'uib'laj añ. Icha val ajnac satel juntzañ choñab' yuj yoval sc'ol Jehová, aton Sodoma, Gomorra, Adma yed' Zeboim, icha val chi' ol aj lum e lum tic.

24 Yuj chi', masanil anima d'a yol-yib'añq'uinal tic ol sc'anb'ej eb': ¿Tas yuj icha chi' ix yutej jun choñab' chi' Jehová? ¿Tas yuj ix te cot val yoval sc'ol d'a eb'? xcham eb' anima chi'. **25** Axo ol laj spacan juntzañxo eb': Icha chi' ix aj jun choñab' chi', yujto ix yachtejcan strato Jehová eb', aton trato sb'onac Jehová chi' yed' eb' smam yicham eb', ayic yic'jinaquelta eb' d'a Egipto. **26** Ix och eb' ejmelal d'a comon dios b'aj max yac'taxonem sb'a eb', mañoc Jehová ix alan d'a eb' to tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ chi'. **27** Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a yib'añ jun choñab' chi', ix cot masanil juntzañ catab' tz'ib'ab'ilcan d'a strato d'a yib'añ eb'. **28** Ix yiq'uel jun choñab' chi' yed' yoval sc'ool, ix yac'ancanb'at eb' d'a scaltac

juntzañxo nación, ichaton van yuji ticnaic, xcham eb' ol pacan jun lolonel chi'.

29 Ay val tas mañ cojtacoc, a juntzañ chi', yic Jehová co Diosal yaji. Palta ay tas ac'b'il cojtaquejel yed' eb' cuninal, aton masanil juntzañ c'ayb'ub'al tic yed' cachnab'il yic sco c'anab'ajej d'a masanil tiempo.

A Dios syac' sti' yac'an nivanc'olal

30 ¹ Ayic ol ujoc masanil juntzañ tas ix val tic d'ayex, aton svach'c'olal Jehová co Diosal yed' pax scatab' yuj e paticaneli, palta tato ol sna sb'a e c'ol ayic ayexxo ec' d'a masanil nación b'aj ol ex yac'canb'ati, ² tato yed' smasanil e c'ool yed' pax smasanil e pensar tze c'anab'ajan yed' eb' eyuninal icha val tz'aj valancan tic d'ayex, ³ ol sq'uex spensar co Diosal chi', ol yac'anxi svach'c'olal d'ayex. Ol oc'pax sc'ol d'ayex, ol ex smolb'anxicot b'aj ix ex saclemcanb'at chi'. ⁴ Vach'chom ex saclemcanb'ati, ix laj ex c'ochcan b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic, ato ta' ol ex yic'xicot Jehová co Diosal chi'. ⁵ Ol ex smolb'anpax b'aj ec'nac cajan eb' co mam quicham. Ata' ol ex ajxoc. Ec'b'al nivan ol aj e b'eyumal yed' e b'isul yuj Jehová chi' d'a yichañ eb' co mam quicham chi'. ⁶ Ol yac'och yechel strato Jehová d'a e pensar yed' d'a spensar eb' eyiñtilal yic ol e xajanej d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar yic vach' ol ex ajoc. ⁷ Axo Jehová chi' ol ac'an-b'at masanil catab' tic d'a yib'añ eb' ajc'ol ix chichonoch sc'ol d'ayex, eb' ex ixtani. ⁸ A exxo tic, ol ex meltzaj-xoc d'a yol sc'ab' Jehová e c'anab'ajan masanil schecnab'il svalcan tic d'ayex. ⁹⁻¹⁰ Yuj chi', te

b'eyum ol ex ajxoc yuj Jehová chi', ol yac'an svach'c'olal d'a yib'añ tastac tze c'ulej, d'a yib'añ eyuninal yed' noc' e molb'etzal noc' yed' d'a e mun-lajel. Tato tze c'anab'ajej masanil tas syal Jehová, masanil schecnab'il yed' c'ayb'ub'al tz'ib'ab'ilcan tic, tato d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar tzeyac'och e b'a d'a yol sc'ab', ol tzalaj sc'ol yac'an svach'c'olal d'ayex, icha ajnac yac'an tzalajb'oc sc'ol yed' eb' co mam quicham.

Sic'lejec e q'uinal

11 A juntzañ checnab'il svac' eyoj-taquejel tic, mañ ajaltacoc co c'anab'ajani, mañ najatoc ayel d'a co tz'ey. **12** Mañioc d'a satchañ ay, yic vach' max eyal icha tic: ¿Mach val syal sq'uec'och d'a satchaañ yic sb'at yic'anemta jun checnab'il tic, syac'an cojtaquejeli, yic vach' sco b'eyb'alej? max yal eyalan icha chi'. **13** Añej-tona', mañocpax d'a sc'axepal a' mar ay, yic max eyal icha tic: ¿Mach syal sc'axpajec' d'a a' mar chi', yic sb'at yic'ancot d'ayoñ, syac'an cojtacaneli sco b'eyb'alani? max yal eyalan icha chi'. **14** Ocxo jun, a jun checnab'il tic ayec' d'a co cal, scalub'tañej, aypaxoch d'a co pensar, yic vach' sco c'anab'ajej.

15 A ticnaic, tic val svac' e sic'lej tas tze nib'ej: ¿Am q'uinal yed' vach'il, mato a' catab' yed' chamel? **16** Tato tze c'anab'ajej masanil tas svalcan tic d'ayex, tze xajanan Jehová co Diosal, tzex ochñej tzac'an yuuj, tze c'anab'ajan schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al, vach' ol ex ajoc, tzijtum ol aj sb'isul eyuninal. Ichato chi' ol yac'an syaxil Jehová co Diosal d'a eyib'añ d'a sat lum luum b'aj van eyoch tic yic tze macb'enej. **17** Tato

max e cha eyab' juntzañ tic jun, palta to tze b'ec e b'a e montajb'at d'a spatic comon dios, tzex em cuman d'ay, **18** tato icha chi', val d'a jun rato tic svalcan d'ayex to ol ex chamoc. Mañxo ol najtilax e q'uinal d'a sat lum lum ol eyiquej chi' ayic ol ex c'axpajcanec' d'a a' Jordán. **19** Val d'a jun c'u tic svac'canoch sat-chaañ yed' lum lum tic testigoal to svac' e sic'lej tas tze nib'ej, am e q'uinal yed' vach'il, mato a catab' yed' chamel. Palta sic'lejec e q'uinal, yic vach'ñej tzex aj yed' eb' eyiñtilal. **20** Tze xajanej Jehová co Diosal. Tze c'anab'ajej, mañ eyactejcani, yuj chi' ol e cha e q'uinal, najtil ol ex ec' d'a sat lum lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, aton d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob, xchi viñaj Moisés chi'.

Ix ac'jioch yopisio viñaj Josué
(Nm 27.12-23)

31 ¹ Ix yalanxi viñaj Moisés d'a eb' choñab' israel icha tic: ² Ayxo 120 ab'il in q'uinal, mañxa val vip in b'eyec' ex in cuchb'ej, añej-tona' toxo ix yal Jehová d'ayin to mañxo ol in c'axpajec' d'a a' Jordán tic. ³ Palta a Jehová ol b'ab'lajñej d'a eyichañ, ol satanel masanil juntzañ choñab' ayec' b'aj ol ex c'och chi'. A exxo ol ex cajnajcan d'a slum eb'. Axo viñaj Josué ol ex cuchb'anoc, icha ix aj yalan Jehová d'ayex. ⁴ A Jehová chi' ol satanel eb' anima d'a juntzañ choñab' chi', icha ix aj satanel eb' viñ sreyal amorreo, aton viñaj Sehón yed' viñaj Og yed' eb' yetchoñab' eb'. ⁵ A ol ac'anoch juntzañ nación chi' d'a yol e c'ab', ol e satanel eb' icha ix aj valan d'ayex. ⁶ Tec'b'ejec e b'a, mañ ex xivoc ayic

ol e chalan e b'a yed' eb' ajc'ol chi', yujto a Jehová co Diosal ayoch eyed'oc. Mañ e na' to ol ex actajcan yuuj, mañ ol ex yac'canlaj e ch'ocoj, xchi viñ.

⁷ Ix lajvi chi', ix yavtancot viñaj Josué chi' viñ. D'a yichañ masanil eb' choñab' israel ix yal viñ d'a viñ icha tic:

Tza tec'b'ej val a b'a, mañ ach xivoc, yujto a ach ol ic'b'at jun choñab' tic d'a sat lum lum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham. A ach ol ac'can junjun macañ eb' d'a smach'en. ⁸ A Jehová ol b'ab'laj uuj. Ayñejec' ed'oc, mañ ol ach yactejanlaj, yuj chi' mañ ach xivoc, mañ ach meltzaj d'a a patic, xchi viñaj Moisés chi' d'a viñ.

Tz'avtaj ley d'a yuctaquil ab'il

⁹ Ix stz'ib'an juntzañ tic viñaj Moisés chi', ix yac'ancan viñ d'a yol sc'ab' eb' sacerdote yiñtilal Leví tz'ic'anb'at scaxail strato Jehová yed' d'a masanil eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' Israel. **10-11** Ix yalan viñ icha tic:

Ayic slajvi yuctaquil ab'il, d'a yol ab'il yic slajvican b'oc, ayic molanec' masanil anima d'a yichañ Jehová d'a jun lugar sic'b'ilal yuuj d'a juntzañ sc'ual q'uiñ chinama, ata' tz'avtaj ley tic yab' masanil anima. ¹² Smolb'ej sb'a masanil anima, eb' viñ vinac, eb' ix ix yed' eb' cotac unin yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. Tze molb'ej e b'a yuj eyab'ani yed' eyoj-tacanel masanil tas syal jun ley tic, yic vach' ay yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat, yic tze c'anab'ajan tas syala'. ¹³ Icha pax chi' eb' eyiñtilal manto ojtannacoc jun ley tic, ol yab'can eb' yic vach' ay

yelc'och Jehová chi' d'a yol sat eb' d'a masanil tiempo d'a sat lum luum ol eyiquej d'a sc'axepalec' a' Jordán tic, xchi viñaj Moisés chi'.

Slajvub' checnab'il

ix yac' Jehová d'a viñaj Moisés

14 Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: Vanxo sc'och stiempoal yic ol ach chamoc. Yuj chi' avtejcot viñaj Josué, tzex b'at d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yic vach' ol vac'canoch yopisio viñ, xchi d'a viñ. Ix b'at viñaj Moisés yed' viñaj Josué chi'. 15 Ata' ix sch'ox sb'a Jehová chi' d'a eb' viñ d'a scal jun nivan asun ix och moyan d'a sti' caj-nub' chi'. 16 Ix lajvi chi', ix yalan d'a viñaj Moisés chi' icha tic: A ach tic toxo ol ach chamoc. Slajvi chi', a jun choñab' tic ol ochcan tzac'an eb' yuj juntzañ yechel scomon diosal juntzañ choñab' ay d'a spatic yichañ b'aj ol c'och eb'. Ol in yactejean eb', ol yix-tanb'at in trato eb' ix in b'o yed'oc. 17 Yuj chi', ol cot voval d'a eb', ol vactancan eb' sch'ocoj. Mañxo ol vab' tas ol yal eb'. Mañxo jantacoc yaelal ol cotcan d'a yib'añ eb', masanto ol yal eb' icha tic: ¿Tas val yuj scab' syail? Yuj am to mañxo ayoc ec' co Diosal d'a co cal, xcham eb'. 18 Ayic ol yab'an juntzañ yaelal chi' eb', ol viq'uel in b'a d'a scal eb' yuj masanil chucal sc'ulej, yuj pax to tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ yechel chi'.

19 A ticnaic jun, tz'ib'ejec jun b'it ol val d'ayex, ol e c'ayb'an eb' eyet-choñab' Israel tic d'ay, ol sb'itan eb' yic svac'och testigoal d'a yib'añ eb'. 20 Ayic ol lajvoc vic'anoch eb' anima tic d'a sat lum luum te yax sat chi', lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, ol va eb' sic'lab'il, ol

b'aq'uechb'oc eb'. Ol lajvoc chi', ol b'at eb' d'a spatic juntzañ comon dios. Ol och eb' ejmelal d'a juntzañ chi'. Ol in spaticanel eb', ol yixtan-b'at in trato eb' in b'onac yed'oc. 21 Ayic ol javoc jantac yaelal yed' ilc'olal d'a yib'añ eb', a jun b'it tic ol ac'an testigoal d'a yib'añ eb'. Axo eb' yiñtilal eb' ol naancot jun b'it tic, ol sb'itan eb'. Yujto ayic manto ochlaj eb' d'a lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a eb', vojtaxo tas ayec' d'a spensar eb', xchi Jehová chi'.

22 A d'a jun c'u chi' ix stz'ib'ejcan jun b'it tic viñaj Moisés, ix yac'an viñ sc'ayb'ej eb' yetisraelal.

23 Ix yalan Jehová d'a viñaj Josué, yuninal viñaj Nun icha tic:

Tza tec'b'ej val a b'a, mañ ach xivoc, yujto ayinñej och ed'oc. A ach ol ic' och eb' etisraelal tic d'a sat lum luum vac'nac in ti' vac'an d'ayex, xchi d'a viñ.

24 Ix lajvi stz'ib'ancan masanil jun-tzañ ley chi' viñaj Moisés chi', 25 ix yalan viñ d'a eb' yiñtil Leví ed'jinac scaxail strato Jehová icha tic:

26 Iq'uecb'at jun tz'ib'ab'il tic, tzeyac'anoch d'a stz'ey scaxail strato Jehová co Diosal, yic syac' testigoal d'a eyib'añ. 27 Yujto vojtax to te pit ex, malaj e gana sq'uxevi e pensar. Ayic ayinto ec' eyed'oc, te pitñej tzeyutej e b'a, ocxom val ol in chamoc. 28 Avtejec eb' yichamtac vinaquil junjun eyiñtilal yed' eb' yajalil choñab', yic svalancanel jun b'it tic d'a eb'. Svac'anoch satchaañ yed' sat luum tic testigoal. 29 Voj-taxo to ayic ol in chamoc ol eyixtan-canb'at e b'a, ol eyactancan jun b'e b'aj tzex vac'canoch tic. Añejtona' vojtaxcopaxi to a d'a b'aq'uiñ, ol javoc yaelal d'a eyib'añ, yujto ol e

tzuntzejcot yoval se'ol Jehová yuj chucal ol e c'ulej d'a yichañ, xchi viñaj Moisés chi'.

Sb'it viñaj Moisés

30 Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Moisés yalan masanil slolonelal jun b'it tic d'a yichañ eb' choñab' icha tic:

32 ¹ Yab'ocab' satchaañ in loloni. Yab'ocab'pax lum lum tas ol vala'.

2 A c'ayb'ub'al sval tic lajan val icha yem ñab'. A lolonel sval tic lajan val icha yal ac'val tz'emi, añeja' icha yem ñab' d'a yib'añ te te' yed' d'a yib'añ añ añc'ul-tac, icha chi' yaji.

3 Svalcaneli to nivan yelc'och Jehová. Iq'uecchaañ sb'i co Diosal.

4 A Jehová b'aj sco col co b'a lajan icha junoc q'uen nivan tenam. Te vach'ñej tas sb'o'o, te tojoliñej sb'eyb'al. Tz'elñejc'och tas syala'.

5 A ex vetchoñab' ex tic, te mañ e mojoc tzex och yuninaloc Jehová, te malaj e vach'il, te pit ex d'ay.

6 ¿Tom yed' e pital chi' tzeyac' spac d'a Jehová? A ex tic malaj e pensar, malaj jab'oc e jelanil. ¿Tom mañoc Jehová co Mam yaj jun? ¿Tom mañoc oñ b'o-ani? A oñ b'oani, oñ yac'anoch d'a choñab'il.

7 Naeccot tas sc'ulejnac Jehová, tze naan d'a juntzañ tiempo ix ec'b'ati. C'anb'ejec eyab' d'a e mam e nun. Ab'ecpax tas syal eb' viñ ichamtac vinac.

8 Ayic ix pucaxcanb'at anima d'a junjun nación yuj Jehová Axoñej Ochi, yuj yac'ancanem stz'acañil sluum junjun choñab', d'a sb'ab'elal ix sna d'a jantac co b'isul a oñ israel oñ tic.

9 A oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob ix oñ sic'canel Jehová yic tzoñ ochcan yicoc.

10 Oñ ilchajelta yuj d'a jun tz'inan lum, b'aj te ov yec' ic'. Ix oñ stañvej val, ix oñ sya ilani, icha val co ya ilan snenal yol co sat.

11 Icha tz'aj sjuanb'at so' noc' nivac ch'acb'a, sc'ayb'an yune' noc' yic sjeñvi, icha pax tz'aj yic'anb'at yune' noc' chi' d'a yib'añ sc'axil, icha val chi' ix oñ yutej Jehová.

12 A ix oñ ic'ancoti, malaj junoc comon dios ix colvaj yed'oc.

13 Ix laj yac'can lum tzalquixtac quiquej. A tas sq'uib'q'ue d'a sat lum ix yac' cab'lej, ix yac'an-pax noc' yalchab' tz'el'ta d'a yol-tac q'uen q'ueen d'ayoñ yed' aceite tz'el d'a te' olivo sq'uib' d'a scaltac q'uen q'ueen.

14 Te nivan yal yim noc' co vacax yed' noc' chiva ix elta, ix co b'oan queso d'ay. Ay noc' quelemtac calnel ix co chi'a. Ix co chipax noc' ch'ac calnel yed' noc' chiva te b'aq'uech stañvaj d'a Basán. A val ixim trigo te vach' ix co va'a, ix cuc'an vino, aton yal sat te' uva.

15 Ex vetchoñab', axo yic ix ex b'aq'uechb'i a ex choñab' Jesurún ex tic,^e ix eyic'anel e b'a d'a Jehová ix oñ b'oani, ix e patiquejcanel co Columal chi'.

^e 32.15 A jun lolonel Jesurún syalelc'ochi "Jun tojol", tz'ilchajpax d'a 3.5 yed' d'a 33.26.

- 16 Ix e tzuntzej val cot yoval sc'ol Jehová, yujto ix ex och ejmelal d'a juntzañ ch'oc diosal chac-b'ilel yuuj.
- 17 Ix eyac'an e silab' d'a juntzañ enemigo, juntzañ mañ diosoc, d'a juntzañ comon dios manta b'aj tzeyaq'uem e b'a, juntzañ comon dios toto sb'ojiq'uei, b'aj mañ yac'nacoc em sb'a eb' co mam quicham.
- 18 A ex vetisraelal ex tic, ix b'at satc'olal eyuuj mach ix oñ b'o-ani yed' co Columal. Majxo e nacot co Diosal ix oñ ac'an pitz-voc.
- 19 Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová ayic ix yilan juntzañ chi', ix ex spatiquejcanel a ex yuninal ex tic.
- 20 Ix yalan Jehová icha tic: Mañxo ol in b'at q'uelan d'a eb', ol vila'tas ol yutoc sb'a eb'. Val yel a juntzañ anima tic te malaj svach'il eb', max yal-laj vac'anoch eb' yipoc in c'ool.
- 21 Ix stzuntzejcot voval eb' yuj juntzañ sdiosal to mañ diosoc. Ix chichon in c'ol d'a eb' yuj juntzañ dios malaj yelc'och chi'. Vuuj, ol tz'a sc'ool eb' yuj juntzañchoñab' malaj yelc'ochi. Añejtona', ol in tzuntzejcot yoval eb' yuj tas ol vac' d'a juntzañxo anima manto nachajel yuuj.
- 22 Ix te cot val yoval in c'ool, icha sq'ue ñiñion yoc te' c'ac'. Masanil tas ay d'a yich lum luum stz'acانب'at yuuj, scha sc'ac'al luum masanto sc'och d'a yich nivac vitz.
- 23 Ichato ol in julb'at juntzañ jul-lab' d'a yib'añ eb',
- syalelc'ochi to ol vac'b'at masanil macañil yaelal d'a yib'añ eb'. Aton juntzañ tic:
- 24 Vejel, c'ac'al ilya te ov, jun yaelal te ov satanel anima. Ol vac'انب'at noc' chium noc' d'a scal eb' yed' noc' chan te ov svenenoal.
- 25 Ol laj cham yuninal eb' d'a yoltac calle yuj q'uen espada. Xiv-c'olalxoñej ol ajec' eb' d'a spat. Ol cham eb' quelemtac, eb' ix cob'estac, eb' icham anima yed' eb' unin tzato chuni.
- 26 Ix in na' to ol in saclemcانب'at eb' israel tic, ol in satanel eb' d'a sat lum luum tic yic vach' mañxa b'aj ol b'inaj eb'.
- 27 Palta malaj in gana tzin sb'uch eb' ajc'ool, malaj in gana syic'-chañ sb'a eb'. Talaj syal eb' icha tic: A oñ val ix co satel eb' israel tic, mañoc Jehová ix satanel eb', talaj xchi eb'.
- 28 Malaj jab'oc spensar eb' anima chi', max nachajel-laj yuj eb'.
- 29 Tato ay spensar eb', tzam nachajel yuj eb' tas ol elc'ochoc.
- 30 ¿Tas yuj ix el lemnaj mil eb' israel d'a junoc eb' yajc'ool? ¿Tas yuj lajuñe' mil eb' ix el lemnaj d'a chavañoc eb'? A eb' ajc'ol chi' malaj jab'oc tas syal yuj eb', palta a in Jehová in Scolumal in eb' israel chi', ix vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb', xchi Jehová.
- 31 A eb' cajc'ol chi' yojtac eb' to a sdiosal eb' scolani, max yal slaj-b'an sb'a yed' co Columal a oñ tic.
- 32 A eb' cajc'ol chi' stzalaj eb' yed' chucal icha schucal eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra.

- Axo stzalajc'olal eb' chi' lajan icha veneno.
- 33 A svino eb' lajan icha svenenoal sti' noc' chan, scham anima yuuj, xchi viñaj Moisés chi'.
- 34 Ix yalanxi Jehová icha tic: Masanil chucal ix sc'ulej eb' ajc'ol chi', naanñej vuuj, ichato toñej sic'an vuuj.
- 35 A inñej ay valan vic vac'anoch syaelal eb'. A in ol vac' spac d'a eb' icha smoj schaan eb'. Ay jun c'ual ol satel eb', yujto lac'anxo sja sc'ual. Jab'xoñej sc'och yorail satel eb', xchi.
- 36 A Jehová ol och yed' eb' schoñab' ayic ol yilani to mañ-xalaj yip eb'. Ol oc' sc'ool Jehová chi' d'a eb' schecab', ayic ol yilani to mañxa junoc mach syal scolvaji, mañxalaj eb' checab', ma eb' yic sb'a.
- 37 Ichato chi' ol sc'anb'an Jehová d'a eb' ajc'ol chi': ¿B'ajtil ay e diosal ticnaic, juntzañ tzex colani, aton juntzañ tzeyac'och yipoc e c'ool,
- 38 juntzañ schianb'at xepual e silab' yed' yuc'an e vino tzeyac' d'ay silab'il? Q'ueocab' van e diosal chi' yic scolvaj eyed'oc. Cotocab'i yic tzex stañvej.
- 39 Naeccoti to a inñej Dios in. Malaj junocxo dios d'a vichañ. A in svac'cham anima, a in pax svac'xi pitzvoc eb'. A in svac' echnaj eb' anima, svañtanpax eb'. Malaj mach syal scolan sb'a d'a yol in c'ab'.
- 40 A in Jehová in tic, ayinñej ec' d'a masanil tiempo, svc'chañ in c'ab' svac'an in ti'
- 41 to ol in b'lo yaj jun oval tic. Icha junoc šiicq'ue ye q'uen

yespada toxoñej scopopi yic sb'at d'a oval, icha chi' ol in c'ulej, yic ol in b'at vac' spac d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol vac' syaelal eb' icha d'a smojal schaan eb'.

- 42 Chic'tacxoñej ol aj in jul-lab' yuj schiq'uil eb'. Axo vespada ol xicancanb'at schib'ejal eb' chamnac yed' pax eb' yamb'il-cot d'a oval. Axo sjolom eb' ayoch ajc'olal d'ayin chi', chic'-tacxoñej ol ajcanoc, xchi Jehová chi'.

- 43 Ex anima d'a junjun nación, tzalajañec yed' schoñab' Jehová, yujto ol spactzitej schamel eb' schecab'. Ol satel eb' ayoch ajc'olal d'a eb', ol yac'an tup smul eb' schoñab' chi' d'a yib'añ. Ol sacb'itajxi slum eb' yuj Jehová, aton b'aj ix laj emcan schiq'uil eb', xchi viñaj Moisés chi'.

Slajvub' checnab'il yalnaccan viñaj Moisés

- 44 Ix c'och viñaj Moisés d'a yichañ masanil choñab' Israel, tzac'anoch viñaj Josué yuninal viñaj Nun yuj viñ, ix yalan masanil slolonelal jun b'it tic viñ d'a eb'. 45 Ix lajvi chi' ix yalan viñ icha tic:

46 A tas ix val tic d'ayex, naan-ñejocab' eyuj d'a masanil tiempo. Aq'uecoch d'a e c'ool. C'ayb'ejec eb' eyuninal yic ol sc'anab'ajej jun ley tic eb' sic'lab'il. 47 Mañ comon loloneloc juntzañ tic, palta to ay e q'uinal yuuj. Tato tze c'anab'ajej smasanil, ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum luum ol eyiquej d'a sc'axepalec' a' Jordán tic, xchi viñ.

**Ix yal Jehová tas ol aj scham
viñaj Moisés**

48 A d'a jun c'u chi' ix lolon
Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

49 Q'ueañ d'a lum svitzal Abarim,
tzach q'uec'och d'a sjolom lum svitzal
Nebo d'a yol lum yic eb' moabita, d'a
yichañ Jericó. Ata' ol ilcanb'at lum
Canaán ol vac' d'a eb' etchoñab' tic.

50 A d'a sjolom jun lum vitz b'aj ol
ach q'ue chi', ata' ol ach chamoc,
icha ix aj scham viñ uc'tac aj Aarón
d'a lum jolom vitz Hor. 51 Yujto ix e
tenec' tas ix val d'ayex e chavañil,
maj in eyic'chaañ d'a yichañ eb'
choñab' israel d'a a a' scuchan
Meriba-cades, d'a taquiñ lum Zin.

52 Yuj chi' mañxo ol ach c'ochlaj d'a
lum luum ix vac' in ti' vac'an d'a eb'
etchoñab' Israel, najatxoñej ol ilcan-
b'at luum, xchi d'a viñ.

**Ix yalcan vach' lolonel viñaj Moisés
d'a yib'añ eb' israel**

33 1 Ayic van sc'och stiempoal
scham viñaj Moisés schecab'
Jehová, ix och ijan viñ yalancan
vach' lolonel d'a eb' yetisraelal. 2 Ix
yalan viñ icha tic:

Scot Jehová d'a lum vitz Sinaí.
Ato d'a Edom syac'cot saquil-
q'uinal d'ayoñ. Ato pax d'a lum
vitz Parán syac'cot copan
stziquiquial. Scot yed' eb' yán-
gel mañxo b'ischajb'enoc. A d'a
svach' c'ab' yed'nac ley, sq'ue
ñilñon sc'ac'al.

3 A Jehová sxajanan eb' schoñab',
stañvej eb' yicxo. A eb' chi'
tz'och ejmelal d'a yichañ,
sc'anab'ajan schecnab'il eb'.

4 A jun ley svac'can tic, ichato
smach'en eb' yiñtilal Jacob
yaji.

5 A Jehová ayoch reyal d'a
Jesurún,^f ayic smolb'an sb'a eb'
yajalil choñab', ayic smolb'an
sb'a masanil eb' yiñtilal Israel,
xchi viñ.

6 Ix syamanoch viñ yalancan vach'
lolonel d'a yib'añ junjun iñtilal. Ix
yalan viñ yuj eb' yiñtilal Rubén icha
tic:

Ayñejocab' ec' eb' yiñtilal
Rubén. Mocab' satel eb', mocab'
quenñejoc ol aj sb'isul eb', xchi
viñ.

7 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
Judá icha tic:

Mamin Jehová, ab' tas syal eb'
yiñtilal Judá. Ic' meltzaj eb' d'a
schoñab', colvajañ yed' a poder
yic syal stec'b'an sb'a eb' d'a
yichañ eb' yajc'ool, xchi viñ.

8 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
Leví icha tic:

Mamin Jehová, ic q'uen
Tumim yed' q'uen Urim, ix ac'
q'uen d'a viñ sic'b'ilel uuj,
aton viñ ix ac' proval d'a
Masah, viñ ix a telaj a b'a
yed'oc d'a a' Meriba.

9 Yelxo val ix ach snib'ej eb' yiñ-
tilal Leví chi' d'a yichañ smam
snun, d'a yichañ yuc'tac, ma
yuninal. A eb' chi' ix
sc'anab'ajej a checnab'il eb',
maj yixtejb'at a trato eb' alb'il-
cani.

10 Syac'ñej a ley eb' sc'ayb'ej eb'
yiñtilal Jacob. Syalanñej a c'ay-
b'ub'al eb' d'a eb' yetisraelal.
Sñusanñej incienso eb' d'a

^f 33.5 Il nota d'a Deuteronomio 32.15.

ichañ, sñusan juntzañ silab' eb'
stz'a smasanil d'a altar.

- 11 Mamin Jehová, ac' val a vach'-
c'olal d'a yib'añ eb', schaocab' a
c'ol yic syac'an yopisio eb'
d'ayach. Tza satcanel eb' yajc'ol
eb' yic vach' maxtzac q'ue van
eb' schichon sc'ol d'a eb', xchi
viñ.

12 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
Benjamín icha tic:

Te xajan eb' yiñtilal Benjamín
yuj Jehová, d'a junc'olal ayec'
eb'. A scolvaj yed' eb'. A ayoch
stañvumaloc eb', xchi viñ.

13 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
José icha tic:

Yac'ocab' svach'c'olal Jehová
d'a yib'añ sluum eb' yiñtilal
José. Aocab' yal ac'val vach'
tz'em d'a luum, ayocab' a a'
sq'ueul d'a sat luum.

- 14 Vach'ocab' tz'aj sq'uib' sat tas
tz'el d'a sat sluum eb' d'a junjun
ab'il, vach'ocab'pax tz'aj sat te
te' d'a junjun ujal.

- 15 Nivanocab' sat te' avb'en te'
vach' tz'el d'a spac'ultac lum
vitz aytaxonec' d'a peca' smol
eb'.

- 16 Vach'ocab' tz'aj sat te' avb'en
te' tz'el d'a sat sluum eb' yuj
svach'c'olal Jehová, aton
sch'oxnac sb'a d'a scal te' q'uiix
ayoch sc'ac'al. Cotocab'can
masanil juntzañ vach'c'olal tic
d'a yib'añ eb' yiñtilal José,
aton viñ sic'b'ilel d'a scal eb'
yuc'tac.

- 17 Te ay smay eb' yiñtilal José,
aton eb' yiñtilal Efraín mañxo
b'ischajb'enoc yed' eb' yiñtilal
Manasés, smilalxo eb'. Te ay
smay eb' icha junoc noc' mam

vacax, ma icha yip junoc noc'
caltacte'al vacax nivac sch'aac.
Ol spech masanil choñab' eb'
masanto b'aj slajvic'och yol-
yib'añq'uinal, xchi viñ.

18 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
Zabulón yed' eb' yiñtilal Isacar icha
tic:

Tzalajañec ex yiñtilal Zabulón
b'ajtac tzex eq'ui. Añejtona' ex
pax tic ex yiñtilal Isacar,
tzalajañec b'ajtac cajan ex.

- 19 Tzeyavtejcot masanil eb' eyetis-
raelal d'a tzalquixtac, tzeyac'an
silab' to scha sc'ol Jehová.
Tzeyac' tzalajb'oc e c'ool yed'
b'eyumal ay d'a yol a' mar yed'
juntzañ tas te vach' ay d'a stitac
a' chi', xchi viñ.

20 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
Gad icha tic:

Ic'jocab' chaañ Jehová ix ac'an
levanb'oc sluum eb' yiñtil Gad.
Lajan eb' icha noc' nun choj
tz'em cutzan, sjecchitanel sc'ab'
yed' sjolom schib'ej. Icha chi' ol
yutej eb' yajc'ool eb' yiñtil Gad
chi'.

- 21 Ix sic'canel lum luum te vach'
eb' yiñtilal Gad chi'. A jun luum
chi' smoj val to a d'a eb' yajal
tz'ac'ji luum. Ayic ix smolb'an
sb'a eb' yajalil choñab' Israel, a
eb' yiñtilal Gad ix sc'anab'ajej
eb' icha val yalan schecnab'il
Jehová, xchi viñ.

22 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
Dan icha tic:

A val eb' yiñtilal Dan tic lajan
val eb' icha junoc noc' quelem
choj ay d'a Basán sq'ue tz'it-
najoc, xchi viñ.

23 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal
Neftalí icha tic:

A eb' yiñtilal Neftalí tic, vach' yajcan eb' yuj svach'c'olal Jehová, yic eb' yaj lum tz'eme'och d'a sur d'a a' ñajab', xchi viñ.

24 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal Aser icha tic:

Tzijtumocab' svach'c'olal Jehová syac' d'a eb' yiñtilal Aser, xajanocab' eb' yuj eb' yetisraelal. Ochocab' eb' b'eyumal yuj yaceiteal te' olivo ay d'a sluum.

25 Aocab' q'uen hierro yed' q'uen bronce tz'ec' c'atan syam-nub'aloc spuertail schoñab' eb'. Tec'anocab' eb' d'a masanil tiempo.

26 Ex Jesurún, malaj mach syal slajb'an sb'a yed' co Diosal. Te ay smay sb'eyec' d'a yib'añ asun ayic sjavi oñ scolol.

27 A Dios ayñejec' qued'oc. D'a masanil tiempo tzoñ stañvej. A jantac spoder malaj slajvub', tzoñ scol sic'lab'il. A Jehová ol ic'anel eb' caje'ol d'a quichañ, ol yalani to ol co satel eb'.

28 A oñ israel yiñtil oñ viñaj Jacob tic, junc'olal ol oñ ajñejec' yed' quiñtilal d'a co luum. Te vach' ol aj ixim co trigo yed' sat te' co uva, yujto mañ ol och vaan yac'an ñab' d'a co luum tic.

29 Ex vetisraelal, te vach' quico', ¿mach val junoc syal slajb'an sb'a qued'oc? A Jehová tzoñ colani, a tzoñ tañvani, scolvajpax qued'oc. Icha quespada yaj Jehová yic scae'an ganar eb' caje'ool. Ol yaqu'em sb'a eb' caje'ol chi' d'ayon, xchi viñaj Moisés chi'.

A schamel viñaj Moisés

34 ¹ A d'a spañanil yol yic Moab ayec' viñaj Moisés chi' ayic ix q'ue viñ d'a jolom vitz Nebo ay d'a sjolom lum nivan vitz Pisga, aton lum ay d'a yichañ Jericó. Ata' ix sch'oxcanb'at masanil lum luum Jehová yil viñ: Aton masanil lum Galaad masanto b'aj ay smacb'en eb' yiñtilal Dan, ² lum smacb'en eb' yic Neftalí, eb' yic Efraín, eb' yic Manasés yed' masanil lum yic eb' yic Judá, masanto sc'och lum d'a a' mar Mediterráneo. ³ Scot lum d'a Neguev masanto sc'och lum d'a yac'llical sti' a' Jordán yed' d'a masanil spatictac Jericó schoñab'il te' palma, masanto sc'och lum d'a Zoar. ⁴ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic:

Aton jun luum tic vac'nac in ti' vac'an d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob. Valannac d'a eb' viñ icha tic: A jun luum tic ol vac' d'a eb' eyiñtilal, xin chi, yuj chi' tzin ch'oxcanb'at lum d'ayach, vach'-chom mañxo ol ach c'och d'a luum, xchi Jehová chi' d'a viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ata' ix cham viñaj Moisés schecab' Jehová chi', d'a yol yic Moab, icha ix aj yalan Jehová chi' d'a viñ. ⁶ A d'a jun ch'olan d'a yol yic Moab d'a yichañ Bet-peor ix mucji viñ yuj Jehová chi', palta malaj mach ojtannac jun b'aj mucancan snivanil viñ chi'. ⁷ 120 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. Vach'to yilan viñ, tec'antopax viñ ayic ix cham viñ chi'.

⁸ Jun val ujal ix och eb' choñab' israel d'a cusc'olal yuj schamel viñ chi' d'a tz'inan luum yic Moab, icha sb'eyb'al eb'. ⁹ Ayic manto cham viñaj Moisés chi', ix yac'canb'at sc'ab' viñ d'a yib'añ viñaj Josué yuninal

viñaj Nun yic schaancan sjelanil viñ yed' yopisio icha ix aj yalan Jehová. Yuj chi' a eb' choñab' israel, ix sc'anab'ajej eb' tas ix yal viñaj Josué chi'.

10 Atax d'a jun tiempoal chi', mañxa junocxo schecab' Jehová d'a scal eb' choñab' israel q'uelc'umb'a ix aj Jehová ix lolon yed'oc, icha ix aj slolon yed' viñaj Moisés. **11** Mañxa

junocxo mach ix c'ulan tas satub'tac yilji yed' milagro icha sc'ulejnac Jehová yed' viñaj Moisés chi' d'a yol yic Egipto d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' d'a masanil eb' aj Egipto chi'.

12 Malaj junocxo mach nivan yel-c'och sc'ulan tastac ay smay icha sc'ulejnac viñaj Moisés d'a yichañ eb' yetisraelal.

A Yab'ixal Tas Sc'ulejnc Viñaj

JOSUÉ

Josué sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'ilcan yab'ixal viñaj Josué, aton viñ ochnac sq'uexuloc viñaj Moisés d'a yopisio. A jun libro tic, syalcot yab'ixal eb' israel. A viñaj Josué chi' cuchb'annac eb' ayic yac'annac oval eb' yed' juntzañ choñab' ay d'a lum Canaán. A d'a capítulo 1 masanto d'a 12, ata' syal yuj tas ajnac sc'axpajec' eb' israel d'a yol a' Jordán yed' tas yutejnc eb' yac'an ganar choñab' Jericó, choñab' Hai, choñab' Hazor yed' juntzañcho choñab' ay d'a juntzañ lugar chi'.

Axo d'a capítulo 13 masanto d'a 22, ata' syala' tas ajnac spojchajec' lum Canaán chi' d'a junjun iñtilal eb' israel chi'. Syalanpax yuj tas yutejnc eb' sic'ancanel juntzañ choñab' b'aj scol sb'a eb' smilancham junoc anima mañ sc'anoc sc'ool sc'ulani. Syalanpax tas ajnac scheclajcan juntzañ schoñab' eb' levita, yujto a eb' chi' maj schalaj slum eb' d'a scal eb' yetisraelal chi'. Axo chab'xo capítulo d'a slajvub'xo, syalcot yuj tas yalnaccan viñaj Josué ayic te ichamvinacxo viñ. Syalanpaxcot tas ajnac smolb'an sb'a masanil eb' israel chi' d'a Siquem, ayic sb'oannacxi strato eb' yed' Dios. Sc'anb'annac viñaj Josué d'a eb' anima chi' yic syab'an viñ tas sna eb', ix yac'an sti' eb' yac'an servil Jehová. Axo d'a slajvub' jun libro tic, syalcot yuj schamel yed' tas ajnac smucchaj viñaj Josué chi' yed' viñaj Eleazar sat sacerdote yuninalcan viñaj Aarón.

Ix ac'ji yopisio viñaj Josué yuj Dios

1 Ayic toxo ix cham viñaj Moisés schecab' Jehová, ix yalan Jehová chi' d'a viñ ix colvaj yed' viñaj Moisés chi', aton viñaj Josué yuninal viñaj Nun:

2 Toxo ix cham viñ in checab' aj Moisés, yuj chi' a achxo ol a cuchb'ej jun choñab' tic. Ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán tic, ol ex c'och d'a sat lum luum ol vac' chi' d'ayex. **3** A d'a masanil lum luum b'aj ol ex ec'oc, ol eyiquejcan luum, icha ajnac valan d'a viñaj Moisés. **4** Masanil lum sb'atñej d'a taquiñ luum masanto d'a lum Líbano, sb'atñej lum d'a a' nivan Éufrates, masanil lum yic eb' hitita masanto sc'och d'a a' mar Medite-rráneo d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ol vac'ñej lum d'ayex.

5 Malaj junoc mach ol stec'b'ej sb'a yac'an oval ed'oc yujto ayin-ñejoch ed'oc d'a masanil tiempo, icha ix aj vochñej yed' viñaj Moisés chi'. Malaj b'aq'uiñ ol ach vactejcani.

6 Tec'anñej tzutej a b'a, mañ ach xivoc, yujto a ach ol a puquec' lum luum chi' yic tz'ochcan lum smac-b'enej juntzañ anima tic, aton lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham.

7 Añej sval d'ayach, to tza tec'b'ej a b'a, mañ ach xivoc, tza c'anab'ajan masanil c'ayb'ub'al ix yalcan viñ in checab' aj Moisés d'ayach. Mañ a patiquejel jab'oc jun c'ayb'ub'al tic yic vach'ñej ol ach ajelc'ochoc. **8** Mañ actejcan avtan b'aj tz'ib'ab'ilcan c'ay-b'ub'al tic, d'a c'ual d'ac'val tza naub'tañej tas syala', yic vach' ol a c'anab'ajej masanil tas syal chi'. Tato

icha chi', masanil tas ol a c'ulej, vach'ñej ol aj yelc'ochi. **9** A in sval d'ayach to tec'anñej tzutej a b'a, mañ ach xivoc, mocab' chab'ax a c'ool, yujto a in Jehová a Diosal in, ayinñejoch ed'oc yalñej b'aj tzach eq'ui, xchi Jehová d'a viñ.

**Ix yac' lista sb'a viñaj Josué
sb'at d'a oval**

10 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Josué d'a eb' yajalil choñab' Israel icha tic:

11 Ixiquec d'a masanil campamento, tzeyalani to syac' lista svael eb' anima smasanil, yujto a chab'ej tzoñ c'axpajec' d'a a' Jordán, yic syac'ancan lum lum chi' Jehová co Diosal quicoc, xchi viñ.

12 Ix yalan viñ d'a eb' yiñtilal Rubén, d'a eb' yiñtilal Gad yed' d'a nañal eb' yiñtilal Manasés icha tic:

13 —Naeccot masanil tas ix yalcan viñaj Moisés d'ayex, viñ schecab' Jehová, ayic ix yalan viñ to a Jehová ol ac'an jun lum tic d'ayex yic tzex cajnaj d'a junc'olal. **14** Ol eyactejean eb' ix eyetb'eyum, eyuninal yed' noc' e molb'etzal noc' d'a lum tic, aton lum ix yac'can viñaj Moisés d'ayex d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán tic. A exxo e masanil stiempoal val e b'at d'a oval, aq'uec lista e b'a yed' eyamc'ab', tzex b'ab'laj d'a yichañ masanil eb' quetchoñab' tic, yic ol ex c'axpaj d'a a' Jordán tic yic tzex colvaj yed' eb'. **15** Masanto ol yac' Jehová lum b'aj ol aj eb' d'a junc'olal, aton lum ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u icha ix aj yac'an lum eyic tic Jehová chi'. Ayic toxo ix yiquejean lum eb', ol ex meltzajxicot d'a lum eyic tic, axo e cajnajcan d'a sat lum, xchi viñ d'a eb'.

16 Ix tac'vi eb' icha tic.

—A masanil tas tzal tic, ol co c'anab'ajej, yalñej b'aj tzoñ a chec-b'ati, ol oñ b'atoc. **17** Ol ach co c'anab'ajej icha ix aj co c'anab'ajan viñaj Moisés d'a masanil tas ix yal d'ayoñ. Añej to tz'ochñej Jehová co Diosal ed'oc icha ix aj yoch yed' viñaj Moisés chi'. **18** Yalñej mach eb' max c'anab'ajan tas tzala', mato spitej sb'a d'ayach, a eb' chi' smiljicham eb'. Añej to tza tec'b'ej a b'a, mañ ach xivoc, xchi eb' viñ d'a viñaj Josué chi'.

**A chavañ eb' viñ ix b'at ilan
choñab' Jericó**

2 **1** Ayic ayec' viñaj Josué d'a lum Sitim, ix schecanb'at chavañ eb' viñ vinac viñ, yic sb'at yil lum eb' viñ d'a elc'altac, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Ixiquec b'at eyil lum lum chi', tzeyilan val tas yaj choñab' Jericó, xchi viñ d'a eb' viñ. Ix b'at eb' viñ b'ian, axo d'a jun ix ajmul ix scuchan Rahab d'a yol choñab' chi' ix c'och eb' viñ sc'an sposado. Ix can eb' viñ d'a spat ix. **2** Palta ay eb' ix ilan sc'och eb' viñ, yuj chi' ix b'at yalan eb' d'a viñ sreyal Jericó chi'.

—Ay juntzañ eb' viñ israel ix javi ul yil co choñab' tic, xchi eb'.

3 Yuj chi', ix yalb'at viñ rey chi' d'a ix Rahab chi' icha tic:

—Aq'uelta juntzañ eb' viñ israel ayec' posado chi' d'ayach, ac'och eb' viñ d'a yol co c'ab' yujto toñej tzul yilb'at co choñab' tic eb' viñ, xchib'at viñ rey chi'.

4-6 Ix yalan ix icha tic:

—Yeltoni, ay juntzañ eb' viñ ix ec' d'a tic, palta mañ vojtcacoc b'ajtil ix cot eb' viñ. Axo yic vanxo sq'uc'b'i ix b'at eb' viñ, yujto yorailxo smachaj spuertail choñab'. Mañ vojtcacoc

tas b'eal b'aj ix b'at eb' viñ. Tato elañchamel tzex b'at d'a spatic eb' viñ, tecan tzato yamchaj eb' viñ eyuuj, xchi ix. Icha chi' ix aj yalan ix, palta toxo ix sc'ub'ejel eb' viñ ix d'a spañanil yib'añ spat, d'a yalañ jun-tzañ añ lino manojail yaji.

7 Ix lajvi chi' ix b'at tzac'an eb' viñ schecab' viñ rey chi' d'a spatic eb' viñ yalani, masanto ix c'och eb' viñ d'a sti' a' Jordán b'aj jay a', ixñej val elcan eb' viñ soldado chi', ix macchaj spuetail choñab'. 8 Axo yic manto vaylaj eb' viñ chavañ chi', ix q'uec'och ix Rahab d'a yib'añ spat chi' d'a eb' viñ, ix yalan ix icha tic:

9 —Vojtac to a Jehová ix ac'an jun lum tic d'ayex, yuj chi' ix javi jun nivan xivc'olal d'a quib'añ, mañxo oñ animaoc scab'i ayic scab'an e pecal. 10 Cab'nac specal ayic eyelnaccot d'a Egipto to a Jehová pojannac snañal a' Chacchac Mar, eyec'naccot d'a staquiñal. Cab'annacpax specal to e satnac-canel chavañ eb' viñ sreyal amorreo d'a sc'axepalec' a' Jordán, aton viñaj Sehón yed' viñaj Og. 11 Te xivnac oñ ayic cab'annac specal jun chi'. Malaj mach syal stzac'van d'ayex, yujto a Jehová e Diosal, añejton Dios d'a satchaañ yed' d'a sat lum luum tic. 12 Yuj chi' tzin tevi d'ayex to tze loc sb'i Jehová e Diosal yic tzeyac'ancan e ti' d'ayin to tze nacot masanil eb' ayto vuj in b'a yed'oc, icha val tzex vutej tic. Yuj chi' aq'uec junoc seña, tato yel tzeyala' 13 to tzeyac' nivanc'olal d'a yib'añ in mam in nun yed' masanil eb' in nulej yed' masanil tas ay d'a eb', mocab' sateloc, xchi ix.

14 Ix tac'vi eb' viñ chavañ chi' icha tic:

—Scac' co ti' to ol ex co nacoti, añej tato malaj b'aj tzal jun tic. Ayic ol yac'anoch jun lum tic Jehová d'a yol co c'ab', ol ach co colcaneli, xchi eb' viñ d'a ix.

15 A ix Rahab chi', a d'a yib'añ smuroal jun choñab' chi', ata' b'ob'il-q'ue spat ix, yuj chi' axo d'a sventenail spat ix chi', ata' ix yaq'uel eb' viñ ix. C'ojanc'olal ix em d'uñuñoc eb' viñ d'a spatiquel jun choñab' chi' yuj ix d'a jun ch'añ lasu. 16 Ayic mantzac em eb' viñ, ix yalan ix d'a eb' viñ icha tic:

—Ixiquec d'a caltac te' d'a lum jolom vitz chi', yic mañ ol ex ilchaj yuj eb' viñ tzex sayanec' chi', tze c'ub'ejel e b'a ta' oxecoc c'ual, masanto sjaxcan eb' viñ d'a yol choñab' tic, ichato chi' tzex pax b'aj ex cot chi', xchi ix d'a eb' viñ.

17 Ix yalan eb' viñ d'a ix icha tic: —Ol caq'uelc'och co ti' ix cac'can tic d'ayach, 18 palta ayic ol oñ javoc cac' oval yed' a choñab' tic, yovalil locanocab'em jun chacchac lasu d'a ventena b'aj ol oñ aq'uem d'uñuñoc tic. Tza molb'ancot a mam a nun, eb' a nulej yed' eb' ayto uj a b'a yed'oc d'a yol a pat tic. 19 Tato ay junoc tz'el d'a yol a pat tic ayic van cac'an oval chi', tato schami, max canlaj schamel chi' d'a quib'añ, palta tato a d'a yol a pat tic ayec' junoc scham cuuj, a schamel chi' scan d'a quib'añ. 20 Añejtona' tato tzaletla tas tzul co c'ulej tic, a oñxo tic mañxo ol caq'uelc'och co ti' ix cac' tic d'ayach, xchi eb' viñ.

21 —Ichocab' ta', xchi ix.

Ix lajvi yalan quil co b'a eb' viñ d'a ix, ix stzec'ancanoch jun ch'añ lasu chi' ix d'a sventenail spat chi'.

22 Ix q'uecan eb' viñ chavañ chi' sc'ub'ejel sb'a oxec' c'ual d'a caltac

te' d'a jolom vitz chi'. Ix ec' eb' viñ soldado chi' say eb' viñ, palta maj ilchajlaj eb' viñ, yuj chi' ix meltzaj eb' viñ soldado chi' d'a Jericó chi'.

23 Axo eb' viñ chavañ ilum luum chi', ix emixta eb' viñ, ix c'axpajxi-ec' eb' viñ d'a a' Jordán chi', ix c'ochxi eb' viñ b'aj aycan viñaj Josué chi', ix och ijan eb' viñ yalan d'a viñ tastac ix b'at yil eb' viñ ta'.

24 Ix yalan eb' viñ icha tic: A Jehová van yac'anoch juntzañ choñab' chi' d'a yol co c'ab', yujto a eb' anima ta' ichato chamnaxco eb' yuj xivelal d'ayoñ, xchi eb' viñ.

Ix ec' eb' israel d'a yol a' Jordán

3 ¹ Axo d'a junxo c'u te ac'valto, ix b'at viñaj Josué yed' eb' yetisraelal, ix el eb' d'a Sitim, ix c'och eb' d'a sti' a' Jordán, ix och vaan eb' d'a sti' a' chi', majto ec'laj eb'. ² Axo d'a schab'jial ix ec' eb' yajalil choñab' d'a masanil campamento, ³ ix yalan eb' d'a masanil eb' yetisraelal chi' icha tic: A val ol eyilan yec' te' scaxail strato Jehová co Diosal yuj eb' sacerdote, eb' yiñtilalcan viñaj Leví, tzex och tzac'an yuj te'. ⁴ Icha chi' ol aj eyojtacaneli, b'ajtil ol ex b'atoc, yujto mantalaj junoc ex eyojtac jun b'e chi', mañ ex te c'och d'a slac'anil te', najat tzac'anto e b'at yuj te', icha am junoc kilómetro tzac'an ex d'a spatic te', xchi eb'.

⁵ Ix yalan viñaj Josué d'a eb' anima chi': A ticnaic, sacb'itejec e b'a yujto a q'uic'an sch'ox Jehová tas satub'tac yilji d'a co cal, xchi viñ. ⁶ Ix yalanpax viñ d'a eb' sacerdote: Iq'uecb'at te' scaxailtrato, tzex b'ab'laj yuj masanil eb' anima tic, xchi viñ. Yuj chi' ix sb'achanb'at te' eb', ix b'ab'laj eb' yuj eb' anima chi'.

⁷ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi': A ticnaic ol in chael yich ach vic'anchaani yed' opisio, yic vach' syil eb' to ayiniñejoch ed'oc, icha ix in ochñej yed' viñaj Moisés.

⁸ Tzalan d'a eb' sacerdote tz'ic'anb'at te' scaxailtrato tic: Ayic ol ex c'och d'a a' Jordán chi', ol ex b'at jab'oc d'a yol a', ol ex can tec'tec' d'a yol a' chi', xa chi d'a eb', xchi Jehová. ⁹ Ix yalan viñaj Josué d'a eb' israel chi': Nitzecot e b'a tzeyab'an tas syal Jehová co Diosal. ¹⁰ A yuj tas ol eyil ticnaic, ata' ol nachajel eyuuj to ayec' Dios pitzan d'a co cal. A Jehová chi' ol ic'anel eb' cananeo, eb' hitita, eb' heveo, eb' ferezeo, eb' gergeseo, eb' amorreo yed' eb' jebuseo d'a quichañ. ¹¹ Axo ticnaic jun, a te' scaxail strato Jehová, aton Dios ay yic masanil yolyib'añquinal tic, ol b'ab'laj b'achchajb'at te' d'a yol a' Jordán d'a quichañ. ¹² Yuj chi' tze siq'uel jayvañoc eb' yajalil choñab' ol och yopisio, junjun eb' d'a junjun iñtilal. ¹³ Ayic ol yac'anem yoc eb' sacerdote d'a yol a' chi', aton eb' ed'-jinac te' scaxail strato Jehová, aton Dios ay yic masanil yolyib'añquinal tic, ol spojan sb'a a', a a' tz'emul d'a yib'añ, ol vanaj a', icha ñajab' ol yutoccan sb'a a', xchi viñ.

¹⁴ Yuj chi' ix yic'anqu'e van sc'ael eb', yic sc'axpajec' eb' d'a a' Jordán chi', b'ab'el eb' sacerdote ed'jinac te' scaxailtrato chi' yuj eb'. ¹⁵ Te ayqu'e a', tz'el a' d'a stitac smelemal, aton val d'a stiempoal sjochchaj ixim trigo. Añej yic ix yac'anem yoc eb' sacerdote chi' d'a yol a', ¹⁶ elañ-chamelñej ix och vaan a' yemuli. Najatto ix smolb'ejcan sb'a a' d'a stojolal choñab' Adán masanto ix c'och a' d'a choñab' Saretán. Axo pax

a' ix can d'a yalañ chi' jun, ix b'atñej a' masanto ix lajvib'at a' d'a yol a' mar Muerto. Ichaton chi' ix aj spojan sb'a a' Jordán chi'. Ix ec' eb' israel d'a staquiiñal d'a yol a' chi', d'a yichañcot choñab' Jericó. **17** Axo eb' sacerdote ed'jinac te' scaxail strato Jehová chi', ix ochcan vaan eb' d'a snañal yol sb'e a' chi', taquiiñ lum b'aj ix can tec'tec' eb' chi', axo masanil eb' israel van sc'axpajec' eb'.

A lajchave' q'uen q'ueen snanab'ilcoti

4 **1** Ix lajvi yec'can eb' anima chi' smasanil d'a yol a' Jordán chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: **2** Siq'uel lajchavañoc eb' viñ vinac d'a scal eb' anima tic, junjun eb' viñ d'a junjun iñtilal, tzalani to **3** syic'queta junjunoc q'uen q'ueen eb' viñ d'a yol a' b'aj liñanec' eb' sacerdote tic, syic'anb'at q'uen eb' viñ b'aj ol ex can d'a jun ac'val tic, xchi d'a viñ.

4 Yuj chi', ix yavtancot eb' viñ lajchavañ chi' viñaj Josué chi', aton eb' viñ ix siq'uel viñ chi'. **5** Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Emañec d'a snañal yol sb'e a' chi', tzex c'och d'a yichañ te' scaxail strato Jehová co Diosal, junjun ex tzeyic'queta junjunoc q'uen q'ueen, junjun d'a junjun iñtilal, lajchave' syil sb'a q'ueen. **6** A q'uen q'ueen chi' yic ol nachajcot b'aq'uiñ ayic ol sc'anb'an eb' eyuninal d'ayex: ¿Tas syalelc'och juntzañ q'uen q'ueen tic? ta xchi eb', **7** ol eyalan d'a eb' icha tic: A syalelc'och juntzañ q'uen q'ueen tic to ayic sc'axpajnac ec'ta eb' sacerdote yed' te' scaxail strato Jehová, ix spojan sb'a a' Jordán d'a yichañ te' caxa chi'. Yuj chi' a q'uen q'ueen tic nanab'ilcot yajcan q'ueen d'a tas

ujinac d'a tic d'ayoñ israel oñ tic, xe cham d'a eb', xchi viñaj Josué chi'.

8 Ix sc'anab'ajan eb' viñ sc'ulan tas ix yal viñ chi'. Ix em eb' viñ, ix yic'anqueta junjun q'uen q'ueen chi' eb' viñ d'a yol a', junjun q'uen d'a junjun eb' yiñtilal Israel, ix yic'anb'at q'uen eb' viñ d'a campamento, ix smolb'ancan q'uen eb' viñ icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Josué chi'. **9** Ix schecan viñaj Josué chi' molb'ajpax lajchavexo q'uen d'a yol sb'e a' Jordán chi', b'aj ix och vaan eb' sacerdote d'a yol sb'e a' yed' te' scaxail trato chi', a juntzañ q'uen q'ueen chi' ix canñej q'ueen ta'.

10-13 Ayic liñanoch eb' sacerdote d'a snañal yol sb'e a' Jordán chi', ix sc'anab'ajan eb' israel tas ix schec Jehová yal viñaj Josué chi'. Masanil ix elc'och icha ix yutej yalancan viñaj Moisés d'a viñaj Josué chi'. Ix ec' eb' viñ soldado yic yiñtilal Rubén, eb' viñ yic Gad yed' nañalxo eb' viñ yic Manasés. Yed'nac syamc'ab' eb' viñ yic oval, ix b'ab'laj eb' viñ d'a yichañ eb' anima chi', icha ix aj yalancan viñaj Moisés chi'. Ay am junoc 40 mil eb' viñ ix b'ab'laj d'a yichañ eb' schoñab' Jehová chi', ix c'och eb' viñ smasanil d'a yichañcot Jericó. Elañ-chamel ix laj ec' eb' israel chi'. Ayic ix ec'can masanil eb' anima chi', ichato chi' ix ec' eb' sacerdote yed' te' scaxail strato Jehová chi'. Ix lajvi chi', ix b'ab'lajxi eb' d'a yichañ masanil anima chi'. **14** A d'a jun c'u chi', a Jehová ix ic'anchaañ viñaj Josué chi' d'a yopisio d'a yichañ eb' anima chi', yic nivan tz'aj yelc'och viñ d'a yol sat eb' d'a masanil tiempo, icha ix yutej sb'a eb' d'a viñaj Moisés.

A te' Scaxail Trato (Jos 4.18)

15 Ayic ix lajvi yec'can eb' d'a yol a' Jordán chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: **16** Al d'a eb' sacerdote ed'jinac te' scaxail trato chi' to tz'ec'ta eb' d'a yol a' chi', xchi d'a viñ.

17 Ix yalan viñ: Q'ueañeccot d'a yol a', xchi viñ. **18** Ixñej q'ueul eb' d'a sti' a', ix cotxi usnaj a' molancan d'a yib'añ chi', ix laj b'atxican a' d'a yol sb'e icha yic manto vanaj a'.

19 Ayic ix ec' eb' israel d'a yol a' Jordán chi', d'a val slajuñil c'ual yoch b'ab'el uj, ix c'och eb' d'a Gilgal, d'a yichañcot Jericó d'a stojolal b'aj sjavi c'u. **20** Ata' ix schec mol-b'ajcan q'uen q'ueen chi' viñaj Josué, q'uen ix yic'q'ueta eb' d'a yol a' Jordán chi'. **21** Ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Tato ol sc'anb'ej eb' eyuninal d'ayex d'a b'aq'uiñ tas syalelc'och juntzañ q'uen q'ueen tic, **22** tzeyalan d'a eb' yuj tas ix aj quec'ta d'a yol a' Jordán tic, **23** yed' tas ix aj spojan sb'a a', yujto a Jehová co Diosal ix alani to d'a taquiñal ix aj quec'ta,

icha ix yutej spojan sb'a a' Chacchac Mar yuuj ayic quec'naccoti ayic quel-nac d'a Egipto. **24** Icha chi' ix yutej Jehová yic vach' syojtaquejel masanil anima ay d'a yolyib'añq'uinal tic to nivan yelc'och spoder, yic ay yelc'ochpax Jehová co Diosal d'a yol co sat d'a masanil tiempo, xchi viñaj Josué chi'.

A scampamento eb' israel d'a Gilgal

5 ¹ Masanil eb' viñ sreyal eb' amorreo ay d'a sc'axepal ec'ta a' Jordán d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' eb' viñ sreyal eb' cananeo d'a sti' a' mar Mediterráneo, ix yab' specal eb' tas ix aj stacji a' Jordán yuj Jehová ayic ix ec'ta eb' israel d'a yol a'. Yuj chi' ix xivb'at eb', mañxalaj junoc eb' stec'b'ej sb'a sb'at yac' oval yed' eb' israel chi'.

2 A d'a jun tiempoal chi' ix yal Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: B'oec jayeoc q'uen cuchilub' d'a q'uen pachab', tzalani to tz'ac'ji circuncidar eb' etchoñab' tic, xchi d'a viñ.

3 Ix yalan viñaj Josué chi' to sb'o q'uen cuchilub' chi', yic tz'ac'ji circuncidar masanil eb' viñ israel ayic ayec' eb' viñ d'a tzalan Aralot. **4** Ix ac'ji circuncidar eb' viñ smasanil, yujto a masanil eb' viñ stienpoal yoch soldadoal ayic yelnac eb' d'a Egipto, chamnaccan eb' viñ d'a tz'inan luum. **5** Yujto a eb' viñ elnaccot d'a Egipto chi', ac'b'il circuncidar eb' viñ smasanil, axo eb' viñ ix alji d'a tz'inan luum chi', manto ac'b'iloclaj circuncidar eb' viñ. **6** Ay 40 ab'il ix ec' eb' israel chi' d'a tz'inan luum chi', yuj chi' a eb' viñ stienpoal yoch soldadoal ayic yelnac eb' d'a Egipto, toxo ix laj cham eb' viñ, yujto maj

sc'anab'ajeb' eb' viñ tas ix yal Jehová. Yuj chi' yalnac to malaj junoc eb' ol ilan lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' smam yicham eb', aton lum te yax sat. **7** Yuj chi', ix schec viñaj Josué chi' ac'chaj circuncidar eb' viñ yuninal eb' viñ ix alji, aton eb' viñ ix can sq'uexuloc smam, manto ac'jilaj circuncidar eb' viñ yujto d'a yol b'e ix laj alji eb' viñ. **8** Axo ix lajvi yac'ji circuncidar eb' viñ, ix can eb' viñ d'a yol scampamento, masanto ix laj b'oxi eb' viñ. **9** Ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: A d'a jun c'u tic svc'canel sb'uchval lolonel eb' aj Egipto d'ayex, xchi d'a viñ. Yuj chi' Gilgal ix sb'iejcan jun lugar chi'.^a

10 Ayic aytoec' eb' israel d'a yol scampamento d'a Gilgal d'a ac'lic d'a yichañcot Jericó, d'a 14 yoch uj d'a yemc'ualil, ix yac'anocho q'uiñ eb' yic snaancot eb' ayic yelnac eb' libre d'a Egipto. **11** Axo d'a yevial slajvi q'uiñ chi', a tastac tz'el d'a sat lum chi', a ix sva eb', aton ixim pan malaj yich yed' ixim trigo mayb'il d'a cal c'ac'. **12** Atax ta' ochnaccan vaan sjavi maná, yuj chi' majxo svalaj maná chi' eb' israel chi'. A d'a jun ab'il chi' axoñej tas tz'el d'a sat lum Canaán chi' ix sva eb'.

Ix yil Yajalil eb' soldado Jehová viñaj Josué

13 Ayic ayec' viñaj Josué d'a slac'anil Jericó, ix yil jun icha soldado viñ yed'nacq'ue yespada d'a yol sc'ab', ix snitzanb'at sb'a viñaj Josué chi' d'a stz'ey, ix sc'anb'an viñ d'ay icha tic:

—¿Tom quetb'eyum ach, mato etb'eyum a b'a yed' eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ? xchi viñ d'ay.

14 —Maay, val yel a in tic Yajal vaj d'a eb' soldado Jehová, xchi. Ayic ix yalan jun chi', ix emc'och ñojnaj viñaj Josué chi' d'a sat lum d'a yichañ, ix yalan viñ d'ay icha tic:

—A checab' in Mamin. ¿Tas a gana tzin c'ulej ticnaic? xchi viñ. **15** Ix tac'vi icha tic:

—Iq'uel a xañab', yujto a jun lugar b'aj ayach ec' tic yic Jehová yaji, xchi. Yuj chi' ix sc'anab'ajeb' viñaj Josué chi' d'ay.

A tas ix aj yoch oval d'a Jericó

6 **1** A spuetail Jericó te vach' yaj smacchaji yujto xiv eb' d'a eb' israel. Yuj chi' malaj junoc mach syal yelta, ma tz'och d'a yol choñab' chi'. **2** Ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: A in ol vac'och jun choñab' tic d'a yol a c'ab' yed' viñ sreyal yed' eb' viñ soldado. **3** E masanil ex soldado israel ex tic, junjun c'u ol ex ec' oyoyoc juneloc d'a spatitac jun choñab' tic, vaque' c'ual ol e c'ulej icha chi'. **4** Ucvañ eb' viñ sacerdote sb'ab'laj d'a yichañ te' scaxail trato, junjun eb' yed'nac junjun sch'aac, b'ob'il d'a sch'ac noc' calnel. Axo d'a yuquil c'ual jun, uquel ol ex ec' oyoyoc d'a spatitac jun choñab' chi', ol spu'anñej noc' ch'aac chi' eb' viñ. **5** Axo yic tzeyab'ani to sb'atcan numan sjaj noc' sch'ac eb' viñ chi' spu'ani, te chaan tzex avaji, axo yem lañnaj smuroal chi'. Slajvi chi', junjun ex tzex b'at d'a eyichañ yic tzex och d'a yol choñab' chi', xchi Jehová chi'.

6 Ix yavtancot eb' viñ sacerdote viñaj Josué chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Ol eyic'b'at te' scaxail

^a **5.9** A jun lolonel Gilgal tic a d'a hebreo, syalelc'ochi “tz'ic'jieli”.

strato Jehová. Tzex b'ab'laj ucvañoc ex d'a yichañ te', tzeyic'anb'at jun-junoc noc' e ch'aac, xchi viñ. 7 Ix yalanpax viñ d'a eb' anima chi' icha tic: Ol b'at ex ec' oyoyoc juneloc d'a spatic jun choñab' tic. B'ab'elocab' sb'at eb' viñ soldado d'a yichañ te' scaxail strato Jehová, xchi viñ.

8-9 Ix sc'anab'ajan eb' masanil tas ix yal viñaj Josué chi': B'ab'el sb'at jun macañ eb' viñ soldado yed' syam-c'ab'. Slajvi chi' tzac'an ucvañ eb' viñ sacerdote van spu'anñej sch'aac. Tzac'anpax eb' viñ sacerdote b'ach-jinac te' scaxail strato Jehová. Axo d'a spatic eb' viñ tzac'an junxo macañ eb' viñ soldado. 10 Ix yalan viñaj Josué chi' d'a eb' viñ soldado chi' to malaj junoc eb' viñ tz'el yav, ma sloloni, masanto a viñ ol alanoc, ichato chi' te chaañ ol el yav eb' smasanil.

Ix em lañnaj choñab' Jericó

11 Ix yalan viñaj Josué chi' to tz'ec' oyoyoc eb' yed' te' caxa chi' juneloc d'a spatictac choñab' chi'. Ix lajvi chi' ix meltzaj viñ yed' masanil eb' anima d'a campamento. Ata' ix ec' ac'val yuj eb'. 12-13 Axo d'a junxo c'u, te ac'valto ix q'ue vaan viñaj Josué chi', ix b'at ec'xi oyoyoc eb' viñ d'a spatictac jun choñab' chi'. B'ab'el sb'at jun macañ eb' viñ soldado yed' syamc'ab'. Tzac'anpax ucvañ eb' viñ sacerdote spu'an noc' ch'aac, max och vaan eb' viñ spu'an noc'. Tzac'anpax eb' viñ sacerdote b'ach-jinac te' scaxail strato Jehová. Axo d'a spatic eb' viñ tzac'an junxo macañ eb' viñ soldado. 14 A d'a schab'il c'ual chi' añeja' junel ix ec' oyoyoc eb' viñ d'a spatic jun choñab' chi'. Ix lajvi chi', ix meltzajpax eb'

viñ d'a scampamento, ichañej chi' ix sc'ulej eb' viñ d'a vaque' c'ual.

15 Axo d'a yuquil c'ual, te ac'valto ix q'ue vaan eb' viñ, ix b'atxi eb' viñ junelxo. Uquel ix ec' oyoyoc eb' viñ d'a jun c'u chi'. 16 Axo d'a yuquelal, ayic toxo ol spu sch'ac eb' viñ sacerdote chi', ix yalan viñaj Josué chi' d'a masanil eb' viñ soldado: Ayic ol eyab'an sb'atcan numan sjaj noc' sch'ac eb' viñ sacerdote tic, chaañ tzex avaji, yujto toxo ix yac'och jun choñab' tic Jehová d'a yol co c'ab'.

17 Masanil jun choñab' tic yed' masanil eb' anima ayec' d'a yol chi', toxo ix yal Jehová to masanil eb' ol sateloc, añej ix Rahab, ix ajmul ix, mañ ol satel-laj ix yed' masanil mach ayec' yed' ix d'a yol spat, yujto a ix, ix c'ub'anel eb' viñ ix ulec' yil jun choñab' tic cuuj. 18 Scham eyab'ani, ayta val junoc tas ay d'a jun choñab' tic tzeyama', ma tzeyic'b'ati, yujto toxo ix yal Jehová to masanil satjieli. Tato ay tas ol eyama', ol cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a quib'añ co masanil, ol oñ lajvoquel yuuj. 19 Añej q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce yed' q'uen hierro, a juntzañ chi' tz'ochcan yicoc Jehová, scan b'aj sic'-chaj tas tz'ac'ji d'ay, xchi viñaj Josué chi'.

20 A val d'a jun rato chi' ix spu'an noc' sch'aac eb' viñ sacerdote chi', ix b'atcan numan sjaj noc'. Ayic ix yab'an eb' viñ soldado chi', te chaañ ix el yav eb' viñ smasanil, yuj chi' ix em lañnaj smuroal jun choñab' chi'. Elañchamel, junjun soldado ix b'at d'a yichañ b'aj ayec' eb' chi', ix och eb' viñ d'a jun choñab' chi'. 21 Ix laj smilancham masanil anima eb' ay d'a jun choñab' chi'. Eb' viñ vinac, eb' ix ix, vach'chom ichamtac anima, ma

unin, noc' vacax, noc' calnel yed' noc' b'uru, masanil ix satel eb'.

22 Yalnacxo viñaj Josué d'a eb' viñ chavañ xid'naquec' yil jun choñab' chi' d'a sb'ab'elal to sb'at yiq'uelta ix ajmul ix chi' eb' viñ yed' eb' ayec' yed' ix d'a spat, icha aj yalannaccan eb' viñ d'a ix. **23** Yuj chi' elañchamel ix b'at eb' viñ. Ix b'at yic'anelta ix eb' viñ d'a yol spat chi' yed' smam snun, eb' snulej ix yed' masanil eb' ayto yuj sb'a ix yed'oc yed' masanil tastac ay d'a eb'. Ix ic'jib'at eb' d'a jun lugar d'a spatiquel campamento. **24** Ix lajvi chi' ix yac'anoch sc'ac'al jun choñab' chi' eb', ix tz'ab'at masanil tastac. Añej tastac b'ob'il d'a q'uen plata, q'uen oro, q'uen bronce, ma q'uen hierro ix yic'b'at eb', ix sic'anb'at eb' b'aj sic'chaj tas tz'ac'chaj d'a Jehová. **25** Añej ix Rahab yed' smam snun yed' eb' ayto yuj sb'a yed'oc maj satel-laj yuj viñaj Josué chi', yujto colvajnac ix d'a eb' viñ xid'naquec' yil jun choñab' chi' d'a sb'ab'elal. Atax ta' ix can ix yed' yiñtilal d'a scal eb' choñab' israel.

26 Ix lajvi chi', ix yalan jun lolonel tic viñaj Josué: Catab'ajocab' yuj Jehová mach sb'oanxiq'ue jun choñab' tic d'a schaelal, chamocab' sb'ab'el unin ayic tz'em yich, chamocab'pax stzac'an unin ayic tz'och spuertail, xchi viñ.

27 Ix colvaj val Jehová yed' viñaj Josué chi', te nivan ix aj sb'inaj viñ d'a masanil juntzañ lugar chi'.

A smul viñaj Acán

7 ¹ Ay jun viñ scuch Acán d'a yiñtilal Judá, yuninal viñaj Carmi, yixchiquin viñaj Zabdi, yiñtilal viñaj Zera, ix yic'b'at juntzañ tas viñ ay yovalil yic'jib'ati. Masanil eb' israel

ix och locan yuj smul viñ chi', yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ eb'.

Ix ac'ji ganar eb' israel yuj eb' aj Hai

2 Ayic ayec' viñaj Josué yed' eb' israel d'a Jericó, ix schecanb'at jayvañ eb' viñ vinac viñ yic sb'at yilan eb' viñ chajtil yaj choñab' Hai. Aton jun ay d'a yichañcot Betel d'a slac'anil Bet-avén. Ix b'at eb' viñ yila' tas yaj jun choñab' chi'. **3** Axo ix jax eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'a viñaj Josué chi' icha tic: Mañ yovalilloc sb'at eb' viñ choñab' tic smasanil, palta añej chab'oc, ma oxec mil eb' viñ sb'at yac' oval yed' eb', yic mañ toñejoc syixtej sb'a eb' viñ smasanil, yujto quenñej eb' stañvan jun choñab' chi', xchi eb' viñ.

4 Yuj chi' añejam oxec mil eb' viñ soldado ix b'at yac' oval yed' eb' aj Hai chi'. Palta axo ix aji, ix ac'ji ganar eb' viñ soldado israel chi' yuj eb'. **5** Ix pechji eb' viñ d'a spuertail choñab' chi' masanto d'a juntzañ lugar b'aj tz'ic'jielta q'uen q'ueen stzeyji. Ix miljicham 36 eb' viñ soldado israel chi' yuj eb' d'a sat vitz d'a yalañ jun choñab' chi', yuj chi' ix te xiv eb' israel chi' smasanil, ix chab'axq'ue sc'ol eb'.

6 Yuj chi', a viñaj Josué yed' eb' viñ yajalil choñab', ix sñic'b'at spichul eb' viñ yuj cusc'olal, ix yac'anpaxq'ue pococ eb' viñ d'a sjolom, ix lajvi chi', ix em cumnaj eb' viñ d'a yichañ te' scaxail strato Jehová, ix emc'och snañal sat eb' viñ d'a sat luum masanto ix em c'u.

7 Ix yalan viñaj Josué chi' icha tic: —Ay Mamin Jehová, ¿tas yuj ix iq'uec'ta a choñab' tic d'a sc'axepal a' Jordán tic? ¿Tom yuj oñ satanel eb'

amorreo, yuj chi' oñ iq'uec'ta d'a jun lugar tic? Te vach' ama, ta ix oñ can d'a sc'axepalec' a' Jordán chi'. **8** Ay Mamin, ¿tasto val ol vala'? A eb' a choñab' tic toxoñej ix el eb' d'a eb' ajc'ool. **9** Axo eb' cananeo yed' masanil choñab' cajan d'a juntzañ lugar tic, ol yab' specal eb' tas ix sc'ulej eb' a choñab' tic, ol smolb'an sb'a eb', axo oñ satanel eb' chi', mañxo ol oñ b'inaj d'a sat lum tic. Axo eb' anima, chuc ol yal eb' d'a a patic, xchi viñ.

10 Ix tac'vi Jehová d'a viñ icha tic: —Q'ueañ vaan, ¿tas tza c'ulej?

11 A eb' eyetisraelal tic ix och smul, yujto maj sc'anab'ajej eb' tas ix val d'ayex. Ix yelq'uejcot tastac eb' ix vala' to satel smasanil. Ix elc'an eb', ix yic'ancot eb' d'a elc'altac, ix sc'ub'anel eb' b'aj cajan. **12** Yuj val chi' maxtzac yal-laj e tec'b'an e b'a d'a eb' eyajc'ol chi', tzex el d'a eb'. Yuj chi' a ticnaic smoj val tzex sateli. Tato mañ ol e satel masanil tas ix vala' to tze sateli, val yel mañxo ol in och eyed'oc. **13** A ticnaic jun, q'ueañ vaan, al d'a eb' anima tic to sacb'itej sb'a eb', syac'an lista sb'a eb', yujto a q'uic'an sjavi eb' d'a vichañ smasanil. A in Jehová e Diosal in svala': D'a e cal a ex israel ex tic, ay tas ix vala' to satjieli, yuj chi' tato añeja' e c'ub'aneli, val yel mañxo ol yal e tec'b'an e b'a d'a eb' eyajc'ol chi'. **14** A q'uic'an, d'a junjun iñtilal tz'aj e ja d'a vichañ. A jun iñtilal tzin ch'oxo', a d'a scal jun chi' ay jun iñtilal tz'och d'a vichañ d'a junjun macañ. A jun macañ tzin ch'ox chi', sjavi d'a vichañ d'a junjun familiail, axo jun familia tzin ch'ox chi', sjavi masanil eb' viñ vinac ay d'a scal, d'a junjunal sja eb' viñ d'a vichañ. **15** A d'a viñ

tz'ilchajelta tas ix vala' to satjieli, a jun viñ chi' sñusjitz'a viñ yed' yet-b'eyum, yuninal yed' masanil tastac ay d'ay, yujto ix sc'ulej viñ tas mañ smojoc, maj sc'anab'ajej in trato viñ, xchi Jehová.

A schamel viñaj Acán

16 Axo d'a junxo c'u, ix pet q'ue vaan viñaj Josué chi', ix yalan viñ to smolb'ej sb'a eb' anima d'a junjun iñtilal. Elañchamel ix ch'oxji yñtilal viñaj Judá yuj Jehová. **17** Ix yalan viñaj Josué chi' to macquiltac tz'aj sch'oxan sb'a eb' yñtilal Judá chi'. Axo d'a scal eb', ata' ix sch'ox eb' yñtilal viñaj Zera Jehová, axo pax d'a scal eb' chi' ix elta eb' yñtilal viñaj Zabdi. **18** Junjunal ix aj snitzan-cot sb'a eb' yñtilal viñaj Zabdi chi'. Axo d'a scal eb' ix ch'oxji viñaj Acán yuninal viñaj Carmi, yixchiquin viñaj Zabdi schab'il yixchiquin viñaj Zera, d'a yñtilal Judá yuj Jehová.

19 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Josué d'a viñaj Acán chi' icha tic:

—Ach vetchoñab', d'a yichañ Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, jichan val tzala' tas chucal ix a c'ulej, mañ a c'ub'ejeli, xchi viñ.

20 Ix tac'vi viñaj Acán chi' icha tic: —Val yel ix och in mul d'a Jehová co Diosal. Ay ton juntzañ tas ix vel-q'uejcoti. **21** A d'a scal masanil tastac ay d'a Jericó, ix vic'cot jun c'apac c'apac cotnac d'a Babilonia, yujto te vach' yilji c'apac yed' q'uen plata oye' am libra yalil yed' jun telañ q'uen oro ay am junoc libra yalil. Ix viloch in c'ol d'a juntzañ chi', yuj chi' ix vic'coti. A d'a snañal yol in mantiado mucan vuuj. A q'uen plata chi' a d'a yalañ aycanem q'ueen, xchi viñ.

22 Ix lajvi chi', ix schecanb'at juntzañ eb' viñ vinac viñaj Josué chi' yil d'a yol smantiado viñaj Acán chi'. Elañchamel ix b'at eb' viñ, ix b'at sjoyanqueta juntzañ chi' eb' viñ. A d'a yalañ, ata' ayem q'uen oro yed' q'uen plata chi'. **23** Ix yic'ancot eb' viñ d'a viñaj Josué chi' d'a yichañ masanil eb' israel. Ix lajvi chi' ix ac'ji-och d'a yichañ Jehová. **24** Axo viñaj Josué chi' yed' masanil eb' israel chi' ix yaman viñaj Acán chi' yed' juntzañ chi': Aton q'uen plata, jun c'apac c'apac, jun telañ q'uen oro, eb' yuninal viñ, eb' ix yisil viñ, noc' vacax, noc' b'uru, noc' calnel, sman-tiado viñ yed' masanil tas ay d'a eb'. Ix yic'anb'at eb' israel chi' d'a jun ac'lic scuchan Acor.

25 Axo yic ix c'och eb' ta' ix yalan viñaj Josué chi' icha tic:

—¿Tas yuj ix ic'cot jun yaelal chi' d'a quib'añ? A ticnaic jun, yac'ocab'-cot yaelal Jehová d'a ib'añ, xchi viñ.

Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñ, ix syamanoch eb' israel chi' sjulq'uenan-cham viñaj Acán chi' yed' masanil eb' yuninal. Ix lajvi chi' ix siñsancantz'a eb' masanil tastac ay d'a viñ. **26** Ix lajvi chi', ix q'uecan juyañ q'uen q'ueen d'a yib'añ eb', ix canñej jun juyañ q'uen q'ueen chi' ta', yuj chi' Acor^b ix sb'iejcan jun ac'lic chi'. Icha chi' ix aj yoch vaan yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ choñab' Israel.

Ix yac' ganar choñab' Hai eb' israel

8 ¹ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué icha tic: Mañ ach xivoc, mocab' chab'axq'ue a c'ool. Ic'b'at masanil eb' viñ soldado, tzach b'at oval d'a choñab' Hai. A in ol

vac'och jun choñab' chi' yed' viñ sreyal yed' masanil smacb'en d'a yol e c'ab'. **2** Icha val ix eyutej choñab' Jericó yed' viñ sreyal, icha pax chi' ol eyutej jun choñab' chi' yed' viñ sreyal. Axo pax masanil tastac ay d'ay yed' noc' noc', tzeyiquejcani ayic toxo ix eyac' ganar. Ac'b'at junoc macañ eb' viñ soldado yic sb'at sc'ub'anel sb'a eb' viñ d'a spatictac jun choñab' chi', axo junocxo macañ eb' viñ b'at tzuntzanelta eb' cajan chi' ta', xchi Jehová chi' d'a viñ.

3 Yuj chi' ix yac'an lista sb'a viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado yic sb'at eb' yac' oval d'a choñab' Hai chi', ix sic'anel 30 mil eb' viñ soldado viñ te jelan d'a oval, ix schecanb'at eb' viñ d'ac'valil. **4** Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Ab'ec tas ol vala', sb'at e c'ub'ejel e b'a d'a spatictac jun choñab' chi', mañ najatoc tzex eli, lista tzex aji. **5** A inxo yed' juntzañxo eb' viñ soldado tic, ol oñ c'och d'a slac'anil jun choñab' chi'. Ayic ol elta eb' ajc'ol chi' d'ayoñ, ol oñ el lemnaj d'a eb', icha ix oñ yutej eb' d'a sb'ab'elal. **6** Ayic ol cot eb' d'ayoñ, ol oñ spechan eb', a snaan eb' to ol oñ yac'xi ganar eb', icha chi' ol cutej co montanel eb' yic najat tz'elcan eb' d'a schoñab' chi'. **7** Axo yic ol eyilan icha chi', ol ex elta b'aj c'ub'an ex chi', axo eyoch ñilnaj d'a yol choñab' chi', yujto a Jehová ol ac'anoch jun choñab' chi' d'a yol co c'ab'. **8** Ayic toxo ix ex ochc'och d'a yol jun choñab' chi', tze ñustz'a icha ix yutej yalan Jehová. Aton tic sval d'ayex, xchi viñaj Josué chi'.

9 Ix lajvi chi', ix schecanb'at eb' viñ soldado chi' viñ. Ix c'och eb'

^b 7.26 Acor Syalelc'ochi “satjieli”.

sc'ub'ejel sb'a d'a snañal Betel yed' Hai chi', d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Axo viñ, ix can viñ d'a junxo ac'val chi' d'a campamento chi'. **10** Axo d'a junxo c'u ix pet q'ue vaan viñ, ix smolb'an juntzañixo eb' viñ soldado viñ. Ix lajvi chi', ix b'ab'laj viñ yuj eb' yed' eb' yajalil choñab'. Ix b'at eb' yic syac'an oval eb' yed' eb' aj Hai chi'. **11** Masanil eb' viñ soldado ajun yed' viñaj Josué chi' ix c'och eb' d'a slac'anilxo jun choñab' chi' d'a stojolal spuetail, ix sb'oanq'ue scam-pamento eb' d'a jun ac'lic d'a stojolal norte. Añej jun ch'olan ay d'a snañal eb' yed' jun choñab' chi'. **12** Oye' mil eb' viñ soldado ix schecb'at viñaj Josué sc'ub'ejel sb'a d'a snañal Betel yed' Hai chi' d'a stojolal b'aj tz'em c'u. **13** Yuj chi' chab' macañ ix aj eb' viñ soldado chi', jun macañ eb' ix b'at sc'ub'ejel sb'a d'a spatitac choñab' chi' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, axo junxo macañ eb', ixto can eb' d'a yol scampamento d'a stojolal norte. Axo d'a jun ac'val chi' ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado chi', ix emc'och eb' d'a jun ch'olan chi'.

14 Axo yic ix yilanelta viñ sreyal Hai chi' to ay tas van sc'och d'a viñ, yuj chi' ix pet q'ue vaan viñ, ix yac'an lista masanil eb' viñ soldado viñ. Ix elta viñ yac' oval yed' eb' israel chi' d'a jun ch'olan tz'emc'och d'a sti' a' Jordán, palta mañ yojtacoc viñ tato ay eb' viñ soldado toxo ix sc'ub'ejel sb'a d'a spatic choñab' chi'. **15** Axo ix yilan viñaj Josué chi' sjavi eb', ichato ix xiv viñ, elañchamel ix el lemnaj viñ yed' eb' viñ soldado, ix b'at eb' d'a stojolal tz'inan luum.

16 Yuj chi' axo viñ sreyal Hai chi' ix alani to sb'at masanil eb' aycan d'a

yol choñab' chi' yic spechchaj viñaj Josué yed' eb' viñ soldado israel chi', yuj chi' te najat ix el eb' d'a schoñab' chi'. **17** Mañxa junoc vinac ix can d'a yol choñab' Hai chi' yed' d'a Betel. Masanil eb' ix b'at spech eb' viñ soldado israel chi'. Yujto ix b'at eb' smasanil, yuj chi' mañxa mach ix can stañvej schoñab' eb' chi'. **18** Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: Ch'oxb'at q'uen a lanza d'a stojolal choñab' Hai, yujto svac'och jun choñab' chi' d'a yol a c'ab', xchi d'a viñ.

Elañchamel ix sch'oxb'at q'uen slanza viñ d'a stojolal choñab' Hai chi'. **19** Val d'a jun rato chi' a eb' viñ soldado c'ub'anel d'a spatitac jun choñab' chi', ix och ñilnaj eb' d'a yool. Ix yac'an ganar eb', ix sñusan-tz'a eb'.

20 Axo yic ix meltzajb'at q'uelan eb' viñ soldado aj Hai chi', ix yilan eb' van sq'ue stab'il schoñab' eb' chi' stz'ab'ati. Mañxa b'aj ix yal scolan sb'a eb', yujto a eb' israel van yel d'a eb' chi', ix meltzaj eb' yac' oval yed' eb'. **21** Axo ix yilan viñaj Josué chi' to van sq'ue stab'il jun choñab' chi', ix yojtacanel viñ to toxo ix och eb' viñ soldado viñ d'a yol choñab' chi'. Yuj chi' ix meltzaj viñ yed' eb' viñ soldado d'a eb' aj Hai chi', ix och ijan viñ smilancham eb'. **22** Ix eltapax eb' ayxo och d'a yol choñab' chi' yac' oval, ix meltzajpax eb' pechb'il yuj eb' aj Hai chi'. Yuj chi' ix oymaj eb' israel chi' d'a spatic eb', mañxa junoc eb' syal yeli, yuj chi' ix cham eb' smasanil. **23** Axoñej viñ sreyal Hai chi' pitzan, ix yic'anb'at eb' viñ d'a viñaj Josué chi'.

24 Ayic ix lajvi scham masanil eb' viñ soldado ix pechan eb' israel chi',

ix b'atxi eb' d'a yol choñab' chi', ix b'at svach' satanel jantacto anima eb' ix cani. **25** A d'a jun c'u chi', 12 mil eb' aj Hai chi' ix chami, eb' ix ix yed' eb' viñ vinac. **26** Maj yic' jab'oc yip viñaj Josué chi' yed' masanil eb' viñ soldado, masanto ix yal scham eb' aj Hai chi' smasanil.

27 Masanil noc' noc' yed' masanil tastac, ix yic'b'at eb' israel chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Josué chi'. **28** Ix tz'acanb'at masanil choñab' Hai chi' yuj viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado, ix emcan b'ulnaj stz'ai, axoñej yed'tal chequel ix ajcani. **29** Ix q'ue locan viñ sreyal Hai chi' d'a sc'ab' jun te te' yuj viñaj Josué chi', masanto d'a yemc'ualil. Axo yic ix q'uic'b'i, ix schecan viñ ic'-joquemta viñ. Ix yic'anemta snivanil viñ rey chi' eb', ix b'at syumancan eb' d'a spuertail schoñab' chi', ix q'uecan b'ulan q'uen q'ueen d'a yib'añ viñ. A jun b'ulañ q'uen chi' ix canxoñej q'ueen.

Ix avtaj c'ayb'ub'al d'a yich lum vitz Ebal

30 Ix lajvi chi', ix sb'oancanq'ue jun altar viñaj Josué chi' d'a Jehová sDiosal eb' israel d'a yich lum vitz Ebal. **31** Ix sc'ulej viñ icha ajnac yalancan viñaj Moisés schecab' Jehová d'a eb' israel chi', icha yajcan b'aj tz'ib'ab'ilcan jun c'ayb'ub'al icha tic: A q'uen q'ueen mañ tzeyb'illoc, a q'uen tz'loch d'a junoc altar, xchi jun c'ayb'ub'al chi'.

Axo d'a yib'añ q'uen chi' ix ñus-jitz'a silab' d'a yichañ Jehová, aton silab' stz'ab'at smasanil yed' silab' sch'oxan junc'olal yed' Dios. **32** D'a yichañ eb' choñab' ix stz'ib'ejoch jun c'ayb'ub'al viñaj Josué chi' d'a q'uen

q'ueen yic altar chi', aton jun yac'naccan viñaj Moisés chi' d'a eb' yetisraelal. **33** Axo masanil eb' israel, eb' yichamtac vinaquil choñab', eb' yajal soldado, eb' juez yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb', cha macañ ix aj spojan sb'a eb' d'a stz'ey-tac te' scaxail strato Jehová. D'a spaticb'at jun macañ eb' ix can lum vitz Gerizim, axo d'a spaticb'at junxo macañ eb' ix can lum vitz Ebal. Ix laj cot q'uelan eb' scha macañil d'a eb' sacerdote yiñtilalcan viñaj Leví b'ach-jinac te' scaxail strato Jehová chi', yic syalan vach' lolonel eb' d'a eb' israel chi', icha aj yalannaccan viñaj Moisés, schecab' Jehová.

34-35 Ix syamanoch viñaj Josué chi' yavtan jun c'ayb'ub'al yalnaccan viñaj Moisés chi'. Malaj junoc lolonel tz'ib'ab'ilcan chi' maj yavtej viñ, aton masanil vach' lolonel yed' catab' lolonel. Ix yavtan viñ yab' masanil eb' israel, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb'.

Jun trato yed' eb' aj Gabaón

9 ¹ Ay juntzañ eb' viñ rey cajan d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán, eb' cajan d'a jolomtac vitz, eb' cajan d'a spañanil sti' a' Jordán chi' yed' eb' cajan d'a stitac a' mar Mediterráneo, masanto sc'och d'a Líbano, ix yab' specal eb' tas van yuji d'a slac'anil eb' chi'. A juntzañ eb' rey chi', aton eb' viñ sreyal eb' hitita, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, ² ix slaj-tian sb'a eb' to junñej syutej sb'a eb', yic syac'an oval eb' yed' viñaj Josué yed' eb' choñab' israel. ³ Palta a eb' heveo cajan d'a Gabaón, ayic ix yab'an eb' tas ix ajcan choñab' Jericó yed' Hai yuj viñaj Josué chi', ⁴ ix

snaan eb' tas syutej eb' yac'an
musansatil viñaj Josué chi'. Yuj chi'
ix smolb'an juntzañ c'atac coxtal eb'
yed' noc' c'atac tz'uum yed'tal vino
olchimtac, ix yac'anq'ue eb' d'a
yib'añ noc' b'uru, ix cot eb'. **5** Ix
yac'anoch c'atac pichul eb' olchimtac
yed' noc' xañab' nipchimtac. Ix
yic'ancot ixim pan eb' taquiñxo, c'us-
tumtacxo. **6** Ayic ix javi eb' d'a scam-
pamento viñaj Josué d'a Gilgal, ix
yalan eb' d'a viñ yed' d'a eb' yajalil
choñab' Israel chi' icha tic:

—Te najat b'aj oñ coti, co gana sco
b'o junoc co trato eyed'oc, xchi eb'.

7 Ix tac'vi eb' israel d'a eb' heveo
chi' icha tic:

—Tecan lac'an b'aj cajan ex, ¿tas
ol cutoc co b'oan junoc co trato
eyed'oc? xchi eb'.

8 Ix och ijan eb' yalan d'a viñaj
Josué chi':

—B'ecan co c'ol coch e checab'oc,
xchi eb'. Ix sc'anb'an viñ d'a eb':

—¿Mach ex jun? ¿B'ajtil ex coti?
xchi viñ.

9 Ix tac'vi eb' icha tic:

—Te najat ayoñ, yujto ix cab'i to
ay smay Jehová e Diosal, cab'nac tas
e c'ulej d'a Egipto. **10** Cab'nac tas
utab'il chavañ eb' viñ sreyal eb'
amorreo d'a sc'axepalb'at a' Jordán
yuj Jehová, aton viñaj Sehón sreyal
Hesbón yed' viñaj Og sreyal Basán
cajan d'a Astarot. **11** Yuj chi', ix yal
eb' cajalil yed' eb' quetchoñab':
Iq'uecb'at e vael d'a voltac b'e b'at
eyilan eb' israel chi' b'aj ayeq'ui.
Tzeyalani to tzoñ och schecab'oc eb',
sco b'oan junoc co trato yed' eb', xchi
eb' d'ayoñ. **12** Ayic ix oñ cot ex co
sayeq'ui, te c'ac'to ixim pan tic a ix
quic'ancot ixim, axo ticnaic, c'ustum-
tacxo ixim, taquiñxo pax ixim.

13 Añeja' juntzañ noc' tz'uum tic, te
ac'to noc' ix cac'anem vino d'a yol
noc', axo ticnaic olanxo noc'. Añeja'
co pichul tic, co xañab' toxo ix ñic'-
chaji yujto te najat b'aj oñ coti, xchi
eb'.

14-15 Ix schaanec' svael eb' chi'
eb' yajalil israel yic sch'oxanel eb' to
sb'o junoc strato eb', palta mantalaj
tas sc'anb'ej eb' d'a Jehová yuj jun
strato eb' sb'o chi'. Ix och viñaj Josué
chi' junc'olal yed' eb', yic max sat-
jiel-laj eb' yuj viñ. Icha pax chi' eb'
yajalil eb' israel chi', ix yac' sti' eb'
d'a yichañ Jehová.

16 Ayic schab'jialxo sb'oan strato
eb' chi', ix yab'an eb' israel chi' to
lac'anñej cajan eb' gabaonita chi'.

17 Ix lajvi chi', ix syamanoch eb'
israel chi' sb'at sayan b'aj cajan eb'
chi'. Axo d'a schab'jial ix c'och eb'
d'a schoñab' eb', aton Gabaón,
Cafira, Beerot yed' Quiriat-jeirim.

18 Palta maj yal smiljicham eb' yuj
eb' israel chi', yujto toxo ix yac' sti'
eb' yajalil eb' d'a sb'i Jehová sDiosal
to ol yac' nivanc'olal eb' gabaonita
chi' eb'.

Yuj chi' ix cot yoval eb' anima d'a
eb' yajal chi'. **19** Palta ix yalan eb'
yajal chi' d'a eb' yetchoñab' chi' icha
tic:

—A oñ tic, toxo ix cac' co ti' d'a
yichañ Jehová co Diosal to max co
milcham juntzañ anima tic, yuj chi'
max yal cac'an chucal d'a eb'. **20** Yuj
chi' ol canñej eb' ichñej ta', ta maay
ol cot yoval sc'ol Jehová d'ayoñ, xchi
eb'.

21 Ix yalanpax eb': Mocab' cham
eb', palta to tz'ochcan eb' c'atzitz-
vumal yed' cuchumail d'ayoñ, xchi
eb'. Icha chi' ix aj yalan eb' yajalil
choñab' chi'.

22 Ix yavtancot eb' gabaonita viñaj Josué chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—¿Tas yuj ix eyesej d'ayoñ? Ix eyalani to najat ayex, ticni tob'an lac'an ayex. **23** A ticnaic, yuj tas ix e c'ulej chi', catab'il ex, yuj chi' tzex ochcan c'atzitzvumal yed' cuchumail d'a masanil tiempo d'a scajnub' co Diosal, xchi viñ.

24 Ix tac'vi eb' d'a viñaj Josué chi' icha tic:

—Ix co c'ulej icha chi', yujto ix cab' specal tas ix yal Jehová e Diosal d'a viñaj Moisés, viñ schecab' to ol yac'och juntzañ choñab' tic smasanil d'a yol e c'ab', ol laj e satel masanil anima cajan d'ay. Icha chi' ix co c'ulej yujto tzoñ te xiv d'ayex. Tzoñ xiv oñ e sataneli. **25** A ticnaic, ayoñ-xooch d'a yol e c'ab', a ex tze na'a tas tzoñ eyutej, aton tas smoj tze na'a, xchi eb'.

26 Icha chi' ix aj scolancanel eb' gabaonita chi' viñaj Josué yic max miljicham eb' yuj eb' yetisraelal viñ chi'. **27** Yuj chi' ix ac'jicanoch eb' c'atzitzvumal yed' cuchumail d'a eb' israel chi' yed' pax d'a scajnub' Jehová. Yuj chi' ix ac'jicanoch eb' d'a jun munlajel chi' d'a jun lugar ol siq'uel Jehová b'aj ol och ejmelal d'ay.

Ix ac'ji ganar eb' amorreo yuj eb' israel

10 **1** A viñaj Adonisedec sreyal Jerusalén, a ix yab'an viñ to ix satjiel choñab' Hai yed' viñ sreyal yuj viñaj Josué chi', icha ix aj satjiel choñab' Jericó yed' sreyal. Ix yab'an-pax viñ to a eb' gabaonita toxo ix yac'och sb'a eb' d'a yol sc'ab' eb' israel yuj scolan sb'a, cajanxoec' eb' d'a scal eb'.

2 Yuj chi' ix te xiv viñ, yujto a choñab' Gabaón, te nivan choñab' icha juntzañxo nivac choñab' ay sreyal, te ec'to d'a yichañ choñab' Hai, te ay smay eb' d'a oval. **3** Yuj chi' ix yalb'at viñaj Adonisedec chi' d'a viñaj Hoham sreyal Hebrón, d'a viñaj Piream sreyal Jarmut, d'a viñaj Jafia sreyal Laquis yed' d'a viñaj Debir sreyal Eglón, icha tic:

4 Cotañec, ochañec ved'oc, scac'an oval yed' choñab' Gabaón, yujto ix yac'och sb'a yed' viñaj Josué yed' choñab' Israel, xchib'at viñ d'a eb' viñ. **5** Yuj chi' junxoñej ix yutej sb'a ovañ eb' viñ rey chi'. Ix b'at eb' viñ yed' eb' viñ soldado, ix sb'oanq'ue scampamento eb' viñ d'a slac'anil choñab' Gabaón, yuj yac'an oval eb' viñ yed'oc.

6 Yuj chi' a eb' aj Gabaón chi' ix yalcot eb' d'a viñaj Josué b'aj ayec' d'a scampamento d'a Gilgal, icha tic: Cotañ d'a elañchamel yic tzul oñ a colan a oñ a checab' oñ tic, yujto a masanil eb' viñ sreyal amorreo cajan d'a tzalquixtac, junñej ix yutej sb'a eb' yic tzoñ satanel eb', xchicot eb' d'a viñ. **7** Yuj chi', ix b'at viñaj Josué d'a Gilgal chi' ix yic'anb'at eb' viñ soldado viñ te tec'an. **8** Ix yalan Jehová d'a viñ icha tic: Mañ ach xiv d'a eb', a in ol vac'och eb' d'a yol a c'ab', malaj junoc eb' ol yal stec'b'an sb'a d'a ichañ, xchi d'a viñ.

9 Pilan ac'val ix b'ey viñaj Josué yed' eb' viñ soldado chi', ix c'och eb' d'a Gabaón d'a scampamento eb' amorreo, satc'olal yaj eb' amorreo chi' ix c'och viñ yac' oval yed' eb'.

10 Axo Jehová ix ac'anoch jun nivan xivc'olal d'a eb', ayic ix yilanb'at eb' israel eb'. Yuj chi' mañxo jantacoc eb' amorreo ix miljicham yuj eb' israel

d'a Gabaón chi', ix b'at eb' d'a spatic eb' d'a jun b'e pichan yem d'a Bet-horón, ix smilancham jantac eb' ix yamchaj yuj eb' masanto ix c'och eb' d'a Azeca yed' d'a Maceda. **11** Ay eb' amorreo chi' ix yac' ganar yeli. Yacb'an van spichlajem eb' d'a vitzal Bet-horón, axo Jehová ix ac'ancot q'uen nivac sacb'at d'a yib'añ eb', masanto d'a Azeca, yuj chi' ec'to eb' ix cham yuj q'uen sacb'at chi' d'a yichañ eb' ix xicjicham d'a q'uen espada yuj eb' israel.

12 Ayic van yac'jioch eb' amorreo chi' d'a yol sc'ab' eb' israel yuj Jehová, ix yalan viñaj Josué d'a Jehová chi' d'a yichañ masanil anima icha tic:

Ochocab' vaan c'u d'a yib'añ Gabaón, ochocab' vaan q'uen uj d'a yib'añ sch'olanil Ajalón, xchi viñ.

13 Yuj chi' ix och vaan c'u yed' q'uen uj, masanto ix satel eb' ayoch ajc'olal d'a eb' israel chi'.

Icha chi' yaj stz'ib'chajcan d'a Jazer to ix och vaan sb'ey c'u d'a snañal satchaani, quen am mañ junoc c'ual ix och vaan sb'eyi, majxo q'ui'-b'oclay. **14** Malaj junoc c'ual ujinac icha ix uji d'a jun c'u chi', malaj pax junocxo ol ujoc, yujto ix yab' Jehová tas ix yal junoc anima, yujto a ix col-vaj yed' eb' israel d'a oval. **15** Ayic ix satcanel masanil eb' amorreo chi', ix meltzaj viñaj Josué yed' eb' israel d'a Gilgal chi'.

16 Ayic van yac'an oval eb' israel chi' yed' eb' amorreo, a ovañ eb' viñ sreyal eb' chi', ix b'at sc'ub'ejel sb'a eb' viñ d'a yol jun q'uen ñaq'ueen d'a Maceda. **17** Axo ix aji, ix ilchajelta eb' viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen chi', yuj chi' ix b'at alchaj d'a viñaj Josué.

18 Ix yalan viñ icha tic: B'alecoch q'uen q'ueen d'a sti' q'uen ñaq'ueen chi' yic smacchajcani. Tz'ochpaxcan eb' viñ soldado stañvej sti' q'ueen.

19 A exxo tic, ixiquec d'a spatic jun-tzañxo eb' ajc'ol van yel chi'. Mañxo e cha meltzaj eb' d'a schoñab', yujto a Jehová co Diosal toxo ix ac'anoch eb' d'a yol co c'ab', xchi viñ.

20 Ix ac'ji ganar masanil eb' amorreo yuj viñaj Josué yed' eb' viñ soldado israel chi'. Te nivan eb' ix chami, axo eb' maj chamlaj d'a oval chi' ix b'atcan eb' scol sb'a d'a schoñab' ayoch smuroal.

21 Axo eb' viñ soldado israel, ix meltzaj eb' viñ d'a scampamento d'a Maceda b'aj aycan viñaj Josué chi', malaj tas ix ic'an eb' viñ, mañxalaj mach ixto comon b'uchvaj d'a eb'.

22 Ix yalan viñaj Josué chi' icha tic: Jaquc q'uen ñaq'ueen tic, tzeyic'anelta eb' viñ rey chi' yovañil, xchi viñ. **23** Yuj chi' ix yiq'uelta ovañ eb' viñ rey ayoch d'a yol q'uen ñaq'ueen chi' eb' israel, aton viñ sreyal Jerusalén, viñ sreyal Hebrón, viñ sreyal Jarmut, viñ sreyal Laquis yed' viñ sreyal Eglón. **24** Ayic ix ic'ji-elta eb' viñ d'a yichañ viñaj Josué chi', ix yavtan masanil eb' viñ soldado israel chi' viñ, ix yalan viñ d'a eb' yajal soldado ayec' yed' viñ icha tic: Nitzeccot e b'a, tzex q'ue tec'tec' d'a sjaj juntzañ eb' viñ rey tic, xchi viñ. Ix sc'anab'ajan eb' icha ix yal viñ. **25** Ix yalanxi viñ d'a eb' viñ: Mañ ex xivoc, mocab' chab'axq'ue e c'ool. Te tec'an tzeyutej e b'a eyac'an oval, yujto ix yal Jehová to icha val tic ol yutej masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ, xchi viñ d'a eb'.

26 Ix lajvi chi', ix yalan viñ to smiljicham juntzañ eb' viñ rey chi', to

sq'ue d'uiñan eb' viñ d'a junjunoc te te' masanto tz'em c'u. **27** Axo yic vanxo sq'uiç'b'i, ix yalan viñaj Josué chi' to tz'ic'jiemta eb' viñ, tz'ac'-jicanoch eb' viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen b'aj ix sc'ub'ejel sb'a chi'. Ix macchajcan sti' q'ueen yed' juntzañ nivac q'ueen, ix can q'uen ta' d'a junelñej.

A juntzañ choñab' ix satel eb' israel

28 Añeja' d'a jun c'u chi', ix och viñaj Josué chi' d'a choñab' Maceda yed' eb' viñ soldado, ix satanel masanil tas eb'. Ix xicancham masanil anima eb' d'a choñab' chi' yed' yes-pada, mañxo junoc ix cani. Ix smilcham viñ sreyal Maceda chi' eb' icha val ix aj viñ sreyal Jericó.

29 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado d'a choñab' Libna, ix yac'an oval eb' yed'oc. **30** Ix ac'jipaxoch jun choñab' chi' yed' sreyal d'a yol sc'ab' eb' yuj Jehová. Mañxa junoc ix can ta'. Ix smilcham viñ sreyal Libna chi' eb' icha val ix aj viñ sreyal Jericó.

31 Ix lajvi satanel choñab' Libna chi' eb', ix b'atxi eb' d'a Laquis, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a yichañ jun choñab' chi', ix yac'an oval eb' yed'oc. **32** Axo d'a yevial chi', ix ac'jioch jun choñab' chi' d'a yol sc'ab' eb' yuj Jehová. Icha ix yutej Libna eb', ix smilancham masanil eb' anima eb'. **33** Axo viñaj Horam sreyal Gezer, ix q'uec'och yed' eb' viñ soldado yic scolvaj yed' eb' aj Laquis chi' yalani, palta a eb' israel chi' ix satanel viñaj Horam chi' yed' masanil eb' viñ soldado, mañxa junoc eb' ix cani.

34 Axo yic ix lajvi oval d'a Laquis chi', ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb'

viñ soldado d'a choñab' Eglón, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a slac'anil chi', ix yac'an oval eb' yed'oc. **35** Añeja' d'a jun c'u chi', masanil mach cajan ta' ix satel eb', mañxo junoc ixto cani, icha ix utaj Laquis.

36 Ix el eb' d'a Eglón chi', ix c'och eb' d'a Hebrón, yic syac'anpax oval eb' yed'oc. **37** Ayic ix och eb' chi' d'ay, ix satanel eb' d'a junelñej. Ix smilancham viñ sreyal jun choñab' chi' eb' yed' masanil anima yed' juntzañxo anima ay d'a juntzañxo choñab' d'a slac'anil chi', icha val ix aj Eglón.

38 Ayic ix lajvicanel chi', ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado yac' oval yed' choñab' Debir. **39** Ix smilancham viñ sreyal eb' yed' masanil eb' anima cajan d'a slac'anil chi'. Mañxo junoc anima cajan d'a Debir chi' ixto cani. Ix satel eb' smasanil, icha ix aj Hebrón yed' Libna yed' sreyal.

40 Icha chi' ix aj satjiel masanil eb' anima cajan d'a juntzañ lugar chi' yuj viñaj Josué chi': Aton masanil eb' rey d'a yol yic Neguev, d'a tzalquixtac, d'a ac'llictac yed' d'a pac'quiltac, mañxa junoc pitzan ix cani. Ix elc'och icha val ix aj yalan Jehová sDiosal Israel.

41 D'a junelñej ix satel masanil juntzañ choñab' eb', ix schael yich d'a Cades-barnea masanto ix q'uec'och d'a Gaza yed' masanil yic Gosén, masanto ix c'och d'a Gabaón d'a norte. **42-43** A Jehová sDiosal Israel ix colvaj yed' eb' d'a oval chi', yuj chi' ix yac' ganar eb' syaman masanil eb' viñ sreyal juntzañ choñab' chi', yic syiquejcan masanil sluum eb' chi' eb'. Ayic ix schaanel

yich eb' israel chi' yac'an oval, ix yac'ñej oval eb' masanto ix yiquejcan eb' smasanil, ix lajvi chi' ix meltzaj viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado d'a scampamento d'a Gilgal.

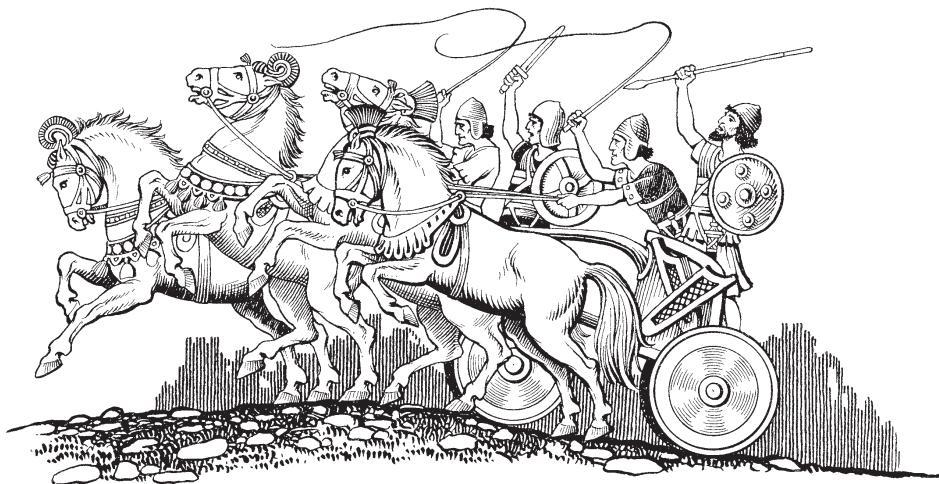
**A viñaj Josué ix satanel
eb' rey d'a norte**

11 ¹ Ayic ix yab'an viñaj Jabín sreyal Hazor masanil juntzañ chi', ix yac'anb'at schecab' viñ d'a viñaj Jobab sreyal Madón, d'a viñ sreyal Simrón yed' d'a viñ sreyal Acsaf, yic junñej tz'aj eb' viñ. ² Ix schecanpaxb'at schecab' viñ d'a masanil eb' viñ rey ay d'a tzalquixtac d'a norte yed' pax d'a eb' viñ ay d'a sch'olquiltaquil a' Jordán, d'a stojolal sur d'a a' ñajab' Cineret, d'a ac'lic yed' d'a slac'anil yic Dor d'a stojolal b'aj tz'em c'u. ³ Ix yalanxib'at viñ d'a eb' cananeo ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' d'a eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' jebuseo, aton eb' ay d'a tzalquixtac yed' pax d'a eb' heveo d'a Hermón d'a yol yic Mizpa. ⁴ Masanil

juntzañ eb' viñ rey chi' ix elta eb' viñ yed' soldado, noc' chej yed' carruaje yic oval. Mañxo b'ischajb'enoc jantac soldado eb' viñ, icha val yarenail sti' a' mar. ⁵ Ix smolb'an sb'a eb' viñ smasanil d'a slac'anil a' ñajab' Merom, yuj yac'an oval eb' viñ yed' eb' israel.

⁶ Palta ix yalan Jehová d'a viñaj Josué icha tic: Mañ ach xiv d'a juntzañ eb' tic, yujto a in ol in och eyed'oc yic ol e satanel eb'. D'a yab' icha tic q'uic'an, masanil eb' ol chamem latz'naj d'a eyichañ. Ol e mac' cañchaj yoc noc' schej eb', ol e ñusantz'a scarruaje eb' chi', xchi d'a viñ.

⁷ Yuj chi', a viñaj Josué chi' yed' masanil eb' ajun yed'oc, ix c'och eb' yac' oval yed' juntzañ anima chi' d'a sti' a' ñajab' Merom ayic mañ naanoc yuj eb'. ⁸ Axo Jehová ix ac'anoch juntzañ anima chi' d'a yol sc'ab' eb' israel chi', yuj chi' ix satel juntzañ choñab' chi' eb' b'ajtac ix b'at eb', masanto ix c'och eb' d'a nivan choñab' Sidón yed' d'a

A noc' chej yed' carruaje (Jos 11.4)

Misrefot-maim. Axo d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto d'a ac'lic yic Mizpa, mañxalaj junoc anima pitzan ix can ta'. **9** Ix sc'anab'ajej viñaj Josué chi' sc'ulan masanil tas ix yal Jehová, ix schecan viñ mac'chaj cañ-chaj yoc noc' schej eb' ajc'ol chi', ix ñusjipaxtz'a masanil scarruaje eb' yic oval.

10 Ix lajvi chi', ix jax eb' d'a choñab' Hazor sat yaj d'a juntzañ choñab' chi', ix smac'anpaxcham viñ sreyal jun choñab' chi' eb' **11** yed' masanil anima cajan ta'. Masanil ix satel eb', ix sñusancantz'a jun choñab' chi' eb'. **12** Lajaniñej ix yutej juntzañxo choñab' eb', aton juntzañ junñej ix aj yed' Hazor chi', ix satel eb'. Ix smilcham eb' viñ sreyal juntzañ choñab' chi' eb', ix satanel masanil anima eb', icha val ajnac yalan viñaj Moisés schecab' Jehová. **13** Palta maj sñustz'a juntzañxo choñab' eb' ay d'a tzalquixtac, añej choñab' Hazor ix sñustz'a eb'. **14** Ix xicjicham masanil eb' cajan ta' yed' q'uen espada yuj eb', mañxa junoc pitzan ix cani. Axoñej masanil noc' noc' yed' masanil tastac ay ta' ix yic'-can eb'. **15** Icha ajnac yalancan juntzañ checnab'il Jehová d'a viñaj Moisés, viñ schecab', icha pax chi' ajnac yalancan viñaj Moisés d'a viñaj Josué chi'. Yuj chi' ix sc'anab'ajej viñ smasanil, malaj junoc maj sc'anab'ajej viñ.

Ix yic'canec' masanil lum lum viñaj Josué

16 A viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado ix ic'ancanec' masanil juntzañ lugar tic, aton lum tzalquixtac, masanil lum Neguev yed' masanil lum yic Gosén, lum ac'lic, lum

ch'olquixtac d'a stitac a' Jordán yed' masanil lum tzalquixtac ayxo och d'a yol sc'ab' eb' israel yed' yac'lical. **17** Sb'atñej lum d'a yich lum vitz Halac d'a slac'anil Seir masanto sc'och d'a Baal-gad, aton jun ay d'a yac'lical Líbano d'a yich lum vitz Hermón. Ix yamji masanil eb' viñ sreyal juntzañ choñab' chi' yuj viñaj Josué chi', ix miljicham eb' viñ yuj viñ. **18** Te nivan tiempo ix yac' oval viñ yed' eb'. **19** Añej val eb' heveo d'a Gabaón ix yac' strato yed' eb' israel, axo pax masanil juntzañxo choñab', ix satjiel eb' d'a oval. **20** A Jehová ix ac'an pitb'oquel spensar eb' ajc'ol chi', yic stec'b'an sb'a eb', yuj chi' ix satjiel eb' smasanil yuj eb' israel chi', maj oc'laj sc'ol eb' d'a eb', icha ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

21 Añejtona' d'a jun tiempoal chi' ix satjiel masanil juntzañ choñab' tic yuj viñaj Josué, aton b'aj cajan eb' yiñtilal viñaj Anac: Hebrón, Debir, Anab, masanil tzalquixtac yic Judá yed' d'a yol yic Israel. **22** Yuj chi' mañxo junoc anima chaañ steel yiñtilal viñaj Anac ixto can d'a yol smac'b'en Israel, axoñej d'a Gaza, d'a Gat yed' d'a Asdod ixto can jayvañxo eb'.

23 Icha val chi' ix aj yic'ancanec' masanil lum lum chi' viñaj Josué chi', icha val ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés. Ix lajvi chi', ix spucanec' lum viñ d'a scal masanil yiñtilal Israel chi', yic smac'b'enan lum eb'. Ix lajvi juntzañ chi', ichato chi' ix och vaan oval d'a juntzañ lugar chi'.

Eb' rey ix satjiel yuj viñaj Moisés

12 ¹ Ay chavañ eb' viñ rey ix ac'ji ganar yuj eb' israel d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. Masanil lum ix yic'can eb', sb'atñej

lum d'a a a' scuch Arnón masanto sc'och d'a jolom vitz Hermón yed' masanil spañanil sti' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

2 Ix ac'ji ganar viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, cajan d'a Hesbón. A smacb'en viñ chi', sb'atñej d'a choñab' Aroer d'a sti' a' Arnón, schael d'a snañal yol ch'olan masanto d'a a a' scuch Jaboc, aton b'aj schael yich slum eb' amonita, syalelc'ochi aton nañal lum Galaad. **3** Ix ic'-jipaxec' lum sch'olanil d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán yuj eb', tz'el yich d'a a' ñajab' Cineret sc'och-ñej d'a a' mar Muerto, d'a stojolal yic Bet-jesimot, d'a stojolal sur masanto d'a yich lum vitz Pisga.

4 Ix ac'jipax ganar viñaj Og sreyal Basán yuj eb', aton viñ slajvub'alxo d'a scal eb' refaíta. A schoñab' viñ, aton Astarot yed' Edrei. **5** A smacb'en viñ b'aj yac'nac reyal, tz'el yich d'a jolom vitz Hermón, tz'ec' d'a Salca yed' d'a yol smacb'en Basán, sc'och d'a smojonal yic Gesur yed' yic Maaca, masanto d'a nañalxo lum Galaad, lum yiquejncac viñaj Sehón sreyal Hesbón.

6 Ix ac'ji ganar juntzañ eb' viñ rey chi' yuj viñaj Moisés, viñ schecab' Jehová yed' eb' israel. Ix ac'jican juntzañ lum chi' d'a eb' yiñtilalcan Rubén, d'a eb' yiñtilalcan Gad yed' d'a nañalxo eb' yiñtilalcan Manasés.

A sb'i juntzañ choñab' ix ac'ji ganar

7 Aton masanil juntzañ eb' viñ rey ix ac'ji ganar yuj viñaj Josué yed' eb' israel d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán. Scot d'a Baal-gad d'a sch'olanil Líbano masanto d'a yich lum vitz Halac, d'a slac'anil Seir. Ix lajvi chi', ix spucanec' masanil

juntzañ lum chi' viñaj Josué chi' d'a scal eb' yetisraelal, ato syal junjun macañ yiñtilal eb', yuj chi' ix ac'jican lum yicoc eb' d'a junelñej. **8** Masanil lum tzalquixtac, lum ac'llictac, lum sch'olanil a' Jordán, lum pac'an, lum taquiñtac luum yed' lum Neguev. Masanil juntzañ lum chi' aton lum yiccan eb' hitita, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo.

9-24 A juntzañ choñab' tic ix ac'ji ganar yed' sreyal: Aton choñab' Jericó, Hai aton jun choñab' ay d'a slac'anil Betel, choñab' Jerusalén, Hebrón, Jarmut, Laquis, Eglón, Gezer, Debir, Geder, Horma, Arad, Libna, Adulam, Maceda, Betel, Tapúa, Hefer, Afec, Sarón, Madón, Hazor, Simron-merón, Acsaf, Taanac, Meguido, Cedes, Jocneam d'a yol yic Carmelo, Dor, d'a svitzaltac yol yic Dor chi', Goim d'a yol yic Gilgal yed' Tirsá. A juntzañ choñab' tic yed' sreyal junjun, 31 d'a smasanil.

A juntzañxo lugar manto ac'jilaj ganar

13 **1** Ayic te icham vinacxo viñaj Josué, ix yalan Jehová d'a viñ icha tic: A ach tic ayxo a qu'inal, palta te nivanto lum luum manto eyiq'uec' d'a eb' anima tic. **2** Manto eyiq'uec'laj lum yic eb' viñ filisteo yed' lum yic eb' viñ gesureo, **3** aton lum sb'atñej d'a a' Sihor, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Egipto, masanto sc'och d'a smojonal yic Ecrón d'a stojolal norte, aton juntzañ lum chi' yic eb' cananeo. A d'a jun macañ chi' ay ovañ eb' viñ yajalil eb' filisteo, aton eb' viñ yajal yaj d'a Gaza, d'a Asdod, d'a Ascalón, d'a Gat yed' d'a Ecrón. Axo smacb'en eb' aveo **4** scan d'a sur yed' masanil slum eb'

cananeo, sb'atñej d'a Mehara d'a yol yic Sidón, masanto sc'och d'a Afec, d'a smojonal yic eb' amorreo. **5** Ayto pax can lum yic eb' gibilita yed' masanil lum Líbano d'a stojolal b'aj sjavi c'u, sb'atñej d'a Baal-gad d'a yich lum vitz Hermón, masanto tz'ochc'och d'a Hamat. **6** Ol viq'uel masanil juntzañ eb' tic d'a eyichañ: Aton eb' aj Sidón yed' masanil eb' cajan d'a tzalquixtac sb'atñej d'a Líbano, masanto d'a Misrefot-maim. A ach ol a pojcanec' luum, ol ac'an-can lum smacb'enoc eb' etisraelal icha val ix aj valan d'ayach. **7** Ol a pojcanec' masanil juntzañ lum tic d'a b'aluñ macañxo yiñtilalcan Israel yed' d'a nañalxo yiñtilalcan Manasés, xchi Jehová d'a viñaj Josué chi'.

Lum yic Manasés, Rubén yed' Gad

8 A eb' yiñtilalcan Rubén, eb' yic Gad yed' nañalxo eb' yic Manasés, schanac smacb'en eb' yac'naccan viñaj Moisés schecab' Jehová, aton slum eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. **9** Ix yic'ñej lum sb'atñej d'a choñab' Aroer eb', aton d'a sti' a a' scuch Arnón yed' jun choñab' ay d'a sti' a' chi' yed' masanil spañanil yic Medeba masanto d'a Dibón, **10** masanil choñab' macb'il yuj viñaj Sehón sreyal eb' amorreo ec'nac cajan d'a Hesbón, masanto sc'och d'a smojonal yic eb' amonita. **11** Ix yiquejcan lum Galaad eb', lum yic eb' gesureo, lum yic eb' maacateo, masanil lum svitzal Hermón yed' masanil lum yic Basán, sc'ochñej d'a Salca. **12** Ix yic'anpax masanil smacb'en viñaj Og sreyal Basán eb', viñ yac'nac reyal d'a Astarot yed' d'a Edrei, axoñej viñ cannac d'a scal eb' refaíta. A eb' tic ix ac'ji ganar eb' yuj

viñaj Moisés, ix pechjipaxel eb' d'a sluum chi'. **13** Axo pax eb' aj Gesur yed' eb' aj Maaca maj pechjiel-laj eb' ta', palta to ix canñej eb' d'a scal eb' israel.

14 Axo pax eb' yiñtilalcan viñaj Leví, maj ac'joccan smacb'en eb' yuj viñaj Moisés, yujto a masanil silab' tz'ac'ji d'a Jehová sDiosal Israel, a chi' smacb'en eb' yajcani, icha ajnac yalan Jehová.

15 Ac'b'ilcan slum eb' yiñtilalcan Rubén yuj viñaj Moisés, icha jaye' macañil eb'. **16** Yuj chi', sb'atñej slum eb' chi' d'a choñab' Aroer d'a sti' a' Arnón yed' d'a jun choñab' ay d'a sti' a' chi' yed' masanil spañanil yic Medeba, **17** masanto sc'och d'a Hesbón yed' masanil choñab' ay d'a pañan chi': Aton Dibón, Bamot-baal, Bet-baal-meón, **18** Jahaza, Cademot, Mefaat, **19** Quiriataim, Sibma, Zeret-sahar a jun chi' ay d'a jun tzalan d'a snañal jun ch'olan chi', **20** Bet-peor, Bet-jesimot yed' masanil spac'anil lum vitz Pisga, **21** aton masanil junjun choñab' ay d'a pañan yed' masanil smacb'en viñaj Sehón sreyal eb' amorreo ec'nac cajan d'a Hesbón. Ac'b'il ganar viñaj Sehón chi' yuj viñaj Moisés. Ac'b'ilpax ganar juntzañxo eb' yajal aycan d'a yalañ smandar viñaj Sehón chi', aton eb' yajal yaj d'a Madián: Aton viñaj Evi, viñaj Requiem, viñaj Zur, viñaj Hur yed' viñaj Reba. **22** Ix miljipax-cham viñaj Balaam yuninal viñaj Beor, viñ naumel lolonel. Tzijtumto juntzañxo eb' viñ ix cham yed' viñ. **23** A juntzañ choñab' chi' yed' yaldeal ix ochcan smacb'enoc eb' yiñtilalcan Rubén, ato syal jay macañ yaj eb'. A smacb'en eb' chi' ix c'ochñej d'a a' Jordán.

24 Yac'nacpaxcan slum eb' yiñtilalcan Gad viñaj Moisés chi' icha jay macañ yaj eb'. **25** Ix yiquejcan choñab' Jazer eb', masanil choñab' yic Galaad yed' nañal lum yic eb' amonita, masanto d'a choñab' Aroer d'a yichañcot Rabá. **26** Sb'at lum d'a Hesbón, masanto sc'och lum d'a Ramat-mizpa yed' Betonim, sb'atpax lum d'a Mahanaim masanto sc'och lum d'a smojonal yic Debir. **27** Axo d'a ch'olquixtac ix yiquejpaxcan Bet-aram eb', Bet-nimra, Sucot yed' Zafón, aton juntzañ choñab' chi' ec'nac d'a yol smacb'en viñaj Sehón sreyal Hesbón. Icha chi' ix aj sb'ey-ñejb'at slum eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, ix c'ochñej d'a sur d'a a' ñajab' Cineret. **28** Aton masanil juntzañ choñab' chi' yed' yaldeail ix yiquejcan eb' yiñtilalcan Gad, ato syal jay macañ yaj eb'.

29 Añejtona', yac'nacpaxcan slum nañalxo eb' yiñtilalcan Manasés viñaj Moisés chi', ato syal jay macañ pax yaj eb'. **30-31** A slum eb' chi' sb'atñej d'a Mahanaim, aton lum yic viñaj Og sreyal Basán d'a peca' yed' pax choñab' Astarot yed' Edrei b'aj ec'nac cajan viñaj Og chi'. Ix ochpaxcan nañalxo lum yic Galaad d'a yol smacb'en nañalxo eb' yiñtilal Maquir. Axo 60 choñab' d'a yol yic Basán chi', ata' ix can cajan eb' yiñtilal Jair yiñtilalcan Manasés.

A eb' yiñtilalcan Manasés chi', ay b'aj scuchpax eb' yiñtilal Maquir, yujto a viñaj Maquir chi' yuninal viñaj Manasés.

32 Aton juntzañ lum tic yac'naccan viñaj Moisés smacb'enoc eb', ayic yec'nac eb' d'a yac'lical Moab, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, d'a yichañcot Jericó. **33** Axo pax eb'

yiñtilal viñaj Leví, malaj lum ix ac'ji smacb'enoc eb', palta a Jehová sDiosal eb' ayoch smacb'enoc icha ajnac yalchajcani.

IX ac'ji slum juntzañxo eb' yiñtilal Israel

14 ¹⁻² Ay nañal slajuñil eb' yiñtilalcan Israel mantzac scha sluum. Ix scha slum eb' chi' d'a lum Canaán, ix pojchajec' luum yuj viñaj sacerdote Eleazar yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' eb' yajal yaj d'a junjun yiñtilal eb' israel. Ix pojji-ec' lum d'a eb' d'a suerteal, ato syal b'aj ix sch'ox Dios d'a junjun macañ eb' icha val ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés. **3-4** Yac'nacxopaxcan lum sc'axepalec' a' Jordán viñaj Moisés d'a nañal yoxilxo macañ eb' yiñtilalcan Israel chi'. Axo pax eb' yiñtilalcan viñaj Leví, malaj slum eb' ix ac'ji, yujto a eb' yiñtilalcan José, chab' macañ ix aj eb', aton eb' yic Manasés yed' eb' yic Efraín. Yuj chi' a eb' yiñtilalcan viñaj Leví chi' maj yic' junoc macañ sluum eb' b'aj junñej tz'ajcani, palta añej juntzañ choñab' b'aj syal scajnaj eb' yed' lum ay d'a spatictac schoñab' eb' chi' b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb', aton chi' ix ac'ji d'a eb'. **5** Ix spojec' lum eb' israel chi' d'a spatic icha val ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

Lum smacb'en viñaj Caleb

6 A eb' yiñtilal Judá ix javi eb' d'a Gilgal yic slolon eb' yed' viñaj Josué. Axo viñaj Caleb cenezao yuninal viñaj Jefone, ix alan d'a viñaj Josué chi' icha tic: Nacot tas yalnac Jehová d'a viñ schecab', aton viñaj Moisés, ayic yalannac uuñ yed' vuñ ayic ayon ec' d'a Cades-barnea. **7** Yictax 40 ab'il

in q'uinal, schecannac oñ cot viñ d'a Cades-barnea chi', yuj culnaquec' quil tastac yilji jun luum tic. Axo yic co c'ochnacxi, icha val aj vilan luum, icha chi' vutej valani.

8 Axo pax juntzañxo eb' viñ ulec' qued'oc, mañ vach'oc yutej eb' viñ yalani, xib'tej eb' anima chi' eb' viñ, a oñxo pax tic jun, vach' cutej calani, yujto tojolñej yaj co pensar d'a yichañ Jehová co Diosal. **9** Yuj chi' a d'a jun c'u chi', yac'can sti' viñaj Moisés d'ayin, yalan viñ icha tic: A lum luum b'aj ix ach ec' il chi', ic yaj lum yed' eb' iñtilal d'a junel-ñej, yujto te tojol a pensar d'a yichañ Jehová co Diosal, xchican viñ. **10** A jun tic 45 ab'ilxo yalancan viñaj Moisés chi' yuj Jehová, ayic ayonec' d'a tz'inan luum. A yuj tas yalnaccan viñ chi', yuj chi' pitzan into ec' yuj Jehová. A ticnaic jun, ayxo 85 ab'il in q'uinal, **11** palta tec'an into svab'i, icha yic schecannac oñ cot viñaj Moisés chi' quil luum, añeja' icha chi' in tec'anil svab'i, tzato yal vib'xi yed' vac'an oval, icha d'a yic chi'. **12** Yuj chi' sval d'ayach to tzac' lum tzalquixtac d'ayin, icha ajnac yalan Jehová d'ayin. Ab'nac to ata' cajan eb' nivac vinac yiñtilal viñaj Anac, te nivac yaj schoñab' eb' sb'oani, te vach' yajoch smuroal, palta a in tic, svac'och Jehová yipoc in c'ool to a' ol colvaj ved'oc, yic ol yal vic'anel eb' ta', icha ix yutej yalani, xchi viñaj Caleb chi'.

13 Yuj chi' ix yal vach' lolonel viñaj Josué d'a yib'añ viñaj Caleb chi', ix yac'an lum Hebrón viñ d'a viñ yed' d'a masanil yiñtilal. **14** Icha chi' ix aj yochcan lum Hebrón chi' yicoc viñaj Caleb yed' eb' yiñtilal d'a junel-ñej, yujto tojol spensar viñ d'a yichañ

Jehová sDiosal Israel. **15** A choñab' Hebrón chi', Arba sb'i d'a peca', yujto Arba sb'i jun viñ te chaañ steel ay smay d'a scal eb' yiñtilal viñaj Anac. Ix lajvi yic'ancan slum junjun macañ yiñtilal eb' israel chi', ix och vaan oval d'a jun lugar chi'.

A lum sluum eb' yic Judá

15 ¹ A lum luum ix yic' eb' yiñtilal Judá, ato syal jay macañ yaj eb', ix c'och lum d'a smojonal yic Edom. Axo d'a sur, ix c'och lum d'a taquiñ lum yic Zin. **2** A d'a jun pac'an chi' tz'ec' smojonal sur yic a' mar Muerto, **3** sb'at d'a lum vitz sq'ue d'a Acrabim, tz'ec' d'a taquiñ lum yic Zin, tz'ec' d'a sur d'a yic Cades-barnea. Slajvi chi', sb'atñej d'a Hezrón, sq'uec'och d'a Adar, smeltzajb'at d'a Carca. **4** Ata' sb'atñej masanto d'a Asmón, tz'elc'och d'a a' eluma' d'a yol yic' Egipto, sc'ochcan d'a a' mar Mediterráneo, aton jun tic ix och smojonaloc Judá d'a sur. **5** Axo d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a a' mar Muerto ayoch smojonaloc, masanto b'aj sc'ochcan a' Jordán d'a a' mar Muerto chi'. Ata' sb'atpaxcan smojonal d'a norte, **6** sq'uec'och d'a Bet-hogla, tz'ec' d'a snorteal Bet-arabá, sb'atxi lum ta', masanto sc'och d'a q'uen tenam yic viñaj Bohán, yuninal viñaj Rubén. **7** Slajvi chi', sq'ue d'a sch'olanil yic Acor sc'och d'a Debir, axo ta' smeltzajb'at d'a Gilgal ay d'a yichañcot lum vitz d'a Adumín, d'a stojolal sur d'a jun a a' sb'eyi. Slajvi chi', tz'ec' jun mojon chi' d'a sjaj a a' yic En-semes, masanto sc'och d'a sjaj a' yic En-rogel, **8** tz'ec' d'a sch'olanil lum yic viñ yuninal viñaj Hinom, d'a stojolal sur yic Jebús, aton choñab'

Jerusalén. Slajvi chi' sq'ue d'a sjolom lum vitz d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a sch'olanil Hinom yed' d'a snorteal sch'olanil Refaim, **9** smeltzajb'at d'a stojom vitz chi', masanto b'aj sq'ueul sjaj a' yic Neftoa, masanto d'a nivac choñab' d'a jolom vitz yic Efrón, tz'ec' d'a Baala, scuchpax Quiriat-jearim. **10** A d'a Baala chi' smeltzajb'at smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto sc'och d'a jolom vitz yic Seir, tz'ec' d'a scostil lum vitz Jearim ma Quesalón d'a norte, slajvi chi' tz'emc'och d'a choñab' Bet-theses, tz'ec'c'och d'a choñab' Timna, **11** masanto d'a stojolal norte yic Ecrón, sb'atxi, masanto sc'och d'a Sición, tz'ec' d'a jolom vitz yic Baala. Slajvi chi' tz'elc'och d'a Jabneel, axo slajvicanc'och chi' d'a a' mar Mediterráneo. **12** Aton a' mar Mediterráneo chi' ayoch smojonaloc d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Aton juntzañ chi' smojonal lum ix can smac-b'enoc eb' yiñtilal Judá, ayic ix pojchajb'at lum d'a scal junjun macañ eb'.

Ix ac'ji ganar choñab' Hebrón yed' choñab' Debir yuj viñaj Caleb
(*Jue 1.10-15*)

13 Ix yac'an jun macañ lum yol smac-b'en Judá viñaj Josué d'a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone, icha aj yalan Jehová, aton lum Hebrón ix ac'ji d'a viñ. A jun choñab' Hebrón chi' schoñab' viñaj Arba d'a peca'. A viñaj Arba chi', a viñaj Anac aycan yiñtilal viñ. **14** Oxvañ yiñtilal viñaj Anac chi' ix spechel viñaj Caleb chi' d'a Hebrón, aton viñaj Sesai, viñaj Ahimán yed' viñaj Talmai. **15** Ix lajvi chi', ix b'atpax viñaj Caleb chi' yac' oval yed' eb' ay d'a choñab' Debir,

Quiriat-sefer sb'i d'a peca'. **16** Ix yalan viñ: A mach tz'ac'an oval yed' jun choñab' tic, tato syac' ganar oval chi', ol vac' ix Acsa ix visil yet-b'eyumoc, xchi viñ.

17 A viñ ix ac'an ganar jun choñab' chi', aton viñaj Otoniel yuninal viñaj Cenaz, yuc'tac viñaj Caleb chi', yuj chi' ix yac' ix yisil viñ chi' yetb'eyumoc viñaj Otoniel chi'.

18 Axo yic ix lajvi yic'lan sb'a eb' chi', ix yalan viñaj Otoniel chi' d'a ix Acsa chi' to sc'an slum ix d'a viñ smam chi'. Yuj chi' ayic ix emta ix d'a yib'añ noc' b'uru, ix sc'anb'an viñ smam ix chi' d'ay icha tic:

—¿Tas tza nib'ej? xchi viñ d'a ix.

19 Ix yalan ix:

—Ina a lum taquiñ lum ix ac' d'ayin d'a Neguev, elocab' d'a a c'ol to tzac' lum yax sat d'ayin, lum ay yal sat, xchi ix.

Yuj chi' ix yac' junxo lum viñ d'a ix. Ay sjaj a a' d'a sat luum d'a sjolomtac yed' junxo a' d'a syoptac luum.

Juntzañ choñab' yic eb' yiñtilal Judá

20 Aton lum smac-b'en eb' yiñtilal Judá tic, ix pojchajcanb'at lum d'a scal eb' d'a macquiltaquil, ato syal jay macañ yaj eb'. **21-32** A d'a lum b'ab'el macañ, **29** choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tz'inan lum d'a sur scan luum, d'a smojonal yic Edom, aton sb'i juntzañ choñab' chi': Cabseel, Edar, Jagur, Cina, Dimona, Adada, Ceddes, Hazor, Itnán, Zif, Telem, Bealot, Hazor-hadata, Queriot, Hezrón scuchanpax Hazor, Amam, Sema, Molada, Hazar-gada, Hesmón, Bet-pelet, Hazar-sual, Beerseba, Bizotia, Baala, Iim, Esem, Eltolad, Quesil,

Horma, Siclag, Madmana, Sansana, Lebaot, Silhim, Aín yed' Rimón.

33-36 Axo lum schab'il macaï, 14 choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a yichtac lum vitz d'a stojolal norte scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Estaol, Zora, Asena, Zanoa, En-ganim, Tapúa, Enam, Jar-mut, Adulam, Soco, Azeca, Saaram, Aidaitam, Gedera yed' Gederotaim.

37-41 Axo lum yoxil macaï, 16 choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a yichtac lum vitz d'a stojolal sur scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Zenán, Hadasa, Migdal-gad, Dileán, Mizpa, Jocteel, Laquis, Boscat, Eglón, Cabón, Lah-mam, Quitlis, Gederot, Bet-dagón, Naama yed' Maceda.

42-44 Axo lum schañil macaï, b'aluñe' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a yichtac lum vitz d'a scal norte yed' sur scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Libna, Eter, Asán, Jifta, Asena, Nezib, Keila, Aczib yed' Maresa.

45-47 Axo lum voil macaï, a d'a sti' a' mar Mediterráneo ay luum. Aton juntzaï choñab' tic yed' yaldeail junjun: Aton Ecrón yed' juntzaïxo choñab' ay d'a slac'anil, Asdod yed' juntzaïxo nivac choñab' ay d'a slac'anil yed' Gaza yed' juntzaïxo choñab' d'a stitac a' mar Medite-rráneo masanto sc'och d'a a' eluma' d'a yol yic Egipto.

48-51 Axo lum svaquil macaï, uxluche' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a lum tzalquixtac scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Samir, Jatir, Soco, Dana, Quiriat-sana scuchanpax Debir, Anab, Estemoa, Anim, Gosén, Holón yed' Gilo.

52-54 Axo lum yuquil macaï, b'aluñe' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tzalquixtac scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Arab, Duma, Esán, Janum, Bet-tapúa, Afeca, Humta, Quiriat-arba aton Hebrón yed' Sior.

55-57 Axo lum svajxaquil macaï, lajuñe' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tzalquixtac scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Maón, Carmel, Zif, Juta, Jezreel, Joc-deam, Zanoa, Caín, Gabaa yed' Timna.

58-59 Axo lum sb'aluñil macaï, vaque' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, añeja' pax d'a tzalquix-tac scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Halhul, Bet-sur, Gedor, Maarat, Bet-anot yed' Eltecón.

60 Axo lum slajuñil macaï, chab' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tzalquixtac pax scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Quiriat-baal, scuchanpax Quiriat-jearim yed' Rabá.

61-62 Axo lum yuxluchil macaï, vaque' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tz'inan lum scan luum, aton sb'i juntzaï choñab' chi': Bet-arabá, Midín, Secaca, Nibsán, schoñab'il Atz'am Atz'am yed' En-gadi.

63 A eb' yiñtilal Judá chi', maj yal-laj spechanel eb' jebuseo eb' cajan d'a Jerusalén, yuj chi' ix canñej eb' jebuseo chi' d'a scal eb'.

A sluum eb' yiñtilal Efraín yed' eb' yic Manasés

16 ¹ A smojonal b'aj ix c'och lum ix yic' eb' yiñtilal viñaj José, ix schael yich d'a a' Jordán, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a sjaj a a'

d'a Jericó, sb'atñej d'a tz'inan lum, sq'ue d'a tzalquixtac d'a yol yic Betel. **2** A Betel chi' añeja' scuchan-pax Luz d'a peca'. B'eñej tz'ec' d'a lum yic eb' arquita, masanto sc'och d'a Atarot. **3** Sb'atpax d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a slum eb' jafletita, masanto sc'och d'a smojonal Bet-horón, jun ay d'a yalañ, sc'och-pax d'a Gezer, tz'elpaxc'och d'a a' mar Mediterráneo. **4** Aton lum tic ix scha eb' yiñtilal José smacb'enoc, aton eb' yiñtilal Manasés yed' eb' yic Efraín.

A sluum eb' yiñtilal Efraín

5 A smojonal slum eb' yiñtilal Efraín ix schael yich d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Atarot-adar, masanto sc'och d'a Bet-horón, jun ay d'a yib'añ, **6** tz'emcanc'och d'a a' mar Mediterráneo. A d'a snorteal slum eb' chi', ata' ay Micmetat, ix b'atñej d'a smojonal d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto sc'och d'a Taanat-silo, slajvi chi' tz'ec' d'a Janoa, **7** tz'emc'och d'a Atarot yed' d'a Naarat, tz'ec' d'a sti' smojonal Jericó, tz'emc'och d'a a' Jordán. **8** Sb'atpax d'a Tapúa, sb'atcan smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto sc'och d'a a' d'a yol yic Caná, sc'ochcan d'a a' mar Mediterráneo. Aton lum chi' ix yic' eb' yiñtilal Efraín, icha chi' ix aj spoj-jiec' lum d'a scal junjun macañ eb'. **9** Aytópax juntzañxo choñab' yed' juntzañxo aldea ix yic'can eb' yic Efraín chi' d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Manasés. **10** Palta a eb' yiñtilal Efraín chi', maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Gezer. Yuj chi' ix can eb' d'a scal eb', ix ac'ji pural eb' cananeo chi' yochcan smunlaj-vumoc eb'.

A sluum eb' yiñtilal Manasés

17 ¹ Aton lum tic ix yic'can eb' yiñtilal Manasés, sb'ab'el yuninal viñaj José. Axo viñaj Maquir b'ab'el yuninal viñaj Manasés, aton smam yicham eb' yic Galaad. A eb' ix ic'ancan lum ix yac' scuch eb' Galaad yed' lum yic Basán yujto jelan eb' d'a oval. **2** A juntzañxo eb' yiñtilal viñaj Manasés yuninal viñaj José, d'a suerteal ix aj schaan slum eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán. A eb' mam ichamab'il d'a junjun macañ eb' tic: Aton viñaj Abiezer, viñaj Helec, viñaj Asriel, viñaj Siquem, viñaj Hefer yed' viñaj Semida.

3 A viñaj Manasés chi' ay yuninal viñaj Maquir, axo viñaj Maquir chi' ay yuninal viñaj Galaad, smam viñaj Hefer. Axo viñaj Hefer chi' ay yuninal viñaj Zelofehad, aton viñ malaj junoc yuninal, añej ovañ eb' ix yisil viñ ay, aton ix Maala, ix Noa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Tirsá. **4** Ix c'och eb' ix d'a yichañ viñaj sacerdote Eleazar yed' d'a yichañ viñaj Josué yed' eb' yajalil choñab'. Ix yalan eb' ix icha tic d'a eb': A Jehová ix alancan d'a viñaj Moisés to tz'ac'-jican co lum, icha ix aj yac'ji slum masanil eb' ay cuj co b'a yed'oc, xchi eb' ix. Yuj chi' ix ac'ji slum eb' ix yuj viñaj Josué icha ix aj yac'ji yic eb' ayto yuj sb'a eb' ix yed'oc, icha ajnac yalan Jehová.

5-6 Yujto ix ac'ji slum eb' ix yisil viñaj Zelofehad chi', icha ix aj yac'ji yic masanil eb' viñ vinac, yuj chi' lajuñ macañ lum ix scha eb' yiñtilal Manasés chi'. Ch'oc pax yaj lum ix yic' nañalxo eb' d'a Galaad yed' d'a Basán, aton lum ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. **7** A slum eb' chi', ix

b'atñej lum d'a Aser masanto ix c'och d'a Micmetat. Aton jun ay d'a yichañ-cot Siquem, sb'atñej d'a sur masanto b'aj ay sjaj a a' d'a Tapúa. **8** Vach'-chom a lum Tapúa chi' yic eb' yiñtilal Manasés, palta a choñab' Tapúa chi', yic eb' yiñtilal Efraín. **9-10** A smojonal lum sb'atñej d'a sch'olanil a' Caná d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo. A lum ay d'a snortéal jun ch'olan chi', aton lum yic eb' yiñtilal Manasés. Axo lum ay d'a sur jun sch'olanil chi' yic eb' yiñtilal Efraín. A eb' yiñtilal Efraín chi' ay jaye' schoñab' eb' d'a yol yic eb' yiñtilal Manasés, palta axo slumal d'a spatictac, yic eb' yiñtilal Manasés chi'. A smojonal slum eb' chi' sc'ochcan d'a slum eb' yiñtilal Aser scan d'a norte d'a slac'anilxo a' mar Mediterráneo, axo junxo smojonal sc'ochcan d'a slum eb' yic Isacar, añeja' d'a norte d'a slac'anil a' Jordán. **11** Ix yic'anpax juntzañxo choñab' tic eb' yiñtilal Manasés chi' d'a slum eb' yiñtilal Isacar yed' d'a yol yic Aser, junjun yed' yaldeail ay d'a slac'anil: Aton Bet-seán, Ibleam, Dor, Endor, Taanac yed' Meguido, a jun yoxil choñab' tic, scuchpax Nafot Dor. **12** A eb' yiñtilal Manasés chi', maj yal-laj spechjiel eb' cananeo cajan d'a juntzañ choñab' chi' yuj eb', yujto ix stec'b'ej sb'a eb' scan cajan ta'. **13** Palta axo yic ix yic'an yipoc eb' israel chi', ix yac'an plural eb' cananeo chi' eb' yochcan smunlajvumoc.

A eb' yiñtilal José ix ic'ancan lum yax luum

14 Ix yalan eb' yiñtilal José d'a viñaj Josué icha tic:

—¿Tas yuj junñej macañ co lum ix ac'a'? A oñ tic tzijtum co b'isul, yujto

ix yic'q'ue vaan co b'isul Jehová, xchi eb'.

15 Ix yalan viñaj Josué chi' d'a eb' icha tic:

—Yacb'an to tzijtum e b'isul, max-tzac yab'laj b'aj tzex aj d'a lum tzalquixtac ix ac'ji d'ayex, ixiquec d'a caltac yax lum yic eb' ferezeo yed' yic eb' refaíta. A lum chi' tze ch'aquemi, xchi viñ.

16 Ix yalan eb' icha tic:

—Tocval ol yab' lum tzalquixtac tic d'ayoñ. A eb' cananeo cajan d'a ac'lic chi' ay scarruaje eb', icha pax chi' eb' cajan d'a Bet-seán yed' eb' cajan d'a juntzañ aldea d'a ac'lic Jezreel, xchi eb'.

17 Ix tac'vi viñaj Josué chi' d'a eb', aton eb' yiñtilal Efraín yed' eb' yic Manasés:

—A ex tic te nivan e b'isul, ay smay e b'inaji, yuj chi' max yal-laj añej junoc macañ lum tic ol eyic'a'.

18 Yuj chi' a lum tzalquixtac te ay ste'al tzeyiquejcan smasanil, ol laj e ch'aquel te' ste'al lum chi'. Ol e satel eb' cananeo cajan ta', vach'-chom te jelan eb', vach'chom ay pax scarruaje eb' q'ueen yic oval, xchi viñ.

A sluum juntzañxo eb' israel

18 ¹ Ayic ix lajvi yac'an ganar masanil lum luum chi' eb' israel, ix smolb'an sb'a eb' smasanil d'a Silo, ix sb'oanq'ue scajnuv' Jehová eb', aton b'aj sch'ox sb'a Jehová chi'. ² Palta uc macañto eb' yiñtilal Israel manto schalaj sluum.

³ Yuj chi' ix yal viñaj Josué d'a eb' icha tic: ¿B'aq'uiñ val ol ex caj-naj d'a sat lum luum ix yac' Jehová d'ayoñ, aton co Diosal yed' sDiosal eb' co mam quicham? ⁴ Siq'uequel

oxtacvañioc vinac d'a scal junjun macañ iñtilal, yic tzin checb'at yil masanil lum luum chi'. Ol yalan eb' vab'i tas val yaj luum, yic vach' ol yal in pucanb'at lum d'ayex. **5** A juntzañ eb' viñ chi' uc macañ ol aj yechtanel lum eb' viñ, a lum yic eb' yiñtilal Judá aycan lum d'a sur, axo lum yic eb' yiñtilal José aycan lum d'a norte. **6** Ayic ol lajvoc yechtan lum eb' viñ, ol yic'ancot eb' viñ d'ayin tas yaj luum. A in xo ol vac'och suerte d'a luum d'a yichañ Jehová co Diosal. **7** Axo pax eb' levita, malaj junoc macañ slum eb' ol yic'a'. A tas ol yic' eb', aton sacerdotéal d'a yichañ Jehová. A pax eb' yiñtilal Gad, eb' yic Rubén yed' nañalxo yiñtilal Manasés, ayxo smacb'en eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, aton lum yac'nac-can viñaj Moisés schecab' Jehová d'a eb', xchi viñaj Josué chi'.

8 Ayic van sb'at eb' viñ yechtej lum chi', ix yalan viñaj Josué chi' d'a eb' viñ: Ixiquec d'a masanil juntzañ luum chi', tze tz'ib'ani chajtil yaj luum. Ayic slajvi eyilan lum chi', tzex paxta, a inxo ol vac'och suerte d'a luum d'a yichañ Jehová d'a Silo tic, xchi viñ d'a eb' viñ.

9 Ix b'at eb' viñ yil luum, ix ec' eb' viñ d'a masanil juntzañ choñab' chi'. Uc macañ ix aj yechtan lum eb' viñ, ix stz'ib'ancot eb' viñ masanil tastac ix aj junjun macañ luum, ato syal sb'isul juntzañ choñab'. Ix lajvi chi', ix jax eb' viñ d'a campamento d'a Silo b'aj aycan viñaj Josué chi'. **10** Icha chi' ix aj spojanec' lum luum chi' viñ d'a eb' yetchoñab' d'a Silo, ix yac'anocho suerte viñ d'a luum d'a yichañ Jehová.

A sluum eb' yiñtilal Benjamín

11 A lum b'ab'el macañ ix och suerte d'ay, aton lum ix yic' eb' yiñtilal Benjamín, ato syal jay macañ yaj eb'. A lum ix yic' eb' chi', a d'a snañal lum yic eb' yiñtilal Judá yed' lum yic eb' yiñtilal José ix can luum.

12 A smojonal luum d'a norte, tz'el yich d'a a' Jordán, sb'atñej d'a snorteal Jericó, sb'atñej d'a tzalquixtac d'a stojolal b'aj tz'em c'u, tz'elc'och d'a tz'inan lum d'a yol yic Bet-avén.

13 Sb'atñej, tz'ec' d'a yalañ emta choñab' Luz scuchanpax Betel d'a sur, tz'emc'och d'a Atarot-adar d'a slac'anil lum vitz ay d'a sur yic junxo Bet-horón ay d'a yalañ.

14 Smeltzajb'at smojonal chi' d'a stojolal sur d'a lum vitz ay d'a yichañ Bet-horón chi', masanto d'a Quiriat-baal, scuchanpax Quiriat-jearim, yic eb' yiñtilal Judá yaj jun choñab' chi'. Aton smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u.

15 Axo smojonal d'a sur tz'elc'och d'a Quiriat-jearim d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto b'aj sq'ueul sjaj a a' yic Neftoa, **16** masanto tz'emc'och d'a lum vitz ay d'a yichañ sch'olanil yic Ben-hinom, d'a snorteal ch'olan yic Refaim. Tz'empaxc'och d'a sch'olanil yic Hinom, tz'ec' d'a stz'eyel lum vitz yic Jebús, sb'atñej d'a sjaj a' Rogel. **17** Slajvi chi' smeltzajpaxb'at d'a norte, tz'elc'och d'a En-semes, sb'atñej masanto d'a Gelilot, d'a yichañ lum vitzal Adumín, tz'emc'och d'a sat q'ueen yic viñaj Bohán yuninal viñaj Rubén.

18 Tz'ec'pax d'a svitzal stojolal norte, d'a yichañ sch'olanil a' Jordán, masanto d'a a' Jordán chi'. **19** Tz'ec'pax d'a norte yic Bet-hogla,

slajvicanc'och d'a jun sc'ab' a' mar d'a snorteal yic a' mar Muerto, b'aj sc'ochcan a' Jordán, aton smojonal d'a sur chi'.

20 Axo a' Jordán ayoch smojonaloc d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Aton juntzañ tic smojonal lum ix pojchajec' d'a scal yiñtilal Benjamín.

21-24 A juntzañ choñab' ix yic'-can eb' yiñtilal Benjamín chi', **12** d'a smasanil yed' yaldeail, aton Jericó, Bet-hogla, Emec-casis, Bet-arabá, Zemaraim, Betel, Avim, Pará, Ofra, Quefar-haamoni, Ofni yed' Geba. **25-28** Yic pax **14** choñab' eb' yed' yaldeail, aton Gabaón, Ramá, Beerot, Mizpa, Cafira, Mozah, Requem, Irpeel, Tarala, Zela, Elef, Jebús, aton choñab' Jerusalén, Gabaa yed' Quiriat. Aton lum tic ix yic' eb' yiñtilal Benjamín.

A sluum eb' yiñtilal Simeón

19 ¹ Axo lum schab'il macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Simeón ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A slum eb' tic ix can d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Judá.

2-6 Aton juntzañ choñab' tic ix can d'a eb', **13** d'a smasanil yed' yaldeail: Beerseba, Seba, Molada, Hazar-sual, Bala, Ezem, Eltolad, Betul, Horma, Siclag, Bet-marcabot, Hazar-susa, Bet-lebaot yed' Saruhén.

⁷ Ix yic'anpax Aín eb', Rimón, Eter yed' Asán. ⁸ Chañe' choñab' yed' yaldeail junjun, masanto d'a Baalat-beer, aton pax Ramat d'a Neguev. Aton juntzañ tic ix yic' eb' yiñtilal Simeón chi' ⁹ d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Judá, yujto a jun iñtilal eb' chi' te nivan lum macb'ilcan yuj eb'. Yuj chi' ix ac'ji nañalxo lum d'a eb' yiñtilal Simeón chi'.

A sluum eb' yiñtilal Zabulón

10 Axo lum yoxil macañ ix och suerte d'ay. A d'a eb' yiñtilal Zabulón ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A smojonal luum, ix c'och d'a Sarid, **11** sb'atñej d'a stojolal b'aj tz'em c'u masanto d'a Marala, sc'och d'a Dabeset, slajvicanc'och d'a a' taquiñ melem d'a yichañ Jocneam.

12 Tz'elxi d'a Sarid chi', sc'och d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a smojonal Quislot-tabor, tz'ec'pax d'a Daberat, sq'uec'och d'a Jafia. **13** Sb'atxi d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Gat-hefer, tz'ec' d'a Ita-cazín, tz'el d'a Rimón, syoyan sb'a d'a Nea. **14** Axo d'a norte smeltzajb'at smojonal chi' d'a Hanatón, tz'elc'och d'a sch'olanil yol yic Jefte-el. **15** A d'a jun lum chi' ay **12** choñab' yed' yaldeail junjun, a d'a scal juntzañ chi', ata' ay Catat, Nahalal, Simrón, Idala yed' Belén.

16 Aton jun lum chi' ix yic' eb' yiñtilal Zabulón yed' juntzañ choñab' yed' yaldeail.

A sluum eb' yiñtilal Isacar

17-23 Axo lum schañil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Isacar ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A d'a jun lum chi' ay **16** choñab' d'a smasanil yed' yaldeail junjun: Aton Jezreel, Quesulot, Sunem, Hafaraim, Sihón, Anaharat, Rabit, Quisión, Abez, Remet, En-ganim, En-hada yed' Bet-pases. A smojonal lum sc'och d'a Tabor, Sahazima yed' d'a Bet-semes, slajvicanc'och d'a a' Jordán.

A sluum eb' yiñtilal Aser

24-31 Axo lum yoil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Aser ix

can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A d'a jun luum chi', ay 22 choñab' d'a smasanil yed' yaldeail junjun: Aton Helcat, Halí, Betén, Acsaf, Alamelec, Amad yed' Miseal, masanto sc'och lum d'a jolom vitz Carmelo d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' pax Sihor-libnat. Slajvi chi' smel-tzaj d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Bet-dagón, sc'och d'a lum yic eb' yiñtilal Zabulón d'a sch'olanil yic Jefte-el d'a stojolal norte yed' d'a Bet-emec, d'a Neiel, tz'elc'och d'a Cabul d'a stojolal norte chi'. Syamchaj Hebrón yuuy yed' Rehob, Hamón yed' Caná, masanto sc'och d'a nivan choñab' Sidón. Smeltzajxib'at smojonal chi' d'a Ramá, masanto sc'och d'a jun choñab' ayoch smuroal, aton Tiro, sc'och d'a Hosa tz'elc'och d'a a' mar Mediterráneo. Aypaxoch choñab' Mahaleb yed'oc, Aczib, Uma, Afec yed' Rehob.

A sluum eb' yiñtilal Neftalí

32-39 A lum svaquil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Neftalí ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A slum eb' chi' sb'atñej d'a Helef, Alón-saananim, Adami-neceb yed' Jabneel, masanto d'a Lacum, tz'elc'och d'a a' Jordán. Axo smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u, sb'at d'a Aznot-tabor, tz'ec' d'a Hucoc, yuj chi' a d'a stojolal sur schalaj sb'a smojonal slum eb' chi' yed' eb' yiñtilal Zabulón. Axo d'a stojolal b'aj tz'em c'u, schalaj sb'a lum yed' lum yic eb' yiñtilal Aser. Axo d'a smojonal slum eb' chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a d'a a' Jordán sc'ochcani. Axo juntzañ choñab' ayoch smuroal ix can d'a eb', 19 d'a smasanil yed' yaldeail junjun: Aton Sidim, Zer, Hamat,

Racat, Cineret, Adama, Ramá, Hazor, Cedec, Edrei, En-hazor, Irón, Migdal-el, Horem, Bet-anat yed' Bet-semes. Aton lum tic ix yic' eb' yiñtilal Neftalí.

A slum eb' yiñtilal Dan

40-46 A lum yuquil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Dan ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A d'a lum chi' ay juntzañ choñab' tic: Zora, Estaol, Ir-semes, Saalabín, Ajalón, Jetla, Elón, Timnat, Ecrón, Elteque, Gibetón, Baalat, Jehúd, Bene-berac, Gat-rimón, Mejarcón, Racón yed' lum ay d'a yichañ Jope. **47-48** Maj yab'laj lum d'a eb', yuj chi' ix b'at eb' yac' oval d'a choñab' Lesem. Ayic ix lajvi xicanham masanil anima cajan eb' ta', ix cajnajcan eb' d'a jun lum chi'. Ix sq'uexan sb'i jun choñab' chi' eb', Dan ix sb'iej yuj eb' yuj yic'anchaañ smam yicham eb'. Aton lum tic ix yic' eb' yiñtilal Dan chi'.

A sluum viñaj Josué

49-51 Masanil juntzañ luum chi' ix spuquéc' viñaj sacerdote Eleazar, viñaj Josué yed' eb' yajalil eb' choñab'. D'a yichañ Jehová d'a yichañ scajnub' b'aj sch'ox sb'a d'a Silo, ata' ix pucchajec' lum d'a suerteal, yuj chi' te tz'acan ix aj yec' luum. Ayic toxo ix lajvi spucchajec' luum d'a eb', ix schaancan yic junjun iñtilal eb'. Ix ac'jipax lum yic viñaj Josué d'a scal eb', icha val ix aj yalan Jehová. Ix ac'ji choñab' Timnat-sera d'a viñ, d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yiñtilal Efraín, yujto a lum chi' ix sc'an viñ. Ix sb'oq'ue jun choñab' chi' viñ d'a schaelal, ix cajnaj viñ d'ay.

**Juntzañ choñab' b'aj scol sb'a eb'
smac'ancham anima**

(Nm 35.6-34; Dt 4.41-43; 19.1-13)

20 ¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic:

² Al d'a eb' etisraelal to sic'canel juntzañ choñab' eb' b'aj ol scol sb'a eb', icha ajnac valan d'a viñaj Moisés.

³ Q'uinaloc ay junoc mach smac'ancham junoc anima to mañ sc'anoc sc'ool, syal b'at scolan sb'a d'a junoc choñab' chi', yic vach' max mac'-jicham yuj junoc ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi'. ⁴ A jun mach sb'at scol sb'a chi', yovalil sc'och d'a spuertail jun choñab' chi', syalan d'a eb' yichamtac vinaquil jun choñab' chi' tas ix cot d'a yib'añ, slajvi chi' axo eb' viñ schaanoch d'a yol choñab' chi', tz'ac'ji junoc lugar b'aj scajnaji.

⁵ Tato sayjiec' yuj junoc ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil jun choñab' chi' max ac'anoch d'a yol sc'ab' jun sayanec' chi', vach'chom ix cham jun yetanimail chi' yuuy, palta mañ sc'anoc sc'ool, mañ yajc'oloctaxon sb'a eb'. ⁶ A jun sb'at scol sb'a chi', scanñej ta' masanto syal sch'olb'itaj yuj eb' choñab' smasanil. Tato malaj smul, syal scanñej d'a jun choñab' chi', masanto scham viñ sat sacerdote ayoch d'a yopisio d'a jun tiempoal chi'. Slajvi chi' syal smeltzajxi d'a schoñab' b'aj elnac chi', xchi d'a viñ.

⁷ Yuj chi' ix sic'canel juntzañ choñab' eb' israel, b'aj scol sb'a eb' smac'ancham junoc anima, aton Cedés d'a Galilea, d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yiñtilal Neftalí yed' Siquem d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yiñtilal Efraín yed' Quiriat-arba, aton Hebrón d'a tzalquixtac d'a yol yic eb'

yiñtilal Judá. ⁸ Axo d'a junxo sc'axepalec' a' Jordán, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Jericó, ata' ix siq'uel oxexo choñab' eb': Aton choñab' Beser d'a ac'lic yic tz'inan luum d'a yol yic eb' yiñtilal Rubén, choñab' Ramot d'a yol yic Galaad d'a yol yic eb' yiñtilal Gad yed' choñab' Golán d'a Basán, d'a yol yic eb' yiñtilal Manasés. ⁹ Aton juntzañ choñab' chi' ix sic'canel eb', yic vach' ata' sb'at scol sb'a junoc mach smac'ancham junoc anima to mañ sc'anoc sc'ool. Taxoñej junoc eb' israel ma junoc eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb', syal b'at scolan sb'a ta' yic max mac'-jicham yuj junoc ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi' ayic manto ch'ol-b'itaj yuj eb' yichamtac vinaquil choñab'.

A schoñab' eb' yiñtilal Leví

(1Cr 6.54-81)

21 ¹⁻² A eb' yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Leví, ix b'at eb' d'a Silo d'a yol yic Canaán, yic sb'at yalan eb' d'a viñaj sacerdote Eleazar, d'a viñaj Josué yed' d'a eb' yajal yaj d'a junjun yiñtilal eb' israel chi'. Ix yalan eb' icha tic: A Jehová aljinac-can d'a viñaj Moisés to tz'ac'ji co choñab' b'aj tzoñ aji yed' b'aj syal sva noc' co molb'etzal noc', xchi eb'. ³ Yuj chi' ix yac' juntzañ choñab' eb' yetisraelal eb' chi' d'ay. A juntzañ choñab' chi' smasanil ix ac'ji slumal d'a spatictac b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb' icha ajnac yalan Jehová.

⁴ D'a sb'ab'elal ix och suerte d'a jun macañ eb' levita yiñtilal viñaj Coat, aton eb' sacerdote yiñtilal viñaj Aarón. ¹³ choñab' ix ac'ji d'a eb', aton juntzañ choñab' ay d'a yol yic

eb' yiñtilal Judá, d'a yol yic eb' yiñtilal Simeón yed' d'a yol yic eb' yiñtilal Benjamín. **5** Añeja' juntzañxo eb' coatita chi', ix ac'ji lajuñexo choñab' d'a eb' d'a yol yic eb' yiñtilal Efraín, d'a yol yic eb' yiñtilal Dan yed' d'a yol yic nañalxo eb' yiñtilal Manasés.

6 Ix ac'jipax 13 choñab' d'a eb' levita yiñtilal Gersón d'a yol yic eb' yiñtilal Isacar, d'a yol yic eb' yiñtilal Neftalí yed' pax d'a yol yic nañalxo eb' yiñtilal Manasés ay d'a Basán. **7** Ix ac'jipax 12 choñab' d'a eb' levita yiñtilal Merari, d'a yol yic eb' yiñtilal Rubén, d'a yol yic eb' yiñtilal Gad yed' d'a yol yic eb' yiñtilal Zabulón.

8 Aton juntzañ choñab' chi' ix ac'ji d'a eb' yiñtilal Leví yuj eb' yetisraelal d'a suerteal. Masanil juntzañ choñab' tic, ix ac'jican slumal d'a spatictac icha val ajnac yalancan Jehová d'a viñaj Moisés. **9** A juntzañ choñab' ol b'inaj tic, a d'a yol yic eb' yiñtilal Judá ay yed' d'a yol yic eb' yiñtilal Simeón. **10** A eb' levita yiñtilal Coat yiñtilal pax Aarón, a eb' ix b'ab'laj chaan juntzañ choñab' tic. **11** A d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yiñtilal Judá, ix ac'ji Quiriat-arba d'a eb', aton Hebrón schoñab'can viñaj Arba smam yicham viñaj Anac. **12** Axo pax masanil smac'b'en jun choñab' chi' yed' yaldeail ac'b'ilxo d'a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone.

13-19 A Hebrón chi', aton d'ay scol sb'a eb' smac'ancham junoc anima. A eb' yiñtilal Aarón chi' ix yic'pax juntzañ choñab' tic eb': Libna, Jatir, Estemoa, Holón, Debir, Aín, Juta yed' Bet-semes. Aton b'aluñe' choñab' tic. Axo d'a yol yic eb' yiñtilal Benjamín, chañe' choñab' ix ac'ji d'a eb', aton Gabaón, Geba, Anatot yed' Almón. Yuj chi' a choñab' ix yic' eb' yiñtilal

viñaj sacerdote Aarón, 13 d'a smasanil.

20-26 Axo d'a juntzañxo eb' levita yiñtilal pax Coat chi', ix ac'ji juntzañxo choñab' d'a eb' d'a yol yic eb' yiñtilal Efraín. A d'a tzalquixtac, ix ac'ji Siquem d'a eb', aton b'aj syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. Ix ac'jipax Gezer, Kibsaim yed' pax Bet-horón d'a eb', chañe' juntzañ choñab' tic. Axo pax d'a yol yic eb' yiñtilal Dan, chañe' choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Elteque, Gibetón, Ajalón yed' Gat-rimón. Axo pax d'a yol yic nañalxo eb' yiñtilal Manasés, chab' choñab' ix ac'ji d'a eb', aton Taanac yed' Gat-rimón. Yuj chi' lajuñe' choñab' ix scha eb' yiñtilal Coat, ato syal jay macañ yaj eb'.

27-33 Axo pax eb' levita yiñtilal Gersón, chab' choñab' ix ac'ji d'a eb' d'a yol yic nañalxo eb' yiñtilal Manasés. A juntzañ choñab' chi', aton Golán yed' Beestera d'a yol yic Basán. A d'a choñab' Golán chi' syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. Axo pax d'a yol yic eb' yiñtilal Isacar chañe' choñab' ix ac'jipax d'a eb', aton Cisón, Dabarat, Jarmut yed' En-ganim. Axo d'a yol yic eb' yiñtilal Aser, añeja' chañe' choñab' ix ac'jipax d'a eb', aton Miseal, Abdón, Helcat yed' Rehob. Axo pax d'a yol yic eb' yiñtilal Neftalí, oxe' choñab' ix ac'jipax d'a eb', aton Cedés d'a yol yic Galilea, b'aj syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. Ix ac'jipax choñab' Hamot-dor yed' Cartán d'a eb'. Yuj chi' a masanil choñab' ix yic' eb' yiñtilal Gersón, 13 d'a smasanil, ato syal jay macañ yaj eb'.

34-40 Ayto eb' levita ixto caní, aton eb' yiñtilal Merari. Ix ac'ji smac'b'en eb' d'a yol yic eb' yiñtilal

Zabulón, chañe' choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Jocneam, Carta, Dimna yed' Nahalal. Axo d'a yol yic eb' yiñtilal Rubén, chañe' pax choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Beser, Jahaza, Cademot yed' Mefaat. Axo d'a yol yic eb' yiñtilal Gad, añeja' chañe' choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Ramot d'a yol yic Galaad, Mahanaim, Hesbón yed' Jazer. A d'a Ramot chi' syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. 12 choñab' ix yic' eb' yiñtilal Merari, yuninal Leví, icha jay macañ yaj eb'.

41 A jantac choñab' ix ac'jican d'a eb' yiñtilal Leví chi' d'a yol smac'b'en eb' yetisraelal, 48 d'a smasanil.

42 Junjun juntzañ choñab' chi', ix canñej slumal d'a spatictac b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

43 Icha val chi' ix aj yac'jican lum lum d'a eb' israel yuj Jehová, aton masanil lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' smam yicham eb'. Yuj chi' ix caj-najcan eb' d'a sat lum smasanil. 44 Ix elñejc'och b'aj yac'nac sti' Jehová chi', ix can eb' ta' d'a junc'olal d'a masanil jun lum chi'. Majxo yal-laj stec'b'an sb'a eb' ajc'ol d'a yichañ eb', yujto a Jehová ix ac'anocho eb' d'a yol sc'ab' eb' israel. 45 Malaj junoc b'elañ lolonel b'aj yac'nac sti' Jehová chi' d'a eb' israel to maj elc'ochoc.

Ix pax eb' viñ soldado

ix cot d'a sc'axepalec' a' Jordán

22 1 Ix lajvi chi', ix yavtancot eb' viñ soldado viñaj Josué, eb' yiñtilal Rubén, eb' yiñtilal Gad yed' nañalxo eb' yiñtilal Manasés.

2 Ix yalan viñ d'a eb' icha tic: A ex tic toxo ix e c'anab'ajej masanil tas yal-naccan viñaj Moisés schecab' Jehová. Ix e c'anab'ajanpax masanil tas ix

vala'. 3 Mañ jab'oc ix eyactejean eb' quetchoñab' tic d'a jantac tiempo ix ec' tic, ix e c'anab'ajejñej masanil checnab'il ix yac' Jehová co Diosal d'ayex. 4 A ticnaic, toxo ix elc'och b'aj yac'nac sti' Jehová d'ayoñ, yujto a eb' quetchoñab' smasanil, jun-c'olalxo yaj eb'. Yuj chi' meltzajañec d'a e lum yac'naccan viñaj Moisés d'ayex d'a sc'axepalec' a' Jordán.

5 Añej jun tas sval d'ayex to tzeza'ilej val e b'a e c'anab'ajan masanil checnab'il yac'naccan viñaj Moisés schecab' Jehová d'ayoñ. Syalelc'ochi to tze xajanej Jehová co Diosal, tze b'eyb'alan sb'eyb'al, tzeyac'anem e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar.

6-8 Paxañec d'a e lum yed' jantac e b'eyumal, jantac noc' e molb'etzal noc', jantac q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce yed' q'uen hierro yed' pax jantac pichul ix eyic'canec' d'a eb' eyajc'ool d'a oval. Tze pucanec' masanil juntzañ chi' d'a masanil eb' eyetchoñab' aycan ta'. Yac'ocab' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ, xchi viñ d'a eb'. Ix lajvi stac'-lancan sb'a eb' yed' viñ, ix meltzaj eb' d'a slum ac'b'ilcan d'a eb' yuj viñaj Moisés d'a yol yic Basán. Axo nañalxo eb' yiñtilal Manasés chi', a viñaj Josué chi' ix ac'ancan slum eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán yed' eb' yetisraelal. 9 Yuj chi' ix elta eb' chi' d'a scal eb' yetisraelal d'a Silo, d'a yol yic Canaán, yic smeltzaj eb' d'a smac'b'en d'a yol yic Galaad, lum ac'b'ilcan d'a eb' yuj viñaj Moisés, icha ajnac yalan Jehová.

Jun altar d'a sti' a' Jordán

10 Ayic ix c'och eb' viñ soldado chi' d'a a' Jordán, d'a yolto smac'b'en

Canaán, ix sb'o jun altar eb', te nivan ix aji. **11** Ix c'och yab'ixal jun tic d'a juntzañxo eb' yetisraelal eb' chi', to ix sb'oq'ue jun altar eb' d'a smojonal Canaán d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán. **12** Ayic ix yab'an eb' icha chi', ix smolb'an sb'a eb' smasanil d'a Silo, yic sb'at eb' yac' oval yed' eb'. **13** Ix checjib'at viñaj Finees yuninal viñaj sacerdote Eleazar d'a sb'ab'elal yuj eb' d'a Galaad b'aj ayec' eb' nañal yoxil iñtilal chi'. **14** Ix b'at lajuñvañ eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal d'a scal eb' israel yed' viñ. **15** Masanil juntzañ eb' chi', ix b'atñej eb' d'a Galaad b'aj ayec' nañal yoxil iñtilal eb' chi', ix yalan eb' icha tic:

16 —A oñ tic ix oñ chejcicot yuj eb' schoñab' Jehová yic tzul cab' d'ayex yuj jun tas mañ vach'oc ix e c'ulej d'a Jehová co Diosal. ¿Tas yuj ix e patiquejel co Diosal chi', ix e b'o-anq'ue jun altar yuj eyic'anel e b'a d'ay? **17** ¿Tom max e nacot jantac chucal ix uji d'a Peor? Aytocan stz'a-ub'al d'a quib'añ ticnaic. Yujñej jun chi' tzijtum eb' quetchoñab' chamnac yuj Jehová. **18** Axo ticnaic tato a ex tic tze patiquejxiel Jehová, axo scot yoval sc'ool chi' d'a quib'añ co masanil. **19** Tato tze na' to max yal eyoch ejmelal d'a co Diosal d'a jun lum b'aj ayex ec' tic, coyec qued'oc d'a lum b'aj ayec' scajñub' Jehová, tzeyic'can e macb'en d'a co cal chi'. Palta mañ pitoc tzeyutej e b'a d'a Jehová yed' d'ayoiñ, tze b'oanq'ue junocxo altar d'a yichañ jun yic Jehová co Diosal chi'. **20** Naeccoti tas sc'ulejñac viñaj Acán yuninal viñaj Zera ayic yic'annaccot juntzañ tas viñ ay yovalil yuj Jehová. Yuj smul viñ chi', cotnac yoval sc'ol Jehová d'a quib'añ co masanil. Mañociñejlaj viñaj

Acán chi' chamnac yuj smul chi', xchi eb'.

21 Ix lajvi chi' ix tac'vi eb' ix xid'ec' d'a oval chi' d'a eb' yajal yaj d'a scal eb' yetisraelal chi' icha tic:

22 —A Jehová Syal Yuj Smasanil, yojtac to ix co b'o jun altar chi', mañ yujoc co paticaneli, mañ yujoc pax quic'anel co b'a d'ay. Yojtac Jehová chi' tas yaji. Comonoc snachajpaxel eyuuj. Tato yuj co pitan co b'a d'ay, mocab' oñ eyac' nivanc'olal. **23** Tato yuj quic'anel co b'a d'a Jehová, yuj chi' ix co b'oq'ue jun altar chi', ma yuj co ñusantz'a silab' d'a yib'añ, ma yuj cac'an ixim trigo co silab'oc, ma cac'an juntzañxo silab' yic junc'olal d'a yib'añ, aocab' Jehová tz'ac'an yovalil d'ayoiñ.

24 Palta ix co b'oq'ue jun altar chi', yujto ix co na' talaj ay jun c'ual ol yal eb' eyiñtilal d'a eb' quiñtilal icha tic: Malaj eyalan eyic d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, **25** yujto a Jehová ac'annaccan a' Jordán tic co mojonoc eyed'oc a ex yiñtilal ex Rubén tic yed' ex yiñtilal Gad tic, yuj chi' malaj eyalan eyic d'a Jehová, q'uinaloc xchi eb'. Tato icha chi', a eb' syamancanoch vaan eb' quiñtilal chi' yic max yal sb'a eb' d'a Jehová. Mañxa am yelc'och Jehová chi' d'a eb' quiñtilal chi'. **26** Yuj chi' ix co b'oq'ue jun altar chi', mañ yujoc co ñusan silab' yed' cac'an juntzañxo silab' d'a Jehová. **27** Palta to ch'ox-nab'il tz'ajcan d'a co cal eyed'oc yed' d'a scal eb' quiñtilal, yic vach' a oñ tic syalpax cac'an servil Jehová yed' coch d'a yichañ co ñusan co silab' yed' co silab' yuj co mul yed' co silab' yic co junc'olal yed'oc. Yuj chi' a eb' eyiñtilal chi', mañ ol yal-laj yalan eb' d'a eb' quiñtilal chi' icha

tic: A ex tic malaj eyalan eyic d'a Jehová, mañ xchioc eb'. **28** Yuj chi' ix co na' talaj ay mach tz'alan icha chi' d'ayoñ, ma d'a eb' quiñtilal d'a b'aq'uiñ, syal co tac'vi d'a eb' icha tic: Ilec val, a eb' co mam quicham ix sb'oq'ue jun altar tic eb', lajan yilji icha jun yic Jehová, mañ yujoc sñusji silab', ma junocxo macañ silab', palta añej to aycanoch ch'oxnab'ilal d'a co cal eyed'oc, xco chama. **29** Col-vajocab' Jehová qued'oc yic malaj b'aq'uiñ ol co pitej co b'a d'ay, ma ol cactejcani, sco b'oanq'ue junocxo altar yic sco ñusantz'a silab' yed' cac'an ixim trigo ofrendail, ma cac'an juntzañxo silab'. Palta to a d'a altar yic Jehová co Diosal ay d'a yichañ scajnub', añej ta' smoj tz'ac'ji silab' chi', xchi eb'.

30 Ayic ix yab'an viñaj sacerdote Finees yed' eb' yajalil choñab', aton eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal, tas ix yal eb' yiñtilal Rubén, eb' yic Gad yed' nañalxo eb' yiñtilal Manasés, vach' ix yab' eb'. **31** Ix lajvi chi', a viñaj Finees chi' ix alan d'a eb' icha tic:

—A ticnaic jun, toxo ix nachajel cuuj to ayoch Jehová qued'oc, yujto a ex tic mañ pitoc ix eyutej e b'a d'ay, yuj chi' malaj yaelal ol yac'cot d'a quib'añ.

32 Ix lajvi chi', a viñaj Finees chi' yed' eb' ajun yed'oc ix stac'lancan sb'a eb' yed' eb' chi', ix meltzaj eb'. Ix el eb' d'a yol yic Galaad, ix c'ochxi eb' d'a yol yic Canaán, b'aj ayec' eb' yetisraelal eb' chi'. Ix yalan eb' d'a eb' aycan chi' masanil tas ix yal juntzañxo eb' chi'. **33** Ix scha sc'ol eb' tas ix yalcot juntzañxo eb' chi', yuj chi' ix yalan vach' lolonel eb' d'a Dios yuj eb'. Atax ta' mañxalaj tas ix yal eb'

yuj yac'an oval eb' yed' eb' yiñtilal Rubén yed' eb' yic Gad, yic b'at satjiel eb' yuj eb'. **34** Yuj chi' a eb' yiñtilal Rubén yed' eb' yic Gad chi', ix yac' scuch jun altar chi' eb', Ch'oxnab'il. Ix yalan eb': A jun altar tic, ch'oxnab'il tz'ajcan d'a co cal to a Jehová, co Diosal toni, xchi eb'.

Ix lolon viñaj Josué d'a eb' choñab'

23 ¹ Ayxo tiempo mañxalaj oval syac' eb' israel, junc'olalxo yaj eb' yuj Jehová. Axo yic icham vinacxo viñaj Josué, ² ix schecan viñ avtajcot masanil eb' sat yaj d'a eb' yetchoñab' viñ chi', aton eb' icham-tac vinac, eb' juez yed' eb' yajal yaji. Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

A in tic te icham vinac inxo, toxo ol in chamoc. **3** A ex tic ix eyil tastac ix utaj juntzañ choñab' tic yuj Jehová co Diosal, ix stec'b'ej sb'a eb' yac'an oval qued'oc, palta a Jehová chi' ix ac'an oval cuuj. **4** A inxo ix in puquec' masanil lum luum tic d'ayex. Mañocñej lum yic juntzañ choñab' toxo ix co satel ix in puqueq'ui, palta ix in pucpaxec' lum yic juntzañxo choñab' aytoeq'ui, scotñej d'a a' Jordán, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo b'aj tz'em c'u. **5** A Jehová ol ic'anel masanil eb' anima cajan d'a juntzañ lum chi', a exxo tic ol eyiquejcan lum icha ajnac yac'an-can sti' Jehová chi'.

6 Aq'uec val eyip e c'anab'ajan masanil tas syal c'ayb'ub'al stz'ib'ej-naccan viñaj Moisés, tz'acan val tze c'anab'ajej icha val yaj stz'ib'chajcan chi'. **7** Yuj chi' mañ junñejoc tze yutej e b'a yed' juntzañ anima aytoec' cajan chi'. Mañ ex och ejmelal d'a sdiosal eb', mañ eyac'-paxem e b'a d'ay, ma e locan sb'i

yic tzeyac'an e ti', mañ eyac'pax b'inajoc. **8** Tzex ochñej tzac'an yuj Jehová co Diosal, icha ix aj co b'ey-ñejcoti. **9** A val Jehová ix ic'anel juntzañ nivac choñab' ay smay tic d'a quichañ. Malaj mach syal stec'-b'an sb'a d'a quichañ masanto tic-naic. **10** A d'a junoc oñ ix el lemnaj mil eb' caje'ool, yujto a Jehová co Diosal ix ac'an oval cuuj, icha aj yac'annaccan sti' d'ayoñ.

11 Tzeya'ilej val e b'a e xajanan Jehová co Diosal. **12** Tzeyojtaquejel juntzañ tic: Tato tze patiquejcan el Dios, junxoñej tzeyutej e b'a yed' juntzañ anima chi', slaj eyic'lan e b'a yed' eb', **13** mañxo ol yiq'uel juntzañ anima chi' Jehová d'a eyichañ, palta to ol ex ixtaj yuj eb' ichoc junoc scan d'a junoc yaal, ya ol eyab' yuj eb', icha val syail yoch noc' tz'uuum d'a yich co patic, ma icha syail sb'at junoc te' q'uiix d'a yol co sat, masanto ol ex satel d'a sat lum luum te vach' ix yac' Jehová co Diosal tic d'ayoñ.

14 A in tic toxo ol in chamoc, palta a ex tic eyojtac val sic'lab'il to ix elñejc'och masanil tas vach' b'aj yac'-naccan sti' Jehová co Diosal d'ayoñ, malaj junoc maj elc'ochi. **15-16** Palta icha val ix aj yelc'och masanil tastac vach' b'aj yac'naccan sti' Jehová chi' d'ayoñ, icha pax chi' ol aj yac'ancot masanil macañil yaelal alb'ilcan yuuj d'a eyib'añ. Tato mañ ol e c'anab'ajej e c'ulan strato Jehová co Diosal ix sb'o qued'oc, axo d'a comon dios ol ex och ejmelal, tato a d'a juntzañ chi' ol eyaq'uem e b'a, ol cot yoval sc'ol Jehová d'ayex, elañchamel ol ex sat-joquel d'a sat jun lum luum te vach' ix yac' tic d'ayoñ, xchi viñaj Josué chi'.

Ix loloncan viñaj Josué

24 ¹ Masanil eb' sat yaj d'a eb' yetisraelal viñaj Josué chi', ix smolb'ej eb' viñ d'a Siquem, aton eb' ichamtac vinac, eb' juez yed' eb' yajal yaji, ix och eb' d'a yichañ Jehová. ² Ix och ijan viñ yalan d'a eb':

—Icha tic yalan Jehová co Diosal: A d'a peca', a eb' e mam eyicham, aton viñaj Taré yed' chavañ yuninal, aton viñaj Abraham yed' viñaj Nacor, ec'nac cajan eb' d'a yichañb'at a' nivan Éufrates, yalnac sb'a eb' d'a comon dios. ³ Ata' vic'naccot viñaj Abraham chi', vac'annaquec' cajan viñ d'a yol yic lum Canaán tic. Vac'annacpax jun yuninal viñ, aton viñaj Isaac, te q'uib'nacchaañ sb'isul yiñtilal viñaj Abraham chi' yuj viñ yuninal chi'. ⁴ Vac'annac chavañ yuninal viñaj Isaac chi', aton viñaj Jacob yed' viñaj Esaú. Vac'annac lum tzalquixtac yic Seir d'a viñaj Esaú chi'. Axo viñaj Jacob yed' eb' yuninal b'atnaccan cajan eb' d'a Egipto. ⁵ Nivan tiempo ec'nac eb' ta', slajvi chi' in checannacb'at viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a Egipto chi', vac'annaccot juntzañ nivac yaelal d'a yib'añ eb' aj Egipto chi', masanto c'ochnac stiempoal yic vic'annaquelta eb' e mam eyicham chi' ta'. ⁶ Ayic yelnaccot eb' chi' ta', cotnac tzac'an eb' aj Egipto chi' d'a spatic eb' yed' scarruaje yed' noc' chej masanto d'a sti' a' Chacchac Mar. ⁷ Yuj chi' in yavtej eb' e mam eyicham chi': A inxo vac'och jun q'uiic'alquinal d'a scal eb' yed' eb' tzac'an yuj eb' chi', vac'annac spoj sb'a a' mar d'a yichañ eb', palta vac'anxi yil-laj sb'a a', smucchajnaccanb'at eb' aj Egipto chi'

yuj a'. A ex tic, eyilnac val sic'lab'il tas vutejnac eb' chi'.

Najtil ec'nacpax eb' e mam eyicham chi' d'a tz'inan lum, 8 masanto ex vic'cot yed' eb' d'a lum yic eb' amorreo d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán tic. Ix yac' oval eb' eyed'oc, palta a in ix vac'och eb' d'a yol e c'ab'. Ix eyac'an ganar eb', ix eyiquejcan sluum eb'. 9 A viñaj Balac yuninal viñaj Zipor, sreyal eb' moabita, snib'ej viñ yac'nac oval eyed'oc. Yuj chi' schecb'at yic'umal viñaj Balaam viñ, aton viñ yuninal viñaj Beor, yuj ex scatab'an viñ yalan viñ. 10 Palta maj ex in cha catab'aj yuj viñaj Balaam chi', yuj chi' axo vach' lolonel yalnaccan viñ d'a eyib'añ. Icha chi' aj ex in colan-canel d'a yol sc'ab' viñ. 11 Slajvi chi' ex ec'ta d'a yol a' Jordán, ex javi d'a Jericó. A eb' ay d'a Jericó chi' yed' eb' amorreo, eb' ferezeo, eb' cananeo, eb' hitita, eb' gergeseo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, ix yac' oval eb' eyed'oc, palta a inxo ix vac'och eb' d'a yol e c'ab'. 12 Eyac'nac ganar chavañ sreyal eb' amorreo, palta mañ yujoc q'uen eyespada yed' e jul-lab', palta a in vac'nacb'at jun nivan xivelal d'a yib'añ eb', yuj chi' el eb' d'ayex. 13 A in ix vac' lum e lum b'aj ex aj tic, mañoc ex ix eyavej tas avab'il d'a sat lum. Ix vac'an e pat b'aj tzex cajnaji, palta mañoc ex ix e b'oq'uei. A ticnaic, vach'xo eyaji, tze lo sat te' uva yed' sat te' olivo, mañoc ex eyavejnac te', xchi Jehová chi'.

14 —Yuj masanil juntzañ tic ayocab' yelc'och Jehová d'a yol e sat, tzeyac'anem e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool. Iq'uequel comon dios d'a e cal, icha juntzañ b'aj

yac'naquem sb'a eb' co mam quicham d'a yichañb'at a' Éufrates yed' d'a Egipto, añejocab' d'a Jehová b'aj tzex och ejmelal. 15 Palta tato malaj e gana tzeyal e b'a d'a Jehová chi' jun, sic'lejec mach b'aj tzeyal e b'a, tato a d'a juntzañ dios b'aj yalnac sb'a eb' co mam quicham d'a yichañb'at a' Éufrates chi', mato d'a sdiosal eb' amorreo cajan d'a tic, palta a inxo tic yed' masanil eb' cajan ved' d'a yol in pat, a d'a Jehová ol cal co b'a, xchi viñaj Josué chi'.

16 Ix tac'vi eb' anima chi' icha tic:

—Malaj b'aq'uiñ ol cactejean Jehová co Diosal yic scalan co b'a d'a juntzañ comon dios chi'. 17 Yujto a Jehová chi' ic'annac oñ elta d'a Egipto b'aj ochnac eb' co mam quicham checab'vumal. A' b'oannac juntzañ tas satub'tac yilji d'a quichañ. Oñ stañvani, oñ scolanpaxi ayic oñ cot d'a yoltac b'e yed' oñ ec'ta d'a scal juntzañ choñab'. 18 A Jehová ix ic'anel masanil juntzañ choñab' d'a quichañ, icha ix yutej eb' amorreo cajan d'a tic. A yuj masanil juntzañ tastac ix sc'ulej chi', yuj chi' añej d'ay ol caq'uem co b'a, yujto co Diosal, xchi eb' anima chi'.

19 Ix tac'vi viñaj Josué chi' d'a eb' icha tic:

—Mañ ol yal-laj eyac'anem e b'a d'a Jehová yujto max techaj yuuj ayic syilanocho e chucal, yujto ste cot yoval sc'ool tato tzex och ejmelal d'a comon dios, mañ jab'oc syac' nivan-c'olal e mul chi'. 20 Vach'chom tzij-tum tastac vach' ix sb'o Jehová d'ayoñ, palta tato tze patiquejeli, axo d'a juntzañ comon dios tzeyal e b'a, ol cot yoval sc'ool d'a eyib'añ, ol ex sataneli, xchi viñ.

21 Ix tac'vi masanil eb' anima chi' icha tic:

—Mañ ol caq'uemlaj co b'a d'a juntzañ chi', añej d'a Jehová ol caq'uem co b'a, xchi eb'. **22** Yuj chi' ix yalan viñaj Josué chi' icha tic:

—Añeja' ex tzeyac'och e b'a tegtigoal to añej d'a Jehová ol eyaq'uem e b'a, añej d'ay ol ex och ejmelal, xchi viñ.

—Yeltoni, a oñ ton scala', xchi eb' anima chi'.

23 Yuj chi' ix yalxi viñaj Josué chi' icha tic:

—Tato icha chi' an, iq'uequel masanil comon dios d'a e cal, tzeyac'anem e b'a d'a Jehová co Diosal, xchi viñ.

24 Ix tac'vi eb' icha tic:

—A oñ tic yed' val smasanil co c'ool scalani to a d'a Jehová co Diosal ol caq'uem co b'a, ol co c'anab'ajan masanil tas syala', xchi eb'.

25 A d'a jun c'u chi' ix sb'o jun trato viñaj Josué yed' eb' yetisraelal d'a Siquem, ix yac'ancan juntzañ checnab'il viñ yed' juntzañ c'ay-b'ub'al d'a eb'. **26** Ix stz'ib'ancan juntzañ sc'ayb'ub'al Jehová viñ. Ix lajvi chi', ix schecan viñ b'alchajcot jun q'uen nivan q'ueen, ix yac'ancanoch q'uen viñ d'a yich jun te' mach' d'a slac'anil scajnuv' Jehová. **27** Ix yalan viñ d'a masanil eb' ayec' chi':

—A d'a yichañ jun q'uen tic tz'alchajcan tas ix yal Jehová d'ayoñ. Ayic ol quilan q'ueen, ol co naancoti

to mañ ol co patiquejcanel-laj co Diosal, xchi viñ.

28 Ix lajvi chi', ix yalan viñ to smeltzaj eb' d'a smacb'en junjun.

A schamel viñaj Josué

(Jue 2.6-10)

29 Ix lajvi chi', ix cham viñaj Josué schecab' Jehová, aton viñ yuninal viñaj Nun, 110 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. **30** Ix mucji viñ d'a Timnat-sera, d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, d'a snorteal svitzal Gaas. **31** A eb' choñab' israel chi', ix sc'anab'ajej Jehová eb' yac-b'an pitzanto viñaj Josué yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' ilannac masanil tas sc'ulejncac Jehová d'a eb'.

Ix mucji sb'aquil viñaj José

32 Ix mucjipax sb'aquil viñaj José yic'naccot eb' israel chi' d'a Egipto. A d'a Siquem ix mucji, d'a lum sman-nac viñaj Jacob d'a eb' yuninal viñaj Hamor smam viñaj Siquem. 100 plata yac'nac lum viñaj Jacob chi'. A jun lugar chi' ochnaccan yicoc eb' yiñtilal José.

A schamel viñaj Eleazar

33 Ix champax viñaj Eleazar yuninal viñaj Aarón. A d'a jun tzalan ix mucchaj viñ, d'a sat slum viñaj Finees, aton viñ yuninal viñ, aton lum ac'b'il smacb'enoc viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín.

A Yab'ixal Eb'

JUEZ

Jueces sb'i jun libro tic, yujto a d'ay syalcot yab'ixal eb' cuchb'annac eb' yetisraelal ayic ayxo scham viñaj Josué. A d'a jun tiempoal chi' junñej yaj eb'. Slajvinac chi', sjavinac jun tiempoal to mañxo junñejoc yaj eb', mañxa pax yelc'och eb' yajalil eb' d'a sat. Cotac scal sc'och juntzañ nación ay d'a slac'anil eb', syac'an oval yed' eb'. Ay pax b'aj munil a eb' syac' oval. A d'a yol smach'en eb' israel chi', ay juntzañ eb' cananeo cannac cajan, yujto mañ yac'nacoc ganar eb' spechanel eb', ayñej oval d'a scal eb' yuj eb'. B'elb'on yec' yajalil eb'. Axoñej eb' tz'ac'an ganar yuj tas sc'ulej yalani. A eb' yajalil eb' chi', aton eb' Juez sb'inaj d'a jun libro tic, a eb' scuchb'an eb'. A eb' sb'inaj val can d'a jun libro tic, aton eb' tic: Ix Débora, viñaj Barac, viñaj Gedeón yed' viñaj Sansón. A Dios maj yactejan eb' schoñab' d'a junelñej. Cotac scal syac'anoch eb' yajal chi' d'a scal eb'. A yuj tas tz'aj schaan svach'c'olal Dios eb', aton yuj svach' sb'eyb'al eb' d'a Dios. Axo pax yuj schucal b'eyb'al eb' jun, a tz'ic'an sjavi yaelal d'a yib'añ eb'. Vach'chom icha chi' sb'eyb'al eb', palta a Dios ayñejoch d'a sc'ool scolan schoñab' chi', añej tato sna sb'a eb', smeltzajpax eb' d'ay.

Ix ac'ji ganar viñ sreyal Bezec

1 ¹ Ayic toxo ix cham viñaj Josué, masanil eb' yetisraelal viñ ix c'anb'an d'a Jehová icha tic: ¿Mach junoc macañ iñtilal d'a co cal tic ol b'ab'laj och yac' oval yed' eb' cananeo? xchi eb'. ² Ix tac'vi Jehová icha tic: A eb' yiñtilal Judá sb'ab'-lajochi, yujto a d'a eb' ol ac'chaj luum, xchi. ³ Yuj chi' a eb' yiñtilal Judá ix avtan eb' yiñtilal Simeón, ix yalan eb' d'a eb' icha tic: Coyec qued' d'a lum luum ix ac'ji quiquej, ol cac'an oval yed' eb' cananeo cajan ta'. Ol lajvoc chi', ol oñ och-pax eyed'oc ayic ol eyac'an oval yuj lum ol eyiquejpax chi', xchi eb'. Yuj chi' ix b'at eb' yiñtilal Simeón chi' yed' eb'. ⁴⁻⁵ Icha chi' ix aj yac'an oval eb' yed' eb' cananeo yed' pax eb' ferezeo, axo Jehová ix ac'anoch eb' d'a yol sc'ab' eb'. A d'a Bezec ix

ac'ji ganar 10 mil eb' cananeo yuj eb'. Ajun pax viñ sreyal Bezec chi' d'a scal eb'. ⁶ Vach'chom ix el lemnaj viñ, palta ix b'atñej tzac'an eb' d'a spatic viñ, masanto ix yamchaj viñ yuj eb', ix spolet yiximal smam sc'ab' viñ eb' yed' yiximal smam yoc viñ. ⁷ Yuj chi' ix yalan viñ: A d'a yalañtaxo, ix viq'uel yiximal smam sc'ab' yed' yiximal smam yoc 70 eb' viñ rey, ix vac'an sic'q'ue sc'ajiltac vael eb' viñ d'a yalañ in mexa. Palta axo ticnaic jun, lajan val tzin yutej Dios icha vutejnac eb' viñ chi', xchi viñ. Ix yic'anb'at viñ eb' israel chi' d'a Jerusalén, axo ta' ix cham viñ.

Ix ac'ji ganar Jerusalén yed' Hebrón

⁸ A eb' yiñtilal Judá ix och eb' yac' oval d'a choñab' Jerusalén, ix yac'an ganar eb'. Ix xicancham masanil anima eb', ix süusantz'a jun choñab'

chi' eb'. ⁹ Ix lajvi chi', ix laj empax eb' yac' oval yed' eb' cananeo, eb' cajan d'a tzalquixtac, d'a yol smac-b'en Neguev yed' d'a ac'llictac. ¹⁰ Ix yac'anpax oval eb' yed' eb' cananeo d'a choñab' Hebrón, aton Quiriat-arba d'a peca', ix miljican-cham viñaj Sesai, viñaj Ahimán yed' viñaj Talmái yuj eb'.

Ix ac'ji ganar choñab' Debir
(Jos 15.15-19)

¹¹ Elañchamel ix och eb' yac' oval d'a choñab' Debir, aton Quiriat-sefer d'a peca'. ¹² Ay jun viñ yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Judá scuchan Caleb. Ix yal viñ icha tic: A junoc mach ol b'at yac' oval yed' eb' cajan d'a Quiriat-sefer, tato ol yac' ganar yic'an jun choñab' chi', ol vac' ix Acsa ix visil yetb'eyumoc, xchi viñ. ¹³ Axo viñaj Otoniel yuninal viñaj Cenaz slajvub' yuc'tac viñaj Caleb chi' ix ac'an ganar jun choñab' chi', yuj chi' ix yac' ix yisil viñaj Caleb chi' yetb'eyumoc viñ. ¹⁴ Axo yic ix lajvi yic'-lan sb'a eb' chi', ix yalan viñaj Otoniel chi' d'a ix Acsa chi' to sc'an sluum ix d'a viñ smam chi'. Yuj chi' ix emta ix d'a yib'añ noc' b'uru, ix sc'anb'an viñ smam ix chi' d'ay icha tic:

—¿Tas tza nib'ej? xchi viñ d'a ix.

¹⁵ Ix yalan ix:

—Ina to ix ac' lum taquiñ lum d'ayin d'a Neguev, yuj chi' eloc val d'a a c'ool tzac' lum yax sat d'ayin, lum b'aj ay sjaj a a', xchi ix.

Yuj chi' ix yac' junocxo lum viñ d'a ix, ay sjaj a a' d'a luum d'a sjolomtac yed' junocxo a' d'a syoptac luum.

**A sluum eb' yiñtilal Judá
yed' eb' yic Benjamín**

¹⁶ A eb' yiñtilal viñaj Hobab viñ quenita, aton viñ sñi' viñaj Moisés, ix el eb' d'a schoñab'il te' Palma, ix b'at eb' yed' eb' yiñtilal Judá, ix b'at cajan eb' d'a scal eb' anima cajan d'a tz'inan lum d'a yol smac-b'en Judá d'a Neguev, d'a slac'anil choñab' Arad. ¹⁷ Axo eb' yiñtilal Judá yed' eb' yic Simeón, ix yac' oval eb' yed' eb' cananeo cajan d'a Sefat. Ix satel jun choñab' chi' eb' d'a junelñej, yuj chi' Horma ix sb'iejcan yuj eb'. ¹⁸ Ix yic'anpax choñab' Gaza eb', Ascalón yed' Ecrón yed' slumal d'a spatictac. ¹⁹ Yujto ayoch Jehová yed' eb' yiñtilal Judá chi', yuj chi' ix yac' ganar eb' cajan d'a tzalquixtac eb', palta maj yal-laj spechanel eb' anima cajan d'a ac'llictac eb', yujto a eb' chi', ay sq'ueen carruaje eb' yic oval. ²⁰ Ix ac'ji lum Hebrón d'a viñaj Caleb icha ajnac yalancan viñaj Moisés. A viñaj Caleb chi' ix ac'an ganar yic'anel oxvañ eb' yuninal viñaj Anac. ²¹ Axo pax eb' yiñtilal Benjamín jun, maj yal-laj yic'anel eb' jebuseo eb' d'a Jerusalén, yuj chi' junñej ix can cajan eb' yed' eb' d'a Jerusalén chi'.

**Ix yac' ganar choñab' Betel
eb' yiñtilal José**

²²⁻²³ A eb' yiñtilal José, ix yac' lista sb'a eb' sb'at yac' oval d'a choñab' Betel, aton Luz d'a peca'. Ayic ix schecanb'at eb' ilum lum eb' ta', a Jehová ix colvaj yed' eb'. ²⁴ A eb' ilum luum chi', ix yil eb' yelta jun viñ vinac d'a choñab' chi', ix yalan eb' d'a viñ: Tato ol oñ a ch'ox

^a 1.17 Il nota d'a Números 21.3.

d'a tas ol aj coch d'a yol choñab' tic, malaj tas ol ach cutej, xchi eb' d'a viñ. **25** Axo jun viñ chi' ix ch'oxani tas tz'aj yoch eb' d'a jun choñab' chi'. Yuj chi' ix cot eb' sol-dado yiñtilal José, ix xicanham masanil eb' anima eb' ayec' cajan ta', palta a jun viñ ix ch'oxan eb' chi', maj miljichamlaj viñ yuj eb' yed' masanil eb' cajan yed' viñ d'a yol spat. **26** A jun viñ chi', ix b'at-can viñ d'a slum eb' hitita, ix sb'o-anq'ue jun choñab' viñ ta', Luz ix yac' viñ sb'iej. Ix ochñejcan jun b'i chi' d'a jun choñab' chi'.

**Juntzañ choñab' maj ac'ji ganar
yuj eb' israel**

27 A eb' yiñtilal Manasés, maj yal-laj spechanel juntzañ anima tic eb': Eb' aj Bet-seán, eb' aj Taanac, eb' aj Dor, eb' aj Ibleam yed' eb' aj Meguido yed' pax yaldeail juntzañ choñab' chi'. Yuj chi' ix canñej cajan eb' cananeo chi' ta'. **28** Palta axo yic ix yic'an yip eb' israel chi', ix yac'an pural eb' cananeo chi' eb' yochcan smunlajvumoc. Maj pechjiel-laj eb' d'a junelñej yuj eb'.

29 Añeja' pax eb' yiñtilal Efraín, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Gezer, yuj chi' a eb' cananeo chi', ix canñej cajan eb' d'a scal eb'.

30 Añeja' eb' yiñtilal Zabulón, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Quitrón yed' d'a Nahalal. Yuj chi' ix canñej cajan eb' cananeo chi' d'a scal eb', palta ix ac'ji pural eb' yochcan smunlajvumoc eb' yiñtilal Zabulón chi'.

31-32 Añeja' eb' yiñtilal Aser, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Aco, d'a Sidón, d'a Ahlab, d'a Aczib, d'a Helba, d'a Afec yed' d'a Rehob.

Yuj chi' ix canñej cajan eb' yiñtilal Aser chi' d'a scal eb' cananeo chi'.

33 Añeja' pax eb' yiñtilal Neftalí, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Bet-emes yed' d'a Bet-anat, yuj chi' ix canñej cajan eb' d'a scal eb' cananeo chi', palta ix ac'ji pural eb' cananeo chi' yochcan smunlajvumoc eb'.

34 A eb' amorreo cajan d'a lum ac'lictac, maj chajiochljaj eb' yiñtilal Dan yuj eb', yuj chi' ix canñej eb' yiñtilal Dan chi' d'a lum tzalquixtac.

35 Icha chi' ix aj scanñej cajan eb' amorreo chi' d'a yich vitz Heres, d'a Ajalón yed' d'a Saalbim, palta axo yic ix yic'an yip eb' yiñtilal José, ix yac' pural eb' amorreo chi' eb' yochcan smunlajvumoc.

36 A smojonal slum eb' amorreo chi', sb'atñej d'a spac'anil yic Acrabim, masanto sc'och d'a Sela, sb'atñej d'a yib'añq'ue chi'.

**Ix sch'ox sb'a Yángel Jehová
d'a Boquim**

2 ¹ A d'a Boquim ix sch'ox sb'a Yángel Jehová, ix cot d'a Gilgal, ix yalan d'a eb' choñab' israel icha tic: A in ex viq'uelta d'a Egipto, ex vic'ancot d'a sat lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham. Valannac to malaj b'aqu'iñ ol satel jun in trato vac' eyed' tic, ² añej to malajocab' e trato tze b'o yed' eb' anima cajan d'a sat lum luum b'aj cajan ex ec' tic, tze satanel yaltar eb' b'aj slesalvi, xin chi, palta a ex tic, maj e c'anab'ajej tas valnac chi'. ¿Tas yuj pit ix eyutej e b'a? ³ Yuj chi' sval-can d'ayex to mañ ol viq'uel-laj juntzañ choñab' tic d'a e cal. Ol ochñejcan eb' ajc'olal d'ayex, axo sdiosal eb' ol ex junaneloc, ichato ol ex

can d'a junoc yaal, xchi Yángel
Jehová chi'.

4 Ayic ix lajvi slolon Yángel
Jehová chi', masanil eb' choñab', te
chaañ ix el yav eb' yoq'ui, **5** yuj chi'
Boquim ix sb'iejcan jun lugar chi'.
Axo ta' ix yac' silab' eb' d'a Jehová.^b

A schamel viñaj Josué

(Jos 24.29-31)

6 Atax yic stac'lannaccan sb'a
viñaj Josué yed' eb' choñab' israel
chi', ata' b'atnaccan junjun eb' d'a
smacb'en chab'ilxo yuuj. **7** A eb'
israel chi', ix sc'anab'ajej eb' tas ix
yal Jehová yacb'an aytoec' viñaj
Josué chi' yed' eb' yichamtac
vinaquil choñab' tzac'anto chamnac
yuj viñ, aton eb' ix ilan tastac satub'-
tac ix sb'o Jehová yuj svach'iloc eb'
israel chi'. **8** Ayxo 110 ab'il sq'uinal
viñaj Josué schecab' Jehová, ayic ix
cham viñ. **9** A d'a sluum viñ d'a Tim-
nat-sera d'a snorteal svitzal Gaas d'a
tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ata' ix
mucji viñ.

Ix spatiquejel Jehová eb' israel

10 Ix champax eb' israel ix ec' yed'
viñaj Josué chi', axo eb' toto ix alji,
mañxo yojtacoc Jehová eb', maj
yil-laj eb' tastac satub'tac sb'onac
Jehová yuj svach'iloc eb'. **11** Yuj chi'
axoñej chucal ix sc'ulej eb' d'a yichañ
Jehová. Ix och eb' ejmelal d'a comon
dios scuchan Baal. **12** Ix spatiquej-
canel Jehová eb', aton sDiosal smam
yicham eb', jun ic'annaquelta eb' d'a
Egipto. Ix och eb' ejmelal d'a sdiosal
eb' anima cajan d'a slac'anil eb' chi'.
Ix ste tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová
chi' eb', **13** yujto ix paticajcanel yuj

eb', axo d'a juntzañ comon dios Baal
yed' Astarot ix yaq'uem sb'a eb'.

14 Yuj chi' ix te cot yoval sc'ol
Jehová d'a eb', ix ac'jioch eb' d'a yol
sc'ab' eb' ajc'ool, ix elc'ajb'at tastac
ay d'a eb', majxo yal-laj scolan sb'a
eb' d'a eb' ajc'ol ay d'a slac'anil eb'
chi'. **15** Ayic sb'at eb' israel chi' yac'
oval yed' eb' ajc'ol chi', axo Jehová
tz'ac'anoch eb' d'a yol sc'ab' eb' yaj-
c'ol chi', icha ajnac yalani. Yuj chi' te
ilb'ajc'ol tz'utaj eb'.

16 Juntaquel scan eb' israel d'a
yol sc'ab' eb' yajc'ol chi', ste ixtaj val
eb' yuj eb', yuj chi' axo Jehová
tz'ac'anoch juntzañ eb' scolumal eb'
yic scoljiel eb' d'a eb' ajc'ol chi'.

17 Vach'chom icha chi', palta mañ
val jab'oc sc'anab'ajej eb' scolumal
eb' chi', maxtzac sc'anab'ajej Jehová
eb'. Añej d'a comon dios tz'och eb'
ejmelal. A eb' smam yicham eb',
sc'anab'ajejnac schecnab'il Jehová
eb', axo pax eb', ix yactejcan sb'ey-
b'al eb' smam yicham eb' chi'.

18 Juntaquel tz'el yav eb' yuj yab'an
syail yuj eb' yajc'ool chi', axo Jehová
tz'oc' sc'ol d'a eb', syac'anoch jun-
tzañ eb' scolvaj yed' eb'. Ayic
pitzanto eb' scolumal eb' chi', ayoch
Jehová yed' eb', scoljiel eb' d'a yol
sc'ab' eb' yajc'ool chi'. **19** Ayic
scham junjun eb' scolumal eb' chi',
sc'ulanxi chucal eb', ec'b'alxo te
chuc sc'ulej eb' chi' d'a yichañ sb'ey-
b'al eb' smam yicham, tz'ochpax eb'
ejmelal d'a comon dios. Max yactej-
can chucal b'eyb'al chi' eb', pit
syutej sb'a eb' d'a Jehová. **20** Yuj chi'
ste cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a
eb', snaan icha tic: A juntzañ anima
tic, mañ val jab'oc sc'anab'ajej in

^b 2.5 Boquim syalelc'ochi "eb' tz'oq'ui".

trato eb', aton vac'nac yed' smam yicham eb'. **21** A yuj chi' jun, mañox ol viq'uel juntzañox eb' anima d'a scal eb', aton eb' ixto can yuj viñaj Josué ayic ix cham viñ. **22** Ol canñej eb' yuj vac'an proval spensar eb' israel tic, tato tz'och tzac'an eb' vuuj, icha sc'ulejnac eb' smam yicham eb', mato maay, xchi. **23** Yuj chi', a jantac eb' anima ayec' d'a scal eb' israel chi', aton eb' majxo yac'och Jehová d'a yol sc'ab' viñaj Josué, majxo ic'jiel-laj eb' yuj Jehová chi'.

Juntzañox choñab' ix can d'a lum Canaán

3 **1** Ay juntzañox choñab' ixto can yuj Jehová d'a lum Canaán, yic vach' tz'ac'ji proval eb' israel, aton eb' manto alji ayic ix och oval ayic ix ac'ji ganar lum Canaán chi'. **2** Ix can juntzañ choñab' chi' yuj Jehová yic vach' sc'ayb'ej sb'a eb' d'a oval, aton eb' manto ac'anlaj juneloc oval chi'. **3** Oye' choñab'il eb' filisteo ixto cani yed' masanil eb' cananeo, eb' sidonio yed' eb' heveo, aton eb' ec'-nac cajan d'a tzalquixtac d'a Líbano, sb'atñej d'a jolom vitz Baal-hermón, masanto sc'och d'a Hamat. **4** A yuj juntzañ eb' chi', ix ac'ji proval eb' israel yuj Jehová, yic vach' syila' tato sc'anab'ajej masanil checnab'il eb' schecnac yal viñaj Moisés d'a eb' smam yicham eb'. **5** Icha chi' ix aj yec' cajan eb' israel d'a scal eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' d'a scal eb' jebuseo. **6** Axo yuninal yed' yisil eb' israel chi', ix yic'lajq'ue sb'a eb' yed' yuninal yed' yisil eb' anima chi'. Ix och eb' ejmelal d'a sdiosal eb' chi'.

Ix colji eb' israel yuj viñaj Otoniel

7 Te chuc tas sc'ulej eb' israel d'a yichañ Jehová Dios, ix b'atcan sat-c'olal yuj eb', axoñej d'a yechel Baal yed' d'a yechel Asera tz'och eb' ejmelal. **8** Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eb', ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Cusan-risataim, sreyal Mesopotamia. Vajxaque' ab'il ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. **9** Ichato chi' ix avaj eb' d'a Jehová. Axo Jehová chi' ix och yed' viñaj Otoniel, yuj chi' a viñ ix och yajalil yic scolanel eb'. A viñaj Otoniel chi' yuninal viñaj Cenaz, slajvub'alxo yuc'tac viñaj Caleb. **10** A Yespíritu Jehová ix och yed' viñ, yuj chi' a viñ ix och yajaloc eb' israel chi'. Ix b'at viñ d'a oval, axo Jehová ix och yed' viñ, yuj chi' ix yac' ganar viñaj Cusan-risataim chi' viñ. **11** Ichato chi' ix can eb' israel d'a junc'olal d'a 40 ab'il, masanto ix cham viñaj Otoniel chi'.

Ix colji eb' israel yuj viñaj Aod

12 Ix lajvi chi', ix ochxi ijan eb' israel sc'ulan chucal d'a yichañ Jehová, yuj chi' axo Jehová chi' ix ic'anchaani viñaj Eglón sreyal Moab d'a yib'añ eb'. **13** Junñej ix yutej spensar viñaj Eglón chi' yed' eb' amonita yed' pax eb' amalecita, ix och eb' yac' oval yed' eb' israel chi', ix yic'anec' schoñab'il te' Palma eb', aton Jericó. **14** A eb' israel chi', 18 ab'il ix can eb' d'a yalañ smandar viñaj Eglón chi', **15** masanto ix avaj eb' d'a Jehová. Ichato chi' ix ac'jioch junxo scolumal eb' yuj Jehová chi', aton viñaj Aod yuninal viñaj Gera, d'a yiñtilal Benjamín, a sq'uexañ'ab' viñ smunlaji.

Ix schecb'at viñaj Aod chi' eb' israel chi' b'at yac'can q'uen tumin d'a viñaj Eglón, aton q'uen yovalil syac' eb' d'a viñ. **16** Ix sb'oan jun q'uen scuchilub' viñ, ayq'ue ye q'uen d'a schab'il pac'añ, nañal am metro steel q'ueen. Ix stzec'anoch q'uen viñ d'a snañal d'a svach' d'a yol spichul. **17** Ix lajvi chi' ix yic'anb'at q'uen tumin chi' viñ d'a viñaj Eglón chi'. A jun viñ rey chi' te b'aq'uech yaj nayan viñ. **18** Ayic toxo ix lajvi yac'ancan q'uen tumin chi' viñ, ix elta viñ yed' eb' ajun yed'oc. **19** Palta ayic ix c'och viñ b'aj ay juntzañ yechel comon dios d'a slac'anil Gilgal, ix b'atxi viñ d'a viñaj Eglón chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, ay val jun lolonel ol val d'ayach, palta d'a c'ub'eltac ol vala', xchi viñ.

Ix yalan viñ rey chi' d'a smasanil eb' ayoch d'a yopisio yed'oc to sb'esel sb'a eb' yic scan eb' sch'ocoj. **20** Yuj chi' axoñej eb' viñ schavañil ix cani, c'ojanem viñ rey d'a yol jun cuarto siclab'inac yool d'a chaañ. Ix c'och viñaj Aod chi' d'a slac'anil viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—A tas ved'nac ol val chi' d'ayach, a Dios schecan vala', xchi viñ.

Ayic ix yab'an viñaj Eglón icha chi', ix q'ue liñan viñ, **21-22** ix yac'anb'at sq'uexañeb' viñaj Aod chi', yic syic'anq'ueta q'uen scuchilub' viñ d'a stojolal svach' c'ab'. Ix stipanc'axpaj q'uen viñ yed' yoc q'uen d'a sc'ol viñaj Eglón chi'. Yuj sb'aq'uechal viñaj Eglón chi', ix can ch'apnaj q'uen b'aj ix och chi', yuj chi' majxo yiq'ueltalaj q'uen viñaj Aod chi', ix elta usnaj yol sch'añtza' viñ. **23** Ix lajvi chi', ix smacancan te' puerta chi' viñ, ix yac'ancanoch

sc'ab' te' viñ, ix paxta viñ. **24** Ayic toxo ix paxta viñ, ix javi eb' viñ stañvan viñ rey chi', ix yilan eb' viñ to macan te' puerta chi'. A snaan eb' viñ to van stzaji viñ yuj chi' ix smac te' puerta chi' viñ. **25** Junip ix stañvej eb' viñ, yujto max eltalaj viñ rey chi', yuj chi' ix somchajq'ue sc'ol eb' viñ. Ix yic'ancot sllaveal puerta chi' eb' viñ, ix sjacan eb' viñ, axo ix yilan eb' viñ pac'jab'xo ec' viñ scham d'a sat luum.

26 Yacb'an tz'ec' tiempo d'a eb' viñ icha chi', axo viñaj Aod toxo ix el lemnaj viñ. Toxo ix ec'ta viñ b'aj ay juntzañ yechel comon dios d'a Gilgal, ix cot viñ elelal d'a yol yic Seirat. **27** Axo ix javi viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ix spu'an noc' ch'aac viñ yic smolb'an eb' yetisraelal. Junxoñej ix aj yem eb' d'a jolom vitz chi', b'ab'el viñaj Aod chi' yuj eb'. **28** Ix yalan viñ d'a eb': Ochañec tzac'an vuuj, yujto a eb' moabita ajc'ol d'ayoñ, toxo ix ac'ji-och eb' d'a yol co c'ab' yuj Jehová, xchi viñ. Yuj chi' ix b'at eb' yed' viñ, ix c'och eb' smac d'a sjayil sti' a' Jordán b'aj tz'ec' eb' aj Moab chi', yuj chi' mañxa junoc mach ix scha c'axpaj eb'. **29** A d'a jun tiempoal chi', 10 mil eb' moabita chi' ix smilcham eb', aton juntzañ eb' soldado te tec'an, mañxo junoc eb' ix eli. **30** Icha chi' ix aj yac'ji ganar eb' aj Moab yuj eb' israel chi'. Ix lajvi chi', 80 ab'il ix can eb' israel chi' d'a junc'olal.

Ix colji eb' israel yuj viñaj Samgar

31 Axo ix lajvi yec' viñaj Aod chi', axo viñaj Samgar yuninal viñaj Anat ix colvaji. Ix smilcham 600 eb' filisteo viñ yed' jun te te' stecjioch d'a

noc' vacax, yuj chi' ix coljipax eb' israel chi' yuj viñ.

Ix ac'ji ganar viñaj Sísara

4 ¹ Ayic ayxo scham viñaj Aod, ix meltzajxib'at eb' israel d'a chucal, yuj chi' ix stzuntzejxicot yoval sc'ol Jehová eb'. ² Ix ac'ljioch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Jabín, sreyal eb' cananeo cajan d'a choñab' Hazor yuj Jehová chi'. A viñ yajalil eb' soldado viñ rey chi', aton viñaj Sísara, cajan d'a Haroset-goim. ³ Ay 900 scarruaje viñaj Jabín chi', ayoch q'uen hierro d'a spatictac. 20 ab'il ix can eb' israel d'a yalañ smandar viñ, ix te ixtaj eb' yuj viñ. Yuj val chi' ix tevi eb' d'a Jehová, yic scolvaj d'a eb'.

⁴ A d'a jun tiempoal chi', ay jun ix ix schecab' Jehová scuchan Débora, yetb'eyum ix viñaj Lapidot, a ix sb'oan yaj yoval eb' yetisraelal. ⁵ Tz'emñej c'ojan ix d'a yich jun te' palma d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, d'a snañal Ramá yed' Betel. Ata' xid'ec' eb' choñab' chi' sb'o yaj yoval d'a ix. Yuj chi' ix ac'ljican scuch te' palma chi', Spalma ix Débora.

⁶ A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ vinac scuchan Barac yuninal viñaj Abinoam cajan d'a Cedés, d'a yol yic eb' yiñtilal Neftalí. Ix avtaj viñ yuj ix Débora chi', ix yalan ix d'a viñ:

—A Jehová co Diosal tz'alan d'ayach icha tic: Molb'ej 10 miloc eb' soldado d'a scal eb' yiñtilal Neftalí yed' d'a scal eb' yiñtilal Zabulón, tzic'anb'at eb' d'a lum svitzal Tabor. ⁷ A in ol in montejcot viñaj Sísara, yajalil eb' soldado viñaj Jabín d'a sti' a Císón, yic syac'an oval viñ ed'oc. Ol yic'cot scarruaje viñ yed' eb' soldado. A inxo ol vac'och eb' d'a yol a c'ab',

xchi Jehová d'ayach, xchi ix Débora chi'.

⁸ Ix yalan viñaj Barac chi' icha tic: Ol in b'atoc, tato tzach b'at ved'oc. Tato max ach b'at ved' jun, mañ ol in b'atlaj, xchi viñ d'a ix.

⁹ Ix tac'vi ix: Ol in b'atoc, palta jun, mañoc ach ol ach b'inaj yuj ac'an ganar jun oval chi', yujto d'a yol sc'ab' jun ix ix ol yac'och viñaj Sísara chi' Jehová, xchi ix.

Ix lajvi chi', ix b'at ix yed' viñaj Barac chi' d'a Cedés. ¹⁰ Ata' ix smolb'ej 10 mil eb' soldado viñaj Barac chi' d'a scal eb' yiñtilal Zabulón yed' d'a scal eb' yiñtilal Neftalí. Ix q'ue eb' d'a svitzal Tabor chi', ajun pax ix Débora chi' yed' eb'.

¹¹ A d'a Cedés d'a slac'anil jun te' mach' d'a Zaanaim, ata' ay scam-pamento jun viñ quenita scuchan Heber, yic'naquel sb'a viñ d'a scal eb' yetchoñab', aton eb' yiñtilal viñaj Hobab sñi' viñaj Moisés d'a peca'.

¹² Ayic ix yab'an viñaj Sísara to toxo ix q'uec'och viñaj Barac d'a svitzal Tabor, ¹³ ix smolb'an 900 scarruaje viñ, ayoch hierro d'ay. Ix smolb'an-pax masanil eb' soldado viñ. Ix el viñ yed' eb' soldado chi' d'a

Haroset-goim, ix c'och eb' d'a sti' a' Císón. ¹⁴ Ix yalan ix Débora d'a viñaj Barac chi' yed' eb' soldado icha tic:

—Emañec, b'ab'elxo Jehová eyuuj, a' ol ac'anoch viñaj Sísara d'a yol e c'ab' ticnaic, xchi ix.

Ix emta viñaj Barac yed' 10 mil eb' soldado d'a svitzal Tabor chi'. ¹⁵ Ayic ix syamanoch oval viñaj Barac chi', a Jehová ix ac'an somchajb'at eb' soldado viñaj Sísara yed' eb' ed'jinac masanil scarruaje chi' yuj jun nivan xivelal. Yuj chi' ix laj smilcham eb' viñaj Barac yed' eb' soldado chi'. Axo

viñaj Sísara chi', ix emta viñ d'a yol scarruaje, ix el lemnaj viñ.

16 Ix och viñaj Barac yed' eb' soldado d'a spatic eb' soldado viñaj Sísara chi' yed' scarruaje eb', masanto ix c'och eb' d'a Haroset-goim. A d'a jun c'u chi', mañxo junoc soldado viñaj Sísara ixto cani, ix cham eb' smasanil.

17 A viñaj Heber yed' eb' sc'ab' yoc, vach' yac'an eb' yed' viñaj Jabín sreyal Hazor chi'. Yuj chi' ata' ix b'at viñaj Sísara chi' scol sb'a. Ix c'och viñ d'a smantiado ix Jael yetb'eyum viñaj Heber chi'. **18** Ix elta ix scha viñ, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Ochañ mamin, mañ ach xivoc, xchi ix.

Ix och viñaj Sísara chi' d'a yol smantiado ix chi', ix yic'anelta jun sávana ix, ix slich'anb'at ix d'a yib'añ viñ yic sc'ub'anel viñ ix. **19** Ix lajvi chi', ix sc'anan a' viñ yuc' d'a ix, yujto van stacji sti' viñ. Elañchamel ix yiq'uel smacul jun tz'uum ix b'aj sic'an lech, ix yac'an ix yuq'uej viñ. Ix musajxi viñ yuj ix. **20** Ix yalan viñ d'a ix icha tic:

—Canañ d'a sti' mantiado tic. Tato ay mach sjavi sc'anb'ej yab' d'ayach: ¿Malaj junoc mach ix javi scol sb'a d'ayach? ta xchi, tzalani to malaj mach, xchi viñ d'a ix.

21 Ix sat c'ol viñaj Sísara chi' svayi, yujto ix te c'unb'i viñ sb'eyi. Axo ix Jael chi' ix ic'ancot jun te' yestacail mantiado yed' jun te' mac'lab'. Te chamnac el viñ svayi, c'ojanc'olal ix c'och ix d'a stz'ey viñ, ix smac'anb'at te' estaca chi' ix d'a yib'schiquin viñ, ix c'axpaj em te', ix emc'och te' d'a yol luum. Icha chi' ix aj scham viñaj Sísara chi' yuj ix. **22** Ayic ix c'och viñaj

Barac say viñaj Sísara chi', elañchamel ix elta lemnaj ix scha viñ, ix yalan ix:

—Ochañ, ul ila' mach van a sayan chi', xchi ix d'a viñ.

Axo ix ochc'och viñaj Barac d'a yol smantiado ix chi', ix yilan viñ to chamnacxo viñaj Sísara chi', mac'b'il-b'at te' estaca chi' d'a sjolom viñ.

23 Icha chi' ix aj yac'jioch viñaj Jabín sreyal eb' cananeo d'a yol sc'ab' eb' israel yuj Dios. **24** Ix ochñej ijan eb' israel yac'an oval yed' viñaj Jabín yed' soldado, masanto ix satel eb' smasanil.

A sb'it ix Débora yed' viñaj Barac

5 **1** A d'a jun c'u chi', ix sb'itej jun b'it ix Débora yed' viñaj Barac yuninal viñaj Abinoam, ix yalan eb' icha tic:

2 Coñ b'itanec co masanil d'a Jehová, yujto d'a val yel ay eb' yajalil israel stec'b'ej sb'a d'a oval, ay pax soldado d'a co choñab' tic b'ecan sc'ol sb'at d'a oval chi'.

3 Ex rey, ab'ec tas ol cal d'ayex. Ex yajal, ab'ec co b'itan d'a Jehová. To sco b'itej co Diosal a oñ israel oñ tic.

4 Mamin Jehová, ayic ach el d'a Seir, yic ach cot ac' oval d'a Edom, ix te ib'xi val lum luum, ix ac'anpaxcot ñab'.

5 Mamin Jehová co Diosal, ix te ib'xiq'ue lum vitz d'a ichañ, ix ib'xipaxq'ue lum vitzal Sinaí.

6 A d'a stiempoal viñaj Samgar yuninal viñaj Anat yed' d'a stiempoal ix Jael, mañxalaj mach sb'eyec' d'a nivac b'e, axoñej d'a q'uex b'e c'ub'eltac yequ'ui, ata' tz'ec' eb'.

- 7 Masanil munlajel najat ayeli, ix can tz'inan. Ato yic ix in q'ue vaan a in Débora in tic, ix in och nunab'ilal d'a choñab'.
- 8 A val ta' ix sayec' juntzañ comon dios eb' quetchoñab', yic syaq'uem sb'a eb' d'ay. Yuj chi' ix javi eb' tz'ac'an oval d'a spuertailtac co choñab'. Malaj smaclub'il jul-lab', malaj pax lanza ix ilchaj d'a scal 40 mil soldado quetisraelal.
- 9 A in pensar, icha val to ajun yed' eb' yajalil in choñab' yed' eb' choñab' b'ecan sc'ol sb'at d'a oval chi'. Calec vach' lolonel d'a Jehová.
- 10 Ex nivac vinac tzex q'ue d'a yib'añ noc' sacsac b'uru te vach' stz'aam ayq'uei, alec tas ix sc'ulej Jehová. Alecpax a ex tzex b'eyi.
- 11 A ex ayex ec' b'ajtac ay a uc'-b'ila', najatocab' sb'at sjaj e son yed' e platillo yuj eyic'anchaañ Jehová, yujto toxo ix satjiel eb' caje'ool yuuj, yujto ix colvajpax d'a eb' munlajvum ayic ix yac'an oval eb', ix yac'an ganar eb'.
- Ichato chi' ix yal co meltzaj emta a oñ schoñab' oñ Jehová d'a co choñab'.
- 12 Ach Débora, cuchb'ej eb' anima d'a b'it. A achxo pax ach Barac yuninal viñaj Abinoam, ixic, a eb' ix yamchaj uuj d'a oval, ic'-b'at eb'.
- 13 Ix emul eb' yajalil choñab' yac' oval. Ix emul eb' soldado Jehová yac' oval yed' eb' soldado te tec'an.
- 14 Ix empaxul eb' yiñtilal Efraín, ix cot eb' b'aj ec'nac eb'
- amalecita. B'ab'el ix emul eb' yiñtilal Benjamín yuj eb'. Ix empaxul eb' yajalil eb' soldado d'a yiñtilal Maquir yed' eb' yajal pax yaj d'a scal eb' yiñtilal Zabulón.
- 15 Yed' pax eb' yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Isacar ix colvaj eb' yed' ix Débora. Ix colvajpax eb' yed' viñaj Barac. Yelc'olal te tzac'anoch eb' yuj viñ ayic ix emc'och eb' d'a ch'olan. Palta ay chab'c'olal d'a scal eb' yiñtilal Rubén.
- 16 ¿Tas yuj ix can eb' b'aj macan noc' calnel d'a yol smacte', syab'an eb' yavtaj noc' calnel chi' yuj eb' stañvumal? Val yel a d'a scal eb' yiñtilal Rubén ay chab'c'olal.
- 17 Axo pax eb' aj Galaad, ix can eb' d'a sc'axepalec' a' Jordán. Axo eb' yiñtilal Dan, ix can eb' d'a stz'ey b'aj ay te' barco, añeja' pax eb' yiñtilal Aser, ix can eb' d'a sti' a' mar, majxo el jab'oc eb' b'aj sjavi te' barco.
- 18 Axo eb' yiñtilal Zabulón yed' eb' yiñtilal Neftalí, ix sb'ecxoñej sb'a eb' scham d'a oval.
- 19 Ix javi eb' viñ sreyal eb' cananeo d'a Taanac, d'a slac'anil sti' a' Meguido, ix javi eb' yic syac'an oval eb' yalani, palta malaj q'uen plata yed' b'eyumal ix yic' eb'.
- 20 Ato d'a satchaañ b'aj sb'ey q'uen c'anal, ato ta' ix cot tas ix ac'an oval yed' viñaj Sísara.
- 21 A a' Cisón aytaxon d'a peca', ac'um oval a', a a' ix cuchanb'at eb'.
- Caq'uec quip co b'atec d'a quichaañ.

- 22 Ix c'añ val yem yoc noc' chej
ayic ix b'at lemnaj noc' d'a oval.
- 23 Ix yalan Yángel Jehová:
Cotocab' yoval sc'ol Jehová d'a
yib'añ choñab' Meroz yed' d'a
yib'añ eb' cajan ta'. Cotocab'can
d'a yib'añ eb' yujto maj colvaj
eb' yed' Jehová, maj colvaj eb'
yac'an oval yed' eb' soldado te
tec'an, xchi.
- 24 Te vach' yic ix Jael yetb'eyum
viñaj Heber ceneo d'a yichañ
masanil eb' ix ix. Vach' yic ix
d'a yichañ masanil eb' ix ix
cajan d'a yoltac mantiado.
- 25 Ayic ix sc'anan a' viñaj Sísara
yuq'uej d'a ix, axo lech te vach'
ix yac' ix yuq'uej viñ. A lech ix
yac' ix yuq'uej viñ d'a yol jun
yed'tal te vach' yilji.
- 26 Ix yic'anq'ue jun te' estaca ix
d'a sq'uexañ'ab', ix yic'anpax-
q'ue jun te' mac'lab' ix d'a
svach'c'ab'. Ix poj sb'aquil
sjolom viñ, ix smac'an c'axpaj
te' ix d'a yib'schiquin viñ.
- 27 Toxoñej ix ec' b'alb'on viñ d'a
yichañ ix yuj syail. Añeja' ta' ix
chamcan viñ.
- 28 A ix snun viñaj Sísara chi', ayic
ix elta d'añan ix d'a sventenail
spat, te cusnac sc'ol ix.
Ix yalan ix: ¿Tas yuj tz'ec'
tiempo sjavi viñ vune' yed' sca-
rruaje? ¿Tas yuj maxto cab'
sc'añ yoc noc' schej viñ stoc'an
scarruaje chi'? xchi ix.
- 29 A tas van snaan ix snun viñ chi',
añeja' chi' ix yalpax juntzañ eb'
ix ix te ay spensar ayec' yed' ix.
Ix yalan eb' ix icha tic:
- 30 Tecan van spucanec' eb' viñ jan-
tac tas ix yic'canec' d'a oval
chi'. Van am sic'lan junjunoc

eb' ix ix eb' viñ yic syic'a', ma
chatacvañioc eb' ix. Axo viñaj
Sísara chi' yed' eb' soldado, van
am sic'lan c'apac pichul eb' te
vach', c'apac te vach' yajoch
yelvanub' d'a junjun pac'añ, yic
vach' ol yac'och eb' d'a sjaj,
yujto ix yac' ganar oval chi' eb',
xchi eb' ix.

- 31 Mamin Jehová, ichocab' chi'
tz'aj satel eb' ayoch ajc'olal
d'ayach. Axo eb' tzach xajanani,
lajanocab' eb' icha scopopial
yoc c'u, xchi ix Débora yed'
viñaj Barac d'a sb'it chi'.
Ayic ix lajvican jun oval chi', 40
ab'il mañxalaj oval.

Ix avtaj viñaj Gedeón yuj Dios

6 ¹ Ix lajvi chi', ix scha c'ulanxi
chucal eb' israel chi' d'a yichañ
Jehová. Yuj chi' uque' ab'il ix ac'ji-
och eb' d'a yol sc'ab' eb' madianita
yuuj. ² Ix och val eb' d'a syaelal yuj
eb' madianita chi'. Ix laj say eb' b'aj-
tac sc'ub'ejel sb'a d'a lum vitz, d'a
yoltac q'uen ñaq'ueen yed' b'aj max
yal sc'och anima. Ata' ix laj cajnaj
eb'. ³ Ayic q'uiñxo sat yavb'en eb'
israel chi', axo eb' madianita chi', eb'
amalecita yed' juntzañxo eb' scot
yed' eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u,
sjavi eb' yac' oval yed' eb'. ⁴ Sb'at
sb'oanq'ue scampamento eb' d'a sat
slum eb' israel chi', satanel eb'
masanil tas avab'il yuj eb' israel chi',
masanto d'a smojonal choñab' Gaza.
Mañxa jab'oc tas sva eb' scan yuj eb'
ajc'ol chi', syic'anpaxb'at noc' calnel
eb', noc' vacax yed' noc' b'uru.
⁵ Yujto yed'nac smolb'etzal noc' eb'
sc'och eb' d'a sat sluum eb' israel
chi', yuj chi', masanil tas ay d'a sat
luum, pilan slajvieli. Mañ

b'ischajb'enoc eb' yed' noc' scamello chi', icha val noc' c'ulub'. Slajvicanel tastac ay d'a sat luum b'ajtac tz'ec' eb' chi'. 6-7 Icha val chi' ix aj scan eb' israel meb'ail yuj tas tz'utaj yuj eb' madianita chi'. Yuj chi' ix tevi eb' d'a Jehová yic scolvaj d'a eb'.

8 Yuj chi' axo Jehová ix ac'ancot jun schecab' d'a eb' israel chi', ix yalan icha tic: A Jehová co Diosal tz'alan icha tic: A in vic'nac ex elta d'a Egipto b'aj ayex och checab'il. 9 Mañocñej d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto in colnac ex elta, palta ex in colpax d'a eb' ix ex ixtani, ix viq'uel eb' d'a eyichañ, ix vac'ancan lum sluum eb' d'ayex. 10 Ix val d'ayex to a inton Jehová e Diosal in. Ix valanpaxi to max yal-laj eyac'anem e b'a d'a juntzañ sdiosal eb' amorreo ay d'a lum luum b'aj ayex ec' tic, palta maj e c'anab'ajej tas ix vala', xchi Jehová, xchi jun schecab' chi'.

11 D'a jun tiempoal chi' ix emul Yángel Jehová, ix em c'ojan d'a yich jun te' mach' d'a Ofra, d'a yol yic viñaj Joás yñtilal Abiezer. Ay jun viñ yuninal viñaj Joás chi' scuchan Gedeón. A viñaj Gedeón chi', van stec'anel ixim strigo viñ d'a yol jun b'aj stec'chajel yal te' uva, yic sc'ub'ejel ixim viñ d'a eb' madianita chi'.

12 Ata' ix sch'ox sb'a Yángel Jehová d'a viñ, ix yalan d'a viñ icha tic:

—Ach vinac tec'an. A Jehová ayoch ed'oc, xchi d'a viñ.

13 Ix tac'vi viñaj Gedeón chi':

—Mamin, ac' in nivanc'olal yuj tas ol vala'. Tato ayoch Jehová qued'oc, ¿tas yuj sjavi juntzañ tic d'a quib'añ? ¿B'ajtil ay juntzañ tas satub'tac yilji yalnaccan eb' co mam quicham

d'ayoñ, ayic yalannac eb' to a Jehová ic'annaquelta eb' d'a Egipto? Palta axo ticnaic, oñ yactejan co ch'ocoj, oñ yac'ancanoch d'a yol sc'ab' eb' madianita, xchi viñ d'ay.

14 Ix och q'uelan Jehová chi' d'a viñ, ix yalani:

—A in tzach in checb'ati, ol vac'ñej ip yic tza colanel eb' etchoñab' d'a yol sc'ab' eb' madianita chi', xchi d'a viñ.

15 Ix tac'vi viñ icha tic:

—Ay Mamin, ac' val nivanc'olal d'ayin junelxo. ¿Tas val ol aj in colan eb' vetchoñab' tic? Yujto a in tic yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc te meb'a' oñ d'a scal eb' yñtilal Manasés. Slajvub' unin in d'a scal eb' vuc'tac, xchi viñ.

16 Ix yalanxi Jehová d'a viñ icha tic:

—Ayinoch ed'oc, yuj chi' ol ac' ganar eb' madianita chi'. Icha val tz'aj yac'ji ganar junoc anima sch'ocoj, icha chi' ol aj ac'an ganar eb', xchi d'a viñ.

17 Ix yalanxi viñ d'ay:

—Mamin, tato vach' in d'a yol a sat, ch'ox junoc yechel vila' yic vach' snachajel vuuj to schecab' ach Dios.

18 Tzin tevi d'ayach to max ach el d'a tic, ol vic'cot junoc in silab' d'ayach, xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi':

—Ayinñej ec' d'a tic masanto ol ach jaxoc, xchi.

19 Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Gedeón sb'o jun noc' yune' chiva, ix sb'oanpax ixim pan viñ d'a jun echlab' ixim harina, malaj yich pan ix yac'b'at viñ d'a scal. Ix lajvi chi' ix yac'anem noc' chib'ej chi' viñ d'a yol jun te' mooch, axo d'a yol jun lum chen ix yaqu'em yalil noc' viñ. Ix yic'ancot masanil

juntzañ chi' viñ d'a yichañ Ángel chi' d'a yich jun te' mach' chi'. **20** Ix yalan Yángel Jehová chi' icha tic: Aq'uem noc' chib'ej yed' ixim pan chi' d'a yib'añ jun q'uen q'ueen tic, tza tob'anem yal noc' chi' d'a yib'añ, xchi. Ix sc'anab'ajan viñ masanil tas ix yal chi'. **21** Axo Yángel Jehová chi', ix stenoch sñi' sc'ococh d'a juntzañ chi', ix q'ueul c'ac' d'a yol q'uen nivan q'ueen chi', ix tz'ab'at noc' chib'ej yed' ixim pan chi'. Val d'a yichañ viñ ix satem Yángel Jehová chi'. **22** Ayic ix yilan jun chi' viñ, ix nachajel yuj viñ to Yángel Jehová jun ix lolon chi' yed' viñ. Yuj chi' ix yalan viñ icha tic:

—Mamin Jehová, q'uelc'umb'a val ix aj in lolon yed' Ángel ix a checcoti, xchi viñ.

23 Ix yalan Jehová d'a viñ icha tic:

—Mañ ach xivoc, mañ ol ach chamlay, xchi d'a viñ.

24 Ix lajvi chi', ix sb'oanq'ue jun altar viñ ta' yic syic'anchaañ Jehová viñ. Ix yac'ancan viñ sb'iej: A Jehová ac'um junc'olal. A jun altar chi' ix canñej d'a Ofra d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Abiezer.

25 A d'a jun ac'val chi', ix yal Jehová d'a viñaj Gedeón chi':

—Iq'uelta noc' schab'il mam vacax d'a scal noc' svacax viñ a mam, noc' uque' ab'il sq'uinal. Tza mac'an vecchaj yaltaril comon dios Baal b'ob'il-q'ue yuj viñ a mam chi', tza ch'acanpaxel jun te te' yechel comon dios Asera d'a stz'ey altar chi'. **26** A d'a sjolom q'uen nivan q'uen chaañ ayq'uei, ata' tza b'oq'ue junoc altar d'ayin Jehová a Diosal in tic. Vach' tzutej a latz'anq'ue q'ueen. Axo te te' ix a ch'aquel chi', a te' tzac'och sc'atzitzaloc. Slajvi chi' tza

milancham noc' vacax chi', tza ñusantz'a noc' silab'il d'a yib'añ, xchi d'a viñ.

27 Yuj chi' ix b'at viñ, ix yic'anb'at lajuñvañ schecab' viñ, ix sc'anab'ajan viñ icha ix aj yalan Jehová chi'. Palta ix xiv viñ sb'oan d'a c'ualil yuj eb' sc'ab' yoc viñ smam. Ix xivpax viñ d'a eb' anima cajan d'a choñab' chi', yuj chi' d'ac'valil ix laj sb'o juntzañ chi' viñ. **28** Axo ix q'uiñib'i d'a junxo c'u, ayic ix q'ue vaan eb' anima d'a jun choñab' chi', ix yilan eb' to toxo ix mac'ji vecchaj altar yic Baal chi', ix yilanpax eb' to toxo ix ch'ac'iel te' yechel Asera d'a stz'ey altar chi'. Ix yab'anpax eb' to ay jun noc' vacax ix ñusjitz'a silab'il d'a yib'añ jun altar toto ix b'o chi'. **29** Ix sc'anb'anec' eb': —¿Mach ix b'oan juntzañ tic? xchi eb'.

Ix laj sc'anb'anec' yab' eb', axo ix yab'an eb' to a viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás ix b'oani. Yuj chi' ix yal eb' d'a viñaj Joás chi' icha tic:

30 —Iq'uelta viñ uninal chi', ol co milcham viñ. ¿Tas yuj ix smac'vecchaj altar yic Baal viñ, ix sch'acanpaxel te' yechel Asera viñ d'a stz'ey chi'? xchi eb' anima chi'.

31 Ix tac'vi viñaj Joás d'a masanil eb' anima oyanoch d'a spatic chi' icha tic:

—¿Tom tze col jun comon dios scuchan Baal chi', tzeyac'an yovalil? Tato icha chi', chamocab' jun mach scolan Baal chi' d'a q'uiñib'alil tic. Tato yel Dios jun Baal chi', yac'ocab' yovalil d'a mach ix mac'an vecchaj jun yaltar chi', xchi viñ.

32 A d'a jun c'u chi', Jerobaal ix sb'iejcan viñaj Gedeón chi', yujto ix yal eb' anima chi' icha tic: Yac'ocab' oval jun Baal chi' yed'

viñ, yujto ix smac' vecchaj yaltar viñ, xchi eb'.^c

33 A d'a jun tiempoal chi', ix smolb'ej sb'a eb' madianita, eb' amalecita yed' eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix c'axpajec'ta eb' d'a yol a' Jordán, ix sb'oanq'ue scam-pamento eb' d'a yac'llical Jezreel. **34** Axo Yespíritu Jehová ix och d'a viñaj Gedeón chi'. Ayic ix spu'an jun noc' sch'aac viñ, ix smolb'an sb'a eb' yiñtilal Abiezer, aton eb' sc'ab' yoc viñ. **35** Ix yac'anpaxb'at schecab' viñ yavtejcot eb' yiñtilal Manasés, eb' yiñtilal Aser, eb' yiñtilal Zabulón yed' eb' yic Neftalí, yuj chi' ix smol-b'ej sb'a eb' yed' viñ.

36 Ix yalan viñ d'a Dios icha tic: Tato d'a val yel a in tzin ac'lab'ej a colan eb' vetisraelal tic, icha val ix aj alani, ch'ox junoc yechel d'ayin. **37** A ticnaic ol vac'canem junoc noc' tz'umal calnel d'a sat tec'lab' trigo. Axo d'a q'uiñib'alil q'uiç'an, tato te' ch'ayan noc' tz'um chi' yuj yal ac'val, axo pax d'a sat lum d'a spatic yichañ noc', taquiñ, ol vojtaquejeli to yel a in ol in ac'lab'ej a colanel eb' vet-choñab' tic, icha ix aj alani, xchi viñ.

38 Icha val ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix aji. Ayic ix q'ue vaan viñ d'a q'uiñib'alil, ix spitz'anel noc' tz'uuum chi' viñ, jun uc'ab' a' ix el d'a noc'. **39** Ix yalanxi viñ d'a Dios: Mamin, mocab' cot yoval a c'ol d'ayin, ol in c'an junxo ch'oxnab'il d'ayach. A d'a junelxo tic, a sat lum sch'ayxi yuj yal ac'val chi', axo pax noc' tz'uuum chi', mocab' ch'ayxoc noc', xchi viñ.

40 Icha val ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix yutej Dios d'a junxo

ac'val chi'. Ayic ix sacb'i, te taquiñ noc' tz'uuum chi', axo pax sat luum, te ch'ayan yuj yal ac'val.

Ix ac'ji ganar eb' madianita

7 ¹ A viñaj Jerobaal, aton viñaj Gedeón, te ac'valto ix q'ue vaan viñ yed' jantac eb' viñ vinac ayxo och yed'oc. A d'a sjaj a' melem scuch Harod ix b'at sb'oq'ue scampamento eb' viñ. Axo pax eb' madianita, a d'a stojolal norte d'a yac'llical yich lum vitz More, ata' ayec' scampamento eb'.

² Ix yalan Jehová d'a viñaj Gedeón chi' icha tic: Te tzijtum eb' viñ vinac tic ed'nac. Tato svac'och eb' madian-ita d'a yol e c'ab' ticnaic, axom ol eyalani to yuj e jelanil ix eyac' ganar eb'. ³ Yuj chi' al d'a eb' viñ soldado smasanil, tato ay mach xiv sb'at d'a oval chi', meltzajocab' d'a svitzal Galaad tic, spax d'a spat, xchi d'a viñ.

Yuj chi' 22 mil eb' viñ ix paxta, 10 milxoñej eb' viñ ix cani. ⁴ Ix yalanxi Jehová: Añeja' tzijtumto eb' viñ soldado tic. Ic'b'at eb' viñ yuq'uej a' d'a sti' a' melem. Ata' ol vil eb' viñ, a in xo ol vala' machtac ol can ed'oc, xchi d'a viñ.

⁵ Ix yic'anb'at eb' viñ ixto can chi' viñaj Gedeón yuq'uej a' d'a sti' a' melem chi'. Ix yalan Jehová: Masanil mach sb'echanqueta a' d'a yol sc'ab' yuq'uej, ch'oc tzic'canel d'a scal eb' viñ tz'em cuman syuc'an a', xchi d'a viñ.

⁶ A eb' viñ ix b'echanqueta a' d'a yol sc'ab', ix yuc'ani, 300 eb' viñ, axo jantacxo eb' viñ jun, ix em cuman eb' viñ ix yuc'an a' eb' viñ. ⁷ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Gedeón

^c 6.32 Jerobaal syalelc'ochi "Yac'ocab' oval Baal chi".

chi': C'ocb'il eb' viñ 300 chi' ol in c'ana' yic ol eyac'an ganar eb' madianita chi'. Axo pax eb' viñ ix em cuman yuc'an a a' chi' jun, paxocab' eb' viñ d'a spat, xchi d'a viñ.

8 Yuj chi' ix yal viñaj Gedeón chi' to smeltzaj eb' viñ d'a spat. Axo viñ ix ic'ancanec' svael eb' viñ yed' noc' sch'aac eb' viñ spu'u. Axoñej eb' viñ 300 ix sic'jicanel chi' ix can yed' viñ. A scampamento eb' viñ, ayec' d'a jolom vitz d'a yib'añ b'aj ay scampamento eb' madianita chi'.

9 A d'a jun ac'val chi', ix yal Jehová d'a viñaj Gedeón chi': Q'ueañ vaan, ixic, emañ ac' oval yed' eb' madianita chi', yujto ol vac'och eb' d'a yol a c'ab'. 10 Tato tzach xiv a b'ati, emocab' viñ a checab' aj Fura ed'oc d'a scampamento eb' chi', 11 ol e maclan eyab'i tas van yalan eb', yuj chi' mañ ol ach xiv och d'a oval chi', xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix emc'och viñ yed' viñ schecab' chi' d'ac'valil b'aj ayel eb' stañvan scampamento eb' madianita chi', yic smaclan yab' eb' viñ tas syal eb'. 12 A eb' madianita chi' yed' eb' amalecita yed' eb' ix cot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix majel sat lum ac'lic chi' yuj eb', ichoc noc' c'ulub'. Mañxo b'ischajb'enoc jantac noc' camello yed'nac eb', icha val yarenail d'a sti' a' mar.

13 Ayic ix c'och viñaj Gedeón chi' b'aj ayec' eb' van stañvan scampamento eb' chi', ix yab'an viñ yalan svayich jun viñ soldado d'a junxo viñ icha tic.

—Ix in vayichej to ay jun ixim pan cebada ix cot b'alb'on d'a sat vitz tic. Ix emul ixim d'a yol co campamento tic, ix och poc'naj ixim d'a jun mantiado, ix em lañnaj yuj ixim, xchi viñ.

14 Ix tac'vi junxo viñ chi' icha tic:

—A jun ixim pan chi' syalelc'ochi to a viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás yed' eb' soldado israel ol oñ ac'an ganar. Yujto a Dios ol oñ ac'anoch co masanil d'a yol sc'ab' eb', xchi viñ.

15 Ayic ix yab'an viñaj Gedeón tas ix yutej yalan jun vayich chi' eb' viñ, ix em cuman viñ d'a yichañ Jehová, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. Ix lajvi chi', ix q'uexta viñ d'a scampamento, ix yalan viñ:

—Coyec, yujto toxo ix yac'och eb' madianita Jehová d'a yol co c'ab', xchi viñ.

16 Ox macañ ix yutej 300 eb' viñ soldado chi' viñ. Junjun noc' ch'aac ix yac' viñ d'a junjun eb' viñ soldado chi' yic spu noc' eb' viñ, ix yac'anpax junjun chen viñ d'a eb' viñ, ayem staj eb' viñ ayoch sc'ac'al d'a yol chen chi'. 17 Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ayic ol in c'och d'a junxo stib'at scampamento eb' cajc'ol chi', tzeyil val tas ol in c'ulej, icha pax chi' ol e c'ulejpax a ex tic. 18 A ol eyab'an in pu'an noc' ch'aac tic yed' eb' tzac'anoch vuuj, ol e pu'anpax noc' eyic e masanil d'a spatictac campamento chi', ol ex avajoc. Ol eyalan icha tic: Caq'uec oval yuj Jehová yed' viñaj Gedeón, xe chi, xchi viñ.

19 Ayic ix c'och viñaj Gedeón chi' yed' 100 eb' viñ soldado ajun yed'oc d'a junxo stib'at scampamento eb' madianita chi' d'a chimilac'val, ato val sq'uexlan sb'a eb' b'ab'el ayel stañvej campamento chi'. A val ta' ix spu sch'aac eb' viñ yic viñaj Gedeón chi', ix smac'anpaxpoj schen eb' viñ

yed'nac. **20** Junñej ix aj spu'an sch'ac eb' viñ yed'nac d'a svach' c'ab' yox macañil, junñej pax ix aj smac'anpoj schen eb' viñ, axo sc'ab' eb' viñ d'a sq'uexañ ix tz'icanchaañ staj, chaañ ix avaj eb' viñ: Caq'uec oval yuj Jehová yed' viñaj Gedeón, xchi eb' viñ. **21** Ix canñej tec'tec' eb' viñ d'a spatic campamento chi'. Axo eb' ajc'ol chi', yelc'olalxoñej ix b'at eb' elelal, ix el yav eb' yuj xivelal. **22** Ayic ix spu'an noc' sch'aac 300 eb' viñ israel chi', axo Jehová ix ac'an somchajb'at spensar eb' ajc'ol chi'. Munil a eb' ix laj smil-lajcham sb'a. Ay pax eb' ix el lemnajoc, ix b'at eb' d'a Bet-sita d'a stojolal Zerera, masanto ix c'och eb' d'a smojonal Abel-mehola d'a slac'anil Tabat. **23** Ix lajvi chi', ix smolb'an sb'a eb' yiñtilal Neftalí yed' eb' yiñtilal Aser yed' masanil eb' yic Manasés, ix b'at eb' d'a spatic eb' madianita chi'. **24** Axo viñaj Gedeón chi', ix schecb'at yalumal viñ d'a eb' yiñtilal Efraín cajan d'a tzalquixtac, to sb'at eb' smac d'a elañchamel d'a sjayil sti' a' Jordán d'a Bet-bara, yacb'an manto c'och eb' ajc'ol chi'. Ix sc'anab'ajej eb' sb'ati. **25** Ix yamchaj chavañ eb' viñ sat yajal yaj d'a eb' madianita chi' yuj eb', jun viñ scuch Oreb, junxo viñ scuchan Zeeb. A viñaj Oreb chi', ix miljicham viñ b'aj ay jun q'uen tenam, aton q'uen ix scuchan Oreb. Axo viñaj Zeeb chi', ix cham viñ b'aj ay jun tec'lab'el yal uva, yuj chi' Zeeb ix sb'iejcan jun chi'. Ix b'atñej eb' yiñtilal Efraín chi' d'a spatic eb' madianita chi', ix yic'ancot sjolom viñaj Oreb chi' eb' yed' yic viñaj Zeeb chi' d'a viñaj Gedeón chi' d'a sti' a' Jordán chi'.

Ix yamchaj chavañ sreyal eb' madianita

8 ¹ Masanil eb' yiñtilal Efraín ix cot yoval d'a viñaj Gedeón chi', ix yalan eb' icha tic: ¿Tas yuj maj oñ avtej yic tzoñ b'at ed' d'a oval yed' eb' madianita chi'? xchi eb'. Te ya ix yal eb' d'a viñ. ² Palta ix tac'vi viñ d'a eb' icha tic:

—¿Tom tze na' to ec'b'al yelc'och tas ix co c'ulej d'a sb'ab'elal a oñ yiñtil oñ viñaj Abiezer tic d'a yichañ tas ix e c'ulej d'a slajvub'alxo a ex yiñtilal Efraín ex tic? ³ A Dios ix ac'anoch eb' yajalil eb' madianita d'a yol e c'ab' a ex tic, aton viñaj Oreb yed' viñaj Zeeb. Malaj yelc'och tas ix in c'ulej a in tic d'a yichañ tas nivan yelc'och ix e c'ulej chi' a ex tic, xchi viñ.

Ayic ix yab'an eb' tas ix yal viñ chi', ix sicb'iem yoval sc'ol eb' chi'.

⁴ Ix emc'och viñaj Gedeón yed' 300 eb' viñ soldado d'a sti' a' Jordán, vach'chom te c'unb'inacxo eb' viñ, palta ixto b'atñej tzac'an eb' viñ d'a spatic eb' ajc'ol chi', masanto ix c'ax-pajec' eb' viñ d'a a'. ⁵ Ayic ix c'och eb' viñ d'a Sucot, ix yalan viñaj Gedeón chi' d'a eb' cajan ta' icha tic:

—Comonoc tz'el d'a e c'ool, tzeyac' jab'oc tas sva eb' viñ ajun ved' tic, yujto tz'el yip eb' viñ yuj vejel, yujto ayoñ och d'a spatic viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna, aton eb' viñ sreyal eb' madianita, xchi viñ.

⁶ Ix tac'vi eb' yajalil choñab' chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tom toxo ix yamchaj viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi' eyuuj, yuj chi' scac' va eb' viñ a soldado tic? xchi eb'.

⁷ Ix tac'vi viñaj Gedeón chi':

—Ayc ol ac'jococh viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi' d'a yol co c'ab' yuj Jehová, ayc ol oñ jax d'a tic, ol co maq'uel tzililjoc e chib'ejal d'a e patic d'a te' q'uiix ol quic'cot d'a taquiñ luum, xchi viñ.

8 Ix el eb' viñ d'a jun choñab' chi', ix c'och eb' viñ d'a Peniel, ix sc'ananpax svael eb' viñ soldado viñaj Gedeón chi' ta', palta icha ix aj yalan eb' aj Sucot, icha pax chi' ix aj yalan eb' aj Peniel chi' d'a viñ.

9 Ix yalanxi viñ icha tic:

—Ayc ol oñ meltzaj d'a junc'olal, ol co maq'uem vecnaj jun cuartel b'aj tze col e b'a tic, xchi viñ.

10 Axo d'a Carcor ayec' viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi', **15** milto eb' soldado madianita ayec' yed' eb' viñ. Axoñej eb' chi', yujto **120** mil eb' toxo ix chami. **11** Ix c'och viñaj Gedeón yed' eb' soldado d'a spatic eb' ajc'ol chi' d'a stitac tz'inan lum d'a yichañb'at Noba yed' d'a Jog-beha. Satc'olal yaj eb' soldado madianita chi' ix c'och eb'.

12 Axo pax viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi', ix b'at eb' viñ elelal, palta ix och viñaj Gedeón chi' d'a spatic eb' viñ, masanto ix yamchaj eb' viñ yuj viñ, axo eb' soldado eb' viñ, ix saclemcanb'at eb' yuj xivelal.

13 Axo yic ix paxta viñaj Gedeón yed' eb' soldado chi' d'a oval, ix ec' eb' d'a xachanil lum svitzal Heres. **14** Ata' ix yamchaj jun viñ quelem aj Sucot yuj eb', ix sc'anb'an eb' d'a viñ tastac sb'i eb' yajal yaj d'a Sucot chi'. Axo viñ quelem chi' ix tz'ib'an sb'i junjun eb', **77** eb' d'a smasanil. **15** Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Gedeón d'a Sucot chi', ix yalan viñ d'a eb' anima ta' icha tic:

—¿Tzam e nacot tas aj in e b'uchani? Eyalani: ¿Tom toxo ix

yamchaj viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi' eyuuj, yuj chi' scac' va eb' viñ a soldado c'unb'inac ay svejel tic? xe chi. A ticnaic jun, ina eb' viñ tic, xchi viñ.

16 Ix lajvi chi', ix yic'ancot te' q'uiix viñ, te' ix yic'cot eb' d'a taquiñ luum, ix smac'an eb' yajalil choñab' Sucot chi' viñ d'a te'. **17** Ix lajvi chi', ix b'atpax eb' viñ d'a Peniel, ix smac'anem vecnaj jun cuartel eb' viñ, aton b'aj scol sb'a eb' soldado, ix smilancham masanil eb' viñ vinac eb'. **18** Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñaj Gedeón d'a viñaj Zeba yed' d'a viñaj Zalmuna chi' icha tic:

—¿Chajtil yilji eb' viñ ix e milcham d'a Tabor? xchi viñ d'a eb' viñ.

Ix tac'vi eb' viñ:

—Icha val ilji tic, icha chi' yilji eb' viñ. Icha yilji eb' viñ yajal, icha chi' yilji eb' viñ, xchi eb' viñ.

19 Ayc ix yab'an viñaj Gedeón chi' icha chi', ix yalan viñ:

—A eb' viñ chi', vuc'tac eb' viñ, junñej in nun yed' eb' viñ. Yuj chi' sval d'a yichañ Jehová, tato maj e milcham e viñ vuc'tac chi', max am ex in milpaxcham ticnaic, xchi viñ.

20 Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñaj Jeter b'ab'el yunin icha tic:

—Lemach, milcham eb' viñ tic, xchi viñ.

Yune' quelemto viñaj Jeter chi', yuj chi' ix xiv viñ yic'anqueta q'uen yespada yic smilancham eb' viñ. **21** Ix yalan viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna d'a viñaj Gedeón chi' icha tic:

—Cotañ ach tic, a ach lac'an tzoñ a milchamoc, yujto ojtacab'ilxo to max ach xivi, ac'um oval ach paxi, xchi eb' viñ.

Ix q'ue jucnaj viñaj Gedeón chi', ix smilancham chavañ eb' viñ rey chi'

viñ. Axo juntzañ q'uen q'ueen ayoch yelvanub'oc sjaj noc' scamello eb' viñ, ix yiq'uel q'ueen viñ. **22** Ix lajvi chi', ix yalan eb' yetisraelal viñ chi' d'ay:

—A ach ix oñ a coled d'a yol sc'ab' eb' madianita, yuj chi' a ach yed' eb' iñtilal ol ex ochcan cajaliloc, xchi eb'.

23 Ix tac'vi viñ d'a eb' icha tic:

—Mañ ol in ochlaj eyajaliloc, mañ ol ochpaxlaj eb' vuninal, palta a Jehová Cajal yaji. **24** Añej jun tzin c'an d'ayex to tzeyac' q'uen uchiquin d'ayin, aton q'uen ix eyiq'uec' d'a eb' madianita, xchi viñ.

Yed'nac juntzañ q'uen uchiquin nab'a oro eb' ajc'ol chi', yujto icha chi' sb'eyb'al eb' cajan d'a tz'lnan luum. **25** Yuj chi' ix slich'anem jun c'apac c'apac eb', ix yac'anem q'uen uchiquin chi' eb' d'a yib'añ c'apac. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—Ina q'ueen tic, d'a val smasanil co c'ool scac' q'uen d'ayach, xchi eb'.

26 A jantac q'uen oro ayoch d'a q'uen uchiquin chi', ay am 40 libraoc yalil q'ueen. Ch'oc pax yaj juntzañxo q'uen q'ueen vach' yilji yed' yelvanub' yed' c'apac spichul eb' viñ sreyal madianita yed' pax q'uen q'ueen ayoch yelvanub'oc sjaj noc' scamello eb' viñ. **27** A yed' juntzañ q'ueen chi' ix sb'o jun yechel viñaj Gedeón chi', ix yac'ancan viñ d'a schoñab' scuch Ofra. Ix spatiquejel Jehová eb' israel, axo d'a jun yechel chi' sc'anb'ej sb'a eb'. Yuj chi' ix cotcan d'a yib'añ viñaj Gedeón chi' yed' yñtilal.

28 Ix can eb' madianita d'a yalañ smandar eb' israel chi', majxo yal-laj scolan sb'a eb'. 40 ab'il mañxalaj

oval, junc'olal ix aj eb' israel chi' ayic ayec' viñaj Gedeón chi' yed' eb'.

29 Ayic ix lajvi oval chi', ix pax viñaj Jerobaal, aton viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás chi' d'a spat.

30 Tzijtum eb' viñ yuninal viñ, 70 eb' viñ d'a smasanil, yujto tzijtum eb' ix ix, ix yic' viñ. **31** Ay pax junxo ix aj Siquem ix yic' viñ, ay jun yune' ix ix alji yed' viñ. Abimelec ix yac' viñ sb'iej jun yunin chi'.

32 Ayic ix cham viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás chi', te icham vinacxo viñ. Ix mucji viñ b'aj mucan-can viñ smam viñ d'a Ofra, b'aj ay eb' yñtilal Abiezer.

33 Ayic ayxo scham viñaj Gedeón chi', a eb' israel chi', ix spatiquejxiel Jehová eb', ix ochxi eb' ejmelal d'a comon dios scuchan Baal-berit. ^d **34** Ix b'atcan Jehová sDiosal eb' satc'olal yuuj, vach'chom a ix colan eb' d'a eb' d'a juntzañ nación ajc'ol oyanoch d'a spatic yichañ eb'. **35** Malaj jab'oc tas vach' ix yac' eb' spacoc d'a eb' yñtilal viñaj Gedeón chi' yuj tas ix sc'ulej viñ yuj svach'iloc eb'.

Ix och viñaj Abimelec yajalil

9 ¹ A viñaj Abimelec yuninal viñaj Jerobaal, ix b'at viñ d'a Siquem lolonel yed' eb' sc'ab' yoc ix snun, ix yalan viñ d'a eb':

2 —A ticnaic sval d'ayex to vach' tze monte eb' eyetchoñab' d'a Siquem tic, tze c'anb'an d'a eb' icha tic: ¿Vach'am tzeyab'i to a 70 eb' yuninal viñaj Jerobaal syac' yajalil d'a quib'añ, mato vach' to junñej viñ tz'och cajaliloc? xe chi d'a eb'. Naec-coti to a inñej ay vuj in b'a eyed'oc, xchi viñ.

^d **8.33** Baal-berit, syalelc'ochi “yajal trato”.

3 A eb' ayto yuj sb'a chi' yed' viñ, ix syamoch eb' yalan d'a eb' yet-choñab' d'a Siquem chi' to a viñaj Abimelec chi' tz'och yajalil d'a scal eb'. Ix scha sc'ol eb' choñab' chi' icha chi', yujto ayto yuj sb'a eb' yed' viñ.

4 Yuj chi' ix yiq'uelta 70 siclo q'uen plata eb' d'a yol stemplo comon dios scuchan Baal-berit, ix yac'an q'uen eb' d'a viñaj Abimelec chi'. A yed' q'uen ix stup juntzañ eb' viñ jaragana vinac viñ yic tz'och eb' viñ yed' viñ. Te chuc juntzañ eb' viñ vinac chi'.

5 Yuj chi' ix b'at eb' viñ yed' viñ d'a Ofra, b'aj ec'nac viñ smam viñ. Ata' ix smilcham 70 eb' yuc'tac viñ d'a yib'añ jun q'uen q'ueen. Axoñej viñaj Jotam ix colchajcani, yujto ix sc'ub'ejcanel sb'a viñ, aton viñ slajvub' yuninal viñaj Jerobaal chi'. 6 Ix lajvi chi', ix smolb'an sb'a eb' aj Siquem yed' eb' aj Bet-milo d'a yich jun te' mach' d'a Siquem chi', b'aj ay jun q'uen q'ueen nivan yelc'och d'a eb'. Ata' ix yac'och viñaj Abimelec eb' yajalil.

7 Ayic ix alchaj jun chi' d'a viñaj Jotam chi', ix q'ue viñ d'a jun tzalan d'a spac'ul lum vitzal Gerizim, te chaañ ix avajemta viñ yic vach' masanil mach tz'ab'ani, ix yalan viñ icha tic:

—Ex aj Siquem, maclejec eyab' jun ab'ix ol val tic yic vach' ol yab' Dios tas ol eyala'.

8 A junel, masanil ab' te te' ix snib'ej yac'och junoc yajalil. Yuj chi' ix ab' yal te' d'a te' olivo to tz'och te' yajaliloc te' smasanil. 9 Ix ab' tac'vi te' olivo chi', ix yalan te': Maay, tato tzin och eyajaliloc e masanil, maxtzac am vac'laj aceite sc'anchaj yuj yic'-jichaañ Dios, ma yic sc'anpax eb' anima, xchab' te'.

10 Ix lajvi chi', ab' yalanpax te' smasanil d'a te' higo yic tz'och te' yajalil. 11 Ix ab' yalanpax te' higo chi': Maay, tato tzin och eyajaliloc e masanil, maxtzac am vac' in sat te chi' sloji, xchab' te'.

12 Ix ab' yalanpax te' d'a te' uva to tz'och te' yajalil. 13 Ix ab' yalanpax te' uva chi': Maay, tato tzin och eyajaliloc e masanil, tzam vactej vac'an vino tz'ac'an tzalajb'oc sc'ol Dios yed' eb' anima, xchab' te'.

14 Slajvub'alxo ix ab' yalan te' d'a te' q'uiix to tz'och te' yajalil. 15 Ix ab' yalan te' q'uiix chi' to syal yoch te' yajaliloc te te' chi' smasanil. Ix ab' yalan te': Tato yel d'a smasanil e c'ol tzin eyac'och eyajaliloc, ochañec d'a yalañ veñul tic e masanil. Tato max yal e c'ol tzin och eyajaliloc jun, elocab'cot jun nivan c'ac' d'ayin yic stz'acانب'at te' c'ute' d'a Líbano, xchab' te' q'uiix chi'.

16 A ticnaic jun, tzin c'anb'ej d'ayex: ¿Tom yel val vach' ix e c'ulej, yuj chi' ix eyac'och viñaj Abimelec chi' eyajaliloc? ¿Tom smoj val icha chi' tzeyutej yiñtilal viñaj Jerobaal chi' ticnaic? 17 Ix sb'ec sb'a viñ in mam chi' scham eyuuj ayic ex scolanelta viñ d'a yol sc'ab' eb' madianita. 18 A exxo tic, tas xom val eyaji, yuj chi' tzex meltzajoch ajc'olal d'a yiñtilal viñ in mam chi'. Ix e milcham 70 yuninal viñ d'a jun q'uen q'ueen, axo viñaj Abimelec yune' jun ix schecab' viñ in mam chi' ix eyac'och eyajaliloc, añej am yujto ayto eyuj e b'a yed' viñ yuj snun. 19 Svalan d'ayex ticnaic: Tato vach' tze c'ulej d'a xilb'a in mam yed' d'a eb' yiñtilal, tzalaje'olalocab' eyaj yed' viñaj Abimelec chi', vach'-ñejocab' ol aj yelc'och viñ d'a e cal.

20 Tato mañ vach'oc jun, elocab'cot junoc nivan c'ac' d'a viñaj Abimelec chi', yic tzex tz'ab'at ex aj Siquem yed' ex aj Bet-milo. Axo d'ayex tz'el-paxcot junoc c'ac', yic stz'apaxb'at viñaj Abimelec chi', xchi viñaj Jotam chi'.

21 Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj Jotam chi', el lemnaj viñ, ix b'at caj-najcan viñ d'a Beer, yujto xiv viñ d'a viñaj Abimelec viñ yuc'tac chi'.

22 Oxe' ab'il ix yac' yajalil viñaj Abimelec d'a yib'añ choñab' Israel chi'. **23** Axo Dios ix ac'anoch jun ajc'olal d'a scal viñ yed' eb' aj Siquem chi', ix meltzajoch eb' ajc'olal d'a viñ. **24** Icha chi' ix aj yac'ji spac d'a viñ yuj schamel 70 eb' viñ yuc'tac smilnacchamoc. Ix ac'jipax spac d'a eb' aj Siquem chi', yujto ix yac'och sb'a eb' yed' viñaj Abimelec chi' d'a schucal chi'. **25** A eb' aj Siquem chi', ay eb' sb'at sc'ub'ejel sb'a d'a titac b'e d'a spac'ultac lum vitz, tz'elta eb' d'a eb' anima tz'ec' d'a yol b'e tz'ec' d'a slac'anil choñab' chi' yic tz'elc'an eb'. Ix alji yab' viñaj Abimelec to icha chi' sc'ulej eb'.

26 A d'a jun tiempoal chi', ix c'och jun viñ scuchan Gaal yuninal viñaj Ebed yed' eb' sc'ab' yoc d'a Siquem chi', vach' ix can viñ d'a yol sat eb' anima ta'. **27** Ayic q'uiñxo te' uva, tz'el eb' d'a spatiquel choñab', yic smolan te' eb', sb'oan vino eb'. Ix yac'anoch jun q'uiñ eb', ix och ijan eb' sva'i yed' yuc'vi añ eb' d'a yol stemplo sdiosal. A val ta' te chuc ix yal eb' d'a spatic viñaj Abimelec chi'.

28 Ix och ijan viñaj Gaal chi' yalani: ¿Mach jun viñaj Abimelec chi' yalani, yuj chi' tzoñ yac' mandar viñ? A viñ chi', yuninal viñ viñaj Jerobaal, axo pax viñaj Zebul schecab' viñ. A eb'

viñ chi' malaj yelc'och eb' viñ. A oñ pax aj Siquem oñ tic, ¿tas yuj toñej scac' co b'a d'a viñ? ¿Tom ol oñ och-ñej schecab'oc eb' viñ? Co naeccot ticaic to a viñ co mam quicham, aton viñaj Hamor, viñ b'oannacq'ue choñab' Siquem tic, yuj chi' quiq'uequel co b'a d'a yol sc'ab' viñaj Abimelec chi'. **29** A... tato a in eyajalil in, toxom ix in satel viñaj Abimelec chi', tzam val d'a viñ: Mol-b'ej eb' a soldado scac'an oval, xin chama, xchi viñ.

30 Ayic ix yab'an viñaj Zebul, yajal d'a Siquem chi' tas ix yal viñaj Gaal chi', ix te cot yoval viñ. **31** Elañ-chamel ix yalb'at viñ d'a viñaj Abimelec d'a elc'altac icha tic: Ix javi viñaj Gaal yuninal viñaj Ebed yed' eb' yuc'tac d'a tic, van yac'an sc'ol eb' anima eb' viñ d'a a patic. **32** Yuj chi' cotañ yed' eb' a soldado d'ac'-valil, tze c'ub'anel e b'a d'a titac choñab' tic. **33** Axo yic toxo sacb'i, tzex och eyac' oval d'a choñab' tic, axo yic tz'elta viñaj Gaal chi' yac' oval ed'oc yed' eb' soldado, ol xo ila' tas ol utej viñ, xchib'at viñaj Zebul chi'.

34 Yuj chi' ix b'at viñaj Abimelec d'ac'valil yed' eb' soldado. Chañ macañ ix aj sc'ub'anel sb'a eb' d'a spatitac choñab' Siquem chi'.

35 Ayic van yelta viñaj Gaal d'a spuertail choñab' chi', ix eltapax viñaj Abimelec yed' eb' soldado b'aj c'ub'anel chi'. **36** Ayic ix yilan viñaj Gaal chi', ix yalan viñ d'a viñaj Zebul icha tic:

—Iltonab'i, masanil d'a sattac vitz tz'emul eb' soldado, xchi viñ.

—Maay, a yeñul lum vitz tzal animail chi' a ach tic, xchi viñaj Zebul chi'.

37 Ix yalanxi viñaj Gaal chi':

—Añejtona' ay eb' van yemta d'a tzalan scuchan Smuxuc Lum Lum. Van yempaxul eb' soldado d'a sb'eal b'aj nab'a ji yic eb' naumel lolonel, xchi viñ.

38 Ix yalanxi viñaj Zebul chi' d'a viñ icha tic:

—B'ajtil ay a lolonel ix laj al chi' ticnaic. Ix ala' to malaj yelc'och viñaj Abimelec yic tzoñ och schecab'oc viñ. A ticnaic chi' sjavi eb' soldado ix a b'uch chi', ixic chinaic, yic tzac' oval yed' eb', xchi viñ.

39 Ix lajvi chi', ix och viñaj Gaal scuchb'an eb' anima d'a Siquem, ix b'at yac'an oval eb' yed' viñaj Abimelec yed' eb' soldado. **40** Axo viñaj Abimelec chi' ix och d'a spatic viñaj Gaal yed' eb' ayoch yed'oc. Maj techajlaj scolan sb'a viñaj Gaal chi', ix och lemnaj viñ scol sb'a d'a yol choñab' chi'. Tzjztum mach ix cham d'a stiel choñab' chi'. **41** Ix lajvi chi', ix meltzaj viñaj Abimelec chi' d'a choñab' Aruma. Axo viñaj Zebul chi' ix pechanel viñaj Gaal yed' eb' sc'ab' yoc d'a Siquem chi' d'a junelñej.

42 Axo d'a junxo c'u, ix b'at eb' aj Siquem chi' munlajel, ix yab'an viñaj Abimelec chi', **43** yuj chi' ox macañ ix yutej eb' soldado viñ, ix sc'ub'anel sb'a eb' d'a caltac te'. Ayic ix yilan eb' soldado chi' yelul eb' anima d'a spuertail choñab', ix elta eb' b'aj c'ub'an chi', ix yac'an oval eb' yed' eb'. **44** D'a jun rato chi', ix b'at viñaj Abimelec yed' jun macañ eb' soldado smaccan spuertail choñab' chi'. Palta axo cha macañxo eb' jun, ix yac' oval eb' yed' eb' anima ix elta munlajel d'a spatictac choñab' Siquem chi'.

45 Pilan c'u ix yac' oval viñaj Abimelec chi', masanto ix yac' ganar

viñ satanel jun choñab' chi'. Ix smilcham masanil anima viñ, ix smaq'uem vecnaj jun choñab' chi' viñ, ix secancanem atz'am atz'am viñ d'a yib'añ.

46 Ayic ix yab'an eb' anima d'a cuartel b'aj scol sb'a eb' d'a Siquem tas ix ajcan Siquem chi' yuj viñaj Abimelec chi', ix b'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'a yol stemplo comon dios scuch El-berit. **47** Ayic ix yab'an viñaj Abimelec to ata' c'ub'anel eb' anima chi', **48** ix b'at viñ yed' masanil eb' soldado d'a jun vitz scuchan Salmón. Ix yic'anb'at jun q'uen ch'acab' viñ, ix sch'acanel jun sc'ab' jun te te' viñ, ix yac'anq'ue te' viñ d'a sjolom sjeñjab'. Ix yalan viñ d'a masanil eb' anima to icha pax chi' syutej eb' d'a elañchamel. **49** Yuj chi' masanil anima ix ch'acanel jun-jun sc'ab' te te'. Ix och tzac'an eb' yuj viñ masanto ix c'och eb' d'a templo chi'. Ix smolb'ancanoch sc'ab'tac te te' chi' eb' d'a spatic b'aj c'ub'anel eb' anima chi'. Ix yac'anocho sc'ac'al te' eb', yuj chi' ix cham masanil eb' anima ayec' chi' ta'. Ay am miloc eb' viñ vinac yed' eb' ix ix, ix chami.

50 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Abimelec chi' yed' eb' viñ soldado yac' oval d'a choñab' Tebes. Elañchamel ix yoy sb'a eb' d'a spatic choñab' chi', ix yac'an ganar eb'.

51 A d'a snañal yol jun choñab' chi', ata' ay jun cuartel b'aj scol sb'a eb' anima ayic ay oval. Ata' ix b'at eb' anima sc'ub'ejel sb'a. Te vach' ix yutej eb' smacan spuertail, ix q'ue eb' d'a yib'añ. **52** Ix c'och lemnaj viñaj Abimelec chi' d'a spuertail chi' yic syac'anocho sc'ac'al viñ yalani.

53 Axo jun ix ix ayq'ue d'a yib'añ cuartel chi' ix actanemta jun q'uen

q'ueen yic molino. C'ocb'il val d'a sjolom viñaj Abimelec chi' ix em q'ueen, ix apchaj viñ yuj q'ueen. **54** Elañchamel ix yal viñ d'a jun viñ scuchumal syamec'ab' yic oval: Ic'cot q'uen espada, milinchamoc, malaj in gana ol alchajoc to a junoc ix ix, ix in milani, xchi viñ. Yuj chi' ix yic'cot q'uen yespada viñ chi', ix stecanoch q'uen viñ d'a viñaj Abimelec chi', ix cham viñ. **55** Ayic ix yilan eb' soldado to toxo ix cham viñ, ix meltzaj eb' d'a spat junjun.

56 Icha chi' ix yutej Dios yac'an spac d'a viñaj Abimelec chi' yuj chucal sc'ulejncac d'a viñ smam, ayic smilannaccham 70 eb' viñ yuc'tac viñ. **57** Añeja' icha chi' ix ajpax yac'ji spac d'a eb' anima d'a Siquem chi' yuj schucal, ix elc'och scatab' viñaj Jotam yuninal viñaj Jerobaal d'a yib'añ eb'.

Ix yac' yajalil viñaj Tola yed' viñaj Jair

10 ¹ Ayic toxo ix cham viñaj Abimelec, ay jun viñ d'a yiñtilal Isacar scuchan Tola yuninal viñaj Fúa, yixchiquin viñaj Dodo. A viñaj Tola chi' ix colvaj viñ d'a eb' yetisraelal. A d'a choñab' Samir d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín cajan viñ. **2** A viñaj Tola chi', 23 ab'il ix yac' yajalil viñ d'a scal eb' yetisraelal, masanto ayic ix cham viñ. A d'a Samir chi' ix mucji viñ.

3 Ix lajvi chi', axo viñaj Jair aj Galaad, ix ac'an yajalil, 22 ab'il ix yac' yajalil chi' viñ d'a scal eb' yetisraelal. **4** A viñaj Jair chi', 30 eb' viñ yuninal viñ, yib'aññej noc' b'uru tz'ec' junjun eb' viñ yuninal viñ chi'. Ay junjun schoñab' eb' viñ d'a yol smac'b'en Galaad chi'. A yuj 30 schoñab' eb' viñ chi', ix b'inajcan

icha tic: A juntzañ schoñab' viñaj Jair, xchi.

5 Ayic ix cham viñaj Jair chi', a d'a choñab' Camón ix mucji viñ.

Tz'ixtax eb' israel yuj eb' amonita

6 Ix cha ochxi ijan eb' israel sc'ulan chucal d'a yichañ Jehová. Ix laj yaqu'em sb'a eb' d'a juntzañ yechel Baal yed' Astarot. Ix yac'paxem sb'a eb' d'a sdiosal eb' aj Siria, eb' aj Sidón, eb' aj Moab, eb' aj Amón yed' d'a sdiosal eb' filisteo. Icha val chi' ix aj yactancan Jehová Dios eb', majxo ochlaj eb' ejmelal d'ay. **7** Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eb', ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo yed' d'a yol sc'ab' eb' amonita. A d'a jun ab'il chi', ix ac'ji ganar eb' yuj eb' ajc'ol chi'. **8** Ay 18 ab'il ix can eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi'. Ix ste aq'uej val chucal eb' ajc'ol chi' d'a eb' israel cajan d'a Galaad d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a sluumcan eb' amorreo. **9** Ix c'axpajpaxec' eb' amonita chi' d'a a' Jordán yac' oval yed' eb' yiñtilal Judá yed' eb' yiñtilal Benjamín yed' pax eb' yiñtilal Efraín. Ix yilan eb' israel to yelc'olal val tz'ixtax eb'. **10** Ichato chi' ix sc'anan scolval Jehová eb' yed'oc, ix yalan eb' icha tic: Ach co Diosal, ix och val co mul d'ayach, ix ach cactejcani, axoñej d'a Baal ix caqu'em co b'a, xchi eb'.

11 Ix yalan Jehová d'a eb' icha tic: Yixtejncac ex eb' aj Egipto, eb' amorreo, eb' amonita, eb' filisteo, **12** eb' sidonio, eb' amalecita yed' pax eb' madianita, axo yic ex avaj d'ayin, ex in colani. **13** Vach'chom ix ex in colo', palta ix in eyactejcani, axo d'a juntzañ comon dios ix eyaqu'em e b'a, yuj chi' a ticnaic, mañxo ol in

colvajlaj d'ayex. **14** Ixiquec c'anec scolval juntzañ dios ix e nib'ej chi'. Aocab' scolvaj eyed'oc ayic tzex c'och ijan d'a schucal icha tic, xchi d'a eb'.

15 Yuj chi' ix tac'vi eb' d'a Jehová chi' icha tic: D'a val yel ix och co mul d'ayach, palta a ticnaic syal tza b'otas a gana d'a co patic, palta añej to tzoñ a colo', xchi eb'. **16** Ix smac'an-poj jantac sdiosal eb' ch'oc choñab'il eb', axo d'a Jehová ix ochxi eb' ejmelal. Yuj chi' maj techaj yuj Jehová chi', ix te cus yilanocho syaelal eb' chi'.

17 Ix smolb'an sb'a eb' amonita d'a Galaad, axo pax eb' israel jun, ix smolb'ejpax sb'a eb' d'a Mizpa. **18** A eb' yajal d'a scal masanil eb' israel cajan d'a Galaad chi' ix alani: A junoc mach tzoñ cuchb'an d'a oval d'a eb' amonita, a' ol ochcan cajaliloc d'a Galaad tic, xchi eb'.

A viñaj Jefté

11 **1** A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ scuchan Jefté cajan d'a yol yic Galaad. Te jelan viñ d'a oval. A viñaj Jefté chi' yune' viñ jun ix ajmul ix yed' jun viñ scuchan Galaad. **2** Axo pax ix yetb'eyum viñaj Galaad chi' jun, ay pax eb' viñ yune' ix. Ayic ix q'uib'q'ue eb' viñ chi', ix pechjiel viñaj Jefté chi' yuj eb' viñ d'a te' pat chi'. Ix yalan eb' viñ to malaj yalan yic viñ ta' yujto ch'oc snun viñ. **3** Icha chi' ix aj yel viñaj Jefté d'a eb' yuc'tac chi', ix b'atcan viñ d'a yol yic Tob. Ata' ix smolb'ej jun ñilañ eb' viñ vinac viñ. Toñej ayec' juntzañ eb' viñ chi', max mun-lajlaj jab'oc eb' viñ. A eb' viñ chi' ix och yed' viñaj Jefté chi', axo ele'al ix yac' eb' viñ.

4 Ix ec' jun tiempoal, ix c'och eb' amonita yac' oval yed' eb' israel chi'. **5** Yuj chi', a eb' yajal d'a Galaad chi' ix schec eb' to b'at cot viñaj Jefté d'a yol yic Tob. **6** Ix yalanb'at eb' icha tic:

—Cotañ d'a tic, co gana to a ach tzach och cajaliloc yic tzac'an oval yed' eb' amonita, xchi eb'.

7 Ix tac'vi viñaj Jefté chi' icha tic:

—A ex tic ix eyac' chucal d'ayin, ix eyac' pural in e pechanel d'a spat viñ in mam, yuj chi' ¿tas yuj tzex javi in e sayec' ticnaic ayic ayex och d'a syaelal? xchi viñ.

8 —Toton yujto tzoñ c'och val d'a syaelal chi', yuj chi' tzoñ javi ach quila'. Co gana val to tzach b'at qued'oc, a ach ol ac' oval yed' eb' amonita chi', a ach ol ach och cajaliloc d'a co masanil cajan oñ d'a Galaad tic, xchi eb' d'a viñ.

9 —Tato e gana tzin meltzaji yic svac' oval yed' eb' amonita chi', añej-tona' tato ol och Jehová ved'oc ayic ol vac'an ganar eb', ¿yel am val ol in och eyajaliloc chi'? xchi viñ d'a eb'.

10 Axo eb' viñ yajal chi' ix alanxi icha tic:

—A Jehová scac'och co testigooc to ol co c'ulej icha tzal chi', xchi eb'.

11 Ichato chi' ix b'at viñaj Jefté chi' yed' eb', ix yac'anoch viñ eb' yajaliloc. A d'a Mizpa ix yalxi viñaj Jefté d'a yichañ Jehová tas ix yal d'a eb' checab' chi'. **12** Ix lajvi chi', ix schecanb'at juntzañ eb' schecab' viñ sc'anb'ej d'a viñ sreyal Amón icha tic: ¿Tas yuj aycot eyoval d'ayoñ, yuj chi' tzex javi eyac' oval qued'oc? xchib'at viñ. **13** Ix spacan viñ sreyal eb' amonita chi' icha tic: Ayic e cotnac a ex israel ex tic d'a Egipto, e javinac d'a tic, e toqu'uec' lum co luum,

sb'atñej d'a a' Arnón masanto sc'och d'a a' Jaboc yed' d'a a' Jordán. A tic-naic jun, aq'uecxi luum d'ayoñ d'a ac'anc'olal, xchi viñ.

14 Ix lajvi chi' ix schecanb'at jun-tzañxo eb' schecab' viñaj Jefté chi' d'a viñ sreyal eb' amonita chi', **15** yic b'at yalanxi eb' icha tic: Icha val tic ix aj spacan viñaj Jefté: A oñ israel oñ tic, malaj lum e luum chi' quic'nac eq'ui, malaj pax lum yic eb' moabita quic'nac eq'ui. **16** Ayic yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto chi', a d'a tz'inan lum cotnac eb', masanto javi eb' d'a a' Chacchac Mar, sjavipax eb' d'a Cades. **17** Schecannaccot jun-tzañ eb' schecab' eb' d'a viñ sreyal Edom to schaec' eb' viñ d'a yol smac-b'en, palta maj chajiec'talaj eb' yuj viñ. Añeja' yalanpax eb' d'a viñ sreyal Moab to schaec' eb' viñ d'a yol smac-b'en, palta añeja' maj yalpax sc'ol viñ schaec'ta eb'. Yuj chi' canñej eb' d'a Cades chi'. **18** Slajvi chi' yec'-ñej eb' d'a taquiñ luum, yoyancot sb'a eb' d'a spatictac smac-b'en eb' Edom yed' d'a spatictac yic eb' Moab chi', masanto javi eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Moab chi'. Axo ta' och vaan eb', can eb' d'a junxo sc'axepal-b'at a' Arnón. Palta maj c'axpajec'-talaj eb', yujto ata' tz'el yich lum yic eb' Moab chi'. **19** Yuj chi' yac'b'at schecab' eb' d'a viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, cajan d'a Hesbón. Yalcot eb' d'a viñ to schaec' eb' viñ d'a yol smac-b'en, yic sc'och eb' d'a lum sluum. **20** Palta maj schalaj yab' viñ, maj chajiec'talaj eb' yuj viñ d'a yol smac-b'en chi'. Añej to smolb'ej masanil eb' soldado viñ, sb'oanq'ue scampamento eb' d'a Jahaza, yac'an-nac oval viñ yed' eb' co mam quicham chi'. **21** Palta axo Jehová co

Diosal a oñ israel oñ tic, a ac'anoch viñaj Sehón yed' masanil eb' anima d'a schoñab' chi' d'a yol sc'ab' eb', yuj chi' ac'ji ganar viñ yuj eb'. Icha chi' aj yic'annaccan slum eb' amorreo chi' eb' d'a jun choñab' chi'.

22 Yic'annaccan masanil lum sluum eb' amorreo chi' eb', scotñej d'a a' Arnón masanto sjavi d'a a' Jaboc. Scotpax d'a taquiñ luum masanto d'a a' Jordán. **23** A lum sluum eb' amorreo yic'naquec' Jehová yac'annaccan d'a eb' co mam quicham chi', ¿tom e gana tze toc'xiec' lum d'ayoñ ticnaic? **24** Q'uinaloc a Quemos e diosal tz'ac'an jab'oc tas d'ayex e mac-b'enoc, ¿tom max e cha eyicoc jun? Icha pax chi' caj a oñ tic, a tas syac' Jehová co Diosal d'ayoñ, a chi' co mach'en yaji. **25** ¿Tom tza na' to te ec'alto alan ic d'a jun luum tic d'a yichañ viñaj Balac yuninal viñaj Zipor, sreyal Moab? A viñ chi' mañ yac'nacoclay oval viñ yed' eb' co mam quicham chi' yuj jun luum tic. **26** Ayxo 300 ab'il co cajnaj d'a Hesbón, d'a Aroer yed' d'a juntzañ choñab' d'a slac'anil yed' d'a smasanil juntzañ choñab' ay d'a stitac a' Arnón. ¿Tas yuj ato ticnaic tzeyac' yovalil d'ayoñ yuj jun luum tic? **27** A in tic, malaj junoc tas chuc tzin c'ulej d'ayach. Palta a ach tic, chuc tas tza c'ulej, tzach javi ac' oval qued'oc. Palta jun, a Jehová van oñ yilani, a' ol ch'olb'itan tas caj eyed'oc, xchib'at viñaj Jefté chi'.

28 Vach'chom icha chi' ix yalb'at viñaj Jefté chi', palta maj schalaj yab' viñ rey chi'.

Ix yac' sti' viñaj Jefté

29 Ix och Yespíritu Jehová d'a viñaj Jefté chi', ix ec' viñ d'a yol yic

Galaad yed' d'a yol yic Manasés, masanto ix c'och viñ d'a Mizpa d'a yol yic Galaad chi', yic smolb'an eb' soldado viñ yic sb'at yac'an oval eb' yed' eb' amonita chi'. **30** A viñaj Jefté chi', ix yac' sti' viñ d'a Jehová icha tic: Tato ol ac'och eb' amonita d'a yol in c'ab', **31** a mach ol b'ab'laj elta in scha d'a sti' in pat, ayic ol in jax d'a oval tic, ol in ñus silab'il d'ayach, xchi viñ.

32 Ix b'at viñaj Jefté chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb' amonita chi'. Yuj scolval Jehová ix yac' ganar viñaj Jefté chi'. **33** Tzijtun eb' ajc'ol chi' ix cham yuj eb', 20 choñab' ix yac' ganar eb' d'a scal Aroer, d'a Minit yed' d'a Abel-queramim. Icha val chi' ix aj yac'ji ganar eb' amonita yuj eb' israel chi'.

34 Axo yic ix jax viñaj Jefté d'a spat d'a Mizpa, a jun pitañ ix yisil viñ ix elta ul scha'a, van schañalvi ix, van stziñan pandereta ix ayic ix elta ix chi'. Añej ix, malaj junoc yuninal viñ. **35** A val yic ix elta ix chi', ix sñic'-chitanb'at spichul viñ yuj scusc'olal, ix yalan viñ:

—Ay... ach visil. Svab' val syail uu. Ix ic' val cot jun yaelal tic d'a vib'añ, yujto ix vac' in ti' d'a Jehová, yuj chi' a ticnaic, yovalil ol in c'anab'ajej tas ix val chi', xchi viñ.

36 Ix tac'vi ix d'a viñ:

—Mamin, tato ix ac' a ti' ac'an junoc tas d'a Jehová chi', c'ulej d'ayin icha ix aj ac'an a ti' chi', yujto toxo ix ac'jioch eb' ajc'ol chi' d'a yol a c'ab' yuj Jehová chi'. **37** Añej jun tzin c'an d'ayach to tzac' chab'ocxo ujal d'ayin yic b'at in b'eyec' yed' eb' ix vetcob'estaquil d'a jolomtac vitz, yic tzin oc' yed' eb' ix ta', yujto mañ ol ochlaj vetb'eyum, xchi ix.

38 Ix yac' chab'xo ujal chi' viñaj Jefté chi' d'a ix. A d'a jun tiempoal chi', ix b'at ix d'a jolomtac vitz yed' eb' ix chi', ix oc' ix, yujto junelñej mañ ol ochlaj yetb'eyum ix. **39** Ix lajvi chab' ujal chi', ix paxta ix b'aj ay viñ smam chi'. Ix yac'anelc'och viñaj Jefté b'aj ix yac' sti' d'a Jehová chi'. Maj ochlaj yetb'eyum ix yisil viñ chi' masanto ix cham ix. **40** Ix ochcan jun chi' sb'eyb'aloc eb' israel chi', junjun ab'il smolb'an sb'a eb' ix cob'estac, chañe' c'ual tz'oc' eb' ix, yuj snajicot ix yisil viñaj Jefté chi'.

A viñaj Jefté yed' eb' yiñtilal Efraín

12 ¹ Ix smolb'an sb'a masanil eb' viñ vinac d'a yiñtilal Efraín, ix sc'axpitan a' Jordán eb' viñ d'a stojolalb'at choñab' Zafón. Ix yalan eb' viñ d'a viñaj Jefté chi' icha tic:

—¿Tas yuj maj al d'ayoñ ayic ach b'at d'a oval yed' eb' amonita? Tato ix al d'ayoñ, ix am oñ b'at ed'oc. A ticnaic ol ach co ñustz'a d'a yol a pat tic, xchi eb' viñ d'a viñ.

² Ix tac'vi viñaj Jefté chi' d'a eb' viñ:

—A in tic yed' eb' vetchoñab', ay jun nivan oval d'a co cal yed' eb' amonita chi'. Ix ex vavtej, palta maj ex javoclay oñ e colo'. **3** Yujto ix vila' to maj ex javoclay oñ e colo', yuj chi' ix in b'ec in b'a in cham d'a oval chi'. Ix vac'an oval yed' eb' amonita chi'. Ix cac' ganar eb' yujto a Jehová ix ac'anoch eb' d'a yol co c'ab'. Yuj chi' ¿tas yuj tzex javi eyac' oval d'ayin ticnaic? xchi viñ.

⁴ Ix b'uchji eb' aj Galaad yuj eb' aj Efraín chi', ix yalan eb' icha tic: A ex tic, d'a co cal elnac ex yed' d'a scal eb' yiñtilal Manasés, xchi eb'. Yuj chi'

masanil eb' anima cajan d'a Galaad chi', ix smolb'ej eb' viñaj Jefté chi', ix yac'an oval eb' yed' eb' yiñtilal Efraín chi', ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. **5** A eb' aj Galaad chi', ix och eb' smac d'a sjayil sti' a' Jordán, yuj chi' a eb' yiñtilal Efraín chi' tz'el lemnajoc yic sc'axpaj eb' d'a a' Jordán chi', sc'an-b'an eb' aj Galaad chi' d'a eb' tato yiñtilal Efraín eb'. Maay, tato xchi eb', **6** syalan eb' aj Galaad chi' d'a eb' icha tic: “Xibolet”, xe chi añ, xchi eb'. Tato “Sibolet” xchi eb', syalel-c'ochi to yiñtilal Efraín eb', yujto mañ vach'oc tz'aj yalan eb'. Icha chi' tz'aj syamchajelta eb', smiljicham eb' d'a sti' a' Jordán chi' yuj eb' aj Galaad chi'. **42** mil val eb' vinac d'a yiñtilal Efraín ix cham ta'. **7** Vaque' ab'il ix och viñaj Jefté yajalil d'a scal eb' yetisraelal. Axo ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab' d'a yol yic Galaad.

A oxvañ eb' yajalil israel

8 Ayic ayxo scham viñaj Jefté chi', ix och viñaj Ibzán aj Belén yajaliloc eb' yetisraelal chi'. **9** A viñ chi', **30** eb' yuninal viñ yed' **30** eb' ix yisil viñ. Ix och yetb'eyum eb' ix yisil viñ chi' d'a scal eb' mañxalaj yuj sb'a yed'oc. Añeja' pax eb' yuninal viñ chi', a eb' ix mañxalaj yuj sb'a eb' viñ yed'oc ix yic'a'. A viñaj Ibzán chi', uque' ab'il ix yac' yajalil viñ d'a scal eb' yetisraelal chi'. **10** Ayic ix cham viñ, a d'a Belén ix mucji viñ.

11 Ix lajvi chi', axo viñaj Elón d'a yiñtilal Zabulón ix ac'an yajalil d'a scal eb' yetisraelal chi'. Lajuñe' ab'il ix yac' yajalil chi' viñ. **12** Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Ajalón d'a smacb'en eb' yiñtilal Zabulón chi'.

13 Ix lajvi chi', axo viñaj Abdón yuninal viñaj Hilel aj Piratón ix ac'an yajalil d'a scal eb' yetisraelal chi'.

14 Vajxaque' ab'il ix yac' yajalil chi' viñ. **40** yuninal viñ yed' **30** yixchi-quin viñ. Junjun eb' viñ chi', sq'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' b'uru. **15** Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Piratón, d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Efraín d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' Amalec.

A yaljub'al viñaj Sansón

13 ¹ Ix ochxi smul eb' israel d'a yichañ Jehová, yuj chi' **40** ab'il ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo yuu.

2 A d'a choñab' Zora, d'a yol smac-b'en eb' yiñtilal Dan, ay jun viñ scuchan Manoa. A ix yetb'eyum viñ, malaj yune' ix, yujto max unevilaj ix. **3** Ix sch'ox sb'a Yángel Jehová d'a ix, ix yalani:

—A ach tic val yel malajtaxon junoc une' ix il sat. Palta a ticnaic, ol a cuchcanoch une', ol aljoc jun a vinac unin. **4** Ayic ol b'eyb'at tic, mañxo uc'laj vino, mañxo uc'paxlaj junoc tas pajb'inac. Mañxo a chipaxlaj tas ay yovalil d'a yichañ ley. **5** Ayic ol aljoc jun une' chi', mañ ol joxjiel-laj xil sjolom, yujto nazareo ol ajoc, yujto yic Dios yaji ayic manto aljoc. A' ol chaanel yich ex scolanel d'a yol sc'ab' eb' filisteo, xchi d'a ix.

6 Ix b'at ix b'aj ayec' viñ yetb'eyum, ix yalan ix d'a viñ: Ay jun schecab' Dios ix ulec' b'aj ayin eq'ui. Ix te sat in c'ool yuu, icha val to Yángel Dios ix vila'. Maj in c'anb'ejlaj d'ay b'ajtil ix coti, maj yalpaxlaj sb'i d'ayin. **7** Añeja to ix yal d'ayin, tob' ol aljoc junoc vune'. Ix yalani to mañxo ol vuc'laj vino yed' junocxo tas

pajb'inac yed' junoc tas to ay yovalil co chi'an d'a yichañ ley. Axob' jun unin chi', tob' yic Dios yaji ayic ol aljoc chi', masanto ol chamoc, xchi ix.

8 Yuj chi' ix lesalvi viñaj Manoa chi' d'a Jehová icha tic: Mamin, eloc val d'a a c'ool to tza checxicot a checab' chi' d'ayoñ, yic vach' ol yal d'ayoñ tas val ol co c'ulej yed' jun unin ol aljoc chi', xchi viñ.

9 Ix yab' Dios tas ix sc'an viñ chi', ix sch'oxanxi sb'a Yángel Jehová chi' d'a ix yetb'eyum viñ chi' ayic van yic'an yip ix d'a cal munlajel, palta mañ ayoquec'laj viñaj Manoa chi' ta' yed' ix. 10 Elañchamel ix b'at lemnaj ix yal d'a viñ:

—Lemach, yujto ix sch'oxxi sb'a jun checab' d'ayin, jun ul lolon d'ayin d'a junel, xchi ix.

11 Ix cot lemnaj viñaj Manoa chi', ix b'at viñ yed' ix yetb'eyum chi', ix c'och viñ b'aj ayec' Yángel Jehová chi', ix sc'anb'an viñ d'ay:

—¿Tom a ach tic ul ach ec' lolonel d'a ix vetb'eyum tic d'a junel? xchi viñ d'ay.

—I', a in toni, xchi d'a viñ.

12 Ix sc'anb'anxi viñ d'ay:

—Ayic ol elc'och tas ix al chi', ¿tas val ol cutej quilan q'uib' viñ unin chi' yed' tas yopisio viñ? xchi viñ d'ay.

13 Ix tac'vi Yángel Jehová chi':

—Yovalil sc'anab'ajej ix etb'eyum tic tas ix vala': 14 Jantacñej tas scot d'a sat te' uva, mañxo ol slolaj ix. Mocab' yuc' vino ix yed' junocxo tas pajb'inac, ma tas ay yovalil schiji d'a yichañ ley. A tas ix val chi' d'a ix, yovalil sc'anab'ajej ix, xchi d'a viñ.

15-16 A viñaj Manoa chi', mañ yoj-tacoc viñ tato Yángel Jehová jun chi', yuj chi' ix yal viñ:

—Sval d'ayach, comonoc tz'el d'a a c'ool tzoñ a tañvej, tic b'at co b'o junoc noc' yune' chiva a chi'a, xchi viñ d'ay.

Ix tac'vi jun Ángel chi':

—Vach'chom tzin can eyed'oc, palta mañ ol in valaj. Syal eyac'an noc' chi' silab'il d'a Jehová, xchi.

17 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Manoa chi' d'ay icha tic:

—Alcan a b'i d'ayoñ yic vach' ayic tz'elc'och tas ix ul alcan tic d'ayoñ, ol cac' yuj diosal d'ayach, xchi viñ d'ay.

18 Ix tac'vi Ángel chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj tze c'anb'ej in b'i chi'? A jun chi' te satub'tac yochi, xchi.

19 Ix yic'ancot noc' chiva viñaj Manoa chi' yed' juntzañ ixim sat trigo d'a ofrendail. Ix süusantz'a silab' viñ d'a Jehová d'a yib'añ jun q'uen q'ueen. Ix lajvi chi', ix sch'oxan jun milagro Jehová d'a yichañ viñ yed' ix yetb'eyum chi'. 20 Ayic ix q'ue ñilnaj c'ac' d'a yib'añ altar chi', ix och Yángel Jehová chi' d'a scal c'ac' chi', ix paxq'uei. Ayic ix yilan eb' icha chi', ix em cumnaj eb', ix em ñojan eb' d'a sat luum. 21 Ichato chi' ix nachajel yuj viñaj Manoa chi' to Yángel Jehová jun chi'. Majxo sch'ox-laj sb'a junelxo d'a viñ yed' d'a ix yetb'eyum viñ chi'. 22 Ix yalan viñ d'a ix yetb'eyum chi' icha tic:

—A ticnaic d'a val yel ol oñ chamoc, yujto ix quil val och Dios, xchi viñ d'a ix.

23 Ix tac'vi ix d'a viñ icha tic:

—Tato sgana Jehová to tzoñ chami, maj am scha co silab' ix cac' d'ay yed' cofrenda, maj am sch'ox juntzañ tic quila', maj am yal juntzañ tic d'ayoñ, xchi ix.

24 Ayic ix alji yune' ix chi', Sansón ix yac' ix sb'iej. Ix q'uib' viñ unin

chi', ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñ. **25** Ix schaañel yich sch'oxan sb'a Yespíritu Jehová d'a viñ ayic ayec' viñ d'a scampamento eb' yññtilal Dan, d'a scal choñab' Zora yed' Estaol.

Ix och yetb'eyum viñaj Sansón

14 ¹ A d'a junel, ix em viñaj Sansón d'a yol jun schoñab' eb' filisteo scuchan Timnat, ix can sgana viñ d'a jun ix cob'es ta'. ² Axo yic ix jax viñ d'a spat, ix yalan viñ d'a viñ smam yed' d'a ix snun icha tic:

—Ay jun ix cob'es ix vil d'a Timnat d'a scal eb' ix filistea, ix can in gana d'a ix, yuj chi' sval d'ayex to b'at e c'an ix vic'a', xchi viñ.

³ Ix tac'vi smam snun viñ chi', ix yalan eb' icha tic:

—¿Tas yuj a d'a scal eb' ch'oc choñab'il ol b'at a say ix etb'eyum? ¿Tom mañxa junoc ix ix vach' ic'an d'a scal eb' ayto cuj co b'a yed'oc, mato d'a scal eb' quetchoñab' tic? xchi eb' d'a viñ.

Ix tac'vi viñ icha tic:

—A val jun ix chi' in gana. A ix b'at e c'an vic'a', xchi viñ.

⁴ Te mañ yojtacoc eb' smam snun viñ chi' tas spensar Jehová, to van snaan tas ol aj yel yich junoc oval yed' eb' filisteo chi', yujto ayoch eb' israel d'a yalañ smandar eb' d'a jun tiempoal chi'. ⁵ Yuj chi' ix b'at viñaj Sansón yed' eb' smam snun d'a choñab' Timnat chi'. Ayic ix ec' eb' d'a jun macañ te' uva avab'il yuj eb' aj Timnat chi', ix elta jun noc' quelem choj d'a viñaj Sansón chi', tz'el yav noc' scot noc' d'a viñ. ⁶ D'a val jun rato chi', ix och Yespíritu Jehová d'a viñ, ix te och yip viñ,

malaj val jab'oc tas yed'nac viñ yed' val sc'ab' viñ ix sjeccchitanb'at jun noc' choj chi', icha tz'aj sjeccchitajb'at junoc yune' chiva. Maj yal-laj viñ d'a smam snun tas ix sc'ulej chi'. ⁷ Ix lajvi chi', ix c'och eb' d'a choñab' Timnat chi', ix lolon viñ yed' ix cob'es chi', ix canñej sgana viñ d'a ix.

⁸ Axo yic ix ec'b'at jaye' c'ual, ayic van sb'at viñaj Sansón yic ol nupnaj yed' ix filistea chi', ix ec' viñ b'aj ix smilcham noc' choj chi'. Axo ix c'och viñ, ix yilan viñ, ayxo och jun noc' chab' d'a yol sjoyumteal sb'aquil noc', te b'ud'an yool chi' yuj yal noc' chab' chi'. ⁹ Ix yic'anelta noc' viñ, ix sloan viñ, ix b'at viñ. Axo ix c'och viñ d'a spatic smam snun chi', ix yac'an noc' yalchab' chi' viñ slo eb'. Maj yal-laj viñ d'a eb' tato a d'a yol sjoyumteal sb'aquil noc' choj ix yiq'uelta noc' yalchab' chi' viñ.

¹⁰ Ix emc'och smam snun viñ chi' d'a spat ix cob'es chi', ix yac'anoch jun q'uiñ yic nupnajel viñaj Sansón chi', ichataxon sb'eyb'al eb' viñ quelemtac d'a jun choñab' chi'.

¹¹ Ayic ix yilan viñaj Sansón eb' viñ filisteo chi', ix yavtancot 30 eb' viñ quelemtac eb' viñ yic syil q'uiñ nupnajel chi' eb' viñ. ¹² Ix yalan viñaj Sansón d'a eb' viñ quelemtac chi' icha tic:

—Ay jun lolonel ol val d'ayex, a exxo ol e na'a tas syalelc'ochi: Tato a d'a uque' c'ual q'uiñ tic ol eyal tas syalelc'ochi, ol vac' junjunoc e pichul nab'a lino yed' junjunoc e pichul yic q'uiñ. ¹³ Tato mañ ol nachajel eyuj jun, a ex ol eyac' junjunoc c'apac nab'a lino chi' d'ayin yed' junjunoc mojañ in pichul yic q'uiñ, xchi viñ.

Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Al naic cab' an, ol cab'i tas jun lolonel chi', xchi eb' viñ.

14 Ix yalan viñ icha tic:

A d'a junoc chivajum, ata' ix elta tas tz'uc'chaji.

A d'a jun te ay yip, ata' ix elta tas te chi', xchi viñ.

Axo d'a yoxil c'ual q'uiñ chi', maj yal-laj spacan jun lolonel chi' eb' viñ quelemtac chi'. **15** Yuj chi' axo d'a schañil c'ual, ix yalan eb' viñ d'a ix yetb'eyum viñaj Sansón chi' icha tic:

—Montej ab' d'a viñ etb'eyum chi' tas syalelc'och jun lolonel ix yal viñ d'ayoñ, slajvi chi' tzalan d'ayoñ. Tato maay, ol ach co ñustz'a yed' a mam a nun yed' masanil mach ayec' d'a yol a pat tic. Ichato toñej tzoñ eyavtejcot d'a tic, yic tze c'ananec' tas ay d'ayoñ, xchi eb' viñ d'a ix.

16 Ix lajvi chi', van yoc' ix, ix b'at yalan ix d'a viñaj Sansón chi':

—Tzin a chac a ach tic. Max in a xajanejlaj. Ix al jun a lolonel yic snael eb' viñ vetchoñab', palta mañ val jab'oc tzal d'ayin tas syalelc'ochi, xchi ix d'a viñ.

Ix tac'vi viñ d'a ix icha tic:

—Max valtax d'a in mam in nun, atob' val d'ayach ol vala', xchi viñ.

17 Ix och val ijan ix yoc' d'a viñ d'a uque' c'ual chi', yuj chi' axo d'a yuquil c'ual chi', ix yalan viñ d'a ix tas syalelc'ochi. Ixñej lajvi yab'an ix, ix b'at yalan ix d'a eb' yet-choñab' chi'. **18** Axo d'a q'uc'b'alil d'a yuquil c'ual chi', ix b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Sansón chi' icha tic:

Malaj junocxo tas te chi' d'a yichañ noc' yalchab'.

Malaj pax junocxo te ay yip d'a yichañ noc' choj, xchi eb' viñ.

Ix tac'vi viñ icha tic:

Yujñej to ix e montej eyab' d'a ix vetb'eyum tic, yuj chi' ix nachaj eyalan tas syalelc'ochi, xchi viñ.

19 Ix lajvi chi' ix ochxi Yespíritu Jehová d'a viñ, ix te och yip viñ. Ix b'at viñ d'a choñab' Ascalón, ix b'at smac'ancham 30 eb' viñ filisteo viñ ta'. A spichul eb' viñ ayochi, a ix yiq'uelta viñ, ix yac'an viñ stojoloc tas ix yal chi'. Ix lajvi chi', van ste chichon sc'ol viñ ix meltzaj viñ d'a spat viñ smam. **20** Axo ix yetb'eyum viñ chi', a d'a jun viñ ajun yed' viñ d'a jun q'uiñ chi', a d'a viñ ix ac'ji ix.

15 ¹ Ix ec' jab'xo tiempo, ix b'atxi viñaj Sansón chi' yil ix yetb'eyum chi' yalani, yed'nac jun noc' yune' chiva viñ. A d'a jun tiempopal chi' vanxo syamchajoch sjochchaj ixim trigo. Axo ix c'och viñ, ix yalan viñ d'a viñ sñi' icha tic:

—Tzin nib'ej tzin och vil ix vetb'eyum d'a yol scuarto, xchi viñ.

Majxo chajiochljaj viñ yuj viñ sñi' chi'. **2** Añej to ix yal viñ d'a viñ icha tic:

—A in naani to mañxalaj a gana d'a ix, yuj chi' ix vac' ix d'a jun viñ ajun ed'oc d'a q'uiñ chi'. Palta ay val junxo ix snulej ix tzac'anto d'ay, te ec'b'alto svach'il yilji ix d'a yichañ ix etb'eyum chi', syal a ix tzic'b'ati, xchi viñ sñi' viñ chi'.

3 Ix tac'vi viñ d'a viñ sñi' chi' icha tic:

—A ticnaic jun, max yal-laj scotcan d'a vib'añ yuj tas ol vutoc eb' etchoñab' tic yuj in pacan in b'a, xchi viñ.

4 Ix b'at viñ b'ian, ix b'at syamancot 300 noc' vaax viñ, ix stzec'anoch junjun tob'an te taj viñ d'a sñe chatacvañ noc'. **5** Ix lajvi chi', ix yac'anoch sc'ac'al te' viñ, ix

yactanb'at noc' viñ d'a scal ixim strigo eb' viñ filisteo chi'. Masanil ixim cuñcuñb'axo yaj sjoichchaji yed' ixim aytooch d'a yoc ix tz'ab'ati. Ix tz'apaxb'at te' uva yed' te' olivo. **6** Ix och ijan eb' filisteo sc'anb'aneq'ui mach ix c'ulan jun chi'. Ix alchaj d'a eb' to a viñaj Sansón, yujto ix chichon sc'ol viñ yuj tas ix utaj yuj viñ sñi', viñ aj Timnat, to ix ic'l'ieci' ix yetb'eyum viñ, ix ac'l'ji ix d'a jun viñ ajun yed' viñ d'a q'uiñ yic snupnajel. Yuj chi' ix javi eb' filisteo sñusantz'a ix ix chi' yed' smam. **7** Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Sansón chi' icha tic:

—Yujto icha tic ix e c'ulej, yuj chi' mañ ol in och vaan ex vixtani, masanto ol vac'canec' in pac d'ayex, xchi viñ.

8 Ix cot val yoval viñ sic'lab'il, yuj chi' tzijtum anima ix smac'cham viñ. Ix lajvi chi' ix b'at cajnaj viñ d'a q'uen ñaq'ueen d'a Etam.

A sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru

9 Ix javi eb' viñ filisteo sb'oq'ue scampamento d'a yol yic Judá d'a slac'anil Lehi. **10** Ix sc'anb'an eb' viñ aj Judá chi' d'a eb' viñ:

—¿Tas yuj tzex javi eyac' oval qued'oc? xchi eb' viñ.

Ix tac'vi eb' viñ filisteo chi':

—A viñaj Sansón tzul co yama', ol cac'anocho syaelal viñ, yujto nivan chucal ix yac' viñ d'ayon, xchi eb' viñ.

11 Ayic ix yab'an jun chi' eb' viñ aj Judá chi', oxe' mil eb' viñ ix b'at ilan viñaj Sansón d'a q'uen ñaq'ueen d'a Etam chi', ix yalan eb' viñ d'a viñ:

—¿Tom mañ ojtacoc to ayon och d'a yol sc'ab' eb' viñ filisteo tic? ¿Tas yuj tzac'och chucal d'a co cal yed' eb' viñ? xchi eb' viñ d'a viñ.

Ix tac'vi viñ d'a eb' viñ:

—Icha in yutej eb' viñ, icha pax ix vutej eb' viñ, xchi viñ.

12 Ix yalan eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Yuj chi' to tzul ach co tzec'b'at ticnaic yic b'at ach cac'an d'a eb' viñ chi', xchi eb' viñ.

Ix tac'vi viñ d'a eb' viñ:

—Aq'uec e ti' d'ayin an, tato yel mañ ol in e milchamlaj, xchi viñ.

13 Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Maay, mañ ol ach co milchamlaj, añej to ol ach co tzec'b'ati, b'at ach cac'an d'a eb' viñ filisteo chi', xchi eb' viñ.

Ix lajvi chi', ix stzec'an viñ eb' viñ d'a chab' ch'añ lasu te ac'to, ix yic'anelta viñ eb' viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen chi'.

14 Axo ix c'och eb' viñ d'a Lehi chi', ix cot eb' viñ filisteo scha eb' viñ, toxoñej tz'avaj eb' viñ yuj tzalajc'olal. Elañchamel ix ochxi Yespíritu Jehová d'a viñaj Sansón chi', ix te och yip viñ, ix sd'iñ-chitanb'at chab' lasu chi' viñ, icha tz'aj sñic'hajb'at junoc c'apac c'apac tz'anac, ix em lañnaj ch'añ d'a sc'ab' viñ. **15** Elañchamel ix yic' q'ue jun sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru viñ, yaxtacto val jun b'ac chi'. A yed' jun b'ac chi', mil eb' viñ filisteo chi' ix smac'cham viñ. **16** Ix lajvi chi' ix yalan viñ:

Añej jun sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru ix vac'lab'ej, cuñcuñb'a ix ajcan eb' chamnac vuuj.

Yujñej jun sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru,

mil val vinac ix in mac'chamoc, xchi viñ.

17 Ix lajvi yalan jun chi' viñ, ix sjulancanel jun sb'aquil yalañ sti'

noc' b'uru chi' viñ. Yuj chi' a jun lugar chi', Ramat-lehi ix sb'iejcani, syalelc'ochi, “tزالan b'aquil yalañ sti' noc' noc'”. **18** Ix te tacji sti' viñaj Sansón chi', yuj chi' ix yavtej Jehová viñ, ix yalan viñ:

—A ach ix ac' vip, yuj chi' ix vac' ganar eb' viñ filisteo tic, palta ¿tom ol in a cha cham a in a checab' in tic yuj taquiñtial d'a yol sc'ab' juntzañ ch'oc choñab'il tic? xchi viñ.

19 Ix lajvi chi', ix pac'q'ueta jun a a' d'a Lehi chi' yuj Jehová. Ix yuc'an a' viñ, ix jax stzalajc'olal viñ, ix te ochxi yip viñ ix yab'i. Yuj chi', a jun a yune' a' chi', En-hacore ix sb'iejcan a', syalelc'ochi “yuc'b'ila' mach tz'avajq'uei”. A jun a' chi', ix canñej a' d'a Lehi chi'.

20 A viñaj Sansón chi', 20 ab'il ix och viñ yajaliloc eb' israel chi', yac-b'an ayoch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo.

Ix xid'ec' viñaj Sansón d'a Gaza

16 ¹ Ay jun c'ual, ix xid'ec' viñaj Sansón d'a Gaza. Ata' ix yil jun ix ajmul ix viñ, ix och viñ d'a yol spat ix, ix vaycan viñ yed' ix d'a jun ac'val chi'. ² Ayic ix yab'an eb' aj Gaza chi' to ata' ayec' viñ, ix yoyan sb'a eb' d'a spatictac pat chi', ix stañvan spuertail choñab' eb' d'a jun ac'val chi'. Numan yaj eb', ix smaclan eb' yec' ac'val chi'. Ix snaan eb' to a d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u ol smilcham viñ eb'. ³ Palta axo viñaj Sansón chi', ix stañvej viñ yoch chimilac'val, ix q'ue vaan viñ. Ix b'at viñ d'a spuertail choñab' chi', ix schocanelta jun nivan puerta chi' viñ yed' smarcoal. Ix sjolom jeñjab'an viñ, ix b'at yac'ancan viñ d'a jolom vitz d'a yichañ Hebrón.

A viñaj Sansón yed' ix Dalila

4 Ix lajvi chi', ix ochpax spensar viñ d'a jun ix scuchan Dalila cajan d'a jun ch'olan scuch Sorec. **5** Yuj chi', ix b'at lolon eb' viñ yajalil eb' filisteo yed' ix Dalila chi', ix yalan eb' viñ d'a ix icha tic:

—Tza monte val viñaj Sansón chi', tza c'anb'an d'a viñ b'ajtil scot jantac yip viñ chi', tas val scutej cac'an ganar viñ co tzec'ani, yic vach' maxtzac yal-laj scolan sb'a viñ. Jun-jun oñ ol cac' mil 100 siclo q'uen plata d'ayach a tojoloc, xchi eb' viñ d'a ix.

6 Ix yalan ix d'a viñaj Sansón chi' icha tic:

—Tzin tevi d'ayach, to tzal d'ayin b'ajtil scot jantac ip tic, ¿ay am val tas tz'aj a tzec'ji yic maxtzac yal-laj a colan a b'a? xchi ix d'a viñ.

7 Ix tac'vi viñ d'a ix icha tic:

—Tato tzin tzec'chaj d'a uqueoc ch'añ ch'añ manto juneloc sc'an-chaji, tz'el vip tic, icha yip junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ d'a ix.

8 Yuj chi', a eb' yajalil eb' filisteo chi' ix ic'anb'at uque' ch'añ ch'añ chi' d'a ix Dalila chi', ix stzec'an viñaj Sansón chi' ix. **9** Ay juntzañ eb' viñ toxo ix sc'ub'ejel sb'a d'a yol spat ix chi', yuj chi' te chañ ix el yav ix:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix.

D'a val jun rato chi', ix sd'iñ-chitanb'at juntzañ ch'añ ch'añ chi' viñ. Icha sc'unal sd'iñchaj junoc añ ch'al tz'aeltac, icha chi' ix yutej ch'añ viñ. Axo eb' filisteo chi' maj nachajel-laj yuj eb' b'ajtil scot yip viñ chi'. **10** Ix yalanxi ix d'a viñ:

—Te chuc ach, ix a musej val in sat. Ix esej d'ayin. A ticnaic tzin tevi d'ayach to tzal d'ayin tas val tz'aj a tзец'chaji, xchi ix.

11 Ix tac'vi viñ icha tic:

—Tato tzatz tzin utej a tзец'an yed' ch'añ lasu manta b'aj sc'anchaji, tz'el vip, icha yip junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ d'a ix.

12 Yuj chi', ix say juntzañ ch'añ lasu chi' ix, ix stзец'an viñ ix d'a ch'añ. Ix elxi yav ix:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix.

Añeja' d'a junelxo chi' ayxo eb' viñ ix sc'ub'ejel sb'a d'a yol scuarto ix. Icha val tz'aj sd'iñchaj añ ch'al, icha chi' ix yutej ch'añ lasu chi' viñ. **13** Ix yalanxi ix d'a viñ icha tic:

—Ichañej tic in ixtani. Tzesejñej d'ayin. Al val d'ayin tas val tz'aj ach co tзец'ani, xchi ix.

Ix tac'vi viñ d'a ix:

—Tato uque' tzutej a pach'uch'an xil in jolom jucan tic yed' añ ch'al, tzatz tzutejcanoch d'a te' jal-lab', tato icha chi', tz'elcan vip, icha val yip junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ d'a ix.

Ix b'oji vay viñ yuj ix. Ayic toxo ix vay viñ chi', ix sjalancanoch xil sjolom viñ chi' ix yed' añ ch'al d'a te' jal-lab' chi'. **14** Ix stzatzb'itanem te' jal-lab' chi' ix, ix avaj ix:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix. Ix q'ue jucnaj viñ, ix stoc'anqueta te jal-lab' chi' viñ yed' añ ch'al chi'. **15** Yuj chi' ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—A ach tic, te esalvum ach. ¿Tas yuj tzala' to tzin a xajanej? Yoxelalxo in ixtan tic. Mañ jab'oc tzal d'ayin b'ajtil scot jantac ip tic, xchi ix.

16 Junjun c'u ayñejoch ijan ix sc'anb'an d'a viñ b'ajtil scot yip viñ chi', yuj chi' ix tzactzajq'ue viñ yed' ix. **17** Yuj chi' ix yalelta viñ, b'ajtil scot yip viñ chi', ix yalan viñ:

—Manto juneloc sjoxjiel xil in jolom yictax in alji, yujto ayic manto in alji chi', ix in sic'jicanel yuj Dios yic tzin och nazareoal, syalelc'ochi to yictaxon Dios vaji. Yuj chi' tato ay mach sjoxanel xil in jolom tic, tz'elcan vip chi', icha junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ.

18 Ix nachajel yuj ix to a ticnaic yel syal viñ. Ix yalanb'at ix d'a eb' viñ yajalil eb' filisteo chi' icha tic:

—A ticnaic, cotañec d'a val junelxo tic, toxo ix yalelta viñ tas yuj te ay yip viñ chi', xchi ix.

Yuj chi' ix c'och eb' viñ yil ix, yed'nac q'uen tumin eb' viñ.

19 Ix yac'an vay viñaj Sansón chi' ix d'a sat xub', ix yavtan jun viñ joxvajum ix. Axo jun viñ chi' ix joxanel uque' macañ xil sjolom viñ pach'uch'ab'il chi'. Icha chi' ix aj yel yip viñ yuj ix, majxo yal scolan sb'a viñ. **20** Ix avaj ix icha tic:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix.

Ix el svayañ viñ, am snaan viñ to olto yal scolan sb'a viñ ichataxon d'a juntac el. Mañ yojtacoc viñ tato toxo ix actajcan viñ yuj Jehová.

21 Ix lajvi chi', ix ja eb' viñ filisteo, ix stзец'an viñ eb' viñ, ix yic'an-queta yol sat viñ eb' viñ, ix yic'an-b'at viñ eb' viñ d'a choñab' Gaza. Ata' ix yac'och q'uen cadena nab'a bronce eb' viñ d'a viñ. Ix yac'anoch viñ eb' viñ d'a preso. Ix yac'anoch viñ eb' viñ munlajel d'a q'uen jaxum trigo d'a yol preso chi'.

22 Palta axo xil sjolom viñ, ix syam-xioch sq'uib'i.

A schamel viñaj Sansón

23 Ix smolb'an sb'a eb' yajalil eb' filisteo d'a tzalajc'olal, yujto ix yam-chaj viñaj Sansón yuj eb', ix yac'an silab' eb' d'a scomon diosal scuch Dagón, ix och ijan eb' sb'itan icha tic:

A co diosal tic ix ac'anoch viñaj Sansón d'a yol co c'ab'. Aton jun viñ cajc'ool, xchi eb'.

24 Añeja' pax eb' anima, ayic ix yilanocho viñaj Sansón chi' eb', ix sb'itan sdiosal eb' icha tic:

A co diosal ix ac'anoch jun viñ cajc'ol d'a yol co c'ab', a viñ ñusannactz'a cavb'en.

Tzijtum eb' quetchoñab' smac'-naccham viñ, xchi eb'.

25 Ix te tzalaj eb' anima chi', ix sc'anancot viñaj Sansón chi' eb' yic smatz'an viñ eb'. Ix yic'anelta viñ eb' d'a yol preso, ix yac'anoch viñ eb' d'a scal snañal yoyal stemplo eb', yic syixtan viñ eb'. **26** Ix yalan viñ d'a jun viñ quelem unin ed'jinac:

—Iq'uinb'at d'a yoyal snañal yol templo tic, d'a juntzañ yipumal yaji yic tzin och ijan jab'oc d'ay, xchi viñ.

27 Masanil eb' yajalil choñab', molanec' eb' d'a yol templo chi', te b'ud'an yuj anima, eb' viñ vinac yed' eb' ix ix. Ay am oxel miloc anima ayq'ue d'a schab'il piso, van smatz'an eb' tas tz'utaj viñaj Sansón chi'. **28** Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a Jehová: Ach in Dios Vajalil, tzin c'an d'ayach to tzin a nacot d'a junelxo tic, tzac'an vip yic tzin pacan in b'a d'a eb' viñ filisteo tic, yujto ix yic'q'ueta yol in sat eb' viñ, xchi viñ. **29** Ix och vetz'-vetz' viñ d'a chab' nivac yoyal templo chi' d'a snañal yool, aton juntzañ

cuchjinac yalil jun templo chi'. **30** Ix el yav viñ ix yalan viñ: Junñejocab' tz'aj in cham yed' eb' viñ filisteo tic, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yac'an yip viñ yecan lañichaj chab' nivac yoyal templo chi'. Ix cot lañinaj templo chi' d'a yib'añ masanil eb' yajalil choñab' chi' yed' d'a yib'añ masanil anima ayec' ta'. Ec'alto sb'isul anima ix cham yuj viñ ayic ix cham viñ chi' d'a yichañ eb' ix smac'cham viñ ayic pitzanto.

31 Ix lajvi chi', ix c'och eb' yuc'tac viñ yed' sc'ab' yoc viñ, ix b'at yic'an-cot snivanil viñ chi' eb'. Ix smucan eb' d'a snañal Zora yed' Estaol b'aj mucan viñ smam viñ, aton viñaj Manoa. A viñaj Sansón chi', 20 ab'il ix yac' yajalil viñ d'a Israel.

Jun stemplo viñaj Micaía

17 ¹ A d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yiñtilal Efraín, ata' ec'nac cajan jun viñ scuchan Micaía. ² A jun viñ chi', ix yal viñ d'a ix snun icha tic:

—Ayic ix elc'ajel q'uen mil cien siclo plata d'ayach, ix a catab'ej jun elc'um chi'. Ix vab' alan juntzañ chi'. Palta a d'ayin ayec' q'ueen, a in ix velq'uej q'uen d'ayach, xchi viñ d'a ix snun chi'.

Ix yalan ix snun viñ chi' d'ay:

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a ib'añ ach vune', xchi ix.

³ Ayic ix yac'anxi q'uen viñ d'a ix snun chi', ix yalan ix:

—Ach vune', a ticaic a q'uen tumin tic, svac' q'uen d'a Jehová, yic sb'oji junoc comon dios tzeyb'il yed' junoc sb'oji d'a yol molde, yuj chi' a in svac'xi q'uen d'ayach, xchi ix.

⁴ Palta ix yac'anxi q'uen plata chi' viñ d'a ix snun chi'. Ix yac'an 200 siclo q'uen ix d'a jun viñ b'oum plata

chi', yic sb'oji juntzañ ix yal ix chi'.
Ix lajvi chi', ix yac'anocho ix d'a yol
spat viñaj Micaía chi'.

5 A spat viñaj Micaía chi', spatil-
taxon comon dios. B'ob'ilxo jun
chaleca yic sacerdote yed' juntzañxo
yechel yuj viñ. Axo jun viñ yuninal
viñ yac'nacxooch sacerdoteal. 6 A d'a
jun tiempoal chi', malaj sreyal eb'
israel, yuj chi' junjun eb' sb'oan icha
tas snib'ej.

7 A d'a choñab' Belén d'a yol yic
Judá, cajan jun viñ quelem levita. 8 Ix
el viñ d'a yol yic Belén chi', ix b'at viñ
say b'aj b'at cajnajoc. Ix ec'ñej viñ d'a
tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ix c'och
viñ d'a spat viñaj Micaía chi'.

9 —¿B'ajtil cajan ach? xchi viñaj
Micaía chi' d'a viñ. Ix yalan viñ:
—A d'a Belén d'a yol yic Judá ix in
coti. A in tic levita in, van in sayanec'
b'aj ol in cajnajoc, xchi viñ.

10 —Tato icha chi', canañ ved' d'a
in pat tic, yic vach' tzach och in
sacerdoteoc, icha val in mam ol ach
ajoc. Ol vac' lajuñeoc siclo plata a
tojoloc d'a junjun ab'il. Ol vac'anpax
a pichul yed' a vael, xchi viñaj Micaía
chi' d'a viñ.

11 Ix schaan sc'ol viñ scan cajan
yed' viñaj Micaía chi', icha val
yuninal viñ ix yutej viñ. 12 Ix
yac'anocho jun viñ levita chi' viñ
sacerdoteoc, icha chi' ix aj scajnajcan
viñ yed' viñ. 13 Ix snaan viñaj Micaía
chi' to ol scha' svach'c'olal Jehová
viñ, yujto a jun viñ levita ayoch
sacerdoteoc viñ.

A viñaj Micaía yed' eb' yiñtilal Dan

18 1 A d'a jun tiempoal chi',
malaj sreyal eb' israel
ayochi. A eb' yiñtilal Dan, mantalaj
smach'en eb' d'a scal eb' yetisraelal,

yujto maj yiq'uec'laj slum eb' ac'b'il
d'ay, yuj chi' van yec' eb' say b'aj
scajnaji. 2 Yuj chi' ix schecb'at ovañ
eb' soldado eb' te tec'an, yic sb'at eb'
sayoj lum b'aj scajnaji. Ix el eb' ovañ
chi' d'a choñab' Zora yed' d'a Estaol,
ix ec' eb' d'a tzalquixtac d'a yol yic
Efraín, ix c'och eb' d'a spat viñaj
Micaía chi'. Ata' ix can eb' d'a jun
ac'val chi'. 3 Ayic vanxo sc'och eb'
d'a slac'anil spat viñaj Micaía chi', ix
yab'an eb' slolon viñ quelem chi', ix
yojtaquejel eb' to ch'oc choñab'il viñ,
ix b'at sc'anb'an eb' d'a viñ icha tic:
—¿Mach ach ic'ancot d'a tic? ¿Tas
yuj ayachec' d'a tic? ¿Tas tzul a
c'ulej? xchi eb' d'a viñ.

4 Ix yalan viñ d'a eb' yuj strato ix
sb'o yed' viñaj Micaía chi', yic tz'och
viñ sacerdoteoc viñ. 5 Ix lajvi chi', ix
yalan eb' d'a viñ:

—C'anb'ej d'a Dios cuuj, tato vach'
ol aj yelc'och jun b'aj van co b'at tic,
xchi eb' d'a viñ.

6 Ix yalan viñ d'a eb':

—Junc'olal tzex b'ati, yujto scha
sc'ol Jehová tas van e c'ulan tic, xchi
viñ d'a eb'.

7 Yuj chi' ix b'atxi eb' ovañ ilum
luum chi', ix c'och eb' d'a choñab'
Lais. A eb' anima d'a jun choñab' chi'
te malaj tas sna eb', icha sb'eyb'al eb'
sidonio. A eb' chi', ayec' eb' d'a
tzalajc'olal yed' d'a junc'olal, malaj
jab'oc tas syac' palta d'a eb', te najat
scan choñab' Sidón d'a eb', malaj
mach ay yalan yic d'a eb', yic sb'a eb'
sch'ocoj. 8 Ix lajvi chi', ix meltzaj eb'
ilum lum chi' d'a Zora yed' d'a
Estaol, b'aj aycan juntzañxo yet-
b'eyum eb'. Ix sc'anb'an eb' aycan
chi' d'a eb' icha tic:

—¿Tas ix aj b'aj ix ex co checb'at
chi'? xchi eb'.

Ix tac'vi eb' ilum lum chi':

9 —Ix ec' quil jun macañ lum lum chi' smasanil, ix quila' to te vach' lum. Coyec, b'at caq'uec oval yed' eb' cajan ta'. Malaj mach toñej scan c'ojan d'a tic tato malaj jab'oc tas sc'ulej. Coyec quiq'uec' jun lum chi'. 10 A eb' anima cajan ta', junc'olal yaj eb', te levan lum, malaj tas syac' palta ta'. A Dios ol ac'an lum d'ayoñ, xchi eb'.

11 Ay 600 eb' viñ vinac d'a yiñtilal Dan ix el d'a Zora yed' d'a Estaol chi', yed'nac yalyuninal junjun eb'. Te ay syame'ab' eb' yic oval smasanil. 12 Ix c'och eb' d'a Quiriat-jearim d'a yol yic Judá. Ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a Quiriat-jearim chi', aton jun lugar chi' scampamento viñaj Dan ix sb'iej-cani. 13 Ix elxi eb' ta', ix ec' eb' d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Ix c'och eb' d'a slac'anil spat viñaj Micaía. 14 A eb' ovañ xid'naquec' iloj lum d'a Lais chi', ix yal eb' d'a eb' yetb'eyum chi':

—Ab'ec, a d'a yol juntzañ pat tic ay jun chaleca yed' jun yechel tzey-b'il ayoch plata d'ay yed' jun comon dios b'ob'il d'a yol molde. Ay pax juntzañxo comon dios. ¿Tas val ol co c'uloc yed'oc tze na'a? xchi eb'.

15 Ix b'at eb' ovañ xid'naquec' iloj lum chi' b'aj cajan jun viñ quelem levita chi' d'a spat viñaj Micaía chi'. Ix c'och eb', ix sc'anb'an eb' janic' sc'ool viñ. 16 Axo eb' 600 soldado yiñtilal Dan chi', van stañvancan eb' d'a sti' puerta, yed'nac syame'ab' eb' yic oval. 17 Axo eb' ovañ chi', ix q'ue eb' d'a yol pat yic syic'anelta juntzañ tic eb': Jun yechel tzeyb'il, jun yechel b'ob'il d'a yol molde, jun chaleca yed' juntzañxo cotac comon dios. Ix

yic'anelta juntzañ chi' eb' yac'b'an ayec' viñ sacerdote chi' yed' eb' 600 soldado chi' d'a ti' pat chi'.

18 Ayic ix yilan viñ sacerdote chi' to ix och eb' chi' d'a yol spat viñaj Micaía chi' yic syic'anelta juntzañ tastac chi' eb', ix yalan viñ:

—¿Tas tze c'ulej chi'? xchi viñ d'a eb'.

19 Ix yalan eb' d'a viñ:

—Tz'in xa chi, añej to tzach b'at qued'oc. Sco nib'ej tzach och co sacerdoteoc, icha co mam ol ach ajoc. ¿Tom mañ vach'oc tzab'i to tzach och sacerdoteal d'a junoc macañ yiñtilal Israel, d'a yichañ to añej d'a junoc patil anima? xchi eb'.

20 Ix scha sc'ol viñ sacerdote tas ix yal eb' chi'. Ix yic'anec' juntzañ chi' viñ d'a eb'. Ix och viñ d'a scal eb', ix b'at viñ yed' eb'. 21 Ix lajvi chi', ix b'atxi eb', b'ab'el eb' ix ix yed' eb' unin, noc' smolb'etzel noc' eb' yed' sc'ael eb'. Tzac'anxo ix b'at eb' soldado. 22 Najattacxo ix b'at eb', ichato chi' ix smolb'an sb'a viñaj Micaía yed' eb' yetchoñab', ix b'at eb' syam eb' yalani. 23 Axo yic ix c'och eb' d'a spatic eb' ix avaj eb'. Axo eb' yiñtilal Dan chi', ix meltzajcot q'uelan eb', ix sc'anb'an eb' d'a viñaj Micaía chi':

—¿Tas tzach ic'ani yuj chi' ed'nac juntzañ anima tic? xchi eb'.

24 Ix tac'vi viñ d'a eb':

—A ex tic ix eyic'cot in diosal ix in b'o'lo, ix eyic'anpaxcot viñ in sacerdote, mañxo jab'oc tas ix eyac-tejcan d'ayin, tze tec'b'an e b'a e c'anb'an d'ayin tas tzin ic'ani, xchi viñ d'a eb'.

25 Ix yalan eb' d'a viñ:

—Malaj co gana to sq'ue a jaj avaj d'ayoñ, yujto a d'a co cal tic ay eb' viñ utzin sc'ool, axo ta tz'aji tzach

satel eb' viñ yed' eb' ajun tic ed'oc, xchi eb'.

26 Ayic ix yilan viñaj Micaía chi' to te nivan eb' d'a yichañ viñ, ix mel-tzaj viñ d'a spat. Axo eb' yiñtilal Dan chi' ix b'atñejcan eb' b'aj van sb'at chi'. **27** Ix yic'anb'at juntzañ tastac sb'onac viñaj Micaía chi' eb' yed' viñ sacerdote masanto ix c'och eb' d'a choñab' Lais. A masanil eb' anima cajan d'a Lais chi', junc'olal yajec' eb', malaj tas sna' eb', yuj chi' te secojtac ix aj satel eb', ix ñusjipaxtz'a schoñab' eb' chi' yuj eb' yiñtilal Dan chi'. **28** A choñab' Lais chi', a d'a yol yic Bet-rehob scani, te najatto ay d'a Sidón, malaj junoc mach ay yalan yic d'a eb', yuj chi' malaj mach ix colan eb'. A eb' yiñtilal Dan chi', ix sb'oxiq'ue jun choñab' chi' eb', ix caj-naj eb' ta'. **29** A d'a yalañtaxo, Lais sb'i jun choñab' chi', axo eb' ix ac'an sb'iej Dan, yic syac' b'inaj sb'i viñ smam yicham eb', aton viñaj Dan yuninal viñaj Israel. **30** Ata' ix sb'oq'ue jun yechel yed'nac eb' chi' yic tz'och eb' ejmelal d'ay. Axo sacer-dote eb', aton viñaj Jonatán yiñtilal Gersón yuninal viñaj Moisés. A eb' yiñtilal viñaj Jonatán chi', ix ochñej eb' sacerdoteal d'a eb' yiñtilal Dan chi' masanto ayic ix ic'jib'at eb' israel d'a ch'oc choñab'il. **31** A jun yechel ix sb'o viñaj Micaía chi', a ix och sdiosaloc eb' yiñtilal Dan d'a masanil tiempo yacb'an ayec' scajñub' Dios d'a Silo.

A jun viñ levita yed' ix yetb'eyum

19 ¹ Ayic mantalaj sreyal eb' israel, ay jun viñ levita najat-tac yajcanb'at d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Toñej scomon b'eyec' viñ. Ay jun ix aj Belén d'a yol yic Judá ix

yic' viñ. **2** Palta ix mulan ix d'a yol sc'ab' viñ, yuj chi' ix pax ix d'a spat viñ smam d'a Belén chi'. Ayic toxo ix el schañil ujal yajec' ix ta', **3** ix c'ochxi viñ levita chi' smontejxi ix, talaj scotxi ix yed' viñ. Yed'nac jun viñ schecab' viñ yed' chavañ noc' b'uru. Ix chaji viñ yuj ix d'a spat viñ smam chi'. **4** Añejtona' ix chajipax viñ d'a tzalajc'olal yuj viñ smam ix chi'. Ix yalan viñ smam ix chi' to scan viñ yed' eb'. Yuj chi' oxel c'ual ix can viñ yed' viñ schecab' chi' d'a spat viñ smam ix chi'. Ix va eb', ix yuc'an a' eb', ix vaypax eb' ta'. **5** Axo d'a schañil c'ual jun, ix q'ue vaan viñ d'a q'uiñib'alil yic smeltzaj eb' viñ yalani. Ayic vanxo smeltzaj eb' chi', ix yalan viñ sñi' viñ chi' d'ay:

—Vaec junoc eyooch ichato chi' tzex b'ati yic vach' ay eyip ol ex b'eyoc, xchi viñ.

6 Yuj chi' ix em c'ojan eb' sva'i, ix yuc'an a' eb', ix och tean viñ sñi' viñ chi' d'ay to scan junocxo ac'val viñ d'a tzalajc'olal. **7** Vach'chom ix q'ue liñan viñ yic smeltzaj viñ snaani, palta ix ochxi tean viñ sñi' viñ chi' d'ay, yuj chi' ix canxi viñ.

8 Axo d'a yoil c'ual jun, ix q'ue vaan viñ d'a q'uiñib'alil yic smeltzaji, palta ix ochxi tean viñ sñi' viñ chi' d'ay yic sva'i, ichato chi' smeltzaj viñ yic vach' ay yip viñ sb'at d'a yoltac b'e. Ix va eb' yacb'an van sq'ue c'u. **9** Axo ix q'ue vaan viñ yic smeltzaj eb' yalani. Ix yalanxi viñ sñi' viñ chi' d'ay to toxo ix q'ue c'u, ix ochxi tean viñ d'a viñ yic scanxi viñ d'a junxo ac'val chi' d'a tzalajc'olal, axo d'a junxo c'u, sacb'i sb'at eb'. **10** Palta axo pax viñ levita chi', majxo yal-laj sc'ol viñ ix can d'a junxo ac'val chi', palta ix meltzajxoñej viñ yed' ix ix

chi' yed' viñ schecab' viñ chi' yed' chavañ noc' sb'uru viñ ayoch stz'uum. Ayic ix c'och eb' d'a yichañ Jebús, aton choñab' Jerusalén, vanxo yem c'u. **11** Ix yalan viñ checab' chi' d'a viñ levita chi':

—¿Tas am xa chi, tato tzoñ can d'a choñab' Jebús tic d'a jun ac'val tic? xchi viñ.

12 Ix yalan viñ levita chi' icha tic:

—Maay, max oñ canlaj vayañ d'a junoc choñab' to mañoc eb' quetisraelal cajan d'ay. Ol oñ b'atñej masanto ol oñ c'och d'a choñab' Gabaa. **13** A d'a Gabaa chi' ol oñ vayoc, ma d'a Ramá, xchi viñ.

14 Ix b'atñej eb'. Vanxo sq'uc'b'i ix c'och eb' d'a Gabaa chi', d'a yol yic Benjamín. **15** Ix elcan eb' d'a yol b'e, ix b'atcan eb' d'a Gabaa. Ata' ol vay eb' snaani. Ix b'at em c'ojan eb' d'a mercado d'a jun choñab' chi', yujto malaj mach ix ac'an sposado eb'.

16 Axo yic vanxo sq'ue ac'val ix ec' jun viñ icham vinac spetoj d'a smunlajel. A d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín ay schoñab' viñ, palta cajan viñ d'a Gabaa d'a scal eb' yiñtilal Benjamín d'a jun tiempoal chi'.

17 Ayic ix yilanoj jun viñ levita chi' viñ icham vinac chi', ix sc'anb'an viñ icha tic:

—¿B'ajtil ex coti, b'ajpax tzex b'ati? xchi viñ d'a viñ.

18 Ix tac'vi viñ levita chi' icha tic:

—Toñej tzoñ ec' d'a tic. Co petoj d'a Belén. Van co pax d'a co choñab' najat d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Ix oñ ec' jaye' c'ual d'a Belén chi', axo ticnaic jun, van co b'at d'a scajñub' Jehová, palta malaj junoc mach tz'ac'an co posado d'a tic.

19 Ay yañ noc' in b'uru tic, ay pax co vael yed' ix vetb'eyum tic yed' viñ in

checab' tic. Malaj tas syac' palta d'ayoñ, xchi viñ.

20 Ix tac'vi viñ icham vinac chi' d'a viñ:

—Malaj tas tza na', a in ol vac' masanil tas ol och eyuj, max yal in c'ol tzex can d'a mercado tic d'a d'ac'valil tic, xchi viñ.

21 Yuj chi' ix yic'b'at eb' viñ icham chi' d'a spat, ix yac'an svael noc' sb'uru viñ chi' viñ. Ix lajvi chi', ix sb'ican yoc eb', ix va eb', ix yuc'an a eb'. **22** Yacb'an van stzalaj eb', ix ja ñilnaj juntzañ eb' viñ puch vinac aj choñab' chi' d'a spatictac te' pat chi'. Ix och ijan eb' spoñub'tañan och te' puerta chi', ix yalan eb' d'a viñ icham vinac chi':

—Aq'uelta jun viñ ix vaycan chi' d'ayach. Co gana squixtej viñ, xchi eb' viñ.

23 Ix elta viñ aj pat chi', ix yalan viñ d'a eb':

—Maay ex vetanimail. Mañ e na eyac' chucal chi' d'a jun viñ anima ayec' posado tic d'ayin. **24** Ina jun ix visil cob'esto yed' pax jun ix yed'-nac jun viñ vinac tic. A eb' ix tic, syal vac'anel eb' ix d'ayex yic tze c'ulan tas e gana chi' d'a eb' ix, palta mañ e c'ulej chucal chi' d'a jun viñ tic, xchi viñ.

25 Palta maj schalaj yab' eb' viñ tas ix yal viñ icham vinac chi'. Ix spechanelta ix yetb'eyum viñ levita chi' d'a yol calle. Ix yixtan ix eb' viñ ix ec' ac'val, masanto ix sacb'i, ichato chi' ix yactancan ix eb' viñ. **26** Vanxo sacb'i, ix b'at ix d'a spat viñ icham vinac b'aj ayec' viñ yetb'eyum chi', axo yic c'och ix d'a ti' pat chi', ix telvi ix, ix cham ix. **27** Ayic ix q'ue vaan viñ levita chi' d'a q'uiñib'alil, ix sjacan spuertail te' pat chi' viñ yic

smeltzaji. Ix yilan viñ, pac'jab'ec' ix yetb'eyum viñ chi' d'a ti' pat chi', jichancanb'at sc'ab' ix d'a yib'añ smarcoal sti' te' pat chi'. **28** Ix yalan viñ d'a ix:

—Q'ueañ vaan, coñ, xchi viñ d'a ix.

Palta majxo tac'vocla'j ix. Ix yic'an-q'ue van snivanil ix chi' viñ, ix yac'anq'ue viñ d'a yib'añ noc' b'uru, ix yic'anb'at viñ d'a spat. **29** Ayic ix c'och viñ d'a spat chi', ix xicanb'at snivanil ix yetb'eyum viñ chi'. Laj-chave' ix yutej viñ xicanb'ati. Ix laj yac'anb'at viñ d'a masanil yol smac-b'en eb' yetisraelal. **30** A masanil eb' ix ilan jun chi', ix yalan eb':

—Yictax quelnaccot d'a Egipto, mantalaj b'aj ix quil junoc icha jun tic. Yovalil scham val co naanec tas ol co c'ulejec yed'oc, xchi eb'.

Ix och oval yed' eb' yiñtilal Benjamín

20 ¹ Yuj chi' ix smolb'an sb'a masanil eb' israel d'a yichañ Jehová d'a Mizpa, junxoñej ix yutej spensar eb'. Ix cot eb' ay d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Dan d'a norte, eb' ay d'a Beerseba d'a sur yed' eb' ay d'a Galaad d'a stojolal b'aj sjavi c'u. **2** Masanil eb' yajal yaj d'a junjun yiñtilal eb' israel schoñab' Dios, ayec' molan eb' ta'. Ay am 400 mil eb' soldado yed'nacxo syamc'ab' yic oval. **3** (Ix yab' specal eb' yiñtilal Benjamín to ix smolb'ej sb'a eb' yetisraelal eb' d'a Mizpa.) Axo eb' yajalil eb' israel chi' ix alani, tato ay eb' ojtannac tas ix aj yuji jun chucal chi', syal yalan eb'. **4** Axo viñ yetb'eyum ix chamnac chi' ix alani:

—Ix in javi yed' ix vetb'eyum chi' d'a choñab' Gabaa d'a yol yic Benjamín yic tzin vaycan ta'. **5** Axo d'a

jun ac'val chi', ix smolb'ej sb'a eb' viñ vinac ay d'a jun choñab' chi' d'a spatictac te' pat b'aj ay in ec' chi', yic tzin smilancham eb' viñ yalani. Ix och ijan eb' viñ yixtan ix vetb'eyum chi', masanto ix cham ix yuj eb' viñ. **6** Yuj chi' ix vic'cot snivanil ix chi', ix in xicanb'ati. Ix vac'anb'at d'a masanil yol co macb'en, yic vach' tzeyil e masanil tas ix aj yoch jun nivan mul te chucxo pax tic. **7** Axo ticnaic yujto vetisraelal ex, a ex ol e na'a, ol eyala' tas ol aj jun tic, xchi viñ.

8 Junxoñej ix yutej spensar eb' smasanil, ix yalan eb' icha tic:

—Malaj junoc oñ tzoñ pax d'a co pat masanto ol yal sb'a tas ol aj jun tic. **9** A ticnaic a tas sco c'ulej to tz'och suerte d'a co cal yic vach' ol quila' mach oñ ol oñ b'at cac' oval d'a choñab' Gabaa chi'. **10** Junjun vinac d'a scal lajlajuñvañ vinac d'a junjun iñtilal scan d'a yib'añ sayan co vael a oñ soldado oñ tic. A oñxo co masanil, ol oñ b'at caq'uec' spac d'a eb' aj Gabaa yuj jun chucal ix sc'ulej eb' chi', xchi eb'.

11 Junxoñej ix yutej sb'a eb' israel chi' yic ix b'at eb' yac' oval d'a jun choñab' chi'. **12** Ix yac'anb'at schecab' eb' d'a masanil yol yic Benjamín. Ix ec' yalan eb' icha tic: Yelxo val te chuc tas ix sc'ulej jayvañ eb' vinac aj Gabaa. **13** Yuj chi' a ticnaic, a juntzañ vinac ix c'ulan chucal d'a e cal chi', iq'uequelta eb', tzeyac'anoch eb' d'a yol co c'ab' yic sco milancham eb', icha chi' ol aj satel jun chucal chi' d'a co cal a oñ israel oñ tic, xchi eb'.

Maj schalaj yab' eb' yiñtilal Benjamín chi'. **14** Palta to ix smolb'ej sb'a eb' soldado eb' d'a Gabaa chi' yic

syac'an oval eb' yed' juntzaño eb' yetisraelal chi'. **15** Ay am 26 mil eb' soldado ix cot d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Benjamín chi', yed'nac syam-c'ab' eb' yic oval. Ch'oc pax yaj 700 eb' soldado te jelan, aj Gabaa chi' eb'. **16** A d'a scal masanil eb' soldado chi', 700 eb' to a d'a sq'uexañ sjulvaj yed' ch'añ mejmeech. Te tojol sjulvaj eb', vach'chom a junoc tas te xi' sjul eb', palta syamchaj yuj eb'. **17** Axo pax juntzaño eb' israel chi', ay am 400 mil eb' soldado te c'ajan d'a oval, malaj eb' aj Benjamín chi' d'a scal eb'.

18 Ix b'at eb' israel chi' b'aj ayec' scajnob' Dios yic sc'anb'an eb' mach iñtilal eb' sb'ab'laj och yac' oval yed' eb' yiñtilal Benjamín chi'. Ix yalan Jehová to a eb' yiñtilal Judá sb'ab'laj ochi. **19** Ix q'ue vaan eb' israel chi' d'a q'uiñib'alil, ix b'at sb'oanq'ue scampamento eb' d'a yichañ choñab' Gabaa chi'. **20** Ix sb'oanoch sb'a eb' d'a yichañ choñab' chi' yic syac'an oval eb'. **21** Axo eb' yiñtilal Benjamín chi', ix elta eb' d'a yol choñab' chi'. A d'a jun c'u chi', **22** mil eb' yetisraelal eb' chi' ix smilchamoc. **22-24** Yuj chi' ix b'at eb' israel chi' d'a yichañ Jehová, cusc'olal yaj eb' ix ec' c'u, masanto ix q'uiñb'iemí. Ix lajvi chi' ix sc'anb'an eb' d'a Jehová: ¿Tzam oñ b'atxi cac' oval yed' eb' quetisraelal yiñtilal Benjamín? xchi eb'. Ix yalan Jehová: Ixiquec, xchi d'a eb'. Yuj chi' ix yic'anxi yip eb', axo d'a junxo c'u ix b'at eb' yac'xi oval yed' eb' yiñtilal Benjamín chi'. Añeja' b'aj ix och eb' d'a sb'ab'elal, ata' ix ochxi eb'.

25 Añeja' d'a junelxo chi', ix elixta eb' yiñtilal Benjamín chi' yac' oval yed' eb'. **18** mil soldado yetisraelal eb' chi' ix smilchamoc. **26** Yuj chi', ix

b'atxi eb' soldado smasanil yed' masanil eb' choñab' d'a scajnob' Dios. Ix ochxi eb' d'a cusc'olal d'a yichañ Jehová. Pilan c'u maj va jab'oc eb'. Ix sñusan silab' eb', ix yac'anpax silab' eb' yic junc'olal.

27-28 A d'a jun tiempoal chi', a te' scaxail strato Jehová, ayec' te' d'a scajnob' Dios chi'. A viñaj Finees yuninal viñaj Eleazar, yixchiquin viñaj Aarón ayoch sacerdotéal. Ix sc'anb'an eb' israel chi' d'a Jehová tato syal yac'anxi oval chi' eb' yed' eb' yiñtilal Benjamín chi', mato mañxo. Ix yalan Jehová d'a eb': Aq'uec oval yed' eb', a q'uiñ'an svac'och eb' d'a yol e c'ab', xchi d'a eb'.

29 Yuj chi' ix b'at juntzañ eb' soldado yic Israel sc'ub'ejel sb'a d'a spatitac choñab' Gabaa chi'. **30** Axo juntzaño eb', ix b'at eb' yac' oval yed' eb' soldado yic Benjamín chi'. Ix sb'oanoch sb'a eb' yic syac'an oval eb' yed' eb' aj Gabaa chi', icha ix yutej sb'a eb' d'a sb'ab'elal yed' d'a schaelal. **31** Ix elixta eb' yic Benjamín chi' d'a yol choñab' chi' yac' oval yed' eb'. Najat ix cot eb' yac' oval yed' eb' yetisraelal chi'. Ix to val yac' ganar eb' smilancham 30-xo eb' israel d'a yol sb'eal Betel yed' d'a yol sb'eal Gabaa yed' b'aj mañxa mach cajan. **32** A val snaan eb' to van yel eb' yetisraelal eb' chi' d'ay, van yac'an ganar eb' snaani, icha ix yac' eb' d'a sb'ab'elal yed' d'a schaelal, palta toñej ix stz'aqueel sb'a eb' soldado israel chi', yacb'an van scot eb' d'a yoltac b'e najat d'a stiel choñab'. **33** Ayic ix c'och eb' israel chi' d'a slac'anil Baal-tamar, elañchamel ix sb'oxioch sb'a eb' yac' oval chi'. Ix elpaxcot eb' ix sc'ub'ejel sb'a d'a

spatictac choñab' Gabaa chi'.

34 Lajuñe' mil eb' sic'b'ilel d'a scal masanil soldado yic Israel ix och d'a choñab' chi' yac' oval, yelc'olal ix te och yip oval chi'. A eb' yic Benjamín najat ix b'at chi', max snalaj eb' tato van satel eb'. **35** Yuj Jehová ix yac' ganar eb' israel chi' d'a eb' yic Benjamín chi'. A d'a jun c'u chi', 25 mil yed' 100-xo eb' yiñtilal Benjamín chi' ix chami. Ichato chi' ix yilanelta sb'a eb' to van yac'ji ganar eb'.

36 Icha tic ix aj yoch oval chi'. A d'a sb'ab'elal, a eb' soldado israel chi' najat ix el eb' d'a yichañ eb' yic Benjamín chi', yujto yipc'olal yaj eb' viñ ix sc'ub'ejel sb'a d'a spatictac choñab' Gabaa chi', yic satel jun choñab' chi' eb'. **37** Axo eb' soldado ix sc'ub'ejel sb'a chi', elañchamel ix och eb' d'a yol choñab' chi', ix smilancham masanil eb' anima chi' eb'. **38** A eb' ix sc'ub'ejcanel sb'a chi', lajti' yaj eb' yed' eb' soldado yetb'eyum eb' to ayic ol och eb' d'a yol choñab' chi', ol yac' checlaj q'ue stab'il eb', yic vach' snachajel yuj eb' chi' to toxo ix yac' ganar jun choñab' chi' eb'. **39** A val yic van yel eb' israel d'a eb' yiñtilal Benjamín chi', ix yilan jun nivan tab' chi' eb', yuj chi' ix meltzaj eb', ix stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ eb' yiñtilal Benjamín chi'.

Toxo ix cham 30 eb' yuj eb' yic Benjamín chi', yuj chi' ix sna' eb' yic Benjamín chi' to van yac'an ganar eb', icha ix yac' eb' d'a sb'ab'elal.

40 A val d'a jun rato chi' ix q'ue juyuyoc tab' d'a choñab' chi'. Ayic ix yilanb'at eb' yic Benjamín chi' d'a spatic, juyuyi sq'ue stab'il schoñab' eb' chi' d'a chañ. **41** Icha val chi' ix aj stec'b'an sb'a eb' israel d'a yichañ eb' yic Benjamín chi', ix te xivq'ue

eb' yic Benjamín chi', ix nachajel yuj eb' to van yac'ji ganar eb'. **42** Yuj chi' ix el lemnaj eb' d'a yichañ eb' israel chi', ix b'atcan eb' b'aj sb'atcan sb'eal tz'inan luum, palta maxtzac yal-laj yel eb' yujto ix yamji eb'. Ix mil-jicham eb' yuj eb' israel tz'el'ta d'a yol schoñab' eb' chi'. **43** Ix oymaj eb' israel chi' d'a spatictac eb'. Icha val chi' ix aj yac'ji ganar eb' smasanil, ix pechji eb' yuj eb' b'aj syic' yip eb' anima masanto d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Gabaa chi'

44 Ata' ix cham 18 mil eb' yiñtilal Benjamín chi'. **45** Axo juntzañxo eb', ix b'at eb' elelal d'a tz'inan luum d'a stojolal q'uen tenam scuch Rimón, palta oye' mil eb' chi' ix cham d'a yoltac b'e. Ix ochñej eb' israel chi' d'a spatic eb' ixto can chi', masanto d'a Gidom. Ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel chi'. Chab'to mil eb' soldado chi' ix cham yuj eb' israel chi'. **46** Yuj chi' a d'a jun c'u chi', 25 mil eb' soldado yic Benjamín chi' ix chami, aton eb' soldado te jelan d'a oval. **47** Palta 600 to eb' viñ ix b'atcan elelal d'a tz'inan luum. Chañe' ujal ix aj eb' viñ d'a q'uen tenam scuchan Rimón chi'. **48** Axo eb' israel ix b'at eb' d'a masanil choñab' d'a yol yic Benjamín chi', ix xicancham masanil anima eb' yed' masanil noc' molb'et'zal noc'. Ix sñusanpaxtz'a junjun choñab' eb' yed' masanil tastac ay d'ay.

A eb' ix ix och yetb'eyumoc
eb' yiñtilal Benjamín

21 ¹ A masanil eb' israel chi', ix yac' sti' eb' d'a yichañ Jehová d'a Mizpa to malaj junoc eb' ol yac' yisil yetb'eyumoc eb' yiñtilal Benjamín. ² Ayic ix lajvi oval chi', ix smolan sb'a eb' israel chi' d'a yichañ

Dios d'a scajnu'b', masanto ix q'ui'e'-b'i, ix oc' val eb' sic'lab'il, ix yalan eb': **3** Mamin Jehová co Diosal ach, ¿tas val yuj ix javi jun tic d'a quib'añ? ¿Tas val yuj van satel jun quiñtilal a oñ israel oñ tic? xchi eb'.

4 Axo d'a junxo c'u, ix q'ue vaan eb', ix sb'oanq'ue jun altar eb', ix sñusantz'a silab' eb' d'a yichañ Jehová, ix yac'anpax silab' eb' yic junc'olal. **5** Ix och ijan eb' sc'anb'an yab'i: ¿Mach eb' quetchoñab' maj xid'ec' qued'oc d'a molchajel d'a yichañ Jehová d'a Mizpa? xchi eb'. Yujto yac'nac sti' eb', tato ay mach max b'at d'a jun molchajel chi', smiljichamoc.

6 Te cusc'olal yaj eb' yuj tas ix sc'ulej eb' yed' eb' yetisraelal yiñtilal Benjamín chi'. Ix och ijan eb' yalani: A val d'a jun c'u tic ix satel jun iñtilal d'a co cal. **7** ¿Tas vach' sco c'ulej yic tz'ochxi yetb'eyum eb' viñ ixto can chi'? A oñ tic ix cac' co ti' d'a yichañ Jehová to malaj junoc oñ ol cac' eb' ix quisil yetb'eyumoc eb' viñ. **8** ¿Ay am eb' quetisraelal maj xid'ec' qued'oc d'a Mizpa molchajel d'a yichañ Jehová? xchi eb'.

Axo ix snaancot eb' to a eb' cajan d'a Jabes d'a yol yic Galaad, malaj junoc eb' ix xid'ec' d'a molchajel chi'.

9 Ayic ix avtaj lista, malaj junoc eb' aj Jabes chi' ix tac'vi. **10-11** Ayic ix yab'an jun chi' eb' choñab' smasanil, ix schecanb'at **12** mil soldado eb', yic b'at miljicham masanil eb' aj Jabes chi', masanil eb' vinac, eb' unin yed' masanil eb' ix ix ayxo vinac sc'umej. **12** A d'a scal masanil eb' aj Jabes chi', ix ilchaj **400** eb' ix cob'estac mantalaj vinac tz'ec' d'a spatic, ix ic'-jicot eb' ix d'a campamento d'a Silo d'a yol yic Canaán. **13** Ix lajvi chi',

masanil eb' choñab' chi', ix schecb'at yalumul eb' d'a eb' viñ yiñtilal Benjamín aycanb'at sc'ub'ejel sb'a d'a q'uen tenam scuchan Rimón, ix b'at ic'chajcot eb' viñ d'a junc'olal. **14** Yuj chi' ix meltzajcot eb' viñ aj Benjamín chi'. Axo eb' israel ix ac'an eb' ix cob'estac ix yic'cot eb' d'a Jabes chi' yetb'eyumoc eb'. Palta ayto maj tz'acvoc yic'an yetb'eyum eb' smasanil.

15 A masanil eb' israel chi' ix oc' sc'ol eb' yuj eb' yiñtilal Benjamín chi', yujto ix satjiel jun iñtilal chi' yuj Jehová. **16** Axo eb' yajal yaj d'a cal choñab' chi' ix sc'anb'ej eb' icha tic: ¿Tas val ol aj yilchajpax eb' ix yetb'eyum juntzañxo eb' viñ ix can tic, yujto masanil eb' ix yetb'eyum eb' viñ, ix cham eb' ix smasanil?

17 A yuj juntzañ eb' viñ ixto can chi', yuj chi' olto pitzvocchaañ jun iñtilal tic, yic max satel d'a co cal a oñ israel oñ tic. **18** Palta a oñ tic, max yal-laj cac'an eb' ix quisil yic tz'och yetb'eyumoc eb' viñ, yujto co masanil ix cac' co ti' d'a yichañ Dios to max cac'laj eb' ix quisil d'a eb' viñ, yuj chi' a mach syac' yisil, scotcan catab' d'a yib'añ. **19** Palta junjun ab'il ay jun nivan q'uiñ tz'och d'a yichañ Jehová d'a Silo, aton jun ay d'a snorteal Betel, d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a b'e sb'at d'a Betel chi' sc'och d'a Siquem, d'a stojolal sur yic Lebona, xchi eb'.

20 A eb' yajal yaj d'a scal eb' israel chi', ix yalb'at jun lolonel tic eb' d'a eb' yiñtilal Benjamín chi': Tzex b'at e c'ub'ejel e b'a d'a scal-tac te' uva d'a slac'anil Silo.

21 Vach' tzeyutej e c'ub'anel e b'a ta', lista eyaji. Ayic ol eyilan yelta ñililloc eb' ix cob'estac aj Silo chañal

ta', tzex elta b'aj c'ub'an ex chi', tzeyic'ancot junjunoc eb' ix eyet-b'eyumoc. Slajvi chi' tzex paxcan d'a e choñab'. **22** Tato ol javoc eb' viñ smam, ma eb' viñ snulej eb' ix cob'estac chi' yal d'ayoñ, ol calan d'a eb': Sco c'an nivanc'olal d'ayex d'a spatic eb' viñ, yujto maj ilchaj yetb'eyum eb' viñ smasanil cuuj, ayic ix och oval d'a Jabes. Añej-tona', tic val mañoc ex ix eyac' eb' ix d'a eb' viñ, yuj chi' max ochlaj e mul b'aj ix eyac' e ti', xco cham d'a eb', xchi eb' yajalil Israel chi'.

23 Ix schaan sc'ol eb' viñ yic Benjamín chi' sc'ulan icha ix alchaj chi'. Yuj chi' junjun eb' viñ ix yic'b'at junjun eb' ix cob'estac chi' ayic van schañalvi eb' ix. Ix yic'anb'at eb' ix eb' viñ d'a elañichamel d'a schoñab', ix sb'oanxiq'ue schoñab' eb' viñ chi' yic scajnajxi eb' viñ ta'.

24 Añeja' juntzañxo eb' viñ yetisrael eb' viñ chi', ix meltzajpax junjun eb' viñ d'a sluum yed' d'a spat.

25 A d'a jun tiempoal chi' mantalaj sreyal eb' israel, junjun eb' sc'ulej icha tas snib'ej.

A Yab'ixal Ix

RUT

Rut sb'i jun libro tic, yujto a d'ay syalcot yab'ixal jun ix ix scuchan Rut d'a stiempoal eb' juez. A ix Rut chi', aj Moab ix, yic'lajnac sb'a ix yed' jun viñ aj Israel. Ayic scham viñ yetb'eyum ix chi', vach' yutej spensar ix d'a ix yalib'. Yac'anocho sb'a ix aj choñab'il b'aj cajan ix yalib' chi'. Yac'anpaxoch sb'a ix d'a yol sc'ab' sDiosal ix yalib' chi', aton sDiosal Israel. Yuj sb'eyb'al ix chi', a jun viñ b'eyum och yetb'eyumoc ix. A jun viñ chi', ayto yuj sb'a viñ yed' viñ yetb'eyum ix chamnac chi', yujto icha chi' yalan sley eb' israel chi'. Yuj b'aj yic'nac sb'a ix yed' jun viñ chi', cannac ix d'a stzolz eb' smam yicham viñaj rey David. A pax ta' cotnac eb' smam yicham Jesús. Ayic scheclaj jun ix ch'oc choñab'il chi' d'a stzolz eb' smam yicham Jesús, ichato tz'ic'jichaañ juntañxo ch'oc nacional yed' juntañxo anima ch'oc yilji. Ch'oxnab'il yaj ix Rut chi' to a mach syac'och sc'ool d'a Dios, sc'anab'ajan tas syala', chab'il yuu. A Dios malaj sq'uexañil eb' anima d'a yol sat.

Ix b'at viñaj Elimelec yed' yal yuninal d'a Moab

1 Ayic ayoch eb' juez yajalil d'a choñab' Israel, ix javi jun nivan vejel d'a choñab' chi'. A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ aj choñab' Belén d'a yol yic Judá, ix b'at cajnaj viñ yed' ix yetb'eyum yed' chavañ yuninal d'a yol yic Moab yuj jun vejel chi'. **2-4** A jun viñ chi', Elimelec sb'i viñ, axo ix yetb'eyum viñ, Noemí sb'i ix. Axo eb' viñ yuninal viñ chi', aton viñaj Mahlón yed' viñaj Quelión. Aj Efrata eb', Belén pax sb'i. Ix b'atcan cajan eb' d'a yol yic Moab chi'. Lajuiñe' ab'il ix ec' eb' ta'. Yacb'an ayec' eb' chi' ta', ix cham viñaj Elimelec yetb'eyum ix Noemí chi', ix can ix yed' chavañ eb' viñ yune' chi'. Ix lajvi chi', ix och yetb'eyum eb' viñ schavañil. Ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' chavañ eb' ix aj Moab chi', jun ix scuch Orfa, axo junxo ix scuch Rut.

5 Axo ix aji, ix champax viñaj Mahlón yed' viñaj Quelión chi', yuj chi' ix can ix Noemí sch'ocoj, yujto ix cham eb' viñ yune' ix chi', ix champax viñ yetb'eyum ix.

Ix meltzaj ix Noemí yed' ix Rut d'a Belén

6 Axo ix yab'an ix Noemí chi' to ix oc'xi sc'ool Jehová d'a choñab' Israel, mañxalaj vejel ta'. **7** Yuj chi' ix meltzaj ix d'a Judá yed' chavañ eb' ix yalib' chi'. **8** Ayic van scot eb' ix d'a yoltac b'e, ix yalan ix d'a eb' ix yalib' chi' icha tic:

—A ticnaic, paxañec d'a spat e mam e nun. A Jehová ol och eyed'oc yujto vach'ñej ix eyutej e b'a d'ayin yed' d'a eb' viñ vune'. **9** Aocab' Jehová ol och eyed'oc yic ol ochxoc eyetb'eyum, vach'ñej ol aj eyajxiec' d'a e pat, xchi ix.

Ix tz'ub'anelta sti' eb' ix yalib' ix chi', ix syamanoch eb' ix yoq'ui. **10** Ix yalan eb' ix icha tic:

—Max oñ canlaj. Ol oñ b'at ed'oc d'a a choñab' chi', xchi eb' ix.

11 Ix yalanxi ix d'a eb' ix:

—Ex valib', paxañec d'a e pat.

¿Tasto val yuj tzex och tzac'an vuuj? Malaj vune' toxo tz'aji yic tzeyic'lan e b'a yed'oc. **12** Yuj chi' ixiquec, paxañec d'a e pat. Yujto a in tic, chichim inxo, mañxo ol ochlaj vet-b'eyum. Vach'chom sval ticnaic to a d'a jun ac'val tic ol och vetb'eyum, olto aljoc vune', ta xin chi, **13** ¿palta tom olto e tañvej sq'uib' eb' viñ, yic ol eyic'an e b'a yed' eb' viñ? ¿Tom yujñej e tañvani, mañxo ol och eyet-b'eyum? Maay ex valib', mañ ol yal-laj icha chi'. A in tic, victaxon yaj yaelal ix yac'cot Jehová d'a vib'añ. Ol am in te cus eyuuj tato ol vila' to ol eyab' syail, xchi ix d'a eb' ix yalib' chi'.

14 Ix ochxi ijan eb' ix yoq'ui. Ix lajvi chi', axo ix Orfa ix tz'ub'an-canelta sti' ix, ix meltzaj ix. Axo pax ix Rut jun, ix canñej ix yed' ix. **15** Ix yalanxi ix Noemí chi' d'a ix Rut chi' icha tic:

—Tzam ila' to a ix a mu' toxo ix pax ix d'a schoñab' yed' d'a sdiosal, ixic pax a ach tic, xchi ix.

16 Ix tac'vi ix Rut chi' icha tic:

—Mañ ach och ijan alan d'ayin yic tzach vactejcani. Yalñej b'aj ol ach b'atoc, ol in b'atñej ed'oc. A b'aj ol ach ajoc, ata' ol in aj pax ed'oc. A a choñab', a ol och in choñab'oc, a a Diosal, a ol ochpax in Diosaloc. **17** A b'aj ol ach chamoc, ata' ol in cham-paxoc, ata' ol in mucnajoc. Yac'ocab' in yaelal Jehová tato tzach vactejcani, masanto a chamel ol ic'an co pojan co b'a, xchi ix Rut chi'.

18 Axo ix yilan ix Noemí chi' to ay val och d'a sc'ol ix Rut chi' sb'at yed'oc, mañxalaj tas ix yal ix d'a ix.

19 Ix b'eyxicot eb' ix schavañil, masanto ix javi eb' ix d'a Belén.

Ayic ix javi eb' ix ta', masanil eb' anima ay ta' ix te sat sc'ol eb'. Ix yalan eb' ix ix icha tic:

—¿Mantoc a ix Noemí tic? xchi eb' ix.

20 Yuj chi' ix tac'vi ix d'a eb' ix icha tic:

—Mañxo eyal Noemí d'ayin, palta Mara^a tzeyac' in b'iej, yujto a Dios Syal Yuj Smasanil, a' ix ac'an in yaelal. **21** Ayic ix in b'at d'a tic, mañ jantacoc tas ay d'ayin, axo yic tzin meltzaj tic, mañxalaj jab'oc. Icha chi' ix el d'a sc'ool Jehová sjavi d'a vib'añ, ¿tasto val yuj tzeyal Noemí chi' d'ayin yujto toxo ix ja d'a vib'añ vab'an syail yuj Dios Syal Yuj Smasanil? xchi ix.

22 Ichaton chi' ix aj sjavi ix Noemí yed' ix Rut d'a Belén chi', spetoj eb' ix d'a yol yic Moab. A ix javi eb' ix chi', van val syamchajoch sjochchaj ixim cebada.

Ix xid'ec' ix Rut sic'oj jolom cebada

2 ¹ Ay jun viñ scuchan Booz, ayto yuj sb'a viñ yed' viñaj Elimelec yetb'eyumcan ix Noemí chi'. Te b'eyum viñ, nivan yelc'och viñ d'a schoñab' chi'.

2 Ix yal ix Rut chi' d'a ix Noemí icha tic:

—Tzin tevi d'ayach, comonoc tzin a chab'ati, b'at vila' talaj ay b'aj van sjochchaj ixim cebada, talaj scha sc'ol eb' viñ aj munlajel chi' tzin sic'

^a 1.20 Noemí syalelc'ochi “te nib'ab'il”. Axo Mara syalelc'ochi “c'a”.

jayeoc sjolom quic d'a spatictac eb' viñ, xchi ix.

—Ixíc, xchi ix.

3 Ix b'at ix Rut chi' b'aj van sjoch-chaj ixim cebada chi', ix och ijan ix sic'an ixim scan yuj eb' viñ sjochan ixim chi'. C'ocb'il val a jun munlajel b'aj ix c'och ix chi' yic viñaj Booz, aton jun viñ ayto yuj sb'a yed' viñ xilb'a Elimelec chi'. **4** Ayic van sic'an ixim ix, ix c'och viñaj Booz chi', spetoj viñ d'a Belén. Ix yalan viñ d'a eb' smunlajvum chi' icha tic:

—Aocab' Jehová ayoch eyed'oc, xchi viñ.

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'ayach, xchi eb' munlajvum chi' d'a viñ.

5 Ix sc'anb'an viñ d'a viñ ayoch yil eb' smunlajvum chi':

—¿Mach ay yic jun ix cob'es chi'? xchi viñ.

6 Ix tac'vi viñ:

—Aton jun ix aj Moab ix javi yed' ix Noemí. **7** Ix sc'an spermiso ix d'ayin yic tz'ec' ix d'a scal ixim joch-b'ilxo, yic sic'anchaañ ixim scan yuj eb' munlajvum tic ix. Atax d'a q'uiñib'alil ix javi ix, max och vaan ix sic'anchaañ ixim, ato val yic'an yip ix tic, xchi viñ.

8 Uj chi', ix yalan viñaj Booz chi' d'a ix Rut chi' icha tic:

—Ach ix, ab' tas ol vala': Mañxo ach b'at a sic'chaañ ixim cebada tic d'a yic junocxo mach, palta canaï yed' eb' ix in checab' tic. **9** A yed' eb' ix ol ach b'at b'aj sjochvi cebada eb' viñ in munlajvum tic. Toxo ix val d'a eb' viñ to malaj tas syal eb' viñ d'ayach. Ayic stacji a ti', syal ic'anelta a' uc' d'a yol ch'ub' b'aj syiq'uelta yic eb' viñ in munlajvum chi', xchi viñ d'a ix.

10 Ayic ix yab'an ix icha chi', ix em ñojan ix d'a sat luum, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj te vach' tzutej a c'ool d'ayin, ina to a in tic ch'oc choñab'il in? xchi ix.

11 Ix tac'vi viñ d'a ix icha tic:

—Yujto ix vab' masanil tas ix a c'ulej d'a ix alib' atax yic ix cham viñ etb'eyum, ix actejcan a mam a nun yed' a choñab' b'aj aljinac ach, ix ach ja d'a co choñab' to mañ ojtacoctaxon tic. **12** Aocab' Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic tz'ac'an spac d'ayach yuj tas ix a c'ulej chi', syac'an svach'c'olal d'ayach, aton co Diosal b'aj ix ach javi a col a b'a tic, xchi viñ.

13 Ix tac'vi ix icha tic:

—Mamin, ste tzalaj in c'ool yuj tas tzal tic d'ayin, te vach' tzutej a c'ool d'ayin vach'chom mañ in lajanoc yed' junoc eb' ix a checab' tic, xchi ix.

14 Ayic ix c'och yorail sva eb', ix yavtejcot ix Rut chi' viñ vael, ix yalañ viñ icha tic:

—Cotañ, va'añ qued'oc. Lab'ejem ixim a pan chi' d'a scal vinagre tic, xchi viñ.

Ix em c'ojan ix d'a stz'ey eb' munlajvum chi', ix yac'an ixim mayb'il cebada viñ d'a ix, yic sc'ux ix yed' svael chi'. Ix va ix masanto ix b'ud'ji ix, ayto maj lajvilaj yuj ix. **15** Ayic ix b'atxi ix sic'oj cebada chi', ix yalan viñaj Booz chi' d'a eb' viñ smunlajvum chi' icha tic:

—A ixim somchajb'at d'a scal ixim manojaxo yaj chi', syal sic'an ixim ix. Mañ eyac' q'uixvelal ix. **16** Syal eyac-tancan junjunoc ixim manojaxo yaj chi' yic sic'chaañ ixim ix. Mañ e tumej ix, xchi viñ.

17 Axo yic vanxo yem c'u, ix yac-tan ix sic'an ixim, ix smac'anel ixim

ix, ay am oxeoc almul ixim ix yic' ix.
18 Ix lajvi chi', ix meltzaj ix d'a yol choñab' chi', ix sch'oxan ix d'a ix yalib' chi' jantac ixim ix yic' ix. Yed'-nac pax ixim mayb'il cebada chi' ix d'a ix yalib' chi', aton ixim maj laj-voclaaj sc'uxan ix chi'.

19 Ix sc'anb'an ix yalib' ix chi' d'ay: ¿Mach ay yic b'aj ach xid'ec' chi'? ¿B'ajtil ix a sic' ixim cebada tic? Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ jun mach vach' ix yutej sb'a chi' d'ayach, xchi ix.

Ix yalan ix Rut chi' icha tic:

—A jun viñ ay yic b'aj in xid'ec' chi', Booz sb'i viñ, xchi ix.

20 Ix yalanxi ix yalib' ix chi' icha tic:

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñaj Booz chi', yujto vach' syutej spensar viñ d'ayoñ a oñ pitzan oñ tic, icha yutejnc spensar viñ d'a eb' viñ co chamnac.

Ix yalanxi ix:

—A viñ chi' te ayto cuj co b'a yed' viñ, yuj chi' smoj ton scolvaj viñ d'ayoñ, xchi ix.^b

21 Ix yalan ix Rut chi' icha tic:

—Ix yalpax viñ d'ayin icha tic:

Syal a cotñej a sic' ixim, añej yed' eb' ix in checab' tic tzach b'ati, masanto ol lajvoc munlajel tic, xchi viñ d'ayin, xchi ix.

22 Ix tac'vi ix yalib' ix chi': Vach' jun ach valib', vach' tato tzach b'at-ñej yed' eb' ix schecab' viñ chi', max ach b'atlaj d'a junocxo ch'oc, yic vach' malaj mach tzach tzuntzani, xchi ix.

23 Yuj chi' ix b'atñej ix Rut yed' eb' ix schecab' viñaj Booz chi', masanto ix lajvi sjochchaj ixim

cebada yed' ixim trigo. Ayñejec' ix Rut yed' ix yalib' chi'.

A svach'c'olal viñaj Booz

3 ¹ Ay jun c'u ix yal ix Noemí d'a ix yalib' chi' icha tic:

—Ach Rut, smoj tzin say junoc etb'eyum nu yic vach' tzalajc'olal tzach aji. ² A viñaj Booz, viñ ay schecab' eb' ix junñej ix ach munlaj chi' yed'oc, te ayto cuj co b'a yed' viñ. A d'a jun ac'val tic ol b'at viñ ac'ojel matz'il cebada. ³ A ticnaic, icha tic ol a c'u lej: B'iquel a b'a, tzac'anec' perfume d'ayach, a a pichul vach' tzac'ochi, tzach b'at b'aj ayec' viñ chi', palta mañ a comon ch'oxej a b'a ayic manto lajvi sva viñ. ⁴ Toñej tzila' b'ajtil tz'ec' jichan viñ svayi, slajvi chi' tzach ec' jichan d'a yoctac viñ, tzac'anqu'ue sti' sc'u' viñ d'a yoctac chi' d'a ib'añ. Axo viñ ol alanoc tas ol a c'u lej, xchi ix Noemí chi'.

⁵ Ix tac'vi ix Rut chi' icha tic:

—Ol in c'anab'ajej masanil tas ix al tic, xchi ix.

⁶ Yuj chi' ix b'at ix b'aj smunlaj viñaj Booz chi', ix sc'anab'ajej ix icha ix aj yalan ix yalib' chi'. ⁷ Ayic ix lajvi sva viñaj Booz chi' yed' yuc'an a', te tzalajc'olal ix aj viñ. Ix lajvi chi' ix ec' jichan viñ svay d'a slac'anil b'aj cuñanec' ixim sat cebada chi'. Axo yic ix q'ue ac'val, te c'ojanc'olal ix aj sc'och ix Rut chi', ix yic'anchaañ sc'u' viñ ix d'a yoctac, ix ec' jichan ix svay ta'. ⁸ Axo d'a chimilac'val ix q'ue juc-naj viñ, ix sutmaj viñ b'aj vaynac chi', axo ix yab'an viñ to ay jun ix ix jichanec' d'a yoctac chi'.

⁹ —¿Mach ach? xchi viñ.

^b **2.20** Scha sb'a jun tic yed' tas syal d'a Levítico 25.25.

—A in Rut in a checab' in. A ach tic, smoj tzach colvaj d'ayin, yujto te ayto uj a b'a yed' viñ vetb'eyum chamnac, xchi ix.

10 —Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'ayach. A ticnaic, ix nachajel vuuj chajtil to vach' a pensar, yujto tza nib'ej sb'inajcan viñ etb'eyum chamnac. Q'uinaloc ta mañ ichocta, syal ic'an a b'a yed' junocxo viñ to quelemto, vach'chom meb'a', ma b'eyum, añej tato syal a c'ool, palta maj a c'ulej icha chi'. 11 Mañ ac' pensar, yujto a d'a yol co choñab' tic, ojtacab'ilxo to vach' a b'inaji, yuj chi' ol in c'anab'ajej masanil tas tzal tic. 12 Yeltoni ayto vuj in b'a ed'oc, palta ayto val junxo viñ te ayto uj a b'a yed'oc d'a vichañ. 13 Canañ d'a tic d'a jun ac'val tic. Ato q'uic'an svalu', tato scha sc'ol viñ chi' ach yic'an icha sleyal. Tato icha chi', vach' toni. Tato mañ ol yal sc'ol viñ jun, svac' in ti' d'a yichañ Jehová ach vic'ani. Vayañ ticnaic, axo yic ol sacb'oc, ol ach paxoc, xchi viñ.

14 Yuj chi' ix vaycan ix d'a yoctac viñaj Booz chi' d'a jun ac'val chi'. Ayto sacb'i ix q'ue vaan ix, yujto ix yal viñ d'a ix to malajocab' mach tz'ilani to ay junoc ix ix, ix ulec' b'aj smunlaj viñ chi'.

15 Ix yalan viñ d'a ix icha tic:

—Iq'uel a xotil chi', tza pixan sñi' c'apac, xchi viñ d'a ix.

Ayic yamb'il sñi' c'apac xotil ix chi' yuuj, ix secanem ixim cebada viñ d'a yool, ay am vaqueoc almul ixim ix yaq'uem viñ. Ix schelanq'ue viñ d'a sjolom sjeñjab' ix, ix yic'anb'at ixim ix d'a choñab' chi'.

16 Axo ix c'och ix d'a ix yalib' chi', ix sc'anb'an ix:

—¿Tas ix a c'ulej nu? xchi ix.

Ix yalan ix Rut chi' tas ix yal viñaj Booz chi' icha tic:

17 —A masanil ixim cebada tic ix yac' viñ d'ayin. Ix yalanpax viñ to max yal in javi d'ayach tato malaj jab'oc tas ved'nac, xchi ix.

18 Ix yalan ix yalib' ix chi':

—A ticnaic jun nu, tañvej tas ol ajelc'och jun tic. Mañ ol ec' tiempo yuj viñ. Ol sb'o yaj viñ ticnaic, xchi ix d'a ix Rut chi'.

Ix yic'laj sb'a viñaj Booz yed' ix Rut

4 ¹ Axo yic ix sacb'i, ix b'at em c'ojan viñaj Booz chi' d'a sti' spuertail choñab' b'aj smolb'ejtaxon sb'a eb' anima. Junanto val rato chi', ix elul viñ te ayto yuj sb'a yed' viñ xilb'a Elimelec chi', aton jun viñ ix yal viñaj Booz chi' d'a ix Rut.

Ix yalan viñaj Booz chi' d'a viñ:

—Ochañ vaan to ol oñ lolon jab'oc, xchi viñ.

Ix sc'anab'ajej viñ chi' yoch vaan, ix em c'ojan viñ. 2 Ix lajvi chi' ix yav-tancot lajuñvañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' viñaj Booz chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ to tz'em c'ojan junoc rato eb' viñ yed' viñ. Ix em c'ojan eb' viñ b'ian. 3 Ix yalan viñaj Booz chi' d'a viñ ayto yuj sb'a yed' eb' chi' icha tic:

—A ix Noemí ix meltzajxicot d'a Moab, snib'ej ix schoñel jab'oc slum viñ cuc'tac xilb'a Elimelec. 4 Yuj chi' sval d'ayach talaj tza manel luum. Tato tzic' luum, d'a val yichañ eb' tes-tigo tic yed' eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' tic, tzalancani to tzic' luum. Yujto a ach tic smoj ic'an luum. Tato max a mancan lum jun, al d'ayin ticnaic, yujto a in tic schab'ilxo macañ vaji, malaj junocxo syal smanan luum, xchi viñaj Booz chi'.

Ix tac'vi viñ ayto yuj sb'a yed' viñaj Elimelec chi' icha tic:

—Ol in man luum, xchi viñ.

5 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Booz chi' tas yaji:

—A ticnaic jun, tato tza man-canel lum d'a ix Noemí chi', yovalil tzic' ix Rut aj Moab, ix yetb'eyum-can viñ xilb'a Mablón, yic vach' ol b'inajcan viñ yetb'eyum ix chi' d'a luum, xchi viñ.

6 Ayic ix yab'an jun chi' viñ, ix yalan viñ:

—Tato icha chi' yaji, max yal-laj in manan luum. Ay talaj tz'ic'an in mac-b'en yuuj. Tato tza nib'ej tza man-canel lum a ach tic, syal a manan luum, svac' in derecho tic d'ayach, xchi viñ.

7 (A sb'eyb'al eb' israel d'a jun tiempoal chi', tato ay junoc mach ay yalan yic smanancan smacb'en junoc te ayto yuj sb'a yed'oc, tato max yal sc'ool smanani syal yac'ancan b'aj ay yalan yic chi' d'a junocxo mach. Ayic sb'o jun lolonel chi', a sb'eyb'al eb' to a jun mach max manancan chi', syiq'uel junoc xañab' ayochi, syac'an d'a viñ smanancan chi', ch'oxnab'il tz'ajcani.)

8 Yuj chi' ix yal viñ sc'ab' yoc viñaj Elimelec chi' d'a viñaj Booz chi':

—Mancanel luum, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yic'anel jun xañab' viñ, ix yac'ancanb'at viñ d'a viñaj Booz chi'. 9 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Booz chi' d'a eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' yed' jantac eb' ayec' chi':

—E masanil, testigo tzex ajcan ticnaic to a in tzin mancanel lum d'a ix Noemí, aton slum viñaj Elimelec, lum yic viñaj Quelión, lum

yic viñaj Mablón. 10 Añejtona' tes-tigo tzex ajpaxcani to ol vic'can ix Rut aj Moab vetb'eyumoc, aton ix yetb'eyumcan viñaj Mablón, yic ol b'inajnejcan viñ d'a sluum chi' yed' d'a co cal a oñ ayto cuj co b'a yed' viñ yed' d'a yol co choñab' tic. Yuj chi' testigo tzex ajcan d'a jun lolonel tic, xchi viñ.

11 Ix tac'vi eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' yed' masanil eb' ayec' chi' icha tic:

—Testigo tzoñ ajcani. A ix ix tz'ochcan d'a yol a pat chi', aocab' Jehová ol ac'an elc'och ix icha ix Raquel yed' ix Lea b'aj cotnac quiñ-tilal a oñ israel oñ tic. Añejtona' a ach pax tic, nivanocab' tz'aj a b'inaj-can d'a yol yic Efrata, aton choñab' Belén tic. 12 Tzajtumocab' uninal ol yac' Jehová yed' ix, q'uib'ocab'ñej sb'isul iñtilal yed' ix, icha ix aj sq'uib'chaañ yñtilal viñaj Fares, aton viñ yuninal viñaj Judá yed' ix Tamar, xchi eb'.

13 Icha chi' ix aj yic'an ix Rut chi' viñaj Booz chi'. Ix lajvi chi', ix vay viñ yed' ix, axo Jehová ix ac'an svach'c'olal d'a ix, ix scuchanoch yune' ix, ix alji jun svinac unin ix.

14 Ix yalan eb' ix ix d'a ix Noemí chi' icha tic:

—Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová, yujto toxo ix yac' jun iachiquin ilumaloc. Nivanocab' ol aj sb'inaj d'a scal choñab' Israel. 15 Aocab' viñ ol och yipoc a c'ool yed' ach yilani ayic ol ach chichimaxoc, yujto yune' viñ ix alib' tic. Aton ix tzach xajanani, ec'b'al yelc'och ix d'a yichañ ichato ay ucvañoc une' ix il sat, xchi eb' ix.

16 Ix lajvi chi', ix schelanq'ue viñ unin chi' ix Noemí chi', axo ix ix ilan q'uib' viñ. **17** Ayic ix yilan eb' ix cajan d'a slac'anil ix chi', ix yalan eb' icha tic:

—Ichato ix alji yune' ix Noemí, xchi eb' ix. Obed ix yac' eb' ix sb'iej, aton viñ smam viñaj Isaí, smam viñaj rey David.

Eb' smam yicham viñaj Rey David

18-22 Aton eb' smam yicham viñaj rey David d'a stzolal tic, tz'el yich d'a viñaj Fares, viñaj Hezrón, viñaj Ram, viñaj Aminadab, viñaj Naasón, viñaj Salmón, viñaj Booz, viñaj Obed, viñaj Isaí, aton viñ smam viñaj David chi'.

A Ch'añ B'ab'el Libro

SAMUEL

A viñaj Samuel slajvub' juez yaj viñ. A viñ b'ab'el yaj d'a scal eb' schecab' Dios, te nivan yelc'och viñ d'a scal eb' yetisraelal. A jun b'ab'el libro b'aj ayoch sb'i viñ tic, a tz'alancot tas ajnac yec' tiempo yuj eb' juez yed' tas ajnac yoch eb' israel d'a junñej choñab'il d'a yalañ smandar jun viñ rey sic'b'ilocho yuj Dios. A viñaj Samuel schecab' Dios ac'annacoch viñaj Saúl reyal. Ay oxvañ eb' viñ vinac nivan yelc'och sb'inaj d'a jun libro tic: Aton viñaj Samuel, viñaj Saúl yed' viñaj David. A uque' b'ab'el capítulo tz'alancot yuj eb' smam yicham viñaj Samuel yed' b'aj aljinac viñ yed' tas ajnac yoch viñ d'a yopisio scuchb'an eb' yetisraelal.

Axo d'a capítulo 8 masanto d'a 15, ata' syal tas ajnac yac'an reyal viñaj Saúl chi'. Axo d'a capítulo 16 masanto d'a 30, ata' syalcot tas ajnac sjuvi spensar viñaj Saúl chi' yed' jantac yaelal javinac d'a yib'añ viñ. Syalanpax tas ajnac spechji b'eyec' viñaj David yuj viñaj Saúl chi'. Yuj chi' xid' yac'nacoch sb'a viñaj David chi' d'a scal eb' filisteo. Axo d'a slajvub' capítulo, syala' tas ajnac scham viñaj Saúl yed' eb' yuninal d'a jun oval d'a vitzal Gilboa. Vach'chom a Dios ac'annac jun sreyal eb' israel yuj spactzitan tas sc'an eb' d'ay, palta maj actajcan eb' yuuj, yujto aton val Rey yaj d'a eb'.

Ix ac'ji jun yune' ix Ana yuj Dios

1 ¹ A d'a choñab' Ramataim, d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ata' cajan jun viñ scuch Elcana, yuninal viñaj Jeroham, yixchiquin viñaj Eliú. A viñaj Eliú chi' yuninal viñaj Tohu, yixchiquin viñaj Zuf. ² A viñaj Elcana chi', chavañ yetb'eyum viñ, jun ix scuch Ana, axo junxo ix scuchan Penina. A ix Penina chi', tzijtum yune' ix, axo ix Ana chi', malaj junoc yic ix. ³ Junjun ab'il sb'at viñaj Elcana chi' d'a Silo yic syac'an silab' viñ, yic tz'ochpax viñ ejmelal d'a Jehová Yajal d'a Smasanil. Ata' ayoch chavañ yuninal viñaj sacerdote Elí sacerdoteal yed' smam chi', aton viñaj Ofni yed' viñaj Finees.

⁴ Ayic sjavi sc'ual yic b'at yac'an silab' viñaj Elcana chi', syac' noc' silab' chi' viñ d'a ix Penina chi' yed'

d'a eb' yuninal, aton jantac smoj yac'jitaxon d'a eb'. ⁵ Axo pax ix Ana chi', te xajan ix yuj viñ, yuj chi' te vach' noc' chib'ej tz'ac'ji d'a ix, vach'chom malaj yune' ix syac' Jehová. ⁶ Te chuc syal ix Penina chi' d'a ix Ana chi', yic syac'an cus sc'ool ix ix yujto malaj yune' ix syac' Jehová.

⁷ Ichañej chi' syutej sb'a ix d'a ix Ana chi' ayic xid'ec' eb' d'a junjun ab'il d'a scajnub' Jehová, ste b'uchvaj ix Penina chi' d'a ix Ana chi'. Ste oc' ix Ana chi', mañxalaj sgana ix sva'i. ⁸ Yuj chi', sc'anb'an viñaj Elcana chi' d'a ix icha tic: Ana, ¿tas yuj tzach oq'ui, maxtzac ach vapax yuj cus-c'olal? ¿Tom mañ vach'oc vaj ed'oc d'a yichañ lajuñvañoc une'? xchi viñ d'a ix.

⁹ A junel ayic ayec' eb' d'a Silo chi', ayic ix lajvi sva eb', ix q'ue vaan

ix Ana chi', ix b'at ix d'a scajnu^b Dios. A d'a yol sti' scajnu^b Dios chi', ata' c'ojanem viñaj sacerdote Elí d'a jun sc'oju^b. **10** Ayic ix c'och ix ta', ix te oc' ix sic'lab'il, ix syamanoch ix slesalvi d'a Jehová. **11** Ix yac'an sti' ix d'ay icha tic: Mamin Jehová, Yajal Ach d'a Smasanil, tato smoj val ilanoch in cusc'olal a in a checab' in tic, tato tzin a nacoti, comonoc tz'el val d'a a c'ol ac'an junoc vune' vinac unin. Svac'can d'ayach d'a junelñej, max joxjiel-laj xil sjolom, yic schec-lajeli to ic yaji, xchi ix.

12 Te junip ix lesalvi ix d'a yichañ Jehová, yuj chi' ix och q'uelan viñaj Elí chi' d'a sti' ix. **13** Mañ chaañoc^a slesalvi ix, añej d'a spensar ix slesalvi d'a Jehová, toñej tz'ib'xi sti' ix, a snaan viñaj Elí chi' to uc'um añ ix. **14** Ix yalan viñ:

—¿Tom mañxo ol el jab'oc añ añ d'a a sat? Actejxo uc'an añ, xchi viñ.

15 —Maay mamin, mañ in uc'umoc añ, malaj tas ix vuc'u', to ay val in cusc'olal tzul val d'a yichañ Jehová. **16** Mañ a na' to chuclaj tas tzin c'ulej d'a tic, ayxo tiempo in cajvi in lesalvi yuj jun vilc'olal tic, xchi ix.

17 Ix yalan viñaj Elí chi' d'a ix:

—Paxañ d'a junc'olal, aocab' Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ol ac'an d'ayach tas ix a c'an chi' d'ay, xchi viñ.

18 —Yuj val dios d'ayach, comonoc vach' tzin can d'a a sat, xchi ix.

Ix lajvi chi' ix meltzaj ix, ix jax ix b'aj ayec' eb' chi', ix va ix d'a

tzalajc'olal, mañxalaj yilc'olal ix.

19 Axo d'a junxo c'u ayic ix sacb'i, ayic ix lajvi yochcan eb' ejmelal d'a Jehová, ix meltzaj eb' d'a spat d'a Ramá. Ayic ix vay viñaj Elcana chi' yed' ix Ana chi', ix nachajcot slesal yuj Jehová. **20** Ix scuchcanoch yune' ix. Axo yic ix c'och stiempoal yalji yune' ix chi', vinac unin ix alji, ix yac'an ix scuch Samuel, yujto ix yab' Dios tas ix in c'an d'ay, xchi ix.^a

21 Ix c'ochpax sc'ual sb'atxi viñaj Elcana yed' eb' ix yetb'eyum yed' eb' yuninal d'a choñab' Silo, ichataxon sc'ulej viñ d'a junjun ab'il, yic b'at yac'an silab' viñ tac'vab'il yuu^j yac'an d'a Jehová icha sleyal. **22** Maj b'atlaj ix Ana chi' yed' eb', ix yalan ix d'a viñ yetb'eyum chi' icha tic:

—Mañ ol in b'atlaj, masanto ol el viñ unin tic d'a yim, ichato chi' ol in b'atoc. Svic'ancanb'at viñ, svac'ancan viñ junelñej d'a Jehová, xchi ix.

23 Ix tac'vi viñaj Elcana chi' icha tic:

—Vach' toni tato vach' tza na'. Canañ yed' viñ masanto ol el viñ d'a yim chi'. Aocab' Jehová tz'och ed'oc yic tz'elc'och b'aj ix ac' a ti' d'ay, xchi viñ.

Yuj chi' ix can ix yed' viñ unin chi', ix sq'uib'tzitan viñ ix, masanto ix el viñ d'a yim. **24** Ayic maxtzac chunilaj viñ unin chi', yuneto viñ ix yic'anb'at viñ eb' d'a scajnu^b Jehová d'a Silo chi'. Ix yic'anb'at jun noc' quelem vacax eb' ox^e ab'il sq'uinal^b yed' jun arroba ixim trigo yed' jun tz'uum ayem vino d'a yool. **25** Ix lajvi chi' ix smilancham noc'

^a 1.20 A Samuel syalelc'ochi "C'anb'il d'a Dios".

^b 1.24 Ay junxo copia tz'alani to oxvañ noc' vacax chi', palta tato scala' to junñej noc' vach' tz'aj schaan sb'a yed' versículo 25.

vacax chi' eb' silab'il, ix yac'ancan viñ unin chi' eb' d'a yol sc'ab' viñaj sacerdote Elí. **26** Ix yalan ix Ana chi' icha tic:

—Ac' nivanc'olal d'ayin mamin, a in ton tic ulnac in ec' d'a a tz'ey d'a junel, ayic in lesalvinac d'a Jehová. **27** Aton viñ unin tic in c'annac d'a Jehová, axo ix ac'an d'ayin. **28** Axo ticnaic tz'el d'a in c'ool, svac'ancan viñ d'a Jehová. Yacb'an pitzan viñ, yic Jehová yaj viñ, xchi ix.

Ix lajvi chi' ix em cumnaj eb' ejmelal d'a yichañ Jehová.

A slesal ix Ana

2 ¹ Ix lesalvi ix Ana, ix yalan ix icha tic:

Ste tzalaj val in c'ol d'a Jehová. A' ix ac'an vip. Ayxo tas syal valan d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin, yujto a Jehová ix och ved'oc. Yuj chi' tzin tzalaj val ticnaic.

2 Malaj junoc mach lajan svach'il yed' Jehová co Diosal. Malaj junocxo mach syal oñ scolan icha co Diosal chi'.

3 Mañxa mach syal yic'anchaañ sb'a, malaj mach syal ac'umtac syutej sb'a syalani, yujto a Jehová yojtac smasanil. A tzoñ ch'olb'itan junjun oñ d'a tastac sco c'ulej.

4 A Jehová sc'occhitanb'at sjul-lab' eb' te jelan. A' tz'ic'anchaañ eb' emnaquil syutej sb'a.

5 A mach syac' sobre svael d'a yalañtaxo, axo ticnaic smunlaj yuj jab'oc svael. A mach ix ab'an syail vejel, axo ticnaic b'ud'an sc'ool. A ix ix max unevitaxonlaj, axo ticnaic, ayxo ucvañ yune' ix. Axo pax ix

tzijtum unin ix yuneej, axo tic-naic mañxalaj yune' ix.

6 A d'a Jehová scot chamel yed' pax q'uinal. A Jehová tzoñ ac'ancanem b'aj tz'emcan junoc chamnac, añeja' tzoñ ic'anpax-q'ueta.

7 A Jehová tz'ac'an meb'ail, syac'anpax b'eyumal, tzoñ yiq'uemi, tzoñ yic'anpaxchaañ.

8 A Jehová tz'ic'anchaañ eb' meb'a' d'a sat luum, sic'anq'ue vaan eb' c'anum tumin d'a scal c'alem, yic tz'em c'ojan eb' d'a scal eb' nivac yajal, tz'och eb' d'a nivac opisio. A Jehová ix b'oanem yich jun yolyib'añ-q'uinal tic, axo d'a yib'añ ix sb'oem lum luum tic.

9 A Jehová stañvan eb' yico' b'aj-tac tz'ec' eb', axo eb' anima te chuc, scan eb' d'a cal q'uic'al-q'uinal. Malaj mach syal yac'an ganar d'a yol yico'.

10 A satanel eb' ayoch ajc'olal d'ay, ato d'a satchaañ smac'vaj-cot c'u d'a yib'añ eb'. A Jehová sch'olb'itan masanil yolyib'añ-q'uinal tic. A tz'ac'an spoder viñ rey sic'b'ilel yuuj, tz'ic'jichaañ viñ yuuj, xchi ix.

11 Ix pax viñaj Elcana d'a spat d'a Ramá, ix can viñ unin chi' yac' servil Jehová d'a yol sc'ab' viñaj sacerdote Elí.

A schucal eb' yuninal viñaj Elí

12 A eb' viñ yuninal viñaj Elí chi', te chuc sb'eyb'al eb' viñ, malaj yel-c'och Jehová d'a eb' viñ, **13** malaj pax yelc'och sleyal yic sacerdoteal d'a eb' viñ. Ayic syac'an silab' eb' anima, sc'och eb' viñ schecab' eb' viñ sacerdote chi' yed' q'uen nivac

tenedor ayic van staji noc' chib'ej d'a yol chen. **14** Syac'anem q'uen eb' viñ d'a yol chen chi'. A jantac noc' chib'ej sq'ueta yuj eb' viñ d'a q'ueen, syic'b'at noc' eb' viñ d'a eb' viñ sacerdote chi'. Ichañej chi' syutej masanil silab' eb' yetchoñab' eb' viñ sc'och yac' silab' d'a Silo chi'. **15** Añeja' ayic manto ñusjitz'a xepual noc' silab', sc'och jun schecab' eb' sacerdote chi'. Syalan d'a mach van yac'an jun silab' chi': Ac' jab'oc noc' chib'ej tic d'ayin, to ol in b'ol noc' schi viñ sacerdote, yujto mañ ol schalaj noc' tz'añb'ilxo viñ d'ayach, palta a noc' yaxto, xchi jun checab' chi'. **16** Tato stac'vi eb' anima chi', syalan eb': Tañvej ato ol tz'ab'at xepual noc', ichato chi' ol yal ic'an-b'at jantac tza nib'ej, tato xchi eb', stac'vi jun checab' chi': Maay, yovalil tzac' noc' d'ayin val ticnaic, tato maay, ol in toq'uec' noc' d'ayach, xchi jun checab' chi'. **17** Yuj chi', te nivan smul chavañ eb' viñ sacerdote chi' tz'och d'a Jehová, yujto malaj yelc'och ofrenda tz'ac'ji chi' d'ay d'a sat eb' viñ.

18 Axo pax viñaj yune' Samuel, ayoch schaleca viñ nab'a lino, yic syac'an servil Jehová viñ. **19** A ix snun viñ unin chi', a d'a junjun ab'il sb'oan jun spichul viñ ix, jucan syutej ix. Axo yic sb'at ix yed' viñ yet-b'eyum chi' d'a Silo chi' yic b'at yac'an silab' eb' d'a junjun ab'il, syic'anb'at jun spichul viñ chi' ix. **20** Yuj chi', ix yal vach' lolonel viñaj Elí d'a yib'añ viñaj Elcana yed' ix Ana chi', ix yalan viñ icha tic: Yac'ocab' uninal Jehová yed' ix etb'eyum tic sq'uexuloc viñ unin ix yac' ix d'a Jehová, xchi viñ. Ix lajvi chi', ix meltzaj eb' d'a spat. **21** Axo

Jehová, ix ac'an svach'c'olal d'a ix Ana chi'. Ix alji oxvañ svinac unin ix yed' chavañ ix unin. Axo pax viñaj Samuel, van sq'uib' viñ d'a scajnub' Jehová.

22 Te icham vinacxo viñaj Elí chi', ix yab' viñ tas van sc'ulan eb' viñ yuninal viñ chi' d'a eb' choñab' israel. Ix vay eb' viñ yed' eb' ix ix stañvan sti' mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. **23** Yuj chi, ix yal viñ d'a eb' viñ yuninal chi' icha tic: Masanil eb' anima tic syal eb' d'ayin tastac chucal tze c'ulej. ¿Tas yuj icha chi' tzeyutej e b'a? **24** Maay ex vuninal, te chuc tas syal eb' schoñab' Jehová tic d'a eyib'añ yuj tas tze c'ulej chi'. **25** Tato ay junoc mach tz'och smul d'a junoc yetanimail, tzato yal scolvaj Dios yed'oc. Palta tato ay junoc mach tz'och smul d'a Jehová, ¿mach ol colanoc? xchi viñaj Elí chi'. Malaj jab'oc yelc'och tas ix yal viñ smam eb' viñ chi' d'ay, yujto toxo ix sna' Jehová to ol cham eb' viñ.

26 Axo pax viñaj yune' Samuel chi', van sq'uib' viñ, vach' tas sc'ulej viñ d'a sat Jehová yed' pax d'a eb' anima.

27 A d'a jun tiempoal chi', ix c'och jun schecab' Dios d'a viñaj Elí chi', ix yalani: Icha tic yalan Jehová: Ayic ayec' eb' a mam icham d'a Egipto, ayic van yac'an servil viñ sreyal Egipto chi' eb', in ch'oxnac in b'a d'a eb' chajtil vaji. **28** A d'a scal masanil eb' yiñtilal Israel, ata' ix ex in siq'uelta, yic tzex och sacerdoteal d'ayin, tze ñusantz'a incienso d'a yib'añ valtar, tzeyac'anoch e chaleca yic e sacerdoteal yic tzex javi d'a vichañ. Ix vac'anpax juntzañ ofrenda sva eb' e mam eyicham chi', aton juntzañ siñustz'a eb' yic tzin

yic'anchaañ. **29** ¿Tas yuj malaj yel-c'och juntzañ silab', ma ofrenda tic d'a yol a sat to a in tzin chec yac' eb' d'a in cajnob'? ¿Tas yuj axoñej eb' viñ uninal chi' tzie'chaañ d'a vichañ, tzeyac'an b'aq'uechb'oc e b'a yuj svach'il yofrenda eb' in choñab' syac' d'ayin? **30** Vach'chom a in Jehová sDiosal in Israel ix vala' to a ex yed' eb' iñtilal d'a b'aq'uiñ tzin eyac'ñej servil d'a in cajnob', axo tic-naic a in svala' to mañxo ichocta ol ajoc, yujto a mach ay velc'och d'a sat, a eb' chi' ay yelc'och d'a in sat. Axo eb' tzin paticaneli, malaj yel-c'och eb' d'a in sat, a in Jehová in sval jun tic. **31** Van sjavi sc'ual to ol vac' tzapanb'oc a q'uinal yed' eb' yiñtilal eb' a mam icham, mañxa junoc eb' iñtilal chi' ol och icham animail. **32** Ol ach cusoc, ol chichon a c'ool ayic ol ilan tas vach' ol in c'ulej d'a eb' etisraelal, palta mañxa b'aq'uiñ ay junoc iñtilal ol och icham animail. **33** Ayto junoc iñtilal olto can yil valtar, yic ol cus sc'ol yilani, axo masanil juntzañxo eb' toto ol aljoc, quelemtac eb' ol miljoccham eb'. **34** A jun tic ch'oxnab'il ol aj d'ayach to ol elc'och tas van valan tic, a eb' viñ uninal, aton viñaj Ofni yed' viñaj Finees, junñej c'ual ol cham eb' viñ schavañil. **35** Ol vac'och junxo sacerdote, to tz'acan ol sc'anab'ajej tas tzin nib'ej, ol vac'an najtilax yopisio yed' eb' yiñtilal, ol vac'anoch yopisio yed' jun rey ol in siq'ueli. **36** Yuj chi', a masanil eb' iñtilal olto canoc, ol javoc eb', ol em cuman eb' d'a yichañ jun sacerdote chi', yic sc'anan jab'oc stumin eb', ma jab'oc span eb'. Ol sc'anan jab'oc smunlajel eb' d'a viñ sacerdote chi', yic syac' ganar

jab'oc svael eb', xchi Jehová, xchi jun checab' chi' d'a viñaj Elí chi'.

Ix avtaj viñaj Samuel yuj Jehová

3 ¹ A viñaj Samuel quelemxo viñ, añeja' smunlaj viñ d'a scajnob' Jehová d'a yalañ smandar viñaj sacerdote Elí. A d'a jun tiempoal chi' nib'ab'il slolonel Jehová, yujto mañ comonoc sch'ox sb'a d'a junoc mach d'a vayichal. ² Axo viñaj Elí chi' van yixtax yol sat viñ, maxtzac yal-laj yilan viñ. Ay jun ac'val ayic vaynac viñ d'a yol scuarto, ³ axo viñaj Samuel chi' svay d'a junxo scuarto d'a slac'anil cajnob' b'aj ayec' te' scaxail strato Jehová Dios. Ayic ayto sacb'i, ayto och sc'ac'al candil, ⁴ ix avaj Jehová d'a viñaj Samuel chi', ix yalani:

—Samuel, xchi.

—Oy, xchi viñ.

⁵ Ix b'at lemnaj viñ b'aj ayec' viñaj Elí chi', ix yalan viñ:

—Ina in tic, ¿tas yuj tzin avtej? xchi viñ.

—Malaj in tzach vavtej, ixic b'at ec'anxi jichan, xchi viñaj Elí chi'.

Ix b'at ec'xi jichan viñ b'aj vaynac chi'. ⁶ Ix avajxi Jehová d'a viñ:

—Samuel, xchi.

Ix q'uex van viñ, ix b'atxi viñ b'aj ayec' viñaj Elí chi', ix yalanxi viñ:

—Ina in tic, ¿tas yuj tzin avtej? xchi viñ.

—Ach vuninal, malaj ach tzach vavtej. B'at vayañxi, xchi viñaj Elí chi'.

⁷ A viñaj Samuel chi' manto yoj-tacoc Jehová viñ, yujto manta b'aj slolon juneloc d'a viñ. ⁸ Axo d'a yoxelal ix avajxi Jehová d'a viñ, ix q'uex vaan viñ, ix b'atxi viñ b'aj ayec' viñaj Elí chi':

—Ina in tic, yujto a ach tic tzin avtej, xchi viñ.

Ichato chi' ix nachajel yuj viñaj Elí to a Jehová tz'avtan viñ quelem chi'. **9** Ix yalan viñaj Elí chi' d'a viñ icha tic:

—Ixíc, b'at ec'añxi jichan. Tato ay mach tzach avtan junelxo, tzach tac'vi icha tic: Lolonañ Mamin, tic svab' a in a checab' in tic, xa chi, xchi viñaj Elí chi'.

Yuj chi', ix b'at ec'xi jichan viñ b'aj vaynac chi'. **10** Ix c'och Jehová d'a slac'anil viñ, ix avaj d'a viñ icha ix aj yavtan viñ d'a juntac el chi', ix yalani:

—Samuel, Samuel, xchi.

—Lolonañ Mamin, tic svab' a in a checab' in tic, xchi viñaj Samuel chi'.

11 Ix yalan Jehová d'a viñ icha tic:

—Ay jun tas ol in c'ulej d'a choñab' Israel tic, ol te somchajchaañ eb' anima yab'ani. **12** A d'a jun c'u chi', ol elc'och masanil ix valcan d'a yib'añ viñaj Elí yed' masanil yiñtilal. **13** Toxo ix val yab' viñ to ol vac' syaelal eb' yiñtilal viñ d'a junelñej, yujto yojtacxo viñ tas chucal sc'ulej eb' viñ yuninal viñ chi', ix in spatiquejel eb' viñ a in Dios in tic, palta maj scach jab'oc eb' viñ yuninal viñ chi'. **14** Yuj chi' ix vac' in ti' to a eb' yiñtilal viñaj Elí chi', malaj junoc silab', ma junoc ofrenda syal stupanel smul eb', xchi d'a viñ.

15 Ix ec'xi jichan viñaj Samuel chi', axo yic ix sacb'i, ix sjacan scajnub' Jehová viñ. Ix xiv viñ yalan jun-tzañ chi' d'a viñaj Elí chi'. **16** Palta ix avtaj viñ yuj viñaj Elí chi', icha tic:

—Samuel, xchi viñ.

—Ina in tic, xchi viñ.

17 Ix sc'anb'an viñaj Elí chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas ix yal Jehová d'ayach? Elocab' d'a a c'ool to malaj junoc tas ol a c'ub'ejel d'ayin. Aocab' Jehová chi' ol ac'an a yaelal tato ay junoc ol a c'ub'ejel d'ayin, xchi viñ.

18 Ix yalan viñaj Samuel smasanil d'a viñ, malaj val jab'oc tas to maj yal viñ. Ix yalan viñaj Elí chi' icha tic:

—A val Jehová ix alani, elocab'-c'och tas vach' d'a sat, xchi viñ.

19 Yacb'an van sq'uib' viñaj Samuel chi', a Jehová ayñejoch yed' viñ. Masanil lolonel syal viñ tz'elñej-c'ochi. **20** Yuj chi', masanil eb' anima d'a yol smacb'en Israel, syalelc'ochi scot d'a Dan masanto d'a Beerseba, ix nachajel yuj eb' to a viñaj Samuel chi' yel schecab' ton val Jehová yaj viñ. **21** Ix sch'oxñej sb'a Jehová chi' d'a viñ d'a Silo, ix lolon d'a viñ.

4 **1** Ayic slolon viñaj Samuel chi', axo masanil eb' choñab' smaclej val eb' yab'i.

Ix ic'jib'at te' scaxail trato Dios

A d'a jun tiempoal chi' ix smolb'ej sb'a eb' filisteo, yic syac'an oval eb' yed' eb' israel, ix sb'oanq'ue scam-pamento eb' d'a Afec. Yuj chi' ix smolb'ejpax sb'a eb' israel chi', ix och eb' smac sat eb', ix sb'oanq'ue scam-pamento eb' d'a slac'anil Eben-ezer. **2** Ix sb'oanoch sb'a eb' filisteo chi' d'a yichañ eb' israel chi' yuj yac'an oval eb'. Ix ac'lji ganar eb' israel yuj eb', ay am 4 miloc eb' ix chami. **3** Ayic ix jax eb' israel d'a scam-pamento, ix yalan eb' yichamtac vinaquil choñab': ¿Tas val yuj ix oñ yac'och Jehová d'a yol sc'ab' eb' filisteo tic? B'at quiqu'uec te' scaxail strato Jehová ayec' d'a Silo, yic vach' sb'at Jehová qued'oc d'a oval, tzoñ colji yuj d'a eb' ajc'ol chi', xchi eb'.

4 Yuj chi' ix yac'b'at juntzañ checab' eb' d'a Silo yic b'at yic'ancot te' scaxail strato Jehová Yajal d'a Smasanil eb', aton jun sch'ox stziquiquial d'a snañal chavañ querubín d'a yib'añ te' caxa chi'. Ayic ix yic'ancot te' caxa chi' eb', tzac'anoch viñaj Ofni yed' viñaj Finees yuninal viñaj Elí d'a spatic te'. 5 Ayic ix c'och te' d'a scampamento eb', ix te tzalaj eb' smasanil, ix ib'xi val lum luum yuj yel yav eb'.

6 Ayic ix yab'an eb' filisteo yel yav eb' chi' d'a tzalajc'olal, ix yalan eb': ¿Tas yuj ste avaj eb' hebreo d'a scampamento? xchi eb'. Axo ix yab'an eb' to a te' scaxail strato Jehová chi' ix c'ochi. 7 Ix te xivq'ue eb', ix yalan eb' d'ay junjun: Ix c'och sDiosal eb' d'a yol scampamento, ¿tas ol aj ticnaic? Ob'iltac oñ. Mantalaj b'aj tzuji jun tic d'ayoñ. 8 Ob'iltac oñ, ¿mach ol oñ colan d'a juntzañ dios te ay smay chi'? Aton eb' ix satanel eb' aj Egipto d'a tz'inan luum yed' juntzañ yaelal. 9 A ticnaic jun, co tec'b'ejec co b'a, caq'uec val quip cac'an oval, yic vach' max oñ can d'a yol sc'ab' eb' hebreo tic icha ix aj eb' d'a yol co c'ab', xchi eb'.

10 Ix lajvi chi', ix och eb' filisteo yac' oval yed' eb' israel chi', axo ix aji, ix ac'ji ganar eb' israel chi', ix b'at eb' elelal d'a spat. Te tzijtum eb' ix chami, ay am 30 miloc eb'. 11 Ix yic'ancanec' te' scaxail strato Dios eb' filisteo chi', ix smilancham viñaj Ofni eb' yed' viñaj Finees chi', aton eb' yuninal viñaj Elí. 12 Ay jun viñ soldado d'a yiñtilal Benjamín ix yac' ganar yel d'a scal oval chi', ix javi viñ d'a choñab' Silo d'a jun c'u chi', ñic'chimtac spichul viñ, ayq'ue pococ d'a sjolom viñ yuj sch'oxanel scusc'olal. 13 Axo ix

javi viñ, c'ojanem viñaj Elí d'a sc'ojnub' d'a ti' b'e smaclan junoc ab'ix, yujto ayoch viñ d'a ilc'olal yuj te' scaxail strato Dios. Axo ix javi jun viñ soldado chi', ix och ijan viñ yalan d'a eb' choñab' tas van yuji. Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix q'ue ñilnaj eb' yel yav. 14-15 Ayxo 98 ab'il sq'uinal viñaj Elí chi', maxtzac yal-laj yilan viñ. Ayic ix yab'an viñ yel yav eb' anima chi', ix sc'anb'an viñ:

—¿Tas yaj juntzañ anima tz'el yav chi'? xchi viñ. Axo jun viñ soldado chi' yelc'olal sc'och b'aj ayec' viñ chi'.

16 Ix yalan viñ:

—In petoj d'a scal oval, elelal ix aj in coti, xchi viñ soldado chi'. Ix yalan viñaj Elí chi' d'a viñ:

—¿Tas val ix uji? xchi viñ.

17 Ix yalan viñ soldado chi':

—Ix oñ el d'a eb' filisteo, mañ jan-tacoc anima ix cham d'a co cal. Ix champax eb' viñ uninal schavañil, axo te' scaxail strato Dios, ix yic'canb'at te' eb' viñ filisteo chi', xchi viñ.

18 Ayic ix yab'an viñaj Elí tas ix aj te' scaxail strato Dios chi', ix b'at pac'-naj viñ d'a spatic sc'ojnub' d'a sti' spuetail choñab' chi', ix c'occhaj sb'aquil sjaj viñ, yujto al snivanil viñ, te icham vinacxo pax viñ, yuj chi' ix cham viñ. 40 ab'il ix yac' yajalil viñ d'a Israel. 19 Axo ix yalib' viñ, ix yetb'eyum viñaj Finees, toxo tz'alji yune' ix, yuj chi' ayic ix yab'an ix to ix ic'-jib'at te' scaxail strato Dios, ix champax viñ yalib' ix yed' viñ yetb'eyum ix, ix cot syail sc'ol ix, ix alji yune' ix chi'. 20 Ayic ix yilan eb' ix tz'ilan b'o sc'ol ix chi' to van scham ix, ix yalan eb' d'a ix: Mañ ach xivoc, yujto vinac unin une' tic, xchi eb' ix, palta majxo tac'-voclaix ix, ichato maxtzac yab' ix. 21 A jun unin chi' Icabod, ix yac' ix sb'iej,

ix yalan ix: A ticaic ix ic'jiec' sb'inajnaquail Israel, xchi ix. Yujto ix ic'jib'at te' scaxail strato Dios, ix champax viñ yalib' ix yed' viñ yetb'eyum ix. ^c 22 Yuj chi' ix yalan ix: Ix ic'jiec' sb'inajnaquail Israel, xchi ix, yujto ix ic'jicanb'at te' scaxail strato Jehová.

**Ix b'atcan te' scaxailtrato
d'a eb' filisteo**

5 ¹ A d'a Eben-ezer ix yiq'uec' te' scaxail strato Dios eb' filisteo chi', ix c'och te' yuj eb' d'a Asdod. ² Ix lajvi chi', ix yac'anoch te' eb' d'a yol stemplo sdiosal. Ix yac'anem te' eb' d'a stz'ey sdiosal scuchan Dagón. ³ Axo d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u, ix pet c'och eb' aj lugar chi' d'a stemplo sdiosal chi', ix yilan eb' to ix telvi sdiosal eb' chi', ñoñan yajcan d'a sat luum d'a yichañ te' scaxail strato Jehová. Ix yic'anchaañ eb', ix yac'anxiq'ue eb' d'a yed'tal. ⁴ Axo yic ix c'ochxi eb' d'a junxo q'uiñib'alil, ix yilan eb' poc'anxiem sdiosal eb' chi' d'a sat luum d'a yichañ te' scaxail strato Jehová chi', ix el sc'ab' yed' sjolom, ato d'a yol ti puerta ayeq'ui. Axoñej snivanil ix cani. ⁵ Yuj chi' atax ta', ayic tz'och eb' sacerdote yic Dagón yed' masanil mach d'a yol templo chi', max stec'laj smarcoal puerta chi' eb'.

⁶ Ix lajvi chi', ix ac'ljioch syaelal eb' aj Asdod chi' yuj Jehová yed' masanil eb' anima ay d'a yol smac-b'en chi'. Ix pitzviq'ue ilya d'a eb' anima chi', ix laj q'ue quisc'oy d'a eb'. ⁷ Ayic ix yilanoñ jun yaelal ix yac'cot Jehová chi' eb', ix yalan eb': A te' scaxail strato sDiosal eb' israel, max yal-laj scan te' d'a tic, yujto sjavi

nivac yaelal d'a quib'añ yuj te', tz'ix-taxpax co diosal yuj te', xchi eb'.

⁸ Yuj chi' ix laj yalb'at eb' d'a eb' yajalil eb' filisteo chi' to smolb'ej sb'a eb' sloloni. Ix yalan eb':

—¿Tas scutej te' scaxail strato sDiosal eb' israel tic? xchi eb'.

—Iq'uecb'at te', b'at eyac'ancan te' d'a choñab' Gat, xchi eb'.

Yuj chi' ix yic'b'at te' eb'. ⁹ Ayic ix b'at yac'ancan te' eb' ta', ix javi jun nivan some'olal d'a yib'añ jun choñab' chi' yuj Jehová. Ix pitzvipax quisc'oy chi' d'a eb' unin yed' d'a icham anima. ¹⁰ Yuj chi' ix yic'b'at te' caxa chi' eb', ix b'at yac'ancan te' eb' d'a Ecrón. Ayic ix c'och te' ta', ix qu'uex yav eb' anima ta', ix yalan eb': Ix eyic'cot te' scaxail strato sDiosal eb' israel d'a tic yic tzoñ cham yuuj co masanil, xchi eb'.

¹¹ Ix cham eb' anima d'a choñab' Ecrón chi' yuj xivelal yed' yuj nivan yaelal ix yac' Jehová d'a yib'añ eb', yuj chi' ix avtajcot masanil eb' yajalil choñab' filisteo yuj eb', ix yalan eb' d'a eb': Iq'uecb'at te' scaxail strato sDiosal eb' israel tic. Aq'uec meltzaj te' d'a eb', axo ta tz'aji tzoñ cham co masanil yuuj, xchi eb'.

¹² Te najat chequelto yel yav eb', sc'och masanto d'a satchaañ yuj yaelal ayoch d'a yib'añ eb', axo eb' manto chamlaj, te ya yaj eb' yuj quisc'oy chi'.

Ix meltzaj te' scaxail strato Jehová

6 ¹ Uque' ujal ix ec' te' scaxail strato Jehová d'a scal eb' filisteo chi'. ² Ix lajvi chi', ix avtaj eb' sacerdote sdiosal eb' chi' yed' eb' naumel lolonel yuj eb' filisteo chi'. Ix sc'an-b'an eb' d'a eb':

^c 4.21 A d'a hebreo a jun b'i Icabod lajan val sjajil yed' jun lolonel “mañxa b'inajb'iloc”.

—¿Tas scutej te' scaxail strato Jehová chi'? ¿Tas val tz'aj cac'an meltzaj te'? xchi eb'.

3 Ix tac'vi eb' sacerdote chi':

—Tato tzeyac' meltzaj te', mañ eyac' meltzaj te' sch'ocoj, palta yovalil ay tas tzeyac'b'at stojoloc e mul chi', yic tz'och vaan yoval sc'ol Jehová chi'. Icha chi' ol och vaan jun yaelal ayoch d'ayex tic, ol nachajel eyuuj tas val yuj ayoch yaelal d'ayex yuj Jehová, xchi eb'.

4 —¿Tas vach' scac' stojol co mul chi' jun? xchi eb'.

—Aq'uec oyeoc oro icha yilji yab'il quisc'oy chi', junjun yic junjun eb' eyajalil. Tzeyac'anpax oyeoc oro icha yilji noc' ch'oov, yujto te ya eyaj yuj noc' yed' eb' eyajalil tic. **5** Yuj chi', tze b'lo yechel quisc'oy chi' yed' yechel noc' ch'oov to toxo ix ixtax-b'at co lugar tic yuuj, tzeyic'anchaañ sDiosal eb' israel. Tope syac' nivan-c'olal yic tz'och vaan jun yaelal tic d'ayoñ yed' d'a co diosal yed' pax d'a yol co mach'en tic. **6** Mocab' pitoc scutej co b'a icha yutejnac sb'a eb' viñ sreyal Egipto yed' masanil eb' anima ay ta'. Masanto ix och nivac yaelal d'a yib'añ eb', ichato chi' ix yactanel choñab' Israel eb'. **7** A tic-naic tzeyac' b'ojoc junoc te' ac' carreta, tzeyic'ancot chavañioc noc' vacax ay yune', mantalaj b'aj tz'och te' yugo d'a sjaj noc', tze tzeac'anocho te' yugo chi' d'a noc' schavañil, tzeyac'anocho te' carreta chi' d'a te' yugo chi'. Mañ e chab'at yune' noc' chi' yed'oc, tze maccan noc' d'a yol smacte'. **8** Slajvi chi', tzeyac'anq'ue te' caxa chi' d'a yol carreta chi', tzeyac'anem juntzañ oro chi' d'a yol junoc cajón, tzeyac'anq'ue d'a stz'ey te' caxa chi', aton juntzañ chi'

tzeyac'b'at stojoloc e mul chi'. Slajvi chi', tzeyactanb'at noc' vacax chi' yed' te' carreta chi' sch'ocoj.

9 Tzeyilani tato a d'a sb'eal Bet-semes ol b'at noc', tato icha chi' a Jehová sDiosal eb' israel tzoñ ixtani. Tato ch'oc b'eal b'aj ol b'at noc' jun, mañioc Jehová tz'ac'ancot jun yaelal tic d'ayoñ, comon yaelalñej am tzoñ ic'ani, xchi eb' sacerdote chi'.

10 Icha chi' ix yutej eb' filisteo chi', a chavañ noc' vacax ay yune' ix yic'cot eb', ix smacancan noc' yune' chi' eb' d'a yol macte', ix stzec'anocho te' carreta chi' eb' d'a noc'. **11** Ix lajvi chi', ix yac'anq'ue te' scaxail strato Jehová chi' eb' yed' jun te' cajón b'aj ayem oro icha yechel noc' ch'oov yed' yechel quisc'oy chi'. **12** Ix yactanel noc' vacax chi' eb', ix b'at noc' d'a sb'eal Bet-semes, tz'oc' noc' sb'at noc'. Mañ val jab'oc tz'elcan noc' d'a titac b'e chi'. Najat tzac'anto sb'at eb' filisteo chi' d'a spatic noc' yic syilan eb', masanto ix c'och eb' d'a smojonal Bet-semes chi'. **13** Ay eb' aj Bet-semes van sjochvi trigo ayec' d'a jun ch'olan. Ayic ix yilan eb' to van sjavi te' scaxail strato Jehová. Ix te tzalajq'ue eb'. **14-15** A d'a jun ac'lic yic viñaj Josué, d'a yol yic Bet-semes chi' ix javi te' carreta chi'. Ata' ix vanaj noc' vacax chi'. Ay jun q'uen nivan q'ueen ta', axo eb' levita ix ic'anemta te' caxa yic Jehová yed' te cajón b'aj ayem tastac chi'. Ix yac'anq'ue te' eb' d'a yib'añ jun q'uen nivan q'uen chi'. Ix och ijan eb' xicanb'at te' carreta chi' c'atzitzal, ix sñusan-tz'a noc' vacax chi' eb' silab'il d'a Jehová. **16** Ix yil ovañ eb' yajalil eb' filisteo, tas ix yutej eb' chi'. Ix lajvi chi' ix meltzaj eb' d'a choñab' Ecrón d'a jun c'u chi'.

17 A oye' oro yechel jun yaelal ix yac'cot eb' filisteo chi' yuj stojoloc smul d'a yichañ Jehová, junjun yic juntzañ choñab' tic, aton Asdod, Gaza, Ascalón, Gat yed' Ecrón.

18 Axo sb'isul oro yechel noc' ch'oov, lajan sb'isul icha sb'isul schoñab' eb' yajalil filisteo chi', aton choñab' ayoch smuroal yed' yaldeail. A q'uen nivan q'uen d'a sat slum viñaj Josué b'aj ix ac'jiq'ue te' scaxail strato Jehová d'a Bet-semes chi', ayñejec' q'ueen.

19 Ix cham 70^d vinac aj Bet-semes chi' yuj Jehová, yujto ix say yil yol te' caxa chi' eb'. Axo masanil eb' anima, ix oc' eb', yujto ix och chamel yuj Jehová. 20 Yuj chi' ix yal eb' anima ay ta': Malaj mach syal stec'-b'an sb'a d'a yichañ Jehová, yujto ay smay. ¿B'aj val scac'b'at scaxail strato yic tz'elcan d'a co tz'ey tic? xchi eb'. 21 Ix yac'anb'at schecab' eb' d'a Quiriat-jearim, ix yalan eb': Ix yac' meltzaj te' scaxail strato Jehová eb' filisteo, yuj chi' iq'uecq'ue te', xchi eb'.

7 1 Ix c'och eb' aj Quiriat-jearim yic'cot te' scaxail strato Jehová chi', ix yac'anocho te' eb' d'a yol spat viñaj Abinadab ay d'a jun tzalan. Ix sic'ljiel viñaj Eleazar yuninal viñaj Abinadab chi' yuj eb', yic stañvan te' viñ.

Ix och viñaj Samuel yajalilloc choñab' Israel

2 Ay am junoc 20 ab'il ix can te' scaxail strato Jehová d'a Quiriat-jearim chi'. Masanil eb' israel scus sc'ool, snib'ej eb' scolvaj Jehová

yed'oc. 3 Yuj chi' ix yal viñaj Samuel d'a eb': Tato d'a smasanil e c'ool, tzex meltzaj d'a Jehová, yovalil tzeyiq'uelta juntzañ sdiosal eb' ch'oc choñab'il d'a e cal yed' yechel Astarot, tzeyac'anocho e b'a d'a yol sc'ab' Jehová yic añej tzeyac' servil. Tato icha chi', a' ol ex colan d'a yol sc'ab' eb' filisteo.

4 Yuj chi' ix yiq'uelta juntzañ comon dios chi' eb', aton yechel Baal yed' Astarot, axoñej d'a Jehová ix och eb' ejmelal. 5 Ix yalan viñaj Samuel chi' to smolb'ej sb'a masanil eb' choñab' israel d'a Mizpa, yic stevi viñ d'a Jehová yuj eb'.

6 Yuj chi' ix smolb'ej sb'a eb' ta'. A d'a jun c'u chi' ix yic'queta a a' eb', ix secanem a' eb' d'a sat lum d'a yichañ Jehová, ix och eb' smasanil d'a tze'ojc'olal, ix yalan eb' icha tic: Ix och co mul d'a yichañ Jehová. (A d'a Mizpa chi' ix sch'olb'itej eb' yet-choñab' viñaj Samuel chi'.) 7 Ayic ix yab'an eb' filisteo to ayec' molan eb' israel d'a Mizpa chi', ix smolb'anpax sb'a eb', yic scot eb' yac' oval yed' eb' israel chi'. Axo yic ix yab'an eb' israel icha chi', ix xivq'ue eb'. 8 Ix yalan eb' d'a viñaj Samuel chi': Mañ actej a tevi d'a Jehová to tzoñ scol d'a eb' filisteo tic, xchi eb'.

9 Elañchamel ix yic'cot jun noc' yune' calnel tzato chuni viñaj Samuel chi', ix sñusantz'a noc' viñ smasanil silab'il d'a Jehová, ix och ijan viñ sc'an'an scolval. Elañchamel ix tac'vi Jehová d'a viñ. 10 Ayic van yac'an silab' chi' viñ, a eb' filisteo van sjavi eb' yac' oval yed' eb' israel chi', axo Jehová te chaañ ix ac'an mac'vaj c'u

^d 6.19 Setenta vinac scutej calan d'a tic icha syal d'a Antiguo Testamento Griego. Axo d'a hebreo syala' to 50 mil 70 vinac.

d'a yichañ eb' filisteo chi', yuj chi' ix xivq'ue eb', ix el lemnaj eb' d'a eb' israel chi'. **11** Ix elta eb' israel d'a Mizpa chi', ix och eb' d'a spatic eb' filisteo chi'. Tzijtum eb' filisteo chi' ix cham yuj eb', masanto ix c'och eb' d'a yichañb'at Bet-car. **12** Ix lajvi chi', ix sayan jun q'uen q'ueen viñaj Samuel chi', ix yac'anem q'uen viñ d'a scal Mizpa yed' Sen. Eben-ezer ix yac' viñ sb'iej, ix yalan viñ: Masanto ticaic ix colvajñej Jehová qued'oc, xchi viñ. ^e

13 A d'a jun c'u chi' ix ac'ji ganar eb' filisteo yuj eb' israel chi'. Yuj chi' mañxa junelocxo ix och eb' d'a yol slugar eb' israel yac' oval. Yacb'an pitzanto viñaj Samuel chi', ayñejoch Jehová xib'tan eb' filisteo chi'. **14** A juntzañ choñab' yed' smacb'en eb' yic'naquec' eb' filisteo chi', schab'at d'a Ecrón, masanto sc'och d'a Gat, ix yic'xicanec' eb' israel chi'. Axo eb' amorreo, malaj oval d'a scal eb' yed' eb' israel chi'.

15 Ix yac' yajalil viñaj Samuel d'a choñab' Israel chi' masanto ix cham viñ. **16** Junjun ab'il xid'ec' viñ d'a Betel, d'a Gilgal yed' d'a Mizpa, yuj sch'olb'itan viñ tas yaj eb' anima d'a juntzañ choñab' chi'. **17** Slajvi chi', smeltzaj viñ d'a Ramá, b'aj cajan-taxoni. Ata' sch'olb'itejpax eb' yet-choñab' viñ. Ix sb'oanq'ue jun altar yic Jehová viñ ta'.

Snib'ej eb' israel tz'och junoc sreyal

8 ¹ Ayic ix ichamax viñaj Samuel chi', ix yac'anoch chavañ eb' viñ yuninal viñ yajaliloc eb' choñab' chi'. ² Joel sb'i jun viñ b'ab'el, axo junxo

viñ, Abías sb'i viñ. Ix yac' yajalil eb' viñ d'a Beerseba. **3** Palta mañoc sb'eyb'al viñ smam eb' viñ chi' ix sb'eyb'alej. A val d'a q'uen tumin ix yac'och spensar eb' viñ. Scha q'uen eb' viñ d'a elc'altac, malaj svach'il syutej eb' viñ sch'olb'itan yaj eb' anima. **4** Yuj chi' ix smolb'ej sb'a masanil eb' yichamtac vinaquil choñab', ix b'at eb' yil viñaj Samuel chi' d'a Ramá. **5** Ix yalan eb' viñ: A ach tic, te icham vinac achxo, axo eb' viñ uninal, mañ ichaoc ix utej a b'a syutej sb'a eb' viñ, te chuc syutej sb'a eb' viñ. Yuj chi' to tza sayoch junoc co reyal yic tzoñ scuchb'an icha yaj juntzañxo nación, xchi eb' viñ.

6 Maj schalaj sc'ol viñaj Samuel chi' ayic ix yab'an viñ to snib'ej junoc sreyal eb' yic scuchb'aj eb'. Yuj chi' ix lesalvi viñ d'a Jehová. **7** Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ: C'anab'ajej masanil tas sc'an eb' choñab' chi', yujto mañoc ach tzach spatiquejel eb', palta a in, yujto mañxa sgana eb' svac' yajalil d'a yib'añ. **8** Atax yic vic'annaquelta eb' d'a Egipto, tz'och-ñej eb' ejmelal d'a comon dios, malaj velc'och d'a eb'. Icha val ix in yutej eb', icha val chi' tzach yutej eb' tic-naic. **9** Yuj chi', c'anab'ajej tas syal eb'. Palta yovalil tzac' yojtaquejel eb' tastac ol utaj eb' yuj jun sreyal ol och chi', xchi d'a viñ.

10 Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb' ix c'anan sreyal chi', icha ix aj yalan Jehová chi'. **11** Ix yalan viñ icha tic:

—Icha val tic ol ex yutoc jun viñ e reyal ol yac' yajalil d'a e cal chi': Ol smolb'ej masanil eb' eyuninal viñ, ay eb' ol yac'och viñ d'a yol carruaje yic

^e 7.12 A d'a hebreo a jun lolonel "Eben-ezer" syalelc'ochi "jun q'uen q'ueen snanab'ilcot colval."

oval, ay eb' ol q'ue d'a yib'añ chej yic sb'at d'a oval, ay pax eb' ol ochcan stañvumaloc viñ. **12** Ay eb' ol yac'och viñ yajalil d'a junjun ñilañ soldado. Ay pax eb' ol och munlajel d'a sluum viñ, ol ochpax eb' jochoj trigo. Ay pax eb' ol och b'o'oj yamc'ab' yic oval yed' d'a b'o'oj tastac tz'och d'a carruaje yic oval. **13** Ol yic'anb'at eb' ix eyisil viñ d'a spat. Ay eb' ix ol och b'o'oj perfume, ma b'o'oj vael yed' d'a b'o'oj pan. **14** Ol stoq'uec' svach'il lum e lum viñ yed' tas avab'il eyuuj, te' uva yed' te' olivo, ol yac'an viñ d'a eb' ayoch yajalil yed'oc. **15** A tas tzeyavej, ol yiq'uel sdiezmoal viñ yed' e vino, ol yac'an viñ d'a eb' ayoch yajalil yed'oc yed' d'a eb' schecab' chi'. **16** Ol yic'anpaxec' eb' e checab' viñ yed' eb' ix e checab'. Ol yic'anpaxec' noc' e vacax viñ yed' noc' e b'uru te vach', ol yac'anoch viñ d'a smunlajel. **17** Añeja' ol yic'paxec' sdiezmoal noc' e calnel viñ, ol eyac'an servil viñ. **18** A d'a jun tiempal chi', olto eyal e b'a d'a Jehová yuj tas ol ex utaj yuj viñ e reyal ol e sic'och chi', palta mañxo ol colvaj eyed'oc, xchi viñaj Samuel chi'.

19 Palta maj schalaj yab' eb' choñab' tas ix yal viñ chi'. Ix tac'vi eb' icha tic:

—Malaj yelc'och juntzañ chi', añej to tz'och junoc co reyal. **20** Co gana lajan tzoñ aj icha juntzañxo nación, co gana to ay junoc co reyal tz'ac'an yajalil d'a co cal, tzoñ scuchb'anpax d'a oval, xchi eb'.

21 Ayic ix yab'an viñ tas ix yal eb' anima chi', ix yalanxi viñ d'a Jehová. **22** Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—C'anab'ajej tas syal eb' chi', ac'och junoc sreyal eb', xchi d'a viñ.

Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb': Meltzajañec d'a e choñab' b'ela, xchi viñ.

Ix sic'jioch viñaj Saúl reyal

9 ¹ A d'a scal eb' yiñtilal Benjamín, ay jun viñ vinac scuchan Cis, yuninal viñaj Abiel, yixchiquin viñaj Zeror. A viñaj Zeror chi' yuninal viñaj Becorat, yixchiquin viñaj Afía. Nivan yelc'och viñaj Cis chi' d'a eb' anima. **2** Ay jun yuninal viñ scuchan Saúl, te vach' snivanil. A d'a scal masanil eb' israel, malaj junoc vach' yilji d'a yichañ viñaj Saúl chi', te chaañ steel viñ. A masanil eb' vinac d'a Israel, añej d'a sjolom sjeñjab' viñ sq'uec'och eb'.

3 Ay jun c'u ix satb'at juntzañ noc' sb'uru viñaj Cis chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ yuninal chi':

—Ac' lista a b'a, sb'at a sayan noc' b'uru chi', ic'b'at junoc eb' viñ co checab' ed'oc, xchi viñ.

4 Ix b'at viñaj Saúl chi', ix c'axpajb'at viñ d'a scal lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ix ec' viñ d'a yol yic Salisa. Maj chaxlaj noc' b'uru chi' yuj viñ. Ix ec'pax viñ d'a yol smacb'en Saalim yed' d'a yol yic Benjamín, palta malaj noc'. **5** Axo ix c'och viñ d'a yol smacb'en Zuf, ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi':

—Coñ meltzaj d'a tic, axo ta tz'aji, svach' och viñ in mam d'a ilc'olal cuuj d'a yichañ noc' b'uru chi', xchi viñ.

6 Ix tac'vi viñ checab' chi':

—A d'a yol jun choñab' tic ay jun viñ schecab' Dios, te nivan yelc'och viñ d'a eb' anima, masanil tas syal viñ, tz'elñeje'ochi. B'at quila', ol yal viñ tas b'eal ol quic'a', xchi viñ.

7 —Coñ an, añej to malaj jab'oc tas squic'b'at d'a viñ, malaj junoc ixim pan ay d'a yol co pa. Malaj jab'oc tas ol cac' d'a viñ, ¿tas val ol quic'b'ati? xchi viñaj Saúl chi'.

8 Ix tac'vi viñ checab' chi':

—Ay jab' tumín plata ved'nac, ol cac' q'uen d'a viñ schecab' Jehová chi', yic ol yal viñ tas ol oñ ajoc, xchi viñ.

9 (A d'a peca' chi', tato ay junoc israel sgana sc'anb'ej yab' srazón d'a Dios syalan icha tic: B'at quil jun viñ syal yilan chi', xchi eb'. A viñ tz'alji schecab'oc Dios chi' ticnaic, a d'a peca', a viñ syal yilan junoc tas ol ujoc, sb'i viñ yuj eb'.)

10 —Vach' jun, b'at quila', xchi viñaj Saúl chi'.

Ix b'at eb' viñ schavañil b'aj ayec' viñ schecab' Dios chi'. 11 Ayic van sq'ue eb' viñ d'a svitzal choñab' chi', ix schalan sb'a eb' viñ yed' juntzañ eb' ix cob'estac van sb'at ic'oj a', ix sc'anb'an eb' viñ d'a eb' ix icha tic:

—¿Ay am ec' viñ schecab' Dios syal yilan tas ol ujoc? xchi eb' viñ.

12 Ix tac'vi eb' ix:

—Ayec' viñ d'a eyichañb'at chi', palta tato tze pil val jab'ocxo eyip olto ilchaj viñ eyuuj. Toto val sjavi viñ d'a yol choñab' tic yujto ay q'uiñ ol och d'a tzalan b'aj tz'och ejmelal. 13 Añej tzex c'ochi tze sayanec' viñ d'a cal choñab' chi', yach'an manto b'at viñ b'aj tz'och ejmelal chi' b'aj tañvab'il yuj eb' anima. Masanto ol c'och viñ, ichato chi' ol yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ silab', axo sva viñ yed' eb' anima avtab'il chi'. Yuj chi' ixiquec val ticnaic, c'ocb'ilto ol eyil viñ, xchi eb' ix.

14 Ix b'at eb' viñ b'ian, axo yic van sc'och eb' viñ d'a yol choñab' chi',

c'ocb'il val ix schalaj sb'a eb' viñ yed' viñaj Samuel chi', van sb'at viñ d'a jun tzalan b'aj ol och ejmelal chi'.

15 Q'uic'anocto sc'och viñaj Saúl, ix yalan Jehová d'a viñaj Samuel chi':

16 A q'uic'an yab' icha tic, svac'cot jun viñ vinac d'ayach, a d'a yol yic Benjamín scot viñ. Tzac'q'ue aceite d'a sjolom viñ, a viñ ol och yajalil d'a choñab' Israel tic. A viñ ol colan in choñab' tic d'a yol sc'ab' eb' filisteo, yujto toxo ix cus in c'ol yuj b'aj ix tevi eb' d'ayin, xchi d'a viñ.

17 Ayic ix yilan viñaj Saúl viñaj Samuel chi', ix yalan Jehová d'a viñ: Aton viñ tic val d'ayach evi, a viñ ol och yajaliloc in choñab', xchi d'a viñ.

18 A d'a spuertail choñab' chi', ata' ix schalaj sb'a eb' viñ, ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj Samuel chi':

—Al d'ayin mamin, b'ajtil ay spat viñ schecab' Dios syal yilan tas ol ujoc, xchi viñ.

19 —A in toni. Coñ ved'oc, b'ab'-lajañ. Ol ach va ved' b'aj van in b'at chi'. Ato q'uic'an sval d'ayach tas a gana tza c'anb'ej chi', slajvi chi' tzach paxi. 20 A yuj noc' b'uru ix satb'at d'ayach yictax oxji, mañ ac' pensar yuj noc', toxo ix chax noc'. Palta ay jun mach te nib'ab'il yuj eb' quet-choñab' israel tic, a ach toni yed' eb' a c'ab' oc, xchi viñ.

21 Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—A in tic, yiñtilal in Benjamín, yelxo val jayvaññej co b'isul d'a quiñtilal chi' d'a scal masanil eb' quetisraelal. Añeja' eb' sc'ab' yoc in mam chi', malaj quelc'och d'a scal eb' quiñtilal chi'. ¿Tas val yuj tzal jun-tzañ tic d'ayin? xchi viñ.

22 Ix lajvi chi', ix ic'ljib'at viñ yed' viñ schecab' yuj viñaj Samuel chi' d'a yol jun cuarto, ix ac'lji jun c'ojnub' te

nivan yelc'och d'a eb' viñ d'a scal eb' viñ avtab'il vael chi', ay am junoc 30 eb' viñ. **23** Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a jun viñ ilum vael d'a cocina icha tic:

—Ic'cot noc' chib'ej ix val d'ayach to ch'oc tzic'caneli, xchi viñ.

24 Elañchamel ix yic'cot jun noc' xub' viñ, ix yac'an viñ d'a viñaj Saúl chi'. Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñaj Saúl chi':

—A jun chib'ej tic ic'b'ilxocaneli, chi'a. A jun tic to naanxotax vuuj, ix in chec ic'jicaneli, ayic ix in checan b'ojoc jun q'uiñ tic, xchi viñ.

Junñej ix va viñaj Saúl yed' viñaj Samuel chi' d'a jun c'u chi'. **25** Ayic ix emixta eb' viñ ta', ix emul eb' viñ d'a yol choñab' chi', ix lolon viñaj Samuel yed' viñaj Saúl chi' d'a spañanil yib'añ pat. **26** Axo ix sacb'i d'a junxo c'u, ix avtaj viñaj Saúl yuj viñaj Samuel chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Q'ueañ vaan tzach b'ati, xchi viñ.

Ix q'ue vaan viñ b'ian. Ix lajvi chi', ix el eb' viñ d'a yol calle. **27** Axo ix emc'och eb' viñ d'a titac choñab', ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñaj Saúl chi':

—Al d'a viñ a checab' tic to sb'ab'-lajb'at viñ, tzach can jab'ocxo, yujto ol val tas ix schec Jehová val d'ayach, xchi viñ. Ix schecan b'ab'laj viñ schecab' viñaj Saúl chi'.

Ochnac viñaj Saúl reyal

10 ¹ Ix lajvi chi', ix yic'ancot jun yed'tal aceite viñaj Samuel chi', ix stob'anq'ue aceite chi' viñ d'a sjolom viñaj Saúl chi', ix stz'ub'anelta sti' viñ, ix yalan viñ:^f

—A Jehová tzach sic'anel ticnaic yic tzach och yajalil d'a yib'añ schoñab'. **2** Ayic ol co pucan co b'a tic, ol a chalan a b'a yed' chavañ eb' viñ vinac d'a slac'anil b'aj mucan ix Raquel d'a choñab' Selsa d'a yol yic Benjamín. A eb' viñ chi' ol alan d'ayach to toxo ix chax noc' a b'uru tza saya', mañxo ayoc och viñ a mam d'a cusc'olal yuj noc', axo pax uuuj a ach tic syac' pensar viñ yuj tas ol aj a chaxi. **3** Ayto val jab'xo a c'och d'a te'ji d'a Tabor, ay oxvañ eb' viñ vinac ol a cha ta', van sb'at eb' viñ d'a Betel yic tz'och eb' viñ ejmelal d'a Jehová ta'. Ay jun viñ, oxvañ chiva yed'nac viñ, axo junxo viñ oxel' ixim pan yed'nac viñ, axo junxo viñ, yed'nac jun tz'uum viñ b'ud'an d'a vino. **4** Ol yac'an statzil a c'ol eb' viñ, ol yac'an chab'oc ixim pan chi' eb' viñ d'ayach, ol a cha ixim d'a eb' viñ. **5** Slajvi chi', ol ach q'uec'och d'a choñab' Gabaa, b'aj tz'ochtaxon ejmelal d'a Jehová, ata' ay jun yed'tal jun macañ eb' filisteo. Ayic ol ach och d'a yol choñab' chi', ol ilan jayvañ eb' viñ schecab' Jehová van yemuli, syalan slolonel Dios eb' viñ, b'ab'el eb' viñ van yac'anoch salterio, pandereta, flauta yed' arpa. **6** Axo d'a jun rato chi', ol och Yespíritu Jehová d'ayach, icha eb' viñ chi' ol ach ajoc, ol q'uexmaj a pensar. **7** Ayic ol ilani to icha chi' aji, a tas vach' ol ab'i, a ol a c'ulej, yujto a Dios ol och ed'oc. **8** Slajvi chi', tzach b'ab'lajc'och d'a Gilgal. Ata' ol co chalaj co b'a, ol in ñusantz'a silab' yed' pax silab' yic junc'olal yed' Jehová. Uque' c'ual ol in a tañvej ta', ato yic ol in c'ochoc. Ichato chi' ol

^f **10.1** A yuj yac'jiq'ue aceite d'a sjolom junoc mach, sch'oxo' to a Dios sic'ancanoch jun chi' d'a junoc opisio nivan yelc'ochi.

valan d'ayach tas ol a c'ulej, xchi viñaj Samuel chi'.

9 Ixñej val lajvi yalancan quil co b'a viñaj Saúl d'a viñaj Samuel chi', ix q'uexji spensar viñ yuj Dios, yuj chi' a val d'a jun c'u chi' ix elc'och juntzañ tas ix yal viñaj Samuel chi'.

10 Axo ix c'och viñaj Saúl chi' d'a Gabaa yed' viñ schecab' chi', ix elta eb' viñ schecab' Jehová icha ix aj yalan viñaj Samuel chi', ix chaji viñ yuj eb' viñ. A val d'a jun rato chi', ix och Yespíritu Dios d'a viñaj Saúl, ix och ijan viñ yalan slolonel Dios d'a scal eb' viñ. **11** A mach ojtannac viñaj Saúl chi' d'a yalañtaxo, ayic ix yilan eb' yoch viñ ejmelal, ix yilanpax eb' to ix q'uemaj viñ icha juntzañxo eb' viñ schecab' Jehová, ix yalan eb': ¿Tas tz'ic'an viñ yuninal viñaj Cis tic? ¿Tom ipan viñ schecab' Jehová yaji? xchi eb'.

12 Ay jun viñ aj Gabaa chi' ix alani: ¿Mach smam juntzañxo eb' viñ schecab' tic jun? xchi viñ. Ata' ix elcancot jun slolonel eb' anima: ¿Tom ipan viñaj Saúl tic schecab' Dios? xchi eb'.

13 Ix lajvi yec'b'at juntzañ chi', ix q'uec'och viñaj Saúl chi' d'a tzalan b'aj tz'och ejmelal. **14** Ix sc'anb'an jun viñ yuc'tac smam viñ d'ay yed' d'a viñ schecab' viñ yed'nac chi':

—¿B'ajtil ix ex xid'eq'ui? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—Ix oñ xid'ec' co say noc' b'uru, palta maj chaxlaj noc' cuuj, yuj chi' oñ b'atcan co c'anb'ej d'a viñaj Samuel, xchi viñ.

15 Ix yalan viñ yuc'tac viñ smam viñ chi':

—Tzoc val el d'a e c'ool, tzezal d'ayin, tas ix yal viñaj Samuel chi' d'ayex, xchi viñ.

16 Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—Vach' ix yutej viñ yalani. Ix yal viñ to toxo ix chax noc' b'uru chi', xchi viñ. Malaj jab'oc tas ix yal viñ yuj tas ix yal viñaj Samuel d'ay to ol och reyal.

17 Ix lajvi yec'b'at jaye' c'ual, ix smolb'an eb' israel viñaj Samuel d'a Mizpa d'a yichañ Jehová. **18** Ix yalan viñ d'a eb':

—Ix yal Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic: A in ix ex viq'uelta d'a Egipto, ix ex in colelta d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto chi' yed' d'a yol sc'ab' juntzañxo choñab' ix ex ixtani, xchi Dios chi'. **19** Palta axo ticnaic tze patiquejel co Diosal ix oñ ic'anelta b'aj ix oñ ec' d'a syaelal yed' d'a cus-c'olal chi'. Ix e patiquejcaneli, ix ex och ijan e c'anan junoc co reyal yuj yac'an yajalil d'a quib'añ. Yuj chi' jun, tzex och d'a yichañ Jehová, d'a junjun iñtilal yed' d'a junjun macañil tz'aj eyochi.

20 Ix lajvi chi' ix yalan viñ to snitzcot sb'a eb' yajalil junjun iñtilal eb' israel, axo d'a yib'añ eb' yñtilal Benjamín ix em sorteo. **21** Ix yalanpax viñ to snitzcot sb'a eb' yajal yaj d'a junjun macañ yñtilal Benjamín chi', axo val d'a yib'añ yñtilal viñaj Matri ix emi. Ix yalanxi viñ to snitzcot sb'a yñtilal viñaj Matri chi', axo val d'a yib'añ viñaj Saúl yuninal viñaj Cis ix emi. Ix sayjiec' viñ yuj eb', palta maj ilchajlaj viñ. **22** Yuj chi', ix sc'anb'an eb' d'a Jehová tato ayec' viñ ta'. Ix yalani to ayec' viñ, to ix sc'ub'ejel sb'a viñ d'a scal juntzañ spa eb'. **23** Ix b'at sayjielta viñ yuj eb' b'aj c'ub'anel chi'. Axo yic ix sch'oxan sb'a viñ d'a scal eb' anima chi', ix ilji to a eb' te chaañ steel, añej d'a sjolom sjenjab' viñ

sq'uec'och eb'. **24** Ix yalan viñaj Samuel d'a eb' anima chi':

—Ilec nab' val viñ co reyal ix sic'och Jehová tic, malaj junoc vinac d'a co cal tic syal slajb'an sb'a yed' viñ, xchi viñ. Ix q'ue ñilnaj eb' yalani:

—Nivanocab' yelc'och viñ co reyal, xchi eb' smasanil.

25 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Samuel chi' sleyal yic rey d'a eb' choñab' israel. Ix stz'ib'ejcan viñ, ix yac'anoch viñ d'a yol scajnuv' Jehová. Ix lajvi chi', ix stac'lan can sb'a eb', ix pax eb' d'a spat.

26 Ichapax chi' viñaj Saúl, ix pax viñ d'a spat d'a Gabaa. Ay pax juntzañ eb' viñ vinac te jelan d'a oval ix b'at yed' viñ, yujto ix lolon Dios d'a spensar eb' yic sb'at eb' yed' viñ. **27** Palta ay juntzañ vinac b'uchumtac ix alan icha tic: ¿Tas ol yutoc jun viñ tic oñ scolani? xchi eb' viñ. Emnaquil ix yutej viñaj Saúl chi' eb' viñ, malaj tas ix siej eb' viñ d'a viñ. Palta malaj tas ix yal viñ d'a eb' viñ.

Ix ac'ji ganar eb' amonita yuj viñaj Saúl

11 ¹ A d'a jun tiempoal chi', ix cot viñaj Nahas sreyal eb' Amón yed' soldado yac' oval d'a choñab' Jabes d'a yol yic Galaad, ix oymaj eb' d'a spatic. Ix yalanb'at eb' aj Jabes chi' d'a viñaj Nahas chi':

—Tato tzac' junoc a trato qued'oc, ol cac'och co b'a d'a yol a c'ab', xchi eb'.

2 Ix tac'vi viñaj Nahas sreyal eb' amonita chi', ix yalan viñ:

—Tzin b'o in trato chi' eyed'oc, tato syal e c'ol sviq'uelta junoc yol e sat junjun ex d'a e vach', yic tz'el

sq'uixvelal eb' eyetisraelal, xchi viñ d'a eb'.

3 Ix tac'vi eb' yajalil choñab', ix yalan eb':

—Tato icha chi', tzac' uqueocxo c'ual co permiso, ol cac'b'at co checab' d'a masanil eb' quetisraelal, tato malaj mach ol javoc oñ scola', ol cac'anoch co b'a d'a yol a c'ab', xchi eb'.

4 Ayic ix c'och eb' checab' chi' d'a Gabaa schoñab' viñaj Saúl, ix yalan schecnab'il eb' d'a eb' anima ta'. Axo masanil eb' anima, ix laj oc'q'ue eb'. **5** A val d'a jun rato chi', ix c'och viñaj Saúl, spetoj viñ d'a smunlajel, mach'il juntzañ noc' vacax smunlaj yuj viñ, ix sc'anb'an viñ:

—¿Tas tz'ic'an eb' anima tic yuj chi' tz'oc' eb'? xchi viñ.

Ix yalan eb' anima chi' masanil tas ix ul yal eb' checab' ix cot d'a Jabes chi'. **6** Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' icha chi', elañchamel ix och Yes-píritu Dios d'a viñ, a' ix ac'an yip viñ, ix cot yoval viñ sic'lab'il. **7** Ix schoc' xicanb'at chavañ noc' vacax chi' viñ, ix yalan viñ to tz'ic'jib'at noc' chib'ej chi' yic sch'oxji noc' d'a masanil yol smach'en israel. A eb' tz'ic'anb'at noc' chi' syal eb' icha tic: Icha tic ol utaj noc' svacax mach max yal sc'ool sb'at d'a oval yed' viñaj Saúl yed' pax viñaj Samuel, xchi eb'.

Ix javi jun nivan xivelal d'a eb' anima yuj Jehová, junxoñej ix yutej sb'a eb' smasanil, ix javi eb' yac'och sb'a yed' viñaj Saúl chi'. **8** Ayic ix sb'isan jantac eb' anima tzac'anoch yuj viñaj Saúl chi' d'a Bezec, ay 30 mil eb' ix cot d'a yiñtilal Judá yed' 300 mil eb' ix cot d'a juntzañxo yiñtilal Israel. **9** Ata' ix yal viñaj Saúl

chi' d'a eb' checab' ix cot d'a Jabes chi':

—Alec d'a eb' eyetchoñab' to a q'uic'an d'a q'uec'ualil, toxo ix co col eb', xchi viñ.

Ix b'at eb' checab' chi' yal d'a eb' yetchoñab' chi' to a q'uic'an scolchaj eb'. Ix te tzalajq'ue eb'. **10** Ix yalan-b'at eb' d'a viñaj Nahas icha tic:

—Ato q'uic'an b'at cac'och co b'a d'a yol e c'ab', tze naani tas tzoñ eyutej, xchib'at eb'.

11 Axo d'a junxo c'u, q'uic'to val, ix spojanec' eb' soldado viñaj Saúl chi', ox poj ix yutej eb' viñ. Ayto val sacb'i, ix c'och lemnaj eb' d'a yol scampamento eb' amonita chi', ix och ijan eb' smilancham eb' masanto d'a q'uec'ualil. Axo eb' maj chamoc, ix saclemcanb'at eb', malaj b'aj juniñej ix can chavañoc eb'.

12 Ix yalan eb' anima chi' d'a viñaj Samuel:

—¿Machtac eb' ix alani to mañ smojoc yoch viñaj Saúl co reyaloc? Iq'ueccot eb' d'a tic, ol co milcham eb', xchi eb'.

13 Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—Maay, a d'a jun c'u tic, malaj junoc quetchoñab' syal schami, yujto a Jehová ix oñ colani, xchi viñ.

14 Ix yalanpax viñaj Samuel chi' d'a eb' anima smasanil:

—Coyec d'a Gilgal, yic b'at co vach' aq'uejcanoch viñaj Saúl tic co reyaloc, xchi viñ.

15 Yuj chi', ix b'at eb' anima chi' smasanil, ix smolb'anocho sb'a eb' d'a yichañ Jehová ta'. Ix svach' ac'an- canoch viñaj Saúl chi' eb' d'a reyal. Ix lajvi chi', ix yac'an silab' eb' yic junc'olal d'a yichañ Jehová. Axo eb' choñab' yed' viñaj Saúl ix te tzalaj eb'.

Ix ochcan yopisio viñaj Saúl yuj viñaj Samuel

12 ¹ A val d'a jun rato chi', ix yalancan viñaj Samuel chi' d'a masanil eb' choñab' israel:

—Tic val tzeyilcani to ix in c'anab'ajej tas ix e c'an d'ayin, yuj chi' ix vac'canoch jun viñ co reyal tic. **2** Aton jun viñ tic co reyal, a viñ ol ex cuchb'anoc. Ilecna b'i, icham vinac inxo, sacxo xil in jolom, axo eb' viñ vuninal ayoch eb' viñ eyed'oc. A in ix ex in cuchb'ej yictax quelem in, masanto ticnaic. **3** Ayinec' d'a eyichañ ticnaic. Tato ay mach ix viq'uec' junoc noc' svacax, ma junoc noc' sb'uru, mato ay mach b'aj ix vac' chucal, mato ay junoc tas ix in cha d'ayex in montub'aloc d'a elc'altac, alec d'a yichañ Jehová yed' d'a yichañ viñ co reyal ix siq'uel tic. Tato icha chi', syal in tupan ticnaic, xchi viñ.

4 Yuj chi' ix yalan eb' choñab' chi' icha tic:

—Malaj juneloc ix ac' chucal d'ayoñ, malaj b'aj ix a cha junoc tas a montub'aloc, xchi eb'.

5 —A Jehová yed' viñ ix sic'och co reyaloc tic, testigo tz'ajcan eb' to malaj in mul ix och d'ayex, xchi viñaj Samuel chi'.

—Maay, malaj tasi, xchi eb' anima chi'.

6 Ix yalanpax viñ d'a masanil eb' yetisraelal chi':

—A Jehová sic'annaquel viñaj Moisés yed' viñaj Aarón ayic yic'an-naquelta eb' co mam quicham d'a Egipto. **7** Yuj chi', scham val eyab'an tas ol val ticnaic d'a yichañ Jehová, yuj tas vach' se'ulejnac cuuj yed' yuj eb' co mam quicham chi'. **8** Ayic

sc'ochnac viñaj Jacob yed' masanil yal yuninal d'a Egipto, te ya utajnac eb' yuj eb' anima ay ta'. Yalannac sb'a eb' d'a Jehová yic scolji eb' yuuj. Axo Jehová chi' ac'anb'at viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yic sb'at yic'anelta eb' co mam quicham chi' eb' viñ ta'. Ac'jinaccan cajan eb' d'a tic yuj eb' viñ. **9** Palta ix b'at Jehová co Diosal sate'olal yuj eb', yuj chi' cotac scal ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yuuj. Ay jun tiempool ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Sísara, yajal yaj d'a eb' soldado yic choñab' Hazor. Ix ac'jipaxoch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo yed' d'a yol sc'ab' eb' viñ sreyal Moab. Junjun macañ eb' chi', ix yac' oval eb' yed' eb' co mam quicham. **10** Yuj chi', juntac el tz'ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' chi', syalanxi sb'a eb' d'a Jehová, syalan eb': Mamin, ix och val co mul d'ayach, yujto ix ach cactejcani, axo Baal yed' Astarot scac' servil. A tic-naic jun, coloñ d'a yol sc'ab' eb' caj-c'ool, a achxoñej ol ach cac' servil, xchi eb'.

11 Yuj chi' ix ac'jicot viñaj Jerobaal, viñaj Barac, viñaj Jefté yed' in tic yuj Jehová, yic tzex colji d'a yol sc'ab' eb' eyajc'ool, yuj chi' syal eyaj d'a junc'olal. **12** Ayic ix eyilani to scot viñaj Nahas sreyal eb' amonita yac' oval qued'oc, ix e c'anan junoc e reyal d'ayin, yic tz'och yajalil d'a co cal, vach'chom a Jehová co Diosal co reyal yaji. **13** A ticnaic ina viñ e reyal ix e c'an tic. Toxo ix ac'jioch viñ rey d'a co cal yuj Jehová. **14** A ticnaic, tze na' sic'lab'il to tze c'anab'ajej Jehová tzeyac'an servil, mañ e pitej e b'a d'ay. Tato ol e c'anab'ajej icha snib'ej Jehová co Diosal, tato tze c'anab'ajej viñ e reyal

tic, vach'ñej ol aj e b'eyb'ati. **15** Tato pit ol eyutej e b'a d'a tas syal Jehová jun, tato max e c'anab'ajej, ol yac'och yaelal d'a eyib'añ icha ix utaj eb' co mam quicham.

16 A ticnaic, maclejec eyila', yujto ol sch'ox Jehová junoc tas satub'tac yilji d'a eyichañ. **17** A ticnaic stiem-poal sjochchaj ixim trigo, mañ stiem-poaloc yac'an ñab'. Palta ol in c'an d'a Jehová to ol mac'vaj c'u, ol yac'ancot ñab'. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to chuc ix e c'ulej d'a yichañ Jehová chi', ayic ix e c'anan jun viñ rey tic, xchi viñaj Samuel chi'.

18 Ix lajvi chi', ix sc'anan viñaj Samuel chi' d'a Jehová to scot ñab'. Val d'a jun rato chi' ix mac'vaj c'u ix cot ñab' chi', yuj chi' masanil anima ix xiv d'a Jehová yed' d'a viñaj Samuel chi'. **19** Yuj chi' masanil eb' ix alan d'a viñaj Samuel chi' icha tic:

—C'an d'a Jehová co Diosal yic max oñ chami, yujto ix te vach' och co mul yuj b'aj ix co c'an co reyal tic, xchi eb' d'a viñ.

20 Ix tac'vi viñ:

—Vach'chom chuc tas ix e c'ulej chi', palta mañ ex xivoc. Ayic ol b'ey-ñejb'at tic, mañxo eyiq'uel e b'a d'a Jehová, axoñej tzeyac' servil d'a smasanil e c'ool. **21** Mañ eyactejean Jehová yic tzex och tzac'an yuj jun-tzañ comon dios malaj yelc'ochi, yujto malaj jab'oc tas syac' d'ayoñ, max yalpax oñ scolani. **22** A Jehová mañ ol ex yactejean e ch'ocoj, yic mañ ol alchaj chucal d'ay, yujto snib'ej tzex och schoñab'oc. **23** Col-vajñejocab' Jehová ved'oc yic tzin lesalviñej eyuuj yic max och in mul d'ay. Palta to ol ex in c'ayb'ej d'a stojolal. **24** Añej to tze c'anab'ajej,

tzeyac'an servil Jehová d'a smasanil e c'ool, tze naancot jantac tas vach' ix sc'ulej cuuj. **25** Palta tato ol e c'ulej-ñej chucal, ol ex satjoquel yed' e reyal tic yuj Jehová, xchi viñ d'a eb'.

Ochnac oval yed' eb' filisteo

13 ¹ Te tec'an val viñaj Saúl ayic ix och viñ reyal d'a choñab' Israel. Ayic ix lajvi schab'il ab'il yoch viñ reyal chi', ² ix sic'anel oxo' mil soldado viñ d'a scal eb' israel. Chab' mil ix can yed' viñ d'a Micmas d'a tzalquixtac d'a slac'anil Betel. Axo junxo mil eb' ix can yed' viñaj Jonatán yuninal viñ d'a Gabaa d'a yol yic eb' yiñtilal Benjamín. Axo juntzaño eb' ix cani, ix checji pax eb' yuj viñ d'a spat. ³ Axo viñaj Jonatán chi' ix satanel jun macañ eb' soldado filisteo d'a Geba. Ix yab' jun chi' eb' filisteo, yuj chi' elañchamel ix schec viñaj Saúl to spuji q'uen trompeta d'a yol smach'en Israel yic smolb'an sb'a eb' viñ soldado.

⁴ Masanil eb' israel ix ab'ani to toxo ix satel jun scampamento eb' filisteo yuj viñaj Saúl chi', ix yab'an-pax eb' to aycot yoval eb' filisteo chi' d'a eb'. Yuj chi', d'a elañchamel ix smolb'ej sb'a eb' soldado israel yed' viñaj Saúl chi' d'a Gilgal. ⁵ Añeja' eb' filisteo chi', ix smolb'ejpax sb'a eb' yic syac'an oval eb' yed' eb' israel chi'. Ay oxo' mil scarruaje eb' yic oval, vague' mil eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej, tzijtum pax eb' sb'eyi, mañxo b'ischajb'enoc eb'. Ix b'at eb' d'a Micmas, ix sb'oan scampamento eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Bet-avén.

⁶ Ayic ix yilan eb' israel to max techaj yac'an oval eb' yed' eb' filisteo chi', ix xivq'ue eb'. Ix b'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'a yoltac q'uen ñaq'ueen, d'a scaltac vayumtac, d'a sattac q'uen tenam, d'a yoltac jun-tzañ jul yic a a' yed' d'a yoltac q'uen xab'. ⁷ Ay pax eb' ix c'axpajec' d'a a' Jordán, ix b'at eb' d'a yol yic Gad yed' d'a Galaad. Axo viñaj Saúl chi' jun, ix b'atcan viñ d'a Gilgal. Masanil eb' soldado viñ yed'nac, toxoñej sluc-lon eb' yuj xivelal. ⁸ A viñaj Saúl chi', uque' c'ual ix can viñ d'a Gilgal yic stañvan viñ sc'och viñaj Samuel, yujto icha chi' yaj yalancan viñ. Palta axo ix aji, maj c'ochlaj viñ d'a Gilgal chi', yuj chi' vanxo yactajcan viñaj Saúl chi' yuj eb' soldado. ⁹ Yuj chi' ix yal viñaj Saúl chi':

—Iq'ueccot noc' silab' ol ñusjoc-tz'aoc yed' silab' yic junc'olal yed' Jehová, xchi viñ.

Axo viñ ix comon ñusantz'a noc' silab' chi'.

¹⁰ Ayic van slajvi sñusan silab' chi' viñ, ix c'och viñaj Samuel chi'. Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' to sc'och viñ, ix elta viñ scha viñ yic syac'an stzatzil sc'ool viñ. ¹¹ Ix yalan viñaj Samuel chi':

—¿Tas ix a c'ulej tic? xchi viñ.

—Ix vila' to van in yactancan eb' anima tic, a achxo max ach jalaj icha yaj sc'ual alancani, axo eb' viñ filisteo toxoñej lecanec' eb' viñ d'a Micmas. ¹² Yuj chi' ix in na'a, q'uinaloc sja eb' viñ yac' oval d'ayin d'a Gilgal tic, manto in c'anpax scolval Jehová, yuj chi' ix vac' pural in b'a vac'an jun silab' tic, xchi viñaj Saúl chi'.

§ 13.1 Mañ val jab'oc snachajel jun versículo tic cuuj d'a hebreo. Icha val to ix sat juntzañ número b'aj smoj scheclaji.

13 Ix tac'vi viñaj Samuel chi':

—Yuj a mañ pensaril ix a c'ulan jun tic. Octom to ix a c'anab'ajej tas ix yal Jehová co Diosal d'ayach, tato icha chi', ix am yala' to tzach can rey al d'a scal eb' israel d'a junelñej. **14** Ocxo jun, mañixo ol najtilax opisio. Ol say Jehová mach junoc sc'anab'ajan tas snib'ej, a ol och yajalil d'a schoñab', yujto ix a tenec' tas ix yala'.

15 Ix lajvi chi', ix el viñaj Samuel d'a Gilgal chi', ix pax viñ. A jantacto eb' anima tzac'an d'a spatic viñaj Saúl chi', ix b'at eb' d'a oval. Ix el eb' d'a Gilgal chi', ix b'atcan eb' d'a Gabaa d'a yol yic Benjamín. Ata' ix sb'is viñaj Saúl chi' jantacto eb' soldado tzac'an yuuj, 600 to syil sb'a eb'. **16** Ajun pax viñaj Jonatán viñ yuninal viñ yed'nac yed' eb' soldado. A d'a Gabaa chi' ix can eb', axo pax eb' filisteo, a d'a Micmas ay scam-pamento eb'. **17** Ox macañ ix yutej sb'a eb' filisteo chi', ix b'at yic'anelta sc'ael eb' israel eb'. Jun macañ eb' ix b'atcan d'a sb'eal Ofra d'a yol yic Sual. **18** Axo junxo macañ eb' ix b'atcan d'a Bet-horón, axo eb' yoxil macañ, ix b'atcan eb' d'a pac'an d'a sch'olanil Zeboim b'aj schab'at tz'inan luum.

19 Masanil d'a yol smacb'en Israel, malaj junoc eb' b'oum q'uen ix chaji sb'o q'ueen yuj eb' filisteo, yujto malaj sgana eb' sb'o q'uen espada yed' lanza eb' israel chi'. **20** Ayic tz'el ye q'uen syamc'ab' eb' israel chi', a d'a eb' filisteo xid'ec' eb' siic ye q'uen sq'ueen chi', icha q'uen arado, q'uen asaron, q'uen ch'acab' yed' q'uen jochlab' trigo. **21** Chab' plata sc'an eb' filisteo chi' yuj snicjiq'ue ye q'uen arado yed' q'uen asaron. Jun sc'an eb' yic sq'ue

ye junoc q'uen ch'acab' yed' junoc q'uen teclab' vacax. **22** Yuj chi', malaj junoc eb' soldado israel ed'jinac yes-pada, ma slanza, añej viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán ed'jinac yico' ayic ix och oval chi'.

Ix b'at ac'ji ganar eb' filisteo yuj viñaj Jonatán

23 Axo jun macañ eb' soldado eb' filisteo, macb'il b'aj lod'an yuj eb', aton b'aj tz'ec' sb'eal Micmas.

14 ¹ Ay jun c'ual ix yal viñaj Jonatán viñ yuninal viñaj Saúl chi' d'a viñ ed'jinac syamc'ab' yic oval:

—Coñ ec' d'a junxo c'axep chi', ol oñ c'och b'aj ayec' eb' filisteo chi', xchi viñ.

Maj yal-laj viñaj Jonatán chi' d'a viñ smam chi'. **2** Axo viñaj Saúl chi', a d'a slac'anil Gabaa ay scam-pamento viñ, d'a yich jun te' granado b'aj stec'ji ixim trigo, 600 eb' soldado ajun yed' viñ. **3** Ajun viñaj Ahías yuninal viñaj Ahitob yed'nac viñ. Ayoch schaleca viñ yic sacerdoteal. A viñaj Ahitob chi' yuc'-tac sb'a viñ yed' viñaj Icabod. A viñaj Finees smam eb' viñ, yixchi-quin eb' viñ viñaj Elí, aton viñ ac'an-nac sacerdoteal d'a Silo.

Mañ yojtacoc viñaj Saúl yed' eb' soldado tato ix b'at viñaj Jonatán chi'. **4-5** A viñaj Jonatán chi', ayoch d'a spensar viñ sc'axpajec' d'a scam-pamento eb' filisteo chi'. Ay jun q'uen tenam scuch Boses d'a yichañ Micmas d'a stojolal norte, axo junxo q'ueen scuch Sene ay d'a yichañ Gabaa d'a stojolal sur. Ay jun nivan ch'olan d'a scal q'uen schab'il. **6** Ix yalan viñaj Jonatán chi' d'a viñ ed'-jinac syamc'ab' chi':

—A ticnaic coñ em d'a sat q'u'en tic yic tzoñ q'uec'och d'a scam-pamento eb' ch'oc choñab'il chi'. Tope val ol colvaj Jehová qued'oc. Mañ ajaltacoclaaj scolvaj qued'oc tato syal sc'ool, vach'chom mañ nivanoc co b'eyi, xchi viñ.

7 —Ichocab' ta' tato vach' tz'aj tza na', añej to tzac'an in och uj b'aj tzach b'ati, xchi viñ schecab' viñ chi'.

8 Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Coñ an, ayic ol oñ emc'och d'a yol ch'olan chi', ol co ch'oxan co b'a d'a eb'. 9 Tato ol yal eb' d'ayoñ, tañ-vejec ta', tato xchi eb', mañ ol oñ q'uclaj d'a b'aj ayec' eb' chi'. 10 Tato ol yal eb' jun, q'ueañeccot d'a tic, tato xchi eb', ol oñ q'ueoc. Icha chi' ol aj sch'oxan Jehová d'ayoñ to ol yac'och eb' d'a yol co c'ab', xchi viñ.

11 Axo yic ix sch'oxan sb'a eb', ix yalan eb' filisteo chi': Ilecna b' val yelta eb' hebreo d'a yoltac olan b'aj-tac c'ub'an, xchi eb'. 12 A val d'a jun rato chi' ix avajemta eb' d'a viñaj Jonatán yed' d'a viñ yed'nac viñ chi':

—Lemec, q'ueañeccot d'a tic, ay jun tas ol cal eyab'i, xchi eb' filisteo chi'.

Axo ix yalan viñaj Jonatán d'a viñ ajun yed' chi':

—Ol ach q'ueñej tzac'an vuuj, yujto a ticnaic ol yac'och eb' filisteo tic Jehová d'a yol co c'ab' a oñ israel oñ tic, xchi viñ.

13 Ix q'ue machaljoc eb' viñ. Axo yic ix q'uec'och eb' viñ, ix syamanoch viñaj Jonatán chi' smilancham eb' filisteo chi', axo viñ ed'jinac syam-c'ab' viñ chi' ix vach' milancham eb' maj cham sic'lab'il. 14 A d'a jun b'ab'el oval chi', ay am junoc 20 eb' ix smilcham eb' viñ, ay am junoc chañe' ch'añil b'aj ix cham eb' chi'.

15 Masanil eb' filisteo ayec' d'a yol scampamento yed' eb' toñej sac-leminac yajeli yed' eb' najat ayel stañvej yed' pax eb' ayb'at yiq'uelta sc'ael eb' israel chi', ix javi jun nivan xivc'olal d'a yib'añ eb'. Ix ec'pax jun nivan quixcab', yuj chi' ix te xivq'ue eb'.

16 Axo pax eb' ayoch smaclej yuj viñaj Saúl chi' d'a Gabaa d'a yol yic Benjamín, ix yilan eb' to ix q'ue som-naj eb' filisteo chi' smasanil, van sac-lempax eb'. 17 Yuj chi' ix yal viñaj Saúl chi' d'a eb' soldado icha tic:

—Sayec eyil eb' soldado, ol chec-lajoc machtac malaj, xchi viñ.

Axo ix checlaji to a viñaj Jonatán malaj yed' viñ tz'ic'an syamc'ab' viñ.

18 A d'a jun tiempoal chi' ayec' te' scaxail strato Jehová d'a scal eb' israel, yuj chi' ix yal viñaj Saúl chi' d'a viñaj Ahías:

—Ic'cot te' scaxail strato Jehová yic sco c'anb'ej d'ay, xchi viñ.

19 Yacb'an van slolon viñ yed' viñ sacerdote chi', ix te vach' somchaj-q'ue eb' filisteo chi', yuj chi' ix yal viñ d'a viñ sacerdote chi':

—Actej, mañxo ol co c'anb'ej d'a Jehová chi', xchi viñ.

20 A val d'a jun rato chi' ix smol-b'ej masanil eb' soldado viñaj Saúl chi', ix b'at eb' b'aj ayoch oval chi'. Axo yic ix c'och eb', ix yilan eb' to toxo ix te q'ue somnaj eb' filisteo chi', van smil-lancham sb'a eb'. 21 Ay juntzañ eb' israel ayxo tiempo yajec' yed' eb' filisteo chi', ayic ix yilan eb' tas van yuji chi', ix och eb' yed' viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán chi'. 22 Ayic ix yab'anpax eb' israel ix b'at sc'ub'ejel sb'a d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín, to van yel eb' filisteo chi', ix cot eb', ix och eb' d'a spatic

eb'. **23** Ix och eb' d'a spatic eb' filisteo chi', masanto d'a yichañb'at Bet-avén, icha chi' ix aj scolan choñab' Israel Jehová d'a jun c'u chi'.

Ix yac' sti' viñaj Saúl

24 A d'a jun c'u chi', ix te el yip eb' israel chi', yujto malaj junoc eb' ix va yuj tas ix yal viñaj Saúl icha tic: Catab'ajocab' mach sva d'a jun q'uic'-b'alil tic, ayic mantzac viq'uel yoval in c'ol d'a eb' ajc'ol tic, xchi viñ.

25 Ayic ix c'och eb' soldado d'a jun caltac te', te ay noc' yal chab' ay d'a sat luum, **26** icha yel yoc a a', icha val chi' sb'ey noc' yal chab' chi', palta malaj val junoc eb' ix yal yuc'an jab'oc noc', yujto ix xiv eb' d'a tas ix yal viñaj Saúl chi'. **27** A viñaj Jonatán maj yab'laj jun lolonel chi' viñ, yuj chi' ix slab'ejem jun te te' viñ yed'nac d'a scal noc' yalchab' chi', ix yac'anoch viñ d'a sti', ix te och yip viñ yuj jab' chi'. **28** Ix yalan jun viñ soldado d'a viñ:

—A viñ a mam ix yal viñ d'ayoñ icha tic: Tato ay junoc mach ay jab'oc tas syab'lej, catab'ajocab'cani, yuj chi' lajanxoñej yel quip co masanil, xchi jun viñ soldado chi'.

29 Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—A viñ in mam chi', te chuc tas syic'cot viñ d'a yib'añ co choñab' tic. A in tic, ix vab' val yoch vip yuj jab' noc' yalchab' ix vab'lej tic. **30** Ocxom masanil eb' soldado tic, tato ix sva jab'oc tas ix quic'canec' d'a eb' ajc'ol chi' eb', ec'tom val te nivan eb' filisteo chi' ix cham cuuj, xchi viñ.

31 A d'a jun c'u chi', ix och eb' israel d'a spatic eb' filisteo chi'. Ix syamoch eb' smilancham eb' d'a Mícmas, masanto ix c'och eb' d'a Ajalón. Ix te el yip eb' israel chi'. **32** Yuj chi',

a jantac tas ix yiq'uec' eb' d'a eb' ajc'ol chi', aton noc' vacax, noc' calnel yed' noc' yunetac vacax, ix smilancham noc' eb' d'a sat luum, ix schi'an noc' eb' yed' schiq'uil. **33** Ay eb' ix b'at alan d'a viñaj Saúl icha tic:

—Van yoch smul eb' soldado d'a yichañ Jehová, van schi'an noc' chib'ej eb' yed' schiq'uil, xchi eb'.

Yuj chi' ix yalan viñaj Saúl chi' icha tic:

—Ix och e mul d'a yichañ Jehová. Yuj chi' b'aleccot junoc q'uen nivan q'uen chi' d'a tic ticnaic. **34** Pucocab' ab'ix d'a scal eb' anima, syic'cot junjunoc noc' svacax eb', ma junoc scalnel eb', smilancham noc' eb' schi'a, mocab' schilaj noc' eb' yed' schiq'uil yic max och smul eb' d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

A d'a jun ac'val chi', junjun eb' ix ic'ancot junjun svacax, ma scalnel, ix smilancham noc' eb' schi'a. **35** Ix sb'oan jun altar viñaj Saúl chi' ta'. A jun tic b'ab'el altar ix sb'oq'ue viñ d'a yichañ Jehová. **36** Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb' soldado icha tic:

—Coyec caq'uecxi oval yed' eb' filisteo d'a jun ac'val tic, ol quic'anec' masanil tastac ay d'a eb', masanto yic ol sacb'oc, ol co milcham eb' smasanil, mañxa junoc pitzan ol canoc, xchi viñ.

Ix yalan eb' smasanil icha tic:

—Yic'ocab' icha tas tzal chi', xchi eb'.

Palta ix yalan viñ sacerdote icha tic:

—Ayic manto oñ b'atec, vach' ta sco c'anb'ej d'a Dios, xchi viñ.

37 Yuj chi' ix sc'anb'an viñaj Saúl chi' d'a Dios:

—¿Tom tzoñ b'atxi cac' oval yed' eb' filisteo? ¿Ol am ac'och eb' d'a yol co c'ab'? xchi viñ.

Palta maj tac'voclaJ Jehová chi' d'a viñ d'a jun ac'val chi'. **38** Yuj chi' ix yalan viñ icha tic: Masanil ex yajal ex, nitzeccot e b'a d'a tic, ol co c'an-b'ani, mach ix och smul ticnaic.

39 Yujto svac' in ti' d'a Jehová co Columal a oñ israel oñ tic, vach'chom a viñ vuninal aj Jonatán ix och smul, syal scham viñ, xchi viñaj Saúl chi'.

Malaj junoc eb' d'a scal eb' soldado ix tac'vi. **40** Yuj chi', ix yalanxi viñ d'a eb' smasanil icha tic:

—Canañec e masanil d'a tic, ch'oc ol in can a in tic yed' viñ vuninal aj Jonatán, xchi viñ.

—A achñej tzala, xchi eb' soldado chi'.

41 Ix yalan viñ icha tic:

—Mamin Jehová ach co Diosal, ¿tas yuj max ach tac'vi d'a viñ a checab' tic? A ticnaic ayic ol och sorteo, tato a q'uen Urim tz'el'ta, syalelc'ochi to a in, ma a viñ vuninal aj Jonatán ix och smul, palta tato a q'uen Tumim tz'el'ta, syalelc'ochi to a eb' a choñab' Israel tic ix och smul, xchi viñ.

Axo ix aji, a d'a yib'añ viñaj Jonatán yed' d'a viñaj Saúl ix emi, axo eb' choñab', ix colchajcanel eb'.

42 Ix yalanxi viñaj Saúl chi' icha tic:

—Axo ticnaic jun, axoñej d'a vib'añ yed' viñ vuninal tic tz'och sorteo, xchi viñ.

Axo ix aj jun, a d'a yib'añ viñaj Jonatán chi' ix emi. **43** Yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj Jonatán chi' icha tic:

—Al d'ayin tas ix a c'ulej, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Val yel ix vab'lej jab' noc' yal-chab', toñej ix in lab'ejem jun te te' d'a scal noc', ix in lec'ani, yuj chi' in a in tic chamoc in ocab'i, xchi viñ.

44 Ix yalan viñaj Saúl chi' icha tic:

—Yac'ocab' och junoc nivan yaelal Dios d'a vib'añ tato max ach chami, xchi viñ.

45 Ix tac'vi eb' anima smasanil:

—Tocval ol co cha cham viñaj Jonatán tic, yujto a yuj viñ, oñ colchaj a oñ israel oñ tic. Mañ smojoc icha chi'. Yojtac Jehová co Diosal. Val yel malaj junoc xil sjolom viñaj Jonatán tic ol em d'a sat luum. Yujto a tas toxo ix elc'och ticnaic, a Dios ix colvaj qued'oc, xchi eb'.

Icha chi' ix aj scolchajcanel viñaj Jonatán chi' yuj eb' yetchoñab', yuj chi' majxo chamlaj viñ. **46** Ix lajvi chi', majxo b'atlaj viñaj Saúl yed' eb' soldado spech eb' filisteo chi', yuj chi' ix laj meltzaj eb' filisteo chi' d'a schoñab'.

47 Atax yic ix ochcan viñaj Saúl sreyaloc choñab' Israel, ix syamanoch viñ yac'an oval yed' juntzañ choñab' ajc'ool oyanoch d'a spatictac viñ, aton eb' aj Moab, eb' aj Amón, eb' aj Edom, eb' viñ sreyal Soba yed' eb' filisteo. Ix yac'ñej ganar viñ b'ajtac ix yac' oval. **48** A d'a junel ix smolb'ej masanil soldado viñ, ix yac'an oval viñ yed' eb' amalec. Icha chi' ix aj scolanel eb' israel viñ d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol tz'el-c'an tastac ay d'a eb' israel chi'.

49 Ay oxvañ yuninal viñaj Saúl chi', aton viñaj Jonatán, viñaj Isúi yed' pax viñaj Malquisúa. Ay pax chavañ yisil viñ, jun ix scuch Merab, aton ix b'ab'el, axo ix schab'il, scuch Mical.

50 A ix yetb'eyum viñaj Saúl chi' Ahinoam sb'i ix, yisil ix viñaj Ahimaas. Axo viñ sat yajalil eb' soldado viñ, Abner sb'i viñ, yuninal viñaj Ner yicham viñaj Saúl chi'. **51** A viñaj Cis smam viñaj Saúl chi' yed' viñaj Ner smam viñaj Abner, yuninal eb' viñ viñaj Abiel.

52 Yacb'an ayoch viñaj Saúl chi' reyal d'a scal eb' yetisraelal, ix yac'ñej oval viñ yed' eb' filisteo. Yuj chi' a eb' quelemtac jelan, te ay pax yip, ix och eb' d'a soldadoal yuj viñaj Saúl chi'.

Ix stenec' viñaj Saúl tas ix yal Jehová

15 1 Ay jun c'ual ix yal viñaj Samuel d'a viñaj Saúl icha tic:

—A Jehová ix in checani ayic ix ach in sic'ancanoch reyal d'a Israel aton schoñab'. Yuj chi' cha ab' tas syal Jehová d'ayach. 2 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' amalecita yujto yac'nac oval eb' yed' eb' israel ayic scotnac eb' d'a Egipto. 3 Yuj chi' ol ach b'at ac' oval yed' eb', tza satel eb' yed' tastac ay d'a eb', malaj junoc macañ b'aj tz'oc' a c'ool. Tza milcham masanil eb' vinac, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ato yalji yed' pax noc' vacax, noc' calnel, noc' camello yed' noc' b'uru, tza satel smasanil, xchi Jehová, xchi viñ d'a viñ.

4 Ix smolb'ej eb' soldado viñaj Saúl chi', ix sayan yil eb' viñ d'a Telaim. Ay 10 mil eb' soldado d'a yiñtilal Judá yed' 200 mil eb' yic juntzañixo yiñtilal Israel. 5 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Saúl chi' d'a choñab' Amalec, ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ yed' eb' soldado d'a yol jun taquiñ melem. 6 Ix yalanb'at viñ d'a eb' quenita:

—Elañec d'a scal eb' amalecita, yic mañ ol ex in satel yed' eb', yujto oc'nac e c'ool d'a eb' quetisraelal ayic sjavinac eb' d'a tic, ayic spetoj eb' d'a Egipto, xchib'at viñ d'a eb'.

Elañchamel ix yiq'uel sb'a eb' quenita chi' d'a scal eb' amalecita chi'. 7 Ix c'och viñaj Saúl chi' yac'

oval yed' eb' amalecita chi', ix schanel yich viñ d'a Havila, masanto ix c'och viñ d'a Shur d'a smojonalxo Egipto d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix ac'ji ganar eb' amalecita chi' yuj eb'. 8 Ix syamancot viñaj Agag eb', aton viñ sreyal eb' amalecita chi'. Pitzan viñ ix syaman viñ eb'. Axo masanil juntzañixo eb' amalecita, ix miljicham eb'. 9 Palta a viñaj Saúl chi' yed' eb' soldado, maj smilchamlaj viñaj Agag chi' eb'. Maj smilpaxchamlaj noc' vacax eb' te vach', noc' calnel, noc' yunetac vacax te b'aq'uech, noc' yunetac calnel yed' juntzañiocxo tastac te ay stojol. Axo masanil tas malaj val yelc'ochi, ix satel eb' smasanil.

10 Ix yalan Jehová d'a viñaj Samuel icha tic:

11 Scus in c'ool yujto ix vac'och viñaj Saúl tic reyal, yujto tzin spatquejcanel viñ, maj sc'anab'ajej viñ tas ix vala', xchi d'a viñ.

Ix cus sc'ool viñaj Samuel, yuj chi' pilan ac'val ix lesalvi viñ d'a Jehová. 12 Axo d'a junxo q'uiñib'alil, te ac'valto ix b'at viñ yil viñaj Saúl chi'. Palta axo ix alchaj d'a viñ to ix b'at viñaj Saúl chi' d'a Carmel. Ata' ix sb'oq'ue jun monumento viñ yuj yic'anchaañ sb'a. Ix lajvi chi' ix b'at viñ d'a Gilgal. 13 Yuj chi' ix b'at viñaj Samuel chi' ta'. Axo ix c'och viñ, ix yalan viñaj Saúl chi' d'a viñ icha tic:

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a ib'añ. Toxo ix in c'anab'ajej tas ix yala', xchi viñ.

14 —¿Tas yaj noc' calnel yed' noc' vacax svab' yoc' chi'? xchi viñaj Samuel chi'.

15 —A d'a choñab' Amalec ix cot noc', yujto a val noc' calnel te vach' ix yic'cot eb' soldado yed' noc' vacax yic ol och silab'il d'a Jehová co

Diosal. Axo masanil juntzañix, ix co sateli, xchi viñ.

16 —Numan tzach aji. Ol val d'ayach tas ix yal Jehová d'ayin d'a q'uiq'ui d'ac'val, xchi viñaj Samuel chi'.

—Al an, xchi viñ.

17 Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñ icha tic:

—A d'a yalañtaxo malaj elc'och a naani, palta ach och yajalil d'a masanil yiñtilal Israel. A Jehová ix ach ac'anoch sreyaloc co choñab' tic. **18** Ach schecanpaxb'at a satel juntzañ eb' amalecita malaj svach'il tas sc'ulej yed' masanil tastac ay d'a eb'. **19** ¿Tas yuj maj a c'anab'ajej tas ix yal Jehová d'ayach, ina to ix ic'cot tastac d'a eb' ajc'ol chi'? Te chuc tas ix a c'ulej d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

20 Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—Maay, ix in c'anab'ajej tas ix yala', ix in xid'eq'ui, ix in c'anab'ajej tas ix schec in c'ulej. Ix vic'cot viñaj Agag sreyal eb' amalecita chi', ix in satanel masanil eb' anima ta'. **21** Axo eb' soldado ix ic'ancot noc' scalnel eb' yed' noc' vacax vach' d'a scal noc' to yovalil satjieli. Ix yic'ancot noc' eb', yic tz'ac'chaj noc' silab'il d'a Jehová co Diosal d'a Gilgal tic, xchi viñ.

22 Ix yalanxi viñaj Samuel chi':

Ste stzalaj Jehová tato sco c'anab'ajej tas syala', d'a yichañ juntzañ silab' sco ñustz'a d'ay. Yel xo te vach' tato sco cha cab' tas syala', d'a yichañ pax sco ñustz'a xepual noc' calnel d'ay.

23 Tato sco pitej co b'a d'a Jehová, lajan co mul icha smul eb' naumel lolonel.

Tato squic'chañ co b'a, max co c'anab'ajej tas syala', lajan val

co mul icha smul eb' tz'em cuman d'a comon dios.

Yujto ix a patiquejel tas ix yal Jehová, yuj chi' ol ach spatiquejpaxel yed' a reyal tic, xchi viñ.

24 Ix tac'vi viñaj Saúl chi', ix yalan viñ:

—Yel toni, ix och in mul, maj in c'anab'ajej tas ix yal Jehová yed' tas ix al d'ayin, yujto ix in xiv d'a eb' soldado ajun ved'oc, ix in cha vab' tas ix yal eb'. **25** Elocab' d'a a c'ool to tzin ac' nivanc'olal yuj in mul ix ochi, meltzajañ ved'oc tzoñ och ejmelal d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

26 —Mañ ol in meltzajlaj ed'oc, yujto ix a patiquejel tas ix yal Jehová, yuj chi' ol ach yiq'uel d'a reyal d'a co choñab' Israel tic, xchi viñaj Samuel chi'.

27 Axo yic ix meltzaj viñaj Samuel chi' yalani, ix och yub'naj viñaj Saúl chi' d'a sti' spichul viñ, ix ñic'chaj yuj viñ. **28** Yuj chi' ix yal viñaj Samuel chi' d'a viñ icha tic:

—Icha val ix utej a ñic'chitan in pichul tic, icha chi' ol yutej Jehová yic'anel opisio d'a reyal d'a yol a c'ab', ol yac'anoch d'a yol sc'ab' junxo quetchoñab' ec'to vach' d'a ichañ. **29** Yovalil ol elc'och jun tic, yujto a Jehová squic'chañ a oñ israel oñ tic, malaj b'aj syesej, malaj b'aj squex spensar ichoc anima, xchi viñ.

30 Ix yalan viñaj Saúl chi'

—Yeltoni ix och in mul, palta elocab' d'a a c'ol tzach meltzaj ved'oc yic ay velc'och d'a yichañ eb' yajalil co choñab' yed' d'a yichañ eb' quetchoñab' smasanil. Meltzajañ ved'oc, tzoñ och ejmelal d'a Jehová co Diosal, xchi viñ.

31 Yuj chi' ix meltzaj viñaj Samuel chi' yed' viñ, ix och viñaj Saúl chi' ejmelal d'a yichañ Jehová. **32** Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Samuel chi':

—Iq'ueccot viñaj Agag sreyal eb' Amalec chi' d'a vichañ, xchi viñ.

Ix te tzalaj viñaj Agag chi' ayic ix javi viñ d'a yichañ viñaj Samuel chi', mañxo ol chamlay viñ snaani. **33** Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñ:

—Yuj q'uen espada tic tziytum eb' ix ix, ix can d'a mañ uneal. Icha val ix ajcan eb' ix chi', icha chi' ol aj scan ix a nun, xchi viñ.

Maj yac' nivanc'olal viñ, ix scotac-xicanb'at viñaj Agag chi' viñ d'a yichañ Jehová d'a Gilgal chi'. **34** Ix lajvi chi' ix meltzaj viñ d'a Ramá, ix meltzajpax viñaj Saúl d'a spat d'a Gabaa. **35** Ayic pitzanto viñaj Samuel chi', majxo b'atlaj viñ yil viñaj Saúl chi', palta scus viñ yuj viñ. Ix cuspax Jehová yujto ix yac'och viñaj Saúl sreyaloc Israel.

Ix sic'chajoch viñaj David reyal

16 ¹ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Samuel chi' icha tic:

—¿B'aq'uiñ ol actej a cus yuj viñaj Saúl chi'? Maxtzac yal in c'ool to ol yac'ñej yajalil viñ d'a choñab' Israel tic. A ticnaic, ac' b'ud'joc noc' a ch'aac yed' aceite, tzach b'at d'a spat viñaj Isaí d'a Belén, yujto toxo ix in siq'uel jun viñ yuninal viñ yic tz'och reyal sq'uexuloc viñaj Saúl chi', xchi d'a viñ.

2 —¿Tas val tz'aj in b'ati? Ta syab' jun tic viñaj Saúl chi', tzam in smil-cham viñ, xchi viñaj Samuel chi'.

Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Ic'b'at junoc noc' cob'es vacax tzach b'ati, tzalani to ac'oj silab' d'a

Jehová tzach c'ochi. **3** Slajvi chi' tzavtan viñaj Isaí chi' yic schi'an noc' silab' chi' viñ. Ata' ol val d'ayach tas ol a c'ulej. A mach ol in ch'ox d'ayach, tza sic'caneli, tzac'anqu'ue aceite d'a sjolom, xchi d'a viñ.

4 Ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal Jehová chi'. Ayic ix c'och viñ d'a Belén, ix ul chaji viñ d'a xivc'olal yuj eb' yichamtac vinaquil choñab' chi', elañchamel ix sc'anb'ej eb' d'a viñ:

—¿Tas tzul a c'ulej mamin? ¿Vach' am tas tzul a c'ulej? xchi eb' d'a viñ.

5 —I', tzin javi vac' jun silab' d'a Jehová. B'oec e b'a icha yalan ley, ol ex b'at ved'oc yic sco chi'an jun silab' tic, xchi viñ.

Ix yalanpax viñ d'a viñaj Isaí yed' d'a eb' viñ yuninal to sb'o sb'a eb' viñ icha yalan ley yic schi'an noc' silab' chi' eb' yed' viñ. **6** Ayic ix c'och viñaj Isaí yed' eb' viñ yuninal chi', elañchamel ix yiloch viñaj Eliab viñaj Samuel chi', ix snaan viñ: Tecan a jun viñ tic ix siq'uel Jehová, xchi viñ.

7 Ix yalan Jehová d'a viñ: Mañ ach och q'uelan chajtil yilji jun viñ tic, mañ iloch steel viñ, yujto mañoclay viñ tic. A eb' anima, a chajtil yilji eb' anima, a syiloch eb', palta a in xo tic, a spensar eb' svilochi, xchi d'a viñ.

8 Ix lajvi chi', ix yic'ancot junxo viñ yuninal viñaj Isaí chi' scuchan Abinadab d'a yichañ viñ, palta ix yalanxi viñ:

Mañoclay junxo viñ tic sic'b'ilel yuj Jehová, xchi viñ.

9 Ix yic'ancot junxo viñ yuninal viñaj Isaí chi' scuchan Sama d'a yichañ viñ, ix yalanxi viñ:

—Mañoclay junxo viñ tic ix siq'uel Jehová, xchi viñ.

10 Ix ec'chaj eb' viñ yuninal viñaj Isaí chi' yucvañil d'a yichañ viñ.

Malaj junoc eb' viñ tic ix siq'uel Jehová, xchi viñ. **11** Yuj chi' ix sc'anb'an viñ d'a viñaj Isaí chi':

—¿Tom añej eb' viñ uninal tic? xchi viñ.

—Ayto junxo viñ tzac'an unin, aycanb'at viñ tai'voj calnel, xchi viñaj Isaí chi'.

—Ac'b'at yic'umal viñ an, tato max ja viñ, mañ ol oñ valaj, xchi viñaj Samuel chi'.

12 Ix schecanb'at yic'umal junxo viñ yuninal viñaj Isaí chi'. Axo ix javi viñ, ix yilanoche viñaj Samuel chi', chacpulinac yilji viñ, te vivo yilji yol sat viñ, te vach' snivanil viñ.

A val d'a jun rato chi' ix yalan Jehová d'a viñaj Samuel chi':

—Aton viñ tic, ac'q'ue aceite d'a sjolom viñ, xchi.

13 Ix lajvi chi', ix yic'ancot noc' sch'aac viñaj Samuel chi', aton b'aj ayem aceite. D'a yichañ eb' viñ yuc'tac viñ chi' smasanil ix yac'q'ue aceite viñaj Samuel chi' d'a sjolom viñ. A viñ chi' David sb'i viñ. Atax d'a jun c'u chi' ix och Yespíritu Jehová d'a viñ. Axo yic ix lajvi sva eb', ix meltzajxi viñaj Samuel chi' d'a Ramá.

Ix munlaj viñaj David yed' viñaj Saúl

14 Ix yiq'uel Yespíritu Jehová d'a viñaj Saúl, axo jun espíritu chuc ix ac'l'jicanoch d'a viñ, ste ixtaj val viñ yuuj. **15** Yuj chi' ix yal eb' viñ schecab' viñ:

—Mamin rey, a tas tzach ic'ani tecan a junoc espíritu chuc ix ac'l'jioch d'ayach yuj Dios yic tzach yixtani.

16 Yuj chi' schaocab' a c'ool, tzoñ b'at a oñ a checab' oñ tic co say

junoc viñ syal schalan te' arpa, yic vach' a tzach yixtan jun espíritu chi', schalan te' arpa chi' viñ, icha chi' tz'aj sb'oxi a c'ool, xchi eb' viñ.

17 —Ixiquec an, a junoc viñ te jelan schalan te' tzeyic'coti, xchi viñaj Saúl chi'.

18 Ix yalan jun viñ yetb'eyum eb' viñ ayec' chi' icha tic:

—Ay val jun viñ vojtae a in tic, yuninal viñ viñaj Isaí aj Belén, te vach' schalan te' arpa chi' viñ, añej-tona' te vach' viñ d'a oval. Te ay spensar viñ sloloni, vach' yiljipax snivanil viñ. Ayoch Jehová yed' viñ squila', xchi viñ.

19 Yuj chi', ix yac'b'at schecab' viñaj Saúl d'a viñaj Isaí chi', ix yalanb'at viñ: Ac'cot viñ uninal aj David d'ayin, viñ stañvan noc' a calnel, xchib'at viñ. **20** Ix sc'anab'ajej viñaj Isaí chi', ix yac'ancot viñaj David chi' viñ d'a viñaj Saúl chi'. Ix yac'ancot jun noc' b'uru viñ yed' viñ, cuchb'il jun icatzil pan yuj noc' yed' jun tz'uum ayem vino d'a yool yed' pax jun noc' yune' chiva. **21** Ayic ix javi viñaj David d'a viñaj Saúl chi', ix ochcan viñ schecab'oc viñ. Te xajan ix aj viñ, ix yac'anoch viñ viñaj Saúl chi' yic'umaloc syame'ab' yic oval. **22** Ix yac'anb'at jun schecab' viñaj Saúl chi' d'a viñaj Isaí, smam viñaj David chi', ix yalanb'at viñ icha tic: Elocab' d'a a c'ool to scan viñaj David tic ved'oc, yujto te vach' viñ d'ayin svila', xchib'at viñ. **23** Ayic tz'ixtaj viñaj Saúl chi' yuj jun espíritu chuc ayoch chi' d'ay, tz'och ijan viñaj David chi' schalan te' arpa chi'. Ayic syab'an jun chi' viñaj Saúl chi', tz'el jun espíritu chuc chi' d'a viñ, vach' tz'ajxi sc'ol viñ syab'i.

Ix cham viñaj Goliat yuj viñaj David

17 ¹ Ay jun c'u, ix smolb'ej sb'a eb' filisteo d'a Soco, d'a yol yic Judá, yic syac'an oval eb' yed' eb' israel. Ix sb'o scampamento eb' d'a Efes-damim, d'a snañal Soco chi' yed' Azeca. ² Añejtona' pax viñaj Saúl, ix smolb'ejpax sb'a viñ yed' eb' yetisraelal d'a sch'olanil Ela, yic smacan sat eb' filisteo chi' eb'. ³ Ayec' eb' filisteo chi' d'a jun tzalan, axo d'a junxo tzalan ayec' eb' israel chi'. Ay jun ch'olan aycan d'a snañal eb'. ⁴ Ix elta jun viñ soldado d'a scal eb' filisteo chi', te nivan yelc'och viñ d'a scal eb', te chaañ steel viñ, ay am oxeoc metro steel viñ, Goliat sb'i viñ, aj choñab' Gat viñ. ⁵ A d'a sjolom viñ ayq'ue jun q'uen xumpil nab'a bronze, axo pax d'a sñi' sc'ol viñ ayoch jun q'uen coraza nab'a bronze paxi. Ay am oyeoc arroba yalil jun q'uen coraza chi'. ⁶ Aypaxoch q'uen bronze d'a sat spenec viñ, yed'nac q'uen cotac lanza viñ d'a yich spatic. ⁷ Axo ste'al yoc q'uen slanza viñ yed'nac chi', te nivan spatic, axo q'uen hierro ayoch d'a sñi', ec'to 13 libra yalil. Axo d'a yichañ viñ b'ab'el sb'at viñ ed'jinac smaclab' jul-lab'. ⁸ Sjavi tec'tec' viñ d'a yichañ eb' soldado israel, te chaañ tz'avajqueta viñ, syalan viñ:

—¿Tas yuj d'a stzolal tzex comon ajelta eyac'an oval? A in tic filisteo in, a exxo soldado ex viñaj Saúl. A ticnaic, siq'uequelta junoc vinac d'a e cal chi', yic tz'emta viñ yac' oval ved'oc. ⁹ Tato stechaj yac'an oval ved'oc, tato tzin smilchamoc, a oñ tic ol oñ ochcan e checab'oc, palta tato a in tzin milcham jun viñ chi' jun, a exxo tzex ochcan co checab'oc.

¹⁰ Tato ay junoc vinac d'a e cal a ex israel ex tic scot yac' oval ved' tic-naic, cotocab'i, ol cac'an oval, xchi viñ filisteo chi'.

¹¹ Ayic ix yab'an viñaj Saúl yed' masanil eb' soldado tas ix yal viñ chi', ix te tac sc'ol eb' yuj xivelal.

¹² A d'a yol stiempoal viñaj Saúl chi', ay jun viñ d'a Belén d'a yol yic Judá scuchan Isaí, te icham vinacxo viñ, vajxacvañ yuninal viñ. A d'a scal eb' viñ chi' ay jun viñ scuchan David. ¹³⁻¹⁴ Ay oxvañ yuninal viñaj Isaí chi' ayoch soldadoal yuj viñaj Saúl chi', a viñaj Eliab b'ab'el, schab'il viñaj Abinadab, yoxil viñaj Sama. Slajvub' uninxo viñaj David chi'. ¹⁵ A viñaj David chi', ay b'aj xid'ec' viñ b'aj ay viñaj Saúl chi', smeltzajxi viñ d'a Belén yic sb'at stañivan noc' scalnel viñ smam viñ chi'.

¹⁶ A viñ filisteo chi', junjun q'uiñib'alil yed' junjun yemc'ualil ayul viñ sb'uchan eb' israel chi'. ⁴⁰ c'ual ix sc'ulej viñ icha chi'.

¹⁷ Ay jun c'u ix yal viñaj Isaí chi' d'a viñaj David chi':

—Ic'b'at ox almulo ixim trigo tic yed' lajuñeoc ixim pan, b'at ilan eb' viñ uc'tac chi'. ¹⁸ Tzic'anb'at lajuñeoc noc' queso d'a viñ yajalil eb' viñ uc'tac chi'. Tzilani tato vach' sc'ol eb' viñ uc'tac chi'. Tzic'ancot junoc tas sch'oxnab'iloc tato yel vach' sc'ol eb' viñ, xchi viñ.

¹⁹ A d'a sch'olanil Ela ayec' viñaj Saúl yed' eb' yuc'tac viñaj David chi' yed' masanil eb' soldado israel yic syac' oval eb' yed' eb' filisteo chi'.

²⁰ Ayic ix sacb'inaj d'a junxo c'u, ix yac'ancan noc' scalnel viñaj David chi' d'a junxo stañvumal, ix b'at viñ, ix yic'anb'at tastac ix schec viñ smam viñ chi' yic'b'ati. Ayic ix c'och viñ d'a

scampamento eb' soldado israel chi', vanxo sb'at eb' yac' oval chi', van yel yav eb' sb'at eb'. **21** Ix sb'oanoch tzolan sb'a eb', añeja' ichapax chi' ix yutej sb'a eb' filisteo chi'. **22** D'a elañchamel ix yac'can tastac yed'nac viñaj David chi' ab'enal d'a junoc eb' stañvan scampamento eb', ix b'at viñ b'aj tzolanoch eb' chi', ix sc'anb'an viñ tas yaj eb' viñ yuc'tac chi'.

23 Ayic van slolon viñ yed' eb', ix elixta viñ filisteo aj choñab' Gat chi', viñ nivan yelc'och d'a scal eb' yet-filisteoal chi', ix syamanxioch viñ sb'uchan eb' israel chi' icha d'a jun-jun c'u. Ix yab' viñaj David chi' masanil tas ix yal viñ chi'.

24 Ayic ix yilan viñ filisteo chi' eb' israel chi', ix te xivq'ue eb', ix el lemnaj eb' d'a viñ. **25** Ay eb' ix alani: Ina viñ ix elta d'a scal eb' filisteo chi', sb'uchvaj viñ d'ayoñ a oñ israel oñ tic. Ix yal viñ rey, tato ay mach syac' ganar smilancham jun vinac tic, te nivan b'eyumal ol yac' viñ d'ay, syac'anpax ix yisil viñ yetb'eyumoc, axo eb' sc'ab' yoc maxtzac stuplaj eb' d'a viñ rey chi', xchi eb'.

26 Ix sc'anb'an viñaj David d'a eb' ayec' d'a stz'ley:

—¿Tas tz'ac'ji d'a junoc mach tz'ac'an ganar smilancham viñ filisteo chi', yic syactej viñ oñ sb'uchani? ¿Tas yaj jun viñ ch'oc choñab'il chi', yuj chi' sb'uchvaj viñ d'a eb' soldado yic Dios Pitzan? xchi viñ.

27 Ix yalanxi eb' icha ix yutej yalan d'a sb'ab'elal tas tz'ac'ji d'a junoc mach smilancham jun viñ ajc'ol chi'. **28** Ayic van sc'anb'an viñaj David chi' d'a eb' ix alan chi', ix yab'an viñaj Eliab viñ yuc'tac viñ, ix te cot yoval viñ, ix yalan viñ icha tic:

—¿Tas tzul a c'ulej d'a tic? ¿Mach ix ac'can yil jayvañ noc' a calnel d'a tz'inan luum chi'? Vojtac to nivan elc'och a naani, palta chuc a pensar, toñej tzul il tas tz'aj yoch oval tic, xchi viñ.

29 —¿Tom ay tas van ex vutan jun? ¿Tom ay yovalil in c'anb'ani? xchi viñaj David chi'.

30 Ix lajvi chi', ix b'at sc'anb'an viñ d'a junxo viñ. Añeja' icha chi' ix yutej junxo viñ chi' yalan d'a viñ.

31 Axo eb' ix ab'an tas ix yal viñaj David chi', ix b'at eb' yal d'a viñaj Saúl chi', yuj chi' ix avtaj viñaj David chi' yuj viñ. **32** Ix yalan viñ d'a viñaj Saúl chi':

—Mamin, mocab' chab'ax a c'ool yuj jun viñ filisteo chi'. Ol in b'at a in a checab' in tic, ol vac' oval yed' viñ, xchi viñ.

33 —Max yal-laj a b'at ac' oval yed' jun viñ filisteo chi', yujto quelem unin ach, palta a jun viñ chi', toxonton ac'um oval viñ yictax ix cotoch viñ quelemal, xchi viñaj Saúl chi'.

34 Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

—A in a checab' in tic, ayic tzin tañvan noc' scalnel viñ in mam, ay b'aj sjavi noc' choj, ma noc' oso yic tzul yic'anb'at noc' calnel chi' noc', **35** tzin b'at d'a spatic noc', tzin toc'anec' noc' calnel chi' d'a noc'. Tato scot noc' d'ayin, tzin och yub'-naj d'a yalañ sti' noc', tzin milan-cham noc'. **36** Yuj chi', taxoñej a junoc noc' choj, ma junoc noc' oso, schamñej noc' vuuj. Icha chi' ol vutej jun viñ ch'oc choñab'il chi'. ¿Tas yuj sb'uchvaj viñ d'a eb' soldado yic Dios Pitzan? **37** A Jehová tzin colan d'a noc' choj yed' d'a noc' oso chi', añeja'

ol in colan d'a jun viñ filisteo chi', xchi viñ.

Ix yalan viñaj Saúl chi' d'a viñ:

—Ixíc an, aocab' Jehová ol och ed'oc, xchi viñ.

38 Elañchamel ix yiq'uel spichul viñaj Saúl yic oval ayoch yuuj, ix schecan viñ ac'jococh d'a viñaj David chi'. Ix ac'jiq'ue jun q'uen xumpil nab'a bronce d'a sjolom viñ, ix ac'jipaxoch jun q'uen coraza d'a sñi' sc'ol viñ. **39** Ix lajvi chi', ix yac'anoch jachan q'uen espada viñ d'a snañal, ix yac'lan viñ sb'eyi. Maj yal-laj sb'ey viñ yed'oc, yujto mañ c'ajanoc viñ. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj Saúl chi'.

—Max yal-laj in b'ey yed' juntzañ tic, mañ in c'ajanoclay yed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix yiq'uel masanil juntzañ chi' viñ d'ay, ix b'at viñ b'ian. **40** Añej jun te' sc'ococh viñ ix yic'a', ix sic'an-q'ue oye' c'olan q'uen q'ueen viñ d'a sti' a a', ix yac'anem q'uen viñ d'a yol jun syune' pa, yed'nac jun ch'añ mejmeech viñ, ix snitzanb'at sb'a viñ d'a slac'anil jun viñ filisteo chi'. **41** Añeja' jun viñ filisteo chi', ix snitzcot sb'a viñ d'a slac'anil viñaj David chi', b'ab'el jun viñ ed'jinac smaclub' jul-lab' viñ yuuj. **42** Ayic ix iljicot viñaj David chi' yuj jun viñ filisteo chi', ix yilan viñ to te vach' yilji snivanil viñ, palta malaj yelc'och viñ d'a viñ, yujto quelem unin viñ. **43** Ix yalan viñ icha tic d'a viñaj David chi':

—¿Tom tz'i' in tzila' yuj chi' tzach cot d'ayin yed' te' a te' chi'? xchi viñ.

Ix syamanoch viñ scatab'an viñaj David chi' d'a sb'i sdiosal. **44** Ix yalan viñ:

—Cotañ d'a tic, ol vac' a chib'ejal schib'at noc' ostoc yed' noc' chium noc', xchi viñ d'a viñ.

45 Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

—A ach tic tzach cot ac' oval ved'oc yed' q'uen espada yed' q'uen a lanza yed' pax q'uen a cotac lanza. A inxo tic tzin javi vac' oval ed'oc yed' spoder Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ soldado israel oñ tic, aton malaj yelc'och alani. **46** A ticnaic, a Jehová ol ach ac'anoch d'a yol in c'ab'. Ol ach in milchamoc, ol in xicanel a jolom. Ol vac'anpax snivanil eb' etchoñab' tic schib'at noc' ostoc yed' noc' chium noc'. Icha chi' ol aj yojtacanel masanil anima d'a yolyib'añq'uinal tic to a co Diosal a oñ israel oñ tic, Dios d'a val yel.

47 Masanil eb' anima molanec' tic, ol nachajel yuj eb' to mañoc q'uen espada, mañoc q'uen lanza syac'lab'ej Jehová yic scolanel eb' schoñab'. A jun oval tic yic Jehová, a' ol ex ac'anoch d'a yol co c'ab', xchi viñ d'a viñ.

48 Ix cot viñ filisteo chi' d'a yichañ viñaj David chi', añeja' viñaj David chi' elañchamel ix b'atpax viñ d'a yichañ viñ. **49** Ix yac'anemb'at sc'ab' viñaj David chi' d'a yol spa, ix yic'an-q'ueta jun q'uen q'ueen viñ, ix yac'anoch q'uen viñ d'a yol smejmeech chi', ix sjulan q'uen viñ. A val d'a snañal sat viñ filisteo chi' ix och q'ueen, ix can ch'apnaj q'uen d'a snañal sat viñ chi', ix telvi viñ, lachan ix aj viñ d'a sat luum. **50** Icha chi' ix aj yac'ji ganar viñ yuj viñaj David chi'. Añej yed' jun c'olan q'uen q'ueen yed' jun ch'añ mejmeech ix milji viñ yuj viñ. Malaj yespada viñaj David chi', **51** yuj chi' ix b'at lemnaj viñ b'aj ayec' viñ filisteo chi', ix yic'anq'ueta q'uen yespada viñ viñ d'a yol yatut. A yed' q'ueen ix xiquel sjolom viñ filisteo chi' viñ.

Ayic ix yilan eb' filisteo to toxo ix cham jun viñ nivan yelc'och d'a scal eb' chi', ix el lemnaj eb'.

52 Axo yic ix yilan eb' soldado Israel yed' eb' yic Judá, ix el yav eb', ix b'at eb' d'a spatic eb' filisteo chi', masanto ix c'och eb' d'a sti' choñab' Ecrón. D'a masanil yoltac b'e sb'atñej d'a Saaram, sc'och d'a Gat yed' d'a Ecrón chi', toxoñej tel-tumb'a ix ajcan snivanil eb' soldado filisteo schami.

53 Ix lajvi sb'at tzac'an eb' israel d'a spatic eb' filisteo d'a juntzañ lugar chi', ix meltzaj eb' yiq'uelta masanil tastac ay d'a yol scam-pamento eb' filisteo chi'. 54 Ix yic'anq'ue sjolom jun filisteo chi' viñaj David chi', ix yic'anb'at viñ d'a Jerusalén. Ix yic'anpaxel q'uen syamc'ab' viñ filisteo chi' viñ, ix yac'anoch q'uen viñ d'a yol smantiado.

55 Ayic ix yilan viñaj Saúl sb'at viñaj David yac' oval yed' viñ filisteo chi', ix sc'anb'an viñ d'a viñaj Abner, yajalil eb' soldado:

—Abner, ¿mach smam jun viñ quelem tic? xchi viñ.

56 Mamin rey, mañ vojtaocclaj, xchi viñaj Abner chi'.

—Scan d'a yol a c'ab' a c'an-b'ani mach ay yic viñ, xchi viñ rey chi'.

57 Ayic van smeltzaj viñaj David chi', ayic toxo ix chamcan viñ filisteo chi' yuj viñ, yed'nac sjolom viñ chi' viñ, axo viñaj Abner ix ic'anb'at viñ d'a viñaj Saúl chi'. 58 Ix sc'an-b'an viñaj Saúl chi' d'a viñ:

—Ach quelem, ¿mach a mam? xchi viñ. Ix tac'vi viñaj David chi':

—Yuninal in viñaj Isaí, viñ a checab' cajan d'a Belén, xchi viñ.

Ix yamigoej sb'a viñaj David yed' viñaj Jonatán

18 1 Ayic ix lajvi slolon viñaj David yed' viñaj Saúl chi', axo viñaj Jonatán yuninal viñaj Saúl chi', te vach' ix yil viñaj David chi' viñ icha val syutej syailan sb'a. 2 Añeja' viñaj Saúl chi', a d'a jun c'u chi', ix yac'canoch yopisio viñaj David chi' viñ, majxo yac'laj meltzaj viñ viñ d'a spat smam. 3 Ix yac' sti' viñaj Jonatán d'a viñaj David chi' to vach' ol yil-laj sb'a eb' viñ d'a masanil tiempo, yujto te xajan viñaj David chi' yuj viñ. 4 Ix yic'anpaxel masanil spichul viñaj Jonatán yic oval ayoch yuuj, ix yac'an viñ d'a viñaj David chi' yed' q'uen yespada, jul-lab' yed' cincho ayoch d'a snañal viñ.

5 Masanil b'aj ix checji viñaj David yuj viñaj Saúl chi' d'a oval, te vach'ñej ix elc'och viñ, yuj chi' ix ac'jioch viñ yajalil d'a jun macañ eb' soldado. Yuj chi' ix te tzalaj eb' soldado yed' eb' ayoch yopisio yuj viñaj Saúl chi'.

Ix chichon sc'ol viñaj Saúl d'a viñaj David

6 Ayic ix jax eb' soldado smasanil d'a oval, ayic toxo ix chamcan viñ filisteo yuj viñaj David chi', ix laj elta eb' ix ix d'a junjun choñab' yic schaan eb' ix sjavi viñaj rey Saúl chi'. Sq'ue chennaj eb' ix tz'el'ta eb' ix, stziñan q'uen spandereta eb' ix yed' q'uen splatillo. 7 Van sb'itan eb' ix tz'el'ta eb' ix, syalan eb' ix icha tic:

Smilal eb' ajc'ool ix smilcham viñaj Saúl.

Lajlajuñ miltac ix smilcham viñaj David, xchi eb' ix.

8 A jun chi', te ya ix och ix yab' viñaj Saúl chi', yuj chi' ix chichon-q'ue sc'ool viñ, ix yalan viñ:

—Ste ic'jivalchaañ viñaj David d'a vichañ, yuj chi' syal eb' ix ix tic to lajlajuñ miltac ix smilcham viñ, a inxo tic jayeñej mil ix in milchamoc. Jab'xoñej val yoch viñ tic reyal in q'uexuloc, xchi spensar viñ chi'.

9 Atax ta' ix ochcan chi'an sc'ol viñ d'a viñaj David chi'.

10 Axo d'a junxo c'u, ix och jun espíritu chuc yuj Jehová d'a viñaj Saúl chi', ix och locoax viñ d'a sdes-pacho, ix och ijan viñaj David schalan te' arpa, ichataxon sc'ulej, yed'q'ue jun q'uen lanza viñaj Saúl chi'. 11 Ix cot val numnaj d'a sjolom viñ ix yila', ix sjulanoch q'uen slanza viñ chi' d'a viñaj David chi', yic tz'ochcan ch'apnaj viñ yed' q'uen d'a sat pat chi' snaan viñ, palta chael ix scol sb'a viñaj David chi'.

12 Ix xivq'ue viñaj Saúl d'a viñaj David chi', yujto a Jehová ayoch yed' viñaj David chi', axo pax yed' viñ jun, mañxo ayoc ochlaj Jehová chi'.

13 Yuj chi', mañxooc d'a spat viñ chi' ix munlaj viñaj David chi', palta to ix yiq'uel viñ viñ d'a stz'ey. Ix yac'anoch viñ viñ yajalil d'a jun mil eb' soldado, aton viñ ed'jinac eb' ayic ix xid'ec' eb' d'a oval. 14 Yalñej b'aj ix ec' viñaj David chi', vach'ñej tz'aj yelc'ochi, yujto a Jehová ayoch yed' viñ. 15 Yuj chi' ix te vach' xiv viñaj Saúl chi' d'a viñ. 16 Masanil eb' israael yed' eb' aj Judá, te xajan viñaj David chi' yuj eb'. Ste tzalaj eb' yed' viñ yujto a viñ scuchb'an eb' d'a oval.

17 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj David chi':

—Svac' ix b'ab'el visil scuchan Merab etb'eyumoc, añej to jelanñej

tzutej a b'a d'a oval, tzac'an oval kuj a oñ schoñab' oñ Jehová tic, xchi viñ.

Ix sna viñaj Saúl icha chi' yujto malaj sgana viñ yoch smul smilan viñaj David chi', vach' ama tato a eb' filisteo smilan viñ snaan viñ.

18 Ix tac'vi viñaj David chi':

—Mamin rey, malaj jab'oc velc'ochi, mañ nivanoclay yelc'och in mam yed' eb' in c'ab' voc d'a scal eb' quetisraelal yic tzin och a ñi'oc, xchi viñ.

19 Axo yic ix c'och stiempoal yac'an ix yisil viñaj Saúl chi' yetb'eyumoc viñ, aton ix Merab, axo d'a viñaj Adriel aj Mehola ix yac' ix viñ.

20 Axo junxo ix yisil viñ scuchan Mical, te ay sgana ix d'a viñaj David chi'. Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' icha chi', te vach' ix yab' viñ. 21 Yuj chi' ix snaan viñ to ol yac' junxo ix yisil viñ chi' yetb'eyumoc viñaj David chi', yic vach' yuj ix ol miljoccham viñaj David chi' yuj eb' filisteo. Ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj David d'a schaelal:

—A ticnaic, val yel ol ach och in ñi'oc, xchi viñ.

22 Ix stz'acan yal viñ d'a eb' viñ ayoch d'a yopisio yuuy:

—Tzex lolon yed' viñaj David e ch'ocoj, tzejalan d'a viñ icha tic: A viñ rey, tzach ste xajanej viñ, tzach co xajanejpax a oñ tic. Yuj chi' ach ochocab' sñi'oc viñ rey chi', xe chi d'a viñ, xchi viñaj Saúl chi'.

23 Ix b'at eb' viñ ay yopisio chi' yal juntzañ chi' d'a viñaj David chi', ix tac'vi viñ d'a eb' icha tic:

—Am e naani to secojtac voch sñi'oc viñ rey chi', ina to meb'a' in, malaj jab'oc velc'ochi, xchi viñ.

24 Ix lajvi chi', ix b'at eb' schecab' viñaj Saúl chi' yal d'ay, tas ix aj yalan

viñaj David chi'. **25** Ix yalanxi viñaj Saúl chi' d'a eb' ay yopisio chi':

—Alec d'a viñ, max stuplaj ix visil tic viñ icha sb'eyb'al eb' anima, añej syic'cot 100-oc sjolom svinaquil eb' viñ filisteo viñ d'ayin. Icha chi' tz'aj in pacan in b'a d'a eb' vaje'ol chi', xe chi d'a viñ, xchi viñ rey chi'. Icha chi' ix yutej viñ rey chi' yalani yic smil-jicham viñaj David chi' yuj eb' filisteo chi'.

26 Ix b'atxi eb' ay yopisio chi' yal d'a viñaj David chi'. Ix schaan sc'ol viñ yoch sñi'oc viñ rey chi'. Ayic manto c'ochlaj sc'ual, **27** ix b'at viñaj David chi' yed' eb' soldado, ix smilancham 200 eb' viñ filisteo viñ. Tz'acan ix yic'cot sjolom svinaquil eb' viñ viñ d'a viñaj Saúl chi' yic tz'ochcan viñ sñi'oc viñ. Ix lajvi chi', ix yac'an ix Mical yisil viñaj Saúl chi' yetb'eyumoc viñ.

28 Ix nachajel yuj viñaj Saúl chi', ix yilan viñ to a Jehová ayoch yed' viñaj David chi', ix yilanpax viñ to te xajan viñ yuj ix Mical chi', **29** yuj chi' ix te vach' xivq'ue viñ d'a viñ, ix te vach' och viñ ajc'olal d'a viñ. **30** A eb' filisteo ix te ochñej eb' yac' oval yed' eb' israel, palta a viñaj David chi', te jelan viñ d'a oval d'a yichañ juntzañxo eb' yetyajalil soldado viñaj Saúl d'a juntac el, yuj chi' ix te b'inaj viñ.

Sgana viñ rey smilcham viñaj David

19 **1** Ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj Jonatán yed' d'a eb' ay yopisio to smilcham viñaj David eb'. Palta te xajan viñaj David chi' yuj viñaj Jonatán chi', **2** yuj chi' ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Van snaan viñ in mam ach smilchamoc. Yuj chi' te lista tzutej a b'a

q'uic'an, tza c'ub'ejel a b'a d'a junoc b'aj te c'ub'eltac. **3** Yujto a q'uic'an chi', tzin b'at yed' viñ in mam chi' d'a slac'anil b'aj ayach ec' chi', svalan d'a viñ uuj, tzaxo val d'ayach tas tz'aj yalan viñ, xchi viñ.

4 Ix yalan viñaj Jonatán d'a viñ smam chi' yuj tastac vach' sc'ulej viñaj David chi' icha tic:

—Mamin, mañ vach'oc tato tzach och ajc'olal d'a viñaj David a checab', yujto malaj b'aj tz'och smul viñ d'ayach, yujto nivan tas vach' ix ic' d'a spatic viñ. **5** Ix ila' to ix sb'ec sb'a viñ schami ayic ix smilancham viñ filisteo viñ, icha chi' ix aj scolchaj co choñab' tic yuj Jehová. A jun chi' ix il val. Ix ach te tzalaji. ¿Tas yuj tza na' a milcham viñ, ina to malaj jab'oc smul viñ d'ayach? xchi viñ.

6 Ix scha yab' viñaj Saúl chi' tas ix yal viñaj Jonatán chi', ix yalan viñ:

—Tic svac' can in ti' d'a yichañ Jehová to mañ ol in milcham viñ, xchi viñ.

7 Ix lajvi chi' ix avtaj viñaj David chi' yuj viñaj Jonatán chi', ix yalan viñ tas ix aj yalan viñ smam chi' d'ay. Ix yic'anb'at viñaj David chi' viñ d'a yichañ viñ smam chi', ix ochxi viñ d'a yopisio d'a stz'ey viñaj Saúl chi'.

8 Ix lajvi chi', ix ochxi oval junelxo yed' eb' filisteo, ix elixta viñaj David chi' yac' oval yed' eb', te nivan eb' ix smilcham viñ, yuj chi' ix el lemnaj eb' d'a viñ. **9** Axo pax viñaj Saúl chi', ix ochxi jun espíritu chuc d'a viñ yuj Jehová. C'ojanem viñ d'a yol spat, yed'nacq'ue q'uen slanza viñ, axo viñaj David chi' van schalan te' arpa viñ d'a yichañ viñ rey chi'. **10** Ix yic'anchaañ q'uen slanza viñ rey chi', ix sjulanoch q'uen viñ d'a viñaj David yic tz'ochcan ch'apan viñ d'a sat pat

chi' yuj q'uen yalani, palta ix scol sb'a viñaj David chi', yuj chi' ix b'atcan ch'apan q'uen lanza chi' d'a sat pat chi'. Ix el lemnaj viñaj David d'a jun ac'val chi', ix b'at viñ d'a spat. **11** A d'a jun ac'val chi', ix yal viñaj Saúl chi' to sb'at och staivumal viñaj David chi' d'a spat, yic vach' axo d'a junxo q'uiñib'alil, b'at miljoccham viñ. Axo ix Mical yetb'eyum viñ ix alan d'ay:

—Tato mañ ol a col a b'a d'a jun ac'val tic, q'uiç'an chamnac achxo, xchi ix.

12 Ix lajvi chi', ix yac'anelta jun ch'añ lasu ix d'a jun ventena, ata' ix emta viñaj David chi' yic scolan sb'a.

13 Ix yic'ancot jun sdiosal ix, ix yac'anec' jichan ix d'a sat sch'at viñaj David chi'. Ix yac'anoch juntzañ xil noc' chiva ix jalb'il d'a sjolom jun sdiosal chi', ix yac'anb'at jun sávana ix d'a yib'añ. **14** Ayic ix yac'anb'at eb' schecab' viñaj Saúl b'at syam viñaj David chi', ix yalan ix Mical to penaay viñ. **15** Ix schecanxib'at eb' schecab' viñaj Saúl chi', ix yalan viñ:

—Iq'ueccot viñ d'a sat sch'at chi' d'a tic, a in ol in milcham viñ, xchi viñ.

16 Ix och eb' d'a yol spat viñaj David chi' yic syilan eb', ticni añej jun yechel jichanec' d'a sat ch'at chi', ayoch jun xil chiva sc'añ jolomoc. Ix b'at yalan eb' d'a viñaj Saúl chi'.

17 Ix yalan viñaj Saúl chi' d'a ix Mical chi':

—¿Tas yuj tzin ixtej, tza colanel jun viñ vaje'ol chi'? xchi viñ. Ix tac'vi ix:

—Yujto ix yal viñ d'ayin: Ol ach in milchamoc tato max in a chaeli, xchi viñ, xchi ix.

18 Icha chi' ix aj scolchaj viñaj David chi'. Ix b'at scolan sb'a viñ b'aj

ay viñaj Samuel d'a Ramá. Ix yalan viñ d'a viñ tas ix utaj yuj viñaj Saúl chi'. Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Samuel chi' yed' viñ d'a Naiot yic b'at cajnaj eb' viñ ta'. **19** Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' to a d'a Naiot d'a yol yic Ramá ayec' viñaj David chi', **20** ix yac'anb'at schecab' viñ yic b'at ic'joc-cot viñ. Ayic ix c'och eb' checab' chi', ix yilan juntzañ eb' schecab' Jehová eb', van sb'itan eb' yuj Yespíritu Dios, axo viñaj Samuel chi' scuchb'an eb'. A d'a jun rato chi', ix och Yespíritu Dios d'a eb' schecab' viñaj Saúl chi', ix och eb' d'a scal eb', ix b'itan eb'.

21 Ayic ix yab'an jun chi' viñaj Saúl chi', ix yac'anb'at junxo macañ eb' schecab' viñ. Añeja' ix ochpax eb' d'a scal eb' van sb'itan chi'. **22** Yuj chi', a val viñaj Saúl chi' ix b'at ilanoc, axo yic ix c'och viñ d'a jun nivan uc'b'ila' ay d'a Secú, ix sc'an-b'an viñ b'ajtil ayec' viñaj Samuel yed' viñaj David. Ay mach ix alan d'a viñ to ato d'a Naiot d'a yol yic Ramá ayec' eb' viñ. **23** Yuj chi' ix b'at viñ ta'. Elañchamel ix ochpax Yespíritu Dios d'a viñ, yacb'an van sb'ey viñ, ix och ijan viñ sb'itani masanto ix c'och viñ d'a Naiot chi'. **24** Ix yic'anel spichul viñ yic sreyal, comon animaxoñej ix yutej sb'a viñ d'a yichañ viñaj Samuel chi' ayic ix b'itan viñ chi'. Ichaxoñej chi' ix yutej sb'a viñ ix ec' c'u yed' ix ec' ac'val. A yuj jun chi' ix elta jun lolonel tz'alji: Ipan pax viñaj Saúl ayoch d'a scal eb' schecab' Dios, xchi.

Ix colvaj viñaj Jonatán d'a viñaj David

20 ¹ Ix el lemnaj viñaj David d'a Naiot d'a yol yic Ramá, ix b'at yilan viñaj Jonatán viñ, yic syal viñ d'a viñ:

—¿Tas val in mul? ¿Tom ay val junoc in mul te chuc ix in c'ulej d'a viñ a mam, yuj chi' tzin sayec' viñ yic tzin smilanchamoc? xchi viñ.

2 Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—Mañ jab'oc, mañ ol ach chamlaj. Scham a naani to a masanil tas sc'ulej viñ in mam chi', syalliñej viñ d'ayin, vach'chom nivan yelc'ochi, ma quen-ñej. ¿Tom ijan mañ ol yal viñ d'ayin yuj jun tic? Maay amlaj, xchi viñ.

3 Ix och ijan viñaj David chi' yalani:

—Yojtac viñ a mam chi' to te vach' cac'ani, yuj chi' max yal-laj viñ d'ayach, max yal-laj sc'ol viñ tzoj-taquejeli, yic max ach cusi. Palta yoj-taxo Jehová to ayxo och chamel d'a vib'añ, xchi viñ.

4 Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Tato ay junoc b'aj syal ach in colani, al d'ayin, xchi viñ.

5 Ix tac'vi viñaj David chi':

—A q'ui'c'an tz'och q'uiñ yuj yalji q'uen uj, yovalil tzin em c'ojan in va d'a stz'ey viñ rey chi'. Elocab' d'a a c'ool tzin c'ub'ejcanel in b'a d'a cal-tac te' tic, masanto d'a yemc'ualil chab'ej. **6** Tato tzin sc'anb'ej viñ a mam chi', tzal d'a viñ to a d'ayach ix in c'ana' to tzin b'atcan d'a Belén in choñab', yujto a masanil eb' in c'ab' voc ol ac'anoch q'uiñ ichataxon d'a junjun ab'il. **7** Yic'ocab' tas tzal chi', tato xchi viñ, vach' vic syal chi'. Tato scot yoval viñ jun, syalelc'ochi to naanxo yuj viñ in smilanchamoc.

8 Ina to toxo ix cac' co ti' d'a yichañ Jehová to vach' cac'ani, yuj chi' tzin c'an jun tic d'ayach. Palta tato yel ay in mul, syal in a milanchamoc, mañ yovaliloc tzin ic'b'at d'a yichañ viñ a mam chi', xchi viñ.

9 Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—Mañ a na icha chi', tato ix vab' specal to snib'ej viñ in mam chi' tzach smilchamoc, toxom ix val d'ayach, xchi viñ d'a viñ.

10 —¿Mach pax ol alan d'ayin, tato chuc ol aj stac'voc viñ d'ayach? xchi viñaj David chi'.

11 Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Coñ ved'oc, coñ el d'a spatiquel choñab' tic, xchi viñ.

Ix b'at eb' viñ schavañil. **12** Ayic ix c'och eb' viñ b'aj mañxalaj anima, ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Yojtac Jehová co Diosal to yel svalu'. A q'ui'c'an, ma chab'ej yab' icha tic, tzin c'anb'ej d'a viñ in mam chi', tas nab'il yuj viñ. Tato vach' tas sna' viñ d'a a patic, svalcot ab'i.

13 Tato chuc spensar viñ d'a a patic jun, aocab' Jehová ol ac'an in yaelal tato max val d'ayach yuj tas ol aj a colan a b'a. Axo ticnaic, colvajocab' Jehová ed'oc icha ix aj scolvaj yed' viñ in mam chi'. **14** A ticnaic, tato pitzaninto ol ach ochcan reyal, tzin c'an d'ayach to ol oc' a c'ool d'ayin icha yoq'uelc'olal Jehová d'ayach, mañ ol in a milchamlaj. **15** Tato toxo in cham jun, tzin c'an d'ayach to tza nacot viñtilal d'a masanil tiempo. Ayic ol satjiel eb' ajc'ol yuj Jehová, mocab' satel in b'inaj d'a a macb'en, xchi viñ. **16** Icha chi' ix aj sb'oancan strato viñaj Jonatán chi' yed' viñaj David chi', ol b'eyñejb'at d'a scal yiñtilal viñaj David chi'. Ix yalan viñaj Jonatán chi' icha tic:

Aocab' Jehová tz'ac'an a yaelal tato mañ ol elc'och tas scalcan tic, xchi viñ. **17** Yujto te xajan viñaj David chi' yuj viñaj Jonatán chi', yuj chi' ix yal viñ to svach' b'oexjican jun strato eb' viñ chi'. **18** Ix yalanxi viñaj Jonatán chi':

—Q'ueic'an tz'och q'uiñ yuj yalji q'uen uj, scheclaji to malaj ach yujto secan tz'ajcan b'aj tzach em c'ojan. **19** Palta axo chab'ej d'a yemc'ualil, sb'at a c'ub'ejel a b'a b'aj a c'ub'ej-naquel a b'a junel. Tza tañvej d'a slac'anil q'uen q'ueen scuch Ezel. **20** Tzin julb'at oxec in jul-lab' ta', ichato ay junoc mach b'aj van in jul-vajb'ati. **21** Slajvi chi', svalan d'a viñ in checab': Ixíc b'at ic'cot in jul-lab' chi', xin cham d'a viñ. Tato sval d'a viñ icha tic: A d'a yichañcot tic ay, ic'cot te', ta xin chi, tzach cot d'a jun-c'olal, malaj tas ol ach ic'an syal chi'. Toxo ix vac' in ti' d'a yichañ Jehová to icha chi' ol vutej. **22** Palta tato sval jun: A jun in jul-lab' chi', najatto ay d'a ichañb'at chi', tato xin chi d'a viñ, tzach b'at d'a najat a col a b'a yujto a Jehová tzach checanb'ati. **23** A pax d'a co ti' ix calcan tic jun, a Jehová testigo tz'ajcan d'ay to junel-ñej scalcani, xchi viñ d'a viñ. **24** Ix lajvi chi', ix sc'ub'anel sb'a viñaj David chi' d'a caltac te'. Ayic ix chajiel yich yic tz'och q'uiñ yuj yalji q'uen uj, ix em c'ojan viñaj rey Saúl sva'i. **25** A d'a sat pat ix em c'ojan viñ d'a b'ajtaxon tz'em c'ojan. A d'a yichañ viñ ix em c'ojan viñaj Jonatán, axo d'a stz'ey viñ ix em c'ojan viñaj Abner, axo pax xila viñaj David, malaj mach ix em c'ojan d'ay. **26** A d'a b'ab'el c'u, malaj tas ix yal viñaj Saúl chi', yujto ix sna viñ icha tic: Tecan ay junoc tas mañ vach'oc ix sc'ulej viñaj David chi', maj am yal sb'oan sb'a viñ icha yalan ley d'a ayocto, xchi viñ d'a spensar chi'. **27** Schab'ilxo c'ual yajoch q'uiñ chi', colañej xila viñaj David chi', malaj mach tz'em c'ojan d'ay. Yuj chi' ix

sc'anb'ej viñaj Saúl d'a viñaj Jonatán icha tic:

—¿Tas yuj maj javi viñ yuninal viñaj Isaí chi' vael ticnaic yed' evi? xchi viñ.

28 Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—A viñaj David chi' alan d'ayin evi, **29** tob' masanil eb' sc'ab' yoc viñ snaan q'uiñ yic silab' d'a schoñab', yuj chi' ix avtajb'at viñ yuj jun viñ yuc'tac. Yal viñ d'ayin icha tic: Tato vach' in d'a a sat, cha in b'at vac' tzalajb'oc in c'ool yed' eb' vuc'tac chi', xchi viñ. Yuj chi' max javilaj viñ vael d'a a mexa tic, xchi viñ.

30 Ayic ix yab'an viñ rey icha chi', ix cot yoval viñ d'a viñaj Jonatán chi', ix yalan viñ:

—Mitz' unin ach, b'ajam sic'b'il ach. Vojtac to vach' ac'an yed' viñ yuninal viñaj Isaí chi', yic q'uixvelal tzach ajcan yed' ix a nun. **31** ¿Tom max nachajel jab'oc uuj to yac'b'an pitzan viñ yuninal viñaj Isaí chi', mañ ol ach och reyal yed' pax eb' iñtilal? A ticnaic, ac'b'at sayumal viñ, tzic'ancot viñ d'ayin, ol in milancham viñ, xchi viñ.

32 Ix tac'vi viñaj Jonatán chi' icha tic:

—¿Tas yuj ol cham viñ? ¿Tom ay junoc tas chuc ix sc'ulej viñ, yuj chi' icha chi' tzala'? xchi viñ.

33 Ayic ix yab'an jun chi' viñaj Saúl chi', ix sjulanb'at jun q'uen slanza viñ d'a viñaj Jonatán chi' yic smilancham viñ. Icha chi' ix aj snachajel yuj viñaj Jonatán chi' to a' viñ smam viñ chi', snib'ej viñ smilcham viñaj David chi'. **34** Ix cot yoval viñaj Jonatán chi', ix q'ue jucnaj viñ, ix elta viñ. Majxo valaj viñ yed' eb' viñ d'a schab'il c'ual chi', yujto ix cus viñ yuj viñaj David chi', yujto te chuc

tas ix yal viñaj Saúl chi' ix yab' viñ.
35 D'a val sacb'inaj d'a junxo c'u, ix b'at viñ yil viñaj David chi', icha yaj yalancan eb' viñ, tzac'anoch jun viñ quelem unin yuj viñ. **36** Ix yalan viñ d'a viñ quelem chi':

—Elañchamel ol b'at ic'cot in jul-lab' ol in julb'at tic, xchi viñ.

Ix b'at viñ quelem chi' b'ian. A val sb'at viñ chi', ix julvajib'at viñaj Jonatán chi' d'a yichañb'at viñ.

37-38 Ayic ix c'och viñ b'aj ix em jul-lab' chi', te chaañ ix avaj viñaj Jonatán chi' icha tic:

—Yel a c'ool, mañ ach och vaan, ato d'a ichañb'at ix c'ochi, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ:

—Yelc'olal a b'ati, mañ ach och vaan, xchi viñ.

Ix sic'anq'ue jul-lab' chi' viñ quelem chi', ix yic'ancot viñ. **39** Palta maj nachajel-laj jab'oc yuj viñ tas ix sc'ulej viñaj Jonatán chi', añej viñ ojtannac yed' viñaj David tas yaj jun slolonel chi'. **40** Ix lajvi chi', ix yac'an sjul-lab' viñaj Jonatán chi' d'a viñ quelem chi', ix schecan meltzaj viñ viñ d'a choñab'.

41 Ixñej b'atcan viñ quelem chi', ix elcancot viñaj David d'a spatic q'uen q'ueen. Ixñej elta viñ chi', oxel ix em ñojan viñ d'a yichañ viñaj Jonatán chi'. Ix lajvi chi' ix stz'ub'lanelta sti' eb' viñ, ix oc' eb' viñ schavañil, ix sic'sic'an val viñaj David chi' yoq'ui. **42** Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Jonatán chi' d'a viñ:

—Ixix, junc'olal a b'ati yujto a co ti' ix cac' co chavañil, d'a yichañ Jehová ix cala'. Ix co c'an d'a Jehová chi' to ayñejacob'och qued'oc co chavañil yed' eb' quñtilal yic tz'elcanc'och b'aj ix cac' co ti', yic vach'ñej pax cac'ani yed' eb' quñtilal, xchi viñ.

Ix lajvi chi', ix b'atcan viñaj David chi', axo viñaj Jonatán chi' ix meltzajcancot viñ d'a choñab'.

Ix el viñaj David d'a viñaj Saúl

21 ¹ Ix lajvi chi', ix b'atcan viñaj David chi' d'a choñab' Nob, ix ec' viñ d'a viñaj sacerdote Ahimelec. Ix xivq'ue viñ sacerdote chi' ayic ix ul schaan viñaj David chi' viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—¿Tas yuj a achñej tzach javi, malaj junoc mach ed'nac? xchi viñ d'a viñaj David chi'.

² Ix tac'vi viñaj David chi':

—Atoni, yujto ay tas ix schec viñ rey ul in c'ulej, palta snib'ej viñ to malaj mach tz'ojtacaneli, axo pax eb' viñ ajun ved' jun, ix val d'a eb' viñ b'ajtil ol vil-lajxi in b'a yed' eb' viñ. **3** A ticnaic, ¿ay am jab'oc tas sco va d'ayach? Ac' oyeoc co pan, ma yalñej tas ayec' d'ayach, xchi viñ.

⁴ Ix tac'vi viñ sacerdote chi':

—Malaj ixim comon pan ayeq'ui. Ay ixim, palta a ixim tz'ac'jioch d'a yichañ Jehová. Syal vac'an ixim d'ayach, tato vach' yaj eb' viñ ajun chi' ed'oc, tato maj vay eb' viñ yed' eb' ix ix, xchi viñ.

⁵ Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

—Ayxotax scan eb' ix cuuj, chab'-jitax oñ coti. Vach'chom yel, mañ yicoc Jehová jun co checnab'il tic, palta yictax oñ coti, vach'xo yaj eb' viñ ved'nac chi' icha yalan ley, yuj chi' yel vach'xo yaj eb' viñ ticnaic, xchi viñ.

⁶ Ix lajvi chi', ix yac'an ixim pan yic Dios viñ sacerdote chi' d'a viñ. Malaj junocxo macañ ixim pan ay d'a yol sc'ab' viñ sacerdote chi', añej ixim toxo ix ic'jiel d'a yichañ Dios d'a sat mexa yic tz'ochixpaxcan ixim

c'ac'to sq'uexuloc. **7** A d'a jun c'u chi', ayec' jun viñ schecab' viñaj Saúl d'a slac'anil scajnuv' Dios, yujto ay tas ayoch d'a yib'añ viñ. A jun viñ chi', edomita viñ, Doeg sb'i viñ, yajal yaj viñ d'a scal eb' stañvumal scalnel viñaj Saúl chi'.

8 Ix yalan viñaj David chi' d'a viñaj Ahimelec chi' icha tic:

—¿Ay am junoc q'uen lanza, ma junoc q'uen espada ayec' d'ayach? Yujto d'a elañchamel xoñej ix aj in checjicot yuj viñ rey chi', yuj chi' majxo yal vic'ancot q'uen vespada, ma junocxo q'uen yamec'ab', xchi viñ.

9 Ix tac'vi viñ sacerdote chi':

—A d'a tic ayec' q'uen yespada viñaj Goliat, viñ filisteo a milnac-cham d'a sch'olanil yic Ela. A d'a tic ayec' q'ueen, pichanoch jun c'apac d'a q'ueen, ayec' q'uen d'a spatic c'apac chaleca. Syal ic'anb'at q'ueen. Tato max scha a c'ol q'uen jun, mañ-xalaj junocxo q'uen ay d'ayin, xchi viñ d'a viñ.

Ix tac'vi viñaj David chi', ix yalan viñ:

—Malaj junocxo q'uen lajan yed' jun q'ueen chi'. Ac' q'uen d'ayin, xchi viñ.

10 Añeja' d'a jun c'u chi' ix b'atñej viñaj David chi' sc'ub'ejel sb'a d'a viñaj Saúl chi', ix c'och viñ d'a choñab' Gat b'aj rey viñaj Aquis.

11 Axo eb' schecab' viñaj Aquis chi' ix alan icha tic:

—A jun viñ tic aton viñaj David, icha rey yaj viñ d'a Israel. Aton viñ sb'itaj yuj eb' ix ix ayic sq'ue chennaj eb' ix, syalan eb' ix icha tic:

Smilal eb' ajc'ol ix smilcham viñaj Saúl.

Lajlajuñ miltac ix smilcham viñaj David, xchi eb' ix, xchi eb'.

12 Ix cham val yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj David chi', yuj chi' ix xiv viñ d'a viñaj Aquis chi'.

13 D'a yichañ eb' ix q'uexvi yilji viñaj David chi', ix yesanoch sb'a viñ quistalil, comonxoñej stz'ib'ej ch'acan spatictac puerta viñ, tz'emta jililloc yal sti' viñ d'a xil sti'. **14** Ix yalan viñaj Aquis chi' d'a eb' schecab' chi':

—Tato ix eyila' to quistal jun vinac tic, ¿tas yuj ix eyic'cot viñ d'ayin? **15** ¿Tocval malaj eb' quistal d'a tic, yuj chi' ix eyic'cot junxo viñ tic yic tzul yac' squistalil viñ chi' d'a yol in pat tic? xchi viñ.

22 **1** Ix elxi viñaj David chi' ta', ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ d'a jun q'uen ñaq'ueen d'a yol yic Adulam. Ayic ix yab'an eb' viñ yuc'-tac viñ yed' eb' sc'ab' yoc viñ b'aj ayec' viñ, ix b'at eb' viñ sc'ub'ejel sb'a yed' viñ. **2** Ix c'ochpax eb' tz'ix-taxi, masanil eb' ay sb'oc yed' eb' ay schab'c'olal. A viñaj David chi' ix och yajalilloc eb'. Ay am junoc 400 eb' viñ vinac d'a smasanil.

3 Spetoj viñaj David d'a Adulam chi', ix c'ochcan viñ d'a Mizpa, d'a yol yic Moab. Ix yalan viñ d'a viñ sreyal Moab chi' icha tic:

—Tzin tevi d'ayach to scan viñ in mam yed' ix in nun ed'oc masanto ol vil tas ol in yutej Dios, xchi viñ.

4 Icha chi' ix aj yic'anb'at smam snun viñ chi' d'a yichañ viñ sreyal Moab chi'. A yed' viñ ix aj eb' yac-b'an ayec' viñaj David chi' scol sb'a d'a jolomtac vitz. **5** Axo viñaj Gad, schecab' Dios ix alan d'a viñaj David chi' icha tic:

—Mañ ach can d'a tic yuj a colan a b'a, palta meltzajañ d'a yol yic Judá, xchi viñ.

Icha chi' ix aj sb'at viñaj David, masanto ix c'och viñ d'a jun caltac te' d'a yol yic Haret.

Ix miljicham eb' sacerdote d'a Nob

6 Ay jun c'ual, c'ojanem viñaj Saúl d'a yich jun te' tamarisco d'a jolom vitz d'a Gabaa, lac'b'ilq'ue q'uen slanza viñ yuuj, oyanoch eb' yajalil soldado d'a spatic viñ. Ata' ix yab' viñ to ix checlaj b'aj ayec' viñaj David yed' eb' soldado. 7 Yuj chi' ix yal viñ d'a eb' soldado oyanoch d'a spatic chi':

—Ex vetchoñab' yiñtilal Benjamín, ab'ec tas ol vala': ¿Tom tzeyac'och d'a e c'ool to a viñ yuninal viñaj Isaí chi' ol ac'an e luum yed' te' eyuva? ¿Tom e masanil ol ex och d'a comandanteal yed' d'a capitanil yuj viñ? 8 Yuj chi' e masanilxoñej a ex ayex ec' tic tzex och ajc'olal d'ayin. Malaj mach tz'alan d'ayin, tato a viñ vuninal toxo ix yac' strato viñ yed' viñ yuninal viñaj Isaí chi'. Malaj junoc ex ayex ec' tic tzex och jab'oc ilc'olal vuuj. Malaj junoc ex tzeyal d'ayin tato toxo ix och viñ vuninal chi' yac'an sc'ol jun in checab', yic tz'och ajc'olal d'ayin in smilan icha sc'ulej ticnaic, xchi viñaj Saúl chi'.

9 Aypaxoch viñaj Doeg aj Edom d'a scal eb' schecab' viñaj Saúl chi', yuj chi' ix tac'vi viñ icha tic:

—Ix vil viñ yuninal viñaj Isaí chi' ayic ix b'atcan viñ d'a Nob, ix c'och viñ d'a viñaj Ahimelec yuninal viñaj Ahitob. 10 A viñaj Ahimelec chi', ix sc'anb'ej viñ d'a Jehová yuj viñaj David chi', ix ac'li svael viñ yuj viñ. Ix yac'anpax q'uen yespada viñaj Goliat viñ filisteo viñ d'a viñ, xchi viñaj Doeg chi'.

11 Yuj chi' ix schecan viñ rey chi' avtaj viñaj sacerdote Ahimelec chi' yed' masanil eb' viñ sacerdote ay d'a Nob chi', aton eb' viñ sc'ab' yocto sb'a yed' viñaj Ahimelec chi'. Ayic ix c'och eb' viñ smasanil d'a yichañ viñ rey chi', 12 ix yalan viñ d'a viñaj Ahimelec chi':

—Ach yuninal viñaj Ahitob, ab' tas ol vala', xchi viñ.

—Ayinec' d'a yol a c'ab' mamin rey, xchi viñaj Ahimelec chi'.

13 Ix sc'anb'an viñaj Saúl chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj ayach och ajc'olal d'ayin yed' viñ yuninal viñaj Isaí chi'? Ix ac' svael viñ, ix ac'anpax jun q'uen espada d'a viñ, ix a c'anb'an d'a Dios yuj viñ, yic tz'och viñ ajc'olal d'ayin yic tzin smilani, ichtaton sc'ulej viñ ticnaic, xchi viñ.

14 Ix yalan viñaj Ahimelec chi' d'a viñ rey chi':

—Mamin rey, ¿mach junoc d'a scal eb' a checab' sc'anab'ajej val icha viñaj David, añejtona' to a ñi' pax viñ, yajal pax yaj viñ d'a scal eb' a tañvumal, te nivan pax yelc'och viñ d'a a palacio? 15 ¿Tocval b'ab'elto tzin c'anb'ej d'a Dios yuj viñ? Mamin rey, malaj b'aj tzin och ajc'olal d'ayach, yuj chi' mocab'a tas tza na' d'a in patic yed' d'a spatic eb' in c'ab' voc, yujto mañ vojtcac jab'oc tas yaj jun lolonel tic, xchi viñ.

16 Palta d'a yelc'olal ix yal viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Añejto tzac'och d'a a c'ool to ol ach cham yed' masanil eb' a c'ab' oc tic, xchi viñ.

17 A val d'a jun rato chi' ix schecan eb' stañvumal viñ rey chi', ix yalan viñ:

—Mileccham masanil eb' viñ sacerdote yic Jehová tic, yujto ayoch eb' viñ yed' viñaj David chi'. Yojtac eb' viñ to tz'el viñ elalal d'ayin, palta maj yal-laj eb' viñ vab'i, xchi viñ.

Palta a eb' soldado stañvumal viñ rey chi', maj yal-laj sc'ol eb' ix smilcham eb' viñ sacerdote yic Jehová chi'. **18** Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Doeg chi':

—Milcham eb' viñ a ach tic, xchi viñ.

Ix och ijan viñaj Doeg chi' smilancham eb' viñ sacerdote chi'. A d'a jun c'u chi', **85** eb' vinac tz'ac'anoch c'apac chaleca nab'a lino ix smilcham viñaj Doeg chi'. **19** D'a elañchamel, ix ochpax viñ d'a yol choñab' Nob, aton schoñab' eb' viñ sacerdote chi', a yed' q'uen espada ix smilcham masanil eb' vinac viñ, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ato yalji. Ix smilpaxcham noc' vacax viñ, noc' b'uru yed' noc' calnel. **20** Palta ay jun viñ yuninal viñaj Ahimelec, scuchan Abiatar, ix yac' ganar viñ yel lemnaj b'aj van yoch chamel chi', ix b'atcan viñ b'aj ayec' viñaj David. **21** A' viñ ix alan d'a viñaj David chi' to a masanil eb' viñ sacerdote yic Jehová, toxo ix miljicham eb' viñ yuj tas ix yal viñaj Saúl. **22** Ix yalan viñaj David chi':

—A jun chi' vojtaxoni, yujto a d'a yic chi' ix vila' to ayec' viñaj Doeg ta', yuj chi' ix in na'a to a viñ ol alan d'a viñaj Saúl chi'. A ticnaic, vuuj ix cham masanil eb' a c'ab' oc chi', **23** palta jun, canañ ved' d'a tic. Mañ ach xivoc, yujto a viñ ayoch ajc'olal chi' d'ayach, aypaxoch viñ ajc'olal d'ayin, palta vach' aj ved' d'a tic, xchi viñ.

A viñaj David ix colanel choñab' Keila

23 ¹ Ay jun c'ual ix och eb' filisteo yac' oval d'a choñab' Keila, ix elc'ajb'at strigo eb' toto val ix stequ'ueli, yuj chi' ayic ix yalan jun tic eb' d'a viñaj David, ² ix b'at sc'an-b'an yab' viñ d'a Jehová icha tic:

—¿Tzam in a chab'at vac' oval yed' juntzañ filisteo chi'? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová:

—Ix ic ac' oval, tza colancanel choñab' Keila tic, xchi d'a viñ.

³ Axo eb' viñ ajun yed' viñaj David chi', ix yal eb' d'a viñ icha tic:

—Ina to d'a xivc'olal ayoñec' d'a Judá tic, ocxom val to tzoñ b'at cac' oval yed' eb' filisteo d'a choñab' Keila, xchi eb'.

⁴ Yuj chi' ix sc'anb'ejxi viñ d'a Jehová. Ix tac'vixi d'a viñ, ix yalani:

—Ix ic d'a choñab' Keila chi'. A in ol vac'och eb' filisteo chi' d'a yol a c'ab', xchi.

⁵ Yuj chi' ix b'at viñaj David chi' yed' eb' soldado ajun yed'oc d'a choñab' Keila chi'. Ata' ix yac' oval eb' yed' eb' filisteo chi'. Ix ac'ji ganar eb' yuj eb', yuj chi' ix yic'canec' smolb'etzal noc' eb' smasanil. Icha chi' ix aj scolchajcanel eb' cajan d'a Keila chi'.

⁶ A viñaj Abiatar yuninal viñaj Ahimelec, viñ ix el lemnajoc, ix c'och viñ b'aj ayec' viñaj David d'a choñab' Keila chi', yed'nac jun chaleca viñ.

⁷ Ix alchaj d'a viñaj Saúl to a d'a choñab' Keila ayec' viñaj David chi'. Ix snaan viñ icha tic: A ticnaic toxo ix ac'ljioch viñaj David chi' d'a yol in c'ab' yuj Dios, yujto toxo ix b'at smac'b'ejcanoch sb'a viñ d'a yol jun choñab' to te vach' yajoch spuertail smacchaji, xchi viñ.

8 Ix lajvi chi', ix yavtan masanil eb' soldado viñ, yic sb'at oymitaj viñaj David chi' yed' eb' soldado d'a Keila yuj eb' yalani. 9 Palta ix yoj-taquejel viñaj David chi' to van scot viñaj Saúl yac' oval yed' viñ, yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj sacerdote Abiatar to syic'cot c'apac chaleca viñ yic sc'anb'ej eb' d'a Jehová. 10 Ix yalan viñaj David chi' icha tic:

—Mamin Jehová, co Diosal ach a oñ israel oñ tic, a in a checab' in tic ix vab'i to a viñaj Saúl van snaan viñ ul satel choñab' Keila tic vuuj. 11 ¿Ol am javoc viñ icha ix aj vab'ani? ¿Ol am in yac'och eb' cajan d'a choñab' Keila tic d'a yol sc'ab' viñ? Tzin tevi d'ayach Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, to tzal d'ayin, xchi viñ.

Ix yalan Jehová chi':

—A viñaj Saúl chi' van scot viñ, xchi.

12 Ix sc'anb'anxi viñaj David chi' d'a Jehová chi':

—¿Ol am in yac'och eb' aj choñab' Keila tic yed' eb' in soldado d'a yol sc'ab' viñ? xchi viñ.

Ix yalanxi Jehová chi':

—I', ol ex yac'och eb', xchi.

13 Yuj chi' ix el viñaj David yed' eb' soldado chi', ay am junoc 600 eb'. Ch'occh'oc b'aj ayec' eb' d'a juntac el. Ayic ix c'ochxi yab'ixal d'a viñaj Saúl chi' to toxo ix el eb' d'a choñab' Keila chi', majxo b'atljaj viñ ta'.

Ix b'atcan viñaj David d'a tz'inan luum

14 Yuj chi' ix aj viñaj David chi' d'a juntzañ q'uen ñaq'ueen d'a siquil luum d'a yol yic Zif. Vach'chom ix saychajec' viñ yuj viñaj Saúl chi' d'a junjun c'u, palta maj ac'ljilaj viñ yuj Dios d'a yol sc'ab' viñ. 15 Ayic ix yab'an specal viñaj David chi' to

añeja' sayjiec' viñ yuj viñaj Saúl chi' yic smilanchamoc, ix canxoñej viñ d'a Hores, d'a tz'inan luum d'a yol yic Zif chi'.

16 Ay jun c'ual ix b'at viñaj Jonatán yil viñaj David d'a Hores chi'. Ix ac'ji stec'anil viñaj David chi' yuj viñ yic syac'anocho Dios viñ yipoc sc'ool. 17 Ix yalan viñ d'a viñaj David chi' icha tic:

—Mañ ach xivoc, yujto mañ ol ach ilchajlaj yuj viñ in mam chi'. Yujto a ach tic, ol ach ochñej co reyaloc a oñ israel oñ tic, a inxo ol in och d'a schab'il yajalil d'ayach. A jun tic yoj-tacxopax viñ in mam chi', xchi viñ.

18 Ix snaanxicot strato eb' viñ schavañil d'a yichañ Jehová. Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñaj Jonatán chi' d'a spat, axo pax viñaj David chi', ix canñej viñ d'a Hores chi'. 19 Axo eb' cajan d'a Zif chi' ix b'at alan d'a viñaj Saúl d'a Gabaa, ix yalan eb':

—A viñaj David, ayec' viñ sc'ub'ejel sb'a d'a yol co mach'en, d'a juntzañ q'uen ñaq'ueen d'a svitzal Haquila, d'a Hores, d'a stojolal sur d'a choñab' Jesimón. 20 Yuj chi' mamin rey, tato syal a c'ool tzach b'at ta', syal tzach b'ati, ol co ch'ox viñ d'ayach, xchi eb'.

21 Ix yalan viñaj Saúl chi' d'a eb':

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ, yujto tz'oc' e c'ool d'ayin. 22 A ticnaic, sval d'ayex to b'at eyil val b'ajvaltli ayec' viñ, mach ix ilani, yujto svab'i tob' te jelan viñ scolan sb'a. 23 Tzeyil val sic'lab'il b'aj val sc'ub'ejel sb'a viñ chi', tzul eyalanxi d'ayin d'a sjichanil, icha chi' ol aj in b'at eyed'oc. Tato yel ayec' viñ ta', ol b'at in sayec' viñ d'a scal masanil yol yic Judá, xchi viñ.

24 Ix b'ab'laj pax eb' aj Zif chi' d'a schoñab', axo viñaj Saúl chi' tzac'anto ix b'at viñ yed' eb' soldado. Axo pax viñaj David chi', ayec' viñ yed' eb' viñ ajun yed'oc d'a Maón, d'a tz'inan luum, d'a ac'lic d'a stojolal sur d'a choñab' Jesimón.

25 Yuj chi' ix b'at viñaj Saúl chi' yed' eb' soldado say viñ. Ayic ix alji jun tic d'a viñaj David chi', ix emta viñ d'a sattac q'ueen, ix canñej viñ d'a lum Maón d'a tz'inan luum chi'. Yuj chi' a ix yab'an viñaj Saúl chi' icha chi', ix b'at viñ sayec' viñ ta'. 26 A d'a jun spac'ul jun vitz chi', ata' sb'at viñaj Saúl yed' soldado. Axo d'a junxo spatic luum, ata' sb'atpax viñaj David yed' eb' soldado ajun yed'oc yic syac' yip eb' yel d'a viñaj Saúl chi'. Palta toxo ix oyjichaañ viñaj David yed' eb' ajun yed' viñ yuj viñaj Saúl yed' eb' soldado chi' yic syamji eb'. 27 Elañchamel ix c'och jun viñ checab' d'a viñaj Saúl chi', ix yalan viñ:

—Mamin rey, meltzajañ d'a elañchamel, yujto a eb' filisteo toxo ix och eb' d'a yol co choñab', xchi viñ.

28 Yuj chi' ix b'at viñaj Saúl chi' yac' oval yed' eb' filisteo chi'. Icha chi' ix aj yoch vaan viñ spechan b'eyec' viñaj David chi'. Atax ta' ix scuchcan jun sat q'uen chi' icha tic: Sat q'uen b'aj ix spoj sb'a b'e.

29 Icha chi' ix aj sb'atcan viñaj David chi' sc'ub'ejel sb'a d'a yoltac q'uen ñaq'ueen d'a yol yic En-gadi.

Maj smil-laj viñaj Saúl viñaj David

24 1 Ayic ix lajvi yac'an oval viñaj Saúl yed' eb' filisteo chi', ix alji d'a viñ to a d'a tz'inan luum d'a En-gadi ayec' viñaj David chi'. 2 Yuj chi' oxex mil eb' soldado te

jelan d'a scal eb' israel ix siq'uel viñaj Saúl chi', yic sb'at eb' sayec' viñaj David chi' yed' eb' ajun yed' viñ d'a sattac q'uen q'ueen b'aj ay noc' c'ul-taquil chiva. 3 Ayic ix c'och viñaj Saúl yed' eb' soldado d'a juntzañ te' macte' calnel d'a ti' b'e, ix och viñ chuljel d'a yol jun q'uen ñaq'ueen ay d'a slac'anil chi'. Mañ yojtacoclay viñ tato ata' ayec' viñaj David yed' eb' soldado d'a yichochc'och q'uen chi'.

4 Yuj chi' ix yal eb' viñ ajun yed' viñaj David chi':

—A ticnaic ix elc'och tas ix yal Jehová to syac'och viñ ajc'ool d'a yol a c'ab'. A ach tza na'a tas tzutej, xchi eb' viñ d'a viñ.

Ix q'ue vaan viñ, te c'ojanc'olal ix cot viñ, ix spolanel jab' sti' sjucan pichul viñaj Saúl chi' viñ. 5 Ix lajvi yutan viñ icha chi', ix cuspax'ue sc'ool viñ. 6 Ix yalan viñ d'a eb' viñ ajun yed'oc chi' icha tic:

—Aocab' Jehová max chaan in milcham viñ in reyal tic, yujto a' sic'annacoch viñ reyal, xchi viñ.

7 Icha chi' ix yutej viñaj David chi' scachan eb' viñ ajun yed'oc chi'. Maj yal-laj viñ to ay tz'utaj viñaj Saúl chi' yuj eb' viñ, toñej ix yiloch eb' viñ ix elixta viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen chi', ix b'atxican viñ. 8 Ix lajvi chi', ix elta viñaj David chi' d'a spatic viñ, ix avajb'at viñ:

—Mamin rey, xchib'at viñ.

Axo ix meltzajb'at q'uelan viñaj Saúl chi' d'a spatic, ix em ñojnaj viñaj David chi', ix yalan viñ:

9 —Mamin, ¿tas yuj tza cha ab' d'a eb' anima tz'alani to chuc tas tzin say d'a a patic? 10 Na'eli to a ticnaic a Jehová ix ach ac'anoch d'a yol in c'ab' d'a yol q'uen ñaq'ueen tic. A eb' viñ ajun ved'oc, ix yal eb' viñ to

tzach in milchamoc, palta maj yal-laj in c'ool. Ix in na' to rey ach, a Jehová sic'annac ach och reyal.

11 Mamin, iltonab' jab' sti' a jucan pichul ved'nac tic. Te secojtac ix aj ach in milanchamoc tato ix yal in c'ool. Yuj chi' a d'a jun tic syal snachajel uuj to malaj tas chuc tzin na' d'a a patic, malaj b'aj ix vic'chaañ in b'a d'ayach. Palta ¿tas yuj tzin a sayeq'ui yic tzin a milancham alani?

12 A ticnaic, oñ b'eyc'olajocab' co chavañil yuj Jehová Dios, mach tojol spensar, aocab' tz'ac'an spac d'ayach yuj tas tzin utej. A inxo tic jun, mañ ol vac'och in c'ab' ach in milan-chamoc. **13** Ay jun lolonel syal eb' anima d'a peca' icha tic: A d'a eb' chuc, ata' scot chucal, xchi. Yuj chi' mamin rey, malaj b'aq'uiñ ol vac'och in c'ab' d'ayach.

14 Mamin rey, natonab'i to a ach tic sreyal ach Israel. A inxo van in a sayanec' tic, tocval ay jab'oc vel-c'ochi. Lajan in val icha noc' cham-nac tz'i', ma icha val noc' c'ac. **15** Yuj chi' aocab' Jehová tzoñ b'eyc'olan co chavañil, mach oñ ay co mul. Aocab' tz'ilan tas tzin utej tic, tzin scolanel d'ayach, xchi viñ.

16 Axo ix lajvi slolon viñaj David chi', ix yalan viñaj Saúl chi':

—Ach David, ¿tom a ach tzach lolon chi' ma? xchi viñ.

Ix oc'q'ue viñ. **17** Ix yalan viñ:

—A ach tic te tojol a pensar. Te vach' ix utej a pactzitan in chuc pensaril d'ayach. **18** A val ticnaic tza ch'oxeli to vach' tzutej a pensar d'ayin. Ix in yac'valoch Jehová d'a yol a c'ab', palta maj in a milchamlaj. **19** Val yel, malaj junoc mach tato tz'ilchaj junoc yajc'ol yuuj, malaj tas syutej. A Jehová ol pactzitan d'ayach

yuj jun a vach'c'olal tic d'ayin. **20** Ix nachajel vuj ticnaic to a ach val ol ach och reyal, yuj chi' a opisio d'a yib'añ co choñab' tic, malaj mach ol yal yic'anec' d'a yol a c'ab'.

21 Ac'can a ti' d'ayin ticnaic d'a yichañ Jehová to mañ ol a satel-laj viñtilal yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc, palta to ol in b'inajñejcanoc, xchi viñ.

22 Ix yac'an sti' viñaj David chi' yuj tas ix yal viñ chi'. Ix lajvi chi', ix pax viñaj Saúl chi' d'a spalacio, axo pax viñaj David chi' yed' eb' viñ ajun yed'oc, ix ochixcan eb' viñ d'a voltac q'uen ñaq'ueen chi'.

A schamel viñaj Samuel

25 ¹ Ix cham viñaj Samuel, ix smolb'an sb'a masanil eb' israel. Ix te' oc' eb' yuj schamel viñ chi'. A d'a schoñab' viñ d'a Ramá ix mucchaji.

A viñaj David yed' ix Abigail

Ix lajvi chi', ix b'atcan viñaj David d'a tz'inan luum d'a yol yic Parán.

2 A d'a choñab' Maón, ay jun viñ te b'eyum, oxo' mil noc' scalnel viñ, jun mil noc' schiva viñ. Ay sluum viñ d'a slac'anil choñab' Carmel, ata' sjoxel noc' scalnel viñ chi'. **3** A jun viñ chi', Nabal sb'i viñ, yiñtilal viñaj Caleb, junelñej te chuc spensar viñ. Axo pax ix yetb'eyum viñ, Abigail sb'i ix. A jun ix chi', te vach' yilji ix, te ay pax spensar ix.

4 Ayic ayec' viñaj David chi' d'a tz'inan luum, ix yab'an viñ to a viñaj Nabal chi' ayec' viñ sjoxel noc' scalnel d'a Carmel chi'. **5** Yuj chi' ix schecb'at lajuñvañ eb' viñ schecab' viñ yic b'at ac'ji stzatzil sc'ol viñaj Nabal chi', **6** b'at yalpax juntzañ

lolonel tic eb' viñ d'a viñ: Syal viñaj David: Junc'olalocab' ajec' yed' masanil eb' cajan ed'oc d'a yol a pat yed' masanil tas ay d'ayach. **7** Ix vab'i to ayach ec' a joxanel noc' a calnel. Ojtacpaxi to a eb' a tañvum calnel ayñejec' eb' qued'oc d'a Carmel tic. Ayic ayec' eb' qued'oc d'a tic, malaj jab'oc tas ix ic'an eb', malaj pax jab'oc tas ix quiqu'uec' d'a eb'. **8** Syal a c'anb'an juntzañ chi' d'a eb' a checab' chi'. A eb' ol alan d'ayach chajtil to yel. D'a val sc'ual jun a q'uiñ tzoñ javi, yuj chi' stevi viñaj David d'ayach to tzoñ a cha d'a vach'il, tzac'an d'ayon tastac ay d'ayach. Ac'paxcot yic viñaj David a vach'c'ool, xchicot viñaj David d'ayach, xe chi, xchi viñ.

9 Ayic ix c'och eb' viñ schecab' viñaj David chi' d'a viñaj Nabal chi', ix yalan eb' viñ masanil tas ix yalcot viñaj David chi', ix lajvi chi' ix can eb' viñ stañvej spac ol yal viñaj Nabal chi'. **10** Palta ix yalan viñaj Nabal chi' icha tic:

—¿Tas yaj viñaj David yuninal viñaj Isaí chi'? A ticnaic mañ jan-tacoc vinac tz'el d'a eb' yajal, icha chi' yaj jun viñ chi'. **11** Max yal-laj vac'an svacl yuq'uel yed' schib'ej eb' in joxum calnel tic d'a eb' anima mañ vojtcacoc, mañ vojtcacocpaxi b'aj scoti, xchi viñ.

12 Icha chi' ix aj smeltzajxi eb' viñ schecab' viñaj David chi'. Ayic ix c'och eb' viñ d'a viñ, ix yalan eb' viñ masanil tas ix yal viñaj Nabal chi'. **13** Yuj chi' ix yal viñaj David chi' d'a masanil eb' viñ ajun yed'oc:

—E masanil, iq'uec q'uen eyes-pada, xchi viñ.

Masanil eb' viñ svinac viñ chi', ix yac'och yespada eb' viñ d'a snañal,

icha ix yutej yic viñ chi'. Chañe' ciento eb' viñ vinac chi' ix b'at yed' viñ, axo chab' cientoxo eb' viñ jun, ix can eb' viñ stañvej sc'ael eb' viñ.

14 Axo ix aj jun, ay junoc eb' viñ schecab' viñaj Nabal ix b'at alan d'a ix Abigail ix yetb'eyum viñaj Nabal chi' icha tic:

—Ato d'a lum tz'inan luum ix scheccot juntzañ eb' viñ schecab' viñaj David d'a viñ in patrón tic, yic ix ul ac'ji statzil sc'ol viñ yuj eb' viñ, palta te chuc ix yutej viñ slolon d'a eb' viñ. **15** Palta jun, a juntzañ eb' viñ chi', vach'ñej ix yutej sb'a eb' viñ d'ayon ayic ix on ec'ñej tañvoj calnel b'aj ayec' eb' viñ chi'. Maj on stzun-tzej jab'oc eb' viñ, malaj jab'oc tas ix yiq'uec' eb' viñ d'ayon. **16** C'ual d'ac'-val ix on stañvej eb' viñ ta' yacb'an sco tañvej noc' calnel chi'. **17** Palta icha val viñ in patrón tic, toton val junelñej chuc viñ, max yal-laj co lolon yed' viñ. Na' a ach tic, tzilan tas tza c'ulej, yujto d'a val yel ay val tas mañ vach'oc ol ja d'a quib'añ yed' viñ, xchi jun viñ checab' chi'.

18 Elañchamel ix yal ix Abigail chi' to tz'ic'chajcot chab'oc ciento pan, chab'oc tz'uum b'ud'an yuj vino, ovañoc noc' calnel toñej b'olb'il yed' oyeoc arroba ixim trigo c'anb'inac, cien b'uyañoc sat uva tacjinac yed' pax junoc cien quechañ te' higo tacjinac yaman yaji. Ix lajvi chi' ix ac'ji-och d'a yib'añ juntzañ noc' b'uru.

19 Ix yalan ix d'a eb' schecab' chi':

—B'ab'lajañec, tzac'anto ol in b'at eyuuj, xchi ix.

Malaj tas ix yal ix d'a viñ yet-b'eyum chi'. **20** Ix q'ue ix d'a yib'añ jun noc' b'uru, ix em ix d'a jun utzin b'e tz'em d'a jun ch'olan. Axo ix yilan ix to van yemul viñaj David d'a

yichañ ix yed' eb' viñ ajun yed'oc, yuj chi' ix b'at ix scha viñ.

21 Ix yal viñaj David chi' d'a eb' viñ ajun chi' yed'oc icha tic: Nab'añej co tañvejnac noc' smolb'etzel noc' viñaj Nabal chi' d'a tz'inan luum. Malaj val jab'oc tas quic'nac ec' d'a viñ, palta co tañvejñejnac noc' scalnel viñ chi'. Te chuclaj syutej viñ spactzitan co vach' pensaril chi'. **22** Yuj chi' svala': Aocab' Dios tz'ac'anoch in yaelal tato pitzanto viñaj Nabal chi', ma junocxo vinac d'a scal eb' sc'ab' yoc viñ q'uic'an yab' icha tic.

23 Ayic ix yilanb'at viñaj David ix Abigail chi', ix emta ix d'a yib'añ noc' b'uru chi', ix em ñojan ix d'a sat luum. **24** Elañchamel ix em ñojnaj ix d'a yichañ viñ, ix yalan ix:

—A chucal ix sc'ulej viñ vetb'eyum, cotocab' d'a vib'añ. Tzin tevi d'ayach to tzin a cha lolon jab'oc, tzab'an tas ol vala'. **25** Mañ ac'och viñaj Nabal chi' d'a a c'ool. A jun viñ chi', quistal viñ, smojton val sc'ulan viñ icha sb'i chi'. Malaj spensar viñ, yuj chi' añej chucal pensar syal viñ. A in pax a checab' in tic, maj vil-laj eb' viñ a checab' ix a checb'ati. **26** Palta jun, a Jehová ix ach cachan vanajoc ayic d'iñan a milancham anima yuj a pactzitan schucal eb' d'a a patic. Elocab' d'a sc'ol Jehová to a eb' ayoch ajc'olal d'ayach yed' eb' snib'ej tzach ixtani, cotocab' d'a yib'añ eb' icha val tz'aj scot d'a yib'añ viñaj Nabal chi'. **27** Axo ticnaic jun, tzin tevi d'ayach to a jab' silab' svic'cot tic d'ayach, tza pucb'at d'a eb' viñ a checab' ajun tic ed'oc. **28** Tzac'an nivanc'olal d'a in patic a in a checab' in tic. Val yel a Jehová ol ochñej ed'oc d'a opisio

yed' eb' iñtilal, ina to yuj Jehová tzac' oval, malaj chucal pax tza c'ulej. **29** Vach'chom ay mach tzach pechan b'eyec'oc, snib'ej eb' tzach smilchamoc, malaj tas ol ach ic'anoc, yujto c'ub'ab'il ach el yuj Jehová co Diosal. Axo pax eb' ayoch ajc'olal d'ayach jun, a Jehová ol julanel eb' icha junoc mach sjulanel junoc q'uen q'uen yed' junoc mejmeech.

30-31 Yujto tza cha ab' tas svala', yuj chi' ayic ol elc'och masanil tas vach' ix yal Jehová d'a ib'añ, ol ach tzalajoc ayic ol a naancoti to maj ac'och a c'ab' a milancham eb' malaj smul ayic ijan ix ac'anec' a pac d'a eb' chuc ix yutej sb'a d'ayach. Ayic ol ach yic'anchañ Jehová yed' opisio, tzin a nacot a in a checab' in tic, xchi ix d'a viñ.

32 Ix tac'vi viñaj David chi' d'a ix icha tic:

—Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic to a' ix ach checancot ul in a cha'a.

33 Yac'ocab'pax svach'c'olal d'a ib'añ yujto te vach' a pensar, yujto a ach tzin a cach vanajoc yic max in milcham anima yic svac'anec' in pac d'a eb'. **34** Palta a ticnaic, svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová co Diosal, aton jun in cachanoch vaan vac'an chucal d'ayach, tato maj a pil ip a cot ul in a cha'a, q'uic'an mañxo pitzanoc viñaj Nabal, mañxa pax junoc vinac d'a yñtilal viñ tzato cani, xchi viñ.

35 Ix lajvi chi', ix schaanec' viñ masanil tastac yed'nac ix chi', ix yalan viñ:

—Vach' tzach meltzaj d'a a pat d'a tzalajc'olal. Tic val scham ilani to ix vab' tas ix ala', tzin c'anab'ajan tas ix a c'ana'.

36 Ayic ix meltzaj ix Abigail chi' b'aj ayec' viñaj Nabal chi', ix yilan ix to ayoch jun q'uiñ yuj viñ icha sq'uiñ eb' viñ rey. Te chamnac viñ yuj añ, ste tzalaj viñ, yuj chi' malaj tas ix yal ix d'a viñ, ato d'a junxo c'u. **37** Ayic ix q'uiñib'i d'a junxo c'u chi', ayic toxo ix el añ d'a sat viñaj Nabal chi', ix yalan ix tas ix uji, yuj chi' ix och jun yab'il d'a yol sjolom viñ, ix sic-b'iel snivanil viñ yuuj. **38** Lajuñe' c'ual ix och jun yab'il chi' d'a viñ, ix cham viñ yuj Jehová. **39** Ayic ix yab'an viñaj David to toxo ix cham viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová yujto toxo ix yaq'uec' in pac d'a viñaj Nabal yuj tas ix in yutej viñ. A Jehová chi' ix in cachanoch vaan yuj tas chuc ijan ix in c'ulej. Añeja' ix ac'ancot yaelal d'a yib'añ viñaj Nabal chi' yuj schucal, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yac'anb'at schecab' viñ d'a ix Abigail yic b'at yal eb' viñ to snib'ej viñ syic' ix. **40** Ayic ix c'och eb' viñ checab' chi' d'a ix d'a Carmel, ix yalan eb' viñ:

—A viñaj David ix oñ checancot d'ayach, to sgana viñ tzach och yetb'eyumoc, xchi eb' viñ d'a ix.

41 Ix em ñojan ix, ix yalan ix:

—A in tic schecab' in viñ, te b'ecan in c'ol in b'ican yoc eb' schecab' viñ, tato icha chi' syal viñ d'ayin, xchi ix.

42 Ayic ix lajvi yalan ix icha chi', ix sb'oan sb'a ix elañchamel, ix cot ovañ eb' ix schecab' ix yed'oc, ix q'ue ix d'a yib'añ jun noc' b'uru, ix och tzac'an ix yuj eb' viñ schecab' viñaj David chi'. Icha chi' ix aj yic'an ix viñaj David chi'.

43 Ix yic'anpax ix Ahinoam viñ, aton jun ix aj Jezreel. A eb' ix chavañ chi' ix och yetb'eyumoc viñ. **44** Yujto a viñaj Saúl, toxo ix yac' ix yisil viñ ix Mical d'a viñaj Palti, yuninal viñaj Lais aj Galim. A ix Mical chi', aton ix yetb'eyumtaxon viñaj David chi'.

A viñaj David ac'jinac nivanc'olal viñaj Saúl

26 ¹ A eb' cajan d'a Zif ix b'at alan d'a viñaj Saúl d'a Gabaa icha tic: A viñaj David ayec' viñ sc'ub'ejel sb'a d'a jolom vitz yic Haquila, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yichañb'at choñab' Jesimón, xchi eb'.

² Yuj chi' ix b'at viñaj Saúl yed' oxel mil eb' soldado yic Israel te jelan. Ix b'at eb' d'a tz'lan luum d'a yol yic Zif chi', yic sayec' viñaj David chi' eb'.

3 Ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a tzalan Haquila chi' d'a ti b'e, axo viñaj David chi' ayec' viñ d'a tz'lan luum chi'. Ix yab'an viñ to van sayjiec' viñ yuj viñaj Saúl ta'. **4** Yuj chi' ix schecb'at jayvañ yilumal viñ yic sb'at yilan eb' tato yel to ayxo ec' viñaj Saúl chi'.

5 Ayic ix lajvi yab'an viñaj David chi', ix b'at viñ b'aj ayec' viñaj Saúl chi' d'ac'valil, ix cham val yilan viñ b'aj svay viñ yed' viñaj Abner yuninal viñaj Ner, aton viñ yajal yaj d'a eb' soldado. Axo ix yilan viñ to a d'a snañal yol campamento chi', ata' svay viñ, oyanoch eb' soldado d'a spatictac viñ. **6** Yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj Ahimelec hitita yed' d'a viñaj Abisai yuc'tac viñaj Joab, eb' viñ yune' ix Sarvia^h icha tic:

—¿Mach b'ecan sc'ol sb'at ved'oc b'aj ayec' viñaj Saúl d'a yol scam-pamento chi'? xchi viñ.

^h **26.6** A ix Sarvia tic, yanab' ix viñaj rey David.

—A in tic ol in b'at ed'oc, xchi viñaj Abisai chi'.

7 A d'a jun ac'val chi', ix b'at viñaj David yed' viñaj Abisai chi' d'a campamento chi'. A viñaj Saúl chi' chamnac el viñ svayi. A d'a sjolomtac viñ, ata' tipancanem q'uen slanza viñ d'a yol luum. Axo pax viñaj Abner yed' masanil eb' soldado, vaynac eb' d'a stz'eytac viñ. 8 Ix yalan viñaj Abisai chi' d'a viñaj David chi':

—A val ticnaic toxo ix yac'och jun viñ ajc'ool tic Dios d'a yol a c'ab'. Ac' in permiso tzin milcham viñ. A q'uen slanza viñ tic tzin tipem d'a sc'ool masanto tz'emc'och q'uen d'a yol luum, junñej svac' d'a viñ, scham viñ d'a junelñej, xchi viñ.

9 Palta ix tac'vi viñaj David chi', ix yalan viñ:

—Mañ a milcham viñ, yujto yalñej mach smilancham viñ rey sic'b'ilel yuj Jehová, yovalil sjavi yaelal d'a yib'añ. 10 A in tic svac' in ti' d'a Dios to aocab' ol ic'anel sq'uinal viñ ayic ol c'och stiempoal scham viñ, mato d'a scal oval ol cham viñ. 11 Aocab' Jehová max chaan in milcham viñ rey sic'b'ilel yuuj. Añej to tzic'cot q'uen slanza viñ ayec' d'a sjolomtac chi' yed' jun yed'tal a a' chi', tzoñ b'ati, xchi viñ.

12 Icha chi' ix aj yic'ancot q'uen lanza chi' viñaj David chi' yed' jun yed'tal a a' ayec' d'a sjolomtac viñaj Saúl chi', ix cot eb' viñ. Malaj mach ix ilani, malaj mach ix ab'ani, malaj mach ix el svayañ. Masanil eb' chamnac el svayi yujto a Jehová ix ac'ancot jun nivan vayañ d'a yib'añ eb'. 13 Ix lajvi chi', ix ec' viñaj David chi' d'a junxo sc'axepal jun ch'olan, ix q'ue viñ d'a sjolom jun lum vitz,

najat ix aj scal eb'. 14 Te chaañ ix avaj viñ d'a viñaj Abner yed' d'a eb' soldado viñ rey chi', ix yalan viñ icha tic:

—Abner, tac'van d'ayin, xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Abner chi' icha tic:

—¿Mach ach, yuj chi' tzach avaj d'a viñ rey tic? xchi viñ.

15 Ix yalan viñaj David chi' icha tic:

—Ab'i malaj mach syal slajb'an sb'a ed'oc d'a scal eb' quetisraelal tic jun. Tato icha chi', ¿tas yuj max a tañvej viñ rey cajalil chi'? Ay jun viñ ix xid'ec' ta' ix snib'ej smilcham viñ.

16 A tas ix a c'u'lej chi' mañ vach'oc. A in tic sval d'a yichañ Jehová to e moj val tzex cham e masanil, yujto max e tañvej viñ rey sic'b'ilel yuj Jehová. Say ila' b'ajtil ayec' q'uen slanza viñ yed' jun yed'tal a a' ayec' d'a sjolomtac viñ, ol ilani tato ol chax uuj, xchi viñ.

17 Ayic ix yab'an sjaj viñaj David chi' viñaj Saúl, ix avaj chaañ viñ:

—Ach David, ¿tom a ach tzach lolon chi' ma? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

—I', mamin, a in toni. 18 Palta mamin rey, ¿tas val yuj tzin a pech-b'eyec'oc? ¿Tas chucal ix in c'u'lej d'ayach? ¿Tas in mul ix och d'ayach? 19 Tzin tevi d'ayach to tza cha ab' tas ol vala': Tato a Jehová ix ach ac'anoch ajc'olal d'ayin, comonoc val tz'el d'a sc'ool schaan junoc silab' yic tzin yac'an nivan-c'olal. Palta tato anima ay yic jun tic jun, aocab' Jehová scatab'ani. Yujto ix in spechel eb' d'a in mac-b'en d'a jun lum luum to yic Jehová yaji, icha val to tzin spechcanb'at eb' yic svac'an servil juntzañ comon dios. 20 Comonoc mañ najatoc ayin

el d'a yichañ Jehová ayic tzin chami. Palta mamin rey, ¿tas yuj tzach elta ul in a sayeq'ui? A in tic malaj velc'och icha junoc noc' c'ac. Tzin a pechan b'eyec' d'a jolomtac vitz tic icha mach sayan junoc noc' ub', palta malaj b'aq'uiñ syamchaj noc' yuuj, xchi viñ.

21 Ichato chi' ix yalan viñaj Saúl chi':

—Ach David, svojtaquejel ticnaic ma to a in ix och in mul. Icha junoc malaj spensar, icha chi' svutej in b'a, te chuc tzin c'ulej d'ayach. Yuj chi', meltzajañ. Mañxo ol vac'laj chucal d'ayach, yujto a d'a jun c'u tic ix a ch'oxeli to ay velc'och d'a yol a sat, xchi viñ.

22 Ix tac'vixi viñaj David chi':

—Mamin rey, ina yajec' q'uen a lanza d'a tic, cotocab' junoc eb' viñ a soldado chi' ul yic' q'ueen. **23** A Jehová tz'ac'an spac d'ayoñ junjun oñ ato syala' tato tojol scutej co b'a icha d'a smojal. Vach'chom a tic-naic, ix ach yac'och d'a yol in c'ab', palta malaj in gana ix vac'och in c'ab' d'ayach, yujto a Jehová ach sic'anocho rey. **24** Icha ix aj ticnaic, te nivan elc'och d'a yol in sat, ichaton val chi' in gana to ay pax velc'och d'a yol sat Jehová. Aocab' Jehová chi' tzin colanel d'a masanil yaelal sjavi d'a vib'añ, xchi viñ.

25 Ix yalanxi viñaj Saúl chi' icha tic:

—Ach David, yac'ocab' svach'-c'olal Jehová d'a ib'añ ma. Svojtaquejeli to nivac yelc'och tas ol a c'ulej, vach'ñej ol ach ajelc'ochoc, xchi viñ.

Ix lajvi chi', ix pax viñaj Saúl chi' d'a spalacio, axo viñaj David chi' ix b'atxican viñ.

Ix xid'ec' cajan viñaj David d'a scal eb' filisteo

27 ¹ Ix snaan viñaj David icha tic: Ol in smilñejcham viñaj Saúl chi', yuj chi' a ticnaic ol in b'atcan d'a schoñab' eb' filisteo yic vach' maxtzac in sayji yuj viñ d'a yol co macb'en tic. Icha chi' ol aj in colchajel d'a yol sc'ab' viñ, xchi viñ.

2 Yuj chi' ix b'at viñ yed' vaque' ciento eb' viñ vinac ajun yed'oc, yic b'at yac'och sb'a eb' viñ schecab'oc viñaj Aquis sreyal Gat yuninal viñaj Maoc. **3** Ix cajnaj eb' viñ yed' viñaj Aquis d'a Gat chi', junjun eb' viñ yed' yetb'eyum yed' pax yuninal. A viñaj David chi', ix yic'b'at eb' ix yetb'eyum viñ schavañil, aton ix Ahinoam aj Jezreel yed' ix Abigail ix yetb'eyumcan viñ xilb'a Nabal, aj Carmel. **4** Ayic ix yab'an viñaj Saúl to toxo ix b'atcan viñaj David chi' elenal d'a Gat, ix yactan viñ sayanec' viñ.

5 Ix yalan viñaj David chi' d'a viñaj Aquis chi' icha tic:

—Mamin rey, tzin tevi d'ayach comonoc tz'el d'a a c'ool, tzac' jab'oc b'aj tzoñ aj d'a junoc yune' choñab' d'a yol a macb'en tic. Mañ smojoc tzin aj ed'oc d'a jun a choñab' b'aj ayach tic, xchi viñ.

6 A d'a jun c'u chi', ix yac' choñab' Siclag viñaj Aquis chi' d'a viñ. Yuj chi' a choñab' Siclag chi' ix canñej d'a yol yic eb' viñ sreyal Judá.

7 Jun ab'il yed' chañe' ujal ix ec' viñaj David chi' d'a yol smacb'en eb' filisteo chi'. **8** A eb' aj Gesur, eb' aj Gezer yed' eb' amalecita, nivanxo tiempo sc'och cajan eb' d'a jun lum luum d'a scal Shur yed' Egipto. A viñaj David chi' yed' eb' ajun yed'oc cotac scal ix b'at eb' yac' oval d'a

juntzañ choñab' chi'. ⁹ Smilcham eb' anima eb' ta', mañox junoc vinac ma ix scani. Syic'anpaxcot noc' vacax eb', noc' calnel, noc' b'uru, noc' camello yed' pax pichul. Slajvi chi' smeltzajxicot eb' b'aj ayec' viñaj Aquis. ¹⁰ Sc'anb'an viñaj Aquis chi' d'a viñ:

—¿B'ajtil ach xid'ec' ac' oval chi' ticnaic? xchi viñ. Syalan viñaj David chi': Aton d'a sur yic Judá yed' d'a sur yic Jerameel, mato d'a sur yol smacb'en eb' ceneo, xchi viñ.

¹¹ Mañxa eb' viñ vinac, ma eb' ix ix pitzanto scan yuj viñaj David chi', yuj chi' junelñej mañxa mach b'at alan d'a Gat tas sc'ulej viñ chi'. A jan-tac tiempoal ix ec' cajan viñ d'a smacb'en eb' filisteo chi', ichañej chi' ix sc'ulej viñ. ¹² A viñaj Aquis chi', ix yac'och viñaj David chi' viñ yipoc sc'ool, ix snaan viñ: A eb' yetisraelal viñaj David tic van smeltzajoch eb' ajc'olal d'a viñ, yuj chi' ol canxoñej viñ in yac' servil, xchi viñ.

Ix sc'anb'ej sb'a viñaj Saúl d'a ix aj Endor

28 ¹ A d'a juntzañ c'ual chi', ix smolb'ej sb'a eb' soldado filisteo yic syac'an oval eb' yed' eb' israel. Ix yalan viñaj Aquis chi' d'a viñaj David icha tic:

—A ach tic yovalil ol ach b'at ved' d'a oval yed' eb' ajun ed'oc, xchi viñ.

² Ix tac'vi viñaj David chi' d'a viñ:

—Ichocab'ta' mamin rey, a ticnaic ol ila' tastac syal vuuj a in a checab' in tic, xchi viñ. Ix yalanxi viñ d'a viñaj David chi':

—Tzach vac'canoch in tañvumaloc d'a junelñej, xchi viñ.

³ A d'a jun tiempoal chi', cham-nacxo viñaj Samuel, masanil eb'

israel oc'nac yuj viñ. A d'a Ramá schoñab' viñ, ata' mucb'il viñ. Axo viñaj Saúl spechnaquel eb' ajchum viñ yed' eb' tz'avtan spixan eb' cham-nac d'a scal choñab' Israel chi'.

⁴ Ayic ix lajvi smolb'an sb'a eb' filisteo chi', ix b'at eb' sb'oq'ue scam-pamento d'a Sunem. Añeja' ix smol-b'anpax masanil eb' israel viñaj Saúl d'a Gilboa. ⁵ Ayic ix yilanb'at scam-pamento eb' filisteo viñaj Saúl chi', ix somchaj spensar viñ, ix xivb'at viñ. ⁶ Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ d'a Jehová, palta maj tac'voclay d'a viñ d'a vayichal, ma d'a eb' sacerdote, ma d'a eb' schecab' Dios. ⁷ Ayic ix yilan viñ to chuc yaji, ix yalan viñ d'a eb' schecab' icha tic:

—Sayec junoc ix ix syal sc'uman spixan chamnac, yic vach' a d'a ix ol in c'anb'ej in b'a, xchi viñ.

Ix tac'vi eb' viñ ay yopisio yed' viñ:

—A d'a Endor, ay jun ix syal sc'uman spixan eb' chamnac chi', xchi eb' viñ d'a viñ.

⁸ Ix sq'uexanel spichul viñaj Saúl chi' yic sreyal, axo yic eb' comon anima ix yac'och viñ. Ix yic'anb'at chavañixo soldado viñ yed'oc, ix b'at viñ d'ac'valil yic sb'at sc'anb'ej sb'a viñ d'a jun ix ix chi', ix yalan viñ d'a ix:

—Tzin tevi d'ayach to in gana tzavtej spixan jun mach ol val tic, xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi ix d'a viñ:

—Ojtac tas ix utaj eb' ajchum yuj viñaj Saúl yed' eb' sc'uman spixan eb' chamnac, ix pechjiel eb' d'a yol choñab' tic yuj viñ. ¿Tas yuj tza say tas tz'aji yic tzin miljichamoc? xchi ix.

¹⁰ Ix yac'an sti' viñaj Saúl chi':

—Svac' in ti' d'a yichañ Jehová to malaj tas ol ach ic'anoc, xchi viñ.

11 —¿Mach b'an jun ol vavtej chi' alani? xchi ix.

—Aton spixan viñaj Samuel cham-naxo tzavtej in c'ana', xchi viñ.

12 D'a val jun rato chi' ix yilan viñaj Samuel jun ix ix chi', te chaañ ix el yav ix yuj xivelal, ix yalan ix d'a viñaj Saúl chi':

13 —¿Tas yuj tzin ac' musansatil? Tob'an a ach Saúl ach, xchi ix d'a viñ.

—Ix tac'vi viñaj Saúl chi' icha tic:

—Mañ ach xivoc, ¿tas jun ix il chi'? xchi viñ.

—Ay jun pixan chamnac svil sq'ueul d'a yol luum, xchi ix.

14 —¿Chajtil yilji? xchi viñ.

—A jun viñ vinac te ichamxo, ay jun c'apac spichul viñ te jucan ayoch yuuj, xchi ix.

Ix snaanel viñ to a viñaj Samuel ix sch'ox sb'a, yuj chi' ix em ñojan viñ d'a sat luum. 15 Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj tzin ixtej, tzin avtan-coti? xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—Ix ach vavtej yic tzal d'ayin tas tzin c'ulej, yujto te xivnac in, ayxo ec' eb' filisteo yac' oval ved'oc, mañxo ayocochlaj Dios ved'oc, max-tzac tac'vilaj d'a tas svala', mañxo jab'oc stac'vi ayic tzin c'anb'an d'a eb' schecab', vach'chom d'a vayichal, xchi viñ d'a viñ.

16 Ix tac'vi viñaj Samuel chi' icha tic:

—Tato max tac'vi Jehová chi' d'ayach, ¿tas yuj a d'ayin tza c'an-b'ej? Yujto toxo ix och Jehová ajc'olal d'ayach, yuj chi' ix ach yac-tejcani. 17 Vanxo yelc'och tas

schecnac Jehová val d'ayach to toxo ix yiq'uec' opisio d'a reyal, axo d'a viñaj David ix yac'cani. 18 Yujto maj a c'anab'ajej a satanel eb' amalecita ayic yalan Jehová d'ayach, yuj chi' ix ach yactejcani. 19 Mañocñej chi', palta to ol ach yac'och Jehová yed' pax eb' a soldado d'a yol sc'ab' eb' filisteo chi', yuj chi' a q'uic'an tzach cham yed' eb' uninal, tzach javi d'a yed'tal eb' chamnac b'aj ayinec' tic, yujto a Jehová ol ach ac'anoch yed' eb' a soldado d'a yol sc'ab' eb' filisteo chi', xchi viñ.

20 Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' icha chi', ix telvi viñ, ix b'at val lian viñ d'a sat luum. Ix te xiv viñ yuj tas ix yal viñaj Samuel chi'. Ix te el yip viñ yujto maj valaj viñ d'a jun c'u chi' yed' d'a jun ac'val yic ix b'at viñ d'a yoltac b'e. 21 Yuj chi' ayic ix yilan jun ix ix chi' to ix te somchaj spensar viñ, ix c'och ix d'a stz'ey viñ, ix yalan ix:

—A in a checab' in tic masanil tas ix ala' ix in c'anab'ajej, vach'chom ay smay in cham yuj tas ix in c'ulej tic.

22 Yuj chi' ab' tas sval tic: Ol vac' jab'oc tas ol a va'a yic vach' ol och-xoc jab'oc ip tzach b'ati, xchi ix d'a viñ.

23 Maj yal-laj sc'ol viñ ix va'i, palta axo eb' viñ schecab' viñ ajun yed'oc yed' jun ix ix chi', a eb' ix ac'an pural viñ sva'i. Ichato chi' ix q'ue van viñ, ix em c'ojan viñ d'a sti' jun ch'at. 24 Yacb'an chi' ix smilancham jun noc' yune' vacax ix te b'aq'uech, ix sb'oan noc' ix yed' pax ixim pan malaj yich. 25 Ix yic'anb'at vael chi' ix d'a viñaj Saúl chi' yed' d'a eb' viñ schecab' viñ ajun yed'oc, ix lajvi sva eb' viñ, ix meltzaj eb' viñ.

**Majxo b'atlaj viñaj David
yed' eb' filisteo d'a oval**

29 ¹ Ayic mantzac b'at eb' soldado filisteo d'a Sunem, molanxoec' eb' d'a Afec, axo eb' israel ayec' eb' d'a sjaj a a' yic Jezreel. ² Ayic ix avtaj slistail masanil eb' soldado filisteo yuj eb' viñ yajalil, ix b'ischaj eb' d'a cientoal yed' d'a smilal, axo pax viñaj David yed' eb' soldado, tzac'anoch eb' d'a spatic viñaj Aquis. ³ A eb' viñ yajalil eb' soldado filisteo chi', ix sc'anb'ej eb' d'a viñaj Aquis chi':

—¿Tas yaj juntzañ eb' hebreo ayec' d'a co cal tic? xchi eb' viñ.

Ix tac'vi viñ d'a eb' viñ:

—Aton viñaj David tic schecab' viñaj Saúl, sreyal eb' israel. Palta ayxo yajec' viñ ved'oc. Atax yic sjavinac viñ, malaj jab'oc spaltail viñ svila', xchi viñ.

⁴ Palta ix cot yoval eb' viñ yajal chi' d'a viñ rey chi', ix yalan eb' viñ:

—Al d'a eb' to smelzajcan eb' d'a schoñab' ix ac' chi', max b'atlaj eb' qued'oc d'a oval, axo talaj tz'aji a d'ayoñ smeltzajoch eb' ajc'olal d'a scal oval chi'. Q'uinaloc sna viñaj David tic scanxi vach'il d'a viñaj Saúl, smilancham eb' co soldado tic viñ. ⁵ Yujto a viñaj David tic b'itajnac yuj eb' ix ix, ayic sq'uenac chennaj eb' ix, yalannac eb' ix icha tic:

Smilal eb' soldado ix smilcham viñaj Saúl.

Lajlajuñ mil ix smilcham viñaj David, xchi eb' ix.

⁶ Yuj chi' ix avtajcot viñaj David chi' yuj viñaj Aquis chi', ix yalan viñ:

—Syil Jehová to te vach' a pensar. Ix scha val in c'ool a b'eyb'al ayic ach ec'ñej ved'oc. Malaj jab'oc a paltail ix

vila' yictax ach javi d'a tic, masanto ticnaic. Palta a eb' vetyajalil tic, max schalaj sc'ol eb' tzach b'at qued' d'a oval. ⁷ Yuj chi', meltzajañ d'a tzalaj-c'olal, yic vach' mañ chucoc syab' eb' uuj, xchi viñ.

⁸ Ix yalan viñaj David chi' icha tic:

—Mamin rey, ¿tas ix in c'ulej?

¿Tas ix il d'ayin d'a jun tiempoal ayinec' ed' tic, yuj chi' max yal in b'at vac' oval d'a mach ayoch ajc'olal d'ayach? xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi viñaj Aquis chi', ix yalan viñ:

—Vojtac val to te vach' ach, lajan ach icha junoc yángel Dios, palta a eb' vetyajalil tic, toxo ix yal eb' to max yal och d'a co cal d'a oval.

¹⁰ Yuj chi' ayic sacb'i q'uic'an tzach meltzaj yed' eb' a soldado, aton eb' schecab' viñ ajalil. Tzex b'at d'a q'uiñib'alil, xchi viñ.

¹¹ Yuj chi' a d'a junxo q'uiñib'alil chi', ix meltzaj viñaj David chi' yed' eb' soldado d'a schoñab' eb' ac'b'il. Axo eb' filisteo chi' ix q'uecan eb' d'a Jezreel.

**Ix ac'ji ganar eb' amalecita
yuj viñaj David**

30 ¹ Axo d'a schab'jial chi', ix c'ochxi viñaj David chi' yed' eb' soldado d'a Siclag. Axo ix yilan eb' toxo ix elc'ajb'at masanil tastac ay d'a yol yic Neguev yed' d'a Siclag yuj eb' amalecita. Ix sñuscantz'a choñab' Siclag chi' eb'. ² Ix ic'jib'at eb' ix ix, eb' unin yed' eb' icham anima ayec' ta' yuj eb', palta malaj junoc mach ix smilcham eb'.

³ Ayic ix c'och viñaj David yed' eb' soldado chi', ix yilan eb' to toxo ix tz'ab'at schoñab' eb' chi', toxo ix ic'-jib'at eb' ix yetb'eyum eb' yed'

yuninal eb' d'a preso. **4** Yuj chi' ix te oc' eb', masanto ix el yip eb' yoq'ui. **5** Ix ic'jib'at chavañ eb' ix yetb'eyum viñaj David chi' yuj eb' amalecita chi', aton ix Ahinoam aj Jezreel yed' ix Abigail yetb'eyumcan viñ xilb'a Nabal aj Carmel. **6** Ix te och viñaj David chi' d'a ilc'olal, yujto ijan sjul-q'uenajcham viñ yuj eb' soldado chi'. Masanil eb' te chab'xo sc'ol yuj tas ix utaj eb' yuninal eb' chi', palta axo viñaj David chi', ix yac'val och spensar viñ d'a Jehová sDiosal. **7** Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñaj sacerdote Abiatar yuninal viñaj Ahimelec:

—Ac' pavor, ic'cot c'apac chaleca d'ayin, xchi viñ.

Ix yic'ancot c'apac viñaj Abiatar chi'. **8** Ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a Jehová icha tic:

—¿Smoj am val in b'at d'a spatic juntzañ eb' viñ elc'um chi'? ¿Ol am val yamchaj eb' viñ vuuj? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Ixíc, ol yamchaj eb' viñ uuj, ol ic'anxicanec' masanil eb' ix yic'b'at eb' viñ chi', xchi d'a viñ.

9 A val d'a jun rato chi', ix b'at viñaj David yed' vague' ciento eb' soldado yed'nac chi', ix c'och eb' d'a a' eluma' scuchan Besor. **10** Ata' ix c'unb'ican chab' ciento eb' soldado, majxo yal-laj sc'axpitan a' eb', axo chañe' ciento eb' jun, ix b'atñej eb' yed' viñaj David chi'. **11** Ix lajvi chi', ix yilan jun viñ aj Egipto eb' d'a yol b'e, ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj David chi', ix yac'an va viñ eb', ix yac'an a a' eb' yuc' viñ. **12** Ix yac'an-pax jab' taquiñ higo eb' b'ob'il icha vail d'a viñ yed' pax chab' b'uyañ sat uva tacjinac. Ayic ix lajvi sva jun viñ aj Egipto chi', ix och val yip viñ ix yab'i, yujto schab'jialxo scan sva viñ,

ma yuc'an a' viñ. **13** Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a viñ:

—¿Mach a patrón? ¿B'ajtil cajan ach? xchi viñ. Ix tac'vi viñ:

—A in tic aj Egipto in, schecab' in jun viñ amalecita, palta ix in pena-ayaxcani, yuj chi' chab'jitax in yactej-can viñ vajal chi'. **14** Yujto ix oñ xid'ec' quelq'uej tastac d'a Neguev d'a yol yic eb' cereteo, d'a eb' aj Judá yed' pax d'a Caleb. Añejtona' ix cac'-canoch sc'ac'al choñab' Siclag, xchi viñ.

15 —¿Tzam in ic'b'at d'a juntzañ eb' viñ elc'um chi'? xchi viñaj David chi' d'a viñ.

Ix tac'vi viñ:

—Syal ach vic'anb'ati tato tzac' a ti' d'a yichañ Dios to max in a mil-chamoc, max in ac'paxoch d'a yol sc'ab' viñ in patrón chi', xchi viñ.

16 Icha chi' ix aj yic'jib'at viñaj David chi' yuj viñ b'aj ayec' eb' elc'um chi'. Sacleminac yajec' eb' ta', van sva eb', van yuc'anpax añ eb'. Ayoch q'uiñ yuj eb' yuj tas ix b'at yelq'uej eb' d'a yol yic eb' filisteo yed' d'a yol smac-b'en Judá chi'. **17** Icha chi' ix aj sc'och viñaj David chi' b'aj ayec' eb' chi'. Axo d'a junxo c'u ayic mantzac sacb'i, ix syamanoch viñ yac'an oval yed' eb' masanto ix em c'u. Mañxo junoc eb' ix cani, axoñej chañe' ciento eb' quelem-tac ix q'ue d'a yib'añ scamello, ix b'at eb' elenal.

18 Masanil tastac ix yelq'uejcot eb' chi', ix yic'xicanec' viñaj David chi'. Icha chi' ix aj yic'anpaxcanec' eb' ix yetb'eyum viñ schavañil. **19** Malaj junoc anima ix yic'b'at eb' amalecita chi' to maj ec'xican yuj viñaj David chi': Eb' viñ vinac, eb' ix ix yed' eb' unin, masanil tastac ix yic'xicanec' viñ. **20** Ix yic'anpaxcanec' noc' calnel

viñ yed' noc' vacax smasanil. Yuj chi' a eb' macjinac noc' noc' chi' ix alani: Ina val tas ix yic'canec' viñaj David, xchi eb'.

21 Ayic ix jax eb' d'a sti' a' Besor b'aj aycan chab' ciento eb' soldado ix c'unb'icani, ix elta eb' ul scha viñaj David yed' eb' ix xid'ec' yed' viñ. Axo ix javi viñ d'a eb' jun, ix yac'an stzatzil sc'ol eb' viñ. **22** Palta ay eb' soldado viñ yed'nac chi' te chuc spensar. Yuj chi' ix yal eb' to a eb' maj xid'ec' yed' eb' d'a oval chi', mañ smojoc tz'ac'ji d'a eb' tastac ix b'at yic'xiec' eb' chi', añej eb' ix yet-b'eyum eb' yed' yuninal eb' syic'-xicani, sb'at eb' b'ian, xchi eb' ix xid'ec' chi'. **23** Ix yalan viñaj David chi' d'a eb' icha tic:

—Mañ eyutoc e b'a icha chi', yujto a Jehová ix ac'an d'ayon. A ix on tañvani. A pax ix ac'anocho juntzañ eb' elc'um ix on ixtan chi' d'a yol co c'ab'. **24** ¿Tom ay mach ol chaan yab' jun e pensar chi'? Icha val yic eb' ix xid'ec' d'a oval ol yic'a', icha pax chi' yic eb' ix can yil co c'ael tic ol yic'a', lajanñej ol ec'oc, xchi viñ.

25 (Atax ta' ix ochñejcan jun chi' leyal d'a scal eb' israel.)

26 Ayic ix c'och viñaj David chi' d'a choñab' Siclag, ix schecanb'at eb' schecab' viñ d'a eb' yichamtac vinaquil Judá, aton eb' yamigo viñ, yuj yac'anb'at viñ jab'oc tastac ix b'at yiq'uec' chi', yuj chi' icha ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix aj yalan eb' checab' chi', ix yalan eb' icha tic: Ina jab' tas ix b'at vic'canec' d'a eb' ayoch ajc'olal d'a Jehová svac'b'at tic d'ayex, xchicot viñaj David, xchi eb'. **27-31** Ix yac'b'at juntzañ silab' chi' viñ d'a eb' cajan d'a Betel, d'a Ramot d'a yol yic Neguev, d'a Jatir, d'a

Aroer, d'a Sifmot, d'a Estemoa, d'a Raca, d'a juntzañ schoñab'can viñaj Jerameel, d'a juntzañ schoñab' eb' ceneo, d'a Horma, d'a Corasán, d'a Atac, d'a Hebrón yed' d'a masanil lugar b'aj ec'nac viñ scol sb'a yed' eb' soldado.

Schamel viñaj Saúl yed' eb' yuninal (1Cr 10.1-12)

31 ¹ Ix och eb' filisteo yac' oval yed' eb' israel, ix el lemnaj eb' israel chi', tzijtum eb' ix cham d'a Gilboa. ² Ix b'atñej eb' filisteo d'a spatic viñaj Saúl yed' eb' yuninal. Ix cham eb' yuninal viñ chi', aton viñaj Jonatán, viñaj Abinadab yed' viñaj Malquisúa. ³ Ix te och val oval chi' b'aj ayec' viñaj Saúl chi', axo ix aji, ix yamchaj viñ yuj sjul-lab' eb' filisteo chi', yuj chi' ix te xiv viñ. ⁴ Ix yalan viñ d'a viñ ed'jinac syamc'ab':

—Ic'queta q'uen espada chi' tzin a tecanchamoc, yic vach' a juntzañ ch'oc choñab'il tic, mañ ol in sb'uch eb' ayic ol in smilancham eb', xchi viñaj Saúl chi'.

Palta ix te xiv viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi', maj stac'laj viñ stecancham viñ. Yuj chi' ix syumb'at ñojnaj sb'a viñ d'a yib'añ q'uen yespada, ix cham viñ. ⁵ Ayic ix yilan viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi' to toxo ix cham viñ, ix smilanpaxcham sb'a viñ icha ix aj smilancham sb'a viñaj Saúl chi'. ⁶ A d'a jun c'u chi' ix cham viñaj Saúl, eb' yuninal viñ yoxvañil, viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi' yed' masanil eb' israel yed'nac viñ. ⁷ Ayic ix yab'an eb' israel ayec' d'a sc'axepalb'at yac'lical Jezreel yed' pax eb' cajan d'a sc'axepalb'at a' Jor-dán to toxo ix el lemnaj eb' soldado, toxo ix champax viñaj Saúl yed' eb'

yuninal yoxvañil, ix b'at eb' elelal, ix yactejan schoñab' eb'. Axo eb' filisteo ix c'ochcan cajan ta'.

8 Axo d'a junxo c'u, ix b'at eb' filisteo chi' yic'cot masanil tastac ay d'a eb' israel ix cham d'a oval chi', ix yilan eb' to b'alanca viñaj Saúl yed' eb' yuninal yoxvañil d'a scal jantac eb' soldado chamnacxo d'a lum vitz Gilboa. **9** Yuj chi' ix xiquel sjolom viñ eb', ix yic'anpaxel q'uen syamc'ab' viñ eb' yic oval. Ix lajvi chi', ix yac'anb'at yab'ixal eb' d'a junjun schoñab' eb' filisteo yed' d'a spatil sdiosal eb'. **10** Ix yic'anb'at syamc'ab' viñaj Saúl chi' eb' d'a spatil sdiosal

scuch Astarot, ix stzec'ancanq'ue jachan snivanil viñ chi' eb' yed' yic eb' yuninal viñ d'a smuroal choñab' Bet-sán.

11 Ayic ix yab'an eb' aj Jabes d'a yol yic Galaad to ix locb'ajcanq'ue snivanil viñaj Saúl chi' yuj eb' filisteo ta', **12** masanil eb' soldado te tec'an, pilan ac'val ix b'ey eb', ix c'och eb' b'aj aycan snivanil eb' chamnac chi', ix yic'ancot eb' d'a Jabes. Axo ta' ix sñustz'a eb'. **13** Axo sb'aquil eb', a d'a yich jun te te' d'a Jabes chi' ix mucchajcani. Uque' c'ual ix och eb' aj Jabes chi' d'a tze'ojc'olal yuj eb' chamnac chi'.

A Ch'añ Schab'il Libro SAMUEL

A jun libro tic, a stz'acub' b'ab'el libro Samuel. A d'a capítulo 1 masanto d'a 4, ata' syal yuj tas yutejnac viñaj David sb'ab'laj ac'an reyal d'a yol yic Judá. Palta axo jantac jun nación chi', a d'a yalañ smandar viñaj Is-boset yuninal viñaj Saúl aycani. Axo d'a capítulo 5 masanto d'a 24, syala' to ayic yac'annac oval viñaj Is-boset yed' viñaj David chi', svach' ochnaccan viñaj David chi' reyal d'a yib'añ masanil choñab' ay d'a yol smacb'en Israel.

Syalanpax jun libro tic to a viñaj David te jelan viñ d'a oval, jelan pax viñ yic'anchaañ schoñab'. Te vach' yutejnac viñ yilan smacb'en, yac'nac val och viñ d'a sc'ol stañvani yic vach' sb'ey schoñab' viñ chi'. Scheclajeli to te ayoch spensar viñ d'a Dios, xajan eb' yetchoñab' viñ yuuj, yuj chi' masanil eb' ix tzalaj yed' viñ.

Cannac snanab'il viñaj rey David chi' yuj sb'eyb'al yed' pax tas ajnac yac'an reyal viñ d'a choñab' Israel. Yac'nacvaloch viñ d'a sc'ool scuchb'an schoñab' chi'. A jun spensar viñ vach' chi', sch'oxnab'il Cristo yaji, yujto sic'b'ilel yuj Dios to ol javoc yaq'uelc'och juntzañ tas nivan yelc'och alb'ilcan d'a eb' choñab' israel.

Yab'nac viñaj David to chamnac viñaj Saúl

1 ¹⁻² Ayic ix ac'ji ganar eb' amalecita yuj viñaj David, ix meltzaj viñ d'a Siclag. Axo d'a schab'jial sc'ochxi viñ ta', ix c'och jun viñ quelem spetoj d'a scampamento viñaj Saúl, toxo ix sñic'chitejb'at spichul viñ ayochi, aypaxq'ue lum luum d'a scal xil sjolom viñ, yic sch'oxanel viñ to ay scusc'olal viñ. Axo ix c'och viñ d'a yichañ viñaj David chi', ix em ñojan viñ. ³ Ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a viñ:

—¿B'ajtil ach coti? xchi viñ.

—Toxoñej ix in el lemnaj d'a scampamento eb' etisraelal, xchi viñ.

⁴ —¿Tas ix uji jun? Al jab'oc vab'i, xchi viñaj David chi'.

—Ix ac'ji ganar eb' etisraelal chi'. Ay eb' ixto elcani, ay eb' ix chami. Ix champax viñaj Saúl yed' viñ

yuninal, aton viñaj Jonatán, xchi viñ.

⁵ —¿Tas ix aj ojtacaneli tato ix cham viñaj Saúl yed' viñ yuninal chi'? xchi viñaj David chi'. ⁶ Ix tac'vi viñ:

—Q'uiñ val ayinec' d'a vitzal Gilboa, ix vilani to toxoñej ñojanem viñaj Saúl chi' d'a yib'añ q'uen slanza. Tzac'anxo val sc'och eb' ajc'ol chi' d'a spatic viñ yed' scarruaje eb' yic oval yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ chej. ⁷ A d'a jun rato chi', ix b'at q'uelnaj viñ d'a spatic, ix in yilanb'at viñ, ix in yavtancot viñ.

—Tic ayin mamin, xin chi d'a viñ.

⁸ Ix sc'anb'an viñ d'ayin b'ajtil in coti. Ix valan d'a viñ to amalecita in.

⁹ Ix yalanxi viñ d'ayin to tzin nitzb'at in b'a d'a stz'ey, tzin milancham viñ d'a junelñej yalani. Moc chi' pitzanto viñ, palta toxo ix och pitz'an syail d'a sc'ool viñ. ¹⁰ Yuj chi' ix in nitzb'at in

b'a d'a stz'ey viñ, ix in vach' milan-cham viñ yic max ste ab'ej syail, yujto ix vila' to toxoval scham viñ, yujto toxo ix em viñ d'a yib'añ sñi' q'uen slanza chi'. Ayic ix lajvi scham viñ chi', ix vic'anel scorona viñ d'a sjolom yed' brazalete ayoch d'a sc'ab' viñ, ix vic'ancot d'ayach mamin, xchi viñ.

11 Ayic ix yab'an viñaj David chi' icha chi', ix sñic'chitanb'at spichul viñ yuj cusc'olal yed' eb' ajun yed'oc. 12 Ix te oc' eb' yuj schamel viñaj Saúl yed' viñ yuninal chi', aton viñaj Jonatán, yujto toxo ix ac'ji ganar eb' soldado israel schoñab' Jehová yuj eb' filisteo. Majxo valaj eb' yuj cusc'olal masanto ix em c'u. 13 Ix lajvi chi' ix sc'anb'an viñaj David d'a viñ quelem ix ic'ancot ab'ix chi':

—¿B'ajtil aljinac ach? xchi viñ.

—A in tic yuninal in jun viñ amalecita ayec' cajan d'a e cal tic, xchi viñ quelem chi'.

14 —¿Tas yuj ix a tec'b'ej a b'a a milancham viñ sic'b'ilal yuj Jehová chi'? xchi viñaj David chi'. 15 Ix lajviñej chi', ix yavtancot jun soldado viñaj David chi':

—Milcham jun vinac tic, xchi viñ.

Val chi' ix miljicham viñ quelem chi'. 16 Ayic van smiljicham viñ chi', ix yalan viñaj David chi':

—A ach ay a mul yuj chi' tzach chami. A ach ix alelta a mul chi' to ix a milcham viñ rey sic'b'iloch yuj Jehová, xchi viñ.

Sb'ital schamel viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán

17 Ix sb'itej jun b'it tic viñaj David yuj cusc'olal yuj schamel viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán. 18 A jun b'it tic, ix checji sc'ayb'ej masanil eb' aj Judá

yuj viñ. Ix stz'ib'chajpaxcan d'a yol ch'añ slibro viñaj Jaser:

19 Ex vetisraelal, ob'iltac ix aj yac'ji ganar sb'inajnaquil co choñab' d'a vitzal Gilboa. Ay... tas val yuj ix ac'ji ganar eb' nivac vinac yaj d'a co cal.

20 Mañ eyal yab' eb' aj choñab' Gat tas ix uji, mañ eyalel d'a yoltac scalleal Ascalón, yic vach' max tzalaj eb' ix filisteo, yic vach' max q'ue chennaj eb' ix ch'oc choñab'il chi' yuj tzalaj-c'olal.

21 Mañxocac' em ñab' yed' yal ac'val d'a yib'añ vitzal Gilboa chi', yic maxtzac q'uib' tas tz'ac'ji d'a ofrendail, yujto ata' ix laj tec'jican smaclab' jul-lab' eb' viñ soldado yic Israel te tec'an. Ata' ix satel scopopial yilji smaclab' jul-lab' viñaj Saúl.

22 Juntaquel ix meltzaj viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán d'a oval, chic'tac, ma xepu'tac q'uen yespada eb' viñ yed' sjul-lab'. Malaj b'aj smeltzaj eb' viñ d'a ichñej-ta', a eb' ajc'ol nivac yelc'ochi, a eb' smilcham eb' viñ.

23 Ach Saúl yed' ach Jonatán, te nib'ab'il ex. Junñej eyaji ayic pitzan ex, junñej pax ix aj e chami. Te jelan e b'ey d'a yichañ noc' ch'acb'a. Te ay eyip d'a yichañ noc' choj.

24 Ex ix aj Israel, oc'añec yuj viñaj Saúl. Ix eyac'och c'apac pichul chacchac yed' pax lino te vach' yuj viñ, ix yac'an oro viñ yelvanub'oc e pichul.

25 Ay... tas val ix aj yac'ji ganar eb' nivac vinac d'a oval. Ix miljicham viñaj Jonatán d'a jolom-tac vitz.

26 Ach vuc'tac aj Jonatán, tzin te cus uuj. Maíxa yalb'anil jantac a vach'il ix ac' d'ayin. A val b'aj in a xajanejnac, ec'to d'a yichañ b'aj tzoñ xajanej eb' ix ix.

27 Ay... tas ix aj scham eb' viñ soldado te tec'an. Masanil syam-c'ab' eb' viñ ac'um oval ix satcaneli, xchi viñaj David chi'.

Ix ac'jioch viñaj David sreyaloc Judá

2 ¹ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñaj David d'a Jehová icha tic:

—¿Tom syal in q'uexc'och d'a yol junoc choñab' d'a yol yic Judá? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Syala', xchi. Ix sc'anb'anpax viñ:

—¿Mach junoc choñab' b'aj syal in c'ochi? xchi viñ.

—A d'a choñab' Hebrón syal a c'ochi, xchi Jehová chi'.

² Yuj chi', ata' ix b'at viñaj David chi' yed' eb' ix yetb'eyum schavañil, aton ix Ahinoam aj Jezreel yed' ix Abigail yetb'eyumcan viñaj xilb'a Nabal, aj Carmel. ³ Ix yic'anpaxb'at eb' viñ ayec' yed' viñ yed' yetb'eyum junjun eb' yed' yal yuninal eb'. Ix caj-naj eb' d'a Hebrón yed' d'a yaldeail.

⁴ Ix lajvi chi', ix c'och eb' yichamtac vinaquil yiñtilal Judá d'a viñaj David chi', ix yac'ancanoch viñ eb' sreyaloc.

Ix yab'an viñaj David to a eb' aj Jabes d'a yol yic Galaad ix mucan viñaj Saúl, ⁵ yuj chi' ix yac'b'at juntzañ eb' schecab' viñ, yic b'at yal eb' d'a eb' icha tic: Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'ayex yuj tastac vach' ix e c'ulej yujto ix e muc viñaj Saúl co reyal. ⁶ A ticnaic aocab' Jehová tz'oc' sc'ool d'ayex, tzex xajanani, añejtona' pax in a in tic, vach' ol vutej in b'a d'ayex yuj tas ix e c'ulej chi'. ⁷ Yuj

chi', aq'uec eyip, tec'an tzeyutej e b'a, vach'chom ix cham viñaj Saúl co reyal chi', palta a masanil eb' yiñtilal Judá ix in ac'anoch sreyaloc, xchib'at viñaj David chi'.

Ochnac oval d'a scal Israel yed' Judá

⁸ Axo ix aji, a viñaj Abner yuninal viñaj Ner, yajalil masanil eb' soldado viñaj Saúl, a viñ ix ic'anb'at viñaj Is-boset yuninal viñaj Saúl chi' d'a Mahanaim. ⁹ Ata' ix yac'canoch viñ sreyaloc juntzañ choñab' tic: Aton Galaad, Gesuri, Jezreel, Efraín, Benjamín yed' juntzañxo choñab' yic Israel. ¹⁰ A viñaj Is-boset chi', 40 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal d'a choñab' Israel chi', chab' ab'il ix yac' reyal chi' viñ, palta axo eb' yiñtilal Judá, a viñaj David ayxo och sreyaloc eb'. ¹¹ Nañal svajxaquil ab'il ix yac' reyal viñaj David chi' d'a eb' yiñtilal Judá d'a choñab' Hebrón.

¹² Icha tic ix aj yoch oval. A viñaj Abner chi', ix el viñ d'a Mahanaim, ix b'atcan viñ d'a Gabaón yed' eb' soldado yic viñaj Is-boset. ¹³ Axo viñaj Joab yune' ix Sarvia, ix el viñ yed' eb' soldado viñaj David d'a Hebrón, ix schalaj sb'a viñ yed' viñaj Abner b'aj smolb'ej sb'a a a' d'a yic Gabaón. A chab' macañ eb' soldado chi', ix c'och eb' d'a a a' chi', junjun macañ eb' ix can d'a junjun sc'axepal a'.

¹⁴ Yuj chi' ix yal viñaj Abner d'a viñaj Joab chi' icha tic:

—Elocab'cot jayvañoc eb' viñ quelemtac yac' oval d'a quichañ tic, xchi viñ.

—Ichocab'ta', xchi viñaj Joab chi'.

¹⁵ Yuj chi' ix elta eb' viñ, lajanñej sb'isul yic junjun eb' viñ ix elta, lajchavañ eb' viñ d'a yiñtilal Benjamín ayoch yed' viñaj Is-boset chi',

A choñiab' Hebrón (2S 2.11)

lajchavañ pax eb' viñ yic viñaj David chi' ix elta. **16** Junjun eb' viñ ix syam sjolom eb' yajc'ol eb' viñ chi', ix stip-lanoch q'uen yespada eb' viñ d'a scostil junjun, yuj chi' junñej ix aj scham eb' viñ smasanil. Yuj chi' "Tec-lajb'ail" ix sb'iejcan jun lugar chi', a d'a yol yic Gabaón chi' ay. **17** A d'a jun c'u chi', te nivan ix aj yoch oval yuj eb' viñ. Ix ac'ji ganar viñaj Abner yed' eb' soldado yuj eb' soldado viñaj David chi'.

18 Ata' ayoch oxvañ eb' viñ yune' ix Sarvia, aton viñaj Joab, viñaj Abisai yed' viñaj Asael. A viñaj Asael chi' te jelan sb'ey viñ icha noc' c'ultaquil chej. **19** Ix och jiñan viñ d'a spatic viñaj Abner, majxo yal-laj yel viñaj Abner chi'. **20** Ayic ix yilanb'at viñ d'a spatic, ix yalan viñ:

—Mato a ach Asael ach chi', xchi viñ.

—A in toni, xchi viñ.

21 Yuj chi' ix yal viñaj Abner chi' d'a viñ icha tic:

—Actej in a pechani, aocab' junoc eb' viñ quelem tic tza yama', tzic'an-can masanil tastac yed'nac, xchi viñ d'a viñ.

Palta axo viñaj Asael chi' jun, maj yal-laj sc'ol viñ syactej spechan viñ.

22 Ix yalanxi viñaj Abner chi' d'a viñ junelxo:

—Actej in a pechani, ¿mato tzin ac' val pural yic tzach in milan-chamoc? Tato icha chi', ¿tas ol aj in sat in c'och d'a yichañ viñ uc'tac aj Joab? xchi viñ.

23 Palta a viñaj Asael chi', maj yactej viñ spechan viñ, yuj chi' axo yoc slanza viñaj Abner chi' ix stipcot d'a spatic, a val d'a sc'ool viñaj Asael chi' ix ochi, ix c'axpajele'och te' d'a yich spatic viñ. Ix telvi viñ, ix cham viñ. Masanil mach sc'och d'a jun lugar b'aj ix cham viñ chi' tz'och van eb' yila'. **24** Axo viñaj Joab yed' viñaj

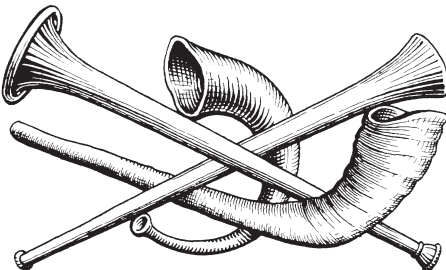
Abisai ix b'atñej eb' viñ d'a spatic viñaj Abner chi'. Ayic vanxo yem c'u, ix c'och eb' viñ d'a sjolom lum vitz Amma, ay d'a yichañ Gía, aton b'aj sb'atcan sb'eal juntzañ tz'inan lum d'a Gabaón. **25** Ata' ix smolb'ej sb'a eb' yiñtilal Benjamín yed' viñaj Abner chi', junxoñej ix yutej sb'a eb' smasanil d'a jun tzalan. **26** Axo viñaj Abner chi' ix avaj d'a viñaj Joab icha tic:

—¿Tom mañ ol actej a milancham anima tic? ¿Tom max a na' jab'oc to añej chucal syic'cot jun tic d'a quib'añ? ¿Janic' ol al d'a eb' a soldado to tz'och vaan eb' spechan eb' yetchoñab'? xchi viñ.

27 Ix tac'vi viñaj Joab chi' icha tic:

—Syil val Dios, q'uinaloc maj ach avajoc, ix am oñ b'atñej d'a e patic masanto d'a q'uiñib'alil q'uic'an, xchi viñ.

28 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Joab chi' to spuji noc' ch'aac, yuj chi' ix och vaan masanil eb' soldado yic viñaj David spechan eb' yic Israel chi'. **29** Axo viñaj Abner chi' yed' eb' soldado pilan ac'val ix b'ey eb' d'a spañanil Arabá, ix c'expajec' eb' d'a a' Jordán yed' d'a yol yic Bitrón masanto ix c'och eb' d'a Mahanaim.

*A q'uen trompeta yed' noc' ch'aac
(2S 2.28)*

30 Axo pax viñaj Joab chi', ix och vaan viñ spechan viñaj Abner chi'. Ichato chi' ix smolb'an eb' soldado viñ smasanil, ix yavtan slistail eb' viñ, axo ix aji to ay 19 eb' soldado yic viñaj David chi' ix chami, ix champax viñaj Asael. **31** Palta axo eb' soldado yic Benjamín yed'nac viñaj Abner, 360 eb' ix cham yuj eb' soldado yic viñaj David chi'.

32 A viñaj Joab yed' masanil eb' soldado, pilan ac'val ix b'ey eb', ayxoec' eb' d'a Hebrón ix q'uiñib'i. Ayic van smeltzaj eb', ix ec' eb' yic' snivanil viñaj Asael chi'. A b'aj mucan smam viñ d'a choñab' Belén, ata' ix mucji viñ.

3 **1** A eb' soldado ayoch yed' viñ yuninal viñaj Saúl chi', najtil ix yac' oval eb' yed' eb' ayoch yed' viñaj David, palta jab'jab'il ix el yip eb', axo pax eb' yic viñaj David chi' ix te tec'c'aj eb'.

A eb' yuninal viñaj David (1Cr 3.1-4)

2-5 A eb' yuninal viñaj David ix alji d'a Hebrón, aton sb'i eb' tic d'a stzolal: Viñaj Amnón yune' ix Ahinoam aj Jezreel, viñaj Quileab, yune' ix Abigail, ix yetb'eyumcan viñaj xilb'a Nabal, aj Carmel, viñaj Absalón yune' ix Maaca yisil viñaj Talmai sreyal Gesur, viñaj Adonías yune' ix Haguit, viñaj Sefatías yune' ix Abital yed' viñaj Istream yune' ix Eglá. Aton sb'i eb' ix yetb'eyum viñaj David tic yed' eb' yuninal ix alji ayic ayec' viñ d'a Hebrón.

Ochnac viñaj Abner yed' viñaj David

6 Ayic ayñej och oval d'a scal eb' yic viñaj David yed' eb' ayoch yed' eb' yiñtilal viñaj Saúl, axo viñaj

Abner chi' ix ste iq'uej yipoc viñ d'a scal eb' yic viñaj Saúl chi'. **7** A viñaj Saúl chi', aycan jun ix yetb'eyum viñ scuchan Rizpa, yisil viñaj Aja. Ay jun c'u ix yal viñaj Is-boset d'a viñaj Abner chi':

—¿Tas yuj ix ach vay yed' ix yetb'eyumcan viñ in mam? xchi viñ d'a viñ. ^a **8** Yujto ix yal jun chi' viñaj Is-boset chi' d'a viñaj Abner chi', yuj chi' ix te cot yoval viñ, ix yalan viñ icha tic:

—¿Tom tz'i' in tzila', tocval van vac'anoch in b'a yed' eb' ajc'ol yic Judá tic? A in tic, te vach'ñej ix vutej in b'a d'a eb' ayto yuj sb'a yed' viñ a mam yed' d'a eb' vach' yac'an yed' viñ, maj ach vac'paxoch d'a yol sc'ab' viñaj David, axo ticnaic tzac'an yovalil d'ayin yuj jun ix ix chi'.

9-10 A Jehová ix yac' sti' d'a viñaj David to tz'ic'jiec' opisio d'a viñaj Saúl yed' pax d'a eb' yiñtilal, tz'och-can viñaj David chi' reyal d'a Israel yed' d'a Judá, scotiñej d'a choñab' Dan masanto d'a Beerseba. Cotocab' yoval sc'ol Jehová d'a vib'añ tato max vac' vip yelc'och tas ix yal chi', xchi viñ.

11 Majxo yal-laj yalan junoc b'elañ lolonel viñaj Is-boset d'a viñaj Abner chi', yujto xivnac viñ d'a viñ. **12** Ix lajvi chi', ix schecanb'at juntzañ schecab' viñaj Abner chi' yal d'a viñaj David icha tic: ¿Tom mañoc in ay vopisio d'a yib'añ jun choñab' tic? A ticnaic co b'o junoc co trato yic tzin och ed'oc, yic vach' masanil eb' quetchoñab' tz'och eb' ed'oc, xchib'at viñ.

13 Ix yalan viñaj David chi': Syal in b'oan in trato chi' ed'oc, palta ay jun tas yovalil tzojtaquejeli: Max yal-laj a javi d'a vichañ tato mañ ed'-nacoc ix vetb'eyum, ix Mical yisilcan viñaj xilb'a Saúl, xchib'at viñ. **14** Ix schecanpaxb'at eb' schecab' viñaj David chi' d'a viñaj Is-boset, ix yalan viñ icha tic: Ac'cot ix Mical, ix vetb'eyum, aton ix vic'nac yic vac'annac jun ciento sjolom svinaquil eb' viñ filisteo yuj stojoloc ix d'a viñ smam, xchib'at viñ.

15 Yuj chi' ix yal viñaj Is-boset chi' to tz'ic'jiec' ix d'a viñ yetb'eyum, aton viñaj Paltiel, yuninal viñaj Lais. **16** A viñaj Paltiel chi', ix b'at tzac'an viñ yuj ix, ix och ijan viñ yoq'ui, masanto ix c'och viñ d'a Bahurim. Ata' ix yal viñaj Abner chi' d'a viñ to smeltzaj viñ, yuj chi' ix meltzajcan viñ.

17 Yacb'an chi', ix laj lolon viñaj Abner yed' eb' yichamtac vinaquil Israel, ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Ayxo stiempoal ix e na' a ex tic to a viñaj David tz'och e reyaloc. **18** A ticnaic jun, toxo ix c'och stiempoal yic tz'och viñ, yujto yalnaccan Jehová yuj viñ schecab' chi', to a viñ ol colan schoñab' d'a yol sc'ab' eb' filisteo yed' d'a yol sc'ab' masanil juntzañ eb' ayoch ajc'olal d'ayon, xchi viñ.

19 Ix lolonpax viñ yed' masanil eb' yetchoñab' aj Benjamín, ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a Hebrón yic slolon viñ yed' viñaj David yuj tas ix yal eb' yetisraelal eb' yed' tas ix yal masanil eb' yetchoñab' eb' aj Benjamín chi'.

20 Ix c'och viñ yed' **20** eb' soldado

^a **3.7** A eb' ix yetb'eyum junoc rey schami, scan eb' ix d'a yol sc'ab' junocxo ac' rey tz'ochi, yuj chi' a viñaj Is-boset syac' yovalil d'a viñaj Abner, to a viñaj Abner chi' van snaan tas tz'aj yac'anoch sb'a d'a reyal.

d'a Hebrón b'aj ayec' viñaj David chi'. Ix schecan b'ojoc jun nivan vael viñaj David chi' yuj viñaj Abner yed' pax yuj eb' ajun yed' viñ. **21** Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Abner chi' d'a viñaj David chi' icha tic:

—A ticnaic mamin rey, yovalil tzin b'at in molb'ej masanil eb' quetisraelal, yic sb'oan junoc trato eb' ed'oc, icha val chi' ol aj ac'an reyal icha val tas tza nib'ej, xchi viñ.

—Ix ic an, xchi viñaj David chi'. Ix lajvi chi', ix yalancan quilcob'a viñaj Abner chi', ix b'at viñ d'a tzalajc'olal.

A schamel viñaj Abner

22-23 Ato val sb'at viñaj Abner chi', ix c'och viñaj Joab yed' eb' soldado viñaj David, spetoj eb' d'a oval. Te tzijtum tastac yed'nac eb', aton tas ix laj yiq'uec' eb' d'a eb' yajc'ool. Ayic ix c'och viñaj Joab yed' masanil eb' soldado ajun yed'oc, ix alji d'a viñ to a viñaj Abner chi', ix ulec' viñ lolonel yed' viñ rey chi', toxo ix meltzaj viñ d'a tzalajc'olal. **24** Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Joab chi' d'a viñ rey chi', ix yalan viñ:

—Mamin rey, ¿tas yuj icha chi' ix a c'ulej? Yujto a viñaj Abner ix ulec' d'ayach, ix a chaanxib'at viñ d'a tzalajc'olal. **25** Mamin rey ¿tom mañ ojtacoc to a viñaj Abner chi' toñej tzul smusej a sat viñ yic syil viñ tas tza c'ulej yed' tas aji? xchi viñ.

26 Ixñej lajvi slolon viñ yed' viñ rey chi', ix schecan viñ b'at saychaj viñaj Abner chi' d'a elc'altac, ato b'aj ay a' uc'b'ila' yic Sira, ata' ix meltzaj viñ yuj eb', palta mañ yoj-tacoclay viñaj David chi' tas yaji. **27** Ayic ix jax viñaj Abner chi' d'a Hebrón, axo viñaj Joab chi' ix chaan viñ sjavi d'a spatiquel

choñab' chi', ix ic'jib'at viñ yuj viñ d'a stz'eyb'at sti' jun choñab' chi', yic slolon eb' viñ ta' sch'ocoj. Ata' ix stipoch yespada viñaj Joab chi' d'a sc'ol viñ, ix cham viñ, yic syac'anec' spac viñ yuc'tac viñaj Joab chi'. **28** Ayic ix yab'an jun chi' viñaj David, ix yalan viñ: Syil Jehová to a in tic yed' masanil eb' in checab' malaj calan quic d'a schamel viñaj Abner chi'.

29 Cotocab'can jun tic d'a yib'añ viñaj Joab yed' d'a yib'añ eb' yiñ-tilal viñ yed' eb' sc'ab' yoc. A d'a scal eb', ayocab' mach ol yab' syail yuj tas tz'el d'a snivanil, ayocab' mach ol penaayax yuj lepra, ayocab'pax mach tz'em sb'eyi, ayocab' mach smiljichamoc yed' mach scham yuj vejel, xchi viñ rey chi'.

30 A viñaj Joab chi' yed' viñaj Abisai ix milancham viñaj Abner chi', yujto ayic ix och oval d'a Gabaón, a viñaj Abner chi' ix milancham viñaj Asael, viñ yuc'tac eb' viñ.

31 Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey d'a viñaj Joab chi' yed' d'a masanil eb' ajun yed' viñ to snic'chitejel spichul eb', yic tz'och eb' d'a cusc'olal yuj schamel viñaj Abner chi'. Ix och tzac'an viñ rey chi' d'a spatic mach ix b'achanb'at snivanil viñ chi'. **32** A d'a Hebrón ix smuc snivanil viñ chi' eb'. Ix oc' viñ rey chi' b'aj ix mucchaj viñaj Abner chi', ix oc'pax masanil eb' anima ajun yed' viñ. **33** Yuj chi' ix sb'itej jun b'it yic cusc'olal viñ rey chi':

Ach Abner ¿tas yuj icha chi' ix aj a chami? Icha tz'aj scham eb' sc'ulan chucal ix aj a chami.

34 Tocval tzezc'b'il a c'ab', ma tzezc'b'il oc d'a q'uen cadena. Icha

val tz'aj scham junoc mach d'a yol sc'ab' eb' anima te chuc sb'eyb'al, icha chi' ix aj a chami, xchi viñaj David chi'.

Axo eb' anima chi', ix oc'pax eb' yuj schamel viñaj Abner chi'. **35** Ix lajvi chi', ix yalan eb' d'a viñaj David chi' to sva jab'oc viñ yacb'an manto em c'u, palta ix yac' sti' viñ d'a yichañ Dios:

—Aocab' Dios tz'ac'anoch yaelal d'a vib'añ tato svab'lej jab'oc vael ma junoxo tasi ayic manto em c'u, xchi viñ. **36** Masanil anima ayec' ta', ix nachajel jun chi' yuj eb', ix scha val sc'ol eb', yujto masanil tas sc'ulej viñaj David chi' scha sc'ol eb' anima smasanil. **37** A d'a jun c'u chi', ix nachajel yuj eb' israel chi' smasanil to a viñaj rey David chi', mañ locanoclañ viñ d'a schamel viñaj Abner chi'.

38 Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a masanil eb' schecab':

—Ojtaquejequeli to a ticnaic ix cham jun viñ sat yajal d'a co cal a oñ israel oñ tic. **39** Yuj chi' vach'chom a Dios ix in sic'anoch reyal, palta ste el vip svab' yuj schuc spensaril eb' viñ yune' ix Sarvia. Aocab' Jehová ol ac'an spac d'a jun mach ix c'ulan chucal tic, xchi viñ.

A schamel viñaj Is-boset

4 ¹ Ayic ix yab'an viñaj Is-boset yuninal viñaj Saúl to toxo ix cham viñaj Abner d'a Hebrón, ix te xiv viñ. Ix te somchajpaxq'ue masanil eb' yetisraelal viñ yed'oc. ² Ay chavañ eb' viñ schecab' viñaj Is-boset chi', yajal yaj eb' viñ d'a jun ñilañ eb' soldado elc'um. Ay jun viñ scuch Baana, axo junxo viñ scuch Recab. A viñaj Rimón cajan d'a Beerot d'a

slac'anil b'aj tz'ec' smac'b'en eb' yic Benjamín ay yuninal eb' viñ. (A eb' yiñtilal eb' anima cajan d'a Beerot chi', yiñtilal eb' viñaj Benjamín.

3 Añejto b'atnaccan eb' d'a Gitaim, toñej comon ayec' eb' ta', icha ch'oc choñab'il yaj eb'.)

4 (A viñaj Jonatán yuninal viñaj Saúl ay jun yuninal viñ cannac scuch Mefi-boset. A jun viñ chi', mañ vach'oc yoc viñ schab'il, yujto ayic oye'anto ab'il sq'uinal viñ, ix javi yab'ixal tas ix uji d'a Jezreel to toxo ix cham viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán. Yuj chi' ix cheljib'at viñ yuj jun ix tz'ilan q'uib'oc, ix b'at eb' elelal yalani. Yujto ix spil yip ix yeli, ix yactanel viñ ix, yuj chi' icha chi' ix aj yixtaxcan yoc viñ chi'.)

5 Axo ix aji to a viñaj Recab yed' viñaj Baana chi', ix b'at eb' viñ d'a spat viñaj Is-boset ayic te ov c'ac' d'a chime'ualil. Vaynac viñ d'a sch'at yic syic' jab'oc yip. **6** Axo ix stañvumal spuertail spat viñ, van schayvi trigo ix, ix vayb'at ix. Val d'a jun rato chi', ix och lemnaj viñaj Recab yed' viñ yuc'tac chi' b'aj vaynac viñaj Is-boset chi', malaj junoc mach ix ilani. **7** Ayic ix och eb' viñ d'a yol pat chi', ix yilan eb' viñ to jichanec' viñaj Is-boset chi' svay d'a sch'at. Yuj chi' ix steccham viñ eb' viñ, ix xicanel sjolom viñ eb' viñ, ix yic'an-b'at eb' viñ yed'oc. Pilan ac'val ix b'ey eb' viñ b'aj sb'at sb'eal Arabá **8** yic sb'at yac'an eb' viñ d'a viñaj rey David d'a Hebrón. Ix yalan eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, ix quic'cot sjolom viñaj Is-boset yuninal viñaj Saúl, viñ ochnac ajc'olal d'ayach, snib'ejnac viñ ach smilchamoc. Palta a ticnaic ix el d'a sc'ol Jehová yic tza pacan a b'a

d'a viñaj Saúl yed' d'a yiñtilal, xchi eb' viñ.

9 Ix tac'vi viñaj rey David chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Syil Jehová, aton ix in colanel d'a masanil tas ay smay ix ja d'a vib'añ **10** to ayic ix javi jun viñ vinac d'a Siclag yic ix yic'ancot vach' ab'ix viñ d'ayin yalani, yuj schamel viñaj Saúl, ix vac'an yamjoc viñ, ix vac'an miljoccham viñ. Aton spac chi' ix vac' d'a viñ yuj jun vach' ab'ix ix yic'cot chi' d'ayin. **11** Ocxom val d'ayex a ex tic, smoj ton val svac' spac d'ayex, yujto ix e milcham viñ vinac malaj smul yacb'an vaynac viñ d'a spat. Yuj chi' ol ex in satel d'a yolyib'añquinal tic. Mañxa b'aquuiñ ol ex b'inañ jab'oc, xchi viñ.

12 Ix lajvi chi', ix schecan viñ rey chi' miljicham eb' viñ. Ix xicjiel sc'ab' eb' viñ yed' yoc yuj eb' soldado, ix q'ue locan snivanil eb' viñ b'aj ay yed'tal a a' d'a Hebrón chi'. Axo sjolom viñaj Is-boset chi', ix yic'b'at eb' soldado, ix smucan eb' b'aj mucan viñaj Abner, d'a Hebrón chi'.

**Ochnac viñaj David
sreyaloc Israel yed' Judá
(1Cr 11.1-3)**

5 **1** Ix lajvi chi', ix javi masanil eb' yiñtilal Israel d'a viñaj David d'a Hebrón. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic: A oñ tic te ayto cuj co b'a ed'oc. **2** D'a yalañtaxo ayic aytooch viñaj Saúl co reyaloc, a ach oñ a cuchb'ejnac d'a oval. Añeja' pax Jehová alannac d'ayach to a ach ol oñ a cuchb'ej yed' och co reyaloc, xchi eb'.

3 Yacb'an ayec' eb' ta', axo eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel ix lolon yed' viñaj David chi' yic sb'oan-can strato viñ yed' eb' d'a yichañ

Jehová. Ix lajvi chi', ix ac'jicanq'ue aceite d'a sjolom viñ yic sic'jicanoch viñ sreyaloc masanil eb' israel. **4** Ayic ix schaanel yich viñ yac'an reyal, **30** ab'il sq'uinal viñ. **40** ab'il ix yac' reyal chi' viñ. **5** Nañal svajxaquil ab'il ix yac' reyal viñ d'a yib'añ eb' aj Judá d'a Hebrón. Ix lajvi chi', **33** ab'il ix yac' reyal viñ d'a masanil eb' israel yed' d'a eb' aj Judá d'a Jerusalén.

**Ix yac' ganar choñab' Sion viñaj David
(1Cr 11.4-9)**

6 Ay jun c'u ix b'at viñaj rey David chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb' jebuseo ay d'a Jerusalén. Ix sna' eb' jebuseo chi' to max yal-laj yoch viñaj David chi' d'a yol schoñab' eb' chi', yuj chi' ix yal eb' d'a viñ icha tic: C'ocb'ilñej eb' max uji yilani yed' eb' tz'em sb'eyi, a eb' max ach chaan ochta d'a tic, xchi eb'. **7** Vach'chom icha chi' ix yal eb', palta ix yac' ganar choñab' Sion viñ rey chi', yuj chi' schoñab' viñaj David ix sb'ieycani. **8** A d'a jun c'u chi', ix yal viñaj David d'a eb' soldado: A mach sb'ab'lajoch yac' oval yed' eb' jebuseo tic, ochocab' d'a sb'e a a' tz'ochc'och d'a yol choñab' chi', smilancham masanil eb' max uji yilan yed' eb' tz'em sb'eyi. A val jun-tzañ eb' chi', tzin yaj eb', xchi viñ. Ata' elnaccancot jun lolonel tz'alji: A eb' max uji yilani yed' eb' tz'em sb'eyi, max yal-laj yoch eb' d'a yol spalacio viñ rey, xchi. **9** Ix lajvi chi', ix cajnaj viñaj David chi' d'a cuartel ay d'a jun choñab' chi', ix yac'an scuch viñ Schoñab' Viñaj David, ix laj sb'oanq'ue juntzañxo pat viñ d'a spatictac, ix schael yich b'aj ix mucchaj jun ch'olan. **10** A Jehová Dios Yajal d'a Smasanil, a ayoch yed'

viñaj David chi', yuj chi' te nivan ix aj sb'inaj viñ.

**A eb' schecab' viñaj Hiram
d'a viñaj David
(1Cr 14.1-2)**

11 A viñaj Hiram sreyal Tiro, ix scheccot eb' smunlajvum viñ d'a viñaj David, aton eb' ñicum te' yed' eb' mac'umpoj q'ueen, ix yic'anpax-cot te' c'ute' eb', yic sb'oanq'ue spat viñaj David chi' eb'. 12 Icha chi' ix aj snachajel yuj viñaj David chi' to a Jehová ix ac'ancanoch viñ reyal, yic te nivan tz'aj sb'inaj schoñab' Jehová chi', yujto te xajan yuuy.

**Juntzañxo eb' yuninal viñaj David
(1Cr 3.5-9; 14.3-7)**

13 Ayic ix el viñaj David chi' d'a Hebrón, ix javi viñ d'a Jerusalén, ix cajnaj viñ ta'. Ayto juntzañxo eb' ix ix, ix yic' viñ, yuj chi' tzijtumto yal yuninal viñ ix alji. 14-16 A eb' yuninal viñ ix alji d'a Jerusalén chi', aton eb' tic: Viñaj Samúa, viñaj Sobab, viñaj Natán, viñaj Salomón, viñaj Ibhar, viñaj Elisúa, viñaj Nefeg, viñaj Jafia, viñaj Elisama, viñaj Eliada yed' viñaj Elifelet.

**Ix yac' ganar eb' filisteo
viñaj David
(1Cr 14.8-17)**

17 Ayic ix yab'an eb' filisteo to toxo ix och viñaj David sreyaloc Israel, ix cot eb' masanil yac' oval yed' viñ, palta ayic ix yab'an viñ, ix em viñ b'aj ay juntzañ q'uen nivac tenam yic vach' syac' oval chi' viñ. 18 A eb' filisteo chi' ix c'och eb' d'a spañanil Refaim, ix

sb'oanq'ue scampamento eb' ta'.

19 Ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a Jehová icha tic:

—¿Tzam yal vac'an oval yed' eb' filisteo chi'? ¿Ol am ac'och eb' d'a yol in c'ab'? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi':

—Ixix, ac' oval yed' eb'. A in ol vac'och eb' d'a yol a c'ab', xchi d'a viñ.

20 Ix c'och viñ yed' eb' soldado b'aj ayec' eb' filisteo chi'. Ata' ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. Yuj chi' ix yal viñ: A Jehová ix jacanb'at jun b'e d'a vichañ d'a scal eb' vajc'ol tic, icha val tz'aj sb'at ñepnaj junoc a' eluma', xchi viñ. Yuj chi' Baal-perazim^b ix sb'iejan jun lugar chi'. 21 Ayic ix el lemnaj eb' filisteo chi', ix laj yactejan sdiosal eb', axo viñaj David chi' yed' eb' soldado ix ic'ancoti.

22 Ix jaxpax eb' filisteo chi' d'a spañanil Refaim chi'. 23 Yuj chi' ix sc'anb'ejxi viñaj David chi' d'a Jehová. Ix tac'vixi Jehová chi' d'a viñ:

—Mañ ach c'och d'a sat eb', palta to a d'a spatitac eb' ol ach cotoc. A b'aj ay juntzañ te' bálsamo tzach coti. 24 Ayic ol ab'an sc'añ jun icha sc'añ yec' anima d'a scaltac sc'ab' te te' chi', elañchamel tza yamoch ac'an oval yed' eb', yujto a jun chi' sch'oxani to a in ol in b'ab'laj uuuj, yic ol in satanel eb' filisteo chi', xchi Jehová.

25 Ix sc'anab'ajej viñaj rey David chi' tas ix yal Jehová. Yuj chi' ix yac' ganar eb' filisteo chi' viñ, ix el yich spechan eb' viñ d'a Geba masanto d'a Gezer.

^b 5.20 A Baal-perazim syalelc'ochi “Viñ jacum b'e.”

A schamel viñaj Uza

(1Cr 13.5-14)

6 ¹ Ix smolb'anxi eb' soldado viñaj David, a eb' te jelan d'a scal eb' israel, ay 30 mil eb'. ² Ix b'at eb' d'a Baala d'a yol yic Judá yic b'at yic'ancot te' scaxail strato Jehová Dios eb', aton te caxa b'aj sb'inaj Jehová Yajal d'a Smasanil, aton ayec' d'a yib'añ eb' querubín. ³⁻⁴ A d'a yol spat viñaj Abinadab ay d'a jun tzalan, ata' ayec' te caxa chi'. A d'a yib'añ jun te' carreta ac'to, ata' ix yic'cot te' caxa chi' eb'. A eb' yuninal viñaj Abinadab, aton viñaj Uza yed' viñaj Ahío, a eb' scuchb'an b'ey noc' vacax ñerjinac te' carreta b'aj ayq'ue te' caxa chi', a viñaj Ahío b'ab'el sb'at yuj te'. ⁵ Axo viñaj David yed' masanil eb' choñab', val d'a smasanil sc'ol eb' ix b'itan d'a tzalajc'olal, ix q'ue cheneljoc eb' d'a yichañ Jehová van yoch te' arpa yed' salterio, panderas, castañuelas yed' platillo. ⁶ Ayic ix javi eb' yed' scaxail strato Dios d'a stec'lab' trigo viñaj Nacón, ijan ix telvi noc' vacax ed'-jinac te' carreta chi', yuj chi' axo viñaj Uza chi' ix yaman te' caxa chi'. ⁷ Yuj chi' ix cot yoval Jehová d'a viñ, yujto ix syam te' caxa chi' viñ. Ata' ix chamcan viñ d'a stz'ey te' chi'.

⁸ Ix cot yoval viñaj David chi' yujto ix cham viñaj Uza chi' yuj Jehová. Yuj chi' Pérez-uza ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj viñ. Añeja' icha chi' ticnaic. ^c ⁹ A d'a jun c'u chi', ix xivcanq'ue viñaj rey David chi' d'a Jehová. Yuj chi' ix yal viñ icha tic: Vach' am maxtzac vic'b'at te' scaxail strato Jehová tic b'aj cajan in, xchi viñ. ¹⁰ Majxo yal-laj sc'ol viñaj David chi' ix yic'cot te' caxa

chi' d'a schoñab'. Yuj chi' ix yal viñ to tz'ic'jib'at te' d'a spat viñaj Obed-edom aj Gat. ¹¹ Oxe' ujal ix can te' ta'. Ix yac'val svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñaj Obed-edom chi' yed' eb' cajan yed' viñ.

Ix javi te' scaxail strato Jehová d'a Jerusalén

(1Cr 15.1—16.6)

¹² Ayic ix yab'an viñaj rey David chi' to yuj te' scaxail strato Jehová, ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñaj Obed-edom chi' yed' eb' cajan yed' viñ yed' masanil tastac ay d'a viñ, yuj chi' ix b'at yic'anxicot te' viñaj David chi'. Yed' val tzalajc'olalil ix yic'cot te' viñ d'a yol schoñab'. ¹³ Ayic jay b'ecanto scot eb' ed'jinac te' caxa chi', ix yac'an jun noc' mam vacax viñaj David chi' yed' jun noc' quelem vacax b'aq'uech silab'il d'a Jehová.

¹⁴ Ayoch jun chaleca nab'a lino yic sacerdote yuj viñaj David chi', ix q'ue chennaj viñ yuj tzalajc'olal yed' smasanil sc'ool d'a yichañ Jehová.

¹⁵ Icha chi' ix sc'ulej viñ yed' masanil choñab' Israel. Nivan q'uiñ ix yutej eb' ayic ix yic'ancot te' scaxail trato chi' eb' d'a Jerusalén, tz'el yav eb', spu'an q'uen trompeta eb' d'a tzalajc'olal.

¹⁶ Ayic ix javi te' scaxail trato chi' d'a schoñab' viñaj David chi', d'añanelta ix Mical yisilcan viñaj Saúl d'a sventena. Ix yilan ix to a viñaj David chi' sq'ue chennaj viñ d'a yichañ Jehová, yuj chi' ix chab'ax-q'ue sc'ol ix d'a viñ.

¹⁷ Axo yic ix javi te' scaxail trato chi' yuj eb', ix sb'oanoch te' eb' d'a yol jun mantiado b'ob'il yuj viñaj David chi'. Ix lajvi chi' ix yalan viñ to

^c 6.8 A Pérez Uza syalelc'ochi “schamel Uza.”

sñusjitz'a silab' yed' pax silab' yic junc'olal yed' Jehová. **18** Ayic ix lajvi yac'ji juntzañ silab' chi', ix yalan vach' lolonel viñaj David chi' d'a yib'añ choñab' Israel d'a sb'i Jehová Yajal d'a Smasanil. **19** Ix yac'an junjun ixim pan viñ yed' jab'jab' b'olb'il chib'ej yed' junjun quechañ taquiñ sat uva d'a masanil eb' choñab', aton d'a eb' viñ vinac yed' d'a eb' ix ix. Ix lajvi chi', ix laj pax eb' d'a spat.

20 Ayic ix pax viñaj rey David chi' d'a spat yic syalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' cajan d'a spat chi', ix elta ix Mical chi' scha viñ, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—A ticnaic ach sreyal choñab' Israel, te vach'xo val ix utej a ch'oxanel a b'a b'ian. Ix a ch'ox-c'ab'ejel a b'a d'a sat eb' ix schecab' eb' viñ etyajalil. Te q'uixvelal ix utej a b'a icha junoc comon anima, xchi ix d'a viñ.

21 Ix tac'vi viñ icha tic:

—Val yel ix in q'ue chennaj yuj tzalajc'olal d'a yichañ Jehová, aton ix in sic'anoch yajaliloc schoñab' sq'uexuloc viñ a mam yed' pax sq'uexuloc eb' a c'ab' oc. Yuj chi' ol in q'ueñej chennaj yuj tzalajc'olal d'a yichañ Jehová. **22** Syalpax in vach' ic'anemta in b'a, svach' el in q'uixvelal icha tzal chi', palta a eb' ix ix tzal chi', nivan ol in ajelc'och d'a sat eb' ix, xchi viñaj David chi'.

23 A ix Mical chi', malaj junoc yune' ix aljinac.

Strato Jehová yed' viñaj rey David
(1Cr 17.1-27)

7 ¹ Ayic ix canxoñej viñaj rey David chi' d'a spalacio. Ayic toxo ix yac'och junc'olal Jehová d'a scal eb' israel yed' eb' ajc'ol yajoch

d'a eb', ² ix yalan viñ d'a viñaj Natán schecab' Jehová:

—Tic tzila' to nab'a c'ute' ayoch d'a in palacio tic, axo pax te' scaxail strato Dios jun, a d'a yol jun mantiado ayoch te', xchi viñ.

3 Yuj chi' ix yal viñaj Natán chi':

—Ujocab' icha tas tza na'a, yujto a Jehová ayñejoch ed'oc, xchi viñ.

4 A d'a jun ac'val chi', ix lolon

Jehová d'a viñaj Natán chi' icha tic: **5** Ixic, b'at al d'a viñ in checab' viñaj David, tzalani to a in Jehová in sval icha tic: Mañoc achlaj ol a b'oq'ue junoc templo b'aj ol in aj chi'. **6** Atax yic ix vic'anelta eb' e mam eyicham d'a Egipto masanto ticnaic, malaj b'aj ix in aj d'a yol junoc pat, añej d'a yoltac mantiado in eq'ui. **7** B'ajtactil ix in ec'ñej yed' eb' in choñab', malaj b'aj ix in c'an d'a junoc eb' ayoch yajalil choñab' chi' vuuj, tas yuj max sb'o junoc in cajnub' eb', nab'a c'ute' tz'och d'ay, xchi Jehová, xa chi d'a viñ rey chi'. **8** Tzalanpax d'a viñ icha tic: A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svalu': A in ix ach viq'uel d'a tañvoj calnel, ix ach vac'anoch yajaloc in choñab' Israel. **9** Yalñej b'ajtil tzach eq'ui ayinñej och ed'oc. Ix in satel masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayach, ol ach vac' b'inañ icha eb' nivac vinac d'a yolyib'añq'uinal tic. **10** Añejtona' ix in siq'uelta jun lum tic b'aj tzex cajnajcan a ex in choñab' ex tic. A tic ol ex canñej cajan d'a junelñej. Mañxa mach ol ex xib'tanoc, mañxo ol ex tzuntzaj yuj eb' eyajc'ool icha ix ex yutej eb' d'a sb'ab'elal, **11** ayic ix vac'anoch eb' ix ex cuchb'ani. A in ol in satel masanil eb' eyajc'ool.

Svac'anpax ojtaquejeli to ol vac'ñejcan opisio d'a eb' iñtilal. **12** Ayic ol lajvov ec' a q'uinal, ayic mucb'il achxo,

ol vac'och junoc uninal reyal a q'uexuloc, tec'tec' val ol vutej yopisio chi'. **13** A' ol b'oanq'ue in cajnub' b'aj ol in b'inajoc. Ol vac'anñejcan yopisio chi' d'a eb' yiñtilal d'a masanil tiempo. **14** A in ol in och smamoc, axo ol och vuninaloc. Tato ay b'aj ol och spitalil d'ayin, ol vac'och syaelal icha syutej junoc mamab'il smac'an yuninal. **15** Palta mañ jab'oc ol vactejean in xajanani, mañ ichaoc vutejnac vactan-can in xajanan viñaj Saúl, vic'naquel viñ d'a yopisio, yic ach och sq'uexuloc viñ. **16** A in ol vac'ñejcan opisio tic d'a eb' iñtilal d'a masanil tiempo, xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Natán chi'.

17 Icha ix aj yalan Jehová, icha val chi' ix aj yalan viñaj Natán d'a viñaj rey David chi'.

A slesal viñaj David

(1Cr 17.16-27)

18 Yuj chi' ix och viñaj David chi' d'a yichañ Jehová, ix em c'ojan viñ ix lesalvi viñ, ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová Vajalil, ¿tas val jab'oc velc'och yed' eb' in mam vicham, yuj chi' ix ac' jun nivan opisio tic d'ayin? **19** Mamin Jehová, tas val vaj a in tic d'ayach yuj chi' ix ala' tas ol aj yelc'och viñtilal d'a b'aq'uiñ. A tas tzutej a b'a tic d'ayin, mañ ichaoc chi' syutej sb'a eb' anima. **20** Mamin Jehová Vajalil, mañix tas syal valan d'ayach. A ach tic ojtac tas yaj in pensar a in a checab' in tic. **21** Masanil juntzañ lolonel satub'tac tic, a ach ix ac' vojtaquejeli, icha tas ix el d'a a c'ool. **22** Mamin Jehová, malaj junocxo mach lajan ed'oc. A achñej toni, malaj junocxo dios scab' specal icha ach tic. **23** A pax a choñab' Israel tic jun, malaj junocxo

choñab' lajan yed'oc. Yujto axoñej jun choñab' tic d'a sat lum tic ix a colcanel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yic tz'ochcan a choñab'oc. Yed' a poder yed' tastac satub'tac a b'onac, ic'-naquelta eb' co mam quicham d'a Egipto, a satannaquel juntzañ choñab' yed' sdiosal d'a yichañ eb' yic nivan tz'ajelc'och a b'i. **24** Yujto a ach ix oñ ac'och a choñab'oc d'a junelñej, yuj chi' a ach ix ach ochcan co Diosaloc.

25 Mamin Jehová, a ticnaic jun, elocab'c'och tas ix al d'ayin a in a checab' in tic yed' d'a masanil viñtilal. Ichocab' chi' tz'aj yelc'och tas ix ala', **26** yic vach' tzach b'inaj d'a masanil tiempo, yic ol yal eb' anima to a ach Jehová Dios ach, Yajal ach d'a yib'añ Smasanil, a achton co Diosal ach a oñ israel oñ tic. Añeja' icha chi' ol aj yochñej viñtilal reyal d'a ichañ. **27** Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, co Diosal ach, a ach val tzac' vojtaquejeli to ol ochcan viñtilal d'a yajalil. Yuj chi' tzin tec'-b'ej in b'a in c'anan jun tic d'ayach. **28** A ach tic Mamin Jehová, Dios ach, a tas tzala' yelñej, yelxo val te vach' tas ix ac' a ti' ac'an d'ayin. **29** Elocab' d'a a c'ool ac'an a vach'c'olal d'a viñtilal yic stec'b'ejñej sb'a eb' d'a ichañ. Mamin Jehová, a ach ix alcan jun tic, yuj chi' a yuj a vach'c'olal, vach' ol ajcan viñtilal d'a masanil tiempo, xchi viñ d'a Jehová chi'.

Yac'nac ganar juntzañ oval

viñaj David

(1Cr 18.1-13)

8 **1** A viñaj rey David yed' eb' soldado ix yac' ganar eb' filisteo eb', yuj chi' ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. **2** Ix ac'jipax ganar eb'

moabita yuj viñ. Ix schecanem latz'an eb' viñ smasanil d'a sat luum, ix yechtan eb' viñ yed' jun ch'añ ch'añ. A jantac mach scan d'a yol chab' ch'añil, schami, axo mach scan d'a yol yic yoxil ch'añil jun, max cham-laj. Icha chi' ix aj scan eb' moabita chi' d'a yalañ smandar viñaj rey David chi'. Ix checji yac' tumin eb' d'a junjun ab'il yuj viñ.

3 Añeja' viñaj rey David chi' ix ac'an ganar viñaj Hadad-ezer, ayic van sb'at viñ stoc'xicanec' smacb'en b'aj ay a' nivan Éufrates. A viñaj Hadad-ezer chi' yuninal viñ viñaj Rehob sreyal Soba. **4** A viñaj rey David chi' ix yaman mil 700 eb' soldado viñaj Hadad-ezer chi', aton eb' ayq'ue d'a yib'añ chej yed' 20 mil eb' sb'ey d'a yoc. Ix yic'anb'at eb' viñ d'a preso. Ix szepan sch'añal yoc noc' chej ed'jinac carruaje chi' viñ, axoñej noc' sñeran 100 carruaje ix yactejean viñ.

5 Ix lajvi chi', ix javi eb' sirio ay d'a yol yic Damasco yic scolvaj yed' viñaj Hadad-ezer chi', palta ix ac'-jipax ganar eb' yuj viñaj rey David chi', 22 mil eb' ix cham yuj viñ. **6** Elañchamel ix yac'och eb' soldado viñaj rey David chi' d'a yol yic Damasco chi', icha chi' ix aj scan eb' sirio chi' d'a yalañ smandar viñ. Ix checji yac' tumin eb' d'a junjun ab'il. A Jehová ix och yed' viñ, yuj chi' yal-ñej b'aj ix b'at viñ yac' oval, ix yac'-ñej ganar viñ.

7 Ix lajvi chi', ix yic'anpaxcanec' juntzañ maclab' jul-lab' viñaj rey David chi' d'a eb' soldado viñaj Hadad-ezer chi', ayoch oro d'ay, ix yic'ancot viñ d'a Jerusalén. **8** Añej-tona' te nivan pax q'uen bronce ix yic'canec' viñ d'a choñab' Beta yed'

d'a Berotai, aton juntzañ choñab' chi' ay d'a yol smacb'en viñaj Hadad-ezer chi'.

9 Axo pax viñaj Toi, sreyal Hamat, ayic ix yab'an viñ tas ix aj slajviel masanil eb' soldado viñaj Hadad-ezer yuj viñaj David chi', **10** ix schecanb'at jun yuninal viñ scuchan Joram d'a viñ. Ix yac'anpaxb'at q'uen plata viñ, q'uen oro yed' q'uen bronce, yuj yac'an statzil sc'ol viñaj David chi' viñ. Ix yalanpaxb'at vach' lolonel viñ d'a viñ yujto ix ac'ji ganar viñaj Hadad-ezer yuj viñ, yujto yac'nac oval viñaj Toi chi' yed' viñaj Hadad-ezer chi'. **11** A masanil juntzañ q'uen ix scha' viñaj David d'a viñaj Toi chi', ix yac'pax q'uen viñ d'a Jehová yed' q'uen oro yed' q'uen plata cotnac d'a juntzañchoñab' yac'nac ganar viñ: **12** Aton d'a Edom, d'a Moab, d'a eb' amonita, d'a eb' filisteo, d'a eb' amalecita yed' q'uen ix yic'canec' viñ ayic ix yac'an oval viñ yed' viñaj Hadad-ezer.

13 Ix te b'inaj val viñaj rey David chi' sic'lab'il ayic ix meltzajxi viñ d'a oval yed' eb' edomita, 18 mil eb' ix cham yuj viñ d'a jun Spañanil Atz'am Atz'am. **14** Elañchamel ix yac'och eb' soldado viñaj David chi' stañvej Edom. Masanil eb' aj Edom chi', ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. A Jehová ix ochñej yed' viñ d'a oval chi', yuj chi' yalñej b'ajtil sb'at viñ yac' oval, syac'ñej ganar viñ.

A eb' schecab' viñaj rey David
(2S 20.23-26; 1 Cr 18.14-17)

15 A viñaj David chi', ix yac' reyal viñ d'a masanil eb' choñab' israel d'a stojolal yed' d'a svach'ilal. **16** A eb' ix ac'an yajalil yed' viñ, aton eb' tic: Viñaj Joab yune' ix Sarvia, yajal viñ

d'a eb' soldado smasanil, viñaj Josafat yuninal viñaj Ahilud, tz'ib'um yaj viñ d'a viñ rey chi'. **17** Viñaj Sadoc yuninal viñaj Ahitob yed' viñaj Ahimelec yuninal viñaj Abiatar, sat sacerdote yaj eb' viñ. Axo viñaj Seraías stz'ib'an yab'ixal tastac sc'ulej viñ rey chi' d'a stz'olal. **18** Axo pax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, yajal yaj viñ d'a eb' soldado stañvan viñ rey chi', aton eb' cereteo yed' eb' peleteo, axo eb' yuninal viñaj rey David chi', sat yajal yaj eb'.

**Svach'c'olal viñaj David
d'a viñaj Mefi-boset**

9 **1** Ix sc'anb'anec' viñaj rey David chi' tato ayto junocxo yiñtilal viñaj Saúl ixto cani, yic syac'an svach'c'olal viñ d'ay yuj svach'c'olal viñaj Jonatán yac'nac d'a viñ.

2 Ay jun viñ schecab' viñaj Saúl scuch Siba, ix avtajcot viñ d'a yichañ viñaj rey David chi'. Axo yic ix javi viñ, ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—¿A ach am tic tza cuch Siba? xchi viñ d'a viñ.

—I', a in ton mamin rey, xchi viñ.

3 Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—¿Mañxa am val junoc yiñtilal viñaj Saúl ayeq'ui, yic tzin ch'ox in vach'c'olal d'ay icha ix vutej vac'an in ti' d'a yichañ Jehová? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Siba chi':

—Aytocan jun viñ yuninal viñaj Jonatán, chuclaj yoc viñ schab'il, xchi viñ.

4 —¿B'ajtil ay viñ? xchi viñaj David chi'.

—A d'a spat viñaj Maquir yuninal viñaj Amiel d'a Lodebar, ata' ayec' viñ, xchi viñaj Siba chi'.

5-6 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj rey David chi' to b'at ic'jicot viñaj Mefi-boset yuninal viñaj Jonatán chi' viñ yixchiquin viñaj Saúl chi'. Ayic ix javi viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix em ñojan viñ d'a sat luum. Ix yalan viñaj David chi' d'a viñ icha tic:

—Mefi-boset, xchi viñ.

—Tic ayin mamin rey, xchi viñ.

7 Ix yalan viñaj David chi' d'a viñ icha tic:

—Mañ ach xivoc, vach' ol vutej in b'a d'ayach yuj b'aj xajan yilnac in viñaj Jonatán viñ a mam. Ol vac'-xican masanil lum sluum viñ a mam icham aj Saúl d'ayach. Ol ach vañej ved' d'a in mexa, xchi viñ.

8 Ix em ñojan viñaj Mefi-boset chi', ix yalan viñ:

—Mamin rey, ¿tas val yuj tz'oc' a c'ol d'ayin? A in a checab' in tic lajan in icha junoc noc' chamnac tz'i', xchi viñ.

9 Ix avtajxi viñaj Siba yuj viñ rey chi', aton viñ schecab'can viñaj Saúl, ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Tic val svac'xican masanil tastac yic viñ a patrón yed' yuninal d'a viñ yixchiquin viñ tic. **10** A ach tic yed' masanil eb' uninal yed' masanil eb' a checab', ol ex munlaj d'a sat lum sluum viñ chi'. Masanil tas ol el d'a sat luum, tza molb'ej d'a yol junoc spatil, yic vach' tz'och yopisio yuj eb' yuninal viñaj Mefi-boset tic, palta axo viñ jun, ol vañej viñ ved'oc, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

Olajuñvañ yuninal viñaj Siba chi', 20 eb' schecab' viñ. **11** Ix tac'vi viñaj Siba chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Masanil tas tza chec in c'ulej tic, ol in c'anab'ajej, xchi viñ.

A viñaj Mefi-boset chi', junjun c'u sva viñ yed' viñ rey chi', icha val

yuninal viñ ix yutej viñ. **12** Ay jun yuninal viñaj Mefi-boset chi' yuneto scuchan Micaía. Masanil mach ayec' d'a spat viñaj Siba chi', schecab' viñaj Mefi-boset chi' yaj eb'. **13** A viñaj Mefi-boset chi', chuclaj yoc viñ schab'il, a d'a Jerusalén ayec' viñ yujto ata' sva viñ yed' viñaj rey David chi'.

Ix ac'ji ganar eb' sirio

(1Cr 19.1-19)

10 ¹ Ayic toxo ix ec' jun tiempoal, ix cham viñaj Nahas, sreyal eb' amonita, axo viñ yuninal viñ scuchan Hanún ix ochcan reyal. ² Ix sna' viñaj rey David chi' to yovalil sch'ox svach'c'olal viñ d'a viñaj Hanún chi', yujto sch'oxnac svach'c'olal viñ smam viñ d'a viñ. Yuj chi' ix schecb'at juntzañ schecab' viñ d'a viñaj Hanún chi' yic syac'an snivanil sc'ool viñ yuj schamel smam chi'. Palta ayic ix c'och eb' checab' d'a schoñab' eb' amonita chi', ³ a eb' viñ yajal yaj d'a choñab' chi', ix yal eb' viñ d'a viñaj Hanún chi': Mamin rey, ¿tom tzac'och d'a a c'ool to nivan yelc'och viñ a mam chi' d'a yol sat viñaj rey David chi', yuj chi' ix scheccot juntzañ vinac tic viñ yic syac' snivanil a c'ool eb'? Maay. Ix checjicot eb' yuj viñ yic tzul yil eb' tas yaj co choñab' tic, yic tzul satanel eb', xchi eb' d'a viñ.

⁴ Yuj chi', ix schecan viñaj Hanún chi' yamjoc eb' schecab' viñaj rey David chi', ix joxjiel xil sti' eb' d'a jun pac'añ spac'ul sti', ix poljiel yoc-tac sti' spichul eb' masanto ix q'ueul d'a sti' syoop eb', ix lajvi chi' ix schecan pax eb' viñ. ⁵ Ayic ix yab'an viñaj rey David chi' tas ix aj eb', ix checjib'at schaumal eb' yuj viñ, yujto

te q'uixvelal ix utaj eb', ix alji d'a eb' to scan eb' d'a Jericó masanto sq'uib'xi xil sti' eb' chi', ichato chi' syal smeltzaj pax ta eb'.

⁶ Axo eb' amonita chi', ix nachajel yuj eb' to chuc ix can eb' d'a viñaj rey David chi', yuj chi' 20 mil eb' soldado yic Siria d'a yol yic Bet-rehob yed' d'a yol yic Soba ix stup eb'. Ix cotpax mil eb' soldado viñ sreyal Maaca yed' 12 mil eb' soldado aj Is-tob. ⁷ Axo ix yab'an jun chi' viñaj rey David chi', ix schecanb'at viñaj Joab viñ yed' eb' soldado chi'. ⁸ Ix elta eb' amonita chi' d'a sti' schoñab', ix sb'oanoch sb'a eb' d'a oval ta', axo eb' soldado ix tupji yic scot yac' oval chi', najat ix sb'opaxem sb'a eb' d'a stiel choñab' chi'. ⁹ Ayic ix yilan viñaj Joab chi' to ay jun macañ eb' soldado d'a yichañ viñ, ay pax junxo macañ eb' d'a spatic viñ, ix sic'anel eb' soldado viñ, aton eb' te jelan d'a oval, yic syac'an oval eb' yed' eb' sirio chi'. ¹⁰ Axo juntzañxo eb' soldado, ix yac'och viñ d'a yol sc'ab' viñaj Abisai viñ yuc'tac viñ, yic sb'at eb' yac' oval yed' eb' amonita chi'. ¹¹ Ix yalan viñaj Joab chi' d'a viñ yuc'tac chi' icha tic: Tato a eb' sirio chi' van in yac'an ganar, tzach cot in a colo'. Tato a eb' amonita chi' van ach yac'an ganar jun, a inxo ol in b'at ach in colo'. ¹² Cac' quip, co tec'b'ej co b'a yuj co colan co choñab' a oñ schoñab' oñ co Diosal tic. Elocab'-c'och tas vach' snib'ej Jehová, xchi viñaj Joab chi'.

¹³ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Joab chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb' sirio chi', axo ix aji, ix el lemnaj eb' d'a yichañ viñ. ¹⁴ Ayic ix yilan eb' amonita to toxo ix el lemnaj eb' sirio chi', ix elpax lemnaj eb' d'a yichañ

viñaj Abisai, ix och eb' scol sb'a d'a yol schoñab' chi'. Yuj chi' ix och vaan viñaj Joab chi' yac'an oval yed' eb' amonita chi', ix meltzajcot viñ d'a Jerusalén.

15 Ayic ix yilan eb' sirio chi' to ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel, ix smolb'anxi sb'a eb'. 16 Ix avtajcot eb' sirio chi' yuj viñaj rey Hadad-ezer, aton eb' ay d'a junxo sc'axepalec' a' Éufrates, ix c'och eb' d'a choñab' Helam. A viñaj Sobac b'ab'el d'a yichañ eb', aton viñ yajal d'a eb' soldado yic viñaj rey Hadad-ezer chi'. 17 Palta ix alchajpax juntzañ tic d'a viñaj rey David, yuj chi' ix smolb'ej masanil eb' soldado yic Israel viñ, ix ec' eb' d'a sc'axepal a' Jordán, ix c'och eb' d'a Helam. Ata' ix stec'b'ej sb'a eb' sirio chi' yac'an oval yed' eb' israel chi'. 18 Axo ix aji, ix el lemnaj eb' sirio chi' d'a yichañ viñaj rey David chi' yed' eb' israel. 40 mil soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' pax 700 eb' ayoch d'a yol carruaje ix smilcham eb' soldado yic Israel chi'. Ix champax viñaj Sobac yajalil eb' soldado sirio yuj eb'. 19 Ayic ix yilan masanil eb' rey ayoch yed' viñaj rey Hadad-ezer chi' to toxo ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel chi', ix yac'anocho sb'a eb' d'a junc'olal yed' eb' israel chi', yuj chi' ix canxoñej eb' d'a yalañ smandar viñaj rey David chi'. Atax ta' ix xivcanq'ue eb' sirio chi', majxo yac'xioclaj sb'a eb' scolvaj yed' eb' amonita chi'.

A viñaj rey David yed' ix Betsabé

11 1 A d'a junxo ab'il, d'a stiempolal sb'at eb' rey d'a oval, ix checjib'at viñaj Joab yuj viñaj rey David yed' masanil eb' yajalil eb' soldado yed' masanil eb' soldado israel

d'a oval. Ix satanel eb' amonita eb', ix yoyan sb'a eb' d'a spatic choñab' Rabá. Maj b'atlaj viñ rey chi' yed' eb', ix can viñ d'a Jerusalén. 2 A d'a jun yemc'ualil, ix q'ue vaan viñaj rey David chi' d'a sat sch'at, ix q'ue viñ matz'anel d'a spañanil yib'añ spat. Ayic ayec' viñ ta', ix yilanb'at jun ix ix viñ, van sb'ican sb'a ix, te vach' yilji ix ix yil viñ. 3 Elañchamel ix schecb'at viñ c'anb'ajec'oc mach jun ix ix chi', axo ix alchaj d'a viñ to a ix Betsabé yisil viñaj Eliam, yetb'eyum viñaj Urías heteo. 4 Elañchamel ix schecb'at schecab' viñ yic b'at ic'jocot ix, ix vay viñ yed' ix. Ix lajvi chi', ix sacb'itan sb'a ix, ix pax ix d'a spat.

5 Axo ix aji, ix scuchcanoch yune' ix, yuj chi' elañchamel ix yalb'at ix yab' viñaj rey David chi'. 6 Ayic ix yab'an viñ icha chi', ix yalanb'at viñ d'a viñaj Joab to spaxta viñaj Urías chi' d'a oval. Ix sc'anab'ajan viñaj Joab tas ix yal viñ chi'. 7 Axo ix javi viñaj Urías sch'ox sb'a d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ tato vach' sc'ol viñaj Joab yed' eb' soldado, chajtil pax yac'an oval. 8 Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a viñaj Urías chi' icha tic: Ixic, b'at ic' ip, tzach vay d'a a pat, xchi viñ d'a viñ.

Ixñej val elta viñ d'a yol spalacio viñ rey chi', ix b'at ac'jican svael viñ, te vach' icha svael viñ rey. 9 Palta maj b'atlaj viñ d'a spat chi'. Ix vaycan viñ yed' eb' soldado stañvan palacio chi'. 10 Axo d'a junxo c'u, ix alji d'a viñ rey chi' to maj b'at vaylaj viñaj Urías chi' d'a spat d'a jun ac'val chi'. Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj maj xid' ach vay d'a a pat, ina to ayxotax a b'atcani? xchi viñ rey chi' d'a viñ.

11 Ix tac'vi viñ:

—Max yal-laj in comon b'at d'a in pat yic tzin va'i, tzin vaypax yed' ix vetb'eyum yac'b'an a te' scaxail strato Jehová yed' eb' vetsoldadoal yic Israel yed' eb' yic Judá, a te' xiltac te' ayq'ue d'a yib'añ eb', icha pax chi' viñ vajalil viñaj Joab yed' eb' yet-yajalil, a d'a ac'lic b'aj svay eb'. Mamin rey, max yal-laj in c'ol to vach' b'aj ol in vayoc, xchi viñaj Urías chi'.

12 Ix yalan viñaj David chi' d'a viñ:

—Canañ d'a junxo ac'val tic, axo q'uic'an tzach b'ati, xchi viñ d'a viñ.

Ichato chi' ix can viñaj Urías chi' d'a junxo ac'val chi' d'a Jerusalén.

13 Ix yavtej viñ viñ rey chi' vael yed'oc, ix yac'an vino viñ yuq'uej viñ. Ix q'ue d'a sjolom viñaj Urías chi', palta mañ yujoc chi' ix b'at viñ vayañ d'a spat chi', ata' ix vayxican viñ yed' eb' soldado junelxo.

14 Axo ix q'uiñib'i d'a junxo c'u, ix stz'ib'anb'at jun carta viñaj rey David chi' d'a viñaj Joab, ix schecan viñ yic'b'at ch'añ viñaj Urías chi'. **15** Ix yalanb'at viñ d'a ch'añ icha tic: Tzac'och viñaj Urías tic d'a yichañ b'aj te ov yac'an oval, tzex el d'a stz'ey viñ yic vach' scham viñ, xchib'at viñ.

16 Yuj chi', ayic ix yoyan sb'a viñaj Joab chi' yed' eb' soldado d'a spatic jun choñab' chi', a b'aj ayec' eb' ajc'ol te jelan, ata' ix ac'jioch viñaj Urías chi' yuj viñaj Joab chi'.

17 Axo yic ix elta eb' ajc'ol chi' d'a yol schoñab', ix yac'an oval eb' yed' eb' soldado viñaj Joab chi'. Ay jay-vañ eb' soldado viñaj David chi' ix chami, a d'a scal eb' ix cham viñaj Urías chi'.

18 Ix yac'ancot jun viñ schecab' viñaj Joab chi' d'a viñaj rey David yic syalani chajtil ix aj yoch oval chi'. **19** Ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi': Ayic slajvi alan d'a viñ rey tas ix aj yoch oval tic, **20** talaj scot yoval viñ, syalan viñ: ¿Tas yuj ix ex te och d'a tz'ey jun choñab' chi'? ¿Tom mañ eyojtacoc to a eb' ayq'ue d'a yib'añ muro syal yactanemta junoc tas eb' d'a eyib'añ? **21** ¿Tom mañ eyojtacoc yab'ixal jun ix ix d'a Tebes, ix yactejemta jun q'uen q'ueen yic molino ix d'a sjolom viñaj Abimelec yuninal viñaj Jerobaal? ¿Tas yuj ix e te nitzejoch e b'a? ta xchi viñ, tzalani to ix champax viñaj Urías heteo, xchi viñaj Joab chi'. **22** Ix cot jun viñ checab' chi', ix javi viñ d'a yichañ viñaj rey David chi', ix yalan viñ masanil tas ix yalcot viñaj Joab chi'.

23 Ix yalan viñ icha tic:

—Te ov ix aj yelta eb' ajc'ol chi' d'ayoñ. Ijan val ix oñ yac' ganar eb', palta ix co tec'b'ej co b'a co pechan meltzaj eb', masanto ix ochxican eb' d'a yol schoñab' chi'. **24** A d'a yib'añ muro ix julvajcot eb' viñ ajc'ol chi' d'a eb' a checab', yuj chi' ix cham jayvañ eb' viñ soldado, ix champax viñaj Urías heteo, xchi jun viñ checab' chi'.

25 Ix yalan viñ rey d'a jun viñ checab' chi':

—Al d'a viñaj Joab chi' to max cuslaj viñ yuj jun chi'. Toxonton icha chi' d'a oval tic, ay mach schami. Yac'ocab' yip viñ yac'an oval d'a jun choñab' chi', masanto syal satel eb' anima chi' yuj viñ, xa chi d'a viñ. Icha chi' tz'aj iptzitan viñaj Joab chi', xchi viñaj rey David chi' d'a jun viñ checab' chi'.

26 Ayic ix yab'an ix yetb'eyum viñaj Urías to toxo ix cham viñ yetb'eyum ix chi', ix och ix d'a cusc'olal yuj viñ. 27 Ayic ix lajvi yec' scusc'olal ix, icha sb'eyb'al eb', ix b'at checchaj ic'ljicot ix d'a spat yuj viñaj rey David chi', ix och ix yetb'eyumoc viñ. Ix alji jun yune' ix. Palta a jun tas ix sc'ulej viñ chi', maj schalaj sc'ol Jehová.

Ix tumaj viñaj rey David

12 1 Axo Jehová ix checancot viñaj Natán d'a viñaj David chi'. Ayic ix c'och viñ d'a yichañ viñ, ix yalan jun ab'ix tic viñ d'a viñ:

—A d'a jun choñab', ay chavañ eb' viñ vinac: Ay jun viñ te b'eyum, ay pax junxo viñ te meb'a'. 2 A viñ b'eyum chi', te ay noc' scalnel viñ yed' noc' svacax. 3 Axo pax viñ meb'a' chi' jun, junñej pitañ tzun scalnel viñ manb'il yuuj. A' viñ ix q'uib'tzitan noc'. A d'a yol spat viñ ix q'uib' noc' yed' eb' yuninal. A tas sva viñ, tas yuc' viñ, a chi' sva noc', syuc' noc'. Schelvay noc' viñ, te xajan noc' yuj viñ. Ichato yisil noc' viñ. 4 Ay jun c'u, ay jun viñ toñej sb'eyeq'ui, ix ec' viñ yac' spaxyal viñ b'eyum chi'. A viñ b'eyum chi', maj syamlaj junoc noc' scalnel viñ, ma junoc noc' svacax viñ yic syac'an schi viñ pax-yalvum chi', te ya yel noc' yuj viñ. Axo jun pitañ noc' yic viñ meb'a' chi' ix b'at yac' ic'ljocot viñ. A noc' ix yac' viñ schi jun viñ paxyalvum chi', xchi viñaj Natán chi' d'a viñaj rey David chi'.

5 Ix cot val yoval viñaj rey David chi', ix yalan viñ d'a viñaj Natán chi':

—D'a yichañ Jehová Dios svala', a jun viñ icha chi' ix sc'ulej, smoj val scham viñ. 6 Yovalil syac' chañvañioc noc' viñ sq'uexuloc noc' yune' calnel

chi', yujto a jun viñ vinac chi' malaj val jab'oc yoq'uelc'olal viñ d'a yetanimail, xchi viñ.

7 Ix yalan viñaj Natán chi':

—A jun viñ chi', a ach toni. Icha tic yalan Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic d'ayach: A in ix ach in sic'och sreyaloc Israel, ix ach in colanel d'a yol sc'ab' viñaj Saúl. 8 Ix vac' spat yed' eb' ix yetb'eyum viñ ajalil chi' d'ayach, ix ach vac'anoch sreyaloc choñab' Israel yed' Judá. Tato jab'ñej juntzañ chi' tzab'i, tzato yal vac'an nañalocxo d'ayach. 9 ¿Tas yuj ix a patiquejel in checnab'il, ix a c'ulej tas to max scha in c'ool? Ix a milcham viñaj Urías heteo yed' q'uen yespada eb' amonita. Ix ic'ancan ix yetb'eyum viñ chi'. 10 Yuj chi' ayñej mach ol miljoccham d'a scal iñtilal, yujto ix in a patiquejeli, ix ic'ancan ix yetb'eyum viñaj Urías heteo. 11 A in Jehová in svala': Ol vac'och yaelal d'a ib'añ. A yaelal chi', a d'a scal eb' uninal ol elta, d'a val ichañ ol viq'uelta eb' ix etb'eyum, ol vac'an eb' ix d'a junoc viñ uninal, ol vay viñ yed' eb' ix d'a c'ualil d'a yichañ anima. 12 A ach tic, elc'altac ix a c'ulej, a inxo tic, d'a val saquilq'uinal d'a c'ualil ol in ch'oxel d'a yichañ choñab' Israel, xchi Jehová, xchi viñaj Natán chi'.

13 Ix schaan smuloc viñaj rey David d'a yichañ viñaj Natán chi', ix yalan viñ:

—D'a val yel, ix och in mul d'a Jehová, xchi viñ.

Ix yalanpax viñaj Natán chi':

—Yel ton tzala', palta ix ac'ji lajvoc a mul chi' yuj Jehová, yuj chi' mañixo ol ach chamlaj. 14 Palta a yuj tas ix a c'ulej chi', tz'alji chucal lolonel d'a Jehová yuj eb' ajc'ol

yajoch d'ay, yuj chi' ol cham jun uninal toto ix alji chi', xchi viñaj Natán chi'.

15 Ix lajvi chi' ix pax viñaj Natán chi' d'a spat. Axo Jehová, ix ac'anocho syaelal jun yuninal viñaj David chi' yed' ix yetb'eyumcan viñaj Urías chi'. **16** Yuj chi', ix och ijan viñ sc'anan d'a Jehová to sb'oxi sc'ol viñ unin chi'. Ix och viñ d'a tzece'ojc'olal, ix canñej telan viñ d'a sat luum d'a junjun ac'val. **17** A jantac eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' smunlaj yed' viñ, tz'och ijan eb' viñ stevi to sq'ue vaan viñ d'a sat lum chi', palta maxtzac yal-laj sc'ol viñ, max b'at valaj viñ yed' eb' viñ.

18 Axo d'a yuquil c'ual syamchaj viñ unin chi' yuj ilya chi', ix chami. Ix te xiv eb' viñ smunlajum viñ rey chi' yalan d'ay, yujto sna eb': Ina ayic pitzanto viñ unin chi', maj scha yab' viñ tas ix cala', ocxom val ticnaic. Tato scal d'a viñ to toxo ix chami, tas am ol sc'uloc viñ, xchi eb' viñ.

19 Ix yab'an viñaj rey David chi' ayic sajson eb' viñ sloloni, ix snaanel viñ to toxo ix cham viñ unin chi', yuj chi' ix sc'anb'an viñ:

—¿Tom toxo ix chami? xchi viñ.

—Toxo ix cham mamin rey, xchi eb' viñ.

20 Ayic ix yab'an viñ icha chi', ix q'ue vaan viñ d'a sat luum chi', ix sb'icanel sb'a viñ, ix yac'anq'ue yañal xil sjolom viñ, ix sq'uexanel spichul viñ, ix och viñ ejmelal d'a yol scajñub' Jehová. Ix lajvi chi', ix b'at sc'anan va sb'a viñ d'a yol spat. **21** Ix sc'anb'an eb' viñ smunlajvum viñ chi' d'ay:

—Mamin rey, ¿tas val yuj icha tic tza c'ulej? Ayic pitzanto jun uninal

chi', mañ jab'oc syal a c'ol tzach va'i, tzach oc' yuuj. Axo ticnaic toxo ix chami, tzach q'ue vaan, tzach va'i, xchi eb' viñ d'a viñ.

22 Ix tac'vi viñ d'a eb' viñ:

—Ayic pitzanto viñ unin chi', tzin och d'a tzece'ojc'olal, tzin oq'ui, a in naani talaj tzato oc' sc'ol Jehová d'ayin. **23** Axo pax ticnaic, ¿tasto val yuj tzin och d'a tzece'ojc'olal? ¿Tom olto pitzvoc viñ? Mañxa b'aq'uiñ ol jax viñ d'ayin, añej to a in ol in b'at b'aj ix c'och viñ chi', xchi viñ.

Yaljub'al viñaj Salomón

24 Ix lajvi chi', ix yac'an snivanil sc'ol ix Betsabé viñaj David chi', ix vay viñ yed' ix, ix scuchanoch yune' ix. Ix alji junxo yune' ix, Salomón ix yac' ix b'iej. Te xajan ix aj jun unin chi' yuj Jehová. **25** Ix schecanb'at viñaj Natán Jehová yal d'a viñaj rey David chi' to xajan jun unin chi' yuuj. Yuj chi' Jedidías ix sb'iej jun unin chi' yuj Jehová.^d

Ix yac' ganar choñab' Rabá viñaj rey David (1Cr 20.1-3)

26 Yacb'an chi', a viñaj Joab ix ac'an oval yed' eb' amonita d'a Rabá. Ayic vanxo yac'an ganar viñ yoch d'a yol jun choñab' chi', **27** ix yalancot viñ d'a viñaj rey David chi' icha tic: Vanxo voch d'a yol choñab' Rabá. A jun cuartel b'aj ay eb' stañvan a a' sc'anchaj d'a choñab' tic, ayxo och d'a yol in c'ab'. **28** Yuj chi', mamin rey, molb'ej masanil eb' soldado aycan ed'oc, tzach cot yed' eb' ac' oval d'a jun choñab' tic yic tzac'an ganar. Q'uinaloc a in svac' ganar jun

^d **12.25** A Jedidías syalelc'ochi “Xajan viñ yuj Jehová.”

choñab' tic, a in am tzin b'inajcan d'ay, xchicot viñaj Joab chi'.

29 Ix smolb'an masanil eb' soldado viñ rey chi', ix b'at viñ yac' oval d'a choñab' Rabá chi'. Ix yac'an ganar viñ yic'ancani. **30** Ix yic'anec' scorona viñ sreyal eb' amonita chi' viñ. Ix yac'anq'ue eb' d'a sjolom viñ. Ay jun q'uen q'ueen te caro stojol ayoch d'ay. A jun corona chi', te al, ay am oxec arroba yalil. Tzijtumto pax tas-tac te ay stojol ix yiq'uec' viñaj David chi' d'a jun choñab' chi'. **31** Axo eb' anima ixto caní, ix ic'jielta eb' yuj viñ, ix ac'jioch eb' d'a munlajel ya, icha d'a q'uen sierra, q'uen piocha yed' pax q'uen ch'acab'. Ix ac'-jipaxoch eb' d'a mucoj ladrillo d'a horno. Añeja' icha pax chi' ix aj masanil eb' ay d'a junzañxo schoñab' eb' amonita yuj viñ. Ix lajvi chi', ix meltzaj viñ yed' masanil eb' soldado d'a Jerusalén.

A yab'ixal viñaj Amnón yed' ix Tamar

13 **1-2** A viñaj Absalón yuninal viñaj rey David, ay jun ix yanab' viñ scuch Tamar, te vach' yilji ix. Axo ix aji, a viñaj Amnón yuninal pax viñaj rey David chi', ix te can sgana viñ d'a ix Tamar schab'il yanab', yuj chi' ix te chucb'i sc'ol viñ yuj snaub'tañan ix. Te ayoch yilumal ix yujto cob'esto ix, yuj chi' ix sna viñaj Amnón chi' to ajaltac sc'uman ix viñ. **3** Palta ay jun viñ yamigo viñ scuchan Jonadab, yuninal viñaj Simea yuc'tac viñaj David chi', te jelan viñ d'a chucal. **4** Ay jun c'u ix sc'anb'ej viñ d'a viñaj Amnón chi':

—Ach yuninal rey, ¿tas tzach ic'ani? ¿Tas yuj junjun c'u tzach te tz'onb'i yuj cusc'olal? Al d'ayin tas tzach ic'ani, xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Amnón chi':

—Ste can val in gana d'a ix Tamar, yanab' viñ schab'il vuc'tac aj Absalón, xchi viñ.

5 Axo ix yalan viñaj Jonadab chi' d'a viñ icha tic:

—A ticnaic, ec'añ jichan d'a a ch'at, tza tz'acan penaayax a b'a. Ayic ol javoc viñ a mam ach yila', tzal d'a viñ icha tic: Tzin tevi d'ayach to tza checcot ix Tamar ix vanab', yic syac' jab'oc in vael ix, aocab' ix sb'o-ani, yic vach' ol vila', ol in vaani, ol in chaan d'a ix, xa chi d'a viñ, xchi viñ.

6 Ix ec' jichan viñaj Amnón chi' d'a sch'at, ix stz'acan penaayax sb'a viñ. Ayic ix c'och viñ rey chi' yil viñ, ix yal viñ icha tic:

—Tzin tevi d'ayach to scot ix vanab' Tamar d'a tic, sb'oan chab'oc in pan ix, tzul yac'ancan ix d'ayin, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

7 Yuj chi' ix chec'ib'at ix yuj viñaj rey David chi', ix yalan viñ d'a ix:

—Ixix d'a spat viñaj Amnón a nulej, b'at a b'oan jab'oc tas sva viñ, xchi viñ.

8 Yuj chi' ix b'at ix Tamar d'a spat viñ snulej chi', axo ix c'och ix, jichan ec' viñ. Q'uelanoch viñ d'a ix, ix sb'oan ixim pan chi' ix. **9** Ix yac'an c'anb'oc ixim ix d'a yol xalten, ix yic'anelta ix d'a yol xalten chi', palta axo viñaj Amnón chi' maj yal-laj sc'ol viñ ix va'i, ix yalan viñ: Elañec d'a tic e masanil, xchi viñ. Ix elta eb', mañ-xalaj junoc mach ix caní. **10** Ayic toxo ix elta eb' chi' smasanil d'a patic pat chi', ix yalan viñ d'a ix Tamar chi' icha tic:

—Ic'cot in vael chi' b'aj tzin vay tic, xchi viñ d'a ix. Ix yic'anb'at ixim pan chi' ix d'a viñ snulej chi' d'a

sch'at. **11** Axo yic ix c'och ix d'a stz'ey viñ yed' svael chi', ix och lac'-naj viñ d'a ix, ix yalan viñ:

—Cotañ ach vanab', vayañ ved'oc, xchi viñ d'a ix.

12 Ix tac'vi ix d'a viñ:

—Maay ach in nulej, mañ in ac' pural, yujto a jun tic mañ smojoc yuji d'a co cal a oñ israel oñ tic, te q'uix-velal ol aj jun tic. **13** Nato nab'i ¿tas ol in c'ulej yuj jun in q'uixvelal tic? Añejtona' a ach tic icha junoc quistal ol ach ajcan d'a scal co choñab' tic. A ticnaic, sval d'ayach to tzal d'a viñ rey, a viñ ol in ac'an d'ayach etb'eyumoc, xchi ix.^e

14 Palta majxo schalaj yab' viñ tas ix yal ix chi'. Yujto te ay yip viñ d'a yichañ ix, yuj chi' ix yac'an pural ix viñ yixtani. **15** Ayic ix lajvi yixtan ix viñ, te chuclaj ix aj yilanocho ix viñ, d'a yichañ ix aj scan sgana viñ d'a ix d'a sb'ab'elal, yuj chi' ix yal viñ d'a ix icha tic:

—Q'ueañ vaan, elañ d'a tic d'a elañchamel, xchi viñ d'a ix.

16 Palta ix tac'vi ix:

—Maay ach in nulej, tato tzin a pechel d'a tic ticnaic, yelxo te chuc d'a yichañ tas ix in utej tic, xchi ix.

Palta majxo schalaj yab' viñ.

17 Axo ix aji, ix yavtancot viñ schecab' viñ, ix yalan viñ:

—Pechel jun ix ix tic d'a tic, vach' tzutej a macan te' pat chi', xchi viñ.

18 Yuj chi' ix pechjielta ix yuj viñ schecab' viñ chi', vach' ix yutej viñ smacan sti' te' pat chi'. A ix Tamar chi', ayoch jun spichul ix te vach' yuuj, aton syac'och eb' ix cob'estac yisil rey. **19** Ix yac'anq'ue q'uen tic'aq'uil taañ ix d'a sjolom, ix

snic'chitanb'at spichul ix ayoch yuuj, ix yac'anoch sc'ab' ix d'a sat, te chaañ ix oc' ix sb'at d'a yoltac b'e.

20 Ix sc'anb'an viñ snulej ix scuchan Absalón d'ay:

—¿Tom ach yixtej viñ a nulej aj Amnón chi'? Tato icha chi' ach vanab', emañ numan b'ela. Mocab' ach te oc' yuj ilc'olal yuj jun chi', yujto a nulej viñ, xchi viñ d'a ix.

Yuj chi' ix can ix d'a spat viñ snulej chi'. Te cusc'olal ix ajcan ix. **21** Ayic ix yab'an viñaj rey David masanil tas ix uji chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il. **22** Axo viñaj Absalón chi', malaj tas ix yal viñ d'a viñaj Amnón chi', vach'chom ste chichon sc'ol viñ d'a viñ yuj b'aj ix ixtaj ix yanab' chi'.

Ix miljicham viñaj Amnón

23 Schab'ilxo ab'il chi', a eb' viñ schecab' viñaj Absalón chi', sjoxvi calnel eb' viñ d'a Baal-hazor, d'a slac'anil schoñab' eb' aj Efraín. Ix yavtan masanil eb' viñ yuninal viñ rey chi' viñaj Absalón chi' d'a jun nivan vael. **24** Ix b'at yalan viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a ticnaic a eb' viñ in checab' van sjoxan noc' in calnel eb' viñ. Tzin nib'ej, tzach b'at ved'oc yed' masanil eb' etyajalil, xchi viñ.

25 Ix tac'vi viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Maay ach vuninal, max yal-laj co b'at co masanil ed'oc. Tecan nivan tas b'at co lajeli, xchi viñ.

Ix och val tean viñaj Absalón chi' d'a viñ, palta maj yal-laj sc'ol viñ ix b'ati, añej vach' lolonel ix yal viñ d'a viñ. **26** Ix yalanxi viñaj Absalón chi':

^e 13.13 A d'a yic chi' syal yic'lan sb'a eb' viñ vinac yed' eb' ix schab'il yanab'.

—Tato val yel max yal-laj a b'ati, elocab' d'a a c'ol a chaanb'at viñ vuc'tac aj Amnón ved'oc, xchi viñ.

—¿Tas yuj tza nib'ej sb'at viñ uc'tac aj Amnón chi' ed'oc? xchi viñaj rey David chi' d'a viñ.

27 Ix och val tean viñaj Absalón chi' d'a viñ, yuj chi' ix schecb'at viñaj Amnón chi' viñ yed' juntzañxo eb' viñ yuc'tac. **28** Ayic mantzac ochlaj vael chi', ix yalan viñaj Absalón chi' d'a eb' viñ schecab': Scham val eyilani ayic toxo ix q'ue añ d'a sjolom viñaj Amnón chi', ol valan d'ayex to tze milcham viñ. Mañ ex xivoc, yujto a in svala', yuj chi' tze tec'b'ej e b'a e milancham viñ, xchi viñ.

29 Ix sc'anab'ajeb' eb' viñ tas ix yal viñ, ix smilcham viñaj Amnón chi' eb' viñ. Ayic ix yilan masanil eb' viñ yuninal viñ rey chi', ix q'ue somnaj eb' viñ, ix laj q'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' smula, ix b'at eb' viñ elelal.

30 Ayic ayto och eb' viñ d'a yol b'e, ix c'och specal d'a viñaj rey David to toxo ix cham masanil eb' yuninal viñ yuj viñaj Absalón, mañxo junoc eb' viñ ixto cani. **31** Yuj chi' ix q'ue jucnaj viñ, ix snic'chitanb'at spichul viñ, ix sjulanec' telan sb'a viñ d'a sat luum yuj cusc'olal. Axo masanil eb' yetyajalil viñ ayec' yed'oc, ix snic'chitejpxb'at spichul eb'. **32** Palta a viñaj Jonadab yuninal viñaj Simea, yuc'tac viñaj rey David chi', ix yal viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, mañ a na' icha chi'. Maj chamlaj eb' viñ uninal chi' smasanil, añej viñaj Amnón ix chami, yujto icha chi' ix aj snaan viñaj Absalón d'a spatic viñ, yictax ix yix-tan ix Tamar viñ. **33** Yuj chi' mañ a na' to masanil eb' viñ uninal ix

chami, palta añej viñaj Amnón ix chami, xchi viñ.

34 Yacb'an chi' ix b'at viñaj Absalón chi' elelal. Ay jun viñ quelem ayq'ue d'a yib'añ smuroal choñab' chi' yic smaclani, ix q'ue qu'uelnaj viñ, ix yilan viñ to ay jun-tzañ anima tz'emta d'a pac'an d'a sat vitz d'a sb'eal Horonaim, yuj chi' ix yalb'at viñ d'a viñ rey chi'. **35** Ix yalan viñaj Jonadab d'a viñ rey chi':

—Mamin rey, van sjavi eb' viñ uninal icha ix aj valan a in a checab' in tic, xchi viñ.

36 Ato val slajvi yalan viñaj Jonadab chi' ix c'och eb' viñ yuninal viñ rey chi'. Ayic ix c'och eb' viñ, ix q'ue sjaj eb' viñ yoq'ui, ix te oc'pax viñ rey chi' yed' eb' yetyajalil.

37-38 Axo viñaj Absalón chi', ix b'at-can viñ elelal. A d'a viñaj Talmi yuninal viñaj Amiud sreyal Gesur ix c'ochcan viñ. Oxe' ab'il ix can viñ ta'. Axo pax viñaj rey David chi', junjun c'u ix oc' viñ yuj schamel viñ yuninal. **39** Ayic toxo ix ec'b'at scus-c'olal viñ chi' jun, snib'ej viñ sb'at yil viñaj Absalón chi'.

Ix meltzaj viñaj Absalón yuj viñaj Joab

14 ¹ A viñaj Joab yune' ix Sar-via yojtac viñ to ste cus viñ rey yuj viñaj Absalón. ² Yuj chi' ix b'at schec viñ ic'joccot jun ix ix te jelan spensar cajan d'a Tecoa. Ix yalan viñ d'a ix icha tic: Tz'ac cus val a b'a, tzac'anoch pichul yic cusc'olal. Mañ ac'och perfume d'ayach. Icha val junoc ix ix to ayxo syamanoch yoc' yuj junoc chamnac, icha chi' tzutej a b'a. ³ Slajvi chi' ol alan d'a yichañ viñ rey tas ol val tic d'ayach, xchi viñ d'a ix.

Ix yalan viñaj Joab chi' tas ol yutoc ix yalaní. **4** Ix b'at ix d'a yichañ viñ rey chi', ix em ñojan ix d'a sat luum yuj sch'oxanel yemnaquilal ix d'a viñ, ix yalan ix:

—Mamin rey, colvajañ ved'oc, xchi ix.

5 —¿Tas tzach ic'ani? xchi viñ.

Ix tac'vi ix:

—Mamin rey, a in tic chamnacxo viñ vetb'eyum. **6** Añej chavañ vune' ay. Ay junel ix yac' oval eb' viñ d'a caltac te'. Yujto malaj mach ix pojan eb' viñ, yuj chi' ay jun viñ ix mil-jicham yuj viñ yuc'tac chi'. **7** Axo tic-naic masanil eb' in c'ab' voc smeltzajoch ajc'olal d'ayin, snib'ej eb' svac'och viñ ix milancham viñ yuc'-tac chi' d'a yol sc'ab' eb' yic smilancham viñ eb' yuj schamel viñ yuc'tac chi'. Icha chi' snib'ej eb' yic satcanel viñ ay yalan yic yic'ancan smacb'en smam chi'. Tato icha chi', mañxa mach svac'och yipoc in c'ool, tzam satel masanil yiñtilal viñ vetb'eyum, mañxa am b'aj sb'inajcan viñ, xchi ix.

8 Ix tac'vi viñ rey chi' d'a ix icha tic:

—Paxañ d'a a pat, ol xo vila' tas ol vutej in colvaj d'ayach, xchi viñ.

9 Ix tac'vi ix d'a viñ icha tic:

—Ach mamin rey, a smul viñ vune' chi', emocab' d'a vib'añ yed' d'a yib'añ masanil eb' in c'ab' voc, palta mocab' d'a ib'añ yed' d'a yib'añ a macb'en tz'emi, xchi ix.

10 Ix tac'vixi viñ rey chi' d'a ix:

—A mach snib'ej tzach ixtan chi', ic'cot d'ayin d'a tic yic vach' mañxo ol ach stzuntzoc, xchi viñ.

11 Palta ix ochñej tean ix d'a viñ rey chi':

—Tzin tevi d'ayach mamin rey, to tzac' a ti' d'a yichañ Jehová co Diosal

to a jun in c'ab' voc snib'ej yac'anec' spac schamel viñ vune' chi', mocab' smilcham junxo vune' chi', yic max te javi cuselal d'a vib'añ, xchi ix.

Ix tac'vi viñ rey chi':

—Svac' in ti' d'a yichañ Jehová to malaj jab'oc tas ol ic'an viñ une' chi', xchi viñ.

12 Ix ochxi ijan ix yalan icha tic:

—Mamin rey, elocab' d'a a c'ol to tza cha ab' jun b'elañ lolonel ol val d'ayach, xchi ix.

—Ala', xchi viñ d'a ix.

13 Ix yalan ix icha tic:

—Mamin rey, ¿tom mañ vanoc ac'an chucal d'a schoñab' Dios? Ayic ix alani to tza b'o yaj tas tz'aj viñ vune', van a ch'oxaneli to mañ tojoloc a pensar yujto maxtzac a cha meltzaj viñ uninal aycanb'at elenal d'a junxo ch'oc choñab'il. **14** Yujto co masanil ol oñ chamoc. Lajan oñ icha a a' stob'b'at d'a sat luum, maxtzac yal co molan'uei, palta a Dios mañ comonoc syiq'uel co q'uinal, a tas sc'ulej to say tas tz'aj smeltzajxicot eb' najat aycanb'ati. **15** A ticnaic mamin rey, in javi ul val juntzañ tic d'ayach, yuj eb' anima tzin xib'tan chi'. Yuj chi' ix in coti yic tzin lolon d'a ichañ, q'uinaloc tza cha ab' tas tzin c'an tic mamin rey **16** to tzin a col d'a mach snib'ej tzin satanel yed' eb' vune' d'a sat lum luum ix yac' Dios co macb'enoc tic. **17** A in a checab' vaj tic, ol in tañvej tas ol aj a pacan d'ayin yic vach' mañxa tas ol in na'a, yujto a ach tic mamin rey, ojtac val a ch'olb'itan tas yaji, tato vach', mato chuclaj, lajan ach icha junoc ángel yic Dios. Aocab' Jehová co Diosal ayoch ed'oc, mamin rey, xchi ix.

18 Ix yalan viñ rey chi' d'a ix:

—A ticnaic ay tas ol in c'anb'ej d'ayach. Malaj tas ol a c'ub'ejel d'ayin, xchi viñ.

—Al an mamin rey, xchi ix.

19 Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ rey chi' d'a ix icha tic:

—¿Tom mañoc viñaj Joab ix b'oan al jun tic? xchi viñ.

Ix tac'vi ix:

—Ichaton chi' mamin rey, ix a naeli. A viñ a checab' chi' ix in checancoti, a viñ ix alanpax d'ayin tastac tzul val tic d'ayach. **20** Ix sna juntzañ tic viñ yic tope sq'uexvi a pensar d'a viñ uninal aj Absalón. Palta a ach tic mamin rey, te aj pensar ach, lajan ach icha val junoc yán-gel Dios, ojtac masanil tastac tzuji d'a yol a macb'en tic, xchi ix.

21 Yuj chi' ix avtaj viñaj Joab chi' yuj viñ rey chi':

—Toxo ix in na'a, elocab'c'och icha tas tza nib'ej chi'. Ixic, b'at ic' meltzaj viñaj quelem Absalón chi', xchi viñ rey chi' d'a viñ.

22 Yuj chi' ix em ñojan viñaj Joab chi' d'a yichañ viñ rey chi' d'a sat luum, yuj sch'oxanel viñ to nivan yel-c'och viñ rey chi' d'a sat viñ. Ix yalan vach' lolonel viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—A ticnaic mamin rey, ix nachajel vuuj to ay velc'och d'ayach, yujto ix a cha ab' tas tzin nib'ej ix val d'ayach, xchi viñ.

23 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Joab chi' d'a choñab' Gesur yic b'at yic'an-xicot viñaj Absalón chi' viñ, yic sjax viñ d'a Jerusalén. **24** Palta ix yalan viñ rey to b'eñej sc'ochcan viñ d'a spat, max jalaj viñ d'a yichañ viñ rey chi'. Icha chi' ix aj sc'ochcan viñaj Absalón chi' d'a spat chi', maj c'och-laj viñ d'a yichañ viñ rey chi'.

25 A d'a scal masanil eb' israel, malaj junoc vinac vach' yilji icha yilji viñaj Absalón chi'. Te b'inajnac viñ yuj svach'il yilji chi', malaj jab'oc palta d'a snivanil viñ. **26** Junelñej sjoxjiel xil sjolom viñ d'a junjun ab'il, ayic ste alb'i syab' viñ. A xil sjolom viñ chi', ec'to chañe' libra yalil, icha yech-lab' eb' rey sc'ana'. **27** Ay oxvañ yuninal viñ yed' jun yisil. A ix yisil viñ chi', Tamar sb'i ix, te vach' yilji ix.

28 Schab'ilxo ab'il sjax viñaj Absalón chi' d'a Jerusalén, palta aña'ja' max yal-laj sc'och viñ d'a yichañ viñ rey. **29** Yuj chi', ix avtaj viñaj Joab chi' yuj viñ yic tz'ic'jib'at viñ d'a yichañ viñ rey chi', palta maj cotlaj viñaj Joab chi'. Ix yavtanxi viñaj Joab chi' viñ d'a schaelal, palta aña'ja' maj cotlaj viñ. **30** Axo ix aji, ix schecanb'at eb' schecab' viñaj Absalón chi', ix yalan viñ:

—Ixiquec b'aj ay smunlajel viñaj Joab d'a slac'anil sti' vico', aton b'aj avab'il ixim cebada yuj viñ, tze ñusantz'a tas avab'il chi' yuj viñ, xchi viñ.

Ix b'at eb' schecab' viñ chi', ix b'at süusantz'a tas avab'il chi' eb'. **31** Ix b'at viñaj Joab d'a spat viñaj Absalón chi', ix yalan viñ:

—¿Tas yuj ix a checb'at eb' a checab' süustz'a tas avab'il vuuj? xchi viñ.

32 Ix tac'vi viñaj Absalón chi' d'a viñ:

—Ix ach vavtej, yic sb'at a c'anb'ej d'a viñ rey tas yuj ix b'at in cot d'a choñab' Gesur. Te vach' ama, tato ix in canxoñej ta'. In gana svil viñ rey chi'. Tato ay in mul, syal in smilan-cham viñ, xchi viñ.

33 Yuj chi' ix b'at viñaj Joab yal d'a viñ rey tas ix yal viñaj Absalón

chi'. Ix lajvi chi', ix avtaj viñaj Absalón yuj viñ rey chi'. Ayic ix c'och viñ, ix em ñojan viñ d'a sat luum d'a yichañ viñ rey chi', ix chaji viñ yuj viñ rey chi', ix stz'ub'an sti' viñ yuninal viñ chi'.

Ix och viñaj Absalón ajc'olal d'a viñ smam

15 ¹ Ayic ix ec' jun tiempoal, ix aj jun scarruaje viñaj Absalón stoc'ji yuj noc' chej, ix sayan 50 eb' soldado viñ yic stañvaj viñ yuj eb'. ² Ac'valto sq'ue vaan viñ d'a jun-jun c'ua, tz'aj liñan viñ d'a yol b'e sc'och d'a spuetail choñab'. Yalñej mach sjavi d'a viñ rey yic sb'oan yaj yoval, syamjioch van eb' yuj viñ, sc'anb'an viñ d'a eb' tas choñab'il eb'. Ayic syalan eb' tas choñab'il eb', mach ay yiñtilal eb', ³ syalan viñ d'a eb' icha tic: Vach'ton tas tzul e b'o tic, smoj ton sb'o yaj d'ayex, palta malaj mach sb'oan yuj viñ rey chi', xchi viñ d'a eb'. ⁴ Syalanpax viñ icha tic: Oc in val tzin ac'jioch juezal d'a jun choñab' tic, ayic tzex javi d'ayin e b'o yaj eyoval, elañchamel am tzin b'o d'ayex, xchi viñ d'a eb'. ⁵ Ay junxo tas syutej eb' anima chi' viñ, ayic vanto sc'och eb' d'a viñ, ayic manto em ñojan eb' d'a yichañ viñ, tz'och lac'naj viñ d'a eb', stz'ub'anelta sti' eb' viñ. ⁶ Ichañej chi' ix yutej masanil eb' yetisraelal viñ sc'och d'a viñ rey yic sb'o yaj yoval. Icha chi' ix aj smontaj eb' anima chi' yuj viñ.

⁷ Chañe' ab'il ix sc'ulej viñ icha chi', ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, tzin c'an d'ayach to tzin a chab'at d'a Hebrón, yic vach' tzin c'anab'ajej in ti' vac'nac d'a

Jehová. ⁸ Ayic ayinto ec' d'a Gesur d'a yol yic Siria, vac'nac in ti' d'a Jehová, valannac d'ay, tato tz'el d'a sc'ool to tzin meltzaj d'a Jerusalén, yovalil ol vac' junoc in silab' d'ay, xchi viñ.

⁹ —Ixix d'a junc'olal, xchi viñaj rey David chi'.

Yuj chi' ix b'at viñ d'a Hebrón chi'. ¹⁰ Ayic ix c'och viñ ta', ix yac'anb'at schecab' viñ d'a elc'altac d'a junjun yiñtilal eb' israel yic tz'alji d'a eb' to ayic ol yab'an eb' yoc' noc' ch'aac, syalan eb' to toxo ix och viñaj Absalón reyal d'a Hebrón. ¹¹ Chab' ciento eb' viñ aj Jerusalén ix yic'b'at viñ yed'oc. A eb' chi' malaj jab'oc tas yojtac eb' tas van snaan viñ. ¹² Ayic van yac'an silab' chi' viñ, ix schecan viñ b'at ic'-joccot viñaj Ahitofel d'a schoñab', aton Gilo. Ac'um razón yaj viñ d'a viñaj David. A jun tas ix sna viñaj Absalón chi' van yoch yip yujto ix q'uib' sb'isul eb' anima ix och yed' viñ.

Ix el lemnaj viñaj rey David

¹³ Ay jun checab' ix javi yal d'a viñ rey chi', ix yalan icha tic: Nivanxo eb' quetisraelal ayxo och yed' viñaj Absalón, xchi. ¹⁴ Yuj chi', ix yal viñ rey chi' d'a masanil eb' yajal yaj yed' viñ d'a Jerusalén chi':

—Coyec, coñ elec d'a viñaj Absalón chi'. Tato maay, mañxo ol yal-laj co colan co b'a d'a viñ. Co pilec quip yic mañxo ol oñ yamchaj yuj viñ yic tzoñ smilancham yed' masanil anima d'a yol choñab' tic, xchi viñ rey chi'.

¹⁵ Ix tac'vi eb' d'a viñ:

—Mamin rey, ol co c'anab'ajej tas tzala', xchi eb'.

¹⁶ Icha chi' ix aj yel viñaj rey David chi' d'a sti' choñab', eb' ix

yetb'eyum viñ, eb' yuninal viñ yed' pax eb' yetyajalil viñ. Axoñej lajuñ-vañ eb' ix schab'il yetb'eyum viñ ix can stañvej spat. **17** Ayic toxo ix el viñ yed' masanil eb' anima chi', ix och vaan eb' d'a stielxo choñab'. **18** Masanil eb' yetyajalil viñ, ix c'och eb' d'a stz'ey viñ. Axo pax eb' soldado stañvan viñ, aton eb' cereteo yed' eb' peleteo, d'a stzolar ix b'at eb' d'a yichañ viñ yed' vague' ciento eb' soldado cotnac yed' viñ d'a Gat. **19** Ix yalan viñaj rey David chi' d'a viñaj Itai aj choñab' Gat:

—¿Tas yuj ipan ach tzach b'at qued'oc? Meltzajañ, vach' tzach can yed' junxo viñ rey ol och chi', yujto ch'oc choñab'il ach. **20** Toto janac ach, max yal-laj ach vac'an pural a b'at qued'oc, yujto a in tic mañ voj-tacoc b'ajtil ol in c'ochoc. Vach' tzach meltzaji, ic'b'at eb' viñ etchoñab' tic ed'oc. Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ d'a masanil tiempo, xchi viñ rey chi'.

21 Ix tac'vi viñaj Itai chi':

—Mamin rey, svac' in ti' d'a yichañ Dios yed' d'a ichañ, yaliñej b'aj ol ach c'ochoc, taxoñej tzoñ chami, mato vach' tzoñ aji, ol in b'at-ñej ed'oc a in a checab' in tic, xchi viñ.

22 —Ichocab'ta', coyec, b'ab'-lajañec, xchi viñaj David chi'.

Yuj chi' ix b'atñej viñaj Itai chi' yed' eb' ajun yed' viñ rey chi'. Ajun eb' yuninal viñ rey chi' yed' eb' ix yetb'eyum viñ. **23** Masanil anima, ayic ix yilan eb' sb'at viñ rey chi' yed' eb' soldado, ix te oc' eb' sic'lab'il. Ix ec' eb' anima van yel chi' d'a yol a' Cedrón, ix b'at eb' d'a sb'eal lum luum cuseltacxo. **24** Ajun pax viñaj Sadoc yed' viñaj Abiatar yed' eb'

levita. Yed'nac te' scaxail strato Dios eb'. Ix yac'an em te' caxa chi' eb' masanto ix yal slajvib'at eb' anima ix b'at yed' viñ rey chi' d'a yol choñab' chi'. **25** Ix yalan viñ rey d'a viñaj Sadoc chi' icha tic:

—Iq'uecxioch te' caxa d'a yol choñab' tic. Tato ol och Jehová ved'oc, ol in meltzajxoc, ol vilanxioch te' yed' scaj nub' Jehová. **26** Tato maxtzac tzalaj ved' jun, ujobab' icha val tas sgana d'ayin, xchi viñaj David chi'.

27 Ix yalanxi viñ rey chi' d'a viñaj sacerdote Sadoc chi':

—Ach schecab' Dios, meltzajañ d'a junc'olal yed' viñaj Abiatar yed' chavañ eb' eyuninal tic, viñaj Ahimaas, viñ ico' yed' viñaj Jonatán viñ yic viñaj Abiatar. **28** A inxo tic, ol in can d'a spañanil lum b'aj te cuseltacxo tic, masanto ol ja specal d'ayin eyuuj, xchi viñ rey chi'.

29 Ix lajvi chi', ix meltzaj viñaj sacerdote Sadoc yed' viñaj Abiatar d'a choñab' Jerusalén chi', yed'nac te' scaxail strato Jehová eb' viñ, ix c'ochxican eb' viñ ta'. **30** Ix q'ue viñaj David chi' yed' eb' ajun yed' viñ d'a lum tzalan Olivo, van yoc' viñ sic'lab'il, malaj xañab' viñ ayochi, pich-b'il sjolom viñ yuj cusc'olal. Icha ix yutej sb'a viñ rey chi', icha chi' ix yutejpax sb'a eb' ajun yed' viñ chi'. **31** Ix alji d'a viñ rey chi' to a viñaj Ahitofel ayxo och viñ yed' viñaj Absalón, yuj chi' ix sc'an viñ d'a Jehová yic max elc'och tas nab'il yuj viñaj Ahitofel chi'.

32 Ayic ix q'uec'och viñ rey chi' d'a tzalan Olivo, b'aj tz'och ejmelal d'a Dios, ix javi jun viñ yamigo viñ, aton viñaj Husai yiñtilal arquita. Ix javi viñ scha viñ rey chi',

ñic'chimtacxoñej spichul viñ, ayq'ue lum pococ d'a sjolom viñ. **33** Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Tato tzach b'at ved'oc, toñej tzin can d'a spatic uuj. **34** Palta te vach' tato tzach meltzaj d'a Jerusalén tzalan d'a viñaj Absalón icha tic: Mamin rey, a in tic tzin can a checab'oc icha ix aj voch schecab'oc viñ a mam, tato xa chi. Icha chi' ol aj och ved'oc yic max elc'och tas nab'il yuj viñaj Ahitofel chi'. **35** Ata' ix can viñaj sacerdote Sadoc yed' viñaj Abiatar chi'. Masanil tas ol ab' yalji d'a yol palacio chi', elañchamel tzal-b'at yab' eb' viñ. **36** Ata' ay pax viñaj Ahimaas yed' viñaj Jonatán yuninal eb' viñ chavañ chi'. Masanil tas tzab'i, a d'a eb' viñ tzalb'ati, axo eb' viñ ol alancot d'ayin, xchi viñ rey chi' d'a viñaj Husai chi'.

37 Yuj chi' ix meltzaj viñaj Husai d'a Jerusalén chi'. Ayic ix c'och viñ, van val yoch viñaj Absalón d'a yol choñab' chi'.

A viñaj rey David yed' viñaj Siba

16 ¹ Ayic ix b'at pilnaj viñaj rey David chi' d'a sjolom lum tzalan chi', ix javi viñaj Siba schecab' viñaj Mefi-boset scha viñ. Yed'nac chavañ noc' b'uru viñ. Ayoch stz'um noc', ayoch 200 ixim pan d'a yib'añ noc', 100 b'uyañ taquiñ sat uva, 100 quechañ taquiñ sat higo yaman yaji yed' jun tz'uum yed'tal vino b'ud'an. ² Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas juntzañ ed'nac chi'? xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Siba chi':

—Mamin rey, a noc' b'uru tic ol cuchan eb' al uninal. Axo ixim pan yed' sat te te' sloji tic, yic eb' a soldado yaji, axo pax vino tic ol yuq'uej

eb' sc'unb'i sb'ey b'aj cuseltacxo tic, xchi viñ.

3 —¿B'ajtil ay viñaj Mefi-boset yixchiquin viñ ajalil aj Saúl ticnaic? xchi viñ rey chi'.

—Ix can viñ d'a Jerusalén, yujto ix sna' viñ talaj tz'och viñ reyal icha ix sc'ulej smam icham yuj eb' israel, xchi viñaj Siba chi'.

4 —Tato icha chi', a ticnaic a masanil tastac ay d'a viñaj Mefi-boset chi', ol iquejcani, xchi viñ rey chi'.

—Mamin rey, ay in d'a yalañ a mandar, vach'ocab' tzin can d'a yol a sat, xchi viñaj Siba chi'.

5 Ayic ix c'och viñaj rey David d'a Bahurim, ix elta jun viñ scuchan Simei yuninal viñaj Gera, ayto yuj sb'a yed' viñaj rey Saúl chamnac. **6** Ix och ijan viñ sb'ajvaj d'a viñaj rey David chi', ix julvajpaxcot viñ d'a viñ yed' d'a eb' yajal ajun yed' viñ rey chi'. Oyanoch eb' soldado yed' eb' anima d'a spatic viñ rey chi'. **7** Ix yalan viñaj Simei chi' icha tic:

—Jachel a b'a d'a tic, ach milum anima. **8** A ticnaic van a chaan spac yuj Jehová yuj jantac eb' yiñtilal viñaj Saúl a milnacchamoc yic tzach ochcan reyal sq'uexuloc viñ. A ticnaic toxo ix yac'och opisio Jehová d'a yol sc'ab' viñ uninal aj Absalón. Ix javi d'a ib'añ ticnaic yujto te milum ach anima, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

9 Ix yalan viñaj Abisai yune' ix Sarvia d'a viñaj rey David chi' icha tic:

—Mamin rey, ¿tas yuj sb'ajvajcot jun viñ icha noc' chamnac tz'i' tic d'ayach? Cha in b'ati, b'at in xiquel sjolom viñ, xchi viñ.

10 Ix yalan viñ rey chi':

—Malaj eyalan eyic d'a jun viñ tic a ex yune' ex ix Sarvia tic. Tato tzin

sb'aj viñ, a am Jehová tz'ac'an yal viñ. Tato icha chi', malaj mach syal scachanoch vaan viñ, xchi viñ rey chi'.

11 Ix b'at q'uelan viñ d'a viñaj Abisai yed' d'a eb' ayoch yed' viñ yajalil, ix yalan viñ:

—Inatax a val viñ vuninal snib'ej tzin milanchamoc, ocom val jun viñ yiñtilal Benjamín tic. In sb'ajocab' viñ, tecan a Jehová tz'ac'an yal viñ. **12** Talaj ol in snacot Dios yuj in cus-c'olal tic, axo ol ajoc to ol yac' svach'c'olal d'a vib'añ sq'uexuloc tas tz'alji tic d'ayin, xchi viñ.

13 Ix b'atxi viñaj David chi' yed' masanil eb' ajun yed'oc, añeja' ix b'atpax viñaj Simei chi' d'a spac'ul lum vitz chi', ix b'ajvajxicot viñ, ix sjulancot q'uen q'ueen viñ d'a scal eb', ix slañancot lum pococ viñ d'a eb'. **14** Ayic ix c'och viñaj David chi' d'a sti' a' Jordán yed' masanil eb' ajun yed' chi', te c'unb'inacxo eb', yuj chi' ix yic' yip eb' ta'.

C'ochnac viñaj Absalón d'a Jerusalén

15 Axo viñaj Absalón yed' masanil eb' ajun pax yed'oc yed' viñaj Ahitofel, ix och eb' d'a yol choñab' Jerusalén. **16** Axo viñaj Husai arquita yamigo viñaj David, ix elta viñ scha viñaj Absalón chi', te chaañ ix avaj viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Nivanocab' elc'och mamin rey, ach ic'jocab' chaañ, xchi viñ.

17 Ix sc'anb'an viñaj Absalón chi':

—¿Tom icha chi' tz'aj a naan d'a spatic viñ amigo chi'? ¿Tas yuj maj ach b'at yed' viñ? xchi viñ d'a viñ.

18 Ix tac'vi viñaj Husai chi':

—Maay, mañ smojoc tzin b'at yed' viñ. A mach sic'b'ilel yuj Jehová, sic'-b'ilpaxel yuj eb' choñab' israel, a yed'

ol in canoc. **19** Añejtona' ay mach smoj svac' servil, ol vac' servil viñ yuninal viñ vamigo chi'. Icha ix aj vac'an servil viñ a mam, icha val chi' ol aj ach vac'anxi servil, xchi viñ.

20 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Absalón chi' d'a viñaj Ahitofel:

—¿Tas tza na' a ach tic, tas ol co c'ulej? xchi viñ d'a viñ.

21 Ix yalan viñaj Ahitofel chi':

—A tas tza c'ulej ticnaic to tzach vay yed' eb' ix schab'il yetb'eyum viñ a mam aycan stañvej spat, yic vach' snachajel yuj masanil eb' israel tic to tzach chacjicanel yuj viñ a mam chi', axo masanil eb' ayoch ed' tic ol ach yac'och eb' yipoc sc'ool, xchi viñ.

22 Ix lajvi chi', ix sb'oanq'ue jun mantiado eb' d'a spañanil palacio, ata' ix vay viñaj Absalón chi' yed' eb' ix schab'il yetb'eyum smam chi'. D'a yichañ masanil eb' choñab' chi' ix vay viñ yed' eb' ix. **23** A d'a jun tiempoal chi', ayic sc'anchaj razón d'a viñaj Ahitofel chi' ichato a d'a Dios van sc'anb'an eb', yuj chi' a tas ix yal viñ, ix yac'och viñaj rey David yipoc sc'ool. Añeja' icha pax chi' ix sc'ulej viñaj Absalón chi'.

Maj elc'och tas nab'il yuj viñaj Ahitofel

17 **1** Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Ahitofel d'a viñaj Absalón chi':

—Comonoc syal a c'ol tzin siq'uel **12** miloc eb' soldado, tzin b'at d'a spatic viñaj David d'a jun ac'val tic, **2** yac'b'an malaj yip viñ yuj c'unb'elal, ol in c'ochoc. Ol in xib'tej masanil eb' ajun yed' viñ, masanil eb' ol el lemnaj d'a stz'ey viñ. Malaj junoc mach ol in milchamoc, añej viñ rey chi'. **3** Icha chi' ol aj yoch eb'

anima smasanil ed'oc, yujto junñej mach yovalil smiljichamoc, axo masanil eb' anima chi', ol och eb' d'a junc'olal ed'oc, xchi viñaj Ahitofel chi'.

4 Ix scha sc'ol jun pensar chi' viñaj Absalón chi' yed' masanil eb' yichamtac vinaquil choñab'. **5** Ix yalan viñaj Absalón chi' to tz'avtaj viñaj Husai arquita, yic syal viñ tas sna' viñ d'a yib'añ jun tic. **6** Axo ix c'och viñaj Husai chi', ix yalan viñaj Absalón chi' tas ix aj snaan viñaj Ahitofel chi'. Ix sc'anb'an viñ d'a viñ:

—¿Vach' am sco c'ulej icha syal viñ tic, mato maay? ¿Tas tz'aj a naani? xchi viñ d'a viñ.

7 Ix tac'vi viñaj Husai chi':

—A tas ix sna' viñaj Ahitofel d'a junel tic, mañ vach'ocla. **8** A ach tic ojtac val to a' viñ a mam te jelan viñ d'a oval yed' masanil eb' viñ ajun yed' viñ. A ticnaic te ay am cot yoval viñ yed' eb' viñ, icha junoc noc' nun oso tz'ic'jiec' yune', icha chi' yaj eb' viñ. Añejtona' pax viñ a mam chi' te c'aynac viñ yac'an oval, mañocla d'a scal eb' anima chi' ayec' viñ d'a jun ac'val tic. **9** A ticnaic, b'aj am sc'ub'ejel sb'a viñ d'a junoc ñaq'ueen, ma d'a junocxo b'aj d'a chi'. Añejtona', tato d'a jun b'ab'el oval tic scham jayvañoc eb' a soldado, axom val yel specal chi' to toxo ix ac'ji ganar eb' a soldado. **10** Uj chi' vach'chom ay eb' viñ max xivtaxon icha noc' nivac choj, palta yovalil schab'axq'ue sc'ol eb' viñ d'a icha chi', yujto masanil eb' quetchoñab' ojtannac to te jelan viñ a mam chi' d'a oval yed' eb' yed'nac viñ chi'. **11** A jun tas sval d'ayach ticnaic to sb'at co molb'ejcot masanil eb' quetisraelal yic tz'och eb' ed'oc, scot

d'a Dan masanto d'a Beerseba. A eb' chi' mañxo b'ischajb'enoc eb' icha yarenail sti' a' mar, a achxo tza cuch-b'ej eb' d'a oval. **12** Slajvi chi', tzoñ b'at cac' oval yed' viñ a mam yalñej b'ajtil ayeq'ui, tzoñ em d'a yib'añ viñ icha yem yal ac'val d'a yib'añ masanil añ añc'ultac. Mañxa junoc eb' ayec' yed' viñ chi' scani. **13** Vach'chom sc'ub'ejel sb'a eb' d'a junoc choñab' yalani, palta co masanil a oñ israel oñ tic squic' co lasu sco ñieran-cot jun choñab' chi' yed' jantac q'uen q'ueen ayoch d'ay, squecancanb'at juynaj d'a yoltac ch'olan, mañxa junoc q'uen q'ueen scan ta', xchi viñaj Husai chi'.

14 Ix scha sc'ol viñaj Absalón yed' masanil eb' ichamtac vinac tas ix yal viñaj Husai chi' d'a yichañ tas ix yal viñaj Ahitofel chi', vach'chom vach' ix sna' viñ chi'. Ix scha sc'ol jun tic eb' yujto a Jehová ix ac'an sna eb' yic max elc'och tas ix sna viñaj Ahitofel chi'. Icha chi' ix aji yic scot d'a yib'añ viñaj Absalón chi'. **15-16** Ix lajvi chi', ix b'at yalan viñaj Husai chi' d'a viñaj sacerdote Sadoc yed' d'a viñaj Abiatar tas ix yal viñaj Ahitofel d'a viñaj Absalón chi' yed' d'a eb' ichamtac vinac. Ix yalanpax viñ tas ix aj yalani, yic b'at yal eb' yab' viñaj rey David d'a elañichamel to max canlaj eb' d'a lum tz'inan luum chi' palta to tz'ec'-can eb' d'a junxo sc'axepal a' Jordán yic vach' max miljicham eb'.

17 Axo pax viñaj Jonatán yed' viñaj Ahimaas ato b'aj sq'ueul sjaj a' Rogel d'a stitaquel choñab', ata' ayec' eb' viñ yic vach' malaj mach tz'ilan yec' eb' viñ d'a yol choñab' chi'. Axo jun ix checab', ix b'at alan d'a eb' viñ d'a elc'altac tas yaji. Ixñej val yab' eb' viñ, ix b'at eb' viñ yal d'a viñaj

rey David chi'. **18** Palta ay jun viñ quelem unin ix ilan eb' viñ, axo viñ ix b'at alan d'a viñaj Absalón chi', palta ix snael eb' viñ schavañil, yuj chi' ix b'at eb' viñ d'a spat jun viñ cajan d'a Bahurim, d'a slac'anil chi'. Elañchamel ix sc'ub'ejel sb'a eb' viñ d'a yol jun olan ay d'a yamaq'uul jun pat chi'. **19** A ix yetb'eyum viñ aj pat chi', ix slich'b'at jun c'apac ix d'a yib'añ jun olan chi', ix secanem ixim trigo ix d'a yib'añ yic max checlaji. **20** Axo ix c'och eb' viñ schecab' viñaj Absalón chi', ix sc'anb'an eb' viñ d'a ix:

—¿B'ajtil ix c'och viñaj Ahimaas yed' viñaj Jonatán d'a tic? xchi eb' viñ. Ix tac'vi ix icha tic:

—Ato val yec'b'at eb' viñ tic. Van am val sc'och eb' viñ d'a sti' a a' chi', xchi ix.

Ix comon b'at tzac'an eb' viñ d'a spatic eb' viñ chavañ chi' yalani, palta maj ilchajlaj eb' viñ yuj eb' viñ, yuj chi' ix meltzaj eb' viñ d'a Jerusalén. **21** Ayic toxo ix meltzaj-xican eb' viñ chi', ix q'uexta eb' viñ chavañ chi' d'a yol jun olan chi', ix b'at yalan eb' viñ d'a viñaj rey David to sc'axpaj viñ d'a a' Jordán yed' masanil eb' ajun yed' viñ chi', yujto toxo ix ac'ji sc'ol viñaj Absalón yuj viñaj Ahitofel yic scot eb' viñ yac' oval yed' eb'. **22** Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey David chi', ix q'ue vaan viñ yed' masanil eb' ajun yed' chi', elañchamel ix c'axpajec' eb' d'a yol a' Jordán chi'. Axo ix q'uiñibi' d'a junxo c'u, mañxalaj junoc mach ayec' d'a sc'axepal ec'ta a' chi'.

23 Ayic ix yilan viñaj Ahitofel chi' to maj ochlaj yopisio tas ix yal viñ, ix yac'anoch stz'um schej viñ, ix pax viñ d'a spat d'a schoñab' b'aj aljinac.

Masanil tastac ay d'a viñ, ix sb'ocan yumal viñ. Ix lajvi chi' ix sd'uñb'an-q'ue sb'a viñ, ix cham viñ. Icha chi' ix aj scham viñaj Ahitofel chi', ix muc-chaj viñ b'aj mucan smam.

C'ochnac viñaj rey David d'a Mahanaim

24 Ix c'och viñaj rey David chi' d'a Mahanaim, axo viñaj Absalón ix b'at viñ d'a spatic viñ, ix c'axpajpax viñ d'a a' Jordán yed' masanil eb' soldado israel. **25** Ix yac'och viñaj Amasa viñaj Absalón chi' yajaloc eb' soldado sq'uexuloc viñaj Joab. A viñaj Amasa chi' yuninal viñ jun viñ ismaelita scuchan Itra, yic'lajnac sb'a viñ yed' jun ix scuchan Abigail yune' ix Nahas snulej ix Sarvia, snun viñaj Joab.

26 Ix sb'oq'ue scampamento viñaj Absalón chi' yed' eb' soldado d'a yol yic Galaad. **27** Ayic ix c'och viñaj David chi' d'a Mahanaim, ix javi jay-vañ eb' viñ vinac d'a viñ, aton viñaj Sobi yune' ix Nahas aj Rabá d'a yol yic Amón, viñaj Maquir yuninal viñaj Amiel aj Lo-debar yed' viñaj Barzilai aj Rogelim d'a yol yic Galaad. **28** A juntzañ eb' viñ chi', yed'nac alañ eb' viñ yed' palangana, lum chen, ixim trigo, ixim cebada, ixim harina yed' ixim trigo mayb'il, añ avastut, añ lenteja, **29** yed'nacpax noc' yal chab' eb' viñ, noc' queso, noc' crema yed' pax noc' calnel. Masanil juntzañ chi' ix yic'b'at eb' viñ yab'lej viñaj rey David yed' masanil eb' ajun yed' viñ. Yujto spetoj viñ yed' masanil eb' anima chi' d'a tz'inan luum, yuj chi' ix sna eb' viñ icha tic: Tecan c'un-b'inac yaj eb', tzam tacjilaj sti' eb', tzam ochpaxlaj svejel eb', xchi eb' viñ.

Schamel viñaj Absalón

18 ¹ Ix lajvi chi', ix spojan snañal masanil eb' soldado viñaj rey David chi', ix yac'anoch yajalil junjun mil yed' junjun cien soldado viñ. ² Ox macañ ix aj spojan b'at eb' soldado chi' viñ. A viñaj Joab ix och yajalil d'a jun macañ, axo d'a junxo macañ, a viñaj Abisai yuc'tac viñaj Joab chi' ix ochi. Axo junxo macañ jun, a viñaj Itai aj Gat ix och yajalil d'ay. Ix yalan viñaj rey David chi' d'a masanil eb' soldado icha tic: —Ol in b'at eyed'oc d'a oval chi', xchi viñ.

³ Ix tac'vi eb' viñ:

—Maay mamin rey, max yal-laj a b'ati, yujto a eb' ajc'ol chi' a ach tzach sayec' eb', a oñ pax tic ta tzoñ colchaji, ma tzoñ cham nañaloc yuj eb', malaj quelc'ochi, palta a ach tic ec'b'al snivanil elc'och d'a yichañ 10 miloc oñ a oñ tic. Yuj chi' vach' tzach can d'a yol choñab' tic. Tato ay b'aj ijan tzoñ ac'ji ganar, b'at oñ a colo', xchi eb' viñ.

⁴ —Ichocab'ta', ol in c'anab'ajej tas tzejal chi', xchi viñ. Ix lajvi chi', ix elul liñan viñ d'a jun nivan spuer-tail choñab' chi' yic syilan viñ yelta eb' soldado d'a macquiltaquil d'a stzolah.

⁵ Ix cham val yalan viñ rey chi' d'a viñaj Joab, d'a viñaj Abisai yed' d'a viñaj Itai, aton eb' sat yaj d'a eb' soldado chi', ix yal viñ icha tic: Yujto ay velc'och d'a e sat, yuj chi' malajocab' tas tz'utaj viñaj Absalón. Masanil eb' soldado ix ab'an tas ix yal viñ chi'. ⁶ Ix lajvi chi' ix b'at eb' smasanil d'a oval yed' eb' ayoch yed' viñaj Absalón chi'.

Ix schalaj sb'a eb' d'a scaltac te te' d'a yol yic Efraín. ⁷ Ix ac'ji ganar eb'

soldado viñaj Absalón chi' yuj eb' soldado viñ rey chi'. Te nivan eb' ix cham d'a jun c'u chi', 20 mil eb' ix chami. ⁸ A d'a scaltac te te' chi' ix och oval, te nivan anima ix cham yuj satb'at d'a caltac te' chi' d'a yichañ eb' ix xicjicham d'a q'uen espada.

⁹ Ayq'ue viñaj Absalón chi' d'a yib'añ jun noc' smula. Ayic ix schalan sb'a viñ yed' eb' soldado viñaj rey David chi', ix meltzaj viñ d'a spatic. Axo ix aji, a d'a yalañ sc'ab' jun te' mach' ix ec' ñicnaj noc'. Ix can ñac'naj sjolom viñ d'a scal xachul te' sc'ab' chi', ix can locan viñ, axo noc' chej chi' ix b'atñej noc'. ¹⁰ C'ocb'il val ay jun viñ soldado ix ilani, ix b'at yalan viñ d'a viñaj Joab icha tic:

—Locancan viñaj Absalón d'a scal sc'ab' jun te' mach' ix vila', xchi viñ.

¹¹ Ix tac'vi viñaj Joab chi' d'a viñ:

—Tato ix il icha chi', ¿tas yuj maj a vach' milejcham viñ? Tato icha chi', yovalil svac' spac d'ayach, svac'an lajuñeoc ciclo plata d'ayach yed' jun nivan tzec'ul, xchi viñ.

¹² Ix tac'vi viñ icha tic:

—Vach'chom tzac' junoc mil q'uen plata chi' d'ayin, max vac'och in c'ab' d'a viñ yuninal viñ rey chi', yujto ix cab' val tas ix yutej viñ yalancot d'ayach, d'a viñaj Abisai yed' d'a viñaj Itai to malaj tas tz'utaj viñaj Absalón chi'. ¹³ Añejtona' tato ix in milcham viñ, tzam cotñej d'a vib'añ yujto malaj junoc tas c'ub'eltac d'a viñ rey chi', ¿tom tzato in a colo'? xchi viñ soldado chi'.

¹⁴⁻¹⁵ —Nab'añej sviq'uec' tiempo ed'oc, xchi viñaj Joab chi'. Ix yic'an-b'at oxe' q'uen yunetac lanza viñ, ix b'at stecanoch q'uen viñ d'a spixan viñaj Absalón chi'. Yujto pitzanto viñ, yuj chi' ix oymaj lajuñvañ eb'

stañvumal viñaj Joab chi' d'a spatic viñ, ix svach' milancham viñ eb'.

16 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Joab chi' to spuchaj q'uen trompeta yic mantzac b'at eb' soldado d'a spatic eb' yetisraelal chi'. **17** Ix lajvi chi', ix yic'anb'at snivanil viñaj Absalón chi' eb', ix b'at yac'anoch eb' d'a yol jun olan d'a caltac te' chi', ix q'uecan jun nivan b'ulañ q'uen d'a yib'añ yuj eb'. Axo pax eb' soldado viñaj Absalón chi' ixto cani, ix el eb' elelal, ix pax-can eb' d'a spat.

18 Ayic pitzanto viñaj Absalón chi', ay jun monumento yac'nac b'ojoc viñ d'a jun lugar scuch sch'olanil yic eb' viñ rey. A sb'i viñ ix yac'canoch d'ay, yujto malaj junoc yuninal viñ tz'ac'ancan b'inajoc: “Smonumento viñaj Absalón” ix sb'iejcani.

19 Axo viñaj Ahimaas yuninal viñaj Sadoc, ix alan d'a viñaj Joab:

—Sval d'ayach, cha in b'ati yic b'at val d'a viñ rey to a Jehová toxo ix colanel viñ d'a yol sc'ab' eb' yaj-ool, xchi viñ.

20 Ix yalan viñaj Joab chi' icha tic:

—Max yal-laj a b'ati, mañ a mojoy a ach ol b'at al jun lolonel chi', tope ato d'a junelxo ol ach b'atoc, palta a ticnaic maay, yujto a val viñ yuninal viñ rey chi' ix chami, xchi viñ d'a viñ.

21 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Joab d'a jun viñ soldado aj Etiopía:

—Ixix, al d'a viñ rey tas ix il chi', xchi viñ.

Ix em ñojan viñ aj Etiopía chi' d'a yichañ viñaj Joab chi', ix b'at lemnaj viñ yal d'a viñ rey chi'. **22** Ix yalan-pax viñaj Ahimaas d'a viñaj Joab chi':

—Eloc val d'a a c'ool, cha in b'at d'a spatic viñ aj Etiopía chi', xchi viñ.

Ix tac'vipax viñaj Joab chi' icha tic:

—¿Tas val yuj tza nib'ej tzach b'ati? ¿Toc ay tas ol ic' d'a jun lolonel chi'? xchi viñ.

23 —Malaj yelc'ochi, vach'chom malaj tas svc' d'ay, palta ol in b'at lemnajoc, xchi viñ.

—Ixix an, xchi viñaj Joab chi'.

Val d'a jun rato chi' ix b'at lemnaj viñaj Ahimaas chi' d'a jun ac'lic, ix b'ab'laj viñ yuj viñ aj Etiopía chi'.

24 C'ojanem viñaj rey David d'a snañal chab' spuetail choñab' chi', axo pax viñ stañvumal choñab' chi', ayec' viñ d'a spañanil yib'añ smuroal b'aj ayoch puerta chi'. Ix yilan viñ scot jun viñ vinac sch'ocojil, te yel-c'olal scot viñ. **25** Te chaañ ix avaj viñ, ix yalan viñ to ay jun viñ sjavi. Ix yalan viñ rey chi':

—Tato sch'ocoj viñ, alum vach' ab'ix viñ syal chi', xchi viñ rey chi'.

Ayic lac'anxo sjavi viñ, **26** ix yilan viñ stañvumal choñab' chi' to tzac'an scot junxo viñ, ix avaj viñ d'a viñ tañvum puerta chi':

—Ay val junxo viñ vinac te yel-c'olal scoti, xchi viñ.

—Añeja' vach' ab'ix tzul yal junxo viñ chi', xchi viñ rey chi'.

27 Ix yalanxi viñ stañvumal choñab' chi':

—A jun viñ b'ab'el chi' icha val sb'ey viñaj Ahimaas yuninal viñaj Sadoc svila', xchi viñ. Ix tac'vi viñ rey chi':

—Tato a viñ chi', vach' spensar viñ, vach' am tas ol ul yal viñ, xchi viñ.

28 Axo yic ix javi viñaj Ahimaas chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix em ñojan viñ, ix yac'an stzatzil sc'ol viñ rey chi' viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Mamin rey, aljocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal, yujto a eb' ix meltzajoch ajc'olal d'ayach, toxo ix satjiel eb' yuj Jehová, xchi viñ.

29 —¿Vach'am sc'ol viñaj Absalón ix ila'? xchi viñ rey chi'.

Ix tac'vi viñaj Ahimaas chi' icha tic:

—Toxoñej somsoman anima yic ix in checjicot yuj viñ a checab' aj Joab, majxo vab'i tas ix uji, xchi viñ.

30 Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—B'esec' jab'oc a b'a d'a chi', tzach can ta', xchi viñ.

Ix sc'anab'ajan viñ yochcan liñan ta'. **31** Ato val chi' ix ja ñicnáj viñ aj Etiopía chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mamin rey, cha jun vach' ab'ix tzul val tic d'ayach: A ticnaic, toxo ix ach scolel Jehová d'a yol sc'ab' masanil eb' ix och ajc'olal d'ayach, xchi viñ.

32 Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—Xalpax viñaj quelem Absalón ¿vach'am sc'ol viñ? xchi viñ rey chi'.

Ix tac'vi viñ aj Etiopía chi':

—Mamin rey, tzoc val cot d'a yib'añ masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayach icha ix aj scot d'a yib'añ viñ chi', xchi viñ.

33 Ayic ix yab'an jun chi' viñ rey chi', ix och pitz'an d'a spixan viñ, ix q'ue viñ d'a yib'añ b'aj ay spuertail jun choñab' chi'. Van sb'ey viñ, ix yalan viñ icha tic: Ay, ay ach vuninal aj Absalón. Comonoc a in ix in cham a q'uexuloc, xchi viñ.

19 ¹⁻⁴ Ix yab'an eb' anima to a viñaj rey David ste oc' viñ yuj schamel viñaj Absalón, viñ yuninal, yuj chi' a tzalajc'olal yuj b'aj ix yac' ganar oval eb' d'a jun c'u chi', ix

meltzajcanoch d'a cusc'olal. A eb' soldado ix xid'ec' d'a oval chi', q'uix-velalxoñej ix aj sjax eb', elc'altacxoñej ix och eb' d'a yol choñab' chi', ichato toxoñej ix el eb' d'a eb' ajc'ol chi'. A viñaj rey David chi', macan sat viñ tz'el yav viñ: Ay ach vuninal aj Absalón. Ay ach vuninal aj Absalón, xchi viñ. Ix yab' viñaj Joab to van yoc' viñ rey chi' yuj viñ yuninal chi'.

5 Yuj chi' ix b'at viñ b'aj ayec' viñ rey chi' ix yalan viñ icha tic:

—A ticnaic van ac'an q'uixvelal eb' a soldado ix ach colanel yed' eb' al uninal yed' eb' ix etb'eyum yed' eb' ix schab'il etb'eyum. **6** Van a ch'oxaneli to malaj yelc'och eb' etyajalil yed' eb' a soldado d'a yol a sat. A eb' ajc'ol yajoch d'ayach, te xajan eb' uuj, axo eb' tzach xajanan tic, van a chacan-canel eb'. A ticnaic snachajel vuuj, tecan vach' ix ab'i tato maj cham viñaj Absalón chi', a oñxo pax tic jun, oñ chamocab' co masanil. **7** Yuj chi', a tic-naic elañcoti, tzac'an snivanil sc'ol masanil eb' a soldado. Tato mañ ol ach eloc, val d'a yichañ Jehová svala', mañxa junoc mach ayec' ed'oc ol q'uiñib'oc. Tato icha chi', te chuc tas ol ja d'a ib'añ ticnaic d'a yichañ tastac ec'nac d'a ib'añ yictax quelem achto, xchi viñaj Joab chi'.

8 Yuj chi' ix q'ue vaan viñ rey chi', ix elta viñ, ix b'at em c'ojan viñ d'a sti' spuertail choñab' chi'. Ayic ix alchaj yab' masanil eb' choñab', ix ja eb' d'a yichañ viñ.

Axo pax eb' israel ayoch yed' viñaj Absalón, elelal ix aj spax eb' d'a spat.

Ix meltzaj viñaj rey David d'a Jerusalén

9 Masanil macañil eb' yiñtilal Israel chi' ix laj yal eb' icha tic: A

viñaj rey David tic ix oñ colanel d'a yol sc'ab' eb' filisteo yed' d'a jun-tzañxo eb' cajc'ool, axo ticnaic, yuj viñaj Absalón, ix el viñ elelal d'a co mach'en tic. **10** A viñaj Absalón chi' ix co comon aq'uejoch co reyaloc, toxo ix champax viñ d'a oval. ¿Tas sco tañvejec, yuj chi' max quic'xicot viñaj rey David chi' co reyaloc? xchi eb'.

11 Yuj chi', a viñ rey chi' ix checanb'at aljoc d'a eb' viñ sacer-dote, aton viñaj Sadoc yed' viñaj Abiatar icha tic: Alec d'a eb' yicham-tac vinaquil choñab' Judá icha tic: Toxo ix vab'i tastac van yalan jun-tzañxo macañil eb' quetchoñab'. ¿Tas yuj tzac'anxo tze na' tas tz'aj in c'ochxi d'a in palacio? **12** Ayto vuj in b'a eyed'oc, junñej pax quiñtilal, ¿tas yuj tzac'anxo tzul in eyic'xib'at d'a in palacio? xe chi d'a eb', xchi viñ rey chi'. **13** Ix yalanxi viñ rey chi' to sb'at alchaj d'a viñaj Amasa icha tic: A ach tic ayto vuj in b'a ed'oc, yuj chi' a tic-naic, a ach ol ach och yajaliloc eb' soldado sq'uexuloc viñaj Joab. Tato max elc'och tas van valan tic, aocab' Dios tz'ac'ancot yaelal d'a vib'añ, xchi viñ.

14 Icha chi' ix aj smontanxi eb' aj Judá chi' viñ rey chi', junxoñej ix aj spensar eb', ix yalanb'at eb' d'a viñ to smeltzajxicot viñ yed' masanil eb' sol-dado. **15** Yuj chi' ix cot viñ rey chi', ix javi viñ d'a sti' a' Jordán. Ix smol-b'ejpax sb'a eb' aj Judá d'a Gilgal yic tzul schaanec'ta viñ rey chi' eb' d'a yol a a' chi'. **16** Añejtona' pax viñaj Simei yuninal viñaj Gera aj Bahurim, d'a yiñtilal Benjamín, elañchamel ix cot viñ yed' eb' aj Judá, yic tzul schaan viñ rey chi' eb'. **17** Tzac'anoch mil eb' soldado yiñtilal Benjamín yuj

viñaj Simei chi'. Axo pax viñaj Siba, checab' yaj d'a eb' yiñtilal viñaj Saúl, 15 eb' yuninal viñ yed'nac yed' pax 20 eb' schecab' viñ, ix b'ab'laj c'och eb' d'a viñaj rey David chi' d'a sti' a' Jordán. **18** Elañchamel ix c'axpajec' eb' d'a sjayil a' yic syic'anec'ta eb' yuninal viñ rey chi' eb' yed' ix yet-b'eyum viñ. Ix colvajpax eb' d'a b'aj-tac syal viñ rey chi'. Ayic mantzac c'axpajec'ta viñ rey d'a yol a' chi', ix c'och viñaj Simei, ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ. **19** Ix yalan viñ icha tic:

—Mamin rey, tzin tevi d'ayach to tzin ac' nivanc'olal yic maxtzac a nacot in mul ix och d'ayach a in a checab' in tic, ayic ix ach el d'a Jerusalén. Mocab' cot oval d'ayin. **20** Svojtaquejeli to chuc ix vutej in b'a, yuj chi' a d'a yiñtilal José, a in ix in b'ab'laj javi ul ach in cha mamin rey, xchi viñ.

21 Axo viñaj Abisai yune' ix Sarvia ix alan icha tic:

—A viñaj Simei tic, smoj scham viñ yujto ix scatab'ej viñ rey sic'b'ilel yuj Jehová tic viñ, xchi viñ.

22 Ix tac'vi viñ rey chi' icha tic:

—¿Tas val eyoch a ex yune' ex ix Sarvia tic d'a jun lolonel tic? Mañxo eyac' somchaj in c'ool. A ticnaic voj-tacxo to ol in ochxoc sreyaloc eb' vetisraelal, yuj chi' malaj junoc mach syal scham d'a yol co choñab' tic tic-naic, xchi viñ.

23 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Simei chi' icha tic:

—Svac' in ti' d'a yichañ Jehová to mañ ol ach in mil-laj, xchi viñ.

24 Ix cotpax viñaj Mefi-boset yixchiquin viñaj Saúl, ul scha viñ rey chi'. Yictax ix elcan viñ rey chi' elelal, masanto ix meltzaj viñ d'a jun-c'olal, malaj juneloc ix sb'iquel yoc

viñ, maj sjoxel-laj jab'oc sñitac xil sti' viñ, maj sq'uexel spichul viñ. **25** Ayic ix el viñaj Mefi-boset d'a Jerusalén, ix cot viñ scha viñ rey chi', ayic ix schalan sb'a eb' viñ, ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj maj ach b'at ved'oc? xchi viñ.

26 Ix tac'vi viñaj Mefi-boset chi':

—Mamin rey, yujto chuclaj voc, yuj chi' ix val d'a viñ in checab' aj Siba to syac'och stz'um noc' in b'uru viñ, tzin q'ue d'a yib'añ noc' yic tzin b'at ed'oc valani, palta ix smusej in sat viñ. **27** Ix yesejpaxel in ti'oc viñ d'ayach. A ach tic mamin rey, lajan ach icha junoc Yángel Dios. Elocab' c'och tas tza nib'ej. **28** Vach'chom masanil yiñtilal in mam vicham syal a milanchamoc, palta ix in avtej vael ed'oc d'a a mexa, yuj chi' mañxalaj tas vach' valani, xchi viñ.

29 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Mañxalaj tas vach' calani, toxo ix in na to tza puquec' lum a luum yed' viñaj Siba, xchi viñ.

30 Ix tac'vi viñaj Mefi-boset chi':

—Canocab' lum luum chi' d'a viñaj Siba chi' smasanil, a jun nivan yelc'ochi to tzalajc'olal tzach jax d'a a palacio junelxo, xchi viñ.

31 Añejtona' viñaj Barzilai aj Galaad, ix emta viñ d'a Rogelim ix ul yilan viñ sc'axpajcanec'ta viñ rey chi' d'a yol a' Jordán, yic spuclancan sb'a viñ yed' viñ. **32** Te icham vinacxo viñaj Barzilai chi', 80 ab'ilxo sq'uinal viñ. Ayic ayec' viñ rey chi' d'a Mahanaim, ix b'at viñ yac'ñej svael viñ rey chi', yujto te b'eyum viñ. **33** Ix yalan viñaj rey David chi' d'a viñ icha tic:

—Coñ ved'oc d'a Jerusalén, ata' ol ach añej ved'oc, xchi viñ.

34 Ix tac'vi viñaj Barzilai chi' icha tic:

—Jayexoñej ab'il pitzan in, nab'añejxom tzin b'at ed' d'a Jerusalén chi'. **35** Ayxo 80 ab'il in q'uinal, maxtzac vab'laj svach'il tas tzin va yed' tas svuq'uej, maxtzac yal-laj vilani tato vach' mato maay, maxtzac vab'laj sb'itan eb' viñ sb'itani yed' eb' ix sb'itani. Nab'axoñej am ipan in svac'och in b'a a c'atq'uej. **36** Añejto tzin c'axpajec' d'a yol a' Jordán tic tzin b'at jab'ocxo ed'oc, svilan a b'atcani. ¿Tasto val yuj tzala' to tzin b'at ed'oc d'a Jerusalén yuj spacoc svach'il in c'ool? **37** Yuj chi' eloc d'a a c'ool, tzin a cha meltzaj d'a in pat, axoñej to tzin tañvej in chami, ol in mucjoc b'aj mucan in mam in nun. Añej jun, ay jun a checab' syal ic'anb'at mamin rey, aton viñ vuninal scuchan Quimam, ic'b'at viñ, tzac'an a vach' c'olal chi' d'a viñ, xchi viñ.

38 Ix yalan viñ rey chi':

—B'atocab' viñ ved' an. Ichocab' chi' tz'aji. Yalñej tas tza c'an yuj viñ, ol vac' d'a viñ, xchi viñ.

39 Masanil eb' ajun yed' viñ rey chi', ix c'axpajec'ta eb' d'a yol a' Jordán, ix c'axpajpaxec' viñ rey chi', ix stz'ub'ancanelta sti' viñaj Barzilai chi' viñ, ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñ, ix paxcan viñ d'a spat. **40** Ix lajvi chi' ix b'at viñ rey chi' d'a Gilgal, ajun viñaj Quimam chi' yed' viñ yed' masanil eb' aj Judá, ajun pax nañalxo eb' israel. **41** Masanil eb' soldado israel ix b'at ilan viñ rey chi', ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj añej eb' quetchoñab' yiñtilal Judá ix ach ic'ancoti, ix ach

ic'anec'ta d'a yol a' Jordán yed' eb' ix etb'eyum yed' pax eb' uninal yed' masanil eb' a soldado? xchi eb'.

42 Axo eb' aj Judá chi' ix tac'vi d'a eb' yetisraelal chi'.

—Yujto a viñ rey tic ayto cuj co b'a yed' viñ, yuj chi' max yal-laj scot eyoval d'ayoñ, ¿toc a d'a spatic viñ tzoñ va'i? ¿tocval ay jab'oc co ganar yed' viñ? xchi eb'.

43 Ix tac'vi eb' yetisraelal eb' chi' d'ay:

—Vach'chom icha chi', palta a oñ tic lajuñ macañ iñtilal oñ d'a eyichañ, yuj chi' te ay calan quic d'a viñ d'a eyichañ. ¿Tas yuj tzoñ e patiquej-cani? ¿Tom mañoc oñ ix co b'ab'laj alej to smeltzajxi viñ co reyal? xchi eb'.

Palta a eb' aj Judá chi', ec'to te ya tas ix yal eb' d'a eb' yetisraelal chi'.

Ix q'ue somnaj eb' choñab' yuj viñaj Seba

20 1 Ay jun viñ vinac yelxo te chuc spensar d'a scal eb' yiñtilal Benjamín scuchan Seba yuninal viñaj Bicri. Ix spu noc' sch'aac viñ, ix q'ue somnaj eb' anima chi' yuj viñ, ix yalan viñ icha tic: A oñ tic malaj calan quic d'a viñaj David yuninal viñaj Isaí tic. Coñ paxec d'a co pat co masanil a oñ israel oñ tic, xchi viñ d'a eb'.

2 Yuj chi', masanil eb' israel chi' ix actancan viñaj rey David chi', axo yed' viñaj Seba chi' ix b'at eb'. Axo eb' soldado d'a yiñtilal Judá, ix canñej eb' yed' viñ rey chi', ix cot eb' yed' viñ d'a sti' a' Jordán masanto d'a Jerusalén.

3 Ayic ix jax viñaj rey David chi' d'a spalacio d'a Jerusalén, ix yic'anelta lajuñvañ eb' ix schab'il

yetsb'eyum viñ, aton eb' ix aycan stañvej spat viñ chi', ch'oc junxo pat b'aj ix tañvaj eb' ix. Toxoñej ix ac'ji tas sva eb' ix, palta majxo vaylaj viñ yed' eb' ix. Ata' ix canñej eb' ix masanto ix cham eb' ix, icha eb' ix chamnaxo yetb'eyum ix ajcan eb' ix.

4 Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Amasa:

—B'at molb'ejcot masanil eb' viñ vinac yic Judá, axo chab'ej tzach javi yed' eb' viñ d'a tic, xchi viñ.

5 Ix b'at viñaj Amasa chi' smolb'ej eb' viñ, palta ix ec' tiempo, maj jalaj viñ icha val sc'ual yaj yalancan eb' viñ chi'. 6 Yuj chi' ix yalan viñaj rey David chi' d'a viñaj Abisai:

—Tecan to ec'b'al ol oñ yixtej viñaj Seba tic d'a yichañ icha ix sc'ulej viñaj Absalón. Yuj chi' cuch-b'ej masanil eb' soldado, tzach b'at d'a spatic viñ, axo talaj tz'aji tz'och viñ scol sb'a d'a junoc choñab' ayoch smuroal, tz'el viñ d'ayoñ, xchi viñ.

7 Masanil eb' soldado yic viñaj Joab yed' eb' cereteo, eb' peleteo yed' juntzañxo eb' soldado te jelan, ix el eb' d'a Jerusalén, ix b'at eb' yed' viñaj Abisai chi' d'a spatic viñaj Seba chi'. 8 Ayic ix c'och eb' d'a slac'anil jun nivan tenam ay d'a Gabaón, ata' ix schalaj sb'a viñaj Amasa chi' yed' eb'. A viñaj Joab ayoch spichul viñ yic oval, ayoch jun cincho d'a snañal viñ. A d'a snañal viñ chi' jachanoch jun q'uen espada ayem d'a yol yatut. Ayic van sc'och viñ yac' stzatzil sc'ol viñaj Amasa chi', ix q'ueta jasnaj q'uen yespada viñ chi', ix sic'anxiq'ue q'ueen viñ. 9 Ix syaman xil sti' viñaj Amasa chi' viñ yed' svach' c'ab' yic stz'ub'anelta sti' viñ viñ, ix sc'an-b'an viñ d'a viñ:

—¿Vach' am ix ach ajelc'och vuc'-tac? xchi viñaj Joab chi'.

10 A viñaj Amasa chi' max snalaj viñ yuj q'uen espada ix siq'uixq'ue viñaj Joab chi'. Axo ix aji, ix stipanoch q'uen viñ d'a sc'ol viñaj Amasa chi'. Ix elta lañaj yol sc'ol viñ smasanil d'a sat luum. Junñej ix yac' viñaj Joab chi' d'a viñ, ix cham viñ. Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Joab chi' yed' viñ yuc'tac chi', aton viñaj Abisai d'a spatic viñaj Seba chi'.

11 Ay jun viñ d'a scal eb' soldado viñaj Joab chi' ix och liñan d'a stz'ey snivanil viñaj Amasa chi', ix yalan viñ:

—A mach ayoch yed' viñaj Joab yed' pax viñaj rey David, ochocab' tzac'an yuj viñaj Joab chi', xchi viñ.

12 Ix can telan snivanil viñaj Amasa chi' d'a scal schiq'uul d'a yol b'e chi'. Ayic ix yilan jun viñ soldado chi' to ayic van yec'ta eb' soldado d'a stz'ey snivanil viñaj Amasa chi', tz'och liñan eb' yila', yuj chi' ix sniercanel viñ d'a ti' b'e, ix slich'anb'at jun c'apac viñ d'a yib'añ. **13** Ayic toxo ix sniercanel viñ chi', ix ec'b'at eb' soldado smasanil, ix b'at eb' yed' viñaj Joab say viñaj Seba chi'.

14 A viñaj Seba chi', ix ec' viñ smolb'ej eb' soldado d'a junjun macañ yiñtilal eb' israel, masanto ix c'och viñ d'a Abel-bet-maaca. Axo masanil eb' yiñtilal Bicri tzac'anxo och eb' yuj viñ, ix och eb' d'a yol choñab' chi'. **15** Ayic ix c'och eb' soldado viñaj Joab d'a Abel-bet-maaca chi', ix oymaj eb' d'a spatic, ix sb'och lum luum eb' stec'nub'oc d'a spatictac smuroal choñab' chi', yic syac'an oval eb' d'ay. Ix och ijan eb' smac'anem vecnaj smuroal chi'.

16 Ata' ay jun ix ix te ay spensar, ix

q'ue ix d'a yib'añ smuroal choñab' chi', ix yalan ix icha tic:

—Ab'ec, ab'ec tas ol vala'. Alec d'a viñaj Joab chi' to scot viñ d'a tic, yujto tzin nib'ej tzin lolon yed' viñ, xchi ix.

17 Ayic ix c'och viñ d'a slac'anil ix, ix sc'anb'an ix icha tic:

—¿Tom a ach tic ach Joab? xchi ix d'a viñ.

—A in toni, xchi viñ. Ix yalanxi ix d'a viñ:

—Ab' tas ol val a in a checab' in tic, xchi ix.

—Tic svab'i, xchi viñ. **18** Ix syamanoch ix yalan icha tic:

—A d'a peca' tz'alji icha tic: A mach snib'ej syojtaquejel junoc tasi, sc'anb'ejocab' d'a choñab' Abel, xchi. Icha chi' tz'aj sb'o yaj junoc tasi. **19** A oñ cajan oñ d'a jun co choñab' tic, ichñej ta' cajeq'ui, c'anab'ajum oñ d'a sc'ayb'ub'al Dios. Te nivan pax yel-c'och jun co choñab' tic. Palta a achxo tic tza nib'ej tza sateli. ¿Tas yuj tza nib'ej tza satel tastac to yic Jehová yaji? xchi ix.

20 Ix yalan viñaj Joab chi' icha tic:

—Mañ ichocta' van in naani yic tzin sataneli. **21** Mañoc jun chi' sco saya', palta a jun viñ scuchan Seba yuninal viñaj Bicri aj tzalquixtac d'a yol yic Efraín sco saya'. A jun viñ chi' ix q'ue vaan viñ ajc'olal d'a viñaj rey David. Añej viñ tzeyac' d'a yol co c'ab', tzoñ el d'a jun choñab' tic, xchi viñ.

—D'a yib'añ muro tic ol co julem sjolom viñ d'ayach, xchi ix.

22 Yuj sjelanil spensar ix chi', ix b'at ix smontej eb' yetchoñab' chi'. Ix lajvi chi', ix stzepanel sjolom viñaj Seba chi' eb', ix sjulanemta eb' d'a viñaj Joab chi'. Ix lajvi chi', ix yalan

viñ to spuchaj noc' ch'aac yic tz'el eb' d'a jun choñab' chi', yuj chi' ix paxcan junjun eb' soldado d'a spat, ix meltzajpaxcan viñaj Joab chi' d'a Jerusalén yic b'at lolon viñ yed' viñ rey chi'.

Eb' schecab' viñaj rey David
(2S 8.15-18; 1 Cr 18.14-17)

23 Icha chi' ix aj scanxi viñaj Joab chi' yajalil d'a scal masanil eb' soldado yic Israel, axo pax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, a viñ yajal yaj d'a eb' cereteo yed' d'a eb' peleteo. **24** A viñaj Adoram tz'ilan eb' ayñejcanoch sb'oan munlajel, axo viñaj Josafat yuninal viñaj Ahilud tz'ib'um yaj viñ d'a viñ rey chi'. **25** A viñaj Seva stz'ib'an yab'ixal viñ rey chi' d'a stz'olal. Axo viñaj Sadoc yed' viñaj Abiatar, sacerdote yaj eb' viñ. **26** Axo pax viñaj Ira, aj choñab' Jair, sacerdote yaj viñ d'a viñaj rey David chi'.

A spac ix ac'ji yuj schamel
eb' gabaonita

21 ¹ A d'a yol stiempoal viñaj rey David, oxe' ab'il ix yac' jun vejel. Ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a Jehová tas yuj icha chi' tzuji. Ix yalan Jehová chi' icha tic: Van eyab'an syail yuj jun vejel tic, yuj smul viñaj Saúl yed' yiñtilal, yujto smilnaccham eb' gabaonita viñ, xchi.

² Yuj chi' ix yavtej eb' gabaonita chi' viñ rey chi' yic slolon viñ yed' eb'. (A eb' gabaonita chi', mañ israeloc eb', amorreo eb', aycan eb' d'a scal eb' israel chi', yujto ix yac' sti' eb' israel chi' to max satel eb' gabaonita chi' eb'. Palta axo viñaj Saúl, ix yac'lej viñ satanel eb' yuj svach'iloc eb' israel yed' eb' aj Judá yalani.) ³ Ix yalan viñaj rey David chi' d'a eb':

—¿Tas vach' tzin c'ulej eyed'oc? ¿Tas spac svac' d'ayex yuj b'aj ix ex ixtaxi, yic vach' syac' svach'c'olal Jehová d'a quib'añ a oñ schoñab' oñ tic? xchi viñ.

⁴ Ix tac'vi eb' gabaonita chi' icha tic:

—A coval yed' viñaj Saúl yed' yiñtilal, malaj sb'onab'il, max b'olaj yed' q'uen tumin, malaj calan quic co milancham junoc ex, xchi eb'.

Ix yalanxi viñaj rey David chi' d'a eb':

—Alec d'ayin an, tas tze nib'ej svac' d'ayex, xchi viñ.

⁵ Ix tac'vi eb' icha tic:

—Co gana tzac'och ucvañoc yiñtilal viñaj Saúl d'a yol co c'ab', yujto snib'ejnac viñ oñ sateli yic vach' max oñ can d'a e cal a ex israel ex tic. ⁶ A eb' ucvañ chi' ol co milcham eb', ol cac'anq'ue locan eb' d'a yichañ Jehová d'a Gabaa d'a schoñab' viñaj Saúl chi', aton viñ sic'nacoch Jehová reyal, xchi eb'.

Ix stac'vej viñaj rey David chi' yac'an d'a eb'. ⁷ Maj ac'jilaj viñaj Mefi-boset d'a yol sc'ab' eb', aton viñ yuninal viñaj Jonatán yixchiquin viñaj Saúl, yujto yac'nac sti' viñaj David d'a viñaj Jonatán chi' d'a yichañ Jehová to mañ ol miljoccham yiñtilal viñ. ⁸ Ix schecan viñ rey chi' yamchaj viñaj Armoni yed' junxo viñ scuchan Mefi-boset, aton eb' viñ yuninal viñaj Saúl yed' ix Rizpa yisil viñaj Aja. Ix schecan viñ yamchajpax ovañ eb' viñ yune' ix yisil viñaj Saúl chi' scuchan Merab, aton eb' viñ yune' ix yed' viñaj Adriel, yuninal viñaj Barzilai aj Mehola. ⁹ Ix ac'jioch eb' viñ ucvañ chi' d'a yol sc'ab' eb' aj Gabaón chi'. Ix ac'jiq'ue locan eb' viñ d'a yichañ Jehová d'a jolom vitz.

Icha chi' ix aj scham eb' viñ ucvañ chi' d'a stiempoal yel yich sjoichhaj ixim cebada.

10 Axo ix Rizpa chi' ix lich'anem jun icha noc' lopil d'a sjolom jun q'uen q'ueen, ix can ix stañvej snivanil eb' viñ chammac chi'. Ix canñej ix ta' yic ix el yich sjoichhaj ixim cebada, masanto ix javi ñab'il q'uinal. Max scha emlaj noc' ostoc ix d'a snivanil eb' viñ chi' d'a c'uallil, max schapaxc'ochlaj noc' chium noc' ix d'ac'valil.

11 Ayic ix yab'an viñaj rey David tastac sc'ulej ix Rizpa chi', **12** ix schecan viñ b'at ic'jocot sb'aquil viñaj Saúl yed' yic viñ yuninal, aton viñaj Jonatán, d'a choñab' Jabes d'a yol yic Galaad. Yujto a eb' aj Jabes chi' xid' ic'jinaccot d'a slac'anil mercado yic Bet-sán, b'aj locancan'que yuj eb' filisteo, ayic smiljicham eb' d'a oval d'a Gilboa. **13** Ix schecan viñ rey chi' ic'jocot sb'aquil eb' viñ chi' yed' pax sb'aquil eb' viñ ucvañ ix q'ue locan chi'. **14** Ix mucji sb'aquil eb' viñ chi' d'a Zela d'a yol yic Benjamín, aton b'aj mucan viñaj Cis smam viñaj Saúl chi'. Ix uji masanil tas icha ix aj yalan viñ rey chi'. Ix lajvi chi', ix yab' Dios tas ix c'anchaj d'ay yuj svach'iloc choñab'.

A viñaj Abisai ix colan viñaj rey David

15 Ix yac'anxi oval eb' filisteo yed' eb' israel, yuj chi' ix b'atxi viñaj rey David chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb', palta ix te c'unb'i viñ rey chi'. **16** Ay jun viñ scuchan Isbi-benob, yiñtilal eb' chaañ steel, ix snib'ej viñ smilcham viñ rey chi'. A q'uen slanza viñ, ec'to uque' libra yalil q'ueen, axo d'a jun cincho viñ ayoch d'a snañal locanoch jun q'uen

espada ac'to. **17** Axo viñaj Abisai yune' ix Sarvia ix colan viñaj rey David chi'. Ix smilancham jun viñ filisteo chi' viñ, yuj chi' ix yac' sti' eb' soldado d'a viñaj David chi' icha tic: Mañxo ol ach co chab'at qued' d'a oval, yic vach' max ach chami, yujto a ach ayachoch yipoc co c'ol a oñ israel oñ tic, xchi eb'.

Ochnac oval yed' eb' chaañ steel
(1Cr 20.4-8)

18 Ix lajvi chi', ix yac'anxi oval eb' israel yed' eb' filisteo d'a Gob. A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Sibecai aj Husa ix milancham viñaj Saf yiñtilal eb' chaañ steel. **19** Añeja' d'a Gob chi' ix ochpax junxo oval yed' eb' filisteo chi'. A viñaj Elhanán yuninal viñaj Jaare-oregim aj Belén, ix milancham viñaj Goliat aj Gat. A ste'al slanza jun viñ chi', lajan spatic icha te te' b'aj tz'och añ ch'al d'a te' jal-lab'.

20 Ix ochpax junxo oval d'a Gat. Ay jun viñ te chaañ steel ta', yiñtilal eb' chaañ steel. A jun viñ chi', lajchave' yiximal sc'ab' viñ, lajchave' pax yiximal yoc viñ. **21** Ix te b'uchvaj viñ d'a eb' soldado Israel, palta ix miljicham viñ yuj viñaj Jonatán yuninal viñaj Simea yuc'tac viñaj rey David. **22** A eb' viñ chañvañ chi', a viñaj Refa aj Gat ay yiñtilal eb', palta ix ac'ji ganar eb' viñ yuj viñaj rey David yed' eb' soldado.

Sb'it viñaj rey David yujto ix yac' ganar oval
(Sal 18.1-50)

22 ¹ A viñaj David ix b'itan jun b'it tic d'a Jehová ayic ix colchajel viñ d'a yol sc'ab' viñaj rey Saúl yed' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol d'a viñ.

- 2 Mamin Jehová, ichato ñaq'ueen
aj d'ayin, ichato in cuartel aji,
yujto in Columal ach.
- 3 Ach in Diosal, a d'ayach scot
vip, a d'ayach tzin col in b'a, in
Taivumal aji. In Columal ach,
te ay a poder. Uuj max in yam-
chajlaj yuj eb' ayoch ajc'olal
d'ayin. A ach ix in a col d'a
mach snib'ej in sataneli.
- 4 Smojton val a b'itaji. Ayic
svalan in b'a d'ayach, d'a val
elañchamel tzin a colancanel
d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol yajoch
d'ayin.
- 5 A smay chamel ix oymaj d'a in
patic. Mañ jantacoc yaelal ix
javi d'a vib'añ yic tzin sateli.
- 6 A chamel, ichato toxo ix
spixoch slasu d'ayin, ichato ix
sb'lo in yaalil yic tzin telvi.
- 7 Mamin Jehová, ix val in b'a
d'ayach ayic ayinec' d'a scal in
some'olal. Ach in Diosal, ix in
c'an a colval. A d'a a cajnub' ix
ab' tas ix vala'. Ix c'och vav d'a
a chiquin.
- 8 Ichato ix ec' jun nivan quixcab'
te ov. Ix te ib'xi sb'achnub'al
satchaañ. Ix tzicub'tañaj val yuj
yoval a c'ool ach in Diosal.
- 9 Ichato ix elta tab' d'a yol a ñi',
axo d'a yol a ti' ichato ix elta jun
c'ac' te ov. Ichato ix elta tzipipoc
tzac'ac' d'a yol a ti' chi'.
- 10 Ix a jac satchaañ, ix ach emuli.
Ayoch nivac q'uic'al asun d'a
yalañ oc ayic ach emul chi'.
- 11 Ay ach q'ue d'a yib'añ jun
querubín, ix ach b'at jeñeñoc, ix
ach b'at b'achachoc d'a yib'añ
ic'.
- 12 C'ub'an ach el b'aj te q'uic'-
q'uinal. Ix a c'ub'ejel a b'a d'a
scal q'uic'al asun b'ud'jinaquel
yuj a a'.
- 13 Ach in Diosal, yuj scopopial a
tziqiquial ix scha sc'ac'al jun-
tzañ tzac'ac' chi'.
- 14 Mamin Jehová, ec' achto d'a
yib'añ smasanil, ix el av icha val
sc'añ c'u d'a satchaañ. Ix cot
sach'at yed' tzac'ac'.
- 15 Ix ac'anb'at a jul-lab', axo eb'
ajc'ool ix saclemcanb'at eb'
yuuj. Ix a julanb'at jun c'ac'
tz'ec' copnaj d'a scal eb', ix
pechchaj eb' yuuj.
- 16 Mamin Jehová, yuj schaañil ix
ach avaji yuj pax jun ic' te ov ix
aq'uelta, ix checlaj yich a' mar.
Yuj pax chi' ix checlaj yich yol-
yib'añq'uinal tic.
- 17 Ach in Diosal, masanto d'a sat-
chaañ ix ac'cot a colval d'ayin,
ichato ix in ic'q'ueta d'a yol jun
a a' te jul yich.
- 18 Ix in a colan d'a eb' ajc'ool te ay
yip, malaj tzin och d'a eb',
yelxo val te tec'an eb' d'a
vichañ.
- 19 Ix och b'ulnaj eb' d'ayin ayic ay
in och d'a ilc'olal, a achxo
Jehová ix ach och ved'oc.
- 20 Ix in ic'anelta b'aj lod'an, ix in
ac'ancanoch b'aj levan. Ix in a
colo' yujto xajan in uuj.
- 21 Mamin Jehová, ix ac' spac
d'ayin yujto tojol ix vutej in b'a.
Ix ac' a vach'c'olal d'ayin, yujto
malaj in mul,
- 22 yujto tzin c'anab'ajej a b'eyb'al.
Ach in Diosal, max in c'ulejlaj
chucal, malaj in gana svcic'canel
in b'a d'ayach.
- 23 Naanñej masanil a c'ayb'ub'al
vuuj, malaj b'aq'uiñ sb'at a
lolonel sate'olal vuuj.

- 24 Vach'ñej in b'eyb'al d'a ichañ.
Ix in ya'ilej in b'a yic max in
b'at d'a chucal.
- 25 Yujñejton chi' ix ac' spac d'ayin
yujto tojol svutej in b'a, malaj
pax in mul d'a ichañ ach
Jehová.
- 26 Mamin, a eb' tzach c'anab'ajani,
ol elc'och syal a lolonel d'a eb'.
A eb' vach' spensar, vach' pax
tzutej a pensar d'a eb'.
- 27 Vach' tzutej a b'a d'a eb' vach'
sb'eyb'al, palta tza ch'ox a
jelanil a tenanec' spensar eb'
ixtum anima.
- 28 Tza col eb' emnaquil, axo eb'
syic'chaañ sb'a, tziq'uemta eb'.
- 29 Mamin Jehová, a achton tzac'
saquilq'uinal d'ayin. A achton
tzic'canel q'uic'alq'uinal d'ayin
ach in Diosal.
- 30 Yuj a colval ix in saclemejb'at
eb' soldado, ix in c'axpajec' d'a
yib'añ smuroal juntzañ choñab'.
- 31 Ach Jehová in Diosal, yelxo val
te vach' a b'eyb'al. A a lolonel
ix ac'cani, smoj ton val malaj co
chab'c'olal d'ay. Tza coel
masanil mach yipc'olal aj yuuj.
- 32 Mamin Jehová, malaj junocxo
Dios, a achñej. ¿Tocval ay
junocxo colvajum icha ach tic?
- 33 Ach in Diosal, a ach tzac'ñej
vip. A ach tzin a cuchb'ej d'a
jun b'e te vach'.
- 34 Icha sb'ey junoc noc' c'ultaquil
chej, icha val chi' tz'aj in b'ey
uuj. D'a sattac vitz yeq'ui, tec'-
tec' vaj uuj.
- 35 A ach tzin a c'ayb'ej d'a oval,
tzac'anpax vip yic tzin pacchitan
junoc jul-lab' nab'a bronce.
- 36 Mamin, a ach tzin a tañvej, tzin
a colani. A a vach' c'ab' tzin
yamanq'ue liñan. Yujñej a
vach'c'olal ix in ic'chaañ.
- 37 Vach' ix utej in b'e a b'oani yic
vach' max in el-laj ñernajoc.
- 38 Ix in pech eb' ayoch ajc'olal
d'ayin, ix yamchaj eb' vuuj. Maj
in ochlaj vaan masanto ix cham
eb' vuuj.
- 39 Choc' ix vutejcan eb' yic vach'
mañxo ol q'ue vaan eb'. Ix telvi
eb' d'a scal voc.
- 40 A achton tzac' vip yic svac'an
oval. A eb' schichon sc'ol
d'ayin, tzac' yaq'uem sb'a eb'
d'ayin.
- 41 A ach tza pechel eb' ayoch
ajc'olal d'ayin. Yuj chi' syal in
satanel eb' malaj tzin och d'ay.
- 42 Sc'an colval eb', palta malaj
mach scolan eb'. Stevi eb'
d'ayach Jehová, palta max ach
tac'vilaj d'a eb'.
- 43 Choc' tz'aj eb' vuuj icha val lum
pococ tz'ic'chajq'ue vaan yuj ic'.
Tzin tec'anem eb' icha val stec'-
chajem lum soc'om d'a yoltac
b'e.
- 44 Tzin a coel d'a yoval eb' ch'oc
choñab'il, tzin ac'ancanoch
yajaliloc juntzañ nivac choñab'.
A eb' anima mañ vojtaocclaj, a
eb' tzin ac'an servil.
- 45 Añej syab'an vab'ixal eb', tzin
sc'anab'ajan eb'. A eb' ch'oc
choñab'il chi', syac'och sb'a eb'
d'a yol in c'ab'.
- 46 Tz'ib'xiq'ue eb' yuj xivelal ayic
tz'elta eb' d'a yol scuartel.
- 47 Mamin Jehová, pitzan ach. Ach
in Columal, alchajocab' vach'
lolonel d'ayach. Ach Dios in
Columal, ic'jocab' chañ a b'i.
- 48 A ach tzac' yojtaquejel eb' tzin
ixtani to ayach och ved'oc.

Tzic'ancot eb' ch'oc choñab'il
d'a yalañ in mandar.

- 49 A ach tzin a coled d'a yoval sc'ol
eb' ayoch ajc'olal d'ayin, aton
eb' schichon sc'ool d'ayin.
Mamin, tzin a colanpax d'a eb'
comoniñej smac'an anima.
- 50 Yuj chi' sval vach' lolonel
d'ayach d'a scal juntzañ nivac
choñab', tzin b'itanpax a b'i.
- 51 Uuj val, svac' ganar nivac oval a
in rey in tic, a in sic'b'il in el
uuj. D'a masanil tiempo tza
ch'ox a vach'c'olal d'ayin, a in
David in tic yed' d'a eb' viñtilal
icha ajnac alani, xchi viñaj
David d'a sb'it d'a Jehová.

Slajvub'al slolonel viñaj rey David

- 23** ¹ Aton juntzañ slajvub'
slolonel viñaj rey David tic:
A viñaj David yuninal viñaj Isaí,
ix ic'jivalchaañ viñ yuj Dios
Axoñej Ochi. Ix sic'jiel viñ yuj
Dios chi' yic tz'och viñ reyal d'a
scal eb' yiñtilal viñaj Jacob. Te
vach' sb'itan viñ d'a scal eb'
yetisraelal. A viñ ix alan icha tic:
- 2 A Yespíritu Jehová tz'ac'an val
juntzañ tic. A slolonel ayec' d'a
in ti'.
- 3 A Jehová co Diosal a oñ israel
oñ tic, co Columal paxi, a ix
alan d'ayin: A mach tz'ac'an
yajalil d'a scal anima d'a
stojolal, icha val snib'ej in c'ool,
- 4 lajan val icha saquil yichchaañ,
ayic sq'ueul c'u d'a junoc c'u te
c'achan, malaj asun. Lajan icha
sc'achvi ayic toxo ix ec' junoc
yax ñab' tz'ac'an syaxil sat lum
luum, xchi Jehová d'ayin.
- 5 Icha chi' ol aj viñtilal, masanil
tas ix yal Dios d'ayin ol

- elñeje'ochoc, malaj b'aq'uiñ ol
sq'ueux tas ix yalcán chi' d'ayin.
A Dios chi' ol colvajñej ved'oc
yic tz'elc'och tastac tzin nib'ej.
- 6 Palta masanil eb' sc'ulan chucal,
lajan ol aj eb' icha te' q'uiix
smolb'aji yic stacji, malaj junoc
mach syal syamani.
- 7 Tato ay junoc mach snib'ej
smolb'an te', yovalil sc'an junoc
q'uen q'ueen, ma junoc ste'al
lanza yic smolb'ani, sñusjitz'a
te' d'a yed'tal chi', stz'acab'at
te' junelñej, xchi viñaj David
chi' d'a slajvub'al sb'it tic.

Juntzañ eb' soldado viñaj rey David te jelan (1Cr 11.10-47)

- 8 A eb' viñ soldado te jelan d'a
scal eb' viñ soldado viñaj rey David,
oxvañ eb' viñ: Viñ b'ab'el, aton
viñaj Joseb-basebet aj Tacmón. A
d'a junel, 800 vinac smilcham viñ
yed' q'uen slanza. ⁹ Axo viñ schab'il
d'a scal eb' viñ oxvañ jelan chi',
aton viñaj Eleazar yuninal viñaj
Dodo aj Aho. Ayec' viñ yed' viñaj
rey David chi' d'a Pas-damim, ix
stzuntzejb'at eb' filisteo eb' viñ ta'
yic syac'an oval eb' viñ, axo yic ix
cot eb' filisteo chi' d'a eb' viñ, ix el
lemnaj eb' yetisraelal eb' viñ chi'.
- ¹⁰ Axo viñaj Eleazar chi' ix stec'b'ej
sb'a, ix smilancham eb' filisteo chi'
viñ, ix tzatzb'icanoch b'uc'naj sc'ab'
viñ d'a yoc q'uen yespada chi'. A
d'a jun c'u chi', ix c'anchaj viñ yuj
Jehová yic ix yac'an ganar oval chi'.
Ayic toxo ix lajvi oval chi', ix mel-
tzajxic'och eb' soldado israel chi'
yed' viñaj Eleazar chi' yujñej
yic'anec' eb' masanil tastac yed'nac
eb' ajc'ol ix cham chi'.

11 Axo viñ yoxil, aton viñaj Sama, yuninal viñaj Age aj Arar. Ayic ix smolb'an sb'a eb' filisteo d'a Lehi, aton b'aj avab'il juntzañ tut scuchan len-teja. Ata' ix el lemnaj eb' soldado yic Israel. 12 Palta ix stec'b'ej sb'a viñaj Sama chi' d'a scal juntzañ añ tut chi' yic scolancan viñ. Ix smilancham eb' filisteo chi' viñ. A viñ ix c'anchaj yuj Jehová yuj yac'an ganar jun oval chi'.

13 A d'a junel, d'a stiempoal smolji sat avb'en, a eb' viñ oxvañ sat yaj d'a scal eb' viñ 30 soldado te jelan, ix b'at eb' viñ b'aj ayec' viñaj David d'a q'uen ñaq'ueen yic Adulam. Axo pax eb' filisteo, ayec' scampamento eb' d'a spañanil ch'olan yic Refaim. 14 A d'a Belén, ay jun macañ eb' soldado eb' filisteo chi'. 15 Axo viñaj David chi' ix alan icha tic: Comonoc ay mach tz'ac'an a a' scot d'a a' uc'b'ila' ay d'a spuertail Belén vuq'uej, xchi viñ.

16 Axo eb' viñ oxvañ soldado te jelan chi', ix och eb' viñ d'a scam-pamento eb' filisteo, ix b'at yic'an a a' chi' eb' viñ d'a spuertail Belén chi', ix yic'ancot a' eb' viñ d'a viñaj David chi'. Palta maj yal-laj sc'ol viñ ix yuq'uej a', toñej ix sequem a' viñ d'a sat luum icha junoc ofrenda tz'ac'ji d'a Jehová. 17 Ix yalan viñ: Mamin Jehová, ¿tom ol vuc' val jun a a' tic? Tato svuq'uej a' icha val to a schiq'uil juntzañ eb' viñ tic svuq'uej, yujto ix sb'ec sb'a eb' viñ schami yic ix b'at yic'ancot a' eb' viñ, xchi viñaj David chi'. Yuj chi' maj yal-laj sc'ol viñ ix yuq'uej a'.

A eb' viñ oxvañ soldado te jelan chi', a eb' viñ ix c'ulan jun chi'.

18 A viñaj Abisai yuc'tac viñaj Joab yune' ix Sarvia, a viñ ayoch yajaliloc 30 eb' viñ soldado te jelan. A junel ix smilcham 300 vinac viñ

yed' q'uen slanza. Icha chi' ix aj snivanb'i yelc'och viñ, icha val eb' viñ oxvañ chi'. 19 Yelxo te nivan ix aj yic'jichaañ viñ d'a scal eb' viñ chi', yuj chi' ix ochcan viñ yajaliloc eb' viñ 30 chi', palta maj ochlaj viñ stz'acub'oc eb' viñ oxvañ b'ab'el chi'.

20 Axo pax viñaj Benaía, yuninal viñaj Joiada aj choñab' Cabseel, te jelan viñ, tzijtum tas ix sc'ulej viñ. Chañvañ eb' soldado aj Moab te jelan ix smilcham viñ. A junel ayic te ay q'uen sacb'acom, ix em viñ d'a yol jun q'uen xab', ix smilancham jun noc' choj viñ ta'. 21 Ay pax jun viñ aj Egipto te chaañ steel yed'nac slanza ix smilcham viñ. Axo viñ añej jun te te' yed'nac viñ, ix b'at jucnaj viñ d'a viñ aj Egipto chi', ix yic'anec' slanza viñ chi' viñ, axo yed' q'uen ix smilcham viñ aj Egipto chi' viñ. 22 A yuj tas ix sc'ulej viñaj Benaía chi', lajan ix aj yelc'och viñ icha oxvañ eb' viñ soldado te jelan. 23 Vach'chom nivan yelc'och viñ d'a scal eb' viñ 30, palta maj ochlaj viñ stz'acub'oc eb' viñ oxvañ chi'. Ix ac'jioch viñ yuj viñaj David yajaliloc eb' stañvumal.

24 A d'a scal eb' viñ 30 jelan chi', ayoch viñaj Asael yuc'tac viñaj Joab, viñaj Elhanán yuninal viñaj Dodo aj Belén, 25 viñaj Sama yed' viñaj Elica aton eb' aj Harod, 26 viñaj Heles aj Palti, viñaj Ira yuninal viñaj Iques aj Tecoa, 27 viñaj Abiezer aj Anatot, viñaj Mebunai aj Husa, 28 viñaj Sal-món aj Aho, viñaj Maharai aj Netofa, 29 viñaj Heleb yuninal viñaj Baana, viñaj Itai yuninal viñaj Ribai aj Gabaa d'a yol yic Benjamín, 30 viñaj Benaía aj Piratón, viñaj Hidai cajan d'a sti' a a' d'a yol yic Gaas, 31 viñaj Abi-albón aj Arba, viñaj Azmavet aj Bahurim, 32 viñaj Eliaba aj Saalbón, eb' viñ

yuninal viñaj Jasén, aton viñaj Jonatán yed' **33** viñaj Sama aj Harod, viñaj Ahíam yuninal viñaj Sarar aj Harod paxi, **34** viñaj Elifelet yuninal viñaj Ahasbai aj Maaca, viñaj Eliam yuninal viñaj Ahitofel aj Gilo, **35** viñaj Hesrai aj Carmel, viñaj Paarai aj Arba, **36** viñaj Igal yuninal viñaj Natán aj Soba, viñaj Bani aj Gad, **37** viñaj Selec aj Amón, viñaj Naharai aj Beerot, scuchumal syamc'ab' viñaj Joab yune' ix Sarvia, **38** viñaj Ira aj Itra, viñaj Gareb aj Itra paxi, **39** yed' viñaj Urías hitita. 37 eb' viñ tic d'a smasanil.

**Yic'nacchaañ sb'isul eb' anima
viñaj rey David
(1Cr 21.1-17)**

24 ¹ Ix cot yoval Jehová d'a choñab' Israel junelxo, yuj chi' ix yac'och d'a spensar viñaj rey David yic syac' ic'jocchaañ sb'isul eb' soldado yic Israel viñ yed' eb' aj Judá. ² Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Joab yajalil eb' soldado ayoch yed'oc:

—Ec'añ d'a scal junjun macañ eb' quetisraelal, scot d'a Dan masanto d'a choñab' Beerseba, tzic'anq'ue vaan sb'isul eb' smojxo yoch soldadoal. Icha chi' ol aj vojtaçani jantac eb' d'a smasanil, xchi viñ d'a viñ.

³ Ix tac'vi viñaj Joab chi':

—Mamin rey, aocab' Jehová co Diosal tz'ac'an q'uib' sb'isul eb' anima, 100 ocab'to tz'ec' d'a yichañ icha ticnaic, olto ila', palta, çtas val yuj a gana tzic'chaañ sb'isul eb' anima tic? xchi viñ.

⁴ Palta ix yac'xoñejoch viñ rey chi' d'a yib'añ viñaj Joab yed' eb' yajalil eb' soldado to yovalil tz'ic'jiq'ue vaan sb'isul eb' anima chi'. Yuj chi' ix elta eb' d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anab'ajan eb' sb'at b'aj ix alchaj

chi'. ⁵ Ix c'axpajec' eb' d'a a' Jordán, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a Aroer d'a snañal jun pañan. Ix lajvi chi', ix b'at eb' d'a Gad yed' d'a Jazer. ⁶ Ix b'at eb' d'a Galaad yed' d'a Cades d'a yol smacb'en eb' hitita. Ix b'atpax eb' d'a Dan, ichato chi' ix meltzaj eb' d'a stitac yic Sidón. ⁷ Ix b'atpax eb' d'a nivan choñab' Tiro d'a smacb'en eb' heveo yed' pax schoñab' eb' cananeo. Ix lajvi chi' ix b'at eb' d'a choñab' Beerseba d'a Neguev d'a yol yic Judá. ⁸ B'aluñe' uj yed' 20 c'ualxo ix yac' eb' yec' d'a smasanil, ix lajvi chi' ix meltzajxi eb' d'a Jerusalén. ⁹ Axo viñaj Joab chi' ix ac'an sb'isul eb' anima d'a junjun choñab' d'a viñ rey chi': 500 mil eb' viñ aj Judá to stiempo yoch d'a soldadoal yed' 800 mil yic junτζaño macañ eb' israel.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix snaan sb'a sc'ool viñaj rey David chi'. Ix och viñ d'a ilc'olal yuj b'aj ix yic'q'ue vaan sb'isul eb' israel chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mamin Jehová, te nivan in mul ix och d'ayach yuj jun tas ix in c'u lej tic. A val ticnaic tzin tevi val d'ayach to tziq'uel jun in mul tic d'a vib'añ. Icha junoc anima malaj spensar ix vutej in b'a d'ayach, xchi viñ.

¹¹ Ayic ix sacb'i d'a junxo c'u, ayic mantzac q'ue vaan viñaj David chi' ix yalan Jehová icha tic d'a viñaj Gad schecab', aton viñ ac'um pensar d'a viñaj David chi':

¹² —Ixic al d'a viñaj David to a in Jehová in sval icha tic: Oxe' macañ yaelal svaltej d'ayach. A achxo ol a sic'lej b'aja junoc tza nib'ej, xchi Jehová d'a viñaj Gad chi'.

¹³ —Inye, xchi viñaj Gad chi'. Ix ul yalan viñ d'a viñaj rey David chi' icha tic:

—¿Tzam yal a c'ol sjavi uqueoc ab'il vejel d'a yol a choñab' tic? ¿Mato a gana oxeoc ujal tzex ac'ji ganar yuj eb' ajc'ool? ¿Ma a gana oxeoc c'ual ilya yic scham anima d'a yol a choñab' tic? Na' val sic'lab'il, ol alani. Slajvi chi' ol b'at valanxi d'a Jehová ix in checancoti, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

14 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Maxtzac nachaj vuj ticnaic tas tz'aj valani. Vach' tzoñ can d'a yol sc'ab' Jehová, yujto nivan tz'oc' sc'ol d'ayoñ, mocab' d'a yol sc'ab' eb' anima tzoñ cani, xchi viñ.

15 Yuj chi', a d'a jun q'uiñib'alil chi', ix yac'cot jun nivan ilya Jehová d'a scal eb' israel, masanto ix tz'acvi sc'ual ix alchajcan chi'. Yuj chi' 70 mil anima ix cham d'a yol smacb'en eb' chi', ix cotñej d'a Dan masanto d'a Beerseba. **16** Ayic ix yac'anb'at sc'ab' jun ángel d'a yib'añ Jerusalén yic syac' lajvoc eb' anima yalani, ix cus sc'ol Jehová yuj tas ix uji chi', yuj chi' ix yal d'a jun ángel chi': C'oc-b'ilxo chi', ochocab' vaan, xchi.

A d'a stec'lab' trigo viñaj Arauna aj Jebús, ata' ayec' jun ángel chi' ayic ix alji chi' d'ay. **17** Ayic ix yilan jun ángel chi' viñaj David, ix yalan viñ d'a Jehová:

—A in ton ay in mul, malaj smul juntzañ anima tic. Tzin c'an d'ayach to a d'a vib'añ yed' d'a yib'añ viñtilal tz'och jun nivan yaelal tic, xchi viñ.

**B'ob'ilq'ue jun altar
yuj viñaj rey David
(1Cr 21.18-27)**

18 A d'a jun c'u chi', ix javi viñaj Gad yal d'a viñaj David chi' icha tic:

—Q'ueañ d'a stec'lab' trigo viñaj Arauna aj Jebús, tza b'oan junoc altar d'a Jehová, xchi viñ. ^f **19** Ix b'at viñaj David chi' icha ix aj yalan viñaj Gad yuj Jehová. **20** Ix yilancot viñaj Arauna to van sc'och viñ rey yed' eb' yetyajalil b'aj ayeq'ui, ix cot viñ scha viñ rey chi', ix em ñojan viñ d'a sat luum d'a yichañ viñ. **21** Ix yalan viñ:

—Mamin rey, ¿tas val yuj tzach javi d'ayin? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj David chi':

—A yuj in manan jab'oc lugar d'a a tec'lab' trigo tic, ol in b'oanq'ue junoc yaltar Jehová d'ay, yic vach' ol vanaj scham anima d'a yol choñab' tic, xchi viñ.

22 Ix tac'vi viñaj Arauna chi':

—Ujocab' mamin, b'o'ocab'i, tzac'an silab' d'a Jehová icha val snib'ej a c'ool. Ay noc' vacax syal ac'an silab'il d'a tic. Ay te' mac'lab' trigo yed' te' yugo syal yoch c'atzitzal. **23** A in tic svac' masanil juntzañ tic d'ayach, xchi viñ. Ix yalanxi viñ:

—Tzoc valel d'a sc'ol Jehová to scha yab' tas ol a c'an d'ay, xchi viñ.

24 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Arauna chi' icha tic:

—Maay, ol in man masanil juntzañ chi' d'ayach, yujto max yal-laj vac'an d'a Jehová co Diosal tastac to toñej tza siej d'ayin, xchi viñ.

Yuj chi' ix sman jun lugar chi' viñaj David chi' yed' noc' vacax d'a 50 siclo q'uen plata. **25** Ix sb'oanq'ue jun altar viñ d'a Jehová, ix yac'an silab' viñ sñusji yed' pax silab' yic junc'olal d'ay. Ichato chi' ix schaan yab' Jehová tas ix sc'an viñaj David chi' yuj chamel van yoch d'a yoltac schoñab' eb' israel. Yuj chi' ix vanaj jun ilya chi'.

^f **24.18** Aton ta' ix sb'oq'ue templo viñaj Salomón c'ojanc'olal.

A Ch'añ B'ab'el Libro

YIC YAB'IXAL EB' REY

B'ab'el libro yab'ixal eb' rey sb'i jun libro tic. A d'ay tz'ib'ab'ilcan yab'ixal choñab' Israel. Junñej choñab' yaj d'a yalañ smandar viñaj rey David ayic te ichamvinacxo viñ. Ayic toxo scham viñ, axo viñaj Salomón yuninal viñ yac'canoch sq'uexuloc d'a reyal, tz'ilchaj d'a capítulo 1 masanto d'a capítulo 2.12. Ayic ayoch viñaj Salomón chi' reyal, te ochnac val viñ b'eyumal, aton syalcot d'a capítulo 2.13 masanto d'a capítulo 11.43. Te levand'inal b'aj c'ochnac smojonal smach'en viñ. Malaj junoc mach yal slajb'annac sb'a yed' viñ. A sb'eyumal viñ yed' sjelanil, te b'inajnac d'a jun tiempoal chi'. Ay juntzañ choñab' laj sb'oq'ue viñ. Sb'oannacpax spalacio viñ yed' stemplo Jehová d'a Jerusalén.

Syalcot jun libro tic to malaj stec'anil viñaj Salomón chi', yujto te tzijtum eb' ix ix yic'nac viñ. Ochnacpax viñ ejmelal d'a juntzañ sdiosal eb' ix. Yuj val chi' ac'jinac ganar viñ yed' yopisio, javinac oval yed' yaelal d'a yib'añ viñ, chapoj ajnaccan smach'en viñ. Aton juntzañ tic syalcot d'a capítulo 12 masanto d'a 22. Syalancot tas tz'aj sb'ey junjun macañ: Jun macañ d'a stojolal norte, aton Israel. Junxo macan d'a stojolal sur, aton Judá. A jun iñtilal eb' Judá chi' te nivan yelc'och eb'.

Syalcoti to a eb' viñ sreyal Israel maxtzac yac'och spensar eb' viñ d'a Jehová. Axo eb' viñ sreyal Judá chi' ch'occh'oc spensar eb' viñ, ay eb' viñ vach' spensar, ay pax eb' viñ chuclaj spensar. A c'ayb'ub'al tz'alji d'a eb' viñ, aton tas tz'aj sb'eyb'alan vach'il eb' viñ. Axo ejmelal d'a comon dios yed' pitalil, syic'cot yaelal. A d'a jun tiempoal chi' nivan yelc'och yopisio eb' schecab' Dios. Schecji eb' yuj Dios yic scachan eb' anima eb' yed' eb' viñ rey, yic max och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. A jun viñ schecab' Dios nivan yelc'och sb'inaj d'a jun libro tic, aton viñaj Elías.

Ix ichamvinacax viñaj David

1 Ayic te icham vinacxo viñaj rey David, te siicxo syab' viñ. Vach'chom te pim tz'ajq'ue sc'u' viñ, palta maxtzac q'uixnajlaj viñ. **2** Yuj chi' ix yal eb' tz'ac'an servil viñ icha tic: Smoj val saychaj junoc ix cob'es tz'ilan viñ, svay ix d'a stz'ey viñ yic sq'uixnaj jab'ocxo snivanil viñ, xchi eb'.

3 Yuj chi' ix b'at sayumal jun ix cob'es te vach' yilji d'a masanil yol yic Israel. Ix ilchaj jun ix yuj eb' d'a choñab' Sunem, Abisag sb'i ix, ix

ic'jicot ix d'a viñaj rey David chi'.

4 Te vach' yilji ix. A ix stañvan viñaj rey David chi', svaypax ix yed' viñ, palta malaj juneloc ay tas ix sc'ulej viñ yed' ix.

Yac'nacoch sb'a viñaj Adonías reyal

5 Axo viñaj Adonías yuninal viñaj David yed' ix Haguit, ix yac'och sb'a viñ reyal yalani. Ix yic'an juntzañ carruaje viñ yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' 50 eb' soldado tz'ec' yed' viñ. **6** Yictax ix q'uib' viñ, malaj juneloc ix cachji viñ yuj viñ smam chi', maj sc'anb'ej viñ smam

viñ chi' d'ay juneloc tas sc'ulej. Te vach' yilji viñaj Adonías chi', b'ab'el ix ajcan viñ d'a scal eb' yuninal viñaj David chi' ayic ix cham viñaj Absalón. **7** A viñaj Joab yune' ix Sarvia yed' viñaj sacerdote Abiatar ix yac'och sb'a eb' viñ yed' viñaj Adonías chi', yuj chi' ix sc'anb'ej srazón viñ d'a eb' viñ. **8** Axo pax viñaj sacerdote Sadoc, viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, viñaj Natán schecab' Dios, viñaj Simeí, viñaj Rei yed' eb' soldado stañvan viñaj rey David chi', maj ochlaj eb' viñ yed' viñaj Adonías chi'.

9 A d'a jun tiempoal chi' ix sb'o jun nivan vael viñaj Adonías chi' d'a yich jun q'uen q'ueen scuch Zohélet d'a slac'anil b'aj sq'ueul sjaj a a' d'a Rogel. Tzijtum noc' calnel, noc' mam vacax yed' noc' quelemtac vacax b'aq'uech ix yac' viñ silab'il. Ix yavtan eb' yuc'tac viñ, eb' yuninal viñaj rey David chi'. Ix yavtanpax masanil eb' aj Judá viñ, aton eb' smunlaj yed' viñ rey chi'. **10** Palta axo viñaj Natán schecab' Dios, maj avtajlaj viñ yuj viñ. Maj yavtejpaxlaj viñaj Benaía viñ yed' eb' soldado stañvan viñaj rey David chi', ma viñaj Salomón yuc'tac viñ. **11** Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Natán chi' yal d'a ix Betsabé snun viñaj Salomón chi', ix yalan viñ:

—¿Tom manto ab'i to toxo ix yac'och sb'a viñaj Adonías reyal d'a elc'altac? Palta mañ yojtacocpax viñaj rey David. **12** A ticnaic, cha ab' tas ol val d'ayach yic vach' mañ ol ach cham yed' viñ une' aj Salomón tic. **13** Ixic d'a viñaj rey David chi', tzalan d'a viñ: Mamin rey, alnacxocan d'ayin to a viñ vune' aj Salomón ol ochcan reyal a q'uexuloc, a viñ ol ochcan d'a yol a despacho.

¿Tas yuj a viñaj Adonías ix yac'och sb'a reyal? xa chi. **14** Ayic van a lolon yed' viñ rey chi' ol in ochc'ochoc. A inxo ol vala' to yelton tas tzal chi', xchi viñaj Natán chi' d'a ix.

15 Yuj chi', ix b'at ix Betsabé chi' yil viñaj rey David b'aj ayec' chi'. Te icham vinacxo viñ. A ix Abisag sunamita tz'ilan viñ. **16** Ayic ix c'och ix Betsabé chi' d'a yichañ viñ, ix em ñojan ix yac'an statzil sc'ol viñ, ix yalan viñ d'a ix:

—¿Tas tza nib'ej? xchi viñ.

17 Ix tac'vi ix:

—Val d'a sb'i Jehová ix ala' to a viñ vune' aj Salomón ol ochcan a q'uexuloc d'a reyal. A viñ ol ochcan d'a yol a despacho. **18** Palta ina toxo ix yac'och sb'a viñaj Adonías reyal, a achxo tic mamin rey, mañ ojtacoc yaji. **19** Tzijtum noc' calnel, noc' mam vacax yed' noc' quelemtac vacax b'aq'uech ix yac' viñ silab'il. Ix yavtej eb' uninal viñ yed' viñaj sacerdote Abiatar, viñaj Joab yajalil eb' a soldado d'a jun vael ix sb'o viñ chi', palta maj yavtejlaj viñ uninal aj Salomón viñ. **20** Yuj chi', van stañvan masanil eb' choñab' israel tas xa chi, mach ol ac'canoch reyal a q'uexuloc. **21** Palta tato max a b'ocan yaj jun tic, axo yic toxo ix ach chami, axom in miljicham yed' viñ vune' aj Salomón chi', xchi ix.

22 Vanto val slolon ix yed' viñ rey chi', ix ja viñaj Natán schecab' Dios. **23** Ix alchaj yab' viñaj rey David chi' to toxo ix javi viñaj Natán chi', ix avtajoch viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ rey chi'. **24** Ix sc'anb'an viñ d'a viñ rey chi':

—¿Tom a ach ix ala' to tz'ochcan viñaj Adonías reyal a q'uexuloc?

25 Ina ticnaic tzijtum noc' calnel toxo

ix smilcham viñ yed' noc' mam vacax yed' noc' quelemtac vacax te b'aq'uech silab'il. Ix yavtan eb' viñ uninal viñ yed' masanil eb' viñ ayoch yajaliloc eb' a soldado yed' viñaj sacerdote Abiatar. A ticnaic van sva eb' viñ smasanil, tz'el yav eb': Nivanocab' yelc'och viñaj rey Adonías, xchi eb' viñ. **26** A inxo tic maj in yavtejlaj viñ yed' viñaj sacerdote Sadoc. Maj yavtejpax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada viñ, maj avtajlajpax viñ uninal aj Salomón. **27** ¿Tom a ch'ocojñej tza b'oq'ue jun tic? ¿Tom maj al d'ayoñ, mach ol ochcan reyal a q'uexuloc chi'? xchi viñaj Natán chi'.

Ix ochcan viñaj Salomón reyal

28 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj rey David to tz'avtajxicot ix Betsabé. Ayic ix c'och ix d'a yichañ viñ rey chi', **29** ix yalan viñ d'a ix:

—Svac' in ti' d'a Jehová, aton ix in tañvan d'a scal in yaelal **30** to a tic-naic ol vaq'uelc'och tas ix val d'ayach d'a yichañ Jehová co Diosal, a viñ une' aj Salomón ol ochcan d'a in despacho tic in q'uexuloc, xchi viñ.

31 Ixñej yab' ix Betsabé chi' icha chi', ix em ñojnaj ix d'a yichañ viñ, ix yalan ix:

—Mamin rey, ayachñejocab' ec' d'a masanil tiempo, xchi ix.

32 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj rey David chi' to tz'avtaj viñaj sacerdote Sadoc yed' viñaj Natán schecab' Dios yed' pax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada. Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi', **33** ix yalan viñ:

—Iq'uecb'at jayvañ eb' viñ ayoch yajalil ved'oc, tzeyac'anq'ue viñ vuninal aj Salomón d'a yib'añ noc' in mula tzin q'ue d'a yib'añ,

tzeyic'anb'at viñ d'a sjaj a' Gihón.

34 Ach sacerdote Sadoc yed' ach Natán, tzeyac'q'ue aceite d'a sjolom viñaj Salomón chi' yic tz'ochcan viñ reyal d'a co choñab' tic. Tze pu'anpax noc' ch'aac tzex avaji: Nivanocab' yelc'och viñaj rey Salomón, xe chi. **35** Slajvi chi' tzex q'ueul yed' viñ d'a tic, axo yochcan viñ d'a yol in despacho tic reyal in q'uexuloc, yujto toxo ix vala' to a viñ ol ochcan reyal d'a choñab' Israel yed' d'a Judá, xchi viñ.

36 Ix tac'vi viñaj Benaía chi' icha tic:

—Ichocab'ta' mamin rey. Aocab' Jehová Dios sb'oancan icha chi'.

37 Icha val ix aj yoch Jehová ed'oc, ichocab'ta' ol aj yoch yed' viñaj Salomón chi', te nivanocab' ol aj yelc'och yopisio viñ d'a yichañ ico', xchi viñ.

38 Yuj chi', ix ac'jiq'ue viñaj Salomón chi' d'a yib'añ noc' smula viñaj rey David chi' yuj viñaj Sadoc chi', viñaj Natán schecab' Jehová Dios, viñaj Benaía chi' yed' eb' soldado stañvan viñ rey, aton eb' peleteo yed' eb' cereteo. Ix yic'anb'at viñ eb' d'a sjaj a' Gihón. **39** A viñaj sacerdote Sadoc chi' ix ic'ancot aceite d'a scajnub' Dios, ix yac'anq'ue viñ d'a sjolom viñaj Salomón chi'. Icha chi' ix aj yac'jioch viñaj Salomón chi' reyal yuj eb'. Ix lajvi chi' ix spu'an noc' ch'aac eb', ix avajq'ue masanil anima: Nivanocab' yelc'och viñaj rey Salomón, xchi eb'. **40** Ix lajvi chi' ix och tzac'an eb' anima chi' smasanil yuj viñaj Salomón chi', ix q'uec'och eb' d'a yol choñab' Jerusalén. Ix spu'an flauta eb', mañxa yalb'anil jantac tzalajc'olal, stac'vi lum vitz yuj yel yav eb'.

41 Ato val slajvi sva viñaj Adonías yed' eb' ix yavtej, ix yab'an viñ yoch jun av chi'. Ix yab'anpax viñaj Joab yoc' noc' ch'aac, ix yalan viñ:

—¿Tas yaj jun av tz'och d'a choñab' chi'? xchi viñ.

42 Vanto val slolon viñaj Joab chi', ix c'och viñaj Jonatán yuninal viñaj Abiatar, ix yalan viñaj Adonías d'a viñ:

—Ochañcoti, ach vach' a pensar, tecan vach' tas tzul ala', xchi viñ.

43 Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—Tocval vach'. A ticnaic toxo ix ac'jioch viñaj Salomón reyal yuj viñaj rey David sq'uexuloc. 44 A viñ rey chi' ix checanb'at viñaj sacerdote Sadoc, viñaj Natán schecab' Dios, viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, eb' cereteo yed' pax eb' peleteo yic sb'at eb' yed' viñaj Salomón. Ix yac'anq'ue viñaj Salomón chi' eb' d'a yib'añ noc' smula viñ rey chi'. 45 A viñaj sacerdote Sadoc chi' yed' viñaj Natán schecab' Dios chi', ix yac'q'ue aceite eb' d'a sjolom viñ d'a sjaj a' Gihón, te tzalajc'olal yaj eb'. Ix meltzaj eb' d'a choñab', yuj chi' ste avaj eb' anima chi' tzeyab'i. 46 A ticnaic toxo ix och c'ojan viñaj Salomón chi' d'a yol despacho. 47 Masanil eb' ay yopisio yed' viñaj rey David chi' ix b'at alan viñaj Salomón chi' vach'il. Ix yalan eb' to nivanocab' ol aj yelc'och viñ d'a yichañ viñ smam chi', nivanocab' pax ol aj smacb'en viñ d'a yichañ yic viñ smam chi'. A jun pax viñaj rey David chi' ix em ñojan d'a Dios d'a sat sch'at, 48 ix yalan viñ: Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yujto ix yac' d'a jun vuninal tic to a' tz'em c'ojan d'a in despacho, tic val tzato vila', xchi viñ, xchi viñaj Jonatán chi'.

49 Axo jantac eb' avtab'il yuj viñaj Adonías chi', ix xivq'ue eb', junjunal-xoñej ix aj spax eb'. 50 Ix xivpaxq'ue viñaj Adonías chi' d'a viñaj Salomón chi', yuj chi' ix b'at viñ d'a yol scaj-nub' Jehová. Ata' ix b'at scol sb'a viñ yalani. Ix och yub'yub' viñ d'a sch'aac altar ayq'ue d'a schiquintac. 51 Elañichamel ix b'at alchaj d'a viñaj Salomón chi' icha tic:

—Mamin rey, a val ticnaic a viñaj Adonías ste xiv viñ d'ayach. A d'a sch'aac altar ix b'at scol sb'a viñ. Syalcot viñ d'ayach ticnaic to tzac' a ti' to mañ ol a milchamlaj viñ, xchi eb'.

52 Ix tac'vi viñ rey chi' icha tic:

—Tato vach' syutej sb'a viñ, max spitej sb'a viñ d'ayin, mañ ol chamlaj viñ. Palta tato ay chucal ol sc'ulej viñ jun, yovalil ol cham viñ, xchi viñ.

53 Ix yalan viñaj rey Salomón chi' to sb'at ic'jielta viñaj Adonías chi' b'aj ay altar chi'. Ix lajvi chi', ix c'och viñ d'a yichañ viñ, ix em ñojan viñ. Ix yalan viñaj Salomón chi' d'a viñ to smeltzaj viñ d'a spat d'a junc'olal.

Slajvub' checanb'il ix yac' viñaj rey David

2 ¹ Toxo val scham viñaj rey David chi', yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj Salomón yuninal icha tic: ² Toxo ol in chamoc icha tz'aj masanil eb' quetanimail. Tec'an val tzutej a b'a, icha junoc vinac te tec'anxo spensar. ³ C'anab'ajej schec-nab'il Jehová co Diosal, icha tas snib'ej, tas syal scachnab'il, schec-nab'il yed' sc'ayb'ub'al tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Moisés. Yuj chi' te vach'ñej ol aj yelc'och masanil tas ol a c'ulej yed' b'ajtac ol ach ec'oc. ⁴ Icha chi' ol aj yelc'och tas ix yalcán Jehová

d'ayin icha tic: Tato ol in sc'anab'ajejñej eb' iñtilal, tato tojol-ñej ol yutej sb'a eb' d'a vichañ yed' smasanil sc'ool yed' smasanil spensar, mañ ol yac' palta eb' iñtilal yochñej-can yajalil d'a Israel tic, xchi d'ayin.

5 Ojtacxo tas ix in yutej viñaj Joab yune' ix Sarvia, ix smilcham chavañ eb' viñ yajalil eb' soldado quetisraelal viñ: Aton viñaj Abner yuninal viñaj Ner yed' viñaj Amasa yuninal viñaj Jeter. Mañoclay d'a scal oval ix mil-jicham eb' viñ yuj viñ, palta ichato d'a oval chi' ix cham eb' viñ. Ichato ix b'oñchajb'at stzec'ul viñ yed' xañab' yuj schiq'uul eb' viñ. 6 Yuj chi' ñican tzutej a b'a, mocab' chamlaj viñaj Joab chi' d'a ichñejta'. 7 Axo pax eb' viñ yuninal viñaj Barzilai aj Galaad, tza xajanej eb' viñ in c'ana', tzavtejñej eb' viñ vael ed'oc. A eb' viñ chi', ix colvaj eb' viñ ved'oc ayic ix in el d'a viñ uc'tac aj Absalón chamnac. 8 A pax viñaj Simei ayec' d'a tic, viñ yuninal viñaj Gera aj Bahurim d'a yiñtilal Benjamín, te chuc ix yal viñ d'ayin ayic van in b'at d'a Mahanaim, palta ix c'och viñ in scha d'a sti' a' Jordán. Ix vac' in ti' d'a yichañ Jehová to mañ ol in mil-chamlaj viñ. 9 Mañ ac' nivanc'olal viñ. Añej, a ach tic te ñican ach. Scham a naani tas ol utej viñ. Mocab' toñejoc ol cham viñ ichñej ta', palta to ol miljoccham viñ, xchi viñaj rey David chi' d'a viñaj Salomón chi'.

Schamel viñaj rey David (1Cr 29.26-30)

10 Axo yic ix cham viñaj rey David chi', a d'a choñab' scuch Schoñab' David, ata' ix mucchaj viñ. 11 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a choñab' Israel. Uque' ab'il d'a Hebrón, 33

ab'il d'a Jerusalén. 12 Axo viñaj Salomón ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. Te tec'an ix aj viñaj Salomón yed' yopisio chi'.

A schamel viñaj Adonías

13 A viñaj Adonías yune' ix Haguit, ix b'at viñ yil ix Betsabé, ix snun viñaj Salomón. Ix sc'anb'an ix d'a viñ icha tic:

—¿D'a junc'olal am tzach javi? xchi ix.

—I', d'a junc'olal, xchi viñ. 14 Ix yalan viñ:

—Ay val jun tas tzin nib'ej sval d'ayach, xchi viñ d'a ix.

—Ala', xchi ix.

15 —Ojtac to toxonton vic yaj jun reyal tic. Ix stañvej masanil choñab' Israel b'aq'uiñ tzin och reyal. Axo tic-naic jun, axo viñ vuc'tac ix och reyal chi', yujto icha chi' ix aj snaan Jehová. 16 A ticnaic ay val jun tas tzin c'an d'ayach, comonoc mañ ol a teneq'ui, xchi viñ d'a ix.

—Al tas tza nib'ej chi', xchi ix.

17 Ix yalan viñ:

—Tzin tevi d'ayach to tzal d'a viñaj rey Salomón to syac' ix Abisag aj Sunem viñ vetb'eyumoc. Ol sc'anab'ajej viñ tas tzala', xchi viñ d'a ix.

18 —Ichocab'ta', ol val d'a viñ rey tas tza nib'ej chi', xchi ix Betsabé chi'.

19 Ix lajvi chi' ix b'at ix yal d'a viñaj rey Salomón chi' tas ix yal viñaj Adonías chi'. Ixñej yil viñ rey chi' yochc'och ix, ix q'ue vaan viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ ix. Ix lajvi chi', ix emxi c'ojan viñ d'a yol sdespacho, ix schecan viñ ic'chajcot jun nivan xila b'aj tz'em c'ojan ix snun viñ chi' d'a svach' c'ab'. 20 Ix yalan ix:

—Tzin tevi d'ayach to ay jayb'elañ in lolonel sval d'ayach, mocab' a teneq'ui, xchi ix.

—Al masanil tas tza c'an chi' nunin, mañ a na' to ol in tenec' d'ayach, xchi viñ rey chi' d'a ix.

21 —Comonoc ab' tzac' ix Abisag aj Sunem yetb'eyumoc viñ uc'tac aj Adonías, xchi ix.

22 Ix tac'vi viñ d'a ix snun chi': ¿Tas yuj tzul a c'an ix Abisag yetb'eyumoc viñaj Adonías chi'? Ichato tzul a c'ana' to svac' vopisio tic d'a viñ, yujto b'ab'el vinac viñ, aypaxoch viñaj sacerdote Abiatar yed' viñaj Joab yune' ix Sarvia yed' viñ, xchi viñ d'a ix.

23 Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj rey Salomón chi', ix yac'an sti' viñ d'a Jehová: Yac'ocab' in yaelal Jehová tato max cham viñaj Adonías yuj tas sc'an chi'. **24** A Jehová ix in ac'anoch reyal sq'uexuloc viñ in mam, yic vach' tz'aj yelc'och b'aj ix yac' sti' to ix yac' jun opisio tic d'ayin yed' d'a smasanil viñtilal. Yuj chi' svac' in ti' d'a yichañ to a ticaic ol cham viñaj Adonías chi', xchi viñ.

25 A d'a jun rato chi' ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada to b'at smilcham viñaj Adonías chi' viñ. Yuj chi' ix b'at viñ smilcham viñaj Adonías chi'. **26** Ix yalanpax viñ rey chi' d'a viñaj sacerdote Abiatar: A ticaic sval d'ayach to tzach b'at d'a a choñab' Anatot. Smoj val tzach chami, palta mañ ol ach in milchamlaj yujto a ach ec'nac ach yilumaloc te' scaxail strato Jehová d'a stiempoal viñ in mam. A jun ach pax ab'nac syail d'a masanil b'aj yab'nac syail viñ in mam chi', xchi viñaj Salomón chi'. **27** Icha chi' ix aj yelcan viñaj Abiatar chi' d'a

sacerdoteal yuj viñaj Salomón chi', ix elcanc'och tas alb'il yuj Jehová d'a Silo yuj eb' yiñtilal viñaj Elí.

28 Añeja' viñaj Joab, ix yac'paxoch sb'a viñ yed' viñaj Adonías chi', vach'chom maj yac'och sb'a viñ yed' viñaj Absalón. Yuj chi', ayic ix c'och jun lolonel tic d'a viñ, ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ d'a yol scajnuv' Jehová yalani, ix och yub'yub' viñ d'a sch'aac altar d'a schiquintac.

29 Ix b'at alji d'a viñaj Salomón chi' chajtil to a d'a altar d'a scajnuv' Jehová, ata' ayec' viñaj Joab chi' scol sb'a. Ix yalan viñaj Salomón chi' d'a viñaj Benaía to sb'at viñ smilcham viñ ta'. **30** Ix b'at viñ b'ian, ix yalan viñ d'a viñaj Joab chi':

—Toxo ix yal viñ rey to tzach elta, xchi viñ d'a viñ.

Ix tac'vi viñaj Joab chi':

—Maay. A d'a tic tzin chami, xchi viñ.

Ix b'at yalanxi viñaj Benaía chi' d'a viñ rey tas ix yutej viñaj Joab chi' yalani. **31** Ix yalan viñaj rey Salomón chi':

—Chamocab' viñ ta', ujocab' icha sgana viñ chi'. B'at a mucan snivanil viñ chi', yic vach' a schamel eb' malaj smul smilnaccham viñ, mañ-xooc d'a yib'añ viñ in mam yed' d'a vib'añ scani. **32** Aocab' Jehová tz'ac'ancanoch juntzañ chamel chi' smuloc viñ, yujto mañoc viñ in mam checjinac viñ ayic smilannac viñaj Abner viñ, aton viñ yuninal viñaj Ner yajalil eb' soldado Israel yed' viñaj Amasa yuninal viñaj Jeter yajalil eb' soldado Judá. A eb' viñ chavañ chi' más te vach' eb' viñ d'a yichañ viñaj Joab chi', tojol spensar eb' viñ. **33** A schamel eb' viñ chi' ochocab'can smuloc viñaj Joab chi' yed' eb'

yiñtilal d'a junelñej. Palta yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a quib'añ a oñ yiñtilal oñ viñaj rey David tic, ol oñ ochñejcan d'a sdespacho viñ, xchi viñ.

34 Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Benaía smilcham viñaj Joab chi'. Ayic toxo ix cham viñ, ix b'at mucjican snivanil viñ d'a spat d'a tz'inan luum. **35** Axo viñ rey chi' ix ac'anocho viñaj Benaía chi' yajalilloc eb' soldado sq'uexuloc viñaj Joab chi'. Ix ac'jipaxoch viñaj sacerdote Sadoc sq'uexuloc viñaj Abiatar. **36** Ix lajvi chi', ix avtaj viñaj Simei yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—B'oq'ue junoc a pat d'a Jerusalén tic b'aj tzach cajnaji, junelñej tzach can d'a tic. **37** Tato tzach el jun, tzach c'axpajec' d'a a' Cedrón, axo a cham chi'. A a chamel chi', a ach tzi'cot d'a ib'añ, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

38 Ix tac'vi viñaj Simei chi':

—Ichocab' ta' mamin rey, ol in c'anab'ajej tas tzal chi', xchi viñ.

Najtil ix ec' cajan viñaj Simei chi' d'a Jerusalén. **39** Palta axo ix el yoxil ab'il, ix el chavañ eb' viñ schecab' viñ, axo d'a Gat b'aj ayoch viñaj Aquis yuninal viñaj Maaca reyal ix c'ochcan eb' viñ. Axo yic ix alji d'a viñ to a d'a Gat ayec' eb' viñ schecab' viñ chi', **40** elañchamel ix yac'och stz'um noc' sb'uru viñ. Ix b'at viñ say eb' viñ schecab' d'a Gat chi'. Axo yic ix ilchaj eb' viñ yuj viñ ix yic'an meltzaj eb' viñ. **41** Axo ix yab'an viñaj Salomón to a viñaj Simei ix xid'ec' viñ d'a Gat, palta ayxoc' viñ d'a Jerusalén chi'. **42** Yuj chi' ix schec viñ rey chi' avtaj-cot viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—¿Tom maj val d'ayach to tzac' a ti' d'a yichañ Jehová to max yal el

d'a yol choñab' tic? Ix cham val valan d'ayach tato ay b'aj tzach b'at d'a junocxo lugar tzach chamxoñej. Ina ix a tac'vej a ti'oc to tza c'anab'ajej tas ix val chi'. **43** ¿Tas yuj maj a c'anab'ajej b'aj ix ac' a ti' chi' d'a yichañ Jehová? **44** Nacot ticnaic jan-tac chucal alnac d'a viñ in mam. A ticnaic a Jehová ol ach ch'olb'itanoc, ol cotcan d'a ib'añ yuj masanil tas a c'ulejñac chi'. **45** Palta yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a viñ'añ a in tic. A oñ yiñtilal oñ viñaj rey David tic ol oñ ochñejcan d'a sdespacho d'a masanil tiempo, xchi viñ rey chi'.

46 Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Benaía yic b'at smilcham viñaj Simei chi' viñ. Ix smilancham viñaj Simei chi' viñ. Icha chi' ix aj svach' ochcan reyal chi' d'a yol sc'ab' viñaj Salomón chi'.

A viñaj Salomón

yed' ix yisil viñ sreyal Egipto

3 ¹ Ix yic'laj sb'a viñaj Salomón yed' ix yisil viñ sreyal Egipto yic tz'och junc'olal d'a scal schoñab' eb'. A d'a schoñab'can viñaj David ix ic'-jib'at ix yuj viñ yacb'an sb'ochaj spalacio viñ yed' stemplo Jehová yed' pax muro d'a spatictac Jerusalén. ² A d'a jun tiempoal chi', a d'a juntzañ lugar chaañ, ata' syac' silab' eb' anima vach'chom mañ smojoc, yujto manto b'olaj stemplo Jehová.

Ix sc'an sjelanil viñaj Salomón d'a Dios (2Cr 1.1-13)

3 Te ay val och Jehová d'a sc'ool viñaj Salomón, sc'anab'ajej val sc'ay-b'ub'al Jehová viñ, aton alb'ilcan yuj viñ smam viñ. Vach'chom icha chi', palta añeja' ix yac' juntzañ silab' viñ yed' incienso d'a Jehová d'a juntzañ

lugar chaan chi'. **4** Ix xid'ec' viñ yac' silab' d'a Gabaón yujto, nivan yel-c'och jun lugar chi'. Jun mil noc' silab' ix yac' ñusjoc tz'a viñ d'a jun altar ay ta'.

5 A d'a jun ac'val ayic ayec' viñ d'a Gabaón chi', ix sch'oxan sb'a Jehová d'a viñ d'a vayichal. Ix yalan d'a viñ: C'an tas tza nib'ej d'ayin, ol vac' d'ayach, xchi d'a viñ.

6 Ix tac'vi viñ: Mamin, a xajanejnac val viñ a checab' aj David, aton viñ in mam, yujto ach sc'anab'ajej-ñej viñ, tojoliñej yutejñac sb'a viñ d'ayach. Yuj chi' ix el d'a a c'ool to a in yuninal in viñ tic tzin emcan c'ojan d'a sdespacho, icha ix aj yel-c'och ticnaic. **7** Mamin Jehová in Diosal, vach'chom quelem into, mantalaj in jelanil yic svalan tas tz'aj eb' anima, palta ix el val d'a a c'ool ix in ac'anocho reyal sq'uexuloc viñ in mam chi'. **8** Axo ticnaic ayinxo och yilumaloc a choñab' sic'-b'ilel uuj tic. A val jun a choñab' tic te nivan, maxtzac b'ischaj eb' anima. **9** Yuj chi' tzin c'an d'ayach to tzac' in jelanil yic vach' ol yal in cuchb'ani yed' snachajel vuuj b'aj ay tas vach' yed' tas chuc. ¿Tas val ol aj in ch'olb'itan jun a choñab' te nivan tic, tato mañ ol ac' in jelanil? xchi viñ.

10 Ix scha val sc'ol Jehová tas ix sc'an viñ chi'. **11** Yuj chi' ix yal icha tic: Yujto maj a c'ana' yic snajtilax a q'uinal, mañoc pax a b'eyumal, ma schamel eb' ayoch ajc'olal d'ayach ix a c'ana', palta a a jelanil ix a c'ana' yic tza ch'olb'itan in choñab' tic, **12** yuj chi' ol vac' tas tza c'an chi'. Ol vac' a jelanil chi'. Malaj junoc mach ec'nacxo lajan spensar icha ach tic. Malaj pax junocxo

mach ol pitzvocchaan ayic toxo ix ach ec'b'ati. **13** Mañocñejlaj chi' ol vac' d'ayach, palta ol vac'pax a b'eyumal yed' snivanil elc'ochi, vach'chom maj a c'ana'. Syalelc'ochi to malaj junocxo rey icha ach tic yach'an pitzan ach. **14** Tato ol a c'anab'ajejñej tas tzin nib'ej yed' in checnab'il icha aj sc'anab'ajannac viñ a mam, ol vac' najatb'oc a q'uinal, xchi Dios chi' d'a viñ.

15 Axo yic ix el svayañ viñaj rey Salomón chi', ix nachajel yuj viñ to van svayichan viñ. Axo yic ix jax viñ d'a Jerusalén, ix b'at viñ b'aj ayec' scaxail strato Jehová, ata' ix schec viñ ñusjoctz'a silab' stz'a smasanil yed' silab' yic junc'olal yed' Dios. Ix lajvi chi', ix yavtan viñ masanil eb' ayoch yopisio yed'oc yic sva eb' yed' viñ.

A sjelanil viñaj rey Salomón

16 A d'a jun tiempoal chi', ix c'och chavañ eb' ix ajmul ix sb'o yaj jun yoval d'a yichañ viñaj rey Salomón chi'. **17** Ix yalan jun ix d'a viñ:

—Mamin rey, a in tic yed' jun ix tic junñej patil caji. Ayic ix c'och sc'ual, ix alji jun vune'. **18** Schab'jial val chi', ix aljipax yic ix tic. A oññej co chavañil d'a yol te' pat chi', malaj junocxo mach. **19** Axo d'a jun ac'val ix sc'añatzancham yune' ix chi' ayic te chamnac el ix svayi. **20** Axom d'a chimilac'val, ix q'ue vaan ix, ayic te chamnac in el in vayi, ix yic'anq'ue vaan yune' ix chamnacxo chi', ix ul stelb'ancanoch ix d'a in tz'ey, axo vic pitzan chi' ix yic'b'at ix d'a stz'ey sq'uexuloc yic chi'. **21** Axo yic ix sacb'i jun, ix vac'an yim vune' chi' valani, palta

chamnaxco. Axo yic ix te sacb'i, ix vilani to mañ vicoclaj jun unin chi', xchi ix.

22 Ix lajvi chi', ix yalan yic junxo ix chi':

—Maay, a jun unin pitzan tic vico', axo jun chamnaxco chi' ico', xchi ix chi'.

Ix yalanpax ix b'ab'el chi':

—Maay, a jun chamnaxco chi' ico', axo jun pitzan tic vico', xchi ix.

Icha chi' ix aj stelan sb'a eb' ix d'a yichañ viñ rey chi'. **23** Yuj chi' ix yalan viñ: A jun ix tic syal ix: Vic jun unin pitzan tic, axo jun chamnaxco chi' ico', xchi ix. Añeja' junxo ix chi', icha chi' syutej ix yalan d'a ix b'ab'el ix alan chi', xchi viñ rey chi'. **24** Yuj chi' ix yalan viñ:

—Iq'ueccot junoc q'uen espada d'ayin, xchi viñ.

Ayic ix ja q'uen espada chi', **25** ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—Chab' tzeyutej jun unin pitzan tic, tzeyac'an nañaloc yic junjun eb' ix, xchi viñ.

26 A ix ay yic jun nene' unin pitzan chi', ix och val pitz'naj cusc'olal d'a spixan ix, ix yalan ix d'a viñ rey chi':

—Mamin rey, elocab' d'a a c'ol max chab'ajlaj snañal jun unin tic. Ac'jocab' d'a ix tic, xchi ix. Ix yalan junxo ix chi':

—Max canlaj ved'oc, max canpax-laj yed' ix tic. Chab'ajocab' snañal, xchi ix.

27 Yuj chi' ix yalan viñ rey chi':

—Mañ e milcham jun unin chi', aq'uec d'a ix malaj sgana smiljicham chi', yujto val yel a ix ay yico', xchi viñ.

28 Masanil eb' aj Israel chi', ix yab' eb' tas ix aj sb'oan yaj jun oval chi' viñ rey chi'. Te nivan ix aj yelc'och

viñ d'a sat eb', yujto ix nachajel yuj eb' to ix ac'ji sjelanil viñ yuj Dios yic sb'oan yaj oval viñ.

Eb' ayoch yopisio yed' viñaj Salomón

4 ¹ Ix och viñaj Salomón reyal d'a smasanil eb' yetisraelal.

2-6 A eb' viñ ayoch yed' viñ d'a yopisio, aton eb' viñ tic: A viñaj Azarías yuninal viñaj Sadoc ayoch sacerdoteal. A viñaj Elihoref yed' viñaj Ahías, eb' viñ yuninal viñaj Sisa, a eb' viñ stz'ib'an yab'ixal tas sc'ulej viñ rey chi'. A viñaj Josafat yuninal viñaj Ahilud, a viñ tz'ib'um yaj d'a viñ rey chi'. A viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, a viñ ayoch yajaliloc eb' soldado. A viñaj Sadoc yed' viñaj Abiatar, a eb' viñ sacerdote yaji. A viñaj Azarías yuninal viñaj Natán, yajal yaj viñ d'a scal eb' viñ gobernador. A viñaj Zabud yuninal pax viñaj Natán chi', sacerdote yaj viñ, ac'um pax razón yaj viñ d'a viñ rey chi'. A viñaj Ahisar tz'ilan tas ay d'a spalacio viñ rey chi'. Axo viñaj Adoniram yuninal viñaj Abda, a viñ tz'ilan eb' munlaj-vum yovalil smunlaji.

7 A viñaj Salomón chi', ay laj-chavañ eb' viñ gobernador d'a masanil yol smacb'en Israel tz'ac'an servil viñ. A yopisio eb' viñ chi', junjun eb' viñ d'a junjun ujal d'a yol ab'il, syic'cot eb' viñ tastac syab'lej viñ rey chi' yed' eb' ayec' yed' viñ d'a spalacio. **8** A lajchavañ eb' viñ gobernador chi', aton eb' viñ tic:

Viñaj Ben-hur, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a tzalquix-tac d'a yol yic Efraín.

9 Viñaj Ben-decar, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a

- juntzañ choñab' tic: Macaz, Saalbim, Bet-semes, Elón yed' Bet-hanán.
- 10 A viñaj Ben-hesed, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Arubot, d'a Soco yed' d'a masanil yol yic Hefer.
- 11 A viñaj Ben-abinadab, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a masanil yol smacb'en Dor, a ix yetb'eyum viñ, aton ix Tafat yisil viñaj Salomón chi'.
- 12 A viñaj Baana yuninal viñaj Ahilud, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Taanac, Meguido yed' d'a masanil yol yic Bet-seán. A jun choñab' chi' junñej yaj yed' Saretán, d'a yalañemta Jezreel, sb'atñej d'a Bet-seán masanto sc'och d'a Abel-mehola yed' d'a sc'axepal-b'at Jocmeam.
- 13 A viñaj Ben-geber, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Ramot d'a yol yic Galaad yed' d'a masanil choñab' d'a yol yic Galaad chi', aton juntzañ schoñab' eb' yiñtilalcan Jair yuninal Manasés yed' pax d'a yol smacb'en Argob d'a yol yic Basán. Ata' ay 60 nivac choñab' ayoch smuroal, ayoch q'uen bronce tz'ec' c'atan syam-nub'aloc spuetail.
- 14 A viñaj Ahinadab yuninal viñaj Iddo, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Mahanaim.
- 15 A viñaj Ahimaas, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Neftalí. Aton jun viñ chi' ix yic'laj sb'a yed' ix Basemat yisil viñaj Salomón.
- 16 A viñaj Baana yuninal viñaj Husai, a viñ tz'ic'ancot tastac

tz'ab'laj chi' d'a yol yic Aser yed' d'a Alot.

- 17 A viñaj Josafat yuninal viñaj Parúa, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Isacar.
- 18 A viñaj Simei yuninal viñaj Ela, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Benjamín.
- 19 A viñaj Geber yuninal viñaj Uri, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Galaad, aton b'aj ec'nac schoñab' viñaj Sehón sreyal eb' amorreo yed' viñaj Og sreyal Basán.

Añej viñaj Geber chi' yajal yaj d'a jun macañ lum luum chi'.

A sjelanil viñaj Salomón yed' sb'eyumal

20 A eb' aj Judá yed' eb' aj Israel maxtzac b'ischaji jantac sb'isul eb', lajan eb' icha yarenail sti' a' mar. Mañ jantacoc tas svaji yed' tas tz'uc'ji, tzalajc'olaliñej yajec' eb'. 21 A viñaj Salomón rey d'a yib'añ masanil juntzañ choñab' chi'. Scotñej d'a a' Éufrates masanto sja d'a schoñab' eb' filisteo yed' d'a smojonal yic Egipto. A masanil juntzañ choñab' chi', junjun ab'il syac'an q'uen tumin eb' yic stupan eb' b'aj aycan d'a yalañ schecnab'il viñaj Salomón chi' yacb'an pitzan viñ. 22 A masanil tastac syab'lej viñaj Salomón chi' d'a junjun c'u yed' eb' cajan yed' viñ, aton tic: 70 quintal ixim harina te choc' yaji, 140 quintal pax ixim veech yaji, 23 lajuñvañ noc' mam vacax te b'aq'uech, 20 pax noc' libre yaj d'a yol potrero yed' 100 noc' calnel. Ch'oc pax yaj noc' c'ultaquil chej, noc' ch'ucul yed' noc' much te b'aq'uech. 24 Ix yac' val yajalil viñaj Salomón chi' d'a yib'añ lum luum schacot d'a stitac a'

Éufrates, scotñej d'a Tifsa masanto tz'emc'och d'a Gaza. Yajal yaj viñ d'a yib'añ masanil eb' viñ sreyal juntzañ nación chi'. Ay junc'olal d'a scal viñ yed' juntzañ choñab' ay d'a spatictac chi'.

25 Ayic pitzanto viñaj Salomón chi', masanil anima d'a yol yic Judá yed' Israel scotñej d'a Dan masanto d'a Beerseba, junc'olal yaj eb'. Junjun eb' ay te' yavb'ente' d'a spatictac spat. **26** A viñaj Salomón chi', ay pax juntzañ pat b'aj ayoch 40 mil noc' chej stoc'an carruaje yic oval yuj viñ. Ay pax 12 mil eb' soldado sq'ue d'a yib'añ noc' chej chi'. **27** Masanil eb' viñ tz'ic'ancot tastac syab'lej viñaj rey Salomón yed' masanil eb' viñ sva yed' viñ, scham val yilan eb' viñ tato tz'acan syab' d'a jun uj chi'. **28** A eb' viñ ayoch d'a yib'añ yic'ancot juntzañ chi', syic'paxcot ixim cebada yed' añ yañ noc' chej chi' eb' viñ yed' yic juntzañxo noc' chej toc'um icatz yalñej b'aj ay.

29 Mañxo jantacoc sjelanil viñaj Salomón chi' ix ac'ji yuj Dios. Mañxo alchajb'enoc jantac sjelanil viñ chi'. **30** A sjelanil viñ chi', te ec'to d'a yichañ yic eb' aj Egipto yed' d'a yichañ yic eb' ay b'aj sjavi c'u. **31** Te jelan viñ d'a yib'añ juntzañ eb' viñ vinac b'inajnac yuj sjelanil, aton viñaj Etán yiñtilal viñaj Zera, viñaj Hemán, viñaj Calcol yed' viñaj Darda, aton eb' viñ yuninal viñaj Mahol. A sb'inajnaquil sjelanil viñ chi', ix c'och specal d'a masanil juntzañ choñab' d'a spatic yichañ Israel. **32** A viñaj Salomón chi', oxe' mil c'ayb'ub'al yic jelanil ix yalcán viñ, ix sb'oanpax mil cinco b'it viñ. **33** Ix lolon viñ d'a yib'añ te te' yed' d'a yib'añ tas tz'avchaji. Ix schael yich

viñ slolon d'a te' c'ute' ay d'a Líbano masanto d'a yib'añ te' hisopo sq'uib'-q'ue d'a spatictac te' pat. Ix lolonpax viñ d'a yib'añ juntzañ noc' chañe' yoc, noc' much, noc' tz'ec' d'a sat luum yed' d'a yib'añ noc' chay ay d'a yoltac a a'. **34** A eb' viñ sreyal masanil juntzañ nación ix ab'an jantac sjelanil viñ, ix scheccot eb' anima eb' viñ yic tzul yab'an sjelanil viñ eb'.

**Strato viñaj Salomón
yed' viñ sreyal Tiro
(2Cr 2.1-18)**

5 ¹ Ayic ix yab'an viñaj Hiram sreyal Tiro to a viñaj Salomón ix och reyal sq'uexuloc viñ smam, ix yac'ancot eb' schecab' viñ yic tzul lolon eb' yed' viñ, yujto te vach'taxon yac'an viñ yed' viñaj David. **2** Yuj chi' ix yalanxib'at viñaj Salomón d'a viñaj Hiram chi' icha tic: **3** A ach tic ojtac to maj yal-laj sb'oancanq'ue junoc stemplo Jehová co Diosal viñ in mam yujto nivan tiempoal ix yac' oval viñ, masanto a Jehová ix ac'anoch eb' ayoch ajc'olal chi' d'a yol sc'ab' viñ. **4** A ticnaic jun, toxo ix yac' junc'olal Jehová d'ayoñ israel oñ tic, mañxalaj eb' ajc'ol d'ayoñ, mañxalaj chucal b'aj tzoñ xivi. **5** Yuj chi', toxo ix in na' to ol in b'oq'ue junoc stemplo Jehová co Diosal, icha ajnac yalan d'a viñ in mam chi', ayic yalannac icha tic: A junoc uninal ol ochcan d'a yol sdespacho a q'uexuloc, a' ol b'o-anq'ue junoc in templo, xchi Jehová d'a viñ in mam chi'. **6** Yuj chi', tzin c'an d'ayach to ol a chec ic'joquel ste'al, aton te' c'ute' d'a Líbano. Ol vac'b'at eb' viñ in checab' yic scolvaj eb' viñ yed' eb' viñ a checab' chi'. Ol in tup sc'u eb' viñ icha jantac tza c'ana', yujto ojtac to malaj junoc oñ

syal quic'anel te' icha ex aj Sidón ex chi', xchib'at viñ.

7 Ix te tzalaj viñaj Hiram chi' ayic ix yab'an viñ tas ix yalb'at viñaj Salomón chi'. Ix yalan viñ: Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová, yujto ix yac' jun yuninal viñaj David te ñican ix ochcan sq'uexuloc scuchb'an jun nivan choñab' chi', xchi viñ.

8 Elañchamel ix yalxicot viñ d'a viñaj Salomón chi': Toxo ix vab' tas ix alcoti, tic tzin chec ic'joquel te' c'ute' yed' te' taj icha ix al chi', ol vac'b'at te' d'ayach. 9 Ol yiq'uemta te' eb' viñ in checab' d'a Líbano, ol emc'och te' d'a sti' a' mar. Yaman ol aj te' yic ol laj b'at te' d'a yib'añ a', icha chi' ol aj sc'och te' b'aj ix ala'. Ata' ol e cha te', ol eyic'anb'at te' b'ian. A achxo jun, ol ac'cot tas ol in va yed' eb' anima d'a in palacio tic stojoloc te', xchicot viñ.

10 Ichaton chi' ix aj yac'an te' c'ute' viñaj Hiram yed' te' taj ix och yopisio yuj viñaj Salomón chi'.

11 Axo viñaj Salomón chi' ix ac'an jantac tas tz'och yuj viñaj Hiram chi' d'a junjun ab'il: 75 mil quintal ixim trigo yed' 115 mil galón aceite yic sat te' olivo. 12 Icha chi' ix aj yac'ji sjelanil spensar viñaj Salomón chi' yuj Jehová, icha ix aj yalani. Ix sb'oan strato viñ yed' viñaj Hiram chi' yic ay junc'olal d'a scal eb' viñ schavañil.

13-14 Ix schec viñaj Salomón chi' to a d'a masanil yol yic Israel smolchaj eb' viñ vinac to yovalil sb'at d'a munlajel d'a Líbano. A sb'isul eb' viñ chi', 30 mil eb' viñ d'a smasanil. 10 mil eb' viñ schecjib'at d'a junjun uj. Jun ujal xid'ec' eb' viñ munlajel d'a Líbano chi', chab' ujal ayec' eb' viñ d'a spat. A viñaj Adoniram ayoch

yajaliloc eb' viñ 30 mil chi'. 15 Ay pax 70 mil eb' viñ cuchum icatz. Ay pax 80 mil eb' viñ tzeyum q'uen d'a tzalquixtac d'a yol yic Israel chi'.

16 Ch'oc pax yaj oxo' mil 300 eb' viñ ayoch d'a caporalil yilan munlajel chi'. 17 Ix yalan viñaj Salomón chi' to stzeyji q'uen nivac q'ueen, vach' tz'aj q'uen stzeyji yic vach' a q'ueen tz'emcan yichoc stemplo Jehová chi'. 18 A eb' viñ smunlajvum viñaj Salomón yed' eb' viñ yic viñaj Hiram chi' yed' pax eb' viñ cajan d'a Gebal, ix sjoch te te' eb' viñ, ix stzeyanpax q'uen q'ueen eb' viñ yic tz'och d'a templo chi'.

Ix el yich sb'o stemplo Jehová (2Cr 3.1-14)

6 1 Ayic 480 ab'ilxo yelta eb' israel d'a Egipto, chañexo ab'il yoch viñaj Salomón reyal, yic schab'ilxo ujal yoch jun ab'il chi', aton d'a uj scuch Zif, ix el yich sb'ochaj stemplo Jehová. 2 A jun templo chi', a viñaj Salomón ix alani to sb'oi yic tz'ic'jichaañ Jehová. 27 metro ix aj sc'atul, b'aluñe' metro ix aj yol schiquin, 13 metro yed' nañalxo ix ajq'ue schaañil. 3 Axo yol-xoelul sti', ay junxo macañ yool, b'aluñe' metro sat, lajan icha yol schiquin templo chi', axo jantac ayeluli, nañal yoil metro. 4 A sven-tenail templo chi', levnic ix ajcan sat d'a yool, axo d'a spatic lod'an. 5 Ix b'ochajpaxoch lotzan jun pat, ix oymaj d'a scostiltac templo chi' yed' d'a junxo yol schiquin. Macquiltac ix aj yool, ata' sic'chaj tastac tz'ac'ji d'a Jehová. 6 Oxe' piso ix ajq'uei: A b'ab'el piso, chab' metro yed' 25 centímetro ix aj slevanil sat. Axo schab'il piso, chab' metro yed' 70 centímetro

ix aj sat. Axo yoxil piso, oxe' metro yed' 15 centímetro ix aj sat. Jab'jab'il ix utz' spimal scajonal sc'atul templo chi' d'a spatiqueli, yujto b'achquiltac ix ajcani yic vach' max olji spac'ul templo chi' b'aj tz'och spatzab'il jun pat chi'. **7** A jantac q'uen q'ueen ix och d'a templo chi', tzeyb'il q'uen smasanil. Vach'xo yaj q'uen ayic ix javi q'ueen, yuj chi' mañxalaj b'aj ix ab'chaj sc'añ junoc q'uen mac'umpoj q'ueen, ma junoc q'uen tzeylab' q'uen, ma yalñej tas q'uenal. **8** A spuetail jun pat chi', a d'a stojolal co q'uexañ yic tzoñ och d'a yol templo chi' ix cani. Axo sc'oochal sq'ue d'a juntzañxo piso chi' tz'ec' oyoyoc.

9 Ayic ix b'uel scajonal templo chi', ix och spatzab'il, axo te' nivac chemte' nab'a c'ute' ix em d'a yib'añ te'. **10** Ayic ix b'ochaj jun pat d'a spatictac templo chi', chab' metro yed' 25 centímetro ix ajq'ue schañil junjun piso. Ix och spatzab'il, ix c'och tenan te' d'a templo chi', nab'a c'ute' te' patzab' chi'. **11** Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Salomón chi' icha tic: **12** Yuj jun templo van a b'oan tic, sval d'ayach, tato tzach ochñej tzac'an d'a spatic in c'ay-b'ub'al yed' in checnab'il, tza c'anab'ajan smasanil, ol elc'och masanil tas valnac d'a viñaj David viñ a mam. **13** Ol in ajñejec' d'a e cal a ex israel ex tic, mañ ol ex vactej-cani, xchi Jehová chi'.

14 Ayic ix lajvi sb'uel templo ix schec b'ojoc viñaj Salomón chi', **15** te vach' ix ajoch te' chemte' d'a sattac schañil pac'añ d'a yool, nab'a c'ute' te' chemte' chi'. Ix b'atñej te' d'a yich masanto ix q'uec'och te' d'a yalañ te' patzab'. Ix empax te' chemte' nab'a taj d'a yool. **16** A d'a yol templo chi'

d'a yichochi, ix macchaj jun cuarto, b'aluñe' metro ix aj yool d'a schañil pac'añ. A te' chemte' ix och chi' d'ay, nab'a c'ute' te'. Ix b'atñej te' d'a yich masanto ix q'uec'och te' d'a yalañ te' patzab'. A jun cuarto chi', aton jun lugar Yicñej Jehová Yaji. **17** Axo junxo macañ yol templo d'a yichañelta jun cuarto chi', 18 metro ix ajcan spac'ultac. **18** A te' chemte' ix och d'a yol templo chi', nab'a a te' c'ute'. Yoch'b'iloch yechel sat te te' yed' te' xumac yelvanub'oc sattac te'. Malaj junoc q'uen q'ueen chequel d'a yool chi'. **19** Te vach' ix aj sb'o jun lugar Yicñej Jehová Yaji, yujto ata' ix och te' scaxail strato Jehová chi'. **20** A spac'ultac yool chi' schañil, b'aluñe' metro ix aj junjun, b'aluñe' metro pax ix ajq'ue schaañil. Ix ac'-chajoch q'uen oro jay yaj stenchaj d'a sattac spac'ul chi' d'a yool. Ix b'ojipax jun altar nab'a c'ute', ix och-pax q'uen oro chi' d'ay. **21** Ix ochpax q'uen oro chi' d'a te' chemte' ayoch d'a yol templo chi' smasanil. Axo q'uen cadena ix och d'a spuetail jun lugar Yicñej Jehová Yaji, nab'a oro q'ueen. **22** Syalelc'ochi, masanil yol templo chi', nab'a oro ix aji. Nab'a oro pax ix aj jun altar ay d'a spatiquelta sti' jun lugar Yicñej Dios Yaj chi'.

23 Ix yac'pax b'ojoc chab' yechel querubín viñ d'a te' olivo, ix ochcan d'a jun lugar Yicñej Jehová Yaji. Nañal yoil metro ix ajq'ue schaañil junjun. **24** Chab' metro yed' 25 centímetro ix ajel jeñan junjun sc'axil, yuj chi' nañal yoil metro ix ajel jeñan sc'axil junjun eb' querubín chi' schab'il. **25** Lajañej yajel jeñan sc'axil eb' chi' schavañil, lajan pax yilji eb'. **26** Nañal yoil metro ix ajq'ue

schaañil steel junjun eb'. **27** Ix ac'ji-och yechel eb' querubín chi' d'a yol jun lugar Yic'nej Jehová Yaji. Jeñanel sc'axil junjun eb', yuj chi' junjun sñil' sc'axil eb' sc'och tenan d'a junjun spac'ul yool chi'. Axo junjunxo sc'axil eb' schalaj sb'a d'a snañal yol jun lugar chi'. **28** Ix ac'chajoch q'uen oro jay yaj stenchaj d'a spatictac eb' querubín chi'. **29** D'a masanil sattac spac'ul yol chab' cuarto ay d'a yol templo chi', ix ac'jioch yechel querubín, yechel te' palma yed' yechel xumaac yelvanub'oc. **30** Ix ac'-jipaxem q'uen oro jay yaj d'a yib'añ te' chemte' ayem d'a yol cuarto chi' schab'il. **31-32** A te' spuertail jun lugar Yic'nej Jehová Yaj chi', chab' yaj te'. B'ob'il te' d'a te' olivo, axo yelvanub' te' yoch'b'ilochi, aton yechel querubín, te' palma yed' xumaac. A te' puerta chi' yed' yelvanub', ix ac'jioch q'uen oro d'a te' yed' d'a te' smarcoal te' liñjab'q'uei yed' d'a chab' te' utz'el tz'aj schaan sb'a d'a yib'añ te' puerta chi'. **33-34** Ix ac'jipaxoch te' smarcoal sti' templo chi', añeja' a d'a te' olivo b'ob'il te', tojol ix ajec' c'atan te'. Axo te' spuertail ix och chi', a d'a te' taj ix b'oji te', chab' jeñan ix aj te'. Junjun jeñan te', añejtona' liñanpax tz'aj spacchaj snañal te'. **35** Ix yoch'-jipaxoch yelvanub' te': Aton yechel querubín, yechel te' palma yed' yechel xumaac. Ix ac'jipaxoch q'uen oro d'a te'. **36** Ix b'ochajpaxoch smuroal templo chi', ix ec' oyan d'a spatictac. Ox tzol q'uen q'ueen tzey-b'il slatz'jiq'uei, axo d'a yib'añ q'ueen tz'ec' te' c'ute', ichañej chi' ix aj sq'uei. **37** Ix el yich yac'jiem yich stemplo Jehová d'a uj Zif ayic schañil ab'il yol yoch viñaj Salomón reyal.

38 Axo d'a svajxaquil uj scuchan Bul, ayic yuxluchil ab'il yoch viñ reyal, ix b'oel jun templo chi' smasanil, icha val yaj yechel b'ob'ilcani. Uque' ab'il ix yac' sb'oi.

Juntzañxo pat ix sb'o viñaj Salomón

7 ¹ Ix sb'opaxq'ue spalacio viñaj Salomón chi', 13 ab'il ix yac' viñ sb'oani. ² Ix sb'oanpaxq'ue jun nivan pat viñ, te levan ix aj yool. Ix yac'an scuch viñ Spatil Te Te' yic Líbano. 45 metro ix aj sc'atul, 22 metro yed' nañalxo ix aj yol schiquin, 13 metro yed' nañalxo ix ajq'ue schaañil. Chañ tzol ix ajoch yoyal, nab'a c'ute'. Axo d'a sjolomtac te' oy chi', ix ec' te' patzab' nab'a c'ute'. ³ A juntzañ te' patzab' chi' 45 te', ox tzol ix ajec' te', 15 te' d'a junjun tzol. Axo d'a yib'añ te' ix b'at te' nab'a c'ute' ix och yib'añoc jun pat chi'. ⁴ Ox tzol ix ajq'ue sventenail d'a junjun spac'ul. Q'uelc'umb'a ix aj juntzañ ventena chi'. ⁵ Oxoxti' aycan d'a junjun yol schiquin. Añeja' q'uelc'umb'a ix aj junjun. A smarcoal spuertail yed' sventenail, tojol ix ajec' c'atan d'a yib'añ. ⁶ Ix b'opax junxo nivan pat, 22 metro yed' nañalxo ix aj sc'atul, 13 metro yed' nañalxo ix aj yol schiquin. Ix yac'an scuch viñ Yoyal Pat. Axo d'a stentail ayoch yoyal yed' yib'añ. ⁷ Ix sb'oanpax junxo pat viñ b'aj sch'olb'itaj eb' anima. Añeja' te' c'ute' ix och d'a sattac d'a yool chi'. Ix b'atñej d'a yich masanto ix q'uec'och d'a yalañ te' patzab'.

⁸ Axo pax b'aj cajan viñaj Salomón chi' d'a spalacio, a d'a spatic jun pat b'aj sch'olb'itaj eb' anima chi' ay. Lajanñej ix aj sb'o icha ix aj sb'o juntzañ pat chi'. Ix yac'anpax b'ojoc junxo pat yic ix yetb'eyum viñ, aton

ix yisil viñ sreyal Egipto. Lajan ix aj sb'o icha ix aj yic viñ. **9** A masanil juntzañ pat chi', icha ix aj scot d'a yich, icha chi' ix aj sq'uec'och d'a schon. Icha chi' ix ajpax yamaq'uul. A q'uen q'ueen ix laj och d'ay te vach' yaj q'uen stzeychaji icha yaj yechel. A q'uen ix checlajcan d'a spatic yed' d'a yool, polb'il q'uen d'a q'uen polum q'ueen. **10** Añeja' q'uen ix can d'a yich, a q'uen q'ueen te vach' yaj sb'oi, a q'uen ix can d'ay, te nivac q'ueen. Ay q'uen nañal yoil metro sc'atul, ay pax q'uen ox'e' metro yed' 60 centímetro sc'atul. **11** A d'a yib'añ q'uen yich chi', ix och q'uen q'ueen tzeyb'il icha val yaj yechel. Ix ochpax te' c'ute' jochb'il yed' q'uen q'ueen. **12** A d'a spatictac jun nivan amac' chi', ix och ox tzol q'uen q'ueen. Axo d'a yib'añ q'ueen ix ochpax jun tzol te' patzab' nab'a c'ute'. Ichañej chi' ix aj sq'ue d'a chaañ, icha ix aj sb'o jun ix och d'a spatictac templo yed' pax jun ix b'o d'a yolelul sti' templo chi'.

Ix ac'ji smunlajel viñaj Hiram
(2Cr 2.13-14; 3.15-17)

13 Ay jun viñ aj Tiro scuch Hiram ix yavtejcot viñaj rey Salomón chi'. **14** A jun viñ chi', yune' viñ jun ix chamnac yetb'eyum d'a yiñtilal Nef-talí, aj Tiro viñ smam viñ, te jelan viñ sb'oan q'uen bronze. Añejtona' te jelan pax spensar viñ, yojtac viñ sb'oan yalñej tas munlajelal d'a q'uen bronze chi'. Yuj chi' ix avtajcot viñ yic smunlaj viñ d'a viñaj rey Salomón sb'oan juntzañ tas nab'a bronze. **15** Ix sb'o chab' nivac oy viñ, nab'a bronze ix aji, vajxaque' metro steel junjun,

nañal svaquil metro ix aj b'alan spatic junjun. **16** Ix sb'oanpax chab' sjolom chab' oy chi' viñ. A steel juntzañ sjolom chi', chab' metro yed' 25 centímetro ix aji. **17** A d'a spatictac chab' sjolom chi' ix ac'jioch q'uen cadena bronze, icha q'uen malla yaj q'uen sb'oi. Uque' ayoch d'a junjun sjolom chi'. **18** Ix sb'opax cha tzol icha yechel sat te' granado viñ. Ix och d'a juntzañ cadena chi' yic tz'och d'a spatic junjun sjolom oy chi'. Lajanñej ix aj schab'il. **19** A juntzañ jolom oy chi', ay am chab'oc metro ayq'uei, lajan yilji icha añ chochol. **20** A chab' sjolom juntzañ oy chi' c'olan c'olan yaji. Axo d'a yib'añ, ata' ayq'ue junxo icha añ chochol chi'. A b'aj tz'emul q'uen cadena d'a spatictac jun c'olan c'olan chi', ata' ayoch 200 yechel sat te' granado, cha tzol yajochi. **21** Ix yac'och chab' oy viñaj Hiram chi' d'a sat templo chi'. Ayic ix yac'anem viñ d'a yed'tal, ay jun ix can d'a co quexañ ayic tzoñ och d'a yol templo chi', Jaquín ix yac' viñ sb'iej. Axo junxo oy chi' ix can d'a co vach', Boaz ix yac' viñ sb'iej.^a **22** A sjolom juntzañ oy chi', lajan yilji icha xumaquil añ chochol. Icha chi' ix aj juntzañ oy chi' sb'oan viñaj Hiram chi'.

A masanil tastac ay d'a templo
(2Cr 4.1—5.1)

23 Ix lajvi chi', ix sb'oan jun nivan pila nab'a bronze viñaj Hiram chi', yic b'aj smolchaj a a'. Suyansuyan ix aji, nañal yoil metro ix aj slevanil sat. Axo ix ajq'ue schaañil steel, chab' metro yed' 25 centímetro ix aji, axo

^a 7.21 A jun lolonel Jaquín, syalelc'ochi “A Dios ix b'oanemi”. Axo jun lolonel Boaz, syalelc'ochi “A d'a Dios ay yipalil”.

ix aj setan smasanil, 13 metro yed' nañalxo. **24** A d'a yalañ sti' jun pila chi', ayoch chab' tzol yechel sattac te te' icha yilji te' tzima. Lajuñe' ix och d'a junjun 45 centímetro, junñej ix aj sb'o yed' jun pila chi'. **25** A jun pila chi' b'achanem d'a yib' snañal juntzañ yechel noc' mam vacax nab'a bronce. A juntzañ yechel noc' chi', oxe' q'uelanb'at d'a stojolal sur, oxe' q'uelanb'at d'a stojolal norte, oxe' q'uelanb'at d'a stojolal b'aj sjavi c'u, oxe' pax q'uelanb'at d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A yoc juntzañ yechel vacax chi' aycanoch d'a yalañ jun pila chi'. **26** A jun pila chi' nab'a bronce ix aji, chañec'ab'il spimal. Nivan yajel pechan sti' icha yilji xumaquil añ chochol. A d'a yol jun pila chi', tz'em 44 mil litro a a'.

27 Ix sb'oanpax lajuñe' carreta viñ, nab'a bronce ix aj junjun. Jun metro yed' 80 centímetro ix aj spac'ul schañil, jun metro yed' 35 centímetro ix ajq'ue steel. **28** A juntzañ carreta chi', icha tic yaji: Ay chañe' smarcoal, macan voltac sat smarcoal chi'. **29** A d'a sat juntzañ chi' ayoch yechel noc' choj, noc' toro yed' yechel querubín. A d'a yib'añ yed' d'a yalañ juntzañ yechel chi', ata' ayoch yelvanub' smarcoal chi'. **30** Junjun carreta chi' ay chañe' syantail nab'a bronce, chab' q'uen q'ueen c'atanec' d'a yalañ syaman syantail chi'. A d'a schañil schiquintac juntzañ carreta chi' d'a yib'añ, ay syamnub'al nab'a bronce, a syaman jun yune' pila ayem d'a yol jun carreta chi'. A juntzañ syamnub' chi' ayoch yelvanub'. **31** Axo d'a yol jun carreta chi', ayem jun icha nivan tubo, 45 centímetro schaañil ayqueta d'a yib'añ sti' juntzañ carreta chi'. Aypaxoch yelvanub'

spatictac jun nivan tubo chi', axo schañ pac'añil jun carreta chi', mañ setansetanocljaj. **32** A chañe' syantail chi' ayoch d'a schiquintac schañil. Axo pax juntzañ q'uen q'ueen syaman syantail chi', yaman yaj q'uen yed' smarcoal chi'. A syantail chi', 70 centímetro yaj setan. **33** Lajan yaj sb'o juntzañ syantail chi' icha yic carruaje yic oval. A junjun syantail chi' yaman yaj yed' q'uen q'ueen ayoch b'aj ay yolani, nab'a bronce, junñej yaj setan. **34** A chañe' syamnub'al d'a schiquintac carreta chi', junñej yaj yed' smarcoal junjun carreta. **35** A d'a yib'añ carreta chi', ay junxo setanoch d'a spatic sti', 23 centímetro yajq'ue schaañil. A jantac tas ayoch d'a junjun carreta chi', junñej yaj sb'o smasanil. **36** A d'a spac'ultac voltac smarcoal chi', ix yac'och yechel querubín viñaj Hiram chi' d'ay, noc' choj yed' te' palma. Ix ochñej yelvanub' chi' d'a spatictac smasanil. **37** Icha chi' ix aj sb'o lajuñe' carreta chi', lajanñej ix aj smasanil, lajanñej yechel, lajanñej pax yilji.

38 Ix sb'oanpax lajuñe' yed'tal a' yic juntzañ carreta chi' viñ, nab'a bronce ix aji. Lajanñej yechel smasanil. Jun metro yed' 80 centímetro yool junjun, 800 litro am a' tz'em d'a yool. Junjun ay q'ue d'a yib'añ scarretail. **39** Oye' juntzañ carreta chi' ix can d'a stojolal co vach' d'a templo, oye' pax ix can d'a stojolal co quexañ. Axo jun nivan pila, a d'a co quexañ coch d'a templo chi' ix cani, d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

40 Ix lajvi chi' ix sb'oanpax juntzañ chen, q'uen pala yed' nivac uc'ab' viñaj Hiram chi'. Icha val chi' ix aj slajvi sb'o smasanil juntzañ ix schec viñaj rey Salomón b'ojoc yicoc

stemplo Jehová. **41** Aton masanil juntzañ tic ix checji sb'o viñaj Hiram: Chab' nivac oy, chab' sjolom oy chi', juntzañ q'uen cadena icha q'uen malla nab'a bronze ayoch d'a spatitac jolom oy chi', **42** yed' pax 400 yechel sat te' granado ayoch d'a juntzañ cadena chi'. Cha tzol yajoch d'a spatitac chab' jolom oy chi'.

43 Lajuñe' carreta cuchjinac lajuñe' yed'tal a', **44** jun nivan pila, lajchave' yechel mam vacax cuchjinac, **45** juntzañ q'uen chen, juntzañ q'uen pala yed' juntzañ q'uen nivac uc'ab'.

Masanil juntzañ yamc'ab' tic ix sb'o viñaj Hiram d'a viñaj rey Salomón yicoc stemplo Jehová, nab'a bronze to copopi yilji. **46** Ix schec viñ rey chi' b'ojoc d'a moldeal d'a yac'-lical sti' a' Jordán d'a lum b'aq'uech luum, d'a scal snañal Sucot yed' Saretán. **47** Te tzijtum yamc'ab' nab'a bronze, yuj chi' majxo yechtej viñaj rey Salomón chi' jantac yalil q'uen bronze chi' ix c'anchaji.

48 Ix schecanpax viñ rey chi' b'ojoc masanil juntzañxo yamc'ab' nab'a oro d'a yol stemplo Jehová: Jun altar, jun mexa b'aj tz'ac'jiem ixim pan d'a yichañ Jehová, **49** juntzañ b'achnub' candil yed' yelvanub' icha yechel xumaac, aton ayoch d'a yichañ lugar Yicñej Jehová Yaji. Ay oye' d'a stojolal co vach', ay oyexo d'a stojolal co q'uexañ, juntzañ candil, juntzañ yamlab', **50** juntzañ copa, juntzañ q'uen ic'lab'el stañil b'aj ayoch sc'ac'al candil, juntzañ nivac uc'ab', juntzañ nivac cuchara yed' juntzañ chaynub' yic incienso. Masanil juntzañ chi' nab'a oronej. Axo q'uen visagre ayoch d'a spuertail jun lugar Yicñej Jehová Yaji, aton d'a yol templo yed' pax yic spuertail templo chi', nab'a oronej.

51 Ayic ix b'oeel masanil tas ix schec viñaj Salomón b'ojoc yic stemplo Jehová, ix schecan viñ ic'jocb'at masanil q'uen oro, q'uen plata yed' juntzañ yamc'ab' yac'naccan viñaj David smam viñ d'a Jehová. Ix schecan viñ sic'chajcan d'a yol juntzañ pat ay d'a spatitac templo b'aj sic'chaj tas tz'ochcan yicoc Jehová.

**Ic'b'ilb'at te' scaxail trato
d'a yol templo
(2Cr 5.2-14)**

8 **1-2** A te' scaxail strato Jehová, ayec' te' d'a schoñab' viñaj David scuchan Sion. Axo viñaj Salomón ix naani to syic'b'at te' viñ d'a yol templo yacb'an molanec' masanil eb' anima d'a Jerusalén yuj snaancot q'uiñ chinama eb' d'a yuquil uj scuchan Etanim. Yuj chi' ix smolb'an masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel viñ, eb' yajal yaj d'a junjun yiñtilal eb' yed' eb' sat yaj d'a junjun macañ eb'. **3-4** Axo eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita ix ic'anb'at te' caxa chi' yed' c'apac mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová yed' masanil yamc'ab' ayoch d'a yool chi'. **5** Axo viñaj Salomón chi' yed' masanil eb' yetchoñab' Israel molanec' chi', ix b'ab'laj eb' d'a yichañ te' caxa chi'. Yacb'an van sb'at eb', mañxo b'ischaj-b'enoc jantac noc' calnel yed' noc' vacax ix yac' eb' silab'oc d'a Jehová. **6** Ix lajvi chi', ix yic'anb'at te' caxa chi' eb' sacerdote d'a yol templo masanto d'a yol jun lugar Yicñej Jehová Yaji, d'a snañal chab' yechel querubín. **7** Jeñanb'at sc'axil chab' yechel querubín chi' d'a yib'añ b'aj ix ac'ljioch te' caxa chi'. A sc'axil eb' ayoch yeñuloc te' caxa chi' yed' te' sb'achnub'al. **8** A te' regla ayoch

sb'achlab'iloc te' caxa chi', najat steel te'. Scheclajelul sñi' te' d'a junxo cuarto ay d'a satelta, palta mañoxo chequeloclay te' d'a stieli. Ata' ix can-xoñej te' caxa chi' d'a junelñej.

9 Malaj junocxo tas ayem d'a yol te' caxa chi', añej val chab' pachañ q'uen q'ueen yac'naccanem viñaj Moisés d'a yol te' d'a Horeb, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'ilcanoch strato Jehová yed' eb' israel ayic yelnaccot eb' d'a Egipto.

10-11 Ayic ix elixta eb' sacerdote d'a yol templo chi', ix b'ud'jiel yol chi' yuj yasunal stziquiquial Jehová. A yuj jun asun chi', majxo yal-laj smunlay eb' d'a yool chi'.

Ix ac'jicanoch templo yicoc Jehová (2Cr 6.1—7.10)

12 Ix lajvi chi', ix lesalvi viñaj rey Salomón, ix yalan viñ icha tic:

Mamin Jehová, ix ala' to d'a scal q'ui'c'alq'uinal ayach.

13 Palta ix in b'oq'ue jun a pat b'aj vach' tzach aji.

Ix in b'o jun a pat yic tzach caj-naj d'ay d'a junelñej, xchi viñ.

14 Ix lajvi chi' ix meltzajb'at q'uelan viñ rey chi' d'a masanil eb' israel liñjab'och ta', ix sc'anan svach'-c'olal Dios viñ d'a yib'añ eb'. **15** Ix lajvi chi' ix yalan viñ: Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yujto toxo ix elc'och tas yalnaccan d'a viñ in mam viñaj rey David. **16** Ayic yalannac icha tic: Atax vic'annaquelta eb' in choñab' d'a Egipto, mantalay b'aj tzin siq'uel junoc choñab' d'a e cal b'aj sb'ojiq'ue junoc in pat b'aj tzin cajnaji. Añej viñaj David ix in siq'ueli yic tz'och viñ reyal d'a scal eb' in choñab' Israel tic, xchi Jehová chi'. **17** A viñ in mam

chi', snib'ejnac viñ sb'oq'ue junoc templo yuj snivanil yelc'och Jehová co Diosal. **18** Palta yalnac Jehová d'a viñ icha tic: A jun tza na' chi' te vach', tza b'oq'ue junoc in pat alani, **19** palta mañocachlay ol a b'oq'uei, ato junoc uninal ol b'oanq'ueoc, xchi d'a viñ.

20 Yuj chi', a ticnaic tz'elc'och tas yalnac Jehová chi'. Icha val ajnac yalan chi', icha val chi' ix aj yel-c'ochi. A in ix in ochcan sq'uexuloc viñ in mam chi', ix in och sreyaloc co choñab' tic, yuj chi' ix in b'oq'ue jun templo b'aj tz'och ejmelal d'a Jehová co Diosal. **21** A d'a yool chi' ix in b'ocan jun lugar b'aj tz'aj te' scaxail trato sb'onac Jehová yed' eb' co mam quicham ayic yic'annaquelta eb' d'a Egipto, xchi viñ.

22 Ix lajvi chi' ix c'och liñan viñ d'a stz'ey yaltar Jehová d'a yichañ masanil eb' choñab' israel, ix yic'an-chaañ sc'ab' viñ, **23** ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová co Diosal, malaj junocxo Dios lajan ed'oc d'a satchaañ yed' d'a sat luum tic, yujto tzaq'uel-c'och a trato. Tzac'an a vach'c'olal d'a mach sc'anab'ajan d'a smasanil sc'ool tas tzala'. **24** Toxo ix aq'uel-c'och tas alnaccan d'a viñ in mam viñ a checab' aj David. Mañ toñejoc alnac, palta a d'a jun c'u tic ix elc'och tas alnaccan chi'. **25** Yuj val chi', Mamin Jehová co Diosal, elocab'-c'och tas alnac d'a viñ in mam chi' to ayñej yiñtilal viñ ol och d'a yol sdes-pacho, añej tato tzach sc'anab'ajej eb', icha val ajnac sc'anab'ajan viñ in mam chi'. **26** A ticnaic jun, ach Jehová co Diosal, elocab'c'och tas alnaccan d'a viñ a checab' chi'.

27 Palta, ¿yel am val Mamin ol ach cajnaj d'a sat luum tic? Ina to max

yab'laj satchaañ b'aj syal a cajnaji, ooxom val jab' pat ix in b'oq'ue tic d'ayach. **28** Vach'chom icha chi' ach in Diosal, palta maclej ab' in lesal yed' tas tzin c'an d'ayach, ab' tas sval d'ayach a in a checab' in tic. **29** Tzin c'an val d'ayach to max iq'uel a sat d'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val d'a templo tic, jun ix ala' to a d'ay ol ach b'inajoc. **30** Maclej val in lesal a in a checab' in tic yed' yic eb' a choñab' tic. Ayic tzoñ lesalvi d'ayach tzoñ cot q'uelan d'a stojolal jun a templo tic, comonoc tzab' d'a satchaañ b'aj cajan ach, tzac'an lajvoc co chucal d'a quib'añ.

31 Q'uinaloc ay junoc mach tz'ac'-jioch d'a yib'añ to ix och smul d'a junoc yetanimail, tz'ic'jicoti yic syac'an sti' d'a yichañ altar d'a jun templo tic, **32** comonoc tzab' d'a satchaañ, tza ch'olb'itan d'a stojolal mach ay smul, tom a jun mach tz'ac'-jioch d'a yib'añ chi', mato a jun mach tz'ac'anoch d'a yib'añ chi'. A achocab' tzac' syaelal jun mach ay smul chi', axo pax jun mach malaj smul chi' jun, a achocab' tzac' checlajoc to malaj smul.

33 Q'uinaloc ay b'aj tzoñ yac' ganar eb' cajc'ool yujto ix och co mul d'ayach, tato sco na co b'a, scan co b'a d'ayach, sco c'anan nivanc'olal co b'a d'ayach d'a jun a templo tic, **34** comonoc tzab' d'a satchaañ, tzac'an nivanc'olal co mul. Tzac'an meltzaj eb' tz'ic'jib'at d'a ch'oc choñab'il d'a co luum tic, aton lum ac'naccan d'a eb' co mam quicham.

35 Q'uinaloc maxtzac yac' ñab' yujto ix och co mul d'ayach, palta tato elañchamel tzoñ lesalvi d'ayach d'a stojolal jun templo tic, scan co b'a d'ayach, sco naan co b'a yuj co

mul chi' yuj yaelal tz'och d'a quib'añ chi', **36** comonoc tzab' d'a satchaañ tas scal a oñ a checab' oñ tic to a choñab' oñ. Tzac'an lajvoc co mul chi', tza ch'oxan junoc b'eyb'al vach' yic sco b'eyb'alej. Slajvi chi' jun, tzac'ancot ñab' d'a yib'añ lum luum ix ac' d'ayoñ a choñab' oñ tic.

37 Q'uinaloc sjavi vejel d'a co luum tic, ma junoc ilya, ma stacjel tastac yuj c'ac', ma sjavi noc' c'ulub', ma junocxo macañ noc' noc' d'a cavb'en, ma tz'em tz'aub' d'ay, ma sjavi oyan eb' ajc'ol d'a co choñab' tic, ma junocxo yalñej tas sjavi d'a quib'añ, **38-39** sco nib'ej to tzab' tas sco c'an a oñ a choñab' oñ tic. Ma yalñej mach tz'avaj d'ayach yujto snachajel cuuj to van cab'an syail yuj co mul, ayic sco mojb'ancot co c'ab' d'a stojolal jun templo tic, comonoc tzab' co lesal chi' d'a satchaañ b'aj ayach. Tzac'an tup co mul, tzoñ a colani yed' oñ a ch'olb'itani, axo ac'an spac chi' d'ayoñ ato syala' tas caji, yujto ojtac tas ay d'a co pensar junjun oñ.

40 Tato icha chi', ol ach co c'anab'ajej co masanil yacb'an pitzan oñ d'a sat lum luum ac'nac tic d'a eb' co mam quicham.

41-42 Ol yab'ñej eb' ch'oc choñab'il snivanil elc'ochi yed' jantac a vach'-c'olal tzac' d'ayoñ a oñ a choñab' oñ tic, yuj chi' ay eb' ol javoc yic tz'och eb' ejmelal d'ayach. Q'uinaloc ay junoc eb' scot d'a najat yic syac'an lesal d'a stojolal jun templo tic, **43** comonoc tzab' tas syal chi' d'a satchaañ b'aj ayach. Tzac'an tas sc'ana' yic vach' tzach yojtaquejel masanil choñab', tzach sc'anab'ajan eb' icha tz'aj ach co c'anab'ajan a oñ a choñab' oñ tic. Icha chi' snachajel yuj eb' to a jun templo ix in b'oq'ue tic ico'.

44 Q'uinaloc a oñ a choñab' oñ tic tzoñ b'at cac' oval yed' eb' cajc'ool, yalñej b'ajtil tzoñ a checb'ati, tato tzoñ lesalvi d'ayach d'a stojolal jun a choñab' sic'b'ilel tic uuj yed' d'a stojolal jun templo ix in b'ocanq'ue tic d'ayach, 45 comonoc tzab' co lesal chi' d'a satchaañ, tzac'anelc'och tas sco c'an chi'.

46 Ayic ol och co mul d'ayach a oñ a choñab' oñ tic, (yujto malaj junoc anima max och smul), ol oñ ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, tzoñ yic'an-b'at eb' d'a ch'oc choñab'il d'a lac'an, ma najat yuj yoval a c'ool. 47-48 Tato sco na co b'a d'a smasanil co c'ool yed' co pensar, ayic ayoñec' d'a jun-tzañ ch'oc choñab'il chi', tato sco c'an nivanc'olal co b'a d'ayach yujto snachajel cuuj to ix och co mul, axo tzoñ lesalvicot d'a stojolal lum luum ac'nac d'a eb' co mam quicham, aton jun choñab' sic'b'ilel uj b'aj ix in b'oq'ue jun templo tic d'ayach, 49 comonoc tzab' co lesal yed' tas sco c'an d'ayach b'aj ayach ec' d'a satchaañ chi', tza b'oan yaj d'ayoñ. 50-51 Tzac'an lajvoc co mul tz'och d'ayach yed' co pital a oñ a choñab' oñ tic. Tza q'uexan spensar eb' tzoñ ic'anb'at chi' yic tz'oc' sc'ol eb' d'ayoñ, yujto a choñab' caji, ic oñ. A ach ic'nac oñ elta d'a Egipto b'aj ayoñ och d'a syaelal.

52 Yuj chi' jun Mamin, ab' val in lesal a in a checab' in tic yed' slesal eb' vetchoñab' israel tic yujto ic oñ. Maclej val ab' Mamin Jehová ayic tzoñ lesalvi d'ayach. 53 Yujto a ach oñ a sic'naquel d'a scal juntzañxo choñab' d'a yolyib'añq'uinal tic yic tzoñ ochcan icoc, icha val utej a checannac yal viñ a checab' aj Moisés, ayic ic'annaquelta eb' co

mam quicham d'a Egipto, xchi viñaj Salomón chi' d'a slesal.

54 Cumanem viñ d'a stz'ey altar, ayq'ue sc'ab' viñ d'a satchaañ ayic ix lesalvi viñ chi'. 55 Ix lajvi chi', ix q'ue vaan viñ, ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' yetisraelal chi', te chaañ ix yal viñ icha tic: 56 Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová ix ac'an jun-c'olal d'ayoñ, icha ajnac yalancani. Masanil tas vach' yalnaccan cuuj d'a viñaj Moisés schecab', ix elc'ochi.

57 Ayñejocab' ec' Jehová co Diosal qued'oc, icha ajnac ec' yed' eb' co mam quicham. Malajocab' b'aq'uiñ tzoñ yactejean co ch'ocoj.

58 Yac'ocab'och Jehová d'a co pensar to sco c'anab'ajej sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, aton juntzañ schecnac sc'anab'ajej eb' co mam quicham.

59 Masanil tas ix in c'an d'a Jehová co Diosal, naañejocab' yuuj d'a masanil tiempo. Aocab' tzin tañvan a in schecab' in tic yed' a oñ schoñab' oñ tic yalñej tas sjavi d'a quib'añ d'a junjun c'u, 60 yic vach' syojtaquejel masanil choñab' d'a yolyib'añq'uinal tic to a Jehová añej Dios, malaj junocxo. 61 Yuj chi', añejocab' d'a Jehová b'aj scac'och co c'ool, sco c'anab'ajan sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, icha sco c'ulej ticnaic, xchi viñ.

62 Ix lajvi chi', ix yac'an silab' viñ yed' masanil choñab' Israel d'a Jehová. 63 Ay 22 mil noc' vacax yed' 120 mil noc' calnel ix yac' viñ silab'il d'a Dios yuj sch'oxan sjunc'olal yed'oc.

Icha chi' ix aj yochcan jun templo chi' d'a yopisio yuj viñaj Salomón chi' yed' masanil choñab'. 64 A d'a jun c'u chi' ix sic'canel snañal yol yamaqu'il templo viñ rey chi' yic

sñusjitz'a noc' silab', sat avb'en tz'ac'ji ofrendail yed' xepual noc' silab' yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Jehová, yujto a jun altar nab'a bronze ay d'a yamaqu'il templo chi', max yab'laj yujto te nivan juntzañ silab' chi' tz'ac'ji.

65 A d'a jun tiempoal chi', uque' c'ual ix och q'uiñ yuj viñaj rey Salomón chi' yed' masanil choñab' d'a yichañ Jehová. Te tzijtum anima ix molchaji. Ix laj cot eb' d'a masanil yol smach'en Israel, vach'chom te najat ichato d'a smojonal Hamat d'a norte masanto pax d'a a a' smojonal yed' Egipto d'a sur. Ayic ix lajvi uque' c'ual q'uiñ chinama chi', ix schaañel yich uquexo c'ual q'uiñ chi' eb', yuj chi' chab' semana ix yac' q'uiñ chi' eb'. **66** Axo yic ix lajvi q'uiñ chi' jun, ix tac'ajcan eb' anima chi' yuj viñaj rey Salomón chi'. Ix yalan-pax vach' lolonel eb' d'a viñ. Ix lajvi chi' ix pax eb' d'a spat. Ix te tzalaj eb' yuj masanil tas vach' ix sc'ulej Jehová yed' viñ schecab' aj David yed' eb' schoñab' Israel.

A strato Jehová yed' viñaj Salomón
(2Cr 7.11-22)

9 ¹ Ayic ix lajvi sb'oe' stemplo Jehová yuj viñaj rey Salomón chi' yed' spalacio viñ yed' pax juntzañxo tas snib'ej viñ sb'o'o, ² ix sch'oxanxi sb'a Jehová d'a viñ d'a schaelal, icha aj sch'oxan sb'a d'a viñ d'a choñab' Gabaón. ³ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ: Ix vab' tas ix al d'a a lesal yed' masanil tas ix a c'ana'. Ix vac'-canoch jun templo ix a b'o tic vicoc yic vach' a d'ay ol ochñej ejmelal d'ayin. Ol in tañvejñej jun templo tic, ol in ajñej ec' d'ay d'a masanil tiempo. ⁴ Yuj chi', tato vach'ñej ol utej a b'a

d'ayin d'a smasanil a c'ool, icha yutej-nac sb'a viñaj David a mam, tato tzin ac'och yipoc a c'ool, tojolñej tzutej a b'a, tza c'anab'ajan masanil tas ix vac' a c'ulej, tza c'anab'ajan in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il, ⁵ a opisio tic ol b'eyñejb'at d'a eb' iñtilal icha ajnac valan d'a viñ a mam chi', ayic valan-nac d'a viñ icha tic: Ayñej iñtilal ol och reyal d'a scal eb' choñab' israel, xin chi' d'a viñ. ⁶ Palta tato a ach tic yed' eb' iñtilal ol eyiq'uel e b'a d'a in patic, mañ ol e c'anab'ajej in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al ix vac' e c'anab'ajej, axo d'a comon dios ol ex och ejmelal, ol eyalan e b'a d'ay, ⁷ ol ex viq'uel d'a sat lum luum vac'nac tic d'ayex. Axo jun templo ix in sic'-canoch vicoc tic, ol in patiquejcaneli, ol ex b'uchjoc yuj masanil nación. ⁸ A jun templo te vach' yilji tic ticnaic, toxoñej ol q'uecan juyan q'uen sq'ueenal. Yuj chi' a eb' ol ec' d'a stz'ey, ol stzetzey eb', ol laj yal-lan eb' d'ay jun-jun: ¿Tas yuj icha tic ix utaj jun choñab' yed' jun templo tic yuj Jehová? xcham eb'. ⁹ Axo ol yalan eb' anima chi' icha tic: A eb' israel tic, ix yiq'uel sb'a eb' d'a spatich Jehová sDiosal, aton jun ic'annaquelta eb' smam yicham eb' d'a Egipto. Axo tic-naic a juntzañ comon dios ix yac'och eb' d'a sc'ool, ix ochpax eb' ejmelal d'ay, yuj chi' a sDiosal eb' chi' ix ac'ancot jun chucal tic d'a yib'añ eb', xcham eb' anima chi', xchi Jehová d'a viñaj Salomón chi'.

Juntzañxo tas sb'onac viñaj Salomón
(2Cr 8.1-18)

10 A viñaj Salomón chi', ²⁰ ab'il ix yac' viñ sb'oanq'ue chab' nivac pat, aton stemplo Jehová yed' pax spalacio viñ. **11** A viñaj Hiram sreyal

Tiro ix ac'ancot ste'al juntzañ pat chi', aton te' c'ute', te' taj yed' jantac q'uen oro ix och d'ay. Yuj chi' 20 choñab' d'a yol smac'b'en Galaad ix yac' viñaj Salomón d'a viñaj Hiram chi'. 12 Ayic ix xid'ec' viñaj Hiram chi' yil juntzañ choñab' chi', maj schalaj sc'ool viñ. 13 Ix yalan viñ icha tic: Ach vamigo, ¿tas choñab'il juntzañ ix ac' tic d'ayin? xchi viñ. Yuj chi' a jun macañ lum luum d'a juntzañ choñab' chi', Cabul ix yac' viñaj Hiram chi' sb'iej lum, syalelc'ochi "Malaj vach' yochi". 14 Axo jantac q'uen oro ix yac' viñaj Hiram d'a viñaj Salomón chi' jun, ay am 90 quintaloc q'ueen.

15-24 A viñaj rey Salomón chi', ix yac' val pural viñ yoch eb' yiñtilal eb' cananeo d'a munlajel, aton eb' maj yal satjiel yuj eb' israel ayic sjavinac eb' d'a Canaán chi'. A eb' chi' aton eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo. A juntzañ anima chi', checab' yaj eb', mañ yicoclaj sb'a eb'. Yuj smunlajel eb' ix sb'oq'ue spalacio viñ rey chi' yed' stemplo Jehová. Ix sb'oanpaxq'ue smuroal Jerusalén eb'. Ix svach' b'oan juntzañxo choñab' eb', aton Hazor, Meguido yed' Gezer yic syal scolan sb'a eb' d'a oval. (A d'a yalañtaxo a viñ sreyal Egipto yac'nac oval viñ d'a choñab' Gezer chi', yac'annac ganar viñ. Masanil eb' cananeo cajan ta' smilnaccham viñ, sñusannacpaxtz'a choñab' chi' viñ. A jun choñab' chi' ix yac' viñ d'a ix yisil ayic ix yic'lan sb'a ix yed' viñaj Salomón chi'. Axo viñaj Salomón chi' ix b'oanxiq'ue yuj smunlajel eb' cananeo chi'.) Ix sb'oanpaxq'ue choñab' Bet-horón eb' d'a yalañ yed' Baalat yed' Tadmor ay d'a tz'inan

lum d'a yol yic Judá yed' juntzañxo choñab' b'aj smolchajcan tas tz'ab'laj yed' juntzañ choñab' b'aj ay noc' chej stoc'an carruaje yic oval. Ix sb'oanpaxq'ue masanil juntzañxo tas eb' ix schec viñaj Salomón sb'o eb' d'a Jerusalén, d'a Líbano yed' d'a smasanil yol smac'b'en Israel chi'. Añejtona' a eb' ix b'ud'an jun ch'olan d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u d'a Jerusalén chi'. Ix sb'o jun tic eb' ayic toxo ix el ix yisil viñ sreyal Egipto, ix yetb'eyum viñaj Salomón d'a yol schoñab'can viñaj David, ix b'at cajnaj ix d'a spat ix sb'oq'ue viñaj Salomón chi'. Maj yac'laj pural eb' yetisraelal viñaj Salomón chi' smunlaji. A tas ix sc'ulej eb', 550 eb' ix ac'ljoch yil juntzañ munlajel chi'. Ix och eb' yajalil yed' viñaj Salomón chi', ix ochpax eb' sat yajalil d'a eb' soldado, yajalil d'a carruaje yic oval yed' d'a eb' soldado sq'ue d'a yib'añ chej.

25 Oxtaquel syac' silab' viñaj rey Salomón chi' d'a Jehová d'a junjun ab'il, aton silab' sñusjitz'a smasanil yed' silab' yic junc'olal yed' Dios. A d'a altar ix sb'oq'ue viñ yicoc Jehová, ata' ix yac' silab' chi' viñ. Ix schecanpax viñ ñusjotctz'a incienso d'a yichañ Jehová ayic ix lajvi sb'oel jun templo chi'.

26 Ix schecanpax viñ b'ojoc juntzañ te' barco d'a Ezió-geber d'a slac'anil Elat, d'a sti' a' Chacchac Mar d'a yol yic Edom. 27 A viñaj rey Hiram ix checancot juntzañ eb' smunlajvum, aton eb' te c'aynac yec' d'a yib'añ a' mar. Ix b'at eb' d'a yol te' barco chi' yed' eb' smunlajvum viñaj rey Salomón chi'. 28 Ix c'och eb' d'a Ofir, ata' ix yic'cot 310 quintal q'uen oro eb' d'a viñaj rey Salomón chi'.

**Ix javi ix sreinail Sabá yil
viñaj rey Salomón
(2Cr 9.1-12)**

10 ¹⁻² A ix sreinail choñab' Sabá, ix yab' specal ix to te b'inajnac viñaj rey Salomón yuj sjelanil syac' Jehová. Yuj chi' ix javi ix d'a Jerusalén, yic syilan ix tato syal spacan juntzañ tas ajaltac sc'an-b'ej ix d'a viñ. Tzijtum eb' schecab' ix yed'nac, yed'nacpax noc' camello ix. Al yaj noc' d'a perfume, d'a q'uen oro yed' d'a juntzañ q'uen q'ueen te vach' yilji. Ayic ix javi ix d'a yichañ viñaj rey Salomón chi', ix sc'anb'an ix tas snib'ej sc'anb'ej chi' d'a viñ. ³ Ix spacan viñ masanil tas ix sc'anb'ej ix chi', malaj val junoc tas sc'anb'ej ix chi' to maj nachaj spacan viñ. ⁴⁻⁵ Ix te sat sc'ol ix ayic ix yilan ix jantac sjelanil viñ, yuj spalacio viñ b'ob'il yuuj, yuj pax tas sva viñ d'a smexa yed' b'aj cajan eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ. Ch'ocxo yilji pax spichul eb' schecab' viñ, eb' sb'achumalcot scopa viñ yed' juntzañ silab' sñustz'a viñ d'a stemplo Jehová. Ayic ix yilan juntzañ chi' ix, ix te sat sc'ool ix. ⁶ Yuj chi' ix yal ix d'a viñaj Salomón chi' icha tic: A tas ix vab' specal d'a in choñab' yuj masanil tastac tza c'uulej yed' a jelanil sb'inaji, a juntzañ chi' te yel. ⁷ Ayic manto vil juntzañ tic, max in chalaj vab'i, axo ticnaic ix vil yed' in sat, max c'ochlaj nañal juntzañ tic ix alji vab'i. A a jelanil yed' masanil tas ay d'ayach, yelxo val ec'to d'a yichañ icha tas ix vab' chi'. ⁸ Te vach' yic eb' anima smunlaj d'ayach, te vach' pax yic eb' a checab' ayec' ed'oc yic syab'an a jelanil eb'. ⁹ Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová a Diosal, stzalaj ed'oc yuj

chi' ix yac' smacb'en Israel tic d'ayach. Yujto te xajan choñab' Israel tic yuj Jehová, yuj chi' ix ach yac'och reyal yic tzac'an yajalil d'a stojolal yed' d'a svach'il, xchi ix reina chi' d'a viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yac'an 90 quintal q'uen oro ix, jantac perfume yed' q'uen q'ueen te vach' yilji d'a viñaj rey Salomón chi'. Mañxa juneloc ix javi perfume d'a Israel icha jantac ix yac' ix d'a viñ rey chi'.

¹¹⁻¹³ Axo viñ rey chi' ix ac'anpax masanil tas ix sc'an ix sreinail Sabá chi', ch'oc pax tas ix el d'a sc'ol viñ yac'an d'a ix. Ix lajvi chi', ix meltzaj ix d'a schoñab' yed' eb' schecab' ajun yed'oc.

Ay pax juntzañxo tastac ix ic'jicot d'a yol te' sbarco viñaj rey Hiram, ix yic'cot q'uen oro eb' d'a choñab' Ofir. Mañxo jantacoc te te' sándalo sb'i yed' q'uen q'ueen te vach' yilji. A te' varanda ix och d'a stemplo Jehová yed' te' ix och d'a spalacio viñaj Salomón chi', a d'a te' sándalo chi' ix yac' b'ojoc te' viñ. Ix b'ojipax te' arpa d'a te' yed' salterio yic eb' sb'itani. Mañxa junelocxo ix javi jantac te' sándalo icha te' ix javi junel chi'.

**A sb'inajnaquil viñaj rey Salomón
(2Cr 9.13-24)**

¹⁴ A q'uen oro scha viñaj rey Salomón d'a junjun ab'il, 500 quintal q'ueen. ¹⁵ Ch'oc pax yaj q'uen syac' eb' choñavajum yed' pax q'uen syac' eb' viñ sreyal Arabia yed' eb' yajal d'a yol smacb'en Israel chi'. ¹⁶ Ix schec viñ rey chi' b'ojoc 200 nivac jeñan oro maclab' jul-lab', ay am lajchaveoc libra q'uen oro ix och d'a junjun. ¹⁷ Ix lajvi chi' ix schecanpax b'ojoc 300-xo cotac smaclab'il jul-lab'

chi' viñ, ay am vaqueoc libra q'uen oro ix och d'a junjun. Ix yac'och jun-tzañ chi' viñ d'a yol jun pat scuchan Spatil Te te' yic Líbano. **18** Ix schecanpax viñ b'ojoc jun sc'ojnub' d'a sdespacho, ix ac'ljioch q'uen oro te vach' d'ay, ix ac'ljipaxoch marfil yelvanub'oc. **19-20** A jun c'ojnub' chi', vac tzol sq'ue sb'achquiltaquil sc'oochal. Ay lajchave' yechel noc' choj ayacan d'a stitac jun c'ooch chi', vaque' noc' d'a junjun stitac. A yelav yich spatic jun c'ojnub' chi', setan-setan yaji. A sc'ab' d'a junjun stz'ey-tac, ayoch junjun yechel noc' choj d'ay. Malaj junocxo rey b'oannac junoc sc'ojnub' icha jun chi'. **21** A scopa viñ rey chi', nab'a oro smasanil yed' jantac xalu yed' chen sc'anchaj d'a jun pat scuchan Spatil Te te' yic Líbano. Malaj junoc yame'ab' chi' plata, yujto a d'a stiempoal viñaj rey Salomón chi', a q'uen plata chi' malaj yelc'och q'ueen. **22** A viñaj Salomón chi', ay juntzañ te' snivac barco viñ tz'ec' yed' juntzañ te' yic viñaj Hiram. D'a junjun yoxil ab'il sjavi eb' schecab' viñ yed' te' barco chi', yed'-nac q'uen oro eb', q'uen plata, marfil, noc' chab'in yed' noc' pavo real.

23 Icha chi' ix aj ste q'uechañ viñaj rey Salomón chi' yuj sjelanil yed' sb'eyumal d'a yichañ juntzañxo eb' rey d'a yolyib'añq'uinal tic. **24** Masanil juntzañ choñab', snib'ej eb' syila' yed' yab'an jantac sjelanil viñ ix ac'ji yuj Dios. **25** A eb' anima sjavi d'a junjun ab'il, syic'cot juntzañ silab' tic eb': Q'uen plata, q'uen oro, pichul caro stojol, yame'ab' yic oval, juntzañ suc'uu'ui sjab', noc' chej yed' noc' mula.

26 Ix smolb'an jantac carruaje yic oval yed' noc' chej viñaj Salomón

chi'. Ay mil 400 carruaje yed' 12 mil noc' chej sq'ue eb' soldado d'a yib'añ. Ay carruaje yed' noc' chej chi' ayec' d'a juntzañ choñab' to yictaxon jun-tzañ chi' yaji. Ay pax juntzañxo carruaje chi' ayec' yed' eb' soldado stañvan viñ rey chi' d'a Jerusalén. **27** Mañxo jantacoc q'uen plata ix smolb'ej viñ rey chi' d'a Jerusalén chi', icha val q'uen comon q'ueen. Mañxo jantacoc pax te' c'ute', icha te' caltacte'al higo ay d'a spañanil yich-tac vitz, icha chi' yaj te'. **28** A noc' schej viñ rey chi', a d'a Egipto scot noc' yed' d'a Cilicia, yujto a eb' schoñvajum viñ, a eb' smanancot noc' ta'. **29** A junoc carruaje sman-chajcot d'a Egipto, 600 siclos plata stojol, axo junoc noc' chej, 150 siclos stojol noc'. A eb' viñ sreyal hitita yed' eb' viñ sreyal sirio smananpax noc' d'a eb' schoñvajum viñaj rey Salomón chi'.

Ochnac viñaj Salomón ejmelal d'a comon dios

11 **1** A viñaj rey Salomón chi', mañocñej ix yisil viñ sreyal Egipto chi' ix yic' viñ, palta ayto juntzañxo eb' ix ix ch'oc choñab'il ix yic' viñ, aton eb' ix moabita, eb' ix amonita, eb' ix edomita, eb' ix aj Sidón yed' eb' ix hitita. **2** Yalnac Jehová to ay yovalil yic'lan sb'a eb' israel yed' juntzañ eb' ix chi', yic max montajb'at eb' yuj eb' ix d'a spatic juntzañ scomon diosal schoñab' eb' ix chi'. Palta axo viñaj rey Salomón chi', ix can sgana viñ d'a eb' ix, ix yic'lan sb'a viñ yed' eb' ix. **3** Ay 700 eb' ix yetb'eyum viñ chi', yisil rey eb' ix. Ay pax 300 eb' ix schab'il yetb'eyum viñ yaji. A yuj eb' ix chi' ix juviel spensar viñ.

4 Axo yic ix ichamvinacax viñ, ix somchajb'at spensar viñ yuj eb' ix. Ix montajb'at viñ d'a spatic jun-tzañxo comon dios. Majxo yac'och spensar viñ sic'lab'il d'a Jehová sDiosal icha yutejncac sb'a viñaj David smam viñ. 5 Ix och viñ ejmelal d'a jun comon dios scuch Astoret, ix sdiosal eb' aj Sidón yed' d'a junxo comon dios scuch Milcom, sdiosal eb' amonita. A juntzañ chi' te yajb'ilel yuj Jehová. 6 Yuj chi', te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová chi', yujto mañ c'anab'ajumoclay ix yutej sb'a viñ d'ay, mañ lajanoclay ix yutej sb'a viñ icha yutejncac sb'a viñ smam chi'.

7 A d'a jun tzalan d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Jerusalén, ata' ix sb'oq'ue stemplo sdiosal eb' moabita viñ, aton jun scuchan Quemos. Ix sb'opax stem-plo sdiosal eb' amonita viñ, aton jun scuch Moloc. A juntzañ comon dios chi' yajb'ilel yuj Jehová. 8 Ichañej chi' ix sc'ulej viñ yed' masanil eb' ix ix ch'oc choñab'il ix yic'a', yic syac' silab' eb' ix yed' incienso d'a sdiosal junjun. 9 Yuj chi' ix cot yoval Jehová sDiosal Israel d'a viñaj Salomón chi', yujto ix paticajcanel yuj viñ, vach'-chom chael sch'oxnac sb'a d'a viñ. 10 Ix yal Jehová d'a viñ to ay yovalil yoch ejmelal d'a juntzañ comon dios, palta maj sc'anab'ajej viñ sc'ulan tas ix yal Jehová chi'. 11 Yuj chi' ix yal Jehová chi' d'a viñ icha tic: Yujto icha tic ix a c'ulej, maj a c'anab'ajej in trato yed' in checnab'il valnac d'ayach, yuj chi' ol viq'uec' opisio tic, ol vac'an d'a junoc eb' a checab'. 12 Palta yujto xajan viñ a mam vuuj, yuj chi' yacb'an pitzanachto, mañ ol viq'uec'laj opisio tic, palta a d'a jun uninal, ata' ol viq'ueq'ui. 13 Mañ ol viq'uec' yopisio

chi' smasanil. Olto can junoc macañ d'a yol sc'ab' yujto xajan viñ in checab' aj David vuuj yed' choñab' Jerusalén tic, yujto sic'b'ilel vuuj, xchi d'a viñ.

14 Yuj chi' a Jehová ix ac'ancot jun viñ ajc'ool d'a viñaj Salomón chi', aton viñaj Hadad yiñtilalcan eb' viñ sreyal Edom. 15-16 A d'a yalañtaxo, ayic yac'annac ganar choñab' Edom chi' viñaj rey David, a viñaj Joab yajalil eb' soldado b'at yed' jun macañ eb' soldado Israel, yic b'at smucan eb' chamnac eb', vaque' ujal can eb' ta'. Yacb'an chi', svach' milancham masanil eb' viñ vinac aj Edom chi' eb'. 17 A d'a jun tiempoal chi', yune' quelemto viñaj Hadad chi', palta elcan lemnaj viñ, b'atcan viñ yed' juntzañ eb' schecab' viñ smam, sb'atcan eb' d'a Egipto. 18 El eb' d'a Madián, sc'och eb' d'a Parán. Ata' yic'b'at juntzañxo eb' viñ vinac eb', sc'ochcan eb' d'a viñ sreyal Egipto chi'. Ata' ac'ji spat eb', svael eb' yed' slum eb' yuj viñ rey chi'.

19 A viñaj Hadad chi', te vach' snaan viñ rey chi' d'a spatic viñ, yuj chi' yac' jun ix smu' viñ rey chi' yet-b'eyumoc viñ, aton ix snulej ix reina Tahpenes. 20 Yalji jun yune' ix yed' viñaj Hadad chi', Genubat yac' ix sb'iej. A ix Tahpenes chi' ilan q'uib' jun unin chi' d'a spalacio viñ rey chi', junñej q'uib'nac yed' eb' yuninal viñ rey chi'. 21 Axo yic yab'an specal viñaj Hadad d'a Egipto chi' to a viñaj rey David chamnaxo viñ, chamnaxo pax viñaj Joab yajalil eb' soldado, yalan viñ icha tic d'a viñ sreyal Egipto chi': —Cha in meltzaj d'a in choñab', xchi viñ.

22 Stac'vi viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj tza nib'ej tzach meltzaj d'a a choñab' chi'? ¿Tom ay tas syac' palta d'ayach vuuj? xchi viñ.

Stac'vi viñaj Hadad chi':

—Tz'acan yaj masanil d'ayin uuuj, palta tzin tevi d'ayach to tzin a cha meltzajoc, xchi viñ. Yuj chi' chaji meltzaj viñ yuj viñ rey chi'. A viñaj Hadad chi' ix och ajc'olal d'a viñaj Salomón chi'.

23 Ay junxo viñ scuchan Rezón yuninal viñaj Eliada, a Dios ix ac'anoch d'a spensar viñ, ix och viñ ajc'olal d'a viñaj Salomón chi'. A viñaj Rezón chi' elnac lemnaj viñ d'a viñ sreyal, aton viñaj Hadad-ezer sreyal Soba. 24 Ayic yac'jinac ganar viñaj Hadad-ezer sreyal Soba chi' yed' smiljicham eb' soldado viñ yuj viñaj rey David, a viñaj Rezón chi' smolb'ej jun ñilañ eb' elc'um viñ, yoch viñ yajaloc eb'. Sb'atcan cajan viñ yed' eb' soldado chi' d'a Damasco, ata' ac'jioch viñ reyal yuj eb'. 25 Ix te och viñ ajc'olal d'a choñab' Israel ayic ayoch viñaj Salomón chi' reyal, icha ix yutej sb'a viñaj Hadad sreyal Edom.

26 Ay pax junxo viñ ayoch d'a yopisio yed' viñaj Salomón chi', ix meltzajoch viñ ajc'olal d'a viñ. Aton viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat aj Sere d'a yiñtilal eb' Efraín. Cham-nacxo smam viñ chi', axo ix snun viñ, Serúa sb'i ix. 27 Icha val tic ix aj spitzvichaañ oval yuj viñ: A viñaj rey Salomón chi' ix checan b'ud'joc jun ch'olan yic vach' schalaj sb'a smuroal schoñab' viñaj rey David. 28 A viñaj Jeroboam chi' te ñican viñ, ayic ix yilan viñ rey chi' to te ay yelc'och viñ d'a sat eb' yetchoñab', ix yac'anoch viñ yajalil d'a eb' munlajvum yiñtilal-can José.

29 A junel ix elta viñaj Jeroboam chi' d'a stiel Jerusalén chi', c'ocb'il ix schalaj sb'a viñ yed' viñaj Ahías schecab' Dios, aj Silo. Ayoch jun sjucan pichul viñaj Ahías chi', te ac'to. Ix lolon eb' viñ sch'ocoj schavañil. 30 Ix yic'anel jun sjucan pichul viñaj Ahías chi', lajchave' ix yutej viñ sñic'chitanb'ati. 31 Ix yalan viñ d'a viñaj Jeroboam chi' icha tic: Cha lajuñeoc ico', yujto icha tic syal Jehová co Diosal d'ayach: Ol viq'uec' smac'b'en viñaj Salomón, axo d'ayach ol vac' lajuñeoc iñtilal. 32 Palta yujto xajan viñ in checab' aj David vuuj yed' pax choñab' Jerusalén sic'b'ilel vuuj d'a scal masanil choñab' Israel, yuj chi' olto vac'can junoc iñtilal d'a yiñtilal viñaj Salomón chi'. 33 A viñaj Salomón chi' ix in yactejean viñ, ix och viñ ejmelal d'a Astarté, ix sdiosal eb' aj Sidón yed' d'a Quemos sdiosal eb' moabita yed' d'a Milcom sdiosal eb' amonita. Te mañxa svach'il tas syutej sb'a viñ d'a vichañ, maxtzac sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al viñ yed' in checnab'il. Mañ ichoc yutejnac sb'a viñaj David smam viñ, mañ ichocta' syutej sb'a viñ. 34 Palta yacb'an pitzanto viñ, mañ ol viq'uec'laj yopisio viñ tic d'a reyal. Yujto xajan viñ in checab' aj David vuuj to in sic'naquel viñ, sc'anab'ajejnac val in checnab'il viñ yed' in c'ayb'ub'al. 35 Palta a d'a jun viñ yuninal viñaj Salomón chi' ol viq'uec' lajuñeoc iñtilal, ol vac'an d'ayach. 36 Junxoñej iñtilal ol vac'can d'a viñ yic vach' ayto mach ol naancot viñ in checab' aj David d'a vichañ d'a Jerusalén tic, aton jun choñab' in sic'naccanel b'aj tz'och ejmelal d'ayin. 37 Ol ach vac'och reyal d'a yib'añ tas tza nib'ej, aton

choñab' Israel. **38** Yuj chi', tato ol a c'anab'ajej masanil tas tzin chec a c'ulej tic, tato tojolñej pax ol utej a b'a d'a vichañ, tato ol a c'anab'ajejñej in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il, icha yutejnac sb'a viñ in checab' aj David, tato icha chi', ayiniñej ec' ed'oc. Ol vac'ñej opisio, icha ajnac vac'an yopisio viñ in checab' aj David chi', ol vac'anocho choñab' Israel tic d'a yol a c'ab'. **39** Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' yiñtilal viñaj David junoc tiempoal yujñej smul viñaj Salomón chi', palta mañ ol vac'canochlaj d'a junelñej, xchi Jehová d'ayach, xchi viñaj Ahías chi'.

40 A yuj tas ix yal Jehová chi', ix snib'ej viñaj Salomón smilcham viñaj Jeroboam chi'. Yuj chi' ix el lemnaj viñ, ix b'atcan viñ d'a Egipto b'aj ayoch viñaj Sisac reyal. Ix canñej viñ ta' masanto ix cham viñaj Salomón chi'.

A schamel viñaj Salomón (2Cr 9.29-31)

41 A yab'ixal juntzañxo tas sc'ulej-nac viñaj Salomón chi' yed' sjelanil viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj tz'ib'ab'il yab'ixal viñ. **42** A viñaj Salomón chi', 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén d'a yib'añ masanil choñab' Israel. **43** Ayic ix cham viñ, ix mucchaj viñ d'a schoñab' viñaj David viñ smam. Ix lajvi chi' axo jun yuninal viñ scuchan Roboam ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ix spoj sb'a choñab' Israel (2Cr 10.1; 11.4)

12 ¹ Ix b'at viñaj Roboam d'a Siquem, yujto ata' molanxo ec' masanil eb' yiñtilal Israel ay d'a stojolal norte yic syac'ancanoch viñ eb' sreyaloc. ² Ix c'och specal jun tic

d'a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat ayic ayec' viñ d'a Egipto, yujto elnac lemnaj viñ d'a viñaj rey Salomón chi'. **3** Ix schecan eb' israel chi' to b'at ic'chajcot viñ. Axo yic ix javi viñ, ix b'at viñ yed' masanil eb' yetisraelal lolonel yed' viñaj Roboam chi'. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

4 —A viñ a mam te ec'al ya munlajel ix yac' viñ co c'ulej. Axo ticnaic jun, sco nib'ej to tziq'uel jab'oc jun-tzañ munlajel te ya chi' d'a quib'añ, yic ol cac'och co b'a d'a yalañ a mandar, xchi eb'.

5 Ix tac'vi viñaj Roboam chi':

—A ticnaic paxañec, chab'ejto tzex jax in eyila', svalan d'ayex tas tz'aji, xchi viñ d'a eb'.

Ix pax eb' anima chi'. **6** Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' munlajnac yed' viñ smam viñ chi' icha tic:

—¿Tas val junoc razón tzeyac' d'ayin, yic tzin pacan slolonel eb' anima tic? xchi viñ d'a eb' viñ.

7 Ix tac'vi eb' viñ:

—Tato tza nib'ej tzac' servil jun choñab' tic, vach' tzutej tac'voc a b'a d'a eb', yic vach' ol yac'ñejoch sb'a eb' d'a yalañ a mandar, xchi eb' viñ d'a viñ.

8 Palta maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ ichamtac vinac chi'. Ix lajvi chi' ix sc'anb'anxi viñ d'a jun-tzañ eb' viñ quelemtac vinac jun ix q'uib' viñ yed'oc, eb' viñ ix och d'a yopisio yed' viñ. **9** Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas junoc razón tzeyac' d'ayin, tas ol vutoc in pacan slolonel eb' anima chi'? Snib'ej eb' sviq'uel jab'oc munlajel yed' juntzañxo tas aycanoch d'a yib'añ eb' yuj viñ in mam, xchi viñ d'a eb' viñ.

10 Ix tac'vi eb' viñ quelemtac chi' d'a viñ:

—A eb' tz'alan chi' to tziq'uel jab'oc munlajel aycanoch d'a yib'añ eb' yuj viñ a mam chi', al d'a eb' icha tic: Ya munlajel b'aj yac'nac ex och viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto syail b'aj ol ex vac'ochi. **11** Al yutejnac eyicatz viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto ol vutej yalil eyicatz chi'. A viñ in mam chi', añej d'a noc' tz'uum smac'nac ex viñ, a inxo pax tic, a noc' tz'uum ayoch q'uen q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xa chi d'a eb', xchi eb' viñ quelemtac chi'.

12 Axo d'a schab'jial chi', ix jax viñaj Jeroboam yed' masanil eb' choñab' israel yil viñaj rey Roboam chi', icha ix aj yalan viñ. **13** Axo viñ rey chi', maj yal-laj viñ icha ix aj yalan eb' viñ ichamtac vinac chi', palta te chuc ix yutej viñ spacan d'a eb' choñab' chi'. **14** A tas ix yal eb' viñ quelemtac, a ix yal viñ d'a eb', ix yalan viñ icha tic: Al yutejnac eyicatz viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto ol vutej yalil eyicatz chi'. A viñ in mam chi', añej d'a noc' tz'uum smac'nac ex viñ, a inxo pax tic, a noc' tz'uum ayoch q'uen q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xchi viñ d'a eb' anima chi'. **15-19** Ayic ix yilan eb' israel chi' to maj schalaj yab' viñ rey chi' tas ix yal eb', yuj chi' ix yalan eb' icha tic:

Malaj calan quic d'a yiñtilal viñaj David.

Malaj junoc macañ oñ tzoñ can yed' yiñtilal viñaj Isaí.

Coñ paxec d'a co pat.

Olxo yilcan sb'a viñaj David yed' yiñtilal tas sc'ulej, xchi eb'.

Ix checjib'at viñaj Adoram yuj viñ rey chi' yic b'at lolon viñ yed' eb'

israel chi', yujto a viñ ay yopisio scuchb'an eb' munlajvum yovalil smunlaji. Axo eb' israel chi', ix q'ue somnaj eb', ix sjulq'uenancham viñ eb'. Axo yic ix yab'an jun chi' viñaj Roboam chi', ix q'ue viñ d'a yol scarruaje, ix cot lemnaj viñ d'a Jerusalén.

Ix lajvi chi', axo masanil macañil eb' israel ay d'a stojolal norte ix pax eb' d'a spat. Axoñej d'a eb' cajan d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá ix yac' reyal viñaj Roboam chi'. Ichaton chi' ix aj yic'anel sb'a eb' israel d'a yol sc'ab' yiñtilal viñaj David. Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan Jehová d'a viñ schecab', aton viñaj Ahías aj Silo, yuj viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat.

20 Ayic ix yab'an eb' israel to ayxo ec' viñaj Jeroboam d'a yol schoñab' eb', ix schecan eb' avtajcot viñ yic sch'oxan sb'a viñ d'a yichañ eb'. Ix yac'anoch viñ eb' sreyaloc. Axoñej eb' yiñtilal Judá ix can yed' viñaj Roboam yixchiquin viñaj David.

21 Ayic ix jax viñaj Roboam d'a Jerusalén chi', ix smolb'an 180 mil eb' soldado viñ d'a yiñtilal Judá yed' d'a yiñtilal Benjamín yic syac'an oval eb' yed' eb' yetisraelal yic smeltzajxioch eb' d'a yalañ smandar viñ yalani.

22 Palta ix yalan Jehová d'a viñaj Semaías schecab' icha tic: **23** Al d'a viñaj Roboam yuninal viñaj Salomón, sreyal Judá yed' d'a masanil eb' yiñtilal Judá chi', d'a yiñtilal Benjamín yed' d'a juntzañxo eb' anima ayec' d'a scal eb'. **24** A Jehová tz'alan icha tic: Mañ eyac' oval yed' eb' eyetisraelal chi', yujto a in ix el d'a in c'ool to icha chi' tz'aji. Meltzajañec d'a e pat, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'a viñ.

Ayic ix yab'an eb' anima chi', ix meltzaj eb' icha ix aj yalan Jehová.

Yalnac sb'a viñaj Jeroboam d'a comon dios

25 Ix lajvi chi', ix svach' b'oanq'ue choñab' Siquem viñaj Jeroboam chi', aton ay d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Ata' ix cajñaj viñ. Ix sb'oanpaxq'ue choñab' Penuel viñ. **26** Ix snaan viñ icha tic: A ticnaic tecan ol yic'xiec' in reyal tic jun viñ yiñtilal viñaj David. **27** Tato ol b'atñej eb' anima tic yac' silab' d'a stemplo Jehová d'a Jerusalén, axom yac'anxi-och spensar eb' d'a viñaj Roboam sreyal Judá. Ol am in smilcham eb', ol am b'atcan eb' smasanil yed' viñaj Roboam chi', xchi viñ.

28 Axo yic ix lajvi slolon viñ yed' eb' ayoch yajalil yed'oc, ix schecan viñ b'ojoc chab' yechel quelem vacax nab'a oro. Ix yalan viñ d'a masanil anima icha tic: Ex vetisraelal, mañxo ex b'at d'a Jerusalén. Ajaltac e b'ati, ina val co diosal tic, aton ic'annac oñ elta d'a Egipto, xchi viñ d'a eb'.

29 Jun yechel vacax chi' ix yac'can viñ d'a choñab' Betel, ix yac'ancan junxo viñ d'a choñab' Dan. **30** A yuj jun chi' ix och smul eb' anima chi', yujto ix b'at eb' d'a choñab' Dan yaq'uem sb'a d'a jun yechel chi'.

31 Ix sb'oanpaxq'ue spatil sdiosal viñ chi' d'a juntzañ lugar chaañ. Ix yac'anoch yopisio eb' comon anima viñ d'a sacerdoteal, mañ levitaoc eb'.

32 Ix lajvi chi' ix yac'anoch jun q'uiñ viñ d'a 15 yoch svajxaquil uj yic jun ab'il chi' icha jun q'uiñ tz'ec' d'a Judá. Ix yac'anq'ue silab' viñ d'a yib'añ altar d'a jun yechel vacax ix sb'o viñ chi' d'a choñab' Betel. Ix yac'anpaxoch eb' sacerdote chi' viñ yilumaloc spatil sdiosal ix sb'o d'a juntzañ lugar chaañ. **33** Yuj chi' a d'a

15 yoch svajxaquil uj chi', ix yac'anoch jun q'uiñ chi' viñ, munil ix snaelta viñ d'a yol yico'. Ix yac'an silab' viñ d'a yib'añ altar ix sb'o d'a choñab' Betel chi'. A d'a jun c'u chi' ix sñuspaxtz'a incienso viñ d'a yib'añ altar chi'.

Ix tumaj viñaj Jeroboam

13 ¹ Ayic van sñusantz'a incienso viñaj Jeroboam d'a yib'añ altar d'a choñab' Betel, ix c'och jun viñ schecab' Dios d'a viñ ix cot d'a Judá. ² A val Jehová ix checan viñ, yuj chi' te ov ix yutej viñ yalan d'a altar chi', ix yalan viñ: A ex tzeyaquiem e b'a d'a jun altar tic, a val Jehová ix alani to a d'a yiñtilal viñaj David ay jun unin ol aljoc. A jun chi', Josías ol sb'iej. A viñ ol milancham juntzañ eb' viñ sacerdote yic comon dios d'a yib'añ jun altar tic, aton eb' sñusan incienso d'a tic. Ol sñusanpaxtz'a sb'aquil anima viñ d'a yib'añ, xchi Jehová, xchi viñ schecab' chi'.

³ A d'a jun c'u chi', ix yal viñ schecab' Dios chi' tas ol ujoc yic sch'oxaneli to schecab' Jehová yaj viñ. Ix yalan viñ icha tic: A jun altar tic ol pojbatoc, axo q'uen taañ ayec' d'a yib'añ tic, ol tob'canb'at q'ueen, xchi Jehová, xchi viñ.

⁴ Ayec' viñaj rey Jeroboam d'a stz'ey altar chi', ayic ix yab'an viñ masanil tas ix yal viñ schecab' Dios yuj jun altar chi', ix yac'anb'at jecan sc'ab' viñ sch'oxan viñ schecab' Dios chi', ix yalan viñ: Yamec jun viñ tic, xchi viñ. Palta a sc'ab' viñ ix b'at jecan chi', ix tzatzb'icanel lian, majxo yal-laj spacan sb'a. ⁵ A val d'a jun rato chi' ix pojbat jun altar chi', axo jantac q'uen taañ ay d'a yib'añ, ix

tob'canb'at q'ueen. Ix elc'och icha ix schec Jehová yal viñ schecab' chi'.

6 Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñ schecab' Dios chi':

Sval d'ayach to tzach tevi d'a Jehová a Diosal vuuj, yic sb'oxican in c'ab' tic, xchi viñ.

Yuj chi' ix lesalvi viñ checab' chi' d'a Jehová, ix b'oxican sc'ab' viñ rey chi' ichataxon yaji. 7 Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñ schecab' Dios chi':

—Coñ ved' d'a in pat, ol ach va jab'oc yacb'an tzin b'o jab'oc tas ol in siej d'ayach, xchi viñ.

8 Palta ix tac'vi viñ schecab' Dios chi' d'a viñ icha tic:

—Vach'chom nañal tas ay d'ayach tzac' d'ayin, mañ ol in b'atlaj ed'oc, max yalpax in va'i, ma vuc'an a' d'a jun lugar tic. 9 Yujto a Jehová ix alan d'ayin icha tic: Malaj jab'oc tas ol a va'a, mañ ol uq'uejpax jab'oc a a', mañ ol ach meltzaj d'a b'e b'aj ol ach b'atoc, xchi d'ayin, xchi viñ checab' chi'.

10 Ch'ocxo jun b'e b'aj ix meltzaj viñ schecab' Dios chi', mañxooclay d'a jun b'e b'aj ix c'och viñ d'a Betel chi'.

11 A d'a jun tiempoal chi' ay jun viñ schecab' Dios te icham vinacxo cajan d'a Betel chi'. A eb' yuninal viñ ix alan d'ay tas ix sc'ulej viñ schecab' Dios d'a Betel d'a jun c'u chi', aton viñ ix cot d'a Judá. Ix yalanpax eb' d'a viñ smam chi' tas ix yal viñ checab' chi' d'a viñ rey chi'. 12 Ix sc'anb'an viñ icham chi' d'a eb' yuninal chi' icha tic:

—¿Tas b'eal b'aj ix b'at viñ schecab' Dios chi'? xchi viñ.

Ix yalan eb' viñ b'aja b'e b'aj ix b'at viñ chi'. 13 Ix yalan viñ d'a eb' viñ yuninal chi':

—Aq'uecoch stz'um noc' in b'uru, xchi viñ.

Ix lajvi yoch stz'um noc' yuj eb', ix q'ue viñ d'a yib'añ noc', 14 ix b'at tzac'an viñ d'a spatic viñ schecab' Dios aj Judá chi'. Ix c'och viñ d'a spatic viñ ayic c'ojanem viñ d'a yich jun te' mach', ix sc'anb'an viñ d'a viñ:

—¿Tom a ach tic schecab' ach Dios ach cot d'a Judá? xchi viñ.

—A in toni, xchi.

15 —Coñ ved' va'el d'a in pat, xchi viñ icham vinac chi'.

16 Ix tac'vi viñ schecab' Dios chi': Max yal-laj in b'ati yic tzin va ed'oc, ma vuc'an a' ed' d'a jun lugar tic.

17 Yujto icha tic ix aj yalan Jehová d'ayin: Malaj jab'oc tas ol a va'a, mañ ol uq'uejpax jab'oc a a', mañ ol ach meltzaj d'a b'e b'aj ol ach b'atoc, xchi d'ayin, xchi viñ.

18 Palta ix yalanxi viñ icham vinac chi' d'a viñ icha tic:

—A in tic schecab' in pax Dios icha ach tic. A jun yángel Jehová ix alan d'ayin to tzach vic'b'at va'el d'a in pat, svac'anpax a' uq'uej, xchi viñ.

Palta toñej ix yesej viñ icham vinac chi' d'a viñ. 19 Yuj chi' ix b'at viñ schecab' Dios chi' yed' viñ icham vinac chi' d'a spat, ix va viñ, ix yuc'an a' viñ. 20 Vanto sva eb' viñ, ix lolon Jehová d'a viñ schecab' icham vinacxo chi', ix yalani:

21 —Ix a piteja a b'a, maj a c'anab'ajej tas ix yal Jehová d'ayach, 22 yujto ix ach meltzaji, ix ach va'i, ix uc'anpax a' d'a jun lugar b'aj ix yal Jehová to max yal-laj. Yuj chi' jun, mañ ol mucchaj a nivanil b'aj mucan eb' a mam icham, xchi viñ icham vinac chi' d'a viñ.

23 Ayic ix lajvi sva'i yed' yuc'an a' viñ schecab' Dios ix cot d'a Judá chi',

ix yac'anoch stz'uum jun noc' sb'uru viñ icham vinac chi', ix yac'an noc' viñ d'a viñ schecab' Dios chi'. **24** Ix pax viñ schecab' Dios chi', palta axo d'a yol b'e ix elta jun noc' choj d'a viñ, ix miljicham viñ yuj noc'. Ata' ix can telan snivanil viñ, axo noc' b'uru yed' noc' choj chi', ayec' noc' d'a stz'ey snivanil viñ chi'. **25** Ay juntzañ eb' viñ vinac ix ec' ta', ix yilan eb' viñ to telanec' snivanil jun chamnac d'a yol b'e chi', axo noc' choj chi' ayec' noc' d'a stz'ey. Ix b'at eb' viñ b'aj cajan viñ icham vinac schecab' Dios chi', ix yalan eb' viñ tas ix yil eb' viñ d'a yol b'e chi'. **26** Ayic ix yab'an viñ icham vinac chi', viñ ix b'at ic'an meltzaj viñ schecab' Dios d'a yol b'e chi', ix yalan viñ: Aton viñ schecab' Dios maj c'anab'ajan tas ix yal Dios chi', yuj chi' ix ac'jioch viñ d'a yol sc'ab' noc' choj chi', ix tzil-chitajb'at viñ yuj noc', icha ix aj yalan Jehová, xchi viñ.

27 Ix yalan viñ d'a eb' yuninal to syac'och stz'uum junoc noc' b'uru eb'. Ix yac'anoch stz'uum noc' eb'. **28** Ix b'at viñ icham vinac chi', ix c'och viñ b'aj telan ec' snivanil viñ schecab' Dios chi' d'a yol b'e chi'. A noc' b'uru yed' noc' choj chi', ayec' noc' d'a stz'ey snivanil viñ chi'. Mantalaj jab'oc snivanil viñ schi noc' choj chi', malaj pax ix utaj noc' b'uru chi' yuj noc'. **29** Ix lajvi chi', ix yic'anq'ue vaan snivanil viñ schecab' Dios aj Judá viñ icham vinac chi'. Ix yac'an-q'ue viñ d'a yib'añ noc' sb'uru chi', ix yic'anb'at viñ d'a schoñab' chi', yic tz'och viñ d'a cusc'olal yuuj, yic smucanpax viñ. **30** A b'aj ijan ix mucji viñ icham chi', ata' ix yac'och snivanil viñ schecab' Dios chi' viñ. Ix te cus viñ yed' eb' viñ yuninal, ix

yalan eb': Ay, ach cuc'tac, ob'iltac ach, xchi eb' viñ.

31 Ayic toxo ix lajvi yac'ancanoch snivanil viñ chi' viñ icham chi', ix yalan viñ d'a eb' yuninal chi':

—Ayic ol in chamoc, ol eyac'och in nivanil b'aj ix ochcan snivanil viñ schecab' Dios tic, junñej tzeyutej-canoch in nivanil tic yed'oc. **32** Yujto yovalil ol elc'och tas ix schec Jehová yal viñ d'a jun altar d'a Betel tic yed' d'a juntzañ lugar chaañ ay d'a yol yic Samaria tic, aton b'aj syaq'uem sb'a eb' anima, xchi viñ.

33 Vach'chom ix uji juntzañ chi', palta a viñaj rey Jeroboam chi', maj yactejean masanil schuc b'eyb'al viñ, ix yac'ñejoch eb' comon anima viñ sacerdoteal d'a juntzañ comon dios d'a juntzañ lugar chaañ. Yalñej mach snib'ej viñ tz'och sacerdoteal, syac'-ñejoch yopisio eb' viñ d'a juntzañ lugar chi'. **34** Ichaton chi' ix aj yoch-ñej smul viñaj Jeroboam yed' eb' yiñ-tilal, yuj chi' ix satel eb' smasanil.

Ix yal viñaj Ahías to ol satel viñaj Jeroboam

14 ¹ A d'a jun tiempoal chi', ix ilyaan viñaj Abías yuninal viñaj Jeroboam. ² Ix yalan viñaj Jeroboam chi' d'a ix yetb'eyum icha tic:

—A ticnaic ixic d'a Silo. Ata' cajan viñaj Ahías, viñ schecab' Dios, aton viñ aljinac to a in ol in ochcan reyal d'a jun choñab' tic. Q'uexel a pichul yic vach' malaj mach ol naanoc to vetb'eyum ach. ³ Ic'b'at lajuñeoc ixim nivac pan yed' juntzañ ixim c'oxox pan yed' junoc xalu yal chab'. Ixic, c'anb'ej d'a viñ yic syalan viñ d'ayach tas ol aj viñ unin tic, xchi viñ d'a ix.

4 Icha chi' ix yutej sb'a ix. Ix sq'uexel spichul ix, ix b'at ix d'a Silo chi'. Ix c'och ix d'a spat viñaj Ahías chi'. A viñaj Ahías chi', maxtzac yal-laj yilan viñ, te icham vinacxo viñ. 5 Palta toxo ix yal Jehová d'a viñ to ol c'och ix yetb'eyum viñaj Jeroboam sc'anb'ej yuj jun yune' chuc sc'ool. Ix yalanpax Jehová d'a viñ tas ol yutoc viñ yalan d'a ix. Ix ac'ji yojtaquejel viñ to ol sq'uexel sb'a ix.

6 Ayic ix yab'an viñ sc'añ sc'och ix d'a ti' pat, ix yalan viñ:

—Ach yetb'eyum viñaj Jeroboam, ochañ, ¿tas yuj ix a q'uexel a b'a? Te cusc'olal tas ix chec'ji val d'ayach.

7 Yuj chi' meltzajañ, al d'a viñ etb'eyum chi' to a Jehová co Diosal tz'alan d'a viñ icha tic: Ix ach in siq'uelta d'a scal eb' choñab', ix ach vac'anocho yajalil d'a yib'añ eb'. 8 A in ix viq'uec' yopisio eb' yiñtilal viñaj David, ix vac'an d'ayach, palta mañ ichoc yutej'nac sb'a viñ in checab' aj David chi' tzutej a b'a. Sc'anab'ajej-nac in checnab'il viñ yed' smasanil sc'ool, a masanil tas sc'ulej'nac viñ, vach'něj d'a vichañ. 9 Palta a achxo pax tic, yelxo val te chuc tas tza c'ulej d'a yichañ juntzañxo eb' yajal ec'nac ayic mantzac ach ochi. A ach tic ix a tzuntzej val cot voval, ix a b'o juntzañ q'uen q'ueen a diosaloc, ix in a paticaneli. 10 Yuj chi' ol vac'cot yaelal d'a yib'añ eb' iñtilal. Ol in satel masanil eb' vinac d'a scal iñtilal d'a scal eb' israel tic, vach'chom checab' yaji, ma yic sb'a, mañxa junoc ol canoc. Pilan ol in satel iñtilal chi', icha tz'aj sñusjitz'a stza' noc' noc'. 11 A eb' ol cham d'a yol choñab', a noc' tz'i' ol chianb'at eb'. Axo eb' ol cham d'a spatictaquel

choñab' chi' jun, a noc' ostoc ol chi-anb'at eb', xchi Jehová.

12 A achxo pax tic ach ix, paxañ d'a a pat. Añej yic ol ach ochc'och tec'naj d'a yol sti' a choñab' ol cham viñ unin chi'. 13 Axo masanil eb' israel, ol cus eb' yuj viñ, ol smucan viñ eb', añej val jun yiñtilal viñaj Jeroboam chi' ol mucjoc, yujto añej jun chi' vach'tac val d'a yichañ Jehová co Diosal d'a scal eb' yiñtilal viñ. 14 Ato yic b'aq'uiñ ol yac'anxi-och Jehová junocxo rey d'a co cal tic, a' ol satanel masanil yiñtilal viñaj Jeroboam d'a jun c'ual chi'. 15 Ol oñ tzicub'tañaj a oñ israel oñ tic yuj Jehová, icha val tz'aj stzicub'tañaj te' velec' yuj a a'. Ol oñ ic'joquel d'a jun lum lum mañ jantacoc svach'il ac'-b'il tic d'a eb' co mam quicham. Ichato ol oñ yumjocanb'at d'a sc'axepalb'at a' Éufrates, yujto ix co b'o yechel jun comon dios scuchan Asera. Yuj chi' sco tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová d'a quib'añ. 16 A Jehová ol oñ ac'anb'at d'a yol sc'ab' junxo nación yujñej smul viñaj Jeroboam syac'och chi'. A viñ scuchb'anb'at co choñab' tic d'a chucal, xchi viñaj Ahías chi' d'a ix.

17 Ix lajvi chi' ix pax ix yetb'eyum viñaj Jeroboam chi', ix c'och ix d'a Tirsa. A val yoche'och ix d'a yol sti' spat, ix cham viñ unin chi'.

18 Masanil eb' israel ix mucan viñ, ix och eb' d'a cusc'olal yuj viñ icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Ahías schecab'.

19 A juntzañxo yab'ixal viñaj rey Jeroboam, ayic ix yac'an oval viñ yed' juntzañxo tas ix sc'ulej viñ d'a yol stiempoal, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

20 A viñaj Jeroboam chi', 22 ab'il ix

yac' reyal viñ. Axo yic ix cham viñ, a jun viñ yuninal viñ scuchan Nadab ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Roboam reyal d'a Judá
(2Cr 12.1-16)

21 A d'a Judá ix yac' reyal viñaj Roboam yuninal viñaj Salomón. **41** ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. **17** ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén, aton val jun choñab' chi' ix siq'uel Jehová d'a scal masanil choñab' d'a yol yic Israel yic tz'och ejmelal d'ay ta'. Naama sb'i ix snun viñ, amonita ix.

22 A viñaj Roboam chi' yed' eb' aj Judá, te chuc tas ix sc'ulej eb' d'a yichañ Jehová. Ix ste tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová eb' d'a yichañ tas sc'ulejnac eb' smam yicham eb', **23** yujto ix laj sb'oxi juntzañ lugar chaañ eb', aton b'aj tz'och eb' ejmelal yed' pax d'a yichtac te te' c'ayum xiil. Ix laj sb'oanpaxq'ue q'uen q'ueen eb' yechel comon dios Asera. **24** Ay pax eb' viñ vinac ix c'ulan ajmulal yed' yetvinaquil yic tz'och eb' ejmelal d'a scomon diosal chi'. Ix sb'eyb'alej ajmulal eb' te yajb'entac, icha sc'ulejnac eb' ch'oc choñab'il yic'naquel Jehová d'a yichañ eb' israel chi'.

25 Ayic yoilxo ab'il yoch viñaj Roboam chi' reyal, ix javi viñaj Sisac sreyal Egipto yac' oval d'a Jerusalén. **26** Ix yic'anb'at masanil b'eyumal viñ ay d'a stemplo Jehová, masanil b'eyumal ay d'a spalacio viñ rey yed' masanil juntzañ q'uen maclab' jul-lab' nab'a oro b'ob'ilcan yuj viñaj Salomón. **27** Ix lajvi chi', axo q'uen bronze ix schec b'ojoc viñaj Roboam chi' sq'uexuloc juntzañ maclab' jul-lab' nab'a oro chi', ix yac'ancan viñ d'a eb' yajalil eb' soldado ayoch

stañvumaloc sti' spalacio viñ. **28** Juntaquel sb'at viñ rey chi' d'a stemplo Jehová, a eb' soldado chi', syic'b'at q'uen maclab' jul-lab' chi' eb', axo smeltzajxi eb' syac'anxican q'uen eb' d'a yed'tal.

29 A yab'ixal juntzañxo tas sc'ulejnac viñaj Roboam chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal masanil eb' viñ sreyal Judá.

30 Ayñej oval d'a scal viñaj Roboam yed' viñaj Jeroboam. **31** Ayic ix cham viñaj Roboam chi', ix mucji viñ b'aj mucan eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj David. Naama sb'i ix snun viñ, amonita ix. Ix lajvi chi' axo jun yuninal viñ scuchan Abiam ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Abiam reyal d'a Judá
(2Cr 13.1-22)

15 ¹ Ayic **18** ab'ilxo yoch viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat reyal d'a Israel, ix och viñaj Abiam reyal d'a Judá. **2** Oxe' ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén. Maaca sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Abisalom. **3** A viñaj Abiam chi', ix sb'eyb'alej chucal viñ icha ix sc'ulej viñ smam viñ. Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová sDiosal. Maj sc'anab'ajej Jehová viñ d'a smasanil sc'ool icha sc'ulejnac viñaj rey David, aton viñ smam icham viñ. **4** Palta yujto xajan viñaj rey David chi' yuj Jehová, yuj chi' maj satcanel yiñtilal viñ. Ixto ochcan yiñtilal viñ chi' reyal d'a Jerusalén. Añejtona' ix scolcanel jun choñab' chi' Jehová, **5** yujto te vach' yutejnac sb'a viñaj rey David chi' d'a yichañ. Mañ yic'nacoquel spensar viñ d'a tas yalnac Jehová chi', añej val smul viñ ochnac aton yuj tas ajnac smilan viñaj Urías hitita viñ.

6-7 A viñaj Abiam chi', ix yac'ñej oval viñ yed' viñaj Jeroboam chi', icha sc'ulejñac viñaj Roboam smam viñ. A yab'ixal viñaj Abiam chi' yed' masanil tas sc'ulejñac viñ, tz'ib'ab'il-can b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. 8 Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David, axo jun viñ yuninal viñ scuchan Asa ix och-can reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Asa reyal d'a Judá
(2Cr 14.1-5; 15.16-19)

9 A viñaj Asa, ix schael yich viñ yac'an reyal d'a Judá, a val yic 20 ab'il yoch viñaj Jeroboam chi' reyal d'a Israel. 10 A viñaj Asa chi', 41 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Maaca sb'i ix snun chichim viñ, yisil ix viñaj Abisalom.

11 Te vach' tas ix sc'ulej viñaj rey Asa chi' d'a yichañ Jehová, icha val ix sc'ulej viñaj rey David smam icham viñ. 12 Ix spechel masanil eb' viñ vinac viñ d'a yol smac'b'en chi', aton eb' viñ sc'ulan ajmulal yed' yetvinaquil d'a juntzañ lugar b'aj tz'och ejmelal. Masanil juntzañ yechel comon dios ix sb'o eb' smam yicham viñ, ix laj satpaxel viñ. 13 Ix yiq'uel snivanil yelc'och ix snun chichim viñ, aton ix Maaca. Ix schecpax viñ mac'jocpoj jun yechel Asera yajb'entac yac'nac b'o ix snun chichim chi', ix schecan ñusjoctz'a viñ d'a sti' a' Cedrón. 14 Vach'chom maj yiq'uel viñ masanil juntzañ lugar yic ejmelal d'a juntzañ lugar chaañ, palta te vach' ix yutej spensar viñ d'a yichañ Jehová d'a masanil tiempo. 15 Ix yac'anpax-canoch q'uen oro viñ yed' q'uen plata b'aj sic'chajcan tas tz'ac'ji yicoc Jehová yed' juntzañox

yamc'ab' ix yac'can viñ smam viñ yed' pax juntzañ ix sb'o viñ.

Junñej ix yutej sb'a viñaj Asa yed' viñaj Ben-adad
(2Cr 16.1-10)

16 Ayñej oval d'a scal viñaj Asa sreyal Judá yed' viñaj Baasa sreyal Israel. 17 Ix cot viñaj Baasa yac' oval d'a Judá, ix och ijan viñ sb'oan scuar-tel d'a choñab' Ramá, yic smacan b'e viñ yic vach' mañxa mach syal sc'och d'a Judá chi'. 18 Yuj chi', axo viñaj Asa chi' ix ic'anelta masanil q'uen oro yed' q'uen plata sic'b'iltocan d'a yol stemplo Jehová yed' d'a spalacio viñ. Ix schecanb'at eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ yic sb'at yac'ancan q'uen chi' eb' d'a viñaj Ben-adad sreyal Siria cajan d'a Damasco, aton viñ yuninal viñaj Tabrimón, yixchiquin viñaj Hezión. A yed' q'uen tumin chi', ix yalanb'at viñ d'a viñaj Ben-adad chi' icha tic: 19 Co b'o junoc co trato, icha sc'ulejñac eb' co mam quicham. Tic svac'b'at q'uen oro yed' q'uen plata in silab'oc d'ayach. Ac' lajvoc a trato yed' viñaj Baasa sreyal Israel yic ol yactej viñ yac'an oval ved'oc, xchib'at viñaj Asa chi'.

20 Ix scha sc'ol viñaj Ben-adad chi' tas ix yalb'at viñaj rey Asa chi', yuj chi' ix scheccot eb' soldado viñ yac' oval d'a yol yic Israel. Aton juntzañ choñab' tic ix yac' ganar eb' soldado viñ chi': Ijón, Dan, Abel-bet-maaca yed' masanil Cineret yed' masanil smac'b'en Neftalí. 21 Ayic ix yab'an viñaj Baasa icha chi', ix yactan viñ sb'oanq'ue choñab' Ramá, ix meltzaj viñ d'a choñab' Tirsá. 22 Yuj chi' ix smolb'ej masanil eb' viñ aj Judá viñaj rey Asa chi', mañxa junoc mach maj

c'ochoc. Ix yic'ancot jantac q'uen q'ueen eb' yed' te te', aton juntzañ chi' van yac'anoch viñaj Baasa yic sb'oanq'ue choñab' Ramá chi'. Axo yed' juntzañ chi' ix sb'oq'ue scuartel viñaj rey Asa chi' d'a choñab' Geba d'a yol yic Benjamín yed' d'a choñab' Mizpa.

A schamel viñaj rey Asa
(2Cr 16.11-14)

23 A jantacto yab'ixal viñaj Asa, juntzañ oval ix yac' ganar viñ, masanil tas ix sc'ulej viñ yed' juntzañ choñab' ix sb'oq'ue viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá.

Axo yic ichamxo viñ, ix och jun yab'il d'a yoc viñ. **24** Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj rey David b'aj mucan eb' smam yicham. Axo viñ yuninal viñ scuchan Josafat ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Nadab reyal d'a Israel

25 Ayic schab'ilxo ab'il yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaañel yich viñaj Nadab yuninal viñaj Jeroboam yac'an reyal d'a Israel, chab' ab'il ix yac' reyal viñ. **26** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A sb'eyb'al viñ smam viñ ix sb'eyb'alej, aton viñ cuchb'annachb'at eb' israel d'a chucal. **27-28** Palta axo viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías yiñtilal Isacar ix och ajc'olal d'a viñaj Nadab chi'. Ayic ix yac'an oval viñaj Nadab yed' eb' soldado Israel d'a choñab' Gibetón, d'a yol yic eb' filisteo, ata' ix miljicham viñ yuj viñaj Baasa chi'. Yuj chi' ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaañel yich viñaj Baasa chi' yac'an reyal d'a choñab' Israel. **29** Añej val yic ix och

viñ reyal chi', ix smilancham masanil yiñtilal viñaj Jeroboam chi' viñ, pilan ix cham eb' yuj viñ, mañix junoc eb' ix cani, icha yalnaccan viñaj Ahías schecab' Jehová aj Silo. **30** Ix uji jun tic yuj smul viñaj Jeroboam ix yac'ochi ayic ix scuchb'anb'at eb' yetisraelal viñ d'a chucal. Yuj chi' ix stzuntzajcot yoval sc'ol Jehová sDiosal choñab' Israel yuj viñ.

31 A jantacto yab'ixal viñaj Nadab yed' masanil tas ix sc'ulej, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. **32** Ix ochñej oval d'a scal viñaj Asa sreyal Judá yed' viñaj Baasa sreyal Israel.

Ochnac viñaj Baasa reyal d'a Israel

33 Ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaañel yich viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías yac'an reyal d'a Israel, d'a choñab' Tirsá. **24** ab'il ix yac' reyal viñ.

34 Masanil tas ix sc'ulej viñ, te chuc d'a yichañ Jehová, icha sc'ulejnac viñaj Jeroboam, aton viñ cuchb'annachb'at eb' israel d'a chucal.

16 ¹ Ix lajvi chi', ix lolon Jehová d'a viñaj Jehú, yuninal viñaj Hanani, yic b'at yalan viñ d'a viñaj Baasa icha tic: **2** Te malaj elc'ochi, palta ach vic'chaañ, ix ach vac'anoch yajalil d'a in choñab' Israel tic, palta axo sb'eyb'al viñaj Jeroboam tza b'eyb'alej. Ix a cuchb'anb'at in choñab' tic d'a chucal, yuj chi' ix e tzuntzejcot yoval in c'ool yuj e chucal chi'. **3** Yuj chi' ach Baasa, ol ach in satel yed' masanil iñtilal, icha ix vutej in satanel yiñtilal viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat. **4** Yalñej mach eb' a c'ab' oc ol cham d'a yoltac choñab', a noc' tz'i' ol chianb'at eb', axo eb' ol cham d'a caltac

te', a noc' ostoc ol chianb'at eb', xchi Jehová, xchi viñaj Jehú chi'.

5 A jantacto yab'ixal viñaj Baasa chi' yed' jantac oval ix yac' ganar viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. 6 Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Tirsa, axo jun viñ yuninal viñ scuchan Ela ix ochcan reyal sq'uexuloc.

7 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Jehú schecab', aton viñ yuninal viñaj Hanani, tastac yaelal ol javoc d'a yib'añ viñaj Baasa yed' eb' yiñtilal yed' sc'ab' yoc, yujto te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. Yuj chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ol Jehová chi' viñ, icha sc'ulejnac viñaj Jeroboam. Ix cotpax yaelal d'a yib'añ viñ yujto ix satel yiñtilal viñaj Jeroboam chi' viñ.

Ochnac viñaj Ela yed' viñaj Zimri reyal d'a Israel

8 Ayic 26 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñaj Ela yuninal viñaj Baasa yac'an reyal d'a Israel d'a choñab' Tirsa. Chab' ab'il ix yac' reyal chi' viñ. 9 Ay jun viñ Zimri sb'i, yajal viñ d'a nañal eb' soldado tz'ec' yed' carruaje yic oval, a viñ ix och ajc'olal d'a viñaj Ela chi'. Ay jun c'ual ayec' viñaj Ela chi' d'a Tirsa, d'a spat viñaj Arsa, viñ tz'ilan spalacio viñ rey. Axo ix aji, ix yuc' añ viñ rey chi', ix q'ue añ d'a sjolom viñ. 10 Elañchamel ix c'och viñaj Zimri chi', ix smilancham viñ rey chi' viñ, axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Ix uji jun tic ayic 27 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal d'a Judá.

11 Añej val yic ix och viñaj Zimri chi' reyal, ix smilancham masanil yiñtilal viñaj Baasa chi' viñ. Mañxa junoc vinac ix cani, mañxa pax junoc

sc'ab' yoc viñ, ma junoc yamigo viñ ix cani. 12 Icha val chi' ix aj satel masanil yiñtilal viñaj Baasa chi', icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Jehú yuj viñaj Baasa chi'. 13 A tas ix sc'ulej viñaj Baasa chi' yed' viñaj Ela yuninal viñ, ix och smul eb' viñ yuj scuchb'anb'at eb' israel yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Yuj chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ool Jehová eb'.

14 A jantacto yab'ixal viñaj Ela chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

15 Ayic 27 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñaj Zimri yac'an reyal d'a Tirsa, palta uqueñej c'ual ix yac' reyal chi' viñ. A d'a juntzañ c'ual chi' ayec' eb' soldado yic Israel yac' oval d'a Gibetón d'a yol yic eb' filisteo. 16 Axo yic ix yab'an eb' soldado chi' to ix mil-jicham viñ rey yuj viñaj Zimri, yuj chi' val d'a jun c'u chi' ix yac'anoch viñaj Omri eb' sreyaloc, aton viñ yajalil eb'. 17 Yuj chi' ix yactej viñaj Omri chi' yac'an oval yed' eb' soldado d'a Gibetón chi', axo d'a choñab' Tirsa ix c'och eb' yac' oval.

18 Axo ix yilan viñaj Zimri chi' to van yac'ji ganar jun choñab' chi', ix och viñ d'a yol scuartel d'a yol spalacio, ix yac'anoch sc'ac'al viñ. Icha chi' ix aj scham viñ. 19 Icha chi' ix aji yujto te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, to a val sb'eyb'al viñaj Jeroboam viñ cuchb'annac'b'at eb' yetisraelal d'a chucal, a ix sb'eyb'alej viñ.

20 A jantacto yab'ixal viñaj Zimri chi' yed' tas ix snachaañ viñ d'a spatic viñaj Ela, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

**Ochnac viñaj Omri reyal
d'a Israel**

21 Ix spoj sb'a choñab' Israel, cha poj ix aj eb': Jun macañ eb', a viñaj Tibni yuninal viñaj Ginat snib'ej eb' tz'och reyal. Axo junxo macañ eb', ix can eb' yed' viñaj Omri. **22** Axo ix aji, a eb' ix can yed' viñaj Omri chi', más jelan eb' d'a yichañ eb' ix och yed' viñaj Tibni chi', yuj chi' ix miljicham viñaj Tibni chi' yuj eb', axo viñaj Omri chi' ix ochcan reyal.

23 Ayic 31 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñaj Omri chi' yac'an reyal d'a Israel. **12** ab'il ix yac' reyal viñ, vaque' ab'il ix ec' viñ d'a Tirsas. **24** Ix lajvi chi' ix smanan jun lum tzalan viñ d'a Samaria d'a viñaj Semer. Nañal schab'il quintal q'uen plata ix yac' viñ stojoloc luum. Axo ta' ix sb'oq'ue jun choñab' viñ, Samaria ix yac' viñ sb'iej, yujto Semer sb'i viñ b'aj ix sman lum luum chi' viñ.

25 A tas ix sc'ulej viñaj Omri chi', te chuc d'a yichañ Jehová, ec'b'al schucal d'a yichañ juntzañxo eb' viñ rey ec'nac. **26** Ix sb'eyb'alej sb'eyb'al viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat viñ, viñ cuchb'annac'b'at eb' yetisraelal d'a chucal yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, yuj chi' stzuntzejnaccot yoval sc'ool Jehová Dios eb'.

27 A jantacto yab'ixal viñaj Omri yed' tas ix sc'ulej yed' tastac ix yac' ganar viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. **28** Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Samaria, axo jun viñ yuninal viñ scuchan Acab ix ochcan reyal sq'uexuloc.

**Ochnac viñaj Acab reyal
d'a Israel**

29 Ayxo 38 ab'il yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ayic ix och viñaj Acab yuninal viñaj Omri reyal d'a Israel. **22** ab'il ix yac' reyal viñ d'a choñab' Samaria. **30** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, ec'b'al chucal ix sc'ulej viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ rey ec'nac. **31** Malaj yalan sb'eyb'al viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat d'a viñ. Ec'b'al te chuc tas ix sc'ulej viñ chi', ix yic' ix Jezabel yisil viñaj Et-baal sreyal Sidón viñ yetb'eyumoc, ix ochpax viñ ejmelal d'a jun comon dios scuch Baal. **32** Ix sb'oq'ue stemploal Baal chi' viñ yed' jun altar d'a Samaria. **33** Ix sb'oanpaxq'ue jun yechel comon dios scuch Asera viñ. Ix ste tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová sDiosal Israel viñ, yujto ec'b'al chuc ix sc'ulej viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ sreyal Israel ec'nac.

34 Ayic ayoch viñaj Acab chi' reyal, axo viñaj Hiel aj Betel ix b'oanxiq'ue choñab' Jericó. Ayic ix yac'anxiem yich jun choñab' chi' viñ, ix cham jun sb'ab'el yuninal viñ scuch Abiram. Axo yic ix och spuertail, ix cham viñaj Segub slajvub' yuninal viñ. Ix elc'och icha tas yalnaccan Jehová d'a viñaj Josué yuninal viñaj Nun.

**Yalnac viñaj Elías
to mañxo ol yac' ñab'**

17 ¹ Ay jun viñ schecab' Dios scuchan Elías aj Tisbe d'a yol yic Galaad. A viñ ix alan d'a viñaj rey Acab icha tic: A in tic schecab' in Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a val d'a yichañ Jehová svalcan d'ayach to mañxo ol yac'laj ñab' d'a jaye' ab'il tic, malaj jab'oc yal ac'val

ol emoc, masanto a in ol val junelxo, xchi viñ. ^b

2 Ix lajvi chi' ix yalan Jehová d'a viñaj Elías chi' icha tic:

3 —Elañ d'a tic, b'at c'ub'ejcanel a b'a d'a sch'olanil sti' a' Querit, aton a' sc'ochcan d'a a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u. 4 A jun a a' chi' ol uq'uej, a inxo ol val d'a noc' joj yic ol b'at noc' yac'can a vael, xchi d'a viñ.

5 Ix sc'anab'ajej viñaj Elías tas ix yal Jehová chi', ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ d'a sch'olanil sti' a' Querit chi'.

6 Junjun q'uiñib'alil yed' junjun yem-c'ualil syic'anb'at svael viñ noc' joj chi' yed' schib'ej, axo jun a a' chi' syuc' viñ. 7 Palta ix c'och stiempoal ix tup a a' chi' yujto maxtzac yac'laj ñab'.

A viñaj Elías yed' ix aj Sarepta

8 Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Elías chi':

9 —Elañ d'a tic, ixiccan d'a choñab' Sarepta d'a yol yic Sidón, tzach can ta' junoc tiempoal. Toxo ix val d'a jun ix ix chamnaxo yet-b'eyum to a ix ol ac'an a vael, xchi d'a viñ.

10 Ix el viñaj Elías chi', ix b'atcan viñ d'a Sarepta chi'. Ayic ix c'och viñ d'a sti' choñab', ix yilanb'at jun ix ix viñ, chamnaxo yetb'eyum ix, van smolan chab' te' b'olob' ix. Ix yavtan-cot ix viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Mamax el d'a a c'ool, b'at ic' junoc vaso a' vuq'uej, xchi viñ.

11 Vanxo sb'at ix yic'cot a', ix avajxi viñ d'a ix:

—Tzin tevipax d'ayach to tzic'cot jab'oc pan in va'a, xchi viñ.

12 Ix tac'vi ix:

—Val d'a yichañ Jehová a Diosal svala', malaj jab'oc ixim pan b'ob'il vuuj, axoñej val jun b'ech jab' varina yaab'ilcan vuj d'a yol jun xalu yed' jab' vaceite ay d'a yol yed'tal. Añej ol in c'ochxoc yed' chab' in b'olob' tic, ol in vach' b'oan jab' varina chi' in va yed' tzun vune' tic, ol lajvoc chi', ol co tañvan cham co b'a yuj vejel, xchi ix.

13 Ix yalan viñaj Elías chi' d'a ix icha tic:

—Mañ ach xivoc. Ixic, b'at b'o ixim icha ix aj alan chi', palta to tza b'ab'laj b'oaj junoc vic d'a jab' harina chi', tzic'ancot d'ayin, slajvi chi' ol a b'oan ic ol a va yed' viñ unin chi'.

14 Yujto toxo ix yal Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic to mañ ol lajvoc jab' harina ayem d'a yol a xalu chi' yed' jab' aceite ayem d'a yol yed'tal chi', masanto yic ol yac'anxicot ñab' Jehová, xchi viñ d'a ix.

15 Ix lajvi chi', ix b'at ix sb'o icha ix aj yalan viñ chi'. Jantacñej tiempo ix yac' jun vejel chi', ix va viñ yed' ix yed' pax eb' ayec' yed' ix d'a spat chi'. 16 Maj lajviel-laj jab' yarina ix chi' yed' jab' yaceite chi', icha ix aj yalan viñaj Elías chi' yuj Jehová.

17 Ix ec' jun tiempoal, ix ilyaan jun yune' ix chi'. Te ov ix aj jun sya-elal chi', ix chami. 18 Ix yalan ix d'a viñaj Elías chi' icha tic:

—Ach schecab' Dios, ¿tas alan ic d'ayin? ¿Tom yuj snachajcot in mul yed' scham tzun vune' tic, yuj chi' ach javi? xchi ix.

19 —Ic'cot viñ une' chi' d'ayin, xchi viñaj Elías chi' d'a ix.

^b 17.1 A jun tic sch'oxani to a Jehová tz'ac'anem ñab', mañoc comon dios scuchan Baal. Icha yalan eb' to a Baal sdiosal eb' chi' ac'um yaxilal.

Ix schaanec' viñ unin chi' viñ d'a ix, ix yic'anq'ue viñ d'a yol scuarto, ix yac'anec' jichan viñ d'a sat sch'at. **20** Val chi' ix yalan viñ d'a Jehová icha tic: Mamin Jehová in Diosal, ¿tas yuj tzac'cot cusc'olal d'a yib'añ ix ix tz'ac'an in posado tic, tza chaan cham viñ yune' ix tic? xchi viñ.

21 Ix lajvi chi', oxel ix b'at lachan viñ d'a yib'añ viñ unin chi', ix yalan viñ d'a Jehová: Mamin Jehová in Diosal, tzin c'an d'ayach to tzac'xi sq'uinal viñ unin tic, xchi viñ.

22 Ix yab'an Jehová tas ix yal viñ chi', ix jax sc'ool viñ unin chi'.

23 Elañchamel ix yiq'uemta viñ unin chi' viñ b'aj aycan ix snun chi', ix yac'anxi viñ d'a ix, ix yalan viñ:

—Inab'i, toxo ix jax sc'ool viñ une' tic, xchi viñ.

24 Ix yalan ix d'a viñ:

—A ticnaic svac'och d'a in c'ool to yel schecab' ach ton Jehová Dios, a tas schec ala', tz'elñej'ochi, xchi ix.

A viñaj Elías yed' viñaj Abdías

18 ¹ Ix ec'b'at ox'e' ab'il, ix lolonxi Jehová d'a viñaj Elías chi' icha tic: B'at ch'ox a b'a d'a viñaj Acab yujto ol vac'xib'at q'uinal ñab', xchi d'a viñ.

² Ix b'at viñ sch'ox sb'a d'a viñaj rey Acab chi'. A d'a Samaria te ov yac'an vejel. ³⁻⁶ A viñaj Acab chi' ix avtan viñaj Abdías, viñ ayoch yilumaloc spalacio viñ. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Coñ, b'at co say quila', tope ay b'aj ay a a' d'a yol co macb'en tic, b'aj sco say jab'oc yañ noc' co chej, yic mañ ol cham noc' yuj vejel, xchi viñ. Yuj chi' ix spoj sb'a eb' viñ, ch'occh'oc b'aj ix b'atcan junjun eb' viñ.

A viñaj Abdías chi', ayñej xivc'olal viñ d'a Jehová. A d'a yalañtaxo, ayic ix schecan ix Jezabel yetb'eyum viñaj Acab chi' to smiljicham eb' viñ schecab' Jehová, a viñaj Abdías chi' ix c'ub'anel 100 eb' viñ schecab' Jehová chi'. Chab' macañ ix aj eb' viñ yuj viñ, 50 tac ix aj eb' viñ. Ix b'at viñ sc'ub'ejel eb' viñ d'a yol chab' q'uen ñaq'ueen, axo viñ sb'at ac'an tas sva eb' viñ yed' tas syuq'uej eb' viñ d'a jun tiempoal chi'. ⁷ Ayic van yec' viñaj Abdías sayoj yañ chej chi', ix schalaj sb'a viñ yed' viñaj Elías chi'. Ayic ix yilanoch viñaj Elías chi' viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ, ix yalan viñ:

—Mamin, ¿toc a ach tic Elías ach? xchi viñ.

8 —I' a in toni. Ixic al d'a viñaj Acab to ayinec' d'a tic, xchi viñaj Elías chi'.

9 Ix tac'vi viñaj Abdías chi':

—¿Tas in mul yuj chi' tzin ac'och d'a yol sc'ab' viñaj Acab yic tzin smilancham viñ? **10** D'a yichañ Jehová co Diosal sval d'ayach to malaj junoc nación b'aj maj ach sayji-ec' yuj viñ rey chi'. Ayic ix yalan eb' viñ rey chi' to malaj ach ayach ec' d'a yol smacb'en eb' viñ, ix yalan viñaj Acab chi' to syac' sti' eb' viñ tato yel malaj ach ayach ec' ta'. **11** Axo tic-naic tzalan d'ayin to sb'at val d'a viñ rey chi' to ayach ec' d'a tic. **12** Axom ol ajoc, añej yic tzin el d'a a tz'ey tic, axo Yespíritu Dios ol ach ic'anb'atoc. Ma chequel b'ajtom ol ach c'ochoc, axo yic ol in c'och val d'a viñaj Acab chi', ol cot viñ ach saya'. Tato mañox ach ayoc ec' d'a tic, axom in smilancham viñ chi' uuj. A in a checab' in tic, yictax quelem into ayñej in xivc'olal d'a Jehová. **13** ¿Tom manta

mach tz'alan d'ayach tas ix aj in colan eb' viñ schecab' Jehová d'a ix Jezabel ayic van smiljicham eb' viñ yuj ix? Ix in c'ub'ejel 100 eb' viñ d'a yol chab' q'uen ñaq'ueen, 50 tac ix vutej in c'ub'anel eb' viñ, ix vac'an tas sva eb' viñ yed' tas ix yuq'uej eb' viñ. **14** Axo ticnaic tzalani to sb'at val d'a viñ rey chi' to ayachec' d'a tic, axom in smilancham viñ chi', xchi viñ.

15 Ix yalan viñaj Elías chi':

—Val d'a yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil sval d'ayach, jun svac' ser-vil to a d'a jun c'u tic yovalil tzin lolon yed' viñaj Acab chi', xchi viñ.

16 Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Abdías chi' yal d'a viñaj rey Acab chi'. Axo yic ix yab'an jun chi' viñaj Acab chi', ix cot viñ scha viñaj Elías chi'. **17** Axo yic ix ilchaj viñaj Elías chi' yuj viñ, ix yalan viñ icha tic:

—¿Tom a ach van ixtan choñab' Israel tic? xchi viñ.

18 Ix tac'vi viñaj Elías chi' d'a viñ icha tic: Mañoc in laj van vixtan jun choñab' tic, palta a ach yed' masanil eb' a c'ab' oc, yujto ix eyactejan schecnab'il Jehová. Axo d'a comon dios Baal tzex och ejmelal. **19** A tic-naic, checb'at yic'umal eb' quetisra-elal yed' 450 eb' viñ schecab' Baal yed' pax 400 eb' viñ schecab' ix dios Asera, aton eb' viñ tz'ac'ji va yuj ix Jezabel. Ol in chalaj in b'a yed' eb' viñ d'a jolom vitz Carmelo, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

A viñaj Elías yed' eb' viñ schecab' Baal

20 Yuj chi' ix schecan viñaj Acab chi' molb'aj masanil eb' viñ schecab' comon dios Baal d'a yol smac'b'en Israel d'a jolom vitz Carmelo. **21** Ix lajvi chi', ix c'och viñaj Elías chi' d'a

scal eb' anima chi' smasanil, ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—¿B'aq'uiñ val ol eyactejan som-soman e pensar? Tato a Jehová to yel Dios toni, añejocab' d'ay tzex och ejmelal. Tato a Baal chi' dios pax jun, añejocab' d'ay tzeyaq'uem e b'a, xchi viñ.

Axo eb' anima chi' maj tac'voclay eb'. **22** Ix yalanxi viñaj Elías chi' icha tic:

—A d'a scal masanil eb' viñ schecab' Jehová, a inxoñej pitzan in, axo pax eb' viñ yic Baal, ay 450 eb' viñ. **23** Yuj chi', iq'ueccot chavañoc noc' mam vacax, sic'lan eb' viñ schecab' Baal chi' junoc noc' yico', scotac xicanb'at noc' eb' viñ, syac'an-q'ue noc' eb' viñ d'a yib'añ te' c'atzitz, palta max yac'ochlaj sc'ac'al te' c'atzitz chi' eb' viñ. A inxo ol in b'opax junxo noc' chi', ol vac'anpax-q'ue noc' d'a yib'añ te' c'atzitz, añeja' malaj sc'ac'al ol vac'ochi. **24** Slajvi chi', ol avaj eb' viñ d'a sdiosal chi', añeja' in pax tic ol in avaj d'a Jehová in Diosal. A junoc Dios ol ac'ancot c'ac' d'a yib'añ noc' silab' chi', aton jun chi' Dios d'a yel, xchi viñ d'a eb'.

—Te vach' ton ix aj a naan chi', xchi eb' anima chi' smasanil.

25 Ix yalan viñaj Elías chi' d'a eb' viñ schecab' Baal chi' icha tic:

—Siq'uequel junoc noc' mam vacax tic tze b'oan noc', a ex ol e b'ab'laj b'oaj eyic chi' yujto tzijtum ex, palta mañ eyac'ochlaj sc'ac'al. Slajvi chi' tzex avaj d'a e diosal chi', xchi viñ.

26 Ix smilancham noc' yic eb' viñ chi', ix sb'oan noc' eb' viñ. Ix syamanoch eb' viñ yavaj d'a sdiosal chi' d'a q'uiñib'alil, añeja' yavaj eb' viñ masanto ix och chimc'uallil,

syalan eb' viñ icha tic: Tac'vañ d'ayoñ Baal, xchi eb' viñ. Sq'ue chennaj eb' viñ, tz'ec' oyoyoc eb' viñ d'a spatic altar b'aj ayq'ue silab' ix sb'o chi', malaj mach stac'vi d'a eb' viñ. 27 Axo yic ix och chime'ualil, ix syamanoch viñaj Elías chi' sb'uchvaj d'a eb' viñ:

—Más chaañ tzex avaji, yujto dios jun, tecan ay tas van sc'ulani, mato ayb'at chuljel, ma ay b'aj ayb'at schec sb'a, mato jun, vaynac, pitzequel svayañ, xchi viñ.

28 Ix ochxi ijan eb' viñ yavaj chaañ, ix laj spolan sb'a eb' viñ d'a q'uen cuchilub' yed' d'a q'uen cotac lanza, ichataxon sb'eyb'al eb' viñ, chic'tacxoñej ix aj eb' viñ. 29 Ix ec' chime'ualil, añeja' yel yav eb' viñ, sq'ue chennaj eb' viñ masanto ayic van sc'och yorail tz'ac'ji silab' d'a Jehová d'a yemc'ualil. Palta malaj mach ix ab'an tas ix yal eb' viñ chi'. 30 Yuj chi' ix yalan viñaj Elías chi' d'a eb' anima chi':

—Cotañec d'a in tz'ey tic, xchi viñ.

Ix snitzanb'at sb'a masanil eb' anima chi' d'a stz'ey viñ, ix syamanoch viñ sb'oanxiq'ue jun altar yic Jehová jub'ileli. 31 Ix yic'ancot laj-chave' q'uen q'ueen viñ, yujto icha chi' sb'isul eb' viñ yuninal viñaj Jacob, aton viñ yalnac Jehová d'ay to Israel sb'iejcani. 32 Ix sb'oan jun altar chi' viñ d'a Jehová d'a q'uen q'ueen chi', ix sjoyan jun sanja viñ d'a spatictac jun altar chi', chañe' am galón a' tz'em d'a yool. 33 Ix sb'oanq'ue te' c'atzitz viñ d'a yib'añ altar chi', ix scotac xicanb'at noc' vacax chi' viñ, ix yac'anq'ue noc' viñ d'a yib'añ te' c'atzitz chi'.

34 Ix yalan viñ:

—B'ud'ec chañeoc ch'ub' d'a a a', tze tob'anb'at a' d'a yib'añ noc' silab'

chi' yed' d'a yib'añ te' sc'atzitzal chi', xchi viñ.

Ix yalanxi viñ d'a eb' to syic'cot a' eb' d'a schaelal. Ix yic'anxicot a' eb'. Ix yalanxi viñ to syic'xicot a' eb' d'a yoxelal, ix sb'oan eb' icha tas ix yal viñ chi'. 35 Ix el yoc a' d'a spatictac altar chi', masanto ix b'ud'jican jun sanja chi'. 36 Ayic ix c'och yorail ichataxon yic tz'ac'ji silab' d'a yemc'ualil, ix snitzanoch sb'a viñaj Elías chi' d'a stz'ey altar chi', ix yalan viñ: Mamin Jehová sDiosal ach viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel. A ticnaic ojtaacajocab'eli to a ach ton co Diosal ach a oñ israel oñ tic, a inxo tic to a checab' in, a ach ix a chec in c'uulej juntzañ tic. 37 Mamin Jehová, tac'vañ d'ayin, yic vach' ol yojtaquejel juntzañ anima tic to a achñej ton Dios ach, tzic'anxi meltzaj spensar eb' d'ayach, xchi viñ.

38 Val d'a jun rato chi' ix cot copnax c'ac' d'a satchaañ yuj Jehová, ix tz'ab'at noc' silab' chi' yed' te' c'atzitz chi' yed' q'uen q'ueen yed' lum pococ, ix tupb'atpax a a' d'a yol sanja chi'. 39 Ayic ix yilan eb' anima tas ix uji chi', ix sjulanec' telnaj sb'a eb' d'a sat luum, ix laj avaj chaañ eb': Añej Jehová yel Dios toni, xchixoñej eb'.

40 Ix yalan viñaj Elías chi' d'a eb':

—Yamec eb' viñ schecab' Baal tic. Malajocab' junoc eb' viñ tz'eli, xchi viñ.

Ix yamji eb' viñ yuj eb' anima chi', ix schecan viñ ic'chajb'at eb' viñ d'a sti' a' Cisón. Ata' ix miljicham eb' viñ.

Ix lesalvi viñaj Elías yic syac'xi ñab'

41 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Elías d'a viñaj Acab icha tic:

—Ixíc, b'at va'añ, tzuc'an a', yujto van sc'añ sjavi jun nivan yaxñab' svab'i, xchi viñ.

42 Ix b'at viñaj Acab chi', ix va viñ, ix yuc'an a' viñ. Axo viñaj Elías chi', ix q'uex viñ d'a jolom vitz Carmelo chi', ix em cuman viñ ta' lesal, ix emc'och snañal sat viñ d'a scal sjolom spenec. **43** Ix yalan viñ d'a viñ schecab' icha tic:

—Q'ueañ d'a jolom vitz chi', tzach b'at q'uelan d'a yib'añ a' mar, xchi viñ.

Ix q'uec'och viñ schecab' viñ chi', ix yilanb'at viñ d'a yib'añ a' mar chi'.

Ix lajvi chi' ix jax viñ d'a viñaj Elías chi', ix yalan viñ:

—Malaj jab'oc tas ix vila', xchi viñ. Uquel ix checjib'at viñ yil yuj viñaj Elías chi'.

44 Ayic ix lajvi xid'ec' viñ d'a yuquelal chi', ix yalan viñ:

—Ay val tzin jab' asun d'a yib'añ a' mar chi', smuslaj yuj junoc co cab', xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Elías chi' d'a viñ icha tic:

—Ixíc al d'a viñaj Acab to syac' lista noc' schej viñ stoc'an carruaje yic spax viñ, tato maay, majxo ta yal sc'och viñ d'a spat yuj ñab', xchi viñ.

45 Ix q'ue viñaj Acab chi' d'a yol scarruaje yic sb'at d'a Jezreel. Vanto val sb'at viñ ix q'uec'b'iel satchañ yuj asun, ix cot ic' te ov, ix cot jun nivan yaxñab'. **46** Axo Jehová ix och yed' viñaj Elías chi', elañchamel ix stoc'-chaañ sjucan pichul viñ, ix sch'apan-q'ue viñ d'a stzec'ul snañal, ix b'at lemnaj viñ. B'ab'el sb'at viñ yuj viñaj Acab chi' masanto ix c'och viñ d'a Jezreel.

Ix b'at viñaj Elías elelal d'a Horeb

19 ¹ Ix yalan viñaj Acab d'a ix Jezabel tas ix sc'ulej viñaj Elías yed' tas ix yutej viñ smilancham eb' viñ schecab' Baal. ² Yuj chi', ix schecanb'at jun schecab' ix d'a viñaj Elías chi', ix yalanb'at ix icha tic: Aocab' eb' dios tz'ac'ancot yaelal d'a vib'añ tato manto ach cham vuuj yab' icha tic q'uec'an, icha ix utej a milancham eb' viñ schecab' in diosal chi', xchi ix.

³ Ayic ix yab'an viñaj Elías to ay smay jun chi', ix b'at viñ elelal. Ayic ix c'och viñ d'a Beerseba d'a yol yic Judá, ata' ix yactejean jun viñ schecab' viñ. ⁴ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a tz'lan luum. Jun c'ual ix b'ey viñ. Ix c'unb'i viñ, ix em c'ojan viñ d'a yich jun te' mes. Ata' ix snib'ej cham sb'a viñ. Ix yalan viñ: C'oc-b'ilxo tic Mamin. Iq'uel in q'uinal, mañ ec'b'aloclay velc'och d'a eb' in mam vicham, xchi viñ.

⁵ Ix ec' jichan viñ d'a yich jun te' chi', ix vayb'at viñ. Axo yic vaynac viñ chi', ix c'och jun ángel d'a viñ, ix tenji viñ yuuj, ix yalani: Q'ueañ vaan, va'añ, xchi d'a viñ.

⁶ Axo ix yilan viñ d'a sjolomtac, ayec' jun ixim pan c'anb'inac d'a te' tzac'ac' yed' jun xalu a a'. Ix q'ue c'ojan viñ, ix va viñ, ix yuc'an a' viñ. Ix lajvi chi' ix ec'xi jichan viñ svayi. ⁷ Ix c'ochxi jun ángel chi' d'a viñ, ix tenjixi viñ yuuj, ix yalani: Q'ueañ vaan, va'añ, yujto te najatto scan b'aj ol ach c'ochoc, xchi d'a viñ.

⁸ Ix q'ue vaan viñ, ix va viñ, ix te och yip viñ yuj tas ix sva chi'. ⁴⁰ c'u yed' ⁴⁰ ac'val ix b'ey viñ, masanto ix c'och viñ d'a lum vitz Horeb b'aj sch'oxnac sb'a Jehová d'a eb' israel.

9 Ayic ix c'och viñ ta', ix vay viñ d'a yol jun q'uen ñaq'ueen d'a jun ac'val chi'. Ix lolon Jehová d'a viñ, ix yalan icha tic: Elías, ¿tas tza c'ulej d'a tic? xchi.

10 Ix tac'vi viñ d'ay icha tic: Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ix te cot voval yuj tas tzach utaj yuj eb' vetisraelal. Yujto ix spatiquejel a trato eb', ix sjuanem altar eb', ix xicancham eb' a checab' eb'. A inxoñej ix in colchajcaneli, palta van in sayjiec' yuj eb' yic tzin smilancham eb', xchi viñ.

11 Ix yalan Jehová chi' d'a viñ: Elañ d'a chi' tzach och liñan d'a vichañ d'a jolom vitz tic, yujto ol in ec' ta', xchi d'a viñ.

Ix yac'ancot jun nivan ic' Jehová chi', ix laj poj'b'at q'uen tenam yuuj, palta mañ ayocochlaj d'a scal jun ic' chi'. Ix lajvi yec' jun ic' chi', ix yac'anpaxcot jun quixcab'. Palta añeja' mañ ayocochlaj d'a scal jun quixcab' chi'. **12** Ix lajvi yec' jun quixcab' chi', ix yac'anpaxcot jun c'ac', añeja' malaj Jehová chi' ayoch d'a scal jun c'ac' chi'. Ayic ix lajvi yec'b'at jun c'ac' chi', ix yab'an jun lolonel viñaj Elías chi', te c'ununi ix aj yalani. **13** Ayic ix yab'an viñ chi', ix smusan sat viñ yed' jun spichul jucan, ix elta viñ, ix aj liñan viñ d'a sti' q'uen ñaq'ueen chi', ix yab'an jun lolonel chi' viñ, ix yalani: Elías ¿tas tza c'ulej d'a tic? xchi.

14 Ix tac'vi viñ: Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ix te cot voval yuj tas ix ach utaj yuj eb' vetisraelal, yujto ix spatiquejel a trato eb'. Ix sjuanem altar eb', ix xicancham eb' a checab' eb'. A inxoñej ix in colchajcaneli, palta van in sayjiec' yuj eb' yic tzin smilancham eb', xchi viñ.

15 Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic: Ixic, meltzajañ d'a b'e b'aj ach coti, slajvi chi' tzach b'at d'a tz'inan lum yic Damasco. Ayic ol ach c'och ta', tza sic'canel viñaj Hazael yic ol och viñ reyal d'a Siria. **16** Axo viñaj Jehú yiñtilal viñaj Nimsi tza sic'paxcaneli yic ol och viñ sreyaloc Israel. Axo viñaj Eliseo yuninal viñaj Safat aj Abel-mehola, tza sic'canel viñ yic ol och viñ in checab'oc a qu'uxuloc. **17** A tas ol ujoc, a mach ol colchajcanel d'a yol sc'ab' viñaj Hazael, axo viñaj Jehú ol milanchamoc. Axo mach ol colchajcanel d'a yol sc'ab' viñaj Jehú chi', axo pax viñaj Eliseo ol milanchamoc. **18** Palta ayto uque' mil eb' israel chi' sic'b'ilcanel vuuj, maj ochlaj eb' ejmelal d'a Baal, maj stz'ub'pax etlalaj eb', xchi Jehová chi'.

Ix avtaj viñaj Eliseo

19 Ix meltzaj viñaj Elías chi' d'a jun lugar chi', ix ja viñ b'aj ayec' viñaj Eliseo yuninal viñaj Safat. Van sd'ocvi lum viñ yed' lajchave' mojañ noc' mam vacax. A viñ ed'jinac noc' tzac'anto sb'ati. Ix c'och viñaj Elías chi' d'a stz'ey viñ, ix yac'anb'at jun sjucan pichul viñaj Elías chi' d'a yib'añ viñ. **20** D'a jun rato chi' ix yac-tancan noc' vacax viñaj Eliseo chi', ix och tzac'an viñ yuj viñaj Elías chi', ix yalan viñ icha tic:

—Cha in b'ati, b'at valcan quilcob'a d'a in mam in nun, tzin tz'ub'ancanelta sti' eb' yic tzin pucancan in b'a yed' eb'. Slajvi chi', tzin och tzac'an uuj, xchi viñaj Eliseo chi'.

—Syal a b'ati, mañ vanoc ach vac'an pural, xchi viñaj Elías chi'.

21 Ix b'at viñaj Eliseo chi', ix smilan chavañ noc' vacax chi' viñ.

Axo yed' te' yugo ayoch d'a noc' ix sb'ol schib'ejal noc' viñ, ix yac'an va eb' anima smunlaj yed' viñ chi'. Ix lajvi chi' ix och tzac'an viñ yuj viñaj Elías chi'.

Ix ac'ji ganar eb' sirio yuj eb' israel

20 ¹ A viñaj Ben-adad sreyal Siria, ix smolb'ej masanil eb' soldado viñ. Ay pax 32 eb' viñ rey junñej ix yutej sb'a yed' viñ yed' pax schej eb' viñ yed' scarruaje eb' viñ yic oval. Ix javi eb' viñ yac' oval d'a choñab' Samaria, ix och oyan eb' viñ d'a spatic jun choñab' chi'.

² Ix yac'ancot schecab' eb' viñ d'a viñaj Acab sreyal Israel, ix yalan eb' viñ icha tic: A viñaj Ben-adad ix oñ checancot ul cala': ³ Vic yaj masanil a b'eyumal, eb' ix etb'eyum te vach' yed' eb' uninal te vach', xchicot viñ, xchi eb' checab' chi'.

⁴ Ix yalanb'at viñaj Acab chi' d'a viñ icha tic: Mamin rey, ujocab' icha ix al chi'. A in tic yed' masanil tastac ay d'ayin icocab'i, xchib'at viñ.

⁵ Ix jaxpax eb' checab' chi' d'a viñaj Acab chi', ix yalanxi eb' icha tic: Icha tic ix yutej viñaj Ben-adad yalanxicoti: Toxo ix valb'at d'ayach to vic yaj masanil a b'eyumal, eb' ix etb'eyum yed' pax eb' uninal. ⁶ Añej-tona' yab' icha tic q'uic'an, svac'an-b'at eb' yajalil eb' in soldado yic sb'at yilan eb' masanil tas ay d'a yol a palacio yed' yoltac spat eb' viñ ayoch yajalil ed'oc. Masanil tas ol snib'ej eb', ol yic'cot eb', xchi viñ, xchi eb' checab' chi'.

⁷ Yuj chi' ix yavtancot masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' viñaj Acab chi', ix yalan viñ d'a eb':

—¿Tas tz'aj e naan a ex tic? A viñaj Ben-adad chi' vanñej sayan viñ

tas ol yutej oñ yixtani, vach'chom a in tic toxo ix val d'a viñ to syal vac'an in b'eyumal, eb' ix vetb'eyum yed' eb' vuninal d'a viñ, xchi viñ.

⁸ Ix yalan eb' ichamtac vinac chi' yed' masanil eb' choñab':

—Mamin rey, mañ a cha ab' tas syalcot viñ chi' d'ayach, xchi eb'.

⁹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj rey Acab chi' d'a eb' schecab' viñaj Ben-adad chi':

—Alec d'a viñ rey vajal chi', ol in c'anab'ajej masanil tas ix yal viñ d'a sb'ab'elal, palta axo tas syalcot viñ d'ayin ticnaic, mañxo ol in c'anab'ajejlaj, xchib'at viñ.

Icha chi' ix aj yalanxic'och eb' schecab' viñaj Ben-adad chi'. ¹⁰ Ix schecanxicot eb' schecab' viñ chi' junelxo d'a viñaj rey Acab chi', ix yalancot viñ: Aocab' juntzañ dios tz'ac'anoch in yaelal tato max in satel Samaria chi' d'a junelñej. Mañ ol yab'laj sc'alemal yic syic'ancot jun jopoc yic junjun eb' in soldado, xchi viñ.

¹¹ Ix yalanxib'at viñaj Acab chi' d'a viñaj Ben-adad chi' icha tic: Mañ smojoc syic'chaañ sb'a junoc mach to vanto sb'at d'a oval, icha junoc mach to vanxo sjaxi, xchib'at viñ.

¹² Van yuc'an añ viñaj Ben-adad chi' yed' juntzañxo eb' viñ rey ayec' yed' viñ d'a scampamento ayic ix yab'an viñ tas ix yal eb' checab' chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a eb' yajalil eb' soldado to syac' lista sb'a eb' yic syac'an oval yed' jun choñab' chi'. Yuj chi' ix yac'an lista sb'a eb'.

¹³ Yacb'an chi', ix javi jun viñ schecab' Dios d'a viñaj Acab chi', ix yalan viñ:

—A Jehová tz'alan icha tic: Scham val ilan jantac eb' ajc'ol chi', palta ol

vac'och eb' d'a yol a c'ab' d'a jun c'u tic, yic vach' ol ojtaquejeli to a inton Jehová Dios in, xchi Jehová, xchi viñ checab' chi'.

14 Ix tac'vi viñaj Acab chi', ¿mach yuj ol ac'jococh eb' d'a yol in c'ab' chi'? xchi viñ.

—A Jehová ix alani to a yuj eb' viñ quelemtac scolvaj yed' eb' yajal yaj d'a junjun choñab' d'a yoltac a mach'en tic, a yuj eb' viñ ol ac' ganar, xchi viñ schecab' Dios chi'.

—¿Palta mach ol b'ab'laj yamanoch oval chi'? xchi viñaj Acab chi'.

—A extoni, xchi viñ checab' chi'.

15 Yuj chi' ix smolb'ej 232 eb' viñ quelemtac chi' viñ. Ix lajvi chi' ix smolb'anpax eb' soldado viñ ayec' ta', uque' mil eb' d'a smasanil.

16-17 Chime'ualil val ix el eb', b'ab'el sb'at eb' viñ quelemtac chi' yuj eb', axo viñaj Ben-adad yed' 32 eb' viñ rey ajun yed'oc, añeja' yuc'an añ eb' viñ d'a yol scampamento. Ayic ix alji d'a viñ yuj eb' soldado ayel yila' to ay juntzañ vinac ix el d'a yol choñab' Samaria, 18 ix yalan viñ icha tic: Vach'chom d'a junc'olal ix elul eb', ma oval jun, yamec eb', pitzan eb' tzeyic'ancot eb' d'ayin d'a tic, xchi viñ.

19 A eb' viñ quelemtac scolvaj d'a eb' yajal yaj d'a junjun choñab' yic Israel chi', b'ab'el eb' viñ, tzac'anocho masanil eb' soldado yuj eb' viñ.

20 Junjun eb' ix milancham junjun eb' sirio ajc'ol chi'. Yuj chi' ix b'at eb' sirio chi' elelal, axo eb' israel ix b'at d'a spatic eb'. Axo viñaj Ben-adad chi', ix q'ue viñ d'a yib'añ schej yed' juntzañxo eb' soldado, ix b'atcan eb' elelal. 21 Ix ac'ji ganar eb' sirio chi' yuj eb' israel chi', ix yic'ancan noc'

chej eb' yed' carruaje yic oval. Te nivan eb' sirio chi' ix chami. 22 Ix lajvi chi' ix jax viñ schecab' Dios chi' d'a viñaj Acab sreyal Israel chi', ix yalan viñ:

—A ticnaic scham val a naani tas tzutej ac'anocho stz'acub' eb' viñ a soldado tic, yujto a d'a junxo ab'il yab' icha tic, sjax eb' sirio tic yac' oval ed' junelxo, xchi viñ.

23 Añeja' ix yalanpax eb' viñ yajalil eb' soldado sirio chi' d'a viñ sreyal chi' icha tic:

—A juntzañ sdiosal eb' israel chi', sdiosal jolomtac vitz. Yuj chi', ix oñ yac' ganar eb'. Palta tato a d'a pañ-quiltac scac' oval yed' eb', scac' ganar eb'. 24 Mamin rey, a tas tza c'ulej ticnaic to maxtzac ac'och eb' viñ rey tic yajaliloc eb' soldado, say sq'uexul eb' viñ. 25 Tzac'anpaxoch eb' soldado icha sb'isul eb' ix ac'ji ganar chi', lajan tz'aj sb'isul eb' yed' noc' chej yed' pax carruaje. Slajvi chi' tzoñ b'at cac' oval yed' eb' israel d'a lum pañquiltac chi', ol quilan b'ian tato mañ ol cac' ganar eb', xchi eb'.

Ix schaan yab' viñaj Ben-adad tas ix yal eb' chi'. 26 Ayic ix ec' jun ab'il chi', ix yac'an lista eb' soldado viñaj Ben-adad chi', ix javi eb' d'a choñab' Afec yic syac'an oval eb' yed' eb' israel chi'. 27 Añejtona' ix yac'anpax lista sb'a eb' viñ soldado israel chi', ix ac'ji syame'ab' eb' yic sb'at eb' yac' oval yed' eb' sirio chi'. Ix b'at eb' israel chi', ix sb'oanqu'e scampamento eb' d'a yichañ eb' sirio chi'. Lajan val yilji eb' icha chab'oc macte'al noc' chiva, axo pax eb' soldado yic eb' sirio chi' jun, majnaquel sat lum ac'lic chi' yuj eb'.

28 A val ta' ix javi jun viñ schecab' Dios d'a viñaj Acab sreyal Israel chi', ix yalan viñ icha tic d'a viñ:

—A Jehová tz'alan icha tic: Yujto a eb' sirio tic ix alani to a in tic sDiosal in lum jolomtac vitz, mañ in sDiosaloc lum pañquiltac, yuj chi' a ticnaic ol vac'och juntzañ tziytumal anima tic d'a yol a c'ab', icha val chi' ol aj ojtacaneli to a in ton Jehová Dios in, xchi Jehová, xchi viñ checab' chi'.

29 Uque' c'ual toñej ix ajec' eb' soldado sirio d'a yichañ eb' soldado israel chi', ix lajvi chi' ix syamanoch eb' yac'an oval. A d'a jun c'u chi' 100 mil soldado yic eb' sirio chi' sb'ey d'a yoc ix cham yuj eb' israel chi'. **30** Axo juntzañxo eb' soldado chi', ix b'at eb' elenal d'a choñab' Afec. Axo smuroal jun choñab' chi' ix cot lañaj d'a yib'añ eb', 27 mil eb' soldado ix el chi' ix chami. Ix pax lemnaj viñaj Ben-adad chi', ix c'och viñ d'a jun choñab' chi', tzuli tz'ec' viñ sc'ub'ejel sb'a d'a yoltac pat.

31 Yuj chi' axo eb' ayoch yajalil yed' viñ ix alan d'ay icha tic:

—Ix cab'i to a eb' viñ sreyal Israel ay yoq'uelc'olal eb' viñ, yuj chi' comonoc scha a c'ool scac'och pichul ya sva'i, scac'anoch lasu d'a co jaj. Slajvi chi' b'at co ch'oxan co b'a d'a viñ sreyal Israel chi', talaj tz'oc' sc'ol viñ d'ayoiñ, mañ ol oiñ smilchamlaj viñ, xchi eb' d'a viñaj Ben-adad chi'.

32 Yuj chi' ix yac'anoch pichul eb' ya sva'i, ix yac'anoch lasu eb' d'a sjaj, ix b'at eb' sch'ox sb'a d'a viñ sreyal Israel chi', ix yalan eb':

—Mamin rey, a viñ a checab' aj Ben-adad, tzoñ scheccot viñ cal d'ayach, comonoc tz'oc' a c'ool max a milchamlaj viñ, xchi eb'. Ix tac'vi viñaj Acab chi' d'a eb' icha tic:

—¿Tom pitzanto viñ jun? A d'a in sat, icha vuc'tac yaj viñ, xchi viñ.

33 Te vach' ix yal viñ rey chi' ix yab' eb', yuj chi' ix yal eb' icha tic:

—Mamin rey, a viñ uc'tac aj Ben-adad chi' pitzanto viñ, xchi eb'.

—B'at iq'ueccot viñ an, xchi viñaj Acab chi' d'a eb'. Yuj chi' ix javi viñaj Ben-adad chi' d'a yichañ viñ, ix yac'anq'ue viñ viñ d'a yol scarruaje.

34 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Ben-adad chi' icha tic:

—A ticnaic a juntzañ choñab' yic'-nac ec' viñ in mam d'a viñ a mam, svac'xican d'ayach. Syal sb'at eb' a choñvajum d'a Damasco icha sc'ulej-nac eb' schoñvajum viñ in mam chi' d'a Samaria, xchi viñ.

—Tato icha chi', ol ach vaq'uel d'a libre, xchi viñaj Acab chi'.

Icha chi' ix aj sb'oan jun strato eb' chi'. Ix lajvi chi' ix pax viñaj Ben-adad chi'.

35 Palta ay jun viñ d'a scal eb' viñ schecab' Jehová, a Jehová ix alan d'a viñ, yuj chi' ix yal viñ d'a jun viñ yet-b'eyum icha tic:

—Ac' in echnaj in c'ana', xchi viñ.

Palta maj yal-laj sc'ool viñ yet-b'eyum viñ chi'. **36** Ix yalan viñ schecab' Dios chi' d'a viñ icha tic:

—Yujto maj a c'anab'ajej tas ix yal Jehová, yuj chi' ayic ol ach el d'a in tz'ey tic, ay jun noc' choj ol ach milanchamoc, xchi viñ.

Ayic ix el viñ chi' d'a stz'ey viñ schecab' Dios chi', axo d'a yol b'e ix elta jun noc' choj d'a viñ, ix mil-jicham viñ yuj noc'.

37 Ix lajvi chi', ix schalan sb'a viñ schecab' Dios chi' yed' junxo viñ vinac, ix yalanxi viñ d'a viñ icha tic: Ac' in echnajoc, xchi viñ. A jun viñ chi' ix mac'an viñ schecab' Dios chi',

ix lajvi viñ. **38** Ix lajvi chi' ix b'at viñ schecab' Dios chi' smaclej viñ rey d'a yol b'e. Ix sq'uexanel sb'a viñ, ix smusan sat viñ d'a jun c'apac. **39** Ayic van yec'b'at viñ rey chi' ta', te chaañ ix yal viñ schecab' Dios chi':

—Mamin rey, a in a checab' in tic, ix in b'at d'a oval. A d'a scal eb' soldado ix elta jun viñ soldado ix yic'ancot jun viñ ajc'ol viñ d'ayin. Ix yalan viñ d'ayin to tzin tañvej jun viñ chi'. Ix cham val yalan viñ tato svactejel viñ ajc'ol chi', a inxo tzin cham sq'uexuloc viñ, mato yovalil svac' oxeoc arroba q'uen plata. **40** Palta mamin rey, a in tic yacb'an ay jab'oc tas van in c'ulani, ix el lemnaj viñ ajc'ol chi' d'ayin, xchi viñ d'a viñaj Acab chi'.

Ix tac'vi viñaj Acab sreyal Israel chi':

—Munil a ach ix alq'ueta a mul yed' tas ol elul d'a ib'añ yuuj, xchi viñ.

41 Ix lajvi chi' ix yic'anel smusil sat viñ schecab' Dios chi'. Axo ix yilan viñ rey chi' to a jun viñ chi' a junoc eb' viñ schecab' Dios. **42** Ix yalan viñ schecab' Dios chi':

—Icha val tic yalan Jehová: A ach tic ix actejb'at jun viñ vinac ix vala' to yovalil schami, yuj chi' a ach ol ach cham sq'uexuloc viñ, axo a choñab' ol satel sq'uexuloc yic viñ, xchi Jehová, xchi viñ schecab' Dios chi'.

43 Ix lajvi chi', ix b'atcan viñaj Acab chi' d'a Samaria, ix chab'axq'ue sc'ool viñ. Van schichon sc'ool viñ ix ochcan viñ d'a yol spalacio.

A viñaj Acab yed' lum sluum viñaj Nabot

21 ¹⁻² Ayic ix lajvi yec'can jun-tzañ chi', a viñaj Acab rey d'a Samaria, ix snib'ej viñ sman jab' slum jun viñ aj Jezreel scuch Nabot.

A jab' slum viñ chi' avab'il te' uva d'a sat, a d'a stz'ey spalacio viñ rey chi' ay. Ay jun c'ual ix yal viñaj Acab chi' d'a viñaj Nabot chi' icha tic:

—Ac' jab' a lum chi' d'ayin, yic ata' svavej jab'oc vitaj, yujto d'a stz'ey in palacio ay. Axo junocxo lum te vach' svac' sq'uexuloc, mato tzin tup d'ayach icha stojol, xchi viñ.

3 Ix tac'vi viñaj Nabot chi' icha tic:

—Max yal-laj, yujto max yal-laj sc'ol Dios to tzin choñel in mach'en ac'b'ilcan yuj in mam vicham, xchi viñ.

4 Ix lajvi chi', ix pax viñaj Acab chi' d'a spalacio. Ix te och pitz'an d'a sc'ool viñ, ix somchajchaañ viñ yuj tas ix yal viñaj Nabot chi'. Yuj chi' ayic ix c'och viñ d'a spalacio chi', ix ec' jichan viñ, ix meltzajcanoch q'uelan viñ d'a yich sch'at, majxo scha valaj sb'a viñ. **5** Ix c'och ix Jezabel, ix yetb'eyum viñ d'a stz'ey, ix sc'anb'an ix:

—¿Tas yuj schichon a c'ool, max yal a c'ol tzach va'i? xchi ix.

6 Ix tac'vi viñ:

—Yujto ix in lolon yed' viñaj Nabot aj Jezreel yuj jab' sluum viñ b'aj ay te' uva, ix in c'an in man d'a viñ, mato svac' junocxo lum sq'uexuloc, palta maj yal-laj sc'ol viñ ix yac' lum d'ayin, yuj chi' schichon in c'ool, xchi viñ d'a ix.

7 Ix tac'vi ix d'a viñ:

—¿Tas yuj stac a c'ol yuj jun chi'? ¿Tom mañ sreyaloc Israel aj jun? Mañ ac' pensar yuj jun chi'. Q'ueañ vaan, va'añ. A in ol viq'uec' jun lum chi', ol vac'an lum d'ayach, xchi ix.

8 Ix lajvi chi' ix sb'oan jun ch'añ carta ix d'a sb'i viñaj Acab chi', axo sello viñ ix yac'och ix d'a ch'añ. Ix yac'anb'at ch'añ ix d'a eb' yichamtac

vinaquil choñab' b'aj cajan viñaj Nabot chi'. **9** Ix yalan ix d'a ch'añ carta chi' icha tic: Tze molb'ej eb' anima yic tz'och eb' d'a tzez'ojc'olal. Tzeyaqu'em c'ojan viñaj Nabot d'a yichañ eb' anima chi' d'a junoc lugar nivan yelc'ochi. **10** Tze sayan chavañoc vinac chuc spensar stec'b'ej sb'a yalan d'a spatic viñ icha tic: A ach tic, ix ach b'uchvaj d'a Dios yed' d'a viñ rey, xchiocab' eb' d'a viñ. Slajvi chi' tzeyic'anel viñ d'a stiel choñab', axo ta' tze julq'uenejcham viñ, xchib'at ix.

11-13 Axo eb' ichamtac vinac chi', ix sc'anab'ajej eb' icha val ix aj yalan-b'at ix Jezabel chi' d'a ch'añ scarta chi'. **14** Ix lajvi chi', ix yalancot eb' d'a ix Jezabel chi' to toxo ix cham viñaj Nabot chi'.

15 Ayic ix yab'an ix Jezabel chi', ix yalan ix d'a viñaj Acab chi':

—A ticnaic b'at maccan icoc lum sluum viñaj Nabot aj Jezreel, aton lum maj yal sc'ool viñ ix schoñ d'ayach, yujto toxo ix cham viñ, xchi ix.

16 Ayic ix yab'an viñaj Acab chi' to toxo ix cham viñaj Nabot chi', ix b'at sb'oanoch sb'a viñ d'a sat lum. **17** Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Elías aj Tisbe:

18 —Ixix b'at il viñaj Acab sreyal Samaria. A d'a Jezreel ayec' viñ tic-naic d'a lum sluum viñaj Nabot, aton lum ix yiq'uec' viñ d'a viñ. **19** Tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan d'ayach icha tic: Yujto ix a milcham viñaj Nabot, ix ic'anec' lum sluum viñ tic, yuj chi' a b'aj ix lec'jiq'ue schiq'uil viñ yuj noc' tz'i', aña'ja' pax ta' ol lec'jocq'ue a chiq'uil a ach tic yuj noc', xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Elías chi'.

20 Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñaj Elías chi' icha tic:

—Ach ajc'ool, ix in ilchaj uuj, xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Elías chi':

—Ach ilchaj toni, yujto ix a tec'-b'ej a b'a a c'ulan tas te chuc d'a yichañ Jehová. **21** Yuj chi' ix yal Jehová: Ol vic'cot cusc'olal d'a ib'añ, ol satel masanil eb' vinac d'a iñtilal yed' eb' vinac nivac yelc'och d'a scal choñab' Israel, ma eb' checab' yaji. **22** Icha val vutejnac in satanel eb' yiñtilal viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat yed' eb' yiñtilal viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías, icha val chi' ol vutej in satanel eb' iñtilal, yujto ix a tzuntzejcot yoval in c'ool yuj tas ix a c'ulej, ix a cuchb'anb'at eb' etisraelal d'a chucal, xchi Jehová. **23** Axo pax yuj ix Jezabel, a Jehová tz'alan icha tic: A noc' tz'i' ol chianb'at schib'ejal ix d'a Jezreel tic. **24** A eb' iñtilal ol cham eb' d'a yol choñab', a noc' tz'i' ol chianb'at snivanil eb'. Axo eb' ol cham d'a spatiquel choñab' chi', a noc' ostoc ol chianb'at eb', xchi Jehová, xchi viñaj Elías chi'.

25 (Val yel malaj junocxo rey ix yutej sb'a icha ix yutej sb'a viñaj Acab chi'. Ix cuchb'aj viñ yuj ix Jezabel ix yetb'eyum, yic stec'b'an sb'a viñ sc'ulan chucal d'a yichañ Jehová. **26** Te yajb'entac ix yutej sb'a viñ ayic ix och viñ ejmelal d'a jun-tzañ comon dios. Lajan val ix yutej sb'a viñ icha yutejnac sb'a eb' amorre, aton eb' yic'naquel Jehová d'a yichañ choñab' Israel.)

27 Ayic ix yab'an viñaj Acab tas ix yal viñaj Elías chi', ix snic'chitan-b'at spichul viñ. Ix yac'anoch pichul viñ te ya sva'i. Ix och viñ d'a tzez'ojc'olal. Ix vay viñ yed' spichul ya sva chi'. Te cunac viñ tz'ec' viñ.

28 Yuj chi' ix yalanxi Jehová d'a viñaj Elías chi' icha tic: 29 ¿Tzam ila' tas syutej viñaj Acab chi' yic'anem sb'a d'ayin? Yuj chi' mañ ol vac'b'at jun yaelal chi' d'a yib'añ viñ. Ato yic ayoch junoc yuninal viñ reyal sq'uexuloc, ato ta' ol vac'b'ati, xchi d'a viñ.

**Yalnac viñaj Micaías
to ol ac'joc ganar viñaj Acab
(2Cr 18.1-34)**

22 1 Oxe' ab'il malaj jab'oc oval d'a scal choñab' Israel yed' eb' sirio. 2 Axo ix el yoxil ab'il chi', ix c'och viñaj Josafat sreyal Judá lolonel yed' viñaj Acab sreyal Israel chi'. 3 Ix yalan viñ sreyal Israel chi' d'a masanil eb' ayoch yopisio yed'oc: —A ex tic eyojtac sic'lab'il to a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, quictaxon yaji. ¿Tas yuj max quiq'uec' d'a viñ sreyal Siria chi'? xchi viñ d'a eb'.

4 Ix sc'anb'an viñ d'a viñaj Josafat chi':

—¿Mamax yal a c'ol tzach och ved'oc yic scac'an oval yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad? xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Josafat chi':

—A in tic ol in b'at ed'oc yed' masanil eb' in soldado yed' jantac noc' in chej yic oval. 5 Palta ayic manto och oval chi', ol co c'anb'ej d'a Jehová, xchi viñ.

6 Ix yavtancot 400 eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios viñaj Acab chi', ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ:

—¿Tzam yal co yamanoch oval yed' choñab' Ramot, mato maay? xchi viñ. Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—Aq'uec oval chi'. A Dios Cajal ol ac'anoch d'a yol e c'ab', xchi eb' viñ.

7 Ix sc'anb'an viñaj Josafat chi':

—¿Mama val junoc viñ schecab' Jehová d'a tic b'aj sco c'anb'ej? xchi viñ.

8 Ix tac'vi viñ sreyal Israel chi' d'a viñ:

—Ayto val junxo viñ syal slolon yed' Jehová, aton viñaj Micaías yuninal viñaj Imla. Palta malaj in gana svil viñ, yujto malaj jab'oc tas vach' syal viñ d'a vib'añ, chucñej tas syal viñ, xchi viñ. Ix yalan viñaj Josafat chi':

—Mañ al icha chi', xchi viñ.

9 Ix lajvi chi' ix yavtan jun viñ schecab' viñaj Acab chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—Ixix d'a elañchamel, b'at ic'cot viñaj Micaías yuninal viñaj Imla, xchi viñ.

10 A viñaj rey Acab yed' viñaj Josafat sreyal Judá chi', ayoch spichul eb' viñ yic sreyal yuuj, ix em c'ojan eb' viñ d'a juntzañ xila yic eb' viñ rey d'a jun tec'lab' trigo d'a stiel spuetail choñab' Samaria. Masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios chi', ix stz'ac yal eb' viñ tas ol aj yac'an ganar eb' viñ rey chi'. 11 A viñaj Sedequías yuninal viñaj Quenana, ix sb'o juntzañ q'uen q'ueen viñ, icha sch'aac noc' vacax ix aji, ix yalan viñ: Icha val tic ix aj yalan Jehová: A juntzañ yechel ch'aac vacax tic, a sch'oxanel ipalil b'aj ol ac' oval yed' masanil eb' sirio masanto ol satel eb', xchi Jehová, xchi viñ.

12 Masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios chi', lajanñej syutej eb' viñ yalan d'a viñ rey chi' icha tic: Ixix, ac' oval d'a choñab' Ramot yujto a Jehová ol ac'anoch d'a yol a c'ab', xchi eb' viñ.

13 Axo viñ schecab' viñ rey ix b'at yic'cot viñaj Micaías chi', ix yal viñ d'a viñaj Micaías chi' icha tic:

—Masanil eb' viñ schecab' Dios van yalani to vach' ol elc'och viñ rey, yuj chi' alpax icha tz'aj yalan eb' viñ chi' a ach tic, xchi viñ d'a viñ.

14 Ix tac'vi viñaj Micaías chi' icha tic:

—D'a yichañ Jehová sval d'ayach to a tas ol yal Jehová d'ayin, a ol vala', xchi viñ.

15 Ix javi viñaj Micaías chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—A ticnaic ach Micaías, ¿tom smoj sco yamoch oval yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, mato maay? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Micaías chi':

—Ixíc, ol ac' ganar jun oval chi', yujto a Jehová ol ac'anocho jun choñab' chi' d'a yol a c'ab', xchi viñ. Palta toñej ix yal viñ icha chi'.

16 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Tzijtum elxo sval d'ayach to a tas yel, a chi' tzal d'ayin d'a sb'i Jehová, xchi viñ rey chi'.

17 Ix yalan viñaj Micaías chi' icha tic:

Ix vila', masanil eb' soldado quetisraelal saclemínac sb'atcan eb' d'a jolomtac vitz icha noc' calnel malaj stañvumal.

Ix yalan Jehová icha tic: A jun-tzañ eb' soldado tic, malaj yilumal eb', meltzajocab' junjun eb' d'a spat d'a junc'olal, xchi, xchi viñ.

18 Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñaj Josafat chi':

—Ina ton sval d'ayach to a jun viñ tic malaj jab'oc tas vach' syal viñ d'a vib'añ, añej chucal syal viñ, xchi viñ.

19 Yuj chi' ix yalanxi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Ab' val slolonel Jehová. Ix vila' to c'ojanem Jehová d'a yol sdes-pacho, axo eb' yángel d'a satchaañ oyanoch eb' d'a spatic yichañ. **20** Ix yalan Jehová icha tic: ¿Mach val junoc ex b'at e montejb'at viñaj Acab yic sb'at viñ yac' oval d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, yic ata' schamcan viñ? xchi. Ch'occh'oc ix yutej eb' ángel chi' yalan d'ay.

21 Axo ix aji, ay jun espíritu ix c'och d'a yichañ Jehová, ix yalan icha tic: Ol b'at in montejb'at viñ, xchi. Ix yalan Jehová d'ay: ¿Tas ol utej b'at a montanb'at viñ jun? xchi. **22** Ix yalan jun espíritu chi' icha tic: Ol in b'at vec sna' juntzañ eb' viñ schecab' viñaj Acab chi' yic añej esal lolonel ol yal eb' viñ, xchi. Yuj chi' ix yal Jehová: Ixíc ol yal uj icha tzal chi', xchi. **23** Yuj chi', a ticnaic a Jehová ix ac'anocho jun espíritu d'a eb' viñ a checab' tic yic añej esal lolonel syal eb' viñ d'ayach. A Jehová ix alani to icha chi' tz'aj a chami, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

24 D'a val jun rato chi' ix snitzan-cot sb'a viñaj Sedequías chi' d'a stz'ey viñaj Micaías chi', ix stz'itan-b'at sat viñaj Micaías chi' viñ, ix yalan viñ:

—A jun espíritu tz'esan ix cot d'a Jehová chi', ¿tas ix aj yel d'ayin, axo d'ayach sloloni? xchi viñ.

25 Ix tac'vi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Olxo ab'i ayic ol ach ec' a c'ub'ejel a b'a d'a yoltac pat, xchi viñ.

26 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj rey Acab chi':

—Yamec viñaj Micaías tic, tzeyic'anb'at viñ d'a viñaj Amón

sgobernadoral choñab' tic yed' d'a viñ vuninal aj Joás. **27** Tzeyalan d'a eb' viñ icha tic: A viñ rey ix alani to tz'och jun viñ tic d'a preso. Jab'ñej svael viñ tzeyac'a', jab'ñej pax a' tzeyac' yuq'uej viñ, masanto tzin meltzaj d'a junc'olal, xchi viñ rey chi', xe chi d'a eb' viñ.

28 Ix yalan jay b'elañ lolonel tic viñaj Micaías chi':

Tato tzach meltzaj d'a junc'olal, syalelc'ochi to mañoc Jehová ix checan val juntzañ lolonel chi', xchi viñ d'a viñ rey chi'. Ix yalan viñ d'a eb' anima chi':

—Ex vetchoñab', scham val e naan jun ix val tic, xchi viñ.

A schamel viñaj rey Acab

29 Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Acab sreyal Israel chi' yed' viñaj Josafat sreyal Judá. Ix c'och eb' viñ yac' oval d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad. **30** Ix yalan viñaj Acab d'a viñaj Josafat chi':

—A in tic, ol in q'uexel in pichul yic ol vac' oval chi', a achxo tic, ayocab'ñej och a pichul yic reyal tic, xchi viñ d'a viñ.

Ix sq'uexanel spichul viñ chi', ix och viñ d'a scal oval chi'. **31** Axo pax viñ sreyal Siria, toxo ix yal viñ d'a eb' **32** yajalil soldado yic carruaje: Mañ eyac' oval yed' junocxo mach, palta añej yed' viñ sreyal Israel tzeyac' oval chi', xchi viñ. **32** Ayic ix iljib'at viñaj Josafat yuj eb' yajalil soldado chi', a snaan eb' to a viñ sreyal Israel, ix yoyan sb'a eb' d'a spatic viñ, yuj chi' ix el yav viñ. **33** Ix yab'an eb' soldado chi' to mañoclay viñ sreyal Israel chi', yuj chi' ix yacteje eb' spechan viñ.

34 Palta ay jun soldado sirio ix comon julanb'at sjul-lab' d'a scal eb' soldado

van yac'an oval chi'. C'ocb'il val a viñaj rey Acab chi' ix yamchaji. A val b'aj schalaj sb'a cha macañ q'uen pichul ayoch yuj viñ, ata' ix och jun jul-lab' chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ yamjinac sch'añal noc' chej toc'jinac carruaje b'aj ayq'ue viñ chi':

—Ic' meltzaj noc' chej tic, tzin ic'anel d'a scal oval tic, yujto te nivan ix in aj in lajvi, xchi viñ.

35 A d'a jun c'u chi' te nivan jun oval ix yac' chi'. Ixto syamq'ue liñan viñaj Acab chi' eb' d'a yol carruaje yic tzato val yac' yip eb' yac'an oval yed' eb' aj Siria chi', ix q'ue val sib'an schiq'uul viñ d'a yol carruaje chi', axo yic ix em c'u ix cham viñ.

36 Axo yic vanxo sq'uic'b'i, ix och jun av d'a scal masanil eb' soldado, ix yalani: Paxañec d'a e choñab', ma d'a e luum junjun ex, xchi.

37 Icha chi' ix aj scham viñaj Acab chi', ix ic'jicot snivanil viñ d'a Samaria. A d'a Samaria chi' ix mucji viñ. **38** Ix b'icjiel scarruaje viñ chi' d'a jun tanque b'ob'il d'a Samaria chi', b'aj sb'iquel sb'a eb' ix aj mul ix. Ata' ix lec'ji schiq'uul viñaj Acab chi' yuj noc' tz'i'. Icha val chi' ix aj yel-c'och tas ix yal Jehová.

39 A jantacto yab'ixal viñaj rey Acab chi' yed' tas ix sc'ulej viñ yed' pax yab'ixal spalacio viñ ayoch marfil yelvanub'oc yed' nivac choñab' ix laj sb'o viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. **40** Ayic ix cham viñ, axo viñaj Ocozías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

A yab'ixal viñaj Josafat sreyal Judá (2Cr 20.31-37)

41 Ayic chañexo ab'il yoch viñaj Acab reyal d'a Israel, ix och viñaj Josafat yuninal viñaj Asa reyal d'a

Judá. **42** Ayxo 35 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi', 25 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Azuba sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Silhi.

43 A viñaj Josafat chi', vach'ñej ix yutej sb'eyb'al viñ d'a yichañ Jehová, icha yutejncac sb'a viñaj Asa smam viñ. Añej to maj scheclaj viñ ic'Joquel masanil yed'tal b'aj tz'och ejmelal b'aj syac' silab' eb' anima yed' b'aj sñus incienso eb' d'a juntzañ lugar chaañ.

44 Ix och viñ d'a junc'olal yed' viñ sreyal Israel. **45** A jantacto yab'ixal viñ yed' sb'inajnaquil viñ yed' b'ajtac ix yac' ganar oval viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. **46** Masanil juntzañ vinac smulan yed' yetvinaquil, ix laj spechel eb' viñ d'a yol smacb'en, aton juntzañ eb' viñ ixto can d'a stiempoal viñaj Asa smam viñ. **47** (A d'a jun tiempoal chi', malaj rey ayoch d'a Edom, añej jun viñ yajal ac'b'iloch yuj viñaj Josafat.)

48 A viñaj Josafat chi', ix yac' b'ojoc juntzañ te' barco viñ icha te' yic eb' aj Tarsis, yic sb'at te' yic' q'uen oro d'a Ofir, palta maj yal-laj sb'at te', yujto ix pojcanb'at te' d'a

Ezió-geber. **49** A viñaj Ocozías yuninal viñaj Acab, ix snib'ej viñ ix b'at eb' smunlajvum d'a te' barco yed' eb' yic viñaj Josafat chi', palta maj yal-laj sc'ol viñaj Josafat chi'.

50 Ayic ix cham viñaj Josafat chi', ix mucji snivanil viñ yed' eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj David. Axo viñaj Joram yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Ocozías reyal d'a Israel

51 Ayic 17 ab'ilxo yoch viñaj Josafat reyal d'a Judá, ix och viñaj Ocozías yuninal viñaj Acab reyal d'a Israel d'a choñab' Samaria. Chab' ab'il ix yac' reyal chi' viñ. **52** Palta te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A sb'eyb'al smam snun viñ ix sb'eyb'alej yed' pax sb'eyb'al viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, aton viñ cuchb'annacb'at eb' yetisraelal d'a chucal. **53** Ix och viñaj Ocozías chi' ejmelal d'a comon dios Baal, icha sc'ulejncac viñ smam viñ. Icha chi' ix aj stzuntzancot yoval sc'ol Jehová sDiosal Israel viñ d'a yib'añ.

A Ch'añ Schab'il Libro

YIC YAB'IXAL EB' REY

A jun libro tic, aton stz'acub' b'ab'el libro yic yab'ixal eb' viñ rey. A jun b'ab'el libro a d'a yab'ixal viñaj Josafat sreyal Judá yed' viñaj Ocozías sreyal Israel slajvicani. Ix uji jun chi' ayic 850 ab'il manto javi Jesucristo. Axo pax jun schab'il libro tic, schael yich yalan yuj slajvub' yopisio viñaj Elías schecab' Dios yed' pax tas ix aj schaanel yich yopisio viñaj Eliseo, aton viñ ochnaccan sq'uexuloc viñaj Elías chi'. A jun b'ab'el macañ d'a jun libro tic, syalcot yab'ixal chab' nación, aton Judá yed' Israel, masanto ix ac'ji ganar Israel yuj eb' asirio, aton d'a ab'il 721 yic manto javi Jesucristo. Aton syalcot capítulo 1 masanto d'a 17. Axo schab'il macañ, syalcot yab'ixal Judá, masanto ix ac'ji ganar Jerusalén d'a ab'il 586 yic manto javi Jesucristo, ayic ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia. Ix yactancan schoñab' eb', axo juntzañxo eb', a d'a Egipto xid'naquec' jun tiempoal eb'. Slajvic'och jun libro tic yed' yab'ixal viñaj Gedalías gobernador d'a Judá, ayic aycan eb' d'a yalañ smandar Babilonia, aton juntzañ tic syal d'a capítulo 18 masanto d'a capítulo 25.

A schamel viñaj Ocozías

1 Ayic toxo ix cham viñaj rey Acab, ix yic'anel sb'a choñab' Moab d'a yalañ smandar choñab' Israel. **2** Ay jun c'u ix cot sutnaj viñaj Ocozías yuninal viñaj Acab chi' d'a spañanil yib'añ spat d'a Samaria. Te nivan ix aj viñ slajvi, yuj chi' ix schecb'at eb' schecab' viñ yic b'at sc'anb'ej yab' eb' d'a Baal-zebub sdiosal eb' aj Ecrón, tato olto b'oxoc viñ. **3** Palta a jun yángel Jehová ix alan d'a viñaj Elías aj Tisbe icha tic: Ixic, b'at cha eb' schecab' viñaj Ocozías sreyal Samaria, tzalan d'a eb' icha tic: ¿Tom malaj Dios d'a co choñab' a oñ israel oñ tic, yuj chi' ato d'a Baal-zebub sdiosal Ecrón sb'at e c'anb'ej eyab'i? xa chi d'a eb'. **4** Tzalanpaxi to a in Jehová in sval d'a viñ rey chi' icha tic: Mañxo ol ach q'ue vaan, palta ol ach

chamxoñej, xchi Jehová, xa chi, xchi yángel Jehová chi' d'a viñaj Elías chi'.

Ix b'at viñaj Elías chi', ix sc'anab'ajan viñ icha tas ix alji chi' d'ay. **5** Yuj chi' ix meltzaj eb' schecab' viñ rey chi', ix c'ochxi eb' d'a yichañ viñ, ix sc'anb'an viñ d'a eb'.

—¿Tas yuj ix ex meltzaj d'a elañ-chamel? xchi viñ d'a eb'.

6 Ix tac'vi eb'.

—Mamin rey, ay jun viñ vinac ix co cha d'a yol b'e. A viñ ix alan d'ayoñ icha tic: Meltzajañec d'a viñ ix ex checancot chi', tzeyalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: ¿Tom malaj Dios d'a Israel tic, yuj chi' ato d'a Baal-zebub sdiosal Ecrón tza checb'at ab'chajoc? Yuj val jun tas ix a na' tic, mañxo ol ach q'ue vaan, ol ach chamxoñej, xchi Jehová, xe chi, xchi jun viñ chi' d'ayoñ, xchi eb'.

7 Ix se'anb'an viñ rey chi' d'a eb' icha tic:

—¿Chajtil yilji jun viñ ix alan chi' d'ayex? xchi viñ.

8 —Mamin rey, a jun viñ chi' ayoch jun pichul ay xiil yuj viñ, aypaxoch jun tzech'ul tz'uum d'a snañal viñ, xchi eb' d'a viñ.

—A jun viñ chi', aton viñaj Elías aj Tisbe, xchi viñ rey chi'. 9 Ix lajvi chi' ix schecanb'at jun viñ capitán viñ rey chi' yed' 50 eb' viñ soldado yic b'at ic'jocot viñaj Elías chi'. Axo yic ix c'och eb' d'a viñ, c'ojanem viñ d'a jun tزالan. Ix yalan viñ capitán chi' d'a viñ:

—Ach schecab' Dios, a viñ rey ix alancoti to tzach emta, xchi viñ capitán chi'.

10 Ix tac'vi viñaj Elías chi' icha tic:

—Tato schecab' in Dios, cotocab' c'ac' d'a satchaañ tzach tz'ab'at yed' 50 eb' viñ a soldado chi', xchi viñ.

A val d'a jun rato chi' ix emta c'ac', ix tz'ab'at eb' viñ smasanil.

11 Ix lajvi chi' ix schecanxib'at junxo viñ capitán viñ rey chi' yed' 50-xo eb' viñ soldado, ix b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Elías chi':

—Ach schecab' Dios, emañcot d'a elañchamel yal viñ rey, xchi viñ capitán chi'.

12 Ix tac'vi viñaj Elías chi':

—Tato schecab' in Dios, cotocab' c'ac' d'a satchaañ tzach tz'ab'at yed' 50 eb' viñ a soldado chi', xchi viñ.

D'a val jun rato chi' ix emta c'ac' d'a satchaañ, ix tz'ab'at eb' viñ smasanil.

13 Ix lajvi chi' ix schecanxib'at junxo viñ capitán viñ rey chi' yed' 50-xo eb' viñ soldado d'a yoxelal.

Palta a jun viñ capitán chi', ix q'uec'och viñ b'aj ayec' viñaj Elías chi', ix em cuman viñ d'a yichañ viñ, ix yalan viñ:

—Mamin schecab' Dios, ac' val nivanc'olal d'a viñ'añ yed' 50 eb' viñ soldado a checab' tic. 14 Yujto a jun-tzañ eb' viñ capitán yed' soldado, eb' viñ ix b'ab'laj ja d'ayach, ix tz'ab'at eb' viñ yuj c'ac' ix cot d'a satchaañ. A in tic tzin tevi d'ayach to tzoñ ac' nivanc'olal yic max oñ chami, xchi viñ.

15 Ix lajvi chi' ix yalan yánel Jehová chi' d'a viñaj Elías chi' icha tic:

—Ixix yed' viñ, mañ ach xivoc, xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix emta viñaj Elías chi', ix b'at viñ yed' viñ capitán chi', ix b'at viñ yil viñ rey chi'.

16 Ix yalan viñ icha tic d'a viñ rey chi':

—Icha val tic yalan Jehová: Yujto ix a checb'at eb' a checab' d'a Baal-zebub sdiosal Ecrón, yic b'at a c'anb'ej a b'a, ichato malaj Dios d'a Israel tic b'aj syal tza c'anb'ej ab'i, yuj chi' mañxo ol ach q'ue vaan, palta to ol ach chamxoñej, xchi Jehová, xchi viñaj Elías chi'.

17 Icha chi' ix aji, ix cham viñ rey chi', icha tas ix schec Jehová yal viñaj Elías chi'. Yujto malaj junoc yuninal viñaj Ocozías chi', yuj chi' a jun viñ yuc'tac viñ scuchan Joram, a viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc, aton yic schab'ilxo ab'il yoch junxo viñaj Joram yuninal viñaj Josafat reyal d'a Judá.

18 A jantacto yab'ixal viñaj rey Ocozías yed' juntzañxo tas ix se'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

Ix ic'jib'at viñaj Elías d'a satchaañ

2 ¹ Ayic toxo val se'och se'ual yic'-jib'at viñaj Elías yuj Jehová d'a satchaañ d'a scal jun chacxuxum ic', ix el viñ yed' viñaj Eliseo d'a Gilgal. ² Ix yalan viñ d'a viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Canañ d'a tic, yujto tzin schec-b'at Jehová d'a Betel, xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová to ol in b'atñej ed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'at eb' viñ schavañil d'a Betel chi'. ³ Ix elta eb' viñ schecab' Dios ay d'a Betel chi' scha eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'a viñaj Eliseo chi':

—¿Ojtac ama to a ticnaic ol ic'-joquel viñ a c'ayb'umal tic d'ayach yuj Jehová? xchi eb' viñ d'a viñ.

—Vojtacxo, tz'inec xe chi, xchi viñ.

⁴ Ix lajvi chi', ix yalanxi viñaj Elías chi' d'a viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Canañ d'a tic, yujto tzin schec-b'at Jehová d'a Jericó, xchi viñ.

Ix tac'vixi viñaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová to ol in b'atñej ed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'atxi eb' viñ schavañil d'a Jericó chi'. ⁵ Ix eltapax eb' viñ schecab' Dios ayec' ta' scha eb' viñ, ix yalan eb' d'a viñaj Eliseo chi':

—¿Ojtac ama to a ticnaic ol ic'-joquel viñ a c'ayb'umal tic d'ayach yuj Jehová? xchi eb' viñ.

—Vojtacxo, tz'inec xe chi, xchi viñ.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalanxi viñaj Elías chi' d'a viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Canañ d'a tic, yujto tzin schec-b'at Jehová d'a a' Jordán, xchi viñ.

Ix tac'vixi viñaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová to ol in b'atñej ed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'atñej eb' viñ schavañil. ⁷ Najat ix b'at tzac'an 50 eb' viñ schecab' Dios yuj eb' viñ, najatto ix can eb' viñ d'a yichañcot eb' viñ chavañ chi' d'a sti' a' Jordán. ⁸ Ix lajvi chi' ix spacan jun sjucan pichul viñaj Elías chi', ix spajanem viñ d'a sat a' Jordán chi'. Ix spojan sb'a a', taquiñ ix aj b'aj ix ec' eb' viñ d'a yol a' chi'. ⁹ Ayic toxo ix c'axpaj ec' eb' viñ chi', ix yalan viñaj Elías d'a viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Al d'ayin tas tza nib'ej svac' d'ayach yacb'an manto in ic'joquel d'a a' tz'ey, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Eliseo chi':

—Tzin c'an d'ayach to cha macañ tz'aj ac'ancan opisio chi' d'ayin, ichato a b'ab'el unin tzin ajcan a q'uexuloc, xchi viñ.

¹⁰ Ix yalan viñaj Elías chi': Te ajal-tac jun tza c'an tic d'ayin. Tato ol il tas ol aj vic'l'iel d'a a' tz'ey, ol ac'l'oc d'ayach. Tato mañ ol il jun, mañ ol ac'l'oclay d'ayach, xchi viñ.

¹¹ Yacb'an van sb'ey eb' viñ, van slolon eb' viñ. Elañchamel ix checlaj-q'ue jun carruaje c'ac' yilji, toc'b'il yuj noc' chej c'ac' yiljipaxi. A' ix ic'anel viñaj Elías chi' d'a stz'ey viñaj Eliseo chi', ix ic'jib'at viñ d'a satchaañ d'a scal jun chacxuxum ic'.

¹² Ayic ix yilan jun chi' viñaj Eliseo chi', ix el yav viñ, ix yalan viñ: Ay mamin, lajan ach icha noc' chej yed' carruaje yic oval d'ayon israel on tic, yujto tzach colvajñej d'ayon, xchi viñ.

Mañxa b'aj ix yil viñaj Elías viñaj Eliseo chi'.

**Ix can viñaj Eliseo sq'uexuloc
viñaj Elías**

Ix snic'chitanb'at jun spichul viñaj Eliseo ayoch yuuj yic sch'oxanel scus-c'olal viñ. **13** Elañchamel ix b'at viñ sic'q'ue jun sjucan pichul viñaj Elías ix can lañaj chi'. Ix meltzajcan viñ d'a a' Jordán chi', ix och liñan viñ d'a sti' a'. **14** Ix spajanem sjucan pichul viñaj Elías chi' viñ d'a sat a a' chi', ix yalan viñ icha tic: ¿B'ajtil ayec' Jehová sDiosal viñaj Elías? xchi viñ.

Ixñej em c'apac chi' d'a sat a', ix spojan sb'a a'. Icha chi' ix aj yec'xita viñ d'a yol a'. **15** Ayic ix yilan eb' viñ schecab' Dios ay d'a Jericó, aton eb' viñ najat liñjab'can yila', ix yalan eb' viñ icha tic: A yopisio viñaj Elías ix ochcan d'a viñaj Eliseo tic, xchi eb' viñ.

Ix cot eb' scha viñ, ix em ñojnaj eb' d'a yichañ viñ. **16** Ix yalan eb' icha tic:

—Mamin, iltonab'i, ay 50 eb' viñ vinac d'a co cal tic te tec'an. Tato syal a c'ol sb'at eb' viñ say viñ a c'ay-b'umal chi', talaj ay b'aj ix actajcan viñ yuj Yespíritu Jehová d'a jolomtac vitz, ma d'a yoltac ch'olan, xchi eb' viñ d'a viñ.

Palta ix yalan viñ:

—Maay, malaj mach sb'ati, xchi viñ.

17 Ix ochñej ijan eb' viñ yalan d'a viñ, yuj chi' ix yal viñ icha tic: Ixiquec an, xchi viñ. Ix b'at eb' viñ 50 chi' say d'a oxo' c'ual. Malaj mach ix ilchaj yuj eb' viñ. **18** Ix lajvi chi' ix meltzaj eb' viñ d'a Jericó b'aj aycan viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—¿Tom maj val d'ayex jun to max ex b'atlaj? xchi viñ.

Ix b'o jun a a' yuj viñaj Eliseo

19 Ix yalan eb' anima cajan d'a jun choñab' chi' d'a viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Mamin, ilnab' val yilji jun lugar tic, te vach', palta malaj tas tz'el d'a sat luum yujto mañ vach'oc a a' ay d'a luum, xchi eb'.

20 —Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—Iq'ueccot atz'am atz'am d'a yol junoc uc'ab' ac'to, xchi viñ.

Ix yic'ancot jun uc'ab' atz'am chi' eb' d'a viñ, **21** ix b'at secanem viñ d'a yol sjaj a a' chi'. Ix yalan viñ icha tic:

—Icha tic yalan Jehová: A in ix in b'o jun a a' tic. Mañxa b'aq'uiñ ay mach ol cham yuj a', mañxa pax b'aq'uiñ malaj tas ol yac' d'a sat luum yuj a', xchi Jehová, xchi viñ.

22 Icha chi' ix aj sb'ocan a', icha ix aj yalan viñaj Eliseo chi'.

23 Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a Betel. Ayic van sq'ue viñ d'a sb'eal chi', ay jun ñilañ eb' viñ quelemtac ay d'a jun choñab' chi' ix elta d'a yol sb'e viñ, ix och ijan eb' viñ sb'ajan viñ, ix yalan eb' viñ: Q'ueañ ach d'en jolom. Q'ueañ ach d'en jolom, xchi eb' viñ.

24 Ix meltzajb'at q'uelan viñ d'a eb' viñ, ix catab'aj eb' viñ yuj viñ d'a sb'i Jehová. Elañchamel ix elta chavañ noc' oso d'a caltac te', ix cotac ñic'chitajb'at 42 eb' viñ quelemtac chi' yuj noc'. **25** Ix lajvi chi' ix b'at viñ d'a jolom vitz Carmelo, ix meltzajxi viñ d'a Samaria.

Ochnac viñaj Joram reyal d'a Israel

3 **1** Ayic 18 ab'ilxo yoch viñaj Josafat reyal d'a Judá, ix schanel yich viñaj Joram yuninal viñaj Acab yac'an reyal d'a Israel, 12 ab'il

ix yac' reyal viñ d'a Samaria. **2** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, palta maj c'och val ijan chucal ix sc'ulej viñ d'a yichañ yic smam snun. Yujto ix sjuel jun q'uen q'ueen viñ yic Baal sb'onaccan viñ smam viñ chi'. **3** Vach'chom icha chi', palta ix sb'eyb'alejñej schucal b'ey-b'al viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat viñ, aton viñ cuchb'annacbat eb' israel d'a chucal.

**Ix yal viñaj Eliseo
to ol ac'joc ganar Moab**

4 A viñaj Mesa sreyal Moab, molum calnel viñ yed' masanil anima ay d'a yol smacb'en chi'. Yuj chi' a noc' syac' viñ yic stupan viñ d'a viñ sreyal Israel chi', 100 mil noc' yunetac calnel yed' pax 100 mil noc' ch'ac calnel yed' slanail syac' viñ. **5** Palta ayic ix cham viñaj Acab, ix yic'anel sb'a viñ sreyal Moab chi' d'a yalañ smandar choñab' Israel. **6** Yuj chi', ix el viñaj Joram d'a Samaria, ix smolb'an masanil eb' soldado yic Israel viñ. **7** Elañchamel ix yalb'at viñ d'a viñaj Josafat sreyal Judá: A viñ sreyal Moab toxo ix yiq'uel sb'a viñ d'a yalañ in mandar, ¿tzam yal a c'ol tzach och ved'oc yic scac'an oval yed' viñ? xchib'at viñ.

Ix tac'vi viñ sreyal Judá chi' icha tic: Ol in b'at ed'oc yed' eb' in soldado yed' noc' in chej. **8** Añej b'ian, ¿tas b'eal b'aj ol oñ b'atoc? xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Joram chi' ix yalan viñ: A d'a sb'eal taquiñ luum d'a yol yic Edom, ata' ol oñ b'atoc, xchi viñ.

9 Icha chi' ix aj sb'at viñ sreyal Israel yed' viñ sreyal Judá yed' pax viñ sreyal Edom yed' eb' soldado. Uque' c'ual ix b'ey eb' yujto ix ec' yoymitej lum taquiñ lum chi' eb', yuj

chi' ix lajviel a' yaal eb' soldado syuq'uej yed' pax yic masanil snoc' eb' yed'nac. **10** Yuj chi' ix yal viñ sreyal Israel chi' icha tic:

—A ticaic, ichato oñ smolb'ej Jehová a oñ oxvañ rey oñ tic yic tzoñ yac'anocho d'a yol sc'ab' eb' aj Moab tic, xchi viñ.

11 Ix yalan viñaj Josafat chi' icha tic:

—¿Mama junoc viñ schecab' Jehová ayec' d'a tic yic vach' sc'an-b'ej viñ d'a Jehová cuuj? xchi viñ.

Ay jun viñ yajal soldado yaj d'a viñ sreyal Israel chi' ix tac'vi icha tic:

—A d'a tic ayec' viñaj Eliseo yuninal viñaj Safat. Aton viñ schecab'can viñaj Elías, xchi viñ.

12 Ix yalan viñaj Josafat chi' icha tic: A jun viñ chi' yel schecab' Jehová yaj viñ, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'at oxvañ eb' viñ rey chi' lolonel yed' viñaj Eliseo chi'.

13 Palta ix yalan viñ d'a viñ sreyal Israel chi' icha tic:

—¿Tas valan vic d'ayach? Ixix, b'at c'anb'ej a b'a d'a eb' viñ schecab' sdiosalcan eb' a mam a nun, xchi viñ.

Palta ix yalan viñ sreyal Israel chi':

—Maay, yujto oñ ic'jicot yuj Jehová a oñ oxvañ rey oñ tic, yic tzoñ yac'anocho d'a yol sc'ab' eb' moabita, xchi viñ.

14 Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ:

—D'a val yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil svala', aton jun svac' servil, q'uinaloc malaj yelc'och viñaj Josafat sreyal Judá tic d'a yol in sat, mañ jab'oc tzin cha vab' tas tzala', max in ochpax q'uelan jab'oc d'ayach.

15 Iq'ueccot junoc mach syal schalan te' arpa d'a vichañ tic, xchi viñ. Ix yic'ancot jun viñ syal schalan te' arpa chi' eb' viñ.

Ayic van schalan te' arpa chi' viñ, ix javi yipalil Jehová d'a viñaj Eliseo chi', 16 Ix yalan viñ icha tic:

—A Jehová tz'alan icha tic: B'oec tziytumoc sanja d'a jun ch'olan tic. 17 Vach'chom malaj ic', ma ñab' ol eyil sjavi, palta a jun ch'olan tic ol b'ud'joc yuj a a', yuj chi' e masanil ol eyuc' a', ol yuc'an a' noc' e vacax yed' pax noc' e chej, xchi Jehová. 18 Chequelñej val yaj jun tic d'a yichañ tas ol sc'ulej Jehová, ol yac'och eb' moabita chi' d'a yol e c'ab'. 19 Yuj chi' ol e juem lañaj schoñab' eb' vach' yajoch smuroal yed' juntzañ nivac choñab' vach' yilji. Ol e ch'acanem masanil yavb'en te' eb', ol laj e mucancan sjaj a' yuc'lab' a' eb', ol e b'ud'ancan sat slum eb' yed' q'uen q'ueen b'aj smunlaji, xchi viñaj Eliseo chi'.

20 Axo ix aji, a d'a junxo q'uiñib'alil, icha yorail tz'ac'ji silab' d'a Jehová, a d'a yol yic Edom, ix cot a a', ix b'ud'jiel sat lum luum chi' yuj a'. 21 Ayic ix yab'an eb' moabita to van sc'och eb' viñ rey yac' oval yed' eb', ix smolb'an masanil eb' viñ quelemtac eb' yed' eb' viñ ichamtac vinac, eb' viñ syal yoch d'a oval, ix och eb' viñ smac d'a sat smojon snación chi'. 22 Ayic ix q'ue van eb' moabita chi' d'a q'uiñib'alil, ix yilan eb' toxoñej scopopi yilji yib'añ a a' chi' yuj yoc c'u, ichato chic'xoñej yilji a'. 23 Yuj chi' ix yalan eb' icha tic: A jun chi' chic'. Tope a eb' viñ rey yed' eb' viñ soldado ix smil-lajcham sb'a. A ticnaic coyec sb'at quic'ancan masanil tastac yed'nac eb' ix cani, xchi eb'.

24 Palta axo ix javi eb' moabita d'a scampamento eb' israel, ix elta eb' israel chi' yac' oval yed' eb', ix ac'ji

ganar eb' moabita chi' yuj eb'. Yuj chi' ix el eb' elelal, palta ix och eb' israel chi' d'a spatic eb', ix miljicham eb' yuj eb'. 25 Ix lajvi chi', ix sjuanem lañaj schoñab' eb' moabita chi' eb', ix sb'ud'an lum luum eb' d'a q'uen q'ueen, aton lum te yax sat yic mun-lajel. Ix smucan sjajtac a a' eb', ix sch'acanel masanil te' avb'en te' eb' te vach'. Axoñej choñab' Kir-hareset ixto cani, palta axo eb' sjulvaj yed' ch'añ mejmeech, ix oymaj eb' d'a spaticac choñab' chi', ix yac'an ganar jun choñab' chi' eb'.

26 Ayic ix yilan viñ sreyal Moab to van yac'ji ganar viñ d'a oval chi', ix yic'ancot 700 eb' soldado viñ, eb' te jelan yac'an oval yed' q'uen espada. Ix yecanoch sb'a eb' d'a scal eb' soldado yic sc'och eb' b'aj ayec' viñ sreyal Edom chi', yic smilancham viñ eb' yalani, palta maj yal-laj yuj eb'. 27 Ix lajvi chi', ix yic'ancot jun sb'ab'el yuninal viñ sreyal Moab chi', aton jun d'iñan yochcan reyal sq'uexuloc viñ. Ix sñusantz'a viñ silab'il d'a sdiosal d'a yib'añ smuroal schoñab' chi'. Te chuc ix aj snaan eb' viñ israel chi' yuj jun chi', yuj chi' ix yic'q'ue vaan scampamento eb' viñ, ix pax eb' viñ d'a schoñab'.

A yaceite jun ix ix chamnaxco yetb'eyum

4 ¹ Ay jun ix ix yetb'eyumcan junoc eb' viñ schecab' Dios, ix b'at ix yal sb'a d'a viñaj Eliseo icha tic:

—A viñ vetb'eyum chamnaxco viñ, ojtac to te ay xivc'olal viñ d'a Jehová. Axo ticnaic ay jun viñ ac'annac q'uen tumin smajnej viñ vetb'eyum chi', ix javi viñ d'ayin, snib'ej viñ syic'b'at chavañ eb' vune' tic schecab'oc yuj q'uen tumin chi', xchi ix.

2 Ix sc'anb'an viñaj Eliseo chi' d'a ix icha tic:

—¿Tas tza nib'ej tzin b'o d'ayach? Al d'ayin tastac ay d'ayach, xchi viñ.

Ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—A in a checab' in tic, malaj val jab'oc tas ay d'ayin, añej val jab' yune' xalu aceite ayec' d'ayin, xchi ix.

3 Ix yalan viñ d'a ix:

—Ixíc, tza c'anan a majnej jantac xalu d'a eb' ay d'a a lac'anil, jantac-ñej malaj yool tz'ilchaj uuj. 4 Elañ-chamel tzach och d'a yol a pat yed' eb' viñ une' chi'. Tza macan a pat chi', tzac'an b'ud'joc masanil juntzañ yed'tal chi' d'a aceite chi'. Ch'oc b'aj tzac'canem juntzañ sb'ud'jican chi', xchi viñ.

5 Ayic ix lajvi slolon ix yed' viñaj Eliseo chi', ix b'at smacanocho sb'a ix yed' eb' viñ yune' chi' d'a yol spat, ix syamanocho eb' sb'ud'an juntzañ xalu ix smajnej chi' d'a aceite chi'. 6 Ayic toxo ix b'ud'ji masanil xalu chi', ix yalan ix d'a junoc eb' viñ yune' chi' icha tic:

—Ic'cot junocxo xalu, xchi ix.

Ix yalan jun viñ yune' ix chi':

—Mañxalaj tas, xchi viñ.

A val d'a jun rato chi' ix vanaj aceite chi' yeli. 7 Ix lajviñej chi', ix b'at ix yal d'a viñaj Eliseo schecab' Dios chi', ix yalan viñ icha tic d'a ix:

—A ticnaic ixic a choñ aceite chi', slajvi chi' tza tupan a b'oc chi', axo jantac stojol chi' scani, tza c'an q'ueen yed' eb' viñ une' chi', xchi viñ d'a ix.

Viñaj Eliseo yed' ix aj Sunem

8 Ay jun c'u ix ec' viñaj Eliseo d'a choñab' Sunem. Ata' ay jun ix ix te b'eyum. Ix och tean ix d'a viñ to

tz'ec' viñ vael d'a spat ix. Yuj chi' ayic tz'ec' viñ juntac el d'a jun choñab' chi', tz'ec'ñej viñ vael d'a spat ix chi'. 9 Yuj chi' ix yalan ix d'a viñ yetb'eyum icha tic:

—A ticnaic, snachajel vuuj to a jun viñ tz'ec'ñej oñ yil d'a juntac el, val yel schecab' Dios yaj viñ. 10 Yuj chi', vach' sco b'o junoc cuarto d'a yib'añ co pat tic, scac'anoch junoc ch'at d'a yool, junoc mexa, junoc xila yed' junoc candil, yic vach' ayic sjavi viñ oñ yila', ata' scan viñ, xchi ix.

11 Ix ec'xi viñaj Eliseo chi' ta' yed' viñ schecab' scuchan Giezi, ix q'ue eb' viñ d'a yol jun cuarto chi', ata' ix vaycan eb' viñ. 12 Ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi' icha tic:

—Avtej ix aj Sunem chi', xchi viñ.

Ix yavtan ix viñ, ix javi ix d'a yichañ viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi':

13 —C'anb'ej d'a ix tas snib'ej sc'ol ix, yujto te vach' syutej sc'ol ix d'ayoñ. Tato syal sc'ol ix syal tzoñ lolon yed' viñ rey yuj ix, ma yed' eb' yajalil eb' soldado, xchi viñ. Ix yalan ix:

—Maay, vach' vaj d'a yol in choñab' tic, xchi ix d'a viñ checab' chi'. Ix lajvi chi', ix pax ix.

14 —¿Tas vach' sco c'u lej d'a ix syal chi'? xchi viñ d'a viñ schecab' chi'.

—Max nachajel vuuj, añej, malaj yune' ix, axo viñ yetb'eyum ix icham vinacxo viñ, xchi viñaj Giezi chi'.

15 —Avtejxicot ix, xchi viñaj Eliseo chi'.

Ix avtajxicot ix, ix javi tec'tec' ix d'a spuetail jun cuarto chi'. 16 Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a ix:

—Yab' val icha tic junab', chel-b'ilxo q'ue junoc une' uuj, xchi viñ d'a ix.

Ix yalan ix icha tic:

—Maay mamin, ach schecab' Dios, mañ ach b'uchvaj d'ayin, xchi ix.

17 Palta ix scuchanoch jun yune' ix, axo d'a junxo ab'il, ix alji jun yune' ix chi', icha val ix aj yalan viñaj Eliseo chi'. 18 Ix q'uib' jun unin chi', ay jun c'u ix b'at yil viñ smam b'aj ayb'at yil eb' sjochum trigo. 19 Ix yalan jun unin chi' d'a viñ smam chi' icha tic:

—Ay, te ya in jolom. Te ya in jolom, xchi.

Ix yalan viñ mamab'il chi' d'a junoc eb' viñ schecab':

—Ic'b'at viñ unin tic d'a ix snun, xchi viñ.

20 Ix ic'jib'at viñ unin chi' d'a ix snun yuj viñ checab' chi', ix schelan-q'ue ix d'a sat xub', axo ix och chim-c'ualil ix chami. 21 Ix lajvi chi' ix b'at yac'ancanec' telan ix d'a sat sch'at viñaj Eliseo schecab' Dios chi', ix smacancan jun cuarto chi' ix. 22 Elañ-chamel ix yavtej viñ yetb'eyum ix, ix yalan ix d'a viñ:

—Checb'at junoc eb' viñ co checab' yed' junoc noc' b'uru ved'oc, sb'at vilan viñ schecab' Dios, nactic in jaxi, xchi ix.

23 —¿Tas yuj b'at il viñ ticnaic? Mañ stiempoaloc yalji q'uen uj, mañ sc'ualoc pax ic'oj ip, xchi viñ yetb'eyum ix chi'.

—Mañ ac' pensar, xchi ix.

24 Ix yalan ix to tz'ac'jioch stz'uum noc' b'uru chi', ix yalan ix d'a viñ schecab' chi':

—Coñ an, yelc'olal a pechan noc', mañ a cha och vaan noc' d'a yol b'e masanto a in ol val d'ayach, xchi ix d'a viñ.

25 Icha chi' ix aj sb'at ix masanto ix c'och ix d'a lum vitz Carmelo b'aj

ayec' viñaj Eliseo schecab' Dios chi'. Najatto van scot ix ix yilanb'at viñ, ix yalan viñ d'a viñaj Giezi icha tic:

—Ilnab'i, a ix aj Sunem sjavi chi'.

26 Ixix b'at cha ix, tza c'anb'an d'a ix tato vach' sc'ol ix yed' viñ yetb'eyum yed' viñ nene' unin, xchi viñ.

Ix b'at viñ scha ix. Ix sc'anb'an viñ d'a ix, ix yalan ix to vach' sc'ol eb'.

27 Palta elañchamel ix c'och ix b'aj ayec' viñaj Eliseo d'a lum vitz Carmelo chi', ix och lac'naj ix d'a yoc viñ, axo viñaj Giezi chi' ix quetzanel ix yalani. Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ icha tic:

—Actejel ix, yujto te cusnac spixan ix svila', manta tas syal Jehová d'ayin tas yuj ix cot ix, xchi viñ.

28 Yuj chi' ix yalan ix icha tic:

—Mamin, ¿tocval a in ix in c'an d'ayach to tz'alji junoc vune'? ¿Tom maj val d'ayach tas yuj toñej tzach b'uchvaj d'ayin? xchi ix.

29 Yuj chi' ix yalan viñaj Eliseo d'a viñ schecab' chi':

—Ac' lista a b'a, ic'b'at te' in c'ococh tic ed'oc, tzach b'at d'a elañ-chamel. Tato ay mach tza cha'a, mañ ach lolon yed'oc. Tato ay eb' tz'avaj-cot d'ayach, mañ ach tac'voc d'a eb'. Ayic tzach c'och chi' tzaqu'em te' in c'ococh tic d'a sat viñ unin chi', xchi viñ.

30 Ix yalan ix snun viñ unin chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová to max in b'at d'a tic tato max ach b'at ved'oc, xchi ix. 31 Yuj chi' ix b'at viñ yed' ix. Axo pax viñaj Giezi chi', toxo ix b'ab'lajb'at viñ, toxo ix yaqu'em te' c'ococh chi' viñ d'a sat viñ unin chi', palta maj jaxlaj sc'ol viñ. Yuj chi' ix cot viñ scha viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—Max jalaj sc'ol viñ unin chi', xchi viñ.

32 Ayic ix c'och viñaj Eliseo d'a yol cuarto chi', telanec' viñ unin chi' d'a sat sch'at viñ, chamnaxo. **33** Yuj chi' ix och viñ d'a yol jun cuarto chi' sch'ocoy yed' viñ unin chi', ix smacan viñ, ix lesalvi viñ d'a Jehová. **34** Ix lajvi chi' ix q'ue viñ d'a sat ch'at chi', ix q'ue lachan viñ d'a yib'añ viñ unin chi', ix em tenan sat viñ d'a sat viñ unin chi', ix yac'anocho sti' viñ d'a sti' yed' sc'ab' viñ d'a sc'ab'. Ix q'ue lachan viñ d'a yib'añ viñ unin chi'. Ix q'uixnajxi snivanil viñ unin chi'. **35** Ix el viñ d'a yib'añ viñ unin chi', ix ec' b'esesoc viñ d'a yol pat chi'. Ix lajvi chi' ix q'uex lachan viñ d'a yib'añ viñ unin chi' icha d'a sb'ab'elal. Axo ix aj jun, uquel ix ad'isvi viñ unin chi', ichato chi' ix elta q'uelan viñ. **36** Ix yavtan viñaj Giezi viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—Avtejcot ix sunamita chi', xchi viñ. Ix b'at viñ yavtejcot ix. Axo ix c'och ix d'a stz'ey viñaj Eliseo chi' jun, ix yalan viñ:

—Ina viñ une' tic, xchi viñ.

37 Ix snitzanoch sb'a ix, ix em cuman ix d'a yichañ viñ. Ix lajvi chi', ix schelanq'ue viñ yune' ix chi', ix elta ix d'a yol scuarto viñaj Eliseo chi'.

Juntzañ milagro yuj tas svaji

38 Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñaj Eliseo chi' d'a Gilgal ayic te ayem jun nivan vejel d'a yol yic Israel. A junel molanoch eb' viñ schecab' Dios d'a stz'ey viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ d'a viñ schecab' icha tic: Ac'q'ue junoc nivan chen d'a yib'añ c'ac', tza b'oan svael eb' viñ schecab' Dios tic, xchi viñ.

39 Ay jun viñ d'a scal eb' viñ checab' chi' ix b'at sayoj itaj. Ix ilchaj jun añ itaj icha añ caltacte'al c'um ay sat yuj viñ. Ix smolancot sat chi' viñ d'a yol jun spichul jucan. Axo yic ix jax viñ, ix slesanem viñ d'a yol jun nivan chen chi', palta mañ yojtacoc viñ tas.

40 Ix lajvi chi' ix yac'an viñ d'a eb' viñ schecab' Dios chi'. Axo ix syamanoch eb' viñ sva'i, ix el yav eb' viñ, ix yalan eb' viñ:

—Mamin schecab' Dios, a jun van co chi'an tic ayb'at veneno d'a scal, xchi eb' viñ.

Yuj chi' majxo schilaj eb' viñ. **41** Ix yalan viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Iq'ueccot jab'oc ixim harina d'ayin, xchi viñ.

Ix yac'anem ixim viñ d'a yol chen chi', ix yalan viñ:

—A ticnaic ac' va eb' anima tic, xchi viñ.

Axo ix schi'an eb', mañxalaj tas ix ic'an eb'.

42 Axo d'a junel ix c'och jun viñ vinac aj Baal-salisa, yed'nac 20 ixim pan cebada viñ b'ob'il d'a ixim b'ab'el sat cebada chi', ix yac'an viñ d'a viñaj Eliseo chi', yed'nacpax ixim jolom trigo viñ yaxto. Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ schecab':

—Ac' ixim pan chi' sva eb' anima tic, xchi viñ.

43 Ix tac'vi viñ schecab' viñ chi':

—¿Tocval ol yal vac'an jab' tic d'a 100 anima tic? xchi viñ. Ix yalanxi viñaj Eliseo chi':

—Ac' va eb' anima tic, yujto toxo ix yal Jehová to ol va eb', aytópax ol canoc, xchi viñ.

44 Ix lajvi chi', ix yac'an va eb' anima chi' viñ checab' chi'. Ayto ix cani, icha val ix aj yalan Jehová.

Ix el yab'il lepra d'a viñaj Naamán

5 ¹ Ay jun viñ vinac scuch Naamán, yajalil eb' soldado viñ sreyal Siria. Te xajan viñ yuj viñ rey chi', te nivan pax yelc'och viñ, yujto a Jehová ix ac'anocho eb' ajc'ol d'a yol sc'ab' viñ. Te jelan viñ d'a oval, palta ayoch jun yab'il lepra d'a viñ.

² Ay junel, ay juntzañ eb' soldado aj Siria ix b'at elc'al d'a yol yic Israel. Ix yelq'uejb'at jun ix cob'es unin eb'. Ix och ix schecab'oc ix yetb'eyum viñaj Naamán chi'. ³ Ix yalan ix cob'es unin chi' d'a ix b'aj ayoch checab'oc chi':

—Comonoc sb'at viñ in patrón tic d'a jun viñ schecab' Dios ay d'a Samaria, talaj sb'oxi viñ yuj jun yab'il tic, xchi ix.

⁴ Yuj chi' ix b'at viñaj Naamán chi' yal d'a viñ sreyal Siria tas ix yal ix cob'es chi'. ⁵ Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Vach' tzach b'ati, svac'b'at junoc carta d'a viñ sreyal Israel chi', xchi viñ.

Icha chi' ix aj sb'at viñaj Naamán chi', ix yic'anb'at nañal svajxaquil quintal q'uen plata viñ yed' nañal schab'il quintal q'uen oro yed' lajuñ moj pichul. ⁶ Ix yic'anb'at jun carta chi' viñ d'a viñ sreyal Israel chi', syalan viñ sreyal Siria chi' d'a jun carta chi' icha tic: Ayic ol a chaan in carta tic, ol ojtaquejeli to a in tzin checb'at viñ sat yajal eb' in soldado scuchan Naamán tic d'ayach, tzañtej viñ d'a jun lepra ayoch d'ay, xchi viñ d'a scarta chi'.

⁷ Ayic ix lajvi yilan jun carta chi' viñ sreyal Israel chi', ix sñic'chitan-b'at spichul viñ yuj sch'oxaneli to tz'och viñ d'a ilc'olal, ix yalan viñ:

—Tocval Dios in, ¿tom a in syal vac'an schamel anima, ma svac'anpax sq'uinal eb', yuj chi' schecjicot jun viñ vinac tic d'ayin yic sviq'uel jun lepra tic d'a viñ? Syalelc'ochi to ay tas sna' viñ rey chi' d'a in patic, xchi viñ.

⁸ Ayic ix yab'an viñaj Eliseo schecab' Dios to ix sñic'chitejb'at spichul viñ rey chi', ix yalanb'at viñ:

—¿Tas yuj ix a ñic'chitejb'at a pichul? Checcot jun viñ chi' d'ayin, ol yilan viñ to ay schecab' Dios d'a co choñab' Israel tic, xchib'at viñ.

⁹ Ix b'at viñaj Naamán chi' yed' scarruaje yed' schej yed' eb' ajun yed'oc, ix c'och liñan eb' d'a sti' spat viñaj Eliseo chi'. ¹⁰ Ix schecan-b'at viñ schecab' viñaj Eliseo chi' yal d'a viñaj Naamán chi' icha tic: Ixic, b'at b'iquel uqueloc a b'a d'a a' Jordán, icha chi' ol aj yel yab'il lepra chi' d'a a nivanil chi', xchi viñaj Eliseo chi'.

¹¹ Ix cot yoval viñaj Naamán chi', ix b'at viñ, ix yalan viñ:

—A val in naani to ol elta viñ in scha'a, ol q'ue val liñan viñ slesalvi d'a Jehová sDiosal d'a vichañ, ol yac'anec' sc'ab' viñ b'aj ayoch lepra chi' d'ayin, tz'elcan yab'il valani.

¹² ¿Toc ec'b'al svach'il junoc a' ay d'a Israel tic d'a yichañ a' Abana yed' a' Farfar ay d'a Damasco? ¿Tom max yal b'at in b'icanel in b'a d'a yol a' chi', tzin b'oxi? xchi viñ.

Te aycot yoval viñ, ix meltzaj viñ.

¹³ Palta axo eb' schecab' viñ ajun yed'oc, ix yal eb' d'a viñ icha tic:

—Mamin, q'uinaloc ay junoc tas ajaltac ix yal viñ schecab' Dios d'ayach, ¿tom max a c'anab'ajej? Ocxo jun, añej ix yal viñ to tza b'iquel a b'a tzach b'oxicani, xchi eb' d'a viñ.

14 Ichato chi' ix b'at viñaj Naamán chi', uquel ix em viñ d'a yol a' Jordán chi', icha ix aj yalan viñaj Eliseo schecab' Dios. Ix b'oxican snivanil viñ chi', icha snivanil junoc unin, te vach' ix ajcani. **15** Ix lajvi chi', ix b'at viñ yed' eb' ajun yed' chi' yil viñaj Eliseo chi'. Ayic ix c'och eb' d'a yichañ viñ, ix yalan viñaj Naamán chi' icha tic:

—A ticnaic ix nachajel vuuj to malaj junocxo Dios d'a yolyib'añ-q'uinal tic, palta añej val e Diosal a ex israel ex tic. Yuj chi', elocab' d'a a c'ool a chaan in silab' svac' tic d'ayach, xchi viñ.

16 Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'a Jehová, aton ayin schecab', max in chalaj tas tzac' chi', xchi viñ.

Vach'chom ix ochñej tean viñaj Naamán chi' d'a viñ, palta maj schalaj viñ. **17** Yuj chi' ix yalan viñaj Naamán chi' icha tic:

—Tato icha chi' jun, eloc val d'a a c'ool a chaan vic'b'at chab'oc chejal lum luum yic Israel tic, yujto a in a checab' in tic, mañxa junocxo dios b'aj ol vac' in silab', palta to añej d'a Jehová sDiosal Israel. ^a **18** Añej val jun tzin c'an d'a Jehová to tzin yac' nivanc'olal, yujto ayic ol b'at viñ in reyal yaqu'em sb'a d'a stemplo sdiosal scuch Rimón, ol och quetz-quez viñ d'a in c'ab', añejtona' ol in em cuman yed' viñ d'a templo chi', yac'ocab' nivanc'olal Jehová d'a in patic yuj jun chi', xchi viñaj Naamán chi'.

19 Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Mañ ac' pensar, ixic, xchi viñ.

Ix b'at viñaj Naamán chi'. Palta quenanto sb'at viñ, **20** ix snaan viñaj Giezi schecab' viñaj Eliseo chi': ¿Tas yuj toñej ix schab'at viñaj Naamán aj Siria viñ vajalil tic, malaj jab'oc tas ix yac'can viñ? Svac' in ti' d'a Jehová to b'at in tzac'vej viñ, yalñej tas ol viq'uec' d'a viñ, xchi viñ.

21 Ix b'at lemnaj viñaj Giezi chi'.

Axo ix yilancot viñaj Naamán to van scot viñ d'a spatic, ix emta viñ d'a yol scarruaje, ix cot viñ scha viñ, ix sc'anb'an viñ:

—¿Mantoc ay tas ix uji? xchi viñ.

22 Ix tac'vi viñaj Giezi chi' icha tic:

Maay, malaj tasi, palta a viñ vajalil ix in checancot val d'ayach to ato val sc'och chavañ eb' quelemtac schecab' Dios spetoj d'a tzalquixtac yic Efraín. Yuj chi' sc'an viñ d'ayach to tzac' oxec arroba q'uen plata yed' cha mojañoc c'apac pichul yuj eb' viñ, xchi viñ.

23 Ix tac'vi viñaj Naamán chi':

—Comonoc tz'el d'a a c'ool tza cha val vaqueoc arroba q'uen plata tic, xchi viñ.

Yacb'an van yalan viñ chi', ix schecan viñ ac'chajem q'uen yed' cha moj c'apac pichul chi' d'a yol chab' coxtal, ix yac'ancot chavañ schecab' viñ yed' viñaj Giezi chi'.

24 Ayic ix c'och eb' d'a tzalan b'aj ayec' viñaj Eliseo chi', ix yic'an ec' viñaj Giezi tastac yed'nac eb' schecab' viñaj Naamán chi', ix sc'ub'ancanel viñ d'a yol spat, ix schecan meltzaj eb' viñ. **25** Elañ-chamel ix javi viñ d'a viñaj Eliseo

^a **5.17** A eb' comon anima syac'och eb' d'a sc'ool to añej d'a yol smacb'en junoc dios syal yoch ejmelal d'ay. Yuj chi' ix sna' viñaj Naamán yic'anb'at lum luum yic Israel, ichato val chi' syal yoch viñ ejmelal d'a Jehová d'a schoñab' yalani.

chi', ix sc'anb'an viñaj Eliseo chi' d'a viñ:

—Giezi, ¿b'ajtil ix ach xid'eq'ui? xchi viñ.

—Malaj b'aj ix in xid'ec' mamin, xchi viñaj Giezi chi'.

26 Palta ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ icha tic:

—Ayic ix emta jun viñ vinac d'a yol scarruaje ix cot viñ ul ach scha'a, ¿tocval maj yil in pixan jun chi' tza na'a? A ticnaic, mañ smojoc co chaan tumin yed' pichul. Mañ smojoc pax co manan te' avb'en te', icha te' olivo yed' te' uva, noc' calnel, ma noc' vacax, ma eb' viñ checab' yed' eb' ix checab'. **27** Yuj jun tas ix a c'ulej tic, a ticnaic, a slepra viñaj Naamán chi' ol ochcan d'ayach yed' d'a eb' iñtilal d'a junelñej, xchi viñ.

Axo yic ix spucan sb'a viñaj Giezi yed' viñaj Eliseo chi', ayxo lepra d'a viñ, sacxoñej yilji snivanil viñ icha q'uen cheev.

A q'uen sch'acab' eb' schecab' Dios

6 **1** Ay junel ix yal eb' viñ schecab' Dios d'a viñaj Eliseo:

—Ina val jun lugar b'aj ayoñ ec' ed' tic, te lod'an. **2** Yuj chi' tzoc val el d'a a c'ool tzoñ a chab'at d'a sti' a' Jordán, sb'at co ch'ac junjunoc co te', sco b'oanq'ue junoc pat b'aj tzoñ aji, xchi eb' viñ.

—Ixiquec, xchi viñaj Eliseo chi'.

3 —Tzoc yal a c'ool tzach b'at qued'oc, xchi jun viñ d'a viñ.

—Inye, ol in b'atoc, xchi viñ.

4 Yuj chi' ix b'at viñaj Eliseo chi' yed' eb' viñ d'a sti' a' Jordán ch'acoj te' chi'. **5** Ayic van sch'acan te' eb' viñ, ay jun viñ ix elta surnaj q'uen sch'acab', ix b'atcan q'uen d'a yol a a' chi', ix el yav viñ:

—Ach in c'ayb'umal. A jun q'uen ch'acab' tic hierro q'ueen, in majan-pax q'ueen, xchi viñ.

6 —¿B'ajtil ix b'at q'ueen? xchi viñaj Eliseo chi'.

Ix sch'oxan viñ b'aj ix b'at q'ueen chi'. Ix xicanelta jun te te' viñaj Eliseo chi', ix yac'anem te' viñ d'a yol a', ix q'ueul b'achnaj q'uen ch'acab' chi' d'a sat a'.

7 —Ic'q'ueta q'ueen, xchi viñaj Eliseo chi' d'a viñ. Ix yac'anem sc'ab' viñ, ix yic'anq'ueta q'ueen viñ.

Viñaj Eliseo yed' eb' aj Siria

8 A viñ sreyal Siria ayoch oval yuj viñ d'a Israel, ix slajtian sb'a viñ yed' eb' viñ yajalil eb' viñ soldado smasanil b'ajtil sb'oq'ue scam-pamento eb' viñ. **9** Ix yalanb'at viñaj Eliseo d'a viñ sreyal Israel b'ajtac ayec' eb' viñ aj Siria chi' yic vach' syac' lista sb'a viñ b'ajtac ayec' eb' viñ chi'. **10** Ix schecanpaxb'at yilumal viñ sreyal Israel d'a juntzañ lugar b'aj syal viñ schecab' Dios chi', yic syil eb' viñ tas yaji, yuj chi' tzijtum el ix scol sb'a eb' viñ.

11 A viñ sreyal Siria chi', ix te somchaj spensar viñ, yuj chi' ix yav-tej eb' viñ yajalil soldado viñ, ix yalan viñ:

—Alec d'ayin mach junoc d'a co cal tic ayoch yed' viñ sreyal Israel chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

12 Ix tac'vi jun viñ yajal soldado icha tic:

—Malaj mach mamin, palta a viñaj Eliseo schecab' Dios ayec' d'a Israel chi', a viñ tz'alan d'a viñ rey masanil tas tzala', vach'chom d'a elc'altac tzala', xchi viñ.

13 Yuj chi' ix yal viñ sreyal Siria chi':

—Ixiquec, b'at ilec b'ajtil ayec' viñaj Eliseo chi', ol vac'anb'at jay-vañoc in soldado yic b'at tzec'jicot viñ, xchi viñ.

Axo ix aj yalji d'a viñ rey chi' to a d'a Dotán ayec' viñaj Eliseo chi'.

14 Yuj chi' ix yac'anb'at jun ñilañ eb' viñ soldado viñ yed' eb' viñ ayq'ue d'a yib'añ chej yed' carruaje yic oval. D'ac'valil ix c'och eb' viñ d'a Dotán chi', ix yoyan sb'a eb' viñ d'a spatic-tac choñab' chi'. **15** Ayic ix sacb'i, ix q'ue vaan viñ schecab' viñaj Eliseo chi'. Ayic ix elta viñ, ix yilan viñ to mañxo jantacoc soldado oyanec' d'a spatictac choñab' chi', ay noc' chej yed' carruaje yic oval. Yuj chi' ix b'at viñ yal d'a viñaj Eliseo chi':

—Ay mamin, ¿tas val ol co c'ulej? xchi viñ.

16 Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Mañ ach xivoc, yujto ec'alto sb'isul eb' ayec' qued'oc d'a yichañ eb' viñ chi', xchi viñ.

17 Ix och ijan viñaj Eliseo chi' slesalvi d'a Jehová icha tic: Mamin tzin c'an d'ayach to tza jac sat viñ in checab' tic, xchi viñ. Ix jacji sat viñ checab' chi' yuj Jehová, ix yilan viñ to a d'a sattac vitz yed' d'a jolomtac vitz, toxoñej oyancot soldado d'a yib'añ chej yed' d'a yoltac carruaje nab'a c'ac', oyanoch d'a spatic yichañ viñaj Eliseo chi'.

18 Ayic van sjavi eb' viñ sirio chi' yac' oval, ix sc'anan viñaj Eliseo chi' d'a Jehová: Mamin tzin c'an d'ayach to tza mac sat eb' viñ tic, xchi viñ.

Axo Jehová ix macan sat eb' viñ soldado ajc'ol chi', icha ix aj sc'anan viñaj Eliseo chi'. **19** Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Eliseo chi' yal d'a eb' viñ:

—Mañoclaj jun b'e yed' jun choñab' tic tze saya'. Ochañec tzac'an

vuuj, ol ex vic'b'at b'aj ayec' jun viñ tze say chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

Ix yic'anb'at eb' viñ viñ d'a Samaria. **20** Ayic toxo ix och eb' viñ d'a yol choñab' chi', ix lesalvi viñ icha tic: Mamin Jehová, jac sat eb' viñ yic syal yilan eb' viñ, xchi viñ. Ix jacji sat eb' viñ chi'. Ix yilan eb' viñ to a d'a yol choñab' Samaria ayec' eb' viñ. **21** Ayic ix yilan eb' viñ chi' viñ sreyal Israel, ix sc'anb'an viñ d'a viñaj Eliseo chi'.

—Mamin, ¿tzam yal in milancham eb' viñ tic? xchi viñ.

22 Ix yalan viñaj Eliseo chi':

—Maay, mañ a milchamlaj eb' viñ. Q'uinaloc ay eb' syamchaj uuj d'a oval, ¿tom tza milcham eb'? Ac' va eb' viñ, tzac'an yuc' a' eb' viñ, tzac'an meltzaj eb' viñ d'a viñ yajalil, xchi viñ.

23 Ix b'o jun nivan vael, ix va eb' viñ, ix yuc'an a' eb' viñ. Ix lajvi chi' ix yalan viñ sreyal Israel to spax eb' viñ, ix meltzaj eb' viñ b'aj ayec' viñ yajalil chi'. Atax ta' ix yactej eb' viñ soldado sirio yochta yic syixtan choñab' Israel yed' yochta eb' elc'al.

Ix oyjiq'ue Samaria

24 Ix lajvi yec' jun tiempoal, a viñaj Ben-adad sreyal Siria, ix molb'ej masanil eb' viñ soldado viñ, ix b'at yoyanq'ue Samaria eb' viñ yic syac'an oval yed'oc. **25** Yuj chi' ix em jun nivan vejel d'a Samaria chi'. Ix te q'ue stojol masanil tastac, yujto te vach' yajoch oyan eb' viñ aj Siria chi' d'a spatic choñab' chi'. A junoc sjolom noc' b'uru, 80 ciclo plata stojol, axo junoc vaso stza' noc' paramuch, oye' ciclo plata stojol.

26 Ay jun c'u van sb'eyec' viñ sreyal Israel chi' d'a yib'añ smuroal

choñab' chi', ix avajb'at jun ix ix d'a viñ:

—Mamin rey, colin, xchi ix.

27 Ix tac'vi viñ rey chi':

—Tato max ach colji yuj Jehová, ¿tom a into val tic ol ach in colo'? ¿Tom ol yal vac'an ixim a trigo yed' a vino? 28 ¿Tas tzach ic'ani? xchi viñ.

Ix tac'vi ix:

—A jun ix ix tic, ix yal ix d'ayin: Ac' jun une' tic co chi ticnaic, axo q'uic'an sco chi'an jun vic tic, xchi ix. 29 Yuj chi' co tz'añ vune' chi', co chi'ani. Axo d'a junxo c'u chi', valan d'a ix to syac' yune' ix chi' co chi'a, palta toxo ix sc'ub'ejel ix, xchi ix d'a viñ rey chi'.

30 Ayic ix yab'an viñ rey tas ix yal jun ix chi', ix sñic'chitanb'at spichul viñ yuj sch'oxanel scusc'olal. Yacb'an van yec' viñ d'a yib'añ muro chi', ix yilan eb' anima ayec' d'a slac'anil chi' to ayoch pichul ya sva yuj viñ d'a yol spichul. 31 Ix yalan viñ rey chi': Cotocab'can yoval sc'ol Dios d'a vib'añ tato max viq'uel sjolom viñaj Eliseo yuninal viñaj Safat d'a jun c'u tic, xchi viñ.

32 Ix schecanb'at jun viñ vinac viñ rey chi' d'a viñaj Eliseo chi'. C'ojanem viñ d'a yol spat yed' eb' viñ yichamtac vinaquil choñab'. Ayic manto c'ochlaj jun viñ schecab' viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ ichamtac vinac chi':

—Ilec tonab'i, ix scheccot jun viñ schecab' jun viñ milum anima chi' yic tzul yiq'uel in jolom viñ. Palta maclejec eyab' tas ol vala': Ayic ol javoc viñ chi', ol e maquel te' puerta tic, vach' tzeyutej e macan te', tzac'an sjavi viñ rey d'a spatic viñ, xchi viñ.

33 Vanto val slolon viñ ix javi viñ schecab' viñ rey chi', ajun pax viñ rey chi', ix yalan viñ rey chi':

—A jun yaelal tic, a Jehová ix ac'ancoti. ¿Tasto val sco te tañvej tic-naic yic tzoñ scolani? xchi viñ.

7 1 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Ab'ec val tas syal Jehová: A q'uic'an yab' icha tic, a d'a spuertail Samaria tic, a junoc almul ixim harina, jun ciclo plata stojol ixim. Chab' almul pax ixim cebada d'a jun ciclo q'ueen, xchi Jehová, xchi viñ.

2 Ix tac'vi jun viñ stañvan viñ rey chi' icha tic:

—Vach'chom sjacvi sventenail sat-chañ yuj Jehová, palta max ujilaj icha tzal chi', xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Olto il val jun chi', palta mañxo ol a valaj ixim, xchi viñ.

3 A d'a jun tiempoal chi', ay chañ-vañ eb' viñ ayoch lepra d'ay, ayel eb' viñ d'a stiel choñab' chi', ix yal-lan eb' viñ d'ay junjun:

—¿Tas val sco c'u'lej d'a tic? Toñej c'ojan oñ em co tañvan cham co b'a.

4 Tato tzoñ och d'a yol choñab' tic, yovalil tzoñ cham yuj vejel. Tato tzoñ can c'ojan d'a tic, yovalil ol oñ cham-paxoc. A ticnaic coyec d'a scam-pamento eb' sirio, talaj tzoñ yac' nivanc'olal eb', max oñ smil-laj eb'. Tato maay jun, toxonton yic chamel caji, xchi eb' viñ.

5 Ayic numnonxo sq'uic'b'i, ix b'at eb' viñ d'a scampamento eb' sirio chi'. Axo ix c'och eb' viñ, ix yilan eb' viñ mañxa junoc mach ayeq'ui.

6 Yujto a Jehová ix ac'an yab' eb' soldado sirio sc'añ yec' carruaje yed' noc' chej yed' pax jun nivan ñilañ soldado. A yalan eb' sirio chi' to a viñ

sreyal eb' israel ix tupan eb' viñ
sreyal hitita yed' viñ sreyal Egipto yic
syac'an oval yed' eb' yalani. **7** Yuj
chi' ayic van sq'uic'b'i ix b'at eb'
elclal, ix yactancan scampamento eb'
yed' smantiado yed' noc' chej yed'
scarruaje eb'. Añej eb' ix scol sb'a.
8 Ayic ix c'och eb' viñ ayoch lepra
chi' d'ay d'a stitac campamento chi',
ix och eb' viñ d'a yol junoc mantiado,
ix va eb' viñ, ix yuc'an a' eb' viñ. Ix
yic'anelta q'uen oro eb' viñ, q'uen
plata yed' pichul, ix b'at eb' viñ
sc'ub'ejeli. Ix lajvi chi' ix meltzaj eb'
viñ, ix ochxi eb' viñ d'a yol junxo
mantiado, ix yic'anelta eb' viñ tastac
ay d'a yool, ix b'atxi eb' viñ
sc'ub'ejeli. **9** Ix laj yalan eb' viñ d'ay
junjun:

—Mañ vach'oc jun van co c'ulan
tic. A ticnaic smoj val quic'anb'at
ab'ix, palta ichñejta' cajeq'ui. Tato
sco tañvej, ato q'uic'an b'at cala', ay
ta tas scot d'a quib'añ. Vach' to b'at
calec d'a viñ rey, xchi eb' viñ.

10 Yuj chi' ix b'at eb' viñ, ix yav-
tan eb' viñ stañvumal sti' choñab'
chi' eb' viñ, ix yalan eb' viñ icha tic:

—Ix oñ xid'ec' d'a scampamento
eb' sirio, mañxa junoc mach ayeq'ui,
mañxa junoc mach scab' sloloni,
axoñej noc' chej yed' noc' b'uru etz-
jab'cani. Axo smantiado eb', icha ix
aj sb'oancan eb', icha chi' yajcani.

11 Ix b'at eb' viñ stañvumal sti'
choñab' chi' yavtej eb' viñ stañvan
spalacio viñ rey. **12** Ix alji yab' viñ
rey chi', yuj chi' ix q'ue vaan viñ
d'ac'valil chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ
ayoch d'a opisio yed'oc:

—Ol val d'ayex tas snib'ej eb' sirio
chi' tzoñ yutej, yujto yojtac eb' to
van co cham yuj vejel, yuj chi' ix yac-
tejcan scampamento eb' chi', ix

sc'ub'anel sb'a eb' d'a caltac te', yuj
chi' tato tzoñ el d'a spatiquel choñab'
tic, ol oñ syam eb' d'a pitzanil, axo
yochcancot eb' d'a yol choñab' tic,
xchi viñ rey chi'.

13 Ix yalan junoc eb' viñ schecab'
viñ icha tic:

—B'atocab' jayvañoc vinac yila'
yed' ovañoc noc' chej ayto ec' tic, ol
quilani tas ix uji chi'. Tato scham eb',
mato maay, lajanñej, yujto ay smay
b'aj sb'at eb' chi', ay pax smay d'a
tic, xchi viñ checab' chi'.

14 Yuj chi' ix yic'b'at chab' carrua-
je eb' yed' noc' chej, ix checjib'at eb'
yuj viñ rey chi', yic b'at yil eb' b'ajtil
ix b'at eb' sirio chi'. Ix yalan viñ d'a
eb' icha tic: B'at ilec tas val yaji, xchi
viñ. **15** Ix b'at tzac'an eb' d'a yoclem
eb' sirio chi', masanto ix c'och eb' d'a
a' Jordán. Ix yilan eb' to aycan
spichul eb' d'a yoltac b'e yed' syam-
c'ab' eb' ayic van yel eb' scol sb'a
yalani. Elañchamel ix meltzaj eb'
checab' chi', ix ul yalan eb' d'a viñ
rey chi' tas ix yil eb' chi'. **16** Ix lajvi
chi' ix elta masanil eb' anima d'a yol
choñab' chi', ix yic'anelta masanil
tastac ay d'a yol scampamento eb'
sirio chi' eb', ix yic'ancot eb'. Ix
elc'och icha ix aj yalan Jehová, a jun
almul ixim harina, jun ciclo plata
stojol ixim. Chab' almul pax ixim
cebada d'a jun ciclo plata chi'.

17 Ix yalan viñ rey d'a viñ stañ-
vumal to scan viñ stañvej spuertail
choñab' chi', palta ix b'at eb' anima
d'a yib'añ viñ, ix telvican viñ d'a scal
yoc eb', ix cham viñ, icha ix aj yalan
viñaj Eliseo schecab' Dios d'a viñ ayic
ix xid'ec' viñ rey lolonel yed' viñaj
Eliseo chi'.

18 Ix elc'och icha ix aj yalan viñaj
Eliseo chi' to a d'a spuertail choñab'

Samaria yab' icha tic q'uic'an, schoñ-chaj ixim harina, a jun almul ixim, jun ciclo plata stojol. Chab' almul pax ixim cebada d'a jun ciclo q'ueen, xchi viñ. **19** Axo jun viñ stañvumal viñ rey chi', ix tac'vi viñ d'a viñ schecab' Dios chi': Vach'chom sjacvi sven-tenail satchaañ yuj Jehová, palta max ujilaj icha tzal chi', xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Eliseo: Olto il val jun chi', palta mañxo ol a valaj ixim, xchi viñ. **20** Ichaton chi' ix aji, yujto a eb' anima ix tec'ancham viñ d'a spuertail choñab' chi'.

Ix ac'jixi smac'b'en ix aj Sunem

8 **1** Ix yalan viñaj Eliseo d'a ix aj Sunem, aton ix pitzvinacxi yune' yuj viñ, ix yalan viñ d'a ix icha tic: Ixic, b'at cajnajan d'a junocxo nación yed' eb' cajan d'a a pat, yujto ix yal Jehová to ol yac'cot junoc nivan vejel d'a co nación tic, uque' ab'il ol yac'a', xchi viñ d'a ix. **2** Yuj chi' ix sc'anab'ajej ix sb'ati, icha ix aj yalan viñ chi'. Ix b'atcan ix d'a yol smac'b'en eb' filisteo. Uque' ab'il ix can cajan ix ta'. **3** Ix lajvi chi', ix paxta ix d'a smac'b'en eb' filisteo chi'. Ix b'at ix d'a yichañ viñ sreyal Israel yic sc'ananxi spat ix yed' sluum. **4** Van slolon viñ rey chi' yed' viñaj Giezi schecab' viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic: Al vab' masanil tastac satub'tac ix sc'ulej viñaj Eliseo chi', xchi viñ. **5** A val yic van yalan viñaj Giezi chi' yab'ixal tas ix aj yac'anxi pitzvoc jun yune' jun ix ix chi' viñaj Eliseo chi', ix javi ix yal yuj sluum yed' spat. Yuj chi' ix yalan viñaj Giezi chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, aton val jun ix ix tic svala', aton jun yune' ix tic

pitzvinacxi yuj viñaj Eliseo chi', xchi viñ d'a viñ rey chi'.

6 Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a ix, ix yalan jun ab'ix chi' ix d'a viñ. Ix lajvi chi' ix schecan junoc eb' schecab' viñ rey chi' yic b'at ac'jixi smac'b'en ix ix chi' yed' masanil sat avb'en ix el d'a luum yictax ix el ix d'a yol nación chi' masanto ix meltzajxi ix.

Ix och viñaj Hazael reyal d'a Siria

7 Ay junel ix b'at viñaj Eliseo d'a Damasco. A d'a jun tiempoal chi', te penaay viñaj Ben-adad sreyal Siria. Ix alchaj d'a viñ to ix c'och viñ schecab' Jehová ta'. **8** Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Hazael schecab' icha tic:

—Ic'b'at junoc silab' tzach b'at il viñ schecab' Jehová chi'. Tza c'anan d'a viñ to sc'anb'ej viñ d'a Jehová chi' vuuj, tato olto in b'oxoc yuj jun yaelal tic, xchi viñ.

9 Ix b'at viñaj Hazael chi' yil viñaj Eliseo chi'. Ix yic'anb'at silab' viñ, aton tas te vach' tz'el d'a Damasco chi', 40 noc' camello cuch-jinac silab' chi'. Ayic ix c'och viñ d'a yichañ viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—A viñ a checab' aj Ben-adad sreyal Siria, a viñ tzin checancoti yic tzul in c'anb'an d'ayach, tom olto b'oxoc sc'ol viñ yuj jun yaelal ayoch d'ay, mato mañxo, xchi viñ.

10 Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Ixic, tzalan d'a viñ to ol b'oxoc sc'ol viñ yuj jun yaelal chi', palta ix yal Jehová to ol chamxoñej viñ, xchi viñ.

11 A val d'a jun rato chi', ix te och q'uelan viñaj Eliseo chi' d'a sat viñaj Hazael chi', masanto ix q'uixvi viñ. Ix lajvi chi' ix oc'q'ue viñ schecab' Dios

chi'. **12** Yuj chi' ix sc'anb'ej viñaj Hazael chi' d'a viñ:

—Mamin ¿tas yuj tzach oq'ui? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Vojtac val to ol ac' val chucal d'a eb' vetisraelal, ol ac'och sc'ac'al scuartel eb', ol a milancham eb' quelemtac d'a oval. Ol a milancham eb' cotac unin, ol a tecanelta yol sc'ol eb' ix yab'ix, xchi viñ.

13 Ix yalan viñaj Hazael d'a viñ icha tic:

—A in tic te malaj jab'oc velc'ochi, lajan in icha junoc noc' tz'i'. ¿Tas val ol aj in c'ulan tas icha chi'? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Eliseo chi' d'a viñ:

—Toxo ix yal Jehová d'ayin to a ach ol ach ochcan sreyaloc Siria tic, xchi viñ.

14 Ix lajvi chi' ix spucan sb'a viñaj Hazael chi' yed' viñaj Eliseo chi', ix meltzaj viñ d'a viñ yajalil chi'. Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas xchi viñaj Eliseo chi' d'ayach? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Hazael chi' icha tic:

—Ix yal viñ d'ayin tob' ol ach b'oxoc yuj jun a yaelal tic, xchi viñ.

15 Axo d'a junxo c'u, ix sch'ayan jun c'apac c'apac pim viñaj Hazael chi', ix b'at yac'anb'at c'apac viñ d'a sat viñ rey chi', ix tup yic viñ. Icha chi' ix aj scham viñ rey chi'. Axo viñaj Hazael chi' ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

Ochnac viñaj Joram reyal d'a Judá
(2Cr 21.1-20)

16 Ayic oyexo ab'il yoch viñaj Joram yuninal viñaj Acab reyal d'a Israel, ix schaanal yich viñaj Joram yuninal viñaj Josafat yac'an reyal d'a Judá. **17** A viñaj Joram chi', 32 ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaanal yich viñ

yac'an reyal chi'. Vajxaque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. **18** Palta a' sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel yed' sb'eyb'al eb' yiñtilal viñaj Acab chi' ix sb'eyb'alej viñ, yujto ix yic' ix yisil viñaj Acab chi' viñ yetb'eyumoc. Yuj chi', te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. **19** Palta maj yal-laj sc'ol Jehová ix satel Judá, yujto yac'-naccan sti' d'a viñaj rey David schecab' to ol ochñejcan yiñtilal viñ reyal.

20 A d'a stiempoal viñaj Joram chi', ayic ix yac'an reyal viñ, ix yiq'uel sb'a eb' aj Edom d'a yalañ smandar choñab' Judá, ix yac'anocho sreyal eb' d'a yol yico'. **21** Yuj chi' ix b'at viñaj Joram chi' yed' masanil scarruaje yac' oval yed' eb' aj Edom chi' d'a Zair, palta a eb' aj Edom chi', ix oymaj eb' d'a spatic viñ yed' eb' yajal yaj d'a scarruaje viñ yic oval. Axo d'ac'valil ix q'ue van viñ, ix yac'an oval viñ yed' eb' edomita chi'. Icha chi' ix aj scolanel sb'a viñ d'a yol sc'ab' eb', a eb' soldado viñ chi', ix paxcan eb' d'a spat. **22** Atax ta' ix yiquej sb'a eb' aj Edom chi'. Añeja' pax d'a jun tiempool chi' ix yiq'uel sb'a choñab' Libna d'a Judá chi'.

23 A jantacto yab'ixal viñaj Joram chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. **24** Ayic ix cham viñaj Joram chi', ix mucji snivanil viñ b'aj mucan eb' smam yicham, aton d'a schoñab' viñaj David. Axo viñaj Ocozías viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Ocozías reyal d'a Judá
(2Cr 22.1-6)

25 Ayic slajchavil ab'il yoch viñaj Joram yuninal viñaj Acab reyal d'a

Israel, ix schaanel yich viñaj Ocozías yac'an reyal d'a Judá. **26** A viñaj Ocozías chi', 22 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi', jun ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Atalía sb'i ix snun viñ, yixchiquin ix viñaj Omri sreyal Israel. **27** A viñaj Ocozías chi', a sb'eyb'al viñaj Acab ix sb'eyb'alej viñ, te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, yujto smam icham viñaj Acab chi' viñ.

28 A viñaj Ocozías chi', junñej ix yutej spensar viñ yed' viñaj Joram yuninal viñaj Acab, ix yac'an oval eb' viñ d'a Ramot d'a yol yic Galaad yed' viñaj Hazael sreyal Siria, palta ix lajvi viñaj Joram chi' yuj eb' sirio chi'. **29** Yuj chi' ix c'ochcan viñ d'a Jezreel yic syañtan sb'a viñ b'aj ix echnaj yuj eb' sirio chi'. Ix c'och viñaj Ocozías chi' yil viñ yujto ya yaj viñ.

Ix sic'jioch viñaj Jehú reyal d'a Israel

9 **1** A viñaj Eliseo schecab' Dios, ix yavtej jun viñ yetchecab'vumal viñ quelemto, ix yalan viñ icha tic:

—Ac' lista a b'a, tzach b'at d'a Ramot d'a yol yic Galaad. Ic'b'at jun yed'tal aceite tic tzach b'ati. **2** Ayic tzach c'och ta', tza sayanec' viñaj Jehú yuninal viñaj Josafat yixchiquin viñaj Nimsi. Tzach och b'aj ayec' viñ chi', tzic'anelta viñ d'a scal eb' viñ ayec' yed' viñ ta', tzic'anb'at viñ d'a junocxo cuarto. **3** Slajvi chi' tzic'an-cot aceite chi', tza tob'anq'ue d'a sjolom viñ, tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: A in tzach in sic'caneli yic ol ach och reyal d'a Israel, xchi, xa chi. Slajvi chi' tza jacan puerta, tzach el lemnajoc, mañ ach och vaan, xchi viñaj Eliseo chi'.

4 Yuj chi' ix b'at viñ quelem schecab' Dios d'a Ramot d'a yol yic Galaad chi'. **5** Ayic ix c'och viñ ta', molanec' masanil eb' viñ yajalil eb' soldado, ix yalan viñ icha tic:

—Ach in capitán, ay val jab' tas ol val d'ayach, xchi viñ.

—¿Mach junoc oñ b'aj tzal chi'? xchi viñaj Jehú.

—Ach in capitán, a ach ton tzach vala', xchi viñ d'a viñaj Jehú chi'.

6 Ix lajvi chi', ix q'ue jucnaj viñaj Jehú chi', ix och viñ d'a yol pat. Ix yac'anq'ue aceite viñ schecab' Dios chi' d'a sjolom viñ, ix yalan viñ:

—A Jehová co Diosal tz'alan d'ayach icha tic: A in tzach in sic'caneli, yic ol ach och reyal d'a in choñab' Israel. **7** A ach ol a satel masanil eb' yiñtilal viñaj Acab, viñ ayach d'a yalañ smandar. Icha chi' ol aj in pacan schamel eb' viñ in checab' yed' eb' viñ tz'alanel in lolonel, yujto elnac schiq'uil eb' viñ yuj ix Jezabel.

8 Masanil eb' yiñtilal viñaj Acab chi', yovalil ol satel eb'. Masanil eb' vinac, vach'chom checab' yaji, ma yic sb'a, ol satel eb' d'a choñab' Israel. Mañxa junoc yiñtilal viñ chi' olto canoc.

9 Icha vutejnac yiñtilal viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, icha vutejnacpax yic viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías, icha val chi' ol vutej yiñtilal viñaj Acab chi'. **10** Axo pax ix Jezabel jun, a noc' tz'i' ol chianb'at snivanil ix d'a yol yic Jezreel, mañ-xalaj mach ol mucan ix, xchi Jehová, xchi viñ schecab' Dios chi'.

Ayic ix lajvi yalan masanil juntzañ tic viñ schecab' Dios chi', ix sjacan spuertail jun pat chi' viñ, ix b'at viñ elelal. **11** Ayic ix c'ochxi viñaj Jehú chi' b'aj molanec' eb' viñ yetyajalil chi', ix sc'anb'an eb' viñ d'a viñ:

—¿Tas xchi, vach' ama? ¿Tas yuj ix ul ach yil jun viñ quistal chi'? xchi eb' viñ.

—A ex tic eyojtaxco viñ, eyojtac tas syaltaxon eb' viñ schecab' Dios chi', xchi viñaj Jehú chi'.

12 —Maay, mañ cojtacoclaaj, al d'ayoñ tas ix ul yal viñ, xchi eb' viñ.

Ix tac'vi viñaj Jehú chi' d'a eb' viñ:

—Ix yal viñ d'ayin icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: A in tzach in sic'canel sreyaloc Israel ticnaic, xchi Jehová, xchi viñ d'ayin, xchi viñaj Jehú chi'.

13 Ix lajvi chi', junjun eb' viñ ix yiq'uel sjucan pichul, ix slich'anem eb' viñ d'a yalañ yoc viñaj Jehú b'aj b'achquiltac sq'uei. Ix laj spu'an sch'aac eb' viñ, te chaañ ix yal eb' viñ: A viñaj Jehú, reyxo viñ, xchi eb' viñ.

Ix cham viñaj Joram yuj viñaj Jehú

14 A viñaj Jehú yuninal viñaj Josafat yixchiquin viñaj Nimsi, te chuc tas sna viñ d'a yib'añ viñaj Joram. A viñaj Joram chi', ayñejoch viñ yed' eb' yetisraelal scolanelta choñab' Ramot d'a yol yic Galaad d'a yol sc'ab' viñaj Hazael sreyal Siria. 15 Palta ayxo jaye' c'u sc'och viñ d'a Jezreel yic syañtan sb'a viñ b'aj ix lajvi yuj eb' sirio chi' ayic ix yac'an oval viñ yed' viñaj Hazael chi'. Ix yalan viñaj Jehú d'a eb' ajun yed'oc: Tato d'a val yel e gana tzin och e reyaloc, malaj junoc mach tz'el d'a yol choñab' tic yic vach' malaj mach sb'at alan jun ab'ix tic d'a eb' viñ aj Jezreel, xchi viñ. 16 Ix q'ue viñ d'a yol scarruaje yic oval, ix b'at viñ d'a Jezreel b'aj van yañtan sb'a viñaj Joram chi'. Aypaxec' viñaj Ocozías

sreyal Judá ta', yujto ayc'och viñ yil viñaj Joram chi'. 17 Ayic ix yilanb'at viñ ayq'ue d'a chaañ stañvej choñab' Jezreel chi' to van sjavi viñaj Jehú yed' jun ñilañ eb' soldado, ix el yav viñ, ix yalan viñ:

—Ay juntzañ eb' soldado van sjavi, xchi viñ.

Yuj chi' ix yal viñaj Joram chi' icha tic:

—B'atocab' junoc viñ soldado d'a yib'añ chej, yic b'at yil viñ mach jun sjavi chi', sc'anb'anpax d'ay, tom d'a ac'anc'olal sjavi, xchi viñ.

18 Yuj chi' ix b'at jun viñ soldado d'a yib'añ chej chi' yic b'at yil viñ, ix yalan viñ:

—A viñ rey tzin checancot in c'an-b'ej d'ayach, tom ac'anc'olal tzach javi, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a viñ:

—A ach tic, malaj alan ic d'a jun tic, añej to tzach och tzac'an vuuj, xchi viñ.

Axo ix yalanxi viñ stañvumal choñab' chi' icha tic:

—A viñ checab' chi', ix c'och viñ b'aj van sjavi eb' chi', palta malaj viñ smeltzaji, xchi viñ.

19 Val d'a jun rato chi' ix chec-jib'at junxo viñ soldado d'a yib'añ chej yuj viñ rey chi'. Ix c'och viñ soldado chi' d'a eb', ix yalan viñ:

—A viñ rey tzin checancoti yic tzul in c'anb'an d'ayach, tom ac'anc'olal tzach javi, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a viñ:

—A ach tic, malaj alan ic d'a jun tic, añej to tzach och tzac'an vuuj, xchi viñ.

20 Ix yalanxi viñ stañvumal choñab' chi':

—Añeja' junxo viñ chi' ix c'och viñ d'a eb', palta malaj viñ smeltzaji. A

mach sja d'a yol carruaje chi', ichato a viñaj Jehú yixchiquin viñaj Nimsi, yujto te locotac scot viñ, ichataxon smodo, xchi viñ.

21 Yuj chi' ix yalan viñaj Joram chi':

—Aq'uecoch noc' chej d'a in carruaje yic oval, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'ochaj scarruaje viñaj Joram sreyal Israel chi' yed' pax yic viñaj Ocozías sreyal Judá. Ix b'at eb' viñ junjun d'a yol scarruaje chi'. Ix b'at schaan viñaj Jehú chi' eb' viñ. Ix schalaj sb'a eb' viñ d'a lum sluum viñaj Nabot d'a yol yic Jezreel.

22 Ayic ix yilan viñaj Joram chi' to a viñaj Jehú sc'ochi, ix yalan viñ:

—Ach Jehú, ¿tom d'a ac'anc'olal tzach javi? xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jehú chi':

—Tom ijan ac'anc'olal tzin javi yacb'an a ix a nun ix Jezabel, añeja' yac'anem sb'a ix d'a juntzañ sdiosal yed' d'a yajb'aalil, xchi viñ.

23 Yuj chi' ix meltzaj viñaj Joram chi', ix el lemnaj viñ, ixto avajcan viñ d'a viñaj Ocozías chi':

—Ocozías, chamel jun tic, xchi viñ.

24 Yuj chi' a viñaj Jehú chi' yed' val yip viñ ix sjulb'at sjul-lab' d'a viñaj Joram chi', aval d'a snañal yich spatic viñ ix ochi, ix c'axpaj d'a spixan viñ. Yuj chi' ix telvi viñ d'a yol scarruaje chi', ix cham viñ. **25** Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Jehú chi' d'a viñaj Bidcar, viñ scolvaj yed'oc:

—Iq'uelta viñ d'a yol scarruaje chi', tza yumancanb'at viñ d'a yol smacb'encan viñaj Nabot aj Jezreel, yujto tzato in nacoti to a ach jun ved'nac ach ayic tzac'an oñ och d'a spatic scarruaje viñaj Acab smam jun viñ tic, ayic yalannaccan jun lolonel tic Jehová d'a yib'añ viñaj Acab chi'

icha tic: **26** A evi vil schamel viñaj Nabot yed' eb' yuninal. Añeja' icha val chi' ol aj vac'an spac d'ayach d'a jun lugar tic, xchi Jehová. Yuj chi' iq'uelta snivanil viñ chi', tza julancanb'at d'a lum sluumcan viñaj Nabot chi', yujto icha chi' ajnac yalan Jehová, xchi viñaj Jehú chi'.

Ix cham viñaj Ocozías yuj viñaj Jehú

27 Ayic ix yilan viñaj Ocozías sreyal Judá tas ix uji chi', ix el lemnaj viñ, ix b'atcan viñ d'a sb'eal Bet-hagán, palta ix b'at viñaj Jehú chi' d'a spatic viñ, ix yalan viñ:

—Milecpaxcham jun viñ tic, xchi viñ.

Ix yamchaj viñaj Ocozías chi' yuj eb' d'a svitzal Gur d'a slac'anil Ibleam. Ata' ix lajvi viñ d'a yol scarruaje chi' yuj eb', palta ixto yal yel viñ, masanto ix c'och viñ d'a Meguido. Ata' ix cham viñ. **28** Ix lajvi chi' ix ic'jib'at snivanil viñ yuj eb' viñ schecab' d'a Jerusalén d'a yol jun carruaje. Ix mucchaj viñ b'aj mucan eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj rey David.

29 A viñaj Ocozías chi', ix schael yich viñ yac'an reyal d'a Judá ayic yuxluchilxo ab'il yoch viñaj Joram yuninal viñaj Acab reyal d'a Israel.

Schamel ix Jezabel

30 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Jehú chi' d'a Jezreel. Ayic ix yab'an ix Jezabel tas ix uji chi', ix yac'an uc' stitac sat ix, ix sjixb'an sjolom ix, ix elta d'añan ix d'a jun ventena. **31** Ayic ix c'och viñaj Jehú d'a ti' choñab' chi', ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—¿Vach'am a c'ool? Lajan ach yed' viñaj Zimri, ix a milcham viñ ajalil, xchi ix.

32 Ix q'ue q'uelan viñaj Jehú chi' d'a jun ventena chi', ix yalan viñ:

—¿Mach ayoch ved'oc? xchi viñ.

Ay chavañ oxvañ eb' viñ munlaj-vum d'a yol spat ix, ix elta d'añan eb' viñ yila'. **33** Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a eb' viñ:

—Equec emta jun ix ix chi' d'a tic, xchi viñ.

Ix yecancot sutnaj ix eb' viñ, ix laj och tzipnaj schiq'uul ix d'a sattac yich pat chi' yed' d'a noc' chej, axo noc' chej chi' ix ec' d'a yib'añ snivanil ix chi' yed' scarrauje. **34** Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Jehú chi' vael.

Ayic ix lajvi sva viñ chi', ix yalan viñ:

—Ilec tas tzeyutej jun ix ix te chuc chi', yujñej to yisil ix viñ rey, yuj chi' mucchajocab' ix, xchi viñ.

35 Ayic ix b'at eb' viñ smuc snivanil ix yalani, ix yilan eb' viñ to axoñej sb'aquil sjolom ix, yoc ix yed' sc'ab' ix ayeq'ui. **36** Axo ix paxta eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'a viñaj Jehú tas yaji, ix yalan viñ:

—Icha tic ix aj yelc'och tas schec-nac Jehová yal viñaj Elías aj Tisbe, viñ schecab' to a noc' tz'i' ol chian-b'at snivanil ix Jezabel d'a yol yic Jezreel. **37** A snivanil ix chi', stza' noc' noc' ol ajcanb'atoc, yuj chi' yal-xoñej b'aj ol can d'a sattac lum luum d'a yol yic Jezreel, malaj mach ol alanoc: Ina b'aj mucan ix Jezabel tic, mañ xchioc eb', xchi Jehová, xchican viñaj Elías chi', xchi viñaj Jehú chi'.

A viñaj Jehú ix satanel eb' yiñtilal viñaj Acab

10 ¹ A d'a Samaria, ay 70 eb' viñ yiñtilal viñaj Acab. Yuj chi' ix stz'ib'ejb'at jun carta viñaj Jehú d'a eb' viñ yichamtac vinaquil

choñab' yed' d'a eb' viñ yilumal eb' viñ yiñtilal viñaj Acab chi'. Ix yalan viñ d'a scarta chi' icha tic: **2** A b'aj ayex chi', ata' ayec' eb' yiñtilal viñ e reyal, noc' chej, carruaje yic oval, jun choñab' te vach' yaji yed' jantac syamc'ab' viñ yic oval. Yuj chi' ayic ol c'och jun carta tic d'ayex, **3** tze siq'uel junoc yiñtilal viñ eyajalil chi' te vach', smoj val yoch e reyaloc sq'uexuloc viñ smam chi', tzeyac'an oval yuj yopisio viñ eyajalil chi', xchib'at viñ d'a eb' viñ.

4 Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix te xivq'ue eb', ix yalan eb' icha tic: Ina tax maj tzac'van stec'b'an sb'a chavañ eb' viñ rey d'a yichañ viñ, ocoñxo ¿tom a oñ to tic ol yal co tec'-b'an co b'a d'a yichañ viñ? xchi eb'.

5 Axo viñ tz'ilan spalacio viñ rey chi' yed' viñ sgobernadoral choñab' chi', masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' yed' pax eb' ix ilan q'uib' eb' yuninal viñaj Acab chi', ix yalb'at eb' d'a viñaj Jehú chi': A oñ tic ayoñ ec' d'a yol a c'ab'. Masanil tas ol ala' ol co c'anab'ajej, mañ ol cac'ochlaj junocxo co reyal. Ujocab' icha tas vach' tz'aj a naani, xchib'at eb'.

6 Ix stz'ib'anxib'at junxo carta viñaj Jehú chi' d'a eb', ix yalan viñ: Tato tze nib'ej tzex och ved'oc, ol e c'anab'ajan tas svala', a q'uec'an tzeyic'cot sjolom eb' yiñtilal viñ eyajalil chi', tzex javi d'ayin d'a Jezreel tic, xchib'at viñ d'a eb'.

A eb' 70 yiñtilalcan viñ rey chi', junñej yaj eb' yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' ix ilan q'uib' eb' d'a Samaria chi'. **7** Ayic ix schaan jun carta chi' eb', ix syaman eb' 70 yiñtilal viñ rey chi' eb', ix xicziel sjolom eb' yuj eb'. Ix yac'anem sjolom eb' chi' eb' d'a yol juntzañ mooch, ix

yac'anb'at eb' d'a viñaj Jehú d'a Jezreel chi'. **8** Ix javi jun viñ checab' d'a viñaj Jehú chi', ix yalan viñ:

—Toxo ix ic'chajcot sjolom eb' yiñtilal viñ rey, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jehú chi':

—Chab' juyañ tzeyutejcan d'a sti' choñab' tic. Ata' scani masanto q'uic'an, xchi viñ.

9 Axo d'a junxo c'u, ix b'at viñaj Jehú chi', ix och liñan viñ d'a ti' choñab' chi', ix yalan viñ d'a masanil eb' anima:

—A ex tic, malaj e mul. A in ix in milcham viñ co reyal yuj vic'anel viñ d'a yopisio, palta ¿mach ix milancham masanil juntzañ eb' tic? **10** A ticaic scham val eyojtacaneli to a masanil tas yalnaccan Jehová d'a yib'añ eb' yiñtilal viñaj Acab, malaj junoc mañ ol elc'ochoc. Van yelc'och masanil tas schecnac Jehová yalcanel viñaj Elías schecab', xchi viñaj Jehú chi'.

11 A viñaj Jehú chi', ix smilcham juntzañ sc'ab' yoc viñaj Acab chi' viñ d'a Jezreel, aton eb' nivac vinac yaji yed' eb' yamigo viñaj Acab chi' yed' eb' yac'nacoch viñ sacerdotéal. Mañxo junoc eb' ix caní.

12 Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Jehú chi' d'a Samaria. Ayic van sb'at viñ chi' d'a yol b'e, ix c'och viñ d'a jun b'aj tz'ajtaxon eb' tañvum calnel.

13 Ata' ix schalaj sb'a viñ yed' juntzañ eb' sc'ab' yoc viñaj Ocozías sreyal Judá, ix sc'anb'an viñ d'a eb':

—¿Mach ex a ex tic? xchi viñ d'a eb'.

Ix tac'vi eb' d'a viñ:

—A oñ tic ayto cuj co b'a yed' viñaj Ocozías, oñ javi cac' statzil sc'ol eb' viñ yuninal viñ rey yed' eb' yune' ix reina Jezabel, xchi eb'.

14 Ix yalan viñaj Jehú d'a eb' ajun yed'oc:

—Yamec eb', xchi viñ.

Axo eb' ajun yed' viñ chi' ix yaman eb', ix smilancham eb' viñ d'a sti' jun a' uc'b'il a' scuch Bet-equed b'aj tz'ajtaxon eb' tañvum calnel chi'. **42** eb' d'a smasanil, mañxo junoc eb' ix caní.

15 Ayic ix elxi viñaj Jehú chi' ta', ix schalan sb'a viñ yed' viñaj Jonadab yuninal viñaj Recab. Ix yac'an statzil sc'ool viñ viñaj Jehú chi', ix yalan viñ:

—¿Mec'an ach am ved'oc, icha in tic vach' in naan d'a a patic? xchi viñ.

—I', vach' toni, xchi viñaj Jonadab chi' d'a viñ.

—Tato icha chi' an, ac'cot a c'ab' d'ayin, xchi viñaj Jehú chi' d'a viñ.

Ix yac'anb'at sc'ab' viñaj Jonadab chi' d'a viñ, ix yic'anq'ue viñ viñ d'a yol scarruaje chi'. **16** Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a viñ icha tic:

—Coñ ved'oc, ol in ch'ox ila' tas ol vutej yic tzin c'anab'ajej tas ix yal Jehová, xchi viñ.

Yuj chi' ix yic'b'at viñaj Jonadab chi' viñ d'a yol scarruaje chi'. **17** Ayic ix c'och viñaj Jehú chi' d'a Samaria, ix smilancham masanil eb' yiñtilal viñaj Acab viñ ta', aton eb' pitzanto ix caní. Yuj chi' pilan ix satel eb' smasanil yuj viñ, icha ajnac yalan Jehová d'a viñaj Elías.

Ix satjiel ejmelal d'a Baal yuj viñaj Jehú

18 Ix lajvi chi', ix smolb'an masanil choñab' viñaj Jehú chi', ix yalan viñ:

—A viñaj Acab, quenñej ochnac viñ ejmelal d'a Baal, a inxo pax tic,

ec'b'alto ol in och ejmelal d'a Baal chi'. **19** Yuj chi' avtejec masanil eb' viñ schecab' Baal yed' mach tz'och-taxon ejmelal d'ay yed' masanil eb' sacerdote yaj d'ay. Mañxa junoc mach max javi, yujto ol in b'o jun nivan silab' yuj vic'anchaañ Baal chi'. A mach max javi, yovalil tz'och chamel d'a yib'añ, xchi viñ.

Palta toñej ix yal jun chi' viñ, masanil eb' tz'och ejmelal d'a Baal ol satel viñ. **20** Yuj chi' ix schec viñ alchajeli to ol och q'uiñ yic tz'ic'-jichaañ Baal chi'. **21** Ix lajvi chi', ix yac'anb'at schecab' viñ d'a masanil yol smac'b'en Israel to yovalil sc'och masanil eb' tz'och ejmelal d'a Baal d'a stemplo. Yuj chi' mañxa junoc mach maj c'ochoc. A templo yic Baal chi', te b'ud'an ix aji. **22** Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a eb' molum pichul to tz'ic'jielta spichul eb' tz'ochtaxon ejmelal d'a Baal, ix sc'anab'ajej eb' yic'anelta. **23** Ix lajvi chi' ix och viñ yed' viñaj Jonadab d'a yol templo chi', ix yalan viñ d'a eb' tz'och ejmelal d'a Baal chi':

—Scham eyilani to malajocab' eb' tz'och ejmelal d'a Jehová ayec' d'a e cal tic, añejocab' mach tz'och ejmelal d'a Baal ayeq'ui, xchi viñ d'a eb'.

24 Yuj chi' ayic toxo ix och eb' tz'och ejmelal d'a Baal chi' d'a yol stemplo chi', ix yac'an silab' eb' sñusji yed' juntzañixo silab'. Yac'b'an van yac'an silab' eb' chi', ayxo och oyan 80 eb' soldado yuj viñaj Jehú d'a spatic templo chi', ix yalcán viñ d'a eb' to malaj junoc mach schael eb':

—Tato ay junoc mach schaañel junoc eb' ayoch ejmelal chi', axo scham sq'uexuloc, xchi viñ.

25 Ayic ix lajvi yac'ji silab' chi', ix yalan viñaj Jehú d'a eb' soldado yed' d'a eb' capitán:

—Ochañec, mileccham eb'. Mañxa junoc mach tze chaeli, xchi viñ.

Yuj chi' ix och eb' soldado viñ chi', ix smilancham masanil eb' anima chi' eb' d'a q'uen espada. Ix lajvi chi' ix yic'anelta eb' chamnac chi' eb' d'a spatiquel templo chi'. Ix och eb' d'a yed'tal Baal d'a yol templo chi'.

26 Masanil juntzañ yechel ix yiq'uelta eb', ix sñusantz'a eb'. **27** Icha chi' ix aj satanel Baal chi' eb'. Ix sjuanem laññaj templo chi' eb' smasanil, yicxo b'aj schulaj anima ix ajñejcani.

28 Icha chi' ix aj satanel ejmelal viñaj Jehú d'a Baal d'a cal choñab' Israel. **29** Vach'chom icha chi' ix sc'ulej viñaj Jehú chi', palta maj yiq'uel-laj sb'a viñ d'a chucal sc'ulej-nac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal. Maj satel-laj juntzañ yechel vacax viñ, aton juntzañ nab'a oro aycan d'a Dan yed' d'a Betel.

30 Ix yalan Jehová d'a viñ: Yujto tojol tas ix a c'ulej d'a vichañ, ix a c'anab'ajej a satanel eb' yiñtilal viñaj Acab chi' icha val ix aj valani, a eb' iñtilal, ol ochñej eb' reyal masanto d'a schañil macañ, xchi d'a viñ.

31 Vach'chom icha chi', palta maj yac'valoch viñ d'a sc'ol sc'anab'ajan schecnab'il Jehová sDiosal Israel, yujto maj yiq'uel sb'a viñ d'a chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal.

32-33 A d'a jun tiempoal chi', ix och ijan Jehová yic'anec' lum sluum eb' israel. A viñaj Hazael sreyal Siria ix ic'anec' lum d'a sc'axepalec' a' Jor-dán d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton lum yic eb' yiñtilal Gad, lum yic eb'

yiñtilal Rubén yed' lum yic nañalxo eb' yiñtilal Manasés, ix cotñej d'a choñab' Aroer d'a sti' a' Arnón tz'ec' d'a Galaad masanto d'a Basán.

34 A jantacto yab'ixal viñaj Jehú yed' tas ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. **35-36** A viñaj Jehú chi', **28** ab'il ix yac' reyal viñ d'a eb' yetisraelal d'a Samaria. Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Samaria chi', axo jun viñ yuninal viñ scuchan Joacaz ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ix yac'och sb'a ix Atalía reinail
(2Cr 22.10—23.21)

11 ¹ Ayic ix yab'an ix Atalía to toxo ix cham viñ yune' ix, aton viñaj rey Ocozías, ix schecan ix satjiel masanil eb' yiñtilal viñ rey chi'. ² Axo ix Josaba, yisilcan viñaj rey Joram, schab'il yanab' viñaj rey Ocozías chi', a' ix ix ic'ancanel viñaj Joás yuninal viñaj Ocozías chi' d'a scal eb' yuninal viñ van smiljicham chi'. Icha chi' ix aj sc'ub'anel viñ ix d'a ix Atalía chi'. Ix b'at sc'ub'ejel viñ ix yed' jun ix tz'ilan q'uib' viñ d'a jun cuarto b'aj ay juntzañ ch'at sic'an, yuj chi' maj miljoccham viñaj Joás chi'. ³ Ix lajvi chi', ix c'ub'chajel viñ yed' ix tz'ilan q'uib' chi' d'a stemplo Jehová, vaque' ab'il ix can viñ ta', yacb'an ayoch ix Atalía yajalil d'a Judá chi'.

⁴ Axo d'a yuquil ab'il, a viñaj sat sacerdote Joiada yetb'eyum ix Josaba chi', ix schec viñ avtaj eb' yajalil soldado, eb' quereteo yed' eb' stañvan spalacio viñ rey. A viñ ix ac'anoch eb' d'a yamaq'uil stemplo Jehová. Ata' ix schec viñ yac' sti' eb' yic tz'och eb' yed' viñ d'a tas nab'il yuuj. Ix lajvi chi' ix ch'oxjioch viñaj Joás yuninal

viñaj Ocozías chi' d'a eb'. ⁵ Elañ-chamel ix yal viñ d'a eb': Aton tic ol e c'uloc: Ay ex mach ex ol ex ochcan e tañvej spalacio viñ rey d'a sc'ual ic'oj ip, ⁶ ayex pax mach ex ol e tañvej spuertail yic Shur, añejtona' ayex mach ex ol e tañvej spuertail spat eb' stañvan viñ rey. Icha chi' ol aj e canñej e tañvej yic malaj mach sc'och ta'. ⁷ A exxo tzex elcan d'a sc'ual ic'oj ip chi' jun, cha macañ tzeyutej e b'a e tañvan stemplo Jehová d'a stz'eytac viñ rey. ⁸ Tzex och oyan d'a spatictac b'aj ay viñ chi', junjun eb' yed'nac syamc'ab' yic oval. Yalñej mach tz'och d'a e cal b'aj tzolan ex och chi', tojoliñej schami. Yalñej b'ajtil sb'at viñ rey chi', tzex b'at yed' viñ, xchi viñaj Joiada chi'.

⁹ Ix sc'anab'ajej eb' capitán chi' tastac ix yal viñaj Joiada chi'. Junjun eb' ix yac'och soldado eb', eb' tz'och stañvej d'a sc'ual ic'oj ip yed' eb' tz'elcani, ix c'och eb' d'a yichañ viñaj sacerdote Joiada chi'. ¹⁰ Ix lajvi chi', ix yac'an q'uen lanza viñ yed' q'uen smaclab' jul-lab' d'a eb' capitán chi', aton q'uen aycan yuj viñaj rey David d'a yol stemplo Jehová chi'. ¹¹ Ix och oyan eb' soldado chi' stañvan d'a yamaq'uil templo yed' d'a spatictac altar yed' d'a spatic yichañ viñ rey chi'. Junjun eb', yed'nac syamc'ab' eb' yic oval. ¹² Ix yic'anelta viñ yuninal viñ rey chi' viñaj Joiada chi', ix yac'anq'ue corona viñ d'a sjolom viñ, ix yac'an jun yumal strato Dios viñ d'a viñ. Ix stob'anq'ue aceite viñ d'a sjolom viñ unin chi', ix yalan viñ to reyxo viñ. Ix lajvi chi', masanil eb' ix stz'it sc'ab', ix syamanoch eb' yavaji: Nivanocab' yelc'och viñ co reyal, xchi eb'.

13 Ayic ix yab'an ix Atalía yel yav eb' viñ soldado yed' eb' anima chi' yeq'ui, ix javi ix d'a stemplo Jehová b'aj ayec' eb' anima smasanil. **14** Axo ix yilan ix ayec' viñ rey chi', liñanoch viñ d'a stz'ey jun oy d'a amac' chi', ichataxon sb'eyb'al eb'. A d'a stz'ey-tac viñ rey chi' ayec' eb' yajal yed' eb' tz'ac'anoch sonal eb' sb'itani. Masanil eb' anima chi' stzalaj eb', spu'an sch'aac eb'. Yuj chi' ix šiic'-chitejb'at spichul ix, ix el yav ix:

—Pechum ex el yajal a ex tic.

Pechum ex el yajal, xchi ix.

15 Ix yalan viñaj sacerdote Joiada d'a eb' yajalil eb' soldado icha tic:

—Iq'uequel ix a ex tzolan ex ec' chi'. A mach tz'och tzac'an yuj ix mil-jocab'chamoc, xchi viñ.

Yujto toxo ix yal viñ sacerdote chi' to max yal-laj smiljicham ix d'a yamaq'uul stemplo Jehová. **16** Yuj chi' ix ic'jielta ix d'a scal eb' chi', ix ic'chajb'at ix b'aj tz'ochc'och sb'e eb' ayq'ue d'a yib'añ chej sc'och d'a spalacio viñ rey. Ata' ix miljicham ix yuj eb'.

17 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Joiada chi' to sb'ocan junoc strato viñ rey yed' eb' choñab' to ol ochcan eb' schoñab'oc Jehová. Ix yalanpax viñ to ayocab' junoc strato viñ rey yed' eb' choñab' chi'. **18** Ix lajvi chi', ix smac'anem lañnaj stemplo Baal eb', ix smac'anpoj juntzañ altar eb' yed' juntzañ yechel. Ix mac'jipaxcham viñaj Matán, sacerdote yaj d'a Baal chi' d'a yichañ juntzañ altar chi'. Ix yac'anoch stañvumal stemplo Jehová viñaj Joiada chi'. **19** Ix elta eb' yajalil soldado, eb' quereteo, aton eb' stañvan viñ rey chi' yed' masanil anima. Yaman ix aj yel eb' yed' viñ rey d'a yamaq'uul stemplo Jehová, masanto

ix c'och eb' d'a palacio. A d'a spuer-tail b'aj ayec' eb' stañvan palacio chi' ix c'och eb', ix em c'ojan viñaj rey Joás chi' d'a yol sc'ojnub' eb' rey.

20 Masanil eb' anima, ix tzalajq'ue eb', yujto a ix Atalía toxo ix mil-jicham ix d'a sti' palacio chi'. Icha chi' ix aj scan jun choñab' chi' d'a junc'olal.

Ochnac viñaj Joás reyal d'a Judá (2Cr 24.1-27)

21 Uque' ab'il sq'uinal viñaj rey Joás chi' ayic ix och viñ reyal d'a Judá.

12 ¹ Ayic uquexo ab'il yoch viñaj Jehú reyal d'a Israel, ix och viñaj Joás chi' reyal d'a Judá. **40** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Sibia sb'i ix snun viñ, aj Beerseba ix. **2** Masanil tas ix sc'ulej viñaj Joás chi', te vach' d'a yichañ Jehová, yujto ix c'ayb'aj viñ yuj viñaj sacerdote Joiada. **3** Palta a b'aj syaq'uem sb'a anima d'a juntzañ lugar chañ, maj yiq'uel-laj viñ, yuj chi' ixto yac'ñej silab' eb' anima yed' siñusan incienso eb' ta'.

4-5 Ay jun c'ual ix yal viñaj rey Joás chi' d'a eb' viñ sacerdote:

—Molec q'uen tumin yed' q'uen ofrenda tz'ic'jicot d'a stemplo Jehová, q'uen yovalil syac' junjun anima yed' jantac q'uen ofrenda toñej tz'el d'a sc'ol eb' yac'ani. Junjun ex ol eyac' q'uen tumin ol e cha chi' yuj sb'oji templo, xchi viñ d'a eb' viñ.

6 Palta ayic ix el **23** ab'il yoch viñ reyal chi', manta jab'oc stemplo Jehová chi' sb'o eb' viñ sacerdote chi'. **7** Yuj chi' ix avtaj viñaj Joiada yed' juntzañox eb' viñ sacerdote yuj viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—¿Tas yuj manta jab'oc templo tic tze b'o'o? A ticnaic d'a quichañb'at tic, mañxooc ex laj ol e cha q'uen tumin d'a eb' anima tic. A jantac q'uen tumin ol ac'l'joc, yovalil scan q'uen yic sb'o'ji templo chi', xchi viñ.

8 Ix scha sc'ol eb' viñ sacerdote chi' to mañxooclaj eb' viñ schaan q'uen tumin chi', mañxa paxlaj yalan yic eb' viñ sb'o'an stemplo Jehová chi'. 9 Yuj chi' ix yic'cot jun caxa viñaj Joiada chi', ix yolan smacul te' viñ, ix yac'ancan te' viñ d'a slac'anil altar d'a stojolal svach' mach tz'och d'a yol templo chi'. Aton ta' syaqu'em q'uen tumin eb' viñ sacerdote stañvan sti' templo scha d'a eb' anima sc'och d'a templo chi'. 10 Ayic syilan eb' viñ to nivanxo q'uen tumin chi' ay d'a yol te' caxa chi', sc'och jun viñ stz'ib'um viñ rey yed' viñ sat sacerdote chi', sb'isan q'uen tumin chi' eb' viñ. Slajvi chi' syac'anem q'uen eb' viñ d'a yol juntzañ mucuc. 11 Ayic slajvi sb'isan q'uen chi' eb' viñ, syac'an q'uen eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yilumaloc munlajel tas tz'aj sb'oxi templo chi', yic stupchaj eb' viñ sñican te te', eb' viñ tz'ilan sb'o munlajel chi', 12 eb' viñ albañil yed' eb' viñ b'oum q'ueen. Ix manchaj pax te te' yed' q'uen q'ueen mac'b'ilpojoc yic tz'och d'a munlajel chi'. Sc'an-chajpax q'uen tumin chi' d'a jun-tzañxo tas smanchaj yuj munlajel chi'. 13 A q'uen tumin syic'b'at eb' d'a templo chi', max c'anchajlaj q'uen yic sb'ochaj juntzañ vaso, pultu, q'uen ic'lab'el stañil b'aj tz'och sc'ac'al candil, q'uen nivac uc'ab' yed' trompeta yed' juntzañxo yam-c'ab' nab'a oro yed' plata. 14 Palta a masanil q'uen tumin chi', a d'a eb' viñ ayoch d'a yib'añ yilan munlajel

yic sb'o'ji stemplo Jehová chi', a d'a eb' viñ tz'ac'l'ji q'ueen. 15 Maj ch'ol-b'itaj smunlajel eb' viñ schaan q'uen tumin chi', yic slaj stupan eb' viñ munlajvum eb' viñ, yujto te tz'acan syutej eb' viñ sb'o'ani. 16 Axo pax q'uen tumin tz'ac'l'ji yuj spacoc mul yed' silab' tz'ac'chaj yuj stupchaj mul, max ac'jilaj q'ueen d'a templo chi', yujto yic eb' viñ sacerdote yaj q'ueen.

17 A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Hazael sreyal Siria, ix javi viñ yac' oval d'a choñab' Gat, ix yac'an ganar jun choñab' chi' viñ, ix lajvi chi' ix cot viñ d'a sb'eal Jerusalén yac' oval. 18 A viñaj Joás sreyal Judá, ix smolb'ej jantac tas yac'nac eb' smam yicham viñ d'a stemplo Jehová, aton viñaj Josafat, viñaj Joram yed' viñaj Ocozías. Ix smol-b'anpax juntzañ tas yac'nac viñ d'a templo chi' yed' masanil q'uen oro ayxo ec' ta' yed' masanil tas ay d'a spalacio viñ. Masanil juntzañ chi' ix yac'b'at viñ d'a viñaj Hazael chi', yuj chi' majxo yac'laj oval chi' d'a Jerusalén chi'.

19 A jantacto yab'ixal viñaj Joás yed' masanil tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. 20 Ix smolb'an sb'a eb' viñ ayoch yajalil yed' viñaj Joás chi', ix smol alan eb' viñ d'a spatic viñ. Ix smilancham viñ eb' viñ d'a jun pat b'aj mucb'il jun ch'olan d'a ti' b'e tz'emta d'a Sila. 21 A eb' viñ ix milancham viñ chi', aton viñaj Josacar yuninal viñaj Simat yed' viñaj Jozabad yuninal viñaj Somer. Ayic ix cham viñ chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj rey David. Axo viñ yuninal viñ scuchan Amasías ix och-can reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Joacaz reyal d'a Israel

13 ¹ Ayic 23 ab'il yoch viñaj Joás yuninal viñaj Ocozías reyal d'a Judá, ix schaañel yich viñaj Joacaz yuninal viñaj Jehú yac'an reyal d'a Israel. ² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ. ³ Yuj val chi' ix cot yoval sc'ool Jehová d'a eb' israel chi', nivan tiempo ix can eb' d'a yol sc'ab' viñaj Hazael sreyal Siria yed' pax d'a yol sc'ab' viñ yuninal viñ, aton viñaj Ben-adad.

⁴ Yuj chi' ix lesalvi viñaj Joacaz chi' d'a Jehová, ix ab'chaj slesal viñ chi', yujto ix yil Jehová tas val tz'utaj eb' israel yuj viñ sreyal Siria chi', ⁵ yuj chi' ix ac'ji jun mach scol-vaj d'a eb' yuj Jehová chi'. Icha chi' ix aj yel eb' d'a yol sc'ab' eb' sirio chi', ix canxi eb' d'a junc'olal, ichataxon yajec' eb' d'a yalañtaxo. ⁶ Palta maj yactejanlay eb' sb'eyb'alan juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal. Ix q'ueñejchaañ eb' yed' jun chucal chi', añeja' ayec' jun yechel Asera d'a Samaria chi'.

⁷ A eb' soldado viñaj Joacaz chi', quexñoñej sb'isul eb', yujto a viñ sreyal Siria ix satanel eb'. 50-xñoñej eb' sq'ue d'a yib'añ chej, lajuñe' carruaje yic oval yed' 10 mil soldado sb'ey d'a yoc ayeq'ui.

⁸ A jantacto yab'ixal viñaj rey Joacaz yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ⁹ Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Samaria. Ix lajvi

chi', axo viñaj Joás viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Joás reyal d'a Israel

¹⁰ Ayic 37 ab'ilxo yoch viñaj Joás reyal d'a Judá, ata' ix schael yich viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz yac'an reyal d'a Israel, ¹⁶ ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. ¹¹ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac b'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

¹² A jantacto yab'ixal viñaj Joás chi', tastac ix sc'ulej viñ yed' tas ix aj yac'an oval viñ yed' viñaj Amasías sreyal Judá, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ¹³ Ayic ix cham viñaj Joás chi', ix mucji viñ d'a Samaria b'aj mucan juntzañxo eb' viñ sreyal Israel. Axo viñaj Jeroboam ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

A schamel viñaj Eliseo

¹⁴ Ayic manto cham viñaj Joás sreyal Israel chi', ix xid'ec' viñ yil viñaj Eliseo ayic te penaay viñaj Eliseo chi' yuj jun yab'il ix ic'an schami. Yuj chi' ix oc'q'ue viñaj Joás chi' d'a viñ, ix och lac'naj viñ d'a viñ, ix yalan viñ rey chi':

—Ay mamin, lajan ach icha noc' chej yed' carruaje yic oval d'ayoon israel oñ tic, yujto tzach colvajñej d'ayoon, xchi viñ.

¹⁵ Ix yalan viñaj Eliseo chi':

—Ic'cot junoc a jul-lab' yed' jayeoc sjul-lab'il, xchi viñ.

Ix yic'ancot viñ rey chi'. ¹⁶⁻¹⁷ Ix yalan viñaj Eliseo chi':

—Jac ventena d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix sjacan viñ rey chi', ix yalan viñaj Eliseo chi': B'ooch a

jul-lab' chi' yic ol ach julvajoc, xchi viñ.

Yacb'an yamb'il te' yuj viñ rey chi', ix yac'anoch sc'ab' viñaj Eliseo d'a yib'añ sc'ab' viñ rey chi'.

—Julvajañ an, xchi viñ.

Ix julvajb'at viñ rey chi', ix yalan viñaj Eliseo chi':

—A a jul-lab' tic sch'oxanel scolval Jehová d'a schoñab' to ol ac' ganar eb' sirio d'a Afec, ol a satanel eb' smasanil, xchi viñ.

18 Ix yalanxi viñaj Eliseo chi' d'a viñ rey chi':

—Yam juntzañ a jul-lab', xchi viñ.

Ayic ix syaman sjul-lab' viñ chi', ix yalan viñaj Eliseo chi':

—A ticnaic, tecub'tañejem d'a sat luum, xchi viñ.

Yuj chi' oxel ix stequem viñ rey chi', ix och vaan viñ. **19** Ix cot yoval viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—Octom ix a tequem oel vaqueloc, tato icha chi', icham chi' ol aj a satanel eb' sirio chi' smasanil. Ocxo jun, oxelñej ol ac' ganar eb', xchi viñ.

20 Ix cham viñaj Eliseo chi', ix mucchaj viñ.

Junjun ab'il tzulñejec' eb' moabita elc'al d'a yol smacb'en eb' israel.

21 A junel, ix b'at juntzañ eb' israel smuc jun chamnac. Ayic van sc'och eb' b'aj ol smuc chi', ix yilan eb' sjavi eb' elc'um chi', toxoñej ix syum-canoch jun chamnac chi' eb' b'aj mucan viñaj Eliseo chi', ix b'at eb' elal. Ayic ix och tennaj jun cham-nac chi' d'a sb'aquil viñaj Eliseo chi', ix pitzvixi, ix qu'ex liñan.

Ix ac'ji ganar eb' sirio yuj viñaj Joás

22 Ix te ixtaj val eb' israel yuj viñaj Hazael sreyal Siria ayic pitzanto viñaj rey Joacaz. **23** Palta ix yac'

svach'c'olal Jehová d'a eb', ix oc' sc'ol d'a eb' yujñej strato yed' viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. Yuj chi' maj schalaj satjiel eb', maj yiq'uel-laj eb' d'a yichañ.

24 Ayic ix cham viñaj Hazael sreyal Siria chi', axo viñ yuninal viñ scuchan Ben-adad ix ochcan reyal sq'uexuloc.

25 Yuj chi', a viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz ix ic'anxicanec' juntzañ choñab' ix yiq'uec' viñaj Hazael d'a viñaj rey Joacaz ayic ix yac'an oval eb'. Oxel ix ac'ji ganar viñaj Ben-adad yuj viñaj Joás chi'. Icha chi' ix yutej viñ scolanxican juntzañ choñab' chi'.

Ochnac viñaj Amasías reyal d'a Judá
(2Cr 25.1-28)

14 ¹ Ayic schab'ilxo ab'il yoch viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz reyal d'a Israel, ix schaanel yich viñaj Amasías yuninal viñaj Joás yac'an reyal d'a Judá. ² A viñaj Amasías chi', ²⁵ ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. ²⁹ ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén. Joadán sb'i ix snun viñ, aj Jerusalén ix. ³ A tas ix sc'ulej viñ vach' d'a yichañ Jehová, palta maj c'ochlaj icha sc'ulejncan viñaj David, aton smam yicham viñ. A sb'eyb'al viñaj Joás viñ smam viñ ix sb'eyb'alej. ⁴ A juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal, maj yiq'uel-laj viñ, yuj chi' ix yac'ñej silab' eb' anima ta', ix sñusan-pax incienso eb'.

⁵ Ayic ix yic'an val yip yopisio viñaj Amasías chi', ix smilcham eb' viñ ay yopisio viñ, aton eb' viñ mil-jinac cham viñ smam viñ. ⁶ Palta maj smilchamlaj eb' yuninal eb' viñ ix cham chi' viñ, yujto tz'ib'ab'ilcan d'a ley Moisés, b'aj syalcan Jehová icha tic: A eb' mamab'il, max yal-laj

scham eb' yuj smul yuninal, añejtona' eb' uninab'il, max yalpax sham eb' yuj smul smam, palta junjun mach sham yuj smul, xchi Jehová.

7 Ix smilpaxcham 10 mil eb' edomita viñaj Amasías d'a oval d'a lum Spañanil Atz'am Atz'am. Ix yac'pax ganar choñab' Sela viñ, ix yac'an-can scuch viñ Jocteel, aton chi' ix sb'iejcani.

8 Ix lajvi chi', ix schecanb'at eb' schecab' viñ d'a viñaj Joás sreyal Israel, yuninal viñaj Joacaz yixchiquin viñaj Jehú. Ix yalanb'at viñ icha tic: Cotañ, cac' oval, xchib'at viñ. 9 Palta ix yac'anb'at spac viñaj Joás chi' icha tic: Ay jun te' sac q'uiix, ix yalb'at te' d'a te' c'ute' ay d'a Líbano: Ac' ix isil yetb'eyumoc viñ vunin, xchi te'. Palta axo noc' chium noc' ix ec' ta', ix stec'anem lad'an te' sac q'uiix chi' noc'. 10 Yel ix ac' ganar eb' edomita chi', yuj chi' tzic'valchaañ a b'a tic-naic. Vach' toni, ic'chaañ a b'a d'a a pat. Tato tza nib'ej ac' oval ved'oc, a jun chi' toñej ol cot d'a ib'añ yuuj yed' d'a yib'añ Judá, xchib'at viñ.

11 Palta maj schalaj yab' juntzañ chi' viñaj Amasías chi'. Yuj chi' ix cot viñaj Joás chi' yac' oval yed' viñ, ix schalaj sb'a eb' viñ d'a Bet-semes d'a yol yic Judá. 12 Ix ac'ji ganar eb' soldado yic Judá chi' yuj eb' soldado yic Israel, toxoñej ix el lemnaj eb', ix paxcan eb' d'a spat. 13 Ix yamchaj viñaj Amasías sreyal Judá chi' yuj viñaj Joás chi' d'a Bet-semes chi', ix ic'jiq'ue viñ d'a Jerusalén yuj viñ. Ix sjuanem 180 metro smuroal choñab' chi' eb' soldado, ix b'at d'a puerta yic eb' aj Efraín masanto d'a spuertail schiquin. 14 Ix yic'anpax masanil q'uen oro viñaj Joás chi', q'uen plata yed' pax masanil tastac ay d'a

stemplo Jehová yed' masanil tas ay d'a spalacio viñaj rey Amasías chi'. Ay pax juntzañ anima ix yic'b'at viñ d'a Samaria yic tz'ac'ji pural viñaj Amasías chi' yoch junc'olal yed' viñ.

15 A jantacto yab'ixal viñaj Joás chi', tastac ix sc'ulej viñ yed' tas ix aj yac'an oval viñ yed' viñaj Amasías sreyal Judá, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. 16 Ayic ix cham viñaj Joás chi', ix mucji viñ d'a Samaria b'aj mucan juntzañix eb' viñ sreyal Israel. Axo viñaj Jeroboam ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

17 A viñaj Amasías yuninal viñaj Joás sreyal Judá chi', 15 ab'ilto ix can viñ ayic ix cham viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz sreyal Israel. 18 A jantacto yab'ixal viñaj Amasías chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. 19 Ay juntzañ eb' viñ ay d'a Jerusalén ix och ajc'olal d'a viñaj Amasías chi', yuj chi' ix b'at viñ elelal d'a Laquis. Palta ix ochñej eb' viñ d'a spatic viñ, yuj chi' ata' ix cham viñ yuj eb' viñ. 20 Ix yic'anb'at viñ eb' viñ d'a yib'añ chej, ix mucji viñ d'a Jerusalén b'aj mucan eb' smam yicham viñ d'a schoñab'can viñaj David. 21 Yuj chi' masanil eb' aj Judá ix ac'anoch viñaj Azarías reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. 16 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. 22 Ayic ayxo och viñ reyal sq'uexuloc viñ smam chi', ix yic'anxiec' choñab' Elat viñ, ix sb'oanxiq'ue viñ.

Ochnac viñaj schab'il Jeroboam sreyaloc Israel

23 Ayic 15 ab'ilxo yoch viñaj Amasías yuninal viñaj Joás reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás yac'an reyal d'a Israel, 41 ab'il ix yac' reyal

viñ d'a Samaria. **24** Palta te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejñac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annacb'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

25 A viñaj Jeroboam chi' ix ic'anxi-ec' b'aj tz'ec'taxon smojonal smacb'en Israel, sb'atñej b'aj tz'ochc'och b'e d'a Hamat masanto d'a a' mar yic Arabá, icha aj yalannaccan Jehová sDiosal Israel d'a viñaj Jonás schecab', aton viñ yuninal viñaj Amitai aj Gat-hefer. **26** Yujto ix yil Jehová to te ya tz'ec' eb' israel smasanil, malaj val junoc mach scolvaj yed' eb'. **27** Yuj chi' a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás ix yac'lab'ej Jehová scolan eb', yujto malaj d'a spensar Jehová satanel schoñab' d'a junelñej.

28 A jantacto yab'ixal viñaj Jeroboam chi', tastac ix sc'ulej viñ yed' jantac oval ix yac' viñ ayic ix yic'anxiec' juntzañ choñab' viñ d'a Judá, aton Damasco yed' Hamat, masanil juntzañ chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. **29** Ayic ix cham viñaj Jeroboam chi', ix mucji viñ b'aj mucan eb' viñ sreyal Israel, axo viñaj Zacarías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Azarías sreyaloc Judá
(2Cr 26.3-5,16-23)

15 **1** Ayic 27 ab'il yoch viñaj Jeroboam reyal d'a Israel, ata' ix schael yich viñaj Azarías yuninal viñaj Amasías yac'an reyal d'a Judá. **2** 16 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. 52 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jecolías sb'i ix snun viñ, aj Jerusalén ix.

3 A tas ix sc'ulej viñaj Azarías chi' vach' d'a yichañ Jehová, icha

sc'ulejñac viñaj Amasías smam viñ.

4 Palta a juntzañ lugar chañ b'aj tz'och ejmelal, maj yiq'uel-laj viñ, ix yac'ñej silab' eb' anima, ix sñusanpax incienso eb' ta'. **5** Ix yac'och jun yab'il scuch lepra Jehová d'a viñ rey chi' masanto ix cham viñ. Yuj chi', majxo ajlaj viñ rey chi' d'a spalacio, ch'oc patil b'aj ix ajec' viñ. Axo viñaj Jotam, viñ yuninal viñ, a' viñ ix och yilumaloc spalacio viñ chi', ix yac'an-pax yajalil viñ d'a Judá chi'.

6 A jantacto yab'ixal viñaj Azarías yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. **7** Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab'can viñaj rey David d'a slac'anil b'aj mucan eb' smam yicham, axo viñaj Jotam viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Zacarías reyal
d'a Israel

8 Ayic 38 ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix och viñaj Zacarías yuninal viñaj Jeroboam reyal d'a Israel, vaque' ujal ix yac' reyal viñ d'a Samaria. **9** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha ix sc'ulej eb' smam yicham viñ. A juntzañ chucal sc'ulejñac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annacb'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

10 Axo viñaj Salum yuninal viñaj Jabes ix och ajc'olal d'a viñ, ix b'at jucnaj viñ d'a viñaj Zacarías chi', ix smilancham viñ viñ d'a yichañ eb' choñab'. Axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

11 A jantacto yab'ixal viñaj Zacarías chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. **12** Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan

Jehová d'a viñaj Jehú, ayic yalannac to a eb' yiñtilal viñ, ol ochñej eb' reyal d'a Israel masanto d'a schañil macañ yiñtilal chi'.

Ochnac viñaj Salum reyal d'a Israel

13 A viñaj Salum chi', ix schael yich viñ yac'an reyal ayic **39** ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, palta junñej ujal ix yac' reyal viñ d'a Samaria. **14-16** Axo viñaj Manahem yuninal viñaj Gadi ix cot yed' eb' viñ soldado d'a Tirsa, ix yac'an oval eb' viñ d'a choñab' Tifsa. Ix smilancham masanil eb' anima eb' viñ ta' yed' masanil anima ay d'a yol smac'b'en Tifsa chi'. Ix tecjielta yol sc'ol eb' ix yab'ix yuj eb' viñ. Masanil tas ay ta', ix yic'b'at eb' viñ. Icha chi' ix sc'ulej eb' viñ yujto maj chajioch eb' viñ yuj eb' aj choñab' chi' d'a yol schoñab' chi'. Ix lajvi chi', ix c'och viñaj Manahem chi' d'a Samaria yac' oval yed' viñaj Salum chi'. Ayic ix lajvi smilancham viñaj Salum chi' viñ, axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

A jantacto yab'ixal viñaj Salum chi' yed' tas ix aj yoch viñ ajc'olal d'a viñaj Zacarías, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

Ochnac viñaj Manahem reyal d'a Israel

17 Ayic **39** ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix schael yich viñaj Manahem yuninal viñaj Gadi yac'an reyal d'a Israel. **10** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. **18** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, yujto a chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac b'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

A d'a stiempoal ayoch viñaj Manahem reyal chi', **19** ix javi viñaj Pul sreyal Asiria yac' oval d'a Israel chi'. Yuj chi' **750** quintal q'uen plata ix yac' viñ d'a viñaj Pul chi' yic tz'och viñ yed' viñ yic vach' scanñej viñ d'a yopisio. **20** Ix yac'och **50** siclo q'uen plata viñaj Manahem chi' d'a yib'añ junjun eb' b'eyum d'a yol smac'b'en Israel chi', yic syal stupan q'uen tumin syac' viñ d'a viñ sreyal Asiria chi'. Icha chi' ix aj smeltzaj viñ sreyal Asiria chi' d'a schoñab', majxo ochlaj vaan viñ d'a yol yic Israel chi'.

21 A jantacto yab'ixal viñaj Manahem yed' tastac ix sc'ulej, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. **22** Ix lajvi chi' ix cham viñ, axo viñaj Pekaía viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Pekaía reyal d'a Israel

23 Ayic **50** ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix och viñaj Pekaía yuninal viñaj Manahem reyal d'a Israel. Chab' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. **24** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac b'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

25 Palta a viñaj Peka yuninal viñaj Remalías yajal eb' viñ soldado viñaj Pekaía chi', ix och viñ ajc'olal d'a viñaj Pekaía chi', ix yac'anocho sb'a **50** eb' vinac aj Galaad yed' viñ. Ix miljicham viñaj Pekaía chi' yuj eb' viñ d'a scuartel d'a yol spalacio d'a Samaria yed' viñaj Argob yed' viñaj Arie. Axo viñaj Peka chi' ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

26 A jantacto yab'ixal viñaj Pekaía chi' yed' tastac ix sc'ulej, tz'ib'ab'il-can b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

**Ochnac viñaj Peka reyal
d'a Israel**

27 Ayic 52 ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix och viñaj Peka yuninal viñaj Remalías reyal d'a Israel. **20** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. **28** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejñac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annacb'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'ey-b'alej viñ.

29 A d'a stiempoal ayoch viñaj Peka reyal d'a Israel chi', ata' ix javi viñaj Tiglat-pileses sreyal Asiria, ix ac'ji ganar juntzañ choñab' tic yuj viñ: Aton Ijón, Abel-bet-maaca, Janoa, Cedes, Hazor, Galaad, Galilea yed' masanil yol yic Neftalí. Masanil eb' cajan d'a juntzañ choñab' chi', ix ic'jib'at eb' icha preso d'a Asiria chi'. **30** Ayic 20 ab'ilxo yoch viñaj Jotam yuninal viñaj Azarías reyal d'a Judá, a viñaj Oseas yuninal viñaj Ela ix och ajc'olal d'a viñaj Peka yuninal viñaj Remalías chi', ix smilancham viñaj Peka chi' viñ, axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

31 A jantacto yab'ixal viñaj Peka yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

**Ochnac viñaj Jotam reyal
d'a Judá**

(2Cr 27.1-9)

32 Ayic schab'il ab'il yoch viñaj Peka yuninal viñaj Remalías reyal d'a Israel, ix och viñaj Jotam yuninal

viñaj Azarías reyal d'a Judá. **33** A viñaj Jotam chi', **25** ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi', **16** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jerusa sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Sadoc.

34 Masanil tas ix sc'ulej viñaj Jotam chi', te vach' d'a yichañ Jehová, icha val sb'eyb'al viñaj Azarías smam viñ. **35** Ix sb'o'och spuertail stemplo Jehová viñ d'a yib'añ, palta a juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal, maj yiq'uel-laj viñ, ix yac'ñej silab' eb' anima yed' sñusan incienso eb' ta'.

36 A jantacto yab'ixal viñaj Jotam yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá.

37 A d'a jun tiempoal chi' ix och ijan Jehová yac'ancot viñaj Rezín sreyal Siria yed' viñaj Peka yuninal viñaj Remalías yac' oval yed' Judá chi'. **38** Ayic ix cham viñaj Jotam chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj rey David, viñ smam yicham viñ. Ix lajvi chi' axo viñaj Acáz yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

**Ochnac viñaj Acáz reyal
d'a Judá**

(2Cr 28.1-27)

16 ¹ Ayic 17 ab'ilxo yoch viñaj Peka yuninal viñaj Remalías reyal d'a Israel, ix schaañel yich viñaj Acáz yuninal viñaj Jotam yac'an reyal d'a Judá. ² Ayxo 20 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. **16** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, maj sb'eyb'alej sb'eyb'al viñaj David smam yicham viñ. ³ Añej sb'eyb'al juntzañ eb' viñ sreyal Israel ix sb'eyb'alej viñ. Ix sñustz'a yuninal viñ silab'il. Lajan val

ix sc'ulej viñ icha val sb'eyb'al jun-tzañ nación ic'b'ilel yuj Jehová ayic yochnac eb' israel d'a luum tic.

4 Añejtona' ix yac' silab' viñ, ix sñusanpax incienso viñ d'a juntzañ lugar chaan' b'aj tz'och ejmelal d'a jolomtac vitz yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil.

5 A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Rezín sreyal Siria yed' viñaj Peka yuninal viñaj Remafías sreyal Israel, ix c'och eb' viñ d'a Jerusalén yic syac'an oval eb' viñ yed' viñaj rey Acaz chi'. Ix oymaj eb' viñ d'a spatic-tac Jerusalén chi', palta maj yac'laj ganar eb' viñ. 6 Añeja' d'a jun tiempoal chi', a viñ sreyal Edom ix ac'an ganar choñab' Elat, ix ochcan yicoc Edom chi'. A eb' aj Judá cajan ta', ix pechjiel eb' yuj viñ, axo eb' aj Edom chi' ix canñej cajan ta'.

7 Ix lajvi chi', ix schecanb'at jay-vañ eb' schecab' viñaj Acaz d'a viñaj Tiglat-pileses sreyal Asiria, yic sb'at alchaj d'a viñ icha tic: Svac'och in b'a d'a yol a c'ab'. Yuj chi' cotañ yuj tzul in a colan d'a yol sc'ab' viñ sreyal Siria yed' viñ sreyal Israel, yujto van yac'an oval eb' viñ ved'oc, xchi b'at viñ.

8 Yuj chi', a viñaj Acaz chi', ix yiq'uelta q'uen plata viñ yed' q'uen oro d'a stemplo Jehová yed' q'uen ay d'a spalacio viñ, ix sianb'at q'ueen viñ d'a viñ sreyal Asiria chi'. 9 Ix sc'anab'ajej viñ sreyal Asiria chi' tas ix yal viñaj Acaz chi', yuj chi' ix cot viñ yed' eb' soldado yac' oval d'a Damasco. Ix yac'an ganar jun choñab' chi' viñ. A eb' cajan ta', ix ic'lib'at eb' yuj viñ d'a Kir. Ix smilanpaxcham viñaj Rezín chi' viñ.

10 Ix lajvi chi' ix b'at viñaj rey Acaz d'a Damasco scha viñaj

Tiglat-pileses chi'. Ata' ix yil jun altar viñ, ix stz'ib'anb'at yechel jun altar chi' viñ d'a viñaj sacerdote Urías d'a Jerusalén. 11 Icha chi' ix aj sb'oan-q'ue jun altar viñaj sacerdote Urías chi', lajan ix aj icha yechel ix yac'cot viñaj rey Acaz d'a Damasco chi'. Vach'xo yaji ayic ix jax viñaj Acaz chi' d'a Jerusalén.

12 Ayic ix jax viñ d'a Jerusalén chi', ix yilan jun altar chi' viñ, ix snitzanoch sb'a viñ d'a stz'ey yic sñusantz'a silab' viñ d'a yib'añ. 13 Ix yac'an noc' silab' viñ stz'a smasanil yed' ofrenda yed' tas svaji. Ix secan-paxem vino viñ d'a yib'añ altar chi' d'a ofrendail. Ix stzicanpaxoch schiq'uul noc' silab' yic junc'olal viñ d'a spatictac altar chi'.

14 Axo pax altar bronce ay d'a yichañ stemplo Jehová, ix yiq'uel viñ d'a scal jun ac' altar chi' yed' stemplo Jehová chi', ix yac'an can viñ d'a stojolal snorteal jun ac' altar chi'.

15 Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñaj sacerdote Urías chi' icha tic: A ticañ a masanil noc' silab' tz'ac'ji d'a q'uiñib'alil yed' d'a yemc'ualil yed' ofrenda d'a tas svaji yed' vino, añej d'a yib'añ jun ac' altar tic tz'ac'ji. Añeja' juntzañxo silab' syac' eb' choñab' yed' vic a in tic, a d'a yib'añ jun altar chi' stz'ai. Stzicchajpaxoch schiq'uul noc' silab' chi' d'a spatictac. Palta axo jun altar bronce chi', vic tz'ajcani yic ata' tzin c'anb'ej in b'a d'a Jehová.

16 Ix sc'anab'ajej viñaj Urías chi' icha val ix aj yalan viñ rey chi'. 17 Ix schecan viñ rey chi' ic'chajel yol sat smarcoal juntzañ carreta nab'a bronce d'a templo. Ix ic'chajpaxel palangana ayem d'a yib'añ. Ix yic'an-paxel q'uen yechel mam vacax nab'a

bronze ayoch d'a yalañ jun nivan pila, axo d'a yib'añ q'uen q'ueen d'a sat luum ix yac'canem viñ. **18** Yic vach' scan viñ d'a sat viñ sreyal Asiria chi', yuj chi' ix yiq'uel jun yed'tal b'aj scan eb' rey d'a sc'ual ic'oj ip viñ d'a stemplo Jehová yed' spuertail ay d'a spatiqueli, aton b'aj tz'och viñ rey d'a templo chi'.

19 A jantacto yab'ixal viñaj rey Acaz yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. **20** Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ b'aj mucan eb' smam yicham d'a schoñab'can viñaj David. Axo viñaj Ezequías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

IX ac'ji ganar choñab' Samaria

17 **1** Ayic 12 ab'il yoch viñaj Acaz reyal d'a Judá, axo viñaj Oseas yuninal viñaj Ela ix och reyal d'a Israel, b'aluñe' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. **2** Chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, vach'-chom maj c'och ijan icha schucal juntzañ eb' viñ rey ec'nac d'a Israel chi' d'a yalañtaxo.

3 A viñaj Salmanasar sreyal Asiria, ix yac' oval viñ yed' viñaj Oseas chi'. Ix can viñaj Oseas chi' d'a yalañ smandar viñ, ix yac'an q'uen tumin viñ d'a viñ sreyal Asiria chi' d'a junjun ab'il. **4** Palta ix yactej viñaj Oseas chi' yac'an q'uen tumin chi', ix schecanb'at schecab' viñ d'a viñaj So sreyal Egipto yic scolvaj viñ yed' viñ yic tz'el viñ d'a yalañ smandar viñ sreyal Asiria chi'. Yuj chi' a viñaj rey Salmanasar ix yaman viñaj Oseas chi', ix yac'anocho viñ viñ d'a preso. **5** Ix lajviñej chi', ix syamanocho viñ yic'anec' masanil smac'b'en Israel chi'. Oxe' ab'il ix yoymitej choñab'

Samaria viñ. **6** Axo ix aji, a d'a sb'aluñil ab'il yoch viñaj Oseas chi' reyal, ix ac'ji ganar Samaria yuj viñaj Salmanasar sreyal Asiria chi'. Yuj chi' ix ic'jib'at masanil eb' israel d'a preso. Axo d'a choñab' Halah d'a yol yic Habor d'a sti' a' Gozán yed' d'a juntzañixo choñab' yic eb' medo, ix ac'jib'at eb' yuj viñ.

7 Icha chi' ix aj scot jun chi' d'a yib'añ eb' israel chi', yujto ix och val smul eb' d'a yichañ Jehová sDiosal. A Jehová chi' ic'jinaquelta eb' smam yicham eb' d'a Egipto, d'a yol sc'ab' viñ sreyal Egipto chi'. Ochnac eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, **8** sb'eyb'alannac sb'eyb'al juntzañ nación eb', aton juntzañ yic'naquel Jehová d'a yichañ eb' yed' juntzañ b'eyb'al b'aj ix cuchb'aj eb' yuj juntzañ eb' viñ sreyal.

9 Elc'altac ix sc'ulej juntzañ tas mañ vach'oc eb' d'a yichañ Jehová sDiosal, ix sb'oanq'ue juntzañ lugar chaañ eb' d'a junjun nivac choñab' yed' d'a junjun cuartel, yic b'aj tz'och eb' ejmelal. **10** Ix sb'oanpax'ue q'uen q'ueen eb' yic syal sb'a eb' d'ay, ix sb'oanpax te te' eb' yic yechel jun sdiosal eb' scuch Asera. A d'a tzalquixtac yed' d'a yich te te' c'ayum xiil sb'o juntzañ chi' eb'. **11** Ata' ix sñus incienso eb' icha val sb'eyb'al juntzañ nación yic'naquel Jehová d'a yichañ eb'. Ix stzuntzancot yoval sc'ol Jehová chi' eb'. **12** Ix och eb' ejmelal d'a yechel comon dios, aton val juntzañ yalnac Jehová to ay yovalil yoch eb' ejmelal d'ay.

13 Ix schec Jehová yal eb' schecab' d'a Israel yed' d'a Judá: Naec e b'a d'a masanil e chuc b'eyb'al, c'anab'ajejec masanil checnab'il, cachnab'il yed' masanil c'ayb'ub'al

vac'nac d'a eb' e mam eyicham.

Añeja' eb' in checab' van yalan eb' d'ayex, xchi Jehová, xchi eb'.

14 Palta mañ val jab'oc ix scha eb' yab'i, te pit ix yutej spensar eb' icha yutej'nac sb'a eb' smam yicham eb', yujto maj yac'och Jehová sDiosal eb' d'a sc'ool. 15 Ix spatiquejel ley eb' yed' trato sb'onac Jehová yed' eb' smam yicham eb' chi'. Ix spatiquej-paxel checnab'il ix alchaj d'a eb'. Ix ochpax tzac'an eb' yuj juntzañ dios malaj jab'oc yelc'ochi. A yuj juntzañ chi' mañxa jab'oc yelc'och eb', axoñej schuc b'eyb'al juntzañxo nación ix sb'eyb'alej eb', juntzañ to ay yovalil yuj Jehová sb'eyb'alaji. 16 Ix yactan-can masanil schecnab'il Jehová sDiosal eb', ix sb'oan chab' yechel vacax eb' sdiosaloc. Ay pax jun te' yechel ix Asera b'aj ix och eb' ejmelal. Ix ochpax eb' ejmelal d'a q'uen c'anal yed' d'a Baal. 17 Ix sñusantz'a yal yuninal eb' silab'il d'a comon dios, ix sc'anb'an sb'a eb' d'a eb' naumel lolonel yed' d'a eb' aj chum. Ix ste c'ulejñej chucal eb' d'a yichañ Jehová. Icha val chi' ix aj stzuntzancot yoval sc'ol Jehová eb'.

18 Yuj chi' ix te cot yoval sc'ol Jehová d'a Israel, ix yic'anel eb' d'a yichañ. Axoñej eb' yiñtilal Judá ix can yuuj. 19 Maj sc'anab'ajej pax schecnab'il Jehová sDiosal eb' aj Judá chi'. Palta ix sb'eyb'alej eb' icha val tas ix sb'eyb'alej eb' israel chi'. 20 Yuj chi', masanil eb' yiñtilal Israel ix paticanel Jehová, ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' juntzañ eb' ch'oc choñab'il yic tz'ixtaj eb' yuj eb', masanto ix yal yel eb' d'a yichañ Jehová chi'. 21 Ayic ix ic'jiel lajuñe' iñtilal eb' israel d'a yol sc'ab' eb' yiñtilal viñaj David, axo viñaj Jeroboam

yuninal viñaj Nabat ix yac'och eb' sreyaloc. Aton viñ ix cuchb'anel eb' d'a spatic Jehová, te nivan chucal ix sc'ulej eb' yuj viñ. 22 Icha val chi' ix te aj yoch smul eb', ix sc'ulejñej eb' icha chucal ix sc'ulej viñaj Jeroboam chi'. 23 Yuj chi', ix yiq'uel eb' israel chi' Jehová d'a yichañ, icha ix aj yalancan eb' schecab'. Ix ic'jib'at eb' preso d'a Asiria, ix canñej eb' ta'.

Ix ochxi Samaria choñab'il

24 A viñ sreyal Asiria chi' ix ic'an-cot eb' anima ay d'a juntzañ choñab' tic: Aton Babilonia, Cuta, Ava, Hamat yed' Sefarvaim. Aton eb' chi' ix cajnaj yuj viñ d'a yol yic Samaria sq'uexuloc eb' israel. Icha chi' ix ajec' cajan juntzañ anima chi' d'a juntzañ choñab' d'a yol smacb'en Samaria chi'. 25 A juntzañ anima ix javi cajan chi', max ochlaj eb' ejmelal d'a Jehová, yuj chi' ix yac'cot noc' choj Jehová d'a scal eb', ix miljicham jayvañ eb' yuj noc'. 26 Ix alchaj d'a viñ sreyal Asiria chi' icha tic: A eb' anima ix ac'b'at d'a Samaria yic b'at cajnaj eb' ta', mañ yojtacoc eb' yoch ejmelal d'a sDiosal jun lugar chi', yuj chi' a jun Dios chi' schecancot noc' choj d'a eb', smil-jicham eb' yuj noc', xchi eb'.

27 Yuj chi' ix ac'ji meltzaj junoc eb' viñ sacerdote ic'b'ilb'at d'a preso chi' yuj viñ sreyal Asiria chi', yic vach' tz'aj viñ ta', yic sc'ayb'aj eb' anima chi' yuj viñ d'a tas snib'ej sDiosal jun choñab' chi'.

28 Yuj chi' ix cot junoc eb' viñ sacerdote aj Samaria ic'b'ilb'at chi'. Axo d'a Betel ix aj viñ, ix sc'ayb'an eb' anima chi' viñ d'a tas tz'aj yoch eb' ejmelal d'a Jehová. 29 Palta jun-jun choñab'il eb' ix sb'o sdiosal d'a junjun choñab' b'aj cajan. Ix

sb'oanxiq'ue lugar eb' chaañ b'aj b'ob'iltaxon yuj eb' aj Samaria chi'. **30** A eb' aj Babilonia, ix sb'o yechel Sucot-benot eb'. Axo eb' aj Cuta, ix sb'o yechel Nergal eb'. Axo eb' aj Hamat, ix sb'o yechel Asima eb'. **31** Axo eb' aj Ava, ix sb'o yechel Nib-haz eb' yed' yechel Tartac. Axo pax eb' aj Sefarvaim, ix sñustz'a yal-yuninal eb' silab'il d'a yechel Adramelec yed' d'a Anamelec, aton juntzañ chi' sdiosal eb'. **32** Scomon ochpax eb' ejmelal d'a Jehová. Syac'anpaxoch eb' yetchoñab' eb' sacerdoteal yic tz'och ejmelal d'a juntzañ lugar chaañ. **33** Vach'chom tz'och eb' ejmelal d'a Jehová yalani, palta añeja' yoch eb' ejmelal d'a scomon dios, icha sb'eyb'al eb' anima b'aj cotnac eb'.

34 Ix sb'eyb'alejñej eb' icha sb'eyb'altaxon d'a peca'. Max ochlaj eb' ejmelal d'a Jehová, max sc'anab'ajej checnab'il eb' yed' c'ayb'ub'al ix yac' Jehová to yovalil sc'anab'ajej eb' yiñtilal viñaj Jacob, aton viñ ix ac'ji scuch Israel. **35** Ayic ix sb'oan strato Jehová yed' eb' israel, ix yalani: Mañ ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios, mañ eyac' servil, mañ eyac' e silab' d'ay. **36** Palta añej d'ayin tzex och ejmelal, yujto A in ix ex viq'uelta d'a Egipto yed' in poder, yuj chi' añej val d'ayin yovalil tzex och ejmelal, añej d'ayin tzeyac'pax e silab'. **37** Añejtona' tze c'anab'ajej masanil in c'ayb'ub'al, in checnab'il yed' cachnab'il tz'ib'yajcani. Mañ ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios. **38** A in trato tzin b'o tic eyed'oc, mañ eyac'b'at sate'olal. Mañ ex och

ejmelal d'a juntzañ comon dios, **39** palta añej d'ayin Jehová e Diosal in tic tzex och ejmelal. Tato icha chi' tze c'ulej, ol ex in coled d'a yol sc'ab' eb' eyajc'ool, xchi Jehová.

40-41 Palta a juntzañ anima chi', maj schalaj yab' eb'. Ix sb'eyb'alejñej eb' ichataxon sb'eyb'al. Vach'chom tz'och eb' ejmelal d'a Jehová yalani, tz'ochpax eb' ejmelal d'a sdiosal. A eb' yiñtilal eb', ix sb'eyb'alejñej sb'eyb'al eb' smam yicham eb'.

Ochnac viñaj Ezequías reyal d'a Judá
(2Cr 29.1-2)

18 ¹ Ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Oseas yuninal viñaj Ela reyal d'a israel, ix och viñaj Ezequías yuninal viñaj Acáz reyal d'a Judá. ² 25 ab'il sq'uinal viñ, 29 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Abi sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Zacarías. ³ A tas ix sc'ulej viñaj Ezequías chi', te vach' d'a yichañ Jehová, icha sc'ulej-nac viñaj David smam yicham viñ. ⁴ Maj schaochlaj eb' anima viñ ejmelal d'a juntzañ lugar chaañ. Ix schecan viñ mac'jocpoj juntzañ q'uen q'ueen chajul yaj d'a eb'. Ix ch'acchajel juntzañ te te' yechel Asera. Ix mac'jipoj jun q'uen yechel chan bronce b'ob'ilcan yuj viñaj Moisés, yujto sñus incienso eb' israel chi' d'ay, Nehustán ix sb'iejcan q'ueen yuj viñaj Ezequías chi'.^b

⁵ A viñaj Ezequías chi', a Jehová sDiosal Israel ix yac'och viñ yipoc sc'ool. A d'a scal masanil eb' viñ sreyal Judá, eb' ec'nacxo yed' eb' tzac'anto ochnac yuj viñaj Ezequías chi', malaj junoc lajan spensar yed'

^b **18.4** A Nehustán, a jun lolonel tic d'a hebreo, sc'anchaj d'a q'uen bronce, d'a yechel noc' chan yed' d'a tas mañ vach'oc d'a yichañ ley.

viñ. **6** Te c'anab'ajumñej ix yutej sb'a viñ d'a Jehová. Malaj juneloc ix yiq'uel sb'a viñ d'ay. Masanil schec-nab'il Jehová yalnaccan d'a viñaj Moisés, ix sc'anab'ajej viñ. **7** Masanil tas ix sc'ulej viñ, vach'ñej ix aj yel-c'ochi, yujto ayñejoch Jehová yed' viñ.

Ix yiq'uel sb'a viñ d'a yalañ sman-dar viñ sreyal Asiria, majxo yac'laj q'uen tumin viñ d'a viñ. **8** Ix yac' ganar eb' filisteo viñ, eb' ay d'a jun-tzañ cuartel yed' eb' ay d'a juntzañ nivac choñab' ayoch smuroal, masanto ix c'och viñ d'a Gaza yed' b'aj sc'och smacb'en Gaza chi'.

Ix ac'ji ganar Samaria

9 Ayic schañil ab'il yoch viñaj Ezequías reyal d'a Judá, ayic yuquil ab'il yoch viñaj Oseas yuninal viñaj Ela reyal d'a Israel, ix yoymitan choñab' Samaria viñaj Salmanasar sreyal Asiria yed' eb' soldado. **10** Ayic ix lajvi yoxil ab'il yoymitan eb', ix yac'an ganar Samaria chi' eb'. Ix uji jun chi' ayic vaquexo ab'il yoch viñaj Ezequías chi' reyal, b'alunexo pax ab'il yoch viñaj Oseas reyal d'a Israel. **11** Ix yic'b'at eb' israel viñaj Sal-manasar chi' d'a Asiria. A d'a choñab' Halah d'a yol yic Habor d'a sti' a' Gozán yed' d'a juntzañ choñab' yic eb' medo ix aj eb' yuj viñ. **12** Icha chi' ix uji yujto mañ c'anab'ajumoc ix yutej sb'a eb' israel d'a Jehová sDiosal, ix spitej sb'a eb' d'a strato, maj schalaj yab' eb' tas alb'ilcan yuj viñaj Moisés schecab' Jehová.

Ix yac' oval viñaj Senaquerib d'a Judá
(2Cr 32.1-19; Is 36.1-22)

13 Ayic 14 ab'ilxo yoch viñaj Ezequías reyal d'a Judá, ix och viñaj

Senaquerib sreyal Asiria yac' oval d'a masanil choñab' ay smuroal d'a yol yic Judá chi', ix laj ac'ji ganar jun-tzañ choñab' chi' yuj viñ. **14** Yuj chi' ix yac'b'at jun uum viñaj Ezequías chi' d'a viñ sreyal Asiria d'a Laquis, ix yalanb'at viñ icha tic: Ix och in mul d'ayach, iq'uel a soldado ayoch d'a sat co lugar tic, ol vac' q'uen tumin ayoch d'a vib'añ uu, xchib'at viñ.

Yuj chi', 225 quintal q'uen plata yed' 23 quintal q'uen oro ix yac'och viñ sreyal Asiria chi' d'a yib'añ viñaj Ezequías sreyal Judá chi'. **15** Masanil q'uen plata ayec' d'a yol stemplo Jehová ix yac'b'at viñaj Ezequías chi' yed' jantacxo sb'eyumal viñ ay d'a yol spalacio. **16** Ix yic'anpaxel q'uen oro viñ, aton q'uen ayoch d'a templo chi', q'uen ayoch d'a spuetail yed' d'a smarcoal, aton q'uen yac'nacoch viñ d'a spuetail templo chi'. Masanil juntzañ chi' ix yac'b'at viñ d'a viñ sreyal Asiria chi'.

17 Ix lajvi chi', ix yac'ancot oxvañ eb' viñ sat yaj d'a eb' viñ yajalil eb' soldado viñ sreyal Asiria chi' d'a viñaj rey Ezequías chi' yed' jun nivan ñilañ eb' soldado. Ix el eb' d'a Laquis, ix javi eb' d'a Jerusalén. Ix sb'oan scampamento eb' b'aj tz'emul yoctac jun stanqueal a a' ay d'a yib'añ, d'a yol b'e sb'at b'aj sjuc'vi eb' jalum c'apac.

18 Elañchamel ix avtaj viñaj rey Ezequías yuj eb' viñ. Yuj chi' a eb' viñ oxvañ tic ix schecb'at viñ rey chi', yic sb'at lolon eb' viñ yed' eb': Aton viñaj Eliaquim yuninal viñaj Halcías, viñ stañvumal spalacio viñ rey chi', viñaj Sebna tz'ib'um ab'ix yed' viñaj Joa yuninal viñaj Asaf, stz'ib'um viñ rey chi'. **19** Ix yalan

jun viñ sat yajalil eb' soldado yic Asiria chi' d'a eb' viñ:

—Alec d'a viñaj Ezequías tas syal viñ sreyal Asiria, viñ nivan yelc'och d'a sat luum tic: ¿Tas ayoch yipoc a c'ool? **20** ¿Tom tza na' to yujñej sjelanil a pensar syal ac'an ganar eb' in soldado jelan d'a oval? ¿Tas ayoch yipoc a c'ool yuj chi' tzach och ajc'olal d'ayin? **21** Ix vila' to a Egipto tzac'och yipoc a c'ool. Vach' toni, yujto a Egipto chi' lajan val icha junoc te' aj pojeltaxo. Ayic sco c'ocochan te', tz'ec' pacnaj te', axo sjayil sñi' te' sb'at d'a co c'ab'. Icha chi' yaj viñ sreyal Egipto d'a mach tz'ac'anoch viñ yipoc sc'ool. **22** Ach Ezequías, tecan tzal icha tic: A oñ tic a Jehová co Diosal scac'och yipoc co c'ool. Palta ina toxo ix a chec satjiel juntzañ altar b'aj chaañ, b'aj tz'och eb' anima ejmelal d'a jun e Diosal chi'. Ix alani to jun-xoñej altar b'aj tz'och eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén ejmelal. **23** A ticnaic b'o junoc a trato yed' viñ vajalil, aton viñ sreyal Asiria. Syal viñ d'ayach icha tic: Ol vac' chab'oc mil noc' chej d'ayach, tato tz'ilchaj eb' soldado sq'ue d'a yib'añ noc' uuuj. ¿Tom ol yal uuuj? **24** Tato icha chi', ¿tom ol tzac'-van eyac'an oval yed' jun ñilañ eb' co soldado aj Asiria vanto sc'ayi, vach'-chom tze comon aq'uejoch eb' aj Egipto yed' scarruaje yipoc e c'ool? **25** Añejtona', ¿tom tza na' to tzoñ comon javi co satel jun choñab' tic tato mañoc Jehová ayoch qued'oc? Aton val ix oñ checancot ul ex co sateli.

26 Ix tac'vi viñaj Eliaquim, viñaj Sebna yed' viñaj Joa d'a jun viñ yajal soldado chi':

—Tzoñ tevi d'ayach to a d'a arameo tzal d'ayonñ, yujto scab'

araméo chi'. Palta mañ ach lolon d'a hebreo chi', yujto syab' masanil anima ayq'ue d'a yib'añ smuroal choñab', xchi eb' viñ.

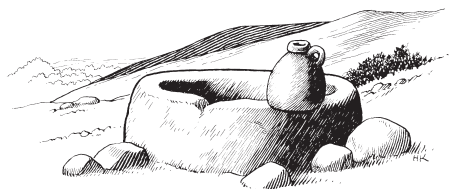
27 Ix tac'vi viñ yajal eb' soldado chi':

—Mañocñej d'ayex yed' d'a viñ e reyal b'aj ix in checjicot yuj viñ in reyal yic tzul valan juntzañ lolonel tic. Palta aton val d'a masanil eb' anima ayq'ue d'a yib'añ muro chi' b'aj svala', yujto ol yab' syail eb' eyed'oc, ol e lo e tza', ol eyuc'an e chul tato tz'och oval.

28 Yuj chi' ix q'ue vaan viñ yajalil eb' soldado chi', te chaañ ix yal viñ d'a hebreo:

—Ab'ec val tas syal viñ rey te nivan yelc'ochi, aton viñ sreyal Asiria: **29** Mañ eyac' e b'a yixtej viñaj Ezequías chi'. ¿Tocval ol yal ex scolanel viñ d'a yol in c'ab'? **30** A viñaj Ezequías chi' snib'ej viñ to a Jehová tzeyac'och yipoc e c'ool. Syalan viñ icha tic: Val yel ol oñ scol Jehová co Diosal. Mañ ol ac'jococh co choñab' tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria chi' yuuj, xchi viñ.

31 Palta mañ e cha eyab' tas syal viñ chi', xchi viñ sreyal Asiria chi'. Yujto a viñ rey chi' tzul checan val d'ayex tato tzeyac'och e b'a d'a yol sc'ab' viñ d'a ac'anc'olal, ol e lo sat eyavb'en te', icha te' uva yed' te' higo. Ol eyuc'anpax a a' joyb'il eyuuj. **32** Ol lajvoc chi', ol ex yic'anb'at viñ d'a

A a' poza (2R 18.31)

jun lum luum lajan icha eyic tic, b'aj ay te' uva yed' ixim trigo. Ol e b'o e pan yed' e vino. Ay pax aceite yed' te' olivo yed' noc' yalchab'. Vach' ol aj yec' eyuuj, mañ ol ex chamlay yuj vejel. Palta mañ eyac'och d'a e c'ol tas syal viñaj Ezequías chi', yujto toñej tzex yixtej viñ syalan viñ: A Jehová ol oñ colanoc, xchi viñ. **33** A juntzañxo nación maj coljilaj eb' yuj sdiosal d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria chi'. **34** ¿B'aj ix c'och sdiosal choñab' Amat yed' choñab' Arfad? ¿B'ajtil ix c'och sdiosal choñab' Sefarvaim, Hena yed' Iva? ¿Tocval ix colchaj Samaria d'a yol co c'ab' a oñ Asiria oñ tic yuj sdiosal? **35** ¿Mach junoc d'a scal juntzañ sdiosal juntzañ nación chi' ix yal scolanel schoñab' d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria? ¿Tas yuj tze na' to a Jehová ol yal scolanel Jerusalén tic? xchi viñ yajal soldado yed' Asiria chi'.

36 Palta tz'inñej xchi masanil eb' anima chi'. Mañxa mach ix tac'vi, yujto a viñaj rey Ezequías ix alani to malaj mach stac'vi. **37** Yuj chi' ix stzilchitanb'at spichul eb' viñ oxvañ chi', yujto ix te tac sc'ol eb' viñ yuj tas ix yal viñ schecab' viñ sreyal Asiria chi'. Ix lajvi chi', ix b'at yalan eb' viñ d'a viñaj rey Ezequías tas ix alchaj chi'.

**Ix colchajcan el Judá
d'a yol sc'ab' viñaj Senaquerib
(2Cr 32.20-23; Is 37.1-38)**

19 **1** Ayic ix yab'an viñaj rey Ezequías tas ix alchaj chi', ix stzilchitanb'at spichul viñ. Ix yac'anoch spichul viñ yic cusc'olal, ix b'at lesalvoc viñ d'a yol stemplo Jehová. **2** Ix schecanb'at viñaj Eliaquim viñ, viñaj Sebna yed' pax eb'

viñ yajal eb' viñ sacerdote. Ayoch pichul yic cusc'olal yuj eb' viñ. Ix b'at eb' viñ yil viñ schecab' Dios, aton viñaj Isaías yuninal viñaj Amoz. **3** Ix b'at yalan eb' viñ tas syal viñ rey: A ticnaic ayoñ och d'a yaelal, d'a cusc'olal yed' d'a q'uixvelal. Icha junoc ix ix van sb'o sc'ol yuj unin, mañxa jab'oc yip scani, icha val chi' caj ticnaic. **4** Comonoc val ix yab' Jehová co Diosal tas ix yal jun viñ schecab' viñ sreyal Asiria ayic ix b'uchvaj viñ d'a co Diosal pitzan. Comonoc tz'ac'-jioch yaelal d'a yib'añ viñ yuj Jehová, yuj tas ix yal chi'. Lesalvañ cuuj mach oñ ayoñ to ec' tic, xchicot viñaj Ezequías, xchi eb' viñ.

5 Ayic ix yab'an viñaj Isaías tas ix yal eb' viñ schecab' viñaj Ezequías chi', **6** ix schecanxib'at eb' viñ viñ yal d'a viñ rey icha tic: Icha val tic yalan Jehová: Mañ ex xiv yuj tas ix yal jun viñ schecab' viñ sreyal Asiria chi', te chuc tas ix yal viñ d'ayin, max yal-laj in colvaj yalan viñ. **7** A in svala' to ol vac'och jun xive'olal d'a viñ, yuj chi' ayic ol yab'an junoc ab'ix viñ, ol meltzaj viñ d'a schoñab', ata' ol vac' mil-joccham viñ, xchi Jehová, xchib'at viñaj Isaías chi'.

8 Ix yab'an viñ sat yajalil eb' soldado yic Asiria to mañxo ayoc ec' viñ sreyal Asiria chi' d'a choñab' Laquis. Yuj chi' ix meltzaj viñ, ix schalan sb'a viñ yed' viñ rey chi' d'a choñab' Libna, van yac'an oval viñ yed' jun choñab' chi'. **9** Ata' ix yab' viñ rey chi' yalji to a viñaj Tirhaca sreyal Etiopía van scot yed' eb' soldado ul yac' oval yed' viñ. Yuj chi' ix schecxicot schecab' viñ d'a viñaj rey Ezequías chi'. **10** Ix yalancot viñ icha tic: A a Diosal tz'alan d'ayach to mañ ol ac'-jococh Jerusalén d'a yol in c'ab', palta

mañ ac' musansatil a b'a yuj tas syal a Diosal chi' d'ayach. **11** Tecan ix ab'i tas ix aj co satanel juntzañxo nación a oñ sreyal oñ Asiria tic, ¿tom ol yal a colji yuj a Diosal chi' a naani?

12 ¿Tocval ix colji eb' anima yuj sdiosal d'a yol sc'ab' eb' in mam vicham? Aton eb' aj Gozán, eb' aj Harán, eb' aj Resef eb' aj Bet-edén cajan d'a Telasar, ix satjiel eb'.

13 ¿B'ajtil ay viñ sreyal choñab' Hamat, Arpad, Sefarvaim, Hena yed' Iva? xchicot viñ sreyal Asiria chi'.

14 Ix schaan jun carta viñaj rey Ezequías chi' b'aj tz'ib'ab'il juntzañ lolonel ix alchaj chi'. Ix yilan viñ. Ix lajvi chi' ix b'at viñ d'a stemplo Jehová, ix xuyanel jun carta chi' viñ d'a yichañ Jehová chi'. **15** Ix lesalvi viñ icha tic: Mamin Jehová, ach co Diosal a oñ israel oñ tic, ayach ec' d'a scal snañal querubín, a achñej Dios ach d'a yib'añ masanil nación d'a yol-yib'añq'uinal tic. A ach ix a b'o sat-chaañ yed' lum luum tic. **16** Mamin Jehová, cotañ q'uelan d'ayin, tzab'an tas ix yalcot viñaj Senaquerib d'ayin. Ach Dios pitzan, ix te b'uchvaj viñ d'ayach. **17** Val yel tzijtum nación satnacxoel yuj eb' viñ sreyal Asiria chi'. **18** Ix süsantz'a sdiosal eb', eb' viñ. Yujto a juntzañ chi' mañ diosoc-laj, nab'a te', nab'a q'ueen b'ob'il yuj eb' anima, yuj chi' ix yal satanel eb' viñ. **19** A ticnaic jun, ach Jehová co Diosal, coloñel d'a yol sc'ab' jun viñ rey chi', yic syojtaquejel masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic to a achñej Dios ach, malaj junocxo, xchi viñaj rey Ezequías chi' d'a Jehová.

20 Ix lajvi chi' ix yalancot viñaj Isaías chi' d'a viñaj Ezequías chi' icha tic: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan d'ayach icha tic: Ix vab'

a lesal yuj tas syal viñaj Senaquerib sreyal Asiria. **21** Yuj chi' a in Jehová in tic sval yuj viñ sreyal Asiria chi' icha tic:

Ach Senaquerib, a eb' ix cob'es-tac aj choñab' Sion, malaj elc'och d'a yol sat eb' ix, toñej ol ach stzetzey eb' ix. A eb' aj Jerusalén, ol b'at micnaj eb' ol ach sb'uchan eb'.

22 ¿Mach jun ix a b'uchu' ix a xib'-tani? ¿Mach jun b'aj chaañ ix utej a jaj, ix ic'anchaañ a b'a d'ay? Aton d'ayin a in sDiosal in Israel tic to a inxoñej ochi.

23 Ix a chec yal b'uchval lolonel eb' viñ a checab' d'ayin Yajal in tic.

Ix alan icha tic: Ix in q'ue d'a jolomtac vitz yed' jantac in carruaje, aton d'a jolomtac vitz chaañ d'a yol yic Líbano. Ix in ch'acanel te' c'ute' chaañ steel yed' te' taj mañ jantacoc svach'il. Ix in q'ueñejc'och d'a jolomtac vitz chaañ b'aj te c'ayum te te' vach' yilji.

24 A d'a ch'oc choñab'il ix vac' joychaj a' uc'b'ila', ata' ix vuc' a'. A ix in ec' d'a yoltac a a' d'a Egipto, ix in tec'ancan tup a', xa chi.

25 Palta, ¿tom malaj b'aj ix ab'i to a in ton Jehová in? Vuuj tz'el-c'och juntzañ tic. Atax d'a peca' ix in na'a to ol a c'ulej juntzañ tic. A ticnaic jun, van yelc'och vuuj, yuj chi' syal a satanel juntzañ nación te ay yip ix q'uecan b'ulan sc'ajil uuji.

26 Mañxalaj yip eb' anima cajan d'a juntzañ nación chi', ix te xiv eb', ix q'uixvi eb'. Lajan ix aj eb' icha añ itaj yaax, mato icha añ

añic'ultac sq'uib'q'ue d'a yib'añ-
tac pat, cotacto añ stacjil añ,
icha chi' yaj eb' anima chi'.

27 Vojtac masanil tas tza c'u'lej
yed' tas nab'il uuj tzach eq'ui.
Vojtacpaxi to te aycot oval
d'ayin.

28 Toxo ix vab'i to aycot oval
d'ayin, tzic'anchaañ a b'a. Yuj
chi' ol vac'och jun q'uen argolla
d'a a ñi' yed' jun freno d'a a ti',
ol ach vac'an meltzaj d'a b'e
b'aj ix ach coti, xchi Jehová d'a
viñ sreyal Asiria chi', xchi viñaj
Isaías chi'.

29 Ix yalanpax viñaj Isaías d'a
viñaj rey Ezequías chi': A jun tic
yechel ol ch'oxjoc eyila' yuj tas-
tac toto ol ujoc: Ol e va ixim
trigo munil syavej sb'a d'a jun
ab'il tic yed' d'a junxo ab'il
sjavi. Mañoc exlaj ol yavej ixim.
Axo val d'a yoxil ab'il jun, a
exxo ol eyavej ixim e trigo chi',
ol e jochanq'ue vaan. Ol eyavej-
pax eyuva, ol e loan sat.

30 A jayvañocxo ex ol ex can d'a
Judá, lajan ol ex ajcan icha
junoc te te' sb'at sch'añal yib'
d'a yol luum syac'an sat.

31 Axo d'a Jerusalén, ayto mach ol
can d'ay. Yed' pax d'a tzalan
Sion, mañ ol satel-laj anima
smasanil.

A jun tic, ol sc'u'lej Jehová Yajal
d'a Smasanil yujto te xajan ex
yuuj.

32 Yuj chi' syal Jehová d'a yib'añ
viñ sreyal Asiria icha tic:

Mañ ol ochlaj viñ d'a yol
choñab' Jerusalén, malaj val
junoc sjul-lab' viñ ol yac'lej
sjulancoti. Mañ ol javoclaj viñ
yac' oval d'a Jerusalén tic, mañ

ol sb'oq'uelaj stec'nub' viñ d'a
spatictac smuroal choñab' tic.

33 A in Jehová in tic svala' to a d'a
b'e b'aj ix javi viñ, añeja' ta' ol
meltzajpax viñ. Mañ val jab'oc
ol yal yoch viñ d'a yol choñab'
tic.

34 A in ol in tañvej jun choñab' tic,
yujto xajan viñ in checab' aj
David vuuj, yuj pax in b'inaji,
xchi Jehová, xchi viñaj Isaías
chi'.

35 A d'a jun ac'val chi', ix ec' jun
yángel Jehová smilcham 185 mil eb'
soldado asirio d'a scampamento eb',
yuj chi' chamnaxo eb' ix sacb'i d'a
junxo c'u. 36 Icha chi' ix aj yic'anel
scampamento viñaj Senaquerib chi'
ta', ix paxcan viñ d'a Nínive. 37 A d'a
jun c'u ayic ayoch viñ ejmelal d'a
sdiosal scuch Nisroc d'a yol stemplo,
ix tecjicham viñ yuj eb' viñ yuninal
ta', aton viñaj Adramelec yed' viñaj
Sarezer. Ix lajvi chi' ix b'atcan eb' viñ
elelal d'a yol yic Ararat, axo junxo
yuninal viñ scuchan Esarhadón ix
ochcan reyal sq'uexuloc.

Ix b'oxi sc'ool viñaj Ezequías yuj ilya

(2Cr 32.24-26; Is 38.1-8)

20 1 A d'a jun tiempoal chi', te
ov jun ilya ix och d'a viñaj
Ezequías, vanxo scham viñ. Axo viñaj
Isaías schecab' Dios, yuninal viñaj
Amoz ix b'at ilan viñ, ix yalan viñ d'a
viñ icha tic:

—Toxo ix yal Jehová to tzalcani
tas ol ajcan masanil tas ay d'ayach,
yujto ol ach chamñej, mañxo ol ach
b'oxoc, xchi viñ d'a viñ.

2 Yuj chi' ix sutmajoch viñaj
Ezequías chi' d'a sat pat, ix lesalvi
viñ d'a Jehová, ix yalan viñ: 3 Mamin

Jehová, tzin tevi d'ayach to tzin a nacot uuj tas ix vutej ach vac'an servil yed' in c'anab'ajan d'ayach d'a val yel. Ix in c'ulej tas scha a c'ool, xchi viñ. Ix oc' val viñ sic'lab'il.

4 Axo ix aji, ayic manto val elc'och viñaj Isaías d'a snañal yamaq'uul spat viñ rey chi', ix lolon-pax Jehová d'a viñ, ix yalani: **5** Mel-tzajañ, b'at al d'a viñaj Ezequías yajal in choñab'. Icha tic yalan Jehová co Diosal, sDiosal pax viñ a mam icham aj David: Toxo ix vab' a lesal, ix vil yel yal a sat oq'ui. Ol vac' b'oxoc a c'ool, axo chab'ej syalxo a b'at d'a templo. **6** Olto vac' 15-ocxo ab'il a q'uinal. Ol ach in col-ñej yed' choñab' Jerusalén tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria. A in ol in tañvej choñab' tic, uuj snivanil vel-c'ochi, uuj pax in ti' vac'nac d'a viñ in checab' aj David, xchi Jehová, xchi viñaj Isaías chi'.

7 Ix schecan viñaj Isaías b'ojoc sat te' higo, ix ac'chajoch d'a sat jun yab'il chi', ix b'oxican sc'ool viñ yuuj. **8** Ayic manto b'o jun remeyo chi', ix sc'anb'an viñaj Ezequías chi' d'a viñaj Isaías chi' icha tic:

—¿Tas junoc yechel ol vila' yic ol nachajel vuuj to a Jehová ol ac'an b'oxoc in c'ool, yic syal in b'at d'a stemplo d'a chab'ej chi'? xchi viñ.

9 Ix tac'vi viñaj Isaías chi':

—Ay jun yechel ol sch'ox Jehová d'ayach yic vach' ol nachajel uuj to ol elc'och tas ix yala'. A ach tzala' tato sb'ab'laj veven d'a lajuñe' b'achquiltac d'a jun tz'ilan jantac yec' c'u, mato schael yich yemxi jun veven chi' d'a spatic lajuñeoc b'achquiltac chi', xchi viñ.

10 Ix tac'vi viñaj Ezequías chi' d'a viñ:

—Ayic sb'at veven chi' d'a yichañ, secojtac, palta tato schaxiel yemxi lajuñeoc b'achquiltac d'a spatic, a jun chi' ajaltac, xchi viñ.

11 Yuj chi' ix tevi viñaj Isaías chi' d'a Jehová, axo Jehová chi' ix ac'anxi yic tz'elxi yich yemxita veven chi' d'a lajuñ b'achquiltac chi' d'a jun tz'ilan jantac yec' c'u yic viñaj Acaz.

**Ix javi eb' aj Babilonia yil
viñaj rey Ezequías
(2Cr 32.27-31; Is 39.1-8)**

12 A d'a jun tiempoal chi', a viñ sreyal Babilonia, aton viñaj Merodac-baladán yuninal viñaj Baladán, ix yab' viñ to penaayaxnac viñaj Ezequías, uuj chi' ix scheccot eb' viñ schecab' viñ yic tzul yac'an-can jun carta eb' viñ yed' junoc silab' d'a viñaj Ezequías chi'. **13** Ix chaji eb' viñ checab' chi' yuj viñaj Ezequías chi'. Masanil tas sic'an yuj viñ, ix sch'ox viñ d'a eb' viñ: Aton q'uen plata, q'uen oro, perfume yed' aceite te vach' yed' pax b'aj molanec' yam-c'ab' yic oval yed' jantac tas molan yuj viñ. Mañxa junocxo tas ay d'a spalacio viñ yed' d'a yol smac'b'en to maj sch'oxlaj d'a eb' viñ. **14** Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Isaías schecab' Dios d'a viñaj Ezequías chi', ix sc'anb'an viñ d'a viñ icha tic:

—¿B'ajtil ix cot juntzañ eb' viñ vinac chi'? ¿Tas xchi eb' viñ d'ayach? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Ezequías chi' d'a viñ:

—Ix cot eb' viñ d'a jun nación te najat, d'a Babilonia, xchi viñ.

15 Ix sc'anb'anxi viñaj Isaías chi':

—¿Tas ix yil eb' viñ d'a yol a palacio tic? xchi viñ.

Ix tac'vixi viñaj Ezequías chi':

—Masanil tas ix yil eb' viñ, mañxa jab'oc tas ayec' tic maj yil eb' viñ, masanil ix in ch'ox d'a eb' viñ, xchi viñ.

16 Ix yalan viñaj Isaías chi' d'a viñ icha tic:

—Ab' tas syal Jehová d'ayach:

17 Ol c'och val sc'ual, masanil tas ay d'a a palacio yed' masanil tas ix smolb'ejcan eb' a mam icham, ol ic'-chajb'at smasanil d'a Babilonia, mañxa jab'oc tas ol canoc. **18** Yed' pax eb' iñtilal, ol ic'chajb'at eb' d'a Babilonia chi', ol ic'chajel sñolob' sq'ueen eb', ol ac'chajoch eb' yac'umaloc servil viñ sreyal Babilonia chi', xchi Jehová, xchi viñ.

19 Ix yalan viñaj rey Ezequías chi' d'a viñaj Isaías chi':

—A jun lolonel ix al d'ayin yuj Jehová tic te vach', xchi viñ. Ix yal viñaj Ezequías chi' icha chi', yujto ix sna' viñ to ay junc'olal yacb'an pitzanto viñ.

A schamel viñaj rey Ezequías

(2Cr 32.32-33)

20 A jantacto yab'ixal viñaj Ezequías yed' tas nivan yelc'och ix sc'ulej viñ, aton tas ix aj sb'oan jun ñajab' viñ yed' tas ix aj yic'ancot a a' viñ d'a yol choñab', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá.

21 Axo yic ix cham viñ, a viñaj Manasés yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ix och viñaj Manasés reyal d'a Judá

(2Cr 33.1-20)

21 ¹ A viñaj Manasés chi', ¹² ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaañel yich viñ yac'an reyal, ⁵⁵ ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén. Hepsiba sb'i ix snun viñ.

2 Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A masanil chucal sb'eyb'alej juntzañ nación ix yiq'uel Jehová d'a yichañ eb' israel, a ix sb'eyb'alej viñ.

3 Ix schecan viñ to sb'ojixiq'ue juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal, juntzañ ix schec viñaj Ezequías mac'-jipojoc. Ix sb'oanxiq'ue altar yic Baal viñ, ix sb'oanpaxq'ue jun yechel Asera viñ, icha sc'ulejñac viñaj Acab sreyal Israel. Ix och viñ ejmelal d'a q'uen c'anal. **4** Ix sb'oanpaxq'ue juntzañ altar viñ d'a yol stemplo Jehová, aton d'a jun lugar yalnac Jehová icha tic: A d'a jun templo d'a Jerusalén ol och ejmelal d'ayin, xchi. **5** Ay juntzañxo altar ix sb'oq'ue viñ d'a chab' yamaq'uil stemplo Jehová, yic tz'och viñ ejmelal d'a juntzañ q'uen c'anal.

6 Añejtona' ix sñusanpaxtz'a yuninal viñ silab'il d'a junoc sdiosal chi'. Ix sc'anb'an sb'a viñ d'a eb' ajb'aal, d'a eb' ajchum, d'a eb' naumel lolonel. Ix sc'anb'anpax sb'a viñ d'a eb' tz'avtan spixan eb' cham-nac. Te chuc tas ix sc'ulej viñ, yuj chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ool Jehová viñ d'a yib'añ. **7** Ix yac'-paxoch jun te' yechel Asera viñ d'a yol stemplo Jehová, aton jun templo chi' yalnaccan Jehová d'a viñaj David yed' d'a viñ yuninal aton viñaj Salomón icha tic: A d'a in templo d'a Jerusalén, jun choñab' ix in sic'canel d'a scal masanil choñab' d'a yol smac'b'en Israel tic, a d'ay ol in caj-naj d'a junelñej. **8** Tato ol sc'anab'ajej masanil in checnab'il eb' eyetchoñab' yed' in cachnab'il yed' pax in c'ayb'ub'al in checnac yal viñ in checab' aj Moisés d'a eb', mañxo ol yiq'uel eb' d'a sat jun lum luum vac'nac d'a e mam eyicham, xchi Jehová.

9 Palta maj scha yab' juntzañ chi' eb'. A val viñ rey chi' ix cuchb'an eb' d'a chucal chi'. Ec'b'al chucal ix sc'ulej eb' d'a yichañ juntzañ nación satb'ilel yuj Jehová d'a yichañ eb' smam yicham eb' d'a peca'. 10 Yuj chi' ix yal Jehová d'a eb' schecab': 11 A viñaj Manasés chi', a tas te yaj-b'entac sc'ulej viñ d'a vichañ, yelxo val ec'b'al chucal sc'ulej viñ d'a yichañ eb' amorreo, eb' ec'nac d'a yalañtaxo. Scuchb'an eb' yetchoñab' viñ d'a chucal yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ yechel. 12 Yuj chi' a in Jehová sDiosal Israel sval icha tic: Ol vic'cot yaelal d'a yib'añ Jerusalén yed' d'a yib'añ Judá tic, ol te sat sc'ol eb' ol ab'anoc. 13 Ol vac'och yaelal d'a yib'añ Jerusalén tic icha ix vutej Samaria yed' eb' yiñtilal viñaj Acab. Ol viq'uel masanil eb' anima cajan d'ay, lajan ol ajcan icha junoc uc'ab' ayic slajvi sb'ic'haji ñojan tz'ajcani. 14 Axo jayvañocxo eb' in choñab' tic, ol vactejcan eb', ol vac'-canoch eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, yic vach' ol ic'chajec' masanil tastac ay d'a eb'. 15 Yictax vic'annaquelta eb' smam yicham eb' d'a Egipto, stzuntzejñejcot yoval in c'ool eb' yuj chucal sc'ulej eb' d'a vichañ, xchi d'a eb' schecab'.

16 Ix te cuchb'aj val eb' aj Judá yuj viñaj Manasés chi' d'a chucal d'a yichañ Jehová. Tzijtum pax eb' anima malaj smul ix smilcham viñ, ix laj b'ey schiq'uil eb' smasanil d'a smacb'en Jerusalén. 17 A jantacto yab'ixal viñaj Manasés chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ yed' jantac smul viñ ix ochi, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. 18 Ayic ix cham viñ, a d'a scaltac te' avb'en te' yic viñaj Uza d'a sti' spalacio viñ

ix mucchaji. Axo viñaj Amón yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Amón reyal d'a Judá

(2Cr 33.21-25)

19 A viñaj Amón chi', 22 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal d'a Judá. Chab' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Mesulemet sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Haruz aj Jotba. 20 Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová icha sc'ulejnac viñaj Manasés smam viñ. 21 A sb'eyb'al viñ smam viñ chi' ix sb'eyb'alej, ix och viñ ejmelal d'a juntzañ yechel b'aj ochnac viñ smam viñ chi' ejmelal. 22 Icha chi' ix aj spaticanel Jehová Dios viñ, aton sDiosal eb' smam yicham viñ. Maj sc'anab'ajelaj schec-nab'il Jehová viñ.

23 A eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, ix meltzajoch eb' viñ ajc'olal d'a viñ, ix miljicham viñ yuj eb' viñ d'a yol spalacio. 24-26 Yuj chi', axo eb' aj Judá ix milancham eb' viñ ix milan-cham viñ rey chi', axo viñaj Josías yuninal viñ ix yac'och eb' reyal sq'uexuloc. A jantacto yab'ixal viñaj Amón yed' tastac ix sc'ulej, tz'ib'ab'il-can b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. Ayic ix cham viñ, a d'a scaltac te' avb'en te' yic viñaj Uza ix mucji viñ.

Ix chax b'aj tz'ib'ab'ilcan ley (2Cr 34.1-33)

22 1 A viñaj Josías vajxaque' ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. 31 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jedida sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Adaías aj Boscat. 2 Te vach' ix yutej sb'a viñ d'a yichañ Jehová, icha val sb'eyb'al viñaj David

smam yicham viñ, mañ val jab'oc ix yiq'uel sb'a viñ d'a sb'eyb'al viñ smam yicham chi'.

3 Ayic 18 ab'ilxo yoch viñaj Josías chi' reyal, ix schecanb'at viñ stz'ib'um viñ d'a stemplo Jehová, aton viñaj Safán yuninal viñaj Azalías yixchiquin viñaj Mesulam. Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

4 —Ixix d'a viñaj Hilcías viñ sat sacerdote, tzalan d'a viñ to smolb'ej q'uen tumin viñ tz'ac'ji d'a stemplo Jehová, q'uen scha eb' stañvan puerta b'aj tz'och eb' anima, **5** syac'an q'uen viñ d'a eb' viñ yajal yaj yilan sb'ochajxi templo chi' yic stupchaj eb' viñ smunlaj d'ay, **6** aton eb' viñ ñicum te' yed' eb' viñ tz'ilan tas tz'aj sb'o munlajel chi' yed' eb' viñ albañil. Smanchajpax te te' yed' q'uen q'ueen tzeyb'il, yic sb'ochajxi templo chi'. **7** Mañ yovaliloc sc'an-chaj yumal q'uen tumin chi' d'a eb' viñ tz'ilan munlajel chi', yujto tz'acan syutej eb' viñ sb'oani, xchi viñ.

8 Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Hilcías chi' d'a viñaj Safán to ix checlaj b'aj tz'ib'ab'ilcan ley d'a yol stemplo Jehová. Ix yac'an ch'añ viñ d'a viñaj Safán chi', ix yavtan ch'añ viñ. **9** Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Safán chi' yal d'a viñ rey chi' icha tic:

—Toxo ix smol q'uen tumin ay d'a yol templo eb' viñ a checab', ix yac'an q'uen eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yajalil yilan sb'ochajxi stemplo Jehová chi', xchi viñ.

10 Añejtona' ix yalanxi viñ to ix ac'ji jun ch'añ uum d'a viñ yuj viñaj sacerdote Hilcías, yuj chi' ix yavtej ch'añ viñ yab' viñ rey chi'. **11** Ayic ix yab'an viñ rey chi' tas syal d'a yol ch'añ, ix sñic'chitan spichul viñ, **12** ix schecan viñ avtaj viñaj Hilcías chi',

viñaj Safán tz'ib'um yed' viñaj Ahicam yuninal viñaj Safán chi', viñaj Acbor yuninal viñaj Micaías yed' viñaj Asaías schecab' viñ rey chi'. Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

13 —Ixiquec e c'anb'ej d'a Jehová vuuj, yuj eb' choñab', yuj pax masanil eb' aj Judá, tas syalelc'och ch'añ ley tic. Ay am cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a quib'añ, yujto maj sc'anab'ajej eb' co mam quicham tas syal ch'añ, xchi viñ.

14 Yuj chi' ix b'at viñaj sacerdote Hilcías, viñaj Ahicam, viñaj Acbor, viñaj Safán yed' viñaj Asaías yil ix schecab' Dios, ix scuchan Hulda yet-b'eyum viñaj Salum yuninal viñaj Ticva, yixchiquin viñaj Harhas. A viñaj Salum chi', a viñ stañvan b'aj sic'chaj c'apac pichul d'a templo. A ix Hulda chi', a d'a junxo macañ yic Jerusalén toto b'onac, ata' cajan ix. Ayic ix lolonb'at eb' viñ d'a ix, **15** ix tac'vi ix d'a eb' viñ icha tic:

—A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: Alec d'a viñ ix ex checancot e c'anb'ej tic d'ayin **16** to a in ol vac'cot junoc yaelal d'a yib'añ jun choñab' tic yed' d'a yib'añ eb' cajan d'a tic, icha yalan ch'añ ley ix yavtej viñ sreyal Judá chi'.

17 Yujto ix in yactejcan eb' anima tic, ix sñusan incienso eb' d'a junztañ comon dios, ix stzuntzancot yoval in c'ol eb' yuj junztañ sdiosal eb' ix sb'ol chi'. Yuj val chi' ix cot yoval d'a jun lugar tic. Mañxo ol sicb'ilaj yoval chi', xchi Jehová. **18** Alec d'a viñ rey chi', viñ ix ex checancot e c'anb'ej d'a Jehová: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic tz'alan icha tic: Yujto ix avtej tas ayem d'a yol ch'añ uum chi', **19** ix ac'anoch d'a a c'ool, yuj chi' ix

al a b'a d'ayin, ix a ñic'chitanb'at a pichul, ix ach oc'q'ue d'a vichañ. Yujto ix ab'pax tas ix vala' to ol sat-joquel a choñab' tic, ol in catab'an eb' cajan d'ay, yuj chi' toxo ix vab' tas ix ala'. Sval d'ayach **20** to ix ach vac' nivanc'olal, ol ach mucjoc d'a junc'olal. Mañxo ol il-laj jun yaelal ol vac'cot d'a yib'añ jun choñab' tic, xchi Jehová, xchi ix Hulda chi'. Ix paxta eb' viñ schecab' viñ rey chi' yic tzul yalan eb' viñ d'a viñ tas ix b'at yab' eb' viñ chi'.

23 ¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' to tz'avtaj masanil eb' viñ yichamtac vinaquil Jerusalén yed' juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá, yic vach' smolb'ej sb'a eb' viñ yed' viñ. ² Ayic ix javi eb' viñ, ix b'at viñ yed' eb' viñ, eb' viñ sacerdote, eb' viñ schecab' Dios yed' masanil eb' comon anima, eb' malaj val yelc'ochi yed' eb' nivac yelc'ochi. Ix b'at eb' smasanil d'a stemplo Jehová. Ata' ix yal viñ rey chi' to a ch'añ yumal strato Jehová ix chax d'a stemplo, tz'avtaj ch'añ d'a yichañ eb' anima chi'. ³ Ix och tec'tec' viñ rey chi' d'a stz'ey jun nivan oy, ix yac'an sti' viñ d'a yichañ Jehová to ol sc'anab'ajej juntzañ checnab'il viñ yed' c'ay-b'ub'al d'a smasanil sc'ool, icha syal jun trato tz'ib'ab'ilcan d'a yol ch'añ uum chi'. Añeja' masanil eb' anima chi', ix yac' sti' eb' sc'anab'ajani.

**Ix satel juntzañ chuc b'eyb'al
viñaj Josías
(2Cr 34.3-7)**

⁴ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñ sat sacerdote aj Hileías yed' d'a juntzañxo eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ stañvan spuetail templo to syiq'uelta eb' viñ masanil

tastac ay d'a yol stemplo Jehová, aton yamc'ab' sc'an eb' anima yic tz'och eb' ejmelal d'a Baal, d'a Asera yed' d'a q'uen c'anal. Ix yiq'uel eb' viñ d'a stiel choñab' Jerusalén, ix sñusantz'a eb' viñ d'a sti' a' Cedrón, ix lajvi chi' ix ic'ljib'at staañil d'a Betel. ⁵ Ix yic'anel yopisio eb' viñ sacerdote viñ rey chi', aton eb' viñ sñusantz'a incienso b'aj chaañ d'a yol yic Judá yed' d'a stitac choñab' Jerusalén, aton eb' viñ ac'b'il yopisio yuj eb' viñ rey ec'nac. Ix ic'chajpaxel eb' viñ sacerdote sñusantz'a incienso d'a Baal, d'a c'u, d'a q'uen uj, d'a q'uen c'anal yed' d'a juntzañ nivac c'anal sb'eyec' d'a satchaañ. ⁶ Ix yic'anpaxel jun yechel Asera viñ rey chi', aton jun ayoch d'a yol stemplo Jehová. Ix b'at yac'ancan eb' d'a stiel choñab' Jerusalén. Ix ñuschajtz'a d'a sti' a' Cedrón, ix stenanchojoc stañil chi' viñ, ix stzicanb'at viñ d'a yib'añ b'aj mucan eb' comon anima. ⁷ Ix pojipaxem juntzañ yed'tal eb' viñ ix-vinac yuj viñ, aton b'ob'il d'a yamaqu'il stemplo Jehová. Ata' sch'alvipax eb' ix ix sb'oan c'apac mantiado yic Asera.

⁸ Ix lajvi chi', ix yavtancot masanil eb' viñ sacerdote viñ rey chi', aton eb' viñ ay d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá, ix yixtanb'at masanil altar viñ d'a masanil lugar chaañ d'a Geba masanto d'a Beerseba, aton b'aj sñus-tz'a incienso juntzañ eb' viñ sacer-dote. Ix spojanpaxem juntzañ altar viñ, juntzañ ay d'a spuetail choñab' scan d'a stojolal sq'uexan mach tz'och d'a yol choñab' chi', aton jun puerta yic viñaj Josué yajal d'a Jerusalén. ⁹ A eb' viñ sacerdote yin-tilal Leví ix ac'an silab' d'a juntzañ lugar chaañ, majxo c'ochlaj eb' viñ

d'a altar yic Jehová d'a Jerusalén, axoñej svael eb' viñ tz'ac'ji yuj eb' viñ yetsacerdoteal chi'.

10 Ix yixtanpaxb'at jun lugar viñ rey chi', jun scuchan Tofet d'a sch'olanil Ben-hinom b'aj sñusjitz'a eb' unin silab'il d'a jun comon dios scuchan Moloc, yic mañxa junoc mach sc'ulan jun chucal chi'. **11** Ix yic'anpaxel noc' chej viñ, noc' ayoch yuj eb' viñ sreyal Judá yic tz'och ejmelal d'a c'u. Ix sñusantz'a scarrua-je noc' chej chi' viñ. A juntzañ chi', a d'a jun amac' d'a slac'anil b'aj tz'och anima d'a yol stemplo Jehová, ata' ay, d'a stz'ey scuarto jun viñ ay yopisio scuchan Natán-melec. **12** Ix spojanpaxem juntzañ altar viñ rey chi', juntzañ b'ob'ilcan yuj eb' viñ sreyal Judá d'a spañanil yib'añ scuartocan viñaj rey Acaz. Ay pax juntzañ altar b'ob'ilcan yuj viñaj rey Manasés d'a chab' yamaq'uil stemplo Jehová, ix smac'poj viñ, ix syumancanb'at sc'ajil viñ d'a yol a' Cedrón.

13 Ix yixtanpaxb'at juntzañ lugar viñ, juntzañ chaañ d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Jerusalén, d'a stojolal sur d'a tzalan Olivo, aton jun sb'onaccan viñaj Salomón sreyal Israel, aton Astarté sdiosal eb' aj Sidón, Quemos sdiosal eb' moabita yed' Milcom sdiosal eb' amonita. Masanil juntzañ chi' yajb'ilel yuj Jehová. **14** Ix smac'anpaxpoj q'uen q'ueen viñ, q'uen chajul yaj d'a eb' anima, ix ch'acchajpaxel te' yechel Asera. Ix saclemajb'at sb'aquil cham-nac ta' yuj viñ. **15** Ix smac'paxpoj jun altar viñ yed' templo d'a Betel, aton sb'onaccan viñaj rey Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ

cuchb'annacb'at eb' yetisraelal d'a chucal. Pococxoñej ix aji, ix sñusan-tz'a yechel dios Asera chi' viñ.

16 Ix ec' q'ueleloc viñaj Josías chi', ix yilanb'at juntzañ yed'tal chamnac viñ d'a jun tzalan, ix yalan viñ to tz'ic'chajelta sb'aquil cham-nac ayoch d'a yool chi', ix sñusan-tz'a viñ d'a yib'añ altar yic tz'ixtaxb'ati. Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan jun viñ schecab' Jehová d'a peca'. **17** Ix sc'anb'an viñaj rey Josías chi':

—¿Mach ay yic jun yed'tal cham-nac svilb'at chi'? xchi viñ. Ix tac'vi eb' cajan d'a Betel chi' d'a viñ icha tic:

—Aton b'aj mucan jun viñ schecab' Dios cotnac d'a Judá, a viñ aljinaccan yuj tas ix utej jun altar d'a Betel tic, xchi eb' d'a viñ.^c

18 Ix yalan viñ:

—Actejeccani, malaj junoc mach syaman sb'aquil chi', xchi viñ.

Yuj chi' majxo yamjilaj sb'aquil jun viñ schecab' Dios chi' yed' sb'aquil junxo viñ schecab' Dios cot-nac d'a Samaria.

19 Icha ix yutej viñaj Josías chi' d'a Betel chi', icha pax chi' ix yutej viñ satanel juntzañ lugar chaañ, juntzañ b'ob'il d'a Samaria chi' yuj eb' viñ sreyal Israel, juntzañ stzuntzancot yoval sc'ol Jehová. **20** Ix lajvi chi', axo d'a yib'añ juntzañ altar ix smilcham masanil eb' viñ sacerdote viñ, aton eb' viñ yic juntzañ lugar chaañ d'a Samaria chi'. Ix sñusantz'a sb'aquil juntzañ chamnac viñ d'a yib'añ juntzañ altar chi'. Ix lajvi chi' ix paxta viñ d'a Jerusalén.

^c **23.17** A yab'ixal jun tic tz'ilchaj d'a 1 Reyes 13.1-5.

Q'uiñ ix yac'och viñaj rey Josías
(2Cr 35.1-19)

21 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Josías d'a masanil eb' choñab' icha tic: Caq'uecoch q'uiñ yic sco naancot tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto yic squic'anchaañ sb'i Jehová co Diosal, icha syalcan d'a yumal trato, xchi viñ. **22** Yuj chi' ix och jun q'uiñ chi'. Yictax ix lajviec' stiempoal eb' juez, eb' ix ac'an yajalil d'a choñab' Israel, malaj juneloc ix och jun q'uiñ icha jun chi' d'a stiempoal eb' viñ ix ac'an reyal d'a Judá yed' d'a Israel. **23** Yic val 18 ab'il yoch viñaj Josías chi' reyal ix och jun q'uiñ chi' d'a Jerusalén, yuj yic'jichaañ Jehová.

Te ayoch spensar viñaj Josías
d'a Jehová

24 Masanil eb' tz'avtan spixan eb' chamnac, eb' ajb'aal yed' juntzañ yechel d'a voltac pat, ix satjiel yuj viñaj Josías chi'. Masanil pax juntzañ comon dios yajb'entac ay d'a Jerusalén yed' d'a yol smac'b'en Judá ix satel viñ. Icha chi' ix sc'ulej viñ yic sc'anab'ajan viñ tas syalcan d'a yumal ley ix chax yuj viñaj sacerdote Hilcías d'a yol stemplo Jehová. **25** Malaj junocxo rey ec'nacxo ix sq'uex spensar yic syac'anoch sb'a d'a yol sc'ab' Jehová d'a smasanil sc'ool, d'a smasanil spensar yed' d'a smasanil yip, icha ix yutej sb'a viñaj Josías chi', yujto ix sc'anab'ajej viñ tas alb'ilcan d'a ley Moisés. Mañxalaj pax junocxo rey icha chi' ix yutej sb'a.

26 Vach'chom icha chi' ix sc'ulej viñ, palta yuj tas te chuc sc'ulejnac viñaj Manasés, yuj chi' aycot yoval

sc'ol Jehová d'a Judá chi'. **27** Yuj chi' ix yal Jehová icha tic: Ol viq'uel Judá d'a vichañ, icha vutejnac Israel. Ol in patiquejcanel Jerusalén, jun choñab' sic'b'ilel vuuj yed' jun templo tic, jun valnac yuuj to a d'ay tz'och ejmelal d'ayin, xchi.

Schamel viñaj rey Josías
(2Cr 35.20-27)

28-30 A d'a stiempoal chi' ix cot viñaj Necao sreyal Egipto yed' eb' soldado yic sb'at eb' d'a a' nivan Éufrates, yic sb'at colvaj viñ yed' viñ sreyal Asiria. Ix b'at viñaj rey Josías yed' eb' soldado yac' oval yed' viñaj Necao chi' d'a Meguido. Ayic ix schalan sb'a eb' viñ d'a oval chi', ix miljicham viñaj Josías chi' yuj viñ. Ix ac'jiq'ue snivanil viñ d'a yol carruaje yuj eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ. Ix cot eb' viñ d'a Meguido chi' masanto ix javi eb' viñ d'a Jerusalén, ix ac'jicanoch snivanil viñ chi' d'a jun yed'tal b'ob'ilxo. Axo eb' anima smasanil d'a yol choñab' chi' ix ac'anoch viñaj Joacaz yuninal viñ reyal sq'uexuloc.

A jantacto yab'ixal viñaj Josías chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá.

A tas ix sc'ulej viñaj Joacaz
d'a reyal
(2Cr 36.1-4)

31 A viñaj Joacaz chi', 23 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal d'a Jerusalén. Oxetnej ujal ix yac' reyal chi' viñ. Hamutal sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Jeremías aj Libna. **32** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha ix sc'ulej eb' smam yicham viñ. **33** Ix ac'jioch viñ d'a

preso yuj viñaj rey Necao d'a Ribla d'a yol yic Hamat, yic vach' maxtzac yac' yajalil viñ d'a Jerusalén. Ix yac'anocho q'uen tumin viñaj Necao chi' d'a yib'añ eb' aj Judá chi', 75 quintal q'uen plata yed' oxe' arroba q'uen oro. **34** Axo viñaj Eliaquim yuninal viñaj Josías chi' ix yac'och viñaj rey Necao chi' reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. Ix sq'uexan sb'i viñaj Eliaquim chi' viñ, Joacim ix sb'iej viñ. Ix yic'anb'at viñaj Joacaz chi' viñ d'a Egipto. Ata' ix cham viñaj Joacaz chi'.

35 Ix yac'an q'uen oro viñaj Joacim chi' yed' q'uen plata sc'an viñ sreyal Egipto chi'. Yuj chi' ix yac'och q'uen viñ d'a yib'añ eb' anima d'a yol smacb'en chi', junjun anima ix yac' q'uen oro yed' q'uen plata, icha tastac ay d'a junjun eb'. Icha chi' ix aj smolan q'uen tumin viñ ix can d'a yib'añ chi'.

**Ochnac viñaj Joacim reyal
d'a Judá
(2Cr 36.5-8)**

36 A viñaj Joacim chi', 25 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal, 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Zebu sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Pedaías aj Ruma. **37** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha val ix sc'ulej eb' smam yicham viñ.

24 **1** A d'a stiempoal viñaj Joacim chi', ix cot viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado yac' oval yed' viñ. Icha chi' ix aj yochcan viñaj rey Joacim oxe' ab'il d'a yalañ smandar viñaj Nabucodonosor chi'. Ix lajvi chi' ix meltzajoch viñaj Joacim chi' ajc'olal d'a viñ sreyal Babilonia chi'. **2** Palta ix ac'ljicot eb' soldado caldeo yuj

Jehová, eb' soldado sirio, eb' soldado moabita yed' eb' soldado amonita yic sjavi eb' elc'al d'a Judá yic syixtanb'at eb', icha ix aj yalan eb' schecab' Jehová. **3** Val yel ix javi jun tic d'a yib'añ Judá, yujto a Jehová ix alani yic syic'anel Judá d'a yichañ, yuj smul viñaj Manasés, **4** yuj pax schamel eb' anima malaj smul d'a Jerusalén ix cham yuj viñ. Yuj chi' majxo yac'laj nivanc'olal Jehová.

5 A jantacto yab'ixal viñaj Joacim chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. **6** Axo yic ix cham viñ, a viñaj Joaquín yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

7 Majxo eltalaj viñ sreyal Egipto yed' eb' soldado d'a yol smacb'en, yujto a viñ sreyal Babilonia ix ic'anxi-ec' tas ic'b'ilec' yuj viñ, scot d'a a' eluma' yic Egipto masanto d'a a' Éufrates.

**Ix ic'jib'at viñaj rey Joaquín
d'a Babilonia
(2Cr 36.9-10)**

8 A viñaj Joaquín chi', 18 ab'ilxo sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal, oxeñej ujal ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Nehusta sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Elnatán aj Jerusalén. **9** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha val ix sc'ulej viñ smam viñ.

10 A d'a jun tiempoal chi', ix cot eb' soldado viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yac' oval d'a Jerusalén, ix oymaj eb' d'a spatic. **11** Van yac'an oval eb', ix c'och viñaj Nabucodonosor chi'. **12** Yuj chi' ix yac'och sb'a viñaj Joaquín sreyal Judá yed' ix snun, eb' viñ yetyajalil viñ yed' pax eb' viñ schecab' viñ d'a

yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi'.
Ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia ayic svaj-
xaquilxo ab'il yoch viñaj
Nabucodonosor chi' reyal.

13 Ix lajvi chi', ix schecan viñaj
Nabucodonosor chi' ic'chajelta
masanil q'uen tumin ay d'a yol stem-
plo Jehová yed' d'a yol spalacio viñ
sreyal Judá chi'. Ix smac'ancoj
masanil yamc'ab' viñ nab'a oro yic
templo chi' b'ob'ilcan yuj viñaj
Salomón sreyal Israel. Ix elc'och jun
tic icha ajnac yalancan Jehová. **14** Ix
schecan viñ ic'chajb'at masanil anima
cajan d'a Jerusalén chi' yed' eb' yajal,
eb' soldado te jelan, eb' viñ jelan
sb'oan tastac yed' eb' viñ tenum
q'ueen. **10** mil eb' ix ic'jib'at d'a
Babilonia chi' d'a smasanil. Mañxa
mach ix cani, axoñej eb' meb'a' ixto
cani.

15 A viñaj rey Joaquín chi', ix
snun viñ, eb' ix yetb'eyum viñ, eb'
ayoch yajalil yed' viñ yed' eb' anima
nivac yelc'och d'a yol smac'b'en viñ
chi', ix ic'jib'at eb' yuj viñaj
Nabucodonosor chi' d'a Babilonia.
16 A d'a scal masanil anima ix ic'-
chajb'at chi', ay **7** mil eb' viñ sol-
dado, ay pax mil eb' viñ syal sb'oan
tastac yed' eb' viñ tenum q'ueen.
Masanil eb' viñ tic te tec'an eb' viñ,
te jelan pax eb' viñ d'a oval. **17** Axo
viñaj rey Nabucodonosor chi' ix
ac'anoch viñaj Matanías yuc'tac
smam viñaj Joaquín chi' reyal
sq'uexuloc viñ. Ix q'uexji sb'i viñ yuj
viñ, Sedequías ix sb'iejcán viñ.

Ix och viñaj Sedequías reyal
(2Cr 36.11-16; Jer 52.1-3)

18 A viñaj Sedequías chi', **21** ab'il
sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal, **11**
ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén.

Hamutal sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj
Jeremías aj Libna. **19** Te chuc tas ix
sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha ix
sc'ulej viñaj Joacim. **20** Yuj chi' ix cot
yoval sc'ol Jehová d'a Jerusalén yed'
d'a Judá, ix yic'ancanel eb' d'a
yichañ.

Ix ac'ji ganar Jerusalén
(Jer 39.1-7; 52.3-11)

Ix meltzajoch viñaj Sedequías
ajc'olal d'a viñ sreyal Babilonia.
25 ¹ Ayic slajuñil c'ual yoch
slajuñil uj, ayic sb'aluñil ab'il
yoch viñaj Sedequías reyal, ix javi
viñaj rey Nabucodonosor yed' eb' viñ
soldado yac' oval d'a Jerusalén. Ix
oymaj eb' viñ d'a spatictac Jerusalén
chi', ix sb'oanq'ue scampamento eb'
viñ d'a spatictac, ix sb'oanq'ue stec'-
nub' eb' viñ d'a spatictac smuroal.
2 Oyb'ilñej jun choñab' chi' yuj eb'
viñ, masanto ayic **11** ab'il yoch viñaj
Sedequías chi' reyal. **3** Ayic sb'aluñil
c'ual yoch schañil uj d'a yol jun ab'il
chi', ix em jun nivan vejel d'a yol
choñab' chi', mañxa jab'oc tas vach'
svaan eb' anima chi'. **4** Ix sb'oan jun
olan eb' viñ soldado caldeo chi' d'a
smuroal choñab' chi'. Vach'chom
oyanoch eb' viñ soldado d'a spatictac
chi', palta ix el viñaj rey Sedequías
chi' yed' eb' viñ soldado d'ac'valil. Ix
elc'och eb' viñ d'a jun puerta d'a scal
chab' muro d'a stz'ey b'aj ay yavb'en
te' eb' viñ rey, ix b'at eb' viñ d'a jun
b'e sc'och d'a sch'olanil a' Jordán.
5 Palta ix b'at eb' viñ soldado caldeo
chi' d'a spatic eb' viñ, ix yamchaj
viñaj Sedequías chi' yuj eb' viñ d'a
yac'llical Jericó. Ix saclemcanb'at eb'
viñ soldado viñ. **6** Ix syaman viñ rey
chi' eb' viñ, ix yic'anb'at viñ eb' viñ
d'a viñaj Nabucodonosor sreyal

Babilonia chi' d'a Ribla, d'a yol yic Hamat. Ata' ix yal viñ tas ol utaj viñaj Sedequías chi'. **7** D'a val yichañ viñaj Sedequías chi' ix xicjicham eb' yuninal. Ix ic'chajq'ueta yol sat viñ, ix tze'chaj viñ d'a q'uen cadena nab'a bronce, ix ic'chajb'at viñ d'a Babilonia.

Ix mac'jiem templo

(2Cr 36.17-21; Jer 39.8-10; 52.12-30)

8 Ayic uque' c'ualxo yoch yoil uj d'a 19 ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyal d'a Babilonia, ix javi viñaj Nabuzaradán yajalil eb' viñ soldado stañvumal viñ rey chi' yed' eb' viñ soldado d'a Jerusalén. **9** Ix siñsantz'a stemplo Jehová eb' viñ yed' spalacio viñ rey, masanil spat eb' cajan d'a Jerusalén chi' yed' masanil nivac pat. **10** Ix spojanem masanil smuroal choñab' Jerusalén chi' eb' viñ. **11** Masanil eb' anima ayto cani, ix yic'b'at eb' viñaj Nabuzaradán chi', aton eb' ix yac'och sb'a yed' viñ sreyal Babilonia yed' eb' jelan sb'oan tastac. **12** Axoñej eb' te meb'a' ix yactejean viñ, yic smunlaj eb' d'a avoj uva yed' juntzañxo tas tz'avchaji.

13 Masanil tastac nab'a bronce ay d'a yol templo ix smac'poj eb' viñ soldado chi', aton chab' oy ayoch d'a sat templo chi', juntzañ sb'achnub' yich cotac pila yed' jun nivan pila. Ix yic'anb'at q'uen bronce chi' eb' viñ d'a Babilonia. **14** Añejtona' b'aj tz'em q'uen tic'aq'uil taañ, q'uen pala, q'uen ic'lab'el stañil b'aj tz'och sc'ac'al candil, q'uen nivac cuchara yed' masanil tastac nab'a bronce sc'anchaji ayic tz'och ejmelal d'a Jehová, ix yic'b'at eb' viñ smasanil. **15** Ix yic'paxb'at juntzañ nivac vaso

eb' viñ yed' q'uen b'aj siñsaji incienso yed' juntzañxo tastac nab'a oro ma nab'a plata. **16** Mañxa yalb'anil jan-tac yalil q'uen bronce ayoch d'a chab' nivac oy yic templo, d'a jun pila yic a a' yed' d'a juntzañ yich b'achnub' b'ob'ilcan yuj viñaj rey Salomón yic tz'ochcan d'a stemplo Jehová. **17** A junjun oy chi', ec'b'al vajxaque' metro steel. A sjolom oy chi' nab'a bronce, nañal schab'il metro yaj q'uei, axo spatictac sjolom oy chi', aypaxoch yelvanub' icha yilji te' granada. A juntzañ chi' nab'a bronce. Lajanñej yaj chab' oy chi'.

Ix ic'jiel eb' aj Judá sat sluum

18 A viñaj Nabuzaradán chi' ix yaman viñaj Seraías sat sacerdote, viñaj Sofonías schab'il sacerdote yed' oxvañ eb' viñ stañvan sti' templo, ix ic'jib'at eb' viñ yuj viñ d'a Babilonia. **19** A d'a scal eb' anima ix can d'a yol choñab' chi', ix yamchajpax jun viñ sat yajal scuchb'an eb' viñ soldado yed' pax ovañxo eb' viñ tz'ac'an srazón viñ rey yed' jun viñ tz'ib'um sb'oan slistail eb' viñ soldado yed' pax 60-xo eb' viñ nivac vinac yaj d'a yol choñab' chi'. **20-21** Masanil juntzañ eb' anima chi' ix yic'b'at viñaj Nabuzaradán chi' d'a Ribla d'a yol yic Hamat. Ata' ix yal viñ rey to scham eb'. Icha chi' ix aj yic'jiel eb' aj Judá chi' d'a schoñab' yed' d'a sluum, ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia.

Eb' anima ixto cani ix b'atcan eb' d'a Egipto

(Jer 40.7-10; 41.1-3,16-18)

22 Ix och viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam yixchiquin viñaj Safán gobernadoral yuj viñ sreyal Babilonia chi'. A viñ ix can yil

jantacto anima ix can d'a Judá chi'.
23 Ayic ix yab'an jun lolonel chi' eb' viñ yajal eb' viñ soldado ixto caní, ix b'at eb' viñ d'a Mizpa yed' eb' viñ soldado chi', yic b'at lolon eb' viñ yed' viñaj Gedalías chi'. A eb' viñ chi', aton viñaj Ismael yuninal viñaj Netanías, viñaj Johanán yuninal viñaj Carea, viñaj Seraías yuninal viñaj Tanhumet aj Netofa yed' viñaj Jaazanías yuninal jun viñ aj Maaca.
24 Ix yac'an sti' viñaj Gedalías chi' d'a eb' viñ yed' d'a eb' viñ soldado, ix yalan viñ icha tic: Mañ ex xiv e can d'a yalañ smandar eb' caldeo chi', cajnajañec d'a yol nación tic, tzex och d'a yalañ schecnab'il viñ sreyal Babilonia. Tato icha chi' vach'ñej ol aj e b'eyb'ati, xchi viñ.
25 Axo d'a yuquil uj, ix javi viñaj Ismael yuninal viñaj Netanías yixchi-quin viñaj Elisama, d'a yiñtilal eb' viñ sreyal Judá. Ay lajuñvañxo eb' viñ vinac ajun yed' viñ, ix smilan-cham viñaj Gedalías chi' eb' viñ yed' eb' aj Judá yed' pax eb' caldeo ayec'

yed' viñ d'a Mizpa chi'. **26** Yuj chi' masanil eb' anima ix b'at elenal d'a Egipto yuj xivelal d'a eb' caldeo chi'. Ata' ix b'at eb' anima nivac yelc'ochi, eb' malaj yelc'ochi yed' eb' yajalil eb' soldado.

Ix actajel viñaj Joaquín

(Jer 52.31-34)

27 Ayic 27 c'ual yoch slajchavil ujal, ayic 37 ab'ilxo yic'chajb'at viñaj rey Joaquín d'a Babilonia, ix och viñaj Evil-merodac reyal d'a Babilonia chi'. A d'a b'ab'el ab'il yoch viñ reyal chi' ix sch'oxan svach'-c'olal viñ d'a viñaj Joaquín chi', ix yic'anelta viñ viñ d'a preso. **28** Te vach' ix yutej sb'a viñ rey chi' d'a viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ rey ayoch preso d'a Babilonia chi'. **29** Yuj chi' ix sq'uexel spichul viñaj Joaquín sc'an d'a yol preso chi', ix va viñ yed' viñ rey chi' d'a jantacto tiempoal pitzan viñ. **30** Ix ac'jiñej sgasto viñ yuj viñ sreyal Babilonia chi' masanto ix cham viñ.

A Ch'añ B'ab'el Libro

CRÓNICAS

A Crónicas syalelc'ochi “yab'ixal eb' viñ rey”. A chab' libro Crónicas tic, syalcot tas syal d'a chab' slibro viñaj Samuel yed' pax tas tz'ib'ab'ilcan d'a juntzañ libro yab'ixal eb' viñ rey. Palta mañ masaniloc tas syal d'a juntzañ libro chi' syal pax d'a chab' libro tic. A d'a jun mach tz'ib'jinac jun libro tic te nivan yelc'och yab'ixal viñaj rey David, viñaj rey Salomón, yab'ixal stemplo Dios yed' yab'ixal tas yopisio eb' sacerdote. Syalanpaxi to a viñaj rey David ic'jinaccanel yich yic sb'ochaj stemplo Dios yed' sleyal, vach'chom a viñaj Salomón b'oannac.

A viñaj Josafat, viñaj Ezequías yed' viñaj Josías, ch'oxnab'il yaj eb' viñ, yujto te nivan yelc'och Jehová d'a yol sat eb' viñ. Añej d'a Jehová tz'och eb' viñ ejmelal ayic sjavi yaelal d'a scal eb'. Te b'inajnac eb' viñ oxvañ tic, yujto a eb' viñ cuchb'annacxi b'at spensar eb' anima d'a Jehová. Ayic ayoch juntzañxo eb' viñ rey d'a yopisio, te tziytum eb' anima tz'och ejmelal d'a juntzañ comon dios. A mach tz'ib'jinaccan juntzañ tic, sch'oxcaneli to vach'chom te nivan juntzañ yaelal ix javi d'a yib'añ choñab' Israel yed' d'a yib'añ choñab' Judá, palta a Dios naanñej strato yac'nac yed' schoñab' chi', ix elñejc'och tas nab'il chi' yuuuj.

A d'a capítulo 1 masanto d'a 9, syalcot tas yaj stzolal smam yicham junjun macaí eb'. A yab'ixal schamel viñaj Saúl, syalcot d'a capítulo 10. Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 29, syalcot yuj tas ajnac yac'an reyal viñaj David. Syalanpaxcot tastac janac d'a yib'añ viñ yed' tas ajnac yic'an yip yopisio viñ. Yac'nacvaloch viñ d'a sc'ool smolb'ancan tastac c'anchajnac ayic sb'onac stemplo Jehová. Sb'oannaccan slistail eb' b'ojinac templo chi' viñ. Yac'annaccan masanil juntzañ chi' viñ ab'enal d'a yol sc'ab' viñaj Salomón. A juntzañ tic syal d'a capítulo 22 masanto d'a 29.

A eb' viñ yiñtilal viñaj Adán

(Gn 5.1-32)

1 ¹ Aton stzolal^a eb' viñ yiñtilal viñaj Adán tic: Viñaj Set, viñaj Enós, ² viñaj Cainán, viñaj Mahalaleel, viñaj Jared, ³ viñaj Enoc, viñaj Matusalén, viñaj Lamec, ⁴ viñaj Noé.

Eb' yiñtilal viñaj Noé

(Gn 10.1-32)

A eb' viñ yuninal viñaj Noé: Aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet. ⁵ Axo eb' viñ yuninal viñaj Jafet chi': Viñaj Gomer, viñaj Magog, viñaj Madai, viñaj Javán, viñaj Tubal, viñaj Mesec yed' viñaj Tiras. ⁶ Axo eb' viñ yuninal viñaj Gomer chi': Viñaj Askenaz, viñaj Rifat yed'

^a 1.1 A jun stzolal sb'inaj chi' d'a tic yed' d'a juntzañxo versículo, a viñ b'ab'el sb'inaji a viñ smam viñ schab'il, axo viñ schab'il chi' smam viñ yoxil, ichañej chi' masanto d'a viñ slajvub' d'a junjun lista.

viñaj Togarma. **7** Axo eb' viñ yuninal viñaj Javán chi': Aton viñaj Elisa, viñaj Tarsis, viñaj Quitim yed' viñaj Dodanim.

8 Axo eb' viñ yuninal viñaj Cam: Aton viñaj Cus, viñaj Mizraim, viñaj Fut, viñaj Canaán. **9** A eb' viñ yuninal viñaj Cus chi': Aton viñaj Seba, viñaj Havila, viñaj Sabta, viñaj Raama yed' viñaj Sabteca. Axo eb' viñ yuninal viñaj Raama chi': Aton viñaj Seba yed' viñaj Dedán. **10** A viñaj Cus chi', aton viñ smam viñaj Nimrod. Aton jun viñ chi' te nivan ajnac yelc'och d'a yolyib'añq'uinal tic yujto te jelan ajnac viñ d'a oval.

11 A d'a viñaj Mizraim, ata' cotnac eb' ludeo, eb' anameo, eb' lehabita, eb' naftuhítas, **12** eb' patruseo, eb' casluhítas yed' eb' caftoritas. A d'a eb' chi' cotnac yiñtil eb' filisteo.

13 A viñaj Sidón, b'ab'el yuninal viñaj Canaán. A junxo yuninal viñ, aton viñaj Het. **14** A viñaj Canaán chi' ay yiñtilal eb' jebuseo, eb' amorreo, eb' gergeseo, **15** eb' heveo, eb' araceo, eb' sineo, **16** eb' arvadeo, eb' zemareo yed' eb' hamateo.

17 Axo eb' viñ yuninal viñaj Sem: Aton viñaj Elam, viñaj Asur, viñaj Arfaxad, viñaj Lud yed' viñaj Aram. Axo eb' viñ yuninal viñaj Aram chi': Aton viñaj Uz, viñaj Hul, viñaj Geter yed' viñaj Mesec. **18** A viñaj Arfaxad chi' smam viñaj Sela, axo viñaj Sela chi' smam viñaj Heber. **19** A viñaj Heber chi', chavañ yuninal viñ: A viñ b'ab'el scuch Peleg, yujto a d'a stiempoal viñ ix pojchajb'at lum luum. Axo junxo viñ yuninal viñ chi' scuchan Joctán.

20 A eb' viñ yuninal viñaj Joctán chi': Aton viñaj Almodad, viñaj Selef, viñaj Hazar-mavet, viñaj Jera,

21 viñaj Adoram, viñaj Uzal, viñaj Dicla, **22** viñaj Ebal, viñaj Abimael, viñaj Seba, **23** viñaj Ofir, viñaj Havila yed' viñaj Jobab. A masanil eb' viñ tic, yuninal eb' viñ viñaj Joctán.

Eb' viñ yiñtilal viñaj Sem

(Gn 11.10-26)

24 Aton sb'i eb' viñ yiñtilal viñaj Sem tic d'a stzola: Viñaj Arfaxad, viñaj Sela, **25** viñaj Heber, viñaj Peleg, viñaj Reu, **26** viñaj Serug, viñaj Nacor, viñaj Taré, **27** yed' viñaj Abram, aton viñaj Abraham.

Eb' yiñtilal viñaj Ismael

yed' eb' yiñtilal ix Cetura

(Gn 25.1-6,12-18)

28 A eb' viñ yuninal viñaj Abraham: Aton viñaj Isaac yed' viñaj Ismael. **29** A eb' viñ yuninal viñaj Ismael: Aton viñaj Nebaiot, b'ab'el yuninal, viñaj Cedar, viñaj Adbeel, viñaj Mibsam, **30** viñaj Misma, viñaj Duma, viñaj Massa, viñaj Hadad, viñaj Tema, **31** viñaj Jetur, viñaj Nafis yed' viñaj Cedema.

32 Axo eb' yune' ix Cetura, schab'il yetb'eyum viñaj Abraham chi': Aton viñaj Zimram, viñaj Jocsán, viñaj Medán, viñaj Madián, viñaj Isbac yed' viñaj Súa. Axo eb' viñ yuninal viñaj Jocsán chi': Aton viñaj Seba yed' viñaj Dedán. **33** Axo eb' viñ yuninal viñaj Madián chi': Aton viñaj Efa, viñaj Efer, viñaj Hanoc, viñaj Abida yed' viñaj Elda. Masanil eb' viñ tic, yiñtilal eb' viñ ix Cetura.

Eb' yiñtilal viñaj Esaú

(Gn 36.1-43)

34 A viñaj Abraham smam viñaj Isaac. Axo eb' viñ yuninal viñaj Isaac

chi', aton viñaj Esaú yed' viñaj Israel. **35** A eb' viñ yuninal viñaj Esaú chi': Aton viñaj Elifaz, viñaj Reuel, viñaj Jeús, viñaj Jaalam yed' viñaj Coré. **36** Axo eb' viñ yuninal viñaj Elifaz chi': Aton viñaj Temán, viñaj Omar, viñaj Zefo, viñaj Gatam, viñaj Cenaz yed' viñaj Amalec yune' ix Timna. **37** A eb' viñ yuninal viñaj Reuel chi': Aton viñaj Nahat, viñaj Zera, viñaj Sama yed' viñaj Miza.

38 Axo eb' viñ yuninal viñaj Seir: Aton viñaj Lotán, viñaj Sobal, viñaj Zibeón, viñaj Aná, viñaj Disón, viñaj Ezer yed' viñaj Disán. **39** Axo eb' viñ yuninal viñaj Lotán chi': Aton viñaj Hori yed' viñaj Homam. A viñaj Lotán chi' ay yanab' ix Timna. **40** Axo eb' viñ yuninal viñaj Sobal chi': Aton viñaj Alván, viñaj Manahat, viñaj Ebal, viñaj Sefo yed' viñaj Onam. Axo eb' viñ yuninal viñaj Zibeón chi': Aton viñaj Aja yed' viñaj Aná. **41** A viñaj Aná chi', smam viñaj Disón, axo eb' viñ yuninal viñaj Disón chi': Aton viñaj Amram, viñaj Esbán, viñaj Itrán yed' viñaj Querán. **42** A eb' viñ yuninal viñaj Ezer: Aton viñaj Bilhán, viñaj Zaaván yed' viñaj Jaacán. A eb' viñ yuninal viñaj Disán chi': Aton viñaj Uz yed' viñaj Arán.

43 Aton eb' viñ tic ix ac'an yajalil d'a Edom ayic mantalaj sreyal eb' israel tz'ochi: A viñaj Bela yuninal viñaj Beor, Dinaba sb'i schoñab' viñ. **44** Ayic ix cham viñaj Bela chi', axo viñaj Jobab yuninal viñaj Zera, aj choñab' Bosra ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. **45** Axo yic ix cham viñaj Jobab chi', axo viñaj Husam ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. A jun viñ chi', a d'a yol yic Temán cajan viñ. **46** Axo yic ix cham viñaj Husam chi', axo viñaj Hadad yuninal viñaj

Bedad aj choñab' Avit ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. A jun viñ chi' ix ac'an ganar viñaj Madián d'a ac'lic yic Moab. **47** Ayic ix cham viñaj Hadad chi', axo viñaj Samla aj choñab' Masreca ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. **48** Ayic ix cham viñaj Samla chi', axo viñaj Saúl ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Cajan viñ d'a choñab' Rehobot d'a sti' a' Éufrates. **49** Ayic ix cham viñaj Saúl chi', axo viñaj Baal-hanán, yuninal viñaj Acbor ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. **50** Ayic ix cham viñaj Baal-hanán chi', axo viñaj Hadad aj choñab' Pai ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Mehetabel sb'i ix yet-b'eyum viñ, a viñaj Matred ay yisil ix, yixchiquin ix viñaj Mezaab.

51 Axo yic ix cham viñaj Hadad chi', a eb' viñ ix och reyal d'a Edom chi': Aton viñaj Timna, viñaj Alva, viñaj Jetet, **52** viñaj Aholibama, viñaj Ela, viñaj Pinón, **53** viñaj Cenaz, viñaj Temán, viñaj Mibzar, **54** viñaj Magdiel yed' viñaj Iram. Aton juntzañ eb' viñ tic ix ac'an reyal d'a Edom chi'.

Eb' yuninal viñaj Israel (Gn 35.22-26)

2 ¹ Aton eb' viñ yuninal viñaj Israel tic: Viñaj Rubén, viñaj Simeón, viñaj Leví, viñaj Judá, viñaj Isacar, viñaj Zabulón, **2** viñaj Dan, viñaj José, viñaj Benjamín, viñaj Neftalí, viñaj Gad yed' viñaj Aser.

Eb' yiñtilal Judá

3 A eb' viñ yuninal viñaj Judá: Aton viñaj Er, viñaj Onán yed' viñaj Sela. A snun eb' viñ oxvañ tic, aton ix yisil viñaj Súa aj Canaán. A viñaj Er chi' b'ab'el yuninal viñaj Judá, te chuc sb'eyb'al viñ, yuj chi' ix satjiel viñ yuj Jehová. **4** Axo ix Tamar, ix

yalib' viñaj Judá chi', ay chavañ yune' ix yed' viñ: Aton viñaj Fares yed' viñaj Zera. A eb' viñ yuninal viñaj Judá chi' ovañ eb' viñ d'a smasanil.

5 A eb' viñ yuninal viñaj Fares chi': Aton viñaj Hezrón yed' viñaj Hamul. 6 Axo eb' viñ yuninal viñaj Zera chi': Aton viñaj Zimri, viñaj Etán, viñaj Hemán, viñaj Calcol yed' viñaj Dara. Ovañ eb' d'a smasanil.

7 Axo viñaj Carmi smam viñaj Acán. A viñaj Acán chi' ix ic'ancot yaelal d'a yib'añ choñab' Israel, yujto ix yic'cot juntzañ tas viñ d'a scal tas ix yal Dios to satjiel d'a junelñej.

8 Axo yuninal viñaj Etán, aton viñaj Azarías.

9 A eb' viñ yuninal viñaj Hezrón: Aton viñaj Jerameel, viñaj Ram yed' viñaj Quelubai.

10 A viñaj Ram chi' smam viñaj Aminadab. Axo viñaj Aminadab chi' smam viñaj Naasón. A viñaj Naasón yajal ix aj viñ d'a scal eb' yiñtilal Judá.

11 A viñaj Naasón chi' smam viñaj Salmón. A viñaj Salmón chi' smam viñaj Booz. 12 A viñaj Booz chi' smam viñaj Obed, aton viñ smam viñaj Isaí. 13 A eb' viñ yuninal viñaj Isaí chi', aton eb' viñ tic: B'ab'el viñaj Eliab, schab'il viñaj Abinadab, yoxil viñaj Simea,

14 schañil viñaj Natanael, yoil viñaj Radaí, 15 svaquil viñaj Ozem, yuquil viñaj David. 16 Eb' ix yanab' eb' viñ tic: Aton ix Sarvia yed' ix Abigail. Axo eb' viñ yune' ix Sarvia chi', oxvañ eb' viñ: Aton viñaj Abisai, viñaj Joab, viñaj Asael. 17 Axo viñ yune' ix Abigail chi', aton viñaj Amasa. A viñ smam viñaj Amasa chi', aton viñaj Jeter ismaelita.

18 Axo viñaj Caleb yuninal viñaj Hezrón, ay jun yuninal viñ scuch

Jeriot, yune' ix Azuba. Axo jun-tzañxo eb' viñ yune' ix: Aton viñaj Jeser, viñaj Sobab yed' viñaj Ardón.

19 Axo ix cham ix Azuba chi', axo ix Efrata ix yic' viñaj Caleb chi'. Ay jun yune' ix, aton viñaj Hur. 20 A viñaj Hur chi' smam viñaj Uri. Axo viñaj Uri chi' smam viñaj Bezaleel.

21 Ayic 60 ab'ilxo sq'uinal viñaj Hezrón, ix yic' ix yisil viñaj Maquir viñ, aton viñ smam viñaj Galaad. Ix alji jun yune' ix yed' viñaj Hezrón chi', aton viñaj Segub. 22 A viñaj Segub chi' smam viñaj Jair. A viñaj Jair chi' ayoch yajalil d'a 23 choñab' d'a yol smacb'en Galaad. 23 Axo pax eb' aj Gesur yed' eb' aj Aram ix ic'ancan juntzañ schoñab' viñaj Jair chi' yed' choñab' Kenat yed' yaldeail, 60 choñab'il d'a smasanil. Masanil juntzañ eb' tic, yiñtilal eb' viñaj Maquir.

24 Ayic toxo ix cham viñaj Hezrón chi', axo viñaj Caleb ix ic'ancan ix yetb'eyum viñ, aton ix Efrata. Ix alji jun yune' ix, aton viñaj Asur smam yicham eb' aj Tecoa.

25 Aton sb'i eb' viñ yuninal viñaj Jerameel tic, viñ sb'ab'el unin viñaj Hezrón: Viñaj Ram viñ b'ab'el unin, viñaj Buna, viñaj Orén, viñaj Ozem yed' viñaj Ahías. 26 A viñaj Jerameel chi', ay junxo ix yetb'eyum viñ, aton ix Atara snun viñaj Onam.

27 Aton sb'i eb' viñ yuninal viñaj Ram tic, viñ sb'ab'el unin viñaj Jerameel: Viñaj Maaz, viñaj Jamín yed' viñaj Equer. 28 Axo eb' viñ yuninal viñaj Onam chi': Aton viñaj Samai yed' viñaj Jada.

Axo eb' viñ yuninal viñaj Samai chi': Aton viñaj Nadab yed' viñaj Abisur. 29 A ix yetb'eyum viñaj Abisur chi', aton ix Abihail. A ix chi' snun viñaj Ahbán yed' viñaj Molid.

30 Axo eb' viñ yuninal viñaj Nadab chi': Aton viñaj Seled yed' viñaj Apaïm. A viñaj Seled chi' malaj yuninal viñ. **31** Axo viñaj Apaïm chi' smam viñaj Isi. Axo viñaj Isi chi' smam viñaj Sesán. Axo viñaj Sesán chi' smam viñaj Ahlai.

32 Axo viñaj Jada yuc'tac viñaj Samai, a viñ smam viñaj Jeter yed' viñaj Jonatán. A viñaj Jeter chi' malaj yuninal viñ. **33** Axo eb' viñ yuninal viñaj Jonatán chi': Aton viñaj Pelet yed' viñaj Zaza.

A eb' viñ tic, yiñtilal eb' viñ viñaj Jerameel.

34-35 A viñaj Sesán, malaj yuninal viñ, yuj chi' a junoc eb' ix yisil viñ ix yic'laj sb'a yed' jun viñ schecab' viñ scuch Jarha aj Egipto. Ix alji jun yune' ix scuch Atai. **36-41** Aton eb' viñ tic yiñtilal viñaj Atai d'a stzolal: Viñaj Natán, viñaj Zabad, viñaj Eflal, viñaj Obed, viñaj Jehú, viñaj Azarías, viñaj Heles, viñaj Elasa, viñaj Sismai, viñaj Salum, viñaj Jecamías yed' viñaj Elisama.

42 A viñaj Caleb yuc'tac viñaj Jerameel chi', a viñ smam viñaj Mesa b'ab'el yuninal, viñaj Zif yed' viñaj Maresa smam viñaj Hebrón. **43** Axo viñaj Hebrón chi' smam viñaj Coré, viñaj Tapúa, viñaj Requiem yed' viñaj Sema. **44-45** Aton eb' viñ tic yiñtilal viñaj Sema d'a stzolal: Viñaj Raham, viñaj Jorcoam, viñaj Requiem, viñaj Samai, viñaj Maón yed' viñaj Bet-sur.

46 A ix Efa schab'il yetb'eyum viñaj Caleb, aton ix ay yune' viñaj Harán, viñaj Mosa yed' viñaj Gazez. Axo viñaj Harán chi' smam junxo viñaj Gazez.

47 Axo eb' viñ yuninal viñaj Jah-dai: Aton viñaj Regem, viñaj Jotam, viñaj Gesam, viñaj Pelet, viñaj Efa yed' viñaj Saaf.

48-49 Axo ix Maaca schab'il pax yetb'eyum viñaj Caleb chi', a ix ay yune' viñaj Seber yed' viñaj Tir-hana. Añeja' ix ay yune' viñaj Saaf smam viñaj Madmana. Añeja' ix ay yune' viñaj Seva smam viñaj Mac-bena yed' viñaj Gíbea. Axo ix yisil viñaj Caleb chi', aton ix Acsa. **50** A juntzañ eb' viñ tic yiñtilal eb' viñaj Caleb chi'.

A eb' viñ yuninal viñaj Hur, viñ sb'ab'el une' ix Efrata, aton viñaj Sobal, viñ smam yicham eb' aj Quiriat-jearim, **51** viñaj Salma, smam yicham eb' aj Belén yed' viñaj Haref smam yicham eb' aj Bet-gader.

52 Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Sobal smam yicham eb' aj Quiriat-jearim: Aton viñaj Haroe, nañal eb' manahetita, **53** yed' junjun macañ eb' aj Quiriat-jearim: Aton eb' itrita, eb' futita, eb' sumatita yed' eb' misraitita. Aton d'a eb' chi' ix cot eb' zoratita yed' eb' estaolita.

54 Axo viñaj Salma ix cajnajcan d'a choñab' Belén. A viñ smam yicham eb' netofatita, eb' aj Atrot-bet-joab yed' nañalxo eb' manahetita, eb' zoraíta, **55** yed' eb' yiñtilal eb' soferita ix ec' cajan d'a Jabes, aton eb' tirateo, eb' simateo yed' eb' sucateo. Yed' eb' ceneo cot-nac d'a yiñtilal viñaj Hamat smam yicham eb' yiñtilal Recab.

Eb' yuninal viñaj David

(2S 3.2-5; 5.13-16; 1Cr 14.3-7)

3 **1-4** A viñaj rey David nañal svaj-xaquil ab'il ix yac' reyal viñ d'a Hebrón. Ayic ayoch viñ reyal d'a Hebrón chi', vacvañ eb' viñ yuninal viñ ix alji, aton eb' tic: A viñ b'ab'el, a viñaj Amnón, yune' ix Ahinoam aj Jezreel. Axo viñ schab'il, a viñaj

Daniel yune' ix Abigail aj Carmel. Axo viñ yoxil, a viñaj Absalón, yune' ix Maaca, ix yisil viñaj Talmai sreyal Gesur. Axo viñ schañil, a viñaj Adonías yune' ix Haguít. Axo viñ yoil, a viñaj Sefatías yune' ix Abital. Axo viñ svaquil, aton viñaj Iteam yune' ix Eglá.

Ix lajvi chi' 33 ab'il pax ix yac' reyal viñaj David chi' d'a Jerusalén. 5 Ayic ayoch viñ reyal d'a Jerusalén chi', 13 to eb' viñ yuninal viñ ix alji, aton eb' viñ tic: Viñaj Simea, viñaj Sobab, viñaj Natán yed' viñaj Salomón. A eb' viñ tic, yune' eb' viñ ix Betsabé, ix yisil viñaj Amiel.

6-8 A juntzaño eb' viñ yuninal viñaj David chi': Aton viñaj Ibhar, viñaj Elisama, viñaj Elifelet, viñaj Noga, viñaj Nefeg, viñaj Jafía, viñaj Elisama, viñaj Eliada yed' viñaj Elifelet. 9 Yanab' pax ix Tamar juntzañ eb' viñ tic. Ch'oc pax yaj juntzaño eb' viñ yuninal viñ yed' juntzaño eb' ix schab'il yetb'eyum max b'inajlaj d'a scal eb' viñ tic.

Eb' yiñtilal viñaj Salomón

10-14 A eb' viñ yiñtilal viñaj Salomón d'a stzolar: Aton viñaj Roboam, viñaj Abías, viñaj Asa, viñaj Josafat, viñaj Joram, viñaj Ocozías, viñaj Joás, viñaj Amasías, viñaj Azarías, viñaj Jotam, viñaj Acaz, viñaj Ezequías, viñaj Manasés, viñaj Amón yed' viñaj Josías.

15 Axo eb' viñ yuninal viñaj Josías chi', viñ b'ab'el, a viñaj Johanán, viñ schab'il, a viñaj Joacim, viñ yoxil, a viñaj Sedequías, viñ schañil a viñaj Salum.

16 A eb' viñ yuninal viñaj Joacim chi': Aton viñaj Jeconías yed' viñaj Sedequías.

17-18 Axo eb' viñ yuninal viñaj Jeconías viñ ic'b'ilb'at preso d'a Babilonia, aton viñaj Salatiel, viñaj Malquiram, viñaj Pedaías, viñaj Senazar, viñaj Jecamías, viñaj Hosama yed' viñaj Nedabías.

19 Axo eb' viñ yuninal viñaj Pedaías, aton viñaj Zorobabel yed' viñaj Simei. Axo eb' viñ yuninal viñaj Zorobabel chi': Aton viñaj Mesulam, viñaj Hananías yed' pax ix Selomit yanab' eb' viñ. 20 Ay pax ovaño yuninal viñaj Zorobabel chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Hasuba, viñaj Ohel, viñaj Berequías, viñaj Hasadías yed' viñaj Jusab-hesed.

21 Axo eb' viñ yuninal viñaj Hananías chi': Aton viñaj Pelatías yed' viñaj Jesaías. Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Jesaías chi' d'a stzolar aton eb' viñ tic: Viñaj Refaías, viñaj Arnán, viñaj Abdías yed' viñaj Secanías.

22 Axo eb' viñ yuninal viñaj Secanías chi', aton viñaj Semaías, viñaj Hatús, viñaj Igal, viñaj Barías, viñaj Nearías yed' viñaj Safat. Vacvañ eb' viñ d'a smasanil.

23 Axo eb' viñ yuninal viñaj Nearías oxvañ sb'ey eb' viñ. Aton viñaj Elioenai, viñaj Ezequías yed' viñaj Azricam.

24 Axo eb' viñ yuninal viñaj Elioenai chi', ucvañ sb'ey eb' viñ: Aton viñaj Hodabías, viñaj Eliasib, viñaj Pelaías, viñaj Acub, viñaj Johanán, viñaj Dalaías yed' viñaj Anani.

Eb' yiñtilal Judá

4 1 A eb' viñ yiñtilal viñaj Judá, aton eb' viñ tic d'a stzolar: Viñaj Fares, viñaj Hezrón, viñaj Carmi, viñaj Hur yed' viñaj Sobal. 2 A viñaj Sobal chi' smam viñaj Reaía, smam icham viñaj Jahat. Axo viñaj Jahat

chi' smam viñaj Ahumai yed' viñaj Lahad. A yiñtilal eb' viñ ix cajnaj d'a Zora.

3-4 A viñaj Hur sb'ab'el yune' ix Efrata yed' viñaj Caleb. A eb' viñ yiñtilal viñ ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Belén. Ay oxvañ eb' viñ yuninal viñ, aton viñaj Etam, viñaj Penuel yed' viñaj Ezer. A viñaj Etam smam viñaj Jezreel, viñaj Isma, viñaj Ibdas yed' ix Haze-lelsoni. A viñaj Penuel chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Gedor, axo viñaj Ezer chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Husa.

5 Axo viñaj Asur ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Tecoa, chavañ eb' ix yet-b'eyum viñ: Aton ix Hela yed' ix Naara. **6** Axo eb' viñ yuninal viñ yed' ix Naara chi', aton viñaj Ahusam, viñaj Hefer, viñaj Temeni yed' viñaj Ahastari. **7** Axo eb' viñ yuninal viñ yed' ix Hela chi', aton viñaj Seret, viñaj Jezoar yed' viñaj Etnán.

8 Axo viñaj Cos smam viñaj Anub yed' viñaj Sobeba. D'a yiñtilal viñaj Cos chi' ix cot viñaj Aharhel, yuninal viñaj Harum.

9 Ay jun viñ scuchan Jabes, te nivan yelc'och viñ d'a scal eb' sc'ab'-yoc. A ix snun viñ ix ac'an scuch Jabes, yujto ix yal ix: Te ya ix in ec' yuj jun vune' ix alji tic, xchi ix. **10** A viñaj Jabes chi', ix och viñ ejmelal d'a sDiosal Israel, ix yalan viñ d'ay: Tzin c'an d'ayach Mamin to tzac' a vach'c'olal d'a vib'añ, yic nivan tz'aj in macb'en, to tzach och ved'oc tzin a colanel d'a chucal, yic vach' max vab' syail, xchi viñ d'a slesal chi'. Ix yac'an Dios masanil tas ix sc'an viñ chi'.

11 A viñaj Quelub yuc'tac viñaj Súa, a viñ smam viñaj Mehír, axo viñaj Mehír chi', smam viñaj Estón.

12 Axo viñaj Estón chi' ay oxvañ yuninal viñ: Aton viñaj Bet-rafa, viñaj Paseah yed' viñaj Tehina. A viñaj Tehina chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Nahas. A eb' yiñtilal eb' viñ oxvañ chi' ec'nac cajan d'a Reca.

13 Axo viñaj Cenaz ay chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Otoniel yed' viñaj Seraías. Chavañ pax eb' viñ yuninal viñaj Otoniel chi', aton viñaj Hatat yed' viñaj Meonotai. **14** A viñaj Meonotai chi' smam viñaj Ofra. Axo viñaj Seraías chi' smam viñaj Joab, aton viñ ix b'ab'laj cajnaj d'a ac'lic Carisim. Icha chi' sb'i jun lugar chi', yujto ata' cajan eb' anima jelan sb'oan tastac.

15 Axo viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone ay oxvañ eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Iru, viñaj Ela yed' viñaj Naam. A viñaj Ela chi' smam viñaj Cenaz.

16 Axo viñaj Jahalelel ay chañvañ eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Zif, viñaj Zifa, viñaj Tirías yed' viñaj Asareel.

17-18 A viñaj Esdras ay chañvañ yuninal viñ: Aton viñaj Jeter, viñaj Mered, viñaj Efer yed' viñaj Jalón. A viñaj Mered chi', ix yic'laj sb'a viñ yed' ix Bitia, yisil viñ sreyal Egipto. Axo yalyuninal viñ yed' ix, aton ix María, viñaj Samai yed' viñaj Isba. A viñaj Isba chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Estemoa. Axo junxo ix yet-b'eyum viñaj Mered chi', aj Judá ix. Oxvañ yuninal viñ yed' ix, aton viñaj Jered, viñaj Heber yed' viñaj Jecutiel. A viñaj Jered chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Gedor, axo viñaj Heber, a d'a choñab' Soco ix b'ab'laj cajnaj viñ. Axo pax viñaj Jecutiel chi', a d'a choñab' Zanoa ix b'ab'laj cajnaj viñ.

19 A viñaj Hodías ix yic'laj sb'a viñ yed' ix yanab' viñaj Naham. D'a yiñtilal eb' ix cot eb' garmita, ix cajnaj eb' d'a Keila. Añeja' d'a yiñtilal viñaj Hodías chi' ix cot eb' maacateo, axo d'a Estemoa ix cajnaj eb'.

20 A viñaj Simón chañvañ yuninal viñ: Aton viñaj Amnón, viñaj Rina, viñaj Ben-hanán yed' viñaj Tilón.

Axo viñaj Isi ay chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Zohet yed' viñaj Benzohet.

21-22 Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Sela yuninal viñaj Judá, aton eb' viñ tic: Viñaj Er, viñ b'ab'laj cajnajnac d'a Leca yed' viñaj Laada, viñ b'ab'laj cajnajnac d'a Maresa, smam yicham eb' sch'alan c'apac lino d'a choñab' Bet-asbea. Añejtona' viñaj Er chi' smam viñaj Joacim yed' eb' anima cajan d'a Cozeba yed' viñaj Joás yed' viñaj Saraf. A viñaj Joás yed' viñaj Saraf, ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' chavañ eb' ix aj Moab. Slajvi chi' smeltzajnacxi eb' viñ d'a Belén, icha chi' yaj stz'ib'chajcan d'a peca'. **23** A juntzañ eb' chi' tz'acum eb'. A d'a Netaim yed' d'a Gedera cajan eb', yac'nac servil viñ rey eb'.

Eb' yiñtilal Simeón

24 A viñaj Simeón ovañ eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Nemuel, viñaj Jamín, viñaj Jarib, viñaj Zera yed' viñaj Saúl. **25** A eb' viñ yiñtilal viñaj Saúl chi' d'a stz'alal: Viñaj Salum, viñaj Mibsam, viñaj Misma. **26** Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Misma chi', aton viñaj Hamuel, viñaj Zacur yed' viñaj Simeí. **27** A eb' viñ yuninal viñaj Simeí chi', 16 eb' viñ, vacvañ pax eb' ix yisil viñ. Axo pax eb' viñ sc'ab'yoc viñ, malaj val yuninal eb' viñ, yuj chi' maj q'uib' sb'isul eb' viñ icha

yiñtilal Judá. **28-31** A eb' yiñtilal Simeón chi' ix cajnaj eb' d'a juntzañ lugar tic: D'a Beerseba, d'a Molada, d'a Hazar-sual, d'a Bilha, d'a Esem, d'a Tolad, d'a Betuel, d'a Horma, d'a Siclag, d'a Bet-marcabot, d'a Hazar-susim, d'a Bet-birai yed' d'a Saaraim. Ata' cajan eb' masanto yic ix och viñaj David reyal. **32** Ayto pax oyexo schoñab' eb': Aton Etam, Aín, Rimón, Toquén yed' Asán, **33** yed' masanil yaldeail juntzañ choñab' chi' masanto d'a choñab' Baal. Aton juntzañ choñab' chi' b'aj cajan eb' yed' yiñtilal icha yaj stz'ib'chajcani.

34-38 Ayic ix q'uib' sb'isul eb' yiñtilal Simeón chi', aton eb' viñ tic yajal yaj d'a scal eb': Viñaj Mesobab, viñaj Jamlec, viñaj Josías (yuninal viñaj Amasías), viñaj Joel, viñaj Jehú (yuninal viñaj Josibías, axo viñaj Josibías chi' yuninal viñaj Seraías, axo viñaj Seraías chi' yuninal viñaj Asiel) yed' pax viñaj Elioenai, viñaj Jacoba, viñaj Jesohaía, viñaj Asaías, viñaj Adiel, viñaj Jesimiel, viñaj Benaía yed' viñaj Ziza. (A viñ smam viñaj Ziza chi' aton viñaj Sifi, yuninal viñaj Alón, yuninal viñaj Jedaías, yuninal viñaj Simri yuninal viñaj Semaías). **39** Yujto ix q'uib' sb'isul eb', yuj chi' ix b'at eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ix c'och eb' d'a slac'anil choñab' Gedor. Ix sayan eb' b'aj sva noc' smolb'etzal noc' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, d'a jun ch'olan b'aj scan jun choñab' chi'. **40** Ata' ix ilchaj añ añc'ultac te yaax yuj eb', te vach' añ, te ay pax añ. Te leván yec' jun lum lum chi', junc'olal yajec' eb', malaj tas tz'ic'an eb', aton ta' ec'-nac cajan eb' yiñtilal Cam d'a peca'. **41** A d'a stiempoal viñaj Ezequías sreyal Judá, ata' ix javi juntzañ eb'

toxo ix b'inaj sb'i tic. A eb' sat-jinaquel eb' anima cajan ta' yed' scampamento eb' yed' spat eb'. Junelñej ix satel eb' smasanil. Axo eb' ix cajnajcan d'a slum eb' chi', yujto te ay svael noc' smolb'etzel noc' eb'.
42 Añejtona', ay pax 500-xo eb' viñ vinac d'a yiñtilal Simeón chi' ix c'och cajan d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Seir. Axo eb' viñ yuninal viñaj Isi, aton viñaj Pelatías, viñaj Nearías, viñaj Refaías yed' viñaj Uziel ayoch yajaliloc eb'. **43** A eb' ix satanel eb' amalecita aytoec' ta'. Axo eb' ix cajnajcan ta'.

Eb' yiñtilal Rubén

5 ¹ A viñaj Rubén, viñ sb'ab'el unin viñaj Jacob, palta maj scha chab' macañ smac'b'en viñ yic sb'ab'el uninal chi', yujto ix vay viñ yed' ix schab'il yetb'eyum smam. Yuj chi' a junxo macañ smac'b'en viñ chi', ix ac'chajcan d'a eb' viñ yuninal viñaj José, aton junxo yuninal viñaj Jacob chi'. ² Vach'chom a d'a viñaj José chi' ix ac'chajcan jun mac'b'en yic b'ab'el uninab'il chi', palta a viñaj Judá te nivan ix aj yelc'och d'a scal eb' yuc'tac chi', yuj chi' a d'a yiñtilal viñ ix cot eb' ix ac'an yajalil d'a Israel. ³ A eb' viñ yuninal viñaj Rubén chi': Aton viñaj Hanoc, viñaj Falú, viñaj Hezrón yed' viñaj Carmi.

4-6 Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Joel d'a stzolal: Viñaj Semaías, viñaj Gog, viñaj Simei, viñaj Micaías, viñaj Reaía, viñaj Baal yed' viñaj Beera. A viñaj Beera chi', yajal yaj viñ d'a scal masanil eb' yiñtilal Rubén chi', aton viñ ic'jinac'b'at preso yuj viñaj Tiglat-pileses sreyal Asiria.

⁷ A eb' sc'ab'yoc viñaj Beera chi', d'a stzolal ix aj stz'ib'chajcan eb'

yed' yiñtilal. Aton viñaj Jeiel yajal yaji, viñaj Zacarías, ⁸ viñaj Bela yuninal viñaj Azaz, yixchiquin viñaj Sema, yiñtilal viñaj Joel. A viñaj Bela chi' yed' yiñtilal viñ, ix cajnaj eb' d'a Aroer, ix c'och smac'b'en eb' chi' d'a Nebo yed' d'a Baal-meón. ⁹ Ix cajnaj pax eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u masanto d'a tz'inan luum, aton lum sc'ochñej d'a a' Éufrates, yujto ix te q'uib' sb'isul noc' smolb'etzel noc' eb' d'a yol yic Galaad.

¹⁰ Ayic ayoch viñaj Saúl reyal, a eb' yiñtilal Rubén chi', yac'nac oval eb' yed' eb' agarenos, yac'nac ganar eb' agareno chi' eb', axo eb' cajnajnaccan d'a schoñab' eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Galaad chi'.

Eb' yiñtilal Gad

¹¹ A eb' yiñtilal Gad, ix cajnaj eb' d'a snortel smac'b'en eb' yiñtilal Rubén, d'a yol yic Basán, masanto d'a choñab' Salca d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton sb'i eb' viñ tic: ¹² A viñaj Joel yajal d'a scal eb' sc'ab'yoc cajan d'a Basán chi', schab'il viñaj Safán. Ix cajnajpax viñaj Jaanai yed' viñaj Safat ta'. ¹³ Axo juntzañxo eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, icha syal stzolal smam yicham eb' viñ: Viñaj Micael, viñaj Mesulam, viñaj Seba, viñaj Jorai, viñaj Jacán, viñaj Zía yed' viñaj Heber, ucvañ eb' viñ d'a smasanil. ¹⁴ A eb' viñ chi' yiñtilal viñaj Abihail yuninal viñaj Huri. A sb'i eb' smam yicham eb' d'a stzolal: Viñaj Abihail, viñaj Huri, viñaj Jaroa, viñaj Galaad, viñaj Micael, viñaj Jesisai, viñaj Jahdo yed' viñaj Buz. ¹⁵ Yed' pax viñaj Ahí, yuninal viñaj Abdiel yixchiquin viñaj Guni, yajal d'a scal eb' yiñtilal. ¹⁶ Ix cajnaj eb' smasanil d'a Galaad yed' d'a Basán

yed' d'a yaldeail yed' d'a masanil b'aj vach' sva noc' smolb'etzel noc' eb' d'a Sarón, masanto d'a smojon eb'.
17 Masanil juntzañ eb' tic ix tz'ib'chaj yed' yiñtilal ayic ayoch viñaj Jotam reyal d'a Judá, axo viñaj Jeroboam ayoch reyal d'a Israel.

A yab'ixal nañal yoxil yiñtilal eb' israel

18 A eb' yiñtilal Rubén chi', eb' yiñtilal Gad yed' nañalxo eb' yiñtilal Manasés, ay 44 mil 760 eb' soldado te tec'an, yed'nac smaclab' jul-lab' eb', yespada eb' yed' sjul-lab' eb', te c'ayb'ab'il eb' yac'an oval. **19** Ix yac'an oval eb' yed' eb' agareno yed' viñaj Jetur, viñaj Nafis yed' viñaj Nodab. **20** Ix yac'och Dios eb' yipoc sc'ool, ix sc'anan scolval Dios chi' eb'. Ix spacan tas ix sc'an eb', yuj chi' ix ac'jioch eb' agareno yed' eb' ayoch yed' eb' d'a yol sc'ab' eb' israel chi'. **21** Yuj chi', aton tic ix yic'can eb' d'a eb' agareno chi': 50 mil noc' camello, 250 mil noc' calnel, 2 mil noc' b'uru yed' 100 mil anima ix yic'b'at eb' checab'vumal. **22** Te nivan eb' ajc'ol chi' ix chami, yujto a jun oval chi' a Dios ay yico'. Icha chi' ix aj scajnaj-can eb' yiñtilal Rubén d'a juntzañ lugar chi', masanto ix ic'chajb'at eb' d'a ch'oc nacional.

23 Axo nañalxo eb' yiñtilal Manasés chi', yujto te tzijtum sb'isul eb', ix caj-naj eb' d'a sat lum sb'atñej d'a Basán masanto sc'och d'a Baal-hermón, scuchanpax lum Senir yed' lum svitzal Hermón. **24** A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb': Aton viñaj Efer, viñaj Isi, viñaj Eliel, viñaj Azriel, viñaj Jeremías, viñaj Hodabías yed' viñaj Jahdiel. Masanil juntzañ eb' viñ chi', soldado te tec'an, te jelan pax eb' viñ,

b'inajnac eb' viñ, yajal eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. **25** Palta ix te och val spitalil eb' viñ d'a Dios, ix yactejan sDiosal smam yicham eb' viñ, axo d'a juntzañ sdiosal juntzañ choñab' ix satel Dios d'a yichañ eb' chi', ata' ix och eb' ejmelal. **26** Yuj chi' a Dios chi' ix checancot viñ sreyal Asiria, aton viñaj Pul, scuchan pax Tiglat-pileses. Ix javi viñ d'a slum eb' yiñtilal Rubén, eb' yiñtilal Gad yed' nañalxo eb' yiñtilal Manasés chi'. Ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' viñ, yuj chi' ix ic'jib'at eb' d'a choñab' Halah, d'a Habor, d'a Hara yed' d'a stitac a' Gozán. Ata' ix canñej eb'.

Sb'i eb' sacerdote yuninal viñaj Levi

6 ¹ Ay oxvañ eb' viñ yuninal viñaj Leví: Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

² Axo viñaj Coat chi' chañvañ yuninal viñ: Aton viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel.

³ A viñaj Amram chi' chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Aarón yed' viñaj Moisés yed' jun yisil viñ, aton ix María. Axo eb' viñ yuninal viñaj Aarón chi' chañvañ eb' viñ: Aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. **4-15** Aton sb'i eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón tic sb'eyb'at d'a stzozal d'a eb' viñ uninab'il yed' d'a eb' viñ ichiquinab'il: Viñaj Eleazar, viñaj Finees, viñaj Abisúa, viñaj Buqui, viñaj Uzi, viñaj Zeraías, viñaj Meraiot, viñaj Amarías, viñaj Ahitob, viñaj Sadoc, viñaj Ahimaas, viñaj Azarías, viñaj Johanán, viñaj Azarías, (aton viñ sacerdote yaj d'a templo ix sb'oq'ue viñaj Salomón d'a Jerusalén), viñaj Amarías, viñaj Ahitob, viñaj Sadoc, viñaj Salum, viñaj Hilecías, viñaj Azarías, viñaj

Seraías yed' viñaj Josadac. A viñaj Josadac chi' ix ic'jib'at viñ preso yed' eb' ay d'a Jerusalén yed' juntzañxo lugar d'a yol yic Judá yuj viñaj rey Nabucodonosor, yujto a Jehová ix ac'an sc'ulej viñ icha chi'.

Eb' yiñtilal Leví

16 A eb' viñ yuninal viñaj Leví oxvañ eb': Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

17 Axo eb' viñ yuninal viñaj Gersón chi': Aton viñaj Libni yed' viñaj Simeí.

18 Axo eb' viñ yuninal viñaj Coat chi': Aton viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel.

19 Axo eb' viñ yuninal viñaj Merari chi': Aton viñaj Mahli yed' viñaj Musi.

A eb' viñ ix b'inaj tic, yiñtilal Leví eb' viñ. **20-21** A eb' viñ yiñtilal viñaj Gersón d'a stzolal: Aton viñaj Libni, viñaj Jahat, viñaj Zima, viñaj Joa, viñaj Iddo, viñaj Zera yed' viñaj Jeatrai.

22-24 A eb' viñ yiñtilal viñaj Coat d'a stzolal: Aton viñaj Aminadab, viñaj Coré, viñaj Asir, viñaj Elcana, viñaj Ebiasaf, viñaj Asir, viñaj Tahat, viñaj Uriel, viñaj Ozías yed' viñaj Saúl.

25-27 Axo viñaj Elcana chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Amasai yed' viñaj Ahimot. Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Ahimot chi' d'a stzolal: Aton viñaj Elcana, viñaj Safai, viñaj Nahat, viñaj Eliab, viñaj Jeroham, viñaj Elcana yed' viñaj Samuel.

28 Axo viñaj Samuel chi' chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Vasni sb'ab'el yuninal viñ, schab'il viñaj Abías.

29-30 Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Merari d'a stzolal: Viñaj Mahli, viñaj

Libni, viñaj Simeí, viñaj Uza, viñaj Simea, viñaj Haguía yed' viñaj Asaías.

Eb' sb'itan d'a templo

31 Aton juntzañ eb' viñ tic ix ac'ji-och yuj viñaj rey David yic sb'itan eb' viñ d'a scajñub' Jehová, yictax ix ac'ji-och te' scaxail trato d'a yol scajñub' Jehová d'a Jerusalén. **32** D'a stzolal tz'aj yoch eb' viñ sb'itan d'a yichañ cajñub' chi' masanto yic ix b'o'jiq'ue stemplo Jehová yuj viñaj Salomón.

33-38 A eb' viñ ayoch d'a yopisio sb'itan chi' yed' eb' viñ yuninal, aton sb'i eb' viñ tic d'a stzolal:

A eb' viñ yiñtilal viñaj Coat, aton eb' viñ tic: Viñaj Hemán scuchb'an jun macañ eb' viñ sb'itan chi'. A sb'i eb' viñ b'aj ix cot yiñtilal viñaj Hemán chi' tz'el yich d'a viñ smam viñ masanto d'a slajvub'xo smam yicham viñ, aton eb' viñ tic: Viñaj Joel, viñaj Samuel, viñaj Elcana, viñaj Jeroham, viñaj Eliel, viñaj Toa, viñaj Zuf, viñaj Elcana, viñaj Mahat, viñaj Amasai, viñaj Elcana, viñaj Joel, viñaj Azarías, viñaj Sofonías, viñaj Tahat, viñaj Asir, viñaj Ebiasaf, viñaj Coré, viñaj Izhar, viñaj Coat, viñaj Leví yed' viñaj Israel.

39-43 A d'a svach' viñaj Hemán chi' scan viñaj Asaf, aton viñ scuchb'an junxo macañ eb' viñ sb'itan chi'. Aton sb'i eb' viñ smam yicham viñaj Asaf chi' d'a stzolal: Viñaj Berequías, viñaj Simea, viñaj Micael, viñaj Baasías, viñaj Malquías, viñaj Etni, viñaj Zera, viñaj Adaía, viñaj Etán, viñaj Zima, viñaj Simeí, viñaj Jahat, viñaj Gersón yed' viñaj Leví.

44-47 Axo d'a sq'uexañ viñaj Hemán chi' scan eb' viñ yiñtilal viñaj

Merari sb'itan paxi. A viñaj Etán scuchb'an eb' viñ d'a b'it chi'. Aton stzolzal smam yicham viñaj Etán tic: Viñaj Quisi, viñaj Abdi, viñaj Maluc, viñaj Hasabías, viñaj Amasías, viñaj Hilcías, viñaj Amsi, viñaj Bani, viñaj Semer, viñaj Mahli, viñaj Musi, viñaj Merari yed' viñaj Leví.

48 Axo juntzañ eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, añeja' yiñtilal Leví eb' viñ, ix can eb' viñ munlajel d'a stemplo Jehová.

Eb' yiñtilal viñaj Aarón

49 A viñaj Aarón yed' eb' yiñtilal, a eb' siñusan ofrenda d'a altar b'aj stz'a silab' yed' d'a altar yic incienso. Añejtona' a eb' tz'ilan masanil opisio d'a jun Lugar Yicñej Jehová yaji yed' yic tz'ac'ji tup smul eb' yetisraelal eb', icha val yutejnac viñaj Moisés schecab' Dios yalancani. **50-53** Aton sb'i eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón tic d'a stzolzal: Viñaj Eleazar, viñaj Finees, viñaj Abisúa, viñaj Buqui, viñaj Uzi, viñaj Zeraías, viñaj Meraiot, viñaj Amarías, viñaj Ahitob, viñaj Sadoc, viñaj Ahimaas.

Juntzañ schoñab' eb' levita

(Jos 21.1-42)

54-60 Aton juntzañ choñab' tic yed' smacb'en b'aj ix cajnaj eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón. Ix och suerte d'a yib'añ eb' viñ. A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Coat ix em jun b'ab'el macañ, yuj chi' a choñab' Hebrón d'a yol yic Judá, a ix can d'a eb' viñ yed' sluumal d'a spatictac b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb' viñ. Palta a juntzañ yaldeail yed' sluumal d'a spatictac chi' ac'b'il d'a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone. A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón chi' ix ac'chaj Hebrón,

aton jun choñab' chi' b'aj syal scolan sb'a eb' smilancham junoc anima mañ sc'anoc sc'ool. Ix ac'jipax juntzañ choñab' tic d'a eb': Libna, Jatir, Estemoa, Hilén, Debir, Asán yed' Bet-semes. A juntzañ choñab' chi', a d'a yol yic Judá ay. Axo d'a yol yic Benjamín ix ac'chaj juntzañ choñab' tic: Geba, Alemet yed' Anatot. A juntzañ choñab' chi', 13 d'a smasanil, ix canñej yed' sluumal d'a spatictac b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'. **61** Yed' d'a smacb'en yiñtilal Manasés ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ix ac'chajpax lajuñexo choñab' d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Coat chi'.

62 Axo pax d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Gersón, icha jay macañ yaj eb', 13 choñab' ix ac'chaj d'a eb'. A juntzañ choñab' chi' ay d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Isacar, eb' yic Aser, eb' yic Neftalí yed' d'a yic eb' Manasés ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton d'a Basán.

63 Añeja' pax d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Merari, ix ac'chaj 12 choñab' icha jay macañ yaj eb'. A juntzañ choñab' chi', a d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Rubén ay, eb' yic Gad yed' eb' yic Zabulón.

64 Ix ac'chaj juntzañ choñab' chi' d'a eb' yiñtilal Leví yuj eb' yetisraelal yed' pax b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb' d'a spatictac juntzañ choñab' chi'. **65** A d'a smacb'en Judá, yic Simeón yed' yic Benjamín, ata' ay juntzañ choñab' toxo ix b'inaj ix ac'chaj d'a eb' yiñtilal Leví chi', icha ix aj yic'an eb' d'a suerteal. **66** Ay juntzañ choñab' b'aj tz'aj eb' d'a smacb'en eb' yiñtilal Efraín:

67 Aton Siquem d'a tzalquixtac d'a

yol yic Efraín chi', aton d'a jun choñab' chi' syal scolán sb'a eb' smilancham junoc anima to mañ sc'anoc sc'ool. Ix yic'anpax juntzañ choñab' tic eb': Gezer, 68-69 Joc-meam, Bet-horón, Ajalón yed' Gat-rimón. Masanil juntzañ chi' ix yic' eb' yed' b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

70 Yed' d'a smac'b'en yiñtilal Manasés ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ix schapax choñab' Aner yed' Bileam eb' yed' pax b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

71 Axo d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Gersón, icha syal jay macañ yaj eb', ix ac'chaj choñab' Golán d'a yol yic Basán, choñab' Astarot yed' b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'. A chab' choñab' chi' ay d'a yol smac'b'en Manasés d'a stojolal b'aj sjavi c'u. 72-73 Ix ac'chajpax juntzañcho choñab' tic d'a eb' d'a yol yic eb' yiñtilal Isacar: Cedes, Dabarat, Ramot yed' Anem. A d'a juntzañ choñab' chi', ayñej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. 74-75 Ix ac'chajpax juntzañcho choñab' d'a eb' d'a yol smac'b'en eb' yiñtilal Aser: Masal, Abdón, Hucoc yed' Rehob. A d'a juntzañ choñab' chi', ayñej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. 76 Axo d'a yol smac'b'en eb' yiñtilal Neftalí, ix ac'chaj juntzañ choñab' tic d'a eb': Cedes d'a yol yic Galilea, Hamón yed' Quiriataim. A d'a juntzañ choñab' chi', ayñej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

77 Axo d'a juntzañcho eb' viñ yiñtilal viñaj Merari, ix ac'chaj juntzañ choñab' d'a eb' d'a yol yic eb' yiñtilal Zabulón: Rimón yed' Tabor. A d'a juntzañ choñab' chi', ayñej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. 78-79 Axo

d'a yol yic eb' yiñtilal Rubén d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, d'a yichañb'at Jericó, ix ac'chaj juntzañ choñab' tic d'a eb': Beser d'a jun ac'lic tz'inan luum, Jaza, Cademot yed' Mefaat. A d'a juntzañ choñab' chi', ayñej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. 80-81 Axo d'a yol yic eb' yiñtilal Gad, ix ac'chajpax juntzañ choñab' tic d'a eb': Ramot d'a yol yic Galaad, Mahanaim, Hesbón yed' Jazer. A d'a juntzañ choñab' chi', ayñej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

Eb' yiñtilal Isacar

7 1 A eb' viñ yuninal viñaj Isacar chañvañ eb' viñ: Aton viñaj Tola, viñaj Fúa, viñaj Jasub yed' viñaj Simrón.

2 A eb' viñ yuninal viñaj Tola chi': Aton viñaj Uzi, viñaj Refaías, viñaj Jeriel, viñaj Jahmai, viñaj Jibsam yed' viñaj Samuel. Aton eb' viñ chi' yajal yaj d'a scal yiñtilal. A d'a stiem-poal viñaj rey David, 22 mil 600 sb'isul eb' soldado te jelan d'a oval d'a scal eb' viñ yiñtilal viñaj Tola chi'.

3 A viñaj Uzi chi' ay jun yuninal viñ, aton viñaj Israhías. A viñaj Israhías chi' ay chañvañ yuninal viñ: Viñaj Micael, viñaj Obadías, viñaj Joel yed' viñaj Isías. A viñ yed' eb' viñ yuninal chi' yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal. 4 Yujto tzijtum eb' ix yetb'eyum eb' viñ yed' yal yuninal junjun eb' viñ, yuj chi' a d'a scal eb' viñ, ay 36 mil sb'isul eb' viñ soldado te jelan d'a oval.

5 A sb'isul masanil eb' viñ soldado yiñtilal eb' chañvañ yuninal viñaj Isacar chi' te jelan d'a oval, ay 87 mil eb'.

Eb' yiñtilal Benjamín

6 Oxvañ eb' viñ yuninal viñaj Benjamín: Aton viñaj Bela, viñaj Bequer yed' viñaj Jediael.

7 Axo eb' viñ yuninal viñaj Bela chi', ovañ eb' viñ: Viñaj Ezabón, viñaj Uzi, viñaj Uziel, viñaj Jerimot yed' viñaj Iri. Masanil juntzañ eb' viñ chi', yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' yiñtilal. Axo sb'isul eb' soldado d'a scal yiñtilal eb' viñ, ay 22 mil 34 eb'.

8 Axo eb' viñ yuninal viñaj Bequer: Aton viñaj Zemira, viñaj Joás, viñaj Eliezer, viñaj Elioenai, viñaj Omri, viñaj Jerimot, viñaj Abías, viñaj Anatot yed' viñaj Alemet. 9 A sb'isul eb' soldado d'a scal yiñtilal eb' viñ, ay 20 mil 200 eb'.

10 A viñaj Jediael ay jun yuninal viñ: Aton viñaj Bilhán. Axo eb' viñ yuninal viñaj Bilhán chi': Aton viñaj Jeús, viñaj Benjamín, viñaj Aod, viñaj Quenaana, viñaj Zetán, viñaj Tarsis yed' viñaj Ahisahar. 11 A juntzañ eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' yiñtilal, te jelan eb' viñ d'a oval. Axo sb'isul eb' soldado d'a scal yiñtilal eb' viñ chi', ay 17 mil 200 eb'.

12 Axo eb' viñ yuninal viñaj Ir, aton viñaj Supim yed' viñaj Hupim. Axo yuninal viñaj Aher, aton viñaj Husim.

Eb' yiñtilal Neftalí

13 A eb' viñ yuninal viñaj Neftalí: Aton viñaj Jahzeel, viñaj Guni, viñaj Jezer yed' viñaj Salum. Aton juntzañ eb' viñ tic yiñtilal viñaj Jacob yed' ix Bilha.

Eb' yiñtilal Manasés

14 A eb' viñ yuninal viñaj Manasés yed' ix aj Siria schab'il yetb'eyum:

Aton viñaj Asriel yed' viñaj Maquir, smam viñaj Galaad. 15 A viñaj Maquir chi', ix yic'laj sb'a viñ yed' ix Maaca, yiñtilal viñaj Hupim yed' viñaj Supim. Ay jun yuninal viñaj Maquir chi', aton viñaj Zelofehad. A jun viñ chi', añej eb' ix yisil viñ ay. 16 Axo ix Maaca yetb'eyum viñaj Maquir chi', ix alji chavañ svinac unin ix. Peres ix yac' ix sb'iej jun, axo junxo Seres. A eb' viñ yuninal viñaj Peres chi', Ulam sb'i viñ b'ab'el, Requiem sb'i junxo viñ. 17 Axo jun yuninal viñaj Ulam chi', aton viñaj Bedán. A eb' viñ tic a viñaj Galaad yuninal viñaj Maquir ay yiñtilal eb' viñ, aton viñ yixchiquin viñaj Manasés.

18 A jun ix yanab' viñaj Maquir chi': Aton ix Hamolequet, aton ix snun viñaj Isod, viñaj Abiezer yed' viñaj Mahala.

19 Axo eb' viñ yuninal viñaj Semida: Aton viñaj Ahían, viñaj Siquem, viñaj Likhi yed' viñaj Aniam.

Eb' yiñtilal Efraín

20-21 A eb' yiñtilal Efraín sb'eyñej-cot d'a stzola: Aton viñaj Sutela, viñaj Bered, viñaj Tahat, viñaj Elada, viñaj Tahat, viñaj Zabad, viñaj Sutela. Ay chavañxo eb' viñ yuninal viñaj Efraín chi', aton viñaj Ezer yed' viñaj Elad, milb'ilcham eb' viñ yuj eb' cajan d'a Gat, yujto ix emc'och eb' yelq'uej noc' smolb'etzel noc' eb' cajan d'a Gat chi'. 22 A viñaj Efraín smam eb' viñ chi', tzijtum c'ual ix te cus viñ. Ix javi eb' sc'ab'yoc viñ yac' snivanil sc'ool. 23 Ix lajvi chi' ix alji pax junxo yuninal viñaj Efraín chi' yed' ix yetb'eyum, Bería ix yac' viñ sb'iej, yujto ix ec' jun nivan cusc'olal chi' d'a eb'.

24 A ix Seera yisil viñaj Bería chi', a ix ix b'oanq'ue choñab' Bet-horón jun ay d'a yalañ yed' Bet-horón ay d'a yib'añ yed' choñab' Uzen-seera.

25-27 A eb' viñ yiñtilal viñaj Bería sb'eyñejcot d'a stzolal: Aton viñaj Refa, viñaj Resef, viñaj Telah, viñaj Tahán, viñaj Laadán, viñaj Amiud, viñaj Elisama, viñaj Nun, viñaj Josué. **28** Axo sluum eb' viñ b'aj cajan: Aton Betel yed' Naarán d'a stojolal b'aj sjavi c'u, Gezer d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' Siquem masanto sc'och d'a Ayah. Ix scha juntzañ choñab' chi' eb' viñ yed' yaldeail. **29** A eb' viñ yiñtilal Manasés, ix cajnaj eb' viñ d'a choñab' Bet-seán, Taanac, Meguido, Dor yed' yaldeail juntzañ choñab' chi'. Aton d'a juntzañ choñab' chi' ix cajnaj eb' yiñtilal José, yuninalcan viñaj Israel.

Eb' yiñtilal Aser

30 A eb' viñ yuninal viñaj Aser: Aton viñaj Imna, viñaj Isúa, viñaj Isúi, viñaj Bería yed' ix Sera yanab' eb' viñ.

31 A eb' viñ yuninal viñaj Bería chi': Aton viñaj Heber yed' viñaj Malquiel smam viñaj Birzavit. **32** A eb' viñ yuninal viñaj Heber chi': Aton viñaj Jaflet, viñaj Semer, viñaj Hotam yed' ix Súa yanab' eb' viñ.

33 Axo eb' viñ yuninal viñaj Jaflet chi': Aton viñaj Pasac, viñaj Bimhal yed' viñaj Asvat.

34 Axo eb' viñ yuninal viñaj Semer chi': Aton viñaj Ahí, viñaj Rohga, viñaj Jehúba yed' viñaj Aram.

35 Axo eb' viñ yuninal viñaj Helem: Aton viñaj Sofa, viñaj Imna, viñaj Seles yed' viñaj Amal. **36** Axo eb' viñ yuninal viñaj Sofa chi': Aton viñaj Súa, viñaj Harnefer, viñaj Sual, viñaj Beri, viñaj Imra, **37** viñaj Beser,

viñaj Hod, viñaj Sama, viñaj Silsa, viñaj Itrán yed' viñaj Beera.

38 Axo eb' viñ yuninal viñaj Jeter: Aton viñaj Jefone, viñaj Pispa yed' viñaj Ara. **39** Axo eb' viñ yuninal viñaj Ula: Aton viñaj Ara, viñaj Haniel yed' viñaj Rezia.

40 Masanil juntzañ eb' viñ tic yiñtilal Aser eb' viñ. Yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' yiñtilal, te jelan eb' viñ d'a oval, te nivac pax yelc'och eb' viñ. A sb'isul eb' soldado d'a scal eb' yiñtilal Aser chi', ay 26 mil eb'.

Eb' yiñtilal Benjamín

8 **1-2** A viñaj Benjamín ovañ yuninal viñ: Aton sb'i eb' viñ tic d'a stzolal: Viñaj Bela, viñ b'ab'el, viñaj Asbel, viñaj Ahara, viñaj Noha yed' viñaj Rafa. **3-5** Axo eb' viñ yuninal viñaj Bela chi': Aton viñaj Adar, viñaj Gera, viñaj Abiud, viñaj Abisúa, viñaj Naamán, viñaj Ahoa, viñaj Gera, viñaj Sefufán yed' viñaj Hiram.

6-7 A eb' viñ yuninal viñaj Aod: Aton viñaj Naamán, viñaj Ahías yed' viñaj Gera. A eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc cajan d'a Geba, palta ic'jinaquel eb' d'a Geba chi', ic'chajnacb'at cajan eb' d'a Manahat yuj viñaj Gera smam viñaj Uza yed' viñaj Ahitud.

8 A viñaj Saharaim ayto juntzañxo eb' viñ yuninal viñ ix alji ayic ayec' viñ d'a Moab, ayic toxo ix spuclaj sb'a viñ yed' eb' ix yetb'eyum, aton ix Husim yed' ix Baara. **9** Axo eb' viñ yuninal viñ yed' junxo ix yetb'eyum scuchan Hodes: Aton viñaj Jobab, viñaj Sibia, viñaj Mesa, viñaj Malcam, **10** viñaj Jeúz, viñaj Saquías yed' viñaj Mirma. A juntzañ eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc.

11 Ay chavañ yuninal viñ yed' ix yetb'eyum suchan Husim chi', aton viñaj Abitob yed' viñaj Elpaal.

12 Axo eb' viñ yuninal viñaj Elpaal chi': Aton viñaj Heber, viñaj Misam yed' viñaj Semed. A viñaj Semed chi' b'oannacq'ue choñab' Ono, choñab' Lod yed' yaldeail. **13** A viñaj Bería yed' viñaj Sema, yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' cajan d'a Ajalón, pechjinaquel eb' cajan d'a Gat yuj eb' viñ. **14-16** A eb' yiñtilal viñaj Bería chi': Aton viñaj Ahío, viñaj Sasac yed' viñaj Jeremot, viñaj Zabadías, viñaj Arad, viñaj Ader, viñaj Micael, viñaj Ispa yed' viñaj Joha. **17-18** Axo eb' viñ yuninal viñaj Elpaal: Aton viñaj Zabadías, viñaj Mesulam, viñaj Hizqui, viñaj Heber, viñaj Ismerai, viñaj Jezlías yed' viñaj Jobab. **19-21** Axo eb' viñ yuninal viñaj Simei: Aton viñaj Jaquim, viñaj Zicri, viñaj Zabdi, viñaj Elienai, viñaj Ziletai, viñaj Eliel, viñaj Adaías, viñaj Beraías yed' viñaj Simrat. **22-25** Eb' viñ yuninal viñaj Sasac: Aton viñaj Ispan, viñaj Heber, viñaj Eliel, viñaj Abdón, viñaj Zicri, viñaj Hanán, viñaj Hananías, viñaj Elam, viñaj Anatotías, viñaj Ifdaías yed' viñaj Peniel. **26-27** Eb' yuninal viñaj Jeroham: Aton viñaj Samserai, viñaj Seharías, viñaj Atalías, viñaj Jaresías, viñaj Elías yed' viñaj Zicri. **28** A juntzañ eb' viñ ix b'lnaj tic, yajal yaj eb' viñ d'a junjun macañ yiñtilal ix cajnaj d'a Jerusalén.

Eb' yiñtilal viñaj Saúl

(1Cr 9.35-44)

29 A d'a choñab' Gabaón ec'nac viñaj Jehiel smam yicham eb' aj Gabaón chi'. Maaca sb'i ix yetb'eyum

viñ. **30-32** A eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Abdón viñ b'ab'el, viñaj Zur, viñaj Cis, viñaj Baal, viñaj Ner, viñaj Nadab, viñaj Gedor, viñaj Ahío, viñaj Zequer yed' viñaj Miclot, smam viñaj Simea. Añejtona' juntzañ eb' viñ tic ix cajnajpax eb' viñ yed' eb' viñ sc'ab'yoc d'a Jerusalén.

33 A viñaj Ner chi' smam viñaj Cis, axo viñaj Cis smam viñaj Saúl. Axo eb' viñ yuninal viñaj Saúl chi': Aton viñaj Jonatán, viñaj Malquisúa, viñaj Abinadab yed' viñaj Es-baal. **34** Ay jun yuninal viñaj Jonatán chi', aton viñaj Merib-baal, smam viñaj Micaía. **35** Axo eb' viñ yuninal viñaj Micaía chi': Aton viñaj Pitón, viñaj Melec, viñaj Tarea yed' viñaj Acaz. **36** Axo viñaj Acaz chi' smam viñaj Joadá, axo viñaj Joadá chi' smam viñaj Alemet, viñaj Azmavet yed' viñaj Zimri. Axo viñaj Zimri chi' smam viñaj Mosa. **37** Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Mosa chi' d'a stzolz: Viñaj Bina, viñaj Rafa, viñaj Elasa, viñaj Azel.

38 A eb' viñ yuninal viñaj Azel vacvañ eb' viñ: Viñaj Azricam, viñaj Bocru, viñaj Ismael, viñaj Searías, viñaj Obadías, viñaj Hanán.

39 Axo eb' viñ yuninal viñaj Esec yuc'tac viñaj Azel: Aton viñaj Ulam viñ b'ab'el unin, schab'il viñaj Jehús, yoxil viñaj Elifelet. **40** A eb' viñ yuninal viñaj Ulam chi', te tec'an eb' viñ yac'an oval, yojtac val eb' viñ sjul-vaji. Tzijtum yuninal eb' viñ yed' yixchiquin, 150 sb'isul eb' viñ d'a smasanil. Masanil juntzañ eb' viñ chi', a viñaj Benjamín ay yiñtilal eb' viñ.

9 ¹ Icha tic ix aj stz'ib'chajcan masanil eb' israel d'a stzolz tas yaj yiñtilal eb' b'aj aycan yab'ixal eb' sreyal Israel.

Eb' ix jax d'a Babilonia*(Neh 11.1-24)*

A eb' anima ay d'a Judá, ic'chaj-nach'at eb' d'a Babilonia yuj schucal.

2 A eb' yiñtilal Israel b'ab'laj mel-tzajxicot d'a sluum yed' d'a schoñab', aton eb' sacerdote, eb' levita yed' eb' smunlaj d'a templo. **3** A d'a Jerusalén ix can cajan eb' yiñtilal Judá, eb' yic Benjamín, eb' yic Efraín yed' eb' yic Manasés.

4-6 A d'a yiñtilal Judá chi', ay 690 eb' viñ vinac d'a smasanil. A eb' viñ yiñtilal viñaj Fares yuninal viñaj Judá, a viñaj Utai yuninal viñaj Amihud yajal yaj d'a scal eb' yed' pax juntzañxo eb' smam yicham d'a stzolal: Aton viñaj Omri, viñaj Imri, viñaj Bani yed' viñaj Fares yuninal viñaj Judá chi'. A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Sela yuninal viñaj Judá chi', a viñaj Asaías viñ b'ab'el unin, yajal yaj pax viñ d'a eb' sc'ab'yoc. Axo d'a scal eb' viñ yiñtilal viñaj Zera, yuninal pax viñaj Judá chi', a viñaj Jeuel yajal yaj d'a scal eb' sc'ab'yoc.

7-9 Aton sb'i eb' viñ yajal yaj d'a eb' yiñtilal Benjamín tic: Viñaj Salú yuninal viñaj Mesulam yixchiquin viñaj Hodabías, yiñtilal viñaj Asenúa, viñaj Ibneías yuninal viñaj Jeroham, viñaj Ela yixchiquin viñaj Uzi, yiñtilal viñaj Micri, viñaj Mesulam yuninal viñaj Sefatías, yixchiquin viñaj Reuel, yiñtilal viñaj Ibnías. 956 eb' d'a smasanil.

10-13 Axo eb' viñ sacerdote cajan d'a Jerusalén yajal yaj d'a scal eb' sc'ab'yoc: Aton viñaj Jedaías, viñaj Joiarib, viñaj Jaquín yed' viñaj Azarías yuninal viñaj Hilcías. A eb' smam yicham viñaj Azarías d'a

stzolal: Aton viñaj Mesulam, viñaj Sadoc, viñaj Meraiot yed' viñaj Ahitob. A viñaj Azarías chi' yajal d'a stemplo Dios. Añeja' d'a scal eb' viñ yajal yaj chi', ayoch viñaj Adaías yuninal viñaj Jeroham. A sb'i eb' smam yicham viñaj Adaías chi' d'a stzolal: Aton viñaj Jeroham, viñaj Pasur, viñaj Malquías, viñaj Masai, viñaj Adiel, viñaj Jahzera, viñaj Mesulam, viñaj Mesilemit yed' viñaj Imer. A juntzañ eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. A d'a scal eb', ay mil 760 eb' viñ te ñican smunlaj d'a scajñub' Dios.

14 A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' levita cajan d'a Jerusalén: Aton viñaj Semaías yuninal viñaj Hasub, yixchiquin viñaj Azricam, schab'il yixchiquin viñaj Hasabías, yiñtilal viñaj Merari. **15** Yajal pax viñaj Bac-bacar, viñaj Heres, viñaj Galal yed' viñaj Matanías yuninal viñaj Micaía, yixchiquin viñaj Zicri, yiñtilal viñaj Asaf. **16** Yajal pax yaj viñaj Obadías yuninal viñaj Semaías, yixchiquin viñaj Galal, yiñtilal viñaj Jedutún yed' viñaj Berequías, yuninal viñaj Asa, yixchiquin viñaj Elcana ec'nac cajan d'a juntzañ aldea yic eb' netofatita.

17 Axo eb' viñ stañvan puerta: Aton viñaj Salum, viñaj Acub, viñaj Talmón, viñaj Ahimán yed' eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ. A viñaj Salum yajal yaj d'a eb' viñ. **18** A eb' viñ tic stañvanñej puerta yic eb' viñ rey d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Aton eb' viñ stañvan puerta chi' d'a scal eb' yetlevitail.

19 A viñaj Salum yuninal viñaj Coré, yixchiquin viñaj Ebiasaf, yiñtilal viñaj Coré yed' eb' sc'ab'yoc, a eb' stañvan scajñub' Dios, icha ajnac

stañvan spuertail scajnub' Dios chi' eb' smam yicham eb' d'a peca'.

20 A d'a peca' chi', a viñaj Finees yuninal viñaj Eleazar ayoch yajalilloc eb' stañvan scajnub' Dios chi'. Ayñej val och Jehová yed' viñ.

21 Axo viñaj Zacarías yuninal viñaj Meselemías, a viñ stañvan spuertail b'aj sch'ox sb'a Dios.

22 A sb'isul eb' stañvan spuertail cajnub' sic'b'ilel chi', **212** eb' tz'ib'ab'ilcani icha tas yiñtilal junjun macañ b'aj cajan eb'. A viñaj rey David yed' viñaj Samuel schecab' Dios ac'jinaccanoch eb' d'a yopisio nivan yel'och chi'. **23** Masanil eb' yed' pax yuninal eb', ayoch eb' d'a stzolal stañvan spuertail scajnub' Dios. **24** Ayñejoch stañvumal chi' d'a schañil pac'añ: D'a stojolal b'aj sjavi c'u, d'a stojolal b'aj tz'em c'u, d'a stojolal norte yed' d'a stojolal sur.

25 A eb' yetlevitail eb' cajan d'a juntzañxo aldea, d'a junjun yuc-taquil c'ual sjavi eb' stañvej templo chi', yic scolvaj eb' yed' eb'. **26** Ay chañvañ eb' levita nivac yopisio stañvan puerta chi'. A eb' chi' ayoch eb' d'a masanil tiempo stañvan juntzañ cuarto yed' b'aj smolchaj tas tz'ac'ji d'a scajnub' Dios chi'. **27** A eb' chi' ayñejec' eb' d'a spatictac cajnub' chi' tz'ec' ac'val, yujto a eb' stañvani. Axo d'a junjun q'uiñib'alil sjacan cajnub' chi' eb'. **28** Ay juntzañ eb' d'a scal eb' chi' stañvan juntzañ yamc'ab' sc'anchaji yic tz'och ejmelal d'a Dios. Yovalil sb'is eb' jantac tz'elta, slajvi chi' sb'isan eb' yochxicani. **29** Axo juntzañxo eb' tz'ilan juntzañxo yamc'ab' nivac yel'c'ochi yed' pax ixim harina, vino, aceite, incienso yed' perfume. **30** Ay pax eb' sacerdote sb'oan perfume

chi'. **31** Axo jun viñ levita scuchan Matatías, b'ab'el yuninal viñaj Salum, yiñtilal viñaj Coré, a viñ sb'oan ixim pan tz'ac'ji ofrendail.

32 Axo juntzañxo eb' viñ yetlevitail eb' viñ, eb' viñ yiñtilal viñaj Coat, a eb' viñ sb'oan ixim pan tz'em tzolan d'a sat mexa d'a yol scajnub' Dios d'a junjun c'ual ic'oj ip. **33** Añej-tona' ay eb' viñ yajal yaj d'a yiñtilal eb' viñ levita chi' sb'itani. A d'a juntzañ cuarto yic templo chi' ay eb' viñ, malaj yalan yic eb' viñ d'a juntzañxo munlajel, yujto c'ual d'ac'val yajoch eb' viñ d'a yopisio chi'.

34 A eb' viñ ix b'inaj tic, yajal yaj eb' viñ d'a scal masanil eb' yiñtilal Leví chi', icha yaj stzolal yiñtilal eb' viñ. A d'a Jerusalén cajan eb' viñ.

Eb' yiñtilal viñaj Saúl

(1Cr 8.29-40)

35 A d'a choñab' Gabaón, ata' ec'-nac cajan viñaj Jehiel, smam yicham eb' aj Gabaón chi'. Maaca sb'i ix yet-b'eyum viñ. **36-37** A eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Abdón viñ b'ab'el unin, viñaj Zur, viñaj Cis, viñaj Baal, viñaj Ner, viñaj Nadab, viñaj Gedor, viñaj Ahío, viñaj Zacarías yed' viñaj Miclot. **38** A viñaj Miclot chi' smam viñaj Simeam. A juntzañ eb' viñ tic ix cajnaj eb' viñ yed' eb' sc'ab'yoc d'a Jerusalén.

39 A viñaj Ner smam viñaj Cis, axo viñaj Cis chi' smam viñaj Saúl. Axo eb' viñ yuninal viñaj Saúl chi': Aton viñaj Jonatán, viñaj Malquisúa, viñaj Abinadab yed' viñaj Es-baal. **40** A viñaj Jonatán chi' smam viñaj Merib-baal smam viñaj Micaía.

41 Axo eb' viñ yuninal viñaj Micaía chi': Aton viñaj Pitón, viñaj Melec,

viñaj Tarea yed' viñaj Acaz.

42-43 Axo viñaj Acaz smam viñaj Jara. Axo viñaj Jara chi' smam viñaj Alemet, viñaj Azmavet yed' viñaj Zimri. Axo viñaj Zimri chi' smam viñaj Mosa. Axo viñaj Mosa chi' smam viñaj Bina. Axo viñaj Bina chi' smam viñaj Refaías, viñaj Elasa yed' viñaj Azel.

44 Eb' yuninal viñaj Azel chi', vac-vañ eb' viñ: Aton viñaj Azricam, viñaj Bocru, viñaj Ismael, viñaj Searías, viñaj Obadías yed' viñaj Hanán.

Schamel viñaj Saúl yed'

eb' viñ yuninal

(1S 31.1-13)

10 ¹ Ix yac' oval eb' filisteo yed' eb' israel, ix el lemnaj eb' israel chi', te nivan eb' ix cham d'a lum vitzal Gilboa. ² Ix b'at eb' filisteo chi' d'a spatic viñaj Saúl yed' eb' viñ yuninal: Aton viñaj Jonatán, viñaj Abinadab yed' viñaj Mal-quisúa. Ix miljicham eb' viñ yuninal viñ chi' yoxvañil. ³ Ix ochval eb' viñ filisteo chi' d'a spatic viñaj Saúl chi', ix lajvi viñ sjulan eb' viñ. ⁴ Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ ed'jinac syamc'ab' icha tic: Ic'queta q'uen espada chi', tza tipanoch q'uen d'ayin, yic vach' mañoc juntzañ ch'oc choñab'il tic ol tzalaj in smilani, xchi viñ.

Palta a viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi', maj yal-laj sc'ol viñ ix sc'ulej icha ix yal viñ chi', yujto xiv viñ. Yuj chi' a viñ ix ic'anqueta q'uen yespada, ix syumanb'at ñojnaj sb'a viñ d'a yib'añ sñi' q'ueen. ⁵ Ayic ix yilan viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi' to toxo ix cham viñ, ix syumanpaxb'at ñojnaj sb'a viñ d'a yib'añ sñi' q'uen yespada chi', ix champax viñ. ⁶ Icha chi' ix aj scham viñaj Saúl d'a jun c'u chi' yed'

oxvañ eb' viñ yuninal. Mañox junoc yñitlil viñ ix elcani. ⁷ Ayic ix yilan eb' israel cajan d'a jun ch'olan chi' to toxo ix el lemnaj eb' yetisraelal eb', toxo ix champax viñaj Saúl yed' eb' viñ yuninal, yuj chi' ix yactejan schoñab' eb', ix b'at eb' elelal. Axo eb' filisteo ix c'ochcan cajan d'a juntzañ schoñab' eb' chi'.

⁸ Axo d'a junxo c'u, ix b'at eb' filisteo chi' spojec' tastac ay d'a eb' ix cham chi'. Ix yilan eb' to a viñaj Saúl yed' eb' viñ yuninal chamnaxo eb' viñ, teljab'can snivanil eb' viñ d'a lum vitzal Gilboa. ⁹ A spichul viñaj Saúl chi' yic oval ayochi, elañchamel ix yiq'uel eb', ix xicanel sjolom viñ eb'. Ix yic'anb'at eb'. Ix schecan eb' b'at alchaj d'a masanil yol smacb'en eb' yed' d'a sdiosal eb'. ¹⁰ Ix b'at yac'anoch syamc'ab' viñaj Saúl chi' eb' d'a stemplo jun sdiosal scuchan Dagón, ix yac'anqu'ue locan sjolom viñ eb'.

¹¹ Ayic ix yab'an eb' aj Jabes ay d'a yol yic Galaad tas ix yutej snivanil viñaj Saúl eb' filisteo chi', ¹² ix slajtian sb'a masanil eb' viñ vinac te tec'an. Ix b'at yic'ancot snivanil viñaj Saúl chi' eb' yed' pax snivanil eb' viñ yuninal viñ, ix c'och yuj eb' d'a Jabes chi'. A d'a yich jun te' ji ix smuc snivanil eb' viñ chi' eb'. Uque' c'ual ix och eb' d'a tze'ojc'olal yuj cusc'olal.

¹³ Icha chi' ix aj scham viñaj Saúl yuj chucal ix sc'ulej, yujto maj sc'anab'ajej schecnab'il Jehová viñ, yujto ix sc'anb'ej pax sb'a viñ d'a jun ix sc'uman spixan eb' chamnac, mañoc d'a Jehová ix sc'anb'ej sb'a viñ. ¹⁴ Yuj chi' ix cham viñ yuj Jehová, axo d'a viñaj David yuninal viñaj Isaí ix ac'ljican yopisio viñ chi'.

A viñaj David sreyal Israel yed' Judá
(2S 5.1-5)

11 ¹ Ix smolb'ej sb'a masanil eb' israel, ix b'at lolon eb' yed' viñaj David d'a Hebrón. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic: A oñ tic, junñej co mam quicham ed'oc. ² A d'a yalañ-taxo vach'chom a viñaj Saúl ayoch reyal, palta a ach ix oñ a cuchb'ej ayic ix cac'an oval. Añejtona', ix yal Jehová co Diosal d'ayach to a ach ol oñ a cuchb'ej, ol ach ochpaxcan co reyaloc, xchi eb' d'a viñ.

³ Ayic ix c'och eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel lolonel yed' viñ d'a Hebrón chi', ix sb'oan jun strato viñ yed' eb' d'a yichañ Jehová. Ata' ix ac'ljiq'ue aceite d'a sjolom viñ yic tz'ochcan viñ sreyaloc Israel, icha val tas schecnac Jehová yal viñaj Samuel.

Ix yac' ganar choñab' Sion
viñaj rey David
(2S 5.6-10)

⁴ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj rey David chi' yed' masanil eb' yetisraelal d'a Jerusalén, scuchan pax Jebús, b'aj cajan eb' jebuseo. ⁵ Ix yalan eb' jebuseo chi' d'a viñ icha tic: A ach tic, mañ ol yal-laj ochta d'a tic, xchi eb' d'a viñ. Palta ix ac'ji ganar scuartel eb' d'a tzalan Sion chi' yuj viñ, yuj chi' ix scuchcan schoñab' viñaj David. ⁶ Ix yalan viñ icha tic: A mach ol b'ab'lajoch yac' oval yed' eb' jebuseo tic, ol vac'och yajaliloc eb' soldado, xchi viñ. Axo viñaj Joab yune' ix Sarvia ix b'ab'laji, yuj chi' ix och viñ yajaliloc eb' soldado chi'. ⁷ Ix lajvi chi', ix cajnaj viñaj rey David d'a cuartel d'a Sion chi', yuj chi' Schoñab' Viñaj David ix sb'iejcani.

⁸ Ix sb'oq'ue juntzañixo pat viñ d'a spatictac chi', ix schab'at d'a ch'olan masanto ix c'och d'a smuroal choñab'. Axo viñaj Joab ix vach' b'oan stz'acub' choñab' Jebús chi'. ⁹ Ix yic'an stec'anil yopisio viñaj rey David chi', yujto a Jehová Yajal d'a Smananil ayñejoch yed' viñ.

A eb' soldado viñaj rey David
te b'inajnac
(2S 23.8-39)

¹⁰ A eb' viñ soldado viñaj rey David te b'inajnac, ix och eb' viñ yed' masanil eb' yetisraelal ayic ix yac'anoch viñaj David chi' eb' reyal d'a yol smacb'en Israel smasanil. Ix te och val eb' viñ yed' viñ yic syac'an reyal viñ icha val ix aj yalan Jehová.

¹¹ Aton slistail eb' viñ soldado viñaj rey David te b'inajnac chi': A viñaj Jasobeam yuninal viñaj Hachmoni, sat yaj viñ d'a scal oxvañxo eb' viñ yetb'inajnaquil chi'. A d'a junel ix smilcham 300 eb' viñ vinac viñ yed' q'uen slanza. ¹² Axo junxo viñ d'a scal eb' viñ oxvañ chi', aton viñaj Eleazar yuninal viñaj Dodo, yiñtilal viñaj Aho. ¹³ A d'a junel ayec' viñ yed' viñaj rey David d'a Pas-damim ayic ix smolb'an sb'a eb' filisteo yac' oval ta'. Ata' ay jun munlajel b'aj avab'il ixim cebada. Ayic ix el lemnaj eb' soldado Israel d'a yichañ eb' filisteo, ¹⁴ axo eb' viñ chavañ chi' ix can tec'naj d'a scal jun munlajel chi', yic syac'an oval eb' viñ. Ix ac'ji ganar eb' filisteo chi' yuj eb' viñ. Icha chi' ix aj scolchajcan choñab' Israel yuj Jehová.

¹⁵ A d'a junel, a oxvañ eb' viñ soldado te b'inajnac chi', ix b'at eb' viñ d'a sattac q'ueen yic b'at schalan sb'a eb' viñ yed' viñaj rey David d'a jun

q'uen ñaq'ueen scuchan Adulam. Axo eb' filisteo ay scampamento eb' d'a sch'olanil Refaim. **16** Ayic ayec' viñaj David d'a q'uen ñaq'ueen chi', ayec' scampamento eb' filisteo d'a Belén. **17** Yujto ste tacji sti' viñaj David chi', yuj chi' ix yal viñ icha tic: Comonoc a a' ay d'a stiel choñab' Belén svuq'uej, xchi viñ.

18 Axo oxvañ eb' viñ soldado te b'inajnac chi', ix och eb' viñ d'a scampamento eb' filisteo, ix b'at yic'anelta a a' eb' viñ d'a a' uc'b'ila' d'a stiel choñab' Belén chi', ix yic'an-cot a' eb' viñ d'a viñaj David chi'. Palta maj yal-laj sc'ol viñ ix yuq'uej a', toñej ix sequem a' viñ d'a sat luum silab'il d'a Jehová. **19** Ix yalan viñ icha tic: Mocab' scha Dios vuc' a a' tic. Ichato a' schiq'uul eb' viñ tic svuq'uej tato svuc' a', yujto ix sb'ec sb'a eb' viñ schami yic ix b'at yic'an-cot a' eb' viñ, xchi viñ. Yuj chi' maj yuq'uejlaj a' viñ.

Aton jun tic ix sc'ulej eb' viñ oxvañ te b'inajnac chi'.

20 A viñaj Abisai yuc'tac viñaj Joab, yajal yaj viñ d'a 30-xo eb' viñ te b'inajnac. A d'a jun tiempoal, ix smilcham 300 vinac viñ yed' q'uen slanza. Icha val chi' ix aj yic'an sb'inajnaquil viñ d'a scal eb' viñ 30 chi'. **21** Yuj chi' te nivan ix aj yel-c'och viñ d'a yichañ eb' viñ chi'. Ix och viñ yajaloc eb' viñ, palta maj q'uec'och viñ icha eb' viñ oxvañ b'ab'el chi'.

22 A viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada aj choñab' Cabseel, te b'inaj-nac pax viñ, tzijtum tas ix sc'ulej viñ. A viñ ix milancham chavañ soldado yuninal viñaj Ariel aj Moab. Axo d'a junel ayic te ay q'uen sacb'acom, ix em viñ d'a yol jun jul. Ata' ix

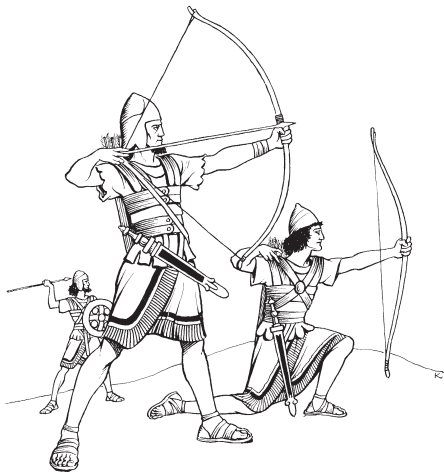
smilcham jun noc' choj viñ. **23** Añej-tona' ix smilcham jun viñ aj Egipto viñ. Nañal am yoxil metro steel viñ aj Egipto chi', axo steal q'uen slanza viñ yed'nac, nivan spatic. Palta a viñaj Benaía chi' añej jun te te' yed'nac viñ. Ix yiq'uec' q'uen slanza viñ aj Egipto chi' viñ, axo yed' q'uen slanza viñ chi', ix smilcham viñ. **24** A yuj juntzañ tas ix sc'ulej viñ chi' ix yic' val sb'inajnaquil viñ icha eb' viñ oxvañ b'ab'el b'inajnac chi'. **25** Nivan ix aj sb'inaj viñ d'a yichañ eb' viñ 30 chi', palta maj c'ochlaj icha eb' viñ oxvañ chi'. Ix ac'jioch viñaj Benaía chi' yuj viñaj rey David yajaliloc eb' stañvumal.

26 A eb' viñ 30 b'inajnac chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Asael yuc'tac viñaj Joab, viñaj Elhanán yuninal viñaj Dodo aj Belén, **27** viñaj Samot aj Harod, viñaj Heles aj Pelón, **28** viñaj Ira yuninal viñaj Iques aj Tecoa, viñaj Abiezer aj Anatot, **29** viñaj Sibecai aj Husa, viñaj Ilai aj Aho, **30** viñaj Maharai aj Netofa, viñaj Heled yuninal viñaj Baana aj Netofa paxi, **31** viñaj Itai yuninal viñaj Ribai aj Gabaa ay d'a yol yic Benjamín, viñaj Benaía aj Piratón, **32** viñaj Hurai cajan d'a sti' a' Gaas, viñaj Abiel aj Arba, **33** viñaj Azmavet aj Bahurim, viñaj Eliaba aj Saalbón, **34** eb' viñ yuninal viñaj Jasén aj Gizón, viñaj Jonatán yuninal viñaj Sage aj Harar, **35** viñaj Ahíam yuninal viñaj Sacar aj Harar paxi, viñaj Elifal yuninal viñaj Ur, **36** viñaj Hefer aj Mequera, viñaj Ahías aj Pelón, **37** viñaj Hezro aj Carmel, viñaj Naarai yuninal viñaj Ezbai, **38** viñaj Joel yuc'tac viñaj Natán, viñaj Mibhar yuninal viñaj Hagrai, **39** viñaj Selec aj Amón, viñaj Naharai aj Berot. A jun viñ chi' ed'jinac

syame'ab' viñaj Joab yune' ix Sarvia, 40 viñaj Ira aj Itra, viñaj Gareb aj Itra paxi, 41 viñaj Urías hitita, viñaj Zabad yuninal viñaj Ahlai, 42 viñaj Adina yuninal viñaj Siza, yiñtilal Rubén, yajal yaj viñ d'a scal eb' yiñtilal chi', 30 eb' viñ vinac ajun yed' viñ, 43 viñaj Hanán yuninal viñaj Maaca, viñaj Josafat aj Mitán, 44 viñaj Uzías aj Astarot, viñaj Sama yed' viñaj Jehiel, eb' viñ yuninal viñaj Hotam aj Aroer, 45 viñaj Jediel yuninal viñaj Simri yed' viñaj Joha yuc'tac viñ, aj Tiza eb' viñ, 46 viñaj Eliel aj Mahab, viñaj Jerebai yed' viñaj Josavía. A eb' viñ tic yuninal eb' viñ viñaj Elnaam, viñaj Itma aj Moab, 47 viñaj Eliel, viñaj Obed yed' viñaj Jaasiel, aj Soba eb' viñ.

Eb' junñej yaj yed' viñaj rey David

12 ¹ Ayic van spechji b'eyec' viñaj David yuj viñaj Saúl yuninal viñaj Cis, ay jun ñilañ eb' viñ jelan yac'an oval ix b'at yac'och sb'a yed' viñ d'a Siclag. ² A juntzañ eb' viñ soldado chi' ay sjul-lab' eb' viñ

A eb' sjulvaj yed' sjul-lab' (1Cr 12.2)

yed' ch'añ smejmeech yed'nac. Syal sjulvaj eb' viñ d'a schab'il sc'ab'.

A d'a scal eb' viñ chi' ay eb' viñ ayto yuj sb'a yed' viñaj Saúl d'a yiñtilal Benjamín. Aton eb' viñ tic: ³ A viñaj Ahiezer sat yajal yaj viñ yed' viñaj Joás yuc'tac viñ, yuninal eb' viñ viñaj Semaaj choñab' Gabaa, viñaj Jeziel yed' viñaj Pelet, eb' viñ yuninal viñaj Azmavet, viñaj Beraca yed' viñaj Jehú aj choñab' Anatot eb' viñ, ⁴ viñaj Ismaías aj Gabaón. A jun viñ tic ayoch viñ stz'acub'oc eb' viñ 30 b'inajnac, yajal yaj pax viñ d'a eb' viñ, viñaj Jeremías, viñaj Jahaziel, viñaj Johanán, viñaj Jozabad aj Gedera, ⁵ viñaj Eluzai, viñaj Jerimot, viñaj Bealías, viñaj Semarías, viñaj Sefatías aj choñab' Haruf, ⁶ viñaj Elcana, viñaj Isías, viñaj Azareel, viñaj Joezer yed' viñaj Jasobeam, yiñtilal eb' viñ viñaj Coré, ⁷ viñaj Joela yed' viñaj Zebadías eb' viñ yuninal viñaj Jeroham aj choñab' Gedor.

⁸ Ay pax juntzañ eb' viñ yiñtilal Gad ix b'at yac'och sb'a yed' viñaj David chi' ayic ayec' viñ d'a q'uen ñaq'ueen d'a tz'inan luum. A juntzañ eb' viñ chi' te jelan eb' viñ, c'ay-b'ab'il yuj eb' viñ yac'an oval, yed'nac smaclab' jul-lab' eb' viñ yed' q'uen slanza. Te ov sat eb' viñ icha noc' choj. Te jelan sb'ey eb' viñ icha sb'ey noc' c'ultaquil chej. ⁹⁻¹³ A sb'i eb' viñ tic d'a stz'olal, schael d'a viñ b'ab'el masanto d'a viñ yuxluchil: Viñaj Ezer, viñaj Obadías, viñaj Eliab, viñaj Mismana, viñaj Jeremías, viñaj Atai, viñaj Eliel, viñaj Johanán, viñaj Elzabad, viñaj Jeremías yed' viñaj Macbanai. ¹⁴ Aton eb' viñ tic yajal yaj d'a scal juntzañ eb' viñ yiñtilal Gad chi'. A junoc viñ quenñej yopisio

d'a scal eb' viñ, yajal viñ d'a junoc 100 soldado, axo junoc viñ nivan yopisio, yajal yaj viñ d'a junoc mil soldado. **15** Aton eb' viñ ix c'axpajec' d'a a' Jordán d'a b'ab'el uj d'a yol ab'il, ayic ix te q'ue a', van yel a' d'a stitac b'aj sb'eyi. A eb' viñ ix pechanel eb' anima cajan d'a ac'lic ay d'a sc'axepaltac a'.

16 Añejtona' ay pax juntzañxo eb' viñ yiñtilal Benjamín yed' juntzañxo eb' viñ yiñtilal Judá ix c'och yac'och sb'a yed' viñaj David d'a q'uen ñaq'ueen chi'. **17** Ix elta viñaj David chi' scha eb' viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Tato d'a junc'olal tzex javi, yic tzex colvaj ved'oc, tzex in cha d'a smasanil in c'ool, palta tato tzex javi yic tzin eyac'och d'a yol sc'ab' eb' vaje'ol jun, vach'chom malaj junoc tas chuc ix in c'ulej, aocab' co Diosal, aton sDiosal eb' co mam quicham ol yil sb'a eyed'oc, syac'anoch eyaelal, xchi viñ d'a eb' viñ.

18 Ix och Yespíritu Dios d'a viñaj Amasai yajalil eb' viñ 30 soldado b'inajnac, yuj chi' ix yal viñ icha tic: Scac' val och co b'a ed'oc ach David yuninal viñaj Isaí. A ach tic yed' eb' ayoch ed'oc, vach'ñej ol aj eyelc'ochi, yujto a co Diosal scolvaj val ed'oc, xchi viñ d'a viñaj David chi'.

Yuj chi' ix chaji eb' viñ yuj viñaj David chi', ix ac'ji yopisio eb' viñ d'a scal eb' viñ yajalil eb' viñ soldado chi' yuj viñ.

19 Ay pax juntzañxo eb' viñ soldado yiñtilal Manasés, ix och eb' viñ yed' viñaj David chi' ayic ix b'at viñ yed' eb' viñ filisteo yac' oval yed' viñaj Saúl yalani. Axo ix smolb'an

sb'a eb' viñ yajalil eb' filisteo chi', ix yalan eb' viñ to max yal-laj sb'at viñaj David chi' yed' eb' viñ, yuj chi' ix schec meltzaj viñ eb' viñ d'a Siclag. Yujto ix yal eb' viñ icha tic: Axo talaj tz'aji, a yed' viñaj Saúl syac'och sb'a viñ, yujto yajal viñaj Saúl chi' viñ, a oñ xo tzoñ smilcham viñ d'a scal oval chi', xchi eb' viñ. **20** Ayic van sjaxcan viñaj David d'a Siclag chi', ata' ix c'och eb' viñ yiñtilal Manasés chi' yic syac'och sb'a eb' yed' viñ, aton eb' viñ tic: Viñaj Adnas, viñaj Jozabad, viñaj Jedaiel, viñaj Micael, viñaj Jozabad, viñaj Eliú yed' viñaj Ziletai. Yajal yaj eb' viñ d'a junjun mil soldado d'a scal eb' yiñtilal Manasés chi'. **21** Aton juntzañ eb' viñ tic ix colvaj yed' viñaj David chi' ayic ix yac'an oval viñ yed' jun ñilañ eb' soldado elc'um yujto te jelan eb' smasanil d'a oval. Ix och eb' viñ yajaliloc eb' viñ soldado viñaj David chi'. **22** Junjun c'u sq'uib' sb'isul eb' viñ soldado ix yac'och sb'a yed' viñaj David chi'. Te nivan eb' viñ, te ay pax smay eb' viñ.

A eb' soldado viñaj David

23 A sb'isul juntzañ soldado te jelan ix c'och d'a viñaj David d'a Hebrón yic tz'ac'jicanoch viñ reyal sq'uexuloc eb' viñ yiñtilal viñaj Saúl yuj eb' viñ, icha ix aj yalan Jehová, aton eb' viñ tic: **24** A d'a eb' yiñtilal Judá, ay 6 mil 800 soldado yed'nac smaclab' jul-lab', yed'nac pax slanza eb' viñ, lista yaj eb' viñ yac'an oval. **25** Axo d'a eb' yiñtilal Simeón, ay 7 mil 100 eb' viñ soldado tec'an. **26** Axo d'a eb' yiñtilal Leví, ay 4 mil 600 eb' viñ soldado. **27** Ay pax 3 mil 700 d'a yiñtilal viñaj Aarón, a viñaj Joiada ayoch yajaliloc eb' viñ. **28** A

viñaj Sadoc quelem viñ, te tec'an viñ d'a oval. Ay 22 eb' sc'ab'yoc viñ, yajal yaj eb' viñ, ajun eb' viñ yed' viñ. **29** A d'a eb' yiñtilal Benjamín, aton eb' sc'ab'yoc viñaj Saúl, ay 3 mil eb' viñ soldado ix c'och yed' viñaj David chi'. Ayic mantzac uji jun tic, quen mañ masaniloc eb' ayoch yed' eb' viñ yiñtilal viñaj Saúl. **30** A d'a eb' yiñtilal Efraín, ay 20 mil 800 eb' viñ soldado te tec'an, te b'inajnac eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. **31** A d'a nañal eb' yiñtilal Manasés, ay 18 mil eb' vinac ix checjicoti yic tz'ac'-jicanoch viñaj David reyal. **32** A d'a eb' yiñtilal Isacar, ix javi 200 eb' viñ yajal yed' pax masanil eb' viñ soldado ayoch d'a yalañ smandar eb' viñ. A juntzañ eb' viñ vinac tic, snachaj val el yuj eb' viñ tas smoj sc'ulej choñab' Israel. **33** A d'a eb' yiñtilal Zabulón, ay 50 mil eb' viñ soldado smoj sb'at d'a oval, syalñej sc'anan masanil yamc'ab' yic oval eb' viñ, b'ecan sc'ool eb' viñ scolvaj yed' viñaj David chi'. **34** A d'a eb' yiñtilal Neftalí, ay mil eb' viñ yajal yaji yed' 37 mil eb' viñ soldado yed'nac slanza yed' smaclub' jul-lab'. **35** A d'a eb' yiñtilal Dan, ay 28 mil 600 eb' viñ soldado smoj sb'at d'a oval. **36** A d'a eb' yiñtilal Aser, ay 40 mil eb' viñ soldado smoj sb'at d'a oval. **37** Axo d'a eb' ay d'a sc'axepal a' Jordán, ay 120 mil eb' viñ soldado d'a yiñtilal Rubén, d'a yiñtilal Gad yed' pax d'a nañalxo yiñtilal Manasés. A eb' viñ chi' tz'acan yaj eb' viñ yed' masanil syamc'ab' yic oval.

38 A masanil juntzañ eb' viñ soldado tic, ix ja eb' viñ d'a Hebrón ayic ix yac'ancanoch viñaj David eb' viñ sreyaloc choñab' Israel. Añejtona' juntzañxo eb' yetisraelal eb', junxoñej ix

aj spensar eb' smasanil. **39** Oxe' c'ual ix ec' eb' yed' viñaj David chi' ta'. Ix va eb', ix yuc'an a' eb', yujto a eb' yetchoñab' eb' ix ac'an jantac tas ix sva eb' chi'. **40** Masanil eb' cajan d'a slac'aniltac chi' yed' eb' cajan d'a najat, icha eb' yiñtilal Isacar, eb' yiñtilal Zabulón yed' eb' yiñtilal Neftalí, ix yic'cot vael eb' cuchb'il yuj noc' b'uru, noc' camello, noc' mula yed' pax noc' vacax. Tziztum macañil vael ix yic'cot eb', icha ixim harina, taquiiñ higo, taquiiñ uva, vino, aceite, noc' vacax yed' noc' calnel. Te nivan tas tz'ab'laj ix yic'cot eb', yujto mañxo jantacoc tzalajc'olal d'a Israel chi'.

Sna viñaj rey David yic'ancot te' scaxail strato Jehová

13 ¹ Ix lolon viñaj rey David yed' masanil eb' viñ yajal yaj d'a junjun ñilañ eb' viñ soldado. ² Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a masanil eb' yetisraelal icha tic: Ex vetisraelal, tato scha e c'ool, schaanpax sc'ol Jehová co Diosal, scavtej eb' quetisraelal ay d'a yol co macb'en tic, eb' aytocan d'a juntzañxo lugar. Scavtej pax masanil eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita ayec' d'a schoñab' yed' d'a slum b'aj sva noc' smol-b'etzel noc' eb', ³ yic vach' b'at quic'-cot te' scaxail strato co Diosal. Yujto atax d'a stiempoal viñaj Saúl ix b'atcan te' satc'olal cuuj, xchi viñaj David chi'. ⁴ Masanil eb' choñab', ix cha sc'ol eb' to icha chi' tz'aji, yujto vach' jun pensar chi' ix yab' eb'.

Ix ic'jicot te' scaxail strato Jehová (2S 6.1-11)

⁵ Ix smolb'ej masanil eb' yetisraelal viñaj rey David d'a yol masanil smacb'en, scotñej d'a a' Sihor d'a

smojonal Egipto, masanto b'aj tzoñ c'och d'a choñab' Amat, yic sb'at ic'-chajcot te' scaxail strato Dios d'a Quiriat-jearim, **6** scuchanpax Baala d'a yol yic Judá. Ix b'at yic'cot te' scaxail strato Jehová Dios chi' eb' ta', aton Dios ay d'a yib'añ eb' querubín b'aj tz'ic'chajchaañ sb'i. **7** Ix yiq'uelta te' scaxail strato Dios chi' eb' d'a spat viñaj Abinadab, ix yac'anq'ue te' eb' d'a yib'añ jun te' ac' carreta. Axo viñaj Uza yed' viñaj Ahío, ix cuch-b'an b'ey te' carreta chi'. **8** Axo viñaj rey David yed' masanil eb' yetisra-elal, ste tzalaj val eb' d'a yichañ Dios. Yed' val smasanil yip eb' sq'ue cheneljoc, sb'itan eb' yed' arpa, salterio, panderas, platillo yed' trompeta. **9** Palta ayic ix javi eb' d'a stec'lab' trigo viñaj Quidón, a viñaj Uza chi' ix b'at yub'naj viñ d'a te' scaxail trato chi', yujto ijan ix telvi noc' vacax toc'jinac te' carreta chi'. **10** Yuj chi' ix cot yoval Jehová d'a viñ, ix chamcan viñ ta' yuuj, yujto ix b'at yub'naj viñ d'a te' scaxail trato chi'.

11 Ix cot yoval viñaj rey David chi', yujto ix cot yoval sc'ol Jehová d'a viñaj Uza chi', ix cham viñ yuuj. Yuj chi' Pérez-uza ix sb'iejñejcan jun lugar chi'. ^b **12** A d'a jun c'u chi' ix te xiv viñaj rey David d'a Dios, ix yalan viñ icha tic: Tecan mañxo ol yal-laj vic'anb'at te' scaxail strato Dios b'aj cajan in, xchi viñ. **13** Majxo yic'cot te' viñ b'aj cajan chi', añej to ix yal viñ to scan te' d'a spat viñaj Obed-edom aj Gat. **14** A te' scaxail strato Jehová chi', oxe' ujal ix can te' d'a spat viñaj Obed-edom chi'. Ix yac' val svach'-c'olal Jehová d'a yib'añ viñ yed'

yeb'eyum yed' yalyuninal yed' d'a yib'añ masanil tas ay d'a viñ.

**A tas ix sb'o viñaj rey David
d'a Jerusalén
(2S 5.11-12)**

14 ¹ A viñaj Hiram sreyal Tiro, ix yac'cot schecab' viñ d'a viñaj rey David. Ix yac'anpaxcot eb' albañil viñ yed' eb' ñicum te', ix yic'ancot te' c'ute' eb' yic sb'ochaj spalacio viñaj rey David chi'. **2** Yuj chi' ix nachajel yuj viñaj rey David chi' to a Jehová ix ac'anoch viñ reyal d'a choñab' Israel. Ix ic'jichaañ yopisio viñ yuj Jehová yujto xajan choñab' Israel yuuj.

**Juntzañxo eb' viñ yuninal
viñaj rey David
(2S 5.13-16; 1 Cr 3.5-9)**

3 Ay juntzañxo eb' ix yetb'eyum viñaj rey David ix yic' d'a Jerusalén, yuj chi' ayto yuninal viñ yed' yisil ix alji yed' eb' ix. **4** A eb' viñ yuninal viñ ix alji d'a Jerusalén chi', aton viñaj Samúa, viñaj Sobab, viñaj Natán, viñaj Salomón, **5** viñaj Ibhar, viñaj Elisúa, viñaj Elpelet, **6** viñaj Noga, viñaj Nefeg, viñaj Jafía, **7** viñaj Elisama, viñaj Beeliada yed' viñaj Elifelet.

**Ix ac'ji ganar eb' filisteo yuj
viñaj rey David
(2S 5.17-25)**

8 Ayic ix yab'an eb' filisteo to toxo ix och viñaj David sreyaloc masanil eb' israel, ix och ijan eb' sayan tas tz'aj yac'an ganar, palta elañchamel ix yab' viñ, ix elta viñ d'a yichañ eb' chi'. **9** Ix javi eb' filisteo chi' yac'

^b **13.11** Il nota d'a 2 Samuel 6.8.

chucal d'a eb' anima cajan d'a sch'olanil Refaim. **10** Yuj chi' ix sc'an-b'ej viñaj rey David d'a Dios ichta tic:

—¿Tzam yal vac'an oval yed' eb' filisteo tic? ¿Ol am ac'och eb' d'a yol in c'ab'? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová d'a viñ:

—Ac' oval yed' eb', yujto ol vac'och eb' d'a yol a c'ab', xchi.

11 Yuj chi' ix q'ue viñaj rey David b'aj ayec' eb' filisteo chi'. Ata' ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. Ix yalan viñ ichta tic: Icha val tz'aj sjacan sb'e junoc a' eluma', ichta chi' ix aj sjacan b'e Jehová d'ayin d'a scal eb' vajc'ool, xchi viñ. Yuj chi' Baal-perazim ix yac' viñ sb'iej jun lugar chi'. ^c **12** Ix yactej-can juntzañ sdiosal eb' filisteo chi', yuj chi' ix schec viñaj rey David chi' ñusjoctz'aoc.

13 Palta a eb' filisteo chi', ix jaxxi eb' d'a sch'olanil yic Refaim chi'.

14 Yuj chi', ix sc'anb'ejxi viñaj rey David chi' d'a Dios, ix yalan Dios d'a viñ ichta tic:

—A ticnaic, mañ ach och d'a sat eb' ac'an oval, palta to a d'a spatic eb' tzach coti, b'aj ay te' bálsamo.

15 Ayic ol ab'ani ichato ay mach van sb'eyec' d'a sc'ab'tac te te' chi', tzach och ac' oval yed' eb'. A jun chi' syalelc'ochi to a in ol in b'ab'laj d'a eyichañ yic tzin milancham eb' soldado filisteo chi', xchi Jehová.

16 Icha ix aj yalan Dios, ichta val chi' ix yutej viñaj David chi', yuj chi' ix satel eb' soldado filisteo chi', ix b'at-ñej d'a Gabaón masanto ix c'och d'a Gezer. **17** Icha val chi' ix aj sq'uechañ sb'inajnaquil viñaj rey David d'a masanil nación. A Jehová ix ac'an xiv-q'ue masanil nación chi' d'a viñ.

**Ix javi te' scaxail strato Jehová
d'a Jerusalén
(2S 6.12-23)**

15 ¹ Ix schecan viñaj rey David b'ochajq'ue juntzañ pat d'a jun choñab' scuch Schoñab' viñaj David. Ix sic'anel jun lugar viñ b'aj tz'aj te' scaxail strato Dios d'a yol jun mantiado ix b'ochaji. ² Yuj chi' ix yalan viñ ichta tic: A eb' mañ levitaoc, max yal yic'anb'ey te' scaxail trato eb', yujto a Jehová ix sic'anel eb' levita chi' yic syic'an b'ey te' caxa chi' eb', yic tz'ac'jipax servil yuj eb' d'a masanil tiempo, xchi viñ.

³ Yuj chi' ix yavtejcot masanil eb' yetisraelal viñ, ix smolb'ej sb'a eb' d'a Jerusalén, yic sb'at ic'chajcot te' scaxail strato Jehová yic tz'ochcan te' d'a jun lugar b'ob'ilxo yuj viñ. ⁴ Ix smolb'an pax masanil eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón viñ yed' juntzañxo eb' levita. ⁵ A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Coat, 120 eb' ix molchaji, a viñaj Uriel yajal yaj d'a eb' sc'ab'yoc.

⁶ Axo d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Merari, 220 eb' ix molchaji. A viñaj Asaías yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc. ⁷ A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Gersón, 130 eb' ix molchaji. A viñaj Joel yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc. ⁸ Axo d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Elizafán, 200 eb' ix molchaji: A viñaj Semaías yajal yaj d'a eb' sc'ab'yoc. ⁹ A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Hebrón, 80 eb' ix molchaji. A viñaj Eliel yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc. ¹⁰ A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Uziel, 112 eb' ix molchaji, a viñaj Aminadab yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc.

^c 14.11 Il nota d'a 2 Samuel 5.20.

11 Ix yavtan eb' viñ sacerdote viñaj rey David chi', aton viñaj Sadoc, viñaj Abiatar yed' pax jun-tzañxo eb' viñ levita, aton viñaj Uriel, viñaj Asafías, viñaj Joel, viñaj Sema-fías, viñaj Eliel yed' viñaj Aminadab. 12 Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: A ex levita ex tic, yajal eyaj d'a scal masanil eb' e c'ab' eyoc, b'oec e b'a icha yalan ley yed' masanil eb' e c'ab' eyoc, yic syal eyic'ancot te' scaxail strato Jehová co Diosal, yic tz'ochcan te' d'a jun lugar b'ob'il vuuj. 13 Yujto a d'a sb'ab'elal, mañoc ex ix eyic'cot te', yuj chi' ix cot yoval sc'ool Jehová co Diosal d'a quib'añ, yujto mañ chamoc ix co c'anb'ej cab'i tas sco c'ulej, xchi viñ.

14 Yuj chi', ix sacb'itan sb'a eb' viñ icha yalan ley, yic vach' syal yic'an-cot te' scaxail strato Jehová sDiosal Israel chi' eb' viñ. 15 Ix sb'achancot te' eb' viñ d'a sjolom sjeñjab' yed' te' sb'achlab'il, icha ajnac yalancan viñaj Moisés yuj Jehová.

16 Ix yalanpax viñaj rey David chi' d'a eb' viñ yajalil eb' levita to a d'a scal yiñtilal eb' viñ chi', sic'-chajelta eb' viñ sb'itan d'a tzalaj-c'olal yed' juntzañ yamc'ab', aton salterio, arpa yed' platillo. 17-21 Yuj chi' a d'a scal eb' viñ yiñtilal Leví chi' ix sic'chajel eb' viñ stziñan platillo, aton eb' viñ tic: Viñaj Hemán yuninal viñaj Joel yed' viñaj Asaf yuninal viñaj Berequías sc'ab'-yoc viñaj Hemán chi' yed' viñaj Etán yuninal viñaj Cusafías. A eb' viñ tic yiñtilal eb' viñ viñaj Merari.

Ix sic'chajpaxoch juntzañxo eb' viñ tz'ac'an te' arpa: Aton viñaj Zacarías, viñaj Jaaziel, viñaj Semiramot, viñaj Jehiel, viñaj Uni, viñaj Eliab, viñaj Benaía, viñaj Maaseías, viñaj

Matatías, viñaj Elifelehu, viñaj Mic-nías yed' eb' viñ stañvan puerta, aton viñaj Obed-edom yed' viñaj Jeiel.

22 Axo viñaj Quenanías yajalil eb' viñ levita chi'. A viñ scuchb'an eb' viñ d'a b'it chi', yujto te jelan viñ.

23-24 Axo eb' viñ stañvan te' scaxail trato: Aton viñaj Berequías, viñaj Elcana, viñaj Obed-edom yed' viñaj Jehías. Axo eb' viñ sacerdote: Aton viñaj Sebanías, viñaj Josafat, viñaj Natanael, viñaj Amasías, viñaj Zacarías, viñaj Benaía yed' viñaj Elie-zer. Aton eb' viñ spu'an trompeta d'a yichañ te' scaxail strato Dios chi'.

25 A viñaj rey David yed' masanil eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' Israel yed' eb' viñ yajalil eb' viñ sol-dado, te tzalajc'olal yaj eb' ayic ix xid' yic'an te' scaxail strato Jehová chi' eb' d'a spat viñaj Obed-edom chi'. 26 Ix och val Dios yed' eb' levita chi' ayic ix yic'ancot te' caxa chi' eb', yuj chi' ix yac' ucvañ noc' mam vacax eb' yed' ucvañ noc' ch'ac calnel silab'il. 27 A pichul lino te vach' ayoch yuj viñaj rey David chi', icha pax chi' yic eb' viñ levita b'achjinac te' caxa chi' yed' yic eb' viñ sb'itani yed' yic viñaj Quenanías scuchb'an eb' viñ. Ay pax och jun chaleca nab'a lino yuj viñaj rey David chi'. 28 Masanil eb' israel ix el yav eb' yuj tzalajc'olal ayic ix ic'-jicot te' scaxail strato Jehová chi', ix puchaj noc' ch'aac calnel yed' trom-peta, ix tziñji platillo, salterio yed' arpa.

29 Ayic ix javi te' scaxail strato Jehová chi' d'a Schoñab' viñaj rey David, axo ix Mical ix yetb'eyum viñ, aton ix yisil viñaj Saúl, ix elta d'añan ix d'a sventena. Ayic ix yilan ix to a viñaj rey David chi', sq'uechennaj viñ

yuj tzalajc'olal, yuj chi' ix schaquel viñ ix d'a spensar.

16 ¹ Ix ac'jioch te' scaxail strato Dios chi' d'a yol jun mantiado b'ob'ilxoq'ue yuj viñaj rey David chi'. Ix lajvi chi' ix sñusan juntzañ silab' eb' stz'a smasanil yed' juntzañ silab' yic junc'olal yed' Dios. ² Ix lajvi chi' ix yalan vach' lolonel viñ rey chi' d'a yib'añ masanil eb' anima d'a sb'i Jehová. ³ Ix yac'an junjun ixim pan viñ yed' jab'jab' noc' chib'ej yed' juntzañ te' taquiñ sat uva d'a junjun anima chi'.

⁴ Ix yac'ancanoch yopisio eb' viñ levita viñ yic smunlaj eb' viñ b'aj ay te' scaxail strato Jehová, aton eb' viñ chi' yovalil tz'ac'an yuj diosal, syalanpax vach' lolonel eb' viñ d'a Jehová sDiosal choñab' Israel d'a b'ital. ⁵ A mach scuchb'an eb' viñ d'a b'it chi', aton viñaj Asaf, axo viñ schab'il, aton viñaj Zacarías. Slajvi chi' scot pax viñaj Jeiel, viñaj Semiramot, viñaj Jehiel, viñaj Matatías, viñaj Eliab, viñaj Benaía, viñaj Obed-edom yed' viñaj Jeiel. Aton eb' viñ chi' ay syame'ab' yic b'it, ay salterio eb' viñ, ay pax yarpa eb' viñ. Axo viñaj Asaf chi' stziñan platillo. ⁶ Axo pax eb' viñ sacerdote: Aton viñaj Benaía yed' viñaj Jahaziel, a eb' viñ spu'anñej q'uen trompeta d'a yichañ te' scaxail strato Dios.

B'it yuj ac'oj yuj diosal yuj viñaj rey David

(Sal 105.1-15; 96.1-13; 106.47-48)

⁷ A d'a jun c'u chi' b'ab'elto ix yal viñaj rey David d'a viñaj Asaf yed' pax d'a eb' viñ ayoch yed' viñ to sb'itej juntzañ ac'oj yuj diosal tic eb' viñ d'a Jehová:

⁸ Caq'uec yuj diosal d'a Jehová. Calequel yab'ixal. Calec d'a masanil choñab' tas ix sc'ulej.

⁹ Co b'itejec b'it yuj quic'an-chaañ. Calequel tas satub'tac yilji sc'ulejnc Jehová.

¹⁰ Coñ tzalajec yujto yic oñxo. Ayocab' tzalajc'olal yic scac'anem co b'a d'ay.

¹¹ Co c'anec scolval Jehová, caq'uequem co b'a d'ay d'a masanil tiempo.

¹²⁻¹³ A oñ yuninal oñ viñaj Jacob schecab' Jehová, a oñ choñab' israel oñ tic, to sic'b'il oñ eli, co naeccot tastac satub'tac yilji sc'ulejnc Jehová yed' tas syutej sch'olb'itan d'a stojolal.

¹⁴ A Jehová co Diosal, Yajal d'a masanil sat luum tic.

¹⁵ Syac'ñej elc'och strato d'a masanil q'uinal. A tas yalnac-cani, syac'ñej elc'och d'a smilal macañil anima tz'eq'ui,

¹⁶ aton jun strato sb'onac yed' viñaj Abraham, b'aj yac'nacpax sti' d'a viñaj Isaac.

¹⁷ Ley ajnaccan jun tic d'a viñaj Jacob. A jun strato tic ix can d'ayoñ a oñ israel oñ tic d'a junelñej,

¹⁸ ayic yalannaccan Jehová icha tic: Ol vac' lum Canaán d'ayach, ol ochcan lum a mach'enoc, xchinaccan d'a viñaj Jacob chi'.

¹⁹ Jayvañianto sb'isul eb' ta'. Toñej scomon ec' eb' d'a sat lum luum tic.

²⁰ Tzijtum choñab' b'aj ec'nac cajan eb' d'a yoltac smac'b'en eb' rey.

²¹ Mañ yalnacoclay sc'ool Dios ixtajnc eb', yuj chi' icha tic yalnac d'a juntzañ eb' rey chi':

- 22 Mañ eyixtej eb' in checab' sic'-b'ilel tic, xchi.
- 23 Coñ b'itanec d'a Jehová co masanil a oñ cajan oñ d'a sat luum tic. Calequeli to tzoñ scol-ñej Jehová d'a junjun c'u.
- 24 Calequel snivanil yelc'ochi yed' tas satub'tac yilji sc'ulej d'a masanil choñab' yed' d'a masanil nación.
- 25 Yujto a Jehová te nivan yelc'ochi, smoj val tz'alchaj vach' lolonel d'ay. Te ay spoder d'a yichañ juntzañ comon dios.
- 26 A sdiosal juntzañ choñab', malaj jab'oc yelc'ochi, palta a Jehová b'oannac satchaañ.
- 27 Nivan chequel snivanil yelc'ochi yed' sb'inajnaquil. A svach'il yilji yed' spoder schec-laj d'a scajnub'.
- 28 Ex anima d'a junjun choñab', alec to a Jehová te nivan yelc'ochi, te ay pax spoder.
- 29 Alec vach' lolonel d'ay yujto nivan yelc'ochi. Ochañec yed' eyofrenda d'a yamaq'uil stem-plo Jehová. Ochañec ejmelal d'ay d'a scajnub' te vach' yilji.
- 30 Ib'xocab'q'ue masanil anima d'a yichañ. A' ix tzatzb'itan yol-yib'añq'uinal tic, yuj chi' max ib'xilaj.
- 31 Tzalajocab' satchaañ yed' lum luum tic. Calec yab' junjun choñab' to a Jehová rey toni.
- 32 C'añocab' a' mar, elocab' yav masanil tas ay d'a yol a'. Tzalajocab' masanil lum luum b'aj sb'o munlajel yed' masanil tastac ay d'a sat luum.
- 33 Elocab' yav te' nivac te' d'a yichañ Jehová yuj tzalajc'olal, yujto sja yac' yajalil d'a sat luum tic.

- 34 Caq'uec yuj diosal d'a Jehová yujto vach'ñej, tzoñ xajanej d'a masanil tiempo.
- 35 Calec icha tic: Mamin, co Columal ach, coloñ. Tzoñ a mol-b'anxicot d'a scal juntzañ ch'oc nacional, yic scac' yuj diosal, scanlan vach' lolonel d'ayach d'a tzalajc'olal.
- 36 Calec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal d'a masanil tiempo a oñ israel oñ tic, xe chi, xchi viñaj David chi'.
- Ix lajvi chi' ix yalan masanil anima: Ujocab' icha tzal chi', xchi eb'. Yuj chi' ix yal vach' lolonel eb' d'a Jehová.
- 37 Ix lajvi chi', a viñaj rey David chi' ix ac'ancanoch viñaj Asaf yed' eb' viñ yetlevitail yic syilanñej eb' viñ yoch ejmelal b'aj ix can te' scaxail strato Jehová d'a junjun c'u.
- 38 Ix canpax viñaj Obed-edom yed' 68 eb' viñ ajun yed' viñ yic scolvaj eb' viñ yed' eb' viñ. Axo pax viñaj Obed-edom yuninal viñaj Jedutún yed' viñaj Hosa, a eb' viñ ix tañvan-can spatil chi'.
- 39 Ix canpax viñaj sacerdote Sadoc yed' eb' viñ yetsacer-doteal ajun yed'oc yic syilan eb' viñ yoch ejmelal d'a scajnub' Dios d'a Gabaón, aton jun añej Jehová ay yico'.
- 40 A eb' viñ siñusan silab' d'a Jehová d'a masanil tiempo d'a altar, d'a q'uiñib'alil yed' d'a yemc'ualil, icha val yajcan d'a sley Jehová ac'-b'ilcan yuuj d'a choñab' Israel.
- 41 A yed' eb' viñ sacerdote chi', ix can pax viñaj Hemán, viñaj Jedutún yed' pax jayvañxo eb' viñ sic'b'ileli yic sb'itan eb' viñ, syalan eb' viñ icha tic:
- Calec vach' lolonel d'a Jehová, yujto tzoñ xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb' d'a sb'it chi'.

42 A juntzañ eb' viñ tic, spu q'uen strompeta eb' viñ, stziñan splatillo eb' viñ yed' juntzañ yamec'ab' yic b'it d'a Dios. Axo eb' viñ yuninal viñaj Jedutún chi' stañvan ti' puerta.

43 Ix lajvi chi', ix laj meltzaj masanil eb' anima chi' d'a spat. Ix meltzaj pax viñaj rey David yic b'at yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ masanil eb' cajan yed'oc d'a spat.

Strato Dios yed' viñaj rey David
(2S 7.1-29)

17 ¹ Ayic cajanxoec' viñaj rey David d'a yol spalacio ix yalan viñ d'a viñaj Natán schecab' Dios icha tic:

—Inab'i, a in tic ayinxo och d'a yol in palacio nab'a c'ute' ayoch d'ay, palta axo scaxail strato Jehová, a d'a yol mantiado ayeq'ui, xchi viñ.

² Ix tac'vi viñaj Natán chi' icha tic:

—Syaliñej a b'oan masanil tas tza nib'ej yujto ayoch Dios ed'oc, xchi viñ.

³ A d'a jun ac'val chi' ix lolon Dios d'a viñaj Natán chi', ix yalan d'a viñ icha tic: ⁴ Ixic, b'at al d'a viñ in checab' aj David to a in Jehová in sval icha tic d'a viñ: Mañoc ach ol a b'oq'ue junoc in templo b'aj ol in caj-najoc. ⁵ Yictax vic'annaquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto masanto tic-naic, manta b'aj tzin cajnaj d'a yol junoc pat, palta to añej d'a yoltac mantiado ix in ajeq'ui. ⁶ Masanil tiempo ix in b'eyec' yed' eb' e mam eyicham chi', malaj b'aj valnac d'a eb' yajalil eb' scuchb'ani to sb'ol junoc templo eb' nab'a c'ute' tz'och d'ay b'aj tzin cajnaji, xchi Jehová, xa chi d'a viñ. ⁷ Tzalanpax d'a viñ to a in sval icha tic: A in Jehová Yajal vaj d'a smasanil, a in sval icha tic: A in ix

ach viq'uel d'a tañvum calnelal yic tzach och yajalil d'a in choñab' Israel tic. ⁸ B'ajtactil ix ach eq'ui ayinñej och ed'oc, ix in satel masanil eb' ajc'ol ix ac'an oval ed'oc, ol ach vac'an b'inajoc, icha sb'inaj eb' nivac yajal ay d'a yolyib'añq'uinal tic.

⁹ Añejtona' ix in siq'uelta jun lum b'aj tzex cajnajcan a ex in choñab' ex tic. A tic ol ex canñej cajan d'a junel-ñej. Mañxa mach ol ex xib'tanoc, mañxo ol ex tzuntzaj yuj eb' eyajc'ool icha ix ex yutej eb' d'a sb'ab'elal,

¹⁰ ayic ix vac'anocho eb' ix ex cuch-b'ani. A in ol in satel masanil eb' eyajc'ool. Svac'anpax ojtaquejeli to ol vac'ñej opisio d'a eb' iñtilal. ¹¹ Ayic ol lajvoquec' a q'uinal, yic much'il achxo, ol vac'och junoc uninal reyal a q'uexuloc, tec'an val ol vutej yopisio chi'. ¹² A jun uninal chi' ol b'oanq'ue in templo b'aj ol in b'inajoc. A in ol vac'ñejcan yopisio chi' d'a yiñtilal.

¹³ A in ol in och smamoc, axo ol och vuninaloc. Malaj b'aq'uiñ ol vactej-can in xajanani. Mañ ichaoc vutejnac vactancan in xajanan viñaj Saúl, vic'-naquel viñ d'a yopisio yic ach och sq'uexuloc viñ, mañ ichoc ta' ol vutoc. ¹⁴ Ol vac'ñej yopisio uninal chi' d'a in choñab'. A yopisio chi' ol b'eyñejb'at d'a masanil tiempo, xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Natán chi'.

¹⁵ Yuj chi' masanil tas ix yal Jehová d'a viñaj Natán chi', ix yal viñ d'a viñaj rey David chi'. ¹⁶ Yuj chi' ix och viñ rey chi' d'a yichañ Jehová, ix em c'ojan viñ, ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová in Diosal, ¿tas val vel-c'och a in tic? ¿tas pax val yelc'och eb' in mam vicham, yuj chi' nivan a vach'c'olal tzac' d'ayin? ¹⁷ Ach in Diosal, mañocñej juntzañ tic ix ac'

d'ayin, van alanpaxcani to ol ac' a vach'c'olal d'a yib'añ eb' viñtilal d'a b'aq'uiñ. Lajan tzin utej icha juntzañ eb' nivac vinac d'a sat luum tic.

18 ¿Tasto val syal valan d'ayach yuj snivanil velc'och tzac'a'? A ach tic Mamin Jehová, ojtac val tas vaji.

19 Mamin Jehová, yujto tzin a xajanej a in a checab' in tic, yuj chi' ix el d'a a c'ool, ix ac'an juntzañ opisio satub'tac tic d'ayin, ix ac'an vojtaquejeli. **20** Mamin Jehová, malaj junocxo mach lajan ed'oc. A achñej toni, malaj junocxo Dios scab' specal icha ach tic. **21** A oñ pax a choñab' Israel oñ tic, malaj junocxo choñab' lajan qued'oc, yujto a ach ix oñ a colo', yic tzoñ ochcan a choñab'oc. Mamin Jehová co Diosal, te nivan ix aj a b'inaj cuuj, yujto a c'ulejñac tas satub'tac ayic a colannaquelta eb' co mam quicham d'a Egipto. Ic'annaquel juntzañxo choñab' d'a yichañ eb'.

22 Yujto ix oñ ac'och a choñab'oc d'a junelñej. A achxo Mamin Jehová, ach ochcan co Diosaloc.

23 A ticnaic Mamin Jehová, elocab'c'och tas ix alcan d'ayin a in a checab' in tic yed' d'a eb' viñtilal.

24 Elocab'c'och tas ix ala', yic vach' tzach ic'jichaañ. Mamin Jehová, ol alchajoc to a ach Yajal aj d'a Smasanil, co Diosal ach pax a oñ israel oñ tic. Ol ochñej pax viñtilal d'a reyal d'a junelñej d'a ichañ.

25 Mamin ach in Diosal, ix ac' vojtaquejeli to ol ochñejcan viñtilal d'a vopisio. Yuj chi' tzin tec'b'ej in b'a in lesalvi d'ayach. **26** A ach tic Mamin Jehová, co Diosal ach, a ach ix alcan jun vach'ilal tic d'ayin. **27** A ticnaic jun, elocab' d'a a c'ol ac'an a vach'c'olal d'a viñtilal, yic vach' ol ajñej ec' eb' d'a ichañ. A ach ol ac' a

vach'c'olal d'a eb', ol schaanñej eb' d'a masanil tiempo, xchi viñaj rey David chi' d'a Jehová.

Juntzañ choñab' ix yac' ganar viñaj rey David

(2S 8.1-14)

18 ¹ Ayic ix lajvi yec' juntzañ tic, ix ac'ji ganar eb' filisteo yuj viñaj rey David. Ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. Ix yic'anec' choñab' Gat viñ yed' yaldeail d'a yol sc'ab' eb'. ² Ix ac'jipax ganar eb' moabita yuj viñ, yuj chi' ix yac'och sb'a eb' d'a yol sc'ab' viñ, ix ac'jicanoch d'a yib'añ eb' yac'an q'uen tumin d'a viñ.

³ Añejtona' ix ac'jipax ganar viñaj Hadad-ezer sreyal Soba ay d'a stojolal Hamat yuj viñ. A jun viñ rey chi' van smacan yicoc lum luum masanto d'a a' Éufrates. ⁴ Ix yamchaj mil carruaje yic oval yuj viñaj David chi' yed' eb' soldado. Ix yamchajpax 7 mil eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' pax 20 mil eb' soldado sb'ey d'a yoc. Ix spol d'iñchaj sch'añal yoc masanil noc' chej ed'jinac carruaje yic oval chi' eb', axoñej noc' sc'anchaj yic stoc'an 100 carruaje ix cani.

⁵ Ix c'och eb' soldado sirio aj Damasco yic scolvaj eb' yed' viñaj Hadad-ezer chi', palta ix ac'jipax ganar eb' yuj viñaj rey David chi', ix miljicham 22 mil eb'. ⁶ Ix lajvi chi' ix yac'ancan juntzañ eb' soldado viñ d'a scal eb' sirio aj Damasco chi'. Icha chi' ix aj scan eb' d'a yol sc'ab' viñ, ix ac'jicanoch d'a yib'añ eb' yac'an q'uen tumin d'a viñ. B'ajtac ix yac' oval viñaj David chi', ix yac'ñej ganar viñ yuj Jehová.

⁷ Añejtona', ix yic'anpaxec' juntzañ maclab' jul-lab' viñ ayoch oro

d'ay sc'an eb' yajalil eb' soldado viñaj Hadad-ezer chi', ix yic'ancot eb' d'a Jerusalén. **8** Nivan pax q'uen bronce ix yiq'uec' viñ d'a Tibhat yed' d'a Cun, aton juntzañ choñab' chi' ay d'a yol smacb'en viñaj rey Hadad-ezer chi'. Aton yed' q'uen bronce chi' ix sb'o jun nivan pila viñaj rey Salomón. Ix sb'o pax juntzañ nivac oy viñ yed' masanil yam-c'ab' nab'a bronce ix c'anchaj d'a templo.

9 Ayic ix yab'an viñaj Toi sreyal Hamat to toxo ix ac'ji ganar masanil eb' soldado viñaj rey Hadad-ezer chi' yuj viñaj rey David, **10** ix schecancot jun yuninal viñ, scuchan Adoram. Yed'nac q'uen oro viñ, q'uen plata yed' q'uen bronce yic tz'ac'ji stzatzil sc'ool viñaj rey David yed' yalan vach' lolonel d'a viñ, yujto ix ac'ji ganar viñaj rey Hadad-ezer chi' yuj viñ. A viñaj Toi chi' yac'nac oval viñ yed' viñaj rey Hadad-ezer chi' d'a yalañtaxo. **11** Ix yac' masanil juntzañ q'uen chi' viñaj rey David d'a Jehová. Junñej ix aj yac'an q'uen viñ yed' q'uen oro yed' q'uen plata yic'naquec' viñ d'a juntzañ nación tic: Aton d'a Edom, d'a Moab, d'a Amón, d'a eb' filisteo yed' d'a eb' amalecita.

12 Yed' pax viñaj Abisai yune' ix Sarvia, yajalil jun macañ eb' soldado viñaj rey David, ix ac'ji ganar eb' soldado yic Edom yuj viñ. **18** mil eb' ix smilcham viñ d'a yac'lical Atz'am Atz'am. **13** Ix lajvi chi', ix yac'ancan juntzañ eb' soldado viñ d'a Edom chi'. Yuj chi' masanil eb' edomita ix ochcan d'a yol sc'ab' viñaj rey David chi'. B'ajtax ix yac' oval viñ, ix yac'ñej ganar viñ yuj Jehová.

Eb' vinac ay yopisio yed'
viñaj rey David
(2S 8.15-18; 20.23-26)

14 A viñaj David, ix yac' reyal viñ d'a yib'añ choñab' Israel. Te vach' ix yutej sb'eyb'al viñ, d'a stojolal ix sb'o yaj viñ tas yaj eb' choñab'. **15** A viñ yajalil eb' soldado, aton viñaj Joab yune' ix Sarvia. Axo pax viñaj Josafat yuninal viñaj Ahilud, tz'ib'um yaj viñ d'a viñ rey chi'. **16** A viñaj Sadoc yuninal viñaj Ahitob yed' viñaj Abimelec yuninal viñaj Abiatar, sacerdote eb' viñ, axo viñaj Savsa, tz'ib'um ab'ix viñ. **17** A pax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, yajal yaj viñ d'a eb' quereteo yed' d'a eb' peleteo, aton eb' stañvumal viñ rey, axo eb' viñ yuninal viñ rey chi', yajal yaj eb' yic scolvaj eb' yed' viñ.

Ix ac'ji ganar eb' sirio yed' eb' amonita
yuj viñaj rey David
(2S 10.1-19)

19 **1** Ayic toxo ix ec' jun tiempal, ix cham viñaj Nahas sreyal eb' amonita, axo viñ yuninal viñ scuchan Hanún ix ochcan reyal. **2** Ix sna' viñaj rey David to yovalil sch'ox svach'c'olal viñ d'a viñaj Hanún chi', yujto a viñ smam viñ ix sch'ox svach'c'olal viñ d'a viñ. Yuj chi' ix schecb'at juntzañ schecab' viñaj David chi' d'a viñaj Hanún chi' yic syac'an snivanil sc'ool viñ yuj schamel viñ smam viñ chi'. Palta ayic ix c'och eb' viñ checab' d'a schoñab' eb' amonita, **3** a eb' viñ yajal yaj d'a choñab' chi', ix yal eb' viñ d'a viñaj Hanún chi': Mamin rey, ¿tom tzac'och d'a a c'ool to nivan yelc'och viñ a mam chi' d'a yol sat viñaj rey David chi', yujñej chi' ix scheccot

juntzañ vinac tic viñ yic syac'
snivanil a c'ool eb' viñ? Maay. Ix
checjicot eb' viñ yuj viñ yic syil eb'
viñ tas yaj co choñab' tic, yic tzul
satanel eb' viñ, xchi eb' viñ d'a viñ.

4 Yuj chi', ix schec viñaj Hanún
chi' yamjoc eb' viñ schecab' viñaj rey
David chi'. Ix joxjiel xil sti' eb' viñ, ix
poljiel yoctac sti' spichul eb' viñ
masanto ix q'ueul d'a sti' syoop eb'
viñ. Ix lajvi chi' ix schecan pax eb'
viñ viñ. 5 Ayic ix yab'an viñaj rey
David tas ix aj eb' viñ, ix schecanb'at
schaumal eb' viñ yujto te q'uixvelal
ix utaj eb' viñ. Ix alji d'a eb' viñ to
scan eb' viñ d'a Jericó masanto
sq'uib'xi xil sti' eb' viñ chi', ichato
chi' syal smeltzaj paxta eb' viñ.

6 Axo eb' amonita chi', ix nachajel
yuj eb' to chuc ix can eb' d'a viñaj
rey David chi', yuj chi' ix yac'b'at
660 quintal q'uen plata viñaj Hanún
chi' d'a Mesopotamia, d'a Siria, d'a
Maaca yed' d'a Soba yic scot carruaje
yed' eb' viñ soldado ed'jinac yed' eb'
viñ soldado ayq'ue yib'añ noc' chej
yic scolvaj yed' viñ. 7 Ix stupanpax
eb' d'a viñ sreyal Maaca yic scot viñ
yed' 32 mil carruaje yic oval yed' sol-
dado. Ix sb'oanq'ue scampamento eb'
ix tupchaj chi' d'a slac'anil choñab'
Medeba. Ix elpaxcot masanil eb'
amonita chi' d'a yoltac schoñab', ix
smolb'an sb'a eb' yic syac'an oval eb'
yed' eb' israel. 8 Ayic ix yab'an jun
chi' viñaj rey David ix schecanb'at
viñaj Joab viñ yed' masanil eb' sol-
dado. 9 Ix yac' lista sb'a eb' amonita
chi' d'a oval d'a yichañ schoñab' eb'.
Axo eb' viñ rey ix yavtejcot eb' chi',
ch'oc ix can eb' viñ d'a ac'lic. 10 Ayic
ix yilan viñaj Joab to ay eb' ajc'ol d'a
yichañ yed' d'a spatic, ix sic'anel eb'
soldado te jelan viñ yic syac'an oval

eb' yed' eb' sirio chi'. 11 Axo nañalxo
eb' ix yac'och viñ yic scuchb'aj eb'
yuj viñaj Abisai yuc'tac viñ yic
syac'an oval eb' yed' eb' amonita
chi'. 12 Ix yalan viñaj Joab chi' icha
tic: Tato max oñ tzac'van d'a eb' sirio
chi', elañchamel tzex colvaj qued'oc.
Tato max ex tzac'van d'a eb' amonita
chi' jun, a oñxo ol b'at oñ colvaj
eyed'oc. 13 Tec'b'ej a b'a, cac' oval
yuj co colan eb' quetchoñab', aton
schoñab' co Diosal. Yac'ocab' Jehová
tas tz'tel d'a sc'ool, xchi viñaj Joab
chi'.

14 Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Joab chi'
yed' eb' soldado yac' oval yed' eb'
sirio chi'. Axo ix aji, ix el lemnaj eb'
d'a yichañ viñ. 15 Ayic ix yilan eb'
amonita to toxo ix el lemnaj eb' sirio
chi', ix el pax lemnaj eb' d'a yichañ
viñaj Abisai chi', ix och eb' scol sb'a
d'a yol schoñab'. Ix lajvi chi' ix meltzaj
viñaj Joab chi' yed' masanil eb' sol-
dado d'a Jerusalén.

16 Ayic ix yilan eb' sirio chi' to ix
ac'ji ganar eb' yuj eb' israel, ix
yac'anb'at schecab' eb' d'a eb' yet-
choñab' ay d'a sc'axepalb'at a' Éu-
frates yic scot eb' colval yed' eb'. A
viñaj Sofac yajalil eb' soldado viñaj
rey Hadad-ezer scuchb'an eb'. 17 Ix
alchaj juntzañ tic d'a viñaj rey David,
yuj chi' ix smolb'anpax masanil eb'
soldado Israel viñ, ix c'axpajec' eb'
d'a a' Jordán, ix c'och eb' b'aj ayec'
eb' sirio chi'. Ix sb'oanoch soldado
viñaj rey David chi' d'a yichañ eb'
sirio chi', axo eb' ix ac'an oval yed'
eb'. 18 Axo ix aji, ix el lemnaj eb'
sirio d'a yichañ eb' israel chi'. Ay 40
mil eb' soldado sb'ey d'a yoc ix
chami yed' 7 mil eb' ayq'ue d'a yol
carruaje. Ix champax viñaj Sofac chi'.
19 Ayic ix yilan eb' ayoch yed' viñaj

Hadad-ezer chi' to toxo ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel, ix och eb' d'a jun-c'olal yed' viñaj rey David chi', ix can eb' d'a yol sc'ab' viñ. Atax ta' majxo yal sc'ol eb' sirio chi' ix colvaj yed' eb' amonita.

**Ix yac' ganar choñab' Rabá
viñaj rey David
(2S 12.26-31)**

20 ¹ A d'a junxo ab'il, d'a stiem-poal sb'at eb' rey d'a oval, ix can viñaj rey David d'a Jerusalén, axo viñaj Joab ix molb'anb'at eb' soldado yetisraelal yic syixtanb'at eb' tastac ay d'a yol smac'b'en eb' amonita. Ix b'atñej eb', ix yoymitan choñab' Rabá eb', ix yac'an oval eb' yed'oc, masanto ix yac' ganar jun choñab' chi' eb'. ² Ix lajvi chi' ix c'och viñaj rey David yic'cot scorona viñ sreyal eb' amonita chi'. Nab'a oro jun corona chi', tzijtum q'uen q'ueen vach' yilji ayoch d'ay, ay am oxeoc arroba yalil. Ix yac'anq'ue eb' d'a sjolom viñaj rey David chi'. Mañ jan-tacoc tas caro stojol ix yic' viñ d'a jun choñab' chi'. ³ Axo masanil eb' anima ixto cani, ix ic'jib'at eb' yuj viñ, ix ac'chajoch eb' d'a munlajel yed' q'uen sierra, q'uen piocha yed' q'uen ch'acab'. Añeja' icha chi' ix sc'ulej viñ yed' eb' amonita d'a juntzañxo choñab'. Ix lajvi chi' ix meltzajcot viñ yed' masanil eb' soldado d'a Jerusalén.

**Oval yed' eb' chaañ steel
(2S 21.18-20)**

⁴ Ix lajvi chi' ix och jun oval yed' eb' filisteo d'a Gezer. A d'a jun oval chi', a viñaj Sibecai aj Husa ix milan-cham viñaj Sipai. A viñaj Sipai chi' yiñtilal viñ eb' chaañ steel. Icha chi'

ix aj scan eb' filisteo d'a yol sc'ab' eb' israel. ⁵ Ix och junxo oval yed' eb' filisteo chi'. A viñaj Elhanán yuninal viñaj Jair ix milancham viñaj Lahmi yuc'tac viñaj Goliat aj Gat. Te nivan spatic yoc slanza viñaj Lahmi chi', icha am spatic te te' b'aj sb'ac'-chajoch añ ch'al yic eb' sch'alvi.

⁶ Ix och junxo oval d'a Gat. Ay junxo viñ vinac ta' te chaañ steel, laj-chave' yiximal sc'ab' viñ, lajchave' pax yiximal yoc viñ, yiñtilal pax viñ eb' chaañ steel. ⁷ A jun viñ chi', ix b'uchvaj viñ d'a eb' israel, yuj chi' ix miljicham viñ yuj viñaj Jonatán yuninal viñaj Simea yuc'tac viñaj rey David chi'. ⁸ A juntzañ eb' viñ nivac vinac chi', a viñaj Réfah aj Gat ay yiñtilal eb' viñ, palta ix miljicham eb' viñ yuj viñaj rey David yed' eb' soldado viñ.

**Yic'nacchaañ sb'isul eb' choñab'
viñaj rey David
(2S 24.1-17)**

21 ¹ A viñ Satanás ix och ajc'olal d'a eb' israel, yuj chi' ix yac' viñ sc'ulej viñaj rey David yic syic'anchaañ sb'isul eb' soldado israel viñ smasanil. ² Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Joab yed' pax d'a eb' viñ yajalil eb' soldado icha tic:

—Ixiquec eyic'chaañ sb'isul eb' soldado. Sb'at e chacot d'a choñab' Beerseba, masanto tzex c'och d'a choñab' Dan. Ayic slajvi chi' tzeyic'ancot sb'isul eb' chi' d'ayin, yic svila' jantac eb' d'a smasanil.

³ Palta ix tac'vi viñaj Joab chi' icha tic:

—Aocab' Jehová tz'ac'an q'uib' sb'isul schoñab' masanto maxtzac yal sb'ischaji. Mamin rey ayoch eb' d'a yol a c'ab' smasanil, ¿tas yuj tza

nib'ej jun tic? A d'a jun tic ol och smul co choñab' tic uuj, xchi viñ.

4 Palta majxo schalaj yab' viñ rey chi' tas ix yal viñaj Joab chi', yuj chi' ix b'at eb'. Ayic ix lajvi yic'anchaañ sb'isul masanil eb' soldado Israel chi' eb', ix meltzaj eb' d'a Jerusalén. 5 Ix yac'an jantac sb'isul masanil eb' viñ soldado viñaj Joab d'a viñaj David chi', ay 470 mil eb' viñ soldado yic Judá yed' pax d'a juntzañxo smacb'en Israel ay jun millón yed' 100 mil eb' viñ vinac stiempo sb'at d'a oval.

6 Palta maj ochlaj eb' viñ vinac yiñtilal Leví yed' eb' viñ yic Benjamín sb'isuloc, yujto maj scha sc'ol viñaj Joab jun schecnab'il viñ rey chi'.

7 Maj schapaxlaj sc'ol jun chi' Dios, yuj chi' ix yac'cot jun yaelal d'a yib'añ choñab' Israel chi'. 8 Ichato chi' ix yalanq'ueta smul viñaj rey David chi' d'a Dios icha tic:

—Te nivan in mul ix ochi, yujto ix in c'ulej jun tic, palta tzin c'an d'ayach to tzac' nivanc'olal jun in mul tic, yujto icha junoc quistal anima ix vutej in b'a, xchi viñ.

9 Yuj chi' ix yal Jehová d'a viñaj Gad schecab', aton viñ tz'ac'an srazón viñ rey chi', ix yalan icha tic: 10 Ixix, b'at il viñaj rey David, tzalan d'a viñ to a in Jehová in sval icha tic: Ay oxé' tas svac' a sic'lej, a ach ol a sic'lej tas junoc ol vac' d'ayach, xchi Jehová. 11 Yuj chi' ix b'at viñaj Gad chi' yil viñaj rey David chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—A Jehová tz'alan icha tic: Sic'lej junoc d'a scal juntzañ yaelal tic:

12 ¿Tom a' oxé' ab'il vejel, ma oxé' ujal ol yac' eb' ajc'ol ex smilanchamoc, mato oxé' c'ual ilya ol yac' d'a yol a macb'en tic? A jun chi' vespada a in Jehová in tic, yujto a jun

vángel ol satanel anima d'a yol a macb'en tic, xchi Jehová. Yuj chi' sic'lej ticnaic yic vach' ol yal vac'an spac d'a Jehová, aton in checancoti, xchi viñaj Gad chi' d'a viñ.

13 Ix yalan viñaj rey David chi' d'a viñaj Gad chi' icha tic:

—Maxtzac nachajlaj vuuj tas tzin sic'lej. Vach' ama to a Jehová tz'em sc'ab' d'a vib'añ, mañoc anima sva sc'ab' d'ayin, yujto vojtaç to nivan yoq'ucl'olal Jehová chi', xchi viñ.

14 Yuj chi' ix yac'cot jun ilya Jehová d'a yib'añ choñab' Israel chi', 70 mil eb' ix cham yuuj. 15 Ix schecancot jun yángel Jehová yic satanel eb' anima d'a Jerusalén. Ayic van satanel eb' anima chi', ix cus'que sc'ol Jehová yuj jun yaelal chi', ix yalan d'a jun yángel van smilancham anima chi' icha tic: Yechelxo chi', actej, xchi d'ay.

A val d'a jun rato chi', a jun yángel Jehová chi', ay val ec' b'aj van stec'vi trigo viñaj Ornán jebuseo.

16 Axo ix q'ue q'uelan viñaj rey David, ix yilan viñ to ayec' jun yángel Jehová chi' d'a snañal lum luum tic yed' satchaañ, yed'nacq'ue jun q'uen espada, van yac'anem q'uen yespada chi' d'a yib'añ Jerusalén. Yed'ñej chi' ix em ñojan viñaj rey David chi' yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel masanto d'a sat luum, ayoch pichul yic cusc'olal yuj eb'. 17 Ix yalan viñaj rey David chi' d'a Dios icha tic:

—Mamin, a in val ix vala' to tz'ic'-jichaañ sb'isul eb' choñab' tic. A in val ix och in mul. Malaj smul eb' anima tic. Mamin Jehová, ach in Diosal, tzin tevi d'ayach to a jun yaelal tic, a d'a vib'añ yed' viñtilal tz'emi, mañ a satel a choñab' tic, xchi viñ.

Jun altar d'a tec'lab' trigo

(2S 24.18-25)

18 Yuj chi' ix yal Yángel Jehová chi' d'a viñaj Gad to syal viñ d'a viñaj rey David chi' to sb'oq'ue junoc altar viñ b'aj stec'vi trigo viñaj Ornán jebuseo chi'. **19** Yuj chi' ix b'at viñ rey chi' sb'oq'ue jun altar yic tz'ic'jichaañ sb'i Jehová, icha ix aj yalchaj chi'. **20** A viñaj Ornán yed' chañvañ yuninal viñ, van stec'vi trigo eb', axo ix yilan eb' to ayec' Yángel Jehová chi' ta', ix b'at eb' viñ yuninal viñ chi' sc'ub'ejel sb'a.

21 Ayic ix yilan viñaj Ornán chi' to van sc'och viñ rey d'a slac'anil, ix elta viñ b'aj van stec'vi trigo chi', ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ rey chi'. **22** Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Tzoc val el d'a a c'ool, tza choñ jun lugar b'aj tzach tec'vi trigo tic d'ayin, yic tzin b'oq'ue junoc altar d'a Jehová, yic tz'och vaan jun ilya tic d'a cal choñab' tic. Choñ d'ayin icha val jantac stojol, xchi viñ rey chi'.

23 Ix tac'vi viñaj Ornán chi' d'a viñ:

—Mamin rey, syal in sian jun lugar tic d'ayach yic tza b'oan tas snib'ej a c'ool. Svac'anpax noc' toro yic tz'och noc' silab'il yed' te' tec'lab' tic syal yoch te' d'a c'atzitzal, axo ixim trigo tic, syal yoch ixim d'a ofrendail. Mamin rey, masanil jun-tzañ tic svac' d'ayach, xchi viñ.

24 Palta ix tac'vi viñaj rey David chi' icha tic:

—Yuj val dios d'ayach yuj masanil juntzañ tic, palta a in tic yovalil ol in tup juntzañ tic smasanil icha val stojol, yujto max yal-laj vic'ane' a tastac, svac'an silab'il d'a Jehová.

Max yal-laj vac'an junoc tas silab'il to mañ ol in tupu', xchi viñ.

25 Icha chi' ix aj smanan jun luum chi' viñ rey chi' d'a 600 siclo q'uen oro. **26** Ata' ix sb'oq'ue jun altar viñ, ix sñusan silab' viñ yed' silab' yic jun-c'olal. Ix lajvi chi', ix lesalvi viñ d'a Jehová, axo Jehová chi' ix ac'ancot c'ac' d'a satchaañ d'a yib'añ jun silab' d'a yib'añ altar chi'. **27** Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a jun ángel chi' to syac'xiem q'uen yespada chi' d'a yol yatut.

Jun lugar yic templo

28 Ayic ix yilan viñaj rey David to ix tac'vi Jehová d'a viñ d'a stec'lab' trigo viñaj Ornán chi', ix yac'an jun-tzañxo silab' viñ d'a Jehová ta'.

29 Vach'chom a jun mantiado sb'onac'ue viñaj Moisés yicoc Jehová d'a tz'inan luum yed' jun altar b'aj stj'a silab' ay d'a Gabaón jun lugar chaañ yic ejmelal, **30** palta maj yal-laj sb'at viñaj rey David ta' yic sc'anb'ej d'a Dios, yujto ix te xiv viñ ayic ix yilan jun q'uen espada viñ yed'nac Yángel Jehová.

22 ¹ Yuj chi' ix yal viñ icha tic: A tic ol aj stemplo Jehová Dios yed' jun altar b'aj sco ñustz'a co silab' a oñ israel oñ tic, xchi viñ.

Ix molchaj tastac yic sb'ochaj templo

2 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj rey David chi' to smolchaj masanil eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a scal eb' israel. Ix sic'chajel eb' tzeyum q'ueen, aton q'uen ol och d'a yic sb'ochaj stemplo Dios. **3** Nivan pax q'uen hierro ix smolb'ej eb' yic tz'och q'uen d'a lavuxal sc'anchaj d'a puerta. Nivan pax q'uen bronce ix molb'aji, maxtzac yal-laj yechtaj

q'ueen. ⁴ Nivan pax te' c'ute', max-tzac nachaji jantac sb'isul te' ix molchaji, yujto a eb' aj Sidón yed' eb' aj Tiro te nivan te' c'ute' chi' ix yic'cot eb'.

⁵ Ix sna viñaj rey David chi' icha tic: A viñ vunal aj Salomón tic, te uninto viñ, axo pax jun stemplo Jehová ol b'o chi', te nivan ol ajoc. Ol te b'inaj yuj svach'il yilji d'a yol-yib'añqu'inal tic, yuj chi' a ticnaic yovalil ol in molb'ejcan tastac ol och d'ay, xchi viñ.

Yuj chi' ayic pitzanto viñaj David chi', te nivan tas ix smolb'ejcan viñ.

⁶ Ix lajvi chi', ix yavtancot viñaj Salomón chi' viñ, aton viñ yuninal viñ. Ix yalancan viñ to a viñ ol b'o-anq'ue jun stemplo Jehová sDiosal choñab' Israel. ⁷ Ix yalan viñ icha tic: Ach vunal, nab'ilxo val vuuj to tzin b'oq'ue junoc stemplo Jehová co Diosal. ⁸ Palta yalnac d'ayin icha tic: Ix vila' to a ach tic, mañ jantacoc anima ix a milchamoc, mañ jantacoc pax oval ix ac'a', yuj chi' mañoc ach ol a b'oq'ue jun in templo chi'.

⁹⁻¹⁰ Palta ay jun uninal toto ol ajoc, Salomón ol ac' sb'iej, malaj oval ol yac'a', yujto a in ol vac'och junc'olal d'a scal yed' eb' ayoch ajc'olal d'ay. A d'a stiempoal chi' ol vac' junc'olal yed' tzalajc'olal d'a in choñab' Israel. A' ol b'oanq'ue jun in templo chi'. Ol och vunaloc, a inxo ol in och smamoc. Ol vac'ñejcan yopisio d'a yiñtilal d'a choñab' tic d'a junelñej, xchinac Jehová d'ayin.^d ¹¹ Yuj chi' a ticnaic ach vunal, aocab' Jehová tz'ochñej ed'oc yic ol a b'oanq'ue jun templo chi', icha ajnac yalan chi' uuuj. ¹² Aocab' Jehová co Diosal ol

ac'an a jelanil, yic vach' ayic ol ac'an reyal d'a choñab' Israel tic, ol a c'anab'ajej masanil schecnab'il.

¹³ Vach'ñej ol ajelc'och smasanil, tato ol a c'anab'ajej val masanil sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il yalnac-can d'a viñaj Moisés cuj a oñ israel oñ tic. Ac' ip, tec'anñej tzutej a b'a. Mañ ac' chab'ax a c'ool, mañ ach xivoc. ¹⁴ Ix vac' val vip yic smolb'aj-can 66 mil quintal q'uen oro yic tz'och d'a stemplo Jehová chi' yed' 660 mil quintal q'uen plata yed' jun nivan b'ulañ q'uen bronce yed' q'uen hierro maxtzac yal yechtaji. Mañ jantacoc pax te' ix in chec molb'aj-canoc yed' q'uen q'ueen. A achxo ol ac' tz'acvoc. ¹⁵⁻¹⁶ Tzijtum eb' viñ munlajvum ayec' d'a yol a c'ab' ol munlaj ed'oc, eb' tzeyum q'ueen, eb' albañil yed' eb' ñicum te'. Maxtzac b'ischaj jantac eb' viñ vinac te jelan d'a yalñej tas munlajelal, icha d'a q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce yed' d'a q'uen hierro ol munlaj ed'oc. Yuj chi' jun, ochocab' munlajel, ochocab' Jehová ed'oc, xchi viñ d'a viñaj Salomón chi'.

¹⁷ Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a masanil eb' viñ ayoch yajalil to tz'och eb' viñ yed' viñaj Salomón chi' d'a munlajel. Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: ¹⁸ A Jehová co Diosal ayoch eyed'oc. A' ix ac'anñej junc'olal d'ayon d'a masanil co macb'en, yujto a' ix ac'anoch masanil juntzañ choñab' tic d'a yol in c'ab', yuj chi' ix ochcan eb' d'a yol sc'ab' Jehová yed' d'a yol co c'ab' a oñ schoñab' oñ tic. ¹⁹ Yuj chi' aq'uec val och d'a e c'ool eyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' Jehová co Diosal. Tzeyac' val

^d **22.9-10** A Salomón, a d'a hebreo syalelc'ochi “Junc'olal” ma “vach'c'olal”.

och d'a e c'ool e b'oanq'ue templo b'aj tz'ic'jichaañ Jehová chi', yic vach' ol ac'jococh te' scaxail strato chi' d'a yool yed' pax masanil syam-c'ab'il jun templo chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

A yopisio eb' levita

23 ¹ Ayic te icham vinacxo viñaj rey David, ix yac'ancanoch yopisio viñ yuninal viñ, aton viñaj Salomón yic tz'och viñ reyal d'a choñab' Israel. ² Ix molb'aj masanil eb' viñ yajal yaj d'a choñab' chi' yuj viñ, eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita. ³ Ix schecan b'ischaj eb' viñ levita viñ, aton eb' viñ vinac ec'alxo d'a 30 ab'il sq'uinal, 38 mil sb'isul eb' viñ. ⁴ A d'a scal eb' viñ chi', ix sic'chajel 24 mil eb' viñ scuchb'an eb' smunlaji yic sb'ochaj stemplo Jehová. Axo 6 milxo eb' viñ, ix och eb' viñ d'a juezal yed' d'a yajaliloc choñab' chi'. ⁵ Chañe' mil eb' viñ ix och stañ-vumaloc puerta. Chañe' mil pax eb' viñ ix och yic syalan vach' lolonel eb' viñ d'a Jehová, sc'anan jantac yam-c'ab' yic b'it eb' viñ, aton juntzañ yamc'ab' schecnac viñaj rey David chi' b'ojoc yic sc'anchaj ta'. ⁶ Mac-quiltaquil ix yutej eb' viñ levita chi' viñ, icha smam yicham junjun macañ eb' viñ: Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

⁷ A eb' viñ yuninal viñaj Gersón chi': Aton viñaj Laadán yed' viñaj Simei. ⁸ Axo eb' viñ yuninal viñaj Laadán chi', oxvañ eb' viñ: Aton viñaj Jehiel, viñ b'ab'el yuninal viñ, viñaj Zetam yed' viñaj Joel. ⁹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Simei chi', oxvañ pax eb' viñ: Viñaj Selomit, viñaj Haziel yed' viñaj Harán. Aton eb' viñ tic yajal yaj d'a yiñtilal viñaj Laadán

chi'. **10-11** Axo eb' viñ yuninal viñaj Simei chi', chañvañ eb' viñ: Aton viñaj Jahat b'ab'el, viñaj Zina schab'il, viñaj Jeús yed' viñaj Bería. A viñaj Jeús yed' viñaj Bería chi', mañ val tzijtumoc yiñtilal eb' viñ yic stzac'van eb' yilan yopisio, yuj chi' junñej macañ ix aj eb'.

¹² Axo eb' viñ yuninal viñaj Coat, chañvañ eb' viñ: Aton viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel. ¹³ A eb' yuninal viñaj Amram chi', aton viñaj Aarón yed' viñaj Moisés. A viñaj Aarón chi' ix sic'-chajel yed' yiñtilal yuj Jehová d'a junelñej, yic syil eb' tastac yicñej Jehová yaji, yic sñusan incienso eb', scuchb'an eb' yetisraelal eb' yic tz'och ejmelal yed' yalan vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' anima d'a sb'i Jehová. ¹⁴ Axo pax eb' viñ yiñtilal viñaj Moisés schecab' Dios jun, ix och eb' stz'acub'oc eb' yetlevitail.

¹⁵ A eb' viñ yuninal viñaj Moisés, aton viñaj Gersón yed' viñaj Eliezer. ¹⁶ A d'a scal eb' viñ yiñtilal viñaj Gersón chi', a viñaj Sebul yajal yaji. ¹⁷ A viñaj Eliezer chi' junñej yuninal viñ, aton viñaj Rehabías, viñ yajal yaji. Axo pax viñaj Rehabías chi', tzij-tum yuninal viñ. ¹⁸ A viñaj Selomit yuninal viñaj Izhar, yajal yaj viñ. ¹⁹ A eb' viñ yuninal viñaj Hebrón: Aton viñaj Jerías viñ b'ab'el unin, viñaj Amarías viñ schab'il, viñaj Jahaziel viñ yoxil yed' viñaj Jecamán viñ schañil. ²⁰ Axo eb' viñ yuninal viñaj Uziel: Aton viñaj Micaía viñ b'ab'el yed' viñaj Isías.

²¹ A eb' viñ yuninal viñaj Merari, aton viñaj Mahli yed' viñaj Musi. A eb' viñ yuninal viñaj Mahli chi', aton viñaj Eleazar yed' viñaj Cis. ²² A viñaj Eleazar chi' malaj junoc yuninal

viñ, añej eb' ix yisil viñ ay, aton eb' ix chi' ix yic' sb'a yed' eb' sc'ab'yoc, eb' viñ yuninal viñaj Cis. **23** Axo pax eb' viñ yuninal viñaj Musi, oxvañ eb' viñ: Aton viñaj Mahli, viñaj Edar yed' viñaj Jeremot.

24 Aton juntzañ eb' viñ chi' yiñtilal viñaj Leví, icha syal smacañil ix aj stz'ib'chaj eb' viñ ec'alxo d'a 20 ab'il sq'uinal, aton juntzañ eb' viñ chi' ayoch yopisio d'a templo.

25 Ix yal viñaj rey David icha tic: Yujto a Jehová co Diosal ix oñ ac'an-can cajan d'a tic a oñ schoñab' oñ tic, ix can pax scajnub' d'a Jerusalén tic, **26** yuj chi' a eb' levita mañxo ol scuch b'eyec' smantiado Jehová eb' yed' pax jantac syame'ab'il yic tz'och ejmelal, xchi viñ.

27 Yuj chi' a eb' viñ yiñtilal Leví, ayic stz'acvi 20 ab'il sq'uinal eb' viñ, stz'ib'an sb'a eb' viñ icha ajnac yalancan viñaj rey David d'a slajvub' slolonel. **28** A eb' viñ chi' ix can eb' viñ d'a yol sc'ab' eb' viñ sacerdote yiñtilal viñaj Aarón, yic smunlaj eb' viñ d'a stemplo Jehová, yic syilan yamaq'uul eb' viñ yed' yoltac cuarto yed' yilan eb' viñ sach'itaj masanil yame'ab' yicñej Jehová yaji. Syilan-pax juntzañ munlajel eb' viñ d'a templo chi'. **29** Aton yic sb'ochaj ixim pan tz'och d'a yichañ Jehová, syilan ixim harina eb' viñ tz'ac'ji d'a ofrendail, ixim c'oxox pan malaj yich, juntzañ ofrenda sb'ochaj d'a yol xalten yed' ixim harina calab'il yed' aceite. Syilanpax echlab' eb' viñ sc'anchaj d'a ofrenda. **30** Añejtona' yovalil ayñejec' eb' viñ d'a templo chi', yuj yac'an yuj diosal eb' viñ yed' aloj vach' lolonel d'a Jehová d'a junjun q'uiñib'alil yed' d'a yeme'ualil, **31** yed' yic süuschaj silab' d'a Jehová

d'a sc'ual ic'oj ip, d'a sc'ual q'uiñ ayic tz'alji q'uen uj yed' pax juntzañxo q'uiñ te nivac yelc'ochi. Tz'ac'viñej servil eb' viñ d'a Jehová icha jantac sb'isul eb' viñ yed' munlajel ac'b'il sc'ulej eb' viñ. **32** A eb' viñ chi' stañvanpax mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová yed' scajnub' chi'. Smunlajpax eb' viñ d'a stemplo Jehová chi' icha yajcan d'a yib'añ yiñtilal eb' viñ yuj tas yalnaccan eb' viñ sacerdote yiñtilalcan viñaj Aarón.

24 ¹ D'a stzolar tz'aj yilan yopisio eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón chi'. Axo eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. **2** A viñaj Nadab yed' viñaj Abiú chi', b'ab'laj chamnac eb' viñ d'a yichañ viñ smam chi'. Mantalaj yuninal eb' viñ scham-nac eb' viñ chi', yuj chi' añej viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar ix och sacerdotéal.

3 Macquiltac ix aj eb' viñ sacerdote yuj viñaj rey David chi', yuj viñaj Sadoc yiñtilal viñaj Eleazar yed' viñaj Ahimelec yiñtilal viñaj Itamar. **4** Axo ix yilan eb' viñ to a eb' viñ yiñtilalcan viñaj Eleazar chi' tzijtum sb'isul eb' viñ d'a yichañ eb' viñ yiñtilalcan viñaj Itamar, yuj chi' 16 macañ ix aj eb' viñ, axo eb' viñ yiñtilalcan viñaj Itamar chi', vajxac macaññej eb' viñ. **5** D'a sorteoal ix aj yochcan junjun macañ eb' viñ d'a stzolar smunlaji, yujto a d'a scal eb' viñ yiñtilalcan viñaj Eleazar yed' d'a scal eb' viñ yiñtilalcan viñaj Itamar ay eb' viñ nivac yajal sic'b'iloch d'a yopisio d'a templo d'a yichañ Dios.

6 A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' viñ yiñtilalcan viñaj Eleazar yed' pax eb' viñ yiñtilalcan viñaj Itamar, ix sic' sorteo eb' viñ d'a stzolar, jun yic eb'

viñ yiñtilalcan viñaj Eleazar chi', jun pax yic eb' viñ yiñtilalcan viñaj Itamar chi'. Icha chi' ix aj smunlaj eb' viñ d'a yopisio. Axo viñaj Semaías yuninal viñaj Natanael yiñtilalcan viñaj Leví ix tz'ib'an sb'i eb' viñ ayic ix sic'an sorteo chi' eb' viñ. Axo eb' viñ sacerdote ayoch d'a yopisio yed' viñ rey, aton viñaj Sadoc yed' viñaj Ahimelec yuninal viñaj Abiatar yed' eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' viñ sacerdote chi' yed' d'a scal eb' viñ levita, testigo yajcan eb' viñ.

7-18 Aton sb'i eb' viñ tic ix canñej d'a junjun macañ d'a stzolz, icha syal sb'i eb' viñ yajalil eb' viñ ix sic'an sorteo chi', schael yich d'a eb' viñ b'ab'el masanto d'a eb' viñ slaj-vub', 24 macañ eb' viñ d'a smasanil: Viñaj Joiarib, viñaj Jedaías, viñaj Harim, viñaj Seorim, viñaj Malquías, viñaj Mijamín, viñaj Cos, viñaj Abías, viñaj Jesúa, viñaj Secanías, viñaj Eliasib, viñaj Jaquim, viñaj Hupa, viñaj Jesebeab, viñaj Bilga, viñaj Imer, viñaj Hezir, viñaj Afses, viñaj Petaías, viñaj Hezequiel, viñaj Jaquín, viñaj Gamul, viñaj Delaía yed' viñaj Maazías.

19 Aton eb' viñ tic ix pojchajec' d'a stzolz d'a sacerdoteal yic smunlaj eb' viñ d'a templo, icha syal sley Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, icha ajnac yalan d'a viñaj Aarón smam yicham eb' viñ.

20 Aton sb'i eb' viñ yajal yaj d'a scal juntzañxo eb' viñ yiñtilal Leví tic: Aton viñaj Jehedías yiñtilal viñaj Subael, yiñtilal pax viñaj Amram. 21 Viñaj Isías b'ab'el d'a scal eb' viñ yiñtilal viñaj Rehabías. 22 Viñaj Jahat yiñtilal viñaj Selomot, yiñtilal pax viñaj Izhar. 23 A eb' viñ yiñtilal viñaj Hebrón

d'a stzolz: Aton viñaj Jerías, viñaj Amarías, viñaj Jahaziel yed' viñaj Jecamán. 24 Viñaj Samir yiñtilal viñaj Micaía, yiñtilal pax viñaj Uziel. 25 Viñaj Zacarías yuninal viñaj Isías yuc'tac viñaj Micaía. 26 Axo eb' viñ yuninal viñaj Merari: Aton viñaj Mahli, viñaj Musi yed' viñaj Jaazías. 27 Axo eb' viñ yuninal viñaj Jaazías chi': Aton viñaj Beno, viñaj Soham, viñaj Zacur yed' viñaj Ibri. 28-29 Chavañ yuninal viñaj Mahli chi': Aton viñaj Eleazar yed' viñaj Cis. A viñaj Eleazar chi', malaj yuninal viñ. Axo pax viñaj Cis chi', ay jun yuninal viñ, aton viñaj Jerameel. 30 Axo eb' viñ yuninal viñaj Musi chi': Aton viñaj Mahli, viñaj Edar yed' viñaj Jerimot.

Aton eb' viñ chi' yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Leví. 31 Añejtona' eb' viñ chi', d'a sorteoal ix aj yoch eb' viñ d'a stzolz smunlaji, icha ix sc'ulej eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, aton eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón. Aton d'a yichañ viñaj rey David yed' viñaj Sadoc yed' viñaj Ahimelec yed' eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Leví yed' eb' viñ sacerdote, ata' ix och sorteo chi'. Lajanñej ix aj eb' viñ yajal yaj d'a scal yiñtilal viñ b'ab'el vinac yed' d'a scal yiñtilal viñ tzac'anto.

Eb' sb'itan yed' syamc'ab'

25 1 A viñaj rey David yed' eb' yajalil eb' soldado, ix siq'uel eb' viñ yiñtilal viñaj Asaf eb', viñaj Hemán yed' viñaj Jedutún, yic scuch-b'an eb' anima eb' ayic tz'och eb' ejmelal d'a Dios, yic syalanel slolonel Dios eb' yed' sonal arpa, salterio yed' pax platillo. Aton sb'i eb' ayoch d'a yopisio tic:

2 A eb' viñ yiñtilal viñaj Asaf chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Zacur, viñaj José, viñaj Netanías yed' viñaj Asarela. A viñaj Asaf chi' scuchb'an eb' viñ. A viñ tz'alanel slolonel Dios ayic syalan viñ rey chi' d'a viñ.

3 A eb' viñ yiñtilal viñaj Jedutún, vacvañ eb' viñ: Aton viñaj Gedalías, viñaj Zeri, viñaj Jesaías, viñaj Hasabías, viñaj Matatías yed' viñaj Simeí. A viñaj Jedutún chi' scuchb'an eb' viñ, syalanpax slolonel Dios eb' viñ yed' arpa yic tz'alji yuj diosal yed' yalchaj vach' lolonel d'a Jehová d'a b'ital.

4 A eb' viñ yiñtilal viñaj Hemán, aton eb' viñ tic: Viñaj Buquías, viñaj Matanías, viñaj Uziel, viñaj Sebuél, viñaj Jeremot, viñaj Hananías, viñaj Hanani, viñaj Eliata, viñaj Gidalti, viñaj Romanti-ezer, viñaj Josbecasa, viñaj Maloti, viñaj Hotir yed' viñaj Mahaziot. **5** A eb' viñ chi' yuninal eb' viñ viñaj Hemán. A viñaj Hemán chi', schecab' Dios yaj viñ, a viñ tz'ac'an razón d'a viñ rey. **14** yuninal viñ ix yac' Dios yed' oxvañ yisil viñ, yic tz'elc'och sti' Dios yac'nac d'a viñ, ayic yalannac to nivan ol ajelc'och viñ. **6** Masanil juntzañ eb' viñ chi', a viñ smam eb' viñ scuchb'an d'a b'it yic tz'och ejmelal d'a stemplo Jehová yed' juntzañ yamc'ab', aton platillo, salterio yed' arpa.

A viñaj Asaf, viñaj Jedutún yed' viñaj Hemán ayoch eb' viñ d'a yalañ schecnab'il viñ rey. **7** A sb'isul eb' viñ c'ayb'annac sb'itan d'a Jehová chi' yed' yiñtilal, **288** eb' viñ d'a smasanil.

8 D'a sorteoal ix aj yoch eb' viñ sb'itani, tz'och eb' viñ ichamtac vinac yed' eb' viñ quelemtac, eb' viñ c'ayb'umxo yed' eb' viñ vanto sc'ayb'ani.

9-31 Ayic ix lajvi yoch sorteo chi', icha tic ix aj yoch eb' viñ d'a stzolal, **24** macañ eb' viñ d'a smasanil. Laj-chavañ sb'ey eb' viñ d'a junjun macañ, ayñej yuj sb'a eb' viñ. A d'a scal junjun macañ eb' viñ, ay junjun eb' viñ scuchb'an eb' viñ, aton eb' viñ tic, schael yich d'a viñ b'ab'el masanto d'a viñ slajvub': Viñaj José, viñaj Gedalías, viñaj Zacur, viñaj Izri, viñaj Netanías, viñaj Buquías, viñaj Jesarela, viñaj Jesahías, viñaj Matanías, viñaj Simeí, viñaj Azareel, viñaj Hasabías, viñaj Subael, viñaj Matatías, viñaj Jeremot, viñaj Hananías, viñaj Josbecasa, viñaj Hanani, viñaj Maloti, viñaj Eliata, viñaj Hotir, viñaj Gidalti, viñaj Mahaziot, viñaj Romanti-ezer.

Eb' tañvum puerta yed' juntzañxo eb' ay yopisio

26 ¹ Añejtona' d'a stzolal ix aj spojchajb'at eb' viñ tañvum puerta, icha tic ix aj eb' viñ:

Aton eb' viñ yiñtilal viñaj Coré: A viñaj Meselemías yuninal viñaj Coré yiñtilal viñaj Asaf. **2** Axo eb' viñ yuninal viñaj Meselemías chi' d'a stzolal: Aton viñaj Zacarías, viñaj Jediael, viñaj Zebadías, viñaj Jatniel, **3** viñaj Elam, viñaj Johanán yed' viñaj Elioenai.

4-5 Ix yac' svach'c'olal Dios d'a yib'añ viñaj Obed-edom, yuj chi' tzij-tum yuninal viñ. Aton stzolal sb'i eb' viñ tic: Viñaj Semaías, viñaj Jozabad, viñaj Joa, viñaj Sacar, viñaj Natanael, viñaj Amiel, viñaj Isacar yed' viñaj Peultai.

6 Axo viñaj Semaías chi', ay eb' viñ yuninal viñ te nivac ix aj yelc'ochi, yuj chi' yajal ix aj eb' d'a scal eb' sc'ab'-yoc. **7** A eb' viñ yuninal viñaj Semaías chi', aton eb' tic: Viñaj Otni, viñaj

Rafael, viñaj Obed, viñaj Elzabad, viñaj Eliú yed' viñaj Samaquías.

8 Masanil eb' viñ tic, yiñtilal eb' viñ viñaj Obed-edom. Masanil eb' viñ uninab'il yed' eb' viñ sc'ab'yoc eb', te tec'an eb' viñ, ay yip eb' viñ smunlaji, 62 sb'isul eb' viñ d'a smasanil.

9 A eb' viñ yuninal viñaj Meselemías yed' eb' sc'ab'yoc viñ, 18 eb', te jelan eb'.

10 A eb' viñ yuninal viñaj Hosa, yiñtilal viñaj Merari: Aton viñaj Simri. Vach'chom mañioc viñ b'ab'el uninab'il yaji, a viñ smam viñ ix ac'anoch yajalil. 11 Axo eb' yuc'tac viñ: Aton viñaj Hilcías schab'il, yoxil viñaj Tebalías, schañil viñaj Zacarías. A eb' viñ yuninal viñaj Hosa yed' eb' sc'ab'yoc, 13 eb' d'a smasanil.

12 Ix pojchajec' eb' stañvan stem-plo Jehová yed' eb' yajalil eb', icha ix aj juntzañxo eb' yetlevitail eb'.

13 Sorteal ix aj sch'oxji tas puertail stañvej junjun macañ eb', ayoch eb' quelemtac yed' eb' ichamtac vinac.

14 A viñaj Selemías yed' eb' ayoch yed'oc ix tañvan puerta chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Axo viñaj Zacarías yuninal viñaj Selemías chi', jelan yac'an razón viñ. A viñ ix tañvan puerta chi' d'a stojolal norte yed' eb' ayoch yed'oc. 15 Axo viñaj Obed-edom yed' eb' ayoch yed'oc ix tañvan puerta d'a stojolal sur. Axo eb' viñ yuninal viñ ix tañvan b'aj sic'chaj tas ay d'a templo. 16 Axo viñaj Supim yed' viñaj Hosa yed' eb' ayoch yed' eb' viñ, a eb' viñ ix tañvan puerta chi' d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' jun puerta yic Salequet b'aj sq'ue b'e.

A eb' viñ cuchb'um chi', d'a stzolal tz'aj stañvan puerta chi' eb' viñ.

17 Junjun c'u, ay vacvañ eb' viñ stañvan puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u,

chañvañ eb' viñ d'a stojolal norte, chañvañ pax eb' viñ d'a stojolal sur, axo pax b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji silab'il d'a Jehová chi', chatacvañ eb' viñ stañvan junjun puerta. 18 Axo d'a yamaqu'il templo d'a stojolal b'aj tz'em c'u, chañvañ eb' viñ stañvan d'a sti' scalleal, chavañ pax eb' viñ stañvan d'a yamaqu'il chi'. 19 Ichaton chi' ix aj spojchajec' opisio chi' d'a scal eb' viñ yiñtilal viñaj Coré yed' yic viñaj Merari.

20 Ay pax juntzañxo eb' yetlevitail eb' tz'ilan b'aj sic'chaj tas yic Jehová yaji yed' b'aj smolchaj ofrenda tz'ac'ji d'ay. 21 A viñaj Jehiel yuninal viñaj Laadán, d'a yiñtilal viñaj Gersón, a viñ yajal yaj d'a scal eb' sc'ab'yoc. 22 Axo pax eb' viñ yuninal viñaj Jehiel chi', aton viñaj Zetam yed' viñaj Joel, a eb' viñ ayoch d'a yib'añ stañvan b'aj sic'chaj tas ay d'a scaj-nub' Jehová.

23 Ix ac'chajpaxoch eb' viñ yiñtilal viñaj Amram d'a yopisio, aton eb' viñ yiñtilal viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel. 24 A viñaj Sebucl, yiñtilal viñaj Gersón yuninal viñaj Moisés, a viñ tz'ilan val juntzañ tas ay d'a scaj-nub' Jehová.

25 A viñaj Sebucl chi', sc'ab'yoc sb'a viñ yed' viñaj Selomit, yujto a smam yicham viñaj Selomit chi', aton viñaj Eliezer yuc'tac viñaj Gersón smam yicham viñaj Sebucl chi'. A eb' smam yicham viñaj Selomit chi' d'a stzolal: Aton viñaj Zicri, viñaj Joram, viñaj Jesaías, viñaj Rehabías yed' viñaj Eliezer.

26 A viñaj Selomit yed' eb' sc'ab'-yoc stañvan tastac ac'b'il yicoc Jehová yuj viñaj rey David yed' eb' yajal yaj d'a scal junjun macañ yiñtilal yed' eb' nivac yajalil eb' soldado. 27 A juntzañ

tas ix yac' eb' chi', aton tastac ix yic' eb' b'ajtac ix laj och oval, ix yac' eb' yic sc'anchaj d'a stemplo Jehová.

28 Ata' aypaxcan masanil tas yac'nac-can viñaj Samuel schecab' Dios, viñaj Saúl yuninal viñaj Cis, viñaj Abner yuninal viñaj Ner yed' viñaj Joab yune' ix Sarvia. Masanil juntzañ ac'b'il yicoc Jehová chi', a viñaj Selomit yed' eb' sc'ab'yoc ix tañvani.

29 A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Izhar cotnac viñaj Quenanías yed' eb' viñ yuninal yed' eb' sc'ab'yoc. A eb' chi', mañxooc d'a stemplo Jehová ix och eb' d'a yopisio, palta to ix och eb' d'a nivac yajalil yed' juezal d'a choñab' Israel.

30 A viñaj Hasabías yed' eb' sc'ab'-yoc, aton eb' viñ yiñtilal viñaj Hebrón, ay mil 700 sb'isul eb', te jelan eb'. Ix ac'jioch yopisio eb' yilan tastac yic Jehová yaji yed' masanil tastac yic viñ rey d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a stojolal b'aj tz'em c'u.

31-32 Axo pax d'a sc'axepal a' Jordán chi', b'aj cajan eb' yiñtilal Rubén, eb' yiñtilal Gad yed' nañalxo eb' yiñtilal Manasés, a viñaj Jerías yed' 2 mil 700 eb' sc'ab'yoc, ix ac'jipaxoch eb' d'a yopisio chi'. Yiñtilal pax eb' viñaj Hebrón. Ayic 40 ab'ilxo yoch viñaj David reyal, ata' ix saychajequ'i b'aj-tac cajan eb' viñ yiñtilal viñaj Hebrón. Ix ilchaji to ay eb' cajan d'a Jazer d'a yol yic Galaad, te jelan pax eb', yuj chi' ix ac'jioch eb' d'a jun opisio chi'.

Macquiltac yaj eb' soldado d'a yol smacb'en viñaj rey David

27 ¹ Junjun ujal tz'och 24 mil eb' viñ vinac d'a soldadoal. A d'a scal eb' viñ ay eb' viñ yajal yaj d'a scal yiñtilal, ay eb' viñ nivac yajalil eb' soldado yed' eb' viñ yajalil

eb' tz'ilan tastac yic viñ rey. Aton sb'i eb' viñ ayoch yajalil tic, d'a stzozal tz'aj yoch eb' viñ d'a junjun uj.

2-3 A d'a b'ab'el uj a viñaj Jasobeam yuninal viñaj Zabdiel yiñtilal viñaj Fares tz'ochi.

4 Axo d'a schab'il uj, a viñaj Dodai aj Aho tz'ochi. Axo viñaj Miclot schab'il yajal yaji.

5 Axo d'a yoxil uj, a viñaj Benaía yuninal viñaj sat sacerdote Joiada tz'ochi. **6** A viñaj Benaía chi', yajal yaj viñ d'a 30 eb' soldado te b'inajnac, axo viñ yuninal viñ scuchan Amisabad, schab'il yajal yaj viñ d'a jun macañ eb' soldado tz'och d'a jun uj chi'.

7 Axo d'a schañil uj, a viñaj Asael yuc'tac viñaj Joab aycanoch sb'i d'ay, palta axo viñaj Zebadías yuninal viñ ayoch yajalil sq'uexuloc.

8 Axo d'a yoil uj, a viñaj Samhut yiñtilal Izhar tz'ochi.

9 Axo d'a svaquil uj, a viñaj Ira yuninal viñaj Iques aj Tecoa tz'ochi.

10 Axo d'a yuquil uj, a viñaj Heles aj Pelón, yiñtilal Efraín tz'ochi.

11 Axo d'a svajxaquil uj, a viñaj Sibecai aj Husa, yiñtilal viñaj Zera tz'ochi.

12 Axo d'a sb'aluñil uj, a viñaj Abiezer aj Anatot, yiñtilal Benjamín tz'ochi.

13 Axo d'a slajuñil uj, a viñaj Maharai aj Netofa, yiñtilal viñaj Zera tz'ochi.

14 Axo d'a yuxluchil uj, a viñaj Benaía aj Piratón, yiñtilal Efraín tz'ochi.

15 Axo d'a slajchavil uj, a viñaj Heldai aj Netofa, yiñtilal viñaj Otoniel tz'ochi.

16-22 Axo pax eb' viñ yajal yaj d'a junjun macañ eb' yiñtilal Israel, aton eb' viñ tic:

A d'a eb' yiñtilal Rubén, a viñaj Eliezer yuninal viñaj Zicri yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Simeón, a viñaj Sefatías yuninal viñaj Maaca yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Leví, a viñaj Hasabías yuninal viñaj Kemuel yajal yaji. Axo d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón, a viñaj Sadoc yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Judá, a viñaj Eliú yuc'tac viñaj rey David yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Isacar, a viñaj Omri yuninal viñaj Micael yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Zabulón, a viñaj Ismaías yuninal viñaj Abdías yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Neftalí, a viñaj Jerimot yuninal viñaj Azriel yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Efraín, a viñaj Oseas yuninal viñaj Azazías yajal yaji. A d'a nañal eb' yiñtilal Manasés, a viñaj Joel yuninal viñaj Pedaías yajal yaji. Axo d'a nañalxo eb' yiñtilal Manasés ay d'a Galaad, a viñaj Iddo yuninal viñaj Zacarías yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Benjamín, a viñaj Jaasiel yuninal viñaj Abner yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Dan, a viñaj Azareel yuninal viñaj Jeroham yajal yaji. Aton juntzañ eb' viñ tic yajal yaj d'a junjun macañ eb' yiñtilal Israel.

23 Ayic ix yalan viñaj rey David to sb'ischaj masanil eb' israel, ix yalan viñ to max b'ischajlaj eb' manto tz'acvi d'a 20 ab'il sq'uinal, yujto yac'nac sti' Jehová to ol yic' val chaañ sb'isul eb' yiñtilal Israel icha sb'isul q'uen c'anal. **24** Ix schael yich viñaj Joab yic'anchaañ sb'isul eb' yetisraelal chi', palta maj lajvoclaj yic'anchaañ viñ, yujto yuj jun chi' ix cot jun nivan yaelal d'a yib'añ choñab' Israel. Yuj chi' a sb'isul eb' chi' mañ tz'ib'ab'iloc d'a yab'ixal viñaj rey David.

Eb' yajal tz'ilan smunlajel viñ rey

25 A viñaj Azmavet yuninal viñaj Adiel tz'ilan tastac ay d'a viñ rey. Axo viñaj Jonatán yuninal viñaj Uzías tz'ilani jantac tas molan d'a junjun choñab', d'a junjun aldea yed' d'a junjun cuartel ay d'a sattac mojon.

26 Axo viñaj Ezri yuninal viñaj Quelub tz'ilan eb' smunlaj d'a sluum viñ rey chi'. **27** Axo viñaj Simei aj Ramat tz'ilan eb' smunlaj d'a te' yuva viñ rey chi'. Axo viñaj Zabdi aj Safat tz'ilan eb' smolb'an vino d'a yed'tal. **28** Axo viñaj Baal-hanán aj Gederá tz'ilan eb' smunlaj d'a te' olivo yed' d'a te' caltacte'al higo ay d'a pañquiltac. Axo viñaj Joás tz'ilan eb' smolan aceite yic sat te' olivo. **29** Axo viñaj Sitrai aj Sarón tz'ilan eb' ayoch yil noc' vacax ay d'a Sarón chi'. Axo pax viñaj Safat yuninal viñaj Adlai tz'ilan eb' ayoch yil noc' vacax ay d'a pañquiltac. **30** Axo viñaj Obil ismaelita tz'ilan eb' ayoch yil noc' camello. Axo viñaj Jehedías aj Meronot tz'ilan eb' ayoch yil noc' b'uru. **31** Axo viñaj Jaziz agareno tz'ilan eb' ayoch yil noc' calnel yed' noc' chiva. Aton masanil eb' viñ tic tz'ilan masanil tas-tac ay d'a viñaj rey David chi'.

32 A viñaj Jonatán yicham viñaj rey David chi', tz'ib'um viñ, te jelan pax viñ, ac'um razón yaj viñ d'a viñ rey chi'. Axo viñaj Jehiel yuninal viñaj Hacmoni tz'ilan eb' viñ yuninal viñ rey chi'. **33** Yed' pax viñaj Ahitofel ac'um razón yajpax viñ d'a viñ rey chi' yed' viñaj Husai arquita, te vach' yac'an viñ rey chi' yed' viñ. **34** Ayic toxo ix cham viñaj Ahitofel chi', a viñaj Joiada yuninal viñaj Benaía yed' viñaj Abiatar ix ochcan

sq'uexuloc viñ. Axo viñaj Joab sat yajal yaj d'a eb' soldado viñ rey chi'.

**Ix yalcán viñaj rey David
tas ol aj sb'o templo**

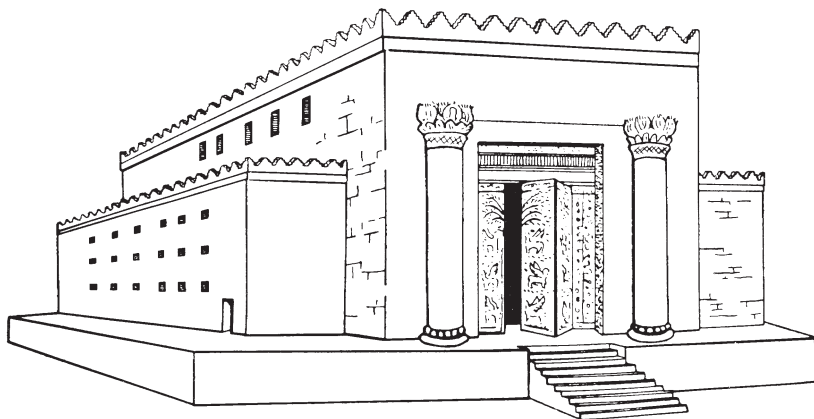
28 ¹ A d'a Jerusalén ix smolb'ej masanil eb' yajal yaj d'a choñab' Israel viñaj rey David: Aton eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal, eb' yajal yaj d'a junjun macañ eb' soldado tz'ilan viñ rey chi' yed' eb' sat yajal yaj d'a junjun nivac ñilañ eb' soldado. Ix smolb'ejpax eb' yajal yaj d'a eb' tz'ilan tastac ay d'a viñ rey chi', aton masanil lum luum yed' masanil noc' noc', eb' tz'ilan eb' viñ yuninal viñ, eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ yed' masanil eb' soldado te tec'an yed' juntzañxo eb' viñ nivan yelc'ochi.

² Ix lajvi chi' ix q'ue liñan viñ, ix yalan viñ icha tic: Ab'ec e masanil ex vetchoñab'. Ay val och d'a in pensar in b'oanq'ue junoc templo b'aj scan te' scaxail strato Jehová d'a junelñej, yic vach' ata' scajnaj co Diosal chi'. Toxo ix in molb'ej masanil tastac ol c'anchaj d'ay. ³ Palta ix yal Jehová chi' d'ayin icha tic: Mañoc ach ol a b'oq'ue jun in cajñub' chi', yujto ac'um ach oval, mañ jantacoc anima a milnacchamoc, xchi d'ayin. ⁴ Palta a Jehová co Diosal chi' ix in sic'an-caneli yic tzin och reyal d'a co choñab' tic d'a junelñej, yujto a' ix sic'anel yñtilal Judá, yic syac'an yajalil d'a masanil quñtilal. Axo d'a yñtilal Judá chi', a yñtilal viñ in mam ix sic'aneli, axo pax d'a yñtilal viñ in mam chi', a in ix in siq'uel d'a scal eb' vuc'tac yic tzin och reyal d'a co choñab' tic. ⁵ Axo ticnaic, a d'a scal jantac eb' vuninal ix yac' Jehová chi', ata' ix siq'uel viñ vuninal aj

Salomón tic, yic tz'ochcan viñ reyal in q'uexuloc d'a co choñab' tic. ⁶ Ix yalanpax Jehová chi' d'ayin icha tic: A viñ uninal aj Salomón, a viñ ol b'o-anq'ue jun in cajñub' yed' yamaq'uil, yujto a in ix in sic'anel viñ yic tz'ochcan viñ vuninaloc, a inxo ol in ochcan smamoc viñ. ⁷ Añejtona' ol vac'can yopisio viñ d'a junelñej, tato ol stec'b'ej val sb'a viñ sc'anab'ajan masanil in checnab'il yed' masanil in c'ayb'ub'al, icha sc'ulej viñ ticnaic, xchi Jehová d'ayin.

⁸ A ticnaic jun, val d'a eyichañ e masanil ex vetchoñab', schoñab' Jehová yed' d'a yichañ co Diosal tz'ab'an tas scala', scham val valan d'ayex to tze b'eyb'alej val masanil schecnab'il Jehová co Diosal. Tze c'anab'ajani, yic vach' ol ex cajñajñej d'a jun choñab' mañxo jantacoc svach'il tic. A exxo ol eyac'can smac-b'enoc eb' eyuninal d'a junelñej. ⁹ A achxo tic ach vuninal aj Salomón, ojtaquej val co Diosal, tza c'anab'ajan val yed' smasanil a c'ool. Yujto a Jehová yojtac masanil tas sco na' yed' tas sco nib'ej. Tato ol al a b'a d'ay, ol tac'voc d'ayach, palta tato ol ic'anel a b'a d'ay jun, ol ach spatiquejcanel d'a junelñej. ¹⁰ A tic-naic a Jehová ix ach sic'aneli yic ol a b'oq'ue jun templo b'aj ol cajñajoc, yuj chi' tec'an val tzutej a b'a, ochocab' munlajel, xchi viñaj rey David chi'.

¹¹ Ix lajvi chi', ix yac'an yumal viñaj rey David chi' d'a viñaj Salomón chi', aton yechel tas ol aj sb'o yamaq'uil yed' juntzañ cuarto b'aj ol sic'chaj tas tz'ac'ji yicoc Jehová yed' juntzañ cuarto ol can d'a chaañ yed' juntzañ cuarto ol can d'a yol templo chi' yed' jun lugar b'aj

A jun templo sb'onac viñaj rey Salomón (1Cr 28.11)

tz'ac'ji tup mul. **12** Ix yac'anpax yumal masanil tas nab'ilxo yuj viñ, aton tas ol aj sb'o yamaq'uil templo chi' yed' juntzañ cuarto ol och d'a spatictac b'aj ol sic'chaj masanil syamc'ab'il yed' juntzañ tas tz'ac'ji silab'il d'a Dios. **13** Ix yac'anpax yumal viñ tas ol aj yoch eb' sacerdote yed' eb' levita d'a stzonal yic ol munlaj eb' d'a templo chi' yed' slistail jantac yamc'ab' yic ejmelal ol och d'a Jehová.

14 Ix yac'an slistail viñ jantac q'uen oro yed' jantac q'uen plata ol och d'a junjun macañ juntzañ syamc'ab'il templo chi': **15** Ix yalanpax viñ yuj jantac yalil ol aj junjun sb'ach-nub'al candil yed' junjun scandilal chi', tato oro, mato plata. **16** Icha pax chi' ix aj yalan viñ yuj juntzañ mexa ol och oro d'ay b'aj ol em tzolan ixim pan to yic Jehová yaji yed' juntzañ mexa ol och plata d'ay. **17** Ix yalanpax viñ yuj jantac q'uen oro ol och d'a q'uen nivac tenedor yic chib'ej, d'a q'uen nivac uc'ab' yed' d'a q'uen nivac xalu yed' jantac q'uen oro, ma q'uen plata ol och d'a q'uen copa yed' d'a juntzañxo q'ueen icha jantac

yalil junjun macañ. **18** Ix yalpax viñ yuj jantac q'uen oro te vach' ol och d'a jun altar yic incienso. Ix yalpax viñ jantac q'uen oro ol c'anchaj d'a jun carruaje, aton juntzañ yechel querubín jeñanb'at sc'axil d'a yib'añ te' scaxail strato Jehová Dios.

19 Masanil juntzañ chi', tz'ib'ab'il-cani, yujto a val Jehová ix ac'an nachajel yuj viñaj rey David chi' tas ol aj sb'o jun munlajel chi', icha ix aj yechel.

20 Yuj chi', ix yalanpax viñaj rey David chi' d'a viñaj Salomón chi' icha tic: Tec'an val tzutej a b'a, ochocab' munlajel. Mañ ac' chab'axq'ue a c'ool, mañ ach xivoc, yujto a Jehová co Diosal mañ ol ach yachtejcani. Ol ochñej ed'oc yic ol yiq'uelc'och sb'a jun munlajel d'a jun templo tic.

21 Aton eb' sacerdote tic yed' eb' levita, icha syal jay macañ eb', te b'ecan sc'ol eb' smunlaj d'a templo chi'. Te b'ecanpax sc'ool masanil eb' viñ vinac smunlaji, eb' jelan spensar smunlaj d'a yaliñej tas munlajelal yed' eb' yajal yaji. Masanil pax eb' anima, ol sc'anab'ajej eb' tas ol ala', xchi viñ d'a viñaj Salomón chi'.

A ofrenda yic sb'ochaj templo

29 ¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj rey David chi' d'a masanil eb' anima molanec' chi' icha tic: Ex vetchoñab', añej val viñ vuninal aj Salomón tic ix sic'ljiel yuj Dios, palta yune' quelemto viñ. Axo pax jun munlajel tic te nivan, yujto a jun templo chi' mañ yicoc anima, palta to scajñub' Jehová Dios ol ajoc. ² Ix vac' val vip in molb'an masanil tastac ol c'anchaj d'a stemplo co Diosal chi': Aton q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce, q'uen hierro yed' te te', icha jantac ol c'anchaj d'a junjun macañ munlajel. Te nivan q'uen cornalina ix in molb'ej yed' juntzañxo q'uen q'ueen tz'och yelvanub'oc yed' tzij-tum macañil q'uen q'ueen vach' yilji, mañ jantacoc pax q'uen mármol. ³ A yed' jantac tas molb'ab'ilxo chi' vuuj yic sb'ochaj templo chi', svac'anpax jantac q'uen oro yed' q'uen plata to yel vico', yujto te xajan stemplo in Diosal vuuj. ⁴ Aton 2 mil 300 quintal q'uen oro te vach' yed' 5 mil 300 quintal q'uen plata, te vach' pax yaj q'uen sb'oi, yic tz'och q'uen d'a satac yol templo yed' juntzañ cuarto, ⁵ yed' d'a juntzañxo munlajel ol sb'oi eb' munlajvum d'a q'uen oro, ma d'a q'uen plata chi'. Axo ticnaic, ¿mach ex val b'ecan e c'ol eyac'an e colval d'a Jehová? xchi viñ rey chi'.

⁶ Yuj chi', a eb' yajal yaj d'a eb' sc'ab'yoc, eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal eb' yetisraelal, eb' nivac yajalil eb' soldado yed' eb' yajal yaj d'a eb' tz'ilan smunlajel viñ rey, masanil eb' chi', ix el val d'a sc'ol eb' yac'an scol-val. ⁷ Ix laj yac' scolval eb' yic sb'ochaj templo chi': 3 mil 800 quintal q'uen oro, 7 mil 600 quintal q'uen

plata, 13 mil 500 quintal q'uen bronce yed' pax 75 mil quintal q'uen hierro, masanil juntzañ q'uen chi' ix yac' eb'.

⁸ Yed' pax eb' b'aj ay q'uen q'ueen vach' yilji, ix yac' q'uen eb' d'a viñaj Jehiel yiñtilal viñaj Gersón, yujto a viñ schaan masanil tas tz'ac'lji yic sb'ochaj templo chi'.

⁹ Ix tzalaj val masanil anima yuj jantac tas ix yac' eb' yajal chi', yujto d'a smasanil sc'ol eb' ix yac' juntzañ chi' d'a Jehová. Añejtona' ix te tzalaj-pax viñaj rey David chi' yed' eb'.

¹⁰ Yuj chi' ix yal vach' lolonel viñ d'a Jehová d'a yichañ masanil eb' anima chi', ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová, co Diosal ach, sDiosal ach pax viñ co mam quicham Israel. Alchajocab' vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo. ¹¹ Ic yaj smasanil tas, te nivan elc'ochi, ay a poder, ay a tziquiquial, Yajal ach d'a satchaañ yed' d'a sat luum tic. ¹² A ach tzac' b'eyumal yic tzoñ ic'anchaañ. Yajal ach d'a yib'añ smasanil. A d'a yol a c'ab' ay masanil ipalil. Tzac' snivanil yelc'ochi yed' poder d'a eb' b'aj a gana ac'ani. ¹³ Yuj val chi' ach co Diosal, scac' yuj diosal, scanpax vach' lolonel d'ayach yuj a b'inajnaquil. ¹⁴ Val yel, a in tic yed' eb' vetchoñab' tic, malaj val jab'oc tas syal co sian d'ayach, yujto masanil juntzañ tic a d'ayach scoti, yuj chi' a tas tzac' d'ayoñ, a' scac'pax d'ayach. ¹⁵ A oñ tic, eq'uelb'añej tzoñ ec' d'a tic. Mamin, lajan quec' icha ajnac yec' eb' co mam quicham. A co q'uinal d'a sat luum tic, lajan icha xob'al lum luum, mañ najtiloc tzoñ eq'ui.

¹⁶ Yuj chi' Mamin Jehová co Diosal, ic yaj masanil juntzañ b'eyumal tic. A d'ayach scot masanil

juntzañ tas ix co molb'ej tic yic sco b'oanq'ue jun templo yuj ach quic'an-chaañ. **17** Mamin, vojtaç val to tza ch'olb'itej co pensar, añej val tojolal scha a c'ool. Yuj chi' d'a val smasanil in c'ool svac' juntzañ tic d'a yol a c'ab'. A ticnaic, svil d'a tzalajc'olal to a masanil eb' a choñab' molanec' tic, val d'a smasanil sc'ool eb' yed' stzalajc'olal eb' syac' silab' d'ayach. **18** Mamin Jehová, co Diosal ach, sDiosal ach pax eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel. Ac'ñejoch d'a spensar eb' a choñab' tic, yic tz'elñej d'a sc'ol eb' yac'ani. Yac'ocab' val och sb'a eb' d'a yol a c'ab'. **19** Añejtona' tzac'an vach' pensaril d'a viñ yuninal aj Salomón tic, yic sc'anab'ajej masanil a checnab'il viñ yed' a c'ayb'ub'al d'a smasanil sc'ool, sb'eyb'alanpax viñ, yic ol yal sb'oanq'ue jun templo viñ, jun ix in molb'ejcan tas ol och d'ay, xchi viñaj rey David chi' d'a slesal.

20 Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ d'a eb' anima chi' icha tic: A ticnaic ex vetchoñab', alec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal, xchi viñ. Yuj chi' masanil eb' anima chi' ix alan vach' lolonel d'a Jehová Dios, aton sDiosal pax smam yicham eb'. Ix em cuman eb', ix empax ñojan eb' d'a yichañ Dios ayic ayec' eb' d'a yichañ viñ rey chi'. **21** Axo d'a junxo c'u, ix siñusan silab' eb' d'a Jehová: Mil noc' quelemtac vacax, mil noc' ch'ac calnel, mil noc' yunetac calnel. Ix yac'pax vino eb', aton tz'ac'-jitaxon yed' junjun macañ noc' silab'. Te nivan noc' silab' ix yac' eb' yic schi'an noc' eb' smasanil. **22** A val d'a jun c'u chi', ix va eb', ix yuc'an a' eb' d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová.

Ix yac'anq'ue aceite eb' d'a sjolom viñaj Salomón yuninal viñaj rey

David d'a yichañ Jehová d'a schaelal, yic tz'ochcan viñ sreyaloc eb'. Ix yac'anpaxq'ue aceite eb' d'a sjolom viñaj Sadoc yic tz'ochcan viñ sat sacerdoteal. **23** Icha chi' ix aj yoch viñaj Salomón reyal sq'uexuloc viñ smam d'a yopisio ix yac' Jehová. Te vach' ix aj yelc'och viñ yed' yopisio chi'. Masanil eb' israel ix c'anab'ajan viñ. **24** Masanil eb' yajal yaji, eb' soldado yed' juntzañxo eb' viñ yuninal viñaj rey David, ix yac' sti' eb' sc'anab'ajan viñaj rey Salomón chi'. **25** Ix ic'ji val chaañ viñaj Salomón chi' yuj Jehová d'a yichañ choñab' Israel, ix ac'ji sb'inaj-naquil viñ yuuj. Malaj junoc sreyal Israel ec'nacxo icha ix aj sb'inaj viñ chi'.

A schamel viñaj rey David

(1R 2.10-12)

26-27 A viñaj rey David, yuninal viñaj Isaí, 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Israel. Uque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a eb' yiñtilal Judá d'a Hebrón, 33 ab'il ix yac'pax reyal viñ d'a masanil eb' israel d'a Jerusalén. **28** Te b'eyum ix aj viñ, te nivan pax ix aj yelc'och viñ. Ichamilxo ix ic'an scham viñ, ac'anc'olal ix cham viñ. Axo viñaj Salomón viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

29 A jantacto yab'ixal viñaj rey David chi', yictax ix schaañel yich viñ masanto ix cham viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'il yuj eb' schecab' Dios, aton viñaj Samuel, viñaj Natán yed' viñaj Gad. **30** Ata' tz'ib'ab'ilcan masanil tas ix sc'ulej viñ d'a yopisio, snivanil yelc'och viñ, masanil tastac ix ec' d'a yib'añ viñ yed' d'a yib'añ choñab' Israel yed' d'a yib'añ juntzañxo nación.

A Ch'añ Schab'il Libro CRÓNICAS

Schab'il Crónicas sb'i jun libro tic, aton stz'acub' b'ab'el libro Crónicas. A d'a capítulo 1 masanto d'a 9, syalcot tastac ajnac yac'an reyal viñaj Salomón. A d'a capítulo 10, syalcot tastac ajnac spojanel sb'a lajuñe' iñtilal eb' israel cajan d'a stojolal norte d'a yalañ smandar eb' yñtilal viñaj rey David. Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 36, syal yuj eb' viñ sreyal Judá, masanto ix ac'ji ganar Jerusalén yuj eb' aj Babilonia. Syalancot yab'ixal tastac ajnac sb'atnaccan eb' icha presoal. Axo d'a slajvub' jun libro tic, ata' syal yuj sley viñaj Ciro sreyal Persia yac'naquetla, b'aj syala' to smeltzaj eb' aj Judá d'a schoñab'.

Ix sc'an sjelanil viñaj Salomón d'a Dios (1R 3.3-15)

1 ¹ A viñaj Salomón yuninal viñaj David, ix tec'c'aj val yopisio viñ, yujto a Jehová sDiosal viñ ayoch yed'oc, ix te q'uechañ viñ d'a yopisio chi'. ² Ix yavtan masanil eb' yetisraelal viñ: Aton eb' nivac yajalil eb' soldado, eb' juez, eb' yichamtac vinaquil choñab' yed' eb' yajal yaj d'a scal eb' sc'ab' yoc. ³ Ix b'at viñ yed' masanil eb' ix smolb'ej sb'a chi' d'a jun lugar chañ d'a Gabaón, yujto ata' aycan cajnub' b'aj sch'ox sb'a Jehová, aton jun sb'onaccan viñaj Moisés schecab' Dios d'a tz'linan luum. ⁴ Palta a viñaj rey David ic'jinaccot te' scaxail strato Jehová d'a Quiriat-jearim, yac'annacoch viñ d'a yol jun mantiado b'ob'il yuj d'a Jerusalén. ⁵ Axo pax jun altar nab'a bronze b'ob'il yuj viñaj Bezaleel yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur, a d'a Gabaón chi' aycani, d'a yichañ scajnub' Jehová. Ix b'at viñaj rey Salomón chi' yed' masanil eb' anima chi' ta', yic b'at sc'anb'ej sb'a eb' d'a Dios.

⁶ Ix q'uec'och viñ d'a yichañ Jehová, b'aj ay jun altar bronze chi', aton d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix schecan viñ ñusjoctz'a mil noc' silab' d'a Jehová d'a yib'añ jun altar chi'.

⁷ A d'a jun ac'val chi', ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ix yalan icha tic: C'an d'ayin tas tza nib'ej, ol vac' d'ayach, xchi d'a viñ. ⁸ Ix yalan viñ d'a Dios chi' icha tic: A ach tic Mamin, ix ac' val a vach'c'olal d'a viñaj David in mam. A inxo ix in ac'och reyal sq'uexuloc viñ. ⁹ A tic-naic ach Jehová Dios, elocab'c'och tas ix al d'a viñ in mam chi', yujto ix in ac'och reyal d'a jun a choñab' mañ jantacoc sb'isul tic, icha spococal lum luum. ¹⁰ Yuj chi', ac' in jelanil, tzac'an vojtaquej tas svutej in cuch-b'an jun choñab' tic. Yujto malaj junoc mach syal yac'an yajalil d'a jun a choñab' tic d'a yol yico', xchi viñ.

¹¹ Ix yalanxi Dios d'a viñ icha tic: Yujto a jun tic ix javi d'a a pensar a c'anani, mañoc a b'eyumal, ma snivanil ele'ochi, ma schamel eb' ajc'ool, mato snajatb'i a q'uinal, mañoc chi' ix a c'ana', palta a' a jelanil

ix a c'ana' yed' aj pensaril yic ol yal ac'an reyal d'a in choñab' b'aj ach vac'och reyal tic, **12** yuj chi', ol vac' a jelanil yed' aj pensaril chi'. Ol vac'an-pax a b'eyumal yed' snivanil elc'ochi. Malaj junoc rey jelan ec'naxo icha ach tic, mañxa pax junocxo icha ach tic olto ochoc, xchi d'a viñ.

13 Ix lajvi chi' ix emixta viñ d'a Gabaón b'aj ay scajñub' Dios chi', ix jax viñ d'a Jerusalén, ix yac'an reyal viñ d'a Israel chi'.

Ix smolb'ej noc' chej viñaj rey Salomón yed' juntzañ carruaje
(1R 10.26-29; 2Cr 9.25-28)

14 Ix smolb'an mil 400 carruaje yic oval viñaj rey Salomón chi' yed' 12 mil noc' chej scuchan eb' soldado. Ix yac'ancan juntzañ chi' viñ d'a Jerusalén yed' d'a juntzañxo choñab'.

15 Mañxo jantacoc q'uen plata yed' q'uen oro ix smolb'ej viñ d'a Jerusalén chi', ichaxoñej q'uen comon q'ueen ix aj q'ueen. A te' c'ute', toxoñej icha te' caltacte'al higo d'a spañanil yichtac lum vitz ix aj te'.

16 A noc' schej viñ rey chi', ix man-chajcot noc' d'a Muzri yed' d'a Cilicia. A eb' viñ smanvajum viñ rey chi' smanancot noc' ta'. **17** A junjun carruaje cotnac d'a Egipto chi', 600 siclo plata stojol, axo junjun noc' chej chi', 150 siclo plata stojol noc'. Axo masanil eb' viñ sreyal eb' heteo yed' eb' sirio, a eb' viñ smananxi d'a eb' schoñvajum viñaj Salomón chi'.

Strato viñaj Salomón yed' viñaj Hiram
(1R 5.1-18; 7.13-14)

2 ¹ Ix snaan viñaj Salomón sb'oq'ue spalacio yed' pax caj-nub' b'aj tz'och ejmelal d'a Jehová.

² Yuj chi', ix siq'uel 70 mil eb'

cuchum icatz viñ yed' 80 mil eb' tzeyum q'ueen d'a jolomtac vitz yed' 3 mil 600 eb' tz'ilan munlajel chi'.

3 Ix lajvi chi' ix yalanb'at viñ d'a viñaj Hiram sreyal Tiro icha tic: ¿Tzam ac'cot te' c'ute' d'ayin icha ix a c'ulej yed' viñ in mam ayic ix sb'o-anq'ue spalacio viñ b'aj cajñajnac?

4 A ticnaic ol in b'oq'ue jun templo b'aj ol oñ och ejmelal d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yicñej ol ajoc. Ata' ol ñuschajtz'a incienso suc'uq'ui sjab' yuj quic'anchaañ Jehová chi'. Ol empax tzolan ixim pan d'a yichañ. Ol ñusjoc pax tz'a silab' d'a q'uiñib'alil, d'a yemc'ualil yed' pax d'a sc'ual ic'oj ip, d'a yic tz'alji q'uen uj yed' d'a juntzañxo q'uiñ tz'och yuj quic'anchaañ Jehová co Diosal icha syal schecnab'il ac'b'il-can d'ayon israel oñ tic, yic sco c'anab'ajej d'a masanil tiempo. **5** A jun templo ol in b'o chi', te nivan ol ajoc, yujto a co Diosal chi', yelxo ec'al snivanil yelc'och d'a yichañ masanil juntzañ comon dios. **6** Palta jun, ¿tom ay junoc mach ol yal sb'o-anq'ue jun templo chi'? Inatax sat-chaañ nivan, palta max yab'laj b'aj tz'aj Dios chi'. ¿Tas vaj a in tic, yuj chi' ol in b'oq'ue jun templo b'aj syal scajñaj Jehová chi'? Añej am junoc lugar b'aj sñuschajtz'a incienso d'a yichañ syal in b'oani. **7** Yuj chi' ac'cot junoc viñ vinac yojtac val smunlaj d'a q'uen oro, d'a q'uen plata, d'a q'uen bronce yed' d'a q'uen hierro yed' d'a añ ch'al q'uic'mutz'inac, yax-maquinac yed' chacchac, to syalpax sb'oanoch yechel yaliñej tastac viñ. A viñ ol colvaj yed' eb' c'ayb'ab'il d'a juntzañ chi' ay d'a Judá yed' d'a Jerusalén tic, aton eb' ix sic'chaj-canoch yuj viñ in mam. **8** Añejtona'

tzac'anpaxcot te te' ay d'a Líbano d'ayin, aton te' c'ute', te' tzicap yed' te' sándalo, yujto vojtaq to a eb' a munlajvum, te jelan eb' d'a ch'acoj te' d'a Líbano chi'. Axo eb' in munlajvum tic, ol colvaj eb' yed' eb' ic chi', 9 yic nivan te' syaq'uel eb', yujto a jun templo ol in b'oq'ue chi' te nivan ol ajoc, satub'tac pax ol aj yilji. 10 Ol vac'b'at svael eb' a munlajvum chi'. Ol vac'b'at 60 mil quintaloc ixim trigo, añeja' icha chi' pax ixim cebada. Ol vac'paxb'at 110 mil galónoc vino, icha pax chi' aceite, xchib'at viñaj Salomón chi'.

11 Ix lajvi chi' ix yac'ancot jun ch'añ carta viñaj Hiram sreyal Tiro chi' d'a viñaj rey Salomón chi' b'aj syal viñ icha tic: Ach rey Salomón, a Jehová ix ach ac'anoch reyal d'a Israel chi', yujto te xajan schoñab' chi' yuuji. 12 Yuj chi', alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová e Diosal, aton b'oannac satchaañ yed' sat luum tic, yujto ach yac'och reyal sq'uexuloc viñaj rey David a mam. Te ñican ach, te c'ayb'ab'il ach d'a jelanil, a ach ol a b'oq'ue jun stemplo Jehová chi' yed' a palacio b'aj ol ach ajoc. 13 A ticnaic svac'b'at jun viñ vinac te jelan spensar, te yojtac pax viñ, aton viñaj Hiram-abi. 14 A jun viñ tic, yune' viñ jun ix ix yiñtilal Dan, axo viñ smam viñ, aj choñab' Tiro viñ. A jun viñ tic, yojtac val viñ smunlaj d'a q'uen oro, d'a q'uen plata, d'a q'uen bronce, d'a q'uen hierro yed' d'a q'uen q'ueen. Syal pax smunlaj viñ d'a te te', d'a añ ch'al q'ueic'mutz'inac, yaxmaquinac yed' d'a añ chacchac ch'al yed' d'a añ lino. Te jelan viñ sb'oanoch yechel yalñej tastac. Syal snaanel viñ tas tz'aj junoc munlajel, yalñej tas

sc'anchaj d'ay. Ol munlaj viñ yed' eb' a munlajvum jelan, aton eb' smunlaj-taxon yed' viñ a mam, viñ te xajan vuuj. 15 Yuj chi' svaal': Ac'cot ixim trigo chi' d'ayoñ, ixim cebada, aceite yed' vino ix ala' to ol ac' chi'. 16 Yac-b'an chi', a oñ tic ol caq'uel te te' d'a Líbano tic. Jantac te' ol a c'ana', jun-ñej ol cutej te', ol quic'anb'at te' d'a yib'añ a' mar, masanto ol c'och te' d'a Jope. Axo eb' a munlajvum ol ic'anb'at te' d'a Jerusalén, xchicot viñaj Hiram sreyal Tiro chi'.

17 Ix lajvi chi', ix yic'anchaañ sb'isul masanil eb' ch'oc choñab'il cajan d'a choñab' Israel viñaj Salomón chi', ch'oc pax b'ischajnac eb' yuj viñaj rey David. A sb'isul eb', 153 mil 600 d'a smasanil. 18 Ix ac'ji-och 70 mil eb' cuchoj icatz, 80 mil pax eb' ix och tzeyoj q'ueen d'a tzal-quixtac, axo 3 mil 600 xo eb' ix och yil eb' smunlaj chi'.

Ix b'ochaj templo yuj viñaj Salomón (1R 6.1-38)

3 1 Ix schael yich viñaj Salomón sb'oanq'ue stemplo Jehová d'a Jerusalén, aton d'a spañanil sjolom lum tzalan Moriah, b'aj ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñaj David smam viñaj Salomón chi'. A jun luum chi' stec'-lab' trigo viñaj Ornán aj Jebús, man-b'ilcan lum yuj viñaj David chi' yicoc stemplo Dios. 2 Ix schael yich munlajel chi' d'a schab'il c'ual yoch schab'il uj, ayic schañil ab'il yoch viñaj Salomón chi' reyal.

3 A yechel yich templo ix schec viñaj Salomón ac'chajemoc, aton tic: 27 metro sc'atul, 9 metro yol schiquin. 4 Axo pax scorredoral, 9 metro paxi, lajan yed' yol schiquin chi'. Axo schaañil, 9 metro paxi. Ix

ac'jioch q'uen oro d'a sattac scorredoral chi'. **5** Ix ac'jioch te chemte' d'a sattac yol templo chi', aton te' tzicap. Ix lajvi chi' ix ac'jioch q'uen oro te vach' d'a sattac te' yed' d'a yechel yoch'b'iloch d'a te', aton yechel te' palma yed' yechel q'uen cadena. **6** Ix och q'uen q'ueen te vach' yilji yelvanub'oc templo chi'. A q'uen oro ix sc'an eb' chi', aton q'uen scot d'a Parvaim. **7** Ix ac'jioch q'uen oro d'a sattac te' chemte' d'a yool chi' smasanil yed' d'a spatlab'il yed' d'a smarcoal puerta yed' d'a spuetail chi'. Ix och pax yechel querubín d'a sattac te' chemte' chi'.

8 Ix schecan viñ macchaj jun cuarto d'a yol templo chi', aton jun cuarto Yicñej Jehová Yaji. **9** metro ix ajcan chab' spac'ultac jun cuarto chi'. Lajan yed' yol schiquin templo chi', **9** metro pax ix aj chab'xo spac'ultac. Ix ac'jipaxoch oro te vach' d'a sattac yool chi'. **500** quintal q'uen oro ix och d'a sattac yool chi'. **9** A q'uen lavux ix och d'a yool chi', **20** onza q'uen oro ix och d'a q'ueen. Ix och pax q'uen oro d'a sattac yol juntzañ cuarto ay d'a chaañ.

10 A d'a yol jun cuarto Yicñej Dios yaj chi', ix schec b'ojoc chab' te' yechel querubín viñaj Salomón chi', ix ac'jioch q'uen oro d'a spatictac. **11-13** A slevanil yajel sc'axil chab' yechel querubín chi', **9** metro, jeñanel sc'axil junjun. Chab' metro yed' **25** centímetro junjun sc'axil chi'. Sc'och jeñan jun sc'axil junjun yechel chi' d'a spac'ultac yol cuarto chi', axo junjunxo sc'axil, schalaj sb'a d'a snañal. A juntzañ yechel querubín chi', liñjab' elta, q'ueljab' elta d'a snañal yol templo chi'. **14** Ix schecpax b'ochaj jun c'apac cortina

nab'a lino viñ, ix och yechel querubín d'ay yed' añ ch'al q'ueic'mutz'inac, yaxmaquinac yed' añ chacchac ch'al.

A chab' nivac oy

(1R 7.15-22)

15 Ix schecanpax viñaj Salomón chi' b'ojoc chab' nivac oy nab'a bronce, **16** metro ix aj steel junjun, ix och d'a sat templo chi'. Axo jun ayq'ue d'a schon junjun oy chi', **2** metro yed' **25** centímetro spimal. **16** Ix b'o pax q'uen cadena, icha chimpa ix aji, ix och q'uen d'a spatictac schon oy chi'. Ix b'o pax **100** yechel te' granada, ix och d'a q'uen cadena chi'. **17** Ix ac'jioch juntzañ nivac oy chi' d'a sat templo chi', jun d'a stojolal sur, junxo d'a stojolal norte. A jun d'a sur chi', Jaquín ix sb'iej, axo jun d'a norte chi', Boaz ix sb'iej.

Juntzañ yamc'ab' yic templo

(1R 7.23-51)

4 **1** Ix schecpax viñaj Salomón chi' b'ojoc jun altar nab'a bronce, **9** metro ix aj sc'atul, **9** metro ix aj sat, nañal yoil metro ix ajq'ue schaañil. **2** Ix b'ochaj pax jun nivan pila yed'tal a a' nab'a bronce, setansetan ix aji, nañal yoil metro ix aj slevanil sat, **2** metro yed' **25** centímetro ix ajq'ue steel stitac, axo jantac ix aj setan chi', **13** metro yed' nañalxo. **3** A d'a yalañ sti' d'a spatictac jun pila chi', ayec' cha tzol yechel noc' toro yelvanub'oc. Lajuñe' ayoch d'a junjun **45** centímetro, yaman yaj yed' jun pila chi'. **4** Ay pax lajchave' yechel nivac toro nab'a bronce ayoch sb'ach-nub'oc yalañ jun pila chi'. A juntzañ

chi', oxe' q'uelanb'at d'a stojolal norte, oxe' pax d'a sur, oxe' pax d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' oxe' d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A yoc juntzañ yechel vacax chi' d'a spatic, a' ayoch d'a yalañ jun pila chi'. Axo d'a yib'añ b'achanemi. **5** A jun pila chi', 8 centímetro spimal. Pech'anel sti' icha xumaquil añ chochol. 15 mil galón a a' sb'at d'a yool.

6 Ix b'o pax lajuñe' yunetac pila nab'a bronce b'aj sjuc'chaj masanil tas sc'anchaji ayic snuschaj silab'. Oye' ix can d'a stojolal sur, oyexo d'a stojolal norte. Axo d'a jun nivan pila chi' sb'ic sb'a eb' viñ sacerdote.

7 Ix b'o pax lajuñe' b'achnub' candil nab'a oro, icha ix aj yalan Dios. Ix ac'chajoch d'a yol templo chi', oye' d'a stojolal sur, oye' d'a stojolal norte. **8** Ix b'o pax lajuñe' mexa, ix ac'chajoch d'a yol templo chi', oye' d'a stojolal sur, oye' pax d'a stojolal norte. Ix b'o pax 100 nivac uc'ab' nab'a oro.

9 Ix b'o pax jun amac' yic eb' sacerdote yed' junxo amac' nivaquil yic masanil anima. Ix och q'uen bronce d'a spatictac jun puerta ay d'a scal chab' amac' chi'. **10** A jun nivan pila ix b'o chi', a d'a stojolal sur d'a schiquin templo chi' ix cani, d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

11 Ix sb'opax juntzañ q'uen chen viñaj Hiram chi', q'uen pala yed' q'uen nivac uc'ab', icha chi' ix aj sb'oelc'och munlajel d'a stemplo Dios ix schec b'ojoc viñaj Salomón chi'.

12 A juntzañ munlajel ix laj b'o chi': Aton chab' nivac oy, chab' sjolom oy chi' ayq'uei, setansetan yaji, ayoch q'uen cadena d'a spatictac. **13** Ix och 400 yechel te' granada d'a q'uen cadena chi', cha tzol ix ajoch d'a

junjun q'ueen. **14** Ay pax lajuñe' yunetac pila, lajuñe' sb'achnub' yich ayoch d'a yalañ, **15** jun nivan pila yic a a', 12 yechel toro ayoch d'a yalañ, **16** q'uen q'ueen chen, q'uen pala yed' q'uen tenerdor.

Masanil juntzañ yamc'ab' ix sb'o viñaj Hiram chi' yuj viñaj Salomón, yic stemplo Jehová yaji, a q'uen bronce te copopi ix och d'ay. **17** A juntzañ yamc'ab' nab'a bronce ix b'o chi', a d'a yol lum b'aqu'uech luum d'a sti' a' Jordán ix b'oi, d'a snañal Sucot yed' Saretán. **18** Yujto te nivan juntzañ yamc'ab' nab'a bronce ix schec viñaj Salomón chi' b'ojoc, maxtzac echtaj jantac q'uen bronce ix och d'ay.

19 Ix schecanpax viñaj Salomón chi' b'ojoc juntzañxo yamc'ab' yic stemplo Dios chi', nab'a oro ix aji: Aton jun altar yed' juntzañ mexa b'aj tz'ac'chajem ixim pan d'a yichañ Jehová, **20** yed' juntzañ sb'achnub' candil yed' candil tz'och sc'ac'al d'a yichañ jun lugar Yicñej Jehová Yaji, icha yaj yalan Jehová chi'. **21** Ix b'o pax juntzañ yechel xumac ayoch d'a sb'achnub' candil chi' yed' q'uen tenaza, **22** q'uen tz'ic'anel stañil b'aj tz'och sc'ac'al candil, q'uen nivac uc'ab', q'uen nivac cuchara yed' q'uen yed'tal tzac'ac'. Masanil juntzañ q'ueen chi', añej d'a q'uen oro te vach' b'aj ix b'oi. Ix och pax q'uen oro d'a spatictac puerta b'aj tzoñ och d'a yol templo chi'. Ix och pax q'ueen d'a spuertail jun lugar Yicñej Dios Yaji.

5 **1** Axo yic ix lajvi masanil munlajel ix schec b'ojoc viñaj Salomón d'a stemplo Jehová chi', ix ic'jib'at masanil juntzañ yamc'ab' chi' b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji yicoc Jehová

d'a yol templo chi', aton juntzañ yamc'ab' nab'a oro, nab'a plata yed' juntzañxo tastac yic Jehová yajcan yuj viñaj rey David smam viñaj Salomón chi'.

**Ix ic'chajb'at te' scaxail trato
d'a templo
(1R 8.1-11)**

2-4 Ix lajvi chi' axo d'a sc'ual q'uiñ te nivan yelc'och d'a yuquil uj d'a yol ab'il chi', ix schecan viñaj Salomón chi' smolb'ej sb'a masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel chi' d'a Jerusalén yed' masanil eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal yed' eb' nivac yelc'och d'a scal eb' sc'ab' yoc. Ix smolb'ej sb'a eb', yic tz'ic'chajcot te' scaxail strato Jehová yuj eb' levita d'a Sion, aton schoñab' viñaj David. **5** Ix yic'ancot jun mantiado eb' sacerdote yed' eb' levita, aton jun b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix javi eb' yed'oc d'a templo chi' yed' masanil syamc'ab'il. **6** A viñaj rey Salomón yed' masanil eb' yetisraelal molanec' chi', b'ab'el scot eb' d'a yichañ te' scaxail strato Dios chi', süusan noc' silab' eb', aton noc' calnel yed' noc' vacax. Mañ jantacoc noc' ix yac' eb', mañxo b'ischajb'enoc noc'. **7** Ix lajvi chi', ix b'at yac'anocho te' scaxail strato Jehová chi' eb' sacerdote d'a yol templo chi' d'a yichochc'ochi, aton d'a jun lugar Yicñej Jehová Yaji, d'a yalañ sc'axil juntzañ yechel querubín. **8** A juntzañ yechel querubín chi', jeñanb'at sc'axil d'a yib'añ b'aj ix can te' caxa chi' yed' d'a yib'añ te' sb'achnub'al. **9** A te' sb'achlab'il te' caxa chi', najat steel te', chequel te' d'a jun lugar ay d'a snañal yol templo chi', jun ay d'a

sat elta jun lugar Yicñej Dios Yaji, palta mañ chequeloc te' d'a sti'. A d'a jun lugar chi' ix canñej te' caxa chi'. **10** A tas ayem d'a yol te', añej chab' pachañ q'uen q'ueen yac'nac-canem viñaj Moisés d'a Horeb. A d'a q'uen tz'ib'ab'ilcanoch strato Jehová sb'onac yed' choñab' Israel ayic van scot eb' d'a yol b'e ayic yelnaccot eb' d'a Egipto.

11 Ix elta eb' sacerdote d'a jun lugar ay d'a snañal yol templo chi'. Toxo ix sacb'itej sb'a eb' smasanil, vach'chom manto c'och stzolal yoch eb' d'a yopisio. **12** Axo masanil eb' levita ac'b'iloch yic sb'itani, aton viñaj Asaf, viñaj Hemán, viñaj Jedutún, eb' yuninal eb' viñ yed' eb' sc'ab' yoc eb' viñ, liñjab'och eb' viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a stz'ey altar d'a yamaqu'il templo chi'. Nab'a lino spichul eb' viñ ayochi, yed'nac platillo eb' viñ, salterio yed' arpa. Ay pax 120 eb' viñ sacerdote spu'an q'uen trompeta.

13 Junñej ix aj spu'an q'uen trompeta chi' eb' viñ smasanil. Junñej ix aj sjaj eb' viñ sb'itani, yic syalan vach' lolonel eb' viñ yuj yac'an yuj diosal eb' viñ d'a Jehová. Yacb'an van sb'itan eb' viñ chi', ix puchaj q'uen trompeta, ix tziñji platillo yed' juntzañxo yamc'ab' yic b'it chi'. Sb'itan eb' viñ icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová, yujto te vach'ñej, tzoñ xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb'. A d'a jun rato chi' ix b'ud'jriel yol templo chi' yuj jun asun.

14 Majxo yal-laj yoch eb' viñ sacerdote yil yopisio, yujto ix b'ud'jriel yol templo chi' yuj stziquiquial Jehová.

Ix och sq'uiñal templo

(1R 8.12-66)

6 ¹ Ix yalan viñaj rey Salomón icha tic:
Mamin Jehová, ix ala' to d'a scal q'uiç'alqu'inal ayach eq'ui. ^a
² Palta a in tic, ix in b'oq'ue jun a templo vach' yilji tic yic tzach cajnaj d'a yool.
Aton d'a tic ol ach aj d'a masanil tiempo, xchi viñ rey chi' d'a Dios.
³ Ix lajvi chi' ix meltzajb'at q'uelan viñ rey chi' b'aj ayec' masanil eb' yetisraelal chi', liñjab' q'ue eb' smasanil, ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb'. ⁴ Ix yalan viñ icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yujto ix elc'och b'aj yac'naccan sti' d'a viñaj David in mam, ayic yalannac icha tic:
⁵ Atax yic vic'annaquelta in choñab' d'a Egipto, malaj junocxo choñab' ix in siq'uel d'a scal yiñtilal Israel b'aj sb'o junoc templo b'aj tzin aji, yic tz'ic'l'jichaañ in b'i. Malaj pax junoc vinac ix in siq'ueli yic scuchb'an in choñab' Israel tic. ⁶ Palta a ticnaic jun, ix in siq'uel choñab' Jerusalén, yic vach' ata' ol b'inaj in b'i. Ix ach in sic'-paxeli yic tzach och reyal d'a in choñab' Israel tic, xchi Jehová d'a viñ in mam chi'. ⁷ A viñaj David in mam chi', snib'ejnac viñ sb'oq'ue junoc templo yic syic'anchaañ Jehová co Diosal viñ. ⁸ Palta yalnac Jehová d'a viñ: Te vach' tas tza na chi', yujto tza na a b'oq'ue junoc in templo. ⁹ Mañoch ach ol a b'oq'uei, palta a junoc uninal ol b'oanq'ueoc, xchi d'a viñ.

¹⁰ Axo ticnaic jun, toxo ix elc'och b'aj yac'nac sti' Jehová chi'. Icha val yutejñac yalan chi', icha chi' ix aj voch reyal d'a co choñab' tic sq'uexuloc viñ in mam chi'. Toxo ix in b'oq'ue jun stemplo Jehová co Diosal. ¹¹ Toxo pax ix vac'och te' scaxail strato Jehová sb'onac qued'oc d'a yool, xchi viñ.

¹²⁻¹³ Ay jun tec'nub' nab'a bronce ix schec viñaj Salomón chi' b'ojoc, a d'a snañal yamaq'uul templo chi' ay, chab' metro yed' 25 centímetro ix aj schañil pac'añ. Axo schaañil ix ajq'uei, jun metro yed' 35 centímetro. Ix q'ue viñ d'a yib'añ jun tec'nub' chi' d'a yichañ altar yic Jehová, q'uelanoch masanil eb' choñab' israel chi' ix em cuman viñ, ix yic'anchaañ sc'ab' viñ, ix lesalvi viñ. ¹⁴ Ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, malaj junocxo Dios d'a satchaañ yed' d'a sat luum tic lajan ed'oc, yujto tzaq'uelc'och a trato, tza ch'oxan a vach'c'olal d'a mach tzach c'anab'ajan d'a smasanil sc'ool. ¹⁵ Toxo ix aq'uelc'och b'aj ac'-nac a ti' d'a viñaj David in mam. A val ticnaic van yelc'ochi. ¹⁶ Yuj chi', Mamin Jehová co Diosal, elocab'pax-c'och b'aj ac'nac a ti' d'a viñ a checab' aj David chi' to ol ochñej yiñtilal viñ reyal d'a choñab' Israel tic tato tzach sc'anab'ajej eb' icha ajnac ach sc'anab'ajan viñ in mam chi'. ¹⁷ Yuj chi', Mamin Jehová co Diosal, elocab'c'och b'aj ac'nac a ti' d'a viñ in mam a checab' chi'.

¹⁸ Palta jun, ¿tom syal a cajnaj d'a sat lum tic yed' eb' anima? Inatax satchaañ, yelxo te nivan, palta max

^a 6.1 A jun q'uiç'alqu'inal syal d'a tic sch'oxcot q'uiç' asun ochnac d'a sjolom lum vitz Sinaí, ayic yemul Jehová lolonel d'a eb' choñab' israel.

yab'laj b'aj tzach aji, ocxom jab' templo ix in b'oq'ue tic. **19** Palta jun Mamin, cha ab' in lesal ayic tzin tevi d'ayach a in a checab' in tic, ayic tzin c'anan a vach'c'olal. **20** Mañ iq'uel a sat d'a jun templo tic d'a c'ual yed' d'ac'valil, aton d'a jun lugar to ix ala to ol ach b'inajñej. Yuj chi' ab'val tas svala'. **21** Ayic tzin lesalvi d'ayach yed' pax eb' a choñab' Israel tic d'a jun lugar tic, cha ab' co lesal tic. Ato d'a satchaañ b'aj cajan ach, tza maclej ab' co lesal chi', tzac'val nivan-c'olal co mul.

22 Q'uinaloc ay junoc mach tz'ac'-jioch d'a yib'añ to ix och smul d'a junoc yetanimail, tz'ic'chajcoti, tzul yac'an sti' d'a yichañ altar d'a jun a templo tic, **23** ato d'a satchaañ chi', tzab' tas syala', tza b'eyc'olej d'a stojolal, tzac'och syaelal mach tz'och smul chi' icha syal smul tz'ochi, tza b'o pax yaj mach malaj smul.

24 Q'uinaloc tzoñ ac'ji ganar a oñ a choñab' oñ tic yuj eb' cajc'ool, yujto tz'och co mul d'ayach, tato sna sb'a co c'ool, scan co b'a d'ayach, tzoñ tevi d'ayach d'a jun templo tic, **25** tzab'val co lesal d'a satchaañ chi', tzac'val nivanc'olal co mul, tzoñ ac' meltzaj d'a lum co luum ac'nac d'a eb' co mam quicham tic.

26 Q'uinaloc mañxo ol yac' ñab' d'a choñab' tic yuj co mul tz'och d'ayach, tzac'anoch co yaelal. Palta tato tzoñ javi ul ach cac' b'inaj d'a lesal, q'uelan oñ cot d'a jun lugar tic snaan sb'a co c'ool d'a co chucal yuj jun yaelal chi', **27** tzab'val d'a satchaañ chi' ayic tzoñ tevi d'ayach. Tzac'val nivanc'olal co chucal, tza ch'ox jun a b'eyb'al vach' yic sco b'eyb'alej. Slajvi chi' tzac'ancot ñab' d'a yib'añ lum luum ac'nac tic d'ayoiñ.

28 Q'uinaloc tz'em vejel, ma ilya d'a co choñab' tic, ma stacji cavb'en yuj c'ac', ma sjavi junoc syab'il cavb'en chi', ma sjavi noc' c'ulub' d'ay, ma junocxo macañ noc' cotac noc' slajanel cavb'en chi', ma jun, sjavi oyan eb' ajc'ol yac'an oval d'a junoc choñab' d'a yol co mach'en tic, ma yalñej tas yaelal tzoñ ic'ani, **29-30** tzab'val co lesal ayic tzoñ tevi d'ayach. Yalñej mach sna sb'a sc'ool ayic syilani to ayoch d'a syaelal, tato smojb'ejcot sc'ab' d'ayach d'a stojolal jun templo tic, tzab'val tas syal chi' d'a satchaañ, tzac'val spac d'a junjun icha sb'eyb'al, yujto a ach tic ojtac val tas ay d'a co pensar yed' tas sco na junjun oñ. **31** Tato icha chi', ol yal sb'a masanil a choñab' d'ayach, ol ach co c'anab'ajani yacb'an pitzan oñ d'a sat jun luum ac'nac tic d'a eb' co mam quicham.

32 Q'uinaloc ay junoc anima ch'oc choñab'il scot d'a junoc lugar najat yic scajnaj d'a co cal a oñ a choñab' oñ tic yujto te nivan a b'inaji, te nivan a poder, tato slesalvi d'ayach d'a stojolal jun a templo tic, **33** tzab'-val tas syal chi' d'a satchaañ b'aj ayach, tzac' masanil tas sc'an chi' d'ayach, yic vach' tzach yojtaquejel masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic, yic vach' tzach sc'anab'ajeb' icha tzach co c'anab'ajeb' a oñ a choñab' Israel oñ tic. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a jun templo ix in b'oq'ue tic, ic yaji.

34 Q'uinaloc yalñej b'aj tzoñ a checb'at a oñ a choñab' oñ tic cac' oval yed' eb' ajc'ool, tato tzoñ lesalvi d'ayach d'a stojolal jun choñab' ix a sic'canel tic, b'aj ay jun templo ix in b'oq'ue tic, **35** tzab'val d'a satchaañ chi' ayic tzoñ tevi

d'ayach, tzach och qued'oc yic scac' ganar.

36 Q'uinaloc tz'och co mul d'ayach, (yujto malaj junoc anima max och smul) scot yoval a c'ol d'ayoñ, yuj chi' tzoñ ac'och d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, tzoñ yic'anb'at eb' d'a ch'oc choñab'il najat, ma lac'an. **37** Tato sna sb'a co c'ool d'a jun choñab' b'aj ayoñec' chi', tzach co naanxicoti, tzoñ tevi d'ayach, sco chaan co mulej d'ayach, tzab'val co lesal. **38** Tato yed' smasanil co c'ool yed' smasanil co pensar tzach co naxicoti, ayic ayoñ ec' d'a jun choñab' b'aj ic'b'iloñb'at chi', tzoñ lesalvicot d'a stojolal jun lum ac'nac tic d'a eb' co mam quicham yed' jun choñab' sic'b'ilel uuj tic yed' d'a stojolal jun templo ix in b'o tic, **39** tato icha chi', ato d'a satchaañ b'aj ayach eq'ui, tzab'val co lesal, tzach och qued'oc yic tzoñ meltzajxi, tzac'-val nivanc'olal co mul tz'och chi' d'ayach.

40 Ach in Diosal, tza maclej val ab' lesal tz'ochñej d'ayach d'a jun lugar tic.

41 Ach Jehová co Diosal, canaññej cajan d'a jun lugar tic yed' scaxail sch'oxanel a poder. Mamin, colñej eb' sacerdote tzach ac'an servil, axo eb' ico', tzalajocab' eb' yuj a vach'c'olal. **42** Mañ in a patiquejel a in rey in ix in a sic'canel tic. Nacot b'aj a xajanej-nac viñaj David a checab', xchi viñaj rey Salomón chi' d'a Jehová.

7 ¹ Ayic ix lajvi slesalvi viñaj rey Salomón chi', ix cot c'ac' d'a satchaañ, ix tz'ab'at jun silab' sñusjitz'a smasanil yed' juntzañxo silab', ix b'ud'jiel yol templo chi' yuj stziquiquial Jehová. ² Yuj chi' majxo yal-laj yoch eb' sacerdote d'a yool

chi'. ³ Ayic ix yilan jun c'ac' chi' masanil eb' israel yed' stziquiquial Jehová ix emul d'a yib'añ jun templo chi', ix em cumnaj eb' masanto ix emc'och snañal sat eb' d'a sat luum, ix lesalvi eb', ix yac'an yuj diasal eb' d'a Jehová. Ix yalan eb' icha tic: Yelxo te vach' Dios, yujto tzoñ xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb'.

⁴ Ayic ix lajvi juntzañ chi', ix yac'an silab' viñaj rey Salomón yed' eb' choñab' chi' d'a Jehová. ⁵ Ix yac' 22 mil noc' vacax eb' yed' 120 mil noc' calnel silab'il.

Icha chi' ix aj yac'ancanoch jun templo chi' eb' d'a yol sc'ab' Dios.

⁶ Liñan'que masanil eb' israel chi', axo eb' sacerdote ayec' eb' d'a yed'tal b'aj ix cani, spu'an q'uen strompeta eb'. Axo eb' levita q'uelc'umb'a yaj eb' yed' eb' sacerdote chi', van sb'itan eb' yed' juntzañ yamc'ab' b'ob'ilcan yuj viñaj rey David yic tz'och ejmelal d'a Jehová. Van sb'itan eb' icha tic: A Jehová, ayñej svach'-c'olal d'a masanil tiempo, xchi eb'.

⁷ Ix yac'anpaxoch yopisio snañal amac' viñaj Salomón chi', aton jun ay d'a yichañ stemplo Jehová chi', yic ata' sñusjitz'a silab' yed' xepual noc' silab' yic junc'olal yed' Dios, yujto a jun altar nab'a bronce ix schec viñ b'ojoc, max yab'laj yic sq'ue noc' silab' chi' d'a yib'añ yed' ofrenda d'a tas svaji yed' xepual noc' noc' chi'.

⁸ A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Salomón yed' eb' yetisraelal ix yac'och q'uiñ chinama eb' d'a uque' c'ual. Te nivan sb'isul eb', ix cotñej eb' b'aj tz'ochc'och b'e d'a Hamat d'a norte, masanto d'a a' eluma' yic Egipto d'a sur. ⁹ Uque' c'ual ix yac'och sq'uiñal jun altar chi' eb', axo d'a junxo uque' c'ual, ix yac'anoch

q'uiñ chinama chi' eb'. Axo d'a jun slajvub' c'ual chi' ix yac'anoch jun nivan q'uiñ eb'. **10** A d'a 23 yoch yuquil uj chi', ix spuclan sb'a viñaj rey Salomón chi' yed' masanil anima ayec' chi'. Ix lajvi chi' ix paxcan eb' d'a spat d'a tzalajc'olal. Ix te tzalaj eb' yuj jantac tas vach' ac'b'il yuj Jehová d'a viñaj David, d'a viñaj Salomón chi' yed' d'a masanil choñab' Israel.

Ix sb'o strato Dios yed' viñaj Salomón
(1R 9.1-9)

11 Ayic toxo ix b'uel stemplo Jehová yuj viñaj rey Salomón chi' yed' spalacio viñ yed' masanil tastac ix sna' viñ to sb'ochaji, **12** ix sch'oxan sb'a Jehová d'a viñ d'ac'valil, ix yalan d'a viñ icha tic: Ix vab' val a lesal, ix in sic'anpaxel jun lugar tic vicoc yic tz'och in cajnub'oc b'aj stz'a silab' d'ayin. **13** Yuj chi', q'uinaloc svac'cot c'ac', maxtzac yac' ñab', ma svac'cot noc' c'ulub' sc'uxanb'at avb'en, ma svac'cot junoc ilya d'a eyib'añ a ex in choñab' ex tic, **14** tato a ex ojtab'c'ol to vic ex, tzex lesalvi d'ayin, slajvi chi' tzeyactancan e chuc b'eyb'al chi', tato icha chi', svab' e lesal chi' d'a satchaañ, svac'an nivan-c'olal e mul, svac'anxi tastac ay d'a e choñab' chi'. **15** A ticnaic yed' yic ol b'eyñejb'atoc, ol vab'ñej lesal ol och d'ayin d'a jun templo tic, **16** yujto toxo ix in sic'caneli yic tz'ochcan vicoc. Ol in ajñej cajan d'ay, ol in tañvej. **17** A ticnaic jun, tato vach'ñej ol utej a b'a d'ayin icha val yutejñac sb'a viñ a mam, tato ol a c'anab'ajej in checnab'il yed' masanil tas ix val d'ayach, **18** ol vac'ñejelc'och opisio tic, icha val in trato in b'onac yed' viñ a mam chi', ayic valannac to ol

ochñej yiñtilal viñ reyal d'a choñab' Israel tic. **19** Palta tato a ex tic ol eyiq'uel e b'a d'ayin, mañ ol e c'anab'ajej in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il ix vac' d'ayex, axo d'a jun-tzañ comon dios b'aj ol eyaq'uem e b'a, ol ex och pax ejmelal d'ay, **20** ol ex viq'uel d'a sat lum luum vac'nac tic d'ayex. A jun templo ix ochcan vicoc tic, ol vic'canel d'a vichañ, ol vac'an b'uchjoc yuj masanil nación. **21** A jun templo mañoxo jantacoc svach'il yilji tic, toxoñej ol q'uecan b'ulan spojelal. Masanil mach ol ec' d'a stz'ey, ol te sat sc'ol eb' yilani, ol sc'anb'an eb', ¿tas yuj icha tic ix yutej jun choñab' tic Jehová yed' jun templo tic? xcham eb'. **22** Axo ol aj yalji d'a eb': Icha tic ix aji yujto ix yactejean Jehová sDiosal smam yicham eb', aton Dios ic'jinaquelta eb' d'a Egipto, axo juntzañ comon dios b'aj ix yaq'uem sb'a eb'. Yuj val chi' ix yac'cot jun nivan yaelal tic d'a yib'añ eb', xcham eb', xchi Jehová d'a viñaj Salomón chi'.

Juntzañoxo tastac ix sb'o
viñaj rey Salomón
(1R 9.10-28)

8 **1** A viñaj rey Salomón chi', **20** ab'il ix yac' viñ sb'oanq'ue spalacio yed' stemplo Jehová. **2** Ix lajvi chi' ix sb'oanxiq'ue juntzañ choñab' viñ, aton juntzañ ix yac'-xican viñaj rey Hiram d'a viñ, ix yac'an cajnaj eb' israel viñ d'ay.

3 Ix lajvi chi, ix b'at viñaj Salomón chi' yac' oval d'a choñab' Hamat d'a yol yic Soba, ix yac'an ganar viñ. **4** Ix sb'oanxiq'ue choñab' Tadmor viñ, jun ay d'a taquiñ luum yed' juntzañ choñab' d'a yol yic Hamat b'aj smolchaj masanil tas svaji. **5** Añejtona' ix

sb'oxiq'ue choñab' Bet-horón viñ, jun ay d'a yib'añq'uei yed' Bet-horón ay d'a yalañemta. A juntzañ choñab' chi', ayoch smuroal yed' spuertail. Aypaxoch c'atan q'uen q'ueen syam-nub'aloc spuertail chi'. **6** Ix sb'oan-xiq'ue choñab' Baalat viñ yed' juntzañxo choñab' b'aj smolchaj masanil tas svaji. Ix sb'oanpax juntzañ yed'tal carruaje viñ yic oval yed' b'aj tz'aj noc' chej yic oval yed' masanil tas snib'ej viñ ix sb'o d'a Jerusalén chi', d'a Líbano yed' d'a masanil yol smac'b'en. **7-8** Ay pax juntzañ yiñtilal eb' anima mañ sat-b'iloquel yuj eb' israel aycan cajan d'a scal eb', aton eb' heteo, eb' amorreo, eb' heveo, eb' ferezeo yed' eb' jebuseo. A eb' chi' mañ israeloc eb'. Ix ac'jicanoch eb' d'a munlajel yuj viñaj Salomón chi'. **9** Palta malaj junoc eb' yetisraelal viñ ix yac' pural yac'anocho d'a munlajel chi'. Ix yac'och eb' viñ d'a soldadoal, d'a sat yajalil eb' viñ soldado, d'a yajalil d'a eb' ayoch d'a carruaje yic oval yed' d'a eb' viñ soldado sq'ue d'a yib'añ chej. Ata' ix yac'och eb' yetisraelal viñ chi'. **10** Axo eb' sat yajal tz'ilan eb' smunlaj chi', 250 eb'.

11 A viñaj Salomón chi', ix yiq'uel ix yisil viñ sreyal Egipto viñ b'aj cajan d'a schoñab' viñaj David, ix yic'anb'at ix viñ d'a junxo palacio ix sb'o viñ yicoc ix, yujto ix sna' viñ to mañ smojoc scajnaj ix b'aj ec'nac sdespacho viñaj rey David, yujto ata' ec'nac te' scaxail strato Jehová, te nivan yelc'och jun lugar chi'. **12** Ix yac' ñusjocht'za silab' viñaj rey Salomón d'a Jehová d'a yib'añ altar ix sb'oq'ue d'a yichañ templo chi'. **13** Aton d'a juntzañ c'ual alb'ilcan yuj viñaj Moisés d'a ley to tz'ac'ji silab'

chi', ata' ix yac' ñusjocht'za juntzañ silab' chi' viñ: Aton d'a sc'ual ic'oj ip, d'a q'uiñ yic tz'alji q'uen uj yed' pax d'a oxé nivac q'uiñ tz'och d'a yol ab'il: Aton q'uiñ yic ixim pan malaj yich, q'uiñ ayic slajvi smolji sat avb'en yed' q'uiñ yic chinama.

14 Ix yac'anpaxoch eb' sacerdote viñ yed' eb' levita d'a munlajel d'a templo d'a stzolal. Ix ac'ljioch eb' d'a yopisio chi', icha yajcan yalan viñaj David smam viñ. Ay juntzañ eb' levita yopisio sb'itan d'a Jehová, scol-vaj eb' yed' eb' sacerdote d'a junjun c'u. Ay pax juntzañxo eb' stañvan spuertail templo chi' **15** yed' b'aj smolb'aj tastac yic templo. Yuj chi' malaj val jab'oc ix sq'uex viñ tastac tz'aj smunlaj eb' sacerdote yed' eb' levita icha yajcan yuj viñaj David chi'. **16** Masanil munlajel nab'il yuj viñaj rey Salomón chi', yictax ix em yich stemplo Jehová masanto ix b'o-eli, vach' ix aj yic'an sb'a smasanil.

17 Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Salomón chi' d'a Ezión-geber yed' d'a Elat, d'a stitac a' Chacchac Mar, d'a yol yic Edom. **18** Ix yac'cot juntzañ te' barco viñaj Hiram yed' eb' smunlajtaxon d'a te' barco chi'. A eb' viñ chi', yojtac eb' viñ yec' d'a yib'añ a' mar. Ix xid'ec' eb' viñ yed' eb' schecab' viñaj Salomón chi' d'a Ofir. Quenxoñej mañ 320 quintaloc q'uen oro ix javi yuj eb' d'a viñaj Salomón chi'.

**Ix ulec' ix sreinail Sabá yil
viñaj Salomón
(1R 10.1-13)**

9 ¹ A ix sreinail Sabá, ix yab' specal ix to a viñaj rey Salomón, te nivan yelc'och viñ, yuj chi' ix javi ix d'a Jerusalén yic tzul sc'anb'an

juntzañ lolonel ix te ajaltac snachajeli, yic syil ix tato yel te jelan viñaj Salomón chi'. Nivan eb' schecab' ix yed'nac, nivan noc' camello cuchjinac perfume, nivan q'uen oro yed' q'uen q'ueen te vach' yilji yed'nac ix. Ayic ix javi ix yil viñaj rey Salomón chi', ix sc'anb'an ix d'a viñ masanil tas nab'il yuuj. **2** Axo ix spacan masanil tas ix sc'anb'ej ix chi' viñ, malaj junoc tas ix sc'anb'ej ix chi' maj yal spacan viñ. **3** Ayic ix yilan ix reina chi' jantac sjelanil viñaj Salomón chi' yed' spalacio viñ b'ob'il yuuj, **4** yed' tastac sva viñ d'a sat smexa yed' b'aj ay eb' ay yopisio yed' viñ yed' juntzañxo eb' schecab' viñ yed' spichul eb', te ch'oxco pax yilji spichul eb' tz'ac'an svino viñ rey chi' yed' juntzañ silab' sñusjitz'a d'a stemplo Jehová, ix te sat sc'ool ix yilan masanil juntzañ chi'. **5** Ix yalan ix d'a viñ rey chi' icha tic: A tas ix vab' d'a in choñab' yuj jantac tas ix a b'o'lo yed' jantac a jelanil sb'inaji, yel ton val. **6** Ayic ix vab'an chi', maj vac'ochlaj d'a in c'ol tastac tz'alchaj chi', palta axo ticnaic jun, svil val yed' yol in sat. Max q'uec'ochlaj nañal juntzañ svil tic ix alji vab'i, yujto a a jelanil tic, yelxo val ec'to d'a yichañ tas ix vab' chi'. **7** Te vach' yic eb' tzach ac'an servil, te vach' yic eb' ayñiejec' ed'oc, syab'an a jelanil eb'. **8** Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová a Diosal, ste tzalaj ed'oc, yuj chi' ix ach yac'och reyal yic tza ch'oxan yajalil. Te xajan choñab' Israel tic yuj a Diosal chi', yujto snib'ej to ayñiej ec' jun choñab' tic d'a masanil tiempo, yuj chi' ach yac'och sreyaloc, yic tzac'an reyal d'a svach'ilal yed' d'a stojolal, xchi ix reina chi'.

9 Ix lajvi chi' ix yac'an 100 quintal q'uen oro ix d'a viñ yed' jantac

perfume yed' q'uen q'ueen te vach' yilji. Malaj juneloc nivan perfume chi' ix javi d'a Israel icha ix siej ix sreinail Sabá chi' d'a viñaj rey Salomón chi'.

10 Añeja' pax eb' viñ vinac smunlaj d'a viñaj Hiram yed' eb' viñ smunlaj d'a viñaj Salomón chi', ix xid'ec' eb' viñ yic'cot q'uen oro d'a Ofir, ix yic'anpaxcot te' sándalo eb' viñ yed' q'uen q'ueen te vach' yilji. **11** A yed' te' sándalo chi' ix schec viñ rey chi' b'ojoc sb'eal stemplo Jehová yed' spalacio viñ b'achquiltac sq'uei yed' stitac. A yed' te' chi' ix sb'opax te' arpa viñ yed' salterio yic sc'an eb' tz'ac'an juntzañ yame'ab' chi'. Malaj b'aj tz'ilchaj te' lajan yed' te' chi' d'a yol smacb'en Judá. **12** Ix el d'a sc'ol viñ rey chi' yac'an masanil tas ix sc'an ix sreinail Sabá chi'. Ch'oc pax yaj tas toxo ix yac' viñ sq'uexuloc tastac ix yic'cot ix. Ix lajvi chi', ix pax ix d'a schoñab' chi' yed' masanil eb' ajun yed' ix.

**A sb'eyumal viñaj Salomón
yed' snivanil yelc'ochi
(1R 10.14-29; 2Cr 1.14-17)**

13 A q'uen oro scha' viñaj Salomón d'a junjun ab'il, 500 quintal q'ueen. **14** Ch'oc pax yaj q'uen syac' eb' choñvajum yed' pax q'uen oro, q'uen plata syac' eb' sreyal Arabia yed' eb' ayoch d'a yopisio d'a junjun macañ smacb'en Israel. **15** Ix schec viñ b'ochaj 200 nivac maclab' jul-lab', ayoch q'uen oro d'ay, ay am lajchaveoc libra q'uen oro ayoch d'a junjun. **16** Ix lajvi chi', ix schecanpax viñ b'ojoc 300 xo yunetac maclab' jul-lab' chi'. Ay am vaqueoc libra q'uen oro ix och d'a junjun. Axo d'a jun nivan pat scuchan Te te' yic Líbano ix yac'can viñ. **17** Ix

schecanpax viñ b'ojoc jun sc'ojnub' d'a sdespacho, ix ac'jioch q'uen oro te vach' d'ay, ix ac'jipaxoch marfil yelvanub'oc. **18** A jun c'ojnub' chi', vac tzol sq'ue sb'achquilitaquil sc'oochal. Aypaxem q'uen oro b'aj tz'em b'achan yoc viñ rey chi', yaman yaj yed' jun c'ojnub' chi'. Ayq'ue sc'ab' jun c'ojnub' chi' d'a junjun stz'eytac. B'ob'il-paxoch yechel junjun noc' choj d'a junjun sc'ab' chi'. **19** Ay pax laj-chavexo yechel noc' choj chi', junjun aycan d'a sñitac junjun sb'achquilitaquil chi'. Malaj junocxo rey b'oan-nac yic icha yic viñ chi'. **20** Masanil scopa viñ rey chi', nab'a oro yed' masanil yamc'ab' ay d'a jun nivan pat scuch Te te' yic Líbano. Malaj junoc yamc'ab' chi' plata, yujto a d'a stiem-poal viñ rey chi', a q'uen plata chi' malaj yelc'och q'ueen. **21** A eb' schecab' viñ rey chi', sb'at eb' yed' eb' schecab' viñaj Hiram yed' juntzañ nivac barco icha te' sb'at d'a Tarsis. Oxe' ab'il sb'atcan eb' yic sb'at yic'an-cot q'uen oro eb', q'uen plata, marfil, noc' chab'in yed' noc' pavo real.

22 A viñaj rey Salomón chi', ec'b'al sb'eyumal viñ yed' pax sjelanil viñ d'a yichañ masanil eb' rey d'a yolyib'añ-q'uinal tic. **23** Masanil eb' viñ rey chi', ix javi eb' viñ d'a viñ yic tzul yilan eb' viñ, ma tzul yab'an eb' viñ jantac sjelanil viñ ix ac'ji yuj Dios. **24** Masanil eb' chi' ix yic'cot silab' eb' d'a viñ d'a junjun ab'il: Aton q'uen plata, q'uen oro, pichul, yamc'ab' yic oval, perfume, noc' chej yed' noc' mula.

**Ix sman carruaje viñaj Salomón
yed' noc' chej**

(1R 10.26-29; 2 Cr 1.14-17)

25 Ay 4 mil spatil noc' chej yed' carruaje yic viñaj rey Salomón chi'

yed' 12 mil noc' chej scuchan eb' soldado. Ay carruaje yed' noc' chej ayec' yed' eb' stañvumal viñ rey d'a Jerusalén, ay pax ayec' d'a juntzañxo choñab'. **26** Ix yac' reyal viñ d'a yib'añ juntzañxo eb' viñ rey scotñej d'a a' Éufrates, masanto sc'och d'a yol yic eb' filisteo, sc'och d'a smojonal Egipto. **27** A d'a Jerusalén chi', a q'uen plata icha comon q'ueen ix aj q'ueen yuj viñ rey chi'. Axo te' c'ute', lajan ix aj te' icha te' caltacte'al higo d'a yichtac vitz. **28** A noc' schej viñ rey chi', a d'a Egipto scot noc' yed' d'a juntzañxo nación.

A schamel viñaj rey Salomón

(1R 11.41-43)

29 A jantacto yab'ixal viñaj rey Salomón chi', ayic ix el yich masanto slajvub', tz'ib'ab'ilcan d'a ch'añ yuum viñaj Natán schecab' Dios yed' d'a ch'añ yic viñaj Ahías schecab' Dios aj Silo yed' d'a ch'añ b'aj tz'ib'ab'ilcan tas ix ch'oxji yil viñ schecab' Dios scuch Iddo yic tz'alji yuj viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat. **30** A viñaj Salomón chi', 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén d'a yib'añ choñab' Israel, **31** axo yic ix cham viñ, ix mucchaj viñ d'a schoñab' viñaj David smam viñ. Ix lajvi chi' axo viñaj Roboam yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Spojnac sb'a choñab' Israel

(1R 12.1-24)

10 ¹ Ix b'at viñaj Roboam d'a choñab' Siquem, yujto ata' ix smolb'ej sb'a eb' yetisraelal viñ, yic tz'ac'jicanoch viñ reyal yuj eb'. ² Ix c'och specal jun tic d'a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat d'a Egipto, yuj chi' ix paxta viñ, yujto

ata' c'ohnaccan viñ ayic yelnac viñ elelal d'a viñaj Salomón. **3** Ix avtajcot viñaj Jeroboam chi' yuj eb' yetisraelal. Ayic ix javi viñ, ix b'at viñ yed' eb' yic sb'at lolon eb' yed' viñaj Roboam chi'. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

4 —A viñ a mam, yelxo te ya munlajel ayoch yuj viñ d'a quib'añ. Axo ticnaic jun, iq'uel jab'oc munlajel ya ayoch d'a quib'añ tic, ol cac'ñejoch co b'a d'a yalañ a mandar, xchi eb'.

5 Ix tac'vi viñaj Roboam chi' d'a eb':

—Ato chab'ej tzul in eyilxi, sval d'ayex tas tz'aji, xchi viñ d'a eb'.

Yuj chi' ix pax eb' anima chi' smasanil. **6** Ix lajvi chi' ix sc'anb'an viñaj rey Roboam chi' d'a eb' viñ yichamtac vinaquil choñab', aton eb' viñ munlajnac yed' viñaj Salomón smam viñ icha tic:

—¿Tas junoc pensar tzeyac' d'ayin? ¿Tas svutej tac'voc in b'a d'a juntzañ anima tic? xchi viñ.

7 Ix yalan eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Tato vach'ñej ol utej a b'a d'a eb' anima tic, ol a c'anab'ajan a b'oan tas snib'ej eb' chi', tato vach' pax ol utoc a tac'vi d'a eb', ol yac'ñejoch sb'a eb' d'a yalañ a mandar d'a masanil tiempo, xchi eb' viñ.

8 Palta maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ ichamtac vinac chi'. Axo d'a juntzañ eb' viñ quelemtac junñej q'uib'nac viñ yed'oc, ata' ix sc'anb'ej pax spensar viñ chi', aton eb' viñ ayoch d'a opisio yed' viñ. **9** Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas junoc pensar tzeyac' d'ayin a ex tic? ¿Tas svutej tac'voc in b'a d'a juntzañ anima tic? Snib'ej eb' sviq'uel jab'oc munlajel aycanoch d'a yib'añ eb' yuj viñ in mam, xchi viñ.

10 Ix tac'vi juntzañ eb' viñ quelem-tac vinac chi' icha tic:

—A eb' tz'alan chi' to tziq'uel jab'oc munlajel aycanoch d'a yib'añ eb' yuj viñ a mam chi', al d'a eb' icha tic: Tato ya munlajel b'aj ayex och yuj viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto syail b'aj ol ex vac'ochi.

11 Tato al ix yutej eyicatz viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto yalil ol vutej eyicatz chi'. Tato añej noc' tz'uum ix yac'lab'ej viñ in mam chi' ex smac'ani, a inxo tic, a noc' tz'um ayoch q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xa chi d'a eb', xchi eb' viñ.

12 Axo d'a schab'jial chi', ix jaj viñaj Jeroboam yed' masanil eb' anima chi' d'a viñaj rey Roboam chi', icha ix aj yalan viñ d'a eb'. **13** Palta te chuc ix yutej viñ spacan d'a eb'. Maj sc'anab'ajej viñ tas ix yal eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi'. **14** A tas ix yal eb' viñ quelemtac vinac chi', a ix yal viñ d'a eb' icha tic: Tato al ix yutej eyicatz viñ in mam chi', a inxo tic, ec'alto ol vutej yalil eyicatz chi'. Tato añej noc' tz'um ix yac'lab'ej viñ ex smac'ani, a inxo pax tic, a noc' tz'uum ayoch q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xchi viñ. **15** Maj schalaj yab' viñ rey chi' tas ix yal eb' anima chi', yujto a Jehová ix ac'an sc'ulej viñ yic vach' tz'elc'och tas ix schec yal viñaj Ahías aj Silo d'a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat. **16** Ayic ix yilan masanil eb' anima chi' to maj scha yab' viñ rey chi', ix yalan eb' icha tic:

Mañxalaj calan quic d'a yiñtilal viñaj David yuninal viñaj Isaí. Ch'oc yiñtil eb', ch'oc pax quiñtilal.

Ex quetisraelal, coñ paxec d'a co pat junjun oñ. Olxo yil sb'a

eb' yiñtilal viñaj David tic, xchi eb'.

A d'a jun rato chi' ix laj pax eb' d'a spat. **17-19** Ix lajvi chi', ix checjb'at viñaj Adoram yuj viñaj Roboam d'a eb' israel ix paxcan chi'. A viñaj Adoram chi' ay yopisio yilan eb' ac'-b'il pural smunlaji. Ayic ix c'och viñ d'a eb' ix paxcan chi', ix julq'uenaj-cham viñ yuj eb'. Yuj chi' ix q'ue viñaj Roboam chi' d'a yol scarruaje, ix cot viñ elelal, ix javi viñ d'a Jerusalén. Icha chi' ix aj yelcan eb' israel chi' d'a yol sc'ab' eb' yiñtilal viñaj David. Axoñej juntzañxo eb' cajan d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá b'aj ix yac' reyal viñ.

11 ¹ Ayic ix javi viñaj Roboam chi' d'a Jerusalén, ix smol-b'an 180 mil soldado viñ, eb' sic'-b'ilel d'a scal eb' yiñtilal Judá yed' d'a scal eb' yiñtilal Benjamín, yic sb'at eb' yac' oval d'a juntzañxo eb' yetisraelal chi', yic tz'ochxican eb' d'a yol sc'ab' viñ junelxo. ² Palta ix yal Jehová d'a viñaj Semaías schecab' icha tic: ³ Al d'a viñaj Roboam yuninal viñaj Salomón sreyal Judá chi', yed' d'a masanil eb' israel cajan d'a yol yic Judá chi' yed' d'a eb' yic Benjamín ⁴ to a in sval icha tic: Mañ eyac' oval yed' eb' eyetisraelal chi'. Meltzajañec d'a e pat e masanil, yujto a in ix vaq'uelc'och jun tic, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

Ayic ix yab'an eb' tas ix yal Jehová chi', ix pax eb' d'a spat junjun, majxo b'atlj eb' yac' oval yed' viñaj Jeroboam, viñ ix och sreyaloc eb' ix pax chi'.

5-10 Ix canñej viñaj Roboam chi' d'a Jerusalén, ix svach' b' oan smuroal juntzañ choñab' viñ, juntzañ ay d'a yol smacb'en Judá yed'

Benjamín: Aton Belén, Etam, Tecoa, Bet-sur, Soco, Adulam, Gat, Maresa, Zif, Adoraim, Laquis, Azeca, Zora, Ajalón yed' Hebrón. ¹¹ Vach' ix aj sb'ochajoch smuroal juntzañ choñab' chi', ix yac'anoch eb' yajalil soldado viñ stañvej. Nivan ixim trigo, aceite yed' vino ix molchaj d'a juntzañ choñab' chi'. ¹² Ix yac'anpaxcan smaclab' jul-lab' viñ yed' q'uen lanza d'a juntzañ choñab' chi', yic syal scolan sb'a d'a oval. Icha chi' ix aj yochcan yopisio viñaj Roboam chi' d'a yol yic Judá yed' d'a yol yic Benjamín.

¹³ A eb' sacerdote yed' eb' levita, ix cot eb' d'a yol smacb'en Israel, yic syac'anoch sb'a eb' yed' viñaj Roboam chi'. ¹⁴ A eb' levita chi', ix yactejean schoñab' eb' yed' lum b'aj sva noc' smolb'etzel noc' eb', ix javi eb' d'a Jerusalén yed' d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá yic scajnaj eb' ta', yujto a viñaj Jeroboam yed' eb' tzac'anto ochnac reyal yuj viñ ix pechanel eb' d'a yopisio yac'an servil Jehová. ¹⁵ A viñaj Jeroboam chi', ix yac'och eb' comon anima viñ sacerdoteal yac'an servil comon dios, yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ lugar chañ, d'a eb' enemigo yed' d'a juntzañ yechel vacax ix schec viñ b'ojoc. ¹⁶ Axo eb' ay d'a junjun yiñtilal eb' israel to ayoch spensar yoch ejmelal d'a Jehová Dios, ix cot tzac'an eb' yed' eb' sacerdote yic Jehová chi' yed' eb' levita pax chi'. Ix javi eb' d'a Jerusalén chi', yic vach' syal yac'an silab' eb' d'a Jehová sDiosal eb' yed' smam yicham. ¹⁷ Yuj chi' ix tec'c'aj yopisio viñaj Roboam chi' d'a smacb'en Judá d'a oxo' ab'il, yujto añej oxo' ab'il chi' ix sb'eyb'alej sb'eyb'al viñaj David yed' viñaj Salomón viñ.

18 A viñaj Roboam chi', ix yic' ix Mahalat viñ yisil viñaj Jerimot yuninal viñaj David, a ix snun ix, aton ix Abihail yisil viñaj Eliab, yixchiquin viñaj Isaí. **19** A eb' yuninal viñaj Roboam yed' ix Mahalat chi', aton viñaj Jesús, viñaj Semarías yed' viñaj Zaham. **20** Ix yic'anpax ix Maaca viñ, ix yisil viñaj Absalón. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton viñaj Abías, viñaj Atai, viñaj Ziza yed' viñaj Selomit. **21** A viñaj Roboam chi', 18 eb' ix yetb'eyum viñ yed' 60 eb' ix schab'il yetb'eyum viñ. 28 yuninal viñ yed' 60 eb' ix yisil. A ix Maaca chi', te xajan ix yuj viñ d'a yichañ juntzañxo eb' ix chi'.

22 Ix snib'ej viñ to a viñaj Abiam yune' ix Maaca chi' ix ochcan reyal sq'uexuloc, yuj chi' ix yac'och viñ viñ yajalil d'a scal juntzañxo eb' yuninal. **23** Vach' ix yutej viñ snaani, yuj chi' ix spucb'at eb' yuninal viñ chi' d'a juntzañ choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá chi' yed' d'a yol yic Benjamín. Tzijtum tas ix yac' viñ sva eb', tzijtum pax eb' ix yetb'eyum eb' viñ ix yac'och viñ.

Ix ac'ji ganar Judá yuj viñaj Sisac
(1R 14.21-31)

12 ¹ Ayic toxo ix tec'c'aj yopisio viñaj Roboam chi' snaani, ix yactancan viñ sc'anab'ajan sc'ay-b'ub'al Jehová yed' masanil eb' yetchoñab'. ² Yujto pit ix yutej sb'a eb' d'a Jehová chi', yuj chi' ayic oye' ab'ilxo yoch viñaj Roboam chi' reyal, ix javi viñaj Sisac sreyal Egipto yac' oval d'a Jerusalén. ³ Ix javi viñ yed' mil 200 carruaje yic oval yed' pax 60 mil soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' pax jantac eb' viñ soldado, mañxo b'ischajb'enoc eb' viñ. A eb' aj

Libia, eb' aj Suca yed' eb' aj Etiopía ix cot yed' eb' aj Egipto chi'. ⁴ Ix ac'ji ganar juntzañ choñab' ayoch smuroal d'a Judá yuj eb' masanto ix javi eb' d'a Jerusalén.

⁵ Yuj chi' ix c'och viñ schecab' Dios scuchan Semaías d'a yichañ viñaj Roboam chi' yed' d'a eb' ayoch yajalil d'a smacb'en Judá. Molanec' eb' d'a Jerusalén chi' yuj xivelal d'a viñaj Sisac chi'. Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—Icha tic ix aj yalan Jehová: Yujto ix in eyactejcani, yuj chi' toxo ix ex vactejean d'a yol sc'ab' viñaj Sisac chi', xchi, xchi viñ.

⁶ A eb' yajal yaj yed' viñ rey chi', emnaquilxoñej ix aj yojtacanel spitalil eb', ix yalan eb' icha tic:

—Smojton val icha chi' tzoñ yutej Jehová chi', xchi eb'.

⁷ Ayic ix yilan Jehová to emnaquil ix yutej sb'a eb', ix yalanxi d'a viñaj Semaías chi' icha tic: Yujto emnaquil ix yutej sb'a eb', yuj chi' mañ ol in satel eb', palta toxo val ol in col eb', mañxo ol vac'lab'ej viñaj Sisac chi' yic svac'anb'at jantac yoval in c'ol d'a choñab' Jerusalén chi'. ⁸ Añej b'ian to ol can eb' d'a yol sc'ab' viñaj Sisac chi', yic vach' ol nachajel yuj eb' to secojtac vac'ji servil d'a yichañ pax vac'ji servil eb' viñ sreyal juntzañxo ch'oc nacional, xchi Jehová.

⁹ Ix javi viñaj Sisac sreyal Egipto chi' yac' oval d'a Jerusalén chi'. Ix yic'anb'at jantac b'eyumal viñ sic'an d'a stemplo Jehová yed' d'a spalacio viñ rey chi'. Ix yic'anpaxb'at juntzañ maclab' jul-lab' viñ, aton juntzañ nab'a oro b'ob'ilcan yuj viñaj rey Salomón. ¹⁰ Axo yed' q'uen bronce ix sb'o juntzañxo smaclab' jul-lab' viñaj Roboam chi' sq'uexuloc juntzañ nab'a

oro chi', ix yac'ancan viñ d'a eb' stañ-
van sti' spalacio viñ chi'. **11** Ayic
sb'at viñ rey chi' juntac el d'a stem-
plo Jehová, syic'anb'at maclab'
jul-lab' chi' eb'. Axo spaxta eb',
syic'anxicanoch eb' d'a yed'tal b'aj
stañvej chi'. **12** Yujto ix yac'xioch
sb'a viñaj Roboam chi' d'a yol sc'ab'
Jehová, yuj chi' ix och vaan yoval
sc'ol Jehová chi' d'a yib'añ viñ, maj
satjiel-laj masanil choñab' yuuj, yuj
chi' vach' ix ajxican eb' aj Judá.

13 Ix yic'xi yip yopisio viñaj
Roboam chi' d'a Jerusalén chi'. **41**
ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaanel
yich viñ yac'an reyal. **17** ab'il ix yac'
reyal viñ d'a Jerusalén, aton jun
choñab' chi' sic'b'ilel yuj Jehová d'a
yol smac'b'en eb' israel yic scajnaj ta'.
Naama sb'i ix snun viñ, aj Amón ix.
14 A tas ix sc'ulej viñ, te chuc, yujto
maj yac'och viñ d'a sc'ol sc'anab'ajan
tas ix yal Jehová.

15 A jantacto yab'ixal viñaj
Roboam chi', ayic ix el yich masanto
d'a slajvub', tz'ib'ab'ilcan d'a yumal
yuj viñaj Semaías yed' d'a yumal yic
viñaj Iddo, aton eb' viñ schecab' Dios.

16 Ix yac'ñej oval viñaj Roboam
yed' viñaj Jeroboam. Axo yic ix cham
viñaj Roboam chi', ix mucji viñ d'a
schoñab' viñaj David. Axo viñaj Abías
yuninal viñ ix ochcan reyal
sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Abías sreyaloc Judá (1R 15.1-7)

13 ¹ Ayic **18** ab'ilxo yoch viñaj
Jeroboam reyal d'a Israel, ix
schaanel yich viñaj Abías yac'an
reyal d'a Judá. ² Oxe' ab'il ix yac'
reyal viñ d'a Jerusalén. Micaías sb'i
ix snun viñ, yisil ix viñaj Uriel aj
Gabaa.

Ix yac' oval viñaj Abías chi' yed'
viñaj Jeroboam. ³ A viñaj Abías chi',
ix b'at viñ yed' **400** mil eb' viñ sol-
dado te tec'an, te jelan pax eb' viñ
d'a oval, aton eb' viñ sic'b'ilel yuj
viñ. Axo viñaj Jeroboam chi', ix cot
pax viñ yed' **800** mil eb' soldado sic'-
b'il pax el yuj viñ. ⁴ Ix b'at viñaj
Abías chi' d'a lum jolom vitz
Zemaraim d'a yol yic Efraín, ix yalan
viñ icha tic: Ach Jeroboam yed'
masanil israel ayec' ed'oc, ab'ec:
⁵ ¿Tom mañ eyojtacoc to a Jehová co
Diosal a oñ israel oñ tic ix ac'ancan
jun opisio tic d'a viñaj David yed' d'a
eb' yiñtilal d'a junelñej, yic syac'an
reyal, jun trato max yal-laj sq'uex-
chaji? ⁶ Axo viñaj Jeroboam chi', viñ
yuninal viñaj Nabat, schecab' viñaj
Salomón, ix och viñ ajc'olal d'a viñ
yajalil chi'. ⁷ Ix yac'anoch sb'a jun-
tzañ jaragana vinac chuc spensar yed'
viñ, ix yac'an oval viñ yed' viñaj
Roboam yuninal viñaj Salomón.
Yujto unin vinacto viñaj Roboam
chi', manta val spensar viñ, yuj chi'
maj yal stec'b'an sb'a viñ d'a yichañ
eb'. ⁸ A ticnaic jun, a e naani to ol
yal eyac'an oval qued' a oñ yiñtil oñ
viñaj David tic, ac'b'il jun opisio tic
d'ayon yuj Jehová. Añej yujto nivan e
b'isul, eyed'nac pax juntzañ yechel
vacax nab'a oro ix schec b'ojoc viñaj
Jeroboam chi', yic tz'och e diosaloc,
yuj juntzañ chi' ol eyac' ganar e
naani. ⁹ Ix e pechpaxel eb' sacerdote
yic Jehová, eb' yiñtilal viñaj Aarón
yed' eb' levita. Ix e comon sic'anoch
eb' sacerdote icha sb'eyb'al juntzañix
ch'oc nacional. Yalñej mach sjavi
yed' junoc noc' quelem vacax yed'
ucvañoc noc' ch'ac calnel, a jun chi'
tz'ochcan sacerdoteal d'a juntzañ e
diosal mañ diosoc chi'. ¹⁰ Palta a

oñxo tic, malaj b'aj ix cactejean Jehová co Diosal. A eb' sacerdote ayoch yac' servil Jehová d'a co cal, aton eb' yíitilal viñaj Aarón yed' jun-tzaño eb' levita scolvaj yed' eb'.

11 Aton eb' chi' sñusantz'a silab' yed' incienso d'a Jehová d'a junjun q'uiñib'alil yed' d'a junjun yemc'u-alil. Syac'anpaxem ixim pan eb' te vach' d'a sat mexa ayoch oro d'ay d'a yichañ Jehová, syac'anpaxoch sc'ac'al candil eb' nab'a oro d'a junjun yem-c'ualil. A oñ tic sco c'anab'ajej val icha tas syal Jehová co Diosal, palta a exxo tic, ix eyiq'uel e b'a d'ay. **12** A Dios ayoch qued'oc, a eb' sacerdote, listaxo yaj eb' spu'an q'uen strompeta yic sca'an oval eyed'oc. Ex vetisra-elal, mañ eyac' oval yed' Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham, yujto mañ ol eyac'laj ganar, xchi viñaj Abías chi' d'a eb'.

13 Palta axo viñaj Jeroboam, toxo ix yal viñ d'a nañal eb' soldado to a d'a spatic eb' soldado yic Judá scot eb', axo nañalxo eb' scan d'a yichañ eb' yic Judá chi'. **14** Axo ix yilanb'at eb' yic Judá chi' to vanxo sjavi eb' soldado d'a spatic eb' yed' d'a yichañ eb', yuj chi' ix tevi eb' d'a Jehová, ix spu'an q'uen strompeta eb' sacerdote. **15** Ayic ix el yav eb' yic Judá chi' yic oval, axo Dios ix ac'an och viñaj Jeroboam chi' yed' masanil eb' yetisraelal d'a yol sc'ab' viñaj Abías sreyal Judá chi'. **16** Icha chi' ix aj yel lemnaj eb' israel d'a eb' yic Judá chi'. **17** A viñaj Abías chi' yed' eb' soldado, te nivan anima ix smilcham eb'. 500 mil soldado yic Israel sic'b'il yajel ix chami. **18** Yuj chi' emnaquilxoñej ix yutej sb'a eb' israel d'a jun tiempoal chi'. Axo eb' yic Judá chi', ix yac' ganar eb' d'a yib'añ eb', yujto ix yac'och Jehová eb' yipoc

sc'ool, aton sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. **19** Ix b'at eb' soldado viñaj Abías chi' d'a spatic eb' yic viñaj Jeroboam chi', ix yic'ancanec' juntzañ schoñab' viñaj Jeroboam chi' eb', aton Betel, Jesana yed' Efraín yed' yaldeail junjun. **20** A viñaj Jeroboam chi', majxo yic'laj yip yopisio viñ chi' yac-b'an pitzan viñaj Abías chi'. Axo Jehová ix ic'anel sq'uinal viñaj Jeroboam chi', ix cham viñ. **21** Ix yic' val yip yopisio viñaj Abías chi'. **14** eb' ix yetb'eyum viñ, **22** eb' yuninal viñ yed' **16** eb' ix yisil. **22** A jantacto yab'ixal viñaj Abías chi' yed' tastac sc'ulejnac viñ, aycan d'a yumal ix stz'ib'ejcan viñaj Iddo schecab' Dios.

Ochnac viñaj Asa reyal d'a Judá (1R 15.8-12)

14 ¹ Ayic ix cham viñaj Abías chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David. Axo viñ yuninal viñ scuch Asa ix ochcan reyal sq'uexuloc d'a Judá. Ayic ayoch viñaj Asa chi' reyal, lajuñe' ab'il mañxa oval ix yac'a'.

2 Masanil tas ix sc'ulej viñaj Asa chi', vach'ñej, te tojol d'a yichañ Jehová Dios. **3** Yujto ix schec viñ ic'-chajel masanil altar yic scomon diosal eb' ch'oc nacional yed' juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ. Ix schecan viñ mac'chajpoj juntzañ q'uen q'ueen ay yelc'och d'a eb', ix schecan viñ mac'chajpoj te' yechel Asera. **4** Ix yalanpax viñ d'a eb' ay d'a yol smacb'en to syac' val och sb'a eb' d'a yol sc'ab' Jehová sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. Yovalil sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il Jehová chi' eb'. **5** Añejtona' ix schecan viñ ic'chajel juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ d'a yol yic Judá chi'.

Ayic ayoch viñaj Asa chi' reyal, malajñej oval.

6 A Jehová ix ac'an junc'olal d'a scal eb', malaj b'aj ix yac' oval eb', yuj chi' ix schec viñaj Asa chi' b'ochajq'ue juntzañ choñab' d'a yol yic Judá chi', ix laj och smuroal. 7 Ix yalan viñ d'a masanil eb' anima icha tic: Co b'oec-q'ue juntzañ choñab' tic, tz'ochpax smuroal d'a spatictac. Sco b'oanpax b'aj stañvej eb' soldado d'a yib'añ smuroal chi' yed' spuetail tz'ec' c'atan q'uen hierro syamnuh'oc, yujto ayec' co choñab' tic d'a yol co c'ab'. Icha chi' yaji yujto sco c'anab'ajej Jehová co Diosal. A' ix ac'an junc'olal d'a co cal yed' masanil eb' ay d'a co lac'anil tic, xchi viñ. Yuj chi' te vach' ix aj sb'oele'och munlajel chi'.

8 A viñaj Asa chi', ay 300 mil soldado viñ, yed'nac smaclub' jul-lab' eb' viñ yed' pax slanza eb' viñ. Ay pax 280 mil eb' viñ yiñtilal Benjamín, yed'nac pax smaclub' jul-lab' eb' viñ yed' sjul-lab'. Masanil eb' viñ soldado chi', te jelan eb' viñ. 9 Ix cot viñaj Zera sreyal Etiopía yed' jun millón soldado yed' 300 carruaje yic oval, ix javi eb' d'a Maresa. 10 Ix b'at viñaj rey Asa chi', ix schalan sb'a viñ yed' eb' d'a lum pañan yic Sefata d'a slac'anil Maresa chi'. Ata' ix c'och viñ yac' oval yed' viñaj Zera chi'. 11 Ix tevi viñaj Asa chi' d'a Jehová Dios icha tic: Mamin Jehová, a ach tic lajanñej tz'aj a colvaj d'a eb' nivan sb'isul yed' d'a eb' jayvaññej. Yuj chi' Mamin, colvajañ qued'oc yujto tzach cac'och yipoc co c'ool. Yuj chi' val d'a a b'i tzoñ javi cac' oval yed' juntzañ soldado tic. A ach tic, co Diosal ach, ch'oxeli to malaj mach syal stec'b'an sb'a d'a ichañ, xchi viñ.

12 Yuj chi' ix colvaj Jehová chi' yed' viñ yed' eb' aj Judá. Ix ac'ji ganar eb' etíope chi' yuj eb', ix el lemnaj eb' d'a eb'. 13 Ix b'at viñaj Asa chi' yed' eb' soldado d'a spatic eb', masanto ix c'och eb' d'a Gerar. Ix ac'ji ganar masanil eb' etíope chi', mañxa junoc eb' ix cani, majxo yal-laj stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ Jehová yed' d'a eb' soldado. Pilan ix yiq'uec' masanil tastac yed'nac eb' ajc'ol eb' soldado viñaj Asa chi'. 14 Ix yac'anpax oval viñ yed' juntzañ choñab' ay d'a slac'anil Gerar chi'. Ix yac' ganar juntzañ choñab' chi' viñ, yujto ix och jun xivc'olal d'a eb' yuj Jehová. Ix yac' ganar masanil juntzañ choñab' chi' eb' aj Judá chi'. Jantac b'eyumal ay d'a juntzañ choñab' chi' ix yic'ñejcot eb'. 15 Ix och pax eb' b'aj molan noc' molb'etzal noc', jantac noc' calnel yed' noc' camello ix yic'cot eb' ayic ix meltzaj eb' d'a Jerusalén.

Ix sq'uex sb'eyb'al eb' anima
yuj viñaj Asa
(1R 15.13-15)

15 1 A jun viñ scuchan Azarías yuninal viñaj Obed, ix och Yespíritu Dios d'a viñ, 2 ix elta viñ scha' viñaj Asa chi', ix yalan viñ icha tic d'a viñ: Mamin Asa, ab' tas ol val d'ayach yed' d'a e masanil ex vetchoñab' aj Judá yed' ex yiñtilal Benjamín: A Jehová ayoch qued'oc tato ayon och tzac'an yuuj. Tato añej d'ay tzoñ tevi, ol tac'vocñej d'ayon, palta tato ol cacteje can jun, ol on yacteje pax-cani. 3 Nivanxo tiempo to mañxooc Dios te yel ayoch qued'oc, mañxa eb' sacerdote tz'ac'an c'ayb'ub'al, mañxa ley. 4 Axo ix javi yaelal d'a quib'añ, ix cac'anxioch co b'a d'a yol sc'ab'

Jehová co Diosal, ix oñi scolanxi.

5 Ayic mantzac cac'och co b'a d'a yol sc'ab' chi', mañxalaj junoc mach junc'olal sb'eyeq'ui, yujto te nivan yaelal ayoch d'a yib'añ masanil anima d'a yolyib'añiq'uinal tic. 6 Ay eb' anima ix laj satlajel sb'a, ay pax juntzañ choñab' ix satanel juntzañxo choñab', yujto a Dios ix ac'an somchaj eb' yuj juntzañ nivac yaelal chi'. 7 Palta a ex tic, tec'an tzeyutej e b'a, mañ eyac' chab'ax e c'ool, yujto a Jehová ol pactzitan e munlajel tic, xchi viñ d'a eb'.

8 Ayic ix yab'an viñaj Asa tas ix yal viñ schecab' Dios chi', ix stec'b'an val sb'a viñ. Ix schecan viñ ic'chajel masanil juntzañ comon dios yajb'entac d'a yichañ Jehová ay d'a yol smacb'en Judá, d'a yol yic Benjamín yed' d'a yoltac juntzañ choñab' ix yiq'uec' viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Ix schecan viñ b'ochajxi jun altar ay d'a yamaq'uil stemplo Jehová. 9 Ix lajvi chi', ix smolb'an masanil anima viñ, eb' ay d'a yol yic Judá chi', d'a yol yic Benjamín yed' juntzañxo eb' cotnac d'a yol yic Efraín, d'a yol yic Manasés yed' d'a yol yic Simeón, aton eb' javinac cajan d'a scal eb', yujto tzijtum eb' cajan d'a yol smacb'en viñaj Jeroboam ix javi cajan d'a yol smacb'en Judá yujto ix yil eb' to ayoch Jehová Dios yed' viñaj Asa chi'.

10 Axo d'a yoxil ujal yic 15 ab'ilxo yoch viñaj Asa chi' reyal, ix smolb'an sb'a masanil eb' d'a Jerusalén. 11 A d'a jun c'u chi', ix yac' silab' eb' d'a Jehová. 700 noc' vacax yed' 7 mil noc' calnel ix yac' eb'. Aton noc' chi' ix yic'canec' eb' d'a eb' ajc'ool d'a oval. 12 Ata' ix yac' sti' eb' to añej Jehová sDiosal eb' yed' eb' smam

yicham, ol yac' servil eb' yed' smasanil sc'ool. 13 Ix yac' pax sti' eb', tato ay mach to mañoc Jehová Dios syac' servil, vach'chom icham anima, ma unin, vinac, ma ix, yovalil schami. 14 Ix el yav eb' yuj tzalaj-c'olal ayic ix yac'an sti' eb' d'a Jehová, ix spu'an q'uen strompeta eb' yed' noc' ch'aac. 15 Masanil eb' ay d'a smacb'en Judá chi' ix tzalaj val eb' yuj b'aj ix yac' sti' chi' d'a smasanil sc'ool, ix el val d'a sc'ol eb' yac'an servil Jehová. Yuj chi' ix colvaj Jehová chi' yed' eb', junc'olal ix aj eb' yed' masanil choñab' ay d'a slac'anil.

16 Añejtona', ix yic'anel yopisio ix Maaca viñaj Asa chi', aton ix snun chichim viñ, yujto ix schec ix b'ojoc jun yechel Asera te yajb'entac d'a yichañ Jehová. A viñaj Asa chi' ix checan mac'jipoj jun yechel chi', choc' ix aji. Ix schecan viñ ñusjitz'a d'a sti' a' Cedron. 17 Vach'chom maj yiq'uel juntzañ lugar viñ yic ejmelal b'ajtac chaañ d'a Israel, palta c'anab'ajumñej ix yutej sb'a viñ d'a Jehová. 18 Ix yac'anoch masanil q'uen oro yed' q'uen plata viñ d'a yol templo, aton q'uen ac'b'il d'a Jehová yuj viñ yed' smam. 19 Malajñej oval ix ochi, masanto yic 35 ab'ilxo yoch viñ reyal.

A strato viñaj Asa yed' viñaj Ben-adad
(1R 15.16-22)

16 1 Ayic 36 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal, ix cot viñaj Baasa sreyal Israel yac' oval d'a Judá. Ix schaañel yich viñaj Baasa chi' sb'och anoch smuroal choñab' Ramá yic smacan b'e viñ yic mañxa mach sc'och d'a yol yic Judá chi'. 2 Yuj chi' ix yiq'uelta masanil q'uen oro yed'

q'uen plata viñaj rey Asa chi' d'a stemplo Jehová yed' q'uen ay d'a spalacio viñ, ix yac'anb'at q'uen viñ d'a viñaj Ben-adad sreyal Siria cajan d'a Damasco. Ix yalanb'at viñ icha tic: **3** Co b'lo junoc co trato, icha yutejnac sb'a eb' viñ co mam. Tic svac'b'at q'uen oro yed' q'uen plata d'ayach. Ac' lajvoc a trato yed' viñaj Baasa sreyal Israel, yic vach' tz'och vaan viñ yac'an oval d'ayin, xchib'at viñaj Asa chi'.

4 Ix scha sc'ol viñaj Ben-adad tas ix yal viñaj rey Asa chi', yuj chi' ix schecancot juntzañ eb' soldado viñ yed' eb' yajalil yic scot eb' yac' oval d'a juntzañ choñab' yic Israel. Ix yac'an ganar choñab' Ijón eb', choñab' Dan, choñab' Abel-naim yed' juntzañ choñab' b'aj sic'chajcan ixim trigo d'a yol yic Neftalí. **5** Ayic ix yab'an jun chi' viñaj Baasa chi', ix yactan viñ sb'oanq'ue Ramá chi' yuj scolan schoñab'. **6** Ix yic'anb'at masanil anima viñaj rey Asa chi', aton eb' ay d'a yol yic Judá, ix b'at yic'ancot q'uen q'ueen eb' yed' te te' toxo ix smolb'ej viñaj Baasa b'aj van sb'oanq'ue Ramá chi'. Axo yed' juntzañ chi' ix sb'oq'ue smuroal choñab' Geba yed' choñab' Mizpa eb'.

7 A d'a jun tiempoal chi', ix javi jun viñ schecab' Dios scuchan Hanani d'a viñaj rey Asa chi', ix yalan viñ icha tic: A eb' soldado yic Siria ix ac'och yipoc a c'ool, mañoc Jehová, yuj chi' toxo ix el eb' d'a yol a c'ab'. **8** ¿Tom maxtzac a nacoti ayic yac'an-nac oval eb' aj Etiopía yed' eb' aj Libia ed'oc? Mañixo jantacoc eb' soldado, noc' chej yed' jantac carruaje yic oval yed'nac eb', palta ac'nac ganar eb' yuj Jehová, yujto a ac'nacoch yipoc a c'ool. **9** Yujto a

Jehová syilñej masanil tas tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic, sch'oxan spoder d'a eb' tojol syutej spensar d'ay, tato syac'och eb' yipoc sc'ool sic'lab'il. Axo ticnaic, a jun tas ix a c'ulej tic, lajan val icha sc'ulej junoc anima malaj spensar. Yuj chi', a ticnaic yed' ol b'eyñej tiempo, ayñej eb' ol ac'an oval ed'oc, xchi viñ schecab' Dios chi' d'a viñ.

10 Ix cot yoval viñaj rey Asa chi' sic'lab'il d'a viñ schecab' Dios chi', ix schecan viñ ac'chajoch viñ d'a preso. Añeja' d'a jun tiempoal chi', tzijtum eb' d'a yol choñab' chi' ix ac'jioch syaelal yuj viñ.

A schamel viñaj rey Asa

(1R 15.23-24)

11 A jantacto yab'ixal viñaj rey Asa, ayic ix el yich masanto ix lajvi, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' sreyal Judá yed' eb' sreyal Israel. **12** Ayic 39 ab'ilxo yoch viñ reyal, ix och jun ilya te ov d'a yoc viñ, palta maj sna sb'a sc'ol viñ yuj jun yaelal chi', mañoc d'a Jehová ix yal sb'a viñ, palta to a d'a eb' añtum b'aj ix b'at viñ. **13** Ayic ix tz'acvi 41 ab'il yoch viñ reyal, ix cham viñ. **14** Ix mucji viñ b'aj ix schec b'ojoc yed'tal d'a schoñab' viñaj David. Nivan perfume ix yac'och eb' d'a yib'añ b'aj ix b'achchaj snivanil viñ, ix och pax masanil macañil tas suc'uq'ui sjab' d'a viñ, aton tas te vach' yaj sb'oi. Ix yac'anoch jun nivan c'ac' eb' yic sch'oxanel eb' to nivan yelc'och viñ d'a sat eb'.

Ochnac viñaj Josafat reyal

17 **1** Axo viñaj Josafat yuninal viñaj Asa chi' ix och reyal. Ix stec'b'ej sb'a viñ d'a yichañ Israel. **2** Ix yac'och eb' soldado viñ d'a

juntzañ choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá. Ix aj eb' soldado d'a masanil yol smac'b'en Judá chi' yed' d'a juntzañ choñab' ay d'a yol yic Efraín, aton juntzañ yic'naccanec' viñaj Asa smam viñ.

3 Ix och val Jehová yed' viñaj Josafat chi', yujto a tas sb'eyb'alejnac viñaj David smam yicham viñ d'a sb'ab'elal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ. Maj yac'laj servil juntzañ yechel Baal viñ, 4 palta to a Jehová sDiosal smam yicham viñ ix yac' servil, ix sc'anab'ajej val schecnab'il Dios chi' viñ. Mañoc sb'eyb'al eb' ay d'a choñab' Israel ix sb'eyb'alej viñ. 5 Yuj chi' a Jehová ix ac'an val tec'c'aj viñ d'a yopisio chi'. Masanil eb' aj Judá chi', ix siej tastac eb' d'a viñ, yuj chi' ix te q'uechaañ sb'eyumal viñ, te nivan ix aj yelc'och viñ. 6 Ix yac' val och viñ d'a sc'ol sb'eyb'alan sc'ay-b'ub'al Jehová, ix schecan viñ ic'-chajel juntzañ yic ejmelal b'ajtac chaañ yed' masanil juntzañ yechel Asera d'a yol smac'b'en Judá chi'.

7 Ayic yoxil ab'ilxo yoch viñ reyal chi', ix schecanb'at juntzañ eb' viñ sat yajal viñ: Aton viñaj Ben-hail, viñaj Abdías, viñaj Zacarías, viñaj Natanael yed' viñaj Micaías yic sc'ay-b'aj masanil eb' anima yuj eb' viñ d'a sc'ayb'ub'al Jehová d'a yol smac'b'en Judá chi'. 8 Ix b'atpax juntzañ eb' viñ levita tic yed' eb' viñ: Aton viñaj Semaías, viñaj Netanías, viñaj Zebadías, viñaj Asael, viñaj Semiramot, viñaj Jonatán, viñaj Adonías, viñaj Tobías yed' viñaj Tobadonías, yed' pax eb' viñ sacerdote, aton viñaj Elisama yed' viñaj Joram. 9 Ix chec'ib'at eb' viñ yed' ch'aañ yumal sc'ayb'ub'al Jehová, yic sb'at c'ayb'aj eb' anima d'a masanil

choñab' d'a yol yic Judá chi' yuj eb' viñ.

10 Yuj chi', masanil anima d'a juntzañ nación d'a slac'anil Judá chi', ix xiv eb' d'a Jehová, majxo stec'b'ej sb'a eb' yac'an oval yed' viñaj Josafat chi'. 11 Axo ix aji, ay eb' filisteo ix ic'ancot tas yic siej eb' d'a viñaj Josafat chi', ix yic'paxcot q'uen plata eb', icha q'uen tumin tz'ac'ljioch d'a yib'aañ eb' yac'ani. Yed' pax eb' árabe, ix yic'cot 7 mil 700 noc' ch'ac calnel eb', icha pax chi' sb'isul noc' chiva ix yic'cot eb'.

12 Icha val chi' ix aj yic'an yip yopisio viñaj Josafat chi'. Ix schecan viñ b'ochajq'ue juntzañ choñab' tz'och smuroal d'a yol smac'b'en Judá chi' yed' juntzañ choñab' b'aj sic'-chajcan tastac svaji. 13 Mañ jantacoc tas svaji sic'an yuj viñ d'a masanil yol smac'b'en Judá chi', ay pax eb' soldado te jelan ayec' d'a Jerusalén.

14 Aton sb'i eb' viñ yajal yaj d'a eb' soldado tic icha syal yiñtilal eb' viñ:

A viñaj Adnas yajal yaj d'a 300 mil soldado te jelan d'a yiñtilal Judá.

15 Axo viñaj Johanán yajal yaj d'a 280 mil soldado. 16 Axo viñaj Amasías yuninal viñaj Zicri, ix el val d'a sc'ol viñ yac'anocho sb'a yac'an servil Jehová, a viñ yajal yaj d'a 200 mil soldado te jelan.

17 Axo viñaj Eliada yajal yaj d'a eb' soldado yiñtilal Benjamín, aton eb' te jelan d'a oval, 200 mil sb'isul eb', yed'nac sjul-lab' eb' yed' maclab' jul-lab' chi'. 18 Axo viñaj Jozabad yajal yaj d'a 180 mil soldado lista yaj yed' syamc'ab' yic oval. 19 Masanil eb' tic ayoch eb' d'a yalañ smandar viñ rey chi'. Mañ ayoc ochlaj eb' ay d'a juntzañ choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá stz'acub'oc eb' tic.

**A slolonel viñaj Micaías d'a yib'añ
viñaj Acab
(1R 22.1-40)**

18 ¹ A viñaj Josafat chi', ix te aj sb'eyumal viñ, ix te b'inaj viñ. Axo ix yisil viñaj Acab sreyal Israel ix och yalib'oc viñ.

² Ix ec' jaye' ab'il, ix b'at viñ d'a Samaria yil viñaj Acab chi'. Tzijtum noc' calnel yed' noc' vacax ix schec viñaj Acab chi' miljocchamoc yic tz'och q'uiñ yujto ix c'och viñaj Josafat yed' eb' ajun yed'oc. Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñ to tz'och viñ yed' viñ yic syac'an oval viñ yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad.

³ Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñaj Josafat chi' icha tic:

—¿Mamax yal a c'ol tzach och ved'oc yic scac'an oval d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Josafat chi':

—A in tic ol in b'at ed'oc yed' masanil eb' viñ in soldado d'a oval chi'. ⁴ Palta ayic manto oñ b'ati, co c'anb'ej tas xchi Jehová, xchi viñ.

⁵ Uj chi' ix schec viñ sreyal Israel chi' molb'aj masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios, 400 sb'isul eb' viñ smasanil. Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tzam cac' oval d'a Ramot d'a yol yic Galaad, ma to maay? xchi viñ.

Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Ac' oval chi', yujto a Dios ol ac'anoch d'a yol a c'ab', xchi eb' viñ.

⁶ Palta ix yalan viñaj Josafat chi' icha tic:

—¿Mama junoc viñ schecab' Jehová d'a tic yic sco c'anb'ej pax d'a viñ? xchi viñ.

⁷ Ix tac'vi viñ sreyal Israel chi' d'a viñ icha tic:

—Ay jun viñ d'a tic, syal sc'an-b'an viñ d'a Jehová cuuj, aton viñaj Micaías yuninal viñaj Imla. Palta tzin chac val jun vinac chi', yujto malaj juneloc ay jab'oc tas vach' syal viñ d'ayin, chucñej tas syal viñ, xchi viñ. Palta ix yalanxi viñaj Josafat chi':

—Mañ al jun chi', xchi viñ.

⁸ Ix lajvi chi', ix yavtancot jun viñ schecab' viñ sreyal Israel chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—B'at avtejcot viñaj Micaías yuninal viñaj Imla d'a elañchamel, xchi viñ.

⁹ A eb' viñ rey chi' schavañil, ayoch spichul eb' viñ yic sreyal yuuj, c'ojanem eb' viñ d'a sc'oynub' b'aj tz'ochc'och anima d'a yol choñab' Samaria. Ayec' masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios chi' d'a yichañ eb' viñ. ¹⁰ A viñaj Sedequías yuninal viñaj Quenaana, ay juntzañ q'ueen icha noc' ch'aac ix sb'o viñ, te chaañ ix yal viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: A yed' juntzañ ch'aac tic ol ac' oval yed' eb' sirio, masanto ol lajvoquel eb' smasanil, xchi viñ d'a viñaj Acab chi'.

¹¹ Ix yalanpax masanil eb' viñ syaloch sb'a checab'oc Dios chi' d'a viñ rey chi' icha tic: Ochañ ac' oval yed' Ramot d'a yol yic Galaad chi', ol ac' ganar, yujto a Jehová ol ac'anoch d'a yol a c'ab', xchi eb' viñ.

¹² A viñ checab' ix b'at avtancot viñaj Micaías chi', ix yal viñ d'a viñaj Micaías chi' icha tic:

—Masanil eb' viñ schecab' Dios, vach'ñej ix yutej eb' viñ yalan d'a viñ rey chi'. Uj chi' sval d'ayach, icha ix yutej eb' viñ yalan chi', icha pax chi' tzutej alani, vach'ñej ol utej alani, xchi viñ.

13 Ix tac'vi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Svac' in ti' d'a Jehová to añej tas ol yal d'ayin, a' ol vala', xchi viñ.

14 Ix c'och viñaj Micaías chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Micaías ¿tzam yal cac'an oval yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, mato maay? xchi viñ.

Ix stz'acan yal viñaj Micaías chi' icha tic:

—Ixíc ac' oval chi', ol ac' ganar, yujto ol ac'chajoch jun choñab' chi' d'a yol a c'ab', xchi viñ.

15 Palta ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—Tzijtum elxo ix val d'ayach to tzac' a ti' to añej tas yel tzal d'ayin d'a sb'i Jehová, xchi viñ.

16 Ix yalan viñaj Micaías chi' icha tic:

Ix vil masanil eb' soldado israel, toxoñej saclemínac ix ajcanb'at eb' d'a jolomtac vitz icha noc' calnel mañxalaj stañvumal. Yuj chi' ix yal Jehová d'ayin icha tic:

A juntzañ anima tic, mañxalaj yajalil eb', junc'olalocab' smeltzaj junjun eb' d'a spat, xchi Jehová, xchi viñ.

17 Yuj chi' ix yal viñ sreyal Israel chi' d'a viñaj Josafat chi' icha tic:

—Inaton val sval d'ayach, to a jun vinac tic malaj b'aj syal jab'oc tas vach' viñ d'ayin, te chucñej tas syal viñ, xchi viñ.

18 Ix yalanxi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Ab' val tas syal Jehová d'ayach: Ix vila' c'ojanem Jehová d'a sdespacho, masanil eb' ángel d'a satchaani lijñab'och d'a spatíc yichañ. **19** Ix

sc'anb'an Jehová chi' icha tic: ¿Mach sb'at iptzitan viñaj Acab sreyal Israel, yic sb'at yac'an oval viñ yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, yic schamcan viñ ta'? xchi Jehová chi'. Ch'oc tas syal juntzañ eb', ch'oc pax tas syal juntzañixó eb'. **20** Palta ay jun espíritu ix och d'a yichañ Jehová, ix yalan icha tic: Ol in b'at vac' sc'ulej viñ rey chi', xchi. Ix sc'anb'an Jehová chi' d'ay tas ol yutej. **21** Ix yalan icha tic: Masanil eb' viñ syaloch sb'a a checab'oc, ol vac' yac' es eb' viñ d'a viñ rey chi', xchi. Ix yalan Jehová chi' d'ay icha tic: Ol yal uj icha chi', ixíc, b'at c'ulej icha tzal chi', xchi d'ay. **22** A ticnaic jun, ojtaquejeli to a Jehová ix chaan sc'ulej eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc tic yic junñej syutej eb' viñ yac'an es d'ayach, icha chi' ol aj scotcan chamel d'a ib'añ, xchi viñaj Micaías chi'.

23 Yuj chi' ix snitzancot sb'a viñaj Sedequías chi' ix stz'itanb'at sat viñaj Micaías chi' viñ, ix yalan viñ:

—A jun espíritu tz'esan ix cot d'a Jehová chi', ¿tas ix aj yel d'ayin, axo d'ayach sloloni? xchi viñ.

24 Ix tac'vi viñaj Micaías chi' d'a viñ icha tic:

—Ol a nacot jun tic d'a jun c'u chi', aton yic toxoñej ol ach ec' tic ol ach ec' tic a say b'aj ol a c'ub'ejel a b'a, xchi viñ.

25 Ix yalan viñ sreyal Israel chi' icha tic:

—Yamec viñaj Micaías tic, tzeyic'anb'at viñ d'a viñaj Amón yajal d'a choñab' tic yed' d'a viñ vuninal aj Joás. **26** Tzeyalani to a in svala' to tz'och viñ d'a preso, jab'ñej tas tzeyac' sva viñ yed' tas syuq'uej viñ, masanto ayic ol in meltzaj d'a tzalaj-c'olal, xchi viñ.

27 Ixto yal jay b'elañxo viñaj Micaías chi' icha tic:

Tato vach' tz'aj a meltzaji, syalelc'ochi to mañioc Jehová tz'alan d'ayin syal chi', xchi viñ. Ix yalanxi viñ: E masanil ex choñab', naañejocab' eyuuj tas ix val tic, xchi viñ.

28 Ix b'at viñ sreyal Israel chi' yed' eb' soldado yed' viñaj Josafat sreyal Judá yed' eb' soldado yac' oval yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad chi'. **29** Ix yalan viñ sreyal Israel chi' d'a viñaj Josafat chi' icha tic:

—Ayic ol co yamanoch oval chi', ol in qu'uxel in pichul yic in reyal tic, a achxo tic, ol ac'ñejcanoch a pichul yic a reyal chi', xchi viñ.

Yuj chi' ix sq'uxel spichul viñ sreyal Israel chi', ix och eb' viñ yac' oval chi' schavañil. **30** Palta a viñ sreyal Siria, toxo ix yal viñ d'a eb' viñ sat yajal yaj d'a carruaje yic oval to max yac' oval eb' viñ yed' junocxo mach, palta añej d'a viñ sreyal Israel b'aj tz'och eb' viñ. **31** Ayic ix ilji viñaj Josafat yuj eb' viñ sat yajal yaj chi', a snaan eb' viñ to a viñ sreyal Israel chi', yuj chi' ix oymaj eb' viñ d'a spatic viñ, yic syac'an oval eb' viñ yed' viñ yalani. Yuj chi', ix el yav viñ, ix colji viñ yuj Jehová, ix ic'jiel eb' viñ yajal chi' yuj Jehová d'a viñ. **32** Axo ix yilan eb' viñ to mañioclay viñ sreyal Israel chi', ix yactan eb' viñ syaman viñ. **33** Palta ay jun viñ soldado comonñej ix jul-vajb'ati, a val d'a viñ sreyal Israel chi' ix och sirnaj jun yol jul-lab' chi'. A val b'aj schalaj sb'a sq'ueen pichul viñ rey chi' ayochi, ata' ix och ch'ap-naj jun yol jul-lab' chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ ed'jinac carruaje chi' icha tic:

—Ic' meltzaj carruaje tic, tzin ic'anel d'a scal oval tic, yujto te nivan ix in aj in lajvi, xchi viñ.

34 Te ov ix aj yoch oval d'a jun c'u chi', ixto stec'b'ej sb'a viñ sreyal Israel chi' scan tec'tec' d'a yol scarruaje ayic ayoch viñ d'a yichañ eb' sirio chi', masanto yic ix em c'u. Palta axo yic van sb'at pilnaj c'u, ix cham viñ.

Ix cachji viñaj Josafat yuj viñaj Jehú

19 ¹ Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñaj Josafat chi' d'a spalacio d'a Jerusalén. ² Ix elta viñaj Jehú schecab' Dios yuninal viñaj Hanani scha viñ rey chi', ix yalan viñ icha tic: ¿Tas yuj ix ach colvaj yed' jun viñ chuc spensar chi'? ¿Tas yuj vach' ac'an yed' jun viñ ayoch ajc'olal d'a Jehová? Yuj chi' toxo ix cot yoval Jehová d'ayach. ³ Palta jun, ayto val juntzañxo tas vach' yoch a vach'iloc, yujto ix a satel yechel Asera d'a yol a mach'en tic, ix ac'anpaxoch d'a a c'ol ac'an servil Dios, xchi viñaj Jehú chi' d'a viñ.

Ix ac'chajoch eb' viñ juez yuj viñaj Josafat

⁴ A d'a Jerusalén cajan viñaj Josafat chi', palta ay jun smodo viñ, to sb'at viñ yil juntzañxo schoñab', schacot viñ d'a Beerseba, masanto sq'uec'och viñ d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Tz'ec' viñ yic syac'xi-och sb'a eb' anima d'a Jehová sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. ⁵ Ix ac'ji-och eb' viñ juez yuj viñ d'a junjun choñab' ayoch smuroal ay d'a yol yic Judá chi'. ⁶ Ix yalan viñ d'a eb' viñ juez chi' icha tic: Scham val eyilan tas ol e c'ulej, yujto mañioc tas snib'ej eb' anima ol e c'ulej, palta to a val tas snib'ej Jehová. Ol ochñej Jehová

chi' eyed'oc yic tze b'oan yaj yoval eb' anima. **7** Yuj chi', nivanocab' yel-c'och Jehová d'a e sat, scham val eyilan tas ol e c'ulej, yujto a Jehová co Diosal, mañ ol techaj yuuj tato ay tas mañ vach'oc ol e c'ulej, tato ay sq'uexañil anima d'a yol e sat, mato ol e cha q'uen tumin d'a elc'altac, xchi viñ.

8 Añejtona' ix sic'anpaxelta juntzañ eb' viñ levita viñ, eb' viñ sacerdote yed' juntzañ eb' viñ yajal yaj d'a junjun macañ eb' cajan d'a Jerusalén chi', yic tz'och eb' viñ juezal yic sc'ayb'aj eb' anima chi' yuj eb' viñ d'a sley Jehová yed' yic sb'oan yaj yoval eb' anima chi' eb' viñ d'a Jerusalén chi'. **9** Ix yac'ancan juntzañ checnab'il tic viñ d'a eb' viñ icha tic: A ex tic, ol eyil eyopisio tic, ayocab' yelc'och Jehová d'a e sat, tze c'anab'ajani, vach'ñej tzeyutej e b'a. **10** Yalñej tas yaj yoval eb' quet-choñab' tic, ol javoc eb' d'ayex, ma yuj eb' ay d'a juntzañxo choñab', tato a' yuj junoc lolonel, ma yuj mac'oj-cham anima, ma juntzañxo tas tz'el sc'ulan eb' to mañ ichaoc yalan sley Jehová, tze b'o yaj d'a eb'. Scham val e cachan eb' yic max och smul eb' d'a Jehová, yic max cot yoval d'a eyib'añ yed' d'a yib'añ eb'. Vach'ñej tzeyutej e b'a, yic mañ ol och e mul. **11** A viñaj Amarías sat sacerdote yaji, añej viñ syal yalani tas ol aj sb'o tastac yic Jehová. Axo viñaj Zebadías yuninal viñaj Ismael, yajal yaj viñ d'a scal eb' yiñtilal Judá, añej viñ syal yalan tas ol aj pax yic viñ rey yaji. Ol colvaj pax eb' viñ levita eyed'oc. Tec'an tzeyutej e b'a, aq'uec eyip d'a eyopisio tic. A mach vach'ñej tas ol sc'ulej, ol ochñej Jehová yed'oc, xchi viñ.

Ix ac'ji ganar choñab' Moab yed' choñab' Amón

20 ¹ Ix ec' jun tiempoal, a eb' moabita yed' eb' amonita, juniñej ix yutej sb'a eb' yed' eb' meunita yic syac'an oval eb' yed' Judá. **2** Yuj chi' ix javi jayvañ vinac yal d'a viñaj Josafat sreyal Judá icha tic: A d'a Edom yed' d'a junxo sc'axepal a' mar Muerto, van scot jan-tac soldado d'ayach. Ayxoc' eb' d'a choñab' Hazezon-tamar, xchi eb' viñ. (A jun choñab' chi' scuchan pax En-gadi.)

3 Ix te xiv viñaj Josafat chi', ix snaan viñ to syac'och sb'a viñ d'a yol sc'ab' Jehová, yuj chi' ix yal viñ to masanil anima d'a yol yic Judá tz'och d'a tze'ojc'olal. **4** Ix cot masanil anima d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá chi' yic sc'anan scolval Jehová eb' yed' viñ. **5** Ix lajvi chi', ix q'ue liñan viñaj Josafat chi' d'a scal masanil eb' anima molanec' d'a Jerusalén chi', d'a yichañ jun ac' yamaq'uul stemplo Jehová. **6** Ix yalan viñ icha tic: Ach Jehová, co Diosal ach yed' eb' co mam quicham, a ach tic sDiosal ach satchaani, Yajal ach pax d'a yib'añ masanil choñab'. Te nivan a poder, malaj junoc mach syal stec'b'an sb'a d'a ichañ. **7** Ach co Diosal, a ach ic'naquel juntzañ anima cajan d'a sat luum tic, aton b'aj ayoñ ec' a oñ a choñab' Israel oñ tic. Ac'annaccan lum d'a junelñej d'ayoñ a oñ yiñtil oñ can viñaj Abraham tic, aton viñ a vach'c'ool. **8** Ayic cajnaj-nacxo eb' co mam quicham d'a tic, sb'oannacq'ue jun templo eb' to ic yaji, yalannac eb' icha tic: **9** Tato sjavi junoc yaelal d'a quib'añ ma junoc oval sjavi yuj co chucal, ma

ilya, ma vejel, ol oñ javoc d'a ichañ d'a a templo tic, yujto ayach ec' d'ay. A d'a scal co yaelal chi' ol co c'an a colval, ol ab'an tas ol co c'ana', ol oñ a colani, xchi eb'. **10** A ticnaic jun, ina yajec' eb' amonita, eb' moabita yed' eb' cajan d'a tzalquixtac yic Seir, aton lum sluum eb' b'aj maj yal a c'ol ec'naccot eb' co mam quicham a oñ israel oñ tic ayic yelnaccot eb' d'a Egipto, to sq'uexb'eejnac sb'a eb', maj satjiel-laj eb' anima chi' yuj eb'. **11** Axo ticnaic jun, a tas tz'aj spacan jun chi' eb' d'ayoñ, to snib'ej eb' syac' oval qued'oc yic tzoñ yiq'uel eb' d'a lum luum ac'nac co mach'enej tic. **12** Ach co Diosal, eloc val d'a a c'ool to tzac'och syaelal eb', yujto a oñ tic malaj quip yic sco tec'b'an co b'a d'a yichañ jantac eb' soldado van sjavi yac' oval d'a tic. Mañ cojtacoc tas val sco c'ulej, yuj chi' a d'ayach scac'och co pensar, xchi viñ rey chi' d'a Jehová.

13 Masanil eb' aj Judá, liñan'que eb' d'a yichañ Jehová yed' masanil yetb'eyum yed' yal yuninal eb', vach'chom eb' te cotacto. **14** Ay jun viñ levita yiñtilal viñaj Asaf scuchan Jahaziel yuninal viñaj Zacarías, yixchiquin viñaj Benaías yuninal viñaj Jeiel, yixchiquin viñaj Matanías. Ix och Yespíritu Jehová d'a viñ, **15** yuj chi' ix yal viñ icha tic: Ab'ec val ex aj Judá, ex aj Jerusalén yed' ach rey Josafat. Xchi val Jehová icha tic: Mañ ex xivoc, mañ eyec xiv e b'a d'a yichañ jantac soldado chi', yujto a jun oval chi', mañ eyicoc, palta vic a in Dios in tic. **16** A q'uic'an tzex emc'och eyac' oval yed' eb'. Sq'ueul eb' d'a lum svitzal yic Sis, yic tze chalan e b'a yed' eb' d'a stitac a a' tz'ec' d'a

tz'inan lum yic Jeruel. **17** Mañoc ex ol eyac' oval chi', palta toñej ol ex aj ta', malaj tas ol e c'ulej, toñej ol eyila' tas ol aj ex in colani, xchi Jehová. Yuj chi' e masanil ex cajan ex d'a Jerusalén yed' d'a Judá, mañ ex xivoc, mañ eyec xiv e b'a. Tzex b'at q'uic'an chi', yujto a Jehová ayoch qued'oc, xchi viñ.

18 Yuj chi', ix em cumnaj viñaj Josafat chi', ix emc'och snañal sat viñ d'a sat luum, ix empax cumnaj masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén chi', ix yac'anem sb'a eb' d'a yichañ Jehová. **19** Ay juntzañ eb' levita yiñtilal viñaj Coat yed' eb' yiñtilal viñaj Coré, ix syamanoch eb' sb'itan d'a chañ, syalan vach' lolonel eb' d'a Jehová sDiosal Israel.

20 Axo d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u chi', ac'valto ix q'ue van eb' smasanil, ix b'at eb' d'a sb'eal tz'inan luum yic Tecoa. Ayic van sb'at eb' chi', ix och tec'tec' viñaj Josafat, ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Ab'ec tas ol val ex aj Jerusalén yed' ex aj Judá: Caq'uecoch Jehová co Diosal yipoc co c'ool, malaj tas ol oñ ic'anoc, scac'anpaxoch eb' schecab' Dios tic yipoc co c'ool yic vach'ñej ol aj quelc'ochi, xchi viñ d'a eb'.

21 Ayic toxo ix lajvi slolon viñ yed' eb' choñab' chi', ix sic'anel jun-tzañ eb' sb'itan viñ. Ix yac'anoch spichul eb' yic yopisio yic b'it. Ix b'ab'laj eb' yuj eb' soldado. Syalan vach' lolonel eb' d'a Jehová d'a b'ital icha tic: Caq'uec yuj diosal d'a Jehová, yujto tzoñ xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb'.

22 Ayic ix schaañal yich eb' sb'itan vach' lolonel chi' d'a tzalajc'olal chi', axo Jehová ix ac'anoch some'olal d'a

scal eb' van scot yac' oval yed' eb' aj Judá chi', aton eb' amonita, eb' moabita yed' eb' ix cot d'a tzalquix-tac yic Seir chi'. Yuj chi' ix ac'ji ganar eb'. **23** Yujto a eb' amonita yed' eb' moabita chi', ix och eb' yac' oval yed' eb' ix cot d'a Seir chi', ix lajviel eb' smasanil yuj eb'. Ix lajvi chi', axoñej eb' ix yutej sb'a, ix satlanel sb'a eb'. **24** Axo yic ix c'och eb' viñ vinac yic Judá b'aj chequel lum tz'lanan luum, ix yilanb'at eb' viñ to a eb' ajc'ol chi' latz'anem eb' d'a sat lum schami, mañxa junoc eb' ixto elcani. **25** Yuj chi' ix b'at viñaj Josafat yed' eb' soldado ajun yed'oc chi', yic sb'at sic'an-chaañ eb' masanil tas ix can yuj eb' ajc'ol ix cham chi'. Ix ilchaj yame'ab' yuj eb', pichul yed' juntzañxo tas te caro stojol. Yuj chi' tziytum tas ix yic' eb', palta ayto tas majxo tzac'van eb' yic'ancoti. A jantac tas ix yic'cot eb' chi', oxe' c'ual ix yac' eb' smolanq'uei.

26 Axo d'a schañil c'ual, ix smol-b'an sb'a eb' d'a jun ac'lic scuchan Beraca. Ata' ix yal vach' lolonel eb' d'a Jehová. Yuj chi' spañanil Beraca ix sb'iejan jun lugar chi' yuj eb'. (Beraca syalelc'ochi aloj vach' lolonel.) **27** Ix lajvi chi', d'a tzalaj-c'olal ix b'ab'laj viñaj Josafat yuj eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén, yujto a Jehová ix ac'an jun tzalajc'olal chi' d'a eb' yujto ix ac'ji ganar eb' ajc'ol chi'. **28** Axo ix javi eb' d'a Jerusalén, ix b'at eb' d'a stemplo Jehová yed' sonal salterio, te' cítara yed' q'uen trompeta.

29 Ayic ix ab'chaji to a Jehová ix ac'an oval yed' eb' ayoch ajc'olal d'a eb' israel chi', ix te xiv masanil juntzañxo nación d'a Dios chi'. **30** Junc'olal ix yac' reyal viñaj Josafat chi',

yujto a Dios ix ac'an junc'olal d'a scal viñ yed' juntzañxo choñab' d'a slac'anil chi'.

Yab'ixal tas sc'ulejnac viñaj Josafat
(1R 22.41-50)

31 Ayic 35 ab'il sq'uinal viñaj Josafat chi' ix schaañel yich viñ yac'an reyal d'a Judá, 25 ab'il ix yac' reyal viñ d'a choñab' Jerusalén. Azuba sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Silhi.

32 A viñaj Josafat chi', vach'ñej ix yutej sb'a viñ icha ix yutej sb'a viñaj Asa smam viñ. Masanil tas ix sc'ulej viñ, tojolñej d'a yichañ Jehová. **33** Palta a juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ, maj yiq'uel-laj viñ, yujto mañ masaniloc eb' anima tec'anxo spensar yoch tzac'an yuj sDiosal eb' yed' smam yicham.

34 A jantacto yab'ixal viñaj Josafat chi' ayic ix el yich, masanto ix lajvi, tz'ib'ab'ilcan d'a yumal yic viñaj Jehú yuninal viñaj Hanani, junñej yajcan yed' yumal yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

35 Axo d'a slajvub'al sreyal viñaj Josafat chi', ix sb'oan strato viñ yed' viñaj Ocozías sreyal Israel. A jun viñ rey chi', te chuc spensar viñ. **36** Ix sb'o juntzañ te' barco eb' viñ yic sb'at d'a choñab' Tarsis. A d'a choñab' Ezióñ-geber ix sb'o te' eb' viñ. **37** Yuj chi', a viñaj Eliezer aj Maresa yuninal viñaj Dodava ix alan jun lolonel tic d'a viñaj Josafat chi': Yujto junñej ix utej a b'a yed' viñaj Ocozías, yuj chi' a Jehová choc' ol utanb'at masanil tas ix a b'o tic, xchi viñ. Yuj chi', choc' ix aj juntzañ te' barco ix sb'o eb' viñ chi', majxo yal-laj sb'at te' d'a Tarsis chi'.

Ochnac viñaj Joram reyal

(2R 8.16-24)

21 ¹ Ayic ix cham viñaj Josafat chi', ix mucchaj viñ yed' eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj David. Axo viñaj Joram yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc. ²⁻³ Ix ac'ji opisio yic reyal d'a viñaj Joram chi' yuj viñ smam, yujto b'ab'el unin viñ. Axo eb' viñ yuc'tac viñ, aton viñaj Azarías, viñaj Jehiel, viñaj Zacarías, viñaj Azarías, viñaj Micael yed' viñaj Sefatías. Masanil eb' viñ tic, yuninal eb' viñ viñaj Josafat chi'. Mañ jan-tacoc q'uen oro yed' q'uen plata ix sij d'a eb' viñ yuj viñ smam chi' yed' juntzañxo tas te caro stojol. Ix ac'-chajpax choñab' te vach' yajoch smuroal d'a eb' viñ, aton juntzañ ay d'a yol yic Judá. ⁴ Palta a viñaj Joram chi', ayic ix tec'c'aj viñ yed' yopisio chi', ix smilancham masanil eb' viñ yuc'tac viñ chi', ix smilpacham juntzañxo eb' viñ yajal viñ d'a smacb'en chi'. ⁵ Ayic ix och viñ reyal chi', ³² ab'il sq'uinal viñ, vajxaque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ⁶ Añej sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel ix sb'eyb'alej viñ yed' sb'eyb'al eb' yiñtilal viñaj Acab, yujto a ix yet-b'eyum viñ, yisil ix viñaj Acab chi'. Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. ⁷ Palta yuj sti' Jehová yac'-nac d'a viñaj rey David to ol ochñej yiñtilal viñ reyal d'a masanil tiempo, yuj chi' maj yal-laj sc'ol Jehová ix satel eb' yiñtilal viñaj David chi'.

⁸ Ayic ayoch viñaj Joram chi' reyal, a eb' aj Edom, ix yiq'uel sb'a eb' d'a yalañ smandar Judá, ix yac'anoch sreyal eb' sch'ocoj. ⁹ Yuj chi' ix b'at viñaj Joram chi' yed' eb' viñ yajalil eb' soldado yed' pax

carruaje yic oval yic scanxi eb' aj Edom chi' d'a yol sc'ab' eb'. Palta a eb' aj Edom chi', ix yoy sb'a eb' d'a spatic eb'. Axo d'ac'valil ix q'ue vaan viñaj Joram chi' yed' eb' viñ yajal yic carruaje yic syac'an oval eb'. Icha chi' ix aj sjacvi b'aj ix el eb'. ¹⁰ A eb' aj Edom chi', ix yac' ganar eb' yic'anel sb'a d'a yalañ smandar eb' aj Judá chi', ix elñejcan eb'. Aton d'a jun tiempoal chi' ix yic'paxel sb'a choñab' Libna, yujto ix yactejean Jehová viñaj Joram chi', aton sDiosal eb' smam yicham viñ. ¹¹ Ix sb'oan-xiq'ue juntzañ lugar yic ejmelal viñ, aton b'ajtac chaañ d'a yol yic Judá chi'. Yuj chi' masanil eb' cajan d'a Jerusalén pit ix yutej sb'a d'a Jehová. Icha chi' ix aj sjuviel spensar eb' aj Judá chi' yuj viñ.

¹² Yuj chi' ata' ix scha jun scarta viñaj Elías schecab' Dios viñaj Joram chi', b'aj syal icha tic: A Jehová sDiosal viñ a mam icham aj David, a' tz'alan d'ayach: Mañ vanoc a b'eyb'alan sb'eyb'al viñaj rey Josafat viñ a mam yed' sb'eyb'al viñaj Asa viñ a mam icham, ¹³ palta to a sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel van a b'eyb'alani. Yuj chi' masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén, uuj pit syutej sb'a eb' d'ayin icha val sb'eyb'al eb' yiñtilal viñaj Acab chi'. Añejtona' ix a milpacham eb' viñ uc'tac, a eb' viñ chi' vach' sb'eyb'al eb' viñ d'a ichañ. ¹⁴ Yuj chi' ol vaqu'em jun yaelal d'a yib'añ a choñab' tic, d'a yib'añ eb' uninal, d'a yib'añ eb' ix etb'eyum yed' d'a yib'añ masanil tas ay d'ayach. ¹⁵ A achxo tic, ay jun ilya ol javoc d'a ib'añ. Ol och jun ya c'ool d'ayach, junjun c'u ol te nivtajoc, masanto ol yal yelta a ch'añ tza' yuj jun ilya

chi', xchi Jehová, xchi jun scarta viñaj Elías chi'.

16 Yuj chi', a Jehová ix ac'an sc'ulej eb' filisteo yed' eb' árabe cajan d'a slac'anil Cus, ix cot eb' yac' yoval yed' viñaj rey Joram chi'. **17** Ix javi eb' d'a Judá, ix yac' ganar eb'. Ix yic'-b'at masanil b'eyumal eb', aton ay d'a spalacio viñ rey chi', ix ic'chajb'at masanil yuninal viñ yed' eb' ix yet-b'eyum viñ. Axoñej viñaj Joacaz slajvub' yuninal viñ ix cani. **18** Ayic ix lajvi yec' masanil juntzañ chi', ix yac'anoch jun ilya Jehová d'a sc'ool viñaj Joram chi', mañxa yañal. **19** Ix ec' tiempo, ayic schab'il ab'il yoch jun ilya chi' d'a viñ, ix elta sch'añtza' viñ yuuj. Te ya ix aj scham viñ. Ayic ix cham viñ chi', malaj junoc nivan c'ac' ix yac'och eb' anima, yujto malaj yelc'och viñ d'a yol sat eb', palta ayic schamnac eb' smam yicham viñ, ochnac nivac c'ac' chi'. **20** Ayic ix schaañel yich yac'an reyal viñaj Joram chi', 32 ab'il sq'uinal viñ. Vajxaque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Malaj mach ix naan viñ ayic ix cham viñ. Ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David, palta mañoc b'aj smucchaj eb' rey.

Ochnac viñaj Ocozías reyal (2R 8.25-29)

22 ¹ Masanil eb' cajan d'a Jerusalén chi', ix yac'och viñaj Ocozías eb' reyal sq'uexuloc viñ smam chi', aton viñ slajvub' yuninal viñaj Joram chi. A viñ ix och reyal chi', yujto a eb' árabe yac'nac oval eb' d'a Judá, milb'il-cham eb' viñ b'ab'el yuninal viñaj Joram chi' yuj eb'. ² Ayic ix schaañel yich viñaj Ocozías chi' yac'an reyal, 22 ab'il sq'uinal viñ, junñej

ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Atalía sb'i ix snun viñ, yixchiquin ix viñaj Omri. **3-4** A viñaj rey Ocozías chi', a sb'eyb'al viñaj Acab yed' yiñtilal ix sb'eyb'alej viñ. A ix snun viñ chi' ix cuchb'an d'a chucal b'eyb'al chi', yujto yisil ix viñaj Acab chi', yuj chi' te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. Ayic toxo ix cham viñ smam viñ chi', a eb' sc'ab' yoc viñ chi' ix cuchb'an d'a chucal, yuj chi' ix juviel spensar viñ d'a junelñej.

⁵ Yujto ix sc'anab'ajej juntzañ pensar chi' viñ, yuj chi' junñej ix aj spensar viñ yed' viñaj Joram sreyal Israel, aton viñ yuninal viñaj Acab. Yuj chi' ix yac' oval eb' viñ yed' viñaj Hazael sreyal Siria d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad. Palta ix lajvi viñaj Joram chi' yuj eb' sirio chi'. ⁶ Yuj chi' ix meltzajcot viñ d'a Jezreel yic tzul yañtan sb'a viñ ta'. Te ya yaj viñ, yuj chi' ix b'at viñaj Ocozías yil viñ d'a Jezreel chi'.

A schamel viñaj Ocozías (2R 9.27-29)

⁷ A Dios toxo ix sna'a to ayic ol c'och viñaj Ocozías chi' yil viñaj Joram chi', ata' ol cham viñ. Ayic ayec' viñ ta', ix elta viñ yed' viñaj Joram chi', yic syac'an oval eb' viñ yed' viñaj Jehú yuninal viñaj Nimsi, aton viñ ix sic'juel yuj Jehová yic satanel masanil macañil eb' yiñtilal viñaj Acab chi'. ⁸ Ayic van smilancham eb' yiñtilal viñaj Acab viñaj Jehú chi', ix ilchajelta eb' viñ yajal yaj d'a Judá yed' eb' sc'ab'yoc viñaj Ocozías chi' yuj viñ, ix smilancham eb' viñ. A eb' viñ chi' ayoch yopisio eb' viñ yed' viñaj Ocozías chi'. ⁹ Ix schecan viñ saychaj ec' viñaj Ocozías

chi', yujto a d'a Samaria ix sc'ub'ejel sb'a viñ, palta ix yamchaj viñ yuj eb', ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj Jehú chi', axo ta' ix miljicham viñ yuj viñ. Ix yalan eb' icha tic: Co muquéc viñ, yujto yiñtilal viñ viñaj Josafat, viñ ac'jinac servil Jehová d'a smasanil sc'ool, xchi eb'. A d'a scal eb' sc'ab' yoc viñaj Ocozías chi', mañxa junoc mach ix stec'b'ej sb'a yochcan reyal.

Ochnac ix Atalía reinail d'a Judá

(2R 11.1-21)

10 Ayic ix yab'an ix Atalía to toxo ix cham viñaj Ocozías yune' ix chi', ix schecan ix miljoccham masanil eb' yiñtilal eb' viñ sreyal Judá chi'.

11 Palta axo ix Joseba, elc'altac ix aj yic'ancanel viñaj Joás ix d'a scal jun-tzañxo eb' viñ yuninal viñaj Ocozías van smiljicham chi'. Ix sc'ub'anel viñ ix d'a ix Atalía chi'. Ix b'at ix sc'ub'ejel viñ d'a jun cuarto yic templo b'aj svay anima, axo jun ix ix, ix ilan q'uib' viñ ta'. Yuj chi' maj cham-laj viñ. A ix Joseba chi' yisil ix viñaj Joram, yanab' ix viñaj Ocozías chi', yetb'eyum ix viñaj sacerdote Joiada.

12 A viñaj Joás chi', vague' ab'il ix c'ub'ajel viñ d'a stemplo Jehová yed' jun ix ix, ix ilan q'uib'oc. Yacb'an chi' axo ix Atalía chi', ayoch ix yajalil d'a jun choñab' chi'.

23 ¹ Ayic yuquil ab'ilxo viñaj Joás chi', axo viñaj sacerdote Joiada ix stec'b'ej sb'a, ix schecan viñ avtaj masanil eb' viñ yajal soldado, aton eb' viñ yajal yaj d'a junjun ciento eb'. Aton viñaj Azarías yuninal viñaj Jeroham, viñaj Ismael yuninal viñ-aj Johanán, viñaj Azarías yuninal viñaj Obed, viñaj Maasías yuninal viñaj Adaías yed' viñaj Elisafat yuninal viñaj Zicri. Ix yalan viñ to

junxoñej tz'aj spensar eb' viñ yed' viñ.

2 Aton eb' viñ tic ix b'at d'a masanil yol yic Judá, yic b'at smolb'an masanil eb' viñ levita eb' viñ yed' eb' viñ yajal yaj d'a junjun macañ yiñtilal Israel, yic scot eb' viñ smasanil d'a Jerusalén. **3** Masanil eb' viñ ix smol-b'ej sb'a chi', ix sb'o jun strato eb' viñ yed' viñ rey d'a stemplo Dios.

Ix yalan viñaj Joiada chi' d'a eb' viñ icha tic: Ina viñ yuninalcan viñ rey chamnac. Aton viñ yovalil tz'och reyal, icha ajnac yac'ancan sti' Jehová yuj eb' yiñtilal viñaj David.

4 A ticnaic jun icha tic ol e c'ulej: A ex sacerdote ex tic yed' ex levita ex tic, a ex ton tzeyil munlajel d'a sc'ual ic'oj ip, ox macañ ol ex ajoc. Jun macañ ex ol e tañvej sti' stemplo Jehová. **5** Junxo macañ ex ol e tañvej sti' spalacio viñ rey. A exxo junxo macañ ex, ol ex can e tañvej d'a spuertail cimient. Axo masanil anima, vach' scanñej eb' d'a yol yamaq'uul stemplo Jehová tic. **6** Palta malaj junoc mach syal yoch d'a yol templo chi', añej eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita ayoch d'a yopisio syal yochi, yujto sic'b'ilel eb' viñ. Axo masanil anima, scan eb' d'a yamaq'uul templo chi', icha yalan schecnab'il Jehová. **7** A exxo levita ex tic, ol ex och oyan d'a spatic viñ rey, junjun ex eyed'nacocab' eyamc'ab' yic oval. A mach syac' pural yecanoch sb'a d'a yol templo chi', b'eñej schami. A exxo tic, ajun exñej yed' viñ rey chi' yalñej b'aj sb'at viñ, xchi viñaj Joiada chi'.

8 A eb' viñ levita chi' yed' masanil eb' anima aj Judá chi', ix sc'anab'ajej eb' masanil tas ix yal viñaj sacerdote Joiada chi'. Junjun eb' viñ yajal soldado chi', ayec' eb' viñ yed' eb'

ayoch d'a yalañ smandar eb' viñ, aton eb' smunlaj d'a yopisio d'a sc'ual ic'oj ip yed' eb' tz'elcani, yujto maj chajiel-laj eb' yuj viñaj Joiada chi' ayic sc'och yorail yel eb'. **9** Ix yac'anpax q'uen lanza viñaj Joiada chi' yed' maclab' jul-lab' d'a eb' viñ yajal yaj d'a junjun ciento eb' soldado chi', aton juntzañ syamc'ab' viñaj rey David aycan d'a stemplo Dios. **10** Ix ac'chajoch masanil eb' viñ vinac chi' yuj viñ d'a stzolah, junjun eb' viñ yed'nac syamc'ab' yic oval, yic stañvan viñ rey chi' eb' viñ. Ix och oyan eb' viñ d'a schañ pac'añil yamaq'uul stemplo Jehová chi' yed' b'aj ay jun altar yed' d'a spuertail templo chi'. **11** Ix lajvi chi', a viñaj sacerdote Joiada chi' yed' eb' yuninal ix ic'anelta viñ yuninalcan viñ rey chi'. Ix yac'anq'ue scorona viñ eb', ix yac'an jun yumal strato Dios eb' d'a viñ. Ix lajvi chi', ix yac'anq'ue aceite eb' d'a sjolom viñ, ix yalan eb' to reyxox viñ. Ix q'ue ñilnaj masanil anima yalani: Nivanocab' yelc'och viñ co rey, xchi eb'.

12 Ayic ix yab'an ix Atalía chi' yel yav eb' anima chi' yeq'ui, syac'an b'linaj viñ rey chi' eb', ix b'at ix d'a stemplo Jehová chi'. **13** Axo ix yilan ix, a viñ rey chi' liñanoch viñ d'a jun nivan yoyal sti' stemplo Jehová chi', axo d'a stz'ey viñ ayec' eb' viñ yajal yaji yed' eb' viñ spu'an q'uen trompeta. Masanil eb' anima chi' stzalaj eb'. Ay eb' spu'an q'uen strompeta, ay pax eb' sb'itan yed' syamc'ab', aton eb' scuchb'an b'it chi' yic syalan vach' lolonel eb' d'a Dios. Yuj chi', ix stzilchitanb'at spichul ix, ix yalan ix icha tic:

—Pechum ex el yajal a ex tic.
Pechum ex el yajal, xchi ix.

14 Palta a viñaj Joiada chi' ix checan elta eb' viñ yajal yaj d'a junjun ciento eb' soldado, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Iq'uequel ix b'aj tzolan ex och chi'. Yalñej mach syac'och sb'a yed' ix, tze xicchamoc, xchi viñ.

Toxo ix yal viñaj Joiada chi' to mañoc d'a stemplo Jehová smil-jicham ix. **15** Ix syaman ix eb' viñ, ix yic'anel ix eb' viñ d'a spuertail yic noc' schej viñ rey, ata' ix miljicham ix yuj eb' viñ.

16 Ix lajvi chi' ix sb'oan jun trato viñaj sacerdote Joiada chi' yed' masanil eb' anima chi' yed' viñ rey chi', ix yalan eb' to ol ochcan eb' schoñab'oc Jehová. **17** Elañichamel ix b'at eb' d'a stemplo Baal, ix b'at spojanem eb', ix smac'anpaxpoj altar eb' yed' juntzañ yechel comon dios. Axo viñaj Matán sacerdote yic Baal chi', a d'a yichañ altar chi' ix smilcham viñ eb'. **18** Ix yac'ancan juntzañ munlajel d'a stemplo Jehová chi' viñaj Joiada chi' d'a yol sc'ab' eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita, yic vach' sc'anab'ajej eb' viñ sb'oan munlajel ac'b'ilcan d'a yol sc'ab' eb' viñ yuj viñaj rey David. Aton yic sñusji silab' tz'ac'ji d'a Jehová icha yalan ley tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Moisés. Ay pax eb' sb'itan d'a tzalajc'olal icha yutejnaccan viñaj rey David chi'. **19** Ix yac'anpaxoch eb' stañvan sti' stemplo Jehová chi' viñ, yic vach' max och eb' anima mañ vach'oc yaj icha yalan ley. **20** Ix yavtancot masanil eb' viñ yajalil eb' soldado viñaj Joiada chi' yed' eb' viñ nivac yelc'ochi yed' eb' viñ yajal yaj d'a junjun choñab' yed' pax masanil anima chi'. Ix yic'anelta viñ rey chi' eb' d'a stemplo Jehová, ix yic'anb'at

viñ eb' d'a spalacio eb' rey. Ix och eb' d'a jun puerta d'a yib'añ. Ix yac'an-canem c'ojan viñ eb' d'a sc'o'jnub' eb' viñ rey chi'. **21** Masanil eb' anima, ix te tzalajq'ue eb', yujto toxo ix xic-jicham ix Atalía. Yuj chi' junc'olal ix ajcan jun choñab' chi'.

Ochnac viñaj Joás reyal

(2R 12.1-21)

24 ¹ A viñaj Joás chi', uque' ab'il sq'uinal viñ ayic ix schanel yich viñ yac'an reyal. **40** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Sibia sb'i ix snun viñ, aj Beerseba ix. **2** Masanil tas ix sc'ulej viñaj Joás chi', yacb'an pitzanto viñaj sacerdote Joiada chi', te vach'ñej d'a yichañ Jehová. **3** A viñaj Joiada chi' ix sayan chavañ eb' ix yetb'eyum viñaj Joás chi', ay yalyuninal viñ yed' eb' ix.

4 Ix ec' jab'oc tiempo, ix snaan viñaj rey Joás chi' to sb'ochajxi stemplo Jehová. **5** Yuj chi' ix smolb'ej eb' viñ sacerdote viñ yed' eb' viñ levita, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Ixiqec d'a masanil choñab' d'a yol yic Judá tic, sb'at e molb'an q'uen tumin, aton q'uen syac'taxon eb' quetchoñab' tic d'a junjun ab'il yic sb'ochajxi stemplo Dios tic. Aq'uec val eyip e b'ati, xchi viñ. Palta maj yac'och val eb' viñ d'a sc'ool sb'ati. **6** Yuj chi' ix avtaj viñaj sat sacerdote Joiada yuj viñaj rey Joás chi', ix yalan viñ icha tic:

—¿Tas yuj max ac'och d'a a c'ol iptzitan eb' viñ levita yic sb'at yic'cot q'uen ofrenda eb' viñ d'a yol yic Judá yed' d'a Jerusalén tic, icha yalnaccan viñaj Moisés schecab' Jehová to masanil eb' quetisraelal smolan q'uen tumin yic sb'ochaj scajnub' scaxail strato Jehová? xchi viñ rey chi'.

7 Yujto a ix Atalía yed' eb' ochnac tzac'an yuj ix, ix ixtanb'at stemplo Jehová chi'. A juntzañ yamc'ab' nivac yelc'och yic templo chi', a ix sc'an eb' yic tz'och eb' ejmelal d'a jun comon dios Baal. **8** Yuj chi' ix schec viñaj rey Joás chi' b'ochaj jun te' caxa, axo d'a stielta stemplo Jehová ix schec viñ ac'chajcan te'. **9** Ix schecan viñ alchajel d'a masanil yol yic Judá yed' d'a Jerusalén chi' to tz'ic'chajcot q'uen ofrenda alb'ilcan yuj viñaj Moisés schecab' Jehová d'a tz'inan lum. **10** Masanil eb' viñ yajal yaji yed' masanil anima, d'a val smasanil sc'ol eb' ix yaqu'em yofrenda d'a yol jun caxa chi', masanto ix b'ud'ji te' yuj eb'. **11** Axo eb' viñ levita tz'ic'an-b'at te' caxa chi' d'a viñ rey chi', axo yic syilan viñ to b'ud'anxo te', tz'av-taj viñ stz'ib'um viñ yed' jun viñ ayoch yopisio yuj viñ sat sacerdote. Secanelta q'uen tumin chi' eb' viñ d'a yol te' caxa chi', sb'at yac'anxican te' eb' viñ b'aj aycan chi'. Icha chi' syutej eb' viñ d'a junjun c'u, yuj chi' nivan q'uen tumin chi' ix molchaji. **12** A viñ rey chi' yed' viñaj sacerdote Joiada chi' ix yac' q'uen tumin chi' eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yilan munlajel sb'o d'a stemplo Jehová chi', yic saychaj eb' viñ mac'umpoj q'ueen, eb' viñ ñicum te', eb' viñ smunlaj d'a q'uen hierro yed' d'a q'uen bronce, yic vach' sb'ochajxi templo chi'. **13** Yuj chi' a eb' viñ tz'ilan munlajel chi', a eb' viñ scuchb'an eb' viñ svach' b'oanxi templo chi'. Ix sb'o eb' viñ icha val yajtaxon d'a yichb'anil, te vach' ix ajxican sb'o yuj eb' viñ. **14** Axo yic ix lajvi sb'oel yuj eb' viñ, ix yic'anb'at q'uen tumin eb' viñ ixto cani, ix yac'an q'uen eb' viñ d'a viñ rey yed' d'a viñaj sacerdote Joiada

chi'. Axo yed' q'ueen ix schec viñ rey chi' b'ochaj yamec'ab' yic templo chi', aton juntzañ sc'anchaji ayic tz'och ejmelal yed' juntzañ sc'anchaj d'a altar yuj silab' sñusjitz'aoc, icha q'uen nivac cuchara yed' juntzañxo yamec'ab' nab'a oro, ma plata. Yac-b'an pitzanto viñaj sacerdote Joiada chi', sñusjitz'añej silab' d'a stemplo Jehová.

15 Palta ix ichamvinacax viñaj Joiada chi', 130 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. **16** A d'a schoñab' viñaj David ix mucji viñ, aton b'aj smucchaj eb' viñ rey. A tas ix sc'ulej viñ te vach'ñej yuj svach'iloc eb' yetisraelal, vach' ix yutej viñ yac'an servil Dios yed' d'a stemplo.

Ix ixtax spensar viñaj Joás

17 Ayic toxo ix cham viñaj Joiada chi', ix javi eb' viñ yajal yaj d'a Judá, ix em ñojan eb' viñ d'a viñaj rey Joás chi' yic smontan viñ eb' viñ. Axo ix aji, ix och d'a spensar viñ tas ix yal eb' viñ chi'. **18** Yuj chi' ix yactejean stemplo Jehová eb', aton sDiosal smam yicham eb'. Axo d'a yechel comon dios Asera ix och eb' ejmelal yed' d'a juntzañxo comon dios. Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a eb' aj Judá chi' yed' d'a eb' aj Jerusalén chi'. **19** Ix scheccot eb' schecab' Jehová yic tzul yalan eb' to smel-tzajxi eb' d'a Jehová chi', palta majxo schalaj yab' eb' tas ix yal eb' checab' chi'.

20 Yuj chi', ix och Yespíritu Dios d'a viñaj Zacarías yuninalcan viñaj Joiada chi'. Ix q'ue liñan viñ d'a jun lugar chañ, ix yalan viñ d'a masanil anima chi' icha tic: A Jehová Dios tz'alan icha tic: ¿Tas yuj max e c'anab'ajej in checnab'il? ¿Tas yuj tze

saycot eyaelal d'a eyib'añ? Yujto ix in eyactajcani, yuj chi' ol ex vactejpax-cani, xchi Jehová, xchi viñ.

21 Palta ix och eb' ajc'olal smasanil d'a viñ, ix snaan eb' tas tz'aj smilancham viñ eb'. Ix yalan viñaj rey Joás chi' to sjulq'uenajcham viñ d'a yamaq'uil stemplo Jehová. Icha chi' ix aj scham viñ. **22** A viñaj Joás chi', majxo snacotlaj jantac svach'-c'olal viñaj Joiada chi' ix yac' d'a viñ, palta to ix schec miljoccham viñaj Zacarías viñ, aton viñ yuninal viñaj Joiada chi'. Ayic van scham viñaj Zacarías chi', ix yalan viñ icha tic: Aocab' Jehová tz'ilan jun tic, a' ol ac'an yovalil, xchi viñ.

23 Ayic ix el yab'ilal scham viñ, ix javi eb' soldado sirio yac' oval yed' viñaj Joás chi'. Ix javi eb' d'a Judá yed' d'a Jerusalén. Tzijtum eb' yajal yaj d'a Judá chi' ix smilcham eb'. Ix yic'anec' masanil tas ay stojol eb', ix yac'anb'at eb' d'a viñ sreyal Damasco. **24** Jayvaññej eb' soldado sirio ix javi yac' oval chi', axo Jehová ix ac'anoch jantac eb' soldado yic Judá chi' d'a yol sc'ab' eb', yujto ix actajcan Jehová chi' yuj eb', aton sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. Icha val chi' ix aj yab'an syail viñaj Joás chi' yuj chucal ix sc'ulej.

25 Ayic ix el eb' sirio d'a yol yic Judá chi', te nivan ix ajcan viñaj Joás chi' slajvi yuj eb'. Axo eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, ix sna' eb' viñ tas syutej eb' viñ svach' milancham viñ, yic syac'anec' spac schamel viñ yuninal viñaj sacerdote Joiada chi' eb' viñ. Yuj chi' ix svach' milejcham viñ eb' viñ d'a sat sch'at. Ix lajvi chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David, palta mañoc b'aj smucchaj eb' viñ rey. **26** A eb' viñ ix vach' milancham

viñaj Joás chi', aton viñaj Zada yune' ix Simat aj Amón yed' viñaj Jozabad yune' ix Simrit aj Moab.

27 A jantacto yab'ixal viñaj Joás chi' yed' eb' yuninal viñ yed' lolonel ix yal eb' schecab' Dios d'a viñ yed' yab'ixal b'aj svach' b'oejxi stemplo Jehová viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ rey. Axo viñaj Amasías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Amasías reyal d'a Judá
(2R 14.1-22)

25 1 Ayic 25 ab'il sq'uinal viñaj Amasías ix och viñ reyal, 29 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Joadán sb'i ix snun viñ, aj Jerusalén ix. 2 A tas ix sc'ulej viñ, vach' d'a yichañ Jehová, añej to maj sc'ulej val viñ d'a smasanil sc'ool.

3 Ayic ix tec'c'aj yopisio viñ chi', a eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, ix smilcham eb' viñ, aton eb' viñ miljinaccham viñ smam viñ. 4 Palta maj miljicham eb' viñ yuninal eb' yuj viñ, yujto tz'ib'yajcan d'a ley Moisés, b'aj syal Jehová: A eb' mamab'il, max yal scham eb' yuj smul yuninal, max yal pax scham eb' uninab'il yuj smul smam, yujto junjun mach scham yuj smul, xchicani.

5 Ix schecan viñ to smolb'ej sb'a masanil eb' viñ aj Judá yed' eb' viñ yic Benjamín. Macquilaquil ix aj eb' viñ d'a junjun yiñtital. Icha chi' ix aj yoch eb' viñ yajalil d'a junjun mil yed' d'a junjun cien anima. Ix yic'an-chaañ sb'isul anima viñ, schael yich d'a eb' 20 ab'il sb'eyñejb'ati. A sb'isul eb' ix q'ue vaan chi', 300 mil, aton eb' stiempoalxo sb'at d'a oval, lista yaj eb' yed' slanza yed' smaclub' jul-lab'. 6 Ix smajnan 100 mil eb'

soldado yic Israel viñ, 75 quintal q'uen plata ix yac' viñ stojoloc eb'.

7 Palta ay jun viñ schecab' Dios ix c'och d'a viñ, ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Ach rey, mañ ic'och eb' soldado yic Israel yed' eb' yic Efraín ed'oc, yujto mañ ayococh Jehová yed' eb', 8 vach'chom tza na'a to yuj eb' ay yip eb' a soldado d'a oval, palta a Dios ol ach ac'an ac'joc ganar yuj eb' ajc'ol chi', yujto ay spoder scolvaji, ay pax spoder satanel masanil, xchi viñ schecab' Dios chi'.

9 Ix sc'anb'an viñaj Amasías chi' d'a viñ schecab' Dios chi' icha tic:

—Palta, ¿tas ol aj pax 75 quintal q'uen plata ix vac' d'a eb' soldado israel chi' jun? xchi viñ.

Ix tac'vi viñ schecab' Dios chi' d'a viñ icha tic:

—A Jehová syal yac'an ec'alocxo icha q'uen chi' d'ayach, xchi viñ.

10 Yuj chi' ix checji pax eb' soldado ix cot d'a yol yic Efraín chi' yuj viñaj Amasías chi', palta ix te cot yoval eb' d'a eb' yic Judá chi', yuj chi' te yoval eb' ayic ix pax eb' chi'.

11 Ix stec'b'an sb'a viñaj rey Amasías chi', ix b'at viñ yed' eb' soldado d'a spañanil yic Atz'am Atz'am. Ata' ix smilcham 10 mil soldado aj Seir eb'. 12 Añeja' ix syam pax 10 mil eb' aj Seir chi' eb', ix ic'jib'at eb' yuj eb' d'a sjolom jun lum vitz sattac q'uen yeq'ui. Ata' ix laj yumjicanb'at eb' yuj eb', choc' ix laj ajcan eb'.

13 Axo eb' soldado yic Israel maj chajocb'atlaj yuj viñaj Amasías d'a oval chi', aton eb' ix checjican mel-tzaj d'a spat, ix satel jaye' choñab' eb' d'a yol smacb'en Judá, schab'at d'a Samaria masanto d'a Bet-horón. Ix

smilancham 3 mil anima eb', tzijtum tastac ix yelq'uejb'at eb'.

14 Ayic ix meltzaj viñaj Amasías chi', ayic toxo ix satel eb' aj Edom yuj viñ, aton eb' aj Seir, ix yic'ancot juntzañ scomon diosal eb' aj Seir chi' viñ, ix yac'anoch viñ sdiosaloc. Ix yalan sb'a viñ d'ay, ix sñusan pax incienso viñ d'ay. 15 Yuj jun chi' ix cot val yoval Jehová d'a viñ, ix scheccot jun viñ schecab' yal d'a viñ rey chi' icha tic:

—¿Tas yuj tzach och ejmelal d'a juntzañ comon dios maj yal scolanel schoñab' d'a yol a c'ab'? xchi viñ schecab' Dios chi'.

16 Ayic vanto yalan juntzañ chi' viñ schecab' Dios chi', ix tac'vi viñ rey chi' icha tic:

—¿Tom ix val d'ayach to a ach ol ac' in razón a in rey in tic? Actej alan juntzañ chi'. ¿Mato tza nib'ej tzach miljichamoc? xchi viñ.

Axo viñ schecab' Dios chi' mañxa tas ix yal viñ, axoñej ix yal viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Vojtac a in tic to nab'ilxo yuj Dios to ol ach sateloc, yujto ix a c'ulej jun tic, maj a c'anab'ajej tas ix val d'ayach, xchi viñ.

17 A viñaj Amasías sreyal Judá chi', ix sc'anb'ej yab' viñ d'a juntzañ eb' ac'um razón. Yuj chi' ix schecan viñ b'at alchaj d'a viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz, yixchiquin viñaj Jehú, sreyal Israel, ix yalan viñ icha tic: Cotañ, cac' oval, xchib'at viñ. 18 Ix spacanpaxcot viñaj Joás chi' d'a viñ icha tic: Ayab' jun te' sac q'uiix d'a Líbano, ix yalb'at te' d'a jun te' c'ute' ay pax ta' icha tic: Ac' ix isil yet-b'eyumoc viñ vuninal, xchib'at te'. Palta ay jun noc' chium noc' ix ec'ta', axo noc' ix tec'anem jun te' q'uiix

chi'. 19 A ach tic tzala' to ix ac' ganar eb' aj Edom, yuj chi' tzic' val chaañ a b'a, tza say tas tz'aj ic'jichaañ. Palta te vach' tato tzach canñej d'a a pat. ¿Tas yuj tza nib'ej tzic'cot junoc yaenal d'a ib'añ yed' d'a yib'añ choñab' Judá? xchicot viñaj Joás chi' d'a viñ.

20 Palta axo viñaj Amasías chi', maj schalaj yab' viñ, yujto toxo ix sna Dios to ol ac'jococh viñ d'a yol sc'ab' viñaj Joás chi' yuuj, yujto a d'a juntzañ sdiosal eb' aj Edom chi' tz'och viñ ejmelal. 21 Ix lajvi chi' ix cot viñaj Joás chi' yac' oval yed' viñaj Amasías chi', ix schalaj sb'a eb' viñ d'a Bet-semes, d'a yol smac'b'en Judá chi'. 22 Ix ac'ji ganar Judá chi' yuj eb' aj Israel, yuj chi' a eb' soldado aj Judá chi' toxoñej ix el lemeljoc eb', ix paxcan eb' d'a spat. 23 Ix yamchaj viñaj Amasías sreyal Judá d'a Bet-semes chi' yuj viñaj Joás viñ sreyal Israel chi'. Ix lajvi chi' ix ic'-chajcot viñ d'a Jerusalén. Ix smac'an-canem lañnaj smuroal jun choñab' chi' eb' israel chi'. Ay am 180 metrooc ix spojem eb', ix b'atñej d'a puerta yic Efraín, masanto ix c'och d'a spuertail schiquin jun smuroal chi'. 24 Ix yic'anpaxb'at q'uen oro eb', q'uen plata yed' juntzañxo tas ay d'a yol stemplo Dios, aton juntzañ stañvej eb' yiñtilal viñaj Obed-edom. Ix yic'paxb'at jantacñej b'eyumal ay d'a spalacio viñ rey chi' eb'. Ix yic'anpaxb'at juntzañ anima eb' icha presoal ayic ix pax eb' d'a Samaria. Ix ac'ji pural viñaj Amasías chi' yuj viñaj Joás yochcan vach'c'olal yed'oc.

25 A viñaj Amasías yuninal viñaj Joás sreyal Judá chi', 15 ab'ilto ix yac' reyal viñ d'a Judá ayic toxo ix cham viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz

sreyal Israel. **26** A jantacto yab'ixal viñaj Amasías chi', ayic ix el yich masanto ix lajvi, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá yed' eb' viñ sreyal Israel.

27 Atax val yic ix yic'anel sb'a viñaj Amasías d'a Jehová, ay juntzañ eb' aj Jerusalén chi' ix naan smilcham viñ. Yuj chi' ix b'atcan viñ elelal d'a choñab' Laquis, palta ix b'atñej eb' d'a spatic viñ d'a jun choñab' chi', ata' ix cham viñ yuj eb'. **28** Ix lajvi chi' ix yic'anb'at snivanil viñ eb' d'a yib'añ jun noc' chej, axo b'aj mucan eb' smam yicham viñ ix mucchaji, aton d'a schoñab' viñaj David.

Ochnac viñaj Uzías reyal

(2R 14.21-22; 15.1-7)

26 ¹⁻³ Ayic toxo ix cham viñaj Amasías chi', axo viñaj Uzías ix yac'och eb' aj Judá reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. Ayic ix schanel yich viñ yac'an reyal, 16 ab'il sq'uinal viñ. 52 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jecolías sb'i ix snun viñ, aj Jerusalén ix. Ayic ayoch viñ reyal ix sb'oanxiq'ue choñab' Elat viñ, ix canxi yicoc Judá.

4 Masanil tas ix sc'ulej viñaj Uzías chi', vach'ñej d'a yichañ Jehová, icha sc'ulejnac viñaj Amasías smam viñ. **5** Ix yac' val och spensar viñ d'a Dios yacb'an pitzanto viñaj Zacarías. A viñaj Zacarías chi' ix c'ayb'an viñ d'a tas syutej sc'anab'ajan Jehová. Yac-b'an ix sc'anab'ajej viñ, vach'ñej ix ajelc'och viñ yuj Jehová.

6 A viñaj Uzías chi', ix b'at viñ yed' eb' viñ soldado yac' oval yed' eb' filisteo, ix smac'anem lañnaj smuroal choñab' Gat eb' viñ, Jabnia yed' Asdod. Ix sb'oanq'ue juntzañ choñab' eb' d'a yol yic Asdod chi'

yed' juntzañcho choñab' yic eb' filisteo chi'. **7** Ix och val Dios yed' viñ ayic ix yac'an oval viñ yed' eb' filisteo chi' yed' eb' árabe cajan d'a Gur-baal yed' eb' amonita. **8** Ix yac'an q'uen tumin eb' amonita d'a viñ, aton q'uen ix ac'jioch d'a yib'añ eb' yac'ani. Ix yac'ñej yajalil viñ masanto d'a smojonal Egipto, yujto ix yic' val yip yopisio viñ chi'.

9 Ix sb'oxiq'ue juntzañ b'aj tz'aj eb' soldado viñ d'a yib'añ smuroal Jerusalén chi' yed' d'a yib'añ spuer-tail d'a schiquin yed' d'a yib'añ puerta d'a ch'olan yed' d'a juntzañcho schiquintac. Te vach' ix aj sb'oan-xiq'ue viñ. **10** Ix sb'oanpax juntzañ yed'tal eb' viñ soldado viñ d'a tz'inan luum yed' pax b'aj tz'aj eb' soldado chi' d'a chaañ. Ix schecanpax viñ joy-chaj jantac a uc'b'ila', yujto te nivan noc' smolb'etzal noc' viñ d'a ac'lictac yed' d'a yichtac vitz. Ay pax eb' smunlajvum viñ smunlaj d'a avoj uva yed' d'a juntzañcho avb'en ay d'a tzal-quixtac yed' d'a lum ac'lictac. Te ay val och d'a sc'ol viñ smunlaj d'a tas tz'avchaji.

11 Ay pax jun nivan ñilañ eb' soldado viñ, ayic sb'at eb' d'a oval, poj-quiltac yaj eb', icha tas macañil yajec' sb'i eb' d'a yol sc'ab' viñaj Jeiel viñ tz'ib'um yed' viñaj Maasías yajal. A viñaj Hananías sat yajal yaj d'a eb', ayoch yopisio viñ yed' viñaj rey Uzías chi'. **12** Axo masanil eb' yajal yaj d'a junjun macañ eb' viñ soldado chi' icha tas yiñtilal eb', ay 2 mil 600 eb'. **13** Axo eb' soldado ayoch d'a yalañ smandar eb', ay 307 mil 500 eb', listaxo yaj eb' sb'at d'a oval, te tec'an eb' scolvaj d'a viñ rey chi' yic syac'an oval viñ yed' eb' ajc'ool. **14** Ix schecan viñaj rey Uzías

chi' b'ojoc juntzañ syame'ab' eb' sol-dado chi': Aton maclab' jul-lab', q'uen lanza, q'uen xumpil, maclab' ñic'ool, yol jul-lab' yed' mejmeech.

15 Ix sayan juntzañ eb' viñ vinac viñ te jelan yic sb'oan juntzañ q'uen nivac máquina yic oval. Ix b'ochaj q'ueen b'ajtac ayq'ue eb' soldado d'a chaañ d'a yib'añtac muro. A juntzañ q'uen máquina chi', a q'ueen sjulan-b'at q'uen nivac q'ueen. Ix te pucax-b'at yab'ixal viñ d'a najat. Ix och val Dios yed' viñ, yuj chi' te ay smay ix aj sb'inañ viñ.

16 Palta ayic ix tec'c'aj val yopisio viñ chi', ix yic'anchaañ sb'a viñ. Yuj chi' ix yic'cot viñ d'a yib'añ. Ix spitej sb'a viñ d'a Jehová Dios, aton sDiosal eb' smam yicham viñ. Ix och viñ d'a yol stemplo Jehová, ix sñusan incienso viñ d'a altar. 17 Tzac'an yoch viñaj sacerdote Azarías yuj viñ yed' pax 80 eb' viñ sacerdote yic Jehová. Mañ jab'oc ix xiv eb' viñ yochi.

18 Axo yic ix c'och eb' viñ d'a viñ rey chi', ix yalan eb' viñ icha tic d'a viñ: Mamin rey Uzías, a ach tic mañ opisiooc a ñusan incienso d'a Jehová, palta a oñ sacerdote oñ yiñtilal oñ viñaj Aarón tic, a oñ sic'b'iloñcanoch d'a jun opisio tic. Yuj chi' mamin rey, vach' tzach el d'a jun lugar tic, yujto toxo ix och a chucal d'a Jehová, yuj chi' mañxo ol ach ic'jocchaañ yuuj, xchi eb' viñ d'a viñ.

19 A viñaj rey Uzías chi', ayic liñan och viñ d'a stz'ey jun altar yic incienso d'a yol templo chi' yed'nac jun chaynub' yic incienso viñ. Ix cot val yoval viñ d'a eb' viñ sacerdote chi', axo val d'a jun rato chi' ix elta yab'il lepra d'a snañal sat viñ.

20 Ayic ix yilan viñaj sat sacerdote Azarías yed' eb' viñ ajun yed' viñ chi'

to toxo ix elta yab'il lepra d'a snañal sat viñ rey chi', ix yic'anelta viñ eb' viñ d'a elañchamel. Ix snib'ej pax viñ rey chi' tz'elto d'a elañchamel, yujto toxo ix javi yaelal d'a yib'añ viñ yuj Jehová.

21 Ix canñej jun lepra chi' d'a viñaj rey Uzías chi' masanto ix cham viñ, yuj chi' sch'ocoj viñ ix aj d'a jun pat, majxo chajocochlaj viñ d'a yol stemplo Jehová. Axo viñaj Jotam yuninal viñ ix ochcan sq'uexuloc, yic scan viñ d'a spalacio yic syac'anpax yajalil viñ d'a jun choñab' chi'.

22 A jantacto yab'ixal viñaj rey Uzías chi', ayic ix el yich masanto ix lajvi, tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Isaías schecab' Dios, viñ yuninal viñaj Amoz. 23 Ayic ix cham viñ Uzías chi', ix mucji viñ d'a smac'b'en b'aj smucchaj eb' viñ rey. Yujto ay lepra d'a viñ, yuj chi' maj yal smucchaj viñ d'a yed'tal eb' viñ rey chi'. Ix lajvi chi' axo viñaj Jotam yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Jotam reyal

(2R 15.32-38)

27 1 A viñaj Jotam chi', 25 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. 16 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jerusa sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Sadoc.

2 A tas ix sc'ulej viñaj Jotam chi', vach' d'a yichañ Jehová icha ix sc'ulej viñaj Uzías smam viñ. Palta maj ochlaj viñ d'a yol stemplo Jehová icha ix yutej sb'a viñ smam viñ chi'. Axo masanil anima, te chuc tas ix sb'eyb'alej eb'. 3 A viñaj Jotam chi' ix checan b'ojoc jun spuertail templo d'a yib'añ. Tzijtun tas ix schec viñ b'ojoc d'a yib'añ smuroal choñab' b'aj much'il jun ch'olan. 4 Ix schecan

viñ b'ochajxiq'ue juntzañ nivac choñab' d'a tzalquixtac d'a yol yic Judá yed' yed'tal eb' viñ soldado chaañ yajq'ue b'aj stañvej eb' viñ d'a caltac te'. **5** Ix yac' oval viñ yed' eb' amonita, ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. A d'a jun ab'il chi', ix yac' q'uen tumin eb' ix ac'jioch d'a yib'añ yac'an d'a viñ. Ix yac' 75 quintal q'uen plata eb' yed' 37 mil quintal ixim trigo. Añeja' icha pax chi' ixim cebada ix yac' eb'. Icha chi' ix sc'ulej eb' d'a oxex' ab'il.

6 Te tec'an ix aj viñ d'a sreyal chi', yujto te vach' sb'eyb'al viñ d'a yichañ Jehová. **7** A jantacto yab'ixal viñaj rey Jotam chi' yed' tastac sc'ulejñac viñ yed' jantac oval yac'nac viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel yed' Judá.

8 Ayic ix och viñ d'a reyal, 25 ab'il sq'uinal viñ. **16** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. **9** Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ yed' eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj David. Ix lajvi chi', axo viñaj Acaz yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Acaz reyal d'a Judá
(2R 16.1-20)

28 **1** Ayic ix och viñaj Acaz chi' reyal, 20 ab'il sq'uinal viñ. **16** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén, palta mañ vach'oc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, maj sc'ulej viñ icha tas sc'ulejñac viñaj David smam yicham viñ. **2** A sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel ix sb'eyb'alej viñ. Ix schecan viñ b'ochaj q'uen q'ueen yechel comon dios Baal. **3** Ix sñusan incienso viñ d'a sch'olanil yic Ben-hinom, ix sñusanpaxtz'a yuninal viñ silab'il icha val schuc b'eyb'al juntzañ choñab' ix ic'jiel yuj Jehová d'a yichañ eb' israel d'a lum chi'.

4 Añejtona', ix sñus pax silab' viñ yed' incienso d'a juntzañ lugar b'ajtac chaañ yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil.

5-6 Yuj chi' ix ac'jioch viñ yuj Jehová sDiosal d'a yol sc'ab' viñ sreyal Siria. Te nivan anima ix ic'jib'at d'a Damasco yuj eb' sirio chi'. Añeja' ix ac'jipaxoch viñ yuj Jehová d'a yol sc'ab' viñaj Peka yuninal viñaj Remalías sreyal Israel. A d'a jun c'u, 120 mil eb' soldado te tec'an yic Judá ix smilcham eb', yujto ix yactejcan Jehová sDiosal eb', aton sDiosal smam yicham eb'. **7** Ay jun viñ soldado te tec'an d'a yiñtilal Efraín scuchan Zicri, a viñ ix milancham viñaj Maasías yuninal viñ rey chi' yed' viñaj Azricam yajal d'a spalacio viñ rey chi' yed' viñaj Elcana sat yajal yuj viñ rey chi'. **8** Vach'chom yetchoñab' sb'a eb' yed' eb' israel chi', palta ix ic'jib'at 200 mil eb' yuj eb', aton eb' ix ix, eb' vinac unin yed' eb' ix unin, ix ic'jib'at eb' d'a Samaria. Mañxo jantacoc pax tas ix yic'b'at eb' israel chi'.

9 A d'a Samaria chi', ay jun viñ schecab' Dios scuchan Obed. Ix elta viñ scha eb' soldado van sc'ochxi d'a Samaria chi'. Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—A Jehová co Diosal, sDiosal pax eb' co mam quicham, ix cot yoval sc'ol d'a Judá, yuj chi' ix yac'och eb' d'a yol e c'ab'. Palta a exxo tic ix e milcham eb' yed' val yoval e c'ool to ix q'ue val c'och d'a satchaañ. **10** Axo ticnaic, tze na'a to tzeyac'och eb' aj Judá tic yed' eb' aj Jerusalén tic eyac'umaloc servil. Palta ¿tom malaj pax e mul a ex tic d'a yichañ Jehová? **11** A ticnaic, ab'ec tas ol vala': Aq'uec meltzaj masanil eb' quetisraelal ix

eyic'cot chi' d'a tic, yujto ay val cot yoval Jehová d'ayex, xchi viñaj Obed chi'.

12 Ix lajvi chi' ay jayvañ eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Efraín, aton viñaj Azarías yuninal viñaj Johanán, viñaj Berequías yuninal viñaj Mesilemot, viñaj Ezequías yuninal viñaj Salum yed' viñaj Amasa yuninal viñaj Hadlai, ix och eb' viñ d'a sat eb' viñ van sjax d'a oval chi'.

13 Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mañ eyic'cot eb' chi' d'a tic, yujto a jun tic tz'och co muloc d'a Jehová. ¿Tom tze say tas tz'aj svach' och co mul d'ay? Te nivanxo co mul tz'ochi, yuj chi' scot val yoval Jehová chi' d'ayon, xchi eb' viñ.

14 Yuj chi', ix actajel masanil eb' ix ic'jicot yuj eb' soldado chi' yed' pax masanil tastac ix yic'cot eb', ix yac'an-can eb' d'a yichañ eb' yajalil choñab' yed' d'a yichañ masanil anima. **15** Axo eb' viñ ix b'inaj sb'i tic, a eb' viñ ix tañvan eb' ix ic'jicot chi'. A d'a scal masanil tastac ix yiq'uec' eb' soldado chi', ata' ix q'ueta pichul ix ac'jioch d'a eb' b'eraneli. Ix ac'jioch xañab' eb', ix ac'ji va eb', ix yuc'an pax a' eb'. Ix ac'jioch aceite d'a eb' echen yaji. Axo eb' maxtzac yal-laj sb'eyi, ix ac'-jiq'ue eb' d'a yib'añ noc' b'uru yuj eb'. Ix cot eb' viñ yajal choñab' Samaria chi' yac'xican eb' d'a eb' yetchoñab' d'a Jericó, aton b'aj te ay te' palma. Ix lajvi chi' ix meltzajxi eb' viñ d'a Samaria chi'.

16 A d'a jun tiempoal chi', ix schecb'at eb' schecab' viñaj rey Acaz d'a viñ sreyal Asiria, yic sc'an-an col-val viñ d'a viñ. **17** Yujto a eb' aj Edom ix javi eb' junelxo yac' oval d'a eb' aj Judá, ay eb' anima ix yic'b'at eb'. **18** Yacb'an chi' axo eb' filisteo, ix

ic'anpaxb'at tastac ay d'a juntzañ choñab' d'a yichtac vitz yed' d'a Neguev d'a yol yic Judá chi'. Ix yic'anec' choñab' Bet-semes eb', Ajalón, Gederot, Soco, Timna yed' Gimzo yed' yaldeail junjun juntzañ choñab' chi'. Ix lajvi chi' axo eb' filisteo chi' ix cajnaj ta'. **19** Emnaquil ix ajcan eb' aj Judá chi' yuj Jehová, yujto a viñaj Acaz sreyal eb', a viñ ix cuchb'anb'at eb' d'a chucal, ix spitej val sb'a viñ d'a Jehová.

20 Ayic ix javi viñaj Tiglat-pileser sreyal Asiria chi' d'a Judá, maj colvaj-laj viñ, palta to ix vach' lajviel yuj viñ.

21 Vach'chom ixto smolb'ejelta juntzañ tastac caro stojol ay d'a stemplo Jehová viñaj Acaz chi' yed' tastac ay d'a spalacio viñ yed' tastac ay d'a spat eb' viñ yajal yaji, ix yac'an viñ d'a viñ sreyal Asiria chi', palta nab'añej, majxo colvaj jab'oc viñ yed' viñ.

22 Vach'chom nivan yaelal ix javi d'a yib'añ viñaj Acaz chi', palta añeja' ix ochñej smul viñ d'a Jehová. **23** Ix yac'an silab' viñ d'a juntzañ scomon diosal eb' aj Damasco. Yujto toxo ix ac'ji ganar viñ yuj eb', ix yalan viñ icha tic: A juntzañ sdiosal eb' sirio tic scolvaji, yuj chi' ol vac' in silab' d'ay yic vach' ol colvaj ved'oc, xchi viñ. Icha chi' ix aj scot val d'a yib'añ viñ yed' eb' yetchoñab' chi'. **24** Ix lajvi chi', ix smolb'an juntzañ yamc'ab' yic stemplo Dios viñ, ix smac'anpoj viñ. Ix smacancan templo chi' viñ, ix schecan viñ b'ojocq'ue juntzañ altar d'a schiquintac scalleal Jerusalén chi'.

25 Ix schecanpax viñ b'ojocq'ue juntzañ altar b'ajtac chaañ d'a yoltac choñab' d'a yol yic Judá chi'. Ata' sius incienso viñ d'a comon dios. Icha chi' ix yutej viñ stzuntzancot yoval sc'ol Jehová sDiosal smam yicham.

26 A jantacto tas ix sc'ulej viñ, ayic ix el yich masanto ix lajvi, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' sreyal Judá yed' Israel. 27 Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a choñab' Jerusalén, palta mañoc d'a yed'tal eb' viñ rey ix mucji viñ. Axo viñaj Ezequías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Ezequías reyal
(2R 18.1-3)

29 1 Ayic ix schaanel yich viñaj Ezequías yac'an reyal, 25 ab'il sq'uinal viñ. 29 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Abías sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Zacarías. 2 A tas ix sc'ulej viñ, vach'ñej d'a yichañ Jehová, icha val sb'eyb'al viñaj David smam yicham viñ.

Ix ochxi ejmelal d'a templo
yuj viñaj Ezequías

3 A d'a b'ab'el uj yic b'ab'el ab'il yoch viñaj Ezequías reyal, ix schecan viñ jacchajxi stemplo Jehová, ix schecan viñ vach' b'ochajxi spuetail. 4 Ix schecan viñ avtajcot eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita, ix molb'aj eb' viñ d'a yamaq'uil templo chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. 5 Ix yalan viñ icha tic: Ex levita, ab'ec tas ol vala': Sacb'itejec e b'a, tze sacb'itan pax stemplo Jehová, aton co Diosal yed' eb' co mam quicham. Iq'uequelta masanil tas mañ vach'oc ayoch d'a yool. 6 Yujto a eb' co mam quicham, te pit yutejnac sb'a eb' d'a Jehová co Diosal, te chuc tas c'ulejnac eb' d'a yichañ. Actab'ilcan yuj eb', yic'naquel spensar eb' d'a scajnub'. 7 Smacannaccan spuetail eb', spu'annac tup sc'ac'al candil eb', maxtzac süus incienso eb', maxtzac yac' silab' eb' to süusjitz'a masanil

d'a stemplo co Diosal a oñ israel oñ tic. 8 Yuj chi', ix cot val yoval sc'ol Jehová d'a Judá yed' d'a Jerusalén tic, cuseltac ix oñ ajcan yuuj, te qu'ixvelal pax ix oñ ajcani, ix oñ ochpaxcan sb'uchlab'ejoc juntzañ choñab', icha val tz'aj eyilan ticnaic. 9 Yuj chi', ay eb' co mam quicham chamnac d'a oval. Mañ jantacoc eb' ix quetb'eyum yed' eb' calcuninal ic'chajnacb'at d'a ch'oc choñab'il. 10 A ticnaic ix in na'a to ol in b'o jun trato yed' Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yic vach' syiq'uel yoval sc'ol d'a quib'añ. 11 Yuj chi', ex vetchoñab', mañ eyiq'uec' tiempo e b'oan stemplo Jehová, yujto a' ex sic'aneli, yic tzeyac'an servil, tze ñusanpaxtz'a incienso d'a yichañ, xchi viñ.

12 Aton sb'i eb' levita ix och d'a munlajel tic: A d'a scal eb' yiñtilal viñaj Coat: Viñaj Mahat yuninal viñaj Amasai yed' viñaj Joel yuninal viñaj Azarías. Axo d'a scal eb' yiñtilal viñaj Merari: Viñaj Cis yuninal viñaj Abdi yed' viñaj Azarías yuninal viñaj Jehalelel. Axo d'a scal eb' yiñtilal viñaj Gersón: Viñaj Joa yuninal viñaj Zima yed' viñaj Edén yuninal viñaj Joa. 13 Axo d'a scal eb' yiñtilal viñaj Elizafán: Viñaj Simri yed' viñaj Jeiel. A d'a scal eb' yiñtilal viñaj Asaf: Viñaj Zacarías yed' viñaj Matanías. 14 Axo d'a scal yiñtilal viñaj Hemán: A viñaj Jehiel yed' viñaj Simei. Axo d'a scal eb' yiñtilal viñaj Jedutún: A viñaj Semaías yed' viñaj Uziel. 15 B'ab'el, ix smolb'ej eb' sc'ab' yoc eb' viñ, ix sacb'itan sb'a eb' viñ smasanil icha yalan ley. Ix lajvi chi' ix och eb' viñ d'a yol templo chi', ix sacb'itanpax templo chi' eb' viñ icha yalan ley, icha ix yutej viñ rey yalani, icha syal schecnab'il Jehová.

16 Ix lajvi chi', ix och eb' viñ sacerdote chi' d'a yol templo yic sacb'itan eb' viñ. Masanil tas mañ vach'oc ix ilchaj yuj eb' viñ, ix laj yiq'uelta eb' viñ, ix yic'anel eb' viñ d'a yamaqu'il templo chi'. Axo juntzañ eb' viñ levita ix b'at julancanb'at d'a sch'olanil stitac a' Cedrón. **17** A d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj chi' ix syamoch eb' viñ sacb'itan juntzañ yamaqu'il templo chi'. Axo d'a svaj-xaquil c'ual ix elc'och eb' viñ sacb'itan d'a sti' templo chi'. Vajxaqueto c'ual ix yac' pax eb' viñ sacb'itan yol templo chi', yuj chi' **16** c'ual ix yac' eb' viñ sacb'itani, ix lajvielc'och smasanil. **18** Ix lajvi chi', ix c'och eb' viñ d'a spalacio viñaj rey Ezequías chi', ix yalan eb' viñ icha tic: Toxo ix co sacb'itej stemplo Jehová yed' altar b'aj stz'a silab', smexail ixim pan tz'em d'a yichañ Jehová yed' syamc'ab'il junjun. **19** Añejtona' ix co sacb'itej juntzañ yamc'ab' elnaccan d'a yopisio yuj viñaj rey Acaz, ayic yoch-nac spitalil viñ. Axo ticnaic, toxo ix co b'oxicanoch d'a yed'tal d'a yichañ yaltar Jehová, xchi eb' viñ.

20 Axo d'a junxo c'u, ix pet q'ue van viñaj rey Ezequías chi', ix smolb'an masanil eb' yajal choñab' chi' viñ, ix b'at eb' d'a stemplo Jehová. **21** Ix yic'anb'at ucvañ noc' quelem vacax eb', ucvañ noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac chiva. A juntzañ noc' chi' ix yac' noc' eb' silab'il yic tz'ac'jican lajvoc smul eb' yajal yaj d'a choñab' chi' yed' masanil eb' aj Judá chi', yic sacb'ican pax stemplo Jehová chi'. Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' viñ sacerdote yiñtilal viñaj Aarón to siñustz'a silab' chi' eb' d'a yib'añ altar yic Jehová. **22** Ix

smilancham noc' vacax chi' eb' viñ sacerdote chi', ix schaan schiq'u'il noc' eb' viñ, ix stzicanem eb' viñ d'a yib'añ altar chi'. Añeja' icha chi' ix yutejpax noc' ch'ac calnel chi' eb' viñ yed' pax noc' quelemtac calnel chi'.

23 Ix yic'anb'at noc' chiva chi' eb' viñ d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ eb' anima smasanil. Ix yac'anq'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc' yic tz'ac'jican lajvoc smul eb'. **24** Ix lajvi chi', ix smilancham noc' eb' viñ sacerdote chi', ix secanem schiq'u'il noc' eb' viñ d'a yib'añ altar. A jun chi' ofrenda yuj yac'ji tup smul eb' israel chi', icha ix aj yalan viñ rey chi'.

25 Ix ac'jipaxoch eb' viñ levita yuj viñaj rey Ezequías chi' d'a stemplo Jehová yed' syamc'ab' eb' viñ yic b'it: Aton q'uen platillo, salterio, cítara, icha yajcan stzolal yuj viñaj rey David yed' viñaj Gad, aton viñ ac'um razón d'a viñaj rey David chi', icha pax yaj yalancan viñaj Natán schecab' Dios. A juntzañ checnab'il chi' alb'ilcan yuj Jehová yuj eb' schecab'.

26 Liñanoch eb' viñ levita yed' yamc'ab' yic b'it ac'b'ilcan yuj viñaj rey David. Liñanpaxoch eb' viñ sacerdote spu'an strompeta. **27** Yuj chi', ix yalan viñaj rey Ezequías chi' to siñus-jitz'a silab' d'a yib'añ altar chi'. Axo yic ix el yich siñusantz'a noc' silab' chi' eb' viñ, ix el pax yich sb'itan eb' viñ sb'itan chi', yic syic'anchaañ Jehová eb' viñ, ix spu'an strompeta eb' viñ. Ix c'anjpax juntzañ yamc'ab' yic b'it ac'b'ilcan yuj viñaj rey David chi'. **28** Axo masanil anima, ñojanem eb' ejmelal yacb'an van sb'itan eb' viñ sb'itan chi', van spu'an pax strompeta eb' viñ sacerdote. Masanto yic ix lajvi stz'ab'at silab' chi' ix och

vaan eb' viñ sb'itani. **29** Ayic ix lajvi yac'ji silab' chi', ix em ñojan viñ rey yed' masanil eb' ajun yed' chi' ejmelal. **30** Ix yalan viñ yed' eb' viñ yajal choñab' chi' d'a eb' viñ levita to syal vach' lolonel eb' viñ d'a Jehová yed' juntzañ b'it sb'onaccan viñaj rey David yed' pax juntzañ yic viñaj Asaf schecab' Dios. Ix sc'anab'ajan eb' viñ yed' val stzalajc'olal, ix empax ñojan eb' viñ ejmelal.

31 Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a eb' anima: Yacb'an toxo ix e sacb'itej e b'a d'a yichañ Jehová icha yalan ley, cotañec, iq'ueccot e silab' yed' eyofrenda yuj eyac'an yuj diosal d'a stemplo Jehová, xchi viñ. Yuj chi' masanil eb' anima chi', ix yic'cot silab' eb' yed' yofrenda yuj yac'an yuj diosal eb'. Axo eb' ix el val d'a sc'ol yac'ani, ix yac' silab' eb' sñusjitz'a smasanil. **32** Masanil noc' noc' ix yic'-cot eb' anima chi' silab'il sñusjitz'a smasanil chi', 70 noc' mam vacax, 100 noc' ch'ac calnel yed' 200 noc' quelemtac calnel. Ix sñusjitz'a noc' silab'il d'a Jehová. **33** A sb'isul masanil noc' ix yac' eb' silab'il chi', 600 noc' mam vacax yed' 3 mil noc' calnel yed' noc' chiva.

34 Yujto quenñej sb'isul eb' viñ sacerdote, maj tzac'vanlaj eb' viñ spatz'anel masanil noc' silab' sñusjitz'a smasanil chi', yuj chi' ix colvaj eb' viñ yetlevitail eb' viñ, yacb'an sacb'itej pax sb'a juntzañxo eb' viñ sacerdote, yujto a eb' viñ levita elañ-chamel ix yac'och eb' viñ d'a sc'ol sacb'itan sb'a d'a yichañ juntzañ eb' viñ sacerdote chi'. **35** Ayto nañalxo noc' silab' chi' ix ac'chaji yed' pax xepual noc' silab' yic junc'olal yed' vino ix ac'chaj ofrendail yed' pax noc' silab' sñusjitz'a smasanil.

Ichaton chi' ix aj yelxi yich yochxi ejmelal d'a stemplo Jehová. **36** Ix te tzalaj viñaj Ezequías chi' yed' masanil eb' anima yuj tas ix sc'ulej Dios yed' eb', yujto elañchamel ix yic' sb'a masanil tas ix uji chi'.

Ix och q'uiñ yic snachajcoti ayic yelnaccot eb' israel d'a Egipto

30 ¹ Ix lajvi chi', ix schecan viñaj rey Ezequías chi' alchajel d'a yol yic Israel yed' d'a yol yic Judá, ix yac'anpaxb'at yumal viñ d'a eb' ay d'a yol yic Efraín yed' d'a yol yic Manasés, yic scot eb' d'a stemplo Jehová d'a Jerusalén, yic tz'och q'uiñ yic snaancot eb' ayic yelnac eb' smam yicham eb' libre yuj Jehová sDiosal Israel d'a Egipto.

² Ayic ix lajvi slolon viñ rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' masanil eb' anima d'a Jerusalén chi', ix snaan eb' to a d'a schab'il uj ol och q'uiñ chi', ³ yujto maj yal-laj yoch q'uiñ chi' d'a sc'ual aycani, yujto quenñej eb' viñ sacerdote ix sacb'itej sb'a icha yalan ley, manta pax eb' anima smolb'ej sb'a d'a Jerusalén chi'. ⁴ Yujto ix scha sc'ol viñ rey yed' masanil anima tas ix nachaj chi', ⁵ yuj chi' ix sna eb' to spucchaj yumal d'a masanil yol yic Israel. Schacot d'a Dan, masanto sc'och d'a Beerseba. Ix avtajcot eb' yic sjavi eb' d'a Jerusalén yic tz'och q'uiñ chi', yujto a d'a yalañtaxo, mañ nivanoc eb' smolb'ej sb'a yic syac'anoch jun q'uiñ chi' eb', icha yaj stz'ib'chajcani.

⁶ Yuj chi' ix b'at eb' schecab' viñ rey chi' d'a masanil yol yic Israel yed' d'a yol yic Judá, ix yic'anb'at yumal eb', aton ix schec b'ojoc viñ rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed'oc, b'aj syal viñ icha tic: Ex quetisraelal,

meltzajañecxi d'a Jehová sDiosal viñ co mam quicham aj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel, yic ol ochxoc eyed'oc a ex mañ ex cannacoc d'a yol sc'ab' eb' viñ sreyal Asiria. **7** Mocab' lajanoc tzeyutej e b'a icha eb' e mam eyicham, icha pax eb' quetisraelal, ix spitej val sb'a eb' d'a Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham chi'. A val co Diosal chi' ix satanel eb' icha val tz'aj quilan ticnaic. **8** Yuj chi' mañ eyac' pitb'oc e b'a, icha yutejnac sb'a eb' co mam quicham chi'. Aq'uecxi-och e b'a d'a yol sc'ab' Jehová co Diosal, cotañec d'a stemplo sic'b'ilel yuj d'a masanil tiempo, tzeyac'an ser-vil yic maxtzac cot yoval sc'ol d'ayex. **9** Tato ol eyac'xioch Jehová d'a e c'ool, axo eb' ajc'ol ic'ljinacb'at eb' quetisraelal yed' eb' eyuninal d'a preso chi', ol oc' sc'ol eb' d'a eb', ol ac'joc meltzaj eb' d'a co choñab' tic. Yujto a Jehová co Diosal, te ay snivanc'olal, ay pax yoq'uelc'olal, mañ ol ex spatiquejcaneli tato ol eyac'xioch e b'a d'a yol sc'ab', xchib'at viñ rey chi' d'a eb'.

10 Ix b'at eb' checab' chi' d'a masanil yol yic Efraín yed' d'a yol yic Manasés, ix b'atñej eb' d'a junjun choñab', masanto ix c'och eb' d'a yol yic Zabulón. Palta a eb' anima chi', toñej ix tzevaj eb', ix b'uchvaj pax eb' d'a eb' checab' chi'. **11** Palta ay jayvañ eb' viñ vinac d'a yiñtilal Aser, d'a yic Manasés yed' d'a yic Zabulón ix och eb' ejmelal d'a Dios chi', ix javi eb' d'a Jerusalén chi'. **12** A Dios ix ac'an sna' masanil eb' anima d'a Judá chi', yic sc'anab'ajan eb' jun checnab'il ix yal viñ rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed'oc, icha ix aj yalan Jehová.

13 Yuj chi' a val d'a schab'il uj, ix smolb'an sb'a jantac anima d'a

Jerusalén chi', ix yac'anoch q'uiñ eb' yic ixim pan malaj yich. **14** Ix syamanoch eb' yic'anel masanil jun-tzañ altar yed' juntzañ lugar b'ajtac sñuschaj incienso d'a Jerusalén chi'. Ix syumancanem eb' d'a sch'olanil a' Cedrón. **15** Ayic 14 yoch schab'il uj chi', ix smilancham noc' quelem cal-nel eb' yic q'uiñ chi'.

Axo eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita, ix te q'uixviq'ue eb' viñ, yuj chi' ix sacb'itej sb'a eb' viñ icha yalan ley. Ix yic'anb'at noc' silab' eb' viñ sñusjitz'a smasanil d'a stemplo Jehová. **16** Icha chi' ix aj yochxi eb' viñ d'a yopisio, icha yalan ley Moisés viñ schecab' Dios. A eb' viñ sacerdote ix tzicanem schiq'uil noc' silab' ix yac' eb' viñ levita. **17** Yujto tziyumto eb' d'a scal masanil anima chi' manto sacb'itejlaj sb'a, yuj chi' a eb' viñ levita chi' ix milancham noc' silab'il yic q'uiñ chi' yuj eb' anima chi', yic tz'och yopisio noc' d'a q'uiñ chi'.

18-19 Te nivan eb' d'a yiñtilal Efraín, d'a yic Manasés, d'a yic Isacar yed' d'a yic Zabulón ix comon chi'an noc' silab' yic q'uiñ chi', mañ ichaoc yaj stz'ib'chajcani, yujto maj sacb'itej sb'a eb' icha yalan ley. Palta a viñaj rey Ezequías chi' ix lesalvi yuj eb', ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová, co Diosal ach yed' eb' co mam quicham, te vach' a pensar. Ac' nivanc'olal eb' syac'och d'a sc'ol yalan sb'a d'ayach, vach'chom maj sacb'itej sb'a eb' icha yalan sleyal a templo, xchi viñ.

20 Ix yab' Jehová slesalvi viñaj rey Ezequías chi', yuj chi' ix yac' nivan-c'olal d'a yib'añ masanil anima chi'.

21 Uque' c'ual ix ec' eb' israel chi' d'a Jerusalén, te tzalajc'olal ix ec' q'uiñ yic ixim pan malaj yich chi'. Axo eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita,

junjun c'u sb'itan eb' viñ, syalan vach' lolonel eb' viñ d'a Jehová yed' masanil yame'ab' yic b'it te vach' yic Jehová yaji. **22** A viñaj Ezequías chi', ix yac' yuj diosal viñ d'a eb' viñ levita, yujto ix sch'oxel sb'ecanc'olal eb' viñ yac'an servil Jehová.

Uque' c'ual ix schi noc' silab' yic q'uiñ chi' eb', ix yac'anpax noc' silab' eb' yic junc'olal, ix yalan vach' lolonel eb' d'a Jehová sDiosal smam yicham. **23** Ix lajvi chi', ix yalan eb' smasanil to syac' uqueocxo c'ual q'uiñ chi'. Te tzalajc'olal ix aj yoch q'uiñ chi' yuj eb'. **24** A viñaj Ezequías sreyal Judá chi', mil noc' mam vacax yed' 7 mil noc' calnel ix siej viñ d'a eb' anima chi'. Yed' eb' viñ yajal d'a junjun choñab' ix siejpax mil noc' vacax chi' eb' viñ yed' 10 mil noc' calnel. Nivan eb' viñ sacerdote ix sac-b'itej sb'a icha yalan ley. **25** Masanil eb' aj Judá chi' yed' eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita yed' masanil eb' ix laj cot d'a yol yic Israel yed' masanil eb' ch'oc choñab'il ix ja cajan d'a yol yic Israel chi', ma d'a yol yic Judá, ix te tzalaj eb'. **26** Jantac tzalajc'olal ix uji d'a Jerusalén chi', yujto atax yic yac'annac reyal viñaj Salomón yuninal viñaj David, manta b'aj tzuji icha jun ix uji d'a Jerusalén chi'. **27** Ix lajvi chi', ix q'ue liñan eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita yic sc'anan svach'c'olal Jehová eb' viñ d'a yib'añ masanil eb' anima. Ix ab'-chaj slesal eb' viñ chi' d'a satchaañ b'aj cajan Dios.

31 ¹ Ayic toxo ix lajvi jun q'uiñ chi', masanil eb' israel ix smolb'ej sb'a, ix b'at eb' d'a masanil choñab' d'a yol yic Judá. Ix smac'an-poj juntzañ q'uen q'ueen eb' nivan yelc'och b'aj syal sb'a eb' anima chi'

yed' pax juntzañ yechel comon dios Asera. Ix laj spojanec' eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita viñaj Ezequías d'a stzolal, junjun macañ eb' viñ yed' yopisio: A eb' viñ sacerdote, a eb' viñ tz'ac'an silab' sñus-jitz'a smasanil yed' silab' yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Jehová. Axo eb' viñ levita tz'ac'an yuj diosal d'a Jehová chi', syalanpax vach' lolonel eb' viñ d'ay d'a b'ital, ay pax eb' viñ stañvan spuetail templo. **3** A viñ rey chi', a noc' smolb'etzel noc' viñ ix yac' silab'il: Aton noc' silab' sñus-jitz'a smasanil tz'ac'ji d'a q'uiñib'alil yed' d'a yemc'ualil yed' pax silab' sñusjitz'a d'a sc'ual ic'oj ip yed' pax silab' tz'ac'ji yic tz'och q'uiñ ayic tz'alji q'uen uj yed' silab' tz'ac'ji d'a juntzañxo q'uiñ nivac yelc'ochi, icha yaj stz'ib'chajcan d'a sley Jehová.

4 Ix yalanpax viñ rey chi' d'a masanil eb' anima cajan d'a Jerusalén chi' to syac' scolval eb' syac'taxon d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita, yic vach' añej Jehová syac' servil eb' viñ icha yalan ley. **5** Ayic ix alchajel jun checnab'il chi', ix yac' eb' israel jantac val ix el d'a sc'ool yac'ani: Aton ixim trigo vach', vino, aceite, noc' yal chab' yed' masanil sat avb'en te vach' slaj smol eb'. Ix yic'anpaxcot sdiezmoal masanil tas syavej eb'. Te nivan ix yac' eb'.

6 Añejtona' pax eb' aj Israel chi' yed' eb' cajan d'a juntzañxo choñab'

d'a yol yic Judá chi', ix yic'cot sdiezmoal noc' smolb'etzal noc' eb': Aton noc' vacax, noc' calnel, noc' chiva yed' pax sdiezmoal masanil tastac ay d'a eb' to yicxo Jehová Dios yaji. Juyjumb'a ix laj yutej eb' yac'ancani.

7 Ayic yoxil uj yoch jun ab'il chi', ix och ijan eb' smolb'an masanil juntzañ chi'. Ato d'a yuquil uj ix och vaan eb' yac'ani. 8 Ayic ix b'at yilan masanil juntzañ ix molchaj chi' viñaj Ezequías yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ, ix yalan vach' lolonel eb' d'a Jehová yed' d'a choñab' Israel. 9 Ix lajvi chi' ix sc'anb'an viñaj Ezequías chi' d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita yuj masanil juntzañ tas ix javi chi'. 10 Ix tac'vi viñaj sat sacerdote Azarías yiñtilal viñaj Sadoc icha tic: Yictax ix schaanel yich eb' yic'ancot scolval d'a stemplo Jehová tic, ayñej tas sco va'a, ayto pax scani. Masanil juntzañ tic toxo ix caní, yujto ix yac' val svach'c'olal Jehová d'a yib'añ eb' quetchoñab' tic, xchi viñ.

11 Yuj chi', ix schec viñaj Ezequías b'ochaj yed'tal b'aj smolchaj juntzañ chi' d'a templo chi'. Axo yic toxo ix b'o jun yed'tal chi', 12 vach' ix yutej eb' smolb'an juntzañ colval chi' d'a yool yed' diezmo ix yic'cot eb' anima chi' yed' masanil tas to yic Jehová yaji. Axo jun viñ levita scuchan Conanías sat ix ajcan yilani, axo jun viñ yuc'tac viñ scuchan Simeí ix och schab'iloc yilan juntzañ chi'. 13 A viñaj rey Ezequías yed' viñaj Azarías chi' sat yaj d'a eb' viñ tz'ilan templo chi'. A eb' viñ ix ac'anoch juntzañxo eb' viñ levita d'a yalañ smandar viñaj Conanías yed' viñaj Simeí chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Jehiel, viñaj Azazías, viñaj Nahat, viñaj Asael, viñaj Jerimot, viñaj Jozabad, viñaj

Eliel, viñaj Ismaquías, viñaj Mahat yed' viñaj Benaía. 14 Axo viñaj Coré yuninal viñaj Imna yiñtilal Leví, yajal yaj viñ d'a eb' viñ stañvan spuertail templo d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Aypaxoch d'a yib'añ viñ schaan ofrenda to tz'el val sc'ol eb' yac'an d'a Jehová, spucanpaxec' viñ tastac to yic Jehová yaj chi' tz'ac'-chaj d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita. 15 A juntzañ eb' viñ levita: Aton viñaj Edén, viñaj Mini-amín, viñaj Jesúa, viñaj Semaías, viñaj Amarías yed' viñaj Secanías. A eb' viñ ix colvaj yed' viñaj Coré chi' spucanec' ofrenda d'a schoñab' eb' viñ sacerdote, icha syal macquiltac yaj eb', eb' icham anima yed' eb' unin. 16 Syac'an eb' viñ d'a eb' viñ tz'ib'ab'il sb'i b'aj ay sb'i eb' yiñtilal Leví, aton eb' viñ ayoch d'a yib'añ yilan yopisio d'a stzolal d'a templo d'a junjun c'u, eb' oxé' ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati. 17 A eb' viñ sacerdote chi', b'ob'il slistail eb' viñ, icha syal stzolal smam yicham eb' viñ. Axo eb' viñ levita 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay pax sb'i eb' viñ icha yajoch eb' viñ d'a yopisio d'a stzolal. 18 A yed' sb'i eb' viñ chi', tz'ib'ab'il pax sb'i eb' ix yetb'eyum eb' viñ, eb' nenetac unin yed' juntzañxo yuninal eb' viñ yed' yisil eb' viñ, aton masanil mach ay yalan yic eb' viñ yilani. Val d'a stojolal ix aj spojanec' eb' viñ juntzañ tas ac'b'il d'a Dios. 19 Ay pax eb' viñ vinac ayoch d'a yib'añ spojanec' tas sva eb' viñ sacerdote yiñtilal Aarón yed' eb' viñ levita, aton eb' viñ tz'ib'ab'il sb'i b'aj ay sb'i eb' smam yicham eb' viñ, aton eb' viñ cajan d'a spatictaquel schoñab' eb' viñ sacerdote yed' d'a juntzañxo choñab'.

20 Icha chi' ix yutej viñaj Ezequías chi' sb'oan juntzañ tic d'a masanil yol yic Judá. A masanil tas ix sc'ulej viñ, te vach', te tojol d'a yichañ Jehová Dios. **21** Masanil tas ix sc'ulej viñ yic ix yac'an servil viñ d'a stemplo Dios, ix sc'ulej val viñ d'a smasanil sc'ool, icha yalan sc'ayb'ub'al Dios yed' schecnab'il. Yuj chi' te vach'ñej ix elc'och viñ.

**Yac'nac oval viñaj Senaquerib
d'a Judá**

(2R 18.13—19.37; Is 36—37)

32 ¹ Ayic toxo ix sc'ulej masanil juntzañ chi' viñaj Ezequías, yic sc'anab'ajan Jehová viñ, ix javi viñaj Senaquerib sreyal Asiria yed' eb' soldado. Ix laj och oyan eb' d'a spatictac juntzañ choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá, yic syic'anec' eb' yalani.

² Ayic ix yilan viñaj Ezequías chi' to toxo ix javi viñaj Senaquerib chi' yac' oval d'a Jerusalén, ³ ix smol alan viñ yed' eb' viñ yajal yed' eb' viñ yajalil eb' soldado to smuc sjajtac a' eb' viñ ay d'a spatictac choñab' chi'. Ix cha sc'ol eb' viñ sc'ulan tas ix alchaj chi'. ⁴ Yuj chi' te nivan eb' anima chi' ix smolb'ej sb'a, ix laj smucan sjajtac a' a' chi' eb' yed' a' a' sb'ey d'a slac'anil chi', yic vach' ayic sjavi eb' asirio chi', mañxalaj a' tz'il-chaj yuj eb'.

⁵ Ix yac' val yip viñaj rey Ezequías chi' sb'oanxiq'ue smuroal choñab' chi' b'aj mac'b'ilem lañajoc. Ix b'ochajxiq'ue juntzañ b'aj stañvej eb' soldado d'a yib'añtac muro yed' junxo muro d'a spatiqueli. Te vach' ix ajoch muro b'aj mucb'il jun ch'olan d'a schoñab' viñaj David. Tzijtum q'uen lanza yed' maclab' jul-lab' ix

schec viñ rey chi' b'ojoc. ⁶ Ix yac'anoch yopisio juntzañ eb' viñ vinac viñ yic tz'och eb' viñ yajalil d'a masanil choñab'. Ix smolb'an sb'a eb' viñ b'aj smolb'ej sb'a eb' anima d'a stiel spuetail choñab' chi', ix yalan viñ rey chi' to stec'b'ej sb'a eb', ix yalan viñ icha tic: ⁷ Tec'an tzeyutej e b'a, mañ ex xivoc, mocab' chab'ax-q'ue e c'ool d'a yichañ viñ sreyal Asiria chi' yed' d'a jun nivan ñilañ eb' viñ soldado yed'nac viñ chi', yujto ec'b'al quip d'a yichañ eb' chi'. ⁸ A viñ chi', a eb' soldado ayoch yipoc sc'ol viñ, palta a oñxo tic, a Jehová co Diosal ayoch qued'oc, a' ol colvaj qued'oc ayic ol cac'an oval chi', xchi viñ. Ayic ix yab'an eb' anima chi' tas ix yal viñ rey chi', ix stec'b'an val sb'a eb'.

⁹ Yac'b'an van yac'an oval viñaj Senaquerib sreyal Asiria yed' eb' soldado d'a choñab' Laquis, ix schecancot juntzañ eb' schecab' viñ d'a Jerusalén, yic tzul yal eb' d'a viñaj Ezequías sreyal Judá yed' d'a masanil eb' aj Judá cajan ta' icha tic:

¹⁰ Icha tic ix yutej viñaj Senaquerib sreyal Asiria yalancoti: ¿Mach ayoch yipoc e c'ol a ex tic, yuj chi' ayex can d'a Jerusalén tic, ina to oyb'il exxo q'uei? ¹¹ Tato syal viñaj Ezequías d'ayex to a Jehová e Diosal ol ex colanel d'a yol in c'ab', toñej tzex yixtej viñ, ol ex cham yuj vejel yed' taquiñtial. ¹² ¿Tom mañoc viñaj Ezequías chi' ix ic'anel juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ yed' altar yic jun Dios chi'? Ix yalan viñ d'a masanil anima d'a Judá yed' d'a Jerusalén to junñej jun altar b'aj süusji incienso d'a jun Dios chi'.

¹³ ¿Tom mañ eyojtacoc tas in c'ulej-nac yed' eb' in mam vicham d'a

juntzañxo choñab'? ¿Tocval ix yal yuj sdiosal juntzañ choñab' chi' scolanel eb' d'a yol in c'ab'? 14 ¿Tom ay junoc d'a juntzañ sdiosal juntzañ choñab' ix satel eb' in mam vicham chi' ix yal scolanel schoñab' d'a yol sc'ab' eb'? ¿Tas yuj tze na' to a e Diosal chi' ol ex colan d'a yol in c'ab'? 15 Yuj chi', mañ eyac' e b'a musansatil yuj viñaj Ezequías chi'. Mañ e cha eyab' tas syal viñ. Yujto malaj junoc sdiosal juntzañ choñab' chi' ix yal scolan schoñab' d'a yol in c'ab'. Añejtona' malaj pax juntzañ dios chi' ix yal scolan sb'a d'a yol sc'ab' eb' in mam vicham. Ocxo jun e Diosal chi'. ¿Tom ato val ol yal ex scolan d'a yol in c'ab'? xchicot viñ, xchi eb'.

16 Ay juntzañxo tas ix yal eb' schecab' viñ sreyal Asiria chi' yic sb'uchvaj eb' d'a Jehová Dios yed' d'a viñaj Ezequías aton schecab'. 17 Ix stz'ib'anpaxcot jun yumal viñaj Senaquerib chi' yic sb'uchvajcot viñ d'a Jehová sDiosal Israel. A d'a jun yuum viñ chi', ix yalcot viñ icha tic: A juntzañ sdiosal juntzañxo choñab', maj yal-laj scolan schoñab' eb' chi' d'a yol in c'ab', icha pax chi' sDiosal viñaj Ezequías, mañ ol yal-laj scolan schoñab' d'a yol in c'ab', xchicot viñ d'a yuum chi'.

18 A eb' schecab' viñaj Senaquerib chi', te chaañ ix yal eb' d'a eb' anima ay d'a Jerusalén chi', aton eb' liñjab'-q'ue d'a yib'añ muro, te chaañ ix yal eb' d'a hebreo, yic xib'taj eb' anima chi' yuj eb', yic syac'an ganar Jerusalén chi' eb' yalani. 19 Ix slajb'ej val sDiosal Jerusalén eb' yed' juntzañ comon dios b'ob'il yuj anima, sdiosal juntzañxo choñab'.

20 Yuj val jun lolonel chi', ix lesalvi viñaj rey Ezequías yed' viñaj

Isaías schecab' Dios yuninal viñaj Amoz. Ix sc'anan scolval Jehová eb' viñ. 21 Yuj chi' a Jehová ix checancot jun ángel yic tzul satanel eb' soldado te tec'an, eb' yajalil eb' yed' eb' sat yaj d'a scampamento viñ sreyal Asiria chi'. Yuj chi' te q'uixvelalxoñej ix aj smeltzajxi viñ rey chi' d'a schoñab'. Axo yic ix och viñ d'a yol stemplo sdiosal, a eb' yuninal viñ ix milanchamoc.

22 Icha chi' ix yutej Jehová scolan viñaj Ezequías chi' yed' masanil eb' cajan d'a Jerusalén chi' d'a yol sc'ab' viñaj Senaquerib sreyal Asiria chi', yed' pax d'a yol sc'ab' juntzañxo choñab'. Junc'olal ix laj aj eb' yed' juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil chi'. 23 Yuj chi', tziytum eb' ix yic'cot yofrenda d'a Jerusalén, ix yac'an eb' d'a Jehová, ix yac'anpax silab' eb' te caro stojol d'a viñaj Ezequías chi'. A d'a jun tiempoal chi' nivan ix aj yel-c'och viñ d'a juntzañxo choñab'.

Ix penaayax viñaj Ezequías

(2R 20.1-11; Is 38.1-22)

24 A d'a jun tiempoal chi', te ov yac'an syaelal viñaj Ezequías chi', ijan ix cham viñ. Yuj chi' ix lesalvi viñ d'a Jehová. Ix tac'vi Jehová chi', ix sch'oxan jun yechel d'a viñ te satub'tac yilji, yic sch'oxani to ol b'oxoc sc'ool viñ. 25 Vach'chom jan-tac vach'il ix scha viñaj Ezequías chi', palta maj yac' yuj diosal viñ d'a Jehová, to ix yic'chaañ sb'a viñ. Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a viñ yed' d'a Judá yed' d'a Jerusalén.

26 Yuj chi' ix yic'xiem sb'a viñ yed' eb' cajan d'a Jerusalén chi' d'a yichañ Dios. Yuj chi' majxo yac'cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a yib'añ eb' yacb'an pitzanto viñ.

Ix ic'jixichaañ viñaj Ezequías

27 A viñaj Ezequías chi', ix te aj sb'eyumal viñ, nivan ix aj yelc'och viñ. Te nivan q'uen plata, q'uen oro, q'uen q'ueen te vach' yilji, perfume, maclab' jul-lab' yed' pax masanil tas to ay stojol ix smolb'ej viñ. **28** Ix schecanpax viñ b'ojoc spatil b'aj sic'-chaj ixim trigo, vino yed' aceite. Ix b'ochaj pax smacte' noc' vacax, noc' calnel yed' noc' chiva. **29** Ix schecanpax viñ b'ojoc juntzañ choñab', yujto mañ jantacoc noc' svacax viñ yed' noc' scalnel. Te nivan sb'eyumal viñ ix yac' Dios.

30 Aton viñ ix checan macchaj sjaj a' Gihón d'a yib'añ, yic vach' axo d'a yalañ luum sb'ey a'. A d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a schoñab' viñaj David, ata' ix c'och a'. Masanil tas ix sc'ulej viñ, vach'ñej ix elc'ochi.

Ix chaji eb' aj Babilonia yuj viñaj Ezequías (2R 20.12-19; Is 39.1-8)

31 A eb' viñ yajal d'a Babilonia, ix scheccot eb' viñ schecab' eb' viñ yic tzul sc'anb'an eb' viñ yuj jun tas satub'tac ix uji d'a Judá. Ix actajcan viñaj Ezequías chi' yuj Dios sch'ocoj yic tz'ac'ji proval viñ yuuj, yic syila' tas yaj spensar viñ.

A schamel viñaj Ezequías (2R 20.20-21)

32 A jantacto yab'ixal viñaj Ezequías yed' tastac ix sc'ulej viñ yed' b'aj ix sc'anab'ajej Dios viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan tas yilnac viñaj Isaías yuninal viñaj Amoz yed' d'a yumal yab'ixal eb' viñ sreyal Judá yed' Israel. **33** Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a yib'añq'ue b'aj much'il

eb' yiñtilal viñaj David. Masanil eb' aj Judá yed' eb' cajan d'a Jerusalén, ix sch'oxel eb' to nivan yelc'och viñ ayic ix smucan viñ chi eb', axo viñaj Manasés yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Manasés reyal (2R 21.1-18)

33 ¹ A viñaj Manasés chi', laj-chave' ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. **55** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. **2** Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, yujto a juntzañ tastac yajb'entac sb'eyb'alej juntzañ choñab' yic'naquel Jehová d'a yichañ eb' israel d'a sat sluum tic, a chi' ix sb'eyb'alej viñ. **3** Ix schec viñ b'ochajxiq'ue juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ, aton juntzañ yic'naquel viñ smam viñ. Ix schecan viñ b'ochajxiq'ue altar yic comon dios Baal yed' yechel comon dios Asera. Ix yalan sb'a viñ d'a masanil tas syac' sc'ac'al d'a satchaañ, ix yac'anpaxem sb'a viñ d'ay. **4** Ix schecan viñ b'ochajq'ue juntzañ altar d'a stemplo Jehová d'a Jerusalén, aton jun templo chi' b'aj yalnac Jehová to ol b'inajñej sb'i d'a masanil tiempo. **5** Ix schecanpax viñ b'ochaj-q'ue juntzañxo altar d'a chab'xo yamaq'uil stemplo Jehová chi', yic syal sb'a viñ d'a masanil tas syac' sc'ac'al d'a satchaañ.

6 Ix siusantz'a eb' yuninal viñ silab'il d'a sch'olanil yic Ben-hinom. Ix sc'anb'an sb'a viñ d'a eb' ajb'aal, d'a eb' ajchum, d'a eb' naumel lolonel. Ix scuchb'an eb' anima viñ yic sc'uman spixan chamnac. Te chuc tas ix sc'ulej viñ, yuj chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ol Jehová viñ d'a yib'añ. **7** Ix schecan viñ

ac'chajoch yechel comon dios d'a yol scajnub' Jehovah Dios. Aton yuj jun cajnub' chi' yalnac Jehovah d'a viñaj David yed' d'a viñaj Salomón icha tic: A jun pat d'a Jerusalén tic, ix in sic'canel d'a yol smac'b'en eb' yiñtilal Israel, in cajnub' tz'ajcan d'a junel-ñej. **8** Mañixo ol ex viq'uel a ex israel ex tic d'a jun lum luum vac'nac d'a eb' e mam eyicham, tato tze c'anab'ajej masanil in c'ayb'ub'al, in checnab'il yed' in cachnab'il in chec yac'naccan viñaj Moisés d'ayex, xchi Jehovah.

9 Palta axo viñaj Manasés chi' ix cuchb'an val eb' aj Jerusalén d'a chucal yed' juntzañixo eb' ay d'a yol yic Judá chi'. Yelxo val te chuc ix aj sb'eyb'al eb' d'a yichañ schuc b'eyb'al juntzañ choñab' satb'ilel yuj Jehovah d'a yichañ eb' smam yicham eb' d'a peca'. **10** Ix cachji viñaj Manasés yed' masanil eb' anima chi' yuj Jehovah, palta maj sc'anab'ajej eb'. **11** Yuj chi' a Jehovah ix ac'ancot eb' yajalil eb' soldado viñ sreyal Asiria d'a eb', ix yamchaj viñaj Manasés chi' yuj eb'. Ix yac'anocho gancho eb' d'a sñi' viñ, ix tze'chaj viñ d'a q'uen cadena nab'a bronce, ix yic'anb'at viñ eb' d'a Babilonia.

12 Ayic ix yab'an val syail viñ chi', ix lesalvi viñ d'a Jehovah Dios. Yelc'olal val ix yiq'uem sb'a viñ d'a yichañ sDiosal smam yicham. **13** Ayic ix lesalvi viñ chi', ix yab'an Dios tas ix sc'an viñ chi', yuj chi' ix meltzajxi viñ yuj Jehovah d'a Jerusalén chi' yic tz'ochxi viñ d'a yopisio. Icha chi' ix aj snachajel yuj viñ to añej Jehovah Dios toni.

14 Ix lajvi chi', ix schecan viñ b'ochajxiq'ue smuroal schoñab' viñaj David d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a

a' Gihón d'a pañan b'aj ay sjaj a a' chi', masanto sc'och d'a spuertail yic noc' chay. Ix vach' b'oji pax b'aj scumlaj muro chi'. Chaañ ix ajq'ue muro chi'. Ix yac'anpaxoch eb' yajalil eb' soldado viñ d'a masanil choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá chi'. **15** Ix schecan viñ ic'chajel sdiosal eb' ch'oc choñab'il yed' juntzañ yechel ix yac'och viñ d'a yol scajnub' Jehovah yed' juntzañ altar ix schec viñ b'ojoc d'a jun tzalan yic templo chi' yed' juntzañixo d'a Jerusalén chi'. A juntzañ chi' ix schec viñ julchajcanel d'a stitaquel choñab' chi'. **16** Ix lajvi chi' ix schecan viñ vach' b'ochajxi altar d'a Jehovah, ix yac'an silab' viñ yic sch'oxan sjunc'olal yed' Dios yed' silab' yic ac'oj yuj diosal. Ix yalan viñ d'a masanil eb' aj Judá to tz'och eb' ejmelal d'a Jehovah Dios. **17** Palta a eb' anima chi', añeja' ix yac'ñej silab' eb' d'a juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ, vach'chom a d'a Jehovah sDiosal eb' syac' yalani.

18 A jantacto yab'ixal viñaj Manasés chi' yed' slesal viñ d'a Dios yed' tas ix schec Jehovah yal eb' schecab', aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

19 Tz'ib'ab'il pax slesal viñ yed' tas ix aj spacan Dios. Añejtona' pax tas ix aj yoch spitalil viñ yed' yic ejmelal ix sb'oq'ue viñ b'ajtac chaañ yed' b'ajtac ix b'ochaj yechel Asera yed' juntzañixo yechel comon dios ayic manto sna sb'a viñ d'a yichañ Jehovah, aycan d'a yumal ix stz'ib'ejcan eb' schecab' Dios. **20** Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ b'aj ay juntzañ tas avab'il d'a spalacio. Axo viñaj Amón yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Amón reyal

(2R 21.19-26)

21 A viñaj Amón chi', **22** ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaañel yich viñ yac'an reyal, chab' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. **22** Ix stzuntzejcot yoval sc'ol Jehová viñ d'a yib'añ icha ix sc'ulej viñ smam viñ. Ix sñus silab' viñ d'a juntzañ comon dios b'ob'ilcan yuj viñ smam viñ chi', ix ochpax viñ ejmelal d'ay. **23** Maj yiq'uemlaj sb'a viñ d'a Jehová icha sc'ulejnac viñ smam viñ chi', palta a val chucal ix ste c'ulej viñ.

24 A eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, a eb' viñ ix milancham viñ d'a spalacio. **25** Axo eb' anima d'a yol choñab' chi' ix milanpaxcham eb' viñ ix milancham viñ. Axo viñaj Josías yuninal viñ ix yac'canoch eb' reyal sq'uexuloc viñ.

Ochnac viñaj Josías reyal

(2R 22.1-2)

34 ¹ A viñaj Josías chi', vaj-xaque' ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaañel yich viñ yac'an reyal. **31** ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. **2** A tas ix sc'ulej viñ te vach' d'a yichañ Jehová, tz'acan ix sb'eyb'alej viñ icha sb'eyb'alejnac viñaj David smam yicham viñ.

A tas ix sc'ulej viñaj Josías

3 Ayic **16** ab'ilxo sq'uinal viñaj Josías chi', ayic quelem unin val viñ, ix yac'an val och viñ d'a sc'ool sc'anab'ajan Jehová sDiosal viñaj David smam yicham viñ. Axo yic **20** ab'il viñ, ix syamanoch viñ yic'anel tas mañ vach'oc d'a Judá yed' d'a Jerusalén chi'. Ix schecan viñ satjiel masanil juntzañ b'aj tz'och ejmelal

b'ajtac chaañ, yechel comon dios Asera yed' juntzañxo yechel comon dios tzeyb'il yed' masanil yechel b'ob'il d'a q'uen q'ueen. **4** A val d'a yichañ viñ ix mac'jipoj juntzañ altar yic masanil yechel Baal. Ix schecanpax viñ mac'jipoj altar b'aj sñuschaj-tz'a incienso b'ajtac chaañ. Ix schecanpax viñ mac'jipoj yechel comon dios Asera yed' masanil juntzañxo yechel comon dios. Choc' ix ajcan smasanil. Ix lajvi chi' ix stzican-b'at viñ d'a yib'añ b'ajtac mucan eb' ix ac'an silab' d'a juntzañ yechel chi'. **5** Ix schecanpax viñ ñusjocht'a sb'aquil eb' sacerdote d'a juntzañ comon dios chi' d'a yib'añ juntzañ altar chi'. Ichaton chi' ix aj sacb'itan Judá yed' Jerusalén chi' viñ. **6** Icha pax chi' ix sc'ulej viñ d'a juntzañ choñab' mac'b'ilem lañaj d'a yol yic Manasés, d'a yol yic Efraín yed' d'a yol yic Simeón, masanto ix c'och d'a yol yic Neftalí. **7** Ayic ix lajvi smac'-jicanpoj masanil juntzañ altar, juntzañ yechel comon dios Asera yed' juntzañxo yechel comon dios, choc' ix ajcani, ix mac'jipaxcanpoj masanil altar b'aj stz'a incienso d'a masanil yol yic Israel chi'. Ichato chi' ix mel-tzajxi viñ d'a Jerusalén.

Ilchajnac yumal ley

(2R 22.3—23.3)

8 Ayic **26** ab'ilxo sq'uinal viñaj Josías chi', ayic toxo ix sacb'itej masanil jun nación chi' viñ yed' scaj-nub' Jehová Dios, ix schecan viñ vach' b'ochaj scajnub' Dios chi'. Ix ochcan jun munlajel chi' d'a yib'añ viñaj Safán yuninal viñaj Azalías yed' viñaj Amasías yajal d'a choñab' Jerusalén yed' viñ tz'ib'um, aton viñaj Joa yuninal viñaj Joacaz. **9** Ix

lajvi chi' ix b'at eb' viñ tic yil viñaj Hilcías sat sacerdote. Ix b'at yac'an q'uen tumín eb' viñ d'a viñ, aton q'uen ix scha eb' viñ levita stañvan spuertail stemplo Dios d'a eb' yiñtilal Manasés yed' eb' yiñtilal Efraín, aton masanil eb' cannac d'a yol yic Israel. Ay pax q'uen ix yac' eb' yiñtilal Judá, eb' yiñtilal Benjamín yed' eb' cajan d'a Jerusalén chi'. **10** Ix lajvi chi' ix yac'ancan q'uen tumín chi' eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yilan munlajel d'a stemplo Jehová chi', axo eb' viñ stupan eb' viñ smunlaj d'a templo chi'. **11** Ix yac'apax q'uen tumín chi' eb' viñ d'a eb' viñ ñicum te' yed' d'a eb' viñ scuchb'an munlajel chi', yic smanchaj q'uen q'ueen tzeyb'il yed' pax masanil te te' tz'och syam-nub'aloc yed' pax spatزاب'il juntzañ pat emnaccan lañnaj yuj eb' viñ sreyal Judá.

12-13 A juntzañ eb' viñ vinac chi', te vach' ix yutej eb' viñ yilan munlajel chi'. A eb' viñ scuchb'an munlajel chi', a eb' viñ levita, aton sb'i eb' viñ tic: Viñaj Jahat yed' viñaj Abdías yiñtilal viñaj Merari, viñaj Zacarías, viñaj Mesulam yiñtilal viñaj Coat. A eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ. Ay juntzañxo eb' viñ levita cuchb'um d'a b'it yed' pax d'a yamc'ab' yic b'it chi', a eb' viñ tz'ilan eb' cuchum icatz, ay pax eb' viñ tz'ilan eb' smunlaji. Ay pax eb' viñ tz'ib'um, ay pax eb' viñ stañvan spuertail scajnuv' Dios chi'.

14 Ayic van yic'chajelta q'uen tumín ix b'at ac'chajcan d'a scajnuv' Jehová chi', axo viñaj sacerdote Hilcías ix ilanelta yumal b'aj aycan sley Jehová yuj viñaj Moisés. **15** Ix yalan viñ d'a viñaj Safán viñ tz'ib'um to ix ilchaj yumal ley d'a scajnuv' Jehová. Ix yac'ancan viñ d'a viñaj Safán chi'.

16 Axo viñaj Safán chi' ix ic'anb'at d'a viñ rey chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mamin rey, a oñ a checab' oñ tic van co b'oan masanil munlajel aycan och d'a quib'añ. **17** Ix molb'aj q'uen tumín ix ul ac'chajcan d'a scajnuv' Jehová, ix ac'chaj q'uen d'a eb' viñ tz'ilan munlajel chi' yed' pax d'a eb' viñ smunlaji, xchi viñ.

18 Ix yalanpax viñ d'a viñ rey chi' icha tic: A viñaj Hilcías ix yac' jun uum viñ d'ayin, xchi viñ. Ix lajvi chi' ix yavtan jun uum chi' viñ d'a yichañ viñ rey chi'. **19** A val yic ix yab'an viñ rey tas syal jun uum chi', ix sñic'-chitanb'at spichul viñ. **20** Ix yavtan-cot viñaj Hilcías viñ, viñaj Ahicam yuninal viñaj Safán, viñaj Abdón yuninal viñaj Micaía, viñaj Safán viñ tz'ib'um yed' viñaj Asaías ay yopisio scolvaj yed' viñ. Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

21 —Ixiquec, b'at c'anb'ejec d'a Jehová vuuj, yuj pax masanil anima cannac d'a Israel tic yed' d'a Judá yuj tas syal jun uum ix ilchaj tic. Tecan aycot yoval sc'ol Jehová d'a quib'añ ticnaic, yujto a eb' co mam quicham maj sc'anab'ajej eb' tas syal Jehová, maj sb'eyb'alej pax eb' tastac aycan d'a jun uum tic, xchi viñ rey chi'.

22 Yuj chi' ix b'at viñaj Hilcías yed' juntzañxo eb' viñ ix checjib'at yuj viñ rey chi', ix b'at eb' viñ yil ix Hulda ix schecab' Dios, ix yetb'eyum viñaj Salum yuninal viñaj Ticva, yixchiquin viñaj Harhas. A viñaj Salum chi' sic'an masanil pichul d'a scajnuv' Dios. Cajan ix Hulda chi' d'a jun scha macañil choñab' d'a Jerusalén. Ayic ix yalan eb' viñ d'a ix, **23** ix tac'vi ix d'a eb' viñ icha tic:

—A Jehová co Diosal tz'alan icha tic: Alec d'a viñ ix ex checancot e

c'anb'ej chi' d'ayin **24** to a in Jehová in tic s'vala': Ol vac'cot junoc yaelal d'a yib'añ jun choñab' tic yed' d'a yib'añ masanil anima cajan d'ay, icha val yaj stz'ib'chajcan d'a jun uum ix avtaj d'a ichañ chi'. **25** Yujto ix in eyacte'jcani, axo d'a juntzañ comon dios tze ñus incienso. Tze tzuntzancot yoval in c'ol yuj masanil tas ix e c'ulej chi'. Yuj chi' toxo ix cot yoval in c'ool d'a yib'añ jun choñab' tic, maxtzac tuplaj. **26** Yuj chi' alec d'a viñ s'reyal Judá, viñ ix ex checancot ul e c'anb'ej d'ayin Jehová s'Diosal in Israel tic to a in sval icha tic: Yujto ix a cha ab' tas syal jun uum chi', **27** ix ac'an val och d'a a c'ool, ix ac'anoch a b'a d'a yol in c'ab' ayic ix ab'ani to ay yoval in c'ol d'a yib'añ jun choñab' tic yed' d'a yib'añ eb' cajan d'ay, yujto ix iqu'em a b'a d'a vichañ, ix a ñic'chitanb'at a pichul, ix ach oq'ui, añejtona' in ix vab' pax tas ix ala'. Yuj chi' a in val Jehová in sval d'ayach: **28** A in ol vaq'uelc'ochi to junc'olal ol ach chamoc, ol ach mucchaj b'aj mucan eb' a mam icham. Ichato chi' ol javoc juntzañ yaelal ol vac'cot d'a yib'añ jun choñab' tic yed' d'a yib'añ masanil eb' cajan d'ay, xchi Jehová, xchi ix Hulda chi'.

Yuj chi' ix meltzaj eb' viñ schecab' viñ rey chi', ix ul yalan spac tas ix b'at sc'anb'ej eb' viñ chi'. **29** Ix lajvi chi' ix schecan viñ rey chi' avtajcot masanil eb' viñ yichamtac vinaquil Judá yed' eb' yic Jerusalén chi' to smolb'ej sb'a eb' viñ smasanil. **30** Ix lajvi chi', ix q'ue viñ rey chi' d'a scajnub' Jehová yed' masanil eb' ix smolb'ej sb'a chi' yed' pax eb' viñ sacerdote, eb' viñ levita yed' masanil anima ay d'a yol smacb'en chi' yed' pax masanil eb' unin yed' masanil eb'

ichamtac anima. Ata' ix schec viñ rey chi' avtaj jun uum chi' yab' masanil anima chi', aton tastac aycan d'a yumal strato Jehová ix ilchajelta yuj eb' d'a yol templo chi'. **31** Ix och liñan viñ rey chi' d'a stz'ey jun nivan oy. Ata' ix yac' sti' viñ d'a yichañ Jehová to d'a val smasanil sc'ool viñ ol sc'anab'ajeb' sb'eyb'alan masanil checnab'il yed' c'ayb'ub'al chi', icha val yaj stz'ib'chajcan d'a yumal strato Jehová chi'. **32** Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a masanil anima molanec' chi', eb' aj Jerusalén yed' eb' yic Benjamín to syac' sti' eb' sc'anab'ajani. Masanil eb' cajan d'a Jerusalén chi', ix sc'anab'ajeb' eb' icha val yajcan d'a yumal strato s'Diosal eb' yed' eb' smam yicham. **33** Ix schecan viñaj Josías chi' ic'joquel masanil yechel yajb'entac ay d'a yol smacb'en Israel chi'. Ix yalan viñ to tz'och masanil eb' ayec' d'a Israel chi' ejmelal d'a Jehová Dios. Yacb'an pitzanto viñ, maj yiq'uel sb'a eb' d'a Jehová s'Diosal eb' smam yicham eb'.

Ix och q'uiñ yuj viñaj Josías
(2R 23.21-33)

35 ¹ Ix och q'uiñ yuj viñaj Josías chi' yic syic'anchaañ Jehová viñ d'a Jerusalén chi', aton yic snaancot eb' ayic yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto. Ayic 14 yoch b'ab'el uj ix smilcham noc' calnel eb' silab'il yuj q'uiñ chi'. ² Ix yac'anoch eb' viñ sacerdote viñ d'a yopisio, ix iptzitaj eb' viñ yuj viñ yic syilan yopisio eb' viñ chi' d'a scajnub' Jehová. ³ Ix schecan viñ smolb'ej sb'a eb' viñ levita tz'ac'an servil Jehová, aton eb' viñ sc'ayb'an eb' yetisraelal. Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Naec-coti to a te' scaxail strato Jehová,

aycan te' d'a yol scajñub' Jehová sb'onac viñaj Salomón yuninal viñaj David sreyal Israel. Yuj chi' a ex tic maxtzac e b'achlaj b'eyec' te' d'a sjolom e jeñjab'. A ticnaic aq'uec ser-vil Jehová co Diosal yed' pax eb' quetisraelal schoñab' co Diosal chi'.
4 B'oecoch e b'a d'a stzolal, icha syal stzolal smacañil eb' e mam eyicham, icha yaj stz'ib'chajcan yuj viñaj David yed' viñaj Salomón chi'. **5** Tzex can nañaloc ex levita ex tic d'a scajñub' Jehová chi', icha syal smacañil eyaji, yic vach' tzex colvaj d'a junjun macañ eb' quetisraelal sc'ab'yoc sb'a,
6 yic tze milancham noc' quelemtac calnel silab'il yic q'uiñ tic. Yuj chi' sacb'itejec e b'a icha yalan ley yed' pax tas yoalil sacb'itaji, yic vach' syal sc'anab'ajan eb' quetisraelal tic masanil tas yalnaccan viñaj Moisés yuj Jehová, xchi viñ rey chi'.

7 Ix lajvi chi', axo d'a scal noc' smolb'etzal noc' viñaj Josías chi' ix yiq'uelta juntzañ noc' ix yac' viñ d'a eb' anima molanec' chi', yic vach' ay noc' syal yac'an eb' silab'il d'a q'uiñ chi'. Aton sb'isul noc' tic: 30 mil noc' calnel yed' noc' chiva yed' 3 mil noc' quelemtac vacax. **8** Añejtona' eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ rey chi', ix el val d'a sc'ool eb' viñ yac'an silab' d'a eb' choñab' chi', d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita. Axo pax viñaj Hilcías, viñaj Zacarías yed' viñaj Jehiel, aton eb' viñ tz'ilan scajñub' Jehová, 2 mil 600 noc' calnel yed' 300 noc' quelemtac vacax ix yac' eb' viñ yic tz'och q'uiñ chi'. **9** A viñaj Conanías yed' eb' viñ yuc'tac, aton viñaj Semaías, viñaj Natanael, viñaj Hasabías, viñaj Jeiel yed' viñaj Josabad, aton eb' viñ yajalil eb' viñ levita, 5 mil noc' calnel yed' noc'

chiva ix yac' eb' viñ yic tz'och q'uiñ chi'. Ix yac'anpax 500 noc' quelemtac vacax eb' viñ yic syac' noc' eb' viñ levita silab'il.

10 Ayic vach'xo yaj masanil yic tz'och q'uiñ chi', ix sb'oanoch sb'a eb' viñ sacerdote d'a stzolal yed' pax eb' viñ levita, icha ix aj yalan viñ rey.

11 Ix smilancham noc' noc' chi' eb' viñ silab'il yic q'uiñ chi'. Ix yac'an schiq'uil noc' eb' viñ levita chi' d'a eb' viñ sacerdote. Axo eb' viñ ix tzicanoch schiq'uil noc' chi' d'a altar. Ix lajvi chi' ix spatz'anel noc' eb' viñ levita chi'. **12** Ix spojanec' xepual noc' silab' sñusjitz'a smasanil eb' viñ sacerdote chi', ix yac'an eb' viñ d'a junjun macañ eb' ayto yuj sb'a, yic syac'an eb' d'a Jehová, icha yaj stz'ib'chajcan d'a yumal yuj viñaj Moisés. Añeja' icha chi' ix yutej pax noc' vacax eb' viñ. **13** Ix sb'olan noc' silab' yic q'uiñ chi' eb' viñ, icha val yaj stz'ib'chajcani. Axo juntzañxo noc' silab' chi', ix stz'añ noc' eb' viñ d'a yol chen yed' d'a yoltac xalten. Elañchamel ix spuquec' noc' eb' viñ d'a eb' anima. **14** Ix lajvi chi', ix sb'oan yic eb' viñ levita chi' yed' pax tas yic eb' viñ sacerdote, yujto a eb' viñ sacerdote yiñtilal Aarón te ay tas sc'ulej eb' viñ sq'ue ac'val yic sñusan noc' silab' eb' viñ stz'a smasanil yed' pax xepual noc'. Yuj chi' munil ix sb'o yic eb' viñ levita chi', ix sb'oan-pax yic eb' viñ sacerdote chi' eb' viñ.

15 Axo pax eb' viñ sb'itani, aton eb' viñ yiñtilal viñaj Asaf, ayoch eb' viñ d'a yopisio chi', icha yajcan yuj viñaj rey David, viñaj Asaf, viñaj Hemán yed' viñaj Jedutún, schecab' eb' tic viñaj rey David chi'. Axo eb' viñ stañvan puerta, aypaxoch eb' viñ yilan yopisio chi'. Malaj junoc eb' viñ

syactejan yilan yopisio, yujto a eb' viñ yetlevitail eb' viñ sb'oan noc' silab' eb' viñ.

16 Icha chi' ix aj yac'ji servil Jehová d'a sc'ual q'uiñ chi', yic tz'ac'-jipax silab' d'ay d'a altar, aton silab' sñusjitz'a smasanil, icha ix aj yalan viñaj rey Josías chi'. **17** Masanil eb' israel van sb'oan q'uiñ chi', uque' c'ual pax ix sva ixim pan eb' malaj yich. **18** Malaj b'aj ix och junoc q'uiñ icha jun chi' yictax d'a stiempoal viñaj Samuel schecab' Dios. Malaj val junocxo sreyal Israel ix ac'anoch jun q'uiñ chi' icha ix aj yoch yuj viñaj rey Josías yed' eb' viñ sacerdote, eb' viñ levita yed' masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Israel ayec' chi' yed' pax eb' cajan d'a Jerusalén chi'. **19** Ayic 18 ab'ilxo yoch viñaj Josías chi' reyal ix och jun q'uiñ chi'.

A schamel viñaj rey Josías
(2R 23.28-30)

20 Ayic toxo ix laj uji juntzañ chi', ayic toxo ix b'ochajxi scajnob' Jehová yuj viñaj rey Josías chi', axo viñaj Necao sreyal Egipto, van sb'at viñ d'a a' Éufrates yic syac' oval viñ yed' choñab' Carquemis. Axo viñaj rey Josías chi' ix b'at smac sat viñ. **21** A viñaj Necao chi', ix scheccot eb' schecab' viñ yic tzul alchaj d'a viñaj Josías chi' icha tic: Ach sreyal Judá, mañ ac' oval ved'oc, yujto mañoc ed'oc tzin javi vac' oval, palta a yed' junxo nación aytaxon voval yed'oc, yujto a Dios ix alan d'ayin to tzin pil vip vac'an oval tic. Actej a telan a b'a yed' Dios yic vach' max ach satel yuuj, yujto a' ayoch ved'oc, xchicot viñ.

22 Palta axo viñaj Josías chi' maj meltzajlaj viñ, to ix sq'uexel sb'a viñ

yic syac'an oval viñ. Maj schalaj yab' viñ tas ix yal viñaj Necao chi', vach'-chom a Dios ix alani. Yuj chi' ix yac' oval viñ yed' viñaj Necao chi' d'a jun pañan yic Meguido. **23** A eb' sjul-vajum viñaj Necao chi', ix sjulb'at sjul-lab' eb' d'a viñaj Josías chi'. Ix yamchaj viñ sjulan eb', yuj chi' ix yal viñ d'a eb' ed'jinac scarruaje: Iq'uec in el d'a tic, yujto te nivan ix in aj in lajvi, xchi viñ. **24** Ix yic'anelta viñ eb', ix yac'anoch viñ eb' d'a yol junxo schab'il carruaje, ix yic'ancot viñ eb' d'a Jerusalén, ata' ix cham viñ. Ix smucan viñ eb' b'aj mucb'il eb' smam yicham. Masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén ix oc' eb' yuj viñ. **25** Axo viñaj Jeremías ix b'oan jun sb'ital yic snachajcot schamel viñ. Ix canñej jun b'it chi', masanil eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itani, ayic sb'itan jun b'it chi' eb' yuj schamel junoc anima, snacot viñaj Josías chi' eb'. A jun b'it chi' ix ochcan d'a stzolah sb'itan eb' israel yuj junoc chamel, aycan d'a yumal sb'ital cusc'olal.

26 A jantacto yab'ixal viñaj Josías chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, te vach' icha yaj stz'ib'chajcan d'a yumal sley Jehová **27** yed' masanil tastac ix sc'ulej viñ ayic ix el yich yed' slaj-vub', aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel yed' Judá.

Ochnac viñaj Joacaz reyal
(2R 23.31-35)

36 ¹ Ix lajvi chi' axo masanil eb' anima ix ac'anoch viñaj Joacaz yuninal viñaj Josías chi' reyal d'a Jerusalén sq'uexuloc viñ smam chi'. ² Ayic ix schaanel yich viñ yac'an reyal, ²³ ab'il sq'uinal viñ, oxeñej ujal ix yac' reyal viñ. ³ A viñ sreyal Egipto ix ic'anel viñ d'a reyal

chi'. Ix yac'anocho q'uen tumín viñ sreyal Egipto chi' d'a yib'añ eb' aj Judá chi' yic syac'an 75 quintal q'uen plata eb' yed' oxo' arroba q'uen oro. 4 Axo viñaj Eliaquim yuc'tac viñaj Joacaz chi' ix ochcan reyal d'a Judá chi' yuj viñ sreyal Egipto chi'. Ix q'uexchaj sb'i viñaj Eliaquim chi' yuj viñ, Joacim ix sb'iejcan viñ, axo viñaj Joacaz chi', ix ic'jib'at viñ yuj viñ sreyal Egipto chi'.

Ochnac viñaj Joacim reyal
(2R 23.36—24.7)

5 Ayic ix och viñaj Joacim chi' reyal, 25 ab'il sq'uinal viñ, 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Palta te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová Dios. 6 Axo viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia ix javi yac' oval yed' viñ, ix tzecl'ji viñ d'a q'uen cadena, ix ic'jib'at viñ d'a Babilonia chi'. 7 Añejtona' ix yic'b'at juntzañ yamc'ab' yic scajñub' Jehová viñaj Nabucodonosor chi', ix yac'anocho viñ d'a yol stemplo sdiosal d'a Babilonia chi'.

8 A jantacto yab'ixal viñaj Joacim chi' yed' tastac te yajb'entac ix sc'ulej viñ yed' juntzañxo chucal ix sc'ulej viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' sreyal Israel yed' eb' yic Judá. Axo viñaj Joaquín yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ic'b'ilb'at viñaj Joaquín
d'a Babilonia
(2R 24.8-17)

9 Ayic ix schaanel yich viñaj Joaquín yac'an reyal, 18 ab'il sq'uinal viñ. Oxo' ujal yed' lajuñexo c'ual ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén, te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová.

10 A d'a b'ab'el uj yic jun ab'il chi', ix yal viñaj Nabucodonosor to tz'ic'jib'at viñaj Joaquín chi' d'a Babilonia yed' juntzañ yamc'ab' te caro stojol ay d'a scajñub' Jehová. Axo viñaj Sedequías ix ac'jioch reyal d'a Judá yed' d'a Jerusalén sq'uexuloc viñaj Joaquín chi'. A viñaj Sedequías chi', sc'ab' yoc sb'a viñ yed' viñaj Joaquín chi'.

Ochnac viñaj Sedequías reyal

11 A viñaj Sedequías chi', 21 ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaanel yich viñ yac'an reyal, 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. 12 Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. Maj sna sb'a sc'ool viñ yuj scachnab'il ix schec Jehová yal viñ schecab' aj Jeremías. 13 Ijan ix yiq'uel sb'a viñ d'a viñaj Nabucodonosor yalani, aton b'aj ix yac' sti' viñ d'a yichañ Dios to junñej ix yutej spensar viñ yed' viñ. Junelñej ix yac' pitb'oquel spensar viñ, majxo yal sc'ool viñ ix meltzaj d'a Jehová sDiosal Israel.

14 Añejtona' masanil eb' viñ yajal d'a Judá chi', eb' viñ sacerdote yed' masanil eb' anima, ix te q'ue val chaañ eb' sc'ulan chucal te yajb'entac. A val sb'eyb'al juntzañxo ch'oc choñab'il ix sb'eyb'alej eb', ix yix-tanel scajñub' Jehová eb', aton jun sic'b'ilcl yuuj d'a Jerusalén chi'. 15 A Jehová sDiosal eb' yed' smam yicham eb', ix schecñejcot eb' schecab' yic tzul cachji eb', yujto tz'oc' sc'ol d'a schoñab' yed' d'a scajñub' chi'.

16 Palta toñej ix stzetzaj eb' schecab' Dios chi' eb', malaj yelc'och tas ix yal eb' d'a sat eb'. Ix b'uchvaj eb' d'a eb' schecab' Dios chi', masanto ix em val yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ schoñab' chi', majxo yal-laj yoch vaan.

Ix mac'jiem lañnaj scajnum' Jehová
(2R 25.8-21; Jer 39.8-10; 52.12-30)

17 Ix lajvi chi', ix checjicot viñ sreyal eb' aj Babilonia chi' yuj Jehová, ix javi viñ yac' oval yed' eb' aj Judá chi'. Ix miljicham eb' quelemtac d'a q'uen espada d'a yamaq'uil scajnum' Dios. Mañxa jab'oc snivanc'olal eb' d'a eb' quelemtac chi' yed' d'a eb' ix cob'estac, d'a eb' icham anima mañxa yip. Ix ac'jioch eb' smasanil d'a yol sc'ab' viñ rey chi' yuj Jehová.

18 Masanil yamc'ab' yic scajnum' Dios, nivac yed' cotac, jantacñej tas ay d'a scajnum' chi' yed' masanil sb'eyumal viñ rey yed' yic eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ rey chi', pilan ix yic'b'at viñaj Nabucodonosor chi' d'a Babilonia.

19 Ix sñusancantz'a scajnum' Dios chi' eb', ix smac'ancanem lañnaj smuroal Jerusalén chi' eb'. Ix sñusantz'a spalacio viñ rey eb', ix smac'anpoj masanil tas caro stojol eb'.

20 Axo eb' maj miljoccham d'a oval chi', ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia chi'. Ix ochcan eb' checab'oc d'a viñaj rey Nabucodonosor chi' yed' d'a eb' yiñtilal viñ, masanto ayic ix ac'ji

ganar Babilonia chi' yuj eb' aj Persia. **21** Icha val chi' ix aj yelc'och tas ix schec Dios yal viñaj Jeremías schecab'. Icha chi' ix aj yic'an yip lum luum, yujto 70 ab'il mañxalaj mach ix munlaj d'a sat luum.

A jun checnab'il yac'naquelta
viñaj Ciro
(Esd 1.1-14)

22 Ayic b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal d'a Persia, ix elc'och slolonel Jehová alb'ilcanel yuj viñaj Jeremías schecab'. A Jehová ix ac'an sna viñaj rey Ciro chi', yuj chi' ix yaq'uelta jun checnab'il viñ. Ix schecan viñ alchajel d'a masanil yol smac'b'en, ix schecanpax viñ pucchaj uum, syalan icha tic: **23** A in Ciro in tic sreyal in Persia, a in sval icha tic: A Jehová sDiosal satchaañ, a' ix ac'anoch masanil nación d'a sat luum tic d'a yol in c'ab'. A' ix alan d'ayin to tzin b'oq'ue scajnum' d'a Jerusalén d'a yol yic Judá. Yuj chi', yalñej mach ex schoñab' ex Jehová, col-vajocab' Jehová e Diosal chi' eyed'oc. A ticnaic meltzajañec d'a Jerusalén chi', xchi viñ.

A Ch'añ Libro

ESDRAS

Esdras sb'i jun libro tic, yujto syalcot yab'ixal viñaj Esdras d'ay yed' viñaj Nehemías. Junñej syutej eb' viñ yalancot yab'ixal eb' aj Judá. Junñej pax syutej eb' viñ yalancot yab'ixal juntzañ tas ujinac. Palta ch'occh'oc ix yutej eb' sc'ayb'an d'a yib'añ junjun macañ. A viñaj Esdras, a viñ sc'ayb'an eb' yetisraelal d'a sc'ayb'ub'al Dios, yic vach' syutej eb' yoch ejmelal d'a Dios. Axo pax viñaj Nehemías viñ gobernador. A tas nab'il yuj viñaj Nehemías chi' to sb'ochajxiq'ue smuroal choñab' Jerusalén. Snaanpax viñ tas syutej smunlay yed' eb' anima, tas pax syutej eb' stañvan sb'a d'a yol schoñab'.

A viñaj Esdras chi', a viñ tz'ib'jinacpax yab'ixal jayvañ eb' aj Judá xid'nac icha presoal, ayic spaxnaxcicot eb' yed' viñaj Zorobabel, aycan sb'i eb' d'a capítulo 1 yed' 2. Axo d'a capítulo 3 masanto d'a 6, ata' syalcot tas ajnac sb'ochajxiq'ue stemplo Dios. Syalanpax viñaj Esdras chi' tas aj smeltzajnacxi viñ yed' eb' ayb'at icha presoal yed'oc, tas pax yutejnac viñ yalan d'a eb' anima to syac'xioch spensar eb' d'a Dios. Aton syalcán d'a capítulo 7 masanto d'a 10.

A slej viñaj Ciro (2Cr 36.22-23)

1 ¹ Ayic b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal d'a Persia, ix elc'och slolonel Jehová yalnaccanel viñaj Jeremías schecab'. A Jehová ix ac'an sna viñaj rey Ciro chi', yuj chi' ix yaq'uelta jun checnab'il viñ. Ix schecan viñ alchajel d'a masanil yol smacb'en, ix schecanpax viñ puchajel ab'ix, syalan icha tic: ² A in Ciro in tic sreyal in Persia, a in sval icha tic: A Jehová sDiosal satchaañ, a' ix ac'anoch masanil nación d'a sat lum tic d'a yol in c'ab'. A' ix alan d'ayin to tzin b'oq'ue scajnub' d'a Jerusalén d'a yol yic Judá. ³ Yuj chi', yalñej mach ex schoñab' ex Jehová, colvajocab' Jehová e Diosal chi' eyed'oc. A ticnaic ixiquec d'a Jerusalén d'a yol yic Judá, tze b'oanxiq'ue scajnub' Jehová e Diosal chi' ta'. ⁴ Yalñej mach ex ix to ex can d'a

tic, tato e gana tzex pax d'a Jerusalén, colvajocab' eb' cajan d'a e lac'anil chi', yac'ocab' q'uen oro eb', q'uen plata yed' pax tastac yed' noc' molb'etzal noc' d'ayex. Yac'ocab' pax yofrenda eb' yuj scajnub' Dios d'a Jerusalén chi', xchi jun checnab'il chi'.

⁵ Yuj chi' ix yac' lista sb'a eb' yajalil d'a scal eb' yiñtilal Judá, d'a scal eb' yiñtilal Benjamín yed' masanil eb' sacerdote yed' eb' levita, aton eb' b'aj ix lolon Jehová d'a spensar to sb'at eb' d'a Jerusalén yic b'at sb'oanxiq'ue scajnub' Jehová eb'.

⁶ Axo masanil eb' anima cajan d'a slac'anil eb', ix yac' q'uen oro eb', q'uen plata, noc' molb'etzal noc', tastac te caro stojol yed' pax juntzañxo ofrenda to tz'el val d'a sc'ol eb' yac'ani. ⁷ Ay pax juntzañ yamc'ab' yic scajnub' Jehová ic'b'ílcot d'a Jerusalén yuj viñaj Nabucodonosor, aycanoch d'a yol stemplo sdiosal viñ.

8 Axo viñaj Ciro chi' ix alan d'a viñaj Mitrídates, viñ sic'um tumín to syiq'uelta juntzañ tastac chi' viñ, sb'isan viñ, syac'an viñ d'a viñaj Sesbasar, viñ ol och yajalil d'a Judá.

9 Aton sb'isul tastac tic: 30 q'uen nivac uc'ab' nab'a oro, mil q'uen nivac uc'ab' nab'a plata, 29 q'uen cuchilub', **10** 30 q'uen yunetac uc'ab' nab'a oro, 410 q'uen yunetac uc'ab' nab'a plata, axo juntzañxo tastac, mil sb'isul. **11** A sb'isul juntzañ tas nab'a oro yed' nab'a plata d'a smasanil, 5 mil 400. Masanil juntzañ chi' ix yic' meltzaj viñaj Sesbasar yed' juntzañxo eb' ayic ix paxta eb' d'a Babilonia chi', ix jaxcan eb' d'a Jerusalén.

Eb' ix paxta d'a Babilonia

(Neh 7.5-73)

2 **1-2** Aton slistail eb' aj Judá ic'-b'ilb'at yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, eb' ix jax d'a Jerusalén yed' d'a juntzañxo lugar d'a yol yic Judá. Junjun eb' ix c'och-xican d'a schoñab'. Axo eb' viñ cuch-b'um d'a eb', aton eb' viñ tic: Viñaj Zorobabel, viñaj Jesúa, viñaj Nehemías, viñaj Seraías, viñaj Reelaías, viñaj Mardoqueo, viñaj Bilsán, viñaj Mizpar, viñaj Bigvai, viñaj Rehum yed' viñaj Baana.

3-20 A eb' yiñtilal viñaj Paros, 2 mil 172 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Sefatías, 372 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Ara, 775 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Pahat-moab, aton eb' yiñtilal viñaj Jesúa yed' viñaj Joab, 2 mil 812 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Elam, mil 254 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Zatu, 945 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Zacai, 760 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Bani, 642 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Bebai, 623 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Azgad, mil 222 eb'. Eb' yiñtilal viñaj

Adonicam, 666 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Bigvai, 2 mil 56 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Adín, 454 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Ater, añejtona' viñ scuchanpax Ezequías, 98 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Bezai, 323 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Jora, 112 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Hasum, 223 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Gibar, 95 eb'.

21-35 Ay eb' yiñtilalcan eb' anima ec'nac cajan d'a juntzañ choñab' ix meltzajpaxi, aton eb' tic: Eb' aj Belén, 123 eb'. Eb' aj Netofa, 56 eb'. Eb' aj Anatot, 128 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Azmavet, 42 eb'. Eb' aj Quiriat-jaarim, eb' aj Cafira yed' eb' aj Beerot, 743 eb'. Eb' aj Ramá yed' eb' aj Geba, 621 eb'. Eb' aj Micmas, 122 eb'. Eb' aj Betel yed' eb' aj Hai, 223 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Nebo, 52 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Magbis, 156 eb'. Eb' ec'nac d'a junxo scuchan Elam, mil 254 eb'. Eb' aj Harim, 320 eb'. Eb' aj Lod, eb' aj Hadid yed' eb' aj Ono, 725 eb'. Eb' aj Jericó, 345 eb'. Eb' aj Senaa, 3 mil 630 eb'.

36-39 Axo eb' sacerdote, eb' yiñtilal viñaj Jedaías, aton eb' yiñtilal viñaj Jesúa, 973 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Imer, mil 52 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Pasur, mil 247 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Harim mil 17 eb'.

40-42 Eb' levita yiñtilal viñaj Jesúa yed' eb' yiñtilal viñaj Cadmiel, a eb' chi' yiñtilal pax eb' viñaj Hodabías, 74 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Asaf sb'itani, 128 eb' d'a smasanil. Eb' taivum puerta, aton eb' yiñtilal viñaj Salum, eb' yiñtilal viñaj Ater, eb' yiñtilal viñaj Talmón, eb' yiñtilal viñaj Acub, eb' yiñtilal viñaj Hatita yed' eb' yiñtilal viñaj Sobai, 139 eb' d'a smasanil.

43-54 Axo eb' smunlaj d'a templo, aton eb' yiñtilalcan eb' viñ ol b'inaj

tic: Viñaj Ziha, viñaj Hasufa, viñaj Tabao, viñaj Queros, viñaj Siaha, viñaj Padón, viñaj Lebana, viñaj Hagaba, viñaj Acub, viñaj Hagab, viñaj Salmal, viñaj Hanán, viñaj Gidel, viñaj Gahar, viñaj Reaía, viñaj Rezín, viñaj Necoda, viñaj Gazam, viñaj Uza, viñaj Paseah, viñaj Besai, viñaj Asena, viñaj Meunim, viñaj Nefusim, viñaj Bacbuc, viñaj Hacufa, viñaj Harhur, viñaj Bazlut, viñaj Mehída, viñaj Harsa, viñaj Barcos, viñaj Sísara, viñaj Tema, viñaj Nezáia yed' pax viñaj Hatifa.

55-57 Ay pax eb' yiñtilalcan eb' ac'jinac servil viñaj Salomón, aton eb' yiñtilal eb' viñ ol b'inaj tic: Viñaj Sotai, viñaj Soferet, viñaj Peruda, viñaj Jaala, viñaj Darcón, viñaj Gidel, viñaj Sefatías, viñaj Hatil, viñaj Poqueret-hazebaim yed' pax viñaj Ami. **58** Masanil eb' tz'ac'vi servil d'a scajñub' Dios yed' pax yiñtilal eb' ac'jinac servil viñaj Salomón, 392 eb' d'a smasanil.

59-60 A viñaj Delaías yed' eb' yiñtilal viñaj Tobías yed' eb' yiñtilal viñaj Necoda, 652 eb'. A eb' tic ix cot eb' d'a Tel-mela, d'a Tel-harsa, d'a Querub, d'a Addán yed' d'a Imer. A eb' tic, maxtzac yal-laj sch'oxanel sb'a eb' tato yiñtilal Israel eb'.

61-62 A eb' yiñtilal viñaj Habaía, eb' yiñtilal viñaj Cos yed' eb' yiñtilal viñaj Barzilai, ix yal eb' to sacerdote eb', palta malaj b'aj tz'ib'ab'ilcani tato yiñtilal sacerdote eb'. Yuj chi' maj chajioch eb' d'a opisio d'a sacerdoteal. A viñaj Barzilai chi', ix yic'laj sb'a viñ yed' jun ix yisil jun viñ aj Galaad scuchan Barzilai, yuj chi' a sb'i viñ sñi' viñ chi' ix ochcan d'ay. **63** Ix yalan viñ yajal yaj d'a eb' to max yal svaan vael eb' yic Dios yaji,

masanto yic ol yil junoc viñ sacerdote d'a Urim yed' Tumim yic scheclaji tato yel yiñtilal sacerdote eb'.

64-67 Junñej ix aj eb' anima chi' smasanil, 42 mil 360 eb'. Ch'oc pax yaj eb' viñ checab' yed' eb' ix checab', 7 mil 337 eb' d'a smasanil, ch'oc pax yaj 200 eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itani. Ay pax 736 noc' chej, 245 noc' mula, 435 noc' camello yed' 6 mil 720 noc' b'uru.

68 Ayic ix c'och eb' d'a Jerusalén, ay juntzañ eb' yajal d'a scal eb', ix yac' silab' eb' yuj sb'ochajxi scajñub' Jehová b'aj ayec' d'a peca'. **69** Icha syal jantac ix techaj yuj eb', a ix yac' eb' yic sb'ochajxi templo chi'. Mil 30 libra q'uen oro ix yac' eb' yed' 5 mil 740 libra q'uen plata yed' 100 pichul yic eb' sacerdote.

70 A eb' sacerdote, eb' levita sb'itani, eb' tañvum puerta yed' eb' smunlaj d'a templo yed' juntzañxo eb' choñab', ix cajñajcan eb' d'a Jerusalén chi'. Axo masanil eb' yetisrael eb' chi', ix b'at cajñajxican junjun eb' b'aj ec'nac eb' smam yicham eb' d'a peca'.

Ix elxi yich yochxi culto

3 ¹ Toxo ix laj ajxi cajan eb' israel d'a schoñab'cani, axo yic ix javi jun yuquil uj, ix smolb'an sb'a eb' masanil d'a Jerusalén. ² Axo viñaj Jesús yuninal viñaj Josadac yed' juntzañxo eb' viñ sacerdote yed' pax viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel yed' eb' sc'ab'yoc, ix syamoch eb' viñ sb'oanxiq'ue altar yic Jehová Dios, yic syac' silab' eb' d'a yib'añ altar chi', icha yajcan d'a ley yuj viñaj Moisés schecab' Dios. ³ Yujto xiv eb' d'a eb' ch'oc choñab'il cajan d'a slac'anil, yuj chi'

te vach' ix yutej eb' sb'oanq'ue jun altar chi'. Junjun q'uiñib'alil yed' junjun yemc'ualil sñus silab' eb' d'a yib'añ altar chi', yic syic'anchaañ Jehová eb'. **4** Ix yac'anoch q'uiñ eb' yic chinama, ix yac'an silab' eb' tz'ac'ji d'a junjun c'u, icha yalancan ley. **5** Ix yac'an silab' eb' to stz'a d'a junjun c'u, silab' ayic tz'alji q'uen uj, silab' yuj q'uiñ tz'och d'a junjun ab'il yed' silab' mach tz'el d'a sc'ool yac'an d'a Jehová. **6** A d'a b'ab'el c'ual yic yuquil uj, ix schaañel yich eb' yac'an silab' stz'ai, vach'chom manto em yich scajñub' Jehová. **7** Ix yac'an tumin eb' d'a eb' albañil yed' d'a eb' ñicum te'. Ix yac'anpax ixim trigo eb', vino yed' aceite d'a eb' aj Sidón yed' d'a eb' aj Tiro yic syac'ancot te' c'ute' eb' d'a Líbano. Scot te' d'a yib'añ a' mar masanto sjavi te' d'a Joep, icha ix aj yalan viñaj Ciro sreyal Persia.

Ix el yich sb'ochajxi scajñub' Dios

8 Ix el yich sb'ochajxi scajñub' Dios yuj viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel, viñaj Jesúa yuninal viñaj Josadac yed' eb' sacerdote, eb' levita yed' masanil eb' ix cot d'a Babilonia. D'a schab'il ujal yic schab'il ab'il sjavi eb' d'a Jerusalén, ix syamanoch eb' sb'oanxi scajñub' Jehová, ix yac'anoch jun munlajel chi' eb' d'a yol sc'ab' eb' levita ec'xo 20 ab'il sq'uinal. **9** A jun viñ levita scuchan Jesúa, eb' yuninal viñ yed' eb' yuc'tac viñ, viñaj Cadmiel yed' eb' yuninal yed' pax eb' yiñtilal eb' aj Judá, junñej ix yutej sb'a eb'. Cuch-b'um ix aj eb' d'a munlajel chi'. Ix colvajpax eb' levita yiñtilal viñaj Henadad yed' eb' ayto yuj sb'a yed' eb'.

10 Ayic ix yac'anem yich scajñub' Jehová chi' eb' albañil, ix q'ue liñan eb' viñ sacerdote, ayoch spichul eb' viñ yic sacerdoteal, yed'nac strom-peta eb' viñ. Axo eb' levita yiñtilal viñaj Asaf yed'nac splatillo eb', sb'itan eb' d'a Jehová, icha yalnaccan viñaj David sreyal Israel d'a peca'. **11** Sb'itan jun macañ eb', stac'vipax nañalxo eb', syalan eb' icha tic: Caq'uec yuj diosal d'a Jehová yujto te vach', yujto te xajan oñ a oñ israel oñ tic yuuj d'a junelñej, xchi masanil anima. Tz'el yav eb' yuj tzalajc'olal, sb'itanpax eb' d'a Jehová Dios yujto toxo ix emxi yich scajñub'. **12** Tzijtum eb' sacerdote, eb' levita yed' eb' yajalil choñab' te ichamtac vinacxo, yilnac jun b'ab'el templo eb'. Te chaañ ix el yav eb' yoq'ui ayic ix yilan eb' yem yich junxo ac' templo chi'. Tzijtum pax mach tz'el yav yuj tzalajc'olal. **13** Maxtzac nachajel yuj eb' tz'ab'ani tas van yuji chi'. Ay mach tz'oq'ui, ay mach tz'avaj yuj tzalajc'olal, najat tz'ab'chaj yel yav eb' yujto te chaañ tz'avaj eb'.

A eb' ajc'ol ix cachan vanaj munlajel

4 **1** Ayic ix yab'an eb' ajc'ol yaj d'a eb' yic Judá yed' d'a eb' yic Benjamín to a eb' ix meltzajcot d'a Babilonia van sb'oanxiq'ue stemplo Jehová sDiosal eb', **2** ix c'och eb' d'a viñaj Zorobabel yed' d'a eb' yajal yaj d'a scal junjun macañ eb'. Ix yalan eb' icha tic:

—Comonoc scha e c'ool sco b'o jun munlajel tic eyed'oc, yujto tzoñ ochpax ejmelal d'a e Diosal chi' icha ex tic. Atax yic oñ ic'chajcot d'a tic yuj viñaj Esar-hadón sreyal Asiria, atax ta' oñ och ijan cac'an co silab' d'a e Diosal chi', xchi eb'.

3 Ix tac'vi viñaj Zorobabel yed' viñaj Jesúa yed' juntzañxo eb' viñ yajal yaj chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mañ ol yal-laj junñej ol co b'oxiq'ue scajnuv' Jehová co Diosal tic eyed'oc. A oññej israel oñ tic ol co b'o'o, yujto icha chi' ix aj yalan viñaj Ciro sreyal Persia d'ayoñ, xchi eb' viñ.

4 Palta ix och val ijan eb' ajc'ol chi' yac'an chab'axq'ue sc'ol eb', yic xivchaañ masanil eb' cajan d'a Judá chi' yic vach' maxtzac sb'oxiq'ue jun templo chi' eb'. 5 Ix yac'an q'uen tumin eb' ajc'ol chi' d'a juntzañ eb' yajal ac'b'iloch yuj viñ sreyal Persia d'a scal eb', yic smontaj eb', yic vach' scachoch vaan eb' israel chi' eb' d'a jun munlajel chi'. Ichañej chi' ix yutej sb'a eb' ayic ayoch viñaj Ciro reyal d'a Persia, masanto ayic ix och viñaj Darío reyal. 6 Ayic ix schaanpaxel yich viñaj Asuero yac'an reyal, ix ac'vipax queja eb' ajc'ol chi' d'a spatic eb' cajan d'a Judá yed' d'a Jerusalén. 7 Añejtona' ayic ayoch viñaj Artajerjes reyal d'a Persia, ix slajtiej sb'a viñaj Bislam, viñaj Mitrídates, viñaj Tabeel yed' pax juntzañxo eb' viñ yetb'eyum eb' viñ. Ix stz'ib'ejb'at juntzañ lolonel eb' viñ d'a viñ rey chi'. A d'a ti' arameo ix tz'ib'chaj ch'añ uum chi'. 8 Axo viñaj Rehum viñ sat yajal eb' soldado yed' viñaj Simsai viñ tz'ib'um, ix stz'ib'ejpaxb'at junxo carta eb' viñ d'a viñaj rey Artajerjes chi'. 9 Aton jun carta tic ix yac'b'at eb' viñ chavañ chi' yed' eb' viñ yajal yaj yed' eb' viñ yed' eb' viñ ay yopisio cotnac d'a Persia yed' eb' ic'b'ilcot d'a Erec, d'a Babilonia, d'a Susa, d'a yol smacb'en Elam 10 yed'

d'a juntzañxo nación. Aton eb' ic'-b'ilcot d'a schoñab' yuj viñaj Asnapar, viñ yac'nac yajalil d'a Asiria to nivan yelc'ochi. Ix ul ac'-jican eb' yuj viñ d'a choñab' Samaria yed' d'a juntzañxo choñab' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates. 11 Ix yalanb'at eb' viñ icha tic:

Mamin rey Artajerjes, a oñ a checab' oñ cajan oñ d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates, sco tz'ib'ej jun uum tic d'ayach:

12 Mamin rey, scalb'at d'ayach to a eb' judío ac'b'il meltzaj d'a yol a macb'en, ix javi eb' d'a Jerusalén tic. Van sb'oanxiq'ue jun choñab' eb', jun pit yutejnac sb'a. Toxo ix syamoch eb' sb'oanxiq'ue smuroal, vanxo sb'oel yuj eb'. 13 Mamin rey, scac'anpax ojtaquejeli, tato ol b'ochajxiq'ue jun choñab' tic yed' smuroal, a juntzañ anima tic mañxo ol yac' q'uen tumin eb' syac'taxon d'ayach yed' q'uen tumin sc'anel eb' d'a eb' tz'ec' d'a a macb'en tic. Yuj chi' mañxo ol c'och q'uen tumin chi' d'ayach. 14 Yujto a oñ tic mamin rey, ayon och ach cac'an servil, malaj co gana to icha chi' ol ach utajoc, yuj chi' scalb'at juntzañ tic d'ayach. 15 Saychajocab' iljoc b'aj molb'ab'il tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' a mam icham. Ata' ol il yuj tas scalb'at tic, ol ojtacaneli to a jun choñab' tic te chuc, ay smay eb' d'a juntzañxo eb' rey yed' d'a juntzañxo nación. Yuj schucal eb', ix satjiel schoñab' eb' tic. 16 Yuj chi' mamin rey, scalb'at d'ayach, tato sb'ochajxiq'ue jun choñab' tic yed' smuroal, mañxa alan ic d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates tic, xchib'at eb' viñ.

Ix spac viñ rey tas ix yalb'at eb' viñ

17 Ix lajvi chi', ix yac'ancot spac slolonel eb' viñ chi' viñaj rey Artajerjes chi' icha tic: Ach sat yajal Rehum yed' ach Simsai tz'ib'um yed' eb' viñ ayoch eyed'oc d'a Samaria yed' d'a juntzañxo choñab' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates chi', svac' stzatzil e c'ool.

18 A tas ix eyalcot d'ayin, vach' ix aj yavtaj vab'i. **19** Ix in chec saychaj ilchajoc, icha ix eyala'. Ix ilchaji to a eb' anima cajan d'a Jerusalén chi', te pit ix yutejñej sb'a eb' d'a eb' rey ec'-naxo. **20** A d'a yic chi' ay eb' sreyal Jerusalén te tec'an, a eb' ix ac'an mandar d'a lum luum d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates chi'. Ix yac' q'uen tumin eb' anima d'a eb' yuj stupan eb' b'aj cajan chi'. **21** Yuj chi' alec d'a juntzañ vinac chi' to svanaj eb' smunlaji, mocab' b'ochajxiq'ue jun choñab' chi', masanto a in ol vala'. **22** Mañ toñejoc tzeyiloch jun chi' yic vach' max te ixtaxel yol in macb'en chi', xchicot viñ rey chi'.

23 Axo yic ix avtaj tas ix yalcot viñaj Artajerjes chi' d'a yichañ viñaj Rehum, viñaj Simsai yed' d'a yichañ eb' viñ ajun yed' eb' viñ, elañchamel ix javi eb' viñ d'a Jerusalén. Ix ul yac'an pural eb' judío eb' viñ yoch vaan smunlaji.

Ix el yich sb'ochajxi stemplo Jehová

24 Yuj schucal eb' ajc'ol chi', ix och vaan sb'ochajxiq'ue scajnub' Dios d'a Jerusalén tic, masanto d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal d'a Persia.

5 **1** A eb' viñ schecab' Jehová Dios, aton viñaj Hageo yed' viñaj Zacarías yuninal viñaj Iddo, ix och ijan eb' viñ yalan d'a eb' aj Judá

yed' d'a eb' aj Jerusalén, tas syal Jehová Dios d'a eb'. **2** Yuj chi', ix och viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel yed' viñaj Jesús yuninal viñaj Josadac d'a munlajel junelxo yic sb'ochajxiq'ue scajnub' Dios chi'. Ix och eb' viñ schecab' Dios chi' yip-tzitan eb'. **3** Axo pax viñaj Tatnai yajal d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates, viñaj Setar-boznai yed' eb' viñ yetb'eyum sb'a yed' eb' viñ, ix ulec' eb' viñ yal icha tic: ¿Mach ix alan d'ayex yuj chi' tze b'oxiq'ue jun nivan pat tic, tzeyac'anoch ste'al?

4 ¿Tastac sb'i eb' sb'oan jun nivan pat tic? xchi eb' viñ. **5** Palta a Dios ix och val yed' eb' israel scuchb'an jun munlajel chi', yuj chi' maj cachjioch vaan eb' munlajvum yuj viñ yajal chi' yed' eb' ajun yed'oc. Añejto ix stz'ib'ejb'at juntzañ lolonel eb' viñ d'a viñaj rey Darío, ix stañvan eb' viñ tas ol aj spacan viñ.

6 Aton scopiail tas ix stz'ib'ejb'at viñaj Tatnai, viñaj Setar-boznai yed' pax juntzañxo eb' viñ yetyajalil eb' viñ d'a viñaj rey Darío chi'. **7** Ix yalan eb' viñ icha tic:

Mamin rey, junc'olalocab' aji. **8** A val jun tic scac' ojtaquejeli: Ix oñ xid'ec' d'a Judá, ix quilani to van sb'ochajxi scajnub' jun Dios nivan yelc'ochi. Van yac'anoch q'uen nivac q'ueen eb' tzeyb'il d'ay yed' te te' tz'ec' pax d'a yib'añ q'ueen. Te yelc'olal smunlaj eb', vanxo sb'o yuj eb'.

9 Ix co c'anb'ej d'a eb' scuchb'an munlajel chi' mach ix alani sb'oan jun munlajel chi' eb' yed' yac'anoch te te' chi' eb' d'ay. **10** Ix co c'anb'ej-pax cab'i tastac sb'i eb' scuchb'an eb' chi', yic sco tz'ib'anb'at d'ayach calani. **11** Ix yalan eb' d'ayon tob' tz'och eb' ejmelal d'a sDiosal

satchaañ yed' sat lum tic, yuj chi' van sb'oanxiq'ue jun spat chi' eb', jun sb'onac jun nivan rey d'a Israel d'a peca'. **12** Ix yalan eb' to a eb' smam yicham eb' tzuntzannaccot yoval sc'ol sDiosal satchaañ chi', yuj chi' a ac'an-nacoch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, yiñtilal eb' caldeo. A viñ pojannac em jun pat chi', yic'annac'b'at eb' anima viñ d'a Babilonia chi'. **13** Axob' d'a b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal d'a Babilonia chi', ix ab' schecan viñ b'ochajxiq'ue jun pat chi'.

14 Añejtona' yic'nac ab' b'at jun-tzañ yamc'ab' nab'a oro, nab'a plata ay d'a yol scajñub' Dios d'a Jerusalén viñaj Nabucodonosor chi'. Yac'annac och viñ d'a yol stemplo sdiosal d'a Babilonia chi'. Axob' viñaj rey Ciro ix ac'an juntzañ yamc'ab' chi' d'a viñaj Sesbasar, viñ ix yac'och viñ yajalil d'a Jerusalén. **15** Ix ab' yalan viñ to syic'b'at juntzañ yamc'ab' chi' viñ d'a Jerusalén chi' masanto yic sb'ochaj-xiq'ue scajñub' Dios chi' b'aj aytaxoni. **16** Ayic ix c'och viñaj Sesbasar d'a Jerusalén chi', ix yac'anem yich stemplo Dios chi' viñ. Atax ta' ix chael yich sb'ochajxi, palta manto b'oel-laj ticnaic.

17 A ticnaic mamin rey, tato vach' scan jun tic d'ayach, saychajocab' ilchaj b'ajtac tz'ib'ab'il tastac yic eb' rey d'a spalacio eb' d'a Babilonia chi', tato yel to a viñaj rey Ciro chi' ix checan b'ochajxi stemplo Dios d'a Jerusalén chi', mato maay. Slajvi chi' tzalan cab'i tas tz'aj a naan d'a yib'añ jun tic, xchib'at eb' viñ.

6 **1** Yuj chi' ix yalan viñaj rey Darío chi' to saychaj tastac tz'ib'ab'il b'aj sic'b'ilcan tastac d'a Babilonia. **2** Palta a d'a yol palacio

d'a choñab' Ecbatana, d'a yol yic Media, ata' ix ilchaj jun tas tz'ib'ab'il-can chi', b'aj syal icha tic:

3 A d'a b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal, ix yalan viñ icha tic: B'ochajocab'xi scajñub' Dios d'a Jerusalén.

Vach' tz'aj yem yich sb'ochaj-xiq'uei yic a d'a yool tz'ac'chaj silab'. 27 metro tz'ajq'ue schaañil, 27 metro tz'ajpax yol schiquin. **4** Ox tzol q'uen nivac q'uen tzeyb'il tz'och d'ay, jun tzol pax te te' ac'to tz'ec' d'a yib'añ q'ueen. Axo q'uen tumin ol c'an-chajoc, a b'aj smolchaj masanil q'uen tumin d'a yol in macb'en, ata' tz'elta q'ueen. **5** Axo juntzañ yamc'ab' nab'a oro yed' plata ic'b'ilcot d'a yol templo d'a Jerusalén yuj viñaj Nabucodonosor d'a Babilonia tic, ic'-chajocab' meltzaj d'a Jerusalén chi', tz'ac'chajcanoch d'a yol templo chi', d'a b'ajtaxon ayeq'ui, xchi viñ, xchi jun checnab'il chi'.

6 Ix lajvi chi', ix yalancot viñaj rey Darío chi' icha tic: Ach Tatnai yajal d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates yed' ach Setar-boznai yed' ex yetyajalil eb' viñ:

B'esequel e b'a d'a Jerusalén chi'. **7** Mañ eyamoch vaan viñ yajalil eb' israel yed' eb' scuchb'an munlajel yic sb'ochajxi scajñub' Dios b'ajtaxon ay yed'tal. **8** A in svala' to tzex colvaj yed' eb' scuchb'an eb' van sb'oanxi scajñub' Dios chi'. A d'a q'uen tumin syac' eb' cajan d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates, ata' tz'elta q'uen sc'anchaj d'a munlajel chi'. Mocab' ec' tiempo yac'chaj q'ueen, yic vach' max och vaan munlajel chi'.

9 Masanil tas tz'och yopisio d'a jun-jun c'u, mocab' yac' palta d'a eb' sacerdote ayec' d'a Jerusalén, icha

tz'aj sc'anan eb': Noc' quelemtac vacax, noc' ch'ac calnel, noc' yunetac calnel, yic sñusjitz'a noc' silab'il d'a sDiosal satchaani. Mocab' yac'pax palta ixim trigo, atz'am atz'am, vino yed' aceite, **10** yic tz'ac'ji silab'il d'a Dios, yic sc'anji in q'uinal yed' val vuninal.

11 A in svalpaxi, tato ay mach max c'anab'ajan tas sval tic, tz'ic'chajelta junoc spatwab'il spat, sjoychajem d'a yol luum, axo ta' tz'ac'jiq'ue locan. Axo spat chi' sjuchajemi, tz'ochcan yed'taloc b'aj b'at tzajoc anima. **12** A Dios ix sic'anel Jerusalén chi' yic tz'och ejmelal d'ay ta'. Yuj chi' aocab' satanel eb' rey yed' smacb'en eb' stenane' jun lolonel sval tic, ma eb' tz'ixtanb'at scajnob' Dios d'a Jerusalén chi'. A in Darío in svac' jun checnab'il tic, yovalil sc'anab'ajaj masanil d'a elañchamel, xchi viñ rey chi'.

Ix lajvi sb'o templo

13 A viñaj Tatnai yed' viñaj Setar-boznai yed' eb' viñ yetyajalil eb' viñ, ix sc'anab'ajej eb' viñ icha ix aj yalancot viñaj rey Darío chi'.

14 Yuj chi', a eb' israel scuchb'an jun munlajel chi', ix yal smunlaj eb' yic sb'oanxiq'ue templo chi' eb' icha ix aj yalan eb' viñ schecab' Dios, aton viñaj Hageo yed' viñaj Zacarías yuninal viñaj Iddo. Ix b'uel templo chi' icha ix aj yalan Jehová sDiosal Israel, icha pax ix aj yalan eb' viñ sreyal Persia, aton viñaj Ciro, viñaj Darío yed' viñaj Artajerjes. **15** Ayic ox'e' c'ualxo yoch uj Adar yic svaquil ab'il yoch viñaj Darío reyal d'a Persia, ata' ix b'uel templo chi'.

16 Axo eb' israel, eb' sacerdote, eb' levita yed' masanil eb' ix xid'ec' d'a Babilonia, ix yac'och q'uiñ eb' yic tzalajc'olal yuj scajnob' Dios chi'.

17 A d'a jun tiempoal chi', ix yac' juntzañ silab' tic eb': 100 noc' quelemtac vacax, 200 noc' ch'ac calnel, 400 noc' yunetac calnel yed' lajchavañ noc' mam chiva. Junjun noc' chiva chi' yic junjun macañ yiñtilal eb' israel, yic stupchaj smul eb' masanil. **18** Ix lajvi chi', ix ac'ljioch eb' sacerdote d'a stzozal d'a yopisio. Ix ac'ljipaxoch junjun macañ eb' levita d'a yopisio d'a scajnob' Dios d'a Jerusalén chi', icha yajcan d'a ley Moisés.

19 Añejtona' pax eb' xid'naquec' d'a Babilonia, ix yac'och q'uiñ eb' yic snaancot eb' ayic yelnac eb' smam yicham eb' d'a Egipto d'a 14 yoch b'ab'el uj. **20** Axo eb' sacerdote yed' eb' levita, ix sacb'itej sb'a eb' icha yalan ley. Ayic vach'xo yaj eb', ix yac'an noc' silab' yic q'uiñ chi' eb' yuj masanil eb' ix xid'ec' d'a Babilonia chi', aton eb' yetsacerdoteal eb' yed' eb' yetlevitail eb'.

21 Masanil eb' israel ix xid'ec' d'a Babilonia chi', ix chi noc' silab' yic q'uiñ chi' eb', yed' eb' ix yiq'uel sb'a d'a schucal juntzañ ch'oc choñab'il cajan d'a slac'anil. Junñej ix yutej sb'a eb' yed' eb' israel yic tz'och eb' ejmelal d'a Jehová sDiosal Israel chi'.

22 Uque' c'ual ix och q'uiñ yic ixim pan malaj yich yuj eb' d'a tzalajc'olal, yujto a Jehová ix ac'anoch tzalajc'olal chi' d'a spensar eb'. A' ix q'uexanpax spensar viñ sreyal Persia,^a yuj chi' ix colvaj viñ yic sb'ochajxi scajnob'.

^a **6.22** Sreyal Asiria xchi d'a juntzañ copia d'a hebreo.

Ix c'och viñaj Esdras d'a Jerusalén

7 1-5 Ayic ayoch viñaj Artajerjes reyal d'a Persia, ay jun viñ scuchan Esdras. A sb'i eb' smam yicham viñ, aton tic: Viñaj Seraías, viñaj Azarías, viñaj Hircías, viñaj Salum, viñaj Sadoc, viñaj Ahitob, viñaj Amarías, viñaj Azarías, viñaj Meraiot, viñaj Zeraías, viñaj Uzi, viñaj Buqui, viñaj Abisúa, viñaj Finees, viñaj Eleazar yed' viñaj Aarón viñ b'ab'el sacerdote. **6** A viñaj Esdras chi', c'ayb'um viñ d'a sc'ayb'ub'al Jehová sDiosal Israel, aton c'ayb'ub'al yac'nac Jehová d'a viñaj Moisés. Masanil tas ix sc'an viñ, ix yac' viñaj rey Artajerjes chi' d'a viñ, yujto a Jehová ayoch yed' viñ. Ix lajvi chi' ix paxta viñ d'a Babilonia. **7** Ayic yuquil ab'il yoch viñaj Artajerjes chi' reyal, ix javi viñaj Esdras chi' d'a Jerusalén tic yed' jun ñilañ eb' yetisraelal, aton eb' sacerdote, eb' levita sb'itani yed' eb' stañvan puerta yed' eb' smunlaj d'a templo. **8-9** Ayoch Dios yed' viñaj Esdras chi', yuj chi' ix cot viñ d'a Babilonia d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj, d'a yuquil ab'il yoch viñaj Artajerjes chi' reyal. Ix javi viñ yed' eb' ajun yed'oc d'a Jerusalén tic d'a b'ab'el c'u yic yoil uj, añeja' d'a yuquil ab'il chi'. **10** Te ayoch d'a spensar viñaj Esdras chi' sc'ayb'an val sc'ayb'ub'al Dios, sb'eyb'alan viñ yed' sc'ayb'anpax eb' yetisraelal viñ d'a jun c'ayb'ub'al chi'. **11** Aton scopiail schecnab'il viñaj rey Artajerjes tic ix yac' d'a viñaj sacerdote Esdras, c'ayb'um d'a sc'ayb'ub'al Jehová yed' schecnab'il ac'b'il d'a eb' yetisraelal:

12 A in Artajerjes in, yajal vaj d'a juntzañox eb' rey, svac' statzil a

c'ool ach Esdras, sacerdote ach, c'ayb'um ach pax d'a sc'ayb'ub'al sDiosal satchaani.

13 Toxo ix valel d'a masanil eb' etisraelal, eb' sacerdote yed' eb' levita ayec' d'a yol in mach'en tic, tato syal sc'ol eb' sb'at d'a Jerusalén chi' ed'oc, b'atocab' eb'. **14** A in tic yed' ucvañ eb' tz'ac'an in razón, tzach cac'b'at ila' tas val yaj Judá yed' Jerusalén chi', van am sc'anab'ajan schecnab'il e Diosal ayec' d'a yol a c'ab' chi' eb'. **15** A q'uen plata yed' q'uen oro tz'el d'a co c'ool cac'anb'at d'ayach, ic'b'at q'uen d'a e Diosal a ex israel ex chi', aton jun ay scajnub' d'a Jerusalén chi'.

16 Tzic'anpaxb'at masanil q'uen plata, q'uen oro ix a cha d'a eb' anima d'a yol yic Babilonia yed' jantac tas tz'el d'a sc'ol eb' etisraelal yed' eb' sacerdote yac'an yuj scajnub' e Diosal chi'. **17** A yed' q'uen tumin chi' tza man noc' vacax, noc' ch'ac calnel, noc' yunetac calnel yed' juntzañoxo tastac tz'ac'ji yed' noc', aton ixim trigo, ixim cebada, vino yic tz'ac'ji juntzañ chi' silab'il d'a yib'añ altar d'a scajnub' e Diosal chi'.

18 Axo jantacto q'uen oro yed' q'uen plata scani, ol xo eyila' tas b'aj vach' syal yoch q'ueen, icha syal tas sgana e Diosal chi'. **19** Axo pax masanil yamc'ab' ix ac'ji d'ayach yic sc'an-chaji yic tz'och ejmelal d'a scajnub' e Diosal chi', a ach val lac'an tzac' d'a a Diosal d'a Jerusalén chi'.

20 Yalñej junocxo tas ay tz'och eyuuj d'a scajnub' e Diosal chi', syal e c'ananelta stojol d'a viñ smolan q'uen tumin d'a yol in mach'en. **21** A in rey Artajerjes in tic sval d'a masanil eb' molum tumin d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a Éufrates: Masanil tas sc'an

viñaj Esdras viñ sacerdote, viñ c'ay-b'um pax d'a sc'ayb'ub'al sDiosal sat-chaañ, elañchamel tzeyac' d'a viñ.

22 Syal eyac'an 75 quintaloc q'uen plata, 300 quintaloc ixim trigo, 550 galónoc vino, 550 galónoc aceite yed' jantac atz'am atz'am sc'an viñ.

23 Masanil tas sc'an sDiosal sat-chaañ yuj scajnob', elañchamelocab' tz'ac'chaji, yic vach' max cot yoval sc'ol d'a vib'añ yed' d'a yib'añ eb' val vuninal yed' d'a yib'añ masanil in macb'en. 24 Tzeyojtacaneli to max yal-laj e c'anan q'uen tumin d'a eb' sacerdote, d'a eb' levita sb'itani yed' d'a eb' tañvum puerta yed' d'a eb' smunlay d'a stemplo Dios chi', aton q'uen syac' eb' d'ayin, ma juntzañxo q'uen mol tumin.

25 A achxo pax tic ach Esdras, ato a' a jelanil ac'b'il yuj a Diosal, ac'och eb' juez yed' eb' yajal. A eb' ol b'oan tas snib'ej eb' anima cajan d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates chi'. A eb' tz'och yopisio chi', yovalil yojtac sc'ayb'ub'al a Diosal chi' eb', axo eb' mañ ojtannacoc jun, tza c'ayb'ej eb'.

26 Axo mach max c'anab'ajan schecnab'il a Diosal chi' yed' in checnab'il a in rey in tic, elañchamel tz'ac'jioch chamel d'a yib'añ, mato tz'ic'chajel d'a yol choñab' chi', ma tz'ic'chajec' tastac ay d'ay, ma tz'ochcan d'a preso, xchi viñ rey chi'.

Slesal viñaj Esdras

27 Ix lajvi chi', ix lesalvi viñaj Esdras icha tic: Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal, aton sDiosal eb' co mam quicham, yujto a' ix ac'an sna' viñ rey chi' to nivan yele'och scajnob' d'a Jerusalén. 28 Yuj svach'c'olal Jehová, vach' in d'a yichañ viñ rey chi' yed' d'a eb' tz'ac'an srazón viñ

yed' d'a sat masanil eb' nivac yajal ayoch yed' viñ. Yuj scolval Jehová ix in tec'b'ej in b'a in molb'an masanil eb' yajal yaj d'a junjun macañ eb' vetisraelal, yic smeltzaj eb' ved'oc, xchi viñaj Esdras chi'.

A sb'i eb' meltzajnac yed' viñaj Esdras

8 1 A eb' viñ yajal ix cot ved' d'a Babilonia ayic ayoch viñaj Artajerjes reyal, aton sb'i eb' viñ tic icha tas yaj stz'ib'chaj eb' viñ d'a junjun yiñtilal:

2-14 Aton viñaj Gersón, d'a yiñtilal viñaj Finees. Viñaj Daniel, d'a yiñtilal viñaj Itamar. Viñaj Hatús, d'a yiñtilal viñaj Secanías, d'a yiñtilal viñaj David. Viñaj Zacarías, d'a yiñtilal viñaj Paros, 150 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Elioenai yuninal viñaj Zeraías, d'a yiñtilal viñaj Pahat-moab, 200 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Secanías yuninal viñaj Jahaziel, d'a yiñtilal viñaj Zatu, 300 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Ebed yuninal viñaj Jonatán, d'a yiñtilal viñaj Adín, 50 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Jesaías yuninal viñaj Atalías, d'a yiñtilal viñaj Elam, 70 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Zebadías yuninal viñaj Micael, d'a yiñtilal viñaj Sefatías, 80 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Obadías yuninal viñaj Jehiel, d'a yiñtilal viñaj Joab, 218 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Selomit yuninal viñaj Josifías, d'a yiñtilal viñaj Bani, 160 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Zacarías yuninal viñaj Bebai, d'a yiñtilal viñaj

Bebai, 28 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñaj Johanán yuninal viñaj Hacatán, d'a yiñtilal viñaj Azgad, 110 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. A viñaj Elifelet, viñaj Jeiel yed' viñaj Semaías d'a scal yiñtilal viñaj Adonicam, tzac'anxo ix meltzaj eb' viñ yed' 60 eb' viñ vinac. Viñaj Utai yed' viñaj Zabud, d'a yiñtilal viñaj Bigvai, 70 eb' viñ vinac ajun yed' viñ.

A eb' viñ ix munlaj d'a templo

15 A in Esdras in tic, ix in molb'ej eb' vetchoñab' tic d'a sti' jun a a' scuchan Ahava, oxe' c'ual oñ ec' ta'. Ix in sayanec' eb' levita d'a scal eb' anima chi' yed' d'a scal eb' sacerdote, malaj junoc eb' ix ilchaj vuuj. **16** Ix in checanb'at viñaj Eliezer, viñaj Ariel, viñaj Semaías, viñaj Elnatán, viñaj Jarib, viñaj Elnatán, viñaj Natán, viñaj Zacarías yed' viñaj Mesulam. A eb' viñ tic nivac yelc'och eb' viñ yed' pax eb' viñ c'ayb'um, aton viñaj Joiarib yed' viñaj Elnatán. **17** Ix in checb'at eb' viñ yal d'a viñaj Iddo, yajal d'a jun lugar scuch Casifia yed' d'a masanil eb' ayec' yed' viñ ta', aton eb' yiñtilal eb' munlajnac d'a stemplo Dios to scheccot eb' anima eb' yic scolvaj eb' qued'oc d'a scajnub' co Diosal. **18** Yuj scolval Dios ix ic'chajcot viñaj Serebías yuj eb' viñ, yujto a viñ chi' te jelan viñ, yiñtilal viñ jun viñ levita scuchan Mahli. A viñaj Serebías chi', ix cot viñ yed' eb' yuninal yed' eb' yuc'tac, 18 eb' d'a smasanil. **19** Ix yic'anpaxcot viñaj Hasabías eb' viñ yed' viñaj Jesaías yed' pax yuninal eb' viñ yed' eb' sc'ab'yoc eb' viñ, 20 eb' d'a smasanil, yiñtilal eb' viñaj Merari.

20 Ix javipax 220 eb' yiñtilal eb' munlajnac d'a templo, eb' ac'b'il-canoch yuj viñaj rey David yed' eb' scuchb'an eb' levita d'a yopisio. Masanil juntzañ eb' tic, tz'ib'ab'il sb'i eb'.

21 Ix lajvi chi', ix valani to tzoñ och d'a tze'ojc'olal d'a sti' a' nivan Ahava chi', yic vach' sco cha co mulej co chucal d'a yichañ co Diosal, sco c'ananpax d'ay to tzoñ yic'b'at d'a vach'il yed' eb' cuninal yed' masanil tas ay d'ayoñ. **22** Ix in q'uixvi in c'anan eb' soldado d'a viñ rey, aton eb' sb'ey d'a yoc yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ chej, yic tzoñ stañvan eb' d'a eb' ajc'ol d'a yoltac b'e, yujto toxo ix cal d'a viñ rey chi' to a co Diosal stañvan masanil mach tz'ac'anoch yipoc sc'ool, palta scot yoval, syac'ancot yaelal d'a yib'añ mach max c'anab'ajani. **23** Yuj val chi', ix oñ och d'a tze'ojc'olal, ix co c'anan d'a Dios to tzoñ stañvej. Ix yab' val tas ix cal chi'.

24 Ix lajvi chi', ix in sic'anel lajchavañ eb' viñ sat yaj d'a eb' viñ sacerdote: Aton viñaj Serabías, viñaj Hasabías yed' lajuñvañxo eb' viñ. **25-27** Ix lajvi chi', ix vechtan juntzañ silab' ix ac'chaj yuj sb'ochajxi stemplo co Diosal, ix in pucanb'at d'a lajchavañ eb' viñ sacerdote ix in siq'uel chi'. A juntzañ silab' chi', ay q'uen plata, q'uen oro yed' juntzañ yamc'ab' ix yac' viñ rey yed' eb' tz'ac'an srazón viñ yed' eb' ay yopisio yed' viñ yed' pax tastac ix yac' eb' quetisraelal ayec' ta'. A d'a smasanil, ay 500 quintal q'uen plata. Yed' juntzañxo yamc'ab' nab'a plata, 75 quintal yalil yed' 75 quintal q'uen oro yed' pax 20 uc'ab' oro, 17 libra yalil yed' chab'xo yamc'ab' bronce te

vach' yaj sb'oi, lajan stojol icha yam-c'ab' oro.

28 Ix lajvi chi', ix valan d'a eb' viñ icha tic: A ex tic sic'b'il exxo el yicoc Jehová yed' juntzañ q'uen oro, q'uen plata yed' masanil yamc'ab' ix siaj d'a Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham. **29** Tze tañvej val q'ueen masanto ol echtaj q'uen d'a yoltac scuartoal templo d'a Jerusalén d'a yichañ eb' yajalil eb' sacerdote yed' eb' levita yed' eb' yajal yaj d'a scal eb' quetisraelal, xin chi d'a eb' viñ. **30** Yuj chi' a eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita chi', ix schaan masanil q'uen silab' eb' viñ yed' juntzañ yam-c'ab' ix echtaj chi' d'a yol sc'ab' eb' viñ yic syic'anb'at eb' viñ d'a scaj-nub' co Diosal d'a Jerusalén.

31 Ayic slajchavil c'ual d'a b'ab'el uj, ix oñ el d'a sti' a' Ahava chi', ix oñ cot d'a Jerusalén tic. A co Diosal ix oñ colan d'a eb' ajc'ool yed' d'a eb' elc'um d'a yoltac b'e. **32** Ayic ix oñ javi d'a Jerusalén tic, oxe' c'ual ix quic' quip. **33** Axo d'a schañil c'ual jun, ix oñ b'at d'a scajnub' co Diosal yic tz'echtaj q'uen plata yed' q'uen oro yed' jantac yamc'ab' yic scajnub' co Diosal chi'. Ix lajvi chi', ix ac'chaj d'a viñ sacerdote scuchan Meremot yuninal viñaj Urías. Aypaxec' viñaj Eleazar yuninal viñaj Finees yed' viñ yed' juntzañxo eb' viñ levita, aton viñaj Jozabad yuninal viñaj Jesús a yed' viñaj Noadías yuninal viñaj Binúi. **34** A d'a jun c'u chi', ix echtaj q'ueen, ix b'ischajpax q'uen smasanil, tz'acan yaj q'ueen. Icha chi' ix aj stz'ib'chajcan q'ueen smasanil.

35 Ix lajvi chi', masanil eb' ix jax d'a Babilonia, ix yac'an noc' silab' eb' stz'a smasanil d'a co Diosal a oñ israel oñ tic. Ix ac'chaj lajchavañ noc'

quelemtac vacax cuuj co masanil, 96 noc' ch'ac calnel yed' 77 noc' quelemtac calnel. Ix ac'chaj pax laj-chavañ noc' mam chiva silab'il yic tz'ac'ji tup mul. Masanil juntzañ chi' ix ñusjitz'a d'a yichañ Jehová. **36** Ix lajvi chi', ix ac'chaj b'aj tz'ib'ab'il schecnab'il viñ rey d'a eb' ayoch yajalil d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates, yuj chi' a eb' ix colvaj qued'oc d'a munlajel d'a stemplo co Diosal.

Smul eb' choñab' yed' slesal viñaj Esdras

9 ¹ Ayic ix lajvi juntzañ chi', ix javi jayvañ eb' yajal yaj d'a scal eb' quetchoñab' d'ayin, ix yalan eb' icha tic: Tzijtum eb' quetisraelal yed' eb' sacerdote yed' pax eb' levita max yiq'uel-laj sb'a d'a scal eb' ch'oc choñab'il cajan d'a co choñab' tic, palta a schuc b'eyb'al eb' cananeo, eb' heteo, eb' ferezeo, eb' jebuseo, eb' amonita, eb' moabita, eb' egipcio yed' eb' amorreo, a chi' sb'eyb'alej eb'. ² A eb' chi' yed' eb' yuninal eb', van yic'lan sb'a eb' yed' eb' ix yisil eb' ch'oc choñab'il chi'. Yuj chi' a schoñab' Dios toxo ix somchaj yed' juntzañ anima chi'. A val eb' b'ab'el ix yac'och smul tic, aton eb' yajal yaj d'a co cal, xchi eb' d'ayin.

³ Ayic ix vab'an jun chi', ix in ñic'-chitanb'at in pichul. Ix in tzucanel xil in jolom yed' xil in ti' yuj cusc'olal. Ix in em c'o'jan, mañxo animaoc in aj ix vab'i. ⁴ Masanil eb' xiv yuj yoval sc'ol co Diosal yuj smul eb' quetisraelal, eb' janacxi d'a Babilonia, ix smolb'ej sb'a eb' ved'oc. C'o'jan inñej emi, mañxo in animaoc svab'i, masanto d'a yorail tz'ac'ji silab' d'a yemc'ualil. ⁵ A val d'a jun rato chi',

ix in q'ue vaan b'aj c'ojaninem chi',
ñic'chintac in pichul chi'. Ix in em
cuman in lesalvi. Ix vic'anq'ue in
c'ab' d'a yichañ Jehová in Diosal. **6** Ix
valan icha tic: Ach in Diosal, tzin te
q'uixvi d'ayach. Tzin somchaj chaañ.
Maxtzac nachaj vuuj tas svutej valan
in b'a d'ayach, yujto ix te ec' yib'añ
co chucal. A co mul chi' ix q'uec'och
d'a satchaañ. **7** Atax d'a stiempoal eb'
co mam quicham, masanto ticnaic, te
ayoññej och co c'ulan chucal. Yuj co
chucal ix oñ ac'jioch yed' eb' co reyal
yed' eb' sacerdote d'a yol sc'ab' eb'
sreyal juntzañxo nación. Ix oñ mil-
jichamoc. Ix oñ ic'jib'at d'a ch'oc
choñab'il. Ix elc'ajb'at tastac ay
d'ayoñ, te q'uixvelal ix oñ ajcani,
icha val caj ticnaic. **8** Palta ticnaic
jun, ach Jehová co Diosal, yuj a
vach'c'olal, ix oñ a col jayvañ oñ
ayoñec' tic. Yuj chi' syal co cajnajxi
d'a sat lum lum to ic yaj tic. A ach
ix ac'xi co tzalajc'olal, ix ac'anpax co
junc'olal b'aj checab' caji. **9** Vach'-
chom checab' caji, palta maj oñ actej-
canlaj. Ix a ch'ox a vach'c'olal d'ayoñ
d'a yichañ eb' sreyal Persia. Ix ac' co
q'uinal yic ix co b'oanxiq'ue a cajnub'
tic, yujto jub'ilemi. A ach tzoñ a tañ-
vej d'a Judá yed' d'a Jerusalén tic.

10 Axo ticnaic, ach co Diosal, ¿tas
val vach' calan d'ayach, yujto toxo ix
och co mul? Maj co c'anab'ajej a
checnab'il, **11** aton a checnac yal eb'
a checab', eb' tzach ac'an servil. A
ach tic alnac d'ayoñ to junelñej te
chuc sb'eyb'al juntzañ anima cajan
d'a lum lum ol ac' quiquej, mañ jan-
tacoc chucal sc'ulej eb' d'a yol smac-
b'en. **12** Alannacpaxi to max yal-laj
cac'an yic'laj sb'a eb' ix quisil yed'
eb' yuninal eb'. Max yalpax yic'llan
sb'a eb' cuninal yed' eb' ix yisil eb',

max yalpax co colvaj d'a eb'. Alan-
naccani tato max co c'ulej juntzañ
chi', vach' ol aj yelc'och co choñab'
tic, ol cac'an tzalajb'oc co c'ool yuj a
vach'c'olal, yic vach' scac'can lum
lum tic smac'b'enoc eb' quiñtilal d'a
junelñej.

13 A val yuj co chucal ix och
d'ayach, yuj chi' ix javi juntzañ
yaelal tic d'a quib'añ, palta a ach tic,
ach co Diosal, maj ac'och co yaelal
icha tas smoj co chaani, quenñej
yaelal chi' ix javi d'a quib'añ. Palta ix
el val d'a a c'ool to pitzan jay-
vaññoico tic. **14** Tato te chuc scutejxi
co b'a d'ayach, tato squic'laj co b'a
yed' juntzañ ch'oc animail te chuc
sb'eyb'al chi', ol am te cot oval
d'ayoñ, ol oñ a sataneli, masanto
mañxa junoc oñ ol oñ canoc.

15 Mamin Jehová, co Diosal ach a
oñ israel oñ tic, te tojolñej tzutej a
b'a d'ayoñ, yuj chi' ix to oñ can jay-
vaññoico tic. Palta ina jantac co mul
ix ochxi d'ayach, yuj chi' maxtzac co
tec'b'ej co b'a coch d'a ichañ, xin chi
d'a Jehová.

Ix ic'chajel eb' ix ix ch'oc choñab'il

10 **1** Yacb'an van slesalvi viñaj
Esdras chi', van yoc' viñ
syalanq'ueta smul eb' yetisraelal viñ,
cumanem viñ d'a yichañ scajnub'
Dios. Yacb'an chi', ix och oyan jun
ñilañ eb' yetisraelal viñ d'a spatic, eb'
viñ vinac, eb' ix ix yed' eb' unin. Ix te
oc' val eb' yed' viñ. **2** Ix lajvi chi', axo
viñaj Secanías yuninal viñaj Jehiel
d'a yññtilal viñaj Elam, ix alan d'a
viñaj Esdras chi' icha tic: A oñ tic maj
co c'anab'ajej co Diosal, yujto ix
quic'laj co b'a yed' eb' ix ix ch'oc
choñab'il, palta jun, ayto val
sb'onab'il jun tic d'ayoñ. **3** A ticnaic,

scac' co ti', ol co chec pax eb' ix ch'oc choñab'il chi' yed' yune'. Ol co c'anab'ajan tas tzal chi' yed' tas syal eb' sc'anab'ajan schecnab'il Dios ed'oc, icha yalan checnab'il chi'.

4 Yuj chi' q'ueañ vaan, yujto a ach tic syal a b'oan yaj jun tic. Ol oñ colvaj ed'oc. Tec'b'ej a b'a a b'oan jun munlajel tic, xchi viñ.

5 Yuj chi' ix q'ue liñan viñaj Esdras chi', ix schecan viñ yac' sti' eb' yajalil eb' sacerdote, eb' levita yed' jun-tzañxo eb' yetisraelal eb' yic sc'anab'ajeb' eb' icha ix aj yac'an sti' chi'. 6 Ix lajvi chi' ix el viñaj Esdras chi' d'a yichañ scajñub' Dios chi', ix b'at viñ d'a scuarto viñaj Johanán yuninal viñaj Eliasib. Ata' ix ec' ac'-val yuj viñ. Malaj jab'oc tas ix sva viñ, malaj pax tas ix yuq'uej viñ, yujto ix te cus sc'ol viñ yuj smul eb' ix jax d'a Babilonia chi'.

7 Ix lajvi chi', ix alchaji to a masanil eb' ay d'a Jerusalén yed' eb' ay d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá, aton eb' jaxnac chi', to smolb'ej sb'a eb' d'a Jerusalén chi'. 8 Ix smol alan eb' viñ yajal yed' eb' viñ icham-tac vinac to d'a schab'ljal sc'och eb' anima chi', ix yalan eb' viñ icha tic: Tato ay eb' max javi d'a sc'ual chi', tz'ic'l'jiec' masanil tastac ay d'a eb', spechjiel eb' d'a scal eb' yetchoñab' chi', xchi eb' viñ. 9 Yuj chi', axo d'a jun c'u chi', aton d'a 20 yoch sb'aluniil uj, ix smolb'an sb'a masanil eb' viñ ay yopisio yic Judá yed' yic Benjamín d'a Jerusalén chi'. Ix em c'ojan eb' smasanil d'a yamaq'uil scajñub' Dios. Ste ib'xi eb' yuj tas van yalchaj chi' yed' pax yuj jun ñab' ov yemi. 10 Ix lajvi chi', ix q'ue liñan viñaj sacerdote Esdras chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—A ex tic ix och e mul yujto ix eyic'laj e b'a yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il. Icha chi' ix aj svach' och co mul. 11 A ticnaic, alecq'uet a e mul d'a yichañ Jehová sDiosal eb' co mam quicham, c'anab'ajeb'eb' tas snib'ej. Iq'uequel e b'a d'a scal eb' anima ch'oc choñab'il chi', tzeyactan-paxcan eb' ix ix, ix eyic'laj e b'a yed'oc d'a scal eb' chi', xchi viñ.

12 Ix tac'vi eb' anima chi' smasanil, te chaañ ix yal eb' icha tic: —Ol co c'anab'ajeb' icha tzal chi'.

13 Palta ina max ec'laj ñab' tic, max yal-laj co can d'a calle tic, yujto a jun tic, mañ jun chab'ñejoc c'ual ol yac' sb'oi, yujto te nivan oñ ix och co mul tic. 14 Vach' tato añej eb' yajal scan d'a tic yic sb'oan yaji, axo masanil eb' cajan d'a yoltac co choñab', eb' ix yic'laj sb'a yed' eb' ix ch'oc choñab'il chi', syal sjavi eb' d'a junoc c'u to scan sc'ual. Aocab' eb' juez yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' tz'ic'an-cot eb'. Icha chi' ol co c'ulej co masanil, masanto ol yal stup yoval sc'ol co Diosal d'a quib'añ yuj tas ix co c'ulej tic, xchi eb'.

15-16 Masanil eb' ix jax d'a Babilonia chi', ix scha sc'ol eb' tas ix alchaj chi', palta añej viñaj Jonatán yuninal viñaj Asael yed' viñaj Jahazías yuninal viñaj Ticva yed' chavañ eb' viñ levita, aton viñaj Mesulam yed' viñaj Sabetai maj chaan sc'ool. Yuj chi' a viñaj sacerdote Esdras chi', ix yac'och juntzañ eb' viñ yajal viñ, aton eb' viñ yajal d'a scal eb' yiñtilal. Ix tz'ib'chajcan sb'i eb' viñ. Axo d'a b'ab'el c'ual yic slajuñil uj, ix smolb'an sb'a eb', yic sch'olb'itan junjun macañ eb'. 17 Axo d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj, ata' ix lajvi sch'olb'itaj masanil eb' ix yic'laj

sb'a yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il chi'.

18 Aton sb'i eb' viñ ix yic'laj sb'a yed' eb' ix ch'oc choñab'il chi':

A d'a yiñtilal eb' sacerdote yed' d'a eb' sc'ab'yoc viñaj Jesúa yuninal viñaj Josadac: Aton viñaj Maasías, viñaj Eliezer, viñaj Jarib yed' viñaj Gedalías. **19** A eb' viñ ix yac' val sti' schecan pax eb' ix ix chi'. Ix yac' jun-jun noc' ch'ac calnel eb' viñ silab'il d'a Dios yuj smul.

20 A d'a eb' yiñtilal viñaj Imer: Aton viñaj Hanani yed' viñaj Zebadías.

21 D'a eb' yiñtilal viñaj Harim: Aton viñaj Maasías, viñaj Elías, viñaj Semaías, viñaj Jehiel yed' viñaj Uzías.

22 D'a eb' yiñtilal viñaj Pasur: Aton viñaj Elioenai, viñaj Maasías, viñaj Ismael, viñaj Natanael, viñaj Jozabad yed' viñaj Elasa.

23 Axo d'a eb' yiñtilal eb' levita: Aton viñaj Jozabad, viñaj Simei, viñaj Kelaía, (scuchan pax Kelita) viñaj Petaías, viñaj Judá yed' viñaj Eliezer.

24 Axo d'a scal eb' sb'itani: Aton viñaj Eliasib.

Axo d'a scal eb' tañvum puerta: Aton viñaj Salum, viñaj Telem yed' viñaj Uri.

25 Axo d'a scal juntzañxo eb' quetisraelal, d'a eb' yiñtilal viñaj Paros: Aton viñaj Ramía, viñaj Jezías, viñaj Malquías, viñaj Mijamín, viñaj Eleazar, viñaj Malquías yed' viñaj Benaía.

26 Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Elam: Aton viñaj Matanías, viñaj Zacarías, viñaj Jehiel, viñaj Abdi, viñaj Jeremot yed' viñaj Elías.

27 Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Zatu: Aton viñaj Elioenai, viñaj Eliasib, viñaj Matanías, viñaj Jeremot, viñaj Zabad yed' viñaj Aziza.

28 Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Bebai: Aton viñaj Johanán, viñaj Hananías, viñaj Zabai yed' viñaj Atlai.

29 Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Bani: Aton viñaj Mesulam, viñaj Maluc, viñaj Adaía, viñaj Jasub, viñaj Seal yed' viñaj Ramot.

30 Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Pahat-moab: Aton viñaj Adna, viñaj Quelal, viñaj Benaía, viñaj Maasías, viñaj Matanías, viñaj Bezaleel, viñaj Binúi yed' viñaj Manasés.

31 Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Harim: Aton viñaj Eliezer, viñaj Isías, viñaj Malquías, viñaj Semaías, viñaj Simeón, **32** viñaj Benjamín, viñaj Maluc yed' viñaj Semarías.

33 Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Hasum: Aton viñaj Matenai, viñaj Matata, viñaj Zabad, viñaj Elifelet, viñaj Jeremai, viñaj Manasés yed' viñaj Simei.

34-37 Axo d'a yiñtilal viñaj Bani: Aton viñaj Madai, viñaj Amram, viñaj Uel, viñaj Benaía, viñaj Bedías, viñaj Quelúhi, viñaj Vanías, viñaj Meremot, viñaj Eliasib, viñaj Matanías, viñaj Matenai, viñaj Jaasai.

38-42 Axo d'a yiñtilal viñaj Binúi: Aton viñaj Simei, viñaj Selemías, viñaj Natán, viñaj Adaía, viñaj Mac-nadebai, viñaj Sasai, viñaj Sarai, viñaj Azareel, viñaj Selemías, viñaj Semarías, viñaj Salum, viñaj Amarías yed' viñaj José.

43 Axo d'a yiñtilal viñaj Nebo: Aton viñaj Jeiel, viñaj Matatías, viñaj Zabad, viñaj Zebina, viñaj Jadau, viñaj Joel yed' viñaj Benaía.

44 Masanil juntzañ eb' viñ tic, ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il. Ay eb' viñ ayxo yuninal yed' eb' ix.

A Ch'añ Libro

NEHEMÍAS

Nehemías sb'i jun libro tic, yujto a yab'ixal viñaj Nehemías syal d'ay. Syalanpax yuj tas aj smeltzajnacxi eb' israel xid'nac icha presoal d'a Babilonia yed' tas aj sb'onacxiq'ue smuroal Jerusalén. A viñaj Nehemías chi', checb'ilcot viñ yuj viñaj rey Artajerjes sreyal Persia. Aton tic syal capítulo 1 yed' 2. Axo d'a capítulo 3 masanto d'a 7, syalcoti tas ajnac schecjicot viñ yic tzul sb'oanxi smuroal choñab' Jerusalén viñ. A viñ cuchb'annac eb' anima d'a jun munlajel chi', yalannac viñ d'a eb' to syac'och spensar eb' d'a sc'ayb'ub'al Dios, yic vach' tz'ajec' eb' d'a snación chi'.

Axo d'a capítulo 8 masanto d'a 10, syal yuj viñaj Esdras, tas yutejncac viñ yavtan sc'ayb'ub'al Dios d'a yichañ masanil anima molanec' d'a jun c'u. Ayic yab'annac masanil eb' anima chi', yalnacq'ueta smul eb' d'a Dios. Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 13, syalcot yuj eb' smunlaj d'a scajnub' Dios, syalanpax tas ajnac yoch smuroal choñab' chi' d'a yol sc'ab' Dios, syalanpaxcan tastac b'onacxicani.

Ix lesalvi viñaj Nehemías yuj schoñab'

1 ¹ Aton vab'ixal a in Nehemías in tic, yuninal in viñaj Hacialas. Ayic ²⁰ ab'ilxo yoch viñaj Artajerjes reyal, d'a jun uj scuchan Quisleu, ayinec' d'a Susa scapitalil Persia. ² Ata' ix c'och viñ vuc'tac scuchan Hanani yed' juntzañxo eb' ix cot yed' viñ d'a Judá. Ix in c'anb'an d'a eb' tas yaj Jerusalén yed' eb' yiñtilal eb' anima ic'b'ilcot d'a Babilonia. ³ Ix yalan eb' d'ayin: A eb' quetchoñab' chi' ayec' eb' d'a Judá, te cusc'olal yajec' eb', te q'uixveltac yajec' eb'. Axo Jerusalén chi' mac'b'ilem smuroal, tz'anacpaxb'at spuertail, xchi eb'.

⁴ Ayic ix vab'an juntzañ chi', ix in em c'ojan, ix in oq'ui. Ix in te cus val jaye' c'ual. Ix in och d'a tzec'oje'olal, ix in lesalvi d'a sDiosal satchaani. ⁵ Ix valan icha tic: Mamin Jehová sDiosal satchaani, te nivan elc'ochi, te ay a may, tzaq'uele'och

a trato yed' eb' tzach xajanani, eb' sc'anab'ajan a checnab'il. ⁶ Tzin c'an d'ayach to tza cha ab' in lesal a in a checab' in tic. D'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val tzin tevi d'ayach cuuj a oñ a choñab' oñ tic, a checab' caji. Svalq'ueta co mul d'ayach. A oñ tic yed' eb' co mam quicham, ix och co mul d'ayach. ⁷ Te chuc ix cutej co b'a d'ayach. Maj co c'anab'ajec' a checnab'il, a c'ayb'ub'al yed' tas a chec yalnaccan viñ a checab' aj Moisés d'ayoñ. ⁸ Nacot tas alnac d'a viñ a checab' chi': Tato mañ ol e c'anab'ajec' tas ix vala', ol ex in saclemejcanb'at d'a scaltac juntzañxo ch'oc choñab'il. ⁹ Palta tato ol ex meltzajxoc d'ayin jun, ol e c'anab'ajan in checnab'il, tze b'eyb'alani, vach'chom saclemejinac eyajcanb'at b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic, ol ex in molb'ejxicot d'a jun lugar to sic'b'ilel vuuj, b'aj tz'och ejmelal d'ayin, xa chi.

10 A oñ a checab' oñ tic, a choñab' oñ paxi, ix oñ a col yed' a poder. **11** Mamin, tzin c'an d'ayach to tza cha ab' in lesal a in a checab' in tic yed' tas sc'an juntzañxo eb' a checab' to sco nib'ej tzach quic'-chaañ. Tzin c'an d'ayach to tzac' a vach'c'olal d'ayin, yic vach' scha yab' viñ rey tas ol vala', xin chi. A d'a jun tiempoal chi' ayin och sb'achumaloc svino viñaj rey Artajerjes chi'.

Ix chajicot viñaj Nehemías d'a Jerusalén

2 **1** Ay jun c'u d'a yol uj Nisán, ayic 20 ab'ilxo yoch viñaj Artajerjes reyal, ayic van vac'an svino viñ rey chi', ix yilan viñ to cuseltac yilji in sat. Malaj b'aj icha chi' vil-jitaxoni. **2** Yuj chi' ix sc'anb'an viñ d'ayin:

—¿Tas yuj cuseltac yilji a sat? Ina mañ ach penaocay svila'. Ichato ilc'olal aji, xchi viñ rey chi'.

A val d'a jun rato chi', ix in xiv-q'uei, **3** ix valan d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, ayocab' achñej eq'ui. ¿Tas yuj mañ cuseltacoc yilji in sat a naani, ina to a in choñab' b'aj mucan eb' in mam vicham, emnac lañnajoc, tz'anacpaxb'at spuetail? xin chi d'a viñ.

4 —¿Tas svutej in colvaj d'ayach ticaic jun? xchi viñ rey chi'.

Yuj chi' ix in lesalvi d'a sDiosal satchaañ. **5** Ix valan d'a viñ rey chi' icha tic:

—Tato scha a c'ol mamin rey, tato vach' in d'a yol a sat, tzin c'an d'ayach to tzin a chab'at d'a Judá chi', b'aj mucan eb' in mam vicham, yic sb'at in b'oanxiq'uei, xin chi d'a viñ.

6 C'ojanem viñ rey chi', c'ojan-paxem ix reina d'a stz'ey viñ. Ix yalan viñ d'ayin icha tic:

—¿Jantac tiempo tzach b'at jun? ¿B'aq'uiñ tzach jaxi? xchi viñ.

Ix valani jantac tiempo, ix schaan sc'ol viñ tas ix val chi'. **7** Ix valanpax d'a viñ icha tic: Tato vach' tz'aj tza na' mamin rey, ac'b'at junoc carta d'a eb' viñ gobernador ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates, yic vach' tzin schaec' eb' viñ ta' masanto tzin c'och d'a Judá. **8** Sb'at junocxo carta chi' d'a viñaj Asaf yilumal te' nivac te' ay ta', yic syac' te' viñ d'ayin, yic tz'och te' d'a spuetail b'aj ay eb' stañvan templo, d'a smuroal choñab' chi' yed' d'a te' pat b'aj ol in ajoc, xin chi d'a viñ. Yuj svach'c'olal in Diosal, ix yac' masanil juntzañ tic viñ rey chi' d'ayin.

9 Ayic ix in javi d'a eb' viñ ayoch yajalil d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates chi', ix vac'an jun carta ix yac'cot viñ rey chi' d'a eb' viñ. Ajun pax juntzañ eb' viñ yajal eb' soldado yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ chej ix yac'cot viñ rey chi' ved'oc. **10** Palta axo ix yab'an viñaj Sanbalat aj Horón yed' viñaj Tobías yajal yaj d'a Amón to ix in javi yic tzin colvaj yed' eb' vetisraelal, ix cot yoval eb' viñ.

Ix ec' viñaj Nehemías yil muro

11 Ayic yoxilxo c'ual in javi d'a Jerusalén, **12** in q'ue vaan d'ac'valil yed' jayvañ eb' viñ vinac ajun ved'oc, palta malaj junoc mach b'aj ix vala' tas ix yal Dios d'a in pensar yuj tas ol in c'ulej d'a Jerusalén chi'. Malaj noc' chej ix quic'b'ati, a inñej ix vic' noc' in cuchumal. **13** A d'a jun ac'val chi', oñ elta d'a jun puerta d'a pañan, d'a stojolal sjaj a' Dragón, oñ ec' d'a

spuertail b'aj sb'atcan c'alem. Ix vilan smuroal Jerusalén chi', mac'b'ilem lañajoc, tz'anacpaxb'at spuertail.

14 Ix ec' vilanpax jun puerta d'a sjaj a a' yed' pax stanque viñ rey. Majxo yal-laj vec' yed' noc' in chej chi' ta'.

15 Añeja' q'uiç'to in q'uec'och d'a sti' a' Cedrón. Ayic ix lajvi vilan muro chi', in meltzajxi b'aj in b'at chi', in ochxi d'a jun puerta d'a pañan chi'.

16 A eb' yajal yaj d'a choñab' chi', mañ yojtacoc eb' b'ajtil ayinb'ati, mañ yojtacoc pax eb' tas tzin c'ulej. Malaj pax tas sval d'a eb' vetisraelal, d'a eb' sacerdote, d'a eb' yajal yaji yed' d'a eb' ol munlajoc. 17 Ix lajvi chi' ix valan d'a eb' icha tic:

—A ex tic eyojtac sic'lab'il to a jun tiempoal b'aj ayoñ ec' tic te chuclaj, ina ix mac'chajem lañaj choñab' Jerusalén tic, tz'anacxopaxb'at spuertail. Yuj chi' co molb'ejec co b'a sco b'oanexiq'ue smuroal tic, yic vach' maxtzac oñ b'uchji, xin chi d'a eb'.

18 Ayic ix valan d'a eb' jantac svach'c'olal Dios ix sch'ox d'ayin yed' tas ix yal viñ rey d'ayin, ix yalan eb':

—Co yamecoch co munlaji, xchi eb'. Icha chi' ix aj scuchb'an sb'a eb' d'a jun munlajel chi'. 19 Ayic ix yab'an viñaj Sanbalat aj Horón yed' viñaj Tobías yajal yaj d'a Amón yed' pax viñaj Gesem árabe, ix te b'uchvaj eb' viñ d'ayoñ, ix yalan eb' viñ:

—¿Tas ol e c'ulej? ¿Tom tze nib'ej tzeziq'uel e b'a d'a yol sc'ab' viñ rey? xchi eb' viñ.

20 Ix in tac'vi d'a eb' viñ icha tic:

—Yuj scolval sDiosal satchaã, ol yal cuuj. A oñ schecab' oñ tic ol co yamoch co b'oani, palta a ex tic, malaj eyalan eyic d'ayoñ, malaj eyopisio, yujto mañ ex quet-choñab'oc, xin chi.

Ix pojchajec' munlajel

3 ¹ A viñaj sat sacerdote Eliasib yed' eb' yetsacerdoteal, a eb' ix b'oanxi b'aj tz'och noc' calnel, ix yac'anocho spuertail eb'. Ix sb'oanxiq'ue muro eb', ix b'atñej d'a torre scuch Hamea masanto d'a torre scuch Hananeel, ix yac'ancanoch eb' d'a yol sc'ab' Dios. 2 Axo junxo macañ muro chi', a eb' viñ aj Jericó ix b'oanxiq'uei. Axo junxo macañ, a viñaj Zacur yuninal viñaj Imri ix b'oanxiq'uei. 3 Axo eb' yiñtilal viñaj Senaa ix b'oanxiq'ue b'aj ay spuertail yic noc' chay. Ix yac'anocho sjolom spuertail chi' eb', ix ochcan spuertail chi', ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc. 4 Ix b'oñejb'at jun muro chi', a viñaj Meremot yuninal viñaj Urías yixchiquin viñaj Cos ix b'oanxiq'ue junxo macañ. Axo viñaj Mesulam yuninal viñaj Berequías, yixchiquin viñaj Mesezabeel ix b'oanxiq'ue junxo macañ. Axo viñaj Sadoc yuninal viñaj Baana ix b'oanxi junxo macañ. 5 Axo junxo macañ a eb' aj Tecoia ix b'oanxiq'uei, palta a eb' nivac vinac yaj d'a scal eb', maj yal sc'ol eb' ix colvaj yed' eb' scuchb'an jun munlajel chi'. 6 A viñaj Joiada yuninal viñaj Paseah yed' viñaj Mesulam yuninal viñaj Besodías, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue b'aj ay jun puerta scuchan Jesana. Ix yac'anocho sjolom spuertail chi' eb' viñ, ix ochpaxcan spuertail chi', ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc. 7 Axo junxo macañ, a viñaj Melatías aj Gabaón ix b'oanxiq'ue yed' viñaj Jadón aj Meronot yed' eb' aj Gabaón yed' eb' aj Mizpa, aton eb' ay d'a yalañ smandar viñ yajal yaj d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates. 8 Axo junxo

macañ, a viñaj Uziel yuninal viñaj Harhaía, viñ smunlay yed' q'uen q'ueen vach' yilji, a viñ ix b'oanxiq'uei. Axo junxo macañ, a viñaj Hananías yuninal jun viñ b'oum perfume ix b'oanxiq'uei. A eb' viñ chavañ chi' ix b'oanxiq'ue muro chi' masanto ix c'och d'a sti' jun muro levan sat. **9** Axo junxo macañ a viñaj Refaías yuninal viñaj Hur ix b'oanxiq'uei. A viñ chi' yajal yaj viñ d'a nañal lugar d'a yol smacb'en Jerusalén. **10** A viñaj Jedaías yuninal viñaj Harumaf ix b'oanxiq'ue junxo macañ d'a yichañ spat. Axo junxo macañ, a viñaj Hatús yuninal viñaj Hasabnías ix b'oanxiq'uei.

11 A junxo macañ, a viñaj Malquías yuninal viñaj Harim yed' viñaj Hasub yuninal viñaj Pahat-moab, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue yed' jun torre scuch Hornos. **12** Axo junxo macañ, a viñaj Salum yuninal viñaj Halohes ix b'oanxiq'uei. A viñ chi' yajal yaj viñ d'a nañalxo lugar ayoch d'a yol smacb'en Jerusalén. Ix colvajpax eb' ix yisil viñ yed'oc. **13** A viñaj Hanún yed' eb' cajan d'a Zanoa ix b'oanxiq'ue b'aj ix can sti' d'a ch'olan. Ix yac'anoch spuetail eb', ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc. Ix sb'oanxiq'ue 450 metro muro chi' eb', masanto d'a spuetail b'aj sb'atcan c'alem. **14** Axo viñaj Malquías yuninal viñaj Recab yajal d'a yol smacb'en choñab' Bet-haquerem, a viñ ix b'oanxiq'ue b'aj ix can sti' b'aj sb'atcan c'alem chi'. Ix yac'anoch spuetail viñ, ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc.

15 A viñaj Salum yuninal viñaj Colhoze, yajal d'a yol smacb'en choñab' Mizpa, a viñ ix b'oanxiq'ue b'aj ix can sti' d'a sjaj a a'. Ix yac'q'ue

spatil viñ, ix yac'anoch spuetail chi' viñ, ix ec'paxcan c'atan q'uen hierro syamnub'oc. Ix sb'oanxiq'ue muro chi' viñ b'aj ay tanque scuch Siloé d'a slac'anil yavb'en te' eb' rey, masanto b'aj b'achquiltac yem sb'eal schoñab' viñaj David. **16** A viñaj Nehemías yuninal viñaj Azbuc, yajal d'a nañal yol smacb'en choñab' Bet-sur, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ muro chi'. Ix cotñej d'a yichañ b'aj mucb'il viñaj rey David masanto ix c'och b'aj ay stanqueal a a', ix c'och b'aj ay scuar-tel eb' soldado.

17 Axo eb' levita scuchb'ej viñaj Rehum yuninal viñaj Bani, a eb' ix b'oanxiq'ue junxo macañ. Axo d'a yichañb'ati, a viñaj Hasabías yajal d'a nañal smacb'en choñab' Keila, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ sq'uexuloc eb' yetchoñab'. **18** Axo b'aj ix c'och yic eb' chi', ata' ix sb'oxiq'ue juntzañxo eb' sc'ab'yoc eb'. A viñaj Bavai yuninal viñaj Henadad, yajal d'a nañalxo smacb'en Keila chi', a viñ scuchb'an eb'. **19** Axo viñaj Ezer yuninal viñaj Jesús, yajal d'a Mizpa, a viñ ix b'oanxiq'ue jun macañxo d'a yichañ b'aj smolchaj yamc'ab' yic oval b'aj scumlay muro chi'. **20** Axo viñaj Baruc yuninal viñaj Zabai, d'a smasanil sc'ool viñ ix sb'oxiq'ue junxo macañ b'aj scumlay chi' masanto ix c'och d'a spuetail spat viñaj Eliasib, viñ sat sacerdote. **21** A viñaj Meremot yuninal viñaj Urías, yixchiquin viñaj Cos, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ sb'at d'a spuetail spat viñaj Eliasib chi' masanto b'aj slajvic'och spat viñ chi'.

22 Axo junxo macañ, a eb' sacerdote cajan d'a sch'olanil a' Jordán ix b'oanxiq'uei. **23** Axo viñaj Benjamín yed' viñaj Hasub, a eb' viñ ix

b'oanxib'at d'a yichañ spat. Axo d'a sñi' yic eb' viñ chi', axo viñaj Azarías yuninal viñaj Maasías yixchiquin viñaj Ananías, a viñ ix b'oanxiq'ue d'a slac'anil spat. **24** Axo junxo macañ, a viñaj Binúi yuninal viñaj Henadad, a viñ ix b'oanxiq'uei, ix b'at d'a spat viñaj Azarías masanto ix c'och b'aj scumlaj d'a jun schiquin. **25** Axo viñaj Palal yuninal viñaj Uzai, a viñ ix b'oanxiq'ue b'aj scumlaj chi' yed' jun torre ayel d'a spatic muro chi' d'a spalacio viñ rey, aton d'a yamaq'uul spat eb' soldado stañvan viñ rey chi'. Axo junxo macañ, a viñaj Pedaías yuninal viñaj Faros ix b'oanxiq'uei, **26** masanto ix c'och d'a spuetail b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a', jun sb'atcan d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u, d'a slac'anil jun torre ayel d'a spatic muro chi'. Axo junxo macañ, a eb' smunlaj d'a templo cajan d'a Ofel, a eb' ix b'oanxiq'uei. **27** Axo eb' aj Tecoa ix b'oanxiq'ue junxo macañ, sb'atñej d'a yichañ jun torre chi' masanto d'a smuroal d'a Ofel chi'.

28 Axo eb' sacerdote ix b'oanxiq'ue d'a yichañ spat junjun, sb'atñej d'a spuetail b'aj tz'och noc' chej. **29** Axo viñaj Sadoc yuninal viñaj Imer ix b'oanxiq'ue junxo macañ d'a yichañ spat. Axo viñaj Semaías yuninal viñaj Secanías ix b'oanxiq'ue junxo macañ b'aj ay eb' stañvan puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u. **30** Axo viñaj Hananías yuninal viñaj Selemías yed' viñaj Hanún svaquil yuninal viñaj Salaf, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ. Axo viñaj Mesulam yuninal viñaj Berequías ix b'oanxiq'ue jun macañ d'a yichañ spat. **31** Axo viñaj Malquías, viñ b'oum q'ueen vach' yilji, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ d'a spat eb'

smunlaj d'a templo yed' d'a yic eb' choñvajum yed' d'a yichañ spuetail b'aj ay eb' stañvan choñab' chi', masanto b'aj ay eb' stañvan d'a schiquin muro chi'. **32** Axo juntzañxo eb' viñ b'oum q'uen vach' yilji yed' eb' viñ choñvajum, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ, sb'atñej b'aj ay eb' stañvan d'a schiquin chi', masanto ix c'och b'aj ay spuetail yic noc' calnel.

Ix b'uchvaj eb' ajc'ool

4 ¹ Ayic ix yab'an viñaj Sanbalat to van co b'oanxiq'ue muro chi', ix te cot yoval viñ, ix syamanoch viñ sb'uchvaj d'ayoñ. **2** Ix och ijan viñ yalan b'uchval lolonel d'ayoñ d'a yichañ eb' viñ ajun yed'oc yed' d'a yichañ eb' viñ soldado aj Samaria. Ix yalan viñ icha tic: Ob'iltac juntzañ eb' judío tic, ¿tom ay jab'oc tas syal sb'oan eb'? ¿Tom ol yac'xi silab' eb' snaani? ¿Tom junñej c'ual ol sb'o jun munlajel tic eb' snaani? ¿Am snaan eb' to a d'a scal juntzañ tz'aeltac q'uen juyanec' tic ol yiq'uelta q'uen ac' q'ueen eb'? xchi viñ.

3 Ayec' pax viñaj Tobías amonita d'a stz'ey eb' viñ. Ix yalanpax viñ icha tic: A juntzañ q'ueen sb'oq'ue eb' muroal tic, q'uinaloc a junoc noc' vaax tz'ec' d'a yib'añ q'ueen, tz'el ñil-naj q'ueen stec'an noc', xchi viñ.

Slesal viñaj Nehemías

4 Yuj chi' ix in lesalvi icha tic: Mamin, ach co Diosal, tzab' val oñ sb'uchan eb'. Cotocab'can sb'uchval lolonel eb' chi' d'a yib'añ. Aocab' eb' yajc'ol eb' tz'ic'ane'c' tastac ay d'ay. Ic'jocab'b'at eb' d'a junocxo nación. **5** Mañ ac' nivanc'olal smul eb' tic,

mocab' b'at tas ix sc'ulej eb' tic sat-c'olal uuj, yujto tzoñ sb'uchval eb' a oñ sco b'oxiq'ue muro tic, xin chi.

Ix ec' val eb' ajc'ol d'a yib'añ

6 Ix oñ munlajñej, elañchamel ix nañalb'i cuuj yujto te ay val stzalaj-c'olal eb' choñab' smunlaji. **7** A viñaj Sanbalat, viñaj Tobías, eb' árabe, eb' amonita yed' eb' aj Asdod, ix te cot yoval eb' ayic ix yab'an eb' to yel-c'olal tzoñ munlaji yic sco b'oan-xiq'ue smuroal Jerusalén. Toxo pax ix macchaj b'aj nivac ix aj spojemi.

8 Smol alan eb' to syac' oval eb' qued'oc, yic syac'an chucal eb' d'a Jerusalén tic yalani. **9** Yuj chi' ix oñ lesalvi d'a co Diosal, ix cac'anocho co tañvumal d'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val yic sco colan co b'a d'a eb' ajc'ol chi'. **10** Ix yalanpax eb' smunlaj chi' icha tic: Toxo ix te el yip eb' cuchum q'ueen yic syic'anel jantac q'uen q'ueen eb' yed' spojelal jun muro telvinac tic, yuj chi' mañ ol techajlaj cuuj co b'oanxiq'uei, xchi eb'.

11 A snaan eb' ajc'ol chi' to mañ ol nachajel cuuj, mato mañ ol quil yoch eb' d'a co cal yic tzoñ smilancham eb' yic tz'och vaan munlajel tic. **12** Palta axo eb' quetchoñab' cajan d'a slac'anil eb' chi', xican sjavi eb' ul yal d'ayoñ: A juntzañ anima chi' yalñej b'aj ol javoc eb' yac' oval qued'oc, xchi eb'. **13** Yuj chi' ix vala' to junjun patil eb' stañvej eb' d'a spatiquel muro chi', b'aj ch'olquixtac luum yed' b'aj pojnaquel muro chi', yed'-nac yespada eb', lanza yed' sjul-lab' eb'. **14** Ayic ix vilani to xiv eb', ix in tec'b'an in b'a valan d'a eb' yicham-tac vinaquil choñab' yed' d'a eb' ayoch yajalil d'a co choñab' tic yed'

d'a masanil anima: Mañ oñ xiveclaj. Co naeccoti to a co Diosal te nivan yelc'ochi, te ay smay, yuj chi' co colec co choñab' tic yed' cal cuninal, eb' ix quetb'eyum yed' co pat, xin chi d'a eb'.

15 Ayic ix yab'an eb' ajc'ol chi' to lista caji, ix nachajel yuj eb' to a Dios ix juanb'at tas ix smol alej eb' chi'.

Icha chi' ix aj co munlajxi junjun oñ.

16 Atax d'a jun c'u chi', nañalñej eb' viñ in munlajvum chi' smunlaji, axo nañalxo eb' viñ yed'nac syamc'ab' eb' viñ yic oval, aton q'uen lanza, mac-lab' jul-lab' yed' jul-lab' chi'.

Aypaxoch q'uen q'ueen d'a sñi' sc'ol eb' viñ. Axo eb' yajalil eb' tz'ac'an stec'anil eb' smunlaj chi'. **17** A eb' cuchum icatz, cuchb'il yicatz eb' chi' yuuj, jun sc'ab' eb' chi' yamjinac yicatz chi', axo d'a junxo sc'ab' eb' yed'nac syamc'ab' yic oval. **18** Yed' eb' smunlaji yic sb'oanxiq'ue muro chi', ayoch jachan q'uen yespada eb' d'a snañal. Axo d'a in tz'ey ayec' viñ spu'an noc' ch'aac. **19** Ix valan d'a eb' yajal yaji, d'a eb' cuchb'um yed' d'a masanil eb' anima: A jun munlajel tic te nivan yaji, yuj chi' ix oñ pucaxb'at d'a spatictac muro tic, ch'occh'oc b'aj ayoñcanb'at junjun oñ. **20** Yuj chi' ayic tzeyab'an yoc' noc' ch'aac, tzex cot d'a co tz'ey, axo co Diosal ol col-vaj qued' d'a oval chi', xin chi.

21 Yuj chi' nañal oñ tzoñ munlaji, tzoñ ochi ayic sacb'i masanto sq'uiel-b'i, axo nañalxo jun, yed'nac syam-c'ab' yic oval. **22** Ix valanpax d'a eb' vetchoñab' chi' to svaycanem eb' yed' eb' schecab' d'a yol choñab' chi' yic stañvan choñab' chi' eb' qued'oc d'ac'valil. Axo d'a c'ualil tzoñ munlaji. **23** Añejtona' in pax tic yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc, eb' in checab'

yed' eb' tzin tañvani, max quiq'uel-laj co pichul d'ac'valil, junjun oñ ayec' q'uen co lanza d'a co tz'ey.

**Ix yal syaelal eb' meb'a'
viñaj Nehemías**

5 ¹ A d'a jun tiempoal chi', ix yal val sb'a eb' anima, eb' viñ vinac yed' eb' ix ix yuj tas tz'utaj eb' yuj eb' quetchoñab'. ² Ay eb' tz'alani to tziytum yuninal eb', yuj chi' yovalil sb'oquej ixim strigo eb' yic max cham eb' yuj vejel. ³ Ay pax eb' tz'alani to syac'canb'at yumal sluum eb', ma yuva eb' avab'il, ma spat eb' d'a prentail yuj smanan tas sva eb' yuj vejel. ⁴ Ay pax eb' tz'alani to yuj yac'an q'uen tumín eb' syac' d'a viñ rey, yuj chi' sc'an q'uen tumín chi' eb' smajnej, syac'anb'at slum eb', ma yavb'en eb' yuj smajananub'al q'uen tumín chi'. ⁵ Ix yalanpax eb' icha tic: A oñ tic yed' eb' quetchoñab' tic, jun-ñej quiñtilal, malaj mach ch'oc yilji yuninal, lajanñej yilji cuninal yed' yuninal eb', yuj chi', ¿tas yuj a eb' cuninal ayoch schecab'oc eb'? Ayoñ ayxo och eb' ix quisil schecab'oc eb'. Maxtzac yal co colan co b'a, yujto yicxo lum co luum eb' yed' cavb'en, xchi eb'.

⁶ Ayic ix vab'an yalan eb' anima tas tz'utaj chi', ix te cot voval. ⁷ Ix lajvi chi', ix in naan val sic'lab'il, ix in cachan eb' nivac vinac yed' eb' yajal yaji, yic maxtzac sc'an yune' stumin eb' chi' d'a eb' quetchoñab' tic. Yuj chi' ix vavtan masanil eb' anima d'a jun molchajelal yuj jun lolonel chi'. ⁸ Ix lajvi chi' ix valan d'a eb' icha tic: A oñ tic ix cac' val quip co colanxielta eb' quetchoñab' choñ-b'ilcanb'at d'a juntzañ ch'oc choñab'il, ¿tom a exxo tic ol e

choñxicanb'at eb' yic a oñxo tic ol co manxielta eb'? xin chi d'a eb'.

Mañxalaj eb' ix tac'vi, maxtzac nachaj yuj eb' tas syutej eb' spacani. ⁹ Ix valanpaxi: A jun tas van e c'ulan tic mañ vach'oclañ. Smoj val to tze ch'oxeli to nivan yelc'och co Diosal d'a e sat, yic maxtzac b'uchvaj eb' anima ajc'ol d'ayoñ. ¹⁰ Añejtona' in yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc yed' eb' in checab', ix cac' q'uen tumín smajnej eb'. Ix cac'anpax ixim trigo sq'uex eb'. A ticnaic scac' lajvoc jun-tzañ sb'oc eb' chi'. ¹¹ Yuj chi' sval d'ayex to tzeyac' meltzaj slum eb' chi' ticnaic yed' yavb'en eb', te' yolivo eb' yed' spat eb', tzeyac'an lajvoc sb'oc eb' chi' d'ayex. Tzeyac'an meltzaj yune' q'uen tumín ix yac' eb' chi' d'ayex, ma trigo, ma vino, ma aceite, tas ix e c'an d'a eb', xin chi d'a eb'. ¹² Ix tac'vi eb' smasanil icha tic: Ol cac'xi meltzaj masanil juntzañ chi' d'a eb'. Mañxalaj tas ol cal yuj juntzañ chi'. Ol co c'anab'ajej masanil tas ix al chi', xchi eb'.

Yuj chi' ix vavtan eb' sacerdote. A val d'a yichañ eb' ix in chec yac' sti' eb' yuj tas ix yal chi'. ¹³ Ix in tzicub'-tañej pax in pichul, ix valani: Ichocab' tic ol aj ex stzicanel Dios d'a e pat yed' d'a e luum, tato mañ ol e c'anab'ajej b'aj tzeyac'can e ti' tic. Icha chi' ol aj yic'anec' tastac ay d'ayex, xin chi d'a eb'. Ix tac'vi eb' anima chi' smasanil: Ichocab' chi' tz'aji, xchi eb'. Ix yalan vach' lolonel eb' d'a Jehová. Ix sc'anab'ajan eb' b'aj ix yac' sti' chi'.

Svach'c'olal viñaj Nehemías

¹⁴ Ayic 20 ab'ilxo yoch viñaj Artajerjes reyal d'a Persia, ix in yac'anoch viñ yajalil d'a Judá,

masanto yic 32 ab'ilxo yoch viñ d'a reyal chi'. A d'a lachave' ab'il ayin och yajalil chi', malaj in tojol ix in c'an d'a eb' anima to smoj in chaani, maj schapaxlaj yic eb' in c'ab' voc ayoch d'a opisio. **15** Palta a eb' yajal ec'nac ayic manto in ochi, icha icatz yaj eb' d'a eb' anima. Junjun c'u sc'ananel 40 siclo q'uen plata eb' yuj tas sva'a yed' yuj vino syuq'uej. Añej-tona' tz'ixtaj eb' choñab' yuj eb' schecab' eb'. Palta a inxo tic, mañ ichoc ta' ix vutej in b'a, yujto te nivan yelc'och Dios d'a in sat. **16** Añejtona', ix in b'oxiq'ue jun macañ smuroal choñab' tic yed' eb' in checab', ix munlajñej eb' ved'oc. Malaj junoc lum luum ix viq'ueq'ui. **17** Ay pax 150 eb' viñ vinac sva ved'oc, aton eb' viñ vetchoñab' yed' eb' viñ ayoch yajalil ved'oc. Ch'oc pax yaj eb' viñ toñej tzul oñ ilani, eb' viñ scot d'a juntzañ nación ay d'a co lac'anil. **18** A tas to vic yaj sb'oc d'a junjun c'u: Jun noc' vacax schami, vacvañ noc' ch'ac calnel, ch'oc pax yaj noc' caxlañ. A d'a junjun slajuñil c'ual, nivan vino tz'ic'chajcoti, palta malaj juneloc ix in c'an tas tzin va'a to smoj in chaan yuj vopisio tic, yujto te nivan tas aycot d'a yib'añ jun choñab' tic. **19** Yuj chi' in lesalvi icha tic: Ach in Diosal, ac' a vach'c'olal d'ayin yuj masanil tas ix in c'ulej yuj jun choñab' tic, xin chi.

A eb' ajc'ol d'a viñaj Nehemías

6 ¹ Ayic ix yab'an viñaj Sanbalat, viñaj Tobías, viñaj Gesem viñ árabe yed' juntzañox eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ to toxo ix b'oq'ue muro chi', mañxalaj b'aj jacan,

(vach'chom manto och spuetail), ² ix schecancot jun schecab' eb' viñ d'ayin yic tzul yalani to sco molb'ej co b'a yed' eb' viñ d'a junoc aldeia d'a ac'lic yic Ono. Sna jun chi' eb' viñ yic syac'an chucal eb' viñ d'ayin. ³ Yuj chi' ix in checb'at jun in checab' yal d'a eb' viñ, malaj in colanil, te vitz'an vaj d'a in munlajel nivan yelc'ochi, max yal-laj in b'ati. Tato tzin b'ati, tzam ochcan vaan jun munlajel tic, xin chib'ati. ⁴ Chañel ix schec eb' viñ ul alchaj jun lolonel chi' d'ayin, palta añeja' ichñej ta' ix vutej in pacan d'a eb' viñ.

⁵ Axo d'a yoelal, a val jun schecab' viñaj Sanbalat chi' ix scheccot ul yac' jun carta to jacan, ⁶ b'aj syal viñ icha tic: Sb'ey specal d'a scal anima, icha pax chi' yalan viñaj Gesem to van e naan eyic'anel e b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Persia, yuj chi' van e b'oanxiq'ue muro chi'. Scab' specal, tob' a ach ol ach och reyal. ⁷ Toxo ab' ix ac'och eb' schecab' Dios yic syalanel eb' d'a Jerusalén to rey achxo d'a Judá chi'. Ol yab' jun tic viñaj rey Artajerjes chi', yuj chi' cotañ, ol oñ lolon ed'oc, xchi viñ d'a jun scarta chi'.

⁸ Ix lajvi chi', ix in pacan d'a viñ icha tic: A juntzañ lolonel tzal chi' mañ yeloclaj, a ach tza naq'uei, xin chib'ati. ⁹ A eb' chi' syal eb' icha chi' yic tzoñ xib'tan eb'. Am snaan eb' to ol chab'axq'ue co c'ool yic maxtzac yic'laj sb'a jun munlajel tic. Palta in lesalvi icha tic: Mamin ac' in tec'anil, xin chi.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix in b'at d'a spat viñaj Semaías yuninal viñaj Delaía, yixchiquin viñaj Mehetabel. A viñ

^a **6.5** Tato mañ macanoc junoc carta, yovalil syab' masanil anima tas syala'.

chi' toxo ix smacoch sb'a viñ d'a yol spat. Ix yalan viñ d'ayin icha tic: Co c'ub'ej co b'a d'a yol stemplo Dios, sco macan spuetail, yujto a d'a jun ac'val tic sna eb' viñ sjavi ul ach smilchamoc, xchi viñ d'ayin. **11** Palta ix in tac'vi d'a viñ icha tic: ¿Tom smoj tzin c'ub'ejel in b'a, tzin macanoch in b'a d'a yol templo chi' yic tzin col in b'a? Mañ ol in ochlaj d'a yol templo chi', xin chi d'a viñ.

12 Ix nachajel vuuj to mañoc Dios tz'ac'an yal viñ icha chi'. Ix yal juntzañ chi' viñ yic tzin xib'tan viñ yic tz'och in mul d'a Dios, yujto a viñaj Sanbalat chi' yed' viñaj Tobías toxo ix yac' q'uen tumin eb' viñ d'a viñ. **13** Ix tupji viñ yuj eb' viñ yic tzin xib'tej viñ, yic tz'och in mul yalan eb' viñ, yic vach' te chuc in b'lnaji, tz'el in q'uixvelal. **14** Yuj chi' ix in lesalvi icha tic: Ach in Diosal, tza nacoti yic tzac'anoch yaelal d'a yib'añ viñaj Sanbalat yed' viñaj Tobías chi' yuj tas ix sc'ulej. Añejtona' tza nacot ix Noadías syaloch sb'a a checab'oc yed' juntzañxo eb' syaloch sb'a a checab'oc snib'ej tzin xib'tej, xin chi d'a in lesal chi'.

Ix b'oele'och smuroal Jerusalén

15 Ix b'oele'och muro chi', 52 c'ual ix yac' sb'oi. Ix b'oele'ochi ayic 25 yoch uj Elul. **16** Ayic ix yab'an masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayon yed' masanil juntzañxo nación ay d'a co lac'anil to ix b'o muro chi', ix xiv-q'ue eb'. Ix q'uixvipax eb', yujto ix nachajel yuj eb' to a jun munlajel chi' ix yic' sb'a yuj scolval co Diosal.

17 A d'a juntzañ c'ual chi' tziytum carta ix stz'ib'ejb'at eb' viñ vinac nivac yopisio aj Judá d'a viñaj Tobías chi', ix spacñejxi viñ. **18** Yujto tziytum

juntzañ eb' viñ vinac nivac yopisio vach' yac'an yed' viñ, yujto ñiab'il yaj viñ d'a viñaj Secanías yuninal viñaj Ara. Axo pax viñaj Johanán yuninal viñaj Tobías chi', ix yic'laj sb'a viñ yed' ix yisil viñaj Mesulam yuninal viñaj Berequías. **19** Yuj chi' vach' yac'an eb' viñ nivac yopisio chi' yed' viñaj Tobías chi'. Syalan eb' viñ d'ayin to te vach' viñ, syalanxib'at eb' viñ d'a viñ masanil tas sval d'a eb' viñ. Tziytum carta ix stz'ib'ejcot viñ yic tzin xib'tani.

Ix ac'jioch eb' stañvan Jerusalén

7 **1** Ayic ix lajvi sb'oele muro chi', ix ochcan spuetail, ix vac'an-paxoch eb' stañvan spuetail scajñub' Dios, eb' sb'itani yed' juntzañxo eb' levita. **2** Ix vac'anoch viñ vuc'tac aj Hanani yajalil d'a eb' stañvan Jerusalén yed' viñaj Hananías yajalil d'a cuartel ay d'a yol choñab' chi'. A jun viñ chi' te vach' spensar viñ, te ay yelc'och Dios d'a viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ. **3** Ix valani to ayic chaañxo c'u sjacchaj spuetail Jerusalén chi', axo d'a yemc'ualil ayic manto pax eb' stañvani, vach' tz'aj smacchajxicani. Ay pax eb' viñ ix vac'och stañvej Jerusalén chi'. Ay eb' viñ stañvan b'aj stañvajtaxoni, ay pax eb' viñ d'a stz'ey spat stañvej. **4** A jun choñab' tic te nivan, palta quenanto anima ayec' d'ay, yujto manto b'ochajxiq'ue spat eb'.

Slistail eb' yiñtilal Judá ix jax d'a Babilonia (Esd 2.1-70)

5 Ix lajvi chi', a Dios ix ac'an in na' to tzin molb'ej eb' viñ vinac nivac yelc'ochi, eb' viñ yajal yaji yed' masanil eb' choñab', yic stz'ib'chaj

eb' d'a ch'añ libro, icha syal yiñtilal smam yicham eb'. Ix chax pax ch'añ b'aj tz'ib'ab'il sb'i eb' b'ab'laj janacxi, icha syal sb'i smam yicham eb', ata' tz'ib'ab'il eb' tic:

6 Aton tic slistail eb' aj Judá ic'b'il-canb'at yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Aton eb' yiñtilal eb' tic ix jax d'a Jerusalén yed' d'a jun-tzañxo lugar d'a yol yic Judá. Ix jax eb' d'a schoñab'can smam yicham junjun. **7** A eb' viñ scuchb'an eb', aton eb' viñ tic: Viñaj Zorobabel, viñaj Jesúa, viñaj Nehemías, viñaj Azarías, viñaj Raamías, viñaj Nahamani, viñaj Mardoqueo, viñaj Bilsán, viñaj Misperet, viñaj Bigvai, viñaj Nehum yed' viñaj Baana.

8-24 A eb' yiñtilal viñaj Paros, 2 mil 172 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Sefatías, 372 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Ara, 652 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Pahat-moab, eb' yiñtilal viñaj Jesúa yed' eb' yiñtilal viñaj Joab, 2 mil 818 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Elam, mil 254 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Zatu, 845 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Zacai, 760 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Binúi, 648 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Bebai, 628 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Azgad, 2 mil 322 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Adonicam, 667 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Bigvai, 2 mil 67 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Adín, 655 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Ater, aton eb' yiñtilal viñaj Ezequías, 98 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Hasum, 328 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Bezai, 324 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Harif, 112 eb'.

25-38 Eb' yiñtilal eb' aj Gabaón, 95 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Belén yed' eb' yiñtilal eb' aj Netofa, 188 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Anatot, 128 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Bet-azmavet, 42 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Quiriat-jearim, Cafira yed'

Beerot, 743 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Ramá yed' eb' yiñtilal eb' aj Geba, 621 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Micmas, 122 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Betel yed' eb' yiñtilal eb' aj Hai, 123 eb'. Eb' aj schab'il Nebo, 52 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj schab'il Elam, mil 254 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Harim, 320 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Jericó, 345 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Lod, eb' yiñtilal eb' aj Hadid yed' eb' yiñtilal eb' aj Ono, 721 eb'. Eb' yiñtilal eb' aj Senaa, 3 mil 930 eb'.

39-42 Axo jun macañ eb' sacerdote yiñtilal viñaj Jedaía yiñtilal viñaj Jesúa, 973 eb'. Axo eb' yiñtilal viñaj Imer, mil 52 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Pasur, mil 247 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Harim, mil 17 eb'. **43-45** Axo eb' levita yiñtilal viñaj Jesúa yed' viñaj Cadmiel, yiñtilal pax eb' viñ viñaj Hodabías, 74 eb'. Eb' yiñtilal viñaj Asaf, eb' sb'itani, 148 eb'. Eb' tañvum puerta, yiñtilal viñaj Salum, eb' yiñtilal viñaj Ater, eb' yiñtilal viñaj Talmón, eb' yiñtilal viñaj Acub, eb' yiñtilal viñaj Hatita yed' eb' yiñtilal viñaj Sobai, 138 eb' d'a smasanil.

46-56 Axo eb' ix munlaj d'a templo, aton eb' yiñtilal viñaj Ziha, eb' yiñtilal viñaj Hasufa, eb' yiñtilal viñaj Tabaot, eb' yiñtilal viñaj Queros, eb' yiñtilal viñaj Siaha, eb' yiñtilal viñaj Padón, eb' yiñtilal viñaj Lebana, eb' yiñtilal viñaj Hagaba, eb' yiñtilal viñaj Salmai, eb' yiñtilal viñaj Hanán, eb' yiñtilal viñaj Gidel, eb' yiñtilal viñaj Gahar, eb' yiñtilal viñaj Reaía, eb' yiñtilal viñaj Rezín, eb' yiñtilal viñaj Necoda, eb' yiñtilal viñaj Gazam, eb' yiñtilal viñaj Uza, eb' yiñtilal viñaj Paseah, eb' yiñtilal viñaj Besai, eb' yiñtilal viñaj Mehunim, eb' yiñtilal viñaj Nefisesim, eb' yiñtilal viñaj Bacbuc, eb' yiñtilal viñaj

Hacufa, eb' yiñtilal viñaj Harhur, eb' yiñtilal viñaj Bazlut, eb' yiñtilal viñaj Mehída, eb' yiñtilal viñaj Harsa, eb' yiñtilal viñaj Barcos, eb' yiñtilal viñaj Sísara, eb' yiñtilal viñaj Tema, eb' yiñtilal viñaj Nezáa yed' eb' yiñtilal viñaj Hatifa.

57-59 Axo eb' yiñtilalcan eb' yac'umal servil viñaj Salomón, aton eb' yiñtilal viñaj Sotai, eb' yiñtilal viñaj Soferet, eb' yiñtilal viñaj Perida, eb' yiñtilal viñaj Jaala, eb' yiñtilal viñaj Darcón, eb' yiñtilal viñaj Gidel, eb' yiñtilal viñaj Sefatías, eb' yiñtilal viñaj Hatil, eb' yiñtilal viñaj Poqueret-hazebaim yed' eb' yiñtilal viñaj Amón. **60** Masanil eb' ix munlaj d'a templo yed' eb' yiñtilal eb' yac'umal servil viñaj Salomón, ay 392 eb' d'a smasanil.

61-62 A eb' yiñtilal viñaj Delaía, eb' yiñtilal viñaj Tobías yed' eb' yiñtilal viñaj Necoda, 642 eb'. Maj yal-laj sch'oxanel sb'a eb' tato Israel yiñtilal eb'. A eb' tic ix cot eb' d'a Tel-mela, d'a Tel-harsa, d'a Querub, d'a Adón yed' d'a Imer. **63-64** A eb' yiñtilal viñaj Habaía, eb' yiñtilal viñaj Cos yed' eb' yiñtilal viñaj Barzilai, ix yal eb' to sacerdote eb'. Axo ix sayji ilchaj sb'i eb', maj ilchajlaj b'aj tz'ib'ab'il sb'i eb' chi', yuj chi' maj ochlaj eb' d'a yopisio d'a stemplo Dios. A viñaj Barzilai chi' ix yic'laj sb'a viñ yed' jun ix yisil viñaj Barzilai aj Galaad, yuj chi' a sb'i viñ siñi' viñ chi' ix ochcan d'ay. **65** Ix yalan viñ yajal d'a Judá to max yal svaan ixim pan eb' yic Dios yaji, ato junoc viñ sacerdote ol c'anb'an d'a Urim yed' d'a Tumim tato yel yiñtilal eb' viñaj Aarón.

66 Ay 42 mil 360 eb' anima chi' d'a smasanil, **67** palta mañ ayoc och

eb' viñ checab' yed' eb' ix checab' sb'isuloc. A eb' chi' 7 mil 337 eb' d'a smasanil. Ay pax 245 eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itani. **68** Axo noc' noc': 736 noc' chej, 245 noc' mula, **69** 435 noc' camello yed' 6 mil 720 noc' b'uru.

70-72 Tzijtun anima ix yac' silab' yic smanchaj tas ol och yic sb'ochajxi templo. A viñ yajal yaj d'a scal eb', 17 libra q'uen oro ix yac' viñ yed' 50 nivac uc'ab' sc'anchaj d'a templo yed' 530 pichul yic eb' sacerdote. Ay eb' viñ yajal yaj d'a junjun iñtilal, ix smolb'ej silab' eb' viñ, ix yac'an 337 libra q'uen oro eb' viñ yed' 2 mil 215 libra q'uen plata. Axo nañalxo eb' choñab' ix ac'an 337 libra q'uen oro, 24 quintal q'uen plata yed' pax 67 pichul yic eb' sacerdote. A juntzañ chi' ix yac' eb' b'aj schaji silab'.

73 A eb' sacerdote, eb' levita, eb' tañvum puerta, eb' sb'itani yed' masanil eb' anima ay d'a choñab' chi', eb' tz'ac'vi servil d'a templo yed' juntzañxo eb' israel, ix laj aj eb' d'a schoñab' junjun.

Ix yavtej ch'añ ley viñaj Esdras d'a yichañ masanil anima

8 **1-2** Ayic ix el yich yuquil uj, ix smolb'ej sb'a masanil eb' anima d'a Jerusalén chi', ix cot junjun eb' d'a schoñab', ix javi eb' b'aj ay jun puerta b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a'. Ix alji d'a viñaj sacerdote Esdras c'ay-b'um paxi to syic'cot ch'añ ley Moisés viñ, aton jun ley chi' ac'b'il yuj Jehová d'a choñab' Israel. A d'a b'ab'el c'u yic jun uj chi', ix yic'cot ch'añ viñ d'a yichañ eb' anima molanec' chi', eb' viñ vinac yed' eb' ix ix yed' pax eb' unin tzaxo nachajel yuuj. **3** Ix syamanoch viñ yavtan

ch'añ d'a yichañ masanil anima chi' d'a q'uiñib'alil masanto ix och chimic'ualil.

Ix smaclej val yab' eb' masanil tas aycan d'a ch'añ ley chi'. **4** Ix q'ue liñan viñaj Esdras chi' d'a yib'añ jun-tzañ te te' ix b'ochajq'ue stec'nub'ej viñ. Axo d'a svach' c'ab' viñ ayec' viñaj Matatías, viñaj Sema, viñaj Anías, viñaj Urías, viñaj Hilecías yed' viñaj Maasías. Axo d'a sq'uexañ viñ ayec' viñaj Pedafías, viñaj Misael, viñaj Malquías, viñaj Hasum, viñaj Hasbadana, viñaj Zacarías yed' viñaj Mesulam. **5** Yujto chaañ b'aj ayq'ue viñaj Esdras chi', yuj chi' ayic ix yilan eb' anima chi' smasanil xuyanel ch'añ ley chi' viñ, ix q'ue liñan eb'. **6** Ix lajvi chi' ix yalan vach' lolonel viñ d'a Jehová Dios Nivan Yelc'ochi. Ix tac'vi masanil eb' anima chi', ix yic'ancharañ sc'ab' eb', ix yalan eb': Ichocab'ta', xchi eb'. Ix em ñojnaj eb' d'a sat luum, ix och eb' ejmelal d'a Jehová.

7-8 Ayic ix yavtan ch'añ ley chi' viñaj Esdras chi', axo eb' viñ levita, aton viñaj Jesús, viñaj Bani, viñaj Serebías, viñaj Jamín, viñaj Acub, viñaj Sabetai, viñaj Hodías, viñaj Maasías, viñaj Kelita, viñaj Azarías, viñaj Jozabed, viñaj Hanán yed' viñaj Pelaía, a eb' viñ ix alan d'a sti' eb' anima chi' tas syal ch'añ ley chi', yic snachajel yuj eb' tas syal ch'añ, axo eb' anima chi' ayñej ec' eb' d'a yed'-tal junjun. ^b **9** Ayic ix yab'an eb' anima chi' tas val syal ch'añ ley chi', ix oc'q'ue eb'. Axo viñaj Nehemías yajal yed' viñaj sacerdote Esdras chi' yed' eb' levita van yavtan ch'añ ley

chi' d'a eb' choñab' chi', ix yalan eb' viñ: A jun c'u tic yic Jehová co Diosal yaji, yuj chi' mañ ex cusoc, mañ ex oc'oc, xchi eb' viñ. **10** Ix yalanpax viñaj Nehemías d'a eb': Ixiquec, b'at vañec. A vael te vach' tze va'a. Tzeyuc'an ac' vino d'a tzalajc'olal. Tzeyac' yic eb' anima malaj yic b'ob'il yuuj, yujto a jun c'u tic yic Jehová co Diosal yaji. Mañ ex cusoc, yujto a tzalajc'olal syac' Jehová, a ayoch quipumaloc, xchi viñ.

11 Ix cachjipax eb' anima chi' yuj eb' levita chi' icha tic: Actejec eyoq'ui yujto yic Jehová yaj jun c'u tic, mañ ex cusoc, xchi eb'. **12** Ix lajvi chi' ix b'at eb' vael, ix yuc'an a' eb', ix yac'an yic eb' malaj yic eb'. Ix te tzalaj eb', yujto ix cham val yab'an eb' tas ix yal sc'ayb'ub'al eb'.

Ix och q'uiñ chinama

13-14 Axo d'a junxo c'u, ix smol-b'an sb'a eb' yajal yaj d'a junjun macañ yiñtilal, eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita, yic sc'ayb'aj eb' yuj viñaj Esdras d'a ch'añ ley ac'b'il-can yuj Jehová d'a viñaj Moisés. Ata' ix ilchaj yuj eb' to ayic tz'och q'uiñ chinama d'a yuquil uj d'a junjun ab'il, tz'aj eb' israel d'a yol chinama chi'. **15** Yuj chi' ix alchajel d'a caltac choñab' yed' d'a Jerusalén to sb'at eb' anima d'a caltac te' yic'cot sc'ab'-tac te' olivo avab'il yed' te' caltacte'al olivo, te arrayán, te' palma, ma junocxo yalñej tas te'al c'ayum xiil yic sb'o chinama chi', icha yajcan d'a ch'añ ley chi'. **16** Yuj chi' ix b'at eb' yic'cot te' c'ab'tac te' chi', axo d'a

^b **8.7-8** Ix vach' alchajel ley chi', yujto tz'ib'ab'il d'a hebreo, axo eb' anima xid'naquec' d'a Babilonia, a arameo syal eb'.

yib'añ spat eb' ix sb'oq'ue chinama chi', ma d'a yamaqu'il spat eb', ma d'a yamaqu'il stemplo Dios, ma d'a sti' jun puerta b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a', ma d'a sti' spuertail yic Efraín. 17 Masanil eb' anima janacxi d'a Babilonia, ix sb'o schinama eb' chi', ix och eb' d'a yool. Atax d'a stiem-poal viñaj Josué yuninal viñaj Nun, malaj b'aj ix uji icha jun chi', yuj val chi' ix te tz'alaj eb' anima chi'. 18 Ix yavtan ch'añ ley viñaj Esdras chi' d'a junjun c'u masanto ix tz'acvi yuquil c'ual q'uiñ chi'. Axo d'a svajxaquil c'ual, ix smolb'an sb'a eb' smasanil yic tz'och eb' ejmelal d'a Jehová icha yalan ch'añ ley chi'.

Ix yal smul eb' israel viñaj Esdras

9 1 Ayic 24 yoch yuquil uj chi', ix smolb'an sb'a masanil eb' israel yic tz'och eb' tzez'ojc'olal, ix yac'anocho pichul eb' yic cusc'olal, ix yac'anq'ue pococ eb' d'a sjolom. 2 Ix yic'anel sb'a eb' d'a scal eb' ch'oc choñab'il. Ix q'ue liñan eb' yalan-q'ueta smul yed' smul eb' smam yicham eb'. 3 Yacb'an liñanq'ue eb' d'a yed'tal chi', oxe' val hora ix avtaj ch'añ sley Jehová d'a scal eb', axo d'a oxe' horaxo, ix yalanq'ueta smul eb', ix och eb' ejmelal d'a Jehová sDiosal. 4 Axo jun macañ eb' viñ levita, aton viñaj Jesúa, viñaj Bani, viñaj Cadmiel, viñaj Sebanías, viñaj Buni, viñaj Serebías, viñaj Bani yed' viñaj Quenani, ix q'ue eb' viñ d'a yib'añ jun b'achquiltac sq'uei, te chaañ ix yal eb' viñ d'a Jehová Dios. 5 Ix yalanpax junxo macañ eb' viñ levita chi', aton viñaj Jesúa, viñaj Cadmiel, viñaj Bani, viñaj Hasabnías, viñaj Serebías, viñaj Hodías, viñaj Sebanías yed' viñaj Petaías icha tic: Calec

vach' lolonel d'a Jehová co Diosal d'a masanil tiempo. Mamin, alchajocab' vach' lolonel d'ayach vach'chom max q'uec'och ach co b'itan d'a smojal.

6 Mamin Jehová, a achñej ayach-ñej eq'ui. A ach ix a b'o satchaañ squila' yed' juntzañxo satchaañ max quil-laj. A ach ix a b'o masanil q'uen c'anal. A ach pax ix a b'o lum lum tic yed' pax masanil tastac ay d'a lum. A ach pax ix a b'o a' mar yed' masanil tas ay d'a a'. A ach tzac' sq'uinal masanil tas, yuj chi' tz'och eb' ángel ejmelal d'ayach.

7 Mamin Jehová, a ach ton val Dios ach, a sic'naquetla viñaj Abram. Ic'annaquetla viñ d'a Ur schoñab' eb' caldeo, ac'annac scuch viñ Abraham. 8 Ilnac to yac'nac ach och viñ d'a sc'ool, yuj chi' a b'onac jun atrato yed' viñ yic tzac'an lum lum d'a eb' yiñtilal viñ, aton lum yic eb' cananeo, eb' heteo, eb' amorreo, eb' ferezeo, eb' jebuseo yed' eb' gergeseo. Elnac-xoc'och a lolonel chi' yujto tz'elñej-c'och tas tzala'. 9 Ilnac val yab'an syail eb' co mam quicham d'a Egipto, ab'annac yel yav eb' d'a sti' a Chacchac Mar. 10 A ch'oxannac juntzañ tas satub'tac yilji d'a viñ sreyal Egipto chi' yed' d'a masanil eb' schecab' viñ yed' d'a masanil anima ay d'a yol smac'b'en viñ, yujto ilnac to te chacjinaquel eb' quetisraelal yuj eb'. Yuj juntzañ chi' tzach te b'linaj-ñej. 11 A pojnac snañal a' mar chi' d'a yichañ eb' co mam quicham chi', yec'nacta eb' d'a staquiniñal lum d'a yol a' chi'. Axo eb' pechjinac eb' chi', b'atnaccan eb' d'a yich a' icha val tz'aj sb'atcan junoc q'uen q'ueen d'a sjulal yich a'. 12 Slajvi chi', ic'annac b'ey eb' d'a c'ualil yed' jun nivan topañ asun, axo d'ac'valil ayoch

sc'ac'al jun asun chi' yic syac'an saquilq'uinal b'aj sb'at eb'.

13 Slajvi chi', emnacul d'a sjolom lum vitz Sinaí, a lolonnac emta d'a eb'. Ac'annac ley to tojol d'a eb' yed' c'ayb'ub'al te yel yed' pax checnab'il te vach'. 14 A c'ayb'annac eb' yic sc'anab'ajej sc'ual ic'oj ip eb' yuj ach yic'anchaañ eb', ac'annac checnab'il yed' c'ayb'ub'al d'a viñaj Moisés, axo viñ alannac d'a eb'. 15 Ac'annac vael scot d'a satchaañ sva eb' ayic tz'och svejel eb'. Ac'annaqueta a a' d'a sat q'uen q'ueen yuc' eb' yic tz'ec' staquiñtial eb'. Slajvi chi' alannac d'a eb' to scajnaj eb' d'a sat lum lum ac'nac a ti' ac'an d'a eb'.

16 Palta a eb' co mam quicham chi' te ac'umtac eb', te pit yutejnac sb'a eb', mañ schanacoc yab' a checnab'il eb'. 17 Mañ ach sc'anab'ajej-nacoc eb', mañxo snanacocot eb' tas satub'tac a c'ulejnac yuj svach'iloc eb'. Te pit yutejnac sb'a eb', snaannac eb' yac'och jun yajalil yic scuchb'aj meltzaj eb' yuj d'a Egipto, yic tz'ochxi eb' checab'il ta' yalani. Palta a ach tic, Dios ach, te ay a nivan-c'olal, ay oq'uelc'olal, te xajan anima uuj, mañ c'unoc scot oval. Mañ acte-jnacoccanlaj eb' 18 vach'chom sb'onac jun q'uen yechel vacax eb'. Yalannac val eb' to a jun chi' sdiosal eb', to a' ic'anelta eb' d'a Egipto. Te nivan smul eb' yac'nacochi. 19 Palta a ach tic te nivan a c'ool, yuj chi' mañ acte-jnacoccan eb' d'a tz'inan lum. Mañ ic'nacoquel jun nivan topañ asun tz'ic'an b'ey eb' d'a c'ualil, mañ ic'nacocpaxeli ayic syac'an yoc d'a eb' d'ac'valil yic syac'an saquilq'uinal d'a eb' b'aj sb'ati. 20 Ac'nac Espíritu vach' d'a eb' yic sc'ayb'aj eb' yuuj. Mañ acte-jnacoc ac'an maná sva eb'.

Ac'nacñej a a' yuc' eb' yic tz'ec' staquiñtial eb'. 21 40 ab'il ac'nac svael eb' d'a tz'inan lum chi'. Malaj val jab'oc tas yac'nac palta d'a eb', mañ lajvinacoquel spichul eb' ayochi, mañ malnacocq'ue yoc eb' sb'eyi.

22 Uuj yac'nac ganar eb' rey eb' yed' juntzañ choñab', yicannaccan slum eb' chi' eb', a pojannac ec' lum d'a eb'. Ac'annac lum Hesbón d'a eb', aton lum b'aj ochnac viñaj Sehón reyal yed' lum Basán b'aj ochnac viñaj Og reyal. 23 Ac'annacpax q'uib' sb'isul yuninal eb' icha sb'isul q'uen c'anal d'a satchaañ. Ic'annaccot eb' yic schaan smacb'en eb' b'aj ac'nac a ti' ac'an yicoc eb' co mam quicham.

24 Ochnac eb' yuninal eb' d'a lum Canaán, yic'annac luum eb'. Uuj yac'-nac ganar juntzañ anima chi' eb' yed' sreyal, yic sc'ulan eb' tas sgana sc'ulej d'a juntzañ anima chi'.

25 Yic'annacpax choñab' eb' te vach' yaj sb'oi, lum lum te yax sat yed' juntzañ pat te b'ud'an yuj tastac vach'. Yic'annacpax a' uc'b'ila' eb', te' uva, te' olivo yed' juntzañxo te te' syac' sat. Vanac eb', b'ud'jinac eb', b'aq'uechb'inac eb'. Yac'nac val tzalajb'oc sc'ool eb' yuj a nivan vach'c'olal. 26 Palta te pit yutejnac sb'a eb', yochnac eb' ajc'olal d'ayach, spaticannaquel a c'ayb'ub'al eb'. Cachjinac eb' yuj eb' a checab', yic syac'xioch sb'a eb' d'a yol a c'ab', palta smilnaccham eb' a checab' chi' eb'. Yelxo te nivan smul eb' ochnac d'ayach. 27 Yuj chi' ac'nacoch eb' co mam quicham chi' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, ixtajnac val eb' yuj eb'. Palta ayic van yab'an syail eb' chi', sc'anannac a colval eb'. A achxo jun, ayach ec' d'a satchaañ, ab'nac slesal eb' chi', yujto oc'nac val a c'ol d'a

eb', yuj chi' ac'naccot eb' scolan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool chi'. **28** Palta ayic junc'olalxo yajxi eb', sc'ulan-nacxi chucal eb' d'a icha'ñ. Yuj chi' acteijnacxib'at eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi', yac'jinacoch syaelal eb' yuj eb'. Yuj chi' sc'ananxi a colval eb'. A achxo ayach ec' d'a satcha'ñ, ab'annac slesal eb'. Yujto tz'oc' val a c'ool d'a eb', tzijtum el a colnac eb'. **29** Alannac d'a eb' to sc'anab'ajej a c'ayb'ub'al eb', palta a'ñeja' pit yutejnac sb'a eb', ma'ñ sc'anab'ajejnacoc a checnab'il eb'. Ochnac smul eb' d'a a c'ayb'ub'al, aton jun tz'ac'an sq'uinal eb' sc'anab'ajani. Te chuc yutejnac sb'a eb', te pit eb', ma'ñ schanacoclay eb' yab'i. **30** Tzijtum ab'il ac'nac techaj schucal eb'. A Espíritu ac'an-nac yojtaquejel eb' a checab', axo eb' cachannac eb', palta ma'ñ schanacoclay eb' yab'i. Yuj chi' ac'nacoch eb' d'a yol sc'ab' juntza'ñxo naci'ón.

31 Palta yujto tz'oc' val a c'ool d'a eb', te nivan a vach'c'olal, yuj chi' ma'ñ a satnacoquel eb' smasanil, ma'ñ acteijnacoc paxcan eb' sch'ocoj.

32 Yuj chi', ach co Diosal, te nivan elc'ochi, te ay a may, smojton val co xiv d'ayach. Max b'at a lolonel sat-c'olal uuj yujto te xajan o'ñ uuj. Nacot jantac syaelal eb' co reyal, eb' cajalil, eb' sacerdote, eb' a checab', eb' co mam quicham yed' masanil eb' quet-cho'ñab', a tax d'a stiempoal eb' sreyal Asiria syab'ñej syail eb' masanto ticnaic. **33** Palta tojolñej tas sjavi d'a quib'a'ñ uuj. Vach'ñej tas tza c'ulej, a o'ñxo tic, chucñej tas sco sc'ulej. **34** A eb' co reyal, eb' cajalil, eb' sacerdote yed' eb' co mam quicham, ma'ñ schanacoclay yab' eb', ma'ñ sc'anab'ajejnacoclay a checnab'il eb' icha ajnac yalji d'a eb'. **35** Ma'ñ

jantacoc tas ac'nac d'a eb', te leván lum lum te yax sat tic ac'nac d'a eb', palta ma'ñ ochnacoc eb' ejmelal d'ayach, ma'ñ yacteijnacocan chuc b'eyb'al eb' d'a yol smac'b'en eb' ac'nac chi'.

36 Ina val quilji ticnaic, toxo ix o'ñ meltzajoch checab'il d'a lum lum ac'nac d'a eb' co mam quicham, lum b'aj yac'nac val tzalajb'oc sc'ool eb'.

37 A val tas te vach' avab'il cuuj, a chi' syiq'uec' eb' rey d'ayo'ñ, aton eb' b'aj o'ñ ac'och d'a yala'ñ smandar yuj co mul ix och d'ayach. Sc'ulej eb' tas snib'ej sc'ol d'ayo'ñ yed' d'a noc' co molb'etzel noc', yuj chi' te ayo'ñ val och d'a ilc'olal ticnaic.

38 Yuj chi' a o'ñ tic scac' co ti', stz'ib'chajcani to yel ol co c'anab'ajej. Yuj chi' tz'ochcan sello yed' sb'i eb' cajalil, eb' levita yed' eb' sacerdote d'a ch'a'ñ uum tic, xchi eb' vi'ñ d'a slesal chi'.

A sb'i eb' ix yac' sti' to ol sc'anab'ajej

10 ¹⁻⁸ Aton eb' vi'ñ tic ix yac' sb'i d'a ch'a'ñ uum ix tz'ib'-chaj chi'. A in Nehemías in tic, yuninal in vi'ñaj Hacialías, yajal vaji. Ix yac'anpax sb'i eb' vi'ñ sacerdote: Aton vi'ñaj Sedequías, vi'ñaj Seraías, vi'ñaj Azarías, vi'ñaj Jeremías, vi'ñaj Pasur, vi'ñaj Amarías, vi'ñaj Malquías, vi'ñaj Hatús, vi'ñaj Sebanías, vi'ñaj Maluc, vi'ñaj Harim, vi'ñaj Meremot, vi'ñaj Obadías, vi'ñaj Daniel, vi'ñaj Ginetón, vi'ñaj Baruc, vi'ñaj Mesulam, vi'ñaj Abías, vi'ñaj Mijamín, vi'ñaj Maazías, vi'ñaj Bilgai yed' vi'ñaj Semaías.

⁹⁻¹³ Axo pax juntza'ñxo eb' vi'ñ levita, aton eb' vi'ñ tic: Vi'ñaj Jesúsá yuninal vi'ñaj Azanías, vi'ñaj Binúi yi'ñtilal vi'ñaj Henadad, vi'ñaj Cadmiel

yed' eb' yetlevitail: Aton viñaj Sebanías, viñaj Hodías, viñaj Kelita, viñaj Pelaías, viñaj Hanán, viñaj Micaías, viñaj Rehob, viñaj Hasabías, viñaj Zacur, viñaj Serebías, viñaj Sebanías, viñaj Hodías, viñaj Bani yed' viñaj Beninu.

14-27 Axo pax eb' ayoch yajalil d'a choñab' chi': Aton viñaj Paros, viñaj Pahat-moab, viñaj Elam, viñaj Zatu, viñaj Bani, viñaj Buni, viñaj Azgad, viñaj Bebai, viñaj Adonías, viñaj Bigvai, viñaj Adín, viñaj Ater, viñaj Ezequías, viñaj Azur, viñaj Hodías, viñaj Hasum, viñaj Bezai, viñaj Harif, viñaj Anatot, viñaj Nebai, viñaj Magpías, viñaj Mesulam, viñaj Hezir, viñaj Mesezabeel, viñaj Sadoc, viñaj Jadúa, viñaj Pelatías, viñaj Hanán, viñaj Anaías, viñaj Oseas, viñaj Hananías, viñaj Hasub, viñaj Halohes, viñaj Pilha, viñaj Sobec, viñaj Rehum, viñaj Hasabna, viñaj Maasías, viñaj Ahías, viñaj Hanán, viñaj Anán, viñaj Maluc, viñaj Harim yed' viñaj Baana.

Juntzañxo eb' choñab' ix yac' sti' d'a Dios

28 Axo jantacto eb' choñab', aton eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita tañvum puerta, eb' sb'itani, eb' smunlaj d'a templo yed' masanil eb' anima toxo ix yiq'uel sb'a d'a scal eb' ch'oc choñab'il yic sc'anab'ajan sc'ayb'ub'al Dios eb', ix yac' sti' eb' yed' eb' ix yetb'eyum yed' eb' yal yuninal eb' tzaxo nachaj yuu. **29** A eb' tic ix smolb'ej sb'a eb' yed' eb' sc'ab'yoc yed' pax eb' yajal, ix yac'an sti' eb' to ol sb'eyb'alej schecnab'il Dios eb', aton alb'ilcan yuj viñaj Moisés

schecab' Dios chi'. Ix yalan eb' to ol sc'anab'ajej val schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Jehová Cajalil eb'. **30** Yuj chi' ix yal eb' icha tic: Mañxo ol yic'-laj sb'a eb' cal cuninal yed' eb' ch'oc choñab'il. **31** Tato sjavi eb' ch'oc choñab'il choñoj tastac d'ayoñ d'a sc'ual ic'oj ip, ma d'a juntzañxo sc'ual q'uiñ, malaj tas ol co man d'a eb'. Axo d'a yuquil ab'il ol yic' yip lum co luum, ol cac'anpax lajvoc sb'oc eb' ay sb'oc d'ayoñ.

32 Añejtona' toxo ix cac'och d'a quib'añ to yovalil ol cac' chañe' gramo^c q'uen plata junjun oñ d'a junjun ab'il yic smanchaj tas sc'anchaj d'a scajnub' co Diosal: **33** Aton yuj ixim pan tz'ac'chajoch d'a yichañ Dios, ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u d'a tas svaji, silab' sñus-jitz'a d'a junjun c'u, silab' d'a sc'ual ic'oj ip, silab' ayic tz'alji q'uen uj yed' juntzañxo q'uiñ tz'och d'a junjun ab'il, yed' pax juntzañxo ofrenda yed' silab' yuj yac'ji tup co mul a oñ israel oñ tic yed' juntzañxo tas sc'anchaj d'a stemplo co Diosal.

34 Añejtona' yuj te' c'atzitz sc'anchaj d'a stemplo Jehová, yic stz'a te' d'a yaltar Jehová co Diosal, toxo ix co b'lo d'a junjun macañ quiñtilal tas tiempoal d'a junjun ab'il ol cac' te' c'atzitz chi', icha yajcan d'a ch'añ ley chi'. Vach'chom sacerdote, ma levita, ma comon anima, ol co c'anab'ajej co masanil. **35** Ix co chaoch d'a quib'añ to ol quic'cot sb'ab'el sat co munlajel yed' b'ab'el sat cavb'en te' d'a junjun ab'il d'a scajnub' co Diosal. **36** Ol quic'anpaxcot eb' b'ab'el cuninal yed' b'ab'el yune' noc' co vacax yed' noc' co calnel d'a stemplo co Diosal d'a

^c **10.32** A chañe' gramo max q'uec'och nañal siclo yalil.

yichañ eb' sacerdote smunlaj ta', icha val yajcan d'a ch'añ ley chi'. **37** Ol quic'anpaxcot co colval d'a eb' sacerdote, aton ixim co b'ab'el harina, b'ab'el sat cavb'en te', co b'ab'el vino yed' co b'ab'el aceite. Ol cac'an b'aj sic'chaj d'a stemplo co Diosal. Ol quic'anpaxcot sdiezmoal sat cavb'en. Ol cac'an d'a eb' levita, yujto a eb' smolb'an sdiezmoal tas squic' d'a sat co luum d'a junjun choñab' b'aj tzoñ munlaji.

38 Ayic ol b'at eb' levita chi' smolb'ej co diezmo chi', yovalil sb'at junoc eb' sacerdote yiñtilal viñaj Aarón yed' eb'. Syic'anpaxb'at sdiezmoal diezmo scha eb' chi', syac'anoch eb' b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji d'a scajñub' co Diosal. **39** A oñ israel oñ tic yed' eb' levita ol quic'cot ixim trigo, vino yed' aceite b'aj molan masanil tas sc'anchaj d'a templo, b'aj ay pax cuarto eb' ayoch d'a opisio, aton eb' sacerdote, eb' tañvum puerta yed' eb' sb'itani. Ix cac'an co ti' to mañ ol cactejan stemplo co Diosal, xchi eb'.

Eb' cajan d'a Jerusalén

(1Cr 9.1-34)

11 ¹ A eb' yajal d'a co choñab' tic ix cajñaj eb' d'a Jerusalén. Axo juntzañxo eb', lajuñe' macañ ix laj aj eb', ix och suerte d'a yib'añ eb' mach junoc macañ eb' ol cajñaj d'a Jerusalén tic, aton d'a jun choñab' to yic Dios yaji. Axo b'aluñ macañxo eb' sb'atxican eb' d'a schoñab' junjun. ² Ix lajvi chi', ix yalan vach' lolonel eb' choñab' d'a yib'añ eb' b'ecan sc'ol scajñaj d'a Jerusalén chi'.

³ Ay eb' quetisraelal, eb' sacerdote, eb' levita, eb' smunlaj d'a

templo, eb' yiñtilal eb' ac'jinac servil viñaj Salomón, ix cajñaj eb' d'a sluum d'a juntzañ schoñab' eb' d'a yol yic Judá. Palta axo eb' yajal yaj d'a scal eb', ix can cajan eb' d'a Jerusalén yed' yal yuninal.

4-6 Aton eb' yiñtilal Judá tic yed' eb' yiñtilal Benjamín ix can cajan d'a Jerusalén:

Ay chavañ eb' viñ yajal yaji. A jun viñ scuchan Ataías yuninal viñaj Uzías. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Zacarías, viñaj Amarías, viñaj Sefatías, viñaj Mahalaleel. A masanil eb' tic yiñtilal eb' viñaj Fares yuninal viñaj Judá. A sb'isul eb', 468 d'a smasanil, te tec'an eb'.

Axo junxo viñ yajal chi', Maasías sb'i viñ, yuninal viñ viñaj Baruc. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Colhoze, viñaj Hazaías, viñaj Adías, viñaj Joiarib, viñaj Zacarías, yiñtilal eb' viñaj Siloni yuninal viñaj Judá.

7-8 Axo pax d'a scal eb' yiñtilal Benjamín, ay oxvañ eb' viñ yajal yaji. Aton viñaj Salú, viñaj Gabai yed' viñaj Salai. A viñaj Salú chi' yuninal viñaj Mesulam, axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Joed, viñaj Pedaías, viñaj Colaías, viñaj Maasías, viñaj Itiel, viñaj Jesaías. 928 sb'isul eb' d'a smasanil. ⁹ Axo viñaj Joel yuninal viñaj Zicri yajal soldado yaj d'a eb', axo viñaj Judá yuninal viñaj Senúa schab'il yajal yaji.

¹⁰ A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' viñ sacerdote, eb' viñ ix can cajan d'a Jerusalén, chañvañ eb' viñ: A viñ b'ab'el, aton viñaj Jedaías yuninal viñaj Joiarib sc'ab'yoc viñaj Jaquín.

¹¹ Axo viñ schab'il, aton viñaj Seraías yuninal viñaj Hilecías. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj

Mesulam, viñaj Sadoc, viñaj Meraiot, viñaj Ahitob viñ yac'nac sat sacer-doteal. **12** A sb'isul masanil eb' tic, 822 eb', sc'ab'yocñej sb'a eb', aton eb' munlajnac d'a scajñub' Dios.

Axo viñ yoxil, aton viñaj Adaías yuninal viñaj Jeroham. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Pelalías, viñaj Amsi, viñaj Zacarías, viñaj Pasur yed' viñaj Malquías. **13** A sb'isul eb' yajal yaj d'a eb', 242 eb', sc'ab'yocñej sb'a eb'.

Axo viñ schañil, aton viñaj Amasai yuninal viñaj Azareel. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Azai, viñaj Mesilemot yed' viñaj Imer. **14** A sb'isul eb', 128, te jelan eb' d'a oval. Axo viñaj Zabdiel yuninal viñaj Gedolim, a viñ yajal yaj d'a scal eb'.

15 Axo eb' viñ yajal yaj d'a eb' levita, eb' ix can cajan d'a Jerusalén, aton viñaj Semaías yuninal viñaj Hasub. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Azricam, viñaj Hasabías yed' viñaj Buni. **16** Ay pax chavañxo eb' viñ yajal, aton viñaj Sabetai yed' viñaj Jozabad. A eb' viñ ayoch yil munlajel d'a spatictac scajñub' Dios. **17** Axo junxo viñ, aton viñaj Matanías yuninal viñaj Micaía. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Zabdi yed' viñaj Asaf. A viñaj Matanías chi' scuchb'an eb' sb'itan vach' lolonel yed' ac'oj yuj diosal d'a stiempoal lesal. Axo viñaj Bacbuquías schab'il cuchb'um yaj viñ.

Axo junxo viñ, aton viñaj Abda yuninal viñaj Samúa. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Galal yed' viñaj Jedutún. **18** A sb'isul eb' yiñtilal Leví ix can cajan d'a schoñab' Dios chi', 284 eb' d'a masanil.

19 Axo eb' tañvum puerta, 172 sb'isul eb'. A viñaj Acub yed' viñaj

Talmón yajal d'a scal eb' sc'ab'yoc stañvan puerta chi'.

20 Axo juntzañxo eb' quetisraelal, eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita, ix cajñaj junjun eb' d'a smac-b'en d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá. **21** A eb' smunlaj d'a templo, ix cajñaj eb' d'a Jerusalén d'a jun tzalan scuchan Ofel. Axo viñaj Ziha yed' viñaj Gispa scuchb'an eb' d'a munlajel chi'.

22 A viñaj Uzi yajal d'a scal eb' levita yiñtilal viñaj Asaf d'a Jerusalén chi', aton eb' viñ scuchb'an b'it d'a scajñub' Dios. A eb' smam yicham viñaj Uzi chi', aton viñaj Bani, viñaj Hasabías, viñaj Matanías yed' viñaj Micaía. **23** D'a stzolzal tz'aj yoch eb' sb'itan d'a junjun c'u icha yalan viñ rey.

24 A mach tz'och d'a yichañ viñ rey yuj yalñej tas schecnab'il eb' choñab', aton viñaj Petaías. A eb' smam yicham viñ, aton viñaj Mesezabeel yiñtilalcan viñaj Zera yuninal viñaj Judá.

Juntzañxo choñab' b'aj ix cajñaj eb'

25-30 A juntzañxo eb' yiñtilal Judá, ix cajñaj eb' d'a juntzañ choñab' tic yed' d'a masanil yaldeail: Aton d'a Quiriat-arba, d'a Dibón, d'a Jecabseel, d'a Jesús, d'a Molada, d'a Bet-pelet, d'a Hazar-sual, d'a Beer-seba, d'a Siclag, d'a Mecona, d'a En-rimón, d'a Zora, d'a Jarmut, d'a Zanoa, d'a Adulam, d'a Laquis yed' d'a Azeca. Ix cajñajpax eb' b'aj sb'o munlajel. Ix aj eb' d'a Beerseba masanto ix q'uec'och eb' d'a sch'olanil yic Hinom.

31-35 Axo eb' yiñtilal Benjamín, ix cajñaj eb' d'a juntzañ choñab' tic: Aton d'a Geba, d'a Micmas, Aía, Betel

yed' d'a yaldeail, Anatot, Nob, Ananías, Hazor, Ramá, Gitaim, Hadid, Seboim, Nebalat, Lod, Ono yed' d'a sch'olanil yic eb' b'oum q'ueen. **36** Ay pax eb' levita ix scha smacb'en d'a yol yic Judá yed' d'a yol yic Benjamín.

**A sb'i eb' sacerdote yed'
juntzañxo eb' levita**

12 ¹⁻⁷ Ay juntzañ eb' viñ sacerdote yed' juntzañxo eb' viñ levita janacxi yed' viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel yed' viñaj Jesúa yajal d'a eb' viñ.

Aton eb' viñ tic: Viñaj Seraías, viñaj Jeremías, viñaj Esdras, viñaj Amarías, viñaj Maluc, viñaj Hatús, viñaj Secanías, viñaj Rehum, viñaj Meremot, viñaj Iddo, viñaj Gineto, viñaj Abías, viñaj Mijamín, viñaj Maadías, viñaj Bilga, viñaj Semaías, viñaj Joiarib, viñaj Jedaías, viñaj Salú, viñaj Amoc, viñaj Hilcías yed' viñaj Jedaías. Aton eb' viñ tic yajal yaj d'a scal eb' viñ yetsacerdoteal d'a yol stiempoal viñaj Jesúa.

8 Axo pax eb' viñ levita, aton eb' viñ tic: Viñaj Jesúa, viñaj Binúi, viñaj Cadmiel, viñaj Serebías, viñaj Judá yed' viñaj Matanías. Yajal yaj eb' viñ d'a eb' viñ sb'itan vach' lolonel d'a Dios. **9** Axo viñaj Bacbuquías yed' viñaj Uni yed' eb' viñ scolvaj yed' eb' viñ, a eb' viñ stac'vi d'a scal eb' viñ sb'itan chi'.

10-11 A sb'i eb' viñ yiñtilal viñaj Jesúa d'a stzolal, aton viñaj Joiacim, viñaj Eliasib, viñaj Joiada, viñaj Jonatán yed' viñaj Jadúa.

12-21 A sb'i eb' viñ sacerdote yajal d'a junjun macañ eb' yetsacerdoteal d'a stiempoal viñaj sat sacerdote Joiacim, aton eb' viñ tic: A viñaj

Meraías yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Seraías. A viñaj Hananías yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Jeremías. A viñaj Mesulam yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Esdras. A viñaj Johanán yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Amarías. A viñaj Jonatán yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Melicú. A viñaj José yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Sebanías. A viñaj Adna yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Harim. A viñaj Helcai yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Meraiot. A viñaj Zacarías yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Iddo. A viñaj Mesulam yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Gineton. A viñaj Zicri yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Abías. A viñaj Piltai yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Miniamín yed' d'a eb' yiñtilal viñaj Moadías. A viñaj Samúa yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Bilga. A viñaj Jonatán yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Semaías. A viñaj Matenai yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Joiarib. A viñaj Uzi yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Jedaías. A viñaj Calai yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Salai. A viñaj Eber yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Amoc. A viñaj Hasabías yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Hilcías. A viñaj Natanael yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Jedaías.

22 Ayic ayoch viñaj Eliasib, viñaj Joiada, viñaj Johanán yed' viñaj Jadúa d'a sat sacerdoteal, ix tz'ib'chaj sb'i eb' levita yajal d'a junjun macañ yiñtilal yed' eb' sacerdote. Ix lajvi stz'ib'chaj sb'i eb' chi' d'a stiempoal viñaj Darío sreyal Persia. **23** Axo sb'i eb' levita yajal d'a junjun macañ yiñtilal, aycan b'aj tz'ib'ab'il yab'ixal templo. Ix tz'ib'chajñej jun lista chi' masanto d'a stiempoal viñaj Johanán yixchiquin viñaj Eliasib. **24** A viñaj Hasabías, viñaj Serebías, viñaj Jesúa yuninal viñaj Cadmiel yed' eb' viñ scolvaj yed' eb' viñ, a eb' viñ ix b'oan

cha macañ eb' sb'itani yic syac'an yuj diosal eb' d'a Jehová, icha ajnac yalan viñaj rey David schecab' Dios. **25** Axo eb' viñ stañvumal juntzañ cuarto b'aj molan tastac ay d'a slac'anil spuertail templo, aton eb' viñ tic: Viñaj Matanías, viñaj Bac-buquías, viñaj Obadías, viñaj Mesulam, viñaj Talmón yed' viñaj Acub. **26** Aton eb' viñ ayoch d'a yopisio chi' d'a stiempoal viñaj Joi-acim yuninal viñaj Jesúa yixchiquin viñaj Josadac, aton d'a stiempoal ayic ayin och a in Nehemías in tic yajalil, ayic ayec' viñaj sacerdote Esdras c'ayb'um paxi.

**Ix ac'jicanoch smuroal Jerusalén
d'a yol sc'ab' Dios**

27 Ayic ix c'och sc'ual yac'jicanoch smuroal Jerusalén d'a yol sc'ab' Dios, ix avtajcot masanil eb' levita d'a jun-jun choñab'. Ix javi eb' d'a Jerusalén yuj jun q'uiñ chi', yic syalanpax vach' lolonel eb' d'a Dios, yic sb'itanpax eb' d'a tzalajc'olal yed' q'uen platillo, te' arpa yed' te' lira. **28** A eb' sb'itan chi', ix cot eb' d'a slac'anil Jerusalén, d'a yaldeail Netofa, **29** d'a yol yic Gil-gal, d'a yol smac'b'en Geba yed' d'a yol yic Azmavet, yujto a d'a juntzañ choñab' d'a slac'anil Jerusalén chi' cajan eb'. **30** Ix lajvi chi', ix sacb'itan sb'a eb' sacerdote yed' eb' levita icha yalan ley. Ix sacb'itan pax eb' anima eb' yed' spuertail choñab' yed' smuroal.

31 Ix lajvi chi', a in Nehemías in tic, ix in checq'ue eb' yajal yic Judá d'a yib'añ muro chi'. Ix vac'anocho chab' macañ eb' sb'itani yic syac'an yuj diosal eb'. A eb' b'ab'el macañ, ix b'at eb' d'a yib'añ muro chi' d'a stojolal co vach', b'aj ay jun puerta

b'aj sb'atcan c'alem. **32** Axo d'a spatic eb' chi' tzac'anocho viñaj Osaías yed' nañalxo eb' yajal yaj d'a Judá.

33 Tzac'anpax eb' viñ sacerdote, aton eb' viñ tic: Viñaj Azarías, viñaj Esdras, viñaj Mesulam, **34** viñaj Judá, viñaj Benjamín, viñaj Semaías yed' viñaj Jeremías. **35** Van spu'an q'uen strompeta junjun eb' viñ. Tzac'anpax juntzañxo eb' viñ tic: Aton viñaj Zacarías yuninal viñaj Jonatán, axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Semaías, viñaj Matanías, viñaj Mica-ías, viñaj Zacur yed' viñaj Asaf.

36 Ajun pax juntzañ eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, aton viñaj Semaías, viñaj Azarael, viñaj Milalai, viñaj Gilalai, viñaj Maai, viñaj Natanael, viñaj Judá yed' viñaj Hanani. Aton eb' viñ chi' sc'anan juntzañ yamc'ab' yic b'it icha yac'nac viñaj rey David, viñ schecab' Dios. Axo d'a yichañ eb' viñ, b'ab'el sb'at viñaj Esdras viñ c'ay-b'um. **37** Ix ec' eb' d'a yib'añ spuertail sjaj a a', ix b'atñej eb' d'a yichañ d'a yib'añ muro chi'. Ix q'ue eb' d'a jun b'e b'achquiltac sq'ue d'a schoñab' viñaj David, ix ec' eb' d'a yib'añ spalaciocan viñ, masanto ix c'och eb' d'a spuertail b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a' d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

38 Axo junxo schab'il macañ eb' sb'itan chi', ix b'atcan eb' d'a stojolal co q'uexañ. Tzac'an in d'a spatic eb' d'a yib'añ muro chi' yed' nañalxo eb' anima. Ix oñ b'atñej d'a torre scuchan Hornos, masanto b'aj levan sat muro chi'. **39** Oñ ec' d'a puerta scuch Efraín, d'a puerta scuch Jesana, d'a puerta yic noc' chay, d'a torre scuch Hananeel yed' torre scuch Hamea, masanto d'a puerta yic noc' calnel. Ix oñ och vaan d'a puerta b'aj ay eb' stañvani. **40** Ix co chalaj co b'a yed'

junxo macañ eb' sb'itan chi' d'a yichañicot templo b'aj tz'och b'it d'a co Mam Dios. Ajun pax nañalxo eb' yajal ved'oc.

41 Ajun pax eb' viñ sacerdote spu'an q'uen strompeta: Aton viñaj Eliacim, viñaj Maaseías, viñaj Miniamín, viñaj Micaías, viñaj Elioenai, viñaj Zacarías, viñaj Hananías, **42** viñaj Maasías, viñaj Semaías, viñaj Eleazar, viñaj Uzi, viñaj Johanán, viñaj Malquías, viñaj Elam yed' viñaj Ezer. A eb' viñ sb'itan chi' te chaañ ix b'itan eb' viñ. A viñaj Izrahías scuch-b'an eb' viñ.

43 A val d'a jun c'u chi' te nivan noc' silab' ix yac' eb' anima chi' d'a Dios. Ix te tzalaj eb' yujto a Dios ix ac'an jun nivan tzalajc'olal chi' d'a eb'. Añejtona' eb' ix ix yed' eb' unin, ix te tzalajpax eb'. A jun tzalajc'olal ix uji d'a Jerusalén chi', ix ab'chaj d'a najat.

Svael eb' sacerdote yed' eb' levita

44 A d'a jun c'u chi', ay juntzañxo eb' ix ac'jioch yilumaloc b'aj smolchaj ofrenda, b'ab'el sat avb'en yed' diezmo, icha jantac tas scot d'a junjun lugar d'a yol yic junjun choñab'. A juntzañ chi' yic eb' sacerdote yed' eb' levita yaji icha yalan ley, yujto a masanil eb' anima chi' ste tzalaj eb' yed' eb' sacerdote chi' yed' pax eb' levita chi', yujto smunlaj eb' d'a scajnub' Dios. **45** Yuj chi' a eb' sacerdote chi', eb' sb'itani yed' eb' stañvan puerta, ix sc'anab'ajej eb' sc'ulan icha yalan sley Dios yic sacb'itan sb'a eb'. Ix sc'anab'ajej pax eb' icha yalnaccan viñaj rey David yed' viñaj Salomón. **46** Yujto a d'a stiempoal viñaj rey David chi' yed' viñaj Asaf, ay eb' yajalil eb' sb'itan chi', aton eb'

sb'itan vach' lolonel yed' ac'oj yuj diosal d'a Dios.

47 Yuj chi' a d'a stiempoal viñaj Zorobabel yed' in Nehemías in tic, masanil eb' anima, d'a junjun c'u syac' svael eb' sb'itan eb', eb' stañvan puerta yed' eb' levita ay yalan yic schaani. Axo pax eb' levita chi' tz'ac'an yic eb' sacerdote yiñtilal viñaj Aarón.

A tas ix sb'o viñaj Nehemías junelxo

13 ¹ A d'a jun tiempool chi', ix avtaj ch'añ ley Moisés yab' eb' anima. Ix ilchaj yuj eb' d'a ch'añ to a eb' amonita yed' eb' moabita malaj b'aquuiñ syal yaj eb' d'a scal eb' schoñab' Dios, ² yujto ayic spetoj eb' co mam quicham d'a Egipto, a eb' chi' maj eltalaj eb' scha eb' yed' vael, ma tas tz'uc'chaji. Palta to stup viñaj Balaam eb' yic sb'at scatab'an eb' co mam quicham chi' viñ, palta a co Diosal q'uexan jun catab' chi' d'a vach'ilal. ³ Yuj chi' ayic ix yab'an eb' quetchoñab' chi' tas syal ch'añ ley chi', ix yic'anel sb'a eb' d'a scal eb' ch'oc choñab'il cajan d'a scal eb'.

⁴ Ayic manto uji jun chi', a viñaj sacerdote Eliasib chi' ayoch yajalil yilan juntzañ b'aj molan tastac tz'ac'ji d'a scajnub' co Diosal. A viñaj Eliasib chi' vach' yac'an viñ yed' viñaj Tobías, yuj chi' ix yac' jun nivan cuarto viñ d'a viñaj Tobías chi'. ⁵ A jun cuarto chi', aton b'aj smolchajtaxon ofrenda, incienso, yamc'ab', sdiezmoal ixim trigo, vino yed' aceite, aton juntzañ chi' ix alchaji to tz'ac'ji d'a eb' levita, d'a eb' sb'itani yed' d'a eb' tañvum puerta yed' pax juntzañ colval tz'ac'ji d'a eb' sacerdote. ⁶ Palta ayic ix uji jun chi', a in tic mañ in ayoc ec' d'a Jerusalén tic,

yujto ayic 32 ab'ilxo yoch viñaj Artajerjes reyal d'a Babilonia, ata' ix in c'ochxi d'a yichañ viñ rey chi'. Palta ayic toxo ix ec' jab'ocxo tiempoal ix in c'anaxi in permiso d'a viñ rey chi', 7 ix in jax d'a Jerusalén tic. Ata' ix vab'i tastac mañ vach'oc ix sc'ulej viñaj Eliasib chi', to ix yac' jun nivan cuarto viñ, aton jun ay d'a sti' yamaq'uul stemplo Dios d'a viñaj Tobías chi'. 8 Ix cot val voval yuj jun chi', yuj chi' a tas ayoch yuj viñaj Tobías d'a yol cuarto chi', ix in julelta d'a sti'. 9 Ix lajvi chi' ix valani to sacb'itaj jun cuarto chi' icha yalan ley, tz'ac'chajxioch yame'ab' yic stemplo Dios chi' d'a yool, ofrenda yed' incienso.

10 Ix vab'anpaxi to maxtzac ac'chaj svael eb' levita yed' eb' sb'itani, aton eb' ayoch d'a yib'añ yoch ejmelal, yuj chi' ix yactejean yopisio eb', ix pax eb' d'a schoñab' junjun. 11 Yuj chi' ix in tumej eb' yajal yaji, yujto ix yactejean stemplo Dios eb', maxtzac yil-laj eb'. Ix lajvi chi' ix in molb'an eb' sacerdote yed' eb' levita yic svac'anxioch eb' d'a yopisio. 12 Axo masanil eb' anima aj Judá tic, ix syamxioch eb' yac'an sdiezmool ixim trigo, vino yed' aceite, ix yac'anxi eb' b'aj smolchaji. 13 Ix lajvi chi' ix vac'anoch viñaj sacerdote Selemías yilumaloc b'aj smolchaj chi' yed' pax viñaj Sadoc viñ tz'ib'um yed' pax jun viñ levita scuchan Pedafías yed' viñaj Hanán yuninal viñaj Zacur yixchiquin viñaj Matanías yic scolvaj viñ yed' eb' viñ, yujto te vach' spensar eb' viñ. Aton eb' viñ ix ochcan d'a yib'añ spojanec' vael d'a masanil eb' yetb'eyum chi'.

14 Ix valan icha tic d'a in lesal: Ach in Diosal, nacot juntzañ tas ix in

c'ulej tic. Mocab' b'at sate'olal uj masanil tas ix in c'ulej d'a a cajnub' yic tz'och ejmelal d'ayach, xin chi.

15 A d'a juntzañ c'ual chi', ix vila' to ay eb' d'a yol yic Judá tic stec'anel yal uva d'a sc'ual ic'oj ip. Tz'ec'pax eb' cuchoj trigo, tz'ec'pax noc' sb'uru eb' cuchoj vino yed' cuchoj sat uva ayto och d'a sc'ojlab'il, cuchoj higo yed' yalñej tas icatzil. Syic'ancot juntzañ chi' eb' d'a Jerusalén tic d'a sc'ual ic'oj ip. Yuj chi' ix in cach eb' to maxtzac schoñ juntzañ chi' eb' d'a sc'ual ic'oj ip. 16 Añejtona' ay pax juntzañ eb' aj Tiro cajan d'a Jerusalén, syic'cot noc' chay eb' yed' juntzañxo tastac schoñ d'a Jerusalén tic, schoñan eb' d'a eb' quetisraelal d'a sc'ual ic'oj ip. 17 Yuj chi' ix in cach eb' yajal yaj d'a Judá tic, ix valan d'a eb' icha tic:

—Mañ jantacoc chucal tze c'ulej d'a sc'ual ic'oj ip, icha junoc comon c'ual tzeyutej. 18 Aton juntzañ tic sc'ulejnac eb' co mam quicham, yuj chi' ix yac'cot juntzañ yaelal tic co Diosal d'a quib'añ yed' d'a yib'añ jun choñab' tic. ¿Tom e gana tze tzun-tzejcot yoval sc'ol Dios d'a quib'añ a oñ israel oñ tic, yuj chi' icha junoc comon c'ual tzeyutej sc'ual ic'oj ip tic? xin chi d'a eb'.

19 Ix in checan macchaj spuertail Jerusalén tic d'a yemc'ualil ayic van yoch sc'ual ic'oj ip. Max jacvilaj masanto tz'ec'b'at jun c'ual chi'. Ix vac'anpaxoch eb' in checab' stañvan puerta chi' yic vach' malaj junoc icatz tz'och d'a jun c'u chi'. 20 A eb' choñvajum chi' chab' oxo' ac'val ix vay eb' d'a spatictac choñab' Jerusalén tic. 21 Yuj chi' ix in cachan eb', ix valani: ¿Tas yuj tzex vaycan d'a spatictac muro? Tato ol e

c'ulejñej icha tic, ol ex vac'och d'a preso, xin chi d'a eb'. Yuj chi' ix yac-tej eb' sjavi d'a sc'ual ic'oj ip chi'.

22 Ix lajvi chi', ix valan d'a eb' levita to sacb'itej sb'a eb' yic sb'at stañvan puerta chi' eb', yic vach' max ixtaxel sc'ual ic'oj ip chi'. Yuj chi' ix val d'a in lesal icha tic: Ach in Diosal, na in cot yuj juntzañ tas ix in c'ulej tic, oc'ocab' a c'ol d'ayin icha syal a vach'c'olal, xin chi. **23** Añeja' ix vilanpax d'a juntzañ c'ual chi' to ay eb' viñ vetisraelal chi' ix yic'laj sb'a yed' eb' ix aj Asdod, eb' ix aj Amón yed' eb' ix aj Moab. **24** Nañalxo yal yuninal eb' tzaxo alan sti' eb' aj Asdod chi' yed' sti' juntzañxo nación. Axo pax co ti' a oñ israel oñ tic, max-tzac yal-laj yalan eb'. **25** Yuj chi' ix in tumej eb', ix in catab'an eb'. Ay eb' ix in mac'a', ix in tzuquel xil sjolom eb', ix vac'an pural eb' yac'an sti' d'a Dios to mañxo ol yic'laj sb'a yal yuninal eb' yed' eb' ch'oc choñab'il chi', mañxo ol ochlaj eb' ix ch'oc choñab'il chi' yetb'eyumoc eb'. Ix valanpaxi: **26** Icha val tic aj yochnac smul viñaj Salomón ochnac reyal d'a co choñab' tic. Malaj junocxo rey lajan yed' viñ

d'a juntzañxo nación, te xajan viñ yuj Dios, yuj chi' ac'jinacoch viñ co reyaloc yuuj, palta cuchb'ajnacb'at viñ d'a chucal yuj eb' ix ch'oc choñab'il chi'. **27** Yuj chi', max yal co c'ool tzeyac'och e mul te chuc d'a yichañ co Diosal, tzeyic'lan e b'a yed' eb' ix ch'oc choñab'il tic, xin chi d'a eb' viñ.

28 A junoc eb' yuninal viñaj Joiada, yixchiquin viñaj Eliasib sat sacerdote, a ix yisil viñaj Sanbalat, viñ aj Horón, a ix yetb'eyum viñ. Yuj chi' ix in spechel viñ d'a Jerusalén tic. **29** Yuj chi' ix val d'a in lesal icha tic: Ach in Diosal, il val juntzañ chucal ix sc'ulej eb', yuj chi' ix juviel jun opisio yic sacerdoteal yed' trato ix a b'o yed' eb' yed' pax eb' yiñtilal Leví, xin chi.

30 Icha chi' ix aj in b'oan tastac ix juvib'at yuj eb' ch'oc choñab'il chi', ix vac'anxioch eb' sacerdote yed' eb' levita d'a yopisio d'a stzolal. **31** Ix valani tas c'ual tz'ic'chajcot te' c'atzitz. Ix valanpax yuj sb'ab'el sat avb'en yovalil syic'cot eb' d'a scaj-nub' Dios. Yuj chi' ix val d'a in lesal icha tic: Ach in Diosal, na in coti, oc'ocab' a c'ol d'ayin, xin chi.

A Ch'añ Libro

ESTER

Ester sb'i jun libro tic, yujto syalcot yab'ixal ix Ester. A viñaj Esdras yed' viñaj Nehemías, syalcot eb' viñ tas aj smeltzajnacxi eb' israel ic'b'ilb'at d'a Babilonia. Palta a jun libro tic tz'alancot yab'ixal jun macañito eb' israel chi' cannac d'a yol smacb'en Persia. Syalancot yuj jun ix Ester chi', israel ix, syaliñejcot tastac sc'ulejncac ix ayic ayec' ix d'a spalacio d'a yol smacb'en Persia chi'.

A d'a capítulo 1 yed' 2, syalcoti tas ajnac yoch ix Ester chi' reinail. Axo d'a capítulo 3 masanto d'a 6, syalcoti to a viñaj Amán ay chucal snanac viñ sc'ulej d'a spatic eb' israel, snib'ejnac viñ satel eb' israel, yujto sat yajal yaj viñ yuj viñ rey chi'. Palta a ix reina Ester chi' yab'elta ix tastac van snaanchaani viñaj Amán chi', yuj chi' xid' yal ix d'a viñ rey chi'. Yuj chi' a viñ rey chi' alani to a viñaj Amán chi' sq'ue d'uñan viñ d'a jun te te' sb'o viñ yuj viñaj Mardoqueo, viñ sc'ab'yoc ix Ester chi'. Yalanpax viñ rey chi' tas syutej scolan sb'a eb' israel chi' d'a eb' ajc'ol chi'. Axo d'a capítulo 7 masanto d'a 10, ata' syalcoti to a eb' israel chi' yac'nacoch jun q'uiñ eb' yic q'uen Purim, syalanpaxcot yuj tastac ujinac d'a yol stiempoal ix Ester chi'.

Juntzañ nivac vael

1 ¹ A jun syalcan tic ix uji ayic ayoch viñaj Asuero reyal d'a Persia. 127 macañil yaj smacb'en viñ chi', scot d'a India masanto sc'och d'a Etiopía. ² Axo d'a choñab' Susa, ata' ay spalacio viñ rey chi'.

³ Ayic yoxil ab'il yoch viñaj Asuero chi' reyal, ix yac'an jun nivan vael viñ d'a eb' nivac vinac ayoch yajalil yed'oc, aton eb' yajalil eb' soldado yic Persia, eb' yic Media, eb' nivac yelc'ochi yed' eb' ayoch yajalil d'a junjun macañ smacb'en viñ chi'. ⁴ Nañal ab'il val ix yac' jun q'uiñ chi' viñ, yic sch'oxanel jantac sb'eyumal viñ yed' snivanil yelc'och yopisio viñ d'a eb' avtab'il chi'. ⁵ Ix lajvi chi', ix yac'anoch uquexo c'ual q'uiñ viñ d'a yamaq'uil spalacio. Masanil eb' ayec' d'a choñab' Susa chi', eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi, ix

avtaj eb' smasanil. ⁶ Te vach' ix aj sb'o b'aj ix och q'uiñ chi'. A c'apac saccac c'apac yed' c'apac yaax ix och scortinailoc. Añejtona' pax c'apac lino saccac yed' c'apac q'uiñ mutz'inac ayoch sch'añaloc pax c'apac cortina chi'. Yamb'il c'apac yuj q'uen argolla nab'a plata ayoch d'a juntzañ q'uen oy nab'a mármol. Axo xila, a q'uen oro yed' q'uen plata ayoch d'ay. Axo d'a sat luum, a q'uen mármol ayem d'ay, ay q'uen saccac, ay q'uen q'uiñ q'uiñ. ⁷ Axo juntzañ vaso nab'a oro syuc'lab'ej eb'. Ch'occh'oc yilji junjun vaso chi'. Te nivan vino ix el d'a sc'ol viñ rey chi' yac'ani. ⁸ Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' yajal yaj d'a eb' tz'ac'an servil viñ to malaj junoc mach tz'ac'chaj pural yuc'an vino chi', junjun eb' syal yuc'an eb' jantac snib'ej. ⁹ Añejtona' pax ix reina Vasti, ix schec pax b'ochaj jun nivan vael ix d'a spalacio

viñ rey chi' yic vach' sva eb' ix ix avtab'il.

10 A val d'a yuquil c'ual q'uiñ chi', ix te tzalaj sc'ol viñ rey chi' yuj vino. Yuj chi' ix schecb'at ucvañ eb' viñ yac'umal servil viñ, eb' viñ ayoch yipoc sc'ol viñ, aton viñaj Mehumán, viñaj Bizta, viñaj Harbona, viñaj Bigta, viñaj Abagta, viñaj Zetar yed' viñaj Carcas. **11** Ix checjib'at eb' viñ yic b'at yic'ancot ix reina Vasti chi' eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi', yujto snib'ej viñ sjavi ix yed' scorona copopi yilji, yic sch'oxanpaxel svach'il yilji ix d'a yichañ masanil eb' anima yed' d'a yichañ eb' nivac yajal, yujto te vach' yilji ix. **12** Palta maj stac'cotlaj sb'a ix. Ix stenec' ix tas ix b'at yal eb' viñ schecab' viñ rey chi'. Yuj chi' ix te cot yoval viñ rey chi'. **13-14** Ix yavtancot ucvañ eb' viñ nivac yopisio d'a Media yed' d'a Persia chi' viñ, eb' viñ yipc'olal yaj yuj viñ: Aton viñaj Carsena, viñaj Setar, viñaj Admata, viñaj Tarsis, viñaj Meres, viñaj Marsena yed' viñaj Memucán. A eb' viñ chi', yojtac ley eb' viñ sic'lab'il, yuj chi' d'a eb' viñ ix sc'anb'ej viñ rey chi' tas tz'aj jun chi' sb'oi. **15** Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Icha syal co ley, naec ved'oc ¿tas yovalil tz'aj ix reina Vasti chi', yujto maj sc'anab'ajej in checnab'il ix, ix b'at yal eb' viñ in checab'? xchi viñ.

16 A val d'a yichañ masanil eb' molan chi', ix yalan viñaj Memucán d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a ix reina Vasti chi', mañocñej d'ayach ix och smul ix, palta ix ochpax smul ix d'ayoñ a oñ nivac yajal oñ tic yed' d'a masanil eb' viñ vinac ay d'a yol a mach'en tic.

17 A tas ix sc'ulej ix chi' ol yab'

masanil eb' ix ix, ol sc'ayb'an eb' ix, mañxa ol aj yelc'och eb' viñ yetb'eyum eb' ix d'a yol sat, ol am yalan eb' ix icha tic: A viñaj rey Asuero ix avtan ix reina Vasti, palta maj sc'anab'ajejlaj ix sb'ati, xcham eb' ix. **18** A eb' ix yetb'eyum eb' viñ nivac yajal d'a Persia yed' d'a Media tic, ayic ol yab'an eb' ix tas ix yutej sb'a ix reina chi', ol laj yalan eb' ix d'a eb' viñ yetb'eyum. Yuj chi' a yuj jun tic ol spatiquejel eb' viñ yetb'eyum eb' ix, axo scot yoval eb' viñ chi' d'a eb' ix. **19** Yuj chi' jun mamin rey, tato vach' scan jun tic d'ayach, ac' tz'ib'-chaj junoc ley yic scan leyal d'a Persia yed' d'a Media tic, to maxtzac yal yec'b'ati: Mañxa b'aq'uiñ sjavi ix reina Vasti d'a yichañ viñ rey, xchi-ocab' jun ley chi'. Axo junocxo ix ec'to svach'il d'a yichañ ix chi', a ix tz'ochcan reinail sq'uexuloc ix. **20** A jun ley chi' yovalil tz'ac'chaj ojtacajel d'a masanil yol a mach'en tic yic vach' masanil eb' ix ix ol sc'anab'ajej val eb' viñ yetb'eyum eb' ix, yalñej tas animail, xchi viñ.

21 A jun ix yal viñaj Memucán chi', ix scha val sc'ol viñ rey chi' yed' masanil eb' ayec' yed' viñ, ix och d'a yopisio yuj viñ. **22** Yuj chi' ix schecan viñ tz'ib'chajb'at d'a jun-jun macañ d'a yol smach'en chi', d'a sti' junjun choñab'. Ix yalanb'at viñ to ayocab' yelc'och eb' viñ vinac d'a yol spat, aocab' eb' viñ tz'alani tas-tac sb'oi.

Ix sic'chajoch ix Ester reinail

2 ¹ Ix ec' junoc tiempoal, ix sicb'i yoval sc'ol viñaj rey Asuero chi'. Ix snaancot viñ tas ix sc'ulej ix Vasti chi' yed' pax jun ley ix alchajel yuj ix. ² Yuj chi' axo eb' viñ ayoch yajalil

yed' viñ d'a yol smacb'en chi', ix yal eb' viñ icha tic:

—Yovalil saychajcot eb' ix cob'estac d'a viñ rey tic, aton eb' ix te vach' yilji. ³ Sic'ocab' viñ rey tic junjunoc schecab' d'a junjun macañ d'a yol smacb'en tic, yic vach' a eb' viñ tz'ic'ancot masanil eb' ix cob'estac te vach' yilji. Sjavi eb' ix d'a spalacio viñ d'a choñab' Susa tic, tz'ochcan eb' ix d'a yol sc'ab' viñaj Hegai, viñ stañvan eb' ix yetb'eyum viñ rey tic. A viñ tz'ac'an servil eb' ix yic ste b'o yilji eb' ix. ⁴ A junoc ix cob'es ol scha sc'ol viñ rey tic, aton ix ol ochcan reinail sq'uexuloc ix Vasti chi', xchi eb' viñ.

A jun pensar chi', ix scha val sc'ol viñ rey chi', yuj chi' ix schec viñ c'ulaj icha chi'.

⁵ A d'a choñab' Susa chi', ata' cajan jun viñ israel scuchan Mardoqueo yuninal viñaj Jair yiñtilal viñaj Simei. A viñaj Simei chi', a viñaj Cis ay yiñtilal viñ d'a yiñtilal Benjamín. ⁶ A eb' smam yicham viñ, ic'b'ilecot eb' yuj viñaj rey Nabucodonosor d'a Jerusalén, javinaccan eb' d'a Babilonia. Junñej janaccan eb' yed' viñaj Jeconías sreyal Judá. ⁷ A viñaj Mardoqueo chi', ay jun ix yisil jun viñ sc'ab'yoc viñ ayec' yed'oc, aton ix Hadasa, syalelc'ochi Ester, meb'a' ix, yujto chamnac smam snun ix. Axo viñaj Mardoqueo chi' ix ilan q'uib' ix, icha val yisil viñ yaj ix. Te vach' yilji sat ix yed' snivanil. ⁸ Axo yic ix elta jun ley yuj viñ rey chi', tziytum eb' ix cob'estac ix molchaj d'a choñab' Susa d'a spalacio viñ. A viñaj Hegai ix ac'chajoch stañvumaloc eb' ix, aton viñ stañvantaxon eb' ix yetb'eyum viñ rey chi'. Ayoch ix Ester chi' d'a scal

eb' ix. ⁹ Te vach' spensar ix ix yiloch viñaj Hegai chi', yuj chi' te vach' ix yutej spensar viñ d'a ix. Elañchamel ix te ac'chaj juntzañ remeyo yic tz'ac'chajoch d'a snivanil ix yic ste b'o yilji ix, tz'ac'chaj pax vael te vach' d'a ix. Ix ac'chajoch ucvañ eb' ix schecab' viñ rey te vach' yic tz'ac'ji servil ix. Ix ac'chajb'at eb' ix yed' ix Ester chi' d'a jun cuarto te vach' b'aj ay eb' ix yetb'eyum viñ rey chi'.

¹⁰ A ix Ester chi' malaj jab'oc tas ix yal ix tas iñtilal, ma tas choñab'il ix, yujto ix cham val yalan viñaj Mardoqueo chi' d'a ix to max yal-laj ix.

¹¹ Junjun c'u tz'ec' viñaj Mardoqueo d'a sat b'aj ayec' eb' ix ix chi', yic syab'an viñ tato vach' sc'ol ix Ester chi' yed' tas tz'aj yac'ji servil ix.

¹² Masanil juntzañ eb' ix cob'estac chi', jun ab'il ix b'ochaj yilji eb' ix. D'a sb'ab'elal vaque' ujal succhajec' aceite yic mirra d'a snivanil eb' ix. Axo d'a junxo vaque' ujal, succhajec' perfume yed' crema d'a eb' ix ichataxon juntzañ sc'an eb' ix ix. Axo yic ix el yab'ilal sb'ochaj yilji eb' ix chi', junjunal ix ic'jib'at eb' ix yic svay eb' ix yed' viñ rey chi'. ¹³ Icha chi' ix aj sc'och junjun eb' ix d'a viñ rey chi'. Ayic tz'elta eb' ix b'aj ayec' eb' ix cob'estac chi', syalñej sc'anan eb' ix tastac snib'ej yic sb'oan sb'a eb' ix.

¹⁴ Sb'at eb' ix d'a spalacio viñ rey chi' d'a yemc'ualil, axo d'a junxo q'uiñib'alil, sc'ochcan eb' ix d'a junxo pat b'aj ay eb' ix schab'il yetb'eyum viñ rey chi', b'aj ayoch viñaj Saasgaz yilumaloc eb' ix yuj viñ rey chi'. Majxo c'ochlaj eb' ix d'a viñ rey chi', añej tato ay junoc eb' ix te vach', scha sc'ol viñ, a jun ix chi' tz'avtaj sb'i, sb'at ix b'ian.

15 Axo ix aji, ayic ix c'och stzolal d'a yib'añ ix Ester yisilcan viñaj Abihail, sc'ab'yoc viñaj Mardoqueo chi', yic b'at vay ix yed' viñ rey chi', añej tas ix yal viñaj Hegai stañvumal eb' ix, añej ix yic'b'at ix. Te vach' ix Ester chi' d'a yol sat masanil eb' tz'ilan ix. 16 Ayic slajuniil uj, d'a jun uj scuchan Tebet, ayic yuquil ab'il yoch viñaj Asuero reyal, ata' ix ic'-chajb'at ix d'a spalacio viñ yic svay ix yed' viñ. 17 Yelxo val te xajan ix Ester chi' yuj viñ rey chi'. Malaj junocxo ix te xajan yuj viñ. Te nivan svach'c'olal viñ ix sch'ox d'a ix d'a yichañ juntzañxo eb' ix cob'estac chi'. Yuj chi' ix schec viñ ac'chajq'ue jun corona d'a sjolom ix. Ix lajvi chi' ix yac'ancanoch ix viñ reinail sq'uexuloc ix Vasti. 18 Ix schecan b'ojoc jun nivan vael viñ yic tz'ic'-jichañ ix Ester chi'. Ix yavtan masanil eb' yajal ayoch d'a yopisio yed' viñ d'a yol smacb'en chi'. Ix yic'anemta sb'isul q'uen tumin viñ ayoch d'a yib'añ eb' anima yac'ani. Te tzijtum pax tas ix yac' viñ d'a juntzañ nación ay d'a yol smacb'en chi'. Icha chi' ix aj sch'oxanel svach'c'olal viñ rey chi'.

**Ix yab' viñaj Mardoqueo
tas ix alchaj d'a spatic viñ rey**

19 Ayic toxo ix q'uexchaj b'aj cajan eb' ix cob'estac chi', ayic ayxo och viñaj Mardoqueo d'a yopisio d'a spalacio viñ rey, 20 a ix Ester chi' añeja' max yal-laj ix tas choñab'il ix, tas yiñtilal ix. Añeja' sc'anab'ajan ix tas syal viñaj Mardoqueo chi', icha ix sc'anab'ajej ix ayic ayec' ix d'a spat viñ.

21 A junel, ayic ix c'och stzolal d'a yib'añ viñaj Mardoqueo d'a yopisio

d'a palacio viñ rey chi', ay chavañ eb' viñ stañvan b'aj ay viñ rey chi', aton viñaj Bigtán yed' viñaj Teres. Te aycot yoval eb' viñ d'a viñ rey chi', van yalan eb' viñ tas syutej eb' viñ smilancham viñ rey chi'. 22 Ix yab'an viñaj Mardoqueo tas van yalan eb' viñ chi', axo viñ ix checan aljoc d'a ix reina Ester chi'. Axo ix ix alan d'a viñ rey chi' to a viñaj Mardoqueo ix ab'an tas van yalchaj d'a spatic viñ. 23 Axo ix sc'anb'an viñ yab'i, ix checlaji to yel jun lolonel ix yal viñaj Mardoqueo chi'. Yuj chi' a chavañ eb' viñ stañvumal viñ rey chi', ix q'ue locan eb' viñ d'a te te'. A jun ix uji chi' ix stz'ib'chajcan b'aj aycan yab'ixal viñaj rey Asuero ayic ix yac'an reyal viñ.

Viñaj Mardoqueo yed' viñaj Amán

3 ¹ Ix lajvi yec' juntzañ chi', ix yac'anoch yopisio viñaj Amán yuninal viñaj Hamedata yiñtilal viñaj Agag viñ rey chi'. Ix ac'ljioch viñ sat yajalil d'a juntzañxo eb' viñ yajal d'a yol smacb'en viñ rey chi'. 2 Masanil eb' viñ tz'ac'an servil viñ rey chi', yovalil tz'em cuman eb' viñ, tz'empax ñojan eb' viñ d'a yichañ viñaj Amán chi', yujto icha chi' ix aj yalan viñ rey chi'. Axo pax viñaj Mardoqueo chi', max sc'anab'ajejlaj jun checnab'il chi' viñ.

3 Axo juntzañxo eb' viñ yajal chi', ix sc'anb'an eb' viñ d'a viñaj Mardoqueo chi' tas yuj max sc'anab'ajej jun checnab'il chi' viñ. 4 Junjun c'u syalan eb' viñ d'a viñ, palta max schalaj yab' viñ tas syal eb' viñ chi', yujto toxo ix yal viñ d'a eb' viñ to israel viñ. Yuj chi' ix b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Amán chi' yic syilan eb' viñ tato toñej ol yiloch viñ viñaj

Amán chi'. **5** Ayic ix yilan viñaj Amán to yel max emlaj cuman viñaj Mardoqueo chi', max empax ñojan viñ d'a yichañ viñ ayic tz'ec' viñ, ix te cot yoval viñ. **6** Toxo ix yab' viñ to israel viñaj Mardoqueo chi', yuj chi' ix snaan viñ to mañocñej viñ smil-jichamoc, palta ix sna viñ tas tz'aj satjiel masanil eb' israel ayec' d'a yol smacb'en viñaj rey Asuero chi'.

Jun ley yic satjiel masanil eb' israel

7 A d'a b'ab'el uj scuch Nisán, yic slajchavil ab'il yoch viñaj Asuero reyal, ix och suerte d'a yichañ viñaj Amán yic syil viñ tas c'ual, ma tas tiempoal ol elc'och jun tas sna viñ chi'. Axo ix aji, a d'a 13 yoch slajchavil uj scuch Adar, ix checlaj sc'ual. **8** Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a d'a masanil choñab' ay d'a yol a macb'en, ay jun macañ anima ch'oc yeli. Ch'oc yel sley eb' d'a yichañ juntzañxo choñab', max sc'anab'ajej a ley eb'. Mañ smojoc scajnaj eb' d'a yol a macb'en tic. **9** Yuj chi' mamin rey, tato scha a c'ool, aq'uelta junoc ley yic syab' masanil choñab' to satel juntzañ anima chi'. Tato icha chi' ol vac' junoc 7,500 quintal q'uen plata b'aj smolchaj q'uen tz'ac'ji d'ayach, xchi viñ.

10 Ix scha sc'ol viñ rey tas ix yal viñ chi', yuj chi' ix yiq'uel scolc'ab' viñ b'aj ayoch sello, ix yac'an viñ d'a viñaj Amán chi', aton viñ ajc'ol d'a eb' israel. **11** Ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—A q'uen plata ix al chi', canocab' q'uen d'ayach, axo eb' anima tzal chi', ic yaj eb', syal tza c'u'lej tas nab'il uj d'a yib'añ eb', xchi viñ d'a viñ.

12 Ayic 13 yoch b'ab'el uj d'a yol ab'il chi', ix avtaj masanil eb' viñ stz'ib'um viñ rey chi' yic stz'ib'an jun ley chi' eb' viñ ix yaq'uelta viñaj Amán chi', yic sb'at d'a masanil eb' yajal d'a junjun choñab' d'a yol smacb'en viñ rey chi'. A jun ley chi' ix tz'ib'chaj d'a sti' yed' d'a sletrail junjun choñab'. Ix och sb'i viñ rey chi' d'ay yed' sello viñ. **13** Elañchamel ix checjib'at eb' viñ checab' d'a masanil yol smacb'en viñ rey chi'. Syalan jun ley chi' to junñej c'ual ol satjiel masanil eb' israel yed' masanil eb' yuninal eb'. Axo tastac ay d'a eb', ol ic'chajcanec' smasanil. A jun c'u ix checlaj chi', aton d'a 13 yoch slajchavil uj scuch Adar. **14** Ix pucax jun ley chi' d'a masanil smacb'en viñ rey chi'. Ix alchajel d'a scal masanil anima yic vach' listaxo yaj eb' anima d'a jun c'u chi'. **15** Elañchamel ix pucaxb'at jun ley chi' icha ix aj yalan viñ rey chi'. B'ab'el ix alchajel d'a yol choñab' Susa. Yacb'an van yuc'an añ viñ rey yed' viñaj Amán chi', axo eb' anima d'a choñab' Susa chi', ix te somchajchaañ eb' yuj jun ley chi'.

Ochnac eb' israel cusc'olal yuj jun ley

4 **1** Ayic ix yab'an viñaj Mardoqueo masanil tas ix alchaj chi', ix snic'chitanb'at spichul viñ yuj sch'oxanel scusc'olal, ix yac'anoch pichul yic cusc'olal viñ, ix yac'anq'ue q'uen tic'aq'u'il taañ viñ d'a sjolom, ix och ijan viñ yec' d'a cal choñab'. Tz'el yav viñ yuj cusc'olal. **2** Axo yic ix c'och viñ d'a sti' spalacio viñ rey, maj ochlaj viñ d'a yool, yujto max chajiochlaj junoc mach yuj viñ rey chi' tato ayoch pichul yic cusc'olal yuuj. **3** Añejtona' d'a masanil choñab' b'ajtac ix tz'ib'chajb'at jun ley chi',

masanil eb' israel ix och d'a cusc'olal. Ayic ix sch'oxanel scusc'olal eb' chi', ix och eb' d'a tze'ojc'olal. Tz'oc' eb', tz'el yav eb', tziytum eb' ix sjulec' jichan sb'a d'a scal q'uen tic'aq'uul taañ, ix yac'anoch pichul eb' yic cusc'olal.

Ix tevi ix Ester yuj eb' yetchoñab'

4 A eb' ix ix tz'ac'an servil ix reina Ester yed' eb' viñ vinac stañvan ix, ix yal eb' yab' ix tas yaj viñaj Mardoqueo chi', yuj chi' ix te cus sc'ol ix, ix yac'anb'at pichul ix d'a viñ yic syic'anel pichul yic cusc'olal ayoch chi' yuj viñ, palta maj yal-laj sc'ol viñ ix scha'a. 5 Axo ix Ester chi' ix avtan-cot jun viñ schecab' viñ rey scuch Hatac, schecab' pax viñ ix. Ix schecanb'at viñ ix d'a viñaj Mardoqueo yic b'at sc'anb'ej viñ tas van yuji, tas pax yuj icha chi' syutej sb'a viñ. 6 Yuj chi' ix c'och viñaj Hatac chi' b'aj ayec' viñaj Mardoqueo chi' d'a jun parque d'a yichañ sti' spalacio viñ rey chi', ix lolon viñ yed' viñ. 7 Ix yalan viñaj Mardoqueo masanil tastac tz'alchaj chi' d'ay yed' pax jantac sb'isul q'uen plata syaltej viñaj Amán yic tz'och b'aj smolchaj q'uen stumin viñ rey yic vach' satjiel masanil eb' israel yalan viñ. 8 Ix yac'anpax jun scopiail jun ley chi' viñ d'a viñaj Hatac chi', yic sch'ox viñ d'a ix Ester chi' yic syojtaquejel ix yuj tas van yuji d'a choñab' Susa chi'. Ix yalan-paxb'at viñaj Mardoqueo chi' to stevi ix d'a viñ rey, tope val syal yec'b'at jun ley chi' d'a yib'añ eb' yetchoñab' ix chi'.

9 Ix lajvi chi', ix paxta viñaj Hatac chi', ix ul yalan viñ d'a ix Ester chi' masanil tas ix yalcot viñaj Mardoqueo chi'. 10 Ix schecanxib'at viñaj

Hatac chi' ix yic b'at yalxi viñ d'a viñaj Mardoqueo chi' icha tic:

11 Masanil mach ayoch schecab'oc viñ rey yed' masanil choñab' ayoch d'a yol smacb'en viñ, yojtac eb' to ay jun ley tz'alani tato ay mach tz'och d'a yol sti' b'aj ay viñ rey d'a spalacio, tato mañ avtab'iloc yuj viñ rey chi', b'eñej schami, taxoñej vinac ma ix. Añej b'ian tato syic'q'ue sc'ococh viñ rey chi', aton jun nab'a oro, sch'oxanelta viñ d'ay, a jun chi' max chamlaj. A in tic, ayxo jun ujal max in avtaj yuj viñ rey chi', xchib'at ix.

12 Ix yalan viñaj Hatac d'a viñaj Mardoqueo chi' masanil tas ix yal ix Ester chi'. 13 Yuj chi' ix spacanxi viñ tas ix yal ix chi': Mañ a nalaj to yujñej to ayach ec' d'a spalacio viñ rey chi' ol ach colchajoc yacb'an masanil eb' quetchoñab' ol cham eb'. 14 Tope yuj jun sjavi d'a quib'añ tic jun, yuj chi' ix ach sic'-chajoch reinail, yic tzoñ a colani. Palta tato malaj tas ol al ticnaic, b'ajam ol cot junoc mach ol oñ colanoc, palta a ach tic ol ach satel yed' masanil eb' a c'ab'oc, xchib'at viñ.

15 Ix yalanxib'at ix Ester chi' d'a viñ icha tic: 16 Ixic, molb'ej masanil eb' quetchoñab' cajan d'a choñab' Susa tic, tzex och d'a tze'ojc'olal vuuj, malaj jab'oc tas tze va'a, malaj pax tas tzeyuq'uej oxec c'ual oxec ac'val. Ol och pax eb' ix tzin ac'an servil d'a tze'ojc'olal ved'oc. Ol laj-voc chi', ol in b'at vil viñ rey chi', vach'chom mañ ichocta' yalan ley. Taxoñej tzin cham jun, chamoc in ocab'i, xchib'at ix.

17 Ix sc'anab'ajej viñaj Mardoqueo chi' masanil tas ix yal ix chi'.

Ix c'och ix Ester d'a yichañ viñ rey

5 ¹ Axo yic ix lajviec' ox'e' c'ual chi', ix sb'oan sb'a ix Ester chi', ix yac'anoch spichul ix yic sreinañ. Ix lajvi chi' ix c'och ix d'a jun amac' ay d'a sti' jun yed'tal viñ rey chi', b'aj c'ojanem viñ d'a sc'ojnub' yic sreyal. ² Ayic ix yilanelta viñ to ayec' ix d'a stielta chi', ix sch'oxan viñ to stzalaj viñ yed' ix, ix yac'anelta sc'ococh viñ nab'a oro. Ix ochc'och ix, ix och yub'-yub' ix d'a sñii' q'uen c'ococh chi'.

³ Ix sc'anb'an viñ d'a ix icha tic:

—¿Tas tzach ic'an reina Ester?

¿Tas tza nib'ej? Tato tza nib'ej tza c'an nañaloc in macb'en tic, syal vac'an d'ayach, xchi viñ d'a ix. Ix tac'vi ix icha tic:

⁴ —Mamin rey, tato syal a c'ool, ay jun nivan vael ix vac' b'ochajoc to tzach cot vael ticnaic yed' viñaj Amán, yujto nivan elc'och d'a yol in sat, xchi ix. Ix yalan viñ icha tic:

⁵ —Avtejeccot viñaj Amán d'a elañchamel to sc'anab'ajaj masanil tas snib'ej ix reina Ester tic, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'at viñ rey yed' viñaj Amán d'a jun nivan vael ix sb'o ix Ester chi'. ⁶ Ayic van yuc'an vino eb', ix yalan viñ rey chi' d'a ix icha tic:

—C'an masanil tas tza nib'ej d'ayin, ol vac' d'ayach, vach'chom tza c'an nañaloc in macb'en tic, syal vac'an d'ayach, xchi viñ.

⁷ Ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, a val tas tzin nib'ej tzin c'an d'ayach aton tic: ⁸ Tato yel xajan in uuj, tato b'ecan a c'ol ac'an tas tzin c'ana', schaocab' a c'ol a cotxi vael q'uic'an yed' viñaj Amán tic. Ol in chec b'ochaj junocxo vael, yujto te nivan elc'och d'a yol in sat.

Ato q'uic'an chi' sval d'ayach tas tzin nib'ej, xchi ix.

Snib'ej viñaj Amán smilcham viñaj Mardoqueo

⁹ Ix te tzalaj viñaj Amán ayic ix elta viñ b'aj ix och vael chi', palta ayic ix yilan viñ to ayec' viñaj Mardoqueo d'a sti' spalacio viñ rey chi', ix te cot yoval viñ yujto ayic ix ec' viñ ta', maj q'uelaj liñan viñaj Mardoqueo chi', maj empax ñojan viñ.

¹⁰ A d'a jun rato chi' maj sch'oxel-laj schichonc'olal viñ chi'. Axo yic ix c'och viñ d'a spat, ix yavtancot juntzañ eb' yamigo viñ, ix yavtanpaxcot ix yetb'eyum viñ, aton ix Zeres. ¹¹ Ix och ijan viñ yic'an-chaañ sb'a, ix yalan jantac sb'eyumal viñ d'a eb', tzijtum pax yuninal viñ. Ix yalanpax viñ to ix sic'chajelta viñ yuj viñ rey d'a scal juntzañxo eb' viñ ayoch yajalil yed'oc, ix ac'chajoch viñ yajalilloc juntzañ eb' viñ chi'. ¹² Ix yalanxi viñ icha tic:

—Añejtona' a inñej ix in avtajb'at vael yed' viñ rey d'a jun nivan vael yuj ix reina Ester. Avtab'il in pax vael yed' viñ rey chi' q'uic'an d'a junxo nivan vael syac' ix d'a viñ rey chi'. ¹³ Palta ayic svilanoch jun viñ israel scuchan Mardoqueo c'ojanem d'a sti' spalacio viñ rey chi', masanil juntzañ tas ay d'ayin tic, mañxa jab'oc yel-c'och d'a yol in sat, xchi viñ.

¹⁴ Yuj chi' ix yal ix yetb'eyum viñ chi' yed' eb' yamigo viñ chi' icha tic:

—Ac' b'ochajem junoc te te' jun ch'añil tz'ajq'ue steel. Tza c'anan d'a viñ rey chi', axo q'uic'an q'uiñib'al sq'ue d'uñan viñaj Mardoqueo chi' d'a te', yic vach' tzalajc'olal tzach b'at d'a jun nivan vael yed' viñ rey

chi', mañxa jab'oc tas tza na'a, xchi eb'.

A jun pensar chi' ix scha sc'ol viñaj Amán chi', ix schecan viñ b'ojoc jun te te' chi'.

Ix ic'jichaañ viñaj Mardoqueo

6 ¹ A val d'a jun ac'val chi', maj ochlaj svayañ viñ rey chi', yuj chi' ix yal viñ to tz'ic'chajcot juntzañ b'aj tz'ib'ab'il yab'ixal tastac ujinac d'a yol smacb'en viñ chi', ix avtaj yab' viñ. ² Ix ilchaj b'aj syala' to a viñaj Mardoqueo ix alani tas yalnac viñaj Bigtán yed' viñaj Teres, stañvumal sti' spalacio viñ rey chi'. Ix sna eb' viñ tas syutej smilancham viñaj rey Asuero chi'. ³ Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ rey chi' d'a eb' viñ ayoch yopisio yuj viñ:

—¿Tas ac'b'il yed' tas utajnac viñaj Mardoqueo yuj jun tas sc'ulejnac viñ tic? xchi viñ. Ix tac'vi eb' viñ:

—Malaj val jab'oc tas ac'b'il d'a viñ, xchi eb' viñ.

⁴ Ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—¿Mach jun ayec' d'a yamaq'uil palacio tic? Ixiquec eyila', xchi viñ. A val ta' van sjavi viñaj Amán yic tzul sc'anan viñ d'a viñ rey chi' to tz'ac'chajq'ue locan viñaj Mardoqueo d'a jun te te' toxo ix schec b'ojoc viñ.

⁵ Yuj chi' ix yal eb' viñ schecab' viñ rey chi':

—A viñaj Amán ayeq'ui, xchi eb' viñ.

—Ix yalan viñ rey chi' to tz'avtajoch viñ b'aj ayec' viñ chi'.

⁶ Ix och viñaj Amán chi' b'ian, ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas smoj tz'utaj junoc viñ vinac, tato tzin nib'ej svc'ichaañ viñ? xchi viñ.

Ix snaan viñaj Amán chi' d'a spensar icha tic: ¿Machto val junoc ol yic'chaañ viñ rey tic? A inñej toni, xchi viñ. ⁷ Yuj chi' ix tac'vi viñ icha tic:

—Mamin rey, a val tas smoj tz'utaj junoc vinac chi', ⁸ to tz'ic'chajcot junoc a pichul tza c'an d'a opisio tic yed' noc' a chej tza c'antaxoni. Axo d'a sjolom noc' tz'ac'chajq'ue junoc yelvanub' icha corona, a sch'oxani to ic noc'. ⁹ Axo jun a pichul chi' yed' noc' chej chi' tz'ac'chaj d'a junoc eb' viñ yajal to nivan yelc'och yopisio tic, syac'anocho a pichul jun viñ tza nib'ej tzi'chaañ chi'. Tz'ac'chajq'ue viñ d'a yib'añ noc' a chej chi', slajvi chi' squetzchaj noc' d'a yalañ viñ d'a yoltac calle yed' d'a parque. Syalan viñ quetzjinac noc' chi' icha tic:

Ichaton tic tz'aj yic'jichaañ junoc viñ vinac snib'ej viñ rey syic'chaañ, xchiocab'i, xchi viñaj Amán chi'.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Amán chi' icha tic:

—Ix ic'elañchamel, ic'b'at c'apac in pichul chi' yed' noc' in chej chi', icha val ix aj alan chi', icha val chi' tzutej a b'oan viñaj Mardoqueo viñ israel, aton viñ c'ojanem d'a sti' in palacio tic. Malajocab' junoc tas ix al chi' to max a c'ulej, xchi viñ.

¹¹ Yuj chi' ix yic'b'at c'apac pichul chi' viñaj Amán chi' yed' noc' chej chi', ix yac'anocho viñ d'a viñaj Mardoqueo chi'. Ix squetzan noc' chej chi' viñ d'a yalañ viñ, ix ec' viñ d'a yoltac calle yed' d'a parque, ix yalan viñ icha tic: Ichaton tic tz'aj yic'jichaañ junoc mach to snib'ej viñ rey syic'chaañ, xchi viñ.

¹² Ayic ix lajvi yic'jiec' viñaj Mardoqueo chi' yuj viñ, ix b'at viñ yac'ixan viñ d'a sti' spalacio viñ rey chi',

axo viñ elañchamel ix paxcan viñ d'a spat. Te cusc'olal ix aj viñ, ix smacan sat viñ yuj q'uixvelal. **13** Ix yalan viñ d'a ix yetb'eyum yed' d'a eb' yamigo masanil tas ix utaj viñ chi', yuj chi' ix yal eb' icha tic:

—A viñaj Mardoqueo chi', israel viñ, yuj chi' van slajviem opisio tic d'a spatic viñ. Mañ ol ac'laj ganar viñ, palta to a viñ ol ach ac'an ganar, xchi eb'.

14 Manto lajvi yalan eb' icha chi', ix c'och eb' viñ schecab' viñ rey chi' d'a elañchamel yic tz'ic'jib'at viñaj Amán chi' d'a jun nivan vael ix schec b'ojoc ix Ester chi'.

Ix och chamel d'a yib'añ viñaj Amán

7 **1** Ix lajvi chi', ix b'at viñ rey yed' viñaj Amán chi' d'a jun nivan vael chi'. **2** Axo yic van yuc'an vino eb' viñ, ix yalan viñ rey chi' d'a ix Ester chi' icha tic:

—C'an tas tza nib'ej d'ayin, ol vac' d'ayach, vach'chom a nañaloc in mach'en tic tza c'ana', xchi viñ.

3 Ix tac'vi ix Ester chi' icha tic:

—Mamin rey, tato vach' in d'a yol a sat, tato scha a c'ool tas tzin c'an d'ayach, añej val tas tzin c'an d'ayach to max in a cha miljocchamoc, max champaxlaj eb' vetchoñab'. **4** Yujto a in tic yed' eb' vetchoñab' chi', ix oñ choñchaji yic tzoñ satjiel d'a junelñej. Comonoc val toñej oñ choñchajb'at checab'oc, tato icha chi' tecan mañ smojoc to sviq'uec' a tiempo, ocxo jun, to ol oñ satjoquel d'a junelñej, xchi ix.

5 Ix sc'anb'an viñaj rey Asuero chi' icha tic:

—¿Mach jun chi'? ¿B'ajtil ay jun mach snaan jun tzal chi'? xchi viñ.

6 Ix yalan ix icha tic:

—A viñ ajc'ol chuc spensar chi', aton viñaj Amán tic, xchi ix.

A val yic ix yab'an jun lolonel viñaj Amán chi', sacxoñej ix aj yilji sat viñ yuj xivelal d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ ix reina Ester chi'. **7** Ix q'ue van viñ rey chi', ix te cot yoval viñ, ix elta viñ d'a yol pat b'aj van sva eb' chi'. Ix el viñ b'aj ay yamaq'uul spalacio. Palta axo viñaj Amán chi', ix yilan viñ to van yac'ljioch chamel d'a yib'añ viñ, ix canñej viñ b'aj ix va eb' chi', ix tevioch viñ d'a ix reina Ester chi' to tz'ac'ji nivanc'olal viñ yuj ix. **8** Ayic ix och-xic'och viñ rey b'aj ix va chi', ix yilan viñ to cumanem viñaj Amán chi' d'a stz'ey b'aj c'ojanem ix reina chi'. Ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—¿Tom tza nib'ej tzixtej ix reina d'a vichañ d'a yol in pat tic? xchi viñ.

Ayic ix yalan juntzañ lolonel viñ rey chi', elañchamel ix macchaj sat viñaj Amán chi' yuj eb' viñ schecab' viñ rey chi'. **9** Ix yalan jun viñ checab' scuchan Harbona icha tic:

—Mamin rey, a d'a spat viñaj Amán tic, ix yac' b'ochajem jun te te' viñ jun ch'añil ix ajq'ue steel. Ata' ol q'ue locan viñaj Mardoqueo yuj viñ yalani, aton viñ sc'ulejnac jun tas vach' d'ayach, xchi viñ.

—Aq'uecq'ue locan viñaj Amán tic d'a jun te te' chi', xchi viñ rey chi'.

10 Yuj chi' ix q'ue locan viñaj Amán chi' d'a te', aton te' ix sb'oq'ue viñ yuj viñaj Mardoqueo yalani. Icha chi' ix aj sicb'i yoval sc'ol viñ rey chi'.

Jun ley ix alchaj yuj svach'iloc eb' israel

8 **1** A d'a jun c'u chi', masanil tas ay d'a viñaj Amán, viñ ajc'ol yajoch d'a eb' israel, ix yac' viñ rey chi' d'a ix Ester. Axo viñaj

Mardoqueo chi', nivan yopisio viñ ix ac'ji yuj viñ rey chi', yujto toxo ix yal ix Ester chi' to te ayto yuj sb'a ix yed' viñ. **2** Ix lajvi chi', ix yic'anel q'uen scolc'ab' viñ rey chi', q'uen ix ic'chajec' d'a viñaj Amán, ix yac'anocho q'uen viñ d'a viñaj Mardoqueo chi'. Axo masanil tas ay d'a viñaj Amán ac'b'il d'a ix Ester chi', ix ac'jioch d'a yol sc'ab' viñaj Mardoqueo chi'. **3** Ix lajvi chi' ix c'ochxi ix Ester d'a yichañ viñ rey chi'. Ix em cuman ix, ix och ijan ix yoq'ui. Ix tevi ix to tz'ic'jiel yopisio jun ley te chuc ix sb'o viñaj Amán chi'. Ix yalan ix to max elc'och tas syal jun ley chi' d'a eb' israel. **4** Ix yac'anelta sc'ococh viñ rey chi' nab'a oro d'a ix, ix q'ue liñan ix d'a yichañ viñ. **5** Ix yalan ix icha tic:

—Mamin rey, tato vach' in d'a yol a sat, tato vach' tas tzin c'an tic tzab'i, tato d'a val yel xajan in uuj, comonoc tzac' tz'ib'chajb'at junocxo ley yic tz'el yopisio tas syal jun ley ix yac'b'at viñaj Amán yuninal viñaj Hamedata yiñtilal viñaj Agag d'a masanil yol a macb'en b'aj syala' to satjiel masanil eb' vetchoñab'. **6** Mañ ol techaj vuj vilan tas ol javoc d'a yib'añ masanil eb' vetchoñab' yuj tas ol aj co satjieli, xchi ix.

7 Ix yalan viñaj rey Asuero chi' d'a ix yed' d'a viñaj Mardoqueo chi' icha tic:

—A viñaj Amán chi' locanxoq'ue viñ d'a te te', yujto chuc tas ix snachaañ viñ d'a spatic eb' eyetchoñab'. Masanil tas ay d'a viñ, toxo ix vac' d'ayach. **8** A ticnaic tz'ib'ejb'at icha tas tze na yuj svach'iloc masanil eb' eyetchoñab' chi'. Tzeyac'anocho in b'i yed' in sello d'ay.

Yujto a junoc ley b'aj ayoch in b'i yed' in sello d'ay, maxtzac yal-laj yeq'ui, xchi viñ.

9 Elañchamel ix avtaj eb' viñ stz'ib'um viñ rey chi', ayic 23 yoch yoxil uj scuch Siván. Masanil tas ix yal viñaj Mardoqueo chi' ix tz'ib'chajb'at d'a masanil eb' israel, d'a eb' viñ yajal, d'a eb' viñ yajalil eb' soldado, d'a masanil eb' viñ yajal yaj d'a 127 macañil yaj smacb'en viñ rey chi', scotto d'a India masanto sc'och d'a Etiópia. Ix tz'ib'chajb'at d'a sti' yed' d'a sletra junjun choñab' yed' d'a sti' eb' israel. **10** Ix ochpax sello viñaj rey Asuero d'ay yic scheclaji to a viñ tz'alani. A eb' ix b'at spuc jun ley chi', a d'a yib'añ noc' chej jelan sb'eyi, aton noc' schej viñ rey ayec' d'a yed'tal, ata' ix q'ue eb'. **11** A d'a jun ley ix yalb'at viñ rey chi', yalñej tas choñab'il b'aj ayec' eb' israel chi', syal smolb'an sb'a eb' yic scolan sb'a eb'. Tato ay eb' ajc'ol yalñej tas choñab'il sc'och d'a eb' yed' syamc'ab' yic oval, syal satanel eb' ajc'ol chi' eb'. Yed' pax yetb'eyum yed' yal-yuninal eb' ajc'ol chi' syal satanel eb'. Syic'ancanec' eb' tas ay d'a eb' ajc'ol chi'. **12** A juntzañ tic, junñej c'ual tz'aj sb'o d'a masanil yol smacb'en viñaj rey Asuero chi', aton d'a jun c'u chequel yajcan d'a 13 yoch slajchavil uj scuch Adar. **13** A scopiail jun ley chi', yovalil spucax d'a junjun macañil yaj smacb'en viñ rey chi', yovalil tz'alchajel d'a scal masanil choñab' yujto ley yaji, yic vach' a d'a jun c'u chi', masanil eb' israel chi' syac' lista sb'a eb' yic spacan sb'a eb' d'a eb' ajc'ol chi'. **14** A eb' viñ ix b'at yal jun ley chi', elañchamel ix checjib'at eb' viñ yuj viñ rey chi', ix q'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' schej viñ. Ix

alchajpaxel jun ley chi' d'a choñab' Susa chi', b'ab'el choñab' yaj d'a yol smacb'en viñ rey chi'.

15 Ayic ix elta viñaj Mardoqueo d'a sdespacho viñ rey chi', ayoch spichul viñ yic yopisio yuuj, q'uic'-mutz'inac yed' sacsac yilji. Ayq'ue jun nivan corona nab'a oro d'a sjolom viñ, ayoch jun xotil viñ nab'a lino q'uic'mutz'inac yilji. Masanil eb' anima ay d'a choñab' Susa chi', ix avajq'ue eb' yuj tzalajc'olal. 16 Yuj chi' a eb' israel ix el lenaj ix yil eb', ix te tzalaj eb', yujto ix ic'jichaañ eb' ix yab'i. 17 Ayic ix c'och jun ley chi' d'a masanil lugar yed' d'a junjun choñab', masanil eb' israel ix te tzalaji. Ix yac'anocho jun q'uiñ eb', ix va eb'. Tzijtum eb' anima d'a junjun choñab' ix yac'och sb'a israelal yed' eb', yujto xiv eb' d'a eb' israel chi'.

Ix ac'ji ganar eb' yajc'ol eb' israel

9 1 Ayic 13 yoch slajchavil uj scuch Adar, aton jun c'u chi' chequel yaji yic tz'elc'och tas syal jun ley alb'ilel yuj viñ rey chi', aton d'a jun c'ual chi' satjiel eb' israel yuj eb' ajc'ol chi' yalani. Axo ix aji, maj elc'ochlaj icha chi', palta to a eb' ajc'ol chi' ix ac'ji ganar yuj eb' israel chi'. 2 A d'a masanil yol smacb'en viñaj rey Asuero chi', ix smolb'ej sb'a masanil eb' israel d'a junjun choñab' b'ajtac ay eb'. Ix syamanoch eb' yac'an oval yed' eb' ix snib'ej satanel eb' chi'. Mañxa junoc mach ix stec'-b'ej sb'a d'a yichañ eb' israel chi', yujto toxo ix och xivc'olal d'a scal eb' anima smasanil. 3 Masanil eb' viñ nivac yajal ay d'a junjun macañ smacb'en viñ rey chi' yed' eb' viñ nivac yopisio, ix yac'och sb'a eb' viñ yed' eb' israel, yujto ix te xiv eb' viñ

d'a viñaj Mardoqueo chi', 4 yujto te nivan yopisio viñ d'a spalacio viñ rey chi'. A sb'inajnaquil viñ ix te pucax d'a masanil choñab', yujto d'a junjun c'u ste nivanb'i yopisio viñ chi'. 5 Ix miljicham eb' ajc'ol chi' d'a q'uen espada yuj eb' israel chi'. Ix satjiel eb' smasanil, ix sc'ulej eb' israel chi' icha val tas snib'ej. 6-10 A d'a choñab' Susa chi', ay 500 eb' viñ vinac ix miljicham yuj eb' israel chi', palta malaj val jab'oc tastac ay d'a eb' viñ ix cham chi' ix yiq'uec' eb'. A d'a scal eb' viñ ix cham chi', ix cham eb' viñ tic: Viñaj Parsandata, viñaj Dalfón, viñaj Aspata, viñaj Porata, viñaj Adalías, viñaj Aridata, viñaj Parmasta, viñaj Arisai, viñaj Aridai yed' viñaj Vaizata. A viñaj Amán ajc'ol d'a eb' israel, viñ yuninal viñaj Hamedata, a viñ ay yuninal eb' viñ slajuñvañil.

11 A d'a jun c'u chi', ayic ix yab'an viñ rey jantac sb'isul eb' anima ix cham d'a choñab' Susa chi', aton b'aj cajan viñ, 12 ix yalan viñ d'a ix reina Ester icha tic:

—A eb' etchoñab' toxo ix smilcham 500 eb' viñ vinac eb' yed' lajuñvañ eb' viñ yuninal viñaj Amán d'a choñab' Susa tic. Ocxom pax d'a juntzañxo choñab' d'a yol in macb'en tic, jantac am tas ix uji. Al d'ayin tasto tza nib'ej, ol vac' d'ayach, xchi viñ.

13 Ix tac'vi ix Ester chi' icha tic:

—Mamin rey, tato syal a c'ool, tzala' to a q'uic'an sc'ulejxi eb' vet-choñab' d'a choñab' Susa tic icha tas ix sc'ulej eb' ticnaic icha yalan a ley. Tzalan paxi to sq'ue locan snivanil lajuñvañ eb' viñ yuninal viñaj Amán chi' d'a te te', xchi ix.

14 Ix yalan viñ rey to sc'ulaj icha chi'. Ix alchajel jun ley chi' d'a

masanil yol choñab' Susa chi'. Ix q'ue locan snivanil lajuñvañ eb' yuninal viñaj Amán chi'.

15 Masanil eb' israel cajan d'a choñab' Susa chi', ix smolb'ejxi sb'a eb' ayic 14 yoch uj scuch Adar, ix smilancham 300 xo eb' viñ vinac eb', palta malaj jab'oc tas ay d'a eb' anima chi' ix yiq'uec' eb'.

16-17 Masanil eb' israel cajan d'a jun-tzañxo choñab' d'a smacb'en viñ rey chi', ix smolb'ejpax sb'a eb' ayic 13 yoch uj chi', yic scolan sb'a eb' d'a eb' ajc'ol chi'. 75 mil eb' ajc'ol chi' ix smilcham eb', palta malaj jab'oc tas ay d'a eb' ix yiq'uec' eb'. Ayic 14 yoch uj chi', ix och vaan eb' smilancham eb' anima chi', ix yac'anocho q'uiñ eb' yed' nivac vael d'a tzalajc'olal.

18 Axo eb' israel cajan d'a choñab' Susa chi', ix smolb'ejpax sb'a eb' yic scolan sb'a eb' d'a 13 yoch uj yed' d'a 14, axo d'a 15 ix och vaan eb' smilancham eb' anima chi', ix yac'anocho q'uiñ eb' yed' nivac vael d'a tzalajc'olal. 19 Axo pax eb' israel cajan d'a juntzañxo choñab' yed' d'a juntzañ aldea malaj smuroal, a d'a 14 yoch uj scuch Adar, ata' ix yac'och q'uiñ eb' d'a tzalajc'olal, ix sian vael eb' d'ay junjun.

A q'uiñ yic Purim

20 Ix schecan tz'ib'chaj masanil juntzañ tas ix uji tic viñaj Mardoqueo, ix schecan viñ to tz'ac'chajb'at d'a masanil eb' yetisraelal viñ cajan d'a masanil yol smacb'en viñaj rey Asuero chi', eb' cajan d'a slac'anil yed' eb' cajan d'a najat. 21 Ix yalanb'at viñ to d'a 14 yed' d'a 15 yoch uj Adar d'a junjun ab'il, yovalil tz'och q'uiñ, 22 yujto a d'a juntzañ c'ual chi'

a eb' israel ix satanel eb' yajc'ool. A val d'a jun uj chi', a scusc'olal eb' yed' yoq'uelc'olal, ix meltzajcanoch d'a tzalajc'olal. Yuj chi' a d'a jun c'u chi' ix yac'och q'uiñ eb' yed' nivac vael, ix laj sian vael eb' d'ay junjun, ix yac'an scolval eb' d'a eb' meb'a'.

23 A jun ley ix schec tz'ib'chaj viñaj Mardoqueo chi', ix ochcan sb'eyb'aloc eb' israel chi'. 24 Yujto a viñaj Amán ajc'ol d'a eb' israel chi', ix yac'och suerte viñ d'a yib'añ eb' tas c'ual satjiel eb' smasanil, 25 palta yujto ix b'at tevi ix Ester d'a viñ rey, yuj chi' ix yaq'uelta jun ley viñ to a masanil chucal ix sna viñaj Amán chi' sc'ulej d'a eb' israel chi', a d'a yib'añ viñ smeltzajcani. Yuj chi' ix ac'liq'ue locan viñ yed' eb' yuninal d'a te te'. 26 Yuj chi' a juntzañ c'ual chi' ix scuchcan Purim. A jun lolonel chi' syalelc'ochi, juntzañ tastac sc'an eb' d'a suerteal.

Icha syal tas ix tz'ib'ejb'at viñaj Mardoqueo chi' yed' tas ix sc'ulej eb', 27 a ix sb'eyb'alej eb' israel chi' yed' yiñtilal yed' pax masanil eb' syac'och sb'a israelal. Yovalil syac'och chab' c'ual q'uiñ chi' eb' d'a junjun ab'il, icha sc'ual ix aj yalchajcani. 28 Icha chi' ix ajcani yic snachajcot yuj eb' yiñtilal Israel d'a junjun macañ smacb'en viñ rey yed' d'a junjun choñab' to yovalil snacot eb', syac'anocho q'uiñ eb' yic Purim d'a sc'ual ix checlajcan chi' d'a masanil tiempo.

29 Axo ix reina Ester yisilcan viñaj Abihail yed' viñaj Mardoqueo viñ israel, a d'a sb'i yopisio eb' chi', ix schec eb' tz'ib'chajb'at yuj q'uiñ yic Purim chi', yic svach' ac'chajoch yip jun ix schec b'ab'laj tz'ib'chajb'at eb'.

30 Ix schecan eb' pucchajb'at d'a masanil eb' yetisraelal eb' cajan d'a

127 macañ yaj smacb'en viñaj rey Asuero chi'. Ix ac'jib'at statzil sc'ol eb' yetisraelal eb' chi' yuuj. **31** Ix lajvi chi', ix alchaji to yovalil tz'och q'uiñ yic Purim d'a sc'ual chequelxo ix ajcani, icha val ix yutej viñaj Mardoqueo yed' ix reina Ester chi' yalani. Yovalil sc'anab'ajej eb' yed' pax yiñtilal eb' yic snachajcot tze'ojc'olal yed' cusc'olal. **32** A jun checnab'il ix yac' ix Ester chi', a tz'alani tas tz'aj yoch q'uiñ chi'. A jun tic ix schec ix tz'ib'chajcani.

Snivanil yelc'och viñaj Mardoqueo

10 ¹ Ix yac'och q'uen tumin viñaj rey Asuero d'a yib'añ

masanil eb' anima, aton eb' ay d'a yol smacb'en viñ masanto eb' cajan d'a stitac a' mar, yic syac' q'uen eb' d'a viñ. **2** Masanil sjelanil viñ rey chi' yed' yopisio yed' yab'ixal tas val yutejnac viñ yac'an nivac opisio d'a viñaj Mardoqueo, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal tastac ujinac d'a yol smacb'en Media yed' Persia. **3** A viñaj Mardoqueo chi', ix ochcan viñ schab'il yajalil d'a viñaj rey Asuero chi'. Te nivan ix aj yelc'och viñ d'a scal eb' yetisraelal. Te xajan ix ilji viñ yuj eb' yetchoñab' chi', yujto ix sayjiec' svach'il eb' yuj viñ, ix yac'an val yip viñ yic vach' tzalajc'olal yed' junc'olal tz'aj eb'.

A Ch'añ Libro

JOB

Job sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'ilcan yab'ixal jun viñ scuchan Job. A viñaj Job chi' te vach' sb'eyb'al viñ, te b'eyum pax viñ, mañ jantacoc yuninal viñ yed' yisil, nivan yelc'och viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. Palta axo ix aji, ix javi juntzañ nivac yaelal d'a yib'añ viñ. Junñej c'ual ix lajviel masanil tastac ay d'a viñ. Ix laj cham eb' yuninal viñ yed' eb' ix yisil chi'. Ix lajvi chi' ix och val jun yab'il d'a snivanil viñ, aton tic syalcot capítulo 1 yed' 2.

Axo d'a capítulo 3 masanto d'a capítulo 37, syalcot tas ix aj stelan sb'a viñaj Job yed' juntzañ eb' viñ yamigo. A snaan juntzañ eb' viñ yamigo viñ chi' to sc'och eb' viñ yac' snivanil sc'ol viñ, palta axo ix aji toñej stelaj sb'a eb' viñ yed' viñ. A snaan eb' viñ yamigo viñ chi' to yuj smul viñ sjavi juntzañ yaelal d'a yib'añ viñ yuj Dios. Palta ix yalan viñ to vach' sb'eyb'al viñ, te tojol spensar viñ. Max schalaj yab' eb' viñ yamigo viñ chi', a yalan eb' viñ to ay val smul viñ sc'ub'ejeli.

Yuj chi' stec'b'ej val sb'a viñaj Job chi' yalani to mañ yujoc smul viñ icha chi' sjavi d'a yib'añ viñ. Ix sc'anan viñ d'a Dios to syab' tas syal viñ, yujto mañ smojoc tz'ac'ji juntzañ yaelal chi' d'a viñ. Yuj chi' snib'ej viñ to sch'oxel Dios d'a yichañ eb' anima, to yel vach' sb'eyb'al viñ, ayñejoch sc'ol viñ d'a Dios. Axo ix aji, ix lolon Dios d'a viñ, ix syamanoch sc'anb'an juntzañ tastac d'a viñ, yic syojtaquejel viñ to te ay spoder Dios, te jelan, tojol syutej sch'olb'itan yalñej tastac. Ata' ix nachajel yuj viñ to ay juntzañ tas ya ix yal viñ d'a Dios. A d'a capítulo 38 versículo 1 masanto d'a capítulo 42 versículo 6 tz'ilchaj juntzañ tic.

Axo d'a capítulo 42 versículo 7 masanto d'a versículo 17, ata' syalcoti to ix sna sb'a viñaj Job chi' yuj tas ix yala', ix b'oxi pax sc'ol viñ. Mañxo jantacoc tastac ix ajxi d'a viñ, ec'b'alto pax ix ajxi d'a yichañ juntzañ satnaquel d'a viñ chi'. Ix tumaj juntzañ eb' viñ yamigo viñ chi' yuj Dios, yujto maj nachajel yuj eb' viñ tas yuj sjavi juntzañ nivac yaelal d'a yib'añ viñ. Palta a viñaj Job chi' yojtac viñ sic'lab'il to te nivan yelc'och Dios d'a yib'añ masanil sc'ayb'ub'al eb' anima sc'ayb'ej d'a yol yico'.

A yaelal ix javi d'a yib'añ viñaj Job

1 ¹ A d'a yol smach'en Uz ec'nac jun viñ vinac scuchan Job. Te tojol spensar viñ, te vach' sb'eyb'al viñ, te ay yelc'och Dios d'a sat viñ. Sya'ilej val sb'a viñ, max yac'och sb'a viñ d'a scal chucal. ² A viñaj Job chi' ay ucvañ yuninal viñ yed' oxvañ yisil. ³ Ay 7 mil noc' scalnel viñ, 3 mil noc' scamello viñ, 500 moj noc' vacax

smunlaji yed' 500 noc' b'uru. Mañ jantacoc eb' schecab' viñ. Añej val viñ te b'eyum d'a yichañ eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

⁴ A eb' viñ yuninal viñ chi', c'ajan eb' viñ yoch q'uiñ d'a spat junjun. Stzolal yec' q'uiñ chi' d'a eb' viñ, syavtan eb' ix oxvañ yanab' eb' viñ chi' vael yed'oc. ⁵ Ayic slajvi yec'chaj q'uiñ chi' d'a eb' viñ d'a stzolal, tz'avtajcot eb' viñ yuj viñaj Job chi'.

Ac'valto sq'ue vaan viñ, sñusan silab' viñ yuj junjun eb' viñ, yic sacb'itan sb'a eb' viñ d'a sat Dios, talaj tz'och smul eb' viñ, syalan chuc eb' viñ d'a Dios d'a spensar snaan viñ. Icha chi' sc'ulej viñ d'a juntac el.

Ix stelaj sb'a Dios yed' viñ Satanás

6 Ay jun c'u ix smolb'ej sb'a eb' ángel tz'ac'an servil Jehová d'a yichañ d'a satchaah. A d'a scal eb' chi', ix c'ochpax jun ángel ajc'ool, aton viñ Satanás. 7 Ix sc'anb'an Jehová d'a viñ Satanás chi' icha tic:

—¿B'ajtil ach coti? xchi. Ix yalan viñ:

—In cot d'a yolyib'añq'uinal, yujto tzez' voymitej lum smasanil, xchi viñ.

8 Ix yalanxi Jehová d'a viñ icha tic:

—¿Tzam il tas yaj viñ in checab' aj Job? Malaj junocxo mach d'a yol-yib'añq'uinal icha viñ chi', te tojol spensar viñ, te vach' sb'eyb'al viñ, ay velc'och d'a yol sat viñ, sya'ilej val sb'a viñ, max yac'och sb'a viñ d'a scal chucal, xchi Jehová chi'.

9 Ix tac'vi viñ Satanás chi' icha tic:

—Mañ nab'añejoc vach' syutej sb'a viñ d'a icha. 10 Yujto max yal a c'ol to ay junoc mach tz'ic'anec' junoc tas d'a viñ, ma tastac ay d'a yol spat viñ yed' masanil tastac ay d'a viñ. A ach tzac'ñej a vach'c'olal d'a yib'añ masanil tastac sc'ulej viñ, yuj chi' ec'-b'al sb'isul noc' smolb'etzal noc' viñ yed' sb'eyumal. 11 Palta q'uinaloc a ticnaic tziq'uec' masanil tas ay d'a viñ chi', ol ilani tato mañ ol yal chuc viñ d'ayach, xchi viñ.

12 Ix tac'vi Jehová d'a viñ icha tic:

—Ichocab' ta', ol xo ila' tas tza c'ulej yed' masanil tastac ay d'a viñ chi', añej to malaj tas tzutej snivanil viñ, xchi.

Ix lajvi chi' ix el viñ Satanás chi' d'a yichañ Jehová.

13 Ay jun c'u, ayic van sva eb' viñ yuninal yed' eb' ix yisil viñaj Job chi' d'a spat viñ b'ab'el vinac, 14 ix javi jun viñ checab' b'aj ayec' viñaj Job chi', ix yalan viñ icha tic:

—Van co munlaj yed' noc' vacax, axo noc' b'uru van sva noc' d'a co lac'anil chi'. 15 Axo ix aji, ix javi eb' viñ sabeo, ix miljicancham eb' viñ munlajvum chi' yuj eb' viñ. Ix yelc'anb'at noc' vacax chi' eb' viñ. A inxoñej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viñ.

16 Manto val lajvilaj yalan jun viñ chi', ix javi junxo viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Ix cot c'ac' d'a satchaah yuj Dios, ix cham masanil eb' viñ tañvum calnel yed' noc' calnel chi'. A inxoñej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viñ.

17 Manto val lajvilaj yalan junxo viñ chi', ix javi junxo viñ yoxil, ix yalan viñ icha tic:

—A eb' viñ caldeo, ox macañ val ix aj eb' viñ yac'an oval d'ayoñ. Ix smilancham masanil eb' viñ stañvan noc' a camello eb' viñ, ix yelc'anb'at noc' eb' viñ. A inxoñej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viñ.

18 Manto val lajvilaj yalan junxo viñ chi', ix javi junxo viñ, ix yalan viñ icha tic:

—A eb' viñ uninal yed' eb' ix isil, van sva eb', syuc'an vino eb' d'a spat viñ b'ab'el uninal, 19 axo ix aji, ix javi jun tzijtumal ic' d'a stojolal lum taquiñ luum. Ix em lañnaj spat eb' uninal chi' d'a yib'añ yuj jun ic' chi', ix cham eb' smasanil. A inxoñej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viñ.

20 Yuj chi' ix q'ue vaan viñaj Job chi', ix te cus viñ sic'lab'il. Ix sñic'-chitan spichul viñ, ix stzucanel xil sjolom viñ, ix em ñojan viñ ejmelal d'a Dios. 21 Ix yalan viñ icha tic:

—Malaj jab'oc tas ved'nac in alji d'a yolyib'añq'uinal tic, malaj pax jab'oc tas ol vic'b'ati ayic ol in mel-tzajxoc. A Jehová ix ac'an masanil tas d'ayin, añeja' pax tz'ic'anxieq'ui. Alchajocab' vach' lolonel d'ay, xchi viñ.

22 Vach'chom nivan yaelal ix ec' d'a yib'añ viñaj Job chi', palta maj ochlaj smul viñ yujto maj yal-laj chucal viñ d'a spatic Dios yuj tas ix utaj chi'.

2 ¹ Ayic ix c'och sc'ual smolb'anxi sb'a eb' ángel tz'ac'an servil Jehová d'a yichañ, ix c'och pax viñ Satanás d'a scal eb'. 2 Ix sc'anb'an Jehová chi' d'a viñ:

—¿B'ajtil ach coti? xchi.

Ix yalan viñ icha tic:

—Ix in cot d'a yolyib'añq'uinal, yujto tze'c' voymitej lum smasanil, xchi viñ.

3 Yuj chi' ix yalan Jehová chi' d'a viñ:

—¿Tzam il tas yaj viñ in checab' aj Job? Malaj val junocxo mach d'a yolyib'añq'uinal chi' lajan yed' viñ. Te tojol spensar viñ, te vach' sb'eyb'al viñ. Ay val velc'och d'a yol sat viñ, sya'ilej val sb'a viñ, max yac'och sb'a viñ d'a scal chucal. Uuj val ix in satel masanil tastac ay d'a viñ, palta tocval yuj chi' ix juviel spensar viñ, xchi.

4 Ix tac'vi viñ Satanás chi' icha tic:

—Tato malaj tz'ic'an snivanil junoc mach, ¿toc ay tas sna'a? B'ecan sc'ol slajviel masanil tastac ay d'ay yic scolan sq'uinal. 5 Palta tato a tic-naic a d'a snivanil viñ chi' tzac'och

junoc yaelal, ol ilani tato mañ ol yal chuc viñ d'ayach, xchi viñ.

6 Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Ichocab' ta'. Olxo ila' tas tza c'u'lej yed' snivanil viñ chi', añej b'ian to malaj alan ic ic'anel sq'uinal viñ, xchi.

7 Ix el viñ Satanás chi' d'a yichañ Jehová. Ix b'at yac'anq'ue juntzañ yab'il viñ te nivan d'a snivanil viñaj Job chi', schacot d'a yoc viñ masanto d'a sjolom viñ. 8 Yuj chi' ix b'at em c'o'jan viñaj Job chi' d'a scal q'uen tic'aq'uil taañ. Ix yic'ancot jab' sti' lum chen viñ, sjotz'anec' lum viñ d'ay. 9 Palta axo ix yetb'eyum viñ ix alan d'ay icha tic:

—¿Tom añeja' vach'ñej tzutej a pensar? Al chuc d'a Dios, tzach cham b'ian, xchi ix.

10 Ix tac'vi viñ icha tic:

—Ach ix, lajan val a lolon icha eb' ix ix malaj jab'oc spensar. Toxo ix co cha svach'c'olal Dios, ¿tom mañ ol co chapax co yaelal syac'a'? xchi viñaj Job chi'.

Yuj chi', vach'chom ayoch syaelal viñ, palta maj ochlaj smul viñ yujto malaj chuc ix yal viñ d'a spatic Dios.

Ix javi eb' viñ yamigo viñaj Job

11 Ay oxvañ eb' viñ yamigo viñaj Job chi': Aton viñaj Elifaz aj Temán, viñaj Bildad aj Súa yed' viñaj Zofar aj Naamat. Ayic ix yab'an specal masanil juntzañ yaelal ix javi d'a yib'añ viñaj Job chi' eb' viñ, ix yac'ano'ch eb' viñ d'a sc'ol scot yac' snivanil sc'ol viñ, yic tzul mol cus pax eb' viñ yuj syaelal viñ chi'.

12 Najatto van scot eb' viñ, ix yilan-cot viñaj Job chi' eb' viñ. Pural ix och sat eb' viñ d'a viñ, yuj chi' ix syamano'ch eb' viñ yoc' yuj viñ. Ix te

cus eb' viñ, ix sñic'chitanb'at spichul eb' viñ. Ix stzipanchaañ pococ eb' viñ d'a chaañ, axo d'a sjolom eb' viñ tz'em luum. **13** Ix em c'ojan eb' viñ d'a sat lum yed' viñ, uque' c'ual, uque' ac'val ix ec' eb' viñ yed' viñ ta', malaj junoc b'elañ lolonel ix yal eb' viñ, yujto te ov yac'an syaelal viñaj Job chi' ix yil eb' viñ.

Ix tzactzaj viñaj Job yuj syaelal

- 3** **1-2** Ayic ix lajviec' juntzañ chi', ix scatab'an viñaj Job chi' jun c'u b'aj aljinac. Ix yalan viñ icha tic:
- 3** Tzin catab'ej jun ac'val ayic scuchannac in och ix in nun. Tzin catab'ej jun c'u ayic val-jinac.
- 4** Comonoc a jun c'u chi' och d'ac'valilal. Comonoc canñej icha chi' yuj Dios, maj sacb'oc.
- 5** Comonoc ay val junoc nivan veven ochnac, yic vach' q'uic'-b'icaneli. Comonoc ay val junoc nivan q'uic' asun musani, ma junoc q'uic' och d'a sat c'u, yic ay xivc'olal d'a jun c'u chi'.
- 6** Comonoc q'uic'alq'uinal ajcan jun ac'val chi', yic vach' maj och jun c'u chi' sb'isuloc sc'ual yic jun uj chi' yed' jun ab'il chi'.
- 7** Comonoc malaj tas uji d'a jun ac'val chi', yic vach' malaj av yic tzalajc'olal ochi.
- 8** Comonoc scatab'aj jun ac'val chi' yuj eb' ajb'aal, aton eb' syal scuchb'an noc' leviatán.^a
- 9** Comonoc maj q'ueul q'uen nivac c'anal d'a jun q'uiñib'alil chi'. Comonoc maj q'ueul

- saquilq'uinal stañvaj sq'ueuli yed' saquil yich chaañ.
- 10** Tzin catab'ej jun ac'val chi', yujto maj syamoch vaan val-jub'al. Tato maay, tecan max vil jantac yaelal yed' cusc'olal tic.
- 11** Octom cham in d'a yol sc'ol ix in nun. Octom cham in ayic van valji.
- 12** Octom malaj jolom penec chaan in. Octom malaj im in chu'u yic tzin q'uib'i.
- 13** Octom chamnac in, tzalajc'olal am tzin vay ticnaic. Junc'olal am svc' vip
- 14** yed' eb' rey yed' eb' yajal, aton eb' ix b'oanxiq'ue juntzañ nivac pat emnac lañnajoc,
- 15** ma yed' eb' nivac yajal b'ud'an spalacio yuj q'uen oro yed' q'uen plata.
- 16** ¿Tas yuj maj in mucchaj icha junoc unin toñej tz'eq'ui, ma icha junoc unin chamnacxo tz'alji?
- 17** A b'aj smucchaj eb' chamnac, ata' slajvican b'aj syixtej anima eb' chuc. A pax ta' syic' yip eb' tz'ixtaj yuj eb' chi'.
- 18** Ata' syic' yip eb' icha preso yaj d'a munlajel, mañxa b'aj syab' eb' stumaj yuj eb' tz'ilan munlajel chi'.
- 19** Ata' ayec' eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi yed' eb' elnacxo d'a yalañ smandar spa-trón. Lajanxoñej eb' smasanil.
- 20** ¿Tas yuj syac' Dios saquil-q'uinal yil eb' tz'ixtaji? ¿Tas yuj syac' sq'uinal eb' ayoch d'a syaelal,

^a **3.8** A jun noc' noc' scuchan Leviatán sb'inaj yuj viñaj Job tic, tecan a junoc noc' ay d'a yol a' mar b'inajnac yuj eb' anima d'a peca', tob' satel yoc c'u yuj noc' yalan eb'.

- 21 eb' snib'ej cham sb'a, palta max chamlaj eb', vach'chom snib'ej chamel chi' eb' d'a yichañ b'eyumal?
- 22 A jun anima chi' schax stzalaj-c'olal yuuj ayic toxo ix b'atcan d'a yol b'aj smucchaji.
- 23 ¿Tas yuj añeja' yac'an in q'uinal Dios, a in to mañ vojtcac tas ol in ajoc, a in icha val to macan in yuuj?
- 24 Maxtzac yal in va'i, maxtzac yal pax vuc'an a' yuj oq'ucl yuj in yaelal.
- 25 A tas b'aj svecxiv in b'a, aton sjavi d'a vib'añ.
- 26 Maxtzac yal vic'an jab'oc vip, mañxalaj svach'il vaji. Mañxa jab'oc in junc'olal, axoñej yaelal tzin ic'ani, xchi viñaj Job chi'.

Jun b'ab'el lolonel ix ochi

(Caps 4—14)

- 4** 1 Ix yalan viñaj Elifaz aj Temán d'a viñaj Job chi' icha tic:
- 2 Ach Job, tecan chuc tzab'i tato ay mach stec'b'ej sb'a slolon ed'oc, palta maxtzac techaj vuuj tato toñej svab'i.
- 3 Yujto tzijtum mach b'aj ix ac' c'ayb'ub'al, ix ac'an pax stec'anil eb' somchajnaqueli.
- 4 Ix ac' stec'anil eb' telvinac. Ix a yamanoch vaan eb' ay schab'-c'olal,
- 5 axo yic ix ja yaelal d'a ib'añ tic, mañxa jab'oc a tec'anil.
- 6 A ach tic tza c'anab'ajej val Dios, tojol a b'eyb'al alani. ¿Tas yuj somchajel a c'ol ticnaic?
- 7 Navalcoti, ¿tocval sjavi yaelal d'a yib'añ eb' malaj smul? ¿Tocval comon scham eb' vach' sb'eyb'al?
- 8 A svilani, a eb' sc'ulan chucal, a tas sc'ulej eb' chi' sjavi d'a yib'añ.
- 9 Syac'cot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb', satjiel eb' d'a junel-ñej yuuj, icha tz'aj satjiel tastac yuj chacxuxum ic'.
- 10 Tz'el yav eb' icha yel yav noc' choj, palta a Dios tz'ac'an em numan eb', icha yem numan noc' choj smac'jiel ye.
- 11 Maxtzac yal-laj sva noc', scham noc' yuj vejel, axo noc' yunetac, toxoñej saclemcanb'at noc'. Icha chi' tz'aj eb' chuc chi' yuj Dios.
- 12 C'unñej ix c'och jun lolonel ix sajjioch d'a in chiquin, pural val ix vab'i.
- 13 A d'ac'valil ayic yoralil svay anima, ix in vayichej jun tas te xivub'tac.
- 14 Ix javi jun nivan xivc'olal d'ayin, ix in ib'xiq'ue yuj xivelal.
- 15 Ay jun icha spixan anima ix vab' yec' masasoc d'a in sat, ix q'ue chijan xil in jolom yuj xivelal.
- 16 Ix c'och liñan jun pixan chi' d'a in tz'ey ix vab'i. Maj vilochlaj. Axo ix vab'ani ix sajsonq'uei, ix yalan icha tic:
- 17 ¿Tocval ay junoc anima tojol d'a yichañ Dios? Vach'chom ay mach te tec'an, ¿tocval malaj jab'oc spaltail d'a yichañ mach ix b'oani?
- 18 Ina max yac' val och Dios eb' schecab' ay d'a satchaah yipoc sc'ool. Inatax eb' ángel tz'och spaltail eb' d'a yichañ.
- 19 Ocxom val eb' anima. Jab'ñej sq'uinal eb', lajan eb' icha junoc xan pat b'ob'il d'a yib'añ lum

- pococ, c'un yem lañnajoc. Syal stec'chajem eb' icha noc' ij.
- 20 Vach'chom vach' eb' d'a q'uiñib'alil, axo tz'emcan c'u, satxicanem eb'. Satel eb' d'a junleñej, malaj mach scus yuj eb'.
- 21 Icha yic tz'em lañnaj junoc mantiado spolchaj sch'añal, icha chi' yaj sq'uinal eb' anima. Tz'ec'b'at lemnajoc, malaj jab'oc jelanil syic'can eb', xchi jun pixan chi' d'ayin.
- 5¹ A ticaic ach Job elocab' av, ol quila' mach junoc ol tac'voc d'ayach. ¿Mach junoc ángel ol ach colanoc?
- 2 A junoc anima chuc spensar, schichon sc'ool, snib'anoch tastac. A schichonc'olal chi' ol ic'anel sq'uinal.
- 3 Vilnac eb' chuc spensar, slaj q'uechaañ tastac ay d'a eb', palta elañchamel satxiem jun-tzañ chi'.
- 4 A yalyuninal eb', mañxa mach scolvaj d'a eb'. Ayic sc'och eb' d'a yichañ eb' yajal, mañxalaj tz'aj yelc'och eb', mañxa mach scolan eb'.
- 5 Ayic tz'elul sat yavb'en eb', axo eb' anima van scham yuj vejel slajaneli, sayanelta eb' d'a cal-tac q'uiix. Axo eb' malaj jab'oc tas ay d'ay, syiloch sc'ool eb' d'a sb'eyumal eb'.
- 6 A yaelal mañ b'ajocto scoti, mañocto d'a yol luum sq'ueta.
- 7 Toxonton yic yaelal caji, icha te namix c'ac' tz'elñejta d'a cal c'ac'.
- 8 Tato a in tic icha aj tic vaji, elañchamel am svac'och in b'a d'a yol sc'ab' Dios.
- 9 A Dios satub'tac tastac sc'ulej, mañxo b'ischajb'enoc tas c'ulej chi'. Malaj mach snachajel yuuj tastac sc'ulej chi'.
- 10 A Dios chi' tz'ac'ancot ñab' d'a yib'añ lum luum tic. Icha chi' tz'aj yoch yalil masanil tas ay d'a sat luum.
- 11 A tz'ic'anchaañ eb' anima emnaquil syutej sb'a, añeja' pax tz'ac'an snivanil sc'ol eb' ayoch d'a syaelal.
- 12 A Dios chi' sjuanb'at tas nab'il yuj eb' jelan, yic max elc'ochi.
- 13 A' syamanoch vaan eb' jelan d'a chucal, yic max elc'och tas snib'ej eb' d'a chucal chi'.
- 14 A val d'a chimc'ualil stelvi eb', q'uiic'q'uinal d'a eb'. Icha val to d'ac'valil sb'eyec' eb', toxoñej tz'ec' machmon eb'.
- 15 A Dios scolan eb' tz'ixtaj yuj eb' chuc spensar, añeja' scolan eb' d'a yol sc'ab' eb' ixtum anima.
- 16 A' ayoch yipoc sc'ol eb' malaj stec'anil, a' smacan sti' eb' mañ tojoloc syutej sb'a.
- 17 Vach' yic eb' scachji yuj Dios. Mañ a patiquejel a cachnab'il syac' Dios Syal Yuj Smasanil chi'.
- 18 Tato a Dios chi' tz'ac'an echnaj junoc mach, a' tz'añtanpaxi. Tato a' tz'ac'anoch syaelal junoc mach, a tz'ac'anpax b'oxoc sc'ool.
- 19 Tzijtum el ol ach colchaj yuj Dios d'a tas ay smay. Mañ ol ach scha ac'joc ganar yuj junoc tas sjavi d'a ib'añ.
- 20 D'a stiempoal vejel ol ach colchaj yuj d'a yol sc'ab' chamel. Ayic ay oval, añeja' ol ach colanpaxoc.

- 21 A Dios ol ach colan d'a tas syal eb' alum pecal. Mañ ol ach xivoc ayic sjavi yalñej tas d'a ib'añ.
- 22 Ayic ol javoc vejel, ma oval, toñej ol ach tzevajoc. Mañ ol ach xivoc ayic ol javoc noc' chium noc'.
- 23 A b'aj ol ach munlajoc, malaj q'uen q'ueen ol ach ixtanoc. A noc' chium noc', malaj tas ol ach yutej noc'.
- 24 Ol ajxoc jantac tastac d'a a pat. Ayic ol a b'isan noc' a molb'etzal noc' tz'acanjey yajec' noc'.
- 25 Tzijtum ol aj sb'isul iñtilal icha añ añc'ultac sq'uib' d'a sat lum lum.
- 26 Icham vinac achxo ol ach chamoc, icha junoc tob'añ ixim trigo c'anxo sjochchaji.
- 27 Ach Job, a tas cojtac a tzoñ c'ayb'ani. Cojtac to icha chi' yaji, yuj chi' scham val a b'ey-c'olan juntzañ tic, xchi viñaj Elifaz chi'.

Ix spac viñaj Job d'a viñaj Elifaz

- 6 ¹ Ix tac'vi viñaj Job chi' icha tic:
- ² Tato smasanil in yaelal yed' in cusc'olal tic, tz'echtaj d'a yol junoc echlab',
- ³ tecan ec'to yalil d'a yichañ yarenail sti' a' mar, yuj chi' ix in comon alej icha tic.
- ⁴ A Dios Syal Yuj Smasanil, ichato ix och ch'apnaj sjul-lab' d'ayin, axo svenenoal spucax d'a in nivanil. Toxo ix oymaj tas ay smay d'ayin yuuj.
- ⁵ ¿Tocval tz'oc' noc' caltacte'al b'uru tato ay yañ noc'? ¿Tocval tz'oc' noc' mam vacax tato ay tas sc'ux noc'?

- ⁶ ¿Mach schi'an junoc chib'il vail tato malaj yatz'amil? ¿Tocval vach' sloji saquil noc' ñolob' tato malaj yatz'amil?
- ⁷ Icha chib'il vail malaj yatz'amil, icha chi' tas tzin chi ticnaic svab'i. Mañxalaj in gana in va'i.
- ⁸ Comonoc tz'el d'a sc'ol Dios yac'an tas tzin c'an d'ay. Comonoc syac' tas tzin nib'ej.
- ⁹ Comonoc tz'el d'a sc'ol Dios chi' in sataneli, yic tzin lajviel d'a junelñej.
- ¹⁰ Vach'chom svab' syail yuj in yaelal yed' in cusc'olal tic, palta tzin te tzalaji, yujto svac'ñej och sley Dios yipoc in c'ool, aton Dios Axoñej Ochi.
- ¹¹ Mañxalaj vip svab'i yic svac'an techaj in yaelal tic, ¿tasxom yuj comon pitzan into?
- ¹² ¿Tocval lajan stzatzil in nivanil tic icha q'uen q'ueen? ¿Tocval icha stzatzil q'uen bronce stzatzil in b'ac'chil?
- ¹³ Maxtzac yal in colan in b'a d'a yol vico'. Mañxa junoc mach scolvaj ved'oc.
- ¹⁴ A junoc mach ayoch d'a syaelal, vach'chom mañxa yelc'och Dios Syal Yuj Smasanil d'ay, palta smoj val tz'ac'ji snivanil sc'ol yuj eb' svach'c'ool.
- ¹⁵ Palta a ex tic ex vamigo, toñej ix in e vach' juejeli. Lajan ex icha junoc a' eluma' stup d'a smelemal.
- ¹⁶ Ayic syac'an ñab' tat tz'aj sat a' sb'eyi calan a' yed' q'uen cheev, ma yed' q'uen sacb'acom.
- ¹⁷ Ayic tz'ulax q'uen cheev chi', stupem a' eluma' chi', axo yic tzovaj c'ac' stacjiem a'.

- 18 A eb' anima b'eyum, sb'at eb' d'a titac b'e yic sayan a' eb' yuq'uej, axo tz'aji, satcanb'at eb' d'a lum taquiñ luum chi', ata' schamcan eb'.
- 19 A eb' b'eyum anima aj choñiab' Temán yed' eb' aj Sabá, say a a' eb' yojtactaxon b'aj scani,
- 20 axo yic sc'och eb' b'aj aytaxon a' chi', taquiñxo yed'tal a', toxoñej staccanq'ue sc'ol eb'.
- 21 Icha chi' eyaj d'ayin a ex tic, yujto ayic tzeyilanojch jantac in yaelal tic, toñej tzex xivq'uei.
- 22 Palta a in tic, malaj tas tzin c'an d'ayex. Malaj tumin tzin c'an d'ayex yic tzin colchaji.
- 23 ¿Tocval tzin c'an e colval yic tzin colchaj d'a yol sc'ab' jun ajc'ol d'ayin, ma d'a juntzañ eb' elc'um?
- 24 Aq'uec in c'ayb'ub'al, ol in cha vab' d'ayex. Ch'oxec och in mul chi' d'a in sat.
- 25 Malaj junoc mach spaticanel junoc pensar to vach', palta a ex tic, mañxa stzolal tas tzeyac'och d'a vib'añ.
- 26 A ex tic nab'añej tzin e tumej, palta eyojtac to a slolonel junoc mach ayoch d'a syaelal, ay b'aj malaj jab'oc yelc'ochi.
- 27 A ex tic, syal eyac'an e suerte d'a yib'añ eb' meb'a' ob'iltac. Syalpax e choñanel junoc eyamigo.
- 28 Ochañec q'uelan d'a in sat, tato toñej svesej.
- 29 Actejec eyalan juntzañ chi' d'a in patic. Comonoc tzeyoj-taquejeli to yel juntzañ sval tic.
- 30 A e naani to esalvum in. A e naani to mañ vojtcacoc tas yel yed' tas mañ yeloc.

- 7¹ A oñ anima cajan oñ d'a sat lum tic, lajan val cab'an syail icha junoc soldado ma icha junoc checab' yaji.
- 2 A junoc checab', snib'ej elañ-chamel sq'uic'b'i. A junoc mun-lajvum, snib'ej elañchamel scha stojol.
- 3 Icha chi' vaj yed' in yaelal tic, ujal svab' syail. Junjun ac'val ayñejoch in cusc'olal.
- 4 Ayic tzin ec' jichan, te najat yec' ac'val svab'i. Tzin tzactzaj vec' b'alb'onoc, max sacb'ilaj. Svalan icha tic: ¿Janic' ol in q'ue vaan? xin chi.
- 5 Majnaquel in nivanil tic yuj noc' a'ay. Taquiñ quechinac sat, slaj q'ue tzililjoc tz'elxi spojoval.
- 6 A in q'uinal elañchamel tz'eq'ui, icha yec' sjul-lab' eb' ch'alvum sjulec' d'a scal sch'al. Van sc'och in q'uinal tic d'a slajvub', mañxa tas ayoch yipoc in c'ool.
- 7 Ach in Diosal, nacoti, a jab' in q'uinal tic, lajan icha yic squic'an juneloc quic'. Mañxa b'aq'uiñ tzalajc'olal ol in ajoc.
- 8 A eb' anima tzin ilan ticnaic, mañxo ol in yil-laj eb'. Ol in sateloc, mañxo ol in ilpaxlaj.
- 9-10 Icha yec' numumoc asun sat-xicanemi, icha chi' tz'aj satxiem junoc anima ayic sb'at mucchaj-can d'a campusante. Mañxa b'aq'uiñ ol jaxoc, mañxa b'aq'uiñ ol yiloch eb' sc'ab'yoc.
- 11 Yuj chi' max yal vem numan, yuj in yaelal yed' in cusc'olal tic, ol valñej tas svala'.
- 12 Mamin ¿tom lajan in icha noc' nivan noc' d'a yol a' mar tzila', yuj chi' ayñejoch a sat d'ayin?

- 13 Ayic tzin naani, tecan vach' ol in vay jab'oc d'a in ch'at, tope tz'och vaan jab'oc in yaelal tic yic tzin vay jab'oc, xin chi.
- 14 Axo juntzañ vayich xivub'tac tzac' vila', tzin a te xib'tani.
- 15 Más vach' tzin a b'inchamoc, más vach' tzin cham d'a yichañ to pitzan in.
- 16 Maxtzac techaj vuj svab'i, nab'axoñej pitzan in. Mañxo in ixtej. A in q'uinal tic lajan icha yic squic'an juneloc quic'.
- 17 ¿Tas quelc'och a oñ anima oñ tic, yuj chi' tzoñ ic'chaañ? ¿Tas yuj tzach och ilc'olal cuuj?
- 18 ¿Tas yuj ayñejoch a chum d'ayoñ d'a junjun c'u, tzoñ ac'anñej proval?
- 19 ¿Tas yuj max iq'uel jab'oc a sat d'ayin, yic syal in b'uc'anem jab'oc yal in ti'?
- 20 Ach Dios, Yilumal anima aji. Tato tz'och in mul, ¿tom tzab' syail yuuj? ¿Tas yuj a d'ayin tzac'och ijan a jul-lab'? ¿Tom al vajoch d'ayach icha junoc icatz?
- 21 ¿Tom maxtzac ac' nivan-c'olal in mul? ¿Tom maxtzac ac' nivan-c'olal tastac chucal ix in c'ulej? Toxo val tzin b'atcan d'a yol luum. Ol in a sayeq'ui, mañxo ol in chax uuj, xchi viñaj Job chi'.

A sb'ab'el lolonel viñaj Bildad

- 8** 1 Ix yalan viñaj Bildad aj Súa icha tic:
- 2 ¿B'aq'uiñ ol actej a lolon icha tic? Lajan a lolonel tic icha junoc oval chacxuxum ic'.
 - 3 A Dios Syal Yuj Smasanil, malaj b'aq'uiñ syixtejb'at tojolal, max yiq'uec' smac'b'en junoc anima.

- 4 Tecan ix och smul eb' uninal chi' d'a Dios, yuj chi' ix ac'ji syaelal eb' yuuj d'a smojalil.
- 5 Ac' val och a b'a d'a yol sc'ab' Dios Syal Yuj Smasanil, tza c'anan d'ay to tz'oc' sc'ol d'ayach.
- 6 Tato vach' a pensar, tojolñej tzutej a b'a. Ol ach scol Dios chi', ol yac'anxi masanil tastac ictaxon yaji.
- 7 A a b'eyumal d'a yalañtaxo, mañxo ol yal slajb'an sb'a yed' jantac tas ol ajxoc d'ayach.
- 8 C'anb'ejec' ab'i tas ec'nac eb' anima d'a peca', tza c'ayb'an sjelanil eb' chi'.
- 9 A oñ tic ichato evi oñ alji, malaj jab'oc tas cojtac. A co q'uinal d'a sat lum tic lajan icha yec' junoc eñul.
- 10 A eb' anima d'a peca', jantac tas b'aj syal ach sc'ayb'ancan eb'.
- 11 A te' junco yed' te' papiro, añej b'aj ay a a' sq'uib' te'.
- 12 Te yaax te', palta tato stup a', b'ab'el stacjixiel te' d'a yichañ juntzañxo te te'.
- 13 Icha val chi' ol aj eb' sc'ulan chucal, aton eb' sb'atcan Dios sate'olal yuuj, maxtzac elc'och tas ayoch yipoc sc'ol eb'.
- 14 A tas comon ayoch yipoc sc'ol eb' chi', lajan val icha ch'alxim.
- 15 Q'uinaloc ay mach tz'och yub'-naj d'a ch'alxim chi', malaj jab'oc yip. Q'uinaloc tzoñ can d'uiñaj d'ay, max techajlaj yuuj.
- 16 A eb' sc'ulan chucal, lajan val eb' icha sat añ añc'ultac tz'el tzicnaj yuj yoc c'u, spucaxcan-b'at d'a scaltac avb'en,

- 17 sb'atcan d'a slod'iltac q'uen q'ueen, slaj q'uib' añ, sb'at añ d'a yib'añtac q'ueen.
- 18 Palta tato ay mach stoc'anqueta añ, mañxa mach ojtannac tato ec'nac añ ta'.
- 19 Icha chi' tz'aj slajviel añ, ch'oxco junocxo añc'ultac sq'uib' b'aj toc'b'ilqueta añ chi'.
- 20 A Dios, max actajcan junoc mach vach' spensar yuuj. Max colvajlaj d'a eb' sc'ulan chucal.
- 21 Tato tza na a b'a, a' ol ach ac'anxi tzevajoc, ol yac'anxi a tzalajc'olal.
- 22 Axo pax eb' ajc'ool, ol q'uixvocan eb'. A spat eb' chuc spensar chi', ol lajvoqueloc, xchi viñaj Bildad chi'.
- 9¹ Ix tac'vixi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 Vojtac val sic'lab'il to icha chi' yaji. Palta, ¿toc ay junoc oñ syal calanoch co b'a vach'il d'a yichañ Dios?
- 3 Q'uinaloc sco telaj co b'a yed'oc, malaj am junoc tas syal co pacan d'ay d'a miloc tas sc'anb'ej d'ayoñ.
- 4 A Dios te nivan sjelanil yed' spoder. Q'uinaloc sco tec'b'ej co b'a d'a yichañ, ¿tocval stechaj cuuj?
- 5 A yuj yoval sc'ol Dios tz'ib'-xiq'ue lum nivac vitz, tz'el lum c'acap, malaj mach ojtannac tato tzuji juntzañ chi'.
- 6 Ayic stzicub'tañan lum luum tic d'a yed'tal, tz'ib'xi sb'achnub'al luum.
- 7 A Dios chi' syal yalan d'a c'u to max javilaj, syalanpax d'a q'uen c'anal to max yac'laj yoc q'ueen.
- 8 Malaj junoc mach ix colvaj yed'oc ayic ix yac'anb'at jeñan satchaañ. Añeja' pax stec'anem sat a' mar yic sq'ue chulnaj a'.
- 9 A' ix b'oan juntzañ q'uen c'anal scuch nivan Osa, q'uen Oxd'ilañ, q'uen Mootz yed' juntzañxo q'uen yaman yaji schec-laj d'a stojolal sur.
- 10 Mañxo b'ischajb'enoc tastac satub'tac sc'ulej. A juntzañ chi' malaj junoc mach syal snachajel yuuj.
- 11 Tato tz'ec' Dios d'a co tz'ey, max yal-laj quilani. Tato tz'ec' d'a chi' ¿toc snachajel vuuj?
- 12 Tato ay tas syiq'uec' d'a junoc mach, ¿mach syal scachanoch vaan? ¿mach syal sc'anb'an d'ay tas sc'ulej?
- 13 Tato scot yoval sc'ol Dios chi', max yal yoch vaan d'a ichñej ta'. A eb' ayoch yed' Rahab^b ol can eb' d'a yalañ yuuj.
- 14 Yuj chi', ¿tas lolonel syal valani yic tzin pacan d'a Dios?
- 15 Vach'chom malaj in mul, palta max yal-laj in tac'vi d'ay. In juezal yaji, tzin c'anan yoq'uel-c'olal d'ayin.
- 16 Q'uinaloc svavtej Dios chi' b'aj tzin ch'olb'itaji, vach'chom sc'ochi, palta ¿tocval ol scha yab' tas svala'?
- 17 Axo tz'aji, tzam in yac' lajvoc yed' junoc ic'ñab' te ov, svach' nivtaj in yaelal tic d'a ichñej ta'.

^b 9.13 A Rahab, sb'i junoc noc' noc' syal eb' anima tob' a d'a yol a' mar ay noc'. A chucal sch'oxcot noc'.

- 18 Maxtzac xom yal vic'an vip junoc rato. Tzam te vach' nivtaj in yaelal tic yuuj.
- 19 Q'uinaloc svac' pural Dios chi' yic sb'oan icha tzin nib'ej, max yal-laj yujto aton Dios Syal Yuj Smasanil. Q'uinaloc svavtej d'a yichañ eb' juez, ¿mach syal yac'an pural sc'ochi?
- 20 Q'uinaloc svala' te vach' in, axo in lolonel sch'oxaneli to ay in paltail. Q'uinaloc svala' to malaj jab'oc in paltail chi', axom Dios tz'alani to mañ yeloc.
- 21 Vach'chom a in tic malaj in mul, palta malaj velc'och d'a yol in sat, maxtzac yal in c'ol pitzan in.
- 22 A in naani, lajanxoñej smasanil. A Dios chi' satanel eb' ay smul yed' eb' malaj smul.
- 23 Q'uinaloc sjavi chamel d'a yib'añ masanil anima, malaj tas sna Dios chi' ayic slajviel anima malaj smul.
- 24 Scan jun yolyib'añq'uinal tic d'a yol sc'ab' eb' chuc yuuj, smacchaj sat eb' juez yuuj. Tato mañoc Dios sc'ulani, ¿mach sc'ulan jun?
- 25 Elañchamel tz'ec'b'at in q'uinal, malaj jab'oc tzalajc'olal svila'.
- 26 Lajan val sb'ey in q'uinal tic icha sb'ey junoc te' balso d'a sat a a', aton te' b'ob'il yed' te' papiro. Lajan pax icha sb'at xumumoc noc' ch'acb'a yic syaman schib'ej noc'.
- 27 Q'uinaloc sb'atcan in yaelal tic sate'olal vuuj, tzalajc'olal am tzin ajcani.
- 28 Palta masanil in yaelal tic toñej tzin somchajel yuuj, yujto voj-tac to max in yal Dios vach'il.

- 29 Tato ay in mul yalani, nab'añej svac' vip valani to vach' in.
- 30 Vach'chom tzin b'ic in c'ab' yed' noc' xapon, ma yed' yal taañ,
- 31 palta a Dios tzin yac'ñejem d'a scal a a' soc'omtac, axo in pichul sq'uixvi vuuj.
- 32 Max yal in pacan in b'a d'a Dios icha d'a junoc comon anima. Max yal valani to syal in b'at yed'oc d'a yichañ eb' juez.
- 33 Comonoc ay junoc mach syal yac'an vil-laj in b'a yed'oc, syalan tas tzoñ aj co chavañil.
- 34 Octom ay junoc mach syal yalan d'ay yic tz'och vaan yac'anoch in yaelal, tz'och vaan in xib'-tani.
- 35 Tato icha chi', maxtzac am in xiv in loloni, yujto malaj in mul icha eyalan tic.

- 10** ¹ Mañxa in gana pitzan in. Ol vac' checlaj in yaelal tic, ol in lolon yed' in c'ac'alc'olal.
- ² Sval d'a Dios, mañ toñejoc tzac'och in mul d'a vib'añ, al d'ayin b'aj ix och in mul chi'.
- ³ Ina a ach in a b'onac, ¿tom vach' tzab'i tzin a chaccaneli? Chuc tz'alji d'ayin, axo yed' tas sna eb' chuc spensar tzach ochi.
- ⁴ ¿Tom lajan ilan icha quilan a oñ anima oñ tic?
- ⁵ ¿Tom lajan a q'uinal icha jab' quic a oñ chamelb'a anima oñ tic?
- ⁶ Yuj chi' ¿tas yuj tza say valec' in mul yed' in paltail?
- ⁷ Vach'chom ojtac to malaj in mul, malaj junoc mach syal in scolanel d'a yol a c'ab'.
- ⁸ A ach val ix in a b'o'o, axo tic-naic tza nib'ej tzin a sateli.

- 9 Nacoti to d'a lum luum ix in a b'o'o, axo ticnaic, tzin ac'an-xicanoch pococal.
- 10 Ix a b'o in nivanil tic icha tz'aj sb'o noc' queso ayic spajb'i noc' lech.
- 11 A ach ix ac' syamlaj sb'a in b'aquil yed' in ch'añal. Ix ac'anoch in b'ac'chil yed' in tz'umal d'a spatic.
- 12 Ix ac' in q'uinal, ix in a xajanani. Ix in a tañvej, yuj chi' pitzan in.
- 13 Palta axo ticnaic jun, snachajel vuuj to ay tas c'ub'eltac tza na' d'a in patic.
- 14 Van in ilani tato tz'och in mul, max in ac' nivanc'olal jab'oc yuj in mul chi'.
- 15 Tato ay in mul, ob'iltac in. Tato malaj in mul, palta max yal voch d'a ichañ d'a junc'olal, yujto tzin q'uixvi, tzin naancot in yaelal.
- 16 Tato svic'chaañ in b'a, satub'tac am tzutej in a sataneli. Icham syutej noc' choj spechan junoc noc' yic schi'a, icha chi' am tzin utej.
- 17 Tza say juntzañ testigo d'a in patic. Tzac' val cot oval d'ayin, icha scot ñilnaj eb' soldado yac'an oval.
- 18 ¿Tas yuj in a chanac aljoc? Comonoc ayic manto in aljoc ix in chamcani, yic malaj mach iljinac in.
- 19 Comonoc ayic valjinac d'a in nun, vic'chajnacb'at d'a campusante, ichato malaj mach checlajnac.
- 20 Yach'an to jab'ñej in q'uinal tic, eloc d'a a c'ol tzac'an jab'oc in

junc'olal. Eloc d'a a c'ol tzac'an jab'oc in tzalajc'olal,

- 21-22 yic manto in b'at d'a chamub' d'a scal q'uic'alq'uinal b'aj maxtzac yal in paxta. A d'a jun lugar chi', veventac yilji, q'uic'alq'uinal xoñej, mañxalaj jab'oc saquilq'uinal, xchi viñaj Job chi'.^c

A sb'ab'el lolonel viñaj Zofar

- 11** ¹ Ix yalan viñaj Zofar aj Naamat d'a viñaj Job chi' icha tic:
- 2 A juntzañ a comon lolonel tic smoj val spacji d'ayach. Mañ yujoc to tzach te loloni, schec-laji to vach' ach.
- 3 A a naani yujto tzach te loloni mañxa tas scala'. A a naani to mañxalaj mach syal spacan juntzañ a b'uchval lolonel tic.
- 4 A ach tic tzala' to vach' ach d'a yichañ Dios, tzaloch a b'a vach'il.
- 5 Comonoc slolon Dios spacan juntzañ tzal chi',
- 6 sch'oxan sjelanil d'ayach c'ub'eltac yaji, aton juntzañ max yal snachajeli. Ichato chi' ol ilani to mantzac yac' a yaelal Dios icha val smoj a chaani.
- 7 ¿Am a naani to ol ojtaquej val el sjelanil Dios Syal Yuj Smasanil, aton juntzañ c'ub'el-tac yaji?
- 8 ¿Tas val ol aj ojtacanel jun jelanil chi'? Yujto ec'b'al te chaañ yajq'ue icha yajq'ue satchaañ tic. Te ec'b'al jul yajem d'a yichañ b'aj ay eb' chamnac.

^c 10.21-22 A d'a tic syac' b'inaj b'aj sc'ochcan eb' chamnac viñaj Job.

- 9 Te ec'b'al d'a yichañ lum luum tic. Te levan sat d'a yichañ a' mar.
- 10 Tato a Dios tzach avtani yic tzach sch'olb'itej, ¿mach junoc syal scachanoch vaan?
- 11 Yojtac eb' esalvum, añeja' syil jantac chucal, ¿mato tza na' to mañ yojtacoc Dios chi'?
- 12 ¿Tocval syal yalji junoc noc' b'uru icha spensar junoc anima? Icha chi' junoc mach malaj spensar, ¿tocval ol yal sjavi spensar?
- 13 Tato tza tojlob'itej a pensar, al a yaelal d'a Dios.
- 14 Actejcan a c'ulan chucal yed' juntzañ tas tza c'ulej d'a elc'al-tac.
- 15 Tato icha chi', vach' ilji d'a sat Dios, mañxalaj b'aj ol ach q'uix-voc. Tzalajc'olal ol ach ajoc, mañxa b'aj ol ach xivoc,
- 16 axo sat a c'ol d'a a yaelal ix ec' tic. Icha tz'aj stup a a' sb'eyi, icha chi' ol aj sat d'a a c'ool.
- 17 Vach'chom ix ach can d'a q'uic'alq'uinal yuj a yaelal tic, palta axo ticnaic ichato ol sac-b'ocpaxel d'a ib'añ icha d'a q'uiñib'alil. Tzalajc'olal ol ach ajxoc, ichato chimc'ualil b'aj ayach eq'ui.
- 18 Junc'olal ol ach ajxoc, yujto ay tas ayoch yipoc a c'ool. A Dios ol ach tañvanoc, junc'olal ol ach vayoc.
- 19 Ol ic' ip, malaj tas ol ach xib'-tanoc. Tzijtum mach ol javoc ach sayeq'ui, vach' ol ach aj yed' eb'.
- 20 Axo eb' chuc spensar, olto scomon sayej eb' b'aj scolchaji, palta nab'axoñej. Mañxo ol

ilchaj b'aj syal scolan sb'a eb', axoñej chamel ol yac'loch eb' yipoc sc'ool, xchi viñaj Zofar chi'.

12¹ Ix spacanxi viñaj Job chi' icha tic:

- 2 A val svab'ani to a exxoñej eyoj-tac masanil tas d'a scal masanil anima. Ayic ol ex chamoc, tecan ol satcanel jelanil.
- 3 Palta a in pax tic ay pax in pensar, mato yelxo val malaj jab'oc tas vojtcac d'a eyichañ e naani, ¿mach val junoc mañ ojtan-nacoc juntzañ tic?
- 4 Vach'chom a in tic malaj in mul, ma in paltail, vach'chom ix yab' Dios in tevi d'a yalañtaxo, axo ticnaic toxoñej tzin tzetzaji.
- 5 A ex malaj jab'oc tas tzex ic'an tic, tzex te b'uchvaj d'ayin. Lajan ex icha junoc mach svach' ecan telvoc junoc mach vanxo stelvi.
- 6 A eb' elc'um, tzalajc'olal yaj eb' d'a yol spat. A eb' tz'alan chuc d'a Dios, junc'olal yaj eb'. A snaan eb' to malaj tas ol utaj eb' yuuj.
- 7 C'anb'ejec d'a noc' noc' d'a sat luum yed' d'a noc' sjeñvi, syal ex sc'ayb'an noc'.
- 8 C'anb'ejecpax d'a noc' tz'ec' ñerñon d'a sat luum yed' noc' ay d'a yol a' mar, syal ex sc'ayb'an noc' d'a jelanil.
- 9 Masanil juntzañ noc' noc' chi', yojtac noc' to a tas tzuji a Jehová tz'ac'ancoti.
- 10 A d'a yol sc'ab' ay sq'uinal masanil tastac pitzan, syac'an yic' yic' eb' anima.
- 11 A yol co ti' tz'ab'lan svach'il tas scab'lej. A pax co chiquin tz'ab'an tas tz'alchaji.

- 12 A eb' ichamtac vinac, ayxo
spensar eb', yujto tzijtumxo
ab'il syil eb', yuj chi' ay pensar
eb'.
- 13 Palta a Dios toxonton jelan, syal
yuj smasanil.
- 14 A tas satel Dios, mañxa junoc
mach syal sb'oanxi. A junoc
mach syamchajoch vaan yuj
Dios, mañxa junoc mach
scolani.
- 15 Tato a' syamanoch vaan ñab',
stacjuel masanil tastac d'a sat
luum tic. Tato syac'paxcot ñab',
sb'at a' d'a yalañ luum.
- 16 A Dios ay spoder, jelan toni,
tz'elñejc'och yuuju. A' d'a yol
sc'ab' ayec' eb' smusan sat eb'
anima yed' pax eb' tz'ac'ji
musansatil chi'.
- 17 A' tz'ac'an satel pensar eb'
jelan. Axo eb' juez somchajcan-
q'ue pensar eb' yuuju.
- 18 A' tz'ic'anel eb' rey d'a yopisio,
syac'an ic'joch'at eb' d'a preso
d'a junocxo ch'oc choñab'il,
b'eranel eb' sb'atcan eb'.
- 19 A' tz'ac'an quistalax eb' sacer-
dote. A' tz'ac'an ac'joc ganar eb'
nivac yopisio.
- 20 A eb' ac'um razón yipc'olal yaji,
mañxalaj tas syal yalan eb'. A
eb' ayoch yopisio sch'olb'itan
eb' anima, tz'ic'jiec' sjelanil eb'
yuuju.
- 21 A' tz'ac'an paticajcanel eb'
nivac yelc'och d'a eb' anima.
Axo eb' te tec'an, tz'elcan yip
eb' yuuju.
- 22 Syac'an ojtacajel tas c'ub'eltac
yaji. Syac'an checlaj tas mañ
ojtacab'iloc.
- 23 A Dios chi' tz'ic'anchaañ jun-
tzañ nivac choñab', añeja'

satanpaxeli. A saclemanb'at eb'
anima, añeja' smolb'anxi eb'.

- 24 A tz'ic'anec' sjelanil eb' yajalil
junoc choñab', yuj chi' ichato
satcanb'at eb' d'a tz'inan lum
b'aj mañxalaj b'e.
- 25 Toxoñej machmon yec' eb' icha
d'a q'uic'alquinal. Toxoñej
squetconec' eb' icha eb' uc'um
añ.
- 13** ¹ Masanil juntzañ tic ix vil val
yed' in sat, ix vab' val yed'
in chiquin.
- 2 A tas eyojtac a ex tic, vojta-
paxi, mantoc yelxo val
emnaquil vaj d'ayex.
- 3 Palta tzin nib'ej tzin lolon
yed' Dios Syal Yuj Smasanil.
Tzin nib'ej tzin telaj in b'a
yed'oc.
- 4 A ex tic, yuj eyesalvumal tze
c'ub'anel tas yel. Lajan ex yed'
eb' añtum malaj vach' yochi.
- 5 Comonoc numan tzex aji, yic
icha chi' scheclaji to jelan ex.
- 6 Maclejec eyab' tas ol vala', ol
val tas nab'il vuuj.
- 7 ¿Am e naani to ol ex colvaj d'a
Dios yuj eyesalvumal chi'? ¿Am
e naani to ay tas ol yic' d'a e
ac'oj musansatil chi'?
- 8 Tze nib'ej tzezac'och e b'a yed'
Dios, tze colan e naani.
- 9 Palta q'uinaloc tzex ch'olb'itaj
yuj Dios chi', ¿tas tzex aj e
naani? ¿Tzam yal eyac'an
musansatil, icha tzeyutej junoc
anima?
- 10 Tato tze comon aq'uejoch e b'a
yed' Dios e naani, ol ex stumej
sic'lab'il.
- 11 A val smay ol ic'an e xivi, mato
syal e tec'b'an e b'a d'a yichañ e
naani.

- 12 A juntzañ peca' c'ayb'ub'al
tzeyala', malaj yelc'ochi, lajan
icha junoc muro nab'a luum
scac'och yipoc co c'ool.
- 13 Axo ticnaic, tz'inec xe chi to ol
in lolonoc, taxoñej scot d'a
vib'añ yuj tas ol val tic.
- 14 Vach'chom scotxoñej d'a vib'añ,
palta ol valñej.
- 15 Vach'chom yuj chi' tzin smil-
cham Dios, palta ol vac'ñejoch
yipoc in c'ool. Ol in colñej in
b'a d'a yichañ.
- 16 Talaj ata' ay in colnab'il,
yujto a junoc mach chuc
max stec'b'ej sb'a yoch d'a
yichañ Dios.
- 17 Maclejec val eyab' tas ol aj
valani.
- 18 Toxo ix in na' tas ol vutej in
colan in b'a, vojtaç to vach' ol
in elc'ochoc.
- 19 Tato ay mach sch'oxaneli to ay
in mul, syal voch vaan valani
masanto tzin chami.
- 20 Ach in Diosal, chab'ñej val tas
tzin c'an d'ayach, icha chi' syal
in c'och d'a ichañ.
- 21 Actejxo ac'anoch in yaelal tic,
mañxo in a xib'tej yed' tas ay
smay.
- 22 Avtej in, ol in tac'voc d'ayach,
ma jun, tzin b'ab'laj loloni,
tzach tac'vi d'ayin.
- 23 Al d'ayin, ¿b'ajtil ix och in mul,
ma in paltail? ¿B'ajtil ay b'aj ix
in ec' d'a yib'añ chi'?
- 24 ¿Tas yuj tza c'ub'ejel a b'a
d'ayin? ¿Tas yuj icha junoc
ajc'ol tzin utej?
- 25 Lajan in icha junoc xil te' tz'ic'-
jib'at yuj ic', ma icha añ taquiñ
ac. ¿Tas yuj tzac' oval ved'oc,
tza nib'ej tzin a sateli?

- 26 Te ya tzal d'ayin svab'i. Tza
c'anb'an d'ayin tastac in mul
yictax in quelemal.
 - 27 Ichato ix ac'och q'uen cadena
d'a voc, q'uelan achñej ochi b'aj
tz'em voc.
 - 28 Yuj chi' vanxo in c'ab'at icha
junoc tas sc'ai, ma icha junoc
pichul ijtacxo.
- 14** ¹ A oñ anima oñ tic tzoñ alji
d'a co nun, jab'ñej tiempo
squila', scalñej yaelal tzoñ eq'ui.
- 2 Lajan co q'uinal tic icha junoc
añ xumac vanto spojeli, elañ-
chamel stacjipaxi. Lajan pax
icha tz'aj satxicanem junoc
eñul.
 - 3 Mamin, ¿tas yuj tzac' val och a
sat d'ayin to anima inñej? ¿Tas
yuj tza nib'ej tza ch'olb'itej
junoc tas malaj yelc'ochi?
 - 4 ¿Toc ay mach syal yic'anel tas
vach' d'a scal tas mañ vach'oc?
 - 5 A ach tic tzala' jantac tiempo
syil junjun anima. Chequel yaji
jaye' sb'isul c'ual squila', max
yal yec' jayeocxo c'ual uuj.
 - 6 Iq'uel a sat d'ayin yic tzin
can d'a junc'olal. Ac' tzalajb'oc
in c'ol icha stzalajb'i sc'ol eb'
munlajvum, ayic slajvi smunlaj
eb'.
 - 7 Ayic sch'acjiel junoc te te',
scac'och yipoc co c'ool to ol ja
svol te', axo te svol chi'
sq'uib'xi.
 - 8 Vach'chom te ichamxo te'
sch'añal yib' chi', vach'chom
vanxo sc'ab'at te' yib',
 - 9 axo yic tz'emc'och sical a a' d'a
te', syaxb'ixi te', svolanxi te'
icha junoc te' yuneto tz'avchaji.
 - 10 A oñxo pax anima oñ tic, ayic
tzoñ chami, mañxa tas syal

- cuuj. Ayic tz'el co pixan, mañ-xalaj mach tzoñ ilani.
- 11 Icha tz'aj sq'ue vaan xob'al a' mar, ma icha tz'aj stup a a' sb'eyi,
- 12 icha chi' tz'aj co cham a oñ anima oñ tic. Yacb'an aytoec' satchaañ tic, malaj val junoc chamnac anima ol comon pitz-voc b'aj mucan, malaj junoc ol comon q'ue vaan d'a yed'tal chi'.
- 13 Comonoc tzin a c'ub'ejel d'a chamel chi', yacb'an tz'ec'b'at yoval a c'ool. Tza naanpaxi b'aq'uiñ tzin a naxicoti.
- 14 A junoc anima schami, ¿tom ol pitzvocxi? Palta a inxo tic ol vac' techaj in yaenal tic, masanto ol c'och sc'ual vel d'a libre.
- 15 Ol ach avaj d'ayin, ol in tac'voc d'ayach. Ol am ach tzalaj in ilanochi, yujto a ach a b'onac in.
- 16 A ticnaic, q'uelan ach och d'a in b'eyb'al. Axo d'a jun c'ual chi', mañxo ol ic' a cuenta d'a in mul.
- 17 Ol b'atcan in chucal chi' sat-c'olal uuj. Ol ac'an lajvoc in mul.
- 18 A lum nivac vitz ayic tz'elta lum c'acapil, satem luum, axo q'uen nivac q'ueen tz'el q'uen d'a yed'tal.
- 19 Añejtona' icha tz'aj yulaxb'at q'uen q'ueen d'a yol sb'e a a', ma icha tz'aj yic'chajb'at lum luum yuj a', icha chi' tz'aj ac'an lajvoc tas ayoch yipoc co c'ool a oñ anima oñ tic.
- 20 A ach te ec'b'al achñej d'a quichañ, tzoñ ic'anxi meltzaj d'a

junelñej, tzac'an ixtax co sat yic tzoñ chami.

- 21 Vach'chom a eb' calcuninal te b'inajnac ol aj eb', mato ay eb' mañxalaj ol aj yelc'ochi, palta mañxo cojtacoc, mañxalaj mach ol yal yalan cab'i.
- 22 Q'uinaloc chamnac oñxo, axoñej am cuuj scac' pensar, yujto scab'val syail, xchi viñaj Job chi'.

Schab'il macañ lolonel

(Caps 15—21)

- 15** ¹ Ix yalanxi viñaj Elifaz aj Temán icha tic:
- ² A mach jelan, mañ smojoc stac'vi d'a comon lolonel, mañ smojoc pax syic'chaañ sb'a syalan tas toñej sb'at yuj ic'.
- ³ Mañ toñejoc scomon loloni, max sc'anlaj comon pensar.
- ⁴ Ach Job, tzala' to malaj yelc'och xivc'olal d'a Dios, malaj pax yel-c'och ejmelal d'ayach.
- ⁵ A yuj tas tzala' a sch'oxanel a mul. Tza nib'ej tza musej co sat yed' sjelanilal a pensar chi'.
- ⁶ Mañ a na' to a in ol valq'ueta a mul, a yuj tas tzala' tzic'cot d'a ib'añ.
- ⁷ ¿Tom a a naani to a ach b'ab'el b'ob'il ach? ¿Tom ayachxo ayic ix laj b'oji lum nivac vitz?
- ⁸ ¿Tom tz'eyanoch a chiquin ayic ix snaan Dios tas ol sc'ulej? ¿Tocval a achñej jelan ach d'a yolyib'añq'uinal tic?
- ⁹ Masanil tas ojtac, cojtac pax a oñ tic.
- ¹⁰ A co jelanil, ix co c'ayb'ej d'a eb' ichamtac vinac sacxo xil sjolom, aton eb' ichamtac vinac d'a yichañ viñ a mam.

- 11 A Dios snib'ej syac' snivanil a c'ol yed' lolonel c'ununi scal d'ayach, ¿tas yuj max a cha ab'i?
- 12 ¿Tas yuj tziq'uel a b'a d'a Dios, tz'elvalcot jiñjiñ yol a sat scot oval?
- 13 ¿Tas yuj scot val oval d'a Dios, comonxoñej tzal juntzañ lolonel?
- 14 ¿Toc ay junoc anima vach'ñej to malaj jab'oc smul?
- 15 Inatax eb' ángel, mañ ayococh eb' yipoc sc'ol Dios yed' pax sat-chaañ, mañ val yelxo vach'oc d'a yol sat.
- 16 Ocxo val a oñ anima oñ tic yaj-b'entac oñ. Icha co comun uc'an a a', icha chi' co c'ulan chucal chi'.
- 17 Ach Job, comunoc tza maclej ab' tas ol vala'. A jab'oc tas voj-tac, a' ol vala'.
- 18 A eb' aj pensar, a eb' ix oñ c'ay-b'ani. A tas yojtac eb' chi' sc'ay-b'ejnaccan eb' d'a eb' smam yicham.
- 19 Aton d'a eb' smam yicham eb' chi' ac'b'il lum luum tic, mañ scalejnacoc sb'a eb' yed' eb' ch'oc choñab'il.
- 20 A eb' anima chuc sb'eyb'al, tzapan sq'uinal eb', scalñej yaelal tz'ec' eb'.
- 21 Ayic syab'an eb' sc'añ junoc tas, xivq'ue eb'. Axo yic malaj tas sna eb', sjavi eb' elc'um, syel-c'anb'at eb' tas ay d'a eb'.
- 22 Mañxa tas ayoch yipoc sc'ol eb' yic scolchaj eb' d'a scal q'uic'al-q'uinal. Ayxo och ijan q'uen cuchilub' d'a eb' yic scham eb'.
- 23 Axo snivanil eb' ol chijocb'at yuj noc' ostoc. Yojtac eb' to a tas ol cot d'a yib'añ eb', mañ ol ec'laj.
- 24 A yaelal yed' ilc'olal ol ac'an xivq'ue eb', icha tz'aj co xivq'ue d'a yichañ junoc yajal sjavi yac' oval d'ayoñ.
- 25 Icha chi' tz'aj sjavi d'a yib'añ eb' syic'chaañ sb'a d'a yichañ Dios Syal Yuj Smasanil, stec'-b'an sb'a eb' d'a yichañ.
- 26 Ichato yed'nac smaclab' jul-lab' eb', sb'at lemnaj eb' yac' oval yed' Dios.
- 27 Te b'aq'uech sat eb' yed' snivanil,
- 28 yujto yac'nac ganar juntzañ choñab' eb', yicannaccan juntzañ pat eb' mañxalaj yajal, palta ol lajvoquel juntzañ choñab' chi' yed' juntzañ pat chi' yuj oval.
- 29 Mañ najtiloc ol ec' eb' yed' sb'eyumal. Ol satel eb' icha yec' svevenal asun.
- 30 Mañxo ol yal scolanel sb'a eb' d'a scal q'uic'alq'uinal. Lajan ol aj eb' icha junoc te' c'ab' te' stz'a yuj c'ac', ma icha junoc te' te' tz'el xumaquil yuj ic'.
- 31 Mocab' yac'och tas chuclaj eb' yipoc sc'ool, yujto a spac ol scha eb' aton yaelal.
- 32 Ol pet cham eb', icha junoc te' c'ab'te' stzepjiel d'a snunal max-tzac yaxb'i.
- 33 Lajan ol aj eb' icha junoc ib' te' uva tz'el b'ulnaj sat ayic manto q'uiñb'i, ma icha junoc te' olivo toñej sc'ajb'anel xumaquil.
- 34 A eb' chuc chi', malaj yiñtilal eb' ol elcanoc. A jantac sb'eyumal eb' ix yic' d'a elc'al-tac, toñej ol tz'acانب'atoc.

35 Aton eb' añej chucal nab'il yuuj, añej ixtoj anima naan yuj eb', xchi viñaj Elifaz chi'.

16 ¹ Ix tac'vixi viñaj Job chi' icha tic:

² Ayxo scajvi in te ab'an juntzañ lolonel tzeyalub'tañej tic. Tzeyac'och e b'a eyac'an snivanil in c'ool, palta añej yaelal tze vach' iq'uejcot d'a vib'añ.

³ ¿Tom malaj slajvub' juntzañ e lolonel malaj yelc'och tic? ¿Tas eyaji yuj chi' añej val a' e pacan d'ayin?

⁴ Q'uinaloc a ex tic icha val vaj tic eyaji, max am val-laj icha tzeyutej eyalan tic d'ayin, max am in tzicub'tañej in sat valan jantac lolonel d'ayex.

⁵ Palta jun, a am lolonel vach' syac' snivanil e c'ool, syac' e tec'anil, a am sval d'ayex.

⁶ Mañ yujoc to tzin loloni, tz'och vaan in yaelal tic, mañ yujoc pax to tzin em numan tz'ochpax vaan.

⁷ A Dios tz'ac'an lajvoquel vip. A pax tz'ic'anel eb' vamigo d'ayin.

⁸ Ichato preso vaj yuuj. Jantac tas syic'chañ eb' anima d'a in patic, jantac es lolonel syic'cot eb' d'a vib'añ.

⁹ A Dios tzac'anoch vuuj yic tzin sataneli, icha junoc noc' chium noc'. Ay val och sat d'ayin, icha val to vaje'ool yaji.

¹⁰ Jantac eb' anima smolb'ej sb'a yic tzin sb'uchan eb'. Stz'itan-b'at in sat eb', emnaquil tzin yutejcan eb'.

¹¹ A Dios ix in ac'anoch d'a yol sc'ab' juntzañ anima te chuc pensar.

¹² Junc'olal vajeq'ui, ix in svec-chitani. Ix och yub'naj d'a in jaj, choc' ix in yutej, ix in yac'anoch d'a sat sjul-lab'.

¹³ Yalñej b'aj sjavi sjul-lab' chi' d'ayin, ichato sc'axpaj d'a in nivanil tic, mañxa jab'oc snivanc'olal d'ayin. Toxoñej spuccanb'at yol in c'ol d'a sat luum.

¹⁴ Jantac in aj in lajvi yuuj. Scot val d'ayin icha junoc soldado te tec'an.

¹⁵ Te cusc'olal vaji, ayoch pichul ya sva vuuj, mañxa jab'oc vopisio.

¹⁶ Ste mal in sat voq'ui, sq'uic'b'i q'uinal svila'.

¹⁷ Icha chi' vaji, vach'chom malaj mach b'aj ix och in mul, vach'-ñej in lesal.

¹⁸ Mocab' c'ub'chajel jantac chucal ix ac'jioch d'a vib'añ. Ab'chajocab'i ayic tzin tevi yic tzin c'anan tojolal.

¹⁹ Ay jun ayoch in testigooc ayec' d'a satchaañ, a' ol och ved'oc.

²⁰ A eb' vamigo toñej tzin sb'uch eb', a inxo tic tzin oc'ñej d'a yichañ Dios.

²¹ Ayoc val junoc mach tz'alan d'a Dios vuuj, icha syutej junoc mach scolan junoc yetanimail.

²² Jayexoñej ab'il ayin eq'ui, axo in b'at d'a chamel chi' b'aj max-tzac yal co paxta.

17 ¹ Jab'xoñej val syal vic'an vic' svab'i. Vanxo sc'och in q'uinal d'a slajvub', vach'xo yaj ved'tal d'a campusante.

² A eb' anima, oyanoch eb' in sb'uchani, masanil tiempo syac' cus in c'ol eb', maxtzac yal in colan in b'a d'a eb'.

- 3 Palta Mamin colin, yujto malaj junocxo mach syac'och sb'a in scolani, a achñej syal uuj.
- 4 A ach ix a c'ub'ejel jelanil d'a juntzañ eb' viñ vamigo tic, mañ in a cha ac'joc ganar yuj eb' viñ.
- 5 Elocab'c'och icha syal jun ab'ix: A junoc mach syixtej junoc yamigo, axo yuninal ol ab'an syail yuj jun tas sc'ulej chi'.
- 6 A ach ix ac' yal chuc eb' anima d'ayin, ix laj stzub'an in sat eb'.
- 7 Toxoñej q'uic'aminac vilan yuj in yaelal. Ichato mañ chequeloc in nivanil tic, yujto ix in te b'ac-b'i.
- 8 Ayic syilan eb' anima vach' sb'eyb'al tas tzin ic'an tic, sat sc'ol eb', scot yoval eb', yujto chuc in snaan eb'.
- 9 A eb' vach' sb'eyb'al, vach'ñej ol elc'och eb'. A eb' malaj chucal sc'ulej, ol q'ueñejchaañ eb'.
- 10 Palta cotañec d'a tic ex vamigo. Malaj junoc aj pensar tz'ilchaj vuj d'a e cal.
- 11 B'elb'on yec' in q'uinal, axo tas nab'il vuuj, ma tas tzin nib'ej, toxo ix juveli.
- 12 A ex tic a d'ac'valil tzeyaloch c'ualil, axo yic q'uic'q'uinal, tzeyalani, lac'anxo ay saquil-q'uinal.
- 13 Toxoñej tzin tañvej in chami, yic sc'och telan in nivanil svay d'a cal q'uic'alq'uinal.
- 14 A noc' a'ay yed' campusante svaloch in mam in nunoc yed' vanab'oc.
- 15 ¿B'ajtil ay tas svac'och yipoc in c'ool? ¿Ay am mach ojtannac tas ol in ajoc?

- 16 ¿Tom ol c'och jun chi' ved' d'a yed'tal eb' chamnac? ¿Tom ol canñej ved' ta' d'a yol lum lum chi'? xchi viñaj Job chi'.
- 18
- 1 Ix yalanxi viñaj Bildad icha tic:
 - 2 ¿B'aq'uiñ val ol actej a loloni? Nachajocab' uuj, ichato pax chi' syal co loloni.
 - 3 ¿Tas yuj tzoñ al noc'al, mañxa jab'oc quelc'och d'a a sat?
 - 4 ¿Tas yuj tza chalchitej a b'a yuj chichonc'olal? ¿Am a naani yujto icha chi' tzutej a b'a ol can tz'inan lum lum tic, ma ol q'uexvoc yed'tal q'uen tenam?
 - 5 A tas ayoch yipoc sc'ol junoc mach chuc spensar, ol tupemoc, icha stup junoc candil vanxo stup sc'ac'al.
 - 6 Ol tup sc'ac'al scandil d'a yol spat, mañxa saquilq'uinal ta'.
 - 7 Maxtzac yal yec' yed' stec'anil, van slocan sb'a yoc, stelvi yuj tas nab'il yuuj.
 - 8 Ichato ol em junoc ch'añ yaal d'a yol sb'e, ol can sud'naj d'a yol jun ch'añ yaal chi'.
 - 9 Ol em jun ch'añ yaal chi' d'a yol sb'e. A d'a sjaj yoc ol och sud'naj ch'añ.
 - 10 C'ub'eltac yajem jun yaal chi' d'a yol sb'e.
 - 11 Ayñejoch xive'olal d'a spatic yichañ, ichato spechji b'eyec'oc.
 - 12 Ay tas d'ay d'a peca', axo tic-naic van scham yuj vejel, a yaelal q'uelanxo och d'ay.
 - 13 A jun ilya slajanel snivanil, axo sc'ab' yed' yoc ichato ol c'uxjoc-b'at yuj jun ilya chi'.
 - 14 Ol ic'joquel d'a scal junc'olal b'aj cajan, ol ñerjoccanb'at d'a yichañ jun aj chamel.

- 15 Ch'ocxo mach ol cajnajcan d'a scajnub'. Ayic toxo ix cham chi', ol tzcchajec' azufre d'a yol spat chi', yic satel jun yab'il chi'.
- 16 Lajan val icha junoc te te' taquiñxo sch'añal yib' yed' sc'ab'tac.
- 17 A sb'inajnaquil ol satcanel d'a sat luum tic. Mañxa b'aq'uiñ ol b'inajoc.
- 18 Ol ic'chajel d'a scal eb' pitzan b'aj sacq'uinal. B'aj ay eb' chammac d'a q'uic'alq'uinal ol yumjocanb'atoc.
- 19 Mañxa yiñtilal ol can d'a schoñab' yed' b'aj cajan.
- 20 Ayic ol ab'chaj tas ix javi d'a yib'añ, ol xivcanq'ue eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u.
- 21 Icha val chi' ol aj satel eb' chuc, aton eb' malaj yelc'och Dios d'ay, xchi viñaj Bildad chi'.
- 19** 1 Ix yalanxi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 ¿B'aq'uiñ val ol eyactej e tzun-tzan ovaj in yaelal tic, tzeyac'an cus in c'ol yed' juntzañ e lolonel tic?
- 3 Ayexiñejoch eyalan chucal lolonel d'ayin. ¿Tom max ex q'uixvi eyalan d'ayin?
- 4 Q'uinaloc yel ay in mul chi', ¿tom tzeyab' syail yuuj?
- 5 Tzeyic' val chaañ e b'a d'ayin yuj in yaelal tic, tzeyalanoch d'a in sat to chuc in.
- 6 Palta comonoc snachajel eyuuj to a Dios icha tic tzin utani. A' ix in ac'anem d'a yol jun yaal tic.
- 7 Scomon el vav, svalan icha tic: Svab' val in chami, xin chi. Palta malaj mach stac'vi d'ayin.
- Tzin nib'ej ay mach tzin colani, palta malaj mach sb'oan yaj d'ayin.
- 8 A Dios ix macan yol in b'e, yic maxtzac yal in b'eyeq'ui. Ichato d'a scal q'uic'alq'uinal tzin ec' yuuj.
- 9 Ix yiq'uec' in b'eyumal, ix yic'anec' snivanil velc'ochi.
- 10 Ix in satem d'a junelñej. A tas ayoch yipoc in c'ool, pilan ix lajviel icha junoc te te' malaj sch'añal yib'.
- 11 Ix seccot yoval sc'ool d'a vib'añ, icha val junoc yajc'ool ix in yutej.
- 12 Masanil eb' soldado Dios chi' ix och oyan d'ayin. Ix oymaj eb' d'a spatictac in pat yic syac'an oval eb' ved'oc.
- 13 A Dios chi' ix ic'anel eb' vuc'tac yed' eb' vamigo d'a in tz'ey, ichaxoñej junoc comon anima ix in yutejcan eb'.
- 14 A eb' ayto vuj in b'a yed'oc yed' eb' vamigo, ix in yactejean eb', ix in b'atcan satc'olal yuj eb'.
- 15 Axo eb' cajan d'a in pat yed' masanil eb' in checab', icha junoc ch'oc animail ix in ajcan d'a eb', maxtzac in yilochlaj eb'.
- 16 Tato svavtejcot junoc eb' in checab' chi', maxtzac tac'vilaj eb' d'ayin, vach'chom tzin tevi d'a eb'.
- 17 Ayic tzin c'och d'a stz'ey ix vet-b'eyum, chuclaj sjab' xob'al in ti' syab' ix, axo eb' ayto vuj in b'a yed'oc, tzin syajel eb'.
- 18 Icha pax chi' eb' unin tzin spatiquejel eb'. Ayic syilan eb' veq'ui sb'uchvaj eb' d'ayin.
- 19 A val eb' ec'b'al te vach' vac'an yed'oc, tzin spatiquejel eb'. A

val eb' tzin te tzalaj yed'oc, ix meltzajoch eb' ajc'olal d'ayin.

20 Toxo ix tacjioch in tz'umal yed' in b'ac'chil d'a in b'aquil, tevel-xoñej pitzan in.

21 Ex vamigo, oc'ocab' e c'ool d'ayin, yujto a Dios ix ac'ancot jun yaelal tic d'a vib'añ.

22 ¿Tas yuj tzac'anexñej vuuj, icha tzin yutej Dios? ¿Tom mañ c'oc-b'ilocxo in eyac'an cusoc?

23 Ayoc val mach stz'ib'ancan jun-tzañ in lolonel tic. Comonoc tz'ac'-chajcanoch d'a q'uen q'ueen.

24 Comonoc a yed' q'uen cincel nab'a hierro tz'ac'l'jicanoch d'a q'uen q'ueen yic scan d'a junelñej.

25 Vojtac to a in Columal pitzan-ñej, axo d'a slajvub' c'ual ol emul d'a sat lum tic yic tzin scolani.

26 Vach'chom slajviel in tz'umal tic, palta ol vil val och Dios yed' in nivanil tic.

27 A in val lac'an ol vil val och yed' in sat, mañ ch'ococ mach ol ilanoc.

Vanxo slajvic'och vip svab'i.

28 Ayic svab'an eyalan icha tic: ¿Tas val scutej cac'an cus sc'ol viñ, yujto munil a viñ tz'ic'an-cot syaelal chi' d'a yib'añ? xe chi.

29 Palta xivañec d'a q'uen espada, aton yoval sc'ol Dios syac'lab'ej d'a eb' sc'ulan chucal. Ojtaquejequeli to ay jun Dios tzoñ ch'olb'itani, xchi viñaj Job chi'.

20¹ Ix yalanxi viñaj Zofar aj Naamat icha tic:

2 Ach Job, maxtzac yal-laj to toñej numan tzin aji. Yuj chi' tzin nib'ej tzin tac'vi d'ayach.

3 Ix oñ a b'uch val yed' a chucal lolonel, palta vojtac tas ol aj in pacan d'ayach.

4 A ach tic ojtactaxoni to atax yic ix te q'uib'chaañ anima d'a sat lum tic,

5 a stzalajc'olal eb' chuc max naj-tilaxlaj. Junñej rato syac' jab' stzalajc'olal eb' chi'.

6 Vach'chom te chaañ yajq'ue eb' icha schaañil satchaañ, axo sjolom eb' sq'uec'och b'aj ay asun,

7 palta ol lajvoquem eb' icha stza' noc' noc', axo eb' yamigo eb', mañxo ol nachaj yuj eb' b'aj ol c'ochcan eb' chuc chi'.

8 Ol satem eb' d'a ichñej ta' icha junoc vayich. Mañxalaj mach ol ilanoch eb'.

9 A eb' tz'ilantaxonoch eb' yed' eb' junñej tz'ec' yed' eb', mañxa b'aq'uiñ ol iljococh eb' yuj eb'.

10 A tas yelq'uejnac eb', axo eb' yuninal eb' ol ac'an meltzaj d'a eb' meb'a' b'aj yelq'uejnac eb' chi'.

11 Ayic tec'an val yip eb' d'a squelemal, ol emcan eb' b'aj smucchaj eb' chamnac.

12 Vach'chom te vach' sc'ulan chucal eb' syab'i, ste tzalaj eb' yed'oc,

13 te chi' jun chucal chi' d'a eb',

14 axo d'a yol sc'ol eb', ol meltzajoch venenoal, icha svenenoal noc' chan.

15 Masanil sb'eyumal eb' ix sb'uuq'uemi, ol xejejq'iueta eb', yujto a Dios ol ic'anqueta d'a yol sc'ol eb' chi'.

16 Ichato ix stz'ub'b'at svenenoal noc' chan chi' eb'. A jun veneno chi' ol ic'an scham eb'.

- 17 Mañxo ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' yed' jantac tas ay d'ay, aton lech, noc' yal chab' to mañxa yalnab'il.
- 18 Masanil tas yic'naquec' eb', yovalil ol yac'xi meltzaj eb'. Mañxo ol yal yac'an tzalajb'oc sc'ol eb' yed' sb'eyumal chi'.
- 19 Ix te ixtaj eb' meb'a' yuj eb', mañxa jab'oc tas ix can d'a eb'. A eb' chuc chi' ix macanq'ue yicoc juntzañ pat to mañoclañ eb' b'ojinac.
- 20-21 Mañxa jab'oc tas ix colchajcanel d'a yol sc'ab' eb'. Axoñej eb' smacb'ej sb'a d'ay smasanil, palta mañ najtiloc ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' yed'oc.
- 22 Ayic tziytum tas tz'aj d'a eb', tziytum pax cusc'olal ol javoc d'a yib'añ eb'.
- 23 A val yic van yac'an b'ud'joc sc'ol eb', syac'an sgana eb' yed' tastac ay d'ay, ata' ol seccot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb'.
- 24 Tato ol yac' ganar eb' yel d'a q'uen espada nab'a hierro, axo jul-lab' nab'a bronce ol ec' d'a eb'.
- 25 A jun jul-lab' chi' ol c'axpajec' d'a snivanil eb'. Ol ec' d'a seyub' eb', ol elc'och d'a yich spatic eb'. Ol te xivq'ue eb' yuj jun chi'.
- 26 A q'uic'alq'uinal ol c'ub'anel tastac sic'an yuj eb'. A jun c'ac' max tupi, a' ol ñusantz'a masanil tastac ay d'a eb'.
- 27 A Dios ol ac'an checlaj schucal eb'. Ol yalanpax eb' anima to ay smul eb'.
- 28 Ayic ol javoc yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb', ol satel masanil sb'eyumal eb'.
- 29 Aton val juntzañ tic nab'il yuj Dios d'a yib'añ eb' chuc chi', vach'xo yajcan d'a yib'añ eb' yuuj, xchi viñaj Zofar chi'.
- 21** ¹ Ix yalanxi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 Maclejec val eyab' tas svala', tato icha chi' ol eyac' snivanil in c'ool.
- 3 Nivan tzeyutej e c'ool yacb'an tzin loloni. Slajvi in lolon chi' tzex b'uchvajxi d'ayin b'ian.
- 4 ¿Tocval a yed' junoc anima van vac'an oval? ¿Tom mañ smojoc scus in c'ool e naani?
- 5 Ilinecnab'i ol ex xivb'atoc, mañ-xalaj tas ol elta d'a e ti'.
- 6 Ayic tzin naancot juntzañ chi', tz'ib'xiq'ue in nivanil tic yuj xivelal.
- 7 ¿Tas yuj nivan tiempo syil eb' chuc? Sc'och eb' icham animail, sb'inaj val eb'.
- 8 Tzato yil eb' sq'uib' yuninal, stzalaj pax eb' yoch oyan eb' yixchiquin d'a stz'ey.
- 9 Malaj tas xib'tan eb', junc'olal-ñej yajec' eb'. Malaj syaelal eb' tz'ac'ji yuj Dios.
- 10 A noc' smam svacax eb', vach'-ñej yel yiñtilal noc'. Ayic stajni noc' snun svacax eb', max ec'laj yune' noc'.
- 11 A yalyuninal eb' sq'ue cheneljoc eb' icha sq'ue tz'itiljoc noc' yunetac chiva.
- 12 Ayic syab'an eb' yoch sjajil yamc'ab' yic b'it, aton te' arpa, te' tañb'il yed' te' spuchaji, sq'ue cheneljoc eb' yuj tzalaj-c'olal.
- 13 Vach'ñej yaj eb' chuc chi', junc'olal tz'aj sb'atcan eb' b'aj smucchaji.

- 14 Syalan eb' d'a Dios: Mañ oñ a tzuntzej, max yal co c'ol scoj-taquejel a checnab'il.
- 15 ¿Mach jun Dios Syal Yuj Smasanil chi', yic tzoñ och ejmelal d'ay? ¿Tas scac' yala' tzoñ tevi d'ay? xchi eb'.
- 16 A snaan eb' chuc chi' to yujñej sjelanil eb' ay sb'eyumal eb'. A inxo tic max in cha vab' tas syal eb'.
- 17 ¿Tom scomon cham eb' chuc icha tz'aj stup junoc candil? ¿Tom scomon javi yaelal d'a yib'añ eb'? ¿Tom scomon cot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb' syab'an syail eb' yuuj?
- 18 ¿Tom scomon saclembe'at eb' icha añ ac tz'ic'ljib'at yuj chac-xuxum ic'?
- 19 A eyalani to ato eb' uninab'il stupan smul smam. Palta a in tic svala' to smoj a val lac'an eb' stupan smul chi', yic syoj-taquejel eb' to yuj smul eb' icha chi' tz'aj eb'.
- 20 A eb' chuc chi' smojton schaan yaelal eb' sjavi d'a yib'añ yuj yoval sc'ol Dios Syal Yuj Smasanil.
- 21 Ayic toxo ix cham eb', mañxalaj yalan yic eb' yuj tas scotcan d'a yib'añ yuninal eb' chi'.
- 22 Palta, ¿mach syal sc'ayb'an Dios d'a jelanil? Añejton val Dios chi' sch'olb'itan eb' te nivac yel-c'ochi.
- 23-24 Ay eb' vach'ñej tz'aj yeq'ui, tec'an val yip eb' scham eb'.
- 25 Ay pax eb' jun, te cusc'olalñej tz'aj yec' eb' scham eb', malaj jab'oc tzalajc'olal syil eb'.
- 26 Palta jun, a b'aj smucchaj eb' chamnac chi', lajanñej ol aj eb'.

Junlajan ol chijocb'at eb' yuj noc' a'ay.

- 27 Vojtac tas tze na d'a in patic yed' e chuc pensaril.
- 28 Tze naan icha tic: ¿B'ajtom ix can spat jun viñ chuc tic, jun viñ yajalxo ix yutej sb'a tic? xe chi.
- 29 ¿Tom malaj b'aj tzex lolon yed' eb' anima sb'eyeq'ui? ¿Tom maj eyab' tas syic'tiej eb'?
- 30 Ayic scot yoval sc'ol Dios, syac'ancot junoc yaelal, axo eb' chuc malaj tas tz'ic'an eb'.
- 31 ¿Mach tz'alanoch d'a sat eb' yuj tastac sc'ulej chi'? ¿Mach ol ac'an spac yuj tas sc'ulej eb' chi'?
- 32 Axo sb'at mucchajcan eb', stañ-vaj b'aj smucchaj eb' chi'.
- 33 Siclab'inac lum luum sb'atcan d'a yib'añ eb'. Jantac eb' mucb'ilxo ta', jantacto pax eb' ol mucjocpaxoc.
- 34 ¿Tas tz'aj eyac'an snivanil in c'ol yed' juntzañ e lolonel malaj yelc'och tic? Nab'a es juntzañ tzeval tic d'ayin, xchi viñaj Job chi'.

Yoxil macañ lolonel

(Caps 22—27)

22 ¹ Ix yalanxi viñaj Elifaz aj Temán icha tic:

² ¿Tocval ay tas ol yic' Dios d'a junoc anima, vach'chom to aj pensar?

³ Q'uinaloc te tojol tzutej a b'a, mato malaj a mul, ¿tom ay jab'oc tas ol yic' Dios Syal Yuj Smasanil d'a a patic?

⁴ Mañ yujoc to tza c'anab'ajej, ma yuj a vach'il syac'an a cach-nab'il yed' a yaelal Dios chi'.

- 5 Palta yujto a val a chucal yed' a mul chi' malaj slajvub'.
- 6 Ix a c'ancanec' spichul eb' meb'a' ayic ix ac'an tas sq'uex eb', vach'chom ix elcan b' eran eb'.
- 7-8 Vach'chom te b'inajnac ach, to ic masanil lum luum tic, palta maj ac' jab'oc a' yuq'uej eb' ay staquiñtial, maj ac' pax va eb' ay svejel.
- 9 Ix a chec meltzaj eb' ix ix chamnac yetb'eyum, malaj jab'oc tas ix ac' d'a eb' ix. Ix ic'anec' tas aycan d'a eb' chamnac smam.
- 10 Yuj chi' tzoymaj chucal d'a a patic ticnaic, tzach somchajq'ue yuj tas ay smay.
- 11 Ichato q'uic'alquinal yaj d'ayach, maxtzac yal ilan jab'oc. Icha val to a junoc a' eluma' van ach yic'anb'ati.
- 12 A Dios ay d'a satchaañ, najat ayq'ue d'a yib'añ q'uen c'anal, syilemta masanil tastac tzuji.
- 13 ¿Am a naani to max yil co b'ey-b'al? ¿Tom a q'uic'al asun tzach c'ub'anel d'ay?
- 14 ¿Am a naani to yuj q'uic'al asun chi' max yil Dios, yacb'an van sb'eyec' d'a yib'añ satchaañ chi'?
- 15 ¿Tom tza tec'b'ejñej a b'a a b'eyb'alan sb'eyb'al eb' peca' anima chuc sb'eyb'al?
- 16 Pet chamnac eb' chi', icha tz'aj yic'jib'at junoc mach yuj a' eluma'.
- 17-18 Vach'chom a Dios Syal Yuj Smasanil ix ac'an b'ud'joc spat eb' yuj masanil tastac, palta ix spatiquejel Dios chi' eb'. Snaan eb' to malaj tas tz'utaj eb' yuuj.
- Mocab' in na icha sna eb' pit syutej sb'a chi'.
- 19 Ayic ol yilan eb' vach' spensar satel eb' chuc, ol tzalajq'ue eb'. Axo eb' malaj smul toñej ol tzevaj eb' ol yalan eb' icha tic:
- 20 A eb' cajc'ool van satel eb', van stz'ab'at sb'eyumal eb', xcham eb'.
- 21 Ach Job, ochañixi junc'olal yed' Dios, tato icha chi' vach' ol ach ajxieq'ui.
- 22 Schaocab' a c'ol to a Dios chi' tzach c'ayb'ani. Canocab' val slolonel d'a a pensar.
- 23 Tato tziq'uem a b'a, tzac'anxi-och a b'a d'a yol sc'ab' Dios Syal Yuj Smasanil chi', ol ach yic'xichaañ. Tato najat tzic'-canel chucal d'a a pat,
- 24 tato mañxa yelc'och q'uen oro jantac svach'il d'a yol a sat, ichaxoñej lum pococ, ma q'uen comon q'ueen ay d'a yoltac a a' tz'ajcan q'uen d'ayach,
- 25 tato icha chi' tzutej a b'a, a Dios Syal Yuj Smasanil chi' ol och a b'eyumaloc, icha jantac q'uen oro, ma q'uen plata.
- 26 Ol ach tzalaj yed'oc, ol ac'-paxoch yipoc a c'ool.
- 27 Tato ay tas ol a c'an d'ay, ol yab' tas ol ala', a achxo ol aq'uelc'och b'aj ix ac' a ti' d'ay.
- 28 A tastac ol a na'a, ol elc'och d'ayach, yujto a svach'c'olal Dios ol ochñej ed'oc.
- 29 A Dios tz'ic'anem eb' syic'chaañ sb'a, scolvaj d'a eb' emnaquil syutej sb'a.
- 30 Añeja' scolan eb' malaj smul, ol ach scol paxi tato malaj a mul, xchi viñaj Elifaz chi'.

- 23** ¹ Ix yalanxi viñaj Job chi' icha tic:
- ² A ticaic añeja' yel vav yuj in yaelal tic. Vach'chom tzin te c'acvi, palta añeja' yac'anoch in yaelal Dios.
- ³ Comonoc svojtaquejeli b'ajtil tz'ilchaj Dios chi' vuuj, tas pax tz'aj in c'och b'aj ay sdespacho.
- ⁴ Tato icha chi' tzam val d'ay yuj in yaelal tic, yujto tzijtum tas tzin nib'ej sval d'ay yuj in colan in b'a.
- ⁵ Tzin nib'ej svojtaquejeli tas ol yal d'ayin.
- ⁶ ¿Tocval ol yac'lab'ej yip yic tzin scachanem numnajoc? Maay, ol smaclej yab' tas ol vala'.
- ⁷ Ol am yojtaquejeli to yel svala', ol am yalani to malaj in mul. Icham chi' ol aj in yac'anel d'a libre d'a junelñej.
- ⁸ Tzin sayec' Dios d'a stojolal b'aj sjavi c'u, malaj ayec' ta'. Tzin saypaxec' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, max ilchajpaxlaj vuj ta'.
- ⁹ Tzin sayec' d'a stojolal norte, max ilchajlaj vuuj. Añejtona', tzin sayanxi d'a stojolal sur, max sch'ox pax sb'a d'ayin ta'.
- ¹⁰ Palta yojtac in b'eyb'al. Ayic ol lajvoc in yac'an proval, vach'-xoñej ol in ajcan icha q'uen oro sb'o d'a cal c'ac'.
- ¹¹ A jun b'eyb'al ix sch'oxcan d'ayin, malaj b'aqu'uiñ svactej-can in b'eyb'alani.
- ¹² Tzin c'anab'ajejñej schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al. Ec'b'alxo yel-c'och schecnab'il chi' d'a yichaiñ b'eyumal d'a yol in sat.
- ¹³ Ayic snaan Dios sc'ulan junoc tasi, sc'ulejñej, malaj junoc mach syal scachanoch vaan.

- ¹⁴ A tas nab'il yuj sc'ulan d'ayin, sc'ulejñej. Tzijtumto pax tas nab'il yuuj d'a vib'añ.
- ¹⁵ Yuj val chi' tzin te xiv d'ay. Añej tzin naancoti tzin te xiv-q'uei.
- ¹⁶ A Dios Syal Yuj Smasanil, yuuj tz'el vip yuj xivelal.
- ¹⁷ Vach'chom maxtzac vil-laj yuj q'uic'alquinal oyanoch d'a in patic, palta max in emlaj numan.
- 24** ¹ A Dios Syal Yuj Smasanil, ¿tas yuj max yal sc'ual ayic sch'olb'itani, yic vach' stañvaj yuj eb' svach'c'ol chi' d'a jun c'u chi'?
- ² A eb' chuc sq'uex stz'acañil lum lum eb', syelc'an noc' calnel eb', syac'anoch noc' eb' d'a scal noc' yico'.
- ³ Syic'anec' noc' sb'uru eb' meb'a' chamnac smam eb', sc'anancan noc' svacax eb' ix ix chamnac yetb'eyum yuj q'uen tumin syac' eb' majanil.
- ⁴ Tz'ic'jicanel eb' meb'a' d'a yoltac b'e yuj eb'. Axo eb' anima emnaquil yeq'ui, sc'ub'ejel sb'a eb' d'a eb' chuc chi'.
- ⁵ A eb' meb'a' chi' lajan tz'ajcan eb' icha noc' caltacte'al b'uru d'a tz'inan lum. Ata' say va sb'a eb'. A d'a tz'inan lum chi' say svael yalyuninal eb'.
- ⁶ A eb' meb'a' chi' sb'at eb' d'a smunlajel eb' ch'oc animail. Sb'at sic'q'ue ixim jolom trigo eb', sb'at pax eb' d'a scal yav-b'en uva eb' chuc chi', sb'at eb' say te' sat tzato cani ayic smolji.
- ⁷ A eb' meb'a' chi', malaj spichul eb' ayochi tz'ec' ac'val. Malaj jab'oc tas spichan eb' d'a siic.

- 8 Ayic syac'an ñab', tz'ec'chaj a' d'a eb' d'a caltac te', axo d'a yol-tac q'uen ñaq'ueen scol sb'a eb'.
- 9 A eb' chuc chi' syiq'uec' snenetac unin eb' ix chamnac yetb'eyum eb', yic scan d'a eb' yuj tas syac' eb' majanil d'a eb' ix.
- 10 A eb' meb'a' chi', jab'tzin spichul eb' ayochi. Tz'ec' eb' cuchoj trigo, palta van schampax eb' yuj vejel.
- 11 Smunlaj eb' yed' q'uen molino tz'ic'anelta aceite. Stec'anel yal sat te' uva eb', palta van schampax eb' yuj taquüñtal.
- 12 Axo eb' ya yaji, tz'el yav eb' sc'anan colval. Van scham eb' d'a cal choñab', palta max ab'chajlaj yel yav eb' yuj Dios.
- 13 Ay eb' malaj sgana d'a jun b'eyic saquilq'uinal, max sb'eyb'alej tojolal eb'.
- 14 Ayic q'uic'to sq'ue vaan eb' mac'umcham anima, yic sb'at smac'ancham eb' meb'a' eb'. Axo tz'ec' ac'val, a elc'al syac' eb'.
- 15 A eb' tz'em ajmulal stañvej eb' sq'uic'b'i, smacan sat eb'. Snaan eb' icha tic: Malaj mach ol oñ ilanochoch, xchi eb'.
- 16 A eb' elc'um chi', a d'ac'valil tz'och eb' elc'al d'a te' pat. Axo d'a c'ualil macan eb', yujto max schalaj sc'ol saquilq'uinal eb'.
- 17 Xiv eb' d'a saquilq'uinal chi', axo q'uic'alq'uinal stzalaj eb' yed'oc, yujto ata' xiv juntañxo anima.
- 18 A eb' chuc chi', elañchamelñej ol ec' eb' icha sb'ey svomal a a', axo sluum eb' ol catab'ajcanoc. Mañxa mach ol munlaj b'aj ay yavb'en uva eb'.
- 19 Icha tz'aj yulaxb'at q'uen cheev yuj sc'ac'al yoc c'u, icha chi' ol aj satem eb' chuc chi' b'aj smuchaji.
- 20 A eb' chuc chi' sb'atcan eb' satc'olal yuj snun. Mañxa mach snaancot eb', axo noc' a'ay schianb'at eb'. Stelvi eb' icha tz'aj stelvi junoc te te' sch'acchaji.
- 21 Tz'ixtaj eb' ix ix toxon max unevilaj yuj eb'. Max colvajpaxlaj eb' d'a eb' ix chamnac yetb'eyum.
- 22 Palta a Dios yed' spoder satanel eb' chuc chi'. A val yic sch'oxan spoder Dios chi', mañxa junoc mach max xiv d'a chamel.
- 23 Tato tz'el d'a sc'ol Dios, junc'olal pitzan eb' chuc chi', palta ayñejoch sat d'a tas sc'ulej eb'.
- 24 Quenñej tiempo tz'ic'jichaañ eb' chuc chi', palta elañchamel satxicanal eb'. Icha tz'aj stacji ixim trigo jochb'ilxo, icha chi' tz'aj eb'.
- 25 Tato mañ ichocta', ¿mach ex syal eyalani to van vesani, to satnac in? xchi viñaj Job chi'.

25

1 IX yalanxi viñaj Bildad aj Súa icha tic:

- 2 A Dios ay spoder, xivub'tac, a tz'ac'anochoch junc'olal d'a scal eb' ay d'a satchaañ.
- 3 Mañxo b'ischajb'enoc jantac q'uen c'anal b'ob'il yuuj, ¿tom ay junoc mach b'aj max c'och saquilq'uinal yuuj?
- 4 ¿Tocval ay junoc anima malaj smul d'a yichañ Dios? ¿Tocval ay junoc mach te vach'?
- 5 A q'uen uj malaj yoc q'uen d'a yichañ. Axo q'uen c'anal mañ vach'oc q'uen d'a yol sat.

- 6 Ocxo val oñ anima oñ tic, lajan oñ icha noc' a'ay, xchi viñaj Bildad chi'.

IX b'uchvaj viñaj Job d'a viñaj Bildad

- 26** ¹ Ix yalanxi viñaj Job chi' icha tic:
² Yipc'olal ix colvaj a lolonel ix al d'ayin d'a in cusc'olal tic, yuj am to tzila' to mañxalaj vip.
³ Vach' jun, syal ac'an in razón, tzin a c'ayb'an a in malaj in pensar tic.
⁴ ¿Mach ix lolon d'a a pensar yuj chi' tzala'? ¿Mach ix alan d'ayach, yuj chi' tzal icha chi'?
⁵ A eb' chamnac ayec' d'a sjulal yich a' mar, tz'ib'xi eb' yuj xivelal.
⁶ A b'aj ayec' eb' chamnac, chequel yaj d'a yichañ Dios, chequel yaj junjun eb' d'a yichañ.
⁷ A ix jeñib'anb'at satchaah d'a stojolal norte b'aj jacan, malaj tas d'ay. Ix sb'oanoch lum luum b'aj malaj tasi.
⁸ A tz'ac'anb'at a a' d'a scal asun, palta max ñic'chajlaj asun chi' yuj yalil a'.
⁹ A tz'ac'an q'uic'b'oquell sat q'uen uj, vach'chom c'ojan q'ueen, palta a' tz'ac'anoch asun d'a sat q'ueen.
¹⁰ A ix ac'anem yechel d'a yib'ah d'a mar b'aj sc'och c'aman saquil-q'uinal yed' q'uic'alq'uinal.
¹¹ A yipumal satchaah tz'ib'xi, xiv-paxq'uei ayic stumvaj Dios chi'.
¹² A yuj spoder ix scachanoch vaan a' mar, yuj sjelanil ix yac'an ganar noc' nivan Rahab.^d

- ¹³ Jun pusñej syac'a' sc'achvi, a yed' spoder stecanham noc' chan mecan cuman sb'ati.
¹⁴ A jantac tas satub'tac sc'ulej ix cab' tic, jab'ñej. A tas ix cab' tic toñej ix co mac ab'ej. Ocxom val to tz'acan tz'aj cab'ani, maxtzac am nachajel cuuj, xchi viñaj Job chi'.

- 27** ¹ Ix lolonñej viñaj Job:
² Svac' in ti' d'a yichañ Dios Syal Yuj Smasanil, aton jun max yal sc'ol sb'oan yaj tas vaji, aton tz'ac'an ixtaxel in pensar yuj in yaelal,
³⁻⁴ yacb'an pitzan into, yacb'an tzato yal vic'an vic' yuuj, añej tas yel ol vala', mañ ol val tas mañ yeloc.
⁵ Toxon malaj b'aq'uiñ ol vala' to yel tas tzeyal d'ayin. Mañ ol in chaoch d'a vib'ah to ay in mul.
⁶ Ol valñej to vach' in pensar, mañ ol in q'uex tas svala'. Tzin b'eyc'olej val in b'a to malaj in mul svab'i.
⁷ Masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayin, jaocab' yaelal d'a yib'ah eb', icha yaelal sjavi d'a yib'ah eb' chuc.
⁸ ¿Tasto val ayoch yipoc sc'ol eb' chuc, ayic tz'ic'jiel sq'uinal eb' yuj Dios?
⁹ Ayic ayoch eb' d'a syaelal, ¿tom ol scha yab' Dios ayic ol tevoc eb' d'ay?
¹⁰ ¿Tocval tz'ilchaj stzalajc'olal eb' d'a Dios Syal Yuj Smasanil tato malaj b'aj syal sb'a eb' d'ay?
¹¹ A ticnaic ol in ch'ox val snivan poder Dios Syal Yuj Smasanil d'ayex yed' tas nab'il yuuj.

^d 26.12 Noc' Rahab, il nota d'a Job 9.13.

- 12 A ex tic eyilnacxo juntzañ
chi', axo ticnaic jun, ¿tas
yuj tzex lolon d'a mañ
pensaril?
- 13 A jun yaelal tic syac' Dios
Syal Yuj Smasanil spacoc d'a
eb' ixtum anima.
- 14 Vach'chom tzijtum yuninal eb',
palta ol cham eb' d'a oval, ma
yuj vejel.
- 15 Axo eb' olto can d'a scal eb', a
ilya ol ic'an scham eb'. Axo eb'
ix yetb'eyum eb' scani, mañ ol
oc'laj eb' ix yuj eb'.
- 16 Vach'chom a eb' chuc chi' ste
molb'ej q'uen plata eb' icha
lum pococ, vach'chom mañ
jantacoc spichul eb' ayeq'ui,
- 17 axom junoc viñ vinac te vach'
spensar ol ac'anoch juntzañ
pichul chi', ol yac'an sgana viñ
yed' q'uen plata chi'.
- 18 A spat eb' chuc chi', c'uun,
lajan icha juntzañ yed'tal noc'
tzocoy, ma icha junoc lechpat
d'a cal munlajel.
- 19 A eb' chuc chi' svaycanem
eb' yed' sb'eyumal, axo tz'el
svayañ eb' mañxalaj tas d'a
eb', meb'axo eb'.
- 20 A xivelal ol javoc d'a eb' icha
a' eluma', ma icha tz'aj yic'-
jib'at junoc tas yuj ic'ñab'
d'ac'valil.
- 21 A chacxuxum ic' scot d'a
stojolal b'aj sjavi c'u, a ol ec'
leman spat eb',
- 22 ol och xuman d'a eb', ol laj-
voquel eb' yuuj. Vach'chom
olto snib'ej el lemnaj sb'a eb',
palta mañxalaj nivanc'olal d'a
eb'.
- 23 A jun oval ic' chi' ol c'añ val,
ol xururoc yoch d'a spatic eb'.

Aloj vach' lolonel d'a jelanil

- 28 ¹ A q'uen plata ay sminasil
q'uen b'aj sq'ueta, axo q'uen
oro ay yed'tal q'uen b'aj sb'oi.
- 2 A q'uen hierro tz'ic'chajq'ueta
q'uen d'a yol luum, axo q'uen
q'ueen, ayic stz'a q'uen d'a cal
c'ac', tz'elta q'uen cobre d'a
q'ueen.
- 3 A eb' anima, maxtzac xivlaj eb'
b'aj te q'uiç'q'uinal. Tz'emñej
eb' d'a yoltac q'uen nivac xab'
te jul yich. A d'a scal q'uiç'al-
q'uinal chi', ata' say q'uen
q'ueen chi' eb'.
- 4 Sjoyq'ueta juntzañ minas eb'
b'aj maxtzac ec' anima, najat
yajb'at b'aj ay choñab'. A yed'
ch'añ lasu tz'ec' d'uñuñoc eb'.
- 5 A d'a sat luum tic, sq'uib'chaañ
tas svaji, axo d'a yalañ luum
syac'och c'ac' eb' anima yic spoj
q'uen q'ueen.
- 6 Axo d'a scal sc'ajil q'ueen chi',
tz'ilchaj q'uen zafiro yed' q'uen
oro.
- 7 A d'a yoltac minas chi', malaj
junoc noc' ic'umb'at much tz'ec'
ta'. Malaj pax noc' ch'acb'a
tz'ilan yool chi'.
- 8 A noc' chium noc', maxtzac ec'-
laj noc' ta'. Maxtzac ec'paxlaj
noc' choj ta'.
- 9 A eb' viñ vinac, smac' q'uen
q'ueen eb' viñ te tzatz,
syamanoch eb' viñ sjoyan yich-
tac lum nivac vitz.
- 10 Sjoyanoch nivac olan eb' viñ d'a
sattac q'uen tenam, yic sayan
q'uen q'ueen eb' viñ caro stojol.
- 11 Sjacanq'ueta a a' eb' viñ ta'.
Syic'anq'ueta eb' viñ d'a saquil-
q'uinal tastac c'ub'eltac yaji.

- 12 Palta a jelanil ¿b'ajtil tz'ilchaji?
¿b'ajtil ay aj pensaril?
- 13 A jelanil chi' malaj junoc anima
ojtannac tastac yed'nac, max
chaxlaj d'a scal eb' anima d'a
yolyib'añq'uinal tic.
- 14 Vach'chom sco sayec' d'a sjulal
yich a' mar, max chaxlaj cuj ta'.
- 15 Max yal yac'chaj q'uen oro, ma
q'uen plata sq'uexuloc.
- 16 Max yal smanchaj yed' q'uen
oro te vach', ma yed' q'uen cor-
nalina, ma yed' q'uen zafiro.
- 17 Max yal co lajb'an yed' q'uen
oro, ma yed' q'uen q'ueen caro
stojol. Max yal sq'uexchaj yed'
yelvanub' sc'an eb' ix ix nab'a
oro.
- 18 A jelanil chi' te nib'ab'il d'a
yichañ q'uen coral. Ec'b'al te
vach' d'a yichañ q'uen cuarzo,
ma q'uen perla.
- 19 Max yal slajb'an sb'a jelanil chi'
yed' q'uen crisólito scot d'a
Etiopía, max yal stupchaj yed'
q'uen oro te vach'.
- 20 Palta ¿b'ajtil scot jelanil chi'?
¿b'ajtil ay aj pensaril?
- 21 C'ub'ab'ilel d'a masanil anima
pitzan. C'ub'ab'ilpaxel d'a noc'
much sjeñvi.
- 22 A b'aj ayec' eb' chamnac yed'
jun chamel, syal eb' icha tic:
Toñej ix cab' sb'inajnaquil
jelanil chi', xchi eb'.
- 23 Palta a Dios yojtac sb'eal jelanil
chi', yojtac b'aj ay.
- 24 Yujto syil masanil b'aj slaj-
vic'och yolyib'añq'uinal tic yed'
masanil tas ay d'a yalañ sat-
chaañ.
- 25 Ayic ix yac'ancanoch Dios yipal
ic', ayic ix yac'anem yechel b'aj
sjavi c'aman a a',

- 26 ayic ix sb'oancan tiempoal
ñab'ilq'uinal, ayic ix sb'oancan
b'aj tz'ec' leb'lon yic smac'vaj
c'u,
- 27 ata' ix yila' to te nivan yelc'och
jelanil, ix sch'olb'itani, ix yilani
to vach' tz'aj icha chi'.
- 28 Ix yalan Dios d'a eb' anima
icha tic: Tato nivan velc'och
d'a yol e sat, aton jelanil chi',
tato tzeyiq'uel e b'a d'a scal
chucal, aton aj pensaril chi',
xchi Dios chi'.

Snacot viñaj Job tas yaj viñ

d'a peca'

(Caps 29—31)

29 ¹ Ix syamanxioch viñaj Job
yalan icha tic:

- ² Comonoc val syal in c'ochxi
icha vajtaxon d'a yalañtaxo ayic
te tañvab'il in yuj Dios.
- ³ Ayic syac'an saquilq'uinal Dios
d'ayin, vach' in ec' d'a cal
q'uic'alq'uinal,
- ⁴ tec'an anima in, chequel val
scolvaj Dios yed' tastac ay
d'ayin.
- ⁵ Ayñejec' Dios Syal Yuj Smasanil
chi' ved'oc, axo eb' vuninal,
oyanoch eb' d'a in patic.
- ⁶ A d'a jun tiempoal chi', mañxo
jantacoc yal yim noc' in vacax
yed' noc' in chiva tz'elta. A te'
olivo avab'il d'a caltac q'ueen,
mañ jantacoc aceite svic' d'a
te'.
- ⁷ Ayic tzin c'och b'aj smolb'ej
sb'a eb' yajalil choñab', tzin em
c'ojan d'a in xila d'a scal eb'.
- ⁸ Ayic tzin yilan eb' quelemtac,
sb'es sb'a eb', axo eb' ichamtac
vinac sq'ue liñan eb' ayic tzin
c'ochi.

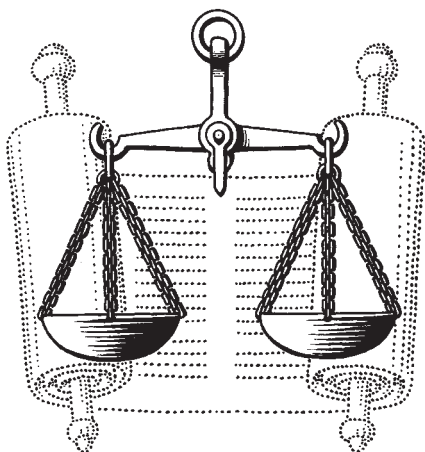
- 9 A eb' yajal choñiab', numan tz'aj eb', syac' yechel eb' yic numan tz'aj juntzañxo eb'.
- 10 A eb' yajalil choñiab', c'unxoñej slolon eb', mañxa tas syal eb'.
- 11 Ayic tzin yilan eb', syab'an eb' tas svala', syalan vach' lolonel eb' d'a in patic,
- 12 yujto tzin colvaj d'a eb' mañxa smam yed' d'a eb' meb'a', aton eb' malaj junocxo mach scolan d'a scal yaelal.
- 13 A eb' van scham yuj meb'ail, syac' yuj diosal eb' d'ayin, axo eb' ix chamnac yetb'eyum, stzalaj eb' ix yuj in colval.
- 14 A tojolal yed' vach'c'olal ayñejoch d'ayin, ichato in pichul yajochi.
- 15 In och yed' eb' max uji yilani yed' eb' max uji sb'eyi.
- 16 Icha mamab'il vaj d'a eb' ay stzapan smajanil. Tzin colan pax eb' max yal scolan sb'a d'a yichañ eb' yajal, vach'chom mañ vojtcac eb' palta tzin col-ñej eb'.
- 17 Sviq'uel yopisio eb' ixtum anima, tzin colancanel eb' ayoch d'a yol sc'ab' eb'.
- 18 A in naani to te nivan tiempo ol vila', icham animail ol ic'an in cham d'a in ch'at.
- 19 A d'a jun tiempoal chi' lajan in icha junoc te te' avab'il d'a sti' junoc a a', a sc'ab'tac te' schaan yal ac'val tz'emi.
- 20 Vach' syutej eb' anima in yac'an b'inajoc, ichato junjun c'u tz'ochñej vip in colan in b'a.
- 21 Masanil anima smaclan yab' tas svala', numan tz'aj eb' yab'an in razón.
- 22 Ayic slajvi in lolon chi', schañej sc'ol eb' smasanil. Vach'ñej syab' eb'.
- 23 Snib'ej val eb' syab' in lolonel chi', icha val snib'an ñab' eb' munlajvum d'a varesma.
- 24 Ayic tzin tzevaj yed' eb', tz'och q'uelan eb', ijan val max schalaj eb', max stzuntzejcotlaj voval eb'.
- 25 Svac'och vopisio d'a scal eb', svalani tas yovalil sc'ulej eb', icha junoc rey tz'ac'an mandar d'a scal eb' soldado. Ayic ay scusc'olal eb', svac' snivanil sc'ool eb'.
- 30** 1 A eb' quelemtac te tzac'anto d'ayin, tzin stzetzej eb' ticaic, ocxo d'a yalañtaxo, a eb' smam eb' mañ smojoc yec' eb' yed' noc' in tz'i' stañvan noc' in calnel.
- 2 Toxonton malaj yip eb', malaj tz'och eb' vuuj.
- 3 Yuj vejel yed' meb'ail, tz'ec' eb' d'a taquiñ luum d'ac'valil sch'ocoj, axo sch'añal yib'tac te te' sjoyq'ueta eb' sc'uxu'.
- 4 Slaj stoc'q'ueta añ comon añc'ultac eb' d'a caltac te' schi'a, schi'an pax sch'añal yib' te' meslab' eb'.
- 5 Aton juntzañ anima chi' pech-b'il el yuj eb' yetanimail. Ayic spechjib'at eb' chi', tz'el yav eb' spechanb'at eb' chi', icha tz'aj spechji eb' elc'um.
- 6 A d'a yoltac q'uen ñaq'ueen, d'a sattac c'acap yed' d'a sattac q'uen tenam, ata' ix laj aj eb'.
- 7 Slaj avaj eb' d'a caltac vayum-tac icha yel yav noc' noc', axo d'a yichtac yoc te' q'uiix slaj smolb'ej sb'a eb'.

- 8 Malaj jab'oc tas syal yuj eb', malaj yelc'och eb', pechb'ilel eb' d'a scal eb' anima.
- 9 Axo ticnaic tzin sb'uch eb' yuninal eb', syic'anel in q'uix-velal eb'.
- 10 Tzin syajan eb', tz'el eb' d'a in tz'ey, stzub'anoch eb' d'a in sat.
- 11 Palta a ticnaic, a Dios ix ic'anel vip, maxtzac yal in colan in b'a, yuj chi' syac' val sgana eb' in yixtani.
- 12 A eb' anima schichon sc'ol d'ayin, toxoñej sja ñilan eb' yic tzin spechanel eb' snaani, snib'ej eb' tzin sateli.
- 13 Smacan yol in b'e eb' yic tzin satanel eb' snaani, mañxa mach scachan eb'.
- 14 Sjavi ñilnaj eb' d'ayin, ichato ay junoc olan b'aj tz'ochta ñilnaj eb', ma icha co yamchaj yuj junoc ic' ñiab'.
- 15 Icha val chi' tz'aj sjavi xivc'olal d'ayin. A in b'inajnaquil ix sateli, ichato ix ic'jib'at yuj ic'. Masanil tas ay d'ayin ix satcanel icha asun.
- 16 A ticnaic van in chami, maxtzac och vaan in yaelal tic.
- 17 A in yaelal tic sc'och val d'a yoltac in b'aquil. Max och vaan vab'an syail tz'ec' ac'val.
- 18 Yed' val yip Dios ichato ix sch'umoch sud'an in pichul d'a in jaj, ix och b'iran d'a in nivanil.
- 19 Ix in sjulem d'a cal soc'om. Icha lum pococ, ma q'uen tic'aqu'il taañ in ajcan d'a yol sat.
- 20 Ach in Diosal, tzin c'an a colval, palta max ach tac'vi d'ayin. Tzin tevi d'ayach palta maxtzac a cha ab'i.

- 21 Chuc tzutej a b'a d'ayin, tzin a pechan yed' yoval a c'ool.
- 22 Ichato tzin ic'jiqu'ue vaan yuj ic', axo ic' ñiab' tzin tzicub'tañani.
- 23 Vojtaxo to vanxo in ic'anb'at d'a chamel, aton b'aj ol c'ochñej masanil anima.
- 24 Palta ¿tocval max q'ue ch'ican sc'ab' junoc mach ayec' d'a scal syaelal yic sc'anan colval?
- 25 In oc' yuj eb' ayoch d'a syaelal, in cus yuj eb' malaj tas ay d'ay.
- 26 Palta axo ticnaic ayic tzin tañvan tzalajc'olal, axo cusc'olal sjavi d'ayin. Tzin tañvej saquil-q'uinal, axo q'uic'alq'uinal sjavi.
- 27 Toxoñej stiñtiñan in pixan yuj xivelal, maxtzac yal vic'an jab'oc vip, axoñej yaelal ste ja d'a vib'añ.
- 28 Ix ja val cusc'olal d'ayin, maxtzac vil-laj saquilq'uinal. Val d'a yichañ anima tzin q'ue vaan in c'anan colval.
- 29 Cuseltaxoñej yel vav icha noc'oques, ma icha noc' cujub'.
- 30 A in tz'umal ix te q'uic'b'ieli, schivajpax in nivanil yuj c'ac'.
- 31 A d'a yalañtaxo, tzin b'itan val yed' yamc'ab' yic b'it d'a tzalajc'olal, axo ticnaic, añej oq'uel svac'a'.

- 31** ¹ In nanac sic'lab'il to malaj b'aq'uiñ sviloch in c'ol d'a eb' ix cob'estac.
- 2 Q'uinaloc sviloch in c'ol d'a eb' ix, ¿tocval mañ ol yac' spac Dios Syal Yuj Smasanil d'ayin?
 - 3 ¿Tom mañoc d'a eb' chuc yed' d'a eb' b'aj malaj yelc'och Dios sjavi yaelal?
 - 4 ¿Tocval max yil Dios tas tzin c'ulej yed' b'ajtac tzin eq'ui?

- 5 Svac' val in ti' to malaj mach
b'aj chuc svutej in b'a, malaj
b'aj ec'nac d'a in c'ol in musan
sat anima.
- 6 Comonoc tzin sch'olb'itej Dios
d'a stojolal icha yechtaj yalil
junoc tas, yic syilani to tz'acan
in vach'il.

Echlab' sch'ox yic sch'olb'itaji (Job 31.6)

- 7 Q'uinaloc in el d'a b'eyb'al yic
tojolal, mato in nib'ejnac in
c'ulej tas svilochi, mato ay tas
mañ vicoc in macnac vicoc,
- 8 tato icha chi', ch'ococab' mach
slajancanel sat vavb'en,
sjoyocab'q'ueta eb' tas avab'il
chi' vuuj.
- 9 Q'uinaloc ay junoc ix ix, ix
cuchb'anb'at in pensar, mato in
maclej yelta junoc ix yetb'eyum
junocxo vinac d'a sti' spat,
- 10 tato icha chi', ac'jocab' servil
junoc ch'oc vinaquil yuj ix vet-
b'eyum, vayocab' junoc ch'oc
vinaquil yed' ix.
- 11 Q'uinaloc in c'ulej juntzañ chi',
smoj val vab'an syaelal tz'ac'ji-
och d'a vib'añ yuj eb' juez.

- 12 Tato icha chi', jaocab' in yaelal.
Icha junoc nivan c'ac' satanel
tastac, ichaocab' ta' tz'aj satanel
tastac ay d'ayin.
- 13 Ayic stec'b'an sb'a eb' in
checab' yalan d'ayin yuj tas
svutej, svab' tas syal eb' chi'.
- 14 Tato mañ ichaocta ix in c'ulej,
¿tas ol vutej voch d'a yichañ
Dios? ¿Tas ol vutej valani ayic
ol sc'anb'an d'ayin yuj tas ix in
c'ulej?
- 15 Junñej Dios oñ ac'an pitzvoc
d'a co nun yed' eb' in checab'
chi', añejtona' tz'ac'an co
q'uinal.
- 16 Mañ toñejoc sviloch eb' meb'a'
ay stzapan majanil, mañ toñejoc
svilpaxi to malaj tas sva eb' ix ix
chamnac yetb'eyum.
- 17 Ayic in va'i laj vac' yic eb'
meb'a' unin ved'oc.
- 18 Icha val vuninal svutej eb'
meb'a' unin chi'. In colvajñej
d'a eb' ix chamnac yetb'eyum.
- 19 Ayic svilani to ay eb' anima te
meb'a' malaj spichul ayochi,
- 20 axo xil noc' in calnel svac'
b'ojoc, svac'anoch sq'uixinaloc
eb'. Yuj chi' syac' yuj diosal eb'
d'ayin.
- 21 Tato ay b'aj ix vixtej junoc
meb'a' unin yujto vojttac to
chab'il vic yuj eb' yajal,
- 22 mac'jocab'el in c'ab' tic, elocab'
vecnaj in jeñjab' tic.
- 23 Yujto tzin xiv yac'an in yaelal
Dios, yuj chi' max yal in tec'-
b'an in b'a d'a yichañ, yujto te
nivan yelc'ochi.
- 24 Malaj b'aj añej d'a nivac
b'eyumal svac'och in pensar,
maj vac'och q'uen oro yipoc in
c'ool.

- 25 Malaj b'aj vic'nacchaañ in b'a yuj in b'eyumal, ma yuj jantac tas ay d'ayin.
- 26 Sвил scopial yoc c'u yed' pax yic c'ojan q'uen uj te vach' yilji,
- 27 palta malaj b'aj elc'altac tzin tz'ub'el'ta in c'ab' yic tzin ch'oxan yechel to tzin tz'ub'el'ta sti' c'u yed' q'uen uj chi' yic svac'anem in b'a d'ay.
- 28 Q'uinaloc icha chi' svutej in b'a, smoj am val tz'ac'jioch in yaelal, yujto chab'sat am svutej in b'a d'a Dios ay d'a satchaañ.
- 29 Malaj b'aj in tzalaj yuj yaelal sjavi d'a yib'aañ eb' vajc'ool, ma yic sjavi chucal d'a yib'aañ eb'.
- 30 Malaj b'aj ochnac in mul in c'anancot catab' d'a yib'aañ eb', yic scham eb'.
- 31 Masanil eb' ayec' ved'oc, yojtac val eb' to ayic sjavi eb' ch'oc choñab'il d'ayin, malaj junoc eb' maj ac'ji tas sva'a.
- 32 A eb' anima sb'eyeq'ui, maj yal in c'ol scan eb' d'a yoltac calle d'ac'valil, jacanañej in pat d'a eb'.
- 33 Malaj in mul syal in c'ub'aneli, icha syutej sb'a junzañxo eb'. Malaj in mul elc'altac yaji,
- 34 yujto tzin xiv d'a eb' anima, talaj chuc tas syal eb' d'ayin. Maj in macoch in b'a d'a yol in pat yujto in xiv yuj tas syal eb' in c'ab' voc.
- 35 Comonoc ay mach tz'ab'an tas sval tic. A junzañ sval tic yelñej smasanil. Axo ticnaic tzin tañvej tas spac ol ac'joc d'ayin yuj Dios Syal Yuj Smasanil chi'. A tas tz'ac'jioch d'a vib'aañ chi', comonoc vach' yaj stz'ib'chaj yuj viñ tz'ac'anoch d'a vib'aañ chi'.

- 36 Tato icha chi', tzam vac'q'ue b'aj tz'ib'ab'ilocho chi' d'a sjolom in jeñjab', ma d'a in jolom icha junoc corona yic svc'anchaañ in b'a.
- 37 Tzam val d'a Dios yuj masanil tas ix in c'ulej, max am in q'uixvi in c'och d'a yichañ.
- 38 Q'uinaloc toñej in toc'naquec' lum lum d'a eb' ay yico', aton lum b'aj tzin munlaji,
- 39 q'uinaloc toñej ix in vab'at sat tas b'aj ix munlaj eb' in munlajvum, maj in tuppaxlaj eb', a na van scham eb' yuj vejel.
- 40 Tato icha chi', q'uib'ocab' te q'uiix d'a sat in lum chi' sq'uexuloc ixim trigo, axo añ comon añc'ultac sq'uib' sq'uexuloc ixim cebada, xchi viñaj Job chi'. Aton slajvub' slolonel viñaj Job tic.

A tas ix yal viñaj Eliú
(Caps 32—37)

32 ¹ Ayic ix yilan eb' viñ oxvañ chi' to stec'b'ej sb'a viñaj Job yalani to malaj smul viñ, ix yactan eb' viñ stelan sb'a yed' viñ. ² Palta a d'a scal eb' viñ ay jun viñ vinac aj choñab' Buz, Eliú sb'i viñ, yuninal viñ viñaj Baraquel yiñtilal viñaj Ram. Majxo techaj yuj viñ scot yoval d'a viñaj Job chi', yujto stec'b'ej sb'a viñ yalani to malaj smul viñ, syac'ancanb'at viñ d'a yib'aañ Dios. ³ Ix cot pax yoval viñaj Eliú chi' d'a oxvañ eb' viñ yamigo viñaj Job chi', yujto maj nachajel yuj eb' viñ tas ix aj spacan slolonel viñ eb' viñ, vach'chom ix yac'can eb' viñ d'a yib'aañ viñ. ⁴ A viñaj Eliú chi' quelemto viñ d'a scal eb' viñ chi', yuj chi' ix stañvej viñ

slolon juntzañxo eb' viñ chi' yed'
viñaj Job chi'. ⁵ Ayic ix yilan viñ to
maxtzac yal spacan eb' viñ d'a viñaj
Job chi', majxo techaj yuj viñ
syamanoch vaan sb'a, ⁶ ix syamanoch
viñ yalan yic d'a scal eb' viñ icha tic:

Sb'ab'el lolonel viñaj Eliú

- A in tic quelem unin into, a
exxo tic ichamtac vinac exxo,
yuj chi' maj yal in c'ol ix valb'at
tas tzin na' d'a scal eyico'.
- ⁷ Ix in naan icha tic: Lolonocab'
eb' viñ ichamtac vinac tic, yujto
te ay tas yojtac eb' viñ.
Sch'oxocab'el sjelanil eb' viñ
chi', xin chi.
- ⁸ Palta jun, masanil anima ayñej
spensar, yujto a Dios Syal Yuj
Smasanil, a' ix ac'anoch Yes-
píritu d'a eb'.
- ⁹ Mañ yujoc to nivanxo ab'il syil
junoc mach, yuj chi' jelan, mañ
yujoc yicham vinaquil junoc
mach, yuj chi' vach' snachajel
yuuj.
- ¹⁰ Yuj chi' sval icha tic: Comonoc
tze maclej pax eyab' tastac vic
ol vala', ay pax jab'oc tas tzin
nib'ej svala'.
- ¹¹ A in tic ix in maclej vab' tas ix
eyala' yacb'an a ex tic van e
naan tas tzeyutej e pacan d'a
viñ d'a jelanil.
- ¹² Ix vilanpaxi to malaj junoc ex ix
yal e pacan d'a viñ icha val
smojal.
- ¹³ Xeyaltaoch e b'a jelanil, yujto
maj yal eyuuj. Añej Dios ol
pacan slolonel viñ chi'.
- ¹⁴ Mañoc d'ayin ix yal juntzañ
lolonel viñ, yuj chi' mañ ol in
pac d'a viñ icha ix e c'uulej a ex
tic.

- ¹⁵ A ticnaic mamin Job, a eb' viñ
oxvañ tic, somchajnac eb' viñ,
max yal-laj spacan eb' viñ tas ix
ala'.
- ¹⁶ Palta a in tic mañ ol in em
numan, vach'chom a eb' viñ tic
mañxa tas vach' yalan eb' viñ,
maxtzac nachaj yuj eb' viñ tas
tz'aj spacani.
- ¹⁷ Palta ol vac'och in b'a d'a scal
jun lolonel tic, ol valan tas
nab'il vuuj.
- ¹⁸ Tziytum tas tzin nib'ej svala',
maxtzac yal in yamanoch vaan
in b'a yuj tas nab'il tic vuuj.
- ¹⁹ Ijan val tzin d'iñchaj yuj in
lolonel chi' svab'i, icha noc' ac'
tz'uuum b'ud'an yuj yal sat uva.
- ²⁰ Yovalil ol vala', ichato chi' ol
b'o in c'ool, yovalil ol in pac a
lolonel tic.
- ²¹ A d'ayin, mañ ch'occh'ococlaj
yilji anima, palta lajanñej eb'
smasanil.
- ²² Val yel, a in tic mañ in b'ey-
b'aloc to ay junoc mach svic'-
chañ. Q'uinaloc icha chi', tzam
yac'och in yaelal Dios, aton
b'ojinac in.

33 ¹ Yuj chi' mamin Job, ab'
tas ol vala', cham tza

maclej ab' in lolonel tic:

² Yujto a spac a lolonel chi'
ayxoec' d'a yol in ti' yic
svalani.

³ A tas nab'il vuuj, ol val d'ayach
d'a stojolal yed' d'a smasanil in
c'ool.

⁴ A Dios Syal Yuj Smasanil, a' ix
in b'oani, a tz'ac'an in q'uinal,
yuj chi' pitzan in.

⁵ Tac'vañ d'ayin tato syal a
pacani, na tas ol utej a colan a
b'a.

- 6 Lajanoññej co chavañil d'a yichañ Dios chi', añeja' d'a lum lum tic b'ob'il oñ.
- 7 Yuj chi' max yal a xiv vuuj, max yal emnaquil ol ach vutej.
- 8 Icha tic ix vab' alani:
- 9 Vach'chom malaj in mul, malaj jab'oc in paltail, malaj chucal tzin c'ulej,
- 10 palta a Dios sayan tas tz'aj yac'anoch d'a vib'añ, icha junoc yajc'ol tzin yutej.
- 11 Ichato ix yac'och q'uen cadena d'a voc, q'uelanñejoch d'ayin b'ajtac tzin eq'ui, xa chi.
- 12 Palta a tas ix al tic mañ vach'oclej, yuj chi' ol vac' spac d'ayach: A Dios yelxo te ec'to yelc'och d'a quichañ a oñ anima oñ tic.
- 13 ¿Tas yuj tzaloch d'a sat to max spac tas tzal d'ay?
- 14 A Dios chi' tziytum macañil syutej lolon sb'a, palta max nachajel-laj cuuj.
- 15 Ay b'aj slolon d'ac'valil, ma d'a vayichal, ma d'a ilvalil ayic te vaynac oñ.
- 16 A Dios slolon d'a co pensar, yic tzoñ cachjioch vaan d'a tas sco c'ulej, icha chi' tz'aj oñ xib'tan-paxi.
- 17 Icha chi' tzoñ yutej Dios, yic vach' squiq'uel co b'a d'a scal chucal, yic mañ comonoc squic'-chañ co b'a.
- 18 Icha chi' syutej Dios oñ scolanel d'a chamel yic vach' max oñ sateli.
- 19 Ay pax b'aj jun, a yed' yaelal syac' co cachnab'il Dios chi', scab'an val syail d'a co nivanil.
- 20 Masanil vael te vach' tz'ac'ji co va'a, toñej sco yajeli.
- 21 Stz'onb'i co nivanil, scheclajelta co b'aquil d'a co nivanil chi'.
- 22 Ichato sc'och co nivanil b'aj smucchaj eb' chamnac, ayxoec' d'a yol sc'ab' chamel.
- 23 Palta q'uinaloc d'a scal jantac eb' schecab' Dios, sic'jielta junoc te nivan yelc'ochi, scoti yic tzul colvaj qued'oc, syalani tas smoj sco c'ulej,
- 24 sc'anan cuuj d'a Dios to tz'oc' sc'ol d'ayoñ. Sc'ananpax d'a Dios chi' to max yiq'uel co q'uinal, yujto chequelxo mach stupan yuj co chucal chi'.
- 25 Icha chi' tz'aj sb'oxi co c'ool, axo co nivanil tic tz'uninb'ixi, icha yic scotnac quelemal.
- 26 Ayic tzoñ tevi d'a Dios, syac'an svach'c'olal d'ayoñ. Val d'a tzalajc'olal tzoñ och ejmelal d'a yichañ Dios, scan svach'c'olal d'a scal eb' quetanimal.
- 27 Scan junjun oñ d'a yichañ eb' anima icha tic: Ix och in mul, ix in c'ulej tas mañ tojoloc, palta a Dios maj yal sc'ol ix yac'och in yaelal d'a smojal.
- 28 A ix yutej to ix in scol d'a yol sc'ab' chamel, yuj chi' tzato vil saquilq'uinal, xco chama.
- 29 Icha chi' tzoñ yutej Dios, mañ jun chaelocñej sc'ulej icha chi',
- 30 yuj oñ scolanelta d'a yol sc'ab' chamel, yic scac'an tzalajb'oc jab'ocxo co c'ool.
- 31 Mamin Job ab' val tas ol vala'. Numan tzach aji yacb'an tzin loloni.
- 32 Tato ay tas tza nib'ej tzala', syal alan d'ayin. Tato ay tas snachaj uu, ala', tzin nib'ej malaj tas scan d'a ib'añ.

- 33 Tato malaj tas tzal jun, maclej ab' tas ol vala', ol ach in c'ay-b'ej d'a jelanil, xchi viñaj Eliú chi'.

**Schab'il macañ slolonel
viñaj Eliú**

- 34** ¹ Ix yalanxi viñaj Eliú chi' icha tic:
² A ex jelan ex, ex e c'ayb'ejnac, ab'ec tas ol vala':
³ A yol co ti' a tz'ab'an svach'il tastac scab'lej. Icha pax chi' co chiquin a tz'ab'an tastac tz'al-chaji.
⁴ Yuj chi' sco b'eyc'olej tas yaj juntzañ lolonel tic, yic snachajel cuuj tas yaji.
⁵ A viñaj Job ix alan icha tic: A in tic malaj in mul, palta a Dios max b'oanel-laj tas vaji.
⁶ Q'uinaloc tato svala' to ay in mul, van am vesan syal chi'. Vach'chom malaj in mul chi', palta max yiq'uel-laj in yaelal tic, xchi viñ.
⁷ Malaj junoc mach lajan yed' viñaj Job tic, scomon b'uchvaj viñ d'a Dios icha co comon uc'an a a'.
⁸ Scha val sc'ol viñ junñej tz'aj yed' eb' chuc. Junñej tz'ec' viñ yed' eb' anima chuc spensar.
⁹ Syalan viñ to malaj tas scac' ganar ayic vach' scutej co b'a d'a sat Dios.
¹⁰ Palta a ex ay e pensar tic, ab'ec tas ol vala'. A Dios Syal Yuj Smasanil, malaj b'aj sc'ulej tas mañ tojoloc.
¹¹ A tz'ac'an spac d'a junjun anima icha tastac sc'ulej. Junjun mach ol scha spac icha val d'a smojalil.

- ¹² Val yel a Dios Syal Yuj Smasanil chi', malaj b'aj sc'ulej junoc chucal, ma junoc tas mañ tojoloc.
¹³ Malaj junoc mach ix ac'an yopisio yac'an yajalil d'a yol-yib'añq'uinal tic.
¹⁴ Q'uinaloc syal sc'ol Dios syiq'uel quic' yac'nacoch d'ayoñ,
¹⁵ junlajanñej am tz'aj co cham co masanil, tzoñ meltzajxicanoch pococal.
¹⁶ Mamin Job, tato ay a pensar, ab' tas ol vala'. Tza maclej val ab' in lolonel tic.
¹⁷ Q'uinaloc tato mañ tojoloc Dios ¿tom syal yac'an Yajalil? ¿Tom tza nib'ej tzac'och d'a yib'añ Dios, jun yelxo val ec'b'al te vach'?'
¹⁸ Tato chuc syutej sb'a eb' rey yed' eb' yajal, max xivlaj Dios yalanocho d'a sat eb'.
¹⁹ A Dios max yac'ochlaj sb'a yed' eb' yajal, max yac'paxochlaj sb'a yed' eb' b'eyum d'a yichañ eb' meb'a'. Lajanñej quel'och d'a sat, yujto a b'ojinac oñ co masanil.
²⁰ Tato syal sc'ol Dios, elañchamel tzoñ cham d'a junoc ac'val. A eb' te jelan yalani, munil ol cham eb', mañ yovalilloc anima ol milan eb'.
²¹ A Dios tz'ilan tastac sco b'ey-b'alej, yojtacpaxi tastac tz'aj co b'eyeq'ui.
²² Vach'chom te q'uic'q'uinal, palta max yal-laj sc'ub'anel sb'a eb' sc'ulan chucal.
²³ A Dios mañ yovalilloc syavtej junoc anima d'a yichañ yic sch'olb'itani.

- 24 Mañ yovaliloc sc'anb'ejec' yab'i tas yuj satel eb' nivac yajal, ch'ocxo mach tz'ochcan d'a yopisio eb' chi'.
- 25 A Dios yojtac tastac sc'ulej eb'. Syalñej sc'och d'ac'valil satan-canel eb'.
- 26 A val d'a quichañ tz'ac'jioch syaelal eb', icha tz'utaj eb' chuc,
- 27 yujto malaj sgana eb' sc'anab'ajan tas syala', malaj sgana eb' sb'eyb'alan schec-nab'il.
- 28 Yuj schucal eb' yajal chi', tz'el yav eb' meb'a' yed' eb' tz'ixtaji. A Dios tz'ab'an yel yav eb' chi'.
- 29 Q'uinaloc malaj tas syal Dios, malaj mach syal yac'anoch d'a yib'añ. Q'uinaloc sb'at mican Dios d'a eb' van yixtaji, malaj mach syal scolan eb'. Vach'-chom junoc nivan choñab', ma junoc anima, max yal scolan sb'a.
- 30 Añej Dios syal scolvaji yic max yac' yajalil eb' chuc spensar d'a juntzañ choñab' chi', yic max ixtaj eb' anima yuj eb'.
- 31 Mamin Job, tocval ix al d'a Dios: Ix och in mul, palta mañxo ol in c'ulejlaj.
- 32 Ch'ox val in mul to maxtzac in nacoti. Tato ay b'aj chuc ix laj vutej in b'a, axo ticnaic, mañxo ol in c'ulejlaj, mañ xa chioc.
- 33 Tato max a cha ab' tas syal Dios, ¿tom a a naani to ol spac Dios d'ayach icha val tas tza nib'ej? Yuj chi' a ach tza na' tas tzutej a b'a, mañioc in ol val d'ayach. Al val d'ayon tas tza na' chi'.
- 34 A eb' anima jelan tz'ab'an tas sval tic, ol yal eb' icha tic:

- 35 Mañ yojtacoc viñaj Job chi' tas syala', malaj yelc'och slolonel viñ syal chi', xcham eb'.
- 36 Chamocab' val sch'olb'itaj viñaj Job tic, yujto a tas syal viñ, lajan icha tas syal eb' malaj svach'il sb'eyb'al.
- 37 A viñaj Job tic, mañ toñejoc ay smul viñ, palta yelxo te pit viñ. Val d'a quichañ sb'uchvaj viñ d'a Dios, stelan val sb'a viñ yed'oc, xchi viñaj Eliú chi'.

Yoxil macañ slolonel viñaj Eliú

- 35** ¹ Ix yalanxi viñaj Eliú chi' icha tic:
- ² Mamin Job, ¿tom tza na' to vach' tas ix ala'? A Dios ol alanoc to malaj in mul, xa chi.
- ³ Vach'chom tzal val icha tic d'a Dios: ¿Tas alan ico' vach'chom tz'och in mul? ¿Tas in ganar tato max och in mul chi'? xa chi.
- ⁴ Ol in tac'voc d'ayach yed' d'a eb' viñ amigo tic:
- ⁵ Q'ueañ q'uelan d'a satchaañ, ol ilani to a asun te chaañ yajq'ue d'a ib'añ.
- ⁶ Vach'chom ste och a mul, malaj tas ol ic'an Dios uu.
- ⁷ Taxoñej te vach' pax tas tza c'ulej jun, malaj pax tas syiq'uelta d'a a patic, malaj jab'oc vach'ilal syac' d'ay.
- ⁸ A eb' quetanaimail, aton eb' tz'ixtaj yuj a mul, a eb' chi', vach' pax tz'elc'och eb' yuj svach'il tas tza c'ulej.
- ⁹ Ayic tz'ixtaj val eb' anima, tz'el val yav eb' yic sayan mach scolan eb' d'a yol scab' eb' tz'ix-tan chi',
- ¹⁰ palta max sayec'laj Dios eb' yic scolvaj yed' eb', aton Dios

- b'ojinac eb', jun tz'ac'an co tzalajc'olal d'a scal yaelal.
- 11 Max saypaxec'laj Dios chi' eb', aton jun ec'al tzoñ c'ayb'an d'a yichañ noc' noc', jun tz'ac'an co jelanil d'a yichañ noc' much.
- 12 Tz'el yav eb', palta max tac'vilaj Dios d'a eb', yujto te chuc eb', syic' val chaañ sb'a eb'.
- 13 Yujto a Dios Syal Yuj Smasanil, max scha yab' comon lolonel syal eb'.
- 14 Vach'chom tzala' to max iloch-laj Dios chi', palta a tas ayoch d'a ib'añ ayec' d'a yichañ, yuj chi' tañvej tas ol aj sb'oan Dios chi' d'ayach.
- 15 Tzala' to max cot yoval, malaj yaelal syac' d'a eb' sc'ulan chucal.
- 16 Palta mamin Job, a juntzañ a lolonel tzal chi' malaj jab'oc yelc'ochi. Jantac tas tzala', palta malaj a pensar ayic tzach loloni, xchi viñaj Eliú chi'.

Schañil macañ slolonel viñaj Eliú

- 36** 1 Ix yalanxi viñaj Eliú chi' icha tic:
- 2 A ticnaic ac' nivanc'olal, yujto ol ach in c'ayb'ej, ayto tas ol val yuj svach'iloc Dios.
- 3 Ol vac'lab'ej jantac in jelanil yic tzin ch'oxaneli to a Dios chi' b'ojinac oñ, tojol ton paxi.
- 4 Ojtaquejeli to a tas sval tic d'ayach mañ esoc. A in tzin lolon ed' tic, tz'acan in jelanil.
- 5 A Dios te ay spoder, te ay pax sjelanil, palta malaj junoc mach spatiquejeli.
- 6 A eb' chuc sc'ulej, scham eb' yuj Dios chi', axo eb' tz'ixtaji, sb'oji yaj eb' yuj.

- 7 A stañvan eb' anima vach' sb'eyb'al. A tz'ac'anoch eb' yajalil yic sb'inaj eb' d'a masanil tiempo.
- 8 Axo eb' sc'ulan chucal, tato stzec'chaj eb' d'a q'uen cadena, syab' val syail eb'.
- 9 A Dios sch'oxani b'ajtac tz'och smul eb' chi' yujto tz'ec' eb' d'a yib'añ.
- 10 Sloloni yic scachan eb', syalani to syactejcan schucal eb' chi'.
- 11 Tato scha yab' eb', syac'anoch sb'a eb' d'a yol sc'ab', tzalaj-c'olal tz'ec' eb', ato syal jantac sq'uinal eb' syac'a'.
- 12 Palta tato max scha yab' eb' jun, xicjicham eb', sb'atcan eb' d'a scal eb' chamnac yujto maj yac'och eb' d'a sc'ool tas syal Dios.
- 13 A eb' malaj yelc'och Dios d'ay, ayñejcot yoval eb'. Vach'chom tz'ac'jioch syaelal eb' yuuj, palta max yal-laj sb'a eb' d'ay yic sc'anan scolval eb' d'a yib'añ.
- 14 Spet cham eb', q'uixvelal tz'aj satel eb'.
- 15 A d'a scal syaelal junoc mach, a Dios tz'ac'an nachajel smul, yic scolchaj d'a scal syaelal chi'.
- 16 Mamin Job, icha chi' sgana Dios tzach yutej. Tzach yic'anelta d'a scal a yaelal, tzach yic'anb'at d'a jun lugar te vach' b'aj mañxa tas syac' palta d'ayach, yic tzac' tzalajb'oc a c'ool d'a vael jantac svach'il.
- 17 Palta axo ticnaic, a Dios tzach ch'olb'itani, a yaelal smoj schaan eb' chuc, a chi' van a chaani.

- 18 Yuj chi' ya'ilej a b'a yic vach' mañ elañchameloc tzach satel yuj yoval sc'ol Dios. Mañ ol yal a colchaj d'a yoval sc'ol chi' yuj jantacoc tumín.
- 19 Malaj yelc'och a b'eyumal d'a sat. Malaj pax yelc'och jantac ipalil d'ay.
- 20 Mocab' a nib'ejcot sq'uic'al-q'uinalil chamel d'a ib'añ, aton stiempoal satjiel nivac choñab' d'a elañchamel.
- 21 Ya'ilej a b'a yic max a nib'ej-b'at a b'a d'a chucal, yujto a yaelal tic ix javi d'a ib'añ yic max ach b'at d'a chucal chi'.
- 22 Scham val ilan jantac spoder Dios. Malaj junoc c'ayb'um syal slajb'an sb'a yed'oc.
- 23 Malaj junoc mach syal yalan tas sc'ulej, malaj mach syal yalanoch d'a sat to chuc ix sc'ulej.
- 24 Masanil anima tz'alan vach' lolonel yuj tas vach' ix sb'o Dios chi'. Ya'ilej pax a b'a yic max b'at sate'olal alan vach' lolonel d'ay.
- 25 Masanil anima tz'ilan tastac b'ob'il yuuj, vach'chom najatñej syilb'at eb'.
- 26 Maxtzac nachajel cuuj jantac snivanil yelc'ochi, max yal co b'isan jantac yab'ilal.
- 27 A tz'ic'anq'ue jantac a a' d'a chaañ, smeltzajoch a' ñab'il.
- 28 Smolan sb'a a' d'a scal asun, slajvi chi' yax ñab' tz'aj yem a' d'a quib'añ.
- 29 Malaj mach snachajel yuuj tas tz'aj spucaxb'at asun chi' yuuj, ma tas yuj sc'añ c'u d'a sat-chaañ b'aj ay scajnub'.

30 A tz'ac'anec' copoljoc leb'lon d'a spatictac b'aj ayeq'ui, palta a yich a' mar, añeja' q'uic'q'uinal yilji.

31 Icha tic tz'aj sch'olb'itan juntzañ choñab', syac'an jantac vael d'a eb' anima.

32 A yamjinac leb'lon, syumanb'at b'aj syal sc'ool, d'iñanñej sc'och b'aj sc'och chi'.

33 Ayic sc'añ c'u chi' a sch'oxani to van scot nivac ic'ñab', inatax noc' molb'etzal noc', yojtac noc' to vanxo scot ic'ñab' chi'.

37 ¹ A svilan nivac ic'ñab' chi', ste ib'xiq'ue in pixan yuj xivelal, ichato sq'ueta svab'.

² Ab'ec val sc'añ c'u, aton sjaj Dios, a d'a yol sti' tz'elta jun sc'añ chi'.

³ A tz'ac'anec' copnaj leb'lon d'a masanil satchaañ, scheclajc'och b'aj slajvic'och lum luum tic.

⁴ Slajvi chi' tz'ab'chaj sc'añ yoch sjaj Dios te nivan yelc'ochi. Yac-b'an van sc'añ chi' axo leb'lon chi' maxtzac och vaan yec' copoljoc.

⁵ A yuj sc'añ yol sjaj chi', ay tas satub'tac sc'ulej, max nachajel cuuj.

⁶ A tz'ac'anem q'uen sacb'acom d'a sat luum tic, syac'anpaxem ñab' te ay smay.

⁷ Yuj chi' a Dios tz'ac'anoch eb' anima d'a yol spat, yic vach' snachajel yuj eb' to a tz'ac'ancot juntzañ chi'.

⁸ Axo noc' noc' sb'at noc' d'a yol-tac sñaq'ueen, ata' b'at sc'ub'ej-can sb'a noc'.

⁹ Scot chacxuxum ic' d'a stojolal sur, axo d'a stojolal norte scot siic yuj ic'.

- 10 A yuj yic' Dios spitzviq'ue q'uen cheev, sb'at quechan q'uen d'a yib'añ a' nivac a'.
- 11 A tz'ac'anoch a' d'a scal asun, axo d'a scal a' spitzvielta leb'-lon.
- 12 A asun tz'ec'ñej b'aj sgana Dios. Icha chi' tz'aj sc'anab'ajan asun chi' tas syal d'a smasanil sat luum tic.
- 13 A yed' juntzañ tic sch'oxan Dios, syac'an yaelal ma syac'an svach'c'olal d'a eb' anima.
- 14 Mamin Job, ab' val tas svala', scham val ilan tas satub'tac sc'ulej Dios.
- 15 ¿Tzam nachajel uuuj tas syutej Dios sc'ulan masanil juntzañ tic, tas tz'aj yec' copnaj leb'lon d'a scal asun chi'?
- 16 ¿Ojtac ama tas tz'aj scan vaan asun d'a satchaañ? Aton jun chi' sch'oxanel sjelanil Dios satub'-tac.
- 17 A ach tic, pural stechaj c'ac' uuuj d'a yol a pichul. Yuj ic' te c'ac' scot d'a sur numanxoñej tz'aj sat lum tic.
- 18 ¿Tzam yal a colvaj yed' Dios yic syac'anb'at jeñan satchaañ tic, icha junoc quechañ q'uen q'ueen tzatz tz'ajcani?
- 19 Al d'ayoni ticaic tas vach' scal d'a Dios, yujto icha d'a scal q'uic'alq'uinal ayoni eq'ui, mañxa tas vach' calani.
- 20 A in tic max in tec'b'ej in b'a valani to tzin lolon yed' Dios. Tato tzin c'ulej icha chi', ichato in gana svic'cot in chamel.
- 21 Ina ayic tz'ec' ic' syic'anel asun, sc'achvi d'a chaañ, maxtzac yal co q'ue q'uelan d'a yoc c'u.

- 22 A d'a stojolal norte toxoñej copopi tz'aj icha q'uen oro, toxoñej sat co c'ol quilan stziquiquial Dios.
- 23 Maxtzac nachajel cuuj tas yaj Dios Syal Yuj Smasanil, yujto ec'b'al spoder yed' stojolal. Te tojol yuj chi' malaj b'aj syixtej junoc anima.
- 24 Yuj chi' xiv eb' anima d'ay. Malaj jab'oc yelc'och eb' syaloch sb'a jelanil d'a yichañ, xchi viñaj Eliú chi'.

Spac slolonel viñaj Job ix yac' Dios
(Caps 38—42)

- 38** ¹ Ix lajvi chi, ix lolonelta Jehová d'a viñaj Job d'a scal jun chachxum ic', ix yalan icha tic:
- 2 ¿Tas aji, yuj chi' yed' a lolonel malaj yelc'och tzala'? Scheclaji to max a chalaj tato tz'acan in jelanil.
 - 3 Tec'b'ej a b'a a pacan juntzañ tas ol in c'anb'ej tic:
 - 4 ¿B'ajtil ayach eq'ui ayic ix vac'anem yich lum luum tic? Al d'ayin tato yel te ay tas ojtac.
 - 5 ¿Ojtac ama mach ix naani jantac ix aj yem yechel yich lum chi'? ¿Mach ix naani jantac tz'aj luum?
 - 6 ¿Ojtac ama b'ajtil b'achancan yich lum chi'? ¿Mach ix b'ab'laj ac'anem q'uen q'ueen ayem yichoc luum?
 - 7 Ayic vanxo sq'uiñib'i d'a jun c'u chi', ix b'itan q'uen c'anal. Masanil eb' ángel, ix el yav eb' yuj tzalajc'olal.
 - 8 Ayic ix elul chulnaj a' mar d'a sat lum tic, ¿mach ix macan sat a' yic scanñej a' b'aj aycani?

- 9 A in ix vac'can asun sc'uoc a',
añeja' asun chi' ix vac'canoch
sb'aloc a'.
- 10 A in ix vac'can b'aj sjavi c'aman
a' mar chi', ichato ix vac'canoch
sllaveal sti' a'.
- 11 Ix valan d'a a' icha tic: Añej d'a
tic tzach javican c'aman, max-
tzac yal ec' d'a tic, añej d'a tic
ol ach ja poñnajoc, xin chi d'a
a'.
- 12 ¿Ayxom b'aj ix ala' to scot
saquil yichchaañ yic sacb'i d'a
junoc c'u?
- 13 ¿Ix am a puc saquilq'uinal d'a
smasanil sat lum luum yuj a
lolonel chi', yic b'at sc'ub'ejel
sb'a eb' chuc?
- 14 Scheclaj val sch'olquiltaquil sat
lum luum ayic tz'och yoc c'u d'a
luum d'a q'uiñib'alil, icha schec-
laj schucquiltaquil junoc c'apac,
ma icha tz'aj scheclajcanem
otz'an junoc sello d'a lum
b'aq'uech luum.
- 15 A saquilq'uinal chi' syaman
vanaj eb' chuc, yuj chi' maxtzac
yal-laj sc'ulan chucal eb'.
- 16 ¿Ayxom b'aj ix ach xid'ec' il
juntzañ xab' olan c'ub'eltac b'aj
sq'ueul a' mar?
- 17 ¿Toxom ix ila' b'ajtil ay spuer-
tail chamub'?
- 18 ¿Ojtac ama jantac yechel sat
lum luum tic? Al d'ayin, tato yel
ojtac smasanil.
- 19 ¿Ojtac ama b'ajtil scot saquil-
q'uinal yed' q'uiic'alq'uinal?
- 20 ¿Tzam yal alan d'a saquilq'uinal
b'aj sc'ochcani? ¿Tzam yal
ic'anxi meltzaj b'aj cajan?
- 21 Tecan ojtac val sic'lab'il, ina
ayachxo ayic ix in b'ooan
masanil tas, te ayxo a q'uinal.
- 22 ¿Ayxom b'aj ix ach xid'ec' b'aj
molán q'uen cheev yed' q'uen
sacb'at vuuj?
- 23 A juntzañ chi', sic'an vuuj, yic
svac'lab'an d'a junoc yaelal, ma
d'a junoc oval.
- 24 ¿Ojtac ama b'ajtil sjavi c'u?
¿Ojtac ama b'aj scot ic' d'a
stojolal b'aj sjavi c'u chi'?
- 25 ¿Mach sjacan b'aj scot secnaj
yaxñab', sch'oxan b'aj sb'at oval
ic' ñab',
- 26 ayic syac'an ñab' d'a lum
tz'inan luum, b'aj malaj anima
cajan,
- 27 yic sch'ayxi lum luum malaj tas
sq'uib' d'ay, slajvi chi' sq'uib'
añ añc'ultac?
- 28 ¿Mach mamab'il yaj d'a yaxñab'
yed' d'a yal ac'val?
- 29 ¿Mach nunab'il yaj d'a q'uen
cheev?
- 30 ¿Mach tz'ac'an tzatzb'oc a a'
icha q'uen q'ueen, stzatzb'iel sat
a' mar yuj siic?
- 31 ¿Tzam yal a molb'an q'uen
c'anal scuchan Mootz, ma tza
saclemb'at q'uen c'anal scuchan
Orión?
- 32 ¿Tom a ach tzac' q'ueul q'uen
nitc'anal ayic van sq'uiñib'i?
¿Tom a ach tziq'uelta juntzañ
q'uen c'anal scuch nivan Osa
yed' q'uen yune' Osa?
- 33 ¿Tom ojtac juntzañ sleyal tastac
tz'aj sb'eyec' tastac ay d'a sat-
chaañ? ¿Tom a ach tzac' elc'och
juntzañ ley chi' d'a sat lum tic?
- 34 ¿Tom syal alan d'a asun to
syac'cot sñab'il?
- 35 Tato tza checb'at leb'lon yic
sb'at d'a junoc lugar, ¿tzam
tac'vi d'ayach icha tic: Ina in
tic, chec in, xchama?

- 36 ¿Tom a ach ix ac' sjelanil noc' much yed' noc' ajtzo' yic syoj-tacanel noc' to ol yac' ñab'?
- 37 ¿Ay am mach te jelan yojtac jan-tac asun ay d'a smasanil? ¿Tom syal a secanel a a' ayoch d'a scal asun chi' yic syac'an ñab',
- 38 yic a lum pococ tz'och lum soc'omal, telquiltac tz'aj luum?
- 39 ¿Tom a ach tza say schib'ej noc' nun choj yic syic'anb'at noc' d'a noc' yunetac yic sb'ud'ji noc' yunetac chi',
- 40 ayic syil-lan sb'a noc' b'aj ay, mato yic tz'em lachan noc' d'a caltac añc'ultac?
- 41 ¿Mach tz'ac'an svael noc' joj ayic tz'ec' noc' say svael noc' yune', yujto tz'el yav noc' sc'anan svael d'ayin?
- 39** 1 ¿Tom ojtac b'aq'uiñ tz'aj yune' noc' c'ultaquil chiva? ¿Tom tzila' chajtil tz'aj yalji yune' noc' c'ultaquil chej?
- 2 ¿Tom ojtac jaye' ujal scuchoch yune' noc', b'aq'uiñ pax tz'aj yune' noc' chi'?
- 3 Ayic tz'aj yune' noc' chi', tz'em votz'an noc' yic tz'el yune' noc' chi' yic tz'ec' syail.
- 4 Ayic toxo ix och yip noc' yunetac chi', sq'uib' noc' d'a caltac te', maxtzac meltzajlaj noc' d'a snun chi'.
- 5 ¿Mach ac'jinaccan noc' caltace'al b'uru? ¿Mach aljinaccani, yuj chi' libre yajcan noc'?
- 6 A in valnac b'ajtactil scajnaj-canec' noc', aton d'a taquiñ luum yed' d'a pañquiltac b'aj malaj tas sq'uib'i.
- 7 Max yal-laj sc'ol noc' tz'aj b'aj ay av yuj anima, malaj mach syal yac'an munlaj noc'.
- 8 Tz'ec' noc' say va sb'a d'a tzal-quixtac, sayan añ añc'ultac noc' sc'uxu'.
- 9 ¿Tom tza na' to a noc' caltace'al vacax syal ac'an munlajoc, mato tz'ochcan noc' junoc ac'-val d'a yol a macte'?
- 10 ¿Tom syal a tzeac'anoche te' yugo d'a noc', yic tzac'an pural noc' smunlaj d'a arado ed'oc, ma tz'och tzac'an noc' d'a a patic yic tzach d'ocvi lum yed' noc'?
- 11 ¿Tom yujto te ay yip noc' syal ac'anoche noc' yipoc a c'ool d'a a munlajel?
- 12 ¿Tom tza na' to syal a c'anan noc' yic tza molan sat tas tzavej b'aj smolb'aji?
- 13 Ilnab' noc' avestruz, slavlavan sc'axil noc' d'a tzalajc'olal, palta max yal-laj sb'at jeñeñoc noc' icha noc' garza.
- 14 A d'a scal q'uen arena syaq'uem sñolob' noc' yic sq'uixnaj yuj sq'uixinal q'ueen.
- 15 Max snalaj noc' tato ay mach ol tec'an pojoc, ma junocxo noc' sq'ue tec'tec' d'a yib'añ.
- 16 Te chuc noc' d'a yune', ichato mañ yuneoc noc'. Malaj sna noc', vach'chom max q'ueta noc' yune' chi'.
- 17 Yujto a in maj vac' spensar noc', yuj chi' icha chi' syutej sb'a noc'.
- 18 Ayic sq'ue vaan noc' sb'at lem-naj noc', max xivlaj noc' syam-chaj yuj noc' chej ayq'ue anima d'a yib'añ, yujto max tzac'van sb'ey noc' chej chi' d'a noc'.
- 19 ¿Tom a ach ac'nac yip noc' chej chi'? ¿Tom a ach ac'nac xil yib' sjaj noc' yic vach' yilji noc' yuuj?
- 20 ¿Tom a ach tzac'q'ue chennaj noc' icha noc' chil? Ste xiv eb'

soldado yuj noc' ayic sjornaj
sñi' noc'.

- 21 Smac'an lum luum noc' d'a ac'-
lictac yujto stec'ton yip noc',
max xivlaj noc' sb'at d'a oval.
- 22 Mañ yojtacocla'j noc' tato ay tas
ay smay, max xivlaj noc', max
ochlaj tec'naj noc' yuj q'uen
espada.
- 23 Vach'chom toxoñej stziñiljub'
q'uen q'ueen ayoch d'a viñ
ayq'ue d'a yib'añ noc', scopol-
jub' q'uen espada yed' q'uen
slanza viñ,
- 24 palta yed' val yip noc' sb'at ñic-
najoc. Ayic tz'oc' q'uen trom-
peta yic oval, maxtzac yal
syamchajoch vaan noc'.
- 25 Ayic tz'oc' q'uen trompeta chi'
tz'oc' pax noc'. Najatto ay noc',
syab'an noc' to ay oval, syab'an
noc' yoch sjaj eb' yajal.
- 26 ¿Tom te jelan ach, tom syal a
c'ayb'an noc' ch'acb'a yic sb'at
jeñeñoc noc' d'a stojolal sur?
- 27 ¿Tom a ach tzal d'a noc' d'iv to
sb'o so' noc' b'aj te chaañ?
- 28 A d'a sattac q'uen tenam ayec'
noc' tz'ec' c'u tz'ec' ac'val. A d'a
sjolomtac q'ueen sq'ue tec'tec'
noc'.
- 29 A d'a chaañ chi' smaclej yil noc'
b'ajtil sb'at noc' syam schib'ej.
- 30 A noc' yune' noc' añej chic'
ic'an pitzan noc'. A b'aj ay
snivanil chamnac, ata' ayñejec'
noc', xchi Jehová.

40 ¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj
Job chi' icha tic:

² Ach Job, ix a nib'ej a telaj a b'a
ved'oc a in to Syal Vuj
Smasanil, ¿ayto am tas tza

nib'ej tzal d'ayin? Tac'vañ
d'ayin, xchi Jehová chi'.

- 3 Ix tac'vi viñaj Job chi' d'a Dios
icha tic:
- 4 ¿Tas ol vutej in tac'vi a in malaj
jab'oc velc'och tic? Vach' ama
to malaj tas svala'.
- 5 Chael oxelxo ix in loloni, mañ-
xalaj tas vach' valani, xchi viñ.
- 6 Ix lolonpaxelta Jehová chi' d'a
viñ d'a scal jun chacxuxum ic'
chi', ix yalan icha tic:
- 7 Tec'b'ej a b'a d'a vichañ, ol a
pacan d'ayin tastac juntzañ ol in
c'anb'ej tic d'ayach:
- 8 ¿Tzam a tec'b'ej a b'a alani to
mañ tojoloc svutej in b'a, yujto
malaj a mul alani?
- 9 ¿Tocval ec'b'al ip d'a vichañ?
¿Tzam ñilili sc'añ yol a jaj icha
sc'añ vic tic?
- 10 Ch'oxnec vil an tato nivan
elc'ochi, checlajocab' a b'inaj-
naquil yed' a poder.
- 11 Scham val ilan eb' syic'chaañ
sb'a, ac' oval yed' eb',
emnaquil tzutejcan eb' tato
syal uu.
- 12 A eb' syic' val chaañ sb'a te
chuc sb'eyb'al chi', yalñej b'ajtil
ay eb', tec'canem eb' d'a sat
luum vila'.
- 13 Tza mucancan eb' d'a yol luum.
Tza macancanem eb' b'aj ayec'
eb' chamnac.
- 14 Icha chi' ol aj vilani to yel ay a
jelanil, syal a colan a b'a yed'
val ip.
- 15 Ilnab' noc' nivac Behemot, a in
ix in b'o noc' icha ix vutej ach
in b'oani. A añ añ sc'ux noc'
icha noc' vacax. ^e

^e 40.15 Behemot, syalelc'ochi nivaquil noc', palta mañ cojtacoc tas noc'al noc'.

- 16 Ina te ay yip snañal noc' yed' yip sb'ac'chil xub' noc'.
- 17 A sñe noc' lajan statzil icha te' c'ute', axo sch'añal xub' noc' pixquiltac yaji.
- 18 A sb'aquil noc' lajan icha q'uen tubo nab'a bronce, axo yoc noc' icha q'uen hierro.
- 19 Añej juntzañ noc' chi' satub'tac yilji ix in b'o d'a scal masanil noc' noc'. A inñej syal in satanel noc', yujto a in ix in b'o noc'.
- 20 A d'a jolomtac vitz b'aj stajni noc' c'ultaquil noc', ata' say añ añic'ultac noc' sc'uxu'.
- 21 Axo d'a yeñultac te te' tz'em cutzan noc', mato d'a scaltac te' aj b'aj c'ub'eltac, b'aj sitz'atac.
- 22 A te te' ay yeñul chi', a d'a yeñul te' sic'b'an noc'. A d'a scaltac te' b'acmam oyanoch d'a stitac a a', ata' ay noc'.
- 23 Vach'chom ste nivanb'i a a' chi', max xivlaj noc'. Vach'chom sq'uec'och a' Jordán d'a yol sñi' noc', malaj tas sna noc'.
- 24 ¿Mach val junoc syal yic'an-q'ueta yol sat noc', ma syal yac'anec' junoc lasu d'a yol sñi' noc'?
- 41** ¹ Añeja' pax noc' leviatán, ¿tocval syal a yaman noc' yed' q'uen anzuelo? ¿Tocval syal a tze'can sti' noc' yed' junoc ch'añ ch'añ?^f
- 2 ¿Tom syal ac'anec' junoc ch'añ ch'añ d'a yol sñi' noc', ma tzaq'uec' junoc q'uen gancho d'a yalañ sti' noc'?
- 3 ¿Tom syal stevioch noc' d'ayach yic tz'oc' a c'ol d'a noc'? ¿Tom nanam syutej sb'a noc' d'ayach yic malaj tas tzutej noc'?
- 4 ¿Tom syal ac'an atrato yed' noc' yic tz'och noc' a checab'oc d'a masanil tiempo?
- 5 ¿Tom syal a tajni yed' noc' icha tzach tajni yed' noc' much? ¿Tom syal ac'anocho sch'añal noc' yic stajni eb' ix isil yed' noc'?
- 6 ¿Tom syal spojchajec' schib'ejal noc'? ¿Tom syal scotac xican-b'at noc' eb' choñvajum?
- 7 ¿Tocval tz'ec' junoc jul-lab' d'a stz'umal noc' uuj? ¿Tocval sc'expaj q'uen arpón d'a sjolom noc' uuj?
- 8 Tato tzac'lej a yaman noc', tzac'an oval yed' noc', mañ ol b'at sate'olal uuj tas tzach yutej noc', mañxa b'aq'uiñ ol a tzun-tzej noc'.
- 9 Yalñej mach tz'ilan noc' leviatán chi', tz'el yip eb' yuj xivelal.
- 10 Malaj junoc mach stec'b'ej sb'a stzuntzan noc'. Ocxom val in a in tic, ¿tocval ay junoc mach stec'b'ej sb'a d'a vichañ?
- 11 Malaj junoc mach ac'jinac junoc tas d'ayin, yuj chi' malaj b'aj ay in b'oc, yujto vicñej masanil tas.
- 12 Max vactej valan yuj yoc noc' leviatán chi', yujto te' ay yip, malaj tas stzac'van icha yip noc' chi'.
- 13 Malaj mach syal yic'anel stz'umal noc', mato stecoch slanza eb' d'a stz'umal noc' chi', yujto a stz'umal noc' chi' icha q'uen smacul sñi' sc'ol eb' soldado yaji.

^f 41.1 Il nota d'a Job 3.8.

- 14 Malaj mach syal sjacan sti' noc',
yujto a q'uen ye noc' yelxo te ay
smay yilji q'ueen.
- 15 A stz'umal yich spatic noc'
latz'anochi, te tzatz icha q'uen
q'ueen, lajan icha maclab'
jul-lab'.
- 16 B'uc'uq'ui yaj stz'umal noc' chi',
mañxa jab'oc ic' syal yec' d'ay.
- 17 Junñej yamañ yaji, malaj mach
syal sñic'chitani.
- 18 Ayic tz'ad'isvi noc', lajan val
icha yec' leb'lon. Axo yol sat
noc' stziquiqui yilji icha sjavi
c'u d'a q'uiñib'alil.
- 19 A d'a yol sñi' noc' tz'elta c'ac',
spucb'at icha namix c'ac',
- 20 tz'elta tab', icha xob'al junoc
chen van xej d'a scal te' c'ac'.
- 21 A yed' yic'al sñi' noc' schacb'i
te' tzac'ac', tz'eltapax namix
c'ac' d'a yol sñi' noc'.
- 22 A sjaj noc' te ay yip. Masanil
anima xiv d'a noc'.
- 23 A schib'ejal noc' te tzatz, icha
val q'uen hierro b'ob'il d'a cal
c'ac'.
- 24 A spixan noc' te tzatz icha q'uen
q'ueen, tzatz icha q'uen cha'.
- 25 Tato scot noc' d'a eb' anima, a
eb' te vinac yalani xiv eb' d'a
noc', sb'at eb' elelal yuj xivelal
chi'.
- 26 Malaj tz'och q'uen espada,
q'uen lanza, ma jul-lab' yic
syac'an oval eb' anima yed'
noc'.
- 27 A q'uen hierro icha te' unin te'
yaj q'uen d'a noc', axo q'uen
bronze icha te te' c'aeltac yaj
q'uen d'a noc'.
- 28 A jul-lab' sjulchajoch d'a noc',
max xivlaj jab'oc noc' yuuj. A
junoc q'uen q'ueen sjulchajoch

d'a noc' icha yoch añ ac icha
chi' yoch q'uen d'a noc'.

- 29 Tato sco jicoch junoc te' nivan
mac'lab' d'a noc', ichañej co
pajanoch junoc te' aj d'a noc'.
Ayic sc'añ sti' jul-lab' sjavi d'a
noc', toñej tz'och q'uelan noc'.
- 30 Ayic sb'at ñerñon noc' d'a sat
luum, jul tz'ajcan yec'b'en b'aj
tz'ec' noc' chi', icha tz'aj yuj
sjayil sti' q'uen rastrillo.
- 31 Ayic tz'ec' noc' d'a sjulal a' mar,
tz'ib'xi sat a' yuj noc', ichato xej
a', icha xej noc' mantecat d'a
yol yed'tal.
- 32 Sac tz'ajcan a' mar b'aj tz'ec'
noc' chi', icha saquil xil jolom.
- 33 Malaj junocxo tas d'a sat lum tic
syal slajb'an sb'a yed' noc'. A
juntzañ noc' noc' chi', a in in
b'onac noc', max xivlaj noc'.
- 34 A noc' sat yaj vuj d'a masanil
noc' noc' ay smay. A noc' ayoch
reyal d'a masanil noc' chium
noc', xchi Jehová d'a viñaj Job
chi'.

42 ¹ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj
Job chi' d'a Jehová icha tic:

² Vojtac to masanil syal uuj, a tas
tza nib'ej, tza b'oñej.

³ A ach ix al d'ayin icha tic: ¿Tas
aji, yuj chi' yed' a lolonel malaj
yelc'och tzala' scheclaji to max
a chalaj tato tz'acan in jelanil?
xa chi. A in tic a tas satub'tac
yed' tas max nachaj vuuj, a chi'
ix vala'.

⁴ Ix alan pax d'ayin icha tic: Ab'
tas ol vala', tza pacan d'ayin
tas ol in c'anb'ej d'ayach, xa
chi.

⁵ A d'a yalañtaxo añej ab'ixal ix
vab'i, palta axo ticnaic tzach vil
val och yed' in sat.

6 Yuj chi' snachajel vuuj to malaj jab'oc velc'ochi, vach' tzin emxoñej c'ojan d'a cal pococ tic yed' d'a scal q'uen tic'aq'uil taañ tic yic tzin naan in b'a, xchi viñaj Job chi'.

Svach'c'olal Dios d'a viñaj Job

7 Ayic ix lajvi yalan juntzañ tic Jehová d'a viñaj Job chi', ix yalanpax d'a viñaj Elifaz chi' icha tic: Scot val voval d'ayach yed' chavañxo eb' viñ ajun ed' chi', yujto mañ vach'oc tas ix eyal d'a in patic, mañ lajanoc ix eyutej e b'a yed' viñ in checab' aj Job tic. 8 A ticnaic, iq'ueccot ucvañoc noc' quelemtac vacax yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, tzul eyac'an noc' d'a viñ in checab' aj Job tic, axo viñ ol ñusantz'a noc' smasanil silab'il d'ayin eyuuj. A viñ ol lesalvoc eyuuj, ol in chaan slesal viñ chi'. Vach'chom to smoj e chaan eyaelal, yujto mañ vach'oc tas ix eyal d'a in patic, mañ ichoc ix yutej sb'a viñ in checab' aj Job tic ix eyutej e b'a, palta mañxa tas ol ex vutej, xchi Jehová.

9 Yuj chi' ix cot viñaj Elifaz chi', viñaj Bildad yed' viñaj Zofar, ix sc'ulan eb' viñ icha val ix aj yalan Jehová. Ix chaji slesal viñaj Job chi' yuj Jehová chi'.

10 Ayic lesalvinacxo viñaj Job yuj eb' viñ yamigo chi', ix yac'anxi svach'c'olal Jehová d'a viñ icha d'a

yalañtaxo, ec'b'alto pax ix aj yac'an d'a viñ icha ay d'a viñ d'a yalañtaxo.

11 Ix javi pax eb' yuc'tac viñ yila', eb' ix yanab' viñ, juntzañ eb' yamigo viñ yed' masanil eb' anima ojtannac viñ d'a yalañtaxo. Ix och val jun nivan vael yuj eb' d'a spat viñ. Ix yac'an snivanil sc'ol viñ eb'. Ix yalan eb' to ix cuspx eb' yuj yaelal ix yac'cot Jehová d'a yib'añ viñ. Ix yac'ancan q'uen tumin eb' yed' junjun colc'ab' nab'a oro d'a viñ.

12 Ix yac' jantac svach'c'olal Dios d'a yib'añ viñaj Job chi', ec'b'alto nivan d'a yichañ tas ay d'a viñ d'a yalañtax chi'. Ix q'uec'och sb'isul noc' scalnel viñ d'a 14 mil, 6 mil noc' camello, mil par noc' vacax smunlaji yed' mil noc' b'uru. 13 Ix aljixi ucvañ yuninal viñ yed' oxvañ yisil. 14 A ix b'ab'el, Jemima ix yac' viñ sb'iej ix, axo ix schab'il Cesia ix sb'iej ix, axo ix yoxil, Keren-hapuc ix sb'iej ix. 8 15 Malaj eb' ix ix d'a yolyib'añq'uinal tic stzac'van svach'il yilji icha yilji eb' ix yisil viñaj Job chi'. Ix ac'ji smacb'en eb' ix icha yic eb' viñ snulej yuj smam chi'.

16 Ayic ix lajvi yec' juntzañ tic, 140 ab'il to ix yil viñaj Job chi'. Ixto yil viñ sq'uib'can eb' yuninal, masanto eb' yixchiquin eb' yixchiquin viñ chi'. 17 Te icham vinacxo viñ ayic ix cham viñ.

8 42.14 A sb'i eb' ix yisil viñaj Job chi' sch'ox b'aj xajan eb' ix yuj viñ, stzalaj viñ yed' eb' ix. A Jemima syalelc'ochi "Paramuch". Cesia syalelc'ochi "te' canela sc'anchaj d'a perfumeal". A Keren-hapuc syalelc'ochi "yed'tal remeyo syac'och eb' anima d'a sat".

A Ch'añ Libro

SALMOS

Salmos sb'i jun libro tic, syalelc'ochi to tz'och b'it yed' juntzañ yamec'ab' yic b'it ay sch'añal. Yuj chi' icha chi' ix sb'iejcan jun libro tic. Himnario yaji, slibroal pax lesal yaji. Tzijtum eb' anima tz'ib'jinac jun libro tic, najtil tiempo yic'nac yic tz'ib'chajnac chi'.

C'ojanc'olal ajnac yil-lan sb'a juntzañ b'it chi'. Axo ix aji a' sc'an eb' israel yic sb'itan eb' ayic tz'och eb' ejmelal d'a Dios. Axo yic ix b'eyñej tiempo, ix och yed' juntzañxo libro ojtab'bil yuj eb' israel to a slolonel Dios tz'ib'ab'il d'ay.

A jun libro Salmo tic ch'occh'oc tastac ay d'ay: Ay b'it, ay aloj vach' lolonel d'a Dios, ay lesal yuj sc'anchaj scolval Dios, ay lesal yuj sc'anchaj nivanc'olal, ay b'it yic ac'oj yuj diosal yuj svach'c'olal Dios, ay pax lesal yuj sc'anchaj yaelal d'a yib'añ eb' ajc'ool. A juntzañ lesal tic ay b'aj junñej mach slesalvi yuj tas snib'ej d'a yol yico', ay pax juntzañxo lesal yuj eb' schoñab' Dios.

Ix yac' b'inaj jun libro Salmo tic Jesús. Tzijtum b'aj sb'inaj d'a yol ch'añ Nuevo Testamento. Sc'annac pax jun libro tic eb' b'ab'el creyente ayic sb'itan eb' d'a sculto, ayic yelnac yich Iglesia.

A jun libro tic oye' macañ yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a Salmo 1 masanto d'a 41. Schab'il macañ, tz'el yich d'a Salmo 42 masanto d'a 72. Yoxil macañ, tz'el yich d'a Salmo 73 masanto d'a 89. Schaiñil macañ, tz'el yich d'a Salmo 90 masanto d'a 106. Yoil macañ, tz'el yich d'a Salmo 107 masanto d'a 150, aton d'a tic slajvican jun libro tic.

LIBRO 1

(SALMOS 1—41)

SALMO 1

Eb' tojol yed' eb' chuc

- 1 Te vach' yic eb' max c'anab'ajan tas syal eb' sc'ulan chucal, max b'at eb' d'a sb'e eb' mañ vach'oc sb'eyb'al, max yac'och sb'a eb' d'a scal eb' b'uchumtac d'a Dios.
- 2 Palta d'a smasanil sc'ol eb' sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al Jehová, snaub'tañan eb' d'a c'ual d'ac'-val.
- 3 Masanil tas sc'u lej eb', vach'ñej tz'aj yelc'ochi. Lajan yaj eb' icha junoc te te' ay d'a sti' a a',

syac' sat te' d'a stiempoal, malaj b'aqu'iñ stacjil xil te'.

- 4 Axo pax eb' chuc sb'eyb'al jun, mañ ichocta eb'. Lajan yaj eb' icha smatz'il ixim trigo tz'ic'-jib'at yuj ic'.

A smatz'il ixim trigo (Sal 1.4)

- 5 Yuj chi' mañxo ol yal-laj scolan sb'a eb' chuc chi' ayic ol ch'ol-b'itaj eb' d'a yichañ eb' anima tojol sb'eyb'al.
- 6 Te xajan eb' anima tojol sb'eyb'al yuj Jehová. Axo eb' anima ayb'at d'a chucal, van sb'atcan eb' d'a syaelal.

SALMO 2

A viñ rey sic'b'ilel yuj Jehová

- 1 ¿Tas val yuj tz'el veq'uec'oc yav eb' ch'oc choñab'il sq'uechaañ? ¿Tas val yuj slajtiej sb'a eb' d'a junoc tas mañ ol tzac'van eb' sb'oani?
- 2 A eb' viñ rey yed' eb' yajal d'a juntzañ choñab' chi', schichonoch sc'ool eb', junlajan-xoñej syutej slajtian sb'a eb' yoch ajc'olal d'a Jehová yed' d'a Viñ Rey Sic'b'ilel yuuj.
- 3 Slaj yalan eb' icha tic: Quiq'uequel co b'a d'a yol sc'ab' Dios yic mañxalaj yalan yic d'ayoñ, xchi eb'.
- 4 A Jehová Yajal d'a satchaañ toñej stetzaj val eb' yuuj, sb'uchji eb' yuuj.
- 5 Scot yoval d'a eb', xib'taj eb' yuuj. Yed' yoval sc'ool ol yalan d'a eb' icha tic:
- 6 Toxo ix vac'och yopisio Viñ Rey d'a tzalan Sion, aton jun tzalan sic'b'ilel vuuj, xcham Jehová chi'.
- 7 Axo Viñ Rey Sic'b'ilel chi' tz'alani: Svalcanel tastac ix sna Jehová. Ix yal d'ayin: A d'a jun c'u tic, tzin ch'oxeli to Vuninal ach.
- 8 C'an d'ayin, ol vac'an juntzañ nivac choñab' yed' masanil yol-yib'añq'uinal tic d'ayach.

- 9 Ol ac' yajalil d'a yib'añ eb' yed' val a poder. Ol a satel eb' icha tz'aj smac'jipoj junoc lum chen d'a junoc q'uen c'ococh, xchi d'ayin, xchi Viñ Uninab'il chi'.
- 10 A ticaic jun, ex sreyal, ex yajalil juntzañ choñab', jelanocab' tzeyutej e pensar, scham val e c'ayb'an tas svala'.
- 11 Aq'uequem e b'a d'a Jehová d'a tzalajc'olal, ayocab' yel-c'och d'a yol e sat.
- 12 Emnaquil tzeyutej pax e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool, yic max cot yoval d'ayex. Tato maay, ol ex satel yuuj, yujto elañchamel scot yoval. Te tzalajc'olal yic masanil eb' scol sb'a d'a Jehová.

SALMO 3

A scolval Dios sc'anchaji

Sb'it jun tic viñaj David ayic ix el viñ elelal d'a viñaj Absalón, aton yuninal.

- 1 Mamin Jehová, tzijtum eb' anima ayoch ajc'olal d'ayin, tzijtum eb' smeltzajoch vaje'ooloc.
- 2 Tzijtum eb' tz'alani to mañ ol in a colo'.
- 3 A achxo Mamin, in Columal ach, uuj tzin tzalaji. A ach tzac' in tec'anil.
- 4 A tzin avaj d'ayach, tzin a tac'-vej d'a jun tzalan b'aj syal sb'a eb' anima d'ayach.
- 5 Tzin ec' jichan, tzin vayb'ati, te vach' tz'aj yel in vayañ, yujto a ach tzin a tañvej.
- 6 Mañ ol in xivlaj yuj jantac anima ac'um oval molaneq'ui, yuj eb' oyanec' d'a in patic vichañ tic.

- 7 Mamin Jehová, ochañ ved'oc.
Ach in Diosal, colinñej. A ach ol
a mac'poj sti' eb' ayoch ajc'olal
d'ayin. Mañxalaj jab'oc ol
elc'och spoder eb' sc'ulan
chucal chi'.
- 8 Mamin Jehová, a achton tzach
colvajñej. Ac' a nivan vach'-
c'olal d'a quib'añ a oñ a choñab'
oñ tic.

SALMO 4

A Viñ Cajal ayoch yipoc co c'ool

*Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it,
a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji.
Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 Ach in Diosal, a ach tza b'o yaj
in lolonel, tac'vej in ayic tzin
avaj d'ayach. Ayic ay in och d'a
syaelal ix in a colani. Oc'ocab' a
c'ool d'ayin ticnaic, ab' tas sval
d'a in lesal tic.
- 2 Ex vetanimail, ¿b'aq'uiñ ol
eyactejean eyalan in pecal?
¿B'aq'uiñ ol eyactejean eyalan
lolonel malaj yelc'ochi?
¿B'aq'uiñ ol eyactejean e sayan
tas mañ yeloc?
- 3 Ab'ec, a Jehová ix sic'ancanel
eb' anima ayoch spensar
d'ay, yic vach' tz'och eb'
yicoc. Ayic tzin avaj d'ay,
stac'vi d'ayin.
- 4 Xivañec d'a Dios, yic mañxo ol
och e mul. Ayic jichan ex eq'ui,
a val yic te numan, tze b'ey-
c'olan e b'a.
- 5 Aq'uec och Jehová yipoc e
c'ool, aq'uec e silab' d'ay icha
val d'a smojal.
- 6 Tzijtum eb' tz'alani: ¿Mach ol
ch'oxan svach'il d'ayonñ xchi
eb'. Mamin Jehová, ch'ox a
vach'c'olal d'ayonñ.

- 7 A ach ix ac'cot tzalajc'olal
d'ayin, ec'to d'a yichañ stzalaj-
c'olal eb' nivan tas syic' d'a
smunlajel.
- 8 Malaj tas tzin na' ayic tzin ec'
jichan, te junc'olal tzin yayi.
Mamin Jehová, a ach ton ayach
och ved'oc, yuj chi' malaj tas
tzin ic'ani.

SALMO 5

Sc'anchaj scolval Dios

*Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um
yic b'it, a flauta sc'anchaji.
Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 Mamin Jehová, cham val ab'an
tas svala'. Ochañ q'uelan d'ayin
ayic sja sic'son in c'ool.
- 2 Scham val ab'ani a svalan in b'a
d'ayach. In reyal ach, in Diosal
ach, yuj chi' a d'ayach ol in
lesalvoc.
- 3 Mamin Jehová, d'a junjun
q'uiñib'alil tzin avaj d'ayach. A
sq'uiñib'i svalan in b'a d'ayach,
tzin tañvan a pactzitan d'ayin.
- 4 Val yel Mamin, malaj a gana d'a
chucal, max yal-laj yaj eb' chuc
d'a a tz'ey.
- 5 A eb' syic'chaañ sb'a, mañ ol aj
eb' d'a ichañ, max schalaj a
c'ool eb' sc'ulan chucal.
- 6 Ol a satel eb' tz'esani. Tza
chacancanel eb' ixtum anima
yed' eb' milumcham anima.
- 7 A inxo ol in c'och d'a a cajnub'
yuj a nivan vach'c'olal d'ayin.
Ol val vach' lolonel d'ayach d'a
emnaquil d'a a cajnub' icñej
yaji.
- 8 Mamin Jehová tojol ach toni,
yuj chi' cuchb'ej in d'a a b'eal,
checlitej a b'eal d'a vichañ yuj-
ñej eb' ajc'ool tzin maclani.

- 9 Malaj val lolonel yel syal eb',
añej tas chuc sna eb'. Yuj tas
syal eb' chi' sb'atcan eb' anima
d'a chamel, syal vach' lolonel
eb' d'a chab'satil.
- 10 Ach in Diosal, ac' val cot yaelal
d'a yib'añ eb'. Cotocab' d'a
yib'añ eb' yuj juntzañ chucal
sna eb' d'a yib'añ eb'
yetanimail. Yujto mañ jantacoc
schucal eb', ic'canel eb' d'a scal
a choñab', ina to spitej val sb'a
eb' d'ayach.
- 11 Axo pax masanil eb' tzach
ac'anoch yipoc sc'ool jun,
tzalajocab' sc'ool eb'. Elocab'
yav eb' d'a tzalajc'olal d'a
masanil tiempo, yujto tza colel
eb'. A eb' tzach xajanani,
tzalajocab' eb' uuj.
- 12 Yujto a ach Jehová, tzac' a
vach'c'olal d'a eb' vach' syutej
sb'a. Tza colanel eb' yed' a
vach'c'olal.

SALMO 6

Lesal ayic ay nivan ilc'olal

*Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it,
a yamc'ab' vajxaque' sch'añal sc'anchaji.
Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 Mamin Jehová, mañ in a tumej
yed' yoval a c'ool. Mañ ac' in
yaelal ayic scot oval d'ayin.
- 2 Mamin, oc'oc val a c'ool d'ayin,
yujto mañxalaj vip svab'i.
Mamin, ac'xi b'ox in c'ool yujto
a in nivanil tic sluclon yuj mañ
ipal.
- 3 Te somchajnac in c'ool. A achxo
Mamin Jehová, ¿b'aq'uiñ ol ach
och ved'oc?
- 4 Mamin Jehová, ochañ val
q'uelan d'ayin, colinel yed' val a
nivan vach'c'olal.

- 5 ¿Tom ay mach olto ach naan-
cotoc ayic toxo ix chami? Malaj
junoc mach ol b'itan d'ayach
d'a scal eb' yetchamnaquil chi'.
- 6 Ste el vip voq'ui. Mañ jantacoc
voc' d'a junjun ac'val. Sch'ay-
xiel in c'añ jolom yuj yal in sat.
- 7 Maxtzac yal-laj vilani, yujto ix
mal in sat voq'ui yujñej eb'
ayoch ajc'olal d'ayin.
- 8 Elañec d'a in tz'ey a ex to añej
chucal tze c'ulej. Toxo ix yab'
Jehová in sic'sic'an voq'ui.
- 9 Toxo ix yab' in tevi d'ay. Toxo
ix scha in lesal.
- 10 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol
can eb' d'a q'uixvelal. Toñej ol
somchajcanel eb'. D'a junñej
mutz'satil ol can eb' d'a q'uix-
velc'olal.

SALMO 7

Sc'anchaj b'eyc'olal d'a tojolal

*Aton jun b'it tic ix sb'itej viñaj rey David d'a
Jehová yuj tas ix yal viñaj Cus, yiñtilal
Benjamín d'a viñ.*

- 1 Mamin Jehová, ach in Diosal, a
d'a yol a c'ab' van in sayan in
colnab'il. Colinel d'a yol sc'ab'
eb' tzin pechan b'eyec'oc.
- 2 Tato maay, ol in scotac jec-
chitejb'at eb' ayoch ajc'olal chi'
d'ayin, icha syutej schib'ej noc'
choj, yujto mañxalaj mach ol
yal in scolani.
- 3 Ach Jehová in Diosal, ¿tocval ix
in c'ulej icha juntzañ tas syal
eb' d'a in patic? ¿Tocval ay in
mul d'a jun chi'?
- 4 Malaj b'aj chuc ix vutej in c'ool
d'a eb' vach' syutej sc'ool
d'ayin. Malaj b'aj ix vixtej viñ
ayoch ajc'olal d'ayin vach'chom
malaj in mul.

- 5 Tato ix vixtej viñ, yac'ocab' sgana viñ in spechan b'eyec'oc. In yamchajocab' yuj viñ, tzin stec'ub'tañan viñ masanto satel in b'inajnaquil.
- 6 Mamin Jehová, q'ueañ liñan yed' yoval a c'ool. Elañcot d'a yichañ yoval sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin. B'o yaj d'ayin icha val a gana d'a stojolal.
- 7 Ochocab' oyan juntzañ nación d'a ichañ, tza ch'olb'itan yaj eb' masanto d'a satchaañ b'aj ay a despacho.
- 8 Mamin Jehová, a achton ol a ch'olb'itej juntzañ nación. B'o yaj d'ayin icha val in vach' b'ey-b'al yed' in tojolal.
- 9 Ach Dios te tojol, tzil spensar yed' tas tz'ec' d'a sc'ol junjun anima. C'ocb'ilxo Mamin, satocab'el eb' te chuc sb'eyb'al chi', tzac'anpax stec'anil eb' vach' sb'eyb'al.
- 10 A Dios in Columal yaji, aton ec'to d'a yib'añ smasanil, a scolan eb' vach' spensar.
- 11 A Dios Juez tojol toni, yuj chi' aycot yoval d'a eb' chuc d'a jun-jun c'u.
- 12 Tato max snalaj sb'a sc'ool eb', a Dios ol yac'och ye yespada. Vach'xo yaj sjul-lab' b'aj ol sjul eb'.
- 13 Vanxo sq'ue sc'ac'al yol sjul-lab' chi'. Vach'xo yaj syamc'ab' to ol och chamel yuuj.
- 14 Ilecnab' val tas sna eb' chuc d'a eb' yetanimail, añej ixtoj anima syac' eb'.
- 15 Ichato sb'o jun olan eb' te jul yich yic syamchaj eb' yetanimail eb', palta a' eb' ol b'atcan d'a jun olan ix sb'o chi'.

- 16 A schucal eb' comonñej sc'ulej, a ol cotcan d'a yib'añ eb'.
- 17 Svac' yuj diosal d'a Jehová yuj stojolal. Tzin b'itej Dios ec'to d'a yib'añ smasanil.

SALMO 8

A stziquiquial Dios yed' yopisio eb' anima

Sb'itaj jun b'it tic icha sjajil b'it sb'itaji ayic stec'jiel yal sat te' uva.

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, Cajalil ach. Te b'inajnac ach, te nivan elc'och d'a sat luum tic. Icha pax chi' tz'aj yalchaj vach' lolonel d'ayach d'a satchaañ.
- 2 A eb' unin yed' eb' tzato chuni tzac'lab'ej yic syalan ipalil eb', yic vach' tz'em numnaj eb' pit, eb' ajc'ool yajoch d'ayach.
- 3 A val yic tzin q'ue q'uelan d'a satchaañ b'ob'il uuj, b'aj ay q'uen uj yed' q'uen c'anal a b'onac,
- 4 tzin naan d'a yol vico': ¿Tas val jab'oc quelc'och a oñ anima oñ tic, yuj chi' tzoñ a nacoti, tzoñ a tañvan yuj co vach'iloc?
- 5 Ejminac ix oñ utejcan janic' d'a yichañ eb' ángel ayic ix oñ a b'oani, palta nivan quelc'och yuj copisio ix ac'a'.
- 6 Ix ac' copisio d'a yib'añ tas ix a b'o'o. Ix ac'anoch masanil tastac b'ob'il uuj d'a yol co c'ab'.
- 7 Ix ac'canoch masanil macañil noc' noc' d'a yol co c'ab': Noc' calnel, noc' vacax, noc' c'ul-taquil noc',
- 8 noc' much tz'ec' jeñeñoc d'a satchaañ, noc' chay ay d'a yol a' mar yed' masanil noc' tz'ec' d'a yol a' chi'.

- 9 Mamin Jehová, Cajalil ach. Te b'inajnac ach, te nivan elc'och d'a sat luum tic.

SALMO 9

Aloj vach' lolonel d'a Dios yuj svach'c'olal

*Sb'itaj jun b'it tic icha sjajil b'it sb'itaji
ayic tz'och chamel.*

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, d'a smasanil in c'ool tzin nib'ej sval vach' lolonel d'ayach, svalanel yab'ixal masanil tastac satub'-tac ix a c'ulej.
- 2 Ach Dios, te ec' ach to d'a yib'añ smasanil, uuj val tzin avaj d'a nivan tzalajc'olal. In gana tzach in b'itej.
- 3 D'a val ichañ ix b'atcan eb' ayoch ajc'olal d'ayin elelal. Ix telvi eb', ix cham eb'.
- 4 Yajal ach d'a stojolal. C'ojan ach em d'a a despacho, ix a b'oan yaj tas ix in c'an d'ayach.
- 5 Ix ac'an oval yed' juntzañ eb' ch'oc choñab'il. Ix ac' telvoc eb' sc'ulan chucal. Ix a sucsat sb'i eb' yic vach' maxtzac nachajcot eb' d'a b'aq'uiñ.
- 6 Toxo ix cham eb' ajc'ool, ix satel schoñab' eb' d'a junelñej. A ach ix a sateli, mañxalaj junoc ix cani, yic vach' maxtzac nachajcoti.
- 7 A achxo ach Jehová, toxonton rey ach d'a masanil tiempo. C'ojan ach em d'a a despacho yic tza ch'olb'itan eb' anima.
- 8 Ol a ch'olb'itej yolyib'añq'uinal tic d'a vach'il. Ol ach och yajalil d'a masanil choñab' d'a stojolal.

- 9 Ach Jehová, tza col eb' tz'ixtaji, tzac' yip eb' ayic ayoch eb' d'a nivac yaelal.
- 10 Mamin Jehová, yipc'olal aj yuj eb' ojtannac ach, yujto malaj b'aj tzactejcan eb' ayic syalan sb'a eb' d'ayach.
- 11 B'itanañec d'a Jehová Cajal d'a Sion, alec yab' eb' choñab' tastac ix sc'ulej.
- 12 Mañ toñejoc tz'iljioch eb' milumcham anima yuj Dios, max b'atcanlaj satc'olal syaelal eb' ayoch d'a ilc'olal yuuj.
- 13 Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool d'ayin, il in emta, te ya tzin ec' yuj eb' tzin chacaneli. Colinel d'a chamel.
- 14 Ichato val chi' b'ian, ol valan vach' lolonel d'ayach d'a yichañ eb' anima d'a spuetail Jerusalén. Tzin tzalaji, yujto ix in a colcaneli.
- 15 A juntzañ ch'oc choñab'il chi', ix telviem eb' d'a yol jun olan ix sb'o'o. A yoc eb' syamchaj yuj ch'añ yaal ix yaq'uem chi'.
- 16 Ojtacab'il Jehová yujto tojol syutej spactzitan tas sc'ulej anima. Munil syic'cot yaelal eb' sc'ulan chucal d'a yib'añ.
- 17 A eb' sc'ulan chucal yed' eb' sb'atcan Dios satc'olal yuuj, ol b'atcan eb' d'a chamel.
- 18 Mañ masaniloc tiempo ol b'atcan eb' meb'a' satc'olal yuj Dios. Ol javoc sc'ual ol elc'och tastac ayoch yipoc sc'ool eb'.
- 19 Mamin Jehová, ch'oxel ipalil. Mocab' yic'chaañ sb'a eb' anima d'ayach. Ic'cot juntzañ choñab' d'a ichañ, tzac'an syaelal eb'.
- 20 Ac'och eb' d'a xivc'olal. Ac' yoj-taquejel eb' to animañej eb'.

SALMO 10**Sc'anchaj scolval Dios**

- 1 Mamin Jehová, ¿tas yuj najat tzach elcani? ¿Tas yuj ichato tza c'ub'ejel a b'a ayic ay in och d'a syaelal?
- 2 Syic'chaañ sb'a eb' sc'ulan chucal, tz'och eb' ajc'olal d'a eb' meb'a', palta munil a eb' ol can d'a yol ch'añ yaal ix sb'oem chi'.
- 3 A eb' sc'ulan chucal, syic'chaañ sb'a eb' yed' tas snib'ejochi. Syal vach' lolonel eb' d'a eb' snib'anoch smasanil tastac, axo d'ayach Mamin, toñej sb'uchvaj eb'.
- 4 A eb' chuc chi', max ach snalaj jab'oc eb' yuj yac'umtaquil. A snaan eb' to max il-laj tas van sc'ulan eb' chi'.
- 5 Vach'ñej tz'elc'och masanil tas sc'ulej eb' chi'. Malaj yelc'och jab'oc a c'ayb'ub'al d'a eb'. Malaj tz'och eb' yajc'ol eb' chi' d'ay.
- 6 Snaan eb' d'a yol yico' to malaj b'aquiiñ ol telvoc eb'. Malaj b'aquiiñ ol somchajel eb' yalan-naji.
- 7 Añej catab' lolonel syal eb', slaj yalan es eb' yed' tas syutej xib'-tan eb' anima. Elañichamel slolon eb' yed' yoval sc'ool yed' chucal.
- 8 D'a stitac choñab' tz'em c'ojan eb' smaclan yila' mach tz'ec'ta. D'a elc'altac smilcham eb' malaj smul eb'. Ayñejoch sat eb' d'a eb' max uji scolán sb'a.
- 9 Icha noc' choj ayoch d'a yol sñaq'ueen, icha chi' syutej sb'a eb'. Sc'ub'ejel sb'a eb', smaclan

- eb' ilb'ajc'ool eb'. Stañvej val eb' janic' val ol yac' ganar eb'. Ayic syamchaj eb', tz'ic'jib'at eb' yuj eb'.
- 10 Tz'em votz'an eb', sq'ue jucnaj eb' icha noc' choj chi'. A eb' max yal-laj scolán sb'a d'a yol sc'ab' eb', syamchaj eb' yuj eb'.
 - 11 A snaan eb' sc'ulan chucal chi' to sb'atcan satc'olal uuj. Macan a sat yalan eb', max ujilaj ilan snaan eb'.
 - 12 Mamin Jehová, cotañ, ac' ip ac'an syaelal eb' sc'ulan chucal chi'. Mocab' sat a c'ool d'a eb' ayoch d'a cusc'olal.
 - 13 ¿Tas yuj tza cha ach spati-quejel eb' sc'ulan chucal chi'? A snaan eb' to mañ ol a ch'ol-b'itejlaj yaj eb'.
 - 14 A ach val tzil schucal eb'. A ach ix ila', yuj chi' ol ac' syaelal eb' icha val smojal, icha tas sc'ulej eb'. A d'ayach syal sb'a eb' max yal-laj scolán sb'a. A ach tzach colvaj d'a eb' unin mañxalaj smam.
 - 15 Mac' q'uichaj sc'ab' eb' sc'ulan chucal chi'. Ac' yovalil chucal sc'ulej eb' chi'. Tz'acanocab' tz'aj stupan smul eb' chi'.
 - 16 Ach Jehová, Yajal ach d'a masanil tiempo. A eb' ch'oc choñab'il, ol iq'uel eb' d'a sat lum a luum.
 - 17-18 Mamin Jehová, a ach ton val tzab' slesal eb' anima emnaquil, a ach ton val tzac' yip eb'. A ach ton val tzab' yalan sb'a eb' tz'ixtaji yed' eb' unin mañxalaj smam. A achton

ol il tas ol ajcan eb' chuc
chamelb'a yaji, yic vach'
mañxo ol xib'tejlaj eb'
emnaquil eb'.

SALMO 11

A viñ Yajal yipc'olal yaji

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 A Jehová svac'och yipoc in
c'ool, yuj chi' nab'añej tzeyal
d'ayin: Ixic, c'ub'ejel a b'a d'a
caltac te' icha syutej sb'a noc'
much.
- 2 Ina val eb' viñ chuc, syac'
lista sjul-lab' eb' viñ yic sjul-
vaji, ijanxocan eb' viñ yed'
sjul-lab' chi'. D'a c'ub'eltac
sjulji eb' anima vach' yuj eb'
viñ.
- 3 Tato a eb' yajal axoñej chucal
ay d'a spensar, ¿tasto val ol
yutoc sb'a eb' vach' sb'eyb'al?
xe chi d'ayin.
- 4 Palta ayec' Jehová d'a stemplo
to añej ay yico'. A d'a satchaañ,
ata' ay sdespacho, scham val
sc'ool yilani, sch'olb'itan sb'ey-
b'al eb' anima.
- 5 A Jehová sch'olb'itan yaj eb'
anima vach' yed' eb' chuc. Te
yajb'ilel eb' anima comonñej
smac'vaj yuuj.
- 6 A ol ac'anemta c'ac' icha
val yax ñab' yed' azufre
ayoch sc'ac'al d'a yib'añ
eb' chuc. Ol yac'anemta jun
nivan ic' yic staciel masanil
tas yuuj. A ol pactzitan d'a
eb' anima, ato syala' tastac
sc'ulej eb'.
- 7 A Jehová tojol toni, scham
val sc'ool yed' tojolal. Yuj
chi', a eb' anima tojol sb'eyb'al,
ol yil val Dios eb'.

SALMO 12

Sc'anchaj scolval Dios

*Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it,
a yame'ab' vajxaque' sch'añal sc'anchaji.*

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, coloñ, yujto
mañxalaj eb' ay elc'och d'a sat,
van satel eb' tzach c'anab'ajan
d'a scal eb' anima.
- 2 Syesej eb' d'ay junjun. D'a
chab'satil slolon eb' d'ay junjun
yic slaj yixtan sb'a eb'.
- 3 Mamin Jehová, satcanel juntzañ
anima ayoch d'a chab'satil chi'
yed' eb' syic'chaañ sb'a.
- 4 Aton eb' tz'alani: Añej tato syal
co loloni, c'ocb'ilñej chi'. A co
ti' tic ol oñ colanoc. ¿Machto
val ol yal oñ schecani? xchi eb'.
- 5 Axo Jehová tz'alani: Tz'ixtaj val
eb' malaj tas syal yuuj. A eb'
meb'a' tz'el yav eb' yuj syail.
Yuj chi', yovalil ol in colcanel
eb' stañvan in colval, xchi
Jehová.
- 6 A tas yalnaccan Jehová te vach'-
ñej. Icha val q'uen plata sic'lab'il
stz'ai, mañxalaj jab'oc smical,
uquel süusji d'a yol c'ac', icha
chi' yaj tas yalnaccani.
- 7 Mamin Jehová, a ach ton val
tzoñ a tañvej. Toxonton tzoñ a
colñej d'a juntzañ anima tic.
- 8 Ayic schaan yab' chucal eb'
anima, masanil b'aj tz'ic'jichaañ
eb' chuc chi'.

SALMO 13

Sc'anchaj colval

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, ¿b'aq'uiñ val ol
in a nacoti? ¿Tocval ol in
b'atcan satc'olal uuj d'a masanil

- tiempo? ¿B'aq'uiñ val ol a ch'ox a vach'c'olal d'ayin?
- 2 ¿Jantacto tiempo ol in te cus d'a junjun c'u? ¿Jantacto tiempo ay in ec' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool?
- 3 Mamin Jehová in Diosal, cotañ q'uelan d'ayin, tac'vañ d'ayin, ac' a vach'c'olal d'ayin, yic vach' mañ ol in pet chamoc,
- 4 yic mañ ol yal viñ ayoch ajc'olal d'ayin: Toxo ix vac' ganar, xchi talaj viñ. Malaj in gana stzalaj sc'ool viñ, tato tzin yac' ganar viñ.
- 5 A a vach'c'olal ayoch yipoc in c'ool, stzalajb'i in c'ool yuj a colval.
- 6 Mamin Jehová, tzach in b'itej yuj a vach'il d'ayin.

SALMO 14

A schucalil eb' anima

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 A eb' chuc spensar sna eb' to malaj Dios. Junlajanxoñej ix aj sjuanel spensar eb'. Yelxo val te chuc sc'ulej eb'. Malaj mach sc'ulan vach'il.
- 2 Ato d'a satchaani q'uelanemta Jehová d'a anima, yic syila' tato ay eb' syac'och spensar d'ay, yic sylpaxi tato naan yuj eb'.
- 3 A juntzañ b'eyb'al chuc sb'eyb'alej eb' smasanil. Junlajanxoñej tz'aj sjuvib'at eb'. Malaj junoc mach b'oan vach' b'eyb'al. Toton malaj val junoc mach.
- 4 Icha val to malaj spensar eb' sc'ulan chucal chi'. A eb' chi' satanel eb' yetchoñab', icha val to svael eb' yaj eb', max yal-laj sb'a eb' d'a Jehová.

- 5 Ste ib'xi eb' yuj xivelal, yujto a Dios ayec' yed' eb' vach' sb'eyb'al.
- 6 Snib'ej eb' syixtejb'at tas nab'il yuj eb' emnaquil, palta a Jehová scolan eb' emnaquil chi'.
- 7 Comonoc a d'a tzalan Sion scot co colnab'il a oñ israel oñ tic. Ayic ol yac'anxi svach'c'olal Dios d'a quib'añ, ol tzalaj val co c'ool a oñ yiñtil oñ viñaj Jacob tic. Ol el lenaj ol quila'.

SALMO 15

A tas snib'ej Dios d'a eb' anima

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, ¿mach eb' syal scajnajec' d'a a cajnub'? ¿Mach pax eb' syal yaj ed' d'a jun tzalan b'aj syaq'uem sb'a anima d'ayach?
- 2 Aton eb' vach' sb'eyb'al yed' eb' sb'oan tojolal, eb' añej lolonel yel syal d'a smasanil sc'ool.
- 3 Eb' max naanq'ue esal lolonel, max yixtejlaj yamigo, max yal-laj specal eb' cajan d'a slac'anil.
- 4 Eb' spaticanel eb' paticab'ilel uuj, palta stzalaj sc'ool eb' yed' eb' ay elc'och d'a sat. Eb' max q'uexan tas syala', tz'elñejc'och tas syal eb' chi', vach'chom scan eb' d'a yalañ yuuj.
- 5 Eb' tz'ac'an stumin majanil, palta max sc'anlaj yune' stumin eb' chi'. Eb' max schoñilaj sb'a d'a es testigoal d'a spatic eb' malaj smul. A eb' icha chi' sb'eyb'al, val yel malaj b'aq'uiñ ol ac'joc ganar eb'.

SALMO 16**Lesal yic scac'och Dios yipoc co c'ool***Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 Ach in Diosal, tañvej in val, añej d'ayach tzin col in b'a.
- 2 Mamin Jehová, sval d'ayach to Vajal ach. Masanil vach'il ay d'ayin, a d'ayach scoti.
- 3 Te vach' yic eb' tzach c'anab'ajan d'a scal eb' a choñab'. In gana tzin aj d'a scal eb'.
- 4 Ol te q'uib'chaañ syaelal eb' sb'atcan d'a spatic junoc comon dios. Max vac'ochlaj in b'a vac'an schiq'uul noc' silab' yed' eb' d'a scomon dios chi'. Max val-laj in b'a d'a sdiosal eb' chi'.
- 5 Mamin Jehová, añej d'ayach svic' masanil vach'il. A achton tzac' masanil tas snib'ej in c'ool. D'a yol a c'ab' ayec' in q'uinal.
- 6 A val b'aj ix echtejcan in mac-b'en, yelxo te vach'. Mañxo jan-tacoc svach'il tas ix ac'can chi' d'ayin.
- 7 Mamin Jehová, sval vach' lolonel d'ayach yujto a ach tzac' in razón, tza c'ayb'an pax in pensar d'ac'valil.
- 8 Masanil tiempo naan achñej vuuj. Yujto ayachñej ec' ved'oc, yuj chi' malaj tas tzin ic'ani.
- 9 Yuj chi' ste tzalaj in c'ool tzin b'itani. Malaj tas tzin na'a, yujto tzach vac'och yipoc in c'ool.
- 10 Mañ ol in actejanlaj d'a scal eb' chamnac, mañ ol a cha c'ab'at in nivanil tic, a in c'anab'ajum in tic d'ayach.
- 11 Tzac' vojtaquejel sb'eal q'uinal, tzac'an tzalajb'oc in c'ool ayic

ayinec' ed'oc. Ayñej tzalajc'olal d'a a tz'ey d'a masanil q'uinal.

SALMO 17**C'anoj vach'c'olal d'a Dios***Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 Mamin Jehová, ab' in lolonel te yel tic, cotañ q'uelan d'ayin ayic svalan in b'a d'ayach. Ac'cot tz'eyan a chiquin d'a in lesal tic, yujto mañ in c'ajanoc valan esal lolonel.
- 2 A ach ton tzala' to malaj in mul, ojtac val to tojol in pensar.
- 3-4 Ojtac masanil tas tzin na'a, vach'chom d'ac'valil. Ix in a b'eyc'olej, palta malaj jab'oc chucal ix ilchaj uuj d'ayin. Toxo ix in na' to malaj tas chuc ol vala'. Icha syal a lolonel, najat ix in elcan d'a sb'eal eb' comon-xoñej smac'an eb' yetanimail.
- 5 Tec'tec' svutej in b'a in b'at d'a yol a b'e. Malaj b'aj ix in el b'es-naj d'ay.
- 6 Ach in Diosal, sval in b'a d'ayach, yujto tzab'ñej tas svala'. Mamin ac'cot tz'eyan a chiquin d'ayin d'a tas sval tic.
- 7 A eb' sayanec' a colval, tza col eb' d'a eb' yajc'ool, tzin nib'ej to tza ch'ox a vach'c'olal d'ayin, aton juntzañ satub'tac.
- 8 Ya'ilej in, icha syutej junoc mach syailan yol sat, icha chi' tzin utej. C'ub'ej in el icha val syutej noc' caxlañ smoyanq'ue yune'.
- 9 Colinel d'a eb' chuc scot d'ayin. Colin d'a eb' milumcham anima tz'och oyan d'a in patic chi'.
- 10 Max oc'laj sc'ol eb' chuc chi' d'a eb' yetanimail, te ac'umtaciej slolon eb'.

- 11 Lac'an tzac'an eb' d'a in patic,
ix oymaj eb' d'a in patic vichañ,
toxoñej stañvej eb' in yecan tel-
voc d'a sat luum.
- 12 Lajan eb' icha junoc noc' choj
votz'anemi, ayic tz'elta jucnaj
noc' syam schib'ej.
- 13 Mamin Jehová, ochañ ved'oc,
mac sat eb' ayoch ajc'olal d'ayin
yic stelvi eb'. Ac'lab'ej q'uen
espada tzin a colanel d'a yol
sc'ab' eb' chuc chi'.
- 14 Mamin Jehová, colinel yed' a
poder d'a yol sc'ab' eb' anima
añej tastac ay d'a yolyib'añ-
q'uinal tic sgana syic'cani. Ac'-
cot syaelal eb', jun yaelal
yictaxon eb' yaji. Ochocab'
locan eb' yuninal eb' yed'
yixchiquin eb' yed'oc.
- 15 A inxo jun, yujto tojol in pensar,
yuj chi' ol ach vila'. Ayic ol in
pitzvoc'ue vaan, mañxalaj tas
ol snib'ej in c'ool, yujto ol in
tzalaj val d'a ichañ.

SALMO 18

B'it ayic tz'ac'ji ganar eb' ajc'ool

*A viñaj David schecab' Jehová ix b'itan jun
b'it tic d'a Jehová ayic ix colchajel viñ d'a
yol sc'ab' eb' ajc'ool yed' d'a yol sc'ab'
viñaj rey Saúl.*

- 1 Mamin Jehová, tzach in xajanej,
a ach tzac' ipal d'ayin.
- 2 Mamin Jehová, ichato ñaq'ueen
aj d'ayin, ichato in cuartel aji,
yujto in Columal ach. Ach in
Diosal, a d'ayach scot vip, a
d'ayach tzin col in b'a, in Tañ-
vumal aji. In Columal ach, te ay
a poder. Uuj max in yamchajlaj
yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 3 Smojton val a b'itaji. Ayic
svalan in b'a d'ayach, d'a val

- elañchamel tzin a colcanel d'a
yol sc'ab' eb' ajc'ol yajoch
d'ayin.
- 4 A smay chamel ix oymaj d'a in
patic. Mañ jantacoc yaelal ix
javi d'a vib'añ yic tzin sateli.
- 5 A chamel, ichato toxo ix
spixoch slasu d'ayin, ichato ix
sb'o in yaalil b'aj ol in telvoc.
- 6 Mamin Jehová, ix val in b'a
d'ayach ayic ayinec' d'a scal in
some'olal. Ach in Diosal, ix in
c'an a colval. A d'a a templo ix
ab' tas ix vala'. Ix c'och vav d'a
a chiquin.
- 7 Ichato chi' ix ec' jun nivan quix-
cab'. Yelc'olal ix ib'xi yib' lum
nivac vitz. Ix tzicub'tañaj val
yuj yoval a c'ool ach in Diosal.
- 8 Ichato ix elta tab' d'a yol a ñi',
axo d'a yol a ti' ichato ix elta jun
c'ac' te ov. Ichato ix elta tzipipoc
tzac'ac' d'a yol a ti' chi'.
- 9 Ix a jac satchañ, ix ach emuli.
Ayoch nivac q'uic'al asun d'a
yalañ oc ayic ach emul chi'.
- 10 Ay ach q'ue d'a yib'añ jun
querubín, ix ach b'at jeñeñoc, ix
ach b'at b'achachoc d'a yib'añ
ic'.
- 11 C'ub'an ach el b'aj te q'uic'-
q'uinal. Ix a c'ub'ejel a b'a d'a
scal q'uic'al asun b'ud'jinaquel
yuj a a'.
- 12 Ay c'ac' ix laj elta copnaj d'a
ichañ icha val leb'lon. Ix cot
sach'at d'a scal asun yed'
tzac'ac'.
- 13 Mamin Jehová, ec' achto d'a
yib'añ smasanil, ix el av, icha
val sc'añ c'u d'a satchañ. Ix cot
sach'at yed' tzac'ac'.
- 14 Ix ac'anb'at a jul-lab' chi', axo
eb' ajc'ool ix saclemcanb'at eb'

- yuuj. Ix a julanb'at jun c'ac' tz'ec' copnaj d'a scal eb', ix pechchaj eb' yuuj.
- 15 Mamin Jehová, yuj schaañil ix ach avaji, yuj pax jun ic' te ov ix aq'uelta, ix checlaj yich a' mar. Yuj pax chi' ix checlaj yich yolyib'añiq'uinal tic.
- 16 Ach in Diosal, masanto d'a sat-chaañ ix ac'cot a colval d'ayin, ichato ix in ic'q'ueta d'a yol jun a a' te jul yich.
- 17 Ix in a colan d'a eb' ajc'ool te ay yip, malaj tzin och d'a eb', yelxo val te tec'an eb' d'a vichañ.
- 18 Ix och b'ulnaj eb' d'ayin ayic ay in och d'a ilc'olal, a achxo Jehová ix ach och ved'oc.
- 19 Ix in ic'anelta b'aj lod'an, ix in ac'ancanoch b'aj levan. Ix in a colo' yujto xajan in uuuj.
- 20 Mamin Jehová, ix ac' spac d'ayin, yujto tojol ix vutej in b'a. Ix ac' a vach'c'olal d'ayin, yujto malaj in mul,
- 21 yujto ix in c'anab'ajej a b'eyb'al. Ach in Diosal, maj in c'ulejlaj chucal yic svic'canel in b'a d'ayach.
- 22 Masanil a c'ayb'ub'al, naanñej vuuj, malaj b'aq'uiñ sb'at a lolonel satc'olal vuuj.
- 23 Vach'ñej in b'eyb'al d'a ichañ. Ix in ya'ilej in b'a yic max in b'at d'a chucal.
- 24 Yujñejton chi' ix ac' spac d'ayin yujto tojol svutej in b'a, malaj pax in mul d'a yol a sat ach Jehová.
- 25 Mamin, a eb' tzach c'anab'ajani, ol elc'och syal a lolonel d'a eb'. A eb' vach' spensar, vach' pax tzutej a pensar d'a eb'.
- 26 Vach' tzutej a b'a d'a eb' vach' sb'eyb'al, palta tza ch'ox a jelanil a tenanec' spensar eb' ixtum anima.
- 27 Tza col eb' emnaquil, axo eb' syic'chaañ sb'a, tziq'uemta eb'.
- 28 Mamin Jehová, a achton tzac' saquilq'uinal d'ayin. Ach in Diosal, a achton tzic'canel q'uic'alq'uinal d'ayin.
- 29 Yuj a colval ix in saclemejb'at eb' soldado, ix in c'axpajec' d'a yib'añ smuroal juntzañ choñab'.
- 30 Ach Jehová Dios, yelxo val te vach' a b'eyb'al. A a lolonel ix ac'cani, smoj ton val malaj co chab'c'olal d'ay. Tza colel masanil mach yipc'olal aj yuuj.
- 31 Mamin Jehová, malaj junocxo Dios, a achñej. ¿Tocval ay junocxo colvajum icha ach tic?
- 32 Ach Dios, a ach tzac'ñej vip. A ach tzin a cuchb'ej d'a jun b'e te vach'.
- 33 Icha val sb'ey junoc noc' c'ul-taquil chej, icha val chi' tz'aj in b'ey uuuj. D'a sattac vitz yeq'ui, tec'tec' vaj uuuj.
- 34 A ach tzin a c'ayb'ej d'a oval, tzac'anpax vip yic tzin pacchitan junoc jul-lab' nab'a bronce.
- 35 Mamin, a ach tzin a tañvej, tzin a colani. A a vach' c'ab' tzin yamanq'ue liñan. Yujñej a vach'c'olal ix in ic'chaañ.
- 36 Vach' ix utej in b'e a b'oani yic vach' max in el-laj ñernajoc.
- 37 Ix in pech eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ix yamchaj eb' vuuj. Maj in ochlaj vaan masanto ix cham eb' vuuj.
- 38 Choc' ix vutejcan eb' yic vach' mañxo ol q'ue vaan eb'. Ix telvi eb' d'a scal voc.

- 39 A achton tzac' vip yic svac'an oval. A eb' schichon sc'ol d'ayin, tzac' yaqu'em sb'a eb' d'ayin.
- 40 A ach tza pechel eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Yuj chi' syal in satanel eb' malaj tzin och d'ay.
- 41 Sc'an colval eb', palta malaj mach scolan eb'. Stevi eb' d'ayach Jehová, palta max ach tac'vilaj d'a eb'.
- 42 Choc' tz'aj eb' vuuj icha val pococ tz'ic'chajq'ue vaan yuj ic'. Tzin tec'anem eb' icha val stec'chajem lum soc'om d'a yoltac b'e.
- 43 Tzin a coel d'a yoval eb' ch'oc choñab'il, tzin ac'ancanoch yajaliloc juntzañ nivac choñab'. A eb' anima mañ vojtaocolaj, a eb' tzin ac'an servil.
- 44 Añej syab'an vab'ixal eb', tzin sc'anab'ajan eb'. A eb' ch'oc choñab'il chi', syac'och sb'a eb' d'a yol in c'ab'.
- 45 Tz'ib'xiq'ue eb' yuj xivelal ayic tz'elta eb' d'a yol scuartel.
- 46 Ach Jehová pitzan ach. Ach in Columal, alchajocab' vach' lolonel d'ayach. Ach Dios in Columal, ic'jocab' chaañ a b'i.
- 47 A ach tzac' yojtaquejel eb' tzin ixtani to ayach och ved'oc. Tzie'ancot eb' ch'oc choñab'il d'a yalañ in mandar.
- 48 A ach tzin a coel d'a yoval sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin, aton eb' schichon sc'ool d'ayin. Mamin, tzin a colanpax d'a eb' comonñej smac'an anima.
- 49 Yuj chi' jun, sval vach' lolonel d'ayach d'a scal juntzañ nivac choñab', tzin b'itan pax a b'i.

- 50 Uuj val, svac' ganar nivac oval a in rey in tic, a in sic'b'il in el uuj. D'a masanil tiempo tza ch'ox a vach'c'olal d'ayin a in David in tic yed' d'a eb' viñtilal icha ajnac alani.

SALMO 19

A snivanil yelc'och Dios

Sb'it jun tic viñiaj David.

- 1 A satchaañ yed' masanil tas ay d'ay, a sch'oxanel sb'inajnaquil Dios, sch'oxanel svach'il smunlajel.
- 2 Junjun c'u, junjun ac'val sch'ox-jiel sjelanil yuj tastac ay d'a satchaañ.
- 3 Vach'chom malaj junoc lolonel tz'ab'chaji, malaj pax junoc jaj tz'ab'chaj yochi,
- 4 palta sb'eyb'at yab'ixal Dios d'a masanil sat luum tic, masanto b'aj slajvic'och masanil yol-yib'añq'uinal tic. A d'a satchaañ, ata' ay c'u yuj Dios.
- 5 Icha val junoc viñ quelem ato val snupnaji, stzalaji tz'elta d'a yol scuarto, icha chi' sjavi c'u. Ma icha junoc vinac te ay yip stzalaj sc'ool ayic sb'at d'a smunlajel.
- 6 Sq'ueul yoc c'u d'a yichchaañ, sb'atxican d'a b'aj tz'emxicani, malaj junoc tas syal scolan sb'a d'a sc'ac'al.
- 7 A val sc'ayb'ub'al Jehová malaj jab'oc spaltail, tz'ac'ji quip yuuj. A schecnab'il te yel, syac'an sjelanil eb' mantalaj spensar.
- 8 A tas syal Jehová, te vach'ñej yaji, stzalajb'i co c'ool yuuj. A sley Jehová, tojol toni, sjacvi co pensar yuuj.

- 9 A emnaquilal d'a Jehová te vach'ñej, ayñejec' d'a junelñej. A tas nab'il yuj Jehová te yel, tojol toni.
- 10 Yelxo val te nib'ab'il d'a yichañ q'uen oro te vach'. Yelxo val te chi' d'a yichañ noc' yal chab' ayoch d'a yed'tal.
- 11 Cachnab'il pax yaj d'ayin a in a checab' in tic. Tato tzin c'anab'ajej a lolonel chi', vach' ol in elc'och yuuj.
- 12 ¿Tom ay junoc mach syal yilan sb'a d'a spaltail? Mamin Jehová, ac' in nivanc'olal yuj juntzañxo in paltail max vil in c'ulani.
- 13 Mañ a cha vac'och in b'a d'a scal chucal. Mañ a cha yac' yajalil chucal chi' d'ayin. Icha chi' max och in mul, malaj junoc in chucal d'a yol a sat.
- 14 Mamin Jehová in Columal ach, in Tañvumal ach, chab'ilocab' uuj tas svala' yed' tas tzin na'a.

SALMO 20

Lesal yuj sc'anchaj scolval Dios d'a oval

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin rey, yab'ocab' Jehová co Diosal a oñ yñitil oñ viñaj Jacob a lesalvi. Aocab' tzach colani ayic ayach och d'a ilc'olal.
- 2 Yac'ocab'cot scolval d'ayach masanto d'a stemplo d'a Sion.
- 3 Snaocab'cot masanil ofrenda ix ac'a'. Schaocab' sc'ool a silab' tza ñustz'aoc.
- 4 Aocab' ol ac'an elc'och icha a gana yed' masanil tastac nab'il uuj.
- 5 Ol el cav yuj tzalajc'olal ayic ol ac'an ganar eb' ajc'ool. Ol

quic'chaañ co bandera yuj quic'anchañ co Diosal. Aocab' Jehová tz'ac'an masanil tas c'anb'il uuj.

- 6 Cojtacxo ticnaic to a Jehová ol colan viñ co reyal sic'b'il el yuuj. Masanto d'a satchañ to añej ay yico', ol tac'voccot d'ay. Yuj spoder Jehová chi' ol yac' ganar nivac oval viñ co reyal.
- 7 Ay eb' tz'ac'anoch scarruaje yic oval yipoc sc'ool, ay pax jun-tzañxo eb', a noc' schej eb' syac'och yipoc sc'ool. A oñxo pax tic, a Jehová co Diosal scac'och yipoc co c'ool.
- 8 A eb' chi' spax yip yoc eb', stelvi eb', a oñxo pax tic jun, tec'tec' caji, liñañej oñ q'uei.
- 9 Mamin Jehová, col viñ co reyal. Tac'vañ d'ayoñ ayic tzach cav-tani.

SALMO 21

A jun b'it yujto ix lajvi oval

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, a in rey in tic, tzin tzalaji, yujto syal uuj smasanil. Yelxo val tzin te tzalaji, yujto uuj val ix vac' ganar.
- 2 Ix a b'o tas snib'ej in c'ool, maj a tenec'laj tas ix in c'ana'.
- 3 Te nivan vach'il ix ac' d'ayin, ix ac'anq'ue jun corona oro d'a in jolom.
- 4 Ix in c'an d'ayach to tzac' najat-b'oc in q'uinal, a achxo ix ac' d'ayin.
- 5 Te b'inajnac in yuj a colval. Uuj val syal vuuj, ay pax in tziquiquial.
- 6 Mañ jantacoc a vach'c'olal ix ac' d'ayin d'a masanil tiempo. Ste tzalaj in c'ool d'a ichañ.

- 7 Mamin Jehová, ec'al ach d'a yib'añ masanil, yujto a a vach'-c'olal ayoch yipoc in c'ool, yuj chi' malaj b'aq'uiñ ol in ac'joc ganar.
- 8 Mamin rey, ol a yam masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayach, aton eb' malaj sgana tzach yila'.
- 9 Ayic ol a ch'oxan a b'a d'a scal eb', ol a satancanel eb', icha val tz'aj junoc tas slajviel yuj c'ac'. A Jehová ol satanel eb' yed' yoval sc'ool, axo c'ac' ol ac'an lajvoquel eb'.
- 10 A yuninal eb' ajc'ool chi' yed' eb' yiñtilal eb', ol a satcanel eb' d'a scal anima d'a sat luum tic.
- 11 Vach'chom ix snib'ej eb' ix ach yixtej, ix say val modo eb' tas tz'aj ach yac'an ganar, palta maj yal-laj yuj eb',
- 12 yujto a ach tic ix a pechcanb'at eb' ayic ix och ijan a jul-lab' d'a eb'.
- 13 Mamin Jehová, ach ic'jocab'-chaañ yujto masanil syal uuj. Ol co b'itej ipalil.

SALMO 22

Av yuj ilc'olal yed' b'it
d'a aloj vach' lolonel

Sb'it jun tic viñaj David. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan noc' c'ultaquil chej d'a q'uiñib'alil.

- 1 Ach in Diosal, ach in Diosal, ¿tas val yuj tzin actejcani? ¿tas val yuj max in a colo' ayic tz'el vav d'a scal in yaelal?
- 2 Ach in Diosal, c'ual d'ac'val vavaj d'ayach, palta max ach tac'vilaj d'ayin, mañxa b'aj syal vic'an vip.
- 3 A achxo pax jun, a achxoñejochi, tzach sb'itej eb' vetisraelal.

- 4-5 A eb' co mam quicham, yac'nac ach och eb' yipoc sc'ool, yalnac sb'a eb' d'ayach, yuj chi' a col-naccanel eb'. Yac'annac ach och eb' d'a sc'ool, yuj chi' maj q'uix-voquel-laj eb'.
- 6 A inxo jun, mañxo in animaoc svab'i, icha val junoc noc' a'ay vaj svab'i. Tzeb'ajtac in yilanocheb' vetanimail, patcab'il in caneli.
- 7 A eb' tzin ilani, sb'uchvaj eb' d'ayin, syed'tej in sat eb', syac'an ib'xoc sjolom eb'.
- 8 Syalan eb': A jun viñ tic, a Jehová ix yac'och viñ yipoc sc'ool yalani, yuj chi' col-jocab'el viñ yuj Jehová chi'. Tato stzalaj sc'ol Dios yed' viñ, ac'jocab' el viñ d'a libre yuuj, xchi eb'.
- 9 Yel toni, a ach ix in ac' aljoc. Ayic vanto in chuni d'a in nun, ix in a tañvej.
- 10 Atax ix in alji ix in ochcan d'a yol a c'ab'. Atax ay in ec' d'a yol sc'ool in nun, in Diosal ach-taxoni.
- 11 Yuj chi' jun, mañ a b'esel a b'a d'ayin. Ay in och d'a nivac yaenal, malaj pax mach tz'och ved'oc.
- 12 Toxo ix oymaj eb' ajc'olal d'a in patic, icha val juntzañ oval vacax d'a yol yic Basán, icha val chi' eb'.
- 13 Toxoñej sjalali sjaj eb' icha val junoc noc' choj. Sjac sti' eb', sjavi jucnaj eb' d'ayin.
- 14 Van yelcan vip, icha val tz'aj stob'b'at a a'. Toxo ix yactej sb'a in b'aquil, a val in pixan, toxo ix ulaxb'at d'a yol in c'ool icha val noc' chaquib'.

- 15 Toxo ix tacji yol in jaj, icha val junoc taquiñ luum. Toxo ix q'ue lotzan vac' stacji, ix in ac'anem d'a scal pococ icha val junoc chamnac.
- 16 Jun val ñilañ eb' chuc ix och b'uyan d'ayin icha val noc' tz'i', ix yol in c'ab' eb' yed' voc.
- 17 Syal in b'isan masanil in b'aquil. Yacb'an van vab'an syail chi', axo eb' chuc chi', q'uelanñej och eb' d'ayin.
- 18 A in pichul, ix spuquec' eb' d'a spatic. Axo d'a in pichul jucan, ix yac' suerte eb'.
- 19 A achxo Mamin Jehová, Vipumal aji. Mañ ach najatb'oc-b'at d'ayin. Colin, cotañ elai-chamel d'ayin.
- 20 Colin, mañ in a cha xicjoc-chamoc, mañ in a cha smilcham eb' anima icha noc' tz'i'.
- 21 Colinel d'a sti' juntzañ eb' icha noc' choj chi', colinel d'a sch'aac juntzañ icha val noc' c'ultaquil vacax chi'.
- 22 Ol valanel ab'ixal d'a eb' vet-choñab'. Ayic ol smolb'an sb'a eb', ol ach in b'itej d'a scal eb', ol valan icha tic:
- 23 Mach oñ ay yelc'och Jehová d'a co sat, calec vach' lolonel d'ay. B'inajnacocab' cuuj masanil oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob. Masanil oñ yiñtilal oñ Israel, caq'uequem co b'a d'ay.
- 24 A Jehová maj yactejanlaj eb' ayoch syaelal. Mañ toñejoc ix yilochi, maj sc'ub'ejel-laj sb'a. Ayic ix sc'anan scolval eb', ix sc'anab'ajej Jehová chi' yab'ani, xin cham d'a eb'.
- 25 Mamin Jehová, ol ach in b'itej d'a yichañ junoc snivan

molchajelal eb' a choñab' yed' d'a yichañ eb' tzach xajanani. Ol vaq'uec'och in ti' ix vac' d'ayach.

- 26 Ol va eb' meb'a', ol b'ud'jocan sc'ool eb'. Ol och eb' ejmelal d'a Jehová, ol yal vach' lolonel eb' d'ay, pitzanñej eb' d'a masanil tiempo.
- 27 Masanil juntzañ ch'oc nacional yed' yiñtilal cajan d'a slajvub'-c'och sat luum tic, ol nachajcot Jehová yuj eb', ol ja eb' d'ay, ol em cuman eb' d'a yichañ.
- 28 Yujto a Jehová ay yic masanil opisio, a Yajal yaj d'a masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 29 Masanil eb' b'eyum ol va eb', ol yac'anem sb'a eb' ejmelal d'a Jehová. Masanil eb' chamelb'a yaji, ol em cuman eb' d'a yichañ yujto malaj mach syal scolan sb'a d'a chamel.
- 30 A eb' ichiquinab'il d'a yic b'aq'uiñ, ol yaq'uem sb'a eb' d'a Jehová. Ol alchajel yab'ixal viñ Yajal d'a eb' anima toto ol aljoc.
- 31 A yab'ixal stojolal yed' svach'il tas sb'onac, ol alchaj d'a eb' toto ol aljoc chi'.

SALMO 23

A Jehová Quilumal

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová Vilumal aji. Icha junoc tañvum calnel aj d'ayin, yuj chi' malaj tas syac' palta d'ayin.
- 2 Ichato a b'aj yax añ añc'ultac tzac' vic' vip. Ichato a d'a a a' malali sb'eyi, ata' tzin ic'b'ati.
- 3 Tzac'an vip d'a junjun c'u, tzin ic'anb'at d'a yoltac b'e vach', icha yaj alannaccani.

- 4 Mamin, vach'chom tzin ec' d'a ch'olquixtac b'aj te q'uic'q'uinal, max in xivlaj yuj junoc tas ay smay, yujto ayach ec' ved'oc. Icha junoc viñ tañvum calnel yed'nac te' sc'ococh yed' pax jun te' ay sch'ocal, icha chi' tzutej in a tañvani, yuj chi' max in xivlaj.
- 5 Tza b'o in vael d'a yichañ eb' vajc'ool. Tzac'q'ue aceite d'a in jolom, tzac'an b'ud'joc in vaso masanto tz'el malnaj d'a sti'.
- 6 A a vach'c'olal yed' b'aj tzin a xajanej ayñejec' ved'oc yac'b'an pitzan in. Mamin Jehová, ol in aj cajan b'aj ayach d'a masanil tiempo.

SALMO 24

A jun Rey b'inajnac

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 A Jehová ay yic lum luum tic. A ay pax yic masanil tastac ay d'a sat luum.
- 2 Yujto a ix b'oanem yich lum luum tic d'a yich a' mar yed' d'a yich a' nivac a'.
- 3 ¿Mach eb' syal sq'uec'och d'a jun tzalan to yic Jehová? ¿Mach eb' syal yajec' b'aj syal sb'a eb' anima d'a Jehová chi'?
- 4 Aton eb' tic syal sq'uec'ochi: Eb' malaj chucal sc'ulej, eb' te vach' spensar, eb' max yaqu'em sb'a d'a juntzañ comon dios, eb' max scomon aq'uej sti' yuj yac'an musansatil junocxo anima.
- 5 A Jehová Dios Scolumal eb', a tz'ac'an vach'ilal d'a eb'. Syac'anpax spac d'a eb' icha smojal yuj svach'il eb' chi'.
- 6 Icha chi' sb'eyb'al eb' sgana yoch d'a yichañ Dios Cajalil a oñ yiñtilal oñ can Jacob.

- 7 Ex aj Jerusalén, jaquec jun snivan puertail e choñab' aytaxon d'a peca'. Jaquec te' sic'lab'il yic vach' tze cha val jun Rey d'a tzalajc'olal, aton jun Te B'inajnac.
- 8 ¿Mach jun Rey Te B'inajnac chi'? Aton Jehová, te ay yip, te ay spoder. A Jehová syac'ñej ganar oval.
- 9 Ex aj Jerusalén, jaquec jun snivan puertail e choñab' aytaxon d'a peca'. Jaquec te' sic'lab'il yic vach' tze cha val jun Rey d'a tzalajc'olal, aton jun Te B'inajnac.
- 10 ¿Mach jun Rey Te B'inajnac chi'? A Jehová Yajal d'a smasanil, aton Rey Te B'inaj-nac.

SALMO 25

Sc'an scolval Dios viñaj David

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, tic val sval in b'a d'ayach.
- 2 Ach in Diosal, a achñej tzach vac'och yipoc in c'ool. Mañ in actejan d'a scal nivac q'uix-velal. Mañ in a cha yac' ganar eb' ajc'ool yajoch d'ayin yic max tzalaj eb' in stzetzani.
- 3 Vojtac val to a masanil eb' tzach ac'anocho yipoc sc'ool, mañ ol q'uixvoquel-laj eb'. A eb' schichon sc'ol d'ayach d'a nab'añej, q'uixvocab'el eb'.
- 4 Mamin Jehová, ch'ox a b'e d'ayin. D'a juntzañ a b'e chi' tzin ic' b'eyoc.
- 5 C'ayb'ej in d'a a lolonel te yel, yic vach' tzin b'ey d'a vach'il, yujto in Diosal ach, in Columal ach. A achñej tzach vac'och

- yipoc in c'ool d'a masanil tiempo.
- 6 Mamin Jehová, nacot a chamc'olal yed' a vach'c'olal, jun toxonton ix ac' quila'.
- 7 Axo pax juntzañ in mul jun, mañxo a nacoti. Mañxoocab' a nacot in chucal d'a yictax ix vac'an quelemal. Mamin, tzin a nacot yed' a nivan chamc'olal yed' a vach'c'olal.
- 8 Mamin Jehová, vach' ach toni, tojol ach toni. Yuj chi' tza tojol-b'itej sb'eyb'al eb' sc'ulan chucal.
- 9 Tza ch'oxan pax eb' emnaquil d'a sb'eal tojolal, aton b'eyb'al tza nib'ej.
- 10 Yuj a vach'c'olal, yujto tza c'anab'ajej pax tas tzala', yuj chi' tza cuchb'ej eb' sc'anab'ajan a checnab'il icha syal a trato.
- 11 Mamin Jehová, te nivan in chucal. Ac' in nivanc'olal icha val ix utej alani.
- 12 A mach tzach c'anab'ajani, tza c'ayb'ej eb'. D'a jun b'e vach' tzic'b'at eb'.
- 13 Toxonton tzic'chaañ eb'. A eb' yuninal eb' ol icancan lum luum tic.
- 14 A eb' ay elc'och d'a sat, aton eb' ay xivc'olal d'ayach, tzac' razón d'a eb', tzac'an pax elc'och a trato d'a eb'.
- 15 Mamin Jehová, añej d'ayach ayoch in pensar. A ach ol in a colel d'a ch'añ yaal.
- 16 Mamin, ilincoti, oc'oc val a c'ool d'ayin. Ina to in ch'ocojil, te ay in och d'a ile'olal.
- 17 Ix te nivanb'i vile'olal tic, colinel d'a in some'olal.

- 18 Ilincot d'a in cusc'olal yed' d'a in yaelal, tzac'ancan nivanc'olal in chucal.
- 19 Il tonab'i, mañ jantacoc eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ste chichonoch sc'ol eb' d'ayin.
- 20 Tañvej in, mañ in a cha chamoc, mañ in a chab'at d'a nivac q'uixvelal, yujto a d'ayach tzin col in b'a.
- 21 Comonoc tzin a colo', yujto vach' in b'eyb'al, malaj in mul. A ach ayachoch yipoc in c'ool.
- 22 Ach in Diosal, coloñcanel a oñ israel oñ tic d'a co cusc'olal yuj masanil syaelal.

SALMO 26

A slesal eb' anima vach'

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, ch'oxcaneli to malaj in mul, yujto añej tas vach' ayoch d'a in pensar in c'ulani. Mamin, ayach och yipoc in c'ool, malaj in chab'c'olal d'ayach.
- 2 Mamin, ilin, b'eytzitej in pensar yed' tas tzin nib'ej.
- 3 Yujto max b'atcanlaj a vach'-c'olal satc'olal vuuj, tzach in c'anab'ajejñej.
- 4 Mañ junñejoclaj tzin ec' yed' eb' ixtum anima. Malaj b'aj junñej tzin ec' yed' eb' chab' sat.
- 5 Tzin yajcanel smolchajelal eb' chuc chi'. Val yel malaj b'aj vach' vac'an yed' eb' tz'ixtan-b'at vach' b'eyb'al.
- 6 Tzin b'iquel in c'ab' yuj in ch'oxaneli to malaj in chucal. Ichato chi' b'ian tzin ec' oyoyoc d'a spatic yichañ altar,

- 7 svalan vach' lolonel d'a b'ital, svalanel masanil tas satub'tac tza b'o'o.
- 8 Mamin Jehová, tzin xajanej a templo b'aj cajan ach eq'ui. Ata' tz'alchajel snivanil elc'ochi.
- 9 Mañ iq'uel in q'uinal yed' eb' sc'ulan chucal. Mañ in a satel yed' eb' milum anima,
- 10 yujto añej chucal snib'ej eb' sc'ulej, b'ecan sc'ol eb' schaan q'uen tumin yic smontaji.
- 11 A inxo jun, tzin nib'ej tzin b'ey-ñej d'a in vach'ilal, yuj chi' colinel Mamin, oc'oc val a c'ool d'ayin,
- 12 yic tec'anñej vaj d'a b'eyb'al vach'. Mamin Jehová, ol val vach' lolonel d'ayach d'a scal eb' molanec' d'a ichañ.

SALMO 27

A Jehová tz'ac'an
saquilq'uinal d'ayin

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 A Jehová tz'ac'an saquilq'uinal d'ayin, in Columal paxi.
¿Machto val b'aj syal in xivi? A tzin colani, yuj chi' malaj b'aj tzin xivi.
- 2 A eb' chuc smol sb'a d'a in patic yic tzin satanel eb' yalani, palta a eb' ayoch ajc'olal chi' d'ayin, ol lajvoquel eb'.
- 3 Vach'chom junoc b'ulan soldado tz'och oyan d'a in patic vichañ, val yel, mañ ol in xiv-laj. Vach'chom sq'ue vaan eb' yac' oval ved'oc, añeja' vac'anocho Dios yipoc in c'ool.
- 4 Junñej val tas tzin c'an d'a Jehová, aton jun tic tzin nib'ej: To tzin ec' d'a stemplo Dios yac-b'an pitzan in yic svil snivanil yelc'och Dios chi', svac'an-paxem in b'a d'ay.
- 5 Ayic ol javoc yaelal d'a vib'añ, a ol in c'ub'aneloc. A d'a scaj-nub', ata' ol in sc'ub'ejeli. Ol in yic'q'ue d'a yib'añ junoc q'ueen yic tzin colchajcaneli.
- 6 Ichaton val chi' ol aj in scolan-canel d'a eb' ajc'ool oyanoch d'a in patic vichañ. D'a scal av yed' tzalajc'olal ol vac' in silab' d'a Jehová d'a yol stemplo. Ol val vach' lolonel d'a b'ital d'ay.
- 7 Mamin, a d'ayach tzin avaji, cha ab' d'ayin. Oc'oc val a c'ool d'ayin, tac'vañ d'ayin.
- 8 Mamin Jehová, a in pensar ix alan d'ayin to tzin nitzcot in b'a d'a a tz'ey. Yuj chi' svac' vip in nitzanoch in b'a d'a a tz'ey chi'.
- 9 Mañ a c'ub'ejel a b'a d'ayin. Mañ in a chec meltzaj yed' yoval a c'ool. A achtaxon tzin a colo'. Ach in Diosal in Columal ach, mañ in actejean in ch'ocoj.
- 10 Mamin Jehová, vach'chom tzin yactejean eb' in mam in nun, palta a ach ol in a tañvej.
- 11 Mamin, ch'ox a b'e d'ayin, ic' in b'at d'a yol b'e tojol, yuj eb' ajc'ool snib'an in yac'an telvoc.
- 12 Mañ in ac'canoch d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Sq'ue vaan eb' d'a in patic, syesan in muloc eb'. Sgana eb' tzin yac' chamoc.
- 13 Mamin Jehová, svac'och d'a in c'ool to ol a ch'ox a vach'c'olal d'ayin yacb'an pitzan into, tato maay, toxom ix pax vip naic.
- 14 Ex vetchonab', aq'uecoch Jehová yipoc e c'ool. Tec'tec' tzeyutej e b'a, mañ eyac'

chab'ax e c'ool. Val yel, aq'uec-
ñejoch Jehová yipoc e c'ool.

SALMO 28

Syab' Jehová ayic scalan co b'a d'ay

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, añej d'ayach
sval in b'a, icha ñaq'ueen
aj d'ayin, mañ ach b'at mican
d'ayin. Tato max ach colvaj
d'ayin, aton val in b'at d'a scal
eb' chamnac chi' b'ian.
- 2 Mamin, snib'ej in c'ool tza*b'i*
ayic svalan in b'a d'ayach. Svic'-
q'ue in cab' d'a yol a templo,
tzin c'an*an* a colval.
- 3 Mañ ac' in yaelal icha tzutej eb'
sc'ulan chucal, aton eb' stz'acan
yal vach' lolonel d'a eb'
yetanimail, palta añej chucal
sna eb' d'a spatic eb' anima chi'.
- 4 Ac' spac d'a eb', icha syal tastac
sc'ulej eb', icha syal tas chucal
sc'ulej eb', ichato chi' b'ian,
tzac'anoch syaelal eb'.
- 5 Malaj yelc'och juntzañ tastac ix
a b'o d'a yol sat eb'. A eb' chi'
ol a satcanel eb', mañxo ol ic'-
chajq'ue vaan eb'.
- 6 Alhajocab' vach' lolonel d'a
Jehová, yujto ix yab' tas ix val
d'a scal in yaelal.
- 7 A Jehová Vipumal, a' tzin colan
icha junoc q'uen q'ueen tz'och
veñuloc. A svac'och yipoc in
c'ool, tz'ochñej ved'oc, yuj chi'
mañ jantacoc stzalaj in c'ool.
Tzin b'itani, svac'an pax yuj
diosal d'ay.
- 8 A Jehová ayoch yipumaloc eb'
schoñab', scolvajpax d'ayin, to
sreyal in eb', sic'b'il in el yuuj.
- 9 Mamin Jehová, colcanel a
choñab', ac'cot a vach'c'olal d'a

yib'añ eb' ictaxoni. Tañvej eb'
d'a masanil tiempo.

SALMO 29

A spoder yol sjaj Jehová

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Ex aj satchaañ, alec vach'
lolonel d'a Jehová. Alec vach'
lolonel d'ay to syal yuj
smasanil, te b'inajnac.
- 2 Alec vach' lolonel d'a Jehová
icha d'a smojal. Aq'uequem e
b'a d'ay d'a stemplo te vach'
yilji.
- 3 A Jehová Dios te nivan yel-
c'ochi, tz'ab'chaj sjaj d'a yib'añ
a' mar. A tz'ac'an c'añ c'u, a
tz'ac'an mandar d'a yib'añ a'
oval mar chi'.
- 4 A sjaj Jehová tz'ab'chaji,
mañ jantacoc spoder. Yuj
sjaj chi' scheclaji to te nivan
yelc'ochi.
- 5 Yuj yav Jehová sjecchajcanb'at
te' c'ute'. Yuj Jehová spojcan
juntzañ te' nivac c'ute' d'a
Líbano.
- 6 A juntzañ lum nivac vitz yic
Líbano yed' lum yic Sirión,
tz'ib'xi lum yuj Jehová. Sq'ue
b'achnaj lum vitz chi', icha
sq'ue chennaj junoc noc'
quelem vacax.
- 7 A yav Jehová, a tz'ac'ancot
copnaj leb'lon.
- 8 A yav Jehová tz'ac'an ib'xoc
lum tz'inan luum. A' tz'ac'an
ib'xoc lum tz'inan luum yic
Cades.
- 9 A yuj yav Jehová tz'el jequeljoc
sc'ab'tac te' ji, axoñej yib' te'
scan d'a sat lum vitz. Axo d'a
stemplo tz'alchaj vach' lolonel
d'ay yuj eb' anima smasanil.

- 10 A Jehová ac'annac yajalil d'a jun a' oval a' mucvajum. Yajal yaj d'a masanil tiempo.
- 11 A tz'ac'an yip eb' schoñab'. Yuj svach'il sc'ool Jehová, syac' jun-c'olal d'ayoñ a oñ schoñab' oñ tic.

SALMO 30

B'it yic ac'oj yuj diosal d'a Jehová

Sb'itaj jun b'it tic ayic tz'och yopisio jun templo. Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, tzach in b'itej yed' in vach' lolonel, yujto ix in a sic'que vaan d'a scal in nivan yaelal, maj in a cha b'uchjoc yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 2 Mamin, in Diosal ach, ix in c'an a colval, ix ac'an b'oxoc in c'ool.
- 3 Mamin, a ach ton ix in a colel d'a chamel. Ix ac' in q'uinal, maj in a chab'atlaj d'a scal eb' chammac.
- 4 B'itanañec d'a Jehová, mach ex to schoñab' ex, b'itejec yujto añej Te Nivan Yelc'ochi.
- 5 Yujto juniñej rato ay yoval sc'ool, axo svach'c'olal ayñejec' d'a masanil tiempo. Vach'chom tzoñ oc' d'ac'valil, axo yic sq'uiñib'i sja co tzalajc'olal.
- 6 Ayic te vach' vaji, ix in na' icha tic: Malaj b'aq'uiñ ol in telvoc yuj junoc tas, xin chi.
- 7 Mamin Jehová, yuj val svach'il a c'ool, ix in ac'canoch b'aj malaj tas tzin ic'ani. Palta ayic ix ic'anel a b'a d'ayin, ix somchajcanel in c'ool.
- 8 Mamin, ix ach vavtej, ix valan in b'a d'ayach:
- 9 ¿Tasto a ganar d'ayin, q'uinaloc tato tzin chami, tzin mucchaji?

Mañxo ol yal-laj ach sb'itan eb' toxo ix och pococal. Mañ ol yal pax laj yalan vach' lolonel eb' d'ayach yuj svach'il tas ix a b'o'o, xin chi.

- 10 Mamin Jehová, ab' val tas svala', oc'oc val a c'ool d'ayin. Mamin, ochaññej ved'oc.
- 11 Ix ac'an q'uexmaj in yaelal d'a tzalajc'olal. Ix ic'anel in cus-c'olal, ix ac'ancanoch c'apac pichul yic q'uiñ in pichuloc.
- 12 Yuj val chi' jun, ach Jehová in Diosal, max yal-laj vem numan. Tzin b'itan d'ayach d'a aloj vach' lolonel yed' ac'oj yuj diosal d'ayach d'a masanil tiempo.

SALMO 31

Añej Jehová ayoch yipoc in c'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, añej d'ayach tzin col in b'a. Malajocab' b'aq'uiñ tzin a cha somchajeli. Colinel yuj a tojolal.
- 2 Ac'cot tz'eyan a chiquin d'ayin, tzin a colan d'a elañchamel. Ochañ in ñaq'ueenoc b'aj ol in col in b'a.
- 3 Yujto in ñaq'ueen ach, in cuartel ach, yuj chi' ochañ veñuloc. Ic' in b'eyoc yic mañ ol ach alchaj chucal.
- 4 Colin d'a jun yaal ix em d'a vichañ, yujto in Columal ach.
- 5 Mamin Jehová, ach in Diosal, svac'canoch in b'a d'a yol a c'ab'. A ach tzin a colcaneli, to tz'elc'och syal a lolonel.
- 6 Tzin chaquel eb' anima syaq'uem sb'a d'a juntzañ comon dios malaj yelc'ochi. A inxo Mamin Jehová, tzach vac'och yipoc in c'ool.

- 7 Tzin tzalaj val yuj a vach'c'olal.
A ach ix iq'uel in cusc'olal, ojtac
pax in yaelal.
- 8 Maj in ac'canoch d'a yol sc'ab'
eb' vaje'ool. Te levan b'aj ix in
can uuj.
- 9 Mamin Jehová, oc'ocab' val a
c'ool d'ayin, yujto ay in och d'a
ilc'olal. Ix te chacb'i in sat
voq'ui, maixalaj yip in pixan
yed' in nivanil.
- 10 A in q'uinal slajviem d'a scal in
yaelal. A vab'ilal slajviel yuj in
c'acvi. A cusc'olal tz'ic'anel vip,
c'ununi yel yip in nivanil tic
svab'i.
- 11 Tzetzab'il in yuj eb' ayoch
ajc'olal d'ayin, b'uchb'il in yuj
eb' cajan d'a in lac'anil. Yajb'il
in canel yuj eb' ojtannac in. A
eb' tzin ilan d'a yoltac b'e, tz'el
eb' d'ayin.
- 12 Junelñej ix in b'atcan satc'olal
yuj eb'. Icha val to maixo in
animaoc svab'i, icha val junoc
lum xalu pojnac, icha chi' vaji.
- 13 Svab' sajson eb' vetchoñab' d'a
in patic. Yalxoñej b'ajtiil, ay
xivc'olal sja d'ayin. Junlajan-
xoñej snaan eb' d'a in patic.
Nanon yec' sc'ool eb' tas syutej
in yac'anchamoc.
- 14 A inxo jun Mamin Jehová, a
achñej ayachoch yipoc in c'ool.
Toxonton svala': A ach val tic,
in Diosal ach, xin chi.
- 15 Yol val a c'ab' ay in q'uinal.
Colinel d'a eb' ayoch ajc'olal
d'ayin, aton eb' tzac'anoch vuuj.
- 16 Il in val och a in a checab' in tic
yuj svach'il a c'ool, tzin a
colanel yuj a vach'c'olal.
- 17 Mamin, van valan in b'a
d'ayach. Mañ in ac'b'at d'a

- nivac q'uixvelal. A eb' chuc
tzac'canb'at d'a nivac q'uixvelal
chi', tzac'ancanb'at eb' b'aj
tz'inan, b'aj ay eb' chamnac.
- 18 A eb' snaanq'ue lolonel, num-
c'ajocab' eb', yujto syal lolonel
eb' ya d'a eb' anima vach'.
Spatiquejel eb' vach' spensar
eb', sb'uchvaj eb' d'a eb' vach'
chi'.
- 19 Yel ton val nivan a vach'c'olal
tzac' d'a eb' tzach ic'anchaañ.
D'a yichañ eb' anima tzac' a
vach'ilal d'a eb' tzach ac'anoch
yipoc sc'ool.
- 20 A d'a a tz'ey tza c'ub'ejel eb' d'a
chucal sna eb' puch vinac. A
b'aj ay ach tza colel eb' d'a
schucal lolonel eb' ajc'olal
yajoch d'a eb'.
- 21 Alchajocab' vach' lolonel
d'ayach Mamin Jehová, yujto
satub'tac tas ix a b'o d'ayin yuj
a vach'c'olal, ayic oyanoch eb'
ajc'ool d'a in patic vichañ.
- 22 A val yic maixo animaoc in
c'ool, ix in na' to ix in ic'canel
d'a ichañ, axo val yic ix in
c'anan a colval, ix ab' in tevi.
- 23 Xajanejec Jehová, masanil ex
yiquexxo yujto a' stañvan eb'
sc'anab'ajani, palta tz'acan
syutej yac'an yaelal d'a yib'añ
eb' syic'chaañ sb'a.
- 24 Tec'b'ejec e b'a mach ex
tzeyac'och Jehová yipoc e
c'ool.

SALMO 32

Vach' yic mach such'il sat schucal

Jun b'it tzoñ c'ayb'ani.

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Te vach' yic eb' tz'ac'chaj lajvoc
smul, suchhaj sat schucal eb'.

- 2 Te vach' yic eb' syal Jehová to mañxalaj smul eb' d'a yichañ, aton eb' maxtzac c'ub'anel smul d'a eb' yetanimail.
- 3 Ayic manto valq'uetalaj in mul, yelxo val ijan ix lajviel in nivanil ix vab'i, yujto ix in te c'acvi.
- 4 Ach in Diosal, c'ual d'ac'val yelc'olal ix ac'och in yaelal. Icha val añ taquiñ añc'ultac stacjiei yuj varesma, ichinta ix vab'i.
- 5 Ichato chi' ix valanq'ueta in mul chi' d'ayach, malaj tas ix in c'ub'ejeli. Ix el val d'a in c'ool valan in b'a d'ayach. A achxo Mamin Jehová ix in ac' nivan-c'olal.
- 6 Yuj val chi' jun, yalocab' sb'a eb' tzach c'anab'ajani yacb'an tzato yala'. Vach'chom sja yaelal icha a' eluma', palta max yamchajlaj eb' yuuj.
- 7 A ach ay ach och veñuloc, a ach ol in a colel d'a yaelal. Tzach in b'itej yujto ix in a coledi.
- 8 Ix yal Jehová d'ayin: Ol ach in c'ayb'ej d'a tas ol a c'ulej. Ol in ch'ox d'ayach b'ajtil ol ach b'atoc, ol ach in tañvej.
- 9 Mañ utej a b'a icha noc' chej ma icha junoc noc' mula, a jun-tzañ noc' chi' max nachajel-laj yuj noc'. Yoalil syamchajoch vaan noc' yed' q'uen freno. Tato mañ ichocta tz'utaj noc', max sc'anab'ajejlaj noc', xchi Jehová d'ayin.
- 10 A eb' chuc sb'eyb'al, mañ jan-tacoc yaelal ol cot d'a yib'añ eb'. Axo eb' ayoch Dios yipoc sc'ool, a svach'c'olal Dios chi' ol moyanq'ue eb'.
- 11 Aq'uec tzalajb'oc e c'ool d'a Jehová ex anima vach' e pensar.

B'itanañec d'a tzalajc'olal e masanil ex ayex och d'a stojolal.

SALMO 33

A vach' lolonel yed' ac'oj yuj diosal

- 1 Ex anima vach' e pensar, b'itejec Jehová d'a tzalajc'olal. Yujto a eb' anima tojol sb'eyb'al, smojton val sb'itan eb' d'a Jehová chi'.
- 2 Alec vach' lolonel d'a Jehová yed' te' arpa. B'itanañec d'ay yed' salterio lajuñe' sch'añal.
- 3 B'itanañec d'a Jehová yed' ac' b'it. Vach' tzeyutej e b'itan d'ay d'a tzalajc'olal.
- 4 Yujto a lolonel Jehová yel toni. A tas sb'o'o, a sch'oxaneli to syaq'uelc'och tas syala'.
- 5 A Jehová, a tojolal yed' vach' b'eyb'al snib'ej. Sch'oxel sb'a svach'c'olal d'a masanil yol-yib'añq'uinal tic.
- 6 Toñej ix yal Jehová, ix b'o sat-chaañ yed' masanil tastac ay d'ay.
- 7 A' ix molb'ancan a a'. A a' mar toñej malanec' a' d'a yed'tal yuuj.
- 8 Ayocab' yelc'och Jehová d'a masanil tastac ay d'a sat luum tic. E masanil cajan ex d'a yol-yib'añq'uinal tic, ayocab' e xiv-c'olal d'a Jehová.
- 9 Yujto a' ix alani, ix b'o smasanil. A' ix alani, vach' ix ajcan masanil tas.
- 10 A Jehová smac'an lajvoc spensar juntzañ ch'oc nacional.
- 11 Axo tas sna'a, ayñej ec' d'a masanil tiempo.
- 12 Tzalajc'olal yic junoc nación to a Jehová ayoch sDiosaloc, to sic'b'ilel yuuj yic tz'och yicoc.

- 13 A d'a satchaani q'uelanemta
Jehová, syilanemta masanil
anima.
- 14 A b'aj cajanec' Jehová syilcot
masanil eb' cajan d'a sat luum
tic.
- 15 A' ix b'oan spensar eb' smasanil.
Añeja' pax smaclan yila' tas
sc'ulej eb'.
- 16 Mañ yujoc to te nivan sb'isul
soldado ol colchajel junoc
yajal. Mañ yujoc to te ay yip
junoc soldado, ol colchajoc.
- 17 A noc' chej, malaj yopisio noc'
scolan eb' anima. Vach'chom te
ay yip noc', palta max yal-laj
scolvaj noc'.
- 18 A Jehová q'uelanoch d'a eb' ay
xivc'olal d'ay, aton eb' ayoch
svach'c'olal yipoc sc'ool.
- 19 Scoljicanel eb' yuuj d'a chamel,
tz'ac'ji va eb' yuuj d'a stiempoal
vejel.
- 20 A oñ tic, a Jehová scac'och
yipoc co c'ool. A' tzoñ colani,
tzoñ staiivan paxi.
- 21 Yuj chi' stzalajb'i co c'ool yuuj.
Scac'anoch yipoc co c'ool, yujto
Axoñejochi.
- 22 Mamin Jehová, ayocab'och a
vach'c'olal d'ayoñ, yujto tzach
cac'och yipoc co c'ool.

SALMO 34

Aloj vach' lolonel

yuj svach'c'olal Dios

*Sb'it jun tic viñaj David ayic ix yac'anoch
sb'a viñ quistalil d'a yichañ viñaj rey
Abimelec, yuj chi' ix pechjielta viñ.*

- 1 Svic'chaañ Jehová d'a masanil
tiempo, svalñej vach' lolonel
d'ay.
- 2 A d'ay stzalaj in c'ool. Ab'ec ex
anima emnaquil, tzalajañec.
- 3 Alequel yab'ixal sb'inajnaquil
Jehová ved'oc, junñej scutej
quic'anec chaañ.
- 4 Ix in avaj d'a Jehová, ix tac'vi
d'ayin, ix yic'canel masanil in
xivc'olal.
- 5 A eb' tz'ac'anoch Jehová yipoc
sc'ool, stzetzon sat eb' yuj tzalaj-
c'olal, malaj b'aj sq'uixvi eb'.
- 6 Ix val in b'a d'a Jehová, vach'-
chom te malaj velc'ochi, axo ix
ab'ani, ix in scolanel d'a
masanil vilc'olal.
- 7 A eb' ay yelc'och Jehová d'a sat,
a yánel tzoymaj d'a spatic
yichañ eb', axo scolchaj eb' chi'
yuuj.
- 8 Ac'lejec eyila', ol eyilani to te
ay svach'c'olal Jehová. Te vach'
yic eb' scol sb'a d'a Jehová chi'.

A eb' ángel (Sal 34.7)

- 9 Mach ex yiquex Jehová, ayocab' yelc'och d'a e sat. Malaj tas ol yac' palta d'a eb' ay yelc'och Dios d'ay.
- 10 A noc' choj, tz'el yip noc' yuj vejel, axo pax eb' syaq'uem sb'a d'a Jehová, malaj b'aq'uiñ ol yac' palta junoc tas vach' d'a eb'.
- 11 Ex unin, cotañec, ab'ec tas svala', ol ex in c'ayb'ej yic tzeyac'och e pensar d'a Jehová.
- 12 Tato syal e c'ol snajatz'i e q'uinal, e gana pax tzalajc'olal tz'ec' junjun c'u eyuuj,
- 13 mañxo eyal chucal lolonel, mañxo eyesej.
- 14 Iq'uequel e b'a d'a chucal, mañxo eyac' oval, axo vach'il tze c'ulej, tze b'eyb'alan junc'olal.
- 15 A Jehová stañvan eb' anima vach' sb'eyb'al, smaclan val yab'i ayic syalan sb'a eb' d'ay.
- 16 A Jehová, aycot yoval sc'ol d'a eb' sc'ulan chucal yic satel eb', yic mañxa mach ol naan eb'.
- 17 Syab' Jehová ayic syalan sb'a eb' anima vach' spensar d'ay, scolchajcanel eb' d'a masanil yilc'olal.
- 18 A Jehová ayec' d'a stz'ey eb' anima mañxo animaoc yed'nac syab'i, scolancanel eb' som-chajel sc'ool yuj cuselal.
- 19 A eb' anima vach' spensar, vach'chom tzijtum tas tz'ic'an eb', axo Jehová scolanel eb' d'a masanil juntzañ syaelal chi'.
- 20 A' stañvan eb', malaj junoc sb'auquil eb' ol q'uichajoc.
- 21 Axo pax eb' sc'ulan chucal jun, a yuj schucal eb' chi' ol chamoc. A eb' schichon sc'ol d'a eb' vach' sb'eyb'al, ol cotcan d'a yib'añ eb'.

- 22 Axo Jehová ol colan eb' schecab'. A eb' scol sb'a d'ay, mañ ol cotcanlaj d'a yib'añ eb'.

SALMO 35

Sc'anchaj scolval Jehová

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, telaj a b'a yed' eb' stelaj sb'a ved'oc, ac' oval yed' eb' tz'ac'an oval ved'oc.
- 2 Iq'uelta a yamc'ab' yic oval, tzul in a colani.
- 3 Iq'uelta a lanza tza macan sat eb' tzin pechan b'eyec'oc. Al d'ayin to in Columal ach.
- 4 A eb' sgana in chami, som-chajocab'b'at eb' yuj q'uixvelal. A eb' snib'ej ay tas scot d'a vib'añ, meltzajocab'b'at eb' d'a spatic.
- 5 Ichocab' smatz'il ixim trigo syic'b'at ic', ichocab' ta tz'aj eb'. Pechjocab'b'at eb' yuj ángel.
- 6 Q'uic'olinacocab'i, ñereriocab' sb'e eb', axo ángel spechan eb'.
- 7 Vach'chom malaj in mul, palta ix yaq'uem in yaalil eb'. Malaj in mul, palta ix sjoy jun olan eb' yic vach' tzin b'at d'a yool snaan eb'.
- 8 Yuj chi', mocab' naanoc yuj eb' ayic sjavi nivac yaelal d'a yib'añ eb'. Canocab' eb' d'a syaalil ix yaq'uem chi'. B'atocab'can eb' d'a yol jun olan ix sb'o chi'.
- 9 Ichato chi' ol vac'an tzalajb'oc in c'ol d'ayach Jehová. Ol el lenaj ol vil yuj a colval.
- 10 D'a smasanil in c'ool ol val icha tic: Mamin Jehová, ¿machto val junoc icha ach tic? A eb' meb'a' yed' eb' ayoch d'a tzapan majanil, tza colel eb' d'a yol

- sc'ab' eb' te ay yip, to syiq'uec' eb' tastac ay d'a eb', xin chama.
- 11 Scot eb' testigo esum, axo tas mañ vojtaoc sc'anb'ej eb' d'ayin.
- 12 A in vach'c'olal chuc ix yutej eb' spactzitan d'ayin, ix in stzuntzaj cus eb'.
- 13 A inxo, ayic ya'ay eb', ix vac'och pichul yic cusc'olal, maxtzac in valaj yuj cusc'olal, ya svab'i. Max vactejcanlaj in lesalvi d'a in pixan yuj eb'.
- 14 Cusnac in c'ool ix in b'eyeq'ui, icha val to a yuj junoc vamigo, ma vuc'tac, ma icha in nun tzin cus yuuj.
- 15 Ayic ix in telvi, ix q'ue umnaj eb' smasanil in stzetzani. Ichato ch'oc animail in d'a eb', ichato mañ in yojtaoc eb'. Max yactejcanlaj eb' in ste b'ajani.
- 16 Te ya ix in ec' yuj eb', ix in sb'uch eb', ix cot q'uelan eb' d'ayin yed' schichonc'olal.
- 17 Mamin Jehová, ¿tom toñej ol ach och q'uelan yuj jun tic? Colinel d'a yol sc'ab' eb' icha noc' choj, tz'el yav, scot d'ayin.
- 18 Ol valel yab'ixal a vach'c'olal d'a yichañ eb' tziytumal anima molaneq'ui. Ol val vach' lolonel d'ayach d'a yichañ eb' a choñab'.
- 19 Mocab' tzalaj sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Mocab' reprepan sat eb' schichon sc'ol d'ayin, vach'chom malaj in mul d'a eb'.
- 20 Malaj sgana eb' d'a junc'olal. Sgana eb' snaq'ue esal lolonel d'a spatic eb' munil ayeq'ui.
- 21 Te chañ tz'el yav eb' d'ayin, syalan eb': Ix quil tas ix a c'ulej chi', toxo ix quila', xchi eb'.

- 22 Mamin, ix il val. Ac' yovalil d'a eb', mañ ach najatb'ocb'ati, mañ ach el d'a in tz'ey.
- 23 Mamin ach Vajal, in Diosal ach, cotañ, colin, b'o yaj tas sval tic. Ochañ ved'oc.
- 24 Ach Jehová in Diosal ach, b'o yaj d'ayin ato syal a tojolal, in gana to max in tzetzaj yuj eb'.
- 25 Mocab' yal eb' d'ayin icha tic: Ix elc'och icha co gana. Junelñej ix quixtejcanb'at viñ, mocab' xchioc eb'.
- 26 A eb' stzalaj yuj in yaelal, q'uixvocab'can eb', somchajocab'el sc'ool eb'. Q'uixvocab'el eb' nivac vinac syutej sb'a d'a vichañ.
- 27 Axo eb' sgana to vach' tzin elc'ochi, tzalajocab' sc'ool eb'. Elocab' yav eb' yuj tzalajc'olal. Yalocab' eb' d'a masanil tiempo: A Jehová, te nivan ton yelc'ochi, stzalaj val yuj svach'il jun schecab' tic, xchiocab' eb'.
- 28 Mamin, ol valel a tojolal, ol valiñej vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo.

SALMO 36

A schucal anima yed' svach'c'olal Dios

A viñ cuchb'um d'a b'it scuchb'an jun b'it syal yuj tas ol aj eb' sc'ulan chucal. Sb'it jun tic viñaj David schecab' Jehová.

- 1 A eb' sc'ulan chucal, añej chucal chi' ayoch d'a spensar eb' sc'ulani. Malaj jab'oc yelc'och Dios d'a sat eb'.
- 2 Yujto syaloch sb'a eb' vach'il, mañ ojtabac'iloc smul eb' chi' snaani. Max snalaj eb' yactejcan schucal chi'.
- 3 Añej chucal lolonel syal eb', naumq'ue lolonel eb'.

- Syactejcan vach' pensaril eb',
max sb'olaj vach'il eb'.
- 4 Ayic vaynac eb' d'a sat sch'at,
toxoeñj snanonec' sc'ool eb'
sc'ulan chucal. Mañ vach'oc
sb'eyb'al eb', max yal-laj sc'ol
eb' syiq'uel sb'a d'a chucal.
- 5 A achxo Mamin Jehová, te
nivanxo pax a vach'c'olal,
masanto d'a satchaañ
sq'uec'ochi, tzac'ñejelc'och
tas tzala'.
- 6 Ec'al a vach'ilal d'a yichañ lum
nivac vitz. A a tojolal, ec'al d'a
sjulal yich a' nivac mar. Mamin
Jehová, ilb'il eb' anima yed'
masanil noc' noc' uuj.
- 7 Ach Dios, satub'tacxoñej a
vach'c'olal, yuj chi' sco col co
b'a d'ayach, icha noc' yunetac
caxlañ tz'och d'a yalañ snun.
- 8 Tzoñ b'ud'ji yuj jun nivan vael
tzac' d'ayoñ. A a a' mañxo jan-
tacoc svach'il yuc'ji tzac' cuq'uej.
- 9 Yujto a d'ayach scot co q'uinal
icha yaj sjaj a a'. Yujñej a
saquilq'uinal ay co q'uinal.
- 10 A oñ cojtac achxo, ayocab' a
vach'c'olal d'ayoñ. A oñ vach'
co pensar, coloñcaneli.
- 11 Mañ a cha yac' chucal eb'
syic'chaañ sb'a d'ayin. Mañ
a cha in spech b'eyec' eb'
sc'ulan chucal.
- 12 Ilcnaab' b'ajtil ix telvi eb' sc'ulan
chucal. Ix telvi eb', mañxa
b'aq'uiñ ol q'uex vaan eb'.

SALMO 37

Caq'uecoch Jehová yipoc co c'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mocab' somchajel co c'ool yuj
eb' sc'ulan chucal. Mocab' co
nib'ejoch sb'eyumal eb'.

- 2 Yujto elañchamel ol satel eb',
icha stacji añ ac sjochchajeli,
ma icha stacjiel añ añc'ultac.
- 3 Caq'uecoch Jehová yipoc
co c'ool, co b'oec tas vach'.
Coñ canecñej cajan d'a lum
luum tic, ol oñ ac'joc va d'a
ac'anc'olal.
- 4 Caq'uec tzalajb'oc co c'ool d'a
Jehová, a ol ac'an tas sco nib'ej.
- 5 Scab'enejoch co b'a d'a yol
sc'ab' Jehová, scac'anocho yipoc
co c'ool, a ol colvaj qued'oc.
- 6 Axo ol ac'an checlaj svach'il co
b'eyb'al icha val tz'aj scheclaj
yoc c'u d'a chimc'uualil.
- 7 Numan scutejec co b'a d'a
yichañ Jehová. Nivan scutejec
co c'ool co tañvan scolvaj
qued'oc. Mañ caq'uec som-
chajel co c'ool yuj eb' te vach'
tz'elc'och yuj chucal sc'ulej.
- 8 Co satequel coval, caq'uec tup
co c'ac'alc'olal. Mocab' te
chichon co c'ool, ta maay, chuc-
ñej tas ol oñ ajelc'ochoc.
- 9 D'a val yel ol satel eb' sc'ulan
chucal, a oñxo pax scac'och
Jehová yipoc co c'ool jun, ol co
cha co mach'en yic b'aj ol oñ
cajnaaj d'a lum luum tic.
- 10 Ayic jaye' c'ual tic, mañxalaj eb'
sc'ulan chucal chi'. Vach'chom
ol co sayec' eb', palta mañxo ol
ilchajlaj eb' cuuj.
- 11 Axo eb' anima emnaquil, ol aj
eb' d'a sat lum luum tic, ol
yac'an val sgana eb' yajec' d'a
junc'olal.
- 12 A eb' sc'ulan chucal, nanon yec'
sc'ool eb' yac'an chucal chi' d'a
anima vach' sb'eyb'al.
Juch'uch'i sc'uxan ye eb' d'a eb'
yuj chichonc'olal.

- 13 Axo Jehová toñej stzevaj yuj eb', yujto yojtac to lac'anxo sja yaelal d'a yib'añ eb'.
- 14 A eb' sc'ulan chucal, syiq'uelta yespada eb', sb'oan sjul-lab' eb' yic vach' slajviel eb' emnaquil anima meb'a', to smilcham eb' vach' sb'eyb'al eb' yalani.
- 15 A q'uen yespada eb' chuc chi', añeja' q'uen ol ec' d'a spixan eb'. Axo sjul-lab' eb' chi', ol cañchajcanb'at te'.
- 16 Yelxo val te vach' jab'oc tas ay d'a eb' anima vach' spensar, d'a yichañ sb'eyumal jantac eb' sc'ulan chucal.
- 17 Ol satel sb'eyumal eb' anima chuc chi' yuj Jehová, axo eb' anima vach' spensar, ol coljoc eb' yuuj.
- 18 A Jehová stañivan eb' malaj spaltail, axo tas ay d'a eb', malaj b'aq'uiñ ol sateloc.
- 19 Ayic te chuc tiempo yujto te ay vejel, mañ ol ec'laj eb' q'uexab', ayñej tas ol sva eb'.
- 20 A eb' sc'ulan chucal, ol satel eb' icha val stacji añ xumac ay d'a caltac te'. A eb' ayoch ajc'olal d'a Jehová, ol satcanel eb' icha val satem te' tab'.
- 21 A eb' sc'ulan chucal, tz'och eb' majan, maxtzac yac' meltzaj smajan eb' chi'. Axo eb' anima vach' spensar, ay yoq'uelc'olal eb', elb'enñej yel yuj eb'.
- 22 A eb' schaan svach'c'olal Jehová, a eb' ol cajan lum luum, axo pax eb' chuc catab'il yuuj, ol ic'chajel eb' d'a sat luum.
- 23 A Jehová scuchb'an b'ey eb' anima vach' spensar ayic van sb'ey eb' d'a tojolal.
- 24 Vach'chom stelvi eb', palta max ec'laj tiempo sq'uexvan eb', yujto yamb'il sc'ab' eb' yuj Jehová.
- 25 Atax d'a in quelemal masanto yic icham vinac inxo tic, malaj b'aj ix vil yactajcan junoc anima vach' spensar yuj Jehová yic tz'ec' d'a syaelal. Malaj pax b'aj ix vil yuninal eb' vach' sb'eyb'al chi' sc'anan va sb'a d'a titac pat.
- 26 Tz'oc'ñej sc'ool eb' vach' pensar chi' d'a eb' yetanimail, ayñej tas syac' eb' majanil. Axo yuninal eb' chi', syic'cot yaxilal eb' d'a scal eb' yetanimail.
- 27 Yuj chi', cactejeccan chucal, sco c'ulan vach'il, ichato val chi' vach' ol oñ aj d'a masanil tiempo.
- 28 Yujto stzalaj Jehová yed' tojolal, malaj b'aq'uiñ syactejan eb' sc'anab'ajan d'ay. D'a masanil tiempo scolchajel eb'. Axo yiñtilal eb' sc'ulan chucal, satjiel eb' yuj Jehová chi'.
- 29 A eb' anima vach' spensar chi' ol ic'ancan lum luum tic, ol caj-najec' eb' d'a lum d'a masanil tiempo.
- 30 A eb' vach' sb'eyb'al, slolon eb' d'a jelanil, vach'ñej tas syal eb'.
- 31 A sc'ayb'ub'al Dios yed'nac eb', yuj chi' malaj b'aj ol em eb' d'a chucal.
- 32 A eb' sc'ulan chucal, ayñejoch sat eb' d'a eb' anima vach' sb'eyb'al, snib'ej eb' smilcham eb'.
- 33 Palta mañ ol ac'chajcanlaj eb' vach' d'a yol sc'ab' eb' chuc chi' yuj Jehová. Mañ ol stac'laj Dios scotcan d'a yib'añ eb' vach' d'a yichañ ley.

- 34 Caq'uecoch Jehová d'a co c'ool, sco c'anab'ajanec. A' ol oñ ic'anchaañ. Ol yac' lum luum tic d'ayoñ. Ol quil val satel eb' sc'ulan chucal.
- 35 A eb' sc'ulan chucal, ix vil val yixtan eb' yetanimail eb', ix yic'chañ sb'a eb', nivaquil syutej sb'a eb' icha junoc te te' mañ jantacoc sc'ab', te yax xiil.
- 36 Palta ix satel eb', mañxalaj mach ix cani. Ix in say eb', palta majxo ilchajlaj eb' vuuj.
- 37 Scham val quilan eb' vach' spensar max c'ulanlaj chucal chi', te vach'ñej ol elc'och eb' yujto a junc'olal sayec' eb'.
- 38 Axo eb' pit, ol satjoquel eb'. Ol satjocpaxel yiñtilal eb' b'aq'uiñ.
- 39 A Jehová scolanel eb' anima vach' spensar. A' ayoch yeñuloc eb' ayic sja yaelal.
- 40 A' ol colanel eb' d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal, yujto a' ayoch yipoc sc'ool eb'.

SALMO 38

Sc'anchaj scolval Dios

A jun b'it tic sb'itaj yuj viñi cuchb'um d'a b'it, yic snaancot Dios tastac tzoñ ic'ani.

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, mañ ac' in yaelal yuj yoval a c'ool. Mañ ac' in yaelal yacb'an aycot a c'ac'alc'olal.
- 2 Toxo ix och tzolan a jul-lab' d'ayin, ix ac'och in yaelal.
- 3 A yuj yoval a c'ool chi', masanil in nivanil tic te ya' ay svab'i, yujñej to ix och in mul d'ayach.
- 4 A in chucal ichato c'ojanq'ue d'a vib'añ icha icatz, maxtzac techajlaj vuuj.

- 5 Yujñej in pital, vanxo sq'ue sjab' vechen yujto van sc'ab'ati.
- 6 Ñojan in emi tzin b'eyi. Junel-ñej lachan vaji. Maxtzac och vaan jab'oc in cusc'olal.
- 7 Van in cham yuj q'uixvelal svab'i. Masanil in nivanil te ya ay svab'i.
- 8 Ix te b'uychaj in nivanil tic, mañxalaj jab'oc yip. Tzin c'acvi yuj vilc'olal.
- 9 Mamin Vajalil, ojtac masanil tas tzin nib'ej. Ayic sic'son sja in c'ool, ichañ yaj jun tic.
- 10 Toxoñej ste tiñtiñan in pixan yab'an syail. Numumi yel vip, maxtzac yal-laj vilani.
- 11 A eb' anima vach' vac'an yed'oc yed' eb' junñej tzin ec' yed'oc, najat sb'esel sb'a eb' d'ayin. A eb' cajan d'a in lac'anil, najat sb'esel sb'a eb' d'ayin yuj in yaelal.
- 12 A eb' sgana in smilanchamoc, van yac'anem in yaalil eb'. A eb' snib'an yac' chucal d'ayin, añej chucal syal eb' d'a in patic. Max ochlaj vaan eb' snaub'tañan tas ol in yutoc d'a elc'altac.
- 13 A inxo pax jun, ichato macan in chiquin, max vab'laj tas syal eb', ichato max ujilaj in loloni, malaj tas tz'elta d'a in ti'.
- 14 Lajan in icha junoc mach max yab'laj, max yal-laj yalan sb'a.
- 15 Mamin Jehová in Diosal, a achñej tzach vac'och yipoc in c'ool, a ach ol in a tac'vej.
- 16 A jun tic tzin c'an d'ayach: Mocab' in stzetzaj eb' ajc'ol chi'. Mocab' b'itan eb' yuj tzalajc'olal tato tzin ac'ji ganar.

- 17 Palta ijanxo val tzin ac'ji ganar svab'i. Max och vaan jab'oc in yaelal tic.
- 18 Ol valq'ueta in mul. Mañxo in animaoc svab' yuj in chucal.
- 19 A eb' ajc'ol sgana in chami, toxo ix te q'uib' sb'isul eb'. Mañxo jantacoc ix te aj eb' tzin chacani, vach'chom malaj in mul d'a eb'.
- 20 Chucñej syutej sb'a eb' d'ayin yuj in vach'c'olal d'a eb'. Yujñej to tzin b'eyb'alej vach'il, tz'och eb' ajc'olal d'ayin.
- 21 Mamin Jehová, mañ in actej-cani. Ach in Diosal, mañ a b'esel a b'a d'ayin.
- 22 Ach Vajalil, ach in Columal, cotañ d'a elañichamel tzin a colani.

SALMO 39

Te quenñej sq'uinal eb' anima

*A jun b'it tic ix b'oji yic sb'itej viñaj
Jedutún, viñ cuchb'um d'a b'it. Sb'it jun tic
viñaj David.*

- 1 Ix vac' pensar to ol in ya'ilej in b'eyb'al, yic max och in mul yuj tas svala'. Tzin yamoch vaan in ti' yacb'an ayec' eb' anima chuc spensar d'a vichañ.
- 2 Ix in em numnajoc, majxo val-paxlaj vach' lolonel. Palta axo in yaelal ix te nivtaji.
- 3 Vanxo stz'a in pixan ix vab'i. Yacb'an van in te naub'tañani, ix vach' och pitz'an d'a in pixan. Yuj chi' chaañ ix in avaji, ix valani:
- 4 Mamin Jehová, ac' val voj-taquejeli to chamel b'a vaji, to jayeñej ab'il in q'uinal. In gana snachajel vuuj to elañichamel tz'ec'b'at in q'uinal.

- 5 Quenñej in q'uinal ix ac'a'. Mañ nivanoclay in q'uinal d'a ichañ. A oñ anima oñ tic, icha val quic'an jab'oc quic', icha chi' co q'uinal.
- 6 Icha veven caj co masanil. Nab'añej sco mac' c'unb'oc co b'a. ¿Tocval scac' co gana yed' co b'eyumal sco molb'ejq'ue b'ulan? Mañ cojtacoc mach ol ic'ancanb'atoc.
- 7 Mamin Vajal, axo ticnaic, ¿tas vach' svac'och yipoc in c'ool? A ach ton ayach och yipoc in c'ool.
- 8 Colinel d'a masanil in chucal. Mañ in a cha b'uchjoc yuj eb' chuc spensar.
- 9 Icha val eb' max ujilaj sloloni, icha chi' ix vutej in b'a. Mañ-xalaj tas ix elta d'a in ti', yujto a ach tic ix ac'och juntzañ tic d'ayin.
- 10 Iq'uel in yaelal ix ac'ochi. Vanxo in lajviel svab' yuj b'aj ix in a mac'a'.
- 11 A ach tzac'och co yaelal a oñ anima oñ tic. Tzac'anocho co tz'uumal yuj co mul. A ach tzac' lajvoc tas nib'ab'il cuuj, ichato tz'ijaxb'ati. Co masanil, icha val quic'an quic', icha chi' yec' co q'uinal.
- 12 Mamin Jehová, ab' in lesal tic, cotañ q'uelan d'ayin ayic svalan in b'a d'ayach. Mañ ac' sat a c'ool d'a yal in sat tic. Mamin, a d'ayach, eq'uelb'añej vec' d'a sat luum tic icha eb' in mam vicham.
- 13 Mamin, mañ ac'cot a c'ac'al-c'olal d'ayin, yic vach' tzin tzalaj junoc rato, yacb'an manto el-laj in c'ool.

SALMO 40**Ac'oj yuj diosal yuj scolval Dios***Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 Ix in tañvejjñej scolval Jehová, axo ix ab'ani ayic ix in tevi d'ay.
- 2 Ix in yic'queta d'a jun olan te ay smay. Ix in scol b'aj sitz'atac. Ix in yac'anq'ue d'a yib'añ jun q'uen q'ueen yic tzin tec'b'ej in b'a.
- 3 Ix yac' val jun b'it ac'to d'ayin, b'it yic aloj vach' lolonel d'a co Diosal. Comonoc sat sc'ol jantac eb' tz'ilan jun tic, yic syac'och Jehová eb' yipoc sc'ool.
- 4 Te vach' yic eb' tz'ac'anoch Jehová yipoc sc'ool, max yac'och spensar eb' d'a eb' syic'-chaañ sb'a, aton eb' tz'och tzac'an d'a spatic juntzañ comon dios.
- 5 Mamin Jehová in Diosal, mañ jantacoc juntzañ tas satub'tac ix a b'o'o yed' jantac a vach'c'olal ix ac' d'ayoñ. Malaj junoc mach syal slajb'an sb'a ed'oc. In gana svalet masanil a vach'c'olal chi', palta max in tzac'vanlaj, yujto mañxo b'ischajb'enoc.
- 6 Max a nib'ejlaj noc' noc' yed' ixim trigo silab'il. Malaj noc' noc' tza c'ana' yic siñusji silab'il d'ayach, ma silab' yic stupcanel co mul. Palta ix a jac in chiquin yic tzin cha vab' tas tzala'.
- 7 Yuj chi' ix vala': Tic tzin ja'i, xin chi. A tas tz'ib'ab'ilcan d'a a lolonel, a vab'ixal syala'.
- 8 Ach in Diosal, snib'ej in c'ool tzin c'u lej icha a gana. Ayoch a c'ayb'ub'al d'a in pensar.
- 9 Mamin Jehová, ix valcanel yab'ixal a tojolal d'a scal eb' a choñab'. Ojtac val to malaj b'aj ix vactejcan valaneli.
- 10 Malaj b'aj max vael a tojolal. Ix vael yab'ixal to tz'elñejc'och tas tzala', tzac'anpax colnab'il. Malaj b'aj ix in c'ub'ejel d'a yichañ eb' a choñab' molaneq'ui, to te nivan a vach'c'olal, yelñej pax tzala'.
- 11 Mamin Jehová, ayocab'ñej oq'uelc'olal d'ayin. Ilinñej yed' a vach'c'olal icha ix aj alani.
- 12 Yujto te ay tas sjavi d'a vib'añ, maxtzac b'ischajlaj vuuj. In yamchajelta yuj in chucal. Ichato maxtzac yal-laj vilani. Ec'b'al in chucal chi' d'a yichañ sb'isul xil in jolom. Vanxo somchajel in c'ool.
- 13 Mamin, cotañ val q'uelan d'ayin, cotañ, colineli. Cotañ elañchamel, tzach och ved'oc.
- 14 A eb' sgana in smilanchamoc, javocab' q'uixvelal yed' somc'olal d'a yib'añ eb'. B'atocab' eb' elelal d'a scal nivac q'uixvelal, yujto sgana eb' yac'an chucal d'ayin.
- 15 A eb' tzin b'uchani, canocab' eb' d'a mañ pensaril yuj some'olal.
- 16 Axo masanil eb' ayoch spensar d'ayach, tzalajocab' eb' d'ayach. Te nivan elc'och ach Jehová, xchiocab' eb' snib'an a colval.
- 17 A inxo jun, ob'iltac in, ay in och d'a ilc'olal. Mamin, mocab' in b'atcan satc'olal uuuj. A ach tzach ochtaxon ved'oc yic tzin a colani. Ach Jehová in Diosal, mañ iq'uec' tiempo in a colani.

SALMO 41**A slesal jun ya' ay***Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 Vach' yic eb' scolvaj d'a eb' meb'a', a Jehová ol colanel eb' d'a scal syaelal.
- 2 A' ol tañvan eb', ol ac'joc squinal eb' yed' stzalajc'olal yuuj d'a sat luum tic. Mañ ol ac'joc ochlaj eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yuuj.
- 3 Ol ac'joc yip eb' d'a scal syaelal yuj Jehová, ol b'oxoc sc'ool eb'.
- 4 A in ix vala': Mamin Jehová, oc'oc a c'ool d'ayin. Añtej in, yel toni ay in mul d'ayach, xin chi.
- 5 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, syal chuc eb' d'ayin: Comonoc spet chami yic mañxo ol nachaj-cotoc, xchi eb'.
- 6 Sja eb' yac' in paxyal, palta mañoc d'a svach'il sc'ol eb' tzul in yila'. Masanil tas syilb'at eb' d'ayin, sic'can eb' d'a spensar, axo d'a yoltac b'e syal in pecal eb'.
- 7 A eb' tzin chacaneli, smolb'ej sb'a eb', syalan in pecal eb'. Chuc tas sna eb' d'a in patic.
- 8 Syalan eb': A syaelal jun tic, mañxa yañal. Toxo ix b'atcan d'a sat sch'at, mañxo ol b'oxlaj sc'ool, xchi eb'.
- 9 A jun vamigo junñej tzin va yed'oc, yip in c'ool valani, a' ix och ajc'olal d'ayin.
- 10 A achxo Mamin Jehová, oc'oc val a c'ool d'ayin. Ic' in q'ue vaan yic ol vac'anec' in pac d'a eb'.
- 11 Tato mañ ol tzalaj sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ichato chi' ol nachajel vuuj to tzach tzalaj ved'oc.

- 12 A inxo pax jun, malaj in mul d'a ichañ, yuj chi' ix in a quetz yed' a c'ab'. Ayinñejocab' ec' d'a ichañ d'a masanil tiempo.
- 13 Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, ticnaic yed' d'a masanil tiempo. Ujocab'i.

LIBRO 2*(SALMOS 42—72)***SALMO 42****A Dios ayoch yipoc in c'ool***Jun b'it tzoñ c'ayb'ani. Sb'it jun tic eb' yititilal viñaj Coré.*

- 1 Ach in Diosal, tzach in nib'ej val icha junoc noc' c'ultaquil chej tz'ec' sayoj a' yuj taquiñtial.
- 2 Ach Dios pitzan, a val in pensar tzach nib'anochi, ¿b'aqu'uiñ ol in c'och d'a ichañ junelxo?
- 3 C'ual d'ac'val voq'ui. Axoñej voq'uel tic ayoch in vaeloc, yac-b'an sb'uchvaj eb' anima d'ayin sc'anb'ejñej eb': ¿B'ajtil ay jun a Diosal chi? xchi eb'.
- 4 Ayic tzin naan juntzañ tic, ste och pitz'an d'a in c'ool. Tzin naancoti ayic ay in ec' d'a scal eb' anima, yic tzin cuchb'an eb', yic tzoñ b'at d'a a templo. Mañxo jantacoc yel yav eb' yuj tzalajc'olal yed' ac'oj yuj diosal. Nivan q'uiñ ton val jun chi'.
- 5 ¿Tas val yuj schab'axq'ue in c'ool? ¿Tas yuj somchaj in pensar? Ach in Diosal, ayach och yipoc in c'ool, olto val vach' lolonel d'ayach, in Columal, in Diosal aji.
- 6 Ach in Diosal te cusc'olal vaj ticnaic, yuj chi', mañ jantacoc ach in naancot d'a yol yic a'

- Jordán yed' d'a yol yic svitzal
Hermón yed' svitzal Mizar.
- 7 Icha sc'añ yem poñoljoc a a' d'a
nivac pajav, icha val chi' jun-
tzañ nivac cusc'olal tz'ec' d'a
vib'añ uuji.
- 8 Ach Jehová, a d'a c'ualil tza
ch'oxñej a vach'c'olal d'ayin,
axo d'ac'valil, max in och vaan
ach in b'itani, max in och pax
vaan in lesalvi d'ayach, yujto a
ach tzac' in q'uinal.
- 9 Svalan icha tic d'ayach: Ach in
Columal, ¿tas yuj tzin b'atcan
satc'olal uuji? Yuj chi' cusnac in
c'ool ayic tzin b'eyeq'ui, yujto
tzin yixtej val eb' ayoch ajc'olal
d'ayin, xin chi.
- 10 Svab' val syail, icha val to
smac'jipoj in b'aquil b'aj tzin
yixtej eb' ajc'ool chi'. Junjun
rato sb'uchvaj eb' d'ayin
sc'anb'an eb': ¿B'ajtil ay jun a
Diosal chi'? xchi eb'.
- 11 ¿Tas val yuj schab'axq'ue in
c'ool? ¿Tas yuj somchaj in pen-
sar? Ach in Diosal, ayach och
yipoc in c'ool, olto val vach'
lolonel d'ayach, in Columal, in
Diosal aji.

SALMO 43

- 1 Ach in Diosal, ch'oxeli to malaj
in mul. Ochañ valumaloc d'a
juntzañ anima malaj elc'och d'a
yol sat tic. Colinel d'a eb'
naumq'ue lolonel yed' d'a eb'
chuc sb'eyb'al.
- 2 Ach in Diosal, in Columal
ach, ¿tas val yuj najat tzin
ic'canel d'a ichañ? ¿Tas val
yuj cusnac in c'ool tzin
b'eyeq'ui, tzin yixtan eb'
ayoch ajc'olal d'ayin?

- 3 Ch'ox a saquilq'uinal d'ayin
yed' a lolonel te yel, yic vach' ol
in sch'ox d'a sb'eal jun tzalan
yic ejmelal b'aj cajan ach eq'ui.
- 4 Ach in Diosal, ol in c'och d'a
altar, ata' ol ach in b'itejñej yed'
te' arpa, yujto a ach tzac' in
tzalajc'olal.
- 5 ¿Tas val yuj schab'axq'ue in
c'ool? ¿Tas yuj somchaj in pen-
sar? Ach in Diosal ayach och
yipoc in c'ool, olto val vach'
lolonel d'ayach, in Columal, in
Diosal aji.

SALMO 44

Sc'anchaj scolval Dios

*Jun b'it tzoñ c'ayb'ani. Sb'it jun tic eb'
yiñtilal viñaj Coré.*

- 1 Ach co Diosal, ix cab' a poder
yujto a eb' co mam quicham ix
alan d'ayoñ tas utejnac eb' d'a
peca'.
- 2 Yed' a poder ix a pechel juntzañ
eb' ch'oc choñab'il, ix a satan-
canel eb' d'a juntzañ nivac
choñab' chi', axo eb' co mam
quicham chi' ix ac' cajnaj d'a tic.
- 3 Mañioc yed' yip eb', mañioc pax
q'uen yespada eb' ix yac'lab'ej
ayic ix yic'an jun luum tic eb'.
Maj yic'laj jun luum tic eb' d'a
ac'oj ovalil, palta yuj a poder,
yuj ipalil yed' yuj a vach'c'olal
ix yac' ganar jun oval chi' eb',
yujto xajan eb' uuji.
- 4 Ach co Diosal, co Rey al ach, a
ach alnac, yuj chi' cac'nac ganar
a oñ yiñtilal oñ can viñaj Jacob
tic.
- 5 A ach ton tzach och qued'oc,
yuj chi' scac' ganar eb' ajc'ool
chi'. Yuj ipalil scan eb' ajc'ool
chi' d'a yalañ cuuji.

- 6 Mañoclaŷ yamc'ab' yic oval
scac'och yipoc co c'ool, mañoc-
paxlaŷ yuj q'uen quespada ol
cac' ganar oval.
- 7 A eb' cajc'ool schichonoch sc'ool
d'ayoñ, tzoñ a col d'a yol sc'ab'
eb', q'uixvelal tz'ajcan eb' uuj.
- 8 Añej d'ayach ol cac'ñej tzalaj-
b'oc co c'ool, a achñej ol ach co
b'itej.
- 9 Palta a ticnaic Mamin, ix oñ a
patiquejeli, ix oñ ac'anoch d'a
q'uixvelal, maxtzac yal-laj a
c'ool tzach b'at yed' eb' co sol-
dado.
- 10 A ach ix oñ acteŷcane, yuj chi' ix
oñ el lemnaj d'a eb' cajc'ool. A
eb' schichon sc'ool d'ayoñ, ix
yic'b'at eb' tastac ay d'ayoñ.
- 11 Ix oñ ac'anoch d'a yol sc'ab' eb',
icha junoc noc' calnel tz'ic'jib'at
b'aj smiljichamoc. Ix oñ a sac-
lemejcanb'at d'a scal juntzañ
nación.
- 12 Te yechel ix oñ a choñcanel a
oñ a choñab' oñ tic. Malaj
jab'oc tas ix ac' ganar yuj b'aj ix
oñ a choñel chi'.
- 13 Ix oñ ac'an b'uchjoc yuj eb'
anima cajan d'a juntzañ choñab'
d'a co lac'anil. Tzoñ stzuntzan
eb', malaj quelc'och d'a eb'.
- 14 Ix oñ ac'an b'uchjoc yuj eb' ch'oc
choñab'il. Añej val yic tzoñ yilan
eb', tzoñ ste tzetzan eb'.
- 15 Junjun c'u, toxoñej tzoñ te em
ñojan yuj q'uixvelal.
- 16 Tzoñ stzuntzan eb' cajc'ool
snib'ej oñ yixtani. Malaj quel-
c'och d'a eb'.
- 17 Aton juntzañ tic scot d'a quib'añ,
vach'chom maj ach b'atcan sat-
c'olal cuuj. Ina to sco c'anab'ajej-
ñej a trato ac'nac d'ayoñ.

- 18 Max co nalaj ach co patiquejeli.
Malaj a c'ayb'ub'al ix cacteŷ-
cane.
- 19 Vach'chom icha chi', palta
ichato tzoñ acteŷcan d'a scal
noc' noc' ay smay, ichato oñ a
macchejem b'aj te q'uic'q'uinal.
- 20 Ach co Diosal, q'uinaloc ach
b'atcan satc'olal cuuj, axo d'a
comon dios ix caqu'em co b'a,
- 21 ix am ila', yujto malaj junoc tas
c'ub'eltac mañ ojtacoc.
- 22 Palta uuj junjun rato ijan oñ
smilancham eb' ajc'ol chi', icha
noc' calnel tz'ic'jib'at b'aj
schami, icha chi' tzoñ yutej eb'.
- 23 Mamin, ¿tas yuj ichato vaynac
ach b'ati? Iloñcoti, mañ oñ a
patiqueŷcanel d'a junelñej.
- 24 ¿Tas yuj tzach b'at mican
d'ayoñ? ¿Tas val yuj tzoñ b'at-
can satc'olal uuj d'a scal co
nivan yaelal tic?
- 25 Toxo van yel quip, maxtzac
yal-laj co loloni, toxoñej tzoñ
ec' telton d'a sat luum.
- 26 Pil ip. Cotañ. Coloñ eli yujto
te xajan oñ uuj.

SALMO 45

A b'it yuj snupnajel viñ rey

*Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it ayic
ay nupnajel yed' sjajil jun b'it scuchan te'
xumaac. Sb'it jun tic eb' yñtilal viñaj Coré.*

- 1 Ay val ec' vach' lolonel d'a in
pensar. Ol in b'itan d'a viñ rey
yed' juntzañ in lolonel chi'. A
in ti' lajan icha stz'ib'lab' junoc
mach te jelan stz'ib'ani.
- 2 Ach rey, a achñej vach' ilji d'a
yichañ masanil eb' viñ vinac.
Te vach'ñej tas tzala', te jelan
a loloni yujto syac'ñej svach'-
c'olal Dios d'a ib'añ.

- 3 Ac'och jachan q'uen espada d'a a nañal, ach vinac te ac'um oval, te b'inajnac ach, te ay val elc'ochi.
- 4 Ixix d'a yib'añ noc' a chej yed' a poder yic tzac'an ganar oval, yic sb'oji yaj lolonel d'a stojolal d'a eb' emnaquil. Nivan tastac satub'tac ol a c'ulej yed' ipalil.
- 5 Ach co reyal, a jul-lab' te jay sñi' ol b'at ch'apnaj d'a sñi' sc'ool eb' ajc'ool. Yuj chi' ol tel-voc eb' anima yic juntzañ choñab' d'a scal oc.
- 6 Ach co Diosal, yajal ach d'a smasanil tiempo. Yajal ach, vach'ñej tz'aj a ch'olb'itan tastac.
- 7 A val tojolal scha a c'ool, max schalaj a c'ool chucal. Yuj chi' ix ach siq'uel Dios, aton a Diosal. Ix yac' nivan tzalajc'olal d'ayach d'a yichañ juntzañxo eb' ay yopisio ed'oc.
- 8 Tz'el sjab' sperfumeal mirra, áloes yed' te' canela ayoch d'a a pichul. A son ay sch'añal ol ac'an tzalaj a c'ool d'a a pat marfilñej ayoch yelvanub'oc.
- 9 Ay eb' ix yisil eb' viñ rey d'a scal eb' avtab'il uu. A d'a a tz'ey d'a a vach', ata' ayec' ix reina. A q'uen oro yelxo val vach' ayoch d'a spichul ix.
- 10 Ach yisil rey, maclej val ab'i, scham val ab'an tas ol val d'ayach. Mañxo a na eb' a c'ab' oc yed' eb' etchoñab',
- 11 yujto a viñ rey chi' snib'an svach'il ilji, aton viñ ajalil. Aq'uem a b'a d'a viñ.
- 12 Ol yac' silab' eb' aj Tiro d'ayach. A eb' nivac b'eyum, ol snib'ej eb' yoch amigoo.
- 13 Tic sja ix ix van yoch yet-b'eyumoc viñ rey, vach'ñej yilji ix, yisil pax ix junocxo viñ rey. Oro ayoch yelvanub'oc spichul ix.
- 14 Vach'ñej yaj sb'o ix yed' spichul, tz'ic'jib'at ix d'a viñ rey. Tzac'anoch eb' ix cob'estac yuc'-levoc ix, aton eb' ix yamiga ix.
- 15 Stzalaj eb' ix sb'at eb' ix, masanto sc'och eb' ix d'a spat viñ rey chi'.
- 16 Ach rey, a eb' uninal ol em c'ojan b'aj tz'emtaxon c'ojan eb' a mam icham. Ol ac'anoch yopisio eb' yic syilan masanil yol a mach'en tic eb'.
- 17 A in ol vac' nachajcot a b'i yuj masanil anima toto ol aljoc d'a yolyib'añquinal tic. Ol yal vach' lolonel junjun choñab' d'ayach d'a masanil tiempo.

SALMO 46

A viñ Yajal ayec' qued'oc

Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan sb'it eb' ix cob'estac. Sb'it jun tic eb' yiñtilal viñaj Coré.

- 1 A Dios ayoch queñuloc, añeja' pax ayoch quipumaloc. A tz'och qued'oc ayic ayoñ d'a scal yaenal.
- 2 Yuj chi' max oñ xivlaj. Vach'-chom stzicub'tañaj lum luum tic, scot juyuljoc juntzañ vitz d'a yol a' mar,
- 3 vach'chom sc'añ a' mar chi', sq'uepax chulnaj sat a', vach'-chom stzicub'tañaj jolomtac vitz yuj yoval a', palta max oñ xivlaj.
- 4 Ay jun a' nivan a' tz'ac'an tzalaj sc'ol eb' cajan d'a schoñab'

- Dios, aton b'aj cajan Dios ec'to d'a yib'añ smasanil.
- 5 A Dios ayec' d'a schoñab' chi', yuj chi' mañ ol satel-laj. A tz'och yed' schoñab' chi' ayic van sacb'i.
- 6 Tz'el yav juntzañ nivac choñab' yuj oval. Ol satel juntzañ nación chi'. Ol ulaxb'at lum lum tic ayic ol ab'chaj sjaj Dios.
- 7 A Jehová Yajal d'a Smasanil, ayec' qued'oc. A sDiosal co mam quicham Jacob, a ayoch qued'oc, ay paxoch queñuloc.
- 8 Ul ilec satub'taquil tas ix aj sat-jiel eb' ajc'ol d'a sat lum tic yuj Jehová.
- 9 Slajviec' oval yuuj masanto d'a slajvub' yolyib'añq'uinal tic. Scañchajcanb'at sjul-lab' eb' yuuj. A q'uen lanza, choc' tz'aj q'uen yuuj. Syac'anoch sc'ac'al carruaje yic oval chi'.
- 10 Syalan Dios chi' d'a juntzañ nación: Actejec eyac'an oval. Nachajocab'el eyuuj to a in ton Dios in. Ol alchajel in poder d'a scal masanil nación d'a sat lum tic, xchi Dios.
- 11 A Jehová Yajal d'a Smasanil, ayec' qued'oc. A sDiosal co mam quicham Jacob, a ayoch qued'oc, ay paxoch queñuloc.

SALMO 47

**A Dios Yajal d'a smasanil
lum lum tic**

Sb'it jun tic eb' yiñtilal viñaj Coré.

- 1 Tz'itec e c'ab' e masanil ex nación. Avajañec d'a Dios d'a tzalajc'olal.
- 2 Yujto a Jehová, ec'to d'a yib'añ smasanil, sat co c'ool yuj

- stziquiquial. Aton Yajalil d'a smasanil yolyib'añq'uinal tic.
- 3 Ix laj can juntzañ nación d'a yalañ yuuj, ix yac'ancanoch d'a yol co c'ab'.
- 4 A' ix sic'anel lum lum b'aj stzalajb'i co c'ool a oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob tic, a oñ ton te xajan oñ yuuj.
- 5 A Jehová Dios toxo ix q'uec'och d'a sc'ojnub' d'a scal av yic tzalajc'olal yed' d'a scal yic van yoc' q'uen trompeta.
- 6 Coñ b'itanec, coñ b'itanec d'a co Diosal. Coñ b'itanec, coñ b'itanec d'a co Reyel.
- 7 Coñ b'itanec d'a aloj vach' lolonel d'a Dios, yujto a' Yajal yaj d'a smasanil yolyib'añ-q'uinal tic.
- 8 A Dios ayoch Yajalil d'a smasanil nación. C'ojanem d'a sc'ojnub' to añej ay yico'.
- 9 Ix smolb'ej sb'a eb' anima nivac yopisio d'a scal nación. Ix och eb' co tz'acub'oc a oñ schoñab' oñ sDiosal co mam quicham Abraham.
- 10 A Dios ay yic eb' yajal d'a yolyib'añq'uinal tic. A' te nivan yelc'och d'a yib'añ smasanil.

SALMO 48

A svach'ilal Sion schoñab' Dios
Sb'it jun tic eb' yiñtilal viñaj Coré.

- 1 A Jehová co Diosal, yelxo val nivan yelc'ochi, smoj val yalchaj vach' lolonel d'ay d'a yol schoñab', aton tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ay.
- 2 Mañixo jantacoc svach'il yilji jun tzalan tic, chaañ ayq'uei. A d'a chon tzalan Sion tic, b'aj cajan Dios, a tic ay val

- stzalajc'olal masanil eb' cajan
d'a yolyib'añq'uinal tic. A Sion
tic schoñab' Viñ Rey yelxo val
nivan yelc'ochi.
- 3 A Dios ayec' d'a juntzañ
palacio d'a tzalan Sion tic.
Ojtacab'il to a Dios ayoch
co columaloc.
- 4 Ix smolb'ej sb'a eb' viñ rey, ix
cot ñililoc eb' viñ yac' oval d'a
choñab' Sion tic.
- 5 Palta ayic ix yilan jun choñab'
tic eb' viñ, ix sat sc'ool eb' viñ.
Ix somchajel sc'ool eb' viñ, ix
b'at eb' viñ elelal.
- 6 Ix yamchaj eb' viñ yuj xivelal,
tz'ib'xi eb' viñ yuj yaelal, icha
junoc ix ix van yalji yune'.
- 7 Icha tz'aj spoj'b'at te' barco
yic choñab' Tarsis yuj oval ic'
scot d'a b'aj sjavi c'u, icha chi'
ix aj satel eb' viñ yuj Dios.
- 8 A d'a schoñab' Jehová co
Diosal Yajal d'a Smasanil,
ix quil val yelc'och icha val
alb'ilcan d'ayoñ. A Dios ol
yac'ñej stec'anil Jerusalén.
- 9 Ach co Diosal, ayic ayoñec'
d'a a templo, sco nacot a nivan
vach'c'olal.
- 10 Ach co Diosal, te b'inajnac ach
d'a smasanil yolyib'añq'uinal
tic, yuj chi' tz'alchaj vach'
lolonel d'ayach. Tza b'o yaj
masanil tas d'a stojolal yed' a
poder.
- 11 Ay stzalajc'olal eb' aj Sion.
Te tzalajocab' eb' aj Judá
yujto d'a stojolal ix a b'o
yaj smasanil.
- 12 Ec'añec oyoyoc d'a spatic yichañ
Sion, tze b'isani jaye' storreal.
- 13 Scham val e sayan eyil smuroal.
Schampax eyilan spat eb' yajal,

yic vach' ol yal eyalanel
yab'ixal d'a eb' unin manto
aljoclaaj.

- 14 A sDiosal Sion, aton co Diosal
d'a junelñej. A tzoñ ic'anñej
b'eyoc masanto d'a slajvub'.

SALMO 49

**A smañ pensaril eb' tz'ac'anoch
q'uen tumin yipoc sc'ool**

Sb'it jun tic eb' yiñtilal viñaj Coré.

- 1 Ex anima ay d'a masanil
yolyib'añq'uinal tic, scham val
eyab'an jun lolonel tic.
- 2 Ab'ec ex b'eyum yed' ex meb'a',
mach ex ay eyelc'ochi yed' ex
comon anima ex.
- 3 Ol in lolon d'a jelanil, ol val jun-
tzañ pensar ajaltac snachajeli.
- 4 Ol in maclej val vab' slolonel
eb' jelan. Ol in b'itej tas ix in
c'ayb'ej chi' yed' sonal te' arpa.
- 5 ¿Tas yuj ol in xivoc ayic ol ja
juntzañ sc'ual yaelal d'ayin,
ayic ol c'och oyan eb' ajc'ool
d'ayin?
- 6 A eb' ajc'ol chi', a sb'eyumal eb'
syac'och yipoc sc'ool, syic'an-
chaañ sb'a eb' yujto mañ jan-
tacoc tas ay d'a eb'.
- 7 Palta malaj junoc mach syal
solan yetanimail d'a yol yico',
ma smananel sq'uinal d'a Dios.
- 8-9 Max yal-laj co mananel co
q'uinal yic vach' ayoññej eq'ui,
yic max oñ chami, yujto max
techajlaj co tupani.
- 10 Ina squila' to junlajan scham
anima smasanil. Scham eb'
jelan, schampax eb' man
jelanoc, axo sb'eyumal eb',
ch'oc mach b'aj scani.
- 11 Vach'chom mañ jantacoc co
luum, palta nab'añej. A b'aj

tzoñ mucchaji, ata' ayoññejec'
d'a masanil tiempo. Junelñej ol
oñ canñej ta'.

- 12 A oñ anima oñ tic, mañ
masaniloc tiempo ayoñec' d'a
yolyib'añiq'uinal tic. Vach'chom
yel te b'eyum oñ, palta tzoñ
chamñej icha scham noc' noc'.
- 13 Icha pax chi' tz'aj satel eb' syip-
c'olej sb'a, aton eb' syaloch sb'a
vach'il.
- 14 A juntzañ anima chi', a chamel
ayoch yilumaloc eb'. A tz'ic'an-
b'at eb' b'aj smucchaj chamnac.
Ayic ol sacb'oc, d'a sc'ual yic ol
oñ ch'olb'itajoc, a eb' anima
vach' spensar ol ac'an ganar d'a
yichañ eb'. C'ojancl'al ol satem
snivanil eb', axo b'aj smucchaj
chamnac ol och scajñub'oc eb'.
- 15 A in xo jun, a Dios ol in ic'an-
canel d'a yol sc'ab' chamel, ol
in yic'anb'at yed'oc.
- 16 Ex vetanimail, mañ eyac'
pensar yuj eb' tz'och b'eyumal,
eb' ste q'uechañ sb'eyumal
d'a spat.
- 17 Yuj chi' mañ e na'a, yujto ayic
ol cham eb', malaj jab'oc tas ol
yic'b'at eb' yed'oc, mañ ol b'at-
laj sb'eyumal eb' chi' yed'oc.
- 18 Vach'chom te tzalajc'olal yic eb'
ayic pitzan eb', ma tz'alji pax
vach' lolonel d'a eb' yuj eb'
yetanimail yuj sb'eyumal chi',
- 19 ol ja sc'ual scham eb', icha ix aj
scham eb' smam yicham eb',
mañxo ol yil-laj saquilq'uinal
eb'.
- 20 A eb' anima b'eyum, tato max
nachajel yuj eb' to eq'uelb'añej
yec' masanil tas, lajan ol aj
scham eb' icha tz'aj scham noc'
noc'.

SALMO 50

A Dios juez te tojol

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 A Jehová, Dios Axoñejochi, a ix
loloni. Ix yavtej eb' cajan d'a
yolyib'añiq'uinal tic, b'aj sjavi
c'u masanto b'aj tz'em c'u.
- 2 A d'a tzalan Sion, aton choñab'
te vach' yilji, ata' sch'ox saquil-
q'uinal Dios.
- 3 Tic sja co Diosal, palta mañ ich-
ñejoctalaj ol javoc. A d'a spatic
yichañ ay jun c'ac' to satumeli
yed' jun chachxum ic'.
- 4 Ato d'a chañ tz'avtaj eb' aj
satchaañ yed' eb' cajan d'a sat
lum luum tic yuj Dios, yic
vach' syil eb' sch'olb'itaj
schoñab'.
- 5 Syal Dios icha tic: Molb'ejec e
b'a ex vicxo, a ex eyac'nac jun
silab' d'ayin, ayic eyac'annac e
trato ved'oc, xchi.
- 6 A satchaañ sch'oxani to a Dios
Juez ton d'a stojolal.
- 7 Syalanpax Dios icha tic: Ex in
choñab' Israel, ab'ecnab'i, jichan
ol vutej valanoch e paltail d'a e
sat. A in Dios in, e Diosal in.
- 8 Maj ex in tumejlaj yuj eyo-
frenda tzeyac'taxon d'ayin yed'
noc' noc' tze ñus silab'il d'ayin
d'a valtar.
- 9 Max in c'anlaj noc' quelemtac
vacax molb'il eyuuj. Malaj noc'
mam chiva d'a yol e macte' tzin
c'an d'ayex.
- 10 Vicñej masanil noc' caltacte'al
noc', vic pax noc' molb'etjal
noc' ay d'a jolomtac vitz.
- 11 Vic masanil noc' much ay d'a
caltac te' yed' masanil tas tz'ec'
d'a cal vayumtac.

- 12 Q'uinaloc ay in vejel, mañ ol val-laj d'ayex, yujto vic jun yol-yib'añq'uinal tic yed' masanil tas ay d'ay.
- 13 ¿Tocval a sb'ac'chil noc' vacax tzin chi'a? ¿Tocval a pax schiq'uil noc' mam chiva svuq'uej?
- 14 A silab' tzin nib'ej, to tzeyac' yuj diosal d'ayin, tzeyaq'uel-c'och tas tzeyaltej d'ayin, a in ton ec' in to d'a yib'añ smasanil.
- 15 Ayic ay eyaelal, avtejinec, ol ex in colo', a exxo ol in eyic'chaañ, xchi Dios.
- 16 Axo d'a eb' chuc sb'eyb'al, syal Dios icha tic: ¿Toc ay eyalan eyic eyalanel in c'ayb'ub'al, ma eyalanel yab'ixal in trato?
- 17 Ina to max yal-laj e c'ool tzex in cacha', malaj yelc'och in lolonel d'ayex.
- 18 Ayic sja viñ elc'umtaxoni, tzex q'ue urnaj e b'at yed' viñ. Te vach' eyac'anpax yed' eb' sc'ulan ajmulal.
- 19 Palta a tas tze c'ulej, to tze naq'ue lolonel, max ex och vaan eyesani.
- 20 A d'a eb' eyuc'tac junñej e nun yed'oc, tzeyal chucal lolonel d'a spatic eb'.
- 21 Ayic ix e c'ulan juntzañ chucal tic, malaj tas svala'. Yuj chi' tze na' to lajan in eyed'oc, palta ol valoch e mul chi' d'a e sat, ol vil-lajoch in sat eyed'oc.
- 22 A ex tzin b'at satc'olal eyuuj tic, vach'ocab' tz'aj snachajel jun tic eyuuj, axo talaj tz'aji, ol ex in jatchitejb'ati, mañxalaj mach ol ex colan d'ayin.
- 23 A mach tz'ac'an yuj diosal d'ayin, ay vele'och d'a yol sat. A

mach tzin c'anab'ajani, ol in colcaneli, xchi Dios.

SALMO 51

Ach in Diosal, oc'oc val a c'ool d'ayin
Aton sb'it viñaj David ix sb'itej ayic ix tumaj viñ yuj viñaj Natán schecab' Dios, yujto ix yic' ix Betsabé viñ yetb'eyumoc.

- 1 Ach in Diosal yujto tzin a xajanej, oc'oc val a c'ool d'ayin. A yuj a nivan oq'uelc'olal, sucsat in mul.
- 2 B'ic in el d'a masanil in mul, tzin a sacb'itani.
- 3 Yel toni ix och in mul, ix in ec' d'a yib'añ, max b'atljat satc'olal junoc rato in mul chi' vuuj.
- 4 Ix och val in mul chi' d'ayach. Ix in c'ulej chucal d'a yol a sat. Yuj chi' smoj val ac'an in yaelal. Max yal-laj yalchaj chucal d'ayach ayic tzin a ch'olb'itani.
- 5 Val yel, yictax valjub'al chuc in. Toxonton chuc in atax yic cuch-b'il into och yuj ix in nun.
- 6 Val yel tza xajanej mach sgana tojolal d'a smasanil sc'ool. Yuj chi' ac' a jelanil d'ayin.
- 7 Ñiccanel in mul yic tzin sac-b'icaneli. B'ic in eli, yic vach' sacxoñej tzin ajcan icha q'uen sacb'acom.
- 8 Ac'xi in tzalajc'olal in c'ana' yic tz'el in cusc'olal yuj b'aj ix ac' in yaelal sic'lab'il.
- 9 Mañxo a nacot in mul chi', tza sucun sat masanil in chucal.
- 10 Ach in Diosal, tojlb'itej in pen-sar. A junoc ac' b'eyb'al tzac' d'ayin yic tzin c'anab'ajej yed' smasanil in c'ool.
- 11 Mañ in ic'canel d'a ichañ, mañ ic'paxel a Santo Espíritu d'ayin.

- 12 Ac'xi in tzalajc'olal yuj in col-nab'il. Ac' vip yic b'ecan in c'ool ach in c'anab'ajani,
- 13 yic vach' tzin c'ayb'ej eb' chuc yic sb'eyb'alej a b'eyb'al eb' yic smeltzajoch eb' d'a yol a c'ab'.
- 14 Ach in Diosal, ix ac' in col-nab'il, mañxo a cha in mil anima, colinel d'a in mul yic ol valan a tojolal d'a b'italil.
- 15 Mamin, jac in ti' yic ol ach in b'itani.
- 16 Tato a ofrenda, ma silab' ñus-b'il tza nib'ej, tzam vac'laj, ocxo jun, max a nib'ej paxlaj.
- 17 A tas a gana, aton eb' scus sc'ol yuj smul. Ach in Diosal, max a patiquejel-laj anima syiq'uem sb'a yujto sna sb'a yuj smul.
- 18 Ac' a vach'c'olal d'a Sion. Yuj svach'il a c'ool, b'oxiq'ue smuroal Jerusalén.
- 19 Ichato val chi' d'a tzalajc'olal ol aj a chaan silab' a gana tz'ac'ji d'ayach, aton noc' noc' süusji. Ichato chi' ol ac'joc noc' vacax silab'il d'ayach d'a altar.

SALMO 52

A eb' anima chuc sb'eyb'al

Aton sb'it viñaj David sb'itej ayic ix c'och viñaj Doeg aj Edom yal d'a viñaj Saúl to ix ec' viñaj David d'a spat viñaj sacerdote Abimelec. A jun b'it tic tzoñ c'ayb'ani, sc'an viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Ach to jelan ach d'a oval, ¿tas yuj tzic'chaañ a b'a d'a a chucal? A svach'c'olal Dios ayñejec' d'a smasanil tiempo.
- 2 Añej chucal a gana tza c'ulej. A a ti' tzac'lab'ej d'a lolonel mañ yeloc, icha val junoc q'uen

cuchilub' te jay ye syac'lab'ej junoc anima smil-lab'oc.

- 3 A chucal a gana d'a yichañ vach'il. A lolonel es a gana d'a yichañ lolonel yel.
- 4 Ach anima chab' sat, a val lolonel yic tz'ixtan anima a gana.
- 5 Palta a Dios ol ach satanel d'a junelñej. Ol och yub'naj d'ayach, ol ach yic'ancanel d'a a pat, ol yic'anel a q'uinal.
- 6 A eb' sc'anab'ajan Dios ol yil jun tic eb', ol xiv eb' d'ay, palta ol b'uchvaj eb' d'a jun viñ chuc chi'.
- 7 Ol yalan eb': Ilec val viñ maj ac'anoch Dios yipoc sc'ool. Añej val d'a nivac b'eyumal ix yac'och sc'ol viñ, ayñejoch spensar viñ sc'ulan chucal, xcham eb'.
- 8 A inxo tic, lajan in icha junoc te' olivo te yaax, vach' sq'uib' d'a yamaq'uil stemplo Dios. Añej svach'c'olal Dios ol vac'och yipoc in c'ool.
- 9 Ach in Diosal, ol vac'ñej yuj diosal yuj a vach'c'olal d'ayin. Tzach vac'ñejoch yipoc in c'ool yujto vach' ach. Ol valel ab'ixal d'a yichañ eb' icxo, to toxonton vach' ach.

SALMO 53

A schucalil eb' anima

Sb'it jun tic viñaj David, yic tzoñ sc'ayb'ej. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it ayic ay cusc'olal.

- 1 A eb' chuc spensar sna eb' to malaj Dios. Junlajanxoñej ix aj sjuanel spensar eb'. Yelxo val te chuc sc'ulej eb'. Mañxalaj mach sc'ulan vach'il.

- 2 Ato d'a satchaani q'uelanemta Dios d'a anima, yic syila' tato ay eb' syac'och spensar d'ay, yic syilpaxi tato naan yuj eb'.
- 3 A juntzañ b'eyb'al chuc sb'eyb'alej eb' smasanil. Junlajan-xoñej tz'aj sjuvib'at eb'. Mañxalaj junoc mach tzato b'eyb'alan vach' b'eyb'al. Toton mañxa val junoc.
- 4 Icha val to malaj spensar eb' sc'ulan chucal chi'. A eb' chi' satanel eb' yetchoñab', icha val to svael eb' yaj eb', max yal-laj sb'a eb' d'a Dios.
- 5 Tz'ib'xi eb' yuj xivelal vach'-chom malaj tas xib'tan eb'. A Dios ix saclemancanb'at sb'aquil eb' ajc'ool, q'uixvelal ix ajcan eb' yujto ix paticajel eb' yuj Dios.
- 6 Comonoc a d'a tzalan Sion scot co colnab'il a oñ israel oñ tic. Ayic ol yac'anxi svach'c'olal Dios d'a quib'añ, ol tzalaj co c'ool a oñ yiñtil oñ viñaj Jacob tic. Ol el lenaj ol quila'.

SALMO 54

A scolval Dios sc'anchaji

Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji. Sb'it jun tic viñaj David, ayic ix c'och eb' aj Zif, ix yalan eb' d'a viñaj Saúl: A d'a sat co luum sc'ub'ejel sb'a viñaj David, xchi eb'.

- 1 Ach in Diosal, colin icha ajnac alan d'ayin. Colin yujto syal uuj smasanil.
- 2 Ach in Diosal, ab' in lesal tic. Ac'cot tz'eyan a chiquin d'a tas svaal'.
- 3 Yujto a eb' anima mañ vojtaococ tz'och ajc'olal d'ayin, aton eb' comonñej tz'ac'an chucal d'a

yetanimail. Sgana eb' to tzin chami. Malaj elc'och d'a eb'.

- 4 Palta jun, tic val a ach ayachoch ved'oc. Tic val uuj pitzan in.
- 5 A schucal eb' ayoch ajc'olal chi' d'ayin ol meltzajoch d'a yib'añ uuj. Mamin, satcanel eb' yujto tzac'ñejelc'och tas tzala'.
- 6 Mamin Jehová, ol vac' in silab' d'ayach d'a yol vico', ol ach in b'itani yujto vach' ach,
- 7 yujto ix in a colel d'a smasanil vilc'olal. Ix vilan scan eb' ajc'ool d'ayin d'a yalañ uuj.

SALMO 55

A slesal jun viñ saychajeq'ui

Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji. Sb'it jun tic viñaj David yic tzoñ sc'ayb'ani.

- 1 Ach in Diosal, ab' in lesal, mañ a patiquejel tas tzin c'an d'ayach.
- 2 Cotañ q'uelan d'ayin, tac'vañ d'ayin in c'ana. D'a scal in yaelal sval in b'a d'ayach.
- 3 Tzin ib'xiq'ue yuj xivelal yuj eb' chuc ayoch ajc'olal d'ayin. Tz'el yav eb' yuj yajc'olal. Te nivan in yaelal ix yac'cot eb' d'a vib'añ. Yed' val yoval sc'ol eb' tzin spechan b'eyec' eb'.
- 4 Syab' val syail in pixan yuj eb'. Toxo ix javi smay chamel d'a vib'añ.
- 5 Ix javi jun nivan xive'olal d'ayin, van vib'xiq'ue yuuj.
- 6 Tzin naani, comonoc ay in c'axil icha noc' uch, tzam in b'at jeñeñoc, tato icha chi' junc'olal am tzin aji.
- 7 Tzam in b'at jeñeñoc d'a najat, a am laj d'a tz'inan luum tzin cajnaji.

- 8 Tzam in b'at in col in b'a yuj
yoval junoc anima icha oval ic'-
ñab' yaji, xin chi.
- 9 Mamin, satcanel eb' chuc, jub'at
tas syal eb'. Añej oval svil d'a
yol choñab' tic, malaj jab'oc
yoq'uelc'olal eb'.
- 10 C'ual d'ac'val yec' eb' yoymitej
choñab' d'a yib'añ muro. Ay val
chucal d'a yol choñab' yed' naoj
chaañ es. Ix te juviel choñab'
yuj eb'.
- 11 Comonxoñej sc'ulej chucal eb'
d'a yoltac calle yed' ac'oj
musansatil.
- 12 Tato a eb' comon ajc'ool tzin
ixtani, tzam techajlaj vuuj. Tato
a mach schichonoch sc'ol d'ayin
icha chi' tzin utani, tzam in
c'ub'ejel in b'a d'ay.
- 13 Ocxo ticnaic, a mach vuc'lev
yaji, in vach' c'ol yaji, a' tzin
utan icha tic.
- 14 Junñej ix b'at ved' d'a stemplo
Dios. Ix oñ lolon d'a amigoal.
Junñej ix ec' ved' d'a scal eb'
anima d'a templo chi'.
- 15 Jaocab' jucnaj chamel d'a eb'
ajc'ool yajoch d'ayin.
Pitzanocab' eb' tz'emcan eb'
b'aj smucjiem eb' chamnac,
yujto ay val och chucal d'a
spensar eb' yed' d'a yol spat
eb'.
- 16 A in tic, a d'a Jehová Dios ol val
in b'a. A' ol in colanoc.
- 17 D'a q'uiñib'alil, d'a chime'ualil
yed' d'a yemc'ualil, ol val in b'a
d'ay d'a scal yal in sat, axo ol
ab'an tas ol vala'.
- 18 A' ol in colanel d'a scal oval.
Mañ ol in chajoclaaj cham yuuj,
vach'chom tzijtum eb' ayoch
ajc'olal d'ayin.

- 19 A Dios Yajal d'a masanil
tiempo, a' ol ab'an tas svala',
emnaquil ol ajcan eb' ajc'ol chi'
yuuj, yujto max sq'uexlaj jab'oc
sb'eyb'al eb', max xivpaxlaj eb'
d'ay.
- 20 A viñ vuc'lev chi', ix yic'chaañ
sc'ab' viñ d'ayin, vach'chom in
vach' c'ol in b'a yed' viñ. Max
sc'anab'ajejlaj b'aj ix yac' sti'
viñ yoch vamigooc.
- 21 C'ununi slolon viñ, palta axo d'a
spensar viñ, añej oval sgana viñ.
Te c'ununi syutej viñ sloloni,
palta icha q'uen espada te jay ye,
icha chi' yaj slolonel viñ chi'.
- 22 Masanil tas tzin na'a, ol vac'b'at
d'a yol sc'ab' Jehová, a' ol ac'an
in tec'anil. Tato c'anab'ajum
svutej in b'a d'ay, malaj
b'aq'uiñ ol in scha telvoc.
- 23 Ach in Diosal, a eb' mac'um-
cham anima yed' eb' naumq'ue
es, tzapan ol aj sq'uinal eb',
mañ ol yil-laj nañalb'oc sq'uinal
eb'. A ach ton ol ac'b'at eb' b'aj
smucchaj eb' chamnac. Palta a
in tic, tzach vac'och yipoc in
c'ool.

SALMO 56

A Dios svac'och yipoc in c'ool

*Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic
viñaj David ayic ix yamchaj viñ yuj eb'
fllisteo d'a choñab' Gat. Sb'itej jun b'it tic
viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it
scuchan noc' cuvajte' numan yaji.*

- 1 Ach in Diosal, oc'oc val a c'ool
d'ayin, ay eb' anima tzin
pechaneq'ui. Ayñejoch eb'
yac'an oval d'ayin, mañxo
animaoc tzin ajcan yuj eb'.
- 2 A eb' ajc'ol d'ayin, mañxo jan-
tacoc eb', max yactej eb' in

spechanb'eyec'oc. Yuj yac'um-taquil eb' syac' oval eb' ved'oc.

- 3 Ayic tzin xivi, a ach tzach vac'och yipoc in c'ool.
- 4 Ach in Diosal, tzach vac'och yipoc in c'ool, svalan vach' lolonel yuj tas alb'ilcan uuj. Tzach vac'och yipoc in c'ool, yuj chi' max in xivlaj yuj tas sna eb' anima in yutej.
- 5 Max yacteje eb' yalan lolonel te ya d'ayin. Añej tas tz'aj in yixtan eb', a nab'il yuj eb'.
- 6 Yalxoñej b'ajtil sc'ub'ejel sb'a eb' yic tzin smaclani. Stañvan eb' janic' ol in smilcham eb'.
- 7 Ach in Diosal, ac'can juntzañ anima chi' d'a yalañ yuj yoval a c'ool. Mañ a cha scol sb'a eb' d'a yalañ yaelal yuj schucal chi'.
- 8 Ojtac jantacxo sb'isul tzin eleq'ui. Ojtac jantac yal in sat ix eli. Vojtac to tz'ib'ab'il juntzañ tic uuj.
- 9 A eb' vaje'ool, ol el eb' ayic ol in c'anan a colval. A in tic voj-tac val to ay ach och ved'oc.
- 10 Ach Jehová Dios, tzach vac'och yipoc in c'ool, svalan pax vach' lolonel yuj tas alb'ilcan uuj.
- 11 Ach Dios, tzach vac' val och yipoc in c'ool, yuj chi' max in xivlaj yuj tas sna eb' anima in yutej.
- 12 Ach in Diosal, ol vac' silab' yic ac'oj yuj diosal d'ayach icha ix aj vac'an in ti' d'ayach.
- 13 Ujto ix in a col d'a chamel, ix in a colani yic maj in telvoc. Yuj chi' tzin b'eyec' d'a ichañ d'a jun saquilq'uinal tzac' d'a eb' pitzan.

SALMO 57

Lesal yic sc'anji scolval Dios

Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic viñaj David ayic ix sc'ub'anel sb'a viñ d'a viñaj Saúl d'a yol q'uen ñaq'ueen. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Mañ a Sateli.

- 1 Ach in Diosal, oc'oc val a c'ool d'ayin, a d'ayach tzin say in colnab'il. In gana tzin col in b'a d'ayach icha tz'aj scolan sb'a noc' yunetac caxlañ d'a yalañ sc'axil snun, masanto ol lajvoquec' jun yaelal tic.
- 2 Ach in Diosal te nivan elc'ochi, tzin avaj d'ayach, ujto a achñej tzach colvajñej ved'oc.
- 3 A yuj a vach'c'olal, yuj pax to tz'elc'och tas tzala', yuj chi' masanto d'a satchaañ tzac'cot in colnab'il. Ol in a colel d'a yol sc'ab' eb' tzin ixtan chi'.
- 4 Ichato d'a scal noc' choj schi'an anima ayin eq'ui. A q'uen ye eb' lajan icha q'uen lanza yed' te' jul-lab'. A tas syal eb', lajan icha q'uen espada te jay ye.
- 5 Ach in Diosal, tz'ec'b'at snivanil elc'och d'a satchaañ. A snivanil elc'och chi', chequel d'a masanil yolyib'añq'uinal tic.
- 6 A eb' ajc'ol yajoch d'ayin, ix yaqu'em in yaalil eb', mañxo animaoc vaj yuj eb', ix sb'oan jun olan eb' d'a yol in b'e, palta añeja' eb' ix b'at d'a yool.
- 7 Ach in Diosal, b'ecan in c'ool, in gana tzach in b'itej yed' vach' lolonel.
- 8 Yuj chi' ol vaq'uel in vayañ, ol ach in b'itej yed' te' arpa yed' salterio. Ayic van sacb'i, ol el in vayañ, ol ach in b'itani.

- 9 Mamin, ol val vach' lolonel d'ayach d'a scal juntzañ choñab'. Ol ach in b'itej d'a scal juntzañ nación.
- 10 Nivan ton a vach'c'olal, masanto d'a satchaañ sc'ochi. Tz'elñejc'och tas tzala'.
- 11 Ach in Diosal, tz'ec'b'at snivanil elc'och d'a satchaañ. A snivanil elc'och chi', chequel d'a masanil yolyib'añq'uinal tic.

SALMO 58

Sc'anji yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb' chuc sb'eyb'al

Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic viñaj David. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Mañ a Sateli.

- 1 A ex val juez ex tic, ¿tojol am val tzeyutej e ch'olb'itan yaj junoc tasi? ¿Yel am val to d'a smojalil tze b'o yaj oval?
- 2 Palta jun, chuc tzeyutej e b'o-ani. Cuchb'um ex d'a elc'al yed' d'a mac'val d'a yol choñab' tic.
- 3 A eb' sc'ulan chucal, atax manto alji eb', chuctaxon eb'. Esalvumtaxon eb' atax yic yal-jinac eb'.
- 4 Lajan eb' yed' noc' chan ay svenenoal. Lajan eb' yed' noc' ajavchan max ab'anlaj.
- 5 Max yab'laj sonal eb' viñ mago noc', aton eb' viñ jelan syal yac'an quistalax noc'.
- 6 Mamin Jehová, ach in Diosal, iq'uel yip eb'. Utejcan eb' icha junoc noc' choj mac'b'ilpoj yalañ sti'.
- 7 Satocab'em eb' icha tz'aj satem a a' stob'b'ati. Ayic sjulvaj eb', malajocab' sñi' te' sjul-lab' eb' chi'.

- 8 Uloxocab'b'at eb' icha noc' unin. Ichaocab' junoc unin mañ tz'acanoc yujal a tz'alji, max yil-laj saquilq'uinal, ichocab' ta' tz'ajcanb'at eb'.
- 9 Icha te' taquiñ q'uiix, smol-chajoch spayuloc lum chen, stup sc'ac'al te' ayic manto xejq'ue lum chen chi', ichocab' ta' tzutej ic'ancanel eb' chuc sb'eyb'al chi', ayic pitzanto eb'.
- 10 A eb' sc'anab'ajan Dios, ol tzalaj eb' ayic ol ec' spac eb' d'a eb' chuc chi'. Ol sb'oñan-b'at yoc eb' d'a scal schiq'uil eb'.
- 11 Yuj chi' ol yal eb' anima icha tic: Vach' yic eb' sc'anab'ajan slolonel Dios. Ayton jun Dios sch'olb'itan eb' cajan d'a yolyib'añq'uinal tic, xcham eb'.

SALMO 59

A Jehová tzin colani

Aton jun b'it namami sb'itaji. Aton tic sb'it viñaj David ayic ix yac'anb'at eb' soldado viñaj Saúl d'a spat viñ yic smiljicham viñ. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Mañ a Sateli.

- 1 Ach in Diosal, colinel d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Colinel d'a eb' scot d'ayin yuj yajc'olal.
- 2 Colinel d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal. Colinel d'a eb' mac'um-cham anima.
- 3 Mamin Jehová, tzin smaclej eb' anima te ov yic tzin smac'an-cham eb', palta mañ yujoc in chucal, malaj tas ix vutej eb'.
- 4 Mamin, malaj in mul d'a eb'. Malaj tas chuc ix in c'ulej. Palta

- snanonec' sc'ol eb' yac'an chucal d'ayin. Mamin, il in coti, cotañ, tzul in a colani.
- 5 Mamin Jehová, Yajal ach d'a smasanil, co Diosal ach a oñ israel oñ tic, cotañ elañchamel, tzac'anoch syaelal juntzañ nación. Mocab' oc' a c'ool d'a eb' smeltzajoch yac'an chucal d'ayin.
- 6 Ayic sq'uiic'b'i sjavi eb', tz'el yav eb' icha noc' tz'i', slajvi chi' slaj ec' eb' d'a cal choñab'.
- 7 Svoman sti' eb' tz'ec' eb', axo lolonel te ya syal eb'. Malaj mach tzab'an calani, xchamlaj eb'.
- 8 A achxo Mamin Jehová, tzaton ach tzevaj yuj eb'. Tzach b'uchvaj d'a juntzañ nación chi'.
- 9 Ach in Diosal, a d'ayach ipan in colan in b'a, yujto a ach ay ach och vipumaloc yed' veñuloc.
- 10 Ach in Diosal, xajan in uuj, a ach ol ul in a colo'. Ol a ch'ox d'ayin tas val ol aj scan eb' vaj-c'ol chi' d'a yalañ uuj.
- 11 Ach Jehová co Columal, tzicub'-tañej eb' yed' a poder. Emnaquilocab' tzutejcan eb', palta mañ a mac'chamlaj eb' yic a syaelal eb' chi' mañ ol b'atljaj sate'olal yuj eb' vetchoñab'.
- 12 Tz'och smul eb' yuj masanil tas syala'. Canocab' eb' d'a yalañ yuj yac'umtaquil, yuj yesalvumal yed' yuj scatab'vumal eb'.
- 13 Satel eb' yed' yoval a c'ool. ¿Tasto val yuj pitzan eb'? Ach Dios Cajal a oñ yiñtiloñcan viñaj Jacob, elocab' a pecal masanto b'aj slajvic'och yol-yib'añq'uinal tic.

- 14-15 Sjavi eb' d'ac'valil, tz'el yav eb' icha noc' tz'i', slaj ec' eb' d'a cal choñab' say svael, tz'avaj eb' icha yoc' noc' tz'i', yujto max yab'laj sc'ool svael eb'.
- 16 A in xo pax jun, ol ach in b'itej d'a q'uiñib'alil. Ol vael snivanil elc'ochi yed' a vach'c'olal d'a b'ital, yujto ayachñejoch veñuloc. In Columal ach d'a stiempoal yaelal.
- 17 Ach in Diosal, ol val vach' lolonel d'ayach d'a b'ital. In Columal ach, in Diosal ach, xajanab'il in uuj.

SALMO 60

Lesal yic sc'anchaj scolval Dios

A jun b'it tic namami sb'itaji. Aton jun b'it tic yic viñaj David yic tzoñ sc'ayb'ej.

Ix stz'ib'ej viñ ayic ix yac'an oval viñ yed' eb' sirio aj Naharaim yed' eb' aj Soba.

Ix b'atpax viñaj Joab smilcham 12,000 eb' soldado aj Edom d'a sch'olanil b'aj ay atz'am atz'am. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan, Añ Xumaac.

- 1 Ach co Diosal yed' val yoval a c'ool ix oñ actancani. Ix oñ actejcani, oñ ac'ljí ganar. Mamin, ac'xicot quip ticnaic.
- 2 Ix ac' ib'xoc jun lum tic, ix jatcanb'at luum. A ticnaic, macxi sjatelal lum chi', yic mantzac ib'xilaj luum.
- 3 A oñ a choñab' oñ tic, nivan yaelal ix ac' quila'. Ichato te nivan vino ix ac' d'ayoñ, ix q'ue d'a co jolom.
- 4 Ix ac' jun ch'oxnab'il d'a eb' nivan elc'och d'a yichañ yic vach' max yamchaj eb' yuj sjul-lab' eb' ajc'ool.

- 5 Tac'vañ d'ayoñ, coloñeli, yujto masanil syal uuj. Coloñcanel a oñ xajanab'il oñ tic uuj.
- 6 Ix loloncot Dios masanto d'a scajñub', ix yalan icha tic: Ol tzalaj in c'ool ayic ol in cotac pojanb'at lum Siquem yed' yac'lical lum Sucot.
- 7 Axo lum Galaad yed' lum Manasés vic yaj luum. A Efraín icha in q'uen xumpil yaji. Axo Judá icha sc'ocochal vopisio yaji.
- 8 A Moab, icha yed'tal b'aj tzin b'ic in b'a yaji. A d'a yib'añ Edom ol vac'canb'at in xañab'. D'a tzalajc'olal ol in avajoc yujto ol vac' ganar eb' filisteo, xchi Dios.
- 9 Ach in Diosal ¿mach tzin ic'anb'at d'a jun choñab' ayoch smuroal d'a spatic yichañ? ¿Mach tzin ic'anb'at d'a Edom?
- 10 Ach co Diosal, ix oñ a patiquejeli. Maxtzac yal-laj a c'ol tzach b'at yed' eb' co soldado d'a oval.
- 11 Ochañ qued'oc, coloñel d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ. A scolval eb' quetanimail d'ayoñ, malaj yalani.
- 12 Ach co Diosal, a yed' a colval ol cac' ganar oval. A ach ol a tec'canem eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ.

SALMO 61

A scolval Dios yipc'olal toni

Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji.

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Ach in Diosal, il in coti. Tz'el vav yuj yaelal tzin ic'ani. Cha ab' in lesal.

- 2 Ato b'aj slajvic'och sti' lum luum tic tzin avaj d'ayach, tz'el yip in pixan svab'i. Ic' in q'ue d'a yib'añ junoc nivan q'ueen yic tzin colchaji.
- 3 A ach ayachoch in colnab'iloc. Icha junoc cuartel aj d'ayin, tzin a col d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 4 In gana tzin cajnaj d'a a cajñub' d'a masanil tiempo. In gana tzin c'ub'ej in b'a d'a yalañ a vach'c'olal, icha noc' yunetac caxlañ d'a yalañ sc'axil snun.
- 5 Ach in Diosal, ab'nac tas in ti' vac'nac d'ayach, ix ac' in macb'en yed' eb' ay elc'och d'ay.
- 6 Najatocab' tzutej in q'uinal a in rey in tic. Nivanocab' ab'il svila'
- 7 yic svac'an yajalil d'a ichañ. Tañvej in yed' a vach'c'olal, yujto tz'elñejc'och tas tzala'.
- 8 Icha chi' ol ach in b'itej d'a masanil tiempo. Junjun c'u ol in c'anab'ajan b'aj vac'nac in ti' chi' d'ayach.

SALMO 62

Añejton Dios b'aj sco col co b'a

Sb'it jun tic viñaj David.

Sc'an viñaj Jedutún cuchb'um b'it.

- 1 Añejton d'a Dios tz'ilchaj junc'olal vuuj. A d'ay scot in colnab'il.
- 2 Añej tzin colaneli, a tz'ochpax veñuloc. Malaj b'aq'uiñ ol in ac'l'oc ganar yujto a' ayoch in colnab'iloc.
- 3 ¿B'aq'uiñ ol eyactej eyoch b'ulan d'ayin yic ol in e tec'an-canem eyalani? Ichato toxo val tzin telvi icha junoc pat c'axo, ma icha junoc macte' toxo tz'ec' lec'najoc.

- 4 Axoñej tas tz'aj yixtaxel in b'inaj-naquil tze naub'tañej. E q'uinal-xoñej e naanq'ue es. Tze tz'ac eyal vach' lolonel d'ayin, palta axo d'a e pensar, tzin e catab'ej.
- 5 Añej d'a Dios tz'ilchaj junc'olal vuuj. Añej ayoch yipoc in c'ool.
- 6 Añej tzin colaneli, tz'ochpax veñuloc. Mañ ol in telvoclaj. A' ayoch in colnab'iloc.
- 7 A d'a Dios scot in colnab'il, yuj chi' ay velc'ochi. A' ayoch veñuloc yed' in colnab'iloc.
- 8 Ex vetchoñab', añej Dios tzeyac'och yipoc e c'ool. D'a smasanil e c'ool, tzex lesalvi d'ay, yujto a co colnab'il yaji.
- 9 A eb' anima, junelñej malaj jab'oc yelc'och eb', vach'chom meb'a' eb', ma b'eyum eb'. Q'uinaloc tz'echtaj yalil eb' d'a junoc echlab' smasanil, toton max checlajlaj jab'oc yalil eb' chi', yuj chi' mañ caq'uec ochlaj co pensar d'a eb'.
- 10 Mañ eyac'och ixtoj anima, ma elc'al yipoc e c'ool. Tato tzex och b'eyumal, mañ eyac'och e b'eyumal chi' yipoc e c'ool.
- 11-12 Mañ jantacoc vab'an yalchaji to a Dios aljinaccan icha tic: A in Dios Yajal in tic, masanil syal vuuj, ayñej pax in vach'c'olal. Tzin pactzitej d'a junjun anima icha syal tas tz'el sc'ulani, xchi Dios.

SALMO 63

Sco xajanej Dios yed' smasanil co c'ool

Sb'it jun tic viñaj David ayic ayec' viñ d'a tz'inan luum d'a yol yic Judá.

- 1 Ach in Diosal, toxonton in Diosal ach. Tzach in nib'ej d'a smasanil in c'ool, tzach snib'ej

in pixan icha tz'aj snib'an ñab' lum luum taquiñ.

- 2 In gana tzach viloch d'a a templo, ol cham val in c'ool vilan a poder yed' a tziquiquial.
- 3 Te nivan yelc'och a vach'c'olal d'a yichañ b'aj pitzan in d'a yol-yib'añq'uinal tic. Yuj chi', ol ach in b'itej.
- 4 Yacb'an pitzan in, ol val vach' lolonel d'ayach. Ol in mojb'ej-q'ue in c'ab' d'ayach d'a in lesal.
- 5 Vach'xoñej ol ajcan in c'ool uuj, icha junoc mach syac' val sgana yed' junoc vael te vach'. Yed' in tzalajc'olal ol ach in b'itej.
- 6 A d'ac'valil ayic jichan inxo eq'ui, tzach in naub'tañani, ayñejoch in pensar d'ayach.
- 7 A ach ton tzach colvaj ved'oc, yuj chi' malaj tas tzin na' icha noc' yunetac caxlañ d'a yalañ sc'axil snun.
- 8 Junñej vaj ed'oc sic'lab'il. Max in acteje-laj yed' a vach' c'ab'.
- 9 A eb' sgana in smilanchamoc, ol b'atcan eb' d'a yol sjulal b'aj smucchaj eb' chamnac.
- 10 Ol miljoccham eb' d'a q'uen espada, axo noc' oques ol chian-b'at eb'.
- 11 A inxo pax rey in tic jun, ol vac' tzalajb'oc in c'ool ed'oc ach in Diosal. Masanil eb' tzach ac'an b'inaj b'aj syac' sti', ol tzalaj eb'. Axo pax eb' tz'esan jun, ol queecaxcan eb' uuj.

SALMO 64

Sc'anchaj scolvar Dios

Sb'it jun tic viñaj David. Sc'an jun b'it tic viñi cuchb'um d'a b'it.

- 1 Ach in Diosal, tic val sval in b'a d'ayach, ab' in lesal. C'ub'ejel in

- q'uinal d'a eb' ajc'ol yajoch d'ayin.
- 2 C'ub'ejinel d'a eb' sc'ulan chucal. Colinel d'a eb' snaan yac' chucal d'ayin d'a elc'altac.
- 3 Ste c'asanb'i sti' eb', icha sñic-chajoch ye junoc q'u'en espada. A tas syal eb' d'ayin te ya, lajan icha junoc jul-lab'.
- 4 D'a c'ub'eltaquil sjulvajib'at eb' d'a eb' malaj smul. Max xivlaj eb' sjulvajib'ati ayic mañ naanoc.
- 5 Munil syiptzitej sb'a eb' sc'ulan chucal. Snanonec' sc'ol eb' yac'anem yaal d'a elc'altac. Malaj mach tz'ilan eb' yalani.
- 6 Scham val snaan eb' tas syutej sb'oan chucal. Vach'xoñej syutej eb' yac'an spensaril. A tas sna eb' chi', c'ub'eltac yaj d'a spensar eb'.
- 7 A Dios ol ac'an echnaj eb' yed' sjul-lab'. Satc'olal yaj eb' ol satjoquel eb'.
- 8 A tas syal eb' chi' ol ac'an telvoc. Masanil eb' ol ilan eb', ol ib'xoc eb' yuj xivelal.
- 9 Ichato chi', masanil eb' anima, ol xiv eb' d'a Dios. Masanil tas b'ob'il yuj Dios chi' ol yalel eb'. Masanil tastac sc'ulejnac Dios chi', ol snaub'tañej eb'.
- 10 A eb' anima vach' sb'eyb'al, ol tzalaj eb' yed' Jehová, ol sayan pax colval eb' d'ay. Masanil eb' anima vach', junc'olalxoñej ol aj eb'.

SALMO 65

Smoj val yalji vach' lolonel d'a Dios
Sb'it jun tic viñaj David. Sc'an jun b'it tic viñi cuchb'um d'a b'it.

- 1 Ach co Diosal, smoj val yalji vach' lolonel d'ayach d'a Sion.

- A moj val scaq'uelec'och tas scaltej d'ayach.
- 2 Masanil eb' anima sja d'ayach yujto tza b'ñej slesal eb'.
- 3 A jantac co chucal tz'ac'an yajalil d'a quib'añ, palta a achxo tza suc sat co mul chi'.
- 4 Te vach' quico', yujto a ach ix oñ a sic'caneli yic vach' ayoñec' d'a a templo. Vach' caj yuj svach'il tas ay d'a a cajnub', aton a templo te nivan yelc'ochi.
- 5 Ach Dios co Columal, tza pac-tzitej co lesal yed' tas satub'tac tza c'ulej d'a stojolal. Masanil anima cajan d'a yolyib'añ-q'uinal tic, aton eb' cajan d'a tic yed' eb' cajan d'a sc'axepal a' mar, ol ach yac'och eb' yipoc sc'ool.
- 6 Te tzatz ix utejcan juntzañ lum nivac vitz yuj a poder yed' ipalil.
- 7 A ach tzac' numc'aj sat a' mar. Ayic sq'ue somnaj juntzañ nivac choñab', a ach tzac' pax numc'ajoc.
- 8 A eb' cajan d'a juntzañ najatil luum, tz'ib'xiq'ue eb' d'a yichañ tas satub'tac tza c'ulej. Uuj val ay tzalajc'olal b'aj sjavi c'u, masanto b'aj tz'em c'u.
- 9 Ayachñejoch ilan lum luum, tzac' sñab'il luum, tzac'anpax q'uib' tas tz'avchaj d'a luum. Tzac' q'uib' ixim trigo yuj a a' tz'el yoc. Ichaton val chi', tzutej a b'oan lum luum tic.
- 10 A ach tzac' yaxb'oc sat luum, tzac' ch'ayxoc sch'olquiltakil luum, tzac'an c'unb'oc lum yuj yax ñab', tzac'an pax a vach'c'olal yic satan tas tz'avchaj d'a sat luum.

- 11 Mañ jantacoc sat avb'en syac' d'a junjun ab'il yuj ñab' tzac'-coti.
- 12 Syaxb'i añ añc'ultac d'a tz'inan luum b'aj sva noc' calnel. Axo tzalquixtac vach' tz'aj yilji yuj avb'en.
- 13 Sb'ud'jiel tzalquixtac yuj noc' calnel. Axo opquixtac, sb'ud'jicanel yuj ixim trigo. Yuj chi' sb'itan eb' anima smasanil, tz'el yav eb' yuj tzalajc'olal.

SALMO 66

Satub'tac yilji smunlajel Dios

A jun b'it tic sc'an viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 E masanil ex cajan ex d'a yolyib'añq'uinal tic, b'itanañec d'a Dios d'a tzalajc'olal.
- 2 B'itejec sb'inajnaquil. B'itanañec d'ay yed' juntzañ b'it mañxo jantacoc svach'il.
- 3 Alec d'a Dios icha tic: Mamin a tas tza b'o'o, te satub'tac. A val d'a ichañ stelvican eb' ayoch ajc'olal d'ayach, yujto te nivan a poder.
- 4 Masanil eb' anima d'a yol-yib'añq'uinal tic syaquem sb'a d'ayach, tzach sb'itan eb', xe chi d'ay.
- 5 Cotañec, ilec val tas sb'onac Dios. Satub'tac tas sc'ulej yuj co vach'iloc a oñ anima oñ tic.
- 6 Taquiñ luum ajnac a' mar yed' a' nivac a' yuuj, axo ta' ec'nac-cot eb' co mam quicham. Tzalajocab' co c'ool d'a Dios.
- 7 A yed' spoder syac' yajalil d'a masanil tiempo. Ayñejoch sat d'a junjun nación, yic vach' max och eb' syic'chaañ sb'a ajc'olal d'ay.
- 8 Ex junjun nación, alec vach' lolonel d'a co Diosal. Ab'-chajocab' e b'itan d'ay d'a vach' lolonelal.
- 9 Yujto a' tz'ac'an co q'uinal, max oñ schalaj telvoc.
- 10 Ach Dios, tic val ix il co pensar. Icha val sacb'itaj q'uen plata, icha val chi' ix aj oñ a sac-b'itani.
- 11 Ix oñ ac'can d'a te' yaal. Yelxo val te al icatz ix ac' co kuchu'.
- 12 A eb' comon anima ix ac'lab'ej oñ stec'ani. Ix oñ ac' ec' d'a scal te' c'ac' yed' d'a yol a' nivac a'. Ix lajvi chi' ix oñ ic'anb'at b'aj junc'olal tzoñ aji.
- 13 Ol in och d'a yol a templo yuj vac'an in silab' d'ayach. Ichato val chi' ol vac'anelc'och in ti' vac'nac d'ayach,
- 14 aton tas valnac ayic ay in och d'a ilc'olal.
- 15 A noc' noc' b'aq'uech ol in ñus-tza d'a altar. Ol vac' noc' vacax, noc' mam chiva yed' pax noc' ch'ac calnel in silab'oc d'ayach, aton tic scha a c'ool.
- 16 Cotañec e masanil, mach ex ay yelc'och Dios d'a e sat. Maclejeyab' d'ayin, ol val d'ayex jantac svach'c'olal d'ayin.
- 17 Ix in c'an scolval ved'oc, ix valan vach' lolonel d'ay.
- 18 Q'uinaloc tato a chucal ix in nib'ej in c'ulej, maj am schalaj yab' Dios Yajal d'a Smasanil tas ix in c'an d'ay.
- 19 Palta ix yab'i tas ix in c'an chi' d'ay, ix sc'anab'ajej in lesal.
- 20 Alchajocab' vach' lolonel d'a Dios, yujto max spatiquejel in lesal, mañ puraloclay ix yac' svach'c'olal d'ayin.

SALMO 67**B'itanocab' junjun choñab' d'a Dios**

*Ayic sb'itan jun b'it tic viñi cuchb'um yic b'it,
a yame'ab' ay sch'añal sc'anchaji.*

- 1 Ach co Diosal, ac' a vach'c'olal d'ayoñ. Oc'oc val a c'ool d'ayoñ, ach tzalajocab' qued'oc
- 2 yic syojtaquejel masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic tas snib'ej a c'ool yed' colnab'il tzac'a'.
- 3 Ach Dios, b'itanocab' junjun choñab' d'ayach. Masanilocab' choñab' sb'itan d'ayach.
- 4 Avajocab' junjun nación d'a tzalajc'olal, yujto tza ch'ol-b'itej yaj junjun choñab' d'a stojolal. A ach ton tza cuchb'ej junjun nación d'a yolyib'añ-q'uinal tic.
- 5 Ach Dios, b'itanocab' junjun choñab' d'ayach. Masanilocab' choñab' sb'itan d'ayach.
- 6 Axo lum luum, ol yac' sat avb'en d'a luum, ol yac' svach'-c'olal Dios d'ayoñ.
- 7 Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'ayoñ. Nivanocab' yel'och Dios d'a masanil yolyib'añ-q'uinal tic.

SALMO 68**B'it yujto ix yac' ganar eb' israel**

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Ayic syac'an oval Dios, saclemnac tz'aj yel eb' ayoch ajc'olal d'ay. A eb' schichonoch sc'ol d'ay, tz'el lemnaj eb' d'a yichañ.
- 2 Icha val tz'aj satem te' tab' d'a scal ic', icha chi' tz'aj satem eb'. Icha val yulaxb'at noc' chaq'uib' d'a scal te' c'ac', icha chi' tz'aj

satel eb' sc'ulan chucal d'a yichañ Dios.

- 3 Axo eb' vach' sb'eyb'al jun, ste tzalaj sc'ol eb' d'a yichañ Dios. Sq'ue val chennaj eb' yuj tzalaj-c'olal.
- 4 Coñ b'itanec d'a Dios yuj snivanil yelc'ochi. Calec vach' lolonel d'a Jehová, aton tz'ec' d'a yib'añ asun. Coñ tzalajec d'a Jehová, coñ tzalajec d'a yichañ.
- 5 A Dios, cajanec' d'a scajnub', aton b'aj tz'och ejmelal d'ay. Mamab'il yaj d'a eb' mañxalaj smam, Scolumal yaj pax d'a eb' ix ix chamnacxo yetb'eyum.
- 6 A eb' meb'a', a Dios tz'ac'an b'aj scajnaj eb'. A eb' ayoch d'a preso, tz'el eb' d'a libre yuuj, slajvi chi' tz'ic'jichaañ eb'. Axo eb' pit syutej sb'a d'ay, a d'a tz'inan lum ol cajnaj eb'.
- 7 Ach co Diosal, ayic ix ach b'ey d'a yichañ a choñab' d'a tz'inan luum,
- 8 ix ib'xiq'ue lum luum, ix cot yaxñab' d'a satchaañ, ix ib'-xiq'ue tzalan Sinaí d'a ichañ. A oñ israel oñ tic, co Diosal ach.
- 9 Ach co Diosal, mañ jantacoc ñab' ix ac'coti yic syaxb'ixi sat lum a macb'en tacjinac sat.
- 10 Ach co Diosal, aton ta' ix aj eb' a choñab'. Yuj a vach'c'olal, ix ac' svael eb' meb'a'.
- 11 Ach Cajalil, ayic alannac to toxo ix ac'ji ganar eb' ajc'ool, mañxo jantacoc eb' ix ix, ix alaneli.
- 12 Vanxo yel lemnaj eb' viñ rey yed' eb' viñ soldado. A tas ix toc'jiec' d'a eb' ajc'ool, ix puc-chajec' d'a eb' ix ix d'a caltac pat,

- 13 aton juntzañ yechel noc' uch uc'nac sc'axil d'a q'uen plata yed' d'a q'uen oro. ¿Tas yuj ix ex can jayvañ ex tic d'a scal noc' calnel yic max ex b'at d'a oval?
- 14 Ayic ix el lemnaj eb' viñ rey yuj Dios Syal Yuj Smasanil, ix cot q'uen sacb'acom d'a yib'añ lum vitzal Salmón.
- 15 Yelxo val te chaañ steel lum vitzal Basán. Mañ jantacoc yunetac vitz d'a sjolomtac luum.
- 16 Mach ex cajan ex d'a jolomtac vitz chi', ¿tas yuj yed' e chichonc'olal tzeyilcot jun vitz sic'b'ilal yuj Jehová Dios yic tz'och yicoc? Ata' ol cajnaj Dios chi' d'a junelñej.
- 17 A Dios, mañ b'ischajb'enoc scarruaje yic oval. A d'a Sinaí ix cot yed' scarruaje chi', ix javi d'a scajnob'.
- 18 Ach Dios, ix ach q'uecan d'a sat-chaañ, ix ic'anb'at eb' ix yamchaj uuj. Ix a chaan silab' d'a eb' anima, ajun pax eb' pit syutej sb'a d'ayach ix yac' yico'. Ach Jehová co Diosal, ix ach q'uec'och cajan ta'.
- 19 Calec vach' lolonel d'a Cajal co Diosal, aton co Columal. A tzoñ tañivan d'a junjun c'uu.
- 20 A co Diosal, Colvajum toni. A Jehová Cajalil tzoñ scolel d'a chamel.
- 21 A Dios ol mac'anpoj sjolom eb' ayoch ajc'olal d'ay, aton sjolom eb' añeja' sc'ulan chucal.
- 22 A Dios Cajal tz'alan d'ayoñ: A eb' ajc'ol d'ayex ay d'a jolom vitz Basán, ol vic'xicot eb' d'ayex. Ol vic'anpaxcot eb' ay d'a sjulal yich a' mar,
- 23 yic vach' ol e b'oñ eyoc d'a schiq'uil eb', ol slec'anpaxq'ue noc' e tz'i', xchi.
- 24 Ach Dios, co Diosal ach, masanil anima tz'ilan a c'och d'a a caj-nub'. Ach co Rey al, b'ab'el ach yuj anima van sb'at ñililloc yic tzach yic'ancharañ eb'.
- 25 B'ab'el eb' sb'itani, axo eb' ac'um son, tzac'an eb'. Axo d'a spatitac eb' ayoch eb' ix cob'estac tz'ac'an c'añ pan-dereta.
- 26 Calec vach' lolonel d'a Dios Cajal. Ex vetisraelal, calec vach' lolonel d'ay b'aj molanoñec' tic.
- 27 B'ab'el sb'at eb' yññilal viñaj Benjamín, viñ tzac'an unin. Tzac'an eb' yajal yic Judá, eb' yajal yic Zabulón yed' eb' yic Neftalí.
- 28 Ach co Diosal, icha ajnac a ch'oxanel a poder d'a yalañitaxo, icha chi' tzutej a ch'oxanpaxel d'ayoñ ticnaic,
- 29 yuj svach'iloc a templo d'a Jerusalén, aton b'aj sjavi eb' viñ rey yac' silab' d'ayach.
- 30 Cachoch vaan eb' anima icha noc' oval noc' ay d'a scaltac te' aj. Cachoch vaan jun ñilañ oval vacax yed' noc' yune', aton juntzañ nivac choñab' stec'b'ej sb'a d'a oval, yujto añej b'eyumal snib'ej eb'. Pech saclem eb' nivac choñab' to sgana syac' oval.
- 31 Ol cot eb' aj Egipto stup alcabar d'ayach. Ol smojb'ejq'ue sc'ab' eb' aj Etiopía d'ayach ach co Diosal.
- 32 Ex yajal d'a juntzañ choñab', b'itanañec d'a Dios. B'itej b'it d'a Cajalil,

- 33 aton sb'eyec' d'a satchaañ, aton satchaañ aytaxon ec' d'a yich-b'anil. Ab'ec yel yav, aton yav te ay spoder.
- 34 Scham val eyalanel spoder Dios. A a ayoch co Reyaloc a oñ israel oñ tic. A spoder sq'uec'och d'a satchaañ.
- 35 Ach co Diosal, te satub'tac ilji d'a a cajnub'. Tzac' a poder d'ayoñ a oñ israel a choñab' oñ tic. Alchajocab' vach' lolonel d'ayach ach co Diosal.

SALMO 69

Jun av yuj ilc'olal

Sb'it jun tic viñaj David. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Añ Xumaac.

- 1 Ach in Diosal, colineli yujto ichato van in b'atcan d'a yich a a'.
- 2 Van in b'atcan d'a yich jun te sitz'atac te jul yich svab'i, mañxa b'aj tz'emc'och tec'tec' voc. Ichato toxo ix in emc'och d'a sjulal yich a', vanxo in scuchanb'at a'.
- 3 Toxo ix te tzap in jaj vavaji, ix te q'ue syail. Toxo ix q'ue syail yol in sat yuj in maclan vil a javi ach in Diosal.
- 4 Ix ec'b'at sb'isul eb' tzin chacanel d'a xil in jolom, vach'-chom malaj in mul d'a eb'. Toxo ix te q'uechaañ sb'isul eb' sgana in smilanchamoc. Sgana eb' svac' meltzaj tastac to mañ vel-c'aloc.
- 5 Ach in Diosal, ojtac val in pital. Max yal-laj in c'ub'anel juntzañ in mul chi' d'ayach.
- 6 Mamin Jehová, Yajal ach d'a smasanil, a eb' tzach ac'anoch

- yipoc sc'ool, mocab' q'uixvoc eb' yuj in mul. Ach co Diosal a oñ israel oñ tic, a eb' syaqu'em sb'a d'ayach d'a smasanil sc'ool, mocab' taccanq'ue sc'ol eb' yuj in chucal.
- 7 Uuj val, ix techaj yec' juntzañ jixjon lolonel vuuj. Maxtzac yal-laj in c'ol tzin ch'ox in sat yuj q'uixvelal.
- 8 Ichato mañ in ojtacab'iloc yuj eb' vuc'tac, a na to junñej in nun yed' eb'.
- 9 Te pitz'anoch in c'ool in ya'ilan a cajnub'. Ayic sb'uchvaj eb' d'ayach, a in jun svab' pax syail.
- 10 Ayic tzin oq'ui, tzin och d'a tzec'ojc'olal, sb'uchvaj eb' d'ayin.
- 11 Tato a pichul yic tzin ch'oxanel in cusc'olal svac'ochi, sq'ue umnaj eb' in stetzani.
- 12 A inñej tzin yal eb' tz'em c'ojan d'a spuertail choñab'. A eb' uc'um añ, tzin yac' b'inaj eb' d'a sb'it.
- 13 A inxo pax Mamin Jehová, a d'ayach tzin avaji. Ach in Diosal, ochañ ved' ticnaic. Yuj a nivan vach'c'olal, tac'vañ d'ayin. Yujto tzach colvajñej ved'oc, yuj chi' ochañ ved'oc.
- 14 Colinel d'a yol sc'ab' eb' tzin chacaneli. Ichato van in b'at d'a scal lum soc'om, ma d'a scal a a' jul yich, yuj chi' mañ in actej-b'ati.
- 15 Mañ in a cha yic'b'at a a'. Mañ in a cha b'atcan d'a sjulal yich a', in sattacanemlaj ta'.
- 16 Mamin Jehová, tac'vañ d'ayin. Vach' ach a ach tic, ayñej a vach'c'olal. Cotañ q'uelan d'ayin yed' a nivan oq'uelc'olal.

- 17 Mañ in a patiquejel a in a checab' in tic, tac'vañ d'ayin d'a elañchamel yujto ay smay b'aj ay in ec' tic.
- 18 Colineli, nitzcot a b'a d'a in tz'ey. Colinel d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 19 Tic val ojtac eb' tz'alan lolonel ya d'ayin. Ix in ixtaxel yuj eb', q'uixavc'olal vaji, mañxo in animaoc d'a sat eb'. Ojtac val mach eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 20 Ix ixtaxb'at in pensar yuj b'uch-val lolonel. Mañxo animaoc vaji, mañxalaj vip svab'i. Nab'añej ix in say mach tz'ac'an snivanil in c'ool yed' mach tz'oc' sc'ool d'ayin.
- 21 Ix yac'b'at veneno eb' d'a scal in vael. Ayic ix tacji in ti', a vinagre ix yac' eb' vuq'uej.
- 22 Ochocab' jun sq'uiñ eb' chi' sya-aliloc. Telvocab' eb' yuj jun sq'uiñ chi'.
- 23 Mocxob' yal-laj yilan eb' uuj. Luclonocab' xub' eb' yuj mañ ipal d'a masanil tiempo.
- 24 Ac'cot yoval a c'ol d'a yib'añ eb'. Yamchajocab' eb' yuj a c'ac'alc'olal.
- 25 Canocab' tz'inan b'aj cajan eb'. Mañxaocab' mach ol cajnaj d'ay.
- 26 Yujto tzin spech b'eyec' eb' a in tzin ac' cus tic. Sb'uchvajpax eb' d'ayin a in tzin ac' echnaj tic.
- 27 Tz'acan tzutej ac'ancot yaelal d'a yib'añ eb' icha smojal yuj chucal sc'ulej eb'. Mañxaocab' yalan yic eb' d'a colnab'il tzac'a'.
- 28 Sucsat sb'i eb' d'a yol ch'añ libro yic q'uinal. Mañ ac'canem

- sb'i eb' d'a yol ch'añ libro yic eb' tojol sb'eyb'al d'a ichañ.
- 29 A inxo pax tic jun, penaay in, ayin och d'a cusc'olal. Ach in Diosal, ic' in q'ue vaan, colin.
- 30 Ach in Diosal, ol ach in b'itej yed' vach' lolonel. Ol ach in b'itej d'a ac'oj yuj diosal.
- 31 Mamin Jehová, ol ach te tzalaj yuj in b'it chi' d'a yichañ pax to a junoc noc' ec'um vacax svac' in silab'oc d'ayach.
- 32 Ayic ol yilan eb' tz'ixtaj yuj eb' anima to ix in a colo', ol tzalaj-b'oc sc'ool eb'. Añejtona' ol tzalajpax eb' syaqu'em sb'a d'ayach ach in Diosal.
- 33 Ach Jehová, tzab' tas syal eb' meb'a'. Max a patiquejel-laj eb' a choñab' ayoch d'a preso.
- 34 Masanil tas pitzan d'a satchaañ, d'a sat luum yed' d'a yol a' mar, b'itanocab' d'ayach.
- 35-36 Ach co Diosal, a ach ol a colel choñab' Sion, ol a b'oanxi b'aj ixtaxnac juntzañ choñab' d'a yol yic Judá. A eb' yuninal eb' a checab' ol cajnaj d'a juntzañ choñab' chi'. Ata' ol cajnaj eb', ol och eb' aj choñab'il. A eb' tzach xajanani, ol cajnaj eb' d'ay.

SALMO 70

Ochañ ved'oc d'a elañchamel

A jun b'it tic sb'itaj yuj viñ cuchb'um d'a b'it, yic snaancot Dios tastac tzoñ ic'ani.

Aton jun tic sb'it viñaj David.

- 1 Ach in Diosal, ul colineli. Mamin Jehová, cotañ elañchamel yic tzin a colani.
- 2 A eb' snib'an in smilanchamoc, q'uixvocab' el eb', somchajocab' el eb'. A eb' sgana yac'an chucal

- d'ayin, b'atocab' eb' elelal yuj q'uixvelal.
- 3 A eb' tzin b'uchani, aton eb' tz'el stzúb' d'ayin, b'atocab' eb' elelal yuj q'uixvelal.
- 4 Axo masanil eb' syaq'uem sb'a d'ayach, tzalajocab' sc'ol eb'. A eb' snib'an a colval, yalocab' eb' to te nivan elc'ochi.
- 5 A in pax tic jun, ilb'aj in c'ool, cusc'olal vaji. Axo svalani: Ach in Diosal, cotañ d'a elañchamel yic tzin a colani. A achñej tzin a col-taxoni. Cotañ d'a elañchamel, Mamin Jehová, xin chi.

SALMO 71

A slesal jun viñ icham vinac

- 1 Mamin Jehová, a d'ayach tzin col in b'a, mocab' in can d'a q'uixvelal uuj.
- 2 Colin, colinel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yajoch d'ayin, yujto tojol ach. Ab' val tas svalu', tzin a colani.
- 3 Ochañ veñuloc icha junoc ñaq'ueen b'aj syal in colan in b'a. Ala' to tzin colchaji yujto icha in cuartel aji, icha in ñaq'ueen aji.
- 4 Ach in Diosal, colinel d'a eb' chuc, d'a eb' milumcham anima yed' d'a eb' ixtum anima.
- 5 Mamin Jehová Vajalil, toxonton yip ach in c'ool yictax d'a in quelemal.
- 6 Yictax ix in alji d'a ix in nun, a d'ayach svc' vip. A ach ix in ac' aljoc. Ol ach in b'itejñej.
- 7 Tzijtum mach sat sc'ol yilan tas tzin ic'ani, palta ach in Diosal, añej d'ayach tzin col in b'a.
- 8 Masanil tiempo, sval vach' lolonel d'ayach yuj snivanil elc'ochi.
- 9 Mañ in a patiquejeli, yujto icham vinaquinox. Mañ in actej-cani yujto mañxalaj vip.
- 10 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin sgana in smilanchamoc, smol yetb'eyum eb', slajtian sb'a eb' d'a in patic.
- 11 Syalan eb': Pechec, yamec. Mañxo ayococh Dios yed'oc, mañxalaj mach ol colanel tic-naic, xchi eb'.
- 12 Ach in Diosal, mañ najatoc tzach el d'a in tz'ey. Cotañ d'a elañchamel, ochañ ved'oc.
- 13 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, chamocab' eb' yuj q'uixvelal. A eb' tz'alan tas chuc d'a in patic yic tzin yixtan eb' yalani, malajocab' tz'ajcan yelc'och eb'.
- 14 Palta, a inxo tic ach in Diosal, ayachñej och yipoc in c'ol d'a junjun rato. Ol ach in b'itej yed' in tzalajc'olal.
- 15 Masanil tiempo ol vael yab'ixal a tojolal yed' a colval, vach'-chom max nachaj vuuj smasanil.
- 16 Mamin Jehová Cajalil, a jun-tzañ tastac te satub'tac ix a c'ulej, a' ol in b'itej. Ol vael ab'ixal to a achñej tojol ach.
- 17 Ach in Diosal, yictax in quelemal, ix in a c'ayb'ani. Añejtona' valanel juntzañ tastac nivac b'ob'ilcan uuj ticnaic.
- 18 Ach in Diosal, vach'chom icham inxo, sacxo xil in jolom, palta mañ in actejcani yic ol yal valanel yab'ixal a poder d'a eb' toto ol aljoc.

- 19 Ach in Diosal, yelxo val te nivan a tojolal icha snajatil satchaañ. Nivan tastac ix a c'ulej. Malaj junoc mach icha ach tic.
- 20 Vach'chom tziytum tas ix in ic'ani yed' yaelal ix ac' d'ayin, palta ol in ac'xi pitzvoc. Ol in ic'xiq'ueta d'a sjulal lum luum.
- 21 Te nivan ol aj velc'och uuj, ol ac'ampax snivanil in c'ool.
- 22 A inxo tic, ol ach in b'itej yujto tzaq'uelt'och tas tzala'. Ol vac'an yuj diosal d'ayach yed' te' arpa yed' te' chiñb'il. Ach in Diosal, co Diosal ach a oñ aj israel oñ tic.
- 23 Ol ach in b'itej d'a tzalajc'olal, yujto ix in a colo'.
- 24 Ol valel a tojolal d'a masanil q'uinal. A eb' ix nib'an to ay tas ix in ic'ani, ix telvi eb', ix te q'uixvicanel eb'.

SALMO 72

Lesal yuj viñ rey

B'it d'a viñaj Salomón.

- 1 Ach in Diosal, ac' a tojolal yed' a vach' pensaril d'a viñ rey tic, aton yuninal viñ rey sic'b'ilel uuj,
- 2 yic vach' d'a stojolal yed' d'a svach'ilal syac' yajalil viñ d'a a choñab' yed' d'a eb' meb'a'.
- 3 Yuj chi', ol aj junc'olal yed' tojolal d'a scal eb' a choñab' cajan d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac.
- 4 Tojol ol yutoc viñ rey tic sb'oan yaj d'a eb' meb'a'. Ol coljoc eb' ayoch d'a yalañ meb'ail yuj viñ. Axo eb' ixtum anima, ol ac'joc syaelal eb' yuj viñ.
- 5 Yac'ocab'em sb'a eb' a choñab' d'ayach, yacb'an ayto ec' c'u

- yed' q'uen uj d'a masanil tiempo.
- 6 Yac'ocab' svach'c'olal viñ rey icha ñab', ma icha yal ac'val tz'ac'anocho yaal lum luum yed' añ añc'ultac.
- 7 Ayocab' vach'ilal yed' tojolal d'a yol stiempoal viñ, masanto ol satel q'uen uj.
- 8 Yac'ocab' yajalil viñ d'a yib'añ masanil, schael yich d'a sti' a' mar, masanto d'a sti' junxo a' mar chi'. D'a sti' a' nivan Éu-frates, masanto b'aj slajvic'och lum luum tic.
- 9 A eb' ayoch ajc'olal d'a viñ, aton eb' cajan d'a tz'inan luum, yac'ocab'em sb'a eb' d'a viñ d'a emnaquilal masanto tz'emc'och tenan sti' eb' d'a sat luum.
- 10 Masanil eb' viñ sreyal juntzañ choñab', aton Tarsis, juntzañ ay d'a stitac a' mar, Sabá yed' Seba, yac'ocab' silab' eb' yed' yalcabar d'a viñ.
- 11 Emocab' cuman eb' rey smasanil d'a viñ. Ac'jocab' servil viñ yuj masanil nación.
- 12 Yujto a viñ ol colanel eb' meb'a' syal sb'a d'ay, aton eb' ayoch d'a tzapan majanil malaj mach scolani.
- 13 Ol oc' sc'ol viñ yuj eb' meb'a' ilb'aj c'ool. Ol coljoquel eb' d'a yol sc'ab' chamel yuj viñ.
- 14 Ol coljoquel eb' d'a yol sc'ab' eb' ixtum anima yed' d'a yol sc'ab' eb' comonñej sb'at d'a yib'añ eb' yetanimail, yujto nivan yelc'och sq'uinal eb' meb'a' chi' d'a yichañ viñ.
- 15 Ayñejocab' sq'uinal viñ rey chi'. Ac'jocab' q'uen oro yic Sabá d'a viñ. C'anjocab' sq'uinal viñ d'a

- Dios. Alchajñejocab' vach' lolonel d'a viñ.
- 16 Te vach'ocab' tz'aj ixim trigo d'a sat lum co luum tic. Yac'ocab' ixim d'a jolomtac vitz. Q'uib'ocab' ixim trigo icha tz'aj sq'uib' te te' d'a Líbano. Q'uib'ocab' sb'isul anima d'a co choñab' tic icha añ añc'ultac d'a sat luum.
- 17 Nachajocab'cot viñ rey d'a masanil tiempo. Ayñejocab' sb'inajnaquil viñ icha c'u. Masanilocab' nación schaan vach'ilal yuj viñ. Yalocab' eb' to te vach' yic viñ.
- 18 Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová Dios, aton co Diosal a oñ israel oñ tic. Añej syal sc'ulan juntzañ tas sat co c'ool quilani.
- 19 Alchajocab' vach' lolonel d'ay d'a masanil tiempo. Ojtacajocab'el sb'inajnaquil d'a masanil yolyib'añq'uinal tic. Yic'ocab' icha chi'.
- 20 Aton d'a tic ix lajvican slesal viñaj David, yuninal viñaj Isaí.

LIBRO 3

(SALMOS 73—89)

SALMO 73

A svach'c'olal Dios

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 Ayton val svach'c'olal Dios d'ayoñ a oñ israel oñ tic, mach oñ tojol yaj co pensar.
- 2 Ixocto val yac' jab'ocxo, in telvi. Jab'xoñej maj in b'atcan d'a scal chucal,
- 3 yujto ix viloch in c'ol d'a eb' ac'umtac yed' eb' anima chuc

- ayic ix vilani to te vach'ñej yaj eb'.
- 4 Malaj chamel sja d'a yib'añ eb' svila'. Tec'an yaj eb', malaj syab' syail snivanil eb'.
- 5 Malaj yaelal sja d'a yib'añ eb'. Malaj stzapan majanil eb' sja d'a yib'añ.
- 6 Yuj chi' te vach' syutej eb' sb'oan sb'a yuj sch'oxanel yac'umtaquil yed' pax yixtan anima.
- 7 Ijan val maxtzac checlaj yol sat eb' yuj sb'aq'uechal. Yelxo val te chuc spensar eb'.
- 8 B'uchumtac slolon eb', syic'-chaañ sb'a eb'. Malaj jab'oc sq'uixvelal eb' yac'an oval, syixtan anima eb'.
- 9 Añej b'uchval lolonel syal eb' d'a Dios aj satchaañ. Syalanpax chuc eb' d'a anima d'a sat luum tic.
- 10 Yuj chi' tz'och tzac'an eb' anima yuj eb', schaan yab' eb' anima chi' jantac chucal syal eb'.
- 11 Snaan eb' icha tic: ¿Tas ol yutoc Dios Ec'to d'a yib'añ smasanil yojtacanel tas sco c'ulej tic? ¿Tocval syil tas tzuji tic? xchi eb'.
- 12 Ilec nab' val juntzañ anima chuc tic, malaj tas tz'ic'an eb', ste q'uib'ñej chaañ sb'eyumal eb'.
- 13 Palta a inxo tic, malaj tas ix vac' ganar vach'chom ix in yamoch vaan in pensar d'a chucal, vach'chom vach' ix vutej in b'eyb'al.
- 14 Cotac scal tz'ac'ji in yaelal, ichato tzin mac'ji. Junjun q'uiñib'alil svic'an tz'uum.
- 15 Mamin, q'uinaloc ix val icha syal eb' chi', ix am vixtej eb'

- vetchoñab', a oñ ton a choñab' oñ tic.
- 16 Ix snib'ej in c'ool to snachajel jun tic vuuj, palta toñej ix somchaj in pensar yuuj.
- 17 Ato val yic ix in och d'a a caj-nub', ichato chi' ix nachajel vuuj tas ol cotcan d'a yib'añ eb' chuc chi'.
- 18 Toxo ix aq'uem liñan eb' d'a yax ñelec'tac yic stelvi eb'. Tzecancanb'at eb' b'aj ol ixtaxoc.
- 19 Elañchamel ol aj satel eb'. D'a scal xivc'olal ol lajvoccanel eb'.
- 20 Ach Mamin Vajalil, icha tz'aj sat svayich junoc mach d'a sc'ool ayic tz'el svayañ, icha chi' ol aj a paticanel eb' chuc chi' ayic ol a naanq'ue tas ol aj eb'.
- 21 Ayic manto nachajel-laj jun tic vuuj, ix in te cusi, ix och pitz'an syail d'a in pixan.
- 22 A yuj in quistalil maj nachajel-laj vuuj, yuj chi' lajan ix vutej in b'a d'a ichañ icha junoc noc' noc' malaj spensar.
- 23 Palta jun, ayiniñej ec' ed'oc, quetzb'il in uuuj.
- 24 Tzin a c'ayb'an d'a tas svutej in b'a. Axo d'a slajvub', ol in a cha d'a a vach'ilal.
- 25 Malaj junocxo mach ayec' d'a satchaañ b'aj svac'och in pensar, a achñej toni. Ayic snachajel vuuj to ayach ec' ved'oc, mañxalaj tas tzin nib'ejoch d'a sat luum tic.
- 26 Vach'chom spax yip in nivanil tic, stacpax in c'ool, palta a achxo ach Dios, Vipumal aji, añej d'ayach ay masanil tas snib'ej in c'ool.

- 27 A eb' syiq'uel sb'a d'ayach, ol cham eb'. Ol a satel masanil eb' syiq'uel sb'a chi'.
- 28 Palta a in val tic Mamin Jehová Vajalil, tzin nitzoch in b'a d'a a tz'ey yujto añej jun chi' nivan yelc'och d'ayin. Tzach vac'och yipoc in c'ool yic svalel jantac tas ix a c'ulej.

SALMO 74

Lesal yic scolchajel eb' choñab'

Sb'it jun tic viñaj Asaf yic tzoñ sc'ayb'ej.

- 1 Ach co Diosal, ¿tas val yuj ix oñ actejcan d'a juneliñej? ¿Tas yuj ix te cot yoval a c'ool d'a quib'añ a oñ a choñab' oñ tic?
- 2 Naoñcot a oñ oñ a mannaquel d'a peca'. A oñ oñ a colan-naqueli yic tzoñ och a choñab'oc. Nacot tzalan Sion b'aj cajan achtaxon eq'ui.
- 3 Cotañ, tzul ilan tas ix aj yixtaxb'at a choñab' tic d'a juneliñej yuj eb' ajc'ool. Ul il tas ix aj yixtaxb'at a cajnub' yuj eb'.
- 4 A eb' ayoch ajc'olal d'ayach, ix el yav eb' yuj yoval d'a yol a cajnub' b'aj scaq'uem co b'a d'ayach. Ix yac'anq'ue sbandera eb' ta', yic scheclaji to ix yac' ganar eb'.
- 5 Ichato c'atzitzvum eb' d'a caltac te'.
- 6 A q'uen sch'acab' eb' yed' q'uen smartillo ix yac'lab'ej d'a jun-tzañ chemte' ayoch d'a yol a cajnub' chi'. Ix lajviel svach'il yilji yuj eb'.
- 7 Ix yac'och sc'ac'al a cajnub' chi' eb'. Ix ixtaxb'at b'aj tz'och ejmelal d'ayach yuj eb', ix emcan lañnaj d'a sat luum.

- 8 Ix sna eb' oñ sataneli. Masanil b'aj scaq'uem co b'a d'ayach d'a yol co naci6n tic, ix laj yac'och sc'ac'al eb'.
- 9 Mañxo chequeloc junoc sch'ox-nab'il to a choñab' oñ. Mañxa junoc a checab' d'a co cal, mañ cojtacoc paxi jantacto tiempo ol yac' jun tic.
- 10 Ach co Diosal, ¿jantacto tiempo ol oñ stzuntzej eb' ajc'ool tic? ¿B'aq'uiñ ol yactejan eb' yalan chucal lolonel d'ayach?
- 11 ¿Tas val yuj max a ch'oxel a poder yic tza satel eb'?
- 12 Atax d'a peca' co Rey al achñej. Ach co Diosal, tzijtum b'aj ix cac' ganar oval yuj a colval.
- 13 A ach ix a poj snañal a' mar yuj a poder. Ix a mac'poj juntzañ sjolom noc' nivac noc' d'a yol a' mar chi'.
- 14 Ix a tec'an vecchaj juntzañ sjolom noc' nivan leviatán, ix ac'an noc' schib'at noc' chium noc' d'a tz'inan luum.
- 15 A ach ix ac' q'ueul sjaj a a' sb'eyi. Ix ac'an pax tup a' nivac a' malaj taxon b'aj stupi.
- 16 A ach ay ic c'ualil yed' d'ac'valil. A ach ix a b'o c'u yed' q'uen uj.
- 17 A ach a b'onac b'aj sc'ochcan c'aman yolyib'añq'uinal. A ach a b'onac varesma yed' ñab'il-q'uinal.
- 18 Mamin Jehová, nacoti, to a eb' ajc'ol sb'uchvaj eb' d'ayach. Te quistal eb', yuj chi' tzach spatiquejel eb'.
- 19 Mamin, mañ oñ ac' sat d'a a c'ool. Mañ oñ ac' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, icha junoc syac'b'at junoc yalac' cuvajte' d'a noc' ch'acb'a.

- 20 Mocab' b'atcan satc'olal a trato qued'oc, yujto a d'a masanil b'aj d'a yol co choñab', b'aj mañxo chequeloc, ix te pimbi' eb' viñ mañxa yoq'uelc'olal yixtan eb' a choñab'.
- 21 Mañ a cha ixtax eb' ilb'ajc'ool. B'itanocab' eb' meb'a' yed' eb' ilb'ajc'ol chi' d'ayach.
- 22 Ach co Diosal, ochañ qued'oc, coloñ a oñ icoñ tic. Nacoti to a eb' sc'ulan chucal, max yactejan eb' sb'uchvaj d'ayach.
- 23 Mocab' ac'b'at satc'olal b'aj ste el yav eb' ayoch ajc'olal d'ayach, aton eb' tz'el val yav yuj spitan sb'a d'ayach.

SALMO 75

A Dios sb'o yaj tas d'a stojolal

*Sb'it jun tic viñaj Asaf. Sb'itej jun b'it tic viñ
cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it
scuchan Mañ a Sateli.*

- 1 Ach co Diosal, scac' yuj diosal d'ayach, yujto chequel to ayach ec' qued'oc yuj tas satub'tac tza c'ulej, aton chi' scaleli ayic tzach cac'an b'inajoc.
- 2 Ach Cajal, a ach tzal icha tic: Ayic ol c'och stiempoal tas nab'il vuuj, d'a val stojolal ol vutej in ch'olb'itan yaj eb' anima.
- 3 Vach'chom tz'ib'xi lum luum yed' masanil tas cajan d'a sat, palta a in ol in yamoch vaan yipumal luum.
- 4 A d'a eb' ac'umtac yed' d'a eb' chuc syutej sb'a, svala': Mañxo eyic'chaañ e b'a,
- 5 mañxo eyalub'tañej to syal eyuuj eyalani. Mañxo ex lolon d'a ac'umtaquil, xin chi, xa chi ach Cajal.

- 6 Ex vetanimail, ayic tz'ic'jichaañ junoc anima, mañoc d'a eb' anima d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u, mañoc d'a eb' ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u, mañoc pax d'a eb' ay d'a tz'inan luum scoti.
- 7 Palta aton Dios sch'olb'itan tas caji. Ay mach syiq'uemi. Ay mach syic'chaañ.
- 8 A yoval sc'ol Jehová, lajan yed' vino te paj ayem d'a yol junoc vaso. Ayic ol secanemta d'a yib'añ masanil eb' sc'ulan chucal d'a sat luum tic, ichato ol yuc'b'at eb' smasanil.
- 9 A in pax tic, ol valñejel yab'ixal co Diosal a oñ yñtil oñ Jacob tic, ol val vach' lolonel d'a b'ital d'ay.
- 10 A' ol satanel spoder eb' sc'ulan chucal, palta ol yic'chaañ yipalil eb' anima vach'.

SALMO 76

A Dios syal yuuj

Ayic sb'itan jun b'it tic viñi cuchb'um yic b'it, a yame'ab' ay sch'añal sc'anchaji.

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 Ojtacab'il Dios d'a yol yic Judá. Te nivan pax yelc'och sb'i d'a yol yic Israel.
- 2 A d'a tzalan Sion, ata' ay scaj-nub'. A d'a Jerusalén smacvaj icha noc' choj.^a
- 3 Ata' ix satcanel syame'ab' eb' ajc'ol yuuj, aton jul-lab', q'uen espada yed' maclab' jul-lab'.
- 4 Ach co Diosal, te nivan a poder. Yelxo val te ec'b'al snivanil elc'och d'a lum jolomtac vitz aytaxon d'a peca'.

- 5 A eb' soldado te jelan d'a oval, ix ic'chajec' syame'ab' eb'. A eb' te ay yip, mañxa tas ix yal eb', ix vayb'at eb' d'a junelñej.
- 6 Ach sDioal viñaj Jacob, ayic ix el av yuj oval, majxo ib'xoclaj eb', majxo ib'xocpaxlaj scarrua-je eb' yed' noc' schej.
- 7 Te ay a may. ¿Mach val ol yal yoch liñan d'a ichañ ayic aycot oval?
- 8 Ato d'a satchaañ ix alel tas ol utej a ch'olb'itan eb' anima. Ix xivb'at eb' anima chi', ix emcan numan eb'.
- 9 ayic ix ach q'ue vaan a ch'ol-b'itan chi' yic tza colcanel eb' te ilb'ajc'ool yaj d'a yolyib'añ-q'uinal tic.
- 10 A yoval sc'ol eb' anima, ol ac'-can meltzajoch d'a aloj vach' lolonel d'ayach. A jab'ocxo yoval sc'ol eb' chi', ol a cachoch vaan.
- 11 Caq'uec co ti' d'a Jehová co Diosal, sco c'anab'ajan tas scal chi' d'ay. A exxo nación ex ayex d'a slac'anil schoñab' Dios te nivan yelc'ochi, iq'ueccot e silab' d'ay.
- 12 Yujto a' tz'ic'anel sq'uinal eb' yajal. A' eb' rey d'a yolyib'añ-q'uinal tic, xivpax eb' d'ay.

SALMO 77

Sco nacot tas sc'uulejnac co Mam Dios

Sb'it jun tic viñaj Asaf. Sc'an jun b'it tic viñi cuchb'um d'a b'it, aton viñaj Jedutún.

- 1 Te chaañ sval in b'a d'a Dios, yic vach' syab' tas svala'.

^a 76.2 A jun versículo tic a d'a hebreo ay chab' lolonel, syal yuj svaynub' ma junoc sñaq'ueen junoc noc' noc' ay smay. Yuj chi', ix cac'och sb'i noc' choj d'a tic, yic max satel jun pensar chi'.

- 2 Ix in lesalvi d'a Cajal ayic ay in cusc'olal. Maj vactejcan in mojb'an in c'ab' d'ay d'a junjun ac'val, palta malaj tas syal yac'an snivanil in c'ool.
- 3 Ayic tzin naancot Dios, tzin oq'ui. Ayic tzin te ac'an pensar, schab'axq'ue in c'ool.
- 4 Mamin, maj in a cha vayb'atoc. Mañxo animaoc vaj svab'i, maxtzac yal-laj in loloni.
- 5 Tzin nacot juntzañ c'ual yed' juntzañ ab'il ec'nac d'a peca'.
- 6 Tzin nacot ticnaic atax yic tzin b'itan d'ac'valil. Tzin naub'tañej, tzin c'anb'an d'ayin:
- 7 ¿Tocval ayñejcot yoval sc'ol Dios Cajal d'ayoñ? ¿Tom mañxo ol oñ xajanej?
- 8 ¿Tom ix lajviel svach'c'olal? ¿Tom junelñej ix lajvi b'aj yac'naccan sti'?
- 9 ¿Tom ix sat sc'ol Dios d'a svach'c'olal? ¿Yel am val te aycot yoval sc'ool, mañxo am ol oc' sc'ol d'ayoñ?
- 10 Ay tas yelxo val ya svab' ticnaic, svalan d'a yol vico': A Dios Ec'to d'a yib'añ smasanil, mantzac colvajlaj d'ayoñ, icha ix aj scolvaj d'a yalañtaxo, xin chi.
- 11 Ach in Diosal, a ticnaic ol in nacot juntzañ tas satub'tac a b'onac d'a peca'.
- 12 Ol in nacot masanil tas a b'onac.
- 13 Ach in Diosal, te vach'ñej masanil tastac tza b'o'o. Malaj junocxo dios nivan yelc'och icha ach tic ach co Diosal.
- 14 A ach tic, Dios ach, sb'oumal ach tastac satub'tac. Ix a ch'oxel a poder d'a masanil nación.

- 15 A yed' a poder a colnaccanel a choñab', aton eb' yiñtilal viñaj Jacob yed' viñaj José.
- 16 Ach co Diosal, ayic ix ach yilan a' mar, ix xivq'ue a'. Ix ib'xiq'ue a' masanto d'a sjulal yich.
- 17 A asun ix yaqu'emta sñab'il. Ix c'añ c'u d'a satchaani, tzijtum b'aj ix checlaj leb'lon d'a sat luum tic.
- 18 Ix ib'xi lum luum tic yuuj. Ix ab'chaj sc'añ c'u d'a scal chachuxum ic'. A a leb'lon, ix yac'saquilq'uinal d'a yolyib'añ-q'uinal tic.
- 19 A d'a yol a' mar ix a jac a b'e, tzijtum a a' b'aj ix ach c'axpaji, palta malaj mach ix ilan yechel oblem.
- 20 Ix ic' b'ey a choñab' icha noc' calnel. Ix a yame'ab'ej viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yic scuchb'an a choñab' eb' viñ.

SALMO 78

Ay scolval Dios d'a schoñab'

Sb'it jun tic viñaj Asaf yic tzoñ sc'ayb'ej.

- 1 Ex vetchoñab', ab'ec in c'ayb'ub'al, aq'uecoch e chiquin d'a tas svala'.
- 2 Ol val juntzañ lolonel nivan yelc'och d'ayex. A juntzañ tas c'ub'eltac yajcan d'a peca', a ol vala', aton juntzañ manta b'aj tz'alchajeli.
- 3 Ol val juntzañ tas cab'nac, aton tas cojtac, a eb' co mam quicham alannac cab'i.
- 4 Yovalil ol cal d'a eb' cuninal. A juntzañ tas satub'tac sb'onac Jehová yed' spider, ol cal d'a eb' toto ol aljoc.
- 5 A Dios ix b'oancan jun b'eyb'al d'ayoñ a oñ yiñtil oñ viñaj

- Jacob tic. Ix yac'ancan jun c'ay-b'ub'al d'ayoñ israel oñ tic. Yalannaccan d'a eb' co mam quicham to sc'ayb'ej yuninal eb', a oñ ton tic. A oñxo pax tic ol co c'ayb'ej eb' cuninal
- 6 yic vach' ay yab'ix eb' anima d'a b'aq'uiñ, eb' mantzac alji. Axo eb' chi' ol alan pax d'a eb' yuninal.
- 7 Yic vach' a Dios syac'och eb' yipoc sc'ool. Yic a tas sb'onac Dios max b'atcan sate'olal yuj eb'. Yic sc'anab'ajej pax schec-nab'il Dios chi' eb'.
- 8 Yic vach' mañ ol yutej sb'a eb' icha yutejnac sb'a eb' co mam quicham, mañ schanacoc yab' sc'ayb'ub'al Dios eb', spitejnac sb'a eb'. Mañ tec'anoc yutejnac spensar eb', mañ sc'anab'ajej-nacoc Dios eb'.
- 9 A eb' soldado yic Efraín, ay syamc'ab' eb' yic oval. Palta ayic ix och oval chi', ix b'at eb' elelal.
- 10 Malaj yelc'och strato Dios d'a eb'. Max yal-laj sc'ol eb' sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al Dios chi'.
- 11 A tas ix sb'o Dios, aton juntzañ sat co c'ool quilani, ix b'atcan sate'olal yuj eb'.
- 12 A Dios ix b'oan tas satub'tac d'a yichañ eb' co mam quicham d'a Zoán d'a yol yic Egipto.
- 13 Ix spoj sb'a a' mar yuuj, ix schecanec' eb' d'a snañal a' chi'. Ix syamoch vaan jun a' mar chi', icha muro ix ajcan a' yuuj.
- 14 D'a c'ualil ix ic'ji b'ey eb' yuuj d'a yalañ jun asun. Axo d'ac'-valil, ix ic'ji b'ey eb' yed' saquil-q'uinal jun c'ac'.
- 15 Ix jat q'uen nivac q'ueen yuuj d'a taquiñ luum, mañ jantacoc a a' ix elta, ix yuc'an a' eb'.
- 16 A d'a yol q'uen nivan q'ueen ix elul a' nivac a' yuuj.
- 17 Vach'chom ix yil jun chi' eb', palta añeja' ix och smul eb' d'a Dios d'a tz'inan luum chi'. Ix chichon sc'ol eb' d'a Dios Ec'to d'a yib'añ smasanil.
- 18 Ix yac' proval Dios eb', ix sc'anac svael eb' icha val d'a sgana.
- 19 Ix yalan specal Dios eb' icha tic: ¿Maxto ol yal-laj yac'ji co vael yuj Dios d'a tz'inan luum tic?
- 20 Yel toni, ix jat q'uen nivac q'ueen yuuj. A d'a yol q'ueen ix elul a' nivac a', ix ch'ayxi lum luum yuj a', ¿ol am yal pax yac'an co vael ticnaic? ¿Ol am yal yac'an chib'ej d'ayoñ a oñ schoñab' oñ tic? xchi eb'.
- 21 Ix cot yoval Jehová ayic ix yab'an jun slolonel eb' chi'. Icha val te' c'ac' ix aj scot yoval, ix ja copnaj d'a eb' yiñtilal viñaj Jacob,
- 22 yujto maj yac'och sc'ool eb' d'ay. Maj yac'paxoch scolval Dios chi' eb' yipoc sc'ool.
- 23 Vach'chom icha chi' ix yutej sb'a eb', palta ix ac'chajemta asun yuj Dios, ix sjacan spuer-tail satchaañ.
- 24 Ix emul maná d'a yib'añ eb' schoñab' icha sja yax ñab'. Satchaañil trigo ix sva eb'.
- 25 A svael eb' ángel ix sva eb'. Cham ix va eb' yuj Dios.
- 26 A ic' ix cot d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' d'a sur, ix cot xumumoc d'a satchaañ, yuj spoder Dios ix javi.

- 27 A ic' chi' ix ic'ancot noc' chib'ej d'a yib'añ schoñab' Dios chi'. Mañixojantacoc noc' much ix emuli, icha lum pococ, ma icha yarenail sti' a' mar ix aj sjavi noc'.
- 28 A b'aj ayec' choñab' chi', ata' ix ja b'ulan noc' yed' d'a spatic yichañ smantiado eb'.
- 29 Yuj spec'al eb', a Dios ix ac'an tas ix snib'ej eb' chi'. Ix yac' val sgana eb' schi'an noc'.
- 30 Palta ayic manto tzactzajlaj eb' schi'an noc', ayic aytooch noc' chib'ej chi' d'a yol sti' eb',
- 31 ix cot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb'. Axo ix ac'an cham eb' vinac ay yip, aton eb' vinac ch'oc yel d'a scal eb' quetisraelal chi'.
- 32 Palta mañoc yuj chi' ix sb'o sb'eyb'al eb'. Añeja' yoch smul eb'. Maj yac'laj pensar eb' yuj tas satub'tac ix sc'ulej Dios chi', maj yac'ochlaj eb' d'a sc'ool.
- 33 Yuj chi' ix satjiel eb' yuj Dios chi' d'a scal nivac xivc'olal. Jun-ñej mutz'satil, ma icha quic'an quic', icha chi' ix aj satel eb'.
- 34 Ayic ix cham jayvañ eb' chi' yuj Dios, ix sna sb'a sc'ol juntzañixoj eb', ix c'och eb' d'a yichañ Dios, ix lesalvi eb' d'ay d'a smasanil sc'ool.
- 35 Ichato chi' ix najicot Dios Ec'to d'a yib'añ Smasanil yuj eb', yujto a' stañvan eb', a' scolan pax eb'.
- 36 Añej yed' sti' eb' stz'ac yal vach' lolonel d'a Dios chi'.
- 37 Malaj b'aj vach' ix yutej sb'a eb' d'ay. Maj sc'anab'ajej pax strato eb' yed'oc.
- 38 Palta ix te oc' sc'ol d'a eb', yuj chi' ix succhaj sat schucal eb' yuuj. Maj ac'joc cham eb'. Tzijtum el ix och vaan yoval, majxojayac'uelc'ochlaj yoval chi' d'a eb'.
- 39 Ix snacoti to animañej eb'. Lajan eb' icha ic' toñej tz'ec'b'ati, maxtzac meltzajlaj.
- 40 Tzijtum el ix spitej sb'a eb' d'ay, ix yab' syail d'a tz'inan luum yuj eb'.
- 41 Palta añeja' yac'ji proval yuj eb'. Ix tzuntzajcot yoval sc'ol co Diosal Axoñejoch chi' yuj eb'.
- 42 Max snacotlaj jun c'ual eb' ayic ix coljiel eb' yuj spoder d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool.
- 43 Maj snapaxcot juntzañ milagro yilnac eb' d'a Zoán d'a yol yic Egipto.
- 44 Ix yac'och a nivac a' chic'al d'a Egipto, axo eb' aj Egipto chi', majxojal-laj yuc'an a' eb'.
- 45 Ix yac'anpaxcot noc' us d'a scal eb' aj Egipto chi', icha val asun yec' noc', ix te ixtaj eb' yuj noc'. Ix yac'anpaxcot noc' tzijtumul pajtza' d'a scal eb', yic tz'ixtaxel schoñab' eb' yuj noc'.
- 46 Masanil sat tastac avab'il yuj eb' ix yac'och d'a yol sc'ab' noc' c'ulub'. Ix lajviel sat yavb'en eb' yuj noc'.
- 47 A q'uen sacb'at yed' q'uen cheev ix lajanel te' higo yed' te' uva avab'il yuj eb'.
- 48 Ix cham noc' svacax eb' yed' noc' scalnel eb' yuj q'uen sacb'at, yuj pax b'aj ix mac'vaj c'u.
- 49 Ix yac'cot yaelal Dios d'a yib'añ eb', yuj yoval sc'ol mañixa yal-b'anil. Mañ jantacoc eb' ángel ix scheccoti yic tzul satjiel eb' aj Egipto chi'.

- 50 Junelñej ix te cot yoval, majxo oc'laj jab'oc sc'ol d'a eb'. Ix ac'-jib'at eb' d'a yol sc'ab' chamel yuuj.
- 51 Masanil eb' vinac b'ab'el tz'alji d'a snun d'a yol yic Egipto chi' ix smilchamoc. D'a junjun patil eb' aj Egipto chi', jun mach ix chami.
- 52 Ix ic'ji b'ey eb' co mam quicham chi' yuj Dios d'a tz'inan lum, icha yic'ji b'ey noc' calnel, icha chi' ix utaj eb'.
- 53 Vach' ix aj yic'ji b'ey eb' yuuj, yic vach' max xiv eb'. Axo eb' ayoch ajc'olal d'a eb', ix b'atcan eb' d'a yol a' mar.
- 54 Ix ic'jicot eb' yuj Dios d'a jun lum sic'b'ilel tic yuuj, d'a jun-tzañ vitz ix yic'canec' tic d'a scal oval.
- 55 Ix yic'anel juntzañ nación d'a yichañ eb'. Ix spojancanec' lum lum chi'. Macquiltac ix yutej d'a junjun yiñtilal. Ix caj-naj eb' d'a schoñab' eb' ajc'ool chi'.
- 56 Palta axo eb' co mam chi', ix ac'ji proval Dios Ec'to d'a yib'añ smasanil yuj eb'. Ix tzun-tzajcot yoval sc'ol yuj eb'. Maj sc'anab'ajej eb' tas ix yal Dios chi'.
- 57 Icha yutejnac sb'a eb' co mam quicham, icha chi' ix yutej sb'a eb' d'a yichañ Dios. Maj sc'anab'ajejlaj eb' d'ay. Ix el eb' d'a yol sb'e icha junoc jul-lab' coxo.
- 58 Ix stzuntzejcot yoval Dios chi' eb', yujto b'at lesalvoc eb' d'a jolomtac vitz, b'at yac'anem sb'a eb' d'a juntzañ yechel comon dios.
- 59 Ix cot yoval Dios chi' ayic ix yilan jun chi', ix paticajcanel eb' yuuj.
- 60 Ix yactancan scajnum' d'a Silo, aton jun spat yaj d'a co cal.
- 61 Toñej ix yila' ix ic'jib'at scaxail strato yuj eb' ajc'ool, aton sch'oxnab'il stziquiquial yed' spoder.
- 62 Ix te cot val yoval Dios chi' d'a eb', yuj chi' ix actajcan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi' yic smil-jicham eb'.
- 63 A eb' quelemtac, ix cham eb' d'a scal oval, ichato ix tz'ab'at eb'. Mañxalaj b'it yic nupnajel ix och d'a eb' ix cob'estac.
- 64 A eb' viñ sacerdote, ix mil-jicham eb' viñ d'a q'uen espada. Maj oc'laj eb' ix yetb'eyum eb' viñ ix cham chi'.
- 65 Ix lajvi chi', ix q'ue jucnaj Dios Cajal, icha tz'aj yel svayañ anima, icha junoc soldado jelan d'a oval tz'el yav yuj añ añ.
- 66 Ix ac'ji ganar eb' ajc'ool yuuj, ix b'at eb' elelal. Ix q'uixvicanel eb' d'a masanil tiempo.
- 67 Ayic ix sayanxi Dios b'ajtil ol ajxoc scajnum', ix spatiquejcanel smac'b'en eb' yiñtilal José. Mañocljaj smac'b'en eb' yiñtilal Efraín ix siq'uelta.
- 68 Palta a d'a smac'b'en eb' yiñtilal Judá ix sic'jielta yuuj, aton tzalan Sion to xajan yuuj.
- 69 Ix sb'oq'ue scajnum' Dios yic scan d'a junelñej icha satchaañ. Ix yaq'uem yich yic ayñejec' d'a masanil tiempo icha lum lum.
- 70 Ix sic'anel jun schecab', aton viñaj David, viñ tañvum calnel.
- 71 Ix ic'jiel viñ yuj Dios chi' d'a spatic noc' nun calnel ay yune',

yic vach' a viñ staivan eb' israel
yiñtilal viñaj Jacob chi'. Ix och-
can schoñab' Dios chi' icha scal-
neloc viñ.

- 72 Ix tañvaj schoñab' Dios yuj
viñaj David chi'. D'a smasanil
sc'ol viñ yed' sjelanil ix stañvej.

SALMO 79

Cusc'olal yuj Jerusalén

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 Ach co Diosal, ix och eb' ch'oc
choñab'il d'a lum a mach'en. Ix
yixtanb'at a templo eb'. Ix
smaq'uem lañaj Jerusalén eb'.
- 2 A eb' a checab' c'anab'ajum
d'ayach, ix miljicham eb' yuj
eb'. A noc' ostoc yed' noc'
chium noc' ix chianb'at snivanil
eb' a checab' chi'.
- 3 Icha a a' ix aj stob'can schiq'uil
eb' a checab' chi' d'a masanil
Jerusalén. Malaj mach ix mucan
snivanil eb'.
- 4 Tzoñ b'uchji yuj eb' anima
cajan d'a co lac'anil. Tzeb'ajtac
quilji d'a eb'.
- 5 Mamin Jehová, ¿jantacto val
tiempo ol ac'cot oval d'ayoñ?
¿Añej ama yajcot a c'ac'alc'olal
d'ayoñ icha sq'ue ñilñion yoc te'
c'ac'?
- 6 Ac'cot yoval a c'ol d'a eb' ch'oc
choñab'il mañ ach ojtannacoc,
aton eb' max yaq'uem sb'a
d'ayach.
- 7 Yujto a eb' ix oñ satanel a oñ
yiñtilal oñ viñaj Jacob tic, ix
yixtanb'at co choñab' eb'.
- 8 Mañ ac' co tupel smul eb' co
mam quicham. Ac'cot a vach'-
c'olal d'a quib'añ d'a elai-
chamel, yujto mañxo animaoc
caj scab'i.

- 9 Ach Dios, co Columal ach.
Ochañ qued'oc, colvajañ
qued'oc. Sucsat co mul yic max
b'uchji a b'i yuj eb' anima.

- 10 Tato maay, ol yal eb' ch'oc
choñab'il chi' icha tic: ¿Tocval
ay yelc'och jun sDiosal eb' chi?
xcham eb'. Ac' quil a pactzitan
d'a eb' yuj eb' a checab' ix
smilcham eb'. Yab'ocab' jun
chi' eb' ch'oc choñab'il.
- 11 A eb' ayoch preso, van yalan
sb'a eb' d'ayach, cotañ q'uelan
d'a eb'. A eb' yicxo chamel yaji,
colel eb' yed' a poder.
- 12 Mamin Jehová, aq'uec' uqueloc
a pac d'a juntzañ nación ay d'a
co lac'anil, yujto b'uchumtac eb'
d'ayach.
- 13 A oñxo a choñab' oñ tic, icha a
calnel caji. Ol cac'ñej yuj diosal
d'ayach. Ol co b'itej vach'
lolonel d'ayach d'a masanil
tiempo.

SALMO 80

Sc'anji scolval Dios

*Sb'it jun tic viñaj Asaf. Sb'itej jun b'it tic viñ
cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan
Añ Xumaac.*

- 1 Maclej ab' ach quilumal a oñ
israel oñ tic. Tañvej oñ a oñ
yiñtilal oñ can viñaj José. Ach
c'ojan ach em d'a scal eb'
querubín,
- 2 ac' checlaj a tziquiquial d'ayoñ,
a oñ ton yiñtilal oñ can viñaj
Efraín, viñaj Benjamín yed'
viñaj Manasés. Ac'lab'ej a poder
yic tzoñ a colaneli.
- 3 Ach co Diosal, b'oxi caj icha
d'a yalañtaxo. Ac'cot a vach'-
c'olal d'ayoñ, tzoñ a colan-
caneli.

- 4 Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, ¿Tom añeja' mañ ol ab' slesal eb' a choñab' yuj yoval a c'ool?
- 5 A co cusc'olal ix ac' co vaeloc. A yal co sat ix ac' cuq'uemoc.
- 6 Ix oñ ac'anoch sb'uchlab'ejoc eb' cajc'ool ay d'a co lac'anil. Ste q'uechaañ eb' oñ stzetzani.
- 7 Ach Dios Yajal d'a Smasanil, b'oxi caj icha d'a yalañtaxo. Ac'-cot a vach'c'olal d'ayoñ, tzoñ a colancaneli.
- 8 A d'a Egipto ic'naquelta jun sc'ab' te' uva, ic'annaquel jun-tzañ ch'oc nacional d'a sat lum tic, axo te' uva chi' avejnac-canem d'a sat lum tic.
- 9 Ix aq'uenan te'. Ix b'at sch'añal yib' te'. Ix q'uib' te'. Ix majel sat lum tic yuj te'.
- 10 Ix q'uec'och yeñul te' d'a jolom-tac vitz. Ix muschajpax te' nivac c'ute' chaañ steel yuj te'.
- 11 Ix c'och te' sñi' d'a stitac a' mar, ix c'ochpax te' svol d'a a' nivan Éufrates.
- 12 ¿Tas yuj ix eccan lañchaj q'uen smacte'al te' latz'b'ilq'uei, yuj chi' tz'ic'jiel sat te' yuj eb' tz'ec'ta'?
- 13 Van slajviel te' yuj noc' c'ul-taquil chitam. Van sc'uxanb'at te' noc' c'ultaquil noc'.
- 14 Ach co Diosal, Yajal ach d'a Smasanil, meltzajañxicot q'uelan d'ayoñ co c'ana'. Ilcot masanto d'a satchaañ chi', tza naan cot te' uva tic,
- 15 aton te' a ach val lac'an avej-nac, a te' svol a ach val ix ac' yaxb'oc, a oñ ton a choñab' oñ tic.

- 16 A yed' yoval a c'ool, ac'cham eb' ix oñ ixtani, eb' ix ñusantz'a co choñab'.
- 17 Palta ochañ qued'oc a oñ sic'b'il oñ el tic uuj, a oñ ton a choñab' oñ ix ac' co tec'anil yic tzoñ och icoc.
- 18 Malaj b'aq'uiñ ol quic'canel co b'a d'ayach. Ac' co q'uinal, añej d'ayach ol cal co b'a.
- 19 Ach Jehová Dios, Yajal ach d'a Smasanil, b'oxi caj junelxo icha d'a yalañtaxo. Ac'cot a vach'-c'olal d'ayoñ, tzoñ a colan-caneli.

SALMO 81

A svach'c'olal Dios yed' spital eb' israel

*Sb'it jun tic viñaj Asaf. Sb'itej jun b'it tic viñ
cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it sb'itaji
ayic stec'jiel yal sat te' uva.*

- 1 Coñ b'itanec d'a tzalajc'olal d'a Dios tz'ac'an quip. Coñ avajec d'a tzalajc'olal sco b'itan co Diosal a oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob tic.
- 2 Coñ b'itanec yed' pandereta yed' te' arpa vach' sc'añi yed' pax salterio.
- 3 Co puec q'uen trompeta ayic tz'alji q'uen uj. Co puec pax q'ueen ayic sc'ojnaj q'uen uj chi', yujto nivan q'uiñ jun chi' d'ayoñ.
- 4 Aton jun checnab'il ix yac' Dios d'ayoñ a oñ israel oñ tic, a oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob.
- 5 Ix alchaj d'ayoñ yiñtilal oñ viñaj José tic, ayic ix b'at Dios oval d'a Egipto.
Ata' ix cab' jun lolonel, palta mañ cojtacoc mach ix lolon chi'.

- 6 Ix yalan d'ayoñ: Toxo ix vic'-canel eyicatz d'a yich e patic. Toxo ix vic'canel jun munlajel te ya d'a eyib'añ.
- 7 Ix in eyavtejcoti ayic ayex och d'a syaelal, a inxo ix ex in colo'. Ix ex in tac'vej d'a scal asun ayic sc'añ c'u. Ix ex vac' proval d'a a' yic Meriba.
- 8 Ex in choñab', ab'ec tas svala', a in van in lolon d'ayex. Ex israel, octom tzin e c'anab'ajej.
- 9 Malajocab' sdiosal eb' ch'oc choñab'il ayec' d'ayex. Mañ eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios chi'.
- 10 A in Jehová e Diosal in, a in ix ex viq'uelta d'a yol yic Egipto. Jaquec e ti', ol ex in vatzitej.
- 11 Palta maj yal e c'ol ix in e c'anab'ajej a ex in choñab' Israel ex tic.
- 12 Yuj chi' ix ex vacteje can yuj e pital, ix eyac'an e gana icha snib'ej e c'ool.
- 13 Ex in choñab' Israel, octom ix eyab' tas ix vala'. Octom ix e b'eyb'alej in checnab'il.
- 14 Ix am vac'och yaelal d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayex. Junñej am mutz'satil ix aj in satanel eb'.
- 15 A eb' tzin yajaneli, toxoñej am ñojoji yec' eb' yuj xivelal d'ayin. Axo syaelal eb', scan d'a yib'añ eb' d'a junelñej.
- 16 Palta a exxo tic, ix am ex in vatzitej. A am val ixim trigo te vach' ix vac' d'ayex. Ix am vac'

noc' yalchab' tz'elta d'a sattac q'uen q'ueen eyuq'uej yic tzex tzalaji, xchi Jehová.

SALMO 82

A Dios Sat yaj d'a eb' Juez

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 C'ojanec' Dios b'aj molanec' eb' dios.^b Van sch'olb'itaj eb' dios chi' yuuj.
- 2 Syalan icha tic d'a eb':
¿B'aq'uiñ ol eyacteje can e ch'olb'itan d'a esal, yed' eyac'anoche e b'a yed' eb' sc'ulan chucal?
- 3 Colvajañec' d'a eb' mantalaj yip yed' d'a eb' mañxalaj smam. Tojol tzeyutej e b'oan yaj yoval eb' ilc'olal yaji yed' eb' ayoch d'a stzapan majanil.
- 4 Colequel eb' mantalaj yip yed' eb' meb'a' d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal.
- 5 Palta a ex tic, mañ eyojtacoc. Max nachajel-laj eyuuj. Ichato d'a scal q'uic'alq'uinal tzex b'eyi. Yuj e chucal chi', van yixtaxel anima d'a sat luum tic.
- 6 Ix vala' to dios ex a ex tic. E masanil vuninal ex, a in eq'uinto d'a yib'añ smasanil.
- 7 Palta a ex tic ol ex chamoc, icha tz'aj scham masanil eb' anima. Ol ex satel icha jun-tzañxo eb' yajal, xchi Dios.
- 8 Ach co Diosal, cotañ, yamoch a ch'olb'itan yaj eb' cajanec' d'a sat luum tic. A ach ay ic masanil nación d'a yolyib'añ-q'uinal tic.

^b 82.1 A jun lolonel “dios” syal d'a tic, mañ junñejoc tas syalelc'ochi. Ay b'aj a eb' ángel syala', mato a eb' nivac vinac ay yopisio icha eb' juez. Tecan a eb' juez syal d'a tic.

SALMO 83**Lesal yic sc'anchaj syaelal eb' ajc'ool***Sb'it jun tic viñaj Asaf.*

- 1 Ach in Diosal, mocab' toñejoc tzach matz'ani. Colvajañ d'ayoñ.
- 2 Ilcot eb' ayoch ajc'olal d'ayach, sq'ue val somnaj eb' ach spaticaneli, schichon sc'ol eb' d'ayach.
- 3 C'ub'eltac sna eb' to ol sc'u lej chucal eb' d'a co patic, a oñ a choñab' oñ tañvab'il oñ tic uuj.
- 4 Sna eb' to ol ja eb' oñ sateli yic vach' mañxo nacionoc ol oñ ajcanoc. Sgana eb' to maxtzac oñ nachajcot a oñ israel oñ tic.
- 5 Ix smol naan eb' yac'an chucal d'ayach, junxoñej ix aj spensar eb'.
- 6 Ix smolb'ej sb'a eb' aj Edom, eb' yiñtilal Ismael, eb' aj Agar, eb' aj Moab,
- 7 eb' aj Gebal, eb' aj Amón, eb' aj Amalec, eb' filisteo yed' eb' cajan d'a Tiro.
- 8 Yamanpax ix aj eb' aj Asiria yed' eb' yic scolvaj eb' d'a eb' yiñtilalcan viñaj Lot chi'.
- 9 Icha utejñac eb' aj Madián, icha chi' tzutej eb'. Icha utejñac viñaj Sísara yed' viñaj Jabín d'a sti' a' Cisón, aton
- 10 eb' chamñac d'a Endor, icha chi' tzutej eb'. A eb' chi' och-naccan snivanil eb' yabonoaloc añ añc'ultac.
- 11 Icha utejñac viñaj Oreb yed' viñaj Zeeb, icha chi' tzutej masanil eb' nivac vinac d'a scal eb'. Icha utejñac viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna, icha chi' tzutej eb' yajalil eb',

- 12 yujto sgana eb' syiquejcan lum a macb'en.
- 13 Ach in Diosal, icha c'alem tz'ic'jib'at yuj chacxuxum ic', ma icha te' taquiñ xil te' scuch-jib'at yuj ic', icha chi' tzutejcan eb'.
- 14 Icha tz'aj sb'at c'ac' d'a caltac vayumtac, masanil yaxluum stz'ab'at yuuj,
- 15 ichocab'ta' tzutej a satanel eb' yed' yoval a c'ool. Xib'tejcanb'at eb', pech b'eyec' eb' icha yic'-jib'at tastac yuj oval ic'.
- 16 Mamin Jehová, ac' q'uixvelal eb' yic vach' syojtaquejel eb' to a achñej Dios ach.
- 17 Q'uixvocab'canq'ue sc'ool eb' d'a masanil tiempo. Chamocab' eb' yuj q'uixvelal,
- 18 yic vach' masanil eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic tz'ojtacaneli to a ach Jehová ach, a achñej ec'achto d'a yib'añ smasanil.

SALMO 84**A scajñub' Dios snib'ej in c'ool***Sb'it jun tic eb' yiñtilal viñaj Coré. Sb'itej jun b'it tic viñi cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it sb'itaji ayic stec'jiel yal sat te' uva.*

- 1 Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, yelxo val te nib'ab'il a cajñub'.
- 2 Mañ jantacoc snib'ej in c'ol tzin aj d'a yamaq'uil a cajñub' chi'. Ach Dios pitzan, tzin b'itan d'ayach d'a tzalajc'olal d'a smasanil in c'ool.
- 3 A noc' tz'unun yed' noc' sañ-capech, tz'ilchaj b'aj tz'aj noc', sb'oan so' noc' b'aj tz'aj yune' d'a slac'anil altar, ach Jehová Yajal d'a Smasanil, in Rey al ach, in Diosal ach.

- 4 Vach' yic eb' cajanec' d'a a caj-nub'. Max yactejlaj eb' sb'itan d'ayach.
- 5 Te vach' yic eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool, aton eb' snib'ej spet javi sc'ual q'uiñ, yic sb'at eb' d'a a cajnub' d'a tztalan Sion.
- 6 Ayic tz'ec' eb' d'a lum ch'olan b'aj sq'uib' te' bálsamo, icha sjaj a' cotac melem tz'ajcan jun ch'olan chi'. Axo b'ab'el ñab' tz'ac'an yaxb'oc lum ch'olan chi'.^c
- 7 Tz'ochñej stec'anil eb' sic'lab'il, axo d'a Sion tzach yil eb' ach in Diosal Axoñej Ochi.
- 8 Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ach sDiosal viñaj Jacob, ab' co lesal tic.
- 9 Ach Dios, ilcot viñ co reyal tzoñ tañvani, aton viñ a sic'-naquelta. Ac' a vach'c'olal d'a yib'añ viñ.
- 10 Yelxo val te vach' tzin aj junoc c'ual d'a slac'anil a cajnub', d'a yichañ pax mil c'ual najat ay in eli. In gana to tzin aj in tañvej spuertail a cajnub' chi' d'a yichañ to tzin aj d'a spat eb' sc'ulan chucal.
- 11 Ach Jehová co Diosal, a ach tzac' saquilquinal d'ayoñ, tzoñ a tañvani. Tzac' a vach'-c'olal d'a yib'añ eb' sb'eyb'alan tojolal, tzic'anhaañ eb'. Tzac'ñej masanil tastac vach' d'a eb' yujto ay elc'och d'a sat eb'.
- 12 Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, te vach' yic eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool.

SALMO 85**Coloñel junelxo**

Sb'it jun tic eb' yñtilal viñaj Coré. Sc'an jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Mamin Jehová, yelxo val te vach' ach d'ayoñ a oñ a choñab' oñ tic. Ix oñ ic'xi meltzaj b'aj sacleminac cajcanb'at a oñ yñtil oñ viñaj Jacob tic.
- 2 Ix a sucsat co chucal a oñ a choñab' oñ tic. Ix ac' lajvoc masanil co mul.
- 3 Ix a yamoch vaan yoval a c'ool yed' a c'ac'alc'olal.
- 4 Ach co Diosal, co Columal, ochañ qued'oc junelxo, yechelocxob' ste cot yoval a c'ol d'ayoñ.
- 5 ¿Tom añeja' ol cotñej oval d'ayoñ d'a masanil tiempo?
- 6 ¿Tom mañxo ol ac'xi co tec'anil yic vach' tzoñ tzalaj ed'oc a oñ a choñab' oñ tic?
- 7 Ach Jehová, ch'oxcan a vach'-c'olal d'ayoñ, tzoñ a colanpaxeli.
- 8 Ol vab' tas ol yal Jehová Dios d'ayoñ. Ol yac' junc'olal d'ayoñ schoñab' oñ tic, tato mantzac co c'ulej mañ pensaril.
- 9 Yeltoni, b'ecan sc'ol Dios scolvaj d'a eb' ay tz'och emnaquil d'ay, yic vach' scheclaj stziquiquial d'a co cal.
- 10 Ol yac' svach'c'olal Dios d'a eb' schoñab', axo eb' ol c'anab'ajan d'ay. A eb' anima tojol sb'eyb'al, ol ac'joc sjunc'olal eb' yuj Dios.
- 11 C'anab'ajum ol aj eb' anima d'a sat lum tic. Axo Dios, ato d'a satchaañ ol yac'cot scolval.

^c 84.6 Icha tic yalan juntzañ copia d'a hebreo.

- 12 Ol yac'cot svach'c'olal Jehová,
ol yac'an sat jantac tas scavej
d'a sat co lum tic.
- 13 A tojolal ol b'ab'laj cot yuj
Jehová, a' ol tojolb'itan b'e b'aj
ol javoc.

SALMO 86

Sc'anchaj scolval Dios

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, schaocab' a c'ol
ab'an tas svala', yujto ilb'aj in
c'ool, te malaj pax vip svab'i.
- 2 Colineli, yujto c'anab'ajum in
d'ayach. Mamin, colin a in a
checab' in tic, yujto a ach tzach
vac'och yipoc in c'ool.
- 3 Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool
d'ayin. Masanil c'u sval in b'a
d'ayach.
- 4 Mamin, ac' tzalajb'oc in c'ol a
in a checab' in tic, yujto a
d'ayach tzin lesalvi.
- 5 Mamin, te vach' ach, ac'um ach
lajvoc chucal. Te nivan a vach'-
c'olal aycot d'a yib'añ eb' syal
sb'a d'ayach.
- 6 Mamin Jehová, ab' in
lesal, maclej ab' tas tzin
c'an d'ayach.
- 7 Ayic ayin och d'a syaelal sval in
b'a d'ayach, yujto tzach tac'-
vitaxon d'a in lesal.
- 8 Mamin Cajalil, malaj junocxo
Dios icha val ach tic. Mamin,
malaj junoc mach syal sb'oan
icha tas tza b'o tic.
- 9 Mamin, a ach ix a b'o masanil
nivac choñab'. Ol ja eb'
yaq'uem sb'a d'ayach, ol yalan
vach' lolonel eb' d'ayach,
- 10 yujto a achñej val Dios ach.
Nivan elc'ochi, satub'tac tas tza
c'ulej.

- 11 Mamin Jehová, ch'ox a b'e
d'ayin yic vach' tzin b'eyb'alej
tas tza nib'ej d'a smasanil in
c'ool. Ac' stec'anil in pensar tic
yic vach' naanachñej vuuj.
- 12 Ach Vajalil, ach in Diosal, ol
valñej vach' lolonel d'ayach d'a
smasanil in c'ool. Ol ach vic'ñej-
chaañ d'a masanil tiempo.
- 13 Yelxo val te nivan a vach'c'olal
d'ayin. Maj in a chab'atlaj d'a
yed'tal eb' chamnac.
- 14 Ach in Diosal, jun val b'ulañ eb'
ac'umtac scot d'ayin. Malaj
jab'oc yoq'uelc'olal eb', sgana
eb' in smilanchamoc. Malaj
elc'och d'a sat eb'.
- 15 A ach xo tic ach Dios Vajalil, te
ay a vach'c'olal, te ay oq'uel-
c'olal. Mañ c'unoc scot yoval a
c'ool, tzaq'uelc'och tas tzala'.
- 16 Oc'oc val a c'ol d'ayin, ilincoti.
Ac' val vip, tzin a colanel a in a
checab' in tic.
- 17 Ac' a vach'c'olal d'ayin d'a
sjichanil, yic a ol yilan eb'
ayoch ajc'olal d'ayin, ol q'uix-
voc eb', yujto a ach Jehová ach
tzach colvaj ved'oc, tzac'an
snivanil in c'ool.

SALMO 87

Aloj vach' lolonel d'a Jerusalén

Sb'it jun tic eb' yiñtilal viñaj Coré.

- 1 A Jehová ix sb'o schoñab' d'a
jun tzalan yicñej yaji.
- 2 Yelxo val te xajan choñab' Sion
yuj Jehová d'a yichañ juntzañix
co choñab' a oñ yiñtilal oñ viñaj
Jacob.
- 3 Mañ jantacoc lolonel vach'
tz'alji d'a schoñab' Dios.
- 4 Syal Jehová icha tic: Ajun eb' aj
Egipto yed' eb' aj Babilonia

- ayoch d'a scal eb' choñab'
 syaqu'em sb'a d'ayin. Icha eb'
 aljinac d'a Sion, icha chi' ol aj
 eb' filisteo, eb' aj Tiro yed' eb'
 aj Etiopía d'a vichañ, xchi.
- 5 Ol alchaj d'a choñab' Sion icha
 tic: A jun anima tic yed' junxo
 chi', a d'a Sion ix alji eb',
 xchama. A Dios Ec'to d'a yib'añ
 smasanil ol ac'an stec'anil jun
 choñab' tic.
- 6 Ayic ol tz'ib'aj sb'i eb' anima
 ay d'a junjun choñab' d'a
 ch'añ uum yuj Jehová, ol
 stz'ib'ejem icha tic: D'a Sion
 ix alji jun tic.
- 7 A eb' cajan d'a Sion ol b'itan
 eb', ol q'ue chennaj eb' yuj
 tzalajc'olal, ol yalan eb': A d'a
 Sion tic scot masanil svach'-
 c'olal Dios d'ayoñ, xcham eb'.

SALMO 88

Mamin, ac'cot a chiquin

d'a tas tzin c'an tic

*Sb'it jun tic eb' yüñtilal viñaj Coré, tz'ib'ab'il
 yuj viñaj Hemán Ezrahita yic tzoñ sc'ayb'ej.*

*Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um
 d'a b'it ayic ay cusc'olal.*

- 1 Ach Jehová, in Diosal ach, in
 Columal aji. C'ual d'ac'val in
 c'anan a colval d'a vib'añ.
- 2 Cha in lesal, ac'cot a chiquin
 d'a tas tzin c'an tic.
- 3 Mañxo jantacoc tas sja d'a
 vib'añ, ichato ayinxo och d'a
 yol sc'ab' chamel, svab'i.
- 4 Ichato ayinxo och sb'isuloc eb'
 chamnac, mañxalaj vip svab'i.
- 5 Ichato ix in actajcanb'at d'a scal
 eb' chamnac svab'i. Icha eb'
 chamnac d'a oval, to much'ilxo
 eb' ticnaic, icha val chi' vaj
 svab'i. Icha eb' ix b'atcan

- sate'olal uuj, mañxalaj a colval
 d'a eb', icha chi' vaj svab'i.
- 6 Ichato d'a yich jun olan b'aj
 smucchaj eb' chamnac, b'aj te
 q'uic'quinal ix in ac'canem
 svab'i.
- 7 Ix smol sb'a yoval a c'ol d'a
 vib'añ. B'elb'on sjavi juntzañ
 yaelal d'a vib'añ uuj.
- 8 Ix ic'canel eb' vamigo d'ayin,
 yajb'entac ix in utejcan d'a eb'.
 Lajan in icha junoc presovum
 max yal-laj yeli.
- 9 Maxtzac yal-laj vilan yuj b'aj
 tzin te oq'ui. Mamin Jehová,
 junjun c'u sval in b'a d'ayach,
 tzin mojb'an in c'ab' d'ayach.
- 10 ¿Tocval tzato a ch'ox a poder
 d'a scal eb' chamnac? ¿Tocval
 syal vach' lolonel eb' chamnac
 chi' d'ayach?
- 11 A b'aj mucan eb' chamnac chi',
 maxtzac b'inajlaj a vach'c'olal.
 Maxtzac alji paxi to a ach tic
 tzaqu'uelc'och tas tzala'.
- 12 ¿Tocval ay mach d'a scal b'aj ay
 sq'uic'alquinalil chamel ol ilan-
 cot a tojolal yed' tas satub'tac
 tza c'ulej? A d'a scal eb' cham-
 nac chi' sb'atcan sate'olal
 smasanil.
- 13 A inxo pax Mamin Jehová, a
 d'ayach sval in b'a. A d'a
 qu'uiñib'alil tzin lesalvi d'ayach.
- 14 Mamin Jehová, ¿tas val yuj tzin
 a patiquejeli? ¿Tas val yuj tza
 c'ub'ejel a b'a d'ayin?
- 15 Yictax in quelemal masanto
 ticnaic, yicxo max in chami,
 yujto ayñejoch in yaelal uuj,
 yuj chi' maxtzac techajlaj
 vuuj.
- 16 A yoval a c'ol tz'ec' d'a vib'añ,
 vanxo vac'ji ganar yuuj.

- 17 Icha val yoval a' eluma' yajoch oyan yoval a c'ol d'ayin d'a junelñej.
 18 Ix ic'canel eb' vamigo yed' eb' vetanimail d'a in tz'ey. A ticnaic añej q'uic'alq'uinal oyanoch d'a in patic.

SALMO 89

A strato Dios yed' viñaj David

Sb'it jun tic viñaj Etam Ezrahita

yic tzoñ sc'ayb'ej.

- 1 Mamin Jehová, ol valñej d'a in b'it to toxonton ay a vach'-c'olal. D'a masanil tiempo ol valeli to yel tzaq'uelc'och tas tzala'.
 2 A yab'ixal a vach'c'olal ay d'a masanil tiempo ol valeli. Ol valanpaxeli to max q'uexmaj tas tzala', icha yaj juntzañ tas ay d'a satchaañ.
 3 Alnac: Ay jun in trato yed' viñaj David in checab' ix in siq'ueli, ix vac'can in ti' d'a viñ, ix valan d'a viñ icha tic:
 4 A eb' iñtilal, ol vac'ñejcanoch eb' reyal a q'uexuloc d'a masanil tiempo, xin chi.
 5 Mamin Jehová, masanil eb' molanec' d'a satchaañ, ol sb'itej eb' tas satub'tac tza c'ulej. Ol yalpaxel eb' to tzaq'uelc'och tas tzala'.
 6 Mamin Jehová, malaj junocxo mach d'a satchaañ syal slajb'an sb'a ed'oc. Malaj junoc eb' lajan ed'oc.
 7 Te nivan elc'och d'a scal eb' ángel. Te ay a poder d'a yichañ eb' oyanoch d'a a patic ichañ.
 8 Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ¿mach val junocxo lajan ed'oc? Masanil tas syalñej

- uuj. Tzaq'uelc'och masanil tas tzala'.
 9 Yol a c'ab' ayec' a' mar ayic ste ovaj a'. A achxo tzac'och vaan a' ayic ste c'añ a'.
 10 A noc' noc' ay smay d'a yol a' mar, ix ach q'ue tec'tec' d'a yib'añ noc', ix a tec'ancham noc'. Ix a saclemej eb' ayoch ajc'olal d'ayach yuj a poder.
 11 A satchaañ yed' sat lum tic, ic toni. A ach a b'onac yolyib'añ-q'uinal tic yed' masanil tastac ay d'ay.
 12 A norte masanto sc'och d'a sur, a ach ix a b'o'o. A lum vitzal Tabor yed' lum vitzal Hermón, sb'itan lum d'ayach.
 13 A a c'ab' te ay yip. A a vach' c'ab', masanil syal yuuj.
 14 A a despacho te tec'an yaj yuj a vach'il yed' a tojolal. A d'a masanil scheclajel a vach'c'olal, tzac'an elc'och tas tzala'.
 15 Mamin Jehová, te vach' yic eb' anima tzach b'itani. Tzalaj-c'olalñej yic eb' yuj a vach'-c'olal.
 16 A val d'ayach syac' tzalajb'oc sc'ol eb'. Yuj a tojolal tz'ic'-jichaañ eb'.
 17 D'a val yel, te nivan ipalil tzac' d'ayoñ. Yuj a vach'c'olal syalñej cuuj.
 18 Mamin Jehová, co Columal aji. Ach co Diosal a oñ israel oñ tic, co Rey al ach.
 19 A d'a peca', ix ach lolon d'a vayichal, ix alan d'a eb' a checab' tzach c'anab'ajan icha tic: Ix in och yed' jun soldado te tec'an, aton jun mach sic'b'ilel vuj d'a scal in choñab', ix vac'an yopisio.

- 20 Ix ilchaj viñaj David in checab' vuuj, a yed' vaceite yic sic'val ix in ch'oxo' to reyxo yaj viñ.
- 21 Mañ ol in och vaan in colvaj d'a viñ, yujto a in poder ol ac'an yip viñ.
- 22 A eb' ayoch ajc'olal d'a viñ, mañ ol yal-laj yoch sc'ab' eb' d'a viñ. A eb' sc'ulan chucal, mañ ol tzac'vanlaj eb' d'a viñ.
- 23 Ol in tec'canem eb' ayoch ajc'olal d'a viñ. Ol in milan-cham eb' schichonoch sc'ol d'a viñ.
- 24 Ayinñej ec' yed' viñ yujto xajan viñ vuuj. Ol vac' elc'och tas svala'. Vuujñej ol yalñej yuj viñ.
- 25 Ol vac' nivanb'oc smacb'en viñ. Ol schael yich d'a a' mar Mediterráneo masanto sc'och d'a a' nivan Éufrates.
- 26 Ol yalan viñ d'ayin: In Mam ach, in Diosal ach, a d'ayach tzin col in b'a, xcham viñ.
- 27 A inxo ol vac' snivanil yelc'och viñ, icha junoc b'ab'el unin. Yelxo val ec'alto snivanil ol aj yelc'och viñ d'a yichañ masanil eb' rey.
- 28 Ol in xajanej viñ d'a junelñej. A in trato yed' viñ, mañ ol q'uex-majlaj.
- 29 A eb' yiñtilal viñ ol ac'an reyal sq'uexuloc, ol b'eyñejb'atoc yac-b'an ayto ec' satchaãñ tic.
- 30 Palta tato ol yactejean in c'ay-b'ub'al eb' yiñtilal viñ chi', tato mañ ol sc'anab'ajej eb' tas svala',
- 31 tato mañ ol sb'eyb'alej in b'ey-b'al eb', tato mañ ol sc'anab'ajej in lolonel eb' svac' sc'ulej,
- 32 ol vac'och syaelal eb' yed' te' jixc'ab'te' yuj spital. Ol in mac' eb' yed' noc' tz'um yuj schucal.
- 33 Axo pax viñaj David jun, mañ ol vactejean in xajanan viñ, ol vac'ñejelc'och in ti' ix vac' d'a viñ.
- 34 Mañ ol ec'b'atlaj in trato yed' viñ. Ol vac'ñejelc'och tas ix val-can d'a viñ.
- 35 D'a junelñej ix vac'can in ti' d'a viñaj David chi', a in ix vac' tegtigoal in b'a to mañ ol in q'uexa'.
- 36 A eb' yiñtilal viñ ol ac'an reyal sq'uexuloc d'a vichañ d'a masanil tiempo icha yaj yoc c'u tic.
- 37 Tec'anñej ol ajec' eb' yac'an yajalil, icha yaj q'uen uj d'a satchaãñ, xa chi.
- 38 Axo ticnaic Mamin, ix a chac-canel viñ rey a sic'naccanelta, ix a patiquejcanel viñ. Ix cot oval d'a viñ.
- 39 Maj aq'uelc'och a trato d'a viñ a checab' chi'. Ix a yumcanel scorona viñ d'a sat luum.
- 40 Man jantacoc ix aj yolani masanil smuroal schoñab' viñ. Ix ac' juvoquem schoñab' viñ.
- 41 A eb' anima tz'ec' ta', masanil tas ay d'a choñab' chi', syel-q'uejb'at eb'. A eb' ay d'a slac'anil viñ, sb'uchvaj eb' d'a viñ.
- 42 A ach ix ac' sc'ulej eb' ayoch ajc'olal d'a viñ, syic'anchaãñ sc'ab' eb' yuj tzalajc'olal.
- 43 Ix iq'uel ye q'uen yespada viñ. Maj ach ochlaj yed' viñ ayic ix och oval.
- 44 Ix ac' lajvoc sb'inajnaquil viñ. Ix a yumancanem sdespacho viñ d'a sat luum.
- 45 Ix pet ichamax viñ uuj, nivan ix aj ac'an q'uixvelal viñ.

- 46 Mamin Jehová, ¿b'aq'uiñ ol actej a c'ub'anel a b'a? ¿Ichañej am tic ol ajcot yoval a c'ol icha junoc oval c'ac'?
- 47 Mamin, nacoti to a co q'uinal tzapan toni. A oñ anima oñ tic, tzapan ix utejcan co q'uinal.
- 48 Malaj junoc anima to malaj b'aq'uiñ ol chamoc. Malaj mach syal scolan sb'a d'a yol sc'ab' chamel.
- 49 Mamin, ¿b'ajtil ay a vach'c'olal a ch'oxnac d'a peca', aton ac'an-nac a ti' d'a viñaj David, to ol ac' elc'och tas ix ala'?
- 50 Mamin, nacoti to mañ jantacoc oñ stzuntzan eb' anima a oñ a checab' oñ tic. Pitz'anocho tas tzoñ yutej eb' chi' d'a in pixan.
- 51 Mamin Jehová, a eb' ayoch ajc'olal d'ayach tic, d'a junjun rato sb'uchvaj eb' d'a viñ a checab' sic'b'ilel uuj.
- 52 Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová d'a masanil tiempo. Ujocab'i.

LIBRO 4

(SALMOS 90—106)

SALMO 90

A Dios ayec' d'a junelñej

Aton tic slesal viñaj Moisés schecab' Dios.

- 1 Mamin, yictax yichb'anil, a ach tzoñ a coltaxoni.
- 2 Yictax manto a b'olaj juntzañ vitz yed' yolyib'añq'uinal tic, masanto d'a slajvub', Dios ach taxoni.
- 3 A ach tzoñ ac' meltzajxioch pococal, ayic tzalani: Ex anima, meltzajañecxioch pococal, xa chi.

- 4 A jun mil ab'il, icha yaj junoc c'ual yaj d'a yol a sat. Icha yaj jayeoc hora d'ac'valil icha chi' yaj d'ayach.
- 5 Elañchamel tzic' b'ey co q'uinal. Icha val yec'b'at junoc vayich, icha val chi' caj a oñ tic.
- 6 Lajan oñ icha añ añc'ultac sq'ueuli. Scot xumaquil añ d'a q'uiñib'alil, axo yic tz'emcan c'u, stacjieli, scham-xicanem añ.
- 7 Yel toni, a yoval a c'ool tzoñ ac'an lajvoqueli. Mañxo animaoc tzoñ ajcan yuuj.
- 8 A co mul yed' co chucal, vach'-chom te c'ub'eltac yaji, palta chequel yaj d'a ichañ.
- 9 Yel ton val, a yuj yoval a c'ol satel co q'uinal. Elañchamel tz'ec'b'at co q'uinal chi', ichañej sja sic'son co c'ool.
- 10 Añej 70 ab'il co q'uinal. Axo eb' tec'an jun, sc'och eb' d'a 80 ab'il. Palta te yaxo yec' c'u ac'-val yuj eb'. Elañchamel tz'ec'-b'at co q'uinal, tzoñ sateli.
- 11 ¿Mach val ojtannac spoder yoval a c'ool? ¿Mach ay xiv-c'olal d'ayach icha smojal yoval a c'ool chi'?
- 12 Ac' cojtaquejeli to tzapan co q'uinal, yic vach' snachajel cuuj, yic tzoñ b'ey d'a jelanil.
- 13 Mamin Jehová, ochaññej qued'oc. ¿Jantacto val tiempo ol co tañvej yic tzoñ a colani? Oc'oc val a c'ol d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic.
- 14 Ac' tzalajb'oc co c'ool d'a jun-jun q'uiñib'alil yuj a vach'c'olal, yic tzoñ b'itan d'a tzalajc'olal yacb'an pitzan oñto.

- 15 Sco nib'ej tzijtum ab'ilal co tzalajc'olal tzac'a', icha val sb'isul yab'ilal co yaelal.
- 16 Elocab' d'a a c'ool to a oñ a checab' oñ tic yed' eb' quiñtilal, to squil tas satub'tac tza c'ulej yed' a poder.
- 17 Mamin ach co Diosal, ayocab' a vach'c'olal d'a quib'añ. Ac' naj-tilb'oc co munlajel, checlajocab' d'a junelñej. Yel ton Mamin, checlajocab' co munlajel chi' d'a junelñej.

SALMO 91

A Viñ Yajal b'aj sco col co b'a

- 1 A ex mach ex tzeyac'och Dios Ec'to d'a Yib'añ Smasanil yipoc e c'ool, tañvab'il ex yuuj, aton Dios Masanil syal yuuj.
- 2 Ol eyal icha tic: Ach Jehová, a d'ayach vach' co colan co b'a, a ach tzach och queñuloc, co Diosal ach, yip co c'ol aji, xe chama.
- 3 Añejton Dios chi' ol oñ colanel d'a yaal c'ub'eltac yajemi yed' d'a ilya ed'jinac chamel.
- 4 Ol oñ moyjocq'ue yuuj, ichato ay sc'axil, malaj tas ol oñ ic'anoc. Yujto syaq'uelc'och sti', a' ol oñ colanoc, icha tz'aj scolchaj junoc anima yuj smaclab' jul-lab'.
- 5 Mañ ol oñ xivlaj d'a junoc tas ay smay tz'ec' d'ac'valil. Mañ ol oñ xivpaxlaj d'a jul-lab' sjulchaj d'a c'ualil.
- 6 Mañ ol oñ xivlaj d'a ilya sja d'a scal q'uic'alq'uinal. Mañ ol oñ xivpaxlaj d'a tas tz'ac'an laj-voquel anima d'a c'ualil.
- 7 Mil anima ol cham d'a co q'uexañ. Lajuñe' mil d'a co

vach', a oñxo jun, malaj tas ol oñ ic'anoc.

- 8 Añej to ol quila' tas spac ol scha eb' sc'ulan chucal.
- 9 Yujto ix co col co b'a d'a Jehová Ec'to d'a Yib'añ Smasanil, a' ix cac'och yipoc co c'ool,
- 10 yuj chi' mañ ol schacot chucal d'a quib'añ, mañ ol c'ochlaj ilya d'a co pat.
- 11 Ol yal d'a eb' yáñgel to tzoñ stañvej eb' yalñej b'aj tzoñ b'ati.
- 12 Ol oñ quetzchajq'ue yuj eb', yic vach' mañ ol co tenoch coc d'a q'uen q'ueen.
- 13 Ol yal co b'eyec' d'a scal noc' choj, ma d'a scal noc' chan. Vach'chom te ov noc' chan chi', ma te nivac noc' choj chi', palta malaj tas ol oñ ic'anoc.
- 14 Yalnaccan Jehová d'ayoñ: Ol ex in colo' yujto tzin e xajanej. Ichato ol in och eyeñuloc, yujto tzin eyal e Yajaloc.
- 15 Ayic ol in eyavtani, ol in tac'voc d'ayex. A in ol in cajnaj eyed'oc, ol ex in colanel d'a syaelal, ol ex vic'anchaañ.
- 16 Nivan e q'uinal ol vac'a'. Ol vac' eyil in colval, xchi Dios.

SALMO 92

B'it yic vach' lolonel

B'it yic sc'ual ic'oj ip.

- 1 Mamin Jehová, mañ jantacoc svach'il cac'an yuj diosal d'ayach yed' co b'itan d'ayach yic tzach quic'anchaañ yujto ec'achto d'a yib'añ smasanil.
- 2 Mañ jantacoc svach'il calanel jantac a vach'c'olal d'a junjun q'uiñib'alil yed' calanpaxel d'a junjun d'ac'valil to tz'elñejc'och tas tzala'.

- 3 Mañ jantacoc svach'il ach co b'itan yed' masanil juntzañ chiñb'il yed' pax te' arpa to vach' yoch sjaj.
- 4 Mamin Jehová, a ach ix in ac'och d'a tzalajc'olal yuj tas b'ob'il uuj. Tzin b'itan d'a tzalajc'olal yuj tas ix a c'ulej chi'.
- 5 Mamin Jehová, te satub'tac tas ix a c'ulej. Malaj junocxo stzac'-van spensar d'ayach.
- 6 A eb' malaj spensar, max nachajel-laj juntzañ tic yuj eb':
- 7 Vach'chom tz'och eb' ixtum anima b'eyumal, ma sq'uechaañ eb' chucal anima icha tz'aj sq'uib' añ añc'ultac, palta juniñej rato syac' sgana eb', slajvi chi' satixcanel eb' d'a junelñej.
- 8 A achxo Mamin Jehová, masanil tiempo te nivan elc'ochtaxoni.
- 9 Yel ton Mamin, ol ac' satjoquel eb' ayoch ajc'olal d'ayach. Masanil eb' sc'ulan chucal, ol ac' saclemcanb'at eb'.
- 10 Van ac'an vip icha yip junoc noc' caltacte'al toro. Tzin te tzalaji yujto xajan in uuj.
- 11 Yovalil ol vil yac'ji ganar eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Ol vab'an-pax sc'acvi eb' sc'ulan chucal chi'.
- 12 A eb' anima vach' spensar, ol q'uechaañ eb' icha xumaquil te' palma. Ol q'uib'chaañ eb' icha val te' c'ute' d'a Líbano,
- 13 yujto ayñejec' eb' d'a yamaq'uul stemplo Jehová. Ol q'uechaañ eb' yujto ayec' eb' d'a slac'anil co Diosal.
- 14 Vach'chom icham animaxo eb', palta lajanto val eb' icha junoc te' tzato satani, tec'anto val yip eb'.

- 15 Ol sch'oxanel eb' to a Jehová co Columal, tojol toni, malaj jab'oc chucal d'ay.

SALMO 93

A Jehová Rey toni

- 1 Mamin Jehová, Rey ach toni. Nivan chequel a b'inajnaquil yed' a poder. Tzatz ix utej em c'ojan yolyib'añq'uinal tic, yuj chi' max ib'xilaj.
- 2 Mamin Jehová, atax d'a yich-b'anil Yajal achtaxoni. Toxonton ayach eq'ui.
- 3 Mamin Jehová, a a' mar tz'ib'xi a', sq'uepax chulnaj a'.
- 4 A achxo pax Mamin Jehová, Yajal ach d'a satchaañ, ec'al ach d'a juntzañ a a' chi'. Ec'to a poder d'a a' mar chi'.
- 5 Mamin Jehová, a a checnab'il ayñej ec' d'a junelñej. A a caj-nub' nivan yelc'ochi yujto icñej yaj d'a masanil tiempo.

SALMO 94

A Jehová Juez yaji

- 1 Mamin Jehová, ch'oxel a b'a to Dios ach, to tza pactzitej tas malaj svach'il.
- 2 Ach Sjuezal yolyib'añq'uinal tic, cotañ, pactzitej d'a smojal d'a eb' syic'chaañ sb'a.
- 3 Mamin Jehová, ¿jantacto val tiempo ol tzalajñej eb' sc'ulan chucal?
- 4 Masanil eb' chuc chi', ac'umtac syutej sb'a eb', syic'chaañ sb'a eb' yed' schucal chi'.
- 5 Ay, Mamin Jehová, syixtejb'at a choñab' eb'. Mañxa tas syal eb' a choñab' chi' yuj eb'.
- 6 Smiljicham eb' ix chamnacro yetb'eyum yuj eb'. Smilpaxcham

- eb' ch'oc choñiab'il eb' yed' pax
eb' unin mañxalaj smam.
- 7 Syalan eb' icha tic: Max yil-laj
Jehová sDiosal viñaj Jacob tas
sco c'ulej tic. Mañ yojtacocpax-
laj, xchi eb'.
- 8 Ex anima te pit, ex malaj jab'oc
e pensar, ab'ec, ¿b'aq'uiñ ol
nachajel eyuuj?
- 9 A Dios ix b'oan co chiquin, ¿toc-
val max yab'i tas tz'alchaji? A'
ix b'oan yol co sat, ¿tocval max
yila' tas tze c'ulej chi'?
- 10 A' tz'ac'an syaelal juntzañ nivac
nación, ¿tom mañ ol yac' eya-
elal? A' tz'ac'an sjelanil co pen-
sar a oñ anima oñ tic, ¿tocval
mañ yojtacoc tas tze c'ulej chi'?
- 11 A Jehová yojtac to malaj yel-
c'och tas sco na' a oñ anima oñ
tic.
- 12 Mamin Jehová, te vach' yic
mach tzac' scachnab'il. Tzac'an
pax a c'ayb'ub'al d'ay,
- 13 yic vach' malaj tas sna'a ayic
sjavi yaelal, yacb'an stañvej
sb'oji olan b'aj tz'emcan eb'
sc'ulan chucal.
- 14 Mamin Jehová, mañ ol oñ a
patiquejcanel-laj a oñ a choñab'
oñ tic. Mañ ol oñ actejeanlaj co
ch'ocoj.
- 15 Yuj chi', a eb' yajal, a tojolal ol
sb'eyb'alej eb'. Axo eb' anima
vach' spensar, ol yac'och eb'
yajal chi' eb' yipoc sc'ool.
- 16 Mamin ¿mach tzin colan d'a yol
sc'ab' eb' ixtum anima yed' eb'
sc'ulan tas malaj svach'il?
- 17 Mamin Jehová, tato mañoc ach
tzin a colo', ayin xom ec' b'aj
numan yaj eb' chamnac.
- 18 Mamin Jehová, ayic ix in naani
to vanxo in telvi, axo val a

vach'c'olal ix in yamanoch
vaan.

- 19 Ayic mañ jantacoc tas tzin na'a,
tzac' in tzalajc'olal, tza nivanan
in c'ool.
- 20 Mamin, malaj a gana to vach'
ac'an yed' eb' juez chuc syutej
yilan yopisio, to mañ ichaoc
yalan a ley syutej eb' sb'oan
yaj junoc tas.
- 21 A eb' malaj smul syixtej eb'.
Syac'anochochamel eb' d'a
yib'añ eb' vach' sb'eyb'al.
- 22 A oñxo Mamin Jehová, a ach
ayach och co colnab'iloc. Ach
co Diosal, icha queñul aji.
- 23 A ach ol a pactzitej schucal eb'
chuc. Ol satel eb' yuj smul. Ach
co Diosal, ol ac'can lajvoquel
eb'.

SALMO 95

Coñ b'itanec d'a Jehová d'a tzalajc'olal

- 1 Cotañec, coñ b'itanec d'a
Jehová d'a tzalajc'olal. Coñ
b'itanec d'a co Columal.
- 2 Ochocoñec d'a yichañ d'a ac'oj
yuj diosal. Coñ b'itanec d'ay,
yujto te nivan yelc'ochi.
- 3 Yujto a Jehová te nivan yel-
c'ochi. Aton Rey yaj d'a yib'añ
smasanil eb' dios.
- 4 D'a yol sc'ab' ay juntzañ xab'
olan d'a yich lum luum tic. A'
ay yic juntzañ vitz te chañ yaj-
q'uei.
- 5 A' ay yic a' mar, a' b'ojinac
a'. A' b'oannacpax lum luum
tic.
- 6 Cotañec, caq'uequem co b'a
d'a Jehová, coñ emec cuman
d'a yichañ. A' d'ay tzoñ emec
cuman yujto a' ix oñ b'oani.

- 7 Aton co Diosal, a oñxo tic,
schoñab' oñ. Icha scalnel caji,
yuj chi' tañvab'il oñ yuu.
Syal Dios icha tic: Tato tzeyab'
tas sval ticnaic,
- 8 mañ e pitej e b'a icha yutejnac
sb'a eb' e mam eyicham d'a
Meriba. Mañ eyutej e b'a icha
yutejnac pax sb'a eb' d'a Masah
d'a taquiñ lum.
- 9 Aton ta' yac'nac in proval eb' e
mam eyicham chi', vach'chom
yilnac eb' juntzañ tas satub'tac
in b'onac.
- 10 40 ab'il te ov vutejnac in b'a d'a
eb', valannac icha tic: A juntzañ
anima tic, ch'ocñej b'aj ayoch
spensar eb', max nachajel-laj
yuj eb' tas tzin nib'ej sb'eyb'alej
eb', xin chi.
- 11 Yuj chi' yed' val yoval in c'ool,
vac'nac in ti' to max ochlaj eb'
d'a lum lum b'aj ijan vac'nac
yic' yip eb', xchi Dios.

SALMO 96

Squic'chaañ sb'i Jehová d'a b'ital
(1Cr 16.23-33)

- 1 Aocab' junoc ac' b'it sco b'itej
d'a Jehová. Coñ b'itanec d'ay
co masanil cajan oñ d'a
yolyib'añq'uinal tic.
- 2 Coñ b'itanec d'a Jehová,
calec vach' lolonel d'ay.
Junjun c'u scanec el co
colnab'il syac'a'.
- 3 Calequel yab'ixal sb'inajnaquil
yed' tas satub'tac ix sc'ulej.
Calequel d'a smasanil choñab'
yed' d'a junjun nación.
- 4 Yujto nivan yelc'och Jehová,
smoj tz'alchaj vach' lolonel
d'ay. Yelxo val te ay smay d'a
yichañ masanil eb' dios.

- 5 Axo pax sdiosal juntzañxo
ch'oc choñab'il jun, malaj
yalani yujto yechelñej yaji.
Palta axo pax Jehová, a'
b'oannac satchaañ.
- 6 Te nivan yelc'ochi, te ay pax
spoder. Scheclaj spider yed'
svach'il yilji d'a scajnub'.
- 7 Ex anima d'a juntzañ choñab',
alec vach' lolonel d'a Jehová
yujto te nivan yelc'ochi, te ay
pax spider.
- 8 Alec vach' lolonel d'ay icha val
smojal. Ochañec yed' e silab'
d'a yamaq'uil stemplo.
- 9 Aq'uequem e b'a d'a Jehová d'a
scajnub' vach' yilji. E masanil
ex anima, ayocab' e xivc'olal d'a
yichañ.
- 10 Alec d'a juntzañxo nación to a
Jehová Rey toni. Tzatz ix yutej
em c'ojan yolyib'añq'uinal tic,
yuj chi' max ib'xilaj. Junlajan-
ñej syutej sch'olb'itan juntzañ
choñab'.
- 11 Tzalajocab' satchaañ yed' lum
lum tic. Elocab' yav a' mar
yed' masanil tas ay d'a yol a'.
- 12 Ayocab' tzalajc'olal d'a scal lum
jacb'en yed' masanil tastac ay
d'ay. Elocab' yav masanil te'
nivac te' d'a tzalajc'olal,
- 13 yujto van sjavi Jehová. Tic val
sjavi. Ol ul yac'an Yajalil d'a
yolyib'añq'uinal tic. Ol sch'ol-
b'itan d'a vach'il yed' d'a
stojolal.

SALMO 97

A Jehová Rey toni

- 1 Tzalajocab' masanil lum lum
tic yed' masanil choñab' d'a
stitac a' mar, yujto a Jehová
Rey toni.

- 2 Oyanoch q'uic'al asun d'a spatuc yichañ. Te tec'an yaj yopisio yujto tojol syutej sch'olb'itani.
- 3 Van sb'at jun c'ac' d'a yichañ, ol tz'ab'at eb' ayoch ajc'olal d'ay.
- 4 Sacb'i yolyib'añq'uinal tic yuj c'ac' tz'ec' copnaj yuuj, tz'ib'xi lum luum a tz'eq'ui.
- 5 Tz'ulaxb'at lum nivac vitz icha noc' chaq'uib' d'a yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil yolyib'añq'uinal tic.
- 6 A satchaañ sch'oxanel stojolal, axo eb' choñab', syil stziquiquial eb'.
- 7 Ol q'uixvocan eb' syaquem sb'a d'a juntzañ comon dios, eb' syic'chaañ sb'a yed' juntzañ yechel chi', yujto masanil juntzañ dios chi' ol yaquiem sb'a d'a yichañ Jehová.
- 8 Mamin Jehová, a yab'ixal tas ix utej ac'an syaelal eb' ajc'ool, ol yab' eb' aj Sion yed' juntzañchoñab' d'a yol yic Judá, yuj chi' ol tzalaj eb'.
- 9 Mamin Jehová, Yajal ach d'a yib'añ masanil yolyib'añq'uinal tic. Ec'al ach d'a yib'añ masanil comon dios.
- 10 A ex mach ex tze xajanej Jehová, chaquec el chucal. Yujto a eb' sc'anab'ajani, tañvab'il eb' yuuj. Scolji eb' yuuj d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal.
- 11 Tz'ac'ji saquilq'uinal d'a eb' anima vach' spensar yuuj, syac'an tzalajc'olal d'a eb' tojol sb'eyb'al.
- 12 E masanil ex anima to vach' e pensar, tzalajañec yuj tas vach'

ix sc'ulej Jehová. Alec vach' lolonel d'ay.

SALMO 98

Ix yac' ganar oval Jehová

- 1 B'itejec ac' b'it d'a Jehová. Illecnab' tas satub'tac ix sc'ulej. A' ix oñ colan a oñ schoñab' oñ tic yed' yipalil axoñej ochi.
- 2 Ix sch'oxel scolval Jehová, ix sch'oxan yil juntzañ nivac nación to tojol syutej spactzitan d'a eb' ajc'ol yajoch d'ay.
- 3 Ix elñejc'och tas ix yal d'ayoñ a oñ schoñab' Israel oñ tic. Ix yac'cot svach'c'olal d'ayoñ. Masanto d'a slajvub' yolyib'añq'uinal tic ix ilchaji to ix oñ colchaj yuj co Diosal.
- 4 Ex cajan ex d'a masanil sat luum tic, b'itanañec d'a Jehová d'a tzalajc'olal. Aq'uec eyip e b'itan d'ay d'a tzalajc'olal.
- 5 B'itejec b'it d'a Jehová yed' te' arpa yed' te' ay sch'añal.
- 6 B'itanañec d'a Jehová co Rey al d'a tzalajc'olal. B'itanañec, tze pu'an q'uen trompeta, tze pu'anpax noc' ch'aac.
- 7 B'itanocab' a' mar yed' masanil noc' noc' ay d'a yol a'. B'itanocab'pax yolyib'añq'uinal tic yed' eb' cajan d'ay.
- 8 C'añocab' a' nivac a' yuj tzalajc'olal. Junlajanocab' tz'aj yavaj lum nivac vitz d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová,
- 9 yujto ol javoc, ol ul yac'an Yajalil d'a yolyib'añq'uinal tic. A' ol ac'an Yajalil, junlajan ol yutoc sch'olb'itan juntzañ choñab' d'a stojolal.

SALMO 99**A Jehová Yajal d'a eb' rey**

- 1 A Jehová Rey toni, a d'a yib'añ eb' querubín ayq'ue sc'ojnub'. Tz'ib'xi nivac choñab' yuj xivelal, tz'ib'xi pax masanil lum lum.
- 2 Nivan ton yelc'och Jehová d'a tzalan Sion. A' ay yopisio d'a yib'añ masanil choñab'.
- 3 Alchajocab' vach' lolonel d'ay, yujto nivan ton yelc'ochi, te ay smay, Axoñej Ochi.
- 4 Mamin, a ach tic Rey ach toni, masanil syal uuj, tza xajanej tojolal. A ach a b'onaccani to lajanñej tz'aj sch'olb'itaj junjun anima. A d'ayoñ yiñtilal oñ can viñaj Jacob tic ix ac' tojolal yed' vach'ilal.
- 5 Ex vetchoñab', quiq'uecchaañ sb'i Jehová co Diosal. Coñ emec cuman d'a yichañ yujto Axoñej Ochi.
- 6 A viñaj Moisés yed' viñaj Aarón, ec'nac eb' viñ d'a scal eb' sacerdote Dios chi'. A viñaj Samuel ec'nac viñ d'a scal eb' lesalvinac d'a Jehová. Ix tac'vi d'a eb' ayic ix sc'anan scolval eb'.
- 7 D'a scal jun topañ asun ix lolon Dios yed' eb'. A sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il ix yac' d'a eb', ix sc'anab'ajeb' eb'.
- 8 Mamin Jehová co Diosal, ix ach tac'vi d'a a choñab'. Ix ac' nivanc'olal smul eb', palta ix ac' pax syaelal eb' yuj schucal.
- 9 Ex vetchoñab', quiq'uecchaañ sb'i Jehová co Diosal. Coñ emec cuman d'a yichañ d'a tzalan yic ejmelal, yujto a Jehová co Diosal chi' Axoñej Ochi.

SALMO 100**Sb'ital ac'oj yuj diosal**

- 1 Co masanil cajan oñ d'a yolyib'añq'uinal tic, coñ b'itanec d'a Jehová d'a tzalajc'olal.
- 2 Caq'uequem co b'a d'ay d'a tzalajc'olal. Cotañec d'a yichañ yed' av yic tzalajc'olal.
- 3 Cham val cojtacaneli to a Jehová Dios toni. A' ix oñ b'oani, yuj chi' yicoñ. A oñ schoñab' oñ tic, icha val scalnel caji.
- 4 Coñ ochec d'a puerta yic tzoñ och d'a yol yamaq'uil scajnub' yic scalec vach' lolonel d'ay. Caq'uec yuj diosal d'ay, scanec vach' lolonel d'ay.
- 5 Yujto a Jehová vach' toni. A svach'c'olal ayñejec' d'a junel-ñej, malaj b'aj max yaq'uelc'och tas syala'.

SALMO 101**Syac' sti' viñ rey d'a Dios***Sb'it jun tic viñaj David.*

- 1 A vach'ilal yed' tojolal ol in b'itej. Mamin Jehová in gana tzin b'itan d'ayach.
- 2 Snib'ej in c'ol tzin b'eyb'alej tojolal. ¿B'aq'uiñtax val ol ach och ved'oc? Malaj mach ol alan jab'oc chucal d'ayin yuj in b'eyb'al d'a in palacio.
- 3 Malaj b'aq'uiñ ol in b'at q'uelan d'a chuc pensaril. Ach in Diosal, max yal-laj in c'ol sb'eyb'al eb' tzach paticaneli. Malaj b'aq'uiñ ol in cha ja eb' d'a in tz'ey.
- 4 Najat ol vic'canel chucal d'a in pensar. Malaj valan vic yed' eb' sc'ulan chucal chi'.

- 5 Ol in satel eb' c'ub'eltac tz'alan
specal eb' anima. A eb' ac'um-
tac yed' eb' syic'chaañ sb'a,
mañ ol techajlaj eb' vuuj.
- 6 Ol vila' mach eb' c'anab'ajum
d'a sat lum luum tic, a eb' ol
munlaj ved'oc. Añej eb' vach'
sb'eyb'al ol och in checab'oc.
- 7 Mañ ol in cha ajlaj eb' ixtum
anima d'a in palacio. A eb'
naumchaañ lolonel, mañ ol in
cha ajlaj eb' d'a vichañ.
- 8 Mamin Jehová, d'a junjun c'u ol
in satel eb' chuc cajan d'a sat co
lum tic. Ol in satel masanil eb'
sc'ulan chucal d'a yol a choñab'.

SALMO 102

Slesal junoc mach ilc'olal yaji

*A junoc mach ayoch d'a syaelal yuj ilc'olal,
axo d'a Jehová syal sb'a.*

- 1 Mamin Jehová, ab' val jun in
lesal tic. In gana to sc'och vav
d'ayach.
- 2 Mañ ach b'at mican d'ayin ayic
ay in och ilc'olal. Elocab' d'a a
c'ool ab'an in lesal. Comonoc
elañchamel tzach tac'vi d'ayin
ayic tzach vavtani.
- 3 Van slajviem in q'uinal icha
val satem te' tab'. Van stz'ab'at
in b'aquil icha te' cuxc'ac'
svab'i.
- 4 Mañxalaj yip in pixan svab'i,
icha val taquiiñ añc'ultac in tic-
naic. Maxtzac ochlaj in vejel.
- 5 Ix och lotzan in tz'umal d'a in
b'aquil yuj b'aj tzin te oq'ui.
- 6 Lajan in icha junoc noc' cujub'
d'a tz'inan luum, ma icha noc'
xoch' b'aj ay te' c'atac pat.
- 7 Max ochlaj in vayañ. Lajan in
yed' noc' much tz'ec' sch'ocojil
d'a chontac pat.
- 8 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, jun-
jun c'u stzuntzej cus in c'ool eb'.
Tzin yac'anpax b'inaj eb' d'a
scatab'.
- 9 Ichato tic'aq'uul taañ in vael tzin
va'a. Scalej sb'a yal in sat yed'
tas svuqu'uej.
- 10 Yujñej a c'ac'alc'olal yed' yoval
a c'ol d'ayin, ix in ic'anqu'ue
vaan, ix lajvi chi' ix in a yuman-
canb'at d'a najat.
- 11 Icha junoc eñul vanxo satemi,
icha val chi' in q'uinal. Van in
tacjiem icha val añ añc'ultac
svab'i.
- 12 A achxo Mamin Jehová, Yajal
ach d'a masanil tiempo. Ol ach
nachajñejcot d'a masanil
q'uinal.
- 13 Cotañ, oc'ocab' a c'ol d'a Sion.
Toxo ix ja stiempoal to tzac'xi a
vach'c'olal d'ay.
- 14 A oñ a checab' oñ tic xajan Sion
cuuj, vach'chom lañchajnac
emi. Tzoñ oq'ui yujto ix jujiemi.
- 15 Masanil nación yed' eb' viñ
sreyal yolyib'añq'uinal tic, ol
xiv eb' d'a stziquiquial Jehová
te b'inajnac.
- 16 Ayic ol b'oxiq'ue Sion, ol
sch'oxan sb'a d'a scal
stziquiquial ta'.
- 17 A' ol chaan slesal eb' malaj
mach scolvaj yed'oc. Mañ ol
spatiquejel-laj eb', ayic ol yalan
sb'a eb' d'ay.
- 18 Tz'ib'chajocab'can d'a yol
ch'añ uum tas ol sc'uloc
Jehová yic vach' a eb' manto
aljoclay, ol yal vach' lolonel
eb' d'ay.
- 19 Ato d'a sc'oq'nub' Jehová d'a sat-
chaañ ol yilanemta lum luum
tic,

- 20 yic vach' ol b'o yaj b'aj stevi eb' presovum. Ol scolancanel eb' viñ preso yaji, eb' ayoch chamel d'a yib'añ,
- 21 yic ol aljoquel yab'ixal d'a Sion, yic tz'alchajpax vach' lolonel d'ay d'a Jerusalén.
- 22 Yuj chi' ol ja masanil nación ul yaq'uem sb'a d'a Jehová chi'.
- 23 Ix yic'anel vip Jehová ayic ayto in q'uinal, ix tzap in q'uinal yuuj.
- 24 Ix valan d'ay: Ach in Diosal, mañ ac' tzap in q'uinal. A val a q'uinal a ach tic, malaj slajvub'.
- 25 Atax d'a yichb'anil a b'onac-canem yich yolyib'añq'uinal tic, a ach pax a b'onaccan satchaañ.
- 26 Ol satel masanil juntzañ tic, a achxo jun, ayachñiejeq'ui. A juntzañ tic ol ixtaxoc, icha sc'ab'ic'och junoc c'apac, ol a q'uexcaneli, icha val sq'uexanel junoc sc'a pichul eb' anima, syumancaneli.
- 27 A achxo jun, añeja' aji, malaj b'aq'uiñ ol ach sateloc.
- 28 A eb' cuninal a oñ a checab' oñ tic, junc'olal ol aj eb' d'a ichañ. Yuj a colval, malaj tas ol ic'an eb'.

SALMO 103

Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 D'a smasanil in c'ool yed' smasanil in pixan, sval vach' lolonel d'a Jehová.
- 2 D'a smasanil in c'ool sval vach' lolonel d'ay. Mañ ol sat in c'ol d'a masanil svach'c'olal.
- 3 A' val sucán sat masanil in mul. A' tz'ac'an b'oxoc in c'ool d'a masanil ilya.

- 4 A' tzin colanel d'a yol sc'ab' chamel. Syac'ñej svach'c'olal d'ayin, tz'oc' pax sc'ool d'ayin.
- 5 A' tz'ac'an masanil tas vach' d'ayin yach'an pitzan into, yuj chi' ichato tzin ochxi quelemal icha noc' nivac ch'ac'b'a.
- 6 A Jehová sb'oan yaj d'a stojolal d'a eb' tz'ixtaj yuj eb' ixtum anima.
- 7 Ix sch'ox sb'eyb'al yed' tas sc'ulej d'a viñaj Moisés yed' d'ayoñ a oñ israel oñ tic.
- 8 A Jehová, xajan oñ yuuj, te c'un yoc' sc'ol d'ayoñ. Mañ c'unoc scot yoval, te ay pax svach'c'olal.
- 9 Mañ cotacoc scal tzoñ stumani. Max chichonochlaj sc'ol d'ayoñ d'a masanil tiempo.
- 10 Max yac'laj co yaelal icha d'a smojal yuj co chucal. Max spactzitejlaj d'ayoñ icha smojal yuj co mul chi'.
- 11 Te nivan svach'c'olal d'a eb' ay xivc'olal d'ay. Icha val schaañil satchaañ d'a yib'añ lum luum tic, icha chi' svach'c'olal chi' d'a eb'.
- 12 Najat ix yac'canb'at co chucal d'ayoñ, icha snajatil scal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'emxi.
- 13 Icha junoc mamab'il tz'oc' sc'ol d'a yuninal, icha chi' yoc' sc'ol Jehová d'a eb' ay xivc'olal d'ay,
- 14 yujto yojtac tas ix aj co b'oi, yojtac sic'lab'il to pococ oñ.
- 15 Icha yaj sq'uinal añ añc'ultac, icha chi' yaj co q'uinal a oñ anima oñ tic. Sq'ueul añ, xumacan añ,
- 16 ayic sjavi junoc ic' te ov d'a añ, stacji añ yuuj. Malaj mach tz'ab'an specal tas ix aj añ.

- 17 Palta axo svach'c'olal Jehová,
malaj slajvub', aytaxonec' d'a
eb' ay xivc'olal d'ay. Tz'elc'och
sti' d'a yiñtilal eb' anima
sc'anab'ajan strato,
18 aton eb' max yactejan
sc'anab'ajan schecnab'il.
19 A d'a satchaañ ix sb'o sdespacho
Jehová. Ata' ayoch Yajalil d'a
yib'añ smasanil.
20 Ex yángel Jehová, ex tec'an ex
d'a e poder, alec vach' lolonel
d'a Jehová, a ex ton
c'anab'ajum ex d'a slolonel.
21 Masanil ex satchañil checab',
alequel vach' lolonel d'a
Jehová, a ex ton tze c'anab'ajej
tas snib'ej tze c'ulej.
22 Masanil tas b'ob'il yuj Jehová
d'a yol smacb'en, yalocab' vach'
lolonel d'a Jehová chi'. D'a
smasanil in c'ool ol val vach'
lolonel d'a Jehová.

SALMO 104

A Dios stañvan tas sb'onac

- 1 D'a smasanil in c'ool sval
vach' lolonel d'a Jehová. Ach
Jehová in Diosal, yelxo val te
nivan elc'ochi. A a tziquiquial
yed' a poder, a ayoch a
pichuloc.
2 A saquilq'uinal tzach pichani. A
ach ix ac'b'at jeñan satchaañ
icha junoc mantiado.
3 A ach ix a b'oq'ue a pat d'a
yib'añ a a'. A asun tz'och a
carruajeoc. Icha sb'ey ic' a
b'eyeq'ui.
4 A ic' tzac' och a checab'oc, axo
yoc c'ac' tzac'och ac'umaloc ser-
vil.
5 Ix a b'ocanem lum luum tic d'a
yib'añ sb'achnub'al. Malaj

- b'aq'uiñ ol ib'xoc lum d'a yed'-
tal chi'.
6 Ix a muc sat lum luum tic yed'
a' nivan mar, ichato a a' ix och
spichuloc lum. A a a' ix musan
lum nivac vitz.
7 Palta a ach ix a cachoch vaan
a', yuj chi' ix b'at a' elelal. Elañ-
chamel ix b'atcan a' ayic ix
yab'an a jaj a' icha sc'añ c'u.
8 Ix q'uib' lum jolomtac vitz, ix
emcan lum ch'olquixtac,
masanto ix c'ochcan a' b'aj ix a
ch'oxcani.
9 Ix ac'canem stz'acañil b'aj
sc'ochcan a', max ec'b'atlaj a'
d'a jun tz'acaañ chi'. Mañxo ol
smuclaj lum luum chi' a'.
10 A ach ix ac'cot a a' ay sjaj yed'
a' nivac a' tz'ec' d'a scal lum
nivac vitz.
11 Aton a' chi' syuc' noc' c'ultaquil
noc'. A a' syuc' pax noc' caltac-
te'al b'uru yic tz'ec' staquiñal
sti' noc'.
12 D'a sc'ab'tac te te' d'a stitac a'
nivac a' chi' sb'o so' noc' much,
ata' tz'oc' noc'.
13 Ato d'a a cajnub' d'a satchaañ
tzac'cot ñab' d'a yib'añ lum
vitz. Tz'ac'anemta nivac ñab'
yic satan tastac tz'avchaj d'a sat
lum luum.
14 Tzac' q'uib' añ añc'ultac yic
vach' sc'ux añ noc' noc'. Tzac'-
pax q'uib' juntzañ tas scavej yic
scab'lej:
15 Aton vino tz'ac'an tzalajb'oc co
c'ool, aceite tz'ic'an copopi tz'aj
co sat yed' pax ixim ixim
tz'ac'an quip.
16 Tzac' yaxb'oc masanil te te' yuj
ñab' yed' te' c'ute' ix avej d'a
yol yic Líbano.

- 17 Ata' sb'o so' noc' cotac much.
Axo noc' julumchay, a d'a scal-
tac te' taj cajanec' noc'.
- 18 A d'a lum nivac vitz scajnaj noc'
c'ultaquil chiva. Axo d'a yoltac
ñaq'ueen scajnaj noc' chich.
- 19 A ach ix a b'o q'uen uj yic
tz'och sb'isuloc tiempoal. Yojtac
c'u janic' ol b'atixcanoc.
- 20 A ach tzac' ja q'ui'c'alq'uinal,
axo tz'och d'ac'valilal. Axo
d'ac'valil chi' tz'elta noc' c'ul-
taquil noc'.
- 21 Tz'oc' noc' choj yuj schib'ej,
sc'anan svael noc' d'ayach.
- 22 Axo yic sjavi c'u jun, sc'ub'an-
xicanel sb'a noc'. Axo d'a
sñaq'ueen noc' tz'em cutzan
svayi.
- 23 A oñxo anima oñ tic, tzoñ elta,
tzoñ b'at munlajel. Tzoñ mun-
laji tz'ec' c'u.
- 24 Mamin Jehová, mañxo b'ischaj-
b'enoc jantac tas ix a b'ocani.
Masanil tas ix a b'ocan yed' a
jelanil. Majnaquel sat lum luum
tic yuj tas ix a b'ocan chi'.
- 25 Ina a' mar, te nivan sat a', mañ
chequelocla j stitac a'. Mañxo
b'ischajb'enoc noc' noc' ay d'a
yol a': Ay noc' nivac, ay pax
noc' cotac.
- 26 A d'a sat a' tz'ec' te' barco. A
d'a yol a' ay noc' nivan leviatán,
ix a b'o noc' yic tzach tzalaj
yed' noc' ta'.
- 27 Masanil juntzañ noc' noc' chi',
ayñejoch sat noc' d'ayach yic
tzac' svael noc' d'a yorail.
- 28 A ach tzac' svael noc' chi', axo
noc' sic'anq'ue vaan. Elb'en yel
uuj yic a tastac vach' sva noc'.
- 29 Tato tz'el a sat d'a noc', xivq'ue
noc'. Tato tziq'uec' yic' noc',

scham noc', tz'ochxican noc'
pocal.

- 30 Tato tzac'xi yic' noc' jun, sq'uib'
sb'isul noc'. Vach' tz'aj yiljixi
sat lum luum tic a b'oani.
- 31 Mamin Jehová, ayñej ec' a
tziquiquial d'a masanil q'uinal.
Tzach tzalaj val yed' tas ix a
b'ocani.
- 32 Tz'ib'xiq'ue lum luum tic ayic
tzach och q'uelan d'a luum.
Sq'ue stab'il lum vitz ayic tza
yaman luum.
- 33 Mamin Jehová, ol in b'itan
d'ayach yacb'an ayinto eq'ui.
Yacb'an pitzan into, ol in b'itan
d'ayach ach in Diosal.
- 34 Mamin, comonoc val stzalaj a
c'ool yed' tas tzin na tic. Añej
d'ayach ay in tzalajc'olal.
- 35 Satocab' el eb' chuc sb'eyb'al
yed' eb' tzach paticanel d'a sat
lum luum tic.
A in tic yed' smasanil in c'ool ol
val vach' lolonel d'a Jehová.
Calec vach' lolonel d'a Jehová
chi'.

SALMO 105

A tas ix sc'ulej Dios
yuj svach'iloc Israel
(1Cr 16.7-22)

- 1 Caq'uec yuj diosal d'a Jehová.
Calec co b'a d'ay. Calec d'a
junjun choñab' yuj tas ix
sc'ulej.
- 2 Coñ b'itañec d'ay. Calequel tas
satub'tac ix sc'ulej.
- 3 Coñ tzalajec yuj Jehová.
Ayocab' pax stzalajc'olal eb'
emnaquil d'ay.
- 4 Co c'anec scolval Jehová.
Caq'uequem co b'a d'ay d'a
masanil tiempo.

- 5-6 A oñ yiñtil oñ viñaj Jacob
yixchiquin viñaj Abraham
schecab' Jehová, sic'b'il oñ
el yuj Jehová. Co naeccot
tas satub'tac ix sc'ulej co
Diosal yed' juntzañ sley ix
yalcani.
- 7 A Jehová co Diosal ayoch
Yajalil d'a masanil yolyib'añ-
q'uinal tic.
- 8 Syac'ñejelc'och strato. Tz'elñej-
c'och tas syal d'a jantac smilal
macañil anima tz'eq'ui.
- 9 Ix elc'och sti' yac'nac d'a
viñaj Abraham. Ix elpaxc'och
tas yalnaccan d'a viñaj Isaac.
- 10 Ix can tas yalnaccan chi' d'a
viñaj Jacob. Ayñejec' jun sti'
yac'nac chi' d'ayoñ a oñ israel
oñ tic d'a masanil q'uinal.
- 11 A Jehová chi' alannaccan d'a
junjun eb' icha tic: Ol vac' lum
Canaán d'ayach, ol ochcan lum
icoc, xchi.
- 12 Ayic chi' jayvañianto eb', b'eyum
animañej yajec' eb' d'a sat lum
luum chi'.
- 13 Toñej tz'ec' cajan eb' d'a junjun
choñab' yed' d'a smacb'en eb'
rey.
- 14 Palta maj yal sc'ool Dios ix ixtaj
eb', yuj chi' ix cachji eb' rey chi'
yuuj, ix yalani:
- 15 Mañ eyixtej eb' vic sic'b'ileli.
Mañ e tzuntzej eb' in checab',
xchi.
- 16 Ix yac'cot jun nivan vejel d'a
jun lugar chi', ix yic'canec'
masanil tas sva eb'.
- 17 Palta ayic manto jalaj jun vejel
chi', ix b'ab'laj checjib'at viñaj
José d'a Egipto yuj Dios, aton
viñ ix schoñb'at eb' checab'-
vumal.
- 18 Ix lajvi yoc viñ yuj q'uen cadena,
ix ochpax q'uen d'a sjaj viñ,
- 19 masanto ix elc'och masanil tas
yalnac Dios d'a viñ, ix
sch'oxanel Dios chi' to yelton
tas ix yalel viñ chi'.
- 20 A viñ rey, yajal yaj viñ d'a
yib'añ jantac anima ix jacanelta
viñaj José chi' d'a preso.
- 21 Ix ac'ljioch viñ yilumaloc
spalacio viñ rey chi'. Ix ac'-
jipaxoch viñ yajalil d'a yib'añ
masanil smacb'en viñ rey chi'.
- 22 Ix sc'ayb'ej eb' yetyajalil viñ. Ix
ac'ljipax sjelanil eb' ichamtac
vinac yuj viñ.
- 23 Axo d'a stzac'anilxo ix c'och
viñaj Israel, aton viñaj Jacob
b'aj ayec' viñaj José. A d'a
Egipto chi' ix cajnaj viñ, aton
lum sluum eb' yiñtilal viñaj
Cam.
- 24 A Dios ix ac'an q'uib' sb'isul
yiñtilal viñaj Jacob chi', yelxo
val tec'an ix aj eb' d'a yichañ
eb' aj Egipto chi'.
- 25 Palta a Dios ix ac'an sc'ulej eb'
aj Egipto chi', ix och eb' ajc'olal
d'a schoñab' chi', ix ixtaj eb'
schecab' yuj eb'.
- 26 Ix schecancot viñ schecab' Dios
chi', aton viñaj Moisés. Ix
schecanpaxcot viñaj Aarón, viñ
sic'b'ilel yuuj.
- 27 A eb' viñ ix ch'oxan smilagro
Dios d'a eb' aj Egipto chi'. A tas
satub'tac ix sc'ulej eb' viñ d'a
yol smacb'en eb' yiñtilal viñaj
Cam.
- 28 Ix ac'ljicot q'uic'alq'uinal yuj
Dios chi' d'a smasanil smacb'en
eb'. Maj spitejlaj sb'a eb' viñ
chavañ schecab' chi' d'a
slolonel.

- 29 Ix och masanil a a' chic'al yuj Dios chi'. Masanil noc' chay ix chami.
- 30 Ix yac'an b'ud'joquel masanil choñab' d'a yol smacb'en Egipto yuj noc' pajtza'. Ix laj q'ue noc' d'a sat sch'at viñ rey.
- 31 A Dios ix alani, ix q'uic'b'i q'uinal sc'och noc' cach. Ix pitz-vipaxchaañ noc' cotac us d'a masanil yol smacb'en Egipto chi'.
- 32 Ix yac'cot q'uen nivac sacb'at d'a satchaañ sq'uexuloc ñab'. Jantac ix mac'vaj c'u d'a yol smacb'en eb' chi'.
- 33 Ix lajviem te' uva yed' te' higo, aton yavb'en te' eb'. Ix laj jec-chaj sc'ab'tac te te' d'a yol smacb'en eb' chi'.
- 34 Ix yalanxi Dios, ix c'och noc' c'ulub'. Mañxo jantacoc noc' ix c'ochi.
- 35 Ix lajviel masanil añ añc'ultac yuj noc'. Masanil tastac sq'uib' chi' ta', ix lajviel yuj noc'.
- 36 Ix miljicham masanil eb' sb'ab'el unin eb' aj Egipto chi'. Ix laj cham junjun b'ab'el unin d'a junjun pat.
- 37 Ix lajvi chi', ix yic'anelta eb' schoñab'. Nivan q'uen oro yed' q'uen plata ix scuchcot eb', malaj junoc mach tz'ontac d'a scal eb'.
- 38 Ix tzalaj eb' aj Egipto chi' ayic ix yilan eb' yelta eb' aj Israel chi' yujto te xivnac eb' yuj eb'.
- 39 A Dios ix ac'ancot jun asun yeñuloc eb' schoñab' chi'. Axo d'ac'valil, a jun c'ac' tz'ac'an saquilq'uinal d'a yol sb'e eb'.
- 40 Ix sc'anan schib'ej eb' d'a Dios, ix yac'cot noc' ub' d'a eb'. Aton

vacl ix cot d'a satchaañ ix ac'an b'ud'joc eb'.

- 41 Ix jat q'uen nivan q'ueen yuj Dios chi', ix elta secnaj a nivac a'. Ix b'ey a' d'a lum taquiñ luum chi' icha sb'ey a' nivac eluma'.
- 42 Ix snacot slolonel nivan yelc'och yalnaccan d'a viñaj Abraham, aton schecab'.
- 43 Ichaton chi' ajnac yic'anelta eb' schoñab' Dios sic'b'ilel yuuj yed' nivan tzalajc'olal.
- 44 A sluum juntzañxo choñab' ix yac'canoch d'a yol sc'ab' eb' yed' masanil tas b'ob'il yuj juntzañ choñab' chi'.
- 45 Ichaton chi' ix yutej Dios d'a eb' schoñab' yic'c'anab'ajum syutej sb'a eb' d'a schecnab'il yed' d'a sc'ayb'ub'al.
- Calec vach' lolonel d'a Jehová.

SALMO 106

A spitalil eb' israel

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová. Caq'uec yuj diosal d'ay, yujto vach'. Malaj b'aq'uiñ slajvi svach'c'olal.
- 2 ¿Mach ol tzac'van yalanel jantac tas satub'tac ix sc'ulej Jehová? ¿Mach ol yal sb'itan d'ay icha val d'a smojal?
- 3 Te vach' yic eb' c'anab'ajum d'ay, eb' sb'eyb'alan tojolal d'a masanil tiempo.
- 4 Mamin Jehová, tzin a nacoti ayic ol ac'an a vach'c'olal d'a eb' a choñab'. Tzin a nacoti ayic ol ach javoc colval,
- 5 yic vach' ol vil a vach'c'olal d'a a choñab' sic'b'ilel uuj, yic ol in tzalaj yed' eb', ol in q'uepaxchaañ yed' eb'.

- 6 Lajan ix aj co mul yed' eb' co mam quicham. Ix co pitej co b'a, ix co c'ulej chucal.
- 7 Ayic yec'nac eb' co mam quicham d'a Egipto, malaj ix elc'och smilagro Jehová d'a eb'. Ix b'atcan satc'olal snivan vach'-c'olal yuj eb'. Ix och eb' ajc'olal d'ay d'a sti' a' Chacchac Mar.
- 8 Axo ix colanel eb', ix sch'oxanel spoder, yic vach' malaj tas tz'al-chaj d'a spatic.
- 9 Ix tumaj a' Chacchac Mar chi' yuuj, ix tacjiem a' yic tz'ec'ta eb' schoñab' d'a snañal a' mar chi'. Ichato taquiñal luum b'aj ix ec'ta eb'.
- 10 Icha chi' ix aj scolchajel eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, aton eb' schichon sc'ol d'a eb'.
- 11 A a' mar ix mucancan eb' ajc'ol yajoch chi' d'a eb', mañxa junoc eb' ix eli.
- 12 Yuj chi' ix yac'och sc'ool eb' d'a tas alb'il yuj Dios. Ix yalan vach' lolonel eb' d'ay d'a b'ital.
- 13 Palta elañchamel ix b'atcan satc'olal tas ix sc'ulej Dios yuj eb'. Maj stañvejlaj yil eb' tas sna Dios chi' d'a yib'añ eb'.
- 14 Axo d'a tz'inan luum chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ool Dios eb'. Yuj spec'al eb' ix yac' proval Dios chi' eb'.
- 15 Ix ton yac' Dios chi' tas snib'ej sc'ol eb', palta ix yac'cot jun nivan yaelal d'a scal eb' yic scham eb'.
- 16 A d'a yol smantiado eb', chuc tas ix sna eb' d'a spatic viñaj Moisés yed' viñaj Aarón sic'-b'ilel yuj Jehová.
- 17 Yuj chi, ix sjac sb'a lum luum, ix turjib'at viñaj Datán, viñaj Abiram yed' eb' ajun yed' eb' viñ.
- 18 Ix b'at jun c'ac' d'a scal eb' smasanil, ix laj tz'ab'at eb' sc'ulan chucal chi'.
- 19 A d'a tzalan Horeb ix sb'o jun yechel vacax eb' d'a q'uen oro, ix yac'anem sb'a eb' d'ay.
- 20 A Dios Nivan Yelc'ochi ix yac-tejcan eb', axo d'a jun yechel vacax c'uxum añic'ultac ix yaqu'em sb'a eb'.
- 21 Ix b'at satc'olal Dios Scolumal eb' yuuj, aton ix b'oan jantac tas satub'tac d'a Egipto.
- 22 A d'a smac'b'en eb' yiñtilal viñaj Cam, satub'tac tas ix sb'o'o. Ch'ocxo val tas ix sc'ulej d'a a' Chacchac Mar chi'.
- 23 A Dios ix sna to satel eb', palta axo viñaj Moisés, viñ sic'b'ilel yuuj, ix tevi yuj eb', yuj chi' ix ec'canb'at yoval sc'ol Dios, majxo satel-laj eb'.
- 24 Axo ix ec' janic'xo tiempo, ix spaticanel jun luum yax sat eb'. Maj yac'ochlaj eb' d'a sc'ool tas ix yal Dios.
- 25 A d'a yoltac smantiado eb' ix yalub'tañej d'a spatic Jehová. A tas ix yal Dios, maj sc'anab'ajej-laj eb'.
- 26 Yuj chi' ix yac' sti' Dios d'a eb', ix yalani to ol cham eb' yuuj d'a tz'inan luum,
- 27 to ol saclemcanb'at eb' yiñtilal eb' d'a scal juntzañ ch'oc choñab'il, axo ta' ol miljoccham eb'.
- 28 Ix yac'anem sb'a eb' d'a Baal-peor. Ix schi'an noc' silab' eb' tz'ac'ji d'a juntzañ dios mañ pitzanoc.

- 29 A yuj chucal sc'ulej eb', ix stzuntzejcot yoval sc'ol Dios eb', yuj chi' ix javi yab'il d'a scal eb', ix cham eb' yuuj.
- 30 Axo ix q'ue vaan viñaj Finees, ix smilancham jun viñ ay smul chi' viñ, ix och vaan chamel chi'.
- 31 Ix och tas ix sc'ulej viñ chi' svach'iloc, to malaj b'aq'uiñ ol b'at sate'olal yuj Dios.
- 32 Añeja' d'a a a' yic Meriba, ix tzuntzajcot yoval sc'ool Jehová yuj eb'. Chuc ix elc'och viñaj Moisés yuj tas ix sc'ulej eb' chi'.
- 33 Ix tzuntzaj tac sc'ol viñ yuj eb', yuj chi' comonñej ix lolon viñ d'a eb'.
- 34 Maj satel-laj juntzañ choñab' eb' icha ix yutej Jehová yalani.
- 35 Palta axo tas ix sc'ulej eb', to ix yic'laj sb'a eb' yed' eb' ch'oc choñab'il chi', ix sb'eyb'alan sb'eyb'al eb' chi' eb'.
- 36 Ix yac'anem sb'a eb' d'a juntzañ sdiosal eb' ch'oc choñab'il chi'. A val yuj jun chi' ix ixtaxel eb'.
- 37 Ix laj siñus yal yuninal eb' d'a eb' demonio silab'il.
- 38 A schiq'uil eb' unin malaj smul ix yiq'uel eb', aton schiq'uil eb' yuninal eb' yed' eb' yisil eb', axo d'a sdiosal eb' aj Canaán ix yac' eb' silab'il. Axo lum luum, ix ixtaxb'at luum yuj schamel eb' chi'.
- 39 Ix ixtaxb'at eb' yuj chucal ix sc'ulej chi', ix och eb' ajmulal d'a yol sat Jehová.
- 40 Ix tzactzaj Jehová, ix cot yoval d'a eb' schoñab',
- 41 yuj chi' ix actajcan eb' d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il, ix can eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool chi'.

- 42 Ix ixtaj eb' yuj eb' ajc'ool chi', ix can eb' d'a yalañ smandar eb'.
- 43 Tzijtum el ix colchajel eb' yuj Dios, palta ix och eb' ajc'olal d'a tas nab'il yuj Dios chi'. Yuj chi' ix te juvib'at eb' ste c'ulan chucal chi'.
- 44 Palta ayic ix yilan syaelal eb' chi' Jehová, ix yab'anpax stevi eb' d'ay,
- 45 ix snacot strato yed' eb', ix sq'uexan spensar chi' d'a eb', yujto yel te nivan svach'c'olal.
- 46 A' ix ac'an sc'ulej eb' ajc'ool chi' yic vach' syutej spensar eb' d'a eb'.
- 47 Ach Mamin Jehová co Diosal, coloñeli. Ic'oñelta d'a scal juntzañ nación yic vach' scal vach' lolonel d'ayach, yic tzach co b'itej d'a tzalajc'olal.
- 48 Calec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic d'a masanil tiempo. Ujocab'i, xchiocab' masanil eb' choñab'. Calec vach' lolonel d'a Jehová.

LIBRO 5

(SALMOS 107—150)

SALMO 107

Ayñejec' svach'c'olal Jehová

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová yujto vach', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 2 A oñ colb'il oñ xo yuuj, calec to toxo ix oñ colchajel d'a yol sc'ab' eb' cajc'ool.
- 3 A' ix oñ molb'ancot d'a juntzañ choñab', b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u yed' d'a norte yed' d'a sur.
- 4 Ay mach sb'eyec' d'a tz'inan luum b'aj malaj b'e, max

- ilchajlaj sb'eal junoc choñab'
yuj eb' b'aj syal scajnaj.
- 5 Ay svejel eb', ay staquiñtial eb',
toxo val scham eb'.
- 6 A yuj syaelal eb' chi', ix yal sb'a
eb' d'a Jehová, axo ix colanel
eb' d'a syaelal chi'.
- 7 A' ix ic'anb'at eb' b'aj tojol sb'at
sb'eal jun choñab' b'aj syal scaj-
naj eb'.
- 8 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a
Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax
scolval satub'tac d'ayoñ a oñ
anima oñ tic.
- 9 A' tz'ic'anec' staquiñtial mach
stacji sti'. Tzijtum pax tas svaji
syac' d'a mach ay svejel.
- 10 Ay mach cajanec' d'a scal
q'uic'alq'uinal b'aj ay smay
chamel. Ichato ayoch eb' preso
yuj scusc'olal, ichato ay paxoch
q'uen cadena d'a eb',
- 11 yujto max sc'anab'ajej slolonel
Jehová eb'. Ix spatiquejcanel eb'
tas nab'il yuj Dios Ec'to d'a
yib'añ smasanil.
- 12 Ix ac'chajoch eb' d'a munlajel
ya. Ix telvi eb', mañxalaj mach
ix colvaj d'a eb'.
- 13 A yuj syaelal eb' chi', ix yal
sb'a eb' d'a Jehová, axo ix
colanel eb' d'a syaelal chi'.
- 14 A' ix ilancot eb' d'a scal
q'uic'alq'uinal, ix yic'anel
q'uen cadena ayoch d'a eb'.
- 15 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a
Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax
scolval satub'tac d'ayoñ a oñ
anima oñ tic.
- 16 A ix jecchitan q'uen puerta
bronze, ix sc'occhitan q'uen
yipumal spuertail chi'.
- 17 A eb' chuc spensar, ix laj och
syaelal eb'. Ayoch eb' d'a
ile'olal yuj schucal.
- 18 Ix syajcanel svael eb'. Toxo val
scham eb' syutej yab'ani.
- 19 A yuj syaelal eb' chi', ix yal sb'a
eb' d'a Jehová, axo ix colanel
eb' d'a syaelal chi'.
- 20 A' ix alani, ix b'oxi sc'ool eb'. Ix
colchaj eb' yuuj d'a yol sc'ab'
chamel.
- 21 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a
Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax
scolval satub'tac d'ayoñ a oñ
anima oñ tic.
- 22 Yac'ocab' silab' eb' d'ay d'a
ac'oj yuj diosal. Yalocab' eb' d'a
tzalajc'olal tas ix sc'ulej Jehová.
- 23 Ay juntzañ eb' choñvajum ix
b'at d'a yib'añ a' mar, ix ec' eb'
yed' sbarco d'a yib'añ a'.
- 24 Ata' ix yil eb' tas satub'tac ix
sc'ulej Jehová.
- 25 A Jehová ix alani, ix te ovaj a',
ix q'ue chulnaj a' d'a chaañ.
- 26 Ix ic'jichaañ eb', ix ic'jixiem eb'
yuj a', ix somchaj sc'ol eb' yuj
smay a'.
- 27 Ix te xiv eb', ix ec' quetcon eb'
icha val uc'um añ, mañxalaj ix
aj yelc'och sjelanil eb'.
- 28 A yuj syaelal eb' chi' ix yal sb'a
eb' d'a Jehová, axo ix colanel
eb' d'a syaelal chi'.
- 29 A' ix ic'anel chacxuxum ic',
ichato chi' ix och numnaj a'.
- 30 Ix tzalaj eb' ayic ix yilan eb'
snumc'aj a'. Axo Dios ix ic'an-
b'at eb' d'a puerto b'aj d'iñan
sc'och eb' chi'.
- 31 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a
Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax
scolval satub'tac d'ayoñ a oñ
anima oñ tic.
- 32 Yic'ocab' chaañ Jehová eb' b'aj
smolb'ej sb'a eb' choñab'.
Yic'ocab' chaañ Dios eb' b'aj

smolb'ej sb'a eb' ichamtac
vinac.

- 33 A b'aj tz'ec' a nivac a' yed' b'aj
sq'ueul sjaj a', smeltzajoch
taquiñ lumal yuj Jehová.
- 34 A' sq'uexan lum luum yax sat
yic mañxalaj tas sq'uib' d'a
luum. Yuj val smul eb' anima
cajanec' ta, yuj chi' icha chi'
tz'aji.
- 35 A d'a lum taquiñ luum, scheclaj
a' cotac ñajab' yuj Jehová.
Sq'uepaxul sjaj a a' d'a lum
yuuj.
- 36 Ata' syac' cajnaj eb' anima ay
svejel, sb'oan nivac choñab' eb'
ta'.
- 37 Tz'avvi trigo eb' yed' uva d'a sat
sluum. Te nivan sat yavb'en eb'
chi' syic'a'.
- 38 A' Jehová chi' tz'ac'an svach'-
c'olal d'a eb', yuj chi' sq'uib'
sb'isul eb'. Max emta sb'isul
noc' smolb'etzal noc' eb'.
- 39 Tato tz'emta sb'isul eb',
emnaquilal, ilc'olal yed'
yaelal sja d'a yib'añ eb'
yuj eb' ajc'ool.
- 40 Palta a eb' nivac vinac ajc'ool
chi', a Jehová tz'ac'an satb'at
eb' d'a tz'inan luum b'aj mañ-
xalaj b'e. Mañxalaj tz'ajcan
yelc'och eb'.
- 41 Añeja' tz'ic'anel cusc'olal d'a
eb' meb'a', syic'anchaañ sb'isul
yuninal eb' icha val sq'uib'
sb'isul noc' calnel.
- 42 Ayic syilan jun tic eb' anima
vach' spensar, stzalaj sc'ol eb',
axo eb' anima chuc spensar jun,
mañxalaj tas syal eb'.
- 43 A eb' jelan, snaocab' juntzañ tic
eb'. Nachajocab'el svach'c'olal
Jehová yuj eb'.

SALMO 108

**Sc'anchaj scolval Dios
yuj eb' ajc'ool**

(Sal 57.7-11; 60.5-12)

- 1 Ach in Diosal, te b'ecan in c'ool
in b'itan d'ayach. D'a smasanil
in c'ool ol in b'itej vach' lolonel
d'ayach yujto nivan elc'ochi.
- 2 Ayic sacb'iq'uinal tzin b'itan
d'ayach yed' te' arpa yed' pax
salterio.
- 3 Mamin Jehová, ol in b'itej vach'
lolonel d'ayach d'a scal anima
d'a juntzañxo nación.
- 4 A val a vach'c'olal te nivan,
tz'ec'b'at d'a yib'añ satchaañ.
Malaj b'aq'uiñ max aq'ucl'och
tas tzala'.
- 5 Ach in Diosal, checlajocab' a
b'inajnaquil d'a satchaañ. Chec-
lajocab' a poder d'a masanil yol-
yib'añq'uinal tic.
- 6 Coloñel yed' a poder. Tac'vej oñ
yic vach' tzoñ colchaj a oñ
xajanab'il oñ tic uuj.
- 7 Ix loloncot Dios masanto d'a
scajnub', ix yalan icha tic: Ol
tzalaj in c'ool ayic ol in cotac
pojanb'at lum Siquem yed' yac'-
lical lum Sucot.
- 8 Axo lum Galaad yed' lum
Manasés vic yaj luum. A Efraín
icha in q'uen xumpil yaji. Axo
Judá icha sc'ocochal vopisio
yaji.
- 9 A Moab, icha yed'tal b'aj tzin
b'ic in b'a yaji. A d'a yib'añ
Edom ol vac'canb'at in xañab'.
D'a tzalajc'olal ol in avajoc
yujto ol can eb' filisteo d'a
yalañ vuuj, xchi Dios.
- 10 Ach in Diosal, ¿mach tzin ic'an-
b'at d'a jun choñab' ayoch

smuroal d'a spatic yichañ?
¿Mach tzin ic'anb'at d'a Edom?

- 11 Ach co Diosal, ix oñ a patiquejeli. Maxtzac yal-laj a c'ol tzach b'at yed' eb' co soldado d'a oval.
- 12 Ochañ qued'oc, coloñiel d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ. A scolval eb' quetanmail d'ayoñ, malaj yalani.
- 13 Ach co Diosal, a yed' a colval ol cac' ganar oval. A' ach ol a tec'-canem eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ.

SALMO 109

A d'a Dios sval in yaelal

Sb'it jun tic viñaj David. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Ach in Diosal, sval vach' lolonel d'ayach, mañ ach b'at mican d'a in lesal.
- 2 Yujto a eb' sc'ulan chucal yed' eb' tz'ac'an musansatil anima, chuc syal eb' d'a in patic. Esñej tas syal eb' chi' d'a in patic.
- 3 A schichonc'olal eb' ste oymaj d'a in patic. Tz'och chi'an sc'ol eb' d'ayin, palta malaj in mul d'a eb'.
- 4 A spac in vach'c'olal d'a eb', to tz'och eb' ajc'olal d'ayin. A inxo jun, van in lesalvi yuj eb'.
- 5 A in vach' pensaril d'a eb', chuc syutej eb' spactzitan d'ayin. Axo spac in vach'c'olal d'a eb', to schichon sc'ol eb' d'ayin.
- 6 A junoc viñ chuc spensar tzac'och juezal d'a yib'añ viñ. Aocab' junoc yajc'ool viñ tz'ac'ancanb'at d'a yib'añ.
- 7 Ayic sch'olb'itaj viñ, alchajocab'i to ay smul viñ. Ochocab' pax slesal viñ smuloc.

- 8 Tzapanocab' tzutej sq'uinal viñ. Ch'ococab' pax mach tz'ochcan d'a yopisio viñ.
- 9 Meb'a' uninocab' tz'ajcan eb' yuninal viñ. Axo ix yetb'eyum viñ, canocab' ix d'a mañ etb'eyumal.
- 10 Ec'ocab' eb' yuninal viñ sc'an va sb'a d'a titac pat. Pech-chajocab'el eb' b'aj ec'nac spat.
- 11 Ic'chajocab' ec' masanil tastac ay d'a eb' yuj viñ tz'ac'an tumin majanil. Ic'chajocab'b'at smunlajel viñ yuj eb' ch'oc animail.
- 12 Malajocab' mach tz'oc' sc'ool d'a viñ. Malajocab' pax mach tz'oc' sc'ol d'a eb' yuninal viñ meb'axo.
- 13 Satocab'el yiñtilal viñ, satocab'el sb'i viñ d'a junelñej.
- 14 Mamin Jehovah, nacot smul eb' smam yicham viñ. Mocab' a suc sat smul snun viñ.
- 15 Naanocab' smul eb' uuj. Moc-xob' nachajcot eb' d'a sat luum tic.
- 16 Yujto mañ naanoc yac'an vach'-c'olal viñ. Palta to ix och viñ ajc'olal d'a eb' meb'a', d'a eb' anima emnaquil yeq'ui yed' d'a eb' ayoch d'a ilc'olal, masanto smilcham eb' viñ.
- 17 Scatab'ej anima viñ, cotocab' catab' d'a yib'añ viñ. Malajocab' b'aq'uiñ scha vach'c'olal viñ yujto maj yac'laj svach'c'olal viñ d'a eb' anima chi'.
- 18 Axoñej catab' syal viñ, ichato a catab' chi' spichul viñ yaji. A catab' chi', icha a' siquil a' scuqu'uej, ma icha aceite sco suquec' d'ayoñ, icha chi' yaj d'a viñ.

- 19 Cotocab' yaelal d'a yib'añ
snivanil viñ yuj scatab'an eb'
anima chi', icha smuschaj co
nivanil yed' co pichul.
Ochocab'can sud'an yaelal chi'
d'a viñ d'a masanil tiempo icha
junoc tzec'ul.
- 20 Mamin Jehová, ichaocab' tic
tzutej eb' ayoch ajc'olal d'ayin,
aton eb' tz'alan in pecal.
- 21 A achxo pax ach Jehová Vajalil,
ac'cot a vach'c'olal d'a vib'añ
yic ol ach ic'jocchaañ. Yuj a
vach'c'olal d'ayin, colineli.
- 22 Te meb'a' in, mañxo animaoc
ved'nac svutej vab'ani, icha val
to lajvinac in svab'i.
- 23 Van in satel icha junoc eñul.
Van vic'jib'at yuj ic' ichoc noc'
c'ulub'.
- 24 Van yib'xi sjolom in penec,
mañxalaj vip yujto maxtzac in
valaj. Van in b'acb'i.
- 25 Tzeb'ajtac vilji d'a eb' anima.
Ayic tzin yilan eb', sb'uchvaj eb'
d'ayin.
- 26 Mamin Jehová, ochañ ved'oc.
Ach in Diosal, colinel yuj a
vach'c'olal.
- 27 Mamin Jehová, yojtaquejocab'el
eb' anima to a ach ix in utej
icha tic.
- 28 Malaj yelc'och in scatab'an eb'
tato a ach tzac'cot a vach'c'olal
d'ayin. Q'uixvocab' eb' yacb'an
van stzalaj in c'ol a in a checab'
in tic.
- 29 A eb' tz'alan in pecal,
chamocab' eb' yuj q'uixvelal.
Toxoñejocab' sat sc'ol eb' yuj
q'uixvelal.
- 30 Mamin Jehová, ol vac' yuj
diosal d'ayach d'a masanil
tiempo. D'a scal tzijtumal anima

ol val vach' lolonel d'ayach ach
in Diosal,

- 31 yujto Yalumal eb' meb'a' aji. A
ach tza colel eb' d'a yol sc'ab'
eb' sgana yac'anoch chamel d'a
yib'añ eb'.

SALMO 110

A Jehová tz'ac'an yopisio viñ rey

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 A Jehová ix alan d'a Vajalil:
Emañ c'ojan d'a in vach' c'ab'
tic, masanto ol vac'canoch eb'
ayoch ajc'olal d'ayach d'a yalañ
oc, xchi Jehová.
- 2 Mamin Rey, a Jehová ol ac'an
opisio yic tzac' yajalil d'a Sion
masanto d'a slajvub' lum luum.
Ol ac' yajalil d'a yib'añ eb'
ayoch ajc'olal d'ayach.
- 3 Ayic ol ac'an oval yed' eb'
ajc'ool, ol ja eb' a choñab', ol
yac'anoch sb'a eb' d'a oval chi'
ed'oc. Icha yal ac'val d'a
q'uiñib'alil, icha chi' ol aj sja
eb' viñ quelemtac d'a jun tztalan
to icñej yaji.
- 4 Yac'nac pax can sti' Jehová,
malaj b'aq'uiñ ol sq'uexa', yal-
nac d'ayach icha tic: Sacerdote
ach d'a masanil tiempo, icha
yopisio viñaj Melquisedec, xchi.
- 5 Mamin Jehová, ayec' viñ Rey
d'a a vach' c'ab'. A d'a jun c'ual
ol te cot yoval viñ, ol satjoquel
eb' rey yuj viñ.
- 6 A viñ ol ac'an syaelal juntzañ
nivac nación, ol cham anima,
b'alb'umb'a ol aj eb' chamnac
yuj viñ. Ol satjoquel eb' yajal
d'a yolyib'añq'uinal tic yuj viñ.
- 7 A d'a yol b'e ol yuc'a' viñ Rey
d'a jun a a' sb'eyi, yuj chi' ol
och yip viñ.

SALMO 111**A Dios stañvan schoñab'**

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová. D'a val smasanil in c'ool ol val vach' lolonel d'a Jehová, b'aj molanec' eb' anima vach' sb'eyb'al.
- 2 Yelxo val te satub'tac tas sc'ulejñac Jehová. A mach xajanan tas sc'ulejñac chi', snaub'tañej eb' d'a yib'añ.
- 3 Te nivan yelc'och tas sc'ulejñac Jehová chi', te vach' pax yilji. A svach'c'olal ayñejec' d'a masanil tiempo.
- 4 Malaj b'aq'uiñ ol b'atcan satc'olal tas satub'tac sc'ulejñac. A Jehová chi' te nivan svach'c'olal, te ay pax yoq'uelc'olal.
- 5 Syac' tas svaji d'a eb' ay xivc'olal d'ay. Naanñej strato yuuji.
- 6 A juntzañ tas te satub'tac ix sc'ulej svach'iloc eb' schoñab'. Ix yac' lum sluum eb' ch'oc choñab'il yiquej eb'.
- 7 Tz'elñejc'och tas syala', tojol toni. Masanil juntzañ schecnab'il, yelñej syala'.
- 8 Malaj b'aq'uiñ sq'uexvi. Te tojol yaji, yelñej pax syala'.
- 9 A Jehová te nivan yelc'ochi, Axoñej Ochi, ix scolel schoñab', malaj b'aq'uiñ ol sq'uex strato ix yac'cani.
- 10 Tato sco nib'ej jelan tzoñ aji, ayocab' yelc'och Jehová d'a co sat. A eb' sb'eyb'alan schecnab'il, te aj pensar eb'. Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová d'a masanil q'uinal.

SALMO 112**Syac' svach'c'olal Dios d'a eb' vach' sb'eyb'al**

- 1 Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová. Te vach' yic junoc mach ay xivc'olal d'a Jehová, d'a smasanil sc'ol sc'anab'ajej schecnab'il.
- 2 A yiñtilal jun anima vach' chi', vach' yic eb' yuj Dios, tz'ac'ji yopisio eb' d'a sat luum tic.
- 3 Mañ jantacoc sb'eyumal d'a yol spat, axo stojolal, ayñejec' d'a masanil tiempo.
- 4 Icha val saquilq'uinal d'a scal q'uic'alq'uinal, icha chi' yaj Dios d'a eb' anima vach' spensar, yujto ay yoq'uelc'olal eb', ay svach'c'olal eb', tojol pax sb'eyb'al eb'.
- 5 A junoc anima vach' spensar, elb'enñej tas yuuji. Masanil tas sb'o d'a smunlajel, tojolñej syutej.
- 6 Yuj chi', malaj b'aq'uiñ ol can d'a yalañ. A anima vach' chi', ol nachajñejcot d'a masanil tiempo.
- 7 Malaj sxivc'olal d'a junoc ab'ix ay smay. Te tec'an syutej yac'anoch Jehová yipoc sc'ool.
- 8 Max xivlaj jab'oc, toñej stzevaj d'a eb' ayoch ajc'olal d'ay.
- 9 Max syaejlaj tastac b'aj scolvaj d'a eb' meb'a'. A svach'c'olal chi' ayñej d'a masanil tiempo, te nivan tz'aj sb'inaj yuj svach'il chi'.
- 10 A eb' chuc spensar, scot yoval eb' ayic syilan eb' yic'jichaañ eb' anima vach' spensar chi'. Sc'ux val ye eb' scot yoval, ol lajvoccanel eb'. A tas sgana eb'

anima chuc chi', mañ ol elc'och-laj.

SALMO 113

**Calec vach' lolonel d'a Jehová
yuj svach'c'olal**

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová.
A oñ schecab' oñ Jehová, calec vach' lolonel d'ay.
- 2 Aljocab' vach' lolonel d'ay tic-naic yed' d'a masanil q'uinal.
- 3 B'itajocab' b'aj sjavi c'u masanto b'aj tz'em c'u.
- 4 A Jehová Yajal yaj d'a yib'añ juntzañ nivac choñab'. A stziquiquial tz'ec'b'at d'a schaañil satchaañ.
- 5 Malaj mach lajan yed' Jehová co Diosal. Ato d'a yib'añtoq'ue satchaañ syac'cot Yajalil d'a yib'añ smasanil.
- 6 Tz'emta q'uelan d'a yib'añ satchaañ yed' d'a sat luum tic.
- 7 A tz'ic'anelta eb' meb'a' d'a yalañ smeb'ail, scolvaj pax d'a eb' malaj jab'oc tas d'ay,
- 8 yic vach' tz'em c'ojan eb' d'a scal eb' yetanimail ay yelc'och d'a yol schoñab' chi'.
- 9 A Jehová tz'ac'an unevi ix ix max unevitaxonlaj. Tz'och ix nunab'ilal, tzalajc'olal tz'ajec' ix d'a spat yed' yune' chi'.
Calec vach' lolonel d'a Jehová.

SALMO 114

**A tas ajnac yelta eb' israel
d'a Egipto**

- 1 Ayic ix elta eb' israel yiñtilal viñaj Jacob d'a Egipto, aton jun choñab' ch'oc sti',
- 2 a Judá yed' Israel ix ochcan schoñab'oc Jehová. A' ix ac'an Yajalil d'a yib'añ.

- 3 Ayic ix sch'oxan sb'a Jehová d'a a' mar, ix b'at a' elelal. Axo a' nivan Jordán, ix meltzaj a' d'a spatic.
- 4 Axo lum vitz yed' lum tzalquix-tac ix q'ue cheneljoc luum icha noc' chiva, ma icha noc' yunetac calnel.
- 5 ¿Tas ix ic'an a' mar chi', yuj chi' ix el a'? ¿Tas ix ic'an a' Jordán chi', yuj chi' ix meltzaj a'?
- 6 ¿Tas ix ic'an lum vitz yed' lum tzalquixtac, yuj chi' ix q'ue cheneljoc luum icha noc' chiva, ma icha noc' yunetac calnel?
- 7 Ib'xocab'q'ue lum luum d'a yichañ Jehová sDiosal viñaj Jacob.
- 8 Aton ix ic'anelta a a' d'a sat jun q'uen tenam, a d'a yol q'uen ix elta sjaj a a' chi' yuuj, ix smol-b'ancan sb'a a'.

SALMO 115

A d'a satchaañ ayec' co Diosal

- 1 Mamin Jehová, max yal-laj co c'ol tozoñ ic'jichaañ. Añejocab' d'ayach tz'alchaj vach' lolonel yuj a vach'c'olal, yujto tzaqu'elc'och tas tzala'.
- 2 ¿Tas val yuj ol sc'anb'ej eb' anima ch'oc choñab'il d'ayoon, b'ajtil ay jun e Diosal?
- 3 Ach co Diosal, a d'a satchaañ ay ach eq'ui. Masanil tas nab'il uuuj, tza b'oñej.
- 4 Axo sdiosal eb' ch'oc choñab'il chi', nab'a oro, nab'a plata, a anima sb'oani.
- 5 Ay sti' sdiosal eb' chi', palta max lolonlaj. Ay sat, palta max yil-laj.

- 6 Ay schiquin, palta max yab'laj.
Ay sñi' palta max yal-laj suc'lan
junoc tasi.
- 7 Ay sc'ab', palta max yal-laj
syaman junoc tasi. Ay yoc, palta
max b'eylaj, max yal-laj secan
sjaj.
- 8 A eb' sb'oan juntzañ yechel chi'
yed' eb' tz'ac'anocho sc'ool d'ay,
lajan eb' yed'oc.
- 9 Ex vetchoñab' Israel, aq'uecoch
Jehová yipoc e c'ool, a' tz'och
qued'oc, a' tzoñ colani.
- 10 Ex sacerdote, aq'uecoch Jehová
yipoc e c'ool, a' tz'och qued'oc,
a' tzoñ colani.
- 11 Mach oñ ay yelc'och Jehová
d'ayoñ, caq'uecoch yipoc co
c'ool, a' tz'och qued'oc, a' tzoñ
colani.
- 12 Ix oñ snacot Jehová, ol yac'
svach'c'olal d'a quib'añ. Ol yac'
svach'c'olal d'ayoñ a oñ israel
oñ tic. Ol yac' svach'c'olal d'a
yib'añ eb' sacerdote yiñtilal
viñaj Aarón.
- 13 Mach oñ ay yelc'och Jehová
d'ayoñ, ol yac' svach'c'olal
d'ayoñ, vach'chom nivac
copisio, vach'chom malaj quel-
c'ochi.
- 14 Aocab' Jehová tz'ac'an q'uib'
sb'isul eb' cuninal yed' eb' qui
co chiquin.
- 15 Yac'ocab' svach'c'olal Jehová ix
b'oan satchaañ yed' lum lumum
tic d'ayoñ.
- 16 Aton Jehová ay yic satchaañ,
axo lum lumum tic, ix yac' lum
d'ayoñ a oñ anima oñ tic.
- 17 A eb' toxo ix c'och b'aj ay
eb' chamnac, maxtzac yal-laj
yalan vach' lolonel eb' d'a
Jehová.

- 18 A oñxo pitzan oñ to tic jun, ol
cal vach' lolonel d'ay ticnaic
yed' d'a masanil q'uinal.
Calec vach' lolonel d'a
Jehová.

SALMO 116

Lesal d'a ac'oj yuj diosal

- 1 Tzin xajanej Jehová, yujto ix
yab' in lesal ayic ix in tevi d'ay.
- 2 Yujto ix yab' tas ix in c'an d'ay,
yuj chi' ol val in b'a d'ay yac-
b'an pitzan into.
- 3 Ijan val ix in yamchaj yuj
chamel. Ix ja syaelal chamel
d'ayin. A ilc'olal yed' yaelal ix
javi d'a vib'añ.
- 4 Ichato chi' ix valan in b'a d'a
Jehová. Ix in tevi d'ay yic
syac'an b'oxoc in c'ool.
- 5 A Jehová, tojol toni, tz'oc' sc'ol
d'ayoñ. A co Diosal, yelxo val te
nivan svach'c'olal.
- 6 A stañvan eb' emnaquil yeq'ui.
Ayic toxo ix el vip, a ix in
colani.
- 7 Ayxo in junc'olal ticnaic svab'i,
yujto a Jehová vach' ix yutej
sc'ol d'ayin.
- 8 Maj in scha chamlaj, ix in scol
d'a in cusc'olal, maj in schalaj
telvoc.
- 9 Yacb'an pitzan into ol in
c'anab'ajej.
- 10 Ix vac'och Jehová yipoc in
c'ool, d'a scal in nivan yaelal ix
valani: Te ya ayin, xin chi.
- 11 Mañixo animaoc vaj svab'i, yuj
chi' ix vala' to masanil eb'
anima, max yal-laj cac'anocho
tas syal eb' yipoc co c'ool.
- 12 ¿Tas ol vutej vac'an spac
masanil svach'c'olal Jehová ix
yac' d'ayin?

- 13 Ol vic'cot vino ofrendail d'ay
yuj vac'an yuj diosal d'ay, yujto
ix in scola'.
- 14 A d'a yichañ masanil
schoñab' ol vaq'uelc'och
tas ix val d'ay.
- 15 Te nivan yelc'och d'a yichañ
Jehová ayic scham junoc mach
yicxo.
- 16 Mamin Jehová, a in ton tic, a
checab' in. A ach ix in a coeli,
yuj chi' libre in ticnaic.
- 17 Ol vac' in silab' yuj ac'oj yuj
diosal d'ayach yuj spacoc a
vach'c'olal. Ol val in b'a
d'ayach.
- 18 Mamin Jehová, ol vaq'uelc'och
in ti' d'ayach d'a yichañ masanil
eb' a choñab',
- 19 d'a yamaqu'il a templo d'a
snañal choñab' Jerusalén.
Scal vach' lolonel d'ayach
Jehová.

SALMO 117

Aloj vach' lolonel d'a Jehová

- 1 Ex anima cajan ex d'a masanil
nación yed' choñab', alec vach'
lolonel d'a Jehová.
- 2 A svach'c'olal d'ayoñ te nivan.
Tz'elñejc'och tas syal d'a
masanil tiempo.
Calec vach' lolonel d'a
Jehová.

SALMO 118

A spoder Jehová te nivan

- 1 Caq'uec yuj diosal d'a Jehová
yujto vach' spensar. A svach'-
c'olal ayñejec' d'a masanil
tiempo.
- 2 Calec a oñ israel oñ tic to a
svach'c'olal Jehová ayñejec' d'a
masanil tiempo.

- 3 Yalocab' eb' sacerdote to a
svach'c'olal Jehová ayñejec'
d'a masanil tiempo.
- 4 Calec a oñ ay yelc'och Jehová
d'ayoñ to a svach'c'olal ayñejec'
d'a masanil tiempo.
- 5 Ay in val och d'a in yaelal, ix in
avaj d'a Jehová, ix yab' in lesal,
ix in scolaneli.
- 6 Ayec' Jehová ved'oc, mañ ol in
xivlaj yuj tas ol in yutoc eb'
vetanimail.
- 7 Ayec' Jehová ved'oc, yujto
a tzin colani, yuj chi' ol
vil yac'ji ganar eb' tzin
chacaneli.
- 8 Yelxo val te vach' tato scac'och
Jehová yipoc co c'ool d'a yichañ
to a eb' quetanimail scac'och
yipoc co c'ool.
- 9 Yelxo val te vach' tato scac'och
Jehová yipoc co c'ool d'a yichañ
to a eb' yajal scac'och yipoc co
c'ool.
- 10-11 Ix och oyan masanil eb' ch'oc
choñab'il d'a in patic vichañ,
palta yuj spoder Jehová ix vac'
ganar eb'.
- 12 Ix och oyan eb' d'ayin icha val
noc' noc'al chab', axo yoval eb'
chi' ix tupcanel icha stup te'
c'ac' d'a junoc te' taquiñ q'uiix.
Yuj spoder Jehová ix vac' ganar
eb'.
- 13 Tzin yec telvoc eb' d'a smasanil
yip snaani, palta axo Jehová
sjavi in scola'.
- 14 Tzin b'itan d'a Jehová. A
tz'ac'anocho vip, in Columal
yaji.
- 15 A d'a spat eb' anima tojol spen-
sar ay b'it yed' tzalajc'olal,
yujto ix yac' ganar oval eb' yuj
spoder Jehová te satub'tac.

- 16 Yuj spoder Jehová chi' ix ac'ji ganar eb' ajc'ool. Satub'tac yoch spoder chi'.
- 17 Manto ol in chamlaj, palta ayto in q'uinal yic vach' ol vael tas ix sb'o Jehová ved'oc.
- 18 Te nivan in yaelal ix yac'a', palta maj in scha chamlaj.
- 19 Jaquec spuertail stemplo Dios Tojol. In gana tzin ochi yic svac' yuj diosal d'ay ta'.
- 20 Aton jun tic spuertail b'aj tzoñ c'och d'a yichañ Jehová. Ata' ol ochc'och eb' tojol sb'eyb'al.
- 21 Svac' yuj diosal d'ayach Jehová yujto ix ach tac'vi d'ayin, in Columal ach.
- 22 A jun q'uen q'ueen malaj yel-c'och d'a yichañ eb' b'oum pat, aton q'uen ix ochcan sjolomoc schiquin te' pat chi'.
- 23 Icha chi' ix yutej Jehová. Yuj chi' ayic squilani, ste sat co c'ool yuuj.
- 24 Aton d'a jun c'u tic ix yaq'uel-c'och Jehová tas nab'ilcan yuuj, yuj chi' tzoñ tzalaj ticnaic, tz'el lenaj squila'.
- 25 Mamin Jehová, cotañ q'uelan d'ayoñ, coloñeli, vach'ocab' tzoñ ajcan uuj.
- 26 Calec vach' lolonel d'a Jun checb'ilcot yuj Jehová. Scal vach' lolonel d'ayex mach ex molan ex ec' d'a stemplo Jehová.
- 27 A Jehová Dios toni, a tz'ac'an saquilq'uinal d'ayoñ. Caq'uecoch q'uiñ, squic'ancot scab' te te' ay xiil, tzoñ eq'uec oyoyoc d'a spatic altar.

- 28 Scac' yuj diosal d'ayach Mamin, yujto co Diosal ach, scal vach' lolonel d'ayach, tzach quic'an-chaañ.
- 29 Calec vach' lolonel d'a Jehová yujto te vach' spensar. A svach'-c'olal ayñejec' d'a masanil tiempo.

SALMO 119^d

Aloj vach' lolonel d'a sc'ayb'ub'al Dios ALEPH

- 1 Mamin Jehová, te vach' yic eb' sc'anab'ajan a c'ayb'ub'al, malaj mach tz'alan eb' chucal.
- 2 Te vach' yic eb' sc'anab'ajan a cachnab'il, d'a smasanil sc'ol eb' tz'och tzac'an uuj.
- 3 Aton eb' max c'ulanlaj chucal, eb' sc'anab'ajan sb'eyb'alan tas tzala'.
- 4 Mamin Jehová, a ach ix ala' to tz'acan tz'aj sc'anab'ajax a checnab'il.
- 5 Comonoc ayñejoch d'a in c'ool in c'anab'ajan a ley.
- 6 ¿Tas yuj ol in q'uixvoc tato tzin c'anab'ajej masanil a checnab'il chi'?
- 7 Ol val vach' lolonel d'ayach d'a smasanil in c'ool ayic toxo ix in c'ayb'ej a ley te tojol.
- 8 Ol in c'anab'ajej a ley. Mañ in actejcan d'a junelñej.

BET

- 9 ¿Tas val ol aj eb' quelemtac yic max och smul eb'? Añej tato sc'anab'ajej a lolonel eb'.

^d A jun Salmo tic 22 macañ yaji, 8 versículo yaj junjun macañ. Masanil versículo d'a junjun macañ schael yich d'a junjun letra hebrea d'a stzolal. A d'a hebreo ay 22 letra.

- 10 D'a smasanil in c'ol tzin och tzac'an uuj. Mañ a cha viq'uel in b'a d'a a checnab'il.
- 11 Ix cham val in c'ayb'an a lolonel yic vach' max och in mul d'ayach.
- 12 Mamin Jehová, te vach' ach. C'ayb'ej in d'a a ley.
- 13 Ol vael masanil a ley, aton jun-tzañ alb'ilcan uuj.
- 14 Ec'b'al stzalaj in c'ool ayic tzin c'anab'ajan in cachnab'il tzac'a' d'a yichañ pax svc'an masanil macañil b'eyumal.
- 15 Ol in naub'tañej a checnab'il ix ac' d'ayoñ. Ol cham val in naub'tañan a c'ayb'ub'al.
- 16 Ol vac' tzalajb'oc in c'ool yed' a checnab'il tic, mañ ol b'atcan a lolonel satc'olal vuuj.

GUÍMEL

- 17 Ac' a vach'c'olal d'ayin yic vach' ol in c'anab'ajej a lolonel yach'an pitzan into.
- 18 Jac in sat yic vach' snachajel a c'ayb'ub'al vuuj, aton te satub'-tac yochi.
- 19 Eq'uelb'añej vec' d'a sat luum tic, mañ a c'ub'ejel a checnab'il d'ayin.
- 20 Snib'ej val in c'ol svojtaquejel a ley d'a junjun rato.
- 21 A ach ton tza cach eb' ac'umtac syutej sb'a, aton eb' catab'il yujto syiq'uel sb'a eb' d'a a checnab'il.
- 22 Yujto tzin c'anab'ajej in cachnab'il tzac'a', yuj chi' colinel d'a schucal lolonel eb' tzin paticaneli.
- 23 Vach'chom a eb' yajal smol naej eb' in yixtani, a inxo a checab' in tic, a a ley ol in naub'tañej.

- 24 Svac' tzalaj in c'ool yuj in cachnab'il, yujto syac' in razón.

DÁLET

- 25 Ijan val tzin cham svab'i, ac' in q'uinal ichataxon alani.
- 26 Ix in ch'ox chajtil in b'ey d'a ichañ, ix in a tac'vani. C'ayb'ej in d'a a b'eyb'al.
- 27 Ac' nachajel vuuj yic vach' tzin c'anab'ajej a checnab'il. In gana tzin naub'tañej juntzañ tas ix a c'ulej to satub'tac yochi.
- 28 Ay in och d'a cusc'olal, tec'an tzin utej in c'ana' icha yaj alan-cani.
- 29 Ochañ ved'oc yic vach' max vesej, tzac'an a vach'c'olal d'ayin yuj a c'ayb'ub'al.
- 30 Toxo ix vac'och d'a in c'ool to yeliñej tas ol vala', tzin nib'ej a ley.
- 31 Mamin Jehová, te naan in cachnab'il ix ac'a', mañ in a cha q'uixvoc.
- 32 Van vac'an vip in c'anab'ajan a checnab'il yujto van ac'an in pensar.

HE

- 33 Mamin Jehová, c'ayb'ej in d'a a ley, in gana tzin c'anab'ajej masanto d'a slajvub'.
- 34 Ac' nachajel vuuj yic vach' ol in c'anab'ajej a c'ayb'ub'al. D'a val smasanil in c'ool in gana tzin c'anab'ajej a c'ayb'ub'al chi'.
- 35 Cuchb'ej in d'a sb'eal a checnab'il, yujto ay in tzalajc'olal d'ay.
- 36 Ac' in nib'ejoch in cachnab'il tzac'a, mocab' b'eyumal tzin nib'ejochi.

- 37 Mañ a cha vac'och in pensar d'a juntzañ yechel comon dios. Ac' in q'uinal, yic vach' svac'och a c'ayb'ub'al d'a in c'ool.
- 38 Aq'uelc'och d'ayin a in a checab' in tic, juntzañ tas alb'il-can uuj d'a eb' ay elc'och d'a yol sat.
- 39 Te vach' a ley d'a yol in sat, yuj chi' colinel d'a juntzañ lolonel stzuntzancot yoval in c'ool, to tzin xiv d'ay.
- 40 Te xajanab'il a checnab'il vuuj, ac' in q'uinal, yujto tojol ach toni.

VAW

- 41 Mamin Jehová, ac' a vach'c'olal yed' a colval d'ayin, ichataxon alani.
- 42 Icha chi' ol yal in pactzitan eb' tzin tzuntzani, yujto a a lolonel ayoch yipoc in c'ool.
- 43 Ochañ ved'oc yic svalet a lolonel te yel, yujto yipc'olal yaj a ley vuuj.
- 44 In gana tzin c'anab'ajej a c'ayb'ub'al, malajocab' b'aq'uiñ svactejeani.
- 45 Junc'olal ol in ajoc, yujto svac'och a ley d'a in c'ool.
- 46 A d'a yichañ eb' viñ rey ol valel a checnab'il, mañ ol in q'uix-voclej valani.
- 47 Te xajan a checnab'il vuuj, ay pax in tzalajc'olal yuuj.
- 48 Tzin xajanej val a checnab'il, in gana val yaji. Tzin te naub'tañej a ley chi'.

ZAÍN

- 49 Nacot tas alnaccan d'ayin, a in a checab' in tic, a a lolonel chi' ix vac'och yipoc in c'ool.

- 50 A lolonel chi' tz'ac'an snivanil in c'ool ayic ilc'olal vaji. A tas alnaccan chi', aton van yac'an in q'uinal.
- 51 A eb' te ac'umtac, max yacteje eb' in stzuntzani, palta max vac-tejcanlaj a c'ayb'ub'al.
- 52 Mamin Jehová, tzin nacot juntzañ a ley aytax ec' d'a yichb'anil. A d'a juntzañ chi' svc' snivanil in c'ool.
- 53 A eb' sc'ulan chucal, syactejean a c'ayb'ub'al eb', yuj chi' ste cot voval.
- 54 A a ley ix vac'och in b'itoc d'a sat luum tic, yujto eq'uelb'añej veq'ui.
- 55 Mamin Jehová, tzach in nacot d'ac'valil, in gana tzin c'anab'ajejñej a c'ayb'ub'al.
- 56 Sja in tzalajc'olal yujto tzin c'anab'ajej a checnab'il chi'.

CHET

- 57 Mamin Jehová, a achñej tzach in nib'ej. Toxo ix vac' in ti' to tzin c'anab'ajej tas tzala'.
- 58 D'a val smasanil in c'ool tzin na'a to svac' tzalajb'oc a c'ool. Oc'oc a c'ool d'ayin, ichataxon alancani.
- 59 Ix in b'eytzitej in b'eyb'al, ix in yamoch in c'anab'ajan in cachnab'il tzac'a'.
- 60 D'a elañchamel svac' vip in c'anab'ajan a checnab'il.
- 61 A eb' sc'ulan chucal ix yaq'uem yaal eb' d'a vichañ, palta max b'atlaj a c'ayb'ub'al satc'olal vuuj.
- 62 A d'a chimilac'val tzin q'ue vaan svac'an yuj diosal d'ayach yuj a ley, yujto tojol toni.

- 63 Vach' vac'an yed' eb' syaqu'em
sb'a d'ayach yed' eb'
sc'anab'ajan a checnab'il.
- 64 Mamin Jehová, nivan chequel a
vach'c'olal d'a yolyib'añq'uinal
tic, c'ayb'ej in d'a a ley.

TET

- 65 Mamin Jehová, vach' ton ix utej
a c'ool d'ayin a in a checab' in
tic, ichataxon alancani.
- 66 In gana tzin a c'ayb'ej d'a a
jelanil yed' d'a tas scojtaquej,
yujto a a checnab'il svac'och
yipoc in c'ool.
- 67 Ayic manto och in yaelal, mañ
jantacoc b'aj ix in b'at d'a scal
chucal, axo ticnaic jun, tzin
c'anab'ajej a lolonel.
- 68 A ach tic, te vach' ach, vach'ñej
tas tza c'ulej. C'ayb'ej in d'a a
b'eyb'al.
- 69 A eb' ac'umtac, syal lolonel eb'
mañ yeloc d'a in patic, a inxo
jun, tzin c'anab'ajej a checnab'il
d'a smasanil in c'ool.
- 70 IX ixtaxel spensar eb' sc'ulan
chucal, xal in jun, svac' tzalaj-
b'oc in c'ool d'a a c'ayb'ub'al.
- 71 Te vach' ix in elc'ochi yujto ix
och in yaelal. Ichaton val chi' ix
aj in c'ayb'an a b'eyb'al.
- 72 A a c'ayb'ub'al d'ayin ec'b'al
yelc'och d'a yichañ q'uen tzij-
tumal oro yed' q'uen plata.

YOD

- 73 A ach ton val ix in a b'o'o. Ac'
in jelanil yic vach' tzin c'ayb'ej
a checnab'il.
- 74 A eb' ay elc'och d'a yol sat,
tzalajocab' sc'ool eb' ayic tzin
yilan eb' yujto a a lolonel ix
vac'och yipoc in c'ool.

- 75 Mamin Jehová, vojtcac to te
tojol a ley. Ayic tzin ac'anoch
d'a ilc'olal, ayton val yuuj, yuj
chi' icha chi' tzutej.
- 76 Aocab' a vach'c'olal snivanan
in c'ool ichataxon alan d'ayin.
- 77 Ch'ox svach'il a c'ool d'ayin,
tzac'an pax in q'uinal. Ay val in
tzalajc'olal yuj a c'ayb'ub'al.
- 78 Q'uixvocab'el eb' ac'umtac
syutej sb'a, yujto tzin sb'aj eb'
vach'chom malaj in mul d'a eb'.
A inxo tic tzin naub'tañej a
checnab'il.
- 79 A eb' ay elc'och d'a sat, eb'
ojtannac cachnab'il tzac'a',
smolb'ejocab' sb'a eb' ved'oc.
- 80 Vach'ocab'ñej yaj in pensar
icha syal a ley, yic vach'
malaj b'aj ol in q'uixvoc.

CAF

- 81 Toxoñej nanon yec' in c'ool
b'aq'uiñ ol in a colo', palta a
a lolonel svac'och yipoc in
c'ool.
- 82 Van yixtax yol in sat yuj in mac-
lani b'aq'uiñ ol elc'och tas
alnaccani. Tzin naan icha tic:
¿B'aq'uiñ ol ach ja ac' snivanil
in c'ool? xin chi.
- 83 Vach'chom mañxalaj vopisio
yujto icham inxo, palta max
b'atlay a ley satc'olal vuuj.
- 84 ¿Jantacto tiempo ol vil a in a
checab' in tic? ¿B'aq'uiñito val
ol ac'och syaelal eb' ayoch
ajc'olal d'ayin?
- 85 A eb' ac'umtac syutej sb'a, mañ
naanoc a c'ayb'ub'al yuj eb'.
Toxo ix sjoy olan eb' yic tzin
telvi d'ay yalan eb'.
- 86 Masanil a checnab'il, yeliñej
syala'. Ochañ ved'oc, ina to

malaj in mul, palta mañ jan-
tacoc eb' ayoch ajc'olal d'ayin.

- 87 Toxo ijan tzin cham yuj eb',
palta max b'atlaj a checnab'il
sate'olal vuuj.
- 88 Ac' in q'uinal, icha syal jantac
a vach'c'olal, icha chi' ol in
c'anab'ajej in cachnab'il ix
ac'a'.

LAMED

- 89 Mamin Jehová, a a lolonel max
q'uexmajlaj. Ayñejec' d'a
masanil q'uinal d'a satchaañ.
- 90 A ach tic, tz'elñejc'och tas tzal
d'a masanil tiempo. A ach a
b'onac lum luum tic, yuj chi'
añeja' yaj luum ticnaic.
- 91 Masanil tasi, añeja' yaji
ichataxon yaj alannaccani,
añejtona' a' van a c'anan tic-
naic.
- 92 Tato maj in tzalaj in naub'-
tañan a c'ayb'ub'al, toxom ix
in lajviel yuj cusc'olal.
- 93 Malaj b'aq'uiñ sb'atcan a chec-
nab'il sate'olal vuuj. A yuj a
lolonel tic ix ac' in q'uinal.
- 94 Colin yujto ic inñej toni, naan-
ñej a checnab'il vuuj.
- 95 A eb' sc'ulan chucal, van stañ-
van eb' in lajvieli, palta a inxo
jun, a val a cachnab'il tzala', a
tzin naub'tañej.
- 96 Ix vila' to malaj junoc tas
tz'ac'an vach'il, axo a chec-
nab'il, mañxo jantacoc svach'il.

MEM

- 97 Te xajan a c'ayb'ub'al vuuj.
Masanil tiempo tzin naub'tañej.
- 98 Naanñej a checnab'il vuuj, yuj
chi' yelxo val jelan in d'a yichañ
eb' ayoch ajc'olal d'ayin.

- 99 Ec'al in jelanil d'a yichañ
masanil eb' in c'ayb'umal, yujto
naanñej a c'ayb'ub'al vuuj.

- 100 Yelxo val snachajel vuuj d'a
yichañ eb' ichamtac vinac,
yujto tzin c'anab'ajej a chec-
nab'il.
- 101 Max yal-laj in c'ol svac'och in
b'a d'a chuc b'eyb'al, yic vach'
tzin c'anab'ajejñej a lolonel.
- 102 Maj viq'uel-laj in b'a d'a a c'ay-
b'ub'al, yujto van in a c'ayb'ani.
- 103 Ec'b'al schi'al a lolonel d'a
yichañ schi'al noc' yal chab'
svab'i.
- 104 Te ay in jelanil ix viq'uelta d'a a
checnab'il, yuj chi' tzin chaquel
masanil chuc b'eyb'al.

NUN

- 105 A a lolonel sch'oxan vach' b'ey-
b'al d'ayin ichato a tz'ac'an
saquilq'uinal d'a yol in b'e, a'
sch'oxan b'e d'ayin.
- 106 Ach in Diosal, ix vac' in ti'
d'ayach, yuj chi' yovalil ol in
c'anab'ajej. Ol in c'ayb'ej in b'a
d'a a ley to te tojol.
- 107 Mamin Jehová, yelxo val ste cus
in c'ool svab'i. Ac' in q'uinal
ichataxon alani.
- 108 Mamin, cha in vach' lolonel sval
d'ayach d'a smasanil in c'ool,
tzin a c'ayb'an pax d'a a c'ay-
b'ub'al.
- 109 Junjun c'u sjavi tas ay smay d'a
vib'añ, palta max b'atcanlaj a
c'ayb'ub'al sate'olal vuuj.
- 110 A eb' sc'ulan chucal, syaq'uem
in yaalil eb', palta max b'atlaj a
checnab'il sate'olal vuuj.
- 111 A a lolonel ix al d'ayin, vicñej
yaj d'a masanil tiempo, yujto a'
tz'ac'an in tzalajc'olal.

- 112 Toxo ix vac' pensar to ol in
c'anab'ajej a ley masanto d'a
slajvub'.

SAMEC

- 113 Tzin chaquel eb' anima chab'
sat, palta tzin xajanej a c'ay-
b'ub'al.
114 A ach ton ay ach och veñuloc
yed' in colnab'iloc. A a lolonel
ayoch yipoc in c'ool.
115 Elañec d'a in tz'ey a ex tze
c'ulej chucal, yujto in gana tzin
c'anab'ajej schecnab'il in Diosal.
116 Mamin, ac' vip, ichataxon yaj
alancani, yic ayñej in q'uinal.
Mañ ac' lajvoc tas ayoch yipoc
in c'ool.
117 Ochañ ved'oc, yic ol in colchajoc.
Ichato chi' ol in c'anab'ajan a ley.
118 Ix a tec'canem eb' syiq'uel sb'a
d'a a ley, yujto a sjelanil eb'
malaj yelc'ochi.
119 Icha val c'alem, icha chi' yaj eb'
sc'ulan chucal d'a yol a sat, yuj
chi' tzin xajanej a lolonel.
120 A in nivanil tic, tz'ib'xi yuj in
xivc'olal d'ayach, yujto te nivan
yelc'och a ley d'ayin.

'AYIN

- 121 A vach'il yed' tojolal tzin b'ey-
b'alej. Mañ in actejcan d'a yol
sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
122 Ochañ vilumaloc yuj in
vach'iloc. Mocab' in yixtej eb'
ac'umtac syutej sb'a.
123 Van yixtaxel yol in sat yuj in
maclan a javi yic tzul in a
colani. Van in tañvan in ic'anel
d'a libre ichataxon alancani.
124 Vach' tzutej a c'ol d'ayin a in a
checab' in tic, icha jantac a
vach'c'olal. C'ayb'ej in d'a a ley.

- 125 Ac' in jelanil a in a checab' in
tic. In gana svojtaquejel a cach-
nab'il tzala'.
126 Mamin Jehová, stiempoalxo
ac'an syaelal eb' sc'ulan chucal,
yujto ix spitej sb'a eb' d'a a
c'ayb'ub'al.
127 Ec'b'al tzin nib'ej a checnab'il
d'a yichañ q'uen oro te vach',
128 yuj chi' tzin c'anab'ajejñej
a checnab'il chi', axo pax
masanil chuc b'eyb'al, tzin
chaccaneli.

PE

- 129 Satub'tac a cachnab'il, yuj val
chi' tzin c'anab'ajej d'ay.
130 Ayic tz'alchajel tas syalelc'och
a lolonel, icha val saquilq'uinal
yaj d'ayoñ. Sc'ayb'aj eb' anima
emnaquil yuuj.
131 Tzin te nib'ej val a checnab'il,
icha val snib'an a a' junoc mach
yuj taquiñtial.
132 Ilincoti, oc'oc val a c'ol d'ayin
icha val tzutej a c'ol d'a eb'
tzach xajanani.
133 Cuchb'ej in d'a a b'eyb'al,
icha val yalan a lolonel.
Mañ in a cha ac'joc ganar
yuj chucal.
134 Colinel d'a eb' anima malaj
yoq'uelc'olal. In gana tzin
c'anab'ajej a checnab'il.
135 Tzalajocab' a c'ool vuj a in a
checab' in tic, tzin a c'ayb'an-
pax d'a a ley.
136 Tzin te oq'ui, yujto malaj yel-
c'och a c'ayb'ub'al d'a eb'
vetanimail.

TZADE

- 137 Mamin Jehová, tojol ach toni,
vach'ñej yelc'och a ley.

- 138 Masanil a cachnab'il, tojol toni,
yuj chi' syal cac'anoch d'a co
c'ool.
- 139 Te tacnac in c'ool yuj eb' ayoch
ajc'olal d'ayin, yujto ix b'atcan
a lolonel satc'olal yuj eb'.
- 140 A tas tzala' tz'elñejc'ochi, yuj
chi' tzin xajanej a in a checab'
in tic.
- 141 Emnaquil anima in, patcab'il in
el yuj eb' vetanimail, palta max
b'atcanlaj a checnab'il satc'olal
vuuj.
- 142 A a tojolal malaj b'aq'uiñ slajvi.
A a c'ayb'ub'al yelñej syala'.
- 143 Mañxo animaoc vaj yuj cus-
c'olal yed' yaelal, axo a chec-
nab'il tz'ac'an in tzalajc'olal.
- 144 A a cachnab'il tojolñej toni. Ac'
ja in pensar yic vach' ayñej in
q'uinal.

COF

- 145 Mamin Jehová, d'a val smasanil
in c'ool tzin avaj d'ayach, tac'-
vej in, yujto in gana tzin
c'anab'ajej a ley.
- 146 A d'ayach sval in b'a. Ochañ
ved'oc yic vach' ol in c'anab'ajej
a cachnab'il tzala'.
- 147 Ayic manto sacb'ilaj tzin q'ue
vaan, tzin c'anan a colval yujto
svac'och a lolonel yipoc in
c'ool.
- 148 Pitzan in tz'ec' ac'val, tzin
naub'tañan tas alb'ilcan uuj.
- 149 Mamin Jehová, ab' tas svala'
icha jantac a vach'c'olal. Ac' in
q'uinal icha val stojolal a b'ey-
b'al.
- 150 A eb' snaan yac'an chucal
d'ayin, ayec' eb' d'a in lac'anil,
palta najat yajcan eb' d'a a c'ay-
b'ub'al.

- 151 A achxo pax Mamin, te lac'an
ayach eq'ui, yelton val syal
masanil a checnab'il.
- 152 Pecatax ix vojtaquejel yuj a
cachnab'il tic, a ach ix ac'can
d'a junelñej.

REX

- 153 Mamin, ilincot yed' in yaelal tic,
tzin a colani yujto max b'atcan
a c'ayb'ub'al satc'olal vuuj.
- 154 Colinel d'a yol sc'ab' eb'
tz'esanoch d'a vib'añ. Ac' in
q'uinal ichataxon alani.
- 155 A eb' sc'ulan chucal, malaj yalan
yic eb' d'a a colval, yujto max
sc'anab'ajejlaj a checnab'il eb'.
- 156 Mamin Jehová, te nivan tz'oc' a
c'ool d'ayoñ. Ac' in q'uinal icha
val a tojolal.
- 157 Mañ jantacoc eb' ayoch ajc'olal
d'ayin yed' eb' tzin ixtani, a
inxo jun, max viq'uel-laj in b'a
d'a a cachnab'il.
- 158 Tzin chaquel eb' tz'ec' yib'añ
sc'ulan chucal, aton eb' max
c'anab'ajan a lolonel.
- 159 Mamin Jehová, yelxo val xajan
a checnab'il vuuj. Ac' in q'uinal
icha val jantac a vach'c'olal.
- 160 A a lolonel te yel. Tojoltón
masanil a c'ayb'ub'al, malaj
b'aq'uiñ ol lajvoqueloc.

SIN

- 161 Vach'chom malaj in mul, tzin
spech b'eyec' eb' anima nivan
yopisio, palta te nivan yelc'och
a lolonel d'ayin.
- 162 Stzalaj in c'ool yuj tas alnac-
cani, icha junoc mach te nivan
sb'eyumal syic'a'.
- 163 Max yal-laj in c'ool naojq'ue
lolonel, ste taccanel in c'ool

yuuj, palta tzin xajanej a c'ayb'ub'al.

- 164 D'a junjun rato svalan vach' lolonel d'ayach, yujto tojol ton a ley.
- 165 A eb' xajanan a c'ayb'ub'al, jun-c'olalñej yaj eb', malaj tas tz'ac'an telvoc eb'.
- 166 Mamin Jehová, van in tañvan in a colani, yujto van in c'anab'ajan a checnab'il.
- 167 Van in c'anab'ajan a cachnab'il te xajan vuuj.
- 168 Van in c'anab'ajan a checnab'il yed' a cachnab'il. Ojtac masanil in b'eyb'al.

TAV

- 169 Mamin Jehová, q'ueocab'c'och vav d'a ichañ, ac' ja in pensar ichataxon yalan a lolonel.
- 170 Axo in lesal jun, q'ueocab'c'och d'a ichañ, colineli, ichataxon yaj alancani.
- 171 Sval vach' lolonel d'ayach, yujto tzin a c'ayb'ej d'a a b'eyb'al.
- 172 Ol in b'itej junoc b'it yuj tas alnaccani, yujto masanil a checnab'il tojol yaji.
- 173 Ayñejocab'cot b'achan a c'ab' d'ayin yic tzin a colani, yujto tzin te nib'ej a checnab'il.
- 174 Mamin Jehová, snib'ej val in c'ool to tzin a colo'. Ay in tzalajc'olal d'a a c'ayb'ub'al.
- 175 Tzin nib'ej to pitzaninñej, yic vach' ol in b'itan d'ayach. Aocab' a tojolal tz'och ved'oc.
- 176 Ix in satb'at icha noc' calnel sac-lemiac yajb'ati. Cotañ, say in ec' a in a checab' in tic, yujto max b'atlaj a checnab'il satc'olal vuuj.

SALMO 120

Lesal yic colval

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Mamin Jehová, ayic ay in och d'a somc'olal ix in avaj d'ayach, a achxo ix ach tac'vi d'ayin.
- 2 Mamin, colinel d'a lolonel mañ yeloc syal eb' naumq'ue lolonel d'a in patic.
- 3 Ex esalvum, ¿tom mañ ol yac'-cot yaelal Dios d'a eyib'añ yujto tze nachaañ lolonel chi'?
- 4 Ol javoc nivan yaelal d'a eyib'añ, ichato ol ex juljoc d'a jul-lab' jay sñil, ma ichato ol ex tz'ab'at yuj tzac'ac' chac-xililnac.
- 5 Ob'iltac in, val schucal juntzañ anima b'aj cajan in tic. Ec'b'al schucal eb' d'a eb' aj Mesec, ma d'a eb' aj Cedar.
- 6 Najtilxo cajan in ec' d'a scal eb' malaj sgana d'a junc'olal.
- 7 A in tic, malaj in gana d'a oval, ayic svalanel lolonel yic jun-c'olal d'a scal eb', axo oval sgana eb'.

SALMO 121

A Jehová in tañvumal

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Ayic svilanb'at lum jolomtacz vitz, svalan d'a yol vico': ¿B'ajtil ol cot in colnab'il? xin chi.
- 2 A d'a Jehová scot in colnab'il, aton b'oannac satchaañ yed' sat luum tic.
- 3 A Jehová co Diosal, mañ ol ach schalaj telvoc. Malaj b'aj ol och numnaj svayañ ach stañvani.

- 4 A co tañvumal a oñ israel oñ tic,
max vaylaj, malaj b'aq'uiñ
svayi.
- 5 A Jehová tzach tañvani, a ayec'
d'a a tz'ey yic tz'och eñuloc.
- 6 Mañ ol ach tz'alaj yuj yoc c'u
d'a c'ualil, mañ ol ach yixtej-
paxlaj yoc q'uen uj d'ac'valil.
- 7 A Jehová ol ach colanel d'a
masanil tastac ay smay. A' ol
ach colanel d'a yol sc'ab'
chamel.
- 8 A' ol ach tañvanoc ayic tzach
b'ati yed' pax ayic tzach jaxi,
ticaic yed' d'a masanil tiempo.

SALMO 122

Lesal yuj junc'olal d'a Jerusalén

*Sb'it viñaj David. Sb'it eb' israel ayic van
sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.*

- 1 Mañxo jantacoc ix in tzalaj yed'
eb' ix alan d'ayin icha tic: Coñ
d'a stemplo Jehová, xchi eb'.
- 2 Axo ticaic ay oñxo ec' d'a yol
choñab' Jerusalén tic.
- 3 A Jerusalén, junñej choñab'il
yaj sb'oi.
- 4 A d'a jun choñab' tic sja junjun
macañil eb' schoñab' Jehová,
yic vach' sb'itaj icha yutejnac
yalancan d'a eb' co mam
quicham.
- 5 A d'a jun choñab' tic ay juntzañ
despacho b'aj sch'olb'itaj eb'
anima yuj yiñtilal viñaj David
d'a stojolal.
- 6 C'anec to syac' junc'olal Dios
d'a Jerusalén. Junc'olalocab' yaj
eb' xajanan jun choñab' tic.
- 7 Ayocab' junc'olal d'a yol
smuroal yed' d'a yol spat sreyal
jun choñab' tic, xe chi.
- 8 Yuj svach'iloc eb' in c'ab' voc
yed' eb' vetchoñab', yuj chi'

svala': Ayocab' junc'olal, xin
chi.

- 9 Yujto xajan scajñub' Jehová co
Diosal vuuj, yuj chi' ol vac' vip
in sayanec' tas tz'och svach'iloc
Jerusalén tic.

SALMO 123

Lesal yic c'anoj vach'c'olal d'a Dios

*Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb'
d'a sb'eal Jerusalén.*

- 1 Mamin Jehová, Yajal ach d'a
satchaañ, tzin q'ue q'uelan
d'ayach ayic ay tas snib'ej in
c'ool.
- 2 Mamin, a d'ayach tzoñ och
q'uelan, icha val yoch q'uelan
viñ checab' d'a spatrón, ma
icha val yoch q'uelan ix criada
d'a ix spatrona. Ach co Diosal,
van co maclan yoc' a c'ool
d'ayoñ.
- 3 Mamin Jehová, oc'oc val a
c'ool d'ayoñ. Oc'ocab' a
c'ool d'ayoñ, yujto maxtzac
techajlaj cuuj b'aj tzoñ
paticajcaneli.
- 4 Tzoñ tzactzaj yuj sb'uchval
eb' b'eyum yed' b'aj tzoñ
spatiquejel eb' ac'umtac
syutej sb'a.

SALMO 124

A Dios Scolumal Israel

*Sb'it viñaj David. Sb'it eb' israel ayic van
sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.*

- 1 Tato mañoc Jehová ix och
qued'oc ¿tas am ix oñ ajcani?
Ex vetisraelal, calec icha tic:
- 2 Tato mañoc Jehová ix och
qued'oc ayic ix q'ue vaan eb'
anima yac' yoval d'ayoñ,
- 3 ix am oñ spitzanchiejb'at eb'
ayic ix te cot yoval eb'.

- 4-5 Icha am tz'aj quic'jib'ey yuj a' eluma' te ov, icham chi' ix aj co satel yuj yoval sc'ool eb' chi'.
- 6 Calec vach' lolonel d'a Jehová, yujto maj yal sc'ool ix oñ satjiel yuj eb'.
- 7 Toxoñej ix oñ el d'a yol sc'ab' eb'. Icha tz'aj scolchaj junoc noc' much d'a junoc yaal. Ix oñ colchaji, ichato ix d'iñchajb'at sch'añal jun yaal chi'.
- 8 A d'a Jehová scot co colnab'il, aton b'oannac satchaañ yed' sat luum tic.

SALMO 125

A Dios stañvan schoñab'

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 A eb' tz'ac'anoch Jehová yipoc sc'ool, lajan eb' icha lum tzalan Sion, max ib'xilaj jab'oc, ayñejec' d'a masanil tiempo, icha chi' yaj eb'.
- 2 Icha val yajoch oyan lum vitz d'a spatic yichañ Jerusalén, icha chi' yaj Jehová d'a eb' schoñab' ticnaic yed' d'a masanil tiempo.
- 3 A eb' chuc sb'eyb'al, mañ ol yac'laj yajalil eb' d'a yib'añ eb' vach' sb'eyb'al. Tato maay, axo talaj tz'aji, a eb' vach' sb'eyb'al chi', sc'ayb'ej sb'a eb' yac'an chucal.
- 4 Mamin Jehová, ac' a vach'c'olal d'a eb' vach' sb'eyb'al, aton eb' syac' val och sc'ol d'a tojolal.
- 5 Axo eb' tz'elcan d'a a b'eyb'al, ac'canb'at eb' b'aj ol scha syaelal eb' sc'ulan chucal. Ayocab' co junc'olal a oñ israel oñ tic.

SALMO 126

Ic'canel co yaenal

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Ayic ix oñ yic'anxi meltzaj Jehová b'aj sacleminac cajcanb'ati, ix oñ yic'ancot d'a Sion tic, ichato toñej ix oñ vayichani.
- 2 Ichato chi', ix oñ te tzevaji, ix el cav yuj tzalajc'olal. Yuj chi' ix yal eb' ch'oc choñab'il icha tic: A Jehová ix ac'anxi snivan vach'c'olal d'a eb', xchi eb'.
- 3 Yel toni, a Jehová ix ac'an snivan vach'c'olal d'ayoñ, yuj chi' tzoñ te tzalaj ticnaic.
- 4 Mamin, ac'ñej a vach'c'olal d'a quib'añ, icha tz'aj syaxb'i sat lum taquiñ luum yuj a' eluma' d'a lum Neguev.
- 5 A eb' tz'avvi d'a scal oq'uel, ol smol sat tas syavej eb' chi' d'a tzalajc'olal.
- 6 Vach'chom van yoc' eb' ayic syavanem ixim iñat te nib'ab'il eb'. Palta ayic ol elul ixim trigo chi', axoñej b'it ol yac' eb' yuj tzalajc'olal ayic mec'b'ilxoq'ue ixim yuj eb'.

SALMO 127

A d'a Jehová scot masanil

B'it d'a viñaj Salomón. Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Tato mañoc Jehová sb'oan junoc pat, nab'añej am smunlaj eb' munlajvum. Tato mañoc stañvan junoc choñab', nab'añej am stañvaj yuj eb' stañvumal.
- 2 Nab'añej syixtej sb'a eb' pilan jun c'u syac' smunlaji, ste och eb' d'a ilc'olal yic tz'ilchaj svaal

eb', palta axo pax eb' xajan yuj
Dios, junc'olal svay eb', a Dios
chi' tz'ac'an tas tz'och yuj eb'.

- 3 A eb' cuninal, silab' Jehová yaj eb'. A eb' cuninal yed' ix quet-b'eyum, svach'c'olalton Dios yaj eb'.
- 4 A eb' cuninal tz'alji ayic quelem anima oñto, icha val juntzañ jul-lab' ay d'a yol sc'ab' junoc ac'um oval yaj eb'.
- 5 Te vach' yic mach mañ jantacoc yuninal chi'. Mañ ol q'uix-voquel-laj yuj eb' ayoch ajc'olal d'ay, ayic ol scolan sb'a d'a yichañ eb' yajal.

SALMO 128

A tastac syac' Jehová

*Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb'
d'a sb'eal Jerusalén.*

- 1 Te vach' yic junoc mach ay xivc'olal d'a Jehová, sb'eyb'alan pax schecnab'il.
- 2 D'a tzalajc'olal ol yab'lej sat tas syavej, te vach'ñej ol elc'ochoc.
- 3 Icha satan te' uva d'a spatic schiquin spat, mañ jantacoc sat syac'a', icha val chi' ol aj ix yet-b'eyum. Icha svol te' olivo, icha val chi' ol ajoch oyan eb' yuninal d'a spatic smexa.
- 4 Icha val chi' ol aj yac'an svach'c'olal Jehová d'a junoc mach ay xivc'olal d'ay.
- 5 Yac'ocab'cot svach'c'olal Jehová d'a quib'añ masanto d'a tzalan Sion. Quilocab' svach'c'olal Jehová d'a Jerusalén d'a junjun c'u yacb'an pitzan oñto.
- 6 Olto quilec tas ol aj eb' yuninal eb' cuninal.
Ayocab' junc'olal d'a quib'añ a oñ israel oñ tic.

SALMO 129

Tzoñ colchajel yuj Jehová

*Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb'
d'a sb'eal Jerusalén.*

- 1 Yictax yichb'anil, mañ jantacoc yaelal ix yac'och eb' ajc'ol d'a quib'añ a oñ israel oñ tic. Yuj chi' a ticnaic calec icha tic:
- 2 Mañxo jantacoc yaelal ix yac'och eb' ajc'ol d'a quib'añ yictax d'a yichb'anil, palta maj tzac'vanlaj chi' d'ayoñ.
- 3 Ix lajvi yich co patic smac'an eb', te nivan chequel ix aj staji schiq'uil yich co patic chi' yuj eb'.
- 4 Axo Jehová, tojol toni, a' ix oñ colan d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal chi', xco chiocab'i.
- 5 A eb' ayoch ajc'olal d'a Sion, q'uixvocab' eb', b'atocab' eb' elelal.
- 6 Icha tz'aj añ añc'ultac sq'uib' d'a yib'añ pat, jab'ñej sq'uib' steel, elañchamel stacjieli, ichocab' ta' tz'aj eb'.
- 7 A añ añc'ultac chi', max co jochlaj añ, max co tzec'paxlaj añ d'a manojail.
- 8 Mañ ol yal-laj eb' anima tz'ec' d'a stz'ey añ añc'ultac chi': Yac'ocab' syaxilal Jehová d'a yib'añ añ. Sco c'an yaxilal d'a yib'añ añ, mañ xchioc eb'.

SALMO 130

A Jehová yipc'olal yaji

*Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb'
d'a sb'eal Jerusalén.*

- 1 Mamin Jehová, sval in b'a d'ayach yujto ayin och d'a vilc'olal, ichato ay in ec' d'a jun olan te jul yich svab'i.

- 2 Mamin, ab' in jaj ticnaic, ac'cot tz'eyan a chiquin ayic tzin avaj in c'anan a colval.
- 3 Mamin Jehová, q'uinaloc tato tz'ib'ab'il co chucal uuj ¿mach val ol stec'b'ej sb'a d'a icha'ñ?
- 4 Palta a d'ayach tz'ilchaj nivan-c'olal cuuj, yic vach' ay elc'och d'a co sat.
- 5 Mamin Jehová, d'a val smasanil in c'ool tzin tañvej yic tzach javi in a colo'. Svac'och a lolonel yipoc in c'ool.
- 6 Mamin, ec'al in tañvan a colval d'a yicha'ñ eb' viñ stañvumal choñab' sgana spet sacb'i. Ec'alto in maclan a colval chi' d'a eb' viñ stañvan eb' choñab' chi'.
- 7 Caq'uecoch Jehová yipoc co c'ool a oñ israel oñ tic, yujto ay yoq'uelc'olal, b'ecanñej sc'ool scolvaji.
- 8 A' ol oñ colanel d'a yala'ñ smasanil co mul.

SALMO 131

Lesal yic scac'och Dios yipoc co c'ool

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Mamin Jehová, mañ ac'um-tacoc svutej in b'a, max vic'laj-chaañ in b'a, max vac'och in b'a d'a tas nivac yelc'ochi, d'a tas max in tzac'vanlaj in b'oani.
- 2 Palta munil ayin eq'ui, malaj tas tzin na'a. Icha val junoc nene' slajvi schuni, chelb'ilq'ue yuj snun, icha chi' vaji.
- 3 Ex vetchoñab', caq'uecoch Jehová yipoc co c'ool ticnaic yed' d'a masanil tiempo.

SALMO 132

A sti' Dios d'a viñaj David

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1-2 Mamin Jehová Te ay ip, co Diosal ach a oñ yiñtil oñ viñaj Jacob, nacot viñaj David yed' syaelal. Nacot sti' viñ ix yac' d'ayach ayic ix yalan viñ:
- 3 Mañ ol in och d'a yol in pat, mañ ol in ec'laj jichan d'a sat in ch'at,
- 4 mañ ol in mutz'laj in sat, mañ ol ochlaj numnaj jab'oc in vaya'ñ
- 5 ayic manto in b'o junoc cajnub' b'aj scajnaj Jehová co Diosal Te ay yip a oñ yiñtil oñ viñaj Jacob, xchican viñ.
- 6 A d'a Efrata ix cab' yab'ixal te' scaxail strato Dios, axo d'a yol lum smacb'en viñaj Jaar ix ilchaj te' cuuj.
- 7 Coyec d'a stemplo Jehová, axo ta' tzoñ emec cuman d'a yicha'ñ.
- 8 Mamin Jehová, cotañ d'a a caj-nub' ayñej eq'ui. Cotañ yed' te' scaxail a trato, aton b'aj schec-lajel a poder.
- 9 Aocab' vach'il sb'eyb'alej eb' a sacerdote. Elocab' yav eb' icxo d'a tzalajc'olal.
- 10 Yuj tas alnaccan d'a viñ a checab' aj David, mañ iq'uel a sat d'a viñ rey sic'b'ilel uuj.
- 11 Ach Jehová, ix ac'can a ti' d'a viñaj David d'a sjichanil to mañ ol a q'uexlaj tas ix ala', ayic ix alan icha tic: A junoc uninal ol vac'canoch reyal a q'uexuloc.
- 12 Tato sc'anab'ajej in trato eb' iñtilal yed' tastac ol val d'a eb',

ol ochñej eb' d'a a despacho d'a masanil tiempo, xa chi d'a viñ.

- 13 Mamin Jehová, a ach ix a sic'-canel lum tzalan Sion yic tzach cajnaj ta', yujto icha chi' snib'ej a c'ool.
- 14 Ix alan icha tic: Aton jun tzalan tic b'aj in gana tzin cajnaji. Ol in cajnaj d'a lum yujto icha chi' ix aj schaan in c'ool.
- 15 Mañ jantacoc vael uq'uel ol vac' d'a eb' ayec' cajan ta', ol vac'an b'ud'joc sc'ool eb' meb'a'.
- 16 Ol in col eb' sacerdote. Axo eb' ol in c'anab'ajanoc, ol vac' avaj-q'ue eb' yuj tzalajc'olal.
- 17 A d'a Sion chi', ol vac'och jun yiñtilal viñaj David reyal. A viñ sic'b'ilel vuuj, mañxa b'aq'uiñ ol yacteje eb' yiñtilal viñ yac'an reyal.
- 18 A eb' ayoch ajc'olal d'a viñ ol vac'can q'uixvelal eb'. Axo yopisio viñ, ol vic'chaañ, xa chican ach Jehová.

SALMO 133

Te vach' tato junñej tz'aj co pensar

Sb'it viñaj David. Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Naecnab'i, mañ jantacoc svach'il schaan sb'a yaj eb' sc'ab' yoc sb'a ayic junñej tz'aj spensar eb'.
- 2 Lajan yed' jun perfume mañ jantacoc svach'il scot jililoc d'a sjolom viñaj sacerdote Aarón, tz'emul d'a xil sti' viñ, tz'em-c'och d'a spayual sjaj spichul viñ.
- 3 Lajan val icha yal ac'val tz'em d'a sjolom lum vitzal Hermón, tz'empax d'a lum tzalan Sion. A b'aj ay junc'olal chi', syac'b'at

svach'c'olal Jehová, aton q'uinal d'a junelñej.

SALMO 134

A svach'c'olal Jehová

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Ex schecab' Jehová, alec vach' lolonel d'a Jehová chi'. Alec vach' lolonel d'ay mach ex tze tañvej stemplo tz'ec' ac'val.
- 2 Iq'uecq'ue van e c'ab' d'a stojolal scajnob' Jehová, tzeyalan vach' lolonel d'ay.
- 3 A Jehová b'oannac satchaañ yed' lum lum tic, aocab' tz'ac'ancot svach'c'olal d'a eyib'añ masanto d'a lum tzalan Sion.

SALMO 135

Te satub'tac tas sb'o Jehová

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová. Ex schecab' ex Jehová, alec vach' lolonel d'ay.
- 2 Mach ex ayex ec' d'a yamaq'uul stemplo Jehová co Diosal,
- 3 alec vach' lolonel d'ay, yujto vach'. B'itanañec d'ay yujto te ay svach'c'olal d'ayonñ anima onñ tic.
- 4 Ix onñ sic'canel a onñ israel onñ yiñtilal onñ viñaj Jacob, yic tzoñ och yicoc.
- 5 A in tic vojta val sic'lab'il to a Jehová co Diosal, yelxo val ec'-b'al yelc'och d'a yichañ masanil comon dios.
- 6 Syalñej sc'ulan masanil tas snib'ej sc'ulej, vach'chom d'a satchaañ, ma d'a sat lum tic, ma d'a a' mar, ma pax d'a yich a'.
- 7 A' tz'ac'ancot asun b'aj slaj-vic'och lum lum tic. A'

- tz'ac'anec' copnaj leb'lon ayic
syac'an ñab'. A' sjacanelta ic'
b'aj molanec' yuu.
- 8 A' milannaccham eb' b'ab'el
unin d'a junjun patil eb' aj
Egipto yed' pax sb'ab'el yune'
junjun noc' snoc' eb'.
- 9 A d'a snañal choñab' Egipto
chi', ay juntzañ tas te satub'tac
sc'ulejñac yic syac'an syaelal
viñ rey yed' pax eb' schecab'
viñ.
- 10 Tzijtun juntzañ choñab' sat-
naquel yuu, smilannaccham eb'
rey te nivac yopisio.
- 11 Smilnaccham viñaj Sehón,
sreyal eb' amorreo yed' viñaj Og
sreyal Basán yed' masanil eb'
rey d'a yol yic Canaán.
- 12 Axo lum sluum eb' rey chi' yac'-
nac d'ayoñ a oñ israel oñ tic, yic
squirejcan luum.
- 13 Mamin Jehová, a a b'inajnaquil
malaj b'aq'uiñ ol sateloc. D'a
masanil tiempo ol ach nachaj-
cotoc.
- 14 A Jehová sb'oan yaj oval d'a eb'
schoñab', tz'oc' sc'ol d'a eb'
shecab'.
- 15 A sdiosal eb' ch'oc choñab'il,
nab'a oro, nab'a plata, anima
sb'oani.
- 16 Ay sti' sdiosal eb' chi', palta
max lolonlaj. Ay sat, palta max
yil-laj.
- 17 Ay schiquin, palta max yab'laj,
max yic'laj yic'.
- 18 A eb' sb'oan juntzañ yechel chi'
yed' eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool,
lajan eb' yed'oc.
- 19 Ex vetisraelal, calec vach'
lolonel d'a Jehová. Ex sacerdote,
ex yiñtilal viñaj Aarón, alec
vach' lolonel d'a Jehová.

- 20 Ex yiñtilal viñaj Leví, alec vach'
lolonel d'a Jehová. Mach ex ay
yelc'och Jehová d'a e sat, alec
vach' lolonel d'ay.
- 21 Aljocab' vach' lolonel d'a
Jehová d'a Sion, aton d'a
Jerusalén b'aj cajan.
Calec vach' lolonel d'a Jehová.

SALMO 136

A svach'c'olal Dios ayñejeq'ui

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová
yujto te vach' spensar, yujto
ayñej svach'c'olal d'a masanil
tiempo.
- 2 Aljocab' vach' lolonel d'a Dios,
aton sDiosal masanil juntzañ
dios, yujto ayñej svach'c'olal d'a
masanil tiempo.
- 3 Aljocab' vach' lolonel d'a Dios
Yajal eb' yajal, yujto ayñej
svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 4 Añej sb'oan tas te satub'tac,
yujto ayñej svach'c'olal d'a
masanil tiempo.
- 5 A' b'oannac satchaañ yed'
sjelanil, yujto ayñej svach'c'olal
d'a masanil tiempo.
- 6 A' b'oannacq'ue lum luum d'a
yib'añ a' mar te jul yich, yujto
ayñej svach'c'olal d'a masanil
tiempo.
- 7 A' b'oannac c'u yed' q'uen uj,
yujto ayñej svach'c'olal d'a
masanil tiempo.
- 8 A' b'oannac c'u yic ay saquil-
q'uinal d'a c'ualil, yujto ayñej
svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 9 A' b'oannac q'uen uj yed' q'uen
c'anal yic ay saquilq'uinal d'ac'-
valil, yujto ayñej svach'c'olal
d'a masanil tiempo.
- 10 A' milannaccham eb' b'ab'el
unin d'a junjun pat d'a Egipto,

- yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 11 A' ic'annaquelta eb' israel co mam quicham d'a Egipto chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 12 Yed' val spoder yic'naquelta eb', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 13 A' pojannac em snañal a' Chacchac Mar, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 14 A' ic'annac ec'ta eb' israel d'a snañal a' mar chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 15 Palta axo viñ sreyal Egipto yed' eb' soldado, b'atnaccan eb' yuuj d'a yol a' mar chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 16 A' ic'annac b'ey eb' schoñab' d'a tz'inan luum, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 17 A' milannaccham eb' nivac rey, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 18 A' ic'annaquel sq'uinal eb' rey te b'inajnac, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 19 Aton viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, ic'jinaquel sq'uinal viñ yuuj, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 20 Yed' pax viñaj Og sreyal Basán, ic'jinaquel sq'uinal viñ yuuj, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 21 A' ic'annac ec' lum sluum eb' rey chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 22 Yac'naccan luum quicoc a oñ israel schecab' oñ tic, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.

- 23 A' oñ naancoti ayic ayoñec' d'a scal yaelal, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 24 Ix oñ scolcanel d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 25 A' tz'ac'an tas sva eb' anima yed' noc' noc', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 26 Calec vach' lolonel d'a sDiosal satchaañ, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.

SALMO 137

Sb'ital yic cusc'olal

- 1 A d'a sti' a a' d'a yol yic Babilonia, oñ em c'ojan ayic ix co naancot Sion, ix oñ oc' b'ian.
- 2 Ix cac'q'ue locan te' arpa d'a sc'ab' te' tac'u ay d'a sti' a a' chi'.
- 3 A eb' ix oñ ic'anb'at icha d'a preso, ix b'uchvaj eb' d'ayoñ, ix yalan eb' icha tic: B'itanañec d'a tzalajc'olal, a sb'ital Sion tze b'itej d'ayoñ, xchi eb'.
- 4 ¿Tom ol co b'itej b'it yic Jehová d'a lum ch'oc choñab'il? xco chi.
- 5 Tato sb'at satc'olal Jerusalén vuuj, satocab' sjelanil in vach' c'ab' tic in chalan te' varpa.
- 6 Tato mañxo naanoc Jerusalén vuuj, tato mañxa pax in gana d'ay d'a yichañ pax tas snib'ej in c'ool, canocab' lotznaj vac' d'a in joom, yic vach' mañxo ol yal-laj in b'itani.
- 7 Mamin Jehová, nacot eb' aj Edom, yujto ayic ix yamchaj choñab' Jerusalén, ix yal eb' icha tic: Pojequemi, pojequemi, masanto scheclaj cimientolal yich, xchi eb'.

- 8 Ex aj Babilonia, ol ex sat-paxeloc. Te vach' yic mach ol ac'anec' spac chucal tas ix oñ eyutej.
- 9 Te vach' yic mach ol yaman eb' eyuninal, ol smac'anpoj sjolom eb' d'a spatictac q'uen q'ueen.

SALMO 138

Lesal yic ac'oj yuj diosalil

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, d'a smasanil in c'ool ol vac' yuj diosal d'ayach, ol ach in b'itej d'a yichañ juntzañ dios.^e
- 2 Ol in em cuman d'ayach d'a stojolal a templo to icñej yaji, yuj vac'an yuj diosal d'ayach yuj a vach'c'olal, yujto tzaq'uel-c'och tas tzala'. Ix ic'chaañ a b'i yed' a lolonel d'a yib'añ masanil tastac.
- 3 Ix ach tac'vi d'ayin ayic ix in avaj d'ayach, ix ac'an vip.
- 4 Masanil eb' rey d'a yolyib'añ-q'uinal tic, ol yal vach' lolonel eb' d'ayach ayic ol yab'an eb' tas alnaccani.
- 5 Ol yal vach' lolonel eb' d'ayach yuj tastac a b'onac, yujto te nivan yelc'och a b'inajnaquil.
- 6 Vach'chom te nivan elc'ochi, palta tz'oc' a c'ol d'a eb' anima emnaquil yeq'ui, axo eb' syic'-chaañ sb'a, max ach b'atlj q'uelan d'a eb'.
- 7 Ayic ay in ec' d'a scal tas ay smay, pitzan inñej uu, tzac'an-cot a poder, tzin a colanel d'a yoval eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 8 Ach Jehová, ol ach och ved'oc yic vach'ñej tzin elc'och d'a tas

tza na d'ayin. A a vach'c'olal ayñejec' d'a masanil tiempo. A tastac ix iq'uel yich d'ayin, mocab' can xepan.

SALMO 139

Masanil tas yojtac Dios

Sb'it jun tic viñaj David sb'itej

viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Mamin Jehová, ojtac in sic'lab'il, ix in a b'eyc'olej sic'lab'il.
- 2 Ojtac ayic tzin em c'ojan yed' pax yic tzin q'ue vaan. Ayocto tzojtacanel tas tzin na'a.
- 3 Ojtacxo b'ajtil tzin eq'ui yed' b'ajtil svcic' vip. Ojtac pax masanil tas tzin c'u'lej.
- 4 Ayic mantzac in na tas ol vala' a achxo pax Mamin, ojtacxo.
- 5 Ayachñejec' d'a in patic vichañ, b'achanb'at a c'ab' d'a vib'añ.
- 6 Satub'tac yoch a jelanil tic, mañ jab'oc snachajel vuuj, te nivan yelc'ochi, ste sat in c'ool yuuj.
- 7 ¿B'ajto val ol in b'at elenal d'a Espíritu? ¿B'ajto val ol in b'at elenal d'a ichañ?
- 8 Tato tzin q'uec'och d'a sat-chaañ, ata' ayach eq'ui. Tato tzin em d'a yol luum, ay ach pax ec'ta.
- 9 Tato tzin b'at d'a yichañb'at b'aj sjavi c'u, ma tzin b'at cajan d'a sc'axepal a' mar b'aj tz'em c'u,
- 10 palta sc'och pax a c'ab' d'ayin ta'. Tzin a quetzchañ yed' a vach' c'ab', tzin ic'an b'eyoc.
- 11 Tato tzin na in c'ub'ejel in b'a d'a scal q'uic'alq'uinal, mato a saquilq'uinal oyanoch d'a in patic tz'och q'uic'alq'uinalil,

^e 138.1 Il nota d'a Salmo 82.1.

- 12 a d'ac'valil chi' max yal-laj in sc'ub'anel d'a ichaï. A q'uic'al-q'uinal, lajan yed' saquilq'uinal d'a ichaï. Malaj sq'uexañil d'ac'-valil d'a ichaï, yujto saquil-q'uinalñej masanil d'ayach.
- 13 A ach ton ix a b'o masanil tas d'a in nivanil tic. A ach ix in a b'o d'a yol sc'ool in nun.
- 14 Sval vach' lolonel d'ayach, yujto satub'tac tas tza b'o'o. Sat in c'ol in naani, palta vojtaç sic'-lab'il to icha chi' yaji.
- 15 Ayic ix q'uib' in nivanil tic d'a yol sc'ol in nun, vach'chom maï chequeloc, palta maï c'ub'el-tacoc yaj d'a yol a sat.
- 16 A ach ix il in nivanil tic ayic manto in aljilaj. Masanil sb'isul sc'ual in q'uinal, tz'ib'ab'il d'a yol a libro ayic mantalay junoc c'ual svila'.
- 17 Ach in Diosal, max nachajel-laj vuuj tas yaj a pensar d'ayin. Maïxo b'ischajb'enoc a pensar chi'.
- 18 Tato tzin och ijan in b'isani, ec'to sb'isul d'a yichaï q'uen arena. Ayic tz'el in vayaï, ayin-ñej ec' d'a ichaï.
- 19 Ach in Diosal, iq'uel sq'uinal eb' sc'ulan chucal. Najat tzic'canel eb' mac'umcham anima d'a in tz'ey.
- 20 Yujto chuc tas syal eb', tzach yalub'tañej eb' d'a chucal.
- 21 Mamin Jehová, tzin chac eb' tzach chacani, max in nib'ejlaj eb' ayoch ajc'olal d'ayach.
- 22 Junelñej malaj in gana svil eb', aypaxoch eb' ajc'olal d'ayin valani.
- 23 Ach in Diosal, b'eytzitej tas vaji, il pax in pensar.

- 24 Ila' tato van in b'at d'a chucal b'eyb'al, tzin a cuchb'anb'at d'a sb'eal q'uinal to ayñej d'a masanil tiempo.

SALMO 140

A lesal yic sc'anji scolval Dios

Sb'it jun tic viñaj David sb'itej viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Mamin Jehová, colinel d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal, c'ub'ej in el d'a eb' b'aj malaj yelc'och a c'ayb'ub'al,
- 2 yed' d'a yol sc'ab' eb' naanñej chucal yuuj, yujto añej oval sna eb' d'a masanil tiempo.
- 3 A sti' eb' icha val sti' noc' chan, a tas syal eb' icha val svenenoal sti' junoc noc' chan smilan anima.
- 4 Mamin Jehová, c'ub'ej in el d'a eb' sc'ulan chucal, eb' malaj yelc'och a c'ayb'ub'al d'ay, eb' naanñej yuuj tas tz'aj in yac'an telvoc.
- 5 A juntzaï eb' anima syic'chaaï sb'a chi', ix yaq'uem yaal eb' d'a yol in b'e.
- 6 Mamin Jehová, a d'ayach ix vala': In Diosal ach, ab' tas svala' ayic tzin avaji svalan in b'a d'ayach.
- 7 Mamin Dios, ach Vajalil, in Columal to syalñej uuj, a ach ton tzin a col d'a scal oval, xin chi.
- 8-9 Mamin Jehová, maï ac' sgana eb' sc'ulan chucal, maï ac' sgana spensar eb' yic max yic'-chaaï sb'a eb'. A eb' tzoy-majoch d'ayin, sna tastac eb', palta aocab' tas sna eb' chi' scot d'a yib'aï.
- 10 Emocab' tzac'ac' chac xilinac d'a yib'aï eb', b'atocab' eb' d'a

- scal c'ac'. Yumjocab'b'at eb' d'a yol xab' olan, b'aj maxtzac yal-laj sq'ueta eb'.
- 11 Moxob' cajnajec' eb' alum chucal lolonel d'a sat luum tic. Javocab' yaelal d'a yib'añ eb' malaj yelc'och a c'ayb'ub'al d'ay, satocab'el eb'.
- 12 Vojtac a in tic to a ach tza b'o yaj yoval eb' meb'a', tza colanel eb' d'a yol sc'ab' eb' tz'ic'an-canec' junoc tas d'a eb'.
- 13 A eb' anima vach' spensar, ol yal vach' lolonel eb' d'ayach. A eb' anima tojol sb'eyb'al, ol ajñejec' eb' d'a ichañ.

SALMO 141

Ay val och Jehová yipoc in c'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, sval in b'a d'ayach, cotañ d'a elañchamel. Ab' in jaj ayic svalor in b'a d'a ichañ.
- 2 Mamin, vach'ocab' sq'uec'och in lesal icha val sq'ue stab'il in-cienso d'a ichañ. Axo in c'ab' mojanq'ue d'ayach, lajanocab' val icha ofrenda d'a yemc'ualil d'a yol a sat.
- 3 Mamin Jehová, tañvej in ti', yic vach' mañ ol val chucal lolonel.
- 4 Najat tzic'canel chucal d'a in pensar. Mañ in a cha b'eyec' d'a chucal b'eyb'al. Mañ in a chab'at vael b'aj ay snivac vael eb' sc'ulan chucal.
- 5 Tato a junoc anima vach' tzin mac'ani, vach'ton tzin yutej. Tato tzin stumej, icha val to syac'och perfume d'ayin, yuj chi' scha in c'ool. Palta tzin lesalviñej yic vach' syamchajoch vaan tas sc'uulej eb' chuc.

- 6 A eb' yajalil eb' sc'ulan chucal, ol ecchajb'at eb' d'a sattac tenam, icha chi' ol aj yilan eb' anima to yel ix vala'.
- 7 A sb'auil eb', sacleminac ol ajcanb'at b'aj smucchaj eb' chamnac, icha tz'ajcanb'at lum luum ayic sb'oji junoc olan.
- 8 Mamin Jehová in Diosal ach, ay val och in pensar d'ayach. A d'ayach tzin say in colnab'il, mañ in actejan.
- 9 Colinel d'a syaal eb' tz'ac'an chucal d'ayin.
- 10 Canocab' eb' chuc chi' d'a syaal chi', a inxo jun, ol in ec'ñej.

SALMO 142

A d'ayach tzin col in b'a

Slesal jun tic viñaj David ayic ix sc'ub'anel

sb'a viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen

yic tzoñ sc'ayb'ej.

- 1 Mamin Jehová, a d'ayach tzin avaji ayic svalor in b'a. Svac' val vip in c'anan d'ayach to tz'oc' a c'ool d'ayin.
- 2 D'a ichañ sval in b'a, a val d'a ichañ sval vilc'olal.
- 3 Mamin Jehová, ayic mañxo animaoc vaj svab'i, ojtac val in b'e. A d'a jun b'e b'aj tzin b'ati, ata' ix yaq'uem yaal eb' ajc'ol d'ayin.
- 4 Tzin b'at q'uelan d'a in vach', malaj junoc mach sjavi yic tz'och ved'oc. Malaj mach tzin colani. Malaj mach tz'och ilc'olal vuuj, vach'chom tzin chami.
- 5 Mamin, a val d'ayach sval in b'a, svalor icha tic: A d'ayach tzin col in b'a, a achñej tzach in nib'ej d'a yichañ masanil tas d'a sat luum tic.

- 6 Cotañ q'uelan d'ayin tzin avaj d'ayach, yujto malaj vip. Colinel d'a eb' tzin pechan b'eyec'oc, yujto te ay yip eb' d'a vichañ.
- 7 Ic' in elta d'a scal in yaelal in c'ana', yic vach' ol val vach' lolonel d'ayach, axo eb' anima vach' spensar ol och oyan eb' d'a in patic ayic ol ac'an a vach'c'olal d'ayin, xin chi.

SALMO 143

A ach ayach och yipoc in c'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, ab' in lesal, cham val ab'an tas svala'. Tac'vañ d'ayin, ina to te tojol ach, tzac'aniñelc'och tas tzala'.
- 2 Mañ a c'anb'ej tas vaj a in a checab' in tic, yujto malaj junoc mach vach' yaj d'a a sat.
- 3 Ix in pechji b'eyec' yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ix in stec'anem eb' d'a sat luum. Ix in yac' cajnaj eb' d'a scal q'uic'al-q'uinal, icha val yaj eb' cham-nacxo.
- 4 Mañxo animaoc vaj ticnaic svab'i, te somchajnac in c'ool.
- 5 Tzin nacot juntzañ c'ual ec'nac d'a peca', tzin naub'tañan masanil tas a b'onac d'a yalañ-tax chi'.
- 6 A d'ayach tzin mojb'ejq'ue in c'ab', tzach in nib'ej val, icha val junoc lum taquiñ luum snib'an a a'.
- 7 Mamin Jehová, tac'vañ d'ayin d'a elañchamel, toxo val tz'el in c'ol svab'i. Mañ a yaej a colval d'ayin. Icha val eb' chamnac smucchajemi, icham chi' ol in ajoc tato tza yaej a colval d'ayin.

- 8 Ac' in nacot a vach'c'olal d'a junjun q'uiñib'alil, ina to a ach tzach vac'och yipoc in c'ool. Ch'ox d'ayin tas ol aj in b'ey-b'ati, yujto van in lesalvi d'ayach.
- 9 Mamin Jehová, colinel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, yujto a d'ayach tzin say in colnab'il.
- 10 C'ayb'ej in yic tzin b'o icha tas tza nib'ej, yujto in Diosal ach. Aocab' Espíritu vach' tzin ic'an b'ey d'a a vach' b'eyb'al.
- 11 Mamin, mañ in a cha chamoc, yic vach' max alchaj chucal lolonel d'ayach. Ic' in elta d'a scal vilc'olal, yujto vach' ach toni.
- 12 Yuj a vach'c'olal d'ayin, yuj chi' tza satcanel masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayin, yujto a checab' in.

SALMO 144

A ac'oj yuj diosol

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová, aton tz'ac'an vip. Aton val tzin c'ayb'ani, syac'anpax in jelanil yic vach' svac' oval.
- 2 Aton icha in ñaq'ueen, icha val in cuartel, in Columal paxi. A' tzin c'ub'aneli. A' ayoch veñuloc. A' tz'ac'anoch eb' choñab' d'a yalañ in mandar.
- 3 Mamin Jehová ¿tas val jab'oc quelc'och a oñ anima oñ tic d'a yol a sat, yuj chi' tzoñ a nacoti? ¿Tas val quelc'ochi yuj chi' tzoñ a ya'ilej?
- 4 A oñ anima oñ tic, lajan oñ icha val b'aj squic' quic', axo co q'uinal icha val junoc eñul tz'eq'ui.

- 5 Mamin, jac spuertail satchaani yic tzach emuli. Tzach emul d'a jolomtac vitz yic sq'ue stab'il lum uuj.
- 6 Julemta junoc a jul-lab', aton jun c'ac' tz'ec' copnajoc, tza pechanb'at eb' ayoch ajc'olal d'ayach d'a scal some'olal.
- 7 Masanto d'a satchaani chi' tzaqu'emta a c'ab' tzin a colanel d'a jun a' mar te nivan, syalel-c'ochi, aton eb' ch'oc choñab'il.
- 8 Colinel d'a eb' esalvum chi', aton eb' syic'chaani sc'ab' syac'an sti' d'a tastac mañ yeloc.
- 9 Ach in Diosal, ol in b'itej jun ac' b'it d'ayach. Ol in b'itan yed' sb'ital salterio d'ayach.
- 10 Uuj val, syal yuj eb' rey, a ach ton ix in a col d'a q'uen espada tzoñ milanchamoc, a in David a checab' in tic.
- 11 A ticnaic, colinel d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il, eb' esalvum syac' sti' d'a tastac mañ yeloc syala'.
- 12 Q'uib'ocab' eb' cuninal icha val tas tz'avchaj to ya ilab'il. A eb' ix quisil lajanocab' eb' ix icha junoc yoyal templo tzeyb'il, te vach' yilji.
- 13 A co pat, b'ud'jinacocab'el yuj junjun macaani vael. A noc' co calnel, q'uib'ocab' sb'isul noc' d'a smilal. Mañxo b'ischaj-b'enocab' tz'aj sb'isul noc' co vacax.
- 14 Uneviocab' noc', mocab' toñejoc tz'ec' sti' noc'. Malajocab' mach tz'el yav d'a yol scalleal co choñab' yuj yaelal.
- 15 Yelxo val te vach' yic junoc choñab' to icha chi' yaji. Yelxo

val te vach' yic junoc choñab' to a Jehová ayoch sDiosaloc.

SALMO 145

B'itanocab' masanil anima d'a Jehová

B'it yic aloj vach' lolonel, yic viñaj David.

- 1 Ach in Diosal, a ach ton in Rey al ach, ol valcanel a b'inajnaquil. D'a masanil tiempo ol vac' yuj diosal d'ayach.
- 2 Junjun c'u ol val vach' lolonel d'ayach. Ol ach vic'anchaani d'a masanil tiempo.
- 3 Mamin Jehová, te nivan ton elc'ochi, a moj ton val yalchaj vach' lolonel d'ayach. A a b'inajnaquil, mañxo b'ischajb'enoc.
- 4 A eb' mamab'il, ol yalel yab'ixal tastac tza c'ulej d'a eb' yuninal. Axo eb' uninab'il chi', ol yal pax eb' d'a eb' yixchiquin.
- 5 Ol yalel yab'ixal a tziquiquial eb', aton te nivan yelc'ochi, a inxo jun, ol in naub'tañej tas satub'tac tza c'ulej.
- 6 Ol alchajel yab'ixal tas satub'tac ix a c'ulej, te ay pax smay. A inxo tic, ol vael a b'inajnaquil.
- 7 Ol alchajel yab'ixal jantac a nivan vach'c'olal, te chaani ol aljoc to te vach' ach toni.
- 8 Mamin Jehová, te nivan ton a vach'c'olal, ay pax oq'uelc'olal, mañ elañchameloc scot oval, tz'oc'ñej a c'ool d'ayoñ.
- 9 Mamin Jehová, yelxo val te vach' ach d'a masanil anima. Masanil tas a b'onac, te xajan uuj.
- 10 Mamin Jehová, masanil tastac b'ob'il uuj, yalocab' vach' lolonel d'ayach. Yac'ocab' yuj diosal eb' a choñab' d'ayach.

- 11 Yalocab'el eb' to te vach' ac'an yajalil. Yalocab' vach' lolonel eb' d'a tas ix a c'ulej, a sch'oxanel a nivan poder.
- 12 A yab'ixal a poder yed' a b'inaj-naquil d'a opisio, ol yab' eb' anima.
- 13 A opisio ayñej ec' d'a junelñej, Yajal ach d'a masanil tiempo. A ach tic tzac'ñejelc'och tas tzala'. Te vach' ach yed' masanil tas a b'onac.
- 14 Mamin Jehová, tzac' yip eb' toxo val stelvi, tzic'an q'ue vaan eb' tz'ixtaxi.
- 15 A masanil eb' anima, stañvej a colval eb', yujto a ach tzac' svael eb' d'a stiempoal.
- 16 Elb'enñej tas uuñ d'a smasanil a c'ool, tzac'an svael masanil tas pitzan.
- 17 Mamin Jehová, tojoltón a b'ey-b'al, te ay a vach'c'olal d'a tas a b'onaccani.
- 18 B'ecaññej a c'ol a colvaj d'a eb' syal sb'a d'ayach d'a smasanil sc'ool.
- 19 Mamin Jehová, tzac' tas icha sgana eb' ay xivc'olal d'ayach. Ayic sc'anan eb', tzab'i tza colan eb'.
- 20 Mamin Jehová, tzil eb' tzach xajanani. Axo eb' sc'ulan chucal jun, tza satel eb'.
- 21 Mamin Jehová, sval vach' lolonel d'ayach. Axo pax masanil tas b'ob'il uuñ, yalocab' vach' lolonel d'ayach ticnaic yed' d'a masanil tiempo.

SALMO 146

Aloj vach' lolonel yuj tas sb'onac Dios

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová.

- D'a val smasanil in c'ool ol val vach' lolonel d'a Jehová.
- 2 Yach'an pitzan into ol val vach' lolonel d'ay. Yach'an ayinto eq'ui, ol in b'itan d'a in Diosal.
- 3 Mañ eyac'och anima nivan yelc'och yipoc e c'ool, yujto animañej eb', yuj chi' max yal-laj scolvaj eb'.
- 4 Ayic scham eb', tz'ochcan eb' pococal. A d'a jun c'u chi' slajvicanel tastac sna eb' sc'ulej.
- 5 Te vach' yic mach schaan scolval sDiosal viñaj Jacob. Añej Jehová Dios chi' ayoch yipoc sc'ool.
- 6 A Jehová b'oannac satchaañ, lum luum, a' mar yed' masanil tastac ay d'a junjun macañ chi'. Tz'elñejc'och tas syala'.
- 7 A' sb'oan yaj b'aj tz'ixtaj eb' anima, syac'anpax svael eb' ay svejel. A' scolanel eb' ayoch d'a preso.
- 8 A Jehová sjacan sat eb' max ujilaj yilani, squetzan q'ue vaan eb' stelvi. Xajan eb' anima vach' spensar yuuj.
- 9 A Jehová scolan eb' anima ch'oc choñab'il. Añejton pax a' tz'ılan eb' unin chamnac smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Palta tz'ac'ji somchaj eb' sc'ulan chucal yuuj.
- 10 Ex aj Sion, a Jehová ol ac'an Yajalil d'a masanil tiempo. A co Diosal ol och Rey al d'a junelñej. Calec vach' lolonel d'a Jehová.

SALMO 147

A svach'c'olal Dios d'a Jerusalén

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová. Mañixoj jantacoc svach'il co b'itan b'it d'a co Diosal.

- Smojton val co b'itan d'ay yed' juntzañ b'it te vach'.
- 2 A Jehová sb'oanxi Jerusalén, ol smolb'ejxicot eb' quetisraelal saclemínac yajcanb'ati.
- 3 A tz'ac'an snivanil sc'ol eb' pitz'anocho cuselal d'a spixan. A' tz'añtan syaelal eb' chi'.
- 4 A' na'annac jantac sb'isul q'uen c'anal sb'onac, yac'annacoch sb'i junjun q'ueen.
- 5 Yelxo val te nivan yelc'och co Diosal tic, nivan spoder, malaj slajvub'al sjelanil.
- 6 A' tz'ic'an q'ue vaan eb' anima emnaquil yeq'ui, palta a eb' sc'ulan chucal, tz'ic'chajcanem eb' sic'lab'il yuuj.
- 7 Co b'itejec Jehová yic scac'an yuj diosal yed' te' arpa sco b'itejec.
- 8 A' tz'ac'anocho asun d'a satchaañ, slajvi chi' syac'ancot ñab' d'a sat luum tic. A' tz'ac'an q'uib' añ añc'ultac d'a tzalquixtac.
- 9 Añejton pax a' tz'ac'an svael noc' noc' yed' noc' yunetac joj ayic tz'el yav noc' yuj vejel.
- 10 A Jehová, max tzalajlaj yed' eb' anima tz'ac'anocho yip noc' chej, ma yipal eb' soldado yipoc sc'ool.
- 11 Palta stzalaj yed' eb' ay xivc'olal d'ay, aton eb' tz'ac'anocho svach'c'olal yipoc sc'ool.
- 12 Ex aj Jerusalén, calec vach' lolonel d'a Jehová. Ex aj Sion, co b'itejec co Diosal.
- 13 A' tz'ac'anocho yip yijchuloc spuertail choñab' Jerusalén, syac'anpax svach'c'olal d'a eb' cuninal.

- 14 A' tz'ac'an junc'olal d'a yol smach'en co choñab' tic, syac'anpax b'ud'joc yuj ixim trigo te vach'.
- 15 A' tz'ac'ancot slonel d'a sat luum tic, elañichamel tz'elc'ochi.
- 16 A co Diosal tz'ac'ancot q'uen sacb'acom icha yilji sac lana. A' tz'ac'anocho q'uen cheev pococal, icha q'uen tic'aq'uil taañ tz'ajcan q'ueen.
- 17 A' tz'ac'ancot q'uen sacb'at icha q'uen cotac q'ueen. Axo val sical q'ueen, malaj junoc mach stechaj yuuj.
- 18 Syalanpaxi to tz'ulaxb'at q'ueen, syac'ancot ic', yic sb'ey yalil q'ueen chi'.
- 19 A slonel yed' sc'ayb'ub'al, ix yac' cojtaquejel a oñ israel yin' tilal oñ viñaj Jacob tic.
- 20 Mañ ichocta' ix yutej d'a junocxo nación. Maj yojtaquejel-laj sc'ayb'ub'al co Diosal juntzañcho choñab' chi'. Calec vach' lolonel d'a Jehová.

SALMO 148

Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová yuj tas sb'onac

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová. Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová masanto d'a schaañil satchaañ.
- 2 Alec vach' lolonel d'ay masanil ex yángel. Alec vach' lolonel masanil ex soldadoal satchaañ.
- 3 Ic'chajocab' chaañ Jehová yuj c'u yed' q'uen uj. Ic'chajocab' chaañ yuj q'uen nite'anal te vach' yilji yoc.
- 4 Ic'chajocab' chaañ yuj satchaañ, to chaañ ay yed' pax yuj a a' ayec' d'a yib'añ satchaañ chi'.

- 5 Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová, yujto toñej ix yala' ix b'ocan masanil.
- 6 A' ix b'oancan masanil juntzañ chi' d'a yed'tal yic vach' ayec' ta' d'a masanil tiempo, ix yac'ancanoch d'a sleyal to malaj b'aq'uiñ ol q'uexchajoc.
- 7 Yalocab' vach' lolonel d'a Jehová masanil tastac ay d'a sat luum tic, noc' nivac noc' ay d'a yol a' mar yed' pax noc' ay d'a sjulal yich a',
- 8 yed' leb'lon, q'uen sacb'at, q'uen sacb'acom, q'uic'al asun yed' chacxuxum ic', c'anab'ajumocab' syutej sb'a d'a slolonel Jehová chi'.

A te te' vach' yaj yavchaji (Sal 148.9)

- 9 Yalocab' vach' lolonel lum nivac vitz d'a Jehová, lum tzalquixtac, te te' syac' sat, te' c'ute',
- 10 yed' noc' c'ultaquil noc', noc' molb'etzal noc', noc' sñiervi, ma sjachvi yed' pax noc' much.
- 11 Ex sreyal yolyib'añq'uinal tic, ex anima d'a junjun choñab', ex yajal yed' ex tze b'o yaj eb' choñab',
- 12 ex vinac, ex ix, ex ichamtac anima yed' pax ex unin, alec vach' lolonel d'a Jehová e masanil.
- 13 Alec vach' lolonel d'a Jehová e masanil yujto añej te b'inajnac. A stziquiquial ay masanto d'a yib'añ satchaañ yed' d'a yib'añ lum luum tic.
- 14 A' ix ac'an quipal a oñ schoñab' oñ tic. Calec vach' lolonel d'ay a oñ israel oñ tic, a oñton te xajanab'il oñ yuuj. Calec vach' lolonel d'a Jehová.

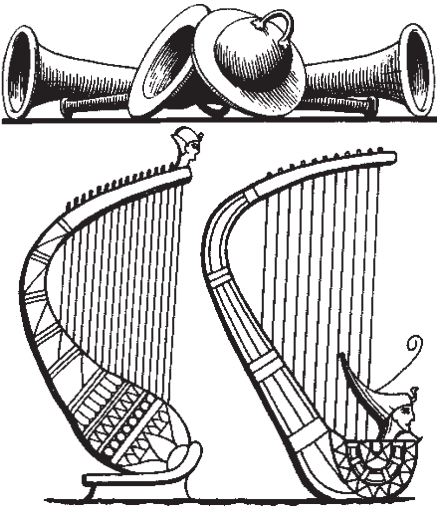
SALMO 149

A Dios b'oannac masanil

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová. Co b'itejec ac' b'it d'a Jehová. Co b'itejec b'it d'ay b'aj molan oñ ec' a oñ yic oñxo tic.
- 2 Ex vetisraelal, coñ tzalajec yed' co Diosal chaannaquel yich co nación tic. Coñ tzalajec yed' co Rey al a oñ aj choñab' Sion oñ tic.
- 3 Coñ q'ueec cheneljoc scanec vach' lolonel d'a Jehová, yic scac'an ejmelal d'ay. Coñ b'itanec d'ay yed' te' arpa yed' pandereta,
- 4 yujto stzalaj qued'oc a oñ schoñab' oñ tic. Ol yac' co

tzalajc'olal a oñ emnaquil oñ
tic, yujto ol yac' co colnab'il.

- 5 Yuj snivanil yelc'och Jehová,
coñ tzalajec a oñ yic oñxo tic.
Añejtona' coñ b'itanec d'ay yuj
tzalajc'olal ayic tzoñ vaycan
ochi.
- 6 Q'ueocab' cav co b'itan d'a
Dios, axo jun q'uen espada ay
ye d'a schab'il pac'añ yamb'il
cuuj,
- 7 yic scac'anec' co pac d'a eb'
ch'oc choñab'il, scac'anoch
yaelal d'a juntzañ naciön,
- 8 yic vach' tz'och q'uen cadena
d'a sreyal eb' yed' d'a eb' anima
ay yopisio d'a scal eb',
- 9 yic scotcan yaelal d'a yib'añ eb',
aton tz'ib'yajcani. A jun nivan
opisio tic syac' Dios d'a masanil
eb' sc'anab'ajan d'ay.
Calec vach' lolonel d'a Jehová.

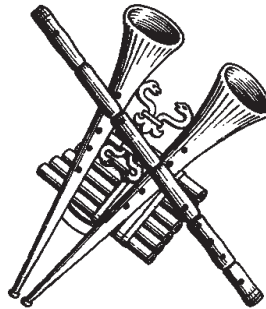

A juntzañ yamc'ab' yic b'it (Sal 150)

SALMO 150

Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová

- 1 Aljocab' vach' lolonel d'a
Jehová.
B'itanañec d'a Dios d'a scaj-
nub'. B'itanañec d'ay yujto te
nivan sb'inajnaquil d'a sat-
chaañ.
- 2 B'itanañec d'a Dios yuj tas
satub'tac sb'o'o. B'itanañec
d'ay yuj sb'inajnaquil, malaj
junoc mach lajan yed'oc.
- 3 B'itanañec d'ay yed' q'uen trom-
peta. B'itanañec d'ay yed' te'
arpa yed' pax salterio.
- 4 B'itanañec d'ay yed' pandereta,
tzex q'uepax cheneljoc yuj
tzalajc'olal. B'itanañec d'ay
yed' flauta yed' pax juntzañ
yamc'ab' yic b'it ay sch'añal.
- 5 B'itanañec d'ay yed' q'uen
platillo tziñiñi sc'añi.
B'itanañec d'ay yed' q'uen
platillo chaañ sc'añi.
- 6 Masanil tastac syic' yic',
b'itanocab' d'a Jehová.
Aljocab' vach' lolonel d'a
Jehová.

A Ch'añ Libro

PROVERBIOS

Proverbios sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'il juntzañ macañil jelanil, vach' pensaril yed' tas tz'aj yoch ejmelal d'a Dios. A juntzañ lolonel tic tzijtum el c'anb'il ayic tz'ac'ji c'ayb'ub'al d'a eb' anima d'a peca'. A juntzañ cotac c'ayb'ub'al tic, aton scuch Proverbios. Nivan syalcot yuj tas tz'och cuuj d'a junjun c'u. B'ab'el syac' co nacoti, tato sco nib'ej jelan tz'aj co pensar, nivanocab' yelc'och Dios d'a yol co sat, co c'anab'ajecab'i.

Syalanpaxcot yuj vach' b'eyb'al, yic vach'ñej cac'an yed' Dios, ac'umocab' razón scutej co b'a, vach'ocab' pax caj yed' eb' quetanimail. A val juntzañ lolonel tic syala' tas val syutej sb'a eb' jelan spensar. A juntzañ lolonel tic syalcoti tas val smoj sc'ulej junjun anima yed' yuninal yed' yisil. Syalanpax yuj vach' pensaril sc'anchaj d'a junjun choñab', ma d'a juntzañxo anima. Syalanpaxi to yovalil sco tañvej co b'a yed' co nivanil, emnaquil scutej co b'a, nivan scutej co c'ool, ayocab' yelc'och eb' meb'a' d'ayon, ayocab' pax yelc'och eb' yajal d'ayon yed' pax eb' camigo.

Ay juntzañ versículo tz'alan d'a jun libro tic to yed' sjelanil Dios sb'onac masanil tastac ay d'a yolyib'añ'uinal tic.

Yichb'anil lolonel

- 1¹ A sc'ayb'ub'al viñaj Salomón, aton viñ yuninal viñaj David sreyal Israel.
- 2² Ix tz'ib'chajcan juntzañ lolonel tic yic vach' snachajel jelanil yed' c'ayb'ub'al, yic scolvaji, yic vach' snachajel juntzañ lolonel ay yelc'och cuuj.
- 3³ Yuj chi' syal co b'eyb'alan jelanil, vach'ilal yed' tojolal icha val yaji.
- 4⁴ In gana to sjelanb'i spensar eb' quelemtac, eb' mantalay spensar, to tz'ac'ji yojtaquejel eb', yic syil sb'a eb'.
- 5⁵ Yab'ocab' juntzañ tic eb' ay spensar yic vach' ste ojtaquejel eb'. Yab'ocab' pax eb' jelan yic vach' ste jelanb'i eb' yuuj.

- 6⁶ A juntzañ lolonel tic scolvaj qued'oc yic snachajel cuuj tas syalelc'och juntzañ lolonel satub'tac yed' ajaltac, aton tas syal eb' jelan.
- 7⁷ Tato sco nib'ej jelan tzoñ aji, ayñejocab' yelc'och Jehová d'a co sat. Tato sco nib'ej mañ pensaril jun, co patiquejocab' el jelanil yed' c'ayb'ub'al tz'al-chaji.

A razón tz'ac'ji d'a eb' quelemtac

- 8⁸ Ach vuninal, cha ab' a c'ayb'ub'al svala', mañ a patiquejel razón syac' ix a nun d'ayach.
- 9⁹ Yujto a juntzañ co c'ayb'ub'al tic ol b'o a b'eyb'al yuuj, icha val junoc mach te vach' tz'aj sb'oan sb'a yed' spichul.
- 10¹⁰ Tato a eb' chuc sb'eyb'al tzach montanb'ati, mañ ach b'atoc.

- 11 Q'uinaloc ay b'aj syal eb' d'ayach icha tic: Ochañ qued'oc yic vach' b'at co maclejec d'a yol b'e, yic sco mac'cham junoc anima tz'ec' ta'.
- 12 Malaj tas naan yuuj, ol co yamani, ol co mac'anchamoc.
- 13 Ichato chi' b'ian ol quic'ancan masanil macañil b'eyumal, ol co b'ud'an co pat yuj masanil tas ol quelq'uej chi'.
- 14 Cotañ, ochañ qued'oc, ol cac'an ic d'a tastac ol quic'a', q'uinaloc xchi eb'.
- 15 Palta ach vuninal, mañ ach b'at yed' eb'. B'esel a b'a d'a yol sb'e eb'.
- 16 Yujto axoñej chucal syac' yip eb' sc'ulani, toxoñej snanon sc'ool eb' smac'ancham anima.
- 17 Tato syil junoc noc' much yem syaalil, nab'añej am tz'emi.
- 18 Palta a juntzañ vinac chi', a syaalil eb' syaq'uemi, añañja' eb' ol smilcham sb'a d'ay.
- 19 A eb' snib'ej tz'och b'eyumal d'a spatic chucal, ol c'och ijan ol cham eb' yuj schuc b'eyb'al chi'.

Avtab'il oñ d'a jelanilal

- 20-21 A d'a voltac calle, b'aj sja b'e, d'a mercado yed' d'a yalñej b'aj smolb'ej sb'a eb' anima, tzoñ yavtej Dios yic syac'an co razón. Syalan icha tic:
- 22 A ex quelemtac ex tic, ex mantalaj e pensar, toxonton b'uchumtac ex, ¿b'aq'uiñ ol eyactejcan e nib'an e mañ pensaril chi'? ¿b'aq'uiñ ol eyactejcan e b'uchvaji yed' e paticanel jelanil?
- 23 Chaec eyab' tas b'aj ol ex in cacha', tato icha chi', ol vac' in

razón d'ayex, ol vac' eyoj-taquej in lolonel.

- 24 A in tic tzex vavtejcoti, palta malaj e gana tze cha eyab'i.
- 25 Tze patiquejel tas svala', max yal e c'ol tzex cachji.
- 26-27 Yuj chi' ol ex in tzetzej ayic ol ja chucal d'a eyib'añ, ayic ol ja xivc'olal, yaelal, ilc'olal yed' cusc'olal d'a eyib'añ, icha tz'aj sja junoc chacxuxum ic' slajanel masanil tastac. Ayic van e cham yuj xivelal chi', toxoñej ol in b'uchvaj d'ayex.
- 28 A d'a jun c'ual chi', ol ex te avaj d'ayin, palta mañxo ol in tac'-voclej d'ayex. Ol eyal e b'a d'ayin, palta mañ ol vab'laj.
- 29 Yujto tze patiquejel jelanil, malaj e gana ay velc'och d'a e sat,
- 30 malaj e gana tzeyab' tas svala', tze patiquejel e cachnab'il svac'a',
- 31 yuj chi' ol eyab' syail yuj e b'ey-b'al chi', ol ex somchajchaañ yuuj.
- 32 A eb' mantalaj spensar, ol cham eb' yuj smañ pensaril. Ol satel eb' chuc spensar, yujto malaj yelc'och razón tz'ac'ji d'a eb'.
- 33 Axo pax eb' schaan yab' tas svala', junc'olal ol aj eb', malaj b'aj ol xiv eb', xchi Dios.

A tas squic' d'a jelanil

- 2¹ Ach vuninal, ac'och juntzañ in lolonel tic d'a a c'ool, sic'can juntzañ in checnab'il tic d'a a pensar.
- 2 Maclej ab' jelanil svala', ac' ip a naaneli.
- 3 D'a smasanil a c'ool tza c'an a jelanil yic ol ach jelanb'oc.

- 4 Ac' ip a sayaneq'ui, icha tz'aj saychaj q'uen plata, ma junoc b'eyumal to c'ub'aneli.
- 5 Icha chi' ol aj snachajel uuj, tas ol aj a c'anab'ajan Jehová yic tzojtaquejel d'a val yel.
- 6 A Jehová tz'ac'an jelanil. Yuj slolonel scojtaquejel smasanil, syac'an jelanb'oc co pensar.
- 7 A Jehová tz'ac'an sjelanil eb' tojol sb'eyb'al, aton eb' max esanlaj.
- 8 A Jehová stañvan eb' vach' syutej sb'a, aton eb' sc'anab'ajani.
- 9 Yuj chi' tato tza maclej ab' in checnab'il, ol ojtaquejel tojolal yed' tas smoj tza c'ulej, yic vach' ol aj a b'eyb'al.
- 10 Icha chi' ol aj sjelanb'i a pensar, ol ach tzalaj yed' tas ojtac chi'.
- 11 A jelanil yed' vach' pensaril, aton juntzañ chi' ol ach colanoc.
- 12 A yuj juntzañ chi' ol iq'uel a b'a d'a juntzañ chuc b'eyb'al yed' d'a yol sc'ab' eb' anima chuc spensar.
- 13 A eb' anima añej chucal sc'ulej chi', syactejean vach' b'eyb'al eb'.
- 14 Stzalaj val eb' yed' schuc b'eyb'al chi', ste q'uechañ eb' yed' sb'eyb'al malaj svach'il chi'.
- 15 D'a sb'eyb'al eb' chuc chi' syac'och spensar, syactancan jun b'eyb'al eb' vach'.
- 16 A jelanil yed' vach' pensaril, ol ach scolel d'a yol sc'ab' eb' ix ayxo yetb'eyum, aton eb' ix ajmul ix vach' smontan yed' slolonel te vach',
- 17 to yactejnaccan yetb'eyum yic'-nac d'a scob'esal, sb'atcan sat-c'olal sti' yac'naccan d'a yichañ Dios.

- 18 Tato tzach b'at d'a sb'eal spat eb' ix chi', van a b'atcan d'a sb'eal chamel.
- 19 A mach tz'ochcan d'a yol spat eb' ix, mañxa b'aq'uiñ tz'elxita eb', maxtzac yal-laj scajnaxi d'a vach' d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 20 Tato tza cha ab' jelanil chi', ol a b'eyb'alej sb'eyb'al eb' tojol spensar.
- 21 A eb' tojol syutej sb'a, eb' malaj jab'oc spaltail, najtil ol ec' eb' d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 22 Axo eb' chuc sb'eyb'al yed' eb' ixtum anima, ol ic'joquel eb' d'a yolyib'añq'uinal tic icha co toc'anqueta junoc añ añic'ultac.

A tas scutej quic'an co jelanil

- 3¹ Ach vuninal, mañ ac' sat a c'ool d'a juntzañ in c'ayb'ub'al tic. Sic'can in checnab'il tic d'a a pensar,
- 2 yic vach' ol najatb'oc a q'uinal yuuj, tzalajc'olalñej ol ach ec'oc.
- 3 Mañ actejean a b'eyb'alan vach'il, tza c'anab'ajejñej tas ix ala'. Cham val a naani, satta a c'ool d'ay.
- 4 Yuj chi' vach' ach ol ach yil Dios, ol ach b'inajpax yuj eb' anima.
- 5 Ac'ñejoch a pensar d'a Jehová, mañ ac'och a jelanil yipoc a c'ool.
- 6 Nacot Jehová d'a masanil tas tza c'ulej yic vach' a ol colvaj ed'oc d'a smasanil.
- 7 Mañ a na' to te jelan ach, nivanocab' yelc'och Jehová d'ayach, tziq'uel a b'a d'a scal chucal.

- 8 Tato icha chi' tza c'ulej, jun-c'olal ol ach ajoc, tec'an ol ach ajoc.
- 9 Ch'oxeli to nivan yelc'och Jehová d'ayach. Tzac'an junoc ofrenda d'ay d'a tas ay d'ayach yed' pax d'a juntzañ sb'ab'el sat tas tzavej.
- 10 Tato icha chi' tza c'ulej, malaj b'aq'uiñ ol yac' palta a vael yed' tas tzuq'uej.
- 11 Ach vuninal, mañ a patiquejel scachnab'il Jehová, mocab' cot oval ayic tzach stumani.
- 12 Yujto a eb' xajanab'il yuuj, aton eb' chi' scacha', icha val tz'aj scachan yuninal junoc mamab'il to stzalaj yed'oc.
- 13 Tzalajc'olal yic eb' syic' sjelanil, aton eb' te ay spensar.
- 14 Yujto a tas tz'ic'ji d'a juntzañ chi' yelxo te vach' d'a yichañ tas tz'ic'ji d'a q'uen plata, ma q'uen oro.
- 15 A jelanil chi', yelxo val te vach' d'a yichañ svach'il yilji q'uen tz'och colc'ab'il. Max yal-laj co lajb'an jun jelanil chi' yed' jun-tzañxo tastac te nib'ab'il.
- 16 Yuj jelanil chi' ol najatb'oc a q'uinal, yuuj ol ic' a b'eyumal, ol ach b'inaj pax yuuj.
- 17 Tato sco b'eyb'alej jelanil, tzalajc'olal tzoñ eq'ui, junc'olal tzoñ aji.
- 18 Tato tz'ilchaj jelanil cuuj, ay co q'uinal, vach' ol oñ ec'oc, tzalajc'olal quico'.
- 19 A Jehová ix b'oan satchaani yed' sat lum tic yuj sjelanil yed' yaj pensaril.
- 20 Yuj sjelanil chi' sq'ueul sjaj a a', scotpax yal ac'val d'a scal asun.
- 21 Ach vuninal, mañ actejan a jelanil yed' a vach' pensaril, mañ iq'uel a sat d'ay.
- 22 Yujto ol najatb'oc a q'uinal yuuj, vach' ol ach elc'och d'a sat eb' anima yuuj.
- 23 Te junc'olalñej ol ach ec'oc, malaj b'aq'uiñ ay tas ol ach ic'anoc.
- 24 Ayic ol ic'an ip, malaj mach b'aj ol ach xivoc, d'a tzalajc'olal ol ach vayoc.
- 25-26 Yujto ayoch Jehová yipoc a c'ool, yuj chi' mañ ol ach schacan d'a junoc yaal, mañ ol a na' to ay tas ol ja d'a ib'añ, icha sja d'a yib'añ eb' chuc sb'eyb'al.
- 27 Mañ ach b'at mican d'a eb' sc'anan colval d'ayach tato syal tzach colvaj d'a eb'.
- 28 Tato syal a colvaj ticnaic, mocab' ala' to q'uc'anto tzach colvaji.
- 29 Mañ a na ac' chucal d'a eb' cajan d'a a lac'anil, yujto malaj schab'c'olal eb' d'ayach.
- 30 Mañ ic'b'at eb' etanimail d'a yichañ eb' yajal tato malaj tzach yutej eb'.
- 31 Mañ a nib'ejoch b'eyumal icha syutej sb'a eb' malaj jab'oc yoq'uelc'olal, mañ a c'ulej icha sb'eyb'al eb' chi'.
- 32 Yujto max scha sc'ool Jehová eb' chuc syutej sb'a chi', axo pax eb' vach' syutej sb'a, vach' yac'an yed' eb'.
- 33 Scot scatab' Jehová d'a yib'añ eb' chuc sb'eyb'al yed' d'a yib'añ eb' cajan yed' eb', axo pax d'a eb' tojol sb'eyb'al, syac' svach'c'olal.
- 34 Sb'uchvaj Jehová d'a eb' b'uchumtac, axo d'a eb'

emnaquil syutej sb'a, syac'
svach'c'olal.

- 35 A eb' sb'eyb'alan vach'il, ol ic'-
jocchaañ eb', axo eb' chuc spen-
sar, ol ac'joc q'uixvelal eb'.

A vach'ilal sco cha yuj jelanil

- 4¹ Ex vuninal, chaec eyab' in
lolonel svala'. Maclejec eyab'i
yic vach' ol jelanb'oc e pensar
yuuj.
- 2 A c'ayb'ub'al te vach' svac'
d'ayex, yuj chi' tzeayailejñej d'a
masanil tiempo.
- 3 Ayic quelem unin in, ayinto ec'
d'a yol spat in mam, yelxo val
xajanab'il in yuj ix in nun.
- 4 A d'a jun tiempoal chi', icha tic
ajnac yac'an in c'ayb'ub'al viñ
in mam. Yalannac viñ icha tic:
Sic'can in lolonel tic d'a a pen-
sar, c'anab'ajej tas sval tic, yic
vach' ay a q'uinal.
- 5 Cha a jelanil yed' a vach' pen-
saril, mañ ac'b'at in lolonel tic
satc'olal.
- 6 Xajanej a jelanil, mañ a
patiquejeli, yujto ol ach colchaj
yuuj.
- 7 Yovalil tza sayec' jelanil d'a jun-
jun c'u. Vach'chom ajaltac tz'aj
yilchaj uuj, palta te vach' ama
tato a tza b'ab'laj sayejec' d'a
yichañ juntzañxo tas ay
d'ayach.
- 8 Nib'ejoch jelanil, yic vach' ol
ach ic'jocchaañ yuuj, yic vach'
nivan ol aj elc'och d'a yol sat
eb' etanimail.
- 9 A yuj jelanil chi', vach' ol ach
elc'ochoc, ol och q'uelan eb'
anima yuj a jelanil chi',
xchican viñ in mam chi'
d'ayin.

- 10 Axo ticnaic ach vuninal, cha val
ab' juntzañ in lolonel tic, yic
vach' ol najatb'oc a q'uinal.
- 11 A in ol ach vic' b'ey d'a sb'ey-
b'al eb' jelan, ol vac'an a b'ey-
b'alej tojolal.
- 12 A d'a tojol b'eyb'al chi', malaj
tas ol ach yamanoch vaan,
vach'chom yelc'olal ol ach
b'atoc, palta mañ ol ach telvoc-
laj.
- 13 Ac'och a pensar d'a c'ayb'ub'al
tic, mañ a patiquejeli. Yelxo val
tza b'eyb'alej yic vach' ay a
q'uinal.
- 14 Mañ ach b'at tzac'an d'a spatic
eb' chuc sb'eyb'al, mañ a c'ulej
icha tas sc'ulej eb'.
- 15 B'esel a b'a d'a scal eb', ac' ip a
b'eyb'alan vach'il.
- 16 Max ochlaj svayañ eb' tato max
sc'ulej chucal eb', max yic'laj
yip eb', tato malaj junoc mach
syixtej eb'.
- 17 A chucal yed' ixtoj anima, a jun-
tzañ chi' svael eb' yaji.
- 18 A sb'eyb'al eb' tojol spensar,
lajan icha ayic vanto sacb'i
masanto sq'ue c'u, scheclaj
spatic yichañ eb' yuuj.
- 19 Axo sb'eyb'al eb' chuc spensar
jun, lajan icha yic tzoñ b'eyec'
d'a scal q'uic'alq'uinal, mañ
chequeloc b'aj sco tenoch coc.
- 20 Ach vuninal, cha ab' in lolonel
tic, maclej val ab' sic'lab'il.
- 21 Mocab' iq'uel a sat d'ay, sic'can
d'a a pensar,
- 22 yujto a juntzañ lolonel tic
tz'ac'an sq'uinal eb' tz'ilchaj
yuuj.
- 23 Tza ya'ilej a pensar d'a yichañ
masanil tastac ay d'a yolyib'añ-
q'uinal tic, yujto a a pensar chi'

tzach cuchb'an d'a vach'il, ma d'a chucal.

- 24 Mañ esalvumoc tzutej a b'a, mañ a comon alej pax chucal lolonel.
- 25 Te tojolñej tzach b'at d'a ichañ d'a sb'eal vach'il, mañ ach b'at q'uelan d'a tas malaj svach'il.
- 26 Tza ya'ilej val tas tza c'ulej icha val co sic'llan co b'e b'aj tzoñ b'eyi, aocab' val sb'eal vach'il b'aj tzach ochi.
- 27 Mañ ach elcan d'a jun b'e te tojol, mañ ach b'atcan d'a sb'eal chucal.

**Tzil val a b'a d'a eb' ix ix
chuc spensar**

- 5** 1 Ach vuninal, cha ab' in jelanil tic, scham val a maclan ab' in razón vach' s'vala'.
- 2 Icha chi' ol aj snachajel uuj, ol yal a lolon yed' jelanil.
- 3 A junoc ix ix ay yetb'eyum, te vach' slolon ix, c'ununi slolon ix yic tzach smontejb'at ix d'a chucal.
- 4 Axo d'a slajvub'al, lajanxo tz'aj ix icha añ ixaj te c'a', icha val tz'aj co lajvi yuj q'uen espada chab' ye.
- 5 A mach sb'eyec' yed' jun ix ix chi', ol chamoc. A sb'eyb'al jun ix ix chi', b'eal chamel yaji.
- 6 A d'a ix chi' malaj yelc'och sb'eal q'uinal, max snalaj ix tato vach', mato chuc sb'eyb'al ix chi'.
- 7 Yuj chi' ach vuninal, ab' tas s'vala'. Mañ ic'canel a b'a d'a a cachnab'il svac' tic.
- 8 Najat tzach el d'a stz'ey ix ay yetb'eyum chi', xach c'ochta val d'a spuetail spat ix.

- 9 Tato maay, ol satel a b'inaj d'a vach'il, elañchamel ol ach cham yuj junoc viñ malaj yoq'uelc'olal.
- 10 Tato icha chi' tza c'ulej, jantacñej a b'eyumal ix ilchaj uuj ayic ix ac'an val ip a munlaji, ol ac'canb'at d'a yol sc'ab' junoc ch'oc animail.
- 11 Tato tza c'anab'ajej tas syal ix, toxoñej ol ach oc'canec'oc, jab'jab'il ol lajvoquem a nivanil.
- 12 Axo ol alan icha tic: ¿Tas val yuj ix in patiquejel in cachnab'il? ¿Tas val yuj maj in c'anab'ajej?
- 13 Maj yal in c'ool ix in cha vab' tas ix yal eb' in c'ayb'umal, octom ix in cha vab' d'a eb'.
- 14 Axo ticnaic jab'xoñej maj in juviel d'a yichañ masanil choñab' d'a junelñej, xa chama.
- 15 Uc' a a' ictaxon yaji yic vach' tz'ec' staquiñal a ti'. (Syalel-c'ochi añej yed' ix etb'eyum tzac' a gana.)
- 16 ¿Tas val yuj ol aj uninal yed' eb' ix ix tz'ec' d'a yoltac calle?
- 17 Vach' scolvaj eb' uninal ed'oc, d'a yichañ junocxo mach b'aj scolvaj eb' uninal chi'.
- 18 Tzalajañ, ayocab' uninal yed' ix etb'eyum chi', aton ix, ix ic' a b'a yed'oc ayic quelem achto.
- 19 Vach'ocab' yilji ix d'a yol a sat, icha val junoc noc' c'ultaquil chej. Mocab' lajvoc a tzalaj-c'olal d'a ix, ayocab' a tzalaj-c'olal chi' yujto xajan ach yuj ix.
- 20 Ach vuninal, mañ ac' somchajel a pensar yuj junoc ix ix ayxo yetb'eyum. ¿Tas yuj ol ach och chelchel d'a junxo ix ix chi'?

- 21 A Jehová van ton yilan co b'ey-b'al junjun oñ, malaj junoc tas max uji yilani.
- 22 A eb' chuc, añeja' schucal eb' chi' ol ac'an juvoqueloc. Añeja' schucal eb' chi' ol tzece'anoc, icha co tzece'ji d'a junoc lasu.
- 23 Yujto max syamoch vaan sb'a eb', yuj chi' ol b'atcan eb' d'a chamel. Yuj smañ pensaril eb' chi', ol satcanel eb'.

Ay smay cac'anoch co b'a fiadoral

- 6** 1 Ach vuninal, tato tzac'och a b'a a majnan q'uen tumin yuj junoc ch'oc animail d'a junoc etchoñab',
- 2 van ac'anem a yaalil, ol cotcan d'a ib'añ yuj b'aj ix ac'och a b'a chi'.
- 3 Ach vuninal, icha tic tzutej a colanel a b'a d'a yol sc'ab' viñ aj tumin chi'. Ixic, emnaquil tzutej a b'a tzach tevi d'a viñ, tza c'anan nivanc'olal a b'a d'a viñ yic max ach yac' pural viñ a tupanel sb'oc viñ b'aj ix ac'och a b'a chi'.
- 4 Smoj val maxtzac ach vay yuuj, mocxob' ic' ip junoc rato
- 5 masanto tzach el d'a yalañ, icha val yel junoc noc' c'ulthaquil chej d'a junoc mach pechjinac, ma icha yel junoc noc' much d'a junoc yaal.

A c'ayb'ub'al d'a eb' max munlaji

- 6 Ach anima malaj a gana a munlaji, ilnab' noc' ch'equem, sic'-lab'il tzila' tas syutej noc' smunlaji yic tz'ilchaj svael noc', scham val a c'ayb'an d'a noc'.
- 7 Vach'chom malaj mach schecan munlaj noc', malaj yajal noc' tz'alan yab' tas sc'ulej,

- 8 palta ayic stiempoan svael noc', syac' val yip noc' smunlaji yic smolancan svael noc' chi'.
- 9 Ach anima malaj a gana a munlaji, c'ocb'ilxo chi' tzach vayi. C'ocb'ilxo chi' tzach ec' jichan.
- 10 Yacb'an scot numumoc a vayai, snecnecan a jolom, jeljumb'a tz'aj a c'ab', te vach' tz'aj a vayi,
- 11 axo tz'aji, scot meb'ail d'a ib'añ, ste b'at d'a ib'añ icha junoc viñ elc'um ed'jinac junoc q'uen cuchilub'.

A sb'eyb'al eb' chuc

- 12 A eb' chuc spensar, añej es tzece' yal eb' d'a scal eb' anima.
- 13 Smutz'mutz'an sat eb' yac'an yechel, sch'oxanpax eb' yed' yiximal sc'ab'.
- 14 Junelñej te chuc spensar eb', axoñej malaj svach'il sna sc'ulej eb'. A b'aj tz'ec' eb', añej oval sq'uecan vaan yuj eb'.
- 15 Yuj chi' elañchamel ol ja yaelal d'a yib'añ eb'. Junñej mutz'satil ol aj slajviem eb', mañxa tas ol yal yuj eb'.

A tastac chach'ilel yuj Jehová

- 16-19 Ay uque' tas chach'ilel yuj Jehová d'a junelñej: Aton ic'ojchañb'ail, esalvumal, mac'ojcham anima malaj smul, naojchaañ tas malaj svach'il, chucal sc'ulaji, ac'ojoch es d'a yib'añ junocxo mach yed' ic'ojchaañ oval d'a scal anima.

A syaelal ajmulal

- 20 Ach vuninal, sic'can juntzañ in c'ayb'ub'al tic d'a a pensar yed' a c'ayb'ub'al syac' ix a nun.

- 21 Sic'can d'a a pensar, naan-
ñejocab' uuj d'a masanil
tiempo.
- 22 A ol ach cuchb'an b'aj ol ach
ec'oc, mañ ol ach xivoc ayic ol
ach vayoc. Ayic ol el a vayañ,
añeja' juntzañ tic naan uuj.
- 23 D'a val yel a a cachnab'il yed' a
c'ayb'ub'al tic, icha sacq'uinal
yaj d'ayach. A a cachnab'il chi'
yed' a pensar tzach cuchb'an-
b'at d'a sb'eal q'uinal.
- 24 A ol ach colanel d'a yol sc'ab' ix
ix chuc spensar yed' ix ayxo viñ
yetb'eyum to te vach' smontan
yed' slolonel.
- 25 Mañ ac'och a pensar d'a svach'il
yilji ix, mañ a cha somchajel a
c'ool yuj chajtil tzach aj
yilanoche ix.
- 26 A mach smulan yed' ix ajmul ix,
scot meb'ail d'a yib'añ, axo
mach smontaj yuj ix ay yet-
b'eyum yic smulan ix yed'oc,
syic'cot chamel d'a yib'añ.
- 27 Q'uinaloc ay junoc mach
tz'ic'anb'at te' tzac'ac' d'a sñi'
sc'ool, max ec'b'atlaj stz'ab'at
spichul yuj te'.
- 28 A mach sb'ey d'a yib'añ te'
tzac'ac', max ec'b'atlaj stz'ab'at
yoc yuj te'.
- 29 A mach smulan yed' ix ix ay
yetb'eyum chi', yovalil scot d'a
yib'añ.
- 30 Tato ay junoc elc'um tz'elc'an
junoc tasi yujto ay svejel, tzato
naji val d'a yib'añ,
- 31 palta vach'chom icha chi', tato
syamchaji, yovalil uquel tz'aj
stupan tas ix yelq'uej chi',
taxoñej mañxalaj tas scan d'ay.
- 32 Tato ay mach tz'ec' yed' ix ayxo
viñ yetb'eyum, yelxo val malaj

- jab'oc spensar. A mach icha chi'
sc'ulej, añej syac' lajvoc sb'a.
- 33 Ol scha syaelal, ol mac'jocpaxi,
mañxa b'aq'uiñ ol b'at sq'uix-
velal chi' sate'olal yuj eb'
anima.
- 34 A viñ ix ixtaj ix yetb'eyum chi',
te ov viñ icha te tzac'ac', mañ
jab'oc syac' nivanc'olal viñ ayic
sc'och stiempoal yac'anec' spac
viñ.
- 35 A silab' viñ ay smul chi' syac'
d'a viñ, max schalaj viñ, vach'-
chom te nivan silab' chi', palta
max yac'laj nivanc'olal viñ.

Cachnab'il yuj smon ix ajmul ix

- 7** 1 Ach vuninal, cha ab' in lolonel
tic. A juntzañ in checnab'il svac'
tic d'ayach, yovalil tza sic'can
d'a a pensar.
- 2 C'anab'ajej in checnab'il tic yed'
in c'ayb'ub'al yic vach' ol ach
ec'oc. Icha scutej co ya'ılan
snenal yol co sat, icha chi'
tzutej a ya'ılan a cachnab'il
svac' tic.
- 3 Naanñejocab' uuj, tza sic'ancan
d'a a pensar.
- 4 Xajanej a jelanil yujto icha
anab' yaji, ma icha a vach'c'ool.
- 5 Icha chi' ol aj a colchajel d'a yol
sc'ab' ix ajmul ix, aton ix ayxo
yetb'eyum, ix te vach' smontan
yed' slolonel.
- 6 Ay junel ix vilelta d'a sventenail
in pat,
- 7 ay juntzañ eb' viñ quelemtac
malaj jab'oc sjelanil ayeq'ui.
Axo ix vilani, ay jun viñ malaj
jab'oc spensar d'a scal eb' viñ
chi'.
- 8-9 Ayic vanxo yem c'u, vanxo
sq'ui'c'b'i, ix eq'uixc'och viñ d'a

- jun esquina, ix sc'axpitanec'
calle viñ, d'a stojolal b'aj ay
spat jun ix ix ay yetb'eyum.
- 10 Ix elta lemnaj ix scha viñ. Icha
spichul eb' ix ajmul ix spichul ix
ayochi, icha pax spensar eb' ix
chi' spensar ix.
- 11 Comonñej slolon ix, max q'uix-
vilaj jab'oc ix, max emlaj c'ojan
ix d'a spat.
- 12 Añej d'a yoltac calle tz'ec' ix,
d'a mercado yed' d'a yesquinail-
tac calle, ata' smaclej ix yec'
junoc vinac.
- 13 A jun ix chi', ix och lac'naj ix
d'a viñ quelem chi', ix och
tz'ub'naj ix d'a sti' viñ, maj
q'uixvoclej jab'oc ix, ix yalan ix
icha tic:
- 14 A ticaic ix vac' in silab' yic in
junc'olal alb'ilxo vuuj, yuj chi'
ayto noc' chib'ej d'a in pat tic-
naic.
- 15 Yuj chi' ix in elta ach in maclej,
yujto in gana tzach vila'. Tic
ach ilchaj vuuj.
- 16 A d'a sat in ch'at toxo ix in
lich'em jun sávana nab'a lino,
cotnac d'a Egipto.
- 17 Toxo ix vac'och perfume d'ay,
toxonej suc'uu'ui sjab', aton
mirra, áloes yed' te' canela.
- 18 Cotañ ved'oc, ol cac' val co
gana masanto ol sacb'oc. Ol
cac' val tzalajb'oc co c'ool co
xajanan co b'a.
- 19 A viñ vetb'eyum, malaj viñ
ayec' d'a in pat tic, yujto ay b'aj
te najat ix b'at viñ.
- 20 Ix yic'b'at jun mucuc q'uen
tumin viñ, yuj chi' manto ol
jalaj viñ masanto ol c'och
sc'ual sc'ojnaj q'uen uj, xchi
ix ix chi'.
- 21 A tas te vach' ix yal ix chi',
elañchamel ix montaj viñ
quelem chi' yuuj.
- 22 Yuj chi' ix och tzac'an viñ yuj
ix, icha yic'jib'at junoc noc'
vacax b'aj ol chamoc, ma icha
junoc noc' c'ultaquil chej scan
d'a ch'añ yaal,
- 23 masanto ol ec' junoc jul-lab'
d'a spixan noc'. Icha pax junoc
noc' much scan d'a te' yaal,
icha chi' yaj viñ, max snalaj
jab'oc viñ tato a d'a spat ix
chi' ol cham viñ.
- 24 Yuj chi' ach vuninal, maclej ab'
tas svala'. Tañvej val ab' in
lolonel tic.
- 25 Mañ a juel a vach' b'eyb'al
d'a junoc ix ix icha chi' spen-
sar, yic vach' mañ ol ach
sateloc.
- 26 Yujto tzijtumxo mach toxo ix
cham yuj eb' ix ix icha chi'
sc'ulej. Mañxo b'ischajb'enoc
mach scham yuj eb' ix.
- 27 Tato tzach b'at d'a sb'eal spat
eb' ix ix icha chi', van a b'atcan
d'a sb'eal chamel.

Vach' lolonel d'a jelanil

- 8¹ Ex quelemtac ab'ec, yujto tzex
avtaji yic tzeyic' e jelanil, yic
sq'uib' pax e pensar.
- 2 Yalñej b'aj ayex eq'ui, d'a junoc
tzalan, ma d'a yol b'e, ma b'aj
schalaj sb'a b'e, tzex avtaji.
- 3 Añejtona' d'a spuetail e
choñab', tzex avtajpaxi.
- 4 E masanil ex anima ayex d'a
yolyib'añq'uinal tic, ab'ec.
- 5 Ex quelemtac to mantalay e pen-
sar, c'ayb'eje e b'a d'a jelanil.
Ex chuc e pensar, sayec jelan
pensaril.

- 6 Ab'ec val sic'lab'il, ol alchaj
juntzañ tastac nivac yelc'och
d'ayex, mañxo jantacoc
svach'il.
- 7 Te yel tas ol alchaj d'ayex,
malaj tas toñej ol nachajq'ueoc.
- 8 Masanil juntzañ lolonel tic
vach'ñej, malaj jab'oc es d'ay.
- 9 A eb' jelan, secojtac tz'aj
snachajel juntzañ lolonel tic yuj
eb'. A eb' ay spensar yojtac eb'
tas syalelc'ochi.
- 10 Aq'uec eyip eyic'an e jelanil
yed' aj pensaril, yujto yelxo
val te nivan yelc'och d'a
yichañ q'uen oro yed' q'uen
plata.
- 11 Yelxo val te vach' jelanil d'a
yichañ q'uen q'ueen te vach'
yilji yed' d'a yichañ junoc tas
snib'aj val ochi.
- 12 A jelanil, yetb'eyum sb'a yed'
vach' pensaril. Syac' cojtaquejel
juntzañ vach' razonal.
- 13 Tato ay yelc'och Jehová d'ayoñ,
sco chaccanel chucal. Tato jelan
oñ, max yal-laj quic'anchaañ co
b'a. Max co nib'ejochlaj chuc
b'eyb'al yed' es.
- 14 Tato ay co jelanil, syal co naan
junoc tas sco c'ulej d'a stojolal,
tz'elñejpaxc'ochi.
- 15 A yuj jelanil syac' yajalil eb'
rey, tojol syutej eb' sch'olb'itan
tastac yaj eb' yetanimail.
- 16 Yuj jelanil chi', a eb' ayoch
yajalil, vach' syutej eb' stañvan
schoñab', vach' pax syutej eb'
sb'oan yaj yoval eb' anima.
- 17 A mach sayanec' jelanil yed'
smasanil sc'ool, tz'ilchaj yuuj.
- 18 Yuj jelanil chi', tz'aj co
b'eyumal, tzoñ b'inaj yuuj, ay
pax quelc'ochi.
- 19 A tas tz'ilchaj yuj jelanil chi',
yelxo te vach' d'a yichañ q'uen
oro yed' q'uen plata sic'b'ileli.
- 20 Yuj jelanil, sco b'eyb'alej
vach'ilal yed' tojolal.
- 21 A mach snib'an jelanil, ol yic'
sb'eyumal yuuj. Ol b'ud'joc spat
yuj masanil tastac vach'.
- 22 A jelanil chi', aytaxoneq'ui ayic
ix el yich smunlajel Jehová, ayic
manto sb'o masanil tastac,
- 23 ayic manto sb'o yolyib'añq'uinal
tic,
- 24 ayic mantalaj a' nivac mar,
mantalaj pax sjaj a' nivac a'
sq'ueuli yed' pax sjaj a' cotac a'.
- 25 Ayic manto sb'olaj lum tzalquix-
tac yed' lum nivac vitz, ayxoc'
jelanil chi' ta'.
- 26 Ix yic'canel yich jelanil Jehová
ayic manto sb'olaj lum luum tic,
mantalaj spococal jun yolyib'añ-
q'uinal tic ta'.
- 27 Ayic ix sb'oanq'ue satchaañ
masanto b'aj schalaj sb'a yed' a'
mar, aytaxon ec' jelanil chi' ta'.
- 28 Ayic ix sb'oan asun ay d'a sat-
chaañ yed' pax yic ix
syamanoch vaan a' mar,
- 29 ayic ix yalan d'a a' mar chi' to
mañ ol el a' b'aj aycani yed' pax
ix yac'anem yich lum luum tic,
aytaxon ec' jelanil chi' ta'.
- 30 A yuj sjelanil Dios ix sb'oq'ue
masanil tastac, ste tzalaj yuj tas-
tac ix sb'o chi', yujto a'
sch'oxanel sjelanil.
- 31 Stzalaj yuj yolyib'añq'uinal yed'
eb' anima sb'onac.
- 32 Axo ticnaic ex anima, ab'ec val
tas tz'alchaj d'ayex, b'eyb'alejec
jelanil yic te vach' eyico'.
- 33 Chaec eyab' e c'ayb'ub'al, mañ
e patiquejel jelanil.

- 34 Te vach' yic mach scham val
yab'an lolonel yic jelanil,
35 yujto a mach tz'ilchaj jelanil
chi' yuuj, tz'ilchajpax sq'uinal,
syic'anpax svach'c'olal Jehová.
36 Palta a mach max chaan yab'
lolonel yic jelanil, munil syic'-
cot yaelal d'a yib'añ.

**Max schalaj sb'a jelanil
yed' mañ pensaril**

- 9¹ A ix vilani, ichato ay jun ix ix,
ix sb'oq'ue spat, te vach' ix aj
yilji, uque' val yoyal ix yaq'uem
ix.
2 Ix smilcham noc' noc' ix, ix
sb'oan jun nivan vael ix,
ix sb'oan vino ix te vach', ix
sb'oanb'at ix d'a sat smexa.
3 Ix lajvi chi', ix schecanb'at eb'
schecab' ix d'a juntzañ tzalquix-
tac ay d'a yol choñab'.
4 Axo eb' schecab' ix chi' ix alan
icha tic: Ex quelemtac mantalaj
e jelanil, cotañec. Ex malaj e
pensar, cotañec.
5 Ol ex vaoc, ol eyuc'an vino to
vach'xo yaji.
6 Actejecan e mañ pensaril chi'
yic vach' tzalajc'olal ol ex ajoc.
B'eyb'alejec sb'eyb'al eb' te
jelan spensar, xchi eb' schecab'
ix chi'. A jun ix ix chi', a jelanil
sch'oxo'.
7 Tato tzal d'a eb' b'uchumtac to
chuc sc'ulej eb', añej lolonel
mañ vach'oc ol yal eb' d'ayach.
Tato tzal d'a eb' chuc to mañ
vach'oc syutej sb'a eb', toñej ol
ach sb'aj eb'.
8 Tato tza cach eb' anima ac'um-
tac, ol och eb' ajc'olal d'ayach.

Tato tzal d'a eb' ay spensar b'aj-
til tz'och spaltail eb', ol ach
xajanej eb'.

- 9 C'ayb'ej eb' jelan yic vach' ol te
jelanb'oc eb'. C'ayb'ej eb' anima
vach' spensar yic vach' ol ste
ojtaquejel eb'.
10 Tato sco nib'ej jelan tzoñ aji,
ayocab' yelc'och Jehová d'a co
sat. Tato scojtaquejel Dios to
Axoñej Ochi, tz'acan co pensar
sic'lab'il syal chi'.
11 A yuj jelanil chi', ol najatb'oc co
q'uinal, te tzijtum ab'il ol quila'.
12 Tato ay co jelanil, quicñej yaj
vach'ilal. Tato b'uchumtac
scutej co b'a jun, munil d'a
quib'añ ol cotcan yaelal.
13 A junoc ix ix malaj spensar,
mañ jantacoc slolon ix, max
q'uixvilaj jab'oc ix, malaj pax
jab'oc tas snachajel yuj ix.
14 Toñej tz'em c'ojan ix d'a yol
xila, d'a sti' spat chaañ yajq'ue
d'a tzalan d'a yol choñab',
15 syavtancot eb' tojolñej tz'ec' d'a
yol b'e chi' ix, syalan ix icha tic:
16 Ex quelemtac mantalaj e jelanil,
cotañec, xchi ix. Syalanpax ix
d'a eb' malaj spensar:
17 A a' a' tz'elc'aji, te vach' yuc'ji
a'. A jab'oc vael sco va d'a
elc'altac te vach',^a xchi ix.
18 Axo eb' viñ quelemtac chi', mañ
yojtacoc eb' viñ tato a eb' viñ
yavtejnaccot ix, chamnaxco eb'
viñ ticnaic.

B'ab'el macañ slolonel viñaj Salomón

- 10¹ A juntzañ slolonel viñaj
Salomón: A eb' uninab'il ay
spensar, syac' tzalajb'oc sc'ool

^a 9.17 A jun tic, ajmulal syalelc'ochi.

- smam snun eb'. Axo eb' malaj spensar, syac' cus sc'ol smam snun eb' chi'.
- 2 Tato squic' co b'eyumal d'a chucal, malaj scac' yala'. Tato tojol co b'eyb'al, tzoñ colchajel yuj d'a yol sc'ab' chamel.
- 3 A Jehová malaj b'aj ol scha cham eb' vach' sb'eyb'al yuj vejel, palta axo eb' chuc jun, max chajilaj yac' sgana eb' yuuj.
- 4 Tato malaj co gana tzoñ munlaji, scot meb'ail d'a quib'añ. Tato tzoñ munlaj sic'lab'il jun, tzoñ och b'eyumal.
- 5 Tato ay co spensar, sco molb'ejcan sat tas scavej d'a stiempoal. Tato toñej tzoñ vay d'a stiempoal smolchaj sat avb'en chi' jun, scac' q'uixvelal co b'a.
- 6 A eb' anima vach' spensar, mañ jantacoc svach'c'olal Dios scha eb'. Axo eb' chuc jun, a yuj chucal sc'ulej eb', scotcan yaelal d'a yib'añ eb'.
- 7 A eb' vach' spensar, d'a vach'ilal ol aj snajicot eb'. Axo pax eb' chuc jun, mañxa mach ol naancot eb'.
- 8 Tato ay co pensar, ol co c'anab'ajej tas schecji co c'ulej. Palta tato toñej tzoñ comon lolon jun, ol oñ satel yuuj.
- 9 Tato vach' co b'eyb'al, malaj b'aj ol oñ xivoc. Tato a chucal sco c'ulej jun, ol oñ yamchajelta.
- 10 A eb' stz'eptz'epan sat snaan junoc chucal, scotcan nivac yaelal yuj eb'. Yujto ste comon lolon eb', yuj chi' ol satel eb'.
- 11 A slolonel eb' vach' spensar, a ol ac'an vach'ilal d'a scal eb' anima. Axo eb' chuc jun, a yuj chucal sc'ulej eb', ol cotcan yaelal d'a yib'añ eb'.
- 12 Tato ay co chichonc'olal, a oval sq'ue vaan cuuj. Palta tato sco xajanej eb' quetanimail, scac'ñej nivanc'olal eb'.
- 13 Tato ay co pensar, scheclajel co jelanil d'a tas scala'. Tato malaj co pensar jun, tzoñ mac'jiñej d'a te' jixc'ab' te'.
- 14 Tato jelan co pensar, sco ya'ilej tas scala'. Palta tato malaj co pensar jun, tzoñ te loloni, añej chucal sq'ue vaan yuj tas scal chi'.
- 15 A eb' b'eyum, a sb'eyumal eb' scolani. Axo pax eb' meb'a' jun, malaj tas syal scolani eb'.
- 16 A co q'uinal sco cha spacoc co vach' b'eyb'al. Palta tato chuc scutej co b'a jun, a yaelal sco cha spacoc.
- 17 Tato sco cha cab' co cachnab'il, snajatb'i co q'uinal. Tato max co cha cab' jun, quenñej tiempo squila'.
- 18 A eb' elc'altac schichon sc'ol d'a junocxo anima, esalvum eb'. A eb' añej aloj pecal tzec' yala', malaj jab'oc spensar eb'.
- 19 Tato tzoñ te comon loloni, tz'och co mul d'a scal tas scal chi'. Tato max oñ lolon jun, ay co pensar syal chi'.
- 20 A slolonel eb' vach' spensar, te nivan yelc'och icha q'uen plata te vach'. Axo pax spensar eb' chuc jun, malaj jab'oc yelc'ochi.
- 21 A slolonel eb' vach' spensar, mañ jantacoc eb' sc'ayb'aj yuuj. Axo eb' malaj spensar jun, scham eb' yuj smañ pensaril chi'.

- 22 A yuj svach'c'olal Jehová, tzoñ och b'eyumal, mañ yujoc b'aj tzoñ te munlaji.
- 23 A eb' malaj spensar, ste q'uechaañ eb' ayic sc'ulan chucal eb'. Axo eb' ay spensar jun, syac' tzalajb'oc sc'ool eb' yuj sjelanil.
- 24 A tastac b'aj xiv eb' chuc, a sjavi d'a yib'añ eb'. Axo eb' vach' spensar jun, tz'elc'och tas snib'ej eb'.
- 25 A eb' chuc sb'eyb'al, quenñej tiempo tz'ec' eb' icha junoc chacxuxum ic'. Axo pax eb' vach' spensar jun, ayñejec' eb' d'a junelñej.
- 26 Tato sco chec junoc jaragana, scab' syail yuuj, ec'to d'a spajil yal noc' vinagre d'a q'uen que, ec'to icha syail sb'at te tab' d'a yol co sat.
- 27 Tato ay yelc'och Jehová d'ayoñ, snajab'i co q'uinal. Palta tato chuc sco c'ulej jun, stzap co q'uinal.
- 28 A tas sjavi d'a yichañ eb' vach' spensar, aton tzalajc'olal. Axo tas ayoch yipoc sc'ol eb' chuc jun, max elc'ochlaj.
- 29 A Jehová stañvan eb' vach' sb'eyb'al. Axo eb' sc'ulan chucal jun, ol satjoquel eb' yuuj.
- 30 A eb' vach' spensar tec'anñej yajec' eb'. Axo eb' chuc spensar, mañ nivanoc tiempo tz'ec' eb' d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 31 A eb' vach' spensar, añej jelanil syal eb'. Axo eb' chuc slolon jun, maxtzac chajilaj lolon eb', ichato spolchajel yac' eb'.
- 32 A eb' vach' spensar, tzoñ tzalaj yuj tas syal eb'. Axo pax eb'

chuc spensar jun, añej chucal lolonel syal eb'.

- 11** ¹ A echlab' mañ tz'acanoc, max schalaj sc'ol Jehová. Axo echlab' tz'acan jun, stzalaj sc'ool yed'oc.
- 2 A eb' ac'umtac, syac' q'uixvelal sb'a eb'. Axo eb' emnaquil syutej sb'a, jelan tz'aj eb'.
- 3 A eb' tojol spensar, a stojolal eb' chi' scuchb'ani. Axo pax eb' chuc jun, satel eb' yuj schab'-satil.
- 4 Ayic ol javoc sc'ual co ch'ol-b'itaji, mañxalaj yopisio co b'eyumal, axoñej co tojolal ol oñ colanel d'a chamel.
- 5 Tato tojol scutej co b'a, a tojolal chi' tzoñ ic'an b'ey d'a vach'ilal. Axo eb' chuc jun, añeja' schucal eb' chi' tz'ic'an sateli.
- 6 Tato tojol scutej co b'a, a tojolal chi' tzoñ colan d'a yol sc'ab' chucal. A eb' chuc sb'eyb'al, a chucal snib'ej eb', a tz'ic'ancot d'a yib'añ eb'.
- 7 Ayic scham eb' chuc, scham eb' yed' tas ayoch yipoc sc'ool. Maxtzac elc'ochlaj tas nab'il yuj eb'.
- 8 A Jehová scolan eb' tojol spensar d'a scal yaelal, axo eb' chuc tz'ochcan d'a syaelal sq'uexuloc eb' tojol spensar chi'.
- 9 A yaloj pecal eb' chuc, satel eb' yetanimail eb' yuuj. Palta a sjelanil eb' vach' spensar, a' scolan eb' anima chi'.
- 10 Ayic sq'uechaañ eb' vach' spensar, ste tzalaj eb' anima yuj eb'. Axo yic scham eb' chuc jun, tz'och q'uiñ yuj masanil eb' anima.
- 11 A eb' vach' sb'eyb'al, sq'ue vaan schoñab' eb' yuj sb'eyb'al chi'.

- Palta axo pax schoñab' eb' chuc, satel yuj schucal sb'eyb'al eb'.
- 12 A eb' malaj spensar, chuclaj tas syal eb' d'a spatic eb' yetanimail. Axo eb' ay spensar jun, cham naab'il slolonel eb' syala'.
- 13 A eb' alum pecal, syalelta eb' masanil tas tz'alchaj d'ay d'a c'ub'eltaquil. Axo eb' vach' spensar jun, a tas syab' eb', toñej sic'can eb' d'a spensar.
- 14 Tato malaj mach scuchb'an junoc choñab' d'a vach'il, mañ tec'anoc jun choñab' chi'. Palta tato tzijtum eb' tz'ac'vi razón, vach' tz'elc'och jun choñab' chi'.
- 15 Tato scac'och co b'a fiadoral d'a junoc anima mañ cojtacoc, chuc tzoñ ajelc'ochi, tato max co tac' jun, malaj jab'oc tas sco na'a.
- 16 A eb' ix ix vach' spensar, tz'ic'-jichaañ eb' ix. Axo eb' viñ vinac pec' tumin, añej q'uen tumin chi' tz'ilchaj yuj eb' viñ.
- 17 Tato tz'oc' co c'ool d'a eb' quetanimail, a d'ayon syac' vach'il. Tato scac' chucal d'a eb' quetanimail chi' jun, añeja' on squic'cot chucal d'a quib'añ.
- 18 A eb' chuc sb'eyb'al, a tas vach' scha eb' spacoc yalani. Axo eb' tojol spensar jun, val yel te vach' tas scha eb' spacoc sb'eyb'al chi'.
- 19 Tato sco b'eyb'alej tojolal, vach' ol ec' yib'añq'uinal cuuj. Tato a chucal sco c'ulej jun, ol on cham yuuj.
- 20 A Jehová schacanel eb' añej chucal ayec' d'a spensar sc'ulani, axo eb' te vach' sb'eyb'al, stzalaj yed' eb'.
- 21 Ayic sch'olb'itaj eb' anima, max ec'b'atlaj yac'jioch yaelal d'a yib'añ eb' chuc, axo eb' tojol sb'eyb'al, malaj tas tz'ac'jioch d'a yib'añ eb'.
- 22 A junoc ix ix te vach' yilji, palta malaj spensar ix, lajan ix icha junoc q'uen q'ueen xocanxocan nab'a oro ayoch d'a sñi' noc' chitam.
- 23 A tas snib'ej eb' tojol spensar, añej vach'ilal yed'nac. Axo tas snib'ej eb' chuc jun, añej yaelal yed'nac.
- 24 A eb' elb'en yuuj, siejb'at eb' tastac ay d'ay, tz'och eb' b'eyumal. Ay pax eb' te ya yel yuuj, ste cotcan meb'ail d'a yib'añ eb'.
- 25 A val eb' tz'el d'a sc'ool yac'ani, yelxo val ste aj tastac d'a eb'. A eb' scolvaji, scolji pax eb'.
- 26 A eb' max choñanlaj ixim strigo, toñej smolb'ejcan ixim eb', te chuc syal anima d'a spatic eb'. Axo eb' yechel schoñan ixim jun, a vach'il tz'aljican d'a yib'añ eb'.
- 27 A eb' ayec' d'a spensar sc'ulan vach'il, a svach'c'olal eb' anima tz'ilchaj yuj eb'. A pax eb' sc'ulan chucal jun, a chucal chi' sjavi d'a yib'añ eb'.
- 28 Tato a co b'eyumal scac'och yipoc co c'ool, ol on lajvoqueloc icha sc'ajb'anel te' xiltac te'. Tato tojol co pensar jun, vach' ol on elc'och icha syaxb'i sc'ab' te te'.
- 29 A eb' chuc syutej sb'a d'a smam snun, ma d'a eb' yuc'tac yed' d'a eb' yanab', malaj jab'oc tas ol ac'joccan d'a eb'. A eb' malaj spensar, checab'

tz'ajñejcan eb' d'a eb' ay spensar.

30 A spac scha eb' vach' spensar to snajatz'i sq'uinal eb'. A eb' jelan, vach' smontan eb' anima eb'.

31 A eb' tojol spensar scha spac eb' d'a yolyib'añq'uinal tic. Añej-tona' eb' sc'ulan chucal yed' eb' ajmul, mañ ol ec'b'atlaj schaan syaelal eb' yuj chucal sc'ulej chi'.

12 ¹ Tato ay yelc'och d'ayoñ ayic tzoñ cachji, vanton co xajanan jelanil syal chi'. Tato schichon co c'ool ayic tzoñ cachji jun, malaj co pensar.

2 A eb' anima vach' spensar, sch'ox svach'c'olal Jehová d'a eb', axo eb' chuc spensar jun, tz'ac'ji syaelal eb' d'a smojal yuuji.

3 A chucal malaj jab'oc tas syac' yipoc co c'ool. Axo pax vach' pensaril jun, syac' val co tec'anil.

4 A junoc ix ix te vach' spensar, c'ac' sc'ool viñ yetb'eyum ix yuuji. Axo pax junoc ix ix te chuc spensar jun, tz'ixtaxel viñ yetb'eyum ix yuuji.

5 A eb' anima tojol spensar, añej tojolal nab'il yuj eb'. Axo pax eb' chuc spensar jun, añej ac'oj musansatil anima naan yuj eb'.

6 A yuj slolonel eb' chuc, scham anima. Axo pax yuj slolonel eb' vach' spensar jun, scolchaj eb' anima d'a chamel.

7 Ayic sjavi syaelal eb' chuc, satel eb'. Axo pax eb' vach' spensar, nivan tiempo syil eb' yed' eb' yuninal.

8 A eb' anima jelan spensar, vach' lolonel tz'alchaj d'a eb'. Axo

pax eb' ayoch chucal d'a spensar jun, paticab'il el eb'.

9 A eb' malaj yelc'ochi, palta ay eb' tz'ac'an servil eb', te vach' yic eb' d'a yichañ pax eb' nivac vinac syutej sb'a, palta malaj tas vach' svaan eb'.

10 A eb' tojol spensar, sya'ilej noc' smolb'etzel noc' eb'. Axo pax eb' chuc spensar jun, syixtej noc' smolb'etzel noc' eb'.

11 A eb' smunlaj d'a sat luum tic, jantac tas vach' svaan eb'. Axo eb' malaj spensar jun, toñej sb'alec' tiempo eb'.

12 A eb' chuc sb'eyb'al, snib'ejoch sb'a eb' b'eyumal yuj chucal sc'ulej. Axo pax eb' vach' spensar jun, a d'a smunlajel eb' syiq'uelta tas tz'och yuuji.

13 A eb' chuc, syaalej sb'a eb' yuj es syala'. Axo pax eb' tojol spensar jun, vach'ñej tz'aj yel eb' d'a tas sja d'a yib'añ.

14 Junjun mach scha spac yuj tastac syala', schaan pax spac yuj tastac sc'ulej.

15 A eb' malaj spensar, vach'ñej tas sc'ulej eb' snaani. Axo pax eb' ay spensar jun, scha yab' razón eb'.

16 A eb' malaj spensar, elañchamel sch'oxel yoval sc'ol eb'. Axo pax eb' ay spensar jun, toñej smaqu'ec' eb' tas tz'utaji.

17 A eb' testigo vach', añej yel syal eb'. Axo pax eb' testigo chuc jun, añej es syal eb'.

18 A eb' comonñej sloloni, syac' echnaj spixan eb' yetanimail eb' icha yed' junoc q'uen cuchilub'. Axo pax eb' jelan spensar jun, snivanej sc'ol eb' anima eb' yed' tas syala'.

- 19 A eb' añej yel syala', nivan tiempo syil eb'. Axo eb' tz'esan jun, elañchamel satel eb'.
- 20 A eb' chuc, añej ac'oj musan-satil naan yuj eb'. Axo eb' sayanec' junc'olal, a tzalajc'olal tz'ilchaj yuj eb'.
- 21 A eb' vach' spensar, malaj chucal sja d'a yib'añ eb'. A eb' chuc jun, sja b'ulnaj juntzañ yaelal d'a yib'añ eb'.
- 22 A Jehová schacanel eb' esal-vum. Axo pax eb' añej yel syal jun, xajan eb' yuu.
- 23 A eb' jalan spensar, max yic'-chaañ sb'a eb' yuj tas yojtac. Axo eb' malaj spensar jun, sch'oxel smañ pensaril eb'.
- 24 A eb' smunlaji, syac' mandar eb'. Axo pax eb' malaj sgana smunlaj jun, checab' tz'aj eb'.
- 25 A ilc'olal syac' cus co c'ool. Axo pax junoc vach' lolonel jun, syac' co tzalajc'olal.
- 26 A eb' tojol spensar, cuchb'um tz'aj eb' d'a eb' yetanimail d'a vach'il. Axo pax eb' chuc spensar jun, scuchb'ejb'at eb' yetanimail eb' d'a chucal.
- 27 A eb' jaragana pechum noc', max sb'olaj noc' syamchaj yuj eb'. Axo pax eb' jalan spensar jun, jantac b'eyumal tz'ilchaj yuj eb'.
- 28 Tato sco b'eyb'alej tojol pensaril, syac' co q'uinal. A d'a jun b'eyb'al chi' malaj chamel.
- 13** ¹ A eb' uninab'il ay spensar, scha sc'ol eb' scachji yuj smam. Axo eb' malaj spensar jun, max schalaj sc'ol eb' scachji.
- 2 Tato vach' scutej co loloni, vach' pax tas sco cha spacoc.
- Tato squixtej eb' quetanimail jun, sco cha co yaelal d'a smojal.
- 3 Tato cham sco na' tas scala', syalelc'ochi to van co colan co q'uinal. Tato tzoñ comon lolon jun, a co yaelal squic'cot d'a quib'añ.
- 4 A eb' malaj sgana smunlaji, ay tas snib'ej eb', palta max ilchaj-laj yuj eb'. Axo pax eb' smunlaj jun, masanil tastac ay d'a eb'.
- 5 A eb' tojol spensar, schaquel esal lolonel eb'. Axo eb' chuc spensar jun, añej chucal tz'al-chaj d'a spatic eb'.
- 6 A tojol pensaril, a scolan eb' sb'eyb'alan tojolal chi'. A chucal, a satanel eb' sb'eyb'alan chucal chi'.
- 7 Ay eb' malaj jab'oc tas d'ay, palta icha eb' b'eyum syutej sb'a eb'. Ay pax eb' jun, masanil tastac ay d'a eb', palta icha meb'a' syutej sb'a eb'.
- 8 A eb' b'eyum, smanxielta sb'a eb' d'a yol sc'ab' eb' elc'um yed' stumin. Axo pax eb' meb'a' jun, malaj b'aq'uiñ tz'elc'ajb'at eb'.
- 9 A eb' tojol spensar, lajan eb' icha junoc tas copanel sc'ac'al. Axo pax eb' chuc spensar jun, lajan eb' icha junoc candil tup-nac.
- 10 A eb' ac'umtac, añej oval sq'ue vaan yuj eb'. Axo eb' emnaquil syutej sb'a jun, scha yab' razón eb'.
- 11 A q'uen tumin juniñej rato tz'ac'ji ganar d'a chucal, juniñej pax rato slajviel q'ueen. Axo pax q'uen tumin jab'jab'il smol-chaj jun, snivanb'i q'ueen.

- 12 A eb' max elc'och tas snib'ej, te cusc'olal tz'ajcan eb'. Axo pax eb' tz'elc'och tas snib'ej jun, ste tzalaj eb'.
- 13 A eb' max c'anab'ajan checnab'il, sjavi yaelal d'a yib'añ eb'. Axo pax eb' sc'anab'ajan checnab'il jun, te vach' spac scha eb'.
- 14 A c'ayb'ub'al syac' eb' ay spensar, syac' co q'uinal, a' tzoñ colanelta d'a yol sc'ab' chamel.
- 15 A eb' tz'ac'an razón vach', nib'ab'il eb'. Axo pax eb' a chucal syal jun, sb'atcan eb' d'a syaelal.
- 16 A eb' ay spensar, scham val snaan eb' tas sc'ulej. Axo pax eb' malaj spensar jun, a tas sc'ulej eb' sch'oxaneli to malaj spensar eb'.
- 17 A eb' checab' chuc syutej tas checji sc'ulej, añej oval sq'ue vaan yuj eb'. Axo eb' checab' vach' syutej tas checji sc'ulej jun, syic'cot junc'olal eb'.
- 18 Tato chuc scab'i tz'ac'ji razón d'ayoñ, añej meb'ail yed' q'uix-velal sjavi d'a quib'añ. Tato sco cha cab' co cachnab'il jun, tzoñ ic'jichaañ.
- 19 Ayic tz'ilchaj'och cuuj tas sco nib'ej, tzoñ te tzalaji, palta a eb' malaj spensar, malaj sgana eb' yactancan chucal.
- 20 Tato junñej tzoñ ec' yed' eb' ay spensar, squic' co jelanil d'a eb'. Tato junñej tzoñ ec' yed' eb' malaj spensar jun, tzoñ satcanel yed' eb'.
- 21 A eb' chuc tzac'anñejoch yaelal yuj eb'. Axo pax eb' tojol spensar jun, a vach'il scha eb' spacoc.
- 22 A eb' vach' spensar, syac'can smach'en eb' yixchiquin eb'. Axo sb'eyumal eb' chuc jun, a d'a eb' vach' spensar scani.
- 23 A d'a sluum eb' meb'a', mañ jantacoc tas vach' syal yel d'a sat, palta yuj smañ pensaril eb', malaj tas syic' eb' d'a sluum chi'.
- 24 Tato max cac' tzalaj eb' cuninal, mañ xajanoc eb' cuuj syal chi'. Tato sco xajanej eb' jun, yunetacto eb' sco yamanoch cac'an tzalaj eb'.
- 25 A eb' tojol spensar, sva eb' masanto sb'ud'ji eb'. Axo pax eb' chuc spensar jun, tz'ochñej svejel eb'.
- 14** ¹ A eb' ix ix ay spensar, vach'ñej yaj yol spat eb' ix. Axo pax eb' ix malaj spensar jun, juvinaquel yol spat eb' ix yuuj.
- ² Tato vach' co b'eyb'al, te ay yelc'och Jehová d'ayoñ. Axo pax eb' chuc sb'eyb'al jun, malaj yelc'och Jehová d'a eb'.
- ³ A tas syal eb' malaj spensar, a tz'ic'ancot yaelal d'a yib'añ eb'. Axo pax tas syal eb' ay spensar jun, a scolan eb'.
- ⁴ Tato malaj noc' vacax smunlaj d'a d'ocoj luum, malaj ixim trigo sco molo'. Yuj smunlajel noc' vacax chi', nivan ixim trigo chi' squic'a'.
- ⁵ A eb' testigo vach', añej yel syal eb'. Axo pax eb' testigo chuc jun, secojtac tz'aj yesan eb'.
- ⁶ A eb' b'uchumtac, sayec' jelanil eb', palta max ilchajlaj yuj eb'. Axo pax eb' jelan spensar jun, secojtac tz'aj yilchaj jelanil yuj eb'.

- 7 Quiq'uequel co b'a d'a stz'ey eb' malaj spensar, yujto malaj tas ol quiq'uelta d'a slolonel eb' syala'.
- 8 A eb' ay spensar, sna val eb' sic'lab'il tas sc'ulej. Axo pax eb' malaj spensar jun, syac' musansatil sb'a eb'.
- 9 A eb' malaj spensar, malaj tas sna eb' yuj chucal sc'ulej. Axo pax eb' anima vach' spensar jun, snib'ej eb' to tz'ac'ji nivan-c'olal yuj Dios.
- 10 A oññej cojtac tas yuj tzoñ cusi, ma tas yuj tzoñ tzalaji. A eb' ch'oc animail, malaj yalan yic eb' d'a tas sco na chi'.
- 11 A yiñtilal eb' chuc spensar, ol sateloc, palta a yiñtilal eb' vach' spensar jun, ol q'uib'ñej.
- 12 Ay val b'eyb'al te vach' co naani, palta van oñ yic'anb'at d'a chamel.
- 13 Ay b'aj tzoñ tzevaji, palta cusc-nac co c'ool. Ay b'aj tzoñ te tzalaji, palta cusc'olalxo slajviel-c'ochi.
- 14 A eb' tz'actancan vach' b'eyb'al, stzalaj eb' yuj schuc b'eyb'al. Axo pax eb' anima vach' spensar jun, stzalaj eb' yuj svach' b'eyb'al.
- 15 A eb' malaj spensar, masanil tas tz'alchaji syac'och eb' d'a sc'ool. Axo pax eb' ay spensar jun, scham val yilan eb' tas sc'ulej.
- 16 A eb' ay spensar, ay xivc'olal eb', yuj chi' syiq'uel sb'a eb' d'a chucal. Axo pax eb' malaj spensar jun, comonñej syac'och sb'a eb' d'a yaliñej tas.
- 17 A eb' c'un scot yoval, malaj spensar eb', comonñej syutej sb'a eb'. A eb' snaan chucal yic vach' tz'ec' yuuj, chach'b'ilel eb'
- 18 A spac scha eb' malaj spensar, aton mañ pensaril. Axo spac scha eb' ay spensar jun, to svach' jacvi spensar eb'.
- 19 A eb' chuc, syaq'uem sb'a eb' d'a eb' vach', stevioch eb' d'a spuertail spat eb' vach' chi'.
- 20 A eb' meb'a', paticab'ilel eb' yuj eb' yetanimail. Axo pax eb' b'eyum jun, mañ jantacoc yamigo eb'.
- 21 Tz'och co mul tato sco patiquejel eb' quetanimail, palta te vach' quico' tato tz'oc' co c'ool d'a eb' meb'a'.
- 22 A eb' añej chucal sgana sc'ulej, sjuviel eb' yuj tas sna chi'. Axo pax eb' sgana sc'ulan vach'il jun, xajan eb' yuj Dios.
- 23 A junoc munlajel scac' quip co b'oani, ay tas syac' d'ayoñ, tato añej lolonel scac' jun, scot meb'ail d'a quib'añ.
- 24 A snivanil yelc'och eb' ay spensar, aton sjelanil eb'. Axo pax yic eb' malaj spensar jun, aton smañ pensaril eb'.
- 25 A eb' testigo yel syala', scol eb' yetanimail eb' d'a chamel. Palta a eb' testigo esalvum jun, syac' musansatil eb' yajal eb'.
- 26 A co xivc'olal d'a Jehová, tzoñ scol yed' eb' cuninal, yujto yip co c'ool yaji.
- 27 Tato ay yelc'och Jehová d'a co sat, ay co q'uinal, a tzoñ colanel d'a yol sc'ab' chamel.
- 28 Tato ay eb' rey ayoch reyal d'a jantac anima, sb'inaj val eb'. Tato jayvaññej anima b'aj ayoch eb' reyal jun, slajviel eb'.

- 29 Tato ay co nivanc'olal, syalel-c'ochi to ay co pensar, tato c'un scot coval jun, syalelc'ochi to malaj co pensar.
- 30 Tato junc'olalñej yaj co pensar, vach'ñej yaj co nivanil. Tato ay co chichonc'olal jun, tz'och co yab'il.
- 31 Tato squixtej eb' meb'a', van co paticanel Dios ix oñ b'oani. Tato ay yelc'och Dios d'ayoñ jun, tz'oc' co c'ool d'a eb'.
- 32 A eb' chuc, añeja' schucal eb' chi' tz'ic'ancot d'a yib'añ. Axo eb' vach' spensar jun, ayñejoch Dios yipoc sc'ol eb' masanto scham eb'.
- 33 A eb' jelan, añej jelanil molanec' d'a spensar eb'. Axo pax eb' malaj spensar jun, max c'ochlaj ijan snaan eb'.
- 34 Tato a tojolal sb'eyb'alej junoc choñab', sq'ue val chaañ, tato a chucal sb'eyb'alej jun, tz'ac'ji q'uixvelal.
- 35 A eb' checab' ay spensar, stzalaj viñ rey yed' eb'. Axo pax eb' checab' malaj spensar jun, scot yoval sc'ol viñ rey d'a yib'añ eb'.
- 15** ¹ Tato sco pac junoc lolonel d'a emnaquilal, stup oval yuuj. Tato ov scutej co pacan jun, ste vach' q'ue vaan oval chi'.
- 2 Ayic slolon eb' ay spensar, a jelanil syic' eb' anima d'a eb'. Axo yic slolon eb' malaj spensar jun, añej mañ pensaril syal eb'.
- 3 Ayñejec' Jehovah d'a masanil b'aj, syilñej tas sc'ulej eb' chuc yed' eb' vach'.
- 4 A lolonel vach' tz'alchaj d'ayoñ, syac' snivanil co c'ool, ichato tzoñ yañtej. Axo pax chucal lolonel tz'alchaj d'ayoñ jun, scab' val syail yuuj.
- 5 A eb' malaj spensar, chuc syab' eb' ayic tz'ac'ji scachnab'il eb' yuj smam. Axo eb' ay spensar jun, scha sc'ol scachnab'il eb' syac' smam.
- 6 Mañ jantacoc tas ay d'a yol spat eb' anima vach' spensar. Axo eb' chuc jun, max yac'laj sgana eb' yed' tas syac' ganar.
- 7 Ayic slolon eb' ay spensar, a jelanil syalel eb'. Axo eb' malaj spensar jun, malaj yelc'och tas syal eb'.
- 8 A silab' eb' chuc, max schalaj sc'ol Jehovah, palta scha val yab'i ayic slesalvi eb' tojol spensar d'ay.
- 9 Max schalaj sc'ool Jehovah schuc b'eyb'al eb' chuc, palta te xajan eb' sb'eyb'alan tojolal yuuj.
- 10 A eb' tz'actancan svach' b'eyb'al, smojton val yac'ji syaelal eb'. Smoj val scham eb' malaj sgana scachji.
- 11 Syil Jehovah chajtil yilji b'aj ay eb' chamnac, ¿tocval max yil pax co pensar?
- 12 A eb' te b'uchumtac, malaj sgana eb' ay mach scachani, toxon max sc'anb'ej junoc razón eb' d'a eb' ay spensar.
- 13 A eb' stzalaji, stetzon sat eb'. Axo pax eb' scus jun, tz'och pitz'an yaelal d'a spixan eb'.
- 14 A eb' ay spensar, snib'ej eb' svach' ojtaquejel jelanil. Axo eb' malaj spensar jun, stzalaj eb' yed' smañ pensaril chi'.
- 15 A eb' ilc'olal yaji, cuseltacñej tz'ec' junjun c'u d'a eb'. Axo

- pax eb' tzalaje'olal yaj jun,
q'uiiñej d'a eb' junjun c'u.
- 16 Tato ay yelc'och Jehová d'ayoñ,
yelxo te vach' quico' vach'chom
meb'a' oñ, d'a yichañ pax to ay
co tumín palta ilc'olalñej caji.
- 17 Te vach' tato sco xajanej co b'a
vach'chom añej añ itaj sco chi'a,
d'a yichañ pax añej noc' chib'ej
sco chi'a tato ovalñej caji.
- 18 A eb' c'un scot yoval, añej oval
sq'ue vaan yuj eb'. Axo pax eb'
ay snivanc'olal jun, syac' tup
oval eb'.
- 19 A d'a eb' jaragana, icha val to a
te q'uiix ayem d'a yol sb'e eb'.
Axo pax eb' anima vach' spen-
sar jun, vach'ñej sb'e eb'.
- 20 A eb' uninab'il ay spensar, syac'
tzalajb'oc sc'ool smam snun eb'.
Axo eb' malaj spensar jun, syac'
q'uixvelal smam snun eb' chi'.
- 21 A eb' malaj spensar, stzalaj eb'
yed' smañ pensaril chi'. Axo eb'
ay spensar jun, scham val yilan
eb' tas sb'eyb'alej.
- 22 Tato max co c'anb'ej razón,
masanil tas sco na' max elc'och-
laj. Tato sco cha cab' razón
vach' jun, vach'ñej tz'aj yel-
c'ochi.
- 23 Te vach' tato vach' scutej co
pacan lolonel. Tato scac' junoc
razón ayic ay ilc'olal, yelxo val
te vach'.
- 24 A eb' ay spensar, sb'ey eb' d'a
sb'eal q'uinal yic vach' max
b'atcan eb' d'a sb'eal chamel.
- 25 A Jehová satanel tas ay d'a eb'
ac'umtac, palta a stañivan sluum
eb' ix ix chamnaxco yetb'eyum.
- 26 Max schalaj sc'ol Jehová tastac
nab'il yuj eb' chuc, palta a
lolonel vach' scha sc'ool.
- 27 A eb' mañ jantacoc tas snib'ej,
mañ jantacoc tas syic'cot eb' d'a
yib'añ eb' cajan yed' d'a yol
spat. Axo eb' max chaan q'uen
tumin yic smontaji, snajatb'i
sq'uinal eb'.
- 28 A eb' tojol spensar, scham val
snaan eb' tas syutej spacan
junoc lolonel. Axo pax eb' chuc
spensar jun, toñej scomon alej
chucal lolonel eb'.
- 29 A Jehová sb'at mican d'a eb'
chuc sb'eyb'al, palta smaclej
yab' slesal eb' tojol spensar.
- 30 A eb' stetzon sat, stzalaj co c'ol
yuj eb'. A junoc vach' ab'ix
syac' co tec'anil.
- 31 Tato sco scha cab' co cachnab'il,
vach' tzoñ aj d'a scal eb' jelan
spensar.
- 32 Tato malaj co gana tzoñ cachji,
munil a d'ayoñ syac' chucal.
Tato scha co c'ol co cachji jun,
van quic'an co jelanil.
- 33 Tato sco c'anab'ajej schecnab'il
Jehová, squic' co jelanil. Tato
co gana nivan tz'aj quelc'ochi,
yovalil emnaquil scutej co b'a.
- 16** ¹ A oñ anima oñ tic, sco na'
tas sco c'ulej, palta añej
Jehová tz'alani tas tz'aj
yelc'ochi.
- 2 A oñ anima oñ tic, sco na' to a
tas sco c'ulej vach'ñej, palta a
Jehová sch'olb'itan tas nab'il
cuuj chi'.
- 3 Tato scac'och masanil tas sco na
co c'ulej ab'enal d'a yol sc'ab'
Jehová, vach' tz'aj yelc'ochi.
- 4 A Jehová ix b'oancan masanil
tas yic tz'elc'och tas nab'il
yuuj, añejtona' a ix naancani
to a eb' chuc, yovalil ol scha
syaelal eb'.

- 5 A eb' syic'chaañ sb'a, chachb'ilel eb' yuj Jehová, yuj chi' mañ yojtacoclay eb' janic' ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' yuuj.
- 6 Tato sco xajanej eb' quetanimail, tato sco c'anab'ajej tas scala', tz'ac'ji nivanc'olal co mul. Tato ay yelc'och Jehová d'ayoñ, squiq'uel co b'a d'a scal chucal.
- 7 Tato stzalaj Jehová yed' co b'eyb'al, tz'och junc'olal d'a co cal yed' eb' ajc'ol yajoch d'ayoñ.
- 8 Vach'chom quenñej tas squic' d'a co munlajel d'a stojolal, yelxo te vach' d'a yichañ pax b'aj te nivan tas scac' ganar d'a spatic chucal.
- 9 A oñ anima oñ tic sco na' tas sco c'ulej, palta axo Jehová tzoñ cuchb'an d'a tas sco c'ulej chi'.
- 10 A eb' rey schecab' Dios yaj eb', yuj chi' mañ smojoc chuc syutej eb' sch'olb'itan junoc tas.
- 11 A Jehová scha sc'ool masanil echlab' tz'acan, yujto a ix ac'an-can masanil echlab' chi'.
- 12 A eb' rey, a tas mañ tojoloc, yovalil schaquel eb', yujto a yopisio eb' chi' yovalil a tojolal tz'ic'an b'eyoc.
- 13 A eb' yel syala' xajan eb' yuj eb' rey, stzalaj eb' rey chi' yed' eb'.
- 14 Tato scot yoval eb' rey ay smay ay chamel, palta a eb' ay spensar jun, say eb' tas tz'aj sicb'i yoval eb' rey chi'.
- 15 Tato stzevaj eb' rey, malaj chamel syal chi', axo svach'-c'olal eb', lajan icha yasunal b'ab'el ñab'.
- 16 Te vach' quico' tato a jelanil yed' aj pensaril tz'ilchaj cuuj, d'a yichañ q'uen oro yed' q'uen plata.
- 17 Tato tojol co b'eyb'al, squiq'uel co b'a d'a scal chucal, tato sco ya'ilej co b'eyb'al, syalelc'ochi to van co ya'ılan co b'a.
- 18 Tato ac'umtac scutej co b'a, ma squic'chaañ co b'a, tzoñ ic'ji-empta, mañxalaj tz'aj quelc'ochi.
- 19 Más vach' emnaquil scutej co b'a yed' eb' meb'a', d'a yichañ pax ay tas squic' yed' eb' anima ac'umtac.
- 20 A eb' ojtannac yic'an b'ey smunlajel, vach'ñej tz'aj yelc'och eb'. Te tzalajc'olal yic eb' tz'ac'anoch Jehová yipoc sc'ool.
- 21 A eb' jelan spensar, syal anima to te ay spensar eb'. A yuj lolonel vach' syal eb', syic' sjelanil anima chi'.
- 22 Tato scham val co naani ayic mantzac co c'ulej junoc tasi, ayton yiloy q'uinalil, palta tato sco cach eb' malaj spensar, nab'añej squixtej co b'a.
- 23 A eb' jelan, cham snaan eb' tas syutej eb' sloloni, yuj tas syal eb' chi', stzalaj eb' anima.
- 24 A lolonel vach', lajan icha schi'al noc' yal chab', tzoñ tzalaj yuuj, syac'an co tec'anil.
- 25 Ay b'eyb'al te vach' co naani, palta van oñ yic'anb'at d'a chamel.
- 26 Tato ay co vejel, scac' val och d'a co c'ool co munlaj sic'lab'il.
- 27 A eb' chuc, ayñejec' chucal d'a spensar eb', a slolonel eb', lajan val icha sq'ue ñilñon yoc te' c'ac'.
- 28 A eb' chuc spensar, sq'ueñej vaan oval yuj eb'. A yuj eb'

- alum pecal, tz'och ajc'olal d'a scal eb' vach' taxon yac'ani.
- 29 A eb' comonñej smac'vaji, syac' musansatil eb' yamigo eb', yujto a eb', van yic'ancanb'at eb' d'a jun b'eyb'al mañ vach'oc.
- 30 A eb' snaan yac'an chucal, smutz'mutz'an sat eb', tato toxo ix sna eb' tas ol yutoc sc'ulan chucal chi', toxoñej snub' sti' eb'.
- 31 A eb' tz'ichamaxi, aton jun chi' scha eb' spacoc yujto vach' ix yutej sb'eyb'al eb' d'a yolyib'añ-q'uinal tic.
- 32 Yelxo te vach' tato nivan scutej co c'ool d'a yichañ pax to ste tec'ton quip. Yelxo te vach' tato sco yamoch vaan yoval co c'ool d'a yichañ b'aj scan junoc choñab'il anima d'a yalañ co mandar.
- 33 Vach'chom scac'och suerte d'a yib'añ junoc tas, palta añej Jehová snaani tastac tz'ajelc'och smasanil.
- 17** 1 Vach'chom toñej tzoñ ch'ec va'i, palta tato junc'olal caji, másxo vach' d'a yichañ pax to q'uiñ ayoñ d'a junjun c'u, tato ovalñej caji.
- 2 A eb' checab' ay spensar, ec'b'al yopisio eb' yuj spatrón d'a yichañ junoc yuninal malaj tz'ochi, ay yalan yic eb' schaan smacb'en yed' eb' uninab'il chi'.
- 3 A q'uen oro yed' q'uen plata tz'ac'chaj proval q'uen d'a cal c'ac' tato vach' q'ueen, axo co pensar a Jehová sch'olb'itani.
- 4 A eb' chuc sb'eyb'al, scha jun-tzañ chucal lolonel eb'. A eb' esalvum, scha juntzañ esal lolonel eb'.
- 5 Tato tzoñ b'uchvaj d'a eb' meb'a', a d'a Dios tzoñ b'uch-vaji, yujto aton ix b'loan eb'. Tato tzoñ tzalaji ayic sjavi cus-c'olal d'a yib'añ eb', max ec'-b'atlaj yac'ji co yaelal.
- 6 A snivanil yelc'och eb' ichamtac vinac, aton eb' yixchiquin eb'. A eb' uninab'il, ma isilab'il, sq'uechaañ eb' yuj smam snun.
- 7 A eb' malaj spensar, mañ smojoc syal lolonel yic jelanil eb'. A eb' yajal, mañ smojoc a es syal eb'.
- 8 A eb' sb'eyb'alan yac'an tumin d'a elc'altac, a snaan eb' to vach' tz'elc'och eb', yujto yalñej b'aj tz'ec' eb' syalñej icha snib'ej eb'.
- 9 A eb' stechaj yac'an nivanc'olal b'aj tz'ixtaji, snib'ej eb' to xajan tz'ilji eb' yuj anima. Axo pax eb' añeja' yalub'tañan junoc lolonel jun, tz'el eb' svach'c'ool eb' d'a stz'ey.
- 10 Nivan tas sb'o yuj junoc b'elañ cachnab'il d'a eb' ay spensar, d'a yichañ pax to jantac smac'ji eb' malaj spensar.
- 11 A junoc pitñej syutej sb'a, añej chucal saya', schecchajb'at junoc checab' malaj yoq'uel-c'olal d'ay.
- 12 Tato sco chalaj co b'a yed' junoc noc' nun oso elc'ab'ilb'at yune', yelxo val vach' quic d'a yichañ to sco chalaj co b'a yed' junoc anima chuc spensar van sc'ulan chucal.
- 13 A eb' chuc syutej spactzitan vach'il, malaj b'aq'uiñ tz'el yaenal d'a yol spat eb'.
- 14 Icha yaj a a' molaneq'ui ayic sjacvielta a', c'o'janc'olal yelta a'

- masanto snivanb'i yelta a', icha chi' yaj junoc oval queniñej tz'aj yel yich, palta nivan tz'ajel-c'ochi, yuj chi' vach' tato scac' nivanc'olal a manto el yich oval chi'.
- 15 Tato a eb' juez tz'ac'an nivan-c'olal d'a yib'añ eb' ay smul, ma syac'och yaelal d'a yib'añ eb' malaj smul, a val chab' chi' max schalaj sc'ol Jehová.
- 16 ¿Tas yuj sja eb' chuc spensar yed' stumin, yic snib'ej eb' sman sjelanil? ¿Tas val ol och yuj eb'? Ina toxonton malaj spensar eb'.
- 17 A eb' vach' yac'antaxon qued'oc, ayñejoch eb' qued'oc. Ayic ay co yaelal, icha val co c'ab' coc syutej sb'a eb' d'ayoñ.
- 18 A eb' malaj spensar, yalñej mach b'aj tz'ochcan eb' fiadoral, stac'vancanoch eb' d'a yib'añ.
- 19 A eb' scham val stzuntzan eb' yetanimail, schampax val eb' yac'an oval. A eb' syic'chaañ sb'a, munil syac' lajvoquel sb'a eb'.
- 20 A eb' te chuc spensar, malaj b'aq'uiñ tz'ilchaj vach'ilal yuj eb'. A eb' slolon d'a chab'satil, scotcan yaelal d'a yib'añ eb'.
- 21 A eb' smam eb' chuc spensar, malaj tzalajc'olal scha eb' yuj eb' yuninal chi', añej cusc'olal scha' eb'.
- 22 A tzalajc'olal lajan icha junoc remeyo, axo pax cusc'olal jun, toñej syiq'uel quip.
- 23 A eb' yajal chuc, scha q'uen tumin eb' d'a elc'altac yic vach' max sb'olaj yaj oval eb' d'a vach'ilal.
- 24 A eb' ay spensar, a jelanil sayec' eb'. Axo eb' malaj spensar jun, toñej tz'ec' q'ueleloc eb'.
- 25 A eb' uninab'il malaj spensar, añej yoval smam snun eb' syic'-coti, añej scusc'olal eb' syac' eb'.
- 26 Mañ vach'oc tato tz'ic'jiel smultu eb' malaj smul, ocxom val to tz'ic'jiel junoc d'a yopisio yujto vach' syutej sb'a.
- 27 A eb' malaj val tas syala' yed' eb' syamoch vaan sb'a, aj pensar eb'.
- 28 A eb' anima malaj spensar, tato max comon lolon eb', tzam nachaji to ay spensar eb'.
- 18** ¹ A eb' syiq'uel sb'a d'a scal eb' yetanimail, añej tas sgana eb' sayeq'ui, max schalaj yab' junoc razón vach' eb'.
- 2 A eb' chuc spensar, malaj sgana eb' sc'ayb'ej junoc tas, añej eb' sgana syal yico'.
- 3 Tato tz'och eb' sc'ulan chucal d'a co cal, tzoñ ac'ji q'uixvelal yuj eb'. Tato tz'och eb' b'uchumtac d'a co cal, tzoñ b'uchji yuj eb'.
- 4 A tas syal eb' anima ay spensar, nivan jelanil syal quic'an yuuj. A tas syal eb' chi', lajan icha junoc a a' jul yich, ma icha sical a a' to sq'ueul sjaj.
- 5 Tato ayic eb' tz'och smul syic' eb' viñ yajal, axo tas syal eb' malaj smul, max schalaj yab' eb' viñ, yelxo val mañ vach'oc.
- 6 A yuj tas syal eb' malaj spensar, sq'ue vaan oval. A yuj tas syal eb' chi' scotcan d'a yib'añ eb'.
- 7 A yuj tas syal eb' chuc spensar, tz'ochcan d'a yib'añ eb'. Yuj tas

- syal eb' chi', munil syaalej sb'a eb'.
- 8 A tas syal eb' alum pecal, lajan icha juntzañ tas vach' sloji, sc'och val schi'al d'a sc'ol eb' tz'ab'an chi'.
- 9 A eb' jaragana yed' eb' sjuanel junoc tasi, ichato yuc'tac sb'a eb'.
- 10 A Jehová lajan icha junoc cuartel te vach', a d'ay sc'och eb' tojol spensar scol sb'a.
- 11 A snaan eb' b'eyum to a sb'eyumal eb' lajan icha junoc muro ayoch d'a junoc choñab' yic scolji yuuji.
- 12 A ic'ojchañb'ail tzoñ ic'jiemta yuuji, axo emnaquilal, tzoñ ic'-jichaañ yuuji.
- 13 Yelxo te q'uixvelal tato tzoñ comon tac'vi ayic manto cab' junoc lolonel sic'lab'il.
- 14 Tato tec'an spixan junoc penaay, stechaj syaelal chi' yuuji. Axo pax junoc mañ tec'anoc spixan jun, maxtzac techajlaj yuuji.
- 15 A eb' aj pensar, tz'ilchaj jelanil yuj eb', yujto b'ecan sc'ool eb' sc'ayb'ani.
- 16 Yuj tas co siej, yalñej mach anima tzoñ chaani, vach'chom eb' anima nivac yopisio.
- 17 A eb' b'ab'el syal sb'a, ichato scol sb'a eb' snaani, palta ayic sc'och eb' yaje'ool eb' chi' jun, scheclajeli tas yaj yoval eb' chi'.
- 18 A suerte tz'alani slajvi junoc oval, yuj chi' spojchaj snañal eb' van yac'an oval chi'.
- 19 Tato sco tzuntzejcot yoval junoc co c'ab' coc, más secojta co satanel junoc choñab' ay smuroal yed' spuertail vach' yajoch yijchul d'a yichañ yic tzoñ ochxi vach'il yed'oc, yujto tec'an yaj spensar.
- 20 A yuj tas scala', scot yaelal ma scot tzalajc'olal d'ayoñ.
- 21 A lolonel syal yic'ancot co chamel, ma co q'uinal, yuj chi' vach' tato sco na tas scala', yic vach' tzoñ elc'ochi.
- 22 Ayic tz'och yetb'eyum eb' viñ vinac, tz'ilchaj vach'ilal yuj eb' viñ, yujto scha svach'c'olal Jehová eb' viñ.
- 23 A eb' meb'a' stevi eb', axo eb' b'eyum, te ac'umtac syutej sb'a eb' stac'vi.
- 24 Tato te ay camigo, ay smay tzoñ ixtaxel yuj eb'. Palta ay pax eb' camigo yelxo te vach' d'a yichañ eb' co c'ab' coc.
- 19** ¹ A junoc meb'a' vach' syutej sb'a, yelxo te vach' yic d'a yichañ pax junoc chuc spensar tz'lesani.
- ² Mañ vach'oc tato d'a smasanil co c'ol sco comon b'oej junoc tas mañ cojtacoc. A tas sco c'ulej d'a elañchamel ay b'aj mañ vach'oc tz'ajelc'ochi.
- ³ A smañ pensaril eb' anima scuchb'an satoc, axo tz'aji, a d'a yib'añ Jehová syac'och eb'.
- ⁴ A eb' b'eyum, mañ jantacoc anima tz'och yamigooc eb' yuj sb'eyumal chi', axo pax eb' meb'a' jun, tz'actajcan eb' yuj eb' yamigo chi'.
- ⁵ A eb' syac'och sb'a testigoal d'a tas mañ yeloc, yovalil syab' syail eb'. Axo eb' tz'ac'an es, mañ ol colchajlaj eb'.
- ⁶ A eb' b'ecan sc'ool sian junoc tas, masanil anima sayanec' eb' yuj yoch yamigooc.

- 7 A eb' meb'a', spaticajel eb' yuj eb' sc'ab'yoc, ocxom pax eb' yamigo eb', ¿tom ato eb' chi' mañ ol actancan eb'? Toxoñej syixtej sb'a eb' yavtanxicot eb' yamigo chi'.
- 8 A eb' sb'eyb'alan tas vach' sc'ayb'ej, sya'ilej sb'a eb', masanil tas te vach' tz'ajelc'och d'a eb'.
- 9 A eb' tz'och testigoal d'a tas mañ yeloc, yovalil syab' syail eb'. Tz'ac'jioch chamel d'a yib'añ eb' toñej tz'esan chi'.
- 10 A eb' chuc spensar, mañ smojoc to syac' tzalajb'oc sc'ool eb' d'a vach'il, añejtona' eb' ayoch checab'oc, mañ smojoc yac'an yajalil eb' d'a yib'añ eb' nivac vinac.
- 11 A eb' syamanoch vaan yoval sc'ool, ay spensar eb', sb'inaj eb' d'a vach'il tato toñej smaqu'uec' eb' yuj tas tz'utaji.
- 12 A yoval sc'ool eb' viñ rey ay smay icha junoc noc' choj tz'avaji. Axo pax svach'c'olal eb' viñ jun, syic'cot vach'ilal icha yal ac'val tz'em d'a yib'añ añ añc'ultac.
- 13 A eb' uninab'il malaj spensar, syab' syail smam eb' yuuj. A eb' ix ix ov d'a eb' yetb'eyum, lajan eb' ix icha junoc tz'uj sd'uj-d'ujani.
- 14 Sco cha co pat yed' co b'eyumal yuj tas syac'can co mam. Axo ix quetb'eyum ay spensar, a d'a Jehová sco cha ix.
- 15 Yuj co jaraganail scot co vayañ. Tato max yal-laj co c'ool tzoñ munlaji, ol cab' syail yuj vejel.
- 16 A eb' sc'anab'ajan junoc checnab'il, ichato van stañvan sq'uinal eb'. Axo pax eb' max yil sb'eyb'al jun, ol miljoccham eb'.
- 17 A eb' scolvaj d'a eb' meb'a', ichato a d'a Jehová van yac'an eb' majanil, axo Jehová chi' ol ac'an meltzaj jun majan chi' d'a eb'.
- 18 Co cachec eb' cuninal yacb'an yunetacto eb' yic max b'atcan eb' d'a yol sc'ab' chamel.
- 19 A eb' scot yoval d'a elañchamel, schaocab' spac eb' icha d'a smojal. Tato sco col eb' d'a syal-elal chi', sb'eyb'alejñej yoval eb' chi'.
- 20 Tato sco cha cab' razón yed' co cachnab'il, ol oñ jelanb'oc.
- 21 Mañ jantacoc tas sco na'a, palta añej tas sna Jehová tz'elc'ochi.
- 22 A tas sco nib'ejoch d'a eb' quetanimail, to tz'elc'och tas syal eb'. Yelxo te vach' tato meb'a' oñ d'a yichañ to squestej.
- 23 Tato ay yelc'och Jehová d'a co sat, sco cha co q'uinal, yuuj paxi tzoñ aj d'a tzalajc'olal, malaj tas scab' syail.
- 24 A eb' jaragana syaqu'em sc'ab' eb' d'a yol yuc'ab', palta te ajal-taxopax yic'anqueta eb' tas ayem d'a yol yuc'ab' chi', yujto te jaragana eb'.
- 25 Ayic tz'och yaelal d'a yib'añ eb' puch vinac, sjelanb'i spensar eb' mantalaj spensar. Ayic scachji eb' ay spensar, snachajel yuj eb' d'a elañchamel.
- 26 A eb' tz'elc'an junoc tas d'a smam, ma eb' spechanel snun d'a spat, te q'uixvelal syutej sb'a eb'.
- 27 Ex vuninal, tato max e cha eyab' e cachnab'il, van eyic'ancanel e b'a d'a c'ayb'ub'al te vach'.

- 28 A eb' testigo chuc spensar,
malaj yelc'och tojolal d'a eb',
stzalaj eb' yed' schucal spensar
chi'.
- 29 Vach'xo yaj yaelal ol ja d'a
yib'añ eb' ac'umtac. Vach'xo
pax yaj te' jixc'ab'te' ol jix-
chajoch d'a eb' malaj spensar.
- 20** 1 A eb' tz'uc'an añ, sb'ajvaj
eb'. Sq'ue somnaj eb' yac'an
oval ayic syuc'an añ añ chi' eb'.
A eb' syac'b'at sb'a d'a scal
uq'luel añ chi', te malaj spensar
eb'.
- 2 A eb' rey te ov, lajan eb' icha
junoc noc' choj tz'el yav yuj
yoval, a eb' stec'b'ej sb'a stzun-
tzan eb', ay smay scham eb' yuj
eb'.
- 3 Te vach' yic eb' max mojan
oval. Axo eb' chuc spensar jun,
syac'och sb'a eb' d'a scal oval
chi'.
- 4 A eb' jaragana, max munlajlaj
eb' d'a stiempoal ayic tz'avchaj
ixim aval, malaj pax tas sjach'
eb' ayic tz'elul stiempoal
jach'oj.
- 5 A tastac c'ub'ab'ilel d'a co pen-
sar, lajan icha junoc a a' ay d'a
yol junoc olan jul yich, palta
axo eb' ay spensar jun, syalñej
snachajel yuj eb' tastac ay d'a
co pensar chi'.
- 6 Tzijtum eb' tz'alani to tzoñ
xajanej eb', palta chequelñej eb'
syal cac'anocho yipoc co c'ool.
- 7 A eb' tojol spensar, aton eb'
malaj jab'oc chucal d'a sb'ey-
b'al, te tzalajc'olal scan eb'
yuninal eb'.
- 8 Ayic tz'em c'ojan eb' rey d'a
sc'ojnub' yic sch'olb'itan junoc
tas eb', añej syilanocho jun
chucal chi' eb', elañchamel
sb'oi.
- 9 Malaj junoc oñ syal calani to
vach' co pensar, mato malaj
jab'oc co mul.
- 10 A echlab' mañ tz'acanoc yed'
ch'añ cuerda nivac, max schalaj
sc'ool Jehová.
- 11 A yuj sb'eyb'al eb' anima,
scheclajeli tato vach' spensar
eb'. Yed' pax eb' unin, a d'a eb'
scheclajeli tato vach' eb', tato
tojol pax eb'.
- 12 A Jehová ix b'oan co chiquin
yic scab'i yed' yol co sat yic
squila'.
- 13 Mañocñej vayañ sco c'ulejec,
ta maay ol cot meb'ail d'a
quib'añ, caq'uec quip co mun-
laji yic vach' ol yac' sobre tas
sco va'a.
- 14 “Chuclaj juntzañ a choñ tic,”
xchi eb' smanvaji, axo yic toxo
ix manvaj eb' chi', syalan eb',
“Te jelan oñ, yujto yechel ix el
tas ix co man tic,” xchi eb'.
- 15 Mañ jantacoc q'uen oro yed'
q'uen q'ueen vach' yilji d'a yol-
yib'añq'uinal tic, palta a eb'
slolon d'a jelanil, mañ comonoc
tz'ilchaj eb'.
- 16 A eb' tz'och fiadoral d'a junoc
ch'oc animail, yic'ocab'el
spichul eb' yic syac'can eb' yuj
smajananub'aloc.
- 17 A eb' tz'ic'an jab'oc vael d'a
elc'al, mañxo jantacoc svach'il
svaji syab' eb', palta axo d'a
slajvub'alxo, icha val to a q'uen
c'aj q'ueen tz'och d'a yol sti' eb'
syab'i.
- 18 A junoc tas sco na', vach'
tz'ajele'ochi tato sco c'anab'ajej
junoc razón vach'. Syal cac'an

- ganar eb' cajc'ool d'a oval, tato vach' scutej cac'an slajtial.
- 19 A eb' alum pecal, max sc'ub'ejel-laj juntzañ lolonel eb' c'ub'eltac yalji, yuj chi' mañ junñejoc tzoñ aj yed' eb'.
- 20 A eb' sb'ajan smam snun, slajviel sq'uinal eb' icha junoc candil stupi.
- 21 A b'eyumal tz'ilchaj d'a secoj-taquil d'a sb'ab'elal, a d'a slajvub' cuseltacxo tz'ajelc'ochi.
- 22 Malajocab' b'aq'uiñ scala': Ol co pac co b'a, mocab' xco chioc. Añej to scac'och Jehová d'a co c'ool, yic A' ol oñ colanoc.
- 23 A juntzañ echlab' mañ tz'acanoc, te chuc, chacb'ilpaxel yuj Jehová.
- 24 A Jehová tzoñ ic'an b'eyoc, yuj chi' mañ cojtacoc tas ol ja d'a quichañ.
- 25 Tato elañchamel scac' co ti' d'a Dios, slajvi chi' sco naanxi co b'a, te ay smay.
- 26 A eb' rey ay spensar, spechel eb' chuc eb' d'a yichañ, scan eb' chi' d'a yalañ yuj eb'.
- 27 A razón syac' Dios d'ayoñ, icha saquilq'uinal yaji yic squil co b'a yed' co pensar.
- 28 A eb' rey, yelxo te vach' yajoch eb' d'a yopisio, tato sb'eyb'alej vach'c'olal eb' yed' tojolal.
- 29 A eb' quelemtac ste tzalaj eb' yed' yip, axo eb' ichamtac vinac te nivan yelc'och eb' yujto sacxo xil sjolom eb'.
- 30 A eb' chuc, sja spensar eb', ayic smac'ji eb' d'a junoc tz'uum, syactanpax eb' sc'ulan chucal, ayic staji schiq'uil eb' smac'ji.

- 21 ¹ A d'a yol sc'ab' Jehová, ata' ayoch spensar eb' rey, icha secojtaquil sq'uexchaj sb'e a a', icha chi' tz'aj sq'uexchaj spensar eb' rey chi' yuuj.
- 2 A eb' anima sna eb' to vach'ñej tas sc'ulej eb', palta a Jehová sch'olb'itan tas yaj spensar eb'.
- 3 Tato sco b'eyb'alej vach'ilal yed' tojolal, a juntzañ chi' ec'alto yelc'och d'a yol sat Jehová d'a yichañ juntzañ silab'.
- 4 A eb' anima malaj yelc'och Jehová d'ay, a tas sc'ulej eb' yuj yac'umtaquil yed' yic'ojchañb'ail, chuc toni.
- 5 A junoc tas cham naab'il tz'aji, vach' tz'elc'ochi. Axo pax tas comonñej sb'o jun, a meb'ail scotcan yuuj.
- 6 A eb' syic' sb'eyumal yuj es syala', junñej rato slajviel sb'eyumal eb' chi', axo chamel sjacan d'a yib'añ eb'.
- 7 A eb' chuc, añeja' schucal eb' chi' sataneli, yujto malaj sgana eb' sb'eyb'alej tojolal.
- 8 A sb'eyb'al eb' chuc spensar, mañ tojoloc, axo pax sb'eyb'al eb' vach' spensar jun, te tojol.
- 9 Yelxo te vach' tzoñ aj d'a junoc yune' pat co ch'ocoj, d'a yichañ pax tzoñ aj d'a junoc nivan pat te vach' yed' junoc ix ix ayñejcot yoval.
- 10 A eb' chuc, añej chucal sna eb' sc'ulej, mañ jab'oc tz'oc' sc'ool eb' d'a eb' yetanimail.
- 11 Ayic tz'ac'jioch syaelal eb' puch vinac, sc'ayb'ejcan jelanil eb' mantalaj spensar. A eb' ay spensar, toñej tz'alji d'a eb', snachajel jelanil yuj eb'.

- 12 A Dios tojol toni, scham val yilan eb' chuc, yuj chi' a tz'ac'anoch syaelal eb', yic satel eb'.
- 13 Tato max co cha cab'i ayic stevioch eb' meb'a' d'ayoñ, axo pax yic tzoñ tevi d'a Jehová yic sco c'anan colval d'ay, max schapaxlaj yab' d'ayoñ.
- 14 A silab' tz'ac'ji d'a c'ub'eltac, stup yoval sc'ool eb' anima yuuj.
- 15 Ayic sb'o junoc lolonel d'a tojolal, a eb' vach' spensar ste tzalaj eb', axo eb' chuc spensar jun, ste xiv eb' yuuj.
- 16 A eb' tz'ic'ancanel sb'a d'a vach' b'eyb'al, van sb'atcan eb' d'a scal eb' chamnac.
- 17 A eb' tz'ac'anoch sb'a d'a masanil tas snib'ej, d'a uq'uel añ yed' d'a nivac vael, val yel scotcan meb'ail d'a yib'añ eb'.
- 18 A eb' anima mañ vach'oc sb'eyb'al yed' eb' esalvum, syab' val syail eb' sq'uexuloc eb' tojol spensar.
- 19 Yelxo te vach' tato tzoñ cajnaj d'a junoc lugar b'aj tz'inan, d'a yichañ pax tzoñ aj yed' junoc ix ix ayñejcot yoval to ya yecvi.
- 20 A d'a spat eb' jalan spensar, ay stumin eb' molb'il yuuj, ay pax tas sva eb', axo pax eb' malaj spensar jun, slajel masanil tas tz'ilchaj yuj eb'.
- 21 A eb' sb'eyb'alan tojolal yed' vach'ilal, ay sq'uinal eb', b'inaj-nac pax eb', vach'ñej tz'elc'och eb'.
- 22 A eb' ay spensar, syal yoch eb' yac' oval d'a junoc choñab' ayoch yilumal sic'lab'il, syac'an telvoc smuroal jun choñab' chi' eb'.
- 23 A eb' mañ comonoc sloloni, scol sb'a eb' d'a scal yaelal.
- 24 A eb' ac'umtac, tz'ec'xo val eb' d'a yib'añ yic'anchañ sb'a, tz'el specal eb' yuj tas sb'o chi', te b'uchumtac pax eb'.
- 25 A eb' jaragana, ste nib'ejoch tastac eb', palta max ilchajlaj yuj eb' yujto malaj sgana eb' smun-laji.
- 26 Junjun c'u snib'ejñej juntzañ tastac eb', axo pax eb' tojol jun, elb'enñej tastac yuj eb'.
- 27 Max schalaj sc'ool yofrenda eb' chuc Jehová, ocxom val eb' syac' yofrenda yed' schuc pensaril.
- 28 A eb' syac'och sb'a testigoal d'a es ol satcanel eb', palta axo pax eb' scham val smaclan yab' jun, vach'ñej tz'aj spactzitan eb'.
- 29 A eb' chuc toñej stz'ac yal eb' to te junc'olal yaj eb', axo pax eb' vach' spensar jun, yel junc'olal ton val yaj eb'.
- 30 Vach'chom ay mach te jalan, te aj pensar, ma tziytum tas yojtac, palta max yal-laj scachanoch vaan tas sgana Jehová.
- 31 A eb' anima, sb'o'och stz'uum schej eb' ayic sb'at eb' d'a oval, palta añej yuj Jehová syac' ganar oval chi' eb'.
- 22** ¹ Tato vach' co b'inaji, yelxo te vach' d'a yichañ to te ay q'uen oro yed' q'uen plata d'ayoñ.
- ² A eb' b'eyum yed' eb' meb'a', lajanñej eb', a Jehová ix b'oan eb'.
- ³ A eb' aj pensar syil eb' tastac ay smay, scolan sb'a eb' d'ay. Axo

- pax eb' malaj spensar jun, sb'ey-ñejb'at eb' masanto yalab'aj sat-canb'at eb'.
- 4 Tato emnaquil scutej co b'a, tato ay pax yelc'och Jehová d'a co sat, squic' co b'eyumal, tzoñ b'inaji, snajatb'i co q'uinal.
- 5 A d'a yol sb'e eb' chuc, ichato te ay te' q'uiix yed' yaal ayemi. Axo pax eb' stañvej sb'a jun, mañ junñejoc sb'eyec' eb' yed' eb' chuc chi'.
- 6 Tato sco c'ayb'ej eb' unin d'a vach' b'eyb'al, axo ol och eb' icham animail, mañxo ol yic'-canel sb'a eb' d'ay.
- 7 A eb' b'eyum, icha rey yaj eb' d'a scal eb' meb'a'. Axo pax eb' tz'ac'an q'uen tumin majanil, yajal yaj eb' d'a scal eb' smajnan q'uen tumin chi'.
- 8 A eb' añej chucal sc'ulej, añej yaelal ol scha eb', mañxo ol yal yixtan eb' yetanimail eb'.
- 9 A eb' elb'en yuuj, ol scha vach'-c'olal eb' yuj spucanec' tas vach' svaji d'a scal eb' meb'a'.
- 10 Ayic spechjiel eb' b'uchumtac, tz'em numnaj telajb'ail, oval yed' tzuntzobj'ail.
- 11 A eb' rey, ste tzalaj eb' yed' eb' vach' spensar, sch'oxanpax svach'c'olal eb' d'a eb' vach' sloloni.
- 12 A Jehová stañvan eb' aj pensar, stenanpaxec' tastac syal eb' tz'esani.
- 13 A eb' jaragana syal eb' to a d'a yol sb'e eb' ay jun noc' choj ayeq'ui, to a noc' ijan ix milan-cham eb' yalani, yujto malaj sgana eb' sb'at munlajel.
- 14 A slolonel eb' ix ix smulan d'a yol sc'ab' yetb'eyum, lajan icha

- junoc olan te jul yich, aton b'aj sb'atcan eb' scatab'ej Jehová.
- 15 A mañ pensaril ayñejec' d'a eb' unin, scan yuj eb' tato smac'ji eb' d'a te' jixc'ab' te'.
- 16 A eb' tz'ixtan eb' meb'a', yujto snib'ejoch sb'a eb' b'eyumal yed' eb' smontan eb' b'eyum, a eb' chi' yuj meb'ail ol satel eb'.

A 30 slolonel eb' aj pensar

- 17 Ab'ec jun tic, ol ex in c'ayb'ej d'a tastac yalnaccan eb' aj pensar. Scham val e c'ayb'ani.
- 18 Vach' tato tze sic'can d'a e pensar yic vach' tzeyalub'tañej smasanil.
- 19 A ticnaic svac' val eyojtaquejeli, yic vach' tzeyac'och Jehová yipoc e c'ool.
- 20 Tic tzin tz'ib'ej 30 lolonel d'ayex: A juntzañ lolonel tic, ay pensar vach' yed' jelanilal yed'-nacochi.
- 21 Tato tze c'ayb'ej, ol eyojtaquej tastac vach' yed' tas yel, yic vach' syal eyac'an razón vach' d'a eb' sc'anb'an yab' d'ayex.

1

- 22 Mañ eyixtej junoc meb'a' yujto max yal-laj scolan sb'a. Mañ eyixtejpax junoc mach malaj mach scolan d'a yichañ eb' yajal,
- 23 yujto a Jehová ol colanoc, axo Jehová chi' ol ac'an spac d'ayex yuj schucal tas tze c'ulej chi'.

2

- 24 Mañ junoc tzex aj yed' eb' anima chuc spensar yed' pax eb' toñej scomon chichon sc'ool,

25 axo talaj tz'aji, tze c'ayb'an
schucal b'eyb'al eb' chi', ichato
van e sud'an e b'a d'ay.

3

26 Malajocab' b'aq'uiñ tzeyac'och e
b'a e tupan sb'oc junocxo
anima,

27 yujto ta malaj tas tzeyutej e
tupani, axo tz'aji, a e vaynub'
tz'ic'chajec' d'ayex.

4

28 Mañ e q'uex stz'acañil sluum
eb' e mam eyicham yac'nac-
canemi.

5

29 A eb' vach' syutej sb'a smunlaji,
aton eb' chi' ol munlaj d'a eb'
rey, mañoclay d'a juntzañ anima
malaj yelc'och ol munlaj eb',
yuj chi' vach' tzeyutej e mun-
laji.

6

23 1 Tato ay eb' nivac vinac tzex
avtan vael, scham val e
naani mach viñ b'aj ayex ec' d'a
yichañ.

2 Vach'chom te ayoch e vejel,
vach' tato jab'ñiej tze va'a.

3 Mañ yelc'olaloc tze va jun vael
mañxo jantacoc svach'il chi',
talaj ay tas sna viñ d'a e patic.

7

4 Mañ eyac' eyip eyoch b'eyumal,
mañ ex och ilc'olal yuj juntzañ
chi'.

5 A q'uen tumin junñej rato slaj-
viel q'ueen, icha sb'at jeñeñoc
noc' ch'acb'a, icha chi' tz'aj sat-
xiel q'uen tumin chi'.

8

6 Mañ ex em c'ojan d'a smexa
eb' ya yel yuuj, mañ e
nib'ejoch svael eb' te
vach'.

7 A eb' aj vael chi', te nivan
sna sb'a eb' yuj stojol jun
vael chi', vach'chom syal
eb', vaañec xchi eb', palta
mañ smasaniloc sc'ool
eb' syala'.

8 Ol e na e b'a yuj tas ix laj
e vaem chi', malaj yopisio
juntzañ e lolonel vach' ix
eyutej eyalan d'a eb'.

9

9 Mañ eyal vach' pensaril d'a
junoc chuc spensar, yujto toñej
ol b'uchvaj d'a e lolonel vach'
chi'.

10

10 Mañ e q'uex stz'acañil
lum luum aytaxcanem d'a
pecataxo, mañ e toc'paxec'
sluum eb' chamnac smam
snun,

11 yujto a Dios Smam eb', a ol
colanel eb', a ol ac'an oval
eyed'oc.

11

12 Aq'uecoch e chiquin d'a e c'ay-
b'ub'al, aq'uecoch e pensar yic
ol eyojtaquejeli.

12

13 Mañ eyactej eyac'an tzalaj eb'
eyuninal, çtom val scham eb'
yuj jay pajoc tzeyac' d'ay?

14 Tato tzeyac' tzalaj eb', van ton
e colancanelta eb' d'a chamel.

13

- 15-16 Ex vuninal, ayic ol eyic'an
jelanil, ayic ol vab'an e lolon
icha d'a smojal, ol in te tzalaj
eyuuj.

14

- 17 Mañ e nib'ejoch tastac ay d'a
eb' tz'och b'eyumal yuj chucal,
añejocab' Jehová nivan yelc'och
d'a e sat.
18 Tato icha chi' tzeyutej e b'a,
vach'ñej ol ex elc'ochoc, axo tas
ayoch yipoc e c'ool, malaj
b'aq'uiñ ol lajvoqueloc.

15

- 19 Ex vuninal, tañvejec eyab'i, tze
c'ayb'an vach'ilal, tzeyac'an
eyip e b'eyb'alani.
20 Mañ junoc tzex ec' yed' eb' uc'um
añ yed' eb' tz'ec' yib'añ sva'i.
21 Yujto a eb' uc'um añ yed' eb'
jelan sva chi', ol te cot meb'ail
d'a yib'añ eb'. Axo pax eb'
jaragana toxoñej olchimtac
spichul eb' ayoch yuuj.

16

- 22 Cham eyab'an tas syal eb' viñ e
mam, aton eb' viñ ix ex ilan
pitzvoc. Mañ e patiquejel eb' ix
e nun ayic schichimax eb' ix.
23 Aq'uec eyip e sayan tastac yel,
jelanil, c'ayb'ub'al yed' aj pen-
saril, a juntzañ chi' mañ e
patiquejcaneli.
24 A eb' uninab'il te vach', eb' te
ay spensar, ste tzalaj smam eb'
yed'oc.
25 Yuj chi', aq'uec tzalajb'oc sc'ool
eb' e mam e nun, yic vach'
nivan ol aj yelc'och eb' eyuuj.

17

- 26 Ex vuninal, tañvejec eyab' tas
ol vala', scham val eyilan in
b'eyb'al,
27 yujto a eb' ix ix smulan d'a yol
sc'ab' eb' yetb'eyum, lajan eb'
ix icha junoc olan te jul yich,
palta lod'an yool.
28 Smaclan eb' viñ vinac eb' ix d'a
yol b'e, icha syutej sb'a eb'
elc'um, te tzijtum eb' viñ vinac
chi' tz'och smul yuj eb' ix.

18

- 29-30 A eb' max actancan yuc'an añ
añ, eb' añeja' yab'an svach'il
yuc'ji añ añ chi', aton eb'
tz'ab'an syail, eb' tz'el yav, eb'
te ayoch oval d'a scal, eb' slajvi
vach'chom malaj junoc tas yuuj,
eb' chac jochinac yol sat.
31 Mañ eyiloch e c'ool d'a añ añ
yax d'urinac yilji d'a yol
scopail, secojtac tz'aj yuc'-
chajemi,
32 palta axo d'a slajvub'al jun,
lajan icha junoc noc' chan
mañ jantacoc syail b'aj tzoñ
schi'a.
33 Mañ jantacoc tas ol ac'joc eyil
yuuj, tzijtum tastac mañ vach'oc
ol eyal yuj añ, ay pax juntzañ
tas mañ vach'oc ol e naq'ue yuj
añ añ chi'.
34 Icha val to a d'a yib'añ a' mar
ayex ec' ol eyutej eyilani,
oyb'inacxo e sat, icha val to d'a
schon ste'al junoc nivan barco
ayex q'ue tzeyab'i.
35 Axo ol eyalan icha tic: Ix oñ
smac' eb', palta maj cab'laj
syail, ix oñ mac'ji yed' noc'
tz'uum, palta maj cab'laj, axo

ol el lenaj añ d'a co sat, ol oñ
b'atxoc co say añ, xe chama.

19

24 ¹ Mañ e nib'ejoch tastac ay
d'a eb' tz'och b'eyumal yuj
chucal, mañ e nib'ej jun tzex aj
yed' eb',
² yujto añej elc'al b'aj ayoch
spensar eb', axoñej chucal
syalub'tañej eb'.

20

³ Tze na sic'lab'il tas tzeyutej e
b'oan junoc e pat yed' jelanil
yed' aj pensaril tzezaq'uem
cimiental yich,
⁴ yic vach' icha chi' ol b'ud'-
joquel yol e pat yed' juntzañ
tas vach' yilji yed' tastac ay
stojol.

21

⁵ A eb' aj pensar te tec'an eb'.
Yuj tas yojtac eb', ste tec'c'aj
eb'.
⁶ Ayic tzex b'at d'a oval, tze c'an-
b'ej eyab' junoc razón. Tato tzij-
tum eb' tz'ac'an e razón, ol yal
eyuuj.

22

⁷ A eb' malaj spensar, max
nachajlaj tas syutej eb' scolan
sb'a d'a yichañ eb' juez, toñej
tz'och q'uelan eb' yujto malaj
sjelanil eb'.

23

⁸ A eb' añej chucal sna'a, b'inaj-
nac eb' yuj schuc pensaril chi'.
⁹ A tas sna eb' malaj spensar,
aton chucal. Max tzalajlaj eb'
anima yed' eb' b'uchumtac.

24

¹⁰ Tato schab'axq'ue co c'ool, ayic
ayoñ och d'a ilc'olal, malaj co
tec'anil syal chi'.

25

¹¹ Co coleccanel eb' van yic'jib'at
d'a chamel. Co yamecoch vaan
eb' ichato squetconec' d'a sti'
yolanil b'aj smucchaj eb' cham-
nac.
¹² Vach'chom scala' to mañ coj-
tacoc tas van yic'an eb', axo
Dios yojtac tas ay d'a co pensar,
yojtac tas yuj icha chi' sco
c'ulej. A Dios tzoñ tañvani, yoj-
tac tas caji, a' ol pactzitan
d'ayoñ junjun oñ icha tas sco
c'ulej.

26

¹³ Ex vuninal, leq'uec schab'il noc'
acañ mañ jantacoc schi'al, ab'ec
tonab' jab'oc schi'al ayoch d'a
noc'.
¹⁴ Icha schi'al schab'il noc' acañ
chi', icha chi' ol aj eyab'an
schi'al jelanil yed' aj pensaril.
Tato ol ilchaj eyuuj, vach' ol ex
ajelc'ochoc, axo tas ayoch yipoc
e c'ool, malaj b'aq'uiñ ol laj-
voquec' d'ayex.

27

¹⁵ Mañ e na chucal pensar d'a
spatic eb' vach' spensar. Mañ
eyelq'uej tas ay d'a yol spat
eb',
¹⁶ yujto vach'chom ijan stelvi
uqueloc eb', añeja' uquel tz'ic'-
jipax q'ue vaan eb', axo pax eb'
chuc jun, scotxoñejcan d'a
yib'añ eb' d'a junelñej.

28

- 17 Mañ ex tzalajoc ayic scot d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayex.
 18 Tato tzex q'uechaañ jun, mañxo ol yac'laj yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ eb', yujto mañ vach'oc e tzalajc'olal chi' d'a yol sat.

29

- 19 Mañ chucoc tzeyab'i ayic sq'uib' sb'eyumal eb' chuc, mañ eyiloch e c'ool d'a tastac ay d'a eb',
 20 yujto a eb' chuc chi', mañ vach'oc yic eb', ol lajvoquel eb' icha tz'aj stup junoc candil.

30

- 21 Ex vuninal, ayocab' yelc'och Jehová yed' eb' rey d'a e sat. Mañ junoc tzeyutej e pensar yed' eb' ayoch ajc'olal d'a eb' rey chi',
 22 yujto elañchamel scham eb', axo satel eb' chi'. Malaj mach ojtannac tas yaelal scotcan d'a yib'añ eb' yuj Dios yed' pax yuj eb' rey chi'.

A juntzañxo lolonel yalnaccan eb' ay sjelanil

- 23 Añejton pax a' juntzañxo tic ix yalcan eb' jelan spensar: Yelxo mañ vach'oc tato mañ lajanoc syutej eb' juez sb'oan yaj eb' anima.
 24 A eb' juez toñej syaq'uel eb' anima ay smul d'a libre, chuc syal eb' anima d'a spatic eb', spaticajcanel eb' yuj masanil anima.
 25 Axo eb' juez tz'ac'an scastigo eb' ay smul chi', vach' ton

tz'elc'och eb', axo eb' anima, vach' syal eb' d'a spatic eb'.

- 26 A eb' vach' syutej spacan junoc lolonel, lajan eb' icha junoc eb' stz'ub'an sti' junoc anima.
 27 Mañ e b'olaj e pat, tato mantalaj tas tze va'a yed' tas ol aj yec' tiempo eyuuj.
 28 Mañ comonoc tzeyac'och lolonel d'a spatic eb' eyetanimail, max yal eyalan lolonel mañ yeloc d'a spatic eb'.
 29 Mañ e na eyaq'uec' e pac d'a eb', icha val tzex yutej eb'.
 30 Ix in ec' d'a scal smunlajel eb' jaragana yed' d'a scal te' uva avab'il yuj eb' malaj spensar.
 31 A tas ix vil d'a sat sluum eb' chi', añej te' q'uiix sq'uib'q'uei. Axo q'uen tz'alq'ueen ayoch smactealoc, toxo ix lañchaj q'ueen.
 32 Ayic ix vilan juntzañ chi' ix in sic'ancan d'a in pensar, ix vic'ancan in c'ayb'ub'al d'ay.
 33 Yuj chi' sval d'ayex: Yach'an tzex vay jab'oc, snecnecan pax e jolom e vayi yed' jeljumb'a tz'aj e c'ab' ayic tzeyic'an eyip,
 34 axo meb'ail ol ja d'a eyib'añ, icha junoc elc'um ed'jinac junoc arma.

A schab'il macañ slolonel viñaj Salomón
(Pr 25.1—29.27)

- 25** ¹ Aton juntzañ tic slolonel viñaj Salomón, axo eb' stz'ib'um viñaj Ezequías sreyal Judá, ix tz'ib'ancani:
² Te nivan yelc'och Dios yuj juntzañ tas c'ub'eltac yaj yuuj, axo pax eb' rey jun, scal eb' vach'il

- yujto scham val sch'olb'itan junoc tas eb'.
- 3 Icha snajatil ay satchaañ yed' sjulal yich lum luum, icha chi' yaj spensar eb' rey, malaj mach snachajel yuuj tas yaj spensar eb'.
- 4 Tato tz'ic'chajel smical q'uen plata, syal sb'o junoc tas vach' d'a q'ueen.
- 5 Añejtona' tato tz'ic'chajel eb' chuc d'a yopisio yuj eb' rey, syic' yip yopisio eb' d'a stojolal.
- 6 Mocab' eyic'chaañ e b'a d'a yichañ eb' rey, mañ ex empax c'ojan b'aj tz'em c'ojan eb' nivac vinac.
- 7 Yelxo vach' tato tzex avtajb'at d'a slac'anil eb' rey, d'a yichañ pax to tzex ic'chajelta d'a yichañ eb' nivac vinac chi'.
- 8 A tas tzeyila', mañ eyic'b'at d'a yichañ eb' juez d'a elañchamel, talaj ay junocxo ol c'ochoc ol yalan tas yaji, axo ol ajoc, toxoñej ol ex te q'uixvoc.
- 9 Tato ay chaclajb'ail d'a e cal yed' eb' cajan d'a e lac'anil, aq'uec eyip e b'oan yaj yed' eb', mañ e puc specal d'a eb' eyetanimail.
- 10 Tato maay, axo talaj tz'aji, a eb' tz'ab'an specal jun chi', syamoch eb' ex yalub'tañiani, axo e pecal te chuc tz'aj yalub'-tañaji.
- 11 A junoc b'elañ lolonel vach' tz'alchaj d'a stzolal, lajan icha junoc mansan nab'a oro, aypaxoch q'uen plata yel-vanub'oc.
- 12 Icha q'uen colc'ab' yed' q'uen uchiquin nab'a oro, yelxo te vach', icha chi' yaj scachnab'il eb' jelan d'a eb' scha yab' d'a tzalajc'olal.
- 13 A eb' checab' c'anab'ajum, lajan eb' d'a yol sat eb' schecan chi' icha a' siquila' scuq'uej ayic te ay co taquiniñtal, sich'i sc'ol eb' spatrón eb' chi' yuj sc'anab'ajumal chi'.
- 14 Icha taquiniñ asun yed' taquiniñ ic' malaj jab'oc sñab'il, icha chi' yaj eb' syic'chaañ sb'a d'a tas syac' yalani, palta malaj b'aquiniñ syac' eb'.
- 15 Tato nivan scutej co c'ool d'a yichañ eb' yajal, syal smontaj eb' cuuj. A lolonel vach' tz'al-chaji, tz'em numnaj eb' te pit syutej sb'a yuuj.
- 16 Ayic tz'ilchaj noc' yal chab' eyuuj, mocab' ec' yib'añ e te uc'anb'at noc', tato maay, ex xejtalaj yuj noc'.
- 17 Mocab' xicanoc tzex b'at paxyal d'a eb' eyamigo, tato maay, axo talaj tz'aji, sq'ue chinaj sc'ol eb' eyed'oc, yujto nachaji tzex c'ochi.
- 18 A eb' syac'och sb'a testigoal d'a es d'a junoc yetanimail, lajan eb' icha junoc te te', ma junoc q'uen espada, ma junoc jul-lab' te jay sti'.
- 19 Ayic ayoñ och d'a co yaelal, tato a junoc anima max elc'och tas syal scac'och yipoc co c'ool, lajan ichato q'uichajnac co xub' tzoñ b'eyeq'ui, ma icha co va yed' junoc q'uen que ya ayxo yolani.
- 20 Ayic ayoñ och d'a syaelal, sb'itaj junoc b'it cab'i, lajan syail icha yic tz'ac'jioch vinagre d'a junoc echen, ma icha yic tz'ic'chajel co pichul ayic te ay siic.

- 21 Tato ay svejel eb' ayoch ajc'olal d'ayex, aq'uec va eb', ta ay staquiñtial eb', aq'uec a' yuq'uej eb'.
- 22 Tato icha chi' tzeyutej e b'a d'a eb', ol chacb'oc sat eb' yuj q'uixvelal d'a eyichañ, axo Jehová ol pactzitan d'ayex b'aj tzex colvaj chi' d'a eb'.
- 23 A ic' scot d'a stojolal norte syic'-cot ñab', icha chi' juntzañ chucal lolonel, a tz'ac'an ovaj co sat.
- 24 Yelxo te vach' tzoñ aj d'a junoc yune' pat co ch'ocoj, d'a yichañ pax tzoñ aj d'a junoc nivan pat te vach' yed' junoc ix ix to ayñejcot yoval.
- 25 Icha a siquil a' scuq'uej ayic van stacji co ti', icha chi' tz'aj sjavi junoc ab'ix vach' scot d'a najat.
- 26 A eb' vach' sb'eyb'al scuchb'aj-b'at yuj eb' chuc sb'eyb'al, lajan tz'aj eb' icha sjaj a a' te tat yuj lum soc'om.
- 27 Mañ vach'oc tato nivan noc' yal chab' scuq'uej. Mañ vach'oc paxi tato añej yic nivan tz'aj co b'inaj yuj eb' quetanimail sco sayeq'ui.
- 28 A eb' max syamoch vaan sb'eyb'al, lajan eb' icha junoc choñab' lañchajnac smuroal max yal-laj scolan sb'a.
- 26** ¹ Mañ smojoc tato tz'em q'uen sacb'acom ayic te c'achan, ma scot ñab' d'a stiempoal jach'oj, ichaton pax chi', mañ smojoc tz'ic'ljichaañ eb' malaj spensar.
- 2 Tato malaj yuuj tz'alji junoc catab' lolonel, malaj b'aq'uiñ tz'elc'ochi. Lajan icha junoc noc' tz'unun toñej tz'ec' jeñeñoc, ma icha noc' sañcapech tz'ec' d'a satchaañ, malaj b'aj tz'och vaan.
- 3 Scac'och sfreno noc' chej, sco mac' noc' b'uru d'a junoc tz'uum, axo te' jixc'ab'te', a te' scac'lab'ej co mac'an eb' malaj spensar.
- 4 Mañ ex tac'voc d'a junoc malaj spensar ayic syalan smañ pensaril chi' d'ayex, yic vach' max e lajb'ej e b'a yed'oc.
- 5 Tac'vañec d'a junoc malaj spensar icha d'a smojal, yic vach' ol nachajel yuuj to malaj spensar chi'.
- 6 Tato sco checb'at eb' malaj spensar d'a co checab'il, ichato van co xican coc, toñej sco say-cot yaelal d'a quib'añ.
- 7 A junoc lolonel syac' junoc malaj spensar, lajan icha yoc junoc coxo, malaj yopisio.
- 8 Ec'al sjelanil junoc mach spixanoch q'uen q'ueen d'a yol ch'añ mejmeech, d'a yichañ junoc mach tz'ic'an chaañ eb' malaj spensar.
- 9 A eb' uc'um añ, vach'chom aylaj jantacoc q'uiix ayb'at d'a yol yoc eb', palta max yab'laj eb'. Icha pax chi' eb' malaj spensar, max nachaj el-laj juntzañ jelan lolonel yuj eb'.
- 10 A eb' patrón tz'ac'anoch eb' malaj spensar d'a smunlajel, ma eb' scomon b'eyeq'ui, lajan tz'aj eb' icha eb' julvajum toñej scomon julvaj d'a scal anima.
- 11 Icha noc' tz'i' slec'anxiq'ue xej, icha chi' yaj eb' malaj spensar, smeltzajxi eb' d'a smañ pensaril chi'.
- 12 A eb' malaj spensar, tzato yal co c'ayb'an eb' d'a yichañ pax eb' syaloch sb'a jelanil.

- 13 A eb' jaragana syal eb' to a d'a yol b'e ay jun noc' choj lista yajeq'ui yic schi'anb'at anima noc', yujto malaj sgana eb' sb'at munlajel.
- 14 Icha tz'aj sb'eyec' junoc puerta yuj svisagreal, icha chi' eb' jaragana, smeltzajq'ueejmi eb' d'a sat sch'at.
- 15 A eb' jaragana syaq'uem sc'ab' eb' d'a yol yuc'ab', palta te nivan munlajelalxo d'a eb' ayic syic'anq'ueta eb' tas ayem d'a yol uc'ab' chi'.
- 16 A eb' jaragana, sna eb' to te jelan eb' d'a yichañ ucvañoc anima yojtac sya ilan junoc lolonel d'a vach'ilal.
- 17 Tato scalb'at quic d'a scal oval b'aj malaj calan quico', lajan icha co yaman schiquin junoc noc' tz'i' te ov.
- 18 Icha eb' anima scomon julvaj yed' sjul-lab' ayoch sc'ac'al,
- 19 icha chi' yaj eb' syixtej junoc yamigo, axo slajvi chi' syalan eb' to toñej stajni eb'.
- 20 Tato malaj te' c'atzitz, stupel te' c'ac', icha pax chi' tato malaj junoc naumq'ue lolonel, slajviel oval.
- 21 A te' ac'al tz'och tzac'aq'uil, axo te' c'atzitz tz'ac'an ovaj te' c'ac', icha chi' tz'aj sq'ue vaan oval yuj eb' sayum oval tz'eq'ui.
- 22 A tas syal eb' alum pecal, lajan icha juntzañ tas vach' sloji, sc'och val schi'al d'a sc'ol eb' tz'ab'an chi'.
- 23 A juntzañ lolonel man jantacoc svach'il syal eb' anima chuc tas nab'il yuuj, lajan icha junoc lum chen uc'nac d'a q'uen plata.

- 24 A eb' chuc spensar, vach'ñej syutej eb' sloloni, palta axo d'a spensar eb', ata' ayec' schucal pensaril eb' chi',
- 25 vach'chom mañ jantacoc svach'il slolon eb' d'ayex, mañ e cha eyab'i, yujto a eb' chi', añej chucal sna eb' sc'ulej d'ayex.
- 26 Vach'chom max snib'ej eb' sch'oxel schucal, palta yovalil ol checlajelta d'a yichañ anima smasanil.
- 27 A eb' sjoyan junoc olan yic yaal, añeja' eb' ol b'at d'a jun olan chi'. A eb' tz'ecanb'at junoc q'uen q'ueen d'a yib'añ junoc anima, añeja' q'ueen ol cotpax d'a yib'añ eb'.
- 28 A eb' esalvum, schichon sc'ol eb' d'a eb' anima syixtej. A eb' toñej stz'ac yal vach'il, sjuviel eb' schaan yab' d'a eb'.

27 ¹ Mañ eyic'chañ e b'a yuj tas tze c'ulej q'ui'c'an eyalani, yujto mañ eyojtacoc tas tzuji q'ui'c'an chi'.

- 2 Ch'ococab' eb' tzex alan vach'il, yujto mañ vach'oc tato a ex tic tzeyaloch e b'a vach'ilal.
- 3 A q'uen yax q'ueen yed' q'uen arena te al q'ueen, pural sq'ue q'uen cuuj, icha pax chi' yaj yoval eb' chuc spensar, yelxo val max techajlay cuuj.
- 4 A c'ac'alcl'alal te chuc, nivan tas tz'ixtaxb'at yuuj, palta axo chichonc'olal, malaj mach syal stec'b'an sb'a d'a yichañ.
- 5 A eb' tzoñ xajanani, tzoñ scach eb' d'a juntzañ chucal sco c'ulej.
- 6 A eb' vach' eyac'an yed'oc, say eb' tas vach' tz'och e vach'iloc vach'chom ya tzeyab'i. Axo eb'

- tz'och lac'naj d'ayex jun, tzeyil e b'a d'a eb', yujto a eb' chi', ajc'ool yajoch eb' d'ayex.
- 7 A eb' b'ud'anxo sc'ool, vach'-chom a noc' yal chab' syuc' eb', palta chuclaj yuc'ji noc' syab' eb'. Axo pax eb' ay svejel jun, vach'chom c'a' junoc tasi, palta te chi' syab' eb'.
- 8 A eb' syactejan yal yuninal, lajan eb' icha junoc noc' much syactejan so' yed' yune'.
- 9 A yuj perfume yed' tas scaq'uec' d'a co jolom, yuj chi' stzalajb'i co c'ool, icha chi' tz'aj co tzalaj yuj razón syac' eb' camigo d'ayoñ yuj oñ xajanan eb'.
- 10 Malaj b'aq'uiñ tze chaquel eb' eyamigo yed' pax eb' yamigo eb' e mam. Mañ ex b'at eyal e cusc'olal d'a junoc e c'ab' eyoc. Te vach' tato tzezal e cusc'olal chi' d'a eb' eyamigo cajan d'a e lac'anil, d'a yichañ eb' e c'ab' eyoc cajan d'a najat.
- 11 Ex vuninal, jalan tzeyutej e b'a, yic vach' tzezac' tzalajb'oc in c'ool, yic vach' ay tas syal in pactzitan d'a eb' tzin paticaneli.
- 12 A eb' ay spensar, syil eb' tastac ay smay, scolan sb'a eb' d'ay, axo pax eb' malaj spensar jun, sb'eyñejb'at eb' masanto sjavi yaelal d'a yib'añ eb'.
- 13 A eb' syac'och sb'a fiadoral d'a eb' anima mañ yojtacoc, yac'ocab'can junoc mojañ spichul eb' yuj q'uen tumin chi'.
- 14 Tato ayic vanto sacb'i, tzoñ avaj d'a eb' camigo yic sco c'anb'an sc'ol eb', a tz'aj yab'an eb', ichato chuc van calan d'a eb'.
- 15 A eb' ix ix ovalñej yaji, lajan eb' ix icha junoc tz'uj sd'ujd'ujan d'a stiempoal ñab'il q'uinal.
- 16 Tato sco nib'ej tz'och vaan eb' ix d'a yoval sc'ool chi', lajan icha to sco nib'ej sco yamoch vaan ic', icha pax to sco nib'ej sco yam aceite d'a yol co c'ab'.
- 17 A q'uen q'ueen, sñicchajq'ue ye q'ueen yed' junocxo yetq'uenal, icha pax chi' eb' anima syic' sjelanil eb' yuj slolon yed' junocxo yetanimail.
- 18 A eb' stañvan te' higo avab'il yuuj, slo sat te' eb', icha pax chi' eb' ayoch spensar d'a spa-trón, tz'ic'jichaañ eb' yuj eb' spatrón chi'.
- 19 Icha val scutej quilanem co sat d'a yol a a', icha pax chi' scutej quilani tas yaj co b'eyb'al ayic squilanocho co pensar.
- 20 A chamel yed' b'aj smucchaj eb' chamnac, malaj b'aq'uiñ sb'ud'ji, icha chi' eb' anima, malaj b'aq'uiñ stzactzaj eb' snib'anoch tastac.
- 21 A q'uen oro yed' q'uen plata, tz'ac'chaj proval q'uen d'a scal c'ac', icha pax chi' eb' anima, tz'ac'chaj proval eb' yuj tas b'aj syal vach' lolonel.
- 22 Vach'chom sco ten chojoc eb' malaj spensar d'a yib'añ junoc tenlab', palta max el-laj smañ pensaril eb' chi' d'ay.
- 23 Ayexñejocab' och ijan eyilan noc' e calnel, scham val eyilan-pax tas tzeyutej e tañvan noc',
- 24 yujto a e b'eyumal yed' eyopisio mañ masaniloc tiempo ayec' eyed'oc.
- 25 Ayic sjochchaj q'ue vaan añ añc'ultac yed' añ ac d'a

jolomtac vitz, smolchaj q'ue
vaan añ, svolanxi añ junelxo.

26 A xil noc' e calnel tz'och e
pichuloc, ay pax e tumin yuj
noc' e chiva yic syal e manan e
luum,

27 a pax noc' e chiva chi', mañ jan-
tacoc lech syac' noc' yic
tzeyuq'uej yed' eb' ix eyet-
b'eyum, eb' eyuninal yed' pax
eb' smunlaj d'ayex.

28 ¹ A eb' sc'ulan chucal, sb'at
eb' elelal, vach'chom malaj
mach spechan eb', palta a eb'
vach' spensar jun, tec'tec' syutej
sb'a eb' icha junoc noc' choj.

2 Tato pit syutej sb'a junoc
choñab', toxoñej b'eleli yec' eb'
tz'ac'an yajalil d'ay, palta tato
aj pensar jun yajal junoc
choñab', syal yic'an b'ey d'a
vach'il.

3 A eb' meb'a' tz'och yajalil, tato
syixtej eb' yetmeb'ail eb', lajan
eb' icha junoc oval yax ñab'
tz'ixtaxb'at avb'en yuu.

4 A eb' syic'canel sb'a d'a ley, ste
tzalaj eb' yed' eb' sc'ulan
chucal. Axo pax eb' sc'anab'ajan
ley jun, tz'och eb' ajc'olal d'a
eb'.

5 A eb' chuc spensar, max
nachajel-laj tojolal yuj eb'. Axo
pax eb' syal sb'a d'a Jehová jun,
snachajel yuj eb'.

6 Vach'chom meb'a' oñ, palta tato
vach' co pensar, yelxo val vach'
d'a yichañ pax to b'eyum oñ,
tato añej chucal sco na'a.

7 A eb' uninab'il ay spensar,
sc'anab'ajej masanil sley Dios
eb'. Axo pax eb' junñej tz'ec'
yed' eb' te pec' q'uiñ jun, a
sq'uixvelal smam eb' syac'a'.

8 A b'eyumal syic' junoc anima
yuj sc'anan yune' stumin syac'
majanil, a d'a yol sc'ab' junoc
mach tz'oc' sc'ol d'a eb' meb'a'
tz'ac'jican sb'eyumal chi' yuj
Dios.

9 A eb' max c'anab'ajan sc'ay-
b'ub'al Dios, max chajipaxlaj
slesal eb' yuj Dios chi'.

10 A eb' tz'ac'an musansatil eb'
vach' sb'eyb'al, yic stelvi eb' d'a
chucal, scan eb' d'a yol syaalil
syaqu'em chi'. A eb' anima
vach' sb'eyb'al, a vach'ilal scha
eb'.

11 A eb' b'eyum, te jelan spensar
eb' snaani. Axo pax eb' meb'a'
aj pensar, syiloch spensar eb'
b'eyum chi' eb'.

12 Ayic tz'och eb' vach' sb'eyb'al
d'a yopisio, ichato scha sq'uinal
eb' anima, palta tato a eb' chuc
spensar tz'och d'a yopisio chi',
sc'ub'ejel sb'a eb' anima d'a eb'.

13 A eb' sc'ub'ejel smul, mañ
vach'oc tz'elc'och eb'. Axo eb'
syalq'ueta smul jun, syactanpax-
can eb', tz'ac'ji nivanc'olal eb'.

14 Te tzalajc'olal yic eb' anima
ayñej yelc'och Dios d'a sat,
palta a eb' pit syutej spensar,
scotcan yaelal d'a yib'añ eb'.

15 A eb' chuc spensar ayoch yajalil
d'a junoc choñab' meb'a', lajan
eb' icha junoc noc' choj tz'el yav,
ma icha junoc noc' oso ay svejel.

16 A eb' yajal malaj spensar, syix-
tej eb' yetanimail eb', palta a
eb' yajal max yil sc'ool d'a tas
ay d'a eb' yetanimail jun,
snajatab'i sq'uinal eb'.

17 A eb' milumcham anima,
yovalil schampax eb', mañ
smojoc to ay mach scolan eb'.

- 18 A eb' vach' spensar scolchajel eb', palta a eb' chuc spensar jun, elañchamel sjavi yaelal d'a yib'añ eb'.
- 19 A eb' smunlaj d'a sat sluum, syac' sobre tas sva eb', palta a eb' sb'at tzac'an sc'ulan junoc tas malaj yelc'ochi, añej meb'ail tz'ilchaj yuj eb'.
- 20 A eb' anima max ac'an musan-satil eb' yetanimail, tz'ic'jichaañ eb', palta a eb' snib'ejoch sb'a b'eyumal yuj yac'an musansatil eb' yetanimail jun, yovalil syab' syail eb'.
- 21 Mañ vach'oc tato ch'occh'oc syutej eb' juez sb'oan yaj eb' anima, palta ay b'aj smontaj eb' juez chi' yuj jab'oc tas tz'ac'ji d'ay.
- 22 A eb' mañ elb'enoc tas yuuj, syac' yip eb' yoch b'eyumal d'a elañchamel, palta mañ yojtacoc eb' tato sja meb'ail d'a yib'añ eb' yuuj.
- 23 A eb' tzoñ cachanoch vaan, a d'a slajvub'al yelxo val sco xajanej eb' d'a yichañ eb' tz'alan vach' lolonel d'ayoi d'a chab'satil.
- 24 A eb' tz'elc'an tastac d'a smam snun, syalan eb' to malaj smul eb' tz'ochi, yamigo sb'a eb' yed' eb' axoiñej ixtoj anima sc'ulej.
- 25 A eb' mañxo jantacoc tas snib'ej, syic'chaañ oval eb', palta axo eb' tz'ac'anoch Jehovah yipoc sc'ool jun, vach'ñiej tz'el-c'och eb'.
- 26 A eb' malaj spensar syal eb' to masanil syal yuj eb', palta a eb' sc'anb'an junoc razón d'a eb' jelan, te vach' tz'elc'och eb'.
- 27 A eb' scolvaj d'a eb' meb'a', malaj tas syac' palta d'a eb', palta a eb' max colvajlaj d'a eb' meb'a' chi' jun, tzijtum mach tz'alan chuc d'a spatic eb'.
- 28 Ayic tz'och eb' chuc d'a yajalil, d'a scal xivelal sb'eyec' eb' anima. Ayic satel eb' chuc chi', tz'ic'jichaañ eb' vach' sb'eyb'al.
- 29** ¹ A eb' pit syutej sb'a ayic tz'ac'ji scachnab'il eb', elañchamel satel eb', maxtzacxo yal-laj scolan sb'a eb'.
- 2 Ayic tz'och eb' vach' spensar d'a yopisio, ste tzalaj eb' anima. Axo tato a eb' chuc tz'och yajalil jun, ste cus chaañ eb' anima yuj eb'.
- 3 A eb' uninab'il aj pensar, syac' tzalajb'oc sc'ool smam snun eb'. Axo pax eb' tz'ec' d'a spatic eb' ix ajmul ix jun, slajviel sb'eyumal eb' smasanil.
- 4 A eb' rey sch'olb'itan junoc tas d'a stojolal, te vach' yaj schoñab' eb'. Axo pax eb' rey añej tumin sc'anel jun, satel schoñab' eb' chi' yuuj.
- 5 A eb' stz'ac yal vach' lolonel d'a eb' yamigo, van yac'anem sya-alil eb' yamigo eb' chi'.
- 6 A eb' chuc sc'ulej, icha yaj ch'añ yaal yajoch schucal eb' chi' d'ay, palta a eb' vach' spensar, ay tzalajc'olal yed' junc'olal d'a eb'.
- 7 A eb' tojol spensar, a tas snib'ej eb' to vach' tz'aj sb'o yaj yoval eb' meb'a', palta a eb' chuc jun, b'alaj malaj yelc'och eb' meb'a' chi' d'a eb'.
- 8 A eb' b'uchumtac, toiñej sq'ue somnaj eb' anima yuj eb'. Axo pax eb' ay spensar jun, yojtac eb' syac' lajvoc oval.
- 9 Tato a eb' ay spensar stelaj sb'a yed' junoc malaj spensar d'a

- yichañ eb' yajal, a eb' malaj spensar chi', scot yoval eb', mato toñej sb'uchvaj eb', malaj jab'oc tas sb'o yuj eb'.
- 10 A eb' milumcham anima, chuc yilan eb' vach' sb'eyb'al eb'. Snib'ej eb' smilcham eb' anima vach' spensar munil ayeq'ui.
- 11 A eb' malaj spensar, max sc'ub'ejel-laj yoval eb', palta a eb' ay spensar, syamoch vaan yoval eb'.
- 12 A eb' yajal schaan yab' es, masanil eb' ayoch yed' eb' d'a yopisio, tz'och eb' esalvumal.
- 13 A eb' meb'a' yed' eb' ixtum anima, lajanñej eb'. A Jehová ix ac'an yol sat eb'.
- 14 A eb' rey vach' syutej sb'oan yaj d'a yib'añ eb' meb'a', te vach'ñej tz'ajoch eb' d'a yopisio chi' d'a masanil tiempo.
- 15 A eb' tz'ab'an syail yuj scachji, sc'ayb'aj eb' yuuj, palta a eb' uninab'il max cachchaj jun, syac' q'uixvelal smam snun eb'.
- 16 Ayic stzijtymax eb' chuc, ste q'ue vaan chucal, palta a eb' vach' spensar, ol yil eb' scot yaelal d'a yib'añ eb' chuc chi'.
- 17 Co cachec eb' cuninal yic jun-c'olal ol oñ ec'oc, yic tzalaj-c'olal pax ol oñ ajoc.
- 18 A b'ajtil max ab'chaj slolon eb' schecab' Dios, sc'ulajñej masanil chucal, palta te vach' yic eb' sc'anab'ajan sley Dios.
- 19 Tato toñej sco cach eb' co checab' yed' co ti', max sq'uex-laj smodo eb', vach'chom snachajel yuj eb', palta max sc'anab'ajelaj eb'.
- 20 A eb' malaj spensar, vach' tz'el-c'och eb' d'a yichañ eb' comon-ñej sloloni.
- 21 A eb' max cachan eb' schecab' yunetacto, a d'a slajvub'al syab' val syail eb' yuj eb'.
- 22 A eb' ov, syic'ñejchaañ oval eb'. A eb' c'un scot yoval, ay juntzañ tastac mañ vach'oc sc'ulej eb' yuj yoval chi'.
- 23 A eb' syic'chaañ sb'a, tz'ic'ji-empta eb', palta a eb' emnaquil jun, tz'ic'jichaañ eb'.
- 24 A eb' syac'och sb'a yed' eb' elc'um, munil syic'cot eb' d'a yib'añ. Syac' sti' eb' yalan tas yojtac d'a stojolal, palta max yal-laj eb' icha syutej yac'an sti' chi'.
- 25 A xivc'olal d'a eb' quetanimail, lajan icha junoc yaal, palta tañ-vab'il oñ yuj Jehová tato scac'och co pensar d'ay.
- 26 Mañ jantacoc mach sayanec' tas tz'aj smontaj eb' yajal, palta añej Jehová sb'oan yaj tastac d'a stojolal.
- 27 A eb' vach' spensar, malaj sgana eb' syil eb' chuc, icha pax chi' eb' chuc chi', malaj sgana eb' syil eb' vach' spensar chi'.

A slolonel viñaj Agur

- 30** ¹ A slolonel viñaj Agur, yuninal viñaj Jaqué, nivan yelc'och tas syala'. A viñaj Agur chi', ix lolon viñ d'a viñaj Itiel yed' d'a viñaj Ucal, ix yalan viñ icha tic:
- ² A in tic, yelxo malaj in pensar d'a yichañ masanil eb' vetanimail, mañ lajanoc in pensar icha spensar eb'.

- 3 Malaj jab'oc in jelanil, mañ voj-tacoclaaj jab'oc tas yaj Dios Axoñejochi.
- 4 ¿Mach val junoc ix xid'q'ue d'a satchaañ ix emixta? ¿Mach junoc syal syamanoch vaan ic' d'a yol sc'ab'? ¿Mach junoc syal spichanoch a' mar d'a yol xotil? ¿Mach ix ac'anem stz'acañil lum luum? Alec sb'i d'ayin, tato eyojtac yed' tas sb'i yuninal.
- 5 A Dios stañivan eb' syac'och sc'ool d'ay, masanil sti' yac'nac-cani, smojton cac'anoch yipoc co c'ool.
- 6 Mañ eyac'och xicul tastac yal-naccani, ta maay, ol ex tumaj yuuj, axo scheclaji to tzeyesej.
- 7 Chab'ñej tas tzin c'an d'ayach Mamin Jehová: A tas tzin c'an tic, ac' d'ayin yacb'an mantzac in chami.
- 8 Mañ a cha vesej, mañ a cha vac' chucal d'a anima. Mañ in ac'och d'a b'eyumal, maval d'a meb'ail. Añej tastac yovalil tz'och vuuj d'a junjun c'u, a' tzac' d'ayin.
- 9 Tato mañxo jantacoc tas tz'aj d'ayin, ach b'at talaj satc'olal vuuj, axo ol valanq'uei to mañ ach vojtacoc. Tato malaj pax tas tz'aj d'ayin, in b'at talaj elc'al. Vuuj talaj tz'alchaj chucal d'ayach.
- 10 Mañ eyal chucal lolonel d'a junoc checab' d'a yichañ spa-trón, ta maay, ex scatab'ej talaj jun checab' chi', axo ol ajoc, ol eyab' syail yuuj.
- 11 Ay mach syal chucal lolonel d'a smam, añejtona' max yalpax jab'oc vach' lolonel d'a snun.
- 12 Ay mach snaani to malaj jab'oc smul, vach'chom manto sb'oxilaj sb'a d'a yichañ Dios yuj schual.
- 13 Ay eb' te nivan yelc'och snaani, syic'anchaañ sb'a eb' d'a yichañ juntzañxo.
- 14 Ay eb' malaj jab'oc yoq'uelc'olal d'a eb' meb'a', syixtej val eb' meb'a' chi' eb', syic'anpaxec' eb' tastac ay d'a eb'.
- 15 Ay chavañ yune' noc' uc'umel chic', añej uc'oj chic' syac' noc'. A noc' chi' lajan noc' yed' chañe' tastac max och vaan snib'ani:
- 16 Aton chamel, ix ix max unevilaj, lum luum malaj yal sat yed' pax te' c'ac' max och vaan sñusan-tz'a te' c'atzitz.
- 17 A eb' spatquejcanel smam yed' eb' max c'anab'ajan snun, smoj-ton val yic'chajqueta yol sat eb' yuj noc' joj, axo noc' ostoc schi-anb'at eb'.
- 18 Ay chañe' tastac sat in c'ool vilani, max nachajpaxel-laj vuuj:
- 19 A tas tz'aj yec' jeñeñoc noc' ch'acb'a d'a satchaañ, a tas tz'aj yec' b'ac'ac'oc noc' chan d'a sat q'uen tenam, a tas tz'aj sb'ey te' barco d'a yib'añ a' mar yed' pax tas tz'aj smontan sb'a viñ vinac yed' ix ix.
- 20 Ste satb'atpax in c'ool vilan tas syutej sb'a jun ix ix ayxo yet-b'eyum, ayic tz'och ix d'a ajmulal. Smulan ix, slajvi chi' sb'icanel sb'a ix, syalan ix: Tocval ay chucal tzin c'ulej, xchi ix.
- 21 Ay chañ macañ eb' anima max techajlaj sb'eyb'al cuuj, axoñej

- eb' tz'alchaj d'a yol schoñab'
b'aj cajan:
- 22 Junoc checab' tz'och reyal,
junoc malaj spensar to mañ jan-
tacoc tas sva'a,
- 23 junoc ix ix chacb'ilel tz'och yet-
b'eyum yed' pax junoc ix criada
tz'ochcan sq'uexuloc ix spa-
trona.
- 24 Ay chañ macañ noc' cotac noc'
d'a sat lum tic, ec'alto spensar
noc' d'a yichañ eb' jelan:
- 25 Aton noc' sanich, malaj yip
noc', palta smolb'ejcan svael
noc' d'a stiempoal varesma.
- 26 Noc' chich, malaj yip noc', palta
cajan noc' b'aj ay yolantac
q'uen q'ueen.
- 27 Noc' c'ulub', malaj yajalil noc'
tz'ilani, palta d'a stzolal tz'aj
sb'ey noc',
- 28 yed' pax noc' patix, syal co
yaman noc', palta tz'ochc'och
noc' b'aj ay eb' rey.
- 29 Ay ox macañ noc' noc' te ac'um-
tac syutej sb'eyi yed' pax junxo
noc' syic' val chaañ sb'a:
- 30 Aton noc' choj, yelxo ay smay
noc', malaj b'aj tz'el lemnaj noc'
d'a anima yed' d'a junocxo tasi.
- 31 Noc' ajtzo' caxlañ, ac'umtac
sb'ey noc', noc' mam chiva, te
ac'umtac pax syutej sb'a noc'.
Añeja' pax junoc rey syic'chaañ
sb'a, ayic tz'ec' d'a yichañ eb'
soldado.
- 32 Tato yuj mañ pensaril tzeyic'-
chaañ e b'a, tze naan e c'u lej
tastac mañ vach'oc, aq'ucoch e
c'ab' d'a yalañ e ti' tze naanel
juntzañ ol val tic:
- 33 Tato sic'lab'il sjuytaj noc' lech,
tz'elta mantequilla, tato tze b'an
e ñi', scot schiq'uil, tato tze

tzuntzejcot yoval junoc
eyetanimail, ovalxo tz'aj slajvi,
xchi viñaj Agur.

A slolonel viñaj rey Lemuel

- 31** ¹ A slolonel viñaj rey Lemuel,
aton b'aj ix c'ayb'aj viñ yuj
ix snun. Ix yalan viñ icha tic: A
ix in nun alannac d'ayin icha tic:
- 2 Ach vune', a Dios ix ach ac'an
d'ayin yuj spacoc tas ix in c'an
d'ay, ¿tas val junocxo vach' ol
val d'ayach?
- 3 Mañ a juel a b'a yuj eb' ix ix,
yujto yuj eb' ix ix chi', mañ jan-
tacoc eb' rey sjuvieli.
- 4 Ach Lemuel, mañ vach'oc tato
syuc' añ añ eb' yajal,
- 5 yujto yuj añ añ chi' sb'at sat-
c'olal ley yuj eb', axo yixtan eb'
anima emnaquil eb'.
- 6 Yuc'ocab' añ eb' ayoch d'a sya-
elal. Yuc'ocab' añ añ te ov, eb'
te ayoch d'a ilc'olal.
- 7 Yuc'ocab' añ eb' yic vach' max-
tzac snacot smeb'ail eb' yed'
syaelal chi'.
- 8 Al yuj eb' max ujlaj yalan sb'a
d'a eb' yajal. Col eb' malaj
junoc mach scolani.
- 9 Ac' ip a b'oan yaj eb' d'a
stojolal, col eb' te ilb'ajc'ool
yed' eb' emnaquil, xchi ix in
nun chi' d'ayin, xchi viñaj
Lemuel chi'.

A ix ix te ay spensar

- 10 A junoc ix ix te ay spensar, mañ
comonoc tz'ilchaj ix, yujto ec'to
yelc'och ix d'a yichañ q'uen
q'ueen caro stojol.
- 11 A ix ayoch yipoc sc'ool viñ yet-
b'eyum, malaj junoc tas syac'
palta d'a viñ.

- 12 Tzalajc'olal yaj viñ yetb'eyum ix chi' yuuj d'a masanil tiempo.
- 13 Sb'at ix manoj lana yed' lino, yed' smasanil sc'ool ix smunlaj yed' juntzañ chi'.
- 14 Icha junoc te' barco sb'at d'a najat yic'cot tastac, icha chi' yaj ix, sb'at ix yic'cot tastac tz'och yuuj.
- 15 Ayto sc'ana' sq'ue vaan ix, tz'och ijan ix yac'an va viñ yetb'eyum yed' eb' yune' yed' pax eb' ix smajan.
- 16 Sb'at ix yil junoc luum yic smanan ix, axo q'uen tumin syac' ganar ix, a q'uen syac' lab'ej ix yavan te' uva d'a sat jun luum chi'.
- 17 Smunlaj val ix d'a smasanil sc'ool.
- 18 Scham val yilan ix tas tz'aj sb'ey schoñ. C'ual d'ac'val smunlaj ix.
- 19 Yed' sc'ab' ix sb'o sch'al yic sch'alvi.
- 20 Naanñej eb' meb'a' yed' eb' ayoch d'a ilc'olal yuj ix.
- 21 Max yac'laj pensar ix yuj masanil eb' ay d'a yol spat ayic te ay siic, yujto masanil eb', te vach' spichul eb' ayochi.
- 22 A ix sb'oan sc'u' vach'. A c'apac c'apac vach' syac'och ix spichuloc.
- 23 A viñ yetb'eyum ix chi', ojtacab'il viñ d'a scal eb' viñ nivac vinac d'a yol schoñab', ayoch viñ stz'acub'oc eb' nivac vinac yaj d'a yol schoñab' chi'.
- 24 Sb'o pichul ix, sb'o pax tzez'ul ix, schoñan ix d'a eb' choñum c'apac.
- 25 Te tec'an spensar ix, te ay yelc'och ix d'a yol sat eb' yetanimail. Max yac'laj pensar ix yuj tas tz'och yuj q'uic'an.
- 26 D'a val jelanil slolon ix, yed' smasanil sc'ol ix syac' c'ayb'ub'al.
- 27 Ayñejoch ix yilani tas tz'aj sb'ey masanil tastac ay d'a spat, mañ toñejoc sb'alec' tiempo ix.
- 28 A eb' yune' ix yed' viñ yetb'eyum, syal vach' lolonel eb' d'a ix, syalan eb' icha tic:
- 29 Mañ jantacoc eb' ix ix vach' sb'eyb'al, palta a achñej te vach' a b'eyb'al d'a yichañ eb' ix smasanil, xchi eb' d'a ix.
- 30 A svach'il yilji snivanil junoc ix ix, ay b'aj toñej tzoñ smontej. Mañ jantacoc svach'il yilji sat ix, palta junñej rato sq'uexmaj yilji, axo ix ix ay yelc'och Jehová d'a yol sat, smojton val nivan yelc'och ix.
- 31 Alec vach' lolonel yuj ix d'a yichañ masanil choñab'. Aljocab' ix vach'il yuj masanil tastac sc'ulej.

A Ch'añ Libro ECLESIASTÉS

Eclesiastés sb'i jun libro tic, syalelc'ochi jun alumel ab'ix. Sco na jab'oc to a viñaj Salomón yuninal viñaj David tz'ib'annaccani. A viñ tz'ib'annac, syalcot viñ yuj tas sna junoc mach, tas pax yelc'och eb' anima. Syalancoti to mañ nivanoc tiempo tz'ec' eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic. Tzijtum el squila' to a tas sco nib'ej max elc'ochlaj icha val tz'aj co naani.

A viñ tz'alani to tz'elieje'och tas sco nib'ej, aton tzalajc'olal, b'eyumal yed' aj pensaril, palta yilnaqueta viñ to mañ smojoc ay yelc'och juntzañ tic d'a co sat. Maj nachajel-laj yuj viñ tas val yuj b'ob'il oñ yuj Dios. Añej tas syal viñ to yovalil tzoñ munlaji, scac'an tzalajb'oc co c'ool yed' tas syac' Dios d'ayoñ.

Te ayto tas syal yuj juntzañ tas sjavi d'a quib'añ. Syalancoti tas scutej cac'anoch Dios d'a co c'ool tato ay co chab'c'olal. A sch'oxani tas ayec' d'a co pensar, tas pax snib'ej Dios sco c'ulej. Syalanpaxi to ayocab' yelc'och co q'uinal d'ayoñ. Yuj chi' ay eb' tz'alani to a jun libro tic lajan icha junoc q'uen nen b'aj squil co sat. Tz'ib'ab'ilcan jun libro tic d'a yol ch'añ Biblia yic vach' squila' tas quilji yed' co b'eyb'al, yujto syil Dios masanil tas sco c'ulej.

Masanil tas malaj yelc'ochi

1 1-2 A jun viñ yuninal viñaj David, rey d'a Jerusalén, a viñ ix alanel juntzañ lolonel tic.

Masanil tas malaj yelc'ochi, malaj tas yed'nac.

3 ¿Tas val syac' yal eb' anima d'a jantac munlajel sb'o d'a yol-yib'añq'uinal tic?

4 Ay eb' tz'alji, ay pax eb' schami, axo pax lum luum tic, añeja' yaj luum.

5 Sjavi c'lu, tz'emxicani. Icha tz'aj yemcan chi' icha chi' sq'ueul junelxo.

6 Sb'at ic' d'a sur, smeltzajxi, sb'atxican d'a norte. Toñej tz'ec' xumumoc ic' chi'. Smeltzajxi d'a spatic.

7 A masanil a a' sb'eyi, sc'ochcan a' d'a a' mar, palta malaj

b'aq'uiñ sb'ud'ji a' mar chi'.

Sq'uexul a' junelxo b'ajtaxon sq'ueul sjaj, sb'eyxi a' b'aj sb'ey-taxoni.

8 Masanil tas tzoñ te tzactzaj val yed'oc, palta malaj b'aq'uiñ tzoñ tzactzaj co matz'ani. Malaj pax b'aq'uiñ tzoñ tzactzaj cab'ani.

9 Masanil tas ay ticnaic, aytaxon d'a peca'. Malaj junoc tas sco c'ulej ticnaic to mañ sc'ulej-nacoc eb' anima d'a peca' chi'. Malaj junoc tas toto scheclaj kuj ticnaic.

10 Ay eb' scomon alani: A jun tic, toto spitzvichaañ d'a co cal, xchi eb'. Palta a jun chi' aytaxoneq'ui ayic manto oñ aljilaj a oñ tic.

11 A eb' ec'nac d'a peca', maxtzac co nacotlaj eb'. Icha chi' ol aj

eb' vanto sjavi d'a quichañ,
mañxo ol nachajpaxcotlaj eb'
yuj eb' toto ol ja d'a yichañ eb'.

A tas yojtac viñ tz'alanel lolonel

12 A in svalet lolonel tic, ix in och sreyaloc eb' vetisraelal d'a choñab' Jerusalén. **13** Ix vac' val och d'a in c'ol in naan yed' in jelanil yuj masanil tastac tzuji d'a yolyib'añ-q'uinal tic. Te al jun icatz aycanoch d'a quib'añ a oñ anima oñ tic yuj Dios. **14** Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a masanil tas sco c'ulej d'a yolyib'añq'uinal tic, malaj yelc'ochi. Lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj, icha chi' caji.

15 A tas toxonton coxo, maxtzac yal co tojolb'itani, max yal-laj co b'isan tas to malaj.

16-17 Yuj chi' ix in naan icha tic: A in tic, te nivan velc'och yed' in jelanil d'a yichañ eb' ec'nac reyal d'a Jerusalén tic. Jantac tas ix in c'ayb'ej yuj in jelanil, yuj chi' ix in naan val tas syac' jelanil chi' d'ayoñ yed' tas syac' mañ pensaril yed' quistalil. Ix nachajel vuuj to a juntzañ chi' lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj. Max nachajel-laj vuuj. **18** Val yel ayic tzoñ te jelanb'i, ste javipax ilc'olal d'a quib'añ. Ayic sco te ojtacaneli, ste javipax cusc'olal d'a quib'añ.

2 **1** Ix in naan val sic'lab'il, ix laj vac'an proval b'ajtac tz'ilchaj tzalajc'olal vuuj, palta axo ix vilani to malaj b'aj tz'ilchaji. **2** Ix nachajel vuuj to ayic sco sayan tas tz'aj co tzevaji, tob'an mañ pensaril jun chi', axo yic scac'an co gana calani, malaj yelc'och jun chi'.

3 Ix in nib'ej val ix vojtaquejeli tas val junoc nivan yelc'och sco b'o a oñ anima oñ tic, yacb'an pitzan oñ jayeoc c'ual d'a yolyib'añq'uinal tic. Ix vac' val tzalajb'oc in c'ol yed' uq'uel añ, ix vac'anoch in b'a d'a mañ pensaril, palta naanñej vuuj to a in jelanil tzin cuchb'ani.

4 Jantac nivac munlajel ix in b'o'o. Ix in b'o juntzañ pat, ix laj vavanpax te' uva. **5** Ix laj in b'o b'ajtac tz'avchaj te' avb'en te' yed' b'ajtac tz'avchaj te' syac' xumaquil. Ix vavanpax masanil macañil te' te' syac' sat. **6** Ix laj in b'oanpax yed'tal a a' b'aj smolchaji yic tz'och yal te' avb'en te' chi'. **7** Ay eb' viñ in checab' yed' eb' ix in checab' ix in mana', ay pax eb' ix alji d'a in pat. Añejtona' jantac pax ix aj noc' in vacax yed' noc' in calnel d'a yichañ eb' ec'nac cajan d'a Jerusalén d'a pecataxo. **8** Mañxo jantacoc q'uen plata yed' q'uen oro ix in molb'ej, aton q'uen cotnac d'a eb' sreyal juntzañxo nación. Ay pax eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itan d'ayin, aton masanil nib'ab'il yuj eb' quetanimail. Jantac pax eb' ix ix, ix vic'a', tzolal sjavi eb' ix d'ayin.

9 Ix in b'inaj val d'a yichañ masanil eb' ec'nac d'a Jerusalén tic. Vach'chom ay masanil juntzañ tic d'ayin, palta maj satel-laj in jelanil. **10** Maj in tenec'laj tas ix in nib'ej. Ix vac'ñej in gana yed' tas ix in na'a. Ix vac' tzalajb'oc in c'ool yed' masanil in munlajel, aton jun tzalajc'olal chi' ix ac'ji spacoc d'ayin.

11 Ix lajvi chi', ix vilanoch masanil in munlajel ix in b'o chi', aton juntzañ munlajel chi' pural ix b'o vuuj. Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a masanil juntzañ chi', malaj yelc'ochi.

Lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlay cuuj. Icha chi' caji, malaj jab'oc tas vach' squic' d'a yolyib'añq'uinal tic.

12 Ix lajvi chi', ix in naanpaxi tas val yaj jelanil, mañ pensaril yed' quistalil. ¿Tasto val ol sc'ulej junocxo mach ol ochcan reyal in q'uexuloc? ¿Tocval ay junocxo tas ch'oc ol yal snaanelta sb'oani mato sc'ulani?

13 Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a jelanil yelxo te vach' d'a yichañ mañ pensaril, icha yaj saquilq'uinal te vach' d'a yichañ q'ui'c'alq'uinal.

14 A mach ñican spensar, te vach' yilan b'aj tz'eq'ui. Axo mach malaj spensar jun, ichato d'a scal q'ui'c'al-q'uinal sb'eyeq'ui. Vach'chom icha chi', palta lajanñej tz'aj co chami.

15 Ix valan icha tic: A tas ol ic'an eb' malaj spensar, añeja' ol in ic'an paxoc, yuj chi' jun, malaj jab'oc tas squic' d'a jelanil chi'. Añeja' malaj yelc'och juntzañ chi'. 16 Yuj chi' vach'chom jelan oñ, vach'chom malaj co pensar, ol oñ cham co masanil, mañxo ol oñ nachajcot yuj anima.

17 Yuj chi' ix in na icha tic, malaj yelc'och co q'uinal tic, yujto masanil tas sco c'ulej d'a yolyib'añq'uinal tic, toñej squixtej co b'a yuuj. Lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlay cuuj, icha chi' caji.

18 Añejtona' malaj yelc'och masanil juntzañ in munlajel ix in b'o d'a yolyib'añq'uinal tic, yujto masanil juntzañ chi' añej am d'a junocxo mach b'aj ol canoc. 19 Taxoñej jelan, ma malaj spensar jun b'aj ol can masanil in munlajel ix vab' syail in b'oan chi' yed' jelanil, malaj jab'oc yelc'ochi.

20 Ayic svilanocho masanil in munlajel ix in b'o chi', snaan sb'a in c'ool to nab'añej ix vixtej in b'a in te

munlaji. 21 Ay b'aj jelan co b'oan co munlajel chi', te vach' scutej yuj tastac cojtac, palta axo tz'aji a d'a junoc max munlaj jab'oc, ata' scani. A jun chi' nab'añej, mañ smojoc icha chi'.

22 Yuj chi', ¿tas val scac' yala' ayic te nivan munlajel sco b'o yed' jantac tas sco na' yuuj? 23 Masanil tiempo sco te naub'tañej, al yajoch d'a quib'añ icha val junoc icatz. Max yic' jab'oc yip co pensar, yuj chi' malaj yelc'och jun chi'.

24 A val tas smoj sco c'ulej a oñ anima oñ tic to tzoñ va'i scuc'an a', scac'an tzalajb'oc co c'ool yed' tastac squic' d'a co munlajel chi'. Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a jun chi' a d'a Dios scoti. 25 ¿Tom syal co tzalaji, ma co va'i tato mañ yujoc Dios? 26 Tato stzalaj Dios qued'oc, syac' co jelanil yed' co pensar yed' co tzalajc'olal. Palta axo eb' chuc jun, a Dios chi' tz'ac'an yip eb' yic smunlaj eb' smolb'an tastac tz'aj d'a eb', axo tz'aji, a d'a eb' stzalaj Dios yed'oc chi' scani. Palta a jun tic nab'añejpaxi, lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlay cuuj.

Masanil tas ayñej stiempoal

3 1 Masanil tas tzuji d'a yolyib'añ-q'uinal tic ayñej stiempoal, ayñej pax yorail.

2 Ay b'aj tz'alji anima, ay pax b'aj scham eb'. Ay b'aj ay avnub', ay pax b'aj stoc'ji q'ue vaan tas avab'il.

3 Ay b'aj smiljicham anima, ay pax b'aj tz'añtaj eb'. Ay b'aj sjuchajem junoc tas, ay pax b'aj sb'ochajq'uei.

4 Ay b'aj tz'och oq'uel, ay pax b'aj tz'och tzeej. Ay b'aj ay

cusc'olal, ay pax b'aj ay tzalaj-c'olal.

5 Ay b'aj sjulchaj saclem q'uen q'ueen, ay pax b'aj smolb'aj q'ueen. Ay b'aj sco lac'laj co b'a, ay pax b'aj maay.

6 Ay b'aj sco sayec' junoc tas, ay pax b'aj sco yumeli. Ay b'aj sic'-chajb'at junoc tas, ay pax b'aj syumchajeli.

7 Ay b'aj sñic'chajb'at junoc tas, ay pax b'aj stz'ischaji. Ay b'aj numan tzoñ aji, ay pax b'aj tzoñ loloni.

8 Ay b'aj sco xajanej co b'a, ay pax b'aj sco chaclaj co b'a. Ay b'aj tz'och oval, ay pax b'aj tz'och junc'olal.

9 ¿Tas val scac' yal a oñ anima oñ tic d'a jantac munlajel sco b'o'o?

10 Vojtac val jantac munlajel te ajal-tac ix yac' Dios co c'ulej. 11 Te vach' ix yutej Dios sb'oan masanil tastac, tato sb'o d'a sc'ual smoj sb'oi. Ix yac' Dios co nib'ej cojtacanel tastac ol ujoc d'a b'aq'uiñ, palta max yac'laj nachajel cuuj sic'lab'il tastac van sc'ulani.

12 Ix vojtaquejeli to malaj junocxo tas te vach' syal co c'ulani, añej to scac' tzalajb'oc co c'ool, scac'an co gana yed' tastac syac' Dios d'ayoñ yach'an pitzan oñ. 13 Añej tzoñ va'i, scuc'an a', scac'an tzalajb'oc co c'ol d'a masanil tastac squic' d'a co munlajel, yujto a Dios tz'ac'an d'ayoñ.

14 Vojtacpaxi to a masanil tastac ix sb'o Dios, ayñejec' d'a junelñej. Malaj junoc tas syal yac'anoch xicul, ma syal yic'aneli. Icha chi' ix yutejcan Dios yic vach' tzoñ och ejmelal d'ay.

15 Masanil tastac ay ticnaic, aytaxon ec' d'a peca'. Axo pax tas toto ol javoc, toxonton ay d'a peca'. Añeja'

juntzañ chi' tzujixi, yujto a Dios tz'utan icha chi'.

A tas mañ smojoc sb'eyb'alaji

16 Ix vilanpax tas tz'aj sch'olb'itaj eb' anima d'a yolyib'añiq'uinal tic, smoj val to ay vach'il yed' tojolal, palta añej chucal ay. 17 Yuj chi' tzin na' icha tic: A Dios ol oñ ch'olb'itan a oñ anima oñ tic, vach'chom vach' oñ, ma chuc oñ, yujto masanil tastac tzuji, ay sc'ual ol ch'olb'itajoc.

18 Svalanpax yuj co b'eyb'al a oñ anima oñ tic, to a Dios tzoñ ac'an proval, yic snachajel cuuj to lajan oñ icha noc' noc'. 19 Val yel a oñ anima oñ tic yed' noc' noc' chi', lajanñej tz'aj co chami, scham noc', tzoñ champaxi. Lajanñej tz'aj quic'an quic' yed' noc', mañ ec'b'aloclay quelc'och d'a yichañ noc', yujto malaj yelc'och masanil. 20 Junñej b'aj sc'ochcan co nivanil yed' noc' noc' chi', yujto a d'a lum luum cotnac oñ, añejtona' luumal ol ochcan co nivanil tic.

21 ¿Tom ay junoc mach mañ ojtan-nacoc to a co pixan a oñ anima oñ tic sq'uecan d'a satchaañ, axo sq'uinal noc' noc' a d'a sat lum tic satcanemi?

22 Ix nachajel vuuj to malaj junocxo tas vach' co c'ulani, añejto scac' tzalajb'oc co c'ool yed' tas squic' d'a co munlajel, yujto icha chi' yajcan d'a quib'añ. ¿Tocval ayto mach tz'alan cab'i tas tzuji ayic chamnac oñxo?

4 1 Ix in naancot yuj masanil tas mañ vach'oc tzuji d'a yolyib'añiq'uinal tic. Ix vilani to ay eb' tz'ixtaji, tz'oc' eb', palta malaj mach scolan eb', yujto a eb' tz'ixtan eb' chi', aton eb' ay yopisio. 2 Yuj chi' ix in na' to te vach' yic eb' chamnaxco d'a yichañ eb' pitzanto. 3 Te vach' yic eb' manto

alji d'a yichañ eb' chamnac yed' eb' pitzan tic, yujto a eb' manto alji chi', manto yil-laj chucal tzuji d'a yol-yib'añqu'inal tic eb'.

4 Ix vilanpaxi to ay b'aj squixtej co b'a co munlaji yic sco nib'an nivan tz'aj quelc'och yed' tastac ay d'ayoñ d'a yichañ juntzañxo eb'. Malaj yelc'och b'aj squic'chaañ co b'a chi', yujto lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj.

5 Ay b'aj tz'alji to malaj co pensar tato malaj tas sco c'ulej, scac'cham co b'a yuj vejel. **6** Palta a in tic svala' to yelxo te vach' vach'chom jab'ñej tas ay d'ayoñ tato tzalajc'olal caji, d'a yichañ pax munlajelñej caji sco sayan co b'eyumal. Tato icha chi', lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj.

7 Ix vilan junxo tas tzuji d'a yol-yib'añqu'inal tic to malaj yelc'ochi.

8 Ay mach sch'ocojñej, malaj junoc yuninal, malaj yuc'tac, palta malaj b'aj syic' yip, max och vaan sayanec' sb'eyumal, malaj b'aj syeccot sna' icha tic: ¿Mach yuj tzin te munlaji? ¿Tas yuj svixtej in b'a? mañ xchioc. A eb' icha chi' sc'ulej nab'añej syixtej sb'a eb'.

Tato junñej scutej co b'a ay quip

9 Vach' tato yaman smunlaj chavañoc anima d'a yichañ junoc mach to sch'ocoj smunlaji, yujto nivan tas syic' eb' d'a smunlajel chi'.

10 Tato stelvi junoc, axo junxo chi' squetzanxi q'ue vaan. Palta tato a junoc anima sch'ocojñej stelvi, malaj mach squetzan q'ue vaan. **11** Añej-tona' tato ay chavañoc anima junñej svayi, sq'uixinalej sb'a eb', palta tato sch'ocoj junoc anima svayi, ¿tas tz'aj sq'uixnaji? **12** A junoc mach sch'ocoj,

elañchamel tz'ac'ji ganar yuj junoc ajc'ool, palta tato chavañ sb'ey eb' jun, syal stec'b'an sb'a eb'. Ocxom junoc lasu oxe' yaj spach'uch'aji, mañ comonoc sd'iñchaji.

13 Yelxo te vach' yic junoc viñ quelem meb'a' ay spensar, d'a yichañ pax junoc viñ rey icham vinacxo to malaj spensar, maxtzac schalaj yab' razón. **14-15** Vach'chom meb'a' viñ quelem chi' ayic tz'elta viñ d'a preso, palta syal yoch viñ reyal. Ix vilanpaxi to masanil anima tz'alani to vach' a viñ quelem chi' tz'ochcan reyal sq'uexuloc viñ icham vinac chi'.

16 Vach'chom mañ jantacoc sb'isul anima tz'ac'anoch viñ quelem chi' reyal, palta axo yic tz'ec' tiempo, jantac eb' maxtzac tzalajlaj yed' viñ. A scac'an quip co sayan tas tz'aj stzalaj masanil eb' anima qued'oc malaj yalani, lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj.

Sco na val sic'lab'il yuj tas sco tac'vej

5 **1** Ayic tzoñ c'och d'a stemplo Dios, yelxo te vach' to sco mac-lej val cab' tas tz'alchaji, sco b'ey-b'alanpaxi, d'a yichañ pax to sco nitzoch co b'a sco comon tac'van junoc tas, icha sc'ulej eb' malaj spensar, max snalaj eb' tato chuc sc'ulej.

2 D'a sb'ab'elal scham val co naani, ichato chi' b'ian sco tac'van cac'an junoc tas d'a Dios, yujto a Dios chi' a d'a satchaañ ayeq'ui, a oñxo tic a d'a sat lum tic ayon eq'ui. Yuj chi' mañ comonoc scala'. **3** Yujto ayic mañ jantacoc tas sco na'a, tzoñ chac vayichan yuuj. Axo yuj b'aj tzoñ te loloni, ay comon lolonel malaj yalan scala'.

4 Ayic sco tac'van junoc tas d'a Dios, mocab' quiqu'uec' tiempo cac'ani, yujto max tzalaj Dios yed' eb' scomon tac'van junoc tas, yuj chi' caq'uec' tas sco tac'vej chi'. 5 Más vach' max co comun tac'vej co ti'oc, d'a yichañ pax to sco tac'vej, palta max co c'anab'ajelaj.

6 Mocab' cac'och co mul co comun tac'van junoc tas, axo ta tz'aji ayic schaji yuj junoc mach ayoch d'a yib'añ schaani, scalani to satc'olal caji ayic ix co tac'van chi'. Mocab' co tzuntzejcot yoval sc'ol Dios yuj tas sco tac'vej chi', yujto ay smay satanel tastac sco c'ulej. 7 Yelxo te vach' to ay yelc'och Dios d'a yol co sat d'a yichañ pax to nivan tas sco tac'vej d'ay.

A eb' añej d'a q'uen tumin syac'och spensar

8 Mocab' sat co c'ol quilan yuj tas tz'aj yixtaj eb' meb'a' d'a co choñab', b'aj max c'anab'ajaj tojolal, yujto a eb' ay yopisio scolji eb' yuj jun-tzañxo eb' nivac yopisio. Axo eb' chi' scolji eb' yuj juntzañxo eb' yelxo nivan yopisio d'a yib'añ eb'. 9 Yujto añej viñ rey nivan yelc'och yed' yopisio d'a yib'añ juntzañxo eb' viñ yajal, yuj chi' yelxo val nivan tas syic'can viñ d'a tas tz'el d'a sat lum luum tic.

10 Tato sco nib'ej val och q'uen tumin, malaj b'aq'uiñ slajvi co nib'an q'ueen. Añejtona' tato sco nib'ej tzoñ och b'eyumal, malaj b'aq'uiñ scala' to c'ocb'ilxo tas ay d'ayoiñ. Palta a jun chi' mañ pensaril. 11 Yujto ayic nivanxo tas ay d'ayoiñ, nivan pax slaj-vieli. Añej co ganar, toñej squil yec' q'uen tumin chi' d'a yol co c'ab'. 12 Tato tzoñ munlaji, taxoñej nivan

tas sco va'a mato jab'ñej, palta jun-c'olal tzoñ vayi. Axo eb' b'eyum jun, max vaylaj eb' snaan yuj tastac ay d'ay.

13 Ix vilanpaxi to ay val jun tas te cusc'olal d'a yolyib'añq'uinal tic: A val eb' tz'och val ilc'olal sayanec' sb'eyumal, palta axo tz'aji a sb'eyumal eb' chi' sjuaneli. 14 Yujto ay b'aj syac'och schoñ eb', axo tz'aji a tz'ic'ancot d'a yib'añ eb', slajviel tastac ay d'a eb', mañxalaj jab'oc tas vach' syac'can eb' d'a eb' yuninal. 15 Icha tz'aj calji d'a yolyib'añq'uinal tic, b'eran oiñ eli oiñ javi, axo yic tzoñ meltzajxi malaj jab'oc tas squic'b'at qued'oc. 16 Aton jun tic te cusc'olal, icha tz'aj calji, icha pax chi' tz'aj co meltzajxi. Malaj jab'oc tas squic' d'a co munlajel squic'b'at qued'oc. 17 Ay b'aj ayic pitzan oiñ d'a yolyib'añ-q'uinal tic, d'a scal xive'olal tzoñ eq'ui, d'a scal yaelal yed' d'a scal cusc'olal.

18 Añej val jun tas vach' ix vil d'a yolyib'añq'uinal tic to tzoñ va'i, scuc'an a', scac'an tzalajb'oc co c'ol yed' tas squic' d'a jantac co munlajel, d'a jab' co q'uinal syac' Dios, aton jab' chi' syac' co c'ulej d'a yolyib'añ-q'uinal tic. 19 Yed' junxo tic, tato a Dios tz'ac'an jantac co b'eyumal, syac'anpax co tzalajc'olal co va'an tas squic' d'a co munlajel yuj svach'-c'olal. 20 Yacb'an a Dios tz'ac'an co tzalajc'olal chi', max yal-laj coch ilc'olal yuj tas ol aj yec' tiempo cuuj.

6 ¹ Ay jun tas sjavi d'a yib'añ eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic to mañ smojoc sc'ulaj svila': 2 A Dios tz'ac'an sb'eyumal junoc mach yed' snivanil yelc'ochi, ayxoñej tastac snib'ej, palta max chajilaj yac' tzalaj-b'oc sc'ol d'a smasanil juntzañ chi',

ch'ocxo mach syac' tzalajb'oc sc'ol yed'oc. A jun tic, ixtojb'ail, mañ smojoc. **3** Vach'chom a junoc viñ vinac ay 100-oc yuninal, nivan tiempo syl viñ, palta tato max yac' tzalajb'oc sc'ol viñ yed' tas vach', tato chuclaj tz'aj smucchaj viñ, a tzin naani to te vach' yic junoc eq'uel'ti unin d'a yichañ jun vinac chi'.

4 Vach'chom a junoc unin chi', toñej tz'ec' d'a ichñejta', malaj b'aj sb'inaj jab'oc, **5** maj yil jab'oc saquilq'uinal, malaj jab'oc tas syojtaquejeli, vach' yico' yujto syic' yip, malaj tas sna'a. **6** A pax jun vinac chi' jun, vach'chom ix ec' chab'oc mil ab'il, tato maj yac' tzalajb'oc sc'ol yed' tastac ay d'ay, malaj yelc'ochi, a d'a slajvub' junñej b'aj ol can eb' d'a chamub'.

7 Masanil co munlajel sco b'o'o, añej yoch yopisio d'a co nivanil, palta malaj b'aq'uiñ tzoñ och vaan co nib'an tas sco nib'ej. **8** Mañ vach'oc yic junoc anima jelan d'a yichañ junoc to malaj spensar tato añeja' meb'a' jun anima jelan chi', vach'-chom yojtac yic'an b'ey sb'a yed' yetanimail d'a svach'ilal.

9 Yelxo vach' tato jab'ñej tas ay d'ayoñ, d'a yichañ pax toñej sco te naub'tañej coch b'eyumal. A tas sco naub'tañej chi' malaj yelc'ochi, lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlay cuuj. **10** A tas ayec' ticnaic, toxonton tz'alchaj d'a peca'. A oñ anima oñ tic ojtacab'il tas caji, nab'a anima oñ. Max yal-laj co telan co b'a yed' Dios, yujto te ec'to yip d'ayoñ. **11** Ay jun lolonel syal icha tic: Tato nivan lolonel scala' ayic sco telan co b'a, ay lolonel mañxalaj yalan scala'. Malaj jab'oc tas vach' squic'a' ayic sco telan co b'a chi'. **12** Malaj mach

ojtannac tas junoc vach' d'ayoñ anima oñ tic yic tzoñ ec' jaye' c'ual d'a yolyib'añq'uinal tic, yujto a co q'uinal elañchamel tz'ec'b'at icha eñul. Malaj junoc mach syal yalani tas ol ujoc d'a yolyib'añq'uinal tic ayic toxo ix oñ chami.

Mañ lajanoc jelanil yed' mañ pensaril

- 7**¹ Vach' tato vach' co b'inaji, d'a yichañ pax to suc'uq'ui co jab' yed' perfume.
Vach' jun c'u ayic tzoñ chami, d'a yichañ pax jun c'u ayic tzoñ alji.
- 2** Vach' ayic tzoñ b'atcan iloj ac'-val b'aj tz'och chamel, d'a yichañ pax tzoñ b'atcan iloj q'uiñ, yujto a chamel chi', quic-ñej yaj co masanil. Vach' tato sco na' ayic pitzan oñto.
- 3** Vach' tato tzoñ oq'ui, d'a yichañ pax tzoñ tzevaji, yujto vach'-chom cuseltac yilji co sat, palta sb'o co pensar yuuj.
- 4** A eb' ñican spensar sna eb' yuj schamel, axo eb' malaj spensar jun, añej d'a q'uiñ ayb'at spensar eb'.
- 5** Vach' tato sco cha cab' co cach-nab'il syac' junoc mach jelan spensar, d'a yichañ pax to tzoñ alji vach'il yuj junoc mach malaj spensar.
- 6** Ayic scab'an yel yav junoc mach malaj spensar stzevaji, malaj jab'oc yelc'ochi. Lajan val icha cab'an stz'itiljub' te' q'uiix stz'ab'at yuj te' c'ac'.
- 7** A q'uen tumin tz'ac'ji d'a elc'al-tac, a q'uen tz'ic'an yixtaxel spensar eb' jelan. Lajan tz'ajcan eb' icha eb' malaj spensar.

8 Ayic sb'oele'och junoc tas, te ay tzalajc'olal d'a yichañ ayic tz'el yich sb'oi.

Tato emnaquil scutej co b'a, te vach' quic d'a yichañ b'aj squic'chañ co b'a.

9 Mocab' c'unoc scot coval, yujto a chichonc'olal chi' yic eb' malaj spensar.

10 Malajocab' b'aq'uiñ scala' to a tas ec'nacxo más vach'. A jun chi', mañ pensaril.

11 Tato jelan oñ, vach' quic d'a yichañ eb' anima scha smac'b'en d'a yolyib'añq'uinal tic. 12 A jelanil chi' te nivan yelc'och d'a yichañ q'uen tumin, yujto a tzoñ ic'an b'ey d'a junc'olal.

13 Scham val quilan tastac b'ob'il yuj Dios: A tas coxo yajcan yuuj, malaj mach syal stojolb'itani. 14 Tato vach' cajec' squila', smoj cac'an tzalajb'oc co c'ool, palta tato mañ vach'oc cajec' squil jun, scham val co naani to a Dios tz'utan scha macañil, yic vach' a oñ chamelb'a anima caj tic, mañ cojtacoc tas sco cha co b'a yed'oc.

15 A yed' jab' in q'uinal malaj yelc'och tic, ay juntzañ tas ix vila': Ay b'aj a eb' anima vach' spensar spet chami. Ay pax b'aj jun, a eb' chuc spensar najtil tz'eq'ui.

16 Yuj chi' max oñ ec' d'a yib'añ co c'ulan vach'il, max oñ ec' pax d'a yib'añ cac'anocho co b'a jelanil yic max co juel co b'a.

17 Mocab' oñ ec' d'a yib'añ co te c'ulan chucal. Mocab' cac'-paxoch co b'a mañ pensaril, yic max pet oñ chami.

18 Sco ya'ilej co b'a d'a chab' b'ey-b'al tic, tato ay yelc'och Dios d'ayoñ, vach' ol oñ elc'och yed' juntzañ tic.

19 A junoc mach jelan, ec'alto nivan yelc'och yuj sjelanil chi' d'a yichañ lajuñvañoc eb' ayoch yajalil d'a junoc choñab'.

20 Palta malaj junoc oñ te vach' oñ d'a yolyib'añq'uinal tic. Malaj junoc mach oñ to max och co mul.

21 Mocab' co cha cab' masanil tas tz'alji, yic vach' tato chuc syal eb' co checab' d'ayoñ, mañ yaoc scab'i, 22 yujto cojtac to ay b'aj chuc pax scal d'a junocxo mach.

Sch'olb'itaj junoc tas d'a jelanil

23 Masanil juntzañ tic ix in ch'ol-b'itej yed' in jelanil, yujto ay val och d'a in pensar to jelan tzin ajelc'ochi, palta max nachajel-laj vuuj.

24 Masanil tas tzuji max nachajel-laj vuuj, yujto ajaltac vojtaejeli, malaj mach snachajel yuuj.

25 Ix vac' val och d'a in c'ol in sayanec' jelanil yic svojtaquejeli tas yaj smasanil. Ix nachajel vuuj to malaj co pensar tato sco c'ulej chucal, quistal oñ tato sco pitej co b'a.

26 Ay jun tas te chuc ix ilchaj yuj d'a yichañ chamel. Aton eb' ix ix te ay smon smusan sat eb' viñ vinac, max-tzac actajel eb' viñ yuj ix. A viñ ay yelc'och Dios d'a sat, max ac'jilaj ganar viñ yuj ix, palta axo eb' viñ sc'ulan chucal, c'un yac'ji ganar eb' viñ.

27-28 Ayic ix vac'an vip vojtaejeli juntzañ tic, a in svalet lolonel tic, ayto pax tas maj vojtaquejeli, palta ay jun tas ix vojtaquejel d'a scal juntzañ tic, tecan am junñej viñ vinac ay yelc'och d'a scal junoc mil vinac. Axo d'a scal eb' ix ix, malaj junoc ix ay yelc'och ix ilchaj vuuj. 29 Añej tas ix chax vuuj to a oñ anima oñ tic, vach' ix oñ ajcan sb'oan Dios, palta axo ix aji, ix quixtejel co b'a.

8 ¹ Te vach' yic junoc mach jelan spensar, yujto syojtaquejel tas yaj yolyib'añq'uinal tic. A sjelanil chi a tz'ac'an checlaj d'a sat, vach'chom to ovtaxon yilji, axo yuj sjelanil chi' scheclaj svach'il sc'ol d'a sat chi'.

A tas tz'aj sc'anab'ajaj viñ rey

² Co c'anab'ajejec tas syal viñ rey, yujto icha chi' ix cutej cac'an co ti' d'a Dios. ³ Mañ elañchameloc tzoñ el d'a yichañ viñ rey chi', mocab' co tec'b'ejec co b'a calan quic d'a tas mañ vach'oc d'a sat viñ, yujto syalñej sc'ulan viñ tas snib'ej. ⁴ Añej viñ rey chi' syal yalan slajvub' junoc lolonel, malaj mach syal sc'anb'an yab'i tas sc'ulej viñ.

⁵ Tato sco c'anab'ajej junoc checnab'il, malaj tas scot d'a quib'añ. Tato ay co pensar, snachajel cuuj tas tiempoal ayoñ eq'ui, tas pax scutej co c'anab'ajani. ⁶⁻⁷ Ay val stzolal yed' sc'ual tas tz'aj co c'anab'ajan juntzañ chi', palta ay val jun tas tzoñ ixtaneli, yujto mañ cojtacoc tas tzuji, malaj junoc mach syal yalan d'ayoñ.

⁸ Malaj mach syal snitzan sq'uinal, malaj pax mach syal syamanoch vaan schamel. A eb' soldado syal sc'ananel sb'a eb' d'a scal oval, palta a d'a chamel chi', malaj mach syal yeli. A junoc mach chuc, max yal-laj scoljiel d'a yol sc'ab' chamel yuj schucal.

Ay juntzañ malaj jab'oc yelc'ochi

⁹ Ayic ix vac'anoch d'a in c'ol voj-tacaneli tastac tzuji d'a yolyib'añ-q'uinal tic, masanil juntzañ tic ix vila'. Ay b'aj ay eb' ayoch yajalil d'a scal eb' yetanimail, axo tz'aji a eb' tz'ixtanpax eb' anima chi'.

¹⁰ Ay b'aj ix vilpaxi to ayic smuchaj junoc vinac chuc spensar,

vach'chom chuc ix yutej sb'a viñ d'a schoñab', palta tz'ic'jichañ viñ yuj eb' yetchoñab' chi'. Axo pax eb' anima sc'anab'ajan Dios, mañxalaj mach snaancot eb' d'a yol schoñab' b'aj tzijtum tas vach' sc'ulejnaccani. A juntzañ tic, malaj sjolomal yaji.

¹¹ Yujto mañ elañchameloc tz'ac'ji-och syaelal eb' sc'ulan chucal, yuj chi' añej chucal sc'ulej eb' anima.

¹² Vach'chom syalcan jun lolonel icha tic: A eb' sc'ulan vach'il ay yelc'och Dios d'a eb', vach'ñej tz'elc'och eb'. ¹³ Axo pax eb' chuc malaj yelc'och Dios d'ay, chuc tz'elc'och eb', quenñej tiempo syil eb', xchi jun lolonel chi'. Palta ix vila' to ay eb' ste c'ulan chucal, nivan tiempo syil eb'.

¹⁴ A tas mañ vach'oc svil d'a yolyib'añq'uinal tic, ay eb' anima vach' syutej sb'a, axo tz'aji, syab' val syail eb', ichato te chuc eb'. Axo pax eb' te chuc jun, tz'ic'jichañ eb', ichato vach' eb'. A jun tic malaj sjolomal yed'nac.

¹⁵ Yuj chi' svala' yacb'an ayoñec' d'a yolyib'añq'uinal tic, smoj val tzoñ va'i, scuc'an a', scac'an tzalaj-b'oc co c'ool. Icha chi' junc'olal tzoñ eq'ui vach'chom ya tz'aj co sayan va co b'a d'a co q'uinal syac' Dios.

¹⁶ Yacb'an svac' val och d'a in c'ol voj-tacaneli yed' vilan pax tastac tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic, ay b'aj max och in vayañ d'ac'valil in naan yuuj. ¹⁷ Axo ix nachajel vuuj jun to a masanil tas sc'ulej Dios yed' tastac tzuji, max nachajel cuuj. Vach'chom scac' quip cojtacaneli, palta malaj b'aq'uiñ snachajel cuuj. Vach'chom a junoc mach jelan tz'alani to snachajel yuuj, palta val yel, malaj tas snachaji.

A tas smoj sco c'ulej

9 ¹ Ayic ix vac'anoch d'a in c'ol in ch'olb'itan jun tic, ix nachajel vuuj to a tas sc'ulej eb' vach' yed' eb' jelan spensar, ayec' d'a yol sc'ab' Dios. Malaj junoc oñ cojtac tas ay d'a quichañ, tom ol oñ xajanajoc, mato ol oñ chacjoqueloc. ² Axo tz'aji, vach'-chom tojol co b'eyb'al, mato mañ tojoloc, vach'chom vach' oñ, ma chuc oñ, vach'chom sco c'anab'ajej, ma pit oñ, vach'chom scac' co silab', mato max cac'a', vach'chom ay co mul, mato malaj co smul, vach'chom scac' co ti' d'a Dios, mato max cac' co ti' chi', palta lajanñej tas sjavi d'a quib'añ.

³ Ay jun tas chuclaj d'a scal masanil tas tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic, aton b'aj junñej tzoñ sateli. A tas ayec' d'a co pensar co masanil, añej chucal yed' mañ pensaril, axo yic sjavi chamel d'a quib'añ, tzoñ sateli.

⁴ Yuj chi' añej yic pitzan oñ, ayto tas ayoch yipoc co c'ool. Te nivan yelc'och junoc noc' tz'i' pitzan d'a yichañ junoc noc' chamnac choj.

⁵ Tato pitzan oñ, cojtac to ol oñ chamoc, axo pax eb' chamnaxco, mañxalaj tas yojtac eb', mañxalaj tas syal yac'chaj d'a eb', maxtzac nachaj-cot eb' yuj eb' anima. ⁶ A b'aj tzoñ mucchaji, ata' slajvican co xajanan co b'a, co chichonc'olal yed' masanil chucal. Mañxa b'aq'uiñ ay calan quic d'a tas tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic.

⁷ Yuj chi' caq'uec tzalajb'oc co c'ol co va'i, cuq'uec a', yujto vach' jun tic d'a yichañ Dios. ⁸ Sacocab' co pichul scac'ochi, vach'ocab' scutej co jixb'an co jolom. ⁹ Yujto tzapan jab' co q'uinal syac' Dios, yuj chi' caq'uec tzalajb'oc co c'ool junjun oñ yed' eb'

ix quetb'eyum xajanab'il cuuj. Aton chi' tz'ac'ji spacoc d'ayoñ yuj Dios b'aj scab' syail co munlaj d'a sat luum tic. ¹⁰ Masanil tas syal co c'ulani, co c'ulejec d'a smasanil co c'ool, yujto a d'a campusante b'aj tzoñ c'ochcani, mañxa munlajel, mañxa tas syal co naani, mañxa tas syal cojtacaneli, mañxa pax jelanil.

A tas mañ tojoloc sc'ulaji

¹¹ Ay junxo tas svil d'a yolyib'añ-q'uinal tic: A eb' toxon jelan sb'eyi, mañ masaniloc eb' tz'ac'an ganar carela. Mañ masaniloc eb' jelan yac'an oval tz'ac'an ganar oval. Mañ masaniloc eb' jelan spensar vach' sva'i. Mañ masaniloc eb' te ay tas ojtannac tz'och b'eyumal. Mañ masaniloc eb' c'ayb'ab'il tz'och yopisio. Palta masanil mach tz'ilchaj vach'il yed' chucal yuuj. ¹² Añejtona' a oñ anima oñ tic, mañ cojtacoc janic' tzoñ chami. Icha tz'aj scan noc' chay d'a yol chimpa, ma icha yic scan noc' much d'a yol te' yaal, icha chi' caji, malaj tas naan cuuj sjavi jucnaj junoc tas d'a quib'añ.

¹³ Añejtona', ay jun tas ix vila', nivan yelc'och jun c'ayb'ub'al ix vic'-can d'ay: ¹⁴ Ix vil jun yune' choñab' quenñej anima cajan d'ay, axo ix aji ay jun viñ rey te nivan sb'isul soldado, ix oymaj viñ yed' eb' soldado chi' d'a spatitac jun yune' choñab' chi' yic syac'an oval eb' yed'oc.

¹⁵ Palta a d'a jun yune' choñab' chi', ay jun viñ meb'a' cajan ta', te jelan spensar viñ. Ix yal scolan jun choñab' chi' viñ yuj sjelanil chi', palta malaj mach ix naancot viñ.

¹⁶ Yuj chi' vach'chom malaj yelc'och sjelanil spensar jun viñ meb'a' chi' d'a eb' anima, maj scha yab' eb'

tas syal viñ, palta a in tic svala' to ay yelc'och junoc mach ñican spensar d'a yichañ junoc mach te vinac syutej sb'a.

17 Te vach' cab'an slolonel junoc mach ay pensar to c'ununi sloloni, d'a yichañ pax cab'an yel yav junoc sreyal eb' malaj spensar.

18 Te nivan yelc'och jelanil d'a yichañ yamc'ab' yic oval. Yujñej jab'oc tas chuclaj sco c'ulej, te nivan tas tz'ixtaxeli.

10 ¹ Yujñej junoc noc' chamnac yax a'ay tz'ixtaxb'at sjab' perfume te vach'. Icha pax chi' junoc mach b'inajnac yuj sjelanil, tato sc'ulej jab'oc chucal, satel sb'inajnaquil chi'.
2 A tas snib'ej junoc mach ñican spensar to a tas vach' b'aj syac'och sb'a. Axo pax tas snib'ej junoc malaj spensar jun, añej d'a chucal b'aj syac'och sb'a.

3 A eb' malaj spensar, a tas sc'ulej eb' sch'oxaneli to malaj spensar eb'. Elañchamel scheclaj eb' yuuji.

4 Tato a junoc yajal scot yoval d'ayoñ yuj co paltail, mocab' elañchameloc sco c'anel co b'a d'a copisio. Tato emnaquil scutej co b'a, tzoñ ac'ji nivan-c'olal vach'chom nivan co paltail chi'.

5 Ay val tas mañ smojoc tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic, aton tas tz'el sc'ulan eb' yajal. ⁶ Yujto a d'a eb' malaj spensar tz'ac'ji junoc opisio nivan yelc'ochi, axo pax d'a eb' smoj yoch yajalil jun, a junoc comon opisio tz'ac'ji. ⁷ Ix vila' to a eb' checab' yaji, yib'añ chejñej tz'ec' eb'.

Axo pax eb' nivac vinac jun, a d'a yoc eb' sb'eyi, ichato checab' yaj eb'.

8 A eb' sb'oan junoc nivan jul, ay smay sb'at eb' d'a yool. A eb' sjuanel junoc muro, ay smay schiji eb' yuj noc' chan.

9 A eb' stzeyan q'uen q'ueen, ay smay slajvi eb' yuj q'ueen. Axo eb' spojvi c'atzitz, ay smay xican sb'a eb'.

10 Ayic tz'em ye q'uen ch'acab', axo yic sco c'anan q'ueen yovalil scac' val quip co d'ab'anoch q'ueen, yuj chi' más vach' sco ñicxiq'ue ye q'ueen. Tato jelan oñ jun, elañchamel sco na' tas tzoñ aji.

11 ¿Tasto yalan junoc mach ojtannac smontan noc' chan, tato toxo ix chiji yuj noc'?

12 Tato tzoñ lolon yed' jelanil, vach' tz'alchaj d'ayoñ. Tato tzoñ lolon yed' co mañ pensaril jun, munil squic'cot d'a quib'añ.

13 Ayic syamanoch slolon junoc malaj spensar, a comon lolonel syala', axo yic slajvi slolon chi', ichato malaj jun tas syal chi',
14 max c'unb'i ste loloni.

Malaj mach syal yalan tas toto ol ujoc.

15 A eb' malaj spensar, smac' c'unb'oc sb'a eb' smunlaji, maxtzac nachaj yuj eb' b'aj ay sb'eal schoñab'.

16 Ob'iltac junoc nación to a junoc mach tzapanto spensar ayoch sreyaloc, a na añej iloj q'uiñ syac' eb' yichamtac vinaquil.

17 Te vach' yic junoc nación tato a junoc mach jelan spensar ayoch sreyaloc, a na eb' yichamtac vinaquil sva eb' d'a yorail yic

tz'och yip eb', mañoclay d'a
uq'uel añ sb'atcan eb'.

- 18 A eb' ch'aan sc'ool snipan
yib'añ spat, tz'ec' tz'uj d'a eb',
axo tz'aji, tz'em lañaj spat eb'
chi' d'a yib'añ.
- 19 A q'uiñ stzalajb'i co c'ool yuuj,
tzoñ tzalaj pax yuj tas scuq'uej,
palta a juntzañ tic tumin snib'ej.
- 20 Mocab' calec specal viñ rey,
mocab' ec' d'a co pensar cal-
ani. Mocab' cal chucal d'a eb'
b'eyum, vach'chom co ch'ocoj
ayoñec' d'a co pat, yujto jab'-
jab'il tz'ab'chaji, ichato a noc'
much tz'ic'anb'ati sc'och d'a viñ
rey chi'.

11 ¹ Elb'enocab' tastac cuuj,
yujto ay jun c'ual ol co cha
spac.

- 2 A tastac ay d'ayoñ, vach' sco
pucb'at d'a eb' malaj yico',
yujto mañ cojtacoc talaj ay
junoc chucal sjavi d'a quib'añ
d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 3 Tato stelvi junoc te te', yalxoñej
b'aj sb'at te', scanñej te' b'aj
tz'em juan chi'. Tato q'uic' yilji
asun, van scot ñab' syal chi'.
- 4 Tato scac'och co chum chajtil
yilji tiempo b'aj ayoñeq'ui,
malaj b'aq'uiñ tzoñ avalvi,
malaj pax b'aq'uiñ sco mol sat
cavb'en chi'.

5 Mañ cojtacoc b'aj scot ic', mañ
cojtacocpaxi tas tz'aj sq'uib' junoc
nene' unin d'a yol sc'ol snun, ichaton
chi' mañ cojtacoc tastac sc'ulej Dios,
aton ix b'oan masanil tas.

6 Cavejec co b'ab'el avb'en, scavan
pax tzac'anilto tz'ochi, yujto mañ

cojtacoc mach junoc macañ vach'
tz'aji, tom a b'ab'el chi', mato a
tzac'an chi', mato syac' scha macañil
jun.

7 Te vach' quilan saquilq'uinal,
vach' quilan pax yoc c'u. 8 Vach'-
chom tziytum ab'il squila', palta scac'
quip cac'an tzalajb'oc co c'ool. Scham
val co naani to nivan tiempo tzoñ can
d'a campusante, mañxa tas scac'
ganar ta', mañxalaj yelc'ochi.

A razón d'a eb' quelemtac

9 Ex quelemtac yed' ex cob'estac,
tzalajañec yach'an steton eyip.
Aq'uec tzalajb'oc e c'ool yed' tas
vach' yach'an syal eyuuj. Ixiquec b'aj
tze nib'ej tzex b'ati, c'ulejec tas tze
nib'ej tze c'ulej, palta b'ian scham val
e naani to ol ex sch'olb'itej Dios yuj
tastac tze c'ulej chi'. 10 Iq'uequel jun-
tzañ tas tze naub'tañej d'a e pensar,
mañ ex och ilc'olal yuj junoc yaelal
d'a e nivanil, yujto a jab' stiempoal e
quelemal e cob'esal, malaj yelc'ochi,
junñej rato tz'ec'b'ati.

12 ¹ Yach'an unin animaexto,
naeccot Dios e b'oumal, yac-
b'an mantzac eyab' syail yuj icham
animail. Yujto ay jun tiempoal ol eyal
icha tic: Mañxa svach'il cajec' scab'i,
xe chama. ² Naeccot Dios chi' tic-
naic yach'an tzato yal eyilan yoc c'u,
yoc q'uen uj yed' yoc q'uen c'anal,
yic mantzac syamoch ste javi yaelal
d'ayex. 3 Yujto ay jun c'ual a e c'ab'
tzex colan ticnaic, toxoñej ol luc-
lonoc, axo eyoc te tec'an, ol el yip.
Mañxapaxlaj q'uen eye b'aj ol yal e
cach'an e vael, ol ixtaxpax yol e sat.
4 Ayic ol javoc jun tiempoal chi' d'a

^a 12.1 A jun lolonel “b'oumal” a d'a hebreo icha val to lajan sjajil icha jun lolonel
“mucnab'il”.

eyib'añ, mañxo ol yal-laj eyab'an tas-tac sc'añ d'a yoltac b'e, mañxo ol eyab'paxlaj sc'añ q'uen cha'. Pitzan ex xo ayic tz'oc' noc' much ayic ayto sc'ana', mañxo ol eyab' yoch b'it d'a e tz'ey. **5** Ol ex xiv e q'ue d'a junoc chaañ, ayxo smay eyec' d'a yoltac b'e.

Ol syamoch sacb'i xil e jolom, tevelxoñej ol ex ec' machaljoc, mañxa pax tas ol e na' d'a eyet-b'eyum, yujto vanxo e b'atcan d'a e cajnub' d'a campusante d'a junelñej. A eb' anima d'a yoltac b'e, ol laj oc' eb' yuj e chamel.

6 Co naeccot jun Dios oñ b'oani, yujto ay jun c'ual ol lajvocc'och co q'uinal, icha junoc candil nab'a oro spoji ayic sd'iñchaj scatenail nab'a plata b'aj chinanq'uei. Mato icha tz'aj spojb'at lum ch'ub' d'a sti' a a', ma icha tz'aj spoj q'uen tz'ec' surson b'aj stoc'jiq'ueta a a' d'a yol jul. **7** Ayic slajvic'och co nivanil tic, smeltzajxicanoch pococal d'a sat lum tic, ichataxon yaj d'a yalañtaxo. Axo co pixan sq'uexcan d'a Dios, yujto a' ac'jinacoch d'ayoñ.

8 A in alum in el lolonel tic svalanxi junelxo: Masanil juntzañ tic, malaj sjolomal yaji, malaj yelc'ochi.

A juntzañ slajvub' lolonel tz'aljicani

9 A val yuj in jelanil, mañ jantacoc tas vach' ix vac' yojtaquejel eb' vetanimail. Añejtona' jantac pax juntzañ lolonel ix in sic'cani, ix lajvi chi' ix in ch'olb'itaneli, ix vac'anoch d'a stzolal. **10** Ix in say val lolonel to vach'ñej schaan sb'a to yel, yic tzin tz'ib'ejcan icha val smojal.

11 A tastac syal eb' jelan, lajan val icha junoc teclab' jay sñi' stecjioch d'a noc' vacax, axo yic toxo ix molchaj juntzañ lolonel chi', lajan val icha te' estaca tzatz yaj smac'chajemi. A juntzañ lolonel chi' a Dios Quilumal, a' ix ac'an d'ayoñ. **12** Ex unin anima, scham val eyilani, mañ comonoc tzeyac'och e b'a d'a junocxo comon lolonel, yujto a tz'ib'oj uum malaj slajvub', añejtona' tato te ay tas sco c'ayb'ej d'ay, tzoñ tzactzajq'ue yuuji.

13 Icha tic tz'aj slajvican juntzañ lolonel tic. Ix alchajcan smasanil. Ayocab' yelc'och Dios d'ayoñ, co c'anab'ajejec masanil schecnab'il, yujto a jun chi' yovalil sco c'ulej. **14** Yujto a Dios ol ch'olb'itan masanil tastac sco c'ulej, tato vach', mato chuclaj, vach'chom elc'altac ix laj co c'ulej.

A Ch'añ Libro

SB'ITAL VIÑAJ SALOMÓN

Cantares sb'i jun libro tic, syalelc'ochi b'it mañ jantacoc svach'il. A d'a jun libro tic sb'itaj val jun nivan tzalajc'olal d'a scal viñ vinac yed' ix ix. Mañ jantacoc juntzañxo b'it tz'ib'ab'ilcan d'a jun libro tic. Ay b'aj to a viñ vinac sb'itan ix ix, ay pax b'aj jun, a ix ix chi' sb'itan viñ vinac chi'. Ay pax b'aj jun, ch'oc pax junocxo macañ anima sb'itan juntzañxo b'it d'a jun libro tic. Syalanpaxcot jun libro tic yuj jun nivan tzalajc'olal syab' viñ vinac yed' ix ix, vach' schaan sb'a yed' jun c'ayb'ub'al syal ch'añ Biblia to a Dios ac'jinaccan ic'lajb'ail.

A eb' c'ayb'um d'a scal eb' israel syal eb' to a jun libro tic sch'ox val jun b'aj xajan choñab' Israel yuj Dios. Axo ticnaic, a jun xajanb'ail chi', sch'ox b'aj xajanej yiglesia Cristo.

1 ¹ A juntzañ sb'it viñaj Salomón, mañxo jantacoc svach'il yalji.

B'ab'el b'it

Syalan ix cob'es:

- 2 Ach quelem xajanab'il vuuj, tz'ub'elta jab'oc in ti'. Te vach' svab' d'a yichañ yal uva.
- 3 Te vach' yel a jab' yuj yal suc'uq'ui sjab' ayoch d'ayach. Ayic svab'an a b'inaji, lajan val icha suc'uq'ui sjab' chi'. Yuj chi' te xajan ach yuj eb' ix ix.
- 4 Iq'uinb'at d'a a pat ach in reyal, iq'uinb'at ed'oc elañchamel, xchi ix.

Syalan eb' anima:

Te tzalajc'olal cajec' ed'oc, ol co nacot b'aj tzoñ a xajanej yujto te vach' d'a yichañ yal uva. Tob'an yuj chi' te xajan ach yuj eb' ix ix tic, xchi eb'.

Syalan ix cob'es:

- 5 Ex ix aj Jerusalén, a in tic q'uic' ch'uminac vilji, palta te vach' vilji. Q'uic'ocab' vilji icha yilji smantiado eb' aj Cedar, palta te

vach' vilji icha yilji c'apac cortina ayoch d'a yol spat viñaj Salomón.

- 6 Mañ ex och val q'uelan d'ayin, yujto q'uic' ch'uminac vilji, yujto tz'anac in nivanil yuj yoc c'u. A eb' viñ in nulej ix cot yoval eb' viñ d'ayin, ix in yac'anoch eb' viñ tañvoj uva, axo ix aji, maj in ya'ilej in b'a.
- 7 Ach quelem xajanab'il vuuj, al d'ayin ¿b'ajtil tza tañvej noc' a calnel? ¿B'ajtil tzic'b'at noc' yic' yip d'a chime'ualil? ¿Tas yuj ol in satec' ach in say d'a scal juntzañxo eb' tañvum calnel? xchi ix.

Syalan eb' anima:

- 8 Tato mañ ojtacoc ach ix te vach' ilji d'a scal eb' ix ix vach' yilji, ochañ tzac'an yuj yoclem noc' calnel chi'. Tañvej va noc' yunetac a chiva d'a slac'anil slechpat eb' viñ tañvum calnel chi', xchi eb'.

Syalan viñ quelem:

- 9 Ach cob'es xajanab'il vuuj, te vach' ilji svila', icha val yilji

noc' cob'es chej stoc'an scarru-
aje viñ sreyal Egipto.

10 Te vach' yilji spac'ultac a ti' d'a
scal q'u'en uchiquin, te vach'
pax yilji a jaj b'aj ayoch q'u'en a
toñ.

11 Ol co b'o q'u'en uchiquin nab'a
oro, ol cac'och q'u'en plata yel-
vanub'oc, xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

12 Yach'an c'ojanem viñ rey d'a
smexa, axo añ nardo sumumi
yel sjab' d'ayin.

13 Ach quelem xajanab'il vuuj,
lajan ach val icha junoc yub'añ
te' mirra suc'uq'ui sjab' ayec'
d'a scal vim.

14 Ach xajanab'il vuuj, lajan ach
icha junoc yub'añ xumaquil te
alheña sq'uib' d'a scal te' uva
avab'il d'a En-gadi, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

15 Te vach' ilji ach cob'es
xajanab'il vuuj, val yel te vach'
ilji. Lajan svach'il yilji yol a sat
icha yilji yol sat noc' paramuch,
xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

16 Te vach' ilji ach quelem
xajanab'il vuuj, val yel te vach'
ilji. A val añ yax añc'ultac ol
och co vaynub'oc, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

17 A spatzab'il co pat ayochi nab'a
a te' c'ute', axo te' tzicap ayoch
d'a yib'añ, xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

2 1 Lajan in icha junoc añ xumac
d'a sch'olanil yic Sarón, icha añ
chochol sq'uib' d'a ac'lic, xchi
ix.

Syalan viñ quelem:

2 D'a scal eb' ix yetixal ix
xajanab'il vuuj, lajan ix icha

junoc añ xumac d'a scal te'
q'uiix, xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

3 D'a scal eb' yetquelemal viñ
xajanab'il vuuj, lajan viñ icha
junoc te' mansan ay d'a caltac
te'. Mañ jantacoc svach'il vem
c'ojan d'a yeñul, te chi' sat te'
svab'i.

4 Ix in yic'b'at viñ d'a spatil nivac
vael, d'a smasanil sc'ol viñ ix
sch'oxo' to xajan in vuuj.

5 Ac' te' taquiñ sat uva d'ayin yic
tz'och vip, a val te' mansan
tzac' in lo yic sicb'i in c'ool,
yujto tzin cham ach in nib'ani.

6 A sc'ab' viñ d'a sq'uexañ
syac'och d'a yalañ in jolom, axo
svach' viñ tzin lac'anq'uei, xchi
ix.

Syalan viñ quelem:

7 Ex cob'estac aj Jerusalén, tzin
tevi val d'ayex to mañ e pitzel
svayañ ix xajanab'il vuuj, munil
ol el svayañ ix, xchi viñ.

Schab'il macañ

Syalan ix cob'es:

8 A... van sjavi viñ xajanab'il
vuuj. Tzaxo vab' yoch sjaj viñ.
Sq'ue val chennaj viñ scot d'a
jolomtac vitz. Sq'ue val chennaj
viñ sjavi d'a tzalquixtac.

9 A viñ xajanab'il vuuj, lajan viñ
icha noc' ch'ucul, icha val junoc
yune' ch'ucul chi'. Ayxoec' viñ
d'a patic pat tic, d'añanxooch
viñ d'a yolani ventena.

10 A viñ xajanab'il vuuj chi', ix yal
viñ d'ayin icha tic: Q'ueañ vaan
ach xajanab'il vuuj, cotañ ach
nib'ab'il vuuj.

11 Inai, toxo ix ec'b'at sc'ual sic-
ñab'.

12 Ayxo añ xumac d'a caltac te',
toxo ix c'och stiempoal yoch
b'it, tzaxo cab' yoch sjaj noc'
cuvajte' d'a tic.

13 Ayxo sat te' higo, sumumi yel
sjab' te' uva.
Q'ueañ vaan ach xajanab'il
vuuj,
ach to te vach' ilji, cotañ, xchi
viñ d'ayin, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

14 Ach xajanab'il vuuj, lajan ach
icha noc' paramuch sc'ub'ej sb'a
d'a sattac q'ueen. Ch'ox a sat
vila', lolonañ jab'oc vab'i, yujto
te vach'tzin a loloni, te vach'pax
ilji.

15 Pechec noc' vaax yed' noc'
yune', to syixtej te' cuva noc',
icha te' vanto yac'an xumaquil,
xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

16 Yic in viñ xajanab'il vuuj, vic
pax viñ, stañvi calnel viñ d'a
scal añ xumac.

17 Yacb'an manta ic' d'a
q'uiñib'alil, ayic manto sacb'i,
meltzajañcot d'ayin ach
xajanab'il vuuj. Lajan tzutej a
b'a icha junoc noc' ch'ucul, icha
noc' quelem ch'ucul toxoñej
sq'ue chennaj scot d'a tzalquix-
tac, xchi ix.

3 1 A d'a sat in ch'at d'ac'valil, ix in
vayichej in sayanec' viñ
xajanab'il vuuj. Ix in sayec' viñ,
palta maj ilchaj viñ vuuj.

2 Slajvi chi', ix in q'ue vaan, ix in
ec' in say viñ d'a yol choñab'
chi'. Tzin sayanec' viñ
xajanab'il vuj d'a yoltac calle
yed' d'a yoltac mercado. Ix in
sayñej viñ, palta maj ilchaj viñ
vuuj.

3 Ix in c'anb'an d'a eb' policía
tz'ec' stañvej choñab' chi': ¿Maj
am eyil viñ xajanab'il vuuj? xin
chi.

4 Quenanto val tzin b'at d'a eb'
viñ chi', ix ilchaj viñ xajanab'il
vuuj. Ix in och quetzquetz d'a
sc'ab' viñ, majxo vactejel-laj
viñ. Ix vic'anb'at viñ d'a spat ix
in nun, d'a scuarto ix in nun
chi' b'aj in alji, xchi ix.

Syalan viñ quelem.

5 Ex cob'estac aj Jerusalén, tzin
tevi val d'ayex to mañ e pitzel
svayañ ix xajanab'il vuuj, munil
ol el svayañ ix, xchi viñ.

Yoxil macañ

Syalan eb' anima

6 ¿Tas jun scot d'a tz'inan lum
chi', d'a scal jun topañ tab'
scoti, aton d'a scal stab'il mirra
yed' incienso yed' masanil
macañ suc'uq'ui sjab' choñb'il
yuj eb' choñvajum?

7 Aton b'aj sb'achchajec' viñaj
Salomón. Oyanoch 60 soldado
d'a spatic, aton val juntzañ eb'
viñ soldado te jelan d'a scal eb'
israel.

8 Masanil juntzañ eb' viñ chi', a
q'uen espada syac'lab'ej eb' viñ,
te jelan eb' viñ d'a oval. Junjun
eb' viñ ayoch yespada d'a
snañal, tato ay tas ay smay
tz'ec' d'ac'valil.

9 A viñaj Salomón ix sb'o jun b'aj
sb'achchajec' d'a te te' vach' ay
d'a Líbano.

10 A yoyal, nab'a plata, axo yij nub'
yich, nab'a oro. A b'aj tz'em
c'ojan viñ, a añ púrpura ayoch
d'ay. D'a yol chi' ayoch yel-
vanub' b'ob'il yuj eb' ix aj

Jerusalén, yuj sch'oxani to
xajan viñ yuj eb' ix.

- 11 Ex ix aj Sion, elañecb'at eyil
viñaj rey Salomón. Ayq'ue
scorona viñ, aton jun ix yac'-
q'ue ix snun viñ d'a sjolom d'a
sc'ual snupnaji, aton jun c'u
b'aj ix te tzalaj sc'ol viñ, xchi
eb'.

Syalan viñ quelem:

- 4 ¹ Te vach' ilji ach xajanab'il
vuuj, yelxo val te vach' ilji.
A yol a sat chequel d'a spatic
smusil a sat lajan yilji icha yol
sat noc' paramuch. A xil a
jolom, lajan val yilji icha yemta
ñililoc noc' chiva d'a pac'an yic
Galaad.
- 2 Axo q'uen e, te vach' yilji
q'ueen, lajan yilji q'uen icha
yilji noc' calnel sb'icji ayic toxo
sjoxji. Tz'acan q'ueen, malaj
junoc q'ueen malaj yetb'eyum,
icha noc' nun calnel juniñej
sb'ey yed' yune'.
- 3 Chactz'ob'inac a ti' icha chac-
chac ch'al. Sat in c'ool yuj
svach'il a loloni. Axo spac'ultac
a ti' musan yuj junoc c'apac,
icha val yilji c'axepoc te'
granada.
- 4 A val a jaj, lajan val icha torre
b'ob'il yuj viñaj rey David, loc-
jab'och mil maclab' jul-lab' yic
eb' soldado jelan d'a spatictac
yelvanub'oc.
- 5 A im schab'il, lajan val yilji
icha chavañoc yunetac ch'ucul
tiox sva d'a scaltac añ chochol.
- 6 Yach'an manta ie' d'a
q'uiñib'alil, ayic manto sacb'i,
ol in b'at d'a jolomtac vitz b'aj
ay añ mirra, d'a tzalquixtac b'aj
suc'qu'ui sjab'.

- 7 Te vach' ilji ach xajanab'il vuuj,
te vach' yilji a nivanil smasanil,
te malaj jab'oc a paltail.

- 8 Ach to ol ach och vetb'eyumoc,
coñ el d'a Líbano, coñ el d'a
jolom vitz Líbano. Ol co puclaj
co b'a yed' jolom vitz Amana
tic, yed' jolom vitz Senira. Ol
cactejean vitz Hermón, b'aj ay
sñaq'ueen noc' choj yed' b'aj ay
noc' leopardo.

- 9 Ach xajanab'il vuuj, ol ach och
vetb'eyumoc, toxo ix can in
gana d'ayach, yujñej to ix ach
cot q'uelan junel d'ayin, ix vilan
jun ch'añal toñ locanoch d'a a
jaj. Junelñej ix mutz'mutz'an a
sat d'ayin. Icha chi' ix aj yic'ji
in pixan uuji.

- 10 Ach ix ol ach och vetb'eyumoc,
mañ jantacoc svach'il in a
xajanani, yelxo te vach' d'a
yichañ vino. Yelxo te vach' a
perfume tza c'an d'a yichañ
masanil tas sumumi sjab'.

- 11 Ach ol ach och vetb'eyumoc,
icha yalchab' ayoch d'a a ti',
icha val yalchab' yed' lech ay
d'a yol a ti'. Icha suc'qu'ui al
sjab' Líbano, icha val chi' sjab' a
pichul.

- 12 Ach ol ach och vetb'eyumoc,
lajan ach icha junoc avb'en
macan, icha sjaj a a' to macan,
te vach' yaj smacchaji.

- 13 Lajan ach icha junoc avb'en b'aj
svolan te' granado, a sat tas
avab'il ta' mañ jantacoc schi'al,
ay pax añ alheña,

- 14 añ nardo, añ azafrán yed' jun-
tzañ te vale' suc'qu'ui sjab', te'
canela yed' masanil macañil te'
incienso, mirra yed' pax áloes,
masanil tastac te vach' yel sjab'.

15 Lajan ach pax icha sjaj a a' d'a scal tas avab'il, aton a' sq'ueul sjaj tz'emta d'a Líbano, xchi viñ.

16 A ic' scot d'a stojolal norte yed' ic' scot d'a stojolal sur, ec'ocab' xumumoc d'a scal vavb'en, yic vach' sb'eyb'at suc'uq'uial sjab'.

Syalan ix cob'es:

Cotañ ach xajanab'il vuuj, ochañ d'a vavb'en, tza loan sat tas avab'il mañ jantacoc schi'al, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

5 ¹ Van voch d'a scal vavb'en ach vetb'eyum xajanab'il vuuj. Van vic'anq'ue in mirra yed' in perfume, van vab'lan schab'il noc' acañ, van vuc'an in vino yed' in lech, xchi viñ.

Syalan eb' amigo d'a eb' chavañ:

Ex amigo vaañec, uq'uec a', uq'uec jantac tze nib'ej, xchi eb'.

Yic schañil macañ

Syalan ix cob'es:

2 Vaynac in b'ati, palta pitzan in pixan, ix vab'ani to a viñ xajanab'il vuuj tz'avaj d'a puerta: Ach cob'es xajanab'il vuuj, jaquin ochi. Lajan ach icha noc' paramuch, malaj jab'oc a paltail. Te ch'ayan in jolom yuj yal ac'val. Tz'el val jililjoc yal ac'val chi' d'a xil in jolom, xchi viñ d'ayin.

3 Toxo ix viq'uel in pichul, ¿tom ol vac'och junelxo? Toxo ix in b'ic voc, ochtapax pococ d'ay junelxo, xin chi d'a viñ.

4 A viñ xajanab'il vuuj chi', ix yac'ochta sc'ab' viñ d'a yolaniñl puerta. Ix in q'ue val jucnaj yuuj.

5 Yuj chi' ix in q'ue vaan in jacohta viñ. Toxoñej ix el d'ujuljoc mirra d'a in c'ab', ix ochcan d'a spatictac sch'apul puerta.

6 A val yic ix vab'an slolon viñ, ijan ix in cham ix vab'i. Ayic ix in jacan puerta d'a viñ xajanab'il vuuj chi', mañxo ayoc ec'laj viñ. Ix in sayec' viñ, majxo chaxlaj viñ vuuj. Ix vav-tej viñ, palta majxo tac'voclej viñ d'ayin.

7 Ix in ilchajel yuj eb' viñ stañvan choñab'. Ix in smac'an lajvoc eb' viñ. Te chucxoñej ix aj yic'anel in xotil eb' viñ stañvan spuertail choñab' chi'.

8 Ex cob'estac aj Jerusalén, aq'uec e ti': Tato tz'ilchaj viñ in xajanab'il eyuuj, alec d'a viñ to van in cham in naan viñ, xin chi d'a eb' ix.

9 Ix yalan eb' ix cob'estac chi' d'ayin: ¿Tas svach'il viñ a xajanab'il chi' d'ayach, ach ix te vach' ilji d'a yichañ eb' ix ix vach' yilji? ¿Tas val svach'il jun viñ xajan chi' uuj, yuj chi' tza c'an d'ayoñ to scac' co ti'? xchi eb' ix d'ayin.

10 A viñ xajanab'il vuuj chi', sac viñ, chacvasinac yilji viñ, te vach' yilji viñ d'a yichañ lajuñe' mil vinac.

11 A sat viñ, lajan yed' q'uen oro te vach'. A xil sjolom viñ colochtac, q'uic' yilji icha noc' joj.

12 A yol sat viñ, lajan icha noc' paramuch tz'ec' d'a titac a', ichato d'a scal lech tz'achanvi noc', d'a sti' sñajab'il a a' chi' tz'em mañan noc'.

- 13 A spac'ultac sti' viñ, icha val junoc avb'en b'aj ay añ xumac te vach' sjab'. A sti' viñ, lajan val icha junoc añ xumac te vach' sjab'.
- 14 A sc'ab' viñ, lajan icha junoc suyañ q'uen oro ayoch q'uen topacio d'ay. A sc'ool viñ, icha val q'uen marfil ñululixoñej, te ayoch q'uen zafiro yelvanub'oc.
- 15 A val yoc viñ, lajan val icha chab'oc oy nab'a mármol ayem d'a yib'añ chab'oc yich to nab'a oro te vach'. Lajan yilji viñ icha te' c'ute' ay d'a Líbano, to sic'-b'ileli.
- 16 A val slolonel viñ syala', te chi' scab'i, te vach'ñej viñ d'a smasanil. Icha val chi' yilji viñ in xajanab'il chi' ex cob'estac aj Jerusalén, xin chi d'a eb' ix.

Syal eb' anima

- 6¹ Ach ix te vach' ilji d'a yichañ eb' ix ix vach' yilji, ¿b'ajtil ix c'och viñ xajanab'il chi' uuji? ¿B'ajvaltil ix b'at viñ yic vach' b'at co say viñ? xchi eb' d'ayin.

Syalan ix cob'es:

- 2 A viñ xajanab'il chi' vuuj, toxo ix b'at viñ b'aj ay yavb'en, d'a scal tas avab'il yuj viñ to suc'uu'ui yel sjab'. Ix b'at viñ yac' tzalajb'oc sc'ool yed' smolan te' xumac.
- 3 A in tic, yic in viñ xajanab'il vuuj chi', vic pax viñ. Syac' tzalajb'oc sc'ol viñ d'a scal te' xumac chi', xchi ix.

Yic yoil macañ

Syalan viñ quelem:

- 4 Ach ix xajanab'il vuuj, te vach' ilji, nib'ab'ilxoñej ilji icha val yilji choñab' Tirsa yed' choñab'

Jerusalén. Ayxo smay yilji, icha juntzañ soldado sb'ey d'a stzolah.

- 5 Mañxocob' mutz'mutz'an a sat d'ayin, yujto toxo ix ic'ji in pixan uuji. A xil a jolom, lajan yilji icha yemta ñililoc noc' chiva d'a pac'an yic Galaad.
- 6 A q'uen e, toxoñej stz'ilili q'ueen. Lajan yilji q'uen icha noc' calnel toto tz'elta b'aj sb'ic-jieli, chatacvañ sb'ey noc' yed' yune', malaj junoc noc' to sch'ocoj.
- 7 A val spac'ultac a ti' musan yuj junoc c'apac, ichaxoñej yilji c'axepoc te' granada.
- 8 Tzalajocab' viñ rey yed' 60 eb' ix yetb'eyum reina yaji yed' 80 eb' ix schab'il yetb'eyum yed' pax eb' ix cob'estac maxtzac b'ischaji.
- 9 Palta a in tic, junñej ix vico'. Lajan ix icha val noc' paramuch malaj spaltail. Añej ix xajanab'il yuj snun, yuj chi' malaj junocxo mach lajan icha ix tic yalan snun chi'. Ayic tz'ilji ix yuj eb' ix cob'estac, yuj eb' ix reina, yuj pax eb' ix schab'il yetb'eyum viñ rey chi', masanil eb' chi' tz'alani to vach' yilji ix, xchi viñ.

Syalan eb' amigo:

- 10 ¿Mach jun ix ix sch'ox sb'a chi', icha val sch'oxan sb'a c'u d'a q'uiñib'alil? Vach'xoñej yilji ix icha yilji q'uen uj, icha yilji yoc c'u, ay smay yilji icha juntzañ soldado sb'ey d'a stzolah, xchi eb'.

Syalan ix cob'es:

- 11 Ix in b'at b'aj ay te' ch'acte' nogales, yic svilan masanil tas

svolan d'a ch'olan. Ix in nib'ej
ix vila' tato van scan sat te' uva
yed' xumaquil te' granado.

- 12 Mañox toc tzin na', icha val to
ayinec' d'a yol carruaje yed' viñ
vajalil, xchi ix.

Syalan eb' amigo:

- 13 Meltzajañ, meltzajañ ach
Sulamita. Meltzajañ, snib'ej co
c'ol tzoñ och q'uelan d'ayach,
xchi eb'.

Syalan ix cob'es:

¿Tas yuj tze nib'ej tzeyil in
chañalvi d'a scal snañal cha tzol
anima tic? xchi ix Sulamita chi'.

Syalan viñ quelem:

- 7** 1 Ach cob'es, ach yisil viñ rey,
mañox jantacoc svach'il yilji oc
d'a yol a xañab'. A val a xub', te
vach' yilji icha val smunlajel
junoc jelan sb'oan tastac yed'
q'uen oro.
- 2 A val a c'ool, lajan val icha
junoc ch'ub' to ayñejem vino
d'a yool. Axo a nañal, lajan icha
junoc cuñañ ixim trigo oyan och
te' xumac d'a spatic.
- 3 A im schab'il, lajan val icha
chavañoc noc' ch'ucul tiox ix aj
yalji.
- 4 A a jaj, lajan val icha junoc
torre nab'a marfil. A yol a sat,
lajan icha chab' a' ñajab' d'a
choñab' Hesbón, junñej ay d'a
spuertail yic Bat-rabim. Axo a
ñi', lajan val yed' torre d'a
Líbano, aton jun q'uelanb'at d'a
choñab' Damasco.
- 5 A a jolom, chañ ayq'uei, lajan
icha jolom vitz Carmelo. Te
copopi yilji xil a jolom icha yilji
sch'alil púrpura. Toxoñej tz'ic'-
jicanq'ue spixan jun viñ rey yuj
xil a jolom chi'.

- 6 Ach xajanab'il vuuj, ach ix to
nib'ab'il, yelxo te vach' ilji.

- 7 Te tojol ilji icha junoc te'
palma. Axo im, lajan val icha
junjun c'ojlab' sat te' palma
chi'.

- 8 Tzin nib'ej q'ue in b'a d'a te'
palma chi' yic svc'anemta te'
sat. A im lajan val icha junjun
c'ojlab' te' uva. A xob'al a ti',
suc'luq'ui sjab' icha sjab' te'
mansan.

- 9 A val a ti', lajan val icha vino
mañox jantacoc svach'il, xchi
viñ quelem.

Syalan ix cob'es:

Yuc'ocab' vino viñ xajanab'il
vuuj, tz'och d'a sti' viñ, tz'ec'
d'a scal ye viñ.

- 10 Yic in viñ xajanab'il vuuj, te
nib'ab'il in yuj viñ.

- 11 Coñ d'a caltac avb'en ach
xajanab'il vuuj, tz'ec' junoc ac'-
val cuuj d'a scaltac xumaquil añ
alheña.

- 12 Axo d'a q'uiñib'alil, tzoñ b'at
d'a scal te' uva yic squila' tato
ayxo svol te', tato vanxo spoj
xumaquil te'. Ol quila' tato
vanxo xumacan te' granado, a
val ta' ol in ch'oxo' to xajan ach
vuuj.

- 13 Ayxo sjab' añ mandrágora. A
d'a sti' co pat, ayxo sat masanil
tas avab'il vach' sloji, ay sat
taquiñox yed' sat toto smolji.
Ch'oc val ix vic'canel ic ach
xajanab'il vuuj, xchi ix.

- 8** 1 Comonoc in nulej ach, junñej
am im ix co tz'ub'u'. Tato icha
chi', ayic tzach in chaan d'a
yoltac b'e, tzam yal in
tz'ub'anelta a ti', malaj am
mach tz'alan in pecal.

2 Tzam yal ach vic'anb'at d'a spat ix in nun, tzam ach vic'och d'a yol pat chi'. A ach am val tzach och in c'ayb'umaloc. A in am svac' vino mañ jantacoc svach'il uq'uej yed' yal sat te' in granado.

3 A a c'ab' d'a a q'uexañ tzac'och d'a yalañ in jolom, axo a vach' tzin lac'anq'uei, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

4 Ex cob'estac aj Jerusalén, aq'uec e ti' d'ayin to mañ ol e pitzel svayañ ix xajanab'il vuuj, munil ol el svayañ ix, xchi viñ.

Yic svaquil macañ

Syalan eb' amigo:

5 ¿Mach jun ix ix scot d'a tz'inan luum chi', jichanem ix d'a yib'añ viñ xajanab'il yuuj? xchi eb'.

Syalan viñ quelem:

A d'a yich jun te' mansan ix in xib'tejel a vayañ. Ata' cotnac syail ix a nun ayic aljinac.

Syalan ix cob'es:

6 Mocab' a xajanej junocxo ix ix, palta ainñejocab'i. Mocab'a junocxo mach tza lac'q'uei, palta ainñejocab'i. A co xajan-b'ail ay yip icha chamel. Icha b'aj smucchaj chamnac to max yactejel tas yamb'il yuuj, icha chi' yaj b'aj sco xajanej co b'a. A b'aj sco xajanej co b'a, te' c'ac' icha junoc c'ac' te ov.

7 A masanil a' mar max tzac'van a' yac'an tup jun c'ac' chi'. Max yalpaxlaj yac'an tup yoval a' nivac a'. Tato ay mach syaltej

masanil tas ay d'a spat yic smanan jun xajanb'ail tic, toñej am spaticajcaneli, xchi ix.

Syalan eb' viñ snulej ix cob'es:

8 Ay jun ix canab' tzac'an uninto, mantalaj yim ix. ¿Tas sco c'ulej yed' ix tato sjavi sc'anumal ix?

9 Tato lajan ix yed' junoc muro, tzam co b'oq'ue chab'oc torre plata d'ay. Tato lajan ix icha junoc puerta, tzam co b'o yed' te' chemte' nab'a c'ute', xchi eb' viñ.

Syalan ix cob'es:

10 A in tic, lajan in icha junoc muro. Axo vim, lajan icha jun-tzañ torre, yuj chi' stzalaj val sc'ol viñ xajanab'il vuuj ved'oc.

11 A viñaj Salomón, ay jun yavb'en uva viñ d'a Baal-hamón. Syac'-can viñ d'a yol sc'ab' juntzañ eb' stañvumal chi'. Ayic ol mol-chaj sat te' uva chi', ol yac' mil q'uen plata junjun eb' d'a viñ.

12 Emocab' jun mil q'uen splata viñaj Salomón yed' 200 yic eb' stañvan chi'. A inxo jun, ay vav-b'en uva d'a yol vico', a inxoñej tzin na' tas svutej, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

13 Ach xajanab'il vuuj, ayach ec' d'a scal avb'en, tzin nib'ej svab' yoch a jaj. Yed' eb' camigo, snib'ej pax eb' syab' yoch a jaj, xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

14 Ach xajanab'il vuuj, yelc'olal a coti. Q'ueañ urnaj icha junoc noc' ch'ucul, icha val junoc yune' ch'ucul d'a tzalquixtac b'aj tz'avchaj incienso, xchi ix.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

ISAÍAS

Isaías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Isaías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Isaías chi', ec'nac cajan viñ d'a Jerusalén d'a ab'il 700 ayic manto javi Jesucristo. A jun libro tic, cha macañ yaji: A d'a capítulo 1 masanto d'a 39, syalcot yuj choñab' Judá ayic ayec' d'a jun tiempoal te ay smay, ayic toxo val tz'ac'ji ganar yuj eb' aj Asiria. A d'a jun tiempoal chi', syal viñ schecab' Dios tic to mañoc yuj yipalil eb' aj Asiria chi' ol ac'joc ganar eb' aj Judá chi', palta yuj smul eb', yuj spitalil eb', yuj pax to max yac'och Dios eb' yipoc sc'ool.

A juntzañ c'ayb'ub'al te ov yalani, a' ix yal viñaj Isaías d'a eb' anima chi'. Ay pax juntzañ ch'oxnab'il ix sch'ox viñ d'a scal eb'. A yed' juntzañ tic ix yac'lej viñ yic'an meltzaj eb' anima chi', yic tz'ochxi eb' ejmelal d'a Dios. Ix yalan viñ d'a eb' tato max scha yab' eb' tas syal Dios, ol javoc yaelal d'a yib'añ eb'. Ix yalanpax viñ to ol javoc jun yiñtilal viñaj rey David yac' junc'olal yed' tzalajc'olal d'a yolyib'añquinal tic.

Axo d'a capítulo 40 masanto d'a 66, ata' syal viñaj Isaías to ol paxta eb' israel ic'b'ilcanb'at d'a Babilonia. Ayic ol elc'och jun tic, ol checlajeloc to a Jehová mañ lajanoc icha sdiosal juntzañxo nación. A d'a juntzañ capítulo tic, syalpaxi to a choñab' Israel schecab' Jehová yaj d'a smasanil nación yic syalanel vach' ab'ix. Te tzijtum juntzañ versículo tz'alan yuj jun schecab' Jehová ol yab' syail yuj co mul co masanil anima oñ tic. Tzijtum pax juntzañ c'ayb'ub'al tz'alani to a eb' schoñab' Dios, yovalil tojol syutej spensar eb', sc'anab'ajan sc'ual ic'oj ip eb' yed' pax juntzañxo strato Dios yac'nac yed' eb'.

Ix och smul eb' aj Judá d'a Jehová

1 ¹ A in Isaías in tic, yuninal in viñaj Amoz. Ix ch'oxji vil juntzañ tas ix in tz'ib'ejcan tic yuj tas ol javoc d'a yib'añ eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén. Ix vil juntzañ tic ayic ayoch eb' viñ tic sreyaloc Judá: Aton viñaj Uzías, viñaj Jotam, viñaj Acáz yed' viñaj Ezequías.

² Ex aj satchaah yed' ex aj sat luum, ab'ec val tas syal Jehová: A eb' in choñab' tic, ix in q'uib'tzitej eb' ayic ix cotoch eb' uninal, axo ix aji, ix meltzajoch eb' ajc'olal d'ayin.

³ A noc' vacax, yojtac yajal noc' yed' noc' b'uru yojtac noc' b'aj sva yuj mach ay yico'. Palta axo in choñab' Israel, max b'alaj nachajel jab'oc yuuj tato vico'. Ichato malaj spensar, xchi Jehová.

⁴ Ex vetchoñab', ix och val e mul, añej val chucal tze c'ulej icha sc'ulejnac eb' co mam quicham. Te chuc tas tze c'ulej. Ix eyactejcan Jehová, ix e patiquejcanel Dios Axoñej Ochi, aton co Diosal a oñ israel oñ tic. Ix ex meltzaj d'a e patic.

⁵ ¿Tas yuj tze te pitej e b'a? ¿Tom tze nib'ejñej tz'ac'jioch yaelal

d'a eyib'añ? Ichato lajvinac e jolom, mañxalaj jab'oc yip e nivanil.

- 6 Ichato mañxa jab'oc sjacanil e nivanil chi' yuj yaelal, schacot d'a eyoc, masanto sq'uec'och d'a schon eyaal. Ay elnac sat, ay toñej malnac, ay pax van sc'ab'ati. Malaj pax yañal tz'ochi, malaj mach tz'ac'anoch jab'oc c'apac d'a sat, malaj jab'oc aceite tz'och d'ay yic spacb'i jab'oc.
- 7 A e mach'en tic, toxo ix satjieli. Ix ochcan sc'ac'al e choñab'. Axo masanil eyavb'en, a val d'a eyichañ sloji sat yuj eb' ch'oc nacional, cuseltac ix ajcan smasanil.
- 8 Ix actajcan choñab' Sion, icha tz'aj yactancan slechpat eb' tañvum uva, ma slechpat eb' tañvum melón, ma icha junoc choñab' oyb'ilq'ue yuj eb' ajc'ool yic satel eb'.
- 9 Ix to el d'a sc'ol Jehová Yajal d'a Smasanil, tzoñ can jayvañ oñxo tic, q'uinaloc tato maay, lajan am ix aj co satel icha ajnac choñab' Sodoma yed' Gomorra.

A val ejmelal d'a Dios

- 10 Ex yajal Jerusalén, lajan ex icha eb' aj Sodoma. E masanil ex anima, lajan ex icha eb' aj Gomorra. Ab'ec val sc'ayb'ub'al Jehová co Diosal.
- 11 Syal Jehová icha tic: A jantac e silab' tzeyic'cot d'ayin, malaj tz'och vuuj. Toxo ix yajalax noc' calnel vuuj, aton noc' süusjitz'a masanil silab'il. Toxopax ix in tzactzaj yed' xepual noc' noc' te

b'aq'uech. Maxtzac in nib'ejlaj schiq'uil noc' mam vacax, ma schiq'uil noc' mam calnel, ma noc' yunetac chiva.

- 12 ¿Mach ix c'anan juntzañ chi' d'ayex, yuj chi' tzex comon javi yed' noc' chi' d'a vichañ, tze comon tec'an yamaq'uil in templo?
- 13 Mañxo eyic'cot juntzañ silab' chi' d'ayin, mañxalaj tz'och vuuj. Maxtzac scha in c'ol incienso tze ñusu'. A juntzañ e q'uiñ tzeyac'ochi ayic tz'alji q'uen uj, d'a sc'ual ic'oj ip yed' ayic tze molb'an e b'a d'a nivac q'uiñ, maxtzac techaj vilani, yujto añej val chucal tze c'ulej.
- 14 A juntzañ e q'uiñ ayic tz'alji q'uen uj chi' yed' juntzañxo e q'uiñ b'aj tze molb'ej e b'a, chachb'ilxoel vuuj. Maxtzac techaj vilanochi. Toxo ix yajalax vuuj.
- 15 Ayic tze mojb'anq'ue e c'ab' d'ayin, tzex lesalvi, tzin b'at mican d'ayex. Vach'chom jantac tzeyutej e lesalvi, palta max vab'laj e lesal chi', yujto milum-cham anima ex.
- 16 A ticnaic, iq'uequel juntzañ chucal chi' d'ayex, tzeyactancan e c'ulani, tzeyic'anel e b'a d'a scal.
- 17 C'ayb'ejec e b'a e c'ulan vach'il. A val tojolal tzeyac'och d'a e c'ool e c'ulani. Colvajañec d'a eb' tz'ixtaji, vach' tzeyutej e b'oan yaj eb' unin mañxa smam. Alec syaelal eb' ix ix chamnac yetb'eyum, xchi Jehová.
- 18 Syalanxi Jehová icha tic: Cotañec, co b'oec yaj juntzañ tic. Vach'chom te chuclaj eyilji yuj e

mul, palta ol ex in sacb'itejcan
icha val q'uen sacb'acom. Vach'-
chom max yal yel e mul icha
junoc c'apac q'ui'c'mutz'inac
max el yuq'uem, palta ol ex in
sacb'itejcan icha noc' sacsac
lana.

19 Tato tze cha eyab'i, ol e lo sat
masanil tas vach' tz'el d'a sat e
luum tic.

20 Palta tato añeja' pit tzeyutej e
b'a jun, ol ex cham yuj oval ol
vac'cot d'ayex. A inton val
Jehová in svala', xchi.

A Jehová ol sacb'itan Jerusalén

21 Ex aj Jerusalén, a d'a pecataxo
te tec'an ex. Palta axo ticnaic,
¿tas yuj icha junoc ix ajmul
ix, ix ex ajcan d'a yol in sat?
A d'a peca' chi', a tojolal tze
b'eyb'alej, palta axo ticnaic,
milumcham anima ex.

22 A d'a yalañtaxo, icha yilji
q'uen plata eyilji, axo ticnaic,
icha smical q'ueen eyilji. A
d'a yalañtax chi', icha vino
te vach', ichex ta', axo ticnaic,
icha a a' ix ex ajcani.

23 A eb' eyajalil, ix te pitb'iel
eb', vach' yac'an eb' yed' eb'
elc'um. Stzalaj eb' yed' q'uen
tumin scha' d'a elc'altac.
Snib'ej eb' to ay tas siaj d'a
eb'. Maxtzac yal syaelal eb'
meb'a' mañixa smam eb'
yed' eb' ix ix chamnac
yetb'eyum.

24 Yuj chi', a in Jehová Yajal in d'a
Smasanil, e Diosal in ex aj
Israel, a in sval icha tic: C'oc-
b'ilxo chi'. A ex ajc'ol eyajoch
d'ayin, ol in b'o yaj eyed'oc, ol
in pac in b'a d'ayex.

25 Ol vac'och eyaelal, ol in ñustz'a
masanil e paltail, ol vic'ancanel
masanil e mul ayoch d'a
eyib'añ.

26 Ol vac'anxioch eb' juez te tojol
spensar d'a e cal icha d'a
pecatax chi' yed' eb' ac'um
razón icha yajtaxon d'a
sb'ab'elal. Yuj chi' ol yal eb'
anima d'a jun choñab' tic: A jun
choñab' te vach', te
c'anab'ajum, xcham eb'.

27 Yuj in tojolal, ol in colcanel eb'
cajan d'a Sion, aton eb' ol sna
sb'a.

28 Palta axo eb' te pit, eb' sc'ulan
chucal yed' eb' tzin paticaneli,
ol satel eb'.

29 Icha chi' ol aj e q'uixvi, yujto ix
laj ex och ejmelal d'a juntzañ
comon dios d'a yichtac te' ji
yed' d'a scaltac te' avb'en te'.

30 Icha val tz'aj sc'ajb'anel xil te' ji
chi', icha pax yaj te' avb'en te'
mañixa ñab' tz'ec' d'a yib'añ,
icha val chi' ol ex ajcanoc.

31 A eb' te tec'an, icha val añ ac ol
ajcan eb'. Axo yechel comon
dios ix sb'o eb', icha namix c'ac'
ol ajcanoc. Junñej ol aj yoch
sc'ac'al eb' yed' yechel chi',
mañixa mach ol yal smac'an
tupoc, xchi Jehová.

Ol yac' Yajalil Jehová

d'a slajvub' c'ual

(Mi 4.1-3)

2 ¹ Aton juntzañ tic ix ch'oxji vil a
in Isaías in yuninal in viñaj
Amoz, yuj tas ol javoc d'a yib'añ
Jerusalén yed' d'a juntzañixo choñab'
ay d'a yol smacb'en Judá.

² A d'a slajvub' c'ual, a lum
tzalan b'aj ay stemplo Jehová,

ol chaañb'ocq'ue luum, ol ec'
lum d'a yib'añ juntzañxo vitz ay
d'a stz'eytac chi'. Masanil eb'
anima d'a junjun choñab', ol
javoc eb' d'a luum.

- 3 Mañ jantacoc eb' anima d'a jun-
jun nación ol laj alan d'ay jun-
jun icha tic: Cotañec, coñ q'ueec
d'a sjolom lum vitz b'aj ay stem-
plo Jehová sDiosal viñaj Jacob
yic tzoñ sc'ayb'ej d'a sb'eyb'al,
yic ol co b'eyb'alej sb'eyb'al
chi', xcham eb'. Yujto a d'a
Sion, aton Jerusalén, ol elta
sc'ayb'ub'al Jehová, aton schec-
nab'il.
- 4 A Jehová chi' ol ch'olb'itan yaj
masanil nación. Ol yac' lajvoc
oval d'a scal eb'. Yuj chi' a
q'uen yespada eb', asaronal ol
ochcan q'ueen, axo q'uen slanza
eb' ol ochcan d'a jochlab'
trigoal. Mañxo ol yac' oval eb'.
Mañxo ol sc'ayb'ej sb'a eb'
yac'an oval.

**Ol javoc yaelal d'a yib'añ eb'
syic'chaañ sb'a**

- 5 A oñ yiñtilaloñcan viñaj Jacob
tic, coñ b'eyec ec' d'a saquil-
q'uinal Jehová.
- 6 Mamin Jehová, ix oñ actej val
can a oñ a choñab' Israel oñ tic,
a oñ yiñtiloñcan viñaj Jacob tic,
yujto b'ud'jinaquel co choñab'
yuj eb' schuman yed' q'uen
c'anal scot d'a stojolal b'aj sjavi
c'u yed' eb' naumel lolonel icha
syutej sb'a eb' filisteo. Sb'oan
strato eb' yed' eb' ch'oc
choñab'il ay scomon dios.

7 A co choñab', b'ud'jinaquel yuj
q'uen oro yed' q'uen plata, max-
tzac b'ischaj jantac co b'eyumal.
Maxtzac b'ischaj jantac noc'
chej yed' carruaje yic oval.

8 Palta b'ud'jinacpaxel co choñab'
yuj juntzañ yechel comon dios.
Slaj yalan sb'a eb' anima d'a
juntzañ yechel sb'o chi'.

9 Yuj chi' emnaquilxoñej ix oñ
ajcani. Mamin, mañ ac' nivan-
c'olal eb' sc'ulan juntzañ chi'.

10 Ex vetchoñab', ochañec d'a yol-
tac q'uen ñaq'ueen, c'ub'ejequel
e b'a d'a yoltac jul yuj e xiv-
c'olal d'a yichañ Jehová, te ay
smay yilji Jehová chi' yed'
stziquiquial.

11 A eb' ac'umtac, ol em ñojan eb'.
A eb' syic' val chaañ sb'a, ol ic'-
jocxicanem eb'. Añej Jehová ol
ic'jocchaañ d'a jun c'ual chi'.

12 Yujto a Jehová Yajal d'a
Smasanil, ay jun c'ual nab'ilxo
yuuj, yic ol yac'ancot yoval
sc'ol d'a yib'añ eb' syic' val
chaañ sb'a, ol ic'joccanem eb'
yuuj.

13 Masanil te' c'ute' chaañ steel d'a
Líbano yed' masanil te' ji d'a
Basán, ol satjoquel te' yuj
Jehová.

14 Ol satanpaxel masanil lum nivac
vitz yed' lum tzalquixtac
chaañ.^a

15 Ol satjocpaxel masanil yed'tal
eb' soldado chaañ yajq'ue yuuj
yed' masanil smuroal choñab'
vach' yajochi.

16 Ol yac'ancanem masanil te'
barco yic Tarsis d'a yich a' mar

^a 2.13-14 A te' c'ute' yed' te' ji sb'inaj d'a tic, sch'oxcot eb' viñ yajal. Axo lum vitz yed' lum tzalquixtac, sch'oxcot juntzañ nación.

yed' masanil te' barco te vach' yilji.

- 17 A eb' syic' val chaañ sb'a, ol laj-voquel eb' d'a junelñej. Añej Jehová ol ic'jocchaañ d'a jun c'ual chi'.
- 18 A Dios ol satanel masanil yechel juntzañ comon dios.
- 19 Ayic ol syamanoch yac'an ib'-xoc yolyib'añq'uinal tic, ol laj xivq'ue eb' anima. Ol laj sc'ub'anel sb'a eb' d'a yoltac q'uen ñaq'ueen yed' d'a yoltac jul. Ata' ol sc'ub'ejel sb'a eb' d'a yichañ Jehová, yujto te ay smay yed' jantac stziquiquial.
- 20 A d'a jun c'ual chi', a eb' anima, ol laj sjulcanb'at juntzañ yechel scomon diosal eb' b'aj ay noc' ch'oov yed' b'aj ay noc' sotz', aton juntzañ b'ob'il yuj eb' d'a q'uen plata yed' d'a q'uen oro b'aj ix laj yal sb'a.
- 21 Ayic ol syamanoch Jehová chi' yac'an ib'xoc yolyib'añq'uinal tic, ol laj sc'ub'ejel sb'a eb' anima d'a yoltac q'uen ñaq'ueen yed' d'a yoltac sjatelal q'uen nivac tenam, yujto ol xiv eb' d'a yichañ, yujto te ay smay yilji yed' jantac stziquiquial.
- 22 Actejec eyac'anoch eb' quetanimail yipoc e c'ool, yujto a oñ anima oñ tic, chamel b'a anima caji, junñej rato tz'el jab' quic' tic.

**A syaelal Jerusalén
yed' smacb'en Judá**

3 1 A ticnaic a Jehová Yajal d'a Smasanil, ol yic'canel masanil tas tz'ab'lajji yed' masanil tas tz'uc'ji d'a Jerusalén tic yed' d'a Judá. Ol

yic'anpaxel masanil eb' yipc'olal yaj yuuj:

- 2 Aton eb' viñ yajalil eb' soldado, eb' viñ juez, eb' schecab' Dios, eb' ajchum, eb' yichamtac vinaquil choñab',
- 3 eb' yajal yaj d'a 50 eb' soldado, eb' nivac yelc'ochi, eb' ac'um razón, eb' tzuji yuuj yed' eb' ajb'aal.
- 4 Axo eb' quelemtac unin ol och eyajaliloc yuj Jehová chi', axo eb' ol ex ac'an mandar.
- 5 Axo eb' anima, ol q'ue b'uynaj eb' yac'an oval, ol laj yac' oval eb' yed' eb' ay d'a spatic schiquin spat. A eb' viñ quelem-tac, ol spatiquejel eb' ichamtac vinac eb' viñ. Axo eb' comon anima, ol spatiquejel eb' ay yopisio eb'.
- 6 A d'a jun tiempoal chi', ol yal junoc mach d'a junoc ayto yuj sb'a yed' smam icha tic: A ach tic, te ay a pichul, ac' yajalil d'a jun choñab' mac'b'ilem vecnaj tic, xchama.
- 7 Axo jun viñ chi', ol xivb'at viñ, ol yalan viñ icha tic: Max yal in chaanoch jun opisio tic d'a vib'añ, yujto malaj tas tzin va d'a in pat, malaj pax in pichul vach' vac'anochi, mañ eyac'och jun opisio chi' d'a vib'añ, xcham viñ.
- 8 Van yem lañnaj Jerusalén, axo Judá toxo ix lajviemi, yujto a tas syal eb' anima yed' tastac sc'ulej eb', a chi' tz'och ajc'olal d'a Jehová Dios, spitejpax sb'a eb' d'ay.
- 9 Scheclajpaxel d'a sat eb' to lajan smul eb' icha eb' aj Sodoma, max sc'ub'ejel jab'oc eb'.

- Ob'iltac eb'. Munil val a eb' tz'ic'ancot d'a yib'añ.
- 10 Alec d'a eb' anima vach' sb'ey-b'al to vach' ol elc'och eb', yujto ol tzalaj eb' yilano ch' svach'il spac tas sc'ulej chi'.
- 11 Ob'iltac val eb' anima chuc spensar, te chuc ol elc'och eb', yujto a tas sc'ulej eb', a chi' ol ac'joc spacoc d'a eb'.
- 12 A eb' quelemtac tz'ixtanel in choñab' tic, axo eb' ix ix tz'ac'an yajalil d'ay. Ex in choñab', a eb' tzex cuchb'an chi', a eb' tzex ac'an musansatil, tzex yic'anb'at eb' d'a b'eyb'al mañ vach'oc.
- 13 A Jehová ayec' d'a sdespacho, yic sch'olb'itan eb' schoñab', syac'an syaelal eb'.
- 14 Ol ch'olb'itaj eb' yajal choñab' yed' eb' ichamtac vinac yuj Jehová. Ol yalan d'a eb' icha tic: A ex tic, ix e satel vavb'en uva, aton in choñab'. Ix eyelq'uej tas ay d'a eb' meb'a', ix e molb'an eyelc'al chi' d'a yol e pat.
- 15 ¿Tas eyalan eyic eyixtan in choñab' tic? Tzeyixtej eb' meb'a', mañxo animaoc tzeyutej eb', xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.
- Yaelal ol cot d'a yib'añ
eb' ix aj Jerusalén**
- 16 Añejtona' syalanpax Jehová icha tic: A eb' ix aj Sion, syic' val chaañ sb'a eb' ix, syum tic, syum tic sat eb' ix, sch'um tic, sch'um tic sb'a eb' ix, ayic sb'ey eb' ix. Max q'uixvi jab'oc eb' ix, toxoñej stziñiljub' q'uen q'ueen ayoch d'a yoc eb' ix ayic sb'ey eb' ix chi'. 17 Yuj chi', ol
- vaq'uel b'ulnaj xil sjolom eb' ix yuj yab'il, ol vac' checlaj sq'uix-velal eb' ix, xchi Jehová chi'.
- 18 A d'a jun c'u chi', a Jehová ol ic'anel masanil tastac ayoch yelvanub'oc snivanil eb' ix aj Jerusalén chi': Aton ayoch d'a yoc eb' ix, d'a sjolom eb' ix, d'a sjaj eb' ix,
- 19 d'a sjaj sc'ab' eb' ix yed' c'apac spichul sat eb' ix.
- 20 Ol yic'anpaxel spichul sjolom eb' ix, stzec'ul eb' ix, sperfume eb' ix, yuchiquin eb' ix,
- 21 scolc'ab' eb' ix, sq'uenal sñi' eb' ix,
- 22 c'apac spichul eb' ix te vach', jantac sc'apac eb' ix, sjucan pichul eb' ix, syunetac pa eb' ix,
- 23 q'uen snen eb' ix, sc'apac eb' ix te jay, c'apac tziqiqui yed' stzec'ul sjolom eb' ix.
- 24 A sperfume eb' ix te vach' sjab', a tas te chuc sjab' ol och sq'uexuloc. Axo ch'añ lasu ol och sq'uexuloc stzec'ul eb' ix, axo xil sjolom eb' ix te vach' yaj d'a yalañtaxo, ol el b'ulnajoc. A pichul ya sva'i, a ol yac'och eb' ix sq'uexuloc pichul te vach' yilji. A sat eb' ix te vach' yilji, jech'tac ol ajcanoc.
- 25 A eb' viñ yetb'eyum eb' ix te tec'an, ol miljoccham eb' viñ d'a scal oval.
- 26 Axo masanil eb' aj Jerusalén, ol oc' eb' yuj cusc'olal, yujto ol can tz'linan schoñab' eb' chi'.
- 4** 1 A d'a jun tiempoal chi', jay-vañxoñej eb' viñ vinac ol canoc, yuj chi' ol yal ucvañoc eb' ix ix d'a junoc viñ vinac icha tic: Comonoc tz'el d'a a c'ool tzoñ och etb'eyumoc, munil ol co say tas ol co va yed' co

pichul, añejto tzoñ och etb'eyumoc
yic mañxa co q'uixvelal b'aj malaj
quetb'eyum, xcham eb' ix.

Ol b'oxoc yaj Jerusalén

- 2 A d'a jun tiempoal chi', a Jehová
ol ac'an checlaj jun mach d'a
scal yiñtilalcan viñaj rey David,
icha svol junoc te te'. Te vach'
yilji, te nivan yelc'ochi. Axo eb'
aytocan d'a Israel chi', ol tzalaj-
xoc eb' ayic ol yilan eb' yelul sat
tas syavej d'a sat sluum chi'.
- 3 A jayvañxo eb' aycan d'a
Jerusalén chi', aton Sion, aton
eb' tz'ib'ab'il sb'i to scan ta', ol
aljoc d'a eb' to yicñej Jehová
yaj eb'.
- 4 A d'a jun tiempoal chi', a
Jehová ol ch'olb'itan yaj eb' aj
Jerusalén chi' yed' spoder. Ol
ic'jocpaxel schucal eb' yed' smul
eb' yuj anima ix smilchamoc.
- 5 A d'a c'ualil ol yac'och jun q'uic'
asun Jehová d'a yib'añ masanil
smacb'en lum vitzal Sion chi'
yed' d'a yib'añ masanil eb'
anima molanec' ta'. Axo d'ac'-
valil, ay jun nivac c'ac' tz'ac'an
saquilq'uinal d'a eb', yujto a
stziquiquial Dios chi' ayec' d'a
yib'añ eb' anima chi' smasanil.
- 6 Aton jun chi' scolan eb', yujto
syac' svevenal d'a c'ualil, yic
malaj c'ac', añeja' scolanpax
eb', yic max cot ñab' d'a yib'añ
eb' yed' ic' ñab'.

A sb'ital te' avb'en uva

5 1 A ticnaic, ol in b'itej sb'ital jun
viñ vamigo te vach' yed' jun
yavb'en uva. A viñ vamigo chi', ay
jun yavb'en uva viñ d'a jun sluum te
yax sat d'a jun tzalan.

- 2 Ix sd'ocq'ue vaan jun slum viñ
chi', ix sic'anel q'uén q'ueén viñ
d'a sat luum, ix sb'oanoch smac-
te'al lum viñ, axo te' uva te
vach' ix yavej viñ d'a luum. Ix
sb'oq'ue jun yed'tal eb' stañvan
juntzañ avb'en chi' viñ, chañ ix
ajq'uei. Ix sb'oanpax jun lugar
viñ b'aj stec'jiel yal te' uva chi'.
A snaan viñ to te' vach' sat te'
uva chi' ol yac'a', axo ix aji, te
paj te' sat ix yac' chi'.
- 3 Yuj chi' ix yalan viñ icha tic: A
ticnaic ex aj Jerusalén yed' ex aj
Judá: Alec d'ayin mach ay spal-
tail, ¿tom a in, mato a jun vav-
b'en tic?
- 4 ¿Tom mañ tz'acanoc ix vutej te'
in b'oani? ¿Aytom maj nachaj
vuj tas tz'aj te' yavchaji? Ix in
tañvej yac'an sat te' vach', axo
ix aji, paj sat te' ix yac'a'.
- 5 Axo ticnaic jun, ol val d'ayex
tas ol vutej in munlajel tic: Ol
viq'uel smacte'al te' chi' yic ol
satel te'. Ol jacvoquel smacte'al
te' chi', yic vach' ol tec'joquem
te' yuj noc' noc'.
- 6 Ol vactejan te' ichñej ta'.
Mañxa mach ol aq'uenan te',
mañxa mach ol ic'anel te'
schuclajil. Ol q'uib' añ añc'ultac
ay sq'uixal d'a scal te'. Ol valan
d'a asun to maxtzac yac'cot
sñab'il d'a yib'añ jun avb'en
chi', xchi viñ aj avb'en chi'.
- 7 Ichaton chi' yaj eb' yiñtilal
Israel yed' eb' aj Judá. Icha yav-
b'en Jehová Yajal d'a Smasanil,
icha chi' yaj eb'. A Jehová chi',
ix stañvej to vach' syutej sb'a
eb' d'a sc'ayb'ub'al, palta axo ix
aji, a milojcham anima ix yac'
eb'. Snib'ej val Jehová chi' to

tojol syutej sb'a eb', axo tz'aji,
tz'el yav anima yixtaj yuj eb'.

Syaelal eb' chuc

- 8 Ob'iltac eb' tzijtum spat ix
smana', nivan pax lum sluum
eb' ix smaccani. Mañxa jab'oc
tas ix yactejan eb' d'a jun-
tzañxo eb'. Axoñej eb' snib'ej
tz'aj d'a sat lum d'a jun choñab'
tic.
- 9 A Jehová Yajal d'a Smasanil, a
ix alan d'ayin icha tic: A juntzañ
nivac pat te vach' yilji chi', ol
sateloc vach'chom te vach' yilji,
mañxalaj mach ol cajnaj d'ay.
- 10 A d'a junoc 90 ch'añil uva
avab'il, añej oye' galón yal sat
uva chi' ol elta. Axo d'a junoc
vaque' quintal iñat tz'avchaji,
añej vac almul ol elta.
- 11 Ob'iltac eb' spet q'ue vaan d'a
q'uiñib'alil syamanxioch uq'uel
añ eb', ste q'ue añ d'a sjolom
eb', scanxoñej eb' ta' tz'ec' ac'-
val.
- 12 A b'aj tz'och nivac vael tz'uc'vi
añ eb', ata' ayoch juntzañ yam-
c'ab' yic b'it: Aton te' arpa, te'
violín, q'uen pandereta yed' te'
flauta. Axo tas van snaan
Jehová d'a yib'añ eb', max yac'-
laj pensar eb' yuuj.
- 13 Uyjto malaj sgana in choñab' tic
snachajel yuuj, yuj chi' ol ic'-
chajb'at d'a juntzañxo ch'oc
nacional. Masanil eb' anima tic
yed' eb' yajalil eb', ol cham eb'
yuj vejel yed' taquiñtial.
- 14 Yuj chi', icha val to ol sjac sti'
chamel yic ol sb'uc'anb'at eb'
anima chi' yed' eb' yajalil eb'
d'a Jerusalén tic, aton eb' anima
scomon el yav tz'eq'ui.
- 15 Ol ic'joccanem eb' anima syic'-
chaañ sb'a, emnaquilal ol ajcan
eb'.
- 16 Axo Jehová Yajal d'a Smasanil,
ol yac' checlajoc to te nivan yel-
c'ochi ayic ol sch'olb'itan
masanil tas. A Dios chi' yelxo te
vach', ol sch'oxeli to te tojol
spensar.
- 17 A d'a juntzañ choñab' ix laj em
lañnaj chi', ata' ol laj va noc'
calnel yed' noc' chiva.
- 18 Ob'iltac ex mach ex max eyactejan
e c'ulan chucal chi', malaj yalan
tas tze c'ulej chi'. Ichato ñerb'il
chucal chi' eyuuj, icha sñerchaj
junoc carreta tze'c'b'iloch d'a tas
sñeran chi'.
- 19 Tzeyalan icha tic: A co Diosal a
oñ israel oñ tic, aton Dios
Axoñej, comonoc syala' sc'ulan
tas nab'il yuj chi' d'a quib'añ,
yic aymañ quilani tas tzoñ aji,
xe chi.
- 20 Ob'iltac ex tzeyal chucal
vach'ilal, axo vach'il chi', a
tzeyal chucal. A saquilq'uinal
tzeyal q'uc'alq'uinalil, axo
q'uc'alq'uinal chi' tzeyal saquil-
q'uinalil. A tas c'a', chi' eyalani,
axo tas chi', c'a' eyalani.
- 21 Ob'iltac ex tzeyaloch e b'a
jelanil, te vach' e pensar e
naani.
- 22 Ob'iltac ex te jelan eyuc'an añ,
jelan e calan añ añ chi'.
- 23 A ex tic yuj q'uen tumin tzeyala'
to malaj smul eb' tz'och smul,
axo eb' malaj smul chi', max
eyal-laj syaelal eb'.
- 24 Yuj chi', icha val tz'aj stz'ab'at
añ ac yuj te' c'ac', icha stz'ab'at
te' xiltac te' taquiñ, icha chi' ol
aj e lajvieli. Icha tz'aj te te'

stacjeli yujto c'aeltacxo
sch'añal yib' te', toxoñej tz'el
b'ulnaj xumaquil te', tz'ochcan
pococal, icha chi' ol ex ajoc,
yujto ix e chaccanel sc'ayb'ub'al
Jehová Yajal d'a Smasanil. Ix e
patiquejpaxel schecnab'il co
Diosal Axoñej.

25 Yuj chi' scot val yoval sc'ol d'a
eyib'añ, ol yac'anocho eyaelal. A
lum nivac vitz, ol ib'xoc luum,
toxoñej teltumb'a ol ex ajcan e
cham d'a yoltac calle. Mañ
yujoc chi' ol och vaan yoval
sc'ol Jehová chi', palta to ol
yac'ñej eyaelal chi'.

26 Ol yic'chaañ jun bandera
Jehová chi' yil juntzañxo
choñab' najat ay. Ol xub'anb'at
d'a eb' cajan b'aj slajvic'och
lum luum tic, axo scot lemnaj
eb' chi'.

27 Malaj junoc eb' soldado d'a scal
eb' chi' c'unb'inac, mato ay
svayañ. Malaj pax eb' choyan
yajoch stzec'ul, ma d'iñchintac
sch'añal sxañab'.

28 A yol sjul-lab' eb', te jay sñi',
tzatz yaj ste'al sjul-lab' eb' chi'.
A yech noc' schej eb', icha val
q'uen q'ueen te tzatz, axo sca-
rruaje eb', jelan sb'ey icha chac-
xuxum ic'.

29 Ayic tz'el yav eb', icha val yel
yav noc' choj ayic sayan schib'ej
noc'. Syic'anb'at noc' b'aj ay,
mañxalaj mach syal yic'anec'
d'a noc'.

30 Ayic ol cot eb' anima d'a jun-
tzañ choñab' chi', aton d'a jun
c'u chequel yaj chi', ol el yav
eb' sjavi d'a spatic co choñab'
tic, icha val sc'añ a' mar. A
mach ol ilancotoc, ol yil eyaelal

chi' eb'. Ichato q'uic'q'uinal
yaji, ol tup saquilq'uinal yuj
asun.

Avtab'il viñaj Isaías yuj Dios

6 ¹ A d'a jun ab'il ayic ix cham
viñaj rey Uzias, ata' ix vil Dios
Cajal, c'ojanem d'a sc'oynub' te chaañ
yajq'uei. B'ud'an yol stemplo yuj
stitac spichul. ² A d'a yib'añq'uei, ay
juntzañ ángel icha c'ac' yilji scuch
seraffin, vaque' sc'axil junjun eb'.
Chab' sc'axil eb' chi' smusan sat, axo
chab'xo smusan yichañ eb', axo yed'
chab'xo sjeñvi eb'. ³ Syalan eb' d'ay
junjun icha tic:

A Jehová Axoñej val, aton Yajal
d'a Smasanil. Chequeliñej
stziquiquial d'a masanil yol-
yib'añq'uinal tic, xchi eb'.

⁴ Ayic ix och jun av chi', ix ib'-
xiq'ue spuetail templo chi', ix b'ud'-
jiel yool chi' yuj tab'. ⁵ Ix valan icha
tic: Ay... ob'iltac in, ol in chamoc,
yujto ix vil Jehová, aton Rey d'a
Smasanil. A in xo pax tic, añej chucal
svala', cajan in paxec' d'a scal eb'
anima chucñej sloloni, xin chi.

⁶ Axo d'a jun rato chi', ay jun d'a
scal eb' ángel chi' ix cot jeñeñoc
d'ayin. Yed'nac jun tenaza b'aj ix
yic'cot tzac'ac' d'a yib'añ altar. ⁷ Ix
squilane' d'a in ti', ix yalan d'ayin
icha tic:

A jun tzac'ac' ix in quilec' d'a a
ti' tic, a' ix ic'ancanel a mul tic-
naic, ix ac'ji nivanc'olal a mul,
xchi.

⁸ Ix lajvi chi' ix yalan Jehová chi'
icha tic:

¿Mach junoc ol in checb'ati?
¿Mach val junoc ol och co
checab'oc? xchi.

Yuj chi' ix in tac'vi d'ay:

Ina in tic Mamin, chequinb'ati,
xin chi.

9 Ix yalan d'ayin:

Ixic, b'at al d'a juntzañ anima
chi' icha tic: Val yel ol eyab'-
ñej, palta mañ ol nachajel-laj
eyuuj. Ol eyilñej, palta mañ ol
nachajpaxel-laj eyuuj, xa chi
d'a eb'.

10 Ac' somchaj spensar juntzañ
anima chi', mac schiquin
eb', tza macan sat eb' yic
max yil eb', yic max yab'pax
eb', yic max nachajpaxel
yuj eb', yic vach' max meltzajxi
eb' d'ayin yic tzin colan eb',
xchi d'ayin.

11 Ix in c'anb'an d'ay icha tic:
Mamin, ¿jantac tiempo ol valel
jun tic? xin chi.

Ix yalan d'ayin:

Ol alñej jun tic masanto ol
lajvoquem juntzañ choñab',
mañxa mach ol can cajan
d'ay. Mañxa junoc pat ol can
anima d'a yool, ol can tz'inan
luum.

12 A in Jehová in tic ol vac'b'at
juntzañ anima tic d'a junxo
choñab', yic ol can val tz'inan
schoñab' eb' tic.

13 Tato ayto jayvañocxo anima
olto can d'a yol choñab' tic,
smac'chajpaxem lañnaj jun
choñab' chi'. Icha yic sch'acjiel
junoc te' ji, ma junoc te' mach',
axoñej te' yib' scani, icha chi' ol
aj in choñab' tic. (Palta syal
svolanxi te' yib' chi'. Icha chi' ol
aj yiñtilal jayvañocxo eb' in
choñab' sic'b'ilel vuuj), xchi
Jehová.

**Sb'ab'el lolonel viñaj Isaías
d'a viñaj Acaz**

7 ¹ Ayic ayoch viñaj Acaz yuninal
viñaj Jotam yixchiquin viñaj
Uzías reyal d'a Judá, ix javi viñaj
Rezín sreyal Siria yed' viñaj Peka
yuninal viñaj Remalías sreyal Israel
yac' oval d'a Jerusalén, yic syic'anec'
eb' viñ yalani, palta maj yal-laj yuj
eb' viñ. ² A d'a jun tiempoal chi' ix ul
alchaj d'a viñaj rey Acaz chi' yed' eb'
viñ ayoch yopisio yed' viñ icha tic: A
eb' aj Siria, junñej ix yutej sb'a eb'
yed' eb' aj Israel, van sjavi eb' yac'
oval, xchi. Yuj chi' ix ib'xiq'ue viñ
rey yed' eb' anima chi' yuj xivelal,
icha val yib'xi te te' yuj ic', icha chi'
sluclon eb'.

³ Yuj chi' ix yal Jehová d'ayin Isa-
ías in tic icha tic: Ixic, ic'b'at viñ
uninal aj Sear-jasub ed'oc. Ol a chalaj
a b'a yed' viñaj Acaz chi' b'aj tz'el
yoc a a' ay d'a jun tanque d'a yib'añ
b'e, b'aj sjuc'chaj c'apac c'apac.^b

4 Tzalan d'a viñ icha tic:

Tzil val a b'a, palta mañ ach
xivoc, mañ a comon xib'tej a
b'a. Mañ ach xiv yuj viñaj Rezín
yed' eb' aj Siria chi' yed' pax
viñ yuninal viñaj Remalías chi',
yujto scot val yoval eb' d'ayach
icha chab'oc te' cuxc'ac' ay
stab'il.

5 A eb' aj Siria yed' eb' aj Efraín
yed' viñ yuninal viñaj Remalías
chi', te chuc tas van snaan eb'
d'a a patic. Syalan eb' viñ icha
tic:

6 Coyec, b'at co maquec ec' Judá,
co xib'tej eb' anima chi',
squican jun choñab' chi', axo

^b **7.3** Sear-jasub syalelc'ochi "Ay juntzañ eb' ol meltzajoc".

viñ yuninal viñaj Tabeel scac'-
canoch reyal ta', xchi eb' viñ.

7 Palta a in Jehová in sval icha
tic: Malaj b'aq'uiñ ol elc'och jun
tas sna eb' viñ chi'.

8-9 Yujto a Damasco, a nivan
choñab' yaj d'a Siria chi', axo
viñaj Rezín chi' ayoch sreyaloc.
Axo Samaria, a nivan choñab'
yaj d'a Efraín chi', axo viñ
yuninal viñaj Remalías chi'
ayoch sreyaloc. Palta yic val 65
ab'il ticnaic, ol lajvoquem eb' aj
Efraín chi', mañxo choñab'oc ol
aj eb'. Tato a ex pax tic mañ ol
in eyac' val och d'a e c'ol sic'-
lab'il, mañ ol canñej e choñab'
tic, xchi Jehová chi'.

A yab'ixal jun unin scuch Emanuel

10 Ix yalanxi Jehová d'ayin Isaías
in tic to sval d'a viñaj Acaz icha tic:

11 C'an il junoc tas d'a Jehová co
Diosal. Syal sch'oxan il junoc tas
satub'tac yilji, vach'chom ato d'a
sjulal yich lum luum tic, mato ato d'a
yib'añ satchaañ, xin chi d'a viñ.

12 Ix tac'vi viñaj Acaz chi': Maay,
a in tic max yal vac'an proval Jehová
yic tzin c'an vil junoc tas satub'tac
d'ay, xchi viñ.

13 Yuj chi' ix valan icha tic:
Ex yiñtilalcan viñaj rey David,
ab'ec tas ol vala': A e naani to
malaj yelc'och e tzuntzan eb'
anima. ¿Tom tze nib'ej tze tzun-
tzejpax co Diosal icha tzeyutej
eb' chi'?

14 A val lac'an Jehová ol ch'oxan
junoc tas satub'tac d'ayex: A jun
ix cob'es tic ol pitzvococho jun
unin d'a spatic ix, ol aljoc jun

svinac unin ix, Emanuel ol yac'
ix sb'iej.^c

15 Ayic ayxo spensar jun unin chi',
ol slo queso, ol yab'lanpax noc'
yal chab' yed' eb' yetchoñab',
yujto ayec' eb' d'a scal meb'ail.

16 Ayic mantalaj spensar jun unin
chi', a chab' schoñab' chavañ
eb' rey b'aj tzach xiv tic, ol can
tz'inan.

17 A Jehová ol ac'ancot jun yaelal
d'a ib'añ, yed' d'a yib'añ a
choñab' yed' d'a yib'añ eb' yiñ-
tilalcan viñaj David. A jun tic
manta b'aj ix uji yictax ix
yic'anel sb'a Efraín d'a Judá.
(Aton viñ sreyal Asiria ol
ac'anoch jun yaelal chi'.)

18 A d'a jun tiempoal chi', a
Jehová ol ac'ancot eb' soldado
cajan d'a snajatil a a' sb'ey d'a
Egipto, ol javoc somnaj eb' icha
noc' nivac us, ol ja pax eb' aj
Asiria icha noc' noc'al chab'.

19 Ol laj aj eb' d'a lum nivac voltac
opan, d'a voltac q'uen ñaq'ueen,
d'a scal lum vayumtác, d'a cal-
tac q'uiix yed' b'ajtac syuc' a'
noc' vacax.

20 A d'a jun tiempoal chi', icha
junoc q'uen joxlab' jolom, icha
chi' ol yutoc Jehová smajnan
viñ sreyal Asiria, viñ cajan d'a
sc'axepalb'at a' nivan Éufrates.
Ol ja viñ yic'b'at masanil tastac
ay d'ayex, ichato ol sjoxel xil e
jolom viñ, xil e ti' yed' xil e
nivanil.

21 A d'a jun tiempoal chi', yaliñej
mach ol smol junoc snun vacax, ma
chavañioc snun calnel, 22 ol yac'
sobre yal yim noc' d'ay, ol sb'oan

^c 7.14 Emanuel syalelc'ochi "Ayec' Dios qued'oc".

noc' queso eb'. Yalñej mach ol col-chaj d'a scal oval chi', ol slo noc' queso chi' eb', ol yuc'an noc' yal chab' eb'.

23 A d'a junoc lum lum b'aj avab'il mil ib'oc te' uva, mil tumin plata stojol d'a pecataxo, axo ol ajoc, ol satem juntzañ avb'en chi'. Ol q'uib'xoc q'ue ste'al lum, caltac q'uiix ol ajxoc lum. 24 Axoñej eb' pechum noc' ol ec' yed' sjul-lab' ta', yujto ol ochcan lum vayumtaquil yed' caltac q'uiixal. 25 A lum tzalquixtac sd'ocji yed' q'uen asaron d'a yalañ-taxo, vayumtac, caltac q'uiix ol ajcan lum. Mañxalaj mach ol yal yavan tas d'a lum, axoñej noc' vacax yed' noc' calnel ol va d'a sat lum.

A sb'i jun yuninal viñaj Isaías

8 1 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Say junoc tas nivan yaj chec'an b'aj ol a tz'ib'ejem Maher-salal-hasbaz. Nivac ol utej a tz'ib'anemi.^d 2 Slajvi chi' tzac'an-canoch viñaj sacerdote Urías yed' viñaj Zacarías yuninal viñaj Jeberequías testigoal, to yel a ach tza tz'ib'ej jun chi', xchi d'ayin.

3 Ix lajvi chi', ix in vay yed' ix vet-b'eyum, aton ix schecab' Dios, ix scuchancanoch yune' ix. Axo yic ix alji jun unin chi', ix yalan Jehová d'ayin icha tic: A viñ unin tic, Maher-salal-hasbaz ol ac' sb'iej viñ, xchi. 4 Ayic manto yal yalan mamin, nunin viñ unin chi', ol ic'jocb'at masanil sb'eyumal choñab' Damasco yed' choñab' Samaria yuj viñ sreyal Asiria, xchi Jehová chi'. 5 Ix yalanxi d'ayin icha tic:

6 Yujto xiv juntzañ anima tic d'a viñaj Rezín yed' d'a viñ yuninal viñaj Remalías, tzin spatiquejel eb' a in icha a a' ay d'a Siloé vaji, a' malaliñej sb'eyi.

7-8 A inxo ichato ol vac'cot chulnaj a' nivan Éufrates tz'el d'a stitac smelemal d'a yib'añ eb', ol javoc sib'naj a' d'a Judá tic, ol b'ud'joquel masanil sat lum yuj a'. Ol q'uec'och sjulal a' d'a sjaj eb' anima tic. (Syalelc'ochi aton viñ sreyal Asiria yed' masanil soldado). Icha chi' ol yutoc viñ smacanec' lum a lum ach Emanuel, icha junoc noc' noc' tz'el jeñan sc'axil, nivan smaca', icha chi' ol yutoc lum a lum chi' viñ, xchi Jehová.

9 Ex nivac choñab', molb'ejec e b'a tzex cot eyac' oval, palta ol ex sateloc. Ex nivac choñab' te najat ay, ab'ec val, nab'añej tzeyic'cot eyamc'ab' yic oval, ol ex satjocñejeloc.

10 Ol eyal-laj eyab' tas ol e c'ulej, palta mañ ol schalaj sb'a eyalani. Ol och d'a stzolal tas ol e c'ulej, palta mañ ol elc'ochoc, yujto a Dios ayñej ec' qued'oc.

Añej d'a Dios b'aj tzoñ xivi

11 A Jehová yed' val yip ix och yub'yub' d'ayin, ix yalani: Mañ a b'eyb'alej sb'eyb'al juntzañ anima tic.

12 Mañ a mol alej yed' eb' sc'anan scolval junocxo mach. Mañ a xib'tej a b'a yuj b'aj xiv eb' anima tic. 13 A in Jehová in Yajal in d'a Smasanil, A inñejocab' d'a yol a sat, añej d'ayin tzach xivi. Ayocab' velc'och d'a yol a

^d 8.1 Maher-salal-hasbaz syalelc'ochi “Toxo val ol ic'jocb'at masanil tas yed' eb' anima d'a ch'oc nacional”.

sat. **14** A in ol in och a cajnob'oc b'aj syal a colan a b'a. Palta a d'a eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, icha val q'uen q'ueen b'aj sloc sb'a yoc eb' anima, icha chi' vaji. Yuj chi' ol yamchajelta eb' aj Jerusalén tic. **15** Tzijtum eb' ol stenoch yoc, ol telvoc eb', ol cham eb', ol can eb' d'a yaal, ol yamchaj eb', xchi Jehová d'ayin.

Ix sc'ayb'ej eb' sc'ayb'um viñaj Isaías

16 Ex in c'ayb'um, siq'ueccan in c'ayb'ub'al tic d'a e pensar, malajocab' b'aq'uiñ sb'at satc'olal eyuuj.

17 Vach'chom sc'ub'ejel sb'a Jehová d'ayoñ a oñ yññilal oñ viñaj Jacob tic, palta svac'och in c'ol d'ay, añej ayoch yipoc in c'ool.

18 A in tic yed' eb' vuninal ix yac' Jehová, ch'oxnab'il vaj yed' eb' d'a scal eb' quetisraelal, yujto icha chi' ix in yutej Jehová Yajal d'a Smasanil, aton cajanec' d'a tzalan Sion.

19 Ol laj yal eb' anima d'ayex icha tic: C'anb'ejec e b'a d'a eb' viñ syal yuuj yed' d'a eb' sc'uman spixan eb' chamnac, aton eb' snumnoni yed' eb' sajsoni. ¿Tas yuj mañoc d'a eb' co diosal sco c'anb'ej co b'a? ¿Tas yuj mañoc d'a eb' co chamnac sco c'anb'ej co b'a yic scolvaj eb' d'ayoñ pitzan oñ tic? xcham eb'.

20 Tzeyil val tas syal schecnab'il Dios yed' sc'ayb'ub'al. Tato a eb' tzex c'ayb'an max alan icha syal slolonel Dios chi', mañ pen-saril tas syal eb' chi'.

21 A eb' anima tic, ol b'at tic ol b'at tic eb' yuj vejel. Yuj val vejel chi', ol ovaj val eb'. Ol

b'uchvaj eb' d'a sreyal yed' d'a sDiosal. Olto q'ue q'uelan eb' d'a satchaañ,

22 ol em q'uelan eb' d'a sat luum, palta axoñej cusc'olal ol scha eb' yed' yaelal icha q'uic'al-q'uinal. Ol can eb' d'a scal q'uic'alq'uinal chi', mañxo ol yal scolan sb'a eb'.

Yaljub'al Yajalil junc'olal

9 **1** Palta mañ masaniloc tiempo ol can eb' tz'ixtaj chi' d'a scal cus-c'olal. Vach'chom emnaquil ix ajcan lum Galilea yuj Dios, palta ol ic'joc-xichaañ luum, aton lum ay d'a yol yic Zabulón yed' d'a yol yic Neftalí, lum ay d'a stitac a' Jordán yed' d'a stitac a' mar, lum ay d'a slac'anil lum yic eb' mañ israeloc.

2 A eb' anima cajan chi' ta', ayec' eb' d'a cal q'uic'alq'uinal, palta ol yil jun nivan saquilq'uinal eb'. Ol c'och copnaj jun saquil-q'uinal d'a eb' ay d'a cal q'uic'alq'uinal chi'.

3 Mamin, a ach ix ac'xi q'uib' co b'isul d'a co choñab' tic, ix ac'anxipax co nivan tzalajc'olal. Tzoñ tzalaj co masanil d'a ichañ, icha tzoñ tzalaji ayic sco molan sat cavb'en, icha stzalaj eb' soldado ayic spojanec' jan-tac b'eyumal syic' eb' d'a oval.

4 Yujto a ach ix a satel jun nación, aton jun ic'annac oñ b'at d'a ch'oc nacional, aton b'aj ix ac'ljioch co yaelal. Ix a satel jun nación chi' icha utej a satannaquel choñab' Madián d'a peca'.

5 A xañab' eb' soldado sc'añi ayic sb'at eb' d'a oval yed' spichul eb' b'oñb'il yuj chic', ol

juljocb'at d'a cal c'ac', ol
tz'ab'at smasanil.

- 6 Yujto ix alji jun vinac unin d'a
co cal. A Dios ix ac'an jun unin
tic d'ayoñ. A jun unin tic, ol ac'-
chajoch yopisio yac'an Yajalil.
Ol ac'chajoch juntzañ b'i tic
d'ay: Ac'um Razón te Jelan,
Dios Syal Yuj Smasanil,
Mamab'il Ayñejec' d'a Junelñej,
Yajalil Ac'um Junc'olal.
- 7 Ol yac' reyal sq'uexuloc viñaj
rey David d'a yib'añ masanil
lugar. Junc'olal ol yac' yajalil
d'a junelñej. Ol yic' val yip
yajalil chi', ol sch'olb'itan tas
d'a stojolal yed' d'a vach'il. A
Jehová Yajal d'a Smasanil ol
ac'anelc'och jun tic, yujto
nab'ilxo yuuj.

Yoval sc'ol Jehová d'a choñab' Israel

- 8 Ix yal Jehová yuj yaelal ol javoc
d'a yib'añ Israel, schoñab' viñaj
Jacob.
- 9 Yuj chi' masanil eb' anima d'a
yol yic Efraín masanto eb' cajan
d'a Samaria, ol nachajel yuj eb'
to a Jehová tz'ac'ancot juntzañ
yaelal chi', palta yed' yac'um-
taquil eb' yed' spitalil eb',
syalan eb' icha tic:
- 10 Vach'chom tz'em lañaj co xan
pat, ol co b'oxiq'ue yed' q'uen
q'ueen tzeyb'il. Vach'chom
sch'acjiel te' sicómoro sco c'an
ste'aloc co pat, palta axo pax te'
c'ute' ol co c'an sq'uexuloc te',
xchi eb'.
- 11 A Jehová ol ic'ancot eb' ajc'ol
yajoch d'a viñaj Rezín, yic
syac'an oval eb' d'a Israel.
- 12 A d'a stojolal b'aj sjavi c'u ol cot
eb' aj Siria, axo d'a stojolal b'aj

tz'em c'u ol cot eb' filisteo. Jun-
xoñej ol aj satjiel Israel yuj eb'.
Vach'chom icha chi' ol ajoc,
palta manto ol ochlaj vaan
yoval sc'ol Jehová, ol yac'ñejcot
yaelal d'a schoñab'.

- 13 Palta axo eb' schoñab' chi' jun,
max sna sb'a eb' yalanxi sb'a d'a
Dios, vach'chom ix ac'jioch sya-
elal eb'. Max yac'och sb'a eb'
d'a yol sc'ab' Jehová Yajal d'a
Smasanil.
- 14 Yuj chi' icha junoc noc' noc' xic-
jiel sñe yed' sjolom yuj junoc
mach, ma icha b'aj junñej c'ual
sch'acjiel te' palma yed' te' aj,
icha chi' ol utaj eb' israel chi'
yuj Jehová.
- 15 (A jun jolom chi', aton eb'
yichamtac vinaquil choñab' yed'
eb' yajal yaji. Axo jun ñe chi',
aton eb' syaloch sb'a schecab'oc
Dios, palta añej es syac' c'ayb'aj
eb'.)
- 16 A eb' yajal yaji, toñej tz'ac'ji
musansatil eb' anima yuj eb',
axo eb' tz'och tzac'an yuj eb'
chi' toñej satb'at eb'.
- 17 Yuj chi' mañxo ol oc' sc'ol
Jehová d'a eb' quelemtac vinac,
d'a eb' unin mañxa smam yed'
d'a eb' ix ix chamnac yet-
b'eyum, yujto a eb' anima tic,
junelñej ix te chuch'i eb',
axoñej chucal lolonel syal eb'
smasanil. Yuj chi' manto ol
ochlaj vaan yoval sc'ol Jehová,
ol yac'ñejcot yaelal d'a
schoñab'.
- 18 A schucal eb' anima chi', nivan
tas tz'ixtax yuuj, icha val yic
tz'el c'ac' a stz'ab'at te' q'uiix
yed' vayumtac, stz'apaxb'at
nivac yax luum yuuj, syoyan

sb'a chacxuxum ic' d'a scal
stab'il sq'ue chi'.

19 Yuj val yoval sc'ol Jehová Yajal
d'a Smananil, van slajviel
schoñab' yed' eb' anima, icha
tz'aj slajviel junoc choñab' yuj
te' c'ac'. Mañxo ol ec'laj syaelal
eb' anima d'ay junjun.

20 Yalxoñej tas jab'oc ol ilchaj yuj
eb', ol yab'lanb'at eb', palta
mañ ol ec'laj svejel eb', mañ ol
b'ud'joclay eb'. Yuj chi' ol laj
schib'at yuninal eb' yuj vejel.

21 A eb' yiñtilal Manasés, ol yac'
oval eb' yed' eb' yic Efraín. Ol
spacanpax sb'a eb' yic Efraín
chi'. Axo ol ajoc, ol yac' oval eb'
scha macañil yed' eb' aj Judá.
Vach'chom icha chi' ol aj eb',
palta manto ol ochlaj vaan
yoval sc'ol Jehová, ol yac'ñejcot
yaelal d'a schoñab'.

10 1 Ob'iltac ex tze b'o juntzañ
ley mañ tojoloc, tz'ixtax eb'
anima yuuuj.

2 Max eyal syaelal eb' meb'atac
anima tz'ixtaj d'a scal in
choñab'. Malaj yelc'och jab'oc
eb' d'a yol e sat. Tzeyelq'uej tas-
tac ay d'a eb' ix chamnac yet-
b'eyum yed' d'a eb' unin mañxa
smam.

3 ¿Tas val ol eyutej e b'a ayic ol
javoc eyaelal, ayic ol eyilan scot
yaelal chi' d'a najat? ¿Mach b'aj
ol e c'an colval? ¿B'ajtil ol
eyac'can e b'eyumal?

4 A mach d'a e cal mañ ol ic'joc-
b'at d'a ch'oc nacional, ol mil-
joccham yed' eb' chamnacxo.
Vach'chom icha chi' ol ex ajoc,
palta manto ol ec' yoval sc'ol
Jehová. Ol yac'ñejoch eyaelal
chi'.

A eb' aj Asiria ix yame'ab'aj yuj Dios

5 Ix yalan Jehová icha tic: Ob'il-
tac viñ sreyal Asiria. A ticaic
van vac'lab'an viñ icha junoc te'
c'ococh svac'lab'ej yed' yoval in
c'ool yic svac'anocho eyaelal.

6 A ex malaj jab'oc velc'och
d'ayex, tze tzuntzejpaxcot yoval
in c'ool, a viñ tzin checb'at
d'ayex. Tzin checb'at jun viñ
rey chi', yic vach' syelq'uejb'at
masanil e b'eyumal viñ, tzex
stec'ancanem viñ icha lum
soc'om d'a yoltac b'e.

7 Palta mañocñej chi' nab'il yuj
viñ sreyal Asiria chi', nab'il pax
yuj viñ to tziytum nación ol satel
viñ.

8 Syalan viñ icha tic: Masanil eb'
yajal in soldado, icha rey yaj
eb', a in svac' mandar eb'.

9 Lajan ix vutej choñab' Calno
yed' choñab' Carquemis. Icha ix
vutej Hamat, icha pax chi' ix
vutej choñab' Arfad. Axo
Samaria lajan ix ajcan yed'
Damasco.

10 Ix viquejcan juntzañ nación tzij-
tum sdiosal. A val sdiosal eb'
chi', ec'to yipal d'a yichañ
sdiosal eb' aj Jerusalén yed' eb'
aj Samaria.

11 Yuj chi' jun, a val tas ix in c'ulej
d'a Samaria chi' yed' d'a
sdiosal, ¿tom mañ ol tzac'van-
pax in c'ulan d'a Jerusalén yed'
sdiosal? xchi viñ, xchi Jehová.

12 Ayic ol lajvoc syame'ab'aj viñ
sreyal Asiria chi' yuj Jehová yuj
sc'ulan tas nab'il yuj d'a tzalan
Sion yed' d'a Jerusalén, ichato
chi' b'ian, ol yac'anxioch yaelal
Jehová d'a yib'añ viñ yuj

- masanil tas ix sc'ulej yuj
yac'umtaquil, yujto nivac vinac
ix yutej sb'a viñ.
- 13 Ix yal viñ sreyal Asiria chi' icha
tic: Yuj val sjelanil in pensar ix
elc'och juntzañ ix in c'ulej tic, ix
nachaj val in c'ulani. Ix techaj
in q'uexan smojonal juntzañixo
choñab', ix vic'ancanec' masanil
tastac ay d'ay. Ix techajpax in
tec'ancanem eb' rey chi' yed'
vipal.
- 14 Icha val quic'anq'ueta sñolob'
noc' much d'a yol so' ayic malaj
noc' snun chi' ayeq'ui, icha chi'
ix vutej vic'anec' sb'eyumal jun-
tzañ nación chi'. Ix vic'anpax-
canec' slum eb', mañxalaj b'aj ix
yal yalan sb'a eb'. Malaj tas ix
yal eb', toñej ix och q'uelan eb',
xchi viñ.
- 15 Palta naec nab'i, ¿tocval nivan
yelc'och q'uen ch'acab' yed'
q'uen serrucho d'a yichañ mach
sc'anani? A junoc c'ococh nab'a
te', ¿tom a te' ol ac'an ib'xoc
junoc anima sc'anan chi'?
- 16 Yuj val chi', a Jehová Yajal d'a
Smasanil, a' ol ac'ancot junoc
yab'il te ov, axo ol ic'anel yip
eb' viñ soldado te tec'an ayoch
yipoc sc'ol viñ sreyal Asiria
chi', ol satel yac'umtaquil viñ
icha stz'ab'at junoc tas yuj te'
c'ac'.
- 17 A Dios Axoñej Ochi, saquil-
q'uinal yaj d'a Israel, junñej
c'ual ol satel eb' aj Asiria yuuj,
icha tz'aj stz'aem te' q'uiix yuj
te' c'ac'.
- 18 Ol satel masanil eb' nivac vinac,
icha tz'aj satel te' nivac te' yed'
te' avb'en te' vach' yilji sch'ac-
chajemi. Icha junoc mach ya'ay
to mañxa yip, icha chi' ol ajcan
Asiria chi'.
- 19 Jayvañxoñej eb' soldado olto
canoc, icha tz'ajcan jayeocxo te
te' max ch'acjieli, vach'chom
junoc unin ol yal sb'isan eb'.
- 20 A d'a jun tiempoal d'a b'aq'uiñ,
a jayvañxo eb' israel yiñtilal
viñaj Jacob ol colchajcanoc,
mañxo ol yac'och jun choñab'
eb' yipoc sc'ool, aton jun ijan
ix satanel eb', palta a Jehová
sDiosal eb' ol yac'och yipoc
sc'ool, aton Dios Axoñej Ochi.
- 21 Ay jayvañ eb' yiñtilal viñaj
Jacob ol meltzajxioch spensar
d'a Dios te ay yip.
- 22 Vach'chom a eb' israel, te nivan
sb'isul eb' icha yarenail sti' a'
mar, palta jayvañxoñej eb' ol
meltzaj d'a schoñab'. Nab'ilxo
yuj Dios to ol satel eb' icha val
d'a stojolal.
- 23 A Jehová Yajal d'a Smasanil
ol satanel masanil anima d'a
yol smacb'en tic, icha ajnac
yalani.
- 24 Palta a' tz'alan icha tic: Ex in
choñab' cajan d'a Sion, vach'-
chom ol ex smac' eb' aj Asiria
d'a te' jixc'ab' te', mato yed'
sc'ococh eb', icha yutejnac ex
eb' aj Egipto, palta mañ ex xiv
d'a eb',
- 25 yujto yic val jaye' c'ual tic ol
tupem yoval in c'ol d'ayex. Ol
in satel eb' aj Asiria chi' yed'
yoval in c'ool.
- 26 A in Jehová Yajal in d'a
Smasanil, ol vac'och yaelal d'a
yib'añ eb', icha ajnac in satanel
choñab' Madián d'a slac'anil
q'uen tenam yic Oreb, icha
ajnac in ch'oxan in poder ayic

in pojannac snañal a' Chacchac
Mar d'a Egipto.

- 27 A d'a jun tiempoal chi', ol
viq'uel icatz ayoch d'a eyib'añ
yuj eb' aj Asiria chi', icha tz'aj
scañchajel te' yugo ayoch d'a
yib' sjaj noc' vacax.

Scot eb' aj Asiria

- 28 A eb' ajc'ol chi', aton eb' aj
Asiria, van sjavi eb' d'a Rimón
yed' d'a Ajat, van yec' eb' d'a
Migrón. A d'a Micmas scan
yicatz eb'.^e
- 29 Ix c'axpajec' eb' d'a jun nivan
ch'olan, ix sb'oanq'ue scam-
pamento eb' d'a Geba. Axo eb'
aj Ramá, ix xivcan eb'. A eb' aj
Gabaa schoñab' viñaj Saúl, van
sb'at eb' elelal.
- 30 Ex cajan ex d'a Galim, elocab'
eyav. Ab'ec yel av chi' ex aj
Lais. Ob'iltac ex ex aj Anatot.
- 31 Van sb'at eb' aj Madmena elelal.
A eb' cajan d'a Gebim van b'at
sc'ub'anpaxel sb'a eb'.
- 32 A ticnaic ol ec' ac'val yuj eb'
soldado chi' d'a Nob. Smuch'
sc'ab' eb', syic'anchaañ eb',
sch'oxancot eb' to ol yac' ganar
tzalan Sion tic eb', aton choñab'
Jerusalén.
- 33 Ilec val, a Jehová Yajal d'a
Smasanil ol satanel eb' ayoch
ajc'olal d'ay icha tz'aj sch'acjiel
te te' d'a Líbano. Ayxo smay
sc'añ yem te'. Aton te te' chaañ
steel, vach' yilji, stelvi d'a sat
luum.
- 34 Icha chi' ol aj satjiel eb' ajc'ol
chi', icha tz'aj sch'acjiel te te'

b'aj te c'ayum, aton te te' vach'
yilji d'a Líbano chi'.

A yopisio viñ Mesías

- 11** ¹ Icha val svolan junoc te yib'
te', icha chi' ol aj
spitzvichaañ jun yiñtilal viñaj
Isaí.
- 2 Ol ochñej Yespíritu Jehová
yed'oc. A' ol ac'an sjelanil yed'
yaj pensaril. Yuj Yespíritu chi',
ol nachajel yac'an razón, ay pax
yipal. Ol yojtaquejel Jehová, ol
ic'jocpaxchaañ yuuj.
- 3 Ol sc'anab'ajej Jehová chi' d'a
tzalajc'olal.
Mañ ol sch'olb'itej eb' anima
d'a ichñeja', ma yuj tas syab'
d'a spatic eb'.
- 4 D'a stojolal ol sb'o yaj yoval
eb' meb'a' yed' eb' anima
emnaquil syutej sb'a. Toñej ol
yala' ol ac'joc syaelal eb' tz'ec'
d'a yib'añ, ol ac'jococh eb'
sc'ulan chucal chi' d'a yol
sc'ab' chamel.
- 5 A tas tojol yed' tas yel, a chi' ol
checlaj d'ay.
- 6 A d'a jun tiempoal chi', a noc'
oques yed' noc' yunetac calnel,
junc'olal ol aj noc'. A noc' tigre
yed' noc' chiva, junñej ol em
cutzan noc'. A noc' quelem
vacax yed' noc' choj, junñej ol
q'uib' noc'. Axo junoc unin ol
tañvan noc'.
- 7 A noc' nun vacax yed' noc' nun
oso, junñej ol aj noc'. Axo yune'
noc', junñej ol em cutzan. A noc'
choj, a añ añic'ultac ol sc'ux noc'
icha noc' vacax.

^e 10.28 A juntzañ choñab' sb'inaj d'a tic, a d'a yoltac b'e b'aj scot eb' soldado aj Asiria ul
yac' oval d'a Jerusalén, ata' ay.

- 8 A eb' nenetac unin, ol tajnoc eb' b'aj ay yolanił noc' chan. Ol sñaloch sc'ab' eb' d'a yolanił noc' ajavchan, palta mañ ol chijocłaj eb' yuj noc'.
- 9 Mañxa chucal ol ujoc d'a jun tzalan sic'b'ileł yuj Jehová. Icha tz'aj sb'ud'jiel a' mar yuj a a', icha val chi' ol aj yojtacajel Jehová yuj masanił anima d'a yolyib'añq'uinal tic, masanił eb' ol ojtacanel Jehová chi'.
- 10 A d'a jun tiempoal chi', ol checlaj jun rey d'a scal yĩntilal viñaj Isaí. Chequel ol ajq'ue d'a scal juntzañ naciòn yic ol smolb'ej sb'a eb' b'aj ayec' chi'. Te nivan ol aj yelc'och jun lugar b'aj ol aj chi'.

**Ol meltzaj eb' ic'b'ilb'at
d'a ch'oc nacional**

- 11 A d'a jun tiempoal chi', ol sch'ox spoder Jehová junelxo, yuj chi' ol smolb'ejcot masanił eb' schoñab' sacleminac yajcanb'ati. Ol cot eb' aytocan d'a Asiria, d'a Egipto, d'a Patros, d'a Etiopía, d'a Elam, d'a Sinar, d'a Hamat yed' d'a juntzañxo choñab' ay d'a stitac a' mar.
- 12 A Dios ol ch'oxanq'ue junoc yechel d'a scal juntzañ naciòn, yic ol smolb'ej sb'a eb' israel sacleminac yajcanb'ati. Añej-tona' ol smolb'ejxi sb'a eb' aj Judá sacleminac yajcanb'at b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic.
- 13 Ol lajvoc chichonc'olal d'a scal Efraín yed' Judá, mañxo ol yac' oval eb'.
- 14 Axo eb' scha macañil, junñej ol b'at eb' yac' oval d'a eb' filisteo d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Ol

yac'an ganar eb'. Junñej ol aj yic'anec' sb'eyumal eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u eb', aton Edom, Moab yed' pax eb' amonita, yujto ol can eb' d'a yol sc'ab' eb'.

- 15 A Jehová ol ac'an tup jun sc'ab' a' Chacchac Mar. Ol yac'anpaxcot jun oval ic' te c'ac' d'a yib'añ a' Éufrates, ol tup a'. Uque' macañ ol ajcan a', yuj chi' mañxo ol yiq'uel xañab' eb' anima ayic ol ec' eb' d'a yol a'.
- 16 Ayic ol meltzajxoc eb' schoñab' Jehová aycan d'a Asiria, jacanxo jun nivan b'e b'aj ol ec'ta eb', icha ajnac b'e b'aj cotnac eb' choñab' israel elnac d'a Egipto.

B'it yuj ac'oj yuj diosalil

- 12** 1 A d'a jun tiempoal chi', ol ex b'itan icha tic:
Mamin Jehová, scac' yuj diosal d'ayach. Vach'chom ix cot yoval a c'ol d'a quib'añ, palta toxo ix ec'b'ati, axo ticnaic, van ac'an snivanil co c'ool.
- 2 Ach co Diosal, co Columal aji. Tzach cac'och yipoc co c'ool, yuj chi' max oñ xivlaj. Mamin Jehová, tzach co b'itej, yujto a achñej tzac' quip, tzoñ a colanpaxi, xe chama.
- 3 Icha stzalaj junoc mach stacji sti' syuc'an a a' sq'ueul sjaj, icha chi' ol ex tzalaj yuj e colnab'il ol yac' Jehová.
- 4 Yuj chi' a d'a jun tiempoal chi', ol eyal icha tic: Caq'uec yuj diosal d'a Jehová, calec vach' lolonel d'ay. Calequel d'a scal junjun naciòn tastac ix sc'ulej, yic vach' snacot eb' jantac

svach'il. Malaj junocxo lajan yed'oc.

- 5 Coñ b'itanañec d'a Jehová, yujto te nivan yelc'och tas ix sc'ulej, yovalil tz'ojtacajel d'a masanil yolyib'añq'uinal tic.
- 6 A oñ cajan oñ d'a Sion tic, elocab' cav d'a tzalajc'olal, yujto a co Diosal ayec' qued' a oñ israel oñ tic, Axoñej Ochi. Te nivan pax yelc'ochi, xe chama.

A tas ix alchajel d'a yib'añ Babilonia

- 13** ¹ Ayocto ix sch'oxan Jehová vil a in Isaías in yuninal viñaj Amoz tas ol javoc d'a yib'añ Babilonia, yuj chi' ix val icha tic:
- ² Aq'uecq'ue junoc yechel yic oval d'a sjolom junoc lum vitz malaj ste'al. Avajañec d'a eb' soldado to tz'och eb' yac' oval. Iq'uecq'ue e c'ab' tze ch'oxan b'aj tz'och tzac'naj eb' soldado d'a spuertail b'aj tz'och eb' yajal yaj d'a Babilonia.
- ³ Toxo ix vavtej eb' viñ in soldado te tec'an, toxo ix val d'a eb' viñ ac'um oval sic'b'ilxoeel vuuj, ol tzalaj eb' viñ ayic ol in satanel eb' ayoch ajc'olal d'ayin yuj yoval in c'ool, xchi Jehová, xin chi.
- ⁴ Ab'ec val yoch jun av d'a jolom-tac vitz, tzijtum anima tz'el yav, aton eb' anima ix laj cot d'a jun-tzañxo nación ix smolb'ej sb'a. A Jehová Yajal d'a Smasanil van smolb'an eb' soldado ol ac'an oval chi'.
- ⁵ Aton eb' ix cot d'a juntzañ nación te najat, b'aj slajvic'och lum luum. A Jehová sjavi yed' syamc'ab' yic yoval sc'ool, ol

satanel masanil anima d'a sat luum tic.

- ⁶ Elocab' veq'uec'oc eyav, yujto lac'anxo sjavi jun c'ual yic yoval sc'ol Jehová Syal Yuj Smasanil. A d'a jun c'ual chi', ol satjoquel masanil tas yuuj.
- ⁷ Yuj chi' jun, masanil anima, ol el yip sc'ab' eb' yuj xivelal, mañxo animaoc ol ajcan eb'.
- ⁸ Ol te xivq'ue eb'. Ol ja val jun nivan ilc'olal yed' yaelal d'a yib'añ eb'. Ol q'ue cotan, ol q'ue cuman eb' yab'an syail, icha junoc ix ix tz'alji yune'. Toxoñej ol yil-lajoch sat eb', ol checlajel xivelal d'a sat eb'.
- ⁹ Van sjavi jun c'u yic Jehová, jun c'ual b'aj mañxo ol syamoch vaan yoval sc'ool. Toxoñej ol can tz'inan lum luum tic yuuj, ol satel masanil eb' chuc.
- ¹⁰ A d'a jun c'u chi', masanil q'uen c'anal sveei d'a satchaañ, mañxo ol yac'laj yoc q'ueen. Ol q'ui'c'b'ocpaxel yoc c'u ayic van sjavi, mañxo ol yac'paxlaj yoc q'uen uj.
- ¹¹ Ol yalan Jehová icha tic: Ol vac'och syaelal masanil eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic yuj chucal sc'ulej eb'. Ol viq'uem eb' syic'chaañ sb'a. A eb' malaj yelc'och eb' yetanimail d'a sat, mañxa jab'oc ol aj yelc'och eb'.
- ¹² Jayvañxoñej anima ol canoc, yuj chi' puralxoñej ol ilchaj eb' icha q'uen oro te vach', q'uen scot d'a Ofir.
- ¹³ Ol in tzicub'tañej satchaañ, ol viq'uel lum luum d'a yed'tal yuj yoval in c'ol a in Jehová Yajal

in d'a Smasanil. Ol te cot val
voval d'a jun c'ual chi'.

- 14 A eb' anima, lajan ol aj eb' icha
noc' ch'ucul pechb'il, ma icha
junoc ñilañ noc' calnel saclem-
b'ati, mañxa mach smolb'ani. Ol
laj b'atcan junjun eb' anima chi'
eleral d'a schoñab' yed' b'ajtac
cajan.
- 15 Yalñej mach ol yamchajoc, ol
tecjoc chamoc. Yalñej mach ol
yac' yamchaj sb'a, ol miljoc-
chamoc.
- 16 Q'uelan val och eb', ol miljoc-
cham yuninal eb' d'a sat luum.
Ol laj ic'joqueta tastac ay d'a
yoltac spat eb', ol ixtaj eb' ix
yetb'eyum eb'.
- 17 Ol vac'cot eb' aj Media satel eb'.
A eb' chi', mañ ol och q'uelan
eb' yuj q'uen plata, ma q'uen
oro.
- 18 A yed' sjul-lab' eb', ol sjulan-
cham eb' quelemtac eb'. Mañxo
ol oc'laj sc'ol eb' d'a eb' cotac
unin yed' d'a eb' ac' unin.
- 19 A Babilonia chi', añej vach' yilji
d'a yichañ juntzañxo nación. Te
ac'umtac eb' caldeo yed'oc, icha
q'uen q'ueen vach' yilji, palta
lajan ol ajcan icha ajnaccan
Sodoma yed' Gomorra ayic in
satannaqueli.
- 20 Mañxa b'aq'uiñ ol cajnaj anima
d'ay. Mañxo ol yaq'uem scam-
pamento eb' tz'ec' stañvej noc'
smolb'etzal noc' ta'.
- 21 Axoñej noc' caltacte'al noc' ol aj
ta'. Ol b'ud'joquel yoltac pat yuj
noc' tonton yed' noc' avestruz.
Ol ec' tz'itiljoc noc' c'ultaquil
chiva ta'.
- 22 A d'a yoltac nivac cuartel yed'
d'a yoltac palacio te vach' yilji

d'a Babilonia chi', ata' ol laj oc'
juntzañ noc' icha noc' oques.
Van sc'och sc'ual yic satjiel jun
nación chi', mañxo ol ec'
tiempo, xchi Jehová.

Ol meltzajxoc eb' israel

14 ¹ Ol oc'xoc sc'ol Jehová d'a
eb' israel, ol schaxioch eb'
schoñab'oc. Ol ic'jocxicot eb' b'aj
cajan yuj Jehová chi', ol jax eb' d'a
sluum junelxo. Ay eb' ch'oc
choñab'il junñej ol yutoc sb'a yed'
eb', ol javoc cajan eb' d'a scal eb'
yiñtilal viñaj Jacob chi'. ² Ay jun-
tzañ choñab' ol colvaj yic'ancot eb'
israel chi' yic ol javoc eb' d'a sluum
chi'. Ol ochcan juntzañ eb' ch'oc
choñab'il schecab'oc eb' israel d'a
lum sluum Jehová. A eb' ic'jinacb'at
eb' israel schecab'oc d'a yalañtaxo,
ol och eb' schecab'oc eb' israel chi'.
Axo eb' chuc yutejnac sb'a d'a eb'
d'a yalañtaxo, ol can eb' d'a yalañ
smandar eb'.

Sb'uchji viñ sreyal Babilonia

³ Ex choñab' Israel, ayic ol ex col-
chaj yuj Jehová d'a scal e cusc'olal
yed' d'a eyaelal b'aj ayex och d'a
checab'oc, ⁴ ol e b'itej jun b'it tic yic
tze b'uchan viñ sreyal Babilonia:

Ilec nab' val tas ix utaj viñ ix
ac'anoch co yaelal tic. Ilec nab'
val ix aj viñ yuj yac'umtaquil.

⁵ Toxo ix ic'jiel yopisio viñ yuj
Jehová. Toxo ix cañchaj
sc'ococh viñ yic yopisio,

⁶ aton viñ ix ac'anoch syaelal jun-
tzañxo nación. Max ochlaj vaan
viñ yixtan eb' yed' yoval sc'ool.
Ilb'aj c'ol ix aj eb' yuj yoval viñ
chi', maj lajvoc yixtaj eb' yuj
viñ.

- 7 Yuj chi' junc'olal yaj masanil anima, sb'itan eb' yuj tzalaj-c'olal.
- 8 A te' tzicap yed' te' c'ute' d'a Líbano, ichato stzalaj te', ichato syal te' icha tic: Atax yic ach sateli, mañxalaj mach tzoñ ch'acaneli, xchi te'.
- 9 A b'aj ayec' eb' chamnac, toxoñej sq'ue ñilnaj eb' ul schaan viñ sreyal Babilonia chi'. Ichato tz'el svayañ spixan eb' chamnac chi'. A eb' yajal d'a sat lum tic d'a peca', sq'ue vaan eb' yuj ul schaan viñ rey chi', sq'ue vaan eb' d'a yoltac strono d'a yichañ viñ.
- 10 Masanil juntzañ eb' chi', syal eb' d'a viñ icha tic: ¿Tom ix el ip a ach tic? ¿Tom lajan ach aj qued'oc?
- 11 A d'a peca' tzach ic'jichaañ yed' b'it yed' te' arpa. Axo ticnaic, ayachxo ec' d'a co cal a oñ chamnac oñ tic. Jichan ach ec' d'a a vaynub' d'a scal noc' a'ay, axo a c'u', nab'a a'ayxoñej, xchi eb' chamnac chi' d'a viñ.
- 12 Ach nit c'anal to tzach veei d'a q'uiñib'alil, ix ach yumjicot xututoc d'a satchaañ. Ato d'a sat lum tic ach javi tañnajoc. A ach ton tic ix aq'uem lañnaj juntzañ choñab'.
- 13 Ix a na' icha tic: Ol in q'uec'och d'a satchaañ. Ata' ol in b'oem in trono d'a yib'añtac q'uen sc'anal Dios. Ata' ol vac' yajalil, ol in em c'ojan d'a jun tzalan b'aj syac' molchajel d'a stojolal norte.
- 14 Ol in q'uec'och d'a yib'añ asun te chaañ ayq'uei. Lajan ol in aj yed' Dios Axoñej Ochi, xa chi.
- 15 Palta val yel, toxo ix ach emc'och d'a yed'tal chamel, ato d'a sjulalxo yich ix ach emcan-c'ochi.
- 16 A val eb' tzach ilani, tz'och val q'uelan eb' d'ayach, snaan eb' uuj icha tic: ¿Mantoc a jun viñ tic tz'ac'an ib'xoc masanil anima, viñ tz'ac'anq'ue ñilnaj masanil nación?
- 17 Ix can tz'inan yolyib'añq'uinal yuj viñ, cuseltac ix ajcan junjun choñab' yuj viñ, mañxa junoc eb' ayoch preso ix yaq'uel viñ d'a libre, xchi eb' chamnac chi'.
- 18 Masanil eb' sreyal junjun nación junc'olalxo yaj eb', oyanoch sb'eyumal eb' d'a stz'eytac, munil ayec' junjun eb' b'aj mucan.
- 19 A achxo tic, najat ix ach yum-jicanel icha c'alem yajb'entacxo. A a nivanil, ix yumjicanb'at d'a scal snivanil eb' viñ soldado tec-b'ilchamoc, aton d'a yol jun xab' yolani q'uen q'ueen.
- 20 Mañ ol mucjoc a nivanil icha ajnac juntzañxo eb' rey, yujto ix ixtejb'at a nación, yujto ix a milcham eb' anima d'a yol a nación chi'. Mañxa b'aq'uiñ ol b'inaj iñtilal a ach chuc ach tic.
- 21 B'oocab' yed'tal b'aj ol miljoc-cham eb' uninal, yuj val jantac chucal sc'ulejnc eb' smam yicham eb'. Mañxo ol yac' mandar masanil yolyib'añq'uinal tic eb'. Mañxo ol b'ud'joquel sat lum tic yuj yñtilal eb', xchi jun b'it chi'.
- 22 A val Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol vac'b'at yoval in c'ol d'a yib'añ Babilonia. Ol in satel jun

choñab' chi'. Mañxa b'aq'uiñ ol
b'inajoc, mañxa junoc anima ol
can d'ay. Mañxa yuninal eb', ma
yixchiquin eb' ol canoc.

- 23 B'esb'on ol ajcan in sataneli,
ichato ol ec' meslab' d'ay.
Axoñej noc' tonton ol aj d'ay,
pañpumb'a ol ajcan a a' d'ay,
xchi Jehová.

Ol satel Asiria

- 24 A Jehová Yajal d'a Smasanil
toxo ix yac' sti', ix yalan icha
tic: Masanil tas ix in na in
c'ulej, ol in c'ulejñej.
25 Ol in satel eb' aj Asiria d'a in
choñab'. Ol in satel eb' d'a lum
jolomtac vitz d'a yol in mac-
b'en. Ol vic'anel yaelal ayoch
yuj eb' d'a eb' in choñab',
mañxa b'aq'uiñ ol ixtaj eb' yuj
eb' junelxo.
26 A jun tic, nab'il vuj d'a yib'añ
masanil yolyib'añq'uinal tic.
Toxo ix in na'a to ol in satel
masanil nación yed' in poder,
xchi Jehová.
27 Tato icha chi' ix aj snaan
Jehová Yajal d'a Smasanil,
¿machto val junoc ol yal
scachanoch vaan? Tato vach'xo
yaj yuuj, ¿machto val junoc ol
yal sq'uexani?

A tas alb'ilcan d'a yib'añ eb' filisteo

- 28 A d'a jun ab'il b'aj chamnac
viñaj rey Acaz, ix schec Jehová
valcan a in Isaías in tic icha tic:
29 Ex filisteo, manto ex comon
tzalaj yuj b'aj ix cañchajb'at te'
sjixc'ab' te' jun ix ac'anoch eya-
elal. A d'a junoc noc' chan, ata'
ol pitzvoquelta junoc noc' ajav-
chan te ay smay. Axo d'a noc'

ajavchan chi' ol pitzvoquelta
junocxo noc' chan ec'b'al te
chuc, jelan sb'eyi ichato sjeñvi
noc'.

- 30 A eb' meb'a' ay d'a smac'b'en
Jehová, ol va eb' d'a tzalajc'olal
icha noc' calnel. A eb' malaj tas
ay chi' d'ay, ol vay eb' d'a
tzalajc'olal. Axo d'ayex filisteo
ex tic, ol yaq'uem vejel Jehová
chi' d'a e cal, axo jayvañioc ex ol
ex canoc, ol ex cham yuj vejel.
31 Elocab' veq'uec'oc eyav e
masanil ex filisteo, tzex ib'-
xiq'ue yuj xivelal. Yujto a d'a
norte scot jun ñilañ eb' soldado
icha junoc nivan topan te' tab'.
Malaj junoc tz'elcan d'a scal eb'.
32 ¿Tas ol aj co pacan d'a eb'
schecjicot d'ayoñ yuj jun nación
chi'? Alec d'a eb' to a Jehová ix
ac'an stec'anil choñab' Sion. A
eb' ayoch ilc'olal d'a scal
schoñab', a d'a Sion chi' ol scol
sb'a eb'.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Moab

- 15 ¹ Aton juntzañ lolonel tic ix
alchaj d'a yib'añ Moab:
Junñej ac'val ol satel choñab' Ar
d'a yol yic Moab. Ol can tz'inan.
Junñej ac'val pax ol satel
choñab' Kir d'a yol yic Moab
chi'. Ol can pax tz'inan.
2 A eb' aj Dibón, ol q'ue eb'
oq'uel d'a spatil sdiosal d'a
schon jun tzalan. Ol el val yav
eb' aj Moab ayic ol pojem
choñab' Nebo yed' Medeba.
Masanil eb' viñ vinac, ol sjoxel
xil sjolom eb' viñ yed' xil sti'
yuj cusc'olal.
3 A pichul ya sva ayoch yuj eb',
ayic ol ec' eb' d'a yoltac b'e yed'

d'a yib'añtac spat. Ol el yav eb' yuj syaelal chi'. Ol laj oc' masanil anima chi' d'a mercado. Ol tup val yal sat eb' yoq'ui.

4 A eb' aj Hesbón yed' eb' aj Eleale, ol sc'an colval eb'. Olto ab'chaj yel yav eb' chi' d'a Jahaza. Masanil eb' soldado yic Moab, ol el yav eb', ol el yip eb' yuj xivelal.

5 Tzin cus val yuj eb' aj Moab chi'. Ol b'atcan eb' elelal smasanil d'a Zoar, ol c'och eb' d'a Eglat-selisiya. Ol q'ue eb' oq'uel d'a vitzal Luhit yed' b'aj sb'at sb'eal Horonaim. Ol el veq'uec'oc yav eb' yuj yaelal ol javoc d'a yib'añ.

6 Ol tup a a' ay d'a yol yic Nimrim. Ol tacjoquel añ añc'ultac, mañxa b'aj ol ilchaj jab'oc yaax.

7 Yuj chi' ol smolb'ej sb'eyumal eb', ol yic'anb'at eb' d'a yichañ-b'at jun sch'olanil b'aj ay te' b'acmam.

8 Ol ab'chaj yel yav eb' yuj cus-c'olal masanto b'aj slajvic'och smacb'en Moab chi'. Ol ab'chaj-pax d'a Eglaim yed' d'a Beer-elim.

9 A a a' ay d'a Dimón, ol chac-b'oquel a' yuj chic', palta ayto juntzañxo yaelal ol yac'cot Dios d'a yib'añ eb'. Ol yac'cot jun noc' choj ol chianb'at eb' olto el d'a Moab chi' yed' eb' pitzanto olto can d'a sat luum chi'.

Ol b'at scol sb'a eb' aj Moab
d'a Judá

16 ¹ Ex aj Sela ay d'a tz'inan luum, aq'ueccot noc' e calnel d'a jun yajal choñab' d'a tzalan Sion.

2 A eb' ix aj Moab, tz'ec' lemnaj eb' ix d'a a' Arnón. Icha noc' much tz'el lemnaj d'a so' yuj xivelal, icha chi' yaj eb' ix.

3 Ol yalan eb' aj Moab chi' d'a eb' aj Sion icha tic: Naec tas tzeyutej oñ e colani. A exxo tzex och co columaloc, icha junoc te te' ay yeñul d'a chimc'ualil, ichocab' ta' tzeyutej oñ e c'ub'anel d'a eyeñul. Icha junoc tas d'ac'valil, mañ chequeloc, icha chi' tzoñ eyutej a oñ van co b'at elelal tic, mañ oñ e ch'oxo'.

4 Chaoñecc'och cajan d'a e cal, tzoñ e c'ub'anel d'a eb' van oñ sayaneq'ui, xchi eb' aj Moab chi'.

Ayic ol satel jun mach tz'ixtan eb' anima chi' yed' satanpaxel juntzañ schoñab' eb',

5 axo jun yiñtilalcan viñaj David ol och reyal, ol yac'an yajalil d'a scal anima d'a svach'ilal yed' d'a sjichanil. Ol yac' val och d'a sc'ool sb'oan yaj eb' anima d'a stojolal.

6 Cojtac val sic'lab'il tastac val syutej sb'a eb' aj Moab yac'an ac'umtaquil. Ac'umtacxoñej scomon lolon eb', palta a tas syal eb' chi', malaj jab'oc yel-c'ochi.

7 Yuj val chi' masanil eb' aj Moab chi', ol oc' eb' yuj schoñab'. Ol cus eb' smasanil yuj juntzañ taquiñ sat uva quechquiltac scot d'a Kir-hareset, ol taccan'que sc'ol eb' yuuj.

8 Masanil te' uva d'a Hesbón yed' d'a Sibma ol ixtaxb'atoc. A d'a yalañtaxo, a eb' yajal d'a juntzañxo nación, stelvi eb' ayic syuc'an yal sat te' uva chi' eb'.

A te' uva chi', tzato c'och te' d'a Jazer, sc'ochpax te' d'a lum taquiñitac val sat yed' pax d'a stitac a' mar.

9 Yuj chi' tzin oc' icha yoc' eb' aj Jazer yuj te' uva ay d'a Sibma. Tz'elpaxcot yal in sat yuj te' ay d'a Hesbón yed' d'a Eleale. A d'a scal tas avab'il yuj eb' chi', ata' ol och av yic oval.

10 A b'aj avab'il te' uva, mañxalaj av yic tzalajc'olal ol ochoc, mañxa mach ol b'itan d'a scal te', mañxapaxlaj mach ol tec'anel yal sat te'. A Jehová ol ac'an satel masanil av chi'.

11 Te cusnac in c'ol yuj Moab, yuj pax Kir-hareset, icha scuseltaquil yoch sjaj te' arpa.

12 Vach'chom ol b'at eb' aj Moab chi' yal sb'a d'a juntzañ lugar chaañ, masanto sc'unb'i eb', vach'chom sb'at eb' lesal d'a stemplo sdiosal, palta mañxa jab'oc tas ol yic' eb'.

13 Aton juntzañ lolonel tic yalnac-can Jehová d'a yib'añ Moab d'a pecataxo. 14 Axo ticnaic syal Jehová icha tic:

Yic val oxec' ab'il ticnaic, icha tz'aj sb'isan junoc munlajvum stiempoal smunlaji, icha chi' ol aj satel sb'eyumal Moab. Vach'chom tzijtum eb' ticnaic, palta junxoñej b'otzañ ol ajcan eb'. Ol paticajel eb', te mañxalaj yip eb' b'aj ol scol sb'a, xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Damasco

17 1 Aton juntzañ lolonel tic alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Damasco: A choñab' Damasco, mañxo choñab'oc ol ajcanoc. Axoñej sc'ajil ol q'uecan b'ulan.

2 A juntzañ choñab' d'a stz'eytac Aroer, ol can tz'inan d'a junel-ñej, ol ochcan svalab'oc noc' molb'etzal noc'. Junc'olal ol va noc' ta'.

3 Mañxalaj choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Efraín. A Damasco, mañxalaj yajalil. A eb' aj Siria olto can chi', q'uix-velal ol ajcan eb' icha eb' israel, xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

Yaelal ol ja d'a yib'añ Israel

4 A d'a jun c'ual chi', ol satel yac'umtaquil eb' yiñtilal viñaj Jacob, ol satel yip eb', ol satpaxel sb'eyumal eb'.

5 A schoñab' eb' chi', lajan ol ajcan icha b'aj toxo ix jochchaj ixim trigo, icha tz'aj sic'jiq'ue ixim jolom trigo tzato can d'a spañanil yic Refaim. Axoñej ixim sb'atcan satc'olal scani.

6 Lajan pax ol ajcan eb' icha tz'ajcan junoc te' olivo toxo ix mac'-chajemta sat, d'uñquiltac tz'ajcan chab' oxec' sat te' chi' d'a siñitac sc'ab', ma chañe' oyeoc scan d'a te' ste'al chi'. Icha chi' ol ajcanoc, xchi Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic.

7 A d'a jun tiempool chi', ol meltzajxoc spensar eb' israel d'a Mach B'ojnac, aton sDiosal eb' Axoñej Ochi.

8 Mañxo ol yac'och juntzañ yaltar eb' sb'onac yipoc sc'ool. Mañxalaj ol aj yelc'och juntzañ te' yechel Asera d'a yol sat eb' yed' pax juntzañ altar b'ob'il yuj eb' b'aj siñus incienso.

9 A d'a jun tiempool chi', a juntzañ choñab' ayoch smuroal, ol can tz'inan. Icha ajnaccan

- tz'inan schoñab' eb' heveo yed' eb' amorreo ayic yelnac eb' elenal yuj xivelal d'a eb' quetisraelal d'a peca', icha chi' ol ajcanoc.
- 10 Yujto ix b'at co Diosal satc'olal eyuuj, aton Jun coljinac oñ, maxtzac e nacoti tato a d'ay co colnac co b'a. Yuj chi' vach'-chom tzeyavej juntzañ te' eyavb'en te' vach', te' tzeyic'cot d'a ch'oc nacional,
- 11 vach'chom d'a junñej c'ual tzeyac' q'uib' te' yic xumacan te' d'a jun c'u chi', palta axo yic ol javoc yaelal mañxa yañal d'a eyib'añ, malaj tas ol eyic' d'a eyavb'en chi'.
- 12 Ob'iltac eb' soldado scot d'a juntzañxo choñab', te nivan sb'isul eb', icha sc'añ sq'ue vaan a' mar sc'añ scot eb'. Tz'el val yav juntzañ choñab' chi' scoti, icha val sc'añ sb'at poñoljoc a' nivac a' sb'eyi.
- 13 Vach'chom sc'añ scot eb', palta ayic ol cachjoc eb' yuj Dios, ol b'at eb' elenal icha tz'aj yic'jib'at smatz'il ixim trigo yuj ic' d'a jolomtac vitz. Icha tz'aj yic'-jib'at lum pococ yuj chacxuxum ic', icha chi' ol aj eb'.
- 14 A d'a yemc'ualil, te ay smay eb' ajc'ol chi' quilani, palta axo yic sacb'i, mañxalaj eb' ayeq'ui. Icha chi' ol ajcan eb' tzoñ elc'ani yed' pax eb' tzoñ ixtani.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Etiópía

- 18** ¹ Ob'iltac val jun choñab' b'aj srumumi sc'axil noc' cotac noc', aton jun choñab' ay d'a yichañb'at a' nivan a' yic Etiópía.

- 2 Syac'b'at eb' schecab' d'a yib'añ a' nivan Nilo, sb'at eb' d'a yib'añ a' yed' juntzañ te' aj tze'c'b'il valsoal. Ex checab', meltzajañec d'a e choñab' b'aj cajan eb' chaañ steel, eb' malaj xil snivanil, eb' ay smay sb'inaj d'a juntzañxo choñab', eb' te tec'an, eb' satanel juntzañ choñab', eb' cajan d'a lum lum macquiltac yaj yuj a' nivac a'.
- 3 Masanil ex cajan ex d'a yol-yib'añq'uinal tic, ayic ol eyilan scheclajq'ue junoc yechel d'a lum jolomtac vitz, ol eyab'an spuchaj q'uen trompeta, tze maclej eyab'i.
- 4 Ix yal Jehová d'ayin icha tic: Junc'olal vajec' d'a ved'tal. Tzin can numan in maclan vila' tas van yuji, icha yoc c'u d'a varesma, icha pax yal ac'val tz'emi ayic van smolchaj sat avb'en.
- 5 Ayic vanxo yel xumaquil te' uva, scheclajcan te' sat, palta ayic manto ja sc'ual smolchaj sat te' chi', xicjiel te' sc'ab' malaj sat, sjuljicanel te'. Icha tz'aj xicjiel te' sc'ab' chi', icha chi' ol vutej in satanel eb' ajc'ool.
- 6 Toxoñej ol comon can teljab' eb' d'a jolomtac vitz chi'. A noc' chium noc' sjeñvi yed' noc' caltacte'al noc' ol chianb'at eb'. A noc' sjeñvi chi', a d'a varesma ol aj noc' ta', axo noc' caltacte'al noc' chi', a d'a ñab'il-q'uinal ol aj noc' ta', xchi Jehová.
- 7 A d'a jun tiempoal chi', a eb' anima chaañ steel, eb' malaj xil snivanil, eb' ay smay sb'inaj d'a

juntzañxo choñab', eb' te tec'an,
eb' satanel juntzañ choñab', eb'
cajan d'a lum lum macquiltac
yaj yuj a' nivac a', ol yic'cot
yofrenda eb' d'a tzalan Sion yic
b'at och eb' ejmelal d'a Jehová
Yajal d'a Smasanil.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Egipto

- 19** ¹ A juntzañ lolonel tic alb'il-
can d'a yib'añ Egipto:
Ilecnab' sjavi Jehová. Ayq'ue
d'a yib'añ jun asun. Yelc'olal
sb'eyi sb'at d'a Egipto. Tz'ib'-
xiq'ue juntzañ scomon diosal
eb' anima chi' d'a yichañ
Jehová chi', xivpax eb' anima
chi'.
² Syalan Jehová icha tic: Ol vac'
spoj sb'a eb' aj Egipto chi', ol
yac'lanq'ue oval eb' junjun. A
eb' vach' yac'ani, ol yac'laj oval
eb'. Axo juntzañ choñab', ol
syamlaj sb'a d'a oval, ol yac'pax
oval juntzañ eb' yajal.
³ Ol vac' somchajb'at spensar eb'.
Ol ixtaxb'at masanil tas nab'il
yuj eb'. Yuj chi' ol yal sb'a eb'
d'a comon dios, d'a eb' ajb'aal,
d'a spixan chamnac yed' d'a eb'
ajchum.
⁴ Van valancani to ol vac'och
junoc rey te ov d'a Egipto,
ilb'ajc'ool ol aj eb' anima yuuj,
xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.
⁵ Ol tup a' nivan Nilo, taquiñ ol
ajcan b'aj sb'ey a' chi'.
⁶ A a' sc'ab' tz'elcani, ol tup pax
a', ol q'ue sjab' b'aj sb'ey a' chi'.
Masanil a' tz'el yoc d'a Egipto
chi', jab' jab'il ol em a' masanto
ol tup a'. A te' aj yed' añ añc'ul-
tac sq'uib' d'a sti' a', ol tac-
joqueloc.

- ⁷ Masanil añ añ ay d'a stitac a'
Nilo chi' yed' masanil tas
avab'il ta', ol sateloc.
⁸ Masanil eb' yamum chay d'a a'
Nilo chi' yed' eb' syaqu'em
schimpa d'a yol a', ol el yav eb'
yoc' yuj cusc'olal, ol cus eb'
yujto van stup a'.
⁹ Ol chab'axq'ue sc'ol eb' sb'oan
ch'al lino. Axo eb' sjalani, ol
somchajcanel eb'.
¹⁰ Ol tac sc'ol eb' sb'oan c'apac
c'apac. Ol somchajpax eb'
smunlajvum eb'.
¹¹ Yelxo val malaj spensar eb'
yajal yaj d'a choñab' Zoán. A
eb' yac'um razón viñ rey te
jelan d'a Egipto chi', mañxa
yopisio spensar eb' chi'. Tzato
scomon tec'b'ej sb'a eb' yalan
d'a viñ rey chi' icha tic: A oñ
tic, yiñtil oñ eb' jelan spensar,
yiñtilal oñ can eb' rey, xchi eb'.
¹² Ach sreyal Egipto, ¿b'ajtil ay eb'
tz'ac'an a razón, yic syal eb'
d'ayach tas nab'il d'a yib'añ
Egipto yuj Jehová Yajal d'a
Smasanil?
¹³ A eb' yajal d'a choñab' Zoán,
malaj spensar eb'. A eb' yajal
d'a choñab' Menfis, ix yac' sb'a
eb' musansatil. A juntzañ eb'
yajal chi' ix cuchb'anb'at eb' aj
Egipto d'a tas mañ vach'oc.
¹⁴ A Jehová ix ac'anoch some'olal
d'a scal eb', aton eb' tz'ic'anb'at
eb' aj Egipto chi' d'a tas mañ
vach'oc. Masanil tas sc'ulej eb',
lajan icha junoc uc'um añ xexi,
tz'ec' ch'umch'onoc.
¹⁵ Mañxa eb' aj Egipto chi' syal
scolan schoñab', vach'chom
b'eyum, ma meb'a', vach'chom
nivan yelc'ochi, ma malaj

yelc'ochi, mañxa junoc mach
stec'b'ej sb'a.

16 A val d'a jun tiempoal chi',
masanil eb' aj Egipto chi', icha eb' ix
ix ol aj eb', yujto ol el yip eb' yuj
xivelal ayic ol yilan eb' sc'och yaelal
ol yac'b'at Jehová Yajal d'a Smasanil
d'a yib'añ eb'. **17** Ol te xivq'ue eb' yuj
eb' aj Judá ayic ol snaancot eb' tas ol
yutoc Jehová chi' syamc'ab'an eb' aj
Judá chi'. **18** A d'a jun tiempoal chi',
ay oye' choñab' d'a Egipto chi' ol
alan sti' eb' israel, ol yac'an sti' eb'
d'a Jehová Yajal d'a Smasanil chi'. A
d'a scal juntzañ choñab' chi', ay jun
scuchan Schoñab' C'u.

19 A d'a jun tiempoal chi', ay jun
yaltar Jehová ol b'ochaj d'a yol smac-
b'en Egipto chi'. Axo d'a slac'anil
smojonal smac'b'en chi', ata' ol
b'ochajcanq'ue jun q'uen q'ueen yuj
yic'jichaañ Jehová. **20** A jun chi'
ch'oxnab'il ol ajcan d'a eb' aj Egipto
yic snajicot Jehová Yajal d'a
Smasanil yuj eb'. Ayic ol el yav eb'
yuj eb' tz'ac'anoch syaelal, ol sc'anan
scolval Jehová chi' eb', ol coljoc eb'
yuuj. **21** A Jehová, ol yac' yojtaquejel
sb'a d'a eb' aj Egipto chi'. Ol nachajel
yuj eb' tas yaj Jehová chi'. Ol och eb'
ejmelal d'ay, ol süusan silab' eb', ol
yac'anpax yofrenda eb'. Ol yac'an sti'
eb' d'ay, ol sc'anab'ajan eb' tas syal
chi'. **22** Ayic toxo ix ac'ji syaelal eb'
aj Egipto chi' yuj Jehová, ol meltzaj-
xoc eb' d'ay, ol oc'xoc sc'ol d'a eb', ol
coljocxi eb' yuuj.

23 A d'a jun tiempoal chi', ay jun
nivan b'e ol b'at d'a Egipto chi'
masanto ol c'och d'a Asiria. Yuj chi' a
eb' aj Asiria yed' eb' aj Egipto chi', ol
yal sc'och eb' d'ay junjun. A cha
macañ anima chi', junxoñej ol aj
yoch eb' ejmelal d'a Jehová.

24 A d'a jun tiempoal chi', a eb'
israel, junñej ol yutoc sb'a eb' yed' eb'
aj Egipto yed' pax eb' aj Asiria chi'.
Yuj eb' ol yac' svach'c'olal Jehová d'a
masanil yolyib'añq'uinal. **25** A Jehová
Yajal d'a Smasanil, ol yac' svach'c'olal
d'a yib'añ eb'. Ol yalan icha tic: Svac'
in vach'c'olal d'a yib'añ in choñab'
Egipto yed' d'a yib'añ Asiria b'ob'il
vuuj yed' d'a yib'añ Israel sic'b'ilel
vuuj, xcham Jehová chi'.

Ix ac'ji ganar Egipto yed' Etiopía yuj Asiria

20 ¹ A viñaj Sargón sreyal
Asiria, ix schecb'at eb' sol-
dado viñ yed' jun yajalil eb' d'a
choñab' Asdod, yic syac'an oval eb'
d'ay. Ix yac' ganar jun choñab' chi'
eb'. **2** A d'a jun tiempoal chi', ix yal
Jehová d'ayin Isaías in tic icha tic:
Iq'uel a pichul ya sva ayoch chi' uuj
yed' a xañab', xchi.

Ix in c'anab'ajan in c'ulan icha ix
yal chi', ix vic'anel in xañab' yed' in
pichul chi', axoñej yol in pichul ix
cani. **3** Ix lajvi chi', ix yalan Jehová
icha tic: A viñ in checab' aj Isaías
tic, oxex' ab'il ix b'eyec' viñ d'a yoc.
Malaj xañab' viñ ayochi, añej pax
yol spichul viñ ayochi. A jun tic,
ch'oxnab'il yaj d'a Egipto yed' d'a
Etiopía. **4** Yujto ol ic'jocb'at eb' aj
Egipto yed' eb' aj Etiopía chi' yuj
eb' aj Asiria. Ol ic'jocb'at eb' icham
anima yed' eb' quelemtac. Ayic ol
ic'jocb'at eb' chi', malaj xañab' eb'
ayochi, malaj pax spichul eb',
b'eranelta syoop eb' yic tz'ac'ji
q'uixvelal eb'. **5** A eb' anima ayoch
Egipto yed' Etiopía yipoc sc'ool, ol
xivq'ue eb', ol q'uixvoc eb' yuj tas
ol ujoc chi'. **6** A d'a jun tiempoal
chi', a eb' anima cajan d'a stitac a'

mar, ol yal eb' icha tic: Ilec nab' tas tz'aj eb' ayoch yipoc co c'ool, aton eb' b'aj ix cala' to tzoñ scol eb' d'a viñ sreyal Asiria: ¿Machto val ol oñ colan ticnaic? xcham eb', xchi Jehová.

Alb'ilcan tas ol aj satel Babilonia

21 ¹ Alb'ilcan juntzañ lolonel tic yuj lum tz'inan lum d'a sti' a' mar:

Icha junoc chachxum ic' tz'ec' d'a lum Neguev, icha chi' ol aj scot eb' milvajum d'a lum tz'inan lum te ay smay.

² Ayxo smay jun tas sch'ox Dios vil tic: Ay eb' smeltzajoch yac' chucal d'a yetanimail. A eb' milvajum, smilvajñej eb'. Ex aj Elam yed' ex aj Media, b'at ochañec oyan d'a spatic choñab' Babilonia, tzeyac'an oval yed'oc. A Jehová ix ac'an sti' to ol yac' lajvoc yaelal ix yac'och jun nación chi'.

³ Yuj tas ix vil chi' tzin ec' b'ac-b'on yuj vab'an syail icha tz'aj junoc ix ix tz'alji yune'. A yuj tas svab' chi' tzin somchaj-chaañ, yuj tas svil chi' mañxo in animaoc svab'i.

⁴ Toxoñej somson yol in jolom, tzin ib'xi yuj xivelal. Te chucxoñej in c'ool svab' yuj tas ay smay. Junjun c'u, ayic numnonxo sq'uic'b'i, tzin te tzalaj val, palta axo ticnaic, toxoñej tzin te xiv yuj tas svil tic.

⁵ Ix vilani, toxo ix b'o juntzañ mexa, vach'xopax yaj b'aj tz'em c'ojan eb' avtab'il. Van sva eb', syuc'an a' eb', axo d'a jun rato chi', ix och jun av icha tic: Ex yajalil eb' soldado, aq'uec lista e

b'a yed' e maclab' jul-lab', xchi ix vab'i.

⁶ A Jehová ix alan d'ayin icha tic: Ixic, ac'och junoc macvajum, yic vach' syal masanil tas syila'.

⁷ Ayic syilan viñ scot junoc carruaje toc'b'il yuj chavañoc noc' chej, mato ay anima ayq'ue d'a yib'añ noc' b'uru, ma d'a yib'añ noc' camello, scham val yilan viñ tas yaji, xchi Jehová chi'.

⁸ A jun viñ macvajum chi', ix el yav viñ ix yalan viñ: A b'aj tzin maclej tic Mamin, ayinñej ec' d'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val, tzin macvaji.

⁹ Axo ticnaic, svil scot jun carruaje toc'b'il yuj chavañ noc' chej, a jun mach ayq'ue d'a yol carruaje chi', a tz'alan icha tic: Ix ac'ji ganar Babilonia. Ix sateli. Masanil scomon diosal eb' ix poj'b'ati, choc' ix ajcanem d'a sat lum, xchi, xchi viñ macvajum chi'.

¹⁰ Ab'ec ex vetchoñab', a ex ix ex tec'jiem icha ixim trigo yuj eb' aj Babilonia chi', a tas ix val tic d'ayex, aton tas ix vab' yuj Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Edom

¹¹ Aton lolonel tic alb'ilcan d'a yib'añ Edom: Ay junoc eb' aj Edom chi' ix avajcot d'ayin: ¿Jantacto sc'an sacb'i ach macvajum? ¿Jayeto hora q'uic'to? xchi.

¹² Ix in tac'vi icha tic: Vanxo sacb'i, palta elañchamel ol q'uic'b'ocxi. Tato tza nib'ej tza c'anb'ejxi, ixix ol xo ul a c'anb'ejxi, xin chi d'ay.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Arabia

- 13 Aton juntzañ tic alb'ilcan d'a yib'añ Arabia: Ex choñivajum aj Dedán, a ex tzex vaycan d'a cal-tac te' d'a Arabia,
- 14 elañec e cha eb' ay staquiñtial, tzeyac'an a' yuq'uej eb'. A ex cajan ex d'a choñab' Tema, elañec b'aj tz'ec' eb' sb'at elelal, tzeyaltan vael d'a eb'.
- 15 Yujto van yel eb' elelal d'a q'uen espada te jay ye yed' jul-lab' van sjuljieli, aton b'aj ov yac'an oval.
- 16 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Yic val jun ab'il ticnaic, icha tz'aj sb'isan stienpo junoc mun-lajvum, a val ta' ol satel snivanil yelc'och choñab' Cedar.
- 17 A eb' aj Cedar jelan sjulvaji, jay-vañxoñej eb' ol canoc. A in Jehová e Diosal in a ex israel ex tic, a in svala', xchi.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Jerusalén

22 ¹ Aton juntzañ tic alb'ilcan d'a yib'añ jun choñab' ay d'a ch'olan b'aj sch'oxji tas nab'il yuj Jehová, syalan icha tic:

- ¿Tas tzex ic'ani yuj chi' e masanil tzex q'ue d'a yib'añ pat?
- 2 Toxoñej tzex q'ue somnajoc, veq'ueq'ui yel eyav yuj eyac'an q'uiñ. A eb' anima chamnac d'a e cal, mañoc yuj q'uen espada chamnac eb', mañoc pax d'a scal oval chamnac eb'.
- 3 Masanil eb' eyajalil, ol b'at eb' elelal, palta ol yamchaj eb' yic mantzac julvaj eb'. A val eb' sol-dado te tec'an, najat ol b'atcan

eb' elelal, palta ol yamchajñej eb'.

- 4 Yuj chi' sval icha tic: Elañec d'a in tz'ey, yujto tzin nib'ej tzin oc' val sic'lab'il. Mañ e na tas tzeyutej eyac'an snivanil in c'ool yuj jantac yaelal ol javoc d'a yib'añ in choñab'.
- 5 Yujto a Jehová Yajal d'a Smasanil, toxo ix yala' to ol ja val jun c'ual nivan xivc'olal, somc'olal yed' yaelal d'a yib'añ lum ch'olan b'aj sch'oxji tas nab'il yuuj. Ol mac'joquem lañ-naj smuroal choñab'. Ol laj tac'-voc lum vitz yel yav eb' cajan d'a choñab' chi'.
- 6 A eb' aj Elam, van sb'oan sjul-lab' eb', ayxoq'ue eb' d'a yol scarruaje, ayxopaxq'ue eb' d'a yib'añ schej. Axo eb' aj Kir, van yic'anchaañ smaclab' jul-lab' eb'.
- 7 Masanil juntzañ lum ch'olquil-tac vach' yilji, b'ud'anxo lum yuj carruaje. Axo eb' ayq'ue d'a yib'añ chej, vanxo yac'an oval eb' d'a spuetail e choñab'.
- 8 A tas yipc'olal yaj yuj Judá, toxo ix sateli.
- A d'a jun tiempool chi', ix eyil juntzañ yamc'ab' yic oval molb'il d'a jun nivan pat scuchan Spatil Te te' yic Líbano. ⁹⁻¹⁰ Eyilnac pax tzijtum spojelal smuroal schoñab' viñaj David. Ix e pojanem juntzañ pat chi' yuj eyac'anoch yipumaloc smuroal chi'. Ix eyac'an b'ud'joc jun yed'tal-taxon a a' b'aj smolchaj d'a yalañ.
- ¹¹ A d'a scal chab' muro ix e b'o jun yed'tal a'. Axo ta' ix b'atcan a' ay d'a yol jun yed'tal ay d'a pecatax chi'. Palta maj nachajel eyuuj to a Jehová van yac'ancot juntzañ yaelal chi'.

Atax d'a peca' naan yuuj, palta malaj jab'oc yelc'och d'a e sat.

12 A d'a jun c'ual chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, a' tzex avtani yic tzex oq'ui, tzex cusi, tze joxanel xil e jolom, tzeyac'anpaxoch pichul ya sva'i yic tze ch'oxanel e cusc'olal yuj e chucal, palta max yal-laj e c'ool.

13 A tas tze c'ulej to tzeyac' q'uiñ d'a tzalajc'olal, tze milancham noc' vacax yed' noc' calnel. Tzex va val, tzeyuc'an añ. Tzeyalan icha tic: Coñ vaec, cuq'uec añ, caq'uec co gana, talaj chamnac oñxo q'uic'an, xe chi.

14 Axo Jehová Yajal d'a Smasanil, ix sch'ox sb'a d'ayin, ix yalan d'ayin: Mañ ol vac' nivanc'olal jun schucal pensar eb' tic, palta to ol in satel eb', a in Jehová Yajal in d'a Smasanil sva'la, xchi.

Lolonel d'a viñ yilumal spalacio viñ rey

15 A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan d'ayin: Ixic, b'at il viñaj Sebna yilumal spalacio viñ rey, tzalan d'a viñ icha tic:

16 ¿Tas tza c'ulej d'a tic? ¿Mach ix ac'an opisio a b'oan jun yed'tal chamnac d'a jun tzalan tic, tzolanpaxoch a b'a d'a sat q'uen q'ueen b'aj ol ach canñej tic a naani?

17 Vach'chom nivan elc'och alani, palta a in Jehová in ol ach in julcanb'at d'a najat. Yed' val jantac vip ol ach in yamani,

18 ol ach in julcanb'at b'alb'on icha junoc tas c'olan c'olan. Te

najat ol ach b'atcan d'a jun lum luum te levan sat. Ata' ol ach chamoc, ol satel carruaje tz'ac'an snivanil elc'och chi'. Tzac' val q'uixvelal eb' etmun-lajvumal d'a spalacio viñ a reyal chi'.

19 Ol ach viq'uel d'a opisio tic, ol ach in julcanel b'aj ayach ec' tic.

20 A d'a jun c'ual chi', ol vavtejcot viñ in checab' aj Eliaquim yuninal viñaj Hicías.

21 Ol vac'och a pichul yic opisio chi' d'a viñ yed' a cincho yic a b'inajnaquil. Ol vac'ancan opisio chi' d'a viñ. Icha junoc mamab'il ol aj viñ d'a scal eb' cajan d'a Jerusalén tic yed' d'a eb' aj Judá.

22 A d'a yol sc'ab' viñ ol vac'och sllaveal spalacio eb' yiñtilalcan viñaj David. Malaj mach ol yal smacan puerta ol sjac viñ, malaj pax mach ol jacan puerta ol smac viñ.

23 Te vach' ol vutej vac'anoch viñ d'a yopisio chi', icha val tz'aj slavuxajcanoch junoc tas d'a sat pat. Ol b'inajcan viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc.

24 Masanil eb' sc'ab'yoc smam viñ yed' yiñtilal, nivan ol aj yel-c'och eb' yuj viñ. Ichato al ol ajcanoch eb' d'a yib'añ viñ. Icha tz'ajoch locan lum chenxalu yed' masanil yamc'ab' yic junoc pat d'a junoc te' locte' mac'-b'ilochi, icha chi' ol ajoch eb' d'a viñ.

25 A d'a jun c'ual chi', a jun te te' vach' yaj smac'chajoch chi', ol elta chocnaj te'. Ol emta tañnaj te' d'a sat luum, ol pojcanb'at

masanil tas locanoch chi' d'a te'. A val Jehová tz'alan d'ayin, xchi viñaj Isaías chi'.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Tiro

- 23** ¹ Aton juntzañ lolonel tic alb'ilcan d'a yib'añ Tiro:
 Ex ic'um b'ey barco yic Tarsis, elocab' eyav yuj ilc'olal, yujto toxo ix satel choñab' Tiro.
 Mañxa junoc pat ix cani, mañxa b'aj syal spixchajoch te' barco chi'. Ato d'a Chipre ix alchaj jun tic eyab'i.
- ² Ex cajan ex d'a stitac a' mar yed' ex choñvajum aj Sidón, ix ex can tz'inan, a ex ton e checnachb'at eb' e manvajum d'a sc'axepalec' a' mar.
- ³ Sc'och eb' e manvajum chi' d'a Egipto, smanan ixim trigo eb' tz'el d'a stitac a' Nilo. Slajvi chi' schoñanxi ixim eb' d'a juntzañxo choñab'. Aton d'a spatic chi' tzeyic' e ganar.
- ⁴ Ex aj Sidón, q'uixvañec, yujto a jun choñab' b'inajnac yuj sjelanil yec' d'a yib'añ a' mar, ol yal icha tic: Lajan in ajcan icha junoc ix ix malaj yune', malaj b'aj sq'uib'tzitej junoc vinac, ma ix unin, yujto ix satel eb' masanil, xcham Tiro chi'.
- ⁵ Ayic ol c'och yab'ixal jun tic d'a Egipto, ol och eb' anima d'a ilc'olal yuj tas ix uji d'a jun choñab' chi'.
- ⁶ Ol yalan eb' icha tic: Elocab' eyav yuj cusc'olal ex cajan d'a sti' a' mar, c'axpajañec ec' d'a Tarsis, xcham eb'.
- ⁷ ¿Tom mañoc jun choñab' tic aytaxon d'a peca', jun b'aj

tz'ochñej q'uiñ? ¿Tom mañoc jun tic b'aj sb'at eb' anima, b'at cajnaj eb' d'a juntzañxo choñab' najat ay?

- ⁸ ¿Mach ix naanq'ue jun tic d'a yib'añ choñab' Tiro, jun choñab' to yicñej eb' rey yaji? A eb' choñvajum, nivac vinac eb', te nivan yelc'och eb' d'a yolyib'añ-q'uinal tic.
- ⁹ A Jehová Yajal d'a Smasanil ix naani, yuj yic'jiem masanil eb' syic'chaañ sb'a yed' eb' jelan d'a sat lum tic.
- ¹⁰ Ex aj choñab' Tarsis, toxo ix lajviel jun choñab' b'aj tzex xid'ec' choñval. A ticnaic munlajañec d'a sat luum, icha syutej sb'a eb' aj Egipto.
- ¹¹ Ix yac'b'at sc'ab' Jehová d'a yib'añ a' mar, ix yac'an ib'xoc-q'ue masanil choñab'. Ix yalani to smac'jiem lañaj masanil choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Canaán.
- ¹² Ix yalanpax Jehová chi' d'a eb' aj Sidón icha tic: Actejec eyac'anocho juntzañ e q'uiñ, yujto lajan ix ex ajcan icha junoc ix cob'es ix ixtaji. Vach'chom tzex b'atcan d'a Chipre, palta mañ ol eyic'laj eyip ta', xchi Jehová chi'.
- ¹³ Ilec'b'at slum eb' aj Babilonia, aton ol ac'ancanoch Tiro scajnub'oc noc' caltacte'al noc'. Ol sb'oq'ue juntzañ yed'tal eb' soldado chaañ tz'aj d'a spatictac Tiro chi'. Ol laj smac'anem lañaj juntzañ nivac palacio eb', ol satanel eb'. Mañoclay eb' aj Asiria ol c'ulan jun chi'.
- ¹⁴ Ex ch'umum barco yic Tarsis, elocab' eyav yuj cusc'olal, yujto

toxo ix em laínaj jun choñab'
ayoch yipoc e c'ool.

- 15 A d'a jun tiempoal chi', a Tiro
70 ab'il ol b'atcan sate'olal icha
sq'uinal junoc viñ rey. Ato yic
ol lajvoc 70 ab'il chi', ichato
chi' ol javoc d'a yib'añ icha syal
jun b'it sb'itaj d'a jun ix ajmul
ix, syalan icha tic:

- 16 Ach ajmul ix, mañxa mach
tzach naancoti. Ic'b'at arpa, b'at
ach ec' d'a yoltac choñab'. Te
vach' tzutej ac'an sjajil arpa
chi'. Tza b'itan tzijtumoc b'it,
talaj ayto mach tzach naancoti,
xchi jun b'it chi'.

17 Ayic ol lajvoc 70 ab'il chi', a
Jehová ol ac'anxi choñvaj eb' aj Tiro
chi'. Ol syamanxioch eb' yac'anxi
chucal yed' masanil eb' rey ay d'a sat
luum tic. 18 Palta a jantac tas ol yac'
ganar eb', ol ochcan yicoc Jehová.
Mañ ol sic'chajb'atoc, palta to ol ac'-
joc d'a eb' tz'ac'an servil Jehová chi',
yic vach' nivan svael eb' smana',
smanan pax spichul eb' te vach'.

Yaelal ol javoc d'a sat lum tic

24 1 A Jehová ol mesan sat lum
luum tic. Toxoñej ol can
b'eran lum. Ol laj svuch'chitan
sat lum tic, ol spechan saclem
masanil eb' cajan d'a lum.

- 2 Lajan ol ajcan eb' sacerdote yed'
eb' comon anima. Lajan ol ajcan
eb' viñ patrón yed' eb' viñ
smunlajvum. Lajan ol ajcan eb'
ix patrona yed' eb' ix smunlaj-
vum, eb' smanvaji yed' eb'
schoñvaji, eb' tz'ac'an majanil
yed' eb' smajnani, eb' tz'ac'an
b'ocal yed' pax eb' sb'ocani.

- 3 Toxoñej ol can b'eran lum,
yujto ol satel masanil tas vach'

ay d'a sat lum. A Jehová ix
alani, ol elñejc'ochoc.

- 4 Ol tacjoc lum, mañxo vach'oc
ol aj yilji lum. Masanil yol-
yib'añq'uinal tic ol tacjoqueloc,
masanil eb' nivac vinac ol satel
eb'. 5 Ol ixtaxb'at lum lum tic
yuj eb' cajan d'ay, yujto maj
sc'anab'ajej eb' icha sleyal. Ix
spitej sb'a eb' d'a schecnab'il
Dios. Ix yixtejb'at jun strato Dios
chi' eb' sb'onac d'a yichb'anil.

- 6 Yuj chi' ol cotcan jun catab' d'a
yib'añ lum lum tic yuj eb'
cajan d'a sat lum. Ol yab' val
syail eb', ol satel eb'. Jayvañ-
xoñej eb' ol canoc.

- 7 Mañxalaj yal sat te' uva ol
canoc, yujto ol tacjoquel te'
snunal. Cusc'olalxoñej ol aj ec'
eb' tz'ac'an q'uiñ.

- 8 Mañxalaj q'uiñ b'aj ol c'añ tañ-
b'il yed' te' arpa. Mañxalaj
anima ol b'oan q'uiñ chi'.

- 9 Mañxa mach ol uc'voc añ ayic
slaj och b'it. A añ añ chi', c'a'xo
ol aj yuc'ji añ ol yab' eb'
tz'uc'antaxoni.

- 10 A jun choñab' b'aj ay eb' anima
sq'ueñej somnaj yac'an q'uiñ, ol
can tz'inan. Mañxa junoc pat
b'aj ol yal yoch junoc anima.

- 11 A eb' anima, ol oc' eb' d'a yol-
tac calle, yujto mañxa añ añ. Ol
lajvoquel tzalajc'olal d'a sat
luum.

- 12 A juntzañ choñab' ol ixtax-
b'atoc, ol poj b'at spuertail.

- 13 Jayvañxoñej anima ol can d'a
junjun nación d'a sat lum tic.
Ichaxoñej tz'ajcan junjunocxo
sat te' olivo yed' te' uva ayic
smolji sat te' d'a schaelal, icha
chi' ol ajcan eb' anima chi'.

- 14 A eb' olto can chi', ol el yav eb' yuj tzalajc'olal. Ol ab'chaj yel yav eb' b'aj tz'em c'u. Ol b'itan eb' yujto ol yil jantac yipalil Jehová eb'.
- 15 A eb' cajan b'aj sjavi c'u yed' juntzañxo choñab' ay d'a stitac a' mar, ol yal vach' lolonel eb' d'a Jehová sDiosal Israel.
- 16 Ol ab'chaj sb'itan eb' b'aj slaj-vic'och lum luum, yuj yic'-jichaañ sb'i Jehová te tojol. Palta a in svala': Ay, ob'iltac in, van in lajviemi. A eb' ixtum anima chi', mañxa scachnab'il eb'.
- 17 A val juntzañ eb' cajan d'a sat lum tic, ol javoc nivan xivc'olal d'a yib'añ eb'. Ay jul yed' yaal ol laj em d'a yol sb'e eb'.
- 18 A eb' sb'at elelal yuj xivelal chi', a d'a yoltac jul ol b'at tañnaj eb'. Tato tz'elxi eb' d'a jul chi', axo d'a yaal scanxi eb'. Ol cot jun nivan yaxñab' d'a satchaañ, axo yipumal lum luum tic, ol tzicub'tañajoc.
- 19 Ol ib'xoc val luum sic'lab'il, ol tzicub'tañaj luum, ol laj q'ue ñiq'uiljoc luum, choc' ol aj luum.
- 20 Toxoñej ol ec' ch'umch'on luum icha junoc uc'um añ, icha yec' xecxon junoc lechpat yuj ic'. Yujto a smul eb' anima, ix te alb'i d'a yib'añ luum. Yuj chi' ol telvoccan luum, mañxa b'aq'uiñ ol q'ue vaan luum.
- 21 A d'a jun tiempoal chi', a Jehová ol ac'anoch syaelal eb' yajal tz'ec' d'a cal ic' d'a chaañ yed' eb' yajal d'a sat lum tic, ol ac'jococh syaelal eb' d'a tic.

- 22 Ol molb'aj eb' icha smolb'aj junoc ñilañ eb' presovum d'a yol junoc olan. Ol macchaj eb' junoc tiempoal. Ol lajvoc chi' ol ac'jococh syaelal eb'.
- 23 A d'a jun c'ual chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, ol yac' yajalil yed' jantac stziquiquial d'a tzalan Sion, aton d'a Jerusalén d'a yichañ eb' yichamtac vinaquil schoñab'. Yuj stziquiquial chi', a q'uen uj yed' c'u mañxo ol checlaj yoc, ichato ol q'uixvoccanoc.

B'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios

- 25** ¹ Mamin Jehová, in Diosal ach. Ol val vach' lolonel d'ayach, yujto ix aq'uelc'och tas satub'tac nab'il uuji, ix aq'uelc'och tas alb'ilcan uj d'a peca'.
- ² Icha junoc b'ulañ q'uen q'ueen ix ajcan juntzañ choñab' uuji. A choñab' te tec'an, ix laj em lañ-najoc. Ix aq'uem lañnaj spalacio eb' ch'oc nacional, mañxa b'aq'uiñ ol b'ochajxiq'ueoc.
- ³ Yuj chi', a juntzañ nación te tec'an, ol ach yic'chaañ, aton juntzañ maj oc' sc'ol d'a yetanimail, ol xivpax eb' d'ayach.
- ⁴⁻⁵ Yujto a d'ayach scol sb'a eb' meb'a', tzach colvaj d'a eb' ay tas tz'och yuuj d'a scusc'olal. A eb' anima te chuc, lajan val eb' icha yaxñab' ay yic'al. Lajan pax eb' icha sc'ac'al yoc c'u d'a chime'ualil. Palta a ach tzoñ a c'ub'ejel icha junoc q'uen q'ueen. Icha chi' tz'aj ic'anem yac'umtaquil eb' ch'oc nacional chi'. Icha tz'aj siclab' yoc c'u

ayic tz'och svevenal asun, icha chi' tz'aj ac'anoch vaan eb' chuc chi' yel yav.

- 6 A d'a tzalan Sion tic, ol sb'ol junoc nivan vael Jehová Yajal d'a Smasanil, ol yac'an d'a masanil nación. A schib'ejal jun vael chi' ec'b'al te vach', te vach' pax yal sat uva ol uc'joc.
- 7 A d'a jun tzalan tic ol yiq'uel jun c'apac Jehová, jun c'apac smusan sat masanil choñab', aton scusc'olal eb' yed' smañ pensaril eb'.
- 8 Ol yac' lajvoc chamel Jehová d'a junelñej. Ol sucanel yal sat eb' anima smasanil, ol yac' lajvoc jantac sq'uixvelal schoñab' d'a masanil yolyib'añquinal tic. Aton Jehová tz'alan jun tic.
- 9 A d'a jun c'ual chi' ol cal icha tic: A Jehová co Diosal tic, aton cac'nacoch yipoc co c'ool, a col-jinac oñ. Coñ tzalajec, yujto a ix oñ colani, xco chama.
- 10 A Jehová ol tañvan lum tzalan Sion tic. Yacb'an axo choñab' Moab van stec'jiem d'a yed'tal icha tz'aj stec'jiem añ ac d'a scal stza' noc' noc'.
- 11 Ichato ol to yaq'uel lian sc'ab' Moab chi', icha yac'an sc'ab' junoc smac'an a a', vach'chom ol to yac' yip, palta ol satel yac'umtaquil yuj Jehová.
- 12 Masanil smuroal juntzañ nivac choñab', ol em lañnaj yuj Jehová. Choc' ol ajcanem vecan d'a sat luum.

B'it yuj yac'chaj ganar oval

26 ¹ A d'a jun c'u chi', ol co b'itej jun b'it tic d'a yol smac'b'en Judá, xchi icha tic:

Ay val jun co choñab' te tec'an b'aj vach' co colan co b'a. A val Jehová ix b'oanq'ue smuroal jun co choñab' chi'.

- 2 Jaquec spuertail co choñab' tic yic tz'och jun choñab'il eb' anima tojol spensar, te c'anab'ajum paxi.
- 3 Mamin Jehová, a ach tzac'ñej sjunc'olal eb' tec'anñej spensar, yujto a achñej ayach och yipoc sc'ool eb'.
- 4 Ayocab'ñej och Jehová yipoc co c'ool, yujto añej syal oñ scolan d'a masanil tiempo.
- 5 A tz'ic'anem eb' ac'umtac, eb' cajan d'a jun choñab' syic'chaañ sb'a. Mañxalaj tz'aj yelc'och eb', ichato tz'lemc'och sat eb' d'a cal pococ.
- 6 A ticnaic stec'jiem jun choñab' chi' yuj eb' emnaquil, yuj eb' meb'a', xchi jun b'it chi'.
- 7 Ach Mamin, tojolñej tzutej. A ach tza tojolib'itej sb'e eb' tzach c'anab'ajani.
- 8 Mamin Jehová, sco b'eyb'alej juntzañ b'eyb'al syal a c'ay-b'ub'al. A val tas sco nib'ej to naan achñej cuuj.
- 9 Añej d'ayach ayoch co pensar d'a junjun ac'val, axo d'a q'uiñib'alil sco tañvej a ch'oxan a b'a. Añej yic tzac'ancot yaelal d'a yolyib'añquinal tic, ol sc'ay-b'an sb'a eb' anima sb'eyb'alan tojolal.
- 10 Vach'chom tz'oc' a c'ol d'a eb' chuc, palta max sc'ayb'ej sb'a eb' sc'ulan tojolal. Vach'chom d'a scal eb' anima vach' spensar cajan eb', palta añeja' sb'eyb'alan chucal eb'. Malaj yelc'och a poder d'a eb'.

- 11 Mamin Jehová, vach'xo yaj syaelal eb' uuj, palta max nachajel yuj eb'. Yilocab' eb' yic tza xajanan a choñab', q'uix-vocab'el eb'. Satocab'el eb' yuj yoval a c'ool vach'xo yaj d'a eb' ajc'ol yajoch d'ayach.
- 12 Mamin Jehová, uuj vach' ol oñ ajoc, yujto uuj syic' sb'a masanil tas sco c'ulej.
- 13 Mamin Jehová co Diosal, ay juntzañxo eb' ix och cajaloc, palta snachajel cuuj to a achñej Cajal ach.
- 14 A eb' chi' chamnacxo eb', mañxo ol pitzvoclaej eb'. Mañxa b'aq'uiñ ol ilchaj eb', yujto toxo ix ac'och syaelal eb'. Ix a satel eb' d'a junelñej. Mañxa b'aj ol nachajcot eb'.
- 15 Mamin, a ach ix ac' levanb'oc co macb'en yic vach' tzach ic'-jichaañ, a ach ix a nitzb'at stz'acañil.
- 16 Mamin, d'a scal syaelal ix ach co sayeq'ui. Ayic ix ac'anoch co yaelal chi' yuj co vach'iloc, ix oñ lesalvi d'ayach d'a emnaquilal.
- 17 Mamin, icha val junoc ix ix toxo val tz'alji yune', vanxo stacq'ue sc'ol ix yuj syail, icha chi' ix co c'ulej d'a ichañ.
- 18 Icha syail yalji unin, icha chi' ix aj cab'an syail, palta malaj unin ix alji d'ayoñ. Nab'añej ix cab' syail, maj oñ colchajoc, malaj quiñtilal ol cajan sat lum tic.
- 19 Mamin, a eb' a chamnac ol pitzvocxi eb'. Ol pitzvocq'ue eb' vetchoñab'. A eb' ichato vaynac

d'a yol luum, ol el svayañ eb', ol el yav eb' d'a tzalajc'olal.

Mamin Jehová, uuj ol pitzvocxi eb' chamnac chi', icha tz'aj sq'ueul tas avab'il d'a lum luum d'a q'uiñib'alil yuj yal ac'val.

- 20 Ex vetchoñab', ochañec d'a yol e pat, tze macan e pat chi' ayic tzex och chi'. C'ub'ejequel e b'a b'ela, masanto ol ec'b'at yoval sc'ol Jehová,
- 21 yujto ol elta Jehová b'aj ay, yic syac'anoch syaelal masanil anima cajan d'a sat lum tic yuj schucal eb'. A lum luum tic mañxo ol sc'ub'ejel eb' milb'il-cham d'a luum, palta ol chec-lajoc machtac miljinaccham eb'.

Ol el eb' israel d'a libre

27 ¹ A val d'a jun c'ual chi', ol yac'lab'ej yespada Jehová, te al, te ay smay, jay pax ye, yic ol yac'anoch yaelal d'a yib'añ noc' leviatán, aton noc' chan jelan sb'ey yolyonoc, syac'an yip noc' sb'at elenal. Ol mac'joccham noc' dragón chi' yuj Jehová, noc' ay d'a yol a' mar.

² A d'a jun c'ual chi' ol yal Jehová icha tic:
B'itejec te' snunal uva vach' sat syac'a'.^f

³ A in Jehová in tzin tañvej te', cotac scal svac'anoch yal te'.
Tzin tañvej te' d'a c'ualil yed' d'ac'valil, yic vach' malaj tas tz'ic'an te'.

⁴ Mañxa voval aycot d'a te'. Tato ay te' q'uiix, ma comon añc'ul-tac d'a scal te', tzin tec'satoc, tzin ñusantz'a d'a junelñej.

^f 27.2 A te' uva sb'inaj chi' d'a juntzañ versículo chi' d'a tic aton choñab' Israel sch'oxcot te'. Syala' to te xajan choñab' Israel chi' yuj Jehová.

- 5 Tato snib'ej eb' ayoch ajc'olal d'a in choñab' chi' sc'anan in colval, ochocab' eb' junc'olal ved'oc, xchi Jehová chi'.
- 6 A d'a yic b'aq'uiñ, a eb' choñab' yiñtilal viñaj Jacob, ol yic'xi yip eb'. Yuj eb' ol yac'xicot svach'-c'olal Dios d'a yolyib'añq'uinal tic. Lajan ol aj eb' icha junoc te te' svolani, syac'an xumaquil te', mañ jantacoc pax sat te' syac'a'.
- 7 A Dios maj yac'och yaelal d'a yib'añ eb' israel icha ix yutej yac'anoch d'a eb' yajc'ol eb'. Mañ masaniloc eb' israel smil-nacchamoc, icha yutejnac smilancham masanil eb' mil-jinaccham eb' israel chi'.
- 8 Ix yac'och syaelal eb' schoñab' Jehová, aton yic ix yac'an oval eb', ayic ix ic'jipaxb'at eb' d'a ch'oc nacional. Icha tz'aj yic'-jib'at tastac yuj oval ic' scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, icha chi' ix aj yic'jib'at eb' schoñab' chi'.
- 9 Palta jun, ol ac'joc nivanc'olal smul eb' yiñtilal Jacob chi', añej tato choc' ol yutejcan masanil sq'ueenal yaltar scomon diosal eb', icha tz'aj spojb'at q'uen pulub' ayic spolji q'ueen, tato mañxa pax junoc te te' yechel Asera ol canoc, ma altar yic incienso yuj yic'jichaañ scomon diosal eb'. Tato icha chi' ol sc'uloc eb', ol sucjoc sat smul eb'.
- 10 A juntzañ choñab' te tec'an, ol sateloc. Icha te' pat mañxa yajal, mañxalaj anima, cuseltac-xoñej ol ajcanoc. Axoñej noc' noc' ol va d'ay. Ol em cutzan noc', ol sc'uxel xil te te' noc', jixc'ab'tac ol ajcan te'.
- 11 Axo yic ol tacjoquel te', ol laj cot loc'oljoc te' sc'ab', axo eb' ix ix ol molb'an te' c'atzitzal. A jun choñab' tic, malaj jab'oc spen-sar. Yuj chi' a Jehová b'ojinac eb', mañxo ol cus yuj eb', mañxo ol oc' sc'ol d'a eb'.
- 12 A d'a jun c'ual chi', ay val tas ol sc'ulej Jehová, ichato ol tec'voc trigo. A jantac mac-b'il yuuj b'aj ichato ol tec'voc trigo chi', ol cotñej d'a a' Éufrates masanto d'a smojonal Egipto. Palta a exxo israel ex tic, junjunal ol ex sic'jocchaañ yuuj.
- 13 A d'a jun c'u chi', ol pujoc jun q'uen nivan trompeta chaañ sjaj. A eb' ic'b'ilcanb'at d'a Asiria yed' d'a Egipto, ol javoc eb' yic tz'och ejmelal d'a Jehová d'a jun tzalan yic ejmelal ay d'a Jerusalén.

Yab'ixal choñab' Samaria

- 28** 1 Ob'iltac choñab' Samaria, nivan yelc'och d'a yol sat eb' uc'um añ d'a yol yic Efraín. Yelvanub' yaj d'a jun ac'lic yax sat. Lajan pax icha corona xumactac van stacji d'a sjolom eb' toxo ix te cham yuj añ añ. A eb' cajan d'a Samaria chi', añej uq'uel añ syac' eb'.
- 2 A Jehová ix sic'anel jun viñ vinac te tec'an, te jelan d'a oval. Ol javoc viñ yed' yip, icha yax-ñab' calan yed' q'uen sacb'at. Ol javoc viñ icha chacxuxum ic' smac'an chaañ tastac, icha pax yic syac'an yoval a' b'eyuma' yic tz'el a' b'aj sb'eyi. Yuj yip viñ chi', ol em lañnaj choñab' Samaria chi'.

- 3 A jun choñab' nivan yelc'och d'a eb' uc'um añ chi', ol steq'uem jun viñ ay yip chi'.
- 4 A jun choñab' ay d'a pañan te yax sat vach' yilji chi', aton jun lajan icha junoc taquiiñ corona chi', ol satjoqueloc. Icha val sat te' higo spet eluli, elañichamel slojib'at yuj junoc mach tz'ilani, icha chi' ol aj jun choñab' chi'.
- 5 A d'a jun c'u chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, icha junoc corona te vach' yilji, icha chi' ol aj d'a eb' anima olto can d'a schoñab'. Icha stzalaj junoc mach yed' scorona, icha chi' ol aj stzalaj eb' yed' Jehová.
- 6 A Jehová chi' ol ac'an sna eb' juez yic vach' ol yutoc eb' sch'olb'itan yaj eb' anima. Ol yac' pax yip eb' soldado yic stañvan schoñab'.

**A tas alb'ilcan
d'a yib'añ Jerusalén**

- 7 A eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ schecab' Dios, tz'ec' ch'umch'on eb' viñ uq'uel añ, squistalax eb' viñ yuj yoval añ chi'. Ayic sq'ue añ d'a sjolom eb' viñ schecab' Dios chi', scomon naanq'ue eb' viñ yalanel slolonel Dios, axo eb' viñ sacerdote chi', max sb'olaj yaj eb' anima eb' viñ d'a stojolal.
- 8 Masanil smexa eb' viñ mictac sat, xejtac sat yuj eb' viñ, mañxa jab'oc sat smexa eb' viñ chi' vach'.
- 9 Syalan eb' anima vuj a in tic: ¿Mach snib'ej jun vinac tic sc'ayb'ej? ¿A am d'a eb' vanto yel d'a yim, aton eb' maxtzac chuni?

- 10 ¿Tas yuj jab'jab'il yalan viñ d'ayoñ, icha svulvon eb' unin vanto yel sti'? xchi eb'.
- 11 Tato malaj sgana eb' yab'ani, a Dios ol ac'lab'an eb' ch'oc nacional yalan d'a eb', ichato toñej ol vulvon eb' ol yab' eb'.
- 12 Aton d'a eb' b'uchvajnac chi' alb'il icha tic: Ina val ic'oj ip tic, yic'ocab' yip eb' c'unb'inac, sic-lab'ocab' sc'ol eb', xchi Jehová, palta maj schalaj yab' eb'.
- 13 Yuj chi', a slolonel Jehová ol alchaj d'a eb' d'a jab'jab'il icha svulvon eb' unin vanto yel sti'. Yuj chi', ayic ol b'eyec' eb' pac'-jab' ol aj stelvi eb', ol echnaj eb', ol can eb' d'a yaal, ol ic'joc-b'at eb' d'a ch'oc nacional.
- 14 Ex yajal eyaj d'a Jerusalén tic, ex b'uchumtac, ab'ec val slolonel Jehová:
- 15 Yujto ix eyal icha tic: Ay co laj-ti' yed' yajalil chamel, yuj chi' ayic ol javoc tas ol oñ sataneloc icha a' eluma', malaj tas ol oñ ic'anoc, yujto a juntzañ lolonel es ix cac'och yipoc co c'ool, ol co col co b'a d'ay, xe chi.
- 16 Yuj chi', a Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ol vaq'uem junoc mach yipumaloc Sion. A jun chi' sic'-b'ilal vuuj, malaj b'aq'uiñ ol sateloc, te nivan yelc'ochi, lajan icha junoc q'uen q'ueen tz'em-can d'a yesquinail junoc pat. A eb' tz'ac'anoch yipoc sc'ool, malaj b'aq'uiñ ol can eb' d'a quixvelal.
- 17 A d'a Sion chi', ol vac'lab'ej in tojolal icha tz'ajem ch'añ cuerda, ma plomo yic yechel pat, xchi Jehová chi'. Palta a es ix eyac'och yipoc e c'ool chi', a

- q'uen sacb'at ol sataneloc. Axo b'aj tze col e b'a chi', a a' eluma' ol cuchanb'atoc.
- 18 A e lajti' ix eyac' yed' yajalil chamel chi', ol sateloc. Ayic ol ja jun icha eluma' d'a eyib'añ chi', ol ex can d'a yalañ yuuj.
- 19 Ayic ol javoc d'a juntac el, ol ex cuchjocb'at yuuj. Junjun q'uiñib'alil, ma c'ual d'ac'val ol ja d'ayex. Ayic ol eyab'an yab'ixal jun chi', ol ex ib'xoc-q'ueoc.
- 20 Lajan ol ex aj icha junoc mach svay d'a junoc ch'at tzapan steel yed' junoc c'u' lod'an sat.
- 21 Icha yutejnac Jehová yac'an oval d'a lum svitzal Perazim yed' d'a lum yac'lical Gabaón, icha chi' ol yutoc sc'ulan junoc tas satub'tac, junoc tas mañ tañ-vab'iloc eyuuj.
- 22 A ticnaic jun, mañ ex b'uch-vajoc, yic vach' max nivtaj eya-elal. Ix vab' tas ix yal Jehová Yajal d'a Smasanil. Toxo ix sna'a to ol satel masanil smac-b'en jun choñab' tic.
- 23 Maclejec eyab' tas ol vala', scham val eyab'an in lolonel:
- 24 A junoc viñ sb'oan smunlajel yic tz'avvi, mañocñej d'ocoj lum syac' viñ yed' q'uen arado, mañ toñejoc pax ste choc'b'itej lum viñ yed' q'uen rastrillo.
- 25 Ayic toxo ix b'o luum, syavan yiñatil añ eneldo viñ yed' añ comino, syavan pax ixim trigo viñ d'a stzolal. Axo d'a stitac syavej ixim cebada viñ yed' ixim avena, icha b'aj smoj yav-chaji.
- 26 A Dios tz'ac'an nachajel yuj viñ tas tz'aj smunlaji.
- 27 Yujto a añ eneldo chi', max tec'-chaj añ, max ec' pax junoc carreta d'a yib'añ añ comino chi'. Toñej smac'jiel añ eneldo chi' yed' junoc te te', axo añ comino chi', smac'chaj añ yed' junoc te' jixc'ab' te'.
- 28 A ixim trigo stec'ji ixim, syal yec' junoc carreta d'a yib'añ ixim, palta tato añeja' yec' te' d'a yib'añ ixim, spoj ixim sat chi'.
- 29 Icha chi' syutej Jehová Yajal d'a Smasanil snaan tas ol sc'ulej. Satub'tac yilji tas nab'il yuuj, tz'elñejc'och yuj sjelanil.
- 29** ¹ Ay..., ob'iltac val choñab' Jerusalén, scuch Yaltar Dios, b'aj ec'nac cajan viñaj David. Ec'ocab' juntzañ q'uiñ tz'ec'taxoni.
- ² A Dios ol ac'anoch eb' anima d'a jun choñab' tic d'a ilc'olal yed' d'a cusc'olal. Ol laj c'acvoc eb' yab'an syail. Axo jun choñab' tic, icha junoc altar ol ajcan d'a yichañ Dios.
- ³ Ol scheccot soldado Jehová yic tzul yoyan sb'a eb' d'a spatictac Jerusalén tic, ol sb'oanoch jun muro eb' b'aj ol och oyan d'a spatictac chi'. Ol sb'oanpaxoch sb'achte' eb' yic syac'an oval eb' yed'oc.
- ⁴ Ol ac'joc telvoc Jerusalén, ichato ol ec'can telan d'a sat luum, axo d'a sat lum chi' ol lolonq'ue eb' aj choñab' chi'. Toxoñej ol q'ue b'ulnaj eb' slolon d'a cal pococ, icha slolon junoc mach yed' spixan cham-nac.
- ⁵⁻⁶ Axo ol ajoc, elañchamel ol yac'och yaelal Jehová d'a yib'añ masanil eb' ayoch ajc'olal d'a

- Jerusalén tic. Ol mac'vaj c'u, ol ec' quixcab', ol ec' nivac oval ic'ñab' ayxo smay sc'añi yed' nivac c'ac' satanel tastac. A eb' ajc'ol chi', mañxo jantacoc sb'isul eb', palta lajan ol ajcan eb' icha lum pococ. A eb' tzex ixtani, ol ic'chajcanb'at eb' icha tz'aj yic'chajb'at smatz'il ixim trigo yuj ic'.
- 7 Masanil juntzañ choñab' mañxo b'ischajb'enoc chi', aton eb' tz'ac'an oval yed' jun choñab' scuch yaltar Dios, oymajnac eb' d'a spatic, spojanem smuroal eb', lajan ol yutoc sb'a eb' icha junoc mach ay tas svayichej d'ac'valil.
- 8 A mach ay svejel svayichej sva'i, palta axo yic tz'el svayañ, añeja' yoch svejel. Ma icha mach stacji sti' svaycani, axo d'a svayich, syuq'uej a' syila', palta axo yic tz'el svayañ, añeja' stacji sti', taquiñ q'uilnac yol sjaj. Icha chi' ol aj yelc'och juntzañ choñab' mañxo b'ischajb'enoc ayoch yac'an oval yed' tzalan Sion tic.
- 9 Ex aj Jerusalén, b'eyañecñej yed' e mañ pensaril, ichato max eyil jab'oc. Ec'añecñej quetcon icha uc'um añ, vach'chom malaj añ tzeyuq'uej.
- 10 Ujto a Jehová ix ac'ancot jun nivan vayañ d'a eyib'añ. Axo eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios tz'ilan tas sjavi d'a eyib'añ chi'. A Jehová ix macan spensar eb', icha tz'aj smacchaj sat junoc mach svay yed' junoc c'apac.
- 11 Yuj chi' masanil tas syal eb' schecab' Dios, lajan ol ajcan icha tas tz'ib'ab'ilcan d'a junoc tas, palta to macan, ayoch selloal. Tato tz'alchaj d'a junoc mach syal yavtani: Avtej jun um tic, tato xchi d'ay, syalan icha tic: Max yal-laj yavtani, yujto macan, ayoch selloal, xchi.
- 12 Tato tz'ac'chajpax d'a junoc mach to max yal yavtani: Avtej jun tic, tato xchi d'ay, syalani: Max yal-laj yavtani, xchi.
- 13 Yuj chi' ix yal Jehová d'ayin icha tic: A juntzañ anima tic, stz'ac yal eb' to tzin yic'chaañ eb', stz'acan yal eb' to ay velc'och d'a yol sat eb', palta axo val spensar eb' najat yajcanel d'ayin. Stz'ac yaqu'em sb'a eb' d'ayin, palta añej juntzañ schecab'il eb' anima snaq'uei, a syac' eb' c'ayb'ajoc.
- 14 Yuj chi' a juntzañ tas satub'tac yilji ol in ch'ox yil jun choñab' tic, toxoñej ol sat sc'ol eb' yuu. A sjelanil eb' jelan yed' yaj pensaril eb' aj pensar, ol sateloc, xchi Jehová.
- 15 Ob'iltac val eb' te vach' syutej sc'ub'anel tas nab'il yuu yed' tastac sc'ulej eb' d'a elc'altac d'a Jehová yalani. Syalan eb' icha tic: Malaj mach tzoñ ilani, malaj mach tzoñ ojtacaneli, xchi eb'.
- 16 Palta a ex tic, q'uexañ tzeyutej. ¿Tocval lajan lum tz'acb'il lum yed' mach stz'acani? ¿Tom syal yalan lum d'a mach stz'acan chi' icha tic: Mañoc ach ix in a tz'aca'? Mato syal lum icha tic: A ach tic mañ ojtacoc tas tza c'ulej, ¿tocval xchi lum d'ay?

Alb'ilcani to ol colchaj choñab' Israel

- 17 Quenxoñej val tiempo ol ochcan lum yax luum b'aj sb'o munlajel, axo lum b'aj sb'otaxon munlajel chi', ol ochcan lum yax lumal.
- 18 A d'a jun c'ual chi', a eb' max ujitaxon yab'ani, ol yab' eb' yavtaj junoc tas tz'ib'ab'il. Axo eb' max uji yilani, ol yil eb', ichato ol ic'chajelta eb' d'a scal q'uic'alq'uinal.
- 19 A eb' emnaquil yaji, ol te tzalaj eb' d'a Jehová. A eb' te meb'a', ol te tzalaj eb' d'a sDiosal Israel Axoñej Ochi.
- 20 A eb' malaj yelc'och yetanimail d'a sat, ol lajvoquem eb'. A eb' pit syutej sb'a, mañxo junoc eb' olto canoc. A eb' añej chucal sna'a, ol satel eb',
- 21 aton eb' snaanq'ue esal lolonel d'a spatic yetanimail. Aton eb' scachan eb' juez yic max ac'ji-och syaelal eb' chuc, syac'an es eb' yic mañ tojoloc tz'aj sb'o yaj d'a eb' malaj smul.
- 22 Yuj chi' a Jehová sDiosal Israel, Jun coljinaccanel viñaj Abraham, a tz'alan icha tic: A ticnaic ex in choñab', ex yiñtilal viñaj Jacob, mañxa b'aj ol ex q'uixvoc, mañxa b'aj ol chac-b'oc e sat yuj q'uixvelal.
- 23 Ujto a eb' eyiñtilal ol yil eb' tas ol in c'ulej d'a scal, ol yoj-taquejel eb' to A inxoñej Ochi, nivan ol aj velc'och d'a yol sat eb', a in e Diosal in israel ex tic.
- 24 A eb' ayoch d'a some'olal, ol sc'ayb'ej jelanil eb', a eb' b'uchumtac ol scha yab' c'ay-b'ub'al eb', xchi Jehová.

Ob'iltac eb' snib'an scolval Egipto

- 30** ¹ Ix yalan Jehová icha tic: Ob'iltac eb' anima tz'ec' val d'a yib'añ. Tzijtum tas sna eb' d'a yol yico', max yal eb' vab'i. Comonñej sb'o junoc trato eb' sch'ocoj, mañoc in pax svac' sc'ulej eb'. Yuj chi' te nivan tz'aj smul eb' d'a yib'añ.
- 2 Elañchamel sb'at eb' d'a Egipto, max sc'anb'ej eb' d'ayin. Snib'ej eb' scolji yuj yipal viñ sreyal Egipto chi', syac'anoch eb' yipoc sc'ool.
- 3 Palta a scolval jun viñ rey chi', q'uixvelal ol utajcan eb' yuuj, ol somchajcanq'ue eb' yuj scolval jun nación chi'.
- 4 Vach'chom ayb'at eb' schecab' eb' d'a choñab' Zoán yed' d'a choñab' Hanes,
- 5 q'uixvelal ol utaj eb' yuj Egipto chi'. Malaj jab'oc tas ol yic' eb' d'ay, mañ ol colvaj jab'oc d'a eb'. Añej to ol q'uixvoccanel eb' yuuj, xchi Jehová.
- 6 A tas ix yal Jehová yuj noc' noc' ay d'a yol yic Neguev: A d'a jun lugar chi' te ay smay. Ata' cajan noc' choj, jantac yoc' noc' ta'. Ay noc' ajavchan yed' noc' chan sjeñivi. Ata' tz'ec' noc' chej yed' noc' camello scuchanb'at sb'eyumal choñab' Judá yic syac'an silab'oc d'a Egipto, palta a jun nación chi' max colvaj jab'oc.
- 7 A jun nación chi' max yal-laj yuuj, max techaj scolvaji, yuj chi' svac' sb'iej icha tic: Noc' te ay smay yel yav, palta malaj tas syal yuuj, xchi Jehová.

- 8 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic:
A ticnaic tz'ib'ejcan masanil tas
van valan tic d'ayach d'a yichañ
eb' etchoñab' tic, yic scan
yab'ixal d'a eb' d'a junelñej, yic
snaañejcot eb'.
- 9 A eb' anima tic, te pit eb', yiñ-
tilal esalvum eb'. Malaj sgana
eb' syab' in checnab'il a in
Jehová in tic.
- 10 Syalan eb' d'a eb' in checab'
icha tic: Mañ eyal d'ayoñ tas ix
ac'ji eyil chi'. Mañ eyal lolonel
yic tojolal. A sco c'ana' to añej
lolonel sco nib'ej scab'i, a
tzeyala'.
- 11 Elañec d'a yol co b'e. A co
Diosal a oñ israel oñ tic Axoñej
Ochi, mañxo eyalcot d'ayoñ,
xchi eb', xchi Jehová.
- 12 Uyj chi', a in e Diosal in a ex
israel ex tic to A inxoñej Ochi,
sval icha tic: A ex tic ix e
patiquejel jun cachnab'il, axo
pitalil yed' chucal tzeyac'och
yipoc e c'ool.
- 13 Uyj chi' a eyaelal ol em d'a
eyib'añ yuj e mul chi', lajan ol
aj icha junoc muro pojeltacxo,
tz'eyanxoeq'ui. Yalxoñej janic'
ol em lañnajoc.
- 14 Ol ex satjoquel icha junoc
nivan xalu smac'jipojoc,
mañxa nivanc'olal d'ay.
Axo stitac lum chi', mañxa
jab'oc syal yoch lechlab'il,
maxtzac yalpax yic'jib'at
jab'oc tzac'ac' d'a cusinu
yed'oc, xchi Jehová.
- 15 A Cajalil, aton Jehová co Diosal
a oñ israel oñ tic Axoñej Ochi, a
tz'alan icha tic: Meltzajañec
d'ayin. Aq'uec in och yipoc e
c'ool. Mañ ex och ilc'olal. Icha

chi' ol aj e colchaji, xchi. Palta
max e cha eyab'i.

- 16 Añej to tzeyal icha tic: Maay, a
oñ tic ol oñ q'ue d'a yib'añ chej,
ol oñ b'at elenal, xe chi. Yelton
tzeyala', ol ex b'at elenal chi'.
Tzeyalanpax icha tic: Ol oñ q'ue
d'a yib'añ noc' chej jelan sb'eyi,
xe chi. Palta yelxo ec'b'al jelan
sb'ey eb' eyajc'ol chi' d'a
eyichañ.
- 17 Añej d'a jun pitañ eb' ajc'ol chi',
jun mil ex ol ex el elenal. Vach'-
chom añej ovañoc eb' ajc'ol
chi', ol ex el elenal e masanil d'a
eb'. Jayvañexxoñej ol ex canoc,
icha scan liñan junoc te te' d'a
jolom vitz, ma icha bandera d'a
chon tzalan, xchi Jehová chi'.

A yoq'uelc'olal Dios d'a schoñab'

- 18 Palta te nivan tz'oc' sc'ol
Jehová d'ayex, tañvab'il ex yuuj.
Tato vach' tzeyutej e b'a, ol oc' sc'ol
d'ayex, ol ex yac'an nivanc'olal, yujto
tojol toni. A eb' tz'ac'anoch Jehová
chi' yipoc sc'ool, te vach' yic eb'.
- 19 Ex aj Sion, ex cajan ex d'a
Jerusalén, mañxo ol ex oc'oc. A
Jehová ol oc' sc'ol d'ayex ayic ol
yab'an yel eyav. Ayic ol eyalan e b'a
d'ay, ol tac'voc d'ayex d'a elaiñ-
chamel. 20 Vach'chom tzex ec' d'a
scal syaelal yuj Dios Cajal, palta e
c'ayb'umal yaji. Mañxo ol sc'ub'ejel
sb'a d'ayex, palta ol eyil yed' e sat.
- 21 Tato ol ex el d'a e b'e, tzex b'at d'a
e vach', ma d'a e q'uexañ, ol eyab'
yalji jun lolonel d'a e patic icha tic:
Mañ ex b'at ta', ina sb'at b'e tic,
b'atañec d'ay, xchama. 22 Ol e
patiquejel juntzañ yechel nab'a plata
yed' e comon dios ayoch oro d'ay, ol
eyumancanel icha c'alem yajb'entac

yilji. **23** Ichato chi' b'ian, ol yac'ancot ñab' Jehová chi' d'a yib'añ tas tzeyavej, te vach' ol ajoc. A noc' e vacax d'a jun tiempoal chi', toxoñej ol actajcan noc' b'aj ol vaoc. **24** A noc' e vacax yed' noc' e b'uru smun-laji, vach' ixim cebada ol sc'ux noc'. **25** Ayic ol c'och sc'ual yem lañnaj yed'tal eb' eyajc'ool, ayic ol cham eb' smasanil, tzijtum a' nivac a' ol elta secnaj d'a jolomtac vitz yed' d'a tzal-quiltac. **26** Axo yoc q'uen uj, icha yoc c'u ol ajcanoc. Axo pax yoc c'u chi', uquel ol aj yoval yoc. Icha val yoc uqueoc c'ual ol aj jun c'ual chi'. A val ta' ol b'oxoc sc'ol schoñab' Jehová yuuj. Ichato ol spich yechen eb' laj-vinac yuuj.

Yaelal ol javoc d'a yib'añ Asiria

- 27** Ilecnab' scot Jehová d'a najat. A yoval sc'ool lajan icha te' c'ac' sq'ue ñilñion yoc. Ayic sloloni, lajan icha te' c'ac' stz'ab'at tas-tac yuuj.
- 28** Yuj slolonel chi' satel eb' ajc'ool, icha val junoc nivan eluma' tz'el d'a smelemal, sq'uec'och a' d'a sjaj eb'. Ol ic' jocab'at eb' ayoch ajc'olal d'ay, icha yel smatz'il ixim trigo yuj ic' ayic schayaj ixim. Ichato ol ac'jococh sfreno eb' anima chi', yic tz'ic'jib'at eb' b'aj ol satel yuj Jehová chi'.
- 29** Palta a exxo tic, ol ex b'itanoc, icha tzex b'itan d'ac'valil ayic tz'och q'uiñ ayic tze naancot tas aj yelnaccot eb' e mam eyicham d'a Egipto. Tzalaje'olal eyico', icha ayic tze pu'an e flauta ayic tzex q'ue d'a stzalanil stemplo Jehová Scolumal Israel.

- 30** Ol yac' Jehová ab'chaj sjaj, chaañ yel yav, ol sch'oxanel spoder yed' yoval sc'ool, icha te' c'ac' satanel tastac yed' nivac ic' ñab' yed' sc'añ c'u yed' sacb'at.
- 31** Ayic ol yab'an sjaj Jehová eb' aj Asiria, ol te xiv eb', ichato ol mac'joc q'uichaj eb' yuuj yed' sq'uen c'ococh.
- 32** Ayic ol spajanoch juntaqueloc sc'ococh Jehová d'a eb' aj Asiria chi', ol och tañb'il yed' arpa yuj eb' schoñab'. Te ay smay jun oval ol och d'a Asiria yuj Jehová chi'.
- 33** Yujto toxon b'ob'il jun yed'tal viñ sreyal Asiria yed' eb' soldado yuj Jehová, b'aj ol tz'a snivanil eb'. A jun yed'tal chi' te levan sat, jul pax yich, b'ud'an yed' te' c'atzitz. A Jehová ol ac'anoch sc'ac'al yed' slolonel, ol q'ue ñilñion yoc icha azufre.

Cachnab'il d'a eb' sna scolji yuj Egipto

- 31** ¹ Ob'ilaltac eb' b'at c'anan scolval Egipto. A eb' soldado yic Egipto chi', te nivan sb'isul noc' schej eb' yed' scarruaje, te ay pax yip eb'. A juntzañ chi' syac'och eb' yipoc sc'ool, palta max q'ue q'uelan eb' d'a Jehová sDiosal Israel Axoñej Ochi, max sc'anpax scolval eb' d'ay.
- 2** Palta te jelan pax Jehová chi', ol yic'cot some'olal d'a yib'añ eb'. Max ec'b'at tas syal d'a spatic jun choñab' chuc yed' d'a spatic eb' scolvaj d'a eb' sc'ulan chucal chi'.

- 3 A eb' aj Egipto chi' animañej eb', mañ Diosoc eb'. Axo noc' schej eb', noc'ñej val noc', toc-val espíritu noc'. Yuj val chi' jun, ayic ol yic'anchaañ sc'ab' Jehovah, ol telvoc eb' colvajum, ol telvoc pax eb' scolji, junñej ol aj scham eb'.
- 4 A Jehovah Yajal d'a Smasanil ix alan d'ayin icha tic: Ayic tz'el yav noc' nivac choj, ayic van schianb'at junoc calnel noc' toxo ix yic'a', maxtzac xivlaj noc' ayic tz'el yav eb' tañvum calnel xib'tani, vach'chom tzij-tum eb' tzoymaj d'a spatictac noc'. Icha chi' ol vutej in b'a, malaj mach syal in scachanoch vaan yic tzin emul in col tzalan Sion.
- 5 Icha syutej noc' much stañvan yune' d'a yol so', tz'ec' jeñeñoc noc' d'a yib'añ, icha val chi' ol vutej in tañvan choñab' Jerusalén, ol in tañvej, ol in colani, xchi.
- 6 Ex vetisraelal, meltzajañec d'a Jehovah b'aj pit ix eyutej e b'a.
- 7 Yujto ayic ol e chacanel juntzañ yechel ix e b'o yuj e pitalil, aton juntzañ yechel b'ob'il yed' q'uen plata yed' q'uen oro,
- 8 ol telvoc Asiria yuj q'uen espada mañ animaoc ol ac'lab'anoc. Ol elcan lemnaj eb' soldado, axo eb' ol yamchajoc, ol ochcan eb' checab'oc.
- 9 Yuj val xivelal, ol b'at viñ sreyal eb' elelal yed' eb' yajalil eb' soldado, ol yactejean sbandera eb'. A Jehovah ay yic altar d'a tzalan Sion, a tz'alan jun tic, a yoval sc'ol tz'och sc'ac'al d'a Jerusalén.

A viñ rey tojol

- 32** ¹ Ay val jun viñ rey ol ac'an yajalil d'a stojolal, ay pax eb' yajal d'a yalañ smandar viñ te vach' ol yutej yac'an yajalil.
- 2 Junjun eb', ichato co columal ol aj eb' d'a jun oval ic' yed' d'a jun oval ic' ñab'. Icha a a' d'a lum taquiñ sat, ma icha yeñul junoc q'uen nivan tenam d'a tz'inan luum, icha chi' ol aj eb'.
- 3 A eb' anima ichato max uji yilani, ol yil eb'. Axo eb' ichato max uji yab'ani, ol scha yab' eb'.
- 4 A eb' mañ chamoc snaan tas syala', ol tojlob'oc spensar eb'. Axo eb' tz'el squeeec sloloni, ol b'o slolon eb'.
- 5 A junoc anima amancotan, mañxo ol alchaj vach'il. Axo junoc mach jelan smusan sat eb' anima, mañxa jab'oc ol aj yel-c'ochi.
- 6 Yujto a eb' anima amancotan chi', añej pensar malaj yelc'och syal eb'. Añej chucal sna' sc'ulej eb' d'a spensar chi', snib'ej eb' smac'vaji, syalan chucal lolonel eb' d'a spatic Jehovah. Max siej jab'oc tas eb' d'a eb' tz'och svejel yed' d'a eb' ay staquiñ-tial.
- 7 A eb' ixtum anima chi', syic' yip eb' yuj tas sc'ayb'ej d'a chucal, snaanq'ue chucal eb'. Tz'ixtaj eb' meb'a' snib'ej sb'o yaj yoval yuj yes eb'.
- 8 Axo eb' vach' sc'ool elb'enñej yuuj, yuj svach'il eb' chi', vach'-ñej tz'elc'och eb'.

A scachnab'il eb' ix ix

- 9 A exxo ix ex tic, a ex te jun-
c'olalñej eyajeq'ui, malaj tas tze
na'a, ab'ec val tas ol val d'ayex.
- 10 A ticnaic malaj tas tze na'a,
palta jun, yab' val icha tic
junab', tzex xivq'uei, yujto mañ-
xalaj sat avb'en ol yac'a', mañxa
sat te' uva ol molchajoc.
- 11 A ex val malaj jab'oc tas tze na'
tic, xivañec, iq'uequel e pichul
vach' ayoch eyuu. Aq'uecch
pichul ya sva'i, yic tze ch'oxaneli
to ayex och d'a syaelal.
- 12 Ch'oxequel e cusc'olal chi',
yujto ix ixtaxel lum e luum yax
sat b'aj te vach' tz'aj avb'en.
- 13 Yujto axoñej te' q'uiix yed' añ
añc'ultac ol q'uib'canq'ue d'a
yol co choñab' yed' d'a yoltac
juntzañ pat b'aj tz'och q'uiñ yic
tzalajc'olal.
- 14 A spalacio eb' viñ nivac yajal,
cuseltac ol ajcanoc, ol can
tz'inan schoñab' eb' viñ. A
choñab' vach' yajoch smuroal,
ol ochcan svaynub'oc noc' noc'.
Ata' ol yic' yip noc' caltacte'al
b'uru d'a tzalajc'olal, ol laj va
noc' vacax ta'.
- 15 Palta ayic ol javoc Yespíritu
Jehová d'a quib'añ junelxo, a
lum taquiñ luum, ol yaxb'ocxi
sat luum. Jantac sat avb'en ol
yac'xi d'a luum.
- 16 Axo d'a masanil lugar, ol b'ey-
b'alaj tojolal yed' vach'ilal.
- 17 Yujto sb'eyb'alaj tojolal chi', yuj
chi' ay junc'olal, tzalajc'olal
yed' vach' pensaril d'a masanil
tiempo.
- 18-19 Vach'chom ol laj lañchaj te te'
yuj q'uen sacb'at, vach'chom ol

satel juntzañ naciñ, palta ex
vetchoñab', junc'olal ol ex ajoc,
ol eyac' tzalajb'oc e c'ool b'aj ol
ex cajnajoc.

- 20 Vach' eyico' yujto mañ jantacoc
a a' b'aj vach' ol och yalil eyav-
b'en, te ay pax b'aj ol yal sva
noc' e vacax yed' noc' e b'uru.

A Jehová ayoch yipoc co c'ool

- 33** 1 Ob'iltac ex, ex satumel
anima, ex ixtum anima.
Malaj mach tzex sataneli, ma
tzex ixtani. Ayic ol lajvoc e
satanel eb', tzeyixtanpax eb', ol
ex satjoqueloc, ol ex ixtajpaxoc.
- 2 Mamin Jehová, oc'oc val a c'ol
d'ayoñ, yipc'olal aj cuuj. Ochañ
qued'oc d'a junjun c'u ayic ay
co yaelal, tzoñ a colani.
- 3 Ayic syab'an eb' anima to scot
oval, sb'at eb' elelal. Ayic tzach
javi oñ a colo', saclemiac sb'at
juntzañ choñab' elelal.
- 4 Icha val tz'aj satanel avb'en noc'
c'ulub', icha chi' ol aj satjiel
sb'eyumal eb' cajc'ool.
- 5 Mamin Jehová, nivan ton val
elc'ochi, cajan ach d'a satchaañ.
A ach ol ic'b'ey eb' aj Sion d'a
vach'ilal yed' d'a stojolal.
- 6 Ol ac' stec'anil eb', sjelanil yed'
yaj pensaril eb'. A juntzañ chi'
ol colan eb'. Axo yic ol ach
sc'anab'ajan eb', ichato
sb'eyumal eb' ol ajoc.
- 7 Ab'ec val yel yav eb' soldado
d'a yoltac scalleal e choñab' yuj
xivelal. Ab'ec val yel yav eb'
xid'naquec' sc'an junc'olal.
- 8 A juntzañ b'e, ix laj can tz'inan,
mañxa mach tz'ec' d'ay yuj
xivelal. Ix juvib'at strato eb' ix
yac'a'. Ix paticajel eb' ix xid'ec'

- sb'lo trato chi', mañxa mach ay yelc'ochi.
- 9 Ix cuscanq'ue lum luum, ix juvicanb'at yilji luum. Ix q'uix-vicanq'ue lum Líbano, yujto ix ch'acjiel ste'al luum. Axo lum pañan yic Sarón, ix ochcan lum tz'ínan lumal, axo lum Basán yed' lum vitzal Carmelo, ix can sañan luum.
- 10 Yuj chi' syal Jehová icha tic: A ticaic jun, ol in q'ue vaan, ol in ch'oxaneli to te nivan in poder.
- 11 A tas nab'il eyuuj yed' tas toxo ix e b'o'o, lajan icha c'alem, ma icha añ ac. Ol in pub'at vic' d'ay, ol tz'ab'at smasanil.
- 12 A e choñab', taañxoñej ol ajcanoc, ol scha sc'ac'al icha stz'ab'at te' taquiñ q'uix.
- 13 Mach ex najat ayex yed' ex lac'an ayex, ilecnab' val tastac ix in c'ulej, scham val eyoj-tacanel in poder, xchi Jehová.
- 14 A eb' chuc sb'eyb'al ay d'a Sion, tz'ib'xi eb' yuj xivelal. A eb' malaj yelc'och Dios d'ay, tz'ib'xi eb', syalan eb' icha tic: A yoval sc'ol Dios, lajan icha jun c'ac' mañxa b'aq'uiñ stupi. ¿Tom ayto junoc oñ ol yal co colchaji? xchi eb'.
- 15 A eb' ol colchajoc: Aton eb' sb'eyb'alan tojolal, eb' añej yel syala', eb' malaj sgana tz'och b'eyumal yuj schaan tumin d'a elc'altac, eb' max yac'och sb'a yuj schamel junoc anima, syic'anpaxel sb'a eb' d'a scal chucal.
- 16 Aton eb' chi' ol colchajoc, malaj tas ol sna eb', ichato cajanec' eb' d'a junoc choñab' vach'
- yajoch smuroal, ayñej tas ol sva eb' yed' tas ol yuq'uej eb'.
- 17 Ayic ol eyilan jun Rey te ay stziquiquial, ol eyilpaxi to te najat ol c'och smacb'en jun nación tic,
- 18 ol e naancoti tas ajnac e xiv d'a yalañtaxo, ol eyalan icha tic: ¿Tas ix sc'ulej eb' viñ ch'oc nacional sc'ananel q'uen tumin d'ayoñ? ¿Tas ix sc'ulej eb' viñ tz'echtan q'uen tumin chi'? ¿Tas ix sc'ulej eb' viñ slaj b'isan jun-tzañ yed'tal eb' soldado yuj snaan eb' jantac sb'eyumal co choñab'? xe chama.
- 19 Mañxa b'aq'uiñ ol eyil eb' ac'umtac d'a e cal, eb' ch'oc nacional ch'oc tial syala', max eyab' tas syal eb'.
- 20 Ol eyil choñab' Sion, b'aj scac'-taxonoch q'uiñ, aton Jerusalén, jun choñab' b'aj junc'olal ol oñ ajoc. Mañxa b'aq'uiñ ol q'uex-majoc. Icha junoc mantiado scanñej, max chocjiq'ueta yes-tacail, max d'iñchaj junoc sch'añal, icha chi' ol ajoc.
- 21 Ata' ol sch'ox sb'a Jehová d'ayoñ yed' spoder. Tzijtum a a' levan sat ol b'ey ta', palta mañ ol yal yoch eb' ajc'ol yed' snivac barco yac'an oval qued'oc.
- 22-23 A sch'añal juntzañ barco chi', mañ ol toc'joc tzatzb'oc d'a yoyal, mañxa b'aj ol yac' yip sch'añal sc'apaquil. Ol pojchajec' tastac ay d'a eb' ajc'ol chi', ipan eb' tz'em sb'ey ol ic'an jab'oc yico', yujto a Jehová ol oñ colanoc. A' ol b'oanel tas caji, co Reyax pax yaji.

- 24 Malaj junoc mach cajan d'a
Jerusalén tic ol alanoc: Penaay
in, mañ xchioc. A eb' cajan d'a
jun choñab' tic, ol ic'joquel
smul eb'.

**A Jehová ol ac'anoch
syaelal Edom**

- 34** ¹ Ex junjun choñab', nitzeccot
e b'a tze maclan eyab' tas ol
aljoc. Yab'ocab' pax
yolyib'añiquinal tic yed'
masanil tas ay d'ay.
- 2 A Jehová, te aycot yoval d'a
masanil nación yed' d'a yib'añ
eb' soldado. Toxo ix sna Jehová
chi' to ol cham eb', ol satanel
eb' smasanil.
- 3 Ol actajcan b'ulan eb' chamnac
chi', ol te q'ue sjab' juntzañ
snivanil eb' chi'. Ol ch'ayxoquel
jolomtac vitz yuj schiq'uil eb'.
- 4 Masanil q'uen c'anal ol tzicub'-
tañajoc, axo satchaañ ol chuljoc
b'ec'an. Masanil q'uen c'anal, ol
cot tañaljoc q'ueen, icha tz'aj
scot xil te' uva, ma te' higo ayic
stacji.
- 5 Ayic ol lajvoc sc'anan yespada
Jehová d'a satchaañ, ol yac'an-
paxem d'a yib'añ Edom, jun
choñab' toxo ix och chamel d'a
yib'añ yuuji.
- 6 Ichato ol och chic' yed' xepu'
d'a yespada Jehová, icha tz'aj
q'ueen ayic smiljicham noc' cal-
nel yed' noc' chiva tz'ac'ji
silab'il. Ol sb'o jun silab' Jehová
d'a Bosra, te nivan eb' aj Edom
chi' ol chamoc.
- 7 Ol telvoc eb' icha stelvi noc'
c'ultaquil vacax, ma noc'
quelemtac vacax, ma noc' mam
vacax. Ol ch'ayxoquel sat slum

eb' yuj schiq'uil, axo xepual eb'
ol b'atcan d'a cal pococ.

- 8 Aton val d'a jun c'u chi' ol yac'
spac Jehová, aton val d'a jun
ab'il chi' ol yic'canel yoval
sc'ool yuj tas ix utaj choñab'
Sion yuj eb'.
- 9 A b'aj sb'eytaxon a a' d'a Edom
chi', a' asfalto ol b'eyoc, axo
masanil lum pococ ol ochcan
lum azufreal, axo lum sat luum
ol scha sc'ac'al lum yuj asfalto
chi'.
- 10 C'ual d'ac'val ol q'ue ñilñon
sc'ac'al luum, ol q'ueñej stab'il
luum d'a masanil tiempo. Ol
actajcan lum d'a junelñej,
mañxa b'aq'uiñ ay mach ol ec'
ta'.
- 11 Ata' ol aj noc' xoch' yed' noc'
cujub'. Ata' ol sb'o so' noc' joj
yed' noc' tonton. Cuseltac ol
ajcan jun choñab' chi' yuj
Jehová.
- 12 Mañxa b'aq'uiñ ol och junocxo
rey yic syac' yajalil d'ay.
Masanil eb' yajal ol satel eb'.
- 13 Axoñej te' q'uiix ol q'uib'q'ue
d'a spalacio eb', axo d'a yed'tal
eb' soldado, a te' sac q'uiix ol
q'uib'canq'ueoc. Axoñej noc'
oques ol aj ta' yed' noc'
avestruz.
- 14 Ata' junñej ol aj noc' vaax yed'
noc' oques, axo noc' c'ultaquil
chiva, ol laj yavteji sb'a noc' ta'.
Ata' ol cajnaj juntzañ noc' noc'
xib'tani, juntzañ noc' sjeñvi
d'ac'valil.
- 15 Ata' ol sb'o so' noc' cujub', ol
em siñolob' noc', ol elta yune'
noc' ta'. Ol smolb'an sb'a noc'
yic stañvej sb'a. Ata' ol smol-
b'ejpax sb'a noc' ch'ac'b'a,

mojañil ol aj noc', jun noc'
smam, jun noc' snun.

- 16 Sayec eyil b'aj tz'ib'ab'il yuj
Jehová. Avtejec b'aj syal icha
tic: Masanil noc' noc' sb'inaj tic,
malaj junoc noc' mañ ol c'och
ta'. Malaj junoc noc' mañ ayoc
ec' junoc noc' nunab'il yed'oc,
yujto a Jehová alannac to a Yes-
píritu ol molb'an noc'.
- 17 Junjun noc', chequel ol aj yed'-
tal noc'. A val Jehová chi' ol
ch'oxancan yed'tal junjun noc'
b'aj ol ajoc. Yicñej noc' ol ajcan
d'a junelñej, ata' ol cajnaj noc'.

Ol jax eb' israel d'a Sion

35 ¹ Tzalajocab'q'ue lum taquiñ
luum, ayocab' xumac d'a
lum taquiñ sat.

- 2 Pac'ocab' añ xumac icha añ
chochol, tzalajc'olalocab' yilji
sat luum. A Dios ol ac'an
svach'il yilji sat lum icha lum
Líbano, ol yaxb'oc sat lum icha
lum vitzal Carmelo, ma icha
lum ac'lic yic Sarón. Ol yil eb'
anima smasanil to nivan yel-
c'och Jehová co Diosal yed'
yipalil.
- 3 Aq'uec stec'anil eb' malaj yip.
Iptzitejec eb' c'unb'inac.
- 4 Alec icha tic d'a eb' chab'c'olal
yaji: Tec'b'ejec e b'a, mañ ex
xivoc, ol javoc co Diosal oñ
scolo'. Ol yac'anocho syaelal eb'
ayoch ajc'olal d'ayon icha val
smojal, xe chi.
- 5 Ichato chi' b'ian, a eb' max uji
yilani ol yil eb', axo eb' max
ab'ani ol yab' eb'.
- 6 Axo eb' tz'em sb'eyi ol q'ue
tz'itnaj eb' sb'eyi, icha noc' c'ul-
taquil chej. Axo eb' max loloni

ol avaj chaañ eb' yuj tzalaj-
c'olal. A d'a lum taquiñ luum
yed' d'a lum taquiñ sat ol q'ueul
chulnaj sjaj a' nivac a' sb'eyi.

- 7 A d'a lum taquiñ luum, ol aj a'
nivac ñajab'. A d'a lum taquiñ
val sat yalxoñej b'aj ol laj q'ueul
sjaj a'. A b'aj cajanec' noc'
oques ticnaic, ata' ol q'uib'q'ue
te' velec' yed' te' aj.
- 8 Ata' ol ec' jun nivan b'e. A jun
b'e chi' ol scuchcan Sb'e Eb'
Yicxo Dios. A eb' chuc yed' eb'
pitb'inac yuj schucal, mañ ol
yal-laj yec' eb' ta'.
- 9 A d'a jun b'e chi' malaj junoc
noc' choj ol ajoc, malaj pax
junoc noc' chium noc' ol ajoc.
Ata' ol ec' eb' colb'ilxo yuj
Jehová.
- 10 A eb' colb'ilxo chi', ol b'itan eb'
d'a tzalajc'olal ayic ol c'och eb'
d'a Sion. Tzalajc'olal ol ajcan
eb' ta' d'a junelñej, ol ilchaj
vach'ilal yed' tzalajc'olal yuj
eb', axo yaelal yed' oq'uel ol
sateloc.

**Ix yac' oval viñaj Senaquerib
yed' Judá**

(2R 18.13-37; 2Cr 32.1-19)

36 ¹ Ayic 14 ab'ilxo yoch viñaj
Ezequías reyal, ata' ix
syamoch viñaj Senaquerib sreyal
Asiria yac'an oval d'a masanil
choñab' ayoch smuroal d'a yol yic
Judá, ix ac'ji ganar juntzañ choñab'
chi' yuj viñ. ² Vanto yac'an oval viñ
d'a Laquis, ix schecancot jun yajalil
eb' soldado viñ yed' jun nivan ñilañ
eb' soldado d'a viñaj rey Ezequías d'a
Jerusalén. Ix javi viñ b'aj tz'emul yoc
a a' d'a jun yed'tal d'a yib'añ, b'aj
sb'at b'e sc'och b'aj sjuc'chaj c'apac

c'apac. **3** A viñaj Eliaquim yuninal viñaj Hílcías yilumal tastac ay d'a viñ rey, viñaj Sebna tz'ib'um yed' viñaj Joa yuninal viñaj Asaf stz'ib'an yab'ixal viñ rey chi', ix elta eb' viñ scha viñ yajalil eb' soldado chi'. **4** Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Alec juntzañ lolonel tic d'a viñaj Ezequías, to a viñ sreyal Asiria ec'b'al te nivan yelc'ochi, a viñ tz'alan icha tic: ¿Tas ayoch yipoc a c'ool? **5** ¿Tom tza na' to yujñej lolonel vach' yalji, sb'at eb' in soldado jelan yac'an oval elenal tza na'a? ¿Mach tzac'och yipoc a c'ool, yuj chi' te vinac tzutej a b'a d'a vichañ? **6** A svilani to a Egipto tzac'och yipoc a c'ool. Ichocab' ta', palta a Egipto chi', lajan val icha junoc te' aj cañchajnac, ayic tzoñ och yub'naj d'a sñi' te', sb'at tz'isnaja te' d'a co c'ab'. Icha chi' yaj viñ sreyal Egipto chi' d'a mach tz'ac'anoch viñ yipoc sc'ool. **7** Ach Ezequías, tecan tzaal icha tic: A oñ tic a Jehová co Diosal scac'och yipoc co c'ool. Palta ina toxo ix a chec satjiel juntzañ altar b'aj chaañ, b'aj tz'och eb' anima ejmelal d'a jun e Diosal chi'. Ix alani to junxoñej altar b'aj tz'och eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén ejmelal. **8** A ticnaic b'lo junoc a trato yed' viñ vajalil, aton viñ sreyal Asiria. Syal viñ d'ayach icha tic: Ol vac' chab'oc mil noc' chej d'ayach, tato tz'ilchaj eb' soldado sq'ue d'a yib'añ noc' uuj. ¿Tom ol yal uuj? **9** Tato icha chi', ¿tom ol tzac'van eyac'an oval yed' jun ñilañ eb' co soldado aj Asiria vanto sc'ayi, vach'chom tze comon aq'uejoch eb' aj Egipto yed' scarruaje yipoc e c'ool? **10** Añejtona', ¿tom tza na' to tzoñ comon javi co satel jun choñab' tic tato mañoc Jehová ayoch qued'oc? Aton val ix oñ checancot ul

ex co sateli, xchicot viñ rey, xchi viñ yajalil eb' soldado chi'.

11 Ix tac'vi viñaj Eliaquim, viñaj Sebna yed' viñaj Joa d'a jun viñ yajalil eb' soldado chi' icha tic:

—Sco c'an d'ayach to a d'a ti' arameo tzach loloni, yujto scab'pax a oñ tic. Mañ al d'a ti' hebreo yic max yab' masanil eb' anima ayq'ue d'a yib'añ smuroal choñab' tic, xchi eb' viñ.

12 Palta ix yalan viñ yajalil eb' soldado chi' icha tic:

—Mañocñej d'a viñ eyajalil yed' d'ayex ix in chejcicot yuj viñ sreyal Asiria val jun tic, palta ix in chejcicot ul val d'a masanil anima ayq'ue d'a yib'añtac smuroal choñab' tic, ajun pax eb' ol ab'an syail eyed'oc, yujto ol e lo e tza', ol eyuc'anpax e chul, xchi viñ.

13 Yuj chi' ix q'ue liñan viñ yajal chi', ix avaj chaañ viñ, ix yalan viñ d'a ti' hebreo:

—Ab'ec val tas syal viñ rey ec'b'al te nivan yelc'ochi, aton viñ sreyal Asiria: **14** Mañ eyac' e b'a ac'joc musansatil yuj viñaj Ezequías chi', yujto mañ ol yal ex scolan viñ d'a yol in c'ab', xchi viñ rey chi'. **15** Tato syal viñaj Ezequías chi' to añej Jehová tzeyac'och yipoc e c'ool, syalan viñ d'ayex icha tic: Val yel ol oñ scol Jehová co Diosal, mañ ol scha ac'joc ganar co choñab' tic yuj viñ sreyal Asiria, tato xchi viñ, **16** mañ e cha eyab' d'a viñ. Yujto a viñ sreyal Asiria chi' ix in checancot val d'ayex to tzex och d'a junc'olal yed' viñ, tzeyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' viñ yic vach' ol e lo sat te' eyuva yed' sat te' higo, ol eyuc'anpax a a' eyic-taxoni, **17** masanto ol ex yic'b'at viñ d'a jun lum luum icha val lum eyic

tic, syac' ixim trigo yed' te' uva d'a luum. Ol e b'o ixim pan, ol e b'oan-pax vino. **18** Tato syal viñaj Ezequías chi' to a Jehová ol ex colanoc, mañ eyac' e b'a smusej e sat viñ. ¿Tocval ay junoc sdiosal juntzañxo choñab' ix yal scolan schoñab' d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria chi'? **19** ¿B'ajtil ix c'ochcan sdiosal choñab' Hamat yed' choñab' Arfad? ¿B'ajtil ix c'ochcan sdiosal choñab' Sefarvaim? ¿Tocval ay junoc dios ix colan Samaria d'a yol sc'ab' viñ rey chi'? **20** ¿Mach junoc sdiosal juntzañ choñab' chi' ix yal scolan schoñab' d'a yol sc'ab' viñ? ¿Tas yuj tze na' to a Jehová ol colanel Jerusalén tic d'a yol sc'ab' viñ? xchi viñ yajalil eb' soldado chi'.

21 Numanxoñej ix ajcan eb' anima chi, malaj junoc eb' ix alan junoc b'elañ lolonel, yujto ix yal viñaj Ezequías chi' to malaj junoc eb' stac'vi. **22** Yuj chi' a viñaj Eliaquim, viñaj Sebna yed' viñaj Joa chi', ix sñic'chitejb'at spichul eb' viñ, ix b'at eb' viñ yal d'a viñaj Ezequías masanil tas ix yal viñ yajalil eb' soldado aj Asiria chi'.

**Ix colji Judá d'a yol sc'ab'
eb' aj Asiria**

(2R 19.1-37; 2Cr 32.20-23)

37 **1** Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj rey Ezequías chi', ix sñic'chitanb'at spichul viñ. Ix yac'anoch pichul viñ yic cusc'olal, ix b'at viñ d'a stemplo Jehová. **2** Ix checjicot viñaj Eliaquim chi', viñaj Sebna chi' yed' eb' sacerdote te icham vinacxo yuj viñaj Ezequías chi', ayoch pichul ya sva yuj eb', ix cot eb' d'ayin schecab' in Jehová, a inton Isaías in tic. **3** Ix ul yalan eb' tas ix yal viñaj Ezequías

chi' d'a eb', ix yalan eb' d'ayin icha tic: A ticnaic, ayon och d'a cusc'olal, d'a syaelal yed' d'a q'uixvelc'olal. Icha val junoc ix ix van yalji yune', tz'el yip ix, icha chi' caji. **4** Comonoc val ix yab' Jehová co Diosal, juntzañ lolonel ix yal jun viñ yajalil eb' soldado ix scheccot viñ sreyal Asiria chi', yic tzul b'uchvaj viñ d'a co Diosal pitzanñej. Comonoc val sjavi yaelal d'a yib'añ viñ yuj Jehová co Diosal, yuj tas ix yal viñ chi'. A ticnaic lesalvañ cuj a on ixto on can tic, xchi eb' checab' chi'.

5 Ayic ix vab'an tas ix yal eb' schecab' viñ rey chi', **6** ix valan d'a eb' to sb'at yal eb' d'a viñ rey chi' tas ix aj yalan Jehová. Ix valan icha tic: Mañ ach xiv d'a juntzañ b'uchval lolonel ix ul yal viñ schecab' viñ sreyal Asiria chi' d'ayin. **7** A in ol vac'b'at junoc comon ab'ix d'a scal eb'. Ayic ol yab'an jun ab'ix jun viñ rey chi', ol meltzaj viñ d'a schoñab' yed' masanil soldado. A d'a schoñab' viñ chi' ol vac' miljocchamoc, xchi Jehová, xin chi.

8 Axo ix yab'an jun viñ yajalil eb' soldado chi' to a viñ sreyal Asiria chi' toxo ix el viñ d'a choñab' Laquis, yuj chi' ix meltzaj viñ, ix b'at viñ d'a viñ sreyal Asiria chi' ayic van yac'an oval viñ d'a choñab' Libna. **9** Ata' ix yab' viñ rey chi' to a viñaj Tirhaca sreyal Etiopía van scot yed' jantac soldado yac' oval yed' viñ. Yuj chi' ix stz'ib'ancot schecnab'il viñ rey chi' d'a viñaj Ezequías chi', syalan icha tic: **10** A a Diosal tzac'och yipoc a c'ol chi', a' ol ach colan d'a yol in c'ab' a naani, palta mañ a cha ach yac' musansatil. **11** Ix ab'i tas ix cutej co satanel juntzañ eb' rey yed' schoñab' a on sreyal on Asiria tic. ¿Tom a

achto val ol ach colchajcanoc?

12 ¿Tocval ix colchaj eb' anima yuj sdiosal d'a yol sc'ab' eb' in mam vicham? Nacot tas ajnac choñab' Gozán, Harán, Resef yed' eb' aj Edén, aton eb' cajan d'a Telasar. **13** Nacot tas utajnacpax viñ sreyal Hamat, Arfad, Sefarvaim, Hena yed' Iva. Icha chi' ix yutej viñ rey chi' stz'ib'ancot schecnab'il.

14 Ix schaanec' jun tas ix stz'ib'ejcot viñ rey chi' viñaj rey Ezequías chi', ix yavtan viñ. Ix lajvi chi' ix b'at viñ d'a templo, ix b'at yac'anoch lechan viñ d'a yichañ Jehová, **15** ix lesalvi viñ icha tic: **16** Mamin Jehová co Diosal, Yajal ach d'a Smasanil, a d'a snañal eb' querubín ayach eq'ui. A achñej Dios ach d'a masanil yol-yib'añquinal tic. A ach a b'onac sat-chaañ yed' sat luum tic. **17** Mamin, comonoc tza maclej val ab'i. Ina val juntzañ lolonel ix stz'ib'ejcot viñaj Senaquerib tic d'ayin, aton juntzañ b'uchval lolonel ix yal viñ tic d'a a patic, ach Dios to pitzan achñej. **18** Yelton val Mamin Jehová, a eb' viñ sreyal Asiria chi' ix satanel juntzañ choñab' chi', ix yixtancanb'at slum eb' viñ. **19** Ix siusantz'a masanil sdiosal eb' viñ, yujto a juntzañ chi', val yel mañ diosoc, yujto b'ob'il yuj anima, nab'a plata, ma te', ma q'ueen. Yuj chi' ix yal satanel eb' viñ. **20** A ticnaic jun Mamin Jehová co Diosal, coloñel d'a yol sc'ab' jun viñ rey chi', yic syojtaquejel masanil nación to a achñej Dios ach, xchi viñaj Ezequías chi'.

21 Ix lajvi chi', ix in checan a in Isaías in tic b'at alchaj d'a viñaj Ezequías chi' icha tic: Icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic: Toxo ix vab' a lesal ix al d'ayin

yuj viñaj Senaquerib sreyal Asiria, xchi.

22 Yuj chi' ix yalan juntzañ lolonel tic Jehová d'a yib'añ viñ sreyal Asiria chi':

Ach Senaquerib, a eb' ix cob'es-tac aj Sion, toñej tzach stzetzaj eb' ix. A eb' aj Jerusalén, toñej ol b'at miquiljoc eb' ach sb'uchani ayic elelalxoñej ol ach meltzajoc.

23 ¿Mach jun b'aj ix a comon tec'-b'ej a b'a a b'uchani? ¿Mach jun b'aj ix comon q'ue val a jaj ix ic'anchaañ a b'a d'ay? Aton val d'ayin a in sDiosal in Israel to A inxoñej Ochi.

24 Ix a checanpaxcot eb' a checab' yic tzi'an val chaañ a b'a, ix ul yalan eb' d'ayin icha tic: Yed' val jantac in carruaje yic oval in q'uec'och d'a sjolom lum vitz te chaañ d'a yol yic Líbano. Ix in ch'aquem te' c'ute' chaañ steel yed' te' taj te vach' yilji. Ix in q'uec'och d'a lum jolomtac vitz te chaañ b'aj c'ayum te te'.

25 Yalñej b'aj syal in joyan a' uc'-b'ila' vuq'uej. Syal vec'ñej d'a a a' d'a Egipto, ichato tupnac a', malaj mach syal in syamanoch vaan, xa chi ix ic'an val chaañ a b'a.

26 ¿Tom mañ ojtacoc to a in Jehová in svaq'uelc'och masanil juntzañ chi'? Atax d'a peca' nab'il vuuj to ol ujoc juntzañ chi', axo ticnaic svaq'uelc'ochi. Yuj chi' ix yal a satanel juntzañ choñab' vach' yajoch smuroal, toxoñej ix q'uecan b'ulan sc'ajil uuuj.

27 A eb' cajan d'a juntzañ choñab' chi', ix te xivcanq'ue eb', ix

- q'uixvicanq'ue eb'. Lajan ix
ajcan eb' icha añ añc'ultac yax
latz'inac, ma icha añ añc'ultac
sq'uib'q'ue d'a yib'añtac pat,
stacji yuj ic' scot b'aj sjavi c'u.
- 28 Vojtacñej b'ajtac tzach eq'ui
yed' tastac tza c'ulej. Vojtac to
ix cot val oval d'ayin.
- 29 Vojtac jantac oval, jantac val
ac'umtaquil, yuj chi' ol vac'och
jun q'uen argolla d'a a ñi' yed'
jun freno d'a a ti', ol ach vac'an
meltzaj d'a b'e b'aj ach coti,
xchi Jehová.
- 30 Axo d'ayach ach Ezequías, ay
jun yechel ol sch'ox Jehová
eyila'. A d'a jun ab'il tic yed' d'a
junxo, ol e va sat ixim trigo
munil ol pac'q'ue sch'ocoj. Axo
d'a yoxil ab'il, a exxo ol eyavej
eyico', ol e molan sat tas ol
eyavej chi'. Ol eyavej te' uva, ol
e loan sat te'.
- 31 A jayvañ ex ixto ex can d'a Judá
tic, lajan ol ex aj icha junoc te
te' tz'avchaji sb'at sch'añal yib',
elañchamel satani.
- 32 A exxo jayvañ ex ixto ex can d'a
Jerusalén, d'a tztalan Sion tic, a
ex ol eyac'xi b'ud'joquel co
choñab' tic. Icha chi' ol ajoc
yujto xajan oñ yuj Jehová Yajal
d'a Smasanil.
- 33 Axo pax yuj viñ sreyal Asiria
jun, ix yal Jehová icha tic: Mañ
ol och viñ d'a Jerusalén tic,
malaj junoc yol sjul-lab' viñ ol
sjuleli. Mañ ol och viñ yac'
oval d'ay yed' maclab' jul-lab'.
Mañ ol sb'oq'ue stec'nub' viñ
d'a spatictac smuroal choñab'
tic.
- 34 A in val Jehová in svala', a d'a
b'e b'aj ol cot viñ, añeja' ta' ol

meltzaj viñ. Mañ ol yal yoch viñ
d'a yol choñab' tic.

- 35 Ol in tañvej jun choñab' tic, ol
in colani, yujto tzin xajanej viñ
in checab' aj David yed' pax
snivanil Velc'ochi, xchi Jehová,
xin chi.

36 A Yángel Jehová ix c'och d'a
scampamento eb' aj Asiria chi', ix
smilancham 185 mil eb' soldado.
Chamnaxco eb' ix q'uiñib'i d'a junxo
c'u. 37 Yuj chi', ix yiq'uel scam-
pamento viñaj Senaquerib sreyal
Asiria chi', ix pax viñ d'a choñab'
Nínive. 38 Ay jun c'u ayic van slesalvi
viñ d'a stemplo sdiosal scuch Nisroc,
axo eb' viñ yuninal viñ, aton viñaj
Adramelec yed' viñaj Sarezer, ix b'at
milancham viñ ta'. Ix lajvi chi' ix b'at
eb' viñ elenal d'a yol yic Ararat. Axo
viñaj Esar-hadón, junxo yuninal viñ
ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ix penaax ay viñaj Ezequías
(2R 20.1-11; 2Cr 32.24-26)

38 ¹ A d'a jun tiempoal chi', te
ov jun yaelal ix och d'a viñaj
Ezequías, vanxo scham viñ. A inxo
Isaías in schecab' Dios yuninal in
viñaj Amoz, ix in c'och d'a viñ, ix
valan d'a viñ icha tic:

—Icha tic yalan Jehová: Alcani tas
ol ajcan tastac ay d'ayach, yujto ol
ach chamxoñej, mañxo ol ach b'oxoc,
xin chi d'a viñ.

² Ix meltzajoch q'uelan viñ d'a sat
spat, ix lesalvi viñ d'a Jehová icha tic:

³ Tzin tevi d'ayach Mamin Jehová,
nacoti tas ix vutej ach vac'an servil
d'a smasanil in c'ool, ix in c'ulejñej
tas ix scha a c'ool, xchi viñ. Ix te oc'
val viñ sic'lab'il.

⁴ Ix yalanxi Jehová d'ayin ⁵ to
sb'at valxi d'a viñaj Ezequías chi'

icha tic: A Jehová sDiosal viñ a mam icham aj David, a tz'alan icha tic: Ix vab' a lesal, ix vilanpax oq'ui, yuj chi' ol vac' 15 ab'ilocxo a q'uinal. ⁶ Ol ach in col yed' choñab' Jerusalén tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria. Ol in tañvej jun choñab' tic, xchi Jehová, xin chi.

²¹ Ix in checan b'ojoc sat te' higo, yic tz'ac'hajoch te' d'a sat jun yab'il chi', yic sb'oxi sc'ool viñ yuuj. ²² Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñaj Ezequías chi' d'ayin icha tic:

—¿Tas junoc yechel ol vila' yic ol nachajel vuj to a Jehová ol ac'an b'oxoc in c'ool, yic syal in b'at d'a stemplo? xchi viñ. ⁸ ⁷ Ix in tac'vi icha tic:

—A jun yechel ol sch'ox Jehová chi' to yel ol elc'och tas ix yala': ⁸ A juntzañ b'achquiltac sch'oxan jantac yec' c'u yic viñaj Acaz, ol yac'xi mel-tzaj Jehová lajuñeoc b'achquiltac b'aj toxo ix emc'och veven, xin chi. Yuj chi' ix schael yich yemxi lajuñe' b'achquiltac veven chi'.

⁹ Ayic toxo ix b'oxi sc'ol viñaj Ezequías sreyal Judá chi', ix sb'oan jun b'it tic viñ:

¹⁰ A in naani to tec'an into ol in chamoc. Yujto ix alchaj d'ayin to ayinxooch d'a yol sc'ab' chamel. A in naani to mañxo ol vil jayeocxo ab'il.

¹¹ Mamin Jehová, ix in na' to mañxo ol ach vil d'a sat lum tic. Mañxo ol vilpax junoc eb' cajan d'a yolyib'añq'uinal tic valani,

¹² yujto a in q'uinal ijan ix sateli, icha tz'aj sjuanem smantiado eb' tañvum calnel. A in q'uinal tic, lajan icha tz'aj spoljielta

c'apac c'apac b'aj sb'oi. D'a c'ual d'ac'val ix vab' syail uuuj.

¹³ Ix el val vav yuj syail tz'ec' ac'val, ichato a junoc noc' choj scach'an vecchaj in b'aquil. D'a c'ual d'ac'val ix vab'ñej syail uuuj.

¹⁴ C'unxoñej yel vav icha noc' sañcapech, ix in c'acvi icha noc' paramuch. Ix in tzactzaj in tañvan a pactzitan d'ayin. Mamin Jehová, tzin ixtax val svab'i, tac'vañ d'ayin.

¹⁵ Axo ticnaic, ¿tas vach' valan d'ayach? Yujto ix ac' a ti' to tzin ac' b'oxoc, icha chi' ix in utej. Emnaquilal vec' ticnaic yuj in yaelal ix ec' tic.

¹⁶ Mamin, yujñej tas tza c'uulej, ay sq'uinal eb' anima, ay pax in q'uinal yed' eb'. A ach ix ac' b'oxoc in c'ool, ix ac'anxi in q'uinal.

¹⁷ Ayic ix javi jun yaelal tic d'a vib'añ, ix in te cusi, axo tic-naic, junc'olal vaji. Ix el d'a a c'ol ix in a colcanel d'a yol sc'ab' chamel, yujto ix b'atcan in mul satc'olal uuuj, ichato ix ac'canb'at d'a a patic.

¹⁸ A eb' ayxoec' d'a campusante, maxtzac yal yalan vach' lolonel eb' d'ayach. A eb' chamnac chi', ¿tom ol ach yic'chaañ eb'? A mach toxo ix emcan d'a yol luum, ¿tom olto yal stañvan eb' ac'anelc'och tas ix al d'a eb'?

¹⁹ Añej eb' pitzan syal yalan vach' lolonel d'ayach, icha tz'aj valan d'ayach ticnaic. A eb' mamab'il nunab'il, a eb' tz'alan d'a eb'

⁸ 38.21-22 A d'a tic ayoch versículo 21 yed' 22 yujto icha chi' yaj d'a 2 Reyes 20.6-9.

yalyuninal to tzaq'uelc'och tas tzala'.

- 20 A Jehová co Columal yaji, yuj chi' yacb'an pitzan oñ, coñ b'itanec d'a stemplo yed' yam-c'ab' yic b'it, xchi viñaj Ezequías chi'.

**Eb' checab' ix checjicot
d'a Babilonia**

(2R 20.12-19; 2Cr 32.27-31)

39 1 A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Merodac-baladán, sreyal Babilonia, yuninal viñaj Baladán, ix yab' viñ yalji to pena-ayaxnac viñaj Ezequías chi', palta b'oxnacxi sc'ol viñ. Yuj chi' ix schec-cot juntzañ eb' schecab' viñ yic tzul yac'ancan eb' tas ix tz'ib'ejcot viñ rey chi' yed' silab'. 2 Ix te tzalaj viñaj Ezequías chi' yujto ix javi eb'. Ix sch'oxan masanil sb'eyumal viñ d'a eb', aton q'uen plata, q'uen oro, perfume, aceite te vach', b'aj molan masanil yamc'ab' yic oval yed' masanil tastac ay d'a yed'tal b'aj mol-b'ab'il. Mañxa junoc tas ay d'a spalacio viñ yed' masanil tas ay d'a yol smac'b'en viñ maj sch'ox d'a eb' viñ. 3 Axo yic ix paxcan eb' viñ, ix in b'at a in Isaías in tic schecab' Dios vil viñaj rey Ezequías chi', ix in c'anb'an icha tic:

—¿B'ajtil ix cot juntzañ eb' viñ vinac chi'? ¿Tas ix ul yal eb' viñ d'ayach? xin chi.

Ix yalan viñ icha tic:

—A d'a jun choñab' te najat ix cot eb' viñ, aton Babilonia, xchi viñ.

4 Ix in c'anb'anxi d'a viñ:

—¿Tas ix ul yil eb' viñ d'a a palacio tic? xin chi.

Ix yalan viñ d'ayin:

—Masanil tas ay d'a in palacio tic ix yil eb' viñ, ix in ch'oxan masanil tastac molb'ab'il vuuj, xchi viñ.

5 Ix valan d'a viñ icha tic:

—Ab' val tas syal Jehová Yajal d'a Smasanil: 6 Ol c'och sc'ual, masanil tas ay d'a a palacio tic yed' jantac tas ix smolb'ejcan eb' a mam icham yed' ico', ol ic'chajb'at masanil d'a Babilonia chi'. 7 Añejtona' eb' iñtilal, ol ic'jocb'at eb' d'a Babilonia chi', ol ic'chajel sñolob' sq'ueen eb', ol och-can eb' yac'umaloc servil viñ rey chi' d'a spalacio, xin chi.

8 Ix yalan viñ icha tic:

—A jun lolonel ix schec Jehová al tic d'ayin, te vach' yaji, xchi viñ. Yujto ix sna viñ icha tic: Yacb'an pitzan in to, junc'olal caji, malaj tas ol in ic'anoc, xchi viñ.

**Tz'ac'ji snivanil sc'ol
eb' aj Jerusalén**

40 1 A Jehová co Diosal tz'alan icha tic:

Aq'uec snivanil sc'ol in choñab'.

2 Vach' tzeyutej e lolon d'a eb' aj Jerusalén, tzeyalan d'a eb' to mañxa b'aq'uiñ ol och eb' checab'oc, toxo ix stupel spitalil eb' yed' schucal, toxo ix scha syaelal eb' ix vac' icha val d'a smojal, xchi Jehová.

3 Ay jun av tz'ochi, syalan icha tic: B'oec junoc sb'e Jehová d'a tz'inan luum, tojol tzeyutej e b'oan jun b'e d'a co Diosal, levan tzeyutej e b'oan d'a lum malaj jab'oc tas tz'el d'a sat.

4 B'ud'ec lum ch'olquixtac, aq'uec pañanb'oc masanil lum vitz yed' lum tzalquixtac. Tojol-b'itejec sat lum sattac vitz yed'

- opquiltac, ac'lictac tzeyutejcan sat luum.
- 5 Ichato chi' ol sch'oxan Jehová to nivan yelc'ochi, masanil anima ol ilanoc. A val Jehová ix alani, xchi jun av chi'.
- 6 Ay jun av ix alan icha tic. Avajañ, xchi. Ix in c'anb'an d'ay: ¿Tas ol vutej avaj in b'a? xin chi d'ay. Ix tac'vi, ix yalani: Aleli to a sq'uinal masanil eb' anima, lajan icha añ añc'ultac c'un stacji. Elañchamel tz'ec'-b'at svach'il yilji eb' icha val tz'aj yec'b'at svach'il yilji añ xumaac ay d'a lum pañquiltac.
- 7 A añ añc'ultac, val ticnaic stacjiel añ, axo xumaquil añ, tz'el b'ulnajoc ayic tz'ec' yic'al Jehová d'a scal añ. Yel, a ex anima ex tic, lajan ex icha añ añc'ultac chi'.
- 8 A añ añc'ultac, stacjiel añ, slaj pucb'at xumaquil añ, palta axo val slolonel co Diosal, ayñejec' d'a junelñej, xa chi, xchi d'ayin.
- 9 Ex aj Sion, q'ueañec d'a sjolom jun lum vitz. Te chaañ tzex avaj ta', yic tzeyalanel vach' ab'ix. Ex aj Jerusalén, mañ ex xiv eyavaji, alec d'a junjun choñab' yic Judá: Ina yajec' co Diosal d'a tic, xe chi.
- 10 A Jehová Dios van sjavi yed' spoder. Yuj spoder chi' syic'anem sb'a masanil anima d'ay, yed'nac spac tas ix yic' d'a smunlajel.
- 11 Ol javoc icha junoc tañvum calnel stañvan noc' scalnel, schelanq'ue noc' yunetac calnel chi' d'a sñi' sc'ool, syailan noc' toto ix aj yune'.

Malaj mach lajan icha sDiosal Israel

- 12 ¿Mach junoc ix echtan a' mar yed' yol sc'ab' yed' yechtan sat-chaañ yed' yiximal sc'ab'?
- ¿Mach junoc ix echtan masanil spococal lum luum d'a yol junoc echlab'? ¿Mach junoc ix echtan yalil masanil lum vitz yed' lum tzalquixtac? Aton Jehová.
- 13 ¿Tom ay junoc mach sc'ayb'an Jehová, ma tz'alan yab'i?
- 14 ¿Tom ay junoc mach ix ac'an srazón Jehová, ma ix jacan spensar? ¿Tom ay junoc mach ix c'ayb'ani yic sch'olb'itan d'a stojolal? ¿Tom ay junoc mach ix ch'oxani yic snaani? ¿Tom ay junoc mach ix c'ayb'an d'a jelanil?
- 15 A d'a yol sat Jehová, a juntzañ nivac choñab', lajan icha junoc d'ujañ a a' tz'em d'a yed'tal, ma icha val jab'oc lum pococ d'a yol junoc echlab'. A juntzañ lum luum ay d'a snañal a' mar, lajan icha junoc q'uen c'aj q'ueen.
- 16 Masanil noc' noc' ay d'a Líbano, max tzac'vanlaj noc' yac'chaj silab'il d'a Jehová chi' yed' masanil te te' ay ta', max yab'-paxlaj te' yoch sc'atzitzaloc noc' silab' chi'.
- 17 Masanil juntzañ nivac choñab', malaj jab'oc yelc'och d'a yol sat Jehová, malaj jab'oc yopisio d'ay.
- 18 ¿Mach junoc syal e lajb'an Dios yed'oc? ¿Tas junoc yechel syal e lajb'an yed'oc?
- 19 A Dios, mañ lajanoc yed' junoc yechel comon dios. A eb' sb'oan juntzañ yechel chi' syaq'uem eb' d'a yol smoldeal, axo junoc

- tenum q'ueen tz'ac'anoch q'uen oro d'a spatic, sb'oanoch q'uen plata yelvanub'oc.
- 20 A junoc mach max techaj sb'oan yechel d'a q'uen oro chi', say te te' pit sc'ai. Syac'an te' d'a junoc viñ b'oum te' te jelan, yic sb'oan junoc yechel chi' viñ. Vach' syutejq'ue liñan viñ, yic max telvi.
- 21 ¿Tom mañ eyojtacoc a ex tic? ¿Tom malaj mach ix alan eyab'i? ¿Tom malaj mach aljinac d'ayex d'a yictax yich-b'anil? ¿Tom malaj mach ix ex c'ayb'ani yictax sb'onac yol-yib'añq'uinal tic?
- 22 A sdespacho Dios ayq'ue d'a yib'añ satchaañ, aton satchaañ chi' jeñanb'at d'a yib'añ lum luum tic. Ayic tzoñ yilanemta Jehová a oñ anima oñ d'a sat lum tic, lajan oñ icha noc' chil. A Dios chi' ix jeñb'anb'at satchaañ chi' icha junoc c'apac, ix slich'anb'at icha junoc mantiado b'aj tz'aj anima.
- 23 A yuj Jehová mañxa tz'ajcan yelc'och eb' nivac vinac, syac'an satem eb' yajal d'a sat luum tic.
- 24 Lajan eb' yajal chi' icha añ unin añc'ultac toto tz'avchaji, vanto yem sch'añal yib' d'a yol luum. Tato syac'b'at yic' Jehová d'a yib'añ añ, stacjel añ, tz'ic'jib'at añ yuj chacxuxum ic' icha yoc trigo. Icha chi' tz'aj eb' yajal chi'.
- 25 A Jehová Dios Axoñej Ochi, a sc'anb'ani: ¿Mach yed' syal in e lajb'ani? ¿Tocval ay mach lajan ved'oc? xchi.
- 26 Q'ueañec q'uelan d'a satchaañ, ¿tom mañoc Dios ix b'oan

masanil juntzañ chi'? Aton ix b'oani. A' ix b'oancanoch junjun q'uen c'anal d'a yed'tal, syavtan junjun q'uen d'a sb'i. Malaj junoc q'uen sati, yujto te nivan spoder Jehová chi'.

- 27 Ex israel, yiñtilal Jacob, ¿tas yuj tzeyalub'tañej tzeyalan icha tic? A Jehová max cot q'uelan d'ayoñ yuj tas tzoñ ic'ani, ¿tocval tz'och ilc'olal cuuj? xe chi.
- 28 ¿Tom mañ eyojtacoc? ¿Tom manta b'aj tzejab'i? A Jehová Dios, ayñejec' d'a junelñej. A' ix b'oan yolyib'añq'uinal tic. Malaj b'aj tz'el yip, malaj b'aj sc'unb'i. Mañxa yalnab'il sjelanil.
- 29 A tz'ac'an yip eb' c'unb'inac, axo eb' malaj yip, a tz'ac'an stec'anil eb'.
- 30 A eb' quelemtac, sc'unb'i eb', tz'el yip eb'. A eb' te ay yip, stelvipax eb'.
- 31 Palta a val eb' añej Jehová ayoch yipoc sc'ool, tz'ochñej yip eb'. Te tec'an eb' icha noc' nivac ch'acb'a sq'ue jeñnaj yed' yip d'a chaañ, scarelavi eb', palta max c'unb'ilaj eb', sb'ey eb', palta max el-laj yip eb'.

Ol coljoc Israel yuj Dios

- 41 ¹ Syal Dios icha tic: Ab'ec ex anima cajan d'a sti' a' mar, numan tzex aj d'a vichañ. Tec'b'ejec e b'a ex nivac choñab', cotañec, junñej tzoñ ajec. Ol ex lolonoc, ol in lolonpax a in tic.
- 2 ¿Mach ol ac'an checlaj jun rey d'a stojolal b'aj sjavi c'u, jun ol ac'anñej ganar oval? ¿Mach ol ac'anoch nivac choñab' d'a yol sc'ab', yic ol yac'anem sb'a eb'

- d'ay? A yed' yespada jun rey chi' yed' sjul-lab' ol sactzipan-b'at eb' icha sb'at smatz'il ixim trigo yuj ic'.
- 3 Ol el juntzañxo eb' rey elelal d'a yichañ jun rey chi'. Palta tzalaj-c'olal ol b'atñej, ichato mañ ol em yoc d'a sat luum.
- 4 ¿Mach ol ac'an elc'och juntzañ tic? ¿Mach najinaquelta masanil tastac ujinac d'a yichb'anil? A in ton Jehová in, a in in b'onac. A inñej Dios in, b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi.
- 5 A juntzañ choñab' ay d'a stitac a' mar, ol yil eb', ol xiv eb' yilani. Masanil eb' cajan b'aj slajvic'och lum luum tic, ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal yuj tas ol in c'ulej yed' jun rey chi', xchi Dios. Ol smolb'ej sb'a eb' anima.
- 6 Junjun eb' ol laj scuchb'ejcot sb'a, ol yac'an yip eb'.
- 7 A eb' jelan sb'oan yechel tastac, a eb' scuchb'an eb' smunlaj d'a q'uen plata. Axo eb' smunlaj d'a q'uen martillo, a eb' scuchb'an eb' stenvi q'ueen d'a q'uen tenlab', syalan eb': Te vach' q'uen co niplab' q'ueen tic, xchi eb'. Elañchamel slavuxej juntzañ yechel chi' eb', yic stzatzb'i, yic max telvi.
- 8 Syalan Jehová icha tic: Ex israel yiñtilal Jacob, ab'ec tas svala': In checab' val eyaji, sic'b'il ex el vuuj, yiñtilal ex can viñ vamigo aj Abraham.
- 9 A in ton vic'nac ex cot b'aj slajvic'och lum luum tic, ex vavtan-naccot b'aj te najat eyajcanb'ati. Valannac d'ayex to in checab' ex. A in in sic'nac ex eli, malaj b'aj tzex in patiquejeli.
- 10 Mañ ex xivoc, ayinec' eyed'oc. Mañ ex och ilc'olal, yujto a in ton tic e Diosal in. A in svac' eyip, a in tzex in colo'. A in tzex in yamoch vaan yed' vip svac'-lab'ej d'a tojolal.
- 11 Masanil eb' schichon sc'ol d'ayex, q'uixvelal ol ajcan eb', emnaquilal ol ajcan eb'. A eb' tz'ac'an yip yac'an oval eyed'oc, ol satcanel eb'.
- 12 Olto e say eb' ayoch ajc'olal d'ayex, palta mañxo ol ilchaj eb' eyuuj. A eb' tz'ac'antaxon oval eyed'oc, ol canñej eb' icha junoc tas malajtaxoni.
- 13 Yujto a in Jehová in tic, e Diosal in. A in ix ex in quetz b'eyoc. A in ton ix val d'ayex: Mañ ex xivoc, ol in och eyed'oc, xin chi.
- 14 Ex israel yiñtilal Jacob, vach'-chom quenñej e b'isul, malaj eyip, palta mañ ex xivoc, ol in och eyed'oc. A in ton e Diosal in A inxoñej Ochi, e Columal in.
- 15 Ol ex vac'och icha junoc q'uen ic'umel sat trigo ac'to te ay ye. Ol laj e mac'poj lum nivac vitz, pococ ol ajcan lum eyuuj. A lum tzalquixtac, choc' ol eyutejcan lum icha smatz'il ixim trigo.
- 16 Ol e tzipq'ue lum d'a cal ic', axo ic' chi' ol ic'anb'at luum. Ol sac-lemcanb'at luum yuj chacxuxum ic'. Yuj chi', ol ex tzalaj d'ayin Jehová in tic. Ol eyic'chaañ e b'a vuuj, a in ton e Diosal in A inxoñej Ochi.
- 17 A eb' anima meb'a' malaj tas ay d'ay, say a a' eb', max chaxlaj a' yuj eb'. Van scham eb' yuj taquĩñtial. Palta a inxo Jehová in tic, ol in colvaj d'a eb', mañ

ol vactejcan eb' a in e Diosal in a ex israel ex tic.

- 18 A d'a lum jolomtac vitz taquiñ sat, ol laj vac'q'ueul a nivac a' sb'eyi, axo d'a snañaltac lum ac'lic, ol laj q'ueul sjaj a' cotac a'. A lum taquiñ sat, sitz'atac ol ajcan luum. Axo d'a lum taquiñ luum, ol laj q'ueul a' cotac a' sb'eyi.
- 19 A d'a lum taquiñ lum chi' ol vavej te' c'ute', te' acacia, te' arrayán yed' te' olivo. A d'a lum taquiñ sat chi' ol vac' q'uib' te' c'ub'taj, te' taj yed' te' tzicap,
- 20 yic vach' syil masanil anima, snachajpaxel yuj eb' to a in ton Jehová in ix in b'o juntzañ tic yed' in poder, a in e Diosal in, A inxoñej Ochi, a in ix in b'o'o.

**Malaj tas syal yuj juntzañ
comon dios**

- 21 A Jehová sReyal eb' yiñtilal Jacob, a tz'alan icha tic: Cotañec ex comon dios, ch'oxec e jelanil, ch'oxec tas tz'aj e colan e b'a.
- 22 Cotañec, ul alec d'ayoñ tastac toto ol ujoc. Alec d'ayoñ tas syalelc'och tastac ujinacxo, ol co cha cab'i, yic vach' ol quila' tas ol aj slajvielc'ochi.
- 23 Tato yel dios ex, alec d'ayoñ tas toto ol ujoc chi', yic scoj-taquejeli to dios ex. Ch'oxec val quila' tas syal eyuuj chi', taxoñej vach', ma chuc, yic sat co c'ool quilani, yic tzoñ xiv-q'uei.
- 24 Palta a ex val tic, b'alaj malaj jab'oc eyele'ochi, malaj tas syal eyuuj. A eb' syaq'uem sb'a d'ayex, paticab'ilel eb'.

25 Ol vac' checlaj jun mach d'a norte, ol vavtejcot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ol yalan sb'a d'ayin. A' ol tec'anem eb' yajal, icha stec'ji lum soc'om yuj viñ tz'acum luum, icha chi' ol aj eb'.

26 ¿Tom ay junoc ex ix eyalel yab'ixal jun tic d'a yictax yich-b'anil, yic scab' a oñ tic? ¿Tom ay junoc ex ayocto ix eyalan-cani, yic vach' scala' to yel tzeyala'? Malaj junoc ex comon dios ex tic ix eyal tas ol ujoc chi', malaj anima ix ab'an eyalani.

27 Atax d'a yichb'anil, a in Jehová in tic ix val jun ab'ix tic d'a Sion. A in ix in checb'at jun in checab' d'a Jerusalén yic b'at yal vach' ab'ix, to ol mel-tzajxoc eb' anima d'a schoñab' chi'.

28 Tzin maclej vila', tocval ay junoc comon dios sjavi, malaj junoc eb' syal yac'an in razón, malaj junoc syal spacan tas tzin c'anb'ej.

29 Malaj junoc eb' ay yelc'och jab'oc, malaj tas syal sb'oan eb', yuj chi' junelñej malaj jab'oc yopisio juntzañ yechel b'ob'il chi', xchi Dios.

A jun schecab' Jehová

42 1 Syalanxi Jehová icha tic: A jun tic in checab', ayin och yed'oc, a in in sic'naqueli, tzin tzalaj val yed'oc. Ol vac'och Vespíritu d'ay, yic sch'olb'itej masanil nivac choñab' d'a stojolal.

2 Mañ ol avajoc, mañ ol ab'chaj yel yav d'a voltac calle.

- 3 Ay eb' te ilb'aj c'ool, icha te' aj scañchaji, ma ichoc sc'apaquil candil van stupi. Palta ol colvaj in checab' chi' d'a eb', mañ ol svach' ixtej eb', tojol ol yutoc sch'olb'itan tas yaj eb'.
- 4 Mañ ol el yip, mañ ol chab'ax sc'ool. Ol ch'olb'itaj masanil anima d'a stojolal yuuj d'a sat lum tic. A juntzañ choñab' d'a stitac a' mar, ol smaclej yab' c'ayb'ub'al eb' ol yac'a', xchi Jehová.
- 5 A Jehová Dios b'oannac sat-chaañ, yac'annac'b'at jeñan. A' ix b'oan lum lum yed' masanil tastac sq'uib' d'a sat lum. A tz'ac'an co q'uinal, syac'anpax quic'. Syalan d'a jun schecab' chi' icha tic:
- 6 A in Jehová in tic, ix ach vavtej yic tza ch'olb'itej masanil anima d'a sat lum tic d'a stojolal. Ol in och ed'oc. A ach ol ach vac'-lab'ej yuj jun in trato ol in b'o yed' eb' anima smasanil. Ol ach vac'och colvajvumal d'a eb' ch'oc nacional.
- 7 Ol a jac sat eb' max uji yilani, ol a colanelta eb' ayoch d'a preso, aton eb' aycanb'at d'a cal q'uic'alq'uinal.
- 8 A in ton Jehová in, aton in b'i tic, mañ ol in cha aljoc vach' lolonel d'a junocxo mach yuj tas in b'onac, mañ ol in cha ic'joc-chaañ yechel comon dios in q'uexuloc.
- 9 Ilc'nab' tas ix aj yelc'och masanil tas valnaccani. Axo tic-naic, ay juntzañxo tas ac'to ol val d'ayex. Ayocto svalancan d'ayex yach'an manto ujoc, xchi Dios.

B'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios

- 10 B'itejec junoc ac' b'it d'a Jehová e masanil ex ayex b'aj slaj-vic'och lum lum tic, ex tzex ec' d'a yib'añ a' mar, noc' noc' ay d'a a' yed' ex pax cajan ex d'a stitac a' mar chi', b'itanañec d'a Dios.
- 11 Tzalajocab' eb' yiñtilal Cedar cajan d'a scampamento d'a tz'inan lum. A eb' aj choñab' Sela, b'itanocab' eb' d'a tzalaj-c'olal, q'ueocab' sjaj eb' sb'itan d'a lum jolomtac vitz.
- 12 A eb' ay d'a stitac a' mar, yalocab' vach' lolonel eb' d'a Jehová.
- 13 Ol elta Jehová icha junoc ac'um oval, ol yac'an oval yed' val yoval sc'ool icha junoc soldado. Ol el yav yac'an oval, ol ac'joc ganar eb' ajc'ol chi' yuuj.
- 14 A Jehová tz'alan icha tic: Najtil numañej vaji, malaj tas svala'. Axo ticnaic, ol el vav icha junoc ix ix van yaj yune', sc'acvi ix, sic'sic'an ix.
- 15 Ol laj in satel lum vitz yed' lum tzalquixtac. Ol vac'an tacjoquel masanil tas yaax d'a sat lum tic. Ol vac'an tup a' nivac a' sb'eyi. Ol ochcan lum taquiiñ lumal, ol laj tupcan a' scan d'a yed'tal.
- 16 A eb' max ujilaj yilani, ol vic'-b'at eb' d'a juntzañ b'e mañ yoj-tacoc. A q'uic'alq'uinal, ol vac' meltzajoch saquilq'uinalil d'a eb'. Axo pac'quiltac, pañianxo ol vutejcani. Aton juntzañ tic ol vac'ñejele'ochi.
- 17 A eb' tz'ac'anocho comon dios yipoc sc'ool yed' eb' tz'alan d'a juntzañ yechel icha tic: Co

diosal ex, xchi eb', a eb' chi'
q'uixvelal ol laj paxcan eb'.

A spitalil eb' israel

- 18 Ex max eyab'i, ab'ec. Ex max uji eyilani, ilec ticnaic.
- 19 Malaj mach junelñej max ilan icha in checab' sic'b'ilel vuuj, malaj mach junelñej max chaan yab' icha yalumalel in lolonel checb'il vuuj.
- 20 Ex israel, te ayñej tas sch'oxji eyila', palta max eyac'och d'a e c'ool eyilani. Syal eyab'ani, palta max e cha eyab'i, xchi Jehová.
- 21 Ix snib'ej sc'ol Jehová sch'oxanel stojolal, yuj chi' ix yac' sc'ayb'ub'al te vach' d'a schoñab'.
- 22 Palta yuj spitalil jun choñab' tic ix elc'ajb'at tastac ay d'ay yuj eb' ajc'ool. Ix ic'jib'at eb' d'a ch'oc nacional, ix ac'chajem eb' d'a yol jul, ix och pax eb' d'a preso. Ix ixtaj eb', mañxa mach ix colan eb'. Ix elc'ajb'at eb', mañxa mach ix ic'anec' eb' d'a eb' ix elc'anb'at chi'.
- 23 Palta ¿mach ex b'ecan e c'ol e maclan eyab' tas ol val tic? ¿Mach ex b'ecan e c'ol e chaan-ñej eyab'i? Ab'ec tas ol val tic:
- 24 ¿Mach ix chaan ac'joc ganar eb' israel yiñtilal Jacob, ayic ix elc'ajb'at tastac ay d'a eb'? ¿Tom mañoc Jehová? Atoni, yujto ix och smul eb' d'ay. Maj yal sc'ol eb' ix sb'eyb'alej sb'ey-b'al, maj sc'anab'ajej pax sc'ay-b'ub'al Jehová chi' eb'.
- 25 Yuj val chi' jun, ix cot yoval Jehová d'a eb', ix ac'ljioch sya-elal eb'. Ix javi jun oval icha

sq'ue ñilñon te' c'ac' d'a yib'añ eb', palta mañ yujoc chi' ix sna sb'a eb'.

Añej Jehová Colvajum

- 43** ¹ Axo ticnaic ex israel, yiñtilal Jacob, ab'ec. A Jehová b'ojinac ex, a' tz'alan icha tic: Mañ ex xivoc, in colnac ex, ix ex vavtej val d'a e b'i, yujto vic ex.
- 2 Ayic ol ex ec' d'a yol a a', ayinec' eyed'oc. Ayic ol ex ec' d'a a' nivac a', mañ ol e jic' a'. Ayic ol ex ec' d'a scal te' c'ac', mañ ol ex tz'ab'atoc.
 - 3 A in Jehová in, e Diosal in, e Columal vaji. A inxoñej Ochi, a in vac'lab'ejnac Egipto, Etiopía yed' Seba e tojoloc.
 - 4 A eb' anima d'a juntzañxo nación svac'cham e q'uexuloc, yic vach' tzex colchajcani, yujto te vach' ex vilani, te nivan eyel-c'och d'ayin, tzex in xajanej-paxi.
 - 5 Mañ ex xivoc, ayinec' eyed'oc. Ol in molb'ejcot eb' eyetchoñab' d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u, junxoñej ol ex ajoc.
 - 6 Ol val d'a juntzañ choñab' ay d'a stojolal norte icha tic: Chaec meltzaj eb', xin chama. Ol val-pax d'a juntzañ choñab' ay d'a sur: Mañ eyamoch vaan eb'. Iq'ueccot eb' vuninal yed' eb' visil aycanb'at d'a najat chi', b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic,
 - 7 aton eb' ayoch in b'i d'ay. A in in b'onac eb', yic tzin yic'an-chaañ eb', xin chama.
 - 8 Iq'ueccot eb' in choñab' d'a tic. Ay yol sat eb', palta max yil-laj

- eb', ay schiquin eb', palta max yab'laj eb'.
- 9 Molb'ejec e b'a ex nivac choñab', junñej tzex aj ex choñab'. ¿Mach e diosal aljinac tas van yuji tic? ¿Mach eb' ayocto yalannaccan yuj tastac ujinacxo? Yic'ocab'cot stestigo eb' tato yel yalnac eb', yic vach' tz'ojtacajeli to yel tas yalnac eb' chi', xchi Jehová.
- 10 A Jehová tz'alanxi icha tic: A ex israel ex tic, in testigo ex, in checab' ex, sic'b'il ex el vuuj, yic vach' tzin eyojtaquejeli, tzin eyac'anoch yipoc e c'ool. Nachajocab'paxel eyuuj to A inñej Dios in. Malaj junocxo dios ec'nacxo, ma toto ol javoc.
- 11 A inñej Jehová in, malaj junoc mach syal scolvaji.
- 12 A in valnac to ol ex in colo', in testigo eyaji to ix elc'och jun chi'. Mañoc junoc comon dios aljinac.
- 13 D'a junelñej toxonton Dios in. Malaj junoc mach syal scolanel sb'a d'a yol in c'ab', malaj mach syal stenane'c' tas tzin c'ulej, xchi Dios.
- 14 A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, Axoñej Ochi, jun ix oñ ac'anel libre, a' tz'alan icha tic: Ol in checb'at eb' soldado yac' oval d'a Babilonia yic ol ex in colani. Ol b'at eb' caldeo chi' elalal d'a yol juntzañ barco syic'chaañ sb'a eb' yed'oc.^h
- 15 Ex israel, a in Jehová in in b'onac ex. E Diosal in, A inxoñej Ochi, e rey al in paxi, xchi Jehová.
- 16 A Jehová jacannac jun b'e d'a yol a' mar, aton jun b'e ec'nac d'a snañal a'.
- 17 Yac'annac elta jun nivan ñilañ eb' soldado yed'nac scarruaje yed' noc' chej, palta satnaquel eb' yuuj. Satnaquel eb' smasanil, mañxalaj eb' cannac. Satnaquem eb' icha stup sc'ac'al candil.
- 18 A ticaic syal Jehová d'a schoñab' icha tic: Mañxo e nacot tas ec'nac'b'ati, mañxo e nacot tas ujinacxo.
- 19 Palta ay tas toto ol in c'ulej, ol eyila' to ol ujoc juntzañ chi' ticaic. Ay val jun b'e ol in jac d'a taquiñ luum, ol q'ueul a nivac a' b'aj taquiñtaxon sat.
- 20 Ol in yic'chaañ noc' caltacte'al noc', noc' oques yed' noc' avestruz, yujto ol vac' q'ueul a a' d'a lum taquiñ lum chi'. Ol laj b'ey a' b'aj taquiñtaxon sat yic tzeyuc' a' ex in choñab' ex sic'b'il ex el vuuj tic.
- 21 B'ob'il ex vuuj, yic tzeyal vach' lolonel d'ayin.
- 22 Palta ex israel, yiñtilal Jacob, majxo eyavtej in b'i, a tas ix e c'ulej, to ix ex tzactzaj ved'oc.
- 23 Majxo eyac' noc' calnel silab'il d'ayin, mañxa velc'och d'ayex yed' e silab' chi'. Maj in c'anñej ofrenda d'ayex, maj ex vac' pural eyac'an incienso d'ayin.
- 24 Maj e manlaj te te' sumumi sjab' yic tzeyac' ofrendail d'ayin. Maj eyac' tzalajb'oc in c'ool yed' xepual noc' noc' ix eyac' silab'il. Palta añej val

^h 43.14 A eb' caldeo, aton eb' anima cajan d'a Babilonia d'a peca'. Te nivac yajoch yopisio eb', yuj chi' yajal yaj eb' d'a Babilonia chi'.

chucal tze c'ulej, in tzactzaj val yuuj. Tze tzuntzejcot voval yuj jantac chucal tze c'ulej chi'.

- 25 Palta a in tic, yuj val snivanil velc'ochi, yuj chi' tzin sucsat e chucal chi', mañxa b'aq'uiñ ol in nacot e mul chi'.
- 26 Tato ay val tas tze na' d'a vib'añ jun, co b'oec yaj ticnaic. Aleccoti, ol checlajoc tato malaj e mul.
- 27 A jun viñ e b'ab'el mam icham, ochnac smul viñ. Axo eb' e c'ay-b'umal, meltzajnacoch eb' ajc'olal d'ayin.
- 28 Yuj chi', ol vac' q'uixvelal eb' yajalil e templo a ex choñab' Israel ex tic. Ex yiñtilal Jacob, ol ex vactejcani yic tzex satjieli yed' eyixtaji, xchi Jehová.

Añej Jehová Dios

- 44** ¹ Syalan Jehová icha tic: Ex israel, yiñtilal Jacob, maclejec eyab' tas svala', yujto in checab' ex, sic'b'il ex el vuuj.
- 2 A in Jehová in tic ix ex in b'o'o ayic manto ex alji, a in tzin colvaj eyed'oc. Mañ ex xiv ex aj Jesurún,ⁱ ex yiñtilal Jacob, in checab' ex, sic'b'il ex el vuuj.
- 3 Yujto ol vaq'uel yoc a a' d'a taquiñ luum, ol b'ey a' d'a lum taquiñ sat. Ol vac'och Vespíritu d'a eb' eyiñtilal, ol vac'an in vach'c'olal d'a eb'.
- 4 Icha val sq'uib' añ añc'ultac ayoch yalil, icha chi' ol aj sq'uib' eb'. Icha sq'uib' te' b'acmam d'a stitac a a' sb'eyi, icha chi' ol aj eb'.

- 5 A d'a scal eb', ay mach ol alan icha tic: A in tic, yic in Jehová, xchama. Ay pax mach ol alan icha tic: Yiñtilal in Jacob, xchama. Ay pax mach ol tz'ib'anoch d'a sc'ab' icha tic: Yic in val Jehová, xchama. Ol yac'anoch Israel sjolomoc sb'i, xchi Jehová.

- 6 A Jehová Rey, Scolumal Israel, Yajal d'a Smasanil, a' tz'alan icha tic: A in ton b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi. A inñej Dios in, malaj junocxo.

- 7 ¿Mach val junoc lajan ved'oc? Tato ay, lolonocab'i, yalocab' d'ayin tas yaji. ¿Tocval ay junocxo mach ayocto yalannacani tastac ujinac yed' tas toto ol ujoc? Tato ay, yalocab'i tas toto ol ujoc chi'.

- 8 Mañ ex xivoc, tec'an tzeyutej e b'a. A ex tic in testigo ex to valnac juntzañ tic d'a pecataxo. ¿Tocval ay junocxo dios ma junocxo colvajvum? A inñej toni, malaj junocxo vojtcac, xchi Jehová.

A yoval sc'ol Jehová d'a comon dios

- 9 A val eb' sb'oan yechel juntzañ comon dios, malaj jab'oc yelc'och eb'. Malaj pax jab'oc yelc'och juntzañ yechel comon dios xajanej eb' chi'. A eb' tz'och ejmelal d'a juntzañ comon dios chi', max ujilaj yilan eb', malaj spensar eb'. Yuj chi' q'uixvelal ol ajcan eb' yuuj. ¹⁰ A eb' sb'oan junoc yechel comon dios yed' q'uen q'ueen, tz'och eb' ejmelal d'ay, dios yalan

ⁱ 44.2 A Jesurún syalelc'ochi "Jun tojol". A jun b'i tic tz'alji pax d'a Israel, icha d'a jun versículo tic.

eb', palta nab'añej syixtej sb'a eb'.

11 Masanil eb' tz'och ejmelal d'a jun-tzañ yechel chi', ol q'uixvoccan eb', yujto a eb' sb'oan juntzañ yechel chi', animañej eb'. Tato smolb'ej sb'a eb' smasanil d'a vichañ yic tzin ch'ol-b'itan eb', ol q'uixvoc val eb', ol xiv-canq'ue eb'.

12 Illecnab'i, a viñ b'oum q'ueen, syic'cot q'uen syamc'ab' viñ, axo yic toxo ix chacxil q'uen q'ueen chi' d'a cal c'ac', stenan q'uen viñ yed' q'uen martillo yic stojolb'ioch yechel chi'. Yed' val yip sc'ab' viñ stenani. Palta tato malaj tas sva viñ, tz'och svejel viñ, stacjipax sti' viñ, tz'el yip viñ.

13 Illecnab'pax junoc viñ ñicum te' sb'oan junoc yechel: Syechtej te' viñ yed' junoc echlab', syac'anoch yechel te' viñ yed' te' slápiz yed' jun tz'ac'anoch yechel, setan setan tz'aji. Syamanoch viñ smunlay yed' q'uen tz'ucub'. Icha chi' tz'aj sb'oan jun yechel chi' viñ, icha anima vach' yilji, icha chi' tz'ajelc'ochi. Slajvi chi' syac'anoch viñ d'a yol spat.

14 A junoc viñ ñicum te' chi', sb'at viñ sch'ac te' c'ute', ma te' tzicap, ma te' ji, aton te' sq'uib' d'a caltac te'. Mato jun, syavej junoc te' taj viñ, axo ñab' tz'ic'an sq'uib' te'. Nivan tz'aj te' yic vach' sb'o comon dios chi' d'a te'. 15 Aton d'a te' tz'elta te' sc'atzitz viñ, syac'anoch sc'ac' viñ yed' te' b'aj sc'axni. Sb'oanpax svael viñ yed' te' c'ac' chi'. Axo yed' jab'ocxo te', sb'o junoc yechel sdiosal viñ, tz'och ijan viñ yoch ejmelal d'ay.

16 Aton yed' te' c'atzitz chi' syac'och sc'ac' viñ, sb'olan schib'ej viñ, sva viñ, sb'ud'ji val viñ sic'lab'il yuj sb'olb'il chib'ej chi'. Sc'axni viñ d'a te', syalan viñ icha tic: Te vach' in aj in q'uixnaj d'a ti c'ac' tic, xchi viñ.

17 Axo yed' jab'ocxo te' scan chi', sb'oanpax junoc yechel scomon diosal viñ, tz'och ijan viñ yem ñojan ejmelal d'ay. Stevioch viñ d'ay icha tic: Col in, yujto in diosal ach, xchi viñ d'a te'.

18 A val juntzañ anima chi', malaj spensar eb', max nachaj jab'oc yuj eb'. Macan sat eb', max uji yilan eb', macan spensar eb', max nachaj yuj eb'. 19 Mañ chamoc snaan eb', max nachaj jab'oc yuj eb', max yal eb' icha tic: A d'a nañalxo te te' tic ix vac'och in c'ac', ix vac'an c'anb'oc in pan, ix in b'olpax in chib'ej d'a stzac'aqu'il te', ix in va'i. Mañ smojoc tzin b'o junoc yechel comon dios yaj-b'entac yed' jab'ocxo te' tic. Mañ smojoc tzin och ejmelal d'a jun te' yib' te' tic, mañ xchioc jab'oc eb'. 20 A eb' icha chi' sc'ulej, ichato a q'uen tic'aqu'il taañ slo eb'. Juvinaquel spensar eb', satnac eb', mañ ol yal scolan sb'a eb'. Mañ naanoc yalan eb' icha tic: A tas b'ob'il yuj in c'ab' tic, nab'a esñej, mañ xchioc eb'.

A Jehová tz'ac'an nivanc'olal Israel

21 Ex israel, yiñtilal Jacob, naec-coti to in checab' ex, a in in b'onac ex yic tzex och in checab'oc, mocab' in b'at sat-c'olal eyuuj.

22 A in ix in satel e paltail icha satem yal ac'val. Ix in satel e mul icha val tz'aj satem asun. Cotañecxi d'ayin, yujto ix ex in colo', xchi Jehová.

23 A satchañ, elocab' yav sb'itan d'a tzalajc'olal yuj tas ix sc'ulej Jehová. A nivac jul d'a sat lum tic, avajocab'i. A lum nivac vitz yed' lum tzalquixtac,

b'itanocab' lum d'a tzalajc'olal
yujto ix sch'ox stziquiquial
Jehová ayic ix scolan eb' israel
yiñtilal Jacob.

24 A Jehová co Columal tz'alan
icha tic: A in ton Jehová in, ix
ex in b'o'o ayic manto ex alji, a
in in b'onac masanil tastac. A in
in jeñb'ejnacb'at satchaañ,
vac'annacpaxcan em lum lum
tic d'a yed'tal, ¿tom ay junocxo
mach colvajnac ved'oc?

25 A in tzin tenec' tas syal eb'
ajchum, tzin juanpaxb'at spen-
sar eb' naumel lolonel. Svac'an
somchajel spensar eb' aj pensar,
squistalaxcan eb' vuuj.

26 Palta a in svaq'uelc'och tas syal
eb' in checab', yic vach' tz'ajel-
c'och tas syal eb' chi'. A in
svala' to a Jerusalén ol cajnaj-
xoc, axo juntzañ choñab' d'a yol
yic Judá, ol b'ochajxoc d'a yed'-
tal b'aj juvinaquel chi'.

27 A in syal valan d'a a' mar to
stup a'. Masanil yoctac a' tz'eli,
svac' tupoc.

28 A in sval d'a viñaj Ciro icha tic:
Ach Ciro, a ach ayach och
yilumaloc in choñab'. A ach ol a
b'o masanil tas tzin nib'ej. Ol
alan d'a Jerusalén: Ol ach
b'ochajxiq'ueoc, ol ac'chajxiem
yich templo, xa chi, xin chi d'a
viñ, xchi Jehová.

A yopisio viñaj Ciro yuj Jehová

45 ¹ A Jehová ix sic'anoch viñaj
Ciro reyal. A ol cuchb'an viñ
yic ol yac'an ganar juntzañ nivac
nación viñ, ol yic'anec' yopisio jun-
tzañ eb' viñ sreyal nación chi' viñ. A
Jehová chi' ol ac'an jacchaj spuertail
juntzañ nivac choñab' d'a viñaj Ciro

chi', malaj junoc mach ol yal
smacani. Yuj chi' syalan Jehová icha
tic:

2 A in val ol in b'ab'laj d'a ichañ,
ol vac' pañanb'oc lum lum
chaañ. Ol in mac'poj juntzañ
puerta nab'a bronce, ol in b'ij-
chitanb'at q'uen hierro ayoch
yijchuloc.

3 A juntzañ b'eyumal c'ub'aneli
yed' tas elc'altac yaji, ol vac'
d'ayach, yic vach' tzojtaquejeli
to a in ton Jehová in, sDiosal in
Israel, ix ach vavtej d'a a b'i.

4 Yuj val to tzin xajanej eb' yiñ-
tilal viñ in checab' aj Jacob,
aton choñab' Israel sic'b'ilel
vuuj, yuj chi' tzach vavtej yic
tzach b'inaji vach'chom mañ in
ojtacoc.

5 A inñej Jehová in, malaj
junocxo. Malaj junocxo Dios. A
inñej toni. Vach'chom mañ in
ojtacoc, palta a in ol vac' ip

6 yic vach' syojtaquejel masanil
anima ay d'a stojolal b'aj sjavi
c'u, masanto b'aj tz'em c'u to A
inñej Jehová in, malaj junocxo.

7 A in in b'onac saquilq'uinal yed'
q'uic'alq'uinal. A in svac' jun-
c'olal, svac'anpax yaelal. A in
ton Jehová in tzin c'ulej juntzañ
tic.

Te ec'b'alxo spoder Dios

8 A in ol vac'cot tojolal d'a sat-
chaañ, icha yem yal ac'val, icha
yem ñab' d'a cal asun, ol
schaan lum lum tic yemuli.
Checlajocab' colnab'il icha sat
te avb'en te', ayocab' tojolal
icha tz'aj spojel te' xumac. A
in ol vac' ujoj jun tic, xchi
Jehová.

- 9 A mach syac' oval yed' mach b'ojinac, lajan val icha lum tz'acb'il lum c'un spoji. Tocval syal lum tz'acb'il lum chi' d'a mach stz'acani ¿Tas tza c'ulej? A ach tic, mañ ojtacoc a mun-laji, mañ xchioc luum.
- 10 Añejtona', tom smoj syal eb' uninab'il d'a smam snun icha tic: ¿Tas yuj icha tic cajcan eyuuj? tom xchi eb'.
- 11 A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, Axoñej Ochi, a b'ojinac oñ, a tz'alan icha tic: ¿Tom ay eyalan eyic e c'anb'an d'ayin yuj tas tzin c'ulej eyed'oc? ¿Tom a ex ol eyal tas ol in c'ulej?
- 12 A in in b'onac lum luum tic yed' masanil mach cajan d'ay. A in in jeñb'ejnacb'at satchaañ yed' in poder, valannac to scheclaj masanil q'uen c'anal.
- 13 D'a stojolal ol vutej ayic ol vac'anocho viñaj Ciro d'a yopisio. A in ol in b'ob'at b'e d'a yichañ viñ yic ol yac' ganar viñ. A viñ ol b'oanxiq'ue in choñab' Jerusalén. Axo eb' in choñab' ic'b'ilb'at d'a ch'oc nacional, ol ac'joquel eb' d'a libre yuj viñ d'a nab'añej. Malaj stojol ol sc'an viñ d'a eb', malaj spac ol ac'chaj d'a viñ, a in Jehová Yajal in d'a Smasanil svalcan jun tic, xchi Jehová.
- 14 Syalanxi Jehová d'a eb' israel icha tic: A tastac ay d'a eb' aj Egipto yed' d'a eb' aj Etiopía, eyic ol ajcanoc. A eb' aj Sabá chaañ steel, ol yac'och sb'a eb' d'a yol e c'ab'. Ol ochcan eb' e checab'oc. Ayoch q'uen cadena d'a eb' ol och tzac'an eb' eyuuj,

ol em cuman eb' d'a eyichañ, ol yalan eb' icha tic: Val yel junñej ton val Dios, malaj junocxo. Aton jun Dios chi' ayec' eyed'oc, xcham eb', xchi Jehová.

- 15 Yelton val Dios ach, max ach quilochlaj, palta co Columal aj a oñ israel oñ tic.
- 16 Masanil eb' sb'oan yechel comon dios, q'uixvelal ol aj eb', ol b'atcan eb'.
- 17 A oñxo pax israel oñ tic jun, a ach ol oñ a col d'a junelñej. Malaj b'aq'uiñ emnaquilal, ma q'uixvelal ol oñ ajcanoc.
- 18 Mamin Jehová, a ach a b'onac satchaañ, a ach a b'onaccanem lum luum tic d'a yed'tal. Maj a b'olaj lum yic malaj tas ay d'a sat, palta a b'onac luum yic scajchaji. A ach tzal icha tic: A inñej Jehová in, malaj junocxo.
- 19 A in tic, mañ elc'altacoc tzin loloni, mañoc pax d'a q'uic'al-q'uinal d'a yoltac lum luum. Malaj tas valnac d'a eb' yiñtilal Jacob icha tic: Mañ in e comon sayejeq'ui, mañ xin chioc d'a eb'. A in Jehová in tic, añej tas yel yed' tas tojol svala', xa chi.

A Jehová yed' juntzañ comon dios

- 20 Syalan Jehová icha tic: Masanil ex ayextoc' d'a junjun nación, molb'ejec e b'a, cotañec. Malaj jab'oc e pensar, a te te' tzeyac'och e diosaloc, tze b'achan b'eyec'oc, tzex och ejmelal d'a jun dios max yal scolvaji.
- 21 Lolonañec, alec tastac tze na chi' d'ayin, al-lajec eyab' junjun ex. ¿Mach aljinaccan juntzañ tic

yictax yichb'anil? ¿Mach aljinaccan d'a peca'? ¿Tom mañoc in Jehová in valnaccan juntzañ tic jun? Malaj junocxo Dios. A inñej toni. A inñej ton svaq'uelc'och tas svala', Colvaj-vum in paxi.

22 Jantac ex cajan ex b'aj slaj-vic'och lum luum tic, ojtaquejec in eli, ol ex in colo', yujto A inñej Dios in, malaj junocxo.

23 A in val svac' in ti' to yel tas svala', mañ ol in q'uex tas sval tic. Ol em cuman masanil anima d'a vichañ, ol in yojtacanel eb'.

24 Ol yalan eb' smasanil d'ayin icha tic: A achñejton Jehová tojol ach, ay a poder, xcham eb'. Axo masanil eb' ajc'ol yajoch d'ayin, ol q'uixvoccan eb'.

25 Vuujñej ol colchaj masanil eb' yiñtilal Israel, ol yac'an tzalaj-b'oc sc'ol eb', xchi Jehová.

46 ¹ A sdiosal eb' aj Babilonia scuch Bel, q'uixvelal ix ajcani, axo sdiosal eb' aj Nebo, mañxalaj yelc'ochi. A juntzañ comon dios chi', ix tzeç'jioch d'a yib'añ yicatz noc' b'uru al yaji, c'unb'inac noc'.

2 A juntzañ comon dios chi', mañxa jab'oc yopisio, maj yal scolan sb'a, ix ic'chajb'at d'a ch'oc nacional.

3 Ix yalan Jehová icha tic: Mac-lejec eyab' tas sval ex yiñtilal Jacob, jantac exto cannac ex d'a Israel tic, cuchb'ilexñej vuuj ayic manto ex alji. Ix ex in chel-b'eyec'oc.

4 Ichañej chi' ol in c'ulej eyed'oc, ayic ol ex och icham animail, sacxo xil e jolom, ayinñej och

eyed'oc. A in in b'onac ex, ol ex in tañveññej. Ol in ochñej eyed'oc, ol ex in colñej.

5 ¿Mach junoc syal in e lajb'an yed'oc? ¿Mach junoc lajan ved'oc e naani?

6 Ay eb' syic'q'ueta q'uen oro d'a yol yed'tal, syechtan q'uen plata d'a yol echlab', syac'an q'uen eb' d'a junoc viñ jelan sb'oani yic sb'o junoc sdiosal eb' d'a q'ueen. Axo sb'oelc'ochi, tz'och eb' ejmelal d'ay, syalan sb'a eb' d'ay.

7 Syac'anq'ue eb' d'a sjolom sjeñ-jab', syic'anb'at eb'. Syac'anq'ue eb' d'a sat junoc smexa. Scan-xoñej chec'an ta', maxtzac ib'xi. Vach'chom jantac yavajoch eb' ay yic chi' d'ay, palta max tac'vi, max colji eb' yuuj d'a syaelal.

8 Naeccot jun tic ex anima pit, scham val e naancoti yic max b'at satc'olal eyuuj tastac in c'ulejñac.

9 Naeccot tas ujinac d'a pecataxo to A inñej Dios in, malaj junocxo, malaj junocxo dios lajan ved'oc.

10 A in valnaccan d'a yictax yichb'anil tas ol ujoc d'a slajvub'. Ayocto valannaccani tastac toto ol ujoc. Masanil tas nab'il vuuj ol in c'ulejñej.

11 Ol vavtejcot jun vinac d'a najat b'aj sjavi c'u, ol ja jucnaj icha junoc noc' ch'acb'a. A tas nab'il vuuj, a chi' ol vac' sc'ulej. Icha vutejñac valani, icha chi' ol ujoc.

12 Ex anima pit, mach ex najat eyajcanel d'a tojolal, ab'ec tas ol vala'.

- 13 A colnab'il svac'a' toxo val tz'el-c'och vuuj, mañxo ol ec' tiempo in colan choñab' Sion, ol b'inaj-xoc Israel tic vuuj, xchi Jehová.

Ac'b'il ganar Babilonia

47 ¹ Icha tic yalan Jehová yuj Babilonia:

- Emañcot d'a a despacho ach Babilonia, emañ c'ojan d'a cal pococ. A d'a peca' lajan ach icha junoc ix cob'es mantalaj vinac syic'a'. Axo ticnaic mañxo ol alchajoc to yune' cob'es ya ilab'il ach. A ticnaic checab' achxo.
- 2 Ochañ d'a q'uen cha', jax ixim trigo, iq'uel smusil a sat, toc'-q'ue a c'apac d'a a xub' yic tzach c'axpaj d'a yol a a'.
- 3 Iljocab' a nivanil b'eranel chi', ilchajocab' a nivanil q'uixvelal yilji. A jun chi' ol vac' spacoc d'ayach, malaj junoc mach ed'-nac b'aj ol oc' in c'ool, xchi Jehová.
- 4 A co Columal a oñ israel oñ tic, co Diosal Axoñej Ochi, Jehová Yajal d'a Smasanil, a tz'alan icha tic:
- 5 Ex caldeo, emañec c'ojan d'a cuseltaquil d'a cal q'uic'al-q'uinal. Mañxa b'aq'uiñ ol ex b'inaj yajalil d'a juntzañxo nivac nación.
- 6 Ayic aycot voval d'a in choñab', ix vactejcan eb', ichato mañ in choñab'oc eb'. Ix vac'och eb' d'a q'uixvelal, ix vac'ancanoch eb' d'a yol e c'ab', maj oc' e c'ol d'a eb'. Ipan eb' ichamtac animaxo ya ix eyutej.
- 7 Ix eyalanpax icha tic: A oñ tic yajal oñ d'a masanil tiempo, xe

chi. Malaj jab'oc tas ix e na' tas ol ex ajelc'ochoc.

- 8 Yuj chi' ach choñab' Babilonia, ab' val tas ol vala': Lajan ach icha syutej sb'oan sb'a junoc ix ajmul ix. Te junc'olalxo ajeq'ui, tza naan d'a a pensar to malaj junocxo mach lajan icha ach tic. Tza naani to malaj b'aq'uiñ ol ach can icha junoc ix ix cham-nac yetb'eyum, malaj b'aq'uiñ pax ol ach can mañ uninal a naani.
- 9 Vach'chom jantac eb' ajchum yed' eb' ajb'aal, palta mañxo ol ach coljoc yuj eb' ayic ol ja lemnaj cha macañ chi' d'a ib'añ, aton junixtaquil yed' mañ uninal. Junñej c'ual ol javoc lemnaj juntzañ chi' d'ayach.
- 10 A a naani to vach'ñej ajec' d'a a chucal chi', malaj mach tz'ılan tas tza c'ulej. A tas ojtac yed' a jelanil tzach ac'an musansatil. Tza naani to a achñej, malaj junocxo.
- 11 Palta ol ja val jun yaelal d'a ib'añ, mañxo ol yal a yamanoch vaan yed' eb' ajb'aal chi'. Ayic ol javoc jun yaelal chi', mañxo ol yal a cachani. Ol javoc lemnaj d'a ib'añ ayic mañ naanoc uuuj.
- 12 B'eyb'alej ajchumal yed' ajb'alalil chi', aton juntzañ chi' a c'ayb'ejnac yictax cob'es ach. Ol vila' tato olto och yopisio uuuj, ol vila' tato olto xiv eb' anima d'ayach yuuj.
- 13 Tzijtum eb' ac'um razón ix smolb'ej sb'a ed'oc, ix ach tzac-tzajc'och yed' eb'. Javocab' eb' schuman yed' q'uen c'anal chi' ticnaic. Ayic syilan q'uen c'anal

chi' eb', snachajel yuj eb' yalani. A eb' tz'alan tas tzuji d'a junjun uj, javocab' eb' ach scol ticnaic.

- 14 Palta lajan ol aj eb' icha yoc ixim trigo, a c'ac' ol ñusantz'a eb'. Mañxo ol yal scolan sb'a eb' d'a cal c'ac' chi'. A jun c'ac' chi' te ov, mañ lajanoc icha junoc comon c'ac' scan stzac'aq'uil tzoñ em c'ojan tzoñ c'axni d'a sti'.
- 15 Icha chi' ol ajelc'och eb' a col-vajum chi', aton eb' b'aj ix a c'anb'ejñej yictax ach cotochi. Ol ach actajcan yuj eb' smasanil, junjun eb' ol b'atcan d'a sb'eal satnaquil, mañxa junoc mach ol ach colanoc, xchi Jehová.

Syal Jehová yuj tas ol ujoc

48 ¹ A Jehová tz'alan icha tic: Ab'ec val jun tic ex yiñtilal

Jacob, ex tze cuch Israel, yiñtilal ex pax Judá. Tze loc in b'i a in Jehová in tic, tzeyalani to tzex och ejmelal d'ayin e Diosal in, palta mañ yeloc tzeyala', chab'satil tzex loloni.

- 2 Tzeyalani to aj choñab' ex d'a in choñab' vicñej yaji. Tzin eyac'anoch yipoc e c'ool eyalani, a in ton Jehová e Diosal in Yajal in d'a Smasanil.
- 3 Ayocto valannaccan yuj tas ix uji tic. A in val ix vac' eyoj-taquejeli. Elañchamel ix laj elc'och tas valnaccan chi'.
- 4 Vojtac to te pit ex, max eyiq'uem e b'a, max ex q'uixvi jab'oc d'a vichañ.
- 5 Ayocto valannaccan d'ayex ayic manto uji juntzañ tic. Yuj chi'

max yal eyalan icha tic yuj juntzañ e comon dios nab'a te', ma q'ueen: A co diosal tic ix naan jun tic, a ix ac'an elc'ochi, mañ xe chioc.

- 6 A ex tic eyab'nac masanil tas valnaccan chi'. Scham val e naan yuuj, tzeyalaneli to yel valnac. Axo ticnaic ol vac' eyoj-taquejel juntzañxo tas c'ub'eltac yaji, juntzañ mañ eyojtacoc.
- 7 Aton tas to ato ticnaic svala', mañ valnacoc d'a peca', juntzañ tas to malaj b'aj eyab'nac specal yalji masanto ticnaic. Yuj chi' mañ ol yal eyalani to eyojtaxco.
- 8 Yel toni, a jun tic manta b'aj eyab'nac, manto eyojtacoc, añeja' manto eyab'pax ticnaic. Yujto vojtaxoni to max e c'anab'ajej, pit ex yictax ex alji.
- 9 Palta ay in nivanc'olal d'ayex, yuj chi' ix in yamoch vaan yoval in c'ol d'a eyib'añ yuj in b'inajnaquil. Maj ex in sateli yic mañ chucoc tz'aj in b'inaji.
- 10 Naec to ix ex in sacb'itej, mañ ichoc tz'aj q'uen plata d'a cal c'ac', palta aton yed' yaelal ix ex vac' proval.
- 11 Yuj vic'jichaañ, icha chi' ex vutej, yic mañ chucoc tz'aj yalchaj in b'i. A aloj vach' lolonel smoj yalji d'ayin, max in cha alchaj d'a junocxo, xchi Jehová.

A Jehová ol colan schoñab'

- 12 Icha tic yalan Jehová: Ex israel yiñtilal Jacob, ab'ec val tas ol vala': A ex sic'b'il ex el vuuj. A inñej ton Dios in, b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi.
- 13 A in vac'naccanem lum luum tic d'a yed'tal, in jeñib'annacb'at

satchaah yed' in poder. Toñej valnac sb'i juntzañ tic, spitz-vinacchaañ.

- 14 Molb'ejec e b'a e masanil, tzeyab'an tas ol vala': ¿Mach val junoc comon dios ayocto yalan-nac to a jun viñ vinac sic'b'ilel vuuj, a viñ ol c'ulan masanil tas nab'ilxo vuj d'a yib'añ Babilonia to a yipalil ol satanel eb' cal-deo?
- 15 A in ol vavtejcot viñ, ol javoc viñ, yalñej b'aj ol b'at viñ, ol yac'ñej ganar viñ.
- 16 Nitzeccot e b'a d'ayin, ab'ec tas ol vala': Yictax ix in yamanoch in lolon d'a eb' anima, c'unñej snachajel tas svala', axo tz'el-c'och tas sval chi', ayinñej ec'ta', xchi Jehová.

A ticnaic jun, checb'il in cot yuj Jehová Yajal, yic tzin lolon yuj spoder Yespíritu.

- 17 A Jehová Dios, co Columal a oñ israel oñ tic Axoñej Ochi, a tz'alan icha tic: A in Jehová e Diosal in, a in tzin ch'ox d'ayex tas ol och e vach'iloc, a in tzin ch'ox b'e b'aj smoj tzex b'ati.
- 18 Comonoc val ix e c'anab'ajej in checnab'il, tato icha chi' a vach'ilal tze cha'a tzam q'ueñej chaañ icha a' nivac a' max tupi, axo e colnab'il tzam jañej icha scotñej b'alaljoc sat a' mar.
- 19 Mañxom b'ischajb'enoc eb' eyiñtilal, icha yarenail sti' a' mar. Maj am viq'uemta e b'isul, maj am in b'at mican d'ayex, xchi Jehová.
- 20 Syalanxi Jehová icha tic: Elañec d'a Babilonia, elañec elelal d'a scal eb' aj Caldea. Alequel jun ab'ix tic yed' av yic tzalaje'olal.

Tzeyac'an ojtacajel masanto b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic. Tzeyalan icha tic: A Jehová oñ colanel d'a yol sc'ab' Babilonia, a oñ yiñtil oñ Jacob, aton jun schecab', xe chi, xchi Jehová.

- 21 Ayic yec'nac eb' co mam quicham d'a taquiiñ luum yuj Jehová, mañ tacjinacoc sti' eb', yujto a Jehová chi' pojjinac q'uen tenam, yelnaccot chulnaj a' nivac a' sb'eyi.
- 22 Axo pax eb' sc'ulan chucal, malaj jab'oc vach'il ol scha eb', xchi Jehová.

A schecab' Jehová sacq'uinal yaj d'a masanil nación

49 ¹ A jun schecab' Jehová tz'alan icha tic:

Ex anima cajan d'a stitac a' mar, ab'ec tas ol vala'. Ex anima te najat ayex, maclejec eyab'i: A Jehová avtannac in ayic manto in alji. Yalnaccanel in b'i ayic cuchb'il into och yuj in nun.

- 2 A tas svala' lajan icha q'uen espada te jay ye, icha chi' ajnac-can yuj Dios. Sc'ub'ejnac in el d'a yalañ sc'ab'. Icha junoc jul-lab' te jay sñi', icha chi' yutejnac in, sc'ub'ejnac in d'a yol yed'tal sjul-lab'.
- 3 Yalannac d'ayin icha tic: Ach Israel in checab' ach, uuj ol checlaj in vach'il, xchi d'ayin.
- 4 Palta ix in naani to nab'añej ix in munlaji. Nab'añej ix el vip, malaj tas ix vic'a', xin chi. Palta vojta to chequel yaji tas vaj d'a yichañ Jehová. A spac in mun-lajel chi', ayec' d'a yol sc'ab'.
- 5 Axo ticnaic jun, toxo ix in cha snivanil vele'och d'a yichañ

- Jehová in Diosal, a tz'ac'an vip.
Ayinto ec' d'a yol sc'ol in nun ix
snaani to tzin och schecab'oc,
yic svc'an meltzaj eb' israel
yiñtilal Jacob junelxo d'ay.
- 6 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic:
In checab' ach yic tza tojol-
b'itanxi eb' yiñtilal Jacob,
tzic'anxi meltzaj eb' israel can-
nacto tic d'ayin. Palta mañocñej
yuj chi' ix ach in sic'caneli,
palta yic tzach vac'och saquil-
q'uinalil d'a juntzañxo nación
masanto b'aj slajvic'och yol-
yib'añq'uinal, yic scolchaj eb'
vuuj, xchi d'ayin, xchi jun
schecab' chi'.
- 7 A Jehová Scolumal Israel, Dios
Axoñej Ochi, slolon d'a
schecab', aton jun paticab'ileli,
yajb'il yuj masanil nación,
checab' pax yajoch d'a eb' yajal.
Syalan icha tic: Ayic ol ach
yilan eb' yajal, ol q'ue vaan eb',
ol em ñojan eb' d'a ichañ, yujto
a in Jehová sDiosal in Israel, A
inxoñej Ochi, ix ach in siq'ueli,
svac'anelc'och tas valnac, xchi
Jehová.

Ol b'ochajxiq'ue Jerusalén

- 8 Syalan Jehová d'a schecab' icha
tic: Ayic ol c'och stiempoal in
ch'oxan in vach'c'olal, ol ach in
colo', ol in pacan tas ix a c'an
d'ayin. Ol ach in tañvej, ol ach
vac'och yic tzac'anelc'och in
trato yed' masanil choñab', yic
sb'ochajxiq'ue in choñab', yic
tza pojanxiec' smac'b'en eb' d'a
lum lum cannac tz'inan.
- 9 Tzin checan al d'a eb' icha to
preso yaj d'a q'uic'alq'uinal icha
tic: Elañeccan d'a libre, xa chi.

- Ol ilchaj tastac tz'och yuj eb',
icha noc' calnel yax b'aj stañvaj
va d'a titac b'e, axo d'a lum
taquiñ sat, ayxo tas sva noc'.
- 10 Mañxo ol yac' vejel eb' yed'
taquiñtil, mañxo ol yab' syail
eb' yuj sc'ac'al yoc c'u, yujto a
in tzin xajanej eb', ol vic'b'at
eb' b'aj ay sjajtac a a'.
- 11 Ol in jac jun b'e d'a jolomtac
vitz, te vach' ol aj in b'oan
sb'eal in choñab', xchi Jehová.
- 12 Ilecna b' scot in choñab' d'a
najat, ay eb' scot d'a norte, ay
pax eb' scot b'aj tz'em c'u, ay
pax eb' scot d'a yol yic Sinim.
- 13 Avajocab' satchaañ yed' sat
lum tic d'a tzalajc'olal. Yed'
lum nivac vitz elocab' yav lum
yuj tzalajc'olal, yujto a Jehová
van yac'an snivanil sc'ol
schoñab'. Toxo ix oc' sc'ol d'a
eb' ayoch d'a syaelal.
- 14 Syalan eb' aj Sion icha tic: Ix oñ
yactejcan Jehová, ix oñ b'atcan
sate'olal yuj Cajalil, xchi eb'.
- 15 Palta syalanxi Jehová icha tic: A
junoc ix nunab'il, ¿tocval sb'at
sate'olal yune' ix yuuj? Vach'-
chom sb'at sate'olal yuj ix jun,
palta a in tic mañ ol ex b'at sat-
c'olal vuuj.
- 16 Ichato tz'ib'ab'il e b'i d'a yol in
c'ab', yuj chi' naan exñej vuuj.
- 17 Elañchamel ol b'ochajxiq'ue
smuroal e choñab', axo eb'
ajc'ol pojinaquemi, eb' satan-
naqueli, vanxo yel eb'.
- 18 Ex aj Sion, ilecna b' d'a e patic
eyichañ, a eb' ic'b'ilb'at d'a
ch'oc nacional, van smolb'anxi
sb'a eb' yic sjax eb' eyed'oc.
A in Jehová in tzin loc in b'i
svalani to ol eyic'chaañ e b'a

- yuj eb' eyetchoñab' chi'. Icha val stzalaj junoc ix cob'es yuj yelvanub' spichul ayic snupnaji, icha chi' ol aj e tzalaj yuj eb' van sjax chi'.
- 19 Yujto a e choñab' tic mac'b'il-canem lañnajoc, cuseltac yaj-cani. Axo ticnaic, mañxo ol yab'laj lum scajan eb' anima chi'. A eb' mac'jinaccanem lañ-naj chi', najatxo ay eb'.
- 20 A eb' yuninal eb' aljinac d'a ch'oc nacional chi', ol yal eb' d'ayex icha tic: Te jab'ñej jun lum luum tic d'ayoñ, aq'uec co luum b'aj tzoñ cajnaji, xcham eb'.
- 21 Ol e naan icha tic: ¿Mach ay yuninal juntzañ eb' tic? A oñ tic mañxalaj cuninal. Maxtzac yal-paxlaj yalji eb', ic'b'il oñ b'at d'a jun ch'oc nacional, chach'b'il oñ eli. ¿Mach ix ilan q'uib' eb' cuninal tic? ¿B'ajtil ix cot eb'? xe chama.
- 22 A in Jehová Eyajal in ol val d'a juntzañxo nación, ol vic'anpax-chaañ in bandera yil eb', yic ol ic'jocot eb' eyuninal chi' yuj eb', ol ul ac'jocan eb'.
- 23 A eb' yajal, icha e mam ol aj eb', axo eb' ix yetb'eyum eb', icha e nun ol aj eb' ix. Ol em ñojan eb' yajal chi' d'a sat luum d'a eyichañ, emnaquil ol aj eb' yic tzex yic'anchaañ eb'. Ata' ol nachajel eyuuj to a in Jehová in, a inñej Dios in. A eb' tzin ac'anoch yipoc sc'ool, mañ ol can eb' d'a q'uixvelal, xchi Jehová.
- 24 A junoc viñ vinac te ay yip, ¿tzam yal stoc'jiec' masanil tas ix yic' viñ d'a oval? ¿Tzam yal stoc'jicanec' junoc presovum d'a junoc yajal te ov?
- 25 A Jehová tz'alan icha tic: A d'a eb' te ay yip ol in toc'canec' eb' presovum. A d'a eb' yajal ec'b'al te ov, ol in toc'canec' tastac ix yic' eb' d'a oval. Yujto a in ol vac' oval yed' eb' eyajc'ol chi', ol in colan eb' eyetchoñab' chi'.
- 26 A in ol vac' sc'ulej eb' ix ex ixtan chi', to ol smil-lajcham sb'a eb'. Ol och eb' icha uc'umañil yuj scot yoval b'aj ol smil-lajcham sb'a chi'. Yuj chi' ol yojtaquejel masanil anima to a in ton val Jehová e Columal in. A in sDiosal in viñaj Jacob to Syal Vuj Smasanil, xchi Jehová.
- 50** ¹ A Jehová tz'alan icha tic d'a schoñab':
Ex israel, ¿tom tze na'a to a in ix ex in pechb'at icha junoc viñ spechanb'at yetb'eyum? Tato icha chi', ¿b'ajtil ay yumal puc-lajb'ail ix in b'o chi' eyed'oc? ¿Tom a in ix ex in choñb'at checab'oc? Tato icha chi' ¿mach b'aj ay in b'oc, yuj chi' ix ex in choñb'ati? A ex tic, ix ex ic'-jib'at d'a ch'oc nacional yuj e mul, yuj e chucal.
- ² ¿Tas yuj ayic ix in javi, malaj mach ix vila'? ¿Tas yuj ayic ix ex vavtani malaj mach ix in tac'vani? ¿Tom max techaj vuj ex in colan e naani? ¿Tom max yal ex vac'anel d'a libre? Naec val to c'ocb'il junoc b'elañ lolonel svala', stupem a' mar, axo b'aj sb'ey a' nivac a', taquiñ tz'ajcani, axo noc' chay, xcham noc' yuj taquiñtial, sc'ab'at noc' yuj mañ a'il.

3 A in svac' q'uic'b'oquel sat-
chaañ, icha eb' scus yuj scham-
nac, xchi Jehová.

Sc'anab'ajej jun Schecab' Jehová

- 4 A jun schecab' Jehová chi'
tz'alan icha tic: A Jehová
Vajalil, a ix ac'an jelanb'oc in
loloni yic vach' svac' stec'anil
eb' c'unb'elal yaji. Junjun
q'uiiib'alil syac'an in nib'ej yic
svab' tas syac' in c'ayb'ej.
- 5 A Jehová Vajalil ix ac'an sjelanil
in pensar, ix in c'anab'ajejñej,
mañ pitoc ix vutej in b'a.
- 6 Ix vac' yich in patic smac' eb'
ajc'ool. Malaj tas sval d'a eb'
stzucanel xil in ti'. Maj in
c'ub'ejel in sat d'a eb' tzin
b'uchani yed' eb' stzub'an in
sat.
- 7 A Jehová Yajal, a scolvaj
ved'oc, yuj chi' maj chab'ax in
c'ol yuj tas tzin yutej eb' chi'.
Tec'an ix vutej in b'a vac'an
techajoc, yujto vojta to mañ ol
el in q'uixvelal.
- 8 A jun tzin colani, ayec' d'a in
tz'ey. Tato ay mach tz'ac'anoch
d'a vib'añ, tzin b'at yed'oc d'a
yichañ viñ tzin ch'olb'itani. A
junoc ay chucal syal d'a in
patic, cotocab' d'a in tz'ey tic,
syalani.
- 9 A Jehová Yajal, a' scolvaj
ved'oc. ¿Mach ol yal yac'anoch
junoc tas d'a vib'añ? Masanil
eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol laj-
voquel eb' icha junoc pichul
ijtaxo, xchi jun schecab'
Jehová chi'.
- 10 A ex ay yelc'och Jehová d'a yol
e sat, tzeyab'anpax tas syal
schecab': Tato tzex b'ey d'a

q'uic'alq'uinal, tato malaj tas
tz'ac'an sacq'uinal d'ayex,
aq'uecoch Jehová yipoc e c'ool,
tzex b'eyñej yed'oc.

- 11 A exxo tzeyac'och sc'ac'al jun-
tzañ te' yic syac' yoc d'ayex,
añeja' d'a yoc chi' tzex b'eyi. A
Jehová ol ac'ancot jun yaelal
d'a eyib'añ, toxoñej ol ex emcan
jichan d'a scal eyaelal chi'.

Lolonel yic snivanil sc'ol Jerusalén

- 51** 1 A Jehová tz'alan icha tic:
A ex tze nib'ej e b'eyb'alej
tojolal, tze nib'ej tzex javi
d'ayin, ab'ec val tas ol vala':
Ilecna b'aj cotnac eyiñtilal,
b'aj pax cotnac yiñtilal eb' e
mam eyicham.
- 2 Ina viñ e mam eyicham aj
Abraham yed' ix e nun chichim
ix Sara, malaj yuninal eb' ayic
vavtannac eb', palta vac'nac in
vach'c'olal d'a eb', tziytum ix aj
yiñtilal eb'.
- 3 Ol vac' in vach'c'olal d'a Sion,
aton jun choñab' mac'b'ilem
lañinajoc. A lum taquiñ luum, ol
yaxb'ocan sat luum, icha lum
Edén ol aj luum. Yuj chi' ol
tzalaj eb' cajan ta', ol b'itan eb',
ol yac'an yuj diosal eb' d'ayin.
- 4 Ex in choñab', maclejec eyab'
tas ol vala', ab'ec ex junjun
choñab': Ol valel in c'ayb'ub'al
yed' in checnab'il. Icha saquil-
q'uinal ol aj d'ayex.
- 5 Lac'anxo sja sc'ual in ch'ol-
b'itani, van sjapax sc'ual yic
tzin colvaji. A yed' in poder ol
vac'an yajalil d'a yib'añ juntzañ
choñab'. A juntzañ choñab' ay
d'a stitac a' mar, ol yac'och in
poder eb' yipoc sc'ool.

- 6 Q'ueañec q'uelan d'a satchaañ, tzex empax q'uelan d'a sat lum tic. A satchaañ chi', ol satem icha satem te' tab', axo sat lum tic, ol c'ab'oc icha sc'ab'i junoc pichul. A eb' anima cajan d'a sat lum tic, ol satel eb' icha satel noc' us. Palta a colnab'il svac'a' ay d'a junelñej. A in tojolal malaj slajvub'.
- 7 A ex eyojtac tojolal, ex tzeyac'och in checnab'il d'a e c'ool, ab'ec: Mañ ex xiv yuj sb'uchval lolonel eb' anima d'ayex. Mocab' chab'ax e c'ool yuj tas syal eb' chi',
- 8 yujto ol satel eb' icha junoc pichul ijtacxo, ma icha tz'aj junoc lana pichul sc'uxjib'at yuj noc' ij. Palta a in tojolal yed' in colval ayñejec' d'a junelñej, xchi Jehová.
- 9 Mamin Jehová, colvajañ, cotañ yed' a poder, icha a c'ulejnac d'a peca'. A ach choc' utejnac noc' nivan noc' d'a yol a' mar, aton noc' Rahab.
- 10 A ach a jacnac a' mar, aton a' te jul yich, a d'a sjulal yich a' mar chi', icha b'e utejnac yic tz'ec' eb' colb'il uuj.
- 11 Ichaton chi' ol aj smeltzaj eb' colb'ilxo el uj Mamin Jehová. Ol javoc eb' d'a Sion tic yed' b'it yic tzalajc'olal. Ol tztetzon sat eb' stzalaji, ol satel oq'uel yed' cusc'olal.
- 12 A Jehová tz'alan icha tic: A in Jehová in svac' eyip, ¿tas yuj tzex xiv d'a eb' anima chamel-b'a yaji, to lajan eb' icha añ añc'ultac c'un stacjieli?
- 13 A in Jehová in, a in in b'onac ex. A in in jeñib'ejnac'b'at satchaañ, in b'oannaquem lum lum tic d'a yed'tal. ¿Tom ix in b'atcan satc'olal eyuuj, yuj chi' tzex xiv d'a jun tzex ixtani, jun snaan ex sataneli? Palta mañ ex xivoc, a in ol in satel yoval sc'ol jun tzex ixtan chi'.
- 14 A eb' syab' syail b'aj tz'ixtaj chi', elañchamel ol coljoc eb'. Mañ ol cham eb' d'a yol preso, mañ ol yac' vejel eb'.
- 15 A in Jehová e Diosal in, a in b'i, Jehová Yajal d'a Smasanil. A in svac'q'ue poñoljoc sat a' mar.
- 16 A in in jeñib'ejnac'b'at satchaañ, in b'oannacpaxem lum lum tic d'a yed'tal. A in svac' eyalel in lolonel, tzex in colanel yed' in poder. A in sval d'a Sion: A ex tic in choñab' ex, xin chi, xchi Jehová.
- 17 Aq'uequel e vayañ ex aj Jerusalén, q'ueañec vaan. Ix eyab' val syail yuj yoval sc'ol Jehová ix yac'cot d'a eyib'añ, palta toxo ix ec'b'ati. Lajan ex aj icha junoc mach satel sc'ol yuc'an añ añ, mañxalaj jab'oc añ chi' syactejean d'a yol yed'-tal. 18 A d'a scal eb' eyuninal ix eyil q'uib'oc, malaj junoc eb' ix ch'oxan b'e d'ayex, malaj junoc eb' ix ex quetzanb'ati.
- 19 Aton cha macañ tas ix javi d'a eyib'añ tic: Ix mac'chajem lañ-naj e choñab', ix champax eb' cajan d'ay yuj vejel yuj oval. ¿Machto val ol oc' sc'ol d'ayex? ¿Machto val ol ac'an snivanil e c'ool?
- 20 Toxo ix el yip eb' eyuninal, toxo ix telvi eb' icha noc' c'ultaquil chej scan d'a ch'añ yaal. Toxoñej ix can teljab' eb' d'a

schiquintac calle, yujto ix yab'
val syail yoval sc'ol Jehová e
Diosal eb', yuj scachji eb' yuuj.

21 Ex aj Jerusalén, van eyab'an val
syail, icha uc'um añ eyeq'ui,
palta mañ ex uc'umoc pax añ.

22 A Jehová Cajal co Diosal paxi,
a' tz'alan icha tic: A in Jehová
e Diosal in tzex in colo', a in
ton sval icha tic: Ol viq'uec'
scopail yoval in c'ol chi'
d'ayex, mañxa b'aq'uiñ ol
eyab'xi syail yuuj.

23 A d'a eb' ixtannac ex, ata' ol
vac' jun scopail yoval in c'ol
chi', aton d'a eb' aljinac d'ayex
icha tic: Emañec lachan d'a sat
lum to ol oñ b'eyec' d'a
eyib'añ, xchi eb'. Emnac ex
lachan d'a sat lum chi', ec'nac
tec'ton eb' d'a eyib'añ icha lum
pococ, xchi Jehová.

Ol actajel Jerusalén

52 1 Ex aj Sion schoñab' Dios,
aq'uequel e vayañ, q'ueañec
vaan, tec'b'ejec e b'a.

Ch'oxequel svach'il eyilji, yujto
mañxa b'aq'uiñ ol jax eb' ch'oc
nacional ch'oc sdiosal yac'
chucal d'ayex.

2 Q'ueañec vaan ex aj Jerusalén,
maq'uequel pococ d'ayex, ol ex
emxoc c'ojan d'a e despacho
eyac'an yajalil. Ex aj Sion, ex ix
ex xid'ec' d'a ch'oc nacional,
iq'uequel tas tzec'b'ilocho d'a e
jaj.

3 A Jehová Cajal tz'alan icha tic:
Malaj val jab'oc tumin ix in cha
d'a e patic ayic ix ex ic'chajb'at
checab'oc. Añejtona', malaj pax
tumin ol vac'a' yic tzex vic'anxi
meltzajoc.

4 A in choñab' tic, b'atnac d'a
Egipto d'a peca', ch'oc
choñab'il ajnac yec' eb' ta'.
Axo ticnaic ix ixtaj eb' yuj
eb' aj Asiria, vach'chom malaj
jab'oc yuuj.

5 Axo ticnaic, ¿tas smoj tzin
c'ulej? D'a ichñej ta' ix ic'jib'at
in choñab' tic d'a Babilonia. A
eb' tz'ac'an yajalil d'a yib'añ
eb', syic'chaañ sb'a eb', max
yactej eb' in sb'uchani.

6 Yuj chi', ol c'och sc'ual, ol yoj-
taquejel in choñab' tic to Dios
in, ol nachajel yuj eb' to a in ix
in lolon d'a eb', xchi Jehová.

7 Jantac svach'il quilan d'a tzal-
quixtac, ayic sjavi junoc mach
tz'alan vach' ab'ix. Yed'nac
yab'ixal junc'olal, syalanpax
yab'ixal colnab'il, syalan icha
tic: Ex aj Sion, a e Diosal van
yoch Reyal, xchi.

8 Ab'ec, a eb' stañvumal e
choñab', tz'el yav eb', jun lajan
tz'aj sq'ue ñilnaj eb' yel yav yuj
tzalajc'olal, yujto syil val eb'
sjax Jehová d'a Sion.

9 Ex aj Jerusalén juvinaccan e
choñab', elocab' eyav e b'itan
d'a tzalajc'olal, yujto ol oc'xoc
sc'ol Jehová d'ayex, ol scolanxi
Jerusalén.

10 Yujto ol sch'ox spoder Jehová
yil juntzañxo nación. Masanil
anima d'a yolyib'añq'uinal tic,
ol yojtaquejel eb' to a Dios oñ
colanxi.

11 Elañec, elañecta d'a yol sc'ab'
eb' aj Babilonia. A ex eyed'nac
yamc'ab' yic stemplo Jehová,
mañ eyam tas mañ vach'oc,
mañ eyac'b'at e b'a d'a scal
chucal.

- 12 Mañ sc'ac'aliloc, mañ elelaloc ol ex elta, yujto a Jehová co Diosal ol oymaj d'a e patictac, ol ex stañvani.

Syaelal jun Schecab' Jehová

- 13 Ix yalan Jehová icha tic: A jun in Checab' tic vach'ñej ol elc'ochoc, ol ic'joc val chaañ, ol b'inaj val.
- 14 Tzijtun mach ol sat sc'ol yilani, yujto ol ixtax yilji, mañxo animaoc ol aj yilji yuj tas ol utajoc.
- 15 Icha pax chi' jantac nación, ol sat sc'ol yilani ayic ol ic'joc-chaañ. A eb' rey toxoñej ol och q'uelan eb', yujto ol yil eb', ol nachajel yuj eb' tas to manta b'aj ix yab' eb' yalji, xchi Jehová.

53 ¹ Ol yal Israel icha tic: ¿Toc ay mach tz'ac'anoch d'a sc'ol tas scaleli? ¿Toc ay mach snachajel yuuj to a spoder Jehová scheclaj d'a jun ab'ix tic? xcham eb'.

- 2 Snib'ej Jehová to a jun schecab' chi' sq'uib' icha svol junoc te te' tz'em sch'añal yib' d'a taquiñ luum. Mañ nib'ab'iloc yilji, malaj tas vach' squiloch d'ay.
- 3 A eb' anima, ol sb'uch jun checab' chi' eb', ol spatiquejel eb'. Ol ac'jococh yaelal d'a yib'añ yuj eb', ol techaj yuuj, yujto c'ajan yab'an syail. Icha junoc mach mañxo smojoc yilji-ochi, ol paticajeloc. Malaj ol elc'och jun checab' chi' d'ayoñ.
- 4 A co naani to a Dios tz'ac'anoch yaelal d'a yib'añ, syac'anpaxcan d'a emnaquilal, palta mañ ichocta'. A co yaelal a oñ tic ol

ac'jococh d'a yib'añ, ol yab' syail co q'uexuloc.

- 5 Ol tecjoquec' q'uen d'a snivanil yuj co pitalil, ol yab'an val syail yuj co chucal. Yuj syaelal ol yab' chi', ol ochxi junc'olal d'a co cal yed' Dios. Yuj yechnaj chi', ol yac'xi co q'uinal.
- 6 Co masanil ix oñ saclemcanb'at icha noc' calnel. Junjun oñ ix co na' tas b'eal b'aj ix co nib'ej b'aj ix oñ b'atcani, axo Jehová ol ac'ancanoch co mul co masanil d'a yib'añ jun schecab' chi'.
- 7 Ol ac'joc val och syaelal yuj eb' anima, emnaquilal ol aj yuj eb', palta malaj tas ol yala'. Ol ic'-jocb'at yuj eb', icha tz'aj yic'-jib'at noc' calnel b'aj smiljichamoc. Malaj tas ol yala', numañej ol ajoc, icha noc' calnel sjoxchaji.
- 8 Ol ic'chajelta d'a preso yic sch'olb'itaji, ol ac'jococh chamel d'a yib'añ. Malaj mach ol och ilc'olal yuj schamel chi'. Ol ic'-chajel d'a yolyib'añq'uinal tic yuj co mul a oñ schoñab' oñ tic. Cuuj ol yab' syail.
- 9 Malaj val jab'oc chucal ol sc'ulej, malaj jab'oc es ol elta d'a sti'. Vach'chom icha chi', a snaan eb' anima to ol mucchaj d'a scal eb' chuc, palta axo d'a scal eb' b'eyum ol mucchajoc.
- 10 A Jehová tz'alan icha tic: Ol vac' yab' syail in checab' icha yaj in naani. Ol yac'och sb'a silab'il d'a yol sc'ab' chamel yic tz'ac'jican lajvoc smul masanil anima. Yuj chi' ol pitzvoccan d'a junelñej, ol yil eb' yiñtilal. Yuuj, ol elcanc'och tas nab'il vuuj.

- 11 Ayic toxo ix lajviec' juntzañ yaelal chi' d'a yib'añ, ol tzalaj yuj spac jun yaelal chi' to mañ nab'añejoc ix yab' syail. Tzijtum eb' anima ol ochcan vach'il yuj yojtacanel in checab' chi' eb', yujto ol ic'jocanel smul eb' yuuj.
- 12 Yuj chi' ol vac' yopisio d'a scal eb' nivac yelc'ochi. Ay yalan yic yed' eb' yac'an ganar oval, yujto ix yac'och sb'a d'a yol sc'ab' chamel. Icha val tz'utaj eb' sc'ulan chucal, icha chi' ix utaji. Ix sb'ec sb'a yuj smul masanil anima, ix tevi yuj eb' yic tz'ac'-jican lajvoc smul eb' chi', xchi Jehová.

Xajanñej eb' israel yuj Jehová

54 ¹ Ix yalan Jehová icha tic d'a Jerusalén:

Ex aj Jerusalén, q'ueañecchaañ e b'itan d'a tzalajc'olal. A d'a peca' lajan e choñab' icha junoc ix ix max unevilaj, actab'ilcan yuj yetb'eyum. Axo ticnaic, lajan icha junoc ix tzijtum yune' ix alji, ec'b'al sb'isul yune' ix d'a yichañ junoc ix ix ayñejec' viñ yetb'eyum yed'oc.^j

- 2 Aq'uec levanb'oc e macb'en b'aj cajan ex, mañ ex xiv e lev-b'itani. Icha junoc mach slev-b'itan smantiado, sjuclitej sch'añal, smac'an tzatzb'oc yes-tacail, icha chi' tze c'ulej.
- 3 Yujto ol levanb'oc e macb'en chi', yuj chi' ol eyic'canec' slum eb' anima cajan d'a e patic eyichañ. A eb' eyiñtilal ol ac'an

ganar juntzañxo nación, ol cajan eb' d'a juntzañ choñab' cannac tz'inan.

- 4 Ex aj Jerusalén, mañ ex xivoc, mañxo ol ex can d'a q'uixvelal, mañxo emnaquiloc ol ex utajoc. Mañxo ol e nacot tas ajnac yel e q'uixvelal d'a peca', ayic ex actajcan icha junoc ix ix mañxa yetb'eyum.
- 5 Yujto a in in b'onac ex, icha eyetb'eyum vaji. A in b'i Jehová Yajal d'a Smasanil. E Columal vaji, e Diosal a inxoñej Ochi, sDiosal in pax masanil anima.
- 6 A e choñab' tic, lajan icha junoc ix cob'es ix actab'ilcan yuj yetb'eyum, cusc'olal yajcan ix. Icha chi' ajnaccan e choñab' tic, axo ticnaic, A in e Diosal in tzex vavtejxi.
- 7 Ex aj Jerusalén, quenñej tiempol ix ex vactejcani, axo ticnaic, tzex in chaanxi yujto te xajan ex vuuj.
- 8 Ix cot voval d'ayex jun tiempol, ix in c'ub'ejel in b'a d'ayex, palta yujto tzex in xajanej d'a junelñej, yuj chi' ix oc'xi in c'ol d'ayex, a in ton Jehová e Columal vaji, a in svala'.
- 9 Icha val vutejncac vac'an in ti' d'a viñaj Noé to mañxa b'aq'uiñ ol jax jun oval a' mucjinac yol-yib'añq'uinal tic, icha chi' tz'aj vac'an in ti' ticnaic, mañxo ol cot voval d'ayex junelxo, mañxo ol ex in tumej.
- 10 Vach'chom sq'uexmaj yed'tal lum nivac vitz, tz'em lañinaj lum

^j 54.1 A d'a tic max b'inaj Jerusalén, palta a yuj juntzañxo pasaje, cojtac to a', yujto a capital yaj d'a yol smacb'en Judá.

tzalquixtac, palta malaj b'aq'uiñ ol vactej ex in xajanani. Malaj b'aq'uiñ ol lajvoc in trato ix vala' to ayñej junc'olal d'a in cal eyed'oc. A in Jehová in svala'.

A ac' Jerusalén

- 11 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ob'il-tac ex, ex aj Jerusalén. Ix eyab' val syail yuj tas ix ec' d'a eyib'añ, malaj val junoc mach ix ac'an snivanil e c'ool. Axo tic-naic ol vac'canem e choñab' tic d'a yib'añ q'uen q'ueen vach' yilji, ol vac'ancanem yich d'a yib'añ q'uen zafiro.
- 12 A yelvanub' e choñab', ol in b'o yed' q'uen rubí, axo spuertail, ol in b'o yed' q'uen berilo, axo smuroal ol in b'o yed' q'uen q'ueen te vach' yilji.
- 13 Ol in c'ayb'ej eb' eyuninal yic vach' ol aj yelc'och eb'.
- 14 A tojolal, ol yic'ñej yipoc d'a e cal, ol ex colchajcanel d'a yol sc'ab' eb' anima tzex ixtani, eb' tzex xib'tani. Mañxa mach ol ex xib'tanoc.
- 15 Tato ay mach ol javoc yac' oval eyed'oc, mañoc in svac'cot eb', yuj chi' ol eyac'ñej ganar eb'.
- 16 Ilecna'b'i, a in ix in b'o viñ tenum q'ueen, syac'och sc'ac'al te' tzac'ac' viñ yic sb'oan yam-c'ab' viñ yic oval. A in pax ix in b'o eb' satanel anima yed' jun-tzañ syamc'ab' viñ chi'.
- 17 Palta malaj junoc yamc'ab' yic oval ol yal ex sataneli. A eb' tz'ac'anoch tas d'a eyib'añ, numanxoñej ol ajcan eb' eyuuj. Aton juntzañ tic svac' d'a eb' tzin ac'an servil. A in ol ex in colo', xchi Jehová.

Avtab'il masanil anima yuj Jehová

- 55** ¹ Ix yalan Jehová icha tic: Masanil ex stacj e ti', cotañec, ul uq'uec a a'. A ex malaj e tumín, cotañec ul chaec tas tze va d'a nab'añej, ul chaec yal uva yed' lech mañ tupb'iloc.
- ² ¿Tas yuj tze comon lajej e tumín d'a tas mañ vaeloc? ¿Tas yuj tze comon lajej e tojol tze cha d'a tas to max b'ud'ji e c'ol yuuj? Ab'ec val sic'lab'il tas ol vala': Tato tze c'anab'ajej tas svala', ol e va vael te vach', ol ex b'ud'joc val sic'lab'il.
- ³ Cotañec d'ayin, maclejec val eyab' tas svala', ol ex ajñejec'oc. Ol in b'o junoc in trato eyed'oc d'a junelñej yujto tzex in xajanej, yic tz'elc'och in ti' vac'-nac d'a viñaj rey David.
- ⁴ A in vac'nacoch viñaj David chi' testigoal d'a juntzañxo nación, yic scuchb'an viñ, ma yic syac'an yajalil viñ d'ay.
- ⁵ Ol eyavtejcot eb' anima mañ eyojtacoc. A eb' anima chi' elañchamel ol ja lemnaj eb' d'ayex, yujto a in Jehová e Diosal in, A inxoñej Ochi, a in ol ex vac' ic'jocchañ, xchi Jehová.
- ⁶ Aq'uec Coch e b'a d'a yol sc'ab' Jehová, yacb'an tzato yal eyavaj d'ay. Avajañec d'ay, yacb'an lac'anto ayeq'ui.
- ⁷ A ex chuc e b'eyb'al yed' ex chuc e pensar, actejeccan juntzañ e chucal chi'. Meltzajañec d'a Jehová. Ol oc'xoc sc'ol d'ayex, ol ex yac' nivanc'olal co Diosal.
- ⁸ Ix yalan Jehová icha tic: A tas nab'il vuuj, mañ lajanoc yed' tas

tze na'a. A tas tzin c'ulej, mañ
lajanoc yed' tas tze c'ulej.

- 9 A in pensar yed' tas tzin c'ulej
chi' mañ lajanoc icha eyico',
yujto yel val te ec'b'alxo tas tzin
na' chi' d'a yichañ schaañil yaj-
q'ue satchaañ d'a yib'añ lum
luum tic.
- 10 A yaxñab' yed' q'uen sacb'acom
tz'emta d'a satchaañ, max mel-
tzejaj d'a ichñej ta', palta to
sch'ayxican lum lum yuuj yic
vach' sq'ueul masanil tas tz'av-
chaj d'a lum. Syac'an sat,
tz'elta yñatil yic syal yavchajxi,
syac'anpax svael eb' anima.
- 11 Icha yaxñab' chi', icha chi' yaj
in lolonel, max meltzejaj d'ayin
d'a ichñej ta', palta to sb'ocan
tas nab'il vuuj, tz'elpaxc'och tas
tzin nib'ej.
- 12 Tzalajc'olal ol aj eyelta b'aj
ayex ec' presoal, junc'olal ol aj e
meltzaj d'a e choñab'. Masanil
lum vitz, lum tzalquixtac, ichato
ol q'ue val sjaj lum d'a chaañ
yuj tzalajc'olal. A te' nivac te',
icha val to ol stz'it sc'ab' te'
stzalaji.
- 13 A lum b'aj ay te' q'uiix, a te'
c'ub'taj ol q'uib'oc. A lum b'aj
ay te' sac q'uiix, a te' arrayán ol
q'uib' sq'uexuloc te'. Ol in c'ulej
juntzañ tic yic sb'inaj in b'i a in
Jehová in tic, yic tzin nachajñej-
cot d'a junelñej, xchi Jehová.

**A colnab'il tz'altaj
d'a masanil anima**

56

¹ Ix yalan Jehová icha tic:
B'eyb'alejec tojolal, aocab'
tas vach' tze c'ulej, yujto toxo
val ol ex in coleli. Ol in ch'oxel
in poder in colvaji.

- 2 Te vach' yic eb' sc'anab'ajan
juntzañ checnab'il tic, sb'ey-
b'alan eb' icha val yaji, aton eb'
nivan yelc'och sc'ual ic'oj ip
d'ay, max yixtejb'at eb', aton
eb' syailan sb'a, max sc'ulej
chucal eb', xchi Jehová.
- 3 Tato ay eb' ch'oc nacional
syac'och sb'a d'a yol sc'ab'
Jehová, mocab' yal eb' icha tic:
A Jehová max in chaanoch d'a
scal schoñab' tic. Añejtona' eb'
viñ malaj yuninal, mocab' yal
eb' viñ icha tic: A in tic lajan in
icha junoc te' taquiñ te'.
- 4 A Jehová tz'alan icha tic: Tato a
eb' viñ malaj yuninal chi' nivan
yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ay,
sc'anab'ajan pax eb' viñ tas tzin
nib'ej, tojol syutej sb'a eb' viñ
d'a in trato,
- 5 ay jun tas te vach' ol vac' d'a
eb' viñ d'a yichañ to ay yuninal,
ma yisil. A jun chi', to ol b'inaj-
ñej eb' viñ d'a in templo yed'
d'a scal in choñab'. Ol vac'an-
pax jun sb'i eb' viñ d'a junelñej,
malaj b'aq'uiñ ol sateloc.
- 6 Axo pax eb' ch'oc choñab'il
syac'och sb'a d'a yol in c'ab',
yic tzin yac'an servil eb', tz'och-
pax eb' ejmelal d'ayin, tzin
sxajanej eb', sc'anab'ajan pax
sc'ual ic'oj ip eb', tojol syutej
sb'a eb' d'a in trato, ol in cha-
och eb' d'a scal in choñab'.
- 7 Ol vic'cot eb' d'a jun in tzalan
vicñej yaji. Ol vac'an tzalajb'oc
sc'ol eb' d'a spatil b'aj tz'och
lesal d'ayin. Ol in cha silab' eb'
sñustz'a d'a yib'añ valtar, yujto
a in templo tic, ol alchaj yuuj to
spatil lesal yaj d'a masanil
choñab'.

8 A in Jehová Yajal in d'a Smanil, a in tzin molb'ejcot eb' israel aycanb'at d'a juntzañ ch'oc nacional, a in svala': Ol vic'cot juntzañ eb' ch'oc nacional yic juniñej tz'aj eb' yed' eb' israel molb'ilxo vuuj, xchi Jehová.

**A schucal pensar
eb' yajalil choñab'**

- 9 Ix yalan Jehová icha tic: Ex ch'oc nacional, cotañec icha noc' chium noc'. Cotañec mil-val, ul satequel in choñab' tic, icha syac' noc' caltacte'al noc' sjavi, schianb'at noc' calnel.
- 10 Yujto a eb' stañvumal in choñab' tic, ichato maxtzac yal yilan eb', maxtzac nachajel yuj eb' tas sc'ulej. Lajan eb' icha noc' tz'i' max chivaji. Jichanec' eb' tz'ec' c'u. Añej vayañ sgana eb' sc'ulej.
- 11 Lajan eb' icha noc' tz'i' tz'och-ñej svejel, malaj b'aq'uiñ sb'ud'ji. A eb' yilumal in choñab' tic, max nachajel jab'oc yuj eb', añej tas sgana eb' sayeq'ui.
- 12 Syalan eb' icha tic: Coyec b'at co sayec añ añ, a añ te ov scuq'uejec, yic sq'ue val añ d'a co jolom. Scuc'anpax añ q'uic'an icha sco c'ulej ticnaic, mato ol te ec' yib'añ cuc'an añ jun, xchi eb'.

57 1 Ayic scham eb' anima vach' spensar, malaj mach snaan eb'. Ayic satem eb' vach' sb'eyb'al chi', malaj mach snachajel yuuj to ayic scham eb' chi', scolchajcanel eb' d'a scal yaelal.

2 A eb' vach' sb'eyb'al chi', jun-c'olal yaj eb', van yic'an yip eb' b'aj sc'och chi'.

**Ay yoval sc'ol Jehová
d'a ejmelal d'a comon dios**

- 3 Ix yalan Jehová icha tic: Cotañec d'ayin a ex tze b'ey-b'alej chucal, a ex ton tze b'ey-b'alej ajchumal, ex tzex em ajmulal.
- 4 ¿Mach eb' tze b'uchu'? ¿Mach eb' tzeyed'tej sat, tz'elta jab'an eyac' tze chacaneli? A ex tic te chuc ex, te esalvum ex.
- 5 A d'a yichtac te' ji yed' te te' c'ayum xiil, ata' tze c'ulej ajmulal. Tzeyac'anpax eb' eyuninal silab'il d'a e diosal d'a scaltac q'uen q'ueen d'a stitac a' cotac a' sb'eyi.
- 6 Ex israel, scha val e c'ol eyoch ejmelal d'a q'uen q'ueen ñeleli sat d'a yoltac a' cotac a' sb'eyi, a juntzañ chi' ix e sic'canel e diosaloc. Aton d'a juntzañ chi' tze sequem vino, tzeyac'an sat eyavb'en silab'il d'ay. ¿Am e naani to mañ ol vac'och eyaelal yuj juntzañ tas tze c'ulej chi'?
- 7 A d'a lum jolomtac vitz te chaañ ay ste'al, ata' tze b'o e vaynub', tze ñusanpax e silab'.
- 8 A d'a yoloch e puerta, ata' tzeyac'och yechel e diosal yaj-b'entac yilji. A inxo tic, tzin b'atcan satc'olal eyuuj. Tze quichanel b'eran e b'a, tzex ec' jichan d'a sat e ch'at levan sat. Tzeyac'an e trato e mulan yed' eb' tze nib'ejochi, tzex vay yed' eb'.
- 9 Tzeyic'anb'at aceite yed' jantac perfume, tzex b'at lemnaj d'a

- jun yechel comon dios scuch
Moloc, tzex och ejmelal d'ay.
Tze checanb'at eb' e checab' d'a
najat b'at sayanec' juntzañxo e
diosal, masanto tz'emc'och eb'
b'aj ay eb' chamnac.
- 10 Tzex c'unb'i eyec' d'a najat chi',
palta max nachajel jab'oc eyuuj
to malaj yelc'och jun tze c'ulej
chi'. Yujto te nib'ab'il jun tze
sayec' chi', yuj chi' tz'ochxi
eyip, tze sayanxi.
- 11 ¿Mach juntzañ eb' b'aj tzex xivi
to nivan yelc'och chi' d'ayex,
yuj chi' tzin eyactejcani, tzin
b'at sate'olal eyuuj? ¿Tom yujto
mañxa tas svala', yuj chi' mañxa
velc'och d'ayex?
- 12 A ticnaic, ol vac' checlaj juntzañ
e b'eyb'al te vach' e naan chi',
palta mañ ol ex colchajlaj yuuj.
- 13 Ayic ol el eyav e c'anan in col-
val, ol valan d'ayex: Aocab' e
comon diosal chi' tzex colani,
xin chama. A masanil juntzañ
chi', ol ic'chajb'at yuj ic', añej
yed' jun pusoc ic' chi' ol b'atoc.
Axo pax eb' tzin ac'anocho yipoc
sc'ool jun, ol cajnajñej eb' d'a in
choñab' tic, ol ajñej eb' d'a lum
tzalan vicñej yaji, xchi Jehová.

A eb' israel sna sb'a

- 14 Ol ab'joc yalchaj icha tic: B'oec
jun b'e, te pañan tzeyutej,
iq'uequel tastac ayem d'a yol
b'e chi' yic vach' tz'ec' in
choñab', xchama.
- 15 Yujto a Dios Axoñej nivan Yel-
c'ochi, Ayñej ec' d'a junelñej,
scuchan pax Axoñej Ochi, a
tz'alan icha tic: A in tic, cajan in
d'a lugar te chaañ to vicñej yaji,
palta ay in pax ec' yed' eb'

emnaquilal yaji yed' eb' sna sb'a
sc'ool yuj schucal, a in sviptzitej
eb'.

- 16 Mañxo ol cot voval d'a in
choñab' tic, mañxo ol vac'ñejcot
voval d'a eb' d'a junelñej, talaj
a juntzañ anima b'ob'il vuj tic,
schab'axq'ue sc'ol eb' d'ayin.
- 17 Yuj smul eb' israel tic yic sayan-
ñej scomon diosal eb', ix cot
voval d'a eb', ix vac'anocho sya-
elal eb', ix in paticanel eb'.
Palta ix spitejñej val sb'a eb', ix
sc'ulan eb' icha tas snib'ej.
- 18 Ix vil val sb'eyb'al eb', palta ol
vañtej eb', ol vac'an yic' yip eb'.
Ol in tañvan eb', ol vac'an
snivanil sc'ol eb' scus yuj smul.
- 19 Ol valan d'a eb' icha tic: A ex
najat cajan ex yed' ex lac'an
ayex, junc'olalocab' eyaji, xin
chama. Yujto a in ol vañtej in
choñab' tic.
- 20 Palta axo eb' chuc sb'eyb'al jun,
lajan eb' icha a' mar scot b'al-
b'on sat, max ochlaj vaan,
syic'ancot jantac c'alem.
- 21 A eb' sc'ulan chucal, malaj
jab'oc vach'il ol scha eb', xchi
Jehová.

A tzec'ojc'olal

58 1 Ix yalan Jehová d'ayin icha
tic:

Avajañ d'a chaañ, mañ ach xiv
avaji. Te chaañ tz'el av icha
spuji junoc q'uen trompeta. Al
d'a eb' yiñtilal Jacob tic to te pit
eb', te chuc eb'.

- 2 Junjun c'u scomon och eb'
ejmelal d'ayin. Scomon tzalaj
eb', snib'an eb' yojtaquejel in
b'eyb'al, icha junoc choñab'il
anima sb'eyb'alan tojolal, ichato

- malaj b'aj syiq'uel spensar eb' d'a in checnab'il, ichato sc'an juntzañ checnab'il eb' yic tojolal d'ayin, sch'oxan eb' to stzalaj eb' sjavi d'ayin.
- 3 Ijan scot yoval eb' d'ayin syalan eb' icha tic: Nab'añej tzoñ comon och tzec'ojc'olal d'ayach, tocval tzoñ ila'. Nab'añej squix-tej co b'a coch ejmelal d'ayach, tocval tzoñ a na'a, xchi eb'. Svalan icha tic: Yel toni, ayic tzex och d'a tzec'ojc'olal chi', añej tas tze nib'ej, a chi' tze c'ulej, tzeyixtan eb' e munlaj-vum.
- 4 Ayic tzex comon och d'a tzec'ojc'olal chi', añej telajb'ail yed' oval tzeyac'a', tze mac'lan e b'a yuj e chuc pensaril. Tocval ol vab' e lesal d'a jun e tzec'ojc'olal tzeyac' chi'.
- 5 ¿Tom a e naani to tzin tzalaj yed' tas tzeyutej e b'a chi'? A jun tze c'ulej chi' cusc'olal, tzex comon em ñojan icha spacchaj te' aj, tzex comon ec' jichan d'a yib'añ q'uen tic'aq'uil taañ yed' pichul ya sva'i. ¿Tom a jun chi' tzeyac' scuch tzec'ojc'olal te vach' d'a yol in sat e naani?
- 6 Palta mañ ichoc ta'. Ol val d'ayex to a tzec'ojc'olal scha in c'ool, aton stzolah tic: Colequelta eb' anima ayoch d'a yol sc'ab' eb' chuc spensar. Mañxo eyixtej eb' smunlaj d'ayex, actejequel eb' tz'ixtaj chi', mañxo eyixtej eb'.
- 7 A eb' anima scham yuj vejel, aq'uec svael eb'. Axo eb' malaj spat, aq'uec sposado eb' d'a e pat. A eb' malaj spichul, aq'uecch spichul eb', mañ eyacteje eyac'an snivanil sc'ol eb' eyetchoñab'.
- 8 Tato icha chi' tzeyutej e b'a, yalñej b'aj ol checlaj in vach'-c'olal d'ayex, icha tz'aj sq'uiñib'i d'a junxo c'u. Elañ-chamel ol ex colchajoc. A in e tojolal vaji, b'ab'el in b'at eyuuj, axo in tziqiquial, tzac'an eyuuj.
- 9 Yuj chi' tato ol ex avaj d'ayin, elañchamel ol in tac'voc d'ayex. Tato ol el eyav e c'an'an in col-val, ol valan d'ayex icha tic: Ina in tic, xin chama. Tzeyiq'uel juntzañ chucal chi' d'a e cal. Mañ e suy slumal eb' eyetanimail, mañxo e naq'ue esal lolonel d'a spatic eb'.
- 10 Tato tzeyac' svael eb' ay svejel, tzex colvaj d'a eb' ay tas tz'och yuuj, tato icha chi', ol checlaj e vach'il d'a scal anima icha saquilq'uinal d'a scal q'uiq'al-q'uinal. Ol ex checlajel icha yoc c'u d'a chime'ualil d'a scal q'uiq'alq'uinal chi'.
- 11 Tato icha chi', ol ex in cuchb'ej-ñej. Jantac e vael ol vac' d'a lum tz'lan luum. Ol vac'an yip e nivanil, lajan ol ex aj icha junoc tas avab'il ayñejoch yalil, ma icha junoc sjaj a a' malaj b'aq'uiñ stupi.
- 12 Ol e b'oxiq'ue e choñab' d'a yed'tal b'aj jub'ilemi, aton d'a yib'añ yich ayanem d'a peca'. Ol alchaj d'ayex to b'oumex-xiq'ue muro lañchajnac, b'o-umexxiq'ue pat lañchajnaquemi.
- Tas tz'alji yuj sc'ual ic'oj ip**
- 13 A in Jehová in tic svaal': Tato mañ comonoc tzeyutejb'at

sc'ual ic'oj ip, malaj e munlajel
tze b'o d'a jun c'u vic yaj chi',
tato tzex tzalaj paxi yujñej to ay
yelc'och jun c'u chi' d'ayex,
max eyal comon lolonel,

- 14 tato icha chi', ol ex tzalaj
ved'oc. A in ol vac' snivanil
eyelc'och d'a masanil choñab'.
Ol eyac' tzalajb'oc e c'ool d'a
lum lum vac'nac e mach'enoc
d'a e mam eyicham aj Jacob. A
in ton Jehová in svalcan jun tic.

A syaelal Israel yuj schucal

59 1 Tocval tz'el yip spoder
Jehová, yuj chi' maxtzac yal
scolvaji, tocval ix chacañb'i
Jehová, yuj chi' maxtzac yab' e
tevi, maay.

- 2 A chucal tze c'ulej, a chi' ayec'
d'a scal e nañal yed' Dios. A
juntzañ e mul chi', a tz'ec'
macan d'a e cal yed' Dios chi',
yuj chi' maxtzac yab' tas
tzeyala'.
3 A ex tic, chic'tac e c'ab' e milan-
cham anima, mictac e c'ab' e
c'ulan chucal. Axoñej es yed'
chucal tz'elta d'a yol e ti'.
4 Malaj junoc ex vach' tzeyutej e
b'a. Max e ch'olb'itej yaj eb'
anima d'a stojolal, ma d'a
stzolal. A tas malaj yelc'ochi
yed' esal lolonel, a tzeyac'lab'ej
ayic sb'o yaj eyoval. Tze c'ulan
chucal, yujto a chi' ayec' d'a e
pensar.
5 A tas nab'il eyuuj chi', lajan val
icha sñolob' noc' chan. A mach
sloan sñolob' noc' chan chi',
schamñej. Ayic smac'ji pojoc, a
noc' cotac ajavchan tz'elta d'a
yool. Añeja' tas nab'il eyuj chi',
icha sch'al noc' xim yaji.

- 6 A sch'al noc' xim chi', max
yal-laj sb'o pichul yed'oc, malaj
mach spich sb'a yed' tas sb'o
noc' chi'. Icha sch'al noc' xim
chi', icha chi' juntzañ chucal tze
c'ulej, malaj jab'oc tas tzeyic'
d'ay.

- 7 Tzex b'at lemnaj d'a scal chucal.
Elañchamel tze milcham eb'
anima malaj smul. Añej d'a
chucal ayoch e pensar, a b'aj
tzex eq'ui, jantac tastac tze sat-
caneli.

- 8 Añej oval tzeyac'a', malaj
jab'oc tojolal scheclaj d'a tas
tze c'ulej. A e b'eyb'al chi',
junelñej mañ vach'oc. A eb'
tz'och tzac'an eyuuj, malaj
jab'oc junc'olal tz'ilchaj yuj
eb' d'ayex.

- 9 Yuj chi' syalan eb' anima icha
tic: Malaj mach stec'b'an sb'a
cuuj, malaj mach tzoñ colanel
d'a yol sc'ab' eb' tzoñ ixtani.
Sco tañvej tzalajc'olal, palta axo
cusc'olal oyan och d'a co patic.
Sco tañvej b'aq'uiñ tzoñ col-
chajel d'a yol sc'ab' eb' tzoñ
ixtani, palta malaj mach tzoñ
colani.

- 10 Toxoñej sco machlej b'aj tzoñ
eq'ui, icha yec' machmon junoc
mach max uji yilan d'a sat pat.
A d'a chimc'ualil tzoñ telvi,
ichato d'ac'valil ayoñeq'ui.
Vach'chom tec'an oñ scab'i,
palta ichato chamnac oñxo.

- 11 Ay b'aj scot coval, sñiñi yol co
jaj icha noc' oso, mato tzoñ
c'acvi icha noc' paramuch. Sco
tañvej co ch'olb'itaj d'a stojolal,
palta malaj b'aq'uiñ sb'o caji.
Sco tañvej co colji, palta najat
yajcanel d'ayoñ.

- 12 Mamin Jehová, yel ix co pitej co b'a d'ayach. A co mul chi' tz'ic'ancot d'a quib'añ. Chequel yaj co pitalil, cojtac co mul chi'.
- 13 Ach co Diosal, te pit scutej co b'a d'ayach, max ach co c'anab'ajejlaj. Max co nib'ejoch tzac'an co b'a uuj. Añej val chucal yed' ixtoj anima sco c'an co c'ulej. Nab'il cuuj tas tz'aj cac'an es yed' quixtan eb' quetanimail.
- 14 Sco chaquel b'aj sb'o yaj eb' quetanimail. A tojolal, najat yaj-canb'at cuuj. A tas yel, mañxalaj mach schaan yab' b'aj smolb'ej sb'a eb' anima. Axo tojolal chi', maxtzac checlaj b'aj ay.
- 15 Mañxa mach tz'alan tas yel, axo eb' snib'ej yactancan chucal, tz'ic'jiec' tastac ay d'a eb', xchi eb' anima.

Ol colvaj Dios d'a eb' schoñab'

A Jehová max scha sc'ol juntzañ tic, yujto maxtzac ch'olb'itaj eb' anima d'a stojolal.

- 16 Toxoñej sat sc'ol Jehová ayic syilani to malaj mach syac'lej sb'oan yaj jun tic. Yuj chi' syac'och sb'a scolan eb' yed' spoder, ol yac' ganar scolan eb'.
- 17 Icha eb' soldado ayoch spichul yic oval, icha chi' ol aj sjavi Jehová yed' yoval sc'ool, yic syac'an spac d'a eb' ixtum anima. A stojolal, icha q'uen maclab' ñi' c'ol yaji. Axo scol-nab'il, lajan icha q'uen xumpil.
- 18 Ol spacan d'a junjun mach, ato syala' tas sc'ulej. Ol yac'anoch syaelal eb' ayoch ajc'olal d'ay. A eb' schichon sc'ol d'ay, aton eb'

cajan d'a sc'axepal a' mar, ol yac' spac d'a eb' d'a smojal.

- 19 Masanil eb' anima d'a yol-yib'añq'uinal tic, b'aj sq'ueul c'u, masanto b'aj tz'em c'u, ayic ol yilano ch stziquiquial Jehová eb', ol xiv eb', yujto ol ja icha val junoc a' eluma', ichato pech-b'il yuj junoc oval ic'.
- 20 A Jehová tz'alani to ol javoc scol eb' aj Sion, aton eb' yiñtilal Jacob sna sb'a yuj schucal.
- 21 Syalan Jehová icha tic: A ticaic tzin b'ocan jun in trato eyed'oc, svac'ancan in ti' to a Vespíritu yed' in c'ayb'ub'al svac'can d'ayex, ol canñej eyed'oc. Ol eyalancan d'a eb' eyuninal yed' d'a eb' eyiñtilal ol elñej, yic tze c'anab'ajej d'a junelñej, xchi Jehová.

Sb'inajnaquil ac' Jerusalén

60 1 Ix yalan Jehová icha tic: Ex aj Jerusalén, q'ueañecxi vaan, te vach' eyico' yujto scheclajxiq'ue in tziqiquial d'a e cal.

- 2 Axo yolyib'añq'uinal tic, a q'uic'q'uinal ol musancanoc, ichato ol can juntzañxo nación d'a scal jun nivan q'uic'al-q'uinal. A exxo tic, a in Jehová in tic ol vac' saquilq'uinal d'ayex, ol checlajel in tziqiquial d'a e cal.
- 3 A juntzañ nivac nación chi', ol javoc d'ayex yuj e saquilq'uinal chi'. A eb' viñ rey, ol javoc eb' viñ ul yil in tziqiquial ol checlaj chi'.
- 4 Q'ueañec q'uelan, tzeyilan d'a e patic eyichañ to a masanil eb' eyetchoñab', ol laj smolb'ej sb'a

- eb' sjax d'ayex. A eb' eyal eyuninal, najat ol cot eb', mec'-b'il eb' ol ul ac'joccan eb' d'ayex.
- 5 Ayic ol eyilan icha chi', ol ex q'ue jucnaj e tzalaji, ol ex te tzalaj val. Yujto ol laj yic'cot sb'eyumal juntzañ nación ay d'a sc'axepal a' mar, ol ul yac'ancan eb' d'ayex.
- 6 Ol majel sat e lum tic yuj jantac noc' camello ol yic'cot eb' aj Madián yed' eb' aj Efa. Ol javocpax masanil eb' aj Sabá, yed'nac q'uen oro eb' yed' incienso. Ol yalanel vach' lolonel eb' d'ayin Jehová in tic, yuj tas tzin c'ulej.
- 7 Masanil noc' calnel ay d'a Cedar, ol eyiquej noc'. Masanil noc' ch'ac calnel ay d'a Nebaiot, a noc' ol eyac'lab'ej, yic ol eyac'an noc' silab'il d'a valtar, aton silab' nib'ab'il vuuj. Icha chi' ol vutej, yic ay yelc'och in templo d'ayex.
- 8 Ol eyalan icha tic: ¿Tas juntzañ scot chi', icha scot asun, ma icha sc'och noc' paramuch d'a yed'tal?
- 9 A jun ol eyil chi', aton te' barco scot d'a sc'axepal a' mar, b'ab'el scot te' yic Tarsis yuj te'. Van yic'jicot eb' eyuninal aycanb'at d'a najat yuj eb', yed'nac q'uen oro eb' yed' q'uen plata. Ol in ic'jocchaañ a in Jehová e Diosal, A inxoñej Ochi. A in pax ol ex vac' b'inajoc.
- 10 A eb' ch'oc nacional, a eb' ol b'oanxiq'ue smuroal e choñab', axo eb' sreyal eb' ol ex ac'an servil. Vach'chom yuj yoval in c'ool ix vac'och eyaelal, axo ticnaic, yuj in vach'c'olal tz'oc'xi in c'ol d'ayex.
- 11 A spuertail e choñab', jacanñej d'a c'ualil yed' d'ac'valil yic syic'cot sb'eyumal juntzañ nación chi' d'ayex, yic sjavipax sreyal eb' d'a eyichañ.
- 12 A juntzañ nivac nación, ma eb' rey mañ ol ex ac'an servil, ol satjoquel eb'. Mañxa b'aj ol checlaj jab'oc eb'.
- 13 A jantac sb'eyumal lum Líbano ol ic'chajcot d'ayex: Aton te' taj, te' c'ub'taj yed' te' tzicap. Ol och te' svach'il yelvanub'oc in templo, yic ol vic'chaañ jun lugar chi' b'aj ol in ajoc.
- 14 Masanil yiñtilal eb' ix ex ixtan chi', ol javoc eb' yaqu'em sb'a d'ayex. Masanil eb' ix ex chacaneli, ol ul em cuman eb' d'ayex, ol yalan eb' d'ayex icha tic: A ex aj choñab' Sion ex tic, yicñej Jehová eyaji, aton sDiosal Israel Axoñej Ochi, xcham eb'.
- 15 Vach'chom actab'il ex can d'a peca', chach'il ex eli, mañxa mach tz'ec' b'aj ec'nac ex chi', palta axo ticnaic, ol vac' eyic'-jichaañ yed' e b'inajnaquikal yuj masanil choñab' d'a junelñej.
- 16 A juntzañ nación chi', ol yac' e vael eb' te vach', axo eb' sreyal eb', ol yic'cot sb'eyumal eb', ol ex yac'an servil eb', icha syutej junoc ix nunab'il yac'an chunoc yune'. Icha chi' ol aj eyoj-tacaneli to a in Jehová e Diosal in, e Columal vaji, a in sDiosal in viñaj Jacob, tzex in colo'.
- 17 Ol in q'uex masanil tas ay d'ayex: A q'uen oro ol vac' sq'uexuloc q'uen bronce, axo

- q'uen plata ol vac' sq'uexuloc
q'uen hierro. A q'uen bronce ol
vac' sq'uexuloc te te', axo q'uen
hierro chi' ol vac' sq'uexuloc
q'uen comon q'ueen. A eb'
eyajalil, d'a stojolal ol ex sch'ol-
b'itej eb', yuj chi' junc'olal ol ex
ajoc.
- 18 A d'a e luum chi', mañxa miloj-
cham anima, oval yed' jantac
chucal ol ujoc. Mañxa tas ol
satel d'a yol e mach'en chi' yuj
oval. A in ol ex in col icha junoc
muro, ol in eyic'chaañ yujto ix
ex in colo'.
- 19 Mañxalaj ol och yoc c'u eyuuj,
ma yoc q'uen uj d'ac'valil,
yujto a in Jehová saquilq'uinal
ol in aj d'ayex d'a junelñej. A
in e Diosal in tic ol ex vac'
b'inajoc.
- 20 A jun saquilq'uinal ol vac'
d'ayex chi', a ol ochcan
sq'uexuloc yoc c'u yed' yoc
q'uen uj. A jun chi', malaj
b'aq'uiñ ol tupoc, yujto a in
Jehová in saquilq'uinal ol in aj
d'ayex d'a junelñej. Mañxa
b'aq'uiñ ol ex cusoc.
- 21 Masanil eb' eyetchoñab',
vach'ñej ol aj spensar eb'.
Ol yiquejpax slum eb' d'a
junelñej. Lajan ol aj eb' icha
svol junoc te' avb'en te' avab'il
vuuj. Ol in c'ulej jun chi' yuj
vic'jichaañ.
- 22 A eb' quenñej sb'isul d'a e cal,
ol q'uib' val sb'isul eb', te
tec'an ol aj eb' icha junoc
nivan choñab'. Ayic ol c'och
stiempoal yele'och juntzañ tic,
a in val Jehová in ol vaq'uel-
c'och d'a elañchamel, xchi
Jehová chi'.

Yab'ixal scolnab'il Israel

- 61** ¹ A Yespíritu Jehová Cajalil
ayoch d'ayin, yujto sic'b'il
in el yuuj. Checb'il in cot yuuj,
yic tzul valel vach' ab'ix d'a eb'
meb'a', svac'an stec'anil eb'
mañxa yip yuj cusc'olal, svalan
d'a eb' icha preso yaji to syal
yel eb' d'a libre.
- ² Svalanpaxeli to ix ja sc'ual co
colchaj yuj Jehová co Diosal,
sc'ual pax yac'anec' co pac d'a
eb' cajc'ool. Ix in checjicoti yic
svac'an snivanil sc'ol eb' cus-
c'olal yaji.
- ³ Tzin javipax vac' tzalajc'olal
d'a eb' aj Sion cusc'olal yaji,
aton eb' syac'q'ue q'uen
tic'aq'uil taañ d'a sjolom, a
tzalajc'olal svac' sq'uexuloc
oq'uel. A b'it yic aloj vach'
lolonel svac'canoch sq'uexuloc
ilc'olal. Lajan ol aj eb' icha
junoc te' ji avab'il yuj Jehová,
yic sb'eyb'alej tojolal eb' yuj
yic'anchaañ Jehová chi' eb'.
- ⁴ A juntzañ choñab' satnaqueli,
ol sb'oxiq'ue eb', ol sb'oanpax-
q'ue juntzañ pat eb' mac'b'ilem
lañnaj d'a peca'.
- ⁵ Ex vetchoñab', a eb' ch'oc
nacional ol tañvan noc' e
calnel, e munlajel yed' eyav-
b'en uva.
- ⁶ Ol yalan eb' to sacerdote ex
Jehová, schecab' ex co Diosal.
Ol ex tzalaj yed' sb'eyumal jun-
tzañxo nación chi'. Vach' ol aj
eyilji yuj tastac vach' yilji ol
yac' eb' d'ayex.
- ⁷ A ex tic, icha val ix aj eyab'an
syail, q'uixvelal yed' b'uchval,
icha pax chi' ol aj e chaan e

b'eyumal yed' e tzalajc'olal,
malaj slajvub'.

8 Yujto a val tojolal snib'ej
Jehová, scot yoval yuj elc'al
yed' ixtoj anima. Yuj chi' val d'a
smojal ol aj spacan d'a eb' ix
ixtani. Ol lajvoc chi', ol sb'oan
jun strato eyed'oc d'a masanil
tiempo.

9 Ol b'inaj val eyiñtilal d'a scal
masanil choñab'. Masanil mach
ol ex ilanoc, ol nachajel yuj eb'
to a Jehová tz'ac'an svach'c'olal
d'ayex.

10 Tzin te tzalaj val ticnaic yuj
Jehová, tzin q'ue val chaañ in
tzalaj yuj in Diosal, yujto te
vach' ix yutej yac'an in col-
nab'il yed' tojolal, ichato ix och
in pichuloc yuuj. Icha svach'il
tz'ajoch spichul junoc viñ
quelem yed' junoc ix cob'es
ayic snupnaj eb', icha chi' in
yutej.

11 Icha tz'aj sq'ueul tas sq'uib' d'a
sat lum, ma icha yelta svol
junoc te te', icha chi' ol aj
yac'an checlaj tojolal Jehová
Cajal d'a yichañ masanil nación
yuj yic'jichaañ.

62 ¹ Ix yalan Jehová icha tic:
Yuj val to tzex in xajanej ex
aj Sion, yuj chi' mañ ol in em
numan. Yuj val to tzex in
xajanej ex aj Jerusalén, yuj chi'
mañ ol vic'laj vip masanto ol
checlajel e tojolal icha yic
sq'uiñib'i, axo e colnab'il, ol
checlajel icha yajoch sc'ac'al te'
taj d'a q'uic'alq'uinal.

2 Masanil nación ol och q'uelan
yilan e tojolal. Masanil eb' rey,
ol och q'uelan eb' yilan snivanil
eyelc'ochi. Yuj chi' ol

ac'chajoch junxo eyac' b'i. A in
Jehová in tic ol vac'ochi.

3 Icha scheclajel snivanil yelc'och
junoc viñ rey yuj scorona, icha
chi' ol aj vac'an checlaj snivanil
velc'ochi, yujto ayex ec' d'a yol
in c'ab'.

4 Mañxo ol e cuch "Actab'ilcani",
mañxo ol alchajpax d'a e lum
tic, "Satb'ileli", palta to ol e
cuch: "Nib'ab'il". Axo lum e
luum ol scuchcan: "Nupnajnac,"
yujto nib'ab'il ex vuuj. Yajal vaj
d'a lum e lum tic.

5 Yujto icha val junoc viñ quelem
snupnaj yed' junoc ix cob'es,
icha chi' ol in aj eyed'oc, ol in
ochxoc eyed'oc, ol in tzalaj
eyed'oc, icha stzalaj junoc viñ
quelem yed' yetb'eyum, icha
chi' ol in tzalaj eyed'oc.

6 Ex aj Jerusalén, ix vac'canoch e
tañvumal d'a yib'añ smuroal e
choñab'. D'a c'ual d'ac'val ol yal
eb' icha tic: A ex tzex avaj d'a
Jehová, mañ ex och vaan eyavaj
d'ay.

7 Mañ e cha yic' yip Jehová,
masanto ol sb'oxiq'ue Jerusalén
tic, yic vach' masanil eb' anima
d'a yolyib'añq'uinal tic, ol yal
vach' lolonel eb' d'ay, xcham
eb', xchi Jehová.

8 A Jehová toxo ix yac' sti', ol
yaq'uelc'och tas ix yal chi' yuj
spoder. Ix yalan icha tic: Mañxa
b'aq'uiñ ol in cha svab'at e trigo
eb' ajc'ool, mañoc eb' ch'oc
nacional ol uc'anb'at e vino,
aton tastac tzeyic' d'a e mun-
lajel.

9 Palta to a ex val ol e mol sat
eyavb'en, ol e vaani, ol eyalan
vach' lolonel d'ayin yuuj. Ol e

molanpax sat eyuva, ol eyuc'an
yal eyuva chi' d'a yol yamaq'uul
in templo, xchi Jehová.

- 10 Ex aj Jerusalén, elañec d'a
spuertail e choñab', b'oecb'at
sb'e eb' eyetchoñab' van sjaxi.
Pañan tzeyutej b'aj ch'olquixtac,
tzeyic'anel q'uen q'ueen d'a yol
b'e chi'. Tzeyac'anq'ue junoc
bandera yic sch'oxan d'a jun-
tzañxo nación b'ajtil ay jun b'e
chi'.
- 11 A Jehová tz'alan d'a eb'
cajan b'aj slajvic'och yolyib'añ-
q'uinal tic: Alec d'a eb' aj
Sion icha tic: Ilecna b' sjavi
e Columal, yed'nac tas ix yic'
yuj smunlajel, xe chi, xchi
Jehová.
- 12 A eb' israel, ol alchajoc to
schoñab' Dios yaj eb', sic'b'ilel
eb', aton masanil eb' ix colji yuj
Jehová. A Jerusalén ol scuch
Choñab' Nib'ab'il, Mañxo
Actab'illoccani.

A spac syac' Jehová d'a eb' ajc'ool

- 63** ¹ —¿Mach jun scot d'a nivan
choñab' Bosra, d'a yol
smacb'en Edom, chacchac
spichul ayochi, te ayxo smay
yilji, yed'nac val yip scoti? Ix
tac'vi Jehová icha tic:
—A in Jehová in tzin javi, ay in
poder in colvaji. Svalanpaxi to
ol in ch'olb'itej yaj d'a stojolal,
xchi.
- 2 —¿Tas yuj chacchac yilji a
pichul, ichato ach tec'viel yal
sat uva? xin chi d'ay.
- 3 Ix yalani:
—Yujto ix in teq'uem juntzañ
nación icha stec'jriel yal sat uva.
A inñej, malaj junocxo nación ix

och ved'oc. Aycot voval ix in
tec'anem eb' vajc'ool, yujto
aycot voval in c'ool d'a eb'. Icha
chi' ix aj yoch chititoc schiq'uul
eb' d'ayin, ix chic'ax in pichul
tic.

- 4 Yujto ix in na' to ix javi sc'ual
in colanel in choñab', svac'an-
pax spac d'a eb' ajc'ool.
- 5 Ix in ec' q'ueleloc, tato ay
mach scolvaj ved'oc. Palta ix
satq'ue in c'ool, yujto malaj
mach tz'och ved'oc. Yuj chi' a
val yuj yoal in c'ol ix in tec'-
b'an in b'a, yuj chi' ix yal in
colan in choñab' in ch'ocoj.
- 6 Yed' val yoal in c'ool, ix in
tec'anem masanil nación. Ix in
satanel eb' yed' voval, ix b'ey
val schiq'uul eb' vuj d'a sat
luum, xchi Jehová.

A svach'c'olal Dios d'a Israel

- 7 In gana svaleti jantac tzoñ
xajanej Jehová, tzin b'itan val
jantac tas ix sc'ulej cuuj. Tzoñ
xajanej a oñ yiñtilal oñ Israel
tic. Jantac tas ix sc'ulej cuuj, ix
oc'xi sc'ol d'ayoñ, yujto te xajan
oñ yuuj.
- 8 Ix yalan Jehová icha tic: A jun-
tzañ anima tic, in choñab' eb',
vuninal eb', mañxo ol mel-
tzajoch eb' ajc'olal d'ayin, xchi.
Yuj chi' ix coljiel eb' yuj Jehová
chi'
- 9 d'a masanil syaelal. Mañ
ch'ococ mach ix schecb'at scol
eb', palta a val ix sch'ox sb'a
icha ángel yic scolan eb'. Yujto
xajan eb' yuuj, tz'oc' sc'ol d'a
eb', yuj chi' ix colji eb' yuuj. Ix
quetzjib'ey eb' yuuj, ichataxon
sc'ulej yed' eb'.

- 10 Palta te pit ix yutej sb'a eb' d'ay, ix yac'an cus Yespíritu Jehová chi' eb', aton Espíritu Axoñej Ochi. Yuj chi' ix mel-tzajoch ajc'olal d'a eb', ix yac'an oval yed' eb'.
- 11 Yuj chi', ix snaancot eb' tas ujinac d'a peca', d'a stiempoal viñaj Moisés. Ix sc'anb'an eb' icha tic: ¿B'ajtil ay Jehová col-jinac eb' co mam quicham d'a a' mar, stañvumal pax eb'? ¿B'ajtil ay jun yac'nacoch Yespíritu Axoñej Och d'a eb'?
- 12 Aton jun sch'oxnac spoder d'a viñaj Moisés. A Jehová pojjinac snañal a' mar d'a yichañ eb' schoñab', yic sb'inajñej sb'i eb' d'a junelñej.
- 13 A ic'annac ec' eb' schoñab' d'a yich a' mar chi'. Maj el ñiernaj eb', icha yec' noc' chej d'a tz'inan lum, xchi eb'.
- 14 A Yespíritu Jehová ic'annac b'ey eb' schoñab' chi', yic syac'an yic' yip eb', icha syac' noc' vacax tz'ic'jiem vael d'a lum ac'llictac. Icha chi' yutejñac yic'an b'ey eb' schoñab' chi', yic sb'inaj yuj snivanil yelc'ochi.

**Lesal d'a Dios yuj
sc'anchaj colval**

- 15 Mamin Jehová, iloñcot d'a jun ed'tal to icñej yaji, aton satchaañ b'aj cajan ach, b'aj mañ jantacoc svach'il. ¿B'aq'uiñto ol a ch'ox a vach'c'olal yed' ipalil chi'? ¿B'aq'uiñ ol oc'xoc a c'ool d'ayoñ? ¿Mato ix lajvi a nivan-c'olal chi' d'ayoñ?
- 16 A ach tic, co Mam ach. Vach'-chom a viñaj Abraham yed' viñaj Israel mañ oñ yojtacoc eb',

palta a ach tic co Mam ach, toxonton co Columal ach.

- 17 Mamin ¿tas yuj tzoñ ic'canel d'a yol a b'e, tzac'an pitb'oquel co pensar yic mañxa elc'och d'ayoñ? Ac'xi a vach'c'olal d'ayoñ a checab' oñ tic, a oñ yiñtilal oñ can eb' a choñab' to icñej yaji.
- 18 A oñ a choñab' oñ tic, sic'b'il oñ el uuj, jayeñej ab'il ix co caj lum co luum, axo ticnaic, a eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ ix tec'anem a templo.
- 19 Ichato malaj b'aj tzac' yajalil d'ayoñ, ichato malaj b'aj sb'inaji to ic oñ. Ichñejta' caji.
- 64** 1 Mamin, comonoc tza jac satchaañ tzach emta d'a sat lum tic, yic tz'ib'xi lum nivac vitz d'a ichañ,
- 2 icha tz'aj xeq'ue a a' yuj te' c'ac' ov yajochi. Emañcoti yic tzach yojtaquejel eb' ayoch ajc'olal d'ayach, yic tz'ib'xiq'ue nivac choñab' d'a ichañ yuj xivelal.
- 3 Comonoc tza c'ulej icha a c'ulej-nac d'a peca'. Ayic emnacul chi', a c'ulannac tastac mañ naanoc cuuj, te satub'tac yilji. A lum nivac vitz ib'xinacq'ue lum d'a ichañ.
- 4 Atax d'a peca' chi', malaj b'aj tz'ab'chaji, malaj b'aj tz'ilchaj junocxo dios sc'ulan icha tas tza c'ulej yuj svach'iloc eb' tzach ac'anoch d'a sc'ool.
- 5 D'a tzalajc'olal tza cha eb' vach'ñej tas sc'ulej, naaññej yuj eb' sc'ulan tas tza nib'ej. A achxo tzac'cot yoval a c'ol d'ayoñ, yujto ix och co mul d'ayach, sco c'ulanñej chucal. ¿Tzatom yal co colchaji?

- 6 Co masanil, lajan oñ d'a yol a sat icha mach mañ vach'oc icha yalan ley. Masanil tas vach' sco c'ulej calani, lajan icha junoc c'apac c'apac mictac. Yuj co chucal, yuj chi' lajan oñ icha te' taquiiñ xil te' tz'ic'jib'at yuj ic'.
- 7 Malaj junoc oñ sco c'an a col-val, maxtzac co nacot co c'och d'ayach, yujto tza c'ub'ejel a b'a d'ayoñ, tzoñ actancan d'a yol sc'ab' co chucal.
- 8 Palta a ach tic Mamin Jehová, co mam ach. A oñ tic, icha lum tz'acb'il lum caji, a achxo tic, ichato co tz'acumal aji, a ach a b'onac oñ co masanil.
- 9 Mamin, mocab' te cot oval d'ayoñ. Mañxoocab' a nañejcot co chucal. Ina to a choñab' oñ.
- 10 A juntzañ choñab' ic yaji, toxo ix can tz'inan, toxo ix lañchaj-canem Jerusalén, mañxalaj mach cajan d'ay.
- 11 A a templo te vach' yilji to icñej yaji, aton b'aj ochnac eb' co mam quicham ejmelal d'ayach, toxo ix lajviem stz'ab'ati. A tas te nib'ab'il cuuj, aton a templo chi', toxo ix lajvieli.
- 12 Mamin Jehová, ayic tzilan masanil juntzañ tic, ¿tom malaj tas ol a c'ulej yuuj? ¿Tom ol ac'-ñejoch co yaelal?

Yaelal d'a yib'añ eb' pit

65 ¹ Ix yalan Jehová icha tic: Ix vac' in b'a yojtaquejel eb' max in c'anb'aneq'ui. Ix in ch'ox in b'a d'a eb' max yal sb'a d'ayin. A d'a eb' max in c'an-b'anec' chi', ata' ix vala': Ina in tic, xin chi d'a eb'.

- 2 Masanil tiempo jecañejb'at in c'ab' vavtancot jun choñab' te pit, palta axoñej chucal snib'ej sc'ulej.
- 3 Val d'a vichañ sc'ulej chucal eb', syac'an silab' eb' d'a juntzañ scomon diosal d'a scaltac yavb'en te' eb', siñusan incienso eb' d'a yib'añ altar b'ob'il yed' lum ladrillo.
- 4 Tz'em c'ojan eb' d'a scal b'ajtac mucan eb' chamnac. Tz'ec' ac'-val yuj eb' b'ajtac c'ub'eltac. Schi'an schib'ejal noc' chitam eb', syac'an b'ud'joc schen eb' yuj yal chib'ej to ay yovalil yuj ley.
- 5 Syalan eb' icha tic: Canañ ta', mañ a nitzcot a b'a d'ayoñ, yujto ch'ocxo quel d'ayach, xchi eb' d'ayin. Tzin tzactzaj val yuj juntzañ anima tic, lajan val tas sc'ulej eb' icha stab'il te' c'ac' ayochi tz'ec' c'u, sb'at d'a yol co ñi'.
- 6 Palta masanil juntzañ schucal eb' chi', tz'ib'ab'ilcan d'a vichañ, mañ toñejoc ol vilochi. Ol vac' spac d'a eb' icha val smojal.
- 7 Yuj val schucal eb' chi' yed' schucal eb' smam yicham eb', stzuntzejnaccot voval eb', ayic siñusannac silab' eb' d'a jolom-tac vitz. Yuj chi' ol in ch'olb'itej yaj eb', ol vac'an spac d'a eb' icha val smojal, xchi Jehová.

Syac' sti' Jehová yac'an vach'ilal

- 8 Ix yalan Jehová icha tic: A junoc c'ojlab' sat uva ayto yalil, max yixtej eb' anima, yujto ayto yalil vach' yic'anel eb' d'ay. Icha chi' ol in c'ulej, mañ ol in

- satel masanil in choñab', yujto tzin xajanej eb' in checab'.
- 9 Ol vactejcan jayvañocxo eb' yiiñtilal Jacob, yic vach' ayto anima ol cajnaj d'a lum luum d'a yol yic Judá. A eb' in checab' sic'-b'ilel vuj chi', ol cajnaj eb' ta', ol yican lum eb'.
- 10 A d'a spañanil lum Sarón, mañxo jantacoc noc' calnel ol ajoc, axo d'a yac'lical choñab' Acor ol va noc' vacax, aton noc' smolb'etzal noc' eb' in choñab' tz'och ejmelal d'ayin.
- 11 Palta mañ ichocta' ol vac' d'ayex mach ex ix eyic'canel e b'a d'ayin. A jun tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin, ix b'atcan satc'olal eyuuj, axoñej d'a jun-tzañ comon dios scuch Gad yed' Meni tzeyac' vael yed' vino silab'il, aton juntzañ comon dios tz'alani tas ol ex ajoc yed' tas ol javoc d'a eyib'añ eyalani.
- 12 Yuj chi' a in svala' tas ol javoc d'a eyib'añ. Chuclaj tas van ex stañvani. A q'uen espada ol ex milancham vuuj, ol ex em cuman, ol tzepchajel e jolom. Yujto ix ex vavtej, palta maj ex tac'voc d'ayin, ix in lolon d'ayex, palta maj e cha eyab'i. Ix e c'ulej juntzañ chucal max scha in c'ool.
- 13 Yuj chi' a eb' in checab' ay tas sva eb', a exxo tic ol ex cham yuj vejel. Ay tas ol yuq'uej eb', a exxo tic ol ex cham yuj taquiñtial. Ol tzalaj eb', a exxo tic q'uixvelal ol ex ajcanoc.
- 14 Ol b'itan eb' yuj tzalajc'olal, a exxo tic, ol ex oc' yuj cusc'olal yuj yaelal.
- 15 A eb' sic'b'ilel vuj chi', ol ex yac' b'inaj eb' ayic ol scatab'an junocxo anima eb'. Ol ex in sateli, palta a d'a eb' in checab' ol vac' jun ac' b'i yic syac' b'inaj eb'.
- 16 Yalñej mach d'a jun choñab' tic sc'an vach'ilal d'a yib'añ, a d'ayin ol sc'ana', a in Dios in svaq'uelc'och tas svala'. Yalñej mach syac' sti' d'a junoc tasi, a in b'i ol yac' b'inajoc. A d'a jun tiempoal chi', jantac yaelal toxo ix ec'b'ati, ol b'atcan satc'olal, mañxo ol in nacoti.
- 17 Ab'ec, ol in b'o jun ac' satchaañ yed' jun ac' yolyib'añq'uinal. A tastac ec'nacxo, ol b'atcan satc'olal, mañxa b'aq'uiñ ol nachajcotoc.
- 18 Tzalajañec d'a masanil tiempo yuj tas ol in c'ulej, yujto ol in b'oxiq'ue choñab' Jerusalén b'aj ay tzalajc'olal, a eb' anima cajan ta' ol tzalaj eb' vuuj.
- 19 Ol in tzalajpax val yuj in choñab' Jerusalén chi', mañxa b'aq'uiñ ol ab'chaj yel yav eb' anima yuj yaelal ta'.
- 20 Malaj eb' unin jayeñej c'ual ol ec' ta' ol chamoc, malaj pax eb' icham anima manto c'och yab'ilal ol chamoc. Tato ay mach scham d'a 100 ab'il sq'uinal, unin animato schami. A mach ol chamoc ayic manto c'och d'a 100 ab'il chi', a yuj schucal spet chami.
- 21 A eb' in choñab' chi' ol laj sb'o spat eb', ol cajnaj eb' d'a yool. Ol yavej yuva eb', mañ ch'ococ mach ol loan sat.
- 22 Mañxo toñejoc ol sb'oq'ue spat eb', ch'ocxo mach ol aj d'a yool.

Mañ ol yavej yavb'en eb', ch'oc-xopax mach ol loan sat. A eb' in choñab' chi', ol najatb'oc sq'uinal eb' icha sq'uinal te te'. A eb' sic'b'ilel vuuj chi', najtil ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' yed' smunlajel.

- 23 A eb' in choñab' chi', mañ nab'añejoc ol munlaj eb', mañ ol cham yuninal eb' vanto sq'uib'i. Yujto a in choñab' chi', a eb' anima vac'naccan in vach'-c'olal d'a yib'añ a in Jehová in tic, a eb' ay yiñtilal eb'. Icha chi' ol aj pax eb' yuninal eb'.
- 24 Ayic manto in yavtej eb', toxo ix in tac'vi d'a eb', ayic manto lajvi yalan eb', toxo ix vab' tas syal eb'.
- 25 A noc' oques yed' noc' calnel, junñej ol va noc'. A noc' choj, a añ añc'ultac ol sc'ux noc' ichoc noc' vacax. Axo noc' chan, a lum pococ ol slo noc'. A d'a in tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin, malaj junoc tas ol yal yixtani. A in val svala', xchi Jehová.

A ejmelal d'a comon dios

- 66** ¹ Ix yalan Jehová icha tic: A satchaani in despacho yaji, axo sat luum tic sb'achnub' voc yaji. A exxo tic, ¿b'ajtil ol e b'oq'ue junoc in pat b'aj vach' tzin aji?
- 2 A in Jehová in svala' to a in val in b'onac juntzañ tastac ix vac' b'inaj tic, icha chi' ajnac spitz-vichaañ smasanil. A eb' te emnaquil yaji, a in ol tañivej eb', aton eb' scus yuj smul, eb' ay yelc'och in lolonel d'ay.

- 3 Ay ex tzex tzalaj e c'ulan juntzañ tastac yajb'entac d'a vichañ. Yuj chi' ayic tze milan-cham noc' vacax silab'il d'ayin, a d'a in sat ichato a junoc anima tze milchamoc. Ayic tze milancham noc' calnel silab'il d'ayin, a d'a in sat ichato a sjaj noc' tz'i' tze ch'umeli. Ayic tzeyac'an sat eyavb'en ofrendail d'ayin, a d'a in sat ichato a schiq'uil noc' chitam tze tob'emi. Ayic tze ñusan in-cienso d'ayin, a d'a in sat ichato a d'a comon dios tzeyal vach' lolonel.
- 4 Yuj chi' toxo ix in na' tas yaelal ol javoc d'a eyib'añ. A tas b'aj te c'un e xivi, a chi' ol vac'cot d'ayex, yujto ix ex vavtej, palta malaj mach ix tac'vi d'ayin. Ix in lolon d'ayex, palta maj e cha eyab'i, ix e c'ulan chucal. Ix e c'ulan juntzañ tas max schalaj in c'ool, xchi Jehová.

Tz'el eb' anima libre

- 5 A ex tze cha eyab'i, ab'ec val tas syal Jehová: Ay juntzañ eb' eyetchoñab' schichon sc'ol d'ayex, tzex spechanb'eyec' eb', yujto tzeyal e b'a d'ayin, syalan eb' icha tic: Sch'oxocab' stziquiquial Jehová chi', squil jab'oc e tzalaji, xchi eb'. Palta a eb' chi', te q'uixvelal ol ajcan eb', xchi Jehová.
- 6 Ab'ec jun ñilili sc'an scot d'a choñab' chi', sc'añ scotpax d'a templo. Aton Jehová sc'añ scoti, yic syac'an spac d'a eb' ajc'ol d'a smojal.
- 7 Syalan Jehová icha tic: A choñab' Sion, lajan val icha

- junoc ix ix mantalaj syail yune'
scoti, tz'alji yune' ix chi'.
- 8 ¿Tom ay mach ix ab'ani, mato
ay mach ix ilan jun chi'? ¿Tom
ay junoc choñab' junñej c'ual
tz'och nacional? ¿Tom ay junoc
choñab' junñej c'ual sb'oi? Palta
a Sion tic, quenñej ol yab' syail
ol ochxoc nacional.
- 9 ¿Tom ol yal in yamanoch vaan
jun van yalji, yujto a in svac'
aljoc? Maay. Mañ ol yalpaxlaj
in tenanec' spitzvixi jun choñab'
tic. A in Jehová e Diosal in
svala', icha chi' ol ajoc.
- 10 A ex tze xajanej Jerusalén,
tzalajañec yed'oc. A ex oc'nac
ex yuuj ayic yab'annac syail,
mol tzalajañec yed'oc.
- 11 Yujto a Jerusalén chi', lajan
icha junoc ix nunab'il smontej
yune', syac'an yim, icha chi' ol
aj yac'an snivanil e c'ool,
masanto ol ex tzalaj yuuj, yujto
nivan vach'ilal ol scha Jerusalén
chi'.
- 12 A in Jehová in svala': Ol vac'-
b'at vach'ilal d'a scal eb' anima
d'a jun choñab' tic. Ol yic'cot
sb'eyumal juntzañxo nación
d'ay. Icha sjavi junoc a' eluma',
icha chi' ol aj sjavi. Icha junoc
nene' unin nib'ab'il ol ex utajoc,
ichato ol ex chunoc, ol ex chel-
joc, ichato ol ex chenchenan d'a
sat xub'.
- 13 Icha junoc ix nunab'il smontej
yune', icha chi' ol aj ex in mon-
tani. Icha chi' ol aj eyic'an
snivanil e c'ol d'a Jerusalén,
xchi Jehová.
- 14 Ayic ol eyilan juntzañ tic, ol ex
te tzalajoc. Ol eyic'xi eyipoc,
icha tz'aj syaxb'ixi añ añc'ultac.
- Yujto ol sch'ox spoder Jehová
d'a scal eb' schecab', axo yoval
sc'ol ol yac' d'a eb' ayoch
ajc'olal d'ay.
- 15 Yujto a Jehová ol javoc d'a cal
c'ac', a scarruaje lajan icha
chaxxum ic'. Ol javoc yac'och
yoval sc'ol d'a eb' ajc'ol icha
sq'ue ñilñion yoc te' c'ac'.
- 16 A yed' c'ac' yed' yespada
Jehová, ol sch'olb'itej masanil
anima d'a yolyib'añq'uinal tic,
tzijtum eb' ol cham yuuj.
- 17 A val Jehová tz'alan icha tic: A
eb' tz'och ejmelal d'a comon
dios d'a scaltac te' avb'en te',
stzalaj eb' sc'ulan icha sc'ulej
mach scuchb'an eb', schi'an noc'
chitam eb', noc' ch'oov yed' jun-
tzañxo noc' noc' yajb'entac, jun-
ñej ol satel eb' smasanil.
- 18 Yuj tastac sna eb' yed' tastac
sc'ulej eb', ol in molb'ej masanil
anima d'a junjun ti'al, d'a jun-
jun choñab', ol in ch'oxan in
poder yil eb'.
- 19 Ol in ch'oxan in poder d'a eb'
olto canoc, ol in checanb'at eb'
d'a juntzañxo choñab' tic: Aton
d'a Tarsis, d'a Fut, d'a Lud b'aj
cajan eb' jelan sjulvaj d'a
jul-lab'. Ol in checanpaxb'at eb'
d'a Tubal, d'a Javán yed' d'a
juntzañ choñab' najat d'a stitac
a' mar b'aj mañ ab'chajnacoc in
b'inaji yed' b'aj mañ ilb'illoc in
poder. Ol b'at yalel yab'ixal
snivanil vele'och eb' d'a juntzañ
choñab' chi'.
- 20 A in Jehová in svala' to d'a
masanil choñab', ol ic'joccot
masanil eb' eyetchoñab' ayec'
d'a scal eb'. Ay eb' ol ic'joccot
d'a yib'añ noc' chej, d'a yol

- carruaje, d'a yib'añ b'achlab',
d'a yib'añ noc' mula yed' d'a
yib'añ noc' camello. Icha junoc
silab' ol aj sjavi eb' d'a tzalan
b'aj tz'och ejmelal d'ayin d'a
Jerusalén tic. Icha tz'aj yic'an-
cot junoc ofrenda eb' in choñab'
d'a in templo d'a yol junoc yed'-
tal te vach', icha chi' ol aj yic'-
chajcot eb'.
- 21 A d'a scal juntzañ eb' ixto cani,
ata' ol in siq'uel eb' ol och
sacerdoteal yed' levitail, xchi
Jehová.
- 22 Syalanpax Jehová icha tic: A ac'
satchaañ yed' ac' yolyib'añ-
q'uinal ol in b'o'o, ol ajñejec'
d'a junelñej. Icha chi' ol aj eyaj-
ñejeq'ui, ol ex b'inaj yed' eyiñ-
tilal d'a junelñej.
- 23 Junjun sc'ual ic'oj ip d'a junjun
semana yed' juntac el tz'alji
q'uen uj, ol javoc masanil eb'
anima, ol ul em cuman eb'
d'ayin.
- 24 Ayic tz'elta eb' in choñab', ol
yilan snivanil eb' chamnac eb',
aton eb' pit yutejnac sb'a
d'ayin. Ayñejoch noc' a'ay schi-
anb'at snivanil eb' chi', axo c'ac'
van sñusantz'a eb', malaj
b'aq'uiñ stupi. Yajb'entac yilji
eb' d'a sat masanil anima
tz'ilani, xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

JEREMÍAS

Jeremías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Jeremías a' tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Jeremías chi', ec'nac cajan viñ d'a yol smacb'en Judá ayic toxoval tz'ic'jib'at eb' aj Judá chi' d'a Babilonia. A jun tic ujinac d'a ab'il 600 ayic manto javi Jesucristo. Tzijtum el ix yal viñaj Jeremías chi' to ol javoc yaelal d'a yib'añ juntzañ nación yuj smul, yujto a eb' anima cajan d'ay, a d'a juntzañ comon dios tz'och eb' ejmelal. Añeja' pitzanto viñaj Jeremías chi' ayic ix ac'ji ganar Jerusalén yuj eb' aj Babilonia, ix yilan viñ sb'at viñ rey yed' juntzañxo eb' cajan ta' icha presoal. Palta ix yalanpaxcan viñ to a eb' aj Judá chi' ol meltzajxoc eb' d'a sluum chi', ol sb'oanxi schoñab' eb' chi'.

A jun libro tic chañ macañ yaji. A b'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 25. Ata' syal juntzañ lolonel viñaj Jeremías chi' d'a eb' anima yed' d'a eb' yajal yaj d'a choñab' chi' d'a stiempoal chañvañ eb' slajvub' rey. A schab'il macañ, tz'el yich d'a capítulo 26 masanto d'a 45. A d'a tic syalcot yuj tastac ix ec' d'a yib'añ viñaj Jeremías. Syalanpaxcot yuj juntzañ ab'ix to ayoc to ix yalancan Dios d'a viñ, aton yuj tas ol yutej Dios chi' yac'an snivanil sc'ol eb' anima. A yoxil macañ, tz'el yich d'a capítulo 46 masanto d'a 51. A d'a tic ix yalcan juntzañ lolonel Dios d'a yib'añ juntzañ nación ay d'a slac'anil Israel. A schañil macañ, aton capítulo 52. A d'a tic syal yuj tas ix aj yac'ji ganar Jerusalén yed' tas ix aj yic'jib'at eb' anima d'a Babilonia.

A viñaj Jeremías chi', te xajan val eb' yetchoñab' viñ yuuj, ix cus val viñ ayic ix yalan viñ to ol javoc yaelal d'a yib'añ eb', ol satjoquel schoñab' eb'. Mañ jantac juntzañ versículo tz'alancoti to ix te cus viñ yujto schecab' Dios yaj viñ, palta a slolonel Dios, lajan val icha junoc c'ac' sq'ue ñilñonoc, max yal smac'ji tupoc, icha chi' yaj d'a viñ.

A juntzañ versículo vach' d'a jun libro tic, a tz'alancot yuj tastac ol ujoc ayic toxo ix ec' juntzañ yaelal tic, ol sb'o junxo schab'il strato Dios yed' schoñab'. A jun trato chi', ol sc'anab'ajej eb' yujto ol tz'ib'chajcanoch d'a spixan eb'.

1 ¹ A in Jeremías in tic, yuninal in viñaj Hilcías, yiñtilal in eb' sacerdote cajan d'a choñab' Anatot d'a yol smacb'en lum Benjamín. Aton d'a jun tic tz'ib'ab'ilcan tas ix yal Jehová d'ayin yic svaleti. ² Ix el yich slolon Jehová d'ayin ayic 13 ab'il yoch viñaj Josías yuninal viñaj Amón reyal d'a Judá. ³ Ix lolonñej d'ayin ayic ayoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías chi' reyal d'a Judá. Ix lolonñej pax d'ayin masanto ayic yoil ujal

yoch yuxluchil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal, yuninal pax viñaj Josías chi'. Ata' ix ic'jib'at eb' cajan d'a Jerusalén icha preso d'a Babilonia.

Ix avtaj viñaj Jeremías yuj Jehová

4 Ayic ix el yich slolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic:

5 Ach Jeremías, yictax manto ach vac' pitzvoc d'a a nun, sic'-b'ilachxoel vuuj. Ayic manto

ach alji, sic'b'ilachxoel vuuj yic tzach och in checab'oc d'a juntzañ choñab', xchi d'ayin.

- 6 Ix in tac'vi icha tic:
Mamin Jehová, ach Vajalil, unin into. Maxto nachaj tas svutej in loloni, xin chi.
- 7 Ix yalanxi Jehová chi' d'ayin:
Mañ ala' to unin ach. Añej to ol ach b'at b'aj ol ach in checb'ati, ol alan tas ol in chec ala'.
- 8 Malaj mach b'aj tzach xivi. A in Jehová in svala' to ayinñejoch ed'oc yic tzach in colani, xchi d'ayin.
- 9 Ix lajvi chi', ix yac'ancot sc'ab', ix yac'anoch d'a in ti', ix yalan d'ayin:
- 10 Aton val ticnaic svac'och in lolonel d'a a ti'. Tzach in checb'at d'a juntzañ choñab' yic tzalan yab' eb' to ol javoc yaelal d'a yib'añ eb', ol satel eb', ol lajvoquem eb'. Ay choñab' chi' ol satel d'a junelñej, ay pax ol b'ochajxiq'ueoc, xchi Jehová.

**A chab' tas ix ch'oxji
yil viñaj Jeremías**

- 11 Ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalani: ¿Tas tzil chi' ach Jeremías? xchi. A jun te' c'ab' almendro svila', xin chi.
- 12 Yel tzala'. Ol vilñej to a tas sval tic d'ayach ol elc'och d'a elañ-chamel, xchi Jehová chi'.^a
- 13 Ix yalanxi Jehová chi' d'ayin d'a schaelal: ¿Tas tzil chi'? xchi d'ayin. Svil jun lum chen van xeji, van stob'cot d'a stojolal norte, xin chi d'ay.

- 14 Ix yalanxi d'ayin: A d'a norte chi', ata' ol cot yaelal ol javoc d'a yib'añ masanil eb' anima cajan d'a tic.
- 15 A in Jehová in tic sval d'ayach to ol laj vavtejcot jantac soldado scot d'a juntzañ choñab' ay d'a norte. Ol oymaj eb' d'a spatictac choñab' Jerusalén tic yed' d'a spatictac juntzañcho choñab' d'a smacb'en Judá. Ol javoc sreyal eb', ol sb'oanem sdespacho eb' d'a spuertail Jerusalén tic.
- 16 Aton jun yaelal tic ol vac'cot d'a yib'añ eb' anima ix och smul d'ayin. Ix in yactejean eb', axo d'a juntzañ comon dios ix sb'o eb', ata' ix och eb' ejmelal. Ix sñusanpaxtz'a incienso eb' d'ay.
- 17 A ticnaic ac' ip, tec'b'ej a b'a, b'at alan masanil tas ol in chec ala'. Mañ ach xiv d'a eb' etanimail chi'. Tato ol ach xivoc, ol ach vac' ib'xoc'que d'a yichañ eb'.
- 18 A ticnaic tzach vac'och icha junoc choñab' te tec'an, icha val junoc oy nab'a hierro, ma icha muro nab'a bronce. Yuj chi' ol yal a tec'b'an a b'a d'a yichañ choñab' Judá, d'a yichañ eb' rey, eb' yajal, eb' sacerdote yed' d'a yichañ masanil anima.
- 19 Ol yac' oval eb' chi' ed'oc, palta a in val Jehová in svala' to mañ ol ach telvoc yuj eb', yujto ayinñejoch ed'oc ach in colani, xchi Jehová.

^a 1.12 A d'a hebreo quenxoñej mañ lajanoc sjajil chab' lolonel tic: “Almendro” yed' “Svilñej”.

A spitalil eb' choñab' israel

- 2**¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:
² Ixic, b'at alan yab' eb' aj
 Jerusalén to a in Jehová in sval
 d'a eb' icha tic: Tzin navalcoti
 ayic ex vac'anocho in choñab'oc.
 Ix in e c'anab'ajej val, ix in e
 xajanej val, icha junoc ix cob'es
 toto snupnaji xajanan viñ yet-
 b'eyum. Ix ex ochval tzac'an vuj
 d'a tz'inan luum, d'a lum malaj
 b'aj tz'avchaj tas d'ay.
- ³ Ayic chi' vicñej eyaj a ex israel
 ex tic, icha val b'ab'el sat
 avb'en. A in Jehová in svala' to
 yalñej mach eb' ex ixtani, ix och
 smul eb', ix vac'cot yaelal d'a
 yib'añ eb', xchi d'ayin.
- ⁴ E masanil ex yiñtilalcan viñaj
 Jacob, aton viñaj Israel, mac-
 lejec eyab' tas syal Jehová.
- ⁵ Syalan d'ayex icha tic:
 ¿Tas in paltail ix yil eb' e mam
 eyicham? ¿Tas yuj ix in
 spatiquejcanel eb', axo d'a
 comon dios malaj yelc'och b'aj
 ix yal sb'a eb'? Yuj chi' mañxalaj
 jab'oc ix ajcan yelc'och eb'.
- ⁶ Majxo in snacot eb', vach'chom
 a in ix viq'uelta eb' d'a Egipto,
 ix vic'an b'ey eb' d'a lum tz'inan
 luum, lum taquiñ sat, lum pac'-
 quiltac, lum malaj mach cajan
 d'ay, lum malaj mach tz'ec' d'a
 sat.
- ⁷ A in ix vac'och eb' d'a lum te
 yax sat tic, b'aj te ay tas vach'
 syab'lej eb'. Palta a exxo yiñtilal
 ex eb' tic, ex cajan ex d'a sat in
 luum tic, ix eyixtejb'at luum yuj
 e chucal, yuj chi' maxtzac scha
 in c'ol jun in luum tic.

- ⁸ A eb' sacerdote maxtzac in
 snacot eb'. A eb' tzex c'ayb'ani,
 maxtzac in yojtaquejel eb'. A
 eb' yajal yaj d'a e choñab',
 smeltzajoch eb' ajc'olal d'ayin,
 axo eb' syaloch sb'a in
 checab'oc, a sb'i Baal syalel eb'.
 Axo d'a comon dios syal sb'a
 eb', aton juntzañ malaj jab'oc
 tas vach' syic' eb' d'ay, xchi
 Jehová.

A tas alb'ilcan yuj Jehová d'a yib'añ Israel

- ⁹ Ix yalanpax Jehová icha tic: A
 in Jehová in svala' to ol vac'
 oval eyed'oc yed' pax eb' eyiñ-
 tilal.
- ¹⁰ Ixiquec d'a choñab' Chipre ay
 d'a snañal a' mar, d'a stojolal
 b'aj tz'em c'u, tzeyilan val. Tze
 checanb'at eb' e checab' d'a
 choñab' Cedar d'a stojolal b'aj
 sjavi c'u, sb'at yilan val eb' tato
 ayxo b'aj tzuji icha val jun tic.
- ¹¹ ¿Tom ay junoc choñab' scomon
 actancan sdiosal, vach'chom a
 sdiosal eb' chi' mañ Diosoc? A
 exxo ex in choñab' ex tic, ix in
 eyactejcani. Vach'chom a in ix
 ex vac' val b'inajoc, palta axo
 d'a comon dios malaj yelc'ochi,
 ata' tzezal e b'a.
- ¹² Yuj chi' a in Jehová in svala': Ex
 cajan ex d'a satchaani, satocab' e
 c'ool, checlajocab' xivelal d'a e
 sat yuj tas van yuji tic.
- ¹³ A in choñab' tic, cha macaani
 smul ix och d'ayin: A in tic lajan
 in icha sjaj a a' sq'ueuli, palta ix
 in spatiquejeli. Ix sb'oanpax
 sdiosal lajan icha yed'tal a a'
 jateltacxo, maxtzac yal-laj scan
 vaan a' d'a yool, xchi Jehová.

A tas ix aj yelc'och spitalil eb' israel

- 14 Ix yalanpax Jehová chi' icha tic:
A ex in choñab' Israel ex tic,
mañ checab'oc eyajcaneli, palta
¿tas yuj tzex ixtaj icha tz'utaj
eb' checab'?
- 15 ¿Tas yuj ix och eb' anima
ajc'olal d'ayex? Icha yel yav
noc' choj icha chi' yel yav eb'
d'ayex. Ix can tz'inan e luum, ix
tz'ab'at e choñab'. Mañxa mach
syal scajnaj d'ay.
- 16 A eb' soldado aj Menfis yed' eb'
aj Tafnes yic Egipto, ix smac'poj
e jolom eb'.^b
- 17 Aton val juntzañ tic ix eyic'cot
d'a eyib'añ, yujto ix in e
patiquejel a in Jehová e Diosal
in tic, yacb'an ix ex in cuchb'ej
b'eyoc.
- 18 Axo ticnaic ¿tas tzeyac' yala',
yuj chi' tzex b'at e c'an scolval
eb' aj Egipto ay d'a sti' a' Nilo?
¿Tas pax tzeyac' yala' yuj chi'
tzex b'at e c'an scolval eb' aj
Asiria ay d'a sti' a' Éufrates?
- 19 A in Jehová Yajal in d'a
Smasanil, a in svala': A val e
mul chi' ol ic'ancot eyaelal d'a
eyib'añ. A e pitalil ol ac'anb'at
d'a eyib'añ. Nachajocab'el eyuuj
to te chuc ix e c'ulej yujto ix in
e patiquejeli, a in Jehová e
Diosal in. Ol vac'och yaelal d'a
eyib'añ yujto malaj velc'och
d'ayex, xchi Jehová.

A spitalil choñab' Israel

- 20 Atax d'a peca' ix ex och ijan e
pitan e b'a d'ayin. Maj yal e c'ol

ix in e c'anab'ajej. Ix eyalani:
Malaj co gana tzach cac' servil,
xe chi. Axoñej ajmulal ix e
c'ulej d'a tzalquixtac yed' d'a
yichtac te te' c'ayum xiil.

- 21 Icha val tz'aj yavchaj te' uva te
vach', icha chi' ix aj ex vavani,
lajan ex icha yñiatil te' uva te
vach'. ¿Tas yuj lajanxoñej tzex
ajcan icha te' caltacte'al uva?
- 22 A in val Jehová in svala': Vach'-
chom tze comon b'iquejel e b'a
yed' q'uen yal taañ, mato nivan
xapon tzeyaq'uec' d'ayex, palta
a e mul chi', chequel yajec' d'a
in sat. Malaj b'aq'uiñ syal e sac-
b'icani.
- 23 Tze comon alan icha tic: A oñ
tic maj co juel co b'a calan co
b'a d'a comon dios, xe chi.
Naeccoti, tas ix eyutej e b'a d'a
lum ch'olquixtac. Toñej tzex
comon ec' jechechoc icha junoc
noc' nun camello sayanec' noc'
smam.
- 24 Lajan ex val icha junoc noc' cal-
tacte'al nun b'uru c'ajan
sb'eyec' b'aj malaj anima, suc'-
lan noc' tz'ec' noc' ayic van
stajni noc'. Malaj mach syal
syaman vanaj noc'. Ayic stajni
noc' chi', secojtac tz'aj schax
noc' yuj noc' mam b'uru chi'.
- 25 Ex israel, actejec e b'eyec' e
sayanec' e comon diosal.
Nab'añej slajvi eyoc yed' stacji
e ti' e b'eyeq'ui. Palta a ex tic
tzeyala': Maay, ayoch co pensar
d'a juntzañ comon dios, yuj
chi' ol calñej co b'a d'ay, xe
chi.

^b 2.16 “Ix smac'poj e jolom eb'” xchi d'a tic, palta ay pax b'aj syala': “Ix sjoxel xil e jolom eb'”.

Smoj sjavi syaelal eb' israel

- 26 Icha val sq'uiuxvi junoc elc'um ayic syamchajelta, icha val chi' ol aj e q'uiuxvi a ex israel ex tic yed' eb' e reyal, eb' eyajal, eb' sacerdote yed' pax eb' syaloch sb'a in checab'oc.
- 27 Tzeyal d'a junoc te te' icha tic: Mamin, xe chi d'a te'. Tzeyalan-pax d'a junoc q'uen q'ueen: Nunin, xe chi. Axo pax d'ayin jun, a yich e patic tze meltzitej-coti. Maxtzac ex cot q'uelan d'ayin. Axo val yic tzeyilani to ay tas tzex ic'ani: Cotañ, col-vajañ, xe chi d'ayin.
- 28 Ex aj Judá, icha val sb'isul e choñab', icha chi' sb'isul e diosal. ¿B'ajtil ay juntzañ e comon diosal ix e b'o chi'? Cotocab' eb', ol quilani tato ol yal ex scolan eb' ayic ol javoc yaelal d'a eyib'añ.
- 29 A in val Jehová in svala': ¿Tas in mul d'ayex yuj chi' tzeyalub'-tañej to max ex in colo'? Ina e masanil tze pitej e b'a d'ayin.
- 30 Nab'añej svac'och eyaelal, max-tzac yal pax e c'ol tze c'anab'ajej in c'ayb'ub'al. Lajan ex val icha junoc noc' choj te ov, tze milcham eb' in checab' svac'b'at d'a e cal.
- 31 ¿Tas animail eyaj a ex yiñtilal ex can Israel? Maclejec eyab' tas svala'. ¿Tom malaj jab'oc tas svac' d'ayex? ¿Tom icha taquiñ luum vaj d'ayex, mato icha junoc lum luum te ay smay? Ex in choñab', ¿tas val yuj tzeyal d'ayin icha tic: Munil quic co b'a, malaj tzach och cuuj? xe chi.

32 ¿Tom ol sat sc'ol junoc ix cob'es d'a stoñ, ma d'a spichul ayic sb'at ix d'a nupnajel? Palta a exxo pax in choñab' ex tic, jun-jun c'u tzin b'atñej satc'olal eyuuj.

33 Lajan ex icha eb' ix ajmul ix yojtac b'e b'aj sb'ati, ayic sayanec' eb' viñ vinac eb' ix. Sat c'ayb'um eyaj d'a chucal.

34 Te chic'tac e pichul yuj schiq'uul eb' meb'a' yed' eb' malaj smul. Tze milcham eb', vach'chom malaj b'aj tz'och eb' elc'al d'ayex.

35 Vach'chom tze c'ulej icha chi', palta tzeyalan icha tic: A oñ tic, te vach' oñ, malaj co mul, mañ-xalaj yoval sc'ol Jehová d'ayoñ, xe chi. Palta a in Jehová in tic ol vac'cot yaelal d'a eyib'añ, yujto tzeyala' to malaj e mul.

36 ¿Tas yuj tze pech e b'a yic tze q'uexan eb' tze nib'ej scolvaj eyed'oc? Icha val ajnac yel e q'uiuxvelal yuj eb' aj Asiria, yujto maj ex scol eb', icha pax chi' ol aj yel e q'uiuxvelal yuj eb' aj Egipto.

37 Toxoñej ñojan ex em yuj q'uiuxvelal ayic ol ex meltzajcot d'a Egipto chi', yujto toxo ix in patiquejel eb' tzeyac'och yipoc e c'ool chi'. Malaj tas ol eyac' yal yed' eb', xchi Jehová.

Ix spitej val sb'a eb' israel d'a Jehová

3 1 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ex israel, tato ay junoc ix ix spuc sb'a yed' viñ yetb'eyum, syic'an junocxo viñ ix, tato spucxi sb'a ix yed' viñ schab'il chi', a viñ yetb'eyum ix chi',

- maxtzac yal yic'lanxi sb'a viñ yed' ix. Tato syic'lajxi sb'a eb' jun, a lum luum tic sjuviel lum d'a yol in sat. Palta a in Jehová in tic svala' to lajan ix eyutej e b'a icha eb' ix ajmul ix tzijtum svinac, axo ticnaic, tze nib'ej tzex meltzajxicot d'ayin.
- 2 Q'ueañec q'uelan d'a lum tzal-quixtac mañxalaj ste'al, scham eyilan lum jolomtac tzalan chi'. ¿Toc ayto lum tzalan chi' b'aj maj e c'ulej ajmulal? Tzex em c'ojan d'a titac b'e tze maclan yec' eb' tzex mulan chi' yed'oc, icha tz'aj smaclan eb' árabe yec' eb' tz'ec' b'aj malaj anima. Yuj eyajmulal chi' ix eyixtejb'at lum luum tic.
- 3 Yuj val e mul chi' maxtzac yac' ñab' d'a stiempoal. Icha eb' ix ajmul ix maxtzac q'uixvi jab'oc, icha val chi' eyaji.
- 4 Ina ato eyalan tic d'ayin: Mamin, vach' ac'an qued'oc yic-tax yune' choñab' oñto.
- 5 ¿Tom ayñejcot oval d'ayoñ? ¿Tom ayñejcot oval chi' d'a juneliñej? xe chi. Yacb'an van eyalan icha chi', vanñej pax e c'ulan jantac tas malaj svach'il stechaj e c'ulani, xchi Jehová.

**Scachnab'il Israel
yed' Judá yuj Jehová**

6 A d'a yol stiempoal viñaj rey Josías, ix yal Jehová d'ayin icha tic: ¿Ix am val il tas ix sc'ulej eb' etchoñab' israel? Icha val eb' ix ajmul ix ix yutej sb'a eb'. Ix laj b'at eb' sc'ulej ajmulal d'a tzalquixtac yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil. 7 A in tic, a tzin naani to ayic toxo ix sc'ulej eb' icha chi', ol meltzajpaxcot eb'

d'ayin, palta maj meltzajxicot eb'. A choñab' Judá te pit, ix yil tas sc'ulej choñab' Israel ayto yuj sb'a yed'oc. 8 Ix yilanpax eb' to ix in puc in b'a yed' eb' israel yuj yajmulal, palta a eb' aj Judá chi' maj xiv jab'oc eb', ix empax eb' ajmulal. 9 Yujto malaj yel-c'och ajmulal d'a eb', yuj chi' ix yix-tejb'at lum luum tic eb' yuj smul chi', yuj pax to ix och eb' ejmelal d'a comon dios nab'a q'ueen, nab'a te'. 10 Vach'chom ix yil eb' tas ix aj eb' israel chi', mañ yujoc chi' ix meltzaj-xicot eb' d'ayin d'a smasanil sc'ool, palta toñej ix stz'ac meltzajcot sb'a eb' d'ayin, xchi Jehová.

11 Ix yalanpax Jehová d'ayin icha tic: A eb' israel te pit eb', palta quen-ñej val smul eb' d'a yichañ eb' aj Judá. A eb' aj Judá chi' maj yac' elc'och tas ix yal eb'. 12 Ach Jeremías, ixic q'uelan d'a stojolal norte, tzalanb'at jun lolonel tic d'a eb' etisraelal ay d'a norte chi'.

A val Jehová tz'alan d'ayex icha tic: Ex israel te pit, meltzajañec-xicot d'ayin. Mañ ovaloc ol vutej ex in chaani, mañ masaniloc tiempo aycot voval d'ayex, yujto tz'oc' in c'ol d'ayex.

13 Añej to tzeoyojaquejel e chucal, to te pit ix eyutej e b'a d'ayin, a in Jehová e Diosal in tic. A in svala' to ix och e mul e c'ulan ajmulal yed' juntzañ comon dios d'a yichtac te te' c'ayum xiil. Maj e c'anab'ajej jab'oc in chec-nab'il, xchi Jehová d'ayex, xa chi, xchi d'ayin.

14 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ex in choñab' te pit, meltzajañecxi d'ayin, yujto eyetb'eyum vaji. Junjun ex ol ex vic'cot d'a junjun choñab'.

Chatacvañ ol aj ex vic'ancot d'a jun-jun macañ iñtilal. Icha chi' ol aj ex vic'anxicancot d'a Sion. **15** Ol vac'och eb' eyilumal icha val in gana, axo eb' ol ac'an yajalil d'a eyib'añ d'a jelanil yed' d'a sjichanil. **16** A in val Jehová in svala' to ayic toxo ix q'uib'xi e b'isul d'a e choñab' tic, mañxa b'aj ol eyac' b'inaj te' scaxail in trato. Mañxa b'aj ol e nacot te', mañxo pax olto javoc te' d'a e pensar. Mañxo ol e b'o junocxo sq'uexul te'. **17** A d'a jun tiempoal chi', a Jerusalén ol alchaj yuuj to in despacho yaj a in Jehová in tic. Masanil choñab' ol smolb'ej sb'a d'a tic yic tz'och eb' ejmelal d'ayin. Mañxo ol yac' sb'a eb' scuchb'ajb'at yuj schuc pensaril.

18 A d'a jun tiempoal chi', jun-xoñej ol aj choñab' Judá yed' choñab' Israel. Junxoñej ol aj e meltzajcot d'a jun nación d'a stojolal norte, axo e javican cajan d'a lum luum vac'nac smacb'enej eb' e mam eyicham.

19 Ex israel, ix in na' to tzex in chaoch vuninaloc, svac'an jun lum te nib'ab'il tic d'ayex. Añej val jun lum tic te vach' yilji d'a yolyib'añq'uinal tic. Ix in na' to ol in eyal e mamoc d'a junelñej, mañxo ol in eyactejeccan valani.

20 Palta a in val Jehová in svala' to icha junoc ix ix te chuc d'a viñ yetb'eyum, icha chi' ix eyutej e b'a d'ayin.

21 Tz'ab'chaj yoch jaj d'a lum tzal-quixtac mañxa ste'al, aton eb' israel tz'el yav yoq'ui sc'anan colval eb'. Ix elcan eb' d'a sb'eal tojolal. Ix in b'at satc'olal yuj eb', a in Jehová sDiosal in eb' tic.

22 Ex anima te pit, cotañecxi d'ayin, ol vic'anel jun pitalil

ayoch d'a e pensar chi', xchi Jehová chi'.

Ix tac'vi eb' israel chi' icha tic: Ina cajec' tic, scac'och co b'a d'a yol a c'ab', yujto a ach tic Jehová co Diosal ach.

23 Nab'añej oñ xid'ec' d'a tzalquix-tac, oñ avaj chaañ cac'an q'uiñ d'a juntzañ comon dios. Añej val d'ayach Jehová co Diosal tz'ilchaj co colnab'il.

24 Yictax yune' choñab' oñto, oñ och ejmelal d'a juntzañ yechel q'uixvub'tac chi', yuj chi' ix ac' satel tastac ix aj d'a eb' co mam quicham, aton noc' calnel yed' noc' vacax. Ix champax yuninal eb' yed' yisil eb'.

25 Quiq'uec em co b'a yuj q'uix-velal, yujto a oñ tic yed' eb' co mam quicham, ix te och val co mul d'a Jehová co Diosal. Yic-tax yune' choñab' oñto masanto ticnaic, max co c'anab'ajej tas syal d'ayoñ, xchi eb'.

Cachnab'il yic tz'och naojb'ail

4 **1** A val Jehová tz'alani: Ex israel, tato d'a val yel tze nib'ej tzex meltzajxi d'ayin, actejeccan juntzañ e diosal yaj-b'entac chi'.

2 Aq'uec e ti' d'a vichañ, tzeyac'an elc'och tas tzeyala'. Ichato chi' b'ian, ol in yic'an-chaañ masanil nación, ol vac'an in vach'c'olal d'a eb', xchi.

3 Syalanxi Jehová d'ayex, ex aj Judá yed' ex aj Jerusalén: Ix pitb'iel e pensar icha lum luum malaj mach smunlaj d'a sat, añej te' q'uix sq'uib' d'ay. Comonoc c'un tzeyutej jab'oc e pensar yic tz'och in lolonel d'ay.

4 Ex aj Judá yed' ex aj Jerusalén, c'anab'ajejec in trato ix in b'o eyed'oc. Ch'oxequel in trato d'a e b'eyb'al, aton in trato chab'il eyuuj. Ojtaquejec eli to a in ton Jehová e Diosal in. Tato maay, a yuj e chuc b'eyb'al chi' scot yoval in c'ol d'a eyib'añ icha te' c'ac' mañxa mach syal smac'an tupoc.

Ol satjoquel Judá

- 5 Alec juntzañ tic d'a eb' aj Judá yed' d'a eb' aj Jerusalén: Aq'uec oc' q'uen trompeta d'a masanil choñab', xe chi. Te chaañ tzex avaji tzeyalan icha tic: Co mol-b'ejec co b'a d'a yol juntzañ choñab' vach' yaj smuroal, xe chi.
- 6 Iq'uecchañ e bandera sch'oxani to sb'at e c'ub'ejel e b'a d'a Sion. Sayec ec' b'aj tze col e b'a, mañ ex och vaan. Yujto a d'a norte ol vic'cot jun nivan yaelal ol satanel smasanil.
- 7 Icha yelta noc' choj b'aj ay, icha chi' ol aj scot eb' ol ul satanel juntzañ choñab' tic. Toxo ix elta eb' d'a yol schoñab' yic tzul satanel e choñab' tic eb', ol smac'anem lañnaj eb', mañxa mach ol can d'ay.
- 8 Yuj chi' aq'uecch pichul ya sva'i, oc'añec, elocab' eyav yuj yaelal, yujto a val yoval in c'ol a in Jehová in tic manto el-laj d'a eyib'añ, xchi Jehová.
- 9 A val Jehová tz'alanxi icha tic: A d'a jun tiempoal chi', a viñ rey yed' eb' yajal, ol el yip eb' yuj xivelal. A eb' sacerdote yed' eb' syaloch sb'a in checab'oc, toxoñej ol satcan sc'ol eb', xchi.

- 10 Ix valan Jeremías in tic: Ay Mamin ¿tas yuj ix a q'uexañ tiej eb' aj Jerusalén tic? Ix ac' a ti' ac'an junc'olal d'a eb', axo tic-naic, a q'uen cuchilub' ijanoch d'a sjaj eb' uuj, xin chi.
- 11 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A d'a jun tiempoal chi', ol val d'a eb' aj Jerusalén: Ay jun taquiñ ic' scot d'a lum tzalquix-tac ay d'a taquiñ luum. Sjavi xumnaj d'a stojolal in choñab', mañ ichoc ic' tz'ic'anel smatz'il ixim trigo.
- 12 A jun ic' svac'cot chi', te ov d'a yichañ junxo ic' chi'. A jun ic' sb'inaj tic, aton yaelal ol vac'cot d'a yib'añ in choñab', xchi Jehová.

Ol oymaj eb' ajc'ol d'a Israel

- 13 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ilec val scot eb' soldado ajc'ool, icha val scot junoc asun scot eb'. A val scarruaje eb' lajan sb'ey icha chacxuxum ic'. Axo noc' schej eb' ec'b'al sb'ey noc' d'a yichañ noc' ch'acb'a. Yuj chi' ol eyal icha tic: Ob'iltac oñ val, ol oñ sateloc, xe chama.
- 14 Ex aj Jerusalén, iq'uequel masanil chucal ay d'a e pensar yic vach' ol ex colchajoc. ¿B'aq'uiñto val ol eyactej e naan chucal?
- 15 Ato d'a Dan yed' d'a lum tzal-quixtac yic Efraín, ata' scot yab'ixal oval.
- 16 Alec d'a juntzañ ch'oc choñab'il yed' d'a Jerusalén to a d'a jun choñab' te najat ay, ata' scot eb' ajc'ool. Tz'el yav eb' scot yac' oval yed' juntzañ choñab' d'a yol yic Judá.

- 17 Ol oymaj eb' d'a choñab'
Jerusalén, icha eb' stañvan
junoc munlajel. A in val Jehová
in svala' to icha chi' ol ujoc,
yujto ix ste pitej sb'a eb' d'ayin.
- 18 Yuj e b'eyb'al yed' tas tze c'ulej
sjavi juntzañ tic d'a eyib'añ. A
yuj e chucal, te chuc tz'aj eyel-
c'ochi, syab' val syail e pikan
yuuj, xchi Jehová.

**Scus sc'ool viñaj Jeremías
yuj schoñab'**

- 19 Ay..., ste cus in c'ool, tz'och val
pitz'an d'a in pikan. Stiñtiñan in
pikan yuj tas sjavi chi'. Maxtzac
in em numan. Toxo ix vab' yoc'
q'uen trompeta yed' yel yav eb'
soldado yic tz'och oval.
- 20 Tzoltzon sja ab'ix yic juntzañ
yaelal sjavi. Masanil choñab' tic
toxó ix laj juvib'ati. Elañchamel
ix lajviem co campamento, ix
ixtaxb'at b'aj cajan oñ.
- 21 ¿Jantacto val tiempo ol vil
sbandera eb' soldado yed'
vab'an spuchaj q'uen trompeta?
xin chi.
- 22 Ix yalanxi Jehová icha tic: A eb'
in choñab', te malaj spensar eb',
max in yojtaquejel eb'. Lajan eb'
icha eb' unin malaj jab'oc spen-
sar, mañ jab'oc snachajel yuj eb'.
Te jelan eb' d'a chucal. Mañ yoj-
tacoc eb' sc'ulan vach'il, xchi.
- A tas ol aj slajviem choñab'**
- 23 A in Jeremías in tic, ix ch'oxji
vil sat luum tic, tz'inanxoñej ix
ajcani. Ix vilpaxq'ue satchaañ,
mañxalaj saquilq'uinal d'ay.
- 24 Ix laj vil lum nivac vitz, ix ib'-
xiq'ue luum yed' pax lum tzal-
quixtac, ix laj tzicub'tañaj luum.
- 25 Ix vilani mañxalaj anima, axo
masanil noc' sjeñvi toxo ix b'at
noc' elelal.
- 26 Ix vilanpaxi, a lum luum b'aj ay
avb'en, toxo ix can tz'inan
luum. Masanil choñab' toxo ix
juviemi. Yuj yoval sc'ol Jehová
icha chi' ix aj masanil juntzañ
chi'.
- 27 Ix yalanxi Jehová icha tic:
Masanil lum luum ol juvoc-
b'atoc, palta mañ ol in satel lum
d'a junelñej.
- 28 Cuseltac ol ajcan lum luum tic,
axo satchaañ ol q'uic'b'ocanoc.
Icha chi' ol ajoc yujto icha chi'
ix aj in naani, ix valan paxi.
Mañ ol in q'uexlaj tas ix in na'
chi', mañ ol ec'b'atlaj tas ix val
chi', xchi Jehová.
- 29 Ayic syab'an eb' anima yel yav
eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ
chej yed' eb' yed'nac sjul-lab',
sb'at eb' elelal, b'at sc'ub'ejel
sb'a eb' d'a caltac te', sq'uecan
lotzlón eb' d'a sattac q'uen
tenam. Yuj chi' ix laj can tz'inan
schoñab' eb'. Mañxalaj mach
scajnajcan d'ay.
- 30 A Jerusalén van slajviemi, lajan
icha junoc ix ix nab'axoñej
syac'och sc'apac púrpura,
syac'anoch q'uen oro ix vach'
yilji, q'uic' syutej stitac sat ix
yac'an uc'oc. Mañxa yelc'och
b'aj sb'ó sb'a ix chi', yujto a eb'
viñ vinac nib'ab'il yuj ix, yajb'il-
xoel ix yuj eb' viñ. Toxoñej sna
eb' viñ tas ol aj smilan ix eb'
viñ. Icha chi' van sc'ulan
Jerusalén yed' juntzañxo ch'oc
nacional.
- 31 A eb' aj Sion tz'el yav chi'.
Svab' val yel yav eb' icha yel

yav junoc ix ix b'ab'elto tz'alji yune'. Sc'acvi eb', syac'anel lian sc'ab' eb', syalan eb': Ay, ob'il-tac oñ. Ol oñ miljoccham yuj eb' milum anima, xchi eb'.

A smul Jerusalén

5 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ec'añ d'a scalleal Jerusalén tic, tzilan masanil anima, tzilan d'a mercado tato ay junoc anima sb'ey-b'alan tojolal, vach'ñej syutej sb'a. Vach'chom junoc pitañ tz'ilchaj uuj, ol vac' nivanc'olal Jerusalén tic.

² Ay eb' stz'acan sloc in b'i ayic syac'an sti' eb', palta d'a es sloc in b'i chi' eb', xchi Jehová.

³ Mamin Jehová, a eb' tza nib'ej, aton eb' yelñej syala'. Yuj chi' ix ac'och syaelal eb' a choñab' tic, palta malaj yelc'och d'a eb'. Ix ac' lajvoquem eb', palta maj nachajpaxel yuj eb'. Te pit spensar eb', icha stzatzil junoc q'uen q'ueen. Malaj sgana eb' syactej-can schuc b'eyb'al.

⁴ Ix in na' icha tic: Tecan a eb' meb'a' malaj val jab'oc spensar, a eb' icha chi' sc'ulani, yujto mañ yojtacoc eb' tas sgana Jehová Dios d'a eb' yed' tas syal d'a eb'.

⁵ Ol b'at in lolon yed' eb' anima nivac yelc'ochi, xin chi. A valani to yojtac eb' tas sgana Jehová Dios d'a eb' yed' tas syal d'a eb'. Palta masanil juntzañ eb' chi', ix spitejpax sb'a eb' d'a Dios. Maj yal sc'ol eb' ix sc'anab'ajej Jehová chi'.

⁶ Yuj val chi' ol elta noc' choj d'a caltac yax luum, ol miljoccham eb' yuj noc'. A noc' oques ay d'a tz'lanan luum ol tzilchitanb'at

eb'. Axo noc' leopardo, ol laj c'och noc' d'a stitac schoñab' eb'. Tato tz'elta eb', choc' tz'aj-can eb' yuj noc', yujto te nivan smul eb' ix ochi, mañxo b'is-chajb'enoc spitalil eb'.

⁷ Yuj chi' syal Jehová icha tic:

¿Tasto val ol aj ex vac'an nivan-c'olal? A eb' eyuninal, ix in yac-tejcan eb', syac'an sti' eb' d'a sb'i juntzañ comon dios to mañ diosoc. Jantac vael ix vac' d'a eb', palta maj in sc'anab'ajej eb', añej ajmulal sc'ulej eb', molan-ñejec' eb' b'aj ay eb' ix ajmul ix.

⁸ Icha noc' mam chej ñepepi yuj b'aq'uech, toxoñej tz'el yav jiñiñi yeq'ui, icha chi' eb', comonxoñej stzuntzejb'at eb' ix ix eb' ay d'a slac'anil, eb' ix ayxo yetb'eyum.

⁹ ¿Tom mañ ol vac'och syaelal eb' yuj juntzañ sb'eyb'al chi'? ¿Tom mañ ol vac' spac d'a junoc choñab' d'a smojal icha tas sc'ulej?

¹⁰ Ochocab' eb' ajc'ol satanel te' uva, palta mañ masaniloc te' ol lajvoqueloc. Sjecocab'el te' sc'ab' eb', yujto mañxo vicoc te'.

¹¹ A in val Jehová in svala' to icha chi' ol ajoc, yujto maj sc'anab'ajej eb' aj Israel yed' eb' aj Judá in trato ix in b'o yed'oc, xchi Jehová d'ayin.

A yaelal ol javoc

¹² A eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, mañ yeloc tas syal eb' d'a spatic Jehová. Syalan eb' icha tic: A Dios malaj tas sna d'a quib'añ. Mañ ol cab'laj syail yuj oval, ma yuj vejel.

- 13-14** A eb' schecab' Dios malaj yelc'och tas syal eb', mañioc slolonel Dios syal eb', xchi eb'. Palta a val Jehová Dios Yajal d'a Smasanil, a' ix alan juntzañ tic d'ayin: Yujto syal eb' icha chi', yuj chi' a val tic ol javoc d'a yib'añ eb'. A in lolonel ol elta d'a a ti', lajan val ol vutej icha te' c'ac'. Axo eb' anima tic, lajan ol aj eb' icha te' c'atzitz. Axo jun c'ac' chi' ol satanel eb' smasanil, xchi Jehová.
- 15** A val Jehová tz'alan icha tic: Ex yiñtilal Israel, a jun choñab' te najat ay, te tec'an, aytaxon d'a peca', ol vic'cot d'ayex, aton jun choñab' to mañ eyojtacoc sti', mañ ol eyab'laj tas ol yal eb'.
- 16** Masanil juntzañ anima chi', te jelan eb' yac'an oval, a syam-c'ab' eb' yic oval yed'nac chamel.
- 17** Ol slajel sat eyavb'en eb' yed' e vael. Ol smilcham eyuninal eb' yed' eyisil. Ol schianb'at noc' e calnel eb' yed' noc' e vacax, ol sloanpaxb'at sat te' uva eb' yed' sat te' higo avab'il eyuuj. A eb' soldado eb' ol mac'anem lañnaj e choñab' vach' yajoch smuroal ayoch yipoc e c'ool, xchi Jehová.
- 18** A val Jehová ix alan d'ayin: Vach'chom tzijtum yaelal ol ja d'a jun tiempoal chi', palta mañ ol ex in satel-laj d'a junelñej. **19** Tato ay mach ol c'anb'an d'ayach: ¿Tas yuj syac'cot juntzañ tic Jehová co Diosal d'a quib'añ? tato xchi eb', tzal d'a eb' icha tic: Icha chi' ex yutej yujto ix e patiquejcaneli, axo juntzañ ch'oc diosal ix eyac' servil d'a yol e macb'en tic. Yuj chi' yovalil ol eyac'

servil eb' ch'oc animail d'a junocxo macb'en mañ eyicoc, xa chi, xchi Jehová d'ayin.

Cachnab'il d'a choñab' Israel

- 20** Ix yalanxi Jehová icha tic: Alec d'a eb' yiñtilalcan Jacob cajan d'a smacb'en Judá:
- 21** Ex anima malaj e pensar, ab'ec juntzañ tic: Ay yol e sat, palta max yal-laj eyilani. Ay e chiquin, palta max eyab'laj.
- 22** A ex tic, malaj velc'och d'ayex. A in tic ix in b'ocanem q'uen arena d'a stitac a' mar d'a junelñej. Vach'chom sq'ue vaan a' sc'añ yem poñnaj a', palta max ec'laj a' d'a q'uen arena aycanem chi' vuuj. Tato icha chi' in poder tzeyila', ¿tom mañ smojoc e xiv d'ayin?
- 23** A ex tic te pit ex, ix in e patiquejcaneli.
- 24** Max e na jab'oc eyal icha tic: Ayocab' yelc'och Jehová co Diosal d'ayoñ, yujto a tz'ac'an-cot ñab' d'a stiempoal, syac'an-pax elul sat cavb'en d'a stiempoal, mañ xe chioc.
- 25** Palta yuj e mul tz'och vaan juntzañ tic, yuj chi' max yal eyac'an tzalajb'oc e c'ool yed' juntzañ in vach'c'olal tic, xchi Jehová, xa chi.
- 26** A d'a in choñab' tic, ay val eb' anima te chuc, say modo eb' tas tz'aj yixtan eb' anima eb', icha eb' tz'ac'anem syaalil noc' much.
- 27** Sb'ud' spat eb' yed' masanil tastac sutel eb' d'a eb' anima, icha tz'aj yac'jioch noc' much d'a yol ste', sb'ud'ji yuj noc', yuj chi' nivan tz'aj yelc'och eb' yuj sb'eyumal syelq'uej chi'.

- 28 Naynay yaj eb' yuj b'aq'uech.
Mañxa yalnab'il schucal eb'.
Max sb'olaj yaj eb' d'a stojolal
tas tz'utaj eb' unin chamnac
smam yed' eb' meb'a'.
- 29 ¿Tom mañ ol vac'cot yaelal d'a
eyib'añ yuj juntzañ tic? A in val
Jehová in svala' to ol vac' spac
d'ayex in choñab' ex tic icha val
d'a smojal.
- 30 Xivub'tac, satc'olaltac yuj tas
tzuji d'a jun choñab' tic.
- 31 A eb' syaloch sb'a in checab'oc,
añej es syal eb'. Axo eb' sacer-
dote syac' yajalil eb' icha sgana.
Axo in choñab' tic, vach' syab'i.
Palta, ¿tas val ol aj eb' ayic ol ja
slajvub'?

Oymajnac eb' ajc'ol d'a Jerusalén

- 6 1 Ex yiñtilal Benjamín, sayec
b'aj tze col e b'a. Elañec d'a
Jerusalén. Puec q'uen trompeta d'a
Tecoa, aq'uecq'ue te' tab' ch'ox-
nab'ilal d'a Bet-haquerem, yujto d'a
norte scot jun nivan yaelal, nivan tas
ol lajvoquel yuuj.
- 2 Toxo val ol in satel eb' anima ay
d'a Sion, eb' te nib'ab'il.
- 3 A eb' rey yed' eb' soldado ol
javoc eb' d'a jun choñab' tic, ol
sb'oan scampamento eb' d'a
spatictac. A b'aj ol can junjun
eb', ol satñejel yuj eb'.
- 4 A eb' eyajc'ol chi', syal eb' icha
tic: Caq'uec lista co b'a cac'an
oval yed'oc. Cotañec, caq'uec
oval yed' d'a chimc'ualil. Palta
añej to van yem c'u, vanxo yoch
veven,
- 5 yuj chi' d'ac'valil ol oñ ochec
cac' oval yed'oc. Ol co
mac'anem lañnaj yed'tal eb' sol-
dado stañvan choñab', xchi eb'.

- 6 A Jehová Yajal d'a Smananil
tz'alan icha tic: Ch'aquequel te
te', tze b'oanq'ue e tec'nub' yic
tzex och eyac' oval d'a
Jerusalén. Ol vac'och yaelal d'a
yib'añ jun choñab'il anima chi',
yujto axoñej ixtoj anima syac'
eb'.
- 7 A d'a Jerusalén chi' spac'chaañ
chucal, icha val sq'ueul sjaj
junoc a a'. Añej ixtoj anima
yed' chucal sb'inaj d'ay. Yuj
chi' ol jañej yaelal d'a yib'añ
jun choñab' chi'.
- 8 B'oec e b'eyb'al ex aj Jerusalén,
yic vach' max viq'uel in pensar
d'ayex. Tato maay, ol vac'can
tz'inan e luum tic, mañxalaj
mach ol cajnajcan d'ay, xchi
Jehová.

Ix alchaj yuj yaelal

- 9 Ix yalan Jehová Yajal d'a
Smananil d'ayin icha tic: A
eb' israel tic mañxa junoc eb'
ol canoc, icha tz'aj smolchaj
sat te' uva mañxa b'aj scan
junoc pitañ sat, icha chi' ol
aj eb'. Yuj chi' yacb'an manto
uji jun chi', colcanel jantac
eb' syal yelcani, icha val
tz'aj yec' eb' svach' molan
te' sat uva d'a sc'ab', xchi
d'ayin.
- 10 Ix in tac'vi: ¿Mamin, mach ol
ab'anoc tato sval jun ab'ix tic?
Icha val to macan schiquin eb',
max yab'laj eb'. Toñej sb'uchvaj
eb', max schalaj sc'ol a lolonel
eb'.
- 11 Mamin, scot pax yoval in c'ol
ed'oc d'a jun choñab' tic. Max-
tzac techaj vuj in yamanoch
vaan, xin chi.

- Ix yalan Jehová d'ayin icha tic:
Aq'uem yoval in c'ol chi' d'a
yib'añ eb' unin tz'ec' d'a yoltac
calle yed' d'a yib'añ eb' viñ
quelemtac umaneq'ui. Ol yam-
chaj eb' viñ vinac yed' ix yet-
b'eyum yed' eb' te icham
animaxo.
- 12 Masanil spat eb', smunlajel eb',
eb' ix yetb'eyum eb', ch'ocxo
mach ol ic'ancanoc. Yujto a in
val Jehová in svala', ol vic'q'ue
in c'ab' vac'an syaelal eb' cajan
d'a jun choñab' tic.
- 13 Masanil eb' nivac yelc'ochi yed'
eb' malaj yelc'ochi, añej tas
syutej eb' yac'an ganar d'a
spatic chucal sna'a. Añeja' eb'
syaloch sb'a in checab'oc yed'
eb' sacerdote, axoñej elc'al syac'
eb'.
- 14 Snib'ej eb' sc'ub'ejel jantac
yaelal syab' in choñab', syalan
eb' to ay junc'olal, palta mañ
yeloclaj.
- 15 Max q'uixvi jab'oc eb' sc'ulan
juntzañ tas max techaj vilani.
Malaj jab'oc sq'uixvelal eb',
mañ yojtacoc eb' tas jun q'uix-
velal chi'. Yuj chi' a in val
Jehová in svala', a val yic ol
vac'an syaelal eb', ol satcanel
eb', xchi Jehová.

A spitalil choñab' Israel

- 16 Ix yalan Jehová d'a eb' schoñab'
icha tic: Ayic ex och tec'tec' b'aj
sculusej sb'a b'e, ix valan
d'ayex: Scham val eyilan b'aj
tzex b'ati. Tze c'anb'ej eyab'i tas
b'eal yic'nac eb' e mam
eyicham. Aton d'a b'e vach' chi'
tzex b'ati, ata' ol eyic' eyip, xin
chi d'ayex. Palta ix eyalani:

Maay, malaj co gana tzoñ b'at
ta', xe chi.

- 17 Icha spuchaj q'uen trompeta yic
syac'an ab'ix to van sjavi oval
d'a scal eb' anima, icha chi' ix
vutej in checanb'at eb' in
checab' ex scacha', ix in checan
yal eb' icha tic: Actejeccan e
chuc b'eyb'al tic, yic mañ ol ja
yaelal d'a eyib'añ, xin chi. Palta
ix eyalan icha tic: Malaj co gana
scactejcani, xe chi.
- 18 Yuj chi' svalan icha tic: Ab'ec ex
ch'oc choñab'il, ojtaquejequel
tas ol ujoc d'a in choñab' tic.
- 19 Ab'ec e masanil ex cajan ex d'a
sat luum tic: Ol vic'cot junoc
yaelal te chuc d'a yib'añ jun
choñab' tic, yuj chucal sna eb'
sc'ulej, yujto maj scha yab' in
lolonel eb', ix spatiquejel in
c'ayb'ub'al eb'.
- 20 Ex in choñab', ¿tasto yuj tzeyic'-
cot incienso yic choñab' Sabá
d'ayin yed' te te' suc'uq'ui sjab'
scot d'a juntzañ choñab' najat?
Maxtzac schalaj in c'ol juntzañ e
silab' tze ñustz'aoc, ma jun-
tzañxo e silab' tzeyac'a', xchi
Jehová.
- 21 Yuj juntzañ tic ix yalan Jehová
d'ayin icha tic: Ol vaq'uem
junoc tas b'aj ol sloc sb'a eyoc
d'a yichañ eb' eyajc'ool. Eb'
mamab'il, eb' uninab'il, eb'
cajan d'a slac'anil eb' yed' eb'
yamigo eb', lajanñej ol aj scham
eb' smasanil, xchi Jehová.

Jun oval scot d'a norte

- 22 Ix yalan Jehová icha tic: Ato d'a
snajatil lum luum ay d'a stojolal
norte, ata' ay jun choñab' te ay
yip van yac'an lista sb'a scoti.

23 Yed'nac sjul-lab' eb' yed' slanza.
Te chuc eb', malaj yoq'uelc'olal
eb'. Icha val sc'añ sq'ue vaan a'
mar, icha val chi' yel yav eb'
scoti, ayq'ue eb' d'a yib'añ chej.
Listaxo yaj eb' scot yac' oval
eyed'oc a ex cajan ex d'a
Jerusalén tic, xchi Jehová.

24 A eb' anima d'a Jerusalén tic, ol
yal eb' icha tic: Toxo ix cab' jun
ab'ix chi', ix el quip yuj xivelal.
Te ya scab'i, icha val yab'an
syail junoc ix ix ayic tz'alji
yune'.

25 Mañxo ex b'at munlajel, mañxo
ex b'eyec' d'a yoltac b'e, yujto
te ay xivc'olal. Yalxoñej b'aj
ayec' eb' ajc'ool yed' syamc'ab'
yic oval, xcham eb' anima chi'.

26 Ix yalan Jehová d'a schoñab'
icha tic:
Ex in choñab', aq'uecoch pichul
ya sva'i yic tze ch'oxanel e cus-
c'olal. Ec'añec b'alb'on d'a scal
q'uen tic'aq'uil taañ. Ochañec
val d'a cusc'olal, oc'añec val
sic'lab'il, icha val yic scham
junoc c'otañ eyuninal, yujto a
jun mach ol ex sataneloc, van
sja tzac'najoc, xchi.

27 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic:
Tzach vac'ochi yic tzac'an
proval in choñab' tic. Tza ch'ol-
b'itej val eb' sic'lab'il, tzilan val
tas yaj sb'eyb'al eb'.

28 Te pit eb' smasanil, alum pecal
eb'. Ix pitb'iel spixan eb' icha
stzatzil q'uen bronce, ma q'uen
hierro.

29 Ayic slavaj te' c'ac' yed' junoc
lavlab', schacb'i te', tz'ulaxel
q'uen plomo d'a scal q'uen
plata. Palta axo in choñab' tic,
vach'chom ix vac'lej in b'oan

sb'eyb'al eb', palta malaj jab'oc
yelic'ochi, yujto malaj jab'oc
svach'il sb'eyb'al eb', max satel
chucal d'a scal eb'. 30 Yuj chi'
ol aljoc yuj eb' to lajan eb' icha
schucal q'uen plata sjulchajeli,
yujto a in Jehová in tic, ix in
spatiquejel eb', xchi Jehová.

Slolonel viñaj Jeremías d'a templo

7 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin a in
Jeremías in tic: 2-3 Ochañ tec'-
tec' d'a spuetail in templo a in
Jehová in tic, tzalan juntzañ lolonel
tic d'a eb' anima: Masanil ex cajan ex
d'a Judá, mach ex tzex och d'a jun
puerta tic yic tzex och ejmelal d'a
Jehová, scham val eyab'an jun
lolonel yic Jehová Yajal d'a Smasanil,
aton co Diosal: Tato ol e b'o e b'ey-
b'al yed' tas tze c'ulej, ol ex vac' caj-
naj d'a sat lum tic. ⁴ Mañ eyac'och e
pensar d'a eb' tz'esani, eb' tz'alan
icha tic: Cojtac val to malaj tas ol oñ
ic'anoc, yujto ayec' scajnub' Jehová
d'a tic, aton val stemplo tic, scomon
chiej eb'.

⁵ Tato tze b'o e b'eyb'al yed' tas
tze c'ulej, tato vach'ñej tzeyutej e b'a
d'ayex junjun ex, ⁶ tato max eyixtej
eb' ch'oc choñab'il, eb' unin mañxa
smam yed' eb' ix chamnaxo yet-
b'eyum ayec' d'a e cal, tato max e
milcham eb' anima malaj smul, tato
max ex och ejmelal d'a juntzañ
comon dios, juntzañ tz'ic'an e juvieli,
⁷ tato icha chi' tze c'ulej, ol ex vac'-
can cajan d'a jun lum tic, aton lum
vac'naccan d'a eb' e mam eyicham
d'a junelñej.

⁸ Palta a ex tic, tzeyac'och juntzañ
esal lolonel malaj yelic'och d'a e c'ool.

⁹ Tzex elc'ani, tzex mac'vicham

anima, tze c'ulej ajmulal, tze loc in b'i d'a es, tze ñusan incienso d'a Baal, tzex och ejmelal d'a comon dios to malaj eyalan eyic d'ay. **10** Slajvi chi' tzex ja pax d'a vichañ d'a in templo tic, tzeyalani: Malaj tas ol oñ ic'anoc, xe chi. Añej yic tzex elb'ati tze b'ey-b'alanxi juntzañ tas yajb'entac d'a yol in sat. **11** ¿Tom tze na' to a in templo tic lajan yed' q'uen ñaq'ueen b'aj sc'ub'ej sb'a eb' elc'um? A in val Jehová in svala' to svilñej masanil juntzañ tze c'ulej tic.

12 Ixiquec b'aj ec'nac choñab' Silo b'aj ec'nac in cajnub', aton jun chi' in sic'naquel d'a sb'ab'elal b'aj in ch'oxnac in b'a. Ata' ol eyila' tas vutejnac in satanel yuj smul eb' e mam eyicham. **13** A in Jehová in svala' to ix e c'ulej juntzañ chucal tic, tzijtum el ix val d'ayex to tzeyactejcani, palta maj e c'anab'ajej. Ix ex vavtej, palta maj ex tac'voclej d'ayin. **14** Yuj chi' icha val vutejnac in cajnub' d'a Silo chi', icha chi' ol vutejcan in templo tic, aton jun vac'nac d'a eb' e mam eyicham yed' d'ayex tic, aton jun tzeyac'och yipoc e c'ol ticnaic. **15** Ol ex vic'canel d'a vichañ, icha val ix aj vic'anel eb' eyetchoñab' d'a vichañ d'a yalañtaxo, aton eb' yiñtilal Efraín, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

A schucalil eb' israel

16 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach Jeremías, mañ ach lesalvoc yuj jun choñab' tic. Mañ al d'ayin,

mañ ach tevoc d'ayin yuj eb', yujto mañ ol in tac'voc d'ayach. **17** ¿Tom max il tastac sc'ulej eb' d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá yed' d'a yol-tac calle d'a Jerusalén? **18** A eb' yuninal eb' sayancot te' c'atzitz, axo eb' mamab'il tz'ac'anoch te' c'ac', axo eb' ix nunab'il sb'oan ixim c'oxox pan yic syac'an eb' silab'il d'a sdiosalil, jun scuchan ix yajalil satchaañ.^c Stzuntzej val cot yoval in c'ol eb' ayic syac'an vino eb' silab'il d'a comon dios. **19** A in val Jehová in svala' to mañoc inñej tzin yixtej eb', palta munil syixtej pax sb'a eb' yac'an q'uixvelal sb'a. **20** Yuj chi', a in Jehová Yajal in svala' to ol vac'cot yoval in c'ol d'a yib'añ jun lugar tic: Aton d'a yib'añ eb' anima, d'a noc' noc' yed' te te' yed' d'a yib'añ masanil avb'en. Lajan val voval chi' icha junoc te' c'ac' tz'eli, maxtzac yal-laj stupi, xchi Jehová.

21 A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton sDiosal Israel, a tz'alan d'a schoñab' icha tic: Aq'uec e gana eyac'an e silab', noc' sñusjitz'aoc, tze chi'an schib'ejal juntzañxo noc' silab' chi'. **22** Palta ayic vic'annaquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto, malaj tas valnac d'a eb' yuj noc' silab' sñusji yed' ofrenda. **23** A tas in b'ab'laj alej-nac d'a eb' to tzin sc'anab'ajej eb'. Tato icha chi', a in ton tzin och sDios-aloc eb', axo eb' tz'ochcan in choñab'oc. Valannac to sc'anab'ajej eb' icha val tas ix vala', yic vach'ñej tz'elc'och eb'. **24** Palta maj schalaj yab' eb', maj sc'anab'ajej eb'. A tas sc'ulej-nac eb' to yac'nac pitb'oquel spensar eb', sc'anab'ajannac schucal

^c 7.18 A jun tz'alchaji, “ix yajalil satchaañ”, a jun chi' a junoc sdiosal eb' ch'oc choñab'il.

spensar eb'. Octom svach' b'oejnac sb'eyb'al eb', palta to svach' juej-naquel sb'a eb'. **25** Yictax yelnaccot eb' e mam eyicham d'a Egipto masanto ticnaic, tzin checñejb'at eb' in checab' yala'. **26** Palta a ex tic, max e c'anab'ajej, max e cha eyab' tas svala'. Te pit tzeyutej e b'a. Yelxo val te chuc tzeyutej e b'a d'a yichañ eb' e mam eyicham chi'.

27 A achxo tic ach Jeremías, al masanil juntzañ tic, vach'chom mañ ol schalaj yab' eb' d'ayach. Alñej, vach'chom mañ ol tac'voc eb'. **28** Al d'a eb' icha tic: A ex val tic junelñej te pit ex, malaj e gana tzex cachji yuj Jehová co Diosal. Mañxa mach yel syal d'a e cal, xa chi d'a eb'.

29 Ex aj Jerusalén, joxequel xil e jolom yuj cusc'olal, tzeyumaneli. Ixiuec d'a lum tzalquixtac cuselac yilji, tze b'itan b'it yic cusc'olal, yujto toxo ix ex vactejan yuj yoval in c'ool, xchi Jehová.

Sch'olanil yic eb' mac'b'ilchamoc

30 Ix yalanxi Jehová icha tic: A eb' aj Judá, te chuc sc'ulej eb' d'a vichañ. A juntzañ scomon diosal eb' yajb'entac ix yac' val och eb' d'a yol in templo. Icha chi' ix aj sjuviel in templo chi' yuj eb'. **31** A d'a sch'olanil lum Ben-hinom, ata' ix sb'oq'ue jun altar eb' yic Tofet b'aj sñustz'a yuninal eb' yed' yisil. Mañoc in ix in chec sc'ulej eb', maj ec'paxlaj jab'oc d'a in pensar. **32** Yuj chi' a in val Jehová in svala', ay jun tiempoal to a jun ch'olan chi', mañxo ol scuch Tofet, ma sch'olanil lum Ben-hinom, palta ol scuchcan icha tic: Lum Sch'olanil yic eb' mac'b'ilchamoc. Yujto mañxa b'aj syal smucji eb' chamnac, yuj chi'

a d'a lum Tofet chi' ol b'at juljocan eb'. **33** A snivanil eb' anima ayec' tic-naic d'a jun choñab' tic, ol och schib'ejoc noc' ostoc yed' noc' chium noc' d'a caltac te'. Mañxa mach ol xib'tan noc' d'a eb'. **34** Ol vac' satel eb' anima d'a juntzañ choñab' yic Judá. Axo d'a yoltac scalleal Jerusalén, mañxa b'it yic q'uiñ yed' yic tzalajc'olal. Mañxa pax b'it yic nupnajel ol ochoc. Ichaxoñej tz'inan lum ol ajcan jun choñab' tic, xchi Jehová.

8 **1** Ix yalanxi Jehová icha tic: A d'a jun tiempoal chi', ol joy-chajq'ueta sb'aquil eb' ac'annac reyal d'a Judá b'aj mucan, sb'aquil eb' ac'annac yajalil, sb'aquil eb' sacerdote, sb'aquil eb' yalnacoch sb'a in checab'oc yed' sb'aquil pax juntzañxo eb' ec'nac cajan d'a Jerusalén. **2** Ol laj b'atcan lean sb'aquil eb' chi' d'a yoc c'u, d'a yoc q'uen uj yed' d'a yoc q'uen c'anal. Ayic pitzanto eb', xajan juntzañ chi' yuj eb', yac'nac servil eb', yalnac sb'a eb' d'ay. Yuj chi' malaj mach ol molanq'ue sb'aquil eb' chi' yic smucchaji. Ol canñej ta' icha tz'ajcan stza' noc' noc'. **3** A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, a in svala' to a jantac eb' anima pitzanto ol can d'a scal juntzañ anima te chuc tic, ol snib'ej cham sb'a eb' d'a yichañ to pitzan b'aj ol in saclemcanb'at eb' d'a scal juntzañxo choñab'.

Yaelal d'a yib'añ choñab' Israel

4 A Jehová ix alan d'ayin icha tic: Ach Jeremías icha tic tzutej alan d'a jun in choñab' tic: Tato ay junoc mach stelvi, tocval maxtzac q'ue vaan. Tato ay junoc mach satb'at d'a junoc b'e, tocval maxtzac sayxi sb'e chi'.

- 5 Palta a exxo tic ex israel,
¿tas yuj tzeyiq'uel e b'a d'ayin?
Ex aj Jerusalén, ¿tas yuj max-
tzac ex meltzajxi d'ayin?
¿Tas yuj a d'a juntzañ comon
dios tzeyac'och e pensar, axo
d'ayin malaj e gana e
meltzajxi?
- 6 Ix in maclej val vab'i, palta
malaj mach slolon d'a stojolal.
Malaj val junoc mach sna sb'a
d'a schucal syalani: ¿Tas val ix
in c'ulej? mañ xchioc. Sb'atcan
eb' smasanil d'a yol b'e, icha
sb'at lemnaj noc' chej d'a oval.
- 7 A noc' cigüena tz'ec' jeñeñoc
d'a satchaañ, yojtac noc'
b'aq'uiñ ol meltzaj noc'. Yed'
noc' cuvajte', noc' sañcapech
yed' noc' grulla, yojtac noc'
b'aq'uiñ ol b'at noc' d'a junocxo
lugar. A exxo pax tic ex in
choñab', mañ eyojtacoc jab'oc
in c'ayb'ub'al.
- 8 ¿Tas yuj tzeyala' to ay e pensar,
eyojtac in c'ayb'ub'al eyalani?
Palta axo eb' slaj tz'ib'anelta in
c'ayb'ub'al, slaj sq'uex eb' tas
syala'.
- 9 A juntzañ eb' jelan yalan chi',
ol q'uixvoccanel eb', ol som-
chajq'ue sc'ol eb', ol cotcan d'a
yib'añ eb'. Ix spatiquejel in
lolonel eb', yuj chi' ¿b'ajtil ol
yic' sjelanil eb'?
- 10 Yuj val chi' ol vac'canoch eb' ix
yetb'eyum eb' d'a yol sc'ab' eb'
ch'oc vinaquil, axo sluum eb'
ch'oc mach ol icancanoc.
Masanil eb' nivac yelc'ochi yed'
eb' malaj yelc'ochi, axoñej
yac'an ganar eb' d'a spatic
chucal, a chi' sna eb'. Icha pax
chi' eb' syaloch sb'a in
- checab'oc yed' eb' sacerdote,
axoñej elc'al syac' eb'.
- 11 Snib'ej eb' sc'ub'ejel jantac
yaelal syab' in choñab'. Syalan
eb' to ay junc'olal, palta mañ
yelocljaj.
- 12 Max q'uixvi eb' sc'ulan juntzañ
tas max techaj vilani. Malaj
jab'oc sq'uixvelal eb', mañ yoj-
tacoc eb' tas jun q'uixvelal chi'.
Yuj chi', a in val Jehová in
svala', a val yic ol vac'an syaelal
eb', ol satcanel eb', xchi Jehová,
xa chi.
- 13 Syalanpax Jehová icha tic: Ol
viq'uel eb' in choñab' d'a tic,
yujto icha val junoc snunal te'
uva, ma junoc ste'al te' higo
malaj sat, toñej sc'ajb'anel xiil
ayic van stacjeli, icha chi' yaj
eb'. Yuj chi' a tas ix vac' d'a yol
sc'ab' eb', ol vic'xiec' d'a eb',
xchi.
- 14 Ol yal eb' aj Judá icha tic:
¿Tas yuj tzoñ can d'a tic? Co
molb'ejec co b'a, coñ b'ateccan
d'a choñab' vach' yajoch
smuroal. Ata' ol co col co b'a,
vach'chom d'a scal oval ol oñ
chamoc. A Jehová co Diosal
tzoñ sataneli, yujto ix och co
mul d'ay, ichato ix yac' cuc' a a'
ayb'at veneno d'a scal.
- 15 Ix co na' to vach' ol oñ
elc'ochoc, palta malaj tas vach'
ix ac'ji d'ayoñ. A co naani to
tzalajc'olal ol oñ ajoc, palta añej
xivc'olal ix javi d'ayoñ.
- 16 Van sjavi eb' ajc'ol d'ayoñ. Sjo-
naj siñi' noc' schej eb' d'a Dan,
scab'ul ato d'a tic. Ayic tz'oc'
noc', tz'ib'xi val lum luum tic.
Sjavi eb' satel co choñab' tic
yed' masanil tastac ay d'ay yed'

masanil oñ cajan oñ d'a tic, xchi eb'.

- 17 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ol vac'cot chamel d'a e cal icha val schivaj noc' chan te ov schivaji. Mañxalaj mach syal yac'an nanamax noc', xchi Jehová chi'.

**A scusc'olal viñaj Jeremías
yuj schoñab'**

- 18 A in cusc'olal tic mañxalaj yañal, slajvi val el in pixan yuuj svab'i.
- 19 Tz'ab'chaj val yel yav eb' vetchoñab' d'a smasanil yol co macb'en. Syalan eb', ¿tom mañxo ayoquec' Jehová d'a Sion? ¿Tom mañxo ayoquec' co reyal sic'b'il och yuj Jehová ta'? xchi eb'. Ix tac'vi Jehová d'a eb' icha tic: ¿Tas yuj ix e tzuntzej-cot yoval in c'ool ayic ix ex och ejmelal d'a comon dios, juntzañ yechel malaj yelc'ochi, ch'oc b'aj cotnac? xchi.
- 20 Syalan eb' anima icha tic: Toxo ix ec'b'at stiempoal co colji, icha yec'b'at stiempoal jochoj trigo, ma icha yec'b'at stiempoal smolchaj sat avb'en, xchi eb'.
- 21 Svab' val syail yuj syaelal eb' vetchoñab'. Toxo ix q'uechañ cusc'olal yed' xivc'olal d'ayin.
- 22 Yacb'an ay yañal d'a Galaad, ay pax eb' syal yañtan ta', ¿tas yuj max añtaj in choñab' tic?

9 1 Comonoc lajan in sat tic icha sjaj a a' tz'el yoc, yic c'ual d'ac'-val tzin oc' yuj jantac eb' vetchoñab' ix chami.

- 2 Comonoc ay junoc b'aj syal vaj d'a tz'inan luum, yic vach' najat tzin b'atcan d'a in choñab' tic.

Yujto ix spatiquejel Dios eb', ixtum anima eb'.

- 3 Te jelan yesan eb'. Sq'ue val chañ eb' yed' es chi', icha val junoc mach sq'uechañ ste julanel sjul-lab'. Mañxa jab'oc tas yel tz'alji. Yuj chi' syal Jehová icha tic: Masñej ste chuch'iel eb'. Maxtzac yal sc'ol eb' tzin yaloch sDiosaloc.
- 4 Ach Jeremías, mañxo ac'och eb' amigo yed' eb' a c'ab' oc yipoc a c'ool, yujto chuclaj tas van snaan eb' d'a a patic. A tas sna masanil eb' amigo chi', syic'laj-cot eb' d'a yib'añ junjun.
- 5 Syac'laj musansatil sb'a eb'. Mañxa mach slolon d'a yel. Toxo ix te c'ay eb' yesani. Maxtzac yal sq'uexan spensar eb'.
- 6 A val tas ay d'a scal eb', añej ac'oj musansatil, ixtoj anima, yuj chi' maxtzac yal sc'ol eb' tzin yal sDiosaloc.
- 7 Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': ¿Tasto val junocxo syal in c'ulan yed' in choñab' tic? Añej to ol vac'och eb' d'a syaelal, icha tz'aj yac'ji-och q'uen plata d'a cal c'ac', yic tz'el schucal q'ueen.
- 8 A tas tz'el'ta d'a sti' eb' lajan icha jul-lab' jay ye scham anima yuuj. Axoñej es tzec' yal eb'. Vach' sc'umlan sb'a eb' yed' eb' yamigo yalani, palta axo d'a spensar eb' van snaani tas ol yutej eb' yac'an chucal d'a eb' yamigo chi'.
- 9 A in val Jehová in svala': ¿Tom mañ smojoc vac'anocho syaelal eb' yuj tas sc'ulej chi'? ¿Tom mañ smojoc vac'an spac d'a in choñab' tic?

10 **Ix valanxi a in Jeremías in tic:**
Tzin te oc' val yuj lum tzal-
quixtac, tzin cus val yuj lum
taquiñtac sat b'aj sva noc' noc',
yujto toxo ix te tacji sat lum.
Mañxa mach tz'ec' ta'. Mañxa
junoc noc' vacax tz'ab'chaj
yoq'ui. A noc' caltacte'al noc'
yed' noc' much toxo ix b'at
noc' elelal.

11 **Ix vab' yalan Jehová icha tic:**
A jun choñab' Jerusalén tic,
icha junoc b'ulañ q'ueen b'aj
cajan noc' nivac oques, icha
chi' ol vutejcani. A juntzañ
choñab' d'a yol yic Judá, ol
can tz'inan. Mañxa junoc
anima ol cajnajcan d'ay,
xchi Jehová.

12 **Ix valan d'a Jehová icha tic:**
Malaj junoc oñ snachajel cuuj tas yuj
a jun co choñab' tic tz'inan lum ix
ajcani. Al d'ayoñ tas yuj icha chi' ix
ajcani, xin chi d'ay.

13 **Ix tac'vi Jehová chi' d'ayin**
icha tic: Icha tic ix aji yujto ix
spatiquejel in c'ayb'ub'al eb'. Maj
sc'anab'ajej eb', maj sb'eyb'alej eb'.

14 **Ix yac'an val pitb'oquél spensar**
eb', ix yac'anem sb'a eb' d'a juntzañ
comon dios, icha ix aj sc'ayb'ajcan
eb' yuj smam yicham. 15 **Yuj chi' a**
in Jehová Yajal in d'a Smasanil,
sDiosal in Israel svala': Ol vac' yab'
syail eb' d'a junjun c'u, ol q'ue val
chi'an sat eb' yab'an syail icha
sc'a'il junoc tas c'a' sva eb', ma
syuc' eb'. 16 **Ol in saclemancanb'at**
eb' d'a juntzañ choñab' mañ joj-
tacoc yed' pax eb' smam yicham
eb' mañ yojtacoc eb'. Ol in checb'at
eb' soldado yac' oval yed' eb',
masanto ol satel eb' smasanil, xchi
Jehová.

Cusc'olal d'a Jerusalén

17 **A Jehová Yajal d'a Smasanil**
tz'alan icha tic: Ab'ec, b'at
chequec ic'chajcot eb' ix ix
aytaxonoch d'a yib'añ yoq'ui.

18 **Yalocab' eb' aj Jerusalén:**
Cotocab' eb' ix d'a elañ-
chamel, cusocab' eb' ix cuuj.
B'ud'jocab'el yol co sat yuj
yaal, elocab' b'ulnaj xil co sat
yuj jantac yal co sat coq'ui,
xchiocab' eb'.

19 **A d'a choñab' Sion, tz'ab'chaj**
val yoch oq'uel yuj cusc'olal.
Syalan eb' icha tic: Te ob'iltac
oñ, van co sateli, scab' val syail
yuj q'uixvelal. A ticnaic, yovalil
scactejan co choñab' tic, yujto
toxo ix laj em lañnaj co pat,
xchi eb' tz'oc' chi', xchi Jehová.

20 **Ex ix, maclejec eyab' slolonel**
Jehová, aq'uec val och e
chiquin d'a tas syala'. C'ayb'ejec
eb' eyune' yed' eb' ix vach'
eyac'an yed'oc yic tz'oc' eb' yuj
scusc'olalil chamel.

21 **A chamel toxo ix och d'a yoltac**
co pat, toxo ix c'och d'a yoltac
co palacio. Slaj cham eb' unin
d'a yoltac calle, schampax eb'
quelemtac d'a yoltac choñab'.

22 **Ix yal Jehová d'ayin icha tic: Al**
d'a eb' to a in sval icha tic:
Toxoñej sactzipinac ol ajcan
snivanil eb' anima, icha tz'ajcan
tzipan stza' noc' noc' d'a ac'lic-
tac. Icha val tz'ajcan ixim trigo
manojail d'a spatic eb' sjochani
tato malaj mach smolanq'ue
vaan ixim, icha chi' ol ajcan eb',
xa chi, xchi Jehová d'ayin.

23 **Ix yalanpax Jehová icha tic: A**
eb' jelan, mocab' yac'och

sjelanil eb' chi' yipoc sc'ool, eb' ay yip, mocab' yac'och yip eb' chi' yipoc sc'ool, añejtona' eb' b'eyum, mocab' yac'och sb'eyumal eb' chi' yipoc sc'ool.

- 24 A in Jehová in svala', tato ay mach ay tas syac'och yipoc sc'ool, a in ocab' tzin yac'och yipoc sc'ool, tzin yojtacaneli to a in Jehová in. Svaq'uelc'och svach'il in c'ool, tzin ch'olb'itan tas yaj anima d'a stojolal. Aton juntzañ tic snib'ej in c'ool sb'ey-b'alej eb' anima, xchi Jehová.
- 25-26 Ix yalanxi Jehová icha tic: Van sja stiempoal vac'an syaelal eb' aj Egipto, eb' aj Judá, eb' aj Edom, eb' aj Amón, eb' aj Moab yed' eb' cajan d'a tz'inan luum, aton eb' sjoxel xil spac'ul sti'. Masanil juntzañ anima chi' ac'b'il circuncidar eb', palta max sc'anab'ajej jun trato sch'oxan jun yechel chi' eb', añejtona' pax eb' israel max sc'anab'ajej eb', xchi Jehová.

**Juntzañ yechel comon dios
yed' ejmelal d'a Dios pitzan**

10 ¹ A in Jeremías in tic, ix val icha tic: E masanil ex vet-choñab' israel, maclejec eyab' tas syal Jehová. ² A tz'alan d'ayex icha tic:

Mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al juntzañxo nación, mañ ex xiv yuj juntzañ tas sch'ox sb'a d'a sat-chaañ, icha syutej sb'a juntzañ ch'oc choñab'il chi'.

- ³ A sb'eyb'al juntzañ nación chi', malaj jab'oc yelc'ochi. Sb'at suycot junoc te yib' te' eb' d'a caltac te', axo junoc viñ ñicum te' šiican te' yed' syame'ab'.

A eb' sb'oan yechel comon dios (Jer 10.3-4)

- ⁴ Slajvi chi' syac'anoch q'uen plata yed' q'uen oro viñ yel-vanub'oc. Smac'anb'at slavuxal te' viñ yed' q'uen martillo yic stzatzb'i te', yic max el c'otnaj te'.
- ⁵ A juntzañ yechel chi', lajan icha xib'tanub'al noc' much d'a scal junoc avb'en. Max yal-laj sloloni. Yovalil scuchji b'eyec'oc, yujto max yal-laj sb'eyi. Mañ ex xiv d'a juntzañ chi', yujto malaj chucal, ma vach'il syac' d'a eb' anima, xchi Jehová.
- ⁶ Mamin Jehová, malaj junocxo mach lajan ed'oc, yujto te nivan elc'ochi, te b'inajnac ach, syal uj smasanil.
- ⁷ Ach sReyal masanil nación, ¿tom ay junoc mach mañ smojoc xiv d'ayach? Smoj val te nivan elc'och d'a masanil anima. A d'a scal eb' jelan yed' d'a scal eb' rey d'a

yolyib'añq'uinal tic, malaj
junocxo mach lajan ed'oc.

8 Masanil eb' anima chi' malaj
spensar eb', malaj sjelanil eb',
max yal sc'ayb'aj jab'oc eb' yuj
juntzañ yechel b'ob'il d'a te te'
chi'.

9 A juntzañ yechel comon dios
chi', b'ob'il yuj eb' tenum
q'ueen, nab'a plata, aton q'uen
ic'b'ilcot d'a Tarsis yed' q'uen
oro ic'b'ilcot d'a Ufaz. A c'apac
c'apac q'uic'mutz'inac yilji yed'
c'apac chacchac c'apac ayoch
spichuloc. Masanil juntzañ chi',
b'ob'il yuj eb' anima jelan spen-
sar sb'oan tastac.

10 Axo Jehová, aton Dios pitzan,
Dios d'a val yel, Rey d'a junel-
ñej. Ayic scot yoval, tz'ib'xi val
lum lum tic yuuj. Maxtzac
yal-laj stec'b'an sb'a juntzañ
nivac choñab' d'a yichañ yoval
sc'ol Jehová chi'.

11 Ex vetisraelal, alec d'a eb' ch'oc
choñab'il icha tic: A juntzañ comon
dios, mañoc b'oannac satchaañ yed'
lum lum tic, ol satel d'a yolyib'añ-
q'uinal tic, mañxa junoc ol canoc, xe
chi.

**B'it yic aloj vach' lolonel
d'a Dios**

(Jer 51.15-19)

12 A Jehová b'oannac lum lum tic
yed' spoder, a yed' sjelanil
sb'onac yolyib'añq'uinal tic.
Añeja' yed' sjelanil chi' sb'onac
pax satchaañ.

13 Ayic tz'avaj Jehová chi', tz'ib'-
xiq'ue a a' d'a satchaañ, sq'ue
vaan asun d'a chaañ yuuj
masanto b'aj slajvic'och lum
lum tic. Tz'ec' copoljoc leb'lon

d'a scal nivac yaxñab' yuuj,
sjacanelta ic' b'aj molan yuuj.

14 Masanil eb' anima tz'ac'anoch
comon dios yipoc sc'ool, malaj
spensar eb', malaj tas yojtac eb'.
Masanil eb' tenum q'ueen,
tz'ac'ji q'uixvelal eb' yuj juntzañ
yechel sb'o chi'. A juntzañ
yechel sb'o eb' chi', malaj yel-
c'ochi, malaj spixan.

15 A juntzañ yechel chi', malaj
jab'oc yopisio, smoj val
stzetzaji. Ayic ol javoc yaelal
yuj Jehová, ol sateloc.

16 Te ch'oc yel co Diosal a oñ yiñ-
tilal oñ viñaj Jacob tic. A b'oan-
nac masanil tasi, ix oñ
sic'anpaxel a oñ israel oñ tic yic
tzoñ ochcan yicoc. A sb'i, aton
Jehová Yajal d'a Smasanil.

A yaelal d'iñan sjavi

17 Ex aj Jerusalén, oyb'ilxoq'ue co
choñab' yuj eb' ajc'ool, mol-
b'ejec masanil e c'ael.

18 Yujto syal Jehová icha tic: A tic-
naic ol in molcot yaelal d'a e
patic masanto ol yal eyamchaji.
Masanil ex cajan ex d'a jun
choñab' tic, ol ex in pechb'at
d'a najat, icha tz'aj sjuljib'at
junoc q'uen q'ueen yed' ch'añ
mejmeech, xchi.

19 Ix valan a in Jeremías in tic:
Ob'iltac in, van vab'an syail. A
vechen tic malaj yañal. A jun
yaelal tic vic yaji yuj chi' ol vac'
techajoc.

20 Toxo ix em lañnaj co pat, icha
mantiado sd'iñchaj sch'añal.
Toxo ix cham eb' cuninal, ix oñ
yactejcan eb', yuj chi' mañxa
mach scolvaj qued'oc yic
slich'anq'ue jab'oc queñul.

- 21 A eb' yilumal co choñab', malaj spensar eb'. Max sc'an sjelanil eb' d'a Jehová. Yuj chi' oñ sac-lem'b'at icha noc' calnel.
- 22 Ab'ec val sjavi jun ab'ix tic. Ay jun choñab' scot d'a stojolal norte ñilili sc'añ scoti. A jun chi' ol ac'ancanoch juntzañ co choñab' tic tz'inan lumal. Axoñej noc' nivac oques ol caj-najcan d'ay.
- 23 Mamin Jehová, vojtaç sic'lab'il to a oñ anima oñ tic mañ cojtacoc tas ol aj quelc'ochi. Max nachaj cuj tastac sjavi d'a quichañ.
- 24 Ac' co yaelal icha val d'a stojolal, palta mañocab' yed' yoval a c'ool yic max oñ a sateli.
- 25 Aq'uem yoval a c'ol d'a yib'añ juntzañ ch'oc choñab'il, juntzañ choñab' to mañ ach ojtannacoc, juntzañ choñab' max yal sb'a d'ayach, yujto ix satel co choñab' eb' a oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob tic. Junelñej ix oñ satel eb'. Ix laj yac'can tz'inan co choñab' tic eb', xin chi.

Max c'anab'ajajlaj strato Dios

11 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin Jeremías in tic icha tic: ² Ab' val tas syal in trato, tzalan d'a eb' aj Judá yed' pax d'a eb' cajan d'a Jerusalén. ³ Tzalan d'a eb' to a in Jehová sDiosal in eb', a in svala' to scatab'aj mach max c'anab'ajan tas syal in trato tic. ⁴ Aton in trato in b'onac yed' eb' e mam eyicham, ayic vic'annaquelta eb' d'a Egipto. A jun nación chi', lajan yaj d'a eb' icha junoc horno b'aj stz'a q'uen hierro. Valannac d'a eb': C'anab'ajejinec,

b'oec masanil tas svala'. Tato icha chi' tze c'ulej, ol ex och in choñab'oc, a inxo ol in och e Diosaloc, xin chi d'a eb'. ⁵ A exxo pax tic, tato ol in e c'anab'ajej, ol vac'ñej elc'och in ti' vac'nac d'a eb' e mam eyicham, yic svac'an jun e luum, aton lum te yax sat b'aj ayex ec' tic, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin. Yuj chi' ix in tac'vi d'ay icha tic:

Ujocab' Mamin Jehová, xin chi.

⁶ Yuj chi' ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al jun checnab'il tic d'a juntzañ choñab' ay d'a yol yic Judá yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén. Tzalan d'a eb' anima icha tic: Maclejec eyab' jun trato tic, tze b'eyb'alan tas syala'. ⁷ Ayic vic'annaquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto, cham val valnac d'a eb' to scha yab' eb' tas svala'. Atax d'a jun tiempoal chi' masanto ticnaic ayinñejoch valani. ⁸ Palta maj schalaj yab' eb', maj sc'anab'ajej eb', añej to vach' pitb'inaquel spensar eb'. Yac'annac'b'at sb'a eb' d'a scal chucal. Maj yal sc'ol eb' sc'anab'ajej tas svala'. Yuj chi' vac'nac'b'at yaelal d'a yib'añ eb', icha yajcan d'a in trato chi', xchi Jehová.

⁹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A eb' aj Judá yed' eb' cajan d'a Jerusalén, ix slajtiej sb'a eb' yic syic'anel sb'a eb' d'a yol in c'ab'. ¹⁰ Ix sc'ulejxi chucal eb' icha sb'eyb'alejnac eb' e mam eyicham. Aton eb' mañ c'anab'ajannacoc tas valnac, axo d'a juntzañ comon dios yac'-nacoch spensar eb', yochnac eb' ejmelal d'ay. A pax ticnaic mañoc choñab' Israel, mañoc pax choñab' Judá sc'anab'ajan in trato in b'onac yed' eb' e mam eyicham chi'. ¹¹ Yuj chi' a in val Jehová in svala', ol vac'-cot yaelal d'a yib'añ eb', mañxo ol

yal scolan sb'a eb' d'ay. Olto avaj eb' d'ayin sc'anan in colval, palta mañxo ol in tac'voc d'a eb'. **12-13** Ichato chi' b'ian a eb' aj Judá yed' eb' cajan d'a Jerusalén tic, ol b'at sñus incienso eb' yic sc'anan colval d'a juntzañ sdiosal chi'. Ujto a eb' aj Judá tic, tziytum val sdiosal eb', lajan sb'isul icha sb'isul schoñab' eb'. Añeja' pax eb' cajan d'a Jerusalén, te tziytum altar ix sb'oq'ue eb', icha val scallear choñab', aton ta' sñus incienso eb' d'a Baal, jun comon dios yajb'entac. Palta mañ ol yal-laj scolji eb' d'a syaelal chi' yuj juntzañ scomon diosal chi'. **14** Ach Jeremías, mañ ach lesal-voc yuj jun choñab' tic. Mañ al d'ayin, mañ ach tevoc d'ayin yuj eb', ujto mañ ol in tac'voc, vach'chom ol sc'an in colval eb' d'a scal syaelal.

15 Ix yalan Jehová to sval d'a eb' vetchoñab' icha tic: Ex in choñab' xajanab'il vuuj, malaj eyalan eyic e javi d'a in cajnub', ujto mañ jantacoc tas yajb'entac tze c'ulej. A xepual yed' schib'ejal noc' e silab', mañ ol yal ex scolanel d'a jun yaelal ol javoc d'a eyib'añ. Mañxo eyac'och q'uiñ d'a in cajnub' tic.

16 Ujto a d'a yalañtaxo, lajan ex icha junoc te' olivo c'ayum xiil, te ay sat. Palta axo ticnaic, ol ex in sateli, icha tz'aj slajviem junoc te te' sjechaj sc'ab' yuj junoc oval ic' ñab', stz'ab'at te' yuj sc'ac'al leb'lon.

17 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, a in ix ex vac' pitzvoc ex aj Israel yed' ex aj Judá, icha yavchaj junoc te te'. Palta toxo ix vala' to ol ex in satel yuj jantac chucal tze c'ulej, icha junoc te te' stoc'jiq'ueta d'a yol luum. Ix e tzuntzejcot yoval in

c'ool, ujto ix e ñus incienso d'a Baal, xchi Jehová.

Snib'ej eb' aj Anatot smilcham viñaj Jeremías

18 Mamin Jehová, ix ac' voj-taquejeli to ay eb' ajc'ol d'ayin van snaan in smilani. Ix a jac in pensar yic snachajel vuuj. **19** Junc'olal vajeq'ui, icha junoc noc' calnel tz'ic'-jib'at b'aj smiljichamoc, palta mañ vojtcac tas van snaan eb' d'a in patic. Syalan eb' icha tic: Co maq'uechamoc, yic vach' mañxa mach ol naancotoc, icha val tz'aj xic-jiel junoc te te' syac' sat, xchi eb'.

20 Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, Juez ach d'a stojolal. Ojtac tas ayec' d'a co pensar. Ac' vil tas ol aj ac'an spac d'a juntzañ anima tic, ujto toxo ix vab'enejoch d'a yol a c'ab' tas sna eb' d'a in patic, xin chi.

21 A eb' aj Anatot, ix sna eb' tas tz'aj in chami. Ix yalan eb' to tzin smilcham eb' tato añeja' valanel slolonel Jehová. **22** A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan yuj eb' aj Anatot chi' icha tic: Ayic ol in b'oan yaj yed' eb', a eb' quelemtac ol cham eb' d'a scal oval, axo yuninal eb' yed' yisil, ol cham eb' yuj vejel. **23** Mañxa junoc eb' vinac ol canoc, ujto ol ja sc'ual ol in ch'olb'itan tas sc'ulej eb'. Ol javoc yaelal d'a yib'añ eb', xchi Jehová.

A tas sc'anb'ej viñaj Jeremías

12 ¹ Ix valan d'a Jehová icha tic: Mamin Jehová, vach'-chom vojtcac to te tojol a pensar, palta in gana tzin telaj in b'a ed'oc. Tzin nib'ej tzin c'anb'ej juntzañ tic d'ayach: ¿Tas yuj vach'ñej yaj eb'

chuc sb'eyb'al? ¿Tas yuj junc'olal yaj eb' añej chucal sna'a?

- 2 A ach a b'onac eb', vach'ñiej sq'uib' eb', icha junoc te te' vach' sb'at sch'añal yib', vach' sq'uib'i, syac'an sat, icha chi' yaj eb'. Añej yed' sti' eb' syal vach' lolonel d'ayach, axo spen-sar eb' najat yajeli.
- 3 Palta a ach tic Mamin Jehovah, ojtac in. Tzila' jantac yajoch in pensar d'ayach. Ic'b'at juntzañ anima chi', icha tz'aj yic'jib'at noc' calnel b'aj smiljichamoc. Tza sic'canel eb', yic vach' ol cham eb' d'a jun c'ual ayic ol miljoccham anima.
- 4 ¿B'aq'uiñ ol och vaan stacji yib'añq'uinal tic yed' stacjuel añ añc'ultac sc'ux noc' noc'? Añeja' noc' much van scham noc' yuj schucal eb' anima cajan d'a jun choñab' tic. Sna eb' to max il tastac sc'ulej eb', xin chi d'a Jehovah.

Ix spacan Dios

- 5 Ix yalan Jehovah d'ayin: Tato maj ach tzac'van a b'ey yed' eb' sb'ey d'a yoc, ¿tas val ol aj a laj-b'an a b'ey yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ chej? Tato mañ jun-c'olaloc ajec' b'aj secan, ¿tas ol aj a naani tato tzach ec' d'a scaltac svayumtaquil stitac a' Jordán?
- 6 Ijan spax ip, palta manto ojtacoc to a eb' ayoch ajc'olal d'ayach, aton eb' ayto uj a b'a yed'oc. Tz'avaj eb' scot eb' d'a a patic icha eb' pechum noc'. Vach'chom vach'ñiej syutej lolon sb'a eb' d'ayach, mañ ac'och eb' yipoc a c'ool, xchi d'ayin.

Scusc'olal Jehovah yuj schoñab'

- 7 Ix yalanxi Jehovah icha tic: Ol vactejan in choñab' tic, ol in patiquejel jun choñab' to vic yaji. Ol vac'och in choñab' xajanab'il tic vuj d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool.
- 8 A eb' in choñab' victaxon yaj tic, icha junoc noc' choj d'a cal-tac te' tz'el yav scoti, icha chi' syutej sb'a eb' d'ayin, yuj chi' tzin yajcanel eb'.
- 9 A in choñab' tic, lajan val icha junoc noc' ch'acb'a ch'oc yilji, stzoc'jicham noc' yuj juntzañxo noc' yetch'acb'ail. Cotocab' masanil juntzañxo choñab' ul satel in choñab' tic.
- 10 Tziytum eb' yilumal eb' ch'oc choñab'il ol satanel in choñab' tic, ichato van satanel te' uva eb' avab'il vuuj. Ol steq'uem lad'an in munlajel eb'. A lum luum nib'ab'il vuuj, taquiñ lum ol ajcan lum yuj eb'.
- 11 Cuseltacxoñej ol ajcan in choñab' tic yuj eb', ichato ol oc' lum d'ayin. Masanil in choñab' tic, cuseltacxoñej ol ajcanoc. Mañxa mach ol naan jab'oc yuuj.
- 12 Masanil d'a tzalquixtac d'a tz'inan luum, ol javoc eb' viñ vinac sateli, yujto a vespada a in Jehovah in tic, a ol satanel masanil b'aj slajvic'och smac-b'en in choñab' tic. Mañxalaj junoc mach junc'olal ol ajoc.
- 13 Ix yavej ixim trigo eb', axo te' q'uiix ix q'uib' sq'uexuloc. Nab'añej ix munlaj eb'. Ix lajviel yavb'en eb', q'uixvelalxo smolanq'ue jab'jab' sat yavb'en

eb' chi', yuj val yoval in c'ol d'a eb', xchi Jehová.

A sti' Jehová ix yac'a'

14 Icha tic sval a in Jehová in tic yuj juntzañ nación te chuc d'a slac'anil Israel tic, to ix yiq'uec' lum luum eb' ix vac' smac'b'enej Israel in choñab'. Ol viq'uel eb' d'a sluum junjun, axo eb' aj Judá ol viq'uel eb' d'a scal eb'. **15** Ayic toxo ix viq'uel juntzañ ch'oc choñab'il chi', ol oc'-xoc in c'ol d'a eb', ol vic'an meltzaj eb' d'a sluum yed' d'a schoñab' junjun. **16** A juntzañ choñab' chi' ix c'ayb'an in choñab' yac'an sti' d'a sb'i Baal. Axo ol ajoc, tato ol sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al in choñab' tic eb', ol slocan in b'i eb' d'a tas syala', tato icha chi' ol yal yaj eb' d'a scal eb' in choñab' tic. **17** Tato mañ ol sc'anab'ajej eb' tas sval jun, a in val Jehová in svala' to ol in satel eb' icha stoc'jiq'ueta junoc te te' yed' sch'añal yib', xchi Jehová.

A yab'ixal jun tzec'ul nab'a lino

13 **1** Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ixic, b'at man junoc tzec'ul nab'a lino, tzac'anoch d'a a nañal ayic manto juc'chajoc, xchi d'ayin. **2** Ix in manan jun tzec'ul chi' icha ix yal Jehová, ix vac'anoch d'a in nañal. **3** Ix yalanxi Jehová d'ayin: **4** Ic'b'at jun a tzec'ul ix a man chi', jun ayoch d'a a nañal chi', tzach b'at d'a Perat.^d Ata' tza c'ub'ejel d'a sjatelal junoc q'uen tenam, xchi Jehová. **5** Ix in b'at b'ian, ix in c'ub'anel jun tzec'ul chi', icha ix aj yalan Jehová d'ayin.

6 Ix ec' junoc tiempoal, ix yalanxi Jehová icha tic: Ixic d'a Perat, b'at ic'xicot jun tzec'ul in checnac b'at a c'ub'ejel ta', xchi d'ayin. **7** Ix in b'at b'ian, ix in joyan b'aj aycan chi' vuuj, ix vic'ancoti, palta c'axo, mañxalaj yopisio.

8 Ix yalanxi Jehová d'ayin yic svaleti: **9** Icha tic ol aj in satanel yic'ojchañb'ail Judá yed' Jerusalén. **10** A ex in choñab' ex tic, te chuc ex, malaj e gana tze c'anab'ajej in checnab'il, añej tas tze nib'ej a tze c'ulej. Tzex och ejmelal d'a juntzañ comon dios, tzeyac'an servil. Lajan ex icha jun tzec'ul mañxalaj yopisio tic. **11** Icha junoc mach stzec'och junoc tzec'ul d'a snañal, icha chi' ix in c'ulej eyed' ex aj Israel yed' ex aj Judá, yic junñej tzex aj ved'oc, in choñab' eyaji, yic tzeyac'an ojtacajeli to b'inajnac in, nivan velc'ochi. Palta maj in e c'anab'ajej, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

Yab'ixal yed'tal vino

12 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al d'a eb' etchoñab' tic: A Jehová co Diosal tz'alani: Junjun yed'tal vino, smoj sb'ud'ji yuj vino, xa chi. Ol yalan eb' d'ayach: Toxon cojtac to junjun yed'tal vino smoj sb'ud'ji yuuj, xcham eb'. **13** Ol alan d'a eb' to a in sval icha tic: Ol vac' sat e c'ol e masanil ex cajan ex d'a jun choñab' tic yuj yoval in c'ool, icha val tz'aj sat sc'ol mach nivan vino syuq'uej. A eb' ol satel sc'ol chi', aton eb' rey yiñtilal viñaj David, eb' sacerdote, eb' syaloch sb'a in checab'oc yed' masanil ex cajan ex d'a Jerusalén tic.

^d **13.4** A Perat, a a' nivan Éufrates syala'. Tecan mañoclay ta' xid'ec' viñaj Jeremías chi' yac'can jun tzec'ul chi'. Tecan a d'a Pará jun ay d'a slac'anil Anatot, ata' xid'ec' viñ.

14 Ol vac' e mac'lajcham e b'a icha tz'aj spojbat lum yed'tal vino ayic stenlan sb'a luum. Lajan ol yutej sb'a eb' mamab'il yed' eb' uninab'il. A in val Jehová in svala', ol ex in sateli, mañxo ol oc'laj in c'ol d'ayex, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

Scachnab'il choñab' Judá

- 15 Ex aj Judá, a Jehová van slolon d'ayex. Emnaquil tzeyutej e b'a, tze maclan eyab' tas syala'.
- 16 Alecq'ueta e mul d'a Jehová co Diosal, yacb'an manta tas scot d'a eyib'añ, icha sc'ulej eb' sb'eyec' d'a sat pac'an d'a scal q'uic'alquinal. Tze na' to ol ja vach'ilal d'ayex palta te nivan yaelal ol cot d'a eyib'añ yuj Jehová, ichato ol q'uic'b'oc q'uinal ol eyila'.
- 17 Tato max e cha eyab'i, elc'altac ol in oc' yuj eyic'ojchañb'ail chi'. Ol elta yal in sat, yujto ol ex ic'hajcanb'at d'a najat, xin chi d'a eb'.

A slolonel Jehová d'a viñ rey

- 18 Ix yalanxi Jehová d'ayin: Al d'a viñ a reyal yed' d'a ix snun viñ: Emañecot d'a xilail e reyal, tzex em c'ojan d'a sat luum, yujto ol ic'hajel e corona mañ jantacoc svach'il yilji ayq'ue d'a e jolom.
- 19 A juntzañ choñab' d'a Neguev ol macchaj yuj eb' soldado, ol oymaj eb' d'a spatictac, mañxa mach ol yal yochi. Masanil eb' aj Judá, ol ic'hajcanb'at eb' d'a najat.
- 20 Ixiqec q'uelan d'a stojolal norte, tzeyilan scot eb' ajc'ool. ¿Tas yaj in choñab' vac'nacoch d'a yol e c'ab' e tañvani, aton eb' ayoch e b'inajb'illoc?

21 ¿Tas ol eyala' ayic ol vac'anoch juntzañ anima eyajaliloc, aton eb' eyac'nacoch yipoc e c'ool? Ol ja yaelal d'a eyib'añ icha sjavi yaelal d'a yib'añ junoc ix ix van yalji yune'.

22 Ex aj Jerusalén, tato tze c'anb'ej tas yuj sjavi juntzañ tic d'a eyib'añ, nachajocab' el eyuuj to yuj jantac e mul, yuj chi' b'eran ex eli tzex eq'ui, tzex te ixtajpaxi.

23 A junoc q'uic'al anima, tocval syal sq'uexmaj yilji. A spin-totaquil noc' leopardo, tocval syal sq'uexmaji. Ichexta' te c'aynac ex d'a chucal, maxtzac yal sq'uexmaj e b'eyb'al.

24 Yuj chi' ol ex in saclemejb'ati, icha tz'aj saclemcanb'at smatz'il ixim trigo yuj ic' scot d'a taquiñ luum.

25 Aton val tic aycanoch d'a eyib'añ vuuj, icha val smojal. Yujto ix in b'atcan satc'olal eyuuj, axoñej juntzañ comon dios tzeyac'och yipoc e c'ool.

26 Ol ex vaq'uel b'eran, ol ex vac'an q'uixvelal.

27 Ix vil jantac eyajmulal, aton juntzañ q'uixvelaltac tze c'ulej. Yajb'entac tas tze c'ulej d'a lum jolomtac vitz yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil. Ex aj Jerusalén, ob'iltac ex, ¿b'aq'uiñ ol eyactejcan e c'ulan chucal chi'? xchi Jehová.

Jun nivan tiempo mañxalaj ñab'

14 ¹ Yuj val jun nivan tiempo mañxalaj ñab' syac'a', yuj chi' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic, ix yalan icha tic:

- 2 A eb' aj Judá tz'oc' val eb' yuj cusc'olal, mañxa yip schoñab' eb', toxoñej teltumb'a eb' d'a sat lum yuj cusc'olal. Sq'ue val yav eb' aj Jerusalén yuj syaelal.
- 3 A eb' b'eyum, schecb'at eb' schecab' eb' ic'oj a'. Sb'at eb' say a' d'a yoltac jul, palta mañ-xalaj a', malaj yol sch'ub' eb' smeltzaj eb'. Toxoñej smac sat eb' yuj q'uixvelal.
- 4 Sq'ue tamaljoc lum lum sjat yuj staquiñal. Yuj chi' a eb' munlajvum, stac val sc'ol eb', smac sat eb' yuj q'uixvelal.
- 5 Icha chi' noc' c'ultaquil chej, syactejan yune' noc' toto tz'alji, yujto mañxa añ añic'ultac sc'ux noc'.
- 6 Yed' noc' caltacte'al b'uru, a d'a tzalquixtac b'aj malaj ste'al scot tec'tec' noc'. Suc'lan ic' noc' icha noc' oques. Sc'unb'i val yol sat noc' yilani, yujto mañxa añ añic'ultac vach' sc'uxan noc', xchi Jehová.

Ix tevi viñaj Jeremías yuj eb' anima

- 7 Mamin Jehová, vach'chom te nivan co mul d'a a sat, palta colvajañ d'ayoñ yic vach' max ach alchaj chucal. Tzijtum el sco pitej co b'a d'ayach, tz'ochpax co mul.
- 8 A achñej ayach och yipoc co c'ool, a achñej pax co Columal aji ayic ayoñ och d'a syaelal. ¿Tas yuj icha ch'oc choñab'il tzutej a b'a d'a co choñab' tic, icha junoc paxyalvum junñej ac'val tz'ec' d'ayoñ?
- 9 ¿Tas yuj lajan ach icha junoc soldado sate'olal yaji syamji, maxtzac yal scolvaji? Palta

Mamin, tic pax ayachec' d'a co cal. Masanil choñab' ojtannac to a choñab' oñ. Mañ oñ actejcani, xin chi.

10 Aton juntzañ tic ix yal Jehová yuj eb' choñab' israel: A eb' anima d'a jun choñab' tic, te ay stzalajc'olal eb' sb'eyeq'ui. Sb'at eb' d'a jun, sb'at eb' d'a junxo. Yuj chi' mañ jab'oc tzin tzalaj yed' eb'. A ticnaic ol in nacot schucal eb', ol in ch'olb'itan tastac sc'ulej eb', xchi.

11 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Mañ ach tevoc d'ayin yuj svach'iloc juntzañ anima d'a jun choñab' tic. 12 Vach'chom tz'och eb' d'a tze'ojc'olal, palta mañ ol in tac'-voclej d'a eb'. Vach'chom tzijtum silab' sñus eb' yed' jantac sat avb'en syic'cot eb' ofrendail, palta mañ ol in tzalaj yed' eb'. Ol in satel eb' yuj oval, yuj vejel yed' pax yuj ilya, xchi d'ayin.

13 Ix in tac'vi d'a Jehová chi' icha tic: Palta Mamin Jehová in Diosal, a eb' syaloch sb'a a checab'oc, syal eb' d'a eb' anima tic to malaj oval ol ochoc. Malaj vejel ol javoc. Syal eb' to ol ac'ñej junc'olal b'aj cajan oñ tic, xin chi.

14 Ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: Tato icha chi' tz'aj yalanel eb' checab' chi' d'a in b'i, van yesan eb' syal chi', yujto mañoc in tzin chec yal eb'. Malaj junoc checnab'il ix vac' d'a eb', maj in lolonpax d'a eb'. A juntzañ syal eb' chi' to a in ix vac' yil eb' yalani, palta mañ yeloclej, malaj yel-c'ochi. Munil d'a yol yic eb' snachaañ juntzañ syal chi'. 15 A in Jehová in sval d'a juntzañ checab' stec'b'ej sb'a yalanel d'a in b'i to malaj oval, malaj vejel ol javoc d'a yib'añ choñab' tic, mañoc in tzin chec yal eb', yuj chi' ol

cham eb' yuj oval yed' yuj vejel chi'.
16 Yed' pax eb' anima b'aj syal eb' chi', ol cham eb' yuj oval yed' vejel. Ol cham eb' ix yetb'eyum eb' yed' yalyuninal. Toxoñej ol can teljab' snivanil eb' d'a voltac scalleal choñab' Jerusalén. Malaj mach ol mucan eb'. Icha chi' ol aj stupanel smul eb' ix yac'ochi. **17** Yuj chi' al juntzañ tic d'a eb' anima:

C'ual dac'valxo yel yal in sat voc' yuj yaelal ayxo smay ix javi d'a yib'añ eb' vetchoñab', yuj yaelal tz'ac'an echnaj eb'.

18 Ayic tzin ec' d'a cal munlajel svilani, ay snivanil anima tel-tumb'a yajcan yuj oval. Axo yic tzin ochxita d'a yol choñab' tic, svilani to van scham anima yuj vejel. Axo eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios yed' eb' sacerdote, toxo ix ic'chajb'at eb' d'a ch'oc choñab'il mañ yojtacoc, xa chi, xchi Jehová d'ayin.

19 Yuj chi' ix valan icha tic: Mamin Jehová, ¿tom junelñej ix iq'uel eb' aj Judá tic d'a a c'ool? ¿Tom toxo ix a patiquejel choñab' Sion? ¿Tas yuj ix oñ ac' echnajoc to max-tzac yal cañtaji? Sco nib'ej jun-c'olal caji, palta malaj jab'oc tas vach' sjavi d'ayon. Sco na' to vach'ñej ol oñ b'ey d'a quichañ, palta añej tas ay smay ix ja d'a quib'añ.

20 Mamin Jehová, scojtaquejel co chucal yed' pax spitalil eb' co mam quicham. Ix och val co mul d'ayach.

21 Yuj val yic'jichaañ a b'i, mañxo oñ a patiquejeli. Mañ a patiquejel jun choñab' tic b'aj ay a despacho to nivan

yelc'ochi. Nacot a trato ix ac' qued'oc. ¿Tocval mañ ol aq'uel-c'ochi?

22 Malaj junoc comon dios, sdiosal ch'oc choñab'il ol yal yac'ancot ñab'. A satchaañ max yal-laj yac'ancot yaxñaab' d'a yol yico'. Mamin Jehová, co Diosal ach, yuj chi' tzach cac'och yipoc co c'ool, yujto a achñej tzac'cot juntzañ tic, xin chi d'a Jehová.

Yaelal ol javoc d'a yib'añ Judá

15 ¹ Ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: Vach'chom a viñaj Moisés, ma viñaj Samuel tzul tevoc d'ayin yuj eb', mañxo ol oc' in c'ol d'a in choñab' tic. Al d'a eb' to tz'el eb' d'a vichañ, sb'at eb'. ² Tato ay eb' sc'anb'an d'ayach, b'ajtil tzoñ b'ati, tato xchi eb', al juntzañ sval tic d'a eb':

A mach ayoch d'a yib'añ scham yuj ilya, a' ilya chi' ol milanoc. A mach ayoch d'a yib'añ scham d'a oval, a d'a oval chi' ol chamoc. A mach ayoch d'a yib'añ scham yuj vejel, a vejel chi' ol milanoc. A pax mach ayoch d'a yib'añ yic'jib'at d'a ch'oc choñab'il, ol ic'jocñej-b'atoc, xa chi.

³ A in Jehová in svala': Ol vac'cot chañ macañ yaelal d'a yib'añ eb' anima tic: Ol cham eb' d'a scal oval, ol ñerjoc b'eyec' snivanil eb' yuj noc' tz'i', ol chijocb'at eb' yuj noc' ostoc, axo noc' caltacte'al noc' ol vach' lajanel eb'. ⁴ Ol javoc jun yaelal chi' yuj val juntzañ chucal ix sc'ulej viñaj Manasés yuninal viñaj Ezequías d'a Jerusalén, ayic ayoch viñ reyal d'a Judá. Masanil choñab' d'a yolyib'añ-q'uinal tic, ol te xiv eb' yilanoch

juntzañ yaelal ol javoc d'a yib'añ in choñab' tic.

- 5 Ex aj Jerusalén, ¿machto val ol oc' sc'ol d'ayex? ¿Machto val ol cus sc'ol eyuuj? ¿Machto val ol och ilc'olal eyuuj?
- 6 A in Jehová in svala', a ex tic ix in e patiquejeli, ex te juvieli. Toxo ix in te tzactzaj ex vac'an nivanc'olal, yuj chi' toxo ix vic'-chañ in c'ab' vac'an eyaelal yic tzex in sataneli.
- 7 Ol ex viq'uelta d'a yoltac e choñab' d'a yol e macb'en tic, ol ex in saclemejb'at icha tz'aj sac-lem smatz'il ixim trigo yuj ic'. Ol vac'an satjoquel in choñab' tic. Mañxa junoc eyuninal ol vac'cani, yujto max yal e c'ol tzeyactejan e chuc b'eyb'al.
- 8 Vuujñej tziytum ol ajcan eb' ix ix ol cham yetb'eyum, icha val yarenail sti' a' mar maxtzac b'is-chaji. D'a chime'ualil ol javoc jun yaelal d'a yib'añ eb' ix nunab'il ayb'at yune' d'a oval, ayñej eb' nanc'olal ol javoc cus-c'olal yed' xivc'olal d'a yib'añ eb'.
- 9 A eb' ix nunab'il mañ jantacoc yune', tz'el yip eb' ix yuj q'uix-velal, maxtzac yal yic'an yic' eb' ix, emnaquilxoñej tz'ajcan eb' ix. A c'ualil smeltzajcanoch d'ac'valil d'a eb' ix. Tato ayto eb' ol can d'a yol schoñab' chi', a in Jehová in svala' to ol vac' miljoccham eb' yuj eb' ajc'ool, xchi Jehová.

Scusc'olal viñaj Jeremías

- 10 Nunin, ob'iltac in. ¿Tas val yuj ix in ac' aljoc? Añej val oval yed' telajb'ail svac' yed' masanil

anima. Malaj junoc mach b'aj ix vac' tumin majanil, malaj pax mach b'aj ix in majnej q'ueen, palta masanil eb' tzin catab'ani.

- 11 Mamin Jehová, elocab'c'och b'aj tzin scatab'ej eb' chi' tato chuc ix vutej ach vac'an servil, tato maj in c'an a vach'c'olal d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ayic ayoch eb' d'a cusc'olal yed' d'a syaelal.

Yaelal ol javoc d'a yib'añ eb' israel

- 12 Ix yalan Jehová icha tic: Ex aj Judá, ¿toc ay mach syal smac'an cañchaj q'uen bronce yed' q'uen hierro? Icha chi' yaj eb' ajc'ol ol cot d'a stojolal norte, mañ ol techaj eyac'an oval yed' eb'.
- 13 Yuj val jantac e chucal ex aj Israel, yuj chi' a val e b'eyumal yed' masanil tas ay d'a sat e lum tic, ol vac' d'a eb' eyajc'ool chi'. Nab'añej ol yic'b'at eb', mañ ol stupcanlaj eb' d'ayex.
- 14 Ol ex vac'canoch schecab'oc eb' eyajc'ol chi' d'a jun lum luum mañ eyojtacoc, yujto a yoval in c'ool lajan icha te' c'ac', ol ex satel yuuj, xchi Jehová.

Ix tevi val viñaj Jeremías d'a Jehová

- 15 Mamin Jehová, ojtac smasanil, na in coti, colin. Pactzitej d'a eb' vajc'ool. Mocab' ac' nivan-c'olal eb', pactzitej d'a eb' yac-b'an manto in smilcham eb'. Il nab' val, uuj tzin sb'uch eb'.
- 16 Ayic tzalan a lolonel d'ayin tzin chañej vab'i, añej ayoch in tzalajc'olaloc, yujto ic in Mamin Jehová in Diosal, Yajal ach d'a Smasanil.

- 17 Mañ junñejoc tzin ec' yed' eb' stzalaj sc'ulan chucal. Yuj vopisio ac'nac, in ch'ocoj tzin eq'ui, yujto svab' syail yoval a c'ol ed'oc.
- 18 ¿Tas val yuj malaj b'aq'uiñ tz'och vaan in yaelal icha junoc echen malaj yañal? ¿Tom ol in ixtej icha a' eluma' stupemi?

Spacnaxi Jehová

- 19 Yuj chi' ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: Tato tzach meltzajcot d'ayin, ol ach in chaxi, icha chi' b'ian ol yal in ac'an servil. Tato max a comon alej comon lolonel, añej tas nivan yelc'och tzala', a ach ol ach lolon vuuj. A eb' anima ol meltzajcot eb' ul yab'an a loloni, mañoc ach ol a cha ab' slolonel eb'.
- 20 Lajan val ol ach vutejcan d'a eb' etchoñab' tic icha junoc muro nab'a bronce. Ol yac' oval eb' ed'oc, palta a in val Jehová in svala' to mañ ol ach yac' ganar eb', yujto ayin och ed'oc, ol ach in colo'.
- 21 Ol ach in coled d'a yol sc'ab' eb' chuc, ol ach in colñej d'a eb' milumcham anima, xchi d'ayin.

Schecnab'il Jehová d'a viñaj Jeremías

16 ¹ Ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Mañ ac'och etb'eyum, mañ ol aj uninal d'a jun choñab' tic. ³ A in Jehová in tic ol val d'ayach tas ol javoc d'a yib'añ eb' unin ol aljoc d'a jun choñab' tic yed' d'a yib'añ eb' mamab'il nunab'il. ⁴ Ol cham eb' yuj juntzañ ilya te ov, malaj mach ol oc' yuj eb', malaj mach ol mucan eb'. Toxoñej ol can teljab' eb' d'a sat luum, icha tz'aj noc' noc'. A

oval yed' vejel ol ic'an scham eb'. Axo snivanil eb' chi', ol laj chijocb'at yuj noc' ostoc yed' noc' chium noc' d'a caltat te', xchi Jehová d'ayin.

⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Mañ ach och d'a yol junoc pat b'aj ayec' eb' anima iloj ac'val yuj cham-nac. Mañ ach oc' yed' eb', mañ ac' snivanil sc'ol eb', yujto a in Jehová in svala' to ix viq'uel junc'olal d'a eb', maxtzac in xajanej eb', maxtzac oc' in c'ol d'a jun choñab' tic. ⁶ Ol cham eb' icham anima yed' eb' unin. Mañxalaj mach ol mucan eb', malaj mach ol oc' yuj eb'. Malaj mach ol yac' echnaj snivanil, ma sjoxanel xil sjolom yuj sch'oxanel scusc'olal yuj eb'. ⁷ Mañxalaj mach ol b'oan vael yuj chamel chi', yic tz'ac'ji snivanil sc'ol eb' ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi', vach'-chom a eb' mamab'il nunab'il schami.

⁸ Añejtona' mañ ach och c'ojan d'a yol junoc pat a va'i yed' uc'an a' b'aj ay junoc q'uiñ. ⁹ Yujto a in Jehová in Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in sval icha tic: Ol vac' lajvoc q'uiñ yic tzalajc'olal, icha q'uiñ yic nupnajel d'a jun choñab' tic. A d'a yol e tiem-poal tic ol ujoc jun tic, ol eyil val.

¹⁰ Ayic ol alan jun lolonel tic d'a eb' etchoñab' tic, ol sc'anb'ej eb' d'ayach: ¿Tas yuj ol yac'cot jun nivan yaelal chi' Jehová d'a quib'añ? ¿Tas chucal ix co c'ulej? ¿Tas co mul ix och d'a Jehová co Diosal? xcham eb'. ¹¹ Tza pacan d'a eb' icha tic: A val Jehová tz'alan icha tic: A eb' e mam eyicham ix in yactejean eb', ix b'at tzac'an eb' d'a spatic comon dios, ix och eb' ejmelal d'ay. Ix in spaticanel eb', maj sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al eb' ix vac'a'. ¹² A exxo pax tic, ec'al te

chuc tze c'ulej d'a yichañ eb' e mam eyicham chi'. Junjun ex tze c'ulej chucal scot d'a e pensar, maxtzac e c'anab'ajej tas svala'. **13** Yuj chi' ol ex viq'uel d'a jun lum tic, ol ex vac'ancanb'at d'a junocxo choñab' mañ eyojtacoc, mañ yojtacoc pax eb' e mam eyicham. Ata' c'ual d'ac'-val ol eyac' servil juntzañ comon dios. Mañxo ol oc' in c'ol d'ayex, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

14 Palta a in Jehová in svac' in ti': A ticaic, ayic slocan in b'i eb' anima tic, syalan eb' icha tic: D'a sb'i Jehová Dios ic'annaquelta eb' co mam quicham d'a Egipto, xchi eb'. **15** Palta ol javoc jun tiempoal, ol yalan eb' anima icha tic: D'a sb'i Jehová, aton ix ic'anelta eb' israel d'a juntzañ choñab' d'a norte yed' d'a juntzañxo choñab' b'aj ix saclemcanb'at eb', xcham eb'. Yujto a in ol vic' meltzaj eb' etisrael d'a schoñab', aton lum lum vac'naccan d'a eb' e mam eyicham.

16 Palta ayic manto ol ujoc jun chi', ol vic'cot eb' yajc'ol eb' israel yic tzul yamji eb' yuj eb', icha tz'aj syaman noc' chay eb' yamum chay yed' schimpa, ma icha eb' pechum noc' sb'at tzac'an d'a spatic noc' noc' d'a tzalquixtac, tzece' sayan noc' eb' d'a yoltac q'uen ñaq'ueen yed' d'a yoltac sjatelal q'ueen. **17** Yujto svil masanil tastac sc'ulej eb'. Malaj junoc mach syal sc'ub'anel sb'a d'a yol in sat, ma sc'ub'anel schucal d'a vichañ. **18** Ol vac' spac d'a eb' yuj chucal sc'ulej chi', yujto ix yixtejb'at in lum eb' yuj juntzañ sdiosal to mañ pitzanoc, yajb'entac icha snivanil junoc chamnac. Ix sc'ulej eb' tas to max scha in c'ool, xchi Jehová.

Slesal viñaj Jeremías

- 19** Mamin Jehová, vilumal ach, in tañvumal aji. A ach val tzin a colo' ayic ay in och d'a syaelal. Ol cot juntzañ choñab' b'aj slajvic'och lum lum tic, ol ul yalan eb' d'ayach: A eb' co mam quicham, añej d'a juntzañ comon dios malaj vach' yochi, malaj yopisio, añej ta' yac'-naquem sb'a eb'.
- 20** ¿Tom syal sb'oan sdiosal eb' anima? Tato a eb' sb'oani, mañ diosoc syal chi', xcham eb', xin chi.
- 21** Ix yalanxi Jehová icha tic: Yuj chi' d'a junelñej ol vac' yojtaquejel in poder eb'. Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' to a in Jehová in a inñej Dios in, xchi.

Yaelal d'a yib'añ Judá yuj schucal

17 ¹ Ix yalan Jehová icha tic: Ex aj Judá, maxtzac el e chucal d'a e pensar. Max satlaj e chucal chi' d'a schiquintac eyaltar. Scan yechel icha letra tz'ochcan d'a junoc q'uen q'ueen yuj q'uen cincel ma yuj q'uen diamante.

2 A eb' eyuninal snacot juntzañ altar eb', snaanpaxcot juntzañ te te' yechel comon dios eb', te' ay d'a yichtac te te' c'ayum xiil d'a juntzañ tzalquixtac chaañ yaj-q'uei, ³ yed' d'a jolomtac vitz d'a stitaquel choñab'. Yuj e chucal tzeyac'och d'a juntzañ lugar yic ejmelal b'aj chaañ d'a masanil e macb'en tic, ol vac' elc'ajb'at e b'eyumal yed' tastac ay d'ayex.

4 Yoalil ol ex ic'joquel d'a sat lum e lum tic, aton lum ix vac' e

macb'enej. Ol ex vac'canoch
schecab'oc eb' ayoch ajc'olal
d'ayex d'a jun luum mañ eyoj-
tacoc, yujto toxo ix cot yoval in
c'ol d'ayex. A yoval in c'ol chi',
lajan icha junoc c'ac' malaj
b'aq'uiñ stupi, xchi Jehová.

Juntzañxo lolonel

- 5 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ob'il-
tac eb' tzin ic'anel d'a sc'ool,
axo anima syac'och eb' yipoc
sc'ol yic scolvaj yed' eb' snaani.
- 6 Lajan val eb' icha te' q'uiix d'a
tz'inan luum, malaj b'aq'uiñ syil
vach'il. Sq'uib'q'ue te' d'a caltac
q'ueen yed' d'a lum luum ay
atz'am atz'am d'ay yed' b'aj
max yal scajnaj anima.
- 7 Palta te vach' yic eb' anima tzin
ac'anoch yipoc sc'ool.
- 8 Lajan val eb' icha te te' avab'il
d'a stitac a a', sb'at val sch'añal
yib' b'aj sb'ey a a' chi'. Malaj
sna te' vach'chom te ay c'ac',
c'ayumñej xil te'. D'a stiempoal
malaj ñab', malaj jab'oc tz'ic'an
te', malaj b'aq'uiñ syactej
yac'an sat te'. Icha chi' yaj eb'.
- 9 ¿Toc ay junoc tas yelxo val
ac'um musansatil, icha spensar
eb' anima? Malaj sb'onab'il jun
spensar eb' chi'. ¿Mach val syal
yojtacaneli?
- 10 A in val Jehová in tzin ch'ol-
b'itej tastac ay d'a junjun pen-
sar. Vojtac val tastac tz'ec' d'a
spixan junjun anima. A in svac'
spac d'a junjun d'a smojal icha
sc'ulej, xchi Jehová.
- 11 A eb' tz'och b'eyumal yuj ixtoj
anima, lajan val eb' icha junoc
noc' much smañelta ñolob' mañ
yicoc. Ayic te tec'anto eb' ol

- ec'xoc sb'eyumal eb' chi', axo ol
aj scheclaji to malaj spensar eb'.
- 12 A scajnub' Dios b'ob'ilcan yictax
yichb'anil, lajan val icha junoc
palacio te vach' yilji, chaañ
b'ob'ilcanq'uei.
 - 13 Mamin Jehová, a ach ayachoch
yipoc co c'ol a oñ israel oñ tic.
Masanil eb' tzach actancani, ol
q'uixvocanel eb'. Masanil eb'
tz'el d'a a tz'ey, ol satcanel eb'
icha tz'aj satel junoc b'i
tz'ib'ab'ilem d'a cal pococ. Ol
satcanel eb' yujto tzach yactej-
can eb', yujto a ach tic lajan ach
icha junoc sjaj a a'.

Ix tevi viñaj Jeremías d'a Jehová

- 14 Mamin Jehová, ac' b'oxoc in
c'ool yic tzin b'oxicani. Col in,
yic vach' tzin colchajcani, yujto
añej d'ayach sval vach' lolonel.
- 15 Syal eb' anima d'ayin icha tic:
¿B'aq'uiñ ol elc'och slolonel
Jehová alnac d'ayoñ? Elocab'-
c'och tas syal chi' ticnaic, xchi
eb'.
- 16 Mamin, malaj b'aj ix in tevi
d'ayach yic tzin c'anancot junoc
tas tz'ic'an satel eb' anima. Max
in nib'ej pax sjavi junoc yaelal
d'a yib'añ eb'. A ach tic ojtac
tas ix in c'ana', yujto d'a ichañ
ix vala'.
- 17 Mañ in ac'och d'a xive'olal,
yujto a d'ayach tzin col in b'a
ayic ay in och d'a syaelal.
- 18 Q'uixvocab'canel eb' tzin
pechan b'eyec'oc, mocab' in
q'uixvoquel a in tic. Xivocab'
eb' chi', mocab' in xiv a in tic.
Ac'cot yaelal d'a yib'añ eb',
satel eb' d'a junelñej.

A tas ix alchaj yuj sc'ual ic'oj ip

19 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ixic, b'at ochañ liñan d'a spuetail choñab' b'aj tz'eli tz'och eb' sreyal Judá. Ata' tzalel in lolonel. Ichañej chi' tza c'ulej d'a juntzañ spuetail Jerusalén. **20** Tzalan d'a eb' anima icha tic: Ex rey yed' jantac ex cajan ex d'a Jerusalén tic yed' e masanil ex aj Judá, machtac ex tzex och d'a juntzañ puerta tic, ab'ec val tas syal Jehová: **21** Tzeyil val e b'a, mañ e cuch eyicatz d'a sc'ual ic'oj ip, mañ eyic'ochta d'a spuetail Jerusalén tic, yic max ja yaelal d'a eyib'añ yuuj. **22** Mañ eyic'paxelta junoc eyicatz d'a yol e pat d'a sc'ual ic'oj ip chi'. Malajocab' junoc munlajel tze c'ulej d'a jun c'u chi'. Nivanocab' yelc'och d'ayex icha ajnac valan d'a eb' e mam eyicham. **23** Palta mañ schanacoc yab' eb' tas valnac chi'. Spitejncac sb'a eb', mañ sc'anab'ajej-nacoc scachnab'il eb' vac'nac. **24** A in val Jehová in svala': C'anab'ajejec tas svala', mañ eyic'cot eyicatz d'a spuetail choñab' tic d'a sc'ual ic'oj ip. Nivanocab' yelc'och jun c'u chi' d'ayex, malajocab' junoc munlajel tze c'ulej. **25** Tato tze c'anab'ajej tas sval tic, ayñej eb' yiñtilal viñaj David ol ochñej reyal d'a in choñab' tic. Ol ochta eb' d'a spuetail yed' carruaje ñerb'il yuj noc' chej, ajun eb' eyajalil ex aj Judá ex tic yed' pax eb' aj Jerusalén tic. A jun choñab' tic malaj b'aq'uiñ ol can tz'inan. **26** Ol laj cot eb' anima d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá, aton juntzañ ay d'a spatic yichañ Jerusalén tic, d'a yol yic Benjamín, d'a ac'lic, d'a tzalquixtac yed' pax d'a yol yic Neguev. Ol yic'cot noc' noc'

eb' silab'il yic sñusjitz'a d'a templo. Ol yic'paxcot juntzañxo noc' silab' eb', ixim trigo, incienso yed' ofrenda yic syac'an yuj diosal eb' d'ayin.

27 Palta tato mañ ol e c'anab'ajej in checnab'il tic jun, tato mañ nivanoc yelc'och jun c'ual chi' d'ayex, tato ol eyic'ochta eyicatz d'a spuetail choñab' tic d'a jun c'u chi', ol vac' ñusjoc-tz'a masanil palacio d'a Jerusalén tic. Mañxa mach ol yal smac'an tup jun c'ac' chi', xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

C'ayb'ub'al d'a yib'añ viñ tz'acum

18 ¹ Ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ixic, emañ d'a spat jun viñ tz'acum luum. Ata' ol val jun lolonel d'ayach, xchi d'ayin. ³ Ix in em b'ian, van stz'acvi viñ d'a jun tz'aclab' tz'ec' sururoc. ⁴ Ayic van stz'acan jun lum chen viñ, axo ix aji ix ixtaxb'at lum d'a yol sc'ab' viñ. Yuj chi' añeja' yed' lum slumal chi' ix sb'o junxo luum viñ icha snib'ej.

⁵ D'a jun rato chi' ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ⁶ A in val Jehová in sval d'ayex israel ex tic: ¿Tom max yal ex vutan icha syutej lum luum viñ tz'acum tic stz'acani? A ex tic, lajan

A viñ tz'acum (Jer 18.6)

eyaj d'a yol in c'ab' icha yaj lum
 luum d'a yol sc'ab' viñ tz'acum tic.
 7 Q'uinaloc a in tic tzin na in juan-
 b'ati, ma in satanel junoc choñab',
 ma junoc macb'en, 8 palta tato a jun
 choñab' chi' sna sb'a sc'ool, syic'anel
 sb'a d'a scal chucal, añejtona' in tzin
 q'uexpax in pensar, maxtzac vac'b'at
 jun yaelal chi' d'a yib'añ. 9 Q'uinaloc
 tzin na' in b'oanq'ue junoc choñab'
 yed' vac'an q'uib'oc, 10 palta tato
 añej chucal sc'ulej, max sc'anab'ajej
 pax tas svala', tzin q'uexpax in pen-
 sar, maxtzac vac' in vach'c'olal nab'il
 vuj vac'an d'ay.

11 Al d'a eb' cajan d'a Judá yed'
 d'a Jerusalén to a in sval juntzañ
 lolonel tic: Van in naan tas ol ex
 vutej, tas ol aj vac'anoch eyaelal, yuj
 chi' actejeccan e chuc b'eyb'al,
 c'ulejec vach'il, xchi Jehová, xa chi.
 12 Ol yalan eb' d'ayach icha tic: Mañ
 ixtej a b'a oñ a cachani. A oñ tic ol co
 c'ulejñej chucal, icha tas scot d'a co
 pensar co c'ulani, xcham eb', xchi
 Jehová.

13 Yuj chi' ix yalanxi Jehová icha
 tic: C'anb'ejec ec' d'a junjun
 nación, tato ay b'aj ix ab'chaj
 sc'ulaj icha tas sc'ulej eb' etisra-
 elal tic. A eb' tic yelxo val te
 chuc tas sc'ulej eb'.

14 ¿Toc ay junoc tiempoal mañ
 ayoquem q'uen sacb'acom d'a
 jolomtac vitz d'a yol yic
 Líbano? ¿Ay am b'aj stup a a'
 te siic scot d'a jolomtac vitz
 chi'?

15 Palta a ex in choñab' ex tic,
 mañ junñejoc b'aj ayexcani,
 cotac scal tze q'uexan e pensar.
 Tzin eyactancani, axo d'a tas
 mañ diosoc tze ñus incienso. Ex
 satb'at d'a jun b'e aytaxon d'a

peca'. Axo d'a b'e yic chucal
 b'aj tzex b'ati.

16 Yuj e chucal chi' ol can tz'inan e
 choñab' tic. Ol te b'uchjocñej.
 Masanil eb' ol ec' d'a tic, ol laj
 syum sat eb' ex stetzani, yujto
 satub'tac ol aj yilji.

17 Icha tz'aj saclemb'at tastac yuj
 ic' scot b'aj sjavi c'u, icha chi' ol
 aj ex vac'an saclemb'at yuj eb'
 eyajc'ool. Ol in b'at mican
 d'ayex ayic ol ja sc'ual sjavi e
 yaelal chi'. Mañxo ol in b'at
 q'uelan d'ayex, xchi Jehová.

A tas ix nachaj d'a yib'añ viñaj Jeremías

18 Ix yalan eb' anima chi' icha tic:
 Co naec tas scutej viñaj Jeremías tic
 yuj tas syal viñ d'a quib'añ. Tocval ol
 lajvoquel eb' sacerdote tzoñ c'ay-
 b'ani, ma eb' aj pensar tz'ac'an co
 razón, ma eb' schecab' Dios tz'alan
 slolonel Dios chi' d'ayoñ. Yuj chi' co
 naecq'ue esal lolonel d'a spatic viñ,
 yic smiljicham viñ. Mañ ol co
 c'anab'ajejlaj tas syal viñ chi', xchi
 eb'.

Slesal viñaj Jeremías

19 Mamin Jehová, cotañ val
 q'uelan d'ayin, tzañ'an val tas
 syal eb' ayoch ajc'olal tic
 d'ayin.

20 ¿Tom yed' chucal tz'aj spactzitaj
 vach'c'olal? A eb' chi' toxo ix
 sna eb' tas ol yutej eb' in
 smilanchamoc.

Nacoti to ix in c'och d'a ichañ
 in tevi d'ayach yuj svach'iloc
 eb', yic max ac'cot yoval a c'ol
 d'a yib'añ eb'.

21 Axo ticnaic jun, ac' cham
 yuninal eb' yuj vejel yed' yuj

oval. Canocab' eb' ix yetb'eyum eb' junixtaquil, mañxaocab' junoc yune' eb' ix scani. Mil-jocab'cham eb' viñ yetb'eyum eb' ix, axo eb' viñ yune' eb' ix quelemtaxco, chamocab' eb' d'a oval.

22 Ac'cot junoc ñilañ soldado elc'um d'a scal eb'. Ab'chajocab' yel yav eb' yuj syaelal, yujto ichato sjoy olan eb' b'aj ol in mucchajoc, say modo eb' tas tz'aj in telvi d'a yol sc'ab' eb'.

23 Palta a ach tic Mamin Jehová, ojtac masanil tastac smol alej eb' d'a vib'añ yic tzin smilancham eb' yalani. Mañ ac' nivan-c'olal eb', mocab' b'at smul eb' chi' sate'olal uuj. Satocab'el eb' d'a ichañ, ac'och syaelal eb' yuj yoval a c'ool.

C'ayb'ub'al d'a lum pojel ch'ub'

19 ¹ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: B'at man junoc lum ch'ub', tzic'anb'at eb' yichamtac vinaquil choñab' ed'oc yed' eb' sacer-dote ichamtac vinacxo. ² Tzach el d'a puerta b'aj tz'el eb' sb'at ac'ojcan c'alem d'a sch'olanil yic Ben-hinom, ata' ol al juntzañ lolonel sval tic d'ayach d'a eb'. ³ Tzalan icha tic: Ex sreyal Judá yed' ex cajan ex d'a Jerusalén tic, ab'ec val slolonel Jehová co Diosal Yajal d'a Smasanil: Ab'ec, ol vac'b'at jun nivan yaelal d'a yib'añ e choñab' tic. Masanil mach ol ab'anoc, ol sat sc'ol eb' yab'ani. ⁴ Yujto tzin eyactejcani, tzezac'anoch jun lugar tic yicoc comon dios. Tze ñusan incienso d'a juntzañ comon dios mañ eyojtacoc yed' eb' e mam eyicham. Mañxa yalnab'il jantac eb' unin malaj smul tze milchamoc. ⁵ Ix

e b'oq'ue juntzañ altar b'aj tze ñus-tz'a eb' eyuninal silab'il d'a Baal. Tze c'ulan val tas mañoc in svac' e c'ulej, max ec' d'a in pensar juntzañ tas tze c'ulej chi'. ⁶ Yuj chi', a in val Jehová in tic svala': Ay val jun c'ual to a jun ch'olan tic, mañxo ol scuch Tofet, ma sch'olanil yic Ben-hinom, palta sch'olanil b'aj smiljicham anima ol sb'iejcani. ⁷ Yuj jantac anima ol cham d'a jun ch'olan tic, ol vac' ixtaxel tas nab'il eyuj ex aj Judá yed' ex aj Jerusalén. Ol ex vac' ac'joc ganar yuj eb' eyajc'ol snib'ej tzex milanchamoc. Axo e nivanil ol och schib'ejoc noc' ostoc yed' noc' caltacte'al noc'. ⁸ Ol ochcan e choñab' tic tz'inan lumal, xivub'tac ol ajcanoc. A eb' ol ec' d'a tic, ol xiv eb', ol sat sc'ol eb' yilani, ol b'uchvaj eb' yuj tas ol ajcan chi'. ⁹ Ol vac' e chilajb'at eyuninal yed' eyisil yuj vejel, ol vac'an e chilajb'at e b'a, ayic ol oymaj eb' ajc'ol d'a spatic e choñab', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

¹⁰ Ayic slajvi alan juntzañ tic, tza mac'anpoj jun lum ch'ub' chi' d'a yichañ eb' anima ajun ed' chi', ¹¹ tzalan d'a eb' icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol in satel jun choñab' tic, icha tz'aj smac'jipoj junoc lum ch'ub' maxtzac yal sb'o junelxo. A d'a lum Tofet tic ol e muquem eb' e chamnac, yujto mañxa b'aj ol yal e mucan eb'. ¹² A in Jehová in svala', icha chi' ol vutej jun choñab' tic yed' eb' cajan d'ay, lajan ol aj icha ol aj Tofet tic. ¹³ Te yajb'entac ol ajcan masanil pat d'a Jerusalén tic yed' spalacio eb' sreyal Judá. Añejtona' yajb'entac ol ajcan spañanil yib'añtac pat b'aj sñusji incienso d'a q'uen c'anal d'a satchaai yed' b'aj tze sequem vino ofrendail d'a comon dios. Icha Tofet chi' ol

ajcanoc, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi Jehová d'ayin.

14 Ayic ix lajvi in c'ulan juntzañ tic, a in Jeremías in tic, in paxta d'a Tofet chi', b'aj ix valcanel slolonel Jehová. In och liñan d'a yol yamaq'uil stemplo Dios, ix valan d'a masanil eb' anima icha tic: **15** A Jehová co Diosal Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol vac'b'at yaelal d'a yib'añ jun e choñab' tic yed' d'a yib'añ juntzañxo choñab' ay d'a e lac'anil. Ol javoc masanil juntzañ yaelal toxo ix val tic d'a eyib'añ, yujto ix e pitej e b'a, maxtzac e c'anab'ajej tas svala', xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

A tas alb'il d'a yib'añ viñaj Pasur

20 **1** Ay jun viñ scuchan Pasur yuninal viñaj Imer, sat sacer-dote yaj viñ d'a stemplo Jehová. Ayic ix yab'an viñ tas ix val a in Jeremías in tic, **2** ix in schecan mac'joc viñ, ix in schecan ac'jocpaxoch viñ d'a te' cepo d'a spuertail templo d'a stojolal smacb'en Benjamín. **3** Axo d'a junxo c'u, a viñ ix alani to tzin ic'chajel d'a yol te' cepo chi'. Yuj chi' ix valan d'a viñ icha tic: A Jehová ix q'uexan a b'i. Magor-misabib ol a b'iejcani, syalelc'ochi xivc'olalñej yaji. **4** Yujto syal Jehová icha tic: Ol vac'och xivc'olal d'a ib'añ yed' masanil eb' vach' ac'an yed'oc. Q'uelan ach val ochi ol miljoccham eb' a vach'c'ool yuj yes-pada eb' ajc'ool. A exxo aj Judá ex tic ol ex vac'och d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia. Ay ex ol ex yic'b'at viñ d'a Babilonia chi', ayex pax ol ex smil-cham viñ. **5** Masanil e b'eyumal yed' masanil tastac ay stojol ay d'ayex yed' sb'eyumal eb' sreyal Judá ol vac'och d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi',

ol yic'anb'at eb' d'a Babilonia chi'.

6 A achxo tic ach Pasur, ol ach ic'-chajb'at checab'oc d'a Babilonia chi' yed' masanil eb' cajan ed' d'a a pat. Ata' ol ach chamoc, ol ach mucchaj-can ta' yed' eb' a vach'c'ool chi', aton eb' b'aj ix esejcanel in ti'oc, xchi Jehová, xin chi.

A scusc'olal viñaj Jeremías d'a yichañ Jehová

7 Mamin Jehová, toñej ix in a monte. Ix in c'anab'ajan tas ix ala'. Yelxo te tec'an ach, yuj chi' ix in ac' ganar. Masanil tiempo tzin tztetzaji, masanil anima tzin b'uchan uuj.

8 Ayic svalan d'a eb' juntac el icha tic: Ol javoc yaelal d'a eyib'añ, ol ex lajvoqueloc, xin chiñej d'a eb'. Yuj chi' ayñejoch eb' yalan chucal lolonel d'ayin, tzin sb'uchan pax eb', yujto svalet a lolonel.

9 Tato svala' to maxtzac ach vac' b'inajoc, maxtzac valpaxel a lolonel, axo tz'aji, icha te' c'ac' tz'aj a lolonel chi' d'ayin. Stz'ab'at in b'aquil yuj svab'i. Tzin nib'ej tzin och vaan valanel a lolonel tic, palta maxtzac yal-laj.

10 Svab' val sajson eb' in sb'uchani: Syalan eb' icha tic: Ina viñ xivc'olalñej yaj tic, xchi eb'. Syalanpax eb': Coyec, b'at quiq'uecchañ esal lolonel d'a yib'añ viñ, xchi eb'. Añejtona' eb' in vach'c'ool, snib'ej eb' b'aj tzin lectaji. Syalan eb' vuuj icha tic: Co sayec modo tas tz'aj cac'an ganar cac'anec ec' co pac d'a viñ, xchi eb'.

- 11 Palta a ach tic Mamin Jehová, ayachñej ec' ved'oc, icha junoc soldado malaj mach tz'ac'an ganar. A eb' tzin pechani ol ac'joc ganar eb', a inxo jun mañ ol in yac' ganar eb'. Ol q'uixvoc-canel eb', mañ ol satlaj sc'ol eb' d'a sq'uixvelal chi'.
- 12 Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, a ach tza ch'olb'itej eb' tojol sb'eyb'al, tzilan tastac sna eb' anima. Ch'ox vil tas ol utej ac'an syaelal juntzañ anima tic, yujto toxo ix vac'och in b'a ab'enal d'a yol a c'ab'.
- 13 B'itejec Jehová, alec vach' lolonel d'ay. A scolanel eb' tz'ab'an syail d'a yol sc'ab' eb' ixtum anima.
- 14 Te chuc jun c'u b'aj aljinac in. Mocab' alchaj vach'il d'a jun c'u b'aj aljinac in d'a in nun.
- 15 Ob'iltac jun vinac xid' alannac d'a viñ in mam to ix alji jun yuninal viñ yic stzalaj viñ.
- 16 Satocab'el jun vinac chi', icha juntzañ choñab' ix satjiel yuj Dios d'a junelñej. Yab'ocab' viñ yel av yuj yaelal d'a q'uiñib'alil yed' av yic ac'oj oval d'a chim-c'ualil.
- 17 ¿Tas yuj maj in mac'ljicham yuj jun vinac chi' ayic manto in alji? Tato icha chi', canñejnac in am d'a ix in nun chi', ichato d'a ix mucchajnac in cani.
- 18 ¿Tas val yuj aljinac in? ¿Tom yuj vilan syaelal, yic tzin cham d'a q'uixvelal? xin chi.

Yaelal ol javoc d'a yib'añ Jerusalén

21 ¹ A viñaj rey Sedequías ix checancot viñaj Pasur yuninal viñaj Malquías yed' viñaj

sacerdote Sofonías yuninal viñaj Maasías, yic sjavi eb' viñ in yil a in Jeremías in tic, yic syalan eb' viñ d'ayin icha tic: ² Tzoñ tevi d'ayach to tza c'an d'a Jehová cuuj, yujto a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, van yac'an oval viñ qued'oc. C'an d'a Jehová chi' to sch'ox spoder, icha sc'ulejncac d'a pecataxo, yic syic'anel viñaj Nabucodonosor chi', xchi eb' viñ.

³ Ix lajvi chi' ix lolon Jehová d'ayin. Ix in tac'vi d'a eb' viñ schecab' viñ rey chi' icha tic: Alec d'a viñaj Sedequías chi' ⁴ to a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alani: Ol vac' meltzaj eb' a soldado d'a spatic, aton eb' tz'ac'an oval yed' viñ sreyal Babilonia. Axo eb' soldado viñ chi' aton eb' oyanxo och d'a spatitac jun choñab' tic, ol in molb'ejoch eb' d'a yol jun choñab' tic. ⁵ A in ol vac' oval eyed'oc yed' in poder yed' pax yoval in c'ol te ay smay. ⁶ Ol vac'cham masanil eb' anima cajan d'a jun choñab' tic, ol cham eb' yed' noc' noc' yuj jun nivan yab'il. ⁷ Ol lajvoc chi', a achxo tic ach Sedequías, ol ach vac'och d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor yed' d'a juntzañxo eb' ayoch ajc'olal d'ayach. Ol ach vac'och d'a yol sc'ab' eb' yed' eb' a checab', eb' a soldado yed' eb' anima pitzanto ol can d'a jun choñab' tic, aton eb' olto can yuj jun nivan yab'il, oval yed' vejel. A in val Jehová in svalu', mañ ol oc' sc'ol jun viñ rey chi' d'a eb', ol miljoccham eb' yuj viñ.

⁸ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al d'a juntzañ anima tic to a in sval icha tic: Svac' e sic'lel, ¿tom a e q'uinal, mato a e chamel? ⁹ A mach ol can d'a jun choñab' tic, ol cham

yuj oval, yuj vejel yed' yuj ilya. Axo pax eb' ol el yac'och sb'a d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia van yac'an oval d'a jun choñab' tic jun, mañ ol chamlay eb', tevelxoñej ol colchaj eb'.
10 A in Jehová in svala', toxo ix in na' vac'ancot yaelal d'a yib'añ jun choñab' tic, mañxooc vach'il ol vac'coti. Ol vac'och d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia, axo viñ ol ñusantz'aoc.

**A tas ix alchaj d'a yib'añ
viñ sreyal Judá**

11-12 Alpax d'a eb' sreyal Judá yiñtilal viñaj David icha tic: Scham val eyab'an tas sval a in Jehová in tic: Vach'ocab' tzeyutej e b'oan yaj yoval eb' anima d'a junjun c'u. Tze col eb' tz'ixtaj yuj eb' ixtum anima. Tato chuc tzeyutej e b'oan yaj jun, ol cot yoval in c'ol d'a eyib'añ, icha te' c'ac' te ov sq'ue ñilñon yoc mañxa mach syal stupani.

Yaelal ol ja d'a yib'añ Jerusalén

13 Ex aj Jerusalén, te chaañ eyaj-q'ue d'a yib'añ lum ac'lic, icha yajq'ue junoc nivan tenam d'a lum ac'lic chi'. Palta a in Jehová in svala' to aycot yoval in c'ol d'ayex. Tzeyal icha tic: ¿Mach ol yal yac'an oval qued'oc? ¿Mach ol yal sq'ueul b'aj sco col co b'a tic? xe chi.

14 A in Jehová in svala' to ol vac'och eyaelal icha val smojal yuj tastac tze c'ulej. Ol vac'och sc'ac'al e palacio. Axo tastac ay d'a spatictac e choñab', ol laj-voquel stz'ab'ati, xchi Jehová,

xin chi d'a eb' schecab' viñaj Sedequías chi'.

A tas ix alchaj d'a eb' sreyal Judá

22 ¹ Ix yalan Jehová d'ayin: Ixix d'a spalacio viñ sreyal Judá, tzalan juntzañ lolonel tic ² d'a viñ, aton viñ yiñtilal viñaj David. Tzalan pax d'a yichañ masanil eb' ayoch yopisio yed' viñ yed' pax d'a eb' anima ay ta' to smaclej yab' in lolonel tic eb'. ³ A tojolal yed' vach'ilal a tze b'eyb'alej. Mañ eyix-tej eb' eyetanimail, mañ eyixtej eb' ch'oc choñab'il, ma eb' unin cham-nac smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Mañ e milcham eb' anima malaj smul. ⁴ Tato d'a val yel ol e b'eyb'alej juntzañ sval tic, ol ochñej eb' yiñtilal viñaj David reyal d'a tic. Ayoch eb' d'a yol carruaje yed' d'a yib'añ chej ol ochta eb' d'a spuetail palacio tic, ajun masanil eb' ay yopisio yed' eb' yed' pax eb' anima. ⁵ Palta tato mañ ol e cha eyab' juntzañ ix val a in Jehová in tic jun, a jun palacio tic ol sateloc, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

⁶ Ix yalanxi Jehová icha tic.

A spalacio viñ sreyal Judá, a d'a yol in sat lajan val icha svach'il yilji lum Galaad, icha pax lum jolom vitz Líbano. Palta svac' in ti' svalani to ol meltzajcanoch icha tz'inan luumal. Mañxa mach ol cajnaj d'ay.

⁷ Ol vic'cot eb' anima ay syam-c'ab' yic oval d'a jun palacio tic yic satanel eb'. Ol smac'anelta te' c'ute' eb', aton te' mañ jantacoc svach'il ayoch spatzab'illoc, ol sñusancantz'a te' eb'.

8 Ol cot eb' anima d'a juntzañxo choñab', ol ec' eb' d'a stz'ey jun choñab' tic, ol laj sc'anb'an eb' d'ay junjun: ¿Tas yuj icha tic ix yutej jun nivan choñab' tic Jehová? xcham eb'.

9 Ol tac'voc juntzañxo eb' icha tic: Icha tic ix yutej Jehová sDiosal eb', yujto ix yactejean strato eb' sb'onac yed'oc, axo d'a juntzañ comon dios b'aj ix och eb' ejmelal, xcham eb', xchi Jehová.

**A tas ix yal viñaj Jeremías
d'a viñaj Salum**

10-11 Mañ ex oc' yuj schamel viñaj Josías, oc'añec yuj viñaj Salum yuninal viñaj Josías chi'. Yujto ix ic'jib'at viñ d'a junelñej, mañxa b'aq'uiñ ol meltzaj viñ, mañxo ol yil-laj schoñab' viñ b'aj aljinac.

A yuj viñaj Salum chi', viñ ix och sreyaloc Judá ayic toxo ix cham viñ smam viñ chi', a Jehová tz'alan yuj viñ icha tic. Ix ic'jiel viñ d'a jun choñab' tic, mañxo ol meltzajlaj viñ. 12 A d'a jun choñab' b'aj ix ic'jib'at viñ chi', ata' ol cham viñ. Mañxo ol ul yilxi schoñab' viñ tic.

A tas ix alchaj d'a viñaj Joacim

13 Ob'iltac ach, yuj val a chucal tza b'oanq'ue a palacio yed' a nivac pat. Tzac' munlaj eb' anima, palta max a tuplaj sc'u eb'.

14 Tzalan icha tic: Ol in b'oq'ue junoc in nivan palacio, axo d'a yib'añ ol in b'oq'ue juntzañxo levan tz'aj yool. Ol jacvoccan sventenail, axo te' c'ute' ol vac'och yichtacoc, axo yelav, chacchac ol ajoc, xa chi.

15 ¿Am a naani to yujñejto ayachec' d'a yoltac pat nab'a c'ute' ayoch d'ay, yuj chi' rey ach to nivan elc'ochi? A viñ a mam ix yac' tzalajb'oc sc'ol viñ, yujto tojol ix yutej sb'a viñ, vach'ñej tas ix sc'ulej viñ, yuj chi' vach'ñej ix ajelc'och viñ.

16 Ix scol eb' meb'a' viñ yed' eb' tz'ixtaj yuj eb' chuc spensar. Yuj chi' vach'ñej ix elc'och viñ. A in Jehová in svala' to a sb'eyb'al viñ chi' sch'oxani to yojtac in viñ.

17 Palta a ach tic, añej b'eyumal tza nib'ej d'a spatic chucal. Tza checan miljoccham eb' anima malaj smul, tzixtan eb' etchoñab', xchi Jehová.

18 Syal Jehová yuj viñaj Joacim yuninal viñaj Josías sreyal Judá icha tic: Malaj eb' ol oc' yuj schamel viñ. Malaj eb' ol alan icha tic: Ay, ach vetanimail. Ob'iltac oñ. Toxo ix cham viñ co reyal, icha co mam yaj viñ, mañ xchioc eb'.

19 Icha tz'aj junoc noc' chamnac b'uru, icha chi' ol utaj viñ, ol ñerchajcanel viñ d'a tiel choñab' Jerusalén, xchi Jehová.

A tas ix alchaj d'a yib'añ Jerusalén

20 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ex aj Judá, q'ueañec d'a jolom vitz Líbano tzex avaj ta'. Te chaañ tzex avaj d'a jolomtac vitz yic Basán yed' d'a tzalquixtac yic Abarim, yujto masanil eb' ayoch eyed'oc toxo ix satel eb'.

21 A in tic, ix val d'ayex yic vach' eyajec' d'a e choñab', palta maj yal e c'ol ix eyab'i. Ichañej chi' ix eyutej e b'a yictax vanto

eyoch choñab'il, toxon max e cha eyab' tas svala'.

22 Ol ic'jocb'at eb' eyajalil yuj eb' ajc'ool, icha yic'jib'at junoc tas yuj oval ic', axo eb' ayoch eyed'oc ol ic'jocb'at eb' d'a junocxo ch'oc choñab'il. Toxoñej ol ex q'uixvoccanoc. Mañxa ol ajcan eyelc'och yuj jantac e chucal.

23 A ticaic, te tzalajc'olal eyajec' d'a e pat nab'a c'ute' cotnac ste'al d'a Líbano. Palta ayic ol javoc yaelal d'a eyib'añ, ol el eyav eyab'an syail, icha yab'an syail junoc ix ix tz'alji yune', xchi Jehová.

A tas ix yal Dios d'a viñaj rey Jeconías

24 Ix yalan Jehová d'a viñaj Jeconías yuninal viñaj Joacim sreyal Judá: Vach'chom aylaj tzach och vuj icha junoc colc'ab' ayoch d'a svach' c'ab' eb' nivac vinac, palta svac' in ti to ol ach in julcaneli. 25 Ol ach vac'-canoch d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol b'aj tzach te xivi, eb' snib'an ach smilanchamoc, aton viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' ajun yed'oc. 26 Ol ach vac' ic'jocb'at yed' ix a nun d'a lum luum b'aj mañoc ta' ex alji, ata' ol ex cham e chavañil. 27 Mañxo ol ex meltzaj d'a tic, vach'chom olto e nib'ej meltzajxi e b'a, xchi Jehová.

A tas ix sc'anb'ej viñaj Jeremías

28 ¿Tom lajan viñaj Jeconías tic yed' junoc lum chen pojeltac mañxa yopisio, ma icha junoc yame'ab' mañxa mach snib'ani? ¿Tas yuj sjuljicanb'at viñ yed' eb' yiñtilal d'a jun lum luum mañ yojtacoc?

29 Ab'ec val ex aj Judá, scham val eyab'an tas syal Jehová.

30 A Jehová tz'alanxi icha tic: Tz'ib'chajocab'can b'aj ay sb'i eb' yiñtilal eb' rey to a jun vinac tic, lajan tz'ajcan icha junoc vinac malaj yuninal, icha junoc vinac mañ vach'oc ix aj yelc'ochi. Yujto mañxa junoc yiñtilal viñ ol och reyal d'a spalaciocan viñaj David, syac'anxi reyal d'a Judá tic, xchi Jehová.

A tas scac'och yipoc co c'ol d'a b'aq'uiñ

23 1 A Jehová tz'alan icha tic: Ex yilumal in choñab', ob'iltac ex, lajan ex icha junoc tañvum calnel smilancham noc' scalnel chi', saclemcanb'at noc' yuuj. Icha chi' tzeyutej eb' in choñab' tic, xchi Jehová.

2 A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan d'a eb' yilumal schoñab' tz'ac'an yajalil d'ay: Ex yilumal in choñab', ix e saclemcanb'at eb' in choñab', ix e xib'tancanb'at eb', maj e tañvej eb'. Yuj chi' a in Jehová in tic svala', ol vac'och eyaelal yuj tas ix e c'uulej chi'. 3 Axo eb' ix in saclemcanb'at d'a juntzañxo ch'oc choñab'il, a in Jehová in tic svala', ol vic' meltzaj eb'. Ol vac'anxi cajnaj eb' d'a schoñab', ol vac'anxi q'uib' sb'isul eb'. 4 Ol vac'anoch yilumal eb', yic maxtzac xiv eb', mañxa junoc eb' ol satoc, xchi Jehová.

5 Ix yalan Jehová icha tic: Ay jun c'u ol javoc, ol vac'och jun yiñtilal viñaj rey David reyal d'a in choñab' tic. A jun rey chi' te tojol spensar. Yed' sjelanil ol yac' reyal, tojol ol yutej sch'ol-b'itan masanil choñab'.

6 A d'a stieempoal ol yac' reyal chi', ol colchajcanel eb' aj Judá yed' pax eb' aj Israel, mañxalaj tas ol sna eb'. Aton jun b'i tic ol ac'joc sb'ïoc: A Jehová sb'öanel tas tzoñ aj d'a stojolal.

7-8 A ticnaic, sloc in b'i eb' anima tic, syalan eb' icha tic: Yojtac val Jehová, jun ic'annaquelta eb' co mam quicham d'a Egipto, xchi eb'. Palta svac'can in ti' ticnaic to ay jun c'u ol javoc ol yal eb' icha tic: Yojtac val Jehová, jun ix oñ ic'anelta d'a norte yed' d'a juntzañxo choñab' b'aj ix oñ saclemcanb'ati, xcham eb'. Ichato chi' ol cajnaxi eb' israel chi' d'a sluum, xchi Jehová.

Lolonel ix alchaj d'a eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios

9 Icha tic ix val d'a eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios: A Jehová ix alan jun lolonel nivan yelc'och d'ayin. Yuj chi' ix och val pitz'an d'a in pixan sic'lab'il, ix ib'xiq'ue in nivanil. Icha squet-conec' eb' uc'um añ toxo val stelvi, icha chi' ix in aji.

10 A eb' anima cajan d'a jun choñab' tic, añej val ajmulal sc'ulej eb', syac' val yip eb' sc'ulan chucal. A eb' nivac yelc'ochi, añej ixtoj anima syac' eb'. Yuj chi' toxo ix catab'aj lum luum tic yuj Jehová, toxo ix tacjiel luum, toxo ix tz'ab'at añ añc'ultac b'aj sva noc' noc'.

11 A Jehová tz'alan icha tic: A val eb' syaloch sb'a in checab'oc tic yed' eb' sacerdote, malaj velc'och d'a yol sat eb'. Svil val sc'ulan chucal eb' d'a yol in templo.

12 A in Jehová in svala' to yuj chi' te q'uic'alq'uinal ol ajcan sb'e eb', te ñereri ol aj paxoc. Ichato ol ecchajb'at eb', ol telvoc eb'. Axo yic ol in ch'olb'itan eb', ol vac'ancot yaelal te ya d'a yib'añ eb'.

13 Vilnac val eb' yalnacoch sb'a in checab'oc d'a Samaria, te chuc tas sc'ulejnc eb'. Yalnaquel slolonel Baal eb', icha chi' aj scuchb'annac satb'at in choñab' Israel eb'.

14 Ix vilpax eb' syaloch sb'a in checab'oc d'a Jerusalén, te chuc tas sc'ulej eb'. Añej ajmulal sc'ulej eb', ixtum anima pax eb', syiptzitan eb' sc'ulan chucal eb'. Malaj junoc mach syactejean sc'ulan chucal. A val tz'aj vilani, a juntzañ anima tic yed' eb' cajan d'a Jerusalén, lajan val eb' yed' eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra.

15 Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sval juntzañ lolonel tic yuj juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi': Yujto yuj eb' sq'uechaañ chucal d'a masanil smac'b'en eb' tic, yuj chi' ol vac' tas c'a' sva eb' yed' yuq'uej eb', to scham anima yuuj.

16 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ex aj Israel, mañ eyac'och tas syal eb' syaloch sb'a in checab'oc chi' yipoc e c'ool, yujto a tas syal eb' chi' esñej, d'a yol yic eb' sna-elta, mañoc in tzin chec yal eb'.

17 A d'a eb' b'aj malaj yelc'och in lolonel, ata' syal eb' icha tic: Vach'ñej ol aj eyelc'ochi, xchi eb'. A d'a eb' stec'b'ej sb'a sc'ulan tas snaelta d'a yol yico',

syal eb' icha tic: Malaj junoc yaelal ol javoc d'a eyib'añ, xchi eb'.

18 Palta a in Jehová in, a in svala' to a eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', malaj juneloc xid'ec' eb' b'aj tz'och molchajel, ayic tzin lolon yed' eb' in checab'. Malaj juneloc syab' eb' in loloni.

19 Te chuc eb', yuj chi' ol vac'och syaelal eb' yed' yoval in c'ool. A yoval in c'ol chi' lajan val icha junoc oval ic' ñab' sja xum-najoc.

20 Mañ ol vanaj yoval in c'ol chi', masanto ol elc'och tas nab'il vuuj. Ato b'aq'uiñ, ol nachajel juntzañ tic eyuuj.

21 Mañoc in tzin chec juntzañ checab' chi', malaj tas sval d'a eb'. Toñej scomon b'at lemnaj eb' yalel slolonel chi' d'a in b'i.

22 Comonoc syojtaquejel eb' tas nab'il vuuj, a am in lolonel syal eb' d'a in choñab'. Tato icha chi', toxom ix yactejean schuc b'eyb'alil in choñab' tic, mañxa am chucal sc'ulej eb'.

23 A in Jehová in svalxi icha tic: Vach'chom d'a lac'an, ma d'a te najat, a in tic Dios inñej d'a smasanil b'aj.

24 A in val Jehová in svala': Malaj junoc b'aj vach' e c'ub'anel e b'a d'ayin. ¿Tom mañ eyojtacoc to ayinñej ec' d'a masanil sat-chaañ yed' d'a masanil sat luum?

25 Svab' val tas syal juntzañ checab' esalvum chi', stec'b'ej val sb'a eb' yalani to a in lolonel syal eb', a in tzin lolon d'a eb' d'a svayich yalani. 26 ¿B'aq'uiñ ol yacteje juntzañ

syaloch sb'a in checab'oc chi' yalan esal lolonel chi'? ¿B'aq'uiñ ol yacteje eb' yalan juntzañ lolonel toñej snaq'ue d'a yol yic chi'? 27 A eb' chi' sna eb' tas tz'aj in b'atcan satc'olal yuj in choñab' yuj svayich eb' syal-laj d'ay junjun, icha val sc'ulejñac eb' e mam eyicham, ayic in b'atnac satc'olal yuj eb', axoñej comon dios Baal b'aj yac'naquem sb'a eb'. 28-29 A in val Jehová in svala': Tato ay junoc checab' chi' ay tas svayichej, yalocab'i to vayich. Palta tato a in lolonel scha jun, yalocab' d'a sjichanil. ¿Tom lajan yopisio ixim sat trigo yed' yoc? Icha chi' in lolonel, mañ lajanoc yed' vayich. A in lolonel lajan val icha te' c'ac', ma icha q'uen almágana choc' tz'aj q'uen nivac q'ueen yuuj.

30 Yuj chi', te aycot yoval in c'ol d'a juntzañ checab' toñej syal-laj yab' slolonel junjun, syalan eb' to a in lolonel syal eb'. 31 A in svala', te aycot yoval in c'ol d'a juntzañ checab' te vach' syutej sloloni, syalan eb' to a in lolonel syalel eb'. 32 A in svala', te aycot yoval in c'ol d'a juntzañ checab' stz'ac yal svayich. A yuj juntzañ nivac esal lolonel syal eb' chi', satcanb'at eb' in choñab'. Mañoc in tzin checb'at eb', mañoc in svac' in checnab'il d'a eb', yuj chi' malaj tas vach' yic'an eb' in choñab' tic d'a eb', xchi Jehová.

A tas tz'aj yalchajel slolonel Jehová

33 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach Jeremías, tato ay junoc anima d'a yol choñab' tic, ma junoc syaloch sb'a in checab'oc, ma junoc sacerdote sc'anb'an d'ayach: ¿Tas syal srazón Jehová? tato xchi eb'. Tzalan d'a eb' icha tic: Lajan ex icha

val junoc icatz d'a Jehová, yuj chi' ol ex actajem yuuj, xa chi.^e **34** Tato a junoc checab', ma junoc sacerdote, ma junoc comon anima tz'alan icha tic: Srazón Jehová, tato xchi eb', a in ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' yed' eb' cajan yed'oc.

35 Tato ay junoc mach sc'anb'an d'a junoc yamigo, ma d'a junoc sc'ab' yoc yuj tas svala', syal yalan icha tic: ¿Tas ix yutej Jehová spacani? ma ¿tas ix yal Jehová? xchiocab'i. **36** Palta max yal yalan icha tic: A srazón Jehová tzin c'anb'ej. Tato syal icha chi', a jun lolonel chi' ol meltzajcanoch icatzil d'ay. Yujto ix yixtejb'at eb' anima tic tas sval a in e Diosal pitzan in tic, Jehová Yajal in d'a Smasanil.

37 Icha tic tz'aj e c'anb'an d'a jun in checab': ¿Tas spac ix yal Jehová, ma tas ix yala'? xe chi. **38** Ach Jeremías, tato tzato yal eb': Srazón Jehová, tato xchi eb', tzal d'a eb' icha tic: A val Jehová tz'alani: Yujto a ex tic tzeyal-ñej juntzañ lolonel b'aj ix ex in cacha' to maxtzac eyala', **39** yuj chi' ol ex b'at satc'olal vuuj yed' pax jun choñab' ix vac' d'ayex yed' d'a eb' e mam eyicham. Najat ol ex in yumcaneli. **40** Masanil tiempo ol ex vac'can q'uix-velal, mañxalaj jab'oc yelc'och ol ex ajcanoc. Mañxo ol b'at satc'olal eyuj tas ol ex utaj chi', xchi Jehová.

Yab'ixal chab' mooch te' higo

24 ¹ A viñaj Jeconías sreyal Judá, yuninal viñaj Joacim, ix ic'ljib'at viñ preso yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Ix

ic'chajpaxb'at eb' ayoch yajalil yed' viñ, eb' b'oum pat yed' eb' tenum q'ueen. Ix lajvi chi' icha d'a vayichal ix aj sch'oxan chab' mooch sat te' higo Jehová d'ayin, ayec' d'a yichañ templo. **2** A d'a yol junoc mooch chi', ayem te' sat higo te vach', q'uiñxo, aton te' b'ab'el sat, axo d'a yol junxo te' mooch chi', ayem te' higo te chuc-xolaj, maxtzac yal-laj co loani.

A te' sat higo (Jer 24.2)

3 Axo ix sc'anb'an Jehová d'ayin: ¿Jeremías, tas tzil chi'? xchi. Ix in tac'vi, ix valani: Ay chab' mooch te' sat higo svila'. Ay te' mañxo jantacoc svach'il, ay pax te' te chucxolaj, maxtzac yal-laj co loani, xin chi. **4** Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'ayin icha tic: **5** A in Jehová e Diosal in svala': Icha val sat te' higo vach' chi', icha chi' yaj choñab' Judá d'a yol in sat, aton eb' ix vac' ic'jocb'at d'a smacb'en eb' caldeo. Te vach' ol vutoc in b'a d'a eb'. **6** Ol in tañveñej eb', ol vic'anxi meltzaj eb' d'a jun schoñab' tic. A tic ol vic'chaañ eb', mañxo ol in satel-laj eb'. Icha val to ol vavejem eb', mañxo ol in toc'q'ueta eb'. **7** Ol vac' val spensar eb', yic syojtaquejel eb' to a in ton Jehová Dios in. Ol och eb' in choñab'oc, a inxo ol in och sDiosaloc

^e **23.33** A chab' lolonel syal tic, razón yed' icatz, lajan yalji d'a hebreo.

eb'. Yujto d'a smasanil sc'ol eb' ol meltzajcot d'ayin.

8 Axo viñaj Sedequías sreyal Judá, eb' yajal yaj yed' viñ yed' masanil eb' cajan d'a Jerusalén, aton eb' ixto can cajan d'a tic yed' pax eb' ix c'och cajan d'a Egipto, lajan val eb' d'a yol in sat icha sat te' higo te chucxolaj chi', aton te' maxtzac yal sloji. **9** Ol vac'b'at junoc nivan yaelal d'a yib'añ eb'. Ol te xiv juntzañxo ch'oc nacional yuuj. Mañxalaj ol ajcan yelc'och eb'. A eb' anima d'a juntzañ nación b'aj ol in saclemejb'at eb' chi', ol te b'uchvaj eb' d'a eb', ol b'ajjoc eb' yuj eb', ol javoc catab' d'a yib'añ eb'. **10** Ol vac'b'at oval, vejel yed' ilya d'a yib'añ eb'. Mañxa junoc eb' ol can d'a sat lum luum ix vac' d'a eb' yed' d'a smam yicham eb', xchi Jehová.

A eb' ajc'ol scot d'a norte

25 **1** Ayic schañil ab'il yoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, aton yic b'ab'el ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyal d'a Babilonia, ix lolon Jehová d'ayin a in Jeremías in tic yuj tas ol aj choñab' Judá. **2** Ix valan jun lolonel tic d'a masanil eb' anima ay d'a yol yic Judá yed' d'a masanil eb' cajan d'a Jerusalén. Yuj chi' ix valan icha tic: **3** Ayic 13 ab'il yoch viñaj Josías yuninal viñaj Amón reyal d'a Judá tic, ix el yich slolon Jehová d'ayin, yuj chi' 23 ab'ilxo slolonñej d'ayin. Tzijtum el ix val d'ayex, palta mañ jab'oc tze cha eyab'i. **4** Vach'chom tzijtum el ix scheccot eb' schecab' Jehová d'ayex, palta maj e chañej eyab' tas ix chec'ji yal eb', maj e c'anab'ajej. **5** Ix yal val eb' d'ayex to tzeyactejcan e chuc b'eyb'al, yic

vach' tzex cajnajñej d'a lum luum yac'nac Jehová d'a eb' co mam quicham. **6** Mañ ex b'at d'a spatic comon dios, mañ ex och ejmelal d'ay. Mañ e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová yuj eyoch ejmelal d'a juntzañ dios to a ex tze b'lo tic, yic vach' max yac'cot junoc yaelal Jehová d'a eyib'añ, xchi eb' schecab' chi'. **7** Axo ticnaic, syal Jehová icha tic: A ex tic max yal e c'ol tze cha eyab' tas svala'. Tze tzuntzej val cot yoval in c'ool, yujto tzex och ejmelal d'a juntzañ e diosal tze b'o'o. Yuj chi' añeja' ex tzeyic'cot yaelal d'a eyib'añ, xchi Jehová.

8 Yuj chi' syalanxi Jehová Yajal d'a Smasanil icha tic: Yujto max e cha eyab' tas svala', **9** yuj chi' ol vav-tejcot masanil juntzañ ch'oc choñab'il scot d'a norte yed' pax viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Ol vac'lab'ej viñ yic sjavi viñ yed' juntzañ choñab' chi' yac' oval d'a jun choñab' tic yed' d'a juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil yed' eb' anima cajan d'ay. Ol vac' satel eb' smasanil. Junelñej ol vac' lajvoquel eb'. A eb' ol ilanoc, ol xivq'ue eb', ol b'uchvaj eb' d'a eb'. **10** A val ol vutejcan eb' chi', mañxa b'aj ol ab'chaj yoch b'it yic q'uiñ yuj tzalajc'olal, ma b'it yic nupnajel. Mañxa b'aj ol ab'chaj sc'añ q'uen cha', mañxa b'aj ol ilchaj yoc candil. **11** Masanil jun choñab' tic ol can tz'inan, ol em lañ-najoc. A jun choñab' tic yed' juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil tic, **70** ab'il ol can d'a yalañ smandar viñ sreyal Babilonia chi'. **12** A in val Jehová in svac' in ti', ayic ol lajvoc **70** ab'il chi', ol in ch'olb'itan smul viñ sreyal Babilonia chi' yed' masanil eb' cajan d'a smac'b'en viñ, aton eb' caldeo. Ol in satel eb' d'a junelñej.

13 Masanil juntzañ yaelal ix vala', ol vaq'uem d'a yib'añ jun choñab' chi', aton tastac tz'ib'ab'ilcan d'a jun uum tic, aton tas ix in chec yalcen viñaj Jeremías yuj masanil juntzañ choñab'. 14 Ol vac'och eb' d'a yol sc'ab' nivac choñab' yed' eb' nivac yajal. Icha chi' ol aj schaan spac eb', icha val smojal tas sc'ulej, xchi Jehová.

A jun copa yechel yaelal

15 A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a' ix ch'oxan d'ayin icha vayichal, ix yalan d'ayin: Ina jun copa tic, b'ud'an yuj vino, sch'oxel yoval in c'ool. Ic'b'ati, tzac'an yuc' masanil nación b'aj ol ach in chec-b'ati. 16 Ayic ol yuc'an eb', ol xej eb', ol quistalax eb' yuuj. Icha chi' ol aj eb' yuj jun oval ol vac'b'at d'a scal, xchi Jehová.

17 Ix in chaan jun copa chi' d'a Jehová, ix vac'an yuc' masanil choñab' chi' tas ayem d'a yool, aton juntzañ b'aj ix in scheca'. 18 Ix vac' yuc' eb' aj Jerusalén yed' masanil eb' cajan d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá. Ix yuc' eb' yed' sreyal yed' yajalil, yic slajviel eb' yuuj. A eb' ol ilan eb', ol xiv eb', ol b'uchjoc eb', ol catab'aj eb' yuj eb', icha van quilan ticnaic. 19 Ix vac'anpax yuc' viñ sreyal Egipto, eb' yajal, eb' nivac vinac yed' masanil eb' anima cajan ta', 20 yed' pax eb' anima toñej tz'ec' ta'. Ix vac'anpax yuc' masanil eb' rey ay d'a choñab' Uz yed' masanil eb' ay d'a yol smacb'en eb' filisteo: Aton d'a Ascalón, d'a Gaza, d'a Ecrón yed' eb' anima ixto can d'a Asdod. 21 Ix vac'anpax d'a eb' sreyal Edom, Moab yed' d'a eb' yiñtilal Amón. 22 Yed' d'a eb' sreyal Tiro yed' Sidón yed'

masanil eb' sreyal junjun nación ay d'a stitac a' mar Mediterráneo. 23 Ix vac'anpax d'a eb' aj Dedán, d'a eb' aj Tema, d'a eb' aj Buz yed' d'a masanil eb' anima spiljoxejel yib'tac schiquin. 24 Ix vac'anpax d'a eb' rey d'a Arabia yed' d'a masanil macañil anima cajan d'a taquiñ luum. 25 Ix vac'pax yuc' eb' rey d'a Zimri, d'a Elam yed' d'a Media, 26 yed' d'a eb' rey d'a norte, aton eb' lac'nic ma eb' najtic scal. Syalelc'ochi, masanil eb' rey d'a yol-yib'añq'uinal ix uc'ani. Slajvub'alxo ol yuc' viñ sreyal Babilonia.

27 Ix lajvi chi' ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ala' to a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel, a in ix vala': Uq'uejec e masanil ex yajal ex tic masanto sq'ue d'a e jolom, ol ex xejoc, ol ex telvoc. Mañxo ol ex q'ue vaan. Icha chi' ol ex aj yuj jun oval ol vac'b'at d'a e cal, xchi Jehová. 28 Tato malaj sgana eb' schaan jun copa chi' d'ayach, max yuc' pax eb', al d'a eb' icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil, a' tz'alani: Yoalil ol eyuq'uej. 29 Tic val tzin chael yich vac'anb'at yaelal d'a yib'añ jun choñab' vic yaji. ¿Tzam e na' to mañ ol c'och yaelal chi' d'a eyib'añ? A in val Jehová in svala' to a jun chi' mañ ol ec'b'at sc'och d'a eyib'añ, yujto ol vac'b'at oval d'a yib'añ masanil eb' cajan d'a sat luum tic, xchi Jehová, xa chi.

30 Ach Jeremías, al masanil juntzañ lolonel tic d'a eb':

A Jehová icha sc'añ c'u, icha chi' ol aj yavajemta d'a sat-chaañ, aton d'a scajnub' to yic-ñej yaji. Icha val yel yav eb' tec'umel yal uva, icha chi' ol aj yel yav scot yoval d'a masanil anima cajan d'a sat luum tic.

- 31 Olto ab'chaj sc'añ b'aj slaj-vic'och lum luum tic, yujto ay tas ol yal Jehová d'a yib'añ masanil nación. Ol ch'olb'itaj eb' anima yuuuj, ol yac'an-canoch chamel d'a yib'añ masanil eb' chuc, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.
- 32 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ab'ec, d'a stzolal ol aj syamchaj junjun nación yuj jun yaelal ol javoc, icha sjavi junoc oval ic' ñab'. Van smolb'an sb'a jun nivan yaelal chi' b'aj slajvic'och lum luum tic, xchi Jehová.
- 33 A eb' ol cham yuj Jehová d'a jun c'u chi', teltumb'a ol ajcan eb' d'a smasanil yol-yib'añq'uinal tic. Malaj mach ol oc' yuj eb', malaj mach ol molb'an snivanil eb' yic smucji. Toxoñej ol can b'ulan snivanil eb' d'a sat luum icha stza' noc' noc'.
- 34 Elocab' eyav yuj yaelal ex yilumal choñab'. Ec'añec b'al-b'on d'a sat luum, yujto toxo ix ja sc'ual e miljichamoc. Ol ex saclemcanb'atoc. Ol ex ac'joc ganar, ol ex miljoccham icha noc' ch'ac calnel te b'aq'uech.
- 35 A eb' yilumal choñab', mañ ol yal sb'at eb' elelal. A eb' stañ-vumal choñab' chi' mañ ol col-chajcanel eb'.
- 36 Ab'ec val sc'acvi eb' yilumal choñab' chi'. Tz'el yav eb' yuj yaelal, yujto toxo ix satel schoñab' eb' yuj Jehová, icha stacjiel añ añic'ultac b'aj sva noc' calnel.
- 37 Ix satjiel schoñab' eb' chi' yuj yoval sc'ol Jehová.

38 Ix elta jucnaj Jehová d'a yed'tal icha junoc noc' choj. Yed' val yoval sc'ool ix yac'ancot jun oval te ay smay d'a scal juntzañ anima chi', choc' ix ajem lañnaj schoñab' eb'.

Ix ac'jioch chamel d'a yib'añ viñaj Jeremías

26 ¹ Ayic ix och viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic. ² Ix yalan icha tic: Ajañ tec'tec' d'a yamaq'uil in templo, tzalan masanil tas ix val tic d'ayach d'a eb' aj Judá tzul och ejmelal d'a in templo tic. Malaj junoc lolonel to max ala'. ³ Talaj scha yab' eb' d'ayach, syactancan schuc b'eyb'al eb', tato icha chi', mañxo ol vac'b'at yaelal nab'il vuj vac'anb'at d'a yib'añ eb' yuj schuc b'eyb'al chi'. ⁴ Tzal d'a eb' to a in Jehová in sval d'a eb' icha tic: Yujto max e cha eyab' in c'ay-b'ub'al svaal', max e c'anab'ajej paxi, ⁵ max e cha eyab' e cachji yuj eb' in checab', vach'chom tzijtum el ix in checb'at eb', palta maj e c'anab'ajej eb', ⁶ yuj chi', icha vutejnac in caj-nub' d'a Silo, icha chi' ol vutej jun templo tic. Ol vac'b'at catab' d'a yib'añ jun choñab' tic d'a scal masanil juntzañxo choñab' ay d'a yol-yib'añq'uinal, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁷ A eb' sacerdote, eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios yed' masanil eb' anima, ix yab' val eb' valan juntzañ lolonel chi' d'a templo. ⁸ Ayic ix lajvi valan masanil tas ix schec Jehová vala', ix in syaman eb'. Ix yalan eb' d'ayin icha tic: Ol ach chamoc. ⁹ ¿Tas val yuj tza tec'b'ej a b'a alan d'a sb'i Jehová to a jun stemplo tic lajan ol

ajcan icha ajnac scajnuv' d'a Silo?
Tzalani to ol satel jun choñab' tic,
mañxa mach ol cajnaj d'ay, xa chi,
xchi eb'. Masanil anima ix ja ñilnaj
d'a yamaqu'il templo chi', ix oymaj
eb' d'a in patic.

10 Ayic ix yab'an eb' yajal d'a
Judá tas van yuji chi', ix cot eb' d'a
spalacio viñ rey, ix javi eb' d'a tem-
plo b'aj ay jun ac' puerta, ata' ix javi
c'ojan eb'. 11 Ix yalan eb' sacerdote
yed' eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios
chi' d'a eb' yajal yed' d'a eb' anima
chi' icha tic: A jun viñ tic smoj scham
viñ, yujto ix yal viñ to ay yaelal ol ja
d'a yib'añ co choñab' tic. A ex tic
tzeyab'ñej tas syal viñ chi', xchi eb'.

12 Ix valan d'a eb' yajal chi' yed'
d'a eb' anima chi' icha tic: A Jehová
ix checan val tas ix eyab' d'a spatic
jun templo tic yed' d'a spatic co
choñab' tic. 13 B'oec e b'eyb'al yed'
tas tze c'ulej, c'anab'ajejec Jehová co
Diosal yic vach' mañ ol yac'cot jun-
tzañ yaelal toxo ix alchaj chi' d'a
eyib'añ. 14 A in tic, ayin val ec' d'a
yol e c'ab', syaliñej e c'ulan tas tze
nib'ej d'ayin. 15 Palta, ojtaquejec val
el sic'lab'il: Tato a ex yed' eb' anima
tic tzin e milchamoc, ol och e mul
yujto tze milcham junoc mach malaj
smul. Yujto val yel, a Jehová ix
checan val juntzañ lolonel tic, xin chi
d'a eb'.

16 Yuj chi' ix yalan eb' yajal yed'
eb' anima chi' d'a eb' sacerdote yed'
d'a eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios
chi': Mañ smojoc scham jun viñ tic,
yujto a d'a sb'i Jehová co Diosal ix
lolon viñ d'ayoiñ, xchi eb'. 17 Ay jun-
tzañ eb' yichamtac vinaquil choñab'
ix q'ue vaan, ix yalan eb' d'a eb'
anima molanec' chi': 18 A d'a stiem-
poal viñaj Ezequías sreyal Judá, a

viñaj Miqueas aj Moreset ix lolon d'a
sb'i Jehová d'a masanil eb' cajan d'a
Judá, ix yalan viñ icha tic:

A Jehová Yajal d'a Smasanil
tz'alan icha tic: A Sion tic ol can
yicoc munlajel. A pax Jerusalén
ol emcan lañnajoc, axo jun
tzalan b'aj ay templo tic,
vayumtac ol ajoc, xchi Jehová,
xchi viñ.

19 Palta tocval ix miljicham viñ
yuj viñaj rey Ezequías chi' yed' pax
yuj eb' anima. Añej to ix xiv viñ, ix
tevi viñ d'a Jehová. Yuj chi' majxo
yac'cot yaelal Jehová toxo ix yal chi'.
Tato sco milcham viñaj Jeremías tic,
ol quic'cot yaelal d'a quib'añ, xchi
eb'.

20 (Yed' pax viñ schecab' Dios
scuchan Urías yuninal viñaj Semaías,
aj Quiriat-jearim, a viñ ix lolon d'a sb'i
Jehová d'a jun choñab' tic yed' d'a
juntzañxo choñab' ay d'a yol smac-
b'en, icha ix aj valan Jeremías in tic.

21 A viñaj rey Joacim yed' eb' ayoch
yajalil yed'oc yed' eb' nivac yopisio, ix
yab' eb' tas ix yal viñ. Ix snib'ej viñ rey
chi' smilcham viñ. Axo yic ix yab'an
viñaj Urías chi' tas yaji, ix xivb'at viñ,
ix b'at viñ elelal d'a Egipto. 22 Ix chec-
jib'at viñaj Elnatán yuninal viñaj
Acbor yed' juntzañxo eb' viñ vinac yuj
viñaj rey Joacim d'a Egipto chi'.

23 Aton eb' viñ ix b'at ic'ancot viñaj
Urías chi', ix yac'anoch viñ eb' d'a yol
sc'ab' viñ rey chi'. Ix yalan viñ to smil-
jicham viñ, syumjib'at snivanil viñ
b'aj sb'atcan snivanil eb' comon
anima. Icha chi' ix aji.)

24 Palta a in Jeremías in tic, maj
in ac'ljioch d'a yol sc'ab' eb' anima
yic tzin smilancham eb', yujto a viñaj
Ahicam yuninal viñaj Safán ix
yac'och sb'a ved'oc.

A te' yugo ayoch ch'oxnab'iloc

27 ¹ Ayic toto ochnac viñaj
 Sedequías yuninal viñaj
 Josías reyal d'a Judá, ix lolon Jehová
 d'ayin Jeremías in tic. ² Ix yalan icha
 tic: B'o junoc te' yugo yed' juntzañoc
 noc' tz'uum, tzac'anq'ue d'a yib'añ a
 jaj. ³ Slajvi chi', tzac'anb'at junoc
 checnab'il d'a eb' sreyal Edom, d'a eb'
 yic Moab, d'a eb' yic Amón, d'a eb' yic
 Tiro yed' d'a eb' yic Sidón. A d'a eb'
 checab' sjavi ul yil viñaj rey Sedequías
 d'a Jerusalén, ata' tzac'b'ati. ⁴ Tzal
 d'a eb' to syal eb' d'a eb' sreyal, to a in
 Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal
 in Israel tic, a in svala': ⁵ Yed' val in
 poder te nivan, in b'onac yolyib'añ-
 q'uinal tic yed' masanil tastac ay d'ay.
 In b'onac eb' anima yed' noc' noc', yuj
 chi' syal vac'an d'a yaliñej mach b'aj in
 gana svac'a'. ⁶ Yuj chi', a ticnaic
 svac'canoch juntzañ nación tic d'a yol
 sc'ab' viñ in checab' aj
 Nabucodonosor sreyal Babilonia.
 Svac'paxcanoch noc' caltacte'al noc'
 d'a yalañ smandar viñ. ⁷ Masanil
 nación ol can d'a yol sc'ab' viñ, d'a yol
 sc'ab' yuninal viñ yed' d'a yol sc'ab'
 yixchiquin viñ, masanto ol ja sc'ual
 yac'ji ganar Babilonia chi'. Ichato chi'
 ol can Babilonia chi' d'a yol sc'ab' jun-
 tzañxo nación yed' d'a yol sc'ab' jun-
 tzañxo rey nivac yelc'och yed'
 yopisio. ⁸ A in Jehová in svala', tato
 ay junoc nación max yac'och sb'a d'a
 yalañ smandar viñaj Nabucodonosor
 chi', ol vac'och yaelal d'a yib'añ, aton
 oval, vejel yed' ilya, masanto ol satel
 eb' yuj viñ.

⁹ Yuj chi', mañ e cha eyab' tas syal
 eb' tz'alan d'ayex to max eyac'och e
 b'a d'a yalañ smandar viñaj
 Nabucodonosor sreyal Babilonia chi'.

A eb' tz'alan juntzañ chi', aton eb'
 tic: Eb' syaloch sb'a in checab'oc, eb'
 naumel lolonel, eb' snaanel tas syal
 vayich yalani yed' eb' schuman yed'
 q'uen c'anal yed' eb' scomon alan tas-
 tac toto ol ujoc. ¹⁰ Masanil juntzañ
 tas syal eb' chi', esñej, yujto ol ex ic'-
 jocb'at d'a juntzañxo ch'oc nacional.
 A in ol ex in pechb'ati, ata' ol ex
 chamoc. ¹¹ Axo pax juntzañ nación
 syac'och sb'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal
 Babilonia chi', a in Jehová in svala'
 to ol vac'ñejcan eb' d'a sluum, ol
 munlaj eb' ta', xchi Jehová, xa
 chib'ati, xchi d'ayin.

¹² Yuj chi' ix valanxi juntzañ tic
 d'a viñaj Sedequías sreyal Judá icha
 tic: Ac'och a b'a d'a yol sc'ab' viñ
 sreyal Babilonia yed' schoñab' viñ,
 yic vach' max ex chami. ¹³ ¿Tas yuj
 tza b'eccham a b'a yed' a choñab' yuj
 oval, vejel yed' pax yuj ilya? Yujto
 toxo ix yal Jehová to a juntzañ chi' ol
 ic'an masanil nación mañ ol yac'och
 sb'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal
 Babilonia chi'. ¹⁴ Mañ a cha ab' tas
 syal juntzañ eb' syaloch sb'a
 schecab'oc Dios, eb' tz'alani to max
 ac'och a b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal
 Babilonia chi', yujto nab'a es tas syal
 eb' chi'. ¹⁵ A Jehová ix alani to
 mañoc schecan yal juntzañ chi' eb',
 nab'a es tas syal eb'. Tato tza
 c'anab'ajej tas syal eb' chi' jun, ol ach
 ic'joquel d'a tic yed' eb' esalvum
 checab' tz'alan chi' d'ayach, ol ach
 cham yed' eb', xin chi d'a viñ rey
 chi'.

¹⁶ Ix lajvi chi', ix valan pax d'a eb'
 sacerdote yed' d'a masanil anima
 icha tic: A val Jehová tz'alani: Mañ e
 cha eyab' tas syal juntzañ eb' syaloch
 sb'a in checab'oc chi'. Syalan eb'
 d'ayex to toxo ol ac'joc meltzaj

masanil yamc'ab' yic templo ic'b'il-b'at d'a Babilonia. A juntzañ syal eb' chi' d'ayex, esal lolonel. **17** Yuj chi' mañ e cha eyab'i. Aq'uec val och e b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi', yic vach' ol ex cajnajñej d'a tic. ¿Tas yuj ol can tz'inan jun choñab' tic? **18** Tato yel in checab' eb', tato yed'nac in lolonel eb', tevocab' eb' d'ayin a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, yic max vach' ic'jib'at juntzañxo yamc'ab' yic in templo d'a Babilonia yed' tastac cannac d'a spalacio eb' tz'ac'an reyal d'a Judá yed' d'a Jerusalén, xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

19-21 Ayic ix ic'jib'at viñaj Jeconías sreyal Judá, viñ yuninal viñaj Joacim yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix ic'jipaxb'at eb' ayoch yajalil d'a Jerusalén yed' viñ. Ayic ix ic'jib'at eb' chi' maj ic'jib'atlaj juntzañ nivac oy, jun nivan pila nab'a bronze yed' sb'achnub'al yed' juntzañxo syamc'ab'il templo yed' tas ix can d'a spalacio eb' sreyal Judá yed' Jerusalén. Yuj chi' ix yal Jehová icha tic: Ab'ec tas sval a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in a ex israel ex tic. **22** A in svala' to masanil tas ix can chi' ol ic'jocb'at d'a Babilonia, ata' ol canñej, masanto ayic ol ex vic'anxi meltzaj d'a e choñab' tic, xchi Jehová.

A viñaj Jeremías yed' viñaj Hananías

28 ¹ Ayic schañil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ayic yoil ujal yoch jun ab'il chi', a viñaj Hananías yuninal viñaj Azur, aj Gabaón, jun viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios, ix lolon viñ d'ayin Jeremías in tic d'a templo. D'a yichañ

eb' sacerdote yed' d'a yichañ eb' anima smasanil, ix yalan viñ:

2 —A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: Ol in mac' cañchaj jun te' syugo viñ sreyal Babilonia, aton spoder viñ ayem d'a eyib'añ. **3** Yic val chab' ab'il tic, ol vac' ic'joc meltzaj masanil yamc'ab' yic templo ic'b'il-b'at yuj viñaj Nabucodonosor d'a Babilonia. **4** A in Jehová in svala' to ol vac' meltzaj viñaj Jeconías sreyal Judá, viñ yuninal viñaj Joacim yed' masanil eb' anima ic'b'ilb'at d'a Babilonia chi'. Ol in cañchitej syugo viñ rey chi' ayem d'a eyib'añ, xchi Jehová, xchi viñaj Hananías chi'.

5 Ix in tac'vi d'a viñ d'a yichañ eb' sacerdote yed' d'a yichañ masanil anima ayec' d'a templo chi'. Ix valan icha tic:

6 —Ichocab' chi'. Comonoc icha chi' sc'ulej Jehová. Comonoc syaq'uelc'och juntzañ lolonel tzal chi', syac'an ic'joc meltzaj masanil yamc'ab' yic templo ic'b'ilb'at d'a Babilonia chi' yed' masanil anima.

7 Palta ab' val juntzañ tas ol val tic d'ayach yed' d'a eb' anima tic: **8** A eb' schecab' Dios ec'nac d'a peca', ayic manto oñ alji ed'oc, yalnac eb' to ol ja oval, yaelal yed' ilya d'a yib'añ juntzañ nación ay spoder.

9 Palta tato ay junoc checab' tz'alani to ol ja vach'il d'a juntzañ nación, ato yic ol elc'ochoc, ichato chi' ol checlajeloc to a Jehová ix checan yala', xin chi.

10 Ix lajvi chi' ix yic'anel jun te' yugo chi' viñaj Hananías ayoch d'a in jaj, ix scañchitan te' viñ. **11** Ix yalan viñ d'a yichañ eb' anima chi' icha tic:

—Syal Jehová icha tic: Yic val chab' ab'il tic, ol viq'uel spoder viñaj

Nabucodonosor ayoch d'a yib'añ juntzañ nación tic, xchi Jehová chi', xchi viñ. 1x lajvi chi' ix in b'atxi. 12 Ayic ix ec'b'at jun tiempoal ayic toxo ix smac' cañchaj te' yugo viñaj Hananías ix yiq'uel d'a in jaj chi', ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: 13 Ixic, b'at al d'a viñaj Hananías to a in Jehová in svala': A ach ix a cañchitej te' yugo nab'a te', a inxo ol vac'och jun yugo nab'a hierro sq'uexuloc te' te' chi'. 14 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel sval icha tic: Ix vac'och jun yugo nab'a hierro d'a yib'añ juntzañ nación valnac, yic scan eb' d'a yalañ smandar viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Añejtona' noc' caltacte'al noc', ix vac'canoch noc' d'a yalañ smandar jun viñ rey chi', xchi Jehová.

15 Ix lajvi chi', ix valan d'a viñaj Hananías chi' icha tic:

—Hananías, ab' val tas ol vala'.

Mañoc Jehová ix checan ala'. Palta a tas tzal syac'och eb' anima yipoc sc'ool chi' mañ yeloclañ. 16 Yuj chi' syal Jehová icha tic: Ol ach in satel d'a sat lum tic. Yuj a lolonel ix al chi', ix vach' pitb'iel juntzañ anima tic d'ayin, yuj chi' a d'a jun ab'il tic ol ach chamoc, xchi Jehová, xin chi d'a viñ.

17 A d'a yuquil uj d'a jun ab'il chi', ix cham viñaj Hananías chi'.

Scarta viñaj Jeremías d'a eb' ic'b'ilb'at d'a Babilonia

29 1 A in Jeremías in tic schecab' in Dios, ix vac'b'at jun in carta d'a eb' yichamtac vinaquil choñab', d'a eb' sacerdote, d'a eb' schecab' Dios yed' d'a masanil anima aj Jerusalén ic'b'ilb'at yuj

viñaj Nabucodonosor d'a Babilonia. 2 Ix vac'b'at jun carta tic, ayic toxo ix ic'jib'at viñaj rey Jeconías d'a Babilonia chi' yed' ix reina, aton ix snun viñ. Ix ic'jipaxb'at eb' smunlaj d'a palacio, eb' yajal yaj d'a Judá yed' d'a Jerusalén, eb' jelan sb'oan tastac yed' pax eb' tenum q'ueen. 3 Ix ic'jib'at jun carta tic yuj viñaj Elasa yuninal viñaj Safán yed' viñaj Gemarías yuninal viñaj Hilcías. Aton eb' viñ tic ix checjib'at yuj viñaj Sedequías sreyal Judá d'a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia chi'. A jun carta chi', icha tic syala':

4 E masanil ex aj Jerusalén ic'b'ilb'at d'a Babilonia yuj co Diosal a oñ israel oñ tic, aton Jehová Yajal d'a Smasanil, a tz'alan d'ayex icha tic: 5 B'oec e pat, tzex cajnaj d'ay, avejec eyavb'en te' yic tze loan sat.

6 Aq'uecch eyetb'eyum, aljocab' eyuninal. Ochocab' pax yetb'eyum eb' eyuninal chi', aljocab' pax yuninal eb', q'uib'ocab' e b'isul, mocab' emta e b'isul chi'. 7 Munlajañec yuj svach'iloc jun choñab' b'aj ix ex vac'b'at chi'. C'anec in colval d'a yib'añ, tato vach' tz'aj jun choñab' chi', vach' pax ol ex aj yed'oc. 8 Yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in sval juntzañ tic: Mañ eyac' e b'a musan-satil yuj juntzañ eb' syesejoch sb'a in checab'oc yed' eb' naumel lolonel yalani. Mañ e cha eyab' svayich eb' syala'. 9 A tas syal eb' chi' d'a in b'i, nab'a es. A in Jehová in svala' to mañoc in tzin chec yal eb'.

10 Svalanxi: Ayic ol tz'acvoc 70 ab'il yac'an yajalil Babilonia chi', ol vac' in vach'c'olal d'ayex, ol vac'an-paxelc'och b'aj ix vac' in ti' to ol ex vic'xi meltzaj d'a tic. 11 A in val

Jehová in svala', vojtac tas nab'il vuj d'a e patic. A tas nab'il chi' vuuj, mañ yujoc eyab'an syaelal, palta yuj e vach'iloc yic vach' ay tas tzeyac'och yipoc e c'ol d'a b'aq'uiñ. **12** Ol lajvoc chi', ol eyal e b'a d'ayin, ol ex lesal-voc d'ayin, ol vab'an e lesal chi'. **13** A in val Jehová in svala' to ol ex javoc d'ayin, ol in ch'ox in b'a d'ayex, yujto ol eyac'och e b'a d'a yol in c'ab' d'a smasanil e c'ool. **14** A in Jehová in svala', ol in ch'oxñej in b'a d'ayex. Ol in q'uex tas eyaji. Ol ex vic'cot d'a masanil nación yed' d'a masanil b'aj ix ex in saclemejcanb'ati. Ol ex in molb'ej, ol ex vic'anpax meltzaj b'aj ayex ec' cajan ayic ix ex ic'jib'ati, xchi Jehová.

15 A ex tic tzeyala': Ayxo eb' schecab' Jehová d'ayoñ d'a Babilonia tic, xe chi. **16** Palta syal Jehová icha tic d'a yib'añ viñ rey ayoch d'a sdes-pachocan viñaj rey David yed' d'a eb' cajan d'a jun choñab' tic, aton juntzañ eb' ayto eyuj e b'a yed'oc, eb' maj ic'-jib'at d'a Babilonia chi'. **17** A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol vac'b'at oval, vejel yed' ilya d'a scal eb'. Lajan ol vutejcan eb' icha juntzañ te' higo c'aeltacxo, te chuclaj, maxtzac yal sloji. **18** Ol in pechb'eyec' eb' yuj oval, yuj vejel, yuj pax ilya. Ol vac'an yajjoc eb' yuj masanil nación. Ol ja catab' d'a yib'añ eb', ol xiv eb' anima yuj eb' ayic ol yilanocheb'. Ol b'uchvaj eb' d'a eb', ol b'ajjoc eb' yuj juntzañ nación b'aj ol in saclemejcanb'ati. **19** A in Jehová in svala' to tzij-tum el ix alji d'a eb' yuj eb' in checab', palta maj scha yab' eb' tas ix yal eb' in checab' chi'. Añejtona' ex pax tic maj e chapax eyab'i. **20** E masanil ex aj Jerusalén ix ex vac' ic'jocb'at d'a Babilonia, ab'ec val in lolonel svala'.

21 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in paxi, sval yuj viñaj Acab yuninal viñaj Colaías yed' yuj viñaj Sedequías yuninal viñaj Maasías, aton eb' viñ tz'alan juntzañ esal lolonel d'a in b'i: Ol vac'och eb' viñ d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. A viñ ol checan miljoccham eb' viñ d'a eyichañ. **22** Yuj chi', ex aj Judá, ex ic'b'il ex b'at d'a Babilonia, tato ayex ol e nib'ej e catab'ej junoc mach, ol eyal icha tic: Ach yutejocab' Jehová icha utajnac viñaj Sedequías yed' viñaj Acab, aton eb' viñ schecnac viñaj Nabucodonosor ñusjoc tz'aoc, xe chama. **23** Icha chi' ol aj sja d'a yib'añ eb' viñ, yujto te chuc tas sc'ulej eb' viñ d'a yol e choñab'. Tz'em eb' viñ ajmulal yed' eb' ix yetb'eyum eb' yetvinaquil. Syalan juntzañ esal lolonel eb' viñ d'a in b'i, mañoc in tzin chec yal eb' viñ. A in Jehová in svala', vojtac tas yaji, xchi Jehová, xin chib'at d'a jun in carta chi'.

Jun lolonel d'a viñaj Semaías

24-32 Ay jun viñ scuchan Semaías aj Nehelam ayec' d'a Babilonia chi'. D'a yol yic viñ ix yac'cot jun carta d'a masanil eb' anima cajantocan d'a Jerusalén yed' d'a viñaj sacerdote Sofonías yuninal viñaj Maasías yed' d'a juntzañix eb' viñ sacerdote. A d'a jun carta chi' ix yalcot viñ d'a viñaj Sofonías chi' icha tic: A Jehová Dios ix ach ac'anoch sacerdoteal sq'uexuloc viñaj Joiada, yic vach' cuchb'um tzach aj d'a stemplo. Tato ay mach sc'och d'ayach aycot d'a sjolom tz'och ijan slolon icha eb' schecab' Dios. A jun chi' elañchamel tzac'och d'a yol te' cepo, tza tzec'an

yed' q'uen cadena. ¿Tas yuj maj a cach viñaj Jeremías aj Anatot? Ix stec'b'ej sb'a viñ slolon d'a ichañ, icha schecab' Dios syutej sb'a viñ, yujto ix yac'cot jun carta viñ d'ayoñ d'a Babilonia tic. Syalan viñ icha tic: Najtilto ol ex cajnaj ta'. B'oec e pat, tzex cajnaj d'ay, avejec eyavb'en te' yic tze loan sat, xchi jun scarta viñ chi' d'ayoñ, xchi scarta viñaj Semaías chi'. Ix yavtan jun carta chi' viñaj sacerdote Sofonías vab' a in Jeremías in tic.

Ix lajvi chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, ix lolon d'ayin. Ix yalan icha tic: Alb'at d'a eb' ic'b'ilb'at d'a Babilonia to a in sval icha tic: A viñaj Semaías aj Nehelam, viñ ix alani to a in ix in chec yal viñ to toxo ol meltzaj viñ d'a Babilonia chi'. Palta mañoc in ix in chec yal jun esal lolonel viñ ix eyac'och yipoc e c'ol chi'. Yuj chi', a in Jehová in svala' to ol vac' syaelal viñaj Semaías chi' yed' pax eb' yiñtilal. Mañxalaj junoc yiñtilal viñ chi' ol aj d'a scal eb' in choñab', yic syac'an tzalajb'oc sc'ol d'a in vach'c'olal ol vac' d'ayex, yujto ix ex scuchb'ej viñ yic tze pitej e b'a d'ayin, xchi Jehová, xa chib'ati, xchi d'ayin.

A sti' Jehová ix yac' d'a Israel

30 ¹ Aton slolonel Jehová tic ix yal d'ayin Jeremías in tic:
² A in Jehová e Diosal in a ex israel ex tic, sval icha tic: Tz'ib'ejcan masanil tas ix val d'ayach, ³ yujto ol c'och sc'ual, ol vac' meltzaj eb' in choñab' Israel yed' eb' aj Judá ic'b'ilb'at d'a Babilonia. A in Jehová in svala' to ol vic'xi meltzaj eb' d'a lum luum vac'nac smacb'enej eb' e mam eyicham, xchi Jehová.

⁴ Aton tas ix yal Jehová tic d'a yib'añ choñab' Israel yed' d'a Judá.

⁵ Ix yalan icha tic:

Tz'ab'chaj val yel av yuj xiv-c'olal, mañxalaj tzalajc'olal.

⁶ C'anb'ejec val eyab'i, tocval ay junoc viñ vinac tz'aj yune'. ¿Tas yuj svila', a eb' viñ vinac te tec'an, toxoñej vetz'vetz'och eb' viñ d'a sc'ol icha eb' ix ix aycot syail unevel d'ay? ¿Tas yuj sac-xoñej yilji sat eb' viñ smasanil?

⁷ Ay jun c'ual to mañxa yal nab'il yaelal ol ujoc, malaj junocxo c'u lajan yed' jun c'u ol javoc chi'. Aton d'a jun tiempoal chi' ol och val yaelal d'a yib'añ eb' yiñtilal Jacob, palta ol colchajel eb' d'a scal.

⁸ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol viq'uel te' yugo ayoch d'a sjaj eb' in choñab', aton b'aj ayoch eb' checab'vumal. Mañxa b'aq'uiñ ol och eb' checab'vumal d'a eb' ch'oc choñab'il.

⁹ A in Jehová sDiosal in eb' tic ol in yac' servil, ol yac'anpax servil viñ yiñtil viñaj David eb', aton viñ ol vac'och sreyaloc eb'.

¹⁰ Ex israel yiñtilal Jacob, in checab' eyaji, mañ ex xivoc, yujto ol ex in colel yed' eb' eyuninal d'a jun nación najat b'aj ix ex ic'jib'ati. A in Jehová in svala' to ol ex cajnaxji d'a junc'olal, mañxa tas ol e na'a, mañxa mach ol ex xib'tanoc.

¹¹ Ex yiñtilal Jacob, in checab' eyaji, mañ ex xivoc. Ayinñejoch eyed'oc, ol in satel masanil jun-tzañ nación b'aj ix ex in sac-lemejb'ati. Palta a ex tic mañ ol ex in satel-laj, añej to ol vac'och

- eyaelal icha d'a smojal. Mañ ol ec'b'atlaj in ch'olb'itan tas eyaji.
- 12 A b'aj ix ex lajvi chi', max yal yañtaji, a eyaelal mañxalaj sb'onab'il.
- 13 Malaj mach tz'alan eyaelal, malaj mach tz'añtan eyechen chi'. Mañxa yañal eyaelal chi'.
- 14 Masanil eb' tzex xajanani, toxo ix ex b'at sate'olal yuj eb'. ¿Toc tzato sna eb' tas tzex aji? A in ix ex vac' echnajoc, icha ajc'ol vajoch d'ayex. Te nivan eyaelal ix vac'ochi, yujto mañ jantacoc e chucal, mañxo b'ischajb'enoc.
- 15 ¿Tas yuj tz'el val eyav yuj eyechen chi'? Mañxa yañal eyaelal chi', yujto mañxo b'ischajb'enoc e mul, yuj chi' icha chi' tzex vutej.
- 16 Palta masanil eb' snib'ej ex sataneli, ol satel eb'. Masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayex, ol ic'joc-canb'at eb' d'a ch'oc choñab'il. A eb' ix ic'anb'at tastac ay d'ayex, ol ic'jocpaxb'at yic eb'. A eb' ix elc'anb'at e c'ael, ol elc'ajpaxb'at yic eb'.
- 17 Vach'chom a eb' eyajc'ool chi' syal eb' d'a e patictac icha tic: A Sion toxo ix actajcani, mañxalaj mach tz'oc' sc'ol yuuj, xchi eb'. Palta a in Jehová in svala' to ol vac' b'oxoc e c'ool, ol vañtej eyechen chi'.
- 18 Yujto ol c'och sc'ual, ol ex vic'xi meltzaj a ex yiñtilal ex Jacob tic b'aj ic'b'il ex b'ati. Ol oc' in c'ol d'ayex. A e choñab' ol b'oxoc-q'ue b'aj jub'ilem d'a sb'ab'elal yed' pax e palacio ol b'oxoc d'a yed'tal.
- 19 Ata' ol q'ue e jaj e b'itan yuj eyac'an yuj diosal, ol ex tzevaj

d'a tzalajc'olal. Ol vac' q'uib' e b'isul, mañ jayvañocñej ol ex ajoc. Mañ ol ex paticajeloc, a in ol vac' snivanil eyelc'ochi.

- 20 A ex israel ex tic, icha eyaj d'a peca', icha chi' ol ex ajxoc. Tec'an ol ex ajxoc d'a vichañ. Ol vac'och syaelal eb' ix ex ixtani.
- 21 A in Jehová in svala' to a d'a e cal ol elta jun mach ol och eyajaliloc, a ol ex cuchb'anoc. A jun eyajalil chi' ol vac' javoc d'a in tz'ey. Yujto malaj junoc mach scomon tec'b'ej sb'a sjavi d'a in tz'ey.
- 22 Ol ex och in choñab'oc, a inxo ol in och e Diosaloc, xchi Jehová.
- 23 A yoval sc'ol Jehová ol ja d'a yib'añ eb' chuc, icha val junoc oval ic' ñab' sjavi xumnajoc.
- 24 A yoval sc'ol chi', mañ ol ec'-b'atlaj masanto ol elc'och tas nab'il yuuj. Masanil juntzañ tic ol nachajel eyuuj d'a slajvub' c'ual.

Ol meltzaj eb' israel d'a schoñab'

31 ¹ A Jehová tz'alan icha tic: A val d'a jun tiempoal ol javoc chi', a in ol in och sDiosaloc junjun macañil eb' yiñtilal Israel, axo eb' ol och in choñab'oc.

² A eb' israel ix elcan d'a yol sc'ab' chamel, ix scha in vach'-c'olal eb' d'a tz'inan luum, ayic van sayanec' eb' b'aj syic' yip.

³ A d'a pecataxo in ch'oxnac in b'a d'ayex valannac icha tic: Ex israel xajan ex vuj d'a masanil q'uinal, yuj chi' tz'oc'ñej in c'ool d'ayex.

⁴ Ol ex vic'xiq'uechaañ. Eyed'nac e pandereta ol ex q'uex chenel-joc yuj tzalajc'olal.

- 5 Ol eyavejxi te' eyuva d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Samaria. A mach ol yavej yuva chi', ol yac' tzalajb'oc sc'ol yed' sat.
- 6 Yujto ol javoc jun c'ual to a eb' stañvumal choñab' d'a tzalquixtac d'a yol smacb'en Efraín, chaañ ol el yav eb' icha tic: Cotañec, coyec d'a Sion d'a Jehová co Diosal, xcham eb', xchi Jehová.
- 7 Ix yalanxi Jehová icha tic: B'itanañec d'a tzalajc'olal yuj jun choñab'il eb' yiñtilal Jacob, aton jun te nivan yelc'och d'a yichañ masanil nación. Ab'-chajocab' e b'itani, tzeyalan icha tic: Mamin Jehová, col oñ a choñab' oñ tic, a oñ ayoñ to can tic, xe chi.
- 8 Ol vic' meltzaj eb' d'a jun nación ay d'a norte. Ol in molb'ejcot eb' b'aj slajvic'och yol-yib'añq'uinal. A d'a scal eb' chi', ata' ol javoc eb' max yal-laj yilani yed' eb' tz'em sb'eyi, eb' ix yab'ix yed' eb' ix ato val yalji yune'. Te nivan ol aj sb'isul eb' smeltzajxi.
- 9 Axoñej lesal yed' oq'uel ol yac' eb' ayic ol meltzajxoc eb'. A inxo ol vic'b'at eb' d'a a a' tz'el yoc yed' d'a yol jun b'le te ac'lic, mañxa b'aj ol telvoc eb'. Yujto mamab'il vaj d'a choñab' Israel tic. Axo choñab' Efraín, ichato in b'ab'el unin yaji, xchi Jehová.
- 10 Syalanxi Jehová chi' icha tic: Ex junjun nación, ab'ec val in loloni. Alequel d'a juntzañ choñab' lac'an yed' d'a juntzañ choñab' d'a sc'axepal a' mar te najat ay, tzeyalan icha tic: A Jehová ix ac'an saclem eb' israel, añejtona' pax ol molb'an-xicot eb'. Ol tañvajxoc eb' yuuj icha tz'aj stañvaj noc' calnel yuj stañvumal, xe chi.
- 11 Yujto ol in colcanel eb' yiñtilal Jacob, ol in colancan eb' d'a yol sc'ab' juntzañ nación te ay yip.
- 12 Ol ja eb', ol sb'itan b'it eb' d'a tzalajc'olal d'a tztalan Sion, axo yac'an tzalajb'oc sc'ol eb' yed' jantac tas vach' ol vac' d'ay, aton ixim trigo, vino, aceite, noc' calnel yed' noc' vacax. Lajan ol aj eb' icha te' avb'en te' ayñejoch yalil, mañxo ol el-laj yip eb' junelxo. 13 Ol q'ue cheneljoc eb' ix cob'estac yuj tzalajc'olal. Ol tzalaj pax eb' viñ quelemtac yed' eb' viñ ichamtac vinac. A in ol vac' snivanil sc'ol eb', ol meltzajoch scusc'olal eb' d'a tzalajc'olal, yelxo nivan stzalajc'olal eb' ol vac' d'a yichañ yaelal ix yil eb'.
- 14 A eb' sacerdote a val vael te vach' ol vac' sva eb', axo eb' in choñab' ol yac' tzalajb'oc sc'ol yed' masanil tas ol vac' d'ay, xchi Jehová.
- 15 Syalanxi Jehová chi' icha tic: Tz'ab'chaj val yoch av d'a choñab' Ramá, ay mach sic'-sic'an val yoc' yuj yaelal. A ix Raquel tz'oc' val ix yuj eb' yune'. Mañxa sgana ix snivanaj sc'ool, yujto mañxalaj eb' yune' ix ix cani.
- 16 Ach Raquel, mañxo ach oc'oc, mocxob' el yal a sat yujto a in Jehová in svala', a tas ix a c'ulej yuj svach'iloc eb' une' chi', ol a cha spac. A eb' une' chi', ol elta eb' d'a schoñab' eb'

ajc'ool, ol jaxcan cajan eb' d'a tic.

- 17 A in Jehová in svala' to syal ac'anoch yipoc a c'ol tas ol ujoc d'a b'aq'uiñ. A eb' une', ol mel-tzajxoc eb' d'a schoñab' tic.
- 18 Ix vab' val sc'acvi eb' aj Efraín yuj cusc'olal, syalan eb' icha tic: Ix oñ a c'ayb'ej icha tz'aj sc'ayb'aj junoc noc' quelem vacax mañ yojtacoc smunlaji, palta ix quileli. Ic'oñ meltzaj ed'oc, b'ecan co c'ol co mel-tzaji, yujto a ach tic Jehová, co Diosal ach.
- 19 Ix quiq'uel co b'a d'ayach, palta ix co na co b'a ticnaic. Ayic ix nachajel co chucal cuuj, toxoñej ix oñ em ñojan yuj q'uixvelal. Emnaquilxoñej scutej co b'a yuj jantac co mul ix och d'a yictax co quelem uninal, xchi eb' aj Efraín chi' d'ayin.
- 20 A in Jehová in svala' to a eb' aj Efraín tic, ichato vuninal yaj eb', xajan eb' vuuj. Vach'chom svac' syaelal eb', palta max vac-tej in naan eb', ya svab' yuj eb', yujto tz'oc' val in c'ol d'a eb'.
- 21 Ex aj Israel, sic'lab'il tzeyilcan jun b'e b'aj tzex b'ati, yujto añeja' d'a jun b'e chi' ol ex mel-tzajxoc yic tzex jax d'a e choñab' ol eyactejan tic. Meltzajañec ex choñab' Israel. Meltzajañec d'a juntzañ e choñab'.
- 22 ¿B'aq'uiñ ol eyactejan e b'eyec' icha junoc ix ix te pit? A in Jehová in ol vac' ujoc junoc tas to manta b'aj tzuji d'a yol-yib'añq'uinal tic: A junoc ix ix ol tzuntzanb'at junoc viñ vinac, xchi Jehová.

Vach' ol ajxoc Israel

23 A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: Ayic ol vic'anxicot eb' israel tic d'a sluum b'aj cajan-taxoni, ol laj yal eb' anima cajan d'a yol yic Judá icha tic: Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ jun tzalan sic'b'ilel yuuj, b'aj sb'eyb'alaj tojolal, xcham eb'. 24 Ol laj cajnaxoc eb' anima d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá yed' eb' munlajvum tz'avan tastac, yed' pax eb' tañvum calnel ol cajnax eb' ta'. 25 A in ol vac'xi yip eb' c'unb'inac. A eb' tz'el yip yuj vejel, ol vac' b'ud'l'joc sc'ol eb', xchi Jehová.

26 Ayic ix lajvi vilan juntzañ tic ix el in vayañ, ix in ec' q'ueleloc, te vach' jun ix ch'oxji vil tic.

27 A val Jehová tz'alan icha tic: Ol c'och sc'ual, ol vac'anxi q'uib' sb'isul eb' anima yed' noc' noc' d'a Israel yed' d'a Judá. 28 A in val Jehová in svala' to icha val ix aj vac'an vip in toc'aneli, in juanemi, vac'an ic'-joquemi, in sataneli yed' vac'an ixtajoc, añejtona' icha chi' ol aj vac'anxi vip vac'anxiem yich, yic tzin b'oanxiq'uei.

29 A d'a jun tiempoal chi' mañxo ol yal eb' anima icha tic: A eb' mamab'il ix slo te' uva eb' te paj, axo eb' uninab'il, jululixoñej sb'at spajil te' d'a yichtac ye eb', mañ xchioc eb'. 30 Yujto junjun mach ol cham yuj smul. A mach ol loan te' paj uva chi', munil a ol ab'an spajil te', xchi Jehová.

31 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ol javoc sc'ual, ol in b'oan junocxo in trato yed' eb' yiñtilal Israel yed' eb' yiñtilal Judá. 32 A in Jehová in svala' to a jun trato chi', mañ lajanoc yed'

jun in b'onac yed' eb' e mam eyicham ayic vic'annaquelta eb' d'a Egipto. Ichato ochnac in quetzquetz d'a sc'ab' eb' ayic vic'annaquelta eb' chi', palta maj sc'anab'ajej in trato eb' in b'o yed'oc, vach'chom ichato vetb'eyum vutejñac eb'. **33** Aton in trato tic ol in b'o eyed'oc a ex yiñtilal ex israel tic d'a jun tiempoal chi': A in val Jehová in svala' to ol vac'och juntzañ in checnab'il d'a e pixan, ichato ol in tz'ib'ejcanoch d'a e pensar, ol in och e Diosaloc, a exxo ol ex och in choñiab'oc. **34** Mañxo yovaliloc ay junoc ex ol eyal d'a eb' eyet-choñab' icha tic: Ojtaquejel Jehová, mañxo xe chioc. Yujto a in Jehová in svala' to e masanil ol in eyojtaquejeli, vach'chom eb' unin, ma eb' icham anima. Ol vac' nivanc'olal schucal eb', mañxa b'aq'uiñ ol in nacot smul eb', xchi Jehová.

35 A Jehová ix ac'ancanoch c'u yic syac'an saquilq'uinal d'a c'ualil, q'uen uj yed' q'uen c'anal yic syac' saquilq'uinal d'ac'valil. A' tz'ac'anq'ue poñnaj a' mar ayic sc'añ a'. A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic:

36 Yacb'an manto satel juntzañ tz'ac'an saquilq'uinal chi', a ex israel ex tic mañ ol ex satel-laj d'a nacional d'a vichañ.

37 A in Jehová in svala': Icha satchañ malaj b'aq'uiñ syal yech-taji, mato icha sjulal yich lum luum malaj b'aq'uiñ tz'oj-tacajeli, icha chi' vaj eyed' in choñab' israel ex tic, malaj b'aq'uiñ ol ex in patiquejel yujtas tze c'ulej, xchi Jehová.

38 A in Jehová in svalxi icha tic: Ol ja sc'ual to ol b'ochajxiq'ue in choñab', schael yich d'a torre

Hananel, masanto ol c'och d'a jun puerta ay d'a jun schiquin. **39** Tojol-ñej ol b'at d'a smojonal, masanto d'a lum tzalan yic Gareb, scumlajb'at d'a stojolal Goa. **40** Masanil lum sch'olanil b'aj smucchaj eb' chamnac, b'aj sb'at yumchajcanel q'uen tic'aq'uil taañ yed' d'a yib'añ sti' a a' scuch Cedrón, masanto d'a junxo schiquin b'aj ay puerta yic noc' chej, d'a stojolal b'aj sjavi c'u, vic ol ajcanoc. Masanil juntzañ chi', mañxa b'aq'uiñ ol juchajemoc, mañxa b'aq'uiñ ol sateloc, xchi Jehová.

Manb'il jun luum yuj viñaj Jeremías

32 ¹ Ayic ayoch slajuñil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ayic 18 ab'ilxo pax yoch viñaj Nabucodonosor reyal d'a Babilonia, ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic. ² A d'a yic chi' van yac'an oval eb' soldado viñaj Nabucodonosor chi' d'a Jerusalén, a inxo Jeremías in tic, ayin och preso d'a yamaq'uil b'aj ayec' eb' stañ-vumal spalacio eb' sreyal Judá. ³ A viñaj rey Sedequías chi' ix in checan yamjoc, yujto ix val icha tic: A Jehová tz'alani: Ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia. ⁴ Axo viñaj rey Sedequías, mañxo ol yal-laj scolanel sb'a viñ d'a yol sc'ab' eb' caldeo. Ol yamchaj viñ yuj viñ sreyal Babilonia chi'. Yovalil ol c'och viñ d'a yichañ jun viñ rey chi'. Ol lolon viñ yed' viñ, ol yil val och viñ. ⁵ A viñaj Nabucodonosor chi', ol schec ic'joc-b'at viñaj Sedequías chi' viñ d'a Babilonia chi'. Ata' ol canñej viñ masanto ol cham viñ. Vach'chom ol eyac' oval yed' eb' caldeo chi', palta

mañ ol yal-laj eyuuj, xchi Jehová, xin chi. Yuj chi' ayin och d'a preso chi'.

6 Ata' ix yal Jehová d'ayin icha tic: **7** Ilnab'i, a viñaj Hanamel yuninal viñaj Salum viñ a c'ab' oc, ol javoc viñ d'ayach, ol ul yalan viñ icha tic: Man jun in lum ay d'a Anatot. Smoj ton val a ach tza mana', yujto ayto cuj co b'a, xcham viñ, xchi Jehová d'ayin. **8** Icha ix aj yalan chi' d'ayin, icha chi' ix aji. Ix javi viñ in c'ab' voc chi' d'ayin ayic ayinec' d'a yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañvumal spalacio viñ rey chi'. Ix ul yalan viñ d'ayin icha tic: Man jun in lum ay d'a Anatot, d'a yol smacb'en Benjamín. A ach ay alan ic a manani, scan lum d'a yol a c'ab', yujto te ayto cuj co b'a, xchi viñ d'ayin. Yuj chi' ix nachajel vuuj to slonel Jehová jun chi'. **9** Ix in manan lum d'a viñaj Hanamel chi', ix vac'an **17** q'uen plata stojoloc lum. **10** Ix in tz'ib'ancan jun trato chi', ix in macancan yed' in sello d'a yichañ eb' testigo. **11** Ix lajvi chi', ix vic'ancot jun b'aj ix tz'ib'chajcan jun trato b'aj ayoch sello chi', axo scopiail maj och selloal yic vach' syal yilji. **12** Ix lajvi chi', a val d'a yichañ viñ in c'ab' voc aj Hanamel chi' yed' d'a yichañ pax eb' testigo yed' d'a yichañ masanil eb' vetchoñab' c'ojanem ta' ix vac'an in firma b'aj ix tz'ib'chajcan jun trato chi', ix vac'ancan schab'il d'a viñaj Baruc yuninal viñaj Nerías, yixchiquin viñaj Maaseías. **13** D'a yichañ eb' ix val d'a viñaj Baruc chi' icha tic: **14** A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal a oñ israel oñ tic, a ix alani to scan juntzañ b'aj ix tz'ib'chajcan jun trato tic, aton jun ayoch selloal yed' jun malaj selloal, tza sic'can d'a yol junoc lum chen yic

vach' najtil ol ec'oc. **15** A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal, a tz'alan icha tic: A b'aq'uiñ, ol laj smanxi spat eb' anima, slum eb' yed' te' uva avab'ilxo d'a jun nación tic, xchi Jehová, xin chi.

Slesal viñaj Jeremías

16 Ix lajvi vac'ancan jun b'aj ix tz'ib'chaj jun trato yic jun lum lum chi' d'a viñaj Baruc chi', ix in lesalvi d'a Jehová icha tic: **17** Mamin Jehová yed' val a poder a b'onac satchaañ yed' lum lum tic. Malaj tas ajaltac sb'o uu. **18** A ach tic, tza xajanej jantac macañil anima tz'eq'ui. Palta tzac'paxoch yaelal d'a yib'añ eb' uninab'il yuj smul smam yicham. Ach Dios te nivan elc'ochi, masanil syal uu. A a b'i, Jehová Yajal d'a Smasanil. **19** Te nivan elc'och d'a tas tza na' yed' d'a tas tza c'ulej. A ach tic, tzil masanil tastac sc'ulej eb' anima, tza pacan d'a junjun eb' icha val smojal tas sc'ulej chi'. **20** A ach a b'onac juntzañ tas nivac satub'tac d'a Egipto yed' juntzañ ch'oxnab'il nivan yelc'ochi. Añejtona' ticnaic jantac tas tza ch'ox pax d'a co cal a oñ israel oñ tic yed' d'a scal masanil anima, yuj chi' tzach b'inaj val. **21** Yed' val jantac a poder chi' ic'naqueta a choñab' Israel tic d'a Egipto, a ch'oxannac juntzañ tas satub'tac yed' juntzañ ch'oxnab'il nivac yelc'ochi. Yuj chi' xivnac val masanil anima. **22** Slajvi chi' ac'annac jun lum te yax sat tic d'ayon israel oñ tic, icha ajnac ac'annaccan a ti' d'a eb' co mam quicham. **23** Palta ayic scajnajnac eb' d'a sat lum lum tic, yicannac lum eb', maj scha yab' a checnab'il eb', maj sc'anab'ajej a c'ayb'ub'al eb', maj sc'ulej eb' tas tza chec sc'ulej. Yuj

chi' ix ac'cot masanil juntzañ yaelal tic d'a quib'añ.

24 A ticnaic, a eb' caldeo toxo ix sb'oq'ue juntzañ stec'nub' eb' yic syac'an oval eb' d'a co choñab' tic. Yuj oval, vejel yed' ilya, ol yac' ganar co choñab' tic eb' ac'um oval chi'. Mamin, van yelc'och tas alnaccani. **25** Palta Mamin Jehová, vach'chom ol ac'joc ganar jun co choñab' tic yuj eb' caldeo chi', palta a ach ix ala': Man jun lum chi', tza tupan d'a yichañ eb' testigo, xa chi, xin chi d'a in lesal chi'.

26 Ix lajvi chi', ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: **27** A in Jehová in, sDiosal in smasanil anima. ¿Toc ay tas ajaltac sb'o vuuj? **28** Yuj chi' sval d'ayach, a in ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal eb' caldeo d'a Babilonia. **29** A eb' caldeo van yac'an oval d'a jun choñab' tic, ol ochta eb' d'a yool, ol yac'anoch sc'ac'al eb'. Ol tz'ab'at masanil juntzañ pat b'aj ix laj yac'och smul eb' anima d'ayin, aton d'a spañanil yib'añ juntzañ pat chi' b'aj ix siñus incienso eb' d'a Baal. Ix yac'an vino eb' d'a juntzañ comon dios, yuj chi' ix stzuntzejcot yoval in c'ol eb'. **30** Atax yic ix el yich choñab' Israel yed' Judá, ix sb'eyb'alej juntzañ tas max scha in c'ol eb'. A in val Jehová in svala' to max yacteje eb' stzuntzancot yoval in c'ol yuj juntzañ yechel comon dios sb'oq'ue eb'. **31** A eb' anima d'a jun choñab' tic, yictax ix el yich scajnaj eb' d'ay, masanto ticnaic, malaj jab'oc vach'il sc'ulej eb', añej yoval in c'ol stzuntzejcot eb', yuj chi' ol in satel eb' yed' schoñab' tic. **32** A eb' Israel yed' eb' aj Judá, stzuntzej val cot yoval in c'ol eb' yuj jantac chucal sc'ulej, lajan eb'

yed' sreyal, eb' yajal, eb' sacerdote, eb' syaloch sb'a in checab'oc yed' pax masanil anima cajan d'a Jerusalén yed' d'a Judá tic. **33** Max cot q'uelan eb' d'ayin, palta to a yich spatic eb' syac'coti. Vach'chom max vacteje in c'ayb'an eb', palta mañ val jab'oc scha yab' eb', malaj yelc'och d'a eb' b'aj tzin cacha'. **34** Ix yixtejb'at in templo eb' to vicñej yaji, ix yac'anoch juntzañ yechel yajb'entac eb' d'a yool. **35** Añejtona' ix sb'opax-q'ue altar yic Baal eb' d'a sch'olanil yic Ben-hinom, ata' sñustz'a yuninal eb' yed' yisil eb' silab'il d'a comon dios Moloc. Icha val chi' tz'aj yoch smul eb' aj Judá sc'ulan tas mañoc in svala', max ec' jab'oc d'a in pensar juntzañ tas sb'eyb'alej eb' chi'.

A tas ol ujoc b'aq'uiñ

36 Syal eb' anima icha tic: A co choñab' tic, ol ac'jococh d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia yuj oval, yuj vejel yed' pax yuj ilya, xchi eb'. Palta a in Jehová e Diosal in svala': **37** Ol in molb'ejxi eb' b'aj ol in saclemejb'at d'a junjun nación yuj yoval in c'ol te ay smay. Ol lajvoc chi', ol in vic'anxicot eb'. A d'a tic ol aj eb', mañxa tas ol ic'an eb'. **38** Ol och eb' in choñab'oc, a inxo ol in och sDiosaloc eb'. **39** Junxoñej ol vuteje spensar eb', lajanxoñej ol yuteje eb' in yac'an servil d'a masanil tiempo, yic tz'och svach'iloc eb' yed' yiñtilal. **40** Ol in b'o junoc in trato yed' eb' d'a junelñej, mañ ol vacteje can vac'an in vach'c'olal d'a eb'. Ol vac' sc'uleje eb' to ayñej ol aj velc'och d'a sat eb', yic mañxa b'aq'uiñ ol yic'canel sb'a eb' d'ayin. **41** Yed' val in tzalajc'olal ol vac'an vach'ilal d'a eb'. D'a val yel ol vac'

cajnaj eb' d'a jun luum tic d'a smasanil in c'ool.

42 Icha val ix aj vac'anb'at jun nivan yaelal d'a yib'añ jun choñab' tic, icha chi' ol aj vac'anpaxb'at vach'ilal d'a yib'añ, icha ix aj vac'an in ti'. **43** A eb' anima tic syal eb' to ol can tz'inan jun choñab' tic. Mañxa anima, ma noc' noc' ol can d'ay. Ol ac'joc ganar yuj eb' caldeo, xchi eb'. Palta ol meltzajxoc eb' anima sman lum luum tic. **44** Ol sman sluum eb', ol sb'oan yumal eb' yed' sello yed' pax sfirma eb' testigo. Icha chi' ol ujoc d'a yol yic Benjamín yed' d'a spatic yichañ Jerusalén yed' d'a jun-tzañxo choñab' d'a yol yic Judá, d'a tzalquixtac, d'a ac'lictac yed' d'a yol smacb'en Neguev. A in val Jehová in svala' to ol vic'xichaañ in choñab' tic, xchi Jehová.

Vach' ol ajxoc Jerusalén

33 **1** A in Jeremías in tic ayinto och d'a preso d'a yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañvumal palacio, ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalani: **2** A in Jehová in in b'onaquem yolyib'añ-q'uinal tic. Vach' vutejnaccan luum d'a yed'tal, a in sval d'ayach icha tic: **3** Avajañ d'ayin, ol in tac'voc d'ayach. Ol in ch'ox d'ayach tas nivac yelc'ochi yed' tas satub'tac yalji to mañ ojtacoc. **4** A in Jehová e Diosal in, ay val jun in lolonel svalcan d'a yib'añ spat eb' aj Jerusalén yed' d'a yib'añ spalacio eb' viñ sreyal Judá. A juntzañ pat chi' van sjuchajemi yic sc'anchaj sq'uenal d'a juntzañ olan d'a smuroal choñab', yic vach' max och eb' caldeo yac' oval yed'oc. **5** A d'a yol juntzañ pat chi', toxoñej ol b'ud'joquel yuj snivanil eb' anima ol miljoccham yuj eb' caldeo yuj yoval

in c'ol te ay smay. Ol in b'at mican d'a jun choñab' tic, yujto te nivan smul eb' ix och d'ayin. **6** Palta ol vañ-tej eb', ol vac'anxi sq'uinal eb', ol vac'an cajnaj eb' d'a junc'olal, mañxa tas ol ic'an eb'. **7** Ol vic'xi meltzaj eb' aj Judá yed' eb' aj Israel b'aj ic'b'il-b'at d'a ch'oc choñab'il. Ol laj in b'o-anxiq'ue schoñab' eb' icha d'a sb'ab'elal. **8** Ol viq'uel schucal eb' ix yac'och d'ayin. Ol vac'an nivanc'olal smul eb' yed' spitalil d'ayin. **9** Ol te tzalajb'oc in c'ol yuj Jerusalén tic. A val yic ol yab'an masanil nación yuj tas nivan yelc'och ol in c'ulej d'a in choñab' tic, ol yal vach' lolonel eb' d'ayin, ol in yac'an b'inaj eb'. Palta ol sat val sc'ol eb', ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal ayic ol yilan eb' jantac vach'il yed' junc'olal ol vac' d'a in choñab' tic.

10-11 A ex tic tzeyala' to a jun lum tic cuseltac yajcani, mañxa anima, ma noc' noc' tz'ilchaj d'ay. Vach'-chom icha chi' yajcani, a d'a voltac scalleal Jerusalén, d'a juntzañ choñab' d'a Judá tz'inan yajcani, b'aj mañxa junoc anima, ma junoc noc' noc' ayec' d'ay, ata' ol ab'chajxoc yoch b'it yic q'uiñ, b'it yic tzalaj-c'olal, sb'it eb' quelemtac yed' eb' ix cob'estac ayic snupnaj eb'. Ol ic'chaj-cot ofrenda yic ac'oj yuj diosal d'a in templo, ol ab'chaj yalji icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová Yajal d'a Smasanil, yujto te vach', xajan oñ yuuj d'a masanil q'uinal, xcham eb'. A in Jehová in svala' to ol vic'-xichaañ jun choñab' tic icha d'a sb'ab'elal, xchi Jehová.

12 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A d'a jun lum cannac tz'inan tic, mañxa anima, mañxa noc' noc' ay d'ay, palta a d'a spatic yichañ

juntzañ choñab' tic, mañ jantacoc ol ajxoc añ añc'ultac b'aj ol tañvajxoc noc' calnel yuj eb' stañvumal. **13** A d'a juntzañ choñab' d'a tzalquixtac, d'a lum ac'lictac, d'a lum Neguev, d'a lum yic Benjamín, d'a juntzañ ay d'a spatic yichañ Jerusalén yed' pax d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá, ol iljocxi eb' tañvum calnel, ol ab'-chaj sb'isan noc' scalnel eb' chi'.

14 Ol c'och sc'ual, ol elc'och b'aj ix vac' in ti' vac'an in vach'c'olal d'a choñab' Israel yed' d'a Judá. **15** Ayic ol javoc jun tiempo chi', ol vac'och jun yiñtilal viñaj David reyal. A ol ic'anchañ tojolal yed' vach'ilal d'a jun nación tic. **16** A d'a jun tiempoal chi', a eb' aj Judá ol colchajcanel eb', axo eb' aj Jerusalén, mañxa tas ol ic'an eb'. A jun b'i tic ol ac'joc d'a eb': "A Jehová tzoñ ac'anoch vach'il", xchama. **17** A in Jehová in svala': Malaj b'aquuiñ ol satel yiñtilal viñaj David, ol ochñej eb' reyal d'a Israel. **18** Añejtona' malaj b'aquuiñ ol satpaxel eb' sacerdote yiñtilal Leví, ol sñusñej silab' eb' d'ayin. D'a junjun c'u ol sñusan ixim trigo eb' silab'il yed' juntzañxo silab' ol yac' eb' d'ayin, xchi Jehová.

19 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **20** A in Jehová in tic svala' to ay jun in trato vac'naccani to ay c'ualil yed' d'ac'valil d'a stiempoal. Max yal-laj sq'uexmaj jun in trato chi'. **21** Añejtona' max yal-laj satel in trato vac'nac yed' viñ in checab' aj David to tz'ochñej eb' yiñtilal viñ reyal d'a sdespacho. Mañ ol satelpax in trato in b'onac yed' eb' yiñtilal Leví yic tzin yac'an servil eb' d'a sacerdotéal. **22** A eb' yiñtilal viñ in checab' aj David chi' yed' eb' yiñtilal Leví tzin ac'an servil, ol vac' qu'uib' sb'isul eb' icha

q'uen c'anal, ma icha q'uen yarenail sti' a' mar malaj mach syal sb'isani, xchi Jehová.

23 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **24** ¿Tom max nachajel uuñ tas syal eb' anima, syal eb' to ix in patiquejel cha macañ iñtilal sic'b'ilel vuuj, aton Israel yed' Judá? Yuj chi' mañxa yelc'och eb' in choñab' chi' d'a eb', mañxo naciónoclay yaj d'a yol sat eb'. **25** A in Jehová in in b'onac jun in trato yed' c'ualil yed' d'ac'valil. Svalani chajtil tz'aj sb'ey sat-chañ yed' sat lum tic, max qu'uexmajlay. **26** Añejtona' malaj pax b'aquuiñ ol qu'uexmaj in trato yed' eb' yiñtilal Jacob yed' pax eb' yic viñ in checab' aj David. Yoalil ol in siq'uelta junoc yiñtilal viñ, ol yac'an reyal d'a yib'añ eb' yiñtilal Abraham, Isaac yed' Jacob. Ol vic'xichañ eb', yujto te ay voq'uelc'olal d'a eb', xchi Jehová.

A tas ix alchaj d'a viñaj rey Sedequías

34 ¹ Ayic van yac'an oval viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia d'a Jerusalén yed' d'a juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil, yed'-nac masanil eb' soldado viñ yed' masanil juntzañ nación aycan d'a yalañ smandar viñ, ata' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic, ix yalan icha tic: **2** A in Jehová e Diosal in sval d'ayach, b'at al d'a viñaj Sedequías sreyal Judá: Icha tic yalan Jehová: Ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia, ol yac'och sc'ac'al viñ. **3** A ach tic mañxo ol yal-laj el lemnajoc, ol ach yamchaj yuj eb', ol ach yac'anoch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi', ol il-laj och a sat yed' viñ, ol ach lolon yed' viñ, ol ach yic'anb'at viñ

d'a Babilonia chi'. **4** Yuj chi' ach Sedequías, ab' val tas ol val a in Jehová in tic: Mañ ol ach miljoccham d'a q'uen espada. **5** Junc'olal ol aj a chami. A in Jehová in svac' in ti' to icha yutejnac eb' anima sñusan incienso ayic smucchajnac eb' a mam icham, aton eb' ochnac reyal ayic manto ach och a ach tic, icha chi' ol aj sñuschaj incienso chi' ayic ol ach mucchajoc. Ol oc' eb' uuj, ol yalan eb' icha tic: Ay, ix cham viñ co reyal, xcham eb', xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

6 Ix yalan masanil juntzañ tic d'a viñaj rey Sedequías d'a Jerusalén, **7** yacb'an a eb' soldado yic Babilonia ayxo och eb' yac'an oval d'a choñab' Jerusalén tic, d'a Laquis yed' d'a Azeca. A d'a yol yic Judá axoñej juntzañ choñab' chi' vach' yajoch smuroal manto ac'ji ganar yuj eb' soldado yic Babilonia chi'.

**A eb' israel ayoch checab'oc
ix ac'jriel eb' d'a libre**

8 Ix lajvi chi' ix lolonxi Jehová d'ayin Jeremías in tic, ayic toxo ix yac' jun strato viñaj Sedequías yed' eb' cajan d'a Jerusalén, yic tz'ac'jriel eb' ayoch checab'oc d'a libre. **9** Icha tic ix aj jun trato chi': Masanil eb' israel ayoch checab'oc d'a eb' yetchoñab', tz'ac'jriel eb' d'a libre, vach'-chom vinac, vach'chom ix, yic mañxa junoc yetchoñab' eb' tz'ochcan schecab'oc. **10** Masanil eb' yajal yed' masanil eb' anima, ix scha sc'ol jun trato chi' eb'. Icha chi' ix aj yac'anel eb' schecab'vum eb' chi' d'a libre. Mañxa junoc eb' tz'ac'ji plural yac'an servil junocxo yetchoñab'. **11** Ix lajvi chi' ix sq'uexanxi spensar eb' ix actanel eb' schecab' chi', yuj chi' ix

yac'xi plural eb' yochxi eb' schecab'oc.

12 Yuj chi' ix yalan Jehová d'ayin icha tic: **13** A in Jehová e Diosal in, vac'naccan jun in trato yed' eb' e mam eyicham ayic vic'annaquelta eb' d'a Egipto, b'aj ayoch eb' checab'oc. Valnac d'a eb' d'a yictax chi' **14** to d'a junjun yuctaquil ab'il syaq'uel eb' schecab' eb' d'a libre, aton eb' eyetisraelal schoñnacoch sb'a d'a eb', yac'annac servil eb' vaqueoc ab'il. Palta a eb' e mam eyicham chi', maj scha yab' eb' tas valnac, maj sc'anab'ajej eb'. **15** Icha pax chi' ix eyutej e b'a a ex tic. Palta ix e q'uex e b'eyb'al, yujto van e c'ulan tas scha in c'ool, yujto ix eyaq'uel eb' eyetchoñab' ayoch e checab'oc d'a libre. Ix eyac'an e ti' d'a jun trato ix e b'o d'a vichañ, aton d'a yol in templo vicñej yaji. **16** Ix lajvi chi', ix e q'uexanxi e b'eyb'al, ix in e patiquej-caneli. Ix eyac'anxi plural eb' e checab' chi' ex yac'anxi servil, vach'-chom toxo ix eyaq'uel eb' d'a libre. **17** Yuj chi', a in Jehová in svala': Maj e c'anab'ajej tas ix vala', maj eyaq'uel eb' eyetchoñab' d'a libre. Yuj chi', a in Jehová in svala' to ol vac'b'at oval, vejel yed' ilya d'a eyib'añ. Ol xiv masanil nación ayic ol yab'an eb' tas ol ex vutej.

18-19 A eb' yajal d'a Judá yed' d'a Jerusalén, eb' tz'ac'an servil d'a palacio, eb' sacerdote yed' masanil eb' anima cajan ta', ix sb'o jun strato eb' d'a vichañ. Chapoj ix yutej jun noc' quelem vacax eb', ix lajvi chi' ix b'eyec' eb' d'a scal noc'. Palta elañ-chamel ix spatiquejel jun trato b'aj ix yac' sti' eb' chi'.

Icha ix yutej noc' vacax chi' eb', icha chi' ol vutej eb'. **20** Ol vac'och

eb' d'a yol sc'ab' eb' yajc'ool, ol mil-joccham eb' yuj eb'. A noc' ostoc yed' noc' chium noc' ol chianb'at snivanil eb'. **21** Ol vac'och viñaj Sedequías sreyal Judá yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, eb' snib'ejtaxon smilancham eb'. Ol ac'-joc ganar eb' yuj eb' viñ soldado aj Babilonia, vach'chom toxo ix actaj-can eb' yuj eb'. **22** Palta a in Jehová in svala': Ol vic'xicot eb' d'a jun choñab' tic, ol yac'an oval eb' d'ay. Ol ac'joc ganar yuj eb', ol sñusancan-tz'a eb'. Axo juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá, ol vac'can tz'inan, mañxa junoc anima ol can cajan d'ay, xchi Jehová.

**A viñaj Jeremías yed'
eb' yiñtilal viñaj Recab**

35 ¹ Ayic ayoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ixic b'aj ayec' eb' yiñtilal viñaj Recab, tzach lolon yed' eb'. Tzic'anb'at eb' d'a junoc cuarto d'a in templo, tzac'an vino yuc' eb', xchi d'ayin. ³ Yuj chi' ix b'at in sayec' viñaj Jaazánias yuninal junxo viñaj Jeremías, yixchiquin viñaj Habasinías. Ix vic'-b'at viñ yed' eb' yuc'tac yed' pax eb' yuninal eb' yed' masanil eb' yiñtilal viñaj Recab cajan ta'. ⁴ Ix vic'b'at eb' d'a stemplo Jehová, d'a jun cuarto yic eb' yuninal viñaj Hanán yuninal viñaj Igdalías, aton viñ ay yelc'och Dios d'ay. A jun cuarto chi', junñej yaj yed' yic eb' yajal yaj d'a templo chi'. A d'a yib'añ scuarto viñaj Maasías yuninal viñaj Salum ata' ay, aton viñ yajalil eb' stañ-vumal templo. ⁵ Ix vac'an juntzañ xalu yed' vaso b'ud'an yed' vino d'a

eb', ix valan d'a eb': Uq'uec jab'oc vino tic, xin chi d'a eb'.

⁶ Ix tac'vi eb' d'ayin icha tic: A oñ tic, max cuc'laj vino tic, yujto a viñaj Jonadab yuninal viñaj Recab, aton viñ co mam quicham a oñ tic, a viñ ac'annaccan yovalil to max cuc' vino. Añejtona' eb' quiñtilal max yal-laj yuc'an eb'. ⁷ Yac'annac pax yovalil viñ to max co b'o co pat, max cavej cavb'en, max cavej pax co uva. Yalannac pax viñ d'ayoñ to añej d'a yoltac mantiado tzoñ aji, ichañej chi' ol aj quec' d'a masanil tiempo d'a sat lum b'aj eq'uelb'añej quec' tic. ⁸ A oñ tic, van co c'anab'ajan tas yalnaccan viñ co mam quicham aj Jonadab chi'. Yuj chi' malaj b'aj scuc' vino tic, ma eb' ix quetb'eyum yed' eb' cuninal max yuc'laj eb'. ⁹ Malaj co pat sco b'o'o, malaj te' uva scavej, malaj co lum b'aj syal cavan cavb'en. ¹⁰ Añej d'a yoltac mantiado tzoñ aji, van co c'anab'ajan tas yalnaccan viñ co mam quicham chi'. ¹¹ Palta axo yic ix javi viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yac' oval d'a jun nación tic, ix oñ el elelal. Ix co naani to vach' tzoñ jacan d'a Jerusalén tic, yujto oñ el d'a eb' soldado caldeo yed' d'a eb' soldado aj Siria. Yuj chi' ayonec' cajan d'a Jerusalén tic, xchi eb' yiñtilal viñaj Recab.

¹² Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'ayin Jeremías in tic icha tic: ¹³ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel, sval d'ayach, ixic b'at al d'a masanil eb' aj Judá yed' d'a eb' aj Jerusalén to sc'ayb'ej val jun c'ay-b'ub'al tic eb', yic sc'anab'ajan in checnab'il eb'. ¹⁴ A eb' yiñtilal viñaj Jonadab yuninal viñaj Recab chi', sc'anab'ajej val eb' tas yalnaccan smam yicham eb' chi'. Max yuc' vino

eb' masanto ticnaic. Añeja'
 sc'anab'ajan eb', max yuc'laj eb'.
 Ichin pax ta', tzijtum el ix vac' in
 checnab'il d'ayex, palta max in e
 c'anab'ajej. **15** Tzijtum eb' in checab'
 ix in checb'at d'ayex yic syal eb' to
 tzeyactejan e chuc b'eyb'al yed' e
 chuc pensaril. Tzin chec yal eb' to
 max eyaq'uem e b'a d'a juntzañ
 comon dios, ma eyoch ejmelal d'ay,
 yic vach' tzex cajnajñej d'a lum lum
 vac'nac d'a eb' e mam eyicham yed'
 d'ayex. Palta junelñej max e cha
 eyab'i, max in e c'anab'ajej. **16** A eb'
 yiñtilal viñaj Jonadab chi',
 sc'anab'ajej eb' tas yalnac smam
 yicham chi', a exxo tic, junelñej max
 in e c'anab'ajej. **17** Yuj chi' a in val
 Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal
 in, a in sval icha tic: Ol vac'b'at jun-
 tzañ yaelal alb'ilxo vuj d'a eyib'añ e
 masanil ex cajan ex d'a Judá yed' d'a
 Jerusalén tic. Yujto ix ex in cacha',
 palta maj e c'anab'ajej. Ix in avaj
 d'ayex, palta maj ex tac'voc d'ayin,
 xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

18 Ix valanxi d'a eb' yiñtilal viñaj
 Recab chi': A Jehová Yajal d'a
 Smasanil, co Diosal, a tz'alani: Yujto
 tze c'anab'ajej tas yalnaccan viñ e
 mam eyicham chi', **19** yuj chi' a in
 Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal
 in Israel, a in svala': Malaj b'aq'uiñ ol
 satel yiñtilal viñaj Jonadab chi' in
 yac'an servil, xchi Jehová, xin chi d'a
 eb'.

Ix avtaj tas ix yal Dios d'a viñaj Jeremías

36 **1** Ayic schañil ab'il yoch
 viñaj Joacim, yuninal viñaj
 Josías reyal d'a Judá, ix lolon Jehová
 d'ayin ix yalan icha tic: **2** Ic'cot junoc
 b'aj tzach tz'ib'ani. Tza tz'ib'an

masanil tas ix val d'a yib'añ Israel
 yed' d'a yib'añ Judá yed' d'a yib'añ
 masanil nación, victax ix in chaanel
 yich valan d'ayach d'a stiempoal
 viñaj Josías masanto ticnaic. **3** Talaj
 ayic ol yab'an eb' aj Judá, yuj jun-
 tzañ yaelal tzin na' d'a yib'añ eb' tic,
 ol yactancan schucal b'eyb'al eb', yic
 icha chi' ol aj vac'an nivanc'olal smul
 eb', xchi Jehová.

4 Ix vavtancot viñaj Baruc yuninal
 viñaj Nerías. Ix valan d'a viñ masanil
 tas ix yal Jehová d'ayin, ix stz'ib'an-
 can viñ. **5** Ix lajvi chi' ix valan d'a viñ
 icha tic: Ilnab' val tas vaji, tzin cach-
 jioch vaan in b'at d'a stemplo Jehová.
6 Yuj chi', ayic ol javoc sc'ual tzec'oj-
 c'olal junelxo, tzach b'at d'a
 yamaq'uil stemplo Jehová. Ata' ol
 avtej tas ix in chec a tz'ib'ej tic, yic
 vach' a masanil eb' aj Jerusalén yed'
 masanil eb' cajan d'a yol yic Judá ol
 javoc d'a tic, ol yab' slolonel Jehová
 eb'. **7** Talaj syalxi sb'a eb' anima tic
 d'a Jehová chi', syactancan schucal
 b'eyb'al eb'. Yujto nab'ilxo yuj
 Jehová to te nivan yoval sc'ool ol
 yac'cot d'a yib'añ juntzañ anima tic,
 xin chi d'a viñaj Baruc chi'. **8** Ix
 sc'ulan viñaj Baruc chi' masanil tas ix
 val chi' d'ay. Ix b'at viñ d'a stemplo
 Jehová, ix yavtan slolonel Jehová
 chi' viñ, aton tas ix stz'ib'ej viñ chi'.

9 A d'a sb'aluniñ uj d'a yoil ab'il
 yoch viñaj Joacim yuninal viñaj
 Josías reyal d'a Judá, ata' ix sna viñaj
 Joacim chi' to a eb' anima cajan d'a
 Jerusalén yed' juntzañxo eb' ix cot
 d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic
 Judá, yovalil tz'och eb' d'a tzec'oj-
 c'olal d'a yichañ Jehová. **10** Axo viñaj
 Baruc ix avtan tas ix in chec stz'ib'ej,
 yic syab' masanil anima. A d'a jun
 amac' chaañ yajq'ue d'a stemplo

Jehová d'a stz'ey jun ac' puerta b'aj ay cuarto viñaj Gemarías viñ tz'ib'um, viñ yuninal viñaj Safán, ata' ix yavtej viñ.

Ix avtaj tas tz'ib'ab'il yab' eb' ay yopisio

11 A viñaj Micaías yuninal viñaj Gemarías, yixchiquin viñaj Safán, ix yab' viñ masanil slolonel Jehová ix yavtej viñaj Baruc chi'. 12 Yuj chi' ix b'at viñ d'a spalacio viñ rey, d'a scuar-to viñ tz'ib'um, b'aj molanec' eb' viñ nivac yopisio: Aton viñaj Elisama tz'ib'um, viñaj Delaía yuninal viñaj Semaías, viñaj Elnatán yuninal viñ-aj Acbor, viñaj Gemarías yuninal viñaj Safán, viñaj Sedequías yuninal viñaj Ananías yed' masanil eb' ayoch d'a yopisio chi'. 13 Ix yalan viñaj Micaías chi' masanil tas ix yab' yuj tas tz'ib'ab'il yuj viñaj Baruc chi', ayic ix yavtan viñ d'a yichañ eb' anima. 14 Axo eb' viñ nivac yopisio chi' ix checanb'at viñaj Jehudí yuninal viñaj Netanías, yixchiquin viñaj Selemías yiñtilal viñaj Cusi, yic b'at yalan viñ d'a viñaj Baruc chi', yic syic'cot tas tz'ib'ab'il chi' yuj viñ, aton jun ix yavtej viñ d'a yichañ eb' anima. Yuj chi' ix yic'cot jun b'aj tz'ib'ab'il chi' viñaj Baruc chi' d'a yichañ eb' viñ. 15 Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Emañ c'ojan, tzavtan cab'i tas ix a tz'ib'ej chi', xchi eb' viñ.

Ix yavtan viñ. 16 A val yic ix yab'an juntzañ chi' eb' viñ, ix xiv eb' viñ, ix och q'ueljab' eb' viñ d'ay jun-jun, ix yalan eb' viñ icha tic d'a viñ:

—Yovalil ol cal juntzañ tic d'a viñ rey, xchi eb' viñ.

17 Ix sc'anb'an eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Al d'ayoñ, ¿tas ix utej a tz'ib'an juntzañ tic? ¿Am viñaj Jeremías ix alan d'ayach? xchi eb' viñ.

18 Ix tac'vi viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Aton viñaj Jeremías ix alan d'ayin, ix in tz'ib'ancan yed' tinta, xchi viñ.

19 Ix yalan eb' viñ icha tic:

—B'at c'ub'ejel a b'a yed' viñaj Jeremías chi', malajocab' mach tz'oj-tacaneli b'aj tzex c'ochi, xchi eb' viñ.

A viñaj Joacim ix ñusantz'a tas tz'ib'ab'il

20 Ix yac'ancan tas tz'ib'ab'il eb' viñ ay yopisio chi' d'a cuarto viñaj Elisama viñ tz'ib'um, ix b'at yalan masanil juntzañ chi' eb' viñ d'a viñ rey d'a yamaq'uul spalacio. 21 Ix lajvi chi' ix checjib'at viñaj Jehudí yuj viñ rey chi' yic b'at yic'ancot viñ tas tz'ib'ab'il yuj viñaj Baruc chi', jun ix can d'a cuarto viñaj Elisama. Ayic ix javi viñ yed'oc, ix yavtan viñ d'a yichañ viñ rey chi' yed' d'a yichañ masanil eb' ay yopisio chi', oyanec' eb' smaclan yab'i. 22 Yujto sb'aluñil uj yoch jun ab'il chi', yuj chi' ayec' viñ rey d'a cuarto b'aj tz'aj d'a stiempoal siic. Axo d'a yichañ viñ ayoch jun yed'tal tzac'ac', chac xeinac yaj te' d'a yool. 23 Ayic ix lajvi yavtan viñaj Jehudí oxex', ma chañe' macañ tz'ib'ab'il chi', ix scotac polanb'at viñ rey juntzañ toxo ix avtaj chi' yed' jun pol-lab' sc'an eb' tz'ib'um. Ix yac'anocho viñ d'a yol c'ac' chi'. Icha chi' ix aj sñusantz'a masanil tas tz'ib'ab'il chi' viñ. 24 Vach'chom ix yab' viñ rey yed' eb' ayec' chi' yed' viñ tas ix yal jun tz'ib'ab'il chi', palta maj xiv jab'oc eb', maj sch'oxel scusc'olal eb' yuuj. 25 A viñaj Elnatán, viñaj Delaía yed'

viñaj Gemarías ix tevi eb' viñ d'a viñ rey chi' yic max sñustz'a viñ, palta maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ. **26** Toñej ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Jerameel yiñtilal eb' rey, d'a viñaj Seraías yuninal viñaj Azriel yed' d'a viñaj Selemías yuninal viñaj Abdeel, yic tzin ic'jicot a in Jeremías in tic yed' viñ in tz'ib'um aj Baruc chi'. Palta a Jehová oñ c'ub'aneli.

Juntzañxo tas ix schec viñaj Jeremías tz'ib'chajoc

27 Ayic toxo ix sñustz'a tas tz'ib'ab'il viñ rey chi', aton juntzañ lolonel ix in chec stz'ib'ej viñaj Baruc, ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: **28** Ic'cot junocxo b'aj ol a tz'ib'ejxi juntzañ lolonel ix ac' tz'ib'chaj d'a sb'ab'elal chi', aton ix sñustz'a viñaj Joacim sreyal Judá. **29** Tzalan pax juntzañ lolonel tic d'a viñ rey chi' icha tic: Icha val tic yalan Jehová: A ach tic, ix a ñustz'a tas tz'ib'ab'il, ix a tuman pax viñaj Jeremías, yujto ix stz'ib'ej viñ to ol javoc viñ sreyal Babilonia ul satel jun nación tic, mañxa junoc anima, ma junoc noc' noc' ol canoc. **30** Yuj chi' a in val Jehová in sval d'ayach ach Joacim sreyal Judá, malaj junoc iñtilal ol canñej d'a sdespacho viñaj David. A a nivanil ol can telan d'a yoc c'u yed' d'a scal sical d'ac'valil. **31** A ach tic yed' iñtilal yed' pax eb' ayoch yajalil ed'oc, ol vac'och yaelal d'a eyib'añ yuj e mul. Ol ja d'a yib'añ eb' aj Jerusalén yed' d'a yib'añ eb' cajan d'a Judá juntzañ yaelal toxo ix valcan tic, aton juntzañ maj e cha eyab'i, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

32 Ix lajvi chi', ix vic'anxicot junxo b'aj stz'ib'chaj tastac, ix vac'an d'a

viñaj Baruc viñ in tz'ib'um, ix stz'ib'an viñ tastac ix vala', aton tastac tz'ib'ab'il d'a juntzañ ix sñustz'a viñaj rey Joacim chi'. Ayto pax stz'acub' tas valnac chi' ix tz'ib'aji.

A tas ix sc'an viñaj Sedequías d'a viñaj Jeremías

37 ¹ Ix ac'jioch viñaj Sedequías yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. A viñ ix ochcan sq'uexuloc viñaj Jeconías yuninal viñaj Joacim. ² Añejtona' viñaj Sedequías chi' yed' eb' ayoch yajalil yed'oc yed' pax masanil eb' yetchoñab' viñ, maj sc'anab'ajej slolonel Jehová eb' ix schec val a in Jeremías in tic, a in schecab' in Dios.

³ A viñaj rey Sedequías chi' ix checancot viñaj Jucal yuninal viñaj Selemías yed' viñaj sacerdote Sofonías yuninal viñaj Maasías, yic tzul in yilan eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'ayin icha tic: Lesalvañ d'a Jehová co Diosal cuuj, xchi eb' viñ. ⁴ Ayic chi' manto in ac'jioch d'a preso, yuj chi' libre to in b'eyec' d'a scal eb' anima. ⁵ A eb' soldado aj Babilonia oyanoch eb' d'a spatic Jerusalén tic, palta d'a jun tiempoal chi', ix yab' eb' to van scot eb' soldado viñ sreyal Egipto d'a schoñab', yuj chi' ix el eb' d'a Jerusalén.

⁶ Ix lolonxi Jehová d'ayin, ix schecan val d'a eb' viñ ix checjicot chi' d'ayin icha tic: ⁷ Alec d'a viñ sreyal Judá, viñ ix ex checancot ul e c'anb'ej d'ayin, a eb' soldado viñ sreyal Egipto ix cot colval eyed'oc eyalani, palta ol meltzaj eb' d'a Egipto. ⁸ Yuj chi', ol cotxoc eb' aj Babilonia chi' yic tzul yac'an oval eb' yed' Jerusalén tic, ol ac'joc ganar jun

choñab' tic yuj eb', ol yac'ancanoch sc'ac'al eb'. **9** Ix yalanxi Jehová icha tic: Mañ eyac' musansatil e b'a, tzeyalani to toxo ix el eb' soldado aj Babilonia d'a e cal, yujto mañ ichaoc ta' yaji. **10** Vach'chom ol eyac' ganar eb' soldado van yac'an oval eyed' chi', yuj chi' axoñej eb' lajvinac ol can d'a scampamento eb', palta ol q'uex vaan eb', ol yac'anocho c'ac' eb' d'a jun e choñab' tic, xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

Ochnac viñaj Jeremías d'a preso

11 Ayic ix el eb' soldado Babilonia d'a Jerusalén, yujto ix yab' eb' to vanxo sjavi eb' soldado viñ sreyal Egipto, **12** vanxo velta a in Jeremías in tic d'a yol choñab' chi', yic tzin b'atcan d'a yol yic Benjamín, yic sb'at in chaan in mach'en d'a eb' ayto vuj in b'a yed'oc valani. **13** Ayic in c'och d'a spuetail b'aj sb'at b'e d'a yol yic Benjamín chi', ata' ay jun viñ scuchan Irías yuninal viñaj Selemías, yixchiquin viñaj Hananías, yajal yaj viñ d'a eb' stañvan puerta chi'. A jun viñ chi' in yamanoch vaan, yalan viñ d'ayin icha tic:

—A ach tic, vanxo och yed' eb' aj Babilonia, xchi viñ.

14 In tac'vi d'a viñ icha tic:

—Maay, malaj in tzin och yed' eb' aj Babilonia chi', xin chi d'a viñ.

Palta maj scha yab' viñ, añej to in yic'b'at viñ d'a yichañ eb' viñ yajal. **15** Cot yoval eb' viñ yajal chi' d'ayin, in schecan mac'joc eb' viñ, b'at in yac'anocho eb' viñ d'a preso d'a spat viñaj Jonatán, viñ tz'ib'um. A spat viñ chi' och presoal yuj eb'. **16** Yuj chi', in canñej d'a preso d'a jun cuarto b'ob'il d'a yol luum. Nivan tiempo in can ta'.

17 Axo viñaj rey Sedequías in ac'an ic'jocot d'a spalacio. Ayic in c'och d'a yichañ viñ rey chi', sc'an-b'an viñ d'ayin d'a elc'altac icha tic: —¿Ay am junoc slolonel Jehová tzal d'ayin? xchi viñ.

In tac'vi d'a viñ icha tic:

—Ay toni. Icha val tic yalani: A ach tic mamin rey, ol ach ac'jococh d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia, xin chi. **18** Añejtona' in c'anb'ej d'a viñaj Sedequías chi' icha tic: ¿Tas in mul ix och d'ayach mamin rey yed' d'a eb' ayoch yajalil ed'oc yed' pax d'a eb' anima, yuj chi' ix in a chec ac'jococh d'a preso? **19** ¿Tas ix aj yelc'och slolonel juntzañ eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, eb' ix alani to mañ ol javoc viñ sreyal Babilonia yac' oval yed' jun choñab' tic? **20** Axo ticnaic jun mamin rey, a tas ol in c'an d'ayach, comonoc tzac' d'ayin: Mañxo in a cha ic'jocb'at d'a spat viñaj Jonatán, viñ tz'ib'um, axo talaj tz'aji tzin cham ta'.

21 Yuj chi', yalan viñaj rey Sedequías chi' to tzin can d'a jun yamaqu'il b'aj ayec' eb' stañvan palacio chi', axo d'a junjun c'u tz'ac'ji junjun pan d'ayin, smanji d'a eb' b'oum pan. Ichañej chi' aji, yacb'an ayto ixim pan chi' d'a yol choñab' chi'. Icha chi' aj in canñej d'a amac' chi'.

Ix ac'jiem viñaj Jeremías d'a yol jun jul yed'tal a'

38 **1** A viñaj Sefatías yuninal viñaj Matán, viñaj Gedalías yuninal viñaj Pasur, viñaj Jucal yuninal viñaj Selemías yed' viñaj Pasur yuninal viñaj Malquías, a eb' viñ tic, ix yab' eb' viñ tas ix val d'a yichañ eb' anima ayic ix valani: **2** A

Jehová tz'alan icha tic: A mach ol can d'a yol choñab' tic, ol cham yuj oval, yuj vejel, ma yuj ilya. Axo mach ol yac'och sb'a d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia, a eb' chi' ol colchaj eb', mañ ol chamlaj eb'. **3** Ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' eb' soldado viñ sreyal Babilonia. Ol ac'joc ganar jun choñab' tic yuj eb', xchi Jehová, xin chi.

4 Yuj chi' ix yal eb' viñ yajal chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Chec miljoccham jun vinac tic, yujto schab'axq'ue sc'ol eb' soldado aytoec' d'a yol choñab' tic yuj tas syal viñ, syac'an somchaj spensar eb' anima viñ. A jun vinac tic, mañoc svach'il eb' quetchoñab' tic say viñ, palta a co yaelal say viñ, xchi eb' viñ.

5 Ix tac'vi viñaj rey Sedequías chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Ichocab'ta', syaliñej e c'ulan tas e gana d'a viñ, malaj jab'oc tas syal valan d'ayex, xchi viñ.

6 Yuj chi' ix in syaman eb' viñ, ix in yac'anem eb' viñ yed' jun lasu d'a yol jun yed'tal b'aj smolb'ej sb'a a a'. A jun chi', yic viñaj Malquías yuninal viñ rey chi'. A d'a yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañvan palacio, ata' ay. A d'a yol jun chi' mañxalaj a a' chi', axoñej lum soc'om ay. Yuj chi' ayic ix in emc'och chi', ix in b'atcan d'a scal lum soc'om chi'.

7 Ayic c'ojan em viñ rey chi' d'a spuetail b'aj sb'at b'e d'a yol yic Benjamín, ix yab'an viñaj Ebed-melec to toxo ix in ac'jiem d'a yol jun yed'tal a' chi'. A jun viñ vinac chi' aj Etiopía viñ, ay yopisio viñ d'a spalacio viñ rey chi'. **8** Ix elta viñ d'a yol palacio chi', ix yalan viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

9 —Mamin rey, te chuc tas ix sc'ulej juntzañ vinac tic d'a viñaj Jeremías schecab' Dios. Ix yaq'uem viñ eb' viñ d'a yol jun yed'tal a' jul yich. Ata' ol cham viñ yuj vejel, yujto mañxalaj tas svaji d'a yol choñab' tic, xchi viñ.

10 Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Ebed-melec chi' icha tic:

—Ic'b'at junoc 30 eb' viñ vinac tic, b'at eyic'anqueta viñaj Jeremías chi' d'a jun jul chi', yacb'an manto cham viñ, xchi viñ. **11** Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Ebed-melec chi' yed' eb' viñ d'a jun cuarto ay d'a yalañ b'aj sic'chaj tastac yic palacio, ix b'at yic'ancot juntzañ c'atac c'apac eb' viñ. Ix yac'anem c'apac eb' viñ yed' jun lasu d'ayin. **12** Ix yalan viñ d'ayin icha tic:

—Ac'och juntzañ c'apac chi' d'a yalañ a c'ab' yic vach' max ach lajvi yuj ch'añ lasu tic, xchi viñ.

Icha chi' ix vutej. **13** Ix yac'anem ch'añ lasu chi' eb' viñ, ix in yic'an-queta eb' viñ. Axo d'a yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañvan palacio ix in yactej-can eb' viñ.

Avtab'il viñaj Jeremías yuj viñaj Sedequías

14 Ix yalan viñaj rey Sedequías chi' to tzin ic'jib'at a in Jeremías in tic d'a yichañ viñ, masanto d'a yoxil spuetail templo. Ata' ix yal viñ d'ayin icha tic:

—Ay jun tas tzin c'anb'ej d'ayach, in gana to tz'acan ol aj a pacan d'ayin, xchi viñ.

15 Ix valan icha tic:

—Tato tzin pac d'ayach mamin rey, tzam in a chec miljocchamoc, tato svac' junoc razón d'ayach, tom ol a cha ab'i, xin chi.

16 Palta c'ub'eltac ix yac' sti' viñ d'ayin icha tic:

—D'a yichañ Jehová tz'ac'an co q'uinal svac' in ti' d'ayach to mañ ol ach in chec miljocchamoc, mañ ol ach vac'paxoch d'a yol sc'ab' eb' sgana ach smilanchamoc, xchi viñ.

17 Ix valanxi d'a viñ icha tic:

—A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan d'ayach icha tic: Tato tzac'och a b'a d'a yol sc'ab' eb' yajal yaj d'a eb' soldado viñ sreyal Babilonia, ol ach colchaj yed' masanil eb' cajan ed' d'a a pat, axo jun choñab' tic mañ ol ñusjoctz'aoc. **18** Tato mañ ol ac'och a b'a d'a yol sc'ab' eb' jun, ol yac' ganar jun choñab' tic eb', ol sñusan-tz'a eb'. A achxo tic mañ ol yal-laj a colan a b'a, xchi Jehová, xin chi d'a viñ.

19 Ix tac'vi viñ icha tic:

—Tzin xiv d'a eb' quetchoñab' toxo ix och yed' eb' aj Babilonia chi', talaj tzin ac'chajoch d'a yol sc'ab' eb', ob'iltac am tzin yutej eb', xchi viñ.

20 Ix in tac'vixi, ix valan icha tic:

—Maay mamin rey, mañ ol ach ac'chajoch d'a yol sc'ab' eb'. C'anab'ajej val slolonel Jehová sval tic d'ayach, yic vach' ol ach elc'ochoc, mañ ol ach chamoc.

21 Yujto toxo ix sch'ox Jehová d'ayin mamin rey tas ol ujoc tato mañ ol ac'och a b'a d'a yol sc'ab' eb' chi'. **22** Masanil eb' ix ix ol can d'a a palacio, yovalil ol ic'joqueta eb' ix, ol ac'chajoch eb' ix d'a yol sc'ab' eb' yajal soldado yic viñ sreyal Babilonia chi'. Ol b'uchvaj eb' ix d'ayach icha tic:

A eb' amigo, toñej ix ach yac' musansatil eb', yuj chi' ix ach ac'ji ganar. Ix ach actajcan yuj

eb' d'a cal soc'om, ix el eb' d'ayach, xcham eb' ix.

23 —Mamin rey, masanil eb' ix etb'eyum yed' eb' uninal, ol ac'jococh eb' d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia chi'. A achxo jun, mañxo ol yal el d'a yol sc'ab' eb'. Palta to ol ach ac'jococh d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi', ol yac'anocho sc'ac'al jun choñab' tic eb', xin chi d'a viñ rey chi'.

24 Ix tac'vixi viñ d'ayin icha tic:

—Tato tza nib'ej max ach chami, malaj junoc mach b'aj tzal jun tic. **25** Tato syojtaquejel juntzañxo eb' yajal to ix ach lolon ved'oc, ol javoc eb', ol sc'anb'an eb' tas ix al d'ayin yed' tas ix val d'ayach. Ol yal eb' d'ayach to mañ ol ach smilcham eb' tato tz'acan ol al d'a eb'. **26** Palta ol al d'a eb' to toñej tzach tevi d'ayin yic maxtzac ach b'at preso d'a spat viñaj Jonatán yic max ach cham ta', xchi viñ rey chi' d'ayin.

27 Ichaton chi' ix aji. Masanil eb' viñ yajal chi' ix b'at in ilani, ix sc'an-b'an eb' viñ d'ayin. Icha val ix aj yalan viñ rey chi' d'ayin, icha chi' ix vutej valan d'a eb' viñ. Yuj chi' ix yactej eb' viñ sc'anb'an d'ayin, yujto malaj junoc mach ix ab'an tas ix val yed' viñ rey chi'. **28** Yuj chi' ix in can-ñej d'a yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañ-vumal palacio masanto ix ac'ji ganar Jerusalén.

Ix ac'ji ganar Jerusalén

(2R 24.20—25.21; 2 Cr 36.17-21;

Jer 52.3-30)

39 ¹ Ayic slajuñil uj yic sb'aluñil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ata' ix javi viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado, ix yoymitan Jerusalén eb'. ² Ayic sb'aluñil c'ual yoch

schañil uj yic 11 ab'il yoch viñaj Sedequías chi' reyal, ata' ix smaqu'uel amnaj smuroal choñab' chi' eb' soldado chi'. ³ Ata' ix och masanil eb' yajal soldado yic viñ sreyal Babilonia chi'. A d'a jun puerta ay d'a snañal choñab' chi', ata' ix ajec' eb'. A eb' viñ nivac yajal chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Nergal-sarezer, viñaj Samgar-nebo, viñaj Sarsequim yed' pax junxo viñ scuchan Nergal-sarezer.

⁴ Ayic ix yilan viñaj rey Sedequías yed' eb' soldado tas van yuji, ix b'at eb' elelal d'ac'valil. A d'a scal te' yavb'en te' eb' rey, ata' ix el eb', ix elc'och eb' d'a jun puerta ay d'a scal chab' muro. Icha chi' ix aj sc'och eb' d'a yol b'e sc'och d'a spañanil sti' a' Jordán. ⁵⁻⁶ Palta ix och eb' soldado yic Babilonia chi' d'a spatic eb', ix yamchaj viñaj Sedequías chi' yuj eb' d'a spañanil Jericó. Ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj rey Nabucodonosor d'a choñab' Ribla d'a yol smacb'en Hamat. Ata' ix yal viñ tas ol utaj viñaj Sedequías chi'. Ix schecan viñ miljoccham eb' yuninal viñaj Sedequías chi' d'a yichañ yed' masanil eb' nivac vinac yaj d'a Judá. ⁷ Ix schecanpax viñ ic'jiq'ueta yol sat viñaj Sedequías chi', stzec'chaj pax viñ d'a q'uen cadena yic tz'ic'jib'at viñ d'a Babilonia.

⁸ Axo eb' soldado Babilonia chi' ix ac'anoch sc'ac'al spalacio viñ yed' masanil pat ay d'a Jerusalén chi'. Ix smac'anem lañnaj smuroal jun choñab' chi' eb'. ⁹ Axo viñaj Nabuzaradán yajal d'a eb' stañvumal viñ sreyal Babilonia chi', ix yic'b'at masanil eb' aj Judá viñ d'a Babilonia chi', aton eb' ixto can d'a yol choñab' chi' yed' eb' ix yac'och sb'a yed' eb' aj Babilonia chi' yed' masanil eb' anima. ¹⁰ Axoñej juntzañ eb' meb'a'

ix yactejean viñ d'a yol yic Judá chi', aton eb' malaj jab'oc tas ay d'ay. Ix ac'chaj lum luum b'aj avab'il te' uva d'a eb' yed' juntzañxo te' avb'en te'.

Ix ac'jiei viñaj Jeremías d'a libre

¹¹ A viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix yal viñ d'a viñaj Nabuzaradán yajal d'a eb' stañvumal viñ rey chi' yuj tas tzin aj a in Jeremías in tic, ix yalan viñ icha tic: ¹² Ic'b'at viñ tic, tza tañvan viñ, mañ ixtej viñ, masanil tas sc'an viñ, tzac' d'a viñ, xchi viñ rey chi'. ¹³ Yuj chi' a viñaj Nabuzaradán yed' viñaj Nabusazbán yed' pax viñaj Nergal-sarezer yed' juntzañxo eb' viñ ay yopisio yed' viñ sreyal Babilonia chi', ¹⁴ ix in schec ic'jielta eb' viñ d'a yamaqu'uil b'aj ayin och preso chi'. Ix in yac'ancanoch eb' viñ d'a yol sc'ab' viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam, yixchiquin viñaj Safán, yic tzin yac'an meltzaj viñ d'a in pat. Icha chi' ix aj in can cajan d'a scal eb' vetchoñab'.

Slolonel Jehová d'a viñaj Ebed-melec

¹⁵ Ayic ayintoec' d'a yamaqu'uil b'aj ayec' eb' stañvumal palacio chi', ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ¹⁶ Ixic d'a viñaj Ebed-melec aj Etiopía, tztalan d'a viñ icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil, sDiosal Israel, a tz'alan icha tic: Ol vaqu'uelc'och tas valnaccan d'a spatic jun choñab' tic. Ol javoc yaenal, mañoc vach'ilal. Ayic ol elc'och juntzañ chi' ol il val yed' a sat. ¹⁷ A in Jehová in svala' to ol ach in tañvej yic vach' mañ ol ach och d'a yol sc'ab' juntzañ anima b'aj tzach xiv chi'. ¹⁸ A in val svala' to ol ach in coled d'a yol sc'ab' eb', yuj chi' mañ ol ach

miljocchamoc, yujto ayoch a pensar d'ayin, xchi Jehová, xin chi d'a viñi.

**Ix can viñaj Jeremías yed'
viñaj Gedalías**

40 ¹ Ix lolon Jehová d'ayin ayic toxo ix in actajel d'a Ramá yuj viñaj Nabuzaradán yajal d'a eb' stañvumal viñi sreyal Babilonia. Ix yil viñi to tzec'an in d'a q'uen cadena, ay in och d'a scal eb' aj Jerusalén yed' eb' aj Judá, eb' van yic'jib'at d'a Babilonia.

² Ix in yic'anelta viñi, ix yalan viñi d'ayin icha tic: A Jehová a Diosal ix alani to ol yac'cot jun nivan yaelal tic d'a yib'añ jun choñab' tic. ³ A tic-naic toxo ix yaq'uelc'och tas ix yal chi'. Ix yac'cot juntzañ tic d'a eyib'añ, yujto maj e c'anab'ajej tas ix yala'. ⁴ A ticnaic, ol viq'uel q'uen cadena tic d'ayach. Tato a gana tzach b'at ved' d'a Babilonia, syala', a in ol ach in ya ilej. Tato malaj a gana tzach b'at jun, canañ d'a tic. B'ecan yaj masanil lum luum tic d'ayach, syal a sic'lan b'aj snib'ej a c'ol tzach cani, xchi viñi d'ayin.

⁵ Ayic manto in tac'voclej d'a viñi, ix yalanxi viñi icha tic: Vach' tzach meltzaj b'aj ayec' viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam, yixchiquin viñaj Safán, aton viñi chi' ix yac'och viñi sreyal Babilonia gubernadoral d'a Judá, tzach cajnaj yed' viñi d'a scal eb' etchoñab'. Syal pax a b'at b'aj a gana, xchi viñi d'ayin. Ix lajvi chi' ix yac'an jun silab' yed' jab'oc vael viñi d'ayin, ix yalan quil co b'a viñi d'ayin. ⁶ Icha chi' ix aj in b'atcan d'a viñaj Gedalías d'a choñab' Mizpa. Ix in cajnaj yed' viñi d'a scal eb' anima ixto can yuj viñaj Nabucodonosor chi'.

**Eb' ix och ajc'olal d'a viñaj Gedalías
(2R 25.23-24)**

⁷ Ay eb' viñi yajalil eb' soldado aj Judá sc'ub'ejnaccanel sb'a d'a caltac te' d'a eb' soldado aj Babilonia. Ix yab'an eb' viñi to a viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam ix ac'jioch gubernadoral yuj viñi sreyal Babilonia chi'. A viñi ix och yajaliloch eb' viñi vinac, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' meb'a', aton eb' maj ic'jocb'atlaj d'a Babilonia chi'. ⁸ Yuj chi' ix b'at eb' viñi yil viñi d'a Mizpa chi', aton eb' viñi tic: Viñaj Ismael yuninal viñaj Netanías, viñaj Johanán yed' viñaj Jonatán, aton eb' viñi yuninal viñaj Carea, viñaj Seraías yuninal viñaj Tanhumet yed' jayvañ eb' viñi yuninal viñaj Efai aj Netofa, viñaj Jezanías yuninal jun viñi aj Maacat, ajun eb' viñi soldado eb' viñi yed'oc. ⁹ Ix yac'an sti' viñaj Gedalías d'a eb' viñi, ix yalan viñi icha tic: Mañ ex xiv eyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia chi'. Cajnajañec d'a tic. Aq'uecoch e b'a d'a yol sc'ab' viñi sreyal Babilonia chi' yic malaj tas ol ex ic'anoc. ¹⁰ A in tic ol in can d'a Mizpa tic, yic vach' a in ol ex vac' checlaj d'a yichañ eb' aj Babilonia chi', ayic ol javoc eb' d'a tic. A ex tic, molb'ejec sat te' uva yed' sat te' avb'en te' yed' aceite. Icha chi' ol ex canñej d'a juntzañ choñab' toxo ix eyic' chi', xchi viñi d'a eb' viñi. ¹¹ Añejtona' jantac eb' aj Judá ayb'at d'a Moab, d'a Amón, d'a Edom yed' d'a juntzañxo nación, ix yab'an eb' to ayto anima ix can yuj viñi sreyal Babilonia d'a Judá. Ix yab'anpax eb' to a viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam, yixchiquin viñaj Safán ix ac'jioch gubernadoral. ¹² Masanil eb' saclemiac yajcanb'at chi', ix meltzajxi eb' d'a Judá. Ix javi eb' sch'ox sb'a d'a

viñaj Gedalías d'a Mizpa chi'. Ix lajvi chi' ix smolb'an sat te' uva eb' yed' juntzañxo sat te' avb'en te'.

13 A viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' juntzañxo eb' viñ yajal soldado ix can d'a caltac te' chi', ix c'och eb' viñ d'a viñaj Gedalías d'a Mizpa chi', **14** ix yalan eb' viñ d'a viñ icha tic:

—¿Ix am ab'i to a viñaj Baalis sreyal Amón ix checancot viñaj Ismael yuninal viñaj Netanías yic tzach smilanchamoc? xchi eb' viñ.

Palta a viñaj Gedalías chi', maj schalaj viñ d'a eb' viñ. **15** Yuj chi' d'a c'ub'eltac ix yal viñaj Johanán d'a viñaj Gedalías chi':

—Cha in b'ati yic b'at in milcham viñaj Ismael chi'. Malaj junoc mach ol ojtacaneloc mach ix milancham viñ. ¿Tas yuj ol ach co cha smilcham viñ? Tato ol ach cham yuj viñ, ol saclemcanb'at masanil eb' ayxoec' tic ed'oc, axom somchajb'at eb' toxo ix can d'a Judá tic junelxo, xchi viñ.

16 Ix tac'vi viñaj Gedalías chi' d'a viñ icha tic:

—Mañ a na' icha chi'. A tas tz'al-chaj d'a spatic viñaj Ismael chi', mañ yeloclay, xchi viñ.

Ix miljicham viñaj Gedalías (2R 25.25-26)

41 **1** A d'a yuquil uj ix b'at viñaj Ismael yuninal viñaj Netanías yed' lajuñvañ soldado d'a Mizpa yic b'at lolon eb' viñ yed' viñaj Gedalías chi', junñej ix va eb' viñ yed' viñ. (A viñaj Ismael chi', yixchiquin pax viñ viñaj Elisama, yiñtilal eb' viñ rey, nivan yopisio viñ d'a viñ sreyal Judá d'a yalañtaxo.) **2** Yac-b'an van sva eb' viñ, ix q'ue vaan viñaj Ismael yed' eb' viñ lajuñvañ

ajun yed' chi', ix smilancham viñaj Gedalías chi' eb' viñ d'a q'uen espada, aton viñ ix ac'jioch gobernador d'a Judá yuj viñ sreyal Babilonia. **3** Ix smilancham masanil eb' aj Judá yed' eb' soldado aj Babilonia ayec' yed' viñaj Gedalías viñaj Ismael chi'.

4 Axo d'a junxo c'u, ayic toxo ix cham viñaj Gedalías chi', manta mach tz'ojtacanel tas ix uji chi', **5** ix c'och 80 eb' viñ vinac spetoj d'a Siquem, d'a Silo yed' d'a Samaria. Toxo ix sjoxel xil sti' eb' viñ, tzilchimtac spichul eb' viñ ayochi, axo snivanil eb' viñ echentac yaji, munil a eb' viñ icha chi' ix yutej sb'a. Yed'-nac ixim trigo eb' viñ yed' incienso yic syac' eb' viñ silab'il d'a Jehová d'a templo. **6** A d'a Mizpa chi' ix elta viñaj Ismael chi' ul scha eb' viñ, van stz'acan oc' sb'a viñ, axo yic ix schalan sb'a viñ yed' eb' viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Cotañec, ul ilec viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam, xchi viñ.

7 Palta añej yic ix c'och eb' viñ vinac chi' d'a snañal choñab' chi', ix miljicham eb' viñ yuj viñaj Ismael chi' yed' eb' ajun yed' viñ. Ix yum-jicanb'at snivanil eb' viñ d'a yol jun nivan jul yed'tal a'. **8** Palta ay lajuñvañ eb' viñ d'a scal eb' viñ van smiljicham chi' ix alan d'a viñaj Ismael chi':

—Mañ oñ a milchamoc, a oñ tic ay ixim co trigo, ixim cebada, co aceite, ay pax noc' co yal chab'. A juntzañ chi' c'ub'anel kuj d'a spatictaquel co choñab', xchi eb' viñ.

Yuj chi' majxo miljoccham eb' viñ yuj viñaj Ismael yed' eb' ajun yed' viñ. **9** (A jun jul b'aj ix ac'jiem snivanil eb' viñ ix smilcham viñaj

Ismael chi', aton jun schecnac viñaj rey Asa joychajoc, yic scolannac sb'a viñ d'a viñaj Baasa sreyal Israel. A jun jul chi' te levan, palta ix b'ud'ji yuj snivanil eb' anima ix smilcham viñaj Ismael chi'.) **10** Ix yic'anb'at eb' ix yisil viñ rey viñaj Ismael chi' yed' eb' anima ayec' d'a Mizpa chi', aton eb' ix ac'ji stañvej viñaj Gedalías yuj viñaj Nabuzaradán. Ix ic'jib'at eb' yuj viñ, yic sb'atcan eb' d'a yol smacb'en Amón presoal.

11 Axo yic ix yab'an viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' eb' yajalil soldado ayec' yed'oc, yuj jantac chucal ix sc'ulej viñaj Ismael chi', **12** ix smolb'an masanil eb' soldado eb' viñ, ix b'at eb' viñ yac' oval yed' viñaj Ismael chi'. A b'aj ay jun nivan yed'tal a' d'a Gabaón, ata' ix ilchaj viñ yuj eb' viñ. **13** Axo eb' van yic'-jib'at icha presoal yuj viñaj Ismael chi', ayic ix yilan viñaj Johanán chi' eb' yed' eb' viñ yajalil eb' soldado ajun yed' viñ, ix te tzalaj eb'. **14** Ix meltzaj eb' smasanil, ix yac'anocho sb'a eb' yed' viñaj Johanán chi'. **15** Palta axo viñaj Ismael chi' yed' vajxacvañxo eb' viñ ajun yed'oc, ix el lemnaj eb' viñ, ix b'atcan eb' viñ d'a yol yic Amón.

16 A viñaj Johanán yed' eb' soldado chi' ix ic'anxicanec' eb' anima, ix coljipax eb' yuj eb' viñ, aton eb' cajan d'a Mizpa ix yic'b'at viñaj Ismael chi' ayic ix lajvi smilancham viñaj Gedalías viñ. A juntzañ eb' anima chi', ay eb' viñ soldado, ay eb' ix ix, ay eb' unin, ay pax eb' nivac yopisio. Aton eb' ix ic'-jixicanec' d'a viñaj Ismael d'a Gabaón **17-18** yic sb'at eb' elelal d'a Egipto yujto xivnac eb' d'a eb' aj Babilonia, yujto ix miljicham viñaj

Gedalías, viñ ix sic'jioch gober-nadoral yuj viñ sreyal Babilonia yuj viñaj Ismael. Ix b'atñej eb', masanto ix c'och eb' d'a Gerut-quimam, d'a slac'anil Belén. Ata' ix och vaan eb', yujto van sb'at eb' d'a Egipto chi' yalani.

Ix sc'an slesal eb' anima d'a viñaj Jeremías

42 **1** Masanil eb' viñ yajalil eb' soldado ajun yed' viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' pax viñaj Jezaías yuninal viñaj Osaías yed' masanil eb' anima, eb' ay yel-c'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi, ix javi eb' d'ayin Jeremías schecab' in Dios tic. **2** Ix yalan eb' icha tic:

—Ay val jun tas ol co c'an d'ayach ticnaic, mañ a tenec' d'ayoñ: Lesal-vañ d'a Jehová co Diosal cuj jayvañ oñ ix oñ can ic. A d'a yalañtaxo, tzij-tum co b'eyi, palta axo ticnaic axoñej jayvañ oñ ayoñec' tic oñ cani.

3 Lesalvañ d'a Jehová co Diosal cuuj yic vach' ol sch'ox d'ayoñ tas b'eal ol q'uic'a' yed' tas vach' ol co c'ulej, xchi eb'.

4 Ix in tac'vi d'a eb', ix valan icha tic:

—Vach' yaji. Ol in lesalvoc d'a Jehová co Diosal eyuuj, icha ix aj e c'anan chi' d'ayin. Jantacñej tas ol yal Jehová d'ayin a ol valxi d'ayex. Malaj jab'oc tas ol in c'ub'ejeli, xin chi d'a eb'.

5 Ix tac'vixi eb' d'ayin icha tic:

—Aocab' Jehová chi' testigo tz'aj-can d'ayoñ, tato mañ ol co c'anab'ajej tas ol yal chi' d'ayach. **6** Tato ol scha co c'ol tas ol aj spacan Jehová co Diosal chi' d'ayach, mato mañ ol scha co c'ool, palta ol co c'anab'ajejñej tas ol yal chi'. Scal d'ayach to tza c'an

d'ay cuuj yic vach' ol oñ elc'ochoc, xchi eb'.

A spac slesal viñaj Jeremías

7 Sb'aluñilxo c'ual chi', ichato chi' ix lolon Jehová d'ayin. 8 Yuj chi' ix vavtejcot viñaj Johanán yed' eb' viñ yajal soldado yed' masanil eb' anima, eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi. 9 Ix valan icha tic: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, b'aj ix in tevi yuj tas ix eyal d'ayin, a tz'alan icha tic: 10 Tato tzex cajnajcan d'a jun lum tic, ol vac'b'at vach'ilal d'a eyib'añ, mañxo ol ex in sateli. Ol vac' q'uib' e b'isul, mañxo ol ex vac' ic' jobc'atoc. Yujto ya ix vab' yuj jun nivan yaelal ix vac'b'at d'a eyib'añ tic. 11 A in Jehová in svala': Mañxo ex xiv d'a viñ sreyal Babilonia, aton viñ b'aj tzex te xivi. A ticnaic mañxo ex xivoc, yujto ayinñejec' eyed'oc, ol ex in colel d'a yol sc'ab' viñ. 12 Ay val voq'uelc'olal d'ayex. Añejtona' ol vac' oc' pax sc'ol jun viñ rey chi' d'ayex, ol ex yac'anxi meltzaj viñ d'a e choñab', xchi Jehová.

13 Palta tato max e c'anab'ajej tas syal Jehová co Dios chi', tato tzeyal icha tic: Malaj co gana co can d'a jun choñab' tic. 14 Ol oñ b'at d'a Egipto. Ata' ol oñ cajnajoc, b'aj mañxo ol quil oval, mañxo ol cab' yoc' q'u'en trompeta, mañxo ol oñ cham yuj vejel, tato xe chi, 15 yuj chi' ab'ec a ex ayex to can d'a Judá tic, tas val syal Jehová co Diosal Yajal d'a Smasanil: Tato tzex ec' val d'a yib'añ e b'at d'a Egipto chi' yic tzex cajnaj ta' e naani, 16 a oval yed' vejel b'aj tzex xiv chi', ol c'och d'ayex ta'. Ata' ol ex chamoc. 17 Masanil eb' sb'at d'a Egipto yic scajnaj ta', ol cham eb' yuj oval, yuj vejel, yuj pax ilya. Malaj

junoc mach mañ ol chamoc, mañxalaj mach ol yal scolan sb'a d'a yaelal ol vac'b'at ta', xchi Jehová.

18 A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal, a tz'alan icha tic: Icha ix aj sja yoval in c'ol d'a yib'añ eb' cajan d'a Jerusalén, icha val chi' ol aj sja pax yoval in c'ol d'a eyib'añ a ex tic, tato ol ex b'at d'a Egipto chi'. Ayic ol ex yilan eb' anima d'a juntzañxo nación to icha sjavi d'a yib'añ eb' catab'il, icha chi' ol ex ajoc, ol xiv eb', ol ex b'uchjoc yuj eb'. Mañxa b'aq'uiñ ol eyilxi jun e lum tic, xchi Jehová. 19 A ex aj Judá ex ixto ex can tic, a Jehová van yalan d'ayex yic max ex b'at d'a Egipto chi'. Ojtaquejequeli to a in van valan d'ayex ticnaic, 20 te nivan e pitalil van eyac'anochi, yujto ix e chec in c'anb'ej d'a Jehová co Diosal, ix eyalan d'ayin icha tic: Lesalvañ d'a Jehová co Diosal cuuj. Ol ac'an cojtaquejel masanil tas ol yala', ol co c'anab'ajani, xe chi. 21 Toxo ix vac' eyojtaquejel tas ix yal Jehová co Diosal chi', palta max yal pax e c'ol tze c'anab'ajej. 22 Yuj chi', ojtaquejequeli to ol ex cham yuj oval, yuj vejel, yuj pax ilya d'a jun choñab' b'aj e gana tzex b'atcan chi', xin chi d'a eb'.

B'atnac eb' aj Judá d'a Egipto

43 1 Ayic ix lajvi valan masanil tas ix schec Jehová val d'a eb' anima chi', 2 axo viñaj Jezanías yuninal viñaj Osaías, viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' pax juntzañxo eb' viñ vinac te ac'umtac, ix yalan eb' viñ d'ayin: Mañ yeloc juntzañ lolonel tzal chi'. Yujto a Jehová co Diosal maj yal-laj d'ayach to max oñ b'at d'a Egipto yic tzoñ cajnaj ta'. 3 A viñaj Baruc yuninal viñaj Nerías,

a viñ tz'alan juntzañ lolonel tic d'a co patic yic tzoñ yac'och viñ d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia chi', yic tzoñ smilancham eb', ma oñ yic'anb'at eb' d'a Babilonia chi', xchi eb' viñ.

4 Icha chi' ix aj yoch spitalil viñaj Johanán yed' eb' viñ yajal soldado yed' pax masanil eb' anima. Maj can-laj eb' d'a Judá icha ix aj yalan Jehová chi'. 5 A eb' aj Judá ix sac-lem-b'at d'a junjun nación, aton eb' toxo ix smolb'ejxi sb'a d'a Judá chi' yic scajnajxi eb' ta', a viñaj Johanán chi' yed' eb' viñ yajal soldado ix ic'anb'at eb' d'a Egipto. 6 Ix yic'an-paxb'at eb' viñ vinac eb' viñ, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ix yisil viñ rey yed' masanil eb' ix ac'l'icanoch d'a yol sc'ab' viñaj Gedalías yuj viñaj Nabuzaradán. Ix in yic'anpaxb'at eb' viñ yed' viñaj Baruc. 7 Mañ jab'oc ix sc'anab'ajeb' eb' tas ix yal Jehová. Ix oñ b'at co masanil d'a Egipto chi'. Ato d'a jun choñab' scuch Tafnes ix oñ c'och cajan.

8 A d'a choñab' Tafnes chi' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: 9 Ic'-b'at jayeoc nivac q'ueen, tza mucan d'a scal lum b'aq'uech lum d'a sti' yamaq'uil spalacio eb' viñ sreyal Egipto ay d'a jun choñab' tic. D'a yichañ eb' etchoñab' chi' tza muquem q'ueen. 10 Tzalan d'a eb' icha tic: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, Yajal d'a Smasanil, a tz'alani: Ol vic'cot viñaj Nabucodonosor in checab', viñ sreyal Babilonia, ol vac' yaq'uem sc'o'jnuv' viñ, ol sb'oanq'ue smantiado viñ yeñuloc d'a yib'añ juntzañ q'uen q'ueen ix a muquem tic. 11 Ol javoc

viñ, ol satanel Egipto tic viñ. A mach yic yaj scham yuj ilya, a ilya chi' ol ic'an schami. A mach yic yaj yic'jib'at d'a ch'oc choñab'il, ol ic'jocñejb'atoc. A mach yic yaj smiljicham d'a oval, d'a oval chi' ol chamoc. 12 Ol sñusan-tz'a juntzañ stemplo sdiosal eb' aj Egipto tic viñ, ol yic'anb'at juntzañ scomon diosal eb' chi' viñ. Icha junoc tañvum calnel pilan syiq'uel noc' sip d'a spichul, icha chi' ol yutej Egipto tic viñaj Nabucodonosor chi', pilan ol yic'b'at sb'eyumal viñ, junc'olal ol meltzaj viñ. 13 Ol juchajpaxem jun-tzañ obelisco d'a Bet-semes d'a Egipto, axo stemplo sdiosal eb' ol ñusjoctz'aoc, xchi Jehová, xin chi d'a eb'.^f

Slolonel Jehová d'a eb' aj Judá d'a Egipto

44 1 Aton juntzañ lolonel tic ix yal Jehová d'ayin Jeremías in tic, yic sval d'a eb' aj Judá, aton eb' ix c'och cajan d'a yol smach'en Egipto, aton d'a Migdol, d'a Tafnes, d'a Menfis yed' d'a Patros. 2 A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: A ex tic, ix eyil masanil yaelal ix vac'b'at d'a yib'añ Jerusalén yed' d'a yib'añ juntzañ choñab' d'a yol yic Judá. A ticnaic a juntzañ choñab' chi' satnaqueli. Mañxa junoc mach cajan d'ay, 3 yujñej val chucal sc'ulej eb'. Ix stzuntzejcot yoval in c'ol eb', yujto ix och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, ix sñusanpax in-cienso eb' d'a juntzañ chi'. A d'a jun-tzañ dios chi', malaj yalan yic eb' yed' ex a ex tic yed' pax eb' e mam

^f43.13 A jun scuch obelisco, aton q'uen q'ueen latz'b'ilq'ue tz'ucan yuj eb', tz'ub'an tz'ub'an yaj schon. A eb' aj Egipto chi', a jun sdiosal eb' sch'ox jun chi'.

eyicham. **4** Tzijtum el ix in checb'at eb' in checab', yic sb'at yalan eb' d'ayex to max e b'eyb'alej juntzañ chi', yujto max schalaj in c'ool.

5 Palta maj e c'anab'ajej, maj e chapax eyab' tas ix vala'. Maj eyactej-can e c'ulan chucal, ix ex te q'ue val chaañ e ñusan incienso d'a juntzañ comon dios chi'. **6** Yuj chi' ix cot yoval in c'ool, icha te' c'ac' ix aj sc'och copnaj d'a yib'añ juntzañ choñab' d'a yol yic Judá yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén. Icha chi' ajnac yem lañnajoc masanto ticnaic.

7 Yuj chi', a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in svala': ¿Tas yuj tzeyic'cot jun nivan yaelal chi' d'a eyib'añ? ¿Tas yuj ol ex cham e masanil ex aj Judá? Ol cham eb' viñ vinac, eb' ix ix, eb' unin yed' pax eb' vanto yalji, syalelc'ochi to mañxa ex ol ex canoc. **8** ¿Tas yuj tzin e tzuntzej yuj tas tze c'ulej, tze ñusan incienso d'a juntzañ comon dios d'a Egipto b'aj ix ex javi cajan tic? Yuj val juntzañ chi' ol ex sateloc. Ol ex b'uchjoc yuj juntzañxo nación d'a yolyib'añ-q'uinal tic ayic ol yilan eb' to icha tas sjavi d'a yib'añ eb' catab'il, icha chi' ol ex ajoc. **9** ¿Tom toxo ix b'at sat-c'olal eyuuj jantac chucal sc'ulejncac eb' e mam eyicham, eb' viñ sreyal Judá yed' eb' ix yetb'eyum yed' pax juntzañ chucal e c'ulejncac yed' eb' ix eyetb'eyum d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén? **10** Añejtona' ticnaic, max e q'uex e b'eyb'al, max ex xivpax jab'oc. Max e c'anab'ajej in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al vac'nac d'ayex yed' d'a eb' e mam eyicham.

11 Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in svala': Toxo ix in na' to ol vac'b'at jun yaelal

d'a eyib'añ, ol ex vac'an satel e masanil ex aj Judá. **12** A ex ix ex canlej cajan d'a Judá, palta ix ex ec' d'a yib'añ e javi d'a Egipto tic. Ol ex satel d'a junelñej, schacot d'a eb' nene' unin masanto d'a eb' icham anima, ol cham eb' yuj oval yuj pax vejel. Ol ja in catab' d'a eyib'añ, ob'iltac ol ex vutoccanoc. A eb' ol ex ilanoc ol te xiv eb'. **13** Ol vac' eyaelal mach ex ix ex javi cajan d'a Egipto tic yed' oval, vejel yed' pax ilya icha ajnac vac'an syaelal eb' aj Jerusalén. **14** Malaj junoc ex aj Judá ex tic, a ex ix ex ja cajan d'a Egipto tic olto ex canoc, mañxa junoc mach ol yal yeli. Vach'chom ol e nib'ejxic'och e b'a d'a Judá yic tzex cajnajxi d'ay, palta axoñej jayvañioc ex ol ex el elelal, ol ex c'och e col e b'a ta', xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

15 Yuj chi' masanil eb' viñ ojtannac to a eb' ix yetb'eyum eb' viñ siñus incienso eb' ix d'a juntzañ comon dios yed' masanil eb' ix ix ayec' ta', te tzijtum eb' molaneq'ui yed' pax masanil eb' aj Judá cajan d'a Egipto yed' d'a Patros, ix tac'vi eb' d'ayin icha tic:

16 —A oñ tic, mañ ol co c'anab'ajejlaj slolonel Jehová ix al chi' d'ayoñ. **17** Añej tas sco na' añej ol co b'eyb'alej. Ol co ñusñej incienso, ol cac'ñej pax vino silab'il d'a ix yajalil satchaañ, icha van co c'ulan ticnaic, icha sc'ulejncac pax eb' co mam quicham yed' eb' co reyal yed' eb' yajalil d'a yoltac juntzañ choñab' d'a Judá yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén. Yujto a d'a peca' chi', ay co vael, tzalajc'olalñej ec'nac oñ, malaj yaelal javinac d'a quib'añ.

18 Ato ix cactan co ñusan incienso yed' cac'an vino silab'il d'a ix yajalil

satchaani, mañxalaj tas ay d'ayoñ, tzoñ cham yuj vejel yed' yuj oval, xchi eb'.

19 Ix yalan eb' ix ix icha tic:

—A oñ tic ix co b'lo ixim vail icha yechel ix yajalil satchaani, ix co ñusan incienso, ix cac'anpax vino silab'il d'ay. Masanil tas ix co c'ulej chi', d'a yichañ eb' viñ quetb'eyum ix co c'ulej, xchi eb' ix.

20 Ix lajvi chi', ix in tac'vi d'a eb' viñ vinac yed' d'a eb' ix ix alan juntzañ chi' d'ayin, ix valan icha tic:

21 —¿Am e naan a ex tic to mañ yojtacoc Jehová, ma ix b'at satc'olal yuj b'aj ix e ñus incienso d'a juntzañ comon dios chi' d'a yoltac choñab' yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén icha yutejñac sb'a eb' co mam quicham, eb' co reyal, eb' yajal yaj d'a co cal yed' masanil eb' anima d'a yol yic Judá? **22** Palta majxo techaj juntzañ e b'eyb'al te chuc chi' yuj Jehová chi', maj scha sc'ool. Yuj chi' a co choñab' toxo ix pojchajem ticnaic, mañxa mach cajan d'ay. Toxo ix ja scatab' Jehová d'a yib'ani, ste xiv anima yilani. **23** A jun yaelal ayoch d'a quib'ani tic, ix javi yujto añeja' e ñusan incienso d'a juntzañ comon dios. Añeja' eyac'anoch e mul d'a Jehová, yujto maj e c'anab'ajej sc'ay-b'ub'al, slolonel yed' pax schecnab'il, xin chi d'a eb'.

24 Ix valanxi d'a eb' ix ix yed' d'a masanil anima chi' icha tic:

—Ab'ec val jun slolonel Jehová tic ex vetchoñab', ex cajan ex d'a yol yic Egipto tic ticnaic. **25** A Jehová Yajal d'a Smanil, co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: A ex tic yed' eb' ix eyetb'eyum, ix eyac' e ti' d'a ix yajal satchaani e ñusan incienso, eyac'anpax vino silab'il d'a ix, van e

c'anab'ajan e c'ulan b'aj ix eyac' e ti' chi'. Vach'toni, c'anab'ajejec e c'ulan b'aj ix eyac' e ti' chi'. **26** Palta e masanil ex aj Judá cajan ex d'a Egipto tic, ab'ec tas sval a in Jehová in tic d'ayex: A in val svac' in ti' to mañxa junoc ex aj Judá ex tic olto in eyac' b'inaj d'a Egipto tic ayic tzeyac'an e ti' d'a junoc tas. **27** Yujto van vilani to ol vac'b'at yaelal d'a eyib'ani, mañoc vach'il ol vac'b'ati. Masanil ex aj Judá cajan ex d'a Egipto tic, ol ex satel yuj oval, yuj pax vejel. **28** Jayvañ exxoñej ol ex colchaj d'a scal oval, ol ex el d'a Egipto tic, ol ex meltzaj d'a Judá. Ichato chi' e masanil ex aj Judá ix ex javi d'a Egipto tic, ol eyila' mach ol elc'och slolonel, am vico', mato a eyic ol elc'ochoc. **29** A in Jehová in svac' jun ch'oxnab'il tic, ol vac' yaelal nab'il vuj d'a eyib'ani, ol ex in satel d'a jun nación tic, icha ix aj vac'an in ti'. **30** Ol vac'och viñaj Hofra sreyal Egipto d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol snib'an smilan viñ, icha ix aj vac'anoch viñaj Sedequías sreyal Judá d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, aton viñ yajc'ol viñ snib'an smilanchamoc, xchi Jehová, xin chi.

A sti' Jehová ix yac' d'a viñaj Baruc

45 ¹ A d'a yic schañil ab'il yoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, ayic toxo ix tz'ib'chaj yuj viñaj Baruc yuninal viñaj Nerías tas ix val Jeremías in tic schecab' in Dios, ata' ix val d'a viñaj Baruc chi': **2-3** A Jehová co Diosal tz'alan d'ayach icha tic: Ach Baruc, van alan icha tic: Ob'iltac in. Añej yaelal yed' ilc'olal syac' Jehová d'ayin. Vanxo in c'unb'i voq'ui,

maxtzac yal vic'an vip svab'i, xa chi.

4 Ina a in Jehová in, tzin satel tas ix in b'o'o, van in toc'anqueta tas ix vavej d'a masanil jun nación tic.

5 ¿Tom smoj tza c'an tas tz'aj a q'uechaañ? Mañxo a c'ana', yujto ol vac'och yaelal d'a yib'añ masanil anima. Palta a in Jehová in svala', yalñej b'aj ol ach c'ochoc, mañ ol ach in cha miljocchamoc, xchi Jehová, xin chi d'a viñ.

Ac'b'il ganar eb' aj Egipto d'a Carquemis

46 1 Ix lolonxi Jehová d'ayin Jeremías in tic yuj juntzañ nación. 2 Ix yal yuj Egipto, yuj viñaj Necao sreyal Egipto yed' pax eb' soldado viñ, aton viñ ix ac'ji ganar d'a Carquemis d'a slac'anil a' Éufrates yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Aton yic schañil ab'il yoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, aton ta' ix uji jun chi'.

3 Tz'avaj eb' yajalil eb' soldado, syalan eb' icha tic: B'oec e mac-lab' jul-lab'. Ixiquec oval.

4 Aq'uecoch stz'um noc' e chej, tzex q'ue d'a yib'añ noc'. Aq'uecq'ue e q'uen xumpil tze tzolan e b'a. Ñiquecq'ue ye sñi' e lanza. Aq'uecoch smacul sñi' e c'ool, xchi eb'.

5 Palta, ¿tas jun van yuji tic? A svilani to a eb' soldado viñaj Necao van smeltzaj eb' d'a spatic yuj xivelal, sacleminac sb'atcan eb' elelal. Maxtzac meltzajb'at q'uelan eb' d'a spatic.

6 A eb' jelan sb'eyi maxtzac yal-laj yel lemnaj eb'. Yed' pax eb' te tec'an, maxtzac yal-laj

scolan sb'a eb'. A d'a stojolal norte d'a sti' a' Éufrates, ata' tz'ac'ji ganar eb', schampaxcan eb'.

7 ¿Mach jun nación syic'chaañ sb'a chi' icha a' Nilo, ma icha junoc a a' tz'el d'a smelemal?

8 Aton Egipto van yic'anchaañ sb'a, icha tz'aj sq'ue a' Nilo, ma icha junoc a a' tz'el d'a smelemal. Ix yalan eb' aj Egipto chi' icha tic: Ol oñ q'uib'chaañ, ol co mac sat lum luum tic, ol laj co satel choñab' yed' masanil eb' cajan d'ay, xchi eb'.

9 Pilec eyip yed' noc' e chej. Iq'uecb'at e carruaje. B'atocab' eb' soldado aj Etiopía yed' eb' aj Libia, yed'nacocab' smaclab' jul-lab' eb'. B'atocab' pax eb' soldado aj Lidia te jelan sjulvaji.

10 Aton jun sc'ual yoval in c'ol a in Jehová Yajal in d'a smasanil, jun c'ual yic ol in pacan in b'a d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Yuj q'uen espada ol cham eb' smasanil, masanto ol pimb'oc q'uen yuj chic', yujto tzijtum eb' soldado ol vac' miljoccham d'a norte, d'a slac'anil a' Éufrates. Icha noc' silab' ol aj scham eb'.

11 Ex aj Egipto, ixiquec d'a Galaad e say yañal tas tzex ic'an chi'. Vach'chom te nivan yañal chi' tze c'ana', palta malaj ol ochoc, yujto mañxalaj yañal tas tzex ic'an chi'.

12 Yojtacxo masanil nación to van yel e q'uixvelal. Masanil b'aj tz'ab'chaj yel eyav. Toxoñej stenlaj sb'a eb' soldado, junñej b'aj stelvican eb' d'a sat luum, xchi Jehová.

**Ol javoc viñaj Nabucodonosor
d'a Egipto**

13 Ix yalanxi Jehová d'ayin

Jeremías in tic yuj tas ol aj sja viñaj
Nabucodonosor sreyal Babilonia yac'
oval d'a Egipto tic:

- 14 Alel d'a yol smac'b'en Egipto,
aton d'a Migdol, d'a Menfis yed'
d'a Tafnes icha tic: Aq'uec lista
e b'a. Macvajañec, yujto van
scham eb' anima d'a e lac'anil
yuj q'uen espada.
- 15 ¿Tas yuj toxoñej teltumb'a eb'
soldado? ¿Tas yuj maj yal stec'-
b'an sb'a eb'? Icha chi' ix aji
yujto a in Jehová in ix vac' ac'-
joc ganar eb'.
- 16 A eb' soldado sloc sb'a yoc eb',
stelvi eb', syal-lan eb' d'ay jun-
jun: Oñ elec d'a tic, paxocoñec
d'a co choñab', d'a co nación
b'aj ix oñ alji. Oñ elec lemnajoc
yacb'an manto oñ miljoccham
d'a oval tic.
- 17 A viñ sreyal Egipto tic toñej ste
lolon viñ, palta malaj vach'
yoch viñ, xchi eb'.
- 18 A in Rey in, a in b'i aton
Jehová Yajal d'a Smasanil, a
in svac' in ti': Icha lum vitzal
Tabor ec'al schaañil d'a jun-
tzañxo lum vitz, ma icha
lum vitzal Carmelo te chaañ
yajq'ue d'a yib'añ a' mar, icha
chi' yip jun ajc'ol van sjavi
d'ayex.
- 19 Yuj chi', a ex cajan ex d'a
Egipto tic, aq'uec lista e b'a
yujto ol ex ic'jocb'at d'a ch'oc
nacional. A choñab' Menfis ol
can tz'inan, ol-laj juchaj-
canemoc, mañixalaj mach ol caj-
naj d'ay.

20 A Egipto tic lajan icha junoc
cob'es vacax vach' yilji, palta
d'a stojolal norte van scot jun
ajc'ol icha noc' cach ol ul
sataneloc.

21 A juntzañ soldado majnab'ilcoti,
te b'aq'uech eb', icha noc'
quelem vacax b'aq'uech, palta
ipan eb' ol b'at elenal. Mañxo ol
yal-laj stec'b'an sb'a eb', yujto
sjavi sc'ual yac'ji ganar eb',
sjavi yorail yac'ji syaelal eb'.

22 A in Jehová in svala', ayic ol
javoc eb' soldado ul yac' oval
d'a Egipto tic, ol el lemnaj eb' aj
Egipto tic icha sb'at junoc noc'
chan ayic xiv noc'. Icha sb'at eb'
viñ vinac yed' sch'acab' ch'acoj
te', icha chi' ol aj sjavi eb' ajc'ol
chi' d'a eb'.

23 A in Jehová in svala', vach'-
chom malaj mach schaxoch d'a
eb' icha te te' c'ayum, palta ol
ch'acjoquel eb' icha tz'aj sch'ac-
jiel te' nivac ch'acte'. Yujto
ec'to sb'isul eb' ajc'ol chi' d'a
noc' c'ulub', mañxo b'ischaj-
b'enoc eb'.

24 A eb' aj Egipto tic ol ac'joc
q'uixvelal eb', ol ac'jococh eb'
d'a yol sc'ab' juntzañ nación ol
cot d'a stojolal norte, xchi
Jehová.

25 A Jehová Yajal d'a Smasanil,
sDiosal Israel a tz'alan icha tic: Ol in
satel Amón, aton sdiosal eb' aj Tebas.
Ol vac'pax syaelal eb' aj Egipto,
sdiosal eb' yed' sreyal eb'. Ol vac'
syaelal viñ sreyal Egipto chi' yed' eb'
tz'ac'anoch viñ yipoc sc'ool. 26 Ol
vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol ol
milanchamoc, aton viñaj
Nabucodonosor sreyal Babilonia yed'
eb' soldado. Palta a in Jehová in

svala' to a d'a b'aq'uiñ, ol cajnaxoc anima d'a Egipto tic, ichataxon yaji, xchi Jehová.

A Jehová ol colan schoñab'

(Jer 30.10-11)

- 27 Ix yalanpax Jehová icha tic: Ex aj Israel yiñtilal Jacob, in checab' eyaji, mañ ex xivoc, yujto ol ex in colel yed' eb' eyuninal d'a jun nación najat b'aj ix ex ic'jib'ati. A in Jehová in svala' to ol ex cajnaxoc d'a junc'olal, mañxa tas ol e na'a, mañxa mach ol ex xib'tanoc.
- 28 Ex yiñtilal Jacob in checab' eyaji, mañ ex xivoc. Ayiniñejoch eyed'oc, ol in satel masanil jun-tzañ nación b'aj ix ex in sac-lemejb'ati. Palta a ex tic mañ ol ex in satel-laj, mañ ol ex can-paxlaj d'a ichñejta', añej to ol vac'och eyaelal icha d'a smojal, xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ eb' filisteo

- 47** ¹ Ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic yuj eb' filisteo, ayic manto c'och viñ sreyal Egipto yac' oval d'a choñab' Gaza:
- ² Ix yalan Jehová chi' icha tic: A d'a stojolal norte ol cot val ñililoc eb' soldado, icha val yel poñoljoc a' eluma' tz'el d'a stitac smelemal. Pilan ol satel jun nación chi' eb' yed' masanil tastac ay d'ay yed' juntzañxo choñab'. Masanil eb' cajan d'a schoñab' eb' filisteo chi', ol el yav eb' yab'an syail.
- ³ A val yic ol yab'an eb' sc'añ yem yoc noc' chej yed' sc'añ scot carruaje, a eb' viñ mamab'il yed' eb' ix nunab'il ol

te el yip eb', ol yactejean yal yuninal eb'.

- ⁴ Toxo ix c'och sc'ual satel eb' filisteo yed' eb' scolvaj yed' eb', aton eb' aj Tiro yed' eb' aj Sidón, xchi Jehová.
- A Jehová ol satanel eb' filisteo chi', aton masanil eb' cotnac d'a Creta d'a snañal a' mar.
- ⁵ Masanil eb' aj Gaza ol sjoxel xil sjolom eb' yuj cusc'olal. Axo eb' ay d'a Ascalón mañxo ol yal-laj slolon eb' yuj satcanq'ue sc'ool. A exxo cajan ex d'a yac'lical sti' a' mar, ¿b'aq'uiñ ol eyacteje eyac'an echnaj e nivanil yuj e ch'oxanel e cusc'olal?
- ⁶ Ay, a yespada Jehová. ¿B'aq'uiñ val ol och vaan? Comonoc tz'ac'jixiem d'a yol yatut yic tz'och vaan, mañxa tas sc'ulej.
- ⁷ Palta ¿tas val ol aj yoch vaan? A Jehová ix alani to icha chi' tzuji. Añeja' ix alani to tz'och oval d'a choñab' Ascalón yed' d'a masanil eb' cajan d'a stitac a' mar.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Moab

- 48** ¹ A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton sDiosal Israel, a' ix alan icha tic yuj choñab' Moab:
- Ob'iltac choñab' Nebo, yujto ix juchajemi. Añejtona' choñab' Quiriataim, toxo ix ac'ji ganar, q'uixvelal ix ajcani. Toxo ix juchajem lañnaj smuroal d'a sat luum.
- ² Toxo ix satel sb'inajnaquil Moab. A d'a choñab' Hesbón, ata' sna eb' ajc'ol syalan eb' tas ol yutoc eb' satanel Moab d'a junelñej. Añejtona' choñab'

Madmena, ol sateloc, mañ ol
och vaan oval sataneli.

3 A eb' aj Horonaim ol el yav eb':
Tzoñ chami, tzoñ lajvieli,
xcham eb'.

4 A Moab toxo ix sateli, tz'ab'chaj
yel yav eb' scotac unin eb' cajan
d'ay.

5 Tz'oc' eb', tz'el yal sat eb', sq'ue
eb' d'a lum svitzal Luhit. Axo
eb' tz'em d'a Horonaim, tz'ab'-
chaj yel yav eb' yuj syail tas
tzuji chi'.

6 A mach tzato yal yeli, elocab'
lemnajoc, scolocab' sb'a.
Lajanocab' syutej sb'a icha noc'
caltacte'al b'uru d'a tz'inan
lum.

7 A eb' aj Moab, a smunlajel eb'
yed' sb'eyumal ayoch yipoc
sc'ool, palta ol ic'jocb'at eb' d'a
ch'oc nacional. A jun sdiosal eb'
scuchan Quemos ol ic'jocb'atoc
yed' eb' ayoch sacerdotel d'ay
yed' eb' nivac yelc'ochi.

8 A in Jehová in svala': A jun oval
chi', ol laj c'och d'a masanil
choñab' d'a yol smacb'en Moab,
mañxa junoc mach ol elcanoc. A
juntzañ choñab' ay d'a ch'ol-
quixtac yed' d'a pañquiltac ol
juvoccab'at smasanil.

9 Ichato ol och sc'axil eb' aj Moab
yic sb'at eb' elelal. Masanil
choñab' ay d'a yol smacb'en, ol
sateloc. Mañxa mach ol can
cajan d'ay, xchi Jehová.

10 (Catab'ajocab' mach max c'ulan
d'a smasanil sc'ol tas snib'ej Jehová.
Catab'ajocab' mach max yac'lab'ej
yespada smilvaji.)

11 A eb' aj Moab junc'olalñej yaj
eb', malaj b'aj tz'ic'jib'at eb' d'a
ch'oc nacional. Icha vino toñej

tañanemi, max q'uexchaj yed'tal,
yuj chi' max q'uexvi sjab', max
satel svach'il yuc'ji, icha chi' yaj
eb'.

12 A in Jehová in svala': Ol ja
sc'ual, ol in checanb'at juntzañ
soldado, ol yic'anb'at eb' aj
Moab eb' d'a juntzañxo ch'oc
nacional, icha tz'aj sq'uexji
vino d'a yol yed'tal. Ol mac'-
chajem lañaj schoñab' eb',
icha tz'aj smac'jipoj yed'tal
vino mañxa tas ayem d'a yool.
Cuseltacxoñej ol ajcan schoñab'
eb' chi'. 13 Yuj chi' a eb' aj
Moab chi' ol q'uixvoc eb' yuj
jun sdiosal scuch Quemos, icha
ajnac sq'uixvi sc'ol eb' israel
yuj sdiosal d'a Betel, aton jun
yac'nacoch eb' yipoc sc'ool.

14 Mañxaocab' yal eb' aj Moab
icha tic: A oñ tic te jelan oñ,
nivan quelc'ochi, ac'um oñ
oval, mañxoocab' xchi eb'.

15 Toxo ix c'och jun rey ol satanel
juntzañ choñab' d'a yol smac-
b'en Moab chi', ol cham eb'
quelemtac te tec'an cajan d'ay.
A in ton Rey in sval jun tic,
Jehová Yajal d'a Smasanil in b'i.

16 Toxo ix c'och sc'ual sjavi yaelal
d'a yib'añ choñab' Moab, ix ja
sc'ual sateli.

17 Jantac ex cajan ex d'a slac'anil
Moab yed' ex eyojtac jantac
snivanil yelc'ochi, oc'añec yuuj,
tzeyalan icha tic: A snivanil
yelc'och Moab yed' svach'il
yilji toxo ix sateli, xe chiocab'i.

18 Actejecan snivanil eyelc'och ex
aj Dibón, emnaquil tzeyutej e
b'a, yujto a mach van satanel
Moab, van sc'och d'ayex, vanxo
sipojanem smuroal e choñab'.

- 19 Ex aj Aroer, ochañec liñan d'a titac b'e, tzeyilani. C'anb'ejec d'a eb' aj Dibón ixto yal yeli tas ix uji.
- 20 A Moab q'uixvelal ix ajcani, yujto ix ac'ji syaelal. Oc'añec yuj syaelal chi'. Alequel d'a stitac a' Arnón to a Moab toxo ix sateli, xchi Jehová.
- 21-24 Toxo ix javi yaelal alb'ilcan d'a yib'añ juntzañ choñab' ay d'a lum ac'lictac: Aton Holón, Jahaza, Mefaat, Dibón, Nebo, Bet-diblataim, Quiriataim, Bet-gamul, Bet-meón, Queriot, Bosra yed' d'a yib'añ masanil juntzañxo choñab' ay d'a yol yic Moab, aton juntzañ ay d'a slac'anil yed' juntzañ najat ay.
- 25 A Jehová tz'alan icha tic: A yipalil Moab toxo ix lajvi. A snivanil yelc'ochi toxo ix sateli.
- 26 Aq'uec somchaj spensar eb' aj Moab, yujto ix spitej sb'a eb' d'ayin. B'uchjocab' eb' yuj eb' anima, icha tz'aj sb'uchji junoc uc'um añ tz'ec' b'alb'on d'a scal xej.
- 27 Naeccot ex aj Moab ayic e b'uchvajnac d'a eb' aj Israel, icha tz'aj sb'uchji junoc elc'um, icha chi' eyutejnc e b'uchvaj d'a eb'.
- 28 Ex aj Moab, actejeccan e choñab', ixiquec, cajnajañec d'a sattac q'uen tenam icha noc' cuvajte' sb'o so' d'a yoltac sjatelal q'ueen.
- 29 Cojtac jantac val syic'chaañ sb'a eb' aj Moab. Te ac'umtac eb', añej eb' nivan yelc'och snani. Te nivac vinac syutej sb'a eb'.
- 30 A in Jehová in, vojttac to syic' val chaañ sb'a eb', palta malaj syac' yal eb' yujto malaj yalan jun b'aj syic'chaañ sb'a eb' chi'.
- 31 Yuj chi' tzin oq'ui, scus in c'ol yuj eb' aj Moab, yuj pax eb' aj Kir-hares.
- 32 Ol in oc' val yuj choñab' Sibma, ec'to ol aj voc' yuuy d'a yichañ ayic ix och oq'uel yuj Jazer. Yujto ix q'uib'b'at icha te' uva, ix ec'c'och d'a sc'axepal a' mar, ix c'och pax d'a a' ñajab' yic Jazer chi'. Axo ticnaic ix c'och sc'ual sjavi eb' ol sataneloc, icha tz'aj sc'och sc'ual smolji sat te' uva yed' sat juntzañxo te' avb'en te'.
- 33 Mañxa av yic tzalajc'olal ol ab'-chaj d'a scaltac te' avb'en te' b'aj te yax sat d'a Moab. Mañ-xalaj vino b'aj smolb'aji, yujto mañxa mach stec'anel yal sat te' uva chi', mañxa b'it yic tzalajc'olal.
- 34 A eb' anima d'a Hesbón, tz'el yav eb' yuj yaelal. Chequelto yel yav eb' chi' d'a Eleale, d'a Jahaza. Sc'och yav eb' chi' d'a Zoar masanto d'a Horonaim yed' d'a Eglat-selisiya. Yujto toxo ix laj tup sjaj a a' d'a Nim-rim.
- 35 A in Jehová in svala': Ol satel eb' aj Moab tz'och ejmelal, sñusan silab' yed' incienso eb' d'a juntzañ comon dios d'a jolomtac vitz.
- 36 Icha yoc' flauta spuji yuj cus-c'olal, icha chi' tz'aj voc' yuj eb' aj Moab chi', yuj pax eb' aj Kir-hares, yujto a sb'eyumal eb' ix smolb'ej, toxo ix lajvieli.
- 37 Yuj yaelal yed' cusc'olal, masanil eb' toxo ix sjoxel xil sjolom, toxo ix sjoxpaxel xil sti'

- eb'. Masanil eb' toxo ix spol laj-voc sc'ab', axoñej pichul ya sva yic cusc'olal ayoch yuj eb'.
- 38 Masanil spañanil yib'añtac pat d'a Moab yed' d'a voltac calle, axoñej oq'uel yuj cusc'olal tz'ab'chaji, yujto a in Jehová in ix in mac' vecchaj Moab icha tz'aj smac'jipoj junoc lum chen malaj vach' yochi.
- 39 A Moab choc' ix ajcani. Oc'añec yuuj, yujto q'uixvelal ix ajcani, toxo ix juchajb'ati. Masanil anima d'a juntzañ nación d'a slac'anil sb'uchvaj eb' d'ay, xivpax eb' yilani, xchi Jehová.
- 40 Syalanxi Jehová icha tic: A jun ajc'ol d'a Moab, ol c'och jucnaj icha junoc noc' ch'acb'a jeñaneli sc'ochi.
- 41 Ol och juntzañ choñab' vach' yajoch smuroal d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi'. A d'a jun c'ual chi', a eb' soldado yic Moab ol ib'xoc-q'ue eb' icha junoc ix ix van yalji yune'.
- 42 A Moab chi', mañxo nacionoc ol ajcanoc, yujto ix yic'chaañ sb'a d'a vichañ, ix och smul d'ayin a in Jehová in tic.
- 43 Yuj chi' sval icha tic: A eb' cajan d'a Moab, lajan ol aj eb' icha noc' noc' spechji yuj eb' pechum noc'. Ay smay sb'at sut-naj eb' d'a junoc olan, ma scan eb' d'a junoc yaal.
- 44 A eb' ol el lemnaj d'a eb' pech-jinac chi', ol b'at sutnaj eb' d'a junoc olan. A eb' ol q'uexta d'a jun olan chi', axo d'a junoc yaal ol can eb'. Yujto a in ol vac'b'at yaelal nab'il vuuj d'a yib'añ Moab chi'.

- 45 Ay eb' ol el lemnajoc, mañxalaj yip eb', ol b'at eb' say b'aj ol scol sb'a d'a Hesbón. Palta a d'a Hesbón chi', aton schoñab'can viñaj rey Sehón, van stz'ab'ati, ol b'eyñejb'at te' c'ac' chi'. Ol tz'ab'at masanil jolomtac vitz d'a yol yic Moab yed' jun choñab' Hesbón chi', aton jun syic'chaañ sb'a.
- 46 Ex aj Moab ob'iltac ex. Ex schoñab' ex jun dios scuch Quemos, toxo ix ex sateli. A eb' eyuninal yed' eb' ix eyisil, ix ic'-chajb'at eb' d'a ch'oc nacional.
- 47 A in Jehová in svala': Ay jun c'ual ol vic'xi meltzaj eb' aj Moab chi' b'ajtac ic'b'ilb'ati, xchi Jehová.
Aton juntzañ yaelal tic ix yalcan Jehová d'a yib'añ Moab.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Amón

49 ¹ A tas yalnaccan Jehová d'a yib'añ choñab' Amón ayic yalannaccan icha tic: ¿Tom malaj yiñtilal Israel syal smac'b'enan lum luum tic? ¿Tas yuj a juntzañ anima tz'och ejmelal d'a jun comon dios scuch Milcom scajnaj d'a lum sluum eb' yiñtilal Gad? ¿Tas yuj a eb' amonita scajnaj d'a juntzañ schoñab' eb' chi'?

² Palta a in Jehová in svala', ol c'och sc'ual, ol ab'chaj yel av yic oval d'a choñab' Rabá, snivan choñab' eb' amonita. Junñej b'ulañ ol ajcan smac'jiem lañ-najoc, ol tz'ab'at masanil yalde-ail. A in Jehová in svala' to icha chi' ol aj yic'anxiec' slum eb' aj Israel d'a eb' toc'jinac eq'ui.

³ Oc'añec yuj cusc'olal ex aj Hesbón, yujto a choñab' Hai toxo ix

sateli. Ex ix aj Rabá, ochañec d'a cusc'olal. Aq'uecoch pichul ya sva yuj cusc'olal, tzex oq'ui. Xiquec lajvoc e nivanil, ec'añec jiñiñoc d'a yol e choñab' yuj e cusc'olal, yujto a e diosal scuch Milcom ol ic'jocb'atoc yed' eb' ayoch sacerdotel d'ay yed' pax eb' anima nivac yopisio.

4 Ex anima pit, ¿tas yuj tzeyic'-chaañ e b'a yuj lum e ch'olquix-tac yax sat? Añej e b'eyumal molb'il, a' ayoch yipoc e c'ool, yuj chi' tzeyala': ¿Mach val ol yal yac'an oval qued'oc? xe chinaji.

5 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol vac'-b'at xivc'olal d'a eyib'añ, masanil choñab' ayec' d'a e lac'anil ol c'och yac' oval d'ayex. Junjun ex, ol ex pech-chajeloc, mañxalaj mach ol yal ex smolb'anxi.

6 Palta ol vic'xi meltzaj eb' aj Amón chi' b'ajtac ol ic'joc-b'atoc, xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Edom

7 A tas ix yal Jehová Yajal d'a Smasanil d'a yib'añ Edom:

¿Tom mañxa jelanil d'a choñab' Temán? ¿Tom maxtzac yal yac'vi razón eb' jelan? ¿Tom ix satel masanil sjelanil eb' chi'?

8 Ex aj Dedán, elañec lemnajoc, ixiquec e c'ub'ejel e b'a d'a yol-tac q'uen ñaq'ueen. Yujto ol in satel schoñab' viñaj Esaú tic. Toxo ix c'och sc'ual vac'anoch syaelal.

9 Ayic smolchaj sat te' uva, ay b'aj scan junjunxo xuc'yatil te'. Ayic

sc'och eb' elc'um d'ac'valil, añej tas yovalil tz'och yuj eb' syel-q'uejb'ati. 10 Palta a d'a schoñab' viñaj Esaú tic, mañ-xalaj jab'oc tas olto vac'cani. Vojtac smasanil, malaj b'aj ol yal e c'ub'anel e b'a. Masanil eb' eyuninal, eb' e c'ab' eyoc yed' eb' cajan d'a e lac'anil, ol satel eb'. Mañxa mach olto canoc.

11 Canocab' eb' eyuninal meb'ail, ol in tañvej eb'. Yed' eb' ix junixtac, syal in yac'anoch eb' ix yipoc sc'ool, xchi Jehová.

12 Ix yalanxi Jehová icha tic: A eb' mañ smojoc yab'an syail, a ticnaic yovalil ol yab' syail eb' yuj yoval in c'ool, ichato ol yuc' vino eb' te ov. Oc exxom a ex tic, ¿tom mañ ol eyab' syail e naani? Yovalil ol eyab' syail yuj yoval in c'ool. 13 Yujto a in Jehová in svac' in ti': A choñab' Bosra ol can tz'inan, a eb' anima ol ilanoc ol te xiv eb', ol b'uchjoc yuj eb', ol yac' b'inaj eb' ayic ol scatab'an junoc mach eb'. Axo juntzañxo choñab' d'a yol yic Edom chi', ol sat-paxel d'a junelñej, xchi Jehová.

14 Ix javi jun ab'ix d'ayin yuj Jehová icha tic: Van schecjicot jun checab' ul yalel d'a scaltac nación icha tic: Molb'ejec e b'a, tzex b'at d'a Edom, aq'uec lista e b'a yic tzex b'at eyac' oval yed'oc, xchi jun checab' chi', xchi Jehová.

15 Ex aj Edom, emnaquil ol ex vutejcan d'a scal masanil nación. Mañxalaj ol aj eyelc'och d'a yol sat masanil anima.

16 Munil a ex ix eyac' musansatil e b'a yuj eyac'umtaquil. A e naani to masanil mach xiv d'ayex. Ichato d'a sjatelaltac q'uen

tenam, ma d'a jolomtac vitz cajan ex. Palta a in Jehová in svala', vach'chom te chaañ b'aj tzex cajnaj icha noc' ch'acb'a te chaañ b'aj sb'o so', palta yovalil ol ex viq'uemta ta'.

17 Masanil mach ol ec' d'a Edom chi', ol te xiv eb' yilani, ol satpax sc'ol eb' yuj nivan yaelal ol ja d'a yib'añ.

18 A in Jehová in svala': A Edom chi' lajan ol aj icha ajnac satjiel Sodoma, Gomorra yed' juntzañ choñab' d'a slac'anil. Mañxa mach ol cajnajxoc d'ay, mañxa pax mach ol b'eyec' d'ay.

19 Icha junoc noc' choj tz'elta d'a svayumtaquil sti' a' Jordán, sq'uec'och jucnaj noc' b'aj sva noc' calnel, sac-lemcanb'at noc' calnel chi' yuj noc', icha val chi' ol aj in c'och d'a choñab' Edom. Ol el lemnaj eb' anima cajan ta'. A jun mach sic'b'ilel vuj ol vac'och yajaliloc eb'. ¿Mach syal slajb'an sb'a ved'oc? ¿Mach syal stelan sb'a ved'oc? ¿Mach eb' yajal syal stec'b'an sb'a d'a vichañ? **20** Ab'ec tas toxo ix in na' a in Jehová in tic d'a yib'añ Edom yed' d'a yib'añ eb' cajan d'a Temán: A eb' yuninal eb' ol ic'chajb'at eb', ol juchajem spat eb'. **21** Ayic ol ac'joc ganar Edom chi', ol ib'xocq'ue lum luum. Ol el yav eb' sc'anan colval, ol c'och yav eb' chi' d'a a' Chacchac Mar. **22** A eb' ajc'ol chi', ol c'och lemnaj eb' d'a Bosra icha sc'och jeñeñoc junoc noc' ch'acb'a. A d'a jun c'ual chi', a eb' soldado aj Edom, ol ib'xocq'ue eb' icha junoc ix ix van yalji yune', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Damasco

23 Ix yalanpax Jehová d'a yib'añ Damasco icha tic:
A eb' aj choñab' Hamat yed'
eb' aj Arfad, mañxo animaoc

ix aj spensar eb', yujto te chuclaj ab'ix ix c'och d'a eb'. Ix te q'uechaañ xivc'olal d'a eb', maxtzac yal-laj yajec' eb' d'a tzalajc'olal.

24 A eb' aj Damasco chi', van snaanb'at sb'a eb' elelal, palta mañxalaj yip eb'. Axoñej xivc'olal, ilc'olal yed' yaelal ay d'a scal eb', icha junoc ix ix van yalji yune'.

25 A jun choñab' te b'inajnac chi', jun choñab' tzalajc'olalñej yaji, toxo ix actajcani.

26 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': A d'a jun c'ual chi', a eb' quelemtac teltumb'a ol ajcan eb' d'a yoltac calle, masanil eb' soldado eb' ol chamoc.

27 Ol vac'och sc'ac'al smuroal Damasco chi', axo jun c'ac' chi' ol satanel spalacio viñaj Ben-adad, xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Cedar yed' Hazor

28 Icha tic ix yal Jehová d'a yib'añ eb' ay d'a yol smac'b'en Cedar yed' d'a eb' yajalil choñab' Hazor, aton juntzañ ix yac' ganar viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix yalan icha tic:

Ex aj Babilonia, ixiquec eyac' oval d'a Cedar. B'at satequel eb' anima cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

29 Iq'uequec' noc' scalnel eb', smantiado eb' yed' jantac syam-c'ab' eb'. Iq'uequec' noc' scamello eb', tzeyalan icha tic: Masanil b'aj ay xivc'olal, xe chi d'a eb'.

30 A in Jehová in svala': A ex cajan ex d'a choñab' Hazor, elañec lemnajoc. Ixiquec, c'ub'ejequel e b'a, yujto a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia toxo ix sna' viñ tas ol ex yutej.

31 A in Jehová in sval d'ayex ex aj Babilonia: Ixiquec eyac' oval d'a jun choñab' malaj tas sna'a, tzalajc'olalñej yajeq'ui, malaj spuertail ayochi, mañ listaoc yaji, sch'ocoj ayeq'ui.

32 Ixiquec, tzeyelc'ancot noc' scamello eb' yed' pax noc' svacax eb'. Yalxoñej b'aj ol vac'-b'at yaelal d'a yib'añ eb' sjoxel xil spac'ul sti', yuj chi' ol sac-lemcanb'at eb'.

33 A choñab' Hazor ol can tz'inan d'a junelñej, axoñej noc' oques ol cajnaj ta'. Mañxa mach ol cajnaj d'ay, mañxa junoc mach ol b'eyec' ta', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Elam

34 Ayic ix schaañel yich viñaj Sedequías yac'an reyal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic d'a yib'añ choñab' Elam, ix yalan icha tic:

35 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol in mac'cañchaj sjul-lab' eb' soldado aj Elam, aton syamc'ab' eb' yic oval nivan yelc'ochi.

36 Ol vac'b'at junoc oval d'a jun choñab' chi', icha junoc oval ic', yalxoñej b'aj scoti. Yalxoñej b'aj ol ic'chajb'at eb'. Mañxa junoc nación b'aj mañ ol c'och eb' sc'ub'ej sb'a.

37 A in val Jehová in svala' to toxoñej ol ib'xocq'ue eb' aj Elam chi' d'a yichañ eb' yajc'ol

snib'ej smilani. Ol vac'b'at yaelal yuj yoval in c'ol d'a yib'añ eb'. Ol c'och oval chi' d'a eb' masanto ol satel eb'.

38 A in val Jehová in svala' to ol vac' Yajalil ta'. Ol vac' miljoc-cham eb' rey yed' eb' yajal yaj d'a Elam chi'.

39 Palta ay jun c'ual, ol vic'xi meltzaj eb' aj Elam chi', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Babilonia

50 ¹ A tas ix alchaj d'a yib'añ Babilonia schoñab' eb' cal-deo. A Jehová ix alan d'ayin Jeremías schecab' in tic icha tic:

² Alequel jun ab'ix tic, aq'uec yoj-taquejel masanil nación. Iq'uec-chañ yechel to tzeyalal jun ab'ix tic, mañ e c'ub'ejel jab'oc. Alec icha tic: A Babilonia ol ac'-joc ganar. A comon dios scuchan Bel ol ac'joc q'uixvelal. A yechel comon dios Merodac ol poj'b'atoc. A juntzañ sdiosal eb' aj Babilonia chi', q'uixvelal ol ajcanoc, choc' ol ajcan juntzañ yechel chi'.

³ A d'a norte, ata' ol cot jun nación ol ul ac'an oval yed'oc. A ol ac'ancan tz'inan jun choñab' chi' icha tz'inan luum. Mañxa anima ol cajnaj d'ay, mañxa pax noc' noc', masanil ol b'at elelal, xchi Jehová.

Ol meltzajxoc eb' israel

⁴ Ix yalan Jehová icha tic: Ay jun c'ual, a eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, ol oc' eb', ol yac'anoch sb'a eb' d'a yol in c'ab'. ⁵ Ol sc'anb'ejec' jun b'e eb' sc'och d'a Sion, ata' ol b'at eb', ol yalan eb' icha tic: Coñ meltzajec d'a

Jehová. Junxoñej tzoñ ajec yed'oc. Sco b'loan junoc co trato yed'oc d'a junelñej, mañxa b'aq'uiñ sb'at satc'olal cuuj, xcham eb'.

6 A in choñab' tic, lajan icha noc' calnel satnac'b'ati, max tañvaj yuj stañvumal, yuj chi' satcanb'at noc' d'a jolomtac vitz. Axoñej d'a jolomtac vitz chi' tz'ec' noc', axo tz'aji, sat sc'ol noc' d'a smacte'. 7 Axo yic schalan sb'a noc' yed' junoc ajc'ol yajoch d'ay, smiljicham noc' yuuj. Icha chi' yaj in choñab' tic, syal eb' ajc'ol chi' d'a eb' icha tic: A jun tic mañ co muloc, yujto a eb' ix och smul d'a Jehová, aton jun tz'ac'an svael eb', aton jun ayoch yipoc sc'ol eb' smam yicham eb', xchi eb'.

8 Ex in choñab', elañec d'a Babilonia schoñab' eb' caldeo. B'ab'lajañec icha noc' mam chiva scuchb'an noc' calnel.

9 Yujto ol vic'cot jantac soldado d'a juntzañ choñab' d'a norte, yic ol ul yac'an oval eb' d'a Babilonia chi'. Ol stzolan sb'a eb' sjavi d'ay, ol yac'an ganar eb' yujto te jelan eb' d'a oval chi'. Ayic sjulvaj eb', malaj junoc sjul-lab' eb' chi' b'eñej tz'eq'ui.

10 A in val Jehová in svaal, masanil tastac ay d'a eb' aj Babilonia chi', ol yic'b'at eb'. Ol yic'b'at masanil tastac snib'ej eb'.

Ol ac'joc ganar Babilonia

11 A ex val tic ex aj Babilonia, ix ex tzalaj val ayic ix eyic'anb'at tastac ay d'a eb' in choñab'. Ix ex q'ue val cheneljoc icha junoc noc' cob'es vacax stec'vi trigo. Ix el pax eyav icha noc' chej.

12 Yuj chi' a e choñab' b'aj aljinac ex, q'uixvelal ol ajcanoc. Slajvub' ol ajcan d'a scal juntzañxo nación. Taquiñ luum ol ajcanoc, ol can tz'inan.

13 Yujto ol cot val voval d'ay, mañxa junoc mach ol cajnajcan d'ay, cuseltac ol ajcanoc. Masanil mach ol ec' ta', ol xiv eb' yilan jantac yaelal ol javoc d'a yib'añ jun choñab' chi'.

14 Masanil ex eyed'nac e jul-lab', oymajañec d'a spatic Babilonia, julvajañec d'ay. Mañxoocab' ex och vaan e julvaj d'ay yujto toxo ix och smul d'ayin Jehová in tic.

15 Aq'uequel eyav yic oval d'a masanil spatitac choñab' chi': Vanxo yac'ji ganar Babilonia. Van yem lañnaj yoyal, van yem vecnaj smuroal, xe chi. A in Jehová in tic, stiempoalxo in pacan in b'a d'a Babilonia chi'. Paquecpax e b'a a ex tic, icha val ix yutej juntzañxo nación, ichocab' val ta' tzeyutej paxi.

16 Mañxaocab' junoc mach tzeyac-tejcan d'a Babilonia chi', mañ eyactejan eb' tz'avvi, ma eb' smolan sat avb'en chi'. A val yic ol yilan eb' yoch jun oval chi', a eb' ch'oc choñab'il ayec' ta', ol meltzaj eb' d'a schoñab'. Junjun eb' ol meltzajxi d'a slugar, xchi Jehová.

Meltzajnac eb' aj Israel

17 Ix yalanxi Jehová icha tic: Icha noc' calnel satnac'b'ati, pechb'il yuj noc' choj, icha chi' yaj eb' aj Israel. B'ab'el ac'b'il ganar eb' yuj viñ sreyal Asiria. Ix lajvi chi', axo viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia ix

vach' satanel eb'. **18** Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel sval icha tic: Ol vac'och syaelal viñ sreyal Babilonia yed' masanil schoñab'il, icha val vutejñac viñ sreyal Asiria. **19** Ol vic'xi meltzaj eb' aj Israel d'a sluum. Ol yab'lej eb' masanil tas vach' tz'el d'a lum Carmelo yed' d'a lum Basán. Ol yab'lej eb' jantac tas snib'ej, aton tastac sq'uib' d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín yed' d'a Galaad. **20** A in val Jehová in svala': A d'a jun c'ual chi', ol in colel eb' aj Israel yed' eb' aj Judá d'a chucal sc'ulej, ol vac' lajvoc smul eb', mañxa b'aj ol ilchajoc, ol vac' sat d'a junelñej, xchi Jehová.

Yaelal d'a yib'añ Babilonia

- 21** Ix yalan Jehová icha tic: A in val Jehová in tzex in checa': Aq'uec oval d'a smac'b'en Merataim yed' masanil eb' cajan d'a Pecod. Pechec eb', mileccham eb', masanto syal satel eb' smasanil. C'anab'ajejec masanil in checnab'il.
- 22** Tz'ab'chaj val yoch oval d'a nación chi', te nivan ix aj satel eb'.
- 23** A Babilonia icha junoc martillo, ix smac'poj masanil yolyib'añ-q'uinal. Axo ticnaic, a' ol mac'jocpojoc, choc' ol ajcanoc. Ol te xivb'at masanil nación ayic ol yilan eb' tas ol ajcan Babilonia chi'.
- 24** A in Jehová in ix vaq'uem syalil Babilonia. Majxo yil-laj eb' scan d'ay, yujto ix och eb' ajc'olal d'ayin.
- 25** Ix in jaquelta masanil yamc'ab' yic oval molan vuuj, ix viq'uelta yic tzin ch'oxan yoval in c'ool,

yujto ay jun in munlajel yovalil ol yic' sb'a d'a schoñab' eb' cal-deo chi'.

- 26** Yalxoñej b'aj tzex och eyac' oval d'a eb'. Jaquéc b'aj molanec' svael eb'. Molb'ejec sc'ael eb', tze sataneli. Mañxa-ocab' jab'oc scani.
- 27** Mileccham masanil soldado eb'. Ob'iltac eb', toxo ix javi sc'ual syaelal eb', xchi Jehová.
- 28** Ay eb' quetisrael tz'el lemnaj d'a Babilonia, sjavi eb' d'a Sion, syalan eb' chajtil val tz'aj spacan sb'a Jehová co Diosal d'a eb' aj Babilonia chi' yuj tas ix sc'ulej eb' d'a stemplo.
- 29** Syalanxi Jehová: Avtejec masanil eb' julvavjum yic tz'och eb' yac' oval d'a Babilonia. Ochañec oyan d'a spatic yic malaj mach tz'eli. Pactzitejec val icha smojal. Utejec val icha ix yutej sb'a d'a juntzañxo, yujto te ac'umtac ix yutej sb'a d'ayin Jehová sDiosal in Israel.
- 30** Yuj chi' a eb' quelemtac aj Babilonia, ol laj can teljab' eb' scham d'a yoltac calle. A eb' soldado ol miljoccham eb' smasanil d'a jun c'ual chi'.
- 31** A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': Ayinoch ajc'olal d'ayex ticnaic ex aj Babilonia, yujto te ac'umtac tzeyutej e b'a. Toxo ix javi sc'ual yic sja yaelal d'a eyib'añ.
- 32** Ex anima tzeyic'chañ e b'a, ol ex ac'joc ganar. Mañxa mach ol ex ic'anchaañ. Ol vac'och sc'ac'al masanil e choñab' chi'. Ol lajvoquel masanil spatictac yuj jun c'ac' chi', xchi Jehová.
- 33** A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A eb' aj Israel yed'

eb' aj Judá, van yab'an syail eb' b'aj tz'ixtaj ticnaic. Ayoch eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, mañ val jab'oc tz'actajel eb' yuj eb'. **34** Palta a in scolumal in eb', a in b'i, Jehová Yajal d'a Smasanil. Ol in ch'olb'itej tas tz'utaj eb' chi' d'a stojolal. Ol vac'an junc'olal d'a in choñab' tic, axo choñab' Babilonia, axoñej xivc'olal ol vac'b'at d'a yib'añ, xchi Jehová.

35 Syalanpax Jehová: Ochocab' oval d'a Babilonia yed' d'a masanil eb' cajan d'ay yed' pax d'a eb' yajal d'a scal eb' yed' eb' aj pensar.

36 Ochocab' oval d'a eb' naumel lolonel yalani, quistalaxocab' eb'.

37 Mileccham eb' soldado sluclon yuj xivelal. Mileccham noc' chej toc'jinac carruaje. Mileccham eb' soldado manb'ilcot ayec' d'a scal eb', lajanocab' tz'ajcan eb' icha eb' ix ix. Ochañec b'aj ay sb'eyumal eb', tzeyelc'anb'ati.

38 Tupocab' masanil a a', yujto a Babilonia chi' schoñab'il juntzañ comon dios yajb'entac. A yuj juntzañ chi', ste satel spensar eb' anima chi'.

39 Yuj chi' a d'a jun choñab' chi', axoñej noc' caltacte'al noc' ol caj-najoc, noc' oques yed' noc' avestruz. Mañxa b'aq'uiñ ol cajnajxi anima ta'.

40 Lajan ol vutejcan icha Sodoma, Gomorra yed' juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil ayic in satannaqueli. Malaj mach ol cajnajxoc ta'.

41 Ilec val juntzañ soldado scot d'a stojolal norte. Tzijtum eb' rey scot yed' jun nación te ay yip. Lista yaj eb' scot yac' oval.

42 Yed'nac sjul-lab' eb' yed' slanza. Yelxo val te ov eb', mañxa

jab'oc yoq'uelc'olal eb'. Lajan val yel yav eb' icha sc'añ a' mar, ayq'ue eb' d'a yib'añ chej. Listaxo yaj eb' yic sjavi eb' yac' oval d'a Babilonia chi'.

43 Ayic ol yab'an jun ab'ix tic viñ sreyal Babilonia chi', ol sic-b'oquel viñ yuj xivelal. Ol te ochcan viñ d'a ilc'olal yed' d'a yaenal, icha junoc ix ix van yalji yune'.

44 Ol in c'och icha junoc noc' choj tz'elta lemnaj d'a caltac vayumtac d'a stitac a' Jordán sq'uec'och b'aj sva noc' calnel, saclemb'at noc' yuj noc'. Icha chi' ol aj vac'an saclem eb' aj Babilonia chi', ol vac'anocho jun yajal ta' to sic'b'ilel vuuj. ¿Mach val syal slajb'an sb'a ved'oc? ¿Mach val syal stelan sb'a ved'oc? ¿Mach yajalil syal stec'b'an sb'a d'a vichañ? **45** Ab'ec val tas ix aj in naan Jehová in tic d'a yib'añ Babilonia schoñab' eb' caldeo: A yuninal eb', ol ic'chajb'atoc, ol em lañnaj spat eb' d'a yib'añ. **46** Ol ib'-xocq'ue lum luum ayic ol ac'joc ganar eb', ol ab'chaj yel yav eb' d'a juntzañxo nación, xchi Jehová.

Ol satjoquel Babilonia

51 ¹ Ix yalan Jehová icha tic: Ol vac'b'at jun nivan ic' d'a Babilonia yed' d'a eb' cajan d'ay, ol satjoquel eb' yuuj.

² Icha tz'aj yel smatz'il ixim trigo yuj ic', icha chi' ol utaj yuj eb' ajc'ool. Mañxalaj eb' cajan d'ay ol canoc. Ayic ol c'och jun c'ual yic ol satjoquel eb' chi', yal-xoñej b'aj ol cot eb' ajc'ol yac' oval yed' eb'.

³ Sb'o'ocab' sjul-lab' eb' julvaj-vum. Yac'ocab'och smacul sñi' sc'ol eb'. Mocab' oc' sc'ol eb'

- d'a eb' quelemtac aj Babilonia.
Satocab'el eb' soldado d'a junel-
ñej.
- 4 D'a masanil schoñab' eb' caldeo,
ol laj can teljab' eb' anima
scham d'a voltac calle. 5 Vach'-
chom a eb' aj Israel yed' eb' aj
Judá, ix och smul eb' d'ayin,
palta maxto vactejcanlaj eb' a in
Jehová Yajal in d'a Smasanil,
sDiosal in eb', a inxoñej Ochi.
- 6 Elañec lemnaj d'a Babilonia
chi', mach ex e gana tze col e
b'a yic vach' max ex cham yuj
smul. Yujto ix c'och sc'ual
vac'an in pac d'ay icha val
smojalil.
- 7 Ix vac'lab'ej Babilonia ayic ix
vac'anem yoval in c'ol d'a
yib'añ masanil nación. Ix in
yam icha junoc copa nab'a oro
b'aj ix yuc' añ masanil yol-
yib'añq'uinal tic. Ayic ix yuc'an
eb' chi', ix q'ue d'a sjolom eb'.
- 8 Palta elañchamel ix em lañnaj
Babilonia chi', choc' ix aji.
Oc'añec yuuj. Iq'ueccot yañal,
ol quila' tato olto añtajoc, xchi
Jehová.
- 9 A eb' ch'oc nacional cajan ta',
syal eb' icha tic: Toxo ix cañej
Babilonia tic, palta maxtzac
b'olaj. Canocab'i. Coñ paxec jun-
jun oñ b'ajtac ay co choñab',
yujto a smul jun choñab' tic,
toxo ix q'uec'och d'a satchaañ, ix
ec'b'at d'a yib'añ asun, xchi eb'.
- 10 Syal eb' aj Israel yed' eb' aj
Judá: Van spactzitan Jehová yuj
tas ix oñ utaji. Coyec, calequel
d'a Sion tas toxo ix sc'uulej co
Diosal, xchi eb'.
- 11 A Jehová nab'ilxo yuuj to ol
satel Babilonia, yuj chi' a' ix
checancot eb' sreyal Media yic
tzul satanel eb'. Icha val chi' ix
aj spacan sb'a Jehová chi' yuj
tas ix utaj stemplo yuj eb'.
Tz'alchaj d'a eb' soldado: Lista
tzeyutej e jul-lab'. Aq'uecoch e
maclab' jul-lab'.
- 12 Iq'uecchaañ junoc yechel yic tze
ch'oxani to sb'at eyac' oval d'a
smuroal Babilonia, xchi.
Vach'ocab' tz'aj yoch oyan eb'
soldado d'a spatic. Ayocab' eb'
stañvani. Ayocab' eb' sc'ub'ejel
sb'a yic smaclan eb' soldado eb'
tz'elta yac' oval d'ayex. Yujto
van yelc'och tas nab'il yuj
Jehová sc'ulan d'a eb' cajan d'a
Babilonia chi'.
- 13 A ex val tic ex aj Babilonia, d'a
stitac a' nivac a' cajan ex, yuj
chi' te b'eyum ex. Toxo ix javi
sc'ual e satel d'a junelñej.
- 14 A Jehová Yajal d'a Smasanil,
toxo ix yac' sti', ix yalani: Ol te
b'ud'ljoquel yol e nación tic yuj
eb' ajc'ool icha val noc' c'ulub'
mañxo b'ischajb'enoc. Ol el yav
eb' ayic ol ex yac'an ganar eb',
xchi.
- B'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios**
- 15 A Jehová b'oannac lum luum tic
yed' spoder yed' sjelanil. Sb'o-
annacpax yolyib'añq'uinal tic.
Yed' pax sjelanil chi', sjeñb'an-
nacb'at satchaañ.
- 16 A tz'alani, ñilili sc'añ c'u
syac'an ñab'. A tz'ic'anchaañ
asun b'aj slajvic'och lum luum
tic. A tz'ac'anec' copnaj leb'lon
d'a scal yaxñab'. A tz'ic'anelta
ic' b'aj molb'ab'il yuuj.
- 17 A eb' anima, yelxo val malaj
jab'oc spensar eb'. Max q'uixvi

jab'oc eb' yuj juntzañ yechel
comon dios sb'o'o. A juntzañ
yechel chi', malaj spixan, toñej
syac' sb'a eb' anima chi' musan-
satil yuuj.

- 18 A juntzañ yechel chi', malaj
jab'oc yelc'ochi, yic b'uchval
yaji. Ayic ol javoc jun c'ual, ol
satel juntzañ chi' yuj Jehová.
- 19 A sDiosal viñaj Jacob te ch'oc
yeli, a ix b'oan masanil tastac. A
ix sic'anel Israel yic tz'ochcan
schoñab'oc. A sb'i, Jehová Yajal
d'a Smasanil.

A Babilonia syamec'ab' Jehová yaji

- 20 Ix yalan Jehová icha tic: A
Babilonia icha in nivan mac'lab'
q'ueen yaji, icha pax in yam-
c'ab' yic oval yaji. A yed'oc ix
vac' ac'joc ganar juntzañ nación
yed' sreyal.
- 21 A yed'oc ix in milcham noc'
chej yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ
noc'. Ix vac'anpax lajvoquel
carruaje yed' eb' ayq'ue d'a
yool.
- 22 A yed'oc ix vac' miljoccham eb'
viñ vinac, eb' ix ix, eb' icham-
tac, eb' quelemtac yed' eb' ix
cob'estac.
- 23 A yed'oc ix vac' miljoccham eb'
tañvum calnel yed' noc' calnel
chi'. Ix vac'anpax miljoccham
eb' smunlaj yed' noc' vacax, ix
champax noc' vacax chi'. Ix
vac'an miljoccham eb' gober-
nador yed' eb' yajal.

Yaelal d'a yib'añ Babilonia

- 24 A in val Jehová in sval d'ayex in
choñab' ex tic: D'a eyichañ ol
vac' val spac d'a Babilonia yed'
d'a eb' cajan d'ay icha val

smojal chucal ix sc'ulej eb' d'a
Sion.

- 25 A Babilonia chi', lajan icha
junoc nivan vitz satanel masanil
sat lum luum. Yuj chi' ajc'ol in
d'ay, ol vac'an syaelal. A yed'
vip ol vequem juynajoc. Ol b'at-
can b'ulnaj d'a sattac pac'an.
Lajan ol ajcan icha junoc vitz
tz'anac'b'ati.
- 26 Mañxa junoc q'uen q'ueen ol
elta d'a scal juntzañ ol em lañ-
naj chi' olto c'anchajoc ayic ol
b'o junocxo pat. Tz'ininixoñej ol
ajcan Babilonia chi' d'a junel-
ñej.
- 27 Iq'uecq'ue sch'oxnab'il yic oval
d'a Babilonia. Puec q'uen trom-
peta yic syac' lista sb'a jun-
tzañxo nación scot yac' oval
yed'oc. Q'ueocab' van eb' aj
Ararat, eb' aj Mini yed' pax eb'
aj Askenaz yac' oval yed'oc.
Sic'jocab'och junoc yajal yic
scuchb'an eb' soldado d'a oval.
B'atocab' noc' chej d'a oval icha
noc' c'ulub' mañxo b'ischaj-
b'enoc.
- 28 Yac'ocab' lista sb'a juntzañxo
nación sb'at yac' oval d'ay.
Cotocab' eb' sreyal Media, eb'
gobernador, eb' nivac yopisio
yed' masanil eb' anima ay d'a
yol smac'b'en, xchi Jehová.
- 29 A lum luum tic, ol ib'xoc'ue
luum. Ol tzicub'tañaj luum,
yujto ol yaq'uelc'och Jehová tas
nab'il yuuj. A Babilonia ol can
tz'inan icha tz'inan luum, mañ-
xalaj mach ol cajnaj d'ay.
- 30 A eb' soldado yic Babilonia chi',
mañxo ol yal scolan sb'a eb'.
Toxoñej ol ochcan eb' d'a yoltac
b'aj scol sb'a. Mañxalaj yip eb',

lajan ol ajcan eb' icha eb' ix ix.
Ol laj mac'joquem lañinaj
schoñab' eb', ol laj ñusjoc'tz'a
spat eb'.

31 B'elb'onxoñej ol aj sc'och eb'
checab' yal d'a viñ sreyal

Babilonia to toxo ix ac'ji ganar
schoñab' viñ chi' smasanil.

32 A b'aj jay a a' b'aj tz'ec' eb'
anima, ol laj macjoc yuj eb'
ajc'ol chi'. A b'aj scol sb'a eb'
soldado, ol ñusjoc'tz'aoc, yuj chi'
ol te xiv eb' soldado chi'.

33 A Jehová Yajal d'a Smasanil,
sDiosal Israel, syal icha tic: A
eb' aj Babilonia, lajan eb' icha
ixim trigo vach'xo yajem d'a yol
junoc tec'lab', toxo val sc'och
stempo stec'chaji, xchi Jehová.

34-35 A eb' aj choñab' Sion, syal eb'
icha tic: A viñaj Nabucodonosor
sreyal Babilonia, choc' ix oñ
yutej viñ. Mesesi ix yutejcan co
choñab' viñ icha junoc uc'ab'
mañxa tas d'a yool. Ichato ix oñ
sturb'at viñ icha junoc noc'
nivaquil noc' ay d'a yol a' mar.
Ix b'ud'ji val sc'ol viñ yuj
masanil tastac ay d'ayon, axo
ixto cani ix syumcanel viñ.
Stupocab' Babilonia icha val ix
oñ yutej. Stupocab' eb' caldeo,
yuj eb' anima ix smilcham eb'
d'a co cal, xchi eb' aj Jerusalén
chi'.

A tas alb'ilcan d'a eb' aj Jerusalén

36 Syal Jehová d'a eb' aj Jerusalén
icha tic: A in ol in ch'olb'itej d'a
stojolal tas ix ex utaji. Ol
vaq'uec' e pac d'a eb' eyajc'ool.
Ol laj vac' tup masanil a' ñajab'
yed' sjajtac a a' ay d'a
Babilonia.

37 Toxoñej ol q'uecan b'ulan
sc'ajil. Axoñej noc' oques ol caj-
naj ta', mañxalaj mach olto caj-
naj d'ay. Ol te xiv eb' anima
yilani, ol b'uchvaj pax eb' d'ay.

38 Ol el yav eb' aj Babilonia chi'
icha noc' choj, ol el pax yav eb'
icha noc' yunetac choj chi'.

39 Yacb'an ste c'ac'b'i eb' stzalaji,
ichato ol in b'o junoc nivan vael
d'a eb', ol vac'an añ yuc' eb',
yic stzalaj eb'. Slajvi chi' ol satel
sc'ol eb' svay d'a junelñej,
mañxa b'aq'uiñ ol el svayañ eb'
chi'.

40 Ol vic'b'at eb' b'aj ol miljoc-
chamoc, icha tz'aj yic'jib'at noc'
yunetac calnel, noc' chiva yed'
noc' ch'ac calnel b'aj smilji.

Ol ac'joc ganar Babilonia

41 A Babilonia te b'inajnac d'a yol-
yib'añq'uinal tic, palta ol ac'joc
ganar. Toxoñej ol xivcan'que
juntzañ nación ayic ol yilan eb'.

42 Icha val to a a' mar ol b'at sec-
naj d'a yib'añ, ol mucchajcan
yuj a'.

43 A val schoñab'il, ol laj can
tz'inan, icha tz'inan luum ol
ajcanoc. Mañxa mach ol cajnaj-
xoc d'ay, mañxa pax mach ol ec'
ta'.

44 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ol
vac' val och yaelal d'a yib'añ
Bel sdiosal Babilonia. Ol vac'
xejejq'ueta tas toxo ix sb'uc'-
b'ati, mañxo ol javoc juntzañ
nación yaq'uem sb'a d'ay. Ol
empax lañinaj smuroal Babilonia
chi'.

45 Ex in choñab', elañec ta', colec
e b'a d'a yoval in c'ol sjavi d'a
yib'añ.

- 46 Mañ eyac' pensar, mañ ex xiv
yuj tas tz'alji d'a yol jun nación
chi'. Ch'oc ch'ocñej tas sb'inaj
d'a junjun ab'il, axoñej xivc'olal
sb'inaji, ayñej oval d'a scal eb'
yajal.
- 47 Icha chi' ol aj sja sc'ual
vac'anoch yaelal d'a yib'añ jun-
tzañ sdiosal Babilonia chi'.
Masanil jun nación chi' ol ac'joc
q'uixvelal, toxoñej ol b'ud'joc-
canel yuj eb' chamnac.
- 48 A in val Jehová in svala': A
satchaañ yed' yolyib'añq'uinal
tic yed' masanil tas ay d'ay,
ol te tzalajoc ayic ol ac'joc
ganar Babilonia chi', yujto a
d'a norte ol cot eb' ol
sataneloc.
- 49 Ol satjoqueloc yujto te nivan
anima ix smilcham d'a Israel, te
nivan pax eb' anima ix satjiel
d'a yolyib'añq'uinal tic yuuj,
xchi Jehová.

**A tas ix alchaj d'a eb' aj Israel
ayec' d'a Babilonia**

- 50 Syal Jehová d'a eb' aj Israel
ayec' d'a Babilonia icha tic: A
ex mach ex ol ex el d'a scal
chamel ol ujoc chi', elañec lem-
najoc, mañ ex och vaan. Vach'-
chom najat ayex, palta aq'uec
val och e pensar d'ayin Jehová
in tic, naecpaxcot Jerusalén.
- 51 Palta a ex tic, tzezal icha tic:
Tzoñ te q'uixvi ayic scab'an tas
syal eb' d'ayoñ. Q'uixavtacoñ-
xoñej scab'i, yujto a eb' ch'oc
choñab'il toxo ix och eb' d'a
yoltac cuarto Yicñej Dios Yaji,
xe chi.
- 52 Palta a in Jehová in svala': Ol ja
jun c'ual ol vac'an val och

yaelal d'a yib'añ sdiosal eb' aj
Babilonia yed' d'a masanil yol
smac'h'en, toxoñej ol el yav eb'
anima ol lajvoc.

- 53 Vach'chom sq'uec'och
Babilonia d'a satchaañ yalani,
chaañ syutej sb'oanq'ue
smuroal, palta ol vac'b'at eb'
ajc'ol b'at sataneloc, xchi
Jehová.

Ol satjoquel Babilonia

- 54 Ol ab'chaj yel yav eb' aj
Babilonia, ol ab'chaj satjiel
masanil schoñab' eb' caldeo.
- 55 Aton Jehová ol sataneloc, ol
c'och sc'ual slajvi jantac av
tz'el d'ay. A eb' ajc'ol ol
javoc xumnaj eb' d'ay icha a'
mar, ol c'añ val yem eb' d'a
yib'añ jun choñab' chi'.
- 56 Ol javoc eb' satel Babilonia
chi', ol syaman masanil eb'
soldado eb', ol mac'joc cañchaj
sjul-lab' eb'. Yujto a Jehová,
Dios toni, syac' spac d'a junjun
icha val d'a smojal.
- 57 A in Rey in, a in b'i, Jehová
Yajal d'a Smasanil, a in sval
icha tic: Ichato ol vac' añ añ
yuc' eb' yajal d'a Babilonia,
eb' aj pensar, eb' gobernador,
eb' nivac yopisio yed' eb' sol-
dado, ol cot svayañ eb' d'a
junelñej. Mañxo ol el-laj svayañ
eb' chi'.
- 58 A smuroal Babilonia te leván
sat, palta ol em laññaj d'a
junelñej. A spuertail nivac,
ol tz'ab'atoc. Nab'añej ix
munlaj juntzañ nación d'ay.
A jantac munlajel b'aj ix c'unb'i
eb', toñej ol tz'ab'atoc, xchi
Jehová.

**Ic'b'ilb'at slolonel viñaj Jeremías
d'a Babilonia**

59 Ayic schañil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ix b'at viñ d'a Babilonia, ajun viñaj Seraías yuninal viñaj Nerías yixchiquin viñaj Maaseías ix b'at yed' viñ. A viñ ay yalan yic yilan tas tz'aj viñ rey chi'. Ayic manto b'at eb' viñ d'a Babilonia chi', a in Jeremías in tic schecab' in Dios, ix vac' jun checnab'il d'a viñaj Seraías chi'. **60** Junxoñej ix vac' tz'ib'chajcan masanil tas toxo ix alchaji to d'iñan sja d'a yib'añ Babilonia chi'. **61** Ix valan d'a viñaj Seraías chi' icha tic: Ayic tzach c'och d'a Babilonia chi', tzil val tas tzutej avtan masanil juntzañ lolonel tic. **62** Tzalan icha tic: Mamin Jehová a ach ix ala' to ol a satel jun nación tic. Mañxa anima ol cajnajxoc d'ay, mañxa pax noc' noc'. Ol can tz'inan uj d'a junelñej, xa chi. **63** Ayic slajvi val avtan juntzañ lolonel tic, tza tzec'anocho junoc q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'il tic, tza julancanb'at d'a yol a' Éufrates, **64** tzalani: Icha val tic ol aj satcanem Babilonia, mañxa b'aq'uiñ ol q'uex vaan yuj jantac yaelal ol javoc d'a yib'añ yuj Jehová, xa chi, xin chi d'a viñ.

Ochnac viñaj Sedequías reyal
(2R 24.18-20; 2Cr 36.11-16)

52 ¹ A viñaj Sedequías, 21 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. A ix snun viñ Hamutal sb'i ix, yisil ix viñaj Jeremías aj choñab' Libna. ² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha sc'ulejnac viñaj Joacim. ³ Yuj chi' ix cot yoval sc'ol

Jehová d'a eb' aj Jerusalén yed' d'a eb' aj Judá, ix yiq'uel eb' d'a yichañ.

Ix ac'ji ganar Jerusalén
(2R 24.20—25.7; Jer 39.1-7)

Ix spitej sb'a viñaj Sedequías chi' d'a viñ sreyal Babilonia, ⁴ yuj chi' ayic slajuñil c'ual yoch slajuñil uj yic sb'aluñil ab'il yoch viñ reyal, ix cot viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix javi viñ d'a Jerusalén yed' eb' soldado. Ix oymaj eb', ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a spatitac choñab' chi'. Ix sb'oanpax-q'ue stec'nub' eb' d'a spatitac yic syac'an oval eb' yed'oc. ⁵ Oyanñejoch eb' d'a spatic choñab' chi' masanto ix tz'acvi 11 ab'il yoch viñaj Sedequías chi' reyal. ⁶ Ayic b'aluñexo c'ual yoch schañil uj yic jun ab'il chi', ix te em vejel, mañxa val jab'oc tas sva eb' anima. ⁷ Ix sb'oan jun olan eb' soldado caldeo d'a smuroal, palta axo d'ac'valil ix el lemnaj viñaj rey Sedequías yed' masanil eb' soldado. A d'a scal yavb'en te' eb' rey ix el eb', ix elc'och eb' d'a jun puerta d'a snañal chab' muro. Icha chi' ix aj sb'at eb' d'a jun b'e sb'at d'a ch'olan sc'och d'a a' Jordán. ⁸ Palta a eb' soldado yic Babilonia chi', ix och eb' d'a spatic viñaj rey Sedequías chi'. Axo d'a yac'lical Jericó ix yamchaj viñ yuj eb', axo eb' soldado ajun yed' viñ rey chi', ix actajcan viñ yuj eb', ix saclemcanb'at eb'. ⁹ Ix syaman viñaj rey Sedequías chi' eb' soldado yic Babilonia chi', ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj Nabucodonosor ayec' d'a Ribla, d'a yol smac'b'en choñab' Hamat. Ata' ix yal viñ tas ol utaj viñaj Sedequías chi'. ¹⁰ Val d'a yichañ viñ ix miljicham eb' yuninal yed' eb' yajal yaj d'a Judá. ¹¹ Axo

pax viñ, ix checji ic'chajq'ueta yol sat viñ, ix tze'chaj viñ d'a q'uen cadena, ix ic'chajb'at viñ preso d'a Babilonia. Ata' ix cham viñ.

Ix juchajem templo d'a Jerusalén

(2R 25.8-21; 2Cr 36.17-21; Jer 39.8-10)

12 Ayic slajuñil c'ual yoch yoil uj ayic 19 ab'il yoch viñaj Nabucodonosor rey d'a Babilonia, ix javi viñaj Nabuzaradán d'a Jerusalén chi'. Sat yajal yaj viñ yuj viñaj Nabucodonosor chi', yajal pax yaj viñ d'a eb' stañvan viñ rey chi'. **13** A viñ ix ul ñusantz'a templo, spalacio eb' rey yed' pax spat eb' nivac yajal d'a Jerusalén yed' masanil pat. **14** Axo masanil eb' soldado ajun yed' viñ ix pojanem smuroal Jerusalén chi'. **15** Ix yic'anb'at eb' anima viñ d'a Babilonia, aton eb' aycan d'a choñab' chi', eb' ix yac'och sb'a yed' viñ sreyal Babilonia chi' yed' pax jantacxo eb' anima. **16** Axoñej junjunxo eb' meb'a' ix cani, yic smunlaj eb' yed' yavan te' uva eb'. **17** A eb' soldado yic Babilonia chi' ix mac'anpoj masanil yamc'ab' nab'a bronce d'a templo: Aton yoyal, yich-tac yed' pax jun nivan pila yic a a'. Ix yic'anb'at masanil q'uen bronce chi' eb' d'a Babilonia. **18** Ix yic'anpaxb'at yed'tal q'uen tic'aq'uil taañ eb', q'uen pala, q'uen icha texlex, q'uen nivac palangana, q'uen nivac cuchara yed' masanil yamc'ab' nab'a bronce sc'an-chaji ayic tz'och ejmelal. **19** Ix yic'anpaxb'at juntzañ yamc'ab' nab'a oro, nab'a plata viñaj Nabuzaradán chi': Aton juntzañ q'uen palangana, q'uen yed'tal tzac'ac', q'uen nivac uc'ab' b'aj smolchaj q'uen tic'aq'uil taañ, q'uen candil, q'uen nivan cuchara

yed' juntzañ vaso b'aj tz'ac'ji vino d'a ofrendail. **20** Maxtzac yal snachajeli jantac yalil juntzañ tas nab'a bronce yac'nac b'ojoc viñaj Salomón d'a templo chi': Aton chab' oy, jun nivan pila b'aj smolchaj a a' yed' lajchave' yechel toro cuchjinac jun pila chi'. **21** Junjun oy chi', ec'to 8 metro steel. Ay am nañaloc svaquil metro spatic, palta olan yool, uque' centímetro spimal. **22** Junjun oy chi' ay smacul sjolom, ec'to chab' metro steel, nab'a bronce paxi. A d'a spatitac chi' ayoch jun icha q'uen malla nab'a bronce, aypaxoch yechel sat te' granado yelvanub'oc. Lajan yaj chab' oy chi'. **23** A d'a junjun tzol yol sat q'uen malla chi', ayoch 100 yechel sat te' granado chi', a b'aj nivan chequel, ay 96 ayochi.

Ic'b'ilb'at eb' aj Judá

24 A viñaj Nabuzaradán chi' ix yaman viñaj Seraías sat sacerdote yed' viñaj Sofonías schab'il sacerdote yed' oxvañ eb' viñ stañvan ti' templo. **25** Axo d'a scal eb' anima aytocan d'a Jerusalén, ix ic'jib'at jun viñ yajalil eb' soldado yed' ucvañxo eb' viñ vinac ayoch d'a yopisio yac'an servil viñ rey d'a choñab' chi'. Ix ic'chaj-paxb'at jun viñ sat tz'ib'um yaj d'a scal eb' soldado (a viñ ed'jinac slistail eb') yed' pax 60 eb' aj choñab' nivac yopisio d'a yol schoñab' chi'. **26-27** A viñaj Nabuzaradán ix ic'anb'at masanil juntzañ eb' tic d'a yichañ viñ sreyal Babilonia ayec' d'a Ribla d'a yol smacb'en choñab' Hamat. Ata' ix schec viñ sreyal Babilonia miljoc-cham eb'.

Icha chi' ix aj yic'jiel eb' aj Judá chi' d'a sluum. **28** A sb'isul eb' anima ix ic'jib'at yuj viñaj Nabucodonosor

chi', aton tic: Ayic yuquilxo ab'il yoch viñ reyal, 3 mil 23 eb' anima aj Judá ix ic'jib'ati. **29** Axo d'a 18 ab'il yoch viñ reyal, 823 eb' aj Jerusalén ix ic'jib'ati. **30** Axo d'a 23 ab'il yoch viñ reyal chi', 745 eb' aj Judá ix ic'jib'at yuj viñaj Nabuzaradán. Yuj chi' a sb'isul eb' ix ic'jib'at chi' ay 4 mil 600 eb' d'a smasanil.

Ix actajel viñaj rey Joaquín
(2R 25.27-30)

31 Ayic 25 c'ual yoch slajchavil uj ayic 37 ab'ilxo yic'jib'at viñaj

Joaquín sreyal Judá d'a Babilonia, ix och viñaj Evil-merodac reyal d'a Babilonia chi'. Ix sch'ox svach'-c'olal viñ d'a viñaj Joaquín chi', ix yic'anelta viñ viñ d'a preso. **32** Te vach' ix yutej sb'a viñ rey chi' d'a viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ rey ayoch preso ta'. **33** Ichato chi' ix sq'uexanel spichul viñaj Joaquín chi' yic preso, axoñej yed' viñ rey ix va viñ masanto ix cham viñ. **34** Ix ac'chajpax sgasto viñ yuj viñ sreyal Babilonia chi' masanto ix cham viñ.

A Oye' B'it Yic

CUSC'OLAL

Lamentaciones sb'i jun libro tic, syalelc'ochi cusc'olal. A jun libro tic, ay oye' macan cusc'olal tz'ib'ab'il d'ay, junjun d'a junjun capítulo. Syal yuj cusc'olal yed' yaelal ayic smac'jinaquem lañnaj choñab' Jerusalén. Te cusc'olal ajnaccani, yujto mañ jantacoc tas janac d'a yib'añ. Vach'chom a jun libro tic te nivan syalcot yuj yaelal, ma cusc'olal, palta ay pax juntzañ versículo tz'alancoti to yovalil scac'och Dios yipoc co c'ool, scac'anpaxoch tastac toto ol ujoc yipoc co c'ool.

B'ab'el b'it yic cusc'olal

- 1** ¹ Cuseltacxoñej ix ajcan choñab' Jerusalén b'aj tzijtum anima d'a peca'. Lajan ix ajcan jun nivan choñab' tic icha tz'ajcan junoc ix ix toxo ix cham yetb'eyum. A d'a peca', ichato yajal yaj d'a scal juntzañ nación, axo ticnaic, tz'ac'ji pural yoch d'a munlajel.
- ² Lajan icha junoc ix ix sic'sic'an yoc' d'ac'valil, chalali val yemta yal sat d'a spac'ultac sti'. A d'a scal juntzañ nación vach' yac'an yed'oc, mañxa junoc tz'ac'an snivanil sc'ool. Masanil ix mel-tzajoch ajc'olal d'ay.
- ³ Ix ic'jib'at eb' aj Judá d'a ch'oc choñab'il. Q'uixvub'tac yaj eb' yuj munlajel te ya b'aj ayochi. Ayxoec' eb' d'a scal juntzañxo nación. Maxtzac yic' jab'oc yip eb'. Ix yamchaj eb' yuj eb' spechani, yuj chi' ayxoec' eb' d'a scal yaelal.
- ⁴ Cuseltacxoñej yaj sb'eal Sion ticnaic. Mañxalaj mach sjavi d'a q'uiñ. Tz'inini yajcan sti' choñab'. Axoñej oq'uel syac' eb' sacerdote. A eb' ix cob'estac tac-nacxoñej sc'ol eb' ix. A eb' aj

Jerusalén ayoch yaelal d'a yib'añ eb'.

- ⁵ Toxo ix ac'ji ganar eb' cajan d'a Sion. Ix ic'jib'at eb' d'a ch'oc choñab'il yuj eb' yajc'ool. A Jehová ix ac'anoch yaelal d'a yib'añ eb', yujto te pit ix yutej sb'a eb'. A eb' yajc'ol eb' chi', van sq'uechaañ eb'.
- ⁶ Toxo ix satel svach'il yilji choñab' Sion chi'. A eb' yajalil eb', lajan eb' icha noc' c'ultaquil chej maxtzac ilchaj svael. Van yel yip, yuj chi' toxoñej sñer yoc d'a yichañ eb' spechani.
- ⁷ A val d'a sc'ual ayoch eb' aj Jerusalén yab'an syail, ix snaan-cot masanil sb'eyumal eb' d'a yalañtaxo. Ayic ix yamchaj eb' yuj eb' yajc'ol chi', mañxa mach ix colanel eb'. A val yic tz'ilji eb' yuj juntzañxo eb' yajc'ool, sb'uchji eb' yujto toxo ix telvi eb'.
- ⁸ A eb' aj Jerusalén chi', yelxo nivan schucal eb' ix yac'ochi, yuj chi' smoj val syajjiel eb'. D'a peca' nivan yelc'och jun choñab' chi' d'a yol sat eb' anima, axo ticnaic, syaj eb', yujto toxo ix ilji sq'uixveltaquil.

- Yuj chi' a eb' aj Jerusalén tz'oc' val eb', toxoñej sc'ub'ejel sat eb' yuj q'uixvelal.
- 9 Te nivan chequel yaj schucal eb' cajan d'a Jerusalén chi', palta malaj tas sna eb' yuj tas ol javoc d'a yib'añ. Te satub'tac ix aj stelvi schoñab' eb', malaj mach snivanan sc'ol eb'. Syal eb' anima ta': Mamin Jehová, ina val co yaelal, yujto a eb' ajc'ol d'ayoñ syic'chaañ sb'a eb' oñ yixtani, xchi eb'.
- 10 A eb' ajc'ool chi', toxo ix yiquej masanil sb'eyumal eb' aj Jerusalén eb'. Ix yil val eb' aj choñab' chi' yoch lemnaj eb' ch'oc choñab'il d'a yol stemplo Dios, aton juntzañ anima yalnac Jehová to max yal yochi.
- 11 Masanil eb' cajan ta' tz'oc' eb', tz'ec' eb' sayan svael. Toxo ix yac'b'at sb'eyumal eb' sq'uexuloc svael yic max cham eb'. Ix yalan eb': Mamin Jehová, cotañ q'uelan d'ayoñ yuj tas ix aj co telvi. Il val och a c'ol d'ayoñ yuj co yaelal.
- 12 A ex tzex ec' d'a co lac'anil tic, ochañec vaan tze naani. ¿Toc ay val yaelal icha quic tic? Yelxo val sco te ab'ej syail. Ix yac'cot jun yaelal tic Jehová d'a quib'añ yuj yoval sc'ool.
- 13 Ato d'a satchaañ ix yac'cot jun c'ac' Jehová, yic syac' laj-voquem co b'aquil. Ix sb'oem jun yaal d'a quichañ, icha val chi' ix aj co meltzajcot d'a co patic. Ix oñ actajcan yuuj, cotac scal syac'anoch yaelal d'a quib'añ.
- 14 A Jehová, toxo ix yaloch co chucal d'a co sat, añeja' co chucal chi' ix oñ tzec'ani, icha val junoc icatz al yajoch d'a quib'añ. Tz'el val quip yuuj. Ix oñ yac'och Dios Cajal d'a yol sc'ab' eb' cajc'ool. Maxtzac yal co tec'b'an co b'a d'a yichañ eb'.
- 15 A Jehová ix spatiquejel eb' soldado tzoñ colan calani. Ix yac'cot jantac eb' soldado ajc'ol d'ayoñ yic satel masanil eb' co soldado quelemtac. Toxo ix oñ tec'jiem a oñ aj Judá oñ tic yuj Jehová, icha val tz'aj stec'jiel yal sat te' uva.
- 16 Yuj val juntzañ tic tz'el val yal co sat coq'ui. Mañxalaj mach tz'ac'an snivanil co c'ool. Mañxalaj mach syal yac'an co tec'anil. A d'a scal oval chi' ix cactejean eb' cuninal, yujto ix oñ can d'a yalañ yuj eb' ajc'ol chi'.
- 17 Ix quic'chaañ co c'ab' co tevi, palta malaj mach tz'ac'an snivanil co c'ool. A Jehová ix molb'ancot eb' cajan d'a co lac'anil yic syac'an oval eb' qued'oc. A Jerusalén tic, yaj-yonc'olal ix ajcan d'a eb'.
- 18 Ix sc'ulej val Jehová icha val smojalil, yujto ix co pitej co b'a d'a schecnab'il. Ex choñab', ab'ec val tas ol cala'. Ilec val co yaelal. A eb' cuninal, toxo ix ic'-jib'at eb' d'a ch'oc choñab'il.
- 19 Ix co c'an scolval juntzañ nación ayoch qued'oc yalani, palta toñej tzoñ yixtej eb'. A eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac, ayic van yec' eb' viñ say svael, ix cham eb' viñ yuj vejel d'a yoltac scallean choñab' tic.

- 20 Mamin Jehová, ina val tas caji.
Max techajlaj co yaelal tic cuj
scab'i. Pitz'itz'i yoch d'a co c'ol
scab'i ayic sco naancot co pitalil.
A d'a spatiquel co choñab' tic
smiljicham eb' cuninal d'a q'uen
espada, axo d'a yol choñab', ay
pax chamel.
- 21 A eb' ch'oc choñab'il, syab' val
eb' yel cav yuj co cusc'olal,
palta malaj mach snivanan co
c'ool. Masanil eb' ayoch ajc'olal
d'ayoñ, yojtacxoñej co yaelal
eb', stzalaj val eb' yuj yaelal ix
ac'och d'a quib'añ. Javocab' jun
c'u alb'ilcan uj d'a peca', yic
vach' lajan ol aj eb' icha caj tic.
- 22 Nacot jantac schucal eb'. Utej-
pax eb' yuj schucal, icha val
tzoñ utej yuj quic tic. Te
nivanxo tzoñ oq'ui, tz'el yip co
pixan scab'i, xchi eb' aj
Jerusalén chi' d'a Jehová.

Schab'il b'it yic cusc'olal

- 2¹ Te vach' yilji choñab' Sion,
palta ix q'uic'b'i q'uinal d'ay
yujto te nivan ix aj scot yoval
sc'ol Jehová. Mañ jantacoc
svach'il yilji Israel palta ix
juveli. Majxo snacotlaj scajñub'
Jehová yuj yoval sc'ool chi'.
- 2 Mañxa junoc choñab' b'aj cajan
eb' yiñtilal viñaj Jacob ixto can
yuj Jehová. A yuj yoval sc'ool,
elañchamel ix laj yac' laj-
voquem scuartel eb' aj Judá.
Toxo ix satel snivanil yelc'och
jun nación yed' masanil eb'
yajal yaj d'ay.
- 3 Yuj yoval sc'ol chi', ix yac' laj-
voc masanil yipal Israel. Ix
yiq'uel scolval d'ay ayic ix javi
eb' ajc'ool. Ix yac'och
- sc'ac'alc'olal d'a yib'añ yiñtilal
viñaj Jacob, icha val junoc c'ac'
satanel masanil tas.
- 4 A Jehová, lajan val ix yutej sb'a
icha junoc ajc'ool, ix yac'b'at
sjul-lab' d'a stojolal choñab'.
Icha val junoc milum anima, ix
smilcham eb' xajan cuuj. Icha
junoc c'ac', icha val chi' yajoch
yoval sc'ol d'a yib'añ scajñub'
eb' aj Sion.
- 5 Lajan ix sc'ulej Jehová icha val
sc'ulej junoc ajc'ool, junelñej ix
lajviem Israel yuuj. Ix spojem
masanil scuartel yed' sdespacho
Judá. Tzololixoñej sjavi cus-
c'olal d'a yib'añ eb' aj Judá chi'
yuuj.
- 6 Icha tz'aj yixtajb'at junoc lech-
pat, icha val chi' ix aj yixtanb'at
stemplo Jehová b'aj smolb'ej
sb'a eb' choñab'. A ix ac'an
sb'atcan q'uiñ satc'olal yed'
sc'ual ic'oj ip yuj eb' aj Sion. A
yuj yoval sc'ol Jehová ix
spatiquejcanel eb' rey yed' eb'
sacerdote.
- 7 Toxo ix spatiquejel yaltar
Jehová, mañxa yopisio stemplo
yuuj. Toxo ix yac'canoch d'a yol
sc'ab' eb' ajc'ool yic sjuchajem
smuroal. Val yel yav eb' ajc'ol
d'a stemplo Jehová, ichato
sc'ual q'uiñ.
- 8 A Jehová ix naan sjuanem
smuroal choñab' Sion. Ix cham
val snaani tas ol aj sjuan lajvoc.
Maj oc'laj sc'ool masanto ix laj-
viem yuuj. Junxoñej ix aj yem
juynaj storreal yed' smuroal.
- 9 Toxoñej ix emcan vecan spuer-
tail jun choñab' chi' d'a sat
luum. Ix cañchajpaxb'at yijchul
ayochi. A viñ sreyal yed' eb'

- ayoch yajalil, ix b'atcan eb' d'a scal eb' ch'oc choñab'il b'aj malaj sc'ayb'ub'al Dios. Mañ-xalaj tas syac' Jehová yil eb' schecab'.
- 10 A eb' yichamtac vinaquil choñab' Sion mañxalaj syal eb', c'ojanem eb' d'a sat luum. Syac'q'ue pococ eb' d'a sjolom, syac'anoch pichul eb' yic cusc'olal. A eb' ix cob'estac ix d'a Jerusalén tz'em ñojan eb' ix d'a sat luum yuj q'uixvelal.
- 11 Ste ixtaxel in sat yuj oq'uel, max techaj cusc'olal vuj svab'i. Mañxalaj in tec'anil yic svilan satel eb' vetchoñab'. A eb' unin tzato chuni, scham eb' d'a yoltac calle yuj vejel.
- 12 Syal eb' unin d'a snun icha tic: Ac' co vael, ac' co vino, xchi eb'. Ichato echen tz'ic'an eb', stelvi eb' d'a yoltac scallear choñab'. Tz'em ñojnaj eb' d'a yol sc'ab' snun, tz'el sc'ol eb'.
- 13 ¿Mach yed'oc ol ex in lajb'ej ex aj Jerusalén? Ex aj choñab' Sion, ¿tas junoc ch'oxnab'il tzin ch'ox d'ayex yic svac'an snivanil e c'ool? Te nivan ix aj e lajvimi, ¿machto val ol ex ac'an b'oxoc?
- 14 A tas ix yal eb' syesejoch sb'a schecab'oc Dios d'ayex, es masanil. Maj ch'oxjiel e mul yuj eb', yuj chi' maj q'uexvi e pensar. Ix alji es lolonel d'ayex, ix eyac'anoch d'a e c'ool.
- 15 Ayic tz'ilji Jerusalén yuj eb' tz'ec' d'a yol b'e, stz'it sc'ab' eb' sb'uchvaj d'ay. Tz'el yav eb', stzicub'tañan sat eb' sb'uchvaji. Syalan eb' icha tic: ¿Tob'an am a jun choñab' tic sb'inaj d'a sat lum tic to mañxo jantacoc svach'il yilji? xchi eb'.
- 16 Masanil eb' ajc'ol sb'uchvaj d'ay, tz'el yav eb', schiñan sc'ab' eb', syalan eb' icha tic: Toxo ix co satel Jerusalén d'a junelñej. Aton jun c'u tic ix co tañvej val, a ticaic van quilani, xchi eb'.
- 17 Toxo ix elc'och tas nab'il yuj Jehová, toxo ix elc'och slolonel nab'il yuj d'a peca'. Ix oñ yac' sateli, majxo oc'laj sc'ol d'ayoñ. Ix el d'a sc'ol oñ yac'an tzetzajoc, ix schaan yic'chaañ sb'a eb' ajc'ol chi'.
- 18 Ex aj Sion, c'anec scolval Jehová d'a smasanil e c'ool. C'ual d'ac'val ocab' yel yal e sat eyoq'ui. Mañ ex och vaan eyoq'ui.
- 19 Cotac scal tzex q'ue vaan, tzex avaj d'ac'valil, tze c'anan scolval Jehová. Mojb'ejecq'ue e c'ab' tzex oc' d'a smasanil e c'ol d'a yichañ Jehová. C'anec yoq'uelc'olal yuj eb' eyuninal, yujto a b'aj schalaj sb'a b'e van scham eb' yuj vejel.
- 20 Mamin Jehová, naval sic'lab'il, ¿toc ay junocxo choñab' tzutej icha tic? ¿Tocval smoj ay eb' ix nunab'il schianb'at yune' tzato chuni? ¿Toc val smoj smac'-jicham eb' sacerdote yed' eb' a checab' d'a yol a templo?
- 21 A eb' unin yed' eb' ichamtac vinac, toxo ix em latz'an eb' d'a yoltac calle schami. A eb' quelemtac yed' eb' ix cob'estac, ix cham eb' yuj q'uen espada. D'a sc'ual yoval a c'ool ix a mac'cham eb', majxo oc'laj a c'ol d'a eb'.

22 Mamin Jehová, yalxoñej b'aj ix ic'cot tzijtum yaelal d'a Jerusalén, icha val tz'aj sjavi eb' anima d'a sc'ual q'uiñ. Mañxalaj mach ix colchajel d'a sc'ual yoval a c'ol chi'. A eb' cuninal ix quil q'uib'oc, eb' ix co c'ayb'ej, ix miljicham eb' yuj eb' ajc'ool.

Yoxil b'it yic cusc'olal

- 3¹ A in tic, nivan val ix aj vab'an syail yuj yoval sc'ol Dios.
- 2 Ix in spechb'at d'a scal q'ui'c'al-q'uinal b'aj junelñej q'ui'c'olinac. Ix in yac' b'ey d'a yoltac b'e b'aj malaj saquil-q'uinal.
- 3 Masanil c'u ichañej tic in smac'an yed' yoval sc'ool.
- 4 Ix yac' ichamax in nivanil, choc'xoñej ix yutejcanb'at in b'aquil.
- 5 Ix in smacchej yed' yaelal yed' cusc'olal.
- 6 Ix in yac' aj d'a scal q'ui'c'al-q'uinal, icha yaj eb' chamnaxco.
- 7 Ix in smacchej b'aj mañxa b'aj syal veli. Yed' val q'uen nivac cadena ix in stzec'a'.
- 8 Vach'chom tz'el vav in c'anan scolval, max scha yab' tas tzin c'an d'ay.
- 9 Ix smac in b'e yed' q'uen q'ueen, yuj chi' axoñej d'a q'uex b'e tzin b'ati.
- 10 Lajan ix yutej sb'a Jehová d'ayin icha junoc noc' oso sc'ub'ejel sb'a, icha junoc noc' choj tz'elta jucnaj d'ayin.
- 11 Ix in sñerel d'a yol b'e yic choc' tzin yutejcanb'ati, ix in actajcan yuuj.
- 12 Ix sb'o'och sjul-lab', ix can ijan d'ayin yed' sjul-lab' chi'.

- 13 A sjul-lab' ix sjulcot d'ayin, ix c'axpaj d'a yol in c'ool.
- 14 Masanil eb' vetanimail sb'uch-vaj d'ayin, a inxoñej tzin yal eb' d'a scal slolonel.
- 15 D'a val syaelal ix in ajec' yuj Dios. Te c'a' tas ix yac' vuq'uej.
- 16 Ix el vecnaj q'uen ve ayic ix in em latnaj d'a sat lum yuuj, ix in can telan d'a cal pococ.
- 17 Mañxalaj in junc'olal, mañxo naanoc tzalajc'olal vuuj.
- 18 Svalani to mañxa in tec'anil, yujto mañxo ayococh Jehová yipoc in c'ool.
- 19 A tzin naancot in cuselal yed' vec' in ch'ocojil, te ya svab'i.
- 20 A val yic tzin naancot juntzañ chi', mañxo animaoc tzin aj svab'i.
- 21 Palta ay jun tas tzin nib'ej, ayñejec' d'a in pensar, aton jun chi' in gana svac'ñejoch yipoc in c'ool.
- 22 Aton val yuj svach'c'olal Jehová max oñ sateli, yujto tz'oc'ñej sc'ool d'ayoñ.
- 23 Junjun q'uiñib'alil scheclaj svach'c'olal Jehová, syaliñej cac'anoch d'a co c'ool.
- 24 Yuj chi' svalu' to icha in mac-b'en yaj Jehová, añej ayoch yipoc in c'ool.
- 25 A eb' tz'ac'anoch Jehová d'a sc'ool, te vach' Jehová chi' d'a eb', aton eb' to sb'ec val och sb'a d'a yol sc'ab'.
- 26 Te vach' tato numan tzoñ aj co taiñvani masanto scolvaj Jehová d'ayoñ.
- 27 Yelxo vach' tato ayic unin animaoñito scac'anoch co b'a d'a yalañ smandar Dios.

- 28 Vach' tato numan tzoñ aj co ch'ocoj yac'b'an syac'och co yaelal Jehová.
- 29 Yoalil tzoñ och ejmelal, tzoñ em ñojan d'a sat luum, talaj tz'oc' sc'ol Jehová d'ayoñ.
- 30 Vach'chom tzoñ mac'ji, tzoñ b'uchji, palta co chaocab'i.
- 31 Max oñ yactejean Jehová d'a junelñej.
- 32 Vach'chom syac'och co yaelal, palta tz'oc'pax sc'ool d'ayoñ, yujto te nivan svach'c'olal.
- 33 Val yel malaj sgana syac'och co cusc'olal yed' co yaelal.
- 34 A Jehová Dios Axoñej Ochi, malaj sgana tz'ixtaj eb' anima d'a preso,
- 35 malaj pax sgana tz'ic'jiel sderecho eb' ac'b'il yuuj.
- 36 Mañ vach'oc d'a sat Dios tato max ch'olb'itaj eb' anima d'a stojolal.
- 37 Max elc'ochlaj tas sco na' tato mañoc Jehová tz'alani.
- 38 Max javilaj vach'ilal ma yaelal, tato mañoc Dios Axoñej Och tz'alani.
- 39 ¿Tas yuj chuc scab'i tato yuj co chucal syac' co yaelal Dios?
- 40 Co b'eyc'olejec val co b'a sic'lab'il, chajtil yilji co b'eyb'al, scac'anxioch co b'a d'a yol sc'ab' Jehová.
- 41 Caq'uecb'at co pensar d'a Dios aj satchaani, scan d'a co lesal icha tic:
- 42 Ix och co mul, ix co pitej co b'a d'ayach, maj oñ ac' nivan-c'olal.
- 43 Ix javi yoval a c'ol d'ayoñ, ix oñ a pechani, ix oñ a sateli, majxo oc'laj a c'ool d'ayoñ.
- 44 Ix a c'ub'ejel a b'a, najat ach b'atcan d'ayoñ yic maxtzac ab' co lesal.
- 45 Icha c'alem ix oñ utej d'a scal masanil anima.
- 46 Masanil eb' cajc'ool, ix oñ sb'uchval eb'.
- 47 Tzoñ te xivi yujto a eb' ajc'ol d'ayoñ tzoñ syam eb', tzoñ yix-tan eb', tzoñ satanel eb', xco chi.
- 48 Tz'el val jiljon yal in sat voc' yuj cusc'olal, yujto van satel eb' vetchoñab'.
- 49 Mañ ol vacteje voc' yuj vab'anñej syail
- 50 masanto ol yac'cot svach'c'olal Jehová d'ayoñ d'a satchaani.
- 51 Te yaxo pax svab' yed' in pixan yuj tas tz'ec' d'a yib'añ eb' ix ix d'a yol in choñab'.
- 52 A eb' ajc'ool, tzin spech eb' vach'chom malaj jab'oc in mul. Icha tz'aj spechji junoc noc' much icha chi' tzin yutej eb'.
- 53 Pitzan in val ix in syumanem eb' d'a yol jun jul, ix smacancan sti' jun jul chi' eb' yed' jun q'uen q'ueen, mañxa b'aj syal veli.
- 54 Ichato ay in em d'a yol a a', ix in naani to yicxo chamel vaji.
- 55 Mamin Jehová, ato d'a sjulal yich jun jul tic tzin avaj d'ayach.
- 56 Ab' yoch in jaj, mañ actej ab'an in tevi.
- 57 Ix a nitzcot a b'a d'ayin ayic ix ach vavtani, ix alan d'ayin: Mañ ach xivoc, xa chi.
- 58 Mamin, ix in a colcanel d'a yol sc'ab' chamel.
- 59 Mamin Jehová, ojtac tas tzin utaj d'a mañ stojolaloc tic. B'o yaj d'ayin d'a stojolal.

- 60 Ojtac tas snib'ej eb' ajc'ol d'ayin yed' tas sna eb' tzin yutej.
- 61 Mamin Jehová, ix ab' jantac chucal syal eb' d'a in patic yed' jantac tas sna eb' tzin yutej.
- 62 Jun c'u syac' eb' in yalub'-tañani, snaan eb' tas ol in yutoc.
- 63 Ilnab' val, c'ual d'ac'val in sb'uchan eb'.
- 64 Mamin Jehová, ac' spac d'a eb' icha val smojalil yuj tas tzin yutej.
- 65 Ac' pitb'oquel spensar eb', tzac'anb'at catab' d'a yib'añ eb'.
- 66 Mamin, pech eb' yed' yoval a c'ool. Satel eb' d'a yolyib'añ-q'uinal tic.

A schañil b'it yic cusc'olal

- 4** ¹ Ina val tas ix aj sq'uic'b'i yilji scopopial q'uen oro te vach'. Masanil q'uen q'ueen vach' yilji d'a templo, saclemiac ix ajcanb'at q'uen d'a yoltac calle.
- ² A eb' quelemtac d'a choñab' Sion, te nib'ab'il eb' d'a yichañ q'uen oro vach'. Axo ticnaic jun, lajan tz'utaj eb' icha junoc lum comon chen.
- ³ A noc' nun oques syac' chunoc yune' noc', axo pax eb' ix vet-choñab' tic, maxtzac oc' sc'ol eb' ix, lajan eb' ix icha noc' avestruz tz'ec' d'a taquiñ luum syactejan siñolob'.
- ⁴ A eb' unin vanto schuni scham eb' yuj taquiñtial, sq'uecan lotzan yac' eb' d'a sjoom. Sc'an svael eb' unin chi', palta malaj mach tz'ac'an d'a eb'.
- ⁵ A eb' anima tzijtum tas sva d'a peca', van scham eb' yuj vejel d'a yoltac calle ticnaic. A eb' ix q'uib' d'a yoltac pat te vach' yilji, van sayan eb' tas syab'lej d'a scaltac c'alem.
- ⁶ A yaelal ix javi d'a yib'añ in choñab' yuj schucal, te ec'to d'a yichañ yic eb' aj Sodoma. A Sodoma chi', juniñej rato sat-naqueli, malaj mach cusnac yuuj.
- ⁷ A eb' yajal d'a co cal, copopi yilji eb' d'a yichañ q'uen sacb'acom, te sac yilji eb' d'a yichañ lech. Te chac yilji snivanil eb' d'a yichañ q'uen coral. Te vach' yilji eb' d'a yichañ q'uen zafiro.
- ⁸ Axo ticnaic, te q'uic' yilji eb' d'a yichañ q'uic'b'alil. A mach tz'ilan eb' d'a yoltac calle, maxtzac nachaj yuj eb' mach eb'. Toxo ix och lotzan stz'umal eb' d'a sb'aquil, taquiñxoñej eb' icha te' c'atzitz.
- ⁹ Te vach' yic mach ix cham d'a oval d'a yichañ mach c'ojan-c'olal ix cham yuj vejel.
- ¹⁰ Yuj vejel ix javi d'a yib'añ in choñab' yuj oval, a eb' ix ix vach' spensar smilcham yune' eb' ix, stz'añan eb' ix schi'a.
- ¹¹ Ix elc'och jantac yoval sc'ol Jehová, ix yac'cot sc'ac'alc'olal. Ix yac'anoch sc'ac'al choñab' Sion, masanto ix yal slajviem cimiental.
- ¹² A eb' sreyal juntzañ choñab' d'a yolyib'añq'uinal tic yed' eb' cajan d'ay, maj sna eb' tato ay eb' ajc'ol ol yal yoch d'a yol choñab' Jerusalén.
- ¹³ Icha chi' ix uji yuj smul eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios yed' eb' sacerdote. Ix tob'canb'at schiq'uil anima malaj smul yuj eb'.

- 14 Axo ticnaic, toñej smachlej eb' tz'ec' eb' d'a yoltac calle icha eb' max uji yilani. Queñeichtac spichul eb' yuj chic', mañxa mach syal sc'ol syaman spichul eb' chi'.
- 15 Mañ ex javoc d'a co tz'ey, yujto te chic'tac ex, mañ oñ eyama', xchi eb' yetchoñab' eb' d'ay. Yuj chi' ix b'at eb' d'a juntzañxo choñab', palta malaj mach schaan eb'.
- 16 Yed' yoval sc'ol Jehová ix yac' saclemb'at eb', majxo tañvaj eb' yuu. Mañxalaj yelc'och eb' sacerdote d'a yol sat eb' ch'oc choñab'il, majxo oc'laj sc'ol eb' d'a eb' ichamtac vinac.
- 17 Nab'añej ix oñ c'unb'i co mac-lan sjavi jun choñab' oñ scolo'. Ayoiñ'ue d'a chañ sco maclan quil sjavi jun nación ijan ix oñ colan yalani, palta maj yalpaxlaj yuu.
- 18 Ayñejoch sat eb' ajc'ol d'ayoiñ b'aj tzoñ b'eyeq'ui. Max yal-laj quelb'at d'a yol choñab'. Van sjavi slajvub'al co q'uinal, toxo ix javi co chamel.
- 19 A eb' tzoñ pechani, te jelan sb'ey eb' d'a yichañ noc' ch'ac-b'a tz'ec' jeñeñoc. Tzac'anñej eb' d'a co patic d'a jolomtac vitz, tzoñ macji yuj eb' d'a tz'inan luum.
- 20 A viñ co reyal ayoch yipoc co c'ool, viñ sic'b'ilel yuj Jehová, toxo ix yamchaj viñ yuj eb'. A sco naani to a viñ ol oñ colan d'a juntzañxo nación.
- 21 Ex aj Edom, ex tzeyac' yajalil d'a masanil smac'b'en choñab' Uz, tzevajañec, tzalajañec yac-b'an tzato yala'. Ol c'ochpax

yaelal d'a eyib'añ. Icha eb' uc'um añ ol ex ajoc, q'uixvelal ol ex ajcanoc.

- 22 Ex aj Sion, toxo ix ec'b'at jantac eyaelal. Mañxo ol ex ac'joc-xib'at d'a preso yuj Jehová. A exxo tic ex aj Edom, yuj e chucal ol yac'pax eyaelal Jehová, ol yac' checlaj jantac e mul.

Yoil b'it yic cusc'olal

- 5¹ Mamin Jehová, nacot jantac tas ix ec'b'at d'a quib'añ, ina val tz'aj quixtaji.
- 2 Masanil co macb'en, ix yiquej eb' ch'oc choñab'il, axo co pat yicxo eb' yaji.
- 3 Meb'a' unin ix oñ ajcani, mañxalaj co mam. Axo eb' ix co nun, toxo ix can eb' ix sch'ocojil, mañxalaj yetb'eyum eb' ix.
- 4 A a' a' scuq'uej, sco man a', axo te' co c'atzitz, sco tup te'.
- 5 Ayñejoch eb' ajc'ol oñ spechan b'eyec'oc. Tzoñ te c'unb'i, palta maxtzac yal quic'an jab'oc quip yujto ijanoch eb' d'a co patic.
- 6 Ix b'at b'echañ co c'ab' d'a eb' aj Egipto yed' d'a eb' aj Asiria, yuj co c'anan jab'oc co vael yic max oñ chami.
- 7 A eb' co mam quicham ochnac smul, palta chamnaxco eb', axo d'a quib'añ scotcan yaelal yuj smul eb' chi'.
- 8 A ticnaic ayoiñ och d'a yol sc'ab' eb' ayoch checab'oc d'a yalañ-taxo. Mañxalaj mach tzoñ colanel d'a yol sc'ab' eb'.
- 9 Scal xive'olal sb'at co say jab'oc co vael, yujto ay smay yuj eb' ac'um oval d'a tz'inan luum.

- 10 Yuj sc'ac'al vejel tzoñ te q'uic'-b'i.
- 11 D'a Sion yed' d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá, tz'ixtaj eb' ix quetb'eyum yed' eb' ix quisil.
- 12 Ix q'ue d'uiñan eb' cajalil yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ. Mañxa yelc'och jab'oc eb' ichamtac vinac d'a yol sat eb'.
- 13 A eb' viñ quelemtac tec'an, tz'ac'jioch eb' viñ d'a jaxoj harina, axo eb' viñ yunetac quelem, stelvi eb' viñ d'a yalañ te' c'atzitz.
- 14 Mañxalaj eb' viñ ichamtac vinac ayec' d'a sti' choñab' sb'oan yaj yoval eb' anima. Mañxalaj eb' viñ quelemtac sb'itan d'a tzalaj-c'olal.
- 15 Mañxalaj co tzalajc'olal. A co chañal yic tzalajc'olal, ix mel-tzajoch cusc'olalil.
- 16 Maxtzac oñ b'inaj icha d'a peca'. Te ob'iltac oñ, yujto ix och co mul.
- 17 Mañxa yip co pixan yuj cus-c'olal, van yixtax yol co sat yuj oq'uel.
- 18 Yujto ix satjiel stemplo Dios d'a tzalan Sion, yuj chi' axoñej noc' vaax tz'ec' ta'.
- 19 Palta a ach pax tic ach Jehová, Yajal achñej, ayñej ec' opisio d'a masanil q'uinal.
- 20 ¿Tas yuj tzoñ b'atcan satc'olal uj d'a junelñej? ¿Tas yuj te nivanxo tiempo ix oñ actej-cani?
- 21 Mamin Jehová, ic'oñxi meltzaj d'ayach, ol oñ meltzajxoc. Comonoc vach' tzoñ ajxi icha d'a yalañtaxo.
- 22 Palta ina ix oñ a patiquejcaneli. Ix ec' d'a yib'añ ac'ancot yaelal d'a quib'añ.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

EZEQUIEL

Ezequiel sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Ezequiel tz'ib'ab'ilcan d'ay. A d'a ab'il 586 ayic manto javi Jesucristo, ix javi eb' soldado aj Babilonia yac' oval d'a Jerusalén. A viñaj Ezequiel schecab' Dios chi', ic'jib'at viñ icha presoal d'a Babilonia yed' juntzañxo eb' aj Judá ayic manto ac'ji ganar Jerusalén chi'. Ayxoec' viñaj Ezequiel d'a Babilonia chi' ayic smac'jiem lañaj Jerusalén yuj eb' ajc'ol chi'. Yuj chi' schecnac Dios yal viñ d'a eb' ayec' yed'oc d'a Babilonia chi' yed' pax d'a eb' aj Jerusalén.

A jun libro tic chañ macañ yaji: A b'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 24. A d'a tic syalcoti to tz'avtaj viñ schecab' Dios chi' yic syalan viñ d'a eb' anima to ol javoc yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb', ol ac'joc ganar choñab' Jerusalén. A schab'il macañ, tz'el yich d'a capítulo 25 masanto d'a 32. A d'a tic syalcoti to a yoval sc'ol Dios ol javocpax d'a yib'añ juntzañxo nación, juntzañ tz'ixtanel Jerusalén chi'. Ay pax juntzañ lolonel chi' yalel viñ ayic toxo ix ac'ji ganar Jerusalén chi'. A yoxil macañ, tz'el yich d'a capítulo 33 masanto d'a 39. A d'a tic syal juntzañxo slolonel Dios aljinac d'a eb' anima aycanb'at d'a Babilonia chi'. Aljinacpaxi to ol b'ochajxi Jerusalén chi', aljinacpaxcan juntzañ lolonel d'a yib'añ Gog. Axo schañil macañ, tz'el yich d'a capítulo 40 masanto d'a 48. A d'a tic ix ch'oxji d'a viñaj Ezequiel chi' icha vayich, yuj tas ol aj choñab' Israel chi' yed' stemplo Dios d'a b'aq'uiiñ.

A viñaj Ezequiel chi', ay val och Dios d'a sc'ol viñ sic'lab'il, te jelan spensar viñ, jantac tas ix ch'oxji yil viñ icha vayich, ix laj sic'can viñ d'a spensar. A jantac ix ac'ji yil viñ chi', ix yac' val och viñ d'a sc'ool, yuj chi' ix stec'b'ej sb'a viñ yalanel slolonel Dios chi'. Ix yac' val och viñ d'a sc'ol yalanel d'a eb' yetchoñab' yic sq'uex spensar eb'. A d'a jun libro tic syalcot jun ab'ix ojtacab'il, aton b'aj sb'inajcot juntzañ taquiiñ b'ac, palta a juntzañ taquiiñ b'ac chi', ix pitzvixi, aton tic syal d'a 37.1-14. A viñ checab' tic, sacerdote pax viñ, ix yal viñ to yovalil vach' scutej co b'a d'a Dios.

Ix yil stziquiquial Dios viñaj Ezequiel

1 ¹⁻³ A in sacerdote Ezequiel in tic, yuninal in viñaj Buzi. A junel ayinec' d'a sti' jun a a' scuch Quebar d'a Babilonia, ayinec' d'a scal eb' vetchoñab' aj Judá ic'b'ilcot preso. Ayic oye' c'ualxo yoch schañil uj yic ab'il 30, ayic toxo ix ec'b'at oye' ab'il yic'jicot viñaj rey Joaquín preso, ata' ix jacchaj satchaani, ix vilan stziquiquial Jehová, ix lolon

d'ayin, ix yac'anem spoder d'a vib'añ.

4 Ix vilani to a d'a stojolal norte ix cot jun nivan oval ic' yed' jun nivan q'uc'al asun. A d'a scal asun chi' ix elta c'ac' yed' leb'lon, axo d'a spatic yichañ toxoñej scopopi. A d'a scal c'ac' chi' ay jun tas toxoñej sveei, icha val sveeial yilji q'uen bronce.

5 Axo d'a snañal ayelta chañvañ ángel querubín sb'i icha yilji anima.

6 Chañe' sat yed' chañe' sc'axil jun-jun eb'. **7** A xub' eb' masanto d'a yoc

tojolñej yajemi, axo samil yoc eb' icha yech noc' vacax, sveei icha q'uen bronce ñicb'ilel smical. **8** A juntzañ eb' chi', chañe' sat yed' chañe' sc'axil junjun eb'. Ay pax chañe' sc'ab' eb' icha yic anima d'a schañil pac'añ scostil d'a yalañ sc'axil chi'. **9** Syil-laj sb'a sc'axil eb' chi' ayic sb'ey eb', sb'atñej eb' b'aj q'uelanb'ati, max sut-maj snivanil eb' b'aj sb'ati. **10** Icha val tic yilji sat junjun eb': A d'a yichañ eb' lajan yilji icha sat anima. Axo d'a svach' eb' lajan yilji icha sat noc' choj. Axo d'a sq'uexañ eb', lajan yilji icha sat noc' vacax. Axo d'a spatic eb', lajan yilji icha sat noc' nivac ch'acb'a. Ichaton chi' yilji sat eb'. **11** Ayic syac'anel lian chab' sc'axil junjun eb', schalaj sb'a yed' yic eb' ay d'a junjun schiquin, axo yed' chab'xo jun, smusej snivanil eb'. **12** Junlajanñej tz'aj sb'at eb' d'a yichañ, mañ jab'oc sutmaj eb' ayic sb'at eb', ato a' b'aj scuchb'ajb'at eb' yuj spoder Dios. **13** A d'a scal eb', ay jun tas sb'eyeq'ui, lajan yilji icha tzac'ac' chacxililac, ma icha yilji junoc tas ayoch sc'ac'al. Toxoñej sveei yilji, axo d'a scal tz'elta copol-joc c'ac'. **14** A juntzañ eb' chi' sb'at xumnaj eb', elañichamel sjax xumnaj eb', icha yec' copoljoc leb'lon.

15 Ayic ix vilan juntzañ eb' chi', ix vilan pax d'a sat luum, d'a stz'ey junjun eb' ay junjun xocanxocan yilji. **16** A chañe' xocanxocan chi', lajanñej yilji schañil, sveei yilji icha q'uen topacio, axo d'a yool junjun, ay junxo xocanxocan ayochi, ch'occh'oc b'aj q'uelanb'at junjun. **17** Syalñej sb'at d'a schañil pac'añ, mañ yovalilloc sut-maji. **18** Ix vilani to a junjun juntzañ xocanxocan chi' chañ yajq'uei, satub'tac yilji, ayñej yol sat d'a spatic

yichañ. **19** Ayic sb'eyb'at eb' querubín chi', sb'eypaxb'at juntzañ xocanxocan chi'. Tato sq'ue vaan eb' d'a sat luum, sq'uepax vaan juntzañ chi' yed' eb'. **20** A eb' querubín chi', sb'atñej eb' b'aj tz'ic'jib'at yuj spoder Dios, sb'atñejpax juntzañ xocanxocan chi' yed' eb', yujto a d'ay ayoch spixan eb'. **21** Ayic sb'ey eb' querubín chi', sb'eypax juntzañ xocanxocan chi', tato tz'och vaan eb', tz'ochpax vaan. Tato sq'ue vaan eb' d'a sat lum tic, sq'uepax vaan juntzañ chi', yujto a d'a juntzañ chi' ayoch spixan eb'.

22 A d'a yib'añ eb' querubín chi', ay jun tas b'achanb'ati, toxoñej copopi icha yilji q'uen cheev, satub'tac yilji. **23** A d'a yalañ jun b'achanb'at chi', ata' tojol tz'aj yel lian chab' sc'axil junjun eb', schalan sb'a sñi' sc'axil eb' chi'. Axo chab'xo smusan snivanil eb'. **24-25** Ix vab'an-pax sc'añ sc'axil eb' chi' ayic sb'at jeñeñoc eb'. Icha val sc'añ yem a' nivac pajav, ma icha sc'añ c'u, ma icha sc'añ yec' junoc nivan ñilañ eb' soldado ma icha val to a Dios Syal yuj Smasanil van sloloni. Ayic tz'och vaan eb' querubín chi' sjeñvi, syic'anem sc'axil eb' chi', sc'aññej jun sc'añ chi' d'a yib'añ jun b'achanb'at d'a yib'añ eb' chi'. **26** A d'a yib'añ jun b'achanb'at chi', ix vil jun trono icha val svach'il yilji q'uen zafiro. A d'a yol jun trono chi', ata' c'ojanem jun icha yilji anima. **27** Ix vilanpaxi to a jun c'ojanem chi', a d'a snañal sq'ueñej-cot d'a yib'añ, lajan yilji icha q'uen bronce copopi, sq'ue sc'ac'al. Axo d'a snañal chi' tz'emñej d'a yalañ, lajan yilji icha te' c'ac', axo spatic-tac, toxoñej sveei, **28** icha yilji chacpan scheclaj d'a scal asun ayic

syac'an ñab', icha chi' yajoch oyan d'a spatictac.

Ix avtaj viñaj Ezequiel yuj Dios

2 ¹ Ix vab'an yoch jun jaj, ix yalan d'ayin icha tic: Ach anima, q'ueañ vaan, yujto ay tas ol val d'ayach, xchi.^a ² Yacb'an van slolon chi', ix och Yespíritu Dios d'ayin, ix in yic'anq'ue liñan. Ichato chi' ix vab'an yoch sjaj jun slolon chi' d'ayin. ³ Ix yalanñej icha tic: Ach anima, ol ach in checb'at d'a scal eb' etchoñab' israel, aton eb' ix ste pitej sb'a d'ayin, ix och eb' ajc'olal d'ayin icha sc'ulejñac eb' e mam eyicham d'a peca', icha pax chi' eb' masanto ticnaic. ⁴ A ticnaic tzach in checb'at d'a juntzañ anima te ov sat yuj spital, mañ jab'oc scha yab' eb', palta tzal d'a eb' icha tic: Icha tic yalan Jehová Cajalil, xa chi d'a eb'. ⁵ Vach'chom ol scha yab' eb', mato maay, yujto te pit eb', palta ol nachajel yuj eb' to in checab' aj d'a scal eb'. ⁶ Ach anima, mañ ach xiv d'a eb', mañ ach xivpax yuj tas ol yal eb' d'ayach. Vach'chom icha d'a scal te' q'uiix, ma d'a scal noc' sinaan ayach eq'ui, palta mañ ach xivoc, mañ ach xiv yuj tas syal eb' d'ayach, mañ ach xivpax tas tz'aj sat eb' ste cot yoval d'ayach yujto te pit eb'. ⁷ A ach yovalil ol al in lolonel d'a eb', taxoñej ol scha yab' eb' mato maay, yujto te pit eb'. ⁸ Scham val a chaan ab' tas svala', mañ a pitej a b'a icha eb' chi'. Jac a ti' ol a vaan tas ol vac' d'ayach, xchi d'ayin.

⁹ Ix vilani ay jun c'ab' b'achancot d'ayin, yed'nac jun tas chulb'il tz'ib'ab'il. ¹⁰ Ix xuyanb'at jun chi' d'a

vichañ. Tz'ib'ab'il d'a schab'il pac'añ. A tas tz'ib'ab'ilem chi' d'ay, aton yab'ixal cusc'olal, yaelal yed' xiv-c'olal ol ujoj.

3 ¹ Ix yalanxi jun chi' d'ayin icha tic: Ach anima, c'uxb'at jun b'aj tz'ib'ab'il juntzañ lolonel tic, tzach b'at al d'a masanil eb' etisraelal, xchi d'ayin.

² Ix in jacan in ti', ix yac'an in c'uxb'at jun b'aj tz'ib'ab'il chi'.

³ Elañchamel ix yal d'ayin: B'qu'uem jun tz'ib'ab'il ix vac' tic d'ayach, sb'ud'jicanel a c'ol yuuj, xchi d'ayin.

Yuj chi' ix in b'uqu'uemi, te chi' ix vab' icha noc' yalchab'. ⁴ Ix yalan d'ayin icha tic: Ixic, tzalan d'a eb' etisraelal jantac tas ol val d'ayach. ⁵ Mañ vanoc ach in checanb'at d'a scal eb' anima max yal alan sti', mato max nachaj uuj, palta a d'a eb' etchoñab' tzach in checb'ati. ⁶ Mañ vanoc ach in checanb'at d'a juntzañ nación b'aj tzijtum ti' tz'alchaji to ajaltac snachajel uuj. Tato a d'a juntzañ choñab' chi' tzach in checb'ati, tzam scha yab' eb' tas tzala'. ⁷ Palta a eb' etchoñab' chi' jun, mañ ol schalaj yab' eb' d'ayach, yujto malaj sgana eb' schaan yab' tas svala', yujto te pit syutej spensar eb'. ⁸ Palta a in ol vac' a tec'anil d'a yichañ eb', yic ol a tec'-b'an a b'a alan juntzañ lolonel tic d'a eb'. ⁹ Icha val statzil q'uen diamante, ma icha q'uen yaxq'ueen ol ach vutoc d'a yichañ eb'. Mañ jab'oc ol ach xiv d'a eb' vach'chom scot val yoval sat eb' yuj spital, xchi d'ayin.

¹⁰ Ix yalanxi d'ayin icha tic: Ach anima, maclej val ab' tas ol val

^a 2.1 A d'a hebreo syala' "ach yuninal anima" xchi, syalelc'ochi anima chamelb'a, mañ ichoc Dios to ayñejec' d'a masanil q'uinal, yuj chi' anima scal d'a tic.

d'ayach, tza sic'ancan d'a a pensar.

11 Ixic, tzach b'at b'aj ayec' eb' etchoñab' ic'b'ilocot preso, tzalan d'a eb', taxoñej scha yab' eb' tas ol ala', mato maay, palta tzal d'a eb' icha tic: Icha tic yalan Jehová Cajalil, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

12 Ix lajvi chi', ix in yic'anchaañ Yespíritu Dios, axo d'a in patic ix vab' yoch jun av icha sc'añ yec' quixcab', ix yalani: Alchajocab' vach'il d'a stziquiquial Jehová b'aj ayeq'ui, xchi. **13** Ix vab'anpax sc'añ sc'axil eb' querubín ayic syil-lan sb'a. A juntzañ xocanxocan junñej yaj yed' eb', sc'añ-paxi, xivub'tac sc'añi. **14** Axo Yespíritu Dios ix in ic'anq'ue vaan, ix in yic'anb'ati. Te cusc'olal ix in aji, ix cot voval, ix in b'ati. Axo spoder Jehová ayoch d'ayin. **15** Ayic ix in c'och d'a choñab' Tel-abib d'a sti' a nivan Quebar, aton b'aj cajan oñ ec' mach oñ ic'b'il oñ cot icha preso tic, uque' c'ual majxo in lolonlaj, yujto ix sat in c'ol yuj tas ix vila' yed' tas ix vab' chi'.

**Ac'b'íloch viñaj Ezequiel
stañvumaloc choñab'
(Ez 33.1-9)**

16 Ayic ix lajvi uque' c'ual chi', ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: **17** Ach anima, a in ix ach vac'och stañvumaloc eb' etchoñab' israel. Ayic ol valan in lolonel d'ayach, a achxo ol al d'a eb' in qu'uxuloc yic ol yojtaquejel eb'. **18** Ayic ol valan d'a junoc mach to ol cham yuj smul, tato a ach tic mañ ol al d'ay, mañ ol a cacha' yic syactejean chucal sc'ulej chi', yic max chami, ayic scham jun anima yuj smul chi', a d'a ib'añ scan schamel chi' vuuj. **19** Palta tato tzal d'ay jun, tza cachanpax d'a schucal

chi', palta max yactejean schucal b'eyb'al chi', ol cham yuj smul chi', a schamel chi' max canlaj d'a ib'añ. **20** Añejtona', tato ay junoc mach vach' sb'eyb'al, palta syactejean svach' b'eyb'al chi', sc'ulan chucal, a in ol in cha svach' c'ulej chucal chi' masanto schami. Tato a ach tic max a cacha', tato schami, a tas vach' sc'ulejnac d'a yalañtax chi' mañxalaj yelc'och d'a vichañ, ol cham yuj smul chi', palta axo d'a ib'añ scan schamel chi' vuuj. **21** Palta tato tza cach jun anima chi' jun yic max sc'ulej chucal chi', schaan yab'i, maxtzac sc'ulej chucal chi'. A jun anima chi' olto pitzvoc eq'ui, yujto ix sc'anab'ajej b'aj ix a cach chi'. A achxo tic tzach colchajcani, xchi Jehová d'ayin.

Ix och viñaj Ezequiel queecal

22 Ix yac'anq'ue sc'ab' Jehová d'a vib'añ, ix yalan d'ayin icha tic: Q'ueañ vaan, ixic d'a jun ac'lic chi'. Ata' ol in lolon d'ayach, xchi. **23** Ix in q'ue vaan b'ian, ix in b'at d'a jun ac'lic chi'. Ata' ix vil stziquiquial Jehová, icha ix aj vilan d'a sti' a' nivan Quebar. Ix in julanem lachnaj in b'a d'a sat luum. **24** Ix och Yespíritu Dios chi' d'ayin, ix in yic'an-q'ue liñan, ix yalan d'ayin icha tic: Ixic, tza macanoch a b'a d'a yol a pat. **25** Ach anima, ol ach tzec'chajcan d'a yol a pat, yic vach' maxtzac ach elta d'a scal eb' etchoñab'. **26** Ichato ol vac'canq'ue lotzan ac' d'a a joom, yic vach' mañxo ol yal a loloni, mañxo ol yal a cachan eb', yujto te pit eb'. **27** Ayic ay tas snib'ej in c'ol ol ala', ol ach vac' lolonoc, ol alani: Icha tic yalan Jehová Cajalil, xa chi. A mach sgana schaan yab'i, yab'ocab'i. A pax mach malaj sgana schaan yab' jun,

schumxo, yujto a jun choñab' tic te pit, xchi Jehová.

**Yalnac viñaj Ezequiel yuj oval
d'a Jerusalén**

4 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A ticnaic ach anima, ic'cot junoc lum xan, tzac'anem lum d'a ichañ, tza tz'ib'anem yechel choñab' Jerusalén d'a luum. ² Slajvi chi', tzac'anoch oyan yechel yamc'ab' yic oval, campamento yed' tec'nub' d'a spatic smuroal, ³ tzac'anoch junoc q'uen icha q'uen sa'am d'a a cal yed' jun choñab' chi'. A jun chi', lajan icha junoc muro, tzach och d'a yichañ jun choñab' chi', ichato van ac'an oval yed'oc. Icha chi' ol aj yoch ch'oxnab'iloc d'a eb' etchoñab'.

⁴ Slajvi chi', tzach ec' jichan d'a a q'uexañ, icha chi' ol aj a ch'oxanel yaelal ol javoc d'a yib'añ eb' etchoñab' yuj smul. Añej d'a a q'uexañ chi' ol ach ec'ñej jichan yac-b'an van a ch'oxanel yaelal ol javoc d'a yib'añ eb' yuj smul chi'. ⁵ Ay 390 c'ual ol a c'u lej jun chi', syalelc'ochi junjun ab'il sch'ox junjun c'ual, icha chi' ol aj yab'an syail eb' israel yuj smul chi'. ⁶ Ayic ol lajvoc juntzañ c'ual chi', axo d'a a vach' tzach ec' jichan. Icha chi' ol aj a ch'oxanel yaelal ol ja d'a yib'añ eb' aj Judá yuj smul. ⁴⁰ c'ual ol ach ec' jichan d'a a vach' chi', syalelc'ochi junjun ab'il sch'ox junjun c'ual, icha chi' ol aj yab'an syail eb' yuj smul chi'. ⁷ Tzach b'at q'uelan d'a jun yechel Jerusalén b'aj oyanoch eb' ajc'ool, tza pilanq'ue sc'ab' a pichul, tzic'an-chaañ a c'ab' chi', tzach lolon d'a eb' etchoñab' chi' d'a in b'i. ⁸ Ichato ol ach in tze'c' yed' ch'añ lasu yic vach' max yal ec' b'alb'onoc masanto ol

tz'acvoc sc'ual a ch'oxanel syaelal eb' chi'.

⁹ Ayic manto ach tze'c'haj chi', tzic'cot jab'oc ixim trigo, ixim cebada, ixim mijo, ixim avena, añ avastut, añ lenteja yed' ixim centeno, calan tz'aj yem d'a yol junoc lum chen. A yed' juntzañ chi' tza b'o a vael, ol a vaan d'a 390 c'ual b'aj ol ach ec' jichan d'a a q'uexañ chi'.

¹⁰ Tzechtej nañal libra tza va d'a junjun c'u, chequelñej yorail tzach va'i.

¹¹ Chequel pax yorail yic tzuc'an nañaloc litro a a' d'a junjun c'u. ¹² A jun vael tza b'o chi', icha tz'aj sb'o ixim pan cebada tzutej. D'a yichañ eb' anima chi' tzac' tajoc ixim d'a cal c'ac', a stza' eb' anima chi' tza c'an a c'atzitoc, xchi Jehová.

¹³ Ix lajvi chi', ix yalanpax Jehová icha tic: Ol a va juntzañ vael mañ vach'oc chi' icha yalan ley, yuj a ch'oxaneli to icha chi' ol aj svaan eb' etisraelal vael mañ vach'oc icha yalan ley d'a juntzañxo nación b'aj ol in saclemejb'at eb', xchi Jehová.

¹⁴ Ix in tac'vi d'ay icha tic: Maay Mamin Jehová, malaj b'aj tzin yam junoc tas mañ vach'oc icha yalan ley. Malaj b'aj tzin chi' schib'ejal noc' noc' to toñej syac'cham sb'a, ma noc' smiljicham yuj noc' chium noc' d'a caltac te', ma junoc macañ noc' chib'ej to mañ vach'oc icha yalan ley, xin chi.

¹⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Syal a stza' noc' vacax tza c'an d'a c'atzitzal sq'uexuloc stza' eb' anima chi', yic tza b'oan a vael chi', xchi.

¹⁶ Ix yalanxi d'ayin icha tic: Ol in satel vael d'a Jerusalén. Echtab'il-xoñej ol aj svaal eb' yed' tas syuq'uej eb', yuj chi' d'a scal ilc'olal yed' d'a

scal xivc'olal ol va eb', ol yuc'an a' eb'. 17 Mañxa a a' yed' svael eb', toxoñej ol xivq'ue eb' yil-lanoch sb'a junjun. Yuj val smul eb' chi' c'ojan-c'olal ol aj satel eb', xchi Jehová.

Ix sjoxel xil sjolom viñaj Ezequiel

5 1 Ix yalanpax Jehová d'ayin icha tic: A ticnaic ach anima, ic'cot junoc q'uen cuchilub' te jay ye, icha val junoc q'uen navaja sc'an eb' joxvajum, tza josanel xil a jolom yed' xil a ti' d'a q'ueen. Slajvi chi', tzic'an-paxcot junoc echlab', ox macañ tz'aj echtan a xil chi'. 2 Ayic ol lajvoc a ch'oxan yechel syaelal choñab' chi', a junoc macañ a xil chi', tza ñustz'a d'a snañal yol yechel choñab' chi'. Slajvi chi', tzic'anxicot q'uen cuchilub' chi', tza choc' cupan junoc macañ a xil chi' d'a spatictac yechel choñab' chi', axo junocxo yoxil macañ, tza tzipan-canb'at d'a cal ic'. Ch'oxnab'il jun chi' to a in ol vac'cot eb' ajc'ool, ol och eb' d'a spatic eb' etchoñab' chi' yed' q'uen yespada. 3 Tzic'ancanel jayeoc a xil chi' tza pichancanoch d'a sti' a pichul. 4 A d'a juntzañ chi' tziq'uel jayeoc, tza ñusantz'a d'a cal c'ac'. Icha jun c'ac' chi', icha chi' ol aj sjavi yaelal d'a scal masanil eb' etchoñab'.

5 A in val Jehová in svaal': Aton Jerusalén sch'ox jun yechel tic, a in vac'naquem d'a scal juntzañxo nación. 6 Palta a eb' aj Jerusalén chi', yelxo val ix spatiquejel in c'ayb'ub'al eb' yed' in checnab'il, yelxo val chuc eb' d'a yichañ eb' anima d'a juntzañ nación ay d'a slac'anil eb' chi', yujto maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb' chi' eb', maj sb'eyb'alej pax in checnab'il eb'.

7 Yuj chi' a in Jehová in svaal': Yujto ec'al te pit eb' d'a yichañ

juntzañxo nación ay d'a spatictac chi', mañ val jab'oc sc'anab'ajej in checnab'il eb', ec'b'al te chuc sb'eyb'al eb' d'a yichañ sb'eyb'al eb' anima ay d'a slac'anil eb' chi'. 8 Yuj chi' a in Jehová in svaal': Ol in och pax ajc'olal d'a eb' aj Jerusalén chi'. D'a yichañ juntzañ nación chi' ol vac'och syaelal eb'. 9 Ix och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios yajb'entac, yuj chi' ol in c'ulej tas to manta b'aj tzin c'ulej juneloc, malaj pax b'aj ol in c'ulej junelocxo. 10 A ol aj d'a scal eb' chi', a eb' mamab'il ol schib'at yalyuninal eb' yuj vejel. A eb' uninab'il ol schipaxb'at smam snun eb'. Ol vac' val och yaelal d'a yib'añ eb'. Axo mach mañ ol chamoc, ol in saclemejcanb'at d'a masanil yol-yib'añq'uinal tic. 11 A in Jehová in svaal'. Yujto a eb' chi' yelxo val ix yixtejb'at in templo eb' yuj sdiosal te yajb'entac yed' yuj juntzañ sb'eyb'al eb' te chuc, yuj chi' ol in satel eb', mañxo ol vac' nivanc'olal eb'. Mañxo ol oc' in c'ol d'a eb'. 12 A junoc macañ eb', ol cham eb' d'a yol choñab' chi' yuj ilya yed' vejel. Axo junocxo macañ eb', ol miljoccham eb' d'a spatictac choñab' chi'. Axo junxo yoxil macañ eb', ol in saclemejcanb'at eb' d'a masanil yolyib'añq'uinal tic, a in val ol vac'och eb' ajc'ol d'a spatic eb' yed' q'uen yespada. 13 Icha val chi' ol aj sicb'i yoval in c'ool, vach' ol aj in c'ol ol vab'i. Ayic toxo ix viq'uel yoval in c'ol chi' d'a eb', ichato chi' ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová in ix in chec c'ulaj juntzañ tic yuj yoval in c'ool. 14 A in Jehová in svaal' to mañxa mach ol vac'can d'a Jerusalén, masanil anima ay d'a slac'anil yed' eb' ol ec' ta' ol b'uchvaj eb' d'ay. 15 A val yic ol

vac'anoch yaelal d'a yib'añ eb' yed' yoval in c'ool, masanil eb' ay d'a slac'anil eb' ol yajanoc yed' sb'uchvaj eb' d'a choñab' Jerusalén chi'.

Sch'oxnab'il yoval in c'ol ol ajoc.

16 Icha val tz'aj sjulvaj junoc mach yed' sjul-lab' yic smilvaji, icha chi' ol aj in satanel eb' yuj vejel. A in val ol vac'b'at nivan vejel d'a yib'añ eb', mañxalaj svael eb', icha chi' ol aj satel eb'. 17 A in Jehová in svala' to a in ol vac'b'at jun nivan vejel, ilya yed' chamel d'a yib'añ eb' yed' noc' chium noc', pilan ol chijocb'at yuninal eb' yuj noc'. Tzijtum eb' ol champax d'a scal oval, xchi Jehová.

A yoval sc'ol Jehová d'a comon dios

6 1 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 2 Ach anima, ixic q'uelan d'a stojolal jolomtac vitz yic Israel, tzalan d'a yib'añ eb' cajan ta' 3 icha tic: Ab'ec val tas syal Jehová d'a yib'añ eb' syaq'uem sb'a d'a comon dios d'a jolomtac vitz yic Israel, d'a tzalquixtac, d'a pac'quiltac yed' d'a ch'olquixtac: Ol vac'b'at oval d'a eb'. Ol in satpaxel juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal. 4 Ol in mac'poj juntzañ altar b'aj syac' silab' eb' yed' b'aj süus incienso eb'. Ol in milan-cham eb' vinac d'a yichañ juntzañ yechel chi'. 5 Ol vac'can teljab' snivanil eb' d'a yichañ juntzañ comon dios chi'. Axo d'a spatictac juntzañ yechel chi' ol in saclemejec' sb'aquil eb'. 6 Ol can tz'inan masanil schoñab' eb' b'ajtac cajan yed' masanil lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal. Masanil yaltar eb' chi' ol pojcanb'atoc yed' masanil juntzañ yechel chi' choc' ol ajcanoc yed' altar b'aj süus incienso eb', ol em lañnjoc. Masanil tas

b'ob'il yuj eb' anima chi' ol sateloc.

7 A eb' olto canoc, ayic ol yilan snivanil eb' ix cham d'a scal eb', ichato chi' ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'.

8 Palta a d'a scal eb' ol in saclemejcanb'at d'a juntzañxo nación chi', ay eb' b'aj ol oc' in c'ool, ol in colcanel eb' d'a yol sc'ab' chamel. 9 A eb' mañ ol cham chi', ol in snacot eb' d'a juntzañ nación b'aj ayec' chi'. Ol snacot eb' tas ix aj vab'an syail yuj b'aj in spatiquejel eb' ayic yochnac eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Toxoñej ol syajlaj sb'a eb' yuj jantac chucal sc'ulejncac yuj sb'eyb'al eb' te yajb'entac, 10 yuj chi' ol nachajel yuj eb' to a in Jehová in, a inñej Dios in, mañ toñejoc ix vala' to ix vac'b'at juntzañ yaelal tic d'a yib'añ eb', xchi Jehová.

11 Ix yalanxi Jehová Cajalil icha tic d'ayin: Poc'ub'tañej a c'ab', tec'ub'tañejem oc, elocab' av yic tz'el a c'ol yuj jantac tas ix javi d'a yib'añ eb' etisraelal yuj jantac tas yajb'entac sc'ulej eb'. Yuj chi' ix cham eb' yuj oval, yuj vejel yed' yuj ilya. 12 A eb' najat aycanb'ati, ol cham eb' yuj ilya, axo eb' lac'an ayeq'ui, ol cham eb' yuj oval. Axo eb' mañ ol cham yuj oval chi', a vejel ol ic'an scham eb'. Icha chi' ol aj slajvi vic'anel yoval in c'ol d'a eb'. 13 Ayic ol yilan snivanil eb' milb'ilcham d'a spatictac juntzañ yechel chi' eb', d'a spatictac juntzañ altar, d'a tzalquixtac, d'a jolomtac vitz, d'a yichtac te te' c'ayum xiil yed' d'a yichtac te' ji c'ayum xiil, aton d'a juntzañ lugar b'aj süustz'a incienso eb' silab'il d'a juntzañ comon dios chi', icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'. 14 Ol vic'chaañ in c'ab'

vac'an syaelal eb' yalñej b'aj cajan. Masanil juntzañ lugar b'aj ec'nac cajan eb', toxoñej ol can tz'inan icha lum tz'inan luum yic sur, masanto sc'och d'a Diblat d'a norte. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová.

Lac'anxo ay slajvub' c'ual

7 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, a in val Jehová Yajal in, a in sval d'a choñab' Israel icha tic: Toxo ix c'och slajvub', toxo ix c'och slajvub'al lum luum smasanil. ³ Toxo ix c'och e lajvub'al a ex israel ex tic. Ol vac' val b'at yoval in c'ol d'a eyib'añ, ol in c'anb'ej val vab'i chajvaltil yaj e b'eyb'al, ol vac'anoch yaelal d'a eyib'añ yuj e b'eyb'al yajb'entac chi'. ⁴ A ticnaic mañxo ol vala' to ay voq'uelc'olal d'ayex. Ol vac'och yaelal d'a eyib'añ yuj e b'eyb'al yelxo te chuc. Ol vac' eyab' syail yuj masanil chucal tze c'ulej. Icha val chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová e Diosal in, xchi Jehová.

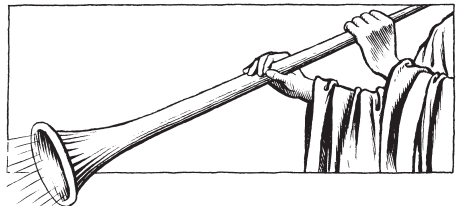
⁵ Ix yalanxi Jehová icha tic: A in Jehová in tic s'vala': Van sc'och jun nivan yaelal d'a eyib'añ. ⁶ Ilecnab'i vanxo sjavi slajvub', toxo ix javi e lajvub'al. ⁷ Tic val sjavi sc'ual yic tzex lajviel e masanil ex cajan ex d'a jun nación chi'. Toxo val sjavi sc'ual, axoñej xive'olal ay, toxo val slajvi tzalajc'olal d'a jolomtac vitz. ⁸⁻⁹ A ticnaic, tz'acan ol vac'b'at yoval in c'ol d'a eyib'añ, masanto ol yal sicb'i in c'ool. Ol ex in ch'ol-b'itej yuj chucal tze c'ulej, ol vac'och eyaelal yuj e b'eyb'al yelxo val te chuc tze c'ulej. Mañxo ol vala' to ay voq'uelc'olal d'ayex. Icha

val chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová in svac'och eyaelal.

¹⁰ Ilecnab'i, toxo ix javi sc'ual yaelal ayxo smay yic slajviel jun choñab' chi'. Toxo ix q'uechaañ chucal d'a yol smac'b'en, tziytum ic'oj-chañb'ail. ¹¹ Sq'ue val chaañ eb' yix-tan yetanimail. A juntzañ anima chi', mañxa junoc eb' ol canoc. Mañxa jab'oc sb'eyumal eb' ol canoc, mañxo ol b'inaj snivanil yelc'och eb'.

¹² Toxo val sjavi sc'ual jun yaelal chi'. Mocab' tzalaj sc'ol eb' smanvaji, mocab' cus sc'ol eb' schoñvaji, yujto ol vac'b'at yoval in c'ol d'a yib'añ eb' smasanil. ¹³ A mach toxo ix schoñ sluum, mañxo ol yal yic'anxi luum yacb'an pitzanto yed' mach ix manan chi', yujto mañxo ol yal scachjioch vaan jun yaelal van sjavi chi'. A eb' chuc, malaj junoc eb' ol yal scolan sb'a.

¹⁴ Vach'chom ol pujoc q'uen trom-peta yic syac'an lista sb'a eb' sb'at d'a oval, palta malaj mach ol b'at d'a oval chi', yujto a yoval in c'ool ayoch d'a yib'añ eb' smasanil. ¹⁵ D'a spatiquel choñab' ay oval, axo d'a yool ay ilya yed' vejel. A eb' ayec' d'a smunlajel, ol miljoccham eb', axo eb' ayec' d'a yol choñab', ol cham eb' yuj vejel chi' yed' ilya. ¹⁶ A eb' olto yal yeli, ol b'at scol sb'a eb' d'a caltac yaxluum, ata' ol oc' eb' yuj smul icha yoc noc' muuc d'a yoltac ch'olan.

A spuji q'uen trompeta (Ez 7.14)

17 Masanil eb' ol el yip sc'ab', ol luc-lon yoc eb' yuj xivelal. 18 Ol yac'och pichul eb' ya sva'i yuj sch'oxanel syal-elal chi'. Ol luc-lon masanil snivanil eb'. Chacxoñej ol aj yilji sat eb' yuj q'uixvelal, josb'ilel xil sjolom ol ec' eb'. 19 Toxoñej ol syumel q'uen plata eb' yed' q'uen oro d'a yoltac calle, icha tz'aj syumchajel c'alem, yujto mañ ol yal scolchajel eb' d'a sc'ual yoval in c'ol a in Jehová in tic yuj q'ueen. Tocval ol yal yac'an b'ud'joc sc'ol eb' yed' q'uen oro chi', yujto a yuj q'ueen ix b'at eb' d'a chucal.

20 Yujto ay q'uen q'ueen te vach' yilji chi' d'a eb', yuj chi' ix yic' val chaañ sb'a eb', a q'uen chi' ix sb'o eb' scomon diosej yajb'entac. Yuj chi' a juntzañ q'uen vach' yilji ay d'a eb' chi', icha c'alem ol vutejcan q'ueen yil eb'. 21 Ol vic'cot eb' ch'oc choñab'il te chuc yelq'uejb'at sb'eyumal eb', yic tzul yic'anec' sdiosal eb' chi' eb', syixtanb'at eb'. 22 Ol viq'uel in b'a d'a jun nación chi', axo eb' elc'um chi' ol ixtanb'at in templo vicñej yaji. Mañxa ol ajcan yelc'och yuj eb'.

23 Ac' b'o juntzañoc q'uen cadena, yujto a d'a jun nación chi' mañ jan-tacoc eb' mac'umcham anima ol tzec'chaj d'a q'ueen. A d'a yol jun choñab' chi', axoñej chucal sc'ulaji. 24 A in ol vic'cot juntzañ anima te chuc d'a juntzañ nación, axo eb' ol ican-can pat d'a jun nación chi'. Yujto ol in satel yac'umtaquil eb' nivac vinac, ol ixtaxb'at juntzañ lugar b'aj tz'och eb' ejmelal. 25 Ayic ol javoc nivac xivc'olal d'a eb', ol yac' yip eb' sayan junc'olal, palta mañxo ol ilchajlaj yuj eb'. 26 Cotac scal ol javoc syaelal eb', icha pax chi' ol javoc yab'ixal xivc'olal d'a eb'.

Nab'añej ol say junoc in checab' eb' to syal yalan tas ol ujoc. Mañxa eb' sacerdotc ol c'ayb'an eb', ma eb' ichamtae vinac ol ac'an srazón eb'. 27 A eb' sreyal eb' yed' eb' yajalil eb', ol yac'och pichul eb' ya sva'i yuj sch'oxanel cusc'olal ol javoc d'a yib'añ eb'. Axo masanil anima, toxoñej ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal. Ato syal sb'eyb'al eb', icha chi' ol vutej eb'. Ol in ch'olb'itej eb' icha ix yutej eb' yixtan eb' yetanimail. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová d'ayin.

A tas ix ch'oxji yil viñaj Ezequiel yuj Jerusalén

8 ¹ Ayic yoiel c'ual yoch svaquil uj yic svaquil ab'il, c'ojan in em d'a in pat yed' eb' yichamtae vinaquil choñab' Judá, axo ix aji, ix yac'anem spoder Jehová Cajalil d'a vib'añ. 2 Axo ix vilani ay jun icha yilji anima liñanec' d'a in tz'ey. A d'a snañal tz'emñejcoti, icha val c'ac' yilji, axo pax yib'añ snañal sq'ueñej, veei yilji icha q'uen bronce ayoch d'a cal c'ac'. 3 A jun icha anima chi', ix yac'cot jun sc'ab' d'a vib'añ, ix syaman xil in jolom. Axo Yespíritu Dios ix in ic'an-q'ue d'a cal ic', icha vayich ix aj in yic'anb'at d'a Jerusalén, yic sch'oxan vila' tas ay ta'. Ix in yac'anoch d'a jun puerta ay d'a yol yamaq'uul templo, aton jun ay d'a stojolal norte. Ata' ay yed'tal jun comon dios, aton jun stzuntzancot yoval sc'ol Jehová. 4 A val ta' ayec' stziquiquial co Diosal a oñ israel oñ tic, icha val ix aj sch'oxji vila' ayic ayinec' d'a jun ac'lic. 5 Ix lajvi chi', ix yalan d'ayin icha tic: Ach anima, b'atañ q'uelan d'a stojolal norte, xchi d'ayin.

Ix in b'at q'uelan, ix vilan d'a stz'ey spuertail d'a snorteal altar. Ata' ix vil jun yechel stzuntzancot yoval sc'ol Jehová.

6 Ix lajvi chi' ix yalan d'ayin icha tic: Ach anima, ¿tzam val il tas te yajb'entac sc'ulej eb' etisraelal tic? Yuj val juntzañ tic najat tzin el d'a in templo tic. Palta ayto val juntzañxo yelxo te chuc ol ila', xchi d'ayin.

7 Ix lajvi chi' ix in yic'anelta b'aj tzoñ och d'a yamaq'uul templo chi', ix vilani ay jun olan d'a yich templo chi'. **8** Ix yalan Jehová chi' d'ayin icha tic: Levb'itej jun olan d'a yich templo chi', xchi d'ayin.

Yuj chi' ix in levb'itan jun olan chi', ix chax jun puerta vuuj. **9** Ix yalan d'ayin: Ochañ d'a yool, ol ilan val tas yajb'entac sc'ulej eb' ta', xchi d'ayin. **10** Ix in och b'ian, ix vilani to a d'a sattac yich pat chi', ata' tz'ib'ab'iloch masanil yechel noc' noc' sñervi d'a sat luum tic yed' yechel masanil noc' noc' mañ vach'oc icha yalan ley yed' masanil macañil tas syaloch eb' vetisraelal sdiosaloc. **11** A d'a yichañ juntzañ yechel chi' ayoch 70 eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel, aypaxoch viñaj Jaazanías yuninal viñaj Safán d'a scal eb', ayoch eb' ejmelal d'a juntzañ yechel chi'. Junjun eb' yed'nacq'ue junjun chaynub' eb' yic incienso, a d'a yol juntzañ chi' b'acaqui sq'ue stab'il incienso chi'.

12 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ina val tas sc'ulej juntzañ yichamtac vinaquil choñab' Israel tic d'a elc'altac. Junjun eb' ayec' d'a yichañ sb'achnub' sdiosal. A juntzañ eb' tic a snaan eb' to max vil eb',

actab'ilxocan jun choñab' tic vuuj snaan eb', xchi d'ayin. **13** Ix yalanpax d'ayin icha tic: Ayto val juntzañxo te yajb'entac ol ila', xchi.

14 Ix in yic'anpaxb'at d'a spuertail stemplo chi', aton jun scan d'a stojolal norte. Ata' c'ojanem juntzañ eb' ix ix, van yoc' eb' ix yuj sdiosal scuch Tamuz.^b **15** Ix lajvi chi', ix yalan d'ayin icha tic: ¿Ix am il juntzañ tic? Palta ayto val juntzañxo te yajb'entac ol ila', xchi d'ayin.

16 Ix lajvi chi' ix in yic'anb'at d'a jun yune' amac' ayoch d'a spatictac templo chi', aton d'a scal altar yed' sti' templo chi'. Ata' ayec' 25 eb' viñ vinac, a yich spatic eb' viñ aycanb'at d'a stojolal stemplo Jehová chi', q'uelanb'at eb' viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ñojanem eb' viñ d'a sat luum, ayoch eb' viñ ejmelal d'a c'u chi'. **17** Ix yalanxi d'ayin icha tic: Ach anima ¿toxom ix ila'? Mañocñej d'a tic ay juntzañ tas yajb'entac sc'ulej eb' tic, palta toxo ix b'ud'jiel yol nación tic yuj sq'uechaañ eb' yixtan anima. ¿Toc junel chaelñej stzuntzejcot yoval in c'ol eb'? Svab' val sjab' chucal sc'ulej eb' chi'. **18** Palta a in tic, ol vac' spac d'a eb' yed' yoval in c'ool. Mañxo ol oc' in c'ol d'a eb'. Vach'chom ol avaj eb' d'ayin, palta mañxo ol in tac'vej eb', xchi Jehová d'ayin.

A schamel eb' sc'ulan chucal

9 **1** Ix lajvi chi', te chañ ix vab' yoch jun av: Cotocab' eb' ol ac'anocho yaelal d'a jun choñab' tic, junjun eb' yed'nacocab' syame'ab' yic oval yic satanel eb', xchi.

2 Ix vilani to ay vacvañ eb' viñ vinac ix och d'a yol jun nivan puerta

^b **8.14** Tamuz aton junxo sb'i jun dios Baal.

ay d'a stojolal norte, junjun eb' viñ yed'nac syamc'ab' b'aj smac'cham anima. A d'a scal eb' viñ chi', ix vil-pax scot jun viñ ayoch spichul nab'a lino. A d'a snañal viñ, ata' ayoch syamc'ab' yic tz'ib'. Ix vilan yoch eb' viñ, ix ochc'och eb' viñ d'a slac'anil altar nab'a bronce. **3** Axo stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ix q'ue vaan, ix el d'a yib'añ juntzañ yechel querubín, b'aj aytaxoneq'ui, ix can d'a spuetail templo chi'. A Jehová chi' ix avtan jun viñ ayoch pichul lino chi' yuuj, aton jun viñ ed'-jinac yamc'ab' yic tz'ib' d'a snañal. **4** Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic: Ec'añ d'a masanil yol choñab' Jerusalén tic, tzac'anoch yechel d'a snañal sat masanil anima tz'oc' yuj chucal yajb'entac sc'ulej eb' anima d'a choñab' tic, xchi.

5 Ix lajvi chi' ix vab'an yalanxi d'a eb' viñ ed'jinac syamc'ab' yic oval chi': Ixiquec d'a spatictac viñ chi', tzex ec' d'a cal choñab' tic smasanil, mocab' oc' e c'ol d'a eb' anima, tze milcham **6** masanil eb' viñ ichamtac vinac, eb' viñ quelemtac, eb' ix cob'estac, eb' ix ix yed' eb' unin, masanto mañxalaj junoc eb' scani. Palta mañ e milcham junoc eb' ayoch yechel d'a snañal chi'. Tze chael yich d'a in templo tic, xchi Jehová. Ix schaañel yich eb' viñ smilancham eb' viñ ichamtac vinac ayec' d'a yamaq'uul templo chi'.

7 Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a eb' viñ icha tic: Ixtejequel templo tic, tzeyac'an b'ud'joc yamaq'uul yuj snivanil eb' scham chi', slajvi chi' tzex b'ati, xchi.

Ix vilan sb'at lemnaj eb' viñ b'ian, ix och ijan eb' viñ smilancham eb' anima d'a masanil yol choñab' chi'.

8 Ayic van smilancham eb' anima chi' eb' viñ, a inxoñej in can d'a yichañ Jehová, ix in em ñojan d'a sat luum, ix te cus in c'ool, yuj chi' ix el vav: Mamin Jehová Vajalil, ¿tom ol a satel masanil eb' aytocan d'a Israel yuj yoval a c'ol d'a Jerusalén tic? xin chi.

9 Ix tac'vi d'ayin icha tic: A val smul eb' aj Israel yed' eb' aj Judá tic, yelxo val te nivan. Yelxo val b'ud'-jinaquel yol juntzañ choñab' chi' yuj snivanil eb' anima smiljichamoc. Mañxa jab'oc tojolal sc'ulej eb'. A snaan eb' to toxo ix vactejan jun nación tic, maxtzac vil tas sc'ulej eb' snaani. **10** A ticnaic maxtzac oc' in c'ol d'a eb', ol vac'xoñejoch syaelal eb' yuj masanil tas tz'el sc'ulani, xchi Jehová.

11 Ix lajvi chi', ix jax jun viñ vinac ayoch lino spichuloc chi', yed'nac pax yamc'ab' yic tz'ib' d'a snañal, ix yalan viñ icha tic: Mamin Vajalil, toxo ix in c'anab'ajej tas ix a chec in c'ulej, xchi viñ.

Ix actajcan templo yuj stziquiquial Jehová

10 **1** Ix lajvi chi' ix vilan d'a yib'añ jun b'achanb'at d'a yib'añ eb' querubín, ata' ix sch'ox sb'a jun tas icha junoc trono, lajan val yilji icha q'uen zafiro. **2** Ix yalan Jehová d'a jun viñ vinac ayoch lino spichuloc chi' icha tic: Ochañ d'a scal juntzañ xocanxocan ay d'a yalañ jun-tzañ querubín chi', tzic'anelta jun jopoc tzac'ac' ayoch sc'ac'al, aton juntzañ ay d'a snañal juntzañ querubín chi', tza tzipanb'at d'a yib'añ jun choñab' tic, xchi d'a viñ.

Axo ix vilani, ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal Jehová chi'. **3** A eb' querubín chi' ayec' eb' d'a jun

spac'ul templo chi' d'a stojolal sur. Ix em jun yasunal stziquiquial Jehová, ix b'ud'jiel yamaq'uul templo chi' yuuj. **4** Toxo ix q'ue van stziquiquial Jehová d'a yib'añ juntzañ yechel querubín b'aj aytaxoneq'ui, ix can d'a spuertail templo chi'. Ix b'ud'jiel templo yuj jun asun chi', axo yamaq'uul templo chi', toxoñej scopopi yilji yuj stziquiquial Jehová chi'. **5** Tzato ab'chajñej sc'añ sc'axil eb' querubín chi' d'a jun nivan amac' d'a stiel templo chi'. Lajan val icha sjaj Dios Syal yuj Smasanil ayic sloloni. **6** Ayic ix yalan Jehová d'a jun viñ vinac ayoch lino spichuloc chi' to syiq'uelta c'ac' d'a scal juntzañ xocanxocan d'a snañal eb' querubín chi', ix och viñ b'ian, ix och liñan viñ d'a stz'ey junoc juntzañ xocanxocan chi'. **7-8** A d'a yalañ sc'axil eb' querubín chi', ata' ayelta sc'ab' eb' icha c'ab' anima. A junoc eb' querubín chi' ix yac'b'at sc'ab' d'a scal c'ac' ayelta d'a snañal eb' chi', ix yic'anelta jab'oc c'ac' chi', ix yac'anocho d'a yol sc'ab' viñ ayoch lino spichuloc chi'. Ix schaanec' viñ, ix yic'anelta viñ. **9** Ix vilan pax chañe' xocanxocan toxoñej scopopi yilji icha q'uen topacio, junñej yaj yed' eb' querubín chi'. **10** A juntzañ chi' lajanñej, a d'a junjun ay junocxo xocanxocan sc'axpaj ec' d'a snañal yool. **11** Ayic sb'at eb' querubín chi', a b'aj q'uelanb'at eb' sb'ati, sb'atñej eb', max sutmaj snivanil eb' b'aj sb'at chi', palta to syal sb'atñej eb' d'a schañil pac'añ b'aj q'uelanb'ati. **12** Masanil snivanil eb', yich spatic eb', sc'ab' eb' yed' sc'axil eb', ayñej yol sat, icha juntzañ xocanxocan chi'. **13** Ix vab'an yalchaj sb'i juntzañ xocanxocan chi': Xocanxocan

surancani. **14** A eb' querubín chi', chañe' sat junjun eb'. A sb'ab'el sat eb' lajan yilji icha sat junoc querubín, axo schab'il, lajan yilji icha sat anima, axo yoxil, lajan yilji icha sat noc' choj, axo schañil, lajan yilji icha sat noc' nivac ch'ac-b'a. **15** A eb' querubín chi', añejtona' eb' ix vil d'a sti' a' nivan Quebar. Ix q'ue vaan eb'. **16** Ayic sb'at eb', sb'atpax juntzañ xocanxocan chi' yed' eb'. Ayic syic'anq'ue sc'axil eb' ayic sq'ue jeñaj eb' d'a sat lum, sq'uepax vaan juntzañ xocanxocan chi' yed' eb'. **17** Ayic tz'och vaan eb', tz'ochpax vaan juntzañ xocanxocan chi'. Ayic sq'ue vaan eb', sq'uepax vaan juntzañ chi' yed' eb', yujto a d'a juntzañ xocanxocan chi' ayoch spixan eb'.

18 Ix lajvi chi' ix q'ue vaan stziquiquial Jehová d'a spuertail templo chi', axo d'a yib'añ eb' querubín chi' ix c'ochcani. **19** Q'uelan in val ochi ix yic'anq'ue sc'axil eb', ix q'ue vaan eb' d'a sat lum tic yed' juntzañ xocanxocan chi', axo d'a spuertail yamaq'uul stemplo Jehová d'a stojolal b'aj sjavi c'u ix vanaj eb'. A stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ayec' d'a yib'añ eb'. **20** Aton juntzañ eb' querubín tic vil-nac d'a yalan strono Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, ayic ayinec' d'a sti' a' nivan Quebar. Icha chi' ix aj snachajel vuuj to querubín eb'. **21** A junjun eb' chi', chañe' sat eb', chañe' pax sc'axil junjun eb'. Axo d'a yalañ sc'axil eb' chi', ayelta sc'ab' eb' icha yilji c'ab' anima. **22** A sat eb', lajan-ñej yilji icha yilji eb' vilnac d'a sti' a' nivan Quebar chi'. Ayic sb'eyb'at eb', tojoliñej sb'at eb' b'aj q'uelanb'at d'a yichañ.

**Yaelal d'a yib'añ eb'
yajalil choñab' Israel**

11 ¹ A Yespíritu Dios chi' ix in ic'anb'at b'aj ay spuertail stemplo Jehová chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. A d'a jun puerta chi', ayec' 25 eb' viñ vinac, axo d'a scal eb' viñ chi', ayec' viñaj Jaazanías yuninal viñaj Azur yed' viñaj Pelatías yuninal viñaj Benaías, aton eb' viñ chi' yajal yaj d'a scal eb' anima. ² Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, aton val juntzañ vinac tic ayñejec' d'a spensar sc'ulan chucal, scuchb'an eb' anima eb' d'a chucal chi'. ³ Syalan eb' icha tic: Mañ toxooc ol satel co choñab' tic, co b'oecq'ue co pat. A co choñab' tic lajan icha junoc q'uen chen, a oñxo tic lajan oñ icha noc' chib'ej tz'em d'a yol chen chi', xchi eb'. ⁴ Yuj chi' ach anima alel in lolonel yuj tas ol ja d'a yib'añ eb', xchi Jehová d'ayin.

⁵ Ix lajvi chi' ix ja pax Yespíritu Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: Al d'a eb' anima chi' to a in sval icha tic: Ex israel, vojttac val sic'lab'il tas tze na'a. ⁶ Te tzijtumxo anima ix e milcham d'a jun choñab' tic, b'ud'an yoltac calle yuj chamnac chi'. ⁷ Yuj chi' a in Jehová in sval d'ayex: A Jerusalén tic, lajan val icha junoc q'uen chen. Axo noc' chib'ej chi', aton eb' anima tze milcham d'a yoltac calle chi'. Palta a exxo tic, ol ex viq'uel d'a yol choñab' tic. ⁸ Vojttac to tzex xiv d'a oval, yuj chi' a in Jehová in ol vac'cot oval chi' d'a eyib'añ. ⁹ Ol vac'och yaelal d'a eyib'añ, ol ex viq'uel d'a yol choñab' tic, ol ex vac'anoch d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il. ¹⁰ Ol ex miljoccham d'a q'uen espada. A in ol vac'och eyaelal

d'a yichañb'at smojonal Israel tic. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. ¹¹ A jun choñab' tic, mañ lajanoc ol aj icha junoc q'uen chen d'ayex, a exxo pax tic, mañ lajanoc ol ex aj icha noc' chib'ej. A d'a yichañb'at smojonal Israel tic, ata' ol vac'och eyaelal.

¹² Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. Yujto a ex tic mañ jab'oc ix e b'eyb'alej in checnab'il, maj e c'anab'ajej in c'ayb'ub'al, palta a sb'eyb'al juntzañ nación ay d'a e lac'anil tic ix e b'eyb'alej, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

¹³ Yacb'an van valan juntzañ tic, ix vilani ix cham viñaj Pelatías yuninal viñaj Benaías. Ix in em lach-naj d'a sat luum, ix vac'anel vav, ix valani: Ay Mamin Jehová, ¿tom ol a satel jayvañxo anima ixto can d'a Israel tic? xin chi.

Jun strato Dios yed' eb' israel

¹⁴ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁵ Ach anima, a eb' etisraelal aycan d'a Jerusalén tic, syal eb' eyuuj a ex ayto eyuj e b'a ic'b'il ex b'at d'a Babilonia icha tic: A eb' chi', te najat ix ic'ljicanel eb' d'a tz'ey Jehová, yuj chi' a lum luum tic, toxo ix ac'ljican lum co macb'enoc xchi eb' eyuuj. ¹⁶ Yuj chi' al d'a eb' cajan d'a Jerusalén icha tic: Icha tic yalan Jehová Cajalil: Ix viq'uel eb' d'a sluum, ix in saclemanb'at eb' d'a juntzañ ch'oc nacional. Palta yacb'an ayec' eb' junoc tiempoal ta', ayinec' yed' eb', ichato ayec' jun b'aj cajan in ec' d'a scal eb'. ¹⁷ A in ol ex in molb'ejxi d'a juntzañ nación b'aj sacleminac eyajcanb'ati, ol ex vic'anxi

meltzajoc. Ol vac'anxi lum e luum e mach'benoc.

18 Ol meltzajxoc eb' d'a schoñab', ol satanel masanil juntzañ yechel yaj-b'entac eb'. 19 Ol viq'uel jun pensar ayoch d'a eb' icha q'uen q'ueen, axo jun ac' pensar te vach' ol vac'och d'a eb'. 20 Icha chi' ol aj yajec' eb' icha val yalan in c'ayb'ub'al, ol sb'ey-b'alan pax in checnab'il eb', in choñab' ol ajxoc eb', a inxo ol in och-xoc sDiosaloc eb'. 21 Axo pax eb' to olto b'eyb'alan juntzañ b'eyb'al yaj-b'entac chi', a in Jehová in svala' to ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' yuu, xchi Jehová d'ayin.

Ix el stziquiquial Jehová d'a Jerusalén

22 Ix lajvi chi' ix vilan sq'ue vaan eb' querubín, ix b'at jeñeñoc eb', ix b'atpax juntzañ xocanxocan yed' eb'. A stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ayem d'a yib'añ eb'.

23 Junñej ix q'ue vaan yed' eb', ix el d'a choñab' Jerusalén chi'. Axo d'a sjolom jun lum vitz d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a choñab' chi' ata' ix vanaji. 24 Ix lajvi chi', ix vilani a Yespíritu Dios ix in ic'anxicot d'a Babilonia tic, aton b'aj ayec' juntzañ eb' vetchoñab' ic'b'ilcot d'a tic. Aton juntzañ tic ix sch'ox Yespíritu Dios vila'. Ix lajvi chi', mañxalaj tas ix vila'. 25 Masanil juntzañ tas ix sch'ox Jehová chi' d'ayin, ix val d'a eb' ic'-b'ilcot chi' d'a Babilonia tic.

Ch'oxnab'il yaj viñaj Ezequiel

12 1 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 2 Ach anima, a juntzañ anima b'aj cajan ach ec' d'a scal tic, te pit eb'. Nab'añej ay yol sat eb', palta max yil-laj eb'. Nab'añej ay schiquin eb', palta max yab' eb' tas

svala', yujto a jun choñab' tic junel-ñej te pit. 3 Yuj chi' molb'ej a c'ael, ichato van ic'jib'at d'a ch'oc choñab'il. D'a c'ualil, yichañ val eb' tzach elta d'a yol a pat, ch'ocxo b'aj tzach b'atcani, tecan ol nachajel yuj eb' icha chi, vach'chom te pit eb'.

4 D'a c'ualil, val d'a yichañ eb' smasanil, tzic'anelta a c'ael chi', ichato tzach ic'jib'ati. Añeja' d'a yem-c'ualil, tzach elta pax d'a yichañ eb', ichato tzach ic'jib'at d'a ch'oc choñab'il. 5 Ol junoc olan d'a sat a pat, tzach el ta' yed' masanil a c'ael d'a yichañ eb' smasanil. 6 Ayic vanxo sq'uc'b'i, tza jolomjeñjab'an masanil a c'ael chi', val d'a yichañ eb' smasanil tzach eli. Tza musej a sat yic vach' max yal ilan b'aj tzach b'ati. In gana to a ach tzach och ch'oxnab'ilal d'a eb' etisraelal tic, xchi d'ayin.

7 Ix vac'an lista masanil in c'ael icha val ix aj yalan Jehová chi' d'ayin. D'a c'ualil ix in elta yed' in c'ael chi', icha val eb' van yic'jib'at d'a ch'oc choñab'il. Axo d'a yemc'u-alil ix in b'oan jun olan d'a sat in pat, axo yic van sq'uc'b'i, ix in jolomjeñjab'an masanil in c'ael chi'. Yichañ val eb' ix in elta.

8 Axo d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:

9 Ach anima, a eb' etisraelal tic yelxo te pit eb', ꝓtoc val maj sc'anb'ej eb' d'ayach yuj tas van a c'ulan chi'?

10 Al d'a eb' icha tic: A Jehová Cajal tz'alan icha tic: A jun tzin chec c'ulaj tic, ch'oxnab'il yaji, icha val tic ol aj viñ sreyal Jerusalén yed' masanil anima cajan ta', xchi Jehová, xa chi d'a eb'. 11 Tzalan paxi to ch'oxnab'il aj d'a eb'. Yujto yovalil icha chi' ol aj eb' aj Jerusalén chi', icha val van utan a b'a chi', yujto ol ic'jocb'at eb'

d'a ch'oc choñab'il. **12** A viñ sreyal eb', yovalil ol sjolomjeñjab'ejb'at sc'ael viñ ayic van sq'uic'b'i, ol el viñ d'a jun olan b'ob'il yuj eb' d'a smuroal Jerusalén chi'. Ol smusan sat viñ, yic vach' mañ ol yil viñ b'aj sb'ati. **13** A in ol vac'b'at jun icha ch'añ yaal d'a yib'añ viñ rey chi', ol can viñ d'a yol ch'añ, ol ic'jocot viñ d'a Babilonia, d'a slum eb' caldeo tic, palta mañ ol yil-laj jun choñab' tic viñ. A d'a tic ol cham viñ. **14** Ol saclemcanb'at eb' soldado stañvan viñ yed' pax juntzañxo eb' soldado. A in ol vac' pechjoc eb' yed' q'uen espada. **15** Ayic toxo ix in saclemejb'at eb' d'a juntzañxo nación chi', ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'. **16** Palta a in ol vac' colchajcanel jayvañocxo eb' d'a scal oval, d'a scal vejel yed' d'a scal ilya, yic vach' a d'a juntzañxo nación b'aj ol b'atcan eb' chi', ol yal eb' yuj jantac tas yajb'entac sc'ulejnac. Ol yojtaquejpaxel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová.

Ol can val tz'inan Jerusalén

17 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **18** Ach anima, luclonañ'ue yuj xivelal yed' ilc'olal ayic tzach va'i yed' ayic tzuc'an a'. **19** Al d'a masanil eb' etchoñab' chi' icha tic: Icha val tic yalan Jehová Cajalil d'a eb' cajan d'a Jerusalén yed' d'a masanil eb' cajan d'a smacb'en Israel chi': D'a scal ilc'olal ol va eb', d'a scal somc'olal ol yuq'uej a' eb', yujto a jun nación chi' ol lajvoquemoc. Ol can val tz'inan yuj masanil ixtoj anima sc'ulej eb' cajan d'ay. **20** Masanil choñab' b'ajtac cajan anima ol laj emcan lañajoc, ol can pax tz'inan lum smacb'en eb' chi'. Icha chi' ol aj

snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in, xchi d'ayin.

21 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **22** Ach anima, ¿tas syalelc'och jun slolonel eb' israel syal icha tic? Toñej b'elb'on yec' tiempo, max elc'ochlaj tas syal eb' schecab' Dios, xchi eb'. **23** Yuj chi' al d'a eb': Icha tic yalan Jehová Cajalil: A yuj tas ol in c'ulej, mañxo ol eyal-laj jun lolonel chi', yujto toxo ol c'och stiempoal yelc'och juntzañ tas in ch'oxnac yil eb' in checab', xchi Jehová, xa chi d'a eb'. **24** Yujto mañxa mach ol stz'ac yala' to ay tas te vach' ix yil d'a svayich, ma snaanchaañ junoc esal lolonel d'a e cal. **25** Yujto a in Jehová in ol in lolonoc. Yalñej tas ol val chi' elañchamel ol elc'ochoc. A ex anima ex te pit ex tic, ol eyil val to a in ol in lolonoc, ol vac'anelc'och tas sval chi', xchi d'ayin.

26 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **27** Ach anima, a eb' etisraelal chi', syal eb' to a juntzañ ix in ch'ox ila' yed' juntzañ lolonel ix ala' to olto eb' yelc'ochi, **28** yuj chi' al d'a eb' to a in Jehová in svala' to a tas svala' mañ ol ec' tiempo yelc'ochi, yovalil ol elc'och d'a elañchamel, xchi Jehová d'ayin.

Syaelal eb' syaloch sb'a schecab'oc Jehová

13 **1** Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **2** Ach anima, al juntzañ in lolonel tic d'a juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc d'a eb' etisraelal, aton eb' scomon lolon d'a yol yico'. Al d'a eb' to smaclej yab' in lolonel eb', a in Jehová e Yajal in tic sval icha tic: **3-4** Ex israel, ob'iltac val juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', malaj spensar eb', añej spensar

eb' d'a yol yic syala', tocval ay tas sch'oxji yil eb'. Lajan val eb' icha noc' vaax cajan b'aj emnac lañnaj junoc choñab'. **5** Icha val muro max nipchaj spojelal ayic sjavi sc'ual oval, icha chi' yaj eb' yiñtilal Israel, mañ jab'oc sb'o sb'eyb'al eb' yuj eb' syaloch sb'a in checab'oc chi' yic max vac' syaelal eb' ayic ol in javoc in ch'olb'itan eb' a in Jehová in tic. **6** A tas tz'ac'ji yil eb' yalani, mañ yeloc-laj. A lolonel ayocto syalancanel eb', es juntzañ chi'. Syal eb' to a in lolonel syalel eb', palta mañioc in tzin chec yal eb'. Vach'chom es juntzañ syal eb' chi', palta syac'och eb' yipoc sc'ool to ol elc'och yalan eb'. **7** Yuj chi' sval d'a eb' icha tic: A ex tic tzeyaloch e b'a in checab'oc. Tocval mañ esoc tas tzeyala' ayic tzeyalani to ay tas ix ch'oxji eyila', tze naanel lolonel, ayic tzeyalani: Icha tic yalan Jehová xe chi, palta malaj tas sval d'ayex. **8** Yuj chi' a in Jehová in svala': Yujto a ex tic tzeyala' to ay tas tzin ch'ox eyila', palta mañ yeloc-laj, yuj chi' ay in och ajc'olal d'ayex. **9** Ol vic' val chaañ in c'ab' vac'anoch syaelal juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', yujto añej tas mañ yeloc syal eb'. Malaj yalan yic eb' sc'och b'aj smolb'ej sb'a eb' yetisraelal, max tz'ib'chajcan sb'i eb' d'a slistail eb' yetchoñab' chi', mañxo ol meltzajpax eb' d'a sluum. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Yajal in.

10 A juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', toñej syac' eb' in choñab' eb' musansatil, syalan eb' icha tic: A ticnaic mañxo e na' to ay tas ol ja d'a quib'añ, xchi eb', palta mañ yeloc-laj syal eb'. Lajan eb' icha junoc mach stzicanoch q'uen taañ d'a

junoc yichtac pat chuclaj yaj sb'oi.

11 Al d'a eb' stzicanoch q'uen taañ chi' to ol telvoc jun yich pat chi' ayic ol vac'ancot nivac yaxñab' ay yic'al, ay pax sacb'atil, **12** ol em lañnaj jun yich pat chi'. Ichato chi' b'ian ol sc'anb'an eb' anima: ¿Tas yopisio juntzañ q'uen taañ ix eyac'och chi'? xcham eb'. A jun yich pat chi', a Jerusalén yed' schucal, a sch'oxo'.

13 Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': A val yuj yoval in c'ool ichato ol vac'b'at nivac yaxñab' ay yic'al, ay pax sacb'atil. Yed' val yoval in c'ool ol vac'anem lañnaj jun yichtac pat chi'. **14** Ol vaq'uem lañnaj choñab' Jerusalén chi', ol em lañnaj d'a sat luum, masanto ol checlaj yich aycanemi. Ayic ol em lañnaj jun choñab' chi', a d'a scal spojelal chi' ol ex chamoc. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in.

15 Ol vac'valb'at yoval in c'ol d'a jun yichtac pat chi' yed' d'a eb' ix ac'anoch q'uen taañ d'ay, ol yalan eb' anima icha tic: Mañxa jab'oc jun yichtac pat chi' ix caní, mañxa pax eb' ix ac'anoch staañil ix caní, xcham eb'. **16** A eb' stz'ac yaloch sb'a in checab'oc chi', aton eb' tz'alan d'a eb' yetisraelal tas tz'ac'ji yil eb' yalani. Syalan eb' to malaj tas ol javoc d'a yib'añ Jerusalén, aton eb' tic yed' tas syal eb' chi' sch'ox eb' ix ac'anoch q'uen taañ d'a yichtac pat. Palta a in val Jehová Yajal in svala' to mañ ichoc syal eb' chi' svala', xchi Jehová.

Syaelal eb' ix ix syaloch sb'a schecab'oc Dios

17 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ach anima, al d'a juntzañ eb' ix etisraelal syaloch sb'a in checab'oc, palta añej

d'a yol yic eb' scomon loloni. **18** Icha tic tz'aj alan d'a eb' ix: Icha tic yalan Jehová Cajalil: Ob'iltac ex tze pixoch juntzañ c'apac d'a sc'ab' eb' anima, tze pioxanpaxoch c'apac d'a sjolom eb', ato syal jantacxo yab'ilal eb'. Tze nib'ej tz'och tzac'an eb' eyuuj. Yic vach' yec' tiempo eyuuj, tzeyalani to syal e mac'anec' schamel eb', ma syal pax eyac'ancham eb'. **19** A ex tic, añej yuj jun jopoc ixim cebada, ma yuj jab'oc ti pan tzin e paticanel d'a yichañ eb' in choñab'. Tzeyac'cham eb' anima mañ smojoc schami, axo eb' anima mañxo smojoc pitzan, a eb' chi' max eyac'chamoc. Icha chi' tz'aj eyixtan eb' in choñab' scha yab' eyes chi'. **20** Yuj chi' a in val Jehová Yajal in svala': Ayinoch ajc'olal d'ayex yuj juntzañ c'apac tze pixoch d'a eb' anima chi' yic tzeyac'an eb' musansatil icha tz'aj smacchaj noc' much. Ol in ñiq'uel juntzañ c'apac chi' d'a sc'ab' eb' anima chi'. Icha chi' ol aj yelcan eb' d'a yol e c'ab'. **21** Ol in colel in choñab' d'a yol e c'ab' b'aj tzeyac' musansatil eb' yed' juntzañ c'apac tzeyac'och d'a sat eb' chi'. Mañxa b'aq'uiñ ol montaj eb' eyuj junelxo. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. **22** A yuj eyes chi' tzeyac' chab'axq'ue sc'ol eb' vach' spensar, aton eb' malaj in gana svac' cus sc'ool, ix e cuchb'an eb' te chuc sc'ulej, yuj chi' max sna sb'a eb' d'a schucal chi' yic scolchaj eb'. **23** Yuj chi' mañxalaj b'aj ol eyala' to ay tas tz'ac'ji eyila', ma olto e tz'ac e nael tas ol ujoc. A in ol in colel in choñab' d'a yol e c'ab'. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb' ix, xchi d'ayin.

Ay yoval sc'ol Jehová d'a eb' tz'och ejmelal d'a comon dios

14 ¹ Ay eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel ix javi d'ayin yic tzin c'anb'ej d'a Jehová yuj eb'. ² Yuj chi' ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ³ Ach anima, a juntzañ anima tic toxo ix yac'och spensar eb' d'a comon dios, syac'anocho sb'a eb' d'a yol sc'ab' chucal yuj juntzañ chi'. ¿Tom olto in tac'voc d'a eb' ayic ol sc'an-b'an junoc tas eb' d'ayin? ⁴ Al d'a eb' to a in Jehová Yajal in sval icha tic: Yalñej mach ex israelal ex tic tzeyac'och e pensar d'a comon dios, tzeyac'anocho e b'a d'a yol sc'ab' chucal yuj juntzañ chi', slajvi chi' tzex javi e c'anb'ej junoc tas d'a eb' in checab', a in ol vac' spac d'ayex icha val smojal, yujto tziytum e diosal chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb'. ⁵ Icha chi' ol aj vic'an meltzaj spensar eb' israel d'ayin, aton eb' ix yiq'uel sb'a d'ayin, axo d'a comon dios ix och eb' ejmelal. ⁶ Yuj chi' al d'a eb' etisraelal chi' icha tic: Icha tic yalan Jehová Yajal: Meltzajañec-cot d'ayin, actejeccan juntzañ comon dios yed' juntzañ e b'eyb'al yajb'entac tze c'ulej chi', xa chi d'a eb'. ⁷ Tato ay junoc eb' ma junoc ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb' tzin paticaneli, axo d'a comon dios tz'och ejmelal, syac'anocho sb'a d'a yol sc'ab' chucal yuj juntzañ chi', slajvi chi' sjavi d'a junoc in checab' yic sc'anb'an d'ayin yuuj, a in val ol vac' spac d'ay. ⁸ Ol in och ajc'olal d'ay, ol in satel d'a scal in choñab' yic tz'och ch'oxnab'il, yic sb'inaj yuj eb' anima. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. ⁹ Palta tato ay junoc in checab'

smontaj yuj junoc anima, syalan junoc tas d'a yol yico', a in Jehová in ol in vach' aq'uej montajoc. Ol in och ajc'olal d'a jun in checab' chi', ol in satel d'a scal eb' in choñab' Israel. **10** Yovalil ol javoc yaelal d'a yib'añ jun anima ix montan jun in checab' chi' yed' pax d'a yib'añ jun in checab' ix pacan d'a yol yic chi'. **11** Yuj chi' a eb' in choñab' Israel mañxo ol in spatiquejel eb', mañxo ol b'at eb' d'a spatic chucal. A in val Jehová Yajal in svala' to in choñab' eb', a inxo sDiosal in eb', xchi Jehová.

A viñaj Noé, viñaj Daniel yed' viñaj Job

12 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **13** Ach anima, q'uinaloc ay junoc choñab' tz'ec' d'a yib'añ yoch smul d'ayin, svac'anoch syaelal, svc'anec' svael, yuj chi' scham eb' anima yed' noc' noc' yuj vejel. **14** Q'uinaloc a d'a scal eb' chi' cajan viñaj Noé, viñaj Daniel yed' viñaj Job, a in val Jehová Yajal in svala' to añej am oxvañ eb' viñ chi' scolchaji, yujto tojol sb'eyb'al eb' viñ, malaj junocxo mach scolchaj yed' eb' viñ.

15 Q'uinaloc svac'b'at noc' chium noc' d'a jun choñab' chi' yic smil-jicham masanil yuninal eb' cajan ta' yuj noc', scan tz'inan. Mañxa mach sb'eyec' ta' yuj xivc'olal d'a noc'.

16 Q'uinaloc a d'a jun choñab' chi' cajan eb' viñ oxvañ chi', añej am eb' viñ scolchaji. Malaj junoc mach syal scolanel eb' viñ, vach'chom yuninal eb' viñ mato yisil eb' viñ, max yal-laj scolchaj eb'. A in val Jehová in svala' to scan tz'inan jun choñab' chi'.

17 Q'uinaloc svac'b'at oval d'a yib'añ jun choñab' chi' yic scham eb'

anima yed' noc' noc', **18** q'uinaloc ata' cajan eb' viñ oxvañ chi', añej am eb' viñ scolchajeli. A in val Jehová Yajal in svala' to maxtzac am yal scolchaj eb' yuninal eb' viñ yed' yisil eb' viñ yuuj.

19 Q'uinaloc svac'b'at ilya d'a yib'añ jun choñab' chi' yed' val yoval in c'ool svac'anb'at chamel d'a yib'añ eb' anima yed' d'a yib'añ noc' noc'.

20 Q'uinaloc ata' cajan viñaj Noé, viñaj Daniel yed' viñaj Job chi', añej am eb' viñ scolchaji. A in val Jehová Yajal in svala', vach'chom tojol sb'eyb'al eb' viñ, palta max yal-laj scolan eb' yuninal eb' viñ, ma yisil eb' viñ.

21 A in val Jehová Yajal in svala': Te ayxo smay ol ujoc, ayic ol vac'anb'at chañe' yaelal d'a yib'añ Jerusalén chi': Aton oval, vejel, noc' chium noc' yed' ilya, scham anima yed' noc' noc' yuj juntzañ chi'.

22 Palta ay jayvañ eb' ol colchajcanel yed' yuninal yed' yisil. A eb' chi' ol ic'jocot eb' d'a tic, ol eyilanoch sb'eyb'al eb' yed' jantac chucal sc'ulej eb'. Icha chi' ol aj eyactan e cus yuj yaelal svac'b'at d'a yib'añ Jerusalén chi'. **23** A in val Jehová Yajal in svala' to icha chi' ol aj snachajel eyuuj to malaj tas mañ smojoc svac'b'at d'a yib'añ Jerusalén chi', xchi Jehová.

A Jerusalén lajan icha junoc ib' te' uva

15 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:

2 Ach anima, ¿tom ec'b'al yel-c'och ste'al te' uva d'a yichañ junoc te te'?

3 A ste'al te' uva chi' malaj yopisio te', max yal-laj yoch te' loctéal, max yalpaxlaj sb'o junoc tas d'a te'.

- 4 Tato tz'och te' c'atzitzal, stz'ab'at te', a stzac'aq'uil te' chi', malaj tz'ochi.
- 5 Ayic manto tz'a te' chi', malaj tz'och te', ζtom ato val yic stz'ab'at te', ichato chi' tz'och yopisio te'?
- 6 Yuj chi' a in Jehová in tic svala': Icha yaj te' uva tz'ic'jielta d'a scal te te' yic sñusjitz'a te', icha chi' ol aj vac'anoch syaalal eb' cajan d'a Jerusalén chi'.
- 7 A in val ay in och ajc'olal d'a eb'. Vach'chom ol el lemnaj eb' d'a jun yaelal chi', palta a yaelal chi' ol satanel eb'. Ayic ol in och ajc'olal d'a eb', ol nachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in.
- 8 A in val Jehová Yajal in svala' to ol vac'can tz'inan jun choñab' chi', yujto maj in sc'anab'ajej eb', xchi Jehová.

A tas ajnac yel yich Jerusalén

16 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al yab' eb' aj Jerusalén tastac te yajb'entac sc'ulej eb'. ³ Al d'a eb' to a in Jehová Yajal in, a in svala' to icha tic yaj yab'ixal Jerusalén chi': A Jerusalén chi', lajan icha junoc ix ix a d'a Canaán aljinac. Amorreo smam ix, axo snun ix, hetea. ⁴ Ayic yaljinac ix, maj poljiel-laj smuxuc ix, maj b'ic-chajel-laj jab'oc ix, maj ec' jab'oc yal atz'am d'a ix, maj pichchaj jab'oc ix yed' c'apac. ⁵ Mañixa mach ix oc' sc'ol sb'oan juntzañ chi' d'a ix. Ayic ix alji ix chi', ix can telan ix yuj eb' d'a sat luum, ix yajji ix yuj eb'. ⁶ Axo yic ix in ec' d'a stz'ey ix, ix vilani to miicmiic ix yuj schiq'uil, ix in naani to smoj sq'uib' ix. ⁷ Ix vac'an q'uib' ix

icha junoc te' caltacte'al te' spac'-qu'eta d'a yol luum. Ix q'uib'q'ue ix, ix cob'esax ix, ix elta yim ix, ix q'uib'pax xil sjolom ix. Palta junelñej te b'eranel ix.

⁸ Ix in ec'xi junelxo d'a slac'anil ix chi', ix vilani to smojxo yoch yet-b'eyum ix. Yuj chi' ix vac'b'at jun c'apac d'a yib'añ ix. Icha val chi' ix aj in pichan ix, yujto b'eraniñej ix. A in Jehová in svala' to ix vac' in trato yed' ix yic tz'ochcan ix d'a yol in c'ab'. ⁹ Ix in b'iquel schiq'uil ix, ix in sacb'itej ix, ix vac'anoch perfume d'a ix. ¹⁰ Ix vac'anoch jun pichul te vach' yilji stz'ib'ul d'a ix. Ix vac'anoch xañab' tz'uuum te vach' d'a ix yed' pax jun tzec'ul nab'a lino yed' pax jun spichul ix te vach' yaj sjalchaji. ¹¹ Te vach' ix aj vac'anoch yelvanub' d'a ix. Ix vac'och q'uen brazaleté d'a sjaj sc'ab' ix yed' pax jun toñ d'a sjaj ix. ¹² Ix vac'anpaxoch jun q'uen icha colc'ab' d'a sñi' ix yed' yuchiquin ix yed' pax jun corona te vach' yilji d'a sjolom ix. ¹³ Pichichi ix ajcan ix yed' q'uen oro yed' pax q'uen plata. A spichul ix chi', aton c'apac lino te vach', aton juntzañ c'apac te vach' yaj sjalchaji yed' c'apac te vach' yilji stz'ib'ul. Ix vac'an ixim pan te vach' d'a ix yic sva ix yed' yal chab' yed' pax yaceiteal sat te' olivo. Te vach'-xoñej ix aj yilji ix, yuj chi' ix och ix reinail. ¹⁴ Te b'inajnac ix aj ix d'a caltac nación yuj svach'il yilji chi'. A in Jehová in svala' to tz'acaqui ix aj in b'oanel ix yed' yelvanub'.

A yajmulal Jerusalén

¹⁵ Yujto te b'inajnac ix aj ix, ix yac'anoch spensar ix d'a svach'il yilji chi', axo d'a ajmulal ix b'atcan ix, ix yac'an sb'a ix d'a yalñej mach tz'ec'

ta'. 16 A yed' spichul ix ix sb'oq'ue smantiado b'aj tz'och ejmelal d'a comon dios d'a tzalquixtac, ata' ix em ix ajmulal. A juntzañ tas ix sc'ulej ix chi', mañ smojoc ix sc'ulej ix. 17 Ix yic'anel masanil q'uen q'uen ix te vach' yilji, q'uen oro yed' q'uen plata vac'nac d'a ix. A yed' q'ueen ix sb'oq'ue yechel vinac ix yic tz'och ix ajmulal yed'oc. 18 A spichul ix te vach' yilji chi' yed' aceite yed' incienso ix vac' d'a ix, ix yac' ix d'a juntzañ comon dios chi'. 19 A ixim pan b'ob'il d'a ixim harina te vach', aceite yed' noc' yal chab' ix vac' sva-eloc ix, ix yac' ix silab'il te vach' sjab' d'a juntzañ yechel, aton juntzañ te vach' sjab'. Aton val juntzañ chi' sc'ulej ix d'a vichañ a in Jehová in tic.

20 Añejtona' a eb' vuninal yed' eb' visil ix vil sat yed' ix, ix siüstz'a ix silab'il d'a juntzañ comon dios chi', icha vael ix aj eb' unin chi' d'a juntzañ yechel chi'. Mañ toñejoc ix em ix d'a ajmulal chi', 21 palta ix yic'b'at eb' vuninal ix, ix ñusantz'a eb' ix silab'il d'a juntzañ yechel chi'. 22 D'a scal juntzañ smul ix te yajb'entac sc'ulej chi', majxo snacot ix tas ix aj scotoch d'a uninal, majxo snacot ix tato b'eranel ix ayic aytoec' ix d'a scal schi'qu'il. A jun ix ix chi', aton Jerusalén sch'oxo'.

23 A in val Jehová Yajal in svala': Ob'iltac choñab' Jerusalén chi' yuj juntzañ chucal sc'ulej. 24 Yalñej b'aj tzalquixtac, ata' ix sb'oq'ue b'aj tz'em ajmulal. 25 A b'aj slajvicanc'och jun-jun calle ix sb'oq'ue juntzañ b'aj tz'em ajmulal chi'. A svach'il yilji, yajb'entac ix ajcani. Ix yac'b'at sb'a d'a yalxoñej mach tz'ec' ta'. 26 Ix yac'anb'at sb'a d'a jun choñab' ay d'a

slac'anil, aton Egipto te pec' d'a ajmulal. Yuj chi' ix stzuntzejcot yoval in c'ool yuj sq'uechaañ d'a ajmulal chi'.

27 Yuj chi' ay in och ajc'olal d'ay, ix vac'anoch yaelal d'a yib'añ. Ix vic'anemta svael, ix vac'anpaxoch d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, aton eb' filisteo. A eb' chi' ix sat sc'ol eb' yilan sb'ey-b'al Jerusalén te q'uixveltac sc'ulej chi'. 28 Palta ix yac'paxb'at sb'a d'a Asiria. Palta max c'och sc'ool. 29 Ix yac'anpaxb'at sb'a d'a Babilonia, aton schoñab' eb' choñvajum, palta mañ yujoc chi' ix c'och sc'ool. 30 A in val Jehová in svala': A Jerusalén te pec' d'a ajmulal chi', lajan val ix yutej sb'a icha junoc ix ajmul ix maxtzac q'uixvi yuj tas syutej sb'a. 31 Ix sb'oq'ue juntzañ b'aj tz'em ajmulal d'a b'ajtac slajvic'och calle yed' b'aj-tac smolb'ej sb'a anima, ix yac'anb'at sb'a d'a ajmulal chi'. Palta nab'añej syac'b'at sb'a, mañ lajanoc syutej sb'a icha eb' ix ajmul ix sc'an stojol.

32 Icha juntzañ ix te chuc syutej sb'a d'a yetb'eyum, syac'b'at sb'a d'a junocxo ch'oc vinaquil, icha chi' ix yutej sb'a Jerusalén chi'. 33 A eb' ix ajmul ix stupchaj eb' ix, axo pax Jerusalén chi', a' ix ac'an silab' d'a eb' b'aj syaltej sb'a chi'. A ix tupan eb' yic yalñej b'aj scot eb' sc'ulan ajmulal chi' yed'oc. 34 Yuj chi' ch'oc yel Jerusalén chi' d'a yichañ juntzañxo eb' ix ajmul ix. Malaj mach sayaneq'ui yic smulan yed'oc, max tupchajpaxi, palta to a stupan eb' sc'ulan ajmulal chi' yed'oc, yuj chi' ch'oc yel d'a yichañ eb' ix ajmul ix chi'.

35 Yuj chi', ab'ec val tas sval yuj ix ajmul ix chi': 36 A in Jehová Yajal in svala': Malaj sq'uixvelal, ix squichanel b'eran sb'a yic sc'ulan ajmulal yed' eb'

xajanej sb'a yed'oc, ix em cuman d'a juntzaiñ comon dios yajb'entac. Ix stob'anem schiq'uil eb' yune' yic syac'an silab'il. **37** Yuj chi' ol in mol-b'ej masanil juntzañ eb' xajanab'il chi' yuuj, aton eb' ix yac' sgana yed'oc, juntzañ eb' xajan yuuj yed' juntzañ eb' ix schaqueli. Ol in molb'ejoch oyan eb' d'a spatic, val d'a yichañ eb' ol in quichel b'eran yic vach' ol yil eb' to b'eraneli. **38** Ol vac' syaelal d'a smojal, icha tz'utaj junoc ix ajmul ix yed' pax junoc ix mac'umcham anima. Yed' val yoval in c'ool yed' in chichonc'olal ol vac'och d'a yol sc'ab' chamel. **39** Ol vac'och Jerusalén chi' d'a yol sc'ab' juntzañ nación chi' yic ol satel juntzañ tzalquixtac eb' b'aj ix em ajmulal yed' b'aj ix och ejmelal d'a juntzañ comon dios chi'. Ol yiq'uel spichul eb' yed' juntzañ yelvanub' ayoch d'ay, toxoñej ol can b'eran. **40** Mañxo b'ischajb'enoc anima ol q'ue vaan d'a spatic Jerusalén chi', ol sjulq'uenancham eb', ol smilancham eb' yed' q'uen espada. **41** Ol yac'och sc'ac'al choñab' chi' eb', d'a yichañ juntzañxo nación ol javoc yaelal d'a yib'añ. Icha chi' ol aj vac'an lajvoc yajmulal chi', mañxa b'aqu'uiñ ol stup eb' b'aj ay sgana chi'. **42** Icha chi' ol aj sicb'i yoval in c'ol d'a yib'añ, mañxo ol chichon in c'ol d'ay. Mañxo ol cot yoval in c'ol d'ay. **43** Ix b'at sat-c'olal yuuj chajtil yaji ayic uninto, yuj chi' ix stzuntzej val cot yoval in c'ool yuj sb'eyb'al te yajb'entac chi'. Yuj chi' a in val Jehová in svala' to ol vac'och yaelal d'a yib'añ yuj sb'eyb'al chi'.

Icha ix nunab'il icha chi' ix uneab'il

44 Masanil eb' anima ol alan jun lolonel tic d'a spatic Jerusalén chi'. Ol yalan eb': Icha val ix nunab'il,

icha pax chi' ix uneab'il, xcham eb'.

45 A Jerusalén chi', lajan icha junoc ix yune' junoc ix ix schacanel viñ yet-b'eyum yed' eb' yune'. Icha pax chi' eb' ix snulej, schacpaxel eb' viñ yet-b'eyum eb' ix yed' eb' yune' eb' ix, yujto a ix snun eb' ix chi', hitita ton ix, axo smam eb' ix, amorreo viñ.

46 A d'a stojolal norte, ata' ay ix snulej ix b'ab'el ix, aton Samaria yed' yaldeail. Axo d'a stojolal sur, ata' ay ix snulej ix tzac'an, aton Sodoma yed' yaldeail. **47** Mañocñej sb'eyb'al juntzañ choñab' chi' ix sb'eyb'alej Jerusalén chi', mañocñej pax juntzañ tas yajb'entac ix sc'ulej juntzañ choñab' chi' ix sc'ulej, palta ec'b'al tas te yajb'entac ix sc'ulej, yujto mañ c'ocb'iloc juntzañ chi' ix yab'i. **48** A in Jehová Yajal in svala': A Sodoma yed' yaldeail, mañ sc'ulejnacoc tas te chuc icha val tas sc'ulej Jerusalén chi' yed' yaldeail. **49** Aton val juntzañ smul Sodoma chi' yed' masanil yaldeail: Yic'nac val chaañ sb'a, mañxo jantacoc tas yab'lejnac, vach'ñej yaji, palta maj colvajlaj d'a eb' meb'a', maj colvajpax d'a eb' ay stzapan majan. **50** A snaani to añej te nivan yelc'ochi, ochnacpax ijan sb'eyb'alan juntzañ tas tzin yaja', yuj chi' in sat-naqueli, icha val tz'aj eyilanocho tic-naic. **51** Axo pax Samaria yed' yaldeail, ix sc'ulej chucal, palta max tzac'van d'a tas te chuc sc'ulej Jerusalén chi'. Mañ jantacoc tas yelxo val te yajb'entac sc'ulej Jerusalén chi'. A juntzañxo choñab' d'a slac'anil, vach'tacto val tas sc'ulej. **52** A ticnaic, a Jerusalén chi' yovalil ol yac' techaj q'uixvelal, yujto a schucalil yelxo te chuc d'a yichañ yic Samaria. A chab' choñab' chi', ayic sco lajb'an

schucal yed' yic Jerusalén, vach'tacto val.

53 A Sodoma yed' yaldeail vach' ol ajxoc vuuj. A Samaria yed' yaldeail vach' ol aj paxoc. Icha pax chi' Jerusalén vach' ol ajxoc vuuj.

54 Palta a Jerusalén chi' yovalil ol yac' techaj emnaquilal yed' q'uixvelal yuj tas te chuc ix sc'ulej. A Sodoma yed' Samaria ol snivanej sb'a sc'ool ayic ol yilani to ix vac' syaelal Jerusalén chi'. **55** Ayic ol vac'an ajxoc Sodoma yed' yaldeail, Samaria yed' yaldeail icha yaj d'a yalañtaxo, ol vac'pax ajxoc Jerusalén yed' yaldeail icha d'a yalañtaxo. **56-57** Ayic ix yic'anchaai sb'a Jerusalén, aton yic manto ilchajelta schucalil, ix b'uchvaj d'a Sodoma. Palta a ticnaic, a Edom, Filistea yed' masanil nación, ol b'uchvaj d'a Jerusalén chi'. Masanil anima d'a yolyib'añq'uinal tic ol paticaneloc. **58** A ticnaic, a in Jehová in svalu' to a Jerusalén chi' yovalil ol yab' syail yuj sb'eyb'al te yajb'entac.

59 A in Jehová Yajal in svalu': Ol vac' spac icha val smojalil d'a Jerusalén chi', yujto maj sc'anab'ajej sc'ulan icha ix aj yac'an strato ved'oc. **60** Palta a in tic, ol in nacot in trato vac'nac yed'oc ayic uninto, ol in b'oanxi in trato chi' yed'oc, malaj b'aq'uiñ ol lajvoc. **61** A Jerusalén chi', ol snacot schuc b'eyb'al, ol q'uixvocpaxi ayic ol vac'anoch chavañ snulej chi' d'a yol smacb'en, aton Samaria yed' Sodoma. Ichato nunab'il ol ajcan d'a chab' choñab' chi'. Vach'chom malaj yalan yic chab' choñab' chi' d'a in trato in b'onac yed' Jerusalén chi', **62** palta yuj in trato ol in b'oxi yed' Jerusalén chi' icha chi' ol ajoc. Icha val chi' ol aj snachajel yuj Jerusalén

to a inton Jehová sDiosal in. **63** Ol vac' nivanc'olal masanil tas ix sc'ulej Jerusalén chi', palta yovalil ol snacot juntzañ sb'eyb'al chi', ol q'uixvoc yuuj, yuj chi' mañxa b'aq'uiñ ol yic'chaai sb'a, a in Jehová in svalu', xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

A sc'ab' jun te te' yed' jun noc' ch'acb'a

- 17** ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al jun ab'ix tic d'a eb' etisraelal d'a ch'ox-nab'ilal. ³ Icha tic tz'aj alani: Icha tic yalan Jehová Cajalil: Ay val jun noc' nivan ch'acb'a ix c'och d'a Líbano, a sc'axil noc' te nivac, te najatto sc'och jeñan, tz'ib'ib'i yilji xiil noc'. A d'a sc'ab' jun te' c'ute' ix c'och noc'. ⁴ Ix yic'anel schon te' noc', ix b'at noc'. Axo d'a jun choñab' d'a smacb'en eb' choñvajum ix c'och noc' yed' te'. ⁵ Ix lajvi chi' ix yic'anq'ue jun yiñatil te' noc', axo b'aj ay slumal ix yavejem te' noc', b'aj sb'o munlajel d'a stitac a a' icha tz'aj yavchaj te' b'acmam. ⁶ Axo yic ix volan te', te nivaquil ix aj te', te tziytum ix aj xiil te', pejanñej ix aj steel te'. Ix sd'iñ-b'ejb'at sb'a sc'ab'tac te' b'aj ayec' noc' nivan ch'acb'a chi', ix b'eyñejb'at sch'añal yib' te' d'a yol luum. Mañ jantacoc svol te' yed' sc'ab'tac ix q'uib'i. ⁷ Palta ay junxo noc' nivan ch'acb'a, te nivac sc'axiil, mañxo jantacoc xiil. Ix b'at jun te te' chi', ix b'eyñejb'at sch'añal yib' te' yed' sc'ab'tac d'a stojolal junxo noc' nivan ch'acb'a chi', yic

vach' nivan a a' syac' noc' d'a te'.

8 Palta toton te vach' lum b'aj avab'ilem te' chi'. Te ayñej a a' chi', yuj chi' syal sb'eyñejb'at sc'ab'tac te', syac'anpax sat te' d'a stiempoal, yic te vach' tz'aj yilji te', xchi Jehová, xa chi.

9 Al d'a eb' etchoñab' icha tic: Icha val tic yalan Jehová: A jun te' chi', mañ ol te q'uib'laj te'. A noc' nivan ch'acb'a d'a sb'ab'elal, a noc' ol toc'anqueta sch'añal yib' te', icha val chi' ol aj sc'ael b'ulnaj sat te' yed' xiil. Ol tacjoc pax juntzañ svol te' toto ix q'ueuli. Mañ yovaliloc yed' nivac ip, ma yed' tziytumoc anima ol toc'anqueta te' d'a yol lum yic stacji.

10 Vach'chom ol q'uexchaj b'aj tz'avchaj te', palta mañxo ol q'ueulaj svol te'. Ayic ol ec' ic' scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a te', ol tacjoc te'. Ol tacjoc te' b'aj avab'il chi', xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

11 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 12 C'anb'ej d'a juntzañ anima te pit tic, tato snachajel jun ab'ix tic yuj eb'. Tzalan d'a eb' icha tic: A noc' b'ab'el nivan ch'acb'a chi', aton viñ sreyal Babilonia sch'oxo'. A viñ ix c'och d'a Jerusalén, ix b'at yic'ancot eb' yajal yed' viñ sreyal Judá viñ preso d'a Babilonia tic. 13 Ix lajvi chi', axo jun viñ yiñtilal eb' rey ix yac'och viñ reyal d'a Judá. A viñ sreyal Babilonia chi' ix ac'an pural viñ yac'an sti' to c'anab'ajum ol yutej sb'a viñ d'a viñ. Ix yic'ancot eb' nivac vinac yaj d'a Jerusalén chi' viñ preso

14 yic mañxalaj tz'aj yelc'och smac-b'en Judá chi', yic maxtzac yal yic'anquue vaan sb'a, vach'ñej yajeq'ui yacb'an sc'anab'ajej jun sti' ix yac' chi'. 15 Palta a viñ rey chi' te pit ix yutej sb'a viñ d'a viñ sreyal Babilonia tic. Ix yac'b'at schecab' viñ d'a viñ sreyal Egipto^c yic sc'anancot noc' chej viñ yed' jantacoc soldado. ¿Tzam e na' to ol yal scolanel sb'a viñ yed' jun spensar chi'? ¿Tom ol yal scolanel sb'a junoc mach max c'anab'ajan junoc strato? 16 A in Jehová Yajal in svac' in ti': A d'a Babilonia tic ol cham viñ sreyal Judá chi', yujto malaj yelc'och b'aj ix yac' sti' viñ, maj sc'anab'ajej strato viñ ix sb'o yed' viñ rey ix ac'an yopisio. 17 A viñ sreyal Egipto chi', vach'-chom te tziytum soldado viñ te tec'an, palta mañ ol yal-laj scolvaj viñ d'a oval ayic ol sb'oanquue stec'nub' eb' soldado aj Babilonia yed' muro d'a spatitac choñab' Jerusalén yic smilancham anima. 18 Maj sc'anab'ajej b'aj ix yac' sti' viñ sreyal Judá chi', maj elc'och tas syal strato viñ ix sb'o chi', yuj chi' mañ ol yal-laj scolan sb'a viñ.

19 A in Jehová Yajal in svac' in ti': Maj sc'anab'ajej viñ rey b'aj ix yac' sti' d'a vichañ, aton jun trato ix yac' viñ b'aj ix in yac' b'inajoc, yuj chi' ol vac'och yaelal d'a yib'añ viñ.

20 Ichato ol vac'b'at junoc ch'añ yaal d'a yib'añ viñ, ol can viñ d'a yol ch'añ, ol vac' ic'joccot viñ d'a Babilonia tic. Ol vac'och yaelal d'a yib'añ viñ, yujto te pit ix yutej sb'a viñ d'ayin. 21 A eb' soldado viñ te jelan, ol cham eb' d'a oval, axo eb' olto canoc, ol saclemcanb'at eb'. Icha

^c 17.15 A noc' schab'il nivan ch'acb'a chi', a viñ sreyal Egipto sch'oxo'.

chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in ix val jun tic.

22-23 A in Jehová Yajal in svala': A in ol viq'uel schon te' c'ute' chi'. A junoc yuninal schon te' ol viq'ueli, ol vavanem d'a junoc jolom vitz te chaañ yajq'ue d'a Israel. Ol q'uib'q'ue sc'ab'tac te', nivan c'ute' ol aj te', te vach' pax ol aj te'. A d'a yich te' chi', ol cajnaj masanil macañil noc' noc', axo d'a sc'ab'tac te' ol sb'o so' masanil macañil noc' much. **24** Icha chi' ol aj yojtacanel masanil te te' to a in ton Jehová in syal in ch'acanel te' nivac te' syic'chaañ sb'a, syal vac'an q'uib' te' cotac steel. A in svac' tacjoc te' te yaax, svac'an pax yaxb'oc te' taquiiñ. A in Jehová in svala', ol vac'paxelc'ochoc, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.^d

A mach tz'och smul a' schami

18 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² ¿Tas yuj aña'ja' eyalub'tañan jun lolonel d'a spatic choñab' Israel: A eb' mamab'il slo pajal uva eb', axo eb' uninab'il jululixoxeñ sb'at spajil chi' d'a yichtac ye eb'? ³ A in Jehová Yajal in svala' to a jun lolonel chi' mañxa b'aq'uiñ ol eyalub'tañeñ a ex aj Israel ex tic. ⁴ Yujto vic yaj masanil anima, eb' mamab'il yed' pax eb' uninab'il. A mach tz'och smul, a' schami.

⁵ Q'uinaloc ay junoc viñ vinac tojol spensar, vach'ñeñ tas sc'ulej viñ. ⁶ Max och viñ yed' eb' tz'ac'anoch q'uiñ d'a jolomtac vitz yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Max yac'och juntzañ scomon diosal eb' yetisraelal viñ chi' yipoc sc'ool. Max mulan viñ yed' ix yetb'eyum junoc

yetanimail, max yil-laj sb'a viñ yed' ix yetb'eyum ayic ayoch ix d'a sb'is-lab' uj. ⁷ Max yixtej junoc yetanimail viñ, palta to syac' meltzaj tas aycan d'a viñ yuj junoc anima ay sb'oc d'ay. Max elc'anvi viñ. Syac' svael eb' ay svejel viñ, syac'an spichul eb' malaj yico'. ⁸ Max yac' q'uen tumin viñ d'a majanil yic sc'ananel nivan yune' q'uen viñ. Max yixtej junoc yetanimail viñ, palta vach' tz'aj sb'oan yaj junoc lolonel viñ d'a yib'añ chavañoc ay oval d'a scal. ⁹ Sb'eyb'alan in checnab'il viñ yed' in c'ayb'ub'al. A junoc viñ vinac icha chi', val yel tojol ton sb'eyb'al viñ, ol najatb'oc sq'uinal viñ, a in val Jehová in svala'.

¹⁰ Q'uinaloc ay junoc yuninal jun viñ vinac chi' te elc'um, mato mac'umcham anima tz'aji. Sb'eyb'alej juntzañ tastac ¹¹ maj sb'eyb'alej smam, palta to syac'och q'uiñ d'a jolomtac vitz, tz'och ejmelal d'a yechel comon dios, smulan pax yed' ix yetb'eyum junoc yetanimail, ¹² syixtan eb' anima ilb'ajc'ol yuj smeb'ail, tz'elc'anvi, max yac' meltzaj tas aycan d'ay yuj eb' ay sb'oc d'ay, añañ juntzañ comon dios chi' syac'och yipoc sc'ool, sc'ulan tas te yajb'entac d'a vichañ. ¹³ A stumin syac' majanil te nivan yune' sc'ana'. A junoc anima icha chi' sb'eyb'al, ol tzapanb'oc sq'uinal. Yujto ix sc'ulej juntzañ tastac tzin yaj chi', mañ ol ec'b'atlj schami. A schamel chi', a d'a yib'añ scani.

¹⁴ Q'uinaloc ay junoc yuninal jun vinac chuc sb'eyb'al chi', syila' tastac juntzañ chuc sc'ulej smam chi', palta mañoc juntzañ chi' sc'ulej. ¹⁵ Max

^d **17.24** A te te' sb'inaj chi' d'a tic, a eb' yajal d'a yolyib'añq'uinal tic sch'oxcoti.

yac'och q'uiñ d'a jolomtac vitz yic tz'och ejmelal d'a yechel comon dios. Max yac'och son d'a juntzañ scomon diosal eb' yetisraelal. Max mulan yed' ix yetb'eyum junoc yetanimail. **16** Max yixtej junoc yetanimail, max elc'anvi, max canlaj tas aycan d'ay yuj eb' ay sb'oc d'ay. Syac' svael eb' malaj svael, syac'an spichul eb' malaj yico'. **17** Malaj junoc mach syixtej yujto a stumin syac' majanil mañ nivanoc yune' sc'ana'. Sb'eyb'alan in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al. A jun anima icha chi', mañ ol cham yuj smul smam chi', palta to ol najatb'oc sq'uinal.

18 Axo smam chi' ol cham yuj smul chi', yujto ixtum anima, elc'um, te chuc tas ix sc'ulej d'a yol schoñab'. **19** Tato ayex ol e c'anb'ej icha tic: ¿Tas yuj max cotcan d'a yib'añ eb' uninab'il yuj smul smam? tato xe chi. Tato a yuninal chi' añej tas vach' yed' tojolal sc'ulej, sc'anab'ajan in c'ayb'ub'al, ol najatb'oc sq'uinal. **20** A mach tz'och smul, a ol chamoc. Mañoc eb' uninab'il ol tupanel smul smam, mañoc pax eb' mamab'il chi' ol tupanel smul eb' yuninal chi'. A mach vach' sb'eyb'al, vach' spac ol scha'a, axo pax mach chuc sb'eyb'al, a chucal ol scha spacoc schucal chi'.

**A Jehová tojol syutej
sch'olb'itan anima
(Ez 33.10-20)**

21 Tato ay junoc anima chuc sb'eyb'al tz'actancan schucal chi', sb'eyb'alan masanil in checnab'il, sb'eyb'alanpax tojolal, val yel a jun anima chi' mañ ol pet chamoc. **22** A in tic, mañxo ol in nacot juntzañ chucal ix sc'ulej chi', ol najatb'oc sq'uinal yujto a tojolal sc'ulej. **23** A in

Jehová in svala': Malaj in gana scham eb' chuc sb'eyb'al, palta in gana to sq'uex sb'eyb'al eb' yic snajatb'i sq'uinal eb'.

24 Tato a junoc anima vach' sb'eyb'al, palta syactejean sc'ulan vach'il chi', axo juntzañ tas yajb'entac sc'ulej eb' chuc, a chi' sc'ulej, ¿tom ol vac' najatb'oc sq'uinal jun anima chi' tze na'a? Mañxo ol in nacot tastac vach' ix sc'ulej chi'. Ol cham yuj chucal sc'ulej chi'. **25** A ex tic tzeyala' to mañ tojoloc tas tzin c'ulej, yuj chi' ab'ec ex aj Israel: ¿Yel am val to mañ tojoloc tas tzin c'ulej chi'? ¿Tom mañoc ex tze c'ulej tas mañ tojoloc chi' jun? **26** Tato a junoc anima vach' sb'eyb'al, syactejean sc'ulan vach'il chi', axo chucal sc'ulej, ol cham yuj chucal sc'ulej chi'. **27** Palta tato a junoc anima chuc sb'eyb'al, syactejean schucal chi', axo vach'il yed' tojolal sc'ulej, ol colchaj d'a yol sc'ab' chamel. **28** Yujto ix nachajel yuuj ix yactancan schucal sc'ulej chi', val yel mañ ol chamlaj, ol najatb'oc sq'uinal.

29 A exxo aj Israel ex tic, añejtona' tzeyala' to mañ tojoloc tas tzin c'ulej. ¿Tom mañoc ex mañ tojoloc tas tze c'ulej chi' jun? **30** A in Jehová Yajal in svala': Ol ex in ch'olb'itej junjun ex icha tas tze c'ulej. Yuj chi' naec e b'a, actejeccan e chuc b'eyb'al chi' d'a junelñej. Tato maay, yuj e chuc b'eyb'alil chi' ol ex sateloc. **31** Ex israel, ¿tom tze nib'ej cham e b'a yuj chi' max e q'uex e pensar yed' e b'eyb'al? Palta actejeccan masanil chucal tze c'ulej chi' yic mañ ol ex chamoc. **32** A in Jehová in svala', malaj in gana to ay mach schami. Actejeccan chucal chi' yic ol najatb'oc e q'uinal, xchi Jehová.

B'it yic cusc'olal yuj eb' sreyal Israel

- 19** ¹ Ach anima, b'itej jun b'it yic cusc'olal yuj eb' sreyal Israel, tzalan icha tic:
- ² Ay jun noc' nun choj te b'inaj-nac, cajan noc' d'a scal juntzañ noc' mam choj. A d'a scal noc' chi' ix sq'uib'tzitej yune' noc'.
- ³ Ay jun yune' noc' ix yil q'uib'oc. Ix sc'ayb'anq'ue syaman schib'ej, axo eb' anima ix chijib'at yuuj.
- ⁴ Ix yab' specal juntzañ nación tas sc'ulej noc' yune' chi'. Ix yamji noc' yuj eb' d'a jun yaal, ix yac'anocho jun gancho eb' d'a noc', ix snieranb'at noc' eb' d'a Egipto.
- ⁵ Ayic ix yilan jun noc' nun choj chi' to maj elc'och tas ayoch yipoc sc'ol noc', ix yilan q'uib' junxo yune' noc'.
- ⁶ Axo ix quelemax noc' yune' chi', junñej ix ec' noc' yed' noc' mam choj chi'. Ix sc'ayb'an sb'a noc' syaman schib'ej, axo eb' anima ix chijib'at yuj noc'.
- ⁷ Mañxo jantacoc anima smil noc' d'a yoltac cuartel. Tzijtum nivac choñab' syixtejb'at noc'. Tz'ib'-xiq'ue yolyib'añq'uinal tic ayic tz'el yav noc'.
- ⁸ Yuj chi' ix och juntzañ nación ay d'a slac'anil chi' ajc'olal d'a noc'. Ix sb'oanem yaal eb' d'a noc', ix yamchaj noc' yuj eb'.
- ⁹ Yed' q'uen gancho ix yac'anocho noc' eb' d'a yol jaula, ix yic'an-b'at eb' d'a viñ sreyal Babilonia. Ix macchajcan noc' ta' yic mañxa mach tz'ab'an yel yav noc' d'a jolomtac vitz d'a yol yic Israel. (A jun noc' nun choj chi',

a ix snun eb' sreyal Judá sch'oxo'.)

- ¹⁰ A e nun chi' ex rey, lajan pax icha junoc ib' te' uva avab'il d'a stitac junoc a a', te nivan ix aji, mañxo jantacoc sat ix yac'a', tzijtum svol ix q'uib'i yujto ayñejoch yalil.
- ¹¹ Ay juntzañ sc'ab' te', q'uenal te' ix aji, a ix och sc'ocochoc eb' rey. Te chaañ ix aj steel te' sq'uib'i, ix ec'b'at te' d'a yib'añ juntzañxo te' nivac te'. Ch'oc ix aj yel te' d'a scal juntzañxo te' te' yujto te chaañ steel te', te tzijtum pax sc'ab'tac te'.
- ¹² Palta ix toc'jiq'ueta te' uva chi' yuj yoval sc'ol Dios. Yuj ic' ix cot d'a stojolal b'aj sjavi c'u ix taciel te' yed' sat. Ix jeciel sc'ab'tac te', ix tacji. Ix ñus-jipaxtz'a jun sc'ab' te' q'uenal te' ix aj chi'.
- ¹³ Axo ticnaic, a d'a tz'inan luum avab'il te' nunal uva chi'.
- ¹⁴ A d'a jun te' sc'ab' chi' ix elta c'ac', yuj jun c'ac' chi' ix tz'ab'at juntzañxo sc'ab' te', ix tz'apaxb'at sat te'. Mañxalaj sc'ab' te' q'uenal te' tzato yal yoch sc'ocochoc eb' rey, xchi jun b'it chi', xchi Jehová. (Aton jun b'it tic yic cusc'olal, yuj chi' ol b'itajoc.)

A svach'c'olal Dios yed' spital choñab' Israel

- 20** ¹ Ayic lajuñe' c'ual yoch yoil uj, ayic yuquil ab'ilxo ayoñ ec' d'a Babilonia tic, ay tas ix snib'ej juntzañ yichamtac vinaquil choñab' Israel sc'anb'ej d'a Jehová, yuj chi' ix em c'ojan eb' d'a vichañ. ² Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ³ Ach anima,

al d'a eb' yichamtaç vinaquil choñab' Israel tic: Icha tic yalan Jehová Cajal: ¿Tom tzex javi d'ayin ul e c'anb'an eyab'i? Val yel a in val svac' in ti' to mañ ol in tac'voc d'ayex, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

4 Ach anima al d'a eb' tas syaelal eb' ol vac'a'. Scham val ac'an joj-taquejel eb' tas te yajb'entac sc'ulej-nac eb' smam yicham eb'. 5 Al d'a eb' icha tic: A Jehová Cajal tz'alan icha tic: Ayic in sic'anel eb' e mam eyicham chi', vac'annac in ti' d'a eb', in ch'oxannac in b'a d'a eb' d'a Egipto. Ata' vac'nac in ti' d'a eb', valannac: A in ton Jehová e Diosal in. 6 A d'a jun tiempoal chi' vac' in ti' vic'anelta eb' d'a Egipto chi', yic svc'ianb'at eb' d'a jun lum to a in val ix in saya', aton d'a jun lum lum te yax sat, yelxo te vach' d'a yichañ masanil lum lum. 7 Val d'a eb' icha tic: Junjun ex tzeyactejan juntzañ e diosal te yajb'entac, mañ eyixtejel e b'a yuj sdiosal eb' aj Egipto tic, yujto a in Jehová e Diosal in, xin chi d'a eb'.

8 Palta spitej sb'a eb' d'ayin. Maj yal sc'ol eb' scha yab' tas vala'. Maj satel-laj sdiosal eb' yajb'entac chi', maj yactejpaxcan juntzañ sdiosal eb' aj Egipto chi' eb'. Yuj chi' in na vac' syaelal eb' yed' masanil yoval in c'ol d'a yol smac'b'en Egipto chi'. 9 Palta maj in c'ulejlaj icha in na chi' yic mañ chucoc syal juntzañ nación b'aj cajan ec' eb' chi' d'a in patic, yuj chi' in ch'ox snivanil velc'och d'a eb' d'a yichañ eb' ch'oc nacional chi', ayic vic'anelta eb' d'a Egipto chi'.

10 Vic'anelta eb' d'a nación chi', vic'ancanb'at eb' d'a tz'inan lum.

11 Ata' vac' in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il jojtaquejel eb', tato

sb'eyb'alej eb' vach'ñej tz'ec' eb'.

12 Vac'an jun sc'ual ic'oj ip vic yaj d'a eb' yic sc'anab'ajej eb', yic tz'och-can sch'oxnab'iloc in trato vac'can yed' eb', yic snaanpaxcot eb' to a in Jehová in tic in sic'canel eb'. 13 Palta spitej sb'a eb' d'ayin d'a tz'inan lum chi', maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb', spatiquejel in checnab'il eb', aton juntzañ vac' d'a eb' yic vach'ñej tz'ec' eb'. Maj sc'anab'ajej pax sc'ual ic'oj ip val d'a eb'. Yuj chi' in na in satel eb' yed' yoval in c'ol d'a tz'inan lum chi'. 14 Palta yic max in yal juntzañ nación ilan vic'anelta eb' d'a Egipto chi' chucal, yuj chi' maj in satel-laj eb'.

15 Añejtona' d'a tz'inan lum chi' vac' in ti' to mañ ol vac'och eb' d'a jun lum vac' in ti' vac'an d'a eb', aton jun lum te yax sat, te vach' d'a yichañ masanil lum lum, 16 yujto maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb', spatiquejel in checnab'il eb', maj sc'anab'ajej jun sc'ual ic'oj ip eb', aton jun c'u vic yaji. Añej d'a juntzañ comon dios yajb'entac ayoch spensar eb', 17 palta oc' in c'ol d'a eb', yuj chi' maj in satel-laj eb' d'a tz'inan lum chi'.

18 Ata' val d'a eb' yuninal eb' to max sc'ulej eb' icha sb'eyb'al smam eb' chi', max yixtejpaxel sb'a eb' yuj juntzañ comon dios yajb'entac chi'. 19 Valani to a in Jehová in sDiosal in eb' to sc'anab'ajej val in checnab'il eb' yed' in c'ayb'ub'al. 20 Nivanocab' yelc'och sc'ual ic'oj ip vic yaj d'a yol sat eb'. A jun chi' ch'oxnab'il yaj d'a jun trato in b'o yed' eb' yic syoj-taquejel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'.

21 Palta añeja' spitejpax sb'a eb' yuninal eb' chi' d'ayin. Maj

sc'anab'ajejlaj in c'ayb'ub'al eb', maj sb'eyb'alej pax in checnab'il eb', aton yuj juntzañ chi' vach'ñiej tz'ec' eb' sc'anab'ajani. Añejtona' yixtejel sc'ual ic'oj ip eb', aton jun c'u vic yaji. Yuj chi' in na' in satel eb' yed' yoval in c'ol d'a tz'inan lum chi'.

22 Palta yic max in yal juntzañ nación ilan vic'anelta eb' d'a Egipto chi' chucal, yuj chi' maj in satel-laj eb'. 23 Palta yach'an aytoec' eb' d'a tz'inan lum chi', vac'an in ti' to ol in saclemejb'at eb' d'a scaltac nación d'a masanil yolyib'añquinal tic, 24 yujto maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb', spatiquejpaxel in checnab'il eb', maj sc'anab'ajej sc'ual ic'oj ip eb', aton jun vic yaji. Añej d'a juntzañ dios yajb'entac b'aj yac'och spensar eb', aton sdiosal eb' smam yicham eb'. 25 Yuj chi' vac'an juntzañ c'ayb'ub'al yed' checnab'il mañ vach'oc d'a eb', juntzañ max yal vach' tz'ec' eb' anima yuuj. 26 Vac'an yixtejel sb'a eb' yuj silab' to a sb'ab'el yuninal eb' sñustz'a silab'il. A juntzañ chi' vac' sc'ulej eb' yic vach' mañxo animaoc tz'aj eb' yic syojtaquejel eb' to a in ton Jehová in sDiosal in eb'.

27 Yuj chi' ach anima, al d'a eb' etisraelal to a in Jehová Yajal in sval icha tic: A eb' e mam eyicham stzuntzejnac val cot yoval in c'ol eb', in spaticannaquel eb' ayic sb'oannac juntzañxo tic eb': 28 Ayic toxo ix vic'och eb' d'a sat lum lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb', yilanocho juntzañ tzalquixtac eb' yed' juntzañ te te' te c'ayum xiil, ata' sñus silab' eb', ofrenda eb', incienso eb' sumumi sjab', stob'anpaxem vino eb' ofrendail d'a juntzañ comon dios, yuj juntzañ chi' stzuntzejcot yoval in c'ol eb'.

29 In c'anb'an d'a eb' icha tic: ¿Tas

yaj juntzañ chaañ b'aj tzex b'at chi'? xin chi d'a eb'. Yuj chi' Chaañ Yaj-q'uei, icha chi' sb'iejnaccani, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

30 Al d'a eb' etisraelal to a in Jehová Yajal in sval icha tic: A ex tic tze jub'at e b'a icha ajnac sjuanb'at sb'a eb' e mam eyicham chi'. Tze tec'b'ej val e b'a eyoch ejmelal d'a juntzañ comon dios te yajb'entac chi'.

31 Slajvi e juanel e b'a yuj b'aj tze ñustz'a eb' eyuninal silab'il d'a juntzañ comon dios chi', tzex javi pax e c'anb'ej d'ayin tas snib'ej e c'ool. Val yel, a in Jehová Yajal in svac' in ti' to mañ ol in tac'voc d'ayex. 32 A ex tic ix e na eyoch ejmelal d'a te te' yed' d'a q'uen q'ueen, icha syutej sb'a juntzañxo nación. Palta malaj b'aq'uiñ ol in cha e c'ulej juntzañ chi'. 33 Yuj chi' a in Jehová Yajal in svac' in ti' to a in ol vac' yajalil d'a eyib'añ yed' in poder yed' pax yoval in c'ool. 34 Ol ex vic'anelta d'a juntzañ nación, ol ex in molb'an b'aj sacleminac eyajcanb'at vuuj, ol in ch'ox val in poder yed' yoval in c'ol d'ayex, 35-36 ol ex in molb'an d'a jun tz'inan luum d'a scal juntzañ nación. A in Jehová in svala' to a in val ol ex in ch'olb'itej, ol vac'anoch yaelal d'a eyib'añ, icha ajnac vac'anoch yaelal d'a yib'añ eb' e mam eyicham d'a tz'inan lum d'a yol yic Egipto. 37 Icha syutej viñ tañvum calnel sic'lan noc' scalnel ayic sb'isan noc' viñ, icha chi' ol ex vutej. Ol ex in siq'uelta mach ex ol ex och d'a in trato ol in b'o eyed'oc. 38 A eb' te pit tz'och ajc'olal d'ayin, ol viq'uelta eb' b'aj sacleminac eyaj tic-naic, ol in satel eb' d'a e cal, mañ ol ochlaj eb' d'a smacb'en eb' eyetisraelal. Icha val chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová e Diosal in.

39 Ex aj Israel, a in Jehová Yajal in sval icha tic: Yujto te pit tzeyutej e b'a d'ayin, yuj chi' ixiquec, ochañec ejmelal d'a juntzañ comon dios yaj-b'entac chi'. Palta ol c'och sc'ual axo d'ayin ol eyal e b'a. Mañxo ol eyixtejel snivanil velc'ochi, yujto mañxo ol eyac' juntzañ eyofrenda d'a juntzañ comon dios chi'. **40** A d'a jun tzalan vic yaji, aton jun vitz te chaañ d'a smacb'en Israel, ata' ol ex och ejmelal d'ayin e masanil ex israel. A in Jehová Yajal in svalu' to ata' ol ex in cha yed' smasanil in c'ool. Ata' ol in c'an d'ayex to ol eyac' eyofrenda d'ayin yed' pax b'ab'el sat eyavb'en yed' masanil tas victaxon yaji. **41** Ayic toxo ix ex viq'uelta d'a scaltac juntzañ nación yed' b'ajtac saclemínac eyajcanb'at chi' ticnaic, d'a tzalajc'olal ol ex in cha icha incienso sumumi sjab'. Ol in ch'ox val snivanil velc'och d'ayex d'a yichañ masanil nación.

42 Ayic ol ex vic'anxib'at d'a lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, aton lum Israel, ata' ol nachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. **43** Ata' ol e nacot juntzañ e b'eyb'al malaj svach'il yed' jantac chucal tze c'ulej ticnaic. Ayic ol e naancot juntzañ e chucal chi' ol ex te q'uixvoc. **44** Ex israel, ayic ol eyilani to max vac' eyaelal icha val smojal yuj jantac chucal tze c'ulej chi', palta to tz'oc' in c'ol d'ayex yuj snivanil velc'ochi, ata' ol eyojtaquejeli to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb' etisraelal chi'.

A syaelal eb' cajan d'a stojolal sur

45 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:

46 Ach anima, b'atañ q'uelan d'a stojolal sur, tzalanb'at juntzañ lolonel

tic d'a lum nivac yax lum ay d'a smacb'en sur chi'. **47** Tzalan icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic: A in ol vac'och jun c'ac' yic ol tz'ab'at masanil lum yax luum, aton te te' yaax xiil yed' te' taquiñ. Masanil tas ay d'a sat lum lum chi' ol tz'ab'atoc, schab'at d'a sur masanto sc'och d'a norte. Malaj mach ol yal smac'an tup jun c'ac' chi'. **48** Masanil yolyib'añ-q'uinal tic ol ojtacaneloc to a in ix vac'och jun c'ac' chi', yujto a jun c'ac' chi', mañ ol tuplaj, xchi Jehová d'ayin.

49 Ix lajvi chi' ix in tac'vi icha tic: Ay Mamin Jehová, a eb' anima syal eb' to añej d'a q'uexañ lolonelal tzin loloni, xin chi d'a Jehová chi'.

A yespada Jehová

21 **1** Ix lajvi chi', ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **2** Ach anima, b'atañ q'uelan d'a stojolal Jerusalén, tzalanb'at juntzañ lolonel tic d'a yib'añ juntzañ stemplo eb' comon dios. Alcanel in lolonel tic d'a choñab' Israel. **3** Tzalani: A Jehová tz'alan icha tic: A in ol in och ajc'olal d'ayex. Ol vic'q'ueta vespada ol in milancham eb' vach' sb'eyb'al yed' eb' chuc sb'eyb'al. **4** Ol vic'q'ueta vespada, junlajan ol aj in milancham masanil anima. Ol cham eb' vach' yed' eb' chuc, ol schael yich scham eb' d'a sur masanto ol c'och d'a norte. **5** Masanil yolyib'añq'uinal tic ol ojtacaneloc to a in ix vic'q'ueta vespada, mañ ol vac'xiem d'a yol yatut, xchi Jehová.

6 Ach anima, sic'sic'anañ val oq'ui, yab'ocab' val syail a pixan, tzach oc' d'a yichañ eb' etchoñab'. **7** Tato sc'anb'ej eb' d'ayach tas yuj tzach oq'ui, tzalan d'a eb' icha tic: A yuj

yab'ixal jun tas toxo ol ujoc tzin oq'ui. Masanil anima d'a yolyib'añ-q'uinal tic, mañxo animaoc ol ajcan eb', toxoñej ol emcan ñojan eb'. Mañxalaj mach olto yal stec'b'an sb'a. Masanil eb' ol luclonq'ue yoc yuj xivelal, xa chi d'a eb'. A in Jehová in svala' to van sjavi stiempoal, yovalil ol elc'ochoc, xchi Jehová.

8 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 9 Ach anima, lolonañ d'a in b'i, tzalani to a in Jehová in sval icha tic:

Ilecna b' val q'uen espada van sjavi. A q'uen espada te jayxo yaj ye q'ueen. Toxoñej copopi yilji q'ueen.

10 Jayxo yaj q'ueen yic xicjicham anima. Ñicb'ilel q'ueen yic tz'el copnaj sc'ac'al q'ueen. Mañxalaj tzalajc'olal yujto a viñ e reyal max xivlaj viñ d'a yaelal yed' d'a scachnab'il.

11 Copopi ix aj q'uen espada chi' sñicjieli yic sc'anchaji. Toxo ix ac'jioch ye q'ueen yic tz'ac'jioch q'uen d'a yol sc'ab' jun mach ol xicancham anima yed' q'ueen, xa chi.

12 Ach anima, elocab' av, yujto ol xicjoccham eb' aj Israel yed' masanil eb' yajal d'a scal eb'. A eb' yajal chi', junñej ol aj scham eb' yed' eb' comon anima. Yuj chi' tañub'tañej sñi' a c'ol yuj cuselal.

13 Val yel ol ujoc jun yaelal chi'. ¿Tas ol ex ajcan a ex tic ayic mañxalaj ol aj yelc'och viñ e reyal d'a q'uen espada chi'? A in Jehová in svala' to mañxalaj ol aj yelc'och viñ e reyal chi'.

14 Ach anima, tz'it a c'ab' tzalan d'a eb' etchoñab' chi' icha tic: D'ab'jocab'ñejoch q'uen espada d'a anima. Xicjocab'cham anima d'a q'uen. Masanil anima scham yuj xivelal, yujto yalñej b'aj smilji anima yuj q'ueen.

15 Yuj q'uen espada chi' ste sat sc'ol eb' anima yuj xivelal. A d'a masanil choñab' ayxoec' q'uen vuuj yic xicjicham anima. Toxoñej copopi yilji q'ueen, te jay yajq'ue ye q'ueen yic xicjicham anima.

16 Xiqueccham anima d'a q'uen espada d'a e vach' yed' d'a e q'uexañ. Yalñej b'aj chamocab' anima yuj sjayil ye q'ueen.

17 A in Jehová in svala' to ol in tz'it pax in c'ab', masanto ol sic-b'oc yoval in c'ol d'a in choñab' tic, xchi Jehová d'ayin.

18 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 19 Ach anima, b'o yechel chab'oc b'e b'aj ol b'at viñ sreyal Babilonia yed' q'uen espada. A chab' b'e chi' junñej choñab' b'aj ol eloc, axo b'aj spoj sb'a, ol a b'ooch chab'oc yechel ol ch'oxanoc tas choñab'il b'aj ol c'och junjun. 20 Tzac'och yechel junoc b'e b'aj ol b'at viñ rey chi' yed' q'uen espada d'a choñab' Rabá, d'a yol yic Amón. Tza b'oan yechel junocxo b'e chi' sc'och d'a Jerusalén, aton jun choñab' vach' yajoch smuroal d'a yol yic Judá. 21 A viñ sreyal Babilonia chi', ol och vaan viñ b'aj spoj sb'a chab' b'e chi', ol sc'an-b'an viñ mach junoc b'e chi' syic'a'. Ol scalej sjul-lab' viñ, ol sc'anb'ej pax viñ d'a sdiosal, ol sayan yil seyub' junoc noc' noc' viñ.^e 22 A d'a svach'

^e 21.21 A juntzañ tas sb'inaj d'a tic, aton tas tz'aj snaanel eb' tas yovalil sc'ulej eb'.

c'ab' viñ, ata' ol elul sjul-lab' sch'oxan d'a stojolal Jerusalén, syalelc'ochi to tz'och oval d'a Jerusalén chi'. Ol miljoccham anima ta'. Ol el av yic oval. Ol b'ochaj mac'-lab' poj puerta. Ol b'ochajq'ue tec'-nub' d'a spatictac choñab' chi', ol oymaj eb' soldado d'a spatictac smasanil. **23** Palta axo eb' anima d'a Jerusalén chi', ol sna eb' to a jun lolonel tz'alchaj tic to mañ ol ujoc yuj juntzañ trato toxo ix yac' eb'. Palta a viñaj Nabucodonosor chi' ol ac'an snacot jantac schucal eb', yuj chi' ol ic'jocot eb' d'a Babilonia tic yuj viñ.

24 Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': A val e chucal yed' e pital, te chequel yaji. Masanil e mul yed' jantac chucal tze c'ulej, te jacan yaji, yuj chi' ol ex yamchajoc. **25** A ach val tic ach sreyal Israel, te chuc ach, yajb'il ach eli, lac'anxo sjavi stiempoal a chaan slajvub' yaelal. **26** A in Jehová Yajal in svala': Ol ic'chajel sc'ox viñ sat sacerdote, ol ic'chajpaxel scorona viñ rey. Masanil ol q'uexchajoc. A eb' emnaquil, ol ic'jocchañ eb', axo eb' nivac yelc'ochi, emnaquil ol ajcan eb'. **27** Ol satel smasanil. A in ol in satel yopisio eb' sreyal Israel. Mañxo ol yic' yip ichataxon yaji, masanto ol javoc jun mach ay yalan yic d'ay, a d'a jun chi' ol vac' opisio chi'.

Yaelal d'a yib'añ eb' amonita

28 Ach anima, al d'a in b'i icha tic: Icha tic yalan Jehová Yajal d'a eb' amonita, aton eb' sb'uchvaj d'a in choñab': Ilec val q'uen espada van sjavi, vach'xo yaj q'ueen yic smil-jicham anima, toxoñej copopi yilji q'ueen, toxoñej tz'el copnaj sc'ac'al q'ueen icha leb'lon yic satel anima. **29** A tas syil eb' naumel lolonel yed'

juntzañ lolonel tz'alchaj d'a e patic, mañ yeloc. Ol och q'uen espada d'a sjaj eb' chuc. Toxo ix javi sc'ual yac'ji slajvub' syaelal eb'.

30 ¿Am e naani to ol vac'xiem q'uen espada chi' d'a yol yatut? Maay, palta to ol ex in ch'olb'itej b'aj aljinac ex, aton b'aj cajan ex. **31** Icha val junoc c'ac' tz'eli, icha val chi' ol aj vac'anb'at yoval in c'ol d'a eyib'añ. Ol ex vac'och d'a yol sc'ab' eb' anima chuc spensar, aton eb' te jelan smil-vaji. **32** Ol ex sateloc, ol ex tz'ab'atoc, ol tob'canb'at e chiq'uil d'a masanil yol e choñab'. A in Jehová in svala' to mañxa mach ol ex naancotoc, xchi Jehová.

A schucalil choñab' Jerusalén

22 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al jantac yaelal ol och d'a yib'añ jun choñab' smilancham anima. A yuj jantac tas yajb'entac ix sc'ulej, ³ al d'ay icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ex aj Jerusalén, ex tze milcham eb' cajan d'a e cal, tze b'oan-q'ue juntzañ yechel sjuanb'at e pensar, yuj chi' a ex tzeyic'cot yaelal d'a eyib'añ. ⁴ Yuj jantac anima ix e milchamoc, ol javoc d'a eyib'añ tic-naic. Yuj juntzañ yechel ix e b'oq'uei ix ixtaxel e pensar, yuj chi' toxo ix javi slajvub' c'ual d'a eyib'añ. Yuj chi' a in svac' sc'ulej masanil nación tzex b'ajani, tzex sb'uchanpaxi. ⁵ Tz'el val eyav eyac'an chucal d'a eb' eyetanimail, yuj chi' masanil nación ol b'uchvaj d'ayex, eb' ay d'a e lac'anil yed' eb' ay d'a najat. ⁶ A jantac eb' yajal cajan d'a e cal chi', smilcham anima eb', yujto ay yopisio eb'. ⁷ Mañxa yelc'och e mam e nun d'a e sat. Tzeyixtej eb' ch'oc

choñab'il. Tze toc'anec' tastac ay d'a eb' mañxa smam yed' pax d'a eb' ix ix chamnaxo viñ yetb'eyum.

8 Mañxa yelc'och in cajnub' d'a e sat yed' sc'ual ic'oj ip vic yaji. **9** A d'a e cal ay mach snaanq'ue lolonel d'a spatic yetanimail yic smiljichamoc. Tzex b'atpax d'a q'uiñ tz'och d'a jolomtac vitz yic tzex och ejmelal d'a comon dios. Te q'uixvelal tas tze c'ulej ta'. **10** Ayex tzex mulan yed' ix yetb'eyum e mam, ayex tzex mulan yed' eb' ix ix ayic ayoch eb' ix d'a sb'islab' uj. **11** Ayex tzex mulan yed' ix yetb'eyum eb' eyetanimail, ayex pax tzex mulan yed' eb' ix eyalib', ayex pax tzex mulan yed' eb' ix eyanab' yisil e mam. **12** A in Jehová in svala', ay eb' eyajalil schaan tumin yic syac'anoch chamel eb' d'a yib'añ eb' malaj smul. Tzeyixtej eb' eyetanimail, yujto a q'uen e tumin tzeyac' smajnej eb', nivan yune' q'uen tze c'aneli. Comonñej tzeyac'och d'a yib'añ eb' eyetanimail yic tzex och b'eyumal, a inxo tic tzin b'atcan satc'olal eyuuj.

13 Te aycot voval yuj b'aj tzeyixtej eb' anima chi', yuj pax b'aj tze milcham eb'. **14** ¿Tzam e nalaj to ol yal e tec'b'an e b'a d'a vichañ ayic ol vac'an eyaelal? A tas toxo ix val a in Jehová in tic, yovalil ol vaq'uelc'ochi. **15** Ol ex in saclemejb'at d'a scaltac nación yed' d'a scaltac masanil choñab', icha val chi' ol aj vic'anel e chucal chi'. **16** Q'uixvelal ol eyutejcan e b'a d'a yichañ masanil nación. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

17 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **18** Ach anima, a eb' etisraelal mañxalaj tz'och eb' vuuj. Lajan val

eb' icha smical q'uen plata tz'eli ayic sñusji q'ueen d'a horno, syalelc'ochi aton q'uen cobre, q'uen estaño, q'uen hierro yed' q'uen plomo. **19** Yuj chi' a in Jehová Yajal in sval icha tic: A ex tic, lajan ex icha smical q'uen plata chi', malaj yopisio, yuj chi' ol ex in molb'ej d'a yol choñab' Jerusalén chi'. **20-22** Icha tz'aj q'uen plata, q'uen cobre, q'uen hierro, q'uen plomo yed' q'uen estaño, junxoñej tz'aj yac'chajb'at q'uen d'a yol junoc horno, tz'ulaxb'at q'uen d'a scal c'ac' chi', icha val chi' ol ex vutej yed' yoval in c'ool. Ol ex in molb'ej, ol vac'anoch yaelal d'a eyib'añ d'a yol choñab' chi'. Icha val chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in ix vac'cot yoval in c'ol d'a eyib'añ, xchi Jehová.

23 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **24** Ach anima, al d'a eb' etisraelal icha tic: A e choñab', mañ vach'oc yaj d'a vichañ, yuj val yoval in c'ool malaj jab'oc ñab' syac'a'. **25** A eb' syaloch sb'a in checab'oc ayec' d'a e cal, junlajan tz'aj smilvicham anima eb'. Lajan val eb' icha noc' choj tz'el yav, scotac tzilchitanb'at schib'ej. Syelc'anb'at sb'eyumal yed' tastac vach' ay d'a eb' anima chi' eb'. Tzijtum eb' ix ix scham yetb'eyum d'a e cal yuj eb'. **26** A eb' sacerdote, a in c'ayb'ub'al yed' juntzañ tas vic yaji ix yixtejb'at eb'. A tas vach' yed' tas mañ vach'oc d'a yichañ ley, malaj sq'uexañil d'a sat eb'. Max c'ayb'aj eb' anima yuj eb' yic syojtaquejel eb' tas vach' yed' tas mañ vach'oc. Añejtona' max sc'anab'ajej in c'ual ic'oj ip eb'. Yuj chi' chequel to malaj velc'och d'a sat eb'. **27** A eb' yajal yaj d'a e choñab' chi', smilcham anima eb', yujto snib'ej val eb' tz'och

b'eyumal, lajan val eb' icha noc' oques scotac tzilchitejb'at schib'ej. **28** A eb' syaloch sb'a in checab'oc, a tas mañ vach'oc sc'ub'ejel eb', icha tz'aj yoch q'uen taañ d'a junoc c'a pat. Syalan eb' to ay tas svac' yil eb', syalanel esal lolonel eb'. Syal eb' to a in svac' juntzañ lolonel chi' yal eb', palta val yel malaj tas tzin chec yalel eb'. **29** A eb' anima sq'ue val chaañ eb' yixtan yetanimail yed' elc'al. A val eb' meb'a' malaj tas ay d'ay, a eb' syixtej eb'. Yelxo val mañ tojoloc tas sc'ulej eb' d'a eb' ch'oc choñab'il cajan d'a scal eb'. **30** A in tic, ix in sayec' d'a scal e choñab' chi', talaj ay junoc mach vach'tacto val spensar, stevi d'ayin yuj schoñab' yic vach' max in sateli, palta malaj junoc mach ix ilchaj vuuj. **31** Yuj chi' a in Jehová in svac'b'at yaelal d'a yib'añ eb', ol in satel eb' yed' in c'ac'alc'olal. Icha chi' ol aj sjavi d'a yib'añ eb' yuj chucal sc'ulej, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

A yab'ixal Samaria yed' Jerusalén

23 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, ay jun ab'ix ol val ab'i: A d'a junel, ay chavañ eb' ix ix snulej sb'a, junñej snun eb' ix. ³ Yictax cob'es unin eb' ix, ix yac'anoch sb'a eb' ix ajmulal d'a Egipto. Ata' ix b'anji yim eb' ix, yuj chi' mañxo cob'estacoc ix ajcan eb' ix. ⁴ A ix b'ab'el, Ahola sb'i ix, aton Samaria sch'oxcot ix. Axo ix schab'il chi', Aholiba sb'i ix, aton Jerusalén sch'oxcot ix. A in ix vac'och eb' ix vetb'eyumoc, ix aj vuninal yed' visil yed' eb' ix. ^{f 5} Te chuc ix yutej sb'a ix Ahola chi', ix

mulan ix d'a yol in c'ab' yed' eb' aj Asiria b'aj te ay sgana ix, aton eb' soldado ⁶ ayoch c'apac yaax pichul yuuj. Masanil eb' yajal, eb' capitán, eb' quelemtac te vach' yilji, masanil eb' ayq'ue d'a yib'añ chej ix mulan yed' ix. ⁷ A yed' eb' te vach' yilji d'a scal eb' aj Asiria chi' ix mulan ix Ahola chi'. Ix yac'anpaxb'at spensar ix d'a sdiosal eb', ix och ix ejmelal d'a juntzañ chi'. ⁸ Atax yic ayec' ix d'a Egipto chi' ix ochcan ix ajmulal, maxtzac yactejlaj ix. Yixtax scob'esal ix tziytum mach ix mulan yed' ix, ix laj b'anji yim ix yuj eb'. Mañxo cob'esoclay ix ajcan ix, palta to ix ochcan ix ajmul ixal. ⁹ Yuj chi' ix vac'och ix d'a yol sc'ab' eb' b'aj ay sgana chi', aton eb' aj Asiria, eb' ix snib'ejb'at ix. ¹⁰ Axo ix aji, ix el b'eran ix yuj eb', ix ic'jiec' eb' yune' ix yuj eb', ix xicjicham ix yuj eb'. Icha chi' ix aj yac'anoch yaelal eb' d'a yib'añ ix. A tas ix utaj ix chi', te nivan ix aj sb'inaj d'a scal eb' ix ix.

¹¹ Axo pax ix Aholiba, snulej ix chi', ix yil val juntzañ chi' ix, palta ix ec' ix d'a yib'añ yac'anoch sb'a ajmulal d'a yichañ ix Ahola chi'. ¹² Ix yac'anpaxoch sb'a ix d'a yol sc'ab' eb' aj Asiria chi', aton d'a masanil eb' yajal, eb' soldado te vach' yilji spichul ayochi, eb' quelemtac te vach' yilji ayq'ue d'a yib'añ chej. ¹³ Ix vilani to ix yixtej paxb'at sb'a ix yed' eb' chi', lajan ix yutej sb'a ix icha val ix yutej sb'a ix snulej chi'. ¹⁴ Palta yelxo val ix ec' ix d'a yib'añ sc'ulan ajmulal chi'. Ix yilan juntzañ yechel ix tz'ib'ab'iloch d'a sattac pat, aton yechel eb' caldeo chacchac yilji spichul, ¹⁵ ayoch stzec'ul snañal eb',

^f **23.4** Ahola syalelc'ochi “a scajnub”. Aholiba syalelc'ochi “in cajnub' ayec' d'ay”.

aypaxoch c'apac stzec'ul sjolom eb' tzijtum yelav, icha val to yajalil soldado eb', aj Caldea eb'. **16** Ayic ix yilanocho juntzañ yechel eb' aj Babilonia chi' ix, ix ste nib'ejoch ix, yuj chi' ix yac'b'at schecab' ix d'a Babilonia chi'. **17** Ix lajvi chi', ix javi eb' aj Babilonia chi', ix ul mulan eb' yed' ix. Tzijtum tas ix yutej sb'a eb' yed' ix, masanto ix yajjiq'ue eb' yuj ix. **18** Icha chi' ix aj yac'anoch sb'a ix ajmulal d'a yichañ choñab'. Ix sch'oxanel b'eran snivanil ix, masanto ix in yajel ix, icha ix in c'ulej yed' ix snulej ix. **19** Palta yel-c'olal ix och ix ajmulal chi'. Ix snaan-cot scob'esal ix d'a peca', ayic smulannac ix d'a Egipto, **20** yictax yac'annacoch sb'a ix d'a yol sc'ab' eb' ste nib'ej val sb'a ix yed'oc, aton juntzañ vinac lajan syutej sb'a icha noc' b'uru ma noc' chej d'a junoc noc' nun chej.

21 A ach val tic ach Aholiba, tza nacot ajmulal a c'ulejnac ayic cob'es achto, ayic sb'anannac im eb' aj Egipto, tza nib'ej tza c'ulejxi icha chi'. **22** Yuj chi' a in Dios Yajal in sval icha tic: A juntzañ eb' ix a nib'ej chi', aton eb' yajb'ilxo uuj ticnaic, a in ol vac'och eb' ajc'olal d'ayach, yalxoñej b'aj ol cot eb', **23** aton eb' aj Babilonia yed' eb' aj Caldea, eb' aj Pecod, eb' aj Soa yed' eb' aj Coa yed' masanil eb' aj Asiria. Masanil juntzañ quelemtac te vach' yilji, eb' yajal yed' eb' nivac yopisio yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej. **24** Ol cot eb' chi' d'ayach yed' jantac carruaje yed' eb' soldado. Toxoñej ol oymaj eb' d'a a patic, yed'nac syamc'ab' eb' yic oval yed' sq'uen xumpil, yed'nac pax smaclub' jul-lab' eb'. A in ol vac' yopisio eb' yic syac'an a yaelal, icha

yalan sley eb'. **25** Yed' val in c'ac'al-c'olal ol vac'b'at yoval in c'ol d'a ib'añ. A eb' chi' ol ach ixtan sic'lab'il. Ol spoel a ñi' eb' yed' a chiquin. A eb' ol canoc, ol xicjoccham eb' d'a q'uen espada. Ol ic'joquec' eb' une', eb' vinac unin yed' eb' ix. Axo d'a slajvub'al, ol ñuschajtz'a eb' olto canoc. **26** Ol yiq'uel a pichul eb' yed' pax masanil q'uen q'ueen ayoch elvanub'oc. **27** Icha val chi' ol aj slajvicanc'och ajmulal a c'ulejnac d'a Egipto chi', mañxa b'aq'uiñ ol a nib'ejxib'at juntzañ chi'. Mañxo pax ol a nacot Egipto chi'.

28 Aton val juntzañ tic sval a in Jehová Yajal in tic: A in ol ach vac'och d'a yol sc'ab' juntzañ nación tza chaqueli, aton juntzañ yajb'il uuj. **29** Ol yac' val chucal eb' d'ayach. A eb' chi' ol icancan tas ix ic' d'a a munlajel, toxoñej ol ach elcan b'eran yuj eb'. Ol checlaj juntzañ schucal a nivanil b'aj ix a c'ulej ajmulal chi'. **30** Icha chi' ol aj sjavi d'a ib'añ, yujto ix ach tzalaj a c'ulan ajmulal yed' juntzañ nación chi', a na ix ach och pax ejmelal d'a juntzañ sdiosal eb'. **31** Yujto icha sb'eyb'al ix a nulej chi' ix a b'eyb'alej, yuj chi' a yaelal ix vac'och d'a yib'añ ix, a ol vac'paxoch d'a ib'añ a ach tic, icha val to lajan tas ayem d'a yol junoc nivan vaso svac' eyuq'uej.

32 A in Jehová Yajal in svalu': A tas ix yuc' ix a nulej chi', a' ol uc'paxi. A jun vaso te nivan yool, a ol uc'lab'ej. Masanil nación ol ach b'uchanoc, ol ach stzetzan pax yuj jun nivan vaso tzuc'lab'ej chi'.

33 Ol oyb'oc a sat yuj tas ay d'a yol vaso chi', ol ach cuspaqx'ue yuuj. Ol ach xiv val q'uei yujto

chuc tas ol yic'cot d'a ib'añ.

Aton jun vaso chi' ix yuc'lab'ej
ix a nulej ix Samaria.

34 A in Jehová Yajal in svala': Ol
uc'lab'ej jun vaso chi', mañxa
tas ol can d'a yool. Ol lajvoc
chi' ol a mac'anpojoc, axo yed'
spojelal chi' ol a jotz' lajvoc im.

35 Yujto ix in b'atcan satc'olal uuj,
ix ach el mican d'ayin, yuj chi'
yovalil ol ab' val syail yuj ajmulal
chi', xchi Jehová.

36 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha
tic: Ach anima, alal jantac yaelal ol
javoc d'a yib'añ ix Ahola yed' d'a
yib'añ ix Aholiba chi'. Vach' tzutej
alanoch d'a sat eb' ix jantac tas yaj-
b'entac ix sc'ulej eb' ix. **37** A eb' ix
chi', ix mulan eb' ix d'a yol in c'ab',
chic'tac sc'ab' eb' ix yuj b'aj smil-
cham yune'. Ix in yactejean eb' ix,
axo d'a comon dios ix och eb' ix
ejmelal. Ix siusantz'a yune' eb' ix
silab'il d'a juntzañ comon dios chi',
aton juntzañ vuninal ix vil sat yed'
eb' ix. **38** Añejtona' ix sc'ulej pax
juntzañ tic eb' ix: A in templo yed'
sc'ual ic'oj ip vic yaji, juniñej c'ual
ix aj yixtanb'at eb' ix. **39** Aton d'a
jun c'ual ayic ix siusantz'a vuninal
eb' ix silab'il yic syic'anchaañ
sdiosal eb' ix chi'. Ix javi pax eb' ix
ul yixtejb'at in templo, aton val jun-
tzañ chi' ix sb'eyb'alej eb' ix d'a yol
in pat.

40 Ix yac'b'at schecab' eb' ix yic
tz'avtaj eb' viñ vinac cajan d'a
najat. Axo ix Aholiba ix sb'ic sb'a
ix, ix yac'an uc' sat ix, ix yac'an-
paxoch q'uen q'ueen ix d'ay yel-
vanub'oc, yic schaji sjavi eb' viñ
chi' yuj ix. **41** Ix em c'ojan ix d'a
jun ch'at mañxo jantac svach'il yilji,
vach'xo pax yajem vael d'a sat

mexa. Ix yac'anpaxem incienso ix
yed' acete to vic yaj d'a sat mexa
chi'. **42** Toxoñej šiilñilal juntzañ
comon anima yic syac'anoch q'uiñ
eb' yed' ix, aton juntzañ uc'um añ
scot d'a tz'lan luum, ix yac'anoch
yelvanub' eb' d'a ix, ix yac'och
q'uen brazalet eb' d'a sc'ab' ix, ix
yac'anpaxq'ue corona eb' mañxo
jantac svach'il d'a sjolom ix. **43** Ix
lajvi chi' ix in naan d'a yib'añ eb' ix
mañxalaj svach'il yuj yajmulal chi':
Sc'ulejocab' ajmulal chi' eb' viñ
vinac yed' eb' ix yujto ichañej chi'
sc'ulej eb' ix. **44** Ix javi eb' viñ, ix
vay eb' viñ yed' eb' ix chucal ix
chi', aton ix Ahola yed' ix Aholiba,
icha val tz'aj svay eb' viñ vinac yed'
eb' ix ajmul ix. **45** Palta a eb' viñ
vinac vach' sb'eyb'al, a eb' viñ ol
ac'anoch yaelal d'a yib'añ eb' ix,
icha val smojalil yajmulal eb' ix, yuj
pax b'aj smilcham anima eb' ix.

46 Yuj chi' a in Jehová Yajal in
svala': Smolocab' sb'a masanil
nación d'a spatic eb' ix chi' yic
tz'ac'ljioch eb' ix d'a nivan xive'olal,
yic tz'elc'ajpaxb'at tastac ay d'a eb'
ix. **47** Masanil nación chi' ol jul-
q'uenancham eb' ix, ol xicjocpax-
cham eb' ix d'a q'uen espada. Ol
mac'joccham svinac unin eb' ix yed'
yix unin eb' ix, ol siusjocpaxtz'a spat
eb' ix. **48** Icha chi' ol aj vac'an satel
jun b'eyb'al chi' d'a smacb'en Israel.
Icha chi' ol aj snachajel yuj masanil
eb' ix ix to max yal-laj sb'eyb'alan
ajmulal eb' ix. **49** A chavañ eb' ix
chi', ol vac' syaelal eb' ix yuj yaj-
mulal, yuj pax smul eb' ix b'aj
tz'och ejmelal d'a comon dios. Icha
chi' ol aj snachajel yuj eb' ix to a in
ton Dios Yajal in, xchi Jehová, xa
chi d'a eb'.

Jun q'uen chen ayq'ue d'a yib'añ c'ac'

24 ¹ A d'a slajuñil c'ual yic slajuñil uj, ayic sb'aluñilxo ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ata' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ach anima, tz'ib'ejcani tas c'ual yed' jantac yoch uj ticnaic, yujto a d'a jun c'ual tic ix och viñ sreyal Babilonia yac' oval d'a Jerusalén. ³ Alcanel jun ab'ix tic d'a ch'ox-nab'ilal d'a jun choñab' te pit chi'. Tzalan icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic:

Ac'jocab'q'ue junoc q'uen chen d'a yib'añ c'ac', ac'jocab'paxem a a' d'a yool.

⁴ Ac'jocab'em noc' chib'ej d'a yool, aton noc' nib'ab'il, c'ol-quixtac tz'aj noc'. Aocab' noc' xub' yed' noc' sb'ac'chil yich spatic tz'emi yed' pax noc' sb'aquil te vach'.

⁵ Ic'jocab'b'at junoc noc' calnel te vach', nivanocab' c'atzitz tz'ac'-chajoch d'a yalañ jun chen chi' yic vach' xej sic'lab'il, masanto stajib'at noc' b'ac chi'.

⁶ Yujto a in Jehová Yajal in sval icha tic: Ob'iltac jun choñab' milumcham anima. Lajan icha junoc chen c'ustacxo. A sc'us-taquil chi' maxtzac el-laj. D'a junjunal tz'aj ic'anq'ueta noc' chib'ej chi', mañ a sic'lejlaj noc'.^g

⁷ B'ud'jinacxoel jun choñab' chi' yuj schiq'uul eb' anima smil-jicham d'ay. Mañoc d'a sat lum tz'em chic' chi' yic smucchaj yuj lum pococ, palta to d'a yib'añ

q'uen q'ueen malaj tas ay d'a yib'añ, ata' stob'emí.

⁸ Ol canñej schiq'uul eb' anima chi' d'a yib'añ q'uen q'ueen chi' vuuj yic chequellñej yaji, yuj chi' ol cot yoval in c'ool, ol vac'an spac icha d'a smojal.

⁹ A in Jehová Yajal in sval icha tic: Ob'iltac val jun choñab' te milumcham anima chi'. Ichato ol vac'och jun nivan c'ac' d'a yalañ.

¹⁰ Cotocab' nivanoc te' c'atzitz, ochocab' sc'ac'al te'. Icha chi' tz'aj staji noc' chib'ej chi', masanto ol yal stupxey masanil yaal, yic stz'ab'at noc' b'ac ayem d'a yol chen chi'.

¹¹ Canocab' jun q'uen chen malaj tas ayem d'a yool d'a yib'añ c'ac' chi', masanto schac'b'iel stz'ai. Icha chi' ol aj sacb'i yel smictaquil, masanto tz'el sc'us-taquil chi'.

¹² Nab'añej ix in c'unb'i vic'anel sc'ustaquil jun chen chi', palta maj el-laj, vach'chom d'a te' c'ac', palta max el-laj.

¹³ A jun sc'ustaquil chi' sch'oxanel yajmulal choñab' Jerusalén. Ix vac' vip in b'icanel schucal chi', palta mañ jab'oc ix eli. A ticnaic, mañxa tas syal yic'aneli, masanto ol lajvoc vac'anb'at yoval in c'ol d'a yib'añ, ichato chi' ol sac-b'occaneloc. ¹⁴ A in Jehová in svala': Toxo ix javi stiempoal vac'anoch syaelal, mañxo ol in yamoch vaan in b'a. Mañxalaj voq'uele'olal, mañ ol in na in b'a. A in svala' to ol vac' val och syaelal

^g 24.6 A d'a tic a Jerusalén, aton sch'oxcot jun chen, axo noc' chib'ej, aton eb' anima cajan d'ay sch'oxcoti. Ayic ix c'och yaelal d'a yib'añ eb', junlajan ix aj scham masanil anima.

icha val smojalil yuj sb'eyb'al, xchi Jehová d'ayin.

A schamel ix yetb'eyum viñaj Ezequiel

15 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 16 Ach anima, a ix etb'eyum te xajanab'il uuj, elañchamel ol cham ix, a in ol viq'uec' sq'uinal ix chi'. Palta mañ ol a ch'oxel-laj a cusc'olal yuj ix, mañ ol ach oc'paxlaj. 17 D'a elc'altac ol ab' syail, palta mañ ol a ch'oxel-laj a cusc'olal chi' icha sc'ulej juntzañxo anima. Ayñeq'ue smusil a jolom, ayñejoch a xañab' ol ach ec'oc. Mañ ol a musej a sat yuj a ch'oxanel a cusc'olal, mañ ol a va vael svaji ayic ay chamel, xchi d'ayin.

18 A d'a q'uiñib'alil ix in lolon yed' eb' anima, axo d'a yemc'ualil ix cham ix vetb'eyum. Axo d'a junxo q'uiñib'alil ix in c'ulan icha ix yal Jehová d'ayin. 19 Axo masanil eb' anima d'a choñab' tic ix alan d'ayin: Al d'ayoñ tas syalelc'och juntzañ tas tza c'ulej chi', xchi eb' d'ayin.

20 Ix valan d'a eb' to a Jehová ix lolon d'ayin, ix yalan icha tic: 21 Al d'a eb' etisraelal to a in Dios Yajal in sval icha tic: Ol vac' ixtaxb'at in templo scham e c'ol eyilani, tze te nib'ej paxi, ay val och snivaniloc eyelc'ochi yed' eyipumaloc. A eb' eyuninal yed' eb' eyisil ix can d'a Jerusalén, ol mil-joccham eb' d'a oval, xchi Jehová.

22 Palta ol e c'ulej pax a ex tic icha tas tzin c'ulej tic. Mañ ol e musej e sat yuj e ch'oxanel eyaelal, mañ ol e va pax vael svaji ayic ay chamel.

23 Mañ ol eyiq'uel-laj smusil e jolom, mañ ol eyic'paxel-laj e xañab'. Mañ ol e ch'oxel-laj e cusc'olal, mañ ol ex oc'paxlaj. Ol te el eyip yuj e chucalil, junjun ex ol ex te cusoc. 24 A in Ezequiel in tic, a in tzin och

ch'oxnab'ilal d'ayex. Masanil tas tzin c'ulej tic, a' ol e c'ulej pax a ex tic. Ayic ol ujoj masanil juntzañ tic, ol nachajel eyuuj to a Dios Yajal toni, xin chi d'a eb'.

25 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A d'a jun c'ual ayic ol vic'anel yipumal Israel, aton in templo, yelxo val ste tzalaj eb' yuj svach'il yilji, ayoch spensar eb' d'ay, snib'ej val eb', ol vac'pax satel yalyuninal eb'. 26 A d'a jun c'ual chi' ay jun mach ol elcan ta', ol ul yal yab'ixal d'ayach. 27 A d'a jun c'u chi' ol yal a lolonxi, yuj chi' ol ach lolon yed' jun mach ol elcan chi'. Icha val chi' ol aj och d'a ch'oxnab'ilal d'a eb' etisraelal, yuj chi' ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová d'ayin.

A tas alb'ilcan

d'a yib'añ choñab' Amón

25 1 Ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: 2 Ach anima, meltzajañb'at q'uelan d'a stojolal smacb'en eb' amonita, tzalanel in lolonel d'a yib'añ eb'. 3 Tzalan d'a eb' icha tic: Ab'ec slolonel Dios Yajal, icha val tic yalani: A ex tic, ix ex q'ue val umnajoc, ix el eyav e tzevaji ayic ix eyilani to van yixtajb'at in templo, ayic ix ic'jib'at eb' aj Judá d'a ch'oc choñab'il, masanto ix can tz'lan sluum eb', aton smacb'en Israel. 4 Yuj chi' ol ex vac'och d'a yol sc'ab' eb' anima ay b'aj sjavi c'u yic vach' a eb' ol ac'an yajalil d'a e macb'en, ol sb'o-anq'ue scampamento eb' d'a e cal. Masanil sat eyavb'en ol smol eb', ol yuc'an pax lech eb' syac' noc' e vacax. 5 A d'a choñab' Rabá axoñej noc' camello ol va d'ay. Masanil e macb'en ex aj Amón, axoñej noc'

calnel ol va d'ay. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in tzex vutej icha chi'.

6 A in Dios Yajal in svala': A ex val tic ex amonita ix e tz'it val e c'ab', ix ex q'ue cheneljoc, ix te tzalajpax e c'ool yic tzex b'uchvaj d'a eb' israel yuj yaelal ix javi d'a yib'añ eb'. **7** Yuj chi', ol vic'chaañ in c'ab', ol vac'anocho yaelal d'a eyib'añ, ol ex vac'och d'a yol sc'ab' juntzañxo nación yic ol ic'hajec' masanil tastac ay d'ayex. Ol ex in satanel d'a scaltac choñab', ol ex satel d'a junelñej. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in tzex vutej icha chi', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Moab

8 A in Dios Yajal in svala': A eb' aj Moab yed' eb' aj Seir syal eb' to lajan Judá yed' juntzañxo nación. **9** Yuj chi' ol in cha ac'joc satel juntzañ choñab' macan d'a smojonal Moab chi', aton juntzañ te vach' yilji: Bet-jesimot, Baal-meón yed' Quiri-ataim. **10** Ol vac'an sc'ulej eb' anima cajan b'aj sjavi c'u to a' eb' ol ican-can smach'en eb' aj Moab yed' yic eb' aj Amón. Mañxa junoc nación olto naancot Amón chi'. **11** Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' aj Moab. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová in svutej eb' icha chi'.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Edom

12 A in Dios Yajal in svala': A eb' aj Edom, te chuc tas ix sc'ulej eb', ix ec' yib'añ spacan sb'a eb' d'a eb' aj Judá, yuj chi' te nivan smul eb' ix och d'a vichaañ. **13** Yuj chi' svala' to ol vic'chaañ in c'ab', ol vac'anocho yaelal

d'a yib'añ eb' aj Edom chi'. Ol vac' satel masanil anima yed' noc' noc'. Ol vac' val juvocanb'atoc, ol schael d'a Temán masanto d'a Dedán. Masanil anima ol cham d'a oval. **14** A in Dios Yajal in svala' to a in choñab' Israel ol vac'lab'ej ayic ol in pacan in b'a d'a Edom chi'. Ol ac'jococh syaelal eb' aj Edom chi' yuj eb' icha val yaj yoval in c'ool. Icha chi' ol aj yab'an eb' tas ol vutej in pacan in b'a.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ eb' filisteo

15 A in Dios Yajal in svala': A eb' filisteo te chuc tas ix sc'ulej eb' yuj b'aj ix spac sb'a d'a eb' aj Judá. Maj oc'laj jab'oc sc'ol eb' d'a eb', yed' val jantac schucal sc'ol eb' ix satel eb' aj Judá chi', yuj b'aj yajc'ol sb'a eb' atax d'a peca'. **16** Yuj chi' a in svala' to ol vic'chaañ in c'ab', ol vac'anocho yaelal d'a yib'añ eb' filisteo chi'. Ol in satel eb' quereteo d'a junelñej yed' eb' aytocan d'a stitac a' mar. **17** Te ayxo smay ol vutej vac'an spac d'a eb'. Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' yed' val yoval in c'ool. Ayic ol in c'ulan icha chi', ol yojtaquejel eb' to a in ton Jehová in svutej eb' icha chi', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Tiro

26 ¹ A d'a b'ab'el c'ual yoch uj yic yuxluchil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ata' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ach anima, icha tic ix yal eb' aj Tiro yuj Jerusalén:

A Jerusalén ix sateli. A d'a yalañtaxo sb'e eb' choiñvajum yaji. Ata' stupcan eb' yic vach' tz'ec' eb' yed' schoñ chi'. A tic-naic vach'xo quec' yed' co choiñ chi'. Te nivan co b'eyumal ol

- quic'a', yacb'an a jun choñab' chi' toxo ix satjieli, xchi eb'.
- 3 Yuj chi' a in Dios Yajal in tic svala': Toxo ix in och ajc'olal d'a Tiro chi', tziytum nación ol vic'q'ue vaan yic tz'och ajc'olal d'ay, icha val tz'aj sq'ue vaan sat a' mar.
- 4 Ol sma'q'uem vecnaj smuroal eb', ol spojanpaxem storreal eb'. A spococal lum luum mesesi ol yutej eb', axoñej q'uen nivac q'ueen ol canoc.
- 5 A b'aj ec'nac jun choñab' chi', ol can d'a snañal a' mar. Ata' ol yac' tacjoc ch'añ schimpa eb' yamum chay. A in Dios Yajal in svala', a Tiro chi' ol ic'chajb'at tastac ay d'ay yuj juntzañxo nación.
- 6 A eb' cajan d'a junjun choñab' ay d'a stitac a' mar, ol laj miljoccham eb' d'a oval. Icha val chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in Jehová in svutej eb' icha chi'.
- 7 A in Jehová Yajal in svala': A d'a norte ol vic'b'at viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, aton viñ te nivan yopisio. A viñ ol ac'an oval d'a Tiro chi'. Ol c'och viñ yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' pax carruaje yed' jantacxo eb' soldado.
- 8 A yed' q'uen espada ol miljoccham masanil eb' cajan d'a juntzañ choñab' d'a stitac a' mar. Ol b'ochajq'ue junoc muro d'a spatictac Tiro chi'. Ol sb'opaxq'ue sb'achnub' eb' yic tz'och eb' yac' oval d'ay. Yed'nacpax smaclab' jul-lab' eb' ol och eb'.
- 9 Ol yac' oval eb' yed' mac'lab' poj muro, yed' q'uen hierro ol smac'poj torre eb'.
- 10 Mañxo jantacoc noc' chej yed'-nac viñ rey chi', ol b'ud'joquel choñab' yuj pococ ol stec'q'ue vaan noc'. Ayic ol och viñ sreyal Babilonia d'a spuetail choñab' chi', ol te ib'xocq'ue smuroal yuj sc'añ carreta, carruaje, yuj pax sc'añ yem yoc noc' chej chi', icha tz'aj junoc choñab' toxo ix ac'ji ganar.
- 11 Pilan ol stec' yoltac calle noc' chej chi'. Pilan ol miljoccham eb' anima d'a q'uen espada. Ol jecchajem juntzañ q'uen nivac oy te vach' yilji.
- 12 Mañxa jab'oc sb'eyumal eb' ol can yuj eb'. Masanil choñ ol yic'b'at eb'. Ol smac'anpoj smuroal choñab' chi' eb'. A juntzañ nivac pat vach' yilji ticnaic ol smac'canpoj eb', ato d'a yol a' mar ol yumchajcanb'at q'uen q'ueen, spatzab'il yed' masanil spojelal.
- 13 Icha chi' ol aj vac'an satel sb'it eb'. Mañxa b'aj ol ab'chaj sc'an te' yarpa eb'.
- 14 A jun choñab' chi', axoñej q'uen samq'ueen ol can d'ay vuuj. Mañxalaj tas ol q'uib' d'a yib'añ, ata' ol yac' tacjoc schimpa eb' yamum chay. Mañxa b'aq'uiñ ol b'ochajxiq'ue choñab' Tiro chi'. A in Jehová in svala', ol vac'anpaxelc'ochi, xchi Dios Yajal.
- 15 A in Dios Yajal in sval yuj Tiro icha tic: Masanil choñab' d'a stitac a' mar, ol ib'xocq'ue yuj xivelal ayic ol b'at yolax Tiro, ayic ol el pax yav eb' ol lajvoc yed' eb' van schami.

16 Masanil eb' sreyal juntzañ choñab' d'a stitac a' mar chi', ol emta eb' d'a yoltac sc'ojnub', ol yiq'uel sxotil eb' yed' spichul eb' ayoch yelvanub'. Ol te och eb' d'a nivan xivc'olal, ol em c'ojan eb' d'a sat lum. Junjun c'u ol ib'xoc eb' yuj xivelal yuj tas ol javoc d'a yib'añ Tiro chi'. 17 Ol sb'itej jun b'it eb' yic cusc'olal yuuj icha tic:

A choñab' Tiro te nivan yel-c'ochi, masanil eb' anima ay d'a stitac a a', ste xiv eb' d'ay. Te b'inajnac d'a scal eb' tz'ec' d'a yib'añ a' mar, palta a ticnaic toxo ix satjieli.

18 A ticnaic toxo ix ac'chajoch juntzañ choñab' ay d'a sti' a' mar chi' d'a xivc'olal, yujto ix ac'ji ganar Tiro chi'. A eb' cajan d'a sat lum lum ay d'a snañal a a', te ayoch eb' d'a xivc'olal yujto ix satjieli, xcham eb' d'a jun sb'it chi'.

19 Yuj chi' sval a in Dios Yajal in tic icha tic: Ol vac' ac'joc satel Tiro chi', icha juntzañ choñab' mañxa junoc anima cajan d'ay. Ol vac' mucchajcanem d'a yich a' mar.

20 Ol vac'paxcanem eb' cajan d'ay masanto b'aj ayec' eb' chamnac, eb' anima ec'nac d'a peca'. Ol vac'-canem eb' d'a snajatil sjulal yich lum lum d'a scal eb' anima ec'nac d'a juntzañ choñab' satjinaquel d'a junelñej. Icha chi' ol aj yajec' eb' d'a scal eb' chamnaxo chi'. Mañxa b'aq'uiñ ol cajnajxoc anima d'a Tiro chi', mañxa b'aq'uiñ ol checlaj snivanil yelc'och d'a scal nación.

21 A in Jehová Yajal in svala' to ayxo smay ol ajcan vuuj, vach'chom ol saychajec'oc, palta mañxa b'aj ol ilchajoc, xchi Dios.

B'it yic chamel yuj choñab' Tiro

27 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, b'itej jun b'it yic chamel yuj choñab' Tiro, ³ aton jun choñab' ay d'a sti' a' mar, jun schoñvaj yed' juntzañ choñab' ay d'a stitac a' chi'. Tzal icha tic: A Dios Yajal tz'alan icha tic:

A eb' aj choñab' Tiro syic'chaañ sb'a eb'. A snaan eb' to añej schoñab' eb' vach' yilji.

4 A smojonal b'aj tz'ec' eb' ato d'a stitac a' mar sc'ochi. Te vach' ix yutej eb' sb'oan te' sbarco.

5 Vach' ix aj sb'o'och schemteal te', aton te' chemte' nab'a c'ub'-taj tz'ic'jicot d'a jolom vitz Senir. Ix b'ochaj yoyal d'a te' c'ute' scot d'a Líbano.

6 A te' mac'lab' b'ey barco chi', b'ob'il te' d'a te' ji scot d'a Basán. Axo yib'añ te' b'ob'il d'a te' tzicap scot d'a stitac a a' d'a Chipre. Ayoch q'uen marfil yelvanub'oc te' barco chi'.

7 A c'apac c'apac ayq'ue d'a chaañ yic tz'ic'jib'ey te' yuj ic', nab'a lino b'ob'il d'a Egipto, aypaxoch yelvanub' c'apac, añeja' c'apac chi' ayoch sban-derailoc te'. A c'apac c'apac ayq'ue yeñuloc eb' anima, a añ ch'al q'uic'mutz'inac yed' añ yax ch'al ayoch d'a c'apac, aton añ scot d'a choñab' Elisa, d'a sti' a' mar.

8 A eb' smac'an b'ey te' barco chi', a d'a Sidón yed' d'a Arvad cajan eb'. Axo eb' sch'uman te' barco chi' aj Tiro eb', aton eb' te ñican spensar.

9 Ajun eb' viñ ichamtac vinac aj Gebal sb'oan b'aj tz'ixtax te'

barco chi', yujto te jelan eb' viñ. Masanil eb' tz'ec' d'a yol te' barco chi', sc'och eb' manval ma choñval d'a choñab' Tiro chi'.

10 A eb' viñ aj Persia, eb' viñ aj Lidia yed' eb' viñ aj Libia, a eb' viñ ayoch soldadooc, a eb' viñ tz'ac'an oval. A smaclab' jul-lab' eb' viñ yed' sq'uen xumpil, slocb'ejq'ue eb' viñ d'a sattac smuroal choñab', ichato yelvanub' yaji, te vach' yilji yuuj.

11 A eb' viñ aj Arvad, junñej yajec' eb' viñ yed' eb' viñ soldado aj Tiro, oyanoch eb' viñ d'a spatic smuroal choñab' chi'. Axo d'a torre, ay eb' viñ aj Gamad. Slocb'ejq'ue smaclab' jul-lab' eb' viñ d'a sattac muro chi' yic te vach' tz'aj yilji choñab' chi'.

12 A eb' aj Tarsis syac' q'uen plata eb', q'uen hierro, q'uen estaño yed' q'uen plomo sq'uexuloc tastac sman ta'. 13 Yed' pax eb' aj Grecia, eb' aj Tubal yed' eb' aj Mesec smanvaj eb' ta'. A tas syac' eb' stojoloc tas sman chi', aton eb' checab' yed' juntzañ yamc'ab' nab'a bronce. 14 Yed' pax eb' aj Bet-togarma, a tas sman eb' d'a Tiro chi', a noc' chej sc'anchaj d'a munlajel, noc' sc'anchaj d'a oval yed' noc' mula yic icatz, a noc' syac'can eb' stojoloc tas sman chi'. 15 A eb' aj Dedán yed' d'a juntzañxo choñab' d'a stitac a' mar, a tas sman eb', stup eb' yed' marfil yed' te' ébano. 16 A eb' aj Edom, tzijtum tas sman eb' ta', stup eb' yed' q'uen granate, c'apac c'apac chacchac yilji, c'apac c'apac ayoch yelvanub', c'apac lino, q'uen coral yed' q'uen rubí. 17 A eb' aj Judá yed' eb' aj Israel smanvaj eb' ta'. A yed' ixim trigo tz'el d'a Minit yed' te' higo spet eluli, noc' yalchab', aceite yed'

pax bálsamo syac' eb' stojoloc. 18 A eb' aj Damasco, te nivan tas sman eb' ta'. A tas man eb' chi', stup eb' yed' vino sb'o d'a Helbón yed' noc' saccac lana. 19 A eb' aj Dan yed' eb' aj Grecia, a tas sman eb', stup eb' yed' q'uen hierro b'ob'ilxo scot d'a yol smac'b'en Uzal, jun macañ te' vale' sumumi sjab' yed' pax te' canela.

20 Ato d'a Dedán scot juntzañ c'apac c'apac caro stojol tz'och d'a yib'añ silla noc' chej. 21 A eb' aj Arabia yed' masanil eb' yajal yaj d'a Cedar, a tas sman eb' stup eb' yed' noc' yunetac calnel, noc' ch'ac calnel yed' pax noc' chiva. 22 A eb' choñvajum aj Sabá yed' eb' aj Raama, a tas sman eb', stup eb' yed' perfume te vach', q'uen q'ueen te vach' yilji yed' q'uen oro. 23 A eb' aj Harán, eb' aj Cane, eb' aj Edén, eb' aj Sabá, eb' aj Asiria yed' masanil eb' aj Media, aton eb' chi' smanvaj ta'. 24 A tas sman eb' chi', stup eb' yed' pichul vach' yilji, c'apac q'uic'mutz'lnac yed' c'apac tz'ib'ab'iloch yelvanub' yed' alfombra tzijtum stz'ib'ul yed' ch'añ lasu te vach' yaj sch'umchaji. 25 A tas sman eb' yed' tas schoñ eb' chi', a te' nivac barco scuchanec' d'a sat a' mar.

A Tiro chi' lajan icha junoc te' barco te al yicatz tz'ec' d'a yib'añ a' mar.

26 A eb' smac'an b'ey te' barco chi', najatto syic'b'at te' eb' d'a yib'añ a', axo pax ic' scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a' smac'an poj te' d'a yib'añ a'.

27 Ayic tz'ixtaxb'at te', sb'atcan jantac b'eyumal, choñ yed' masanil tas yed'nac te' d'a yich a' mar chi'. Sb'atpaxcan eb' tz'ic'an b'ey te', eb' tz'ac'anoch snipul te', eb' choñvajum, eb'

soldado yed' juntzañ eb' ayec'
d'a yol te' d'a yich a' chi'.

- 28 A eb' ayec' d'a stitac a' chi',
syab' eb' yel yav eb' smunlaj d'a
te' barco van sb'atcan d'a yich
a' chi'.
- 29 A eb' smac'an b'ey juntzañxo te'
barco, tz'emta eb' d'a yol sbarco
chi'. A eb' tz'ic'an b'ey te' chi',
tz'och vaan eb' d'a sti' a' mar.
- 30 Ol syamanoch eb' anima sq'ue
sjaj yoc' yuj cuselal yuj Tiro
chi'. Ol yac'anq'ue pococ eb' d'a
sjolom, ol ec' b'alb'on eb' d'a
scal q'uen tic'aq'uul taaiñ.
- 31 Ol stzucanel xil sjolom eb', ol
yac'anoch pichul eb' ya sva'i, ol
oc' eb' yuj cusc'olal.
- 32 Ol b'itaj b'it yic chamel d'a
yib'añ Tiro chi'. Ol alchaj yuj
cusc'olal icha tic: Tasto val
choñab'il ix yal slajb'an sb'a
yed' Tiro, palta a ticnaic toxo
satjiel d'a snañal a' mar.
- 33 A val yic ix b'at choñ d'a yib'añ
a' mar, ix yic'b'at tastac ay
yopisio yuj juntzañxo nación. Ix
te och eb' sreyal yolyib'añ-
q'uinal tic b'eyumal yuuj.
- 34 A ticnaic toxo ol satjoqueloc, ol
b'atcan d'a yol a' mar. Ato d'a
yich a' ol b'atcanoc. Masanil
tastac ay d'ay, eb' smunlaj d'ay,
ol b'atcan eb' smasanil d'a yich
a'.
- 35 Masanil anima d'a juntzañ
nación d'a stitac a' mar, toxoñej
ol sat sc'ol eb' yuuj. Eb' sreyal
eb', toxoñej ol xiv eb', ol checlaj
xivelal chi' d'a sat eb'.
- 36 A eb' choñvajum d'a junjun
nación, ayic ol yilanocheb', ol
b'uchvaj eb' d'ay. Masanil
anima ol xiv yilan tas ol aj

satjieli, mañxa b'aq'uiñ ol
b'ochajxoc, xa chi, xchi Jehová.

**Lolonel alb'ilcan
d'a yib'añ viñ sreyal Tiro**

- 28** ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin
icha tic: ² Ach anima, al d'a
viñ sreyal Tiro icha tic:
- A Jehová Yajal tz'alan icha tic:
Ach rey tzic'chaañ a b'a
tzalani: A in tic dios in, ay
vopisio d'a yib'añ a' mar icha
junoc dios, xa chi. Palta a ach
tic anima ach, mañ ach diosoc,
vach'chom tza na' to jelan ach
icha junoc dios.
- 3 ¿Tocval ec'b'al a jelanil d'a
yichañ viñaj Daniel? ¿Tocval
malaj junoc tas c'ub'eltac
d'ayach?
- 4 Yuj a jelanil yed' aj pensaril, ix
ach te och b'eyumal. Ix ac'
b'ud'joc a caxa yed' q'uen oro
yed' q'uen plata.
- 5 Yuj a jelanil d'a choñ, ix
q'uechaañ a b'eyumal. Yuj a
b'eyumal chi' te ac'umtac ach
aji.
- 6 Yuj chi' a in Jehová Yajal in
svala': Yujto tza na' to lajan a
pensar yed' junoc dios,
- 7 yuj chi' ol vic'cot eb' ch'oc
nacional d'ayach, eb' anima
malaj jab'oc yoq'uelc'olal, ol
yic'q'ueta yespada eb' d'ayach.
Ol satjoquel snivanil elc'ochi
yed' masanil tastac te vach'
yilji ix ic' yed' a jelanil chi'.
- 8 Ato d'a yoltac xab' olan ol ach
b'atcanoc. Ob'iltac ol aj a cham
d'a sjulal yich a' mar.
- 9 ¿Tocval ol to al d'a yichañ eb'
ol ach milancham chi' to dios
ach? A d'a yol sc'ab' eb' ol ach

milancham chi', lajan ach icha junoc comon anima.

- 10 A in Jehová in sval juntzañ lolonel tic to d'a yol se'ab' eb' ch'oc nacional ol ach chamoc, icha tz'aj scham eb' chuc, xchi Jehová, xa chi d'a viñ sreyal Tiro chi', xchi d'ayin.

B'it yuj schamel viñ sreyal Tiro

11 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 12 Ach anima, b'itej junoc b'it yic chamel yuj viñ sreyal Tiro, tzalan icha tic:

Icha val tic yalan Jehová Yajal: A achñej te vach' ix aj a b'oi, te jelan a pensar, te vach' pax ilji.

- 13 A d'a Edén, d'a jun avb'en yic Dios, ata' ach eq'ui. Elvanub' yaj q'uen q'ueen mañxo jan-tacoc svach'il yilji: Aton q'uen rubí, q'uen crisólito, q'uen jade, q'uen topacio, q'uen cornalina, q'uen jaspe, q'uen zafiro, q'uen granate yed' q'uen esmeralda. A q'uen syamnub'al q'uen chi' nab'a oro, b'ob'il yic tz'och yopisio uj d'a jun c'ual ayic ix ach b'oi.
- 14 Ach querube, a in ix vac' opisio och a tañvej jun tzalan to vic yaji, a in ach vac'q'ue ta'. D'a scaltac q'uen q'ueen copopi yilji ix ach b'eyeq'ui.
- 15 Te vach' a b'eyb'al yictax d'a jun c'ual ix ach b'oi, masanto ix checlaj chucal d'ayach.
- 16 Yujto ix te q'uib'xopax a choñ, yuj chi' ix ac' val chucal d'a eb' anima, ix och a mul. Yuj chi' ix ach in yumel d'a vichañ, ix ach in pechanel d'a in tzalan. Ach querube tañvum ach, ix ach in

pechel d'a scal q'uen q'ueen copopi yilji.

- 17 A yuj svach'il ilji ix ic'chaañ a b'a. A yuj svach'il ilji chi' ix ixtaxel a jelanil. A in ix ach in yumem d'a sat luum, ix ach vac'anoch d'a ch'oxnab'ilal d'a yichañ eb' rey.
- 18 Tzijtum a mul ix ac'ochi, ix ixtej mach schoñvaji yed' mach smanvaj d'ayach. Ix ixtejb'at juntzañ templo, yuj chi' ix vaq'uelta jun c'ac' d'ayach, ix ach tz'ab'ati. Taañxoñej ix ach vutejcan d'a sat luum d'a yichañ mach tzach ilani.
- 19 Masanil nación ojtannac ach, ol te sat se'ol ach yilani. Masanil anima ol xivoc ayic ol ach yilani. Mañxa b'aq'uiñ ol ach ajxoc ec'oc, xchi Jehová, xa chi d'a viñ sreyal Tiro chi', xchi d'ayin.

A tas alb'ilcan

d'a yib'añ choñab' Sidón

- 20 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 21 Ach anima, ixic q'uelan d'a stojolal choñab' Sidón, tzalan in lolonel d'a spatic. 22 Tzalan icha tic: A Dios Yajal tz'alan icha tic: A in svala' to ay in och ajc'olal d'a choñab' Sidón. Ol laj in ic'joc-chaañ d'a scaltac nación yuj tas ol in c'ulej d'ay. Ayic ol vac'anoch syaelal chi', ol checlaj snivanil velc'och d'a scal eb', ol ojtacajeloc to a inñej Jehová Dios in.
- 23 Ol vac'cot ilya d'a yib'añ, ol b'ey chic' d'a yoltac scalleal. Masanil eb' cajan d'ay ol chamoc. Yalxoñej b'aj ol cot q'uen espada ol xicancham eb'.

Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' aj Sidón chi' to a in ton Jehová in svutej icha chi'.

- 24 A juntzañ nación d'a slac'anil Israel, icha yaj te' q'uiix yaji. Syab' syail Israel chi' yuj b'aj schacjiel yuj juntzañ nación chi', palta a ticnaic mañxa b'aq'uiñ ol yab' syail Israel chi', icha chi' ol aj yojtacajeli to a inñej Dios Yajal in, xchi Jehová, xa chi.

25 A in Dios Yajal in svala': Ayic ol in molb'anxicot eb' yiñtilalcan Israel d'a scaltac nación b'aj saclemnac yaj-canb'ati, ol in ch'oxel snivanil velc'och d'a eb' d'a yichañ juntzañ nación chi'. A eb' yiñtilalcan Israel chi', ol cajnaj-xoc eb' d'a lum smach'en, aton lum vac'naccan d'a viñ in checab' aj Jacob. 26 Mañxalaj tas ol ic'an eb' ta', jun-c'olalxoñej ol aj scajnaj eb'. Ol sb'oq'ue spat eb', ol yavan yuva eb'. A in ol vac'och yaelal d'a yib'añ juntzañ nación ix ixtan eb'. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová.

A tas alb'ilcanel d'a yib'añ Egipto

29 1 Ayic slajchavil c'ual, d'a slajuñil uj yic slajuñil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: 2 A ticnaic ach anima, ixic q'uelan d'a stojolal Egipto, tzalanel in lolonel d'a yib'añ yed' d'a yib'añ viñ sreyal.

3 Icha tic tz'aj alani:

A Dios Yajal tz'alan icha tic: Ach sreyal Egipto, lajan ach icha junoc noc' noc' te nivan cutzanec' d'a yol a a'. Ix ala' to ic a' Nilo, a in ix in b'o a', xa chi. Palta a ticnaic ajc'ol vajoch d'ayach.

4 Ol vac'och junoc gancho d'a yol a ti', axo noc' chay ayec' d'a a a' b'aj ayach ec' chi', ol och lotz-jab' noc' d'a a tz'umal. A d'a yol a a' b'aj ayach ec' chi', ata' ol ach vic'q'ueta yed' noc' chay lotzlumb'a yajoch d'a a tz'umal chi'.

5 Ol ach in yumcanb'at d'a taquiñ lum yed' noc' chay ix q'ueta ed'oc d'a yol a a' chi'. Ol ach telvoc b'aj taquiñ lum chi'. Mañxa mach ol ach sic'anq'ue vaan, mañxa pax mach ol ach mucanoc. Ol ach vac' schib'at noc' caltacte'al noc' yed' noc' ostoc tz'ec' d'a satchaani.

6 Icha val chi' ol aj yojtacanel masanil eb' cajan d'a Egipto to a in ton Jehová in svutej icha chi'. A choñab' Israel ix sc'an a colval, palta lajan ach d'ay icha junoc te' aj tz'och c'ocochoc.

7 Ichato ix ach syam icha te' c'ococh, palta ach pojib'ati, ach b'at vecnaj d'a yol sc'ab', yuj chi' ix lajvi sc'ab' chi', ix telvi paxi. Icha chi' ix utej a b'a d'a Israel chi'.

8 Yuj chi' a in Dios Yajal in svala' to ol ach miljoccham d'a q'uen espada. Axo eb' anima cajan d'a Egipto chi', ol miljocpaxcham eb' yed' masanil noc' noc'. 9 Junelñej ol can tz'inan Egipto chi'. Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' to a in Jehová in svutej icha chi'. A ach tic ach rey ix ala': A a' Nilo vic a', a in ix in b'o a', xa chi. 10 Yuj chi' a in svala' to ajc'ol in d'ayach yed' d'a a a' b'aj ayach ec' chi'. Ol vac'can tz'inan Egipto chi', ayxo smay ol ajcanoc, icha taquiñ lum ol ajcanoc, ol schael d'a Migdol, ol ec' d'a Asuán, masanto d'a

smojonal Etiopía. **11** Mañxa anima, mañxa pax noc' noc' olto ec' ta'. **40** ab'il mañxa mach ol cajnaj ta'. **12** Ol vac'can tz'ínan Egipto chi', icha ix vutejcan juntzañxo nación. **40** ab'il ol laj can tz'ínan juntzañ choñab' d'a yol smac'b'en. Yelxo te ec'b'al ol aj sjuchajb'at d'a yichañ juntzañxo choñab' jub'ilxob'ati. Ol in sacleman-b'at eb' cajan ta' d'a scal juntzañxo nación.

13 A in Dios Yajal in svala': Ayic toxo ix ec'b'at **40** ab'il chi', ol in mol-b'anxicot eb' aj Egipto d'a juntzañ nación b'aj saclemínac yajcanb'at eb' chi'. **14** A eb' aj Egipto saclemínac yajcanb'at chi', ol c'ochxoc eb' d'a Patros, aton ay d'a sur yic Egipto, b'aj aljinac eb' smam yicham eb'. Ata' ol cajnaxoc eb', palta mañxalaj ol aj yelc'och eb'. **15** A jun nación chi', yelxo val emnaquil ol aj d'a yichañ masanil nación. Mañxalaj b'aq'uiñ ol yic'xichañ sb'a d'a yib'añ juntzañxo nación. Yunexoñej ol ajcan vuuj, mañxa b'aq'uiñ ol ac'chaj ganar juntzañxo nación yuuj. **16** Mañxa b'aq'uiñ ol yac'och Egipto chi' eb' aj Israel yipoc sc'ool. A yuj tas ol javoc d'a yib'añ Egipto chi', ol nachajel yuj eb' aj Israel to te chuc ix sc'ulej eb' ayic ix sc'anan scolval Egipto chi' eb'. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová Yajal in, xchi Jehová, xa chi.

17 A d'a b'ab'el c'u, d'a b'ab'el uj, ayic **27** ab'ilxo quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalan Jehová d'ayin icha tic: **18** Ach anima, a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia tic, te nivan munlajel ix yac'och viñ d'a yib'añ eb' soldado yic syac'an oval eb' d'a choñab' Tiro. Ix c'ajb'anel xil sjolom eb' soldado chi', ix lajbi

sjolom sjeñjab' eb' yuj icatz, palta malaj tas ix yic' viñ yed' eb' soldado d'a Tiro chi'. **19** Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': A in ol vac'och Egipto chi' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi'. Masanil sb'eyumal yed' masanil tastac ay d'ay ol yiq'uec' viñ. A d'a tas ol yiq'uec' viñ chi', ata' ol tupchaj eb' soldado b'aj ix te munlaji. **20** A in Jehová Yajal in svala', yuj b'aj ix te munlaj viñ yed' eb' soldado d'a Tiro chi', ol vac'och Egipto chi' d'a yol sc'ab' viñ, yujto a d'ayin ix munlaj eb'.

21 A d'a jun tiempoal chi', ol vac' stec'anil choñab' Israel. Ichato chi' ach Ezequiel, ol yalñej alanel in lolonel. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová d'ayin.

A yaelal d'a yib'añ Egipto

30 **1** Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **2** Ach anima, alél in lolonel icha tic:

Icha val tic yalan Jehová Yajal: Elocab' eyav yuj jun c'ual chi'.

3 A sc'ual yoval sc'ol Jehová lac'anxo ay. A d'a jun c'ual chi' ol q'uic'b'oc q'uinal. Ata' ol ac'-joc syaelal juntzañ nación.

4 Ol javoc oval d'a Egipto. Axo Etiopía ol ib'xocq'ue yuj xivelal. A d'a jun c'ual chi', tzijtum eb' aj Egipto chi' ol miljocchamoc, ol ic'jocb'at sb'eyumal eb'. Ol mac'joquem vecnaj Egipto chi' masanto d'a yipumal yich.

5 A eb' aj Etiopía, eb' aj Fut, eb' aj Lud, eb' aj Arabia yed' eb' aj Libia, junñej ol aj smiljicham eb' yed' eb' aj Egipto d'a jun oval chi'. Ol champax eb' ay d'a

juntzañxo choñab' ay strato yed' Egipto chi'.

6 A in Jehová in svala': A juntzañ nación scolvaj yed' Egipto chi', ol cham yed'oc d'a scal oval chi', ol schael yich d'a Migdol masanto d'a Asuán. Mañxo ol yic'chaañ sb'a Egipto chi', palta to emnaquil ol ajcanoc.

7 A Egipto chi', ol vac'can tz'inan icha ix ajcan juntzañxo nación. A juntzañ choñab' ay d'a yol smacb'en, ol can tz'inan icha juntzañxo choñab'.

8 Ayic ol vac'anoch sc'ac'al Egipto chi', ol satpaxel juntzañ nación scolvaj yed'oc. Icha chi' ol aj yojtacajeli to a in ton Jehová in svutej icha chi'.

9 Ayic ol c'och yaelal d'a yib'añ Egipto chi', ol in checb'at checab' d'a yib'añ a' mar yic tz'alchaj yab' eb' anima malaj jab'oc tas sna d'a Etiopía, yic ol te xivchaañ eb'. A jun c'ual chi', vanxo sjavi.

10 A in Dios Yajal in svala': A in ol in chec sc'ulej viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, yic satel masanil sb'eyumal choñab' Egipto chi' viñ.

11 A viñ rey chi', ol b'at viñ yed' eb' soldado, mañxo ol oc'laj sc'ol eb' d'a Egipto chi'. Ol satel jun nación chi' viñ smasanil. A yed' q'uen espada ol och eb' soldado d'a Egipto chi'. Ol majel jun choñab' chi' yuj snivanil eb' chamnac. 12 Ol vac'anpax tup a' Nilo. A d'a yol sc'ab' eb' anima te chuc, ata' ol vac'och jun nación chi'. A in Jehová in svala': Ol satcanel jun nación chi' yuj eb' ch'oc choñab'il. Masanil tas ay d'ay ol in cha satjoqueloc.

13 A in Dios Yajal in svala': Ol vac' satel juntzañ yechel comon dios, ol in satanpaxel masanil juntzañ comon dios ay d'a choñab'

Menfis. Mañxa mach olto ac'an yajalil d'a Egipto chi'. Axoñej xivelal ol vac'och d'a masanil anima d'a nación chi'.

14 Ol in satel choñab' Patros, ol vac'anoch sc'ac'al choñab' Zoán, ol vac'anoch yaelal d'a yib'añ choñab' Tebas.

15 Ol vac'valb'at yoval in c'ol d'a yib'añ choñab' Sin, aton yipumal Egipto. Ol vac'pax satel jantac sb'eyumal Tebas chi'. 16 Ol vac'och sc'ac'al Egipto, axo eb' aj Sin chi' toxoñej ol ec' quetcon eb' yab'an syail. Ol cotac olchaj smuroal choñab' Tebas chi'. Axo choñab' Menfis ol ochñejcan yaelal d'a yib'añ.

17 A eb' quelemtac aj choñab' Avén yed' eb' aj Pibeset, ol cham eb' d'a scal oval. Axo jantacto eb' cajan ta', ol ic'chajb'at eb' d'a ch'oc nacional.

18 Ayic ol vac'an satel snivanil yel-c'och Egipto chi', aton yipalil yed' yic'ojchañb'ail, ol q'uic'b'oc yoc c'u d'a yib'añ choñab' Tafnes, ol q'uic'b'oc q'uinal yuj asun d'a Egipto chi'. Axo masanil eb' cajan ta', ol ic'joc-canb'at eb' d'a ch'oc nacional yuj eb' ajc'ool. 19 A in val ol vac'och yaelal d'a yib'añ Egipto chi'. Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová.

20 Ayic yuquil c'ual yoch b'ab'el uj, ayic yuxluchilxo ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic; 21 Ach anima, ichato ix in mac'q'uichaj sc'ab' viñ sreyal Egipto. Malaj mach tz'añtani, malaj pax junoc mach stzec'ani yic sb'oxi yic syal syamanxi q'uen yespada viñ.

22 Yuj chi' sval a in Jehová Yajal in tic: Ayinoch ajc'olal d'a viñ sreyal Egipto chi'. Ol in mac'q'uichaj junxo sc'ab' viñ vach'to, yujto a junxo

q'uichajnacxo, yuj chi' ol yactejel q'uen yespada viñ. **23** Ol in saclemejb'at eb' aj Egipto chi' d'a scal juntzañxo nación. Sacleminac ol ajcanb'at eb'. **24** Ol vac' val yip sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi'. Ol vac'och q'uen vespada d'a yol sc'ab' viñ. Palta ol in mac' q'uichaj sc'ab' viñ sreyal Egipto chi' schab'il. Ol el yav viñ sc'acvi d'a yichañ viñ yajc'ol chi', icha sc'acvi junoc mach vanxo schami. **25** Ol vac' yip sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi', ol vac'anocho q'uen vespada d'a yol sc'ab' viñ, a viñ ol och ajc'olal d'a Egipto chi', axo viñ sreyal Egipto chi' ol viq'uel yip sc'ab' viñ, icha chi' ol aj yojtacanel eb' aj Egipto chi' to a in Jehová in svutej icha chi'. **26** Ol in saclemejb'at masanil eb' aj Egipto d'a scaltac choñab' yed' d'a scaltac nación. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová.

A viñ sreyal Egipto lajan viñ icha te' c'ute'

31 ¹ Ayic b'ab'el c'u yic yoxil uj, ayic yuxluchil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ata' ix yal Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al d'a viñ sreyal Egipto yed' d'a masanil eb' anima ay d'a yol smacb'en Egipto chi' icha tic:

¿Mach val yed' syal co lajb'an snivanil elc'ochi?

3 Ol ach in lajb'ej yed' viñ sreyal Asiria: A viñ chi' lajan ix aj viñ yed' junoc te' tzicap, ma icha junoc te' c'ute' ay d'a Líbano, a sc'ab'tac te', te vach' yeñul d'a caltac te', chaañ steel te', tzato ec'b'at te' d'a yib'añ juntzañxo te te' te chaañ steel.

4 Te vach' sq'uib' te' yuj ñab' yed' yuj yal sat lum lum chi'. Tz'el yoc a a' d'a yich te'. Icha chi' tz'aj yoch yal juntzañxo te te' ay ta'.

5 Yujto mañ jantacoc a a', yuj chi' te chaañ ix aj steel te' d'a yichañ masanil te te' ay d'a caltac te'. Te nivan ix ajel mayan sc'ab'tac te'.

6 Masanil macañil noc' much ix sb'o so' d'a sc'ab'tac te'. Masanil noc' noc' ay d'a caltac te', a d'a yich te' ix cajnaj noc', ata' pax ix aj yune' noc'. A d'a yalañ yeñul sc'ab'tac te' chi', ix yal yajec' tzijtumoc nación.

7 Añeja' jun te' chi' mañ jantacoc svach'il ix aj yilji te', te najat ix ajel sc'ab' te', yujto ay jun nivan a' tz'ec' d'a scal sch'añal yib' te'.

8 Malaj junoc te' c'ute' d'a scal te yavb'en te' Dios ix yal slajb'an sb'a yed' te'. Malaj junoc te' taj lajan ix aj sc'ab'tac yed' te'. Malaj pax junoc te' castaño lajan ix aj xil yed' te'. Malaj junoc te te' d'a Edén yavb'en Dios ix yal slajb'an sb'a yed' svach'il yilji te'.

9 A Dios ix utan icha chi', yuj chi' tzijtum ix aj sc'ab'tac te', te vach' ix aj yilji te' d'a yichañ juntzañxo te te' d'a yavb'en Dios chi'.

10 Yuj chi' a in Jehová Yajal in sval icha tic: A jun te te' chi', te chaañ ix aj steel te'. Ix ec'b'at steel te' chi' d'a juntzañxo te te' te chaañ steel, aton viñ sreyal Asiria sch'ox-cot te te' tic, ix yic' val chaañ sb'a viñ. **11** Yuj chi' a in ix vac' satjoquel viñ. Ix vac'och viñ d'a yol sc'ab' jun

viñ yajal ch'oc choñab'il, ix ac'ji syaelal viñ icha val jantac schual.
12 A juntzañ eb' ch'oc choñab'il chi' malaj yoq'uelc'olal eb', a eb' ix ch'acanel te', toxoñej ix can telan te'. A sc'ab'tac te' ix cañichajb'ati, yujto ix telvi te' d'a scaltac te te' d'a jolomtac vitz yed' d'a ch'olquix-tac d'a yol nación chi'. Masanil anima cajan d'a yeñul te' ix b'at eb' elenal, ix actajcan te'.

13 Masanil macañil noc' much, ix javi noc' d'a sc'ab'tac te' toxo ix telvi chi' yed' masanil noc' caltac-te'al noc', ix aj noc' ta'. **14** Icha chi' ix aji yic mañxa junoc te te' te chaañ ol aj steel. Vach'chom te ay a a' tz'ec' d'a yich te', palta mañxa junoc te' ol ec'b'at d'a juntzañxo te te' te chaañ steel, yujto masanil te' ol ch'acchajeloc. A jun tic syalel-c'ochi to masanil eb' nivac yajal d'a yolyib'añq'uinal tic, ol cham eb' icha tz'aj scham comon anima. Ichañej chi' ol aj sb'atcan eb' d'a yed'tal eb' chamnac.

15 A in Dios Yajal in svala': Ayic ix em jun te te' chi' d'a yed'tal eb' chamnac, ix vac' tup a a' ay d'a yol luum, ix in yamanoch vaan a a' tz'el yoc. Yuj chi' a jolom vitz Líbano, ix cusqu'uei, axo masanil te te' ix tacji te'. **16** Ix vaq'uem te' d'a yed'tal eb' chamnac, ix c'ochcan te' yed' jun-tzañ chamnacxo ayxo ec' ta'. Ayic ix c'añ yem te' chi', ix ib'xiq'ue jun-tzañ nación. Yuj chi' toxoñej ix te tzalaj te te' ayñejoch yal d'a yalañ-taxo, axo ticnaic ayxoec' te' b'aj sb'atcan eb' chamnac, aton te' ay d'a Edén yed' pax te' te vach' ay d'a Líbano. **17** A mach ix ec' cajan d'a yalañ yeñul te', aton juntzañ nación ayoch yed'oc, ajun pax eb' ix c'och

yed'oc b'aj ayec' eb' chamnac yuj oval.

18 A ach tic ach sreyal Egipto, ¿mach junoc eb' rey ec'nacxo tza nib'ej tza lajb'ej a b'a yed'oc? A ach tic te vach' ilji, te nivan elc'ochi, palta ol ach c'och b'aj ay eb' nivac yajal chamnacxo chi'. Junñej b'aj ol ach can yed' eb' ayec' chi' ta'. A syalelc'ochi, aton eb' anima chamnac yuj oval, eb' malaj yelc'och Dios d'ay. Ach sreyal Egipto, aton jun tic ol javoc d'a ib'añ yed' eb' a soldado, xchi Jehová Yajal, xa chi, xchi d'ayin.

Lajan viñ sreyal Egipto icha junoc noc' nivaquil noc'

32 **1** A d'a b'ab'el c'u, d'a slaj-chavil uj, ayic slajchavil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **2** Ach anima, b'itej jun b'it yic chamel yuj viñ sreyal Egipto, tzalan icha tic:

Ach rey, tza lajb'ej a b'a yed' junoc noc' choj d'a scaltac nación, palta lajan ach icha junoc noc' nivan noc' ay d'a yol a' mar. Tzach ec' chuc'uljoc d'a yol a', yuj chi' statb'i a' uuj.

3 Yuj chi' a Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ol in molb'ej juntzañ nación, ol och eb' ajc'olal d'ayach, ichato ol ach in yam yed' in chimpa. A d'a yol in chimpa chi' ol ach canoc, axo eb' chi' ol ach ic'anqueta d'a sti' a'. **4** Ol ach in ñerel d'a sti' a', ol ach vac'an-b'at pac'jab' b'aj te chequel. Ol javoc noc' ostoc yed' noc' caltacte'al noc' d'ayach, a noc' ol ach chianb'atoc. **5** Ol vac' b'ud'joquel jolomtac vitz yed' ch'olquixtac yuj a nivanil ol c'ab'at chi'. **6** Ol vac' uc' sat lum lum tic yuj a chiq'uul, masanto ol c'och d'a yichtac lum vitz. A yed' a chiq'uul

chi' ol b'ud'joc el a a'. **7** Ayic ol ach vac'an sateloc, ol vac' q'uic'b'oc sat-chaañ, ol tup yoc q'uen c'anal, ol q'uic'b'oc yoc c'u. Ol tuppaxel yoc q'uen uj. **8** A in Dios Yajal in svala', uuj ol vac' tup masanil saquilq'uinal scopoljub' yoc ay d'a satchaañ. Ol vac' q'uic'b'oc q'uinal d'a yib'añ masanil a choñab'.

9 Ayic ol ach satel chi', ol c'och yab'ixal d'a juntzañxo nación to mañ ojtaoc. Ol vac' ib'xocq'ue choñab' yuj xivelal ayic ol yab'an yab'ixal a yaelal chi' eb'. **10** Uj val ol vac'b'at yaelal d'a yib'añ tziytumoc nación. Ol vac' val xivq'ue eb' sreyal nación chi' ayic ol vac'anec' copnaj yoc vespada d'a yichañ eb'. A val yic ol ach satel chi', ol te xiv eb' yujto sna eb' to ol champax eb'.

11 A in Jehová Yajal in sval icha tic: A viñ sreyal Babilonia ol javoc d'ayach yed' q'uen yespada yic ol ul yac' oval. **12** A eb' a soldado mañ jantacoc sb'isul chi', ol xicjoccham eb' yuj yespada juntzañxo eb' soldado malaj yoq'uelc'olal. Ol satjoquel masanil eb' a soldado yuj eb' yed' pax masanil ic'ojchañb'ail ol satjoquel yuj eb'. **13** Ol in satel masanil noc' a molb'etzal noc' sva d'a stitac a a'. Mañxa b'aq'uiñ ol tatb'oc a' stec'an eb' anima, ma noc' noc' chi'. **14** A in val Jehová Yajal in svala' to icha chi' ol aj syaxb'ixi a', melelixoñej ol aj sb'ey a'. **15** Ayic ol vac'ancan tz'inan Egipto chi', ol cham eb' anima yed' noc' noc', cusel-tacxoñej ol ajcanoc. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi'.

16 A in Jehová Yajal in svala' to a jun b'it yic chamel tic ol sb'itej eb' ix ix d'a junjun nación ayic ol oc' eb' ix

yuj Egipto chi', yuj pax jantac sb'isul anima ol chamoc, xchi Jehová.

Ayoch Egipto d'a yol sc'ab' chamel

17 Ayic **15** c'ual yoch slajuñil uj, d'a slajchavil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **18** Ach anima, b'itej jun b'it yic chamel, yujto mañ jantacoc eb' soldado yic Egipto ol chamoc, tzalan icha tic:

A eb' jelan, ol cham eb', ol emcan eb' d'a yalañ lum lum tic. Ol emc'och eb' b'aj ayec' juntzañxo eb' ayxoc' ta'.

19 Ach yajal, te vach'ton ilji a naani, palta ol ach emc'och telan d'a scal eb' mañ schoñab'oc Dios, xa chi.

20 Ol cham eb' aj Egipto chi', icha ajnac eb' chamnac d'a oval. Ijanxoch q'uen espada d'a masanil eb' anima chi'. **21** A eb' yajalil eb' soldado nivac yelc'ochi, ayxoc' eb' b'aj ayec' eb' chamnac, ol yalan eb' yuj eb' aj Egipto yed' eb' ayoch yed' eb': E... a eb' ix cham d'a scal oval, toxo ix emul eb' d'a tic. Toxo ix ec' jichan eb' qued'oc a oñ mañ oñ schoñab'oc Dios tic, xcham eb'.

22 Ata' ayec' viñ ec'nac sreyaloc Asiria yed' masanil eb' soldado, oyanoch eb' d'a spatic viñ b'aj ayec' eb' chamnac chi', aton d'a oval chamnac eb' smasanil. **23** Ato d'a sjulal yich jun xab' olan chi' ayec' viñ, oyanoch eb' soldado d'a spatic viñ. A eb' soldado chi', yac'nacoch xivc'olal eb' d'a scal eb' anima d'a yolyib'añ-q'uinal tic, palta d'a scal oval chi' chamnac eb' smasanil. **24-25** Ata' aypaxec' viñ ec'nac sreyaloc Elam, ayec' viñ d'a scal eb' chamnac d'a scal oval. Axo d'a spatic yichañ viñ

oyanoch eb' soldado, eb' mañ
schoñab'oc Dios. Masanil eb' chi', a
d'a scal oval chamnac eb'. Ayic
pitzanto eb', te xivnac eb' anima d'a
yolyib'añq'uinal tic yuj eb', palta
q'uixvelal ajnac scham eb' d'a scal
oval, ayxoc' eb' d'a scal eb' chamnac
ticaic.

26 Ata' ayec' viñ ec'nac sreyaloc
Mesec yed' viñ ec'nac sreyaloc
Tubal. A d'a spatictac eb' viñ,
oyanoch masanil eb' soldado eb' viñ.
Vach'chom xivnac eb' anima cajan
d'a yolyib'añq'uinal tic d'a eb' ayic
pitzanto eb', palta chamnac eb' mañ
schoñab'oc Dios chi' d'a scal oval.
27 Mañ lajanoc ajnac smucji eb' icha
ajnac smucji eb' soldado te jelan ec'-
nac d'a peca'. A eb' chi' mucb'il eb'
yed' syamc'ab' yic oval. Aycanoch
yespada eb' d'a yalañ sjolom. Yuj
schucal eb' ayoch yaelal d'a yib'añ
eb', yujto a juntzañ eb' chi' xib'tej-
nac eb' anima eb' d'a yolyib'añ-
q'uinal tic.

28 Ach sreyal Egipto, ol ach sat-
joqueloc. Ol ach c'och d'a scal eb'
mañ schoñab'oc Dios, eb' milb'ilcham
d'a oval.

29 Ata' ayec' viñ ec'nac sreyaloc
Edom yed' pax eb' yajal. Vach'chom
te nivan ajnac yelc'och eb', palta ata'
ayec' eb' d'a scal eb' chamnac d'a
oval. Ata' ayec' eb' d'a scal eb' mañ
schoñab'oc Dios b'aj sc'ochcan eb'
chamnac.

30 Ata' ayec' masanil eb' ac'jinac
yajalil d'a norte yed' pax eb' aj Sidón.
Vach'chom te nivan ajnac yelc'och
eb', yac'nac val och xivc'olal eb' d'a
scal eb' yetanimail, palta q'uixvelal
ajnac scham eb'. Emnaxoc'och eb'
d'a scal eb' chamnac, aton eb' cham-
nac d'a oval, eb' mañ schoñab'oc

Dios emnaxo b'aj sc'ochcan eb'
chamnac, xa chi.

31 A in Jehová Yajal in svala' to
ayic ol yilan juntzañxo eb' rey viñ
sreyal Egipto yed' masanil eb' sol-
dado, ol snivanan sb'a sc'ol viñ yuj
schamel eb' yetchoñab', yujto ix
cham viñ yed' masanil eb' soldado
d'a oval. **32** A in ix vac' yac'och xiv-
c'olal viñ sreyal Egipto chi' d'a scal
eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic,
palta a in Jehová Yajal in svala' to ol
c'ochcan viñ yed' eb' soldado viñ tzij-
tum sb'isul d'a scal eb' mañ in
choñab'oc, aton eb' chamnac d'a
oval, xchi Jehová.

**A tas yovalil sc'ulej eb'
stañvumal choñab'
(Ez 3.16-21)**

33 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin
icha tic: ² Ach anima, al d'a
eb' etisraelal to a in sval icha tic:
Ayic svac'ancot oval d'a junoc
nación, a eb' anima ta', say eb' mach
junoc tz'och yilumaloc eb'. ³ Ayic
syilan viñ yilumal chi' to van sjavi
eb' soldado ajc'ool, spu'an strompeta
viñ yic scol sb'a eb' anima chi'.
⁴ Tato ay mach max scol sb'a ayic
tz'oc' q'uen trompeta chi', axo tz'aji
smiljicham yuj eb' ajc'ool chi', munil
a' tz'ic'ancot chamel chi' d'a yib'añ.
⁵ Yujto syab' yoc' q'uen trompeta
chi', palta max sc'anab'ajej scolan
sb'a. Yuj chi' munil a' tz'ic'ancot
chamel chi' d'a yib'añ. Q'uinaloc scol
sb'a jun, max am chamlaj. ⁶ Palta
tato a viñ yilumal choñab' chi', syil
viñ scot eb' ajc'ool chi', max spulaj
q'uen strompeta viñ chi', axo eb'
anima max scol sb'a eb', axo sjavi eb'
ajc'ol chi' smilancham eb' anima eb',
a eb' scham chi', scham eb' yuj smul,

palta a schamel eb' chi' scan d'a yib'añ viñ stañvan chi', xchi Jehová, xa chi.

7 Ach anima, a ach ix ach vac'och stañvumaloc eb' etchoñab' Israel. Ayic ol vac'an in cachnab'il d'ayach, a achxo ol a cach eb' anima tic in q'uexuloc. 8 Tato ol val d'ayach yuj eb' chuc sb'eyb'al to ol cham eb' yuj smul, palta tato a ach tic mañ ol al d'a eb', mañ ol a cach eb' yic syacteje-can chucal sc'ulej eb' chi', yic max cham eb', q'uinaloc scham eb' yuj smul chi', a d'a ib'añ scan schamel eb' chi' vuuj. 9 Palta tato tzal d'a eb' jun, yic sna sb'a eb' syactancan schucal eb' chi', palta max yacteje-can eb' sb'eyb'alan chucal chi', scham eb' yuj smul chi', a schamel eb' chi' max canlaj d'a ib'añ, xchi Jehová d'ayin.

**A Jehová tojol syutej
sch'olb'itan anima
(Ez 18.21-32)**

10 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, al d'a eb' etisraelal chi' icha tic: A ex tic tzeyal icha tic: A val co pitalil yed' co chucal tz'ec'xo val yib'añ, ijan val tzoñ lajviel yuuj scab'i. ¿Tom olto yal co colchaji? xe chi. 11 Palta al d'a eb' to a in Dios Yajal in svala' to malaj in gana scham eb' chuc sb'eyb'al. Palta in gana sq'uex sb'eyb'al eb' yic snajatb'i sq'uinal eb'. Ex israel, actejeccan e chuc b'eyb'al chi', ¿tas yuj ol ex chamoc? xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

12 Ach anima, al d'a eb' etchoñab' chi' icha tic: Tato ay eb' vach'taxon sb'eyb'al, axo tz'aji sc'ulan chucal eb', mañ ol colchajlaj eb' yuj sb'eyb'al vach'taxon chi'. Tato ay eb' te chuctaxon sb'eyb'al, snaan sb'a eb', axo vach'il sb'eyb'alej eb', mañ ol

chamlaj eb' yuj schucal d'a yalañtax chi'. A pax eb' sb'eyb'alan tojolal, axo tz'aji axo mañ tojoloc sb'eyb'alej eb', mañ ol colchajlaj eb' yuj tojolal d'a yalañtax chi'. 13 Vach'chom ix vac' in ti' vac'an sq'uinal eb' tojol sb'eyb'al chi', a stojol b'eyb'al eb' chi' syac'och yipoc sc'ool, axo tz'aji sc'ulanxi chucal eb', mañxalaj yelc'och b'aj tojol yutejnac sb'eyb'al eb' chi', ol chamñej eb' yuj smul chi'. 14 Vach'-chom ayoch chamel d'a yib'añ eb' chuc sc'ulej vuuj, palta tato sna sb'a sc'ol eb', syactan eb' sc'ulan masanil chucal sc'ulej chi'. 15 Syac'an meltzaj eb' tas aycan d'ay yuj q'uen majan tumin, syac'anxi meltzaj tastac yel-q'uejnac eb', sc'anab'ajan in c'ay-b'ub'al eb', aton yuj vach' tz'ec' eb' anima, val yel a eb' chi' ol scha sq'uinal eb', mañ ol chamlaj eb'. 16 Yujto vach'xo tas sc'ulej eb', ayxo sq'uinal eb', mañxo ol in nacot schucal eb' sc'ulejnac d'a yalañtax chi'. 17 A eb' etchoñab' chi' syal eb' to mañ tojoloc svutej in ch'olb'itan eb', palta val yel a eb' mañ tojoloc syutej sb'a. 18 Tato ay eb' syacteje-can sc'ulan vach'il, axo chucal sc'ulej eb', ol cham eb' yuj tas sc'ulej chi'. 19 Tato a eb' chuc sb'eyb'al sna sb'a sc'ool, syactancan schucal eb' chi', axo vach'il sc'ulej eb' yed' tojolal, ol scha sq'uinal eb' yuj vach'il sc'ulej chi'. 20 Tzeyalanxi icha tic: A Jehová mañ tojoloc syutej sch'olb'itani, xe chi. Palta a in tic, junjunal tzex in ch'olb'itej, ato syal tas tze c'ulej, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

Ix ac'ji ganar Jerusalén

21 Ayic oye' c'ual yoch slajuñil uj, ayic slajchavil ab'ilxo quic'jicot d'a Babilonia tic, ay jun viñ vinac ix el

elelal d'a Jerusalén, ix javi viñ d'ayin, ix ul yalan viñ to toxo ix ac'ji ganar choñab' chi' yuj eb' ajc'ool. **22** A d'a q'uic'b'alil yic manto ja viñ chi', ix yac'anem spoder Jehová d'a vib'añ. Axo d'a q'uiñib'alil ayic ix javi jun viñ chi', ix yalxi in loloni.

A smul eb' anima

23 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **24** Ach anima, a eb' anima cajan d'a juntzañ choñab' mac'b'ilem lañ-naj d'a yol yic eb' etisraelal, syal eb' icha tic: A viñaj Abraham junñej patil viñ, palta schanac jun luum tic viñ smacb'enoc. A oñxo pax tic jun, tzij-tum co b'eyi, smoj quic'an luum, xchi eb'. **25** Yuj chi' al d'a eb' to a in Dios Yajal in sval d'a eb' icha tic: A ex tic tze chi noc' chib'ej yed' schiq'uil. Tzex och ejmelal d'a yechel comon dios, tze milancham anima, tze comon nib'an eyic'an jun luum tic. **26** Tzeyixtan eb' eyetanimail yed' eyespada. Tze c'ulan tas yajb'entac, tzex mulan yed' eb' ix ix ay yet-b'eyum. Slajvi chi' tze comon nib'an eyiquej jun lum luum chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

27 Tzalanpax d'a eb' to a in Jehová Yajal in sval icha tic d'a yib'añ eb': A eb' cajan d'a juntzañ choñab' mac'-b'ilem lañnajoc, ol miljocpaxcham eb'. Axo eb' cajan b'aj mañxalaj te' pat, a noc' caltacte'al noc' ol chian-b'at eb'. Axo eb' cajan d'a yoltac q'uen ñaq'ueen, a ilya ol ic'an scham eb'. **28** Ol canñej tz'inan lum luum chi', cuseltac ol ajcan luum. Ol vac'an lajvoc yac'umtaquil eb'. Cuseltac ol ajcan lum tzalquixtac yic choñab' Israel. Mañxa junoc anima ol ec' ta'. **29** Ayic ol vac'ancan tz'inan jun lum chi' yuj smul eb' yajb'entac sc'ulej,

ichato chi' ol yojtacanel eb' to a in Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

30 Ix yalanxi icha tic: Ach anima, a eb' etchoñab' chi', ayic schalan sb'a eb' b'aj ay smuroal choñab' chi' yed' d'a stitac spat eb', tzach sb'uchan eb', stz'acan yal eb' d'ay junjun icha tic: Coyec, b'at cab'ec slolonel Jehová, xchi eb'. **31** Icha chi' tz'aj yic'lancot sb'a eb' in choñab' chi', ol javoc eb', ol em c'ojan eb' d'a ichañ yab'an tas ol ala'. Palta max sb'eyb'alej eb' tas tzal chi'. Toñej stz'ac yal eb', axo spensar eb', añej chucal ayec' d'ay. **32** A ach tic lajan ach d'a eb' icha junoc mach te vach' sb'itani, te vach' yoch sjaj, te vach' schalan te' arpa. Scha yab' eb' tas tzala', palta max sb'eyb'alej eb' tas tzal chi'. **33** Palta ayic ol elc'och masanil tas tzal chi', ichato chi' ol snaancot eb' to in checab' aj d'a scal eb', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ eb' stañvumal choñab' Israel

34 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **2** Ach anima, al d'a eb' stañvumal choñab' Israel to a in Dios Yajal in sval d'a eb' icha tic: Ay, ex stañvumal Israel, ob'iltac ex, a exñej tze tañvej e b'a. Mañoc eb' in choñab' tze tañvej icha smojal. **3** A ex tic lajan ex icha eb' tañvum calnel chuc. Añej yal yim noc' snib'ej eb' syuq'uej, sb'oan spichul eb' yed' xil noc', smilancham noc' te b'aq'uech eb' schia, palta max stañvej noc' eb' d'a smojalil. **4** Max sya'ilej noc' malaj yip eb', max yil-laj noc' ay syab'il eb', max yañtej noc' lajvinac eb' yed' noc' q'uiich. Max smolb'ej noc' saclemb'at eb', max say noc' satb'at eb'. Max yal sc'ol eb' stañvej noc', añej to smac'

noc' eb'. **5** A noc' calnel chi' toñej satec' noc' yujto malaj stañvumal noc', yuj chi' axo noc' chium noc' schianb'at noc'. **6** Toñej spuccanb'at noc' elelal d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac. Saclemcanb'at noc' d'a sat lum luum tic. Mañxalaj mach tz'och ilc'olal b'at sayanec' noc', ma sc'anb'an noc'. Icha chi' tzeyutej eb' in choñab' tic.

7 Yuj chi' ex stañvumal in choñab', scham val eyab'an tas svala'. **8** A in Dios Yajal in sval icha tic: A in choñab' tic, eyuuj lajan ix aj eb' icha noc' calnel malaj stañvumal tz'elc'aj-b'ati, schijib'at noc' yuj noc' chium noc', a exxo tze tz'ac eyil in choñab' tic, max e tañvej eb', a exñej tze tañvej e b'a. **9** Yuj chi', ex stañvumal in choñab', ab'ec val juntzañ in lolonel tic. **10** A in Jehová Yajal in svala': Aycot voval, ol vac' yovalil in choñab' tic d'ayex. Ol ex viq'uel d'a eyopisio chi', yic mañxo ol e tz'ac eyil in choñab' tic, yujto a exñej tze tañvej e b'a. Ol viq'uel eb' in choñab' tic d'a yol e c'ab' yic mañxo ol ex va d'a spatic eb'.

Jun tañvum calnel vach'

11 A in Dios Yajal in svala' to a in val ol in molb'ejxi eb' in choñab' tic, ol in tañvan eb'. **12** Icha eb' tañvum calnel tz'och val ilc'olal yuj noc' scalnel ayic saclemb'at noc', icha chi' ol aj voch ilc'olal yuj in choñab' tic. Ol in molb'ejxicot eb' b'aj sacleminac yajcanb'at chi', ol vic'anelta eb' d'a cal q'uic'alg'uinal b'aj aycanb'at chi'. **13** A in ol vic'xicot eb' d'a scal juntzañ nación b'aj sacleminac yajcanb'ati, ol vic'anxib'at eb' d'a sat sluum. Ol c'ochxoc cajan eb' d'a lum tzalquixtac yed' d'a lum ch'olquixtac

b'aj ay sjajtac a a' d'a yol smacb'en Israel chi', aton lum b'aj syal scajnaj anima. **14** Ol vic'b'at eb' d'a lum te yax sat, aton lum tzalquixtac d'a yol yic Israel chi'. Ata' ol vac' yic' yip eb', ol vac'an tas te vach' sva eb' ta'. **15** A in Jehová Yajal in svala' to ol in tañvej in choñab', ol vac'an yic' yip eb' ta'. **16** Ol in sayec' eb' satnaccanb'ati, ol vac'an meltzaj eb' sacleminac yajcanb'ati, ol vañtan eb' lajvinac yed' eb' q'uichajnac, ol vac'an stec'anil eb' malaj stec'anil. Palta ol in satel eb' yajal yaj d'a scal eb', aton eb' tz'ixtan eb'. Te vach' ol vutej in tañvan in choñab' chi'.

17 A in Jehová Yajal in sval d'ayex in choñab' ex tic: Ol ex in ch'olb'itej junjun ex, ex to lajan ex icha noc' calnel yed' ex lajan ex icha noc' chiva. **18** Ayex lajan ex icha noc' calnel tec'an, añej añ añc'ultac vach' sc'uxu', axo añ maxtzac sc'uxlaj noc' toxoñej stec'nub'ej añ noc'. A a a' te yaax snib'ej noc' syuq'uej, palta axo yoc noc' stec'anq'ue statil a'. **19** ¿Toc-val vach' tato a noc' calnel malaj yip sc'uxan añ añc'ultac stec'nub'aj chi', axo a a' stec'chajq'ue statil chi' syuc' noc'? **20** Yuj chi' a in Jehová Yajal in sval d'ayex: A in ol in ch'olb'itej eb' syic'chaañ sb'a yed' eb' emnaquil syutej sb'a. **21** A ex tec'an ex tic, lajan ex icha noc' calnel b'aq'uech stenq'ue telnaj noc' malaj yip, spechanb'eyec' noc' malaj yip chi' noc'. **22** Yuj chi' a in ol in col eb' emnaquil yaj d'a scal eb' in choñab', yic vach' mañxo ol eyixtej eb'. **23** A in ol vac'och junoc stañvumal eb' in choñab' chi', aton in checab' yññtilal viñaj David. A ol ex tañvan icha junoc tañvum calnel vach' syutej stañvan noc' scalnel. **24** A in Jehová

in svala' to a in e Diosal in, axo viñ in checab' yiñtilal viñaj David chi' ol vac'och eyajaliloc. **25** Ol vac' in trato eyed'oc, yic vach' junc'olal ol ex ajoc. Ol in satel masanil tas ay smay d'a e cal yic vach' mañxa tas ol e na'a.

26 Ol vac'cot in vach'c'olal d'a eyib'añ d'a spatictac jun tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin, ol vac'ancot ñab' d'a stiempoal. **27** Ol yac'xoc sat te' avb'en te', a lum luum tic ol yac'xi tas tz'avchaj d'a sat luum, junc'olal ol ex ajxoc d'a e luum. Ol ex in coled d'a yol sc'ab' eb' b'aj ayex och checab'oc. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. **28** Mañxo ol elc'ajb'at tastac ay d'ayex yuj juntzañxo nación, mañxo ol ex chijocb'at yuj noc' chium noc', mañxa mach b'aj ol ex xivoc. **29** A in ol vac'xi q'uib' tas tz'el d'a sat e luum chi', yic mañxa b'aq'uiñ ol eyac' vejel. Mañxo ol ex b'uchjoc yuj juntzañxo nación. **30** Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová e Diosal in, ayinec' eyed'oc, in choñab' eyaj a ex yiñtilal Israel ex tic. **31** A in svala' to in choñab' eyaji, icha in calnel eyaji, tañvab'il ex vuuj, a in Jehová Yajal in e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ lum Seir

35 **1** Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: **2** Ach anima, ixic q'uelan d'a stojolal lum tzalquixtac yic Seir. Tzalan in lolonel d'a yib'añ luum. **3** Tzalan icha tic:

A Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ex cajan ex d'a tzalquixtac yic Seir, a in svala' to ay cot voval d'ayex, ol vac'och yaelal d'a eyib'añ, ol vac'can tz'inan e

choñab', ol mac'joccanem lañ-najoc.

4 A juntzañ e choñab', ol in satel d'a junelñej. Ol vac'can tz'inan. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in svutej icha chi'

5 Yujto ayexñejoch ajc'olal d'a choñab' Israel, e milnaccham eb' ayic ayoch syaelal eb' yuj smul. **6** Yuj chi' a in Dios Yajal in svac' in ti' to ol ex vac'canoch d'a yol sc'ab' chamel, axo chamel chi' ol ex pechan b'eyec'oc, ol ex cham yuuj. **7** Ol vac'can tz'inan lum tzalquixtac Seir chi', mañxo ol in cha ec' anima ta'. **8** Ol vac'can b'ud'joc el lum tzalquixtac, lum ch'olquixtac yed' yoltac a a' yuj snivanil eb' chamnac, aton eb' ol cham d'a oval. **9** Junelñej ol vac'can tz'inan lum e luum chi', mañxalaj mach olto cajnajcan d'a e choñab' chi'. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in svutej icha chi'.

10 A ex tic eyojtac to a in Jehová in ayinec' yed' eb' israel tic, palta tzeyalan icha tic: A smach'en Israel yed' Judá, quic ol ajcanoc, xe comon chiej. **11** Palta a in Dios Yajal in svac' in ti' to icha val yoval e c'ool yed' e chichonc'olal ayoch d'a Israel tic, icha pax chi' ol ex vutej. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' israel to a in svac'och eyaelal yuj tas ix eyutej eb'. **12** Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in Jehová in ix vab' val e b'uchval lolonel ayic ix eyalan icha tic: A lum tzalquixtac d'a yol smach'en Israel, ix can val tz'inan luum. Co maquec quiquej luum, xe chi. **13** Ix eyic' val chaañ e b'a d'ayin, ix in e b'uchani, palta ix vab'ñej tas ix eyal chi'.

14 A in Dios Yajal in sval juntzañ tic: Masanil yolyib'añq'uinal tic ol

tzalajq'ueoc ayic ol ex in satanel chi'.
15 Yujto a ex tic, ix ex te tzalaji ayic ix lajviel choñab' Israel, yuj chi' ol in pactzitej d'ayex icha ix eyutej e b'a chi'. Ol vac'can tz'inan lum tzalquix-tac Seir chi', aton e macb'en ex yiñtilalcan Edom. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

Ol ic'jocxichaañ choñab' Israel

36 ¹ Ach anima, al d'a eb' etis-raelal cajan d'a tzalquixtac d'a yol yic Israel to smaclej yab' in lolonel eb'. ² A in val Jehová Yajal in svala': A eb' ayoch ajc'olal d'ayex, ix scomon alej eb' to yicxo masanil lum tzalquixtac eb' aytaxoni. ³ Ayic ix smacanec' juntzañxo nación chi' lum tzalquixtac d'a yol e macb'en chi' yiquej, ix satanel eb' tastac ay d'a sat luum, ix ex sb'uchan eb'. ⁴ Yuj chi', a in Jehová Yajal in sval d'ayex israel ex ayex d'a lum tzalquixtac, d'a lum ch'olquixtac, d'a choñab' macb'ilem lañnajoc yed' d'a choñab' cannac tz'inan, aton juntzañ choñab' elc'ab'ilb'at tastac ay d'ay yuj juntzañ choñab' ay d'a slac'anil. ⁵ Yuj chi' yed' val yoval in c'ool svalan d'a yib'añ choñab' Edom yed' juntzañxo nación icha tic: Tzalajc'olal ix aj eyoch d'a in choñab', yed' val e chichonc'olal ix eyic'anec' lum luum, ix e satanel tastac ay d'a sat luum, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁶ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A in Dios Yajal in sval d'ayex israel ex tic, ex cajan ex d'a lum tzalquix-tac, d'a lum jolomtac vitz, d'a lum ch'olquixtac yed' d'a lum pac'quiltac: Ay val cot yoval in c'ol d'a yib'añ juntzañxo nación chi' eyuuj, yujto

tzex yixtej val eb', tzex sb'uchan eb'.
⁷ Yuj chi' svac' in ti' to a juntzañ nación chi', a in ol vac' q'uixvelal eb'.
⁸ A d'a lum tzalquixtac d'a yol e macb'en, jantac te' avb'en te' ol yac' sat, yic ol e lo sat te', yujto toxo ol ex meltzajoc. ⁹ A in val ol ex in tañvej, ol ex c'ochxoc, ol eyavanxi eyavb'en d'a sat lum e luum chi'. ¹⁰ Elañ-chamel ol vac'xi q'uib' e b'isul d'a lum e luum chi. Ol laj q'uib' e b'isul d'a junjun e choñab'. Ol laj e b'oxiq'ue e choñab' macb'ilem lañ-najoc. ¹¹ Ol vac' q'uib' sb'isul noc' e molb'etzal noc', ol q'uib' pax e b'isul. Jantac anima ol cajnajxoc d'a junjun e choñab', ec'b'al svach'il ol ex ajxoc icha eyaj pecataxo. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in svutej icha chi'. ¹² Ol ex vic'b'at d'a lum tzalquixtac chi', ol eyic'anxican lum eyictaxon yaji. Mañxo ol miljoc-cham eb' eyuninal d'a juntzañ luum chi'.

13-14 A eb' anima d'a juntzañxo nación syal eb' to a lum tzalquixtac d'a yol yic Israel tz'ac'ancham eb' anima yed' yuninal. Palta a in Jehová Yajal in svala' to mañxa b'aq'uiñ ol satel eb' in choñab' yuj lum luum chi', mañxo ol chamlay yuninal eb' yuj luum. ¹⁵ Mañxa b'aq'uiñ ol ex in cha b'uchjoc yuj juntzañxo nación d'a lum e luum chi', mañxa anima ol cham yuj luum, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁷ Ach anima, ayic cajanec' eb' e mam eyicham d'a sluum d'a pecataxo, yixtejnacb'at lum sluum eb' chi' yuj chucal sc'ulej. A sb'eyb'al eb' chi' yajb'entac d'a vichañ. ¹⁸ Yuj chi' vac'nac val cot yoval in c'ol d'a yib'añ eb', yujto jantac anima

smilnaccham eb' d'a sat sluum chi',
 ochnac pax eb' ejmelal d'a juntzañ
 comon dios. **19** Yuj val schucal sb'ey-
 b'al eb' chi', vac'och syaelal eb', in
 saclemejcanb'at eb' d'a juntzañxo
 nación. **20** Axo yic sc'och eb' d'a jun-
 tzañxo nación chi', te chuc yal eb'
 anima chi' d'ayin yuj eb', yalan eb'
 anima chi' icha tic: Tato yel schoñab'
 Jehová yaj juntzañ anima tic, ¿tas yuj
 tz'ic'jiel eb' d'a schoñab' chi'? xchi
 eb'. **21** Yuj chi' vab' val syail yuj jun-
 tzañ b'uchval lolonel, yuj smul eb' e
 mam eyicham chi', chuclaj tas syal
 eb' anima chi' d'ayin d'a juntzañ
 nación b'aj c'ochnac eb' chi'. **22** Yuj
 chi', al d'a eb' etisraelal chi' to a in
 Jehová Yajal in sval icha tic: A tas ol
 in c'ulej, mañ eyujoc ol in c'ulej,
 palta yuj vac'an b'inaj in b'i, yujto te
 chuc yalan eb' anima chi' d'ayin
 eyuuj, aton eb' b'ajtac c'ochnac ex
 can chi'. **23** Yuj chi' ol in ch'ox val
 snivanil velc'och d'a yichañ juntzañ
 nación ix in b'uchan eyuuj chi'. A in
 val Jehová Yajal in svalu' to a d'ayex
 ol in ch'oxel snivanil velc'ochi, d'a
 yichañ eb' anima chi'. Ichato chi' ol
 nachajel yuj eb' to a in ton Jehová in
 svutej icha chi'. **24** A in ol ex
 viq'uelta d'a scal juntzañ nación b'aj
 saclemiac eyajcanb'at chi', ol ex in
 molb'anxi, ol ex vic'anxib'at d'a e
 luum chi'. **25** Ol ex in sacb'itanxi yuj
 juntzañ chucal ix e c'ulej, icha junoc
 tas sb'ic'jiel yed' a a' yaax. Ol vic'anel
 e mul yuj b'aj ex och ejmelal d'a jun-
 tzañ comon dios. **26** Ol vac'och jun
 ac' pensar d'ayex sq'uexuloc jun e
 chuc pensaril chi'. Ol vic'anel jun
 pensar pit ayoch d'ayex, axo
 c'anab'ajumal ol vac'och d'ayex.
27 Ol vac'och Vespíritu d'ayex yic tze
 b'eyb'alan in c'ayb'ub'al yed' in

checnab'il. **28** Ol ex cajnaxoc d'a lum
 vac'nac d'a eb' e mam eyicham, ol ex
 ochxoc in choñab'oc, a inxo ol in
 ochxoc e Diosaloc. **29** A in ol ex in
 tañvej, yic vach' mañxo ol eyixtejb'at
 e b'a yuj juntzañ chucal tze c'ulej
 chi', ol vac'anxi yac' sat ixim e trigo,
 yic vach' mañxa b'aq'uiñ ol eyac'
 vejel. **30** Ol vac' val yac' sat te eyav-
 b'en te' yed' masanil tastac tzeyavej
 d'a sat luum, yic vach' mañxo ol ex
 b'uchjoc yuj juntzañxo nación yuj
 eyac'an vejel. **31** Ayic ol e naancot e
 chuc b'eyb'al yed' tas yajb'entac e
 c'ulejncac, ol ex q'uixvoc yuuj. **32** A in
 Jehová Yajal in svalu': Ojtaquejequel
 ex israel ex tic to mañ yujoc e vach'il
 svac'an in vach'c'olal d'ayex, yujto
 smoj eyecan q'uixvoc e b'a yuj e chuc
 b'eyb'al chi'.

33 A in Jehová Yajal in sval icha
 tic: A val yic ol vic'anel e chucal, ol
 ex vac'anxi cajnax d'a e choñab', ol e
 b'oanxiq'uei. **34** A lum luum cannac
 tz'inan chi', ol avchajxi avb'en d'a
 luum, axo yic ol ec' eb' anima ta', ol
 yilan eb' to ayxo tas avab'il d'a luum.
35 Ol yalan eb' icha tic: A jun lum
 luum tic cannac tz'inan luum, axo tic-
 naic ayxo tas avab'il d'a luum,
 lajanxo yilji lum icha lum Edén.
 Mac'b'ilem lañnaj juntzañ choñab'
 tic, axo ticnaic ix laj b'ochajxiq'uei,
 ayxo pax anima cajan d'ay, xcham
 eb'. **36** A juntzañ choñab' aycan d'a e
 lac'anil, ol yojtaquejel eb' to a in
 Jehová in tic tzin b'oxiq'ue tas mac'-
 b'ilem lañnajoc, ichato svavejxiem
 tas toc'b'ilq'ueta. A in Jehová in
 svalu', yovalil ol elc'och tas svalcan
 tic.

37 A in Jehová Yajal in sval icha
 tic: Ex yiñtilal Israel, a tastac ol e
 c'an d'ayin, ol vac' d'ayex. Ol vac'an

q'uib' e b'isul icha tz'aj sq'uib' sb'isul noc' calnel. **38** A juntzañ choñab' emnac laññaj chi', ol b'ud'jocxiel yuj eb' anima, lajanxoñej ol aj yec' eb' anima chi' icha yec' ñililloc noc' calnel tz'ic'chajcot silab'il d'a Jerusalén d'a q'uiñal. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

A juntzañ taquiñ b'ac

37 ¹ Ix yac'anem spoder Jehová d'a vib'añ, axo Yespíritu ix ac'an vila', ichato ayinec' d'a jun pañan b'aj b'ud'an yuj juntzañ b'ac. ² Ix in yic'anec' Jehová d'a scaltac juntzañ b'ac chi', ix vilani majnaquel sat lum pañan chi' yuj juntzañ sb'auquil anima chi'. Te tzijtum juntzañ b'ac chi', te taquiñxo. ³ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, ¿tzam yal spitzvixi juntzañ taquiñ b'ac tic tza na'? xchi. Ix in tac'vi d'ay icha tic: Mamin Dios Vajalil, a achñej ojtac, xin chi.

⁴ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al d'a juntzañ taquiñ b'ac tic to scha yab' in lolonel eb'. ⁵ Al d'a eb' to a in Jehová Yajal in sval icha tic: Ol vac'xioch eyic' yic tzex pitzvixi. ⁶ Ol vac' eyamlajxi e b'a, ol vac'anxioch e b'ac'chil, ol ochxipax e tz'umal, ol vac'anxi eyic' eyic', ol ex pitzvocxoc. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in, xchi Jehová, xa chi d'a eb'. ⁷ Ix valan d'a eb' icha ix aj yalan Jehová chi' d'ayin. Yacb'an van valan chi' d'a eb', ix vab'an sc'añ jun tas, ticni tob'an quixcab' ix eq'ui, icha chi' ix aj yoch ijan syamanxi sb'a juntzañ b'ac chi'.

⁸ Axo ix vilani, van syamanxi sb'a juntzañ b'ac chi', ayxo och sch'añal,

sb'ac'chil yed' stz'umal. Añej to manto yic'laj yic' eb'.

⁹ Ix vab'an yalan Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, al d'a ic' icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: Ach ic', cotañ d'a masanil polyib'añiq'uinal, tzach ochcan d'a juntzañ nivanil chamnaxo tic, yic spitzvixi eb', xchi Jehová, xa chi. ¹⁰ Ix valan icha ix yutej yalan Jehová chi' d'ayin, ix och yic' juntzañ nivanil chi', ix pitzvixi eb', ix q'ue liñan eb'. Mañxo b'ischaj-b'enoc eb' icha junoc nivan ñilañ eb' soldado.

¹¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, a ex choñab' Israel ex tic, lajan ex icha juntzañ b'ac tic. Tzeyal icha tic: Taquiñxo co b'auquil, mañxa tas ayoch yipoc co c'ool, toxo ix oñ sateli, xe chi. ¹² Yuj chi' al yab' eb' etchoñab' tic to a in Jehová in sval icha tic: Ex in choñab', ol in jac b'aj mucan ex, ol ex vic'anelta ta', ol ex vac'an meltzaj d'a e choñab'.

¹³ Ayic ol in jacan b'aj mucan ex chi', ol ex vic'anelta, ol eyojtacaneli to a in ton Jehová in e Diosal in. ¹⁴ A in val svala' to ol vac'och Vespíritu d'ayex, axo e pitzvi chi', axo ex vac'anxican cajñaj d'a e luum chi'. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in valnac juntzañ tic, ix vac'anpaxelc'ochi, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

Ol yil-lajxi sb'a Israel yed' Judá

¹⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁶ Ach anima, say chab'oc te te', tza tz'ib'anoch d'a junoc te' icha tic: A te' sch'oxan Judá yed' eb' yetisraelal ajun yed'oc. Slajvi chi' tza tz'ib'anpaxoch d'a junxo te' icha tic: A te' sch'oxan Efraín yiñtilal José yed' masanil eb' yetisraelal ajun

yed'oc. Icha chi' tz'aj a tz'ib'ani.
17 Slajvi chi' tzac'an yil-laj sb'a sñi' te' d'a yol a c'ab', ichato junñej te'al te'. **18** Tato ol sc'anb'ej eb' etchoñab' d'ayach icha tic: Al d'ayoñ tas syalel-c'och jun tza ch'ox tic, ta xchi eb', **19** tzalan d'a eb' icha tic: Icha val tic yalan Jehová Yajal: Ol vic'q'ue te' sch'oxan yiñtilal José, te' ayoch d'a yol sc'ab' Efraín yed' juntzañxo yiñtilal Israel ayoch yed'oc, ol vac'an yil-laj sb'a te' yed' te' sch'oxan Judá, junñej ol vutej chab' te' te' chi' d'a yol in c'ab', xchi Jehová, xa chi d'a eb'. **20** D'a val yichañ eb' tzic'anq'ue te' te' chi' schab'il, aton te' b'aj ix a tz'ib'ejoch chi', **21** tzalan icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ol ex viq'uelta d'a scaltac juntzañ nación b'aj c'ochnac ex cani. Yaliñej b'aj ayex eq'ui ol ex vac'anxi meltzaj d'a sat e luum. **22** Junxoñej choñab'il ol ex vutej d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Israel chi', junxoñej e reyal ol vac'ochi. Mañxa b'aq'uiñ ol ex pojchajb'atoc. Mañxo chab'oc nación ol ex ajoc. **23** Mañxo ol eyixtejb'at e b'a yed' juntzañ e comon dios yajb'entac chi', ma yed' juntzañocxo macañil chucal tze c'ulej. Yujto ol viq'uel e pitalil, ol vic'anel e mul ayoch d'a eyib'añ. Ol ex ochxoc in choñab'oc, a inxo ol in ochxoc e Diosaloc. **24** Aton viñ in checab' yiñtilal viñaj David ol och e reyaloc yed' e tañvumaloc e masanil. Ol e c'anab'ajan in c'ay-b'ub'al yed' in checnab'il. **25** Ol ex cajnajxoc d'a jun luum vac'nac d'a viñ in checab' aj Jacob, aton lum b'aj ec'nac eb' e mam eyicham. Ata' ol cajnaj eb' eyuninal yed' masanil eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo. Axo viñ in checab' yiñtilal viñaj David ol ochñej e reyaloc. **26** Ol vac' in trato yic

junc'olal eyed'oc, yic vach' ol ex aj d'a tzalajc'olal. D'a junelñej ol in b'ocan jun in trato chi' eyed'oc, yic tzalajc'olalñej ol ex ajoc. Ol vac'an q'uib' e b'isul, d'a masanil tiempo ol can in templo d'a e cal. **27** Ol in cajnaj d'a e cal, ol in ochxoc e Diosaloc, a exxo ol ex ochxoc in choñab'oc. **28** Ol aj in templo chi' d'a e cal d'a junelñej, axo masanil juntzañxo nación ol nachajel yuj eb' to sic'b'il ex el vuuj yic tzex ochcan vicoc, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ viñaj Gog

38 ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, a tic-naic meltzajañb'at q'uelan d'a stojolal choñab' Magog. Tzalan juntzañ in lolonel tic d'a yib'añ viñaj Gog, sat yajal yaj d'a Mesec yed' d'a Tubal. ³ Al d'a viñ to a in Dios Yajal in sval icha tic: Ach Gog sat yajal aj d'a Mesec yed' d'a Tubal, a in val svala' to ayinxooch ajc'olal d'ayach. ⁴ Ichato ol vac'och junoc q'uen gancho d'a yalañ a ti', ol ach vic'an meltzajoc. Ol ach vic'ancot d'a tic yed' masanil eb' a soldado ayq'ue d'a yib'añ chej, eb' yed'nac yespada, eb' ed'jinac smaclab' jul-lab' yed' masanil juntzañxo yamc'ab' yic oval. ⁵ A d'a scal eb' chi' ayoch eb' soldado aj Persia, eb' aj Etiopía yed' eb' aj Libia. Masanil eb' chi' yed'nac smac-lab' jul-lab' eb' yed' pax sq'uen xumpil eb'. ⁶ Ay pax masanil eb' soldado aj Gomer yed' eb' aj Bet-togarma, aton eb' ay d'a norte yed' pax juntzañxo choñab' mañxo b'ischajb'enoc ayoch ed'oc. ⁷ Ac' lista a b'a yed' a yamc'ab' yic oval yed' masanil eb' soldado tzac' mandar. ⁸ Ayic nivanxo tiempo toxo ix eq'ui, ol a naanchaañ

to ol ac' oval yed' choñab' Israel, aton jun choñab' najtil cannac tz'inan yuj oval. Palta a d'a jun tiempoal chi' meltzajnacxo eb' anima sacleminac yajcanb'at d'a juntzañxo nación, cajanxo eb' d'a sluum chi' d'a jun-c'olal. **9** Icha val junoc q'ueic' asun ol aj a c'och d'a jun choñab' chi' yed' juntzañxo nación ayoch ed'oc. Ol ach c'och yed' masanil eb' a soldado mañxo b'ischajb'enoc, icha val junoc nivan yaxñab'.

10 A in Jehová in sval icha tic: Te chuclaj tas ol a na' a c'u lej d'a jun tiempoal chi'. **11** Ol alan icha tic: Ol b'at vac' oval yed' juntzañ anima, malaj smuroal schoñab' eb' ayochi, malaj spuetail, malaj pax yijchul ayochi, tzalajc'olal yaj eb', malaj b'aj vach' scolan sb'a eb'. **12** Ol vic'anec' tastac ay d'a eb', ol in och d'a juntzañ choñab' toto ix b'ochajxiq'uei, aton eb' anima toto meltzajnac d'a juntzañ nación. A eb' chi' tzijtum noc' smol-b'etzal noc' eb' yed' juntzañxo tas ay d'a eb'. Aton eb' cajan d'a snañal yol-yib'añq'uinal tic, xa chama. **13** A eb' aj Sabá, eb' aj Dedán yed' eb' choñ-vajum scot d'a Tarsis, ol sc'anb'ej eb' d'ayach icha tic: ¿Tom tzach javi elc'al? ¿Tom ix a molb'ej eb' a soldado tic tzach javi yed' eb' yic tzul ic'anec' q'uen plata, q'uen oro, noc' molb'etzal noc'? xcham eb', xchi Jehová, xa chi d'a viñ.

14 Yuj chi' ach anima, al d'a viñaj Gog chi' to a in Jehová Yajal in sval icha tic: Ayic te tzalajc'olalxo yaj in choñab' Israel, ol a naanq'ue ac'an oval chi' yed' eb'. **15** Ol ach cotñej d'a a luum te najat d'a norte, te nivan juntzañxo choñab' ol cot ed'oc, ayq'ue eb' d'a yib'añ chej. Mañxo b'ischajb'enoc eb' soldado ol cot

ed'oc. **16** Ol ac'an oval yed' in choñab' Israel chi', ol ach och oyan d'a spatictac, icha tz'ajem asun d'a yib'añ lum luum. Ach Gog, a d'a jun tiempoal chi' ol ach vic'cot d'a sat lum in luum chi' yic ol yil juntzañxo nación tas ol vutej ach in sataneli, icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a inñej nivan velc'ochi.

17 A in Jehová Yajal in sval icha tic: A ach ton tic valnac uuj d'a eb' in checab' d'a peca', ayic yalannaccanel in lolonel eb' d'a scal eb' in choñab' Israel. Najtil yac'nac eb' yalancan uuj to a in ol ach vic'cot ac' oval yed' eb' in choñab'.

A yaelal d'a yib'añ viñaj Gog

18 A in Dios Yajal in sval icha tic: Ayic ol javoc viñaj Gog yac' oval d'a Israel chi', ol cot val yoval in c'ol d'a yib'añ viñ. **19** Yuj val yoval in c'ol chi', ay val nivan quixcab' te ov ol ec' d'a Israel chi'. **20** Masanil noc' chay d'a yol a' mar, noc' much tz'ec' jeñeñoc, noc' caltacte'al noc' yed' pax noc' siñervi d'a sat luum, ol ib'xocq'ue noc' smasanil yuj xivelal d'a vichañ. Icha chi' ol aj masanil anima d'a yol-yib'añq'uinal tic. Ol laj el lum vitz c'acopil, ol elta vequeljoc q'uen tenam, ol em laññaj smuroaltac choñab'. **21** A in Jehová Yajal in sval icha tic: A d'a lum tzalquixtac d'a yol smac'b'en in choñab', ol vac'b'at chamel d'a yib'añ eb' soldado viñaj Gog. Munil a eb' soldado chi' ol smil-lajcham sb'a junjun yed' q'uen yespada. **22** Ol vac'b'at yaelal, ilya yed' chamel d'a yib'añ viñ. Ol vac'b'at oval yaxñab', nivac sacb'at yed' azufre ayoch sc'ac'al d'a yib'añ viñ yed' soldado yed' masanil nación ajun yed' viñ. **23** Icha chi' ol aj in

ch'oxanel snivanil velc'och d'a yichañ juntzañxo nación, icha chi' ol aj yoj-tacanel eb' to a in ton Jehová in, a inñej Dios in, xchi Jehová.

Ix ac'ji ganar viñaj Gog

39 ¹ Ach anima, al d'a viñaj Gog to a in Jehová in sval icha tic: Ach Gog, yajal aj d'a Mesec yed' d'a Tubal, sval d'ayach to ayinxooch ajc'olal d'ayach. ² A in ol vac' a c'ulej, ol ach vic'cot d'a najat d'a stojolal norte, yic ol ach javoc d'a lum tzalquixtac yic Israel. ³ Ata' choc' ol vutej jun a jul-lab' ed'nac d'a a q'uexañ c'ab' yed' yol a jul-lab' ed'nac d'a a vach' c'ab'. ⁴ A achxo jun yed' eb' a soldado ol ach vac'och d'a yol sc'ab' chamel yed' eb' yic jun-tzañxo nación ajun ed'oc, ol ex cham d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Israel. Axo noc' ostoc yed' noc' chium noc' ol ex vac' chianb'at ta'. ⁵ Ol ex can teljab' d'a sat lum luum chi'. A in Jehová Yajal in svac' in ti' svutan icha chi'. ⁶ Ol vac'cot c'ac' d'a yib'añ nación scuchan Magog yed' d'a yib'añ masanil eb' anima junc'olal cajan d'a stitac a' mar. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi'. ⁷ Icha chi' ol vutej in ch'oxan snivanil velc'och d'a in choñab' Israel, yic mañxa b'aq'uiñ ol in sb'uch eb'. Icha chi' ol aj yoj-tacanel juntzañxo nación to a in ton Jehová in, sDiosal in Israel. ⁸ A jun c'ual chi', vanxo sjavi, a in val Jehová in svalu' to yovalil ol ujoc, xchi Jehová, xa chi.

⁹ Axo masanil eb' anima cajan d'a junjun choñab' d'a smacb'en Israel, ol elta eb' smol masanil yame'ab' yic oval ol can chi', aton jul-lab', maclab' jul-lab', cotac lanza, nivac lanza yed'

juntzañxo yame'ab'. Uque' ab'il ol yac' eb' sc'atzitzan masanil juntzañ chi'. ¹⁰ A in Jehová Yajal in svalu', mañxo yovalilol ol b'at eb' israel chi' saycot sc'atzitz d'a najat, mañxo ol b'at eb' yic' sc'atzitz d'a caltac te', yujto masanil juntzañ yame'ab' yic oval chi', a ol sc'an eb' sc'atzitzoc. Icha chi' ol aj yic'anxicanec' eb' tas-tac ul yic'nac'b'at eb' ajc'ol chi' d'a eb'.

A tas ol aj smucchaj viñaj Gog

¹¹ A d'a jun c'u chi' a in ol vac' jun yed'tal b'aj ol mucchaj viñaj Gog yed' eb' soldado viñ d'a yol smacb'en Israel chi', aton jun pañan b'aj tz'ec' eb' anima scot d'a stojolal a' mar Muerto. Mañxo ol yal-laj sb'ey anima d'a jun b'e chi' yuj eb' mucb'il chi' ta'. Ol say sb'i jun lugar chi' eb': Lum pañan b'aj mucb'il viñaj Gog yed' eb' soldado, xcham eb'.

¹² Uque' ujal ol yac' eb' israel mucoj chamnac chi', icha chi' b'ian, vach' ol ajxican sluum eb' chi' d'a yol in sat. ¹³ Masanil eb' israel ol colvaj eb' smucan eb' anima ol cham chi'. A in Jehová Yajal in svalu', ayic ol in ch'oxan in poder, ol te b'inajcan choñab' Israel. ¹⁴ Ayic ol ec' uque' ujal chi', ay jun ñilañ eb' viñ vinac ol tupchajoc. Ol laj ec' eb' yila' b'aj-tac aycan jab'jab'oc snivanil eb' chamnac d'a yol smacb'en eb' chi' smasanil, yic smucan masanil nivani eb' pucancanb'ati. Icha chi' b'ian, vach' ol ajxican slum eb' chi' d'a yol in sat. ¹⁵ Ayic ol ilchaj sb'aquil chamnac yuj eb' tzec' sayan chi', ol yac'canq'ue junoc yechel eb', axo yic sjavi eb' smucan chamnac chi', a eb' ol ic'anb'at b'aj smucchaji, aton lum scuch spañanil b'aj mucb'il viñaj Gog

yed' eb' soldado. **16** Icha chi' b'ian, vach' ol ajxican slum eb' chi' d'a yol in sat, xchi Jehová. (Añejtona' d'a slac'anil lum chi', ay pax jun choñab' ol scuch Lum b'aj smucji eb' soldado.)

17 Ix yalanxi Jehová Yajal d'ayin icha tic: Ach anima, al d'a masanil noc' ostoc yed' d'a masanil noc' chium noc': Cotocab' noc' d'a juntzañxo nación, smolb'ejocab' sb'a noc' d'a tzalquixtac d'a yol yic Israel, ichato ol in b'o junoc nivan vael d'a noc'. Ol schi chib'ej noc', ol yuc'an-pax chic' noc'. **18** A schib'ejal eb' soldado ol schi noc'. Ol yuc'an schiq'uul eb' yajal d'a yolyib'añqu'ual tic noc'. Ol chijoc eb' icha tz'aj noc' ch'ac calnel, noc' yunetac calnel, noc' chiva yed' noc' b'aquech vacax scot d'a Basán. **19** A jun vael ol in b'o chi', ol schi xepu' noc' masanto ol penaayax noc' yuuji. Ol yuc' val chic' noc' masanto ol q'ue d'a sjolom noc' icha eb' uc'um añ. **20** A in Jehová in svalu' to a jun nivan vael ol in b'o chi', aton schib'ejal noc' chej yed' yic eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ noc' yed' yic eb' soldado tec'an d'a oval yed' yic masanil macañil eb' soldado, masanto ol b'ud'joc sc'ol noc' yuuji.

Ol smolb'ejxi sb'a eb' israel

21 Icha tic ol aj in ch'oxan in poder d'a yichañ juntzañxo ch'oc nacional. Masanil nación ol ojtacaneloc tas tz'aj in ch'olb'itani yed' vac'anoch yaelal d'a yib'añ eb'. **22** A d'a jun c'ual chi' yed' ol b'eyñej-b'atoc, a eb' israel ol yojtaquejel eb' to a in ton Jehová in sDiosal in eb'. **23** Masanil juntzañxo nación ol ojtacaneloc to a eb' israel yuj spital

eb' ix ic'jib'at eb' d'a juntzañxo ch'oc nacional. Yujto te pit yutejnac sb'a eb' d'ayin, yuj chi' majxo in cot q'uelan d'a eb'. Ix vactancan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, icha chi' ix aj yac'ji ganar eb', ix miljicham eb' d'a oval. **24** Ix vutej eb' icha d'a smojal yuj chucal sc'ulej yed' spitalil, yuj chi' majxo in b'at q'uelan d'a eb'.

25 Yuj chi' a in Dios Yajal in svalu': A ticnaic ol oc' val in c'ol d'a choñab' Israel chi', aton eb' yiñtilal-can Jacob. Ol vic'anxichaañ eb', yic tzin b'inaj d'a vach'il, yic tz'ic'jichaañ in b'i to malaj junocxo mach syal slaj-b'an sb'a ved'oc. **26** Ayic ol cajnajxoc eb' d'a schoñab', mañxalaj tas ol sna eb', mañxalaj mach ol xib'tan eb'. Icha chi' ol sat sq'uixvelal eb' d'a sc'ool yuj spitalil yed' chucal sc'ulej eb' d'ayin. **27** Ayic ol vic'anelta eb' d'a voltac schoñab' eb' yajc'ool, ol in molb'anxi eb', icha val chi' ol aj snachajel yuj juntzañ nación to ch'oc vel d'a yichañ comon sdiosal eb'. **28** A in ix in chec ic'jocb'at eb' d'a juntzañxo ch'oc nacional, añeja' in ol in molb'ejxicot eb' d'a schoñab'. Mañxa junoc eb' ol can ta'. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'. **29** A in Jehová in svalu' to mañxo ol vactejcan eb' junelxo, yujto ol vac'cot Vespíritu d'a yib'añ choñab' Israel chi', xchi Jehová.

A yab'ixal stemplo Dios

40 ¹ Ayic 25 ab'ilxo quic'jicot d'a Babilonia tic, ayic slajuñil c'ual yoch b'ab'el uj, ayic 14 ab'ilxo yac'ji ganar Jerusalén, ata' ix yaqu'em spoder Jehová d'a vib'añ. Ix vilani, ichato ix in ic'jib'at d'a smac-b'en Israel.

2 A d'a smacb'en Israel chi', a d'a sjolom jun lum vitz te chaañ, ata' ix in yic'q'ue Jehová ix vila'. Ata' ix vil-b'at jun pat d'a stojolal sur, lajan yilji icha junoc nivan choñab'. 3 Ix in yic'anb'at Jehová d'a jun choñab' chi'. Ata' ix vil jun viñ vinac lajan yilji icha q'uen bronce. Liñanec' viñ d'a sti' jun puerta, yed'nac jun ch'añ ch'añ nab'a lino viñ yed' jun te' aj syac'lab'ej yechtani. 4 Ix yalan jun viñ vinac chi' d'ayin icha tic: Ach anima, scham val ab'ani yed' ilan tas ol in ch'ox d'ayach, yujto a Dios ix ach ic'ancot d'a tic yic vach' tzoj-taquejeli. Ol lajvoc chi' ol alan masanil tas tzil tic d'a eb' etchoñab' Israel, xchi viñ d'ayin.

**A spuertail templo
d'a stojolal b'aj sjavi c'u**

5 A d'a spatictac templo chi' ay jun muro oyanochi. A jun te' aj yed'nac jun viñ vinac chi', oxo' metro steel te'. Ix yechtan jun muro chi' viñ. A jun chi' oxo' metro spimal, oxo' pax metro schaañil yajq'uei. 6 Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix q'ue viñ b'aj b'achquiltac sq'uei, ix yechtan jolom puerta viñ. A jun chi' oxo' metro yajoch d'a yoloch puerta chi'. 7 A d'a yoloch spuertail chi', ata' ay jun calle tz'ochi, axo d'a stitac jun calle chi', ay juntzañ cuarto b'aj ay eb' stañvan puerta chi'. A junjun cuarto chi', oxo' metro sat, oxo' metro pax schaañil. Axo spimal yajcan d'a scal junjun cuarto chi', nañal yoxil metro spimal. Axo d'a scal b'aj slajviochc'och juntzañ cuarto chi' yed' jun scorredoral, oxo' metro, a jun yune' amac' chi' q'uelanb'at d'a templo. 8-9 Ix yechtan jun yune' amac' chi' viñ, b'aj tzoñ

och d'a yol templo, chañe' metro sat. Ay chab' nivac oy, jun metro spimal. 10 A d'a stitac jun calle b'aj tzoñ och d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ay oxo' cuarto lajanñej yool, lajanñej spimal ayoch d'a snañal junjun.

11 Ix lajvi chi', ix yechtan jun sca-leal juntzañ cuarto chi' viñ, a sat calle chi' yic tz'och d'a sattac juntzañ cuarto chi' oye' metro sat, axo sat calle chi' d'a sattac juntzañ spimal aycan d'a snañal juntzañ cuarto chi', nañal yuquil metro sat. 12 A d'a sti' juntzañ cuarto d'a scalleal chi', ay junjun yunetac muro ayochi, nañal metro spimal, axo schaañil yajq'uei, nañal metro paxi. Junjun juntzañ cuarto chi', ay oxo' metro sat yed' oxo' metro schaañil. 13 Ix lajvi chi', ix yechtan masanil sat schon juntzañ cuarto chi' viñ, scotñej d'a jun cuarto d'a jun c'axep masanto d'a junxo cuarto q'uelc'umb'a yaj yed'oc, ay 12 metro yed' nañalxo d'a masanil. 14 Ix lajvi chi' ix yechtan jun scorredoral q'uelanb'at d'a templo chi' viñ, 10 metro yajec' c'atan. 15 A jantac yajoch jun calle chi', schael yich d'a puerta masanto b'aj slajviochc'ochi, 25 metro steel. 16 Masanil juntzañ cuarto chi' ay sventenail d'a spatictac, q'uelanb'at d'a jun nivan amac'. Ay pax sventenail d'a snañal juntzañ cuarto chi'. Axo d'a sattac spac'ul calle chi', ayoch yechel te' palma d'ay.

A b'ab'el yamaq'uul templo nivan

17 Ix lajvi chi', ix in yic'anb'at viñ vil jun b'ab'el nivan amac' d'a yolochi. A d'a oxo' pac'añ d'a stitac jun nivan amac' chi' ay 30 cuarto, a d'a stitac yed' d'a spatictac juntzañ cuarto chi', a q'uen q'ueen

latz'b'ilemi. **18** A q'uen q'ueen latz'-b'ilem chi', tz'ec' q'ueen d'a sattac 30 cuarto chi', sc'och q'uen d'a spatictac juntzañ cuarto b'aj ay puerta, ayñejoch d'a spatictac jun nivan amac' chi'. A jun nivan amac' chi', ayem d'a spatictac junxo schab'il amac'. **19** Ix yechtej scal jun b'ab'el puerta viñ, masanto d'a junxo spuertail schab'il amac', ay 50 metro sat, icha pax chi' d'a stojolal norte yed' d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

A puerta d'a norte

20 Ix yechtan pax sc'atul yed' sat jun puerta viñ yic jun b'ab'el amac' d'a stojolal norte. **21** Ay oxel cuarto d'a junjun pac'añ scalleal jun puerta chi'. Macb'il snañal, ay jun yune' yamaq'uul, lajanñej yechel yed' spuertail d'a stojolal b'aj sjavi c'u, syalel-c'ochi 25 metro sc'atul, 12 metro yed' nañalxo sat. **22** A jun scorredoral chi' yed' sventenail yed' yechel te' palma, lajanñej yed' juntzañ ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Uque' sb'ach-quiltaquil sq'uec'och b'aj ay puerta chi', axo scalleal chi' scan d'a yool. **23** A d'a stojolal jun b'ab'el puerta chi', ata' ay pax spuertail jun schab'il amac', lajanñej icha jun ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix yechtan pax snañal chab' puerta chi' viñ, 50 metro scal.

Junxo puerta d'a stojolal sur

24 Ix lajvi chi', ix in yic'anxib'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal sur. Ix yechtan juntzañ cuarto viñ, juntzañ spimal snañal juntzañ cuarto chi' yed' jun scorredoral, lajanñej yechel yed' juntzañxo. **25** A jun puerta chi' yed' scalleal, ay sventenail icha juntzañxo. A yechel d'a smasanil, ay 25 metro

yajochi, 12 metro yed' nañalxo slevanil. **26** Uque' b'achquiltac sq'uec'och d'a jun puerta chi', ay pax jun scorredoral d'a yool. Aypaxoch yechel te' palma d'a sattac d'a junjun pac'añ. **27** A jun schab'il amac', ay pax jun spuertail d'a stojolal sur. Ix yechtan scal chab' puerta d'a stojolal sur chi' viñ, 50 metro scal.

Jun schab'il amac' yed' spuertail d'a sur

28 Ix lajvi chi', ix in yic'anb'at viñ d'a spuertail jun schab'il amac' d'a stojolal sur. Ix yechtan jun puerta chi' viñ, lajanñej yechel yed' juntzañxo puerta. **29-30** A scuartoal yed' scorredoral yed' sattac, lajanñej yechel yed' juntzañxo puerta. A jun puerta chi' yed' scorredoral, ay sventenail d'a spatictac. Ay 25 metro yajoch scalleal, 12 metro yed' nañalxo slevanil. **31** A jun corredor chi', q'uel-c'umb'a yaj yed' jun b'ab'el amac', añeja' ayoch yechel te' palma d'a sattac scalleal chi'. A d'a jun puerta chi' ay vajxaque' b'achquiltac sq'uec'och d'ay.

Spuertail schab'il amac' d'a stojolal b'aj sjavi c'u

32 Ix lajvi chi', ix in yic'anxib'at viñ d'a schab'il amac', d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix yechtan jun puerta chi' viñ, lajanñej yechel icha juntzañxo. **33** Ay spuertail, scorredoral yed' sventenail d'a spatictac. 25 metro yajoch scalleal, 12 metro yed' nañalxo slevanil. **34** A jun corredor q'uelc'umb'a yed' jun b'ab'el amac', ayoch yechel te' palma d'a sattac junjun pac'añ scalleal. A d'a jun puerta chi' ay vajxaque' b'ach-quiltac sq'uec'och d'ay.

**Spuertail schab'il amac'
d'a stojolal norte**

35 Ix lajvi chi' ix in yic'anb'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal norte. Ix yechtan jun puerta chi' viñ, a jun chi' lajanñej yed' juntzañxo. **36** Ay pax scuartoal yed' spimal snañal juntzañ cuarto chi', scorredoral yed' sven-tenail d'a spatictac. 25 metro yajoch scalleal, 12 metro yed' nañalxo slevanil. **37** A scorredoral q'uelc'umb'a yaj yed' jun b'ab'el amac'. Ayoch yechel te' palma d'a sattac d'a junjun spac'ul. A d'a jun puerta chi' ay vaj-xaque' b'achquiltac sq'uec'och d'ay.

Juntzañ cuarto junñej yaj yed' puerta

38 Ay jun cuarto junñej yaj yed' jun corredor chi' d'a junjun puerta. Ata' sb'icchaj noc' noc' tz'ac'ji silab'il. **39** A d'a corredor d'a sti' puerta chi', ay chañe' mexa q'ueen latz'b'ilq'uei, chab'chab' d'a junjun pac'añ. A d'a yib'añ juntzañ mexa chi', ata' smiljicham noc' noc' sñus-jitz'a masanil silab'il, noc' silab' yic tz'ac'ji tup mul yed' noc' silab' tz'ac'ji stojoloc mul. **40** A d'a spatiquel corredor d'a puerta d'a stojolal norte chi', ay chab' q'uen q'ueen icha mexa d'a junjun pac'añ, **41** syalelc'ochi, ay chañe' juntzañ q'ueen chi' d'a yool yed' chañe' d'a spatiquel jun corredor chi'. Ay vajxaque' mexa chi' d'a smasanil, aton d'a yib'añ juntzañ chi' smiljicham noc' silab'. **42** A chañe' mexa b'aj smiljicham noc' noc' sñus-jitz'a masanil silab'il, a q'uen q'ueen tzeyb'il ayoch d'ay. 75 centímetro sat schañil pac'añ, 50 centímetro schañil steel junjun. A d'a yib'añ juntzañ chi', ata' tz'ac'jiq'ue yamc'ab' sc'an-chaji ayic smiljicham noc' silab' chi'.

43 A d'a yol jun corredor chi', ay juntzañ q'uen gancho locjab'q'ue d'a junjun pac'añ, 25 centímetro steel junjun q'ueen. Masanil noc' chib'ej tz'ac'ji silab'il, tz'ac'jiq'ue noc' d'a yib'añ juntzañ q'ueen mexa chi'.

44 Ix lajvi chi', ix in yic'anoch viñ d'a schab'il amac'. Ata' ay chab' cuarto q'uelanelta d'a stojolal b'ab'el amac'. Ay jun d'a slac'anil puerta d'a norte, q'uelanb'at d'a stojolal sur. Axo pax junxo, a d'a slac'anil puerta d'a stojolal sur ay, q'uelanb'at d'a stojolal norte.

45 Ix yalan viñ d'ayin icha tic: A jun cuarto q'uelanb'at d'a stojolal sur chi', a eb' viñ sacerdote smunlaj d'a templo ay yico'. **46** Axo jun cuarto q'uelanb'at d'a stojolal norte, yic eb' viñ sacerdote smunlaj d'a altar b'aj sñusji noc' silab'. Masanil eb' viñ sacerdote yiñtilal viñaj Sadoc, añej eb' viñ d'a scal eb' yiñtilal viñaj Leví syal yac'an servil d'a yichañ Jehová, xchi jun viñ chi' d'ayin.

A schab'il amac' yed' templo

47 Ix lajvi chi', ix yechtan jun schab'il amac' viñ. Lajanñej yechel schañil pac'añ, 50 metro yaji. Axo altar b'aj sñusji silab', a d'a yichañ templo ayeq'ui. **48** Ix in yic'b'at jun viñ vinac chi' d'a scorredoral templo, ix yechtan spatictac jun corredor chi' viñ, nañal yoxil metro spimal. Axo spuertail, uque' metro sat. A sattac ay d'a sti' puerta chi', nañal schab'il metro ayelta d'a junjun pac'añ. **49** A jun corredor chi', lajuñe' metro slevanil, vaque' metro yool. B'ach-quiltac sq'uei. Ay chab' q'uen nivac oy d'a sti' spuertail, junjun d'a junjun pac'añ.

41 ¹ Ix lajvi chi', ix in yic'anoch jun viñ vinac chi' d'a yol jun b'ab'el cuarto yic templo, ix yechtan stitac spuertail chi' viñ, oxe' metro spimal junjun. ² Axo spuertail, oye' metro sat. Axo sattac ay d'a sti' puerta chi', nañal yoxil metro ayelta d'a junjun pac'añ. Ix lajvi chi' ix yechtan pax jun b'ab'el cuarto chi' viñ, 20 metro steel, 10 metro slevanil. ³ Ix lajvi chi', ix b'at yechtan junxo cuarto viñ d'a yichochi. Ix yechtan sattac sti' spuertail viñ, jun metro spimal. Axo puerta chi', oxe' metro sat, axo sattac d'a junjun pac'añ sti' puerta chi', nañal schañil metro ayelta. ⁴ Ix lajvi chi', ix yechtan jun cuarto chi' viñ, 10 metro sat schañil pac'añ. Ix yalan viñ d'ayin icha tic: A jun cuarto tic, Yicñej Dios Yaji, xchi viñ.

**Juntzañ cuarto b'ob'il
d'a spatictac templo**

⁵ Ix lajvi chi', ix yechtan spimal spatictac jun templo chi' viñ, oxe' metro spimal. A d'a spatictac templo chi', ay juntzañ cuarto, chab' metro yaj yich junjun, junñej yaj yed' templo chi'. ⁶ A juntzañ cuarto chi', ayq'ue jun d'a yib'añ junxo, oxe' piso yaji, axo d'a junjun piso, ay 30 cuarto. Axo d'a sattac templo chi' lotzanoch junjun piso. A d'a yib'añ juntzañ chi', ata' tz'och spatzab'il junjun cuarto, yuj chi' max ochlaj d'a yool. ⁷ A juntzañ cuarto ay d'a schab'il piso ayoch d'a spatictac templo chi', levan yol d'a yichañ juntzañ ay d'a b'ab'el piso. Axo juntzañxo d'a yoxil piso, nivan yol d'a yichañ juntzañ d'a schab'il piso chi'. Ay jun c'och b'e sq'ue d'a b'ab'el piso, sq'ue d'a schab'il, masanto sq'uec'och d'a

yoxil piso. ⁸⁻¹¹ Ix vilani to a templo b'ob'ilq'ue d'a yib'añ jun yich, oxe' metro schañil yajq'ue jun yich chi'. Añeja' jun chi' ayoch yichoc juntzañ cuarto ay d'a spatictac templo chi'. Axo jun yich chi' nañal yoxil metro b'echanel d'a spatiquel juntzañ cuarto chi'. Ay junxo amac' ayoch d'a spatictac yich templo chi' yed' d'a scal juntzañ scuarto eb' sacerdote, 10 metro sat. Ay spuertail juntzañ cuarto d'a spatictac templo chi', tz'elul d'a amac' ay d'a spatictac chi'. Ay jun puerta d'a stojolal norte, ay pax junxo d'a stojolal sur.

Jun cuarto d'a stojolal b'aj tz'em c'u

¹² A d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a stojolal jun amac' d'a spatictac templo chi', ay jun nivan cuarto 35 metro sat, 45 metro sc'atul yool. A yichtac, nañal yoxil metro spimal.

A yechel templo d'a smasanil

¹³ Ix lajvi chi', ix yechtan sc'atul templo chi' viñ. A sc'atul chi' 50 metro. Axo jun amac' d'a spatic templo chi' masanto d'a jun cuarto d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' pax spimal yichtac, 50 metro d'a smasanil. ¹⁴ A d'a sat jun templo chi' yed' yamaq'uul sti' ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u, 50 metro pax jun chi' smasanil. ¹⁵ Ix lajvi chi', ix yechtan sc'atul jun nivan cuarto viñ, jun ay d'a spatic templo q'uelancot d'a amac' yed' yichtac, 50 metro smasanil.

A tas yaj templo

A chab' cuarto d'a yol templo yed' scorredoral q'uelanb'at d'a amac', ¹⁶ ayoch te' chemte' d'a spatictac. Ay sventenail yoxil, cotac sventenail chi'. Sb'atñej te' chemte' d'a ti'

puerta masanto d'a yool, ayñejoch te' d'a sat yichtac smasanil. Sb'atñej te' d'a spisoal, sq'uec'och te' d'a sven-tenail chi'. A juntzañ sven-tenail chi' ay smacul d'a spatiqueli, xayayi yajochi. **17** Aypaxoch te' chemte' d'a yichtac d'a yol b'ab'el cuarto d'a yib'añ puerta tz'och d'a yol schab'il cuarto. **18** Majnaquel sattac te' chemte' chi' yuj yechel eb' querubín yed' pax yechel te' palma. Jun yechel te' palma chi', jun yechel querubín chi', ichañej chi' yajoch smasanil. Chab'-chab' sat junjun querubín chi'. **19** A jun sat, lajan yilji icha sat anima, q'uelanoch d'a yechel te' palma chi'. Axo junxo, lajan icha yilji sat noc' choj, q'uelanpaxoch d'a junxo yechel te' palma chi'. Ichañej chi' yajoch d'a yol templo chi'. **20** Sb'atñej juntzañ yechel d'a piso masanto d'a jolom puerta. **21** A yoyal spuertail jun b'ab'el cuarto chi', lajan yaj te' schab'il, chañ tzalañ yaj te'.

A jun altar

A d'a yichañ jun cuarto yicñej Jehová yaji, ay jun tas lajan val yilji **22** icha junoc altar nab'a te', jun metro schañil pac'añ, nañal schab'il metro yajq'ue schañil. A schiquintac, pax yich yed' spatictac, nab'a te'. Ix yalan jun viñ chi' d'ayin: Aton jun mexa tic ayoch d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

A juntzañ puerta

23 A spuertail b'ab'el cuarto yed' spuertail jun cuarto yicñej Dios yaji, chab' jeñan yaji. **24** Axo junjun jeñan chi', chab'chab' macañ yaji, ayoch svisagreal d'a snañal. **25** A d'a sattac spuertail jun b'ab'el cuarto chi', ayoch yechel querubín yed' yechel te'

palma. Lajan yilji yed' juntzañ ayoch d'a sattac yichtac chi'. A d'a yichañelta spuertail scorredoral ayq'ue spatil nab'a te'. **26** A d'a junjun pac'añ scorredoral chi', ay sven-tenail cotac sat. Aypaxoch yechel te' palma d'a sattac yichtac chi'. A sven-tenail juntzañ cotac cuarto oyanoch d'a spatic templo chi', ayoch smacul d'a spatic, xayayi yajochi.

A juntzañ pat d'a patictac templo

42 ¹ Ix lajvi chi', ix in yic'anelta viñ d'a amac' d'a spatictac templo d'a stojolal norte. Ix in yic'anoch viñ d'a yol chab' pat d'a spatiquel amac' chi' yed' d'a stojolal norte d'a jun nivan cuarto d'a spatic templo chi'. ² A chab' pat d'a stojolal norte chi', 50 metro sc'atul, 25 metro sat. ³ A jun pat scan d'a sti' jun amac' ay d'a spatictac templo chi', 10 metro sat. Axo junxo pat, a d'a stojolal b'aj latz'b'ilem q'uen q'ueen d'a b'ab'el amac' scani. Oxe' piso yaj junjun pat chi'. Junjun piso sq'uei, yuneñej yool d'a yichañ jun ay d'a yalañ. ⁴ A d'a scal juntzañ pat chi', ay jun calle, oye' metro sat, 50 metro steel, tz'och-ñejc'och d'a yolochi. A spuertail juntzañ cuarto chi', a d'a stojolal norte ayochi. ⁵ A juntzañ cuarto d'a yoxil piso, yuneñej d'a yichañ juntzañxo d'a schab'il piso ay d'a yalañ, yujto ay scorredoral, yuj chi' yunexonñej yool. ⁶ Oxe' piso yaj juntzañ pat chi', palta malaj yoyal icha yoyal juntzañ cuarto ay d'a spatictac jun b'ab'el amac', yuj chi' a jun piso d'a yib'añ, yuneñej yol d'a yichañ jun ay d'a snañal, axo jun snañal chi' yuneñej d'a yichañ jun ay d'a yalañ.

⁷ A jun pat ayoch d'a sti' jun b'ab'el amac' chi', tz'ec' d'a yichañ

junxo pat, 25 metro sc'atul, junñej sb'at c'atan yed' smuroal stitac b'ab'el amac'. **8** Yujto a jun pat ay d'a stz'ey b'ab'el amac' chi', 25 metroñej sc'atul, axo pax junxo pat ay d'a spatic templo chi', 50 metro sc'atul.

9 A juntzañ cuarto d'a b'ab'el piso, ay spuetail yic tzoñ el d'a b'ab'el amac', d'a jun pac'añ ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u, **10** b'aj tz'elul jun muro d'a sti' amac' chi'.

Axo d'a stojolal sur, d'a sti' jun amac' d'a spatictac templo yed' jun nivan cuarto, ata' ay pax chab'xo pat. **11** Lajanñej yaj yechel yed' sb'onab'il, icha chab' pat d'a stojolal norte. Lajanñej yaj b'aj tzoñ ochi yed' b'aj tzoñ eli yed' jun scalleal d'a scal chab' pat chi'. **12** A tzoñ och d'a juntzañ cuarto d'a stojolal sur, ay jun puerta b'aj schael yich jun scalleal chi' b'aj tz'elul jun smuroal yich, aton jun muro chi' smacan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

13 Ix yalan jun viñ chi' d'ayin icha tic: A jun pat d'a stojolal norte yed' jun ay d'a stojolal sur, aton juntzañ ay d'a stitac amac' d'a spatictac templo, añej eb' viñ sacerdote ay yico'. Ata' schi noc' silab' eb' viñ to añej Jehová ay yico', yujto a eb' viñ tz'ac'an servil Jehová. Ata' syac'-paxoch eb' viñ juntzañ tas to yic Jehová yaji, aton ixim trigo tz'ac'ji ofrendail, ixim tz'ac'ji yed' noc' silab' tz'ac'ji yuj yac'ji tup mul yed' noc' silab' tz'ac'ji yuj stojoloc mul. A juntzañ cuarto b'aj tz'ac'ji juntzañ ofrenda chi' yic Jehová yaji. **14** Tato tz'och eb' viñ sacerdote d'a yol templo chi', max yal-laj yel eb' viñ d'a jun b'ab'el amac' ayic manto sq'uexel spichul eb' viñ syac'ochi ayic tz'och eb' viñ munlajel d'a yol

templo chi'. Yujto a spichul eb' viñ chi', nivan yelc'ochi, yuj chi' max yal-laj yel eb' viñ d'a scal eb' anima yed'oc. Yovalil ch'oc spichul eb' viñ syac'ochi ayic tz'el eb' viñ, xchi viñ d'ayin.

A yechel spatictac templo

15 Ayic ix lajvi yechtan yol templo chi' viñ, ix in yic'anelta viñ d'a jun puerta ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix lajvi chi' ix och ijan viñ yechtan lum spatictaquel templo chi'. **16** A jun te' aj yed'nac viñ, a te' ix yac'lab'ej viñ yechtani. A jun pac'añ d'a stojolal b'aj sjavi c'u, 250 metro yoc. **17** Ix yechtan pax junxo pac'añ viñ d'a stojolal norte. A jun chi' añeja' 250 metro yoc. **18** Axo pax jun pac'añxo d'a stojolal sur, añeja' 250 metro yoc. **19** Axo jun slajvub' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, añeja' 250 metro yoc. **20** Ix yechteñej viñ schañil pac'añ. A smuroal ayoch d'a spatictac slumal templo chi', 250 metro junjun pac'añ. A jun muro chi' smacancan jun lugar yic Dios yaj chi', axo spatiquel muro chi', comon yaji.

Ochnac stziquiquial Jehová d'a templo

43 **1** Ix lajvi chi' ix in yic'an-xib'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal b'aj tz'em c'u. **2** Ix vilan stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, d'a stojolal b'aj tz'em c'u chi'. Te chaañ sc'añi, icha sc'añ yem a' nivac pajav. Copopi ix aj yilji sat luum yuuj. **3** A tas ix vil chi', lajan val icha jun ix vila' ayic ix javi Jehová ul yac'an satel Jerusalén, lajan pax icha jun ix vil d'a sti' a' nivan Quebar. Ix in em lachnaj d'a sat lum yuuj. **4** A stziquiquial Jehová

chi', ix och d'a yol templo d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

5 Yuj chi' ix vab'i to a Yespíritu Dios ix in ic'anq'ue vaan, ix in yic'anocho d'a jun schab'il amac', ix vilani, b'ud'jinaquel yol templo chi' yuj stziquiquial Jehová chi'. 6 Ix lajvi chi', ix vab'ani, ato d'a yol templo chi' ay jun mach ix lolonelta d'ayin. Axo jun viñ vinac chi' liñanoch viñ d'a in tz'ey. 7 Ix yalan icha tic: Ach anima, aton jun lugar tic b'aj ay in despacho, b'aj ol vac' reyal. A tic ol in cajnaj d'a junelñej d'a e cal a ex israel ex tic. A ex tic yed' eb' e reyal, mañxo ol in e patiquejel-laj yuj eyoch ejmelal d'a comon dios yed' e mucan eb' e reyal d'a slac'anil in templo tic, icha e c'ulejnac d'a pecataxo. 8 A pecatax chi' sb'onacq'ue spalacio eb' d'a stz'ey in templo. Junñej muro aycan d'a scal spuertail in templo yed' spuertail spalacio eb' chi'. Ix in alji chucal yuj schucal sb'eyb'al eb' yajb'entac d'a yol in sat. Yuj chi' ix cot voval d'a eb', ix in satanel eb'. 9 Axo ticnaic yactejobab' eb' yoch ejmelal d'a scomon diosal, syactan-pax eb' smucan eb' sreyal d'a in tz'ey, yic ol in cajnaj d'a scal eb' d'a junelñej. 10 A ticnaic ach anima, al d'a eb' etisraelal chajtil yaj templo ix ila', yic vach' scham yilan eb', yic sq'uixvi eb' yuj schucal. 11 Tato ol q'uixvoc eb' yuj tas sc'ulej chi', tzalan d'a eb' chajtil yaj in templo yed' tastac ay d'a yool, chajtil yaj spuertail. Syalel-c'ochi, chajtil yaj templo chi' smasanil, tas yaj pax juntzañ schecnab'ilal yovalil sc'anab'ajaji. Tz'ib'ej yechel masanil juntzañ chi', yic vach' ol nachajel yuj eb' sic'lab'il yic ol sb'o eb' icha yaj chi'. Tza tz'ib'anpax masanil juntzañ checnab'il yic

sc'anab'ajej eb'. 12 Aton val juntzañ tic checnab'il yuj in templo: Masanil lum tzalan d'a spatictac templo chi', junelñej to vic yaj luum, xchi Jehová d'ayin.

Jun altar

13 A juntzañ echlab' ix c'anchaj d'a templo, a' ix c'anchaj pax d'a yechel jun altar d'a yamaq'uul templo chi'. Aton yechel jun altar chi': A cimiental yich, nañal metro ayem d'a yol lum, nañal pax metro yajel d'a spatic yichañ. Axo d'a sti' jun ayel chi' ay jab'xo tzalanq'ue d'a stitac, 25 centímetro yajq'uei. 14 A jantac yajq'ue jun b'ab'el b'achañ scot d'a yich, jun metro yajq'uei, nañal metro yajel d'a spatic b'aj sb'at junxo b'achañ. Axo jun schab'il b'achañ chi', chab' metro yajq'uei, nañal metro yajel d'a spatic b'aj sb'at junxo b'achañ. Axo jun yoxil b'achañ chi' añaña' chab' metro yajq'uei, 15 aton ta' siñusjitz'a silab'. A jun chi', chab' metro yajq'ue schaañil. Ay schiquintac d'a junjun yesquinail, chaañ yajq'ue d'a yib'añ b'aj stz'a silab' chi'. 16 A jun chi' vague' metro junjun pac'añ. 17 Axo schab'il b'achañ, uque' metro junjun pac'añ. Axo d'a stitac, ay jab'xo tzalanq'uei, 25 centímetro yajq'uei. Axo sc'oochal sq'uec'och d'a altar chi', a d'a stojolal b'aj sjavi c'u scani.

18 Ix lajvi chi', ix yalan jun viñ vinac chi' d'ayin: Ach anima, a Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ayic b'ob'ilxo jun altar chi', yovalil sc'anab'ajaj juntzañ checnab'il tic: Siñusjitz'a junoc noc' noc' silab'il d'a yib'añ, stzicchajoch schiq'uul noc' d'ay. 19 A in Jehová in svala' to a

d'a eb' sacerdote levita yiñtilal
 Sadoc, aton eb' tz'och d'a vichañ in
 yac'an servil, syac'an junoc noc'
 quelem vacax eb' silab'il yuj yac'ji
 tup mul. **20** Slajvi chi', syic'anq'ue
 jab'oc schiq'uil noc' eb', stzicanoch
 eb' d'a schiquintac altar chi' schañil
 yed' d'a schiquintac yic schab'il
 b'achañ yich yed' d'a spatitac yich
 altar chi' smasanil. Icha chi' tz'aj
 sacb'ican jun altar chi' yic tz'ochcan
 vicoc. **21** Slajvi chi' syic'anel noc'
 vacax chi' eb', noc' tz'ac'ji silab'il
 chi', sñusantz'a noc' eb' d'a
 spatiquel templo d'a jun lugar
 chequel yaji. **22** Axo d'a junxo c'u,
 sñusantz'a junoc noc' chiva eb',
 junoc noc' malaj jab'oc spaltail yuj
 yac'ji tup mul. Icha chi' tz'aj sac-
 b'itan jun altar chi' eb' sacerdote
 chi', icha syutej eb' yed' noc' vacax.
23 Ayic slajvi juntzañ chi', syic'ancot
 junoc noc' quelem vacax eb' yed'
 junoc noc' ch'ac calnel, malajocab'
 jab'oc spaltail noc' schavañil.
24 Icha chi' tz'aj yic'ancot noc' eb'
 d'ayin. Syac'anoch yatz'amil noc'
 eb', sñusantz'a noc' eb' yuj in
 yic'anchaañ. **25** Uque' c'ual sñustz'a
 noc' silab' chi' eb', syac'anpax junoc
 noc' chiva eb' silab'il, junoc noc'
 quelem vacax yed' junoc noc' ch'ac
 calnel yuj yac'ji tup mul. Malajocab'
 jab'oc spaltail noc' yoxvañil.
26 Ichañej chi' sc'ulej eb' d'a uque'
 c'ual chi', yuj sacb'itan jun altar chi'
 eb' yic tz'ochcan vicoc. **27** Axo slajvi
 yuquil c'ual chi', axo d'a svajxaquil
 c'ual yed' sb'eyñejb'ati, syac'ñej noc'
 silab' chi' eb', noc' stz'a smasanil
 yed' silab' yic junc'olal. Ichato chi'
 a in Jehová in svala' to tzex in cha
 d'a tzalajc'olal, xchi Jehová, xchi
 viñ d'ayin.

A yopisio puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u

44 ¹ Ix in yic'xib'at viñ d'a
 spuertail templo d'a stojolal
 b'aj sjavi c'u. Ix vilani, macan jun
 puerta chi'.

² Ata' ix yal Jehová d'ayin icha tic:
 A jun puerta tic, ol canñej macan,
 malaj b'aq'uiñ ol jacchajoc. Malaj
 mach ol yal yoch d'ay, yujto a d'a jun
 tic ix in och a in sDiosal in Israel tic.
³ Añej viñ yajalil choñab' syal sc'och
 vael ta' yic schi'an noc' silab' viñ d'a
 vichañ. A d'a corredor tz'och viñ,
 tz'ochc'och viñ d'a jun b'ab'el amac',
 añeja' ata' stz'elxita viñ, xchi Jehová
 chi' d'ayin.

Eb' smoj yoch d'a yol templo

⁴ Ix lajvi chi' ix in yic'anb'at jun
 viñ vinac chi' d'a jun puerta d'a
 stojolal norte d'a yichañ templo. Ix
 vilani ix b'ud'jiel yol templo chi' yuj
 stziquiquial Jehová. Ayic ix vilan jun
 chi' ix in em lachnaj d'a sat luum.
⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:
 Ach anima, scham val ilani, scham-
 pax ab'an sleyal jun templo tic.
 Scham val ilani mach eb' syal yoch
 d'a yol templo tic, mach pax eb' max
 yal yochi.

⁶ Al d'a eb' etisraelal chi' to a in
 Jehová in sval icha tic: Ex in choñab'
 Israel, te pit ex, actejec e b'eyb'alan
 tas yajb'entac. ⁷ A ex tic ix eyixtejb'at
 in templo. Comonxoñej ix e chaoch
 eb' ch'oc choñab'il d'a yool, aton jun-
 tzañ anima malaj yechel in trato d'a
 spensar yed' d'a snivanil. Ix eyixtej-
 b'at eyac'an silab' d'ayin, aton xepual
 noc' silab' yed' schiq'uil noc', palta
 max e c'anab'ajej in trato, axo tas
 yajb'entac tze c'ulej. ⁸ Maj e

c'anab'ajej in checnab'il yuj tas vic yaji, palta to ix eyactejean eyopisio chi' d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il, xchi Jehová, xa chi.

9 Yuj chi' a in Jehová in sval icha tic: Mañxa b'aq'uiñ ol och junoc anima ch'oc choñab'il d'a in templo, aton eb' cajan d'a e cal, eb' mañ ayococh yechel in trato d'a spensar yed' d'a snivanil. **10** A eb' levita ix in actancani ayic in yactancan masanil eb' yetisraelal eb', yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, ol scha spac eb' yuj schucal chi'. **11** Syal smunlaj eb' yic stañvej spuertail in templo yed' d'a junocxo munlajel d'a in templo chi'. Syal smilancham noc' silab' eb', aton noc' sñusjitz'a silab'il d'ayin yed' juntzañxo noc' silab' syac' eb' choñab'. Yovalil b'ecan sc'ol eb' yac'an servil eb' yetchoñab' chi'. **12** A d'a yalañtaxo yac'nac servil eb' yetisraelal eb' yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Icha chi' ix aj scuchb'an eb' yetisraelal eb' chi' d'a chucal. Yuj chi' a in Jehová Yajal in svac' in ti' to ol scha spac eb' yuj smul chi'. **13** Max yal-laj yoch eb' d'a vichañ in yac'an servil d'a sacer-doteal, max yalpaxlaj syaman juntzañ tas nivac yelc'och eb', aton juntzañ vic yaji. Yovalil ol javoc q'uixvelal d'a yib'añ eb' yuj schucalil sc'ulejncac chi'. **14** A ticnaic, ol vac'och eb' stañvumaloc in templo, masanil comon munlajel ol vac' sb'o eb' ta'.

Eb' sacerdote

15 Palta a eb' sacerdote levita, yiñtilal viñaj Sadoc, a eb' chi' ix in yac'-ñej servil eb', vach'chom a eb' yetisraelal eb' ix in yactejean eb'. Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala' to añej eb' chi' syal sc'och d'a vichañ yic tzin

yac'an servil. Syal yoch eb' d'a vichañ yic syac' xepual noc' yed' schiq'uil noc' silab'il d'ayin. **16** Añej eb' syal yoch d'a yol in templo yic tzin yac'an servil eb' d'a tastac ay d'a yol templo chi'. Añej eb' syal yilan in munlajel ta'. **17** Ayic tz'och eb' d'a spuertail schab'il amac', yovalil a pichul lino syac'och eb'. Ayic ayoch eb' d'a yopisio ta', ma d'a yol templo, max yal-laj a pichul lana syac'och eb'. **18** Yovalil ayq'ue sc'ox eb' nab'a lino. Yovalil lino pax yol svex eb' ayochi. Mocab' stzec' snañal eb' d'a junoc tas tz'ic'an yel yalil. **19** Ayic manto elta eb' d'a b'ab'el amac', b'aj ayec' eb' yetchoñab' eb', yovalil syic'-canel spichul eb' sc'an d'a yopisio d'a yol templo chi', scan d'a yol juntzañ cuarto d'a yool chi'. Axo junxo spichul eb' syac'ochi yic vach' max ochcan smay jun pichul chi' d'a eb' ayec' chi'.

20 Max sjoxel-laj d'ab'an sjolom eb'. Scha q'uib' xil sjolom eb' chi', añej siñitac sjoxel eb'. **21** Malaj junoc eb' sacerdote chi' tz'uc'an vino ayic tz'och d'a schab'il amac'. **22** Max yal yic'an eb' ix ix chamnaxo yetb'eyum eb', ma eb' ix actab'ilcan yuj yetb'eyum, palta añej junoc ix yetisraelal eb' cob'esto syic'a', ma junoc ix yetb'eyum junoc yetsacerdoteal eb' chamnaxo.

23 A eb' sacerdote chi', yovalil sc'ayb'ej eb' in choñab' eb' yic syoj-taquejel eb' tas sic'b'ilel vuuj yed' tas mañ sic'b'iloquel vuuj, tas vach' yed' tas mañ vach'oc, icha yalan ley. **24** Añeja', tato ay b'aj tz'och oval, a eb' sb'oani icha yalan ley. Yovalil sc'anab'ajej sleyal juntzañ in q'uiñ eb', sc'anab'ajej pax jun sc'ual ic'oj ip eb', aton jun c'u vic yaji.

25 Malaj b'aq'uiñ syam junoc snivanil chamnac eb' yic max yixtej-b'at sb'a eb', icha yalan ley. Añej tato a smam snun eb', ma junoc yuninal eb', ma yisil eb', ma junoc yuc'tac eb', ma junoc yanab' eb' cob'esto schami, syal syaman eb'.

26 Slajvi chi' yovalil sacb'itej sb'a eb' icha yalan ley, uque' c'ual maxtzac ochlaj eb' munlajel d'a yol in templo chi'. 27 Ayic tz'ochxi eb' d'a yol in templo chi' yic smunlajxi eb', a in Jehová in svala', yovalil syac' junoc noc' silab' eb' yuj stupil smul.

28 Malaj junoc smacb'en eb' sacerdote syic' d'a e choñab', ichato a in ayin och smacb'enoc eb'. 29 A svael eb' sacerdote chi', aton tas tz'ac'ji d'ayin yuj eb' eyetchoñab' yed' noc' silab' tz'ac'ji d'ayin yuj yac'ji tup mul yed' noc' tz'ac'ji stojoloc mul yed' masanil silab' syac' eb' yetisraelal eb' d'ayin. A juntzañ chi', yicñej eb' sacerdote chi' yaji. 30 A eb' sacerdote chi', a b'ab'el sat avb'en te vach', yovalil scha eb' yed' masanil tas tz'ac'ji d'ayin. Ayic sb'oan ixim pan eb' in choñab', a ixim b'ab'el sb'oi, a ixim syac' eb' d'a eb' sacerdote chi' yic vach' svac' in vach'c'olal d'a yib'añ eb'. 31 A eb' sacerdote chi', max yal-laj schi'an junoc noc' much eb', ma junocxo noc' noc' scomon chami, mato milb'ilcham yuj noc' chium noc'.

A lum lum yic Jehová yaji

(Ez 48.9-20)

45 1-3 Ayic tz'och suerte yic spucchajec' lum lum d'a junjun iñtilal, yovalil ch'oc tz'ic'-chajcanel jab'oc lum vic tz'ajcan a in Jehová in tic, 12 kilómetro yed'

nañalxo steel lum, oye' kilómetro sat lum. Masanil jun lum chi', vic tz'ajcan lum. A d'a snañal lum chi', ata' tz'ic'jicanel junoc macañ lum b'aj scan templo, 250 metro tz'aj lum d'a schañil pac'añ. A d'a spatic-tac lum chi' scan pax jab'oc lum colan tz'ajcani, 25 metro sat. 4 A jun macañ lum chi' yic eb' sacerdote smunlaj d'a templo tz'aj lum, aton eb' tz'och d'a vichañ in yac'an servil. Ata' syal sb'oanq'ue spat eb' d'a spatitac in templo chi'. 5 Añeja' tz'ic'chajcanel junxo macañ lum lum, 12 kilómetro yed' nañalxo steel, oye' kilómetro sat. A jun lum chi', yic eb' levita tz'ajcan lum, aton eb' smunlaj d'a templo yic vach' ay b'aj sb'oq'ue spat eb' b'aj scajnaji. 6 Axo d'a scostil lum vic yaji, yovalil scan junxo macañ lum. A jun lum chi' yic choñab' tz'ajcan lum. 12 kilómetro yed' nañalxo tz'aj steel lum, nañal yoxil kilómetro tz'aj sat lum, yic choñab' Israel tz'ajcan lum.

A lum sluum viñ yajal

(Ez 48.21-22)

7 Añejtona', ay chab' macañ lum lum, yic viñ yajal tz'ajcan lum. Ay jun macañ lum scan d'a stojolal b'aj sjavi c'u, axo junxo macañ lum, a d'a stojolal b'aj tz'em c'u scan lum, syalelc'ochi aton d'a stz'ey lum vic yaji yed' d'a stz'ey lum yic eb' choñab'. Lajan tz'aj steel lum yed' lum yic junjun iñtilal. 8 A jun macañ lum chi' yic viñ yajal Israel tz'ajcan lum. Yuj chi', a lum yic eb' in choñab', mañxo ol yiq'uec' lum eb' viñ yajal eb' chi', palta ol can lum d'a junjun macañ iñtilal.

**A tas yovalil sc'anab'ajej
eb' viñ yajal**

9 A in Jehová Yajal in svala': Ex yajal Israel, mañxo eyixtej eb' in choñab', vach'ñejocab' tzeyutej e b'a, tojolñej tzeyutej e ch'olb'itan junoc tasi. Actejec e toc'anec' lum slum eb' in choñab'.

10 A echlab' te tz'acan tze c'ana'.

11 A eyechlab' tze c'an d'a sat eyav-b'en, lajanocab' yool yed' eyechlab' tze c'an d'a tas a' yaji. A nivan echlab', aton homer, 220 litro yool, a tz'ac'an yechel masanil echlab'. A jun homer chi', lajuñe' bato a' tz'em d'a yool, lajuñe' pax efa sat avb'en tz'em d'ay.

12 Añeja' pax tas tz'echtaj yalil: A 20 gera, lajan yalil yed' jun ciclo, axo pax 60 ciclo lajan yalil yed' jun mina.^h **13** Aton juntzañ ofrenda tic yovalil syac' eb' etisraelal: A ixim e trigo yed' ixim e cebada 60 macañ tzeyutej ixim. Jun macañ ixim tzeyac'a'. **14** Icha pax chi' tzeyutej eyaceite, 100 macañ tzeyutej. Jun macañ tzeyac'paxi. **15** Axo pax noc' calnel sva b'aj yax añ añc'ultac d'a yol yic Israel, jun noc' tzeyiq'uel d'a scal 200 oc noc'. A in Jehová in svala', masanil juntzañ tic ol c'anchaj d'a ofrendail yed' d'a silab' stz'ai yed' d'a silab' yic junc'olal yed' silab' yuj yac'ji tup smul eb' in choñab' Israel.

16 Yovalil masanil in choñab' Israel tz'ac'an juntzañ ofrenda chi' d'a viñ yajal yaj d'a scal eb'. **17** A viñ yajal chi' tz'ac'an noc' noc' stz'a silab'il yed' ixim trigo ofrendail yed' vino tz'ac'ji ayic tz'alji q'uen uj, d'a c'ual ic'oj ip yed' d'a juntzañ nivac

q'uiñ vic yaji. Yovalil syac' pax silab' viñ yic stup mul, ixim trigo ofrendail, silab' stz'ai, silab' yic junc'olal yic vach' tz'ac'ji tup schucalil eb' yiñtilal Israel.

**A q'uiñ yic snachajcot
tas ajnac yelta eb' israel d'a Egipto**

18 A in Dios Yajal in svala': A d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj, yovalil tzeyac' junoc noc' quelem vacax malaj spaltail yic sacb'ican in templo.

19 A viñ sat sacerdote tz'ic'anqu'ue jab'oc schiq'uil noc' vacax chi', aton noc' ix ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, sucanoch schiq'uil noc' viñ d'a smarcoal spuertail in templo, d'a spatictac schiquintac schañil yed' d'a yox-macañil yich altar chaañ ayq'uei yed' d'a smarcoal spuertail chab'il amac'.

20 Añeja' icha chi' tz'aj pax d'a yuquil c'ual, yuj yalñej mach tz'och smul to mañ sc'anoc sc'ool, mato mañ yojtacoc tato van yoch smul. Icha chi' tz'aj sacb'icanel in templo chi'. **21** Ayic 14 yoch b'ab'el uj, tze chaanel yich q'uiñ yic tze naancot tas ajnac eyelta d'a Egipto. Uque' c'ual tze va ixim pan malaj yich. **22** A d'a jun c'ual chi', a viñ yajal, yovalil syac' junoc noc' quelem vacax viñ silab'il yuj smul, yuj pax yic masanil eb' choñab'. **23** A d'a junjun c'u d'a uque' c'ual q'uiñ chi', yovalil syac' ucvañ noc' quelemtac vacax viñ yajal chi' yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, aton noc' malaj jab'oc spaltail. Sñus-jitz'a noc' silab'il d'ayin. Tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva d'a junjun c'u silab'il yuj yac'chaj tup mul. **24** A yed' junjun noc' vacax chi' yed' junjun noc' calnel chi', tz'ac'jipax 40

^h **45.12** A jun ciclo quenñej d'a yichañ nañal onza.

libraoc ixim trigo yed' nañal schañil litrooc aceite.

Q'uiñ yic chinama

25 Añejpaxa' d'a uque' c'ual q'uiñ yic chinama, aton jun q'uiñ schael yich d'a 15 yoch yuquil uj, a viñ yajal chi' yovalil syac'ñej silab' viñ. Lajan sb'isul noc' silab' chi' syac' viñ d'a junjun c'u, icha noc' syac' viñ d'a q'uiñ yic tze naancot tas ajnac eyelta d'a Egipto, aton noc' tz'ac'ji yuj stupchaj mul, noc' tz'ac'ji silab'il yed' ixim trigo yed' aceite ofrendail.

A tas yovalil sb'o viñ yajal ayic ay q'uiñ

46 ¹ A in Jehová Yajal in svala': A jun spuetail schab'il amac' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a d'a vaque' c'ual munlajel, yovalil macañej, añej d'a sc'ual ic'oj ip sjacvi yed' d'a sc'ual yic tz'alji q'uen uj. ² A viñ yajal chi' tz'och viñ d'a jun puerta d'a b'ab'el amac', tz'och viñ d'a jun corredor d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Tz'och liñan viñ d'a smarcoal jun puerta chi', yac'b'an van siusantz'a noc' silab' eb' sacer-dote yed' noc' silab' yic junc'olal syac' viñ. Slajvi chi' tz'och viñ ejmelal d'ayin b'aj ayec' chi', ichato chi' tz'el viñ d'a corredor chi', palta scanñej jacan jun puerta chi', masanto vanxo sq'uic'b'i smacchaji. ³ Axo d'a sc'ual ic'oj ip yed' d'a yic tz'alji q'uen uj, yovalil tzul och eb' choñab' ejmelal d'ayin, d'a yichañ jun puerta chi'. ⁴ A noc' silab' yovalil syac' viñ yajal chi' d'ayin yic siusjitz'a d'a sc'ual ic'oj ip, vacvañ noc' quelemtac calnel yed' jun noc' ch'ac calnel, malajocab' jab'oc spaltail noc' yucvañil. ⁵ Yovalil syac' 40 libraoc ixim harina viñ yed' noc' ch'ac calnel chi'. Axo yed' noc'

quelemtac calnel chi', ato a' jantac tz'el d'a sc'ol viñ yac'ani. A yed' 40 libraoc ixim harina, syac' pax nañal schañil litro aceite viñ. ⁶ Axo d'a sc'ual ayic tz'alji q'uen uj, yovalil syac' junoc noc' quelem vacax viñ, vacvañoc noc' quelemtac calnel yed' junoc noc' ch'ac calnel. Masanil jun-tzañ noc' chi', malajocab' spaltail noc'. ⁷ A yed' noc' quelem vacax chi' syac' 40 libraoc ixim harina viñ. Icha pax chi' tz'aj yac'an jun noc' ch'ac calnel chi' viñ. Axo pax yed' noc' quelemtac calnel chi', yalñej jantac tz'el d'a sc'ol viñ yac'ani. Axo yed' junjun 40 libraoc ixim harina chi', syac' nañal schañil litro aceite viñ.

⁸ Ayic tz'och viñ yajal d'a spuetail schab'il amac' chi', tz'och viñ d'a corredor chi', añeja' ta' tz'elxi viñ. ⁹ Ayic tzul och eb' choñab' ejmelal d'ayin d'a junjun q'uiñ, yovalil a tic sc'ulej eb': A mach tz'och d'a b'ab'el amac' d'a spuetail, d'a stojolal norte, a d'a puerta d'a stojolal sur tz'elxi. Axo mach tz'och d'a puerta d'a stojolal sur chi', a d'a puerta d'a stojolal norte chi' tz'elxi. Malaj junoc mach smel-tzajxiel d'a puerta b'aj ix ochi, palta to tz'el d'a junxo puerta q'uelancot b'aj ix och chi'. ¹⁰ A viñ yajal chi', yovalil tz'och viñ yed' eb' choñab', tz'el pax viñ yed' eb'. ¹¹ A d'a nivac q'uiñ yed' sc'ual molanil, syac' 40 libraoc ixim harina viñ yajal chi' yed' junjun noc' quelemtac vacax. Icha pax chi' ixim syac' viñ yed' junjun noc' ch'ac calnel. Axo pax yed' junjun noc' quelemtac calnel, yalñej jantac tz'el d'a scol viñ yac'ani. A yed' junjun 40 libraoc ixim harina chi', syac' pax nañaloc schañil litro aceite viñ.

12 Ayic tz'el d'a sc'ol viñ yajal chi' yac'an junoc noc' silab' d'ayin, junoc noc' sñusjitz'aoc, ma junoc noc' yic junc'olal, yovalil sjacchaj puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, syac'an silab' viñ chi', icha syac' viñ d'a sc'ual ic'oj ip. Slajvi chi' tz'elxita viñ d'a puerta chi', ichato chi' smacchajxicani.

A ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u

13-15 Junjun q'uiñib'alil d'a junjun c'u syac' silab' viñ yajal chi' d'ayin. Yovalil syac' junoc noc' quelem calnel viñ, yic sñusjitz'a noc' silab'il d'ayin, jun ab'il sq'uinal noc', malaj jab'oc spaltail noc'. A yed' jun noc' quelem calnel chi', syac' pax 14 libraoc ixim harina viñ yed' junoc litro aceite secchajem d'a yib'añ ixim. A jun tic, yovalil sc'anab'ajej viñ d'a masanil tiempo.

A tas yovalil sc'ulej viñ yajal yed' sluum

16 A in Jehová Yajal in svala': Tato a viñ yajal chi' siej jab'oc lum smac'b'en d'a junoc yuninal, a jun lum chi' tz'ochcan smac'b'enoc yuninal chi'.

17 Palta tato a viñ yajal chi' siej jab'oc lum d'a junoc schecab' yic smac'b'enej, masanto sjavi ab'il yic tz'el tas d'a libre, ichato chi' syic'anxi lum viñ yajal chi'. Axo scan lum smac'b'enoc eb' yuninal viñ. 18 A viñ yajal chi', malaj yalan yic viñ stoc'anec' smac'b'en junocxo anima. A lum sluum viñ, a lum syac' viñ smac'b'enoc eb' yuninal. Icha chi', malaj eb' malaj smac'b'en scan d'a scal in choñab', xchi Jehová.

A juntzañ cusinu d'a templo

19 Ix lajvi chi', ix in yic'anb'at jun viñ vinac chi' d'a yoloch sti' jun

puerta, d'a chab' pat yic eb' sacerdote scan d'a stojolal norte. Ix sch'oxan viñ d'ayin d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a spatic chab' pat chi'. 20 Ix yalan viñ d'ayin icha tic: Aton d'a tic yovalil ol stz'añ noc' silab' eb' sacerdote tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, ma yuj stojoloc mul. A d'a tic ol b'ochaj pax ixim harina tz'ac'ji ofrendail. Icha chi', max ic'chajel juntzañ tastac chi' d'a b'ab'el amac', yic vach' max ochcan stziquiquial juntzañ tas yic Dios yaj d'a eb' anima, xchi viñ d'ayin. 21 Ix lajvi chi', ix in yic'anelta viñ d'a jun b'ab'el amac', ix in yic'anec' viñ d'a schañil pac'añ. 22 Ix vilan d'a junjun schiquintac amac' chi', ay juntzañixo yunetac amac'. Lajan yechel schañil. 20 metro steel, 15 metro sat. 23 A d'a spatictac juntzañ yunetac amac' chi', ayq'ue jun muro nab'a q'ueen, axo d'a yichtac jun muro chi', ayq'ue b'aj tz'och c'ac'. 24 Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'ayin icha tic: Aton d'a juntzañ cusinu tic stz'añ noc' silab' eb' smunlaj d'a templo tic, aton silab' syac' eb' choñab', xchi viñ d'ayin.

Jun a a' sq'ueul d'a yol templo

47 1 Ix lajvi chi', ix in yic'anoch viñ d'a spuertail templo d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Axo ix vilani, ay jun a a' sq'ueul d'a yalañ sti' puerta chi'. A jun a a' chi' sb'atcan a' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, d'a co vach' ayic tzoñ elta d'a templo chi', tz'ec' a' d'a stojolal sur d'a jun altar. 2 Ix lajvi chi', ix in yic'anelta viñ d'a spatic b'ab'el amac' chi', d'a jun puerta d'a stojolal norte. Ix b'at voyan in b'a d'a spatic amac' chi' yuj viñ, masanto d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix vilani, ay jun a' yune' a' sq'ueul

d'a stojolal sur d'a jun puerta chi'.

3 A jun viñ chi', ix b'at viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u, yed'nac jun ch'añ ch'añ viñ yic echlab'. Ix yechtan 500 metro viñ, ix in yic'anec' viñ d'a yol a a' chi', a d'a sjaj voc ix q'ueul a'. **4** Ix lajvi chi', ix yechtanxi 500 metroxo viñ, ix in yic'anxi ec' viñ d'a yol a'. Axo d'a sjolom in penec ix q'ueul a'. Ix yechtanxi 500 metroxo viñ, ix in yic'anxi ec' viñ d'a yol a'. Axo d'a in nañal ix q'uec'och a'. **5** Ix yechtanxi 500 metroxo viñ. A a' chi' te nivan ix aj a', mañxalaj mach syal sc'axpaj d'a yol a'. Te jul ix aj yich a', syal queq'ui, palta toxoñej sco mac'a'. **6** Ix yalan viñ d'ayin: Ach anima, scham val a naan tas ix il tic, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix in yic'anxicot viñ d'a stitac a a' chi'. **7** Axo ix vilani, mañxo jantacoc te te' ay d'a stitac a' chi'. **8** Ix lajvi chi', ix yalanxi viñ d'ayin: A jun a' tic, sb'at a' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, sb'atñej a' d'a sch'olanil a' Jordán, sb'atcan a' d'a yol a' mar Muerto. Ayic ol c'och a' d'a yol a' chi', ol chib'oc-q'ue a' mar chi' yuj a'. **9** Yalxoñej b'aj ol c'och jun a' tic, vach' ol cajnaj masanil macañil noc' noc' d'a yol a', mañxo jantacoc noc' chay ol q'uib'oc. Yujto a jun a' tic, ol chib'ocq'ue a a' c'achi' yuj a', ol te q'uib' tastac ay sq'uinal d'a yol a'. **10** Tziztum eb' yamum chay ol aj d'a sti' a'. A d'a En-gadi masanto d'a En-eglaim ol yac' tacjoc schimpa eb' yamum chay chi'. Mañxo jantacoc macañil noc' chay ol q'uib' d'a a', icha smacañil schayil a' mar Mediterráneo. **11** Axo pax stitac a' soc'omtac, ma b'aj ay a' cotac ñajab', mañ ol chib'occlaj a', ata' ay a a' c'achi', ata' ol yic'q'ueta yatz'am anima. **12** A d'a stitac a a' chi', ol

q'uib'q'ue masanil macañil te te' sloji sat. A te te' chi', malaj b'aq'uiñ sc'aj-b'anem xiil te'. Mañ ol yactejpax yac'an sat te'. Junjun uj syac'ñej sat te', yujto a a' tz'elta d'a templo ayoch yaloc te'. A sat te' chi', ol lochajoc, axo xil te' ol och remeyoal, xchi viñ d'ayin.

A stz'acañil jun nación chi'

13 Ix yalan Jehová Yajal d'ayin icha tic: Aton stz'acañil lum lum ol scha' lajchave' macañ eb' yiñtilal Israel smac'b'enoc. (A eb' yiñtilal viñaj José cha macañ smac'b'en eb' ol yic'a'. **14** A in ix vac' in ti' vac'an jun lum tic d'a eb' e mam yicham. Lajanñej tz'aj e pucanec' lum d'a e cal e lajchave' iñtilal. Aton jun lum tic ol vac' e macb'enoc.)

15 Aton stz'acañil lum tic d'a jun pac'añ d'a stojolal norte: Schael d'a a' mar Mediterráneo, sc'och d'a choñab' Hetlón yed' d'a choñab' Zedad, **16** Hamat, Berota yed' Sibraim, aton ay d'a scal stz'acañil Damasco yed' Hamat masanto sc'och d'a Hazar-haticón, aton stz'acañ sb'a yed' Haurán. **17** Yuj chi', a stz'acañil lum schael d'a a' mar Mediterráneo masanto sc'och d'a Hazar-enán. Axo d'a norte scan lum yic choñab' Damasco yed' lum yic Hamat.

18 Axo stz'acañil lum d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton tic: Tz'ec' d'a stitac lum yic choñab' Haurán yed' yic Damasco. Sb'atñej d'a stitac a' Jordán, aton a' chi' tz'acañ yaj d'a scal choñab' Galaad yed' Israel, masanto sc'och d'a choñab' Tamar d'a stojolal sur d'a yic a' mar Muerto.

19 Axo pax stz'acañil lum d'a stojolal sur, aton tic: Schael d'a choñab' Tamar, tz'ec' d'a sjajtac a' Meriba-cades yed' d'a a' eluma' yic

Egipto, masanto sc'och d'a a' Mediterráneo.

20 Axo pax d'a stojolal b'aj tz'em c'u, a a' mar Mediterráneo ayoch stz'acañilloc luum. Schael d'a stz'acañil yic Egipto tz'ec'ñej d'a sti' a' mar chi' masanto sc'och b'aj tzoñ och d'a choñab' Hamat.

21 Aton jun lum tic yovalil spuc-chajec' d'a e cal junjun macañ ex yñtilal Israel ex tic. **22** A lum ol eyic' yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, aton eb' ayxo yuninal. Ayic ol e pucanec' luum d'a e cal, lajan lum yic eb' ch'oc choñab'il chi' ol yic' eyed'oc. **23** A in Jehová Yajal in svala' to a eb' ch'oc choñab'il chi', ol scha' smacb'en eb' yalñej b'aj cajan d'a scal junjun iñtilal chi'.

A tas tz'aj spucanec' lum sluum eb' israel

48 ¹⁻⁷ A stz'acañil Israel d'a norte, schael d'a a' mar Mediterráneo, tz'ec' d'a Hetlón yed' b'aj tz'och b'e d'a Hamat yed' d'a Hazar-enán, tz'ec' d'a stojolal sur d'a lum yic Damasco yed' Hamat chi'. Junjun macañ yñtilal Israel scha junoc macañ lum luum smacb'enoc, sb'at stz'acañil lum d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo, d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Icha tic ol aj schaan lum smacb'en eb' chi' d'a stz'olal, schael yich d'a norte scotñej d'a sur: Dan, Aser, Neftalí, Manasés, Efraín, Rubén yed' Judá.

A lum sic'b'ilel yicoc Jehová (Ez 45.1-6)

8 A d'a stz'ey lum smacb'en Judá, ata' ay jun lum sic'b'ileli: 12 kilómetro yed' nañalxo sat luum. Axo

steel luum, lajan yed' steel lum smacb'en junjun iñtilal, scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u masanto d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A d'a snañal lum chi', ata' ay in templo.

9-10 A d'a jun lum luum vic yaj chi', ay jun macañ luum, 12 kilómetro yed' nañalxo steel luum, oye' kilómetro pax sat luum. A d'a snañal lum chi', ata' ay in templo. **11** A jun lum chi', yic lum eb' sacer-dote ayoch in yac'an servil, aton eb' yñtilal viñaj Sadoc, eb' maj tzac'laj d'a spatic eb' yetisraelal ayic in yac-tancan eb', icha ix yutej sb'a eb' yet-levitail eb'. **12-13** A d'a sti' lum yic eb' sacerdote chi', ata' ay lum yic eb' levita. A lum chi', 12 kilómetro yed' nañalxo steel luum, oye' kilómetro pax sat luum. A lum vic yaj chi', 12 kilómetro yed' nañalxo steel luum, 10 kilómetro sat luum. **14** A jun macañ lum chi' añej lum te vach' d'a yol nación chi'. Malaj junoc macañ lum chi' syal schoñchajeli. Max yal-laj sq'uexchaj luum, max yalpaxlaj yac'-chaj lum d'a junocxo anima, yujto vic yaj luum.

15-18 Ay junxo macañ luum d'a scostil lum vic yaj chi', 12 kilómetro yed' nañalxo steel luum, nañal yoxil kilómetro sat luum, comon yaj luum. A d'a snañal yol lum chi', ata' ay nivan choñab'. Axo jantacto lum colan scani, syal scajnaj anima, syal pax sva noc' noc' ta'. A jun choñab' chi', 2 mil 250 metro schañil pac'añ. A d'a spatictac choñab' chi', ay jab'xo lum luum oyaneq'ui, 125 metro sat luum. A noc' noc' sva d'a jab'xo lum luum chi'. A d'a jun pac'an d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a jun choñab' chi', ay jun macañ lum luum, oye' kilómetro steel luum. Añeja' d'a

stojolal b'aj tz'em c'u, ay pax junxo macañ luum, oye' kilómetro pax steel luum. A d'a juntzañ lum chi' smunlaj anima ay d'a choñab' chi', axo sat yavb'en eb' smolo', a syab'lej eb'.

19 Yaliñej mach anima d'a yic junjun macañ yiñtilal Israel smunlaj d'a yol choñab' chi', syal smunlaj eb' d'a chab' macañ lum chi'. **20** Masanil lum vic yaji yed' lum yic jun nivan choñab' ay d'a snañal jun lum sic'b'il-canel chi', 12 kilómetro yed' nañalxo lum d'a schañil pac'añ.

Lum sluum viñ yajal

(Ez 45.7-8)

21-22 A viñ yajal choñab' chi', a viñ tz'ican lum aycan d'a snañal lum smacb'en Judá yed' lum smacb'en Benjamín, syalelc'ochi, aton lum ay d'a stz'eytac lum vic yaji yed' d'a stz'ey lum yic choñab'. Ay jun macañ luum d'a stojolal b'aj sjavi c'u, 12 kilómetro yed' nañalxo sat luum, sb'atñej lum d'a tz'acañ d'a stojolal b'aj sjavi c'u chi'. Axo pax d'a stojolal b'aj tz'em c'u ay junxo macañ luum, masanto d'a a' mar Mediterráneo sc'och luum. A d'a scal chab' macañ lum chi', ata' ay lum vic yaji, aton lum b'aj ay in templo yed' lum yic eb' sacerdote yed' pax lum yic eb' levita. Ata' ay pax lum b'aj ay nivan choñab'.

A lum smacb'en juntzañxo iñtilal

23-27 A lum smacb'en juntzañxo macañ yiñtilal Israel, sb'atñej d'a sur. Junjun iñtilal ol scha junjun macañ

sluum, schael d'a tz'acañ d'a stojolal b'aj sjavi c'u masanto sc'och d'a tz'acañ d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Icha tic ol aj schaan smacb'en eb' chi' d'a stzolal: Benjamín, Simeón, Isacar, Zabulón yed' Gad.

28 A d'a stojolal sur ay lum smacb'en Gad, a stz'acañil luum, schael d'a Tamar, tz'ec' d'a sjaj a a' yic Meriba-cades, d'a a' eluma' yic Egipto, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo.

29 Aton jun lum chi' ol scha juntzañ yiñtilal Israel smacb'enoc. Icha chi' ol aj e pucanec' luum.

A spuertail choñab'

30-34 A jun choñab' d'a snañal luum chi', ayoch muro d'a spatictac. A muro chi', 2 mil 250 metro yaj junjun pac'añ, lajan yaj schañil pac'añ. A d'a junjun pac'añ ay oxo' puerta. A d'a junjun puerta chi' ayoch sb'i junjun yiñtilal Israel, icha tic yaj stzolal: A d'a oxo' puerta d'a stojolal norte, ayoch sb'i yic Rubén, yic Judá yed' yic Leví. A d'a oxo' puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ayoch sb'i yic José, yic Benjamín yed' yic Dan. A d'a oxo' puerta d'a stojolal sur, ayoch sb'i yic Simeón, yic Isacar yed' yic Zabulón. Axo pax d'a oxo' puerta d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ayoch sb'i yic Gad, yic Aser yed' yic Neftalí. **35** A jun muro chi' 9 kilómetro yajoch d'a spatictac nivan choñab' chi'. A sb'i jun choñab' chi' ayic ol b'eyñejb'atoc: A Jehová ayec' d'a tic, ol sb'iej, xchi Jehová, xin chi.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

DANIEL

Daniel sb'i jun libro tic, yujto a yab'ixal viñaj Daniel chi' aycan d'ay. A jun tic, tz'ib'chajnacani ayic ayoch eb' aj Judá d'a syaelal yuj viñ sreyal Babilonia. A jun libro tic ox macañ yaji: A b'ab'el macañ, aton capítulo 1. A d'ay syal yuj yichb'anil jun libro tic. Axo schab'il macañ, schael d'a capítulo 2 masanto d'a 7. Aton d'a tic stz'ilchaj vaque' ab'ix b'aj syala' to a sDiosal viñaj Daniel chi' ec'alto yelc'och d'a yib'añ nación, d'a yib'añ juntzañ comon dios yed' d'a yib'añ eb' viñ rey. Axo pax yoxil macañ, schael d'a capítulo 8 masanto d'a 12. A d'a tic syal yuj oxel tas syilnac viñaj Daniel chi' d'a svayich, yuj eb' ayoch ajc'olal d'a Dios yed' d'a schoñab', yed' pax tas ol aj scan eb' d'a yalañ smandar Dios chi'. Tzijtum tas tz'ib'ab'ilcan d'a jun libro tic, sb'inajpaxcan d'a Ch'añ Nuevo Testamento to yovalil ol ujoj.

A yichb'anil yab'ixal viñaj Daniel

1 ¹ Ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Joacim reyal d'a Judá, ix c'och viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado, yic syac'an oval eb' d'a Jerusalén. Yuj chi' ix och oyan eb' d'a spatic choñab' chi'. ² A Dios Cajalil ix ac'anoch viñaj rey Joacim chi' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi' yed' juntzañxo eb' anima aj Judá yed' jantac yamc'ab' sc'anchaj d'a stemplo Dios. A juntzañ yamc'ab' chi', ix yic'cot viñ, ix javi d'a Babilonia tic, ix schecan viñ ac'chajoch d'a spatil sdiosal b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji d'a sdiosal viñ chi'. ³ Ayic ix javi eb', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Aspenaz, aton viñ yajal yaj d'a eb' yilumal sdespacho viñ rey chi' to sic'chajel jayvañoc eb' viñ quelemtac d'a scal eb' yiñtilal eb' viñ rey aj Judá chi' yed' d'a scal eb' yiñtilal eb' nivac yopisio ix ic'chajcot chi'. ⁴ Ix yalan viñ rey

chi' icha tic: A eb' viñ quelemtac chi', yovalil te vach' yilji eb' viñ, malaj jab'oc spaltail snivanil eb' viñ, jelan eb' viñ, ay spensar eb' viñ, snachajel tas yuj eb' viñ, eb' viñ smoj val yac'an servil d'a palacio. Yovalil sc'ayb'ej sti' eb' caldeo eb' viñ yed' tas tz'ib'ab'il yuj eb'. ⁵ Ix yalanpax viñ rey d'a viñaj Aspenaz chi' to a svael viñ yed' svino viñ syab'lej eb' viñ quelemtac chi', sc'ayb'ajpax oxec ab'il eb' viñ. Slajvi chi', tz'och eb' viñ yac' servil viñ rey chi'.

A viñaj Daniel yed' oxvañ eb' viñ yetquelemal

⁶ A d'a scal juntzañ eb' viñ quelemtac ix sic'chajel yuj viñaj Aspenaz chi', ata' ayoch viñaj Daniel, viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías. Aton eb' viñ tic ix cot d'a scal eb' yiñtilal Judá. ⁷ Ix q'uexchaj sb'i eb' viñ yuj viñaj Aspenaz chi'. A viñaj Daniel chi', Beltsasar ix sb'iej viñ, axo viñaj Ananías, Sadrac ix

sb'iej viñ, axo pax viñaj Misael, Mesac ix sb'iej viñ, axo viñaj Azarías jun, Abed-nego ix sb'iej viñ. **8** A viñaj Daniel chi', ix sna viñ to mañ ol svalaj juntzañ tas ay yovalil yuj sley Dios, yuj chi' ix tevi viñ d'a viñaj Aspenaz chi' to max ac'ji plural viñ svaan svael viñ rey yed' tas syuq'uej viñ. **9** Ix och Dios yed' viñaj Daniel chi', yuj chi' te vach' viñ d'a yol sat viñaj Aspenaz chi'. Vach'chom icha chi', **10** palta ix yal viñaj Aspenaz chi' icha tic:

—Tzin xiv d'a viñ vajalil, yujto a viñ ix alani tas ol e va'a yed' tas ol eyuq'uej. Q'uinaloc axo ol yilan viñ to b'actac ex d'a scal juntzañxo eb' viñ quelemtac tic, ol am in schec miljoccham viñ rey chi' eyuuj, xchi viñ.

11 Axo viñaj Aspenaz chi', ix yac'och jun yilumal viñaj Daniel chi' viñ yed' eb' viñ oxvañ quelemtac chi'. Yuj chi' ix yal viñaj Daniel chi' d'a viñ yilumal chi' icha tic:

12 —Tzin tevi d'ayach to tzoñ ac' proval d'a lajuñeoc c'ual. Añej comon vael tzac' d'ayon, mocab' ac' noc' chib'ej co chi'a, añej pax a a' tzac' cuq'uej. **13** Ayic stz'acvi lajuñe' c'ual chi', tzoñ a lajb'an yed' juntzañxo eb' viñ quelemtac svaan svael viñ rey chi'. Ichato chi' syalxo ac'an d'ayon tas ol co va chi', ato syal chajtil quiljiochi, xchi viñ.

14 Ix schaan sc'ol viñ tas ix sc'an eb' viñ chi'. Lajuñe' c'ual ix ac'ji proval eb' viñ. **15** Axo yic ix tz'acvi lajuñe' c'ual chi', ix iljiochi to te vach' yilji eb' viñ, te tec'an eb' viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ ix vaan svael viñ rey chi'. **16** Yuj chi', majxo ac'jilaj vael yed' vino yic viñ rey chi' d'a eb' viñ yuj viñ yilumal eb' viñ

chi', axoñej comon vael ix yac' viñ d'a eb' viñ.

17 A eb' viñ quelemtac chi' schañ-vañil, ix ac'ji sjelanil eb' viñ yuj Dios yic snachajel jantac sc'ayb'ub'al eb' aj Babilonia chi' yuj eb' viñ yed' tas tz'ib'ab'il. Axo viñaj Daniel chi', ay pax sjelanil viñ snaanel tas syalel-c'och juntzañ vayich yed' juntzañ tas tz'ac'ji yila'. **18** Axo yic ix c'och stiempoal icha yalnaccan viñ rey, ix molb'aj masanil eb' viñ quelemtac ix c'ay chi' yuj viñaj Aspenaz, ix yic'an-b'at eb' viñ viñ d'a yichañ viñaj rey Nabucodonosor chi'. **19** Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix lolon viñ yed' eb' viñ, palta a d'a scal eb' viñ quelemtac chi' smasanil, malaj junoc eb' viñ syal slajb'an sb'a yed' eb' viñ chañvañ chi', aton viñaj Daniel, viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías. Yuj chi' ix ac'-jicanoch eb' viñ yac' servil viñ rey chi'. **20** Juntaquel sc'anb'ej razón viñ rey chi' d'a eb' viñ yuj juntzañ jelanil yed' tastac ajaltac snachajeli, ix nachajel yuj eb' viñ, lajuñel val ec'to sjelanil spensar eb' viñ chañvañ chi' d'a yichañ masanil eb' ajchum yed' eb' naumel lolonel ay d'a yol masanil smac'b'en viñ. **21** Axo viñaj Daniel chi' ix canñej viñ d'a yopisio chi', masanto d'a b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal.

A svayich viñaj Nabucodonosor

2 **1** Ayic schab'ilxo ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyal, ay jun tas ix ac'ji svayichej viñ. Ix te och viñ ilc'olal yuj jun svayich chi', yuj chi' majxo ochlaj svayañ viñ. **2** Axo masanil eb' viñ syal yuj yalani, eb' viñ ajb'aal, eb' viñ jelan yed' eb' viñ schuman yed' q'uen c'anal, ix checji

avtajcot eb' viñ yuj viñ rey chi', yic tzul yal eb' viñ tas syalelc'och jun svayich viñ chi'. Axo yic ix javi eb' viñ d'a yichañ viñ, ³ ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ay val jun tas ix in vayichej, te ilc'olal vaj yuuj. Tzin nib'ej svoj-taquejeli tas syalelc'ochi, xchi viñ.

⁴ Ix yalan eb' viñ d'a viñ d'a ti' arameo icha tic:

—Mamin rey, ayocab'ñej opisio tic d'a junelñej. Al d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic tas ix a vayichej chi', ol calan d'ayach tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ.

⁵ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Toxo ix in na'a, tato mañ ol eyal d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, choc' ol ex aj e xic-jichamoc, axo e pat, ol pojchaj-canemoc. ⁶ Palta tato ol eyal d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, nivan silab' ol vac' spacoc d'ayex, te nivan pax ol aj eyelc'ochi. Yuj chi', alec d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, xchi viñ d'a eb' viñ.

⁷ Ix tac'vi eb' viñ jelan chi' d'a schaelal icha tic:

—Mamin rey, al a vayich chi' d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic yic ol cal d'ayach tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ.

⁸ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Vojtacxo to toñej tze say modo tas tz'aj e colan e b'a, yuj chi' tzeyiq'uec' tiempo, yujto eyojtac to a tas ix val d'a e patic mañ ol ec'laj. ⁹ Tato mañ ol eyala' tas ix in vayichej chi', a tas nab'il vuj d'a eyib'añ, ol ujoc, yujto ix e mol alej tas tzeyutej e pacan d'ayin d'a esal, yacb'an van e tañvan in q'uexan tas nab'il vuj d'a e patic. Alec tas ix in vayichej chi', yic

snachajel vuuj to ol yal eyalani tas syalelc'ochi, xchi viñ.

¹⁰ Ix tac'vixi eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, malaj junoc anima d'a yolyib'añq'uinal tic syal snachajel yuuj tas tza c'anb'ej tic. Añejtona', malaj junoc rey vach'chom te b'inaj-nac sc'anb'an icha jun tic d'a eb' viñ jelan. ¹¹ Yujto a jun tic, te ajaltac snachajeli. Malaj junoc mach syal yalani, añej am eb' dios snachaj yuuj, palta a eb' chi', mañoc d'a co cal ay eb' a oñ anima oñ tic, xchi eb' viñ.

¹² Ayic ix yab'an viñ rey icha chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il. Ix yalan viñ to xicjicham eb' viñ jelan chi' d'a masanil yol yic Babilonia. ¹³ Ayic ix elta jun ley chi', ix saychajec' viñaj Daniel yed' eb' viñ oxvañ yetb'eyum viñ, yic schampax eb' viñ.

Yalnac viñaj Daniel tas ix svayichej viñ rey

¹⁴ A viñaj Arioc, yajal yaj viñ d'a eb' stañvumal viñ rey. Ix ac'jioch yopisio viñ yic smilancham masanil eb' viñ jelan chi'. Van smolb'aj eb' viñ yuj viñ, axo viñaj Daniel chi' ix lolon yed' viñ d'a jelanil yed' d'a emnaquilal. ¹⁵ Ix sc'anb'an yab' viñ icha tic:

—¿Tas yuj elañchamel ix yaq'uelta jun ley te ov tic viñ rey chi'? xchi viñ.

Ix yalan viñaj Arioc tas yaji. ¹⁶ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Daniel yic stevi viñ d'a viñ rey yic tz'ac'ji jab'ocxo stiempo viñ, yic syalan viñ tas syalelc'och jun vayich chi'. Ix scha sc'ol viñ rey tas ix yal viñ chi'. ¹⁷ Yuj chi' ix b'atxi viñaj Daniel chi' d'a spat. Ix yalan viñ d'a eb' viñ yetb'eyum, aton viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías, chajtil yaj jun lolonel chi'.

18 Ix yalan viñ d'a eb' viñ to sc'an scolval sDiosal satchañ eb' viñ yic snachajel jun lolonel satub'tac chi' yuj eb' viñ, yic max miljicham eb' viñ yed' juntzañxo eb' viñ jelan d'a yol yic Babilonia chi'. **19** Axo d'a jun ac'-val chi', ix yac' Dios svayichej viñaj Daniel tas jun svayich viñ rey chi' yed' tas syalelc'ochi. Yuj chi', ix yal vach' lolonel viñ d'a sDiosal satchaani. **20** Ix yalan viñ icha tic:

Ach co Diosal, alchajocab' vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo, yujto ic yaj masanil jelanil yed' poder.

21 A ach ojtac jantac tiempo syac' yajalil junjun mach, yujto a ach tzac'och eb' d'a yopisio. Añeja' a ach syal ic'anxiel eb'. Uuj ay spensar eb' ay spensar. Uuj ay sjelanil eb' jelan.

22 A ach tzac' ojtacajel tas satub'-tac yed' tas c'ub'eltac yaji. Ojtac masanil tastac ay d'a cal q'uic'alq'uinal, yujto aj saquil-q'uinal ach.

23 Ach co Diosal, sDiosal ach pax eb' co mam quicham, scac' yuj diosal d'ayach. Scanpax vach' lolonel, yujto ix ac' in jelanil yed' in tec'anil. A ticaic, ix ac' vojtaquejeli tas ix co c'an d'ayach. Ix ac' cojtaquejeli tas yaj svayich viñ rey, xchi viñ d'a Dios.

24 Ayic ix lajvi slesalvi viñaj Daniel chi', ix b'at viñ d'a viñaj Arioc, aton viñ ix ac'ji yopisio yic smilancham masanil eb' viñ jelan d'a Babilonia chi'. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Mañ a milcham eb' viñ jelan chi'. Ic' in b'at d'a yichañ viñ rey. Ol vala' tas syalelc'och svayich viñ chi', xchi viñ.

25 Yuj chi' d'a elañchamel ix ic'-chajb'at viñ yuj viñaj Arioc chi' d'a yichañ viñaj rey Nabucodonosor chi'. Ix yalan viñaj Arioc chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a d'a scal juntzañ eb' ic'b'iltot d'a Judá, ix ilchaj jun viñ vinac vuuj. A viñ ol alanoc tas syalelc'och a vayich chi', xchi viñ.

26 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Daniel chi', scuchanpax Beltsasar, icha tic:

—¿Ol am yal alani tas ix in vayichej chi', tas pax syalelc'ochi? xchi viñ.

27 Ix tac'vi viñ icha tic:

—Mamin rey, a jun tas satub'tac tza nib'ej tzojtaquejel chi', vach'chom a eb' viñ jelan, eb' viñ schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' viñ ajb'aal, malaj junoc eb' viñ snachajel yuuj.

28 Palta ay jun Dios ay d'a satchaani, a' syal yac'an cojtaquejel tas satub'-tac. A ix ac'an ojtaquejeli tas ol ujoc d'a b'aq'uiñ. A ticaic ol val d'ayach tas ix a vayichej chi'. **29** Ach Mamin rey, ayic jichan ach ec' d'a sat ch'at, van a naani tastac ol ujoc d'a b'aq'uiñ, axo Dios, aton tz'ac'an ojtacajel tas satub'tac, a' ix ch'oxan d'ayach. **30** Añeja' pax ix ch'oxan jun tic d'ayin, mañ yujoc to te jelan in d'a yichañ masanil eb' anima, maay, palta yuj vac'an ojtaquejeli tas syalelc'och a vayich chi', yic ol nachajel uuj tas tza na'a.

31 Mamin rey, a tas ix il d'a a vayich chi' to ay jun yechel anima te nivan, liñanec' d'a ichañ. Veei yilji, te ay smay yilji. **32** A sjolom, nab'a oro. Axo sñi' sc'ool yed' sc'ab', nab'a plata. Axo sc'ool yed' yib'tac xub', nab'a bronce. **33** Axo xub' yed' spenec, nab'a hierro, axo samil yoc

yed' yiximal yoc, a q'uen hierro calan yaj yed' lum lum much'il d'a cal c'ac'. **34** Mamin rey, yacb'an van ilan jun chi', ay jun q'uen q'ueen munil ix cot d'a sat vitz, malaj mach ix ecan-cot q'ueen. A val d'a yoc jun yechel chi' b'aj calan yaj q'uen hierro yed' lum lum, ata' ix och tañinaj q'ueen. **35** Ñej val chi' ix poj b'at q'uen hierro yed' lum lum chi', q'uen bronce, q'uen plata yed' q'uen oro chi', pococxoñej ix ajcanb'ati. Icha val smatz'il ixim trigo b'aj stec'chaj d'a varesma tz'ic'jib'at yuj ic', mañxa jab'oc scani, icha chi' ix ajcanb'at jun yechel chi'. Axo q'uen q'ueen ix mac'anpoj jun yechel chi', ix q'uib'-chaañ q'ueen. Icha lum nivac vitz ix aj q'ueen, ix macchajel yolyib'añ-q'uinal tic yuj q'ueen.

36 Mamin rey, aton jun tic ix a vayichej. A ticnaic ol val d'ayach tas syalelc'ochi. **37** A ach tic, sat aj d'a masanil eb' rey, yujto a Dios aj sat-chaañ, a' ix ach ac'anoch reyal. Ix yac'anpax a jelanil yed' a b'inajnaquil yed' snivanil elc'ochi. **38** Ix ach yac'och yajalil d'a yib'añ masanil lum lum b'aj cajan eb' anima, noc' noc' yed' noc' much. A Dios chi' ix ac'anoch masanil juntzañ chi' d'a yol a c'ab', yuj chi' a ach ton tzach sch'ox sjolom jun yechel to nab'a oro ix il chi'. **39** Ayic ol lajvoquec' opisio tic, ol q'ue vaan junxo nación, palta mañ lajanoclay yed' jun ic tic. Slajvi chi', ol q'ue vaan junxo yoxil, aton jun sch'ox q'uen bronce chi'. Aton jun chi' ol ac'an yajalil d'a yib'añ masanil yolyib'añq'uinal tic. **40** Ol lajvoc chi', ol q'ue vaan junxo schañil te ay yip, icha q'uen hierro. A q'uen hierro chi' smac'an poj masanil tastac, pococ tz'aj yuj q'ueen. Icha chi' ol aj junxo

ol q'ue vaan chi', ol satjoquel jun-tzañxo nación yuuj.

41 Ix ilanpax yoc yed' yiximal yoc jun yechel chi', calan yaj q'uen hierro chi' yed' lum lum much'il d'a scal c'ac'. A jun chi' syalelc'ochi to a jun nación chi' cha macañ yaji: Jun macañ ay jab'oc yip icha q'uen hierro, icha ix aj ilan q'uen hierro calan yaj yed' lum lum chi'. **42** A yiximal yoc calan yaj yed' q'uen hierro yed' lum lum chi', a jun chi', syalelc'ochi to a jun nación chi' ay jab'oc yip, axo nañalxo malaj val yip.

43 Icha val ix aj ilan q'uen hierro calan yed' lum lum chi', icha chi' ol yutej sb'a eb' yajal d'a juntzañ nación chi'. Ol laj yic'laj sb'a yal yuninal eb' yic junñej ol yutoc sb'a eb' yalani, palta mañ ol elc'ochlaj tas sna eb' chi', icha q'uen hierro max scalej sb'a yed' lum lum. **44** A d'a stiempoal juntzañ eb' yajal chi', ata' ol q'ue vaan junxo nación yuj Dios aj sat-chaañ, mañxa b'aq'uiñ ol sateloc, mañxo ol can d'a yalañ junocxo. Ol satjoquel juntzañxo nación chi' yuuj, ol canñej d'a junelñej. **45** Aton chi' syalelc'och q'uen q'ueen ix il scot d'a sat vitz to malaj junoc mach ix ecan-coti. Aton yuj q'ueen pococxoñej ix ajcanb'at q'uen hierro, q'uen bronce, lum lum, q'uen plata yed' q'uen oro. Mamin rey, a Dios te Nivan Yelc'ochi, a' ix ch'oxan d'ayach tas ol ujoc d'a b'aq'uiñ chi'. A jun a vayich chi' te yel, icha val tz'aj valan tic, icha chi' ol aj yelc'ochi, xchi viñaj Daniel d'a viñ rey chi'.

46 Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey Nabucodonosor chi', ix em cumnaj viñ d'a yichañ viñaj Daniel chi', ichato chi' ix schecan viñ ac'chaj silab' yed' incienso d'a viñ. **47** Ix

yalanpax viñ d'a viñaj Daniel chi' icha tic:

—Val yel a e Diosal a ex tic, añej yelxo nivan d'a yichañ juntzañxo dios. Aton val yajalil eb' rey, a sch'oxanpax tas satub'tac yaji. Tic val a achñej ix nachajel jun lolonel tic uuj, xchi viñ.

48 Axo viñ rey chi' ix ac'anoch viñaj Daniel chi' d'a jun opisio te nivan yelc'ochi. Ix ac'chajpax silab' te vach' d'a viñ, yuj chi' ix ac'chajoch viñ yajalil d'a yol yic Babilonia chi'. Ix ochpax viñ yajalil d'a masanil eb' viñ jelan d'a smacb'en chi'.

49 Ix sc'an yopisio juntzañxo eb' viñ yetb'eyum viñaj Daniel d'a viñ rey chi'. Ix schaan sc'ol viñ rey chi', ix och eb' viñ yajalil d'a yol yic Babilonia chi', aton viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego. Axo viñaj Daniel chi', a d'a sdespacho viñ rey chi' ayoch viñ d'a yopisio.

Ejmelal d'a jun yechel nab'a oro

3 **1** Ix schec viñaj rey Nabucodonosor b'ochaj jun yechel ayoch oro d'ay, 30 metro steel, axo sat, oxe' metro. Ix yalan viñ to tz'ac'jiem d'a jun ac'lic scuchan Dura d'a yol yic Babilonia chi'.

2-3 Ayic toxo ix b'oel jun yechel chi', ix yavtancot eb' viñ ayoch yajalil viñ d'a masanil yol smacb'en, aton eb' viñ yajalil soldado, eb' viñ gobernador, eb' viñ ac'um razón d'a yoltac choñab', eb' viñ molum tumin, eb' viñ juez yed' juntzañxo eb' viñ ayoch yajalil. Yuj chi' ix smolb'ej sb'a juntzañ eb' viñ nivac yajal chi' d'a yichañ jun yechel chi', yic tz'och sq'uiñ yuj eb' viñ. **4** A jun mach ayoch d'a yib'añ sloloni, te chaañ ix aj yalani: Ab'ec e masanil ex anima ix

ex cot d'a masanil choñab' yed' d'a junjun nación yed' d'a junjun ti'al.

5 Ayic ol eyab'an sq'ue sjaj masanil son tic, aton flauta, tañb'il, arpa, salterio, zamponia yed' masanil juntzañxo son, ol ex em cumnaj e masanil d'a yichañ jun nivan yechel ix schec b'ojoc viñaj rey Nabucodonosor tic. **6** Masanil mach mañ ol em cumnaj ejmelal d'a jun yechel tic, elañchamel ol yumchajb'at d'a yol jun horno ñilñion sq'ue sc'ac'al, xchi.

7 Yuj chi', masanil anima ayec' molan chi', ayic ix yab'an eb' sq'ue ñilñaj son chi', ix em cumnaj eb', ix yac'anem sb'a eb' d'a jun yechel chi'.

8 A d'a yic chi', ay juntzañ eb' viñ aj Caldea ix ul ac'an queja eb' viñ aj Judá d'a viñaj rey Nabucodonosor chi'. **9** Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, ayocab' opisio d'a masanil tiempo. **10** A ach ix ala' to ayic sq'ue sjaj masanil son tic, tz'em cumnaj masanil anima ejmelal d'a yichañ jun nivan yechel tic, **11** axo mach max c'anab'ajani, syumchajb'at d'a yol horno sq'ue ñilñion sc'ac'al, xa chi. **12** Palta ay juntzañ eb' viñ aj Judá, aton viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego, eb' viñ ix ac'och yopisio d'a yol smacb'en Babilonia tic, maj sc'anab'ajej eb' viñ tas ix ala'. Max och eb' viñ ejmelal d'a juntzañ a diosal, max empax cuman eb' viñ d'a jun yechel a diosal ix a chec b'ochajq'ue tic, xchi eb' viñ.

13 Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey Nabucodonosor chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il, ix schecan viñ ic'chajcot eb' viñ oxvañ chi'. Axo yic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, **14** ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tom yel a ex tic Sadrac, Mesac yed' Abed-nego maj ex och ejmelal d'a juntzañ in diosal yed' d'a yechel in diosal ix in chec b'ochajq'ue tic?

15 A ticaic jun, tato b'ecan e c'ool, ayic ol eyab'an sq'ue sjaj son chi' junelxo, ol ex och ejmelal d'a yichañ jun yechel ix in chec b'ochajq'ue tic, malaj tas ol ex ic'anoc. Tato max e c'anab'ajej eyem cuman ejmelal jun, a val d'a jun rato chi', ol ex yumchajb'at d'a yol jun horno ñilñion sq'ue sc'ac'al. Tato icha chi' ol ex utajoc, ¿machto junoc dios ol yal ex scolanel d'a yol in c'ab'? xchi viñ.

16 Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ rey chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, malaj tas vach' calan yuj jun tic. **17** A co Diosal b'aj tzoñ och ejmelal a oñ tic, syal oñ scolanel d'a scal c'ac' d'a horno chi'. A' ol oñ colanel d'a yol a c'ab'.

18 Vach'chom mañ ol oñ coljoc yuj jun, palta mamin rey scac' ojtaquejeli to mañ ol oñ em cuman d'a juntzañ a diosal chi' yed' d'a jun yechel a diosal ix a chec b'ojoc tic, xchi eb' viñ.

Ix colchaj eb' oxvañ quelemtac d'a scal c'ac'

19 Ayic ix yab'an juntzañ slolonel eb' viñ quelemtac viñaj rey Nabucodonosor chi', ix chacb'i val sat viñ scot yoval. Ix schecan ecchajq'ue sc'ac'al jun horno chi' viñ, masanto jantac stechaj schacb'i sic'lab'il. **20** Ix schecan juntzañ eb' viñ soldado viñ te ay yip, yic stzec'chaj eb' viñ oxvañ chi', syumchajb'at eb' viñ d'a scal c'ac' d'a yol horno chi'. **21** A eb' viñ oxvañ chi' ayto och spichul eb' viñ sc'an d'a yopisio b'aj ayochi, ix tzec'-chaj eb' viñ yic syumchajb'at eb' viñ

d'a scal c'ac' d'a yol horno chi'.

22 Snib'ej viñ rey chi' to elañchamel syumjiem eb' viñ d'a yol horno chi', yuj chi' ayic ix yumjiem eb' viñ yuj eb' viñ soldado chi', ix q'ueul copnaj te' c'ac' chi' d'a eb' viñ soldado chi', ix cham eb' viñ yujto te ov sc'ac'al.

23 Axo pax eb' viñ oxvañ chi', tzec'-b'il eb' viñ ix emc'och eb' viñ d'a yol horno chi'.

24 D'a elañchamel ix q'ue jucnaj viñaj rey Nabucodonosor chi', ix xiv-q'ue viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ yajal ayec' ta':

—¿Tom mañ oxvañocñej eb' viñ quelemtac tzec'b'il ix yumjicanem d'a scal c'ac' chi'? xchi viñ.

—Ichaton chi' mamin rey, xchi eb' viñ.

25 —Palta chañvañ eb' viñ svila', tijanel eb' viñ, sb'eyec' eb' viñ d'a scal c'ac' chi', malaj val jab'oc tas tz'ic'an eb' viñ. Axo jun schañil chi', lajan val yilji icha junoc dios, xchi viñ.

26 Ix lajvi yalan jun chi' viñaj Nabucodonosor chi', ix snitzanb'at sb'a viñ d'a slac'anil sti' horno chi', ix yalan viñ icha tic:

—Sadrac, Mesac yed' ach Abed-nego, schecab' ex Dios Jun Te Nivan Yelc'ochi, elañeccoti, tzex cot d'a tic, xchi viñ.

Ix elta eb' viñ yoxvañil d'a cal c'ac' chi'. **27** Ix lajvi chi' ix c'och umnaj masanil eb' viñ yajal d'a yol jun nación chi' yed' eb' viñ tz'ac'an srazón viñ rey yil eb' viñ oxvañ quelemtac chi', malaj val jab'oc snivanil eb' viñ ix tz'a yuj c'ac' chi'. Ix chamval yilan eb' viñ to malaj jab'oc xil sjolom eb' viñ ix tz'ai, malaj pax jab'oc spichul eb' viñ ix tz'ai, malaj val jab'oc sjab' te' c'ac' chi' d'a eb' viñ.

28 A d'a jun rato chi', ix yalan viñaj rey Nabucodonosor chi' icha tic: Alchajocab' vach' lolonel d'a sDiosal viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego to a ix checan-cot yángel yic scoljiel eb' schecab' syac' val och sc'ool d'ay. Maj sc'anab'ajej in checnab'il a in rey in tic eb' viñ, b'ecan sc'ol eb' viñ scham d'a yichañpax yem cuman d'a yaliñej tas diosal to mañ sDiosaloc eb' viñ.

29 A ticaic a in svala' to yaliñej mach anima sb'uchvaj d'a sDiosal viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego tic, choc' tz'aj eb' schami. Axo spat eb' sjuchajem smasanil, vach'chom tas choñab'il, tas nacional, ma tas ti'al syala', yujto malaj junocxo dios syal scolvaj icha sDiosal eb' viñ tic, xchi viñ.

30 Ix lajvi chi' ix yac'anoch eb' viñ oxvañ quelemtac chi' viñ rey d'a nivac opisio d'a smacb'en Babilonia chi'.

Ochnac viñaj rey Nabucodonosor icha noc'al

4 **1** Ix yac'anb'at jun ab'ix viñ rey d'a yol masanil smacb'en icha tic: A in rey Nabucodonosor in tic, svac' stzatzil e c'ool e masanil ex choñab', ma ex nación yalxoñej tas ti'al tzeyala', a ex masanil ex cajan ex d'a yolyib'añq'uinal tic. **2** In gana tzeyojtaquejel e masanil tastac satub'-tac ix sc'ulej Dios Nivan Yelc'och d'ayin. **3** Te satub'tacxoñej tas sc'ulej, mañ jantacoc spoder, Yajal ton d'a masanil tiempo, a yopisio malaj slajvub'.

4 A in Nabucodonosor in tic, tzalaje'olal vajec' d'a in palacio. **5** Palta a d'a jun ac'val, ay jun tas ix in vayichej. A yuj tas ix vil chi' yed'

tas ix in na'a, ix in te xivi. **6** Yuj chi' ix in chec avtajcot masanil eb' jelan d'a Babilonia tic, yic syalan eb' tas syalelc'och in vayich chi'. **7** Ix javi eb' smasanil: Aton eb' ajb'aal, eb' naumel lolonel, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum. Ix valan in vayich chi' d'a eb', palta maj yal-laj eb' d'ayin tas syalelc'ochi.

8 Stzac'anilxo ix javi viñaj Daniel, scuchan pax Beltsasar, icha sb'i in diosal, ayoch sjelanil juntzañ dios d'a viñ. Ix valan in vayich chi' d'a viñ icha tic: **9** Ach Beltsasar, yajal aj d'a scal eb' jelan spensar, vojta to ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, ojtac-pax masanil tas satub'tac. Scham val ab'ani tas ix vil d'a in vayich, ol alan d'ayin tas syalelc'ochi. **10** Aton val in vayich ix vil tic ayic jichan in ec' in vayi:

A d'a snañal lum luum tic ix vil jun te te' te chaañ steel.

11 Ix q'uib'chaañ te', te nivan ix aj spatic te'. A schon te', ix q'uec'och d'a satchaañ, chequel te' masanto b'aj slajvic'och lum luum.

12 Te vach' yilji xil te', mañ jantacoc sat te', c'ocb'il val syab' sat te' chi' sloan masanil anima. Axo masanil noc' noc', tz'och noc' sc'ub'ej sb'a d'a yeñul yich te'. Axo d'a sc'ab'tac te' sb'o so' noc' much, axo masanil tas pitzan d'a yolyib'añq'uinal tic, c'ocb'il svatzitaj eb' yuj sat te'.

13 Axo ix aj jun, ix vilan jun ángel d'a in vayich chi', to stañvej yol-yib'añq'uinal tic, van yemta d'a satchaañ. **14** Te chaañ ix el yav, ix yalan icha tic:

Ch'aquequel te te' chi',
xiquequel sc'ab' te', tzeyic'anel

xil te', tze saclemanb'at sat te' chi' smasanil. Saclemocab'can-b'at masanil noc' noc' ayoch d'a yalañ yeñul te' yed' masanil noc' much ayoch d'a sc'ab'tac te'.

15 Axoñej yib' te' tzeyactejcani, tze tzec'ancan te' yib' chi' yed' q'uen cadena to hierro yed' bronce. Scan jun chi' d'a scal añ añc'ultac chi', axo yal ac'val ol em d'a yib'añ, axo añ añc'ultac ol sc'ux icha noc' caltacte'al noc'.

16 Ol ixtaxel spensar. Lajanxo ol aj spensar icha spensar noc' noc'. A jun macañ yaelal chi', uque' ab'il ol yac'a'.

17 A oñ ángel oñ sco tañvej yol-yib'añq'uinal tic, a oñ scala' to ol javoc jun yaelal tic d'a yib'añ, yic vach' syojtaquejel eb' anima smasanil to a Dios Nivan Yelc'ochi, ay yopisio d'a yib'añtac nación. A tz'ac'an opisio d'a mach sgana syac'ochi, syalpax yac'anocho junoc mach emnaquil yajaliloc junoc nación, xchi jun ángel chi'.

18 Aton in vayich ix vil tic. A tic-naic ach Beltsasar, al d'ayin tas syalelc'ochi, yujto malaj val junocxo eb' ay tas syal yuuj d'a yol in mac-b'en tic snachajel yuuj. Palta a ach tic ol yal snachajel uuj, yujto ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, xin chi.

19 Axo viñaj Daniel chi', aton viñ scuchpax Beltsasar, quen am mañ junoc hora ix can numan viñ. Ix somchajq'ue spensar viñ, palta ix valan d'a viñ: Beltsasar, mañ ac' pensar yuj jun in vayich chi' yed' tas syalelc'ochi, xin chi. Ix yalan viñ d'ayin: Ay mamin rey, comonoc val d'a yib'añ eb' ayoch

ajc'olal d'ayach ol em tas syalelc'och jun a vayich tic. 20 Mamin rey, a jun te te' te chaañ steel ix il chi', aton jun te' ix q'uec'och d'a satchaañ, te' ix checlaj d'a najat, 21 te' vach' yilji xiil, te' tziijtum sat, te' c'ocb'ilñej syab' sat sloan masanil tas pitzan, te' b'aj tz'och masanil noc' noc' sc'ub'ej sb'a d'a yalañ yeñul sc'ab', te' b'aj sb'o so' noc' much d'a scaltac sc'ab', 22 a ach ton tic mamin rey. To ix ach q'ueñejchaañ yuj snivanil elc'och chi'. Ix q'uec'och a b'inajnaquil d'a satchaañ. Yajal ach d'a masanil yolyib'añq'uinal tic. 23 Ix ilanpax yemta jun ángel stañvumal yolyib'añq'uinal tic d'a satchaañ, ix yalani: Ch'aquec telvoc te nivan te' chi', yic slajviem te'. Axoñej yib' te' yed' sch'añal yib' tzeyac'cani. Stzec'-chajcan yib' te' yed' q'uen cadena to hierro yed' bronce, scan d'a caltac añc'ultac. Emocab' yal ac'val d'a yib'añ ta', ol cajnaj yed' noc' noc' uqueoc ab'il. 24 A syalelc'och jun tic mamin rey, a jun Dios Nivan Yelc'ochi, a' tz'alan jun tic d'a ib'añ. 25 Ol ach pechchajel d'a scal eb' anima tic. Ol ach b'atcan d'a scal noc' noc', axo añ añc'ultac ol a c'ux icha noc' vacax. Ol em yal ac'val d'a ib'añ. Mamin rey, icha chi' ol ach ajec' uqueoc ab'il, masanto ol nachajel uuj to a jun Dios Nivan Yelc'ochi, a' yajal yaj d'a yib'añ eb' anima. A tz'ac'anpaxoch eb' yajal icha sgana mach syac'ochi. 26 A jun lolonel ix alchaji to scan yib' te' yed' sch'añal yib' chi', syalelc'ochi to ol ach c'ochxoc d'a opisio chi' ayic toxo ix nachajel uuj to a Dios yajal yaj d'a yol-yib'añq'uinal tic. 27 Yuj chi' mamin rey, cha ab' masanil juntzañ lolonel sval tic d'ayach. Yuj chi' tojolñej tzutej a b'a, mañxo ac'och a mul. Comonoc val tzactejcán a c'ulan chucal, tzach

colvaj d'a eb' tz'ixtaji. Tato icha chi', tecan ol ach can d'a junc'olal yed' a q'uechaañ d'a masanil tasi, xchi viñaj Daniel chi' d'ayin, xchi viñ rey Nabucodonosor chi'.

28 Masanil juntzañ lolonel ix alchaj d'a viñaj rey Nabucodonosor chi', ix elc'ochi. **29** Yab'ilal yalchaj juntzañ chi' d'a viñ rey chi', ayic van sb'eyec' viñ d'a spañanil yib'añ spalacio d'a Babilonia, **30** ix yalan viñ icha tic: Ina val yilji nivan choñab' Babilonia tic. A in yed' val in poder ix in b'oq'uei yic scheclajeli to nivan velc'ochi, xchi viñ.

31 Vanto val yalan juntzañ lolonel chi' viñ, ix yab'an viñ yoch jun lolonel d'a satchaañ, ix yalani: Scham ab'an juntzañ lolonel tic ach rey Nabucodonosor, a opisio chi', toxo ix ic'chajec' d'ayach. **32** Ol ach pechchajel d'a scal eb' anima, ol ach b'atcan d'a scal noc' noc'. A añ añc'ultac ol a c'ux ichoc noc' noc' d'a uqueoc ab'il, masanto ol yal snachajel uuj to a Dios Nivan Yelc'ochi, a' tz'ac'an yajalil d'a yib'añ masanil anima yed' d'a yib'añ masanil nación d'a yol-yib'añq'uinal tic. A' tz'ac'anocho d'a yajalil mach sgana syac'ochi, xchi jun lolonel chi'.

33 A d'a jun rato chi', ix elc'och tas alb'ilcan d'a yib'añ viñaj rey Nabucodonosor chi', ix pechchajcanel viñ d'a scal eb' anima. A añ añc'ultac ix sc'ux viñ icha noc' vacax, axo yal ac'val ix em d'a yib'añ snivanil viñ. Ix q'uib' xiil viñ icha noc' ch'ac'b'a, añeja' icha yech noc' ix aj q'uen yech viñ.

Ix b'oxi spensar viñ rey

34 Ix yalanpaxb'at viñ rey chi' icha tic: Ayic ix lajvi stiempoal yaelal ayoch d'a vib'añ a in Nabucodonosor

in tic, ix in q'ue q'uelan d'a satchaañ, ix b'o in pensar d'a in locoal. Ix valan vach' lolonel d'a Dios Te Nivan Yelc'ochi, ix vic'anchaañ sb'i Jun ayñejec' d'a junelñej:

Yujto Yajal ton d'a junelñej, a yopisio malaj slajvub'.

35 A d'a yichañ, malaj val jab'oc tas syal yuj eb' cajan d'a sat luum tic. Sc'ulejñej tas snib'ej d'a scal eb' ayec' d'a satchaañ yed' d'a scal eb' cajan d'a sat luum tic. Malaj mach syal syamanoch vaan sc'ab' syalan d'ay, ¿tas yuj icha chi' tza c'ulej? mañ xchioc.

36 A d'a jun rato chi', ix meltzaj in pensar ix vab'i yed' vic'anxi vopisio nivan yelc'ochi yed' in poder. Axo eb' in checab' yed' eb' nivac yopisio d'a in despacho, ix javi eb' ul in sayeq'ui. Ix in ochxi yajalil d'a in nación, ix yic'anxi yip vopisio. Te nivan ix axji d'a yichañ icha yaj d'a yalañtaxo.

37 A ticnaic, a in val svic'chaañ Jun sReyal satchaañ. Svalanpax vach' lolonel d'ay, yujto a masanil tas sc'ulej, vach'ñej, tojolñej d'a smasanil. Syalpax yic'anemta eb' syaloch sb'a to nivan yelc'ochi, xchib'at viñaj Nabucodonosor chi'.

Juntzañ tas ix tz'ib'chajoch d'a sat pat

5 ¹ A viñaj Belsasar sreyal Babilonia, ix yavtej mil eb' nivac yopisio viñ d'a yol snación d'a jun nivan vael. A d'a jun vael chi', ix yuc' añ eb', ix yuc'an añ viñ yed' eb'. **2-3** Vanxo sq'ue añ d'a sjolom viñ rey chi', ix schecan viñ ic'chajcot copa yed' uc'ab' nab'a oro, aton juntzañ yic'naccot viñaj Nabucodonosor smam icham viñ d'a templo d'a

Jerusalén. A d'a yol juntzañ copa yed' juntzañ uc'ab' ix b'at ic'chajcot chi', ata' ix yuc' añ viñ yed' eb' ix yetb'eyum yed' juntzañxo eb' ix schab'il yetb'eyum yed' pax masanil eb' ayoch yed' viñ d'a vael chi'.

4 Masanil eb' ix cham yuj añ, ix yic'anchaañ sdiosal eb' nab'a oro, plata, bronce, hierro, te te' yed' q'uen q'ueen.

5 A d'a jun rato chi', ix checlaj jun c'ab' anima b'aj sacq'uinal yuj candil, ix och ijan stz'ib'anocho d'a sat pat chi'. Ayic ix yilan jun c'ab' stz'ib'an chi' viñ rey, 6 sac ix aj sat viñ yuj xivelal. Ix luclonq'ue yoc viñ, ix el val yip viñ. 7 Elañchamel ix el yav viñ, ix yavtancot eb' naumel lolonel viñ, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum. Ix yalan viñ d'a eb':

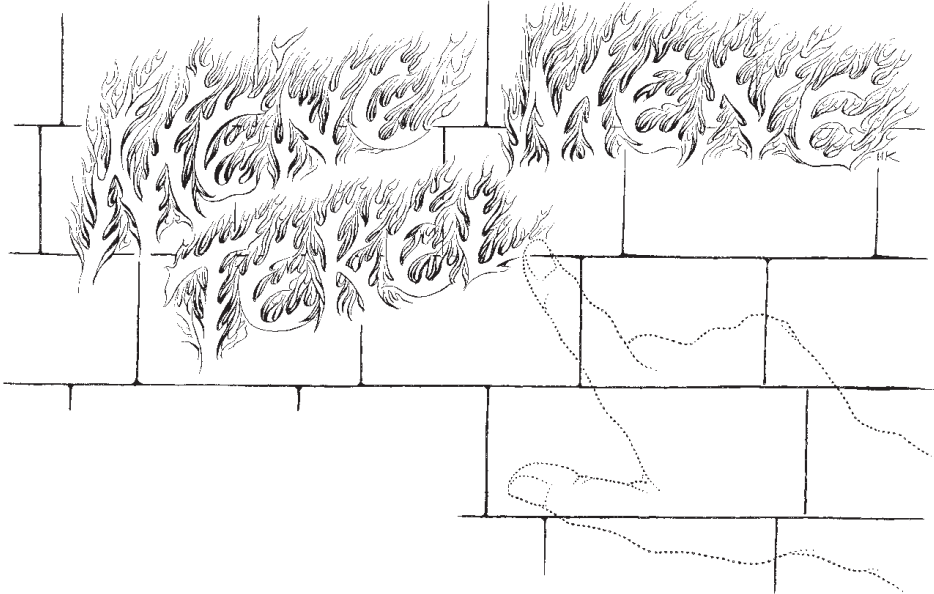
—A mach syal yilan juntzañ tz'ib'ab'ilocho chi', syalan d'ayin tas syalelc'ochi, tz'ac'chajoch junoc pichul púrpura d'ay, tz'ac'chajoch

junoc cadena oro d'a sjaj, tz'och d'a yoxil yajalil d'a in macb'en tic, xchi viñ.

8 Masanil eb' jelan ayoch yopisio yac'an srazón viñ rey chi', ix och eb' d'a yol jun cuarto, palta malaj val junoc eb' ix nachajel yuuj tas syalelc'ochi. 9 Ix te xiv viñaj rey Belsasar chi', sac ix aj yilji sat viñ. Axo masanil eb' viñ vinac ayec' yed' viñ ta', ix somchajpax sc'ool eb' viñ.

10 Ayic ix yab'an ix reina, snun viñ rey chi' yel yav viñ yed' pax eb' avtab'il, ix och ix d'a yol scuartoal b'aj ayoch q'uiñ chi', ix yalan ix icha tic:

—Ayocab'ñej opisio d'a junelñej. Mocab' ac' pensar, mocab' ach sacb'ielpax yuj xivelal, 11 yujto a d'a yol a macb'en tic, ay jun viñ syal snachajel yuuj, ayoch sjelanil juntzañ dios d'a viñ. A d'a yol stiempoal viñ a mam icham, a jun viñ vinac chi', ix sch'ox val viñ to ay spensar viñ te vach', ay

A tz'ib' d'a sat pat (Dn 5.5-6)

spensar viñ sic'lab'il icha yic eb' dios. Yuj chi', a viñaj rey Nabucodonosor a mam icham, a viñ ix ac'anoch jun viñ chi' yajaliloc eb' ay spensar, eb' naumel lolonel, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum.

12 Daniel sb'i jun viñ chi', axo viñ a mam icham chi' ix ac'an scuch viñ Beltsasar. Te ay sjelanil viñ yed' tas yojtac, yic snachajel vayich yuj viñ, syal snachajpaxel yuj viñ tas syalelc'och junoc lolonel to ajaltac snachajeli yed' sb'oan yaj junoc tas to nivan yaji. Avtejcot viñ an. A viñ ol ac'an ojtaquejel tas syalelc'och juntzañ tz'ib' d'a sat pat tic, xchi ix d'a viñ rey chi'.

13 Ix avtaj viñaj Daniel chi', ix ic'chajb'at viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ d'a viñ:

—¿A ach am tic tza cuch Daniel, aj Judá ic'b'ilocot preso yuj viñaj Nabucodonosor viñ in mam icham?

14 Ix alchaj d'ayin tob' ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, tob' ay a pensar, jelan ach. 15 Yuj chi' ix ach vavtej. Ix vavtej masanil eb' viñ jelan yed' eb' naumel lolonel, yic syavtej juntzañ lolonel eb' tz'ib'ab'iloc tic yed' yalan eb' d'ayin tas syalelc'ochi, palta malaj val junoc eb' snachajel yuuj tas syalelc'ochi. 16 Ix alchaj d'ayin tob' syal ac'an checlajel lolonel ajaltac snachajeli. Yuj chi' ta syal avtan juntzañ lolonel tic, tzalan d'ayin tas syalelc'ochi, ol ac'chajoch pichul púrpura d'ayach, ol ac'chajpaxoch junoc cadena oro d'a a jaj, ol ach och d'a yoxil yajalil d'a yol in macb'en tic, xchi viñ rey chi'.

17 Ix yalan viñaj Daniel chi' icha tic:

—Canocab' a silab' chi' d'ayach mamin rey. Syal ac'an jun opisio chi'

d'a junocxo, palta ol vavtej jun tz'ib'at tic, ol valan d'ayach tas val syalelc'och juntzañ lolonel tz'ib'ab'iloc d'a sat pat tic.

18 Mamin rey, a Dios Te Nivan Yelc'ochi, a' ix ac'an yopisio viñaj Nabucodonosor a mam icham yed' snivanil yelc'ochi, sb'inajnaquil yed' stziquiquial. 19 Yuj opisio ix ac'chaj chi' d'a viñ, ix xiv masanil anima d'a junjun nación yed' d'a junjun ti'al, yujto nivan yelc'och viñ rey chi' d'a yol sat eb'. A mach sgana viñ schami, schamñej, axo mach malaj sgana viñ schami, max miljichamoc. Ay pax mach ix ic'juel d'a yopisio yuj viñ, ay pax mach ix ac'jioch d'a yopisio, ato a' tas sniblej sc'ool viñ. 20 Palta a val yic ix yic'anchañ sb'a viñ, ix ixtaxel sb'eyb'al viñ. Ix ic'chajel viñ d'a yopisio d'a reyal chi' yed' snivanil yelc'ochi. 21 Ix pechchajel viñ d'a scal eb' yetanimail, ix ochcan spensar viñ icha spensar noc' noc'. Junñej ix aj viñ yed' noc' caltacte'al b'uru. Ix sc'ux añ añc'ultac viñ icha noc' vacax. Ix empax yal ac'val d'a snivanil viñ, masanto ix yal snachajel yuj viñ chajtil val yaj Dios, Jun Te Nivan Yelc'ochi, yajal pax yaj d'a yol-yib'añq'uinal tic. A tz'ac'anoch eb' yajal to sgana syac'ochi. 22 A achxo pax tic, mamin rey Belsasar, yixchi-quin ach viñ, vach'chom ojtac tas ix uji chi', palta mañ val jab'oc tziq'uem a b'a. 23 Palta yelxo ix ic'chañ a b'a d'a yichañ Jun Yajalil satchaañ. Ix ac'an ic'chajcot juntzañ copa d'a a mexa yed' juntzañ uc'ab' yic stemplo Jun Yajal satchaañ chi'. A d'a yol juntzañ chi' ix uc' vino yed' masanil eb' avtab'il uuuj. Ix eyic'chaañ juntzañ dios to max yal yilani, max yal yab'ani, malaj pax jab'oc tas yojtac.

Mañoc pax d'a Dios ix al vach' lolonel, ina a pax d'a yol sc'ab' ay a q'uinal, a pax snaan tas tza c'ulej. **24** Yuj chi' ix yac'cot Dios jun c'ab' ix tz'ib'an juntzañ lolonel tic, **25** MENE, MENE, TEKEL, UPARSIN. **26** A juntzañ tic icha tic syalelc'ochi: MENE: Toxo ix sb'is Dios jaye' c'u ayachto och d'a opisio, toxo ix sch'ox slajvub'. **27** TEKEL: Toxo ix ach echtaj d'a yol echlab', mañ tz'acanoc alil. **28** PERES: A a mach'en, van spojchajb'ati, ix ac'chajoch d'a yol sc'ab' eb' Medo yed' eb' Persa, xchi viñaj Daniel chi'.^a

29 Ix lajvi chi', ix schecan viñaj rey Belsasar chi' ac'chajoch pichul púr-pura d'a viñaj Daniel chi'. Ix ac'chajoch jun cadena nab'a oro d'a sjaj viñ. Ix yalan viñ rey chi' d'a masanil anima to a d'a jun rato chi', ix ochcan viñaj Daniel chi' d'a yoxil yajalil d'a yol smacb'en.

30 A d'a jun ac'val chi' ix mil-jicham viñaj Belsasar sreyal eb' cal-deo chi'. **31** Axo viñaj Darío aj Media ix yac'och sb'a yajalil sq'uexuloc viñ. **62** ab'il sq'uinal viñaj Darío chi'.

Ix yumchajem viñaj Daniel d'a scal noc' choj

6 ¹ Ix yac'anocho 120 eb' viñ gobernador viñaj Darío chi', yic syil junjun macañ choñab' eb' viñ d'a yol smacb'en. ² Ix yac'anocho oxvañxo sat yajal viñ d'a eb' viñ gobernador chi', yic syilan eb' viñ yed' stañvan masanil tastac, yic vach' tz'acan tz'aj yac'chaj q'uen tumin syac' eb' viñ d'a viñ rey chi'. D'a scal eb' viñ sat yaj chi' ayoch viñaj Daniel chi'. ³ Ix checlajel viñaj Daniel chi' d'a scal eb' viñ yetyajalil chi', yujto vach'ñej

syutej sb'a viñ. Yuj chi' ix sna viñ rey chi' to tz'och viñ sat yajalil d'a yol smacb'en chi'. **4** Axo juntzañ eb' viñ yetyajalil viñ chi', ix say modo eb' viñ tas tz'aj yemta viñ d'a yopisio chi'. Palta te c'anab'ajum viñ, max elc'an viñ d'a tas sc'ulej, ayoch spensar viñ d'a yopisio chi'. Yuj chi' malaj junoc tas syal yalanq'ue eb' viñ d'a spatic viñ. **5** Yuj chi' ix ochñej ijan eb' viñ snaani, ix yalan eb' viñ: Malaj val junoc tas syal calanq'ue d'a spatic viñ, añej yuj sc'anab'ajan sDiosal viñ, xchi eb' viñ.

6 Yuj chi' ix slajtiej sb'a eb' viñ yajal chi', yic b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Darío chi'. Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey Darío, ayocab'ñej opisio d'a junelñej. **7** Ix co mol lajtiej co b'a co masanil a oñ yajal oñ tic d'a yol a mach'en tic. Ix co naani to tzaquelta junoc ley yic tz'alchajel d'a scal masanil anima d'a masanil yol a mach'en tic to malaj junoc mach sc'anan scolval sdiosal, ma d'a junocxo yetanimail d'a junoc ujal, palta añej d'ayach syal sb'a mamin rey. A mach max c'anab'ajan jun ley chi', tojolñej syumjicanem b'aj macb'il noc' choj. **8** Yuj chi', mamin rey, ac' tz'ib'chaj jun ley chi', tzac'anocho a sello d'ay yic vach' malaj mach syal sq'uexani. A' co ley a oñ medos yed' persas oñ tic, max yal-laj yec'b'ati, xchi eb' viñ.

9 Yuj chi' ix schec viñaj rey Darío chi' tz'ib'chaj jun ley chi', ix yac'anocho viñ d'a yopisio. **10** Axo ix yab'an viñaj Daniel to toxo ix alchajel jun ley chi', ix q'ueñej viñ d'a yol

^a **5.28** A d'a lolonel arameo lajan sjajil jun lolonel “Pojlajb'ail” yed' jun lolonel “persas.”

spat d'a chaan, ix sjacaxi sventena viñ q'uelanb'at d'a stojolal Jerusalén. Ix em cuman viñ, ix lesalvi viñ d'a Dios, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. Oxel slesalvi viñ d'a junjun c'u, ichataxon sc'ulej viñ. **11** Axo juntzañ eb' viñ chi', ix smolb'ej sb'a eb' viñ, ix yilan eb' viñ to van slesalvi viñ yed' stevi viñ d'a Dios. **12** Yuj chi' ix b'at eb' viñ d'a viñ rey chi'. Ix b'at yalan eb' viñ yuj jun ley toxo ix alchajel chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Toton ix a chec alchajel jun ley tz'alan icha tic: Yalñej mach syal sb'a d'a sdiosal, ma d'a junocxo ch'oc animail d'a junoc ujal, tato mañoc d'a viñ rey syal tas snib'ej, yovalil syumchajem b'aj macb'il noc' choj, xchi. ¿Mañ am yeloc icha chi'? xchi eb' viñ.

—Ichaton chi' ix aji. A jun ley chi' yovalil sc'anab'ajaji, a co leyal a oñ medos yed' persas oñ tic, max yal-laj yec'b'at tas syala', xchi viñ rey chi'.

13 Yuj chi' ix ochñej ijan eb' viñ yalan icha tic:

—A viñaj Daniel, viñ ic'chajnaccot d'a Judá, max sc'anab'ajejlaj viñ. Mamin rey, mañ jab'oc xiv viñ d'ayach, malaj pax jab'oc yelc'och jun ley chi' d'a viñ. Toxo ix quila' to oxel slesalvi viñ d'a sDiosal d'a junjun c'u, xchi eb' viñ.

14 Ayic ix yab'an viñ rey chi' icha chi', ix och viñ d'a cusc'olal. Masanil jun c'ual chi', ix sayec' viñ tas tz'aj scolchajel viñaj Daniel chi'.

15 Axo yic vanxo sb'at c'u, ix smolb'anxi sb'a juntzañ eb' viñ vinac chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix yalan eb' viñ:

—Mamin rey, ojtac val to a co ley a oñ medos yed' persas oñ tic, ta ay junoc lolonel, ma junoc ley toxo ix

yalel viñ rey, maxtzac yal-laj yec'-b'ati, xchi eb' viñ.

16 Ix lajvi chi', ix schecan viñ rey chi' ic'chajcot viñaj Daniel chi' yic syumchajem viñ b'aj macb'il noc' choj chi'. Ayic manto yumchajem viñ, ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Comonoc val ol ach coljoc yuj a Diosal to ayachñejoch ac'an servil, xchi viñ.

17 Ayic toxo ix yumjicanem viñ d'a scal noc' choj chi', ix ac'jicanem jun q'uen q'ueen smaculoc. Ix ac'-jicanoch sello yic yopisio viñ rey chi' d'a q'ueen yed' sello eb' viñ nivac yajal yaj yed' viñ, yic vach' max ten-jiec' tas ix alchaj d'a spatic viñaj Daniel chi'. **18** Ix lajvi chi', ix b'at viñ

A scol'ab' eb' rey sello yaji (Dn 6.17)

rey chi' d'a spalacio, palta majxo valaj viñ, majxo schec viñ ic'chajcot eb' tz'ac'an tzalajb'oc sc'ool. Ix b'at vay viñ, palta junelñej maj ochlaj svayañ viñ d'a jun ac'val chi'. **19** Ix pet q'ue vaan viñ, ix b'at lemnaj viñ d'a sti' b'aj macb'il noc' choj chi'.

20 Ayic ix c'och viñ d'a slac'anil chi', ix avaj viñ d'a viñaj Daniel chi'. Cuseltac ix yutej avaj sb'a viñ, ix yalan viñ:

—Daniel, ach schecab' jun Dios pitzan, aton jun Dios tzac'ñej servil

jix am yal ach scolanel a Diosal d'a noc' choj chi'? xchi viñ.

21 Ix tac'vi viñaj Daniel chi' icha tic:

—Mamin rey, ayocab' opisio d'a junelñej. **22** Ix scheccot jun yángel in Diosal yic smacan sti' noc' choj tic. Yuj chi' malaj val jab'oc tas ix in yutej noc', yujto yojtac to malaj jab'oc in mul d'a yichañ. Malaj pax tas chuc ix in c'ulej d'ayach, xchi viñ.

23 Yuj chi' ix te tzalajq'ue viñ rey chi', ix schecan viñ ic'chajq'ueta viñaj Daniel b'aj ay noc' choj chi'. Axo yic ix q'ueul viñ, ix yilan eb' to malaj jab'oc b'aj ix lajvi viñ, yujto a sDiosal viñ ayoch yipoc sc'ool. **24** Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' to sb'at ic'jicot eb' viñ ix alanj'ue jun lolonel d'a spatic viñaj Daniel chi'. Ix yum-jicanem eb' viñ d'a scal noc' choj chi' yed' yetb'eyum yed' yalyuninal jun-jun eb' viñ. Manto emc'ochlaj eb' d'a scal noc', ix q'ueta tzacaljoc noc' d'a eb', choc' ix aj eb' yuj noc'.

25 Ix lajvi chi', ix yac'an tz'ib'chaj viñaj rey Darío jun tic d'a masanil anima yalñej tas ti'al ay d'a yol smac-b'en chi'. Ix yalanb'at viñ icha tic: Junc'olalocab' eyaji. **26** Svalan d'ayex e masanil d'a yol in macb'en, nivanocab' yelc'och sDiosal viñaj Daniel d'a yol e sat.

Yujto a sDiosal viñ chi', pitzan toni, ayñejec' d'a junelñej. A yopisio, malaj b'aq'uiñ ol sateloc, malaj slajvub'.

27 A Jun Colvajum chi', a scolan eb' yic yed' spoder. Sch'oxan tas satub'tac d'a satchaani yed' d'a sat luum tic. A ix colanel viñaj Daniel d'a noc' choj, xchib'at viñ rey chi'.

28 Ayñejoch viñaj Daniel chi' d'a yopisio ayic ayoch viñaj Darío d'a reyal yed' pax yic ayoch viñaj Ciro aj Persia reyal.

Tas ix yil viñaj Daniel d'a svayich

7 ¹ A d'a yic b'ab'el ab'il yoch viñaj Belsasar reyal d'a Babilonia, ay jun ac'val, ay juntzañ tas ix ac'ji vil a in Daniel tic d'a in vayich. Axo ix in q'ue vaan, ix in tz'ib'an tastac nivan yelc'och d'a in vayich chi'. Aton juntzañ tic ix in tz'ib'ejcani:

² Ix vil d'a in vayich to a d'a schañ pac'añil yolyib'añq'uinal, ix cot poñ-naj ic' d'a yib'añ a a', ix ib'xiq'ue a' nivan mar chi' yuuj. ³ Axo ix aji, ix checlajq'ue chañvañ noc' nivac noc' d'a yol a' mar chi', ch'occh'oc yilji junjun noc'. ⁴ A jun noc' ix b'ab'laj q'ueuli, lajan yilji noc' icha noc' choj, palta ay sc'axil noc' icha yic noc' d'iv. Ayic van vilan noc' chi', ix jec-chitajel sc'axil noc' chi'. Ix ac'chaj-q'ue liñan d'a sat luum, icha tz'ajq'ue liñan anima ix ajq'uei. Ix q'uexvi spensar, icha spensar anima ix aji.

⁵ Axo noc' schab'il, lajan yilji noc' icha noc' oso, tz'eyanq'ue jun pac'añ snivanil noc' d'a yichañ junxo pac'añ. A d'a yol sti' noc', ay oxo' b'aquil costil. Ix vab'an yalchaj d'a noc': Ixix, tza chi'an jantac chib'ej snib'ej a c'ool, xchi d'a noc'.

⁶ Axo noc' yoxil, lajan yilji noc' icha noc' tz'ib'choj. Ay chañe' sc'axil noc' d'a snañal yich spatic. Ix vilan-paxi to ay chañe' sjolom noc', ix ac'-chaj spoder noc' yac'an yajalil.

⁷ Axo noc' schañil ix vil d'a in vayich chi', te chuclaj yilji noc'. Te ay smay quilan noc', te ay yip noc'. Te nivac q'uen ye noc', nab'a hierro.

Choc' tz'aj masanil tas yuj noc', sb'uc'anem noc', axo jantacto scan yuj noc', stec'canem noc'. Yelxo te ch'oc yilji jun noc' chi' d'a yichañ juntzañxo noc' ix vil d'a sb'ab'elal. Ay lajuñe' sch'aac noc'.

8 Yacb'an q'uelan in och d'a juntzañ sch'aac noc' chi', ix vilani, ix q'ueul junxo syune' ch'aac noc' d'a scal juntzañxo chi'. Ayic ix q'ueul junxo sch'aac noc' chi', ix stenan-canel oxe' ch'aac aytaxon chi'. Axoñej jun chi' ix can sq'uexuloc juntzañ chi'. A jun ch'aac chi', ay yol sat yed' sti' icha yic anima, ix yic'chaañ sb'a yed' tas ix yala'.

A sb'eyc'olal Dios

9 Ix vilanñej, masanto ix ac'-chajem juntzañ c'ojnub' yic eb' yajal, axo Dios, Jun Aytaxoneq'ui, ix em c'ojan d'a sc'ojnub'. Te sac yilji spichul icha yilji q'uen sacb'acom. Axo xil sjolom, te sac yilji icha noc' saccac lana. A sc'ojnub' chi' yed' srudedail, ichato sq'ue ñilñon sc'ac'al.

10 Ay jun c'ac' tz'elta d'a yichañ icha sb'ey a a'. A eb' tz'ac'an servil, liñanoch eb' d'a yichañ, millonalxo sb'isul eb'. Ix lajvi chi' ix el yich sch'olb'itaj juntzañ nación, ix jacvi juntzañ ch'añ libro.

11 Q'uelan inñejoch yuj juntzañ b'uchval lolonel van yalan jun yune' ch'aac chi'. Yacb'an van vilan chi', ix mac'ljicham jun noc' chi'. Choc'xoñej ix aj noc', ix yumjib'at noc' d'a scal

c'ac', ix tz'ab'at noc'. 12 Axo juntzañxo noc' chi', ix ic'chajec' yopisio noc', palta ixto chajiec' noc' jab'ocxo.

13 Ix vilanñej d'a in vayich chi':

Ix vilani to ay jun mach ix cot d'a scal asun, lajan yilji icha anima. Ix c'och b'aj ayec' Dios Jun Aytaxonec' chi', ix och d'a yichañ.^b

14 Ix ac'chaj yopisio, spoder yed' snivanil yelc'ochi. Masanil anima, yalñej tas ti'al tz'ac'an servil. A spoder ayñejec' d'a junelñej, malaj b'aq'uiñ ol lajvovoc yopisio chi'.

15 Ix in xivcanq'uei ayic ix vilan juntzañ tic, ix somchaj in pensar yuuj. 16 Ix in och d'a stz'ey junoc liñanoch ta', ix in c'anb'an d'ay tas syalelc'och juntzañ chi'. Ix tac'vi d'ayin icha tic: 17 A chañvañ noc' noc' ix il chi', aton chañe' nación ol checlajq'ue d'a yolyib'añq'uinal tic. 18 Ayic ol lajvoquec' juntzañ nación chi', a eb' yicxo Dios, Jun Te Nivan Yelc'ochi, ol ac'joccanoch eb' yajalil d'a junelñej, mañxalaj b'aq'uiñ ol ic'loquec' yopisio eb' chi', xchi.

19 Ix in c'anb'ejxi d'ay, tas yaj noc' schañil noc' chi', te ch'oc yilji noc' d'a yichañ juntzañxo noc' chi'. Nab'a hierro q'uen ye noc', nab'a bronce yech noc'. Masanil tas choc' tz'aj yuj noc', sturanb'at noc', axo jantacto scani, stec'canem noc'.

20 Añejtona', ix in c'anb'ejpaxi tas syalelc'och lajuñe' sch'aac noc' chi' yed' junxo sch'aac noc' tzac'anto ix q'ueul chi', jun ix tenanel oxexo ayic ix q'ueuli. Te nivan pax

^b 7.13 A d'a tic syala' "jun mach lajan yilji icha anima", vach'chom ec'to d'a yichañ anima. Añeja' syalpaxcot jun tic d'a Cristo. Tzijtum b'aj ix yac' b'inaj jun b'i chi' Jesús d'ay.

yelc'och d'a yichañ juntzañxo ch'aac chi'. A jun toto ix q'ueul chi', ay yol sat, ay pax sti', syalan b'uchval lolonel. **21** Ix vilani to a jun ch'aac chi', syac' oval yed' eb' yicxo Dios. Ix ac'ji ganar eb' yuuj, **22** masanto ix c'och Dios, Jun Aytaxoneq'ui. Ix sb'oan yaj d'a eb', yujto ix c'och sc'ual schaan yopisio eb'. **23** Ix yalan d'ayin icha tic:

A noc' schañil chi', aton jun schañil nación ol checlajq'ue d'a yolyib'añq'uinal tic. Ch'oc yel d'a yichañ juntzañxo nación ol ec'oc. Ol smaquéc' masanil yolyib'añq'uinal tic, ol yac'an yajalil d'a malaj yoq'ucl'olal.

- 24** A lajuñe' sch'aac chi', aton lajuñvañ eb' viñ yajal. A eb' viñ ol ac'an yajalil d'a lajuñ macañ yaj jun nación chi'. A d'a scal juntzañ eb' viñ chi', ol q'ue vaan junxo rey te ch'oc yel d'a yichañ juntzañxo eb' viñ d'a sb'ab'elal chi', ol ic'joquel oxvañoc eb' viñ rey chi' d'a yopisio yuuj.
- 25** Ol te b'uchvaj d'a Dios Te Nivan Yelc'ochi, ol yixteñej eb' yicxo Dios chi'. Ol yac'lan sq'uexan juntzañ ley yed' juntzañ q'uiñ alb'ilcan yuj Dios. Ol ac'chajcan eb' yicxo Dios chi' d'a yol sc'ab' d'a nañal schañil ab'il.
- 26** Palta ayic ol javoc sc'ual, ol ch'olb'itajoc, ol ic'chajel spoder chi', ol satel d'a junelñej.
- 27** Axo yajalil yed' spoder yed' snivanil yelc'och juntzañ nación d'a yolyib'añq'uinal tic, ol ac'chaj d'a eb' yicxo Dios chi', aton Jun Te Nivan Yelc'ochi. A Dios ol ac'an yajalil d'a junelñej. Masanil eb' ayoch yajalil d'a

yolyib'añq'uinal tic ol ac'an ser-vil, ol sc'anab'ajan eb' d'ay, xchi d'ayin.

28 Aton slajvub'al juntzañ tas ix alchajcan d'ayin a in Daniel in tic. Ix te somchaj in c'ool. Ix tup in chiq'uil yuj xivelal, palta malaj junoc mach b'aj ix val juntzañ lolonel tic.

Jun noc' ch'ac calnel yed' jun noc' mam chiva

8 ¹ A d'a yoxil ab'il yoch viñaj Belsasar reyal, ay juntzañxo tas ix ac'ji vila', ayic toxo ix ac'ji vil juntzañ d'a sb'ab'elal. ² A ix aj vilani, ichato ayinec' d'a choñab' Susa, d'a yol yic Elam, d'a sti' a' Ulai. ³ Axo ix vilani, ay jun noc' ch'ac calnel ayec' d'a sti' a' chi'. Ay chab' sch'aac noc' nivac steel, palta ay jun sch'ac noc' chi' tzac'anto ix q'ueuli, te nivan steel d'a yichañ junxo chi'. ⁴ Axo ix vilani, a yed' sch'ac jun noc' calnel chi', ix yac' lajvoc tastac ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' d'a norte yed' pax d'a sur. Malaj junocxo noc' syal stec'b'an sb'a d'a yichañ, malaj mach syal scolanelta sb'a d'a yol sc'ab'. Sc'ulej-ñej tas snib'ej. Ix yic' val chaañ sb'a.

⁵ Vanto in naan yuj tas ix vil chi', axo ix vilani, ay jun noc' mam chiva van sjavi d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Yelc'olal scot noc', icha val to max em jab'oc yoc noc' d'a sat luum. A jun noc' chiva chi', ay val jun sch'aac noc' te chequel. A d'a scal yol sat noc' ayq'ueta. ⁶ Ayic ix c'och noc' d'a slac'anil noc' calnel chab' sch'aac chi', noc' ix vil d'a sti' a' a', ix b'at jucnaj noc' d'a noc' yed' jantac yoval sc'ool. ⁷ Ix smac'an cañchaj sch'aac noc' calnel chi' noc' schab'il. Mañ-xalaj yip noc' calnel chi' yic stec'b'ej sb'a d'a yichañ noc' chiva chi'. Ix

lajvi chi', ix telvi noc' yuj noc' chiva chi' d'a sat luum, ix tec'jiem etzan noc' yuj noc'. Malaj mach ix yal scolan noc'.

8 Axo noc' mam chiva chi', ix ste vach' iq'uejchaan sb'a noc'. Axo ix aji, ayic te tec'an noc' chi', ix cañchajb'at jun sch'aac noc' te nivan chi', axo chañexo sch'aac noc' ix q'ueul sq'uexuloc jun chi'. Ayic ix q'ueul sch'aac noc' chi', ix b'atcan q'uelan junjun ch'aac chi' d'a stojolal schaail pac'añ yolyib'añquinal tic. **9** A d'a junoc juntzañ ch'aac chi', ix paq'uelta junxo yune' ch'aac. A jun chi', te nivan ix aji yed' yipalil ix smac juntzañ lugar d'a sur yed' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix smacpax lum luum te nib'ab'il.

10 Yelxo te chaan ix aj sq'uib'i, masanto ix q'uec'och b'aj ay q'uen c'anal. Ix syumanemta jayeoc q'uen c'anal chi', ix stec'anem q'uen d'a sat luum. **11** Ix stec'b'an sb'a d'a yichañ viñ yajalil eb' ay d'a satchaan chi'. Ix scachanoch vaan yac'chaj silab' tz'ac'ji d'a Dios d'a junjun c'u. Ix yix-tanb'at b'aj tz'ochtaxon ejmelal d'a Dios chi'. **12** A yuj schuc pensaril jun yajal chi', ix yac'och soldado b'aj tz'ac'jitaxon silab' d'a junjun c'u yed' scachjioch vaan yac'ji silab' chi'. Ix satanel jun ejmelal vach' alb'ilcan yuj Dios. Ichato chi' b'ian ix sc'ulan tas snib'ej.

13 Ix lajvi chi', ix vab'ani to ay jun ángel sc'anb'an d'a junxo ángel icha tic: ¿Jantacto tiempo yic ol lajvoc juntzañ squil tic? ¿Jantacto tiempo ol yac' jun yajb'il yuj Dios tic sq'uexan silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u? ¿B'aquuiñ ol och vaan stec'jiem eb' soldado yic satchaan yed' jun Lugar Yicñej Dios Yaji? xchi. **14** Ix tac'vi junxo ángel chi' icha tic: Ato yic ol

lajvoquec' 2,300 el mañ ol ac'chaj silab' d'a yemc'ualil yed' d'a q'uiñib'alil. Ato ta' ol lajvoc juntzañ chi'. Ichato chi', ol ic'joquel jun tas mañ vach'oc ayoch d'a Lugar Yicñej Dios Yaji, xchi jun ángel chi'.

15 A in Daniel in tic, vanto in naan tas ix vil chi', yic snachajel vuuj tas syalelc'ochi. Axo ix vilani, ay jun icha yilji anima ix sch'oxq'ue sb'a d'a vichañ. **16** Ix vab'an yoch jun av scot d'a sti' a' Ulai, icha val sjaj anima, ix yalan icha tic: Gabriel, vach' alej d'a jun viñ vinac tic yic snachajel yuj viñ tas ix yil chi', xchi.

17 Axo ix javi ángel Gabriel chi' d'a in tz'ey. Ix in em cumnajoc, ix emc'och snañal in sat d'a sat luum yuj xivelal. Ix yalan d'ayin: Ach anima, ojtaquejeli to a tas ix il chi', ato d'a slajvub' tiempoal ol ujoc, xchi.

18 Ayic vanto slolon chi' d'ayin, ix in ec' lian d'a sat luum. Ix satel in c'ool, yuj chi' ix och yub'naj d'ayin, ix in squetzanq'ue liñan. **19** Ix yalan d'ayin:

Ol val d'ayach tas ol ujoc ayic toxo ol lajvoc yoval sc'ol Dios. A jun tas ix il chi', a lajvub' c'ual sch'oxcoti.

20 A noc' calnel chab' sch'ac ix il chi', aton eb' viñ sreyal Media yed' Persia sch'ox noc'. **21** Axo pax noc' mam chiva ix il chi', aton viñ sreyal Grecia sch'ox noc'. A jun sch'aac noc' nivaquil ayqueta d'a scal yol sat, a jun viñ b'ab'el rey sch'oxo'. **22** A chañe' ch'aac ix q'ueul sq'uexuloc jun ix cañchajb'at chi', syalelc'ochi to ol spoj snañal jun nación chi'. Chañe' nacional ol ajelc'ochoc, palta mañ lajanoc yip yed' jun b'ab'el.

23 Ayic toxo ol lajvoquec' yopisio juntzañ nación chi', ayic ol

tz'acvoc chucalil d'a yichañ
Dios, ay jun rey ol ac'an yajalil,
malaj tz'och tas d'ay, te jelan
yac'an musansatil.

24 Ol yic' val yip sic'lab'il, palta
mañoc yed' yip d'a yol yico'.
Satub'tac ol yutej satanel tastac.
Vach' ol elc'och d'a tas ol
sc'ulej. Ol ac'joc ganar eb' sol-
dado te ay yip yuuj yed' eb'
yicxo Dios.

25 Yuj sjelanil, ol yal yixtan eb'
anima, ol ste iq'uejchaañ sb'a.
Tzijtum anima ol sateli ayic
malaj jab'oc tas sna eb'. Ol
stec'b'ej sb'a d'a yichañ Dios,
Jun Yajalil eb' yajal. Vach'chom
icha chi' ol yutoc sb'a, palta ol
satjoqueloc, mañ yujoc spoder
anima.

26 A tas ix il d'a silab' tz'ac'ji d'a
yemc'ualil yed' d'a q'uiñib'alil, tic val
ix vach' alchajel d'ayach. A jun chi'
yovalil ol elc'ochoc. Canocab'ñej d'a
a pensar, malajocab' b'aj tzala', yujto
a juntzañ chi', ol elc'ochoc ayic te
nivanxo tiempo ol ec'oc, xchi ángel
Gabriel chi'.

27 A inxo Daniel in tic, ix te el vip
ix vab'i. Ix in penaayax jaye' c'ual. Ix
lajvi chi', ix in q'ue vaan, ix b'at
vilanxi vopisio ayoch yuj viñ rey.
Palta te ilc'olal vaj yuj jun ix ch'ox-
chaj vil chi', yujto max nachajel vuj
tas val syalelc'ochi.

Ix lesalvi viñaj Daniel yuj schoñab'

9 ¹⁻² A viñaj Darío yuninal viñaj
Asuero yiñtilal eb' medo, ix och
viñ reyal d'a smacb'en eb' caldeo. A
d'a b'ab'el ab'il yoch viñ d'a yajalil
chi', a in Daniel in tic, van in c'ay-
b'an juntzañ ch'añ libro b'aj lolonnac
Jehová d'a viñaj Jeremías, aton viñ

schecab'. Yuj chi' ix nachajel vuuj to
a Jerusalén, 70 ab'il ol can tz'inan.
3 Yuj chi' ix in lesalvi, ix in tevi d'a
Dios Cajal. Ix in ochpax d'a tze'oj-
c'olal. Ix vac'anoch pichul yic tze'oj-
c'olal chi', ix in em c'ojan d'a scal
q'uen tic'aq'uul taañ. 4 Ix in lesalvi
d'a Jehová in Diosal, ix valan in b'a
d'ay icha tic:

Mamin, Vajal ach, te nivan
elc'ochi, te satub'tac yilji a poder.
Tzaq'uelc'och a trato yic tzac'an a
vach'c'olal d'a eb' tzach xajanani,
aton eb' sc'anab'ajan a checnab'il.
5 Ix och co chucal yed' co pital
d'ayach. Axoñej chucal ix co c'ulej. Ix
co patiquejcanel a checnab'il yed' a
c'ayb'ub'al. 6 Maj co maclej cab' tas
ix yal eb' a checab'. Yalnac a lolonel
eb' d'a eb' co reyal, d'a eb' yajal yaj
d'a co cal, d'a eb' co mam quicham
yed' d'a masanil eb' quetchoñab'.

7 Ach Mamin Cajal, te tojol a pensar,
xal oñ israel oñ tic, q'uixvelaltac
cajec' scab'i. A eb' cotnac d'a Judá
yed' d'a Jerusalén yed' juntzañxo eb'
quetisraelal cajan d'a najat yed' d'a
lac'an, ix oñ a saclemejcanb'ati, yujto
mañ c'anab'ajumoc ix cutej co b'a
d'ayach. 8 A oñ tic Mamin Jehová,
q'uixavtac co c'ool d'a ichañ, yujto ix
och co mul d'ayach yed' pax eb' co
reyal, eb' yajal yaj d'a co cal yed' pax
eb' co mam quicham. 9 Palta a ach
tic Mamin, co Diosal ach, te ay
oq'uelc'olal yed' a nivanc'olal, vach'-
chom a oñ tic axoñej pitalil sco c'ulej
d'a ichañ. 10 Mamin Jehová co
Diosal, maj ach co c'anab'ajej icha ix
aj a checan yal eb' a checab' d'ayoñ.
11 A oñ tic, co masanil ix co tenec' a
checnab'il, ix ach co patiquejeli,
mañxalaj co gana ix cab' tas ix ala'.
Yuj co mul chi', ix javi masanil

juntzañ yaelal d'a quib'añ, aton tas tz'ib'ab'ilcan d'a yol ch'añ libro stz'ib'ejnaccan viñ a checab' aj Moisés. **12** Toxo ix elc'och tas ix ala' to ol javoc d'a quib'añ a oñ tic yed' d'a eb' cajalil. Te nivan ix aj ac'an syaelal Jerusalén d'a yichañ juntzañ choñab'. **13** Masanil juntzañ yaelal tz'ib' yajcan d'a ch'añ libro yuj viñaj Moisés, ix javi d'a quib'añ tic-naic. Palta añej d'a spatic chucal ix oñ b'atcani, majxo co c'anab'ajej a lolonel yic tzac' a vach'c'olal d'ayoñ. **14** Yuj val chi' Mamin Jehová co Diosal, ix a na' ac'cot jun nivan yaelal tic d'a quib'añ. A ach tic, tojol ach d'a masanil tas tza c'ulej, a oñxo tic, maj co b'alaj chaej cab' d'ayach.

15 Ach co Diosal Cajal ach, a ch'oxnac val a nivan poder ayic ic'an-naquelta eb' co mam quicham d'a Egipto. Yuj chi' te b'inajnac ach masanto ticnaic, palta a oñ tic jun, ix och co mul, añej chucal sco c'ulej. **16** Mamin Cajal, cojtac to tza c'ulej-ñej tas tzala'. Yuj chi' eloc val d'a a c'ol ic'anel yaelal yed' yoval a c'ol ayoch d'a yib'añ choñab' Jerusalén, yujto a choñab' yaji, icpax yaj tzalan Sion. Masanil nación ay d'a slac'anil sb'uchvaj eb' d'a a choñab' chi', yuj-ñej co chucal yed' yuj schucal eb' co mam quicham. **17** Ach co Diosal, ab' val in lesal yed' b'aj tzin tevi a in a checab' in tic. Yuj val a b'inaji, ch'ox a vach'c'olal d'a yib'añ a templo tz'inan yajcani. **18** Cha ab' Mamin, ilnab' val tas yaji, tz'inan yajcan jun a choñab' sb'inaj to ic yaji. Mañ yujoc co vach'il d'a yol quico' tzoñ tevi d'ayach, palta a val yuj a nivan

vach'c'olal. **19** Mamin Cajalil, tac'vej oñ, ac' lajvoc co chucal. Cotañ, col-vajañ qued'oc. Yuj val a b'inajnaquil, mocab' ec' tiempo oñ a colani, yujto ojtacab'il to ic oñ yed' a choñab' Jerusalén, xin chi d'a in lesal chi'.

Ayocto ix alchajel yuj 70 semana

20 Yacb'an vanñej in lesalvi, van valanqueta in mul yed' smul eb' vet-choñab' israel, tzin tevioch d'a Jehová in Diosal yuj tzalan Sion yic-ñej yaji. **21** Yacb'an van in lesalvi chi', axo ángel Gabriel, jun sch'oxnac sb'a d'ayin d'a yalañtaxo, ix javi jeñeñoc b'aj ayinec' chi', ichaval yorail yic tz'ac'ji silab' d'a Jehová d'a yemc'ualil. **22** Ix yalan d'ayin icha tic:

Daniel, tzin javi d'ayach yic tzul vac'an a jelanil yic snachajel uuj tas ol javoc d'a yib'añ eb' etchoñab'.

23 Ayic ix a yamanoch a lesalvi, a Dios ix pacan a lesal chi', yuj chi' tzin javi ul val d'ayach, yujto te xajan ach yuj Dios. A ticnaic, maclej ab' tas ol val d'ayach yic ol nachajel uuj tas ol ac'joc il tic.

24 Ol ec' 70 semana^c d'a yib'añ eb' etisraelal yed' d'a yib'añ a choñab' to yicñej Dios yaji, masanto yic ol lajvoquec' pitalil yed' chucal, axo yac'ji tup masanil mul, ata', tojoliñej ol aj d'a smasanil tiempo. Ol elc'och masanil tas ix ch'oxji yil eb' schecab' Dios yed' tas alb'ilcan yuj eb'. Ol ac'chajoch jun lugar yicñej Dios yaj d'a yopisio.

25 Yovalil ol nachajel jun tic uuj: Ayic ol alchajoc to ol

^c 9.24 A jun lolonel semana d'a tic, a d'a hebreo syala' "Uque". Max yal-laj tato uque' c'ual mato uque' ab'il.

b'ochajxiq'ue choñiab'
 Jerusalén, ol ec' uque' semana
 b'ab'el, slajvi chi' ol ec' pax 62
 semana. Ichato chi' ol ja jun
 Yajal to sic'b'ileli. A d'a jun
 tiempoal chi', ol b'ochajxiq'ue
 scalleal yed' smuroal Jerusalén
 chi' d'a scal jantac yaelal.

26 Ayic toxo ix lajviec' 62 semana
 chi', ol miljoccham jun Yajal
 sic'b'ilel chi', ichato malaj tas
 syic'a'. Slajvi chi' ol juchajem
 templo yed' choñiab' Jerusalén
 yuj eb' anima ayoch yed' jun
 yajal ol javoc. Icha val yel a'
 eluma', icha chi' ol aj slajviel
 Jerusalén chi'. A tas nab'il yuj
 Dios, ol ochñiej oval yed' som-
 chajb'ail masanto d'a slajvub'
 c'ual.

27 A jun yajal ol javoc chi', tzijtum
 eb' anima ol yac' pural yic
 sb'oan strato yed'oc d'a junoc
 semana, palta d'a val snañalb'i
 jun semana chi', axo
 scachanoch vaan yac'chaj silab'
 yed' ofrenda d'a Dios. Axo jun
 yajal chuc chi', ol yac'och tas to
 yajb'il yuj Dios d'a yol templo.
 Ayñejec' ta', masanto ol yac'cot
 Dios tas nab'il yuuj d'a yib'añ
 jun yajal chuc chi', xchi ángel
 Gabriel chi' d'ayin.

A tas ix yil viñaj Daniel
 d'a sti' a' Tigris

10 1 A d'a yoxil ab'il yoch viñaj
 Ciro reyal d'a Persia, ix
 alchajxi slolonel Dios d'ayin Daniel
 in tic, Beltsasar pax in b'i. Icha
 vayich ix aj yalji d'ayin. A jun tas ix
 vab' chi', te yel, syal yuj jun nivan
 oval, palta ix nachajel vuuj tas
 syalelc'ochi.

2 A d'a juntzañ c'ual chi', oxe'
 semana ix in och d'a cusc'olal.

3 Malaj vael vach' ix in va'a, maj in
 nib'ej jab'oc chib'ej, maj vuc' pax
 vino, malaj val jab'oc perfume ix
 vac'och d'ayin, masanto ix ec' oxe'
 semana chi'. 4 Ayic 24 yoch b'ab'el uj
 d'a yic ab'il chi', ayinec' d'a sti' a'
 nivan Tigris. 5 Ix in b'at q'uelan, ix
 vilan jun viñ vinac ayoch spichul
 nab'a lino yed' jun stzec'ul nab'a oro
 te vach'. 6 Toxoñej scopopi snivanil
 icha q'uen topacio, toxoñej copopi
 yilji sat icha leb'lon. A yol sat, sq'ue
 ñilñion yoc icha te' c'ac'. A sc'ab' yed'
 yoc, copopi yilji icha q'uen bronce
 vach' yaj sñicchaji, axo sjaj, ichaval
 yoch sjaj junoc nivan ñilañ anima.

7 A inñej ix yal vilan jun chi', axo
 masanil eb' anima ayec' ved'oc, maj
 yil-laj eb', yujto ix javi xivelal d'a eb',
 ix b'at eb' sc'ub'ejel sb'a. 8 A inxoñej
 ayinec' in ch'ocoj ayic ix vilan jun chi',
 ix tup in chiq'uul, mañxa vip ix vab'i.
 9 Ayic ix vab'an slolonq'ue jun chi', ix
 te pax vip, ix satel in c'ool, ix in em
 ñojnaj d'a sat luum. 10 Axo ix aji, ix
 och yub'yub' jun c'ab' d'ayin, ix in
 squetzanq'ue vaan, masanto ix yal in
 q'ue cuman yed' sjolom in penec yed'
 in c'ab'. 11 Ix yalan d'ayin icha tic:
 Daniel, ach xajanab'il yuj Dios, scham-
 val ab'an tas ol vala'. Q'ueañ vaan,
 yujto in chejcicot d'ayach, xchi.

A val yic ix lajvi yalan juntzañ
 lolonel chi', toxoñej tzin lucloni, ix in
 q'ue liñan. 12 Ichato chi' ix yalan
 d'ayin: Daniel, mañ ach xivoc. Yictax
 ix a chaanel yich och ejmelal, yic tza
 c'anan a jelanil, yic snachajel tas ajal-
 tac uuuj, a Dios ix ab'an a lesal. Yuj chi'
 in chejcicot d'ayach. 13 A jun ángel
 yajal yaj d'a yol yic Persia, a' ix in
 yamanoch vaan d'a 21 c'ual. Axo pax

Miguel, aton jun sat ángel yaji, a' ix javi yic scolvaj ved'oc, ix can yac' oval yed' jun yajalil Persia chi'. **14** Yuj chi' a ticnaic, tzul vac' nachajel uuj tas ol ec' d'a yib'añ a choñab' tic d'a slajvub' tiempoal. A jun ol ch'oxchaj ila', a yuj tas ol ujoc d'a slajvub' tiempoal syala', xchi. **15** Ayic van yalan juntzañ lolonel chi' d'ayin, majxo yal-laj in loloni, toxoñej ix in em q'uelan d'a sat luum. **16** Axo ix aji, ay jun lajan yilji icha anima, elañchamel ix syam in ti'. Axo ix valan d'a jun liñanoch d'a vichañ chi': Mamin, a yuj jun tas ix vil tic, ix och val pitz'an d'a in c'ool, mañxalaj vip svab'i. **17** Mamin, ¿tas val ol aj in lolon ed'oc a in a checab' in tic, yujto mañxalaj vip, maxtzac yal-laj vic'an vic' svab'i? xin chi.

18 Axo jun lajan yilji icha anima chi', ix ochxi yamyam d'ayin, ix vic'anxi vip. **19** Ix yalan d'ayin icha tic: Mañ ach xivoc, mañ ac' pensar. Te xajan ach yuj Dios. Añej to tza tec'b'ej a b'a, xchi.

Yacb'an vanto slolon chi' d'ayin, ix vic'an val vip ix vab'i, ix valani: Mamin, lolonañ d'ayin, yujto ix ochxi vip junelxo uuj, xin chi d'ay. **20-21** Ix yalan d'ayin: ¿Ojtac ama tas yuj tzin javi d'ayach? Ol val d'ayach tas tz'ib'ab'ilem d'a yol ch'añ libro to yel. A ticnaic ol vac'pax oval yed' jun ángel yajal yaj d'a Persia. Ayic ol lajvoc vac'an oval chi' yed'oc, ol ja jun ángel yajal yaj d'a Grecia. A d'a jun oval chi', añej val Miguel scolvaj ved'oc, aton jun ángel yajal yaj d'a a choñab' Israel.

11 **1** A in ix in ochpax yed' viñaj Darío sreyal Media d'a b'ab'el ab'il yoch viñ reyal chi', xchi. **2** Ix yalanxi d'ayin: A ticnaic, ol vac' ojtaquejel tas d'iñan ol ujoc.

A eb' viñ rey yic norte yed' yic sur

Ayto och oxvañ eb' viñ rey d'a Persia, slajvi chi' ol och junxo viñ schañil rey. A jun viñ chi', más te b'eyum viñ d'a yichañ eb' oxvañ chi'. A yuj sb'eyumal viñ chi', ol yic' yip viñ, ol yac'an val oval viñ yed' viñ sreyal Grecia. **3** Slajvi chi', ol och jun viñ sreyal Grecia chi', te ac'um oval. Ol te levanb'oc smacb'en chi', ol sc'ulan masanil tas snib'ej. **4** Palta ayic toxo ix yic' yip yopisio viñ chi', chañpoj ol ajcanb'atoc. A yopisio jun viñ rey chi', mañ ol b'eyñejb'at d'a eb' yiñtilal. Ol el yip yopisio viñ chi', mañxo lajanoc ol aj yip icha d'a sb'ab'elal, yujto chañpoj ol ajoc, ch'ocxo pax mach ol ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

5 A jun viñ ol ochcan sreyaloc sur, ol ste iq'uej yip viñ, palta a junocxo viñ yajal soldado te nivan ol aj yopisio d'a yichañ jun viñ sreyal sur chi', ol yac'an yajalil viñ d'a jun macb'en te levan chi'. **6** Axo yic ol ec' jayeoc ab'il, a eb' viñ chavañ rey chi', ol sb'o junoc strato eb' viñ. A jun viñ sreyal sur chi', ol yac'b'at junoc yisil viñ d'a viñ sreyal norte, yic vach' ay junc'olal d'a scal chab' mach'en chi'. Palta mañ ol yal yuj ix yic'an b'ey jun trato yed' viñ yetb'eyum chi'. Yuj chi' ol miljoccham ix yed' viñ yed' yune' ix yed' pax eb' schecab' ix. **7** Palta ay junoc sc'ab' yoc ix ol och reyal, ol yac'an oval yed' eb' soldado yic norte. Ol ac'joc ganar eb' yuuy yed' choñab' b'aj cajan jun viñ sreyal norte chi'. **8** Ol yic'b'at sdiosal eb' ay d'a norte chi' d'a Egipto, aton juntzañ b'ob'il d'a q'uen q'ueen yed' juntzañ syamc'ab' eb' nab'a oro yed' plata. Ol ec'b'at jayeoc ab'il, malaj oval ol och

d'a scal eb'. **9** Ol lajvoc chi', a jun viñ sreyal norte chi', ol yac' oval viñ yed' jun viñ sreyal sur chi', palta mañ ol yal-laj yuj viñ, ol meltzaj viñ d'a schoñab'.

10 Palta axo eb' yuninal viñ sreyal norte chi', ol q'ue vaan eb' yac' oval. Mañ jantacoc sb'isul soldado eb' ol smolb'ej. A junoc eb' yuninal viñ chi' ol b'at yed' eb' soldado yac' oval yed' viñ sreyal sur chi' yic syac'an ganar yalani. Ol ec'b'at eb' icha junoc eluma', masanto ol c'och eb' d'a schoñab' viñ sreyal sur chi'. **11** Yuj chi' ol te cot yoval viñ sreyal sur chi'. Ol elta viñ yac' oval d'a jun ñilañ soldado ajc'ol chi', ol satjoquel eb' smasanil yuj viñ. **12** Yujto ol satel jun ñilañ eb' ajc'ol chi' yuj viñ, ol yic'an-chaañ sb'a viñ, tzijtumto juntzañxo eb' ajc'ool ol smilcham viñ, palta mañ nivanoc tiempo ol yac' yopisio viñ chi'. **13** Ayic ol ec'b'at jayeoc ab'il, a viñ sreyal norte chi', te ec'b'al nivan eb' soldado ol smolb'ej viñ d'a yichañ eb' ix smolb'ej d'a sb'ab'elal, ol b'atxoc viñ yac' oval yed' viñ sreyal sur chi', yed'nac syame'ab' eb' yic oval smasanil.

14 A d'a jun tiempoal chi', tzijtum eb' ol och ajc'olal d'a viñ sreyal sur chi'. A d'a scal eb' chi', ay juntzañ eb' etisraelal te chuc spensar, ol spac sb'a eb' yic tz'elc'och tas ac'b'il yil eb' snaani, palta mañ ol yac'laj ganar eb'. **15** Ol javoc viñ sreyal norte chi', ol och oyan soldado d'a spatictac jun choñab' te tec'an, ol ac'joc ganar jun choñab' chi' yuj eb'. A eb' soldado te jelan yic sur, mañ ol yal-laj stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ viñ ajc'ol chi'.

16 A viñ ol ac'an ganar chi', ol sc'ulejñej viñ tas snib'ej d'a jun viñ ol ac'joc ganar chi'. Mañxalaj mach ol

yal stec'b'an sb'a d'a yichañ viñ. Ol can viñ d'a sat lum lum te vach', aton Israel, ol satanel viñ jantacñej tas sgana. **17** Ol yac' yip viñ yed' eb' soldado yic'anec' slum viñ sreyal sur chi'. Ol yac'an jun strato viñ yed' viñ rey chi', ol yac'anb'at junoc yisil viñ yetb'eyumoc jun viñ rey chi', yic syac'an ganar viñ yalani, palta mañ ol elc'ochlaj icha tas sna viñ chi'.

18 Ol lajvoc chi', ol yac'an oval viñ yed' juntzañ choñab' ay d'a stitac a' mar. Tzijtum eb' ol ac'joc ganar yuj viñ, palta ay jun yajal soldado ol cachan vanaj viñ, icha chi' ol aj yel sq'uixvelal viñ sreyal norte chi'. **19** Ol lajvoc chi', ol meltzaj viñ d'a smac-b'en b'aj ay juntzañ schoñab', te ay yip, palta ol ac'joc ganar, ol sateloc.

20 Ch'ocxo junxo viñ rey ol ochcan sq'uexuloc viñ, a jun viñ chi', ol schechb'at junoc mach viñ, b'at sc'ananel tumin syac' eb' d'a viñ, yic sq'uec'och viñ yed' yopisio chi' snani. Palta jayeanto c'ual yoch viñ d'a yopisio chi', ol miljoccham viñ, mañoc d'a scal oval ol cham viñ.

21 Ol lajvoc chi', ay jun viñ te malaj yelc'och ol och reyal sq'uexuloc viñ. A jun viñ chi', mañ smojoc yoch viñ d'a yopisio. Mañ naanoc yuj eb' anima ayic ol och viñ reyal chi' yuj yac'an musansatil eb' anima chi'. **22** Masanil eb' ajc'ol yajoch d'a viñ, ol satel eb' yuj viñ, ol satpaxel viñ sat sacerdote yic Dios. **23** Ol ac'jocpax musansatil eb' yuj viñ, aton eb' ol yac'lej sb'oan strato yed' viñ d'a vach'ilal. Vach'chom quenñej anima ayoch yed' viñ, palta ol yac'ñej ganar viñ. **24** Ayic mañ naanoc yuj eb' anima chi', ol och viñ d'a sat sluum eb', aton lum te vach'. Ol sc'ulejñej viñ tastac to maj sc'ulej

eb' smam yicham. Masanil tas ol yic' viñ d'a oval chi', ol spojec' viñ d'a scal eb' ajun yed'oc. Ol snib'ej viñ yac' oval yed' juntzañ choñab' to tec'an, palta mañ nivanoc tiempo ol yal yuj viñ.

25 Ol yac'och sjelanil viñ chi' yipoc sc'ool, ol yac'an oval viñ yed' viñ sreyal sur. Nivan sb'isul soldado ol och yed' viñ, palta a viñ sreyal sur chi' yed' val yip yed' pax soldado te jelan ol yac'an oval yed' viñ. Palta mañ ol yal-laj stec'b'an sb'a eb' soldado chi', yujto toñej ol ac'joc musansatil viñ sreyal sur chi'. 26 A eb' yetyajalil viñ sreyal sur chi' avtab'il vael yuuj d'a smexa, ipan eb' ol meltzajoch ajc'olal d'ay. Ol lajvoquel eb' soldado chi', tzijtum eb' ol chamoc. 27 A tas nab'il yuj chavañ eb' viñ rey chi', añej yac'an chucal eb' d'ay junjun. Ol mol em c'ojan eb' vael d'a smexa. Ol yac'an es eb' d'ay junjun, palta malaj junoc eb' ol elc'och tas snib'ej, yujto manto c'och sc'ual alb'ilcan yuj Dios. 28 A viñ sreyal norte chi', ol meltzajxoc viñ d'a schoñab' yed' masanil tas ol yic' viñ d'a oval chi'. Ol lajvoc chi', ol och viñ ajc'olal d'a ejmelal syac' eb' israel, aton jun strato Dios sb'onac yed' eb', axo sc'ulan viñ masanil tas nab'il yuuj chi'. Ol lajvoc chi', ol meltzaj viñ d'a smac'b'en. 29 Ayic ol c'och stiempoal nab'il yuj Dios, ol b'atxoc viñ yed' eb' soldado yac' oval d'a sur. Palta a d'a junelxo chi', mañxo ol yac'laj ganar viñ icha d'a sb'ab'elal. 30 Yujto a eb' soldado d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ol javoc eb' d'a yol barco. A eb' chi' ol cachanoch vaan viñ. Icha chi' ol aj xiv viñ sreyal norte chi', axo smeltzaj viñ chi' d'a spatic. Yuj chi', axo d'a yib'añ strato

Dios yed' eb' israel ol smaq'uel yoval sc'ol viñ. Ol schaan viñ yab' tas ol yal eb' actannaccan juntrato chi'.

31 A xo eb' soldado chi', ol yixtej-b'at stemplo Dios eb' yed' cuartel junñej yaj yed'oc. Ol syamoch vaan eb' yac'chaj silab' d'a junjun c'u. A xo tas yajb'ilel yuj Dios, a ol yac'och eb' d'a yol templo chi' yic syixtanel eb'.

32 Ol smontej eb' etisraelal jun viñ rey chi', aton eb' toxo ix actancan strato Dios. A xo pax eb' choñab' xajanan sDiosal, ol stec'b'ej sb'a eb' d'a yichañ tas ol ujoc chi'. 33 Ay eb' jelan d'a scal eb' etchoñab' ol c'ayb'an tzijtumoc eb' etchoñab' chi', palta ay eb' ol miljocchamoc, ay eb' ol ñusjoc tz'aoc, ay eb' ol elc'ajb'at tastac ay d'ay, ay pax eb' ol ic'jocb'at checab'il. 34 Ayic ol c'och stiempoal spechchaj b'eyec' eb', malaj val mach ol colvaj d'a eb'. Tzijtum mach junñej ol yutej sb'a yed' eb', palta chab'sat juntzañ eb' chi'. 35 Ol miljoccham jayvañoc eb' c'ayb'um jelan d'a scal a choñab' chi', yic vach' ol ac'chaj proval juntzañxo eb' olto canoc, yic vach' tz'ic'chajel eb' chab'sat chi' d'a scal eb', axo stojolb'i spensar eb' chi', masanto ol c'och slajvub' tiempool nab'il yuj Dios.

36 A viñ sreyal norte chi', ol sc'ulej viñ icha tas snib'ej, ichaton chi' ol aj yic'anchaañ sb'a viñ, ol yalan viñ to nivan yelc'och viñ d'a yichañ comon dios. Ol yal b'uchval lolonel viñ d'a Dios te yel. Ol sc'ulejñej masanil tas ol snib'ej viñ masanto ol javoc yoval sc'ol Dios d'a yib'añ viñ, yujto a tas nab'il yuj Dios chi', ol elc'ochoc. 37 A jun viñ rey chi', malaj yelc'och sdiosal eb' smam yicham viñ d'ay. Malaj pax yelc'och tas nib'ab'il yuj eb' ix ix d'a yol sat viñ yed' pax

comon dios, yujto a jun viñ chi', ol yal viñ to ec'b'al nivan yelc'och viñ d'a yichañ masanil juntzañ chi'.

38 Palta ch'oc jun dios b'aj ol och viñ ejmelal, aton d'a jun dios b'aj mañ yac'nacoquem sb'a eb' smam yicham viñ, aton jun dios stañvan choñab' to tec'an. Ol yac'an silab' viñ d'ay, aton q'uen oro, q'uen plata, q'uen q'ueen te vach' yilji yed' juntzañxo tastac to te caro stojol. **39** A yuj scolval jun ch'oc diosal chi', ol yac' ganar juntzañ choñab' te ay yip viñ. A eb' ol yac'och sb'a d'a yol sc'ab' jun viñ rey chi', ol ac'jococh eb' d'a juntzañ nivac opisio yuj viñ, ol ac'chaj lum lum stojoloc eb'.

40 Ayic ol c'och slajvub' tiempoal chi', a viñ sreyal sur, ol yac' oval viñ yed' jun viñ sreyal norte chi'. Palta ol elta viñ sreyal norte chi' yac' oval yed' viñ yed' val smasanil yipal. Ol elta viñ yed' scarruaje yic oval yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej. Tzijtum pax barco ol cot yed' viñ. Tzijtum nación ol yac' ganar viñ, yujto icha sb'ey a' eluma' sb'ey eb' soldado viñ.

41 Ol ochpax viñ d'a lum lum te vach'. Tzijtum nación ol yac' ganar viñ. Axo pax eb' cajan d'a Edom yed' d'a Moab ol colchajcanel eb', ec'b'alto pax nañal eb' aj Amón ol colchajoc.

42 Ol yic'paxec' juntzañxo nación viñ, mañxo ol techajpax scolan sb'a Egipto d'a viñ. **43** Ol ic'chajb'at masanil sb'eyumal Egipto chi', icha q'uen oro, q'uen plata yed' juntzañxo tas vach'. Ol canpax eb' aj Libia yed' eb' aj Etiopía d'a yol sc'ab' viñ. **44** Palta ol javoc yab'ixal eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' d'a norte d'a viñ, ol och viñ d'a xivc'olal yuuj. Yuj chi' ol elta viñ yed' yoval sc'ool, te nivan anima ol sna' viñ smilchamoc. **45** Ol

sb'oanq'ue scampamento viñ d'a scal a' mar yed' jun tzalan b'aj ay stemplo Dios, aton ta' ol c'och stemploal satel viñ, mañxa junoc mach ol colan viñ.

A slajvub'al

12 ¹ A d'a jun tiempoal chi', a ángel Miguel, sat ángel yaji, stañvumal eb' etchoñab' israel, ol och vaan.

A d'a jun tiempoal chi' te ay val nivan yaelal. Manta juneloc ix uji jun chi' yictax ix el yich spitzviq'ue vaan juntzañ nación. A d'a jun tiempoal chi', ay eb' etchoñab' ol colchajoc, syalel-c'ochi, aton eb' tz'ib'ab'il sb'i d'a yol ch'añ libro yic Dios.

2 Tzijtum eb' chamnaxo ol pitz-vocpaxi. Ay juntzañ eb' ol chaan sq'uinal d'a junelñej. Ay pax juntzañxo eb' ol b'atcan d'a scal q'uixvelal, ol yajchajcanel eb' d'a junelñej.

3 A eb' jelan, eb' ix cuchb'an tzijtum anima d'a vach' b'eyb'al, ol checlaj eb' d'a masanil tiempo icha scopopial yilji q'uen c'anal ay d'a satchaañ.

4 Palta a ach tic Daniel, maccan jun libro tic. Tza sic'ancani masanto ol javoc slajvub'al tiempo chi', tzac'ancanoch sello d'ay. Tzijtum anima ol b'at tic, ol b'at tic yuj snib'an yojtaquejeli tas van yuji, xchi jun ángel chi' d'ayin.

5 Ix vilan chavañxo eb' vinac liñanec' d'a sti' a' nivan Tigris, junjun eb' d'a junjun stitac a'. **6** A junoc eb' chi' ix c'anb'an d'a jun vinac ayoch pichul lino yuuj, liñanec' d'a yib'añ-q'ue eb', ix yalan icha tic: ¿B'aq'uiñ val ol lajvoc juntzañ tas ayxo smay yilji tic? xchi d'ay. **7** Axo jun vinac

ayoch pichul lino yuuj chi', ix yic'-chaañ sc'ab', ix yac'an sti' d'a yichañ Dios ayñejeq'ui, ix yalani: Ayic ol laj-voc nañal schañil ab'il, ayic mañxalaj yip eb' schoñab' Dios ol can yuj eb' ajc'ol chi', ichato chi' ol lajvoquec' masanil juntzañ tic, xchi.

8 Ix vab' val tas ix yala', palta maj nachajel-laj vuuj. Yuj chi' ix in c'an-b'ej d'ay icha tic: Mamin, ¿tas val ol aj slajviec' masanil juntzañ tic? xin chi. **9** Ix yalan d'ayin icha tic: Manto a na yuj juntzañ tic Daniel, yujto masanil juntzañ tic, toñej ol sic'chaj-canoc masanto ol javoc slajvub'.

10 Yuj juntzañ yaelal chi' tzijtum eb' anima ol ic'joccanel smul, ol

tojobl'occen spensar, axo eb' chuc jun, ol q'ueñejchaañ eb' sc'ulan chucal. Mañ ol nachajel yuj eb' tas van yuji chi'. Axo eb' anima jelan chi', ol nachajel yuj eb'. **11** Ayic ol yamchajoch vaan yac'chaj silab' d'a junjun c'u yed' yic ol ac'chajoch tas yajb'il yuj Dios d'a yol stemplo yic tz'ixtaxeli, ichato chi' b'ian, ol el yich jun mil 290 c'ual. **12** Te tzalaj-c'olal yic eb' tec'an ol yutej sb'a masanto ol tz'acvoc mil 335 c'ual. **13** Palta a ach tic, tec'anñej tzutej a b'a masanto d'a slajvub'al, ichato chi' ol ic'an ip. Ato d'a slajvub' c'ual, ol ach pitzvocxi, axo a chaan spac chi', xchi d'ayin.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

OSEAS

Oseas sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Oseas tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Oseas chi' schecab' Dios yaj viñ. Lolonnac viñ d'a eb' yetisraelal cajan d'a stojolal norte ayic ec'nacxo viñaj Amós. A d'a jun tiempoal chi' te ay smay, ayic manto ac'ji ganar choñab' Samaria d'a ab'il 721 ayic manto javi Jesucristo. A viñaj Oseas chi', ochnac val viñ ilc'olal yuj eb' yetchoñab', yujto tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, spitanpax sb'a eb' d'a Jehová. A viñaj Oseas chi', slajb'ej schucal spensar eb' yetisraelal viñ yed' schucal spensar ix yetb'eyum viñ, aton ix Gomer, yujto ajmul ix ix. Icha val yutejnc ix yactancan viñaj Oseas chi', icha pax chi' syutej sb'a eb' israel yactancan Jehová. Yuj chi' javinac yaelal d'a yib'añ eb'. Axo d'a slajvub'xo oc'nacxi sc'ol Dios d'a schoñab' chi', sxajananxi, yic'annacxi meltzajoc yic tz'ochxican eb' yicoc. A jun libro tic, cha macañ yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 3. A d'a tic syal yab'ixal viñaj Oseas chi' yed' ix yetb'eyum. Schab'il macañ, tz'el yich d'a capítulo 4 masanto d'a 14. A d'a tic syalcot tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Israel.

Ix yetb'eyum viñaj Oseas yed' eb' yuninal

1 ¹ A in Oseas in tic, yuninal in viñaj Beeri, ix lolon Jehová d'ayin ayic ix yac'an reyal eb' viñ tic d'a choñab' Judá: Aton viñaj Uzías, viñaj Jotam, viñaj Acaz yed' viñaj Ezequías. Axo d'a Israel a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás ayoch reyal. Aton d'a tic tz'ib'ab'ilcan tas ix yal Jehová d'ayin.

² Ayic ix schaanal yich Jehová slolon d'ayin, ix yalan icha tic: A eb' etisraelal, te chuc sc'ulej eb' d'a vichañ, ix yiq'uel sb'a eb' d'ayin icha junoc ix ajmul ix. Yuj chi', a junoc ix ajmul ix tzic' etb'eyumoc. Ay eb' yune' ix ol aljoc d'a yajmulal, xchi d'ayin.

³ Yuj chi' ix vic' ix scuchan Gomer yisil viñaj Diblaim

vetb'eyumoc. Ix lajvi chi' ix scuchanoch yune' ix, ix alji jun in vinac unin yed' ix. ⁴ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Jezreel ol ac' sb'iej viñ unin chi', yujto d'a yic jaye' c'ual tic, ol vac'och syaelal eb' yiñtilal viñaj rey Jehú yuj jantac anima ix smilcham eb' d'a choñab' Jezreel. Ol vac'pax lajvoquel choñab' Israel chi'.^a ⁵ A d'a jun c'ual chi', ol in satel eb' soldado Israel d'a lum sch'olanil Jezreel chi', xchi d'ayin.

⁶ Ix scuchanxioch yune' ix Gomer chi', ix unin jun yune' ix, ix alji. Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: “Mañ-xajanab'iloc” tzac' sb'iej ix isil chi', yujto mañxo ol oc' in c'ol d'a choñab' Israel tic. Mañxo ol vac'laj nivanc'olal. ⁷ Axo pax choñab' Judá, ol oc' in c'ol d'ay. A in Jehová in sDiosal in eb' ol in colo', palta mañoc

^a 1.4 Jezreel syalelc'ochi “A Dios tz'avvi”.

yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed'nac syamc'ab' yic oval, palta yed' in poder ol in col eb', xchi.

8 Axo yic toxo ix el ix unin chi' d'a yim, ix scuchanxioch yune' ix Gomer chi', ix alji junxo svinac unin ix. 9 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: “Mañ-in-choñab'oc”, icha chi' tzac' sb'iej viñ unin chi', yujto a ex israel ex tic, mañxo in choñab'oc eyaji, mañxo in e Diosaloc.

Ol B'oxiq'ue choñab' Israel

10 Palta ay val jun c'ual, lajan ol ajxi sb'isul eb' israel tic icha yarenail sti' a' mar, malaj mach syal sb'isani. A b'aj ix val d'a eb' icha tic: “Mañ-ex-in-choñab'oc”, xin chi, ata' ol alchaj d'a eb': Yuninal ex Dios pitzan.

11 Ol smolb'ej sb'a eb' aj Judá yed' eb' aj Israel d'a jun tiempoal chi', junxoñej yajalil eb' ol yac'ochi. Ol te q'uechañ eb', yujto te nivan yelc'och jun c'ual yic Jezreel chi'.

2¹ Al d'a eb' etchoñab' icha tic: Schoñab' Dios caji, xajan oñ yuuj, xa chi, xchi Jehová.

A Jehová xajanan schoñab'

2 Ix yalan Jehová d'ayin to svac'och in b'a ch'oxnab'iloc yed' eb' vuninal yed' pax ix snun eb', yuj chi' ix valan icha tic d'a eb' unin chi': A ix e nun chi' mañxo vetb'eyumoc ix, mañxo in yetb'eyumoc pax ix, palta alec d'a ix to maxtzac yac'och sb'a ix ajmulal, yac-tejocab'can eb' viñ sc'uman ix chi'.

3 Tato añeja' sc'ulan ix icha chi', ol vac' q'uixvelal ix, ol viq'uel

spichul ix, ol can b'eran ix icha yic ix alji. Ichaval taquiñ lum ol ajcan ix vuuj, ol champax ix yuj taquiñtial.

4 Mañ ol oc'paxlaj in c'ol d'ayex, yujto yune' ex ix d'a yajmulal.

5 A ix e nun chi', ix och ix ajmulal. Ix ixtaxel svach'ilal ix ayic ix yalan ix icha tic: Ol b'at in say mach nib'ab'il vuuj, mach tz'ac'an in vael yed' tas svuq'uej, mach tz'ac'an in lana yed' in lino, in perfume yed' in vino, xchi ix.

6 Yuj chi' ichato ol in mac sb'e ix d'a te' q'uiix, ol vac'anoch mac-te' d'a spatictac, yuj chi' mañxo ol ilchaj sb'e ix b'aj ol b'atoc.

7 Ol b'at tzac'an ix d'a spatic mach snib'ej chi', palta mañ ol yamchaj yuj ix. Ol sayec' ix, palta mañxo ol ilchaj yuj ix. Yuj chi' ol yalan ix icha tic: Ol in meltzaj d'a viñ vic'nac d'a sb'ab'elal. Vach'taxon vaj yed' viñ d'a yichañ icha ticnaic, xcham ix, xin chi d'a eb'.

8 Yuj tas sc'ulej eb' vetisraelal chi', yuj chi' ix yal Jehová icha tic: Maj yojtaquejel eb' tato a in svac' strigo eb', svino eb' yed' sperfume eb' to a in svac' nivan-b'oc q'uen plata yed' q'uen oro d'a eb', axo d'a juntzañ comon dios ix yac' eb'.

9 Yuj chi' ol viq'uec' ixim in trigo yed' in vino, ol vic'anpaxec' noc' in lana yed' in lino tz'och spichuloc eb'.

10 Q'uelanoch juntzañ choñab' ix montanb'at yic syal sb'a eb' d'a scomon diosal, ol vac'an q'uix-voc eb'. Mañxa mach ol colanel eb' d'a yol in c'ab'.

- 11 Ol vac' lajvoc stzalajc'olal eb' yuj q'uiñ yic tz'alji q'uen uj yed' d'a sc'ual ic'oj ip yed' masanil juntzañxo q'uiñ tz'ochtaxoni.
- 12 A eb' israel ix alani: A juntzañ comon dios ix ac'an sat te' uva yed' te' higo stojoloc b'aj ix caq'uem co b'a, xchi eb'. Yuj chi' a in Jehová in ol in satel juntzañ te' uva yed' te' higo chi'. A b'aj avab'il chi' ol vac'och vayumtaquil, axo noc' caltacte'al noc' ol ab'lanb'at avb'en chi'.
- 13 A in Jehová in svala' to ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb', yujto nivan tiempo ix yaltej incienso eb' d'a juntzañ yechel Baal. Ix laj sb'oan sb'a eb' icha junoc ix ix syac'och yuchiquin yed' stoñ tz'och tzac'an yuj eb' viñ nib'ab'il yuuj, syac'an sat sc'ool d'a viñ yetb'eyum. Icha chi' in yutej choñab' Israel tic.

Te xajan choñab' Israel yuj Dios

- 14 Vach'chom icha chi' ix sc'ulej choñab' Israel tic, palta ol in monte, ol vic'anxib'at d'a tz'inan luum. Ata' ol val vach' lolonel d'ay.
- 15 Ol vac'anxi sluum b'aj avab'il yuva. A sch'olanil ilc'olal ol vac'och sch'olanil yipc'olal. Icha yaj d'a sb'ab'elal ayic yelnaccot d'a Egipto icha chi' ol vutoc-xicani. Ata' ol tac'voc d'ayin, ichaval sc'ulej junoc ix cob'es ix.
- 16 A in Jehová in svala' to a d'a jun c'ual chi', ol in yal yetb'eyumoc.

- Mañxo ol yal jun choñab' tic to Baal vaj d'ay.^b
- 17 Junelñej ol viq'uel d'a sti' yac'an b'inaj juntzañ Baal, mañxa b'aq'uiñ ol yac' b'inajoc.
- 18 A d'a jun c'ual chi', ol vac' in trato yed' noc' caltacte'al noc', noc' much yed' noc' chan, yic mañxalaj tas ol utaj yuj noc'. D'a junelñej ol vic'canel q'uen lanza d'a jun choñab' tic yed' juntzañxo yamc'ab' yic oval, yic vach' ol yic' yip in choñab' tic, mañxa tas ol sna'a.
- 19 Ach choñab' Israel, ichato ol ach vic' d'a junelñej. Toton val icha vetb'eyum ol ach aj d'a stojolal yed' d'a smojalil, yujto ol oc' val och in c'ol d'ayach yed' ach in xajanani.
- 20 Ichato ol ach vic'a', ol in c'ulejñej tas ix vala', ichato chi' ol in ojtacaneli to Jehová in.
- 21 A in Jehová in svala': A d'a jun c'ual chi', ol in tac'voc d'ayach, ol val d'a satchaani, axo satchaani chi' ol ac'ancot ñab' d'a sat luum.
- 22 Ol yac'an ixim trigo lum luum, vino yed' aceite. Ichaval chi' ol aj in pacan slesal in choñab' b'ob'il vuuj.
- 23 Ol vac'xi cajnaj in choñab' d'a sat lum luum tic yic tz'och ved'oc. Ol oc' in c'ool d'a ix “Mañ-xajanab'iloc” yed' d'a viñaj “Mañ-in-choñab'oc”, ol valan icha tic: In choñab' ach, xin chama. Axo ol alan d'ayin: In Diosal ach, xchama, xchi Jehová.

^b 2.16 Baal syalelc'ochi “yajal”. Ay pax b'aj syalelc'ochi “etb'eyumab'il”. Palta maj yal sc'ol Dios tz'ac'chaj b'inaj yed' jun b'i chi' yujto icha chi' sb'i jun sdiosal eb' ch'oc choñab'il.

**Ol yic'xi ix yetb'eyum
viñaj Oseas**

- 3**¹ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Xajanejxi ix etb'eyum, vach'chom smulan ix yed' mach snib'ej. Icha chi' ol utoc a ch'oxani tas tz'aj in xajanan eb' etisraelal, vach'chom syac'och spensar eb' d'a comon dios yed' yic'anb'at taquiñ uva eb' silab'oc d'a juntzañ comon dios chi', xchi d'ayin.
- 2** Yuj chi', ix in mananxi ix d'a 15 siclo q'uen plata yed' chañe' quintal ixim cebada yic tz'ochxi ix vetb'eyumoc.
- 3** Ix valan d'a ix icha tic: Najtil ol in a tañvej d'a in pat d'a ichñej ta'. Mañxo ach och ajmulal, mañxo altej a b'a d'a junocxo vinac. Añejtona' in, ol in tañvej yec' jun tiempoal chi', malaj pax junocxo ix ol in saya', ichato chi' ol quic'lanxi co b'a, xin chi d'a ix.
- 4** Icha pax chi' choñab' Israel, najtil ol ec' d'a ichñej ta', malaj sreyal, malaj pax yajalil. Mañxo ol süuslaj silab' d'ayin, mañxalaj q'uen q'ueen b'aj ol yac' silab' eb' d'a juntzañ comon dios. Mañxalaj pichul yic eb' sacerdote, mañxalaj comon dios d'a yol spat junjun eb'.
- 5** Ol lajvoc chi' jun, a d'a slajvub' c'ual, ol meltzajxoc eb'. Ol in yalanxi eb' sDiosaloc, ol schaan junoc yiñtilal viñaj David eb' sreyaloc. Icha chi' ol aj yoch eb' ejmelal d'a vichañ a in Jehová in tic yed' schaan svach'il eb' tas ol vac'a'.

A yoval sc'ol Jehová d'a Israel

- 4**¹ Ex vetisraelal, ab'ec slolonel Jehová. Van yalan Jehová chi' d'a yib'añ masanil anima cajan d'a jun choñab' tic, yujto mañxalaj mach tz'elc'och tas syala'. Mañxalaj mach vach'to spensar, mañxalaj mach syac'och spensar d'ay.
- 2** Sq'uechaañ eb' sq'uexan sti' d'a tas syala', syesan eb'. Smilvaj eb', tz'elc'an eb', añej ajmulal sc'ulej eb'. Slaj yixtej yetanimail eb', cotac scal smilancham anima eb'.
- 3** Yuj chi', a slum jun choñab' tic, ol can tz'inan. A eb' cajan d'ay, mañxalaj yip eb'. Ol cham noc' caltacte'al noc', noc' much yed' masanil noc' chay ay d'a yoltac a a'.

Syal smul eb' sacerdote Jehová

- 4** Syalan Jehová d'ayin icha tic: Malajocab' mach scot yoval d'a eb' choñab' tic, yujto a mach ay voval yed'oc aton eyed' ex sacerdote.
- 5** Yuj chi', a d'a c'ualil ol ex telvoc icha d'ac'valil. Ol telvoc pax eb' in checab' eyed'oc. A in ol vac' lajvoc choñab' Israel to icha e nun yaji.
- 6** Ol in satel jun in choñab' tic, yujto mañxo in naanoc yuuj. A exxo ex sacerdote, yelxo maxtzac in e na'a. Yuj chi' ol ex viq'uel d'a eyopisio. Yujto ix b'at in c'ayb'ub'al sate'olal eyuuj, yuj chi' mañxo ol in nacot eb' eyiñtilal.
- 7** Icha ix aj sq'uib' e b'isul ex sacerdote, icha chi' ix aj

- sq'uechaan smul in choñab'. Yuj chi' a e b'inajnaquil, q'uixvelat-tac ol vutejcani.
- 8 Yuj silab' syac' in choñab' yuj smul, vach' e va'i, yuj chi' tze nib'ej to tz'ochñej smul in choñab' tic d'ayin.
- 9 Yuj chi' lajan ol aj yab'an syail eb' in choñab' eyed'oc a ex sacerdote ex tic. Yuj e b'eyb'al chi' ol vac'och yaelal d'a eyib'aañ yed' eb'.
- 10 Yujto maxtzac in yac' servil eb' in choñab', axo jun comon dios scuch Baal syac' servil eb'. Vach'chom sva eb', svay eb' yed' eb' ix ajmul ix d'a stemplo scomon diosal chi', palta mañ yujoc chi' nivan ol satan smun-lajel eb', mañ ol q'uib'pax sb'isul eb'.
- 11 Yuj yajmulal eb' yed' yuc'umañil eb', yuj chi' ix quis-talax spensar eb'.
- 12 A d'a junoc te te' sc'anb'ej yab' eb' in choñab' tic tas sc'ulej eb'. Axo te te' chi' tz'ac'an srazón eb' yalani. Yuj yajmulal eb' chi', yuj chi' ix juviel eb'. Icha val tz'aj yactancan viñ yetb'eyum junoc ix ix, smulan yed' junocxo vinac, icha chi' ix in yutej eb', sb'atcan tzac'an eb' yuj comon dios.
- 13 A d'a jolomtac vitz yed' d'a tzal-quixtac, ata' sius incienso eb' yed' yac'an silab' eb' d'a yalañ yeñul xil te' álamo, te' ji yed' te' mach'. Yuj chi', slaj em eb' ix eyisil yed' eb' ix eyalib' d'a ajmulal.
- 14 Palta mañ ol vac'ochlaj syaelal eb' ix eyisil yed' eb' ix eyalib' yuj yajmulal chi', yujto a ex jun tze c'ulej ajmulal chi', tzeyac'an silab' yed' eb' ix ix sb'eyb'alan ajmulal. Yuj chi', a jun choñab' malaj spensar tic, ol ixtaxeloc.
- 15 Vach'chom ix och smul choñab' Israel, palta mocab' och smul choñab' Judá. Mocab' b'at och eb' ejmelal d'a Gilgal, mocab' q'uepax eb' d'a Bet-avén. Mocab' sloc in b'i eb' a in Jehová pitzan in tic.^c
- 16 A choñab' Israel, te pit, lajan val icha junoc noc' vacax te ov. Tato icha chi', ¿tom ol yal in tañvan eb' icha junoc noc' yune' calnel b'aj yax añc'ultac?
- 17 Axo choñab' Efraín ix och tzac'an yuj juntzañ comon dios, palta olxo yil sb'a.
- 18 Masanil eb' syal sb'a d'a juntzañ comon dios, tz'ec' tzuyjab' eb' d'a scal eb' yetuc'umañil. Max-tzac yacteje eb' sc'ulan ajmulal. A eb' yajalil eb', a tas q'uix-velaltac sgana eb' sc'ulan d'a yichañ to tz'alji eb' vach'il.
- 19 Icha tz'aj yic'chajb'at c'alem yuj ic', icha chi' ol aj yic'chajb'at eb'. Malaj ol yac' yal eb' yuj juntzañ silab' syac' d'a juntzañ scomon diosal chi'.
- 5¹ Ab'ec val juntzañ tic ex sacerdote. Maclejec eyab' ex choñab' Israel. Ab'ec pax ex yiñtilal ex eb' rey: A d'a eyib'aañ a ex tic ol och jun yaelal tic, yujto a ex tic, icha junoc ch'aañ

^c 4.15 A d'a tic sb'inaj Bet-avén syalelc'ochi “spatil comon dios” malaj yelc'ochi. Palta a jun b'i tic sc'anchaj yuj choñab' Betel syalelc'ochi “spat Dios”. A d'a choñab' Betel tic ix yac'och stemplo juntzañ comon dios viñaj Jeroboam yic tz'och eb' israel ejmelal d'ay.

- yaal eyaj d'a Mizpa yed' d'a jolom vitz Tabor.
- 2 Tzijtum anima ix e mac'cham yuj e pitalil, yuj chi' ol vac'och yaelal d'a eyib'añ.
- 3 Ex israel ayex d'a yol yic Efraín, vojtaq tas eyaji. ¿Tom tze na'a to mañ vojtaqoc tas eyaj chi'? Ix eyac'och e b'a ajmulal, ix eyix-tejel e b'a d'a yajb'entaquil.
- 4 Yuj e chuc b'eyb'al chi', max yal e meltzajcot d'ayin. Añej d'a juntzañ comon dios tzeyal e b'a. Yuj val to e gana e c'ulan ajmulal, yuj chi' maxtzac in e na jab'oc.
- 5 Ex aj Efraín, a eyic'ojchañb'ail sch'oxanel e chucalil. Ex aj Israel, munil ol ex telvoc yuj eyajmulal chi'. Yed' ex aj Judá lajan ol aj e telvi yed' eb'.
- 6 Ol b'at in e sayeq'ui, eyed'nac noc' e calnel yed' noc' e vacax yic tzeyac' silab'il d'ayin. Palta mañxo ol in ilchajlaj eyuuj, yujto toxo ix viq'uel in b'a d'a e cal.
- 7 Yujto te chuc ix eyutej e b'a d'ayin, ay eyuninal mitz' unin yaji. Yuj chi' a d'a q'uiñ ayic tz'alji q'uen uj, ata' ol ex satel yed' e munlajel.

**Syaelal choñab' Israel
yed' choñab' Judá**

- 8 Puchajocab' noc' ch'aac yic oval d'a Gabaa, puchajocab'pax q'uen trompeta d'a Ramá. Avajañec d'a Bet-avén. Ayocab' xivc'olal d'a scal eb' anima yic Benjamín.
- 9 A in sval d'a scal masanil eb' yiñtil Israel yuj tas yovalil ol javoc d'a yib'añ eb': A eb' aj

- Efraín, ol lajvoquel eb' yuj yaelal ol javoc d'a jun c'ual chi'.
- 10 A in Jehová in svalu': A eb' yajal d'a Judá, lajan eb' icha juntzañ anima tz'ic'anchaañ tz'acaañ, yuj chi' ol in satel eb' yed' yoval in c'ool.
- 11 A choñab' Efraín tic, toxo ix ja d'a yib'añ. Mañxalaj tas ay d'ay, yujto ix yac'och d'a sc'ol yoch tzac'an yuj juntzañ comon dios.
- 12 A in ol vixtejb'at choñab' Efraín icha tz'aj yixtax junoc tas yuj noc' a'ay. Ol vixtanb'at choñab' Judá icha tz'aj sc'ab'at junoc tas.
- 13 Ayic ix yilan choñab' Efraín to ya ay, ix yilanpax yechen Judá, ix b'at choñab' Efraín chi' d'a Asiria sc'an scolval jun rey b'inajnac yac'an oval, palta maj yal-laj yuj jun rey chi' yac'an b'oxoc sc'ool, maj yalpaxlaj yañtan yechen chi'.
- 14 Icha val tz'aj smacvaj junoc noc' choj, icha chi' ol aj in macvaj d'a choñab' Efraín yed' d'a choñab' Judá. A in ol in choc' tzilejb'at eb', ol vactancan eb' b'ian, axo in b'at chi'. Ol in tzac'chaañ eb', mañxa mach ol yal scolan eb' d'a yol in c'ab'.
- 15 Axo in meltzaj chi' d'a elañ-chamel b'aj cajan in masanto ol yojtaquejel smul eb', axo sjavi eb' chi' yal sb'a d'ayin. A d'a scal syaelal eb' chi', ol yal sb'a eb' d'ayin d'a smasanil sc'ool.

**Syal eb' israel to ol meltzajxoc
eb' d'a Dios**

- 6¹ Ol yal eb' choñab' icha tic: Cotañec e masanil, coñ meltzajec d'a Jehová. A ix oñ choc'tzilanb'ati, añeja' ol oñ

añtanpaxoc. Ix oñ yac'
echnajoc, añeja' a ol añtanpax
quechen chi'.

- 2 A val yec'b'at chab' c'ual, ichato
chi' ol yac'an co q'uinal. Axo
d'a yoxil c'ual, ol oñ yac'anpax
pitzvoc, ol oñ cajnaj d'a yichañ.
- 3 Caq'uec quip cojtacanel Jehová.
Icha cojtacaneli to ol sacb'oc,
cojtac to ol jax d'ayoñ tato sco
na co b'a. Ol yac'cot svach'c'olal
d'a quib'añ, icha tz'aj syaxb'i
sat lum luum yuj b'ab'el ñab'
yed' slajvub' ñab'ilq'uinal,
xcham eb'.

A spac ol yac' Jehová d'a eb'

- 4 Icha tic yalan Jehová: ¿Tas
vach' ol ex vutoc ex aj Efraín?
¿Tas vach' ol ex vutoc ex aj
Judá? A b'aj tzin e xajanej,
lajan icha asun d'a q'uiñib'alil,
lajan icha yal ac'val d'a ayto
sq'uiñib'i, axo sq'uiñib'i, satemi.
- 5 Yuj in lolonel ix vac' yal eb' in
checab', ol ex in sateli. Nivan
chequel ol aj eyaelal chi' icha
val yoc c'u.
- 6 A val tas in gana tze c'ulej to
tz'oc' e c'ol d'a eyetanimail yed'
in eyojtacaneli to e Diosal in,
mañocñej e ñusantz'a silab'
d'ayin in gana.
- 7 A ex in choñab' ex tic, maj e
c'anab'ajej in trato eyed'oc, icha
yutejnac sb'a viñaj Adán. Chuc
ix eyutej e b'a d'ayin.
- 8 A eb' anima d'a choñab' Galaad,
añej chucal sc'ulej eb', masanil
b'aj ay chic' yuj b'aj smilvaj eb'.
- 9 A eb' sacerdote, icha junoc
molañ elc'um yec' eb'. Smac
anima eb' yic smac'anchamoc.
D'a sb'eal Siquem smac'vicham

anima eb', sc'ulanpax masanil
chucal eb'.

- 10 A eb' aj Efraín ix och eb'
ajmulal. Ix yixtejb'at sb'a eb'
yed' eb' yetisraelal. Yuj chi' te
yajb'entac yilji eb' svila'.
 - 11 Yed' ex pax ex aj Judá, van sjavi
sc'ual eyaelal.
Tzin nib'ej tzin q'uex tas ayoch
d'a yib'añ in choñab' Israel,
- 7** 1 palta ayic van vañtan in
choñab' Efraín yed' Samaria
valani, ata' snachajel smul eb' yed'
schucal eb' vuuj. Yujto junlajanxoñej
tz'aj sb'eyb'alan es eb'. Elc'um eb'
smasanil, tz'och eb' elc'al d'a yoltac
pat yed' d'a yoltac calle.

- 2 Tocval sna eb' tato naan schucal
eb' chi' vuuj. A ticnaic a tas
sc'ulej eb' a oyanoch d'a spatic
yichañ eb', yuj chi' añej schucal
eb' chi' svila'.

A smul eb' yajal

- 3 A eb' rey yed' eb' yajal ste tzalaj
eb' yuj chucal yed' yuj yixtum
animail eb'.
- 4 Añej ajmulal sb'o eb' smasanil.
A tas sgana eb' chi', lajan icha
junoc horno jab'ñej sc'ac'al
tz'ochi yacb'an spajb'i ixim
harina, axo yic toxo ix pajb'i
ixim, tz'och sc'ac'al sic'lab'il.
- 5 Ayic tz'och q'uiñ yuj viñ rey, a
eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ,
syuc' añ eb', syac'an añ eb'
yuc' viñ masanto sq'ue añ d'a
sjolom viñ yed' eb'. Toñej
scomon tzalaj viñ yed' eb'
sb'uchvaj d'ay.
- 6 Ayñejoch chuc pensaril d'a
spensar eb'. Lajan yoval eb'
icha sc'ac'al junoc horno pilan
ac'val ayoch sc'ac'al, axo

sq'uiñib'i d'a junxo c'u,
spuchajxi chach'oc.

- 7 Lajan eb' smasanil icha sc'ac'al
horno chi', ix satel viñ yajalil
eb' yuj yoval chi'. Lajan syutej
sb'a eb' d'a smasanil eb' sreyal,
palta malaj junoc eb' sc'anb'an
d'ayin tas smoj sc'ulej.

Ix yactejean sDiosal eb' israel

- 8 A choñab' Efraín toxo ix scalej
sb'a yed' juntzañ ch'oc
choñab'il. Lajan eb' icha junoc
ixim va'il max sutchaji.
- 9 A eb' ch'oc choñab'il ix ac'an
lajvoc yip, palta max yil-laj tas
van yutaji. A xil sjolom toxo ix
sacb'iel, tocval syilochi.
- 10 A in Jehová sDiosal in eb' israel.
Vach'chom jantac tas ix ja d'a
yib'añ eb' yuj schucal, palta yuj
yac'umtaquil eb' maxtzac sna
sb'a sc'ol eb' smeltzajcot d'ayin.
- 11 A choñab' Efraín malaj jab'oc
spensar, jun rato sb'at sc'an col-
val d'a Egipto, axo d'a junxo
rato sb'atxi sc'an colval d'a
Asiria. Lajan icha junoc noc'
uch toñej sat b'eyec'oc.
- 12 Palta ayic ol b'at eb' ta', ol in
yumb'at in ch'añ yaal d'a yib'añ
eb'. Ol telvoc eb' icha junoc
noc' much. Ol vac'och yaelal d'a
yib'añ eb', icha ix aj yalchaj b'aj
smolb'ej sb'a eb'.
- 13 Ob'iltac eb', yujto ix in
spatiquejel eb'. Ol satel eb' yuj
yaelal ol javoc, yujto ix och
spitalil eb' d'ayin. Tzin nib'ej
tzin col eb', palta mañ yeloc tas
syal eb' d'ayin.
- 14 Mañ smasaniloc sc'ol eb' tzin
yavtej ayic tz'el yav eb' d'a sat
sch'at. Spol sb'a eb' yic sc'an

eb' d'a Baal yic vach' tz'aj strigo
eb', yed' yuva eb'. Yuj chi'
tz'och eb' ajc'olal d'ayin.

- 15 Ix in c'ayb'ej eb', ix vac'anpax
yip eb', palta axo eb', a chucal
sna eb' d'a in patic.
- 16 Smeltzaj eb' palta mañocla
d'ayin, a in to A inxoñej Ochi.
Icha junoc jul-lab' coxo, max
yamchajlaj tas sjulchaj chi'
yed'oc, icha chi' eb'. Yuj
yac'umtaquil slolon eb' yajalil,
yuj chi' ol cham eb' yuj q'uen
espada. Axo eb' aj Egipto,
toxoñej ol b'uchvaj eb' d'a eb'.

Ix cot d'a yib'añ choñab' Israel yuj Dios

- 8¹ Puchajocab' q'uen trompeta,
yujto sjavi jucnaj eb' ajc'ol d'a
yib'añ in choñab' icha junoc
noc' ch'acb'a, yujto maj
sc'anab'ajej in trato eb' ix vac'
yed'oc. Ix spitej sb'a eb' d'a in
c'ayb'ub'al.
- 2 Vach'chom syal eb' d'ayin: Co
Diosal ach, tzach cojtaquejeli,
xchi eb',
- 3 palta a eb' israel, toxo ix
spatiquejel eb' tas vach', yuj
chi' ol pechchaj eb' yuj eb' yaj-
c'ool.
- 4 Ayic ix yac'anoch sreyal eb',
maj sc'anb'ej eb' d'ayin mach
tz'ochi. Ix say yajalil eb', palta
mañoc junoc sic'b'ilel vuuj. Ix
sb'oq'ue sdiosal eb' yed' q'uen
splata yed' q'uen yoro. Yuj chi'
syic'cot eb' d'a yib'añ.
- 5 Tzin yaj jun vacax b'ob'il d'a
q'uen oro b'aj tz'och eb' aj
Samaria ejmelal. Yuj chi' te
aycot voval d'a eb'. Machequel
b'aq'uiñ ol yacteje eb' israel

- sc'ulan jun chucal chi'. **6** Mañ diosoc jun yechel vacax chi' yujto b'ob'il yuj junoc b'oum yechel. Yuj chi' ol mac'joc vec-chajoc.
- 7** Chuc tas ix sc'ulej eb', yuj chi' te nivan yaelal ol javoc d'a yib'añ eb'. Malaj yavb'en eb' ol sjach'a', malaj harina ol yic' eb' d'a sjolom strigo. Vach'chom ay jab'oc ol yic' eb' jun, axo eb' ch'oc choñab'il ol vaanb'at d'a eb'.
- 8** A choñab' Israel ol ac'chaj laj-voc. Mañxa jab'oc ol aj yelc'och d'a yol sat juntzañxo choñab', icha junoc lum c'a chen mañxa vach' yochi, icha chi' ol ajoc.
- 9** Malaj spensar eb', lajan eb' icha junoc noc' caltacte'al b'uru añej snaan b'aj sb'ati. Ix b'at eb' d'a Asiria, ix stupan eb' yic scolvaj yed' eb'. Icha junoc ix ix syac-tejcan viñ yetb'eyum, stupan junoc viñ snib'ej, icha chi' ix yutej sb'a eb'.
- 10** Vach'chom stup juntzañxo choñab' eb' yic scolji eb' yuuj, a in Jehová in ol in molb'ej eb', yic syab'an syail eb' yuj junoc rey te ay yip.
- 11** A eb' aj choñab' Efraín, tzijtum altar ix sb'oq'ue eb' b'aj syac' silab' eb' yic tz'el smul eb' yalani, palta yuj juntzañ altar chi' ste och smul eb'.
- 12** Vach'chom tzijtum c'ayb'ub'al ix vac' tz'ib'chaj d'a eb', palta comon lolonel ix ajcan d'a yol sat eb'.
- 13** Syac' silab' eb' d'ayin, schi'an-pax schib'ejal noc' eb', palta max in tzalaj yed' eb'. Naan schucal eb' vuuj. Ol vac'anoch

yaelal d'a yib'añ eb'. Ol vac'xi meltzaj eb' d'a Egipto.

- 14** A eb' israel sb'oq'ue cuartel eb' b'aj scol sb'a, palta mañxo in naanoc yuj eb', vach'chom a in ix in b'o eb'. A Judá tzijtum choñab' ayoch smuroal sb'oq'uei, palta ol in ñustz'a schoñab', yed' scuartel chi', xchi Jehová.

A syaelal choñab' Israel ix yalel viñaj Oseas

- 9** **1** Ex vetisraelal mañ ex tzalajoc, mañ ex q'ue chennaj yuj tzalajc'olal icha eb' ch'oc choñab'il, yujto ix eyactejan co Diosal, icha tz'aj yactancan yetb'eyum eb' ix ajmul ix. Tzex te tzalaj e ch'oxani to xajan Baal eyuuj, yujto vach' tz'aj sat tas tzeyavej yuuj eyalani.
- 2** Yuj chi' mañxalaj ixim trigo yed' sat te' uva ol e molo'. A e vino ac'to mañxo ol yab'laj.
- 3** Mañxo ol yal-laj eyaj d'a schoñab' Jehová. Ayex ol ex meltzaj d'a Egipto, ayex ol ex b'at d'a Asiria. A tas yajb'entac d'a yichañ Jehová ol e va ta'.
- 4** Mañxo ol yal-laj eyac'an vino silab'il yuj eyic'anchañ Jehová, mañ ol schalaj e silab' ta'. A tas ol e va'a, icha tas svaji ayic ay chamel, yuj chi' a mach ol vaanoc, ol can chucal d'a yichañ ley. Ol yal yec' svejel eb' yuuj, palta mañ ol yal-laj yic'anb'at eb' d'a stemplo Jehová.
- 5** Mañxo ol yal eyac'an q'uiñ, juntzañ q'uiñ yic Jehová.
- 6** Ol ex el lemnaj d'a jun yaelal ol javoc. Axo eb' aj Egipto ol ex molanb'atoc. A d'a choñab'

Menfis ol ex mucchaj yuj eb'. A b'aj molb'il q'uen e plata ayoch e b'eyumaloc yed' b'aj ix ex ec' cajan, ol q'uib'q'ue añ añc'ultac, nab'a q'uiix ol ajcanoc.

7 Ex vetisraelal, van sjavi sc'ual sjavi yaelal. Ol nachajel eyuuj to toxo ix c'och sc'ual yic tze cha e tojol icha smojalil. Tzeyal icha tic: A eb' schecab' Dios, te malaj spensar eb'. A eb' cuch-b'ab'il yuj Yespíritu Dios toxo ix och eb' locoal, xe chi. Tzeyal icha chi', yujto tz'alchaj e chucal yuj eb', yuj chi' schichon e c'ool d'a eb'.

8 A Dios ix yac'och eb' schecab' ex stañvej ex aj Efraín, palta tze b'oem yaal d'a yoltac sb'e eb' e tañvumal chi'. Inatax d'a stem-plo Dios schichon e c'ool d'a eb'.

9 Ix ex ixtaxel d'a junelñej, icha ix uji d'a choñab' Gabaa. Palta axo Jehová ol snacot e chucal chi', ol ac'chajoch yaelal d'a eyib'añ yuj e mul chi'.^d

Ol yab' syail eb' israel yuj smul

10 Syal Jehová icha tic: Ayic ix in chalan in b'a yed' eb' israel, ix in te tzalaji, icha mach tz'ilchaj te' uva yuj d'a tz'inan luum. A eb' e mam eyicham, icha te' sat higo te nib'ab'il spet eluli, icha chi' ajnac eb' d'a yol in sat. Axo sc'ochnac eb' d'a choñab' Peor, yoch eb' ejmelal d'a Baal sdiosal jun choñab' chi', te yaj-b'entac yutejncac sb'a eb' icha

jun comon dios xajanejncac eb' chi'.

11 A snivanil yelc'och choñab' Efraín, toñej ol satq'ue icha sb'at jeñaj junoc noc' much. Mañxa unin ol aljoc d'ay, mañxa eb' ix ix ol och yab'ixal, mañxalaj pax eb' ix ol scuchoch yune'.

12 Tato ay b'aj ol q'uib' eb' unin chi', a inxo ol viq'uel sq'uinal eb', mañxo junoc ol vac'cani. Ob'iltac juntzañ anima chi' ayic ol vic'anel in b'a d'a eb'.

13 Ayic ix vilan eb' aj Efraín, lajan icha junoc te' palma avab'il b'aj te yax sat, icha chi' yaj eb' ix vila'. Palta a ticnaic, ol yiq'uelta yuninal eb' yic smac'jichamoc, xchi Jehová.^e

14 Mamin Jehová, ¿Tas smoj tzin c'an d'ayach to tzac' d'a juntzañ anima tic? Vach' ama, tato malaj yune' eb' ix ix. Tato ay eb' ix ay yune' jun, vach' ama to malaj yal yim eb' ix yic max-tzac yac' chunoc yune' eb' ix chi'.

**A yoval sc'ol Jehová
d'a choñab' Efraín**

15 Ix yalan Jehová icha tic: D'a Gilgal ix chael yich sc'ulan chucal eb', yuj chi' a pax ta' ix el yich voch ajc'olal d'a eb'. Yuj masanil chucal sc'ulej eb', yuj chi' ol viq'uelta eb' d'a lum in luum ix vac' d'a eb'. Mañxo ol in xajanej eb', yujto smasanil eb' yajal eb', te pit.

^d 9.9 A jun ab'ix tic tz'ilchaj d'a Jueces 19.

^e 9.13 A jun versículo tic pural snachajel cuj d'a hebreo yuj chi' ch'occh'oc tas syal d'a junjun traducción.

- 16 A choñab' Efraín echenxo yaji. Lajan icha junoc te te' toxo ix tacji sch'añal yip, maxtzac yac' sat. Vach'chom ay yuninal eb', a inxo ol vac'cham yuninal eb' chi' to xajanab'il yuuuj, xchi Jehová.
- 17 A jun choñab' tic, max cha yab' eb' tas syal in Diosal. Yuj chi' a ol paticanel eb', axo d'a scal juntzañ ch'oc choñab'il ol saclemcanb'at eb'.

Ol juchajem yaltar eb' israel

- 10 ¹ Ex vetisraelal, lajan ex icha jun ib'oc te' uva te ay sat yicñej sch'ocoj. Icha satan te' uva chi', icha chi' eyaltar ix e b'oq'uei. Axo ix ex te och b'eyumal, ix e vach' b'oej eyaltar chi' b'aj tzeyal e b'a d'a juntzañ e comon diosal chi'.
- 2 A ex tic, chapoj yaj e pixan. Axo ticnaic, ol e tupel e chucal chi'. A Jehová ol juanem masanil eyaltar chi', ol sjuanpaxem juntzañ yechel e diosal chi'.
- 3 Yuj chi' ol eyal icha tic: Malaj co reyal, yujto malaj yelc'och Jehová d'a yol co sat. Palta, çtasto val tz'och junoc rey chi' cuuj? xe chama.
- 4 Añej lolonel tzeyac'a', tzeyac'an e ti' d'a es. Ayic tze ch'olb'itan tas yaj eb' anima, mañ tojoloc tzeyutej. A tze b'oan tas yaj eb' anima chi', lajan icha junoc oval añc'ultac sq'uib'q'ue d'a cal munlajel.
- 5-6 A eb' aj Samaria ol luclon eb' yuj xivelal, ol yalan eb': ¿Tas ol utaj co diosal? xcham eb'. A jun vacax sdiosal eb' ay d'a Bet-avén ol ic'chajb'at d'a

choñab' Asiria, yic tz'ac'chaj d'a viñ rey nivan yelc'ochi. Yuj chi' ol cus eb' choñab', ol oc' eb' yed' eb' sacerdote, yujto a svach'ilal yilji jun chi', toxo ix sateli. Icha chi' ol can choñab' Efraín d'a q'uixvelal yujto ix yal sb'a d'a jun yechel vacax chi'.

- 7 Ol satel choñab' Samaria yed' sreyal, icha sb'atcan b'achachoc junoc c'ajil te' d'a yib'añ a a'.
- 8 Ol lajvoquem stemplo sdiosal eb' ch'oc choñab'il, aton juntzañ b'aj ix och choñab' Israel d'a chucalil. Ol q'uib'q'ue te' q'uiix b'aj ay yaltar eb' chi'. Ol yalan eb' yuj lum vitz yed' yuj lum tzalan icha tic: Comonoc syal scot juynaj d'a quib'añ yic tzoñ sc'ub'ejeli, xcham eb'.

Syaelal choñab' Israel ix och yuj Jehová

- 9 Ix yalan Jehová icha tic: A ex israel ex tic, ix e chael yich e c'ulan chucal d'a Gabaa, añeja' icha chi' tze c'ulej ticnaic. Yuj chi' ol ex satel yuj oval d'a Gabaa chi'.
- 10 A in ol in na b'aq'uiñ ol vac'och yaelal yib'añ jun choñab' tic. Ayic ol vac'anocho yaelal chi' yuj jantac schucal sc'ulej, ol och oyan juntzañ choñab' d'a spatic yac'an oval yed'oc.
- 11 A d'a yalañtaxo, lajan choñab' Efraín icha junoc noc' vacax c'aynacxo smunlaji, sc'anab'ajej stec'vi trigo. Axo ticnaic a eb' aj Judá yed' juntzañxo eb' yiñtil Jacob ol yab' syail eb' icha junoc noc' vacax b'aj tz'och te' yugo d'a sjaj yic smunlaj noc'

d'ocoj luum yed' scalan lum
yed' q'uen rastrillo.

- 12 A ex tic lajan ex icha junoc
luum actab'ilcani, mañxa mach
smunlaj d'ay. Palta axo ticaic
b'oec e b'eyb'al icha tz'aj yav-
chajxi tas d'a jun lum actab'il-
can chi'. A tas ol eyavej, a
tojolal, axo tas ol e jach'a' aton
b'aj tzex in xajanej. Smojxo
tzeyac'och e b'a d'a yol in c'ab',
masanto ol in javoc vac' e col-
nab'il icha yem ñab'.
- 13 Palta a ex xo tic añej chucal tze
c'ulej, yuj chi' van e chaan spac
tas mañ tojoloc tze c'ulej chi'.
Van e chaan spac e lec'tial.
Yujto ix eyac'och e carruaje yic
oval yed' eb' e soldado tzijtum
sb'isul yipoc e c'ool,
- 14 yuj chi' ol q'ue somnaj masanil
eb' soldado chi', ol satel e cuar-
tel icha ix aj satel choñab'
Bet-arbel yuj viñaj rey Salmán.
D'a jun oval chi', ix mac'chaj
chojoc eb' ix nunab'il yed' yune'.
- 15 Ex aj Betel, icha chi' ol ex utaj
yuj jantac e chucal. A viñ e
reyal ol b'ab'laj cham d'a
q'uiñib'alil, xchi Jehová.

A Dios xajan schoñab' yuuj

- 11** ¹ Ix yal Jehová icha tic: Ayic
unin choñab'to Israel tic, ix
in xajanej. Icha vuninal yaji, ato
d'a Egipto ix vavtejcoti.
- 2 Ayic ix vavtancot chi', te najat
ix el d'a in tz'ey. A d'a juntzañ
dios Baal ix yac' silab' jun in
choñab' tic. Ix sñius incienso eb'
d'a juntzañ yechel.

- 3 Ayic unin choñab'to Efraín tic,
ichato ix in chelb'eyoc. Vach'-
chom icha chi', palta max yal
sc'ool eb' sna'a tato a in tzin
tañvej eb'.
- 4 Ix in quetzcot Efraín chi' yujto
xajan vuuj, icha tz'aj squetzchaj
junoc noc' vacax. Lajan svutej
icha junoc mach tz'ic'anel yugo
d'a noc' vacax, vach' tz'aj
yac'an svael. Icha chi' ix vutej
in b'a d'a eb'.
- 5 Palta mañ jab'oc ix in yac'och
eb' yipoc sc'ool. A Egipto ix
yac'och eb' yipoc sc'ool, palta
yuj chi' d'a yalañ smandar
choñab' Asiria ol canoc.
- 6 Ol och oval d'a schoñab' eb'.
Yuj oval chi' ol em juynaj
scuartel eb'. Ol satel eb' yujto
ix yac'och sjelanil eb' yipoc
sc'ool.
- 7 A in choñab' tic naan yuuj to
tz'elcan d'a in patic yic syal sb'a
d'a juntzañ comon dios. Vach'-
chom tz'avaj eb' sc'anan colval
d'a juntzañ comon dios chi',
palta mañ ol colvajlaj d'a eb'.
- 8 ¿Tas val ol aj ex vactancan ex
choñab' Efraín? ¿Tas val ol aj ex
vactancan ex yiñtilal Israel? ¿Ol
am yal ex vac'an satel icha ix
vutej choñab' Adma? ¿Ol am ex
vutej icha ix vutej choñab'
Zeboim? Ya syab' in pixan, scus
in c'ol eyuuj.^f
- 9 Mañ ol in c'ulejlaj ichaval yoval
in c'ool. Mañ ol in meltzajlaj ex
vac'an satel ex choñab' Efraín,
yujto Dios in, mañ in animaoc.
Ayinec' eyed'oc A inxoñej Ochi,

^f 11.8 Adma yed' Zeboim sb'i juntzañ choñab' satnac el yed' choñab' Sodoma yed'
Gomorra icha syal d'a Deuteronomio 29.23.

yuj chi' mañ ol in javoc ex in sateli.

- 10 A in Jehová in ol el vav icha junoc noc' choj. Yuj chi' ol te ib'xoc eb' vuninal yuj xivelal, ol cot eb' d'a b'aj tz'em c'u, ol och tzac'an eb' vuuj.
- 11 Ol cot lemnaj eb' d'a Egipto yed' d'a Asiria icha noc' cuvajte'. A in Jehová in svala', ol vac' cajnaj eb' junelxo d'a scajnub' junjun.

A schucal eb' schoñab' Dios

- 12 A choñab' Efraín yiñtil Israel, añej es sc'ulej d'a vichañ. D'a chab'satil syal sb'a d'ayin. Axo eb' aj Judá, te pit syutej sb'a eb' d'ayin, a in sDiosal in eb' A inxoñej Ochi, tz'elñejc'och tas svala'.

- 12** ¹ Masanil tas sc'ulej choñab' Efraín, nab'añej. Toñej syixtejb'at sb'a. Ste q'ueval chaañ d'a ixtoj anima. Comonxoñej sb'o strato yed' eb' aj Asiria, syac'anpaxb'at aceite eb' yic smontan Egipto, xchi Jehová.
- 2 A eb' aj Judá ay smul eb' d'a yol sat Jehová chi'. A ol ac'anoch yaelal d'a schoñab' viñaj Jacob yuj sb'eyb'al. Ol stup d'a eb', icha val tas sb'eyb'alej eb'.
- 3 Inatax ayic manto aljoc viñaj Jacob chi', syamnac yich yoc viñ yuc'tac viñ, axo yic icham vinacxo viñ, stelajnac sb'a viñ yed' Dios.
- 4 Stelajnac sb'a viñ yed' Dios yed' jun ángel, masanto yac'nac ganar jun ángel chi' viñ. Oc'nac viñ, sc'anannac svach'c'olal Dios viñ d'a yib'añ. A d'a Betel

sch'oxnac sb'a Dios d'a viñ, lolonnac viñ yed' ta'.

- 5 A Jehová Yajal d'a Smananil, aton sb'i b'inajnac.
- 6 Palta a ex israel ex tic, mel-tzajañec d'a co Diosal. C'anab'ajum tzeyutej e b'a d'ay, tojoliñej tzeyutej e b'eyb'al. Ayocab'ñej och yipoc e c'ool.
- 7 Icha tic yalan Jehová: A eb' choñvajum yic Efraín, a echlab' mañ tz'acanoc sc'an eb', yujto scham val eb' yelc'ani.
- 8 Syal eb' icha tic: Vach'chom toxo oñ och b'eyumal, vach'chom b'eyum oñxo, palta malaj mach syal scot yoval d'ayoñ, yic syalan eb' to oñ och b'eyumal yuj cac'an musansatil eb' anima, xchi eb', xchi Jehová.
- 9 Syalanxi Jehová chi' icha tic: A in Jehová in, atax yic ayex ec' d'a Egipto e Diosal in. Ol ex vac' cajnaj junelxo d'a yoltac mantiado, icha d'a juntzañ c'ual ayic molan ex ec' d'a tz'inan luum.
- 10 A in tic ix in lolon d'a eb' in checab'. Tzijtum sb'isul tas ix vac' yil eb'. A eb' chi' ix vac' alanel in c'ayb'ub'al d'a ch'oxnab'ilal.
- 11 A d'a Galaad ay sdiosal eb' ch'oc choñab'il, palta mañxa jab'oc yelc'och ol ajcanoc. A d'a Gilgal syac' noc' vacax eb' d'a silab'il, palta lajanxo ol ajcan yaltar eb' icha q'uen q'uen mol-b'ilq'ue b'ulan d'a cal munlajel, xchi Jehová.
- 12 A viñaj Jacob, b'atnaccan viñ elelal d'a yoltac yic Aram. Ata' ochnac viñ d'a tañvoj calnel yuj yic'an ix yetb'eyum viñ.

- 13 A yed' jun schecab' yic'naquetla choñab' Israel Jehová d'a Egipto. Añeja' yed' jun schecab' chi', stañvejñej.
- 14 Palta a val anima yic Efraín, ix stzuntzejcot yoval sc'ol Jehová eb'. Ix yac' chab'ax sc'ol eb'. Yuj chi' ol yac' Jehová chi' stupel eb' jantac chucal ix sc'ulej, añeja' yuj schucal eb' chi' ol em d'a yib'añ.

Ol lajvoc em choñab' Israel

- 13 ¹ Ayic slolonnac eb' yichamtac vinaquil choñab' Efraín d'a peca', axo juntzañxo yiñtilal Israel ch'oxannac to ay yelc'och d'a yol sat eb'. Axo ticnaic, ol cham eb' aj Efraín chi' yuj smul ix yac'ochi, ix och eb' ejmelal d'a Baal.
- 2 Tzato q'ueñej chañ eb' yac'anoch smul. Sb'oq'ue q'uen plata eb' sdiosaloc, icha val tas snib'ej sc'ool eb', icha pax tas scot d'a spensar eb', icha chi' syutej eb' sb'oan sdiosal. Slajvi chi' syalanpaxq'ue eb': Aq'uec e silab' d'ay, xchi eb'. Axo eb' anima jun, stz'ub'el'ta sti' jun yechel eb' lajan yilji icha vacax chi'.
- 3 Yuj chi' lajanñej ol aj eb' icha asun ayemi ayic sq'uiñib'i, icha pax yal ac'val ayemi ayic te ac'valto to spet satemi. Lajan pax eb' icha matz'il trigo tz'ic'chajb'at yuj ic', ma icha te tab' tz'el d'a junoc ventena.
- 4 Ix yalan Jehová icha tic: A in Jehová e Diosal in, atax yic ayex ec' d'a Egipto, malaj junocxo tas tzeyac'och e

- diosaloc, palta a inñej. A inñej e Columal vaji.
- 5 Te vach' ajnac ex in tañvan d'a taquiñ luum, b'aj te ay c'ac'.
- 6 Palta a val yic ix yac'an sobre e vael, ix e te iq'uejchaañ e b'a, ix in b'atcan satc'olal eyuuj.
- 7 Yuj chi' icha junoc noc' choj ol vutej in b'a d'ayex, ma icha junoc noc' tz'ib'choj smacvaj d'a yoltac b'e.
- 8 Ol in elta jucnaj d'a eyichañ, icha junoc noc' nun oso to toxo ix ic'chajb'at yune'. Ol ex vac'an choc'b'ocb'at ta', icha junoc noc' choj schianb'at schib'ej, ma icha tz'aj schoc' jecchitanb'at schib'ej junoc noc' chium noc'.
- 9 Ol ex vac' satel a ex israel ex tic, malaj mach ol yal stenaneq'ui.
- 10 Ix e c'an e reyal yed' e cuch-b'umal, palta z'tom a eb' syal tañvan masanil e choñab' tic?
- 11 Aycot voval d'ayex ayic ix vac'an e reyal chi', añeja' aypaxcot voval d'ayex ayic ix vic'anpaxec' eb' e reyal chi'.
- 12 Chequel yaj schucal choñab' Efraín. Tz'ib' ix ajcan smul chi'.
- 13 A choñab' Israel, sc'och sc'ual yic sna sb'a, palta te malaj spensar, icha junoc unin mañ vach'oc syutej sayancot sb'a ayic tz'alji d'a snun, icha chi' yaji.
- 14 Ol in colcanel in choñab' d'a yol slumal chamel. Ol in colcanel d'a yol sc'ab' chamel. A in ol vac' satel chamub'. Mañxo ol in ch'ox voq'uelc'olal d'a choñab' Efraín chi'.
- 15 Vach'chom sq'ueñejchaañ d'a scal eb' yetisraelal, palta ol cot

voval d'ay. Lajan ol aj scot
voval chi' icha c'ac' d'a yich-
chaañ, icha yec' chacxuxum ic'
d'a tz'inan luum, yuj chi' ol tup
sjajtac a a', axo eb' ajc'ool ol
ic'anb'at masanil sb'eyumal.

- 16 A choñab' Samaria ol yic' pax
syaelal, yujto pit syutej sb'a
d'ayin. Ol cham eb' yuj q'uen
espada. A yuninal eb' ol ten-
chajem d'a sat luum chi', xchi
Jehová.

Syal viñaj Oseas to smeltzaj Israel d'a Jehová

- 14** ¹ Ex vetisraelal, meltzajañec
d'a Jehová co Diosal,
vach'chom ix ex telvi val yuj e
mul.
² Meltzajañecxi d'a Jehová, tzex
tevi d'ay icha tic: Ac' tup co
mul, tza chaan quejmelal yed'
co aloj vach' lolonel scal
d'ayach.
³ A Asiria max yal co coljiel yuuj.
¿Toc val syal pax co colchajel
yuj noc' chej? Mañxo ol caloch
juntzañ tas sco b'o co diosaloc,
yujto añej val d'ayach ach
Jehová syic' snivanil sc'ol eb'
unin mañxa smam snun, xe chi.

A Jehová ol yac'ñej sq'uinal eb' israel

- ⁴ Syalan Jehová icha tic: Ol vac'
ja spensar eb' d'a spitalil.

Vach'chom mañ smojoc, palta
ol in xajanej eb', yujto mañxo ol
vac'cot yoval in c'ol d'a eb'.

- ⁵ Ichaval tz'aj xumaquil añ
chochol yuj yal ac'val, ma
icha te' c'ute' d'a sjolomtac
vitzal Líbano to najat sb'at
sch'añal yib', icha chi' ol
vutej eb' israel.
⁶ Yuj chi' te vach' ix aj yel
mayan icha val sc'ab'tac te'
olivo, lajan pax sjab' icha
val sjab' te' c'ute' d'a
Líbano.
⁷ Ol in yac'xioch eb' yipoc
sc'ool. Vach'xo ol aj sq'uib'
icha sq'uib' ixim trigo, vach'-
xoñej xumacan icha te' uva.
Te b'inajnac ol aj ichaval
vino scot d'a Líbano chi'.
⁸ Ex aj Efraín, ¿toc ay yopisio
juntzañ comon dios chi'? A in
ol in tac'voc d'ayex, ol ex in
tañvejpxi. Icha junoc te' taj
yax xiil, icha chi' vaj eyuuj.
Vuuj val, vach' tzex elc'ochi,
xchi Jehová.

Slajvub'al

- ⁹ A eb' jelan yed' eb' aj pensar ol
nachajel juntzañ in lolonel tic
yuj eb'. A sb'e Jehová, te tojol.
A eb' vach' spensar, a eb' sb'at
d'a yol jun b'e chi', axo eb' te
pit, stelvi eb' d'ay.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

JOEL

Joel sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Joel tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Joel chi' schecab' Dios yaj viñ. Mañ cojtacoc val sic'lab'il tas tiempoal yalnaccan juntzañ tic viñ, yujto malaj junocxo b'aj syalcani. Te nivan yaelal jun yalnaccan viñ schecab' Dios chi'. A d'a capítulo 1 versículos 1-2 yed' 11, ata' sb'ab'laj alejcot yuj noc' c'ulub'. Syalanpax yuj jun tiempoal b'aj majxo yac'laj ñab'. Ch'oxjinac yil viñ to a juntzañ chi' a sch'oxancot yoval sc'ol Jehová d'a mach spitej sb'a d'ay. A viñ schecab' Dios chi', a viñ tz'avtan eb' anima chi' yic sna sb'a eb'. Yalannac viñ to toxo ix yac' sti' Dios scolan eb' anima, syac'anpax svach'c'olal d'a yib'añ eb'. Aton syal d'a capítulo 2 versículos 12-29. Ay juntzañxo versículo ojtacab'il d'a jun libro tic, aton capítulo 2 versículos 28-30. A d'ay syalcan yuj sjaub'al Yespíritu Dios d'a yib'añ masanil anima. Axo d'a capítulo 3, ata' syal yuj yaelal d'a yib'añ juntzañ nación ajc'ol yajoch d'a choñab' Israel.

1 ¹ A in Joel in tic yuninal in viñaj Petuel. A d'a jun uum tic ix in tz'ib'ej slolonel Jehová ix yal d'ayin yic svaleti.

A yaelal ix cot yuj noc' c'ulub'

- 2** Ex ichamtac vinac yed' ex masanil cajan ex d'a jun nación tic, ab'ec val juntzañ tic. ¿Toc ay b'aj ix eyil tas lajan icha jun tic? Malaj pax b'aj ix uji junoc icha tic ayic ix ec' eb' co mam quicham.
- 3** Alec juntzañ tic d'a eb' eyuninal, axo eb' ol alan d'a eb' yuninal, axo eb' chi' ol alan pax d'a eb' toto ol aljoc.
- 4** Masanil tas ix slajel noc' c'ulub'. Axo jantacto ix cani, ch'ocxo pax junxo macañ noc' ix ul lajaneli.^a
- 5** A ex uc'um ex añ, aq'uequel e vayañ. A exxo uc'um ex vino,

oc'añec, yujto mañxalaj vino chi' ol eyuq'uej.

- 6** Icha jun nivan ñilañ soldado te ay smay, icha chi' ix aj sja noc' c'ulub' d'a yol co macb'en tic. Maxtzac b'ischaj noc'. A ye noc', lajan icha ye noc' choj.
- 7** Toxo ix satjiel te' uva yuj noc', toxo pax ix slajel te' higo noc'. Tz'inini ix ajcan yuj noc'. Ix yic'anel stz'umal masanil te' avb'en noc', sacxoñej ix ajcan sc'ab'tac te'.
- 8** Oc'añec icha junoc ix cob'es tz'oq'ui, spichan sb'a ix yed' pichul yic cusc'olal, yujto toxo ix cham viñ ix yac' sti' snupnaj yed' ix.
- 9** Icha chi' tz'aj yoc' eb' viñ sacer-dote tz'ac'an servil Jehová, yujto mañxa vael yed' vino d'a

^a 1.4 A viñaj Joel tic syac' b'inaj chañe' macañ noc' c'ulub' viñ. A oñ tic malaj tas vach' tz'aj calanel sq'uexañil noc'.

- templo, aton ofrenda tz'ac'ji d'a Jehová.
- 10 Toxo ix juvi masanil lum co luum, ichato ayoch lum d'a cusc'olal, yujto tz'inan ix ajcan luum. Toxo ix lajviel ixim trigo, ix tacjiel te' uva, ix ixtaxpaxel te' olivo.
- 11 A ex munlajvum ex tic, oc'añec, cusañec, yujto toxo ix lajviem eyavb'en. Mañxa jochoj trigo yed' cebada.
- 12 Toxo ix tacjiel te' uva, ix lajviel te' higo, ix tacjipaxel te' granado, te' palma, te' mansan yed' masanil te' avb'en te'. Icha chi' ix aj slajvi stzalajc'olal eb' anima.
- 13 A ex sacerdote ex tic, a ex tzex ac'vi servil d'a altar tic, aq'uecoch pichul yic cusc'olal. Pilan ac'val tzeyac' eyoc' d'a templo, tzex oc' yuj yaelal, yujto a d'a stemplo Dios mañ-xalaj ixim pan yed' vino tz'ac'ji ofrendail.
- 14 Avtejec masanil eb' anima, ochañec d'a tze'c'ojc'olal yed' eb'. Molb'ejecoch e b'a d'a stemplo Jehová Dios yed' masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' yed' masanil eb' anima, tzex tevi d'a Jehová.
- 15 Ay..., te lac'anxo sjavi jun c'ual yic yoval sc'ol Jehová. Jun c'u ay smay yic ol oñ satel Dios Syal Yuj Smasanil.
- 16 D'a val quichañ ix yiq'uel co vael. Ix lajvi tzalajc'olal d'a stemplo Jehová co Diosal.
- 17 A ixim iñat, toñej ix c'aem ixim d'a yol luum, yuj chi' mañxalaj ixim trigo. Axo spatil ixim,

mañxa tas d'a yool, ix lajvi smasanil.

- 18 Tz'el val yav noc' noc' yeq'ui. Nab'axoñej tz'ec' noc' vacax say yañ. Vanxo scham noc' calnel yuj vejel.
- 19 Tzin avaj d'ayach Jehová, yujto toxo ix tacji smasanil. Ichato ix ec' c'ac' d'a scal añ añic'ultac d'a svalab' lum noc' noc' yed' d'a smasanil caltac te'.
- 20 Yed' masanil noc' noc' ay d'a caltac te' chi', tz'avaj noc' d'ayach, yujto toxo ix tup masanil a a', ichato ix tz'ab'at masanil añ añic'ultac yuj c'ac'.

Tzijtum noc' c'ulub'

- 2¹ Puchajocab' q'uen trompeta d'a tzalan Sion. Puec junoc ch'oxnab'il yic oval d'a tzalan yic ejmelal d'a Jehová. Ib'xocab'q'ue masanil eb' cajan d'a Judá yuj xivelal, yujto lac'anxo sjavi sc'ual yoval sc'ol Jehová.
- 2 A jun c'ual chi' sc'ual q'uic'al-q'uinal. Sc'ual te ay asun, yuj chi' musan. A val noc' c'ulub', lajan noc' icha junoc ñilañ eb' soldado. Lajan sb'at c'amamoc noc' icha sb'at c'amamoc veven, masanto smuschaj jolomtac vitz yuuj. Malaj b'aj ix uji icha tic d'a yalañtaxo, mañxapax b'aq'uiñ ol ujoc junelxo.
- 3 Lajan noc' icha te' c'ac' slajviel masanil tas yuuj. Ayic manto javi noc', te vach' yilji lum luum, icha val yilji Edén. Axo yic ol lajvoc yec' noc', lajanxo ol ajcan icha tz'inan luum. Mañxa jab'oc tas ol canoc.

- 4 Lajan yilji noc' icha noc' chej.
Sb'at lemnaj noc' icha tz'aj sb'at
noc' chej chi' d'a oval.
- 5 Icha sc'añ junoc carruaje yic
oval, ma icha sc'añ te' xiltac te'
stz'ab'at yuj c'ac', icha val chi'
tz'aj sc'añ scot noc' d'a jolomtac
vitz. Icha junoc ñilañ soldado te
ay yip, tzololi sb'at d'a oval,
icha val chi' noc'.
- 6 Ayic ol yilan eb' anima, ol te
ib'xocq'ue eb' yuj xivelal. Sac-
xoñej ol aj yilji sat eb' yuuj.
- 7 Icha eb' soldado te jelan d'a
oval, b'eñej yec' lemnaj eb' d'a
yib'añtac muro, tojol tz'aj sb'at
eb' d'a eb' ajc'ool, max elcanlaj
eb' d'a titac b'e, icha val chi'
noc'.
- 8 Max stenlaj sb'a junjun noc'.
Tojoliñej syutejb'at sb'a noc' d'a
yol sb'e. Vach'xoñej tz'aj yec'
tzololoc noc' icha yec' eb' sol-
dado d'a scal yespada eb' yaj-
c'ool.
- 9 Ayic sc'och lemnaj noc' d'a
choñab', b'eñej yec' lemnaj noc'
d'a yib'añtac muro, b'eñej yoch
noc' d'a yoltac pat. Icha val
elc'um tz'och d'a yoltac ven-
tena.
- 10 Tz'ib'xiq'ue lum luum tic d'a
yichañ noc', tz'och eñul d'a sat-
chañ yuj noc'. Stup yoc c'u,
yoc q'uen uj, mañxa q'uen
c'anal scopoljub' yuj yeñul noc'.
- 11 A Jehová b'ab'el yec' yuj noc'.
Syac'an ab'chaj sjaj, icha val
sc'añ c'u. Tzijtum sb'isul noc',
maxtzac b'ischaj noc'
sc'anab'ajan schecnab'il Dios.
Ayxo smay jun c'ual yic yoval
sc'ol Jehová chi'. Malaj mach ol
yal stec'b'an sb'a d'a yichañ.

Yeq'uelc'olal Jehová

- 12 Palta a ticnaic, a Jehová tz'alan
icha tic: Meltzajañeccot d'ayin
d'a smasanil e c'ool. Ochañec
d'a tzec'ojc'olal, elocab' eyav.
Oc'añec, xchi.
- 13 Oñ cusec yuj co mul d'a
smasanil co c'ool, mañ toñejoc
sco tzilchitejb'at co pichul. Coñ
meltzajec d'a Jehová co Diosal,
yujto vach' sc'ool. Ay yoq'uel-
c'olal, ay snivanc'olal, tzoñ
xajanej. B'ecan sc'ol yic'anel jun
yaelal tic d'a quib'añ.
- 14 Coñ meltzajec d'a Dios, talaj
max yac'och yaelal d'a quib'añ.
Tato icha chi' a svach'c'olal ol
yac'coti, ol yac'an co trigo yed'
co vino. Yuj chi' ay tas ol yal
cac'an ofrendail d'ay.
- 15 Puchajocab' q'uen trompeta d'a
tzalan Sion, yic smolb'ej sb'a
masanil choñab' yic tz'och d'a
tzec'ojc'olal.
- 16 Smolb'ejocab' sb'a masanil
schoñab' Dios, sacb'itejocab'
sb'a. Smolb'ejocab' sb'a eb'
ichamtac vinac, eb' unin yed'
eb' vanto schuni. A eb' ato yic'-
lan sb'a, elocab'cot eb' d'a yol
spat chi'.
- 17 Oc'ocab' eb' sacerdote, eb'
tz'ac'an servil Jehová. A d'a
snañal templo yed' altar,
yalocab' eb' icha tic: Mamin
Jehová, ac' nivanc'olal d'a
quib'añ a oñ a choñab' oñ tic.
Malajocab' mach tzoñ b'uchani.
Mocab' oñ telvoc d'a yol sc'ab'
eb' ch'oc choñab'il, yic mañ ol
yal eb' icha tic: ¿B'ajtil ay jun e
Diosal chi'? mocab' xchioc eb',
xchiocab' eb' sacerdote chi'.

- 18 Slajvi chi' ol yac'an svach'c'olal
Jehová yed' yoq'uelc'olal
d'ayoñ a oñ schoñab' oñ tic.
- 19 Ol yalan icha tic:
Ol vac' ixim e trigo, e vino yed'
eyaceite masanto ol ex b'ud'joc.
Mañxo ol yal in c'ool ol b'uch-
vaj eb' ch'oc choñab'il d'ayex.
- 20 A eb' ajc'ol scot d'a norte, najat
ol viq'uel eb' d'a e tz'ey, ol
vac'ancanb'at eb' d'a tz'inan
luum. A eb' b'ab'el, ol vac'can-
b'at eb' d'a yol a' mar Muerto,
axo eb' tzac'an, ol vac'canb'at
eb' d'a a' mar Mediterráneo.
Ata' ol c'ab'at eb', ol q'ue sjab'
eb'. Te satub'tac tas ol in c'ulej
d'a e cal, xcham Jehová.
- 21 Tzalajocab' lum luum. Mocab'
xiv eb' cajan d'a luum, yujto ay
val tas te satub'tac ol sc'ulej
Jehová.
- 22 Tzalajocab' noc' c'ultaquil noc',
mocab' xiv noc', yujto ol yax-
b'ocxi añ añc'ultac, axo te te', ol
yac'xi sat te', tzijtum ol aj sat te'
higo yed' te' uva.
- 23 Masanil ex cajan ex d'a Sion,
tzalajañec. Tzalajañec d'a
Jehová co Diosal, yujto ol yac'
ñab'il q'uinal d'ayoñ d'a sc'ual,
b'ab'el ñab' yed' lajvub' ñab',
icha sc'ulejtaxoni.
- 24 Te vach' ol aj ixim trigo, mañxo
jantacoc ol ajxoc vino yed'
aceite.
- 25 Syalan Jehová: Ol vac' sq'uexul
masanil eyavb'en ix lajviel yuj
juntzañ noc' c'ulub' icha sol-
dado ix vac'b'at d'a e cal d'a
juntzañ ab'il ix eq'ui.
- 26 Axo ticnaic, ol ex vaoc masanto
ol ex b'ud'joc. Ol eyalan vach'
lolonel d'ayin Jehová e Diosal

in, yujto satub'tac tas ix in
c'ulej d'a e cal. Mañxa b'aq'uiñ
ol ex canxoc d'a q'uixvelc'olal.

- 27 Ol nachajel eyuj a ex israel ex
tic to ayinec' d'a e cal a in
Jehová e Diosal in. A inñej e
Diosal in, malaj junocxo. Mañxa
b'aq'uiñ ol ex canxoc d'a q'uix-
velc'olal.

Ol javoc Yespíritu Dios

- 28 Ayic ol lajvoc yec'b'at juntzañ
tic, ol vac'och Vespíritu d'a
masanil anima. Ol yalel in
lolonel eb' eyuninal yed' eb'
eyisilal. Ol in lolon d'a eb'
ichamtac vinac d'a vayichal.
Axo eb' quelemtac, ay tas ol in
ch'ox yil eb'.
- 29 A d'a juntzañ c'ual chi', ol vac'-
paxoch Vespíritu d'a eb' viñ
checab' yed' d'a eb' ix checab'.
- 30 Ol in ch'oxan juntzañ tas d'a
satchaañ yed' d'a sat luum, ay
chic', c'ac', ma nivac tab' icha
asun yed' juntzañxo tas te
satub'tac.
- 31 A c'u ol q'uic'b'oc, axo q'uen uj,
chac ol aj q'ueen icha chic'. A
juntzañ tic ol ujoc ayic manto
javoc jun sc'ual yic svac'cot
yoval in c'ool. A jun c'ual chi' te
nivan yelc'ochi, te ay smay.
- 32 Axo masanil mach syal sb'a
d'ayin Jehová in, ol colchajoc.
Icha val yaj valancani, a d'a
tzalan Sion d'a Jerusalén, ay
mach ol colchajoc, a val eb' sic'-
b'ilel vuuj, olto can eb', xchi
Jehová.
- 3¹ Syalan Jehová icha tic: A val d'a
jun c'ual chi', ol vac'xi in
vach'c'olal d'a Judá yed' d'a
Jerusalén.

- 2 Ol in molb'an masanil juntzañ nación, ol vic'anb'at d'a sch'olanil yic Josafat. Ata' ol vac' yaelal d'a yib'añ eb' yuj tas ix yutej in choñab' Israel eb', yujto ix saclemb'at eb' israel chi' yuj eb' d'a masanil yol-yib'añq'uinal. Ix spucanb'at in lum eb' d'a spatic.^b
- 3 Ix spucanb'at eb' in choñab' eb' d'a suerteal. Ix schoñanel eb' vinac unin yed' eb' ix unin eb', ix satanel stojol eb' unin chi' eb' d'a uq'uel añ yed' d'a eb' ix ajmul ix.

A yaelal ol yac' Jehová d'a yib'añ masanil nación

- 4 ¿Tas e gana d'ayin ex aj Tiro, ex aj Sidón yed' ex aj Filistea? ¿Tom e gana tze pac e b'a d'ayin? Tato e gana tze pac e b'a, d'a elañchamel ol vac' spac d'ayex icha val d'a smojal. 5 A ex tic, ix eyelq'uej q'uen plata yed' q'uen oro d'ayin, ix eyic'anb'at in b'eyumal d'a e templo. 6 Ix e choñb'at eb' aj Judá yed' pax eb' cajan d'a Jerusalén d'a eb' griego, yic najat sb'atcan eb' d'a sluum. 7 Palta a in ol viq'uelta eb' b'aj ix e choñb'at chi'. A exxo ol vac' eyab' syail, icha val ix aj yab'an syail eb' chi' eyuuj. 8 A in val Jehová in svala' to ol vac'och eb' eyuninal yed' eb' eyisil d'a yol sc'ab' eb' aj Judá. Axo eb' ol choñanel eb' d'a eb' sabeo, aton eb' te najat cajan, xchi Jehová. 9 Alec juntzañ tic d'a masanil nación: B'oec e b'a d'a oval.

- Avtejec eb' te tec'an. Javocab' eb' yic sb'at eb' d'a oval chi'.
- 10 Sb'o'ocab' q'uen asaron eb' yes-padaoc. A q'uen sjochlab' trigo eb', sb'o'ocab'pax q'uen eb' slanzaoc. A mach malaj yip, yalocab'i to te ay yip ticnaic.
- 11 Masanil anima d'a juntzañ nación ay d'a spatic yichañ Israel, cotocab' eb' d'a elañ-chamel, smolb'ejocab' sb'a eb'. Ix valan icha tic: Mamin Jehová, ic'cot eb' a soldado te tec'an, xin chi.
- 12 Syalan Jehová icha tic: Sb'o'ocab' sb'a masanil nación, javocab' eb' d'a sch'olanil Josafat, yujto ata' ol in em c'ojan d'a in despacho yic tzin ch'olb'itej masanil ch'oc nacional ay d'a spatic yichañ in choñab' tic.
- 13 Yuj jantac schucal juntzañ nación chi', yuj chi' toxo ix javi sc'ual sch'olb'itaj eb'. Icha tz'aj sjochchaj ixim trigo toxo ix c'anb'i, icha chi' tzeyutej eb'. Teq'uequem lad'an eb', icha stec'chaj te' sat uva vach'xo yaji yic sb'ochaj vino, xchi Jehová.
- 14 Mañxo jantacoc anima d'a sch'olanil b'aj ol ch'olb'itaji. Toxo ol c'och sc'ual yic yoval sc'ol Jehová ta'.
- 15 A c'u yed' q'uen uj, mañxo ol yac'laj yoc yed' pax q'uen c'anal, mañxalaj scopopial q'ueen.
- 16 Icha sc'añ c'u, icha val chi' ol aj yac'an ab'chaj sjaj Jehová scot d'a jolom vitz Sion d'a Jerusalén. A satchaañ yed' lum

^b 3.2 A Josafat syalelc'ochi "A Jehová sch'olb'itani".

luum, ol ib'xoc. Axo Jehová ol colan schoñab', aton choñab' Israel.

Ol ajxoc stzalajc'olal Judá

- 17 Ix yalan Jehová: A ex tic ol eyojtaquejeli to a in Jehová e Diosal in, ayinec' d'a tzalan Sion b'aj tz'och ejmelal d'ayin. A Jerusalén tic, in choñab' ol ajcanoc. Mañxa b'aq'uiñ ol ex can d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il.
- 18 A d'a jun tiempoal chi', ol te q'uib' te' uva d'a jolomtac vitz yed' masanil tzalquixtac ol b'ud'joc el yuj noc' vacax. A

sjajtac a a' d'a Judá, ol te q'ue a'. Axo d'a in templo ol q'ueul b'urnaj jun sjaj a', ol pucaxb'at a' d'a sch'olanil Sitim.

- 19 A Egipto, ol ixtaxcanb'atoc. Axo Edom, tz'inan luum ol ajcanoc, yujto ix yac' oval eb' yed' eb' aj Judá. Ata' ix tob'can schiq'uul eb' malaj smul yuj eb'.
- 20 A in ol in pactzitej schamel eb' smilnac eb'.
- 21 Mañxo ol vac' nivanc'olal eb' ay smul chi'. Vach' ol aj scajnaj Judá yed' Jerusalén d'a masanil q'uinal. A inxo Jehová in tic, ol in cajnaj d'a jolom vitz Sion, xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

AMÓS

Amós sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Amós, a tz'ib'ab'ilcan d'ay. A d'a yol yic Judá cajan viñ, palta yalnac slolonel Dios viñ d'a eb' israel ay d'a stojolal norte d'a ab'il 750 ayic manto javi Cristo. A viñaj Amós chi', molum noc' viñ, palta avtajnac viñ yuj Dios yic syalanel slolonel Dios chi' viñ d'a eb' yetisraelal. A d'a jun tiempoal chi', a jun choñab'il eb' anima chi', te b'eyum eb' sic'lab'il, sc'anab'ajej val schecnab'il Dios eb' yalani, mañxa tas sna eb' yuj juntzañxo nación ay d'a slac'anil eb'. Palta a val chucal sc'ulej eb', syixtan eb' meb'a' eb'. A b'aj sc'anab'ajej eb' chi' yalani, toñej syal eb', mañoc d'a spensar eb' scoti. A tas ayoch yipoc sc'ool eb' junñej rato slajvieli. A viñaj Amós chi', schael yich viñ yalan yuj yaelal ol javoc d'a yib'añ junjun nación ay d'a slac'anil Israel chi'. Yalannacpax viñ to a juntzañ yaelal chi' ol javocpax d'a yib'añ Israel chi' yed' Judá, yujto a Dios Yajal yaj d'a masanil nación. A' ol ch'olb'itan masanil anima yuj spitalil, axo d'a slajvub'xo ol c'ochxoc Israel chi' ichataxon yaj d'a sb'ab'elal.

A yaelal d'a yib'añ juntzañ nación

1 A in Amós in tic tañvum in noc' d'a choñab' Tecoa. Ayic ayoch viñaj Uzías reyal d'a Judá, axo viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás ayoch reyal d'a Israel, chab' ab'il d'a yalañtax jun nivan quixcab', ix yalan juntzañ lolonel tic Dios d'ayin yic svalel d'a choñab' Israel.

2 Icha sc'añ smac'vaj c'u, icha chi' tz'aj yoch sjaj Jehová d'a jolom vitz Sion d'a Jerusalén. Masanil svalab' luum noc' noc' tz'ixtax-b'ati, stacjipax añ añic'ultac d'a jolom vitz Carmelo.

A choñab' Siria

3 Icha tic yalan Jehová: Ix ec' d'a yib'añ sc'ulan chucal eb' aj Damasco, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto icha tz'aj stec'ji ixim trigo, icha chi' ix utaj eb' aj Galaad yuj eb'.

4 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al spat eb' rey yñtilal viñaj Hazael. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel viñaj Ben-adad.

5 Yovalil ol in mac'poj masanil spuertail choñab' Damasco. Ol vac'an satel masanil eb' cajan d'a sch'olanil Avén yed' eb' yajal d'a Bet-edén. Yuj chi' ol ic'chajb'at eb' sirio preso d'a Kir, xchi Jehová.

A schoñab' eb' filisteo

6 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Gaza, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto masanil anima cajan d'a juntzañ choñab' yic Israel ix yic'b'at eb', ix schoñan-b'at eb' checab'vumal d'a Edom.

7 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al smuroal Gaza chi'. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb'.

8 Ol vac' satel eb' ayoch yajalil d'a Asdod yed' pax eb' yajal d'a Ascalón. Yed' masanil in poder ol vac' oval yed' eb' aj Ecrón, maïxa junoc eb' filisteo ol to canoc, xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

A choñab' Tiro

- 9 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Tiro, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto masanil anima cajan d'a juntzañ choñab' yic Israel ix schoñb'at eb' checab'-vumal d'a Edom, majxo snacot jab'oc sti' yac'nac yed' eb' d'a amigoal.
- 10 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al smuroal Tiro chi'. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb', xchi Jehová.

A choñab' Edom

- 11 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Edom, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto ix spech eb' sc'ab' yoc eb' chi' yed' q'uen espada, aton eb' israel. Ix smac'cham eb' d'a malaj yoq'uelc'olal, b'ecan sc'ol eb' ix sc'ulan chucal yed' yoval sc'ool. Majxo b'atlaj yoval sc'ol eb' chi' sate'olal yuuj.
- 12 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al choñab' Temán. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb' aj Bosra, xchi Jehová.

A choñab' Amón

- 13 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Amón, yuj chi' yovalil ol

vac'och syaelal eb'. Ayic ix yac'an oval eb' d'a Galaad yic syic'an jab'ocxo slum eb', ix sjac snivanil eb' ix yab'ix eb'.

- 14-15 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al muro d'a Rabá. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb'. Ol el yav eb' van yac'an oval. A d'a scal oval chi' yed' oval ic' ol yamchaj viñ sreyal eb' yed' eb' soldado nivac yelc'ochi. Ol ic'jocb'at eb' preso d'a ch'oc choñab'il, xchi Jehová.

A choñab' Moab

- 2¹ A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Moab, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb'. Ix sñustz'a sb'aquil viñ sreyal Edom eb', taañxoñej ix ajcan stz'ab'ati.
- 2 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al Moab chi'. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel cuartel d'a Queriot. D'a scal av yic oval yed' yoc' q'uen trompeta, ol cham masanil eb' aj Moab chi'.
- 3 Ol vac'cham viñ sreyal eb' yed' eb' viñ ayoch yed' viñ d'a yopisio, xchi Jehová.

A choñab' Judá

- 4 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Judá, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb'. Maj scha yab' in c'ayb'ub'al eb', maj sc'anab'ajej pax in ley eb'. Palta a d'a juntzañ tas malaj yelc'och b'aj ix yaq'uem sb'a eb', aton d'a juntzañ comon dios b'aj yalnac sb'a eb' smam yicham eb'.
- 5 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al Judá, axo jun c'ac' chi' ol ac'an

lajvoquel cuartel d'a Jerusalén,
xchi Jehová.

A choñab' Israel

- 6 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Israel tic, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb'. Ix schoñel eb' meb'a' eb' vach' spensar d'a scal, yujto max yal stupan sb'oc eb' d'a eb', vach'chom yujñej stojol jun mojoc xañab'.
- 7 Tz'ixtax eb' meb'a' yuj eb', man vach'oc pax syutej eb' sb'oan yaj eb' meb'a' emnaquil chi'. Q'uixvelal in b'inaj yuj eb' ch'oc choñab'il yuj schucal eb'. A viñ mamab'il yed' viñ yuninal, jun-ñej ix cob'es smulan eb' viñ yed'oc.
- 8 Tz'ec' jichan eb' d'a yib'añ pichul scha b'aj syac' tumín majanil, smulan eb' d'a yichañ junjun altar. Svaan vael eb' tz'altaj d'a juntzañ comon dios. Sman añ añ eb' yed' q'uen multa scha'a, syuc'an añ eb' d'a stemplo juntzañ sdiosal chi', xchi Jehová.
- 9 Syalanxi Jehová: A in Jehová in svaal', vac'nac satel eb' amorreo yuj vac'an slum eb' d'ayex. Vach'chom chaañ steel eb' icha steel te' c'ute', tzatz pax eb' icha te' ji, palta junelñej vac'nac satel eb'.
- 10 Palta a ex tic, vic'naquetla eb' e mam eyicham d'a Egipto, vic'annacb'at eb' 40 ab'il d'a tz'inan luum, yuj vac'an slum eb' amorreo chi' d'a eb'.
- 11 Ix vic'chaañ juntzañ eb' eyiñ-tilal in checab'oc, axo juntzañxo eb', vac'nacoch eb' nazareoal

yic tz'och eb' vicoc. ¿Tom mañ yeloc juntzañ tic, ex israel?

- 12 A exxo tic, ix eyac' pural eb' vicxo chi' yuc'vi añ, ix e cachan eb' in checab' yic max yalel in lolonel eb'.
- 13 Yuj chi' nivan yaelal ol vac'cot d'a eyib'añ, ol ex c'acvoc yuuj icha sñach'ach'i junoc carreta al yaj yuj ixim trigo.
- 14 A d'a jun c'ual chi', a eb' jelan sb'eyi, mañxo ol yal-laj yel eb', axo eb' te ay yip, ichato mañxa jab'oc yip eb'. A eb' soldado tec'an, mañxo ol yal scolan sb'a eb'.
- 15 A mach sjulvaj yed' jul-lab', mañxo ol yal stec'b'an sb'a. Mañxo ol yal scolan sb'a eb' jelan sb'eyi, mañxo ol yalpax scolan sb'a eb' tz'el lemnaj ayq'ue d'a yib'añ noc' chej.
- 16 A in Jehová in svaal' to a d'a jun c'ual chi', a eb' jelan d'a oval, ol yactejean syamc'ab' eb' yic oval, ol b'at eb' elelal, xchi Jehová.

A smunlajel eb' schecab' Dios

- 3¹ Ex choñab' Israel, ab'ec tas sval a in Jehová in tic. A in ton vic'naquetla eb' e mam eyicham d'a Egipto.
- 2 A exñej tic ix ex in sic'canel d'a scal masanil juntzañxo choñab' ay d'a yolyib'añquinal tic. Yuj chi' ol vac'och eyaelal yuj masanil chucal tze c'ulej.
- 3 Tato ay chavañoc junñej sb'eyi, syalelc'ochi to vach' yac'an eb'.
- 4 Tato tz'el yav noc' choj d'a cal-tac te', syalelc'ochi to toxo ix yamchaj schib'ej noc'. Tato tz'el yav noc' yune' choj d'a

svaynub' d'a voltac ñaq'ueen,
syalelc'ochi to ay tas ix yamchaj
yuj noc'.

- 5 Tato tz'em junoc noc' much d'a
sat luum, syalelc'ochi to ay
junoc yaal ayemi. Tato sq'ue rit-
naj jun yaal ayem d'a sat luum
chi', ay tas toxo ix can d'ay.
- 6 Tato spuchaj q'uen trompeta,
syac' lista sb'a eb' soldado. Tato
ay junoc yaelal tz'ec' d'a scal
choñab', syalelc'ochi to a in
svac'coti.
- 7 Malaj junoc tas tzin c'ulej tato
manto val-laj d'a eb' in checab'.
- 8 Tato tz'el yav noc' choj, ¿tom ay
junoc mach max xivq'uei? Axo
pax eb' in checab' ¿tom mañ ol
yalel in lolonel eb' tato a in tzin
chec yal eb'? xchi Jehová.

Ol juchajem choñab' Samaria

- 9 Laj alequel d'a scuartel choñab'
Asdod yed' d'a scuartel choñab'
Egipto: Cotañec d'a jolomtac vitz
d'a spatictac choñab' Samaria.
Ilec val somchaj eb' anima yuj
yixtan yetanimail, xe chi.
- 10 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ
yojtacoc jab'oc eb' sc'ulan
tojolal. D'a voltac spat eb' ay
masanil tas toñej syiq'uec' eb'
d'a anima, xchi Jehová chi'.
- 11 Yuj chi' syal Jehová, aton Yajal
yaji: A jun ajc'ol ol javoc ol och
oyan d'a snación eb' tic, ol
yac'an lajvoquel scuartel eb', ol
yic'anelta masanil tas ay d'a yol
sdespacho eb', xchi Jehová chi'.
- 12 Icha tic yalan Jehová: Icha
chab'oc yoc noc' calnel, ma
jab'oc sñi' schiquin noc' scol-
chajcanel yuj stañvumal d'a yol
sti' junoc noc' choj, icha chi' ol

aj eb' israel cajan d'a Samaria,
aton eb' te vach' svaynub' b'aj
svayi.

- 13 Ab'ec a ex tic, tzeyalan d'a eb'
yiñtilalcan viñaj Jacob, a in
Jehová Dios, Yajal in d'a
Smasanil svala':
- 14 A d'a jun c'ual ol vac'och yaelal
d'a yib'añ Israel yuj chucal
sc'ulej, ol in pojem masanil yal-
tar d'a Betel. A schiquintac jun-
tzañ altar chi' ol mac'chajem
d'a sat luum.
- 15 A in Jehová in svala', ol vac' laj-
voquem pat sc'anchaj d'a stiem-
poal siic yed' juntzañ sc'anchaj
d'a stiempoal c'ac'. Ol vac' laj-
voc masanil juntzañ pat ayoch
q'uen marfil yelvanub'oc, ol in
juanb'at juntzañ nivac pat chi',
xchi.

4¹ Ex ix, b'aq'uech ex yuj e
b'eyumal icha noc' vacax d'a
Basán, ex cajan ex d'a tzalan yic
choñab' Samaria, ab'ec val jun
tic: Tzeyixtej eb' meb'a' yed' eb'
ilb'ajc'ol yilji, tzeyalan d'a eb'
viñ eyetb'eyum: Iq'ueccot añ añ
to scuq'uej añ, xe chi.

2 A Jehová aton Yajal yaji, ix sloc
sb'i ix yac'an sti', ix yalani: Ol
c'och sc'ual, ol ac'chajoch gan-
cho d'ayex, ol ex ñierchajb'eyoc,
axo eb' eyune', ol och locan
anzuelo d'a eb', ol jachchajb'at
eb'.

3 A in Jehová in svala',
tzololixoñej ol aj eyic'chajel b'aj
ol mac'chaj poj pat chi', ol ex
ic'chajpaxb'at d'a najat.

Jun cachnab'il d'a q'uexan lolonel

4 Ixiquec d'a Betel yed' d'a Gilgal,
tzeyac'anoch e mul icha e gana

- ta'. Slajvi chi' tzeyac'an eyofrenda d'a junjun q'uiñib'alil, d'a schab'jial tzeyac'anpax e diezmo.
- 5 Nusec ixim pan ay yich d'a ofrendail yuj e ac'oj yuj diosal. Alequel d'a scal anima yuj jan-tac eyofrenda tz'el d'a e c'ool eyac'ani, yujto icha chi' e gana tze c'ulej.
- 6 Yuj chi', ix vac' eyab' syail vejel d'a masanil yol e choñab' tic, palta mañ yujoc chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 7 Ix vac'anoch vaan ñab' d'a oxe' ujal ayic manto elul sat eyavb'en. Ix yac' ñab' d'a jun choñab', axo d'a junxo, maay. Ay b'aj ix yac' ñab' chi', ay b'aj maay, yuj chi' ix tacjiel masanil eyavb'en.
- 8 Chab' oxe' choñab'il ex ix ex b'at sayoj a' d'a junocxo choñab', palta maj yab'laj a' yic tz'ec' staquiñal e ti'. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 9 Ix vac' eyaelal yed' ic' te c'ac' yed' juntañxo yaelal, ix vac'an ixtax tas tzeyavej yed' eyuva. Axo noc' c'ulub' ix c'uxanb'at te' eyigo yed' te' eyolivo. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 10 Ix vac'cot juntañ yaelal d'a eyib'añ, icha val ix aj vac'anb'at yaelal d'a Egipto. Ix cham eb' e quelemtac d'a scal oval, axo eb' eyajc'ol chi' ix icancan noc' e chej, ix eyab'an sjab' chamnac ayec' d'a e campamento. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 11 Ix ex vac' lajvoquem icha ix aj vac'an lajvoquem choñab' Sodoma yed' Gomorra, yuj chi' a ex ixto ex can tic, icha junoc

- cuxc'ac' tz'ic'chajcanelta d'a yol c'ac', icha val chi' eyaji. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 12 Icha chi' ol ex vutej ex aj Israel. Yuj chi' b'oec e b'a, yujto ol eyil-laj och e sat ved'oc a in e Diosal in tic.
- 13 A in Jehová in, ix in b'o nivac vitz yed' ic', svac'an yojtaquejel eb' anima tas nab'il vuuj. A in svac' meltzajoch saquilq'uinal d'a q'uiç'alq'uinalil, chaañ tzin b'eyec' d'a yib'añ lum luum. A in b'i, aton Jehová Dios, Yajal in d'a Smasanil, xchi Jehová chi'.

Tz'avtaj choñab' Israel yic sna sb'a

- 5¹ Ex vetisraelal, ab'ec val in lolonel yic cusc'olal svalcanel d'a eyib'añ:
- 2 A co choñab' tic, toxo ix lajviel yuj oval. Lajan icha junoc ix cob'es ix, ix lajvi yuj q'uuen espada, ix can telan d'a sat sluum, malaj mach scolani yic sq'ue vaan. Ix actajcan sch'ocoj d'a slugar, malaj mach tz'ic'an-q'ue vaan.
- 3 A Jehová Yajal tz'alan d'ayex icha tic: Tato a junoc e choñab' tz'ac'anb'at junoc mil soldado d'a oval, axoñej cien ol meltzajoc. Tato ay junocxo e choñab' tz'ac'anb'at cien soldado, axoñej lajuñvañ ol meltzajoc, xchi.
- 4 A Jehová tz'alan d'ayex icha tic: Meltzajañec d'ayin, yic mañ ol ex chamoc.
- 5 Mañ ex b'at d'a choñab' Betel yed' d'a Gilgal, mañ ex b'atapx d'a Beerseba, yujto a eb' aj Gilgal chi', yovalil ol b'atcan eb'

- preso d'a junoc ch'oc nacional,
axo Betel chi', yovalil ol juvoc-
canb'atoc, xchi.
- 6 Meltzajañec d'a Jehová yic mañ
ol ex chamoc. Tato maay, ol
yac'cot c'ac' d'a yib'añ e mac-
b'en tic, malaj junoc mach d'a
Betel ol yal yac'an tupoc.
- 7 A ex val tze q'uex tojolal d'a
chucal, ob'iltac ex, yujto max e
b'o yaj eb' anima d'a vach'ilal.
- 8 Meltzajañec d'a Jehová, aton
b'oannac q'uen c'anal scuchan
Mootz yed' pax q'uen c'anal
scuchan Oxd'ilañ. A pax
tz'ac'anoch q'uic'alq'uinal d'a
saquilq'uinal, syac'paxoch
saquilq'uinal chi' d'a q'uic'al-
q'uinalil. Aton pax tz'avtan a a'
ay d'a a' mar, secanem d'a
yib'añ lum luum. ⁹ A tz'ac'an
lajvoquel eb' soldado tec'an,
slajvipaxcanem scuartel eb'
yuuj, Jehová sb'i.
- 10 Ob'iltac ex val, a ex
schichonoch e c'ool d'a mach
sb'oan tojolal b'aj tz'och b'ey-
c'olal, tzeyac'an chucal d'a
junoc tz'ac'an testigoal d'a yel.
- 11 To tzeyixtej val eb' meb'a',
tzeyic'anec' strigo eb' anima
d'a nab'añej. Mañ ol yal-laj
eyajec' d'a e pat b'ob'il d'a
q'uen q'ueen, mañxo ol yal pax
eyuc'an yal sat te' uva ix
eyavej.
- 12 Vojtac jantac juntzañ chucal ix
e c'ulej. Mañxalaj slajvub' e
mul. Tzeyixtej eb' vach' spensar,
tze chaan q'uen tumin yic mañ
vach'oc tzeyutej e b'oan yaj eb'
anima. A d'a juzgado tzeyac'och
d'a yib'añ eb' meb'a' anima
vach' spensar.
- 13 Yuj chi' a mach ay spensar,
tz'em numan, yujto chucxoñej
tas tzuji ticnaic.
- 14 Mañxo e c'ulej chucal. A vach'il
tze c'ulej yic vach' mañ ol ex
chamoc. Tato icha chi', a
Jehová Yajal d'a Smasanil, d'a
val yel ol ajñejec' eyed'oc, icha
tz'aj eyalan chi'.
- 15 Yajequel chucal. A vach'il tze
xajanej. Scham eyilani tato
vach'xo tz'aj sch'olb'itaj yaj
anima d'a juzgado. Tecan icha
chi' ol oc' sc'ol Jehová Yajal d'a
Smasanil d'ayex mach ex yiñ-
tilal ex can viñaj José.
- 16 A Jehová Yajal d'a Smasanil
tz'alan icha tic: Ol och cusc'olal
d'a masanil b'ajtac smolb'ej sb'a
anima. A d'a masanil yoltac
calle ol och av yic yaelal, ol
avtaj eb' munlajvum yic tzul oc'
eb' yed' eb' yopisio taxon
yoq'ui.
- 17 Ayic ol in javoc vac'och yaelal,
ol te oc' eb' avum uva, xchi
Jehová.
- 18 Ob'iltac val mach snib'ej sjavi
sc'ual yic yoval sc'ol Jehová.
¿Eyojtac ama tas ol ex aj d'a jun
c'ual chi'? A jun c'ual chi',
q'uic'alq'uinal xoñej ol ajoc,
mañxa saquilq'uinal.
- 19 A d'a jun c'ual chi', lajan val ol
aj eb' anima icha junoc mach
tz'el lemnaj d'a junoc noc' choj,
axo b'aj ayec' junoc noc' oso
b'eñej sc'ochi, ma icha yic
tz'och junoc mach d'a yol spat,
tz'och ijan d'a sat q'uilab'
yalani, axo pax junoc noc' chan
schi'an ta'.
- 20 A jun c'ual yic yoval sc'ol
Jehová chi', te q'uic'alq'uinal ol

ajoc, maña jab'oc saquilquinal
ol checlajoc.

21 Ix yalan Jehová icha tic: Tzin yaja', malaj in gana juntzañ q'uiñ tzeyac'ochi. Malaj in gana d'a e molanil nivan yelc'och eyalani.

22 Malaj in gana d'a e silab' tzeyac' d'ayin yuj in eyic'an-chaañ, malaj in gana d'a ixim trigo tzeyac' eyofrendaoc. Max in chapax noc' vacax b'aq'uech tzeyac' silab'il d'ayin yuj e jun-c'olal ved'oc eyalani.

23 Najat tzex el d'a in tz'ey ayic tz'och e jaj e b'itani. Maña in gana svab' yoch sjaj eyarpa chi'.

24 Palta a tas in gana d'ayex to tze b'eyb'alej tojolal icha sb'ey a a'. Mañ eyacteje e c'ulan vach'il icha junoc sjaj a a' max tupi.

25 A ex val tic ex israel, a d'a 40 ab'il ec'nac eb' e mam eyicham d'a lum tz'inan luum. ¿Tocval a d'ayin siusnac silab' eb' yed' ofrenda ta'?

26 Maay, palta a eb' chi', scuchnac b'eyec' yeñul yib'añ jun sdiosal eb' scuch Moloc yed' sb'achnub'al yechel jun dios Quiún yajb'entac, sb'onac yechel q'uen c'anal eb' sdiosaloc, añaaja' icha chi' tze c'ulej a ex tic.

27 Yuj chi' ol ex vac'b'at preso d'a yichañb'at Damasco. Icha chi' tz'aj valan a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, xchi Jehová chi'.

Ol juchajem choñab' Israel

6¹ Ob'iltac ex mach ex secojtac tz'aj yec' eyuj d'a Sion. Ob'iltac ex malaj tas tze na' d'a Samaria, ex yajalil nación to nivan eyelc'och eyalani, a ex ton tzeyac'och Israel yipoc e c'ool.

2 A ex tic tzeyal icha tic: Ixiquec d'a choñab' Calne, tzeyilan sic'-lab'il. Axo ta' tzex b'atpax d'a nivan choñab' Hamat, tzex emul d'a Gat d'a yol yic eb' filisteo. ¿Tom te vach' juntzañ choñab' chi' d'a quichañ? ¿Tom te nivac juntzañ nación chi' d'a yichañ co nación tic? xe chi.

3 A ex tic, malaj e gana tze na'a tato van sja jun sc'ual yaelal, palta a yuj tas tze c'ulej, van slac'anb'i ul jun sc'ual yaelal chi'.

4 A ex tic, a b'aj tzex em tz'eyan e va'i, yelxo te vach' yilji. Nivan vael tzeyac'a' ayic tze chi'an noc' yunetac calnel yed' noc' quelemtac vacax b'aq'uech.

5 Toñej tz'ec' tiempo e b'oan juntzañ b'it malaj yelc'ochi, tze b'itan yed' sonal te' arpa icha sc'ulejnc viñaj rey David.

6 D'a yol nivac vaso tzeyuc' vino. A perfume vach' tze c'ana', palta mañ jab'oc tzeyac' pensar tato van yixtaxel yol e nación.

7 A ex tic, b'ab'el ol ex b'atcan preso d'a ch'oc choñab'il, icha chi' ol aj slajviel e q'uiñ b'aj tzex b'ulb'ulan chi'.

8 Toxo ix sloc sb'i Jehová yac'an sti', aton Yajal d'a Smasanil. A tz'alan icha tic:

Tzin yaj yic'ojchañb'ail jun choñab' yñtilal viñaj Jacob tic. Mañ val jab'oc scha in c'ol snivac pat eb', yuj chi' ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yed' masanil tas ay d'ay, xchi Jehová chi'.

9 Yuj chi', tato ay lajuivañoc eb' viñ vinac d'a junoc pat, ol cham eb' viñ slajuivañil. 10 A junoc sc'ab' yoc

juntzañ chamnac chi' ol ic'anelta
snivanil eb' d'a yol pat yic ol tz'aoc,
ol yalan d'a yalñej mach aycañ d'a
yol chi': ¿Aytom mach ayec' ed'oc?
xchama. Axo junxo chi' ol tac'voc:
Malaj mach, xchama. Ol yalanpax jun
ix c'anb'an chi': Tz'in xa chi, axo talaj
tz'aji, tzac' b'inaj Jehová, xchama.
11 Yujto ol yac'cot yaelal Jehová d'a
yib'añ masanil pat, juntzañ nivac pat
yed' juntzañ cotac pat, masanil ol
ixtaxcanb'atoc.

12 ¿Tom syal sq'ue noc' chej d'a
sat q'uen tenam? ¿Tom syal
smunlaj noc' vacax sd'ocan
luum d'a yib'añ a' mar? Palta a
ex tic, ix e q'uex tojolal d'a tas
tz'ixtanel anima. A juntzañ b'ey-
b'al vach', tzeyala' to chuc.

13 A ex tic, toxoñej tzeyic'chañ e
b'a, yujto ix telvi choñab'
Lodebar eyuuj, palta tocval ay
jab'oc yelc'ochi. Tzeyalanpaxi
to syal eyuuj, yujto ix eyic'
yune' choñab' Carnaim.

14 Scham val eyilan a ex israel ex
tic. A Jehová Dios Yajal d'a
Smasanil tz'alan icha tic: Ol in
chec junoc nación yic syiq'uec'
e luum d'a Hamat d'a yol
smojonal d'a stojolal norte,
masanto sc'och d'a a a' ayoch
smojonal d'a stojolal sur, ol ex
och d'a syaelal yuuj, xchi
Jehová chi'.

Oxe' tas ix ac'ji yil viñaj Amós

7 1 Ayic toxo ix xicchajel añ b'ab'el
sacate yic viñ rey, ayic vanxo
scotxi svol añ, a Jehová Yajal ix
ac'an vila' to van yac'an pitzvoc-
q'ue noc' c'ulub'. 2 Ayic vanxo
slajviel añ añc'ultac yuj noc'
c'ulub' chi', ix valan icha tic:

—Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool
d'ayoñ a oñ yiñtilal oñcan viñaj
Jacob tic, ina to yune' choñab' oññej.
¿Tas val ol aj stechaj jun tic cuuj? xin
chi.

3 Ix snaan sb'a Jehová yuj jun tic,
ix yalan icha tic:

—A jun tic mañ ol ujoclay, xchi.

4 Ix sch'oxanpax Jehová Yajal
junxo tic d'ayin. Ix yac'lab'ej c'ac' yic
syac'anoch yaelal, chac xilinal
stzac'aq'uil. Ix tacji a' nivan mar
yuuj, van stacjipax lum slumal
choñab' Israel. 5 Ix valani:

—Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool,
ochañ vaan. ¿Tom val ol techaj cuj a
oñ yiñtilal oñcan viñaj Jacob tic? Ina
to yune' choñab' oñ, xin chi.

6 Ix snaan sb'a Jehová yuj tas
nab'il yuuj, ix yalan icha tic:

—Mañ ol ujocpax jun tic, xchi.

7 Ix sch'oxanpax junxo tic Jehová
d'ayin. Ix vilani liñanec' d'a sat jun
pat b'ob'il yed' plomo, yub'b'ilpax-
q'ue jun plomo chi' yuuj. 8 Ix sc'an-
b'an d'ayin icha tic:

—¿Tas tzil chi' Amós? xchi.

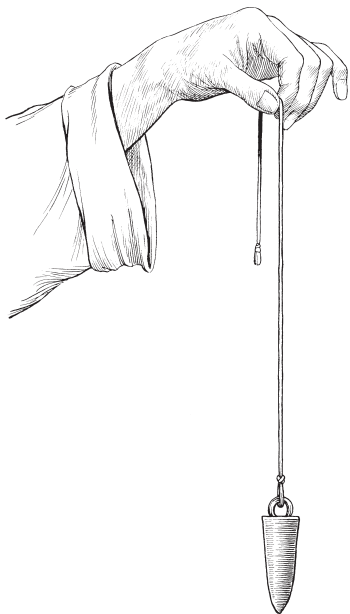
—A jun q'uen plomo yic eb' b'oum
pat svila', xin chi.

—Icha tz'aj yilji junoc sat pat yed'
q'uen plomo, icha chi' ol aj vilani chaj-
til yilji in choñab' Israel tic, tato tojol
sb'eyb'al, mato maay. Tato chuc,
mañxo ol vac' nivanc'olal schucal chi'.

9 A juntzañ b'aj syal sb'a eb' yiñtilal
viñaj Isaac d'a jolomtac vitz, ol laj-
voquemoc. A juntzañ stemplo eb' aj
Israel, ol juchajemoc, ol in checan sat-
joquel yiñtilal viñaj Jeroboam yed'
q'uen espada, xchi Jehová.

A viñaj Amós yed' viñaj Amasías

10 A viñaj Amasías sacerdote yaj
d'a Betel, a viñ ix checan alchaj d'a

A q'uen splomo eb' b'oum pat (Am 7.7-8)

viñaj Jeroboam sreyal Israel icha tic: Mamin rey, a viñaj Amós, van yec' viñ d'a scal eb' quetchoñab', yic tz'och eb' ajc'olal d'ayach. Maxtzac techaj yuj eb' anima yuj tas syalel viñ chi'. **11** Tz'ec' viñ d'a co cal yal icha tic: D'a q'uen espada ol cham viñaj Jeroboam, ol ic'chajcanb'at masanil choñab' Israel tic preso d'a ch'oc choñab'il, xchi viñ, xchib'at viñ.

12 Ix yalan viñaj Amasías d'ayin Amós in tic icha tic:

—Elañ d'a tic ach schecab' Dios. Ixic d'a Judá, ata' ol ac'chaj a vael yuj tas tzal chi'. **13** Palta malaj tas tzal d'a choñab' Betel tic, yujto a d'a tic tz'och viñ rey ejmelal, to nivan templo yaj d'a yol smacb'en viñ, xchi viñaj Amasías chi'.

14 Palta ix in tac'vi Amós a in tic icha tic:

—A in tic, mañ in schecab'octaxon Dios, malaj pax in gana tzin

schecab'ej. A in tic tañvum in vacax, molum in pax sat caltacte'al higo.

15 Palta a Jehová ix in ic'anel d'a spatic noc' vacax chi', ix yalan d'ayin icha tic: Ixic, b'at alel in lolonel d'a in choñab' Israel, xchi d'ayin. **16** Yuj chi' scham val ab'an slolonel Jehová ticnaic ach Amasías. Aton juntzañ lolonel ix al d'ayin icha tic: Mañ alel slolonel Dios d'a scal eb' israel yñi-tilal viñaj Isaac, xa chi d'ayin. **17** Yuj chi' a juntzañ tic syal Jehová d'ayach: D'a yichañ choñab' ol och ix etb'eyum d'a ajmul ixal. A eb' viñ uninal yed' eb' ix isilal, ol xicjoccham eb'. Ol pojchajcanec' a luum. Axo d'a slum eb' ch'oc choñab'il ol ach chamoc, axo eb' quetisraelal, najatto ol ic'chajcanb'at eb' preso, xchi Jehová, xin chi.

A smoochal sat avb'en q'uiñxo

8¹ Ix sch'ox Jehová vil jun mooch sat avb'en q'uiñxo. **2** Ix sc'anb'an d'ayin icha tic:
—¿Tas tzil chi' Amós? xchi d'ayin.
—A jun mooch sat avb'en q'uiñxo svila', xin chi d'ay.

Ix yalanxi d'ayin icha tic:

—A Israel, ichaval to toxo ix q'uiñb'i. Mañxo ol vac'xi nivanc'olal.

3 Ayic ol vac'anocho syaelal eb' chi', a eb' ix ix sb'itan d'a spatil eb' yajal, ol oc' eb' ix yuj cusc'olal. Tzijtum anima ol chamoc, ol can teljab' snivanil eb'. Malaj tas ol ab'chajoc, xchi Jehová.

Lac'anxo sjavi b'eyc'olal d'a yib'añ Israel

4 Scham e maclan eyab' juntzañ lolonel tic, mach ex tzeyixtej eb' emnaquil yeq'ui yed' eb' meb'a' d'a choñab' tic. **5** Tzeyalan d'a yoltac e pat d'a q'uiñ ayic tz'alji

- q'uen uj: ¿B'aq'uiñ ol lajvoc yec' jun q'uiñ tic yic syal co choñan co trigo? ¿B'aq'uiñ ol lajvoc yec' sc'ual ic'oj ip, yic ol yal co choñanxi sat cavb'en, ol cac'-lab'an echlab' mañ tz'acanoc, axo stojol nivan ol co c'ana'?
- 6 Ol co choñanpax sc'aelal ixim trigo. Ol quixtej juntzañ eb' meb'a' tic, masanto ol yal schoñanel sb'a eb' d'ayoñ, yic tz'och eb' co checab'oc. Icha chi' ol aj stupanel sb'oc eb' d'ayoñ, vach'chom jab'ñej sb'oc eb' chi' icha stojol jun mojoc xañab', xe chi. 7 Yuj chi' ix yac' sti' Jehová sDiosal viñaj Jacob, ix yalan icha tic: Malaj b'aq'uiñ ol b'at e chucal sate'olal vuuj, xchi.
- 8 Yuj chi' ol ib'xocq'ue lum luum, ol oc' masanil eb' cajan d'a sat luum. Masanil jun choñab' tic ol ib'xocq'uei, ol q'ue lum d'a chaañ, ol empax luum icha tz'aj a' Nilo, sq'uib'q'ue a', stupxiem a'.
- 9 A in Jehová in sval yuj jun c'ual chi': D'a chimc'ualil, ol vaq'uem c'u, ol och q'uic'alq'uinal d'a c'ualil.
- 10 A in ol vac'och sc'ual e q'uiñ d'a cusc'olal. Axo e b'it yuj tz'alaj-c'olal ol vac'och d'a oq'uel yuj chamel. Axo pichul yic cusc'olal ol eyac'ochi, ol e joxanel xil e jolom yuj e ch'oxanel e cus-c'olal. Ol ex oc' icha junoc mach tz'oc' yuj junoc c'otañ yuninal ix chami. Cusc'olal ol aj slajvi masanil.
- 11 Ay val jun c'ual ol vac'cot vejel d'a yolyib'añq'uinal tic. Mañ vejeloc yuj vael, mañ taquiñtialoc yuj a a', palta vejel yic tz'ab'chaj in lolonel. A in Jehová Syal Vuj Masanil, a in svala'.
- 12 A eb' anima, toxoñej ol b'eyec' eb' sayanec' mach tz'alan in lolonel. Ol b'at eb' d'a stitac a' mar Muerto, masanto ol c'och eb' d'a stitac a' mar Mediterráneo, ol ec'chaj eb' d'a schañil pac'añ yolyib'añq'uinal, palta malaj mach ol ilchaj yuj eb'.
- 13 A d'a jun c'ual chi', a eb' ix cob'estac te vach' yilji yed' eb' quelemtac te tec'an, ol el yip eb' yuj taquiñtial.
- 14 Icha chi' ol aj eb' syac' sti' d'a juntzañ yechel q'uixvelaltac ay d'a Samaria, aton eb' tz'alan icha tic: Svac' in ti' d'a sb'i sdiosal eb' aj Dan, ma d'a sb'i sdiosal eb' aj Beerseba, xchi eb'. Yuj chi' mañxa b'aq'uiñ ol q'ue vaan eb', xchi Jehová.
- Ol satjoquel choñab' Israel**
- 9¹ Axo ix vilani ayec' Jehová d'a stz'ey jun altar, ix yalan d'ayin icha tic: Mac' yoyal templo tic, masanto tz'ib'xiq'ue sjolom yoyal chi', tz'em vecnaj d'a yib'añ eb' anima. Tato ayto mach scani, axo yed' q'uen espada ol vac'-cham eb'. Vach'chom olto snael sb'a eb', palta mañxo junoc mach olto colchajcaneloc.
- 2 Vach'chom sc'ub'ejel sb'a eb' d'a sjulal yich b'aj ay eb' cham-nac, ol yal vic'anq'ueta eb' ta'. Vach'chom sq'ue eb' d'a sat-chaañ yalani, palta ata' ol viq'uemta eb'.
- 3 Tato sb'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'a jolom vitz Carmelo, palta ata' ol

- b'at in yamcot eb'. Tato sb'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'ayin d'a yich a' mar yalaní, ol in checb'at noc' nivac noc' ay d'a yol a' mar chi', yic schijib'at eb' yuj noc'.
- 4 Vach'chom ol ex yic'b'at eb' ajc'ol d'a ch'oc choñab'il, ol b'at ex in chec xicjoccham yed' q'uen espada. Ol vac'anb'at yaelal d'a eyib'añ, mañoc vach'ilal ol vac'-b'ati, xchi Jehová.
- 5 Ayic syaman lum lum tic Jehová Yajal d'a Smasanil, tz'ib'xiq'ue lum, axo eb' anima smasanil, tz'oc'q'ue eb'. Toxoñej sq'uei tz'em lum yuj spoder, icha val syutej sb'a a' Nilo.
- 6 A d'a satchaañ ix sb'o scajnuv', ichato d'a yib'añ lum lum tic ix sb'oem yich. Syavtejcot a' d'a a' mar yic scot secnaj a' d'a yib'añ lum lum tic. Jehová ton sb'i.
- 7 A Jehová tz'alan icha tic: A d'a yol in sat a ex israel ex tic, lajan ex yed' eb' aj Etiopía. Icha ix aj ex vic'ancot d'a Egipto, icha pax chi' ix aj vic'ancot eb' filisteo d'a Creta yed' eb' amorreo d'a Quir, xchi.
- 8 A in Jehová in svil jun nación te chuc tic, svalan icha tic: Ol in satel d'a sat lum lum tic. Palta a in Jehová in svala' to mañ ol in satel-laj eb' yiñtilal viñaj Jacob tic d'a junelñej.
- 9 Ol in chec chayjoc eb' yiñtilal Israel tic d'a caltac nación, ichaval tz'aj schaychaj ixim trigo d'a yol chaylab' to malaj junoc sat ixim tz'eli.

10 Masanil eb' chuc d'a in choñab' tic, ol xicjoccham eb' d'a q'uen espada, aton eb' tz'alan icha tic: A juntzañ yaelal chi', mañ ol jalaj d'a quib'añ, mañ ol oñ yamchaj yuuj, xchi eb', xchi Jehová chi'.

Ol b'ochajxiq'ue Jerusalén d'a b'aq'uiñ

11 Ix yalan Jehová: A yopisio viñaj David ix lajviem icha junoc pat jub'ilemi, palta ay jun c'ual ol in b'oxiq'uei. Ol vac'anpax yopisio viñ d'a yiñtilal, icha d'a peca'. 12 Ichato chi', a jantacto eb' aj Edom olto canoc yed' masanil juntzañxo choñab' to victaxoni, ol ochcan eb' d'a yol sc'ab' yiñtilal Israel, xchi Jehová Jun ix ac'ancan slolonel, ol yac'anpax elc'ochoc.

13 Syalxi Jehová: Ol javoc stiem-poal ayic manto lajvi sjochchaj ixim trigo, ol c'och pax stiem-poal sd'ochajxi lum yic tz'avchaj ixim junelxo. Manto lajvi stec'chajel yal sat te' uva, tz'ochxi avoj trigo junelxo. Axo d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac, ol ste aq'uej sat te' uva, ol b'ey yal sat te' icha sjaj a a', 14 yujto ol vic'cot in choñab' Israel b'aj ayb'at d'a ch'oc choñab'il. Ol laj sb'oanxi schoñab' eb' juvinaquemi, yic scajnajxi eb' d'ay, ol yavanxi yuva eb', ol yuc'an vino eb'. Ol yavan te' avb'en te' eb', ol sloan sat te' eb'.

15 A in Jehová Dios in svala', ol vac'xi cajnaj eb' d'a sluum. Mañxa b'aq'uiñ ol el eb' junelxo d'a sat slum ix vac' chi', xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

ABDÍAS

Abdías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Abdías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A jun yune' ab'ix aycan d'a jun libro tic, aton tas slaj sc'ulej eb' aj Edom d'a eb' aj Judá ayic van yac'ji ganar Jerusalén yuj eb' ajc'ool. A viñaj Abdías viñ schecab' Dios chi', a viñ alannac to ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' aj Edom yuj tas sc'ulej eb' chi', icha syal d'a versículo 1 masanto d'a 14. Syalanpaxcan viñ to jab'xoñej tiempo sjavi yoval sc'ol Dios. Ayic ol javoc jun c'ual chi', ol javal d'a yib'añ eb' aj Edom chi'. Axo eb' aj Judá, ol chajoc sb'oxiq'ue schoñab' eb' d'a sluum, ol c'ochxoc eb' ichataxon yaji, xchi d'a versículo 15 masanto d'a 21.

A yaelal ol cot d'a yib'añ choñab' Edom

1 A in Abdías in tic, icha vayich ix yutej Jehová yalan juntzañ tic d'ayin yuj eb' aj Edom:

Ix vab' yalan Jehová Cajal icha tic: Ix schecb'at jun schecab' d'a juntzañxo nación, ix b'at yalan jun lolonel tic: Aq'uec lista e b'a. B'at caq'uec oval d'a Edom, xchi.

Icha tic yalan Jehová Cajal d'a eb' aj Edom:

2 Ex aj Edom, mañxa jab'oc ol aj eyelc'och vuuj d'a scal juntzañxo nación, ol ex in patiquej-caneli.

3 A eyac'umtaquil tzex ac'an musansatil. Cajan ex d'a yoltac q'uen nivac tenam yed' d'a jolomtac vitz te chaañ, yuj chi' tze na'a to malaj mach syal ex sataneli.

4 A in Jehová in svala', vach'-chom tzex te b'at icha noc' d'iv sb'o so' b'aj te chaañ, ichato d'a scal q'uen c'anal, ato ta' ol ex viq'uemta.

5 Q'uinaloc d'ac'valil sjavi junoc elc'um, max yic'b'atlaj masanil tastac. Q'uinaloc a junoc smolan sat avb'en, ayto b'aj scan jun-junocxo yuuj. Palta a eb' ajc'ool, junelñej ol ex satel yuj eb'.

6 A ex yiñtilalcan viñaj Esaú, ilb'ajc'ol ol ex ajcanoc. Masanil e b'eyumal molan eyuuj, ol elc'ajb'atoc.

7 Masanil eb' ayoch eyed'oc, ol ex yac' musansatil eb'. Ol ex spechel eb' d'a sat e luum. A eb' vach' eyac'an yed'oc, ol mel-tzajoch eb' ajc'olal d'ayex, a eb' junñej sva eyed'oc, ol sb'oem yaal eb' d'a yol e b'e, palta mañ ol e nael-laj.

8 Ex aj Edom, ayic ol vac'anoch eyaelal, ol in satel masanil eb' ay spensar d'a e cal, mañxa junoc eb' jelan ol can d'a yol e macb'en chi'.

9 Ex aj Temán, a eb' jelan yac'an oval d'a e cal, ol te ib'xocq'ue eb' yuj xivelal. Mañxa junoc ex cajan ex d'a tzalquixtac d'a Edom ol ex canoc.

A schucal eb' aj Edom

- 10 Q'uixvelalxoñej ol ex ajcanoc.
Ol ex satcanel d'a junelñej,
yujto ix eyixtej eb' yiñtilal viñaj
Jacob, aton viñ yuc'tac viñ e
mam eyicham Esaú.
- 11 A ex tic, toñej ix ex och q'uelan
ayic ix mac'chajpoj spuetail
Jerusalén yuj eb' ajc'ool, ayic ix
ic'chajb'at masanil eb' soldado
Jerusalén chi' yuj eb' ch'oc
choñab'il. Ayic ix spucanec'
sb'eyumal Jerusalén eb' ajc'ool
chi', lajan ix eyutej e b'a yed' eb'.
- 12 Comonoc maj ex tzevajoc ayic
ix eyilan tas ix aj eb' e c'ab'
eyoc chi', d'a jun c'u ayic ix javi
yaelal d'a yib'añ eb' aj Judá.
Comonoc maj ex tzalajoc ayic ix
lajviem eb' d'a jun c'u chi'.
Comonoc maj ex b'uchvaj d'a
eb', ayic ayoch eb' d'a syaelal.
- 13 Comonoc maj ex och d'a yol in
choñab' ayic ayoch eb' d'a sya-
elal. Comonoc maj ex tzevaj yuj
tas ix ic'an eb'. Comonoc maj
eyelq'uej tastac ay d'a eb'.
- 14 Comonoc maj ex och e mac sat
eb' van sb'at elal d'a b'ajtac
ay utzin b'e yic tze mac'ancham
eb'. Comonoc maj eyac'och eb'
d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool ayic
ayoch eb' d'a syaelal.
- 15 Lac'anxo sjavi jun c'ual ayic ol
vac'ancot yoval in c'ol d'a
yib'añ masanil nación. Icha tas
ix e c'ulej, ichaval chi' ol ex
yutej juntzañixo anima. Ol e
chaan spac icha val smojal.
- 16 Icha ix aj e tzalaj eyuc'an añ d'a
tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin,

ichaval chi' ol aj eyab'an syail
yoval in c'ool yed' juntzañixo
nación. Ichato ol eyuc' añ añ te
ov masanto ol ex telvoc, ol ex
satel d'a junelñej.

Ol ic'jichaañ Israel

- 17 Palta a tzalan Sion, vicxo ol
ajcanoc. Ata' ol cajnaxoc eb'
yiñtilal Jacob olto colchajcanoc
yed' lum sluum juntzañixo ch'oc
nacional, ol yiquej pax can lum
eb'.
- 18 A eb' yiñtilal Jacob chi', aton
eb' yiñtilal José, a eb' chi', lajan
ol aj eb' icha yoc te' c'ac' sq'ue
ñiññonoc. Axo eb' yiñtilal Esaú,
lajan ol aj eb' icha añ ac
stz'ab'at yuj c'ac' d'a junelñej. A
in Jehová in svala' to mañxa
junoc eb' yiñtilal Esaú ol col-
chajcaneloc.
- 19 A eb' israel cajan d'a lum
Neguev, ol yic' lum tzalquixtac eb' d'a
yol yic Edom. Añeja' eb' cajan d'a pañ-
quiltac, ol yic'pax lum sluum eb' filis-
teo eb'. A eb' yiñtilal Israel, ol yic'xi
lum smacb'en Efraín eb' yed' lum
smacb'en Samaria. Axo eb' yic Ben-
jamín ol ic'ancan lum smacb'en
Galaad. 20 Axo nañalxo eb' israel, eb'
ic'b'ilb'at d'a ch'oc choñab'il, a eb' ol
scha smacb'en d'a lum smacb'en eb' aj
Canaán, masanto d'a choñab' Sarepta.
Axo eb' aj Jerusalén ic'b'ilb'at d'a
ch'oc choñab'il cajan d'a Sefarad, a eb'
ol ic'an juntzañ choñab' d'a yol yic
Neguev. 21 Ol q'uec'och eb' colchaj-
nac chi' d'a tzalan Sion, ol yac' yajalil
eb' d'a slum eb' yiñtilal Esaú. A d'a jun
tiempoal chi', axoñej Jehová ol ac'an
Yajalil.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

JONÁS

Jonás sb'i jun libro tic, yujto a yab'ixal viñaj Jonás tz'ib'ab'ilcan d'ay. Ch'oc yel jun libro tic d'a yichañ juntzañxo libro yic eb' schecab' Dios. A juntzañ libro chi', c'ayb'ub'alñej ay d'ay. Palta a d'a jun libro tic jun, syalcot yuj spitalil jun viñ schecab' Dios, aton viñaj Jonás. Checb'ilb'at viñ yal slolonel Dios d'a choñab' Nínive, yic sna sb'a eb' d'a smul, tato maay ol satjoquel eb' yuj Dios. Palta maj yal-laj sc'ol viñ b'ati, stenane'c' viñ tas yal Dios, yuj chi' javi jun nivan yaelal d'a yib'añ viñ. Yuj jun nivan yaelal chi', snaan sb'a sc'ool viñ, sb'at viñ yalel slolonel Dios chi' d'a choñab' Nínive chi' d'a chab'c'olal. Cot yoval viñaj Jonás chi' yujto ac'ji nivanc'olal eb' aj Nínive chi' yuj Dios, yujto sna sb'a eb'.

A jun libro tic, sch'oxcoti to a Dios syalñej yac'anelc'och tas snib'ej sc'ulej d'a yolyib'añquinal tic. Palta a d'a masanil juntzañ tic, ata' sch'ox Dios to xajanej eb' anima, tz'oc'pax sc'ool d'a eb'. A Dios ay snivanc'olal, scolvajpaxi. A eb' ajc'ol yajoch d'a choñab' Israel, tz'ac'jipax nivanc'olal eb' yuj Dios chi'.

Ix b'at viñaj Jonás elelal d'a Dios yalani

1 ¹ Ay jun viñ scuchan Jonás yuninal viñaj Amitai. A junel, ix lolon Jehová d'a viñ, ix yalan icha tic: ² Ix ic lemnaj d'a jun nivan choñab' Nínive, tzalan d'a eb' anima cajan ta' to ol in satel eb' yed' schoñab' chi', yujto svil val jantac chucal sc'ulej eb', xchi Jehová. ³ Palta maj sc'anab'ajej viñ tas ix yal Jehová chi', yuj chi' ix snab'at sb'a viñ elelal d'a choñab' Tarsis. Ix em viñ d'a choñab' Jope b'aj sjavi te' barco d'a sti' a' mar. Ata' ix ilchaj jun te' barco yuj viñ, vanxo sb'at te' d'a Tarsis chi'. Ix stupan spasaje viñ, yic najat sb'atcan viñ d'a yichañ Jehová snaani.

⁴ Palta axo Jehová ix ac'ancot jun ic' te ov d'a yib'añ a' mar, ijan val sjechaj te' barco chi' yuj yoval a'.

⁵ Ix xivq'ue eb' ed'jinac te' barco chi',

ix laj yalan sb'a junjun eb' d'a sdiosal. Ix och ijan eb' syumancanb'at yicatz te' d'a yol a' yic seb'b'i te'. Axo viñaj Jonás chi', ix em viñ d'a jun colxo yol te' barco chi' d'a yalañ, axo ta' ix vay viñ.

⁶ Axo viñ sat yaj d'a te' barco chi' ix emc'och b'aj vaynac viñ chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic: ¿Tas yuj añej vayañ tzac' d'a tic ach anima? Q'ueañ vaan. Al a b'a d'a a diosal, talaj tz'oc' sc'ool d'ayon tzoñ colchaji, xchi viñ.

⁷ Ix laj yalan eb' ed'jinac te' barco chi' d'ay junjun: A ticnaic caq'uec junoc co sorteo, yic vach' snachajel cuuj mach ay smul yuj chi' sja jun tic d'a quib'añ, xchi eb'. Ix yac'an sorteo eb' chi', axo d'a yib'añ viñaj Jonás chi' ix emi. ⁸ Ix yalan eb' icha tic d'a viñ: Al d'ayon tas yuj sja jun tic d'a quib'añ. ¿Tas opisio? ¿B'ajtil ix ach coti? ¿Tas sb'i a choñab'? ¿Tas aji? xchi eb' d'a viñ.

9 Ix tac'vi viñaj Jonás chi': A in tic hebreo in, a d'a Jehová sDiosal satchaañ, ata' sval in b'a, aton ix b'oan a' mar tic yed' lum luum, xchi viñ. 10-11 Yuj chi', ix och ijan viñ yalan d'a eb' ed'jinac te' barco chi' to van yel viñ elelal d'a yichañ Jehová yalani. Axo ix yab'an eb' to icha chi' yaji, ix yilanpax eb' to yel-c'olal ste ovaj a' mar chi', ix te vach' xivq'ue eb', ix och ijan eb' sc'anb'an d'a viñ icha tic: ¿Tas yuj icha tic tzutej a b'a? ¿Tas tzach cutej ticnaic yic svanañ a' mar tic? xchi eb'.

12 Ix yalan viñ icha tic: Yuminec-canb'at d'a yol a' mar tic, yic svanañ a', vojtaç to vuuj sjavi jun tic d'a quib'añ, xchi viñ.

13 Ix spilan val yip eb' yic'anb'ey te' barco chi' yic smeltzajb'at te' b'aj ay lum luum yalan eb', palta junel-ñej majxo yal-laj yuj eb', yujto yel-c'olal ste ovajchaañ a' mar chi'.

14 Yuj chi' ix tevi eb' d'a Jehová, ix yalan eb' icha tic: Mamin Jehová, mañ oñ a satel yuj schamel jun viñ vinac tic, tato malaj smul viñ jun, comonoc max ac'can schamel viñ tic d'a quib'añ, yujto a ach tic Jehová van a c'ulan icha tas nab'il uuj, xchi eb'. 15 Ayic ix lajvi yalan eb' icha chi', ix syumancanb'at viñaj Jonás chi' eb' d'a yol a' mar chi', icha chi' ix aj yoch vaan a'. 16 Ayic ix yilan jun chi' eb' ed'jinac te' barco chi', ix te xiv eb' d'a Jehová, ix yac'an jun silab' eb' d'ay, ix yac'anpax sti' eb' d'ay.

17 Yacb'an chi' axo Jehová ix ac'ancot jun noc' nivan chay, ix tur-jib'at viñaj Jonás chi' yuj noc'. Oxe' c'ual yed' oxe' ac'val ix ec' viñ d'a yol sc'ol noc' chay chi'.

A slesal viñaj Jonás

2 ¹ Ayic ayec' viñ d'a yol sc'ool noc' chay chi', ix lesalvi viñ d'a Jehová sDiosal. Ix yalan viñ icha tic:

2 Mamin Jehová, a val d'a scal in yaenal ix in avaj d'ayach. Ix ach tac'vi d'ayin ayic ayinec' d'a chamel. Ata' ix in avaj d'ayach, ix ab'an tas ix vala'.

3 Ato d'a sjulal yich a' mar ix in a yumcanemi, junelñej ix yoy sb'a a a' d'ayin. A a' nivac a' ix laj ec' d'a vib'añ.

4 Ata' ix in na' to ix in ic'canel d'a ichañ d'a junelñej, a valani to mañxa b'aq'uiñ ol vil a templo to ic yaji.

5 Ix in mucchajcanem d'a sjulal yich a' mar chi'. Ix och b'ac'an juntzañ añ añ c'ultac ay d'a yol a' chi' d'a in jolom.

6 Ix in emcan d'a yichtac juntzañ vitz d'a yol a' chi'. Junelñej ix in can ta' valani, palta a ach tic Jehová in Diosal ach, ix in a colcanel d'a chamel.

7 Axo yic vanxo slajvi in q'uinal ix vab'i, ix ach in naancot Mamin. Ix c'och in lesal d'a ichañ d'a a templo.

8 A eb' slaj yaq'uem sb'a d'a yechel comon dios malaj yel-c'ochi, spatiquejcanel a vach'-c'olal eb' tza nib'ej tzac' d'a eb'.

9 Palta a inxo tic, ol vac' in silab' d'ayach yuj vac'an yuj diosal d'ayach. Ol in c'anab'ajej b'aj ix vac' in ti' d'ayach. A achxoñej syal a colvaj Mamin Jehová, xchi viñaj Jonás chi'.

10 Ix lajvi chi', axo Jehová ix checanb'at noc' nivan chay chi', yic

b'at xejajcanel viñaj Jonás chi' yuj
noc' d'a sti' a' mar chi'.

Ix sna sb'a eb' aj Nínive

3 ¹ Ix lolonxi Jehová d'a schaelal
d'a viñaj Jonás chi'. Ix yalan
icha tic: ² Ix ic lemnaj d'a nivan
choñab' Nínive, sb'at alan tas ol val
tic d'ayach, xchi d'a viñ. ³ Yuj chi', ix
b'at viñaj Jonás chi' d'a Nínive chi'
icha ix aj yalan Jehová. A jun
choñab' chi' te nivan, ay am oxeoc
c'ual stec'nab'il yec' yool. ⁴ Ix och
viñaj Jonás chi' d'a yol choñab' chi'.
A d'a b'ab'el c'u te chañ ix yal viñ
icha tic: Yic val chavinac c'ual tic ol
satjoquel jun choñab' tic, xchi viñ.

⁵ Masanil eb' anima cajan d'a jun
nivan choñab' chi', eb' icham anima
yed' eb' unin, ix yac'och slolonel Dios
eb' d'a sc'ool, ix och eb' d'a tzec'oj-
c'olal, ix laj yac'anocho pichul eb' ya
sva'i. Icha chi' ix yutej eb' sch'oxanel
scusc'olal yuj smul.

⁶ Axo ix c'och yab'ixal jun tic d'a
viñ sreyal Nínive chi', ix q'ue vaan
viñ d'a sdespacho, ix yic'anel
spichul viñ yic sreyal, ix yac'anocho
pichul viñ ya sva'i, ix em c'ojan viñ
d'a scal q'uen tic'aqu'il taañ. ⁷ A viñ
rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed'
viñ, ix yaq'uelta jun ley eb' d'a
masanil choñab' chi', xchi icha tic:
Malaj junoc oñ tzoñ va'i. Malaj pax
junoc oñ scac' va noc' co vacax, ma
noc' co calnel, max cac'paxlaj yuc'
a' noc'. ⁸ A tas ol co c'ulej to ol
caq'uecoch co pichul ya sva'i yed'
noc' co molb'etzel noc' chi', yic sco
ch'oxanel co cusc'olal. Ol oñ lesal-
voc d'a Dios yed' val masanil quip,
ol cactancan masanil chucal sco
c'ulej, ol cactan co mac'an eb'
quetanimail, ⁹ talaj tzato sq'ueux

spensar Dios d'a quib'añ, tz'och
vaan yoval sc'ool, yic mañ ol oñ
chamlaj, xchi jun ley chi'.

¹⁰ Ayic ix yilan Dios to ix sna sb'a
eb' aj Nínive chi', ix yactancan schuc
b'eyb'al eb', ix snaani to mañ ol satel
jun choñab' chi' icha ix yutej schecan
alchajeloc.

Ix cot yoval viñaj Jonás

4 ¹ Palta axo viñaj Jonás chi', te
chuc ix yab' viñ yujto ix sq'ueux
spensar Jehová, ix te cot yoval viñ.
² Yuj chi' ix lesalvi viñ d'a Jehová,
ix yalan viñ icha tic: Ina val Mamin
Jehová, aton val jun tic ix in na'
ayic ayin to ec' d'a in choñab'. Yuj
chi' ix in nib'ej ix in el lemnaj d'a
ichañ, ix in b'atcan d'a Tarsis valani.
Yujto vojta to Dios ach, te ay val
oq'uelc'olal, mañ c'unoc scot oval.
Ayic tzalani to ol ac'och junoc
yaenal, junanto rato chi' snaan pax
sb'a a c'ool, yujto te nivan a c'ool.
³ Yuj chi' tzin tevi d'ayach Mamin
Jehová to tziq'uel in q'uinal, más
am vach' to tzin chami, d'a yichañ
pax to pitzan in, xchi viñ.

⁴ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha
tic:

—¿Tom vach' scot oval icha tic tza
na'a? xchi d'a viñ.

⁵ Ix el viñ d'a stiel choñab' chi'
d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ata' ix
sb'oq'ue xiltac te' viñ d'a yib'añ, ix
em c'ojan viñ d'a yeñul chi', ix smac-
lan yil viñ tas ol aj jun choñab' chi'.

⁶ Axo Jehová ix ac'an q'uib' jun ib'
te' ch'upac'te'. A jun te' chi' ix
q'uib'q'ue yeñuloc viñ. Yuj chi' vach'
yajec' viñ ta'. Ix te tzalaj viñ yuj te'.

⁷ Axo yic ix q'uiñib'i d'a junxo c'u,
van staciel te', yujto a Jehová ix
ac'ancot jun noc' c'osnoc' ix c'uxan

sch'añal yip te'. **8** Axo yic ix q'ue c'u, ix yac'ancot jun ic' Jehová te ov sc'ac'al d'a stojolal b'aj sjavi c'u, te ov ix em yoc c'u d'a sjolom viñaj Jonás chi'. Ix och ijan yel yip viñ yuj c'ac' chi'. Yuj chi' ix snib'ej cham sb'a viñ. Ix yalan viñ:

—Más am vach' tzin chami, d'a yichañ pax to pitzan in, xchi viñ.

9 Ix yalanpax Jehová d'a viñ icha tic:

—¿Tom vach' tza c'ulej scot oval yujñej to ix tacjiel te te' ix q'uib'q'ue eñuloc chi'? xchi Jehová.

—Ay valan vico', vach'chom tzin cham yuj voval tic, xchi viñ.

10 Ix yalanxi Jehová d'a viñ icha tic:

—¿Toc a ach ix avej jun te te' tic? ¿Toc a ach pax ix ac' q'uib' te'? Junñej ac'val ix q'uib' te', axo d'a junxo ac'val ix tacjixiel te'. Palta a ach tic tzach cus yuj te'. **11** A in xo pax tic, ¿tom mañ ol cus in c'ol yuj jun nivan choñab' Nínive tic, ec'to 120 mil eb' unin mantalaj spensar cajan d'ay? Añejtona', mañ jantacoc pax noc' noc' ay d'ay, xchi d'a viñ.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

MIQUEAS

Miqueas sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Miqueas tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Miqueas chi', schecab' Dios yaj viñ, cajan viñ d'a jun yune' choñab' ay d'a yol yic Judá d'a stiempoal viñaj Isaías. Yojtac viñ sic'lab'il to jab'xoñej tiempo sjavi yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb' aj Judá, icha aj sjavi d'a yib'añ eb' aj Israel, yujto lajan smul eb' yed' eb' aj Israel chi'. Yuj chi' yalnac viñaj Miqueas chi' to ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' aj Judá chi', yujto mañ vach'oc tas sc'ulej eb', tz'ixtaj eb' meb'a' yuj eb', yuj chi' ol ch'olb'itaj yaj eb'.

Palta ayic toxo ix ec' jun yaelal d'a yib'añ eb' anima chi', ol yac'anxi svach'c'olal Dios d'a yib'añ eb', yujto xajan eb' yuuj, nivan pax sc'ol d'a yib'añ eb'. A d'a capítulo 5 versículos 2-5, ata' syalcot yuj jun ac'um junc'olal ol javoc d'a yolyib'añq'uinal tic. A d'a scal eb' yiñtilalcan viñaj David, ata' ol checlajoc. Toxonton sic'b'ilal yuj Dios. A d'a choñab' Belén, ata' ol aljoc, xchi. Axo d'a capítulo 6 versículo 8, ata' syalcoti tastac ajnac yel yich slolon masanil eb' schecab' Dios.

A tas ol ja d'a yib'añ Samaria yed' Jerusalén

1 A in Miqueas in tic, aj choñab' Moreset in. A d'a stiempoal viñaj Jotam, viñaj Acaz yed' viñaj Ezequías, aton eb' viñ sreyal Judá, a Jehová ix ch'oxan vila' tas ol aj Samaria yed' Jerusalén. Yuj chi' ix valel icha tic:

2 E masanil ex vetchoñab', ab'ec juntzañ tic. Scham eyab'an e masanil cajan ex d'a yolyib'añq'uinal tic. A Jehová Yajal, ato d'a stemplo yicñej yaji, ato ta' ol yalel masanil e chucal.

3 Ol elta Jehová b'aj cajan, ol b'eycot d'a schontac lum vitz.

4 Ol laj ulaxb'at lum vitz chi' d'a yalañ yoc Jehová chi', icha tz'aj yulaxb'at noc' chaq'uib' d'a cal c'ac'. Ol laj cot juyuljoc lum vitz chi' icha a' eluma' ayic ol jat-q'ue lum nivac ac'lic.

5 Ol ujoc juntzañ tic, yujñej spital eb' yiñtilal viñaj Jacob, yuj mul d'a yol smac'b'en Israel. ¿B'ajtil scheclaj spitalil eb' chi'? A d'a choñab' Samaria. ¿B'ajtil scheclaj yejmelal eb' aj Judá d'a scomon diosal? A d'a Jerusalén.

6 Yuj chi' syal Jehová icha tic: Ol in satel jun choñab' Samaria tic, toxoñej ol q'uecan b'ulan spojelal. Jacanxoñej ol ajcan icha b'aj syal yavchaj te' uva. Ato d'a yoltac ch'olan ol in yumcanem q'uen sq'uenal jun choñab' tic, ol checlajcanq'ueta cimientolal yich.

7 Choc' ol ajcanb'at juntzañ yechel comon dios. Masanil juntzañ comon dios chi' ol in ñus-tz'aoc. A yed' q'uen tumin yic ajmulal, ata' b'ob'il, yuj chi' a d'a stojol ajmulal chi' ol ochixcan q'ueen, xchi Jehová.

A scusc'olal viñaj Miqueas

- 8 Yuj chi' tzin oc' yuj cusc'olal.
B'eran in eli, malaj in xañab'
ayochi tzin b'eyeq'ui. Toxoñej
tz'el vav icha junoc noc' oques,
ma icha junoc noc' cujub'.
- 9 Yujto a yechen Samaria, mañ-
xalaj yañal. Toxo ix yamchaj-
paxc'och Judá yuj yaelal chi',
masanto sc'och d'a ti' choñab'
Jerusalén, aton schoñab' eb'
vetchoñab'.
- 10 Mañ eyal juntzañ tic d'a eb'
cajan d'a Gat. Mocab' ex oc' d'a
yichañ eb'. Ec'añec b'alb'on d'a
cal pococ yuj e cusc'olal chi' d'a
Bet-le-afra.^a
- 11 A exxo cajan ex d'a Safir,
ixiqueccan d'a ch'oc choñab'il,
vach'chom b'eran ex eli. D'a
q'uixveltaquil tzex ic'chajb'ati.
Mañxo jab'oc tz'el'ta eb' cajan
d'a Zaanán ex scoló'. Ay oq'uel
d'a Bet-esel, mañxa mach ol och
eyed'oc.
- 12 A eb' cajan d'a Marot, cumcon
yec' eb' yab'an syail, smaclej eb'
sjavi colval, palta toxo ix c'och
yaelal chi' d'a ti' choñab'
Jerusalén yuj Jehová.
- 13 A exxo cajan ex d'a Laquis, te
pit ex icha eb' israel. A yuj e
pital chi' ix och smul eb' aj
Sion. Aq'uecoch noc' e chej te
jelan sb'ey d'a carruaje yic oval.
- 14 Ex aj Moreset-gat, actejeccan e
choñab' chi' d'a junelñej. A eb'
sreyal Israel, nab'añej ix stañvej
scolval eb' aj Aczib eb'.

- 15 Ix yalan Jehová icha tic: Ex
cajan ex d'a Maresa, ol vac'och
e choñab' chi' d'a yol sc'ab' eb'
ajc'ool. A eb' nivac yelc'och d'a
scal eb' israel, ol b'at sc'ub'ejel
sb'a eb' d'a yoltac q'uen
ñaq'ueen d'a Adulam.
- 16 A exxo ex aj Jerusalén, joxequel
xil e jolom yuj cuselal. Chac-
b'erinac ocab'xoñej tz'ajcan e
jolom chi' icha sjolom noc'
xulem, yujto a eb' eyuninal te
xajanab'il eyuuj, ol ic'chajb'at
eb' d'a ch'oc choñab'il, xchi
Jehová.

Ob'iltac eb' ixtum meb'a'

- 2¹ Ob'iltac ol aj eb' ayec' d'a sat
sch'at snaub'tañan tas chucal
sc'ulej, axo sq'uiñib'i jun,
sc'ulan eb' tas sna chi', yujto
ayec' d'a yol sc'ab' eb' sc'ulani.
- 2² Tato syiloch sc'ol eb' d'a junoc
luum, stoc'ñejec' eb'. Tato
syiloch sc'ol eb' d'a junoc pat,
syic'ñejec' eb'. Icha chi' tz'aj
yixtaj eb' anima yed' yuninal
yuj eb'.
- 3 Yuj chi' syal Jehová icha tic: A
in tic, ay tas tzin na pax d'a e
patic a ex tic. Ol vac'b'at junoc
nivan yaelal d'a e cal, mañxo ol
yal-laj e colan e b'a. Mañxo
ac'umtacoc ol aj e b'eyeq'ui,
yujto sc'ualxo jun nivan yaelal.
- 4 A d'a jun c'ual chi', ol stz'ac
b'itej b'it eb' anima meb'a' yuj
ex sb'uchani. Ol yal eb' icha tic:
A ticnaic, toxo ix oñ can d'a
yalañ yuj eb' ajc'ool d'a

^a 1.10 A juntzañ choñab' sb'inaj d'a tic, a d'a yoltac b'e b'aj scot eb' soldado ajc'ol sjavi ul
yac' oval d'a Jerusalén, ata' ay. Junjun juntzañ chi', ayñej yelc'och sb'i icha sjajil d'a
hebreo.

junelñej. A co choñab', toxo ix q'uexvi yajal, mañxalaj mach syal scachvaji. A lum co luum, ix spuquec' lum eb' ajc'ol chi' d'a spatic, xcham eb' d'a sb'it chi', xchi Jehová.

- 5 Yuj e chucal chi' mañxa eyalan eyic d'a e mach'en d'a scal eb' schoñab' Jehová.

**A eb' syaloch sb'a
schecab'oc Dios**

- 6 Ix yalan eb' anima d'ayin icha tic: Mañ al d'ayoñ to ol javoc yaelal d'a quib'añ. ¿Tocval ol javoc jun q'uixvelal chi' d'a quib'añ?
- 7 ¿Tocval catab'il schoñab' viñaj Jacob? ¿Tocval ix lajvi snivan-c'olal Dios, yuj chi' icha chi' ol oñ yutej? ¿Tocval syac'cot yaelal Dios d'a yib'añ eb' tojol sb'eyb'al? xchi eb'.
- 8 Yuj chi' syal Jehová icha tic: A ex tic, tzex och ajc'olal d'a in choñab'. A eb' smeltzajcot d'a oval, sna eb' to mañxalaj tas ol ic'an eb', palta a exxo tic tzeyiq'uel spichul eb'.
- 9 Tze pechelta eb' ix ix d'a yoltac spat b'aj tzalajc'olal yajeq'ui. Junelñej tzeyic'paxec' smach'en eb' yune' eb' ix, ix vac'a'.
- 10 Q'ueañec vaan, ixiquec. Max-tzac yal tzex aj d'a tic, yujto mañ jantacoc chucal tze c'ulej d'a sat lum luum tic, yuj chi' toxo ix ixtaxel lum d'a junelñej.
- 11 Tato ay junoc esalvum sjavi d'ayex, syalani to malaj tas ol javoc d'a eyib'añ, vach' ol ex ajoc, aton val jun chi' in checab' eyalani, xchi Jehová.

Syal Dios to ol scol schoñab'

- 12 Syalanpax Dios icha tic: Ol ex in molb'ej e masanil ex yiñtilalcan viñaj Jacob, a ex ton aj Israel ex tzexto cani. Ol ex in molb'ej, icha tz'aj smolb'an noc' scalnel junoc tañvum calnel d'a smac-te'. Icha noc' calnel d'a junoc ac'lic mañxo jantacoc yel yav tz'eq'ui, icha chi' ol aj yel eyav yuj tzalajc'olal.
- 13 B'ab'el in b'at in pojan b'e d'a eyichañ, a exxo tzac'an ex och vuuj. Axo eyel d'a sti' spuertail jun choñab' yic tzex el d'a libre, aton jun choñab' b'aj ix ex ic'-jib'ati. A in Jehová in, e Rey al in, b'ab'el in b'at d'a eyichañ, xchi Jehová.

**A lolonel tz'alchaj d'a spatic
eb' yajal elc'um**

- 3¹ Ix lajvi chi' ix valani: Ex yajal choñab' Israel, ab'ec tas sval tic: Smoj val eyojtacanel tojolal.
- 2 Palta a ex tic tzeyajcanel tojolal, axoñej chucal tze xajanej. Ichaval to tzeyiq'uel stz'umal eb' quetchoñab', axoñej sb'aquil eb' scan jelan eyuuj.
- 3 Ichato pitzanto eb' quetchoñab' tze chianb'at eb', tzeyic'anel stz'umal eb', tze vac'chitan sb'aquil eb'. Lajan tzeyutej eb' icha noc' chib'ej tz'ac'jiem tajoc d'a yol chen.
- 4 Ay jun c'ual ol e c'an scolval Jehová, palta mañxo ol cotlaj q'uelan d'ayex. A d'a jun c'ual chi', ol b'at mican Jehová d'ayex yuj chucal tze c'ulej, xin chi.
- 5 A Jehová tz'alan yuj eb' syaloch sb'a schecab'oc, aton eb'

scuchb'an choñab' d'a chucal: A eb' checab' chi', tato vach' tz'aj stupji eb', syal eb' to ay jun-c'olal. Palta tato ay eb' max ac'an tas syab'lej eb', syac' yovalil eb' d'a eb'. Yuj chi' sval yuj juntzañ eb' checab' chi' icha tic:

- 6 Ichato ol emcan c'u d'a eb', ol can eb' d'a scal q'uiq'ualq'uinal. Mañxa b'aq'uiñ ol yal eb' to ix ch'oxchaj tas yil eb'. Mañxo ol yal-laj yalan eb' tas ol ujoc b'aq'uiñ, xchi Jehová.
- 7 A juntzañ eb' checab' yed' juntzañ eb' naumel lolonel chi' yalani, mañxalaj ol aj yelc'och eb', numanxoñej ol ajcan eb', yujto malaj tas ol sch'ox Dios yil eb'.
- 8 A inxo pax tic, ayoch Yespíritu Jehová d'ayin, yuj chi' ay vip, snachajpaxel tojolal vuuj, yuj chi' tzin tec'b'ej in b'a valanoch jantac smul Israel d'a sat.
- 9 Ex yajalil Israel, ab'ec juntzañ tic: A ex tic tze patiquejel tojolal. Axo chucal tze c'ulej sq'uexuloc tojolal chi'.
- 10 Tze b'oq'ue Jerusalén, aton choñab' yic tzalan Sion yuj tas tzeyiq'uec' d'a eb' anima tze mac'chamoc yed' d'a juntzañ tas mañ tojoloc tze c'ulej.
- 11 A ex yajal ex choñab', max e b'olaj yaj eb' eyetanimail d'a stojolal yuj e chaan tumin. Yed' ex sacerdote ex, tze c'an tumin d'a eb' anima tze c'ayb'ej. Añej-tona' ex tzeysesjoch e b'a schecab'oc Dios, tzeyala' to ay tas sch'oxji eyila' yuj e chaan tumin. Ayoch Dios yipoc e c'ool eyalani, yuj chi' tzeyal icha tic:

A Jehová ayoch qued'oc, yuj chi' malaj tas ol javoc d'a quib'añ, xe chi.

- 12 Yuj chi', eyuj a ex tic, a Jerusalén choñab' yic tzalan Sion, icha lum luum d'ocb'il yed' arado ol ajcanoc, toxoñej ol q'uecan b'ulan spojelal, axo d'a tzalan yic templo, vayumtac ol aj sq'uib'canq'ue te te' d'ay.

**A Jehová ol ac'an yajalil
d'a slajvub' c'ual
(Is 2.2-4)**

- 4¹ A d'a slajvub' c'ual, a jun tzalan b'aj ay stemplo Jehová, nivan ol aj yelc'ochi. A jun vitz chi', te chañ ol aj steel d'a yichañ juntzañxo vitz. Ol javoc masanil juntzañxo nación d'ay.
- 2 Mañ jantacoc sb'isul eb' anima d'a junjun nación ol laj alan d'ay junjun icha tic: Cotañec, coñ q'ueec d'a jolom vitz b'aj ay stemplo Jehová sDiosal viñaj Jacob yic tzoñ sc'ayb'ej d'a sb'eyb'al, yic ol co b'eyb'alej sb'eyb'al chi', xcham eb'. Yujto a d'a Sion, aton Jerusalén ol elta sc'ayb'ub'al Jehová, aton schecnab'il.
- 3 A Jehová ol ch'olb'itan yaj masanil nación. A' ol alan tas ol laj aj juntzañ nación chi', vach'-chom najat ay. Yuj chi' ol sb'o q'uen yespada eb' d'a asaronal. Axo q'uen slanza eb' ol sb'o d'a jochlab' trigoal. Malaj junoc nación ol ac'an oval yed' junocxo. Mañxalaj mach ol c'ay d'a ac'oj oval.
- 4 A eb' anima, mañxalaj b'aj ol xiv eb'. Junjun mach ol yal yic'an yip d'a yalañ yeñul sc'ab'

te' yuva yed' d'a yalañ yeñul
sc'ab' te' yigo. A Jehová Yajal
d'a Smanil syac' sti' d'a jun
tic.

- 5 Junjun nación sc'anab'ajan
sdiosal yalani, añejtona' a oñ
tic, ol co c'anab'ajej Jehová co
Diosal d'a masanil tiempo.

Ol scolel schoñab' Jehová

- 6-7 A Jehová tz'alan icha tic: A d'a
jun c'ual chi', ol in molb'ej in
choñab', aton eb' toxo ix yab'
syail vuj d'a ch'oc choñab'il, eb'
coxo, eb' c'umb'inac, eb' sac-
leminac yaji yed' juntzañ eb'
pitzanto ixto caní. Ol in b'oxi
snación eb' chi', te nivan ol
ajxoc yelc'ochi. A in Jehová in
ol vac' yajalil d'a yib'añ in
choñab' chi' d'a tzalan Sion d'a
masanil q'uinal.
- 8 Ato d'a tzalan Sion yic
Jerusalén ol in tañvej in
choñab' icha junoc tañvum cal-
nel. Axo Jerusalén tic, ol yac'xi
yajalil d'a smacb'en b'aj yac'nac
yajalil d'a peca', xchi Jehová.
- 9 A ticnaic ex aj Jerusalén, ¿tas
yuj tz'el eyav icha junoc ix ix
ayic sc'och sc'ual yalji yune'?
¿Tom malaj junoc rey b'aj ayex
tic? ¿Tom mañxa junoc eb'
ac'um razón d'a e cal?
- 10 Ex aj choñab' Sion, ab'ec syail,
elocab' eyav yuj yaelal, icha val
syaelal syab' junoc ix ix ayic
tz'alji yune', yujto ol ex el d'a
yol e choñab' tic. Ol b'at ex caj-
najcan d'a caltac te'. Vach'chom
ol ex c'ochñej masanto d'a
Babilonia, palta ato ta' ol ex col-
joquel yuj Jehová d'a yol sc'ab'
eb' eyajc'ool.

- 11 A ticnaic, tziytum nación van
sq'ue vaan ajc'olal d'a e patic,
syalan eb' icha tic: Ol cac' val
co gana quilan tas ol aj yixtax-
b'at Sion tic, xchi eb'.
- 12 Palta a juntzañ nación chi', mañ
yojtacoc eb' tas nab'il yuj
Jehová. Mañ yojtacoc eb' tato ol
molchajq'ue eb' yuuj icha smol-
chajb'at ixim trigo b'aj stec'-
chaji.
- 13 Ex aj Sion, q'ueañec vaan,
teq'uequem juntzañ nación chi',
yujto syal Jehová icha tic: A in
ol vac' eyip e tec'anem juntzañ
nación chi', icha junoc mam
vacax hierro sch'aac, axo yech
stec'vi trigo nab'a bronce. Ol
eyiq'uec' sb'eyumal juntzañ
nación chi', yujto mañoc d'a
stojolal ix ilchaj yuj eb', ol
eyac'an d'ayin a in ton Yajal in
d'a masanil yolyib'añq'uinal,
xchi Jehová.

Ol ac'joc jun Sreyal Israel yuj Jehová

- 5¹ Ex aj Sion, b'oecoch smuroal
b'aj tze col e b'a, yujto ix javi
oyan eb' ajc'ol d'a e patic. Ol
smac' spac'ultac sti' viñ yajalil
Israel eb' yed' te' jixc'ab' te'.
- 2 A Jehová tz'alan icha tic: A
choñab' Belén ay d'a Efrata,
vach'chom yuneñej d'a scal
choñab' d'a yol yic Judá, palta
ata' ol cot jun ol vac'och yajalil
d'a yib'añ in choñab' Israel. Ol
cot d'a jun iñtilal aytaxon d'a
peca', a jun ol ac'an yajalil chi',
aytaxon yictax yichb'anil, xchi
Jehová.
- 3 Axo ticnaic, ol yactejean
schoñab' Jehová d'a yol sc'ab'
eb' ajc'ool, masanto ol aljoc jun

- yune' ix ix van stañvan yalji chi'. Ichato chi' ol meltzaj eb' sc'ab' yoc jun Yajal ic'b'ilcan-b'at d'a ch'oc choñab'il chi', ol smolb'anxi sb'a eb' yed' eb' yet-choñab'.
- 4 A jun Rey chi', ol q'ue vaan yed' spoder yed' yopisio ac'b'il yuj Jehová yic stañvej schoñab', yic tz'aj eb' d'a junc'olal, yujto a jun Rey chi', nivan ol aj yel-c'och d'a scal masanil nación b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic.
- 5 A jun Rey chi' ol ic'ancot jun-c'olal. Ayic ol javoc eb' aj Asiria d'a yol co nación tic, yic tz'och eb' d'a yoltac co cuartel, ol co checb'at ucvañ vajxacvañoc eb' yajal nivac yelc'ochi, yic syac' oval eb' yed' eb' aj Asiria chi'.
- 6 A eb' chi' yed' q'uen yespada eb' ol yac' ganar eb' aj Asiria chi', aton snación viñaj Nimrod. Ol oñ colchaj yuj jun cajalil d'a eb' aj Asiria chi', ayic ol c'ax-pajec'ta eb' d'a co mojon yic syic'anec' lum co luum eb' yalani.
- 7 A d'a jun tiempoal chi', a eb' yiñtilal viñaj Jacob ixto cani, yuj eb' ol ja vach'ilal d'a scal juntzañ nación, icha tz'aj yac'an yaxilal yal ac'val, ma yaxiñab' d'a yib'añ añ añc'ultac syac'cot Jehová, mañoc eb' anima tz'ac'ancoti.
- 8 A eb' yiñtilal viñaj Jacob olto can chi', lajan ol aj eb' d'a scal juntzañ nación icha junoc noc' choj ay d'a scal noc' c'ultaquil noc', ma icha junoc noc' choj tz'och d'a scal junoc ñilañ noc' calnel. Ayic tz'och noc' d'a scal noc' calnel chi', syamancot noc' scotac tzilchitanb'at noc'.
- Mañxa junoc mach syal scolanel noc'.
- 9 Ex yiñtilal viñaj Jacob, icha chi' ol aj eyac'an ganar eb' eyaj-c'ool, ol e satanel eb'.
- 10 Ex vetisraelal, a Jehová tz'alan icha tic d'ayex: A d'a jun c'ual chi', ol in mac'cham noc' e chej, ol in satanel e carruaje yic oval.
- 11 A e choñab' ayoch smuroal yed' e cuartel ol in satel d'a junelñej.
- 12 Ol in satanel eb' ajb'aal d'a e cal. Mañxo junoc eb' ajchum ol vac'can d'a e cal chi'.
- 13 Ol in satel juntzañ e comon dios yed' q'uen q'ueen b'aj tzex lesalvi, yic mañxo ol ex och ejmelal d'a juntzañ tas tze b'o e diosaloc chi'.
- 14 Ol in toc'q'ueta masanil te te' b'aj tzex och ejmelal, ol in satanel e choñab' b'aj tzeyac' e silab' d'a juntzañ comon dios.
- 15 Yed' val yoval in c'ool ol in pac-tzitej d'a juntzañ nación max in c'anab'ajan jab'oc, xchi Jehová.
- Syac' yovalil Dios
tas chuc sc'ulej Israel**
- 6 1 Ex vetisraelal, scham val eyab'an tas schec Jehová vala'. Mamin Jehová, yamoch alan smul choñab' Israel d'a yichañ lum jolomtac vitz, yab'ocab' a jaj lum tzalquixtac.
- 2 Yab'ocab' lum jolomtac vitz yed' yich lum luum to ol al smul a choñab' Israel, ol ac'an oval yed'oc.
- 3 Ex vetisraelal, scham val eyab'an tas syal Jehová. A' tz'alan icha tic: Tac'vañec

d'ayin ex in choñab'. ¿Tas ix aj ex vixtani, ma tas ix ex vutej?

- 4 Ina a in vic'naquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto. In colannac eb' b'aj ayoch checab'vumal chi'. A in in checnacb'at viñaj Moisés, viñaj Aarón yed' ix María, aton eb' cuchb'annac eb'.
- 5 Ex in choñab', naeccoti tas chucal snanac viñaj Balac sreyal Moab d'a yib'añ eb' e mam eyicham chi'. Naecpaxcoti tas yutejñac viñaj Balaam yuninal viñaj Beor spacani. Naecpaxcoti tas ujinac d'a scal Sitim yed' Gilgal. Tze naanpaxcoti tastac yutejñac ex in colani, xchi Jehová.

A tas snib'ej Jehová d'a eb' schoñab'

- 6 Sc'anb'ej eb' israel icha tic: ¿Tas ol cac' d'a Jehová Dios Axoñej Ochi, ayic ol oñ och ejmelal d'ay? ¿Ol am oñ och d'a yichañ yed' noc' calnel jun ab'il sq'uinal yic sco ñustz'a noc' silab'il?
- 7 ¿Ol am tzalajb'oc sc'ol Jehová, tato scac' junoc mil noc' ch'ac calnel silab'il d'ay yed' lajuñeoc mil ch'ub' aceite? ¿Tom stzalaj pax sc'ol tato scac' co b'ab'el unin d'ay silab'il yuj co chucal? xchi eb'.
- 8 Ex vetchoñab', toxo ix yal Jehová tas vach' d'a sat yed' tas snib'ej d'ayoñ, aton juntzañ tic: Tojol scutej co b'a, sco xajanej eb' quetanimail. Emnaquilal scutej co b'a d'a co Diosal.
- 9 A Jehová tz'alan d'a schoñab' icha tic: A mach d'a emnaquilal scham yab'an tas vala', te ay pensar. Jaocab' e pensar yuj eyaelal, ayocab' velc'och d'a yol

e sat, a inton svac'och eyaelal chi'.

- 10 ¿Tom ol b'at satc'olal vuuj tas molanec' d'a spat eb' chuc, aton b'eyumal ix yic' eb' d'a chucalil yed' pax juntzañ echlab' mañ tz'acanoc yajb'il vuuj?
- 11 ¿Tas ol aj vac'an nivanc'olal d'a yib'añ juntzañ anima tic, yujto a echlab' mañ tz'acanoc sc'an eb'?
- 12 A juntzañ eb' b'eyum d'a scal choñab' tic, elc'um eb', ixtum anima eb', esalvumñej eb' smasanil.
- 13 Yuj chi' ol vac'och eyaelal. Ol ex in satel yuj e mul.
- 14 Ol ex vaoc, palta mañ ol ex b'ud'joclay, ol ochñej e vejel. Mañ jantacoc sat eyavb'en ol e molb'ej, palta mañ ol eyil-laj b'aj ol c'ochoc. Tato ay b'aj ol ilchaj jab'oc tas eyuuj, axo d'a scal oval ol vac' lajvoquel d'ayex.
- 15 Ol ex avvoc, palta malaj jab'oc tas ol eyic'a'. Ol e teq'uel yal sat te' eyolivo, palta mañoc exlaj ol e c'an jab'oc yaceiteal te'. Ol e teq'uel yal sat te' eyuva, palta mañoc exlaj ol eyuc' svinoal.
- 16 Yujto a schucal b'eyb'al viñaj Omri tze c'anab'ajej. A schucal b'eyb'al viñaj Acab tze b'ey-b'alej. Yuj chi' ol vac'b'at yaelal yed' b'uchval lolonel d'a eyib'añ. Icha chi' ol aj e q'uixvi d'a yichañ eb' in choñab' tzin c'anab'ajan d'a val yel, xchi Jehová.

A schucal choñab' Israel

- 7¹ Yuj chi', ix valanxi icha tic: Ay... Ob'iltac in. Lajan in icha eb' tz'ec' sayoj sat uva, ma sayoj sat higo yic slo'o ayic toxo ix

- lajviec' sat avb'en. Mañxalaj junoc te' sat nib'ab'il tz'ilchaji.
- 2 Icha chi' vaji, yujto mañxa junoc anima vach', ma tojol spensar d'a yichañ Dios tz'ilchaj vuuj. Axoñej mac'ojcham anima sc'ulej eb'. Syac'lajem syaalil eb' junjun.
- 3 Cuchb'um eb' d'a eb' sc'ulan chucal. A eb' yajal yed' eb' juez, sc'an tumin eb' d'a elc'al-tac d'a eb' tz'och smul d'a yetanimail. A eb' nivac yel-c'ochi, a tas sja d'a spensar eb', a chi' syal eb' d'a eb' yajal chi', yuj chi' lajan tz'aj spensar eb' tas syutej yixtan eb' yetanimail chi'.
- 4 A eb' vach'tacto d'a scal eb', lajan eb' icha te' q'uiix. A eb' tojoltacto val tas sc'ulej, lajan eb' icha te' chac q'uiix. Palta, lac'anxo sjavi sc'ual yic ol ac'-chajcot yaelal d'a yib'añ eb', icha ix aj yalanel eb' schecab' Dios. Axoñej somc'olal ol javoc d'a scal eb'.
- 5 Yuj chi' ex vetchoñab', mocab' eyac'och tas syal eb' ay d'a e lac'anil d'a e c'ool, mañ eyac'och junoc eyamigo yipoc e c'ool. Scham e naan tas tzeyal yed' ix eyetb'eyum.
- 6 Yujto a eb' uninab'il, spatiquej-canel smam eb'. A eb' ix une-ab'il, spitej sb'a eb' ix d'a snun. A eb' ix alib'al, tz'och eb' ix ajc'olal d'a eb' ix yalib'. A eb' junñej yaj d'a yol spat, tz'och eb' ajc'olal d'ay junjun.
- 7 Palta a inxo pax tic, a Jehová ayoch yipoc in c'ool. Añej Dios in Columal yipe'olal yaj vuuj, yujto syab' tas svala'.

A Jehová ol colvaj d'a eb' israel

- 8 A ex ajc'ool eyajoch d'ayoñ, mañ ex tzalaj yuj tas tzoñ ic'ani. Vach'chom tzoñ telvi, palta ol oñ q'uex vaan. Vach'chom tzoymaj q'uic'alq'uinal d'a co patic, palta a Jehová saquilq'uinal yaj d'ayoñ.
- 9 Ix och co mul d'a Jehová, yuj chi' ol cac' techaj yoval sc'ool, masanto yic ol oñ sch'olb'itej, axo oñ stojolb'itan chi'. A Jehová ol yac' quil saquil-q'uinal, ol quila' tas ol oñ yutej scolaneli.
- 10 Ex cajc'ool, ol ac'joc pax jun tic eyila', toxoñej ol ex te q'uix-vocan yuuj. A ex tic, tzeyal d'ayoñ icha tic: ¿B'ajtil ay Jehová e Diosal chi'? xe chi. Palta a ticnaic ol quil val e telvi, ol ex co tec'ub'tañej icha val stec'ji lum soc'om d'a yoltac b'e.
- 11 Ex vetchoñab' aj Jerusalén, van sc'och sc'ual yic ol b'ochajxiq'ue smuroal co choñab', yic ol nivanb'oc co macb'en.
- 12 Yujto van sja sc'ual sjavi juntzañ anima d'ayoñ, aton eb' scot d'a masanil nación. Ol cot eb' d'a Asiria d'a sti' a' nivan Éufrates, ol cotpax eb' d'a Egipto d'a sti' a' Nilo. Ol laj cot eb' ay d'a sc'axepal a' mar yed' eb' ay d'a tzalquixtac d'a najat.
- 13 A yuj smul eb' anima d'a juntzañ nación chi', tz'inan lum-xoñej ol ajcan lum smacb'en eb'.
- 14 Mamin Jehová, tañvej oñ a oñ a choñab' oñ sic'b'il oñ el uuuj, icha noc' calnel aycan d'a cal-tac te', a d'a najat d'a spatic

yichañ noc' ay val añ yax
añc'ultac. Ic'oñb'at icha utejnac
oñ d'a peca', ic'oñb'at b'aj
vach' tzoñ aj icha noc' calnel te
vach' b'aj sva d'a Basán yed'
d'a Galaad.

- 15 Ch'ox quil tas satub'tac icha a
c'ulejnac ayic ic'annaquelta eb'
co mam quicham d'a Egipto.
- 16 Icha chi', ol yil juntzañ nación,
ol q'uixvoccan eb', vach'chom
nivac yelc'och eb', palta ol sat
sc'ol eb', mañxalaj tas ol yal
eb', icha eb' chacañ ol ajcan
eb'.
- 17 Toxoñej ol sjachec' sb'a eb' yuj
xivc'olal d'a scal lum pococ icha
noc' chan. Van xiv eb' ol elta
eb' d'a scuartel. Ach Jehová co
Diosal, ol xiv eb' d'ayach.

Tz'ac'ji lajvoc smul choñab' Israel yuj Dios

- 18 Ach co Diosal, malaj junoc dios
lajan ed'oc, yujto a ach tic, tzac'
lajvoc smul eb' a choñab' tzato
cani, tzac'anpax nivanc'olal
spitalil eb'. Mañ ayocñejec'
yoval a c'ol d'a junelñej, yujto
tzach tzalaj a ch'oxan a vach'-
c'olal d'ayoñ.
- 19 Ol oc'xi a c'ol d'ayoñ. Ichato ol
a muccanem co mul. Ichato ol a
yumcanb'at co chucal d'a sjulal
yich a' mar.
- 20 Mamin, ayocab'ñej a vach'-
c'olal, tzoñ a xajanejñej icha
ajnac ac'ancan a ti' d'a peca' d'a
eb' co mam quicham, aton viñaj
Abraham yed' viñaj Jacob.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

NAHUM

Nahum sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Nahum tz'ib'ab'ilcan d'ay. A d'a jun libro tic syala' to ay tzalajc'olal, yujto satjinaquel nivan choñab' Nínive, aton jun nivan choñab' chi' tz'ac'an mandar d'a yol yic Asiria. Ac'b'il ganar jun choñab' chi' d'a ab'il 612 ayic manto javi Jesucristo. Ayic yac'jinac ganar jun choñab' chi', tzalajnac val masanil nación d'a jun tiempoal chi', yujto a jun nivan choñab' chi', max oc' jab'oc sc'ol d'a juntzañxo chi'. A jun choñab' chi', te ajc'ol yajoch d'a choñab' Israel. A viñaj Nahum chi', yilnac viñ to a yuj spital jun choñab' chi', satnaquel yuj yoval sc'ol Dios.

A spac yoval sc'ool Dios

1 A in Nahum in tic, aj choñab' Elcos in, ix sch'ox Jehová d'ayin schecab' in tic tas ol javoc d'a yib'añ choñab' Nínive.

2 A Jehová Dios toni, spactzitej yed' yoval sc'ol d'a eb' tz'ic'an ec' yichañ. Spactzitej d'a eb' chuc syutej sb'a d'ay, ste cotval yoval d'a eb' ajc'ool yajoch d'ay.

3 A Jehová, mañ c'unoc scot yoval, palta te ay spoder, yovalil syac'och yaelal d'a yib'añ eb' tz'och smul. A d'a scal chacxuxum ic' sb'eyeq'ui, axo asun, spococal yoc yaji.

4 A tz'alani stupem a' mar. Añeja' tz'ac'anpax tup masanil a a'. Stacjicanb'at masanil lum luum d'a Basán yed' pax d'a vitzal Carmelo yuuj. Tz'ixtax-paxb'at yilji te' xumaac d'a Líbano yuuj.

5 Tz'ib'xiq'ue lum vitz, tz'ulax-paxb'at lum tzalquixtac d'a yichañ. Tz'ib'xiq'ue lum luum tic smasanil ayic sch'oxan sb'a.

Stzicub'tañaj yolyib'añq'uinal tic yed' masanil anima yuuj.

6 ¿Mach syal stec'b'an sb'a d'a yichañ yoval sc'ool, ma syal scachanoch vaan yoval sc'ool chi'? A yoval sc'ool chi', tz'em copnaj icha te' c'ac', spojbat q'uen nivac q'ueen yuuj.

7 Te vach' sc'ol Jehová, a scolvaj d'ayoñ d'a scal co yaelal. A eb' syac'och sc'ol d'ay, scolji eb' yuuj.

8 Axo pax eb' chuc syutej sb'a d'ay jun, satjiel eb' yuuj icha tz'aj scuchjib'at masanil tas yuj a' eluma'. Syac'canb'at q'uic'al-q'uinal d'a yib'añ eb' ajc'ol yajoch d'ay.

9 Ex aj Nínive, ¿toc val ay yel-c'och jab'oc tas tze na d'a spatic Jehová? A' ol ex satanel d'a junelñej. Malaj mach syal stec'b'an sb'a chaeloc d'a yichañ.

10 Vach'chom te tec'an ex eyab'an icha eb' uc'um añ, ma ichato lajan ex icha te' q'uiix jeljumb'a yaji, palta ol ex satel icha tz'aj stz'ab'at añ taquiñ ac.

- 11 A d'a e choñab' Nínive chi', ata' ay jun mach snaan chucal d'a spatic Jehová, aton jun ac'um c'ool d'a chucal.
- 12 Yuj chi' syal Jehová d'a schoñab' Jerusalén icha tic: Vach'chom mañxo jantacoc sb'isul eb' aj Asiria, ma te ay yip eb' yalani, palta ol satjoquel eb'. A in ix vac'och yaelal d'a eyib'añ, palta mañxa b'aq'uiñ ol vac'xioch eyaelal chi'.
- 13 Ol ex in coel d'a yol scab' eb' aj Asiria tz'ac'anocho yaelal d'a eyib'añ, ol in cotac d'iñchitan-b'at q'uen cadena ayoch d'ayex yuj eb', xchi Jehová.
- 14 A Jehová tz'alan d'a viñ sreyal Asiria icha tic: Malaj iñtilal ol ach ac'ancan b'inajoc. Ol in satel juntzañ a diosal ayec' d'a yol a templo. Chequelxo yaj b'aj ol ach mucchajoc, yujto malaj elc'ochi, xchi Jehová.
- 15 Ilc'nab'i, van sjavi jun mach tz'alanel vach' ab'ix yic jun-c'olal d'a jolomtac vitz. Ex aj Judá aq'uecoco e q'uiñ, c'anab'ajejec b'aj ix eyac' e ti'. Mañxalaj b'aq'uiñ ol ex ixtaj yuj eb' chuc chi', toxo ix satel eb' d'a junelñej.

Ol satel choñab' Nínive

- 2¹ Ex aj Nínive, a mach ol ex sataneloc, vanxo sjavi d'ayex. Q'ueocab' eb' e tañvumal d'a chañ, maquec b'e. Tzeq'uecoco q'uen eyespada d'a e nañal. Molb'ejec masanil eb' e soldado.
- 2 Vach'chom ix ic'chajb'at tastac ay d'a eb' israel yuj eb' ajc'ool, lajan ix ajcan eb' icha te' uva mañxalaj sc'ab'tac, palta a

- Jehová ol ic'anxichaañ snivanil yelc'och eb' yññtilal viñaj Jacob chi' icha d'a yalañtaxo.
- 3 A eb' soldado ajc'ol van scot d'ayex, chacchac yilji smaclab' jul-lab' eb' yed' spichul ayochi. Listaxo yaj eb' yic syac'an oval. A scarruaje eb', toxoñej copopi yilji, maxtzac och vaan noc' schej eb'.
- 4 Jiñññixoñej yec' eb' yed' scarruaje d'a yoltac calle, toxoñej tz'oc' yec' eb' yed' scarruaje sveei icha junoc tas ayoch sc'ac'al d'a yol choñab', lajan yec' eb' icha yec' leb'lon ayic smac'vaj c'u.
- 5 Syavtej eb' soldado te tec'an viñ sreyal Nínive, toxoñej van-pichan scot eb'. Sb'at lemnaj eb' d'a smuroal schoñab' van sb'o b'aj scol sb'a eb'.
- 6 Sjacchaj juntzañ puerta d'a stitac a a', tz'em vecnaj spalacio viñ rey chi'.
- 7 Tz'ic'chajcanb'at ix reina d'a preso, ajun eb' ix schecab' ix sb'atcan yed'oc. Junchel yoc' eb' ix icha noc' cuvajte', stañub'tañan sñi' sc'ol eb' ix yuj cuselal.
- 8 Icha tz'aj yel a a' b'aj molaneq'ui, icha chi' ol aj yel lemnaj masanil eb' cajan d'a Nínive chi'. Olto avtajcot eb', ol yalan eb' tz'avtancot eb' chi' icha tic: Ochañec vaan. Mel-tzajañec, xcham eb'. Palta mañxalaj mach ol chaan yab'i.
- 9 Ol alchaj d'a eb' ajc'ool: Iq'uec-b'at q'uen oro yed' q'uen plata, yujto a sb'eyumal choñab' Nínive yed' tas vach' yilji ay d'ay, malaj sb'isul, xchama.

- 10 Toxo ix juchaj lajvoc Nínive, tz'iniini ix ajcani. Tz'el val yip eb' cajan d'ay yuj xivelal. Toxoñej sluclon yoc eb' smasanil. Mañxalaj mach ay yip, sacxoñej yilji sat eb' yuj xivelal.
- 11-12 A choñab' Nínive, a d'a totoval tic, lajan icha sñaq'ueen noc' choj yed' yune'. A noc' choj yed' yune' chi', vach' yaj noc' syab'i, stzalaj noc' d'a sñaq'ueen chi', malaj mach sxib'tan noc'. Smilcham schib'ej noc' mam choj chi', spojanec' noc' d'a noc' snun yed' d'a noc' yune'. B'ud'anñej yol sñaq'ueen noc' chi' yuj chib'ej d'a masanil tiempo, icha chi' yaj Nínive chi', palta, ¿tas ix ic'an ticnaic?
- Ol satel Nínive d'a junelñej**
- 13 A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan icha tic: Ayinoch ajc'olal d'ayex ex aj Nínive. Ol in ñus-tz'a e carruaje yic oval, tab'-xoñej ol vutejcani. Ol in milcham masanil eb' soldado, ol in satanel masanil tas elc'ab'il eyuj ayec' d'a e mac-b'en. Mañxa b'aq'uiñ ov ol yutej sb'a eb' e checab' sloloni, xchi Jehová.
- 3** 1 Ob'iltac ex ex aj Nínive, ixtum anima ex, mac'umcham anima ex paxi. Malaj slajvub' tas elc'ab'il eyuuj.
- 2 A ticnaic, a d'a yol e choñab' tz'ab'chaj sc'añ spajanoch stz'uum eb' ajc'ol d'a noc' schej. Ñilili sc'añ carruaje, slaj q'ue cheneljoc. Ch'ocxo sc'añ yem yoc noc' chej ñerjinac carruaje chi'.
- 3 Tz'ilchaj yec' noc' chej. Toxoñej copoljub' yec' sc'ac'al q'uen espada tz'eq'ui. Scopoljub' yilji sñi' q'uen lanza. Mañxo b'is-chajb'enoc eb' soldado schami. Toxoñej cuchcumb'a yajcan snivanil eb' chamnac chi'. Toxoñej sloc sb'a yoc eb' anima d'ay.
- 4 Icha chi' ix aj sjavi yaelal d'a yib'añ e choñab', yujto ix ixtaj val juntzañixo choñab' yuuj, icha junoc ix ajmul ix smontejoch eb' viñ vinac d'a spatic, icha junoc ix ix te vach' yilji te nib'ab'il, icha chi' ix yutej sb'a. A eb' eyajalil, te jelan eb' d'a ajb'aalil yed' d'a montoj choñab' yic syac' yajalil eb' d'a yib'añ.
- 5 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ayinoch ajc'olal d'ayex ex aj Nínive. Ol in ch'oxel sq'uixvelal e choñab' d'a scal masanil nación. Icha tz'aj yic'chajel spichul junoc ix ajmul ix d'a yichañ anima yuj sch'ox-jiel sq'uixvelal,
- 6 sjulchajpaxoch masanil tas mic-tac d'a ix yic sch'oxchaji to yaj-b'ilel ix, icha chi' ol aj in ch'oxanel sq'uixvelal e choñab' Nínive chi'.
- 7 Masanil anima ol ilanoc, ol snitzel sb'a eb' d'ay, ol yalan eb' icha tic: A choñab' Nínive, toxo ix can tz'inan. ¿Machto ol oc' sc'ol d'ay? ¿B'ajto val ol quic'-cot mach ol nivanan sc'ool? xcham eb'.
- 8 ¿Tocval te ec'b'al stec'anil e choñab' chi' d'a yichañ choñab' Tebas ay d'a sti' a' Nilo, aton jun oyb'ilq'ue yuj a' tzijtumul

- a'? A a' ayoch smuroaloc, a' pax a' ayoch scolnab'iloc.
- 9 Maxtzac b'ischaj eb' soldado yic Etiopía yed' eb' yic Egipto ix colvaj yed'oc. A eb' aj Fut yed' eb' aj Libia ayoch eb' yed'oc.
- 10 Palta, a eb' aj Tebas chi', ix ic'-chajb'at eb' d'a ch'oc choñab'il. A eb' yuninal eb', ix mac'chaj vecchaj eb' d'a schiquintac calle. Ix ac'chajoch suerte d'a yib'añ eb' nivac vinac cuchb'um d'a scal eb', yic tz'ilchaji mach tz'ican eb', ix ochpax q'uen cadena d'a eb'.
- 11 Yed' ex pax ex aj Nínive, icha uc'um añ ol ex ajcanoc. Ol eyac'lej e c'ub'anel e b'a d'a eb' eyajc'ool, palta nab'añej ol eyix-tej e b'a, yovalil ol ex ilchajelta yuj eb'.
- 12 Masanil e cuartel, lajan ol aj icha sat te' higo q'uiñxo c'un scot c'otoljoc, tato ay eb' tz'ucan te', b'exoñej sloanb'at sat te' eb'.
- 13 A eb' e soldado, lajan ol aj eb' icha eb' ix ix. A b'e tz'och d'a smuroal e choñab', jacanxoñej ol ajcan d'a eb' eyajc'ool, yujto ol tz'ab'at spuertailtac.
- 14 Ex aj Nínive, ayocab' a' eyaal yic vach' ol techaj taquiñtial eyuuj ayic oyanoch eb' ajc'ol d'a spatic e choñab'. Aq'uecoch yipumal e muro, ochañec d'a tec'oj soc'om, tzeyic'ancot smol-deal lum ladrillo.
- 15 Vach'chom tze c'ulej masanil juntzañ chi', palta ol ex chamoc. Ol ex ñusjoc tz'aoc, ol ex xicjoccham d'a q'uen espada. Ol ex satñejeloc, icha tas avab'il slajviel yuj noc' c'ulub'. Ix te q'uib'chaañ e b'isul icha noc' c'ulub', ma icha noc' chil.
- 16 A eb' e choñvajum, ix te q'uib'-chaañ sb'isul eb', ec'to ix aj sb'isul eb' d'a yichañ q'uen c'anal. Palta ayic syilan eb' sjavi tas ay smay, tz'el lemnaj eb' icha yel lemnaj noc' c'ulub'.
- 17 A eb' e soldado sic'b'ileli, lajan eb' icha junoc nivan umañ noc' c'ulub' tz'ochcan b'ulan d'a sat-tac pat ayic ay sicñab', axo tz'el yoc c'u, sb'at jeñeljoc noc'. ¿Toc ayto mach ojtannac b'aj sb'at noc'?
- 18 Ach sreyal Asiria, a eb' stañ-vumal a choñab', vaynac eb'. A eb' ayoch d'a yopisio uuuj, toñej syic' yip eb'. A eb' a soldado, saclemínac yajb'at eb' d'a jolomtac vitz, ¿toc ayto mach syal smolb'an eb'?
- 19 A jantac ix aj slajviem a choñab' chi', mañxalaj sb'onab'il. A yuj echen chi' ol ach chamoc. Masanil eb' ol ab'an yab'ixal tas ix ach ic'ani, toxoñej ol stz'it sc'ab' eb' yuj tzalajc'olal, yujto masanil mach ix ab'an syail yuj a chucal chi', xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

HABACUC

Habacuc sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Habacuc tz'ib'ab'ilcan d'ay. Ayic satb'ilxoel eb' aj Asiria yuj eb' aj Babilonia, ata' syamoch eb' yic'anec' juntzañxo nación ayoch d'a yalañ smandar eb' aj Asiria chi'. A viñaj Nahum syal viñ tas ajnac choñab' Nínive sateli. Axo viñaj Habacuc chi', tz'och val viñ ilc'olal yuj chucal sc'ulej eb' schoñab' Dios sic'b'ilel yuuj. Sc'anb'an viñaj Habacuc chi' d'a Dios, jantac to val tiempo stechaj yilanocheb' anima chi' yuj schucal. Yalan Dios to a eb' aj Babilonia ol yac'lab'ej yic ol yac'anoch syaelal eb' schoñab'. Yuj chi' sc'anb'anpax viñaj Habacuc chi' icha tic: ¿Tas yuj a juntzañ anima te chuc chi' tzac'lab'ej yic syac'anoch syaelal eb' anima quenñej val smul tic? xchi viñ. Yuj chi' spacanpax Dios d'a viñ, yalani to yovalil ol yac'paxoch syaelal eb' aj Babilonia chi' ayic ol javoc stiempoal. Yacb'an mantzac elc'och jun chi', a eb' sc'anab'ajan Dios, svach' c'anab'ajecab' eb', ayocab' och Dios chi' yipoc sc'ool eb'. Axo d'a slajvub' jun libro tic, ata' syala' tas ol aj satjiel eb' aj Babilonia chi'. Aypaxoch jun b'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios yic sb'itaji. Syalanpaxi to a Dios ayoch yipoc sc'ol viñ schecab' Dios chi', vach'chom ayec' viñ d'a scal syaelal.

Ix yal viñaj Habacuc yuj tas mañ tojoloc

- 1** Aton lolonel tic ix yal Jehová d'ayin Habacuc in tic, a in ton schecab' in.
- 2** Ix val d'a Jehová icha tic: Mamin Jehová, ¿b'aq'uiñito ol a cha ab' tas svala'? Ina jantac yel vav tzin c'anan a colval. ¿Tom mañ ol ach colvaj d'ayoñ? Jantac vavaj d'ayach yuj eb' anima sq'uechañ yixtan eb' anima d'a co cal tic.
- 3** ¿Tas yuj tzac' vil juntzañ chucal sc'ulej eb' anima yed' juntzañ tas mañ tojoloc sc'ulej eb'? Axoñej chucal, miloj anima, oval yed' telajb'ail sc'ulej eb' anima svila'.
- 4** Maxtzac yac'ochlaj yopisio a ley eb' yajal, maxtzac ch'olb'itajlaj

eb' anima d'a stojolal. A eb' vach' sb'eyb'al, tz'ixtaj eb' yuj eb' sc'ulan chucal. Sq'ueхан tojolal eb' d'a chucal, xin chi d'ay.

A spac syal Jehová

- 5** Ix tac'vi Jehová, ix yalan icha tic: Ilecñab' juntzañxo nación, satocab' e c'ool, yujto toxo ix in na' tas juntzañ ol in c'ulej d'a e cal d'a jun tiempool tic. Ayic ol ujoc juntzañ chi', vach'chom ay mach ol alan d'ayex, palta ijan val mañ ol e chalaj.
- 6** Ol vic'cot eb' caldeo yic syac' oval eb' eyed'oc. A juntzañ anima chi', junelñej malaj jab'oc yoq'uelc'olal eb'. Añej oval sgana eb'. Tzec' yoymitej yol-yib'añq'uinal tic eb' yic syican-can lum luum eb' mañ yicoc.

- 7 A juntzañ anima chi', te ay smay eb', ste xiv eb' anima d'a eb'. Syic'valchaañ sb'a eb'. Añej d'a spensar eb' scot tas snib'ej sc'ulej, yujto nivan yelc'och eb' snaani.
- 8 Ec'to sjelanil sb'ey noc' schej eb' d'a yichañ noc' tz'ib'choj. Axo eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ noc' chej chi', ec'to te ov eb' d'a yichañ noc' oques tz'ec' d'ac'-valil. Mañxo b'ischajb'enoc noc' schej eb', najatto ay noc' scot lemnaj noc' d'a oval chi', icha noc' ch'acb'a ayic syaman schib'ej noc'.
- 9 Satcanel masanil tastac eb' b'aj tz'eq'ui, ste q'uechaañ xivc'olal yuj jantac tas sc'ulej eb'. Icha sb'isul yarenail sti' a' mar, icha chi' sb'isul eb' anima syic'b'at eb' d'a schoñab'.
- 10 Toñej sb'uchvaj eb' d'a eb' rey yed' d'a eb' anima nivac yelc'och yalani. Toñej stzetzaj jun-tzañ choñab' eb' ayoch smuroal. Sb'oq'ue b'ulan lum luum eb' stec'nub'oc d'a spatic-tac juntzañ smuroal chi' yic syac' ganar juntzañ choñab' chi' eb'.
- 11 Tzañej yac' ganar junoc choñab' eb', sb'at eb' d'a junxo. Icha yec' chacxuxum ic', icha chi' yec' eb'. Tz'och smul eb' d'a vichañ, yujto a yip eb' syac'och sdiosaloc, xchi Jehová.

A tas ix yalxi viñaj Habacuc

- 12 Ix valanxi icha tic: Mamin Jehová, Dios ach taxoni, tojol ach toni. Mañ ol oñ a cha satel d'a junelñej. Ach Jehová co Columal, a ach ix ac' yip eb'

caldeo yuj ac'anoch yaelal d'a quib'añ.

- 13 A ach tic, mañ jab'oc scha a c'ol chucal, max a nib'ej il co chucal a oñ anima oñ tic. Palta, ¿tas yuj toñej tzach och q'uelan d'a eb' anima te chuc chi'? Ina a eb' chuc van satanel eb' vach'tacto sb'eyb'al.
- 14 ¿Tas yuj icha noc' chay ay d'a yol a' mar tzoñ utej a oñ anima oñ tic, ma icha noc' noc' malaj yajal tzoñ utej?
- 15 A eb' caldeo tz'ic'anec' jun-tzañxo nación, icha sc'ulej eb' yamum chay ayic syaman noc' chay eb' yed' q'uen anzuelo yed' pax ch'añ chimpá, axo yic syilan eb' sq'ueul b'ulnáj noc' chay chi', ste tzalaj eb'.
- 16 Yuj chi', a eb' yamum chay chi', tz'och eb' ejmelal d'a q'uen yanzuelo yed' d'a schimpá, syac'an silab' eb' d'ay, sñusanpax incienso eb' d'a jun-tzañ syamc'ab' chi'. Ste tzalaj eb' yujto vach' sva eb' yuj syamc'ab' chi'.
- 17 ¿Tom ol syamñej juntzañ nación eb' caldeo yed' syamlab', yic satel eb' anima eb' d'a mañxa oq'uelec'olal?
- 2¹ Icha yajoch junoc stañvumal choñab', icha chi' ol aj in tañvan vab' tas ol yal Jehová d'ayin, yic snachajel vuuj tas ol yutej spacan tas ix in c'anb'ej d'ay, xin chi.

A spac ix yac' Jehová

- 2 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Tz'ib'ejcan juntzañ tas ol in ch'ox il tic d'a junoc lechañ lum tz'acb'il luum, yic a mach ol

avtanoc, ol b'at yalel d'a elaiñ-chamel.

- 3 A jun tas van ilan tic, manto c'ochlaj stiempoal yelc'ochi, palta yovalil ol elc'ochoc, mañ esoclaj. Tañivej, vach'chom olto eb'oc, palta ol elñejc'ochoc.
- 4 Tz'ib'ej to a eb' te chuc, te ac'umtac syutej sb'a eb', palta a eb' tojol sb'eyb'al, ol ajñej ec' eb' yujto tzin yac'och eb' d'a sc'ool, xchi Jehová.

A tas ol aj eb' ixtum anima

- 5 A eb' aj Babilonia te ac'umtac eb', smusej sat eb' anima eb' icha añ añ smusan sat eb' tz'uc'ani. Max och vaan eb' sayan tas snib'ej. Slaj smac-canec' slum masanil nación eb'. Lajan eb' icha chamel, ma jul b'aj smucchaj eb' chamnac max tzactzaj schaan eb' chamnac chi'.
- 6 Palta masanil eb' anima d'a juntzañ nación tz'ac'ji ganar chi', ol b'uchvaj eb' d'a eb' chi', ol yalan eb' icha tic: Ob'iltac ex, yujto ix ex och b'eyumal yuj tastac mañ eyicoc. ¿B'aq'uiñ ol eyacteje e molb'anq'ue b'ulan masanil tas tze cha yuj eyixtan eb' quetanimail? xcham eb'.
- 7 Ex aj Babilonia, ayic mañ naanoc eyuuj, ol c'och eb' van sq'uecan sb'oc chi' d'ayex, ol b'at ex xib'tej eb', masanil tastac ay d'ayex ol yic'b'at eb', mañxa jab'oc ol yacteje can eb'.
- 8 Ix eyic'canec' tastac ay d'a eb' anima d'a juntzañxo nación, palta a eb' ixto cani, a eb' ol ic'anec' tastac ay d'ayex. Icha chi' ol ex yutej eb', yujto

tzijtum mach ix e milchamoc, maj oc'laj jab'oc e c'ool d'a eb' anima d'a juntzañ nación chi' yed' d'a schoñab' eb'.

- 9 Ob'iltac ex, yujto ix e b'ud' e pat yuj masanil tas ix eyelq'uej chi', yic syal e colan e b'a d'a tas ay smay e naani.
- 10 Icha chi' ix aj eyic'ancot q'uix-velal d'a yib'añ e choñab' chi'. A ex ix eyic'cot d'a eyib'añ, yujto tzijtum nación ix e sateli.
- 11 A eb' ix b'oanoch yichtac e pat yed' spatzab'il, ol avaj eb' yuj yalan sb'a yuj syaelal munlajel ix sb'o chi'.
- 12 Ob'iltac ex sic'lab'il, ix laj e b'o e choñab' yuj masanil tas ix eyac' ganar d'a chucal ix e c'ulej, ix ex q'uechaañ e milan-cham anima.
- 13 Masanil munlajel b'aj ix c'unb'i juntzañ nación ix eyac' ganar chi', te nab'añej. A c'ac' ol satanel masanil tas ix sb'o eb' chi'. Icha chi' ix aj snaan Jehová Yajal d'a Smasanil.
- 14 Tz'acan ol aj yojtacajel stziquiquial Jehová yuj eb' anima smasanil, icha tz'aj sb'ud'-jiel b'aj molanec' a' mar yuj a a'.
- 15 Ob'iltac eb' tz'ac'an añ añ yuq'uej eb' yetanimail ay d'a slac'anil spat yic syil sq'uixvelal eb' eb'. Icha ex pax ta' a ex tic, ob'iltac ex, yujto a yed' yoval e c'ol ix eyac' q'uixvelal juntzañ nación ay d'a e lac'anil.
- 16 A ticnaic, mañxo ol ex ic'joc-chaañ, palta to ol iljoc e q'uix-velal, icha ix eyutej eyilan sq'uixvelal juntzañxo nación ayec' d'a e lac'anil. A Jehová ol ex ac'an q'uixvelal. Icha junoc

uc'um añ tz'ec' yib'añ yuc'an
añ, icha chi' ol ex ajoc. Ol eyab'
syail yuj Jehová, icha yaelal ix
eyac'och d'a yib'añ juntzañxo
nación. Yuj chi' q'uixvelal ol ex
ajcan yuj eyac'umtaquil.

- 17 A ex tic, ix e ch'aque' te' nivac
te' d'a Líbano, yuj chi' a ticnaic,
van eyab'an syail. Ix e milcham
noc' noc' ta', palta axo ticnaic a
noc' ol ex ac'anoch d'a xivc'olal.
Icha chi' ol ex utajoc, yujto mañ
jantacoc anima ix e milchamoc.
Mañ jantacoc chucal ix eyac'och
d'a snación eb', d'a schoñab' eb'
yed' d'a eb' anima cajan d'a
schoñab' eb' chi'.
- 18 Malaj vach' yoch junoc comon
dios sb'o eb' anima. A juntzañ
chi', toñej tzex satb'eyec' yuuj,
max yal-laj sloloni. ¿Tas yuj a
eb' sb'oan chi' syac'och juntzañ
sb'o eb' chi' yipoc sc'ool?
- 19 Ob'iltac ex mach ex tzeyal icha
tic d'a juntzañ yechel b'ob'il d'a
te te': Aq'uec el e yayañ, xe chi
d'a te'. Q'ueañec liñan, xe chi
pax d'a q'uen q'ueen toxonton
max lolonlaj. ¿Tom syal ex
scuchb'an juntzañ chi'? Vach'-
chom copopi yilji juntzañ chi'
yuj q'uen oro, ma yuj q'uen
plata, palta malaj tas syal yuuj,
yujto malaj spixan.
- 20 Palta a Jehová, ayec' d'a yol stem-
plo yicñej yaji, yuj chi'
numanocab' tz'aj masanil tas ay
d'a yolyib'añq'uinal tic d'a yichañ.

A slesal viñaj Habacuc

- 3¹ Aton in lesal a in Habacuc in,
schecab' in Dios.
- 2 Mamin Jehová, ayic svab'an
yab'ixal masanil tas a b'onac,

ste sat in c'ol yuuj. B'o icha tas
a b'onac d'a peca' chi' d'a co
tiempoal tic. Vach'chom d'a scal
yoval a c'ool, ch'ox oq'uelc'olal
d'ayoñ.

- 3 A Dios Axoñej Ochi, scot d'a
lum tzan Parán d'a yol yic
Temán. Smacchajel masanil sat-
chaañ yuj stziquiquial, axo
masanil yolyib'añq'uinal tz'alan
vach' lolonel d'ay.
- 4 Sjavi d'a scal stziquiquial.
Tz'el'el copoljoc c'ac' d'a yol
sc'ab', sch'oxanel spoder
c'ub'anel yuuj.
- 5 A ilya b'ab'el sb'at yuuj, a d'a
spatic tzac'an sb'at chamel.
- 6 Ayic tz'och vaan, tz'ib'xiq'ue
lum luum tic smasanil. Masanil
juntzañ nación slaj ib'xiq'ue yuj
xivvelal ayic tz'och q'uelan d'a
eb'. A juntzañ lum vitz aytaxon
d'a peca', slaj q'ue tamaljoc
luum, slaj em lañaljoc luum.
Yujto a Jehová van sb'oan icha
tas sb'onac d'a peca',
- 7 yuj chi' svil yochcan eb' anima
cajan d'a choñab' Cusán d'a
ilc'olal. Svilpax yochcan eb'
cajan d'a choñab' Madián d'a
xivc'olal.
- 8 Mamin Jehová, mañoc d'a a'
nivac a' ix cot oval. Mañoc pax
d'a a' mar ix cot yoval a c'ool.
Ayic ix ach b'at d'a oval yic tza
satel eb' ajc'ool, ichato ix ach
q'ue d'a yib'añ a chej, mato
ach q'ue d'a yol a carruaje yic
oval.
- 9 Ichato ix laj ic'q'ueta a jul-lab'
d'a yol yed'tal, yic tzach julvaj
yed'oc.
A a' nivac a', ix te' q'ue a', ix el
a' d'a smelemal uuj.

- 10 Ayic ix a ch'oxan a b'a, ix te ib'-xiq'ue lum nivac vitz, ix cot nivac yaxñaab' d'a satchaañ, ix c'añ sq'ue chulnaj a' mar, ayxo smay ix aj sq'ue vaan a' ayic ix a ch'oxan a b'a chi'.
- 11 Ix och vaan c'u yed' q'uen uj ayic copoljub' yel sc'ac'al a jul-lab' yed' a lanza ayic sb'ati.
- 12 Yed' yoval a c'ool ix a tec'-canem lum luum tic. Yed' pax a c'ac'alc'olal ix a tec'canem jun-tzañ nación.
- 13 Ix ach elta yic tzach colvaj d'a a choñaab' yed' d'a viñ rey sic'-b'ilel uuj. Axo viñ yajalil eb' anima te chuc, ix a tec'canem viñ. Ix a satel schoñaab' viñ, masanto ix checlaj yich.
- 14 A eb' yajal yaj d'a scal eb' ajc'ol chi', a yed' syamc'ab' eb' yic oval, a yed'oc ix a milcham eb' ayic ix ja eb' d'ayoñ yic tzoñ satanel eb' yalani.
- 15 Ichato ix ach b'ey d'a yib'añ a' mar yed' noc' a chej, yuj chi' ix q'ue chulnaj a' mar chi'.
- 16 Ayic ix vab'an masanil tas ol javoc d'a quib'añ, ix in xiv-q'uei. Ix ib'xiq'ue in ti'. Masanil in nivanil ix el yip, ix el pax yip in xub'. Vach'chom icha chi' ol ajoc, palta nivan ol vutoc in c'ol in tañvan jun c'ual ayic ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' tz'ac'an oval qued'oc.
- 17-18 Tzin te tzalaj val uuj ach Jehová in Columal, vach'chom mañ ol xumacan te' higo, mañ ol satan te' uva yed' te' olivo, mañ ol yac' sat tas tz'avchaji, vach'chom ol satel masanil noc' calnel yed' noc' vacax d'a yol macte', palta ol valñej vach' lolonel d'ayach.
- 19 Mamin Jehová, a ach tzac' vip, tzac'an yip voc yic syal in b'ey icha noc' c'ultaquil chej, tzin ic'anq'ue b'aj chaañ, b'aj ol in colchajoc. B'itajocab' jun b'it tic yuj viñ scuchb'an eb' sb'itan yed' juntzañ yamc'ab' ayoch sch'añal.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

SOFONÍAS

Sofonías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Sofonías tz'ib'ab'ilcan d'ay. Ec'nac viñ d'a stiempoal viñaj Nahum yed' viñaj Habacuc. A yuj tas syal jun libro tic, snachajel cuuj to ayoc to yalannaccanel juntzañ lolonel tic viñ ayic mantzac meltzajxi spensar eb' aj Judá d'a schecnab'il Jehová d'a stiempoal viñaj rey Josías. A jun libro tic, syalcot yuj smul eb' anima slaj ochi, yuj chi' syac'cot yaelal Dios yic satel eb'. Syalanpaxcot yuj yaelal ol javoc d'a yib'añ eb' aj Judá, yujto tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Ol satjocpaxel juntzañ choñab' d'a yol smacb'en eb' filisteo yuj Dios. Palta axo pax choñab' Jerusalén jun, yalnac Dios to ol b'ochajxoc. A d'a jun tiempoal chi', a eb' anima ol cajnaj eb' d'a emnaquilal yed' d'a stojolal. Yuj chi' a jun libro tic, slajvican yed' jun b'it yic tzalajc'olal.

Sc'ual yoval sc'ol Jehová

1 Aton juntzañ lolonel tic ix yal Jehová d'ayin Sofonías in tic, yuninal in viñaj Cus, yixchiquin in viñaj Gedalías yuninal viñaj Amarías yuninal viñaj Ezequías. Ayic ayoch viñaj Josías yuninal viñaj Amón reyal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin.

2 A Jehová ix alan d'ayin icha tic: Ol in satel masanil tas ay d'a sat luum tic.

3 Ol in satel eb' anima, ol in satel noc' noc', noc' much yed' pax noc' chay. Ol in satel eb' chuc yed' schucal. Ol in satel eb' anima d'a sat lum luum tic.

4 Ol vac'och yaelal d'a yib'añ choñab' Judá yed' pax d'a yib'añ masanil eb' cajan d'a Jerusalén. Ol in satel juntzañ b'aj tz'och eb' ejmelal d'a comon dios scuchan Baal d'a jun choñab' tic. Mañxa b'aj ol checlajcanoc yed' pax sb'i eb' sacerdote ol in sucsatoc.

5 Ol in satel eb' sq'ue d'a yib'añ-tac pat lesal d'a masanil tas chequel d'a satchaani. Ol in satpaxel eb' tz'em cuman yic tzin yac'an b'inajoc, palta syac'pax b'inaj sdiosal eb' scuch Milcom.

6 Ol in satpaxel eb' syiq'uel sb'a d'ayin, aton eb' max yal sb'a d'ayin, eb' max yaq'uem sb'a yic sc'anb'an sb'a d'ayin.

7 Numan tzex aj d'a vichañ a in Jehová in tic, yujto a sc'ual yoval in c'ool, lac'anxo ay. Toxo ix in siq'uel noc' noc' ol in milcham silab'oc. Toxo pax ix in sic'canel mach avtab'il vael vuuj.

8 A d'a jun c'ual chi', ol vac' val och yaelal d'a yib'añ eb' yajal yed' d'a yib'añ eb' yuninal eb' viñ rey yed' pax d'a yib'añ juntzañxo eb' tz'ac'anocho spichul eb' ch'oc choñab'il.

9 Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' tz'ochb'at tz'itnáj d'a yib'añ sb'achnub' spuertail templo, eb' syac' b'ud'joc stemplo scomon

- diosal yed' b'eyumal syic' eb'
d'a spatic yelc'umal yed' pax
yuj yac'an musansatil eb'
yetanimail.
- 10 A d'a jun c'ual chi', ol ab'chaj
yel yav anima d'a puerta b'aj
tz'och eb' choñum chay d'a
schab'il macañ choñab'. Ol ab'-
chaj sc'añ yel c'acap d'a lum
tzalquixtac.
- 11 Avajañec, mach ex cajan ex d'a
mercado, yujto masanil eb'
choñvajum ol chamel eb',
masanil eb' tz'ac'an tumin
majanil, ol satel eb'.
- 12 A d'a jun c'ual chi', ol in say vil
Jerusalén, icha tz'aj saychaj
junoc tas satb'at yed' te' tz'ictaj.
Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb'
anima malaj tas sna' ticnaic,
lajan eb' icha vino toñej
tañanem yich, syal eb' icha tic:
A Jehová, max yac'cotlaj vach'il
d'a quib'añ, añejtona' mañ ol
yac'paxcotlaj chucal, xchi eb'.
- 13 Yuj chi' a masanil jantac
sb'eyumal eb', ol ic'chajec'oc
yed' spat eb' ol juchajemoc. Ol
sb'oq'ue spat eb', palta mañoc
eb' ol cajnaj d'a yool. Ol yavej
yuva eb', palta mañoc eb' ol
uc'an svinoal, xchi Jehová.
- 14 Lac'anxo ay jun sc'ual yoval
sc'ol Jehová. Te nivan yelc'och
jun c'ual chi'. Lac'anxo ay, yel-
c'olal sjavi. Ab'ec, a d'a jun
c'ual chi', vach'chom eb' sol-
dado te tec'an, ol oc' eb' yuj
xivela.
- 15 A jun c'ual chi', sc'ual yoval
sc'ol Jehová, sc'ual yaelal yed'
cusc'olal. A d'a jun c'ual chi', ol
juvoquel choñab', tz'inini ol
ajcanoc, ol q'uic'b'oc q'uinal,
- q'uic'alq'uinalxoñej ol ajoc, ol
muslajpaxoc, vevenxoñej ol
ajcanoc.
- 16 A d'a jun c'ual chi', sc'ual
spuchaj q'uen trompeta yic oval
yed' yel yav eb' soldado yac'an
oval d'a choñab' ayoch smuroal
yed' storreal te chaañ yajq'uei.
- 17 Syalan Jehová icha tic: Ol vac'
val och eb' anima d'a ilc'olal,
yuj chi' lajan ol aj sb'eyec' eb'
icha sb'eyec' eb' max uji yilani,
yujto sic'lab'il ix och schucal eb'
d'a vichañ. A schiq'uil eb', ol
b'atcan quib'naj icha lum pococ,
axo snivanil eb', toxoñej ol
q'uecan b'ulan icha stza' noc'
noc', xchi Jehová chi'.
- 18 A d'a sc'ual yoval sc'ol Jehová,
a q'uen oro yed' q'uen splata
eb' anima, mañxo ol yal scoljiei
eb' yuj q'ueen. Yujto a yoval
sc'ol chi' ol ac'an satel jun
nación tic. Mañ junipoc ol satel
masanil eb' cajan d'a jun
nación tic. Icha tz'aj stz'ab'at
junoc tas yuj te' c'ac', icha chi'
ol aj satel eb'.
- 2¹ Ex anima malaj jab'oc
sq'uixvelal, molb'ejec e b'a yic
tze naan sic'lab'il,
- 2 yacb'an manto javi jun c'ual
naanxo yuj Jehová, jun c'ual te
ay smay. Ol ex saclemb'at yuuj
icha tz'aj yic'jib'at smatz'il ixim
trigo yuj ic'.
- 3 Mach ex emnaquil tzeyutej e
c'anab'ajan tojolal d'a jun
nación tic, aq'uecoch e b'a d'a
yol sc'ab' Jehová e masanil.
B'eyb'alejec tojolal yed'
emnaquilal, talaj olto ilchaj b'aj
ol e col e b'a d'a jun c'ual yic
yoval sc'ol Jehová chi'.

**A yaelal ol javoc
d'a yib'añ juntzañ naci6n**

- 4 Tz'inini ol ajcan choñab' Gaza. Cuseltac ol ajcan choñab' Ascal6n. D'a c'ualil ol pech-chajel eb' cajan d'a Asdod, axo pax eb' cajan d'a Ecr6n ol ic'-chajel eb', icha stoc'chajq'ueta junoc te te' yed' sch'añal yib'.
- 5 Mach ex cotnac ex d'a Creta, ex cajan ex d'a stitac a' mar, toxo ix yal Jehová tas ol javoc d'a eyib'añ. Syalan icha tic: Ol in satel choñab' Canaán, aton schoñab' eb' filisteo. Mañxo junoc mach ol can cajan ta', xchi Jehová.
- 6 Masanil choñab' d'a stitac a' mar, axoñej noc' calnel ol va d'ay. Axoñej ta' ol sb'oq'ue slech pat eb' tañvum calnel yed' smacte' noc' scalnel eb' chi'.
- 7 A eb' mañ ol cham d'a Judá, ol yic' smach'en eb' d'a jun lum luum chi'. Ata' ol laj b'at eb' stañvej noc' scalnel, axo d'a te' pat d'a Ascal6n ol laj vay eb' d'ac'valil, yujto a Jehová Dios ol tañvan eb', ol ic'jocpaxq'ue chaañ eb' yuu.
- 8 A Jehová tz'alan icha tic: Ix vab' val sb'uchvaj eb' moabita yed' eb' amonita d'a eb' in choñab', syalanpax eb' to ol yiq'uec' lum sluum eb' in choñab' tic eb' yalani.
- 9 Yuj chi', a in Jehová in tic sva'la', a Moab yed' Am6n chi', lajan ol aj icha ajnac Sodoma yed' Gomorra, aton meltzaj-nacoch b'aj sq'uib'q'ue te' q'uiix yed' pax b'aj sb'ol atz'am atz'am. Tz'inini ol ajcan d'a junelñej.
- Axo eb' mañ ol cham d'a in choñab', a eb' ol ic'anelta tastac ay d'a eb', a eb' ol macb'enan-can slum eb' chi', xchi Jehová.
- 10 Aton spac chi' ol scha Moab yed' Am6n, yujto ix b'uchvaj eb' d'ayoñ schoñab' oñ Jehová Yajal d'a Smasanil. Ix yalanpax eb' to syiq'uec' lum co luum eb'.
- 11 Ol cot val yoval sc'ool Jehová d'a eb'. Ol satel juntzañ comon dios ay d'a smasanil yolyib'añ-q'uinal tic. Axo eb' cajan d'a juntzañ lum luum ay d'a snañal a' mar, ol och eb' ejmelal d'a Jehová b'aj cajan junjun.
- 12 Yed' ex pax tic, ex aj Etiopía, ol ex cham yuj yespada Jehová.
- 13 Ol yac'anpax yaelal Jehová d'a yib'añ eb' cajan d'a Asiria ay d'a norte yic satel eb'. Tz'inini ol ajcan choñab' Nínive yuu, tz'inan luum ol ajcanoc.
- 14 Ol juchajem spat eb'. Axoñej noc' molb'etzal noc' yed' noc' c'ultaquil noc' ol aj ta'. Axoñej noc' cujub' yed' noc' sotz' ol oc' d'a schontac yoyal spat eb' chi', ol laj oq'uelta noc' d'a ventena. Toxoñej ol och b'ulan noc' joj d'a sti' spuertail spat eb' chi'. Axo te' c'ute' ayoch schemte-aloc yool, ol laj el te'.
- 15 Icha chi' ol utaj jun choñab' te ac'umtac syutej sb'a, malaj tas sna'a, syipc'olej sb'a sch'ocoj, syalan eb' cajan d'ay icha tic: Malaj junocxo choñab' lajan yed' co choñab' tic, xchi eb'. Palta ol can tz'inan, axoñej noc' chium noc' ol cajnajcan ta'. A eb' ol ec' d'a slac'anil chi', ol schiñub'tañej sc'ab' eb', ol b'uchvaj eb' d'ay.

A schucal Jerusalén yed' scolnab'il

- 3**¹ Ob'iltac eb' aj Jerusalén, aton jun choñab' b'aj cajan eb' anima te pit, eb' yelxo val te chuc yed' pax eb' ixtum anima.
- 2** Maj scha yab' eb' tas ix yal Jehová, te chuc pax ix yab' eb' ayic ix cachji eb' yuu. Maj yac'och Jehová sDiosal eb' yipoc sc'ool, maj sc'anb'ejpax jab'oc sb'a eb' d'ay.
- 3** A eb' sreyal eb', lajan eb' icha noc' choj tz'el yav yuj vejel. Axo eb' sjuezal eb', lajan eb' icha noc' oques mañxo junoc sb'aquil schib'ej syactejan yic schi d'a junxo c'u.
- 4** A eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, syic'chañ sb'a eb', añej d'a yol yic eb' scomon loloni. A eb' sacerdote, syixtejb'at scajnub' Dios eb', max sc'anab'ajej pax sc'ayb'ub'al Dios chi' eb'.
- 5** Palta, ayec' Jehová d'a co choñab' tic, añej tas tojol sc'ulej, malaj juneloc sc'ulej junoc tas mañ vach'oc. Junjun q'uiñib'alil sch'oxanel stojolal. Axo pax eb' chuc, max q'uixvi jab'oc eb'.
- 6** A Jehová tz'alan icha tic: Toxo ix laj in satel juntzañ nación. Toxo ix laj vec lañchaj storreal smuroal schoñab' eb'. Tz'inini ix vutejcan yoltac calle, mañxalaj junoc mach tz'ec' ta'. A d'a jun-tzañ choñab' chi', mañxa junoc anima cajan.
- 7** Ix vutej icha chi', talaj a eb' aj Jerusalén tic, ol ja sxive'olal eb' d'ayin, yic a ol vac'an scach-nab'il eb', ol in sc'anab'ajej eb'. Tato icha chi', mañ ol in juem scajnub' eb', mañ ol vac'paxoch syaelal eb', icha ix aj in naani. Palta axo eb' jun, yelc'olal ix tzalaj val eb' sc'ulan masanil macañ chucal d'a vichañ.
- 8** Yuj chi' tañvejec sjavi jun c'u ayic ol in ch'oxanel smul masanil eb' sc'ulan chucal. A in Jehová in sval icha tic: Toxo ix in na to ol in molb'ej masanil nación yed' masanil choñab', yic ol vac'och yoval in c'ol d'a yib'añ eb' anima cajan d'ay. Masanil yolyib'añq'uinal ol satel yuj yoval in c'ool.
- 9** Ayic ol c'och jun c'ual chi', axoñej lolonel vach' ol vac' yal eb' anima smasanil, yic vach' a masanil eb' anima d'a junjun choñab', ol yal vach' lolonel eb' d'ayin. Junxoñej ol aj yalan sb'a eb' d'ayin.
- 10** A eb' in choñab' sacleminac yaj-canb'at ticnaic d'a sc'axepal a a' yic Etiopía, a d'a jun c'ual chi' ol laj javoc eb' smasanil ul yaq'uem sb'a d'ayin yed' yo-frenda.
- 11** Ex in choñab', a d'a jun c'ual chi', mañxo ol ex q'uixvoc yuj e chuc b'eyb'al, aton b'aj ix e pitej e b'a d'ayin. A d'a jun c'ual chi', ol viq'uel eb' stzalaj yed' yac'umtaquil d'a e cal. Mañxo ac'umtacoc ol eyutej e b'a d'a jun tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin.
- 12** Axoñej eb' anima emnaquikal syutej sb'a ol vac'can cajan d'a in choñab' chi', axoñej d'ayin ol scol sb'a eb'.
- 13** A eb' aj Israel olto canoc, mañxo ol sc'ulej eb' tas mañ tojoloc, mañxo ol yalpax lolonel

eb' mañ yeloc. Mañxalaj pax
b'aq'uiñ ol yixtej eb' yetanimail
eb'. Junc'olalxoñej ol aj eb',
mañxalaj mach b'aj ol xiv eb',
toxoxej ol va eb', junc'olalxoñej
ol aj eb', xchi Jehová.

B'it yic tzalajc'olal yuj Jerusalén

- 14 B'itanañec ex aj Sion. Q'ueocab'
chaañ e jaj e b'itan ex aj Israel.
Tzalajañec ex aj Jerusalén,
tzalajañec val.
- 15 A Jehová, toxo ix yic'canel eb'
tz'ac'anoch yaelal d'a quib'añ,
toxoxej spatiquejel eb' ayoch
ajc'olal d'ayoñ. A Jehová co
Reyal ayec' qued'oc. Mañxalaj
b'aj ol oñ xivoc.
- 16 A d'a jun c'ual chi', ol yal
anima d'a eb' aj Jerusalén icha
tic: Ex aj Sion, mañxo ex xivoc,
mañxoocab' el yip e c'ab' yuj
xivela.
- 17 A Jehová e Diosal ayec' eyed'oc.
A spider tzex colani, ste tzalaj

- eyed'oc. Yujto xajan ex yuuj,
yuj chi' mañxalaj tas ol yala'. A
yuj stzalajc'olal chi' ol b'itanoc,
18 icha tz'aj yoch b'it d'a sc'ual
q'uiñ, xcham eb'.
Syalan Jehová: Ol viq'uel jun-
tzañ cusc'olal ayoch d'a eyib'añ,
ol vic'anpaxel q'uixvelal tzex
ic'ani.
- 19 A d'a jun c'ual chi', ol vac'
yovalil d'a juntzañ eb' ix ex
ixtani. Ol in colvaj d'a eb' yatac
val ay yed' d'a eb' saclemnac-
canb'ati. Ol vic' val chaañ
snivanil eyelc'och d'a masanil
yolyib'añq'uinal yuj b'aj ix ex
ixtaji.
- 20 A d'a jun c'ual chi', ol ex vic'-
coti. Ol ex in molb'ej, ol in
q'uexan tas ayoch d'a eyib'añ.
Ol ex vic'an val chaañ, nivan ol
aj eyelc'och d'a scal masanil
choñab' d'a yolyib'añq'uinal tic.
Ol eyil val ex vic'anxi chaañ,
xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

HAGEO

Hageo sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Hageo tz'ib'ab'ilcan d'ay. Syalcot yuj slolonel Dios alb'ilcan d'a eb' anima janacxi d'a Jerusalén, aton eb' xid'naquec' icha presoal d'a Babilonia. Aljinac slolonel Dios tic d'a eb' d'a ab'il 520 ayic manto javi Jesucristo. Cotnac yoval Dios chi' d'a eb' schoñab' chi', yujto tz'ec' tiempo añeja' max sb'oxiq'uelaj stemplo Dios chi' eb'. Palta a eb' anima, mañ jantacoc svach'il spat eb' b'aj cajan. Yuj chi' javinac yaelal d'a yib'añ eb'. Palta yac'nacpaxcan sti' Dios d'a eb' to ol c'ochxoc eb' ichataxon yaji tato sna sb'a eb', syactancan eb' sc'ulan chucal.

Schecchaj b'o templo

1 ¹ D'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal, d'a sb'ab'el c'ual yic svaquil uj, a Jehová ix in checan a in Hageo schecab' in tic yic b'at in lolon yed' viñ sgobernadoral Judá, aton viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel yed' pax viñaj Josué, viñ sat sacerdote yuninal viñaj Josadac.

²⁻³ A Jehová Yajal d'a Smasanil ix in checanb'at val juntzañ tic: A ex tic, tzeyala' to ayto sc'och sc'ual yic sb'ochajxiq'ue in cajnub'. ⁴ Palta vach' jun, aocab' d'a pat te vach' yilji b'aj tzex cajnaji yacb'an axo in cajnub' max eyamochlaj e b'oanxi. ⁵ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, a in svala', ¿tom max e na val jab'oc yuj tas van yec' d'a eyib'añ tic? ⁶ Te nivan tastac tzeyavej, palta quenñej sat tze molo'. Tzex va'i, palta max ex b'ud'jilaj. Tzeyuq'uej a', palta max ec'laj e taquiñtial. Tzeyac'och e pichul, palta max ex q'uixnajlaj yuuj. Axo mach scha stojol b'aj smunlaj d'a junoc c'ui, ichato d'a yol mucuc olan yich syaq'uem stojol chi'. ⁷ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval

d'ayex, ¿tom max e na val jab'oc yuj tas van yec' d'a eyib'añ tic? ⁸ A tic-naic jun, ixiquec d'a caltac yax luum, tzeyic'ancot te te' yic tze b'oanxiq'ue in cajnub'. Ichato chi' b'ian, ol in aj ta' d'a tzalajc'olal, ol eyic'anxichaañ in b'i.

⁹ A ex tic tze na'a to te nivan sat tas ol eyic' d'a tas ix eyavej chi', palta quenñej pax tzeyic'a'. A in Jehová in svala', a jab'oc tze molb'ejcan d'a e pat, a in tzin pu saclem d'ayex. ¿Tas yuuj? Yujto a in cajnub', lañchintac yajcani, a exxo tic, añej e b'oanq'ue e pat b'aj ayoch e pensar. ¹⁰ Yujton chi' max yac'laj ñab' b'aj cajan ex tic, malaj tas syac' lum luum tic d'ayex. ¹¹ Ix in yamoch vaan yem ñab' d'a yib'añ tas tzeyavej yed' d'a jolomtac vitz, yic staciel ixim trigo, te' uva, te' olivo yed' masanil sat avb'en slaj molji. Mañxalaj ñab' tz'em d'a eyib'añ, mañxooc d'a yib'añ noc' e molb'etz, mañxooc pax d'a yib'añ masanil e munlajel, xchi Jehová.

¹² A juntzañ slolonel Jehová Dios ix vala', ayic ix yab'an viñaj Zorobabel yed' viñaj Josué, aton viñ sat sacerdote yed' masanil eb' anima,

ix te xiv eb' d'a Jehová, yuj chi' ix sc'anab'ajej eb'. **13** Yuj chi', ix valan icha tic: A Jehová tz'alani: Ayinñejec' eyed'oc xchi, xin chi.

14-15 Icha chi' ix aj yiptzitaj viñaj Zorobabel gobernador d'a Judá yed' viñaj Josué sat sacerdote yed' pax masanil eb' anima yuj Jehová. Ayic 24 c'ual yoch svaquil uj, d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal, aton ta' ix syamoch eb' sb'oanxi scajnub' sDiosal, aton Jehová Yajal d'a Smasanil.

A snivanil yelc'och ac' templo

2 ¹ Ayic 21 yoch yuquil uj, ix lolonxi Jehová d'ayin Hageo in tic. ² Ix yalani to sval d'a viñaj Zorobabel yed' d'a viñaj Josué yed' pax d'a masanil eb' anima icha tic: ³ A ex eyilnacto svach'il yilji jun templo d'a yalañtaxo, alec tato lajan yed' jun sco sb'o tic ticnaic. Tecan tze na'a to malaj jab'oc yelc'ochi tato sco laj-b'ej yed' junxo chi'. ⁴ Ach Zorobabel, mocab' chab'ax a c'ool yed' ach Josué sat sacerdote. Mocab' chab'ax e c'ol ex choñab'. Munlajañec, yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, ayinec' eyed'oc. ⁵ Ayñej och Ves-píritu eyed'oc icha ajnac vac'an can in ti' ayic vic'annaquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto, yuj chi' mañ ex xivoc.

⁶ Toxo val ol in tzicub'tañej yol-yib'añq'uinal tic, aton satchaañ, a' mar yed' lum luum tic. ⁷ Ol laj vac' ib'xoc masanil nación, axo sb'eyumal eb', ol laj yic'cot eb' d'a in cajnub'. A in Jehová Yajal d'a Smasanil svala', ol b'ud'joquel in cajnub' tic yuj sb'eyumal eb' chi'. ⁸ A in ay vic q'uen plata yed' q'uen oro. ⁹ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': A

snivanil yelc'och in cajnub' tic, ec'to ol aj sb'inaj d'a yichañ jun b'ab'el. A tic ol vac' pitzvoc junc'olal, xchi Jehová, xin chi.

A Dios ix cachan eb' schoñab'

10 Ayic 24 yoch sb'aluñil uj, añeja' d'a schab'il ab'ilxo yoch viñaj Darío reyal, ix yal Jehová d'ayin Hageo in tic icha tic: **11** C'anb'ej d'a eb' viñ sacerdote tas syal ley yuj tas tz'ab'-laji, xchi d'ayin. **12** Yuj chi', ix valan d'a eb' viñ sacerdote chi' icha tic: Q'uinaloc ay junoc mach ed'jinac jab'oc chib'ej, pichb'iloch d'a sti' spichul, yic Dios jab' chib'ej chi' yujto ix ac'ji silab'il d'ay. Q'uinaloc a stitac spichul chi' tz'och d'a ixim pan, ma d'a junoc vael toxo ix taji, ma d'a vino, ma d'a aceite, ma d'a junocxo tas vach' svaji. ¿Am yuj chi' yicxoñej Dios tz'ajcan juntzañ vael chi'? xin chi d'a eb' viñ.

—Maay, xchi eb' viñ d'ayin.

13 Ix valanxi icha tic: Q'uinaloc ay junoc mach mañ vach'oc d'a yichañ ley yujto ix syam snivanil junoc chamnac, slajvi chi' syaman juntzañ tas tz'ab'laj ix laj cal chi': ¿Tzam ixtax juntzañ chi' icha yalan ley? xin chi. Ix tac'vi eb' viñ: I'... tz'ixtaxi, xchi eb' viñ.

14 Yuj chi' ix valani: A Jehová tz'alani icha tic: Icha chi' yaj juntzañ anima tic. Masanil tas sc'ulej eb' yed' tas syac' eb' d'ayin, junelñej malaj svach'il. **15** Naec nab'i, tas eyaji ayic manto eyamoch e b'oanxiq'ue in caj-nub' tic. **16** Yujto a d'a yic chi', ay mach b'at ic'ancot 20 echlab'oc ixim trigo yalani, axo sc'och b'aj molb'ab'il ixim chi' yuuj, añej lajuñe' echlab' ixim ayeq'tui. Añejtona' ay mach sb'at b'aj smolb'aj vino, b'at yic'ancot 50

ch'ub'oc yalani, axo syic'anq'ueta, añej 20 ch'ub' sq'ueta. **17** A in tic, ix in satel masanil tas tzeyavej yed' juntzañ yab'il yed' pax q'uen sacb'at, palta maj ex meltzajcotlaj d'ayin. **18** A d'a jun c'u 24 yic sb'aluñil uj tic, ix eyaq'uem yich in templo. **19** A ticnaic, cham val ol eyila' tas ol ex ajoc. Vach'chom mañxalaj ixim trigo d'a yed'tal, ma manto yac' sat te' uva, te' higo, te' granado yed' te' olivo, palta a ticnaic yed' yic ol b'eyñejb'atoc, ol vac' val in vach'c'olal d'a eyib'añ, xchi Jehová, xin chi.

**A sti' Jehová ix yac' d'a viñaj
Zorobabel**

20 Añeja' d'a jun c'u chi' ix lolon Jehová d'ayin Hageo in tic. **21** Ix

yalan icha tic: Al d'a viñaj Zorobabel sgobernadoral Judá to a in Jehová in sval icha tic: Ol in tzicub'tañej sat-chaañ yed' lum luum tic. **22** Masanil yipal juntzañ nación d'a yolyib'añ-q'uinal tic, ol laj in sateli, ol vic'an-canel yopisio eb' yajal. Ol laj vecq'ue pac'aljoc masanil carruaje yic oval yed' masanil eb' ayq'ue d'a yib'añ. Ol laj cham noc' chej yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ noc'. Junjun soldado ol xiclaj-cham sb'a yed' yetsoldadoal ajun yed'oc. **23** A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval d'ayach ach in checab' Zorobabel yuninal viñaj Salatiel, a d'a jun c'ual chi', ol vac'och opisio icha yopisio in sello, yujto a in ix ach in siq'uelta, xchi Jehová, xin chi d'a viñaj Zorobabel chi'.

A Slolonel Dios D'a Viñaj ZACARÍAS

Zacarías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Zacarías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A tz'alancot yuj juntzañ lolonel aljinac d'a viñ ayic meltzajnacxo viñ d'a Babilonia. Cha macañ yaj jun libro tic: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 8, ata' syala' to ay tas ix ch'oxji yil viñaj Zacarías chi' icha vayich yuj Dios, aton d'a ab'il 520-518 ayic manto javi Jesucristo. Syalanpaxcot yuj tas ajnac sb'ochajxi choñab' Jerusalén yed' tas ajnac sb'ochajxi stemplo Dios, yed' pax tas ajnac sb'oanxi spensar eb' anima chi'. Syalanpaxcot yuj sjaub'al Cristo. Axo d'a capítulo 9 masanto d'a 14, ata' syal yuj Cristo yed' yic ol sch'olb'itaj eb' choñab' israel yed' juntzañxo nación. Syalanpaxi to a Israel ol c'ochxoc icha yajtaxoni.

Syavtej schoñab' Jehová

1 ¹ A in Zacarías in, yuninal in viñaj Berequías, yixchiquin in viñaj Iddo. A d'a svajxaquil uj, d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal, ix lolon Jehová d'ayin schecab' in tic yic svaleti, ix yalan icha tic:

²⁻³ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, ix te cot voval d'a eb' a mam icham, yuj chi' al tas sval tic d'a eb' etchoñab': A in Jehová in svala', meltzajañecxicot d'ayin yic ol in meltzajxipaxb'at d'ayex. ⁴ Mañ e pitej e b'a icha ix aj spitan sb'a eb' e mam eyicham chi'. Ix yal eb' in checab' d'a eb' d'a peca' chi': Icha val tic yalan Jehová Yajal d'a Smasanil: Naecval e b'a d'a e chuc pensaril yed' pax d'a chucal tze c'ulej, xchi Jehová, xchi eb' in checab' chi', palta maj scha yab' eb', maj sc'anab'ajejpaxlaj eb'. ⁵ Palta a ticnaic, ¿b'ajtil ayec' eb' e mam eyicham chi'? Añejtona' pax eb' in checab', mañixo pitzanoc eb' tic-naic. ⁶ Axo pax in lolonel yed' in checnab'il ix val d'a eb' in checab' chi', ix elc'och d'a eb' e mam

eyicham chi', yuj chi' ix sna sb'a sc'ol eb', ix yalan eb': A Jehová Yajal d'a Smasanil, ix oñ yutej icha ix aj sna-ani, icha smojal co chuc pensaril yed' chucal sco c'ulej, xchi eb', xchi Jehová d'ayin.

A tas ch'oxb'il yil viñaj Zacarías

⁷ A in Zacarías in tic, ix in cha juntzañ lolonel tic d'a Jehová, d'a 24 yoch yuxluchil uj (aton jun uj seuch Sebat) d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal. ⁸ A d'a jun ac'val, ix ch'oxji vil jun tic d'a in vayich: Ix vil jun viñ vinac ayq'ue d'a yib'añ jun noc' chacchac chej, ix vanaj noc' d'a jun ch'olan d'a scal juntzañ te' arrayán. Axo d'a spatic jun viñ chi', ay junxo ñilañ noc' chej, ay pax mach ayq'ue d'a yib'añ noc'. A d'a scal noc' chi', ay noc' chacchac, ay noc' sac-b'alinac, ay pax noc' saccac. ⁹ Ix in c'anb'an d'a jun ángel van slolon ved'oc icha tic: Mamin, ¿tas yaj juntzañ eb' ayq'ue d'a yib'añ chej chi'? xin chi. Ix tac'vi d'ayin, ix yalan icha tic: Ol in ch'ox d'ayach tas yaj eb', xchi. ¹⁰ Yuj chi', ix yalan jun viñ

ayec' d'a scal juntzañ te' arrayán chi' icha tic: Aton eb' tic ix checjib'at yuj Jehová yic b'at sb'eytzitan masanil yolyib'añq'uinal tic eb', xchi.

11 Ix yalan eb' ayq'ue d'a yib'añ chej chi' d'a Yángel Jehová ayec' d'a scal te' arrayán chi' icha tic: Toxo ix oñ ec' d'a masanil yolyib'añq'uinal tic. Vach'ñej yaj ix quila', te junc'olal yaji, xchi eb'. **12** Ix yalan Yángel Jehová chi' icha tic: Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, 70 ab'ilxo yajcot yoval a c'ol d'a yib'añ Jerusalén yed' d'a yib'añ Judá. ¿Jan-tacto val tiempo, ichato chi' ol oc'xoc a c'ol d'a masanil eb' a choñab' chi'? xchi.

13 Ix tac'vi Jehová d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc, ix yac'an snivanil sc'ool. **14** Elañchamel ix yal jun ángel chi' to svalet juntzañ lolonel tic: Aton juntzañ tic ix yal Jehová, Yajal d'a Smasanil: Te xajan choñab' Jerusalén vuuj yed' tzalan Sion. **15** Yuj chi' te aycot yoval in c'ol d'a yib'añ juntzañxo nación malaj jab'oc tas sna'a. Ayic quenñej yoval in c'ol d'a yib'añ Jerusalén chi', ix te ec' eb' d'a yib'añ yac'an yaelal d'ay. **16** Yuj chi', a in Jehová in sval icha tic: A ticnaic, ol vac'xi in vach'c'olal d'a Jerusalén. Ol vac'an b'ochajxiq'ue in templo ta', ol b'ochajpaxq'ue choñab' Jerusalén chi', xchi Jehová d'a jun ángel chi'.

17 Ix yalanxi jun ángel chi' d'ayin icha tic: Alpaxel juntzañxo tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol vic'xichaañ juntzañ in choñab' tic, ol vac'anxi snivanil sc'ol Sion. Ol valanel junelxo to a Jerusalén tic, in choñab' yaji, sic'-b'ilal vuuj, xchi Jehová, xchi jun ángel chi'.

Chab' tas ix ch'oxji yil viñaj Zacarías

18 Ix in q'ue q'uelan, ix vilan chañe' noc' ch'aac. **19-21** Ix in c'an-b'an d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc icha tic: ¿Tas syalelc'och chañe' noc' ch'aac chi'? xin chi d'ay. Ix yalan d'ayin icha tic: A juntzañ noc' ch'aac chi', a juntzañ nación ac'annacoch yaelal d'a yib'añ eb' aj Israel, eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén sch'oxcot noc', saclemnac-b'at eb' yuuj, xchi d'ayin. Ix lajvi chi', ay pax chañvañ eb' viñ tenum q'ueen ix sch'ox Jehová vila'. Ix in c'anb'an icha tic: ¿Tas tzul sc'ulej juntzañ eb' viñ tenum q'ueen tic? xin chi. Ix yalan d'ayin icha tic: A juntzañ eb' viñ tic, ix javi eb' viñ ul xib'tani yed' yac'an satel yipalil juntzañ nación ix saclemanb'at eb' aj Judá, xchi d'ayin.

A jun viñ vinac ed'jinac jun ch'añ cuerda

2 ¹ Ix in q'uexxi q'uelan, ix vilani to ay jun viñ vinac ed'jinac jun ch'añ cuerda. ² Ix in c'anb'an d'a viñ: ¿B'ajtil tzach b'ati? xin chi. Ix yalan viñ d'ayin icha tic: Van in b'at vech-tej choñab' Jerusalén, yic snachajeli jantac sc'atul yed' jantac sat, xchi viñ.

3 Yuj chi', ix vilan sb'at jun ángel van slolon chi' ved'oc. Ay junxo ángel chi' ix elta ul scha'a, a' ix alan d'ay: **4** Ixix d'a elañchamel, al d'a viñ quelem chi' icha tic: A Jerusalén, mañxo ol yal-laj yoch smuroal, yujto a eb' anima ol cajnajxoc d'ay, mañxo jantacoc ol aj sb'isul eb'. Ol te q'uib'-paxchaañ noc' smolb'etzel noc' eb'. **5** Palta a Jehová tz'alani: A in ol in och oyan d'a spatictac Jerusalén chi'

icha junoc c'ac', icha muro. Ol in ch'ox in tziquiquial d'a scal choñab' chi', xchi Jehová, xa chi, xchi jun ángel chi'.

Ol scolel schoñab' Jehová

6-7 A Jehová tz'alan icha tic: A in ix ex vac' saclemb'at d'a masanil yol-yib'añq'uinal. Palta a ticnaic, sval d'ayex icha tic: Ex aj Sion, elañecot elañchamel d'a Babilonia ay d'a stojolal norte b'aj sacleminac eyaj-canb'ati, xchi Jehová.

8-9 A Jehová Yajal d'a Smasanil, schecan val juntzañ lolonel tic d'a juntzañ nación ix ex pechan saclem a ex schoñab' ex tic. A tz'alan icha tic: Yalñej mach tz'ixtan in choñab' tic, ichato a snenal yol in sat syix-tej. Yuj chi' a in ol vac' oval yed' juntzañ nación chi', a in ol in chec eb' ayoch schecab'oc eb' yic a eb' ol ic'anec' jantac sb'eyumal eb', xchi Jehová. Icha chi' ol aj sch'oxan sb'a stziquiquial Jehová, icha pax chi' ol aj snachajel eyuuj to a' ix in checancot val d'ayex.

10 A Jehová tz'alan icha tic: B'itanañec d'a tzalajc'olal ex aj Sion, yujto ol in c'ochoc, ol in cajnaj d'a e cal, xchi Jehová. 11 Ayic ol ujoc jun tic, tzijtum nación ol javoc d'a Jehová, ol och schoñab'oc. Ol caj-najñej Jehová chi' d'a e cal. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a Jehová Yajal d'a Smasanil ix in checancot d'ayex. 12 A Jehová, ol yac' checlaj d'a sat lum lum yic-taxoni to a Judá yico', axo pax Jerusalén sic'b'ilal yuuj. 13 Num-c'ajocab' masanil anima d'a yol-yib'añq'uinal d'a yichañ Jehová, yujto van scot yuj eb' schoñab', van yelta d'a yol scajnub' yicñej yaji.

Ix q'uexjiel spichul viñaj Josué

3 ¹ Ix ch'oxji vila' to a viñaj Josué, aton viñ sat sacerdote, liñanoch viñ d'a yichañ Yángel Jehová. A d'a stojolal svach' viñaj Josué chi', ata' liñanoch viñ Satanás, yic syaloch smul viñaj Josué chi' viñ. ² Ix yalan Yángel Jehová chi' d'a viñ Satanás chi' icha tic: A Jehová ix sic'anel choñab' Jerusalén, a tzach cachani. Yujto a jun viñ vinac tic, lajan viñ icha junoc cuxc'ac' tz'ic'chajelta d'a yol c'ac', xchi. ³ A viñaj Josué chi', te mictac spichul viñ ayochi, liñan-ñejoch viñ d'a yichañ Yángel Jehová chi'. ⁴ A Yángel Jehová chi' ix alan d'a juntzañ schecab' liñanoch d'a yichañ to tz'ic'chajel spichul viñaj Josué te mictac ayochi. Ix yalanpax d'a viñaj Josué chi' icha tic: Scham val ilani, a syalelc'och jun tic to a in svc'canel a mul. A ticnaic ol vac' c'apac pichul yic q'uiñ ac'ochi, xchi. ⁵ Ix lajvi chi', ix valani: Comonoc val tz'ac'chajq'ue junoc c'ox te sac d'a sjolom viñaj Josué chi', xin chi. Ix yac'anq'ue eb' b'ian. Ix lajvi chi' ix yac'anoch pichul yic q'uiñ chi' eb' d'a viñ, yacb'an liñanñejec' Yángel Jehová chi' ta'.

⁶ Ix lajvi chi', ix yalan Yángel Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: ⁷ Aton val juntzañ tic syal Jehová Yajal d'a Smasanil d'ayach: Cha ab'tas svala', tza c'anab'ajanñej masanil tas svac' a c'ulej. Tato ol a c'ulej masanil juntzañ chi', ol ach ochcan yilumaloc in templo, ol a tañvanñej yed' yamaq'uul. A in ol vac' opisio och d'a vichañ icha eb' in checab' ayec' d'a vichañ tic. ⁸ Ach Josué, scham val ab'ani, a ach tic, sat sacerdote aji. Scham yab'anpax eb' ayoch

d'a yopisio ed'oc, yujto a ex tic, ch'oxnab'il eyaj yuj junoc tas toxo val ol ujoc. Ol vic'cot in checab', aton jun scuch Svol.^a **9** A in svac'och jun q'uen q'ueen uque' pac'añ d'a yichañ viñaj Josué. A in ol in tz'ib'ej och d'a q'ueen icha tic: Junñej c'ual ol aj vic'anel smul eb' cajan d'a jun nación tic. **10** A d'a jun c'ual chi', ol eyavtej e b'a. D'a tzalajc'olal ol aj eyic'an eyip d'a yalañ yeñul xil te' eyuva yed' te' eyigo. A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval jun tic, xchi Jehová, xchi jun ángel chi'.

**Jun sb'achnub' candil
yed' chab' te' olivo**

4 **1** Ix meltzajcot jun ángel ix lolon chi' ved'oc, ix xib'tanel in vayañ, icha yel lenaj svayañ junoc mach vaynac'b'ati. Ix sc'anb'an d'ayin icha tic: **2** ¿Tas tzila'? xchi d'ayin. Ix valan d'ay: Svil jun b'achnub' candil nab'a oro yed' jun yed'tal aceite ayq'ue d'a yib'añ. A d'a jun b'achnub' chi', ayoch uque' candil. Junjun candil chi' ay stuboal tz'ic'an b'ey aceite chi'. **3** Junñej ay chab' te' olivo yed' jun b'achnub' candil chi', jun te' ayoch d'a svach', aypaxoch junxo te' d'a sq'uexañ, xin chi d'ay.

4 Ix in c'anb'an pax d'ay icha tic: Mamin, ¿tas val syalelc'och jun tic? xin chi d'ay. **5** Ix yalan d'ayin: ¿Tom mañ ojtacoc tas syalelc'ochi? xchi d'ayin. Ix valani: Maay mamin, xin chi d'ay.^b

6 Ix yalanxi jun ángel chi' d'ayin icha tic: Aton jun lolonel tic syal Jehová Yajal d'a Smasanil d'a viñaj Zorobabel: Mañ yujoc eb' soldado,

mañ yujoc pax ipalil, palta a yuj Ves-píritu ol yal uuj. **7** Ach Zorobabel, vach'chom te ajaltac sb'o in templo icha nivac vitz, palta malaj ol och d'ayach. A ach ol ac'och q'uen lajvub' q'ueen nivan yelc'ochi, yacb'an tz'el yav masanil eb' choñab' icha tic: Te vach' yilji. Ayocab' svach'c'olal Dios d'a yib'añ, xcham eb', xchi Jehová, xchi jun ángel chi'.

8 Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'ayin icha tic: **9** A viñaj Zorobabel ix ac'anem yich jun templo tic, añeja' viñ ol lajanpaxoc. Ichato chi', ol nachajel yuj in choñab' to a in Jehová Yajal in d'a Smasanil ix ach in checb'at ala'. **10** A juntzañ eb' tz'alani to malaj svach'il jun templo ayic ex el yich sb'oi, ayic ol yilanocho eb' to van yac'anoch plomo viñaj Zorobabel d'a q'uen lajvub' q'ueen, ol tzalajq'ue eb', xchi Jehová.

Ix lajvi juntzañ tic, ix yalan jun ángel chi' icha tic: A uque' candil tic, aton sch'oxancot yol sat Jehová, to syil d'a masanil yolyib'añq'uinal, xchi d'ayin.

11 Ix in c'anb'anxi d'ay: ¿Tas pax syalelc'och chab' te' olivo chi', junjun te' d'a stz'eytac jun b'achnub' candil chi'? xin chi d'ay. **12** Ix in c'anb'an-paxi: ¿Tas syalelc'och chab' sc'ab' te' olivo junñej yaj yed' chab' tubo nab'a oro b'aj tz'em aceite chi'? xin chi.

13 Ix tac'vi jun ángel chi' d'ayin icha tic: ¿Tom mañ ojtacoc tas syalelc'ochi? xchi d'ayin. Maay mamin, mañ vojtcocloj, xin chi.

14 Ix yalan d'ayin: Aton chab' sc'ab' tic sch'oxancot eb' chavañ sic'-b'ileli, aton eb' tz'ac'an servil Jehová,

^a 3.8 A schecab' Dios scuchan Svol sb'inaj chi' d'a tic, aton Cristo. Il Isaías 11.1.

^b 4.5 A jun tas sc'anb'aj d'a tic, ato d'a versículo 10 tz'ac'ji spac.

aton Yajal d'a Smasanil yolyib'añ-q'uinal tic, xchi jun ángel chi'.

**A jun tz'ec' jeñeñoc b'aj
tz'ib'ab'iloch lolonel**

5 ¹ Ay junxo ix ch'oxji vila'. Ay jun b'aj tz'ib'ab'iloch juntzañ lolonel, tz'ec' jeñeñoc ix vila'. ² Axo jun ángel chi' ix c'anb'an d'ayin icha tic: ¿Tas jun tzil chi'? xchi d'ayin. Ix valan d'ay: Ay jun b'aj tz'ib'ab'iloch juntzañ lolonel tz'ec' jeñeñoc svila'. B'aluñie' metro sc'atul, nañal yoil metro sat, xin chi.

³ Ix yalan d'ayin icha tic: Ata' tz'ib'ab'iloch jun yaelal ol ja d'a yib'añ masanil eb' chuc d'a jun nación tic. Icha syal tas tz'ib'ab'iloch d'a junoc pac'añ, ol satel masanil eb' elc'um. Icha syal tas tz'ib'ab'iloch d'a junxo pac'añ, ol satel masanil eb' syac' sti' d'a esal. ⁴ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A in ol vac'b'at jun yaelal tic, yic vach' tz'och d'a yol spat eb' elc'um yed' eb' slocan in b'i d'a esal. Ol ajñej ec' jun yaelal chi' d'a yol spat eb' chi', masanto mañxa junoc te' patzab', ma junocxo q'uen q'ueen ol canoc, xchi Jehová, xchi jun ángel chi' d'ayin.

A jun ix ix ayem d'a yol jun echlab'

⁵ Ix lajvi chi', ix javi jun ángel d'a in tz'ey, ix yalan d'ayin icha tic: Scham val ilan jun van sch'oxanq'ue sb'a chi', xchi d'ayin. ⁶ Ix in c'anb'an d'ay: ¿Tas jun chi'? xin chi. Ix yalan d'ayin: A jun chi', echlab'. Aton sch'oxancot schucal eb' anima cajan d'a jun nación tic, xchi.

⁷ A jun echlab' chi', plomo ayoch smaculoc sti'. Axo yic ix ic'jichaañ jun smacul chi', a jun ix ix c'ojanem d'a yol jun echlab' chi'. ⁸ Ix yalan jun

ángel chi' d'ayin icha tic: A jun ix ix, ix il chi', aton mul sch'oxcot ix, xchi. Ix lajvi chi', ix ecjicanem ix d'a yol jun echlab' chi' yuj jun ángel chi', ix smacancan sti' yed' jun smacul nab'a plomo chi'.

⁹ Ix vilanpaxi, ay chavañ eb' ix ix van scot jeñeñoc yuj yipal ic'. A eb' ix chi', ay sc'axil eb' ix icha yic noc' julumchay, ix yic'anq'ue jun echlab' chi' eb' ix, ix b'atxi jeñeñoc eb' ix.

¹⁰ Ix in c'anb'anxi d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc icha tic: ¿B'ajtil syic'b'at jun echlab' chi' eb' ix ix chi'? xin chi d'ay. ¹¹ Ix yalan d'ayin: Ol b'at sb'o jun templo eb' ix d'a Babilonia. Ayic toxo ix b'oel jun templo chi', ol sb'oanoch c'ojan jun echlab' chi' eb' ix d'a yib'añ sb'achnub'al, xchi d'ayin.

A chañe' carruaje yic oval

6 ¹ Ay pax junxo ix ch'oxji vila'. Ix vil yelta chañe' carruaje yic oval d'a scal snañal chab' tzalan nab'a bronce. ² A jun b'ab'el carruaje, ñerb'il yuj noc' chacchac chej. Axo jun schab'il, q'uiq'ui'c' yilji noc' ñerjinac. ³ Axo jun yoxil, sacsac yilji noc' ñerjinac. Axo junxo schañil, sacb'alinac yilji noc' ñerjinac.

⁴ Ix in c'anb'an d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc icha tic: Mamin, ¿tas val syalelc'och junxo tic? xin chi d'ay. ⁵ Ix yalan d'ayin icha tic: A juntzañ noc' chej yed' carruaje tic, a chañe' espíritu sch'oxo'. A Dios Yajal d'a masanil yolyib'añq'uinal, a schecancot eb'. ⁶ A jun carruaje ñerb'il yuj noc' q'uiq'ui'c' chej chi', sb'at d'a jun nación d'a stojolal norte. Axo jun carruaje ñerb'il yuj noc' sacsac chej chi', sb'at d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Axo junxo carruaje ñerb'il yuj

noc' chej sacb'alinac chi', sb'at d'a stojolal sur, xchi jun ángel chi'.

7 A juntzañ noc' chej te ay yip chi', ix tzalaj noc' sb'at sb'eytzitej masanil yolyib'añiq'uinal tic. Ix yalan jun ángel chi' d'a noc' icha tic: Ixiquec e b'eytzitej masanil yolyib'añiq'uinal tic, xchi d'a noc'. Ix b'at noc' b'ian.

8 Ix lajvi chi', ix avajcot jun ángel chi' d'ayin icha tic: Ilnab' val, a jun carruaje ix b'at d'a jun nación d'a stojolal norte, a' ol b'oan tas nab'il vuuj ta', xchi.

Ix ac'jiq'ue scorona viñaj Josué

9 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic:

10 Cha yofrenda eb' meltzajnacot d'a Babilonia: Aton viñaj Heldai, viñaj Tobías yed' viñaj Jedaías. Añejtona' d'a jun c'u chi', tzach b'atpax d'a spat viñaj Josías yuninal viñaj Sofonías.

11 A yed' q'uen plata yed' q'uen oro ol a cha chi' tza b'o junoc corona, tzac'anq'ue d'a sjolom viñaj Josué, aton viñ sat sacerdote yuninal viñaj Josadac. 12 Tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alani: Ay jun vinac scuchan Svol, ol tec'c'aj b'aj ayeq'ui, a' ol b'oanxiq'ue in templo.

13 Aton d'iñantaxon sb'oanxiq'ue in templo chi', ol b'inaj val icha junoc rey, ol em c'ojan d'a sdespacho yic syac'an yajalil. A d'a stz'ey sdespacho chi' ol em c'ojan jun viñ sacerdote, junñej pensaril ol aj eb' schavañil, xa chi d'a viñ. 14 A corona ol ac' b'o chi', scan d'a in templo yic snachajcot viñaj Heldai, viñaj Tobías, viñaj Jedaías yed' viñaj Hen yuninal viñaj Sofonías, xchi Jehová d'ayin.

15 Ol cot eb' anima d'a najat, ol colvaj eb' eyed'oc yic sb'ochajxiq'ue

stemplo Jehová. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a Jehová Yajal d'a Smasanil ix in checancot val d'ayex. A jun tic ol ujoc tato tze c'anab'ajej d'a smasanil e c'ool tas syal Jehová co Diosal.

A tze'ojc'olal mañ chab'iloc yuj Dios

7 1 A d'a schañil c'ual yoch sb'aluñil uj, (aton uj scuchan Quisleu), ayic schañil ab'il yoch viñaj Darío reyal, ata' ix lolon Jehová d'ayin Zacarías in tic. 2 A d'a jun c'u chi', a eb' aj Betel ix checancot viñaj Sarezzer, viñaj Regem-melec yed' juntzañxo eb' viñ vinac d'a stemplo Jehová Yajal d'a Smasanil, yic sc'anan svach'c'olal Jehová chi' eb' viñ d'a yib'añ. 3 Ix sc'anb'an eb' viñ d'a eb' viñ schecab' Jehová yed' d'a eb' viñ sacerdote icha tic: D'a yoil uj d'a junjun ab'il tzoñ och d'a tze'ojc'olal, scac'anocho pichul yic cusc'olal yic sco naancot b'aj juchajnac em templo. ¿Ol am co c'ulejñej icha chi', mato mañxo? xchi eb' viñ.^c

4 Axo Jehová ix alan d'ayin icha tic: 5 Al d'a masanil eb' anima ay d'a yol nación tic yed' d'a eb' viñ sacerdote: A ex tic, 70 ab'ilxo e b'eyb'alan eyac'anocho pichul yic cusc'olal yed' eyoch d'a tze'ojc'olal d'a yoil uj yed' d'a yuquil uj, palta mañ yujoc in eyic'anchaañ tze c'ulej jun chi'. 6 Añeja' ayic tzex va'i, tzeyuc'an a', yicñej tzeyac' tzalaj-b'oc e c'ool e ch'ocoj, xchi Jehová, xa chi. 7 A tas sval tic d'ayex, aton yalnac eb' schecab' Jehová d'a peca', ayic junc'olal yajec' Jerusalén, tzijtum anima cajan d'ay, tzijtum pax choñab' oyanoch d'a

^c 7.3 A jun tas sc'anb'aj d'a tic, ato d'a 8.19 tz'ac'ji spac.

spatiactac yed' d'a smacb'en Neguev yed' d'a ac'lic.

8 Yuj chi' a Jehová tz'alan icha tic:

9 Aton val juntzañ tic valnac d'a eb' in choñab' d'a peca': Vach' tzeyutej e ch'olb'itan eb' eyetanimail, vach' tzeyutej e c'ool, oc'locab' e c'ol d'ayex junjun ex. **10** Mañ eyac' chucal d'a eb' ix ix chamnaxo yetb'eyum, ma eb' unin mañxa smam. Mañ eyixtej-pax eb' ch'oc choñab'il, ma eb' meb'a'. Mañ e na eyac' chucal d'ayex junjun ex, xin chi d'a eb' in checab' chi', xchi Jehová. **11** Palta a eb' co mam quicham chi', maj sc'anab'ajej eb', ch'oc b'aj ix yac'och spensar eb' smasanil, chacañ ix yutej sb'a eb'.

12 Ix yac'an pitb'oc spensar eb' icha q'uen yaxq'ueen, yic vach' max scha yab' eb' tas ix yal Jehová Yajal d'a Smasanil yuj Yespíritu d'a eb' schecab' d'a peca', aton juntzañ c'ay-b'ub'al yed' checnab'il.

Yuj chi' ix te cot yoval sc'ol Jehová d'a eb', **13** ix yalan icha tic: Yujto max scha yab' eb' d'ayin ayic tzin lolon d'a eb', ichinpaxta' a in tic, mañ ol in tac'voc d'a eb' ayic ol tevoc eb' d'ayin. **14** Yuj chi' ix vac' saclem eb', icha syutej c'alem chacxuxum ic'. Ix b'atcan eb' d'a juntzañ nación mañ yojtacoc. Axo snación eb', ix can tz'inan, mañxalaj junoc anima ix caj-najcan d'ay. A snación eb' te nib'ab'il chi', ix can tz'inan, xchi Jehová.

Ol yac'xi svach'c'olal Jehová d'a Jerusalén

8 **1** A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan d'ayin icha tic: **2** A in Jehová in sval icha tic: Te aycot yoval in c'ol yuj tas tz'utaj Sion. **3** Ol in meltzaj d'a Jerusalén yic tzin caj-najxi ta'. Ichato chi' a Jerusalén chi',

Choñab' C'anab'ajum ol sb'iejxicani. Axo in tzalan a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, ol scuch tzalan Yicñej Jehová. **4** A eb' viñ ichamtac vinac yed' eb' ix chichimtac ix, ol emxoc c'ojan eb' b'ajtac smolb'ej sb'a anima d'a Jerusalén. C'ocochte'xoñej ol ec' eb' yuj icham animail. **5** Axo b'aj smolb'ej sb'a eb' anima chi', ol b'ud'-joc yuj eb' unin stajni ta'. **6** A eb' anima aycan d'a yol in choñab' tic, toxoñej ol sat sc'ol eb' yilan jun chi'. Palta a in tic, mañ ol satlaj in c'ol vilani. A in ton Jehová in sval juntzañ tic. **7** A in ol in col in choñab' d'a yol sc'ab' juntzañ nación d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u. **8** Ol vic'anxicot eb', ol cajnajxoc eb' d'a Jerusalén tic. Ol ochxoc eb' in choñab'oc, ol in ochñej sDiosaloc eb'. Ol vac'xi yajalil d'a eb' d'a stojolal, icha ix aj valani, xchi Jehová.

9 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A ex ix eyab' juntzañ lolonel ix yalel eb' in checab' atax ix em yich sb'ojixi in templo, aq'uec eyip, munlajañec e masanil. **10** A d'a yalañtax juntzañ c'ual chi', malaj b'aj scot stojol eb' viñ munlajvum yed' stojol noc' chej smunlaji. Yuj eb' ajc'ool, mañ junc'olaloc tzex b'eyeq'ui, añejtona' a in ix vac' eyaj-c'olej e b'a. **11** Palta axo ticnaic, a in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala' to mañxo ol in c'ulej d'ayex a ex tzex can d'a jun choñab' tic, icha ix in c'ulej d'a yalañtax chi'. **12** D'a jun-c'olal ol ex ajoc, ol yac' ñab', yuj chi' a te' eyuva, ol ste aq'uej sat te', ol yac' val sat tas tzeyavej d'a sat e luum. A inxo ol vac' masanil juntzañ tic d'ayex a ex janac exxi d'a jun choñab' tic. **13** Ex aj Judá yed' ex aj Israel, icha ix aj e b'inaj d'a scatab'

juntzañxo choñab', icha pax chi' ol aj e b'inaj yuj eb' d'a vach'ilal, yujto a in ol ex in coledi. Mañ ex xivoc, tec'-b'ejec e b'a.

14 A in ton Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ix in na' vac'och syaelal eb' e mam eyicham ayic ix stzuntzancot voval eb'. A tas ix in na' chi', ix in c'ulej. **15** Ichapax chi' ticnaic, ix in na' to ol vac' in vach'c'olal d'a Jerusalén yed' d'a Judá. Yuj chi' mañ ex xivoc. **16** Aton val juntzañ tic yovalil tze c'ulej: Añej tas yel tzeyal-laj d'ayex junjun ex. Tze ch'olb'itej yaj tas d'a stojolal, yic vach' ay junc'olal d'a e cal. **17** Mañ eyac' chucal d'ayex junjun ex, mañ eyac' e ti' d'a esal d'ayex junjun ex. A in Jehová in svala', val yel malaj in gana d'a juntzañ b'eyb'al chi', xchi Jehová.

18 Ix yalanxi Jehová Yajal d'a Smasanil d'ayin icha tic: **19** Ex yiñtilal Judá, a tze'ojc'olal tz'och d'a schañil uj, d'a yoil, d'a yuquil yed' d'a slajuñil uj, ol meltzajcanoch d'a q'uiñal yuj e tzalajc'olal. Yuj chi', b'eyb'alejec tojolal yed' junc'olal, xchi Jehová.

20 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol cot anima d'a juntzañxo nivac nación, ol javoc eb' d'a Jerusalén tic. **21** A eb' anima d'a junoc nación, ol ec' yal eb' d'a eb' ay d'a junocxo icha tic: Coyec, b'at caq'uequem co b'a d'a Jehová Yajal d'a Smasanil yic syac' svach'c'olal d'ayoñ. Coyec elañchamel qued'oc, xcham eb'. **22** Yuj chi' mañxo jantacoc anima d'a nivac nación te ay yip ol ja d'a Jerusalén tic, ol ul yaq'uem sb'a eb' d'ayin a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, yic sc'anan in vach'c'olal eb' d'a yib'añ. **23** A d'a

jun tiempoal chi', lajuñvañ eb' ch'oc choñab'il tz'alan ch'oc ti'al ol och tzuctzuc d'a spichul junoc aj Judá, ol yalan eb' icha tic: Sco nib'ej tzoñ b'at ed'oc, yujto ix cab'i to a Dios ayoch eyed'oc, xcham eb', xchi Jehová.

Ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' ajc'ool

9 **1** Yujto ayoch sat Jehová d'a masanil anima, icha yajoch sat d'a masanil yiñtilal Israel, yuj chi' a' tz'alan juntzañ lolonel tic d'a yib'añ choñab' Hadrac yed' d'a yib'añ nivan choñab' Damasco. **2** Yuj chi' ol yac'-cot yaelal d'a choñab' Hamat, aton ay d'a stitac smacb'en Damasco chi'. Ol yac'paxcot yaelal chi' d'a Tiro yed' d'a Sidón, vach'chom te jelan spensar eb'. **3** A choñab' Tiro chi', ix sb'oq'ue smuroal, mañxo jantacoc q'uen oro yed' q'uen plata ix smolb'ejq'ue juyan icha tz'aj smolchajq'ue juyan lum lum. **4** A Dios Yajal ol ic'anec' masanil sb'eyumal chi', ol syuman-canb'at d'a yol a' mar. Ol tz'acamb'at jun choñab' chi' smasanil.

5 Ayic ol yilan jun chi' choñab' Ascalón, ol xivb'atoc. Ol te och choñab' Gaza yed' choñab' Ecrón d'a ilc'olal, yujto ix satel jun choñab' ayoch yipoc sc'ol eb'. A Gaza chi', mañxalaj sreyal ol canoc. Axo Ascalón, mañxo junoc anima ol cajnaj-can d'ay. **6** A d'a Asdod, ch'occh'oc macañil eb' anima ol cajnaj d'ay. Yuj chi' syal Jehová icha tic: Icha val chi' ol aj in satanel yic'ojchañb'ail eb' filisteo. **7** Mañxo ol in cha smilcham anima eb'. A d'a scal eb' filisteo chi', ayto eb' ol canoc, ol ochcan eb' vicoc. Lajan ol ajcan eb' icha junoc macañ eb' aj Judá. A eb' aj Ecrón chi', ol cajnaj eb' d'a scal eb' aj Judá icha eb' jebuseo. **8** A in ol in ajñejec' d'a in

cajnub', ol in tañvejiñej, yic malaj
junoc soldado ajc'ol ol och d'a yool.
Mañxo ol yixtejpaclaj in choñab' tic
eb', yujto a in val ol in tañvej, xchi
Jehová.

A sreyal Israel ol javoc

- 9 A Jehová tz'alan icha tic:
Tzalajañec ex aj choñab' Sion.
B'itanañec d'a tzalajc'olal ex aj
Jerusalén. Ina val sjavi e reyal
d'a e cal d'a emnaquilal, te tojol
spensar. A' ol ex colanoc.
Ayg'ue d'a yib'añ jun noc' yune'
b'uru, yune' jun noc' nun b'uru.
- 10 A' ol ac'an lajvoquel carruaje
yic oval d'a Efraín yed' noc'
schej eb' aj Jerusalén yed' pax
sjul-lab' eb' yic oval. A' ol
alanoc to junc'olal tz'aj masanil
nación. A' ol ac'an yajalil d'a
sti' a' mar, masanto d'a sti'
junxo a', scotiñej d'a a' Éufrates,
masanto d'a slajvub'al lum
luum.
- 11 Ex aj Jerusalén, yuj val schiq'uul
junoc noc' silab', yuj chi' ay
yopisio in trato eyed'oc, yuj chi'
ol ex vic'queta d'a jun olan te'
jul yich b'aj malaj a a', aton b'aj
saclemínac eyajb'at d'a ch'oc
choñab'il.
- 12 Mach ex saclemínac eyajb'at
chi', aq'uec in och yipoc e c'ool,
meltzajañec b'aj vach' ol ex
ajoc. A in sval d'ayex to ol
vac'xi in vach'c'olal d'a eyib'añ.
Ec'to ol aj vac'anxi in vach'-
c'olal d'ayex d'a yichañ d'a
yalañtaxo.
- 13 Ol vac'lab'ej Judá icha jul-lab'
te vach'. Axo Efraín ol vac'lab'ej
d'a yoloc in jul-lab' chi'. Ol
vac'lab'ej eb' aj Sion icha

vespada yic ol vac'an oval yed'
eb' aj Grecia, xchi Jehová.

- 14 A Jehová ol sch'ox sb'a d'a
yib'añ eb' schoñab', icha leb'lon
ol aj sjulvaji. A Dios Yajal ol
pu'an strompeta, icha oval chac-
xuxum ic' scot d'a sur, icha chi'
ol aj sb'at yac' oval yed' eb'
ajc'ool.
 - 15 A Jehová Yajal d'a Smasanil ol
colvaj yed' eb' schoñab'. Ol sat-
joquel syamc'ab' yic oval eb'
ajc'ol chi' yuj eb', choc'xoñej ol
ajcanoc. Ol el val yav eb'
choñab' chi' icha uc'um añ,
yujto ix yac' ganar eb' yajc'ol
eb' chi'. Ol b'ud'joc val eb' yuj
jantac vino ol yuq'uej, icha tz'aj
sb'ud'ji nivac uc'ab' yuj
schiq'uul noc' silab', aton stob'ji-
ec' d'a sch'aac altar.
 - 16 A d'a jun c'ual chi', a Jehová ol
colanel schoñab' icha tz'aj
scolan noc' calnel junoc
yilumal. Tziquiqui ol aj yilji eb'
d'a yol schoñab', icha yilji q'uen
q'ueen te vach' yilji d'a junoc
corona.
 - 17 Mañ jantacoc svach'il ol aj
masanil tas d'a schoñab' chi',
yujto te vach' ol aj ixim trigo
yed' vino. Vach'ñej ol aj sq'uib'
eb' quelemtac yed' eb' ix cob'es-
tac d'ay.
- A Jehová ol colanel schoñab'**
- 10** ¹ C'anec q'uinal ñab' d'a
Jehová, a' ol ac'an d'ayex.
A' tz'ac'an ec' copoljoc leb'lon,
a' ol ac'ancot tziytumal ñab', yic
vach' ol q'uib'q'ue eyavb'en d'a
sat lum e luum e masanil.
- ² Mañ ichocta' spac tz'ac'ji d'a eb'
sc'anb'ej yab' d'a yechel comon

- dios yed' d'a eb' ajchum. A jun-tzañ eb' chi', toñej syesej eb', malaj yelc'och svayich eb' syala', toñej tz'ac'ji musansatil anima yuj eb'. A slolonel eb' yic syac'an snivanil sc'ol eb' anima, malaj jab'oc yelc'ochi. Yuj chi' toñej satec' jun choñab' tic icha noc' calnel syab' syail, yujto malaj stañvumal.
- 3 Yuj chi' syal Jehová icha tic: Toxo ix cot voval d'a eb' stañvan in choñab', yuj chi' ol vac'och syaelal eb'. A in Jehová Yajal in d'a Smasanil ol in tañvej in choñab', aton eb' yiñtilal Judá. Nivan ol aj yelc'och eb', icha noc' chej ac'um oval.
- 4 A d'a scal eb' chi', ay jun mach ol elta, te nivan ol aj yelc'ochi, icha junoc q'uen q'ueen te nivan yelc'ochi, icha junoc estaca yic mantiado, icha pax jul-lab' yic oval, aton ol cuchb'an eb'.
- 5 Ol ec' tec'ton eb' d'a yib'añ eb' yajc'ool, icha stec'anq'ue soc'om eb' soldado d'a yoltac calle. Ol yac'an ganar oval eb', yujto ay in och yed' eb'. Ol q'uixvoccanq'ue eb' ajc'ol ayq'ue d'a yib'añ chej yuj eb'.
- 6 A in ol vac' stec'anil eb' yiñtilal Judá, ol vac'anxi colchajel eb' yiñtilal viñaj José. Ol in cuchb'anxi meltzaj eb' d'a schoñab', yujto tz'oc' in c'ol d'a eb'. Ol cajnajxoc eb' junelxo, ichato malaj b'aj ix vactejcan eb'. A in ton Jehová sDiosal in eb', ol vab'ñej tas ol sc'an eb' d'ayin.
- 7 Tec'an ol aj eb' aj Israel icha soldado. Ol tzalaj sc'ol eb' icha eb' tz'uc'an vino. Ayic ol yilan jun tic eb' yuninal eb', ol tzalajpax sc'ol eb'. Ol te tzalaj val sc'ol eb' yuj in colval.
- 8 Ol in xub'an d'a eb' yic ol in molb'ej eb', yujto colchajnacxo eb' vuuj. Ol te nivanb'oc sb'isul eb', icha val ix aj eb' d'a peca'.
- 9 Ix in saclemejb'at eb' d'a scaltac nación. Vach'chom najat ay eb', palta ol in nachajcot yuj eb'. Ay val jun c'ual ol meltzaj eb' yed' yal yuninal.
- 10 Ol vic'xi meltzaj eb' d'a Egipto. Ol vic'paxcot eb' d'a Asiria. Ol vic'anb'at eb' d'a Galaad yed' d'a Líbano. Te nivan ol aj sb'isul eb', ijan val mañxalaj b'aj ol aj eb'.
- 11 Ayic ol ec' eb' d'a scal yaelal, ichato d'a yol a' mar ol ec' eb', a in ol viq'uel yip a'. Axo a' Nilo, ol vac' tup a'. Ol vac'an satel yic'ojchañb'ail eb' aj Asiria. Ol vac'pax satel yopisio eb' yajal d'a Egipto.
- 12 A in ol vac' yipalil in choñab'. Vuuj val ol yal yuuj. A in val Jehová in sval juntzañ lolonel tic, xchi Jehová.
- 11** ¹ Jacchajocab' b'e d'a te' c'ac' yic sb'at tz'ab'at te' c'ute' d'a Líbano.
- 2 Oc'ocab' te' taj, yujto toxo ix telvi te' c'ute'. A juntzañ te te' mañxo jantacoc svach'il chi', toxo ix lajviel te'. Oc'ocab' te' ji d'a yol yic Basán, yujto a te' nivac te', te c'ayum, toxo ix ch'ac'iel te'.
- 3 Ab'ec val yel yav eb' tañvum calnel yoq'ui, yujto mañxalaj añ añc'ultac sc'ux noc' snoc' eb'. Ab'ec pax yel yav noc' choj, yujto toxo ix lajviel nivac vayumtác d'a sti' a' Jordán.

A chavañ eb' tañvum calnel

4 Ix yal Jehová in Diosal d'ayin icha tic: Tañvej val noc' calnel to d'iñan smiljichamoc. **5** A eb' smananel noc', malaj jab'oc sna eb' yuj b'aj smilcham noc', axo eb' schoñan noc' chi', syal eb' icha tic: Yuj val dios, a ticnaic b'eyum oñxo, xchi eb'. Axo pax eb' stañvumal noc', mañ jab'oc tz'oc' sc'ol eb' yuj noc'. **6** Ichinpxata' a in tic, mañ jab'oc ol oc' in c'ol d'a anima cajan d'a sat jun lum tic. A in Jehová in svala' to ol laj vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb' yet-choñab' yed' pax d'a yol sc'ab' sreyal eb'. A eb' chi' ol ixtanel sat lum lum tic, mañxo ol in col-laj eb' anima chi' d'a yol sc'ab' eb', xchi Jehová.

7 Ichato chi' ix in och in tañvej noc' calnel d'iñan smiljicham chi', axo eb' manum calnel chi' ix in tupani. Ix in sayan chab' te' c'ococh. Ay jun te' ix vac' scuch Vach'c'olal, axo junxo te' ix vac' scuch Junñej yaji. **8** A d'a jun ujal, oxvañ eb' tañvum calnel chi' ix in chec paxoc, yujto mañxa in gana d'a eb', mañxa pax sgana eb' d'ayin.

9 Ix valan d'a noc' calnel chi' icha tic: Mañxo ol ex in tañvej. Tato ay junoc ex tzex chami, chamañec. Tato ay junoc mach tzex milanchamoc, ex miljocab'chamoc. A exxo tzex to cani, tze satlajel e b'a, xin chi d'a noc'.

10 Ix vic'anchaañ te' in c'ococh ix vac' scuch Vach'c'olal, ix in locan cañchaj te', yic scheclajeli to slajvi strato Jehová ix sb'o yed' masanil choñab'. **11** Aton d'a jun c'u chi', ix lajvican jun trato chi', axo eb' ay yic noc' calnel chi', van yilan eb' tas van in c'ulan chi', ix nachajel yuj eb' to a Jehová van slolon yuj tas van in

c'ulan chi'. **12** Ix valan d'a eb' icha tic: Tato e gana, aq'uec in tojol, tato maay jun, canocab' icha chi', xin chi d'a eb'. Yuj chi' te nivan in tojol ix yac' eb' yalani, 30 ñej q'uen plata ix yac' eb' d'ayin.

13 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Te jab'tzin jab' in tojol ix yac' eb' tic, yuj chi' julcanb'at q'uen b'aj sic'chaj q'uen tumin d'a templo, xchi. Ix vic'anb'at q'ueen, ix in yumancanb'at q'uen b'aj sic'chaj q'uen tumin chi'. **14** Ix in locan cañchaj junxo te' c'ococh ix vac' scuch Junñej yaji. Icha chi' ix aj in ch'oxani to mañxo junñejoc yaj Judá yed' Israel.

15 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A ticnaic, utej a b'a icha jun tañvum calnel mañ jab'oc syac'och sc'ol stañvan noc' calnel chi'. **16** Yujto ol vac'och junoc stañvumal jun nación tic, te chuc ol yutej sb'a icha junoc tañvum calnel max yac' pensar yuj noc' calnel satb'ati, max saylaj noc', max yañtejpax noc' echen yaji, max yac'paxlaj svael noc' scham yuj vejel. Palta to schib'at noc' b'aq'uech, masanil q'uen yech noc' schib'ati.

17 Ob'iltac val jun stañvumal in choñab' malaj pensar chi', yujto syac-tejcan tas stañvej. Sicb'ocab'el svach' c'ab', tzejpocab'el d'a q'uen espada, ic'jocab'paxq'ueta yol sat d'a svach', xchi Jehová.

Ol colchajel Jerusalén

12 **1** A Jehová, sb'oumal sat-chañ yed' yich yolyib'añ-q'uinal tic, a' tz'ac'anpax sq'uinal eb' anima, a' tz'alan yuj choñab' Israel icha tic: **2** A in Jehová in tic, a in ol vac'lab'ej Jerusalén, ol ec' quetcon juntzañ nación ay d'a slac'anil yuj

xivelal, aton juntzañ ol ac'an oval yed' Jerusalén yed' Judá.

3 A d'a jun tiempoal chi', icha junoc q'uen q'ueen te al ol vutejcan Jerusalén d'a juntzañxo nación. Vach'chom masanil nación ol snib'ej yac' oval yed'oc, choc' ol ajcan eb' yuuji. **4** Palta a in ol in tañvej eb' yiñtilal Judá. Ol in te xib'tej masanil noc' chej molanec' ta', axo eb' ayq'ue d'a yib'añ noc', ol quis-talaxcan eb'. Ol vac' q'uic'yataxcac noc' schej juntzañ nación chi'.

5 Ayic ol yilan juntzañ tic eb' yajalil Judá, ol yalan eb' icha tic: A val Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal yed' eb' aj Jerusalén, a tz'ac'an yip eb' aj Jerusalén chi', xcham eb'.

6 A d'a jun oval chi', a eb' yajalil Judá, icha junoc tzac'ac' chac xilinalc tz'och d'a scal te' c'atzitz ol vutej eb', ma icha sq'ue sc'ac'al junoc tob'añ taj tz'och d'a scal ixim trigo manojail yaji. Icha chi' ol aj satanel masanil juntzañ nación eb' ay d'a slac'anil Judá. A d'a jun tiempoal chi', mañ jantacoc eb' anima ol cajnaxoc d'a Jerusalén.

7 Palta a in Jehová in tic, b'ab'el ol in colcanel juntzañ cotac choñab' d'a yol yic Judá, yic vach' mañ ol yic'chaañ sb'a eb' yiñtilal viñaj David yed' masanil eb' cajan d'a Jerusalén d'a yichañ eb' aj Judá chi'. **8** A in Jehová in tic, ol in tañvej pax eb' cajan d'a Jerusalén chi'. A eb' malaj yip d'a scal eb' chi', tec'an ol aj eb' icha viñaj rey David d'a peca'. Axo pax eb' yiñtilal viñaj rey David chi', b'ab'el sb'at eb' d'a

yichañ eb', lajan ol aj stec'anil eb' icha in tec'anil, ma icha stec'anil eb' vángel.

9 A d'a jun tiempoal chi', ol vac' vip in satanel masanil juntzañ nación ol yac' oval yed' Jerusalén chi'. **10** Ol vac' Vespíritu d'a eb' yiñtilal viñaj David yed' d'a juntzañxo eb' cajan d'a Jerusalén, yic tz'oc' sc'ol eb', stevipax eb' d'ayin. Ayic ol in yilan eb' ix in tecani, ol oc'q'ue eb' icha yoc' junoc anima yuj schamel jun c'otañ yuninal, ma yuj sb'ab'el yuninal. **11** A d'a jun c'ual chi', ol och val jun nivan cusc'olal d'a eb' aj Jerusalén, icha tz'aj scus eb' anima d'a ac'lic Meguido yuj jun comon dios scuch Hadad-rimón.^d **12-14** Jun-jun macañ iñtilal d'a nación chi', ch'occh'oc yaj eb' ayic ol oc' eb': Aton yiñtilal viñaj David, yiñtilal viñaj Natán, yiñtilal viñaj Leví, yiñtilal viñaj Simeí yed' juntzañxo macañ iñtilal, ch'occh'oc b'aj ol oc' eb'. Yed' eb' ix yetb'eyum eb', ch'oc b'aj ol oc'pax eb' ix.

13 **1** A d'a jun c'ual chi', ol jac-chaj jun sjaj a a', yic vach' ol yal sb'icchajel smul eb' yiñtilal viñaj David yed' pax schucal eb' yed' yic eb' cajan d'a Jerusalén. **2** A in Jehová in tic s'vala' to a d'a masanil yol jun nación tic, ol vac' satel masanil juntzañ comon dios yic vach' mañxo ol nachajcot sb'i. Masanil eb' syaloch sb'a in checab'oc, ol in satpaxel eb' d'a yol nación tic yed' masanil eb' ayoch spensar d'a eb' demonio. **3** Yuj chi', tato ay junoc mach stz'ac yal in lolonel, axo smam snun ol alan d'ay

^d **12.11** Hadad-rimón, icha chi' junxo sb'i jun comon dios Baal. Ayic stacji avb'en ayic ay siic, syal eb' anima to toxo ix cham Baal, syac'anoch jun q'uiñ eb' yujto syab' syail eb' yuuji yalani.

icha tic: A ach tic, mañxo smojoc pitzan ach, ¿tas yuj tza tec'b'ej a b'a alanel esal lolonel, tzalani to slolonel Jehová tzala'? xcham eb' d'ay. Añeja' smam snun chi' ol tecan chamoc, yujto syesejoch sb'a in checab'oc.

4 A d'a jun c'ual chi', masanil eb' syaloch sb'a in checab'oc, ol q'uix-vocq'ue eb' yuj tas ix ch'oxchaj yil eb' chi'. Mañxo ol yac'ochlaj pichul eb' yic eb' in checab' yic syac'an musansatil anima eb'. **5** Palta ol yal junjun eb' icha tic: A in tic, mañ in schecab'oc Dios, añej to munlajvum in. Yictax unin in, ix in c'ayb'aj d'a munlajel, xcham eb'. **6** Tato ay junoc mach sc'anb'an d'a junoc eb' icha tic: ¿Tas yaj juntzañ echen d'a a nivanil chi'? tato xchi, ol spacan icha tic: Ix in ac'ji echnaj d'a spat eb' vamigo, xcham eb', xchi Jehová.^e

Ol miljoccham Viñ stañvumal schoñab' Dios

- 7** A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ic'chajocab'q'ue q'uen espada yic stecjicham Viñ stañvumal in choñab', aton Viñ lajan ved'oc. Miljocab'cham Viñ tañvum calnel chi', axo noc' calnel chi' ol saclemcanb'at noc'. Ol in ochcan ajc'olal d'a noc' yunetac calnel chi'.
- 8** A in Jehová in svala' to a eb' cajan d'a jun nación tic, ec'to nañal eb' ol chamoc. Jayvañ-xoñej eb' olto canoc.
- 9** A eb' olto can chi', ol vac' yab' syaelal eb', yic tz'elcan schucal eb', icha tz'aj yel smical q'uen plata d'a scal c'ac', ma icha tz'aj

sb'o q'uen oro. Ol lajvoc chi', ol yalan sb'a eb' d'ayin, a inxo ol in tac'voc d'a eb'. Ol valani to in choñab' eb', axo eb' ol alan icha tic: Aton val Jehová co Diosal, xcham eb', xchi Jehová.

Ol colchaj Jerusalén yuj Jehová

14 ¹ Toxo ol javoc sc'ual yoval sc'ol Jehová. A eb' ajc'ool, ol spucb'at eb' tastac ay d'a eb' cajan d'a Jerusalén, a d'a yol choñab' chi' ol spuquéc' eb'. **2** A d'a jun c'ual chi', a Jehová ol molb'an masanil nación yic syac'an oval yed' Jerusalén. Ol ac'joc ganar yuj eb'. Ol ic'jocb'at masanil tastac ay d'a yoltac pat yuj eb'. Masanil eb' ix ix ol yixtej eb' ajc'ool chi'. Ol ic'chajb'at nañaloc eb' cajan chi' d'a preso yuj eb'. Nañalto pax eb' ol can d'a Jerusalén chi'.

3 Palta elañchamel ol elta Jehová yac' oval yed' juntzañ nación chi', icha ajnac yac'an oval d'a peca'. **4** A d'a jun c'ual chi', ol em tec'tec' yoc d'a lum tzalan Olivo d'a yichañ Jerusalén d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ol pojchaj snañal jun lum tzalan chi', ol jacvoc jun nivan ch'olan, scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, tz'ec'c'och d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A nañaloc jun tzalan chi', ol b'atcan d'a stojolal norte, axo nañalxo, ol b'atcan d'a stojolal sur. **5** Axo d'a jun ch'olan chi' ol ex el lemnajoc, yujto ol c'ochñej d'a Azal. Ol ex el lemnaj icha ajnac yel lemnaj eb' e mam eyicham yuj jun quixcab' ec'nac ayic ayoch viñaj Uzías reyal d'a Judá. Axo Jehová co Diosal ol javoc yed' masanil eb' yicxo.

^e **13.6** A eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, syac' echnaj sb'a eb', yujto icha chi' yalan sc'ayb'ub'al eb'.

6 A d'a jun c'ual chi', sacleinacñej ol ajoc, mañitoc te sacq'uinal, mañitoc te q'uiç'q'uinal. 7 A jun c'ual chi', añej Jehová ojtanac tas ol ajoc. Malaj junoc c'ual icha jun c'u ol yac' chi', sacq'uinalñej, mañ c'ualilloc, mañ d'ac'valilloc paxi, yuj chi' ayic ol em c'u, mañ ol q'uiç'b'oclaaj. 8 A d'a jun c'ual chi', ol q'ueul jun a a' d'a Jerusalén, ol elñej yoc a' d'a ñab'il q'uinal yed' d'a varesma. A jun a' chi', nañal a' ol b'atcan d'a a' mar Muerto, axo nañalxo a', ol b'atcan a' d'a a' mar Mediterráneo. 9 A d'a jun c'ual chi', a Jehová ol ac'an yajalil d'a masanil yol-yib'añq'uinal tic. Añej Jehová chi' ol b'inajoc yujto añej Dios. 10 Pañan-xoñej ol ajcan lum lum, aton lum sb'at d'a Geba masanto d'a Rimón, d'a stojolal sur yic Jerusalén. Axo Jerusalén chi', chaañ ol ajcan icha junoc tzalan. A b'aj ol cajnaj eb' anima d'a Jerusalén chi', ol schael d'a puerta yic Benjamín, ol ec' d'a jun puerta d'a peca', masanto d'a junxo puerta yic yesquinail. Ol b'atñej d'a storreal yic Hananeel, masanto b'aj stec'chajel yal sat te' yuva viñ rey. 11 A Jerusalén chi', mañxa b'aq'uiñ ol sateloc. Ol caj-najxoc anima d'ay, mañxalaj tas ol sna eb'.

12 A juntzañ nación ol ac'an oval yed' Jerusalén chi', ol ac'chaj val och syaelal yuj Jehová. A eb' anima chi', pitzanto eb' ol syamanoch sb'ac'chil eb' sc'ab'ati, ol c'ab'at yol sat eb' d'a yed'tal, ol c'apaxb'at yac' eb' d'a yol sti'. 13 A d'a jun c'ual chi', ol yac'cot nivan xivc'olal Jehová d'a scal eb' anima chi'. Junjun eb' ol syamlaj sb'a yed' mach ajun yed'oc, ol smil-lan-cham sb'a eb'. 14 A d'a jun c'ual chi', ol cot eb' aj Judá scol eb' aj Jerusalén. Ol toc'joc ec' masanil sb'eyumal

juntzañ nación ay d'a slac'anil chi' yuj eb', mañxo jantacoc q'uen oro, q'uen plata yed' pichul ol smolb'ej eb'. 15 A jun yaelal ol em d'a yib'añ eb' anima, añeja' ol javocpax d'a yib'añ noc' chej, noc' mula, noc' camello, noc' b'uru yed' masanil noc' smolb'etzal noc' eb' ajc'ol ayec' d'a scampamento.

16 Ayic ol lajvoc juntzañ chi', a eb' anima olto can d'a juntzañ choñab' ix yac' oval yed' Jerusalén chi', junjun ab'il, ol javoc eb' yac'och q'uiñ yic Chinama, yic tz'ochpax eb' ejmelal d'a jun Rey, aton Jehová Yajal d'a Smasanil. 17 Tato ay junoc nación d'a yolyib'añq'uinal tic mañ ol javoc d'a Jerusalén yic tz'och ejmelal d'a jun Rey chi', mañxo ol yac'laj ñab' d'a smac'b'en. 18 Tato ay eb' aj Egipto mañ ol javoc yac'och q'uiñ yic Chinama, mañ ol yac'paxlaj ñab' d'a slum eb'. Ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' yuj Jehová icha yaelal ol javoc d'a yib'añ juntzañ nación max javilaj chi'. 19 Aton val jun yaelal chi' yovalil ol javoc d'a yib'añ Egipto yed' d'a yib'añ juntzañxo nación max javi yac'och q'uiñ yic Chinama.

20 A d'a jun c'ual chi', a d'a q'uen yunetac campana yed'nac noc' chej tz'ib'ab'iloch icha tic: Yicxoñej Jehová yaji, xchi. Yed' q'uen chen ol c'anchaj d'a stemplo Jehová b'aj ol tajoc noc' schib'ejal noc' silab', yicxoñej pax Jehová ol ajoc, icha yaj nivac uc'ab' sc'anchaj d'a altar. 21 Masanil q'uen chen d'a Jerusalén yed' d'a Judá, yicxoñej Jehová Yajal d'a Smasanil ol ajoc. A mach sb'at yac' junoc silab' ta', syal sc'anan juntzañ chen chi', syac'an tajoc noc' chib'ej syac' silab'il chi'. A d'a jun c'ual chi', mañxalaj eb' choñ-vajum ol ilchaj d'a stemplo Jehová Yajal d'a Smasanil.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

MALAHUÍAS

Malahuías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Malahuías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A jun libro tic, tecan tz'ib'ab'ilcan d'a stiempoal viñaj Esdras yed' viñaj Nehemías, yujto b'ob'ilxopax stemplo Dios ayic stz'ib'chajnaccani. A eb' anima yed' eb' sacerdote, sch'oxel spitalil eb' d'a tastac to yicñej Dios yaji. Maxtzac yac' ofrenda eb' to yovalil syac' eb'. Spatiquej val el juntzañ checnab'il eb' aycan d'a yol sc'ab'.

Yuj chi' a viñaj Malahuías schecab' Dios chi', yalnac viñ d'a eb' anima chi' to ol ch'olb'itaj eb' yuj Dios, yic vach' tz'ajxican eb'. Palta ayic manto uji jun chi', ol scheccot jun schecab' yic tzul yac'an snacot strato Dios chi' eb' anima chi'. Vach'chom ay yaelal ol javoc d'a yib'añ eb' spitej sb'a chi', palta axo eb' sc'anab'ajan Dios chi', ay val tzalajc'olal yed' svach'c'olal Dios chi' ol scha eb'.

Xajan eb' israel yuj Dios

1 ¹ A in Malahuías in tic, schecab' Dios vaj d'a eb' vetisraelal.

² A Jehová tz'alan icha tic: A in tic tzex in xajanej, palta a exxo tic, tzex tac'vi d'ayin icha tic: ¿Tas val scutej cojtacaneli tato tzoñ a xajanej? xe chi. Palta a in Jehová in sval d'ayex icha tic: Vach'chom yuc'tac sb'a viñaj Esaú yed' viñaj Jacob, palta te xajan vilnac viñaj Jacob chi', aton viñ e mam eyicham, ³ axo viñaj Esaú chi', maay. A lum tzalquixtac b'aj cajan eb' yiñtilal viñaj Esaú chi', cuseltac-xoñej ix ajcan lum vuuj, axoñej noc' caltacte'al noc' ay ta'.

⁴ Q'uinaloc a eb' edomita yiñtilalcan viñaj Esaú tz'alan icha tic: Vach'chom oñ sateli, palta ol co b'oxiq'ue co choñab' tic, ta xchi eb'. Vach'chom sb'oxiq'ue eb', palta a in ol in satxieli. Ol yal eb' anima d'a schoñab' eb' chi' icha tic: A jun nación tic, schoñab'il eb' chuc, ayñejcot yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ d'a masanil

tiempo, xcham eb'. ⁵ A ex israel ex tic, ol eyil val sic'lab'il, ol eyalan icha tic: A Jehová, yelxo val te nivan yelc'och d'a yolyib'añquinal tic, mañoc-ñej d'a yol co mach'en tic, xe chama, xchi Jehová.

Scachji eb' sacerdote yuj Jehová

⁶ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan d'a eb' sacerdote icha tic: A eb' uninab'il, ay yelc'och smam snun eb' d'a sat. A eb' checab', ay pax yelc'och spatrón eb' d'a sat. Yuj chi' ex sacerdote, tato mamab'il vaj d'ayex eyalani, ¿tas pax yuj malaj velc'och d'ayex? Tato yajal vaj d'ayex eyalani, ¿tas yuj max in e c'anab'ajej? A ex tic tzin e patiquejeli, palta tzato val eyal icha tic: ¿Tas scutej ach co paticaneli? xe chi. ⁷ Tzeyic'cot e silab' mañ smojoc sjavi d'a valtar, tzato val e c'anb'ani: ¿B'ajtil tz'och co mul chi' d'ayach? xe chi. Tz'och e mul chi', yujto ichato malaj yelc'och valtar d'a e sat. ⁸ ¿Tom vach' tze na'a to a noc' noc' ay spaltil tzeyac' d'ayin silab'il, aton noc' malaj

yol sat, noc' q'uiich yed' noc' penaay? Q'uinaloc tzeyic'b'at juntzañ noc' chi' e silab'oc d'a eb' eyajalil, ¿tom ol ex scha eb' yuj juntzañ e silab' chi' tze na'a? **9** A eb' anima tz'alan d'ayex ichtic: Ex sacerdote, c'anec d'a Dios cuuj, yic tz'oc' sc'ol d'ayoñ, xchi eb'. Palta a in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval ichtic: Tato a juntzañ noc' ix val tic ol eyac' e silab'oc d'ayin, ¿tocval ol in cha d'ayex d'a tzalajc'olal?

10 Comonoc a junoc ex tic tze mac spuetail in templo, yic vach' mañ nab'añejoc scomon och c'ac' d'a valtar. Yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, max in tzalaj jab'oc eyed'oc, mañxo ol in cha eyofrenda chi'.

11 Palta te nivan velc'och d'a sat masanil anima d'a yolyib'añquinal tic. A val tas vach' sñustz'a eb' silab'il d'ayin. Syac'an yofrenda eb' d'ayin ichta val d'a smojalil, yujto nivan velc'och d'a yol sat eb'. **12** Palta a exxot tic, malaj jab'oc velc'och d'a yol e sat. Tzeyalani to malaj yelc'och valtar yed' juntzañ silab' tz'ac'ji d'ayin.

13 Tzeyalan ichtic: Tzoñ tzactzajc'och yed' juntzañ tic, xe chi. Tzin e paticaneli. Slajvi chi' tzeyac'an juntzañ noc' e silab' d'ayin, aton noc' tzeyelq'uej, noc' q'uiich yed' noc' penaay. ¿Tom ol in cha juntzañ chi' d'ayex tze na'a? **14** A in Rey in, nivan velc'ochi, xiv masanil choñab' d'ayin, yuj chi' tzin catab'ej eb' stac'vej sti' yac'an junoc scalnel malaj spaltail silab'il d'ayin, slajvi chi' sq'uexan pax noc' eb', axo junoc noc' penaay syac' eb', xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

2 **1** Syalanpax Jehová Yajal d'a Smasanil ichtic: A ticnaic ex sacerdote, a d'ayex sval juntzañ checnab'il tic: **2** Yovalil ayocab' velc'och d'a yol e sat yed' eyopisio tic. Tato

mañ ol e c'anab'ajej, ol ex in catab'ej. Ayic ol eyalan vach' lolonel d'a yib'añ junoc mach, axo catab' ol vac'can d'a yib'añ sq'uexuloc. Val yel, a jun eyopisio chi', toxo ix in catab'ej, yujto max e c'anab'ajej in checnab'il.

3 Eyuj a ex tic ex sacerdote, yuj chi' ol vac' q'uixvelal eb' eyiñtilal, a noc' tzeyic'cot silab'il chi' d'ayin, a stza' noc' ol in juloch d'a e sat. Junñej ol aj ex in julanel yed' stza' noc' chi'. **4** Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová Yajal in d'a Smasanil a in svac' jun checnab'il tic, yic vach' a in trato vac'naccan yed' eb' yiñtilal Leví, aton eb' e mam eyicham, ol b'eyñejb'atoc.

5 A in trato yed' eb' chi' to svac' sq'uinal eb' yed' sjunc'olal, yic ay velc'och d'a yol sat eb'. Ix sch'oxel eb' to ay velc'och d'a yol sat eb', ix in sc'anab'ajan eb'. **6** Yelñej tas ix yal eb', malaj b'aj ix yesej eb'. Vach'ñej ix ec' eb' ved'oc. Jantac eb' ix yiq'uelta eb' d'a scal chucal. **7** A ex sacerdote ex tic, a eyopisio to tze c'ayb'ej eb' anima yic tzin yojtaquejel eb'. Smoj sc'och masanil anima d'ayex, yic syab'an sc'ayb'ub'al eb', yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, in checab' eyaji.

8 A exxopax tic, toxo ix in e patiquejeli. Yuj c'ayb'ub'al ix eyac'a', yuj chi' tziñtum eb' ix juvicaneli. A ex ix eyixtejb'at in trato vac'nac yed' viñ e mam eyicham. **9** Max e c'anab'ajej tas tzin nib'ej, yujto mañ lajanoc tzeyutej e ch'olb'itan masanil anima, yuj chi' sviq'uec' snivanil eyelc'ochi, emnaquil tzex ajcan d'a sat masanil anima, xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

A spitalil eb' aj Judá

10 A oñ tic junñej co Mam, aton Dios b'ojinac oñ co masanil. ¿Tas yuj

scac'laj musansatil co b'a, scac'lan chucal d'ayoñ junjun oñ, squixtanb'at strato Dios yac'nac yed' eb' co mam quicham? **11** A eb' vetchoñab' aj Judá, maj sc'anab'ajej eb' b'aj ix yac' sti' d'a yichañ Dios. Te chuclaj tas ix sc'ulej eb' d'a Jerusalén yed' d'a masanil yol smacb'en Israel. Ix yixtej-b'at scajñub' Jehová eb', aton jun yic-ñej yaji, xajan yuu. A eb' viñ vinac, ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il tz'och ejmelal d'a comon dios. **12** A Jehová Yajal d'a Smasanil, comonoc tz'el d'a sc'ol satanel masanil eb' sc'ulan juntzañ chi' d'a co cal a oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob tic, yalxoñej mach, vach'chom syic'paxcot silab' eb' d'ay.

13 Ay val junxo tas tze c'ulej: Toxoñej sch'ayxiel yaltar Jehová yuj yal e sat eyoq'ui. Tzex oc' val sic'-lab'il, yujto maxtzac chaji eyofrenda yuj Jehová. **14** Tzato e c'anb'an d'a Jehová chi' icha tic: ¿Tas yuj maxtzac a cha cofrenda chi'? xe chi. Aton yuj tic: Yujto a val Jehová ix ilani to max e c'anab'ajej e ti' eyac'nac d'a eb' ix ix eyic'nac e b'a yed'oc d'a e quelemal, vach'chom a eb' ix chi' eyetb'eyum eb' ix b'aj eyac'nac e ti' chi' eyic'lan e b'a yed'oc. **15** ¿Tom mañ junñejoc b'ob'il oñ yuj Dios yic junñej nivanil tzoñ aj yed' eb' ix? ¿Tas nab'il yuj Dios, yuj chi' icha chi' ix oñ yutej tze na'a? Icha chi' ix oñ yutej, yic vach' a eb' cuninal ay yel-c'och Dios d'a yol sat eb'. Yuj chi' tzeyil val e b'a yed' e pensar yic mañ chucoc tzeyutej e b'a d'a eb' ix eyetb'eyum b'aj ix eyac' e ti' eyic'lan e b'a yed'oc d'a e quelemal. **16** A val Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, aton Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Tzeyil val e b'a, aq'uec elc'och e

ti' eyac'nac d'a ix eyetb'eyum. Yujto a jun pojlab'bail chi', te chuc d'a yol in sat, yuj chi' mañ e jub'at e b'a yuj jun chi', xchi Jehová.

A sc'ual yic ol ch'olb'itaj anima

17 Toxo ix tzactzajq'ue Jehová yuj tas tzeyala', tzato val e c'anb'an icha tic: ¿Tas ix cala' yuj chi' stzactzajq'ue Jehová chi' qued'oc? xe chi. Stzactzaj eyed'oc, yujto tzeyala' to a Jehová scha sc'ol eb' sc'ulan chucal, stzalaj yed' eb' eyalani. Tzeyalanpaxi to malaj junoc Dios sch'olb'itan d'a stojolal.

3 **1** A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol in checb'at jun in checab', yic b'at sb'o in b'e a in Yajal in tic tañvab'il in eyuu. Elañchamel ol in och d'a yol in templo. Tze nib'ej sc'och lemnaj in checab' chi', yic syac'an elc'och in trato. Ab'ec, a in ton val ol in c'ochoc.

2 Palta, ¿mach ol techaj yuj d'a jun c'u ayic ol in c'och chi'? ¿Mach val ol stec'b'ej sb'a d'a vichañ? Yujto a vopisio, lajan val icha schaquil te' c'ac' sc'an eb' b'oum q'ueen, ma icha noc' xapon sc'an eb' sjuc'vi. **3** A in Jehová in tic ol in em c'ojan, yic tzin sacb'itan eb' yiñtilal Leví, icha val tz'aj yic'jiel smical q'uen plata, ma q'uen oro d'a scal c'ac'. Ichato chi', ol yac'an yofrenda eb' d'a vichañ, icha d'a smojal yed' d'a stojolal. **4** A in Jehová in tic, ol in tzalaj yed' yofrenda eb' aj Jerusalén yed' eb' ay d'a juntzañxo lugar d'a yol smacb'en Judá, icha ajnac in tzalaj yed'oc d'a pecataxo.

5 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol in c'och d'a e cal yic tzex in ch'olb'itej. Elañchamel ol

vac'och d'a yib'añ juntzañ eb' tic:
 Aton eb' ajb'aal, eb' sc'ulan ajmual,
 eb' esalvum, eb' mañ tz'acanoc
 stupan smunlajvum, eb' tz'ixtan eb'
 ix chammac yetb'eyum yed' eb' unin
 chammac smam yed' eb' ch'oc
 choñab'il. Ol vac'paxoch d'a yib'añ
 eb' malaj velc'och d'ay.

A Diezmo yed' Ofrenda

6 A in Jehová Yajal in d'a
 Smasanil, malaj b'aq'uiñ tzin q'uex-
 maji. Yuj chi', a ex yiñtilal ex Jacob
 tic, maj ex satel-laj 7 vach'chom ix e
 patiquejel in checnab'il, maj e
 c'anab'ajejlaj, lajan ix eyutej e b'a
 icha yutejnac sb'a eb' e mam
 eyicham. A ticnaic, meltzajañecxi
 d'ayin, yic ol in meltzajxib'at q'uelan

d'ayex. Palta e ex tic tze c'anb'ej:
 ¿Tas tz'aj co meltzajxi d'ayach? xe
 chi. 8 A in xo tic tzin c'anb'ej d'ayex:
 ¿Tom smoj tz'elc'an eb' anima d'a
 sDiosal? Palta a ex tic tzin eyelq'uej.
 Tzato e c'anb'an icha tic: ¿Tas b'aj
 tzach quelq'uej chi'? xe chi. A b'aj
 tzin eyelq'uej, aton d'a masanil e
 diezmo yed' eyofrenda. 9 Yuj chi' d'a
 val yel catab'il exxo e masanil, yujto
 e masanil tzin eyelq'uej. 10 A ticnaic
 jun, iq'ueccot masanil e diezmo b'aj
 smolchaj d'a in templo, yic vach' ay
 tas sva eb' tzin ac'an servil ta'. A in
 Jehová Yajal in d'a Smasanil sval
 icha tic: To tzin eyac' proval. Icha val
 chi' ol aj eyilani to ol in jac satchaani,
 ol in secanemta in vach'c'olal d'a
 eyib'añ, mañxalaj b'aj ol aj yed'tal

A diezmo tzicjibat da Templo (Mal 3.10)

eyuuj. **11** A in svala' to mañ ol in cha lajvoquel tas avab'il eyuuj yuj noc' noc', mañ ol in chapax ixtaxel sat eyuva ayic manto q'uiñb'i. **12** Ol yal juntzañxo choñab' eyuuj to te vach' eyico' yujto te vach' ol elc'och e choñab' tic, xchi Jehová.

Tz'oc' sc'ool Dios d'a eb' schoñab'

13 Syalanpax Jehová icha tic: A ex tic, te chuc tzezal d'ayin. Tzato val e c'anb'an icha tic: ¿Tas chuc scal d'ayach? xe chi. **14** Icha tic tzeyutej eyalani: Nab'añej scac' servil Dios. Malaj scac' yala' tato sco c'anab'ajej tas syala', scac'anoch pichul yic cusc'olal d'a yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil, yic sco ch'oxan co cusc'olal yuj co mul. **15** Squil val eb' syic'-chaañ sb'a, tzalajc'olal yaj eb'. Yed' eb' chuc, vach'ñej tz'elc'och eb'. A eb' stec'b'ej sb'a d'a yichañ Dios, malaj pax yaelal sja d'a yib'añ eb', xe chi, xchi Jehová.

16 A eb' ay yelc'och Jehová d'a yol sat, slolon eb' d'ay junjun, axo Jehová chi' tz'ab'an tas syal eb' chi'. Yuj chi' schecji tz'ib'chajcan sb'i eb' d'a jun libro, aton ta' sb'inajcan eb' ay yelc'och Jehová d'a yol sat, yujto ay val och spensar eb' d'ay.

17 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ay jun c'ual ol in ch'olb'itej masanil eb' anima. A eb' ay velc'och d'ay, ol in sic'canel eb' yic tz'ochcan eb' vicoc. Icha junoc mamab'il tz'oc' sc'ool d'a junoc yuninal tz'ac'an servil, icha chi' ol aj yoc' in c'ool d'a eb'. **18** Ata' ol nachajel eyuuj to ch'oc spac yic eb'

vach' sb'eyb'al tzin ac'an servil, ch'oc pax spac yic eb' chuc sb'eyb'al max in ac'anlaj servil, xchi Jehová.

Ol ja sc'ual yoval sc'ol Jehová

4 ¹ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ab'ec, van sja sc'ual yic ol in ch'oxan yoval in c'ool. Ol in satel masanil eb' b'uchumtac yed' eb' sc'ulan chucal icha val tz'aj stz'ab'at añ ac d'a yol junoc horno. Mañxa junoc eb' ol canoc. **2** Palta a ex to ay velc'och d'a e sat, icha val sq'ueul c'u d'a q'uiñb'alil, icha chi' ol vutej in ch'oxan in colval d'ayex. Yuj chi', ol ex tzalajxoc. Ol ex q'ue cheneljoc yuj tzalajc'olal, icha tz'aj sq'ue cheneljoc noc' quelemtac vacax tz'el'ta b'aj macan. **3** A d'a jun c'ual chi', a ex tic toxoñej ol e tec'canem eb' sc'ulan chucal, icha val tz'aj stec'-jiem q'u'en tic'aq'uil taañ, icha chi' ol eyutej eb'.

4 Naeccot in checnab'il vac'naccan d'a viñ in checab' aj Moisés, ayic ayec' viñ d'a sjolom lum vitz scuch Horeb. A juntzañ c'ayb'ub'al yed' checnab'il chi', smoj val to tze c'anab'ajej e masanil a ex israel ex tic.

5 Ab'ec, ol in b'ab'laj chequejb'at viñ in checab' aj Elías, ayic manto javi jun c'ual yic ol checlaj yoval in c'ool. A jun c'ual chi', te nivan yelc'ochi, ayxo smay ol ujoc. **6** A viñaj Elías chi' ol ac'anoch eb' mamab'il yed' eb' uninab'il d'a junc'olal. Tato mañ ol sna sb'a eb', axo yic ol in c'ochoc, axo in satanel e choñab' chi' d'a junelñej, xchi Jehová.